

(2)

BIBLIOTHECA

J U R I S CANONICO-CIVILIS P R A C T I C A,

S E U

R E P E R T O R I U M

QUÆSTIONUM MAGIS PRACTICARUM
IN UTROQUE JURE ETIAM ANIMÆ,
OMNIBUS IN UTROQUE FORO VERSANTIBUS

Atque animarum Curam exercentibus apprime utile, ac necessarium

STUDIO AC OPERA CONCINNATUM

FRANCISCI ANTONII BEGNUDELLI BASSI.

Tridentini SS. Theol. Doctoris, Cathedralis Ecclesiæ Frisingensis Canonici Capitularis
ac S. Scholastici, nec non Celsiss. & Rev. DD. JOANNIS FRANCISCI Episcopi ac S. R. I.
Principis Frisingæ Vicarii Generalis, Officialis ac Consiliarii Ecclesiastici.

*Post plures Colonenses Editio prima Italica cæteris omnibus ornatioꝛ,
in qua novissima præbentur Additamenta*

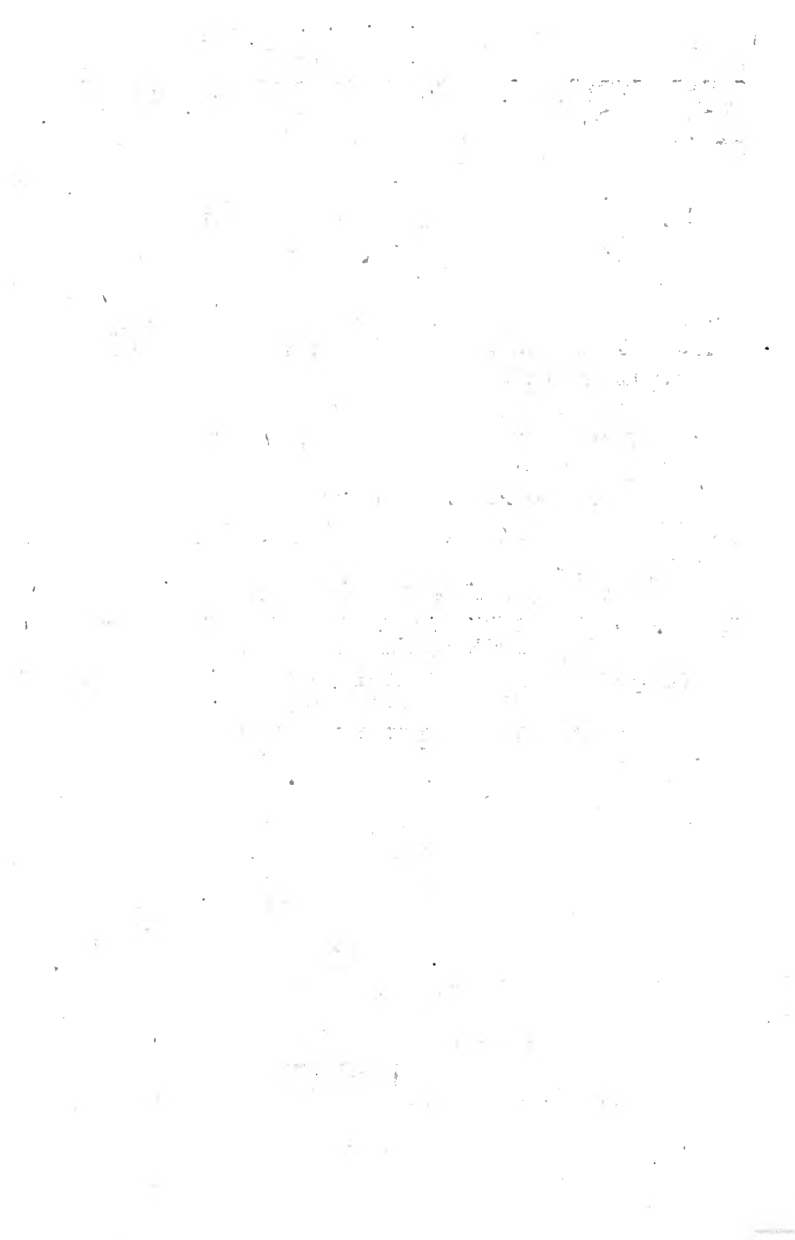
Ex Operibus BENEDICTI XIV. Summi Pontificis feliciter
Regnantis deprompta.

T O M U S Q U A R T U S.

M U T I N Æ,
Expensis MODESTI FENTII Veneti.

M. DCC. LVIII.

ELENCHUS VERBORUM, ET QUÆSTIONUM,

ac Summarium materiarum, quæ in Tomo Quarto continentur.

*In quo primi numeri donant numerum marginalem
cujusvis paginae.*

SACERDOS.

- Nonconvenientia & absurda, quæ
resultant ex facili admissione
Sacerdotum exterorum ad ce-
lebrandum; quo ordine cele-
brari debeant Missæ in paro-
chialibus? An notorie criminosi
admitti debeant ad celebran-
dum? Quoties in die Missa ce-
lebrari possit recipiens a plu-
ribus elemosynam, quod delictum committat? ubi
limitationes? *¶ n. 2. & 3. p. 1.*
4. Quo tempore sit celebranda Missa? & quid veniat
nomine aurore? In quo loco sit celebranda? *¶ n. 1b.*
6. An Sacerdos teneatur satisfacere oneri beneficii etiam
consuetudinario? An Sacerdos, qui non cele-
bravit in Ecclesia, vel altari, in quibus fuit fun-
datum Beneficium teneatur ad restitutionem? Quid si
Ecclesia aut altare fuerunt legitime trans-
lata? *¶ n. 7. & 8. p. 2.*
9. An Episcopus possit cogere Capellanum ad cele-
brandum per ipsum, cum possit per alium, si fun-
datione fuit dictum *Celebret Capellanus*, quomodo
hæc verba intelligantur? *¶ n. 10. 1b.*
11. An Capellanus celebrare Missas obligatus possit
prævenire tempus, & quando? An infirmus teneatur
alium substituere? quando non? *¶ n. 12. 1b.*
13. Quid si legatus per Missis totaliter perit? & qualiter
onera Missarum reduci debeant? *¶ n. 14. 15. 16. 1b.*
17. Quando reductio fit in Synodo, an sit necessarius
consensus synodi ad reductionem, aut sufficiat consi-
lium? & reductio quomodo fieri debeat? *¶ n. 18. p. 3.*
19. An post decretum Urbani VIII. possit Episcopus
reducere onera Missarum, si in Beneficii erectione
fuit ita expresse cautum; aut per decem annos
fuit introductus stylus contra constitutionem usu
non receptam, aut quadraginta annos contra usu
receptam? *ib.*
20. Quid requiratur, ut reductio fieri possit? quid si
diminutio relictorum non sit perpetua? *ib.*
21. Praxis reductionis, Jure ordinario, & delegato.
¶ n. 22. ad 25. 26. 27. p. 4.
28. An Sacerdos obligatus celebrare quotidie possit ex
causa majoris honestatis unam Missam in hebdo-
made omittere? *ib.*
29. An Sacerdos possit discedere e Dioecesi? *¶ n. 30. & 31. ib.*
32. An Sacerdos in concursu non Sacerdotis sit præ-
ferendus in adjudicatione Beneficii etiam non sa-
cerdotalis. Sacerdotium quomodo probeatur? an ex-
traneus possit præsentari? quando non? *¶ n. 35. p. 5.*
34. Sacerdos sacrificio Missæ abutens ad sortilegia,
quas penas incurrit? *ib.*
35. Et quas sollicitas ad turpia? *ib.*
36. An Sacerdos possit Confessionem Complicis ex-
cipere, saltem in articulo mortis. *ib.*
37. An sit in eo casus præferendus simplici Sacerdo-
ti. *ib.*

SACRILEGIUM

1. An Sacrilegium sit crimen mixti fori? an pri-
vet immunitate Ecclesiastica, cur non? Commis-
sum contra sacerdotem quot funder jurisdictiones?
¶ n. 2. & 3. ib.
4. An Laicus Laicum percutions in Ecclesia commit-
tat Sacrilegium? & quare? An Sacrilegium com-
mittat occidens in Sacrastia, porticu, vel ostio?
cur non? *¶ n. 5. 1b.*
6. Sacrilegium quando committatur, & a quibus?
¶ n. 7. & 10. ib.
8. Cognoscens carnaliter moniale, quod delictum
committat, & quomodo puniatur? *ib.*
9. An Beneficiatus, si est Sacrilegus, privetur ipso
jure Beneficio, aut sit privandus, aut quando? *ib.*

SALARIIUM.

§. I.

Quinam teneantur solvere salarium.

1. Quid sit Salarium, & quotuplex? A quo sit solven-
dum? quando Principes debeant solvere salarium
de suo, quando subditi? Quid si partes petunt sibi
dari particularem judicem, & quando salarium sit
solvendum a Communitate? An etiam Clerici te-
neantur quoad vim directivam? *¶ n. 2. ad 8. p. 6.*
9. Salaria debita pro servitiis præstitis Episcopo a
quo sint solvenda, & quare? quid in debitis vo-
luntariis? *¶ n. 7. p. 7.*

§. II.

Quodnam sit Salarium competentis?

10. Quodnam sit competentis. Quodnam justum. *¶ n. 11. ib.*
12. Quid si consuetudo est varia, & aliquando taxavit
majus, aliquando minus stipendium. *ib.*
13. An principes teneant augere stipendium seu sala-
rium, si ob supervenientem caritatem sit incom-
petens? An officialis possit sibi propria authorita-
te providere de salario competente? cur non? *¶ n. 14. ib.*

§. III.

Salarium quando sit augendum.

15. An debeat proportionari laboribus? & an aug-
mentum eodem jure censetur quo ipsum salarium?
¶ n. 16. & 17. p. 8.

§. IV.

Quo tempore sit solvendum.

18. Quid si debetur ex dispositione legis vel statuti?
quid si ex dispositione hominis? *ib.*
19. Quid si salarium datur non tantum pro labo-
ribus, sed etiam pro oneribus & expensis?
20. An salarium debeatur a die, quo quis fuit as-
sumptus ad officium, aut a die, quo cepit exerce-
re officium? *ib.*

- 21 An debeat etiam officialibus infirmis? quibus non?

§. V.

In quo moneta valore solvendum?

- 22 Quid si fuit mutatus valor monetæ intrinsicæ, aut extrinsecus? Quid si promissio fuit facta de certa specie pecuniæ?

et n. 23. 24. et 25. p. 9.

§. VI.

An salarium transmittatur?

- 26 Quid de salario debito advocatis, Judicibus, Medicis, Lectoribus & affessoribus? si decedant officio non finito, an integrum transmittatur? quid de salario debito operariis?

et n. 27. ib.

- 28 An operarius conductus ad certum tempus pro certo salario, illud lucratur & transmittat, si suas operas non præstet? cum qua distinctione?

et n.

- 32 Quid si officialis suspenditur ab officio, debeturne illi salarium? An operetur conductus ad servandum in certo loco, si recuset alibi servire, consequatur salarium?

et n. 33. ib.

- 34 An salarium debeat officiali falso? an computetur in peculio castrensi, vel quasi?

et n. 35. ib.

- 36 Quibus debeat Salarium ut transmitti possit, & an Vicario ab Episcopo etiam non conventum? & an a successore Episcopi, aut hæredibus illius? Quid si Diocesis est magna & insignis? An sit communicandum, aut conferendum in Societate, cur non?

et n. 37. et 38. ib.

§. VII.

An salarium computetur in legitima.

- 39 Quid si officium reddit emolumenta per se ratione pecuniæ in illius emptione expensæ? An relictum per legatum?

ib. et n. 40. p. 11.

- 41 An acceptans legatum, in quo testator declarat salarium illi debitum esse compensandum cum legato, possit ultra Legatum etiam salarium petere? cur non?

ib.

§. VIII.

Miscellanea de salario.

- 42 An salarium veniat nomine alimentorum. Quid si salarium fuit relictum diviti? quid si pauperi? An det iustam causam alienationi bonorum Ecclesiæ? cur non? & quando?

et n. 43. ib.

- 44 An salarium promissum, si opus terminetur intra certum tempus, debeat, si fuit terminatum intra brevius tempus? & cur? an de salario, quod succedit loco alimentorum, debeatur gabella? & quando?

et n. 45. ib.

- 46 Si salarium debetur forensi, an iste teneatur contribuere collectam, quæ imponitur pro solutione ipsi debiti? cur non?

ib.

- 47 An salarium famulorum in concursu aliorum creditorum præferatur ceteris creditoribus? & quare? ubi regulæ concursus.

ib.

- 48 Quomodo probetur, quod salarium fuerit conventum?

p. 12.

- 49 An debeat famulo conducto ad annum, si recedat ante annum? An debeat pueris ante completum decimum quartum ætatis annum? Quando dicatur præscriptum de iure communi?

et n. 50. et 51. ib.

- 52 Capellani quomodo taxari debeat?

ib.

- 53 Salariatus an possit uti iure retentionis? cur non?

ib.

- 54 Salarium indebite solutum an repeti possit? & quis debeat probare indebite solutum?

ib.

- 55 Quis ordo sit servandus, quando concurrunt plures creditores contra bona debitoris?

et n. 56. et 57. p. 13.

SALVIANUM INTERDICTUM.

- 1 Salvianum interdictum quid sit? & quoruplex? ib.

- 2 Quando competat, & quæ debeant probari? & quando non habeat locum? & an auferat possessionem, cur non? & contra quos competat? An pro alimentis uxori debitis etiam contra possessores? & cur? Quid si nullam attulit dotem?

et n. 3. ad 6.

- 8 An competat emptori census, super qua re? An donatio? An competat posteriori creditori?

et n. 9.

- 10 Salvianum & adio hypothecaria an possint in eodem libello alternative intentari?

ib.

- 11 An competat si creditum non est in aliqua quantitate certum ac liquidum; quas exceptiones non admittat?

et n. 12. ib.

- 13 Salvianum si fuit intentatum contra emptorem, an possit emptor idem salvanum intentare contra possessorem bonorum venditoris pro liberatione a molestiis?

ib.

- 14 An competat si non constat de specifica & determinata quantitate?

ib.

SALVUS CONDUCTUS.

- 1 Salvus conductus a quo concedi possit?

p. 15.

- 2 An Iudex possit dare Salvum conductum? quid si de facto concessit, an debeat servari, & quare?

et n. 3. ib.

- 4 Salvus conductus concessus ad se conferendum ad certum locum an censetur concessus tam pro eundo, quam redeundo, si de reditu nihil fuit dictum & quare?

ib.

- 5 An bannito debeat offerri ut teneatur comparere, & cur? An concessus a Principe debeat punctualiter observari? & cur? An sit servandus etiam quoad delicta in salvo conductu non expressa si sunt minora expressis?

et n. 6. et 7. ib.

- 8 Quibus debeat concedi? inquisito de pluribus delictis, si vult se purgare ab aliquo illorum, an mortatoria concedenda, & quando?

et n. 9. ib. p. 16

SATISDATIO.

§. I.

Satisfatio quid sit, & quando intelligatur cum fideiussore, & quando non.

- 1 Satisfatio & cautio quid importet cum fideiussore?

ib.

- 2 Quamnam facultatem habeat qui promittit satisfacere, vel satisfacere?

ib.

- 3 An is qui promittit facere securum alium, intelligatur de fideiussore præstando, vel de obligatione facienda, ubi restrictiones?

et n. 4. ad 10. ib.

- 11 Si promittatur cautio, quamnam intelligatur?

ib.

§. II.

Satisfatio cum fideiussore qualem fideiussorem requirat, ut dicatur idoneus?

- 1 Fideiussor quando dicatur idoneus, vel non?

ib.

- 2 An possidens rem immobilis modicum releveret, & dicatur solvendo, vel idoneus?

et n. 3. ib.

§. III.

Fideiussor de iudicio fisci quid sit, & importet, & ejus natura.

- 1 Fideiussor de iudicio fisci an obligetur pro principali?

ib.

- 2 An paria sint fideiussio dependendi, & fideiussio sustendi? & de ratione.

et n. 3. 4. et 5. ib.

- 6 Sententia lata contra principalem, sicuti potest equei contra fideiussorem de iudicio fisci, & iudicato solvendo, an etiam contra fideiussorem de iudicio fisci? & de materia.

et n. 7. 8. et 9. ib.

- 10 Quid operetur hæc satisfatio de iudicio fisci?

et n. 11. 12. et 13. ib.

- 24 Si banniatu principalis, an liberetur fideiussor, & quando non?

ib.

§. IV.

§. IV.

Satisfatio de iudicio fisci, & iudicato solvendo a quibus prestanda vel non.

- 1 Quibus casibus reus teneatur satisfacere vel non? *¶ n. 2. ad q. p. 17.*
- 10 An nobilis probatæ vitæ admittatur ad cautionem loco satisfationis? *ib.*
- 11 In casibus in quibus non teneatur quis satisfacere, quia idoneus, vel alias remittitur fideiussor, an teneatur ad aliam obligationem? *¶ n. 12. ib.*
- 12 An is qui petit alimenta teneatur satisfacere, etiam si nihil possideat? *ib.*
- 13 An non possidens stabilia conventus, teneatur satisfacere, ne iudicium reddatur elusorium? *ib.*
- 14 In prætoris stipulationibus, licet semel satisfecerit, an sit liberatus, & quando non? *¶ n. 16. & 17. ib.*
- 15 An administrator pauper in redditione administrationis, teneatur fideiungere? *ib.*
- 16 Suspectus de fuga an teneatur simpliciter fideiungere de iudicio fisci, an etiam de iudicato solvendo? & a quo debeat præstari hæc satisfatio, & quid de iure antiquo? *¶ n. 20, 21. & 22. ib.*
- 17 An post conclusionem in causa admittatur præstatio huius satisfationis? *ib.*
- 18 An opposens nomine principalis exceptionem non numeratæ pecunie contra instrumentum, debeat satisfacere de iudicato solvendo? *ib.*
- 19 Omnis qui suscipit defensionem litis alienæ, teneatur satisfacere; & quam non teneatur? *¶ n. 26. & 27. ib.*
- 20 An is qui non potest præstare cautionem, propter pauperatatem, admittatur ad juratoriam cautionem? & de ratione. *¶ n. 29. ib.*
- 30 In casu statuti an debeat inducere obligationem ad impossibile? Quid statu? *¶ n. 31. ib.*
- 32 An hoc procedat etiam in quolibet principali obligato relevare suum fideiussorem? *ib.*
- 33 In cautione Muriana negativa, quam tenetur legatoria præstare, si non habet fideiussorem, an teneatur juratoriam cautionem? *ib.*
- 34 In satisfatione de non offendendo, an pauper, qui non potest, admittatur ad juratoriam? *ib.*
- 35 La usufructuario, qui licet teneatur satisfacere, an procedat in paupere, qui debet admitti ad juratoriam? *ib.*
- 36 An in Tutore, qui ob pauperatatem excusatur, sufficiat cautio juratoria? *ib.*
- 37 An officialis in syndicato, vel syndicatus, admittatur ad juratoriam, si non potest satisfacere? *¶ n. 38. ib.*
- 39 Ubi agitur de rebus immobilibus, an sufficiat cautio nulla? *ib.*
- 40 Si iudex haberet indicia, vel presumptiones, quod possit satisfacere, an tunc compellatur? *p. 18. ib.*
- 41 An arbitrium sit iudici, an admittatur ad juratoriam, vel non? Quid de forensi? *¶ n. 42. & 43. ib.*

§. V.

Satisfatio de iudicio fisci, & iudicato solvendo, quid operetur.

- 1 An ille qui satisfecit, patiatur executionem taxationis expensarum, & condemnationis factæ contra principalem pro quo satisfecit? *ib.*
- 2 An etiam patiatur executionem in negotio principali? & de materia. *¶ n. 3. & 4. ib.*
- 3 Si principalis pro quo fideiussor satisfecit, fuit condemnatus abens, vel liti non assistens, an tunc fideiussor de iudicio fisci non citatus ex persona principalis adquisiverit exceptionem, ac ideo an contra eum non possit sententia exequi? *ib.*

§. VI.

Satisfatio de iudicio fisci, quamdiu duret.

- 1 Satisfatio de iudicio fisci, si non est dictum, non habet locum, nisi coram primo iudice; an ideo non duret coram iudicibus appellationis, nisi sit dictum? *ib.*
- 2 Quoad expensas, si causa ad alium iudicem committatur, an qui satisfecit, teneatur ad expensas, quando non fuit dictum? *ib.*

Bergundelli Bibliotheca Tom. IV.

- 3 An satisfatio coram uno iudice præstita duret coram alio? *ib.*
- 4 An satisfatio præstita in una causa duret in alia? *ib.*
- 5 Sicut satisfatio de iudicio fisci extinguitur mutatione iudicis & causæ, aut lite finita, an ita etiam satisfatio iudicatum solvi? *ib.*
- 6 An quod dicitur de satisfatione de iudicio fisci, ut extingatur ita ut non duret in causa appellationis, idem sit in satisfatione de defendendo? *ib.*
- 7 An satisfatio de iudicio fisci expirat lata sententia? & de ratione? *¶ n. 8. ib.*
- 9 Quid si perempta sit instantia? *ib.*
- 10 An etiam in causis civilibus, & criminalibus? *ib.*
- 11 An etiam talis fideiussor de iudicio fisci promissit, quod principalis parebit mandatis, vel siter in iudicio, & omnia faciet facienda? *¶ n. 12. ib.*
- 12 Quid si fideiussor semel fuerit in mora exhibendi principalem, ut siteret in iudicio; licet per sententiam liberetur, an tamen a poena commissa ante sententiam? *ib.*
- 13 Quid si promiserit, quod siter in iudicio, quandoque fuerit requisitus, vel toties quoties Iudici placuerit? *ib.*
- 14 An satisfatio de iudicio fisci non debet continere certam quantitatem loco interesse? *ib.*
- 15 Quid si satisfatio esset præstita simpliciter de stando iuri, & iudicato solvendo in præsentia causæ? *ib.*

§. VII.

Satisfatio de iudicio fisci, & iudicato solvendo differunt in multis.

- 1 Septem referuntur modi quibus differunt. *¶ n. 2. ad 6. ib. & n. 7. 8. pag. 19.*
- 9 Licet sint diversæ satisfationes, tamen si alternative fiant, an utraque pereat? *ib.*
- 10 Cur differant, & sint species diversæ & separate? *ib.*
- 11 Quid contineat satisfatio de iudicio fisci? *ib.*

SCALÆ, & SCHOLARES.

- 1 Scalas applicans ad fenestras mulieris honestæ pro tentanda ejus castitate, qua poena teneatur? *ib.*
- 2 An famulus scholarius debeat salariam? *ib.*
- 3 An Scholares possint capi in scholis? quando non gaudeant privilegio scholarium, & quis pro scholari haberi debeat? *¶ n. 4. ib.*

SCHOLARIS MATRICULATUS.

§. Unicus.

Scholaris Matriculatus quid sit?

- 1 Scholaris matriculatus semel, an remaneat matriculatus, licet steterit abens minori spatio quinquennii? Quid si majori spatio quinquennii, an perdat privilegium matriculæ? *¶ n. 2. ib.*
- 3 An artifex qui per quinquennium deserit artem, desinat esse de illa arte? *¶ n. 4. ib.*
- 5 An scholaris, qui solvit semel matriculam, licet propter absentiam perdidit privilegium, & debeat iterum matriculari, teneatur iterum solvere? *ib.*

SCHISMATICI.

§. I.

Schismatici qui dicantur peiores barbaris, & quibus æquiparentur?

- 1 Schisma an & cur sit species hæresis? *ib.*
- 2 Schismatici an sint peiores barbaris, & qualiter habendi? *¶ n. 3. ad 6. ib.*
- 7 Quibus nam æquiparentur? *ib.*

§. II.

Schismaticorum poena que sint?

- 1 An priventur jure eligendi Prælatum? *ib.*
- 2 An loco schismaticorum fideles sint instituendi? *ib.*

- in dignitatibus & aliis officiis, quæ obtinent? Quid de concurrentibus ad Papam? *¶ n. 3. ib.*
 4 An schisma differat ab hæresi, & ab ea derivetur? *pag. 20.*
 5 Quodnam malum creent schismatici, & quenam sit eorum poena? *ib. ib.*
 6 Quam poenam incurrant communicantes cum schismaticis? *ib. ¶*

S C I E N T I A.

- 1 In quo præsumatur scientia? An adversarii attendatur in possessorio summarissimo? *¶ n. 2. ib.*
 3 Scientia in Principe supremo inhabile promovente quomodo probetur? *ib.*
 4 Scientia & patientia Episcopi ex quibus resultet, & quomodo possit probari? *¶ n. 5. ib.*
 6 Scientia Patroni de presentatione privata alterius Patroni quomodo præsumatur? *ib.*
 7 In præjudicialibus an sufficiat scientia alicujus actus in genere? In filiis quid pater disposuerit quando præsumatur? *¶ n. 8. ib.*
 9 Ad effectum poenæ qualis debeat esse scientia? *ib.*
 10 Ad inducendam præscriptionem contra aliquem an requiratur scientia & patientia illius, & quando præsumatur? *ib.*
 11 Scientia fideicommissi in renuntiatione quomodo probetur? An actus ratificandi requiratur? *¶ n. 12. ib.*
 13 Scientia Principis an habeatur pro causa concessionis; Canonice an inducat ratificationem alienationis factæ per procuratorem, & quare? *¶ n. 14. ib.*
 15 Procuratoris an officia Dominum? Patris de pecuniarum exactione a filio facta qualiter probetur? *¶ n. 16. ib.*
 17 Juris in quibus præsumatur? *p. 21.*
 18 Scientia rei emphiteuticæ an requiratur in herede emphiteutæ ut caducas intentari possit; & qualis debeat esse scientia? *ib.*
 19 Scientia præsumpta unde oriatur? & an hæc sufficiat ut quis non contradicendo sibi præjudicet? & quando agitur ad obligandum, quando habeatur pro consensu? *¶ n. 20. ib.*
 21 Scientia testamenti paterni quando argui possit? An sufficiat in casibus, in quibus requiritur intimatio? In fratre de donatione a patre facta alteri fratri ex quo præsumatur? Fideicommissi unde resultet? *¶ n. 22. 23. ¶ 24. ib.*
 25 Scientia emptoris quod res vendita tota non spectaret ad venditorem ex quibus resultet? *ib.*
 26 Scientia & patientia possessoris an sit necessaria, ut per actus contrarios ei præjudicetur? *ib.*
 27 Scientia, quando agitur de jure quæsito amittendo, & de incurso poenæ, qualis esse debeat? & banni publicati in civitate an præsumatur in pagis aut castris? *¶ n. 28. ib.*
 29 Scientia patris an possit haberi sine scientia totius? An probata ex præsumptionibus sit vera? existentiæ census quomodo probetur? An præsumatur in iis quæ afferunt commodum? *¶ n. 30. 31. ¶ 32. ib.*
 33 An regulariter sit probanda? an donationis præsumatur, si Donatarius habitat cum donante? *ib. ¶ n. 34. ¶ 35. p. 22.*
 36 An scientia sufficiat, quando ultra scientiam requiritur factum? Instrumenti ex quibus præsumatur? An præsumpta sufficiat ut possit deferri iuramentum in litem? *¶ n. 37. ¶ 38. ib.*
 39 Actum publicorum an præsumatur in eo, qui retinet ministros, in loco ubi emerunt? *ib.*
 40 An sufficiat scientia implicita Papæ ad abstergendam labem simoniæ? *ib.*
 41 Scientia ad effectum amittendi jus, qualis debeat esse? *ib.*

S C R I P T U R A.

s. I.

Quotuplex illa sit

- 1 Quid sit scriptura publica, quid privata, & an hæc probet? quid facta per modum attestationis? An pro scribente probet si scribens juravit? *¶ n. 2. 3. ¶ 4. ib.*

§. II.

Quando privata probet?

- 5 Quid si longo tempore a patribus fuit observata? quid si recipit aliquod fomentum aut supplementum ex quo sit publica, & fuscitur adminiculis? quid si ille, contra quem producitur fateatur propria manu fuisse confectam? Quid si fuit subscripta a tribus testibus, & quomodo recognoscenda? Quid si unus ex tribus testibus fuit mortuus, & duo tantum recognoverunt, eritne præferenda instrumentum publico posteriori? plures sententiæ. *¶ n. 6. ad 9. p. 23.*
 10 Ut scriptura probet contra scribentem an sufficiat quod fuerit citatus, & non comparuerit? *ib.*
 11 An privata probet contra producentem? & an plene, & quare? *ib.*

§. III.

De scriptura publica & authentica.

- 12 Quenam dicatur authentica? *¶ n. 13. p. 24.*
 14 Privata subscripta, & sigillata sigillo Principis, Comitum, aut publici officialis, quomodo probet? Desumpta ex archivio quando habeatur pro publica? A patribus subscripta an sit publica & probet sine testibus? An privata si fuit confecta & recognita æquiparetur instrumentum publico? & quomodo dicatur recognita? *¶ n. 15. 16. ¶ 17. ib.*
 18 Quid probet scriptura probata per comparisonem litterarum? & quomodo comparatio fieri debeat? & in quibus casibus fieri possit? *¶ n. 19. ad 33. ib.*
 20 *¶ n. 24. p. 25.*
 25 An comparatio litterarum faciat plenam fidem, si scribentes & subscriptes mortui sunt?
 26 An comparatio litterarum habeat locum in causis magni momenti, & quenam sint tales? & an procedat in criminalibus? Quid si aliquis fuit accusatus, quod scripserit libellum famosum, ille negaverit, eritne veniendum ad comparisonem litterarum? quinam affirmet, qui negent? *¶ n. 27. ¶ 28. ib.*
 29 An comparatio in libris rationum plene probet, diversæ sententiæ; a patribus non subscripta, sed tantum a testibus, an plene probat? *¶ num. 30. ibid.*

§. IV.

Miscellanea de scriptura.

- 31 An scriptura sit stricti juris? an minus perfecta probet, & quando? Privata si est vera in una parte an præsumatur vera in totum? an inserta in instrumento; & quando? Privata Tutoris an probet debitorem solvisse contra pupillum? *¶ n. 32. 33. ¶ 34. ib.*
 35 In lapidibus monumentorum, in columnis antiquis, muris &c. an probat, quare; an ubi adeo confuetudo quod probet? an privata patris probet ætatem filii? An per testes iustificata vel solemniter per scribentem, aut alio modo recognita probet contra debitorem? An privata faciat præsumptionem in favorem producentis? *ib. ¶ n. 36. ad 39. p. 26.*
 40 Privata ad sui valorem an requirit diem, & annum, aut quando? An probet adminiculis munita? An illa, quam quis impugnavit possit pro se uti? an sit de effectibus cambii? & quando? *¶ n. 41. ad 49. ib.*
 50 Informis unde sumat robur? & quando dicatur sufficienter recognita? & an probet contra producentem? An sit necessaria in donatione iurispatronatus? Quando habeatur pro recognita? An recognita parte non citata fidem mereatur? *¶ n. 51. ad 53. ib. 54. 55. 56. p. 27.*
 57 An scripturæ laceratio facta ab antecessore in Episcopatu operetur probationem in illa contentorum in præjudicium successoris? cur non? *ib.*
 58 Scriptura, si fuit probatum quod apud aliquem existat, allegans illam desisse habere, an teneatur hoc probare? *ib.*
 59 Scripturæ existentia in archivio quomodo probetur? Et an scripturam exhibere aliquis teneatur, si prius non fuit probata illius existentia? *¶ n. 60. ib.*
 61 An scriptura non recognita probet, si in illius pro-

productione adversarius citatus ad dicendum contra nihil opposuit? *ib.*

- 63 Scriptura non exhibita in actis parte citata cum termino ad dicendum contra an dicatur de actis, & faciat fidem? & an dicatur exhibita, si non fuit dimissa in actis? *ib.*

- 65 Scriptura testamenti a Notario rogati coram testibus, & in ejus protocollo reperta an dicatur authentica, & quando? *ib.*

SEDILIA,

- 1 Sedilia in Ecclesia vel sepulchrum an aliquis habere possit invito Episcopo? an Laicis pro usu sedilium competat manutentio? Forma licentiarum &c. *¶ n. 2. ib.*

¶ SEDITIO.

§. Unicus.

Seditio quid sit & qua pena puniatur seditiosus?

- 1 Quid sit seditio? *ib.*
2 An aliquando quis possit reddi suspectus de seditione, licet nondum sit seditiosus? *ib.*
3 An inobedientia, contumacia, & irreverentia vociferando, sit quasi seditio? *p. 28.*
4 Quanam sit pena seditiosorum? *ib.*
5 Quibus ex causis pena seditiosorum minuat? *ib.*
6 An is qui tractavit seditionem, nedum non devenit ad actum, sed imo tractavit sub conditione, quae non extitit, penam vitare possit? *ib. ¶*

SEMINARIUM.

- 1 Quomodo debeat Episcopus erigere seminarium in Civitate, & de consensu quorum? & quanam ad seminarium suscipi debeant? *ib.*
2 Quomodo taxa pro seminario sit solvenda & a quibus? ab hac taxa quanam sint exempti? An mendicantes qui habent unitas Abbatias? & hac contributio quando sit solvenda? *¶ n. 3. 4. & 5. ib.*
3 Ad Seminarium erectionem & illius regimen quorum consilium adhibere teneatur? *ib.*
4 An seminariorum Clerici ad SS. Ordines promoveri possint, & quando? *ib.*
5 An seminarium sit locus pius & gaudeat immunitate Ecclesiastica? an habeat fori electionem; an possit pro sua fabrica aliquem cogere ad vendendum? an gaudeat restitutionis beneficio? *p. 29.*
6 De taxa Beneficiorum ad favorem seminariorum. *ib.*
7 An Beneficium unitum seminario possit conferri ab ordinario? *ib.*

SENECTUS.

- 1 Quis dicatur senex? an sexagenarius, qui in juventute vovit ingressum Religionis, sit solutus voto? Quando incipiat senectus, & quando xquiparetur morbo? An senior impune possit corrigere juniorem? *¶ n. 2. ad 5. ib.*

SENTENTIA.

§. I.

Quid & quatuorplex sit sententia?

- 1 Quid sit? & quid res iudicata? & quot modis possit transire in iudicatum? Quae sit definitiva, quae interlocutoria habens vim definitivam, quae simplex; & quot modis interlocutoria habeat vim definitivam? *¶ n. 2. & 3. ib.*

§. II.

Qualiter ferendas?

- 4 An secundum allegata, & probata? An esse conformis libello? An debeat esse certa? an conformis iuri? An lata contra Leges & canones valeat? *ib. ¶ n. 5. ad 11. p. 30.*
12 An sententia in una parte nulla sit etiam nulla in aliis? & quando? an lata contra decissionem

Rotae valeat? & quare? an lata sub conditione extrinseca sive de praesenti, sive de futuro sit valida? Quid si fuit lata sub conditione intrinseca? An sententia referens parti iuramentum sit condicionalis? *¶ n. 13. ad 15. p. 31.*

§. III.

Qualiter ferenda contra contumacem?

- 16 Contra contumacem quomodo procedatur? quomodo contra contumacem feratur sententia definitiva? & ad contumaciam incurrendam quid requiratur? & quomodo lata contra contumacem eo comparente retrahatur? Qualis praerequiratur causae cognitio? An sententia sit ferenda in scriptis? An in loco publico? Quo tempore? An de nocte, & quomodo? *¶ n. 17. ad 21. ib. p. 32. 33.*

§. IV.

Contra quem ferenda?

- 24 An contra Dominum vel procuratorem? an valeat lata contra mortuum? *¶ n. 25. ib.*

§. V.

Quibus noceat, vel non?

- 16 An inter alios lata, noceat aliis? cur non? an lata contra Contumacem, aut super iuribus personalibus? an lata contra unum legatarium noceat aliis? *ib.*
17 An sententia profit, vel noceat successoribus & contra eos aut ad eos transeat; an universales vel singulares? Quid si causa in prima aut secunda instantia non fuit viriliter defensa? An lata contra gravatum noceat etiam fideicommissariis etiam non citatis? an lata contra primum substitutum noceat secundo? An lata contra principalem noceat fideiussori contractus non citato? *¶ n. 28. & 29. ib.*

§. IV.

Sententia criminalis.

- 30 Sententia mortis an possit exequi contra mulierem praegnantem? Declaratoria incurisionis censurarum contra non citatum an valeat? Quid si invalide fuit citatus, aut non personaliter? An valide possit ferri de nocte, cur non? Excommunicacionis quando feratur invalide? An sententia criminalis possit ferri & exequi de feriatis in honorem Dei? Lata contra principalem in poena pecuniaria an noceat fideiussoribus non citatis? An Usuraria possit de usura impugnari? Lata contra delinquentem in loco delicti an possit in alio exequi; excommunicacionis an sit ferenda in scriptis? *¶ n. 32. ad 39. p. 33.*

§. VII.

An possit revocari vel corrigi ab eo, qui eam tulit?

- 40 Quid indefinitiva? cur non? Quid in interlocutoria simplici? quid si habet vim definitivam? *ib.*
41 An sententia lata de consilio sapientis possit retraheri de consilio alterius sapientis si transiit in iudicatum? *ib.*
42 Si est contra claram mentem testatoris an valeat? Quid si est notorie iniusta? An lata ab Episcopo super professione Regularis absque interventu illius superioris an valeat? an lata ab Archiepiscopo contra subditos suffraganeum in prima instantia? *¶ n. 43. & 44. p. 34.*

§. VIII.

Communia de sententia.

- 45 An valeat lata per fraudem? an lata sine probationibus? qualiter interpretanda? In casu L. 2. C. de rescindendo vend. an debeat esse alternativa. *¶ n. 46. ad 48. ib.*

49 Lata prout in sedula an & quando valeat vel non? An debeat subscribi a Notario, aliter non valeat? An valeat si non fuit publicata præsente Judice & pro tribunali sedente? Quid si a Judice non fuit subscripta? *C. n. 50. & 51. ib.*

52 An habeat præsumptionem pro se quod fuerit iuste lata? & effectus sententiæ? Lata non confitit de mandato an & quando valeat? *C. n. 53. ib.*

54 Episcopi an probet iulpationatus, & quando? & quando dicatur antiqua? lata post Concil. Tridentinum auditio fisco Ecclesiæ cum causæ cognitione an probet Iulpationatus, & quando? *C. n. 55. & 56. ib.*

57 Lata a Vicario, mortuo Episcopo, cujus mors communiter ignorabatur, quamvis illa sciverit Vicarius, an valeat? a qua non fuit appellatum an habeat vi transactionis? *ib.*

58 Quid si duo Judices ordinarii in eadem causâ diverſas sententias protulerunt, unam faventem alicui, aliam faventem reo, quænam sit præferenda? quid in matrimoniali, liberali aut testamentaria? *ib.*

59 Lata contra possessorem feudi an noceat vocatis si non fuerint citati? An secunda lata contrariam valeat, & quando? An probet in antiquis? Lata super possessorio plenario an sit definitiva, & an lata super Summario? *C. n. 60. 61. & 62. ib.*

63 Interlocutoria quando habeat vi definitivæ? Lata in contumaciam an probet caducitatem? An definitiva post annum possit mandari executioni, sine nova citatione, vel quando? An executio possit impediri a tertio & in qua parte sit attendenda? An repellat appellationem suspensivam? *C. n. 64. ad 68. p. 55.*

69 Declaratoria an & quando requiratur in pœnali? Trium conformium quot & quibus exceptionibus retardetur? & quid requiratur, ut dicantur conformes? Quando duæ sint loco trium? *C. n. 70. & 71. ib.*

§. IX.

Quando tranſeat in iudicium.

72 Quando non tranſeat in iudicium? an in causa matrimoniali? quid si fuit lata favore matrimonii? an super dissolutione sponsalium? an in causa Divortii? An sententia excommunicationis suspensivæ & interdicti? an sententia beneficalis & qualiter? an lata ex falsis instrumentis, aut testimonio? *C. n. 73. ad 74. ib. & n. 76. ad 80. p. 56.*

81 An prætextu instrumenti noviter reperti sententia degitime prolata sit retrahenda? cur non? *ib.*

82 Quando decennium incipiat currere? non tantum definitiva, sed etiam interlocutoria tranſeat in iudicium? Et quomodo sententia probari possit? An illius executio possit impediri a tertio? An post transitum in iudicium illico procedi possit ad executionem, aut quanto tempore sit expectandum in personalibus, quid in realibus, an tempus in personalibus a Judice possit prorogari? An condemnatus ad traditionem possessionis satisfaciatur dando pignora? *C. n. 83. ad 85. ib. & n. 86. 87. p. 57.*

88 An tertius possit impedire executionem se liti opponendo & appellando? & quomodo tertius veniens ad causam debeat acceptare iudicium, & in quo statu? *ib.*

89 Executor an & quas exceptiones admittere debeat? & an is, contra quem tres conformes latur sunt, admitti debeat ad dicendum, & agendum de nullitate? cur non? Et tertius intra quod tempus appellare debeat? *C. n. 90. & 91. ib.*

92 Quam penam incurrant Judices male iudicantes tam de iure civili, quam canonico? & an Iudex Laicus teneatur ex delicto, & ex quasi delicto, & quando? *ib.*

¶ SEPARATIO.

§. Unicus.

Separatio bonorum quando, & qualiter fiat?

1 An Separatio bonorum fiat de bonis defuncti, & de bonis propriis heredis, quando extant credito-

res utriusque? *ib.*

2 An fiat quando extant legatarii defuncti, & creditores heredis? *ib.*

3 An fiat quando bona sunt taliter commixta, quod non possint separari? *ib.*

4 Licet sit impossibilis separatio quoad identitatem corporum circa ea, quæ consistant in pondere, numero, vel mensura; an sit impossibilis quoad corpora, & quomodo? & de materia. *C. n. 5. ib. p. 38.*

SEPULTURA.

§. I.

Quo loco quis possit & debeat sepeliri?

1 Quid olim? quid hodie? an quilibet possit sibi eligere sepulturam, ubi voluerit? quid si moritur non facta electione, quid si majorum sepulchrum non habet? *C. n. 2. ib.*

3 Jus sepulture a quo concedi possit? an locus sepulture vendi possit? Jus sepulture familiare ad quos tranſeat? an in fideicommissarium universalem, cur non? *C. n. 4. ib.*

5 An Laici possint in Ecclesiis habere jus sepulchrorum contra Episcopum? an contra alios Laicos sint manutendi? *ib.*

6 An superiores Religionum illud possint concedere in Ecclesiis Regularium? *C. n. 7. ib.*

8 Sepulture electio an debeat esse libera, & an valeat pactum de illa eligenda; an possit electio remitti alterius arbitrio? *ib.*

9 Jus sepulture familiare ad quos tranſeat? & hereditarium ad quos? Mortuus regulariter ubi sit sepeliendus? quid si quis discessit & parochia animo cito redeundi, aut habitavit rursus animo ibi non permanendi? quid si adest consuetudo sepeliendi peregrinos in Cathedrali? quid in Clerico viatore, ubi sit sepeliendus? pro minoribus quinam eligant sepulturam? uxor ubi sit sepelienda? ubi vidua? Ubi Regularis? *C. n. 10. ib. & 11. p. 39.*

12 An pater possit eligere sepulturam pro filio impubere præcendendo a consuetudine? cur non? *ib.*

13 Quid si moritur Laicus in Monasterio Regularium ubi erat hospes? ubi sit sepeliendus Novitus? ubi Canonicus, si sepulturam non elegerat? ubi Episcopus? *C. n. 14. ib.*

15 Electio sepulture quomodo probetur. *ib.*

§. II.

An is, qui eligit sepulturam extra parochialem, teneatur ad quatuor?

16 De quibus debeat quarta parochialis? & quare hæc quarta debeat? & ex quibus deducatur, an ex omnibus Legatis? An debeat si Defunctus Parochia aliquid legavit loco quarta, quod est æquale? & ex quo titulo legatæ præsumatur? an hæc quarta solvatur de candelis, quæ ad manus defuncti? an ex donatis in vita? *C. n. 17. ad 21. ib.*

§. III.

De sepultura Episcoporum, & aliorum, & expensis?

22 Episcopus, qui non eligit sepulturam, ubi debeat sepeliri? quid si fuit mortuus extra Civitatem, & cui debeat quarta funeralis? *p. 40.*

23 Expensæ funerales in Episcopo ex quibus bonis fieri debeant? quis faciat expensas in sepultura aliarum personarum? An hæc expensæ præstentur omnibus creditoribus etiam anterioribus? *C. n. 24. & 25. ib.*

26 An possit denegari sepultura Cadaveri propter æs alienum? *ib.*

27 An Episcopus possit sibi eligere sepulturam extra Ecclesiam Cathedrali? *ib.*

§. IV.

An pro sepultura possit aliquid accipi.

28 An pretium? cur non? an terra, vel fundus pro sepultura vendi, & emi possit? & quare? *C. n. 29. ib.*

- 30 An liceat aliquid accipere vel dare pro honoratione loco sepulture? *ib.*
 31 An parochus pro ipso officio sepulture, exequiis, & deductione funeris possit aliquid exigere ob talem consuetudinem? & an jure actionis, si nil potest exigere; an saltem ex officio judicis, possint cogi ad observandam laudabilem consuetudinem dandi aliquid titulo elemosynæ. *ib.*

§. V.

Prævis sepeliendi mortuos.

- 33 An illico post mortem quis sit sepeliendus? & quanto tempore mafculus mortuus debeat stare super terra, quanto femina, & de ratione: quanto apoplectici? *ib.*
 33 Modus sepeliendi mortuum & pompæ funebriis a quibus dependeat? an ab hæredibus propriis Parochus excludi possit? quid si hæredes sunt negligentes? *p. 41.*
 34 Qualis ordo in ducendo funere servari debeat, & quis declare, per quam viam sit incendum? Quid si inter Parochum a quo, & Parochum ad quem defertur cadaver, oriatur controversia circa præcedentiam? quis erit præferendus? quæ crux sit præferenda? *¶ n. 35. 36. 37. ib.*
 38 Ad quid teneatur, qui alienum Parochum sepelivit? an in materia sepulture admittatur appellatio, per quam impeditur sepultura cadaveris. *¶ n. 39. ib.*

§. VI.

Quibus denegetur sepultura?

- 40 Quibus excommunicatis? an toleratis & quando? quotuplex sit notorium? An notorio peccatori decedenti in mortali line signis penitentis? an illi qui seipsum voluntarie occidit? Quid si fuit interdictum Capitulum, poterint sepeliri Canonici? & quare. An hæreticis etiam non denuntiatis? an maleficiis mortuis in carceribus? quid si fuerint mortui ante confessionem? An percutientibus Regulares, qui nullos habent ordines? *¶ n. 41. 42. ib. ad 60. p. 42. 43.*
 61 Quænam sint signa penitentis? & qualiter probanda? *¶ n. 62. ad 65. p. 44.*

§. VII.

Quid de mortuis in duello vel hostilium?

- 66 An talis sit sepeliendus in loco sacro? quid si fuit mortuus non in duello publico, sed privato? & quodnam dicatur duellum publicum, quod privatum? *¶ n. 67. ib. 68. pag. 45.*
 69 An Cadavera prohibitorum possint sepeliri in loco profano, sed prope Ecclesiam, ut cantantium voces audiri possint? *ib.*
 70 An in Ecclesia polluta aliquis sepeliri possit? quam poenam incurrant sepelientes hæreticos in loco sacro? Quid si fuit factum legatum Ecclesie pro sepultura Antonii, qui ob excommunicationem fuit privatus sepultura? debetne legatum variz sententis? *¶ n. 71. 72. ib.*

§. VIII.

Sepultura miscellanea.

- 73 An descendentes sequantur sepulchrum ascendendum, & an e contra? an transversales transversalium, aut quando? An electio sepulture facta in Ecclesiis monialium? cur non? An valeat facta ad suggestionem aliorum. An jus sepulture sit quid diversum a jure patronatus? *¶ n. 74. ad 75. ib.*

SEQUEST RUM.

- 1 An sequestrum regulariter sit licitum, an possit fieri ab illo, qui non potest citare eum, cujus res sunt? cur non? An electio Judicis advocantis ad se possessionem rei litigiosæ privet possessorem possessione sua? cur non? *¶ n. 3. 3. ib.*

- 4 De rebus Ecclesiasticis coram Laico a quo Judice fieri debeat; & de ratione: an factum a pluribus possit ab uno pro sua rata relaxari? & quando? *ibid.*

- 5 Sequestrum fructuum beneficii quandomodo fiat? *ibid.*

- 6 Sequestrum quando fieri non possit? an voluntarium det possessionem sequestri? quid dicendum de necessario? Quomodo tollatur? *¶ n. 7. 7. 8. p. 46.*

- 9 Quando Beneficii possessio debeat sequestrari? & de ratione. Quid quoad fructus perceptos? quid in triennali possessore? quid si pro possessore adest præsumptio juris? quid in pensione? *ib.*

- 10 Sequestrum facti quod sit propria auctoritate an sit licitum? sequestrum apud quem fieri debeat, & de quorum consensu possit fieri apud debitorem? *¶ n. 21. ib.*

- 12 Sequestrum an sit odiosum? & quare? & quibus concurrentibus Judex illud possit concedere? quid si possessio est attentata, an sequestrum apponi possit? an quando est turbida, aut neutra pars possidet? *¶ n. 12. ib.*

- 14 An sequestrum apponi possit in citato possessore? *ibid.*

- 15 Sequestrum super Beneficio litigioso decretum contra resignantem an possit exequi etiam contra resignatarium? & cur? *ib.*

- 16 An Judex appellacionis a sententia revocationis sequestri possit novum sequestrum pendente appellatione decernere ad instantiam appellantis? a quo quando? in Beneficialibus causis quomodo duret? *¶ n. 17. ib.*

- 18 Factum ad instantiam creditoris pro certa summa cum clausula salvo jure, & sine præjudicio majoris summe, an excludat majorem summam? *ib.*

- 19 An sit de genere prohibitorum, & quare? & quando non? *ib.*

- 20 Sequestrer deputatus in bonis debitoris si turbetur in administratione, quæ remedia competant creditoribus? & quare? an teneatur de culpa, & quare? an teneatur reddere rationem de fructibus? quid si non est solvendo? *ib.*

- 21 Sequestrer, qui de mandato Judicis fuit electus, an teneatur de ejus mandato restituere? *¶ p. 47.*

- 22 Sequestrer Beneficii an conferat, aut præstet Beneficia, & quare? Non contradicens sequestro an censetur illud acceptare? Sequestrer vacuarum matricum an teneatur de fructibus & fructibus, si neglexit illas submittere tauris? *¶ n. 23. 24. ib.*

- 25 An sequestri officium sit voluntarium, cum pecunia, ne dilapidetur apud tertium sequestratur? quid si sequestratur apud sequestratarium? *ib.*

SERVITUS.

- 1 Servitus limitata ad unam rem an extendatur ad aliam? uti in servitute altius non tollendi an extendatur ad servitutem viridarium non habendi supra tecto? *ib.*

- 2 Realis an transmittatur etiam ad successores singulares? servitus vix vel transitus an debeat fratri vel socio dividendi, & quando? An aliquando servitus præsumatur? cur non? *¶ n. 3. 4. ib.*

- 5 Servitus realis habens causam continuam aut quasi quanto tempore præscribatur inter præsentis, quanto inter absentes? quanto habens causam discontinuam? *ib.*

- 6 Servitus negativa an possit acquiri sine prohibito, ne, & quando? quanto tempore servitus fenestraz Urbana an possit hypothecari? *¶ n. 7. 8. ib.*

- 9 Altius non tollendi & luminibus non officiendi an intelligatur tacite imposita super domo retenta ad favorem alienatz, si ambæ erant ejusdem Domini? Servitus transitus per fundum alienum [an sit permissa, cur non? *ib.*

- 10 Quomodo servitus acquiratur? An & quales servi sint irregulares, & quare seu ex quo defectu? An ordinati ex consensu saltem tacto Dominorum fiant liberi? quid si fuerint ordinati sine omni consensu ad minores, quid si ad majores? An sine licentia possint ingredi religionem & in illa profiteri? an & quanto tempore Dominus possit illum repetere? *¶ n. 11. 12. 13. p. 48.*

14. Quae bona possit servus retinere? an acquirat libertatem per adoptionem, manumissionem, seu denegationem alimentorum. *C. n. 15. & 16. ibid.*
 17. An possit donare sibi relicta ea conditione, ut non acquiratur Domino? an data ad turpem quæstum sui corporis? an valide contrahat matrimonium? *C. n. 18. ib.*
 19. Quomodo quis efficiatur servus? an captus in bello iusto possit auferre? An invitus a suo Domino possit castrari? cur non? an per baptismum efficiatur liber? *C. n. 20. 21. & 22. ib.*
 23. An servus originarius vel adscriptitius sine licentia sui Domini sit ordinandus, aut quando? An delinquens de mandato Domini mihi puniatur, & quando? an veniat in hypotheca omnium bonorum, & quare? An servitia Vallorum veniant in hypotheca omnium bonorum? *C. num. 24. 25. & 26. ib.*

SIGILLUM.

1. Sigillum ignotum an probet? quid publicum? *ib.*
 2. Frangens sigillum confessionis quod peccatum committat? & quoniam frangant sigillum, qui non? Sigillum secreti naturalis an obliget contra bonum publicum? cur non? remissive. An obliget illos, qui se fingunt Sacerdotes, & audiunt confessiones? an qui casu audiunt aliorum peccata? *C. num. 3. 4. 5. ib. & 6. pag. 49.*

SIGNATURA.

1. Signatura iustitiæ quem repræsentet? an signatura, postquam rescipit, possit iterum novas audientias concedere? An admittat appellationem a decreto interlocutorio, aut quando? An rescribens cum clausulis suspensivis intendat revocare executionem factam? *C. n. 2. & 3. ib.*

SIMONIA.

1. Quid sit, & quotuplex? An sit crimen tantum Ecclesiasticum, an contra jus positum? *C. num. 2. 3. & 4. ibid.*

§. I.

Varii casus Simoniaci, & non simoniaci.

4. An committatur venditione officiorum Ecclesiasticorum? An rerum immobilium Ecclesie, aut quando? *ibid.*
 6. An simonia committatur, si aliquid datur pro annexo spirituali; an simoniam committat accipiens aliquid pro examine ordinandorum aut promovendorum ad Beneficia? ubi diversi casus. *C. num. 7. ibid.*
 8. An simoniam committat emens Vicarium Episcopi? an ille, qui electoribus eligere indignum volentibus tradit pecunias, ne illum eligant, & quando? an accipiens pretium pro docendo, si habuit scientiam infusam, cur non? an qui accipit pecuniam occasione rei spiritualis, sed gratis, aut titulo gratitudinis? ubi alii casus. An quando aliquid datur ad tollendam vexationem iniustam? quid si vexa est iusta? an redimere vexam pro jure non-dum quæsito in beneficio? *p. 50.*

§. II.

Effectus simoniae.

9. An simonia faciat irritam electionem, aut aliam Beneficii provisionem? an privet beneficiis antea rite obtentis? *ib.*
 10. An simoniacus pendente accusatione teneatur abstinere a celebratione? *ib.*
 11. An simoniacus possit renuntiare Beneficio obtento simoniacè? an obligetur ad restitutionem simoniacæ acceptorum, & quo jure, & cui debeat fieri restitutio? *C. n. 12. ib.*
 13. An realis & completa subiacet restitutioni, & pœnis simoniae? *ib.*
 14. Simonia reali scienter contracta, an Sac. Penitentiaria revalidet Titulos Beneficiorum. *ib.*

15. An idem dicendum de pensionibus. *ib.*

§. III.

De Judice simoniae, & quomodo probetur.

16. An Judex Laicus de hoc crimine cognoscere possit? cur non? *ib.*
 17. Quinam in hoc crimine accusare possint? an simonia presumatur in traditione pecuniarum pro re spirituali? & cur? An probetur conjecturis, & qualibus. Ad effectum privationis quomodo debeat probari? & quibus conjecturis? & quid ad effectum accusationis? *C. num. 18. ib.*
 19. An probetur per testes vigore monitorialium, an per testes de publica voce & fama, & quos? *pag. 51.*
 20. An probetur non probato præcedente tractatu, & per quos non? An contra testes qui deposuerunt de simonia, admittantur exceptiones, aut quæ? An admittatur appellatio? cur non? *C. n. 21. & 22. ib.*

§. IV.

De penis simoniae.

23. An pro mentali detur aliqua pœna? cur non? an pro conventionali? Conventionalis quomodo committatur? Confidentialis an habeat aliquam pœnam? quomodo confidentialis committatur? *C. n. 24. ib.*
 25. An confidentialis in resignatione presumatur, & quando? An ex mutuo facto ante resignationem, & quando? *C. n. 26. ad 37. pag. 51. & 52.*
 33. An sit confidentialis solvere aliquid pro collatione & presentatione vigore statuti confirmati a Papa, aut consuetudinis? an tractatus super confidentialia, ea realiter non commissa, sit punibilis? Quam pœnam incurrat confidentialis? *C. n. 33. pag. 52.*
 34. An Confidentialis teneatur restituere fructus perceptos ex beneficio pro confidentiali obtento? & quibus? An Confidentialis fiat irregularis? *C. n. 35. ib. & n. 36. p. 53.*
 37. An ob simoniam purè conventionalem, quæ neutra ex parte fuit completa, aliqua pœna incurrat? quid si fuit completa ex parte venditis per traditionem rei sacre, aut collationem Beneficii, sed non ex parte ementis, qui pretium non tradidit? *C. num. 38. ib.*
 39. An simonia realis ex utraque parte completa incurrat pœnas ipso facto? quæ sit pœna ob simoniam realem & completam in ordine? quid si est simonia realis utriusque completa in collatione Beneficii? *C. n. 40. 41. & 42. pag. 53.*
 43. An committens simoniam cum Pontifice sciente incidat in pœnas, si Papa expresse cum illo non dispensat? *ib.*

§. V.

An pro exequiis mortuorum aut benedictione nubentium liceat aliquid accipere.

44. Cur non? Et an valeat consuetudo? cur non? an pro ordine conferendo minister, aut ejus Notarius possit aliquid temporale exigere? *C. n. 45. & 46. ib.*
 47. An simoniam committat non tantum emens Beneficia, sed etiam officia Ecclesiastica? *ib.*
 48. An simonia probetur, dum non probatur præcedens tractatus? *pag. 54.*

SIMULATIO.

1. Sacramentorum simulatio an sit aliquando licita. *ibid.*
 2. Simulatio quot modis fieri possit; an simulatio contractus præsumatur? aut quando? & quomodo debeat probari? *C. n. 3. 4. 5. ib.*
 6. An simulatio sine perjurio allegari possit, si contrahentes jurarunt omnia contenta in instrumentis esse vera? *ib.*

- 7 An præsumatur ex pretii modicitate, & quando, an ex continuata possessione rei venditæ, quando non? an simulatio apochæ debiti præsumatur, si non fuit consignata creditori? quomodo hæc simulatio excludatur? *¶ n. 8. 9. & 10. ib. & p. 66.*
- 11 An simulatio, si non fuit probata, sed est turbida, retardet manutentionem? an simulatio confessionis ex contrariis conjecturis elidatur? & quomodo probetur? *¶ n. 12. ib.*
- 13 Simulatio solutionis an probetur per apocham seu scripturam privatam, si in contrarium stat instrumentum publicum solutionis. *p. 55.*
- 14 Simulatio venditionis ex quibus conjecturis probetur; & quando simulationis conjecturæ cessent? An præsumatur in emptore, si constat aliunde voluisse rem emptam non sibi, sed alteri acquirere? si in emptionis instrumento fuit positum nomen emptoris? *¶ n. 15. & 16. ib.*

SOCIETAS.

- 1 Quid sit societas, & quæ requirantur ut sit licita? a quibus contrahi possit: an valeat super corpore feudi? cur non? *¶ n. 2. & 3. ib.*
- 4 Inter fratres ad quæ se extendat? *ib.*
- 5 An super officiis sit licita, & quando? & an valeat ultra eorum valorem? *ibid.*
- 6 Societas omnium bonorum quid comprehendat? ex quibus probetur, & ex quibus præsumatur? *¶ n. 7. & 8. ib. ibid.*
- 9 An societas tollat facultatem testandi de rebus communibus? cur non? quando finiat? A minore an possit renovari abique Tutoris vel Curatoris autoritate? *¶ n. 10. ib.*
- 11 Societatis continuatio an possit præcipi a patre filiis infantibus in testamento? *p. 56.*
- 12 Societas in qua unus contulit industriam & operas suas, alter pecunias, si fuit dissoluta, an pecunie sint dividendæ inter socios? cur non? *ib.*
- 13 Quodnam est societatis lucrum, quod venit dividendum? & quomodo tale lucrum sit dividendum? *ib.*
- 14 Societatis partis bonorum lucrum quomodo sit dividendum? Damna Societatis an debeant esse communia? quando non? *¶ n. 15. ib.*
- 16 Societatis expensæ, quæ debentur socio conferenti industriam ex quibus fiant? *ib.*
- 17 An societas omnium bonorum in dubio censetur industria, & quando? *ib.*
- 18 Socius an teneatur insolvidum pro contractibus & obligationibus ab Institute seu exercitore navigationis gestis? & cum qua distinctio? *ib.*
- 19 Socius emens feudum ex pecunia communi ignorante Domino qui acquirit, & quid teneatur socio? Socius completarius in quibus possit obligari? An teneatur ex contractu cum sociis inito post societatem solutam? *¶ n. 20. & 21. ib.*
- 22 Socius socio in re communi ædificanti an possit nuñtare novum opus? invito Socio an possit uti re communi? an possit ædificare in communi pariete, quando? *ib.*
- 23 An socius petat suum creditum non calculatis prius rationibus, aut quando? *ib.*
- 24 An possit uti re communi cum damno socii ad usum destinatum? *ib.*
- 25 Socius omnium bonorum quæ debeat communicare: socius qui solus habitavit domum communem an teneatur socio non habitanti solvere pensionem pro rata? *¶ n. 26. ib.*
- 27 Socius omnium bonorum an teneatur communicare fundum dotalem, & qualiter? dotem datam fuisse filiz, & qualiter? *ib.*
- 28 An censetur socius habere mandatum a socio omnium bonorum, & quomodo obligetur? an socio teneatur de culpa, & de qua? *¶ n. 29. & 30. ib.*
- 31 Quomodo teneantur ad debita solvenda, & an præferantur aliis creditoribus? *ib.*
- 32 Socius criminis contra socium an probet, aut quando? quid in crimine læsæ majestatis? *ib.*
- 33 In furto de se confessus an possit de socio interrogari, & quando? *ib.*
- 34 An socius criminis nominans socium motu proprio faciat aliquod indicium ad inquirendum? an

- nominans ad interrogationem Judicis? Quid in crimine hæresis? *¶ n. 35. & 36. ib.*
- 37 An Socius criminis, qui propter gratiam Principis habet impunitatem ob revelationem, possit torqueri ut faciat indicium contra socios? *ib.*
- 38 Socius criminis, qui in tortura contra alium deposuit, an teneatur ratificare suum dictum extra torturam? cur non? *ib.*
- 39 Socius itineris an sit idoneus testis super injuria facta socio? *p. 58.*
- 40 An socius novus possit participare de capitali aliorum sociorum? *ib.*

SODOMIA.

- 1 Sodomia ut committatur, quæ requirantur? *ib.*
- 2 An ad incurrendas Pii V. penas sufficit unus actus? cur non? & quando non incurrantur? *¶ n. 3. ib.*
- 4 Sodomiz corpus delicti quomodo probetur? Quale crimen sit, & quomodo puniatur utroque jure? *¶ n. 5. 6. & 7. ib.*
- 8 Sodomia quomodo probetur? An sodomita sit irregularis? & qualis? *¶ n. 9. 10. & 11. ib.*
- 12 Sodomitantes & sodomiti an aquali pœna puniantur? an tentans sodomitare possit impune occidi? *¶ n. 13. ib.*
- 14 An metus aut vis excuset sodomitam a pœna Pii V. & ejus bullæ quos comprehendat? *¶ n. 15. p. 59.*

SOLEMNITATES.

- 1 An solemnitates Paulinæ & aliz in alienatione bonorum Ecclesiæ præsumantur intervenisse? aut quando? Solemnitates extrinsecæ quanto tempore præsumantur? & quando non sint necessariæ? *¶ n. 2. ad 5. ib.*
- 6 Solemnitates statutariz an sint necessariæ in causa dotis? In unione Beneficiorum an præsumantur? *¶ n. 7. 8. ib. & 10. p. 60.*
- 9 Solemnitates a stylo industria, quibus subrogentur? *ib.*
- 11 An solemnitates requirantur in creatione census? & quare? an sint necessariæ, ubi Principis intervenit autoritas? Statutariz an requirantur in contractu celebrato inter mulieres super re dotali æqualiter privilegias? an in obligatione minoris ex causa dotis? *¶ n. 12. & 13. ib.*

SOLITUM.

- 1 Ex quot actibus solitum induitur? quando excuset ab usura? Solita locari quæ dicantur? *¶ n. 2. & 3. ib.*
- 4 An in salariando Capellano attendatur solitum Ecclesiæ? *ib.*

SOLICITATIO.

- 1 Solicitans mulieres in confessione ad turpia an sit suspectus de hæresi? ad puniendum an credatur solicitatus? & qua pœna puniatur? Quid de solicitantibus pueris? An sufficit unus mulieris denuntiatio? an duarum vel plurium? An solicitans extra confessionale aut confessionem sit denuntiandus? An solicitans mulierem prætextu Confessionis si caret jurisdictione & approbatione? Quid de solicitante ad Lenocinium? *¶ n. 2. & 3. ib.*
- 4 Solicitans ut sit denuntiandus qui requiritur? *ib.*
- 5 An solicitans penitentem stantem, vel sedentem ante confessionale? An excusetur a pœnis propter metum, aut a quibus? *¶ n. 6. ib.*
- 7 Solicitatio an probetur per testimonium duarum foeminarum? An solicitata teneatur denuntiare? *¶ n. 8. & 9. ib.*

S O L U T I O.

§. I.

Quid sit solutio, & qui solvere teneatur, & quibus?

- 1 Quid sit & quinam teneatur solvere? *ib.*
- 2 Privilegium competentie ne quis conveniatur ultra quam facere potest, quibus competat? *C. n. 1. ad 9. ib.*
- 10 Clericis quibus casibus non competat? *ib. & n. p. 62.*

§. II.

An successor in Episcopatu teneatur solvere debita antecessoris? Idem de successore in beneficio.

- 12 Quando successor teneatur solvere debita antecessoris? An successor in feudo an teneatur solvere pensiones decursas tempore antecessoris, & quando? quid de successore in principatu? Cui solutio fieri debeat? *C. n. 13. ad 17. ib.*

§. III.

Quid solventum, an aliud pro alio?

- 18 Unum pro alio an solvi possit invito creditore? & quando? an creditor teneatur solutionem acceptare per partes? *C. n. 19. ib.*
- 20 An solutio presumatur facta potius pro debito maturato quam maturando? & quo tempore fit facienda? & quo in loco? *C. n. 21. ib. & 22. p. 63.*

§. IV.

De solutione indebiti.

- 23 Quis debeat probare solutionem indebiti? quot modis aliquid dici possit debitum vel indebitum? *C. n. 24. ib.*
- 25 Solvens indebitum ex juris ignorantia an possit repetere? an scienter solvens indebitum? cur non? An solvens ob metum reverentialem, vim, aut mandatum superioris? *C. n. 26. & 27. ib.*

§. V.

Miscellanea solutionis.

- 28 Solutio facta ab uxore in dubio, ex quibus pecuniis facta videatur: solutio pensionis facta metu censurarum an constituat pensionarium in quasi possessione exigendi pensionem? *C. n. 29. ib.*
- 30 An solutio videatur facta cum iisdem clausulis & reservationibus, & solvens ex quo titulo solvere censetur? *ib.*
- 31 An solutio alimentorum retardari possit sub pretextu probandae pauperatis? cur non? *ib.*
- 32 An solutio presumatur facta potius in satisfactio-nem fructum, quam sortis principalis, & quando? facta sine protestatione an dicatur spontanea si fuit facta iussu Iudicis? *C. n. 33. p. 77.*
- 34 An solutio possit fieri illi cum quo contractus fuit celebratus, si dominium spectet ad alium? an una sufficiat ad acquirendam quasi possessionem exigendi? Momentanea an pariat liberationem? *ib. C. n. 35. & 36. ib.*
- 37 Solutio usurarum an computetur in sortem? & cur? an facta marito suffragetur cum agitur de re dotali, aut paraphernali? & cur? *C. n. 38. ib.*
- 39 Solutio nauti an probet, quoniam frumenti, quantitas fuerit asportata? an presumatur anticipata? *C. n. 40. ib.*
- 41 Solutio vera quomodo & ex quibus probetur? Debiti liquidi an possit retardari per exceptionem dubiam? promissa pro die nativitatis an intelligatur de octava? *C. n. 42. ib.*
- 43 An presumatur facta pro debito anteriore, an dicatur vera vel ficta si solvens pecuniam eandem ipso momento rehabuit absque nova causa? *C. n. 44.*

- 45 Solvens sponte quomodo debeat probare indebitum, ut possit repetere solum? quid si solvit coacte? Solutio trium ultimorum annorum an pariat presumptionem solutionis annorum prateritorum? *C. n. 46. ib.*
- 47 Solutio pro residuo an faciat praesumi reliquum fuisse solum? An probeatur praesumptionibus & conjecturis? alternative promissa quando cedat? *C. n. 48. 49. & 50. ib.*
- 51 An solutio presumatur ex lapsu decennii? *ib.*
- 52 Solutum in vim rei iudicate an repeti possit? solvens procuratori non habenti mandatum an liberetur? *ib. & n. 53. p. 65.*
- 54 Solvens priori creditori an succedat in omne jus illius ignorante debitore? etiam sine cessione iurium expressa, an sufficiat tacita? *ib.*
- 55 Solutiones verze in parte an presumantur verze etiam in reliquis? factae nomine alicuius, quis probare debeat? *C. n. 56. ib.*

S O R O R.

- 1 Soror, cui a fratre fuit consignatus fundus prodote a patre relicta an possit cogere fratrem ad eligendos peritos pro illo aestimando? litigans cum fratre pro dote an consequatur ab illo alimenta, & litis expensas? *C. n. 2. ib.*
- 3 An dicatur agnata? germana an succedat fratri defuncto si antea renuntiavit? cur non? an uterina excludat patruum, vel amitam? & a quo fit alenda, est pauper? *C. n. 4. & 5. ib.*
- 6 Possidens cum fratre bona paterna pro indiviso cui dos jam fuit assignata, an absque nova apprehensione censeatur continuasse possessionem ex titulo dotis? a statuto exclusa propter fratrem, an bona materna ad patrem delata pretendere possit? *C. n. 7. ib.*
- 8 Ut dicatur exclusa a patre vigore statuti ab hereditate fratris, quid requiratur? *ib.*
- 9 An soror uti proximior praeferatur patruo in successione fratris ab intestato? an patri succedat equaliter cum fratre? quid si sunt plures, & omnes favore fratris renuntiant? *C. n. 10. ib.*

S O R T I L E G I U M.

- 1 Sortilegium de iure communi cuius fori sit? quid post constitutionem Sixti V. *ib.*
- 2 Sortilegus utens incantationibus & demonem invocans ad scienda futura an sit haereticus? & quare? Parna sacerdotis sortilegi. *ib.*

S P O L I U M.

§. I.

In Beneficiis ex quibus fiat, & a quibus.

- 1 Spolium in beneficiis quid sit, & ex quibus fiat? *C. n. ib. ad 6. p. 66.*
- 7 An Spolio succiantur bona a Clericis per negotiationem acquisita? *ib.*

§. II.

De spolio violento.

Sectio I.

Qua sint remedium spoliatorum.

- 1 Quae sint remedia spoliatorum. *C. n. 2. ib.*
- 3 An & quando spoliatus sit ante omnia restituendus, & quae spoliatus debeat probare? An spoliatus teneatur acceptare cautionem a spoliatore oblaram pro re per spoliatum ablata? Quid in spoliato sine vi seu violentia formali, sed tantum ficta? Agenti remedio recuperandae an possit opponi exceptio spoliis ab ipso commissi? *C. n. 4. ad 6. ib. & 7. p. 67.*

SECTIO II.

Alii casus, in quibus non fit restitutio spoliati ante omnia.

8 Quando spoliatus non sit ante omnia restituendus?
¶ n. 9. ad 13. ib.

SECTIO III.

An spoliatus possit propria auctoritate recuperare possessionem, & an a tertio possidere?

14 An spoliatus possit recuperare possessionem & spoliare invasorem propria auctoritate? an possit agere contra tertium possessorem? diversæ sententiæ.
¶ n. 15. ib.

SECTIO IV.

Qualiter probetur spoliū?

16 An spoliū detur etiam in simplici detentore? quomodo probetur?
¶ n. 17. & 18. p. 68.

§. III.

Ad quid teneatur spoliator violentus?

19 Ad quid teneatur spoliator violentus? An possessor bonæ fidei teneatur restituere fructus industriales ex re aliena perceptos, an consumptos ante litem contestationem? aut quando? *¶ n. 20. ad 23. ib.*
 24 Interdictum unde vi contra quos competat & spoliator quid teneatur restituere? quando dicatur purgatum?
¶ n. 25. ib. ad 27. p. 69.

§. IV.

De spoliis miscellanea.

29 In spolio non violento a quo die debeantur fructus? quando non sit violentum? *¶ n. 30. ad 34. ib.*

SPONSALITIA, &c.

1 Quid sit sponsalitia largitas, & an valeat? facta a sponsa sponso an sit restituenda sponso non secuto matrimonio? Quando acquiratur sponsæ? *¶ n. 2. & 3. ib.*
 4 Sponsalia posteriore, si priora aliquo casu cessent, uti per mortem, aut renuntiationem, an sint servanda? Contrariæ sententiæ.
 5 Contracta sine consensu parentum an valeant? *ib.*
 6 An sponsa habeat privilegium tacitæ hypothecæ pro dotis restitutione?
 7 Sponsio, seu scommessa an sit licita? quid sit? vide etiam *Lucrum*. *¶ p. 70. ib.*

SPORTULÆ.

1 A quibus de jure communi non debeantur, & in quibus causis? quid de consuetudine?
 2 A qua parte debeantur? & inter quos dividantur? quid sit sportula? cur de jure non debeantur?
 3 *¶ n. 4. & 5. ib.*
 6 Juxta Ecclesiasticus ordinarius an possit accipere sportulas? diversæ sententiæ.
ib.

STATUS.

1 Status beneficii regularis quando dicatur mutatus? & quali præscriptione status Beneficii regularis constituitur? Status Beneficii secularis ex quibus probetur?
 2 *¶ n. 2. & 3. ib.*
 4 An status Beneficii per ordinarium possit mutari? An status ultimus in beneficiis sit attendendus? & quando? an status ultimus Beneficii inter plures præfatos de institutione contententes? quomodo status anterior probetur.
 5 *¶ n. 6. ad 10. ib.*
 11 An status ultimus collatus constituto de statu anteriori unionis attendi possit?
ib.

STATUTUM.

1 Obligans fidejuberem an obliget divitem, si dedit pignora, vel hypothecam bonorum suorum. *p. 71.*
 2 An statutum, quod bannitus possit impune occidi, valeat de jure canonico? Præfignens certum terminum ad accusandum, an censetur præfignere; eundem terminum ed inquirendum? & quare? De compromissis in quibus bonis cesset? obligans conjunctos ad compromittendum an sit favorabilis? Quod frater succedat fratri ab intestato exclusis sororibus dotatis, de quo tempore intelligatur?
 3 *¶ n. 3. ad 6. b.*
 7 An possit taxare certum interesse donec dos solvatur? Disponens neminem posse transire per fundum alienum, si tenet caput ad viam aliquam quomodo intelligatur? Quando statutum egeat confirmatione?
 8 *¶ n. 7. & 9. ib.*
 10 Statutum, quod instrumentum publicum habeat executionem paratam, an noceat Clericis? & an Clerici illo uti possint contra Laicos? Concedens jus retractus, an prohi. Clericis? an illos liget? diversæ sententiæ. An possit annullare contractus gestos sine solemnitatibus statutaris cum Clericis, an cum Ecclesia, & locis piis? An possit obligare Clericos quoad quæstia? an quoad quærenda? an in foro Laicali in decisivis attendatur contra Clericos? An quod adiens hereditatem sine inventario teneatur ultra vires hereditatis afficiat Clericos?
 9 *¶ n. 11. 12. & 13. ib.*
 14 An vi directiva afficiat Clericos in rebus indifferenteribus? aut quando? Ne Laici vendant Clericis an valeat? cur non, an obligans Emphyteutas Ecclesiæ ad collectas valeat, cur non? *¶ n. 15. & 16. ib.*
 17 Statutum, Laicorum ne quis trahatur ad forum alienum, an intelligatur de foro Ecclesiastico? An possit directe vel indirecte? An in foro Ecclesiastico allegari possit?
 18 *¶ n. 18. p. 72. ib.*
 19 Statutum quod Canonici possint celebrare per se vel per alios, quomodo sit intelligendum? an quod omnes Canonici debeant esse nobiles valeat, & de non admittendis Canonici nisi probata nobilitate? an quod capiens possessionem debeat aliqui solvere convertendum in commoditatem Canoniorum?
 20 An statutum Episcopi excommunicans accedentes ad monasteria monialium exempta sine licentia valeat, contrariæ sententiæ: an præferens agnatos cognatis in hereditate Clerici?
 21 *¶ n. 22. ib.*
 21 Qualiter sit interpretandum? disponens agnatos præferri cognatis in successione de quibus bonis intelligatur?
 22 *¶ n. 22. ib.*
 23 Exclusivum seminarum a successione an extendatur ad bona quæ sunt extra territorium? an comprehendat etiam pecunias & nomina debitorum, quorum solutio est destinata in loco statuti? & an hoc statutum sit odiosum?
 24 *¶ n. 24. ib.*
 25 An statutum seminarum exclusivum proficiat etiam Clericis in utroque foro, & an loquens in casu intestati extendatur ad casum testati? Et an impediat, quominus pater possit testari ad normam juris communis?
 26 *¶ n. 26. 27. ib.*
 28 Exclusivum seminarum favore masculinorum, an intelligatur de descenditibus aut transversalibus? & quam conditionem habeant?
 29 *¶ p. 73. ib.*
 29 Exclusivum seminarum an procedat in hereditate Clerici? cur non?
 30 *ib.*
 30 Excludens filias dotatas ab hereditate patris extantibus masculis an habeat etiam locum si dos fuerit relicta in testamento? mandans feminas dotari, & dein illas excludens, quid operetur?
 31 *¶ n. 31. ib.*
 32 Prohibens mulierem testari de dote vel mandans eam testari æqualiter inter liberos primi & secundæ nuptiarum an complectatur etiam Viduam? diversæ sententiæ.
 33 *ib.*
 33 Laicorum quod seminarum non succedat in emphyteusi extantibus masculis an procedat etiam in emphyteusi Ecclesiastica?
 34 *ib.*
 34 Requirens consensum proximorum in testamento mulieris an sit contra jus?
 35 *ib.*
 35 Contra exemptionem Clericorum factum a Laicis an valeat? Cavens neminem posse apprehendere beneficium absque licentia Principis an valeat? an obliget Clericos ad reparandam viam ante suas domos pro bono publico, ad solvendum omnes reale ob prædiorum custodiam, ad solvendas collectas
 b
 pro

- pro custodiendis vineis, pro reparatione murorum, ob famam, pestem, & bellum? *¶* n. 36. *ib.*
- 37 Privans mulierem suis bonis si nubat forensi an valeat? cur non? *ib.*
- 38 Continuans possessionem naturalem in hærede usufructus, mortuo usufructuario contra quem habet locum? *ib.*
- 39 Post certum tempus negans audientiam creditoribus cum bona fide debitoris an valeat, quid si creditor non potuit urgere? reiciens nullitatis exceptionem quomodo intelligitur? mandans tres conformes executioni dari non obstante nullitate notoria an valeat? Prohibens extractionem frumenti an eo ipso prohibeat extractionem farinæ? Dans privilegium debitori ne possit conveniri a creditore intra quinquennium an prohibeat quin possit conveniri ex alio? *¶* n. 40. *ib.*
- 41 An statutum afficiat forenses ratione bonorum in territorio statuentium situm? *¶* p. 74.
- 42 Puniens perperantem propria manu aliquod delictum aut personaliter, an comprehendat mandatum? Puniens delictum quatercumque commissum, an puniat etiam delictum sine dolo patratum? *ib.*
- 43 Quod Notarii apostolici, aut Imperiales non maculati non possint ubique conficere instrumenta an valeat? cur non, & an comprehendat Clericos? *ib.*
- 44 Requirere certas solemnitates in contractu an procedat etiam in hypothecariis, & factum ad obviandum fraudibus, an dicatur habere perpetuum causam prohibitionis? *ib.*
- 45 Loquens de debitore an intelligatur etiam de ejus successoribus universali? Excludens matrem propter patrum a successione filii an excludere videtur etiam propter amitam? cur non? *¶* n. 46. *ib.*
- 47 Inducens præsumptionem, vel præscriptionem cum mala fide debitoris an valeat? Prohibens confutui dotem ultra certam summam an valeat? cur non? & an statutum Civitati gubernantis, gubernet inferiore, si proprium deest? *¶* n. 48. *ib.*
- 49 Prohibens alienationem stabulium in forenses quid operetur? loquens de subditis de quibus intelligatur? *¶* n. 50. *ib.*
- 51 Obligatus patrem ad solvendam legitimam pro filio delincente, si habet plures, quam tres filios, an valeat? contrariæ sententiæ an statutum non contrarium legi naturali aut divinæ obliget in conscientia? De litibus, an habeat locum in manutentione? Poenale an liget forenses delinquentes in loco statuti? Mercatorum, artium &c. quando dicatur Monopolicatum? *¶* n. 52. ad 55. *ib.*
- 56 Quomodo statuta sint concordanda? *ib.*
- 57 Excludens certas probationes quomodo intelligatur? & an accipiat interpretationem a jure communi? An statutum quod iterum iuramento damnum passi, valeat? & quomodo intelligatur? An possit præsumere dolum etiam in contractu jurato, & illum invalidare? An possit obviare subditos ad nominatim sic contrahendum in bonis suis in territorio statuti, etiam extra territorium? An privans bannitos bonis communibus, & beneficio iuris communis valeat? An dampnas poena mortis excludentem scilicet tollat alicui necessariam defensionem? *¶* n. 58. *ib.* ad 65. *ib.*
- 66 Statutum ad publicam utilitatem conditum a populo subiecto sine consensu Principis, an possit ab illo sine ejusdem licentia abrogari? dæ sententiæ? *ibid.*
- 67 Statutum conditum a Communitate super usu alicujus sylvæ cum autoritate Domini loci, quid inferat? Statum confirmatum a sede apostolica an possit revocari a Legato a latere? *¶* n. 68. *ib.*
- 69 Statutum quod exonerans scilicet cum offensione privetur vita an comprehendat offendentem in vestibus tantum? Prohibens extrahi granum extra statum, an liget portantem granum in transitu? aut pro usu proprio? *ib.*
- 70 Loquens de mutilante membrum an habeat locum in mutilante digitum? cur non? disponens bannitos posse impune occidi an valeat? Puniens aliquem aggreddentem in domo an procedat etiam in aggreddente in ostio domus? quid si offendat in statione, in apotheca aut taberna, quæ non est subtus domum? Aut si offendat in domo, in qua

quis non habitat, quamvis sit propria offensi. *¶* n. 71. *¶* 72. *ib.*

¶ STELLIONATUS.

§. Unicus.

Stellionatus crimen, & poena quando, & in quibus locum habeat, vel non?

- 1 Quandonam inducatur crimen & poena stellionatus? *ib.*
- 2 An faciens aliquem carcerari prætextu licentiæ iudicis, quæ non est data, teneatur poena stellionatus? *ib.*
- 3 An hoc procedat in quocunque alio, qui asserat creditorem, cum non sit? *ib.*
- 4 An si qui expendit monetam bannitam incurrat poenam falsæ monetæ, vel stellionatus? *ib.*
- 5 An hoc procedat in emptione & venditione? *ib.*
- 6 An poena stellionatus sit arbitraria? *ib.*
- 7 An sit levissima? *¶* p. 76.
- 8 An sit pecuniaria, vel corporis afflictiva? *ib.*
- 9 An sit poena extraordinaria? *ib.*
- 10 In causis pecuniariis, ubi habet locum actio de dolo, an etiam habet locum crimen stellionatus, & vice versa? *ib.*
- 11 An habeat locum ubi deficit fraus dampnosa? de materia? *¶* n. 12. ad 15. *ib.* ¶

STIPULATIO.

- 1 An stipulatio Notarii transferat dominium aut possessionem? Stipulatio in contractu innominato quid operetur? & quando sit dividua vel individua? alteri facta an valeat de jure civili? Quid de canonico? Facta a Patre pro se, & filiis pro quibus intelligatur facta? *¶* n. 2. & 3. *ib.*
- 4 Stipulatio facti affirmativi determinata an transmittatur? Stipulatio ad duplum in casum conventionis an tollat aditionem ad damna & interesse? quid si duplum non fuit consecutus? Conditionalis non purificata conditione an transmittatur, vel expiret, & quando? *¶* n. 5. & 6. *ib.*
- 7 Stipulatio damnorum non concepta simpliciter, sed in casum necessitatis an habeat locum non existente necessitate? Stipulatio damnorum in casum conventionis quando habeat locum? *¶* n. 8. *ib.*
- 9 Stipulatio de dote restituenda alternative concepta, aut mulieri, aut cui de jure, an operetur pactum speciale favore dotantis? *ib.*
- 10 Stipulatio Notarii pro absente an possit revocari ante acceptationem absentis? Expressa ex quibus verbis resultet? *¶* n. 11. *ib.*

STOLA.

- 1 Quando stola dicatur signum jurisdictionis? an Paschus possit ingredi Ecclesiam Regularium cum stola in associatione funeris, & quomodo? & quare? *ib.*

STULTI.

- 1 An stulti sint irregulares, quo jure? an & quando possint contrahere? An stultitia potius præsumatur quam donatio? *¶* n. 2. & 3. p. 77.

STUPRUM.

- 1 Ad quid teneatur suprador? An teneatur solvere dotem ante matrimonium, aut illam deponere? Quid si cum supro concurrant sponsalia? Qualiter dotare cogatur, & quomodo affirmatio dotis sit facienda? Quando dotare non teneatur? *¶* n. 2. *ib.*
- 3 Stuprum quale sit crimen? Stuprum cum vi qualiter puniatur? quid si fuit commissum cum meretrice? suprador virginis immaturæ qualiter puniatur si nulla vis intervenit? An suprador teneatur dotare supratam, si velit illam ducere, & illa nolit? *¶* n. 4. & 5. *ib.*
- 6 Stuprum committens cum viro non potente quomodo puniatur, si stuprans est persona vilis, quid si est honestior? Quando præsumatur vis? An stuprum passa puniatur? *¶* n. 7. *ib.*
- 8 Stuprans uxorem testatoris an amittat legatum ab eo sibi factum? *ib.*
- 9 Stupratæ an credatur contra stuprantem, & quando? qualiter stuprum probetur, & præsumatur? quid

- quid si mulier concipiens ex illicito coitu & pariens, dicat partum esse alicujus certae personae, & juret, & ille natus, quis teneatur alere prolem; quid si fateatur copulam cum illa habitam, sed neget partum esse suum, eo quod cum aliis concubuerit? *¶* *C. n. 10. ib.*
- 11 Corpus delicti in crimine stupri in Virgine quomodo fit probandum? *ib.*
- 12 An stupratz juranti concurrentibus etiam administris credatur, si illa est accusatrix, cur non? *p. 78.*

STYLUS..

- 1 Stylus quid sit? In ordinariis quomodo probetur? An si est contra juris dispositionem sit attendendus? & quando? quot annis debeat esse scriptus? quid de jure canonico? *¶* *C. n. 2. C. 3. ib.*
- 3 Stylus extra Curiam quomodo sit probandus? prae-ter jus per quot actus inducatur, & contra jus per quot? Stylus Datariz quomodo probetur? qui per-venit ad notitiam an habeat vim consuetudinis; quando stylus cesset? *¶* *C. n. 5. 6. 7. C. 8. ib.*

SUBDIACONUS.

- 1 An obligetur ad castitatem ex voto aut praecepto? Dispensus an possit uxorem ducere an sit dispensatus ab horis canonicis? contrarie sententiz. *¶* *C. n. 2. ib.*

SUBDITUS.

- 1 Subditus quis proprie dicatur. An ille, qui proba-biliter credit praeceptum superioris esse illicitum, ut extra illius jurisdictionem teneatur obedire? contrarie sententiz. Quam reverentiam Principi debeat? An non acceptans legem justam superioris peccet, & quando non? *¶* *C. n. 2. 3. C. 4. ib.*
- 5 Subditus Episcopi, ut ab illo possit ordinari, quod modis aliquis fiat, an ex nativitate sortita in lo-co? An qui habet dignitatem aut officium sufficiens ad suam congruam sustentationem? quid si pa-ter fuit natus in Dioecesi & ordinandus extra? De-cretum Innoc. XII. in hac materia. *ib. C. n. 6. C. 7. pag. 79.*
- 8 Subditus plurium Episcoporum, si elegit Episcopum domicilii pro uno ordine an possit variare per aliis ordinibus? contrarie sententiz. *ib.*
- 9 Subditus, si gravatur a feudatario, ad quem possit habere recursum, & quomodo? *ib.*
- 10 Quomodo se erga Dominos gerere debeant, an ir-requisito Domino possint se subicere protectioni alienae? cur non? *¶* *C. n. 11. p. 80.*

SUBHASTATIO.

- 1 Subhastatio ut valeat, qualiter sit facienda? *ib.*
- 2 An facta de bonis in executione non comprehensis valeat? quomodo probetur subhastationem fieri non potuisse? *¶* *C. n. 3. ib.*
- 4 An subhastatio valeat, si non fuit citatus debitor ad videndum subhastari? An subhastatio laesiva sit revocanda? *¶* *C. n. 5. ib.*
- 6 Subhastatio rei emphyteuticæ an inducat devolutio-nem vel caducitatem, si fuit facta ad instantiam creditorum, cur non? *ib.*
- 7 Subhastatio, quando agitur de distrahendis bonis privatorum, infra quod tempus fieri debeat? erro-nea sit retractanda? *¶* *C. n. 8. ib.*

SUBORNATIO.

- 1 Subornans testem ad deponendum falsum, si falsum deposuit, qua poena tenetur? *ib.*
- 2 Subornatus assertens se subornatum ab aliquo an probet, aut faciat iudicium contra illum? cur non? an faciat iudicium ad inquirendum in specie contra subornantem? quid si subornati sunt plures? ubi limitationes. *p. 81.*
- 3 Subornatio quomodo probetur? *ib.*

SUB-VELOBREPTIO.

- 1 Subreptio quomodo inducatur, quando taciturnitas inducat sub-vel obreptionem, & quorum taciturnitas? *¶* *C. n. 2. ib.*

Begnelli Bibliotheca. Tom. IV.

- 5 An subreptio dolosa reddat rescriptum nullum, si Princeps illud concessisset si fuisset. narrata vera causa? *ib.*
- 4 An subreptio in una parte resccripti operetur in alia parte disparata dolosa, si est circa causam impulsivam, & an vitiet causam ipso jure? An inducatur ex taciturnitate eorum, quæ si Princeps visisset, facilius gratiam concessisset? aut non diffi-ciliorem. An subreptio intret tam circa causam impulsivam, quam finalem? *¶* *C. n. 5. C. 6. ib.*
- 7 An subreptio tantum detur in Papa, & Legato a latere? cur non in ordinario? Subreptio resccripti in alienatione bonorum Ecclesiz, cum adest evidens ejus utilitas, an noccat? *¶* *C. n. 8. ib.*
- 9 Subreptio quando refutetur, & a quo sit probanda, & qualiter? & an subreptionis exceptio possit re-tardare executionem subrogationis? & an gratia sit subreptitia ob non expressionem qualitatium in im-petratione Beneficii, uti an sit simplex aut Cura-tum? *ib. C. n. 10. 11. C. 12. p. 82.*
- 13 An refutetur, quoties in provisione Papæ non fuit narrata existentia Consanguineorum, eorumque vo-catio contenta in fundatione? an ex sola taciturnitate juris activi præstendi alicui competens? *¶* *C. n. 14. ib.*
- 15 An ex taciturnitate eorum, quæ de jure commu-ni sunt exprimentia? an ex taciturnitate eorum, quæ de stylo exprimi debent? cur non? an exceptio subreptionis attendatur in possessorio? *¶* *C. n. 16. ib.*

SUBROGATIO.

- 1 An sapiat naturam ejus, cui subrogatur? & an as-sumat naturam cum causa, & onere ejus in cujus locum subrogatur? *¶* *C. n. 2. ib.*
- 3 Subrogatus in jus, & possessionem defuncti, si de-functus erat manutenendus, an debeat manutene-ri? & quando? *¶* *C. n. 4. ib.*
- 5 Subrogatus capiens possessionem de manu execu-toris, an teneatur citare possessorem, quando non? & cur non? *ib.*
- 6 Subrogatus lite pendente an possit capere posses-sionem sine vitio attentatorum propria autoritate? quid si post inhibitionem Rotalem capit posses-sionem? *¶* *C. n. 7. ib.*
- 8 Subrogatus gratiose an attemptet apprehendendo pos-sessionem lite pendente; quid si habet mandatum de subrogando? aut post obtentam subrogationem fuit inhibitus? aut adivit Judicem ante captam possessionem? *ib.*
- 9 Subrogatus in forma gratiosa an possit lite penden-te capere possessionem Beneficii sine vitio attenta-torum? quid si fuit subrogatus in forma rigorosa? quæ differentia? *¶* *C. n. 10. p. 83.*
- 11 Subrogato gratiose quando debeat immisio? & quando Beneficium non est litigiosum, reservatum, seu affectum, an spectet ad ordinarium illius col-latio? *ib.*
- 12 An subrogato gratiose concedi possit manutentio loco immisionis ad confirmandam priorem posses-sionem a subrogato captam? An detur manutentio ex possessione defuncti? *¶* *C. n. 13. ib.*

SUBSCRIPTIO.

S. I.

Subscriptio quid sit, & de multiplici subscriptione.

- 1 Quid sit subscriptio? *ib.*
- 2 Quid subscriptio præjudicialis, quid auctorizabilis, vel solemnitatis? *¶* *C. n. 3. ib.*
- 4 An subscriptio sit exitus, & conclusio totius actus, de quo queritur? *ib.*
- 5 Quid sit subscriptio ad præstandum consensum; & quænam sit illa quæ non præjudicat? *ib.*
- 6 An sufficiat facta sive in fine, sive in principio, sive infra, sive supra? *ib.*
- 7 Quid sufficiat scribere ignorantibus? *¶* *C. n. 8. ib.*
- 9 An ille, cujus nomine & ad cujus instantiam facta est subscriptio, compellatur recognoscere, sicut si ipse subscripserit? *ib.*
- 10 Si tertius scribat de consensu ambarum partium, habita fide de tali consensu, an talis scriptura ha-beatur pro subscriptione? *ib.*

§. II.

Subscriptio multa operatur, & quæ?

- 1 Operatur confessionem, & approbationem omnium contentorum in scriptura subscripta. *ib.*
- 2 An præsumatur, quod subscribens habuerit plenam notitiam eorum, quæ habentur in scriptura subscripta? *ib.*
- 3 Scriptura subscripta licet sit manu aliena scripta, an iudicetur, ac si esset tota manu scribentis? *ib.*
- 4 Scriptura obligatoria & præjudicialis an imputetur ei, qui subscripsit? *ib.*
- 5 Statutum dans auctoritatem scripturæ manu propria scribentis, an habeat locum, etiam si subscripta sit manu eisdem? *ib.*
- 6 An is qui negat propriam scripturam, si incurrit in penam, pariter incurere debeat, si neget subscriptionem? *ib.*
- 7 An statum requiratur plures Notarios ad rogatum testamenti, an sufficiat, quod unus scribat, & alii subscribant? *ib.*
- 8 An Auctor. contra qui propriam, C. de non num. pecun. quæ imponit penam dupli neganti suam scripturam, habeat locum etiam in negante subscriptionem? *ib.*
- 9 An Notarius scripturam instrumenti subscribens, iudicetur, ac si ipse subscribens totum subscripsisset? *ib.*
- 10 An statutum dans executionem scripturæ privæ manu debitoris, habeat locum in subscripta, & quando? *ib.*
- 11 An subscriptio præiudicat etiam facta nomine alieno in iis, quæ spectant ad subscribentem? *ib.*
- 12 An requiratur subscriptio, vel sufficiat, si tota scriptura sit manu scribere debentis? *ib.*
- 13 An instrumento rogato per Notarium requiratur subscriptio, etiam si totum esset manu Notarii? Quid si effemus in instrumento antiquo? *ib.*
- 14 Licet Notarius non possit originale per alium scribi facere, si tamen sit subscriptum ab ipso Notario, an valeat? & quando non? *ib.*
- 15 An sigillum suum apponens scripturæ nomine suo facit, an dicatur subscribere? *ib.*
- 16 Quid præsupponat subscriptio, & quid per eam præsumatur? *ib.*
- 17 An omnis virtus obligationis in subscriptione consistat? *ib.*
- 18 Si aliqua contra eum existant, & dicat se deceptum, an sibi credatur? *ib.*
- 19 Licet scriptura contineat plura capitula, an unica subscriptio generalis sufficiat? *ib.*
- 20 Ubi agitur de subscriptione scripturæ plura continentis capita prohibita, quænam subscriptio requiratur? *ib.*
- 21 An subscriptio operetur idem, ac si totum subscripsisset, adeo ut negare non valens scripturam propriam, non possit negare alienam a se subscriptam? *ib.*
- 22 An notarius, qui subscribit instrumentum aliena manu exemplatum a suo originali, censetur totum scripsisse? *ib.*
- 23 Stante statuto, quod scriptura manu debitoris executioni manderetur, habeat locum etiam in scriptura aliena manu subscripta? & de materia? *ib.*
- 24 Subscriptionem probata, an probentur etiam omnia contenta in scriptura subscripta, & qualiter. *ib.*
- 25 An subscriptio obligatoria ita operetur ac si tota esset scriptura manu subscribentis? *ib.*
- 26 An idem sit in sigillate scripturam? *ib.*
- 27 An subscriptio, dies, annus, mensis, indictio, census, & alia posita in instrumento, referantur etiam ad apostillam positam in margine, & quando? *ib.*
- 28 An subscribens scripturam manu aliena, censetur omnia contenta in illa scriptura aporobare? *ib.*
- 29 An subscribens scripturam factam per tertium, in qua subscribens obligatur, ita obligetur efficaciter, ac si totam schedulam scripsisset? *ib.*
- 30 An sufficiat subscriptio generalis, & quandomam specialis requiratur? *ib.*
- 31 An sufficiat, quod quocunque modo subreptio fiat etiam sine nomine subscribentis; & si probetur e-

- jus manus, an scriptura sufficiat? *ib.*
- 32 Quid si esset subscriptio sine die? *ib.*
- 33 Si dies in apocha est subscripta, & tempus, & locus, an sit necessaria in subscriptione appositio loci, & temporis? *ib.*
- 34 E converso, si locus & tempus in subscriptione ponatur; an sufficiat? *ib.*
- 35 An nihil referat, an sit subscriptio, vel supra scriptio? *ib.*
- 36 An paria sint, quod scriptura sit tota manu ejus qui subscribere debet, licet non sit subscripta, vel quod sit manu alterius, & subscripta? *ib.*
- 37 An idem sit, quando est sigillata? *ib.*
- 38 An subscriptio Principis operetur idem, ut scriptura subscripta reputetur epistola sua? *ib.*
- 39 An scriptura facta per tertium, de consensu amborum partium, habeat fidem subscriptionis? & quando? *ib.*
- 40 An subscribens solum album sibi præiudicat? & cur non? *ib.*
- 41 In dubio an præsumatur scientia subscribentis, & quando? *ib.*
- 42 Ad quos effectus fiat subscriptio, & an semper arguat scientiam & obligationem? & de materia? *ib.*
- 43 An subscriptio facta per aliquem, antequam legerit contenta in scriptura subscripta, & ejus notitiam habeat, sibi præiudicat? *ib.*
- 44 An noceat subscriptio scripturæ incognitæ, si quis fuit deceptus, & an constare debeat de errore? *ib.*
- 45 An subscribentes scripturam præsumantur legisse, & scivisse tenorem? *ib.*
- 46 An ignorantes tenorem scripturæ, quam subscribunt, sibi præiudicent, & quando? *ib.*
- 47 An testis in subscriptione se obliget? *ib.*
- 48 Si testis se subscriberet in negotio ad eum pertinente, cui posset contradicere, an sibi præiudicat? *ib.*
- 49 An subscriptio Judicis habeat vim sententiæ? *ib.*
- 50 An subscribens se actui, quem non poterat prohibere, censetur animo obliandi, vel sibi præiudicet? *ib.*
- 51 An qui se subscribit nomine alieno, sibi præiudicet? *ib.*
- 52 An officialis subscribendo sibi præiudicat, & quando? *ib.*

§. III.

Subscriptio qualiter facienda, & quid operetur.

- 1 Subscriptio facta per aliquem alicui scripturæ simpliciter an sufficiat, licet non sit specialis, & quando non? variz sententiæ. *ib.*
- 2 An subscriptio generalis & sigillatio auctorizet mille scripturas contra subscribentem, & sigillatam? *ib.*
- 3 An hoc procedat, etiam si talis subscriptio non exprimat nomen subscribentis? *ib.*
- 4 Quid operetur subscriptio? *ib.*
- 5 An subscribens se scripturæ factæ per alium, ita eam approbet, & sibi præiudicat, ac si ipse totam scripturam scripsisset? *ib.*
- 6 An is qui scripsit super computo sibi dato de suis negotiis censetur illud approbasse, si solum super eo scripsit, como di Rolando, id est computus Rolandi, qui erat negotiorum gestor? *ib.*
- 7 An is qui recipit litteram cambii sibi directam, & super ea scripsit *visa*, id est *visa*, censetur illam acceptasse ex illo actu positivo subscriptionis? *ib.*
- 8 An quod dicitur de subscriptione, idem sit de superscriptione? *ib.*
- 9 Quod distinguatur in subscriptione facta ad librum? *ib.*

§. IV.

Subscriptio instrumenti requiritur per Notarium, ut probet?

- 1 An subscriptio Notarii requiratur ad hoc, ut instrumentum dicatur publicum, & probet? *ib.*
- 2 An hoc procedat etiam in notula matrice, quæ requirit perfectam subscriptionem, ut probet rogatum, *ib.*

- gitum, quando est aliena manu scripta? *ib.*
 3 An in aliis scripturis Archivii publici sufficiat subscriptio ejus, qui habet custodiam archivii? *ib.*

directa an conjecturis induci possit? *¶* *n.* 16. *ad*
 18. *ib.* *¶* *n.* 19. *p.* 89.

§. V.

Subscriptio Apostillarum debet esse cum speciali approbatione, ut relevet.

- 1 An subscriptio, ut comprobet apostillas, & additiones factas in instrumento originali, debeat speciale mentionem facere de apostillis? *ib.*
 2 An idem sit in cancellatione facta circa substantia? *ib.*
 3 Quando originale est scriptum manu aliena, an debeat facere specialem mentionem Notarius in subscriptione? *ib.*

§. VI.

Subscriptio qualiter probetur per testes?

- 1 An subscriptio alicujus probetur per testes singulares, & sub qua conditione? *ib.*
 2 Testes, qui subscripserunt apocham privatam, in qua est confessio depositi debitoris cum hypotheca, si dicant in subscriptione, *Fui presens ad praedicta, & me subscripsi,* & examinati, deponant non viderit debitorem scribere, neque subscribere, an videantur contrariari eorum subscriptioni, & probent? *ib.*
 3 An idem sit, quando omnes in subscriptione concordant, sed in examine unus dicit, quod vidit numerari pecunias, alter non? *ib.*

S U B S T I T U T I O.

- 1 Quid sit, & quotuplex? Directa quemodo sit interpretanda? & an conjecturis induci possit? contrariis sententiae. Et in dubio an praesumatur potius directa, quam obliqua, & de ratione. *¶* *n.* 2. *ib.* *¶* *n.* 3. *p.* 87.
 5 An verba obliqua fiant directa & e contra si apparet de voluntate testatoris? *ib.*
 6 Quid si directa jungatur cum fideicommissaria, an directa regulet fideicommissariam vel utraque retineat suam naturam? *ib.*
 7 An directa extendatur de casu in casum, quando non? an de persona in personam? an obliquetur, si jure directo valere potest. Quid si in testamento adest clausula *vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum*, habent substitutus facultatem seu electionem succedendi qua mavult substitutione? *¶* *n.* 8. *ib.*
 9 An substitutio dubia declaretur per aliam? & an declaretur ab institutione, de praedilectus in institutione praesumatur etiam praedilectus in substitutione? *¶* *n.* 10. *ib.*
 11 Substitutio in legatis, fideicommissis particularibus, & donationibus causa mortis an fieri possit; an in contractibus? *ib.*
 12 Substitutio conditionalis si sine liberis an evanescat natis filiis, licet isti moriantur sine filiis? Alicui facta cum conditione ut substitutus fiat Doctor, an procedat, si substitutus revera non sit doctus, & habilis ad docendum? & de ratione. *¶* *n.* 13. *pag.* 88.

§. I.

De substitutione vulgaris, pupillari, exemplari, compendiosa?

- 4 Quid sit substitutio vulgaris, & quotuplex, & a quibus fieri possit? An in codicillis fieri possit? an extendatur de casu in casum? & quando expiret? *ibid.*
 5 An testamentum possit sumere vires a vulgaris substitutione vitiatum institutione? an vulgaris expressa facta minori? An contineat tacitam pupillarem, an exemplarem tacitam; an transmittat, seu impediatur transmissionem juris deliberandi in heredem? An in vulgari uno admissio ceterae substitutiones caducentur? an caducata quoad primum gradum censentur caducata quoad secundum, cur non? Vulgaris *Begnudelli Bibliotheca Tom. IV.*

§. II.

De substitutione pupillari.

- 20 Pupillaris quid sit? Expressa an contineat vulgarem tacitam? Facta in codicillo an valeat? aut possit revocari? *¶* *n.* 21. 22. *¶* 23. *ib.*
 24 Pupillaris expressa an excludat matrem cum aliis ascendentibus? Pupillaris tacita, quae in vulgari expressa continetur, an habeat locum matrem existentem in medio? *¶* *n.* 25. *ib.*
 26 Pupillaris expressa an excludat matrem a legitima, & quare? an pupillaris faciat, quod filius gravetur in legitima, cur non? & an possit pupillus servatis solemnitatibus alienare? *¶* *n.* 27. *ib.*
 28 Pupillari facta in illos, ad quos de jure spectat hereditas, an censentur vocati proximiores testatori; facta a Patre filio suo in potestate existenti, quando sit pupillaris? An valeat, licet mater fuerit exclusa a legitima? & quare? *¶* *n.* 29. *¶* 30. *ib.*
 31 Pupillaris tacita sub generalibus verbis compendiosae an excludat matrem a legitima, trebellianica? cur non? ut valeat, quae principaliter requirantur? *¶* *n.* 32. *p.* 90.
 33 An pupillaris resolvatur in singularitates? quid si testator plures filios instituit, & ultimo morientis substituit pupillariter, an substitutus admittatur ad portionem ultimo defuncti, ac etiam ad portionem primo defuncti, & quando? *¶* *n.* 34. *ib.*
 35 An pupillariter substitutus moriens ante institutum transmittat jus succedendi ex pupillari? cur non? ubi limitationes. *ib.*

§. III.

De exemplari substitutione.

- 36 Quid sit, an haec possit etiam a matre fieri? & in dubio praesumatur substitutio esse potius exemplaris, quam fideicommissaria? an exemplaris contineat tacitam vulgarem? an contineatur sub compendiosa, & quando? *¶* *n.* 37. 38. *¶* 39. *ib.*
 40 Si quibus exemplaris fieri possit? an mutuo & furdo a natura possit fieri exemplaris? Quid si furiosus habet dilucida intervalla? An recaloro in alterius potestatem? An exheredato, si non fuit institutus in legitima? *ib.* *¶* *n.* 41. *ad* 43. *p.* 91.
 44 Quinam debeant substitui furioso? aut perpetuo amentis? & an omnes descendentes fratres aut forores sint simul substituendi? Quis si substituens sit pater? Quid si mater? *¶* *n.* 45. *¶* 46. *ib.*
 47 An exemplariter substitutus excludat matrem? & quando? An substitutus exemplariter succedat in bonis substituents, & illius cui fit substitutio? An substitutus exemplariter possit fideicommissio vel alio onere gravari? *¶* *n.* 48. *¶* 49. *ib.*

§. IV.

De Reciproca.

- 50 Reciproca quae sit, an & quando contineat tacitam pupillarem? an contineat vulgarem, an excludat matrem? an contineat exemplarem? An fideicommissariam? An inducatur inter plures institutos, & quando? *¶* *n.* 51. *ad* 55. *ib.* *p.* 92.

§. V.

Compendiosa.

- 56 Quae illa sit, facta communibus verbis matre vivente an sit fideicommissaria? *¶* *n.* 57. *ib.* *ad* 62. *p.* 93.

§. IV.

Fideicommissaria.

- 63 An pluribus facta resolvatur in singularitates, quid si fuit facta in legato proprietatis? quid si in legato usufructus, si primus gradus fuit caducatus, an caducetur etiam secundus? *¶* *n.* 64. *¶* 65. *ib.*

- 66 Facta a donatore de rebus inter vivos donatis an noceat donatorio, aut quando? quando dicatur donarius consentire? *ib.*
- 67 Substitutio fideicommissaria alicui facta si substitutus gravato supervixerit; aut deficientibus filiis, sed exstantibus feminis ut ultimæ succedatur, quomodo substitutio dicatur defecisse? *ib.*
- 68 Facta heredi si decesserit sine filiis an expiret eo mortuo cum filiis si isti quoque decedant sine filiis? Alicui facta si sine filiis & descendentibus an resolvatur in duplicem conditionem? Pluribus facta an resolvatur in singularitates? Facta in casum non existentiam masculorum quomodo verificetur. *ib.* *¶* n. 69. 70. & 71. *ib.*
- 72 Substitutio generalis agnatorum an comprehendat illum qui testator erat odiosus, & an nondum natos vel conceptos tempore cedentis conditionis? facta posthumo nascituro quando dicatur purificata? quid, si non nascatur, sed fiat abortus? *ib.*
- 73 An substitutio, si moriatur institutus vivente testatore, fiat caduca? si fiat ultimo morienti an substitutus succedat in omnibus bonis tam ultimis, quam primis? *ib.*
- 74 Facta in casu, quo filii nascituri decedant sine liberis, an habeat locum filiis non natis? Facta heredi sine filiis decedenti, an filiis exstantibus evanescat, si decedant? *ib.* *¶* n. 75. *ib.*
- 76 An substitutio facta in testamento nulla causa præteritionis posthumi, si hic præmoriatur testatori, valeat? quid si testamentum habuit clausulam codicillarem? *ib.* *¶* p. 94.
- 77 Substitutio pluribus, deficiente primo an subingrediatur alius. Quando substitutio una declaretur per alios? *ib.* *¶* n. 78. *ib.*
- 79 In legitima an fieri possit? Facta mulieri, cui fuit relictum legatum, si casu vixerit, an cum transire ad secundas nuptias verificetur? *ib.* *¶* n. 80. *ib.*
- 81 Substitutio vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum a testatore suorum fratrum, & is præmoriatur suorum descendendum, an aliquod fideicommissum producat? *ib.*
- 82 Substituens aliquem in officio an possit conveniri pro substituto? & cur? *ib.*

§. VII.

Miscellanea de substitutis.

- 83 Substitutus per fideicommissum feminis & earum descendentes an substitutio dicatur facta successive, prius quoad feminas, dein quoad earum descendentes? *ib.*
- 84 Substitutus cum conditione, quid debeat probare, ut admittatur ad hereditatem; Substitutus se opponens fideicommissi alienationi pro redemptione filii aut patris captivi an privetur successione? *ib.* *¶* n. 85. *ib.*
- 86 An substitutus primus possit repudiare fideicommissum, & succedere ab intestato in præjudicium fideicommissarii secundi? *ib.*
- 87 An substitutus vulgariter antequam hæres adeat hereditatem, vel repudiet, transmittat jus suum ad hæres? cur non? *ib.*
- 88 Substitutus uni ex duobus hæredibus in qua parte succedat? substitutus in casum quod institutus non assumat nomen familie, quando admittatur? An substitutus in uno casu, censatur substitutus in alio? cur non? *ib.* *¶* n. 89. & 90. *ib.*
- 91 Substitutus per fideicommissum cum clausula si gravatus sine filiis decesserit, an excludatur a monasterio in quo gravatus fuit processus, quando non? *ib.*
- 92 Substitutus gravato patranti delictum propter quod eius bona confiscantur an possit vindicare bona a fisco? *ib.*
- 93 Substitutus in re certa post mortem usufructuarii an sit hæres? cur non? *ib.*
- 94 Substitutus vulgariter in unum casum an succedat in alio? aut quando? Et an substitutus vulgariter præferatur patri filii cui fuit facta substitutio? Diverse sententia. *ib.* *¶* n. 95. p. 95.
- 96 An substitutus vulgariter excludat fiscum? *ib.* *¶* n. 97. *ib.*
- 98 Substitutus pupillariter quid debeat probare?

- Substitutus viduæ post ejus mortem quæ fuit relicta usufructuaria, donec Vigua permanferit, si transit ad secunda vota, an statim admittatur? diverse sententia. *ib.* *¶* n. 99. *ib.*
- 100 Substitutus pupillariter in quibus bonis succedat? substitutus militariter in quibus succedat? *ib.* *¶* n. 101. *ib.*
- 101 Substitutus vulgariter an caducato primo gradu substitutionis intret in ejus locum? *ib.*
- 102 Substitutus pupillariter si fuit filius spurius substituentis, in quibus bonis succedat? *ib.*
- 103 Substitutus cum clausula vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, an habeat electionem succedendi quæ mavult substitutionem? Substitutus posthumus, eodem non nato, an admittatur? *ib.* *¶* n. 105. *ib.*
- 104 An substitutus possit appellare a sententia declarante nullum exstare fideicommissum? *ib.*
- 105 Substitutus Petro, & Joanne, ac eorum liberis, mortuo Petro an succedant ejus filii, vel Joannes? diverse sententia. *ib.*
- 106 Substitutus pupillariter, sed fideicommissio gravatus an teneatur tantum bona testatoris, aut etiam pupilli? *ib.*
- 107 Substitutus in casum delicti committendi ab hærede, an recuperet bona ab eo alienata antequam delinqueret? *ib.*
- 110 Substitutus an possit cogere institutum adire hereditatem? & quando? *ib.*
- 111 Substituti per alternativam an censeatur vocati ordine successivo? *ib.*
- 112 Substitutus per fideicommissum quomodo capere debeat hereditatem? *ib.*
- 113 Quæ requirantur ut dicatur indulta substitutio reciproca? Tacita de linea in lineam reciproca quando inducatur? *ib.* *¶* n. 114.
- 115 Facta alicui in casu quo Patronus præsentare non possit, aut nolit quam substitutionem continere? An substitutus veniat heredum appellatione? *ib.* *¶* n. 116. *ib.*

S U C C E S S I O.

§. I.

Successio ab intestato quando deitur.

- 1 An quando succedi potest ex testamento habeat locum successio ab intestato? *ib.*
- 2 Successio in fideicommissis quomodo reguletur? In emphyteusi Ecclesiastica an fiat in stirpes vel in capita? Quomodo in feudis, quomodo in jurepatronatus hereditatio, & quomodo in gentilitio? *ib.*
- 3 Successio fideicommissi quomodo durare debeat? In fideicommissis constitutis in familia favore agnationis, & postmodum cognationis quomodo reguletur? & an proximior excludat remotiorem? Quid si succedunt ex diversis lineis? *ib.* *¶* n. 4.
- 5 Successio ab intestato quibus deferatur? & quomodo? *ib.*

§. II.

Successio descendendum.

- 6 Descendendum nomine quanam veniant? *ib.*
- 7 An descendendum masculorum nomine veniant etiam masculi ex feminis? quando non? *ib.*
- 8 Filii in dote materna cum succedant, si dos est profectitia? Diversi matrimonii substituti ad invicem a patre quomodo succedant? *ib.* *¶* n. 9.
- 10 Filius uterinus in successione matris, cum statu-um excludit feminas propter masculos an excludat forem uterinam? *ib.* *¶* p. 97.
- 11 An filii positi in conditione sint vocati, quid si per fideicommissum fuerint gravati? Reciproca inter filios quando dicatur facta substitutio? *ib.* *¶* n. 12. *ib.*
- 12 Primogeniti nomine an veniat filia primo nata, cur non? vel quando? *ib.*
- 14 An filius primogeniti excludat patrum seu secundogenitum a successione regni, seu Dignitatis? *ib.*
- 15 Quid si testator deficiente linea vocavit proximiores? filia testatoris excludetne pronepotes Instituti, & debetne attendi proximitas Testatoris, vel gravati; diverse sententia. *ib.*

- 16 Filia si fuit vocata cum Nepotibus ex filio, quomodo cum illis succedat? quid si fuerint nominatim vocati? *ib.*
 17 Filia exclusa per statutum a successione, an possit succedere ex testamento? & quali? *ib.*
 18 An filii nubentes absque consensu parentum possint propter statutum exheredari? *ib.*

§. III.

Successio ascendentium.

- 19 An ascendens proximior excludat remotiorem, & an in illis habeat locum ius representationis? *ib.*
 20 Si post mortem filii supersunt pater, frater defuncti utrinque conjunctus, & alterius fratris filii, quomodo succedant? *p. 98.*
 21 An pater transiens ad secundas nuptias prius proprietate bonorum filii? & an nubentes infra annum luctus priusventu successione filii? & an L.L. civiles in hoc passu fuerint revocatae a iure canonico? *¶ n. 22. ib.*
 22 Mater instituta cum fratribus, quomodo admittatur? & quando? an mater existens in medio excludatur per substitutionem compendiosam a pagano per verba communia filii impuberi facta? Diverse sententiae. *¶ n. 24. & 25. ib.*
 26 Avus in quibus casibus praefatur proximioribus? *ibid.*

§. IV.

Successio Collateralium.

- 27 Proximiorum nomine qui veniant? *ib.*
 28 Proximioribus agnatis a testatore vocatis de quibus intelligatur, an de proximioribus testatori, vel gravato? *ib.*
 29 An proximior ex linea tertio geniti praefatur remotiori ex linea secundo geniti si linea primogeniti fuit extincta? *¶ n. 30. & 31. p. 99.*
 32 Inter collaterales successio usque ad quem gradum extendatur? *ib.*
 33 An frater utrinque conjunctus excludat fratrem ex uno tantum latere conjunctum in successione fratris? & quid in feudis? Quid si non adfuerint fratres utrinque conjuncti & eorum filii, quinam admittantur? In bonis maternis quinam praefrantur? quinam in bonis paternis? *ib.*
 34 Patruus quomodo succedat inter se & de ratione, quomodo succedant fratres naturales? *¶ n. 34. ib.*
 36 Frater utrinque conjunctus an succedat simul cum Consanguineo in fideicommissis paterno: & quare? An frater a successione excludat patruum, & amitam; & an frater unius patruelis excludat fratrem alterius patruelis? *¶ n. 37. p. 100.*
 38 An successio ab intestato habeat locum dum disputatur de valore testamenti? *ib.*
 39 Successio hereditaria quomodo regulariter denotetur? Quando sit attendenda capacitas? Inter adoptantem & adoptatum, arrogentem & arrogatum qualiter regulatur? *¶ n. 40. & 41. ib.*
 42 An successor singularis teneatur stare locationi factae a praedecessore? quando non? an successor teneatur solvere subsidium a praedecessore non solutum? *¶ n. 43. ib.*
 44 Successor, qui nunquam possedit, an debeat manuteneri ratione instantiae a praedecessore turbato ad se transmissi vel si nomine beneficii, vel Ecclesiae agit? & quare? *ib.*
 45 An successor in Beneficio teneatur probare titulum antecessoris, si antecessor obiit in possessione? an teneatur stare contractui facto ab antecessore, & quando? *¶ n. 46. ib.*
 47 Successor Episcopi investientis aliquem de feudo nondum aperto sub conditione quod aperiatur etiam cum consensu Capituli, si investiens fuit mortuus ante purificatam conditionem, an teneatur stare illius investiturae? *ib.*
 48 An successor representent personam defuncti antecessoris? *ib.*
 49 An possit declarare caducitatem ob non solutos canones in vita praedecessoris? *ib.*
 50 Successor singularis in emphyteusi an possit coarctare annum quo emphyteuta fuit morosus ad

- tempus, quo est secum in mora? *ib.*
 51 An Successor in feudo dignitate, jurisdictione aut officio teneatur stare contractui antecessoris, quamvis non sit haeres? Successor in feudo ex pacto & providentia si est haeres & fecit inventarium an teneatur ad solvenda debita antecessoris? quid si feudum est hereditarium? Successor Domini feudi an teneatur habere ratam investituram ab eo factam vivente adhuc vassallo primo? Quid si est haeres? *¶ n. 52. & 53. ib.*
 54 Successor in fideicommissio an teneatur stare locationi antecessoris? & quare? quid si locatio fuit facta ultra decennium? *ib.*
 55 Successor singularis, qui non habet causam ab antecessore, an teneatur stare contractui vel locationi antecessoris? an teneatur de dolo Praetuli antecessoris, & quando? *ib. & n. 56. p. 101.*
 57 An successor possit petere, & de novo exigere a Conductore pensionem antecessori anticipatam solum, & Conductor contra quos habeat regressum? quid si solutio anticipata fuit conversa in utilitatem Ecclesiae? *ib.*
 58 An successor in maiori teneatur debita institutoris contracta ante illius institutionem? *ib.*
 59 Successor in officio, si illud habet ex liberalitate Principis, an faciat fructus suos & an teneatur ad debita primi acquiritoris? quid si successio est hereditaria? *ib.*
 60 Successori singulari quae obfunt? Et quinam veniant successorum suorum nomine? *¶ n. 61. ib.*
 62 Succedens iure transmissionis an dicatur succedere tanquam haeres transmittentis. Quid si succedit iure vocationis? *ib.*
 63 Succedere volens quid debeat probare? *ib.*

SUFFOCATIO.

- 1 In Suffocatione corpus delicti quomodo probetur? & quomodo Medici, ac periti debeant ad probandam suffocationem? Suffocatus repertus an praesumatur potius ex morbo naturali & subitanea morte quam ex facto hominis suffocatus? *¶ n. 2. & 3. ib.*

SUFFRAGANEATUS & SUMMARIA.

- 1 Suffraganeatus quando expirat, & cui detur suffraganeus Ecclesiae, an Episcopo? *ib.*
 2 Summaria cognitio quando sit necessaria ante iudicium? *ib.*
 3 Summaria causa an requirat litis contestationem, aut libellum? an procedatur summarie etiam in diebus feriatis in utilitatem hominum? & illius specialia. *ib.*
 4 An causa executiva sit summaria? *ib.*

SUMPTUS.

§. I.

Quibus debeantur sumptus litis?

- 1 An Iudici? An Iudex ordinarius possit accipere sportulas, quando non? Delegatus ad causam particularem an accipiat sportulas; & quales? An Delegatus Pontificis; & quando? An arbitri? An Notarius causa? *ib. & n. 2. p. 102.*
 3 Quid si partes post conclusionem in causa composuerint, vel transigerint? & quare? *ib.*
 4 An Advocati? An Clerici Beneficiati in casibus, in quibus possint patrocinari? cur non? An sponte oblatum possint retinere? quid de consuetudine? *¶ n. 5. ib.*
 6 Quid si Tutor sit etiam Advocatus Clientis & pro tutela salarium habeat, poterit etiam pro advocatia salarium accipere, & quare? *ib.*
 7 An advocatus pro eodem salario teneatur etiam patrocinari in causa appellacionis? cur non? Quid si advocatus duobus operam suam locavit ad patrocinandum in omnibus eorumdem causis, & inter illos duos lis oriatur, cui debeat patrocinari? *¶ n. 8. ib.*
 9 An jurisconsulto pro consilio suo? *ib.*

§. II.

Quo tempore sumptus litis solvi debeant, & a quibus?

- 10 Quid de consuetudine? quis inter litigantes Salarium Judici solvere debeat? plures casus distinguendi. *¶ n. 11. p. 103.*

§. III.

Ab expensis litis quinam excusentur?

- 11 Quid olim? An fiscus, an litigans cum fisco? An pauperes, & an adversarius pro paupere cum quo litigat? & quando? *¶ n. 14. ad 19. ib. & pag. 104.*

§. IV.

An litigans possit obtinere expensas ab eo, qui est extra litem?

- 20 Qui sunt isti casus? *¶ n. 21. ad 23. ib.*

§. V.

Quinam ex litigantibus teneantur ad expensas litis?

- 24 Ad calumniose litigantes? An contumax quid in contumacia flecta? quæ causa excuset ab expensis contumacialibus? An retardans processum? an renuntians liti, aut alicui actui illius? an Victus Victori? *¶ n. 25. ad 35. ib. & p. 105. & 106.*
36 Si Iudex condemnationem expensarum omisit, quando possit supplere? an expensæ contumaciae petantur iuræ actionis, vel officio Iudicis mercenario? *¶ n. 37. p. 106.*

§. VI.

Quando expensarum condemnationi locus non sit, & compensentur?

- 38 Quid si lis est inter proximos Consanguineos, & quare? quid si par est imprudentia in litigantibus? & quare? Quid si est equalis victoria litigantium. *¶ n. 39 & 40. ib.*
41 An actor Victor si est absens condemnatur victo reo præsentem in expensas? & quare? *ib.*
42 An victus si est vitæ honestæ vitæ condemnatur in expensas? & quando? & quando excusetur? & quando dicatur iusta causa litigandi. *¶ n. 43. 44. ad 49. ib. & p. 107.*
50 Et an hæc litigandi causa debeat a Iudice exprimi? *ib.*
51 An ab expensis absolvatur Victor, qui notorie nihil proprii habet? *ib.*

§. VII.

Aliæ causæ excusantes ab expensis?

- 52 An qui probavit plusquam semiplene, an iuramentum litis decivum delatum excuset illum, cui fuit delatum, ab expensis? An iuramentum calumnie? *¶ n. 53. ib. & 54. p. 108.*
55 An advocatus in propria causa victor a condemnato sibi in expensis possit petere honorarium suæ advocatiæ? Diversæ sententiæ. *ib.*

§. ultimus.

Qualiter expensarum causa sit tractanda.

- 36 Qualis in eo probatio sufficiat? & an sit necessaria citatio victi? an victor a victo moroso in solvendo possit petere interesse? *¶ n. 57. ib.*
58 An Advocati & procuratores in salariis, a communi debitoribus sibi restantibus in concursu creditorem præferantur? Diversæ sententiæ. *ib.*

SUPERIORES.

- * 1 Superiores Regulares Monasteriorum Moniali, um semel saltem in anno debent deputare Confessarium extraordinarium extraneum. *ib.*

- 2 Superior Regularis non se opponens Regularibus petentibus Professionis nullitatem officio suo deest. *ib.*

SUPPLEMENTUM.

- 1 An supplementum legitimæ debeat matri, in bonis filii prædefuncti? an binubæ? & in quibus bonis; pro hoc supplemento an competat hypothecca, vel conditio ex lege, & an hæc conditio habeat viam executivam? *¶ n. 2. ib.*
3 Supplementum legitimæ an eodem jure censetur ac legitima, & quare? ad illud qua actione filius agere possit? An debeat capi de manu hæredis, aut pro illo detur retentio: ad quos transmittitur? *¶ n. 4. 5. & 6. p. 109.*
7 Supplementum legitime fuisse datum, quis probare debeat? *p. 131.*

SUPPLICATIO.

- 1 Supplicatio prima signata sub parva data, si vitio laborat, quomodo possit sanari? *¶ n. 2. ib.*
3 Supplicatio porrecta a procuratore an præsumatur ratificata a principali si illa usus fuit? *ib.*
4 An potius supplicatio, quam litteræ desuper concessæ sint attendendæ? quare? an sola det ullum jus ad capiendam possessionem beneficii ante litteras expeditas? *¶ n. 5. ib.*
6 In materia iustitiæ quando censetur prohibita, & quid sit, in quibus casibus non sit licita? *ib.*

S U P E L L E X.

- 1 Suppellectilium nomine que veniant? An libri? An argentum pro celsis, penulæ, & togæ? An argentum potiorum? An vasa ærea Salienis aquæ? An habitatio, in qua est suppellex? an picturæ? *¶ n. 2. ibid.*

SUPERFLUUM & SUPPRESSIO.

- 1 An superfluum dicatur, quod ad declarationem ponitur? An superfluous actus vitietur, si vitiose observetur? An superfluitas sit vitanda in omni dispositione? *¶ n. 2. ad 5. ib. p. 110.*
6 Quando superfluitas toleranda.
7 An suppressio Beneficii facta sine causa, & sollemnitate valeat? cur non? & quæ causa possit esse? *ib.*

S U S P E N S I O.

- 1 Suspendio lata contra quoscunque a Papa, Concilio, vel SS. Canon. ex quocunque crimine, an officiat Episcopos, si de illis non sit specialis mentio? *ib.*

S U S P I C I O.

- 1 Suspicio in crimine hæresis an sufficiat ad inquirendum? Judicis recusati si fuit ab arbitris approbata, ad quem devolvatur causa principalis? vide *Arbitri. ib.*
2 Suspicio antedatæ in scriptura inserta in instrumento absque decreto Iudicis an vigeat? & an in apochis privatis? *ib.*
3 Suspicio fraudis an cesset in instrumento celebrato palam, & bona fide prævia cognitione causæ, & citatione interesse habentium? *¶ n. 4. ib.*
5 Suspectus de fuga quis non sit? an possit capi sine præcedente citatione? an possit capi a Iudice incompetente, vel quando? & quæ requirantur? *¶ n. 6. ib.*
7 Suspectus de hæresi an debeat excommunicari? *ib.*

S Y N D I C U S.

- 1 An possit executive cogi ad solvendum pro Universalitate: vide *Universitas.* An censetur habere ab Universalitate mandatum cum libera? *ib.*
2 Contumax in iurando de calumnia an præjudicet suo principali? *ib.*
3 Constitutus a Communitate, cui intervernerunt Excommunicati, an possit repelli, quando non? quomodo sit eligendus? *¶ n. 4. ib. Syn.*

5. Syndicus Ecclesie coram quo debeat reddere rationem administrationis? *ib.*

SYNODUS.

1. Synodus generalis a quo possit congregari: provincialis a quo, & Diocesana a quo? *p. 111.*
2. Diocesana quoties celebrari possit, & quid in illa statuendum & tractandum? *ib.*

TACITURNITAS.

1. Taciturnitas patris quid operetur? an & quando inducat hypothecam? *ib.*
2. Tacens an videatur consentire protestationi iudiciali? an videatur fateri debitum? An negare videatur, aut quando, quid in favorabilibus? *¶ n.*
3. *¶ 4. ib.*

TAXA.

§. I.

Taxa beneficii quando attendatur in gratis expellatibus, & aliis, vel non?

1. Quandonam taxa beneficii attendi debeat, ut gratia ad vacatum habeat locum? *ib.*
2. An habens beneficium certi valoris secundum taxam, capiat beneficium non taxatum? & de materia; variz sententiz. *¶ n. 3. 4. & 5. ib.*

§. II.

Taxa beneficiorum, decimarum, & aliorum quando possit alterari?

6. Taxa census, decimaz, & procurationis secundum facultates Ecclesiarum facta, an possit augeri, si facultates Ecclesie antea fuerunt, & an requiratur hominis nova taxatio? *ib.*

TEMPLARII.

§. Unicus.

1. Templarii quinam dicantur, & quamnam regulam profiteantur? *p. 112.*
2. Quis eos destruxerit, eorumque collegium deleverit? *ib. ¶*

TEMPUS.

1. Tempus a jure non prescriptum, de quo intelligatur? Et quale requiratur ad purgandam moram? Indefinite prolatum ab homine, quando terminetur? *¶ n. 2. ib.*
3. Presumptio a tempore preterito, an trahatur ad presens? Ex tempore presens an presumatur ad preteritum? *¶ n. 4. ib.*
5. An aliquis presumatur idoneus si non probatur? An ex possessione de preterito presumatur possessio de presens, & an e contra? *¶ n. 6. ib.*
7. An tempus presens comprehendat futurum in contractibus, & ultimis voluntatibus, quando? *ib.*
8. Quale dicatur tempus longum, quale modicum? quis debeat probare tempus? an tempus legale & conventionale currat impedito? varia desuper exempla. *ib. ¶ n. 9. ¶ 10. p. 115.*
11. Tempus a statuto prescriptum ad retrahenda bona alienata an currat ignorant, & quare? *ib.*
12. An tempus censatur adjectum causa differende solutionis, & quando adjectum adui qui dependet ex futuro eventu, aut facto alterius quando incipiat currere? *¶ n. 13. ib.*
14. Si testator legavit pecunias solvendas intra certum tempus, quando legatum solvi possit? Quid si legavit corpora vel species? & quid in legatis piis? *ib.*
15. Ad insinuandas donationes quale sit de jure? *ibid.*
16. Nominatio Laici ad Beneficium spirituale Jurispatronatus de Laico facta an valeat, & quando?

an a jure sit prefixum tempus ad petendam benedictionem? *¶ n. 17. ib.*

18. Quantum tempus detur executoribus ultimarum voluntatum de jure? an hoc possit a testatore prorogari, aut minui? *ib.*

19. Intra quod tempus litis debeat de jure terminari si sunt civiles, quid si sunt criminales? Quid in causis fiscalibus? quid si causa pendet coram Principe, aut Judice qui habet liberum arbitrium in procedendo? & quid de jure canonico? quid post Concilium Tridentinum? *ib.*

20. Tempus triennalis coactionis quod datur frigidis, aut impotentibus ad experientiam quando incipiat currere? *p. 114.*

21. Ad dicendum de nullitate professionis an currat minori? an ignorant? *ib.*

22. Ad contrahendum domicilium quale requiratur? ad presentandum Beneficium Ecclesiasticum quoad Laicos quale sit, & quale quoad Ecclesiasticos, & quando incipiat currere? an curret ignorant? an legitime impedito? Quale sit ad presentandos parochiales Jurispatronatus? An Patroni possint tempus ad presentandum inter se dividere sine licentia ordinarii? *¶ n. 23. 24. & 25. ib.*

26. Quale tempus habeat ordinarius ad conferenda Beneficia. Quid si confert vigore indulti? *ib.*

7. Quando Beneficium confertur ab inferiore collatore indigno, seu incapaci, an collatio devolvatur, & an excuset ignorantia? cur non? *ib.*

28. Tempus ad instituendum in Beneficio jurispatronatus an sit prefixum aliquod ordinario? quid si Episcopus negligat, aut differat institutionem? *ib.*

29. Ad instituendum presentatum ad Parochialem quale sit prefixum tempus? *p. 115.*

30. Quale sit ad capiendam possessionem? quale ad appellandum? & quomodo appellatio sit interponenda? quale sit ad prescribendum. *¶ num. 31. ¶ 32. ib.*

33. Quale dicatur modicum in ordine ad bullam Urbani VIII. prohibentem ne Regulares possint suscipere novas elemosynas promissis nisi prius satisfecerint aliis, aut infra modicum tempus possint satisfacere? *ib.*

34. Quando dicatur diuturnum ad probandam unionem Beneficiorum? *ib.*

35. Tempore interdicti specialis personalis quz sint prohibita, & a quibus incurrat? *ib.*

T E R M I N U S .

1. Terminus incipiens a nativitate aut paschate quando incipiat, & quomodo computetur? Datus a Jure ad aliquid faciendum vel probandum, v. g. unius mensis, de quot diebus intelligatur? *ib.*

2. Terminus dilationis a Jure datus an possit ab eo revocari, vel mutari? *ib.*

3. Terminus dilationum regulariter quale sit? Prorogationis an censatur idem cum primo, & quomodo prorogatio censatur facta? *¶ n. 4. ib.*

5. Terminus decem dierum ad committendam causam appellationis an contineatur in concessione reverentialium? *ib.*

6. An terminus appellationis possit assignari a Jure a quo? An Juxta a quo, qui non detulit appellationem, possit presigere terminum ad illam proseguendam? *¶ n. 7. & 8. p. 116.*

9. Terminus reprobationis quam facultatem præbeat? *ibid.*

10. Termini, vel limites Ecclesie Parochialis quomodo probentur? *ib.*

T E R R I T O R I U M .

1. An territorium separatim constituatur a loco exempto? & quomodo? An territorium probetur diversum ex particularibus prædiorum nominationibus? *¶ n. 2. ¶ 3. ib.*

4. Territorii feudalitas ex quibus presumptionibus excludatur? *ib.*

T E R T I U S .

1. Tertius possessor, qui habet causam a creditore, cui a Jure fuit adjudicatus fundus, an teneatur illum creditori relaxare, si a Jure nulliter fuit pro-

processum? an tertius possessor debeat, citari, priusquam contra ipsum consumatur executio, & audiri? An possit excipere de iure tertii, & quando? *ib.*

4 An possit executivus conveniri? an tertius possessor, qui lite pendente emit, possit executivus excuti, si fuit citatus pro iure & interesse suo & quare? An possit executivus excuti, in quem bona litigiosa ex causa dotis transferunt? *ib.*

7 Tertius veniens ad causam, & admissus in statu & terminis in quibus reperiebatur, an censetur ratificare omnia acta? *ib.*

8 Tertius veniens ad causam an admittatur nisi doceat de iure suo seu interesse? an possit venire ad causam ad excludendum utrumque colligantem? An possit impedire executionem sententiae praestita cautione de solvendo in causam succumbentis? *ib.*

11 Veniens ad causam pro suo interesse an possit petere remissionem causae? cur non? *ib.*

12 An iudicium inter priores captum retardet ita ut Iudex unica sententia teneatur causam dirimere? an possit appellare, si sententia transiit in iudicatum? an ad dicere de nullitate? *ib.*

14 Conventus a fideicommissario volente bona fideicommissi vendicare ab eo possessa an possit se defendere beneficio detractionum quod competebat gravato? *ib.*

15 An tertius creditor anterior possit praetextu suae hypothecae posterioris executiois executionem retardare? *ib.*

16 Tertius arbiter aut peritus, si fuit datus a Iudice, an possit ab aliis arbitris, aut Iudicibus discordare? quid si fuit electus partibus? *ib.*

T E R T I A R I I.

1 Tertiariorum quot sint genera? quoniam ex illis possint sepulturam eligere? & quoniam veniant nomine Religiosorum? *ib.*

2 An tertiarium habeant jus dandi habitum tertii ordinis, aut qui? An gaudeant immunitate Ecclesiastica, privilegio fori, & Clericali? aut quando? *ib.*

T E S T A M E N T U M.

1 Quid sit testamentum? an praesumatur factum ab homine sanae mentis? quando non? quid si fuit probata dementia ante, & post conditum testamentum? an praesumatur etiam medii temporis dementia? *ib.*

3 Quotuplex sit testamentum? *ib.*

§. I.

Quoniam testamentum facere non possunt?

4 An Monachi professi? An Clerici de bonis intuitu Ecclesiae acquisitis? an Episcopus, & de quibus bonis non? an occidens seipsum propter metum ponere? An excommunicatus declaratus? an manifestus usurarius, aut quando? An deportatus aut relegatus? an publica meretrix? an occulta? An sodomita? an damnatus ad mortem naturalem, vel civilem? & quid de confectitudine? an prodigus? an filius familias? *ib.*

§. II.

De solemnitatibus testamentorum.

15 De iure civili ad valorem testamenti sollemnis in scriptis quae requirantur? & quae ad valorem testamenti nuncupativi? *ib.*

18 Si testamentum nuncupativum non fuit expresse & explicite publicatum testibus, sed tantum per relationem ad scripturam, an valeat? *ib.*

19 Testamentum quod testator fecit in scriptis, sed in quo non fuerunt servatae solemnitates, an valeat iure nuncupativi? quando non? & de ratione? *ib.*

20 An ad valorem testamenti sufficiat institutio tacta haeres? quid si fuit institutus extraneus, quid si suus? *ib.*

§. III.

An solemnitates iuris civilis requirantur etiam in testamentis ad pias causas?

21 In testamentis ad pias causas quae solemnitates sufficiant? & quoniam dicantur ad pias causas? *ib.*

22 An testamentum minus solemne an sine solemnitatibus iuris civilis suffineatur favore causae pie? & tunc an maneant fideicommissa Laicis relicta? An prius testamentum solemne tollatur per posterius minus solemne ad pias causas? *ib.*

23 An valeat testamentum in quo fuit institutus Clericus, aut virietur ex defectu insinuationis non factae a Clerico in casu, quod illa a statuto requiratur? cur non requiratur insinuatio? *ib.*

§. IV.

An solemnitates iuris civilis requirantur in testamentis etiam de iure canonico?

24 Cur non, & in quo foro? an sufficiant de iure canonico duo testes sine parochi interventu? Diversae sententiae. An Clerici debeant testari ad causas profanas in Imperio secundum ius commune? cur non? *ib.*

26 An testamentum ad pias causas sine ullo teste valeat in foro interno & obliget? quid in foro externo? diversae sententiae, & de ratione affirmativa. An ad pias causas censetur habere clausulas derogatorias aliorum? *ib.*

29 An testamentum, quod est impeditivum maioris boni, vel Religionis bono aliquomodo est contrarium, valeat, aut conditio habeatur pro non adiecta? variae sententiae, *ib.*

§. V.

De testamento Clericorum.

32 An Clerici sint Domini suorum fructuum, an usufructuarii? Quae sententia probabilior? Quid si Clerici habeant licentiam testandi? *ib.*

34 An qui habuit licentiam testandi & facit testamentum nullius valoris, possit virtute illius licentiae condere aliud testamentum? & quare? Quid si superveniat testamento jam facto, faciente illud validum? variae sententiae, quod talis licentia expiret? *ib.*

§. VI.

An solemnitates iuris civiles requirantur in testamentis ad pias causas?

38 Cur non? Quoniam prohibeantur testari ad pias causas? *ib.*

§. VII.

Testamentum inter liberos.

40 Inter quos liberos a patre conditum testamentum sine solemnitatibus valeat? & an valeat etiam quoad id, quod concernit favorem extranei? *ib.*

42 Matris inter liberos etiam naturales tantum an valeat, & quare? *ib.*

43 Patris inter liberos, in quo uni legitima absque institutione fuit relicta an valeat? *ib.*

44 Patris inter liberos propria illius manu scriptum sine ullius testis subscriptione an valeat? Quomodo debeat recognosci? *ib.*

§. VIII.

De testamento militari.

46 Militare quae requirit solemnitates, & testator qualis debeat esse miles? Et an testamentum militis in dubio praesumatur factum iure militari, vel communi? quid si non valet iure communi, & de ratione? *ib.*

§. IX.

De testamento rusticorum, & tempore peltis, & de testamento cæci.

- 48 Quæ requiratur ad testamentum rusticorum, aut tempore peltis ut valeat, & quot testes sint necessarii? quid si testator convalescat? & ut testamentum rustici valeat, an sufficiat illud esse rusticum? quid ultra requiratur? *¶ n. 49. ib.*
 50 Quid requiratur ad testamentum cæci ut valeat? an Notario assenti testatorem esse cæcum credatur, cur non? *¶ n. 51. p. 124.*

§. X.

De nullitate testamenti.

- 52 An testamentum incompletum valeat? & quando dicatur incompletum? quid si testator testamentum complevit, sed morte præventus non publicavit? an valeat? & quare? *¶ n. 53. ib.*
 54 Quid si unus ex testibus testamentariis neget se interfuisse testamento? quid si alii hunc convincunt de mendacio? si omnes testamentarii testes testamento contradicunt? *¶ n. 55. ib.*
 56 An testamentum valeat, si filius familias fuit præteritus, & an tunc sit nullum ipso jure? & an jus dicendi nullum testamentum transmittatur? & ad quos? *¶ n. 57. ib.*
 58 An testamentum captatorium valeat? & quid illud sit? quid si testator instituit unum de agnatione sua, quem Titius v. g. nominaverit? *¶ p. 125.*
 59 An testamentum, in quo testes non viderunt testatorem valeat aliquando? *ib.*
 60 An testamentum, in quo mater fuit instituta in tertio tantum loco, valeat? diversæ sententiæ. *ibid.*
 61 An valeat testamentum, in quo filius instituitur tantum in re ipsius propria? cur non? *ib.*
 62 An factum per vim & metum valeat? *ib.*
 63 An, quando testamentum est nullum pereant legata? quando non? factum ad Notarii interrogationem, si Notarius fuit a testatore rogatus, ut testamentum faceret, an valeat? quid si non fuit rogatus? *¶ n. 64. ib.*
 65 An factum servatis solemnitatibus loci quo fit, valeat etiam quoad bona forensia? *ib.*
 66 Factum ex causa erronea testatoris, qui unum credidit, & erat aliud, an valeat? *ib.*
 67 Testamentum, in quo testator instituit nepotem, si filius fuerit sibi præmortuus, an valeat? cur non? *ib.*
 68 Testamentum Judæi contra Legem Mosaicam an valeat? cur non? *ib.*
 69 Testamentum, in quo testator dixit: Relinquo centum filio meo, nulla institutionis facta mentione, an valeat, & quare? diversæ sententiæ. *ib.*
 70 Testamentum mariti, in quo uxorem reliquit hæredem dolo, & blanditiis extortum an valeat? *ibid.*
 71 Testamentum testatoris habentis bona in diversis provinciis, quomodo debeat interpretari? *ib.*
 72 An Clerici possit dici nullum ex capite exheredationis? cur non? *ib.*
 73 An possit sumere vires a substitutione vulgari expressa? quid si hæres fuit præmortuus testator? *ibid.*
 74 In quo fuit præteritus frater an valeat, quando non? *ib.*
 75 Factum ante ingressum Religionis ab eo, qui non cogitabat, ingressum an per ingressum fiat nullum? *ib.*
 76 An minoris testamentum factum favore Curatoris valeat? an sigillatum, & apertum sine solemnitatibus? *ib.*
 77 Factum favore Ecclesiæ cum duobus testibus an valeat, si Ecclesiæ, aut locus pui est hæres? *pag. 126.*

§. XI.

Testamentum quod est nullum an & qualiter confirmari possit?

- 78 Qualiter testator possit confirmare testamentum, quod est nullum, & qua praxi? & quid si testamentum ab initio erat validum, sed ob nativitate posthumi fuit ruptum, & testator diu supervivens testamentum non mutavit, & in testamentum aderat clausula codicillaris? *ib.*
 79 An testamentum confirmari possit ab hærede, & quando? an hæres possit obligari ex pacto testatori ad observandam ejus voluntatem, cur non? *¶ n. 80.*
 81 An testamentum nullum possit confirmari per rescriptum Principis? si fuit nullum ob non servatas solemnitates, & rescriptum tunc quas clausulas habere debeat? *ib.*

§. XII.

Testamentum quando fiat caducum?

- 82 Quid sit esse caducum? & quando testamentum habeatur pro non facto? *¶ n. 83. & 84. ib.*

§. XIII.

De testamenti revocatione.

- 85 Testamentum factum sub ea conditione, si decesserit in illa infirmus, si supervixit, an sit revocatum, si testator illud cancellavit? quid si testamentum fuit solemniter factum, an dicatur revocatum, si aliud solemne factum non fuit? opinioniones diversæ. *ib.*
 86 An testamentum primum tollatur per secundum tam quoad institutionem, quam quoad cætera disposita: ubi limitationes. *¶ n. 87. p. 127.*
 88 Testamentum, quod testator juravit non revocare, an possit ab eo valide revocari? & quare? & an testamentum primum habens specialem clausulam derogatoriam revocetur per secundum factum inter liberos non facta mentione speciali clausulæ prioris? *¶ n. 89. ib.*
 90 Testamentum solemne an revocetur per minus solemne, & quando? factum inter liberos an revocetur alio posteriore, & quando? *¶ n. 91. ib.*
 92 Testamentum secundum, in quo posthumus vel venter prægnans fuit institutus, an tollatur prout licet non fuerit natus, immo testator non potuerit generare? *ib.*
 93 Testamentum secundum factum ad interrogationem Notarii an tollat primum solemne; an testamentum a posteriore revocatum reviviscat si testator posterius laceravit? *¶ n. 94. ib.*
 95 An testamentum solemne ad pias causas tollatur per minus solemne ad pias causas? *ib.*
 96 Quid si reperiatur duo testamenta facta eodem die, & ignoretur quodnam sit prius aut posterius, quodnam valeat, aut an nullum & quare? *ib.*

§. XIV.

Quando testamentum rumpatur?

- 97 An rumpatur capitis diminutione, quam patitur testator, quid si filius, aut hæres non liberat testatorem a captivitate? Quid si testator fuit furiosus, & hæres neglexit eam custodire? *ib.*
 98 An per ingressum Religionis & professionem in illa? An Monasterium habeatur loco filii? An agnatione sui hæredis? *¶ n. 99. p. 128.*
 100 An possit rescindi per querelam inofficiosa, aut propter præteritionem, vel injustam exheredationem, si est militare? An propter ingratitudinem, aut quando? *¶ n. 101. ib.*
 102 Metu factum an valeat, aut possit rescindi: an factum ad interrogationem? quid si persona interrogans sit suspecta, & infirmus valde gravis? *¶ n. 103. ib.*
 104 Testamentum, in quo filius existens in patria potestate fuit præteritus, ex causa legitima in testamento expressa an valeat? *ib.*

§. XV.

§. XV.

De testamenti declaratione, & quid in ea possit testator?

- 105 An testamentum unum declaret aliud? an una pars testamenti declaret aliam? *ib.*
 106 An declaretur a jure communi, & quare? *ib.*
 107 Quomodo testator censetur gravasse heredem? quid si legatum fuit relictum consanguineis? An præsumentur velle, quod non potest disponere? *ib.*
 108 An testator possit remittere cautionem de bene utendo, & inventarii bonorum ab usufructuario faciendum? an possit prohibere divisiones inter heredes, & quomodo? an possit remittere confessionem inventarii in præjudicium legatariorum, quare? an in præjudicium creditorum? *ib.*
 109 An possit insinuare heredem ex die: cur non? an heredi possit interdicare rerum suarum non hereditarium administrationem, aut detractionem legitimæ filio? an gravato detractionem trebellianicæ? *ib.*
 110 An testator possit prohibere Episcopo ne se ingerat in provisione Capellaniz perpetuæ erectæ autoritate Pontificia: an quod non possit exequi legata pia negligente Executor? an possit præcipere, quod legata debeantur hereditate non adita? An possit expresse excludere Monasterium aut Ecclesiam ab hereditate, si hæres institutus fuit factus Monachus? Diversæ sententiæ. *ib.*
 111 An possit mandare, quod donec legatum fuerit solum, legatario detur certa quantitas sine usura, si illa quantitas non venit solvenda ut fructus dilationis, sed ut pœna? *p. 129.*
 112 Vocans filios, inter quos cadit ordo necessitatis quomodo videatur illos substituere, quid si vocavit eos, inter quos cadit ordo charitatis, & quos censetur vocare ordine successivo? *ib.*
 113 Relinquens pluribus suum fundum, an videatur relinquere in solidum? Insituens plures filios, & eorum ultimo substituit pupillariter Titium, an matre in medio existente videatur illos reciproce substituere pupillariter? *¶ n. 114. ib.*
 115 Insituens ventrem uxoris suæ an videatur insituisse filios qui erant uxore existente tempore testamenti, sed etiam natos ex uxore quam habuit post testamentum? quid si insituit uxorem prægnantem? *ib.*
 116 Testator in testamento loquens discretive de pluribus casibus, an in uno insituens, in alio excludere videatur? an possit de re hæredis & de re eadem debita vel restitutioni obnoxia tanquam de sua disponere? *¶ n. 117. ib.*
 118 Si insituit simpliciter Capellaniam non prohibendo collationem, an censetur insituere beneficium perpetuum Ecclesiasticum; & legans aliquid Capellæ quam fecit, sed non dotavit, an censetur dotis causa legasse? *ib.*
 119 An possit insinuare heredem aliquem rogando ut ipse restituat spurio Testatoris? cur non? An possit præcipere executoribus testamentariis, ut sequantur consilium fratrum minorum? *ib.*
 120 Testator si est forensis, quos solemnitates servare teneatur? Voluntas testatoris quomodo sit interpretanda? *¶ n. 121. ib.*

§. XVI.

De dilectis & prædilectis Testatori.

- 122 Quos testator censetur magis diligere? *¶ n. 123. & 124. ib.*

§. XVII.

De probatione testamenti.

- 125 An testamentum, in quo non est Notarii fides, vel non est a Notario scriptum, faciat fidem, & qualiter recognoscendum? & qualiter sit recognoscendum, & publicandum? si fuit deperditum, quomodo probari debeat? quomodo probetur quod fuerit scriptum aut subscriptum manu testatoris? *¶ n. 126. & 127. p. 130.*
 128 Error Notarii commissus in scriptura testamenti quomodo probetur? *ib.*

129 Quomodo probetur testamentum coram Imperatore seu Principe factum; & quando dicatur factum coram Principe? *ib.*

§. XVIII.

De executione testamentorum.

- 130 Si nullus fuit a testatore datus executor quis sit executor? Executors testamentarii an possint cogere heredem ad implendam testatoris voluntatem, aut ipsi implere Executoris officium quamdiu duret? An declarent mentem testatoris? *¶ n. 131. & 132. ib.*
 133 Executio testamenti ad pias causas, cujus fori sit? si hæres non fuit executor testamentum ad causas profanas, ad quem devolvatur executio? & intra quod tempus fit exequendum? Quid si est ad pias causas? & tempus executionis seu annus a quo die incipiat? An executio legati pii sit mixti fori? *¶ n. 134. 135. ib. & 136. p. 137.*
 137 Quid si inter plures executores unus est Clericus, an hic trahat Laicum ad suum forum? *ibid.*
 138 Hæreditas jacens Clerici cui foro subdit, & de ratione; & cui sisco applicetur, si ab herede tanquam indigno auferatur? *ib.*
 139 Coram quo Judice sit petenda publicatio testamenti facti a Laico, in quo fuit institutus hæres Clericus? quid si fuit instituta vel substituta causa pia? *ib.*
 140 Negligentibus Executoribus, ad quem Episcopum fiat devolutio? an ad Episcopum originis, vel Episcopum rei sitæ? *ib.*
 141 An executio testamentorum præsertim ad pias causas sit popularis? *ib.*
 142 Quinam possint esse executores testamentarii? & an executor nominatus possit cogi ad acceptandum munus executoris, & a quo? *¶ n. 143. ib.*
 144 Quam pœnam incurrat hæres, vel alius executor si negligit exequi ultimam voluntatem post Judicis admonitionem per annum, an executor possit commutare ultimam voluntatem testatoris? *¶ n. 145. ib.*
 146 An officium executoris eo mortuo transeat in heredem illum? cur non? quid quoad obligationes, quas male exequendo contraxit? *ib.*

§. XIX.

Testamenti miscellanea.

- 147 Testamentum, in quo subintelligitur clausula codicillaris, si est factum favore liberorum, clausula codicillaris an aliquid operetur favore extraneorum? *ib.*
 148 Qualiter sit aperiendum ut probet, & quando relevandum? *ib.*
 149 Inter liberos minus solemne, in quo non fuit servata æqualitas, an valeat, remissive. *ib.*
 150 Aviz propter præteritionem nepotis an rumpatur, quid si tempore conditi testamenti non sit? *pag. 132.*
 151 An testamentum in quo posthumus fuit præteritus, ob clausulam codicillarem sustineatur? *ib.*
 152 An testamentum in quo plures causæ exheredationis fuerint expressæ si una fuit: falsa & aliz veræ, sustineatur? *ib.*
 153 Quomodo testamentum reddatur suspectum? *ib.*
 154 Testamentum per relationem ad schedam, quod testator voluit valere jure testamenti, aut codicilli, an valeat absque alia nominatione expressa hæredis? & quando? *ib.*
 155 Quomodo in dubio reguletur testamentum? *ib.*
 156 Quando testamentum sustinetur favore piz clausæ an maneat fideicommissa Laicis relicta, quando habeat executionem paratam, quando non? *ib.*
 157 Quando testator videatur resipiscere ad agnationem? an ex successiva vocatione masculinorum? *ib.*
 158 Quid si Testator habuit pro synonymis Verbum filios & descendentes, an nomine filiorum veniant Descendentes ad exclusionem substituti sub conditione? *ib.*
 159 Testator prohibens alienationem bonorum de qua alienatione intelligatur? *ib.*

- 160 An Testator presumatur in suo testamento cogitasse de filiis nascituris & illos voluisse hereditate privare? *ib.*
- 161 Testator prohibens heredi gravato detractionem Trebellianicæ & Falcidiz an presumatur nolle apud eundem manere iustpatronatus? si in defectum sacerdotis aut Clerici de descendentibus mandavit presentari actu sacerdotem de alia familia, de qua familia intelligatur? *¶ n. 162. ib.*
- 162 An testator post mortem dicatur miserabilis persona, & quare? An ejus voluntas sit habenda pro lege in quibus? *¶ n. 164. ib.*
- 165 Testandi facultas, de bonis in urbe & extra, per decem miliaria an comprehendat jura & actiones? *ib.*
- 166 Testari prohibens quam pœnam incurrat? *ib.*

TESTIS.

§. I.

Quinam possint esse testes?

- 1 Quinam prohibeantur esse testes, & non probent? *¶ n. 2. 3. & 4. p. 133.*

§. II.

De numero testium.

- 2 Quot testes sufficient, & quinam sint omni exceptione majores, & qui non? ubi in causa matrimoniali. *¶ n. 6. 7. & 8. ib.*
- 3 Testis unus an probet? quid in probando baptismo, ordinibus, consecratione & absolutione ab Excommunicatione, confessione sacramentali, impedimento dirimente ante contractum matrimonium? An contra producentem? De partium consensu. In possessore summariissimo. *¶ n. 10. 11. & 12. ib.*
- 13 An unus testis probet scientiam fideicommissi in renuntiatione? An animarum renuntianti jus ex fideicommissio delatum? Quid si agitur de probatione actus, in quo est impossibile vel difficile habere plures testes? *¶ n. 14. ib.*
- 15 In quibus Denuntiatori credatur? Quid in defensione rei? *¶ n. 16. & 17. ib.*

§. III.

De Testium singularitate.

- 18 Unde proveniat singularitas testium, & quotuplex sit? Quæ sit singularitas diversificativa? Quæ administrativa? Quando testes singulares probent? an singularitas presumatur? cur non? *¶ n. 19. ad 22. ib.*

§. IV.

Diffus testium qualiter interpretanda.

- 19 Ut testium contrarietas vitetur, an sumenda sit interpretatio, & quare? *¶ n. 24. & 25. ib.*

§. V.

De examine testium.

- 20 Coram quo testes sint examinandi, an examinatus sine interrogatorio sit repetendus & cujus expensis? & quando? an examinatus in uno iudicio faciat fidem in alio, si non fuit repetitus? An possit examinari ante litem contestationem, & quando? An testes nulliter examinati, si propter mortem repeti non possunt, probent? *¶ n. 27. ad 31. ib.*
- 21 Testis depositio relativa ad illud examen an valeat? *ib.*
- 22 An testes nulliter examinati faciant saltem ad miniculum? *¶ p. 136.*

§. VI.

De testium juramento.

- 23 An testis non juratus probet, & quid debeat jurare? *ib.*

Begnelli Bibliotheca. Tom. IV.

- 24 Quomodo probetur quod testis juraverit? *¶ n. 26. ib.*
- 25 Quomodo testis de jure jurare debeat? Hebræi qualiter jurent? *ib.*

§. VII.

Quinam & quando non probent testes?

- 26 Non citatus an probet? Deponens se ab aliis rebus fuisse instructum an probet? an inverisimilia deponens, an ostendens se esse offensum? *¶ n. 39. ib.*
- 27 Deponens de pretio & non faciens mentionem pæli de retrovendendo an probet? & deponens de pretio non secundum æstimationem, sed secundum suam affectionem an probet iustum valorem? *¶ n. 41. ib.*
- 28 De auditu an probet in testimoniis, an in contrariis, an & qualem faciat præsumptionem? *¶ n. 43. ib.*
- 29 Testis qui audit a viro optima fidei, si in iudicio deposuit se scire, an sit perjurus? De credulitate an probet, vel quando? *¶ n. 45. p. 137.*
- 30 Deponens extra articulos an probet? cur non? an nulliter examinatus, & quando datur nulliter examinatus? Quid si fuit examinatus informiter, puta coram Iudice incompetente? An ultro se offerens examini? *¶ n. 47. 48. & 49. ib.*
- 31 Testis, qui ad partis instantiam absconditur post cortinam vel parietem ad audiendum factum an probet in civilibus? an in criminalibus? *ib.*
- 32 Testis, qui simpliciter deponit articulum esse verum an omnia in illo contenta probet? Dum sententiz. *ib.*

§. VIII.

De teste vario & sibi contrario.

- 33 Si testis in iudicio deponit contrarium illi quod deposuit extra iudicium qua pœna puniatur? & cui depositioni sit credendum? *ib.*
- 34 Si testes variant super valore, quibus credatur? *ib.*
- 35 Si in iudicio ex temporis intervallo variis deposuit, cui depositioni detur? *ib.*
- 36 An sibi contrarius probet? an mendax in uno si dem amittat in omnibus? An in secundo examine plus dicens quam in primo dicatur sibi contrarius? Et an contrarius aut vacillans in una parte, contrarius & vacillans reputetur in totum? *¶ n. 56. & 57. ib.*
- 37 Varius & contrarius an possit torqueri ad videndum in quo dicto persistat, & quid in causa civili, quid si testis est Clericus? *ib.*

§. IX.

De teste falso.

- 38 Testis falsus quomodo olim puniebatur, & quomodo hodie, & quando? An non juratus puniatur pœna falsi? *¶ p. 138.*
- 39 Testis verum sed mendaciter dicens an & quomodo puniatur, & an falsus teneatur revocare suum dictum, & quando? *¶ n. 61. ib.*

§. X.

Quinam testes non probent aut passiantur exceptiones, aut testes esse non possint?

- 40 An testis qui dat alium confestem probet, si datus in confestem negat id, ad quod fuit datus in confestem? Qui patitur plures exceptiones an probet? *¶ n. 63. ib.*
- 41 An Uxor pro marito & contra sit idoneus testis? cur non, an concubina pro amasio? an proxeneta in negotio in quo intervenit? An minor viginti quinque annis, & in quibus causis non sit idoneus? An mulier in criminali de jure canonico? cur non, aut quibus in causis, & quando? quid de jure civili? *¶ n. 65. 66. & 67. ib. & p. 139.*

- 68 An Confanguinei & affines? quid si fuit dissoluta affinitas, & alie limitationes? *ib.*
 69 An socius fit idoneus si deponit super infamia facta socio itineris? An Judex contra Christianum, quid si fuit noviter conversus? ubi alie limitationes. *C. n. 70. ib.*
 71 An pauper in criminalibus, quid in civilibus, quid si in pauperatē incidit sua culpa, quid si pauper est honeste & probate vitæ, & quod sit talis an sit probandum, & a quo? *ib.*
 72 An domesticus, & familiares, quid si fuit inductus ad defensionem, aut veritas aliter haberi non possit? An domesticus domesticorum? *C. n. 75. ib. C. p. 140.*
 73 An inimicus contra inimicum, & qualis debeat esse inimicitia? *C. n. 74. p. 139.*
 76 An Vassallus ratione feudi pro Domino directi? An Coloni pro Dominis? quid si sunt adscriptitii, aut partitii. *C. n. 77. p. 140.*
 78 An amici pro amicis, & quam fidem faciant? *ib.*
 79 An interdictus: cur non? An advocatus pro suo Cliente? An testis habens causam similem ei casu ad quem inducitur in testem? An Judex possit esse testis in causa quam judicat aut judicavit? An Clericus contra Laicum in judiciis secularibus? *C. n. 80. ib.*

§. XI.

De testium productione & requisitione.

- 81 An actor vel reus prius debeat producere suos testes ejus expensis sint producendi? quoties testes produci possint? An repeti possint, si fuerint examinati in causa summaria aut in alia instantia? An ad declarandam suam depositionem? An post publicatas attestaciones possint iterum examinari super eisdem, vel directe contrariis articulis saltem in causa appellationis? *C. n. 82. ad 87. ib. C. p. 141.*

§. XII.

De Testium examine & depositionis.

- 88 An testis nulliter deponens, si depositio est falsa, puniatur de falso, cur non? quid quoad penam extraordinariam? *ib.*
 89 Testes de auditu alieno an probent saltem presumptivè, & qualem faciant probationem, & de auditu quando probent? *C. n. 90. ib.*
 91 Deponens de illis que gesta fuerunt tempore noctis, quando probet, & an talis sit suspectus de falso, & an talis sit omni exceptione major licet loqueret iura? *C. n. 92. ib.*
 92 Testis deponens quod aliquem cognoverit ad ejus vocem quando probet? *ib.*
 94 Testis depositio in criminalibus an scindi possit? Deponens falsum non circa substantiam, sed circa accidentia quomodo puniatur? *C. n. 95. ib.*
 96 Testis negans, id quod, si fateretur, redundaret in ejus infamiam aut vituperium, aut damnum an puniatur de perjurio? cur non? *ib.*
 97 Testis deponens, an non reddens rationem sui dicti in criminalibus an probet? *ib.*

§. XIII.

Oppositio contra testes & illorum reprobatio.

- 98 Contra dicta que opponantur. *C. n. 99. C. 100. p. 142.*
 101 Contra personas qualis debeat esse, an specificationem qualitate delicti? & quomodo debeat delictum obijci ne teneatur ad actionem injuriarum? *C. n. 102. ib.*
 103 Testis unus aliqua inhabilitas an suppleatur magna alterius testis habilitate vel aliis adminiculis? & quisnam dicatur omni exceptione major? *C. n. 104. ib.*
 105 An testes inhabiles suppleantur numero? *C. n. 106. C. 107. ib.*

§. XIV.

Quibus testibus sit credendum.

- 108 An pluribus sit magis credendum quam paucioribus? aut quando paucioribus? Quid si pauciores deponent ad favorem rei, vel pauciores affirmant, plures vero negant? *ib.*
 109 An unus plus probet quam multi singulares singularitate obstativa, quid si sunt singulae singularitate adminicularia. *ib.*
 110 An testibus Notariis plus credatur, quam non Notariis? An paucioribus affirmantibus plus credatur quam mille negantibus, & quid si affirmantes sint Laici, negantes vero Clerici? quid si negativa est conformis iuri, affirmativa vero contraria? Quid si testes sunt instrumentarii? *ib. C. n. 111. p. 143.*
 112 An testibus deponentibus se habere notam manu scribentis credatur? An eorum depositio cum uno teste de visu conjungatur? *ib.*
 113 Examinati pro informatione Curie parte non citata an probent, si non fuerint repetiti parte citata? *ib.*
 114 An testes deponentes de metu, praeferantur illis, qui deponent de libera voluntate? *ib.*
 115 An testibus deponentibus in tortura de maleficio per alium commissio, si extra torturam non ratificentur credatur? & quare? *ib.*
 116 An duo omni exceptionum majores sufficiant ad convincendum aliquem de heresi? *ib.*
 117 Testium subornatio quomodo probetur? *ib.*
 118 Testes deponentes se scire, quia vicini sunt aut Confanguinei, an probent? *ib.*
 119 Testes quomodo debeant publicari? *C. n. 120. C. 121. ib.*
 122 An testes post dicticia testificata sint amplius recipiendi in causa matrimoniali? & quare? *ib.*
 123 Post publicatas attestaciones an possint super eodem articulo & inter eisdem personas iterum produci, si agatur diverso modo, ut si prius agebatur summarie, secundo ordinarie? *C. n. 124. ib.*

§. XV.

De Testium coactione.

- 125 An in causis civilibus testis compellatur dicere testimonium, & quare? an etiam in criminalibus? *C. n. 126. ib.*
 127 An teneatur denunciare delictum si sciat omnibus esse occultum? *p. 144.*
 128 Examinatus criminaliter ad denuntiationem quomodo debeat interrogari? *ib.*
 129 Quinam non possint cogi ad ferendum testimonium, quinam sint privilegiati. *C. n. 130. ad 138. ib.*
 139 Examinatus pro fisco an possit etiam examinari pro reo? *p. 145.*
 140 An testis qui non dat rationem sui dicti in criminalibus probet? *ib.*
 141 Quibus testibus in criminalibus sit magis credendum, an deponentibus ad favorem fisci, aut ad favorem rei? An in criminalibus possint examinari post dicticia testificata, si proceditur ex officio, & non ad querelam partis? quomodo testes tam in civilibus quam in criminalibus sint examinandi? an in criminalibus cogi possint ad ferendum testimonium? *C. n. 142. 143. C. 144. ib.*
 145 Examinatus an cogatur jubente Judice se repetere, & si citatus non comparet, aut fugit, prima ejus depositio habeatur pro falsa, possit inquiri, & puniri de falso? *ib.*
 146 Quid si in repetitione deponit contrarium ejus, quod in prima depositione deposuit? *ib.*
 147 An testis depositio contraria extrajudicialis debet illius depositionem judicalem? *p. 146.*

§. ultimus.

Testium Miscellanea.

- 148 Testis deponens sub spe impunitatis sibi a Principe promissa aut a Judice, an probet? cur non? *ib.*

- 149 Testis qui in totum repellitur a testificando? an adminiculis adjuvetur? cur non? *ib.*
- 150 Testis habilitas de quo tempore considerari debeat? an, quod sit omni exceptione maior, presumatur, aut a quo hæc qualitas probari debeat? Testis negans fe ira dixisse, prout Notarius scripsit, an probet contra Notarium, & an Notarius contra testem ad effectum puniendi? *C. n. 151. ib.*
- 151 An dicens falsum super incidentibus circumstantiis in negotio principali? *ib.*
- 152 An Testium defectum suppleat numerus? *ib.*
- 153 An testes possint cogi ad testificandum in loco, in quo tractatur causa? Ad probandum simulationem quales debeant esse. *C. n. 155. ib.*
- 154 Ad probandum consuetudinem non solvendi decimas ex certis fructibus an debeant negativam coartare? *ib.*
- 155 Ad probandum immemorabilem quam debeant habere ætatem, & quam ad probandum præscriptionem centenariam? *ib.*
- 156 Ad perpetuam rei memoriam examinati lente pendente, absque citatione partis an probent, an possint repeti formiter? *ib.*
- 157 Confratres Confraternitatis an probent ad favorem illius in materia præcedentis, quando non? Communitatis an fidem faciant, quando non? *ib. C. n. 160. p. 147.*
- 158 An dicantur contrarii si unus plus dicit quam alter? An inter se contrarii & mendaces probent. Et quomodo ac quando dicantur testes? *C. num. 162. ib.*
- 159 An admittantur ad probandum id, cujus contrarium constat per scripturam? *ib.*
- 160 Testes numero plures an minus probent quam relationes peritorum? *ib.*

THEOLOGICI.

§. Unicus.

Theologi & Canonista discordant in multis, quibus?

- 1 Cur Theologi & Canonisti discordant? *ib.*
- 2 In quibus discordent? ubi exempla in Usura; Bonæ fidei possessore; Decimis; & Jurisdictione temporalis ac spirituali. *C. n. 3. 4 & 5. ib.*

THESAURUS.

- 1 Thesaurus quid sit? Si fuit inventus in proprio fundo de industria ad quem spectet? Quid si casu? quid si arte magica? Inventus in loco sacro vel religioso ad quem spectet? *C. n. 2. & 3. ib.*
- 4 Inventus arte magica an totus spectet ad flicum, etiam ante sententiam Judicis, & quare? *ib.*
- 5 Inventus in loco publico qui est nullius, cui cedat? quid si locus non tantum quoad jurisdictionem, sed etiam quoad dominium est flici? *C. n. 6. ib.*
- 7 Thesaurus inventus in fundo vendito an sit Venditoris vel emptoris? Inventus in fundo feudali vel emphyteutico, si fuit inventus a feudatario, vel emphyteuta cujus sit? quid si fuit inventus a tercio? Inventus in fundo dotali ad quem spectet? *ib. C. n. 8. & 9. p. 148.*
- 10 Inventus a filiofamilias cujus sit? & ad quem inventus in fundo majoratus? Inventus ab usufructuario in fundo usufructus quomodo sit dividendus? *C. n. 11. & 12. ib.*
- 13 Thesaurus ab conditus cum possessione domus an censetur traditus? cur non? *ib.*
- 14 De consuetudine universalis thesaurus cujus sit? an hæc consuetudo obliget in conscientia? cur non? *ib.*

TITULUS.

- 1 Quibus in casibus titularis non teneatur solvere pensionem? Solvens pensionem exemptam a Decimis an teneatur sublevare & rescire pensionarium solventem decimam? *C. n. 2. ib.*
- 2 An possit intentari iudicium super nullitate pensionis, aut pro illius reductione agere, si fructus

E. gondella Bibliotheca. Tom. IV.

Beneficii non sufficiunt pro congrua sustentatione sua? *ib.*

- 4 An titulus dicatur iustus, si contractus est nullus? an sit necessarius ad obtinendam manutentionem? *ib. ibid.*
- 5 An titulus vitiosus elidat probationem immemorabilis, & quando? *ib.*
- 6 Qualis requiratur in regula de subrogando, & in regula de trienniali, & an sufficiat presumptus, qui deducitur ex possessione decennali? *ib.*
- 7 Titulus resignantis an sit probandus a resignatario si resignans fuit possessor triennialis? *ib.*
- 8 An ritulorum multiplicatio admittatur in Beneficialibus, adeo ut provifus possit obtinere unum titulum ab ordinario, alium a S. Pontifice? *p. 149*
- 9 Titulus nullus an efficiat aliquem legitimum Contradictorem, & si est nullus ipso jure an ex illo probetur bona fides? *C. n. 10. ib.*
- 11 Titulus par an faciat aliquem legitimum contradictorem? An presumatur ex possessione decennali pacifica. *C. n. 12. ib.*

TORNEAMENTA.

- 1 Torneamentum quid sit, quare sit prohibitum? Sub qua poena? An mortuus in torneamento privetur sepultura Ecclesiastica, quando non? occidens in torneamento qua poena puniatur? *ib.*

TORTURA.

- 1 Quando tortura non possit insigi? In quibus delictis infligatur, quamvis non constet de corpore delicti? An inferri possit non præcedentibus legitimis indicibus, & qualia debeant esse, indicia? *C. n. 2. & 3. ib.*
- 4 An Reus possit torqueri non præcedentibus indicibus si recusat respondere Judici? & an a decreto de torquendo probanda præcisa responsione admittatur appellatio? *ib. C. n. 5. p. 150.*
- 6 An custos bonorum, caupo, & alii possint torqueri super furto facto in caupona seu de bonis quorum est custos? An qui simulat furorem? an qui alium occidit, vel vulneravit sine causa, ut dicat mandantem &c. An bannitus in contrumaciam possit torqueri sine aliis indicibus? *C. n. 7. & 8. ib.*
- 9 Indebite aliquem torquens ad quid teneatur in syndicato? In quibus tortura possit inferri ex levioribus indicibus? *ib.*

§. I.

Alii casus in quibus tortura non habet locum.

- 10 Quid si veritas potest haberi per testes, aut confessionem? an in delictis levibus pro quibus infligitur duntaxat poena pecuniaria? quot sententiarum? *C. n. 11. ib.*
- 12 An torquendo debeant prius assignari defensiones, & an sine illis valeant acta? An quando insertur tortura ob mendacium, aut variationem & similia, defensiones assignari debeant? *C. n. 13. ib.*
- 14 Tortura testis qualis esse debeat? *C. n. 15. p. 151.*

§. II.

Quibus possit vel non possit tortura inferri?

- 16 An minoribus quatuordecim annis & an proximus pubertati possit terri? an mulier prægnans? cur non? An Advocati & Doctores? quid servetur de consuetudine in obsecris a Dæmone: an senes decrepiti? & quinam dicantur decrepiti? an Clerici? an infirmi, & valetudinarii? An Nobiles, & quales? An Decuriones & officiales, quomodo? An supradicti possint condemnari poena extraordinaria? *C. n. 17. ad 24. ib.*

Quo tempore infligenda tortura? & quibus suffragantur?

- 25 An diebus feriatis in honorem Dei? quid in enormibus? Tortura illata principali an suffragetur illis qui sunt imputati de auxilio? *ib.* & n. 26. & 27. p. 152.
- 26 Cum est infligenda patri & filio pro eodem delicto, a quo debeat inchoari? *ib.*

§. IV.

De torture effectibus.

- 29 Tortura quos defectus sanat? An purget legitimas probationes? An perjurium? An & quot defectus purget in teste? an purget defectum perjurii in criminalibus? & n. 30. ad 33. *ib.*

§. V.

Tortura miscellanea.

- 34 Quanto tempore reus iudicariis possit deineri in tortura: Ad sciendum complices quanto tempore reus torqueri possit? & n. 35. *ib.*
- 35 An rei sint omnes æqualiter torquendi, & qualiter? & quanto tempore post sumptum cibum? & n. 37. *ib.*
- 36 Si homicidium fuit commissum a pluribus in rixa, & ignoretur quis occiderit, an possint omnes torqueri? *ib.*
- 39 An tortura possit inferri in pœnam? an habeat locum etiam in delictis Ecclesiasticis in quibus imponitur pœna censurarum? & n. 40. *ib.*
- 41 An tortura locus sit, quando unicum exstat indicium, & quando? Coram quo fieri debeat tortura? In dubio an sit locus torturae quomodo Iudex debeat pronuntiare? & num. 42. & 43. pag. 153.
- 44 An semel illata possit/repeti, aut quando? & repetita indebito modo non servato juris ordine quid operetur? & n. 45. & 46. *ib.*
- 47 Tortus leniter & insufficienter an possit iterum torqueri? *ib.*
- 48 Tortus si in tortura fuit confessus delictum, & ductus ad ratificandum negat, an possit repeti tortura, & quoties? Tortus & confessus de se an possit repeti in tortura ad detegendos socios? & n. 49. *ib.*
- 50 Si Reus fuit confessus in tortura, an confessio illi noceat si non fuit ratificata extra torturam? & ratificatio confessionis an statim post torturam fieri possit, aut quanto tempore possit? *ib.* & n. 51. p. 154.
- 52 Si testis torquetur uti varius, cui illius dictio sit standum? *ib.*
- 53 An tortura possit inferri testi ad eruendam veritatem si ab uno saltem teste digniore non convincitur? *ib.*
- 54 Clerici, nobiles, & alii in dignitate constituti an possint torqueri si sunt verisimiliter informati? Quot sunt gradus torturae, & qui? *ib.*

T R A C T A T U S.

- 1 Tractatus de delinquendo an presumatur, aut a quo sit probandus? quomodo probetur? & n. 2. *ib.* 3. & 4. p. 155.
- 5 An tractatus de homicidio puniatur eadem pœna qua homicidium? *ib.*
- 6 Tractatus de renovanda investitura an obliget Dominum directi? cur non? *ib.*
- 7 An tractatus inter Contrahentes iniri possint sine aliqua simulatione, quod unus vendat domum, & alter censum emat ab emptore domus? *ib.*
- 8 An tractatus probet quid fuerit conclusum, quando non? an in alienatione bonorum Ecclesie probetur ex verbis enuntiariis instrumenti alienationis? Et quid tractatus sit? & n. 9. *ib.*

- 1 An traditio presumatur ex presentia vendentis permittentis emptori usum rei? & an traditio pecunie alicui simpliciter facta faciat præsui mutuum, aut donationem? & n. 2. *ib.*
- 3 Traditio an transferat dominium rei donatæ? *ib.*
- 4 Traditio clavium an det possessionem? *ib.*
- 5 Traditio si non est libera ad quid alii possit contra promittentem? Traditio rei donatæ an probetur ex eo quod donatarius de re donatâ dispo sit? & n. 6. *ib.*
- 7 Traditio aut consignatio in quam causam præsumatur, & quomodo probetur? *ib.*
- 8 Promissio de tradendo, de qua traditione intelligatur? *ib.*

T R A N S A C T I O.

§. I.

Definitio & divisio transactionis.

- 1 Quid sit transactio? an sit contractus innominatus? & quam vim habeat? Quæ comprehendat? & n. 2. 3. *ib.* 4. & 5. p. 156

§. II.

Qui possint transigere, vel non?

- 6 Hæres gravatus fideicommissio restituere hæreditatem, an possit circa illam transigere? An Vassalus sine consensu Domini directi possit transigere super feudo? An Tutor vel Curator? An procurator? Quid si habet mandatum cum libera? An pupillus aut minor? An Prælati Ecclesie sine consensu Capituli, aut quando? & n. 7. ad 13. *ib.*
- 14 An Capitulum transactionem a Prælato factam revocare possit? *ib.*

§. III.

Super quibus possit transigi?

- 15 Super decimis cum persona Ecclesiastica & superioris auctoritate an sustineatur? an super decimis futuris non recipiendis a Laicis quandiu vivit Curatus præsens valeat? super decimis præteritis an valeat, & quare? & n. 16. & 17. p. 157.
- 18 Transactio super beneficio Ecclesiastico re spirituali, aut spiritualibus annexa an valeat; cur non? transactio in qua remittitur ius spirituale, aut pro temporali retinetur, an sit simoniaca? & n. 19. *ib.*
- 20 Transactio super crimine an impediatur quominus reus possit accusari & puniri? *ib.*
- 21 Initia inter Canonicos & Beneficiarios in actibus voluntariis si non adfuit consensus omnium an valeat? *ib.*
- 22 Transactio super crimine capitali an sit licita? an super aliis criminibus? *ib.*
- 23 Transactio in causis civilibus de iis, quæ in testamento aut codicillis relicta fuerunt sine Iudice, an valeat non inspectis verbis testamenti? *ib.*
- 24 Transactio ex causa falsa, & per errorem facta an valeat? an super alimentis futuris. An super alimentis præteritis? & n. 25. & 26. *ib.*
- 27 An super causa matrimoniali possit fieri transactio? cur non? facta in causa præcedentiarum a particularibus, in præjudicium ordinis Clericalis an valeat? & n. 28. p. 158.

§. IV.

De transactionis transmissione.

- 29 Transactio ad quos transeat tam active quam passive? An præjudicet successori in Beneficio? An agnatis vocatis in investitura? Personalis an accedente beneplacito apostolico fiat realis? An personalis super emphyteusi Ecclesie liget prælatum in vita? & n. 30. ad 33. *ib.*

TRANSMISSIO.

§. I.

Definitio transmissiois, & qualiter differat ab aliis vocationibus?

1 Quid sit? & quid sit vocatio?

¶ n. 2. ib.

§. II.

Transmissio fideicommissi, & legatorum.

3 Transmissio fideicommissi conditionalis an habeat locum, vel quando?

p. 161.

4 Transmissio in fideicommissis particularibus & legatis a qua die fiat? In fideicommissis universalibus quando fiat?

¶ n. 5. ib.

6 Transmissio fideicommissi conditionalis an habeat locum, si fuerunt vocati super viventes, aut quando?

ib.

§. III.

Transmissio juris non agniti, & hereditatis, & contractuum.

7 Transmissio juris non agniti, quot & quibus in casibus habeat locum? an per filiam ad ejus heredem, quando non?

¶ n. 9. ib.

10 Transmissio dotis ad heredes an habeat locum? an in donatione a donatario nondum acceptata?

¶ n. 11. ib.

12 Transmissio legitimæ non agnitæ quando habeat locum? Legati puri an habeat locum, si legatarius moritur ante testatorem? cur non?

¶ n. 13. ib.

14 An habeat locum in jure deliberandi? an in contractibus conditionatis?

¶ n. 15. p. 262.

16 An transmissio hereditatis sit favorabilis, & quando?

ib.

§. IV.

Transmissio juris petendi supplementum legitimæ, dicendi testamentum nullum, & illud querelandi.

17 An jus petendi supplementum legitimæ, antequam fuerit agnitus, transmittatur? an jus dicendi nullum testamentum licet agnitus vel intestatum non fuerit? An jus querelandi testamentum si querela fuit præparata.

¶ n. 18. 19. & 20. ib.

§. V.

Transmissio prohibitionis, alienationis, juris accrescendi, & juris declarandi.

21 Prohibitio alienandi facta heredi an transeat ad heredes heredis? An jus accrescendi transeat ad heredes antequam veniat casus juris accrescendi?

An jus accrescendi in hereditate transeat quoad proprietatem in successorem singularem ut in emptorem hereditatis? An jus declarandi voluntatem transmittatur? cur non?

ib. ¶ n. 22. 23. & 24. p. 163.

§. VI. & VII.

Transmissio dotis & privilegiorum.

25 Quando dos non transmittatur. An habeat locum in lucro dotis? ¶ n. 26. 27. & 28. ib.

29 An privilegia personalia transmittantur? an realia?

p. 164.

§. VIII.

Transmissio actionum, & nobilitatis.

30 An actiones personales transmittantur? An penales, & criminales.

¶ n. 31. ib.

32 An Contractus, pacta, promissiones & obligationes, & quare?

ib.

33 An Nobilitas majorum transmittatur?

ib.

TRANSLATIO.

1 Translatio ab uno Episcopatu ad alium, ut primus vacet, quando dicatur perfecta? facta a Papa propter necessitatem & utilitatem Ecclesiæ quando inducat solutionem vinculi? Quid si fuit facta ob merita personæ, an sit necessaria illius acceptatio?

¶ n. 2. 3. & 4. ib.

5 Translatio pensionis excedentis medietatem fructuum beneficii gravati an sustineatur post constitutionem revocatorum Urb. VIII.

ib.

6 Translatio possessionis per clausulam constitui quomodo fiat?

ib.

§. IX.

Transmissio vitorum, & transactionum.

- 34 An transmittatur poena spiritualis vitorum vel delictorum, & infamia? p. 156.
 35 Transactio an transeat ad hæredes active, & passive, quando non? ib.
 36 An compromissum transeat ad hæredes & illos obliget? cur non? An jus & facultas arbitrandi data in compromisso transeat ad hæredes vel successeurs? C n. 37. ib.

§. X.

Transmissio electionis in alternatis, & melioramentorum.

- 38 An transmissio procedat in jure eligendi in alternatis? ib.
 39 An habeat locum in melioramentis facti in feudo a Vassallo, quid si feudum fuit apertum ex delicto? An melioramenta facta ab hærede in bonis fideicommissariis, si sunt utilia aut necessaria, transeat ad hæredes hæredum? ibid. C n. 40. C n. 41. p. 166.

§. XI.

Transmissio possessionis.

- 42 An transmissio procedat in possessione mobilium sive immobilium, & an possessio transeat ad hæredes sine apprehensione? ib.
 43 An habeat locum in possessorio retinendæ, an in possessorio reintegrandæ. C n. 44. ib.

§. XII.

Transmissio nuntiationis novi operis, & restitutionis in integrum.

- 45 Quando habet locum in nuntiatione novi operis, & quando in remedio restitutionis in integrum? ib.

§. XIII.

Transmissio accusationis adulterii.

- 46 An in accusatione adulterii in ordine ad lucrandam, dotem, & quando? p. 167.

§. XIV.

Transmissio donationis.

- 47 Transmissio donationis an habeat locum, si donarius in donatione causa mortis præmoriatur donanti? Quid si donans promissit donationem non revocare, diciturque donatio inter vivos, aut causa mortis diversæ sententiæ. C n. 48. ib.
 49 An habet locum in facultate revocandi donationem ob ingratitudinem, si hæc provenit ob pacta non servata? ib.
 50 An hæredes possint private Vassallum feudo ob felloniam commissa viventem Domino, qui habuit notitiam & non fuit conquestus? An procedat in jure declarandi, quod habet pensionarius, an velit uti regressu? C n. 51. p. 176.

§. XV.

Transmissio juris privandi Vassallum, declarandi jus regressus, & delegationis.

- 52 Transmissio delegationis causarum quando procedat? Concessa ad beneplacitum concedentis quando finiatur? C n. 53. ib.

§. XVI.

Transmissio juramenti, instantiæ, & pacis redimendi &c.

- 54 An habeat locum in juramento, & quomodo? an in instantia capta cum aliquo litigatore? An pactum redimendi transeat ad hæredes venditoris? C n. 55. C 56. ib.

§. XVII.

Transmissio Juris sepulchrorum, Juris patronatus, oneris reddendi rationes administrationis, & ususfructus.

- 55 Sepulchra familiaria ad quos transeat, & ad quos Juris patronatus? An transmissio procedat in jure, petendi, & onere reddendi rationes, an in usufructu? an in acquisitis per Clericum ex bonis & pecunia Ecclesiæ? C num. 58. 59. ibid. C 60. p. 169.

§. XVIII.

Transmissio Fructuum Beneficialium, et Pensionum.

- 61 Fructus beneficiorum an & quando transmittantur. C n. 62. C 63. ib.

§. XIX.

Transmissio confessionis, Renuntiationis defuncti, & sententiæ.

- 64 An confessio judicialis antecessoris transeat in successorem? An sententiæ? An renuntiatio & consensus defuncti in sui præjudicium præjudicat filiis aut aliis ejus hæredibus? ib. C n. 65. p. 170.
 66 An sententia profit, & noceat hæredibus aut aliis successoribus universalibus etiam non citatis & ignorantibus? Et de ratione. ib.

TRANSPORTATIO.

- 1 Transportatio actorum a quo debeat fieri, & qualis esse debeat. Transportatio actorum in causa diversæ? an sit necessaria, & quando dicatur diversæ an integra debeat esse in causis profanis? Quid in Ecclesiasticis? C n. 2. C 3. ib.
 4 Transportatio actorum primæ instantiæ an debeat fieri integre ab appellante, & quomodo probetur esse integra? An transportatio actorum verbaliter productorum sit necessaria? & quando productio dicatur verbalis? C n. 5. ib.

TREBELLIANICA.

- 1 Trebellianica quid sit? Quando non detrahatur, quando detrahatur de tota Massa? an possit a testatore prohiberi? an possit prohiberi in codicillis. An detrahatur ab eo, cui tanquam indigno auferatur hæreditas? C n. 2. ad 5. ib.

¶ TREUGA.

§. Unicus.

Treuga quid sit?

- 1 Quid sit, & quando præstetur? ib.
 2 An differat a pace, & de ratione? C n. 3. ib. ¶

TRIBUTUM.

- 1 An Episcopus possit Clericis novam collectam seu tributum imponere? cur non? quid si adest consuetudo immemorialis in contrarium? an debeat prius consuli S. Pontifex? p. 171.

TURBATIVA & TURNUS.

- 1 Turbativa quomodo probetur? & quinam excusentur a turbativa? An turbans Judicis jurisdictionem possit criminaliter puniri? & quinam dicantur turbare? C n. 2. ib.
 3 Tur-

- 3 Turbans jurisdictionem Judicis Ecclesiastici an possit excommunicari, suspendi, aut interdicti, aut poena pecuniaria multari, an declarari excommunicatus? An trahens suum adversarium ad iudicem incompetentem amittat causam? *ib.*
- 4 Quomodo turbetur iurisdiclio. *ib.*
- 5 Turnus ex instituto Ecclesie in materia canendi inter quos calat? An in Beneficiis Patronatus tur. ni divisio faciat quod iurpatronatus & ius presentandi non reseat penes quemlibet in solidum, aut quid dividat? *ib.*

T U T O R.

- 1 Quinam esse Tutores non possint? An Tutor testamentarius possit administrare tutelam, si administratio non fuit decreta a Iudice? Diverse sententiae. *ib.*
- 2 An Tutor testamentarius praeratur omnibus aliis creditoribus? an possit dari a matre in testamento? cur non? quid si facit illum heredem? *ib.*
- 3 Tutores testamentarii cum sunt plures, quinam debeat administrare? *ib.*
- 4 An tutor teneatur subministrare pupillo secum litiganti expensas litis, dum litigat pro alimentis? *ib.*
- 5 Tutor in rebus pupilli an debeat agere nomine pupilli seu tutorio, quomodo sit conveniendus? an possit conveniri sine mandato? si probet se Tutorem? An teneatur conficere librum rationum, & illas reddere, & quid talis liber debeat continere? & an teneatur, conficere inventarium? & quo tempore? an possit liberari a reddendis rationibus, & a quo? *ib.*
- 6 An possit administrare ante confectum inventarium bona pupilli? & quando? An administrans praesumatur habuisse licentiam a Iudice? An alienans bona pupilli pro maiore summa quam importet eas alienum, valide alienet? quid de consuetudine? Ut valide vendat bona pupilli immobilia, quae requirantur? *ib.*
- 7 Tutor pro pupillo an possit fidelitatem jurare? *p. 172.*
- 8 Tutor an teneatur reddere rationem administrationis, & reliquatum restituere? an de non exactis, & quando? & quinam debeant rationes revide, & illas calculare? *ib.*
- 9 Tutor relictus in testamento solenni an teneatur statim suscipere tutelam, alias teneatur de neglectis? quid si fuit relictus in testamento non solenni, an teneatur petere se confirmari? *ib.*
- 10 An teneatur pecunias pupilli ad honestum lucrum ponere, aut in emptione fundorum investire? Quid dicendum de fructibus? An valide obliget pupillum, si constat de versione pecuniae in utilitatem pupilli? *ib.*
- 11 Utens palam pecuniis pupilli an puniatur, si eas possit ad librum rationum, aut quando? an teneatur ad restituendas usuras pupillares, aut quando? *ib.*
- 12 Pecunias quas ex pupillaribus pecuniis quibus negotiatur, lucratur, cui lucratur? quid si fuit negotiatus nomine pupilli? an possit sibi ipsi mutare pecunias pupillares, aut quando? An possit sibi metem non palam solvere pecuniam, quam mutuavit patri pupilli? diverse sententiae. *ib.*
- 13 An possit debitoribus pupilli prorogare tempus ad solvendum? cur non? Alimenta pupillo de quibus bonis praesumatur dare? *ib.*
- 14 Tutor, qui bona pupilli deposuit apud Campesorem publicum, si communi estimatione repatatur idoneus & decoxit, an ad aliquid teneatur? *ib.*
- 15 An praesumatur negligens in exigendo, & a quo negligentia sit probanda? & qualiter probetur? An qui ante tutelam erat pauper, & postmodum factus fuit dives, praesumatur ex dolo vel ex industria sua factus dives? *ib.*
- 16 Tutor qui pecunias pupillares convertit in proprios usus ad quid teneatur? quid si publice & palam id facit? & ex quibus ejus dolo probetur? *ib.*
- 17 An Tutor possit emere a suo pupillo si est maior infante, an per interpositam personam? Quid

- si contrahit cum illo in praesentia Consanguineorum, aut cum alterius Contortoris consensu, aut emit res pupilli sub hasta, & quando dicatur publice contrahere? *ib.*
- 18 Tutoris Contumacia, aut dolo an noceat pupillo, quando? An non jurando de calumnia, & quare? An possit respondere interrogatoriis utrum pupillus sit heres? cur non? Quid si pupillus est minor infante? *p. 273.*
- 19 An Tutor possit inire societatem cum pupillo, aut minore? cur non? *ib.*
- 20 Tutor cui detur? an possit dari ad secundam hereditatem? Legatum sibi relictum pro quo tempore lucratur? an datus in causam mortis censetur etiam datus in causam remotionis? *ib.*
- 21 Tutor de qua culpa teneatur? quid in exigendis nominibus debitorum, si dicta nomina ob non factam executionem fuerint facta minus idonea? & de ratione. An possit condemnari ad restituendam pecuniam pupillo ante redditas rationes? *ib.*
- 22 Si bona pupilli administravit, donec rationes reddiderit, an praesumatur de credito satisfactus? administrans tanquam Tutor, cum tamen talis non sit, an teneatur ad reddendas rationes administrationis? *ib.*
- 23 Tutor acquirens cum bonis pupilli, cui acquirat si contraxit proprio nomine? *ib.*
- 24 Tutor, aut Curator quando possit constituere procuratorem? an ante, vel post litem contestatam? & de ratione. Tutor an teneatur de his quae ad ejus manus non pervenerunt? *ib.*
- 25 Tutor cognoscens carnaliter suam pupillam qua poena afficiatur? & quare. Quid si peccavit post finitam tutelam? Accipiens aliquid a sponso pro desponsanda pupilla ad quid teneatur? *ib.*
- 26 An Tutor, qui in principio administrationis non petit salarium, nec a Iudice fuit decretum, an illud possit petere in fine? duae sententiae. *ib.*
- 27 Tutores, si fuerint plures constituti cum clausula, ut unus sine altero administrare non possit, uno moriente an cesset tutela in omnibus? *ib.*
- 28 Tutoris bona an sint hypotheca pupilli? *ib.*
- 29 Tutor, aut Tutrix dotando pupillam an praesumatur dotare animo repetendi super bonis testatoris? an possit accusare matrem pupilli de adulterio? *ib.*
- 30 Tutela datio cui competat? *ib.*
- 31 Tutoris confessio emissa in instrumento tutelae an noceat tertio a consistente causam non habente, aut quando? *ib.*
- 32 An Tutor possit renuntiare fideicommissio quod fuit relictum pupillo, aut minori sine Iudicis decreto? an possit irritum facere votum pupilli, remissive? *ib.*

¶ T U T U S.

§. I.

Tutus si non potest accessus, non proceditur contra absentem citatum ad locum non tutum.

- 1 Quid dicatur locus non tutus? *ib.*
- 2 Si comparere debens esset bannitus a loco, an dicatur non tutus? *ib.*
- 3 Quando pessus esset in loco, ad quem citatur, an probetur non tutus accessus? *ib.*
- 4 An non possit dici locus non tutus, neque iudex suspectus, quando procurator ejusdem consensit in iudicem loci, qui allegatur non tutus? *ib.*
- 5 Quomodo probetur locus non tutus? *ib.*

§. II.

Tutus si non potest accessus, non proceditur contra absentem citatum ad locum non tutum.

- 1 An tutus debet patere accessus citato ad locum, in quo debet comparere, ad hoc ut sententia contra eum lata valeat? Et quid hac de re consideretur? *ib.*
- 2 An obligatus solvere certo loco, si ibi non est tutus

- tutus accessus, excusetur? Quid si locus efficiatur non tutus culpa solvere debentis? *¶ n. 6. ib.*
- 7 An citatus, & vocatus ad locum non tutum, teneatur obedire? *ib.*
- 8 An valeat obligatio superioris versus non habentem locum tutum, quod erit tutus? & de ratione. *¶ n. 9. ib.*
- 10 Si tutus non est locus, in quo fieri debet electio, vel delegatus iudicare, vel debitor solvere, an fiat mutatio ad alium locum, & quando? *ib.*
- 8 Valor fructuum secundum quod tempus debeatur spoliato; & de ratione. *ib.*
- 9 Valor fructuum perceptorum an ab auctore probari debeat? *ib.*
- 10 Valor Beneficiorum Germanice quomodo soleat exprimi ad effectum vitandi solutionem annatz? *ibid.*
- 11 Qualiter valor fructuum probetur? *ib.*
- 12 Valor in Beneficiis narratur per non excessum an debeat justificari? & quare? an probetur ex testibus deponentibus per ascensum? an sufficiat semiplena probatio? an ex testibus iunctis aliis provisionibus apostolicis cum simili valoris expressione? An ex testibus deponentibus de publica voce & fama? An ex fide extrajudiciali lite pendente & sine iuramento obtenta? *ib.*

TYRANNUS.

- 1 Quis dicatur tyrannus titulo, quis sit tyrannus exercitio? An possit deponi? remissive. *ib.*
- 2 An tyrannus exercitio possit licite ab homine privato occidi? cur non? An talis exercitio designat esse superior? Quid si subditi iniuste spoliati suis bonis? Quid si invadat iniuste vitam subditi? an privatus possit occidere talem tyrannum ob publicam utilitatem in foro fori? *ib.*

VACATIO.

- 1 Vacatio Beneficii quot modis inducatur? Ut impetratio Beneficii valeat quomodo debeat specificari? an ex sola resignatione Beneficii inducatur? cur non? Facta in manibus non superioris quomodo seu in praedictum cuius teneat? An ad convalidandam resignationem sufficiat ratificatio superioris superveniens? An valeat facta in manibus Principis non recognoscentis superiorem? cur non? Quid si est Patronus? *p. 175.*
- 2 Vacatio Beneficii ob dimissionem habitus Clericali quomodo probetur? *ib.*
- 3 Vacatio Beneficii per obitum quomodo probetur? & in quibus Beneficiis contingat? *¶ n. 4. ib.*
- 5 An Vacatio de jure Beneficii sufficiat, ut admittatur Patronorum praesentatio, an vacatio de facto sufficiat ut sit locus novae provisioni? Vacatio de jure qualiter inducatur? *ib.*

VAGUS.

- 1 An vagus teneatur servare statuta locorum in quibus reperitur? an possit ubique citari? An communicans tempore paschali apud Regulares satisfaciatur praecipio? An possit consisti omnibus Parochiis, in quorum Parochia reperitur? & quare? *ib.*
- 2 An Vagus sit admittendus ad matrimonium contrahendum, aut quando? *ib.*
- 3 An Vagras in dubio sit praesumenda. si agitur de matrimonio contrahendo? cur non? An banniti dicantur vagi in ordine ad contrahendum matrimonium, aut quales? *ib.*
- 4 Vagus quis sit, & quando illius matrimonio Parochus possit interesse? Quid si unus sit Vagus, alter incolae? Dux sententiae. Quae probabilior? *ib.*

VALOR.

- 1 Valor iustus rei qualiter sit probandus in re vendita? An probetur ex subhaftatione vere, vel praesumptive? Valor bonorum per aestimatores an debeat probari? An a Iudice, & quando, an ex instrumentis? *p. 176.*
- 2 Valor rei quando diminuatur & ex quibus? an ex obligatione solvendi censum, quid si fundus est obnoxius inundationibus, intrinsecus litibus? An ex pactis respicientibus commoditatem creditoris seu Venditoris? & quare? an ex pacto retrovendendi, an ex rebus vicinis? *ib.*
- 3 Valor bonorum Patris a quo debeat probari, an a filio petente supplementum legitimae? *ib.*
- 4 An Valor domus differat a valore materiarum & commentorum quibus fuit extructa? In stabilibus per quantum tempus praesumatur mutatus? *ib.*
- 5 Valor monetae qualiter debeat calculari, aut secundum quod tempus. *ib.*
- 6 Valor fructuum regulariter de quo tempore attendatur? An probetur una tantum locatione rei locatae fructuum? cur non? *¶ n. 7. ib.*
- 1 Variatio lite pendente an sit licita? quid si res non est integra? *ib.*
- 2 Variatio quae versatur circa actionem an & quando sit licita, an etiam in modo procedendi, aut agendi? *ib.*
- 3 Variatio concessa personis, seu patronis Laicis, de qua intelligatur, de cumulativa, vel privativa? *ibid.*
- 4 Variatio in susceptione ordinum an sit licita? *ib.*

VARIATIO.

VASALLUS.

Vide Subditus & Feudatarius.

VENDITIO.

§. I.

Venditionis definitio.

- 1 Quid sit Venditio, & emptio? quomodo differat ab alienatione, & quot requirantur ad venditionem? *¶ n. 2. ib.*

§. II.

Quae res vendi vel non possint?

- 3 An res sacrae, & ad cultum divinum specialiter deputatae vendi possint ad usum privatum? cur non? *ibid.*
- 4 An res temporales annexae rei spirituali uti Beneficia Ecclesiastica, Decimae Clericales vendi possint? cur non? An vendi possint cum Universalitate bonorum? An bona Ecclesiastica vendi possint, & quibus servatis, an a Pontifice? *p. 178.*

De Venditione lesiva.

Varie venditiones.

- 5 An Venditio valeat si venditor fuit enormiter laesus, & quod remedium habeat? Quid si Venditio facta fuit sub hasta, aut cum decreto iudicis, & an lesio probari debeat, & quomodo? quid si lesio primum superveniat? Lesio ultra dimidium in venditore quando contingat? & quando in emptore? Diverse sententiae. Quid si Venditor vel emptor dolo fuit inductus ad contrahendum? *ib.*
- 6 In foro interno si res vendatur extra limites iusti pretii, an venditio sit licita, & ad quid venditor vel emptor teneatur? quid dicendum de venditione, in qua inter partes fuit conventum, ut si lesio ultra dimidium contingerit iusto pretio suppleatur? potestne rescindi? diverse sententiae. *ib.*
- 7 Venditio quae fecit infirmum medico si fuit laesus venditor infra dimidium an possit rescindi? *ib.*
- 8 Venditio cum fuit rescissa ob remedium L. 2. an debeantur fructus percepti? cur non? *ib.*
- 9 Venditio si fuit rescissa propter lesionem an resolvatur etiam hypotheca medio tempore contracta, & cum re vendita? an sint etiam restituendi fructus percepti: diverse sententiae. *ib.*

§. IV.

De pretio.

- 10 Quotuplex sit pretium? quodnam sit naturale? quodnam legale? quot gradus habeat naturale? An legale consistat in puncto indivisibili? *ib.*
- 11 An pretium naturale possit licite augeri ex particulari affectione? cur non? *p. 179*
- 12 Pretium quod semel iuste taxatum est an debeat servari tam a Clericis quam Laicis? & quare, & an Clerici transgressi habeat Leges teneantur ad restitutionem? & quare? *ib.*
- 13 Quae sint causae taxandi pretium naturale? An venditio cariori pretio quam sit iustum ob dilatatum solutionem subsistat? cur non? Rationes in contrarium, & quae sententia sit vera? *¶ n. 14. ibid.*
- 15 An qui vendidit pretio riguroso iusto tamen pecunia credita, eandem rem emergere possit pretio infimo sed iusto? & de ratione. *ib.*
- 16 Venditio facta eo pretio, quod est in arca, an sit perfecta venditio, & quare? An valeat pretio adducendo a peritis eligenda ab utraque parte: quid si pretium fuit commissum certae & determinatae personae? Quid si fuit facta pro pretio iusto, qualis tunc contractus sit? & de ratione. *ib.*
- 17 Venditio rei, vel fructuum meliorum cariore pretio quam fuit taxatum, & deteriorum pretio taxato an sit iniusta & obliget ad restitutionem & quare. *ib.*
- 18 Venditio an resolvatur, si periti electi ad determinandum pretium illud determinare noluerunt? *ib.*

§. V.

De pactis intervenientibus in venditione.

- 19 Si venditio fuit facta cum pacto redimendi soluto pretio, intra certum tempus, & emptor intra illud partem pretii solvit, & post aliquod tempus est paratusolvere residuum, an sit admittendus & possit purgare moram? & quando tale pactum sit suspectum usurae. An talis venditio tribuat ius irrevocabile? An volens redimere teneatur deponeere pretium, vel sufficiat quod offerat? si fuit elapsus tempus, ad redimendum praescriptum in contractu, nec purgata fuit mora, an possit amplius redimere? *ib.*
- 20 An venditio celebrata cum pacto retrovendiendi, ex modicis pretii iudicetur usuraria? Diverse sententiae. Ratio affirmantium, & negantium. *ib.*
- 21 Quid si duo venderint eandem rem cum pacto redimendi, an unus possit partem rei redimere oblata parte pretii? *¶ n. 22. p. 180.*

- 23 Venditio quae incipit a corpore, & in qua mensurae modus exprimitur, an dicatur facta ad corpus, & ita si maior est mensura quam fuit expressa, cedat utilitati emptoris; aut si minor, damno illius? Diverse sententiae. Et quare tunc mensurae mentio censetur facta? *ib.*
- 24 Venditio bonorum pupilli facta a Tutore ex causa necessaria rei alieni solvendi cum decreto iudicis, & praemissa causae cognitione, an valeat si fuit facta pro pluri quam importat res alienum? Quid si excessus est magnus? quid si adfuerint bona quae possent vendi pro concurrente quantitate? *¶ n. 25. ib.*
- 26 An facta contra iuramentum de non vendendo valeat? Rei emphyteutice cum clausula geminata non aliter &c. *¶ n. 27. ib.*
- 28 Venditio bonorum emphyteuticorum, & allodialium sub alio pretio, salvo Domini consensu & non aliter, si Dominus nolit consentire, an resolvatur in totum, vel valeat quoad allodialia, & quare? *ib.*
- 29 Facta in fraudem plurium creditorum si unus tantum Creditor agit an revocetur in totum aut pro rata? Eiusdem rei duobus facta quanam praevalat? Pignoris a creditore an possit fieri non citato debitore? *¶ n. 30. & 31. ib.*
- 32 Universitatis, & Castrorum, cum iurisdictione, an plus vel minus tribuat quam quae in universitate continetur? *ib.*
- 33 Venditio fundi facta cum reservatione fructuum donec pretium solvatur, an sit usuraria? duae sententiae. *ib.*
- 34 Venditio rei cum defectu occulto, quem si emptor sciret rem non emeret an sit licita? Facta cum reservatione ante solutionem pretii in quem contractum transeat? *ib. ¶ n. 35. p. 182.*
- 36 Venditio quando fuit simulata, an possit super re vendita fieri executio, & quare? *ib.*

§. VII.

De Venditione rei donatae propter nuptias, a viro uxori, illa consentiente alteri facta?

- 37 Res donata propter nuptias uxori an possit a marito alienari consentiente uxore? quid si post biennium uxor consentiat in scriptis facta inter conjuges an valeat? *¶ n. 38. ib.*

§. VIII.

Venditio rei alienae vel furivae.

- 39 Venditio rei alienae an valeat vel quando, & ignorans rem alienam cui illam teneatur restituere, & quando? *ib.*
- 40 An possit rem alienam a se ignoranter emptam restituere Venditori, & non Domino? Duae sententiae. *ib.*
- 41 Fraudantes iusta pondera quae poena teneantur? *ib.*

§. IX.

An peregrinis possit carius vendi?

- 42 Rationes pro & contra, & quae vera sit sententia. *ib.*

§. X.

Quando cesset remedium rescindendi.

- 43 Si res vendita casu fortuito perierit, an detur rescissio? quid in foro externo, quid in interno? *p. 182.*
- 44 An renuntians omni Legum auxilio habeat beneficium rescissionis? An hoc remedium possint interari contra tertium possessorem, qui rem acquisivit titulo oneroso? *¶ n. 45. ib.*
- 46 An hoc remedium habeat locum in aliis contrahibus? An venditor ob thesaurum in fundo vendito

- dito inventum possit intentare remedium L. 2. cur non? *¶ n. 47. ib.*
- 50 Si plures res simul fuerint venditæ, quarum una est avitiosa, non aliz, an rescindatur contractus quoad omnes, aut quando? *ib.*
- Volens rescindere venditionem ex capite læsionis ultra dimidium an audiat, si non restituit melioramenta in re facta? *ib.*
- Venditio facta cum decreto Judicis, an ob læsionem Beneficium L. 3. juvare possit, & rescindi? *Contrariæ sententiæ. ib.*
- 51 Si inter venditorem & emptorem fuit pactum, quod aliquo ultra dimidium læso iustum pretium suppleatur, an venditio rescindi possit? *ib.*
- 52 Si Venditor scivit iustam rei æstimationem & tamen viliori pretio vendidit, an habeat beneficium L. 2. cur non? Quid in datione in solum extrajudiciali? *¶ n. 53. ib.*
- 54 An in permutatione beneficiorum locum habeat remedium rescissionis? *ib.*

§. XI.

An in remedio L. 2. etiam fructus sint restituendi ab emptore percepti cum re?

- 55 Quot in hac questione sententiæ? *ib.*
- 56 An resoluta per L. 2. venditione resolvatur etiam hypotheca medio tempore contracta? quot sententiæ? *ib.*

§. XII.

De obligatione venditoris.

- 57 Ad quid teneatur Venditor? An teneatur de vitio superveniente rei venditæ: An teneatur rem liberam tradere, & emptorem defendere ab omni molestia? *¶ n. 58. & 59. ib.*
- 58 Venditor rei sub narrativa, quod res sit sua ad quid teneatur? An & quando teneatur de evictione? & Venditor rei non liberæ ad quid teneatur? sciens vitium, & illud non manifestasse emptori ad quid teneatur? *¶ n. 61. ib. 62. & 63. p. 184.*
- 59 Venditor qui post evictionem promissit restituere pretium secuta evictione ad quid teneatur? Venditor laudatus & denunciatus ad defendendum emptorem ab evictione rei venditæ, an teneatur subministrare litis expensas? & quando? *¶ n. 65. ib.*
- 60 An Venditor teneatur de evictione quando inter partes fuit conventum in specie de lite movenda? *ib.*
- 61 An teneatur emptori de evictione licet non fuerit promissa, & quare? quid si non vendidit libere, sed coacte? *ib.*
- 62 An Venditor teneatur defendere emptorem contra quem fuit mota lis, si hoc scit venditor, quamvis lis non fuerit denunciata? Vendens nomen debitoris quid teneatur prestare? *ib.*
- 63 An Venditor teneatur emptori de evictione, si emptor post iudicium sive actionem contra se intentatam saltem post litem contestatam ante conclusionem in causa non denuntiat id venditori? *ib.*

§. XIII.

Ad quem pertineat periculum rei venditæ.

- 70 Si res pereat ante traditionem cui pereat? quid si res fuit determinata, & certa, uti equus? quid si res est determinata alternative vel disjunctive? quid si res perit post traditionem & habita fides de pretio? Quid si merx in pondere, numero, aut mensura vendita fuit ad mensuram, pondus, aut numerum, & perit ante traditionem aut mensurationem, cui pereat? & de ratione. *ib. & n. 71. ad 74. p. 185.*

§. XIV.

Miscellanea de venditione.

- 75 Venditio facta a Principe de bonis principatus an

noceat successori? Pignoris facta a debitore cum consensu creditoris an valeat? *¶ n. 76. ib.*

77 Facta in præsentia rei venditæ quid operetur? *ib.*

78 Venditio feudi cum denuntiatione antequam tradatur illius possessio, an debeat de novo Domino denuntiari, & quare? *ib.*

79 Venditor reservans sibi dominium directum an possit revocare rem venditam a quolibet possessore & præferat omnibus creditoribus anterioribus? Quid de revendente cum reservatione dominii donec solvatur pretium integrum? *ib.*

80 Venditor mercium an præferatur aliis creditoribus si merces existant? an qui reservavit sibi dominium possit petere allocationem super re vendita? *¶ n. 81. ib.*

81 Venditor in venditione quod jus censetur transulisse? Venditor rei litigiosæ, qui dolo desit possidere an habeatur pro possessore & ad quem effectus? *¶ n. 83. ib.*

82 Qui habuit fidem de pretio, cum pacto ut non transferatur dominium, si interim contingat dampnum in re vel fructibus, an teneatur facere remissionem? *ib.*

83 Rem aliam tradens pro re vendita æque bonam aut paulo inferiorem, an peccet? *ib.*

84 Enormiter læsus quanto tempore admittatur ad rescissionem? Recuperans rem alienatam cum pacto redimendi an teneatur stare locationi factæ ab emptore, & quare. *¶ n. 87. ib.*

85 Vendens oppidum tot foculariorum, si sunt pauciores vel plures, an debeat reducere pretium vel respective possit petere augmentum? *ib.*

86 Vendens Societati Jesu an teneatur probare quod pretium fuerit versum in rem Collegii? Venditor rei Ecclesiasticæ sine solemnitatibus, an possit venire contra factum proprium. *¶ n. 94. ib.*

87 Contraveniens venditioni an amittat arrhas, aut duplum restituat? *p. 186.*

88 Venditio bonorum paternorum facta a filio, nulla expressione quod sint feudalia, quomodo censetur facta? *ib.*

89 Vendens bona Ecclesiæ salvo consensu Papæ quando incidat in penam extravagantis ambitiosæ? Vendens fundum an teneatur denunciare vicino, & ubi? *¶ n. 95. ib.*

90 Venderé promittens, & accepto pretio rem tradens an transferat Dominium? *ib.*

91 Quando contractus dicatur venditio aut permutatio? *¶ n. 97. ib.*

92 An vendita per filium gravatum illi imputentur in legitimam. *ib.*

93 Vendita rei pretium an minuat per pactum de retrovendendo? *ib.*

94 Venditio an probet Venditoris dominium? cur non. An probetur, si testes de certo pretio non deponunt? Venditio frumenti an probetur per testes? an ratificetur per actus aquivocus? *¶ n. 101. ad 104. ib.*

V E N E N U M.

- 1 In crimine veneni quomodo procedatur? & quomodo probetur, & an in illo puniatur affectus non securo effectu? & an occidens veneno committat homicidium proditorium? *¶ n. 2. 3. & 4. ib.*

V E N I A.

§. I.

Venia ubi debet impetrari, non requiritur causa cognita, & est quadam habitatio. p. 187.

§. II.

Venia in quibus casibus, & a quibus impetrari debeat?

- 1 Libertus an possit vocare patronum in iudicium non impetrata venia a Prætoribus? & de ratione. *¶ n. 2. ib.*
- 2 Filius agere contra patrem quandomodo possit impetrata venia, vel non? *¶ n. 3. ad 10. ib.*

§. III.

Venia non est de substantia iudicii, quia potest remitti, & quando remissa dicitur?

1. Cur non remissive, & quando non sit necessaria? *ib.*
2. Quomodo censetur remissa? *ib.*
3. A quo possit concedi? *ib.*

V E R B A .

1. Verba Papa circa causam alienationis bonorum Ecclesie ab eo facta, an & quando probent? *ib.*
2. Verbum oportet an importet necessitatem vel consilium? *ib.*
3. Verbum *Voto facere* an sit dispositivum, aut suspensivum? *ib.*
4. Verbum? *attinentes* promissiones de quibus intelligatur? *ib.*
5. Verbum *deficientibus* in substitutione vulgari quid significet? *ib.*
6. Verbum *Relinquo* adjectum substitutionibus an fiat dictum, cum alias sit commune? *ib.*
7. Verbum *Convenis* in instrumento an inducat stipulationem? *ib.*
8. Verbum Excommunicatio quid importet? *ib.*
9. Verba in tua, & familia *presens* poni solita in confessione oratorii privati qualiter sint intelligenda? *ib.*
10. Verba in instrumento an presumantur otiosa & inutilia? An generalia aliquid operentur cum intrat absurdum? Imperativi modi an continent preceptum? *ib.*
11. Verba *accipio te in meam* quando importent consensum de presenti, vel de futuro? *p. 188.*
12. Verba testatoris quomodo sint intelligenda? *ib.*
13. Verba Brevis directi ad ordinatum viciniorum de quo intelligantur? *ib.*
14. Verba importantia absolutam, & liberam facultatem, si agitur de prejudicio tertii quid importent? In testamento an debeat potius esse superflua quam operari contra mentem testatoris? Dubia quomodo interpretanda? *ib.*
15. Verba non habeo *aliam uxorem quam te* an inducant matrimonium vel sponsalia? Sententia diversa. Enuntiativa vel narrativa quam dicantur? Enuntiativa generaliter prolata an disponant? Posita in instrumento quando probent? Enuntiativa duorum instrumentorum in novis quomodo probent? Quid si sunt pluries geminata, an in prejudicium tertii? *C. n. 16. & 17. ib.*
16. Enuntiativa unica in antiquis an probet quid si sunt Papae? Verba enuntiativa ab aliquo prolata se velle Titium suum esse heredem, an tribuant illi hereditatem etiam exclusis proximioribus? An etiam valeat tale testamentum favore pie cause? An enuntiativa Principis probent, & quando? *C. n. 19. & 20. ib.*
17. An generaliter sumpta dispositionem inducant in testamentis favore pie cause? *ib.*
18. Verbum *autem* quomodo diversificet? An verbum *Aliquo* sit universale? Verbum *etiam* an sit ampliativum & implicet alias species? *C. n. 23. & 24. ib.*
19. Verbum *assignare* quando sit translativum domini? Verbum *ad libitum* quid tribuat? Verbum *Alium* quid significet, & repetat? *C. n. 26. & 27. ib.*
20. Verbum *saltem* an excludat maiorem summam? Verbum *Idem* an declarat precedentem dispositionem? Verbum *Descendentibus* an habeat tractum successivum? *C. n. 29. & 30. p. 189.*
21. Verbum *Disi* an sit repetitivum, & demonstrativum personarum nominatim? *ib.*
22. Verbum *Diligentissimus* positum in textu quando accipitur pro positivo? *ib.*
23. Verbum *sen dictio eadem* an significet totalem identitatem? Verbum *Evincere* quid importet? Verbum *faculus* quid denotet? *C. n. 34. & 35. ib.*
24. Verbum *Heres* appositum in conditione primae substitutionis quid significare possit? *ib.*

25. Verbum *ipsis & ipsorum* an sit personalissimum? *ib.*
26. Verbum *ipsis succedere voluit* an inducat per necessitatem acquisitionem hereditatis in vocatis? *ib.*
27. Verbum *Indultum* quomodo intelligatur? *ib.*
28. Verbum *legimus* ad quod tempus referatur? *ib.*
29. Dictio *masculus* quid operetur? Verbum *manencia* quid supponat? Verbum *omino* quid significet? Verbum *appositum* an sit augmentative, aut disjunctive? *C. n. 42. 43. & 44. ib.*
30. Verbum seu dictio *prope* quando non verificetur? Verbum *providere* relatum ad personas Ecclesiasticas quid significet? *ib. C. n. 46. p. 190.*
31. Verbum *poteris* appositum in *cap. expulsi*, 34. de *probend.* quomodo exponatur? *ib.*
32. Verbum? seu dictio *quomodolibet* in indulto conferendi Beneficii litigiosa quae beneficia capiat? Verbum *Reverti* quid significet. Verbum *Rogo* in ultimis voluntatibus quid importet? *C. n. 49. 50. & 51. ib.*
33. Verbum *succedit* quam successione denotat? & Verbum *servetur* indefinitum prolatum quid importet? Verbum *substituto* an sit commune? Verbum *sine mora* contentum in *L. preses C. Locati*, qui indicet? *C. n. 53. 54. & 61. ib.*
34. Verbum *transfallo* quid comprehendat? Verbum *ut supra* ad quid referatur? *C. n. 56. ib.*
35. An verba curialia & civilia inducant aliquam obligationem? *ib.*
36. Verba quomodo sint intelligenda? Imperfonalia ad quas personas restringantur? Verba sententiarum quomodo sint interpretanda? Testamenti quando non sunt clara sed dubia quomodo possunt declarari? Verba unius temporis functionem temporis futuri an recipiant? *C. n. 59. 60. ib. 62. & 63. p. 191.*
37. Verba universalia quiescentia ubi certa causa est expressa an illa amplient, an quando? An universalia declarantur ab aliis verbis sublequentibus specificis & distinctis loquentibus? *C. n. 65. ib.*
38. Universalia & geminata statim quae comprehendant? *ib.*

V E R G E N T I A & V E R S I O .

1. Quomodo vergentia viri ad inopiam & qualiter debeat probari? *ib.*
2. Versio pretii in Ecclesiam an presumatur? & quando? An excludatur ex diversitate summæ? Versio pecuniarum in causam dotis a quo debeat probari? Pecuniarum a filiofamilias acceptarum in emptione mercium quomodo probetur? In utilitatem Monasterii quomodo sit probanda? & quomodo in utilitatem minoris? *C. n. 3. ad 7. ib.*
3. Versio pecuniarum Censualium in causam dotis quomodo probari possit? *ib.*
4. Empior rei fidei commissariae an debeat esse sollicitus de versione, si Papa in derogatione fidei commissi mandavit pretium reinvestiri? *p. 192.*
5. An dicatur pretium versum in ejus utilitatem, quod illius creditoribus solutum est? *ib.*

V E R I T A S .

§. I.

Veritas quid sit, & quid operetur.

1. Veritas quid sit, & variz ejus definitiones. *C. n. 2. ad 5.*
2. An veritas semper in eodem statu permaneat? *ib.*
3. An sit adequatio rei ad intellectum? *ib.*
4. An Lex sit veritas, & cur? res solidissima, & an ejus vis sit magna? *C. n. 9. ib.*
5. An principium verborum Dei sit veritas? An sit virtus? *C. n. 11. ib.*
6. An sit notitia certa rei maxime per visum, & an ille cui committitur de veritate, debeat sequi legem fori, vel poli? *ib.*
7. An veritas sit Deus & Dominus Iustus Noster Christus? & quid agant qui pro pecunia dicunt falsum testimonium? *C. n. 14. ib.*

§. II.

§. II.

Veritas quomplex?

- 1 Veritas triplex, iustitiz, vitz, & disciplinz? & de materia. *¶ n. 2. & 3. ib. & n. 5. ib.*
- 4 Quomodo sit vis veritatis?

§. III.

Veritas perquirenda & attendenda.

- 1 An iura adjuvent, veritas ne pereat? *ib.*
- 2 An Iudex possit in omnibus casibus, in quibus contra absentem valide procedi, etiam inducere probationes pro veritate ad favorem absentis? De officio iudicis in civilibus & criminalibus, de inquirenda veritate adversus reum absentem, vel in ejus favorem. *¶ n. 3. ad 13. ib. & p. 193.*

§. IV.

Veritas attendenda est semper.

- 1 Cur veritas semper attendi debeat? *p. 193. ib.*
- 2 Quomodo attendatur in delictis? *ib.*
- 3 An attendatur & pravealeat, quomodoque habeatur? *ib.*
- 4 An possit Iudex criminalis condemnare reum in contumaciam pro delicto, si sibi constaret de innocentia? *ib.*
- 5 Præcunctis rebus veritas est peramanda. *¶ n. 28. ibid.*
- 6 Licet instrumentum contineat depositum factum, si tamen probetur per testes, quod deponens illud asportavit, an attendatur veritas, etiam contra instrumentum? *ib.*
- 7 Iudex quid agere debeat respectu veritatis & de variis eius quoad veritatem officiis? *¶ n. 8. ad 13. & n. 15. ad 26. & n. 37. ad 43. ib. & p. 194.*
- 8 An veritas & aequitas attendi debeat inter mercatores, & de negotio mercantili? *¶ n. 44. p. 193. & p. 194.*
- 9 An potius attendenda sit substantia veritatis, quam falsæ assertio? ubi exemplum. *p. 193.*
- 10 An veritas præferatur præsumptioni, & subtilitati legum, & cur? *¶ n. 30. ib. & 31. p. 194.*
- 11 An errorem committat, qui sequitur rigorositatem juris ut omittat veritatem? *ib.*
- 12 An veritas rerum erroribus gestarum vitiatur? *ibid.*
- 13 An ob veritatem retractentur in contrarium gesta? *ibid.*
- 14 An prævaleat veritas sermonibus gestorum? an omnia vincat? *¶ n. 34. ib. & n. 36. ib.*
- 15 An veritas probatōnibus sit restringenda? *ib.*
- 16 An Principi conveniat inhærere veritati, & illam attendere? & de officio Principis circa veritatem? *¶ n. 47. & 48. ib. & p. 194.*
- 17 Sapientes qualiter inhærant veritati? *ib.*
- 18 An attendi debeat veritas facti in omnibus dispositionibus, quando est vestita solemnitate, & privilegio legali, & quando focus? *¶ n. 51. & 52. ib.*
- 19 An veritas attendatur, ubi de ea constat, contra verba; si vero non constet de veritate, an attendantur verba? *ib.*

§. V.

Veritas attendenda, maxime in spiritualibus, & foro animæ.

- 1 An veritas attendatur in spiritualibus, & in foro conscientie, remissive? *¶ n. 5. ib.*
- 2 An professio emissæ in manibus ejus, qui non habet potestatem recipiendi profitentem, obligare possit? & quando? *¶ n. 3. ib. & n. 3. ib.*
- 3 An valeat matrimonium contractum per eum, qui emisit professionem in Religione non approbatam, licet ipse crederet esse approbatam? *ib.*
- 4 An veritas præferatur communi opinioni, & quando? ubi exemplum. *¶ n. 7. ib.*
- 5 Quomodo in beneficalibus attendatur veritas? *ib.*
- 6 An is qui percutit eum, qui reputatur communiter clericus, & tanquam talis indutus intervenit

cum aliis, incidat in canonem, quamvis ipse percutiens crediderit se percutere Clericum, & crediderit se illaqueatum? Quid si percutierit verè Clericum, quem credidit probabiliter esse laicum, quia non incedebat in habitu? *¶ n. 10. ib.*

- 11 An lex faciat aliquem incurrere poenam contra veritatem, & cur, ubi varii casus referuntur: & expenduntur. *¶ n. 12. ad 24. ib. & p. 195.*
- 12 In foro fori an opinio præferatur veritati, & quando, vel non? & de ratione. *¶ n. 26. 27. & 28. ib.*
- 13 Quondam veritas non attendatur in foro animæ? *¶ n. 30. 31. & 32. ib.*

§. VI.

Veritas contra opinionem, & mentem attenditur in multis, & quando?

- 1 An veritas attendatur contra mentem gerentis actum, & quando? ubi exempla *¶ n. 2. 3. & 4. p. 196.*
- 2 Siant consuetudine locali Parisiis, quod uxor habeat medietatem bonorum viri, si maritus leget medietatem omnium bonorum suorum uxori, an veniant etiam bona extra locum consuetudinis? *ib.*

§. VII.

Veritas non apparet, quæ debeat apparere, vitios actum, licet sit veritas occulta, & quando focus?

- 1 Veritas rei non apparet, licet possit apparere; an tollat nullitatem actus, & quando non? *ib.*
- 2 An Judicis delegati sententia sit nulla, si ferat sententiam, antequam litteræ suæ delegationis sine firmate, citata parte, ex quo ante non dicitur apparere de jurisdictione, licet possit apparere? *ib.*
- 3 In citatione, & relatione ad sententiam, licet revera sit, contra quem suscitata sententia, tempore sententiæ, esset citatus, an sententia sit nulla, quia non apparebat tempore sententiæ? *ib.*
- 4 An ea quæ sunt de substantia actus, & super quibus actus fundatur, semper constare debeant ex aliis? *ib.*
- 5 In decreto adjudicationis rei minoris pro legato solvendo, si non constitit de legato ante adjudicationem, licet sit verum, an erit nulla adjudicatio? *ib.*
- 6 An veritas non apparet sit curando? & quando vel non? ubi exempla de decreto, excommunicatione, hæreditate? *¶ n. 7. ad 10. ib.*
- 7 In exequutore, vel Iudice, qui non potest sine collega procedere; si procedat sine eo, ignorans collegam impeditum, qui revera erat impeditus, detecta veritate impediamenti, an valebit actus? *ibid.*
- 8 Ubi agitur, quod quis damnum sentiat ex ignorantia actus gesti, quem si scivisset, damnum non pateretur, an semper attendatur veritas, an vero ignorantia? *ib.*

§. VIII.

Veritatis defensio facilis, impugnatio veritatis laboriosa.

- 1 Veritatis indagatio non laboriosa, & quando? *ib.*
- 2 Veritas quondam maxime invalescat & splendeat? *ib.*
- 3 An in paucis consistat? An sit finis omnis scientiæ? remissive. *¶ n. 4. ibid.*

VIA & VIATICUM.

- 1 Quando via dicatur libera? quæ dicatur vicinalis? An publica sit de regalibus? *¶ num. 2. & 3. ibid.*
- 2 Viaticum refectio ad quem spectet? Quid si sunt publice? *ib.*
- 3 Viarum tempore pestis an possit ministrari mediante instrumento, diversæ sententiæ: an sit ministrandum illi, qui incidit in amentiam? *¶ n. 6. p. 197.*

VICARIUS.

§. V.

1. An Vicarius temporalis in Beneficio constitui possit, & quando? an perpetuus possit deputari ab Episcopo in parochiali unita, vel à quo? An si a tempore immemoriali facta fuit unio, & constat tunc Vicarios fuisse amovibiles scientibus & consentientibus ordinariis? Quid si unio fuit facta per viam pacti & concordie à sede apostolica approbata? Quid si unio fuit facta Monasterio mendicantium? *¶* n. 2. & 3. *ib.*

4. An in Parochiis sit constituendus Vicarius perpetuus, & an temporalis possit ab Episcopo perpetuari, & quomodo? quid si parochia est plene jure quoad Curam Regularibus, ita ut cura habitaliter resideat apud Praelatum, an Vicarius pro ejus exercitio possit esse temporalis, & quid constituerit Pius V. *ib.*

5. An Vicarius perpetuus dicatur obtinere Beneficium Ecclesiasticum: Quid dicatur habere Vicarius, quid Parochus? & Vicario quid debeat, sermo est de perpetuo: quanta sit illius congrua? *¶* n. 6. & 7. *ib.*

8. Vicarius in Beneficio an sit deputandus unus ex colligantibus? Quomodo probetur quod Vicaria sit unita mensse episcopali aut alicui dignitati? *¶* n. 9. *ib.*

§. I.

De Vicario Episcopi.

10. An Episcopus teneatur sibi constituere Vicarium generalem? aut quando? an possit ab Episcoporevocari potestas Vicarii generalis, & hac revocatio quotupliciter fieri possit: an possit ad libitum removeri, quando non? quid si fuit confirmatus a Papa, aut a Lege aut statuto? *ib.* *¶* n. 11. 12. & 13. *p. 198.*

14. Quid si Vicarius scit privatim se esse ab Episcopo remotum, amittitne jurisdictionem? Quid si Episcopus mortuus fuit in longinquis & mors communiter ignoratur? *ib.*

§. II.

Quamdiu duret Vicarius?

15. Quid si fuit revocatus? Quid si Episcopus fuit mortuus, quid si fuit excommunicatus? An per Vicarii remotionem seu mortem Episcopi cesset jurisdictio delegata Vicario nomine proprio? quid si fuit privatus officio in penam delicti? *¶* n. 16. *ib.*

17. An Vicarius causas captas vivente Episcopo possit expedire mortuo Episcopo? quid si fuit creatus Vicarius successore? *ib.*

§. III.

De creatione Vicarii Capitularis.

18. Vicarius Capitularis, quando sit creandus? An debeat a Capitulo deputari, si Episcopus agit in remotis? quid si adeat Vicarius apostolicus Episcopo missus? *¶* n. 19. & 20. *ib.*

21. Qualis debeat esse Vicarius a Capitulo eligendus an possit eligi Regularis aut archidiaconus alterius Ecclesie? an Parochus ruralis? Quot Vicarii a Capitulo eligi possint? *¶* n. 22. ad 29. *ib.* *p. 199.*

30. Quamdiu duret Vicarius Capitularis: ex quibus causis possit removeri? *ib.* *¶* n. 31. *p. 200.*

§. IV.

Forma creandi Vicarium Episcopalem.

32. An in Vicarii Episcopalis deputatione Capitulo de jure quidquam possit pretendere, aut illius consensus requiratur? An gesta a Vicario valeant, si Vicarius se talem non probavit ope exceptionis? qualis debeat esse Vicarius deputandus ab Episcopo? *¶* n. 33. ad 36. *ib.*

37. Forma litterarum Vicariatus. *ib.*

Begnelli Bibliotheca. Tom. IV.

Forma electionis Vicarii Capitularis?

38. An in electione Vicarii Capitularis requiratur forma cap. quia propter? quæ requirantur ad ejus electionem? *¶* n. 39. *p. 201.*

40. Forma electionis Vicarii Capitularis? Qualiter fieri soleat? forma litterarum potentialium. *¶* n. 41. *ib.* *¶* 42. *p. 202.*

43. An & quando Capitulum possit per seipsum jurisdictionalia exercere? *ib.*

§. VI.

Jurisdictio Vicarii generalis Episcopalis & Capitularis.

44. Qualis sit jurisdictio Vicarii generalis? *¶* n. 45. *¶* 46. *ib.*

§. VII.

Quid possit jure delegato?

47. An dispensans in causis matrimonialibus possit aliquid accipere pro executione, & pro examine testium? An teneatur causam dispensationum cognoscere judicialiter? *¶* n. 48. *ib.*

49. An delegatio facta Vicario ad arbitrium dignitatis & officii expirat per mortem aut amotionem delegantis aut delegati? Diversæ sententiæ. *ib.*

50. An possit dispensare ante acceptum mandatum de dispensando? An cui fuit data commissio dispensationis matrimonialis si oriatur dubium, an commissio se extendat ad hunc vel illum casum dispensare? *ib.* *¶* n. 51. *p. 203.*

§. VIII.

De iis quæ potest, vel non potest Vicarius Capitularis.

53. An Vicarius Capitularis possit exequi litteras directas Episcopo, vel ejus Vicario sub nomine Dignitatis, an Episcopo succedat in causis delegatis Episcopo? Qui si in commissione exprimat nomen Diocesis tantum? & alii casus, in quibus Capitularis succedit Episcopo vel ejus Vicario generali. *¶* n. 53. *ib.*

54. An Vicarius Capitularis possit cognoscere causas illorum qui confugiunt ad Ecclesiam, in casibus a Gregorio XIV. exemptis; aut ad quem sit recurrendum? *ib.*

§. IX.

An Vicarius Capitularis vel Episcopalis possit alium sibi substituere?

55. Quid de Vicario Episcopi? quot sententiæ, quid de Capitulari? & an ad modicum tempus? & qui possit substitui, & ex qua causa? *ib.* *¶* n. 56. *p. 204.*

57. An Substituti auctoritas perseveret amoto Vicario Capitulari? An Vicario a Capitulo constituto possit idem Capitulum aliquam jurisdictionem exercere? *¶* n. 58. & 59. *ib.*

§. X.

De auctoritate Vicarii Episcopalis jure ordinario sine speciali mandato, sed ex commissione generali.

60. Quam auctoritatem habeat in potestate jurisdictionis voluntarie vel contentiosæ, & in quibus veniat nomine Episcopi? *¶* n. 61. *ib.*

Membrum I.

In absolusione.

61. An absolvat a juramento in ordine ad agendum parte invita? quid si petens absolutionem est perjurus? *ib.*

d

63 An

- 63 An possit absolvere penitentes a casibus reservatis Episcopo? *ib.*

Membrum II.

Quoad approbationem Confessariorum.

- 64 An possit approbare confessarios sine speciali mandato etiam pro absolutione reservatorum? *p. 205.*

Membrum III.

Quoad Beneficia.

- 65 An possit sequestrare possessionem Beneficii, an instituire in Beneficiis iurispatronatus praesentatum a Patrono? & an seipsum? *¶ n. 66. ib.*

Membrum IV.

De Constitutionibus, & edictis.

- 67 An possit facere constitutiones & edicta obligantia Dioecesium? *ib.*

Membrum V.

- In Censuris, & parum declaratione, denuntiatione, & absolutione.*

- 68 An excommunicare suos subditos? an suspendere, & interdicere, ad quod tempus? *¶ n. 69. ad ib.*

Membrum VI.

- 73 *In consecratione Ecclesiae, & Ecclesiasticorum ornamentorum benedictione.* *ib.*

Membrum VII.

In dispensando.

- 74 In quibus possit dispensare ex generali commissiope. *¶ n. 75. ad 78. ib. & p. 206.*

Membrum VIII.

- In executione litterarum Apostolicarum in causis Iustitiæ, & Jurisdictionis.*

- 79 An possit cognoscere causas civiliter hoc est beneficiales, an criminaliter? An possit Judici Laico inhibere ne exequatur instrumentum usurarium? *¶ n. 80. ib.*

- 81 An in criminibus mixti fori possit procedere contra Laicos? an & quando possit devenire ad torturam sine incurfu irregularitatis? *ib.*

- 82 An possit absolvere inquisitum ab inquisitione? an a crimine & quomodo? *ib.*

- 83 An possit dare Curatorem minoribus, ad quem finem? An Laicis pro crimine Ecclesiastico possit infligere penam pecuniariam? *¶ n. 84. ib.*

- 85 An possit exercere actus voluntariæ jurisdictionis extra Dioecesium? *ib.*

- 86 An possit allegari suspectus in causis mense Episcopalis? Quot sententiae? an possit per censuras Ecclesiasticas cogere Laicos ad impetrandum sibi brachium, & quando? *¶ n. 87. ib.*

Membrum IX.

In Matrimonialibus.

- 88 An possit cognoscere causas matrimoniales? an assistere matrimonio? An dare licentiam transeundi ad secunda vota? & quando? *¶ n. 89. 90. & 93. p. 207.*

- 92 Quid agere debeat cum illis conjugibus qui laborant impedimento perpetuo impotentiae? *¶ n. 91 ad 96. ib.*

Membrum X.

In Monasteriorum erectione.

- 97 An ex generali mandato possit suam interponere

authoritatem in erectione monasteriorum tam virorum quam mulierum? An concedere licentiam ingrediendi monasteria monialium? *¶ n. 98. ib.*

Membrum XI.

In Monitoriis.

- 99 An concedere monitoria contra detinentes res alienas? *ib.*

Membrum XII.

Quoad Novitios, & Novitias.

- 100 An explorare voluntatem Virginitatis habitum regularium suscipientium? An dare consensum dispositioni vel donationi Regularium? *¶ n. 101. ib. & 102. p. 208.*

Membrum XIII.

Quoad ordinandos.

- 103 An possit examinare ordinandos? an dispensare in interstitiis, ex qua causa? *¶ n. 104. ib.*

Membrum XIV.

In Parochialibus.

- 105 An possit conferre Beneficia parochialia. *ib.*

Membrum XV.

Circa Quæstionem, & Restitutionem in integrum.

- 106 An possit dare licentiam quætuandi? an possit restituere in integrum? an possit autorizare restitutionem bonorum Ecclesiarum. *¶ n. 107. & 108. ib.*

Membrum XVI.

Quoad Regulares, & Vicarium in Beneficiis.

- 109 Quoad Regulares quid possit? Quid in unione Ecclesiarum, & deputatione Vicarii in Beneficio, & in taxatione congruæ? *¶ n. 110. ib.*

§. XI.

In quibus debeat habere mandatum speciale.

- 111 Quot modis Vicarius Episcopalis possit habere mandatum speciale? *ib.*

Membrum I.

In absolutione.

- In absolutione quando opus habeat mandato speciali. *¶ n. 112. & 113. ib.*

Membrum II.

In Beneficialibus.

- 114 An in conferendis Beneficiis? & quare? Quid si fuerint resignata in manus Episcopi vel Vicarii ejus? An illorum collationi possit consentire, & mandatum speciale ad quæ Beneficia se extendat? & an mandatum conferendi Beneficia det illi facultatem conferendi illi, qui habet incompartibile? *¶ n. 115. ad 123. p. 209.*

- 124 An Episcopus, qui dedit Vicario mandatum speciale ad conferendum, possit prævenire & conferre? *ib. ¶ n. 125. p. 210.*

- 126 An possit recipere resignationes Beneficiorum? an eligere novam parochiam? an transferre Ecclesias vetustate collapsas ad matricem? An unire Beneficia, vel uniones revocare? an dividere Ecclesias Parochiales? *¶ n. 127. & 128. ib.*

- 129 Si Vicarius ex speciali mandato conferat indigno ad quem devolvatur collatio? *¶ n. 130. ad 133. ibid.*

Membrum III.

*Quoad Bona Ecclesiastica.*134 An possit alienare bona Ecclesie? *ib.*

Membrum IV.

*Quoad Censuras, & eorum absolutiorem, & quoad Clericos.*135 An possit revocare Clericum ab exilio? an illum deponere ab ordine? an ejus bona confiscare? An possit dare licentiam prorogandi jurisdictionem Judicis Laici? *& n. 136. & 137. ib.*

Membrum V.

*In consecratione Ecclesie aut Ecclesiasticarum rerum, & ornamentorum benedictione; Abbatum, ac Priorum confirmatione.*138 An possit reconciliare Ecclesias, benedicere Paramenta, consecrare calices, patenas, benedicere Abbates aut Abbatissas. *& n. 139. & 140. ib. p. 211.*

Membra VI. & VII.

*In Delegatione causarum. In Dispensando.*141 An possit delegare universitatem causarum? an dispensare an penas commutare? *& n. 142. ad 145. ib.*

Membra VIII. IX. & X.

*In Electione Prælatorum. De feudalibus causis. In gratis.*146 An possit interesse electioni Prælatorum? an cognoscere causas feudales? an ea expedire, quæ sunt metæ gratiæ? *& n. 147. & 148. ib.*

Membrum XI.

*In Indulgentiis concedendis.*149 An Indulgentias concedere. An a Regularibus possint novæ publicari sine licentia ordinarii? *ib. & n. 150. & 151. p. 212.*
152 An anno Jubilæi, & quæ indulgentiæ suspendantur? quæ non. *ib.*

Membrum XII.

*In Judicialibus tam Civilibus quam Criminalibus.*153 An possit cognoscere causas a S. Pontifice specialiter Episcopo delegatas? An possit esse Judex in causa Episcopi, aut ejus Ecclesie? *& n. 154. ib.*
155 An possit procedere juxta statuta Laicorum, an possit cognoscere causas criminales? an exequi mandata, præcepta, & penas edictorum? An procedere contra Canonicos, vel quomodo? *& num. 156. 157. & 158. ib.*

Membrum XIII.

*Circa Ordinandos.*159 An ordinandis possit concedere dimissiones, aut quando? & quando Episcopus dicatur agere in re motis? *& n. 160. ib.*

Membrum XIV.

*Quoad penas.*161 An possit punire, corrigere, deponere, multare, & privare beneficiis? An dispensare super crimine, penas commutare, componere cum reis? *& n. 162. p. 213.*

Membrum XV.

*In Pontificalibus, in quarta decimarum, & quoad Regulares.*163 An possit dare licentiam aliis Episcopis exercendi pontificalia in Diocesi, an exigere quarta decimarum, funeralium, & synodalia? *& n. 164. ib.*165 An regularibus Episcopo subiectis possit dari licentiam eundem ad studia, & causas patrocinandi? *ib.*

Membrum XVI.

*Quoad synodum, & subsidium charitativum.*166 An possit congregare synodum diocesanam an accedere ad synodum provinciale pro Episcopo, an ad generale? an exigere subsidium charitativum, aut quando? *& n. 167. & 168. ib.*

Membrum XVII.

*In Testamentis.*169 An possit exequi ultimas voluntates saltem ad pias causas, an adire hereditatem lucrosam Ecclesie Cathedrali, aut constituere Ecclesie eonumum, an commutare ultimas voluntates? *& n. 170. & 171. ib.*

Membrum XVIII.

*Quoad Visitationem, & quoad Vicarios, ac Coadjutores in Beneficiis, & quoad vota.*172 An visitare Diocesim, aut quando? *& n. 173. ib.*
174 Vicario delincente in officio cum damno tertii aut Ecclesiarum, ad quid obligetur Episcopus? *ib.*175 An possit dare Coadjutorem Parocho, an constituit Vicarium in Ecclesia patronata sine speciali consensu patroni? an possit commutare vota? *& n. 176. ib.*177 An Vicario asserenti se habuisse speciale mandatum credatur? *ib.*

§. XII.

*Quibus qualitatibus debeat esse prædictus Vicarius Generalis.*178 Quas qualitates debeat habere Vicarius generalis Episcopi? *ib. & n. 179. p. 214.*180 An Monachus de licentia Abbatis possit esse Vicarius generalis Episcopi? An Canonici regulares? *ib.*

§. VIII.

*Vicarius Capitularis an omnia possit, quæ potest Capitulum ex generali commissione, aut opus habeat speciali, sicut Vicarius Episcopi?*181 An Vicarius Capitularis possit ea quæ potest Episcopalis? Diverse sententiæ. *& n. 182. ad 190. ib.*

§. XIV. & Membrum I.

*In qua potestate Episcopi succedat Capitulum, & Vicarius Capitularis?*191 An in potestate ordinis? cur non? An possit dare licentiam alieno Episcopo exercendi pontificalia in Diocesi vacante, an datam ab Episcopo revocare? An ordinandi proprios subditos? An ordinandi regulares? *& n. 192. ad 194. p. 215.*

Membrum II.

In quam Jurisdictionem Episcopi succedat Capitulum sede vacante, & ejus Vicarius?

- 195 Quomodo dignoscatur quod jurisdictionis Episcopi sit ordinaria vel delegata? *C. n. 196. 197. & 198. ib.*
 199 An capitulum vel ejus Vicarius succedat Episcopo in jurisdictione quæ illi competit jure speciali aut accidentali aut de consuetudine? *C. num. 200. ib.*
 201 An Capitulum ita succedat jurisdictioni ordinariæ Episcopi, ut illa possit exercere in singulos de Capitulo? *p. 216.*
 202 An Capitulum succedat Episcopo in jurisdictione ordinaria si Episcopus habet illa cum alio & non solus quoad exercitium? cur non? *ib.*
 203 Quid si esset questio super proprietate jurisdictionis? an capitulum succedat in examinatione istius questionis? cur non? *ib.*
 204 An succedat in emolumentis provenientibus ex ipsa jurisdictione? cur non? *ib.*

Membrum III. & IV.

In absolvendo. In Beneficiis, & Beneficialibus.

- 205 An Capitulum succedat Episcopo in jurisdictione absolvendi a casibus reservatis Pontifici sed occultis? an in jurisdictione absolvendi a juramento in ordine ad agendum? An in collatione Beneficiorum? quid si collatio Beneficii spectet ad Episcopum jure devoluto? de ratione. *C. n. 206. ad 209. ib.*
 210 Quid si Beneficia communiter spectant ad collationem Episcopi & Capituli, & an in beneficiis, quæ spectant ad Episcopum, tantum Capitulum possit constituere æconomum, & qualem? An in potestate instituendi, & in potestate confirmandi electiones? An in autoritate dandi licentiam fabricandi Ecclesiam ad effectum acquirendi iurisdictionis? An in beneficiorum permutatione? an in unione beneficiorum? An in jure conferendi Beneficia, an privare beneficiatos beneficiis? *C. n. 211. ad 218. p. 217.*

Membrum V.

Quoad bona Ecclesie, & censuras.

- 219 Quoad bona Ecclesie Capitulum & ejus Vicarius quam habent auctoritatem? An succedat in potestate ferendi censuras, & absolvendi ab illis? *C. n. 220. 221. & 223. ib.*

Membrum VI.

Quoad Confessarios, & eorum approbationem.

- 223 Approbare confessarios an sit actus jurisdictionis contentiosæ seu voluntariæ? An Capitulum succedat in potestate illos approbandi etiam in casibus reservatis? An reservatio Episcopalis expirat per mortem Episcopi? quando non? an Capitulum vel ejus Vicarius possit aliquos casus reservare? duæ sententiæ. An possit revocare omnes licentias & approbationes ab Episcopo datas? *C. n. 224. 225. & 226. p. 218.*

Membrum VII.

In dispensatione.

- 227 An Capitulum & ejus Vicarius possit dispensare in casibus, in quibus potest Episcopus? an ab omnibus irregularitatibus occultis? An cum suo Diocesano existente extra Diocesim? cur non? An possit absolvere & suspensionibus, & quibus? Quando delictum dicatur occultum? quando homicidium dicatur voluntarium, aut casuale? ubi quando delictum dicatur occultum? Quando dicatur publicum? *C. n. 228. ad 234. ib.*

- 235 An dispenset cum illegitimis ad ordines & ad quos? an in interdictis? an in votis omnibus? An in juramentis? *C. n. 236. ib. 237. & 238. p. 219.*

Membrum VIII.

In feudalibus, gratis, & compositionibus.

- 239 An in potestate infeudandi bona infeudari solita ad mensam reversa? An in potestate aggrandi? & quare, an possit remittere penas ab Episcopo impositas? An componere cum reis. *C. num. 240 ad 242. ib.*
 243 Quomodo ejusmodi compositiones sint faciendæ? *ib.*

Membrum IX.

In Hæresi, & Hæreticis.

- 244 In causa hæresis quam jurisdictionem habeat Capitulum & ejus Vicarius? An illos possit absolvere? *C. n. 245. & 246. ib.*

Membra X. XI. & XII.

In indulgentiis & judicialibus, & matrimonialibus.

- 247 An in concessione Indulgentiarum Capitulum succedat Episcopo? Quas causas cognoscere possit? An arduas, an matrimoniales: quas non? An dispenset in denuntiationibus matrimonialibus? *C. n. 248. ad 255. ib. p. 220.*

Membrum XIII.

Quoad Monasteria & Moniales.

- 256 An in erectione Monasteriorum tam vizorum, quam mulierum? an possit dare licentiam ingrediendi Monasteria Monialium non exempta? an possit explorare voluntatem Monialium ante ingressum, & professionem? *C. n. 257. ad 259. p. 222.*

Membrum XIV.

Quoad Monitoria, Novitias, & Novitias.

- 260 An possit relaxare monitoria ad effectum revelandi? an per licentiam Novitias utriusque sexus disponendi de suis bonis? *C. n. 261. ib.*

Membrum XV.

Quoad Oeconomum in Beneficio vacante.

- 262 An vacante Beneficio parochiali possit in illa deputare æconomum. An in Beneficio simplici? *C. n. 263. ib.*

Membrum XVI.

In ordinibus, & quoad ea, quæ sunt potestatis Ordinis.

- 264 An possit conferre ordines? an ordinationes committere alteri Episcopo? an concedere dimissiones. *C. n. 265. ad 270. p. 222.*

Membrum XVII.

In Parochialibus questu, & alienatione rerum Ecclesiæ.

- 271 An possit facere concursum ad Parochiales, an dare licentiam questuandi? an autorizare alienationem bonorum Ecclesiæ? *C. n. 272. ad 275. ib. pag. 223.*

Membrum XVIII.

In statutis faciendis, & in synodo.

- 276 An concedere statuta, & quamdiu hæc durent? *an*

VIDUA.

- 1 Quamnam dicatur Vidua ad effectum gaudendi privilegio Viduarum? an communicet suum privilegium electionis fori etiam non privilegiatis? quibus? *ib.*
- 2 An ab haredibus mariti defuncti licite usuras dotis petat si sunt morosi? Dux sententia, infra annum an sit alenda, & ubi? *ib.*
- 3 An Vidua dives possit trahere reum de loco ad locum, & ad uno Iudice Laico ad alium, an a foro ad forum, uti ab Ecclesiastico ad Laicum & contra? *ib.*
- 4 An Vidua conventa possit declinare forum suum in quo fuit conventa? *p. 229.*
- 5 An gaudet privilegio sui mariti? an Legataria teneatur prestare cautionem Mutianam & quando? si litigat pro restitutione dotis, an illi debeatur litis expensa & alimenta, & quando? quid si coarctet de malo iure petentis? *¶ n. 6. & 7. ib.*
- 8 Vivens inhoneste an amittat omnia privilegia Viduis concessa, & quae alia? an vivens inhoneste cum sponso de futuro infra annum luctus amittat dotem, & lucra dotalia? cur non? *¶ n. 9. ib.*
- 10 Nobens infra annum luctus an amittat ansefatum, legatum, aut hereditatem a marito sibi relictam? & quare? & quibus aliis in casibus? *¶ n. 11. ib.*
- 12 Pro dotis restitutione quanam habeat remedia? an illi possit opponi exceptio dotis non soluta? cur non? *¶ n. 13. & 14. ib.*
- 15 Vidua Tutrix filiorum ante disunctas rationes tutelarum an possit dici debitor? *ib.*

VIOLANTES.

- 1 Violantes immunitatem Ecclesiasticam quas poenas incurrant? & quas violantes Bullam Gregor. XIV. *¶ n. 2. & 3. ib.*
- 2 An violantes interdium personale vel locale peccent, & qualiter? *ib.*
- 3 Violantes pacem, vel promissionem de non offendendo sub certa poena, an ultra poenam teneantur etiam ad damna & interesse? *ib.*
- 4 Violario sepulchri an sit mixti fori, quam poenam incurrat? *p. 239.*

VIRGINITAS.

- 1 Virginitas quando dicatur plene probata? An antefertur nuptiis, an possit imperari, vel tantum suaderi? *¶ n. 2. & 3. ib.*
- 2 Virgini afferenti se ab aliquo cognitam an credatur? *¶ n. 5. ib.*

VISITATIO.

§. I.

Quibus competat ius visitandi?

- 1 An Visitatio sit actus jurisdictionis? quibus competat ius visitandi? *¶ n. 2. & 3. ib.*
- 2 An, qui ius visitandi praecripserunt, possint visitare per substitutos? cur non? *ib.*

§. II.

Quinam ab Episcopo visitari possint.

- 1 Quomodo Episcopus possit visitare? & an contra visitationem possit a subditis praescribi? *¶ n. 6. ib.*
- 2 Qua forma visitare possint Archidiaconi? *ib.*
- 3 Quomodo visitare non possit Episcopus? *¶ n. 9. ib.*
- 4 An Visitator teneatur admittere probationes exemptionis, aut praescriptionis? cur non? *ib.*
- 5 An admittantur appellationes a visitatione? & ad quam effectum? an recusatio? *¶ n. 12. & 13.*

§. III.

De tempore Visitationsis.

- 14 Quoties fieri debeat visitatio, & an Visitatoribus possit praescribi tempus? *¶ n. 15. ib.*

§. IV.

De Visitazione Ecclesiae Cathedralis.

- 15 Ubi debeat incipere visitatio? & qualis sit praxis visitationis? & quae interrogatoria in visitatione Cathedralis: in visitatione tabernaculi? quae in visitatione fontis baptismalis? quae in visitatione SS. Reliquiarum? quae in visitatione corporis Ecclesiae? quae in visitatione campaniarum? quae in visitatione adium Ecclesiasticarum? quae in visitatione Capituli? quae in visitatione Canonico-rum? quae in visitatione Ecclesiae Parochialis & Parochi? quae in visitatione Hospitalium? quae in visitatione montis pietatis? quae in visitatione Confraternitatum? *¶ n. 17. ad 47. ib. & p. 232. ad 236.*
- 16 De Visitazione monialium, & clausura illarum: de interrogatoriis faciendis? *p. 236.*
- 17 De visitatione Regularium, & in quibus casibus possint visitari, licet sint exempti? *ib. & n. 50. p. 237.*
- 18 De visitatione Laicorum interrogatoria: De procuratore: quid sit, & qualis esse debeat? An possit dari in pecunia, & Episcopus illam se teneatur acceptare? an possit praescribi quoad substantiam acceptare? an possit praescribi quoad substantiam? cur non? an quoad modum? *¶ n. 52. & 53. ib.*
- 19 Visitatio Ecclesiarum, quae nullus sunt Dioecesis ad quem pertineat? & quis dicatur Episcopus vicinior? *ibid.*
- 20 Visitatio Ecclesiae Cathedralis & illius personarum in correctione morum, an possit impediti appellatione? & quid in aliis? *ib.*
- 21 Visitatores, aut Notarios an possint aliquid accipere pro actis, aut decretis visitationis? An pro ostensione bullarum? An possint accipere munera aut comestibilia, ut illa secum asportent? An & in quibus probent decreta visitationis? *ib.*
- 22 An Visitations edicta possint ab Episcopo proponi sine consensu Capituli? & an Visitator in illis possit praecipere sub aliqua poena revelationem edictorum? *ib.*
- 23 An Visitatio possit etiam institui a Capitulo lede vacante, & quare? *ib.*
- 24 An Episcopus possit visitare non tantum iure ordinario, sed etiam delegato, & an ad visitandum habeat assentientiam iuris? Et visitationis quasi possessio qualiter acquiratur? *¶ n. 60. ib.*
- 25 An visitationis liber plene probet? *p. 238.*

VITIUM, & VITRICUS.

- 1 Vitium in quos transeat? An Vitium patris quoad penam spirituales transeat in filios? cur non? An vitium impedit praescriptionem, & quantum? *¶ n. 2. & 3. ib.*
- 2 An quod est vitiosum ab initio, tractu temporis convalescat? *ib.*
- 3 An Vitricus possit privignum verberare, cui non? An habeat usufructum in bonis privigni? an contra illum possit a privigno institui actio famosa? *ib.*

ULTIMUS STATUS.

- 1 Ultimus status an in Beneficiis sit attendendus? quid si per probationes perfectas constat de anteriore contrario? Et an in Beneficialibus attendatur pro cognoscenda qualitate Beneficii ad effectum includendi, vel excludendi probationem? *¶ n. 2. & 3. ib.*
- 2 An ultimus sit attendendus inter plures praesentatos de institutione contententes? *ib.*
- 3 An sufficiat ultimus status pro obtinenda executione litterarum apostolicarum, si non docetur de anteriore statu contrario legitime praescripto? *ib.*
- 4 An ultimus status debeat attendi ad dignoscendum an beneficium sit secularare vel regulare? An ultimus

- mus status pro libertate Beneficii, qui contrarius est unioni, debeat attendi? *¶ n. 7. ib.*
- 8 An ultimus status debeat attendi, si dedit causam liti in beneficialibus? *ib.*
- 9 Ultimus status collativus confitit de statu anteriore unionis an attendatur? an sufficiat ad effectum justificationis gratie. An ultimus status Beneficii mutari queat ab ordinario, cur non? *ib. ¶ n. 10. ¶ 11. p. 239.*
- 12 Ultimus status quasi possessionis presentandi ut presentato sit adjudicandum Beneficium, si status antecedens esset difformis & varius an sufficiat? *ib.*
- 13 An ultimus status relevet, si non est legitime prescriptus, & ex instrumento constat de non jure habentis ultimum statum pro se? *ib.*
- 16 Ultimus status an sit probandus in individuo, de quo agitur? *ib.*

U N I O .

§. I.

Quid sit unio.

- 1 Unio Beneficiorum qualis sit contractus & qualiter interpretandus an presumatur vel sit probanda? & qualiter? an sufficiat probatio presumptiva? quid si ultimus status sit collativus? *¶ n. 2. ib.*
- 3 An Unio intelligatur facta sine præjudicio tertii, & an valeat, si non sit mentio juris tertii? quid si jus tertii est compatibile cum unione? *ib.*

§. II.

De diversis unionibus & earum effectibus.

- 4 Quotplex sit Unio? an facta Ecclesie ob illius utilitatem censetur perpetua; an facta ad beneplacitum apostolicum? quid Unio sit? Unio Beneficii accessorie alteri facta quid operetur? Unum quibus privilegiis gaudeat? an comprehendatur sub regula de triennali? *¶ n. 5. ad 9. ibid. p. 240.*
- 10 Unio Ecclesie, cui prius erat unitum aliud Beneficium, an sit subreptitia, si non fuit facta mentio de Beneficio eidem Ecclesie unito? cur non? *ibid.*
- 11 An Beneficium unitum vacet, si vacat illud, cui fuit unitum? cur non? An habeat Rectorem, cur non? & quis sit rector Beneficii uniti? & an Rector teneatur habere Vicarium? *¶ n. 12. ¶ 13. ibid.*
- 14 Unio Beneficii alii æque principaliter facta quid operetur? Quomodo dignoscatur quod unio fuerit facta æque principaliter vel accessorie? Unio duorum Beneficiorum vel duarum Ecclesiarum ita facta, ut fiat unum Beneficium vel una Ecclesia, quid operetur? & quando unio dicatur facta accessorie. Quid operetur accessorie facta ad certum tempus? *¶ n. 15. ad 18. ib.*

§. III.

Qua requirantur ad Unionem.

- 19 An evidens utilitas seu necessitas Ecclesie, & solemnitates, & quæ requirantur? Si sit Unio Capituli, aut mensæ Capitulari, qualis seu quorum consensus requiratur? quid si fiat seminarium? *¶ n. 20. 21. ¶ 22. p. 241.*
- 23 An Unio Beneficiorum reservatorum vel affectuorum valeat? & qualium? *ib.*

§. IV.

Quomodo Interventus solemnitatum probetur.

- 24 Quomodo probetur solemnitates intervenisse? An unio ab Episcopo fieri possit prebendis Canonico-rum, & cum cuius consensu? Et an causa expressa in unione presumatur vera? An sufficiat consensus Capituli superveniens, & quomodo probetur? *¶ n. 25. ¶ 26. ib.*
- 27 An ad Unionem Beneficii sit necessario vocan-

das possessor Beneficii vel Parochus? cur non? *ibid.*

- 28 Unio facta a Papa sine solemnitatibus, an valeat quando non? & an presumatur facta ex justa causa si est antiqua? *¶ n. 29. p. 242.*

§. V.

Qua Beneficia uniri possint.

- 30 Unio Beneficiorum simplicium Prebendis Canonico-rum facta ab Episcopo pro augendis eorum distributionibus an valeat, & quomodo? An facta de aliis Capellanis sine evidenti utilitate aut necessitate, valeat? *ib.*
- 31 Utrum Beneficium Patronatum possit sine consensu patroni uniri? & an unio valeat? *ib.*
- 32 Quæ Beneficia ab Episcopo uniri possint, an extraneæ? An facta secularia possint uniri Monasteriis etiam exemptis. Diverse sententiae. *ib.*
- 33 Quibus Cathedralibus vel Parochialibus unio fieri possit? an Beneficii curati possint fieri simplici? an Beneficium liberæ collationis possit uniri Beneficio Jurispatronatus? An Monasterium monialium Monasterio Monachorum? An non vacantia Beneficia possint uniri? & quomodo? *¶ n. 34. ¶ 35. ib.*
- 36 Unio Beneficiorum plenorum quomodo effectuatur, an & per quam resignationem? & de ratione. An Beneficiorum reservatorum possit fieri ab Episcopo? Quid ex causa paupertatis? *¶ n. 37. ib.*

§. VI.

Quomodo probetur unio & ejus effectus.

- 38 Unio an presumatur? cur non? Quomodo probetur? & quando dicatur effectum sortita? *¶ n. 39. usque ad 49. p. 243.*

§. VII.

De unius dissolutione & revocatione.

- 51 Unio an solvatur, si expresse non revocatur? An facta pro dote veniat sub clausula derogatoria seu revocatoria unionum? *¶ n. 52. p. 244.*
- 53 Perpetuo resoluta quid operetur? facta a Pontifice an possit ab inferioribus resolvi? An causa cessante propter quam facta fuit aut propter causam contrariam? an facta pro erectione monasterii possit revocari, si illud fuit erectum? *¶ n. 54. ad 58. ib.*

§. VIII.

De Unionum suspensione.

- 59 An suspensio Unionis difforat a revocatione? *ib.*
- 60 Quid agendum, si provius apostolicus immisionem petat in possessionem Beneficii, & Reus seu possessor Beneficii vel alius excipiat de unionem Beneficii? *ib.*

§. IX.

Unionis miscellanea.

- 61 Unio accessorie facta de consensu patroni an extinguat juspatronatus? quid si fuit facta æque principaliter? *ib.*
- 62 Unio Beneficii patronati an efficiat, quod Beneficium unitum acquiratur Patrono Beneficii cui unitur? cur non? *¶ n. 245.*
- 63 An Unio Beneficiorum possit fieri ab ordinario sine causæ cognitione? An facta ab Episcopo in actu visitationis habeat presumptionem pro se, quod fuerint servata solemnitates, an etiam quoad causam? cur non? *ib.*
- 64 An unio censetur effectuata, si constat de statu collativo? An unio Beneficii patronati amittat juspatronatus, si Patronus consensit unioni cum reservatione juspatronatus? In dubio an unio censetur facta æque principaliter? *¶ n. 65. ib.*

UNIVERSITAS.

- 1 Universitas per quos representetur, ac regatur? Quibus privilegiis utatur? an minorum? & quare? An restituitur in integrum contra omnes probationes aut appellationes, & contra omnem adun legum? an possit jurare de calumnia? An teneatur respondere positionibus non data copia illarum cum termino? an possit transigere? *ib.*
- 2 An Universitas teneatur de delicto, si ad hoc non fuit congregata solemniter? An Universitas sit excutienda vel syndicus illius, si fuit condemnata? quid si Universitas non habet bona? Quid si syndicus fuit negligens in exigenda collecta? *ib.*
- 4 An possit cogere forenses ad solvendas majores collectas quam cives vi statuti a se conditi, aut consuetudinis a se introducta? *ib.*
- 5 An possit dicatur dedisse consensum validum? An possit condere statuta? dare licentiam ferendi articuli? cur non? *ib.*
- 8 An universitatis debitum afficiat singulos de Universitate? Universitas jus an possit remanere in uno solo? an quod est universitatis sit singulorum? Per quos representetur? *ib.*
- 13 Ut illius bona possint valide alienari, quae requirantur? An contractus ab illa celebratus praesumatur illi utilis, & quando? *ib.*

VOCATIO.

- 1 Vocatio de filiis natis an referatur etiam ad nascituros, & quando? Vocatio seminarum in casum deficientiae omnium masculorum, an excludat, quinque masculos, donec supersint, dicatur contemplata agnationis conservatio? *ib.*
- 3 Vocatio patris & filiorum ex eo nasciturorum an operetur, quod filii, qui nec tempore mortis testatoris, erant nati aut concepti, succedant simul cum patre? Diversae sententiae? *ib.*
- 4 Vocatio proximioris in primogenitura, an sit intelligenda respectu gradus, vel lineae? *ib.*
- 5 A vocatione ad rem particularem an inferri possit ad fideicommissum universale? An a vocatione in casum delicti inferatur ad casum obitus? *ib.*
- 6 Vocationis conjectura si non concurrant, an ex una substitutione regulariter inferatur ad aliam? *ib.*

VOLUNTAS.

- 1 Voluntas alicujus qualis fuerit; ex quibus dignoscatur? Voluntas contrahentium quando sit servanda? & quomodo sit declaranda? *ib.*
- 3 Voluntas Colligantis superstitis non prosequendi litem quomodo eliciatur? *ib.*
- 4 Voluntas dividentium renuntiandi fideicommissio unde colligatur? Voluntas expressa in testamento an censeatur mutata in codicillo, vel in quibus? A quibus merienda? *ib.*
- 7 Voluntas & animus renuntiantis quot testibus probetur? Voluntas testatoris conservandi bona in agnatione an arguatur ex sola vocatione masculorum, aut quomodo? *ib.*
- 9 Voluntas testatoris an sit servanda quomodocumque de illa constat, & quomodo interpretanda? An voluntas testatoris in extremis laborantis servari debeat, & quando, an illa sit mandanda executioni, si in testatore non fuit potestas disponendi? quae & quando dicatur captatoria? *ib.*
- 12 Voluntas Virginis quae vult fieri monialis qualiter sit exploranda? remissive. *ib.*

VOTUM.

§. I.

Quid, & quosplex sit votum.

- 1 An ad votum emittendum sufficiat propositum voluntatis? quae vera sit sententia? quid sit votum? an valeat factum calore iracundiae? an valeat si proficiatur ex ignorantia antecedente, &

versante circa substantiam rei promissa? Quae sit ignorantia antecedens. *ib.*

- 8 Votum editum per metum intrinsece illatum, utri per morbum, an valeat? an de re mala, aut indifferenti? An obliget cessante causa finali voti, aut si supervenit mutatio notabilis aut difficilis, quae si fuisset praevia, non fuisset emissum iudicio prudentis? *ib.*
- 6 Votum quosplex sit? Quodnam sit solemne? Quodnam simplex? & an solemne a simplici differat essentialiter, vel accidentaliter? Quid dicendum de voto simplici Religionis S. I. an reddat voventem inhabilem ad contrahendum matrimonium? Quid sit votum reale? quid personale, quid mixtum? Quale transmittatur? *ib.*

§. II.

An haec teneatur implere votum defuncti?

- 8 An personale, an reale & de ratione, quid si haec votum reale monitus a Iudice non exequitur intra annum, an re reddat indignum hereditate? an etiam legitima. An ad illud implendum possit excommunicatione compelli? *ib.*

§. III.

De voti permutatione.

- 9 An vovens possit suum votum propria autoritate mutare in votum solemne Religionis? & an votum simplex ac solemne aequaliter apud Deum obligent? *ib.*
- 10 An valeat votum non acceptandi Episcopatum? & quare? An votum possit mutari non tantum in melius, sed etiam in aequale propria autoritate? Quinam alii possint permutare vota? *ib.*

§. IV.

An qui vovit ingredi Religionem & profiteri, possit licite ante completum Novitiatum & impletum votum Episcopatum accipere?

- 13 An Episcopatus sit perfectior status quam Religionis? an electus & consecratus Episcopus possit relicto Episcopatu ingredi Religionem in consilio Pontifice? cur non? Quid si tantum fuit electus & nondum confirmatus? & facit votum ingrediendi Religionem? & quomodo Episcopatus dicatur perfectior status quam Religionis? *ib.*

§. V.

An votum obliget etiam impedimentum?

- 15 Quando obliget votum? & quoniam sit causa iusta differendi votum? Votum elemosynae indeterminatum quoad quantitatem & qualitatem an valeat, & ad quam quantitatem obliget? *ib.*
- 18 Votum castitatis emissum ab eo, cui utilis esset matrimonium ob inconscientiam an valeat? Vovens castitatem dependenter a Religione antea teneatur cam servare in seculo? an vovens ingredi Religionem satisfecerit, si fuit in novitatu & fuit dimissus? An vovens ingredi Religionem, & in illa profiteri, possit infra annum probationis ingredi? *ib.*
- 22 Quid si vovit quis calicem imaginis, & illum transmissit per fidum nuntium qui tamen illum non tradidit, fuitne liberatus ab obligatione? *ib.*
- 23 An vovens, postquam illius votum fuit commutatum in melius, possit redire ad suum votum priussum? *ib.*
- 24 Quando votum cesset quoad obligationem? *ib.*

§. VI.

De votorum irratione.

- 26 Quando cesset obligatio voti, & quis possit irritare

tare votum. Quis filiorum? quis fervorum? quis uxoris? quid si vivit ante matrimonium, quid si post, quid si votum non impedit aut præjudicat statui matrimoniali? Quid si vir uxori dedit licentiam vivendi? Quis irritet votum Religiosorum? *ib.* *¶* n. 27. & 28.

§. VII.

De votorum permutatione.

- 29 An vota possint elemosynis redimi, aut in aliud commutari? an ab Episcopo in sua Diocesi, quænam sint reservata Pontifici an extinguantur per professionem in Religione ipso jure? *¶* n. 30. & 31. *p.* 250.
32 An votum conditionale possit dispensari vel permutari ab Episcopo, vel Regularibus? *ib.*
33 Votum redeundi ad Religionem, an probetur ex scripturis informibus productis? *ib.*

U S U S F R U C T U S.

§. I.

Quotuplex sit, & quid.

- 1 Quid sit ususfructus causalis, & quid formalis? Quis sit conventionalis, quis legalis? quid in genere sit ususfructus? *¶* n. 2. & 3. *ib.* *p.* 251.
4 Quas actiones habeat usufructuarius? *ib.*

§. II.

Quæ actiones competant ad consequendum ususfructum, & quomodo adquiratur ususfructus?

- 5 An Ususfructus acquiratur usufructuario ipso facto, vel quando? An usufructuarius universalis omnium bonorum possit adire ususfructum propria auctoritate? Diverse sententiæ. Usufructuarius pro vendicanda servitute debita prædio fructuario quam habeat actionem? *¶* n. 6. & 7. *ib.*

§. III.

Quando ususfructus dies cedat.

- 8 An ex die ediæ hereditatis, si fuit pure relictus? quid si fuit relictus in diem vel sub conditione? *ib.*
9 Usufructus omnium bonorum relictus uxori aut alteri, alio hærede universali post mortem ejus instituto an valeat? diverse sententiæ. *ib.*
10 An usufructus in testamento relictus ipso jure, & sine facto hæredis in usufructuario transeat? quid si fuit relictus verbis directis, *Do, lego &c.* quid si fuit relictus per damnationem & verbis ad hæredem directis, *heres meus esto, & damnas dare, seu dari facito, aut dato?* *p.* 252.

§. IV.

Usufructus quibus modis constituitur.

- 11 Usufructus quomodo modis constitui possit? *ib.*
12 Utrum usufructus, aut alterius servitutis constituenda obligatio sit dandi, vel faciendi? & promittens servitutem an sit simpliciter obligatus ad dandum? *ib.*
13 An usufructus earum rerum, quæ usu consumuntur, obligatio sit dandi tantum, aut etiam faciendi? *ib.*

§. V.

De obligatione usufructuarii.

- 14 Quot cautiones præstare teneatur usufructuarius? quid contineat prima, quid secunda? *¶* n. 15. *ib.*
16 An usufructuarius teneatur conficere inventarium? An usufructuarius possit remitti cautio prætoria de utendo arbitrio boni viri? & cum qua distinctione? *¶* n. 17. & 18. *ib.*
19 An usufructuarius non præstans cautionem de utendo & fruendo arbitrio boni viri, & restituendis rebus finito usufructu, faciat fructus suos? quid si testator remittit sub pœna privationis? Quid si cautio non fuit petita ab hærede? An sufficiat cautio juratoria? aut quando? *¶* n. 20. *p.* 253.

§. VI.

Ex quibus causis privati possit, & quomodo uti & frui possit et fructuaria.

- 21 An uti & frui debeat arbitrio boni viri, & quid si male versetur in re fructuaria an possit expelli, aut ad quid teneatur? & ut possit expelli, quæ deterioratio requiratur? *¶* n. 25. *ib.*
26 Quando usufructuarius dicatur non frui arbitrio boni viri? *p.* 254.
27 Usufructuarius in rebus fructuariis quomodo se debeat habere? Et an usufructuarius qui non colit sollicite agrum, aut non facit arari & laborari, cadat ab usufructu, aut proprietario ad damnum vel interesse teneatur? *¶* n. 28. & 29. *ib.*
30 An usufructuarius possit incidere arbores frugiferas, vel quando? An possit mutare formam rei fructuariæ faciendo illam meliorem? An usufructuarius, emphyteuta vel colonus possit incidere arbores frugiferos, si fundus ex incisione sit fructuosior, quot sententiæ? An possit incidere arbores fructiferas ad comburendum? quid dicendum de arboribus nocivis? *¶* n. 31. 32. & 33. *ib.*
34 An usufructuarius possit incidere arbores cædulas, quæ brevi renascuntur? an etiam ad vendendum, an etiam quæ longo tempore renascuntur? Quid si sylva non fuerit cædula? an possit usufructuarius ad usum vineæ cadere ramos, & pedamenta arborum? *ib.* *¶* n. 35. *p.* 255.

§. VII.

Usufructus gregis, aut armenti equitum & singulorum capium quid contineat.

- 36 An usufructuarius fruatur sœtibz pecudum, præge legato, quod adicitur, vel diminuitur, cui accrescat, vel decrescat. *ib.*
37 Usufructus gregis quamdiu duret, vel quando extinguatur? an uno, vel altero pecore extincto pereat usufructus gregis aut quando, & greg quo numero constituitur? *ib.*

§. VIII.

Quomodo usufructus, usus & habitatio inter se differant aut conveniunt?

- 38 Usufructus quid sit? qualis servitus sit. Usufructus legatum quid contineat? Quomodo differat ab habitatione? qualiter differat legatum habitationis, & legatum ad habitandum? Quando finiat habitatio? *¶* n. 39. ad 45. *ib.*
44 An fructus tantum, aut jus ipsum usufructus relictum præsumatur? *ib.*
45 An aliquando quando sit mentio usufructus, etiam proprietates intelligatur? *p.* 256.
46 Si testator alicui reliquit ususfructum domus cum onere ne alius tollatur, an domus quoad proprietatem relicta censetur. *ib.*
47 Usufructus quando sine proprietate relictus censetur? *ib.*

§. IX.

Quænam prohibeantur proprietario durante usufructu?

- 48 Proprietario quænam prohibeatur in usufructu? *ib.*
49 An proprietarius possit vendere proprietatem sine consensu usufructuarii. *ib.*
50 An proprietarius fundo fructuario possit imponere servitutem. *ib.*

§. X.

De fructibus, quos percipere potest usufructuarius.

- 51 An mineralia, creta, arena, lapidicina, vena mar-

marmorea, aurea, vel argentea, aut similis, aut thesaurus repositus in fundo fructuario, & quibus cedant uti etiam alluvionis augmentum? & n. 52.
53. & 54.

§. IX.

Usofructus omnium bonorum quae complectatur.

- 55 Legatum usofructus omnium bonorum quando valeat? vel non? p. 257.
56 Si usofructus omnium bonorum fuit relictus simpliciter non adjecto *mobiliu vel immobiliu*, in usofructu quae veniant? ib.
57 In usofructu omnium bonorum *mobiliu* quae contineantur? ib.
58 In legato universalis bonorum *mobiliu*, si fuerint enuntiatæ certæ species *mobiliu* quae veniant? ib.
59 In legato usofructus omnium bonorum *mobiliu* an veniat etiam usofructus pecunie in arca? ib.
60 Legato generaliter usofructu bonorum *mobiliu* an veniant tantum venalia? ib.
61 Usofructus omnium bonorum legatus generaliter an comprehendit feudalia, emphyteutica & fideicommissaria? aut quæ? & n. 62. ib.
62 Legatum usofructus omnium bonorum an complectatur bona fideicommissi? ib.
63 Legatum usofructus omnium bonorum in quibus maioratus revocabiliter fuit institutus, an & quando valeat? ib.
64 Usofructus omnium bonorum tam *mobiliu*, quam *immobiliu* quid comprehendat? ib.
65 Usofructus omnium *mobiliu* quos fructus contineat, vel non? ib.
67 Si fuerint legati fructus fundi simpliciter aut generaliter, an dicatur legatus usofructus? quot annis percipiendus, aut primi anni? p. 258. ib.
68 Usofructus omnium bonorum legatus, an intelligatur de bonis existentibus tempore testamenti aut etiam post testamentum? ib.
69 Legatum usofructus uxori relictum exstantibus filiis quid contineat? ib.

§. XII.

An legatum usofructus omnium bonorum, seu alicujus fundi uxori factum computetur cum debito artharum, cum dote, donatione propter nuptias, & an legatum factum creditori presumatur factum animo compensandi?

- 70 Debitor ex causa voluntaria legans suo creditori, an presumatur legasse animo compensandi. ib.
71 Debitum artharum an dicatur necessarium, cur non? ib.

§. XIII.

Ad quas expensas teneatur usofructuarius?

- 72 Pater qui habet usumfructum in bonis adventitiis filii, an teneatur facere expensas litis, quæ super iisdem moverentur? & cor? & quid dicendum de aliis usofructuariis? ib. & n. 73. & 74. p. 259.
75 Usofructuarius legitimis expensas quæ in edificando aut reedificando consistunt, an teneatur facere? ib.
76 Impensa facta causa colligendorum fructuum ad quem pertineat? ib.
77 Usofructuarius pro reparatione rei magnam impensam requirentis, an teneatur? ib.
78 Usofructuarius omnium bonorum, an legata solvere teneatur. ib.
79 Usofructuarius omnium bonorum solutis debitis & satisfacto testamento, quod superest, an habeat? ib.

§. XIV.

Quomodo, & quando usofructus finitur?

- 80 Usofructus quomodo finitur. An transeat de personis in aliam? & n. 81. ib.
82 De usofructu relicto filiofamilias pater quid acquirat? ejus usofructus quomodo finitur? & n. 83. & 84. p. 260.

- 85 An usofructus amittatur capitis diminutione? & quid sit capitis diminutio? & quomplex? ib.
86 An amittatur non utendo? si constituitur ab eo qui Dominus non est, an & quando praescribitur? Quomodo amittatur cessione? An possit vendi, locari, & pignori dari? An extinguatur permutatione aut cum proprietate consolidatione? & n. 87 ad 90. ib.
91 Finito usofructu an proprietarius teneatur stare colore fructuarii, & e contra? ib.
92 Si usofructuarius velit locare bona in quibus habet usumfructum an debeat praestare proprietarium? ib.

§. XV.

Miscellanea de Usofructu.

- 93 Usofructuarius, cui post mortem fuit datus Coheres, an dicatur heres vel Legatarius? & quando? ib.
94 Usofructuarius omnium bonorum cui fuit relictus usofructus cum genere solvendi æs alienum ex ipsis fructibus, an ex illis teneatur sibi solvere suum creditum? ib.
95 Usofructuarius rerum, quæ usu consumuntur, an teneatur prestare cautionem de illis restituendis in eo statu in quo erant? p. 261. ib.
96 An habeat actionem adversus suum fructus autentem, an proprietarius? ib.
97 Usofructuarius qua actione possit conveniri a creditoribus? Universalis an teneatur prestare annua legata ex fructibus an æs alienum. & n. 98. ib.
99 Universalis omnium bonorum an possit formam rei vel fundi mutare, & quomodo? ib.
100 An possit uti & frui bonis sibi relictis aut legatis ante præstitam cautionem? ib.
101 An jus usofructus possit in alium transferre sine Domini consensu? ib.
102 An possit exigere nomina debitorum quorum ususfructum habet sine mandato hæredis & in materia caducitatis an æquiparetur emphyteute? & n. 104. & 105. ib.
103 Vendens rem super qua habet usumfructum tantum an debeat cavere de conservando pretio? an habeat civilem bonorum, super quibus habet usumfructum, possessionem, an habeat quasi civilem manutentibilem? An possit res hereditarias vendere? & n. 104. & 105. ib.
106 An teneatur ad annuas præstationes? ib.
107 An ei competat interdictionem retinendæ contra proprietarium occupatorem? ib.
108 An adeat hereditatem, & personam defuncti repræsentet? si lis est super usofructu, an solvat expensas litis? & n. 109. ib.
110 Usofructuarii heres an faciat fructus suos pendentes, aut ad quem spectent. ib.
111 Quotuplex sit usofructus? quis sit casualis, quis formalis? an bonorum Ecclesiæ usofructus possit alienari? an cedi extraneis? an transeat ad hæredes usofructuarii? p. 262. ib.
112 An usofructus possit imputari in legitimam? Viduz relictus, si fuerint instituti hæredes extranei, cui debeatur? & n. 113. ib.
114 An competat patri in dote adventitia filii? ib.
115 An acquiratur patri in dote, quam filiofamilias acquirat a sua uxore, cur non? ib.
116 An debeatur patri si una cum filio succedat in hereditatem alterius filii? quid si succedit pater cum matre? An competat patri in bonis, quæ ipse donavit filio? & n. 117. ib.
118 In bonis maternis an competat Patri, & filiis pro rata post emancipationem. ib.
119 Datus in dote causa sororis solum matrimonio an sit restituendus? quid si fuit datus pro interesse fortis? ib.
120 Usofructus in bonis filii existentis in patria potestate an competat patri? & quomodo extinguatur? & pro qua rata per non usum amittatur? & n. 121. ib.
121 An usofructu extincto proprietarius competat tunc in ejus possessione? Reservatus super bonis donatis an cadat sub hypotheca ad favorem creditorum? & n. 123. ib.
124 Usofructus remissio facta ab Ecclesiâ an sapiat alienationem? ib.

U S U R A.

§. I. II. & III.

Quid, & quotuplex sit usura; Quo jure prohibita sit; quibus in contractibus cadat

- 1 Quid sit usura? & quotuplex. *ib.* & n. 2. ad 4. & p. 263.
 5 Quo jure sit prohibita? & an sit licita Judicis. An sint licitæ favore causæ piz? & n. 6. ad 9. *ib.*
 10 In quibus contractibus cadat. & n. 11. & 12. pag. 264.
 12 Mutuans an possit percipere fructus pignoris fructifieri a mutuatario dati? *ib.*

§. IV.

De obligatione restituendi Usuras.

- 14 Usurarius ad quid teneatur? Quid si usurarius restituit usuras pauperibus, & dein compareat ille a quo usura fuerunt extortæ? & n. 15. p. 265.
 16 An usurarius habeat beneficium cessionis bonorum in materia alimentorum quoad forum externum & internum? *ib.*
 18 An usurarii hæres teneatur ad restitutionem, an non tantum usuras, sed etiam fructus & omne id quod interest? & n. 18. *ib.*
 19 An usurarius acquirat dominium rei per usuram acquisitæ? *ib.*

§. V.

De pænis contra Usurarios.

- 20 Depænis contra usurarios tam manifestos quam non manifestos. An facta restitutione evitet pænam in foro externo. & n. 21. & 22. *ib.*
 23 An usurarii manifesti testamentum, vel ultima voluntas valeat, aut quando? & n. 24. *ib.*

§. VI.

De probatione usurae, & quando pæne non procedat.

- 25 An & quando usura præsumatur? & quomodo probetur? & quomodo probationes vel præsumptiones usu & iudi possit. & n. 26. ad 29. p. 266.
 30 An usurarius possint torqueri? *ib.*
 31 Jura contra usurarios, an habeant locum contra mulierem? cur non? An consuetudo possit facere validum contractum usurarium, an excuset in foro externo a pœnis? & n. 32. 33. & 34. *ib.*

§. VII.

Quis sit Judex in causa Usurarum.

- 34 Cujus fori crimen sit usura tam in quæstione facti quam juris? & quomodo in hoc crimine procedatur? An sit locus præventioni in illo? & n. 36. & 37. *ib.*

§. VIII.

De diversis contractibus, an sint Usurarii?

- 38 An contractus in quo aliquis a mutuatario recipit aliquid ultra sortem ob susceptum in se periculum, sit usurarius? An sit usurarius contractus, cum quis sciens valorem monetæ brevi augendum, mutat alii pecuniam cum pacto, ut illam restituat secundum valorem quem habebit tempore restitutionis? & n. 39. p. 267.
 40 An sit usurarius qui emit creditum vel chirographum minori pretio, quamvis non addit damnum emergens, lucrum cessans, aut periculum? cur non? & quot sententiæ? *ib.*
 41 Usuræ compensativæ aut restaurativæ an sint licitæ? rei legatæ, an debeantur ante moram hæreditis? Pupillares quamdiu durent? In venditione chirographi aut nominis quomodo committatur? An currant dilatio a Principe concessa? & n. 42. ad 45. *ib.*
 46 Usuræ dotis longo tempore non solutæ, si non

suerunt exactæ, an videantur remissæ? Usuræ exceptio, an impediatur executionem instrumenti publici? An usurarius possit absolvi ab Episcopo, vel ejus Vicario? & n. 47. *ib.*

§. ultimus.

De iis qua excusant ab usura.

- 48 Interesse damni emergentis, an excuset? An lucri cessantis? & quomodo hoc probari debeat. An periculum, cui se mutuans exponit amittendi capitale? An pœnalis conventio? An ex contractu nullo & usurario debeatur interesse damni emergentis, aut lucri cessantis? & n. 49. ad 56. *ib.* p. 268.

Appendix.

- 57 Promissio alicujus summæ pro damnis, an sit usuraria? An dans pecuniam ad caput saluum, ut periculum totum sit penes recipientem, committat usuram? & n. 58. *ib.*
 59 An sit usura quicquid ultra vere impensum a victore in actis judiciariis exigitur? & condemnatio in expensis quomodo intelligatur? *ib.*
 60 An cadat in legato alienativo? Usuræ fumus ex quibus resultet? & n. 61. *ib.*
 62 Usuræ usurarium seu anatocismus quo jure prohibeantur? *ib.* & n. 63. & 64. p. 269

U S U R P A T I O.

- 1 Usurpationis præsumptio, quando attendatur a Conc, Trid. in juræ patronatus? & cum hæc præsumptio non intrat quomodo probetur? & n. 2. *ib.*

U T I L I T A S.

- 1 Utile per inutile an vicietur? & quando. *ib.*
 2 Utilis quando dicatur alienatio Ecclesiastica? in contractu Ecclesiæ utilis qualis esse debeat? & quomodo de illa constare debeat, & n. 3. ad 7. *ib.*
 8 Utilitas an præsumatur in contractu celebrato ab Universitate cum solemnitatibus requisitis? *ib.*
 9 An utilitas Prælati, vel Ecclesiæ contemplata constitatur in contractu locationis? Utilitatis præsumptio, an cesset ex ipsa facie contractus si ex illo appareat quod non fuerit servata solemnitas? & n. 10. p. 270.
 11 Utilitatis alienationis bonorum Ecclesiæ si fuit solemniter facta an præsumatur? an ex lapsu triginta annorum cum observantia secuta. Quid post constitutionem Urbani VIII. & n. 12. ad 15. *ib.*

V U L N U S.

- 1 Vulnerans an teneatur de occiso, si vulnus non fuit mortale? Quando præsumatur mortale? & n. 2. 3. & 4. *ib.*
 5 Vulnerans aut occidens ad quid teneatur hæredibus? Occisus in rixa, a quo præsumatur occisus, Vulnerans mortaliter, an teneatur de homicidio? si ab alio occidatur, aut ruina suffocatur? & n. 6. & 7. p. 271.
 8 Vulnerans aliquem cum armis an puniatur duplici pœna? & si vulnerantes sunt plures, nec scitur ex quo vulnerare fuerit mortuus, quinam condemnentur, aut an omnes absolvantur? *ib.*
 9 Vulnerans proditorie, an privetur Immunitate Ecclesiastica? vulnerans in Ecclesia quoad peccatum committat? *ib.*

U X O R.

- 1 Uxor ratione suæ hypotheçæ dotalis an possit impedire devastationem, vel demolitionem domus viri ob delictum ab illo commissum? *ib.*
 2 Eximens maritum & manibus Curiz qua pœna puniatur? Quæ viro redimendo fecit diversos contractus & quibus remaneat indotata, ratione quorum remaneat obligata? an pro marito, qui pro usf culpa vel debitis fuit carceratus liberando obligari possit. & n. 3. *ib.*
 4 Vivente marito quo jure possideat, & quo jure mortuo? in qua domo sit alenda, & quare? an ob-

- sequia possint uxori remitti? & in quibus hæc obsequia consistant? *C. n. 5. ib.*
- 6 Occidens maritum, an privetur donatione propter nuptias & omni alio lucro? an propria dote? *ib.*
- 7 An non obstante copula intra bimestre a marito violenter extorta possit transire ad religionem etiam invito marito, pro qua rata sit alenda? Occidens maritum ob ejus adulterium aut concubinatum a qua pena liberetur? *C. n. 8. & 9. ib.*
- 10 Dives an teneatur alere maritum inopem, & solvere debita contracta a marito? *ib.*
- 11 Mortuo marito aut soluto matrimonio an teneatur stare locationi facta a marito bonorum paraphernalium? & quare? *p. 272.*
- 12 An possit agere contra promissorem dotis? vel quis? & an contra illam currat prescriptio? *ibid.*
- 13 An habeat actionem super re empti a marito ex pecuniis dotalibus proprio nomine? & quid in subsidium? *ib.*
- 14 Dum maritus agit contra socerum pro dote, an teneatur respondere positionibus? aut quis? *ib.*
- 15 Uxor illius, qui postmodum fuit factus presbyter, an illi succedat, vel Ecclesia? Habens feudum cum consensu Domini obligatum pro dote, an possit huic juri renuntiare in manibus debitoris sine consensu Domini? An possit renuntiare Vellejano? quot sententiae? *C. n. 16. ad 19. ib.*
- 20 An teneatur sequi maritum, quando non? an fiat Domina dotis sibi assignatae propter inopiam mariti? ex quibus bonis presumatur acquisivisse, si est controversia inter uxorem & virum vel ejus hæredes? *C. n. 26. ib.*
- 23 Possidens bona mariti defuncti, an impediat immisionem, & qua exceptione? an paraphernalia possit quocumque exigere a marito, etiam constante matrimonio? *C. n. 23. ib.*
- 24 Volens consequi usumfructum sibi relictum a marito sub conditione si dotem non petierit, ad quid teneatur? *ib.*
- 25 Uxor putativa, an habeat privilegium in bonis mariti pro dote opinata? si est læsa ultra dimidium in estimatione dotis, an debeat restitui? Uxor Clerici conjugati an gaudeat privilegio fori sicut maritus, & quando? Petens separationem a marito ob impotentiam, an possit illam petere ob adulterium si illud accessorie fuit confessus in positionibus? *C. n. 26. 27. & 28. ib.*
- 29 Adultera propter adulterium sui mariti, an recuperet suam dotem & donationem propter nuptias? quid si matrimonium postmodum detegitur fuisse nullum? *ib.*
- 30 Pecunias per adulterium quasitas an teneatur restituere marito? *p. 273.*
- 31 An amittat dotem propter præparatoria ad adulterium? an propter unum solum? *ib.*
- 32 Uxor, cui fuit relictum legatum, si caste vixerit, an possit illud in conscientia petere, si occulte fuit fornicata? quot sententiae? *ib.*
- 33 An teneatur recipere maritum si fuit tanquam hæreticus formalis condemnatus publice? quot sententiae? an possit legare suo marito fructum bonorum dotalium? Habens dotem in pecunia, an habeat hypothecam in omnibus bonis mariti pro illius restitutione? habens vero dotem in fundo quam hypothecam habeat? *C. n. 34. & 35. ib.*
- 36 An possit pro marito fideiubere: Uxoris debita ex quibus bonis a marito soluta presumantur? an illi, mortuo marito debeantur ab hæredibus alimentis infra annum? *C. n. 37. & 38. ib.*
- 39 Uxorcidium, an dirimat matrimonium, sequens? *ib.*
- 40 Vendens una cum viro quare censetur adhibita? Ejus obligatio pro viro de tota dote aut ultra dimidium an valeat? quid si renuntiavit Vellejano cum juramento? *C. n. 41. ib.*
- 42 An sit vere Domina dotis constante matrimonio? & cui dos pereat? *ib.*
- 43 Ut consequatur quartam in bonis mariti qualis inopia illius requiratur? *C. n. 44. & 45. ib.*
- 46 An possit se obligare pro marito, & quando obligatio valeat? An possit agere contra rem dotali ab ipsa alienatam? An contrahendo matrimonium videatur tacite ratificare promissionem dotis viro factam? *C. n. 47. & 48. p. 274.*
- 49 Obligatio Uxoris pro marito, an valeat? quid si se obligavit pro viro pro dotanda communi filia? *ib.*
- 50 Uxor, viro vergente ad inopiam, an habeat jus repetendi dotes, aut illas assicurandi super bonis mariti? quid si maritus dat fidejussores? an habens in instrumento clausulam constituti possit impedire executionem in bonis mariti etiam non probata inopia? *ib.*
- 51 An assicuratio vel restitutio dotis super bonis mariti possit impediri a Creditoribus posterioribus viri per oblationem crediti dotalis in pecunia? *ib.*
- 52 Uxor si ex bonis dotalibus & paraphernalibus sibi reservavit aliquam quantitatem fructuum cum facultate disponendi de illis libere, an reliquifructus acquirantur marito? *ib.*
- 53 Uxori an competat Salvianum interdictum pro alimentis contra tertium possessorem bonorum viri? *ib.*

BIBLIOTHECA JURIS CANONICO-CIVILIS.

SACERDOTES.

Præxi; Sacerdotum.

1. **N**ON raro contingit, Sacerdotes ex-
totos a sua Diœcesi, in qua ob
aliquod delictum vel fuerunt sus-
pensi, aut carceres ventur, in
alienam se transferre, & cum in
propria nullam ex Sacrificio Missæ
elemosynam sperare possint, ad
alienam se recipere; ex quo fit ex
una parte, delicta manere impu-
nita, & Diœceses repleri malis Sacerdotibus, ex alia
parte minus recte geri, quæ pertinent ad Missæ Sacri-
ficium. Imo, quo detestabilius, contingit, aliquando,
Laicos in regiones alienas, sese recipere, in quibus
cogniti non sunt, & in illis Missæ Sacrificium celebra-
re. Idem de Regularibus apostatis. Ideo Episcopi tan-
quam boni Pastores suo gregi debent invigilare, ne ve-
niant lupi, & oves rapiant, cum non sit excusatio Pa-
storis, si lupi devorent oves, & ipsi nasciantur. Ideo in
Episcopatibus pluribus prohibetur sub pena excommu-
nicationis, & respective suspensionis, tam Regularibus,
quam Parochis, & Curatis, Aduis, seu Sacristanis,
ne alienigenas celebrare permittant in Civitate sine li-
centia Ordinarii, extra Civitatem vero sine licentia Pa-
rochi, seu Curati, qui illam non illico & sine alio
examine debent concedere, sed bene examinare prius
eorum dimissorias, formatas &c. Unde veniant, tem-
pus suæ pereginationis, ubi celebraverint, ubi in Civi-
tate hospitentur. An decore, vel indecote statui Sacra-
dotali incedant, & quatenus aliqua orietur suspicio,
præsertim circa vitam & mores, poterunt interrogari
hospites, & similes. Dimissorie vero debent esse ab E-
piscopo, a quo discesserunt, quæ silem faciant, dimis-
sum esse Sacerdotem legitime promouum, non excom-
municatum, suspensum, aut interdictum, aut quamvis
alia Ecclesiastica Censura, sub pena innotatum, neque
procuratum.

2. Insuper in Parochialibus, aliisque Ecclesiis, in qui-
bus frequentior solet esse populus, curate debet, ut mis-
sæ celebrentur suo ordine, ne contingat, simul & se-
mel omnes celebrati, & ita aliquos Sacrificio Missæ
privari, & quia non pauci Parochos retractorum agere ob-
secundant, ideò poterit Episcopus præstare dictum
ordinem, eumque ad Ecclesias Parochiales transmutare
in sacrificia assignandum ut ab omnibus legi possit, cum
prohibitione, & inhibitione, ne nullus audeat vel præ-
sumat contravenire sine Patroci licentia, sub pena sus-
pensionis ipso facto incurrendum, & excommunicationis
respective contra Sacristanos.

3. Notorie criminosis arcetur a celebratione missæ, quia
notorietas criminis inducit irregularitatem. *cap. fin. de
tempore ordin. cap. cum desideres. cap. significasti de
sent. excom. Pax Jord. de re sacra. lib. 4. tit. 1. Di-
rectæ Bibliotheca, Tom. IV.*

ciur autem crimen notorium aut ex confessione Judi-
ciali delinquentis, aut ex sententia Judicis, aut ex evi-
dencia facti, quod nulla tergiversatione possit celari,
ut si Sacerdos concubinam domi habeat una cum Fi-
liis, ha prohibetur etiam celebrare Missam Sacerdo-
tes, qui non sunt jejuni jejunio naturali sub peccato
mortalis, & pœna arbitraria carcerationis, suspensionis,
&c. Lim. si post suspensionem advertitur, inactam non
fuisse aptam, aut post purificationem aliquid frumen-
tum remaneret in calice, secus post discessum ab alta-
ri, si remansit particula, illa non poterit sumi, nisi
sente decenter alietari non possit, vel necessitas perfici-
endi Sacramentum, quod alius non potuit, excoiset,
quia præceptum integritatis Sacrificii est Divinum, præ-
ceptum vero jejunandi est tantum Ecclesiasticum. *cap.
illud. cap. nihil. quest. 1.*

Non potest autem pluries in die celebrari, quam se-
mel sub pœna arbitraria, cum non habeatur a jure sta-
tuta, attentata tamen facti notorietate, populi scandalo,
& celebrantis qualitate. Menoch. de arbitr. *cap. 407.*
aliter si Sacerdos recepit pro pluribus elemosynam,
commisit synoniam realem, & si pactum defuit, falsum
mentalem, & in utroque casu teneatur ad restitutionem.
Lim. Si Sacerdos ob Sacerdotium penitiam duas regit
Ecclesias, & una Missa utrique satisfieri non potest;
dummodo tamen tunc obtineat licentiam S. Congr. ad
Pacem Jord. l. c. qui tamen illam non potest conce-
dere, nisi prius obtinuerit facultatem a Papa. Lim. 2.
ob necessitatem conficiendi vjaticum.

Tempus celebrandi Missam est ab aurora usque ad
meridiem. Nomine vero aurora venit episcopus dici,
vel prima irradiatio solis, quæ cum non consistat in
indivisiibili, ideò secundum Silivum potest celebrari uno
quadrante ante primam solis irradiationem. Secundum
Homob. Coninch. & alios media hora ante. Secundum
Azor una hora. Diana par. 2. trañ. 14. ref. 33. Pax
Jord. vero id concedit quoad horam tantum Episcopo
ex privilegio, uti etiam regularibus: Episcopus tamen
non prohibetur ex causa in casu speciali concedere et-
iam aliis, secus generaliter. Bonac. & alii apud Pa-
cem Jord. de re sacra lib. 4. tit. 1. n. 88.

Locus, in quo Missa a Sacerdote potest, & debet
celebrari, est Ecclesia consecrata ab Episcopo, aut be-
nedicta juxta præscriptum Ritualis Romani, aut de li-
centia Episcopi etiam in Ecclesia non benedicta, sed
super altari lapideo consecrato integro, vel saltem non
enormiter fracto, ut super portatili consecrato. *cap. 1.
cap. sicut. cap. placuit. cap. nullas Presbyter. & cap.
altaria de celebrat. missæ* quam tamen licentiam non
potest concedere Episcopus pro domo privata, nisi pro
casu necessitatis, aut alterius justæ causæ. S. Congr. in
Conc. Trid. sess. 22. de reform. declaravit. Guiterrez
Can. quest. lib. 1. cap. 30. & DD. apud Barb. de Off.
Episc. alleg. 23. De quo plura in praxi Oratorii, &
Missarum.

Episcopus debet curare, ut Sacerdos satisfaciatur suo 7
A oncti

oneti Beneficii, etiam consuetudinario. Pyrrhus Corrad. in *prax. Benef. lib. 2. cap. 11. Barb. de pot. Episc. alleg. 24.* Qui quidem si Sacerdos sit Capellanus, vel Beneficiarius, qui per decennium ex errore aliquis missas certo die & loco celebravit, existimans, ad hoc se teneri vigore sui Beneficii, confitendo de errore, non potest desistere, sed debet cogi ad proseguendum, quia per tantum tempus censetur introducta laudabilis consuetudo, favore pie cause. Riccius in *prax. rer. quotid. ref. 361.* Dices, ad obligandum aliquem pro tempore futuro in perpetuum vigore consuetudinis, seu prescriptionis requiritur lapsus triginta annorum. Bald. Jas. & Alciac. in *l. si cert. an. C. de pass. Respondetur*, hoc procedere in casu oneris gravis, ut in servitute, subsidio, vassalagio &c. secus quando agitur de onere lvi animæ proficuo, Ecclesiæ favorabili. Imo ad hanc laudabilem consuetudinem obligatur etiam successi singularis, & si a predecessore consuetudo decennalis non fuit completa, tenetur Episcopus Ecclesiam manuteneat in quasi possessione, & successorem evigere ad continuandum, ad quem effectum sufficienter etiam probationes summarie, & capte in visitatione. Ratio est, quia Ecclesia habet fundatam intentionem contra Beneficiatum in presumptione, quæ in eo primum nititur, quod Beneficiarius non solent fundari sine onere, adeoque successori, qui aliquando intermisit, debet compelli ad supplendum pro tempore intermisso. Quia Ecclesia gaudet privilegio minorum. *cap. 1. de integ. restitu. Gibr. de restitu. quest. 21. & DD. apud Sperell. deca 130. no. 39.* etiam adversus quadragenarium. *cap. 1. de integ. restitu. Clarin. controu. for. cap. 33. num. 35. Fachin. lib. 8. controu. Jur. cap. 1033. Barb. de Jure Eccl. lib. 2. par. 3. n. 182. & 105. Turricell. de reb. Eccl. non alien. cap. 29. Buratt. dec. 774. Pax Jord. de re Sacra. lib. 40 tit. 1. num. 549.*

7. Quæres, an Sacerdos, qui celebravit extra Ecclesiam, vel altare, in quibus fuit fundatum Beneficium, teneatur ad restitutionem, si celebravit iterum in Ecclesia, aut altari, in quo debet. R. Respondetur negative, quia non privavit fundatorem fructu suo, peccavit tamen mortaliter, nisi raro id fecerit.

8. Quæres 2. quid si Ecclesia, vel altare, fuerint iustitiatæ legitime? Respondetur, pro celebrandum in altari transito, nisi alia fuerit mens institutoris, aut fundatoris, quia cum altari videtur iura quoque translata. *cap. 6. ad hec 16. quest. 7. Huic si Monasterio fuit relictum legatum aut Ecclesiæ, ut iurbi quotannis celebraret una Missa, translatio Monasterio, vel Ecclesiæ, vel translatis monialibus, quibus fuit relictum legatum ad aliam Ecclesiam, si in illa current celebrari Missam, legatarius, non adiungit legatum. Gratian. discip. for. to. 1. cap. 73. num. 5. & 6. Pax Jord. de re Sacra lib. 4. tit. 1. num. 529. Lim. Si corpus legantis esset sepulchrum in prima Ecclesia, nam missa magis videtur procedere in loco, in quo est sepulchrum legator. *cap. fraternitatem, de sepul.**

9. Quæ licet vera sint, tamen Episcopus non potest cogere Capellanum ad celebrandum per scriptum, cum possit per alium, nisi aliter fuerit prescriptum in fundatione, nam qui per alium facit, per scriptum facere videtur. *cap. qui per alium de R. J. in 6. quavis fundator dixisset in fundatione. Capellanus celebrat.* Quia hæc verba intelliguntur in terminis iuris communis, scilicet per se, vel alium. S. Congreg. apud Fraxinell. de oblig. Sacramentum sess. 4. conclus. 4. Pax Jord. l. c. num. 563. Riccius in *praxi Missarum ref. 102. par. 4. Fagnan. in cap. significatum de prob. pu. 3. quia Capellania tunc non dicitur nec actu, nec habita Sacerdotalis. Bonac. de Sacram. disp. 4. quest. ult. nisi in fundatione fuerit dictum, ut celebraret per seipsum. Barb. de potest. Episc. alleg. 24. num. 29. S. Congr. apud Dianam par. 2. trac. 14. ref. 18. & par. 4. trac. 4. ref. 87. Clarin. controu. for. cap. 38. num. 15, aut nisi fundator Capellano præter missam imposuisset onere personalia, ut scilicet adiuvaret Curatum in Officio Christi, tunc enim etiam obligatio celebrandi Missam censetur personalis, eo quod tunc videatur electa industria persone. L. inter artifices. ff. de Salut. Quando vero Capellanus potest celebrare per alium, facultas subluendi non pertinet ad Episcopum, sed ad ipsum Capellanum.*

Quia vero quilibet res in dubio presumitur libera.

L. alius. C. de servit. Riccius in *praxi Capellanarum ref. 156.* ubi D. D. ideo absolute Capellanus non potest cogi ad celebrandum, nisi consensu de onere. Et quando Capellanus est certo obligatus ad celebrandum & applicandum, & hæres negat ab illo suo oneri fuisse satisfactum, debet a Capellano probari celebratio, alias relictum ejus annuiti non debetur. Bald. in *l. 3. ff. de Cond. & demonst. Coron. cons. 171. Galf. Thes. quest. 86. Mascard. de prob. conclus. 733. neque statuit ejus juramento. Riccius, loc. cit. ref. 335.*

Sed supposito, quod Capellanus sit obligatus ad celebrationem missarum oriuntur quæstiones, an possit præterire tempus celebrationis? Respondetur cum distinctione, quod si nimirum præteritio vergat in maiorem Ecclesiæ utilitatem, possit. Riccius in *praxi Capellanarum ref. 349.* Franc. dec. 756. aliter regulariter non potest, quia voluntas testatoris est servanda ad unguem, & conditiones in fundatione posite sunt implende. Riccius loc. cit. ref. 338. Ledesma Rodriguez. Reginal. & alii apud Dianam. par. trac. 14. ref. 6.

Quæres. Quid si Beneficiarius, seu Capellanus sit 10 infirmus? Respondetur, illum tamen substitui alium, qui satisfaciat, nisi infirmus sit valde brevis; nam datum ob causam, ea non secus reputatur. L. si pecuniam. ff. de condit. caus. dat. Sicut nec famulo infirmo debetur filium, nisi infirmus sit brevis, uti decem, vel quindecim dierum. gl. in *l. auctoribus. ff. de usuf. Bart. in l. si cum decem. ff. solut. matrim.* quod procedit in Beneficiis fundatis primario pro celebratione missæ, secundario vero pro sustentatione Sacerdotis; secus vero in iis, quæ primario faciunt fundata pro sustentatione infirmis, veluti in Pastoralis, Canonici; quia tunc infirmus magis eget auxilio, quam sani, ideo fructus Beneficii privati non debent. Imo quod in Beneficiis, quæ primario fundata sunt pro celebratione missarum, etiam in infirmis brevi debeat ab infirmo alius substitui, nisi aliter recte dispositum in fundatione, tenent nam pauci apud Riccium l. c. & probant ex cap. significatum. ubi Abb. & DD. de præsen. Augul. 14. verb. Missa. cap. 43. Sylvest. in veris. Missa quest. 7. Galf. de præsen. cons. 1. Pax Jord. de re Sacra lib. 4. tit. 1. num. 541. Tenendum tamen est cum prima sententia, quia infirmus omnes excusat, Dec. cons. 70. vol. 3. & pro patientibus habentur. DD. apud Riccium. l. c. Barb. de Jure Eccl.

Est quid si legatum relictum pro missis dicendis totaliter perit, utine Capellanus absolvendus ab obligatione celebrandi missæ? Responsio est affirmativa; quia nemo suis stipendiis militare tenetur, & qui servit altari de altari quique vivere debet. DD. apud Pacem Jord. de re Sacra lib. 4. tit. 1. num. 573. & cessante causâ cessare debet effectus. Riccius in *praxi Missarum ref. 109.* Derivatione, vide, quæ dicta sunt in *praxi Missarum.*

Sed pro praxi hic notandum est, in omni ad reductionem missarum distinguenda esse tempora. Primum est ante Conc. Trid. sess. 25. cap. 4. liberum erat Episcopis reducere onera missarum, ex causa tamen legitima, & vocato Patrone, eoque requisito, quavis consensente noluerit. Graz. de Benef. par. 7. cap. 1. num. 134. Felin. in cap. cum accepisset de consens. num. 19. Pyrrhus Corrad. in *prax. Benef. lib. 2. cap. 11. Barb. de potest. Episc. alleg. 29.* Pax Jord. lib. 4. tit. 1. de re fac. num. 574.

Secundum tempus est Concil. Trident. loc. cit. quod hanc facultatem concessit Episcopis tantum in Synodo Dioecesana, & tantum in legatis, ut etiam anniversariis, ut declaravit S. Congreg. apud Pyrrhum Corrad. loc. cit. num. 3. non vero in Benef. Quarta, in summ. Bullar. ver. missa, vers. posse Episcopum; quia Conc. Trid. l. c. tantum loquitur de legatis. Barb. de alleg. 29. Leo in thes. for. Eccl. par. 2. cap. 11. a nu. 32. Riccius in *praxi Capell. ref. 404.* & tunc requiritur iusta causa, alias erit nulla. Barb. loc. cit. Fraxinell. de oblig. Sacra. sess. 7. Pax Jord. loc. cit.

Tertium tempus est Urbani VIII. de cuius mandato S. Congreg. prohibet Episcopis reducere onus missarum post Concil. Trid. impossibile, ut in limine fundationis, & præcipit, pro ejusmodi reductione recurrendum esse ad S. Sedem, quod decretum non absoluti Episc.

Episcopus omnem facultatem missarum reducendum, sed tantum illarum, quæ vel post Concil. Trid. aut in lineæ fundationis fuerint impostæ, illas ergo, quæ ante Concil. Trid. fuerint impostæ, poterant reducere Episcopi in synodo Diocesana. Et quod dictum fuit de Episcopis & synodo Diocesana, intelligendum etiam esse de superioribus Regularium in Capitulis: sufficit tamen, quod primus actus reductionis, puta memorialis in synodo tradendo fuerit inchoatus, quia tunc de synodi consensu negotium reductionis potest terminari extra synodum, Pyrrhus Corrad. *d. lib. 2. cap. 11. num. 3.*

- 17 Et quia de synodo est sermo, notandum est, quod, esse vitium Concilii Trid. reductio missarum debeat fieri in synodo Diocesana; tamen illius consensus in decreto reductionis non est necessarius, sed sufficit tractatus & consilium. Pax Jord. *de re sacra lib. 4. tit. 2. num. 189.* Imo non pauci tenent, talem reductionem posse fieri extra synodum, ea ratione, quod Episcopi illi, quod prius habebant, a Tridentino non fuerit ablatum; tamen a Communione non est recedendum, quam S. Congr. sæpius confirmavit; quia Conc. præscripsit formam, quæ dat esse rei. Pax Jord. *loc. cit.*
- 18 Reductio vero non debet fieri ad arbitrium Reducentis, sed ita, ut, quoties debebat dici missa, pro illo, qui legavit, fiat commemoratio in memento, collecta, vel etiam applicatio fructu impetratorio. Conc. Trid. *d. sess. 25. cap. 4. de res.* quia reductio debet fieri convenientissimo modo. Pax Jord. *loc. cit. n. 590.*
- 19 Quod autem Episcopus post Concil. Trid. non possit reducere onera missarum religiosarum post illud, aut fundatorum in Beneficio, sequentes recipit limitationes. Prima. Si in Beneficii erectione fuit expresse cautum, ut liceret Episcopo dictum onus reducere. S. Congr. quam asserit Pyrrhus Corrad. *in prax. Benef.*

lib. 2. cap. 11. Pax Jord. *loc. cit. num. 585.* secunda, si per decem annos fuit introductus stylus contra Constitutionem usu non receptam, aut quadraginta annos contra usu receptam,

Porto reductio fieri non potest, nisi diminutio relictorum sit perpetua, secus si temporalis. Idem *l. c.* & quia quod operatur propositum in proposito, operatur etiam oppositum in opposito, & contrariarum eadem est disciplina. *cap. fin. de l. s.* ideo sicut diminutis fructibus reducuntur onera missarum, ita auctis fructibus debent etiam augeri onera missarum, nisi augmentum contingat impensis, labore, vel industria Sacerdotis, quia nemini diligentia sua debet esse damosa. *l. 3. C. de alivion.* aut nisi augmentum esset modici momenti, cum de minimis non curet Prætor, & minima non habeantur in consideratione.

In casibus ergo, in quibus Episcopus potest reducere onera missarum, pro praxi, porrigitur illi supplex libellus, in quo narratur fructuum diminutio, & petitur onerum reductio, & Episcopus vocatis hæredibus, illos interpelat, an velint supplere; & quatenus nolint capta informatione, quod preces veritatem nitantur, sive judiciali, quod est consilium, sive extrajudiciali, ut est communis praxis, facit decretum una cum reductione missarum, & facit expediri literas parentes ejusdem reductionis ad perpetuum rei memoriam, cujus formam ex Pyrrho Corrado *in prax. Benef. lib. 2. cap. 11. nu. 4.* subiungimus, quæ ommissis omittendis, aut additis addendis, poterit deservire in materia simili; neque enim est cavium, ejusmodi expedire, per respectum, quia rescripta multis pati possunt exceptiones, & de illis elapso longo tempore potest dubitari, & facile hac via fraudes committi possunt, fingendo memorialia & rescripta, quando de identitate characteris disputari potest.

Forma Reducendi.

- 22 CUM provide S. Concilii deceteris, ne pie testantium voluntates, ac fidelium dispositiones circa Missarum celebrandum onera imposita deprecant, eorumque, ad quos ipsorum executio spectat, onerandi consensientes deuri occasio, facultas Episcopis sit concessa, ut re diligenter in Diocesana synodo perspecta possint pro sua conscientia statuere & providere, quod magis circa hoc visum fuerit expedire. Ideo potest nobis petitione pro parte N. N. super moderatione, & reductione onerum missarum per ipsos ex N. defuncti legatis expendis mercede ita illis constituta, aut elemosynis ita exiguis, ut ab ipsis facilius negligi experientia sit comprobata. Visi proinde petitionibus prædictis, nec non assensu Diocesane synodi per Nos celebrata, ut quæ circa prædicta providere & ordinare oportet, & in ipsa synodo diligenter & accurate, prout decet, non ita facile poterant extra ipsam synodum per Nos decerneretur, & provideretur, eamque vini haberent, ac si in ipsa synodo fuissent Secreta, negotium istud DD. NN. considerandum, discutendum, & disponendum communimus, ac Nobis in scriptis referendum. Cumque ipsi debita, quæ in his requiritur, diligentia omnibus mature pensatis & congruenter dispositis scripto retulissent, ut sequitur. (hic inferitur deputatorum relatio) orationis etiam per eisdem relato nobis negotio, ac cum eisdem iterum singulis perspectis, & accurate consideratis, visis videndis, auct. S. Concilii in hac parte attributa, constitutis, ac definitis, onus missarum prædictarum esse moderandum, & reducendum, prout præsentium tenore, auctoritate, quæ supra, illud perpetuo reducamus, moderamus, & minuiamus, ac moderata, minuta, & reducta esse decernimus, ita ut Domini N. N. & eorum successores non teneantur plures, quam tot missas celebrare. Volumus autem, quod illis diebus, in quibus alias debebat applicari missa pro N. pro eodem fiat commemoratio & collecta.

- 23 Quia vero post Constitutionem Urbani VIII. ejusmodi reductio solet periri a S. Sede, a qua expeditur seu commissio, seu delegatio per rescriptum ordinatio, ut verificatis verificandis, iis præferim, quæ narrantur, reducas, & hæc delegatio ac praxis potest etiam de-

servire ipsis Ordinariis pro iis casibus, in quibus possunt reducere, ideo non inutile erit, praxim hujus reductionis subnectere.

Titius ergo supplicavit S. Congreg. Conc. Trid. ut 24 sequitur.

Eminentiff. & Reverendiff. Domini N. N. loci N. legavit alias Ecclesie S. N. loci N. Diocesis N. scuta, & singula Aloneta Romana pro Missa quotidiana celebranda in dicta Ecclesia. Cum autem ex dicto capitali vix perciperentur scuta viginti octo familia, & Ecclesia posita sit in montibus, & ob maximam difficultatem itineris longe distet a loco N. N. non invenitur Sacerdos, qui ejusmodi onus adimplecti pro tali elemosyna, ideo supplicatur pro reductione.

- 25 Sequitur rescriptum S. Congreg.

Die &c. mensis &c. anni &c. S. Congregatio Eminentissimorum Patrum Conc. Trid. Interpretum auctoritate sibi attributa remisit libellum hunc ad Episcopum N. qui supradictas missas ut supra celebrandas ad proportionem reddituum more regionis inspecto pro suo arbitrio, & conscientia moderatur atque reducat.

N. N. Card. N.

Hoc rescripto attento potest Episcopus extrajudicialiter se informare super veritate narratorum, quæ si veritate nitantur, poterit venire ad executionem, juxta ea, quæ dicuntur in praxi executiois.

Praxis vero informationis capiendus solet esse sequens. Primo examinantur testes, vel delegatur aliquis, qui examinet super sequentibus interrogatoriis.

Primo an scias capitale, & super quo sit fundatum beneficium N. & ut recenscas, ac describas. Et in causa scientia, seu quomodo scias. Et quid annuatim ex illo percipiantur. Et in causa scientia.

Bernardelli Bibliotheca. Tom. IV.

A 2

Secundo

SACERDOTES.

4. *Secundo quis subministret mensam, & ceras pro celebratione Missarum, & in causa scientie, Tertio quo spatio distet Ecclesia a loco N. & in causa scientie. Quarto quid solum sit in d. Parochia dandi pro elemosyna Missarum. Et in causa scientie. Quinto an verum sit, quod non inveniatur Sacerdos, qui ejusmodi adimplere velit. Et in causa scientie,*

Quibus habitis sit decretum, quod ab eodem sub-
scribitur, nec non a Cancellario, & publicatur coram
duobus testibus.

Si vero imperatio sit ab ipso S. Pontifice ex Datq-

ria, tunc comparet impetrans, præsens Bullas, & exco-
municator præmisso testium examine, ut supra narrata
in Bulla, venit ad sequens decretum.

Nos ad infra-scripta Executor Apostolicus specialiter deputatus, vel Delegatus, Universis & singulis præ-
sentes visurus salutem in Domino, & nostris, imo verius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Litteras
Sanctissimi in Christo Paris & Domini nostri, Domini Clementis Divina providentia Papæ &c. ejus vera
Bulla plumbæ cum chordula cannabis impend. more solito Romanæ Curie coram nobis pro parte Vener. in
Christo dilecti Domini N. N. uti Beneficiarii Altaris N. in Ecclesia N. in subinferis Litteris Apostolicis prin-
cipaliter nominati præsentatas nos debita recepisse reverentia noveritis hujusmodi sub tenore.

Clemens Episcopus servus servorum Dei. Dilectio Filio officiali Vener. Fratris nostri Episcopi N. salutem &
Apostolicam benedictionem. Honestis petentium votis libenter annuimus, illaque favoribus prosequimur oportu-
nit. Exhibita liquidem Nobis nuper pro parte dilecti Filii N. N. Clerici perpetui Beneficiarii in Ecclesia
N. petito continet, quod dictus N. ratione perpetui Beneficii Ecclesiastici ad altare, vel sub
invocatione S. N. in dicta Ecclesia, quod obtinet ad residentiam, sive servitium Chori dictæ Ecclesiæ, & ce-
lebrandi quatuor missas qualibet hebdomadæ teneatur, fructus vero dicti Beneficii valorem annum viginti
quinque lictorum non excedentes prædicto oneri impares existant; reliqui vero Beneficii distinctos & ubero-
riores fructus ratione suorum Beneficiorum percipiant; quare pro parte dicti N. Nobis fuit humiliter supplica-
tum, quatenus sibi in præmissis opportune providere de benignitate Apostolica dignemur. Nos igitur debi-
tam de præmissis notitiam non habentes, dictum N. a quibuscumque excommunicationis, aliisque Ecclesiasticis sen-
tentis, censuris, & pœnis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium tantum obtinen-
dorum absolventes, & absolutum fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinari, ex voto Vener. Fratrum
nostrorum S. R. E. Cardinalium Decretorum Concil. Trid. Interpretum, discretionis iux præ Apostolica scrip-
ta istandam, quatenus servitium Chori dicto Beneficio incumbens, firmo manente onere dictarum missa-
rum, & dummodo idem Beneficiarius ratione servitii Chori ejusmodi nulla omnino emolumenta habeat, au-
thoritate nostra reducatur ad moderatius, ac ex nunc reductam esse ac fore, sique per quoscumque Judices Or-
dinariorum vel Delegatos quavis auctoritate fungentes, sic judicari, & definiti debere, ac quidquid fecus super
his a quocumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, irritum & inane auctoritate, de-
cernas. Non obstant. &c.

Post quarum quidem litterarum præsentationem Nobis, & per Nos, ut præmittitur, factam, fuimus pro parte
dicti N. debita cum instantia requisiti, quatenus ad executionem dictarum Bullarum Apostolicarum, & con-
tentorum in eis procedere dignemur. Nos igitur Executor prælaus attendentes requisitionem hujusmodi fore
justam, & rationi consentaneam, quandoquidem ex istiusmodi servandis examinatorum legitima depositione, ac
etiam ex informatione summariæ recepta, tam circa fructuum dicti Beneficii quantitatem, quam illorum valo-
rem compertimus Sanctæ Sedi Apostolicæ narrata & exposita veritate niti, auctoritate Apostolica ut supra, &
qua fungimur in hac parte, servitium &c. reducimus & præsentium tenore moderamus, ac ex tunc reductum
esse & fore, sique per quoscumque Judices (ut in litteris Apostolicis) irritum & inane auctoritate Apostoli-
ca, qua supra, decernimus. Non obstantibus &c. in quorum &c. Datum & publicatum in loco &c. præsen-
tibus in testes specialiter adhibitis. N. N.

28

Queres, an Sacerdos obligatus celebrare quotidie,
possit ex causa majoris honestatis unam Missam in
hebdomadæ omittere? Responso est negativa, sed tan-
tum tenetur celebrare, quanto frequentius poterit sal-
va honestate, & devotione. *cap. significatum, de præ-
ben. ubi Abb. & Dec. ambo in 3. notab. Fagnan. in
d. cap. significatum, par. 1. tertii Decretal. forte propter
pollutionem nocturnam ut in cap. 1. 6. dist. vel
quia non decet eam celebrare cum vilibus indumen-
tis. Conclusio vero procedit in eo casu, in quo Sa-
cerdos fuit obligatus celebrare per seipsum. Abb. &
Hofst. apud Fagnan. loc. cit. num. 9. quia tunc talis
fundatio fore obligatio est illicita; quia probaret ma-
teriam peccandi, quia difficulter Sacerdos quotidie est
devotus ad celebrandum. Si vero Fundator obliga-
vit Sacerdotem ad celebrandum quotidie Missam sine
adjectione personalis obligationis, hoc est per seipsum,
tunc tenetur satisfacere oneri celebrationis per alium
celebrando. Lapsus alleg. 34. ut 36. & alleg. 116.
Rota & S. Cong. ut testatur Fagnan. in cap. 1. de
atate & qualit. a. num. 60. & in cap. significatum
de præben. num. 10. Abb. conf. 99. dub. 1. num. 4.
vers. & ex his petet responso, lib. 2. Gonzal. in d.
cap. significatum, de præben. lib. 3. qui citat alios.
Diana. moral. par. 2. tract. 14. ref. 28. qui citat Fra-
ninel. de obligat. Sacerdot. sect. 4. conclus. 4. §. 1. Bo-
nac. de Sacram. disp. 4. quest. ult. p. 7. §. 2. num.
16. & 17. Navar. qui 10. l. lib. 3. de præben. conf. 6.
num. 5. existimat, non semel tantum Capellanum, sed*

etiam bis posse omittere celebrationem missæ in heb-
domadæ honestatis causa. Porro non potest Sacerdos,
qui honestatis causa relinquit celebrationem missæ in-
iunctæ a fundatore, celebrare missam pro alio, & ac-
cipere stipendium, ut tenet Diana loc. cit. in fin. qui
si potest celebrare, tenetur celebrare pro fundatore.

Queres secundo, an Sacerdos possit discedere ex 29
Dioecesi? Quamvis Riccius in praxi for. Eccles. par.
2. ref. 264. teneat, Clericum etiam, non Beneficia-
rium nec obligatum ad residentiam, posse ab Episcopo
prohiberi, ne discedat ad Dioecesi, tamen contrarium
docuit ref. 534. quod idem docent Campanil. rubr.
9. cap. 4. num. 4. Barb. de pot. Episc. alleg. 21. &
Sacra Cong. quam citat. & sequitur Pax Jord. de re
Sacra, lib. 4. tit. 1. num. 571. hoc nullo jure cautum
reputatur.

Bene verum est, quod tali Clerico Sacerdoti petenti 30
Dimissorias, aut commendaticias pro suo discipulo, non
debeat illico eisdem concedere, nisi habuerit fidem
Parochi de vita & moribus ejusdem. Item quod Sa-
cerdos qui vult abire, nullum possideat Beneficium
vel Capellaniam, aut coadjutoriam, quæ illum arctet
ad celebrandum personaliter per se, ita ut non possit
per alium, & quatenus possit substituire, non debet
Ordinarium id permittere, nisi substitutus ad hoc fuerit
Ordinarium præsentatus, & approbatus; nam ejusdem
intellet, & maxime Parochorum, ne quilibet substitua-
tur, nisi sit idoneus, & morum probitate commen-
datus.

Forma Licentie discedendi pro Dioecesi.

31

Nos &c. universis & singulis præsentibus nostras visurus notum facimus & attestamus, Vener. D. N. N. de
loco N. hujusce Dioecesis N. esse Presbyterum promotum, prout ex litteris Illustris, & Reverendis. D.
N. N. Episcopi N. præsentatis in forma probante nobis constare fecit, non excommunicatum, suspensum,
interdictum, aut quavis alia Ecclesiastica Censura, seu pœna, quod sciamus, esse innodatum, vel proce-
ssum.

SACERDOTES &c.

fatum. Et propterea eidem facultatem, & licentiam concedimus, ut ab eadem Diocesi N. abesse possit, & valeat. Quam proinde omnibus, & singulis, ad quos illud divertere contigerit, commendatum esse cupimus, prout præsentium tenore benigne in Domino commendamus. In quorum &c.

N. N. Vicarius Generalis.

(L. S.) N. Cancellarius.

Forma ejusmodi licentie pro externis.

Nos &c. Universis & singulis præsentibus nostris visuris, lectoris, pariter & auditoris notum facimus, & auctoritate, Reverendis. de loco N. qui jam ab annis in terra &c. Diocesis nostræ cum literis commendatis Reverendis. sui Ordinarii fuit commoratus, modo hinc discedere non processimus, inquit, ban-nitum, suspensum, interdictum, excommunicatum, aut quavis alia Censura, seu pœna, quod solemus innoda-tum, vel interdictum, quem proinde &c. ut supra.

32. Sacerdos in concursu non Sacerdotis præferendus est in adjudicatione Beneficii, etiam non Sacerdotalis. *Gutierrez. conf. 2. num. 22. Dec. conf. 542. num. 12. & 13. Latta. de Capell. lib. 2. cap. 3. num. 17. Rota in Calagurii. Beneficii 20. coram Peningerio. Apud Bich. dec. 271. num. 13. quod quidem Sacerdotium probatur parentibus literis, fide Formatis Ordinarii. Felin. in cap. 9. sessionem. num. 15. de probat. Bucat. dec. 255. num. 15. & dec. 708. num. 1.*
33. Sacerdos extraneus præfentari potest, si in ipsa funda-tione non fuit expressè prohibuit, Barb. de potest. Episc. alleg. 72. num. 72. Bich. dec. 553. num. 13. & quando concurrunt plures Sacerdotes, antiquior in ad-judicatione Beneficii est præferendus. cap. 1. de major. & obed. Rota in Calaguriana Beneficii. 26. Maii 1653. coram Albergato. Item ætate senior, & approbatus ad curam animarum. Bich. dec. 639. num. 3. dec. 653. num. 1.
34. Sacerdos Sacrificio Missæ abutens ad fortilegia, præter pœnas a jure, & Apostolicis Constitutionibus inflicta, perpetuum etiam inhabilitationem incurrit ad præfati sacrificii celebrationem. *Decretum Sanctæ Uni-versalis Inquisitionis, sub die 4. Augusti 1745. emanatum.*
35. Idem dicendum de sollicitante ad turpia in actu sa-cramentalis Confessionis, siue illius occasione, aut præ-textu. Ibid.
36. Sacerdoti Confessionem Sacramentalem personæ com-plexis in peccato turpi, atque inhonesto excipere omni-no vetitum est, excepto casu extremæ necessitatis, ni-minum mortis articulo, & desiciente tunc quocum-que alio sacerdote qui Confessarii munus obire possit. Et qui secus fecerit, præterquamquod nulla, atque irrita sit absolutio, pœnam Confessarii majoris excom-municationis incurrit, a qua non nisi a Romano Pon-tifice absolvi potest. *Benedict. XIV. Consti. Sacramen-tum penitentis, §. 4.*
37. Eidem Sacerdoti in mortis articulo complexis præ-ferendus est simplex Sacerdos ad audiendas confessiones non approbatus: ita ut iste, non ille eandem vicem contritus absolvere possit. Idem Consti. *Apostolici mu-neris §. 2.*

SACRILEGIUM.

Praxis Sacrilegii.

1. Sacrilegium est crimen mixti fori, in quo est locus preventioni. *cap. cum sit generale. de foro compet. Abb. in cap. si Clericus. de foro compet. & in cap. inter alia. De Immun. Eccles. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 20. de off. 1. Cleric. off. num. 615. Farin. in prax. quest. 18. Clarus in §. fin. quest. 38. Martha de Jurisdict. cap. 17. Guazini. de Defens. Rour. lib. 1. def. 1. cap. 11. num. 11. Clarini. contror. for. cap. 13. Diana per. 1. trac. 2. ref. 89. Barb. in collect. 10. 2. lib. 5. tit. 23. cap. 2.*
2. Cum non sit exceptum in Bulla Gregoriana, non privatur immunitate Ecclesiastica. *Sperell. dec. 22. per totum ubi DD. & num. 7. & seqq. Ejus pœna, quæ sit. Vide Pœna, & Extraneus.*
3. Sacrilegium commissum contra Sacerdotem fundat diversas jurisdictiones; nam ratione Censuratum solus Juxta Ecclesiasticus cognoscit; respectu vero pœnæ sanguinis solus Laicus est Juxta. Ratione aliorum pœ-natum est mixti fori. *Clarini. contror. for. cap. 4. Regndellii Bibliotheca. Tom. IV.*

num. 11. Caball. ref. crim. cap. 194. num. 10. Mar-tha de Jurisdict. par. 2. cap. 11. Scacia in pract. civil. & crimin. lib. 1. cap. 12. num. 14. Leo in thes. for. Eccles. & aliis. apud Sperell. dec. 3.
Sacrilegium committit Laicus alium Laicum in Ec-clesia percussus, qui Sacrilegium ob tres causas in-curritur. Primo, cum persona Sacra violatur. Secun-do, cum res Sacra, aut ad Divinum cultum d.inata violatur. Tertio, cum locus facit humani sanguinis, aut seminis effusione polluitur. *Sperell. dec. 62. num. 11. Abb. in cap. fin. de Immun. Eccles. Clar. in §. fin. quest. 38. Farin. de carcer. & carcer. quest. 28. num. 62. vide quæ diximus in verb. Ecclesia. num. 70. & in verb. Laicus num. 46.*

Sacrilegium non committit occidens in Sacrifi-cio, porticus, vel ostio, quia licet ista in favorabilibus, cum agitur de Immunit Ecclesiæ, veniant nomine Eccle-siæ, tamen in odiosis, cum agitur de incurrenda ex-communicatione, & Sacrilegio, non veniunt nomine Ecclesiæ, & licet connexorum eadem sit ratio, secus tamen est, si militat diversa ratio.

Sacrilegium non committitur, nisi auferatur res fa-cra de loco sacro. *cap. Sacrilegium 17. quest. 4. Ric-cius in prax. Sacrilegii, par. 3. ref. 104. neque ille committit, qui aliquid auferit in oratorio, quod non est locus sacri. Neque auferens in Domino Sacerdo-tis. Dicitur res Sacra, quæ fuit consecrata ab Episco-po, & cultui Divino dedicata. Riccius loc. cit. ref. 407. neque committitur in rebus sacris, & Religio-sis, sed tantum in rebus sacris. Plura apud Riccium ref. 410.*

Sacrilegium committit vulnerans, vel spolians cada-vera defunctorum, vide si fiat in loco sacro, siue pro-phano. *Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 36. & hoc Sacrilegium est mixti fori. cap. quisquis inveniens, 17. quest. 4. cap. cum sit generale. De Foro compet. L. 3. ff. ad L. Jul. pecul. Riccius in prax. remiss. delin-quentis. quest. 43. Clar. in §. fin. quest. 37. verif. ulte-rus quæro. Diana par. 1. trac. 2. ref. 82. Maltrilh dec. 68. num. 4. apud Antonell. l. c.*

Sacrilegium committit cognoscens carnaliter monia-lem, & puniatur pœna mortis. *L. si quis. C. de Episc. & Cler. cap. si quis rapuerit. 21. quest. 2. Clarus in §. fornicatio. num. 14. ubi Bajard. Menoch. de arb. cap. 389. Cabal. ref. crim. cap. 200. Farin. quest. 146. §. Sacrilegium, & bona delinquentis applicantur Mona-sterio dictæ Monialis. Olscæ. apud Farin. l. c. sicut etiam cognoscens carnaliter Bixochas. Decian. crimin. lib. 6. cap. 20. num. 6. focus si cognoscit servas monialium, quia non veniunt nomine illarum. Et de Jure Canonico delinquentes excommunicantur. *cap. si quis. Monachum. 27. quest. 1. Menoch. loc. cit. & Clericus pri-vatur Beneficio, & deponitur. Covar. in Clem. si fu-risus par. 2. Farin. & Bajard. ll. cc. Punitur pœna ar-bitraria utroque jure. L. 3. ff. ad L. Jul. pecul. De-cian. l. cit. cap. 33. Menoch. de arb. cap. 389. Sperell. dec. 4. & si est Clericus, deponitur. Antonell. de re-gim. Eccles. lib. 6. cap. 36.**

Sacrilegus, si est Beneficiatus, non privatur ipso ju-re Beneficio, sed est privandus. *cap. si quis Presbyte-rorum. 50. dist. nisi Sacrilegium facti commissum con-tra Cardinalem, aut Episcopum. Garz. de Benef. par. 11. cap. 10. §. 2. num. 173. Clar. in §. Sacrilegium. l. c. Menoch. loc. cit.*

Sacrilegium committitur auferendo sacrum de sa-cro, vel non sacrum de sacro, siue factum de non facto. *cap. quisquis inveniens fuerit. 17. quest. 4. Farin. de for. quest. 4.*

SACRILEGIUM &c.

quest. 73. nu. 5. Mastrill. dec. 68. num. 3. Borell. in sum. dpc. par. 3. tit. 1. num. 2. ita, ut ille, qui furatur in Ecclesia rem laicam, dicatur committere Sacrilgium. Suarez. de Relig. lib. 3. de reverentia de bita locis Sacris. cap. 6. num. 7. Trivian. dec. 60. n. lib. 2. Spercl. dec. 3. num. 26. & 27. Fagnan. in cap. fin. de Immun. n. 19. ubi id limitat, si furum fuerit communium spe immunitatis. num. 20.

SALARIIUM.

Praxis Salarii.

§. I.

Quinam teneantur solvere salarium.

1. Salarium est remuneratio debita pro operis retributione. S. Tho. 1. 2. quest. 114. art. 1. in corp. Zachias de salario. par. 1. quest. 1. n. 13. Aliud est, quod respicit probitatem intellectus & scientiæ, & non liborem corporis. Veluti Judic. Advocat. Medicor. Aliud respicit dignitatem, uti suntalaria ministrorum Principum. Aliud, quod non tantum respicit probitatem intellectus, sed etiam laborem corporis, utialaria virum. Aliud denique, quod respicit solum laborem corporis, uti famulorum, & operatorum.
2. Salarium est solvendum ab illo, qui aliquid fieri mandat. L. salarium ff. mandati Zachias l. c. quest. 4. Larrea dec. Granat. 85. num. 10. quanvis Ministerium personæ, quæ mandatum recipit, alium juretur, & respiciet commodum tertii. Signorol. conf. 45. Lim. in Tutor. Curat. aut aliis administratoribus, ad quos non spectat onus solvendi salarii, sed ad illos, ad quorum favorem, & utilitatem fuit ab Administratoribus factum mandatum. Gutierrez de tutel. lib. 3. cap. 2. num. 20. Elcobar. de ratiocin. Administrat. cap. 27. sub. nu. 35. vers. si tamen questio. Ita salarium Advocatis est solvendum a litigantibus, nisi sint pauperes, quia tunc consequi debent salarium a publico. L. 1. ff. de postul. Zachias loc. cit. num. 17.
3. Principes, quovis ea, quæ facere tenentur ex propria persona, volunt facere per ministros, uti administrationem Justitiæ, illis, scilicet Ministris, de suo debent solvere salarium. Greg. de Valent. de Just. & Jur. lib. 3. disp. 5. quest. 7. §. 5. vers. de hac. re. Zach. loc. cit. num. 41. Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 21. num. 22. Neque obstat Cancer. var. ref. par. 3. cap. 13. num. 55. qui dicit, onus salariandi publicis officialibus spectare ad subditos, quia intelligitur de illis, qui Principum vices non gerunt.
4. Conclusionem limit. 1. quando partes petunt aliquem particularem Judicem sibi dari, quia tunc a partibus, & non a Principe salarium esset solvendum Judici. Angel. in sum. vob. Judex. 1. quest. 8. §. 9. & 10. Garz. de expen. cap. 21. num. 5. Lim. 2. si adesset confuctudo, quod subditi, ad quorum commodum justitia administratur, salarium Judici solvant. Specul. in tit. de salar. Jud. nu. 13. Binnius. conf. 130. nu. 54. Petr. Nunez. in trat. de ex-pen. mand. reg. cap. 10. num. 3. Mastrill. de Magistr. cap. 21. num. 25. Decian. conf. 41. num. 80. lib. 2. Peregr. conf. 13. num. 5. Lim. 3. si redditus Principis esset ita tenuis, uti vix sufficienter pro illius victu, quia tunc salarium Judici esset solvendum a Communitate. Luc. de Penna in L. annonas col. 2. in fin. C. de erog. militar. annon. lib. 12. Nienoch. conf. 1047. num. 5. lib. 11. & postea Communitas cogi ad imponendam collectionem. Bald. in L. venimus C. de SS. Eccles. Luc. de Penna in L. fin. quest. 12. C. de quib. man. Elcobar. de ratiocin. Administrat. cap. 25. nu. 23. Zachias loc. cit. num. 43. & seq. ad quam tamen non tenebantur Clerici. Lancell. Gall. conf. 59. num. 45. Ruin. conf. 111. num. 11. lib. 5. Bellon. conf. 12. num. 8. Bursut. conf. 16. num. 17. 27. & 31. Alder. Mafcard. de interpret. stat. conclus. 1. num. 40. Spercl. dec. 35. num. 9. Clarin. controuv. for. cap. 103. quanvis contrariis, quod imo Clerici teneantur ad ejusmodi collectas pro salario Judicis, quando hæ imponuntur pro communi utilitate tam Clericorum, quam Laicorum, defendunt DD. in cap. non minus, & in cap. pervenit de Immun. Eccles. Anctur. conf. 96. num. 6. Specul. in tit. de Cler. conjug. §. 1. num. 3.

Olasc. dec. 68. num. 5. Felfal. in trat. de assem. & collect. par. 4. cap. 1. a. num. 15. Rol. conf. 2. num. 1. vol. 4. Menoch. conf. 800. a. num. 3. lib. 8. Natta. conf. 180. num. 6. Laym. moral. trat. 9. cap. 6. num. 7. vers. vide etiam, Molina de Just. & Jure. disp. 972. num. 4. vers. secunda conclusio. Grass. de eff. Cleric. eff. 3. num. 200. Rota in Cordub. Gabelle 26. Martii 1601. coram Pena. Quia Clericus, utens beneficio Laicorum, tenetur subire onus illi Beneficio annexum. Bald. in L. 1. circa fin. C. de contrab. emptione. Abb. conf. 6. lib. 1. Natta. conf. 311. Grass. loc. cit. num. 273. præsertim si utilitas æque principaliter respiciet Clericorum commodum ac Laicorum, secus si tantum in consequentiam ingretisset etiam Clericorum, quia tale interesse non habetur in consideratione. Abb. in cap. non minus. De Immun. Eccles. Azot. insit. moral. par. 3. lib. 5. cap. 19. & hanc secundam sententiam tanquam communioris tueretur etiam Zachias de salar. quest. 5. num. 9. seq.

Ex hac secunda sententia sequitur 1. quod ad solutionem salarii, quod datur salutaris, aut custodibus animalium, teneantur etiam concurrere Clerici, fundus aut animalia habentes. Natta. conf. 280. num. 6. Casti. conf. 434. num. 2. vers. breviter. advertendum vol. Bursut. conf. 42. num. 15. lib. 1. Bertrachin. de gabell. par. 7. num. 20. Item ad solutionem Medicorum, Chirurgorum, quia illi non sunt minus utiles Clericis, quam Laicis. Bellam. conf. 47. num. 1. Borgnin. dec. 44. num. 100. lib. 1. & DD. supra cit.

Secundo inferitur, quod, si onera imposita respiciunt causam pietatis, etiam Clerici teneantur contribuere. Laym. de Immun. Eccles. cap. 6. num. 7. vers. venum ut S. Pontific. Cavall. commun. contra commun. quest. 578. num. 6. Thel. dec. 234. num. 10. Grass. de eff. Cleric. eff. 3. num. 281. Menoch. con. 800. lib. 8. Bursut. conf. 16. num. 23. lib. 1. tales causæ pietatis sunt, causa studiorum Bart. in L. 1. ff. lict. marim. Bald. in L. 1. col. 4. vers. Item. ad hoc scholares. ff. eod. Item salarium debium Concionatoribus. Quæ omnia verissima videntur quoad vim directivam, præsertim, si, antequam onera imponerentur, fuit consultus Papa, juxta cap. non minus adversus. ubi Abb. num. 5. vers. quarto requiritur de Immun. Eccles. Molina de Just. & Jure disp. 672. Azot. insit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 13. quest. 9. Grass. de eff. Cleric. eff. 2. num. 477. Surd. conf. 301. & DD. supra cit. Rota dec. 339. num. 70. par. 6. recent. Non vero quoad vim coactivam. Innoc. in cap. non minus. num. 6. vers. quod verum credo. de SS. Eccles. Guido Papa dec. 18. Natta conf. 311. num. 4. lib. 2. Carpan. ad statut. Adediol. cap. 250. num. 4. & 5. par. 2. Surd. loc. cit. Grass. de eff. Cleric. eff. 3. num. 296. Bellar. disquis. Clerical. par. 2. tit. de exemp. Cleric. §. 2. num. 10. Clarin. controuv. for. cap. 103. num. 29. Diana par. 1. trat. 2. ref. 41. quanvis adesset confuctudo in contrarium, utpote damnata per SS. Can. cap. cum venerabilis. de consuetudine. Spercl. dec. 133. num. 19. Rota dec. 265. num. 15. par. recent. cap. 1. in fin. ubi gl. vers. irrationabilis. De consuet. in 6. Holt. in sum. tit. de consuet. §. quid sit consuetudo. sub. num. 4. Zachias de salar. quest. 5. num. 23. & ita conciliantur DD. primæ & secundæ sententiæ, qui videbantur discrepantes.

Remissio Clerici, si fit ad instantiam Clerici, debet fieri expensis ipsius Clerici. Boer. dec. 203. si vero fit ad instantiam Episcopi suam jurisdictionem defendentis, expensæ sicut debent ab Episcopo pro solvendo salario Custodibus &c. Menoch. de arb. cap. 228. num. 23. Boer. l. c. in praxi tamen semper a Reo solvi debent, si fit solvendo. Riccius in praxi. lib. 2. ref. 76. vide Zachiam. de salario quest. 4.

Et quanvis numerus duodecim filiorum tribus excomm. 8 ptione a collectis, & oneribus, tam realibus, quam personalibus, etiam mortuo Patre. Surd. dec. 123. per totum, etiam, pro bonis postmortum etiam acquisitis, etiam in catastro descriptis, dummodo non agatur de oneribus jam impositis ante privilegium. gl. in L. de herico. C. de Decur. lib. 10. Jaf. in L. sciendum. num. 3. ff. qui satisfar. cog. Alex. in L. cum doctem. §. si maritus. num. 6. ff. sol. matr. Bursut. conf. 161. lib. 2. num. 1. Borell. conf. 28. num. 10. Rol. conf. 52. Cachetan. conf. 6. per tot. Thel. dec. 267. num. 4. Novar. 92. for.

97. *for. par. 1. quest. 17. num. 1. & quest. 57. num. 3. Menoch. conf. 406. Tondum. ref. civil. lib. 2. cap. 26. num. 1. Sola de iure emphyt. par. 3. gl. 2. num. 19. Zachias l. c. quest. 6. in quo numero computantur mascululi, & femine, etiam Religione professæ, & nuptæ. Vinc. de Franch. dec. 532. etiam Bastardi, si Religionem fuerint professi, alias non. Tamen quando agitur de collectis impositis pro salariis officialibus, & publicum utilitatem respicientibus, exemptiones non dnt. L. 1. C. de collat. Theol. dec. 267. num. 15. Paschal. de par. pot. par. 4. cap. 4. num. 28. Zachias de salario quest. 6. num. 10.*

9 Salaria debita pro serviciis præstatis, Episcopo solvi debent a Camera Apostolica, quæ succedit in spoils, seu bonis Episcopi defuncti. *cap. fin. de off. Ordin. in 6. & corp. 1. de solut. ubi sicut filius debita Patris solvere teneatur, ita Præbendi debita filii Prædecessoris contracta pro necessitate Ecclesiæ. Buisson. conf. 226. n. 95. vol. 3. Covar. var. ref. lib. 2. cap. 17. num. 3. Menoch. de arbit. cap. 432. num. 33. Titiaquel. de retrac. lignag. §. 15. i. l. num. 7. Paril. de resign. lib. 1. qu. 16. num. 49. Navar. de spol. Cleric. §. 10. num. 6. Bellet. disquis. Clerical. par. 1. tit. de Cler. debitore §. 3. num. 1. Zachias de salar. quest. 7. num. 5. Graian. disp. for. cap. 94. num. 30. Rota dec. 805. num. 4. par. 1. divers. & coram Bura. dec. 401. num. 5. Redoan. de spol. Ecclesiæ. quest. 10. Lim. si debium fuisse voluntarium. Velut si constituit Concionatorem pro se, cui de suo debet mercedem solvere. Navar. lib. 4. tit. 30. l. 2. de predicat. Sac. Script. num. 23. & declaravit Conc. Trid. sess. 4. cap. 4. sub num. 5. vers. merces, quæ Predicator. Cavalier. dec. 462. num. 2. Bura. dec. 478. sub num. 3. vers. in qua etiam Zachias quest. 8. a num. 11. Idem dic, si debium fuit præscriptum.*

§. I.

Quædam dicatur Salarium competens?

10 Salarium competens dicitur, quod fuit a Lege, vel Principe constitutum, *cap. statum. de rescript. in 6. Menoch. de arbit. cas. 514. num. 4. & 5. Abb. in cap. quia plerique n. 33. de Imman. Ecclesiæ. Molina de Justit. & Jur. disp. 83.*

11 Est etiam salarium iustum, quod a Consuetudine fuit statutum. *L. licet C. locati L. quod si nolit. §. quia assilua ff. de edil. edic. Bart. in L. si certis annis n. 9. C. de pal. Mant. de tactis. lib. 5. tit. 2. num. 5. vers. item Locatio. Menoch. l. c. Surd. conf. 42. num. 13. Rota dec. 10. n. 15. par. 6. recent. Alden. ad Bura. dec. 508. n. 4. Rota coram Merlin. dec. 108. n. 1. Zachias de salario. qu. 9. n. 22.*

12 Sed quid si consuetudo fuit varia, & aliquando majus, aliquando minus salarium taxavit? Respondetur debere attendi salarium, quod longo tempore consuetum fuit aïis dati gl. in L. excepto. C. locati. Bart. in L. Magistratus. ff. ad municip. Gabr. de consuet. conclus. 1. num. 36. Zachias loc. cit. num. 31. quia nomine consuetudinis semper intelligitur, quæ per longum temporis spaium fuit introducta. *cap. Cumana. de consuet. Bart. in L. nemo est, qui nesciat. ff. de duob. reis. Abb. in cap. cum M. de consuet. Capic. dec. 163. l. yn. 3. quia consuetudines præsumuntur fæ conformare consuetudini loci contractus. L. quod si nolit. §. qui assilua. ff. de edil. edic. Jo. And. in reg. quomodo facit. de R. J. in 3. Titiaquel. de retrac. par. 1. §. 1. gl. 18. num. 37. Gabr. de consuet. conclus. 1. num. 5. Surd. de alim. tit. 4. quest. 23. num. 18. Et dicitur salarium Consuetum, quod ultimo loco datum fuit. Caroc. de locat. & conduct. quest. 5. Patrecl. expet. & annot. 99. Cyriac. controuv. 67. Zachias de salar. quest. 10. per tot. & Reconductus quis censetur pro eodem salario, quo sub prima vice fuit conductus, dummodo non adfint novationes, vel circa officium aucto, vel diminuto labore, vel circa personam magis idoneam, quæ tamen novationes non attenduntur, quando quis fuit reductus ad officium, cui est taxatum certum, & determinatum salarium. Mant. de tactis. lib. 3. tit. 9. num. 4. Zachias loc. cit. quest. 10. per tot. Surd. conf. 42. num. 10. & conf. 66. num. 6. Rota apud Seraph. acif. 65. Menoch. de arbit. cas. 223. Cyriac. controuv. 67. num. 49. Rota apud Merlin. decif. 108. nu.*

2. & decif. 162. & post Post. de manus. decif. 335. num. 3.

Quætes, quid si salarium a Lege, vel Principe taxatum sit adco tenue, ut ille, qui in eo servitio servit, vivere ex illo non possit, teneatur pro illo officium exercere, quamvis tempore suscepti officii fuerit competens, sed postmodum hoc superveniente caritate ita fuit factum incompetens, ut ex illo quis non possit vivere? Respondetur, in hoc casu Principem teneri illud augere, & si recuset, posse officialem petere incrementum, usque ad limites iusti pretii ab iis, ad quorum instantiam, & commodum officium exercet. Menoch. de arbit. cas. 514. a n. 12. qui id probat. 1. quia non teneatur officialis servare legem injustam, *cap. erit autem lex. 4. dist. 5. Thom. 1. 2. quest. 96. art. 4. Sylvest. in sum. ver. Lex. quest. 5. Suarez. de L. d. lib. 1. cap. 9. num. 14. Laym. moral. trac. 4. cap. 1. num. 4. Rota apud Post. post trac. de manus. dec. 335. num. 8. Secundo, quia esset absurdum, ut officialis, qui arietem suam in officio transigit, tandem cogereetur officium desercere, & medicare. Contrarium tamen, quod ninitum officialis non possit propria auctoritate sibi providere de salario competenti, modo supradicto, si Princeps illud augere recusat, defendit Zachias l. c. num. 6. vers. quibus tamen. ex Molina de Just. & Jur. disp. 83. col. 6. sub lit. D. quia Princeps plures invenies, qui pro eodem stipendio libenter servant in eodem ministerio, & ad rationes Menochii respondet. Ad 1. dicitur, quod quis teneatur servare legem etiam injustam in sui præjudicium, quando per pactum illi se obligavit. Cagnol. in L. contrahens. nu. 70. ff. de R. J. Castr. conf. 471. num. 1. lib. 1. & conf. 219. num. 2. vers. contractus autem. lib. 2. Rota dec. 415. num. 4. par. 1. recent. & contractus Legem ex conventionie accipiunt. *cap. contrahens. de R. J. in 6. L. contrahens. ff. sod. Surd. conf. 383. n. 6. Rota dec. 669. num. 4. par. 1. recent. & coram Seraph. dec. 787. n. 2. Ad secundum, esset majus absurdum idem fallere, ut fieret accipiendo plus, quam fuit conveniunt, & toleratur absurdum, ut majus absurdum evitetur. L. si ita vulneratus. §. quod si quis absterge. ff. ad L. A. L. quoties nihil ff. de R. J. Bart. in L. fuerit §. pastus. num. 1. ff. de his qui nos infam. & hæc lenientia videtur omnino tenenda, quam dæcndit etiam. Cyriac. controuv. 67. num. 46. qui citat Menoch. de arb. cas. 514. num. 16. Lucani de Penna in L. in sacris. 12. sub num. 21. vers. & sibi imputat. C. de proxim. factor. scrip. lib. 12.**

Quando vero nec lex, nec Princeps, nec statum, 14 nec consuetudo taxavit Salarium, tunc a Judice arbitrio suo taxatur. Bart. in L. Scio in fi. ff. de an. leg. Magon. d. c. Florent. 12. num. 18. Menoch. de arbit. cas. 514. num. 9. & cas. 223. Coccin. dec. 256. num. 3. Rota coram Merlin. dec. 108. num. 5. & dec. 128. num. 3. par. 4. divers. & aliæ apud Zachiam. de salar. quest. 9. num. 39. Judicis tamen arbitrium in taxando salarium regulari debet a jure. C. de Grassi. dec. 7. num. 6. & 7. & dec. 8. de sent. & re jud. Rotam coram Ludovici. dec. 465. num. 1. & idem in taxatione salarii debet fæ conformare cum dispositione juris, & 1. attendere ad qualitates personæ, quia non est rationabile, quod ignarus tantum habeat salarium, quantum doctus. Coccin. dec. 416. num. 1. Rota in Rom. Salarii. §. quod autem. & in Interamen. Mercedis. 1. Jul. 1644. coram Penningerio. 1. cum igitur. 2. debet considerari qualitas laborum. Gutierrez. de tuel. lib. 2. cap. 3. num. 46. Elcob. de ratioc. cap. 22. nu. 14. Surd. de alim. tit. 6. quest. 14. num. 21. quia salarium debet correspondere laboribus. L. Scio amicus. ff. de an. leg. Rota dec. 238. num. 5. & 291. num. 2. par. 1. recent. & coram Seraph. dec. 65. 3. debent considerari circumstantiæ temporum, ut eariaris annoz, & similia, & an officium requirebat totum hominem. Rota in Rom. mercedis. 26. Aprilis 1604. coram Merlino, quæ inter ejus impressas est. decif. 108. num. 6. 4. attendi debet qualitas officii, an illud afferat aliquem honorem, & extraordinaria emolumenta. Zachias. l. c. num. 50.

Salarium, quando sit augendum?

15 Cum salarium debeat proportionari laboribus, juxta d. L. Scio, Bald. in L. binos, num. 10. C. de Advoc. divers. Jud. Surd. conf. 42. n. 10. & conf. 66. num. 4. Rota dec. 156. num. 4. par. 5. recent. & coram Scraph. dec. 65. Zachias. l. c. quest. 11. num. 1. ideo aucto labore augendum erit salarium, & illo diminuto, diminuendum. L. fin. C. de Princ. agen. in reb. lib. 12. Bald. in L. edicta. C. de eden. Put. de syndic. ver. salar. cap. 1. num. 2. Mallrill. de magistr. lib. 1. cap. 21. num. 15. Menoch. de arbit. cap. 223. Gail. lib. 2. obs. 44. num. 8. Cytiac. controuv. 67. num. 46. Gratian. dec. March. 101. om. 1. Rota dec. 354. num. 4. & 5. par. 1. recent. & alie apud Zachiam. l. c. n. 2. & post trac. Post. de manu. decis. 335. num. 8. Hinc Advocato debetur majus salarium, si causa, cui patrocinatur, est magis difficilis, vel longius sine culpa Advocati protrahitur, sicut venit diminuendum, diminuto labore. Gratian. discept. for. cap. 56. num. 4. & 5. Bald. in d. L. edicta. Alsted. dec. 70. num. 3. Caval. commun. contra commun. lib. 1. quest. 288. sub nov. 9. Quod ampliatur, quoniam ab initio inter Clientem, & Advocatum de certo salario fuisse convenum; quia adhuc poterit ad instantiam Clientis diminuto labore diminui, & ad instantiam Advocati pro qualitate succi laboris augeri. L. 1. §. in honorariis. ff. de var. & extraord. cognit. Gratian. l. c. n. 3. vers. ad exemplum. Gutierrez. de juram. confirm. par. 1. cap. 53. n. 3. & alii apud Zachiam. l. c. n. 5. Idem proportionale dicendum ad officiales Officialibus.

16 Augmentum salarii eodem jure censetur, quo ipsum salarium, quia augmentum est ejusdem naturae, ac principale. Vinc. de Bianch. dec. 251. num. 5. Menoch. de pres. lib. 4. pres. 189. n. 157. Tiraquell. de retract. litig. §. 1. gl. 19. n. 59. Gratian. dec. Marchie. 213. n. 1. Boer. dec. 284. num. 2. Rota decis. 72. num. 4. & dec. 94. n. 3. par. 2. recent. Castr. conf. 8. sub nu. 2. vers. ad idem facti. lib. 1. Bald. conf. 407. num. 3. vers. cum ergo. Rota coram Burat. dec. 481. n. 3. quia augmentum dicitur accessorium. Surd. dec. 83. num. 10. Rota apud Zachiam. l. c. quest. 12. n. 2. & 3. accessorium vero sequitur naturam sui principalis, cap. accessorium de R. j. in 6. L. cum principalis. ff. cod. L. & ex diverso. §. 1. ubi Bart. ff. de rei vendit. nec debet diverso jure censeri, cap. cum in tua. De Decim. cap. cognovimus 12. quest. 2. L. cum fundus. in si. ff. de legat. 2. & regulatur secundum naturam sui principalis, cui accedit. Rota dec. 343. n. 6. post vol. 2. Farin. conf. crim. Honded. conf. 84. num. 67. lib. 2. & ita gaudet iisdem privilegiis juxta L. quod in rerum. §. si quis ff. de leg. 1. Bart. in L. si ita n. 4. ff. de leg. 2. Alex. conf. 278. n. 10. lib. 2. Dec. conf. 52. n. 51. lib. 1. Duran. de arte testan. tit. delegat. caus. 10. Menoch. conf. 97. num. 145. lib. 1. Neviz. conf. 71. n. 2. Surd. dec. 83. n. 11. Hinc hypothecato fundo censetur etiam hypothecatum illius augmentum. Decian. conf. 52. Zachias. l. c. n. 7. Hinc terminus prorogatus debitori ad solvendum intelligitur prorogatus cum omnibus qualitatibus, & penis oppositis in primo termino. Bart. in L. 1. §. & post operis ff. de nov. oper. nunt. Fel. in cap. praterea. col. 10. de sponsal. Blanc. de compromiss. qu. 7. n. 53. Jenson. ad statut. Urb. lib. 1. cap. 10. num. 66. Rota coram Burat. dec. 29. n. 21. & in Firmana execut. laud. 26. Jan. 1598. coram Card. Pamphil. Et exceptio rei judicate, quae obstat ratione rei principalis, obstat etiam ratione augmenti. L. si Titio. §. ususfructum. ff. de ususfr. Conclusio tamen limitatur, nisi militaret aliqua ratio diversificationis. Tiraquell. d. §. 1. gl. 18. num. 59. Surd. conf. 255. num. 24.

17 Sed quid si Officium, quod per unum exercebatur, duobus committatur, eritne salarium inter illos dividendum? Responderetur affirmative, quia cum salarium debeat juxta dicta correspondere labori, necessario sequitur, quod diviso labore etiam salarium dividi debeat. Put. de syndic. ver. salarium. cap. 5. Bart. in L. binos C. de Advoc. divers. Jud. juxta L. restituenda. C. de Advoc. divers. Jud. Bald. in d. L. binos. Capic. dec. 27. num. 20. Aloyd. de Lco. in L. §. n. 26. C. de po-

stul. Menoch. de arbit. cap. 223. num. 6. Zachias. de salar. quest. 13. per totam.

§. IV.

Quo tempore Salarium solvi debes.

Si salarium debetur ex dispositione Legis, vel statuti, solvi debet in principio officii, quia lex mitior est, & favorabilior, & debet late interpretari. Bart. in L. 1. §. Divus. ff. de var. & extraord. cogn. Tusc. litt. S. conclus. 10. n. 2. Zachias. l. c. quest. 14. n. 1. si vero debetur ex dispositione hominis, tunc, si operarius est talis, qui non potest operas prestare, nisi soluto prius salario, uti si artifex pauper promissit, constituere edificium pro certa mercede, tunc erit solvendum ab initio. L. qui insulam. §. eodem. ff. locati. L. si vero. §. ult. ff. mandati; quia praesumitur, ita conveniunt, ut ab initio solvantur. But. l. c. Lim. in cordibus, Sarroribus &c. quia quoad istos, inspecto onere, non est onerosa dilatio solvendi, nisi operarius officialis, qui quotidiano labore sibi victum quaerere quilibet die, quia tunc quotidie salarium effectivum. L. plenum. §. apud ff. de usu & habit. L. ejus artificis. ff. de oper. liberti. Bart. & Bald. in L. 2. C. de locato, & condacto. Maran. in spec. aur. par. 4. dist. 9. num. 197. Zach. l. c. nisi tamen inter partes fuerit convenum, quo tempore salarium solvi debeat, quia tunc conventioni standum est, cap. qualiter. de post. L. 1. §. si conveniat. ff. de post. Menoch. conf. 1. n. 226. Zachias l. c. n. 19. quia provisio hominis facit cessare provisionem Legis. Stephan. dec. 829. n. 3.

Debet etiam solvi ab initio, quando salarium non datur tantum pro laboribus, sed etiam pro oneribus, & expensis, veluti Judicibus, Rectoribus, Ambasciatoribus. Bart. l. c. & alii apud Zachiam. l. c. quae tamen omnia regulantur a consuetudine.

Quæres, an salarium debeatur a die, quo quis fuit ad aliquod officium promotus, vel electus, aut a die, quæ cepit officium exercere? videtur, quod debeatur a die, quo quis ad officium fuit electus. L. legatus. ff. de legat. l. qui mittitur. §. sed si extra partem ff. ex quib. caus. mai. Contrarium tamen videtur verius; quia salarium datur ratione laboris, qui non incipit a die exercitii. Bart. in L. 1. §. Divus. num. 6. ff. de var. & extraord. cognit. Auth. de Ambasciator. §. illud, ubi gl. in ver. cedentibus. Bart. in L. absent in §. si de donat. Bald. in L. sed & milites. ff. de excof. Tutor. Mallrill. de magistr. lib. cap. 21. num. 98. par. 1. A Ponte in tract. de post. Proreg. rit. de assens. reg. §. 6. num. 16. Put. de synd. in ver. electio Officialis. cap. 2. sub num. 2. vers. quia tales Officialis in ver. salarium. cap. 6. sub n. 7. Molfet. conf. 15. sub n. 17. quia Officialis non habetur pro electo, & creato, si non administrat. Bald. in d. L. sed & milites & DD. cit. Zach. de salar. quest. 15. a num. 14. Lim. si officialis discederet administrationem officium ex licentia, & permissione Principis, aut ob casum fortuitum, quia tunc consequetur salarium non secus, ac si actu officium administraret. L. hoc lege C. de prox. sac. scrib. lib. 12. Dec. conf. 70. col. ff. lib. 1. Bald. conf. 71. Cagnel. in L. diem functio. sub. n. 205. ff. de off. Ass. ff. Zachias. de salario. quest. 15. n. 24.

Quæres 2. an salarium debeatur etiam officialibus inferioribus? Responderetur: quod illis, quantum officium consistit in probitate scientie & intellectu, uti Advocatis, Doctoribus, & Judicibus, Ambasciatoribus, & Tutoribus, omnino debeat, illis vero, quorum officium consistit in corporis labore, non deberi, nisi pro ratione laboris. Zach. l. c. quest. 19. Bart. in L. 1. §. Divus. n. 5. & 7. ff. de var. & extraord. cogn. Capic. conf. 70. n. 7. & conf. 71. nu. 2. Surd. conf. 42. num. 2. vol. 1. Cagnol. in L. diem functio. n. 186. ff. de off. assessor. Fel. in cap. quam ref. col. penult. de Judicis. Odo. de restit. in integr. quest. 11. arr. 6. Caco. de loc. & cond. par. 2. rit. de Ambasciator. quest. 3. n. 1. quibus non tantum salarium debetur, sed etiam debent expensæ pro Medico, medicinis, & aliis &c. DD. cit. & Zach. l. c. n. 7. & 8. Elibar. de ratione. cap. 27. n. 12. Covar. var. ref. lib. 3. cap. 13. n. 8. Abb. in cap. 1. circa fin. de Cler. egrot. Dec. in cap. 1. de praebe. & in cap. significatum. cod. num. 7. Surd.

Surd. de alim. tit. 4. quest. 23. Sylvest. in sum. verb. familia §. 2. Capella Tholofana. dec. 269. n. 3. Molina. de iust. & iure disp. 493. n. 3. Laym. moral. lib. 5. trac. 5. cap. 3. num. 7. Diana par. 1. trac. 8. ref. 86. Leoncill. de privi. pauper. par. 2. privi. 361. n. 1. quia talis labor, & pecunia divisionem patitur. L. Seio Amico. ff. d. ann. leg.

§. V.

In quo moneta valore solvi debeat?

- 22 Salarium, si fuit promissum in certa moneta, puta in aureis, si illius valor mutatur salva bonitate intrinseca, est solvendum in eadem specie, scilicet in aureis, & ita si fuerunt promissi centum aurei, centum aurei sunt solvendi, non habita ratione augmenti, vel diminutionis valoris. Bart. in L. Paulus. ff. de solut. Cyriac. contrav. 261. n. 3. Beltram. ad Ludov. dec. 42. num. 6. Rota post Rota. Cenci. de censib. dec. 216. Zachias. de solar. quest. 16. per tot. nisi concurret mora debitoris, quia si mora concurret, diminutio valoris cedit damno morosi. L. quod te & L. vinum ff. si certi. petatur. Bart. in L. Paulus. 1. sub nu. 8. ff. de solut. vers. sed si in poneris. Socin. conf. 298. nu. 1. lib. 2. Abb. Brunus. de augm. & diminut. monet. sim. 1. sub n. 1. Thes. dec. 174. sub nu. 4. Gabr. de solut. conclus. 3. n. 1. Secaccia de camb. gl. 5. §. 2. nu. 148. Marc. var. ref. lib. 1. cap. 94. n. 15. Cancr. var. ref. lib. 2. cap. 6. de solut. Rota in Rom. seu Florentina. camb. 3. Jun. 1650. coram Card. Corrado, si veto mora efficitur ex parte creditoris, diminutio valoris monetæ cedet rei illius damno. L. illud. ubi gl. ff. de pericul. & commod. rei vend. L. item illa ff. de constit. pecun. L. si per emptorem. ff. de ad. empl. Si vero, qui conduxit operas, dixit, promitto salarium scutorum centum solvendum in tot pialtris; tunc si pialtrum valor fuit ausus, aut diminutus, solutio deberet quidem fieri in pialtris, sed non in numero centum, si eorum valor fuit diminutus, vel ausus. Invol. in L. Paulus. n. 2. ver. Item adde distil. ff. de solut. Covar. de numismat. §. un. cap. 7. coveis. 8. deacia de camb. §. 2. gl. 5. n. 188. Bertazol. de claus. claus. 30. gl. 9. n. 10. Menoch. conf. 258. n. 3. Lurea ec. Granat. 24. num. 9. Zachias l. c. n. 5. apud quem plures alii.

- 23 Si vero promissum fuit facta de certa specie pecuniæ addito valere, uti dicendo, promitto salarium centum scutorum aureorum, ad rationem Juliorum quindecim pro quolibet aureo, si tale scutum aureum esset moneta imaginaria, & non existeret, solutio esset faciendi juxta estimationem conventam tempore contractus. Bart. in d. L. Paulus. Scacia de camb. §. 2. gl. 5. num. 187. Brun. l. c. n. 5. sim. 8. si vero scutum aureum, non alia moneta in stipulatione deducta existeret, & plures repeterent specie differentes in valore, tunc deberet solvi illud scutum aureum, quod fuit promissum, licet fuisset minus valor, nulla habita ratione estimationis factæ Juliorum quindecim, quia diceretur illa estimatio facta ad differentiam alterius speciei scuti aurei. Surd. conf. 568. n. 15. Cephal. conf. 31. n. 6. Gratian. discept. for. cap. 417. a. n. 2. usque ad 15. Cyriac. contrav. 388. n. 14. Menoch. conf. 952. nu. 15. Boet. dec. 327. n. 3. Rota dec. 114. n. 5. par. 1. & dec. 49. n. 3. par. 3. & dec. 430. n. 2. par. 4. Recent. & alii apud Zachiam l. c. n. 7. nisi fuerit promissum salarium in scutis aureis ad rationem Juliorum tot; quia tunc moneta ipsa videtur esse in obligatione, & estimatio cadit super moneta, non autem super auro. Cephal. l. c. Gratian. ut supra, & Zachias l. c. n. 9.

- 24 Si vero fuit mutata moneta qualitas intrinseca, quæ consistit in pondere, & qualitate materię L. 2. C. de vet. numismat. Boet. dec. 327. nu. 13. Covar. de mut. mon. §. un. n. 2. vers. tertia conclusio. Tondus. quest. civil. lib. 2. cap. 1. n. 1. Lenth. de re Benef. quest. 39. n. 185. lib. 1. Rota coram Buratt. dec. 626. n. 4. & dec. 597. n. 2. par. 1. recent. solutio debet fieri de moneta antiqua, si repertur, si banna non obstant, alias de nova, ad valorem tamen antiquæ, quæ aderat tempore contractus, nulla habita ratione, an debitor fuerit in mora, vel non. Abb. in cap. quanto. sub n. 12. vers. venio ad secundum de iurejur. Socin. Jun. conf. 145. n. 94. vol. 1. Scacia l. c. n. 178. Natta conf. 302. nu.

1. Afflicti. dec. 90. n. 30. Surd. conf. 220. n. 3. Cyriac. contrav. 391. n. 21. Ludov. dec. 42. n. 1. ubi Beltram. n. 7. Zachias l. c. n. 12. Buratt. dec. 626. n. 3. Rota dec. 597. par. 1. & dec. 149. par. 2. recent.

Si vero salarium fuit taxatum a statuto in quantitate 25 de certa pecunie, tunc non attenditur valor monetæ de tempore conditi statuti, sed qui currit de tempore, quo officialis fuit conductus, nisi aliter observet consuetudo. Speculat. in tit. de oblig. & solut. §. nunc aliqua in fine. Brunus. de augmen. & diminut. mon. par. 1. particel. 7. n. 4. vers. item prædicta limitantur. Gabr. de solut. conclus. 5. n. 1. Millis. in repet. ver. pecunia §. pecunia, quæ debetur.

§. I V.

Salarium, an transmittatur?

Salarium debium Advocatis, dummodo non sitigno- 26 rantes, Doctores, Lectores, Iudices, Medicis, & Alloscoribus, transmittitur, si decedant officio non completo, & quidem integrum ad hæredes. L. qui operas. ff. locati. Bart. & DD. in L. si uno. §. cum quidam. ff. eod. & in L. diem fustulo. ubi Bart. Bald. Cast. & DD. ff. de off. affessor. & non tantum pro rata temporis, quo interfuerunt, sed pro toto anno; quia per illos non stetit, quo minus interfuerint. Bald. in L. t. C. de suffrag. gl. in d. L. 1. Divus & ibi Bart. n. 17. ff. de var. & extraord. cogn. Speculat. in tit. de solar. §. fin. Dec. conf. 70. per totum. Zachias. de solar. quest. 21. per tot. quo privilegio fruuntur etiam milites, qui in castris obierunt, & illis quidem non tantum pro tempore, quo fuerunt conducti, sed etiam pro sequenti anno. L. fin. C. de domest. & protel. lib. 12. dummodo sint milites graduati, quamvis hodierna consuetudo videatur contrarium observare.

Contrarium vero dicendum est de salario debito ope- 27 rariis, quia quoad illos promissio salarii fit in iuribus operum, quæ habet tacitam conditionem, si opere præstentur. Et quoad istos salarium tantum pro rata temporis, & laboris est solvendum. L. Seio ff. de an. leg. L. si uno. §. Item cum quidam. ff. locati. L. his scholaribus & L. penult. C. de erog. militi. lib. 2. Dec. conf. 70. per totum. Natta conf. 229. n. 1. Cephal. conf. 70. n. 4. & alii apud Zachiam l. c. n. 1. & 2.

Quæres, an operarius conductus ad centum tempus 28 pro certo salario, illud consequatur, ita ut transmittere possit, si suas operas non præstet? Respondetur, si causa, propter quam non fuerunt præstitæ operæ, proveniat ab ipso operario, & causa fuit necessaria, uti propter absentiam, aut infirmitatem, tunc lucratur salarium, ut transmittere possit, dummodo causa absentiæ sit iusta, quia absens ex iusta causa habetur pro presente, cap. ex parte 2. & cap. ad audientiam. de Cler. non resid. cap. un. eod. in 6. Navar. conf. 8. n. 2. de Cler. non resid. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 43. n. 3. Oddo. de res. sit. in integr. par. 1. quest. 5. art. 4. n. 3. & probatur ex L. militis. L. sed est. §. fin. L. si quæ militi. & L. qui mittuntur. ubi gl. in ver. militibus. ff. ex quib. caus. mat. si vero causa fuerit voluntaria, salarium non debetur pro tempore, quo opere non fuerunt præstitæ. Bald. in L. 2. & L. eadem. vers. quæ pote, sed famulus. C. locati. Bart. in L. 1. §. Divus. ff. de var. & extraord. cognit. Put. de syndic. vers. salarium cap. 3. vers. quod ego. sub nu. 3. luno tenebatur conductori ad interel. L. ex conducto. & L. si fundus. ff. locati. Zach. de solar. quest. 22.

Si vero causa proveniat a Conductore, & salarium 29 fuit promissum intuitu laborum, non debetur salarium, nisi pro labore præstito. Dec. conf. 70. col. 1. lib. 1. Surd. conf. 41. n. 10. Socin. sen. conf. 196 lib. 2. Rota dec. 191. n. 3. par. 1. recent. Zachias l. c. n. 4. si vero fuit simpliciter conductus pro certa mercede, & ex causa Conductoris opere non fuerunt præstitæ, operarius consequitur integrum salarium, pro tempore, pro quo fuit conductus, ac si realiter, & effective operas præstisset, dummodo ad omnem requisitionem fuerit paratus. L. qui operas. ff. locati. Bart. in L. 1. §. Divus. n. 1. ff. de var. & extraord. cogn. Buratt. dec. 5. n. 15. & dec. 79. n. 9. ubi Adden. n. 14. Cavalier. dec. 520. Rota dec. 839. par. 4. divers. & dec. 330. n. 3. par. 1. recent. Zachias l. c. num. 9. quia quando fiat per Con-
du-

ad hoc, quominus opere impleantur, habentur pro impletis. *L. Jure civili. ff. de condit. & demonstra. gl. in L. Juliani. §. si. ver. venenum. ff. ex quib. caus. mai. Alex. conf. 49. n. 2. vers. secundo. qua. lib. 2. Mani. de tacit. lib. 4. tit. 26. num. 25. Butan. dec. 5. num. 9. Zachias l. c. vers. nec tali. Non dicitur quidem operarius fuisse promptus ad omnem requisitionem Conductoris, si alteri se locavit. *L. sed addes. §. fin. ff. locati. Rota in Urbinal. salarii 10. Aprilis 1654. nisi esset in illis operariis, qui consueverunt, pluribus eodem tempore suum servitium impetiri, quia tunc non posset illis denegari salarii promissum, quales sunt etiam Medici, Procuratores &c.**

- 80 Quod si impedimentum, ne opere praestentur, procederet a reno, si impedimentum potuit removeri ab operario, & non fuit remotum, salarii non debetur pro tempore servitii non praestiti. *Rota in Urbinal. salarii. 26. Jun. 1652. coram Zarate & 20. Aprilis 1654. coram Albergo. 1. c. vers. non dicitur, quis impeditus, si impedimentum removere potest. Bart. in L. sed & si per Praetorem §. 2. ff. ex quib. caus. maj. Dec. in cap. cum fuero 3. notab. de appell. Capua. dec. 72. n. 7. per. 2. Menochi. de arbit. cas. 118. & conf. 110. n. 116. Zachias de sal. qu. 22. nu. 13. si vero impedimentum operarius removeri non potuit, sed tantum potuit removeri per Conductorem, salarii debetur, etiam pro tempore, quo operari non potuit. *L. item quater. §. exercitum. ff. de locato. & cond. Felin. in cap. ex transmissa. de prescrip. Alex. conf. 49. n. 5. lib. 2. Nata conf. 358. n. 6. Dec. in cap. seisciturus in ult. notab. de rescript. Afflic. dec. 49. n. 1. Lancellet. de attent. lre pend. cap. 4. in praf. cap. 489. Put. dec. 249. n. 3. lib. 3. Verall. dec. 72. n. 5. par. 2. Ludovil. dec. 501. n. 1. Butan. dec. 110. n. 4. Rota dec. 18. n. 10. per. 4. recent. & alii apud Zach. de saler. d. quest. 22. n. 13. Nisi tamen factum tunc impediens praestationem operum superveniret propter iniunctum Conductoris, aut operarii, quia tunc diceretur impedimentum evenisse culpa ejus, qui habet iniunctum, ita ut si iniuncta essent Conductoris, ille teneatur ad solvendum integrum salarii; si vero iniuncta esset operarii, ille teneatur ad interesse. *L. si merces. §. culpe. ff. locati. Bart. in L. eodem ferro. §. qui maximos. ff. de publican. Aciat. conf. 93. n. 4. Zach. l. c. n. 14.***

- 81 Si vero opere non praestantur ab casum fortuitum, ex parte operarii salarii debetur, juxta superius dicta, ubi fuit facta distinctio; si vero casus fortuitus se habet ex parte Conductoris, ille teneatur ad integrum salarii. Bene verum est, quod operarius, si habita notitia fortuiti casus poterat se alii locare, & noluit, & quando casus fortuitus fuit ex parte Conductoris, tunc non acquirit salarii, nisi pro tempore praestitii servitii, si vero non potuit se alii locare, integram mercedem consequitur. *Rebell. de oblig. just. par. 2. lib. 4. qu. 14. n. 15. Diana moral. par. 3. tract. 6. ref. 14.*

- 82 Sed quæres, quid si officialis suspenditur ab officio, deberetur illi salarii? Respondetur, quod si causa suspensionis fuit justa, salarii non debetur, si vero fuit injusta, & hoc apparet ex sententia, salarii debetur. *L. ex causa. ff. de re milit. Add. ad Capic. dec. 125.*

- 83 Quæres 2. an operarius conductus ad serviendum in certo loco, si reutit alibi servire, consequatur salarii? Respondetur affirmative, nisi concurrat causa contrarium suadens. Ratio est, quia per operarium non fletit, quominus operas praestaret. *L. sed addes. 21. §. cum quidam. ff. locati. Nata conf. 452. num. 2. Dec. conf. 70. n. 1. Nogerol. alleg. 33. a. n. 64. Rota coram Butan. dec. 5. nu. 13. & coram Caval. dec. 520. Zach. l. c. quest. 23.*

- 84 Salarii non debetur officiali falso, nisi salarii fuisset consuetum ratione personæ, & non laboris; quia nemo ex suo dolo debet reportare premium. *L. itaque fals. ff. de furt. L. si hereditaria ff. de negot. gest. Bart. in L. si quis legatum ff. de fals. Zachias. l. c. quest. 24. a. n. 2. & n. 11.*

- 85 Quæres 3. an salarii computetur in peculio castrensi, vel quasi, ita ut illud transmittatur, aut filius familias de illo possit disponere? Respondetur, esse peculium castrense, vel quasi, ut pluribus probat Zach. de salar. quest. 26. per totum. Paschal. de patr. poss. par. 1. cap. 3. sub nu. 3. Sylvest. in sum. ver. peculium. quest. 10. Mangili. de impus. quest. 29. a. n. 27. Caroc.

de locat. & condu. tit. de fruct. & lre expens. qu. 8. a. n. 49. Capella Tholof. dec. 10.

Quæres 4. quibus universim debeatur salarii, ut transmitti possit? Respondetur, quod debeatur Administratores publicis, & privatis, etiam voluntariis, si salarii fuit conventum, vel consuetum solvi. Item Advocatis, licet non fuerit conventum. Item Ambasciatoribus. Item Arbitris, & Arbitratoribus, Artificibus Mechanicis. Item Aduersariis, Bancheis, & depositariis improprie dictis, si depositum fuit factum in gratiam deponentis, & non depositarii, & est extrajudiciale. Item executoribus testamentariis, quando officium executionis habet tractum successuum, secus, si est momentaneum, quod brevi tempore expediri potest. Item familiaribus, si salarii fuit conventum, alias non, quia magnum premium est magnis viris servire. *Zachias. de salar. par. 2. qu. 67. n. 7. Item famulis, quod totum illis debetur, si ante tempus sine causa expelluntur. Paschal. de patr. pot. par. 4. cap. 6. n. 36. Zach. l. c. quest. 68. n. 12. Gubernatoribus, Judicibus, Magistris scientiarum, Medicis, metreticibus, militibus, Notariis, Nuntis, Curforibus, Nunciis, Oblecteribus, Prædicatoribus, Proxenis, Sacerdotibus pro celebratione Militarium, Tectibus pro expensis, Tuoribus, si sunt pauperes, aut ob datum passum, Vecturalibus, & Nautis, Venatoribus.*

Quæres 5. an Vicario ab Episcopo debeatur salarii, 37 etiam non conventum? Respondetur affirmative, ad quod tamen non tenetur successor Episcopi, sed tantum heredes illius, quia successor Episcopi, quamvis teneatur ad expensas necessarias antecessoris, non tenetur tamen ad voluntarias, quales sunt Vicarii, quem Episcopus habere non tenetur. *Gratian. disc. for. cap. 561. n. 18. Rota apud Zachiam. de salar. par. 2. quest. 90. per totum. Paris. de rescript. lib. 1. quest. 16. nu. 53. Barb. de potest. Episc. alleg. 54. nu. 179. quæ tamen omnia intelligi debent cum limitatione, quod non sit Diocesis magna, & insignis. Flor. var. qq. lib. 1. quest. 8. a. n. 4. Hoieda de Benef. incompar. par. 2. cap. 10. num. 9. aut Episcopus non sit juxta petitus, ut per se negotia, & controversias definire possit. *Gratian. l. c.**

Quæres 6. an salarii sit communicandum, seu 38 conferendum in societate? Respondetur, non esse communicandum in societate extra negotiationis, quia dicitur esse extra negotiationem. *Mani. de tacit. lib. 6. tit. 2. n. 9. gl. in L. si fratres. §. Papinianus. in verb. irritum. ff. pro socio. ubi Bald. fecus in societate omnium bonorum. Mani. de tacit. lib. 5. tit. 2. n. 7. Felici. de sociat. par. 12. n. 26. Giurba in consuet. Messan. cap. 1. gl. 3. cap. 1. n. 17. Caroc. de locat. & condu. par. 2. tit. de Medic. quest. 10. n. 3. Gutierrez. pract. qq. qu. 119. n. 7. Lupus. de donat. inter vir. & ux. §. 62. n. 18. Jos. Ludovic. de sociat. conclus. 6. illat. 10. Michalot. de fratrib. par. 2. cap. 26. n. 5. & plures, quos citat Zachias. de salar. quest. 31. par. 1. nu. 6. qui tamen contrariam defendit opinionem, qui citat pro se Mareseoti. lib. 1. var. ref. cap. 45. n. 14. & lib. 2. cap. 138. n. 33. Mascard. de prob. conclus. 148. n. 9. vol. 1. dummodo fuerit facta societas omnium bonorum adjecta illa dictione. & cetera. quæ dictio importat, quod & reliqua omnia. *L. ceterorum. ff. de P. S. L. 2. C. de hered. instit. fecus, si societas fuit facta simpliciter, non adjecta dictione. & cetera.**

§. VII.

An salarii computetur in legitimam, si proveniat ex officio quæsitæ pro patrem filio?

Dicendum, quod si officium reddit emolumenta per se ratione pecunie in illius emptione expensæ, emolumenta imputantur in legitimam, si officium de sui natura sit transmissibile; si vero non, quia emolumenta ejusmodi, tanquam provenientia ex pecunia paterna dicuntur profectitia. *Bart. in L. cum oportet. num. 3. & 4. C. de bon. que sibi. Specul. de jud. §. sequitur. vers. quid si alter filiorum. Crav. conf. 165. num. 2. lib. 1. Bart. in L. 1. §. nec castrense. num. 7. vers. fed quæro. ff. de collat. bon. Metlin. de legiti. lib. 2. tit. 2. quest. 24. num. 5. Zachias. de salar. quest. 32. si vero officium ultra emolumenta pecunie expensæ habeat etiam, alia,*

alia, quæ præstuntur ratione laboris, hæc non computantur in legitimam. Merlin. l. c. *quest.* 24. *num.* 4. quia hæc reputantur peculium quasi castrensē, aut adventitium, quæ in legitimam non imputantur. DD. in l. *quartum. ff. ad L. falc. Mangil. de impug. qu. 29. num.* 27.

40 Quæres, an saltem salarium relictum per legatum imputetur in legitimam, aut minuit legitimam? Conclusio est generalis, quod legata non deducuntur ante legitimam, nec illam minuit. L. *Scimus autem C. de inoffic. testam. Socin. jun. conf. 47. n. 3. lib. 2. Petrus de fideic. quest. 15. n. 6. Rol. conf. 65. nu. 30. lib. 1. Cravetta conf. 141. n. 4. Surd. conf. 132. n. 14. Petegri. de fideic. art. 36. n. 35. Gratian. *disse. for. cap. 751. n. 14. Zachias. de salar. quest. 33. n. 1. Rota dec. 620. n. 2. par. 4. recent. & post tract. Statil. de salu. interd. dec. 161. n. 1. etiam si essent legata pia, quæ filiorum legitimam minueri non possunt. Bart. in l. si quis ad declinandum n. 6. C. de Episc. & Cleric. Mangil. de impug. quest. 49. n. 63. Capolla conf. 85. n. 31. Ludovici dec. 539. n. 5. quia etiam legitima continet piam causam, & favorabilior sit quilibet pia causa. gl. in cap. fin. verb. non reddere 17. *quest.* 4. Lim. si legatum fuisset relictum famulis, quia illud si fuit relictum pro salario, & remuneratione laboris, minuit legitimam, & ante ipsam est deducendum, tanquam alienum. Alex. conf. 31. n. 1. *vers. propterea deducendum erit. lib. 4. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. quest. 10. sub n. 18. Petrus de fideicomm. quest. 16. n. 8. Cravetta conf. 141. n. 4. quia legatum factum ex causa remunerationis est quoddam compensatio laborum, seu salarii, & accedit nature contractus onerosi. L. *Attilius regulus. ff. de donat. L. sed & si 1. lege. §. consuluit. ff. de pet. hered. Menoch. de presum. lib. 3. pref. 29. n. 8. Rota dec. 292. n. 13. par. 5. recent.* Contrarium tamen sententiam est communiorē, fateatur Merlin. l. c. *Castil. in auth. unde si parent n. 7. & ibi Jas n. 15. C. de inoff. testam. Aym. conf. 165. n. 4. Bordin. de usufr. mulier. relictio. n. 95. Rota coram Seraph. dec. 416. n. 14. Zachias vero. d. quest. 33. n. 7. & 9. distinguunt inter legatum factum illi famulo, qui per consequendo suo salario, aut mercede, poterat judicialiter agere contra heredem, & inter illum, qui non poterat agere, ut quia salarii non fuit conventum, in primo casu legatum deducitur ante legitimam, tanquam debitum necessarium. L. *Papinianus §. quarta ff. de inoff. testam. DD. in l. Ex facto & in L. quoties. ff. de hered. instit. Bart. in l. 2. n. 3. C. si in fraud. par. Mant. de tacit. & ambig. lib. 21. tit. 4. n. 8. secus in posteriori casu, in quo legatum dicitur ex voluntaria causa factum, quod non potest impedire legitime deductionem. Castil. conf. 134. *num.* 2. Socin. conf. 148. col. si. lib. 1. Pinell. in l. 1. in 4. par. n. 76. C. de bon. mat. Covar. in cap. Raymundi. §. 10. nu. 9. de testamen. Seraph. dec. 416. n. 27.*****

41 Quæres 2. an acceptans legatum, in quo testator declarat salarii ipsi debitum esse compensandum cum legato, possit ultra legatum etiam salarii petere? Respondetur, quod non, quia acceptando tale legatum, videtur etiam acceptare, & approbare declarationem a testatore factam in ipso legato. Rota coram Seraphin. dec. 961. l. fin. §. fin. ubi Bart. de inoff. testam. Castil. in l. si cum dotem §. si pater. n. 31. ubi Alex. nu. 22. ff. *de matr. Mant. de consuet. lib. 10. lit. 2. num.* 166. *Zach. de salar. quest. 34. par. 1. quavis legatum esset minoris quantitas, quam salarii debitum. Surd. de alim. tit. 5. quest. 3. nu. 24. Et debitor dotans illam, qui debet, non censetur donare dotem, sed potius cum debito velle compensare. Bald. *resp. tract. de dote. par. 6. privil. 31. num.* 6. *Surd. de alim. tit. 6. quest. 1. n. 6. Menoch. de pref. lib. 3. pref. 24. & de arbit. cap. 2. vel 88. num.* 46. & alii apud Zach. l. c. *quest. 36. Anchar. conf. 7. n. 9. Costa de portione rata qu. 320. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quest. 17. n. 29. Sermo est de extraneo dotante, qui licet dotans presumatur donare. juxta L. *utitur. §. accedit. C. de ret. ux. act. Socin. conf. 191. num.* 11. *vol. 2. Ruin. conf. 65. nu. 3. vol. 3. Castil. conf. 211. num.* 2. *vol. 1. Negusant. de pignor. 2. par. princ. memb. 4. num.* 22. *Surd. conf. 196. num.* 26. *Bald. novel. in tract. de dote. par. 6. privil. 3. nu. 7. Simoncelli. de heret. lib. 1. tit. 2. n. 6. Cyriac. controver. 508. nu. 13. Rota dec. 70. num.* 2.**

par. 4. recent. Mant. de tacit. lib. 3. tit. 9. n. 18. quia hæc non procedunt, quædo ex circumstantiis eliditur præsumptio, & urgentissima est illa, quod dotans sit debitor dotæ, quod casu non presumitur donatio. L. cum de indebiti. ff. de probat. L. *Campamus. ff. de oper. liberti. Menoch. de pref. lib. 3. pref. 24. a n. 1. Surd. de alim. tit. 6. quest. 1. num.* 6. & omnis contraria præsumptio etiam erroris amplectenda est, ut donatio evincitur. gl. in L. generaliter. verb. *causa. ubi Bald. n. 5. C. de non nu. pecun. Dec. conf. 195. n. 2. Menoch. de arb. cap. 83. n. 46. & commun. DD. apud Zachiam. l. c. quest. 36. 8. & seqq.*

§. VIII.

Miscellanea de Salaris.

Quæres 1. an salarium veniat nomine alimentorum? Respondetur, quod si salarii tui relictum diviti, non comprehenditur sub nomine alimentorum, nec pro alimentis relictum fuisse presumitur. L. *legatum. ubi gl. C. de cap. dimitt. L. Titia. ff. de leg. 2. Surd. de alim. tit. 9. quest. 7. n. 15. Buratt. dec. 73. n. 6. Zachias de salar. par. 1. quest. 37. n. 8. secus, si legatum sub nomine salarii relictum pauperi, quia tale legatum, quocunque nomine relictum intelligitur factum pro alimentis. L. cum iis. §. si annuus. ff. de transact. Surd. de alim. tit. 2. quest. 12. *num.* 10. Covar. lib. 2. var. 22. cap. 9. c. l. fin. Et ideo fecit transactio super alimentis non valet sine interventu patris; juxta Fel. in cap. si diligenti nu. 5. de foro compet. Covar. in cap. *quævis. par. 2. §. 6. nu. 4. de pact. in 6. Menoch. de arbit. cap. 170. Surd. de alim. tit. 8. privil. 56. ita nec super salario, quia æquiparatorum eadem est dispositio, & iudicium. Rota apud Zachiam. quest. 37.**

Quæres 2. an salarium præbet iustum causam alienationis bonorum Ecclesiæ? Respondetur negative, sicut nec pupilli, qui debet solvi ex annuis redditibus, non vero ex alienatione bonorum, nisi annui redditus non essent sufficientes. gl. 1. in cap. 1. *ver. defens. de reb. Ecclesiæ non alien. in 6. Abb. in cap. nulli dec. Rota apud Zachiam. de salar. quest. 39. n. 3. & 5.*

Quæres 3. an salarium promissum, si opus terminetur intra certum tempus, debeatur, si fuit terminatum intra brevius tempus? Respondit est affirmativa, quia diligentia nemini debet esse damnosa, sed iustitiam. DD. apud Zach. l. c. *quest. 41. num.* 5. *Add. ad Capic. dec. 27. Capiblanca. de Jure Baron. privileg. 16. n. 53. Paschal. de patr. pot. par. 4. cap. 5. sub p. 4. vers. & si officiali. dummodo tamen opus fuerit relictum ad omnem perfectionem, ac si tantum temporis impendium fuisset, alias enim patia fuit non facere, vel non bene facere. L. 2. ff. de excus. Tutor. cap. 1. de translat. prelati. Felin. in cap. gravatum. n. 4. de off. Deleg. & in cap. illud. de rescriptis.*

Quæres 4. an de salario, quod succedit loco alimentorum, debeatur gabella? Respondit est negativa, sicut nec de alimentis solvitur. Thom. de collect. §. *subiiciunt. n. 25. & 32. Surd. de alim. tit. 8. privil. 91. secus, si non succedat pro alimentis. Zachias. l. c. qu. 44.*

Quæres 5. si salarium debetur forensi, an istententur contribuere collectæ, quæ imponitur pro solutione ipsius salarii ipsi debiti? Respondetur, quod non; quia forenses non possunt collectari ex defectu jurisdictionis, neque ratione personæ. Bart. in L. *libertus §. sola ratio. n. 1. ff. ad Municip. Fel. in cap. Ecclesiæ §. Alaria. nu. 76. vers. & hinc. de consuet. Guiterrez. var. 99. lib. 43. quest. 16. n. 20. Dec. conf. 285. n. 4. vers. comprobatur. Gibitil. de Jure immov. conclus. 2. n. 1. & alii apud Zach. l. c. nu. 7. ubi Rota.*

Quæres 6. an salarium famulorum in consensu aliorum Creditorum præferatur ceteris Creditoribus? Et dicendum præteriri. Felician. de consuet. 2. lib. 3. cap. 5. *num.* 12. Rota etiam Dumozeto. dec. 187. nu. 30. quia salarii veniunt nomine alimentorum. DD. apud Zachiam. l. c. par. 3. quest. 99. *nu.* 23. & 26. quia etto vera sit regula, quod prior in tempore sit prior in jure. L. qui prior. ff. de R. J. Gait. de credit. n. 1193. cap. 4. fallit tamen pluribus in casibus. 1. quando concurrunt creditores mercedum ex causa fluit, ut sunt Doctores, Advocati, Allessores, Ludimagistri, ad quorum favorem de jure fuit inducta hypo-

- thecca cum praelationis privilegio. *Gratian. difcept. for. cap. 267. xi. 17. Pafchal. de patr. pot. par. 4. cap. 6. num. 67. Gait. de credit. cap. 4. quest. 11. num. 2368. Zach. l. c. num. 23. Secundo, si concurrunt illi, qui conservantur res debitoris; nam etiam illi praefertuntur aliis, etiam auctorioribus habentibus hypothecam expressam generalem, & speciale, aut tamen anteriorem. *Gail. lib. 2. obs. 25. num. 8. Gait. l. c. num. 2010. & 2014. de alim. tit. 8. priv. lib. 62. num. 12. Gratian. difcept. for. cap. 670. Merlin. Pignicell. controuv. cap. 26. Mant. de tacit. lib. 11. tit. 23. Adden. ad Burat. dec. 62. num. 10. quales sunt Advocati, Procuratores, & alii, qui pro conservandis bonis patrocinantur. *Gratian. difcept. for. cap. 257. num. 17. Pafchal. de patr. pot. par. 4. cap. 6. num. 67. & alii apud Zachiam. l. c. num. 8. Tertio, quando concurrunt creditores ex causa alimentorum. Quarto, quando concurrunt pauperes, & miserabiles, ex privilegio *Pin. V. & Pauli V.* quod apud omnes Judices ordinarios servandum est. *Leonillus de priv. pauper. par. 2. priv. 32. Zachias. l. c. n. 28.****
- 48 Salarium, quod fuerit conventum, probatur tum ex confessione debitoris, five hae facta fuerit in contractu, five in testamento, five in apochia, five in precibus Principi portatis, five in iudicio, five extra, five etiam in litteris missis, recognitis manu scribentis. Item per testes, conciles, habiles tamen. Item praesumptione, & confecturis. Item juramento suppletorio. *Zachias. l. c. quest. 100. per totam. & quis ordo iudicij sit servandus in petitione salarii, videri potest apud Zach. de salar. par. 3.*
- 49 Quare 7. an salarium debeatur famulo conducto ad annum, si recedat ante annum? Dicendum, quod non. *Pafchal. de patr. pot. par. 4. cap. 6. num. 60.*
- 50 Salarium non debetur pueris, nisi expleto decimo quinto aetatis anno, & pueris, nisi completo duodecimo. *Ersgol. de regim. Aliphalice Christiane. par. 3. lib. 10. §. 5. de 22. Neque mulieribus, vel Camaribus, qui inferiunt minus, nisi aliter fuerit pactum. Ersgol. l. c. Prat. ad Pafchal. de patr. pot. par. 1. cap. 3. Gratian. difcept. for. cap. 189.*
- 51 Salarium dicitur, & est praescriptum, si in vita Praetuli non fuit petita solutio ultra duos annos, etiam post mortem ultra annum. *Zachias. de salar. quest. 105. num. 6. quod procedit in terminis statuti, & constitutionis particularis, aut consuetudinis particularis, quae se non extendunt extra locum, in quo ortum habuerunt. Capon. difcept. for. 109. secundum quod salarium praescribitur triennio. Capan. ad statum. Atedoli. lib. 2. cap. 419. num. 18. Flores de Mena. var. quest. lib. 1. quest. 8. §. 2. num. 38. Gratian. dec. Marchia. 53. num. 6. ad ex consuetudine particulari. Alias de iure communi non praescribitur nisi triginta annis; quia tantum requiritur in praescribendis actionibus. *L. ficut. & L. omnes. C. de praescript. triginta annorum. ubi gl. Bart. Bld. & alii apud Zachiam. l. c. num. 3. Aftick. dec. 245. num. 13. Titaquell. de retrac. §. 35. gl. 4. num. 41. Marefco. lib. 2. var. ref. cap. 67. num. 7. Gratian. difcept. for. cap. 2. num. 39.**
- 52 Salarium Capellani debetur debet, juxta solium Ecclesiae, cui inservit, nec attenditur solitum alium Ecclesiarum. *Rota dec. 414. num. 9. par. 1. recent. Bich. dec. 86. num. 17. Etiam non conventum debetur stante solito conduendi, & locandi operas. Alex. conf. 109. num. 2. lib. 6. Rum. conf. 138. num. lib. 1. Socin. conf. 196. num. 1. vers. quarto. lib. 2. Nana conf. 376. num. 4. Menoch. conf. 370. num. 6. Cynac. controuv. 76. num. 6. Mant. dec. 266. num. 1. Bich. dec. 67. num. 1. & in solium locandi inducitur, requiritur, quod bis locaverit. Item num. 2.*
- 53 Salarius non potest uti jure retentionis. *Gratian. difcept. for. cap. 56. num. 16. Socin. conf. 158. num. 28. Cravetta. conf. 148. Surt. conf. 183. num. 5. & alii apud Zachiam. de salar. par. 3. quest. 96. quia retentio est de jure prohibita. L. fin. C. commod. L. si non immetit. C. ex quib. caus. pign. tac. contrahat. Negul. de pignor. memb. 4. par. 5. num. 1. Surt. de alim. priv. lib. 62. num. 8. & tit. 19. quest. 32. num. 53. Garz. de expen. num. 16. Rota dec. 697. num. 2. vers. & id merito. par. 1. recent. quia nemo potest sibi jus dicere in causa propria. L. 1. ff. ne quis in propr. caus. Lim. 1. in scriptore, qui potest retinere librum a se scriptum, donec ei merces scripturae solvatur. gl. in L. si non fortem. §. si centum. ver. retinebit. ff. de cond. indeb. Garz. l. c. Caroc. de locat. rit. de expen. num. 58. vers. limitatur. Gutierrez. Can. quest. lib. 2. cap. 8. vers.*

& inducent. *Gratian. difcept. for. cap. 56. num. 15. & alii apud Zachiam. l. c. num. 41. non potest tamen retinere originale libri descripti. Maurus. de solut. cap. ult. num. 23. Lim. 2. in Nectario, qui potest retinere acta, & processum litis, donec ei mercedes solvantur. Fab. in C. lib. 2. tit. 8. de fin. 22. num. 1. Surt. dec. 50. num. 2. Boer. dec. 15. num. 4. Gail. lib. 2. obs. 12. num. 5. Gratian. difcept. for. cap. 56. num. 14. & cap. 618. num. 6. Lim. 3. in Nauta, & Vellorali, qui possunt retinere merces, donec illis salarium solvatur. Bald. in L. fin. ff. commod. Garz. l. c. cap. 1. num. 16. Caroc. de locat. rit. de expen. num. 59. Mant. de tacit. lib. 11. tit. 23. num. 6. vol. 1. Lim. 4. in fuoribus, fabris, & aliis artibus, & laboribus, qui possunt retinere vestes, donec merces sibi solvantur. Surt. de alim. tit. 8. priv. lib. 62. num. 4. Merlin. de pignor. lib. 3. tit. 11. quest. 5. num. 28. & alii apud Zachiam. l. c. num. 8. Lim. 5. in Marefco, qui equum curavit. Item in Depositario, si sit de illis, quibus merces debetur. Et in famulis pro solutione salarii. Item in Advocatis & Procuratoribus, juxta *Gail. obs. 17. num. 5. lib. 2. sed contrarium tenet communis apud Zachiam. Gratian. difcept. for. cap. 56. num. 14. Rota apud eundem Zachiam. l. c. num. 13. Porro, quando creditoribus competet retentio, haec non tantum competit ipsis, sed etiam eorum heredibus, imo & singularibus successoribus. Et creditor potest retinere rem debitoris, quantum creditum esset praescriptum. Caroc. de locat. par. 4. quest. 2. quest. 13. princ. num. 11. quia prohibita actio non est prohibita retentio. Giub. dec. 60. num. 5. Merba. de pign. lib. 1. quest. 15. num. 6. Et retentio tantum competit pro rata debiti, & non ultra. DD. communiter apud Zachiam. de salar. quest. 96. num. 20.**

Salarium indebitae solum reperi potest; enimvero id probet, quia habet praesumptionem juris contra se. *cap. qui conqueritur. ubi Abb. num. 3. de solut. Cynac. controuv. 263. Rota coram Coccin. dec. 95. num. 2. Gratian. difcept. for. cap. 569. num. 28. & debet probari, quod solvitur realiter, & cum effectu, nec sufficit illam probare per confessionem de recepto. Adden. ad Burat. dec. 592. num. 7. & ulterius debet probare, quod solutio fuerit indebita. Dec. conf. 94. num. 2. & quod per errorem, & ignorantem solvitur. *Zachias. l. c. quest. 97. num. 4. §. 6. Rota coram Burat. dec. 592. num. 3. ubi Adden. num. 6. Alex. conf. 83. num. 1. lib. 1. & non sufficit, quod solvitur per errorem juris, sed debet probare, quod solvitur per errorem facti. Dummmodo tamen solutio non fuerit facta a minore, vel rustico, qui possunt repetere, licet solvitur per errorem juris. L. regula. ff. de Jur. & facti. Ignor. Gomez. 10. 2. var. ref. cap. 12. num. 16. Fontanella. de pass. nupt. conclus. 4. gl. 7. a. num. 18.**

Quare ultimus, quis ordo sit servandus, quando plures Creditores concurrunt contra bona communia debitoris? Dicendum, Priorum in tempora esse potiorum in jure. *L. qui prior. ff. de R. J. L. qui fundum. C. qui potior. in pign. Negul. de pign. par. 5. memb. 2. num. 1. & 5. Dec. conf. 689. num. 1. Gait. de credit. num. 1193. cap. 4. Zachias. de salar. quest. 99. per totam. Rota dec. 34. num. 1. & dec. 303. num. 3. par. 4. & dec. 174. num. 3. par. 6. recent. L. 1. cum concurrunt creditores mercedis ex causa studii, uti Judices, Doctores, Advocati, Alescolles, Ludimagistri, & similes, ad quantamvis favorem inducitur a Legi recta hypotheca cum privilegio praetationis. *Bart. Socin. in Angel. Socin. jun. §. alii. in L. 1. ff. sol. matr. Barb. in L. 1. par. 7. num. 25. vers. & inferius. ff. sol. matr. Gratian. difcept. for. cap. 267. num. 17. Lim. 2. quando concurrunt creditores ex causa conservacionis reum debitoris, qui praeferti debent illis creditoribus anterioribus, habentibus expressam hypothecam generalem, vel speciale, vel faciam anteriorem. *Barb. l. c. par. 6. num. 12. Gail. lib. 2. obs. 25. num. 8. Gait. l. c. num. 2010. Surt. de alim. tit. 8. priv. lib. 62. num. 12. Gratian. difcept. for. cap. 670. num. 8. & 9. Mant. de tacit. lib. 11. tit. 23. num. 1. Merlin. Pignicell. controuv. cap. 26. num. 1. Vinc. de Franc. dec. 97. num. 1. Adden. ad Burat. dec. 62. num. 10. Hinc Advocati, Procuratores, & alii, qui pro conservandis, seu recuperandis bonis patrocinium praestiterunt, honoraria sua consequi debent ante omnes creditores, expressam etiam, & speciale hypothecam habentes. *Bart. in L. interduci. num. 4. ff. qui potior. in pign. Gratian. difcept. for. cap. 257. num. 17. Pafchal.****

SALVIANUM INTERDICTUM.

Praxis Salviani interdicti?

de patr. pot. par. 4. cap. 6. num. 67. Amat. var. ref. lib. 1. ref. 3. num. 10. Rota apud Zach. l. c. num. 8. Afflic. dec. 339. num. 1. & 2. Petteg. de fidei. art. 50. n. 9. & 12. Rota coram Scraph. dec. 925. n. 3. & coram Ludovif. dec. 197. Imo pro folutione ejusmodi honorarium potest deveniri ad alienationem bonorum fidei commiffariorum, in quorum defenfione, aut recuperatione Advocati partium patronum praefiterunt, quoniam ex tali patrocinio non emanaverit fententia favorabilis. Scraph. dec. 925. Beltram. ad Ludovif. dec. 197. num. 6. quia qui defendit bona, & liberavit, ceteras nolefcitas, & perfecutiones temerarium, lucrum dicitur autillie. cap. veniens. 1. de teftib. L. si quis obligatione. ff. de R. J. Specul. de ufur. in fi. Ita etiam falaria debita exactoribus pro exigendis creditis de funt deducenda primo loco in concursu Creditorum ex bonis debitoris, cum praelatione: quia pec Exactorum laborem falvum remanet partimonia debitoris, ex quo creditores fatisfactionem confequuntur. Fab. in C. lib. 8. tit. 8. defin. 7. Carleval. de Jud. to. 2. diff. 32. n. 4. Ita Adminiftraiores, Tutores, Curatores, quibus pro rebus adminiftrandis falarium fuit conftitutum, poffunt illud confequi in concursu aliorum creditorum cum praelationis privilegio. Melin. de pignor. lib. 3. tit. 1. quaeft. 5. n. 30. Ita Cufodes animarum concurrent cum anterioritatis privilegio pro confequenda eorum mercede. Item Cufodes fructuum, & aliarum rerum. Meguf. de pignor. memb. 3. par. 6. n. 14. Menoch. de recuper. poff. ref. remed. 11. n. 8. Alcia. de praefumpt. reg. 1. praef. 13. Gig. de poff. quaeft. 39. n. 10. Nana conf. 536. a. n. 8. vol. 3. Caroc. de locat. & condue. par. 5. tit. de difformit. quaeft. 5. n. 4. fol. 260. Gai. de creditor. cap. 4. quaeft. 11. n. 1558. Ita eodem privilegio fructuum Inftitutores, qui in rebus apothecarum, & negotiorum, quibus fuerunt praepofiti, anteponuntur pro fua mercede aliis creditoribus. Amat. Rodriguez. de concursu. & privileg. credit. par. 1. art. 3. n. 26. Gai. de creditor. in append. cap. 4. num. 123. Zach. loc. c. num. 17. u/que ad 22.

56 Ita artifices, & operarii omnes in rebus, in quibus fuam operam impendunt, habent privilegium, ut ex eis primo loco deducatur eorum merces, & quod reliquum eft, aliis Creditoribus diftribuantur, veluti fabrilatores, marcefcaldi, fciptores, & alii. Merlin. l. c. n. 25. & feq. Surd. de alim. tit. 8. privileg. 62. num. 12. & alii apud Zachariam. l. c. n. 32.

57 Liuiti. confufio praeterea, quando concurrunt creditor ex caufa alimentorum, qui praefertunt prioribus creditoribus. Felician. de cenfib. to. 2. lib. 3. cap. 5. num. 12. Rodriguez. de concursu creditor. par. 1. art. 3. num. 19. Carleval. de Jud. to. 2. lib. 1. diff. 29. num. 2. quales funt Medici, quorum opera ad fuffentationem corporis humani eft neceffaria, & ideo ratione operae praefertunt ad curandum infirmum ceteris creditoribus praefertuntur. L. refiftenda. ubi Bald. & Salic. C. de petit. hered. Mastrill. dec. 10. num. 10. Carleval. de Jud. to. 2. lib. 1. tit. 3. diff. 29. num. 7. Et inter hos connumerantur etiam famuli fecundum aliquos, qui debitori fuerunt famulati, ita ut ceteris creditoribus pro eorum falario praefertantur. Felician. de cenfib. to. 2. lib. 3. cap. 5. num. 12. verf. fed eximiam. Latrea eandem fententiam tenet in parte. dec. Grunat. 85. num. 4. & 6. Carleval. l. c. diff. 29. num. 13. Rota in 5. Sever. dot. 4. Matij. 1650. coram Unnocto, qua eff. dec. 187. num. 30. quia falarii famulorum veniunt nomine alimentorum, in ianum ut is, qui ad preftanda alimenta obligatus reperitur, providere teneatur alimentario de famulis, eique falarium folvere, fi perfone alimentariae qualitas id requirit. gl. id. illud quoque addum. verb. onera. ubi Bart. num. 3. auth. de non elig. feqund. num. Abb. in cap. quanto. num. 4. de cenfib. Lupus in cap. per veftras. 3. notab. num. 2. verf. ad hoc eff. textus. & in recepti. rubr. de donat. inter vir. & uxor. §. 68. num. 6. Borgnin. de usufructu. mulier. relic. num. 27. Gramma. decif. 113. num. 29. Surd. de alim. tit. 4. quaeft. 24. n. 9. Zach. l. c. num. 27.

Salvianum interdictum eft remedium ad difpofcendae poffeffionis. Abb. in cap. pafforalis. fub. num. 11. de cauf. poffeff. & propriet. Menoch. de adifpofc. poffeff. rem. 3. num. 5. Statil. de Salvo. interd. in fpectu. 1. n. 5. cap. 1. ubi DD. text. in §. interdictum quoque. in fpectu. de interd. aliud eft directum, aliud utile: Directum datur Locatori pro rebus Coloni in praedium illatis. Utile vero datur pro rebus Inquilini, quod competit etiam culibet creditori hypothecario. L. 1. ubi gl. C. de precar. & Salvo. interd. Bart. in L. 1. ff. cod. Neguf. de pignor. memb. 4. par. 2. num. 133. Menoch. d. rem. 3. n. 18. Thefaur. dec. 176. n. 1. & 2. qualiter vero in Iudicio Salviani fit procedendum, vide apud Statil. l. c. cap. 2. 3. & 4.

Salvianum interdictum non competit, nifi probatis extremis, fcilicet poffeffionis debitoris, & Rei conventi una cum credito hypothecario. Angel. in §. item ferviana. in fpectu. de alt. Rel. conf. 14. num. 13. lib. 11. Rota dec. 294. num. 1. & 3. par. 1. recent. Merlin. dec. 77. num. 1. vide Menoch. de remed. 3. n. 160. feqq. lae Conciol. alleg. for. 48. n. 1. quia cum non conflata de hypotheca, Salvianum non interit; nec hypotheca fuper re aliena cadere potest. L. 1. ff. de pignor. Bart. in L. 1. n. 2. ff. de Salvo. interd. & in L. in princ. C. de precar. Neguf. de pignor. memb. 3. par. 8. n. 19. verf. 2. Surd. conf. 31. n. 11. Scraph. dec. 579. n. 1. Rota dec. 9. n. 4. & dec. 31. n. 3. poff. Statil. de Salvo. interd. Merlin. dec. 78. n. 1. Et ita pro fidei commiffa particulari datur Salvianum probatis extremis. L. 2. C. commun. de legat. & DD. in L. 1. ff. de leg. 1. Gabr. conf. 46. num. 19. lib. 1. Vivius dec. 395. Migon. decif. Lucen. 99. Rota dec. 176. num. 1. poff. trac. Statil. de Salvo. extrema vero funt exiftentia fidei commiffum, & quod res, ad quam pertinet immiffio, fuerit in bonis fidei committentis, & illius rei identica. juxta Peregrin. de fideicom. art. 43. & 44. per tot. Merlin. dec. 186. n. 1. & 2.

Salvianum non habet locum, ubi cum credito non adest hypotheca. Natta conf. 474. n. 33. Corn. conf. 190. n. 2. lib. 1. Conciol. d. alleg. 48. an. 1. Merlin. dec. 487. n. 1. hinc non habet locum in fundo dotis, qui non potest hypothecari. arg. L. fin. C. de reb. alien. non alien. L. un. §. cum lex. C. de rei ux. aff. Neguf. de pignor. memb. 2. par. 2. Surd. de alim. tit. 8. privileg. 36. num. 2. Rota apud Marefcot. lib. 2. var. ref. cap. 117. n. 3. & huc debent probari, Et anterior poffeffio debitoris, & pofterior rei conventi. ut fupra.

Salvianum interdictum non aufert poffeffionem, quia ex illo immiffus non fibi poffidet, fed pro debitori. Bart. in L. ab emptione. 8. ff. de poff. Surd. conf. 481. n. 14. Merlin. dec. 487. n. 5. nec transfert dominium, fed nudam detentionem. Merlin. l. c. num. 6. & Merlin. de pignor. lib. 3. tit. 2. quaeft. 80.

Salvianum interdictum competit etiam contra tertios poffeffores. Rota apud Mant. dec. 68. num. 2. & apud Merlin. dec. 624. n. 3. & poff. Statil. de Salvo. interd. in Romana Salviani. 20. Novembris, & Decembris 1650. coram Merlino. Competit etiam Locatori non tam pro rebus exprefse, fed etiam tacite obligatis, uti pro inventis & illatis. Marefcot. var. ref. lib. 2. cap. 118. an. 1. & per tot. ubi plures ampliationes, & limitationes. Menoch. de adifpofc. rem. 3. n. 33.

Salvianum interdictum competit pro alimentis uxori etiam contra tertios poffeffores, quia in alimentis debitis uxori proportionabiliter ad dotem, feu fructus dotis, uxor habet hypothecam legalem, quae competit pro dote. L. affiduis. C. qui prior. in pignor. habent. L. unica. 2. §. & ut plenius. C. de rei ux. aff. Alex. in L. cum dotem. §. fin. autem. n. 11. ff. fol. matrim. Guicercz. de juram. confr. par. 1. quaeft. 46. num. 5. quae procedunt, ram conftante, quam foluto matrimonio. Berous. conf. 52. n. 13. lib. 2. Burfat. conf. 120. n. 38. Neguf. de pignor. memb. 4. par. 2. n. 50. & 51. Statil. de Salvo. interd. in fpectu. 3. cap. 4. n. 170. Surd. de alim. tit. 6. privileg. 49. n. 8. in fpectu. Bich. decif. 250. n. 41. & feq. Bald. novel. de dote. par. 6. privileg. 7. Campeg. de dote. par. 2. fub n. 2. Afflic. dec. 10. num. 3.

7 Sed quid, si mulier nullam aulit dotem, habebitne hypotheccam, & ideo etiam interdicitur Salvianum? Respondetur, quod si agatur de alimentis constante matrimonio, habere locum Salvianum interdicitum, quia maritus tenetur alere uxorem, etiamsi nulla dos fuerit promissa, aut data. Innoc. in cap. per vestras. de donat. inter vir. & ux. Bald. in L. pro meritis. in fi. C. de iure dot. & in L. si constante num. 103. ff. sol. matrim. Alex. conf. 56. nu. 6. lib. 4. Pont. de alim. cap. 14. num. 5. Guido P. p. dec. 439. numer. 1. Stail. de Salvian. interdict. in spec. 2. cap. 4. num. 172. si vero dos fuit promissa, & non soluta; & tunc distinguere debet, sicut Suid. de alim. tit. 7. quest. 17. per tot. ubi late, quod si uxor partem dotis promissit, non solvit, non tenetur illam alere, quinvis partem solvisset. Bald. in L. insulam. §. usuras. ff. sol. matrim. ubi Caltr. nu. 2. Lupus in cap. per vestras. 3. notab. col. 3. vers. & hoc non solum. de donat. inter vir. & ux. teneatur tamen pro rata dos accepta alere, quia eadem est ratio partis quoad partem, quod est totius quoad totum. L. que de tota. ff. de rei venalit. sicut etiam emptor licet de rigore juris nihil lucratur de fructibus rei empti, nisi totum pretium solverit, tamen acquitate, autem fructus pertinent ad emptorem pro rata pretii soluti. Bart. in L. Julianus. §. offerri. ff. de al. empt. vers. quarto. Dec. conf. 119. numer. 2. in fi. & plures apud Natam. conf. 384. num. 10. Suid. l. c. num. 7. Covar. lib. 3. var. res. cap. 4. vers. quinto. Tanto magis cum maritus uxorem, que non solvit dotem, possit expellere domo. Iuxta L. fin. C. ad Pellician. Bald. in L. si donaturus. §. 1. de donat. ob conf. Bald. Hostien. Socin. & alii apud Suid. l. c. numer. 11. Lim. si mulier, seu uxor solvit, quidquid potuit, quia habet privilegium, quod non tenetur ultra, quam facere possit. L. ex de. vers. ubi Bart. & alii. ff. sol. matrim. quo casu expelli non potest, sed alenda est. Suid. l. c. numer. 28. & 29. nisi tamen mulier dolose dotem promissit, quam sciebat, se non posse solvere; quia tunc propter dolum amittitur hoc privilegium. L. etiam. §. licet. ff. sol. matrim. & L. penult. de iure dot. Lupus in d. cap. per vestras. Lim. 2. si dos non fuit promissa ab uxore, sed a patre, vel fratre, vel alio extraneo; quia tunc; si isti sunt in mora solvendi, tenetur tamen maritus uxorem alere. Corncl. conf. 145. col. 4. vers. nec refragatur. vol. 2. ex duplici ratione. Prima, quia maritus habet ad rem contra Patrem, aut fratrem, aut extraneum, qui dotem promissit, & ideo videtur dotem ipsam habere. L. nemo videtur ff. de in integr. restit. L. rem in bonis ff. de acquir. rer. domin. & L. qui alimoniam habet. ff. de R. i. §. secunda, quia negligentia mariti, vel culpa commissa circa executionem dotis non debet uxori nocere. Suid. l. c. num. 32. & 33. Quinvis Bald. in L. quod in uxorem. num. 10. C. de negot. gest. teneat alimenta non deberi uxori, si dos non fuit soluta, si ve luez debeatur ab ipso, si ve a patre, fratre, vel alio extraneo. Abi etiam Caltr. numer. 4. & Alex. num. 3. & tenent multi, adeo ut Suid. l. c. num. 35. hanc communem existimant; nisi tamen pater non esset solvendo, in utraque sententia deberentur alimenta. L. penult. ff. de iure dot. L. ex diverso. ff. sol. matrim. & inopia patris non debet nocere filie, vel maritus etiam deo filia uxorem retinere in obsequio suo; quia tunc illam alere tenetur, quia tenetur quis alere, quem habet in obsequio. L. in rebus. 6. possunt. ff. commod. L. seroi. §. quas impensas. ff. de adil. ead. Abb. conf. 85. num. 6. vol. 2. Bart. in L. quod uxorem. & alii apud Suid. l. c. num. 37. & 38. Imo Covarruv. in epitom. de sponsal. p. 2. cap. 7. in princ. num. 2. defendit; quod uxor ob dotem non solutam, non possit & domo expelli.

8 Salvianum competit emptori census, non solum super re censita, sed etiam super re subrogata in locum rei censitae. Bich. dec. 310. num. 15. Ladovil. decis. 60. nu. 1. Cenf. de censu. p. 2. cap. 1. quest. 5. art. 9. num. 15. in mea impress. Competit etiam donatario super consecratione rei donatae. Rota dec. 18. nu. 7. & seq. coram Reverend. Urgellen. & dec. 539. num. 1. par. 4. & dec. 308. nu. 3. par. 5. recent. apud Bich. dec. 136. nu. 15.

9 Salvianum denegatur creditoribus pretiorum. L. 2. ff. qui prior. in pign. hab. M. tit. dec. 69. numer. 1. Rota post trac. Stail. de Salvian. interdict. dec. 744. num. 11. & dec. 176. nu. 6. Bich. dec. 10. num. 1. neque datur possidenti;

quia est remedium adipiscendae. Bich. dec. 156. num. 13. ubi Bec. conf. 89. nu. 15. Suid. conf. 191. nu. 12. nisi possideat tantum silete, uti per consilium. qui nunc Salvianum habet locum dando possessionem veram. Stail. de Salv. in spec. 1. cap. 2. num. 1009. Bart. in L. siis, qui pro emptore. nu. 70. ff. de usup.

Salvianum & actio hypotheccaria possunt in eodem libello alternatim intentari, petendo impensionem ad effectum sibi satisfaciendi ex fructibus, quocumque proprio Salviani, aut mediante bonorum distractione, quod est proprium hypotheccarum, & parte non opponente possit, utinam in eodem libello cumulari, non secus, ac peritorium, quod importat hypotheccam, & actio florum, quod importat Salvianum. Scapuc. de Salv. interdict. lib. 1. quest. 21. num. 5. Negul. de pignor. 3. memb. par. 8. num. 26. vers. & talis libellus. Menoch. de adipisc. rem. 3. nu. mer. 162. Rota dec. 45. num. 3. par. 1. auct. vide Catd. Anton. de Luca in schol. ad Gratian. dec. Marchia. 208. num. 8. & poterit Iudex, sequendo alternativam libelli alternativam pronuntiare. Bart. in L. ut fundus. ff. commun. dividun. & in L. Prator edixit. §. quod autem. ff. de injur. Grammat. dec. 68. num. 1. Bich. dec. 250. num. 48. & 49. quia Salvianum & actio hypotheccaria non sunt inter se contrariae, sed tantum diversa. Alex. conf. 96. num. 10. lib. 4. Rota coram Reverendissimo Ugall. dec. 109. nu. 4. Bich. l. c. num. 50.

Salvianum non competit, nisi creditum actoris sit in aliqua quantitate certum, ac liquidum, ad effectum, ut reus convectus per obligationem dictae quantitates sententiam contrariam preveniat, & e iure possit. Stail. de Salv. in spec. 5. cap. 1. num. 11. Rota dec. 348. num. 1. apud Mullin. dec. 688. nu. 4. Bich. dec. 497. num. 14. quia iuxta Stail. l. c. Salvianum interdicitum tollitur per obligationem debiti a Reo creditum siletam. L. Paulus. in fi. ff. quib. mod. pign. vel hypoec. solv. Rol. conf. 14. num. 9. & 10. lib. 1. Menoch. de adipisc. rem. 3. num. 181. Gratian. dec. Marchia. dec. 208. num. 1. Rota dec. 269. num. 1. par. 1. & in Rom. Salvian. interdict. coram Pennia. 19. Novembr. 1593. quo casu quilibet, etiam extraneus habet ius offerendi, quia creditum non interest, an a debito, vel alio satisfiat, & quilibet potest pro alio solvere. L. solatione. L. qui decem. §. 1. de solut. Bart. & Bald. in L. oblationem. C. de solut. Berous. conf. 46. num. 5. vol. 2. Suid. dec. 174. numer. 27. H. indec. conf. 19. num. 9. lib. 1. & alii apud Stail. l. c. num. 12. & 13. praequam in materia feudali, & emphyteutica, in qua ultra solutionem, vel obligationem requiritur recognitio domini directi. Nata conf. 194. nu. 8. Titag. de retrac. lignas. §. 1. gl. 9. numer. 258. Negul. de pign. memb. 3. par. 5. num. 43. Corbul. de caus. privar. ob non solut. Caus. limit. 7. num. 2. & diximus in verb. debitor. num. 12.

Salvianum non admittit exceptiones requirentes altiorcm indaginem. Rota dec. 559. num. 3. par. 1. recent. & dec. 94. num. 10. apud Bich. dec. 415. num. 8. Suid. conf. 4. num. 36. H. indec. conf. 21. nu. 26. lib. 1. Nata conf. 532. num. 9. Sacramento, de reddit. Eccl. par. 3. cap. 2. nu. 22. Menoch. de adipisc. rem. 3. num. 180. & alii apud Stail. de Salv. in spec. 2. cap. 2. nu. 42. quia Salvianum est iudicium postulatorum, in quo proceditur summarie; in quo neque admiittitur excessus. B. l. in L. clarum. n. 1. C. de verit. prest. Negul. de pign. memb. 1. par. 8. nu. 28. Thel. dec. 52. nu. 1. & exceptio altiorcm requirens indaginem non tantum non admittitur, quando agitur ad effectum immittendi in possessionem, sed neque, si agatur ad restitutionem possessionis. Stail. l. c. n. 47.

Salvianum, si fuit intentatum contra emptorem, potest esse emptor finisli Salviano agere contra possessorem bonorum venditoris pro liberatione a molestiis, & actio pro liberatione a molestiis competi statim, ac sumi illux, ut res libera tradatur. Suid. conf. 36. num. 23. Rota divers. dec. 586. num. 6. par. 1. & dec. 337. num. 5. par. 5. recent. Bich. dec. 331. num. 1. & 2. & possit emptor statim post laram contra suam sententiam aliam obtinere contra possessores bonorum venditoris, absque novo libello, vel instantia, parte non opponente. Quiba dec. 17. num. 20. qui citat Cagnol. M. tit. & alios. Bich. l. c. num. 3.

Salvianum non competit, nec immisso in possessionem ex illo, ex probatione crediti in genere, sed debet constare de illius specifica, & determinata quantitate. Rol. conf. 14. n. 13. lib. 1. Gratian. decis. 744. par. 4.

22. *num.* 1. Statil. de *Salvo. inpest.* 1. cap. 5. *nu.* 2. apud quem Rota dec. 203. n. 1. coram Mellino. Rot. dec. 743. *num.* 9. par. 3. & dec. 609. *sub num.* 1. & 4. par. 4. dec. 576. *num.* 2. par. 5. recent. Bich. dec. 183. *num.* 4. neque datur iurmissio, nisi ad effectum satisfaciendi ex fructibus. Bich. d. dec. 250. *nu.* 45. neque fementie illius executio retardatur per exceptionem crediti illiquidi, & requiritur altiorum indaginem. Bich. dec. 258. *nu.* 27. & in hoc iudicio rejicitur exceptio fideicommissi, si ultimus status sit pro libertate bonorum. Bich. dec. 496. *num.* 15.

SALVUS CONDUCTUS.

Praxis Salvus Conductus.

1. Salvus Conductus conceditur a solo Principe, ita, ut Iudex non possit illud concedere bannitis, exulibus, vel confisatis. Menoch. de *arbitr.* *caf.* 336. *num.* 23. *vers. cum solus.* Cephal. *conf.* 304. *nu.* 103. *lib.* 3. *Farin. de carcer. & carceratis.* *quest.* 29. n. 79. & 102. Guaz. ad *defens.* Reor. *defens.* 12. cap. 1. *nu.* 58. *vers. sed solus.* Cabal. *res. crim. caf.* 50. *Giurba conf.* 80. n. 15. Calvin. de *equit. lib.* 2. cap. 106. *num.* 7. Capic. Latio dec. 105. *num.* 6. par. 1. Conciol. *ref. crim. ver. Salvo. conductus.* *ref.* 1. a. n. 1. ubi ampliatur, & limitatur, & est text. in *L. relegati. ff. de pen. potest* tamen etiam Iudex illum concedere ex causa, veluti ad effectum, ut quis valeat comparere ad de defendendum super aliquo crimine, de quo inquiritur: ut si Iudex velit confortare bannitum in faciem Rei, aut velit propalare alios delinquentes, & ad effectum occidendialis bannitus. Herculan. de *conf. de non offend.* cap. 37. *num.* 17. Menoch. de *arbitr. lib.* 1. *quest.* 81. *nu.* 1. & *caf.* 337. *num.* 2. & *conf.* 100. *nu.* 198. *lib.* 1. *Farin. l. c. nu.* 82. Clarus in *§. fin. quest.* 32. *vers. sed hic quero.* Metlin. Pignatell. *controv. for. lib.* 1. cap. 53. *num.* 14. qui tamen Salvum conductum potest concedere tantum ad tempus, & non in perpetuum. DD. cit. & potest illum tantum concedere illi, qui ab ipso Iudice fuit bannitus, seu ab ejus antecessore, secus si a Iudice superiore, quia tunc inferior non potest Salvum conductum dare quacunque ex causa, quia inferior non potest contra factum superioris dispensare. Herculan. de *caus. de non offend.* cap. 37. *nu.* 8. Menoch. d. *caf.* 337. *num.* 17. *Farin. l. c. nu.* 88. *Giurba conf.* 80. *num.* 15. Cabal. *ref. crim. caf.* 50. *nu.* 3. Guaz. d. *def.* 12. cap. 1. *num.* 58. *vers. Iudex etiam in fin.* Conciol. *l. c. nu.* 5.

2. Quamvis vero Iudex non possit dare Salvum conductum, si tamen illum de facto concessit, debet omnino servari, ne quis decipiat sub fide publica. Menoch. de *arbitr. lib.* 1. *quest.* 81. *num.* 12. & *caf.* 336. *num.* 33. Vinc. de Franch. dec. 258. *nu.* 1. Fachin. *lib. 9. controuv. su. cap.* 63. *Farin. l. c. nu.* 95. Cabal. d. *caf.* 50. *num.* 6. Guaz. l. c. *num.* 58. *vers. bene verum est.* Cancet. *var. ref. par.* 2. cap. 2. *num.* 314. *Giurba. l. c. nu.* 10. Metlin. Pignatell. *controv. for. cap.* 53. *num.* 10. Calvin. de *equit. lib.* 2. cap. 106. *num.* 12. Conciol. *l. c. num.* 6. *segg.* ubi de veriori, ac magis communi Sperell. *decis.* 48. n. 50. nisi Salvus conductus fuerit dolose impetratus. Capic. Latio dec. 105. *num.* 27. lino quamvis Salvus Conductus fuerit concessus contra legem, vel statutum illud prohibens concedi, servari debet, quamvis lex, vel statutum habeat decessum irritans. *Farin. d. quest.* 29. n. 97. *Giurba d. conf.* 80. *nu.* 14. dummodo non fuerit datus ab illo, qui exerceat omnium jurisdictionem, ut ab Advocato fiscali, vel a Notario, vide DD. apud Conciol. *l. c.*

3. Salvum Conductum possunt dare Principes, Duces, Comites &c. qui in suis dominiis habent nectum & mixtum imperium. *Farin. l. c. nu.* 102. Guaz. *l. c. nu.* 58. *vers. sed solus Principes.* Conciol. *l. c. nu.* 10.

4. Salvus Conductus concessus ad se conferendum ad certum locum, censetur concessus, tam pro eundo, quam redeundo, nisi ex concessione constet contrarium; quamvis de reditu nihil fuerit expressum. Herculan. d. cap. 35. n. 14. Brun. de *cess. bonor.* 11. q. 4. *g. princ. sub n.* 34. Menoch. de *arbitr. caf.* 336. *num.* 11. *Farin. d. quest.* 29. n. 33. Guaz. l. c. *nu.* 58. *vers. & Salvus Conductus.* Conciol. *l. c. ref.* 2. Bertazzol. *conf.* 359. n. 10. *lib.* 2. quia qui non potest fecere recedere, non dicitur secure venire. Brun. de *cessione bonorum.* d. *quest.* 11. *num.* 34. *Farin. d. quest.* 29. *num.* 53. quia Sal-

vus Conductus non est privilegium, sed Beneficium, & ideo recipit laicam interpretationem. Menoch. de *arbitr. caf.* 336. *num.* 24. & 25. *Farin. l. c. num.* 39. Metlin. Pignatell. *controv. for. cap.* 64. *num.* 3. P. Pitling. *lib.* 3. *tit.* 34. *num.* 6. *vers. colligitur, ex, cap.* 2. de pace & trequa.

Salvus conductus, nisi offeratur bannito, vel condemnato, citatus ad locum, in quo fuit condemnatus, non tenetur comparere; utpote citatus ad locum non tutum, nec incurrit contumaciam. Boff. in *pract. tit. de citat. nu.* 35. & *tit. de bannit. nullis.* nu. 9. Clarus in *§. fi. quest.* 16. *vers. sed nunquid bannit.* & *quest.* 32. *vers. in scis.* *Farin. de inquisit. quest.* 11. *num.* 58. & de carcer. & carcer. q. 29. *nu.* 85. Guaz. *def.* 12. cap. 1. n. 44. & 58. contra Gail. Nell. Vivium, & alios; & nisi Salvus conductus non fuerit oblatum, processus contra bannitum factus, & sententia contra cum lata, sunt nullius valoris, & quidem opae exceptionis, si Salvus conductus non fuit petitus; si vero fuit petitus, & denegatus, aut de primo banno constet Curie ex actibus iudicis, processus & sententia sunt nullius valoris ipso iure. *Farin. de inquisit. l. c. num.* 59. & de carcer. & carcer. *quest.* 29. *num.* 85. Conciol. *l. c. ref.* 3. *num.* 3. Et ideo Salvus Conductus debet inferri in citatione prima, quæ fit ad valvas Curie, ut ab omnibus legi possit. *Farin. ut supra de inquisit. præsertim.* si Reus citatus pro alio delicto petat Salvum Conductum pro aliis delictis, quam Iudex debet omnino concedere, alias non tenetur comparere. Clar. in *§. fin. d. quest.* 32. *vers. in scis.* *Farin. de carcer. & carcer. quest.* 29. *num.* 86. Scaccia. de *Jud. lib.* 1. cap. 32. *nu.* 27. & 29. & *lib.* 2. cap. 9. *nu.* 1774. præsertim cum locus manifeste non est tutus.

Salvus conductus a Principe concessus est illi punitur qualiter observandus, ita ut illo munus non possit carcerari, offendi, nec molestari. Bertazz. *conf.* 359. n. 1. *lib.* 2. Decian. *crim. lib.* 2. cap. 16. n. 3. Herculan. de *caus. de non offend.* cap. 37. *num.* 6. & 11. Vinc. de Franch. dec. 258. *Giurba conf.* 80. *num.* 10. *Farin. de care. d. quest.* 29. *num.* 1. Conciol. *l. c. ref.* 4. Capic. Latio dec. 105. *num.* 27. par. 1. Calvin. de *equit. lib.* 2. cap. 106. *num.* 12. P. Graffia. de *neco prodit.* §. 12. *num.* 16. quia turpe est aliquem sub fide publica decipi. *Farin. d. quest.* 29. & Menoch. *conf.* 156. *num.* 22. *lib.* 2. L. 1. C. de his, qui ven. at. L. *si de constit. pecun.* cap. 1. de dolo & contum. Capic. Latio. l. c. & capus sub Salvo conductu ita est relaxandus, ut capi non possit. *Farin. l. c. Salsgud. de protell. reg. par.* 2. cap. 4. *num.* 52. Fontanella de *pass. nuptial. class.* q. 18. *par.* 4. *num.* 33. Conciol. *ref. crim. in verb. Captura.* *ref.* 8. *num.* 1. & in *verb. Salvus Conductus.* *ref.* 4. *nu.* 4. & laic et interpretandus, ut servetur; quia, ut supra diximus, non est privilegium, sed Beneficium. Lim. 1. si superveniat nova causa, quia ob novam causam licet recedere a pæstitis. Menoch. *conf.* 244. *num.* 29. *lib.* 3. Burfat. *conf.* 345. *num.* 24. & 44. *lib.* 4. *Farin. l. c. nu.* 62. Lim. 2. & pro delictis futuris, ad que Salvus Conductus non extenditur. Menoch. de *arbitr. caf.* 337. *num.* 13. Bajard. ad Clar. q. 59. *nu.* 94. Capic. Latio dec. 105. *nu.* 30. par. 1. Lim. 3. in Salvo Conductu conditionali, qui non juvat, nisi adimpleta conditione. Rim. jun. *conf.* 490. *nu.* 16. *lib.* 5. *Farin. l. c. nu.* 65. Capic. Latio. d. dec. 105. *num.* 41. Lim. 4. in Salvo Conductu sub-vel obreptionis, qui non est servandus. Sord. dec. 307. *num.* 17. Capic. Latio. *l. c. nu.* 58. & 63. Conciol. *l. c. nu.* 9. & 10. Lint. 5. quod Salvus Conductus non fit servandus post tempus lapsum, quod est continuum, & currit de momento in momentum. L. *si de min.* 1. 3. *am.* Tiraquell. de *retrac. par.* 1. §. 1. gl. 11. *nu.* 21. etiam si Bannitus, cui fuit concessus, non habuerit illius notitiam, ita ut cutra: etiam ignoranti. Cabal. *ref. crim. conf.* 249. *per tot.* Conciol. d. *ref.* 4. *num.* 11. Guaz. *def.* 12. cap. 1. *sub nu.* 58. *vers. sed caveat.*

Salvus Conductus extenditur etiam, & servandus est 7 quoad delicta, in Salvo Conductu non expressa, quando sunt minora expressis. *Farin. l. c. quest.* 29. *num.* 57. Guaz. *def.* 12. cap. 1. *nu.* 58. *vers. bene verum est, quod securitas.* Conciol. *l. c. nu.* 12.

Salvus Conductus concessi debet accusato, aut In-8 quisito de pluribus delictis, si vult se purgare ab aliquo ipsorum non tantum, quando delicta sunt penitus separata, sed etiam, quando non sunt separata, veluti si quis

imputetur de homicidio appensato, qui si velit faceri homicidium, potest petere ubi Salvum Conductum concedi super appensamento. Decian. *conf.* 69. num. 8. lib. 3. Guaz. *def.* 1. cap. 1. num. 58. *verf.* & conceditur. quavis contrarium tenetur D. de Rubensici Apollolici Advocatus, vide Concil. loc. cit. *ref.* 4.

9. Salvum Conductus, seu Moratoria non conceditur, nisi concutatur major pars creditorum, quo casu minor pars teneatur consentire, juxta Afflict. *dec.* 288. Collam *de port. rate. quest.* 139.

SATISDATIO.

§. I.

Satisfatio quid sit, & quando intelligatur cum fidejussore, & quando non?

- 1 Satisfatio est & cautio importat cum fidejussore, per quam redditur securus, cui satisfatur. *Jal.* in l. 1. in 2. *pr. ff. qui satisfat.* cog. Et qui promittit satisfacere, vel satisfadare, habet insculptum facienti alterum de duobus; plene *Jalo* in l. 1. in *pr. ff. qui satisfat.* cog. ubi, quod importet verbum, satisfacere, ut proprie importet solutionem quocunque modo, per quam sequitur liberatio, quandoque solam cautionem, videlicet cum fidejussore. † Limita, quia is, qui promittit facere securum alium, non intelligitur de fidejussore praestando, sed potius de obligacione scienda. *Jalo d. l. 1. in 2. mot. n. 7. ff. qui satisfat.* cog. ubi pro utraque, & hanc 4 veriorum dicit. † Restringe, nisi jam esset primo obligatus; quia talis promissio importat fidejussorem praestandum. *Jal.* ubi *supra.* † Restringe, quando promissio loqueretur de idoneo cauum reddendo. *Jal.* ubi *supra* n. 9. † Restringe, quando promissio fieret a forte. *Jal.* d. l. 1. n. 10. *ff. qui satisfat.* cog. † Declara tamen, quia obligatus dare fidejussorem liberatur dando 8 pignora. *Jal.* ubi *supra* n. 12. & *seq.* † Limita, quia verbum cautionis importat nudam obligationem sine fidejussore, & idem in verbo securitatis. *Rec. conf.* 1. n. 4. plene *Fel.* in cap. ad *nostram*, n. 5. de *jurejur.* † Restringe, quando profertur cum adjuncto idoneae cautionis, vel sine adjuncto. *Rec. d. conf.* 1. num. 4.
10. † Restringe plenissime per *Felin.* d. c. ad *nostram*, num. 6. & *seq.* de *jurejur.* videlicet in cautione pretoria, vel sustinenti, vel quod causa cognita caveat, vel satisfat, vel si dicat medicoribus caveat, idem si dicat, caveat ut possit. Vide *Tusch.* *litt.* C. *ver. Cautio fidejussoria praestanda multiplex.* *Concl.* 166.
11. & *concl.* ibi prox. † Declara, quia si promittitur cautio; intelligitur de nuda, & sic de obligatione, si promittitur idonea cautio, intelligitur cum fidejussore.

§. II.

Satisfatio cum fidejussore qualem fidejussorem requirat, ut dicatur idoneus.

- 1 Fidejussor † quando dicatur idoneus, vel non, plene. *Jal.* post alios in l. 2. in *pr. ff. qui satisfat.* cog. ubi, quod debet possidere stabilita, vel multa mobilia, quae aequivalent valori litis, de qua agitur; & quod sit facilis ad conveniendum. † Extende; quia possidens rem immobilem modicam non relevatur; neque dicitur solvendo, vel idoneus, plura congegit *Jal.* *l. sciendum*, n. 7. & *seq. ver. ex quarta parte.* *ff. qui satisfat.* cogant. † Restringe, quia quando principalis est valde idoneus; recipitur *Jal.* d. l. 2. n. 5. *ff. qui satisfat.* cog. Vide *Tusch.* *litt.* F. *ver. Fidejussores idonei qui, & concl.* 331.

§. III.

Fidejussor de iudicio sibi quid sit, & importet, & ejus natura.

- 1 Fidejussor † de iudicio sibi obligatur pro principali; quia est principalis in iudicio ad causam, & tenetur usque ad sententiam. *Bart.* in *rubr. ff. ne quis em, qui in ius vocatus.* & iterum in *rubr. ff. qui satisfat.* cog. in *fi.* ubi *Jal.* & alii, & de illa fidejussione, & istud scire est factum coherens persone, unde mortuo prin-

cipali sine mora liberatur fidejussor. *Alex.* in l. 4. n. 3. *ff. qui satisfat.* cog. *Jal.* in l. 1. *fin. decesserit*, in *pr. cod. tit.* ubi, quod *Bartol.* & omnes ibi sciunt, quod scilicet est personale, & non transit in heredem. † Et paria sunt, fidejussio defendendi, & fidejussio sciendi; quia qui promittit defendere, promittit scilicet. *Apost.* ad *Matthel. sing.* 177. in *fi.* incipit, *Nota, quod fidejussor, in ver. limita.* Pet. de *Raven. sing.* 206. *Fidejussor*, ubi extendit. † Et paria sunt fidejussore de dando juri, & de iudicio sibi. *Bart.* in l. 1. *ff. si quis in ius voc. non ier.* Marant. in *pr.* in 6. *pr. tit. de satisfat.* in *pr.* † Ratio hujus fidejussionis est, ut lis facilius modo expediri possit: & ideo solam instantiam causae respicit haec fidejussio, ut per *Jal.* in l. 1. *decesserit*, n. 3. *ff. qui satisfat.* cog. † Alia ratio, ne reus aufugiat, & reddatur elusorium iudicium. Marant. in *pr.* par. 6. *tit. de satisfat.* & ideo possidens, stabilita non satisfat, sed antequam constet, an possideat, bene satisfat. *afflict. decif.* 109. † Sententia lata contra principalem sicuti potest exequi contra fidejussorem de iudicio sibi, & iudicio solvendo, ita etiam contra fidejussorem de iudicio sibi. *Bart.* in l. 1. n. 2. *ver. & quero.* & n. 3. *ver. quero.* an fidejussor, *ff. jalc. solv.* & iterum in l. 3. in *fin. ff. qui satisfat.* cog. † Contrarium tenet *Gugliel.* de *Can.* in l. 2. §. *fin. ff. qui satisfat.* cog. † Declarat *Alex.* in d. l. 2. §. *fin.* in *pr. ff. qui satisfat.* cog. ex mente *Ang.* *Fulg.* & aliorum, quia si agitur contra fidejussorem de iudicio sibi, ut faciat scilicet, proceditur via exequutiva, si vero, ut solvat interesse, non potest agi contra cum, nisi via ordinaria, & ideo inserit *Alex.* ibi n. 2. & *seq.* quod si est contumax principalis in respondendo libello, seu positionibus, committitur pena ad totale interesse contra fidejussorem de iudicio sibi, sequitur *Jal.* ibid. n. 2. † Declarat plenius *Bart.* quia si fidejussio est de iudicio sibi, quia tenetur ad duo & non extinguatur lata sententia, quia immo tenetur etiam post sententiam, sicuti ille, apud quem res deponitur in sequestrum. *Bart.* in l. 4. *ff. de custod. reor.* n. 2. & *seq. ver. primo usque ad tempus*, ubi n. 3. *ver. quero intra quantum tempus*, ubi, quod per l. *sanctimus*, C. de fidejuss. habet terminum sex mensium, nisi aliter sit conventum; unde cum dicat, ad omne mandatum iudicis, censetur illi legi renunciare, & *Bart.* sequitur *Jal.* in d. l. 2. §. *fin.* n. 9. in *fin. ver. secundo limita*, quia alios concordat, allegat, & dicit *Bald.* & *Angel.* contrarium tenentes reprobari, & plenius tueretur *Apost.* 2. ad *Matthel. sing.* 177. *Nota, quod fidejussor, in ver. limita*, ubi allegat *Alex.* *Jal.* & alios, & maxime *Felin.* in c. in nomine domini, col. 2. de *testib.* Petr. de *Rav. sing.* 206. *Fidejussor de iudicio sibi*, & idem tenet *Apost.* ad *Bart.* in *supra.* *Bar.* 30. incipit, *Fidejussor* † operatur haec satisfatio de iudicio sibi, videlicet de defendendo, quae est de iudicio sibi; quia si non sibi, non liberatur praestando, vel exhibendo personam, pro qua promittit. *Bart.* in l. 1. *sanctimus*, n. 2. C. de fidejussor. † Item, quod si principalis, pro quo fuit promissum, quod scilicet iudicio, cum primum non sibi, quia est contumax, vel in respondendo libello, vel positionibus, committitur stipulatio, ut teneatur ad totale interesse, etiam non expectato, quod sit contumax in tota causa. *Alex.* in l. 1. *si fidejussor.* §. in fidejussorem, n. 2. *ver. ex hoc nota.* *ff. qui satisfat.* cog. ubi extendit, etiam si compareat, sed non vult respondere † Item operatur, quod si moritur principalis in mora existens non liberatur fidejussor, secus si ante moram commissam, etiam si lapsus esset tantum tempus, quod non posset evitare moram, plene *Alex.* in l. 4. quae incipit, *si decesserit*, n. 8. & *seq. ff. qui satisfat.* cog. ubi de communi † Item operatur, quod si datur alius terminus principali ad purgandam moram juxta l. *sanctimus*, C. de fidejuss. si moritur principalis in secundo termino ad moram purgandam dato, non liberatur fidejussor de iudicio sibi; ut ibi *Bart.* qui dicit notabilissimum. † Item si banniaur principalis, non liberatur fidejussor, si bona non incorporantur, vel non acceptantur per scilicet; quia quatenus non sufficiunt, tenetur fidejussor. *Bart.* & alii, in l. 1. *ver. ff. qui satisfat.* cog. & idem, si deinceps iuste principalis, ne possit scilicet: Vide ibi *Alex.* in *fi.* qui declarat.

Satisfactio de iudicio fisci, & iudicatio solvendo a quibus prestanda, vel non?

- 1 Regulam ¶ facias, quod tres sunt casus, I. est, quod reus teneatur satisfacere oblati sibi libello de iure communi, ut per Jaf. in rubr. ff. qui satisfacere cog. in pr. & ita Rom. conf. 100. In presentibus causis, col. fin. n. 3. v. quoad secundum, ubi, quod defensor non admittitur sine satisfactione, allegat l. si ad defensionem.
- 2 ff. iudic. solv. ¶ Restringe, & hic est II. casus, quod is, qui non potest satisfacere per impotentiam, admittitur ad cautionem juratoriam. Jaf. d. rubr. ff. qui satisfacere cog. in pr. & plenius in l. 1. n. 23. ubi, quod ita servatur in practica; ff. eod. sequitur Apostolus.
- 3 ad Rom. conf. 439. ubi dat concord. ¶ Contrarium Rom. d. conf. 439. Cuius primum, in ultimo dubio Declara 14. modis, quibus non statuitur juratorie cautioni, per Jaf. d. l. 1. n. 23. usque in f. ff. qui satisfacere cog. in pr. ¶ Restringe, & hic est III. casus, quia non teneatur satisfacere possidentes bona stabilia. Jaf. d. rub. ff. qui satisfacere cog. in pr. ¶ Si tamen quis allegat possidere, & negatur interim, donec constet, teneatur satisfacere, ne interim aufugiat. Afflicti. dec. 109. alior agit. ¶ Declara duodecim modis, quibus possidentes bona stabilia, teneatur satisfacere, de iudicio fisci. Jaf. in l. sciendum, in pr. ff. qui satisfacere cog. ¶ Et e converso, licet non possides mobilia teneatur satisfacere de iudicio fisci, tamen fallit quinque modis, de quibus Jaf. d. l. e. sciendum, n. 3. & seq. ver. capto secundum regulam.
- 8 ff. qui satisfacere cog. ¶ Declara, quia licet quis non teneatur satisfacere, si tamen falsedicit, obligatur tam ipse, quam fideiussor. Bald. conf. 16. Notandum est, in pr. lib. 3. ¶ Restringe, & hic est IV. casus, qui potest addi, quia multi non teneatur satisfacere, licet non possideant stabilia, & non esset potentia satisfaciendi, prout sunt illustres personae ex privilegio, l. quoriam, Cod. de dign. lib. 12. & idem in proximis factorum sermiorum, & clericis, de quibus gl. mag. in l. 1. ff. qui satisfacere cog. quibus Jaf. addit ibi n. 16. duos casus, scilicet duo genera personarum, pro ut in officialiternote syndicaus,
- 10 & in eo, qui est notorie idoneus. ¶ Ex nobilis probate vice admittitur ad cautionem loco satisfactionis, Gloss. in l. 1. §. si autem, ff. de rip. munien. Bald. c. 2. col. 3. de iud. Tiraq. de pen. temp. cau. 51. n. 37. quod declarat Perr. Surd. conf. 68. n. 24. quando declarat.
- 11 currit, quod sit nobilis probate vice, & constet. ¶ Declara, quia in omnibus casibus in quibus non teneatur quis satisfacere, quia idoneus, vel alias remittitur fideiussor, teneatur tamen cavere cum hypotheca bonorum suorum. Jaf. d. l. 1. n. 20. ff. qui satisfacere cog. imo, & cum hypotheca, & iuramento. Jaf. in d. l. sciendum, n. 6. ver. in 3. par. Alex. in l. 1. n. 14. & in f. ff. eod. tit.
- 12 ¶ Contrarium, quod non teneatur ad aliam obligationem, vel hypothecam, aut iuramentum, est communis opinio, & ita de consuetudine servari. idem Jaf. d. l. sciendum, n. 6. ff. qui satisfacere cog. ¶ Restringe in eo, qui petit alimentum: quia non teneatur satisfacere, etiam si nihil possideat. Atre. conf. 40. in pr. ¶ Amplia: quia regula est, quod non possidens stabilia convenitur teneatur satisfacere, ne iudicium reddatur elusorium. Jaf. d. l. sciendum, n. 3. v. capto secundum, ff. qui satisfacere cog. ¶ Excede: quia in pratoris stipulationibus licet semel satisfecerit, non est liberatus, licet fideiussor esset idoneus, si desit esse idoneus, quia teneatur iterum satisfacere, secus, si iuramentum esset semel prestatum idonea cautio, quod effectus est non idonea; quia amplius satisfacere non tenetur. Atre. conf. 113. clarissime Doctor,
- 16 Petr. Sur. conf. 18. n. 13. & seq. usque in fin. Restringe in eo, qui est ejusdem fortis, quia dicitur idoneus fideiussor, si possidet stabilia, Rom. conf. 62. n. 7. v. ille enim. ¶ Restringe quinque modis, ut ibi Jaf.
- 17 num. 3. ¶ Amplia: quia administrator pauper in redditione administrationis teneatur fideiubere. Alex. in l. si mora, n. 4. v. tertio fallit, ff. solut. matr. & in l. 4. §. ait prator, n. 2. & 3. ff. de re iudic. ¶ Suspectus de fuga, an teneatur simpliciter fideiubere de iudicio fisci, an etiam de iudicio solvendo Afflicti. dec. 170. Habuimus in facto, in fi. n. 4. ubi, quod non reperitur decisum, sed tamen consilium tenuit; quod teneatur cavere de iudicio fisci, & iudicio solvendo.

¶ Amplia, quia prestari debet hæc satisfactio de iudicio fisci ab actore in præiudicium iudicii, & antequam reus cogatur recipere libellum. Bal. conf. 45. in pr. lib. 2. ¶ Declara, quia ista satisfactio actoris de iure communi non erat, nisi quod licet constabatur usque ad duos menses, & quod perisset usque ad finem causae; & de solvendo expensas, si constabatur iniuste movisse, auct. generaliter. C. de Episcop. & Cleric. auct. libellum, C. de lit. contestat. Sed hodie aderunt in consuetudinem gl. Infi. de satisfact. §. sed hodie, in ver. satisfactionem. Rom. conf. 62. in fin. ¶ Et secundum antiquas leges ante fi. vel tempore ff. agens reali non prestabat satisfactionem, sed bene convenitur reali, five nomine suo, vel alieno tueretur, prestabat; agens vero personalis, vel in conventus non prestabat, nisi quatenus nomine alieno; sed hodie nullus satisfacit, nisi alieno nomine, defendat. Infi. de satisfact. in pr. & §. sed hodie. ¶ Restringe, quia post conclusionem in causa non admittitur prestatio huius satisfactionis. Rom. conf. 100. n. 3. v. quoad secundum. ¶ Amplia, quia opposens nomine principalis exceptionem non numerat pecuniam contra instrumentum debet satisfacere de iudicio solvendo. Bald. conf. 50. Ibi Hebrai, in pr. lib. 3. ¶ Excede, & est generalis Regula; quia omnis, qui suscepit defensionem liti alienae, teneatur satisfacere. Vide Soc. Reg. 8. Defensor, alienae liti, ubi limitat tribus modis. ¶ Limita in tantum hodie conventum personalem, vel reali suo nomine non teneri satisfacere, ut procedat, etiam si conventus sit forensis, qui sit recessurus lata sententia. Jaf. post Gl. in l. Julianus, n. 6. v. ultimo pro complemento, ff. qui satisfacere cog. ¶ Excede magis in cive etiam ex privilegio; quia licet sit forensis quoad ad domicilium, tamen etiam si statum, quod actor forensis teneatur satisfacere, non habet locum in cive ex privilegio. Rom. d. conf. 62. num. 8. usque in fin. ¶ Limita: quia is, qui non potest prestare satisfactionem propter pauperiam, admittitur ad juratoriam cautionem, ita dicit rex. in aucten. generaliter, C. de Episcop. & Cleric. ubi Bald. & alii, plene Alex. in l. 1. n. 14. ff. qui satisfacere cog. ubi Jaf. n. 23. ver. secundum conclusionem, qui dicit, quod ita practica. Marsi. in l. 1. §. preterea, n. 85. & seq. ff. de questio. ubi, quod ratio est, quia impossibilium nulla est obligatio. ¶ Declara septem modis, de quibus Soc. conf. 120. n. 3. & seq. v. circa secundum lib. 1. quia eo, omnis forensis dicitur suspectus; 20. quia arbitrium iudici, an admittendus sit, vel non, & alia vide; quia debet servare formam, ut obliget se, & iuret, ut etiam datur. Becc. conf. 1. in fin. ¶ Excede etiam in casu statuti; quia non debet inducere obligationem ad impossibile. Alex. conf. 57. Ponderatis verbis, n. 8. lib. 3. plene Bertram. conf. 103. n. 13. v. sed forte dicit, & conf. 154. n. 8. in l. 1. par. lib. 2. ¶ Contrarium stante statuto. Soc. d. conf. 120. n. 17. ver. secundo principaliter. lib. 1. allegat. Angel. in l. postquam, §. Imperator, ff. ut legat. nomin. caveat. ¶ Excede, ut procedat etiam in quolibet principali obligatio relevare suum fideiussorem, quia admitti debet ad juratoriam cautionem, si aliter non potest satisfacere; Alex. d. conf. 57. n. 5. & seq. lib. 3. ¶ Excede in cautione Muriana negativa, quam teneatur legatorum prestare, quia si non habet fideiussorem, statuitur juratorie cautioni. DD. in l. facimus, C. de verb. signific. communem dicit Ceph. conf. 669. in pr. ¶ Excede etiam in satisfactione de non offendendo; quia pauper, qui non potest, admittitur ad juratoriam. Marsi. in l. 1. §. preterea, n. 82. v. ulterius dicto, ff. de questio. & n. 85. & seq. ¶ Excede, in usufructuario, qui licet teneatur satisfacere, non procedit in paupere, qui debet admitti ad juratoriam. Angel. in l. cum non facile, ff. si cui plus quam per l. falcid. sequitur Marsi. in l. 1. §. preterea, n. 83. ff. de questio. Angel. conf. 91. Sancta Carmelitaram, n. 3. in fi. col. pen. ¶ Excede in tutore, qui ob pauperiam excusatur, ut satisfiat cautio juratoria. Marsi. d. l. 1. §. preterea, n. 98. ff. de questio. ¶ Excede in officiali in Syndicatu, quia admittitur ad juratoriam cautionem, si non potest satisfacere. Marsi. in l. fin. n. 124. ff. de Jurisd. omni. iudic. ¶ Excede in officiali Syndicato, quia admitti debet omnino ad juratoriam cautionem, si non potest satisfacere, plene Becc. conf. 1. per totum, ubi, quod sufficit juratoria hæc casu, & dicit procedere, etiam si statum esset preceptum, num. 25. ¶ Excede, quia ubi 39

- agitur de rebus immobilibus, sufficit cautio nuda. *Ceph. conf. 669. num. 5. & seq. Vide Tufch. litt. C. ver. Cautio juratoria quando admittenda, Concl. 175.*
42. † Restringe, nisi iudex haberet indicia, vel presumptiones, quod possit satisfactio, quia tunc compellitur. *Alex. ex mente Bald. Castr. & aliorum, quos citat d. 1. l. 1. num. 14. qui satisfactio cog. † Et est arbitrium iudicis, an admittatur ad juratorem, vel non. Socin. d. conf. 120. num. 4. v. septimo, lib. 1. † Restringe, in forensi, quia licet in loco, ubi agit, vel convenitur, non reperit satisfactionem, non statim juratoris, sed debet remitti in locum domicilii, ut ibi fatisdat.*
43. † Alex. d. l. n. 15. ff. qui satisfactio cog. † Et procedit restrictio, etiam si sint loca diversae jurisdictionis, quia debet admitti, ut caveat in loco domicilii, vel debet admitti ad juratorem cautionem, non habita distinctione, an locus sit vicinus, vel remotus; plene Alex. conf. 57. Ponderatis verbis, nu. 5. & seq. lib. 3. Vide Tufch. litt. F. ver. Fideiussor de iudicio fisti, & iudicato solvendo ad quae teneatur, Concl. 325.

§. V.

Satisfactio de iudicio fisti, & iudicato solvendo quid operetur:

1. Operatur † satisfactio de iudicio fisti, & iudicato solvendo, quod ille qui fatisdedit, passus executionem taxationis expensarum, & condemnationis factae contra principalem pro quo fatisdedit, licet ipse fatisdatus non fuerit citatus. *Bald. d. conf. 45. circa fin. ver. modo questio, lib. 3. † Amplia, quia etiam patitur executionem in negotio principali, licet non fuerit citatus; quia censetur in voluisse. Soc. conf. 283. Eleganter, & juridice, num. 12. v. capio nunc secundum, lib. 2. & hanc communiem dicit Barr. in sua quest. 3. Persuasa Civitatis; in pr. † Exinde, ut procedit, sive sententia sit laica contra principalem presentem, & se defendentem, sive contumacem, & indeclinabilem. Barr. d. g. 3. num. 2. ver. secundo probatur. †*
2. Amplia multis modis, de quibus supra. † Limita, quia si principalis pro quo fideiussor fatisdedit, iuri condemnationis abens, vel sui non assensens; tunc fideiussor de iudicio fisti non citatus ex persona principalis acquisivit exceptionem; ideo contra eum non potest sententia exequi. *Soc. d. conf. 223. in fi. ver. respondeo tamen alio modo. lib. 2.*

§. VI.

Satisfactio de iudicio fisti, quamdiu duret.

1. Satisfactio † de iudicio fisti, si non est dictum, non habet locum, nisi coram primo iudice; ideo non durat coram iudicibus appellativis, nisi sit dictum. *com apud Sempromium, ff. iudic. solv. Bald. conf. 46. Notandum est, circa pr. v. sed est advertendum, lib. 3. ubi, quod debet adverti in praesentatione, quod extendatur ad novos iudices. Roman. conf. 100. In praesentia causa, prope finem. ver. quin imo. Vide Tufch. litt. C. ver. Cautio, quid importet & quamdiu duret, Concl. 166. num. 17. & seq. † Amplia etiam quoad expensas; quia si causa ad alium iudicem committatur, qui satisfadit, non tenetur ad expensas, quando fuit dictum. *d. conf. 46. circa pr. v. sed advertendum lib. 3. † Amplia, quia satisfactio coram non iudice praestita non durat coram alio, l. non a iudice, §. si quis alio, ff. de iudic. Rom. d. conf. 100. in fi. v. primo.**
2. Quia, † Amplia, quia satisfactio praestita in una causa non durat in alia. *l. cum lite morosa, ff. iudic. solv. Rom. d. conf. 100. in fi. v. secundo qua. † Amplia, quia sicut satisfactio de iudicio fisti extinguitur mutatione iudicis, vel cause, aut lite finita. l. Grace, §. post litem, ff. de fideiuss. ita etiam satisfactio iudicatum solvi. Rom. d. conf. 100. in fi. ver. tertio. † Amplia quia, quod cuncti de satisfactione de iudicio fisti, ut extinguatur, ita ut non duret in causa appellationis, idem est in satisfactione de defendendo. Rom. conf. 100. in fi. ver. quarto qua; ubi dicit esse casum expressum in l. cum quarebatur, in pr. & ibi Barr. ff. iudic. solvi, & vide regulam infra, & idem, quod hic tenet Apoll. 2. ad Matth. sign. 177. Nota, quod*

*fideiussor, ubi, quod is, qui promittit defendere, promittit sistere. Barr. in l. cum quarebatur, in fi. pr. ff. iudic. solvi. quem sequitur Petr. de Raven. sign. 206. Fideiussor, & dicit esse casum in l. v. in pr. in ver. iudicium, iuxta gl. ff. si ex noxal. caus. agatur, † Amplia; quia satisfactio de iudicio fisti expirat lata sententia, d. l. Grace, §. & post litem, ff. de fideiuss. ubi Barr. & alii, qui loquuntur in fideiussione de iudicio fisti, & fideiussore defensionis, & pro regula ponit. Jaf. in l. 2. §. fin. num. 7. & seq. ver. prima regula, ubi limitat duobus modis; ff. qui satisfactio cog. primo si actor non incipit litem intra duos menses, quando fideiussor non est in scriptis, iuxta l. pen. 2. de fideiuss. secundo, quando esset de praesentatione, & praesentasset ante sententiam, sequitur Apoll. 1. ad Matthes. sign. 177. Nota, quod fideiussor, † Amplia, quia lata sententia ita expirat, quod fideiussor non potest conveniri in executione, neque in causa appellationis. Jaf. d. l. 2. §. fin. num. 9. & seq. ver. secunda regula, ff. qui satisfactio cog. Matthes. d. sign. 177. Nota, quod fideiussor. † Extende etiam idem; si perempta sit in statuta. Jaf. ibi. num. 9. ver. amplia. † Extende, necum in causis civilibus, sed etiam criminalibus. Jaf. ibi. ver. secundo amplia, ubi secus in fideiussore de iudicato solvendo. † Extende, etiam si laici fideiussor de iudicio fisti promittit, quod principalis patribus mandatis Curiae Jaf. ubi supra, v. tertio amplia. † Extende, 12. etiam si promittit quod principalis sistet in iudicio; & omnia facit scienda. Jaf. ubi supra, ver. quarto amplia. † Restringe, quando fideiussor semel fuit in mora exhibendi principalem, ut sisteret in iudicio; quia licet per sententiam liberetur, non tamen a pena commissa ante sententiam Jaf. ubi supra, ver. limita. † Extende, quando promittit, quod silet in iudicio, quando docuerit fuerit requisitus, vel tones, quoties iudici placuerit. Jaf. d. l. 2. §. fin. nu. 9. in fi. ff. qui satisfactio cog. & in l. duobus, §. si et, num. 19. ff. de iur. iur. † Amplia, quia satisfactio de iudicio fisti non debet cominere certam quantitatem loco interesse. Jaf. d. l. 2. §. fin. 11. ff. qui satisfactio cog. ubi limitat tribus modis. † Limita, nisi satisfactio esset praestita simpliciter de stando juri, & iudicato solvendo in praesentia causa, quando vigore statuti essent electi arbitri, quia videtur eadem causa. *Bald. d. conf. 49. circa med. v. videamus ergo, lib. 3. Vid. Tufch. litt. F. ver. Fideiussor, &c. Concl. 304. & 325.**

§. VII.

Satisfactio de iudicio fisti, & iudicato solvendo differunt in multis.

Differunt † satisfactio de iudicio fisti a satisfactione de iudicato solvendo in multis; l. quia satisfactio de iudicio fisti non potest praestari in causa summaria, in qua potest perveniri ad litem contestationem, ad sententiam. Angel. in l. Julianus, in fi. ff. qui satisfactio cog. † Contrarium verius dicit Jaf. in rnr. ff. qui satisfactio cog. in fi. & in l. Julianus, in fin. cod. tit. & in l. sciendum, num. 2. in 3. limite. cod. tit. & plenius Jaf. in l. si vero, num. 5. cod. tit. ubi tollit fundamentum Ang. quia movetur eo, quia in summariis sola facti, &c. non contestatur lis, & potest perveniri ad sententiam; quasi quod sit data solum ad hunc effectum, quod non teneatur, nisi ad litem contestationem, & tamen tenetur usque ad sententiam. l. Grace, §. & post litem, ff. de fideiuss. † II. quia fideiussor de iudicio fisti est improprie fideiussor, & licet opinio sit contraria, tamen non est vera fideiussio, quando principalis non erat obligatus. Jaf. in l. 2. §. si quis, num. 6. ff. qui satisfactio cog. † III. quia fideiussor de iudicio fisti habet privilegium; quod si non est praestita in scriptis, expirat per duos menses, quibus actor negligit agere, etiam si probetur aliter, quam in scriptis, iuxta tex. in l. pen. C. de fideiuss. qui textus non habet locum in alia fideiussione de iudicato solvendo. Jaf. in d. l. 2. §. si quis, in num. 8. ver. adde etiam, ff. qui satisfactio cog. plenius Barr. in l. pen. C. de fideiuss. † IV. quia si captus ducitur ad carceres, non relaxatur data cautione de stando juri, sed debet esse de solvendo, & sic est ante iudicatum de iudicato solvendo. *kom. sign. 142. unus vult fideiubere, t. V. quia fideiussio*

¶ SCHOLARIS MATRICULATUS.

§. Unicus.

Scholaris Matriculatus quid sit.

Scholaris † matriculatus semel remanet matriculatus, licet stuerit abiens minori spatio quinquennii, si vero majori spatio quinquennii perdis privilegium matriculæ. Bart. conf. 134. *universitatis*, lib. 1. ubi Apost. in *ver. universitatis*, dat concord. † Ratio est quia per lapsum quinquennii presumitur non habuisse animum revertendi, quia in quinquennio perficit studium. Bart. d. conf. 134. ubi Apost. in *ver. revertendi*, lib. 1. † Extende, quia artifex, qui per quinquennium defricat arenam, definit esse de illa arte, & contumax vocatus a Collegio, si perleverit per quinquennium, privatur Collegio, ita Apost. ad Bart. d. conf. 134. in *ver. revertendi*, lib. 1. † Contrarium Bald. conf. 409. Cum 4 *quaritur*, in fi. lib. 5. ubi, quod definit esse artifex, cum primum desierit. † Declara tamen, quia scholaris, qui solvit semel matriculam, licet propter absentiam perdidit iterum matriculam, & debeat iterum matriculari, non tamen tenetur iterum solvere. Bart. d. conf. 134. in fi. lib. 1. ubi Apost. in *ver. super secundo*.

SCHISMATICI.

§. I.

Schismatici qui dicantur peiores barbaris, & quibus equiparentur.

Schisma † est species hæresis, quia dubitans in fide, infidelis est, Bald. conf. 338. *Ad evidentiam*, nu. 4. *ver. num schisma*, lib. 1. † Schismatici sunt peiores barbaris, cum eis non est conversandum, & eorum Ecclesia vocatur Synagoga. Oldr. conf. 62. in *pr.* ubi in fi. dicit; quod interficiens schismaticum, non est excommunicatus, & contra eos potest cruciari, seu Crux prædicari, ubi loquimur de Anripapa creato ejiciendo, & quod cum eis non potest haberi commercium, & quod sunt hostes universalis Ecclesie. † Et 3 in conf. 65. incip. *Hic agitur, vers. venio ad tertium*, idem Oldr. dicit, schismaticum esse excommunicatum, & præsum, & a communione Ecclesie repellendum, item dicit infantem, fœtem, latronem, apostatam, falsarium, proditorem, & antichristum. † Schismaticorum 4 sequaces, etiam si sint Cardinales, sunt pari pena cum schismaticis puniendi; & idem in fautoribus, & reprobatoribus. Oldr. d. conf. 65. *v. venio ad tertium*, ubi, quod majorem penam mereant, si sint Clerici. † Et 6 *et quod schisma sit pejus delictum*, quod committi potest, est text. in *cap. non asseramus*, 24. *quest.* 3. *Cast.* conf. 420. col. 3. in *fin.* lib. 1. quod est Ant. de Butr. † Equiparantur schismatici bannitis, & exilibus; quia mortui reputantur, quia schisma est simile morti, ideo pro mortuis habentur. Bald. conf. 338. num. 4. *ver. item non obstat*, lib. 1.

§. II.

Schismaticorum pena que sint.

Schismatici † privantur jure eligendi Prælatum, quia 1 est species hæresis. Bald. conf. 338. *Ad evidentiam*, num. 4. *ver. item non obstat*, lib. 1. ubi, quod habetur schismaticus pro mortuo. † Amplia, quia loco 2 schismaticorum fideles sunt instituendi in dignitatibus, & aliis officiis, quæ obtinent, Bald. d. conf. 338. nu. 4. *ver. item non obstat*, lib. 1. † Amplia etiam in Patu, quia concurrentes ad Papatum schismatici sunt compellendi ad cedendum propter scandalum, & divisionem Ecclesie, & Concilium providet, Zubar. conf. 140. per tot. maxime, num. 14. & *seq. ver. quintus modus*; imo Concilio fuerunt declarati privati, & hæretici, Gregorius XII. & Benedictus XIII. concurrentes ad Papatum. Gem. conf. 88. & 142. super quo factum consulerunt etiam Castr. conf. 419. Anton. de Butr. conf. 420. *inter conf. Castr.* & Mathæus de Mattheulanis, ac Jo. de Canciulo conf. 421. *inter conf. lia*

de judicio fisti expirat lata sententia, secus in fidei-juditione de judicio solvendo. l. *Grace*, §. & *post licem*, ff. de *fidei-juss.* ubi Bart. & quod expirat fidei-jussio fisti. Bart. *ing.* 30. *Fidei-jussor*, quod illa de judicio solvendo non expirat. † VI. quia satisfactio de judicio fisti præstat, sed de judicio solvendo non præstat ab eo, qui nomine suo agit, ita Jas. in d. l. *Julianus*, n. 6. *v. ultimo pro complemento*, iuridici hii que dicit in l. *sciendum*, num. 3. in fi. *ver. gl. magn. ff. qui suisf. dar. cog.* † VII. differt satisfactio de judicio fisti, a satisfactione de judicio solvendo, quia de judicio fisti respicit solam iustitiam, & coheret personæ, quia si flere est factum personale, ideo finitur mortuo principale sine mora, & lata sententia liberatur, fidei-jussor vero de judicio fisti, & judicatio solvendo non liberatur, mortuo principali, a judicatio solvendo, licet liberetur a judicio fisti. Jas. l. *si decesserit*, num. 3. & 4. *ff. qui suisf. cog.* ubi dicit communem; in satisfactione de judicio solvendo inest satisfactio de judicio fisti, non e contra, ideo qui satisfacit de judicio solvendo, non tenetur fidei-jubere de judicio fisti, Bart. & ibi Alex. in l. *filium*, num. 7. Jas. num. 8. *ff. qui suisf. tardar. cog.* ubi ceteris casibus limant. † Declara tamen, quia licet sint diversæ satisfactiones, tamen si alternative fiant, puta quia quis promissit de judicio fisti, vel de judicio solvendo, utraque perit, prout solita de judicio fisti, licet Jas. dicat hoc quasi mirabile. 10 in d. l. *si decesserit*, num. 5. *ff. qui suisf. cog.* † Et quod differant, & sint species diversæ & separata. Marant. in *par.* in 6. *par. tit. de suisf.* ubi ponit hanc de stando juri, fidei-judicio fisti in prima specie, & illam de iudicio solvendo in tertia specie, num. 11. † Declara Alex. conf. 210. *Reverende Pater*, nu. 8. in fi. & nu. 9. lib. 2. quia satisfactio de judicio fisti non continet, nisi quod in judicio fistar, & non erit contumax principalis, ideo non committitur, nisi sit contumax, & fidei-jussor interpelletur, alia de judicio solvendo requirit, quod sit lata sententia, & debitum sit liquidum, alias fidei-jussor non potest conveniri. †

SCALÆ & SCHOLARES.

Praxis scalarum & scholarum.

- 1 Scalas applicans ad fenestras mulieris honestæ pro tentanda ejus castitate, secundum aliquos tenetur pœna mortis. Bald. in L. 1. ff. de *rer. divi.* Boer. dec. 237. sed quod puniatur pena arbitraria, defendit Mant. conf. 31. & 98. Clar. in §. *fin.* *quest.* 68. num. 4. Menoch. de *arbitr. lib.* 2. *centur.* 6. *cas.* 575. nu. 1. & 2. & *centur.* 4. *cas.* 360. *sub num.* 95. Fatim. de *delict.* & *pen. quest.* 20. num. 145. Peguera in *quest. criminal.* *quest.* cap. 26. Cabal. *resol. crim.* *cas.* 97. num. 1.
- 2 Scholarius famulus non debetur salarium in utroque foro. Guiterrez. de *jur. confess.* par. 1. cap. 64. Marcha *noto* 99. num. 7. Præatus ad Paschal. de *patr. pot.* par. 1. cap. 3. §. *simpliciter*.
- 3 Scholares non possunt capi in scholis. Clarus in §. *fin. quest.* 30. *vers. in hoc autem proposito*. num. 25. & Scaccia de *Jud.* lib. 1. cap. 46. num. 11. Exteri, quavis per decennium fuerint in Dilectis, si habent animum redeundi in patriam, non sunt subditi, nec possunt ordinari ab Episcopo. Diana par. 8. *traçt.* 2. *ref.* 17. Abb. in *cap. fin.* num. 8. de *Paroch.* Laym. lib. 5. *traçt.* 9. *cap.* 9. num. 10. & 11. Pithing. lib. 1. *tit.* 21. *sect.* 1. §. 5. nu. 32. Non gaudent privilegio Scholarum, si lectiones non audiunt. Diana par. 8. *traçt.* 7. *ref.* 22. uti ponit rationes pro utraque parte, & ibi Lucius de *privil. scholarum.* *tit.* 31. contra Hunnium. Famuli scholarius gaudent privilegio, quo ipsi, licet de illis non fuerit facta mentio, Rebuff. in *traçt. de privil. scholar.* *privil.* 166. Menoch. de *arbitr.* *cas.* 503. num. 62. Thef. *decis.* 22. *sub num.* 2. *vers. tertio facit.* apud Sperell. dec. 123. num. 2. Capon. *disf. for.* 230. dum tamen sunt in servitio.
- 4 Pro scholâ qui haberi debet, si Rector studii in-jungit Notario, ut aliquem in Matricula scholarius describat. Alex. in L. *si quis id quod num.* 4. *ff. de Jurid. omni. Jud.* Rebuff. de *privil. scholar.* *privil.* 141. num. 2. Bich. dec. 221. num. 31. & hoc etiam ante desertionem.

- 4 *lia Cæstr. lib. 1. † Et quod schismata in principio differat ab hæresi, tamen ex perfectissima in fine derivatur ab hæresi. Ant. de Butr. inter conf. Cæstr. 420. *Proso puelle*, dum. 3. lib. 1. & in fin. col. ver. *solum* 720; ubi allegat. gl. in c. *inter schisma*, 24. *quæst.* 3.*
- 5 & alios, † Amplia, quia schismatica sunt dividenda Ecclesiam universalem Dei, impedientes concilia generalia legitime aperta, & alia Concilia apertiones, & poena eorum est; quia sunt excommunicati, & privati omni dignitate sine spe restitutionis. Abb. *conf. super concilio Basiliens.* in 1. *duobus*, col. 14. & 15. ver. *de iis certe non obstantibus*, ubi, quod dicuntur esse extra Ecclesiam, & quod subditi possunt propria auctoritate recedere, etiam si esset Papa, quia eo ipso, quod est schismaticus, definit esse Papa. † Extende, quia communicantes cum schismaticis incurrunt in eadem poenas, & Christus prohibet illis posse communicari; *In viam gentium ne abieritis, & in Civitatem Samaritanorum ne intraveritis*, quia Samaria habebat Tribus aliquas schismaticas sequentes viam gentium. c. *dominus*, 7. g. v. Abb. d. *conf.* ubi supra proxime. Vide Tusch. *lit. P.* ver. *Pape plures eodem tempore qui fuerint.* *Concl.* 72.

S C I E N T I A.

Praxis scientia.

- 1 Scientia præsumitur in illo, qui sciretenuit. Vivian. de *Juraparr.* par. 2. lib. 6. cap. 7. num. 72. Ciallin. *controu. for.* cap. 1. nu. 95. Lambertinus de *Juraparr.* lib. 2. par. 2. *quæst.* 10. art. 4. num. 23. *vers. ejus tamen.* Paris. de *reign.* lib. 10. *quæst.* 3. 4. nu. 60. Butr. in l. *si Patronus*, ff. de *confirm. tutor.* Barb. *axiom.* lib. 17. cap. 12. ax. 7. ex cap. ult. §. *si quis*, de *clandest. despons.* l. *Titius*, 45. ff. de *fideiuss.* Scraph. *decis.* 306. num. 2.
- 2 Scientia Auctariorum non attenditur in possessorio summarissimo. Fin. *dec.* 685. num. 4. p. 1. Paris. de *noviss. prob. Juraparr.* par. 23. Ciallin. *controu. for.* cap. 107. nu. 22. & 23 Ludovisi. *decis.* 249. nu. 10. sicut nequid agitur de deducendo rem ad primum statum, uti de præscribenda libertate Beneficii adversus servitium Jurisprætorum, cum regulariter omnia Beneficia sint libera, & Jurisprætorum competat ex privilegio, seu gratia. l. *si partem*, c. *si per fundum*, ff. *quemadmod. servit. amitt.* cap. *si de terra*, ubi Abb. & Anchar. de *privileg. Felin.* in cap. *vigilanti*, de *prescript.* Covar. in cap. *possessor*, in 2. p. *intri.* num. 8. *vers. primo sententia communis*, d. R. J. in 6. Ludovisi. *dec.* 249. num. 9. & Innoc. in cap. *bona*, 2. num. 1. *vers. sed si Dominus*, de *posul. prelat.* Garz. de *Benef. par.* 5. cap. 5. num. 121.
- 3 Scientia in Principe supremo inhabilem promovente probatur per verba enuntiativa promoventis. Item per testes, famam publicam in loco, & lex conjecturæ vide *Princeps*. Item probatur, & præsumitur ex lapsu longi temporis. Malfard. de *prob. concluf.* 1292. Put. *dec.* 121. num. 6. lib. 1. apud Ciallin. *controu. for.* cap. 107. num. 19.
- 4 Scientia & patientia Episcopi probatur, & refutatur ex iteratis visitationibus ab Abbate in Diocesi, vel loco aliquo factis. Innoc. in d. cap. *bona*, 2. de *posul. prel.* num. 2. Abb. in cap. *com Ecclesia*, *jurina*, de *conf. poss.* & *propriet.* num. 25. Put. *dec.* 210. lib. 3. num. 3. Scraph. *dec.* 306. num. 5. Bichi. *dec.* 194. num. 7. & necessaria non est, cum constet de titulo possidentis. Bald. de *prescript.* par. 2. par. 5. *princ. quæst.* 7. num. 4. Gratian. *discept.* for. cap. 870. num. 13. Roia apud Bichi. *dec.* 267. num. 24. Rot. *decis.* 533. num. 4. p. 1. *recent.*
- 5 Scientia potest probari etiam conjecturis, etiam per testes singulares, etiam unico teste concludentem deponentem. Natta *conf.* 231. num. 2. Surd. *conf.* 19. n. 25. & *dec.* 221. num. 11. Put. *dec.* 118. lib. 2. num. 2. Bald. *conf.* 392. Alex. *conf.* 187. num. 8. lib. 2. apud Bichi. *dec.* 18. num. 3. & 4. quæ conjecturæ refutatur possunt ex conjunctione sanguinis. Honded. *conf.* 80. num. 47. lib. 2. & ubi agitur de re gravi, probatur vehementius conjecturis. Bichi. *dec.* 174. num. 5.
- 6 Scientia Patroni de præsentatione privativa alterius Comparationi præsumitur ex diuturnitate temporis, &

præsentationum multiplicata. Garz. de *Benef. par.* 5. cap. 5. num. 29. Scraph. *dec.* 206. num. 7. quod etiam remittitur arbitrio Judicis. Menoch. de *arbitr. cas.* 161. num. 5.

In præjudicialibus non sufficit scientia alicujus actus 7 in genere, sed requiritur scientia in specie etiam omnium qualitatium: alias enim: quis non dicitur rei scientiam habere ut per DD. apud Lancellot. de *attent. p.* 1. cap. 1. num. 86. Bichi. 500. num. 46. Rot. *decis.* 95. num. 4. p. 1. *recent.* Cyriac. *controu. for.* 289. a. 36. nec sufficeret scientia præsumpta illarum qualitatium, nec daretur præsumptio præsumptionis. Cyriac. *controu.* 278. num. 62. nec ex scientia procuratoris infertur ad scientiam Domini, & ad summum esset tantum scientia præsumpta, de quo Rota *decis.* 430. num. 4. p. 4. *rec. tom.* 1. Bichi. d. *decis.* 500. num. 47. & infra num. 15.

Scientia in filiis, quid pater disposuerit, præsumitur 8 tribus publica voce & fama. Peteg. de *fideicom.* art. 52. num. 104. ubi plures alios ponit casus, ubi scientia in filiis, aut hæreditas præsumitur. Farin. *in fragmen. lit.* J. num. 138. Trentacog. *var. ref.* lib. 3. tit. de *transact.* ref. 1. num. 20. & scientia alicujus concessionis præsumitur, & probatur ex retentione scripturarum penes se. Bichi. *dec.* 256. nu. 9. contentorum in testamento, an præsumatur, vide *Flares*.

Scientia ad effectum poenæ debet esse certa, & non 9 præsumpta. Natta *conf.* 636. num. 192. Surd. *conf.* 189. num. 49. Crescen. *dec.* 5. de *presumpt.* Scraphin. *dec.* 1239. num. 1. Beltram. ad Ludovisi. *dec.* 127. num. 1. Alex. *conf.* 84. *num.* 1. Bichi. *dec.* 195. *num.* 7. & DD. num. 7. *cit.*

Scientia & peticoria requiritur, quando agitur de 10 ducenta præscriptio contra aliquem. Burat. *dec.* 912. num. 7. B. ch. *dec.* 474. num. 4. & ex diuturnitate temporis præsumitur. Bichi. l. c. num. 5. ubi DD. *cit.* non est probanda in summario processu, dum de Adversarii quasi possessione, vel dominio non constat, licet alias bonum jus habere prætendat. Gonzal. ad *rig.* 8. *Can.* gl. 45. p. 1. num. 32. Garz. de *Benef. par.* 5. cap. 5. num. 121. Beltram. ad Ludovisi. *dec.* 249. num. 8. Bichi. *dec.* 486. num. 7.

Scientia fideicommissi in renuntiantie probatur per testes singulares, imo etiam per unicum concludentem deponentem. Item ex illius mentione facta in principio instrumenti renuntiationis. Item ex taciturnitate per lapsum longi temporis. Bichi. *dec.* 18. *per totam*. ubi DD. *supra* *cit.* non probatur tamen ex enuntiativa sola tellurum, nisi alix conjecturæ concurrant. Bichi. *dec.* 119. num. 6. Simi. de *Pret. conf.* 162. Fular. *conf.* 39. n. 52. Peteg. de *fideic.* art. 52. *num.* 21. Berous *dec.* 577. num. 8. Ayun. *conf.* 193. num. 8. contra Honded. *conf.* 53. num. 55.

Scientia actus ratificandi, ejusque qualitatibus requiritur ad line, ut ratificatio inducatur, alias ratificatio non præsumitur. Natta *conf.* 162. num. 32. Alex. etiam conjecturis probari potest. Bald. *conf.* 392. *quæst.* 187. num. 8. lib. 2. Socin. *conf.* 16. lib. 2. nu. 42. Bichi. *dec.* 6. num. 15. & 16.

Scientia Principis habetur pro causa confessionis. gl. 13 in cap. *ad hæc*, de *rescript.* Natta *conf.* 638. num. 15. Barb. *axiom.* lib. 17. cap. 12. *axiom.* 1.

Scientia Canonicoorum induit ratificationem alienationis factæ per Procuratorem, quia scientia inducit consentium. ha. Fachin. lib. 13. *controu. Jur.* cap. 50. & lib. 8. cap. 64. & lib. 7. cap. 80. apud quem DD.

Scientia Procuratoris non afficit Dominum; nec 15 minus scire præsumitur, quæ scit procurator. L. *duo vulgo*, ff. *pro empt.* Gratian. *aif.* for. cap. 833. num. 60. Afflicti. *dec.* 129. num. 10. Natta *conf.* 636. num. 190. Surd. *conf.* 183. num. 33. Bichi. *dec.* 138. num. 14. & *dec.* 464. num. 24. quod tamen Gratian. l. c. hoc dicit procedere in simplici procuratore, secus in procuratore cum specialissimo mandato, vel cum liberta &c. quem vide.

Scientia Patris de pecuniarum exactione a filio facta redditur clara ex collaboratione cum ipso filio, præsertim cum agitur de negotio utrumque tangente, & de pluribus exactionibus palam factis tempore successivo. L. *Ostavi*, ff. *unde cognat.* Ruin. *conf.* 123. num. 18. lib. 5. Bichi. *dec.* 135. num. 16. Honded. *conf.* 80. lib. 2. num. 44. Surd. *conf.* 251. num. 16.

- Jo. Bapt. Costa, de facti scientia & ignor. inspect. 74. num. 1.
- 17 Scientia Juris presumitur in viris ingenio. & scientia conspicuis. Bich. dec. 256. num. 11. gl. in L. professio. C. de muner. partim. lib. 10. Alex. in L. civitas. 13. ff. si cert. per. Odo. de resit. in integr. quest. 23. a. n. 24. apud Bich. l. c. quos proinde ignorantia non excusat. Rot. dec. 3. nu. 35. seq. p. 7. rec.
- 18 Scientia rei emphiteutice requiritur in hæredē emphiteute, ut contra illum a Domino caducitatem intencari possit, quæ quidem scientia debet esse certa & clara, ita ut presumptio non sufficiat, & a Domino probari debet. Mant. de tacit. lib. 22. tit. 27. numer. 40. Fulg. de Jure emphit. tit. de solut. Can. quest. 2. n. 259. Gratian. disc. for. cap. 633. num. 18. Bich. dec. 485. num. 22. & seq.
- 19 Scientia presumpta oritur ex intimatione domi facta citationis, dimissa copia. Franch. in cap. bone memoria. num. 2. de appell. tit. de retrac. litig. §. 9. gl. 2. num. 42. Bich. dec. 437. num. 19. & hæc non aufert facultatem contradicendi a die vete notitia. Rota apud eund. l. c. nu. 20. & presumpta ex sola acquiescentia non sufficit, sed requiritur vera & inevitabilis, ut quis non contradicendo libi præjudicet. Rota apud Bich. l. c. num. 22. & apud l. ut. dec. 42. lib. 1. coram Cocci- cino. dec. 283. nu. 4. Inter recent. præsertim si agatur de magno præjudicio.
- 20 Scientia fidei taciturnitas, quando agitur ad obligan- dum, non habetur pro consensu. L. filius. §. invitus. ff. de procurat. DD. apud Bich. dec. 611. nu. 5.
- 21 Scientia testamenti patris, quamvis non arguatur in filiis, si tempore mortis paternæ erant infantes, argui tamen potest, si tempore divisionum, quod attendi de- bet, erant adules. Barr. in L. qui Rome. §. duo fra- tres. ff. de V. O. & scientia successoris, quoad conten- ta in instrumento locationis factæ ab Antecessore, non probatur ex sola scientia instrumenti. L. non est seren- dus. ff. de transact. Bich. dec. 437. nu. 17.
- 22 Scientia sufficit etiam in casibus, in quibus, requiritur intimatio. Abb. conf. 281. nu. 5. & conf. 560. num. 32. vers. respondetur. Alex. conf. 27. num. 2. lib. 6. Rota in Romana societ. Officiorum. 5. Jul. 1627. apud Bich. dec. 82. num. 9. & scientia individui exceptionis demonstratur ex mentione, & præservativa exceptionum. Alex. conf. 39. num. 6. vers. unde probatur. lib. 2. & conf. 113. num. 27. lib. 6. Aym. conf. 193. num. 7. vers. itaque si probatur. Surd. dec. 265. numer. 44. & 45. Rimini. jun. conf. 262. num. 41. præsertim in actis judicialibus, in quibus scientia facilius presumitur. Pa- cian. resp. un. post tract. de re judic. num. 43. in fi. Put. dec. 109. nu. 4. lib. 2. in cor. Rota dec. 409. nu. 3. par. 3. recent. Bich. l. c. nu. 12.
- 23 Scientia in fratre de donatione facta a parte alteri fratri presumitur ex possessione inæqualis portionis cum acquiescentia. Barr. in L. qui Rome. §. duo fratres. n. 14. vers. pone. ff. de V. O. Ruin. conf. 47. num. 11. lib. 1. Dec. conf. 267. num. 2. & conf. 287. nu. 17. Patif. conf. 72. num. 25. lib. 2. Rol. conf. 36. num. 16. lib. 2. Bursat. conf. 174. num. 13. Nevizan. conf. 84. n. 16. apud Bich. dec. 6. nu. 24.
- 24 Scientia fideicommissi clare resultat, si ante divi- sionem solverunt legata a fideicommittente relicta, quia illa non solvunt, nisi inspectis verbis testamenti. Barr. l. c. in §. duo fratres. sub nu. 13. vers. potest ex alio. Rota in Atonopolitana bonorum. 19. Decembris. 1614. coram Manzardo. Bich. dec. 158. num. 35. Item ex aliis conjecturis, & actibus judicialibus. Item nu. 36. non probatur ex sola enuntiativa testamenti, nisi aliæ concurrant conjecturæ. Socin. jun. conf. 98. nu. 5. lib. 2. Patif. conf. 13. num. 83. lib. 2. Berous conf. 177. n. 8. lib. 1. Sim. de Pret. conf. 162. nu. 2. Fufat. conf. 39. nu. 52. Peteg. de fideic. art. 52. nu. 21. Cornel. conf. 153. Bich. dec. 119. nu. 6.
- 25 Scientia emptoris, quod non tota res vendita specta- ret ad venditorem, fitur & in aliis, ex quibus refel- tut, vide Bich. dec. 670. num. 15. ubi Rota dec. 406. nu. 7. par. 1. recent. & dec. 566. nu. 19. coram Baratt. Rimini. jun. conf. 562. nu. 74. cap. fin. qui matric. ac- cus. poss. Gratian. disc. for. cap. 301. nu. 63.
- 26 Scientia, & patientia possessoris est necessaria, ut per actus contrarios ei præjudicetur. DD. in cap. cum Ec- clesia Sutrina. de causa possess. & propriet. Mant. dec. 4. num. 9. Seraph. dec. 1463. num. 5. Baratt. dec. 912. num. 6. Rota divers. dec. 165. n. 5. par. 4. apud Bich. dec. 621. nu. 25.
- Scientia, quando agitur de jure questionis amittendo, 27 & de incurtione pœne, debet esse explicita, & indu- bitata. Cyriac. controuv. 289. num. 38. Merlin. Pignarell. controuv. for. cap. 30. num. 27. par. 1. Rota dec. 644. num. 5. p. 3. & dec. 322. num. 3. dec. 387. num. 4. par. 4. recent. & dec. 504. nu. 3. par. 4. recent. & dec. 301. num. 28. par. 5. recent. & dec. 558. num. 15. par. 5. recent. lib. 2. & dec. 360. nu. 3. par. 6. recent. & debet esse cum omnibus suis qualitatibus. gl. in cap. consola- tionis. 2. ver. non consensit. de appell. in 6. Alex. conf. 114. num. 4. lib. 1. Merlin. Pignarell. controuv. for. cap. 48. num. 13. Altogr. sen. conf. 84. num. 10. lib. 1. & conf. 38. num. 35. lib. 2. Rota apud Zuchiam. de obli- gat. camer. dec. 114. num. 7. Conciol. alleg. 79. nu. 23. & ideo ad educitatem inducendum debet ab illo, qui agit ad caducitatem, formiter probari. Jas. & alii. in L. 2. C. de jure emphit. Dec. in L. qui in alterius. 43. num. 2. ff. de R. J. Joan. Bapt. Costa. in trac. de scientia & ignorant. inspect. 85. nu. 16. Cyriac. de con- trov. 279. nu. 36. Altogr. l. c. Farin. conf. 125. nu. 8.
- Scientia banni publicati in civitate non presumitur 28 in pagis, aut castris. Bernazzol. conf. 125. num. 4. præ- sertim, si distet decem milliariis Italicis. Rimini. jun. conf. 635. num. 42. lib. 2. Farin. de consuet. & mand. quest. 133. num. 116. & num. 127. Et scire non di- citur, cui non fuerint notificatæ omnes qualitates, & circumstantiæ. Burgin. dec. 12. num. 37. par. 1. Surd. dec. 265. num. 19. Cephal. conf. 437. num. 35. lib. 3. Mascard. de prob. conclus. 45. num. 49. lib. 1. & con- clus. 1299. num. 13. lib. 3. Cyriac. controuv. 286. num. 17. Conciol. alleg. 79. num. 21.
- Scientia partis haberi non potest, sine scientia totius, 29 cum pars in toto consensit. L. si quis cum totum. 7. ff. de except. rei jud. l. in toto. 114. ff. de R. J. Gra- tian. discip. for. cap. 766. num. 52. par. 4. & ad cog- nitionem qualitatibus debet præcedere cognitio substanz. Bal. in L. 2. num. 1. ubi Cast. num. 3. C. de bo- nor. possess. sec. tab. Gratian. disc. for. cap. 552. nu. 6. par. 3. Ludovif. dec. 381. nu. 3. ubi Rota dec. 344. num. 7. Conciol. alleg. 2. nu. 30.
- Scientia etitica ex conjecturis, & presumptionibus, 30 dicitur scientia vera, & non presumptia; aliud est enim, scientiam esse presumptam, & aliud, eam probari presumptionibus. Rot. post Merlin. de pignor. decis. 50. num. 34. Cravetta conf. 73. num. 19. & conf. 179. num. 1. Rota apud Seraph. dec. 1459. num. 4. & 5. Conciol. alleg. 3. num. 28.
- Scientia existentie census probati potest ex instru- 31 mento divisionis. Surd. conf. 49. num. 32. lib. 1. Mer- lin. Pignarell. controuv. for. cap. 7. num. 13. in fin. Ro- ta dec. 478. num. 16. par. 4. recent. to. & dec. 306. num. 54. par. 7. recent. & dec. 643. apud Post. de ma- nent. & presumitur in facto proprio, in quo non cadit ignorantia. L. fin. ubi Barr. num. 2. ff. pro suo. Costa de facti scient. & ignor. dist. 65. num. 7. Rota dec. 112. num. 8. par. 7. recent. Conciol. alleg. 3. nu. 45.
- Scientia presumitur in his, quæ affirunt commodum, 32 maxime si concurrant corroboratio, longinquitas tempus, & alia. Menoch. de pres. lib. 6. pres. 23. num. 84. ubi late per tot. quando presumatur ignorantia, vel non. Patuall. annot. civil. 74. nu. 38. Beltram. ad Lu- dovif. dec. 97. lib. B. Rota dec. 262. num. 6. par. 1. recent. Surd. dec. 111. num. 13. Conciol. alleg. 30. nu. 39. & 40. Rota apud Merlin. de pignor. dec. 50. num. 25. & in Rom. divisionis. 15. Jun. 1640. coram Bichio. alias
- Scientia non presumitur, sed debet probari. L. ve- 33 rius. 21. ff. de probat. Cravetta conf. 134. n. 18. Olaf. dec. Pedemont. 71. num. 36. Surd. conf. 28. num. 100. Gab. conf. 146. num. 14. vol. 1. Post. de manu. obs. 56. num. 15. Cancer. var. res. par. 2. cap. 6. num. 103. Ro- ta dec. 327. num. 4. & dec. 547. nu. 3. par. 4. divers. & apud Cenc. de censu. dec. 83. nu. 4. Rota dec. 162. num. 3. par. 3. recent. Conciol. alleg. 60. num. 28. est de essentia actus ratificandi cum suis qualitatibus, quia ratificatio non datur sine scientia actus ratificandi cum omnibus suis qualitatibus, ignorantia enim excludit con- sensum. Gabr. l. c. Mascard. de probat. conclus. 1262. vol. 3. Surd. conf. 28. num. 118. Olaf. dec. Pedemont. 128.

138. num. 24. *Surd. dec.* 228. *Beltram. ad Ludov. dec.* 208. num. 7. & *DD. max. supra cit.* *Conciol. alleg.* 61. num. 7. & *seg.* & in ratificatione Universitatis non sufficit scientia singulorum, sed requiritur, quod legitime congregata sciat. *Conciol. l. c. num. 9.* ubi *Alex. conf.* 135. num. 2. *vol. 7.* *Surd. d. conf.* 28. num. 104. *vol. 1.* *Conf.* 323. num. 12. *vol. 3.* *Post. l. c. obs.* 36. num. 1. *seqq.* *Gabr. in tit. quod consueque Universit. nomine. conclus.* 1. in fin. *Pacion. alleg.* 110. num. 11.
34. Scientia donationis presumitur, si Donatarius habet cum donante, & illius acceptatio, ac ratificatio. *Menoch. conf.* 1253. num. 14. *Rol. conf.* 19. num. 40. lib. 1. *Borgin. dec.* 42. num. 23. *Surd. dec.* 111. num. 11. *Farin. decif. noviss.* 326. num. 8. *Burfat. conf.* 119. num. 5. praefertim si non agitur de re minima. ita *Tranchedin. consult.* 7. num. 24.
5. Scientia, ut quis scite dicatur, debet esse perfecta cum omnibus circumstantiis rei venditae, qualitate pretii, ac clausularum in instrumentis positarum. *Rugincil. de oppell.* §. 4. cap. 1. num. 35. *Tiriquell. de retrac. signat.* §. 36. gl. 2. n. 30. *Gratian. decif. for. cap.* 742. *num. 5.* nam scite non dicitur, nisi qui certo scit. *Tiriquell. l. c. num. 31.* *Tranchedin. consult.* 31. num. 49. & 50. & supra num. 7.
36. Scientia non sufficit, quando ultra scientiam requiritur factum. *Burb. in cap. cum qui. num. 2. de R. J. in 6. l. post perfectam. num. 28. C. de petic. & commend. ver. vend. Titus. de retr. par. 1. §. 36. gl. 2. num. 28.* *Rugincil. l. c. Gratian. ut supra. Pontancil. de pact. nupt. class.* §. gl. 8. par. 14. num. 72. apud *Tranchedin. l. c. num. 51.*
37. Scientia instrumenti presumitur ex sanguinis conjunctione. *Bec. conf.* 47. num. 24. *Berazol. conf. civil.* 97. num. 2. praefertim si concubatur cohabitatio. *Honded. conf.* 79. num. 56. *vol. 2.* *Ruin. conf.* 168. num. 7. *vol. 1.* *Schennard. conf.* 62. num. 80. lib. 1. apud *Tranchedin. l. c. consult.* 54. num. 28.
38. Scientia praesumptio sufficit, ut possit deseri iuramentum in litis. *Rota divers. dec.* 448. num. 2. par. 4. coram *Ubaldo*, *Hieronymo. Laur. decif. Aven.* 106. num. 1. *Pacionus. alleg.* 7. num. 8.
39. Scientia inflicta Papae sufficit ad abstergendam labem simoniae. *Redoan. de simonia. par. 1. cap. 25. num. 25.* *Quare. de relig. tom. 1. trac. 3. lib. 4. cap. 61. numer. 14.* *Rota dec.* 978. num. 3. coram *Dunozeto jun.* & *dec.* 357. num. 18. par. 12. *recent.* apud *Pacion. alleg.* 178. num. 24.
41. Scientia ad effectum amittendi ius, puta praesentandi, ob lapsum temporis, debet esse certa, & indubitata. *Rota dec.* 95. num. 2. par. 1. *recent.* *Dutand. dec.* 283. num. 4. & non sufficit praesumptio *Rota dec.* 111. num. 7. & *dec.* 507. numer. 8. par. 1. *recent.* *Coccin. dec.* 203. apud *Pacion. alleg.* 119. num. 10. & *alleg.* 26. num. 66.

S C R I P T U R A.

Praxis Scripturae.

§. I.

Quomplex sit Scriptura, & de privata.

Scriptura, aequo publicatione & probationem illius existentiae apud aliquem, vide Editio.

1. Scriptura alia est privata, alia publica; illa est, quae fit a privatis, & non publicis personis, & per se auctoritatem non habet, nisi Adversarius eam confitetur, aut si per comparisonem alterius Scripturae probetur. *Innoc. in cap. 1. de fide instrumentorum. Mascard. de probat. conclus.* 6. num. 79. *Genus de script. priv. lib. 1. quest. 1. numer. 3.* Privata alia dicitur apocha, alia antapocha, alia syngrapha, alia liberationum, & alia epistola: apocha est Scriptura facta a creditore, & data

debitori, quae solutionem sibi factam faceret. *Vulgo Kicervata, aut laque receptisse. L. fin. §. filius ff. de cond. indeb. cum aliis adductis per Genuam l. c. g. 2.* Antapocha est, quae fit a Debitore, & Creditori datur, quae solutio penitus continetur, vulgo dicitur chirographum, quo debitor se facit debitorem eorum summae, aut se obligat ad certam summam. Syngrapha dicitur, quae a pluribus, qui in aliquo rei fidem paciscuntur, scripta est.

Scriptura privata in genere sumpta non probat. *L. in instrumenta. C. de probat. l. nuda. C. de donat. Rol. conf. 2. num. 139.* *Mascard. de prob. conclus.* 111. *Genus de Scriptura privata. lib. 1. quest. 4.* & communis apud eosdem, si tamen non fuit recognita, aut continet inverisimilia, aut se ad aliam refert, quae non exhibetur, vel si agitur de praedictio tertia. *Gail. lib. 2. obs.* 25. num. 9. *Rota apud Genuam l. c. num. 7.* & in praedictum tertia non probat, nisi a patribus, & tribus testibus sit subscripta. *Thom. Trivisan. lib. 1. disp.* 60. aut aliis adjuverit administrari, & continet verisimilia, tunc enim probat etiam contra tertium. *Bald. in rubr. C. de fide instrum. Menoch. conf.* 85. num. 10. *Genus l. c. num. 11.* apud quem videre poteris plures ampliationes, & limitationes. Sicut vero una non probat, ita nec multae simul iunguntur, quoniam manu Notarii confectae sint, sed sine solemnitatibus ad Scripturam publicam requisitis. *Mascard. de prob. conclus.* 1300. num. 7. *Gratian. decif. March.* 104. *Rota* quam citat *Genus l. c. num. 18.* *Sim. de Pret. de interpret. ultim. vol. num. 20. fol. 141. num. 20.* & subscripta per Notarium, an, & quando intelligatur per eum, uti amicum, & non uti Notarium, vide *Gratian. & ibi De Luca in animadv. ad d. decif.* 104. Imo quavis scripta fuit ab Episcopo. *cap. cum a nobis.* ubi *Bald. de testib. l. quodam. §. numularios. ff. de edendo. Genus l. c. num. 19.* Neque probat ad utilitatem filii. *L. inter charitulas. C. de commun. fisci debet. Peteg. de iure fisci. lib. 6. vel 7. tit. 1. num. 28.* quia fides in dubio utitur iure privati. *L. idem. ff. de compen. l. cum viris. ff. de pignor. Peteg. l. c.* Imo nec favore pie causae pleneprobatur. *Mascard. l. c. num. 10.* *Genus l. c. num. 28.* quia non plus probat Scriptura privata, quam vox viva. *cap. licet ex quadam. de testib. l. in exercendis. C. de fide instrum. & plus probat vox viva, quam mortua, & in pia causa non est remissa solemnitas Iuris Divini. In ore trium &c. cap. relatum. cap. cum effec. de testam. Tiriquell. de pia causa priv. 1.*

Scriptura etiam privata facta per modum attestationis non probat. *Tusc. lit. s. conclus.* 26. num. 9. *Genus l. c. num. 31. vers. septimo.* nisi de partium consensu fuisset conventum, quod Scripturae privatae crederetur. *Bald. in l. de quibus. 17. ff. de LL. Felin. in cap. 2. num. 13. de fide instrumentum. Cravetta. conf.* 939. num. 12. *Genus num. 35.* quia quod Scriptura privata non probet, est inductum favore partium, cui favori a patribus renuntiari potest: sicut etiam testes inhabiles de partium voluntate habilitari possunt. *Specul. ubi Jo. And. de reffe. §. sape. in prima additione. Invol. in cap. cum dilectus. de consuet. ubi Burr. & semiplena probatio de partium consensu potest fieri plena, & sententia, quae est nulla, potest fieri valida. Gabr. de testib. conclus.* 1. num. 31. *Mascard. de prob. conclus.* 11. num. 12. *Caroc. de iuram. lit. decif. quest.* 5. num. 11. & 12. ubi testis infamis potest a patribus approbati. Imo a patribus fieri potest, quod Scriptura privata habeat vim publici instrumenti. *Hieron. Felic. de societ. cap. 29. num. 84.* *Farin. in dec. noviss.* 98. *Genus l. c. num. 46.*

Scriptura privata pro scribente non probat, quoniam ipse scribens iurasset. *L. exemplo, & C. rationes. C. de probat. Paris. conf.* 12. num. 20. *Socin. jun. conf.* 54. num. 5. *Decian. conf.* 46. num. 33. *Honded. conf.* 109. num. 46. *Gail. lib. 2. obs.* 20. num. 1. nisi contineret verisimilia, quia tunc probatur etiam pro scribente. *Rota apud Genuam l. c. num. 143.* & accederet iuramentum, vel nisi a contraria parte approbaretur, aut pars contraria confessa fuisset, quod scribens sit dignus, qui praestaret fides. *Mascard. de prob. conclus.* 111. in fin. *fecus, si tantum falsa esset scribentem esse bonae conditionis & famae, quia tunc dicitur approbata persona, non vero dictum. Mascard. de prob. conclus.* 1300. a num. 12.

§. II.

Quando Scriptura privata probet?

- 5 Scriptura privata probat, si longo tempore a patribus fuit observata. *L. cum de in rem. vers. ff. de usur. Craveita de antiq. tempor. vers. 4. limitatur. num. 14. Malfcard. de prob. conclus. 1300. num. 19. Menoch. conf. 308. n. 20. Peregr. conf. 64. num. 19. vol. 1. quia longi temporis observantia facit, quod instrumentum minus solemne, & invalido plena fides adhibetur. Craveita conf. 65. num. 11. Jos. Ludovic. conclus. 38. limit. 4. & 117. sicut cum agitur de modica summa, & levi praejudicio; quia tunc plene illi creditur. Malfcard. de prob. conclus. 399. num. 4. maxime in antiquis, ubi Abb. & alii. Genua. n. 76. l. c.*
- 6 Item si Scriptura privata recipit aliquod fomentum, aut supplementum, ex quo fit publica, seu authentica, & fulcitur adminiculis, quia tunc plene probat Craveita conf. 613. n. 14. Fatin. conf. crim. 70. num. 39. Gilschen. in *L. rantes. n. 5. C. de prob. adminicula vero sunt, si scribens est bonae famae, & solitus semper scribere testatur. Gozzard. conf. 11. num. 18. Item si vir scribens est legalis, & inagor prudentiae, nobilitatis, & integritatis. Socin. conf. 186. num. 16. Menoch. conf. 402. num. 43. Item si Scriptura continet verisimilia. Bald. in *L. 1. C. de edend. Alex. conf. 34. Rota apud Genuam. l. c. num. 82. Item si fuit jurato, quia tunc habet etiam executionem paratam. Seraphin. de privi. juram. privi. 77. num. 18. Grassi. de excepti. in preclud. num. 78. alia adminicula vide apud Menoch. conf. 402. num. 49.**
- 7 Item si is, contra quem producit, faceret, sua manu fuisse confectam; quia tunc contra illum plene probat. *L. Publ. ff. de pos. auth. contra, qui propriam. C. de non num. pecun. Gilschen. in L. instrumenta. num. 4. C. de fide instrum. Fel. in cap. 2. n. 11. de fide instrum. ubi Dec. Malfcard. de prob. conclus. 100. Scacia, & alii apud Genuam. l. c. num. 84. quia contra scribentem plene probat. *L. de atate. §. 1. ff. interrag. n. 1. quoniam postmodum negaret, in illa contenta esse vera. Cephal. conf. 562. Malfcard. de prob. conclus. 109. num. 9. Scacia. de Jud. lib. 2. cap. 11. num. 83. potest tamen, qui scripsit probare, quae scripsit, non esse vera. Etiam in criminalibus probat contra scribentem, licet is neget, quae scripsit, esse vera, sed dicat joco, vel ad probandum calanum scripsisse. Fatin. conf. 25. num. 1. vol. 1. Genua. l. c. num. 107. vers. pulcher. autem Rodriguez. Can. qq. lib. 2. quest. 12. art. 3. Porro Scriptura probat non tantum contra scribentem, sed etiam contra successores illius, & haeredes Malfcard. d. conclus. 109. num. 3. vide plures apud Genuam. n. 122. dummodo Scriptura sit recognita.**
- 8 Item si Scriptura, vel apocha esset subscripta a tribus testibus, quia tunc cessat omnis fraudis suspicio. *L. Scripturas. C. qui potior. Imo Scriptura privata scripta manu debitoris, & subscripta a tribus testibus integra & probate opinionis vigore hypothecae, vel pignoris, plene probat. *L. Scripturas. C. qui potior. Angel. in L. cum antiquitas. C. de testib. Rol. conf. 26. n. 1. dummodo testes subscriptionem suam recognoscant, & fateantur, se illam testis, aut saltem adfuisse, quando debitor subscripsit. Craveita de antiq. tempor. par. 1. nu. 50. vers. etiam quero. Et in tantum talis Scriptura probat, ut trino teste bonae opinionis ac famae munia praefertat habenti instrumentum publicum posterius quoad pignus, & hypothecam. *L. Scripturas. C. qui potior. in pign. Gabr. de prob. conclus. 111. Genua. lib. 1. ad L. Scripturas. conclus. 3. ubi late, & DD. supra cit. in verb. Debitor. num. 114. Duo vero testes non sufficiunt, quamvis unus illorum sit Notarius DD. apud Gabr. l. c. num. 3. & Malfcard. de prob. conclus. 285. num. 4. quamvis ipse principalis se subscripsisset, quia adhuc trino teste deher esse munita, non tantum, cum agitur contra tertium, sed etiam contra ipsum debitorem. Scacia de Jud. lib. 2. cap. 11. num. 992. Et qualitas bonae famae, & opinionis non tantum est articulanda, sed etiam probanda. Socin. conf. 274. n. 10. Craveita de antiq. temp. par. 1. vers. queritur. num. 39. Genua. l. c. num. 12. Vinc. de Franch. dec. 644. Malfcard. de prob. conclus. 285. Gabr. de prob. conclus.***

11. num. 6. Ad haec est necessarium, quod tres testes habeant notitiam partium, & illas agnoscant. Scacia. l. c. num. 997. ad excludendas fraudes, & falsitates: & quod sint subscripti, & sua sigilla apposuerint, & quod sint mares, non feminae. DD. apud Gabr. l. c. Covar. pract. qq. cap. 22. num. 5. Rol. conf. 84. Malfcard. d. conclus. 285. & 1300. Scacia l. c. num. 984. Praeterea necesse est, quod ambo partes se subscripserint. Mant. de testib. lib. 11. tit. 24. n. 9. quoniam contrarium putet esse communius. Genua. l. c. n. 24. qui citat Malfcard. Rol. Craventa, & Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 114. n. 4. praefertim si sigillum principalis fuit appositum; sed

Queres: quid si unus ex tribus testibus fuit mortuus; & duo tantum Scripturam recognoverint, et tunc talis Scriptura preferens instrumentum publico posteriori? Negativam omnino tenet Gabr. de prob. conclus. 10. num. 22. Caipan. ad statum. Alciac. cap. 96. num. 85. Malfcard. de prob. conclus. 110. num. 18. Menoch. conf. 199. n. 26. Surt. dec. 71. ubi DD. sed contrariam defendit Genua. l. c. num. 69. ubi contraria resolvit, postquam fundamenta utriusque sententiae posuit. Bursat. conf. 103. num. 83. Cephal. conf. 270. Gratian. decis. March. 94. Gail. lib. 2. obs. 43. num. 4. Mant. l. c. tit. 24. n. 11. quia publico instrumento creditur, quoniam Notarius fuerit mortuus; tunc quia ad probandam Scripturam per comparationem litterarum sufficit, quod duo testes ex tribus subscriptis recognoscant subscriptiones. juxta *L. comparationes. C. de fide instrum.*

Porro, ut Scriptura probet contra scribentem, sufficit, quod fuerit citatus ad recognoscendum, & non comparuerit, & accusata fuerit contumacia. Rota. Genua. dec. 118. Bich. dec. 501. num. 2. & DD. apud Genuam. d. lib. 1. quest. 4. n. 125. vers. Adde, vel fuerit probata per testes, aut litterarum comparationem; Imo licet Scriptura fuerit per tertium scripta, & ab ipso subscripta, contra quem producit. Marian. Socin. conf. 9. n. 11. quia Scripturam subscribens dicitur etiam scripsisse. Borsin. dec. 27. par. 2. num. 62. Felin. in cap. 2. de fide instrum. v. 7. Bursat. conf. 320. num. 24. Decian. conf. 39. n. 89. Callr. conf. 320. Gabr. de pref. conclus. 3. a num. 1. Et ut probet contra scribentem, requiritur etiam, quod contineat causam. Honded. conf. 39. num. 37. Genua. num. 141. vers. conartatur.

Scriptura privata probat etiam contra producentem, & quidem plene. DD. in cap. *Venerabilis. de excepti. Craveita conf. 815. n. 14. Menoch. de pref. lib. 2. cap. 45. num. 7. Malfcard. de prob. conclus. 916. Trenaciuq. var. ref. lib. 2. tit. de fide instrum. ref. 3. quia producus in Judicio omnia contenta in illa fieri videtur, nec illam amplius reprobare, vel impugnare potest. Peregr. conf. 61. n. 10. Alex. conf. 147. Malfcard. de probat. conclus. 1241. num. 15. quoniam producus fuisset protestatus, quod illam producit tantum in parte, & partibus facientibus, & favorabilibus; quia hac protestatione non obstante teneatur illi stare etiam in partibus contra se facientibus DD. in d. cap. *Venerabilis. Rota apud Genuam. l. c. d. q. 4. n. 158. Magon. decis. Lucen. 25. num. 10. Scacia de Jud. lib. 2. cap. 11. num. 50. quoniam Scriptura sit privata. Surt. dec. 267. nisi esset suspecta de falso; dummodo in productione pars fuerit citata ad videndum producti, alias productio esset invalida, & nihil operaretur. Scacia l. c. num. 6. Et scripturam producentem censetur fieri contenta in illa. l. 1. §. editiones. ff. de edendo. Alex. conf. 108. num. 5. Rol. conf. 2. num. 116. vol. 1. Bich. dec. 556. num. 5. Rot. dec. 123. num. 53. p. 1. ree. non obstante protestatione praedicta, videri potest etiam Cyriac. contrav. 602. ubi contra producentem plene probat. Bich. dec. 442. num. 2. Gabr. confes. conclus. 4. a num. 1.**

§. III.

De Scriptura publica, & authentica.

Scriptura a Notario coram testibus rogata, & in ejus protocollo reperta cum clausula *Actum*, & testium appositione dicitur authentica. Covar. pract. qq. cap. 20. & 21. Conciol. alleg. 66. Menoch. conf. 42. & 48. &

24. de prof. lib. 2. pref. 81. Mafcard. de prob. concluf. 1107. Suro. conf. 16. Rota apud Seraph. dec. 909. c. 1.
13. Cenfetur authentica, quæ est confecta fecundum morem, & confuetudinem regionis, quia confuetudo habet vim efficiendi authenticanam Scripturam, quæ alias non efficit. cap. cum dilectus. §. fin. ubi gl. & Fel. nu. 35. de fide inftrum. Specul. de inftrum. edit. §. 7. nu. 8. ubi Jo. Andr. in edit. magna ad fin. verf. 7. qui ait, quod Venetiæ ftatut instrumentis fcriptis per facer- docem, & multis in locis certum figillum, certa fub- fcriptio, & certa ftampa, aut forma impreflio fufficit, uti in quibufdam locis Gallie. & ftatut confuetudini lo- ci illius, & inftrumētis eo loco factis, licet alibi aga- tur, & producantur. cap. dilectus. de fide inftrum. l. 1. C. de eman. Jal. in l. admonendi. num. 78. ff. de jurejur. Pax Jord. lib. 14. tit. 20. num. 8. Genua. l. c. queft. 11. licet fit a Superiore Judice per fententiam, aut a Principe jure approbata, & admiſſa, imo li juſſu Principis duntaxat fuit confcripta. licet fit in actis Ju- diciis fui reperta, dummodo a Notario in libris oeco- nomie infinuata, & approbata fuerit, ponendo productionem, quia talis auctoritas habet vim fubſcriptionis re- ſpectum. Genua l. §. nu. 166. ubi Craveus de antiq. tem- por. & alii.
14. Scriptura privata, fufcripta & figillata figillo Princi- pis, Contis, aut alicujus publici Officialis plene probat, ſicut etiam quælibet alia, pante contraria, contra quam produciatur, non opponente 4 qua tunc habetur pro publica. Suro. dec. 190. num. 8. Maccari. lib. 1. var. ref. cap. 58. num. 7. Rota Genua. dec. 21. Ma- fcard. de prob. concluf. 121. nu. 10.
15. Scriptura privata deſumpta ex archivio, ſi eſt anti- qua, habetur pro publica, & probat, præſertim, ſi in- ter alias publicas fuit recepta, & ab Officiali publico in archivio fui cuſtodita, ad quem tamen effectum eſt neceſſarium, quod omnes Scripturæ cuſtodite habeantur pro publicis; alias commixtio privatarum & publi- carum impedit probationem. Genua. d. lib. 1. poſt cit. queſt. 4. tit. An Scriptura privata ex archivio. q. 2.
16. Scriptura privata a partibus ſubſcripta etiam ſine reſtitu, vim publicæ obtinet quoad perſonalem actionem, contra debitorem exercendam. L. Scriptura. C. qui po- ter. Genua. d. lib. 1. queſt. 16. concluf. 1. & ibi DD.
17. Scriptura privata conficta, & recognita æquiparatur publico influentio. L. ne in arbitrio. 4. C. de arbit. Dicitur autem ſufficienter recognita a teſtibus deponen- tibus ſe, vidiffe illam ſcribi, & ſubſcribi, qui eſt ve- rius modus recognoscendi Scripturas privatas. Fel. in cap. 2. num. 4. de fidejuff. Menoch. de arb. caſ. 124. num. 20. Marſcot. lib. 1. var. ref. cap. 79. Genua de ſcript. priv. lib. 1. queſt. 15. num. 12. Rota apud Bich. dec. 20. num. 3. Imo ſufficit, quod fuerit recognita a teſti- bus habentibus notam manum ſcribentis. Cytiae. controu. 246. nu. 11. Ruin. conf. 46. num. 11. Scacia de Jud. lib. 2. cap. 11. num. 971. Barati. dec. 522. nu. 5. Bich. dec. 501. nu. 1. & hoc ſaltem de Syſto Curie, quan- vis in aliis non approbet Menoch. l. c. nu. 22.
18. Sed quæres, quam probationem facit Scriptura pro- bata per comparationem litterarum? Reſpondetur eſ- ſe prius videndum, quomodo ſit comparatio litterarum. Et quidem ad comparationem litterarum duplex requiritur Scriptura; una, ex qua fit comparatio, altera, ad quam fit comparatio. Bar. in l. comparationes. C. in l. admonendi. C. de probat. Scriptura, ad quam fit comparatio, eſt illa, quæ in judicio produciatur, ut ei ſides adhibeatur. Scriptura vero, ex qua eſt illa, quæ in judicio produciatur, ut ex illa ſimilitudo accipitur. Rol. conf. 26. lib. 1. Joſ. Lud. vic. acc. Perſon. 7. n. 1. par. 1. Genua de ſcript. priv. lib. 2. in princ. de apocha manu debitoris coſcripta. num. 27. Scriptura, ex qua comparatio deſumenda eſt, debet eſſe certa, vera, & indubitata illius, qui illam ſcripſiſſe aſſertur. Tremacius. var. ref. lib. 2. tit. de fide inftrum. ref. 7. num. 2. & Judex in comparatione facienda pteſt com- greſſe Adverſarium negentem ſcribere, & ex illa comparatione fieri de Scripturam contentioſam. Imo pro- ducens talem apocham poteſt infilare apud Judicem, ut ex officio interroget eum, contra quem produciatur, an talem apocham ſcripſerit, & eundem teneri ante litem contentioſam interrogatorio reſpondere. Abb. conf. 737. num. 6. Vivius commun. opin. 113. num. 2. Magon. de eſſ. Lucen. 17. num. 2. Fatin. in fragmen. criminal.
- par. 1. num. 449. Menoch. de arbit. caſ. 114. num. 12. Scacia de Jud. lib. 2. de Jud. cap. 11. num. 939. & alii plures apud Genua de ſcript. priv. lib. 1. d. tit. de apocha manu debitoris C. nu. 30. & Scriptu- ra manu tertii ſcripta de ejus tamen mandato, ſicut propriam recognoscere tenetur, & ad recognoscendum cogi poteſt.
- Comparatio autem in omnibus caſibus fieri poteſt, 19 in quibus comparatio ipſa poteſt aliquem veritatis eſſe- ctum producere, alias ſecus. Genova de ſcript. l. c. num. 35. quare ſi quis habet probationes veritatis aliunde, a comparatione, abſtinentium eſt. Bald. in d. L. comparationes, ſicut etiam, quando alio reſpectu Scri- ptura fidem non faceret, uti ſi Scriptura privata eſſeſſe- ne cauſa.
- Comparatio vero a Judice committitur petitis Scri- 20 ptoribus, qui illam faciunt, & Judici reſertant, juxta l. non ſemel. C. de re militari. lib. 12. dummodo petitis detulerit juramentum, juxta ſententiam in l. comparatio- nes, & debent adhiberi duo, vel plures, ſi in loco ha- beri poſſint, alias ſufficiet unus. Burr. & DD. in l. 1. §. fin. ff. de V. O. Alex. conf. 179. num. 6. Joſ. Lu- dovic. dec. Perſon. 7. num. 9. Menoch. d. caſ. 114. n. 27. Scacia l. c. 1601. Petiti autem, qui eliguntur, non debent eſſe ſuſpecti partibus, hoc conſiderans. Ge- nuva l. c. num. 45. & 45. lib. 2. & eodem juramentum non poteſt recipi, niſi partibus præſentibus, aut legiti- me citatis, ut poſſent opponere contra illis, ſi habeant pro ſuſpectis. Barr. in l. Theopompus. num. 1. ff. de aor. preſt. Fel. in cap. quia judicatur. num. 1. de preſump- tis. Fatin. conf. 72. nu. 16. Genua l. c. nu. 49.
- Torſo eſt petiti non jurant, nec reſpondent jurare de 21 veritate, ſed tantum de cretinitate. Caſtr. in d. L. com- parationes. Joſ. Ludovic. dec. Perſon. 7. num. 8. Menoch. de arbit. lib. 1. queſt. 58. Genua. l. c. nu. 53. apud quem alii plures. Et qui comparationem peti- ſolenniter teſtis manu Evang. liis, jurare debet, quod non ſolum idoneam habens fidem ad iſtam comparationem contingit, & quod circa eam nihil egerit, quod poſſe veritatem immutare; quia cum jadicium comparationis ſit ſubſidiarium, ad illud deveniri non debet, niſi in deſectum aliarum probationum. Cephal. conf. 370. num. 7. & 8. Scacia l. c. num. 1037. Gilchen. in l. com- parationes. num. 3. C. de fide inftrum. Et petens com- parationem debet etiam jurare de calumnia. Suro. conf. 187. num. 26. Jo. Bapt. Coſta. de reme. ſubſid. reme. 7. a num. 1. Tremacius. var. ref. lib. 2. de fi- de inftrum. ref. 6.
- Juramentum vero, quod deſeruit petitis juxta ſen- 22 tentiam, in l. comparationes eſt nimium, quod ad id non accedant licet cauſa, neque ex inimicitia, vel gra- tia ega partes. Ita Scacia, Menoch. Coſta. II. ec. a- pud Genua l. c. num. 60. quibus preſentibus juramen- tis Judex, & Petiti coram ſe poſſunt deſcriptis litteras ſimplices, ſeu clementia, eorum tractum ſtylum, mo- dum dictaminis, & alia ad erudendam veritatem uſilia conſiderare debent. Menoch. l. c. nu. 31. & alii apud Genua l. c. num. 62. ſufficit autem, quod petiti jura- rent ſemel ante factam comparationem, & non eſt ne- ceſſarium, quod iterum faciant eam relationem.
- Quæritur jam, quam fidem facit comparatio litter- 23 rum, uti præmiſſum eſt. Reſpondetur, quod quun- vis olim faceret plenam probationem, & hodie etiam, quod faciat plenam fidem incerti Accuſi. in l. 3. §. 1. in verb. ſcriptum. ff. de teſtibus Albericus in d. L. com- parationes. apud Maſcard. de prob. concluf. 330. nu. 8. & nonnulli alii reſati per Riminal. Jun. conf. 779. nu. 4. tamen vera & communis ſententia eſt, quod faciat ſemiplenam probationem. gl. in d. l. admonendi. Barr. in l. nuda ratio. ff. de aor. Fel. in cap. 2. num. 14. verſ. limita. de fide inftrum. Rol. conf. 26. a num. 12. Civar. præſt. queſt. cap. 22. num. 6. Burſat. conf. 123. num. 31. Suro. conf. 187. num. 24. Maſcard. l. c. con- cluf. 330. Gilchen. in l. inftrumeta. num. 13. de prob. & in l. comparationes. C. de fide inftrum. Natura conf. 632. Vivius commun. opin. 113. num. 1. Coſta de reme. ſubſid. rem. 7. num. 14. Fatin. in fragmen. civil. par. 1. num. 495. & alii apud Scaciam de Jud. lib. 2. cap. 11. num. 999. & ſegg. ubi reprobat Menoch. & ſequa- ces, & ratio eſt, quia Scriptura privata ſimpliciter de per ſe abſque aliis adjuvantiis inducit præſumptionem ad favorem inducentis, quæ eſt minor ſemiplena pro- batio.

- batione; ergo si accedat comparatio, faciet fempiternam probationem. *Genua de Script. priv. lib. 2. n. 74. d. iit. de apocha &c. Bald. in d. L. comparationes. col. ult. n. 33.* In tantum, quod producenti talem Scripturam per comparationem comprobata defecti possit iuramentum suppletorium. *DD. cit. & Rodriguez. lib. 2. Can. 99. quest. 13. art. 5. Genua. l. c. n. 75.* nisi effectus in causis magni momenti, quo casu iuramentum suppletorium non admittitur, ita DD. communiter apud Mascard. *de prob. conclus. 954. n. 30.* Mancina. *de iuramen. part. 2. art. 6. n. 5.* Genua. *l. c. n. 76.* ob suspicionem perjuri ratione magni emolumenti: quæ autem sint causæ magni, vel pauci momenti remittitur arbitrio Iudicis. *Mascard. l. c. Menoch. de arbitr. cas. 71.* Mancinus. *d. art. 6. num. 7.* quod tamen iuramentum suppletorium evitari non potest, si fuit probatum plerumque fempiternam, etiam in causis magni momenti, præsertim si jurare debens sit honesta persona. *DD. apud Mancin. l. c. n. 8. & Mascard. conclus. 957. Put. dec. 1. de iurejur. Macerat. var. ref. lib. 2. ref. ult. cap. 32.* Genua. *l. c. n. 80.* & diximus in verb. *iuramentum*, & alibi, & si ad Scripturam privatam per litterarum comparationem comprobata accesserit alius testis, qui deponat, se fuisse præsentem, & vidisse, quando debitor scriptis, plenam faciet probationem. *Scaccia l. c. cap. 11. num. 1028. Farin. l. c. in fragmen. part. 1. n. 515.* Genua. *l. c. n. 81.* quia due probationes fempiternæ, etiam diversæ generis, tendentes ad eundem effectum conjunguntur, ut plenam faciant probationem. *gl. in L. 3. §. Item Divus. in vers. specie. ff. de testib. Farin. conf. 70. n. 67.*
- 24 Aliquando vero potest esse tanta vis comparationis, ut illa sufficere possit ad plenam probationem. *Bart. in d. L. admonendi num. 26. & DD. in cap. 2. de fide instrum. l. etegit. conf. 101. num. 7.* Scaccia *de iud. lib. 2. cap. 9. n. 530. & 531.* & sunt plures casus, in quibus comparatio prædicta facit plenam probationem. Primo, si comparatio offenderet Scripturam simul cum illa, ad quam fit comparatio, esse per omnia similem, quia tunc plene probatur, §. *si quis igitur. in auth. de fide instrum. Mascard. de prob. conclus. 330. n. 20.* Vivius *opin. 233. n. 3.* Matefort. *l. c. d. cap. 29. n. 7. & 8.* apud quem Rota in Romana, de Malvetiis. 25. Maii 1587. coram Plauto. *Genua d. lib. 2. n. 87.* Secundo, si ultra comparationem adstet etiam subscriptio trium testium suum characterem recognoscuntium, licet non omnes testes recognoscerent Scripturam, sed tantum aliqui eorum.
- 25 Comparatio litterarum facit etiam plenam fidem, quando & scribentes, & subscribentes mortui sunt, §. *si vero nihil. & §. si vero omnes. d. auth. de instrum. caus. & alit apud Genuam. num. 93.* Item, si inter partes fuit conventum, quod sola litterarum comparatio faciat plenam probationem. Præterea litterarum comparatio facit plenam fidem in omnibus casibus, in quibus admittuntur testes recognoscentes manum alterius; qui eam notam habent, licet non viderint illum scribere. *Farin. l. c. num. 572. & 573.* Item facit plenam fidem, quando alius adminiculis est munita. Ratio est, quia in apocha privata non sufficit comparatio propter suspicionem falsitatis, ubi in illa potest committi, hæc autem suspicio cessat, quæ adstunt in contrarium adminicula pro veritate apochæ. *Farin. l. c. n. 514. & conf. 70. n. 65.* Paris. *conf. 28. n. 50. lib. 2.* Genua. *l. c. n. 97. vers. sufficiat.*
- 26 Quia vero supradictam fidem in causis magni momenti, vel valoris, non habere locum comparationem litterarum, videndum restat, quænam dicantur causæ magni valoris ad hunc effectum? Respondetur illam causam dici magni valoris, quæ excedit unam libram auri, dicitur autem constituere unam libram auri summa nonaginta sex aureorum. *Vivius opin. 76. num. 5.* Scaccia *de iud. lib. 1. cap. 99. n. 2.* Sola de Monet. *cas. 41. n. 4.* Joh. Ludovic. *decis. Persu. num. 3.* & alii apud Genuam. *num. 106.* ubi Rol. de lucro dotis. *quest. 53. in fi.* libram auri constare ad minimum ex autis centum & septem. *Pet. conf. 102. num. 11.* Tientacq. *ref. 7. num. 1.* Colla de remed. *rem. 7. n. 1.*
- 27 Comparatio tamen litterarum, quævis iuxta dicta procedat in causis civilibus, tamen in criminalibus non admittitur, veluti ad præbandam falsitatem; ad quam probandam non sufficit comparatio litterarum. *Dec. Regumallii Bibliotheca, Tom. IV,*

- conf. 615. col. 1.* Mascard. *de prob. conclus. 330. num. 26. & 27. & conclus. 627. n. 29.* Vivius. *opin. 113. num. 20.* Scaccia. *de iud. lib. 2. cap. 11. num. 1020.* Cabal. *ref. crimin. cas. 151.*
- Quæres, si quis fuit accusatus, quod scripserit libellum famosum, ille negaverit, erime tunc deveniendum ad comparationem litterarum? affirmat Colla. *de remed. subsid. rem. 7. num. 12.* apud quem plures alii, quem sequitur Genua. *l. c. num. 113.* iudicium tamen non facit ad torturam. *Farin. conf. crim. 70. n. 14.* Trivis. *dec. 32. n. 8.* & alii apud Genuam. *n. 118.*
- Quæres 2. an comparatio scripturarum in libris rationum faciat plenam fidem & probationem? Sententia affirmans est communissima, & probatur ex eo, quod *L. comparationis* sit duntaxat correctæ in apochis, & apodillis, non autem in libro rationum. Itatenus Mascard. *de prob. conclus. 330. n. 17. & 18.* Vivius *opin. 113. num. 22.* Petegit. *conf. 10. num. 10. lib. 2.* Gilchen. *in L. instrumenta. num. 20. C. de prob. Tientacq. d. ref. 7. num. 5.* qui plurimos citat, quia facilius est committere fraudem in apocha, quam in libro rationum, qui semper remanet apud scribentem. Eandem descendunt Scaccia *de iud. lib. 2. cap. 11. n. 1022.* Farin. *in fragmen. crimin. part. 1. num. 523.* Genua. *lib. 2. num. 123.* Menoch. *de arbitr. cas. 114. n. 25.* quod idem tenent in epistola DD. *max. cit. & Genua. d. lib. 2. n. 130.*
- Quæres 3. an Scriptura, quæ a paribus non fuit subscripta, sed tantum a testibus, faciat plenam fidem? Respondetur, si testes suas subscriptiones recognoscentes tantum deponant, quod fuerint præsentis apochæ, de qua controvertitur, & vidisse illam scribi, tunc non facit plenam fidem, sed requiritur alterius litterarum comparatio. *Bart. in L. nuda ratio. & in L. admonendi. C. de fide instrum. & in L. Scripturas. C. qui posterior. in pign. Canoniz. in cap. 2. de fide instrum. Socii. sen. conf. 274. num. 6. lib. 2.* Gabz. *de prob. conclus. 9. num. 14.* Menoch. *de arbitr. cas. 114. num. 2.* Burlat. *conf. 123. num. 22.* Mascard. *de prob. conclus. 330. num. 28.* Scaccia. *d. c. p. 11. num. 976.* Cravetta *de antiquit. temporis. vers. queritur etiam num. 79.* Genua. *l. c. num. 39.* si autem testes deponant etiam de tenore, & contentis in apocha, tunc plene probatur. *Hoff. Jo. And. Imol. in cap. 2. de fide instrum. & alii, quos citat Genua. l. c. num. 137.*
- §. I V.
- Miscellanea de Scriptura.
- Scriptura est stricti iuris, quæ aliis in illa non nominatis nec nocet, nec prodest. *Bart. in L. admonendi. num. 32. ff. de iurejur. Bald. in L. probationem. C. de probas. & semper intelligitur salvo iure tertii.* *Cast. conf. 72. Dec. conf. 468. n. 26.* Barb. *axiom. lib. 17. cap. 13. av. 14.*
- Scriptura minus perfecta probat stante observantia etiam plene. *Cravetta conf. 101.* Menoch. *conf. 423.* *Surd. conf. 262.* Scraph. *dec. 928.* Rota apud Merlin. *dec. 40.* Bich. *dec. 29. num. 10. & dec. 133. num. 4.* facta parte absente, & nemine stipulante, non obligat. *Ciatlin. contror. for. cap. 127.*
- Scriptura privata veta in una parte, præsumitur vera in totum. *Bich. dec. 20. num. 5.* *Cast. conf. 301. num. 4.* *Paris. conf. 90. num. 4.* *Cyriac. contror. 273. n. 4.* *Ludovic. dec. 62. num. 8.* Inferta in aliquo instrumentum, ut fidem faciat, requiritur, quod illa fuerit inserta eum decreto Iudicis, alias urget suspicio Anidæ. *Bich. dec. 130. n. 5. & dec. 131. num. 7.* *Gratian. disp. for. cap. 693.* *Afflic. dec. 273. n. 4.* *Crescen. dec. 1. de prob. Burat. dec. 108. n. 1.* qualiter probetur aliusque vide Menoch. *de arbitr. cas. 114.* *Paschal. de patr. pot. par. 2. cap. 8. n. 24.*
- Scriptura privata, vel apocha Tutoris probat, debitorem solvisse, etiam contra pupillum. *L. Lucius. §. tutela. ff. de administ. Tutor. Tiraquell. de retrac. l. i. g. 1. §. 1. gl. 18. num. 95.* Mascard. *de prob. conclus. 111. n. 21. & conclus. 370.*
- Scriptura in lapideis monumentorum, in columnis antiquis, & in muris, ac parietibus, probat, *Genua. l. c. n. 187.* quia talis Scriptura publice omnibus apparet, & inducit notorium. *Bart. & Bald. in L. monumentorum.*

- num. C. de relig. etiam in recentibus, nisi agatur de præjudicio tertii, uti quod Ecclesia fuerit consecrata. Malcard. de prob. concisf. 415. n. 3. nisi tamen præjudicium tertii esse leve.
- 36 Item in locis, in quibus viget consuetudo, quod Scripturæ privatæ credatur, dummodo consuetudo sit legitime præscripta, quod debet probari ab allegante, & dummodo Scriptura sit facta in loco, in quo viget talis consuetudo, quia tunc Scriptura ubique terrarum probatur. Genua. l. c. a. n. 260.
- 37 Scriptura privata pariter probatur filii. Socin. jun. conf. 3. n. 5. Malcard. de prob. concisf. 670. per tot. Menoch. de arbitr. cap. 116. Farin. fragm. crim. par. 1. n. 153.
- 38 Scriptura privata, quando est per testes justificata, vel solemniter per ipsum scribentem, vel alio modo recognita, probat contra debitorem, non contra alium. DD. apud Genuam. de script. privata lib. 2. l. c. nu. 225. sicut etiam scripta per manus duorum Notariorum, si subseripserunt tanquam Notarii.
- 39 Scriptura privata licet regulariter non probet, facit tamen aliquam præsumptionem in favorem creditoris illam producentis. Rod. conf. 26. num. 14. Cephal. conf. 454. num. 55. Malcard. de prob. concisf. 111. n. 5.
- 40 Scriptura privata ad sui valorem non requiritur nec diem, nec annum, nisi contravertatur de prioritate temporis. Genua de script. privata. quest. 3. lib. 1. post quest. 4. princip. non probat, præsertim in præjudicium Ecclesiæ. cap. 1. & 2. ubi DD. de fide instrum. Specul. in tit. de instrum. edit. §. 2. per totum. & §. 7. numer. 1. Angel. conf. 220. Bich. decif. 443. num. 4.
- 41 Scriptura privata adminiculis fulta, & munita, idem operatur, quod publicum instrumentum. Cyriac. controuv. 252. nu. 13. & ibi vera apparet, habet vim publici instrumenti. Bald. conf. 198. nu. 5. lib. 1. & conf. 279. Bich. dec. 481. nu. 19. & 20. ubi Rota.
- 42 Scriptura, quam quis impugnavit, postea pro se uti nequit. cap. ex eo. de R. j. in 6. cap. cum olim ubi Abb. de conf. in 6. Suid. conf. 151. num. 93. Buratt. dec. 46. nu. 11. Bich. dec. 208. nu. 5. Rota una patre tantum informante.
- 43 Scriptura non est de essentia cambii. Bich. decif. 74. n. 44. Scaccia de camb. s. 1. quest. 5. n. 10.
- 44 Existens in archivio præsumitur combusta, combusto archivio, si archivii consultio fuerit probata. Bich. dec. 270. num. 11.
- 45 Sed quia mentio facta fuit de Scripturis ex archivio extractis, videndum nunc est, an ejusmodi Scripturæ probent? Respondetur, quod Scripturæ extractæ ex archivio Civitatis, cum res agitur inter ejusdem Civitatis cives, probent, quia archivium probatur inter subditos Fel. in cap. ad audientiam. n. 12. vers. tamen non negat. de præscript. Cardin. conf. 72. n. 8. Alex. in auth. si quis in aliquo. n. 8. C. de eden. & conf. 138. n. 5. lib. 1. Gabr. de prob. lib. conclus. 5. n. 14. Ver. ill. dec. 42. par. 1. Rota tamen voluit Scripturas extractas, vel a successore in officio, vel ex Archivio Civitatis debere recognosci in Curia, alias nihil probare. Put. dec. 359. n. 3. lib. 2. ita in Aristoniarum. Jurisprouton. 30. decembris. 1610. dec. 271. par. 1. recit. Trenciacq. var. res. lib. 2. ref. 8. n. 5. tit. de fide instrum. Cravetta conf. 274. sub num. 6. Merlin. dec. 264.
- 46 Et quod Scripturæ desumptæ ex Archivio publico probent, tenuit Rota apud. Merlin. decif. 264. Est autem archivium publicum, si habet publicum Officium, & Custodem. Fel. in cap. ad audientiam. de præscript. Merlin. l. c. num. 2. ubi dispositio monumenta exacte cunservet, qui claves archivii asservat. Cravetta conf. 158. num. 5. & conf. 274. num. 5. & 6. Item si in illo solum Scripturæ publicæ, & authentice asservari solent, juxta cap. ad audientiam. de præscript. & L. censu. ubi §. 2. de probat. Batt. in L. 1. §. si cert. per. Jac. Vignacell. tit. 4. confit. 42. num. 20. Genua de Scriptura privata. tit. de lib. Anast. lib. 5. fol. 169. Suid. conf. 245. præsertim, si fuerunt extractæ ex archivio Ecclesiæ Cathedralis. Pignatelli. tom. 1. consult. 223. n. 18. Hinc
- 47 Scripturæ extractæ ex Archivio Episcopali dicuntur extractæ ex archivio publico, & plene probant. cap. 2. de fide instrum. ubi Cardinal. & Hostien. Genua. de Scriptura priv. lib. 5. cap. 1. num. 33. & alii apud
- Meilin. dec. 264. num. 3. & Archivi Scriptura data per Archivianum non suffragatur, nisi docto de deputacione. Rota dec. 135. num. 8. par. 1. recent. apud. Farin. Et quod Archivium Episcopale dicatur publicum, & Scripturæ ex illo extractæ plene probent, probatur ultro. d. cap. 2. de fide instrum. etiam a Rota. decif. 45. n. m. 2. par. 5. recent. apud. Bich. decif. 246. nu. 17. qui citat Franc. Mar. dec. 298. num. 1. & 2. par. 1. Alvarot. inter conf. Alber. Brun. conf. 121. num. 1. An hoc vero præcedat, quando agitur de interesse ipsius mensis Episcopalis, & contra tertium, præsertim non subditum, sed Judicis licet esse dicit Bich. ibid. num. 18. Certe archivium Episcopale, quantumvis publicum tantum probat inter personas ilius territorii subiectas. Caputaq. decif. 42. par. 1. Put. decif. 241. num. 2. lib. 2. Caval. decif. 351. num. 2. Scraph. decif. 642. num. 1. Rota decif. 271. num. 1. par. 1. recent.
- Scripturæ extractæ ex archivio Monasterii, quamvis hoc sit privatum, probant contra tertium, si sunt adminiculatæ. Bald. in L. instrumenta. nu. 1. C. de prob. & ibi Salyc. nu. 1. Caputaq. dec. 234. par. 1. Buratt. dec. 716. num. 4. Rota dec. ult. num. 2. & seq. par. 1. divers. & dec. 537. num. 1. ubi Behrman. ad Ludovic. Bich. dec. 267. num. 10. alias extractæ Scripturæ ex archivio privato non probant contra tertium. Caputaq. decif. 42. par. 1. Put. decif. 341. num. 2. lib. 2. Caval. decif. 351. Scraph. decif. 642. num. 1. Millin. decif. 334. num. 1. præsertim si non probatur, quo tempore Scripturæ fuerunt repositæ in archivio, quia repone potuerunt post motam litem. Caputaq. dec. 91. n. 4. par. 1. Put. dec. 431. n. 1. lib. 2. Millin. dec. 34. n. 4. Rota divers. dec. 549. num. 2. par. 4. Bich. dec. 431. num. 20.
- In Archivio, si fuerunt factæ diligentie de repetitione aliquem processum, & non repetitur, exinde probatur ejus amissio. Fel. in cap. sicut. col. 7. vers. 5. declaratio. de re jud. Atetin. in cap. fin. in 3. notab. de probat. Batt. in L. is potest. num. 20. §. de requir. hered. & in L. 3. §. Nervus. ff. de acquir. possid. Suid. conf. 109. sub num. 6. vers. & dicit Aristimus. Bich. dec. 178.
- Scriptura informis sumit robur ab observantia. Cyn. 50 inter conf. Baldi. conf. 400. sub num. 6. vers. 1. & idem Bald. conf. 402. s. lib. 5. Aym. conf. 158. num. 1. Bec. conf. 103. nu. 26. Caval. dec. 122. num. 4. Rota dec. 349. num. 5. par. 1. recent. Bich. dec. 29. num. 16. & Rota dec. 482. num. 1. & 2. par. 1. & dec. 13. nu. 1. par. 2. recent. & dec. 757. n. 5. coram Buratt. Bich. dec. 133. n. 4.
- Scriptura privata dicitur sufficienter recognita a testibus deponentibus, cum vidisse scribi, & subscribi, qui est verus modus recognoscendi Scripturas privatas. Fel. in cap. 2. n. 14. de fide instrum. Menoch. de arbitr. Jud. cas. 214. num. 20. Marefcot. var. res. lib. 1. cap. 79. num. 1. Genua de script. priv. lib. 1. quest. 15. num. 12. Grammat. dec. 34. num. 1. Rota dec. 61. num. 4. par. 5. recent. Bich. dec. 20. num. 3. Imo recognitio Scripturæ privatae sufficit, quod fiat a testibus habentibus notam, manum subferentis. Ruin. conf. 46. num. 11. lib. 4. Cyriac. controuv. 246. n. 14. & controuv. 272. num. 5. Rota dec. 124. num. 4. & 4. par. 2. divers. & dec. 292. num. 15. coram Buratt. Bich. dec. 20. n. 3. & 4. & ut supra.
- Scriptura privata non probat præsertim in præjudicium Ecclesiæ. cap. 1. & 2. ubi DD. de fide instrum. Specul. in tit. de instrum. §. secundo per totum. & §. 7. num. 1. Angel. conf. 220. si tamen vera apparet, habet vim publici instrumenti. Bald. lib. 1. conf. 279. n. 1. & adminiculis fulcra idem operatur, quod publicum instrumentum. Cyriac. controuv. 252. n. 13. Rota Bonon. dec. 238. n. 5. coram Ludovic. Bich. dec. 442. n. 22. quia illam producents fateatur, omnia in ea contenta esse vera. Suid. conf. 151. n. 16. Rota dec. 123. n. 5. par. 1. recent. & in Bonon. fideicom. §. Jul. 1651. coram Ortolano. Bich. dec. 556. num. 4. & dec. 585. n. 2. & probatur. ex cap. cum venerabilis, de except. & illam producents appro-

- approbat eo modo; quo concepta est; nec productio-
diversimode ab illa operatur. Bart. in *L. post legatum*
n. 2. vers. responde. ff. de his quib. ut indign. l. mol. in
cap. cum venerabilis. num. 25. ubi Fel. num. 25. & 26.
de except. Alex. conf. 124. n. 5. lib. 7. Beltram. ad Lu-
dovif. dec. 238. n. 15. l. 1. Rota dec. 159. n. 1. par.
2. divers. & ex productione Scripturæ otium confessio
implicita contentorum in Scriptura producta. Bich. dec.
402. n. 7.
- 54 Scriptura non est necessaria in donatione Jurispatro-
natus. Caltr. conf. 75. n. 3. lib. 2. Mascard. de prob.
conclus. 562. num. 1. Caner. var. ref. 10. 3. cap. 7. n.
347. Bich. dec. 270. n. 12.
- 55 Scriptura habetur pro recognita, si Juxta in contu-
maciam non comparitis ad recognoscendum pronun-
tiavit, illam haberi pro recognita. Colet. de process. ex-
ecutio. par. 3. cap. 1. n. 95. & 138. Gail. lib. 1. obf.
80. n. 6. Scaccia. de Jud. lib. 2. cap. 11. n. 1055. Bich.
dec. 501. n. 2. & 3. ut supra.
- 56 Scriptura non recognita parte citata, stante speciali
proclamatione, fidem non meretur. Caputaq. dec. 4. n.
1. & 2. par. 3. Buratt. decif. 543. num. 14. Rota post
trac. Post. de manu. dec. 392. n. 7. & 8. Bich. decif.
580. n. 12.
- 57 Scripturæ laceratio facta ab Antecessore in Episcopa-
tu non operatur probationem ibi contentorum in præ-
judicium successoris, quia alias temeritas antecessoris
noceret Ecclesiæ, contra tex. in cap. cum venerab. de
except. Felin. & Host. in cap. accepimus. sub n. 2. vers.
vel ideo, quem sequitur Jo. Andr. n. 3. vers. vel ideo.
Ant. de Burr. n. 5.
- 58 Scriptura, si fuit probatum, quod apud aliquem exis-
tat, allegans illam dedisse habere, probare tenetur Bart.
in *L. si quis ex argentiariis. §. an nec heredi. num. 3. ff.*
de eden. l. si creditor. n. 1. & seq. G. de pignor. act.
Arretin. in cap. fin. num. 3. vers. sed ille. de probat. Surd.
conf. 109. sub n. 9. apud Bich. dec. 227. n. 8. & si non
fuit probata existentia, satis est, quod ipse factis dili-
gentiis alleget, pene se non reperiri. Surd. l. c. & Bich.
l. c. n. 13.
- 59 Scripturæ existentia in archivio probatur ex illius ex-
tractione facta a Notario. Bart. in *d. l. si quis ex ar-*
gentariis. §. cogentur. n. 3. ff. de eden. Dec. in aub. si
quis in aliquo. n. 26. ff. eod. Covat. pratt. quest. cap. 21.
n. 3. vers. hoc ipsum. Caputaq. dec. 246. n. 3. par. 2. Rota
dec. 271. n. 5. par. 1. recent. Bich. dec. 409. n. 3.
- 60 Scripturam exhibere nemo tenetur, nisi prius probetur
illius existentia. *L. in hac allione. §. sciendam. ff.*
ad exhibendam. gl. in L. non ignorabit. C. eod. Rota
penes Cavalier. dec. 542. n. 1. & dec. 18. sub num. 14.
vers. parum enim. par. 6. recent. apud Bich. decif. 227.
num. 7.
- 61 Scriptura non recognita probat, si in illius produ-
ctione adversarii citati ad dicendum contrarium illi opposu-
erunt. Scaccia de Jud. lib. 2. cap. 11. n. 918. & 933.
Genoa de Script. priv. lib. 1. quest. 4. n. 210. Fenzon-
ad statut. Urbis. lib. 1. cap. 82. n. 1. & 2. Post. de ma-
nu. obf. 98. Rota dec. 151. n. 1. par. 3. divers. apud
- Zachiam. de oblig. camer. dec. 104. num. 102. & apud
Cenc. de conf. dec. 410. n. 8. & dec. 479. n. 9. apud
Buratt. & non potest amplius quidquam opponi contra
illius recognitionem. Gair. de credit. cap. 3. tit. 4. n.
30. Beltram. ad Ludovif. 292. n. 6. Post. l. c. Rota apud
Scrath. dec. 333. Conciol. alleg. 49. n. 10. & 11. etiam
in causa appellationis.
- Scriptura non exhibitia in actis parte citata cum ter-
mino ad dicendum contra, non dicitur de actis, &
nullam fidem facit. Barr. Bald. Socin. Menoch. & alii
apud Conciol. alleg. 52. n. 16. Hond. conf. 21. n. 17.
vel. 2. Covat. var. ref. lib. 1. cap. 1. n. 5. Beltram.
ad Ludovif. dec. 224. n. 6. Rota dec. 147. n. 16. par. 3.
recent. & non dicitur exhibitia, nisi fuerit dimissa in
actis. Gratian. diffe. for. cap. 981. n. 24. par. 5. Cyriac.
controv. 540. n. 47.
- Scriptura testamenti a Notario coram testibus rogata,
& in ejus protocollo reperta, dicitur authentica, dum-
modo appareat perfecta cum clausula *Actum*, testium
appositio, ac aliis denotantibus illius stipulationem.
Bart. in *L. quodam. §. 9. numularios. nu. 3. & in L.*
argentiariis. 10. ff. de eden. Abb. in cap. 2. n. 11. de
fide instrum. Ccc. conf. 477. n. 6. Covat. pratt. q. cap.
20. n. 1. Rota dec. 413. n. 1. & 5. par. 4. recent. Con-
ciol. alleg. 66. n. 1. & 4.

SEDLIA.

Praxis Sedilium in Ecclesia.

Sedilia in Ecclesia, sicut etiam sepulchra invito
Episcopo, vel Ordinario neino habere possent. Host. Jo.
And. Abb. & alii. in cap. ult. de sepul. Rochus de
Curte de Jurisp. quest. 7. Lambertini. eod. trac. par. 1.
lib. 1. quest. 11. art. 15. Ciallin. controver. for. cap. 210.
n. 2. Gratian. diffe. for. cap. 210. n. 47. Genuen. in
prax. cap. 41. Et ideo possunt ab eodem Episcopo etiam
ipsis Laicis inivis amoveri, quia Laici non possunt in
Ecclesiis habere aliquod jus in Sedilibus ad sedendum
invito Episcopo, qui potest, cui vult, gratificari, sicut
non possunt habere Juspation. invito Episcopo. Host. Jo.
And. & Ancharan. in cap. abolenda. ubi etiam Abb.
de sepul. Rochus de Jurisp. in verb. Ecclesia. n. 13.
Gaiian. l. c. Ciallin. controver. for. cap. 119. & 210.
& cum Laici permittitur usus sedilium in Ecclesia, pro
tali usu competit illis mandatum de manutenuendo con-
tra alios Laicos. cap. licet causam. ubi Bald. de prob.
Farin. dec. 378. n. 1. p. 2. rec. Rot. post Postum. de
manut. dec. 117. n. 1. & tale jus semel concessum
non est irrevocabile. Diana par. 10. trac. 16. ref. 64.
& ut in verb. Laici. n. 15.

Ad praxim procedendo, talis licentia non solet dari,
nisi cum clausula: *sine prejudicio tertii. & in loco*
a Parocho deputando, & salta Ecclesia competenti
elemosyna. Ut ergo facilius supra dictorum evadat
praxis, licentia ab Ordinariis concedi soliz formulam
hic exhibere placeat.

Formula licentia habendi Sedilia in Ecclesia.

Nos &c. Universis & singulis presentes nostras visuris, lecturis, & legi audituris notum facimus, quod pre-
cibus D. N. N. loci N. favorabiliter annuentes, eidem facultatem, & licentiam concessimus, prout præ-
sentium tenore concedimus imponendi, & successivis temporibus mantinendi Sedile, vel Scannum pro usuque
familiaz, & pro capacitate tot personarum in Ecclesia Parochiali S. N. in loco a Rev. Domino Parochio loci
designando, cum Syndicorum Ecclesiæ, Regularorum juratorum, ac vicinorum interventu, eo potissimum in-
tuitu, quod dictus D. N. dixit Ecclesiæ florenos triginta pro elemosyna donari, ut ex attestatione. Quapro-
pter committimus & mandamus, tam prædicto D. Parochio, ac successioribus quibuscunque ejusdem, quam ju-
ratis, Syndicis, Regularis, & Vicinis ejusdem loci tam presentibus, quam successivis pro tempore extituri, ne
audeant, vel præsumant; quovis sub prætextu, hujusmodi nostrarum concessioni, seu illius fructioni fidei opponere,
vel contradicere sub penis arbitrio nostro, seu successorum nostrorum imponendis, non intendentes propterea
per hanc nostram concessionem ulli præjudicium inferri, sed cuique sua jura salva & intacta remanere. In
quorum &c.

† SEDITIO.

§. Unicus.

Seditio quid sit, & qua pñna puniuntur seditiosi.

Seditio † est, quando quis tractu facere proditorem,
Begnudelli Bibliotheca Tom. IV.

& novitatem contra publicam, & bonum statum civita-
tis alicujus præter Romanam, vel facere guerram, vel
quid simile, non nuda cogitatione, sed perveniendo ad
aliquem actum, puta faciendo conjunctionem, vel ru-
morem, Bald. conf. 59. Licet eleganter, n. 2. & 3. ver.
est autem seditio, lib. 1. † Aliquando tamen aliquis red-
ditur suspectus de seditione, licet nondum sit seditiosus,
C 2 & po-

& potest banniri, vel relegari. Bald. *conf.* 487. *per tot.*
 3 maxime *ssb med. lib. 5. sub n. 4.* & 5. *†* Ex inobediencia, contumacia, & irreverentia vocando, est quali sedicio, ejus pena gravis est, & quandoque capit punitur. Ancl. *conf.* 410. *Ponderata, n. 5.* *†* Pena sediciosorum est pena mortis, l. 1. & 2. C. de *sedicio.* *†* Limita tamen, quia pena sediciosorum ininuitur ex multis causis, videlicet propter dignitatem personarum, propter multitudinem, & propter qualitatem seditionis, plene Bald. *conf.* 59. n. 3. *ver. issi quandoque, lib. 1.* *†* Limita, quando is, qui tractavit seditionem, ne dum non devenit ad actum, sed uno tractavit ubi conditione, quae non exiit, quia non potest pena corporis puniri, maxime, quando non erat subditus illi Domino, vel Civitati. Bald. *conf.* 487. *Comci-vitas, per tot.* Vide Tufch. *lit. F. ver. Panapotes mi-ni per Judicem ex causa, & quando, Concl.* 255. *†*

SEMINARIUM.

Praxis Seminarii.

1 Juxta Conc. Trid. *sess.* 23. *cap.* 18. tenentur Episcopi eligere Seminarium in loco Civitatis conveniente, de sententia etiam Civitatis, ejus interst. approbando; pro alendo certo numero puerorum; non tamen majorem, quam ea pecunia, quae ex media decima, juxta antiquam taxam, ali potest. Debent autem ad Seminarium suscipi pueri, qui sunt procliviores ad vitam Ecclesiasticam, praesertim pauperes, qui in illo Ecclesiasticis praecipitis, & moribus imbucendi sunt: non spurii, nec legitimarii. Debent prima tonsura statim initiari. Admittendi debent habere ad minimum duodecim annos, habitu Clericali semper uti. Singulis diebus missas audire, singulis mensibus confiteri, & S. Synaxim sumere, debent discere una cum studiis humanioribus etiam canonicum Gregorianum, iurum, acce-temoniarum formam. Prax. *Episcop. par. 1. vers. Seminarium.* §. 2. Fulsus de *visu.* *cap.* 16. n. 14. Barb. de *potest. Episc.* *alleg.* 77. n. 34. Pax Jord. de *re Benef.* *lib. 7. tit. 4. per tot.*

2 Taxa vero pro Seminario ut solvatur, hic erdò servari debet: ut primo Episcopus & Capitulum, aut Episcopi, & Capituli mensis contribuant Seminario, & postmodum alius cogat ad solvendum suo exemplo, juxta Conc. Trid. l. c. *cap.* 18. Barb. l. c. n. 34. Et quidem omnes Beneficarii de stabilibus bonis solvere tenentur taxam, exceptis illis, qui nominantur a Concilio excipiuntur, secus de illis, qui consistunt in incertis, aut elemosynis, de quibus nihil solvitur. Barb. l. c. n. 3. neque ab hoc onere eximuntur Cardinales habentes Beneficium in Diocesi, quin ex illorum fructibus solvere teneantur. S. Congreg. apud Barb. l. c. n. 5. Pignatell. *tom. 1. consil.* 223. *num.* 11. neque hospitalia data in tuolum. Idem. *num.* 6. & S. Congreg. apud Gallemart. in *sess.* 23. *Conc. Trid.* *cap.* 18. n. 14. neque Confraternitates, Capellae, & scholae habentes redditus Ecclesiasticos, etiam intra Regularium Ecclesias existentes. S. Congreg. apud Barb. *loc. cit.* Neque pensionarii, qui tenentur pro rata pensionis. Garz. de *Benef.* *par. 1. cap.* 5. *num.* 171. Moneta de *decimis.* *cap.* 9. n. 83. Azor. *instit.* *mor. par. 1. lib. 8. cap.* 9. *qu.* 2. Barb. l. c. n. 12.

3 Eximuntur vero Canonici ratione distributionum quotidianarum. Gonzal. ad *reg.* 8. *Canc.* §. 7. *num.* 170. Moneta de *distrib. quotid.* *par.* 3. *quest.* 9. n. 14. sicut etiam Collegia, & Monasteria Mendicantium. Juxta Conc. Trid. l. c. qualia sunt S. Dominici, S. Francisci, S. Augustini, Carmelitarum, Servorum. Pius V. in *Constit.* quae incipit. *Romanus Pontifex.* 1. *Octobris* 1568. uti etiam PP. Jesuitae. Idem Pius V. in *Constitutione,* quae incipit. *Dum indeffesse.* die 7. Jul. 1571. & alii apud Barb. l. c. n. 13.

4 Sed quid si praefati Mendicantes habeant Abbatis unitas? Respondeatur, obligari, uti declaravit S. Congreg. in 1582. quam declarationem per excusum affect Pignatell. *tom. 1. consil.* 223. *num.* 4. Dec. *conf.* 35. n. 5. quia Abbas, seu Beneficiarius transiunt cum suo onere libi annexo, & sine praedictio Seminarium, ad ejus favorem vigore Concilii Trid. jam obligati erant. *cap. pastoralis.* de *decimis.* *cap. quia Monasterium.* de *Relig. dom. Ayum.* *conf.* 217. *num.* 5. Bellet. *disquis.* Cle-

rical. *par. 1. de exemptione.* *Cler.* §. 8. *num.* 8. Pignatell. l. c. a *nu.* 10. ubi S. Congreg. & unio sine praedictio tertiū semper est intelligenda. Rota apud Coccin. *dec.* 157. *num.* 9. Seraph. *dec.* 1420. *num.* 18. & aliae; quas citat Pignatell. l. c. *num.* 14. quae tamen procedunt duntaxat, quando unio fuit facta aequae principaliter, non vero accessorie, quia tunc beneficium animum fit praedium illius, cui unio. Praeterea privilegia Regularium propter unionem multitudinem fuerunt facta laeva Seminarium, & ideo non videntur observanda. *cap. suggestum.* de *decimis.* *cap. quid per novale.* ubi gl. de P. S. Rebuff. de *decim.* *quest.* 14. *num.* 45. Menoch. *conf.* 156. *num.* 9. *lib.* 2. Tambur. de *Jur. Abb.* *disq.* 17. *quest.* 5. *num.* 11. quare cum Pontifices eximunt Mendicantes, intelliguntur de quantitate reddituum proportionaria illorum & magis sustentationi contra Lanc. & alios. S. Congreg. apud Gallemart. a *n.* 19. qui tamen n. 25. ex Congregationis sensu refert, quae opinio- ni contrariae multum favent.

Hae vero contributio non debetur, nisi postquam Seminarium fuerit erectum, & extructum, & in illo scholares actualiter admitt. Gonzal. ad *reg.* 8. *Cancellaria.* gl. 7. *nu.* 68. Barb. l. c. *num.* 23. dicitur autem Seminarium erectum, vel extructum, in introductione puerorum, non vero emptione domus pro eo. Rota apud Farin. *dec.* 835. in *novis,* quamvis pueri fuerint introducti ad hunc effectum in domum conductam. Rota *dec.* 835. *num.* 4. *par.* 4. *divers.* *¶* *dec.* 361. *num.* 3. & 5. *par.* 2. *recent.* coram Cocchino. Pignatell. *tom.* 1. *consil.* 179. *num.* 18. Barb. *loc. cit.* n. 24.

Ad Seminarium erectionem, & illius regimen tenetur Episcopus adhibere consilium duorum Canonicorum, non tantum in eligendo locum pro fabrica, magistris, & confessoribus pro alumnis, sed etiam in constituendis regulis pro bono regimine, in assignandis libris pro studio, in corrigendis, aut expellendis dyabolis, in visitationibus, & generaliter in omnibus & singulis agendis, & gerendis in praemissis; & circa praemissa etiam in expensis &c. quamvis eorum consilium sequi non constringatur, ut declarat S. Congreg. apud Gonzal. ad *reg.* 8. *Cancell.* gl. 46. *num.* 74. Garz. de *Benef.* *par.* 12. *cap.* 2. *num.* 191. Zerolla in *par. verb. Seminarium.* §. 3. Giovanni. *cod. num.* 44. Barb. d. *alleg.* 77. *num.* 32. & 33. Pax Jord. de *re Benef.* *lib.* 7. *tit.* 4. *num.* 13. acta vero, & gesta sine ejusmodi consilio sunt nullius valoris, & signatur unio Beneficiorum pro sustentatione collegii, iuxta declaravit S. Congreg. 13. Jan. 1594. de qua testatur Barb. l. c. *num.* 33. Gavanti. n. 43. Pax Jord. l. c. n. 14. est enim conclusio generalis, quod quando traditur alicui potestas aliquid faciendi cum consilio aliquorum, illud requiritur de necessitate. L. *Impuberibus.* ff. de *insult.* *Tut.* Barb. in *L. restum.* & Dec. in *L. cum filius.* *num.* 1. *ff. si cert.* per. Pax Jord. l. c. n. 15. nisi tamen requisitio ejusmodi consilii esset admodum difficilis, aut omnino impossibilis, uti quis Canonici deputati agerent in temeris. Electio vero horum Canonicorum ab Episcopo semel facta non potest ab eodem ad libitum huc voluntatis casuari, aut alii de novo eligi, nisi iusta & rationabilis causa aliud exigat. S. Congreg. apud Zerollam. l. c. d. §. 3. Barb. d. *alleg.* 77. n. 31. Pax Jord. l. c. *num.* 17. Praxer h. s. duos Canonicos a solo Episcopo deputatos, quatuor alios deputatos habere tenetur, duos Canonicos, unum ab ipso Episcopo, alium vero a Capitulo deputatos, & duos de Clero Civitatis, unum ab Episcopo, alium vero a Clero eligendos, qui eidem Episcopo consilium praebant in provisione reddituum, & proventuum necessariorum ad fabricam Seminarium pro mercede magistrorum, & ministrorum ad alendum juvenentem, & ad reliquos sumptus. Conc. Trid. l. c. §. 8. *quae.* Pax Jord. l. c. n. 18. pueri etiam Episcopus pro Seminario dimembrare unum Canonicum Collegiae, ut decia- vit S. Congreg. apud Gallemart. n. 8.

Seminarium Clerici ad SS. Ordines promoveri non possunt, nisi pro servitio seminarium viri, & tunc cum assignatione certi redditus annui, ex quo promoti honeste vivere possint, quae assignatio cessabit, si aliunde atque se sustentare possint. Barb. ad Conc. *loc. cit.* *nu.* 6. & ibi declaratio Greg. XIII. & Seminarium pos- sunt ordinari ad titulum Seminarium. S. Congreg. apud Garz. de *Benef.* *par. 2. cap.* 4. Genuen. in *prax.* *cap.* 81.

- 8 Seminarium est locus pius, & gaudet immunitate Ecclesiastica. Riccius in *praxi seminarii*. par. 3. ref. 412. habet etiam fori electionem. Idem ref. 413. non potest pro sua fabrica aliquem cogere ad vendendum. ref. 414. gaudet beneficio restitutionis in integrum. ref. 416. an illo inchoato possit fieri illi unio beneficiorum, vide ref. 417. & quoad fori electionem, quam habet seminarium, ultra Riccium tractat Novar. in *praxi electi*. for. *quest.* 43. *sect.* 1. & quod non possit suam ob fabricam aliquem cogere ad vendendum rem suam, ultra Riccium loc. cit. tenet Caroc. dec. 26. ex communiregula, quod nemo cogatur vendere. L. nec emere. C. de iure delib. L. institui. & L. f. C. de contrah. emp. L. institui. C. locati. & quæ servanda sint in unione faciendi seminario, vide eundem Riccium. l. c. ref. 417.
- 9 Seminarium, ut agere possit pro contributione sibi debita ex dispositione Concilii Tridentini, requiritur taxatio. Taxa autem Beneficiorum ad favorem Seminarii est pars fructuum, qui supersunt subtractioni onerum Ecclesiæ. S. Congreg. apud Conc. Trid. apud Barb. ad d. Concilium cap. 18. Pax Jorda. lib. 7. tit. 4. nu. 49. §. un. n. 39. *versum in hac contributione*. Pacioneus alleg. 41. per tot.
- 10 Beneficium unitum semel Seminario non potest amplius ab Episcopo conferri. Garz. de *Benef. par.* 12. cap. 2. n. 15. Seraph. dec. 1078. n. 6. Cavaller. dec. 330. n. 3. dummodo unio fit valida. juxta Concil. Trid. *sess.* 23. cap. 8. de *ref. Pacione*. alleg. 184. n. 2.

SENECTUS.

Praxis senectutis & senii.

- 1 Senectus dicitur altera adolescentia & pueritia, in cunctis tamen semper est honoranda. L. f. C. de *tyron. lib.* 12. Natta conf. 195. L. ult. ff. de *ide instrum.* Mynting. cent. lib. 4. *obf.* 37. n. 4. Gail. lib. 1. *obf.* 149. num. 9.
- 2 Senex dicitur, qui est constitutus in quinquagesimo anno, secundum communem Civilistarum: secundum Canonistas vero dicitur senex, qui est septuagenarius. Sed secundum communem relinquunt arbitrio Judicis. Menoch. de *arbitr. Jud.* cap. 49. pensata qualitate corporis, & aliis secundum facti contingentia. Genuci. in *prax. cap.* 65. Ventiugl. in *praxi for. Eccles.* annot. 4. §. 1. n. 4. Potest carcerari pro debito, sed carcere non duto. Andreol. *contro. for.* 89. Natta conf. 319. Menoch. de *arbitr. cap.* 305. Paschal. de *parr. potest. par.* 2. cap. 9. Grauan. *disc. for. cap.* 328. Tranchedin. *consult.* 94. Delinquentis mitius puniunt. L. 2. ff. de *termino motu. L. fore in omnibus. ff. de R. J. Carret. in prax. crim. par. 2. de homicid. §. circa quartum. Gomez. de delicti. cap. 1. n. 68. Menoch. de *arbitr. cap.* 329. Gail. lib. 2. *obf.* 1 to. Farin. qu. 92. n. 25. cometa Clarum; tam in premiss ordinariis, quam arbitrariis, & ipso iure absque ope exceptionis, dummodo sit in ætate decrepita. Gomez. l. c. & non simus in capitalibus, vel pecuniariis. Farin. l. c.*
- 3 Senex sexagenarius, qui in juventute voverat ingressum Religionis, est solutus voto. Sotus de *Just. lib.* 7. *quest.* 2. art. 1. & DD. apud Dianam. par. 9. *tratt.* 8. ref. 2. propter ejusdem inhabilitatem.
- 4 Senectus incipit a quinquagesimo anno completo usque ad septuagesimum. Menoch. de *arbitr. lib.* 2. cap. 59. qui tamen concludit, hoc remittendum esse Judicis arbitrio. Farin. *quest.* 92. Non æquiparatur morbo ante septuagesimum annum. Bich. dec. 198. n. 13.
- 5 Senior impune potest corrigere juniorem. Paschal. de *parr. pot. par.* 3. cap. 4. n. 30. Menoch. de *arbitr. cap.* 364. leviter tamen.

SENTENTIA.

Praxis sententia.

§. 1.

Quid & quæplex sit sententia?

- 1 Sententia est judicialis definitio controversarum finem imponens. Maranta in *speculo. par.* 3. par. 6. *alt.* 1. de *sent. num.* 1. Specul. tit. de *sent. lib.* 2. Scaccia de *sent. & re jud.* gl. 14. *quest.* 2. n. 1. Abb. *Begnudelli Bibliotheca.* Tom. IV.

in *rubr. sub num.* 4. de *sent. & re jud.* Host. in *sum. eod. tit.* Res vero judicata est sententia, quæ ob omniam appellationem transit in judicium. Scaccia l. c. n. 3. quod fit dupliciter: lapso termino ad appellandum, si in illo non fuit appellatum. 2. Per prohibitionem appellations. Dec. & DD. in L. res *judicata ff. de R. J. Menoch. conf.* 245. Ruginel. de *appell. §.* 12. Ciarlin. *contro. for. cap.* 49. n. 26. Gabr. *conf.* 49. nu. 1. fed secundum Scacciam. l. c. sententia multipliciter potest transire in judicium. 1. Per non appellandum infra legitima tempora. *quest.* 12. n. 143. 2. Si appellatio non fuit postea fomentata. 3. Si non sit sublevata. 4. Si non sit introducta. 5. Si non sit inchoata. 6. Si non sit prosecuta. 7. Si non sit finita.

Sententia alia est definitiva, alia interlocutoria ha- bens vim definitiva, alia interlocutoria simplex. Definitiva determinat quætionem & controversiam principalem. Specul. de *sentent. §. species.* n. 3. lib. 2. Maranta l. c. n. 4. Scaccia l. c. *quest.* 4. Host. in *sum. tit. de sent. §. quot sent.* interlocutoria vero non determinat causam principalem, fed tantum quæstiones emergentes & incidentes, quæ oriuntur inter principium, & finem quætionis principalis. DD. supra cit. & Ecclesia. *obf. for.* 12. Sententia interlocutoria habens vim definitivæ, causam principalem quidem non definit, sed illam tamen ferme permittit. Juxta L. *post sententiam. C. de sent. & interloc. omn. Jud.* Multis vero in casibus interlocutoria habet vim definitivæ. Primo, si finitur officium Judicis. 2. Si finitur articulus substantialis. 3. Si continet aliquid dari, vel fieri. Maran. in *spec. par.* 9. tit. de *sent. num.* 42. Ecclesia l. c. num. 19. Et ita dicuntur habere vim definitivæ sequentes. Incompetentia Judicis, absolutio ab instantia ab observatione judicii, revocationis aretatorum, de procedendo, & de non procedendo in causa illa. Item, quæ dicitur, exceptionem preceptam obstat, aut aliquid probatum iuris; vel non probatum. Maran. loc. cit. Granat. ad Veltium. lib. 7. cap. 3. n. 46. Mynting. *obf.* 88. cent. 3. Vivius *opin.* 714. Item super defectu appellations. Gail. *obf.* 138. lib. 2. sicut sententia absolutoria ab observatione Judicii. Borna. dec. 7. lib. 1. Jos. Ludovici. *concluf.* 30. Covar. lib. 1. var. ref. cap. 1. Thef. dec. 122. num. 9. Sola. *super Decret. antiq. Sabaud. incipit. Ut nihil. gl.* 2. par. 3. Ecclesia *obf.* 12. n. 23. Et generaliter sententia, postquam non speratur alia sententia, dicitur interlocutoria habens vim definitivæ. Ut in sententia in qua pronuntiatur aliquid solvendum. Item sententia de aliquem immittendo in possessionem ex secundo decreto. Item per quam multa alicui imponitur. Vel per quam finitur officium Judicis, ut si Juxdex se pronuntiet incompetentem. Item, si per illam finitur unus articulus substantialis causæ principalis, vel per quam definitur exceptio peremptoria.

Porro sententia interlocutoria habens vim definitivæ non solum quoad formam, & effectum interponenda appellations, fed etiam quoad alios juris effectus, æquiparatur sententiæ definitivæ. P. Althing. lib. 2. tit. 27. *sect.* 1. n. 2. Gail. lib. 2. *obf.* 30. n. 5. Alex. conf. 182. n. 1. lib. 6. gl. in *cap. ult. vers. Joannes. de elect. in 6.*

§. I I.

Qualis ferenda sit sententia?

Sententia debet ferri a Judice secundum allegata, & probata, quævis in sua conscientia sciat, acta & probata non continere veritatem. Scaccia de *sent. & re jud.* gl. 14. *quest.* 8. n. 4. gl. in L. 6. *illicitas. §. veritas.* ubi Bart. ff. de *off. Presid. Cyn. in L. 1. sub n. 2. C. ut quæ def. Advoc. Bald. in L. 2. n. 15. & 16. vers. quid ergo. C. de sent. ex peric. recitat. Jo. Monach. in cap. 1. n. 1. de *sent. excom.* in 6. Abb. de *sent. par.* 3. *quest.* 53. gl. in *cap. pastoral.* 28. §. quia vero. ubi Abb. sub n. 8. de *off. & potest. Jud. Deleg. Lanfranc. de Oratio in cap. quoniam contra sub nu. 541. de prob. Navar. in cap. 4. n. 121. in 6. argum. *diff.* 7. Covar. lib. 1. var. ref. cap. 1. n. 3. ex Theol. S. Thom. 2. 2. qu. 64. art. 6. *vers. ad 3. & quest.* 67. art. 2. *vers. fed contra.* Sot. de *Just. & Jur. lib.* 5. *quest.* 4. art. 3. apud quos commun. Theol. Ratio est, quia Juxdex debet esse solum Juxdex, & non testis & Juxdex simul, alius daretur occasio plurimis injustitiis & iniquitatibus. Vide Juxdex.**

Secundo sententia debet esse conformis libello, alias est ipso jure nulla; nam Judex judicans ultra petita dicitur fauor. *L. fin. C. de fidei. libere. Afflicti. dec. 3. Bart. in L. 2. num. 3. C. de sent. Menoch. conf. 345. n. 31.* quia in re non petita non est lis, & ideo in ea non fuit data defensio, non est contestata, sine qua, cum sit fundamentum iudicii, non potest ferri sententia. Porro debet esse conformis libello in tribus. 1. in re. 2. in causa. 3. in actione. Bald. in *L. si. num. 6. C. de fidei. libere. Scaccia. l. c. quest. 16. n. 6.* quatenus procedunt duntaxat in sententia definitiva, non vero interdictoria. Bald. l. c. Scaccia. l. c. n. 9.

Sententia lata super libello incepto est ipso jure nulla, quamvis de libelli inceptitudine nihil fuerit oppositum. Gail. lib. 1. obs. 66. Scaccia de *Jud. lib. 1. cap. 30.*

Tertio sententia debet esse certa, quia generalis obscura, & perplexa non valet. *L. 3. & 4. ubi DD. C. de sent. que sint cer. Vant. de nullit. ex des. pro. cef. n. 101. Specul. tit. de sent. §. qualiter autem. n. 7. Rol. conf. 30. n. 19. Scaccia de sent. l. c. quest. 15. n. 1.* quamvis libellus esset incertus, dummodo in processu certificetur; quia sententia, ut supra dictum, debet esse conformis libello, & continere certam quantitatem. Eccles. obs. for. 21. nisi in libello addit clausula: *Peto mihi iustitiam administrari.* & sufficit, quod sit certa in se, vel per relationem, nisi iudicium esset universale. Lim. *si est incerta in accessoriis, reservata nimirum declaratione, aut liquidatione.* Scaccia l. c. q. 15. gl. 14. de sent. & re jud. Ecclesia obs. for. 23. & 24.

Quarto debet esse conformis Juri, aliter lata contra Leges, seu Canones est nulla, nec ab ea appellare necesse est. *cap. inter q. cap. cum inter. 12. cap. quod consultationem. 15. de sent. & re jud. cap. per tuas. desent. excom. L. magis. §. si et altem. tit. de reb. cor. L. nemo. C. de sent. & interloc. Vulteus de Jud. lib. 4. cap. 1. Petr. Barb. in L. maritum. nu. 51. & L. si Prator. 37. ff. de Jud. Barb. Garanna, Fermosini, & alii apud Gonzal. lib. 2. Decretal. tit. 27. de sent. & re jud. in cap. post longas. nu. 6.* Ratio est: quia iudicii sola facti questio reliquitur, quae autem sunt juris Legis auctoritati reservantur. *L. 1. ff. ad Turpilian. L. ordine. ff. ad municip. Ergo, si Judex pronuntiet expresse contra jus, functionem iudicis egressus Legislatorem se facit.* Et Judex non debet ferre sententiam suo sensu, sed secundum Leges. *L. nemo. C. de sent. & interloc. Molina. in empur. tit. de legib. quest. 15. n. 5.* Et ideo sententia lata contra jus expressum est ipso jure nulla, & quia nulla non transit in iudicium. Et hanc sententiam docet etiam P. Pirking. lib. 2. tit. 27. sect. 1. §. 2. nu. 4. Ubi sententia contra jus Civile, vel Canonicum, quod respicit merita causae, lata, ita ut error juris, five repugnancia juris cum Lege, aut Canone in sententia exprimitur, est nulla ipso jure, nec est necesse appellare. *L. 1. §. item, cum contra ff. qua sent. sine appell. rescin. L. si expremis. 19. ff. de appell. puta si Judex pronuntiar, minorem 14. annis posse testari. Si autem sententia lata contra, non continet expressum juris errorem, aut repugnanciam cum jure, tunc valet sententia, & transit in iudicium, si infra decennium non fuerit appellatum, quamvis fuerit lata contra jus litigatoris, & ideo injusta fit, dummodo contra jus Constitutionis, seu contra Legem, vel Canonem non sit expresse. *cap. cum inter. 13. in fi. de sent. & re judic. L. cum prolatis. 32. ff. eod. Abb. in cap. 1. nu. 7. de sent. & re jud. Nisi iniuria sententia esset notoria; tunc enim sententia esset ipso jure nulla. cap. inter ceteras. n. 9. de sent. & re jud. si veto sententia, est lata contra jus concernens aliam iniustitiam extrinsecam, & diversam a meritis causae, tunc sententia pari modo est ipso jure irrita, five error juris fit in illa expressus, si ve non; quia regulariter quidquid sit contra jus, est nullum. *L. non dubium §. de LL. & Can. qua contra jus. 64. in 6. de R. J. Si sententia contra Leges, vel Canones lata est nulla, quamvis error juris in illa non exprimitur, ex defectu iurisdictionis, qua Judex caret. *cap. ut si Clerici §. de Jud. aut ex defectu iudicis, puta excommunicati. iuxta cap. ad probandum 24. de sent. & re jud. aut, si sententia super lata contra pupilum statem in iudicio sine Tutoris, aut Minorem sine Curatore. L. Clarum. q. C. de auct. passam. aut si sententia sit lata die festo contra cap. ali. de fer. autem Ecclesia a iudice seculari contra cap. 2. de im-****

mun. Eccles. in 6. aut si fuit lata a muliere, vel impubere, qui iudicare non possunt. *L. cum Prator. 12. ff. de Jud. Quae tamem omnia declarari debent, procedere, quando sententia est contra jus clarum, secus, si contra obsequium, vel controversum. Abb. in cap. 1. n. 9. de sent. & re jud. & ibi Felin. l. c. n. 15. Pirking. l. c. n. 9.*

Sententia lata contra Leges, vel Canones praeiuxit consuetudinis, quae tamen sit contra Canones, est invalida, & retractanda. *cap. cum causa. 8. de sent. & re jud. quia consuetudo Ecclesiae damnosa, tanquam irrationalis reprobatur. in cap. 1. de consuet. cuiusmodi consuetudines sunt, quod alienatio bonorum Ecclesiasticum valet sine sollemnitate Juris Canonici. Item quod Praelatus alienet rem Ecclesiae sine consensu Capituli. Gonzal. lib. 2. tit. 27. in cap. 8. Covar. lib. 2. var. res. cap. 17. n. 4. Gama. dec. 83. Rota apud Metlin. dec. 647.*

Sententia iudicis debet esse absolutoria, aut condemnatoria expresse, vel virtualiter, & equivalenter. *L. preter. 3. C. de sent. & interloc. omn. Jud. ubi gl. ver. absolutorem.* Ex quamvis Judex regulariter non teneatur exprimere causam sine sententia, tamen, si propter incipiam peritorem auctoris in libello factam rem absolvit, teneatur exprimere. *cap. examinata. 15. de Jud. item, si in pronuntiando recedit a jure communi, & ordinario, & victum in expensis non condemnem. auth. de testib. §. oportet. colat. 6. Item si Reum conventum rei vindicatione absolvit, eo quod tempore sententiae non possidet. *cap. penult. de except. L. si rem. 17. ff. eod. item si Reum non absolvit simpliciter, sed ab instantia iudicii, & per Patronos causa reitit, quominus causa potuerit definiti. L. propeandum. 13. C. de Jud. Item in sententia excommunicationis causa exprimi debet. *cap. 1. de sent. excom. in 6. sicut etiam in causa appellationis causa debet exprimi, quae prior sententia revocetur. cap. cum Bertholdis. 18. de sent. & re jud. Prefertim in criminalibus in quibus damnatus ex una causa intamis effici potest, non vero ex alia, & ideo causa condemnationis exprimi debet; est in sententia condemnatoria non exprimitur causa, praesumitur in initio rem patem, bene verum est, quod in praemissis casibus expressio causae non requiritur pro valore causae, seu sententiae, sed ut constet, an Reus sit absolutus duntaxat ab observatione instantiae, aut in periculum.***

Sed quaerit. In iudicio fuerunt petiti decem floreni ex unica causa, & Judex condemnavit ad quinque, censuram absolvisse ab aliis quinque. Dicendum, quod non. gl. & Petr. de Bellap. quos sequitur in *L. 1. sub sub n. 3. Bart. sub n. 1. & Bald. sub n. 3. C. si ad vers. rem jud. Ratio est, quia cum petitur aliquid ex eadem causa, ut cum petitur decem ex unica causa. Judex debet de omnibus decem pronuntiare, ita Scacia de sent. & re jud. gl. 14. quest. 4. n. 17. & num. 9. vers. resolvendo. alias sententia est nulla. Franc. de accept. trac. de sent. desin. & interloc. n. 12. quia iudicium est individuum, & connexum, & ideo sententia non potest ferri pro parte, sed debet totum definire; si vero una pars petitur ex una causa, & alia ex alia causa, uti quinque ex uno capite, alia quinque ex alio; tunc si iudicium super intentam super omnibus, sententia lata super quinque non valet; si vero non super intentam super omnibus; tunc separatim potest sententiarum, vide Scaciam. l. c.*

Quaerit secundo; an sententia in una parte nulla, & invalida sit etiam nulla, & invalida in aliis. Respondetur, si capita sunt separata negativa, sed nulla in una parte potest esse valida in alia. Scaccia de sent. gl. 14. quest. 13. num. 1. & 2. qui citat Suid. conf. 101. n. 40. & conf. 150. n. 113. quia unde per inutile non vitium. *cap. utile. tit. de R. J. in 6.* Si vero sententia continet unum caput duntaxat, aut unicam rem, vel summam, tunc sententia est nulla in totum. *Surd. dec. 74. Flamin. Carrar. dec. 39. nu. 12. Rota divers. decis. 135. & 359.* quia sententia, quae continet errorem calculi, est nulla in totum, quamvis error sit in quantitate dividua, & in individuis unde per inutile vitium. Quare sententia continens plura capita non connexa potest pro parte approbati, pro parte impugnari. *Bart. in L. 2. C. si adversus rem jud. Menoch. de arb. cas. 93. Rota dec. 33. & 205. in noviss. Vant. de nullit.*

ex def. proces. num. 10. Abb. Fel. & Joan. Andr. in cap. cum inter de sent. & re jud. Colla. de port. rate. quest. 137. secus, si unum tantum actum continet, quia tunc dicitur individua. Bursat. conf. 219. Rota apud Pui. den. 323. Covar. pract. quest. 25. Thef. dec. 122. Bich. den. 218. a. num. 7. est juris indistinctum, si non coniect plura capita separata, vel separabilia. Ecclesia obs. ff. 22. num. 26. Gratian. disc. for. cap. 162. Scaccia. de sent. gl. 14. quest. 13.

13 Diximus supra, quod sequentia lata contra Leges, vel Canones sit nulla, quod dicendum de sententia lata contra decisionem Rotæ? Respondetur validam esse. Garb. de sent. conclus. 7. Clarin. contrav. for. cap. 17. Scaccia. de sent. gl. 14. quest. 24. per totam. Imo nec est iniusta, quia licet Rotæ autoritas sit tanta, ut faciat sententiam communem, non ideo tenetur Iudex illam sequi, quando habet veritatem in conitatum, & scire Rota aliter iudicavit, & variavit. Jo. And. Abb. & Burs. in cap. 1. de confis. Scaccia. l. c. quest. 24. per totum.

14 Quæres ulterius. Utrum sententia lata sub conditione extrinseca, sive de præsent, sive de futuro sit valida? Respondetur, esse nullam. Olaf. dec. 146. num. 2. Scaccia. de sent. & re jud. gl. 14. quest. 14. n. 33. si vero fiat lata sub conditione resolutive, valet. Angel. in L. Iudex, & Bald. in L. certa. C. quando provoc. non est necesse. Felin. in cap. cum contingat. de off. Deleg. Fachin. lib. 11. contrav. Jur. cap. 16. quamvis conditio esset extrinseca, sed resolutive. Ecclesia obs. for. 24. Vant. de nullit. ex def. proces. Gabr. de sent. conclus. 1. secus sub conditione intrinseca respiciente tempus futurum, ut si probabitur. DD. cir. & Clarin. contrav. for. cap. 99.

15 Ista sententia defertens prout iuramentum, aut dans facultatem jurandi est conditionalis, scilicet, si juraverit, & valet. Bart. in L. cum Iudex. ff. de sent. & interlocut. emn. Jud. Cravetta conf. 183. Ruginell. de appell. §. 12. gl. 1. Clarin. l. c. Menoch. conf. 509.

§. III.

Qualiter sententia sit ferenda?

16 Dicendum primo, quod contra contumacem in civilibus datur Actori contra contumacem tenuta, seu immisso ex primo decreto, quod est sententia interlocutoria, quo casu potest Iux comparere, & recessus expensis, purgare contumaciam, & recuperare pignus, seu tenutam, & super eo audiri, dummodo compareat ante interpositionem secundi decreti. Scaccia. de sent. & re jud. gl. 14. quest. 7. num. 1. & 2. & 107. Et hæc tenuta datur, tam ex actione reali, quam personali, si bona obligavit, si vero illa non obligavit, tantum ex personali. Scaccia. de Jud. lib. 1. cap. 96. a. num. 4.

17 Alia sententia, quæ fertur contra Reum contumacem, est, quæ fertur causa cognita super toto negotio, & servatis servandis, quæ sententia, quamvis Reus non compareat, & sit contumax, dicitur definitiva; quæ examinatis testibus, jux habitis positionibus pro confectis, citatæ plene de jure Actoris, & cum hujus sententie vigore, si fuerint dæe dilaciones, & servata servanda ex jure municipal, vel consuetudinario loci, datur actori executio, quia vel sententia est inappellabilis de sui natura, vel est facta inappellabilis ob lapsum termini, ut ob non prosecutionem, aut propter confirmationem sententiez quæ executio non dicitur tenuta ex primo decreto, neque pignus prætorium, sed dicitur pignus judiciale in vim rei judicæ, & tunc compareat Reus, quando vult, licet actori reficere expensas contumaciales, tamen non potest audiri, ita Scaccia. de sent. loc. cit. num. 3. & de Jud. lib. 1. cap. 96. num. 21. quia hæc sententia non fertur in contumaciam Rei, & in illius odium, ut tædio affectus compareat, sed quia servatis servandis constat de bono jure Actoris, & hæc sententia non differt ab ea, quæ fit Reo præsent. Hæc in civilibus. In criminalibus vero modus procedendi, qui servatur ex generali consuetudine, est valde similis modo procedendi in civilibus; nam sicut in civilibus, contra Reum, qui obligavit bona sua, & est contumax, datur tepora actori ex primo decreto, & Reus tenutam, quando compa-

ret, recuperat recessus expensis: ita in criminalibus primo bannum resolvitur, & revocatur ipso jure, & Reus remissa contumacia auditur. Scaccia. de Jud. lib. 1. cap. 97. num. 37. & 38.

Ex quia ad contumaciam incurtendam prærequiritur citatio ligitumum citia, vel una preceptorio. L. contumacia. §. 3. ff. de re jud. L. rati. 9. C. quomodo. & quando Jud. ideo ante sententiam ligitantes funt citandi, alias sententia est nulla. L. ea que 7. C. contentumum. & C. cod. quia sententia non valet, nisi ti, quorum interest, sint præsentis vere, vel interpretative; quia legitime citati, si sunt contumaces, habentur pro præsentibus. L. de unoquoque. 27. ubi gl. ver. presentibus. ff. de re jud. nisi factum esset notorium, adeo, ut liquide constet, nulla Reo condemnando defensionem competere potest. juxta cap. ad nostram. 21. de jurejur. & cap. cum olim. 12. ubi gl. ver. absent. de sent. & re jud. Ecclesia obs. for. 37.

Quod si citatus ex iusta causa, sed Judici ignora, non compareat, tenet quidem sententia ob absente lata, sed retractatur, si is probet legitimum impedimentum, propter quod comparet non potuit. cap. cum Bertholdus. 18. de sent. & re jud. ubi Abb. etiam post lapsum decem dictum. P. Pirhing. lib. 2. tit. 27. ff. 3. §. 3. num. 15. & 16. Gonzal. lib. 2. tit. 27. in cap. cum Bertholdus. 18. ubi Barb. Brevea debet ferri cum causa cognitione servato juris ordine. L. probatum. 4. C. de sent. & interloc. omni. Jud. cap. ad probandum. 24. de sent. & re jud. ubi gl. ver. ex alia iusta causa P. Pirhing. l. c. §. 3. Felin. in cap. 10. Ecclesia sub nu. 13. ver. sed in contrariu. de confis. Vant. de nullit. ex def. proces. num. 30. fol. 414. Olaf. dec. 146. num. 14. ver. tertio adducitur. Scaccia. de sent. & re jud. gl. 13. quæ quidem cognitio causæ requiritur de Jure Divino. Abb. in cap. 1. n. 5. de caus. poss. & propriat. Fel. in cap. Ecclesia, num. 6. noi. 2. de confis. & DD. cit. & probatur ad Corinth. 1. cap. 4. num. 5. Itaque nolite ante tempus judicare, qui enim judicatis pæque causæ cognitione, dicitur judicare ante tempus; tum quia citatio est necessaria ob causæ cognitionem, & non alio ex fine, citatio vero requiritur de Jure Divino. Scaccia. l. c. nu. 3. & de Jud. lib. 1. cap. 88. nu. 3. alias lata sine causæ cognitione est nulla ipso jure. L. ex stipulatione. C. de sent. & interloc. omni. Jud. Fel. & Vant. ll. ce. Suid. dec. 334. num. 3. lib. 4. neque sufficit, quod causæ cognitio superavit primum post sententiam. Et tanta est hæc nullitas, ut non sit sub lata a statuto, seu motu proprio, quamvis tollerent omnes nullitates, præter tres, Jurisdictionis, mandati, & citationis; quia si sententia est nulla propter defectum citationis, debet esse pariter nulla propter defectum cognitionis, quia citatio requiritur propter causæ cognitionem. juxta illud, propter quod unumquodque tale, & illud magis. Tum quia Jurisdictio, mandatum, & citatio videntur partes necessariæ ad sententiam, & ex earum defectu potest dici de nullitate sententis; sed cognitio causæ videtur major pars, imo includit mandatum, citationem, & Jurisdictionem. Et quia hæc nullitas incurritur ipso jure, non est necessarium dicere de nullitate.

Neque sufficit causæ cognitio, sed insuper est necessitas congrua deliberatio ad ponderandum sententiam ferendam, quia illa non est subito ferenda. L. 2. ubi Bart. num. 1. C. de sent. quia veritas spiritus exagitata magis splendescit in luce. cap. 7. grave. 35. quest. 9. & lenta virtus, & cunctatrix ante judicem, quam incipit, quid decorum, quid honestum. cap. inter hæc. 34. quest. 3. de penit. & contra iniquitas omnia precipiat. Specul. in tit. de appell. §. nunc breviter. num. 5. ver. alibi vero. lib. 2. & precipitatio est novicia justitiæ. Scaccia. l. c. nu. 29. & gl. 9. num. 33. Ideo lata non vultis actis, vel visis, sed sine matura deliberatione est nulla. Bart. in L. 2. C. de eden. Gabr. de sent. conclus. 9. Mattill. dec. 30. Ecclesia obs. for. 26. Scaccia. de sent. gl. 13. l. c.

Sententia debet ferri in scriptis, etiam contra Reum confessum de Jure Canonico. cap. nos. & cap. Iudex. quest. etiam de Jure Civili. L. Julianus. ff. de confess. Thef. dec. 79. & 186. Olaf. dec. 124. Ecclesia obs. for. 45. num. 7. nisi Reus ante susceptionem Judicium, & bellum oblatum ex abrupto fuisset confessus; tunc enim partes Judicis non sunt, nisi in executione, & precipere debet, ut solvat, dato termino. L. debitori. ff. de Jud. Mac.

- Malcard. de prob. concus. 344. Ecclesia. l. c. nisi partes aliter convenissent. Conclusio procedit tam in summaria, quam ordinario iudicio. & in definitiva, aliter est nulla, licet partes consenserint, tunc tamen valet in vim pacti. Ecclesia. obf. for. 43. Scaccia. de sent. gl. 12.
22. Sententia debet fieri in loco publico, ubi solitum est jus reddi a Iudice ordinario, aliter ad ordinario lata non valet. *L. cum sententiam. 6. C. de sent. & interloc. omni. Jud. l. penult. ff. de iust. & iur. secus, si fuit lata a Iudice Delegato ad unam causam particularem, qui potest sibi eligere locum congruum, tutum, ac honestum, cum certam sedem non habeat. *L. si cum dies. 5. §. arbitri. ff. de recept. arbitri. & si fertur extra locum solitum tribunalis parte non monita de mutatione loci, est nulla. Ecclesia. obf. for. 6. num. 10.**
23. Sententia non debet fieri deferiata. *cap. 1. de ferriis. l. fin. C. eod. alius est irrita. L. si u. propositis. 4. C. quomod. & quan. Jud. & debet fieri eo die, ad quem facta est citatio, alias lata valet, vel post terminum citationis, non valet, itaque lata parte non citata. *L. aut. qui aliter. 3. in princ. L. ult. §. fin. ff. quod vi aut clam. l. five pars. C. de dilat. cap. significante. de dilat. & ibi Franc. Lapus. alleg. 2. Marecot. lib. 1. var. ref. cap. 91. ubi DD. Potest fieri noctis tempore ad lumen trium candelarum, quamvis non omnes res sint de clientela secundum communem apud Ecclesia. obf. for. 28. Gratian. differt. for. cap. 199. Honded. conf. 47. Dian. pir. 4. tract. 8. ref. 2.**

§. IV.

Contra quem ferri debet:

24. Sententia, si quis non per seipsum, sed per procuratorem stetit in iudicio, de iure civili condemnatoria contra procuratorem fieri debet, si per procuratorem lis fuit contestata, alias contra Dominum, juxta *L. 1. C. de sent. & interloc. omni. Jud. cap. querelam. 25. §. nos igitur. de elect. ubi gl. ver. economi. Maran. de ord. Jud. par. 6. tit. de sent. act. 1. num. 112. quia procurator per contestationem litiis fuit factus Dominus litis, & cum illo quasi contractum censetur, de iure Canonico debet fieri in personam Domini. *gl. in d. cap. querelam. Boet. dec. 285. Ecclesia. obf. for. 26. num. 32. Pirhing. lib. 2. tit. 27. sect. 1. §. 5. num. 27. l. 1. in d. l. si Dominus, seu principalis in principio litiis fuit præsens, & contestatus est litem; quia tunc sententia potest fieri contra ipsum principalem, qui relicto procuratore absens est. *gl. in d. l. 1. vers. non fuit. ex L. fuerit. 6. §. si quis alieno. ff. de his, qui nos. injam. Bart. in d. l. 1. num. 5. tenet tam Dominum, quam Procuratorem condemnari, si ille sit præsens tempore sententiae. In causis matrimonialibus, & beneficiis, aut similibus spiritalibus sententia non fertur contra Procuratorem, sed contra Dominum; nimirum, ut imatus cohabitare uxori. Beneficiarius beneficium resignet. De iure Canonico sententia indistincte, siue fuerit lata in principalem, siue Procuratorem, valet. *gl. fin. in cap. licet. 9. de prob. & in cap. suscitata. 6. verb. Monasterium. de in integr. restit. quia revera Dominus per suum Procuratorem contrahit, & in iudicio cum suo adversario litem contestatur.****
25. Lata contra mortuum est nulla, nisi fuerit lata favore libertatis Ecclesiasticae, aut cause pie, aut nisi in causa fuerit constitutus Procurator, & cum eodem lis contestata, aut Rcus fuerit citatus ante mortem. Gizzarel. dec. 9. Capon. disc. for. 248. ubi Novat. Franc. & alii. Fachin. controuv. jur. lib. 13. cap. 17.

§. V.

Quibus nocet, vel non nocet sententia?

26. Sententia inter alios lata, non nocet aliis. *Osalc. dec. 156. Surd. dec. 156. Scaccia. de sent. & re jud. gl. 14. quæst. 12. num. 2. præteritis, si non fuerunt vocati per edictum, vel proclama. Ciarlin. controuv. for. cap. 5. nu. 53. Bald. & Alex. in L. de quocunque. ff. de re jud. Felin. in cap. humilis. de major. & obed. Dec. in L. iure civili. ff. de R. J. Pur. dec. 91. Bursat. conf. 203. quia res inter alios acta aliis non nocet. *cap. super eo. de off. Deleg. cap. veniens. 18. de transact. cap.**

*cum super. de sent. & re jud. & cap. quamvis. eod. ubi Barb. & Fermosia. Salgado. de procel. reg. par. 4. cap. 8. num. 2. Olea. de cel. jur. tit. 3. quæst. 12. num. 14. & tit. 4. quæst. 6. num. 3. Ercolus. de purit. par. 1. cap. 13. §. 1. & 2. & alii plures apud Gonzalez. in 2. Decretal. cap. quamvis. 25. tit. 27. num. 1. In quo tamen contrarium tenet Noal. de transmiss. cap. 74. num. 4. ubi pluribus probat, & respondet contrariis, nisi sententia fuisset lata in condemnationem, aut super iuribus personalibus. Vive Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. quæst. 40. & seg. & localis sententia, videtur consentire cum Merlin. dec. 836. ubi sententia contra tertium non nominatum, non præjudicat. *Decius conf. 364. num. 8. Put. dec. 365. lib. 1. in correct. Gabr. conf. 52. num. 4. lib. 1. Rota dec. 360. num. 3. par. 4. recens. & quamvis nocet tertio citato, quatenus putat sua interesse, fallit tamen, quando ille tertius non est principalis. Casti. in L. filius. fam. 49. num. 3. ff. de P. O. Surd. conf. 334. num. 11. aut citatio non arctat tertium ad comparandum, ita ut illius citationis vigore præsit contra non comparentem procedi ad definitivum. Rota dec. 545. num. 2. par. 3. divers. lib. 3. Seraph. dec. 512. num. 5. Caputaz. dec. 116. num. 6. par. 1. Rota dec. 151. 4. num. par. 3. divers. Merlin. loc. cit. aut mens Judicis contraria deprehenditur. Et lata contra unum Legatarium non nocet aliis, quorum æque principaliter interest. Scaccia & Ciarlin. lib. 6. Dec. conf. 445. Menoch. conf. 101.**

Sententia prodest, vel præjudicat successoribus, & ad 27

eos, vel contra eos transit, & nocet non tantum hereditibus, & successoribus universalibus. *L. exceptio. ff. de except. rei jud. Alex. in L. sepe. num. 69. ff. de re jud. Dec. loc. cit. sed prodest etiam, & nocet successoribus singularibus, ut in Beneficio, fundo, siue fideicommissariis substitutis, emphyteutis, quamvis non citatis. DD. apud Noal. loc. cit. num. 4. dummodo causa in prima, & ultiori instantia fuerit vixit de defen. Noal. & Ciarlin. lib. 11. c. c.*

Sententia lata contra gravatum nocet etiam fideicommissario, etiam non citato, & lata contra primum substitutum nocet etiam secundo. *Fufar. de fuisse. quæst. 622. tum quia adversarius futurus non est citandus, cum non ledatur principaliter, sed tantum in consequentiam. Idem dicit in primogenituris. Lim. 1. Si fuit lata contra contumacem, & si causa non fuit sufficienter defensa. Item, si fuit lata per collusionem, præsumitur autem lata per collusionem, cum victus non curavit iura sua deducere, aut non appellavit. Lim. 2. si gravatus erat pupillus, qui se defendere non poterat. Lim. 3. cum fideicommissarius ignoratiliem pendere, quamvis contrarium defendat Fufar. loc. cit. Lim. 4. posse fideicommissarium appellare pro suo interesse, aut Principi supplicare etiam contra res conformes; si tamen ignoravit causam agi. Lim. 5. si sententia fuit lata propter confessionem; nam sicut confessio non nocet alteri, aut tertio, ita neque sententia propter confessionem lata. Item, si sententia fuit lata ob non factas probationes, vel juramentum. Videri possunt DD. magno numero apud eundem Fufar. Mant. de conjectur. lib. 11. tit. 6. num. 6. Petegrin. de fideic. art. 53. num. 49. vers. & idem. & de iure fisci. lib. 1. tit. 3. num. 7. Sim. de Pret. de interpret. ult. vol. fol. 572. num. 12. Ceval. commun. contra commun. quæst. 637. Boet. dec. 257. col. penult. vers. & ideo sententia prædicta. Osalc. decif. Pedemont. 157. n. 1. Thesaur. decif. Pedemont. 194. num. 5. Lim. 6. si sententia fuit lata contra primum fideicommissarium agentem ex causa fideicommissi ob aliquod ejus particulare factum, ut quia consensit oblationi, aut præscripserat illius actio, quia tunc non nocet fecundo fideicommissario. Petegri. l. c. num. 60. art. 53. Fufar. ut supra. num. 26.*

Sententia lata contra principalem non nocet fideiussori contraclus non citato, & in eadem exequenda contra fideiussorem opus est novo processu. *Cabal. referend. cas. 252. ubi DD. secus, si fideiussio fuit facta apud acta de stando juri &c. Paiarell. exped. 3. nisi a sententia fuerit appellatum. Paiarell. loc. cit.*

§. VI.

De sententia Criminali.

§. VII.

An sententia possit revocari, seu corrigi a Iudice qui illam tulit?

- 30 Sententia mortis, an possit exequi contra mulierem prægnantem? vide *Adulter*.
- 31 Sententia declaratoria incurtionis Censurarum, lata contra non citatum, aut invalide citatum, cui si non fuit citatus personaliter, est nulla. *L. ignorare. C. de resist. in integr. Innoc. in cap. fin. de eo qui mittitur in possess. Felin. in cap. cum sit Romana. de appell. Covar. in cap. alma mater. par. 1. §. 9. Menochi. de arbitr. cas. 531. Gratian. disc. for. cap. 531. Salgad. de retent. Bullar. par. 2. cap. 24. nec sufficit facta ad domum, nisi dolose latiet. Diana. par. 10. trac. 12. ref. 4. Sperell. dec. 48. vide citatio.*
- 32 Sententia criminalis non potest valide ferri de nocte, eo quod oriatur præsumptio contrafacientem actum de nocte, qui de die fieri potest. Vant. de nullis. ex def. jurisdic. ordin. num. 132. & alii apud Caball. ref. crim. cas. 218. fed contrarium tenet gl. in cap. consilut. de off. Jud. Deleg. Cabal. loc. cit. Vant. ut supra, qui respondent contrariis. Castr. in L. non minorem. C. de transact. qui sequitur primam, si sumus in Iudice Ordinario, qui habet certum locum, & tribunal. In iudice vero Delegato sequitur secundam, quam secundam de consuetudine indistincte observari testatur Caball. loc. cit. quavis prima sit de iure communior, & vetior, nisi partes consentiant, ut fectur de nocte, aut res esset peritura, aut Iudex propter occupationes non posuisset illam ferre de die. Quando tamen secundam consuetudinem ferret de nocte, tria luminaria sunt adhibenda. *L. 1. §. de ventre inspic. Condemnatoria, si ex actis non constat de prætenso homicidio præsumitur lata in contumaciam. Bich. dec. 393. num. 6. DD. in cap. cum olim. de re jud. Marefcou. lib. 2. var. ref. cap. 34. num. 11. Seraph. dec. 355. num. 11. Rota dec. 665. num. 3. par. 1. recent. & impressa apud Duran. dec. 76. num. 6. quavis Iudex in sententia dixisset constare de delicto per veras probationes. Rota. dec. 175. num. 1. & 2. inter impetras apud Farin. idem Farin. de inquis. quest. 11. num. 92. ref. & prænarari. Bich. loc. cit. num. 7.*
- 33 Sententia excommunicationis invalide fertur, nisi præcedat tria usonitio, ut dictum fuit in praxi excommunicationis, quavis Diana. par. 5 trac. 9. ref. 19. existimet, sufficere unam monitionem ad valorem censuræ, ratas triplicem non requiri pro forma, sed tantum pro solemnitate.
- 34 Sententia criminalis de generali consuetudine potest ferri, & exequi die feriato in honorem Dei, quidquid sit de iure communi. Clarus. in §. fin. quest. 97. Caball. refol. crimin. cas. 227. Boet. dec. 259.
- 35 Lata contra principalem in pena pecuniaria, vel in certa quantitate pecunie, cum ad illam non fuerint citati fideiussores, an valeat. vide Caball. ref. crim. cas. 252. Ecclesia. obf. for. 168. vide Executio, & fideiussio.
- 36 Sententia, si est usuraria, potest de pravitate usuraria, impugnari, & a Iudice rescindi, neque hæc ullo tempore transit in iudicatum, ita Sperell. dec. 90. Idem dic, si sententia continet usutam.
- 37 Sententia plurium Iudicum Ordinariorum, vel Delegatorum discordans in summa, vel in tempore, si omnes sunt Iudices criminales super eodem delicto, non valet, fed manent suspensa, donec major iudicum pars conveniat in una. Thesaur. dec. 1. num. 12. Caball. ref. crimin. cas. 119.
- 38 Sententia lata contra delinquentem in loco delicti, aut in loco territorio, non potest in alio exequi, velati in loco originis, sine literis Iudicis, qui sententiam tulit. Farin. de inquis. quest. 11. Caball. ref. crim. cas. 161. Clarus in §. fin. quest. 54. Cartar. in trac. execut. sentent. contra contumacem. cap. fin. n. 11. non tantum, quando territoria sunt sub diversis Principibus, sed etiam, quando sunt sub eodem Principe, sed sub diversis Præsidibus.
- 39 Sententia excommunicationis debet ferri in scriptis. Novar. in man. cap. 27. Diana. par. 5. trac. 9. ref. 73. ubi DD.

Sententiam definitivam Iudex a se latam in eadem 40 instantia, vel eodem iudicio declarare non potest, quia sive bene, sive male iudicaverit, functus est officio suo, & definit esse Iudex in ea instantia. *L. Alterum. 49. ff. de re jud. Felin. in cap. qualiter. 17. num. 63. & 64. de accus. Gail. pract. obf. lib. 1. obf. 116. Surd. conf. 228. adeo, ut iuxta sententiam, nec addere, nec adimere quidquam possit. L. Iudex. 55. C. de sent. rescin. Bald. in L. 4. num. 7. quest. 2. ff. de appell. Gabr. de R. J. conclus. 3. num. 14. quæ tamen omnia limitantur in sententia interlocutoria, quam Iudex ex officio potest mutare usque ad definitivam, quia interlocutoria quoad Iudicem non transit in iudicatum. Surd. conf. 167. Berous. conf. 19. Ecclesia obf. for. 13. num. 16. Cravetta conf. 23. quavis lapsis decem diebus a parte ad id cogi non possit, nisi impetrata restitutione in integrum. Ecclesia l. c. quavis fuerit appellatum. Nisi interlocutoria haberet vires definitivæ. Ecclesia l. c. num. 26. Scaccia. de sententia. gl. 14. quest. 17. num. 10. Felin. l. c. quia per interlocutoriam Iudex non dicitur functus officio suo, nec definit esse Iudex. Surd. conf. 288. num. 20. Lim. si error esset in latinitate, & verbis, quia ille potest corrigi a Iudice salvare substantia. Item in sententia definitiva, cujus nullas intentatus incuenter, quia tunc Iudex ordinarius non vero Delegatus potest ex isdem actis sententiam reformare. Marefcou. lib. 2. var. ref. cap. 22. Item in accessoriis, quæ Iudex potest eadem die addere. *L. Paulus. 42. ff. de re jud. Abb. in cap. qualiter. 17. ubi Socin. & alii. de accus. veluti de expensis; quia quæ sunt eadem die, dicuntur fieri in continenti, & quæ sunt in continenti, dicuntur inesse. Item quod esto non possit Iudex suam mutare sententiam addendo, vel ledimendo, tamca declarare potest, quia declarat nihil facit de novo, & nihil dat de novo, fed factum, vel datum explicat. Gabr. lib. 6. de R. J. conclus. 3. num. 14. Gail. obf. lib. 1. obf. 116. Surd. l. c. Felin. l. c. Scaccia l. c. num. 30. & seq. quæ militat tamen duntaxat in Iudice ordinario, non vero in Delegato. vide etiam Eccles. obf. for. 13. & 30. Cyriac. controuv. 223. Magon. de foren. 121. Et quod sententia nulla, si nullas non est in actis, sed in ipsa sententia, potest a Iudice reformari ex isdem actis, scus, si nullas non est duntaxat in sententia, fed etiam in ipsis actis, probant Scaccia de sent. & re jud. gl. 14. quest. 17. num. 14. lim. 3. & quest. 26. num. 2. & 7. Cravetta conf. 140. num. 8. Ubi si sententia fuit lata in die feriata, aut contra non citatum; quò casu in reformatione partes de novo citari debebunt, de quo vide *Citatio*. duntaxat instantia adhuc duret.**

Sententia lata de consilio sapientis non potest retrahari de consilio alterius sapientis, si transit in iudicatum. Curt. in L. admonendi. ff. de Iurejur. Thel. dec. 25. Marefcou. de prob. conclus. 1174. Ecclesia. obf. for. 16. num. 23. qui tamen in contrarium multos citat. Scaccia d. gl. 14. l. c.

Est autem sententia nulla, si est contra clarum mentem Testatoris, ut etiam notorie injusta, & non transit in iudicatum. Clarin. controuv. for. cap. 17. & cap. 5. sicut etiam lata contra legem municipalem. Barr. & Angel. in L. cum probatis. ff. de Iud. Arctin. in L. 1. ff. de appell. Abb. & Felin. in cap. 1. de re judic. vel saltem continet manifestam injustitiam, propter quam non transit in iudicatum. cap. inter. ceteras. de re jud. Innoc. in cap. fraternitatis. de frigid. & malef. lta lata a non habente jurisdictionem est nulla ipso iure. Surd. conf. 99. Ruginell. de appell. §. 4. cap. 2. Scaccia de appell. quest. 19. rem. 1. conclus. 5. Clarin. controuv. for. cap. 13. Item lata per vim & metum est invalida. Cornelius in 3. par. 10. §. de censur. Ugol. de censur. tab. 1. cap. 2. §. 4. Cabreros in trac. de metu lib. 2. cap. 31. contra Confinch. Suarez, & alios apud Diaman. par. 5. trac. 9. ref. 69. Item lata in causa administratæ tutelæ non vult libris administrationis est nulla. Rota apud Merlin. dec. 123. Ita lata ex errore, illo detecto, est nulla. gl. in cap. fraternitatis. de frigid. & malef. Mynting. cent. 6. obf. 35. Gail. lib. 2. obf. 111. num. 16. cap. cum contingat. 36. de off. Deleg. Bath. axiom. lib. 17. cap. 19. ar. 19.

- 43 Ita sententia super professione Regularis, seu illius nullitate lata ab Episcopo absque interventu superioris Regularis, aut Religionis, est nulla, quia secundum Concilium Tridentinum. *sess. 25. cap. 19.* Episcopus est Iudex simul cum superiore. DD. apud Dianam. *par. 8. trac. 7. ref. 2.* Item lata a Iudice imperito cum consilio assessoris est nulla. Fulgon. *conf. 49. Alex. conf. 145.* DD. in *cap. fin. de rescriptis.* Ecclesia. *obf. for. in promissio. num. 6.* Item lata, causa percipere, est nulla. *L. propterandum. C. de Jud. etiam in Consistorio Principis.* Marefcor. *lib. 2. var. ref. cap. 135.*
- 44 Ita sententia lata ab Archiepiscopo, aut Nuntio Apostolico contra subditos Suffraganeorum in prima instantia est nulla ex defectu jurisdictionis. Ciarlin. *controv. for. cap. 125.*

§. VIII.

Communio de sententia.

- 49 Sententia lata per fraudem aut non valet, aut debet rescindi, quia nihil magis adversatur iustitiae, quam fraud. Ite sententia obiecta per dolosam occultationem Scripturae sibi nocivae rescinditur, etiam sine restitutione in integrum. Scaccia. *de sent. & re jud. gl. 14. quest. 18. num. 1. & 7.* & lata per collusionem est nulla. Ayn. *conf. 10. Phell. in L. 2. par. 3. C. de de rescinden. vend. Ciarlin. controuv. for. lib. 1. cap. 5.*
- 46 Lata sine probationibus, quavis sit valida, est tamen injusta. ita Olear. *dec. 145. num. 16. Fel. in cap. Ecclesia S. Maria. num. 24. de constit. Scaccia. l. c. quest. 20. num. 1. & ideo transit in iudicium.*
- 47 Sententia est stricti iuris, & ideo strictè interpretanda, quantum sonat, & quod non dicit, omittitur videtur. *L. veteribus. ff. d. post. L. si cum dotem. ff. sol. matrim. Ciarlin. controuv. for. cap. 75. num. 2. Tranchet. conf. 89.*
- 48 Sententia in causa *L. 2. C. de rescinden. vend.* debet esse alternativa, ut nimirum res restituatur, aut pretium augeatur. *cap. c. m. casus. de emp. Gall. lib. 1. obf. 62. Ecclesia. obf. for. 25.*
- 49 Lata, prout in ecclia, an & quando valeat, vel non valeat Ecclesie *obf. for. 27. Vant. de nullit. ex def. iurisdic. vel process. num. 31.*
- 50 Sententia debet subscribi a Notario, aliter non valet, nec probat. Ecclesia. *obf. for. 29. DD. in cap. quoniam. de probat. Specula. in tit. de sententia. §. ut autem. col. 7. vers. Notarius autem. num. 21. Cephal. conf. 241. num. 83. Afflic. dec. 346. num. 12. vers. secundo.*
- 51 Sententia debet publicari praesente Iudice, & protribunali sepe, aliter non valet. Rota apud Farin. *dec. 46. Ecclesia. obf. for. 26. num. 16. Scaccia de sent. & re jud. gl. 8. debet subscribi a Iudice, & deinceps tamen subscriptionis non annullat. Ecclesia l. c. num. Rota apud Farin. dec. 510.*
- 52 Sententia habet praesumptionem pro se, quod fuerit iuste lata. *cap. in praesentia. de probat. & facit de non ente ens, & de alio nigrum, de falso verum, & equat quadrata rotundis.* Maran. in *specul. par. 3. Scaccia de sent. & re jud. gl. 14. quest. 2. Ciarlin. for. cap. 135. Ciriac. controuv. 186.* (Secundo est de sententia, quae transit in iudicium) habet executionem paratam. Scaccia de *Jud. lib. 1. cap. 62. num. 10.* etiam contra fidei iudices de iudicato solvendo. Ecclesia *obf. 168. Mynting. obf. 96. & Tranchet. conf. 12.* ubi Sured. Androl. & alii. Executio vero debet prius fieri in mobilibus etiam minus preciosis, quam in immobilibus. *L. Orto. C. de execut. rei jud. Ciarlin. cap. 27. vide Executio.*
- 53 Sententia lata non confitio de mandato, si revera illo tempore exstabat mandatum, quavis non producat, & dein producatur, sustinetur. Vant. *de nullit. ex def. mandati. num. 110. Crescent. dec. 1. Salgar. de process. reg. cap. 7. par. 4. num. 126.* nisi antea fuerit oppositum de mandati defectu. Scaccia. *de appell. quest. 6.*
- 54 Sententia Episcopi non probat Iuspatronatus, nisi in antiquis. Pur. *dec. 338. Riccius in praxi Iurispatron. ref. 132. Barb. de poss. Episc. alleg. 72. Ciarlin. controuv. for. cap. 107. num. 89.* praeterea non citatis citandis. Vide in praxi Episcopi, & Iurispatron.
- 55 Sententia dicitur antiqua, si post Concilium Tridentinum fuit lata a quadringua annis. Riccius in *prax. noviss. probat. Iurispatron. ref. 233. Ciarlin. l. c. cap. 57.* ubi DD. & lata ante Concil. Trid. non probat Ius-

patronatus. Riccius in *praxi Iurispatron. ref. 146. & & probat sine actis.* Bich. *dec. 205. num. 5. & dec. 312. num. 12. Bald. in L. emancipationis. num. 3. C. de fid. instrum. Cassal. dec. 3. num. 2. de precurs. Put. dec. 338. lib. 2. in antiq. Ludovif. dec. 535. num. 8. Rota in Cracov. decimarum. 24. Jan. 1681. coram Card. Sacrato.*

Sententia lata post Concil. Trident. cum causae cognitione, & audio sisco Ecclesiae, si transit in iudicium, probat Iuspatronatus. Fel. in *cap. illud. de prescript. Gratian. difes. for. cap. 310. Riccius. l. c. Ciarlin. in supra, terminat negotium, nec ab ea est recedendum. Maran. in spec. par. 6. apud Scacciam de sent. gl. 14. quest. 2. extinguunt litem. Ecclesia. *obf. for. 171.* habetur pro veritate, & illa stante aliud non est indagandum. *L. res iudicata. ubi Dec. & Cagnol. ff. de R. J. Scaccia l. c. Ciarlin. controuv. for. cap. 74. & facit ius vincens notorium, qualiter argui possit de falsitate, vide eundem ab Ecclesia obf. for. 33.**

Lata, a Vicario, Episcopo mortuo, & causas tamen mors communiter ignoratur, quavis illam sciverit Vicarius, valet. Suroz. *de matrim. lib. 3. disp. 22. Pirthing. lib. 2. tit. 1. sect. 3. §. 1. num. 86.*

Sententia, a qua non sunt appellatum, habet vim transactionis. N. ul. de *transmiss. cas. 74.* Quae non est liquida, non patet mandari executioni, sed debet prius liquidari. Cravena. *conf. 164. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 11. Cyriac. controuv. 424. Ecclesia obf. for. 16.* Lata contra plures obligatos in solidum, afficit omnes pro rata. *Costa de portione rata. quest. 33. Suro. conf. 150.*

Sententia, quando duos Iudices Ordinarii diversas sententias protulerunt, prevaleat, quae faveret Reo, nisi causa sit favorabilis, veluti matrimonialis, liberalis, aut testamentaria. *L. si pars. 10. ff. de re jud. L. si pars. 10. ff. de inoff. testap. B. th. & Fernotin. apud Gonzal. in lib. 2. Decretal. tit. 27. in cap. duobus. de sent. & re jud. Pacion. de prob. cap. 9. Covar. lib. 1. var. ref. cap. 2. Pirthing. lib. 2. tit. 27. sect. 2. §. 1.* si vero diversae sententiae fuerint latae a duobus Iudicibus Delegatis, superior, aut Delegatus citi aduocandus, cap. per. *heret. in 6. in cuius arbitrio erit, ut nani ex illis confirmat. L. duo. 28. ff. de re jud. gl. in auth. in Iudices non expectent. 9. subemus. ver. sententiam. alex. q. Ratio est, quia plures Iudices Delegati non habent jurisdictionem in solidum, saltem quoad usum, & executionem, sed pro parte dantur, & ideo unus sine altero procedere non potest, & sententia unus abique altero lata non tenet. *cap. causum. 16. de off. Jud. Deleg. si veli plures sint Iudices in una causa, & omnes praesentes, qui diversas sententias fuerunt, tenet sententia plurium, fere maioris partis eorum, qui consentiunt. gl. in cap. sup. vers. proferentibus. de sent. & re jud. si veli plures sint Delegati, si vero ordinarii, quia uno ex Delegatis Iudicibus absente, alter, vel alii sententiam ferre non possunt. cap. causum. 16. de off. Jud. Deleg. ubi gl. ver. unus. Pirthing. l. c. sect. §. 1. num. 63.**

Sententia lata contra possessorem feudum non nocet vocatis, nisi ad sententiam fuerint citati. DD. apud Fachin. *lib. 7. controuv. Jur. cap. 103.* qui tamen contrarium tenet cum licentia. *de feud. cap. 1. Felin. in cap. ult. de major. & obed. Alex. conf. 86. Dec. conf. conf. 443. Clavetta conf. 197. Covar. prail. 99. cap. 13.* Lata in iudicio summario nocet in ordinario, vide *Executio.* An lata in ordinario possit in alio iudicio retractari. vide Fachin. *lib. 10. controuv. Jur. cap. 81.*

Secunda sententia lata contra priam, quae transit in iudicium, non valet, nisi prima fuerit revocata. *Clem. si appellacionem. de appell. Gabr. conf. 54. nu. 8. lib. 1. Calladon. dec. 1. n. q. de sequest. poss. & fruct. Rota dec. 161. num. 2. par. 1. recent. quae nullas subtilit. & obstat, etiam si sententia dicatur lata tanquam in prima, si constet, quod Iudex non fuerit prius, nec fecerit novum procedum, sed super priori processu pronuntiaverit; quia tunc non potuit procedere, nisi revocata priori sententia, ne detur sententia contra sententia. *L. 1. C. quando provoc. non est necess. Fel. in cap. inter Monasterium. num. 15. de sent. & re jud. Gabr. l. c. apud Metlin. dec. 362. num. 1. & 2.**

Sententia probata in antiquis. Riccius in *praxi par. 3. ref. 502.* an possit ferri contra contumacem, vide Iudex. Sententia lata super possessore plenario est definitiva, cum aliam non expectet post se; lata vero super possessore summario dicitur interlocutoria. *Gail. lib. 1. obf.*

- abf. 7. Menoch. de retin. rem. ult. num. 46. Post. de marru. abf. 2. num. 39. & abf. 106. num. 63. Scacia de sent. & re judic. gl. 14. quest. 4. num. 32. & alii, quos citat Ecclesia. abf. for. 12. num. 13.*
- 63 Interlocutoria habet vim definitiva. 1. si finitur officio Judicis. 2. si finitur articulus substantialis. 3. si continet aliquid dari, aut fieri. Papien. *in forma libelli. gl. nos Bernardinus. Maran. in specul. aur. de sent. par. 6. num. 42. Mynsig. abf. 88. Ecclesia abf. for. num. 20. Item, si pronuntiat super Judicio inconcussentia, absolutionis ab instantia, ab observatione iudicii, revocationis attenuationum. De procedendo, & non procedendo in causa. Item super desensione appellationis. DD. cit. Gail. lib. 1. c. 137. Covar. lib. var. ref. cap. 1. Thesaur. dec. 122. num. 9. Ecclesia 1. c.*
- 64 Sententia super omisiss, quando libellus continet plura capitula, non præjudicat, quin super illis possit agi, & pronuntiare; nec dicitur Index super illis absolvisse, ut si Index non condemnavit in expensis; si vero libellus continet unum caput, debet super toto pronuntiare, aliter non valet. DD. apud Ecclesia. abf. for. 31.
- 65 Lata in contumaciam non præbat e ducendum Suid. dec. 261. Barlas. conf. 143. Rota apud Rubicum tom. 1. dec. 492. par. 5. recent.
- 66 Sententia definitiva post annum non potest mandari executioni, five nova citatione, nisi habeat tractum successivum, veluti in alimentis, annuis præstationibus. Ecclesia. abf. for. 169.
- Sententia executio, an possit impediri a tertio. vide Tertius.
- 67 Sententia attendi debet in parte dispositiva. Corn. lib. 4. conf. 10. num. 3. Burat. dec. 843. num. 4. Rota apud Ludovif. dec. 522. num. 4. ubi Beltram. num. 21. Bich. dec. 241. num. 1.
- 68 Quamvis repellat appellationem suspensivam in iudicio immiffionis in parte immiffiva, illam tamen admittit in parte condemnatoria ad fructus, five fit concepta per capitula separata, five connexa; quia gravamen fructuum non est reparable in iudicio proprietatis. Bart. in L. 1. num. 18. ff. de appell. Menoch. de adipsic. rem. 4. num. 870. Mynsig. of. 13. num. 5. cen. 6. Scaccia de appell. quest. 17. lib. 6. num. 9. Maltrill. dec. 198. num. 7. Ad effectum executionis debet iustificari ex eisdem actis, non postea secutis. Rota apud Bich. dec. 281. num. 49.
- 69 Sententia declaratoria, an & quando requiratur in pœnalibus, vide pœna. Sententiarum conformium executio tribus exceptionibus retardatur; nimirum exceptione defectus mandati, iurisdictionis, & citationis, & non aliis; vide exceptio. Clem. ut calum. de re jud. ubi Abb. & Inola. Covar. prati. q. cap. 25. Gabr. de execut. rei jud. conclus. 11. Scacia. de appell. quest. 19. Ciallin. controv. for. cap. 49.
- 70 Sententia ut dicatur conformes, requiritur identitas rei, causæ, & personæ. Ruginell. de appell. §. 12. gl. 1. Scaccia de appell. quest. 17. Ciallin. controv. for. cap. 99. Et in dubio non presumuntur conformes, sed dissimiles. DD. cit. & eorum conformitas consideratur ab effectu, non verbis. cap. relatum. de Cleric. non resid. Bich. dec. 28. num. 1.
- 71 Quæ conformes sunt loco trium, cum statum prohibet secundam appellationem, & in partibus conformibus sunt exequenda, quamvis in quibusdam discreder. DD. & Rota apud Merlin. dec. 550. si sunt iustæ, non dantur executioni. Merlin. dec. 859. Bich. dec. 28. num. 13. Afflic. dec. 162. Suid. conf. 102. num. 11. Gabr. de execut. rei jud. conclus. 1. num. 5. Rota post. 2. vol. conf. Farin. dec. 328. num. 3.

§. IX.

Quando sententia transeat in iudicatum?

- 72 Respondetur, transire in iudicatum appellationem non interposita intra decem dies, tam sententia definitiva, quam interlocutoria, dummodo appellari potuerit intra hoc tempus. auth. bodie. C. de appell. & cap. quodam consulationem. 15. de sent. & re jud. quod quidem tempus statim currit a die late sententia. Abb. in d. cap. quodam consulationem. Pithring. lib. 2. tit. 27. sect. 2. §. 1. num. 36. quia intra hoc tempus non appellans censetur acquiescere sententia. L. ab eo. 3. in fin. C. quomodo. & quando iudex. & L. ult. C. de sent. que sine quam

rit. profer. gl. fin. & Abb. in d. cap. quodam consulationem. nu. 6. & cap. cum dilectus. 32. de elect. & ita tenent etiam Fachin. lib. 10. controv. iur. cap. 93. Pinell. lib. 1. sect. cap. 19. Barb. in L. maritus. 52. ff. sol. matrim. & alii apud Gonzal. in lib. 2. Decretal. tit. 27. cap. cum inter. 13. de sent. & re jud. n. 4. quamvis etiam si litigatoti fuerit prolata, quia alias nullus est finis litium, & adversus rem iudicatum nullum iudicium superest remedium, quam restitutionis in integrum petitio. Hinc Limitatur 1. quod sententia pendente termino ad appellandum nunquam transit in iudicatum, sicut neque, quando est nulla. DD. in L. si expressum. ff. de appell. Cephal. conf. 263. Ciallin. controv. for. cap. 13. Pithring. expet. & annot. 35. Lata tamen super restitutione in integrum transit in iudicatum etiam contra Ecclesiam, & Minorem. cap. coram. de r. sit. in integr. Pithring. lib. 2. tit. 1. sect. 3. §. 1. num. 86.

Lim. 2. quod sententia non transit in iudicatum, nisi in actis iustificetur. Seraphi. dec. 1361. Verall. dec. 87. & plures apud Sperell. dec. 139. Fel. in cap. Lator. de sent. & re jud. Sperell. dec. 180. Sicut nec nomine injuncta transit in iudicatum, ut si non iustificetur ex actis. Ecclesia. abf. for. 171. quia acquiritur nullitas. Merlin. dec. 647. Bich. dec. 112. num. 27. Guido Pap. dec. 215. num. 9. Put. dec. 407. lib. 1. c. 1. de Grass. dec. 10. num. 12. de re jud. Rota apud Ludovif. dec. 1. n. 6. ubi Beltram. num. 7. Bich. dec. 123. num. 12. Seraphin. dec. 1123. num. 6. Cavaller. dec. 600. num. 7. Beltram. ad Ludovif. dec. 1. num. 6. iuxta cap. fin. de re jud. in 6. Rota apud Bich. dec. 240. & ileo non est exequenda. Bich. dec. 186. num. 2. Injuncta vero sententia probatur ex decisionibus in causa emanatis. Bich. dec. 92. nu. 2. & sententia notorie injuncta acquiritur sententia invalide, & nulli. Scaccia de sent. & re jud. gl. 14. quest. 11. num. 59. & 60.

Lim. 3. in causa matrimoniali, in qua sententia nunquam transit in iudicatum, sed potest revocari, quæties de veritate confitetur. cap. requirivisti. vers. quod si. 33. quest. 1. cap. quod Dec. 33. quest. 5. cap. fraternitatis. de frigid. & malef. cap. ex litteris. de in integr. restit. cap. sent. cap. series. 26. de restit. cap. significavit. de purg. vulg. Barb. & Fernosin. in cap. Lator. 7. de sent. & re jud. Tondut. de present. par. 2. cap. 24. num. 3. & par. 1. ref. Can. cap. 77. num. 12. ref. 9. lim. 5. nu. 114. Sanz. de matrim. lib. 7. disp. 100. Moneta de commut. cap. 7. nu. 334. & alii apud Gonzal. in 2. Decret. in cap. Lator. 7. de sent. & re jud. num. 3. quia, vel matrimonium est legitimum, & si pronuntiat invalidum, fieri non potest, ut quos Deus conjunxit, homo separet; si vero matrimonium fuit invalidum, & pronuntiat validum, Index facere non potest, ut prohibui a iure in unum coire, & valide matrimonium contrahere possint. Barb. in d. cap. Lator. de sent. & re jud. & in cap. consanguinei. 11. de sent. quamvis autem sententiæ in causa matrimoniali non transcat in iudicatum, tamen per viam appellationis retractari nequit, sed tantum per viam simplicis querelæ causa deferri potest ad superiorem. Index vero, qui per viam querelæ adiri potest, est ille, qui primam sententiam tulit. Item S. Pontifex, aut ejus Legatus, non vero Archiepiscopus respectu subditorum iustitiam, qui inter illos solum est Index in causa appellationis, & non fideat per viam querelæ. cap. 1. de off. Leg. cap. passoribus. 11. de off. Jud. ordinari. Abb. in cap. Lator. num. 10. de sent. & re jud. ubi Alex. de Nevo. num. 10. & Felin. nu. 4. Sanz. de matrim. lib. 7. disp. 100. num. 9. & 10. P. Pithring. lib. 2. tit. 27. sect. 2. §. 3. num. 51. vers. notan. secundo. Covar. in 4. Decret. 3. par. cap. 8. num. 12. §. 12. Scaccia. de sent. & re jud. gl. 14. quest. 2. num. 40. & lib. 1. de Jud. cap. 97. num. 131. Et quamvis sententia matrimonialis non transcat in iudicatum, quoad ipsum matrimonium; transit tamen quoad litis expensas, ad quas succumbens fuit condemnatus per sententiam, a qua non fuit appellatum, quia quoad expensas cessat ratio allata, propter quam in iudicatum transire nequit. Ita Sanz. l. c. nu. 11. Fel. in cap. Lator. n. 10. deslar. 9. de sent. & re jud. Jo. And. in ca. Venerabilibus. de sent. excom. in 6. ubi Anchar. notab. 3. nu. 9. Franc. notab. 5. num. 2. Et quamvis non transcat in iudicatum, tamen præsumptio stat pro sententia, ita ut transferat onus probandi in allegatum injustitiam, & non ita indifferenter admittit debet ejusmodi querelam, sed alleganda est

est aliqua verisimilis iniustitie causa, quæ Judicem moveat ad id credendum, æ immortalis fiat his, & in infinitum querelam matrimonium audiri debeat. Ideo summaria cognitio adhibenda est, & inquirendum, an adisti iusta causa impugnandi sententiam. Et impugnans debet instituisse novam querelam, novum libellum porrigere, in quo petat causam matrimoniale jam definitum iectum ad iudicium deduci, & sententiam revocari ob errore detectum: quia quoad infantiam causæ jam transit in iudicium. *cap. ex litteris. 4. de in integr. restit. & DD. cit.*

- 76 Si vero sententia fuit lata favore matrimonii, quod novo consensu utriusque partis potest subsistere, tunc per omissionem appellationis transit in iudicium: quia ex ejus observantia nullum nutritur peccatum, & est præsumptio juris, & de jure, contra quam nulla probatio admittitur, partem victam, quæ a sententia non appellavit, de novo in matrimonium consensisse, quod ponit, & debuit facere. *gl. fin. in cap. Lator. ubi Abb. n. Alex. de Nevo. num. 7. de sent. & re jud. Covar. in d. §. 12. n. 19. vers. tertio. Sanz. l. c. num. 13. Pirthing. l. c. num. 32. vers. notandum quid. Hinc sententia lata super dissolutione sponsalium de futuro obprobatur aliquam causam, vel impedimentum, a qua non fuit appellatum, transit in iudicium, quia partes possunt mutuo consensu sponsalia dissolvere, ergo non appellando possunt etiam sibi præjudicare, secus, si fuit lata favore sponsalium pro illorum valore, licet fuerit allegatum impedimentum matrimonium, sed non probatum: quia tunc non potest transire in iudicium, quia compellendo partes ad contrahendum matrimonium invalidum ob impedimentum dirimens foret peccatum. Sanchez. l. c. num. 13. Abb. in cap. juravit. 6. de probat.*

- 77 Querites: sed quid dicendum de sententia Divortii? Respondetur: hanc omnino transire in iudicium, quia per hanc non dissolvitur matrimonium quoad vinculum, sed tantum quoad thorum; quia conjuges possunt sine peccato vivere separati, nec huic conclusioni obstat, quod conjuges possunt se sibi reconciliare, quia hoc provenit ex eo, quod quilibet potest renuntiare juri suo, ut patet in sententiis aliis, quæ sine controversia transiunt in iudicium. Abb. & Alex. de Nevo. l. c. apud Pirthing. l. c. num. 33.

- 78 Lim. 4. in sententia Excommunicationis, suspensionis, & interdicti, quæ post decennium non transit in iudicium, quinominis his censuris ligati petere possint absolutionem ab illis, & per simplicem querelam de iniustitia Excommunicationis conquiri, non potest tamen per viam appellationis aggravare. *gl. in cap. ad reprimendum. 8. vers. suspendatur. de off. Jud. ordin. Abb. in cap. confang. 11. num. 9. de sent. & re jud. ubi Alex. de Nevo. num. 15. & probatur ex cap. cum contingat. 36. de off. Jud. Deleg. cap. fin. de pavit. cap. Sacro. 48. de sent. excommunic.*

- 79 Lim. 5. in sententia Beneficiali, quæ, licet intra decennium non fuerit appellatum tamen non transit in iudicium in animæ propriæ, vel Ecclesiæ præjudicium, cum imminet peccandi periculum. *cap. Lator. 7. de sent. & re jud. Quid, si aliquis non fuit Canonice promotus ad Beneficium, vel fuit intrusus, potest etiam post decennium denunciari Judici, & proponi querela contra eum promotum, ut impediantur peccata. juxta cap. constituit. 46. in fin. de appellat. Et ipse quoque Judex potest ex officio inquirere etiam post lapsum decennii de titulo legitimo, ut male promotus a Beneficio amoveatur. Abb. in cap. cum dilectus. 32. de elect. n. 5. & ibi Laym. nu. 2. Pirthing. lib. 2. tit. 27. sect. 2. §. 4. nu. 39. transit tamen in iudicium in præjudicium Beneficiarii contradicentis.*

- 80 Lim. ult. in sententia lata ex falsis instrumentis, vel testimoniis, quæ etiam intra decennium non fuerit appellatum, non transit in iudicium, sed retractari debet. *L. falsum. 3. ubi gl. vers. testimonium. C. si ex fals. instrum. & cap. sicut. 9. de testib. dummodo probeur instrumenta, & attestationem fuisse falsam, & Judicem ab illis in iudicando motum fuisse. cap. cum l. & A. 22. de sent. & re jud. ha nec sententia lata ex iuramento suppletorio, si postmodum ex teporis instrumentis probeur falsitas, transit in iudicium. L. admonendis. 31. ff. de Jurjur. ubi gl. quia ex iuramento suppletorio probatio procedi de jure specialiter, quod patem, cui deferretur, facit Judicem, & testem contra jus com-*

mune. *L. nullus. 10. ff. de testib. instrumenta vero noviter reperta probant ex jure communi, quod specialiter prævalet. Secus dicendum est, cum sententia iusta ex iuramento voluntario a parte parti delato, quod habet vim irrefragationis. L. quod si. 21. de dolo, quia non retractatur ob instrumentum de novo repertum. sub pretestu. 19. C. de transact. Pirthing. l. c. nu. 62. qui citat Maran. & Zelvium.*

Querites, an pretestu instrumenti noviter reperti sententia legitime prolata sit retractanda? Dicendum, quod non. *L. Imperatores. 35. ff. de sent. & re jud. l. 2. C. cod. L. sub pretestu. C. de transact. Fachin. lib. 1. controuv. Jur. cap. 51. Vulcius lib. 3. de Jud. cap. 12. n. 22. Solorzan. de jure ind. tom. 2. lib. 2. cap. 8. num. 61. Scaccia de sent. & re jud. gl. 14. quæst. 32. Carleval. de Jud. lib. 1. tit. 1. disp. 7. nu. 6. Guit. de cred. cap. 2. tit. 1. num. 120. & plures apud Gonzal. in cap. subfora. de sent. & re jud. num. 5. lib. 2. tit. 27. Ratio, quia alias nullus d-retur litium finis. DD. apud Gonzal. l. c.*

Querites 2. Quando decennium incipiat currere? Respondetur a die recitationis, seu publicationis sententiae. *Can. anteriorum 2. quæst. 6. cap. cum inter. 13. & cap. quod ad consultationem. 15. de sent. & re jud. & super de momento in momentum. Jo. And. in cap. cursor. 10. num. 10. ubi Abb. num. 12. de appell. Reiffensch. lib. 2. tit. 27. §. 4. num. 110. & 111. & 112. & 113. & 114. & 115. & 116. & 117. & 118. & 119. & 120. & 121. & 122. & 123. & 124. & 125. & 126. & 127. & 128. & 129. & 130. & 131. & 132. & 133. & 134. & 135. & 136. & 137. & 138. & 139. & 140. & 141. & 142. & 143. & 144. & 145. & 146. & 147. & 148. & 149. & 150. & 151. & 152. & 153. & 154. & 155. & 156. & 157. & 158. & 159. & 160. & 161. & 162. & 163. & 164. & 165. & 166. & 167. & 168. & 169. & 170. & 171. & 172. & 173. & 174. & 175. & 176. & 177. & 178. & 179. & 180. & 181. & 182. & 183. & 184. & 185. & 186. & 187. & 188. & 189. & 190. & 191. & 192. & 193. & 194. & 195. & 196. & 197. & 198. & 199. & 200. & 201. & 202. & 203. & 204. & 205. & 206. & 207. & 208. & 209. & 210. & 211. & 212. & 213. & 214. & 215. & 216. & 217. & 218. & 219. & 220. & 221. & 222. & 223. & 224. & 225. & 226. & 227. & 228. & 229. & 230. & 231. & 232. & 233. & 234. & 235. & 236. & 237. & 238. & 239. & 240. & 241. & 242. & 243. & 244. & 245. & 246. & 247. & 248. & 249. & 250. & 251. & 252. & 253. & 254. & 255. & 256. & 257. & 258. & 259. & 260. & 261. & 262. & 263. & 264. & 265. & 266. & 267. & 268. & 269. & 270. & 271. & 272. & 273. & 274. & 275. & 276. & 277. & 278. & 279. & 280. & 281. & 282. & 283. & 284. & 285. & 286. & 287. & 288. & 289. & 290. & 291. & 292. & 293. & 294. & 295. & 296. & 297. & 298. & 299. & 300. & 301. & 302. & 303. & 304. & 305. & 306. & 307. & 308. & 309. & 310. & 311. & 312. & 313. & 314. & 315. & 316. & 317. & 318. & 319. & 320. & 321. & 322. & 323. & 324. & 325. & 326. & 327. & 328. & 329. & 330. & 331. & 332. & 333. & 334. & 335. & 336. & 337. & 338. & 339. & 340. & 341. & 342. & 343. & 344. & 345. & 346. & 347. & 348. & 349. & 350. & 351. & 352. & 353. & 354. & 355. & 356. & 357. & 358. & 359. & 360. & 361. & 362. & 363. & 364. & 365. & 366. & 367. & 368. & 369. & 370. & 371. & 372. & 373. & 374. & 375. & 376. & 377. & 378. & 379. & 380. & 381. & 382. & 383. & 384. & 385. & 386. & 387. & 388. & 389. & 390. & 391. & 392. & 393. & 394. & 395. & 396. & 397. & 398. & 399. & 400. & 401. & 402. & 403. & 404. & 405. & 406. & 407. & 408. & 409. & 410. & 411. & 412. & 413. & 414. & 415. & 416. & 417. & 418. & 419. & 420. & 421. & 422. & 423. & 424. & 425. & 426. & 427. & 428. & 429. & 430. & 431. & 432. & 433. & 434. & 435. & 436. & 437. & 438. & 439. & 440. & 441. & 442. & 443. & 444. & 445. & 446. & 447. & 448. & 449. & 450. & 451. & 452. & 453. & 454. & 455. & 456. & 457. & 458. & 459. & 460. & 461. & 462. & 463. & 464. & 465. & 466. & 467. & 468. & 469. & 470. & 471. & 472. & 473. & 474. & 475. & 476. & 477. & 478. & 479. & 480. & 481. & 482. & 483. & 484. & 485. & 486. & 487. & 488. & 489. & 490. & 491. & 492. & 493. & 494. & 495. & 496. & 497. & 498. & 499. & 500. & 501. & 502. & 503. & 504. & 505. & 506. & 507. & 508. & 509. & 510. & 511. & 512. & 513. & 514. & 515. & 516. & 517. & 518. & 519. & 520. & 521. & 522. & 523. & 524. & 525. & 526. & 527. & 528. & 529. & 530. & 531. & 532. & 533. & 534. & 535. & 536. & 537. & 538. & 539. & 540. & 541. & 542. & 543. & 544. & 545. & 546. & 547. & 548. & 549. & 550. & 551. & 552. & 553. & 554. & 555. & 556. & 557. & 558. & 559. & 560. & 561. & 562. & 563. & 564. & 565. & 566. & 567. & 568. & 569. & 570. & 571. & 572. & 573. & 574. & 575. & 576. & 577. & 578. & 579. & 580. & 581. & 582. & 583. & 584. & 585. & 586. & 587. & 588. & 589. & 590. & 591. & 592. & 593. & 594. & 595. & 596. & 597. & 598. & 599. & 600. & 601. & 602. & 603. & 604. & 605. & 606. & 607. & 608. & 609. & 610. & 611. & 612. & 613. & 614. & 615. & 616. & 617. & 618. & 619. & 620. & 621. & 622. & 623. & 624. & 625. & 626. & 627. & 628. & 629. & 630. & 631. & 632. & 633. & 634. & 635. & 636. & 637. & 638. & 639. & 640. & 641. & 642. & 643. & 644. & 645. & 646. & 647. & 648. & 649. & 650. & 651. & 652. & 653. & 654. & 655. & 656. & 657. & 658. & 659. & 660. & 661. & 662. & 663. & 664. & 665. & 666. & 667. & 668. & 669. & 670. & 671. & 672. & 673. & 674. & 675. & 676. & 677. & 678. & 679. & 680. & 681. & 682. & 683. & 684. & 685. & 686. & 687. & 688. & 689. & 690. & 691. & 692. & 693. & 694. & 695. & 696. & 697. & 698. & 699. & 700. & 701. & 702. & 703. & 704. & 705. & 706. & 707. & 708. & 709. & 710. & 711. & 712. & 713. & 714. & 715. & 716. & 717. & 718. & 719. & 720. & 721. & 722. & 723. & 724. & 725. & 726. & 727. & 728. & 729. & 730. & 731. & 732. & 733. & 734. & 735. & 736. & 737. & 738. & 739. & 740. & 741. & 742. & 743. & 744. & 745. & 746. & 747. & 748. & 749. & 750. & 751. & 752. & 753. & 754. & 755. & 756. & 757. & 758. & 759. & 760. & 761. & 762. & 763. & 764. & 765. & 766. & 767. & 768. & 769. & 770. & 771. & 772. & 773. & 774. & 775. & 776. & 777. & 778. & 779. & 780. & 781. & 782. & 783. & 784. & 785. & 786. & 787. & 788. & 789. & 790. & 791. & 792. & 793. & 794. & 795. & 796. & 797. & 798. & 799. & 800. & 801. & 802. & 803. & 804. & 805. & 806. & 807. & 808. & 809. & 810. & 811. & 812. & 813. & 814. & 815. & 816. & 817. & 818. & 819. & 820. & 821. & 822. & 823. & 824. & 825. & 826. & 827. & 828. & 829. & 830. & 831. & 832. & 833. & 834. & 835. & 836. & 837. & 838. & 839. & 840. & 841. & 842. & 843. & 844. & 845. & 846. & 847. & 848. & 849. & 850. & 851. & 852. & 853. & 854. & 855. & 856. & 857. & 858. & 859. & 860. & 861. & 862. & 863. & 864. & 865. & 866. & 867. & 868. & 869. & 870. & 871. & 872. & 873. & 874. & 875. & 876. & 877. & 878. & 879. & 880. & 881. & 882. & 883. & 884. & 885. & 886. & 887. & 888. & 889. & 890. & 891. & 892. & 893. & 894. & 895. & 896. & 897. & 898. & 899. & 900. & 901. & 902. & 903. & 904. & 905. & 906. & 907. & 908. & 909. & 910. & 911. & 912. & 913. & 914. & 915. & 916. & 917. & 918. & 919. & 920. & 921. & 922. & 923. & 924. & 925. & 926. & 927. & 928. & 929. & 930. & 931. & 932. & 933. & 934. & 935. & 936. & 937. & 938. & 939. & 940. & 941. & 942. & 943. & 944. & 945. & 946. & 947. & 948. & 949. & 950. & 951. & 952. & 953. & 954. & 955. & 956. & 957. & 958. & 959. & 960. & 961. & 962. & 963. & 964. & 965. & 966. & 967. & 968. & 969. & 970. & 971. & 972. & 973. & 974. & 975. & 976. & 977. & 978. & 979. & 980. & 981. & 982. & 983. & 984. & 985. & 986. & 987. & 988. & 989. & 990. & 991. & 992. & 993. & 994. & 995. & 996. & 997. & 998. & 999. & 1000.*

concessa debet fieri executio, & condemnatus rem restituere, nisi iustam causam in continenti allegaverit, cur non possit restituere, quo casu arbitrio Iudicis tempore restitutioni assignari poterit, datis tamen prius fidejussoribus §. sed si rem. l. off. j. d. Olivaldus, & Donnell. apud Gonzal. l. c. num. 12. in fin. Pirhing. l. c.

- 87 Quando vero sententia condemnat Reum ad traditionem possessionis, non satisfiit, si pro possessione tradantur pignora. L. quis restituere. 68. ff. de R. J. L. promissor. a. §. fin. ff. de constit. pecun. Barb. in cap. cum aliquibus. l. 6. de sent. & re jud. et ibi Fermosin. Menoch. de recuper. rem. 15. sub n. 644. Negu. de pignor. par. 5. memb. 1. n. 4. Carleval. de jud. lib. 2. tit. 3. diff. 3. n. 5. & alii apud Gonzal. in d. cum aliquibus. de sent. & re jud. lib. 2. tit. 27. n. 2. P. Pirhing. l. c. §. 3. n. 107. quia sententia debet exequi secundum condemnationem Iudicis.

Qualiter facienda executio. vide in praxi Executionis; sed

- 88 Quæres 5. an tertius, cujus interest, possit impedire executionem fe liti opponendo, & appellando? Responso est affirmativa, quæ probatur ex cap. non solent. 2. q. 6. cap. inser. 16. de elect. cap. super eo. de off. Deleg. l. si suspensa. ff. de inoff. testam. L. ab executor. q. 5. t. ff. quando appell. & tuncur Fachin. lib. 1. controu. cap. 5. & lib. 11. cap. 5. Gail. lib. 1. ob. 70. Scaccia de appell. quæst. 14. Lancellos. de attent. par. 2. cap. 12. ampliat. 14. Tiraquell. de retrac. lignag. §. 1. gl. 2. Covar. pract. qq. cap. 13. & seq. Carleval. de jud. lib. 2. diff. 13. qui veniens ad causam debet acceptare iudicium in eo statu, in quo reperitur. cap. ult. n. lite pend. in 6. Felin. in cap. cum super. de off. Deleg. Vant. de nullit. tit. qui possit dicere. de nullit. Menoch. de arbit. cap. 18. lib. 2. Riccius in praxi. par. 2. ref. 146. nec potest declinare forum. Costa de portione rata. quæst. 227. Potest appellare, quamvis transierit in iudicatum. Fachin. lib. 1. controu. Jur. cap. 5. quamvis contrarium teneant. Honded. conf. 25. lib. 1. Covar. pract. qq. d. cap. 15. quia tertio non præjudicat sententia in favorem alterius lara, sed quoad tertium est nulla, nec transit in iudicatum. Felin. in cap. cum Bertholdus. de sent. & re jud. Boet. dec. 79. Coltar. l. c. Gabr. de except. rei jud. conclus. 1. nisi tertius fuerit citatus. Covar. l. c. cap. 13. Vant. l. c. n. 13. & non contradixit, imo paruerit. Paiarell. exp. & annot. 30. Tum quia in rebus alienis non potest fieri executio. DD. supra cit. & Rota apud Ludov. dec. 22. quia in rebus alienis non potest fieri executio, si sint aliterius quoad proprietatem tantum, si vero quoad possessionem. Post. de substat. quest. 18. & ideo debet audiri in iudicio subhallationis de suis exceptionibus. Gratian. diff. sept. ser. cap. 339. Covar. l. c. cap. 16. Ecclesia ob. ser. 158. dummodo probet fuisse dominium, aut possessionem in continenti. Ofusc. dec. 381. Paiarell. annot. 20. Potest obijcere nullitatem sententiae etiam nolente principali litigatore. Vant. de nullit. sent. tit. qui possit dicere de nullitate. sent. num. 21. Paiarell. loc. cit. De quibus plura videri possunt in verb. Tertius.

- 89 Et an Executor, & quales exceptiones admittere possit, vide in praxi Executoris. Et quidem Executor mixtus illas duntaxat potest admittere exceptiones, quæ tendunt non ad impugnamdam sententiam, & illam injustitiam arguendam, sed solum ad impediendam, aut retardandam executionem. Bart. in L. a. D. Pio. 15. nu. 8. ff. de re jud. non vero, quæ concernunt merita causæ, quia Juxta inferior, qualis est Executor, non potest rescindere sententiam superioris. Bart. l. c. num. 9. Abb. in cap. pastoralis 28. §. preterea. de off. jud. Deleg. num. 3. & 4. num. 9. Gail. lib. 1. ob. 113 num. 8. Pirhing. l. c. §. 4. nu. 105. potest etiam cognoscere de aliis exceptionibus, quæ post latam sententiam opponi possunt. Fel. in cap. de catero. de sent. & re jud. num. 3. ad eum finem tantum, ut cognoscere possit, an in executione superflendum sit. Executor vero merus nullas exceptiones admittere potest, nec de illis cognoscere. L. si sit propositi. 6. C. de executorum. 8. C. de executor. rei jud. gl. in d. cap. de catero. vers. frans. Liv. in causa criminali, si sententia lata fuit, & agatur de vita hominis innocentis, ad quem Executor, upore intrinsece malum non tenetur. lonoc. in cap. pastoralis. ubi Abb. num. 7. Laym. lib. 3. tract. 6. cap. 2. num. 8. Item, si in civili causa constet manifeste de illius injustitia, aut nullitate.

- 90 Quæritur 3. An is, contra quem in aliqua causâ tates Beguadellii Bibliotheca. Tom. IV.

conformes, sententiae late sunt, admitti debeat ad dicendum, & agendum de nullitate ipsam, vel aliquis ex illis, aut ad excipiendum, anequam hæ sententia fuerit executioni demandata? Dicendum, quod non, juxta Clem. n. calumniis. 1. de sent. & re jud. Ratio est, quia illi, contra quos late fuerunt tres conformes, & non possunt amplius appellare, sepe recurrent ad ejusmodi nullitates, & ita cause litigantium protraherentur in infinitum, & per viam nullitatis obviarent, quod non poterunt per viam appellacionis, & non tantum procedunt hæc in causa civilis, fed etiam in criminali. Bene poterit condemnatus per tres conformes post factam executionem trium conformium obijcere, & probare illarum nullitatem, quia probata, sententia pronuntiabitur nulla, & revocatur. gl. & Abb. in d. cap. seu Clem. n. calumniis. n. 5. dummodo prius executio fuerit plenè facta. Et dummodo tres conformes fuerint late super eadem causa. vide Covar. pract. qq. 25. n. 3. §. quarta. Pirhing. l. c. §. 5. n. 115. Lim. in tertio interveniente pro suo interesse, qui potest opponere contra illas exceptionem nullitatis, & impedire executionem trium conformium. Gabr. de execut. sent. conclus. 1. n. 19. Covar. pract. qq. cap. 15. n. 9. Pirhing. l. c. n. 116. vers. notandum quinto.

Tertio vero, si fecit sententiam fuisse latam intra dicendum a die notitæ, teneat appellare: si vero ignoravit, sibi non præjudicat, quam executionem sententiarum impedire possit. cap. cum super. 17. de sent. & re jud. ubi gl. vers. non nocet. & Jo. Andr. nu. 11. hmo. nu. 2. & 6. & Abb. nu. 17. Pirhing. l. c. §. 5. nu. 112. vers. notandum secundo. circa fin.

Sed quam penam incurrit Judex male judicantes? Responderet, de jure civili Judices facere litem suam, si male judicant, ita, ut damnari patere litem se transferat. Host. in sum. rubr. de re jud. num. 5. Menoch. de arbit. cap. 34. num. 2. & 3. & si dolose judicavit, teneat ex delicto, si vero ex ignorantia, tunc teneatur ex quasi delicto. Bart. in L. a. nu. 2. & 3. C. de pen. jud. Gail. lib. 1. ob. 103. num. 2. Juxta vero Ecclesiasticus de Jure Canonico, si sit Ordinarius, five Delegatus judicans contra propriam conscientiam, & justitiam, gratia, vel favore, vel per sordes, per annum suspenditur ad officii executione, & ad reformationem liti parti, quam læsit, condemnatur, & hæc hæ suspensio durante reverte divina Officia celebraverit, sit irregularis. ita habetur in cap. cum aterni. 1. de sent. & re jud. in 6. quam tamen penam non incurrit Episcopi, qui non veniunt in penalibus nomine Judicum Ecclesiasticorum, & non incurrit suspensionem, aut interdictum, nisi de illis fiat specialis mentio. juxta cap. quia vero. de sentent. excom. in 6. Imo in hac Constitutioe penali non comprehenduntur Compromissarii, seu arbitri, nisi sint arbitri Jutis: quia arbitri facti non sunt Judices ordinarii, aut Delegati. gl. in d. cap. quia vero. & in cap. cum aterni. vers. in judicio, ubi etiam Joan. M. nac. num. 8. Frauc. in cap. 1. t. 1. quæst. 3. §. si quis autem. num. 4.

SEPARATIO.

§. Unicus.

Separatio bonorum quando, & qualiter fiat.

Separatio þ bonorum fieri consuevit de bonis defuncti, & de bonis propriis hæredis, quando exiant creditores utriusque, non autem sit, si exiant soli creditores hæredis, l. i. ff. de separat. Castr. conf. 245. videtur dicendum, in pr. lib. 3. t. Extende idem, quando exiant legatarii defuncti, & creditores hæredis; quia in bonis defuncti præferuntur legatarii prævia separatione bonorum. Castr. conf. 123. Vislo puncto, in pr. lib. t. Conf. 245. l. causis, & questionibus, in fin. & ver. quarto proposito, lib. 1. t. Limita, quia non fit separatim, quando boni sunt inter commixta, quod non possint separari. l. i. C. de heredit. auct. t. Declara, quia licet sit impossibilis separatim quoad identitatem corporum citra ea, quæ consistant in pondere, numero, vel mensura, velur granum, vel vinum hæredis, vel pecunia est commixta cum grano, vino, vel pecunia defuncti; nam separatim est impossibilis quoad corpore, fed si sciatur quantitas vel numerus, vel mensura commixtorum potest fieri separatim, & ita intelligit Castr. d. l. & l. penult. C. de heredit. auct. in conf. 245. ver. breviter, lib. 1. ubi, quod dicta jura loquuntur.

quando sit omni respectu impossibilis separatio, & duplicatur *conf. 216. eod. lib. 1. † Restringe limitationem*, quia habet locum in rebus corporalibus adeo mixtis, quod impossibilis est separatio, sicut est in incorporaliis quae consistunt in intellectu, quia in eis non fit commixtio, quia intellectus non possit separare, *Caltr. conf. 245. num. 2. vers. & commixtio proprie, lib. 1. ubi dicit*, quod merces consistentes in estimatione dicuntur etiam consistere in divisione intellectuali, & duplicatur *conf. 216. eod. lib. 1. †*

S E P U L T U R A.

Praxis sepulture.

§. 1.

Quo loco possit, vel debeat sepeliri?

- 1 Quamvis olim Christiani intra Ecclesiam sepeliri non possent, nisi essent Episcopi, Abbates, aut alie insignes personae, juxta *cap. precipiendum. lib. 13. quest. 2. cap. nullus. 18. 13. q. 2. & quidem illi nobiles, qui pro factis habebantur, & miraculis condecorabantur. Hodie tamen omnes Christiani in Ecclesiis sepeliri possunt. cap. cum gravia. 17. ubi gl. vers. sepeliantur. ead. caus. & quest. cap. ex parte. 5. de sepult. Barb. de off. & potest. Parochi. cap. 28. num. 8. Ita etiam in cimiteriis, neque locus fit statim Religiosus, si in illo fuit sepulchrum mortui sciente Domino, uti statuit Jus Civile. L. 2. C. de relig. & sumpt. foner. §. nullius. & §. Religiosum. Infi. de rer. auct. sed secundum Jus Canonicum requiritur, quod locus ad sepulcrum fidelium fuerit deputatus. gl. in cap. in Ecclesiastico. 14. 13. quest. 3. vers. si terram. Abb. in cap. penult. num. 4. de sepult. Molina de iust. disp. 214. nu. 3. Sylvest. in verb. sepultura. quest. 1.*
- 2 Possit autem unusquisque sibi eligere sepulcrum, ubi voluerit, & si moritur non facta electione illius, in majorum suorum sepulchro est sepeliendus. cap. Ebron. cap. unaqueque. & cap. ubiqueque. 13. quest. 2. cap. ult. 16. quest. 1. cap. nimis. §. 1. de excess. praeac. cap. plebis. de pall. cap. cum quis. cap. is qui. & cap. fin. de sepult. in 6. Barb. in cap. non infirmata. de sepult. & de juris. Eccles. lib. 2. cap. 10. nu. 10. & de off. Parochi. cap. 26. Tondut. ref. Canon. cap. 115. Pontius de martim. lib. 5. cap. 13. §. 2. Frago. de regim. Christi. Reip. 3. par. lib. 5. §. 17. nu. 529. Frances. de Eccles. Cuius. cap. 17. Murgatio. 2. disquis. moral. trac. 8. disquis. 1. & alii apud Gonzal. in lib. 3. Decretal. tit. 28. in cap. non infirmata. de sepult. nu. 2. Et si quis majorum sepulchrum non habet, debet sepeliri in propria Parochia, in qua domicilium habuit, & Sacramenta percipit, & divinis officiis interfuit. cap. 1. de sepult. & cap. 1. eod. in 6. si vero in duabus Parochiis pariter habitavit, & aequae Sacramenta percipit, ac Divinis officiis interfuit, in illa est sepeliendus, quae praevenit, quod si neutra praevenit; si Parochi non possunt invicem se

concordare, Episcopi, qui se tunc interponere debet, iudicio stabunt. Molina. de Iust. & Jur. trac. 2. disp. 214. num. 3. Pichug. l. 6. num. 5.

Porro jus sepulture a nemine concedi potest, quam ab Ordinario in scriptis, Barb. de iure Eccles. lib. 2. cap. 7. quod tamen cum hac declaratione est intelligendum, quod sepulture locus, quoad dominium, ab Episcopo nemini concedi potest, quia rei Sacrae dominium nullus habere potest, sed tantum quoad jus, & usum sepeliendi, exclusive quoad alios. Barb. l. c. sicut idem sepulture locus, quoad usum, & jus sepulture hereditarie, quoad locum digniorem vendi potest. Diana. par. 2. trac. 15. ref. 57. Garz. de Benef. par. 5. cap. 9. Bonac. de simon. disp. 1. quest. 4. §. 6. & 7. & de contratt. disp. 3. quest. 21. num. 3. Barb. l. c. Riccius in praxi. par. 1. ref. 39. De quo tamen infra.

Et quod jus sepulture familiare transeat in successorem etiam per cessionem de familia quoad usum, & commoditatem sepeliendi tantum, non vero, quoad proprietatem tenens, DD. communiter apud Noal. de transmiss. cap. 61. Sic non transit in fideicommissarium universalem, quia ex illo tanquam spiritualitati annexo non potest detrahi quarta, cum estimationem non recipiat. Noal. l. c. Clarin. contror. for. cap. 1. num. 52. Peteg. de fideicom. art. 9.

Et quamvis Laici non possint in Ecclesiis habere jus sepulchrorum contra Episcopum, quin Episcopus possit concedere licentiam inducendi alios funus in illud sepulchrum, aut omnino sepulchrum claudere, si expediat Ecclesiae, juxta Genuei. in prax. cap. 34. Gratian. discepe. for. cap. 210. Host. Jod. And. Abb. & Butr. in cap. abolende de sepult. Clarin. contror. for. lib. 2. cap. 119. tamen talis Laicus contra alium est manutentendus in sua possessione juris sepeliendi, seu sepeliendi, illo utendo, privative quoad alios. Rochus de jurepatr. verb. in Ecclesia. nu. 18. Gratian. disce. for. lib. 1. cap. 110. Post. de manut. off. 10. & Rota apud illam. dec. 117. Farin. dec. 328. par. 2. & probatur. ex hac licet causam. de prob. ubi Bald. Menoch. cap. 257. ad cuius manutentionis effectum sufficit unicus actus, & cultus stans attenditur. cap. consultationibus. de jurepatr. ubi Abb. Dec. conf. 134. Crescent. dec. 2. de jurepatr. etiam non probato titulo. Mant. dec. 172. Ludovif. dec. 9. Farin. dec. recent. 270. par. 1.

An vero a Provincialibus Religionum illud possit concedi in Ecclesiis Regularium, vide Barb. l. c. affirmantem, & Constitutionem Pii V. quae incipit: *comprimum*.

Ad praxin descendendo Ordinarius oblato fili libello a supplicante pro licentia exquendi, vel effodiendi sepulcrum in Ecclesia mandat illam expediti per litteras patentes non absolute, sed cum clausula: *sine praedictis*, & pravia largitione certe elemosynarum arbitrio ejusdem Ordinarii ipsi Ecclesiae faciendi, & cum ea conditione, in loco tamen assignando per Parochum convenienter distante ab alari trium pedum ad minimum juxta sequentem formulam,

Forma habendi licentiam pro sepulchro in Ecclesia.

Nos &c. Universis & singulis presentes nostras visuris, lecturis pariter, & audituris notum facimus, qualiter precibus N. loci N. favorabiliter annuentes eidem facultatem, & licentiam concessimus, & presentium tenore concedimus, ut in Ecclesia Parochiali N. pro se suisque heredibus & posteris ab eo descendentiis sepulcrum fodere, & construere possit, & valeat in loco a Rev. Domino Parocho loci ei designando, sine praedictis, convenienterque distanti ab alari trium pedum ad minimum, ac pravia oratione florumque quadraginta pro elemosyna fabricae Ecclesiae Parochialis praedictae applicanda, quo circa omnibus & singulis Christi fidelibus committimus, & damus in mandatis, quatenus eundem N. N. & ejus heredes, ac posteros ab eo descendentes in praemissis, ac circa ea non molestant, aut perturbent, nulloque minus huius nostrae Concessionis contraveniant. In quorum &c.

- 8 Sepulchra vero electio debet esse libera, ita, ut patrum de ea eligenda non valeat. cap. 2. de pallis. Cravetta conf. 16. Riccius in praxi sepulture. ref. 573. potest tamen remitti alterius arbitrio. Gutierrez in trac. de juram. confirm. par. 2. cap. 4. Abb. in cap. & si Christus. de jurejur. & tunc potest fieri, etiam mortuo testatore. Diana. par. 5. trac. 3. ref. 105. & facta in testamento, etiam non stipulato, etiam sine testibus valet. Riccius in praxi. par. 2. ref. 461.
- 9 Hoc jus sepulture, si sit familiare, transit ad illos, qui sunt de familia, aut ad illos heredes, qui sunt de

de familia, si sint heredes, si vero non, si sint agnati, si vero cognati, quia inter hos hodie est subtila differentia. Noal. de transmiss. cap. 61. ubi DD. Hereditarium vero transit etiam ad heredes extraneos, etiam directos substitutos, sicut ad fideicommissarios, & quamvis jus sepulture familiare sit transitorium ad successores in majoratu, non tamen hereditarium, nisi sint simul heredes. Noal. l. c.

Mortuus ergo regulariter, si sit alienigena, si vero civilis, si vero viciator, si sit scholasticus, licet habeat domicilium in eadem Civitate sub alia Parochia, ibi est sepeliendus, ubi

ubi recipit Sacramenta, quia ibi presumitur eligere sepulchrum. Abb. in *cap. extirpanda. de preben. Gratian. disp. for. cap. 75.* Molina de *Juss. trac. 2. disp. 214.* Sanchez de *matrim. lib. 3. disp. 23.* & probatur ex *cap. in nostra. de sepult. Sperell. dec. 87. per totam.* Lim. 1. cum quis non discessit ex propria Parochia, aut discessit animo cito redeundi. Lim. 2. cum quis habitavit ruri animo ibi non permanendi, sed causa recreationis, scilicet si habet animum permanentem ibi per majorem anni partem, aut habet domicilium hyemale in Civitate, et vivit ruri. Lim. 3. si adest consuetudo sepeliendi peregrinos in Cathedrali. Lim. 4. in Clerico viatore, qui est sepeliendus in Cathedrali. Ant. de *Burc. in cap. 1. de sepult. in 6.* & alii apud *Sperell. l. c. Lim. 5. in parvulis, minoribus, pupillis, pro quibus parentes elegerunt sepulchrum, aut qui debent sepeliri in sepulchro suorum majorem, ad quem effectum Majores dicuntur, Pater, Avus, quamvis Abavus fuisset alibi sepultus. Lim. tandem in Uxore, qui sepelitur in sepulchro mariti, ut majorem ejusdem, aut ubi illa sibi elegit. Item in Vidua, qui sepelitur in sepulchro sui ultimi mariti, quia eam fuerit una caro in vita, juxta illud, quod Deus conjunxit &c. nec in sepulchro separari debent. *Sperell. dec. 88. per tot.* quamvis Vidua restituit ad domum patris, quia hoc privilegium est concessum personæ, non loco.*

- 11 Lim. tandem in Regularibus, qui cum non habeant velle neque nolle, & ideo non possint eligere sepulchrum, debent sepeliri in sepulchris Regularium, vel Religionum. Barb. de *Jure Eccles. lib. 2. cap. 7. Diana par. 5. trac. 3. ref. 106.* Flamin. Marchet. in *praxi Vicarii Capitularis. tit. 37. per totum.* nisi motiatur in loco requieto a Monasterio. *Pirhing. l. c. n. 22.*

- 12 Quæres 1. An pater possit eligere sepulchrum pro filio impubere circumscripta consuetudine? Dicendum, quod non ex *cap. licet. de sepult. in 6.* neque refert, quod pater potest pro impubere testari illi substituendo, & debeat facere expensas funerarias, quia a temporalibus ad spiritualia non valet argumentum, quod etiam dic de matre ob identitatem rationis. Molina de *Juss. & Jur. trac. 2. disp. 214. Sperell. dec. 89.* ubi vero hæc consuetudo viget, quod pater, aut mater eligit sepulchrum pro filio impubere, observanda est, cum habeat fundamentum, vel fomentum a jure, & sit rationalis, alias sepeliri debet in sepulchro majorem suorum.

- 13 Quæres 2. Si moriatur Laicus in Monasterio Regularium, ubi erat Hospes, in quo loco sit sepeliendus? Respondetur, posse sepeliri penes illos etiam ab illis. Bordon. *conf. Regular. to. 1. ref. 51.* & probatur ex *cap. 16. quest. 1. in fi. Diana par. 9. trac. 7. ref. 82.* qui affertur Decretum Greg. XIII. & S. Congreg.

- 14 Quæres 3. Ubi sepeliendus sit novitius? Respondetur, quod si sepulchrum elegerit, in illa sit sepeliendus; si vero illam non elegerit, est sepeliendus in sepulchra Religionis. Et ita etiam Canonici, qui sepulchrum non elegerit, est sepeliendus in Cathedrali. *Diana par. 5. trac. 3. ref. 109.* & 110. Ita Episcopus, si sepulchrum non elegerit, debet sepeliri in Cathedrali. *Tusc. litt. S. conclus. 179.* Bonac. de *contrac. disp. 3. quest. 21. p. 3.* plura vide apud *Pirhing. l. c. §. 2. per tot.*

- 15 Electio sepulchre probatur etiam per testes singulares. Guido Pap. *dec. 554.* & alii apud *Riccium in prax. sepulture. ref. 575.* quia testes singulares admittuntur ad probandum aliquid in genere. Craveira in *trac. de antiquis. tempor. par. 4. n. 23.* Angel. *conf. 234.* Alex. *conf. 85. vol. 2.* & 92, vol. 5. Bald. *conf. 202.* Boer. *dec. 342.* & alii plures apud eundem *Riccium l. c.*

§. II.

An si elegerit quis sepulchrum extra Parochiam, debeat sepeliri quarta Parochialis?

- 16 Dicendum, quod si Parochianus extra propriam Parochiam eligit sepulchrum, debetur quarta portio Parochialis de illis, quæ fuerunt relicta Ecclesie in qua sepelitur. *cap. 1. & 2. cap. certificari. & cap. in nostra. de sepult. cap. de quarta. de prescript. cap. officii. cap. requisivisti. & cap. fin. de testam. cap. cum quis. de sepult. in 6.* Clem. *adum. §. verum. de sepult. Conc. Trid. sess. 25. cap. 12.* de *ref. Pett. de Ubaldis, in Begnadelii Bibliotheca. Tom. IV.*

trac. de quarta. Jul. Lavor. tit. 2. lucubr. cap. 17. Barb. in *cap. cum super. 8. de sepult. & de off. Paroch. par. 3. cap. 25.* & de *Jur. Eccles. lib. 3. cap. 24.* Pont. de *matrim. lib. 5. cap. 13.* Guiteret. *lib. 7. de juram. cap. 4. n. 1.* Tondur. *refol. Canon. cap. 105.* Solorzan. de *Jure Ind. lib. 3. cap. 22.* & alii apud *Gonzalez. in 3. Decretal. tit. 28. in cap. cum super. 8. de sepult.*

Debetur autem hæc portio Canonica Parochio, non quia illa sepulchrum dimittit, sed in compensationem laboris, quem fuffert Parochus in administratione Sacramentorum, & ideo si quis discessit a Parochia animo redeundi, tantum recreationis, vel fructum colligendorum causa, & ibi moriatur, quarta Ecclesie Parochialis præstatur. *cap. 3. de sepult. in 6.* Pont. de *matrim. lib. 5. §. 2. n. 2.* Debetur autem hæc quarta ab illa Ecclesia, in qua quis relicta propria Parochia sepelitur, sive sit Regularis exempta, sive non exempta. *d. Clem. adum. de sepult. Trid. l. c. Barb. l. c. n. 10.* nisi Clerici, vel Monachi, apud quos quis sepelitur, præscriptio exempti sint a solutione quartæ, quia hæc portio potest præscribi triginta, vel quadraginta annis cum titulo, aut sine titulo tempore immemoriali. Barb. *l. c.* aut si Regularis, ubi sepultura fuit electa, habent privilegium non solvendi dictam portionem, dummodo tamen privilegium deroget expresse. *Clem. adum. prædicta.* Ita si monasteria erecta per quadraginta annos ante Concilium Tridentinum solvebant eam portionem, & postea privilegium exemptionis impetrarunt, tale privilegium non valet, ut est decisum *in d. cap. 13. de reform. Concil. Trid.* & testatur Barb. *l. c. allegans varias Rotæ decis.* apud *Gonzal. l. c. n. 6.* nec privilegium concessum uni Religioni alicui prodest, aut communicatur Barb. *n. 9.* Trullenb. de *off. Parochi. cap. 13. dub. 13.*

Canonica hæc portio est deducenda ex omnibus illis rebus, quæ obveniunt Ecclesie ratione funeris, seu de omnibus oblationibus, quæ offeruntur in die sepulture, ut declaravit Pius V. in Constitutione, quæ incipit: *Esse mendicantium.* Item ex omnibus Legatis piis Ecclesie relictis. *cap. 1. & in cap. in nostra. de sepult. Item de cereis, & candelis, quæritur corpus deferuntur.* Item de Missis in testamento assignatis, de armis, & aliis ornamentis, quæ in sereto deferuntur. Tandem de omnibus funeralibus, quæ in prima, secunda, nona, & trigesima die ad Ecclesiam occasione sepulture deferuntur.

Neque refert, quod Testator possit liberam disponere de rebus suis, quia Canonica portio, quæ Parochio præstatur, non impedit hanc liberam dispositionem, quia non ex omnibus legatis a testatore relictis detrahitur, sed tantum ex relicti occasione sepulture, & quamvis legata pia non patiantur deductionem falcidie, tamen hoc procedit ex speciali ratione pietatis, quæ non militat in hac portione deductione, quæ aequaliter pia est.

Conclusio limitatur, quod portio canonica Parochio non debeat, si defunctus Parochio aliquid legavit loco quartæ, quod est æquale quartæ, scilicet si Parochio aliquid legavit ex alio titulo. Quamvis in dubio presumatur reliquum loco quartæ, & si non est æquale quartæ, Parochus potest agere ad residuum, quod idem militat in Episcopo pro quarta Episcopali. *Riccium in praxi sepulture. ref. 571.* Covar. in *cap. Episcopi. de testam. in 6. Tusc. litt. Q. conclus. 3.* Molina de *Inst. disp. 200.* Bonac. de *contrac. disp. 3. quest. 22. p. 2.* contra Ancharam. Barbat. & alios.

Hinc tamen quarta non solvitur de candelis, quæ manus deferuntur, neque de donatis in vita Riccius in *prax. quarta. ref. 337.* quia candelæ sunt illorum, quibus dantur. Covar. in *cap. ult. de testam. Rodri. quæ. 99. Regular. quest. 39. to. 1.* & alii, & de donatis in vita, quod non debeat, in tantum procedit: ut conclusio procedat etiam, quando donatio fuit facta in testamento, quia etiam in testamento potest fieri donatio inter vivos. *Oldrad. conf. 114. Tusc. litt. Q. conclus. 27.* Præterea hæc quarta non debetur de illis, quæ relicta fuerunt pauperibus. Barb. de *poest. Episc. alleg. 86.* neque de illis: quæ relicta fuerunt pro ornamentis Ecclesie, nec pro relictis ad ejusdem Ecclesie restaurationem. Bonac. de *contrac. disp. 3. quest. 22. p. 2.* neque de relictis pro mariandis puellis singulis annis. Barb. & Riccius. *ll. cc.*

22 Episcopus, qui non elegit sepulturam, debet sepeliri in sua Cathedrali, quamvis extra Civitatem fuerit mortuus; tunc enim debet ad illum ferri, ita ut nulla Parochia, intra cuius fines fuerit mortuus, possit præterire quartam funeralem; quia non potest dici obisse magis in una Parochia, quam in alia, cum tota Diocesis sit Episcopi Parochia. Barb. de potest. Episc. alleg. 80. n. 12. Flamin. Marchet. in praxi Vicarii Capitularis. par. 3. tit. 37. §. 2. n. 74. Piafex. in prax. Episc. eorum. par. 2. cap. 3. art. 3. Mant. dec. 48. Barb. de Paroch. cap. 25. Samuel. de sepeli. par. 1. quest. 7. quod si Episcopus moreretur in loco admodum remoto, & distante a sua Ecclesia, esset sepeliendus in Cathedrali illius loci, ubi fuit mortuus, & si dispensatus duos habuit Episcopatus, in illa Ecclesia esset sepeliendus, in qua consuevit residere. Medic. de sepeli. par. 1. quest. 7. & alii apud Marchet. l. c.

23 Expense vero funerales in sepultura Episcoporum debent fieri de redditibus Ecclesiarum vacantis, aut spectantibus ad mensam Episcopalem, quamvis Episcopus habeat proprium patrimonium, qui si non sufficiat, Capitulum concurrere debet cum redditibus mensæ suæ. ita Abb. in cap. ut præterita. 45. n. 6. de elect. ubi Laym. P. Pitking. lib. 1. tit. 6. sect. 3. §. 5. Sermo est de expensis ordinariis, quæ fiunt in vestibus famulorum; non vero, quæ fiunt in vestibus confanguineorum.

24 In aliis vero personis expensæ funebres fiunt ab hæreditibus, & si cadaver esset Regularis, quod sepeliatur extra conventum, sunt a Superiore illius conventus, & si fuerit Novitius, ex ipsius patrimonio, & si superior illas fecerit, poterit Superior illas repetere, nisi animo donandi illas fecisset, qui tamen non presumitur in dubio. Uxoris vero fiunt amario, quando lucratur dimidio dotis pro rata. L. si pro rata. ff. de relig. & sumpt. funt. Rol. de lucra diti. quest. 90. Colla de pora. rata. quest. 73.

25 Expensæ funebres habent prælationem contra omnes Creditores etiam anteriores. Gait. de credit. cap. 4. n. 1833. Metlin. de pignori. lib. 4. tit. 1. quest. 17. Stail. de Salu. interal. inspect. 4. num. 72. & 88. Fachin. lib. 10. contrav. Jur. cap. 49. Gratian. disc. for. cap. 49. Fontanella. de pact. nuptial. class. 6. 2. par. 5. ut fuit dictum in verbo, seu praxi Debitoris.

26 Quæres, an possit denegari sepultura cadaveri propter as alienum, quod est in usu in Anglia, & aliis locis? Dicendum tamen, quod non, quia hoc est maxime alienum ab omni pietate. Genuen. in prax. cap. 76. S. Congr. apud Barb. in Collect. DD. ad Conc. Trid. sess. 25. c. 13. de reform. Flamin. Marchet. l. c. num. 25. & impediens sepulturam ob causam pecuniæ, esset infamis, amittit debitum, & ejus bona publicantur. Sylvest. in summa. verb. sepultura. num. 12. nisi præcessisset sententia Judicis prohibens sepulturam. Medic. de sepeli. par. 1. quest. 13. Gallef. de oblig. Camer. quest. 12. Genuen. in prax. cap. 117. Leo in thes. for. Eccles. par. 2. cap. 14. Et Parochus pro exterius sepelire teneat recipere non potest, & pauperes gratis sepelire teneat. Gavanti. in Enchir. verb. Exequiæ. in addit. num. 17. & 48. S. Congr. Rituum apud Barb. l. c. Marchet. l. c. num. 47. Et norandum est, quod ornamenta non sunt sepelienda una cum cadavere, sed ab hæreditibus repeti possunt. Medic. l. c. Duran. de arte testam. de sepeli. caus. 3. Excepto Episcopo, qui cum vestibus Sacerdotalibus sepeliri debet. Marchet. l. c. n. 51.

27 Reducendo ad Episcopum, potest ille sibi eligere sepulturam extra suam Ecclesiam Cathedrali, uti etiam Prelatus Regularium. Abb. in cap. de Uxore. n. 5. de sepeli. Franc. in cap. ult. n. de sepeli. in 6. Sylvest. in sum. ver. Sepultura. quest. 6. nisi Parochus habeat superiorem in ordine. Et quando etiam Prelatus Regularis potest sibi eligere sepulturam, non potest tamen pro Religioso subdito illam eligere, sicut dictum fuit de patre quoad filium impuberem, spectant jure communi, sed tantum de consuetudine. cap. penult. in 6. Sanch. lib. 6. moral. cap. 14. num. 6.

Dicendum, pro sepultura in Ecclesia præstanda pretium exigi non debere. cap. postquam. 13. cap. in Ecclesiastico. 14. cap. precipiendum. 15. 13. quest. 2. cap. plerique. 7. de pact. cap. ad Apostolicam. cap. suam & cap. dilectos. de Simon. Barb. in cap. abolende. de sepeli. Suarez. de Relig. tom. 2. trac. 2. lib. 4. cap. 4. Jul. Lavor. tit. 2. lucubr. cap. 10. n. 2. Diana par. 2. trac. 1. ref. 57. & alii apud Gonzal. lib. 3. tit. 28. in 6. cap. abolende. de sepeli. quibus accedunt Pitking. lib. 3. tit. 28. §. 4. & alii apud Riccium in prax. sepultura. ref. 576. Ratio est, quia etiam apud Gentiles turpis questus visus est, qui ex sepulchrali colligitur, & commercium sepulchrorum infame. Tum quia terra concessa puritudo non debet vendi, & de alieno luctu aliquod facere compendium, tum quia sepultura est res Religiosa, & Divini Juris. cap. quicquid. 17. quest. 1. res consusit. de consecr. Etique Religiosa sunt, & Divini Juris, vendi non possunt. cap. ratio. de prob. cap. non satis. de Simonia. §. nullius. ff. de rer. divis.

Terra veto, aut fundus non facit, ut in sepulchrum convertatur, vendi & emi omnino potest, absque simonia. S. Tho. 2. 2. quest. 100. art. 4. ad 3. gl. in cap. penult. ver. sepultura. de sepeli. ubi Innoc. n. 1. Sylvest. in ver. sepultura. quest. 2. Suarez. de Simon. lib. 4. cap. 14. num. 17. Pitking. l. c. quia fundus vendendum est quod pure temporale, & pretio estimabile, & finis, propter quem emitur, scilicet usu facer, & Religiosus est pure accidentaliter. Quando vero fundus ad sepulturam usum fuit consecratus, vendi amplius sine simonia non potest, ita ut deus pretium ratione consecrationis. cap. abolende. 13. de sepeli. cap. audivimus. 41. de Simon. & in cap. quest. 12. & secundo. 13. quest. 2. cap. in Ecclesia. 14. quest. 2. Sed

Quæres, an liceat aliquid accipere, vel dare pro honoratore loco sepulture? Respondetur, esse simoniam juris positivi: quia licet finis extrinsecus ementis sit honor humanus; tamen licet, qui venditur, esset facer. ita Suarez. l. c. n. 23. Hinc secundum communionem, neque potest quis vendere sepulturam luctu valorem fundi, qui ad sepulturam fuit emptus, neque propter expensas in illo factas. Ita Innoc. in cap. penult. de sepeli. ubi Abb. n. 4. Laym. in disp. Can. de rer. Eccles. alien. thes. 71. neque tamen, quod non vendatur jus spirituale sepulture, sed tantum temporale: quia unum est inseparabile ab alio; ut patet etiam in separationibus, quod se solo, non potest vendi, sed tantum cum universitate bonorum.

28 Parochus pro ipso officio sepulture; exequiis, & deductione funeris nihil potest exigere, etiam si realis sit consuetudo; intelligi, quod non possit exigere jure actionis, quia sepelire est actus misericordie, & supernaturalis, nihil autem potest exigi pro actu supernaturali sine simonia. Redoan. Simon. mentali. par. 3. cap. 4. & consuetudo non valet, nisi quod possint fideles non quidem via actionis, sed ex Officio Judicis cegi ad observandam laudabilem consuetudinem, dando aliquid titulo elemosine pro actu sepeliendi. cap. ex parte. de cens. lib. cap. sua. & cap. cum Ecclesia. de Simon. cap. ad Apostolicam. cod. Calt. cap. 363. & 401. Redoan. l. c. cap. 16. Dec. in cap. avaritia. de prob. Felin. in Ecclesia S. Maria. de conscri. Socin. com. 241. & alii apud Riccium. in praxi sepultura. ref. 576. P. Pitking. lib. 3. tit. 28. §. 4. num. 40.

Non illico, ac quis mortuus est, sepeliri debet, sed post aliquod temporis spatium, quod quidem tempus regulatur a consuetudine, & iure male debet manere supra terram viginti quatuor horas, ut servatur etiam Romæ: Mulieres vero quadraginta horis propter aliquos affectus hæreticos, quibus ipse sunt subiectæ, præsertim parturientes, propter quos non raro ita alienantur sensibus, ut mortui credantur, cum tamen vivunt, qui quidem affectus plures horas, uti octo, & duodecim per-

perdurant, pro qualitate matris frigidae in ventre congregatae, quae tot vapores frigidos ad cordis partem transmittunt, illudque refrigerant, ut propterea arteriarum motus a pulmonibus excitatus cesset. Unde. *Matta de Canonicatione Sanctorum. par. 3. cap. 10. num. 5. ex Reis Franco in clif. jum. quest. campo. quest. 79. n. 9. moxte, ne temere mortui sepeliuntur, praestitum apoplectici, & non nisi post secundum diem, diligenti prius facto examine; & ad hoc comprobandum, ex Diomedeo Cornatio. n. 15. Hysiorar. refert Madriti in Hispania illustrem quandam feminam ex familia Domini Francisci Lasso oriundam, quae post triduanam cum morte luctam, omnibus jam mortuam credentibus, sepulta fuit; post aliquot menses apertum monumentum inventum fuisse cadaver infansem mortuum in brachio dextero habens; & similes casus plures enarrat. *Matta l. c.**

33 Porro modus sepeliendi defunctum, quoad ejus commodum ad Ecclesiam transportationem, tam quoad numerum Sacerdotum, quam elemosinarum, nisi a defuncto aliter fuerit dispositum, dependere ab haeredum voluntate; ita ut Parochus nihil possit praetendere, aut disponere, aut opponere in contrarium, uti declaravit S. Congr. quum refert Barb. in collect. DD. super Consil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 13. dummodo ab haeredibus proprius Parochus non excludatur, quia excludi nullatenus potest, non obstantem dispositione contraria defuncti; quia testator non potest facere, quod Leges non habent suum robur, juxta S. Congr. apud eundem Barb. l. c. Flamin. Marchet. in praxi Picar. Capitul. tit. 40. n. 1. & seq. Et si haeredes sint negligentes, Parochus eligit Sacerdotes sibi beneficos. Barb. de Jure Eccles. lib. 2. cap. 10. & off. Paroch. cap. 26. Marchet. l. c. Merlin. dec. 480. Gavanti. in Enciclid. ver. Exequia, in addit. num. 3. juxta quos Confraternitates non possunt accedere ad dicta funeralia, nisi fuerint vocatae; ut declaravit S. Congr. quum citat Marchet. l. c. n. 6. nisi desuper essent privilegia. A Regularibus vero cadavera levari non possunt inrequisito Parocho S. Congr. apud Barb. de Jure Eccles. lib. 2. cap. 9. nisi defunctus sit Regularis, vel Parochus vocatus tenet.

34 Ordo vero in funere ducendo debet esse talis. Omnes, etiam Regulares, vocati ad funus accedere debent Ecclesiam Parochialem, in qua est, vel esset sepeliendus defunctus, & ibi convenire in ipsa Ecclesia, & non extra expectare. S. Congr. apud Barb. in collect. l. c. Marchet. l. c. Et ad Parochum spectat levare cadaver privative, quoad omnes alios, etiam quoad Capitulum Ecclesiae Cathedralis. Gavanti. l. c. num. 8. Barb. de Paroch. cap. 25. ubi S. Congr. Marchet. l. c. nisi Parochus consentiat, vel requisitus venire recuset, aut licentiam levandi a cadaver dare nolit. Sim. si Regularis sint in pacifica possessione aut habent privilegium non vocandi Parochum ad sepulchrum eorum, qui sepeliuntur, in suis Ecclesiis; qui si nec non tenentur vocare, ut si defunctus sit unus ex eorum Regularibus, vel Tertiariis vivibilibus in communi. S. Congr. apud Barb. de Paroch. l. c. Marchet. l. c.

35 Praeterea Parochus declarat, per quam viam sit intendendum usque ad Ecclesiam, in qua funus est sepeliendum, & orationes cantate, & non ad Regulares, quumvis ad eorum Ecclesias deferatur cadaver S. Congr. apud DD. cit. qui quidem Parochus illato Ecclesiae Regularium funere, licet possit manere in Ecclesia, tamen in decantando officio nullo modo potest se ingerere. Barb. in collect. loc. cit. Marchet. l. c. num. 27. cum hoc spectat ad solos Regulares, nec valet contraria consuetudo, & sicut Parochus potest stulam ferre in Parochia Regularium, in quam instruat cadaver, ita etiam Superior Regularis potest stulam in Ecclesia ipsius defuncti. S. Congr. apud Barb. l. c. & apud Gavanti. ver. Exequia. l. c. debet autem Parochus cum Clero suo cadaver affociare, usque ad portas Ecclesiae, ad quam ferretur cadaver.

36 Quares, si inter Parochum a quo, & Parochum ad quem deferretur cadaver, oriantur controversia circa praecedentiam, quoniam erit praecedendum? Concluditur pro Parocho ad quem. Gavanti. in Enciclid. ver. praecedentia, in addit. num. 12. Bordon. de praeced. num. 214. Marchet. par. 3. tit. 40. l. c. n. 20. Barb. de Paroch. cap. 9. qui testatur, ita fuisse declaratum a S. Congr. Lim. si alia vigeat consuetudo, quae erit observanda, quia cum materia praecedentiarum regulatur ut plurimum a consuetudine, illi standum erit, dummodo consuetudo non sit contra ordinem hierarchicum, contra

Beignudelli Bibliotheca. Tom. IV.

Jus Divinum, vel Pontificium. Riccius in praxi praecedentiarum. par. 4. ref. 272. & par. 4. ref. 390. Specrell. dec. 76. Diana par. 6. trac. 5. ref. 29. Rota apud Rubicum to. 2. dec. 483. par. 5. recent.

Praeterea in funeralibus unica est praestanda Crux, scilicet illius Ecclesiae, in qua corpus est sepeliendum S. Ritum Congreg. apud Barb. in Collect. DD. ad Concil. Trid. sess. 25. de ref. cap. 13. Gavanti. l. c. ver. exequia, in addit. n. 12. Marchet. l. c. n. 25. nisi aliter servet consuetudo.

38 Quares 2. ad quid teneatur, qui alienum Patochium sepelivit, aut qui cadaver illius, qui alibi sibi sepulturam elegit, in sua Ecclesia sepelivit? Dicendum, quod teneatur restituere corpus, una cum omnibus, quae ratione illius accepti, aut amicabilem compositionem facere. cap. ex parte. 5. de sepult. Pithing. lib. 3. tit. 28. §. 5.

39 Quares 3. an in materia sepulturae admittatur appellatio, per quam impeditur sepultura cadaveris? Respondetur negative, quia sepultura hominis non recipit dilationem. L. ne corpora. 38. ff. de rig. & sumpt. funer. Barb. in d. cap. ex parte. 5. de sepult. Pithing. l. c. §. 5. n. 31. ver. porro. & in cap. cum liberum. 7. de sepult.

§. VI.

Quibus denegetur sepultura?

40 Primo sepultura Ecclesiastica denegatur excommunicatis, tam excommunicatione minore, quam majore, etiam toleratis. Sanctarell. heresi. cap. 28. Attilia in sum. ver. sepultura. num. 16. Samuel. de sepult. trac. 2. disp. 1. contrav. 4. Rituali Rom. de excois. tit. quib. non licet dare sepulturam, dummodolates excommunicati sint publici, & notorii, & denunciati. Medic. de sepult. par. 1. quest. 1. Barb. de Paroch. cap. 26. Marchet. l. c. num. 4. nisi ante mortem dedecrit signa poenitentiae, absoluit tamen pius cadaveribus ab excommunicatione. S. Congr. apud Samuel. l. c. contrav. 9. Possiviti. de off. Curati. cap. 14. quae absolutio potest concedi ab Episcopo, quumvis excommunicatio fuerit Pontifici reservata, quia juxta Conc. Trid. sess. 14. cap. 7. de ref. determinatur, & decernitur, nullam esse reservationem in articulo mortis illis verbis. Verumtamen pie admodum, ne hac occasione aliquis peccet, in eadem Ecclesia custoditur semper fuit, in nulla sit reservatio in articulo mortis. Et ita legitur in quibuscunque censuris a Pontifice fulminari solitis eam reservationem, in quibus ea verba addi c. n. siveverunt. in quibus absolvere nemo possit, praeterquam in articulo mortis, uti videtur potest ex Bullis Sixti V. Clem. VIII. Greg. XV. de erectione Monasteriorum, & receptione Novitiorum apud Quarant. Navar. de panit. conf. 15. Gutierrez. Canon. quest. lib. 1. cap. 1. Riccius in prax. var. ref. ref. 229. contra Bonac. disp. 2. quest. 2. de censur.

Notorium vero potest dupliciter considerari. Ut est facti, vel, ut est juris. Notorium facti dicitur, quod est ita clarum, ut nulla tergiversatione possit celari. Clarus in §. fin. quest. 9. Scaccia de Jud. lib. 2. cap. 76. & quando fit tale, ut nulla possit tergiversatione celari, relinquatur arbitrio judicis. Menoch. de arbit. cas. 166. Scaccia. l. c. Gomez. var. ref. tom. 3. cap. 1. de delict. quod quidem arbitrium regulatur ex qualitate loci, temporis, & regulariter debet esse notum majori parti hominum in loco, & debet esse factum de die. Scaccia. l. c. a. num. 8. Bonac. de censur. disp. 2. quest. 2. Diana. par. 2. trac. 16. ref. 24. Notorium vero Juris dicitur, quod inducitur per sententiam, aut patri. confessionem in judicio. Seraph. dec. 795. Ludovis. dec. 425. Post de manut. off. 41. num. 154. & 159. Ciallin. contrav. for. cap. 127. & urrumque notorium sufficit ad denegand. imsepulchrum Ecclesiasticum excommunicato, quumvis non concurrat denunciatio, quae factum illius esse vitandum, quumvis sit Clerici percussor notorius, & probatus ex cap. Satis. de sepult. Clem. 1. cod. & extrav. ad vitanda. apud Suarez. de censur. disp. 12. sect. 4. Bonac. de censur. disp. 2. quest. 2. §. 3. Ugolini. de censur. tab. 2. cap. 9. Navar. in man. cap. 77. Marchet. l. c. apud quem Petr. de Ubal. Samuel. & Medic. ll. c. Barb. de Paroch. cap. 26. Gungal. l. c. Pithing. l. c. §. 8.

Secundo Ecclesiastica sepultura denegatur notorio peccati 43

tori decedenti in mortali sine signis penitentiae. Item illi, qui se ipsum voluntarie occidit. Ecclesiae Decimas non solvit; Parricide, blasphemanti Deum, nisi penituerint. Barb. de Jure Eccles. lib. 2. cap. 7. & quidem de notorio peccatore patet ex his, quae docet Marchet. in prax. Vicar. Capit. tit. 39. Navar. in man. cap. 25. num. 8. Barb. de Paroch. cap. 26. & de Jure Eccles. lib. 2. cap. 7. & 10. Samuel. de sepult. l. c. contrav. 7. Med. de sepult. par. 1. quest. 11. Diana. par. 5. trac. 3. ref. 100. Bonac. de contrav. disp. 3. quest. 21. p. 2. & probatur ex cap. super. de furt. Neque recitat, si Metecrix cum Amalio reperta occiditur, & illa pronuntiat Nomen JESUS, ut dicatur signa penitentiae dedisse; quia talis pronuntiatio est quodammodo naturalis, usualis, & communis in quolibet Christiano, etiam pessimo, quia tali ad subitum furis, vel timorem incussum, ut videre est etiam in casibus ante usum rationis, est ergo potius usus oris, quam dictamen cordis. Marchet. l. c. num. 38. qui citat. Joann. Bapt. de Fabris. in man. ordinat. cap. 14. & Metecrix enim non posse praesumi contrarium, docet etiam Laym. moral. lib. 3. sect. 5. cap. 12. Et regula est, quod notorius peccator, aut decedens in notorio peccato carere debeat sepultura Ecclesiastica. cap. quibus. 13. quest. 2. cap. cum gravata. cap. non assemmus. & cap. pro elevandis. 13. quest. 2. gl. in cap. ex parte. de sepult. Ugol. de off. Episcopi. cap. 17. & DD. supra cit. contra Bonac. de contrav. disp. 3. quest. 21. p. 2. Vide Gavant. in Enchirid. ver. sepultura. num. 23. Marchet. l. c. num. 14. Medic. l. c. Barb. de Paroch. cap. 26. nisi ex futuro, vel amentia illi scilicet. Genuen. in prax. cap. 76. Barb. de Jure Eccles. lib. 2. cap. 10. Samuel. l. c. contrav. 5. secundum quod, si aliquis repertus in purco, aut suspensus, non erit illicco excludendus ab Ecclesiastica sepultura; nisi constet, quod ipse se precipitavit, aut suspendit, quod non praesumitur, cum ponitur ab aliis prope, vel suspendi, aut ex futuro, vel amentia se suspensisse, aut occidisse. Navar. de sepult. conf. 6. Bene verum est, quod cum furor est dubius, sepultura debet dari privatum, ne homines ignominiosum forent scandalizent. Genuen. in prax. cap. 61. Marchet. l. c. num. 15. Sicut a sepultura Ecclesiastica non efficit excludenda puella, quae ad defensionem sui honoris seipsum praecipitavit, aut maculavit ex ignorantia. Barb. & Marchet. l. c. Ugol. de pot. Episcopi. cap. 17. Samuel. l. c. contrav. 5. secus, qui seipsum occidit, & contra quem est vehementer suspicio, aut praesumptio, quod desperavit, uti si quis semper fuit sanae mentis, & postea ante mortem erat melius, aut aliae eundem cause urgebant. Quia ergo in dubio, an quis sit sepeliendus in loco facto, vel non; an defunctus dederit signa penitentiae, vel non; an quis seipsum occidit, vel ab alio fuit occisus, semper in meliorem partem est interpretandum, teste Macheto. l. c. num. 16. ideo si Parochus invenit aliquem mortuum, qui nullum haberet signum, an esset Catholicus, poterit illum credere, fuisse Catholicum. Possivin. de off. Curati. cap. 14. Med. de sepult. par. 1. quest. 7.

43 Quoad parricidium vero, quod careat sepultura Ecclesiastica, docet Menoch. de arbit. Jud. c. 387. num. 30. Barb. l. c. Samuel. l. c. contrav. 4. Medic. & Marchet. l. c. num. 30. & de blasphemis, nisi iunctam penitentiam fecerint, vide Possivin. l. c. Barb. l. c. Ugol. de potest. Episcopi. cap. 17. Samuel. & Medic. l. c. quod amplius etiam ad blasphemantes Sanctos, juxta illud, qui vos spernit, me spernit.

44 De non solventibus Decimas patet ex cap. prohibemus. de Decimis. Monetae de Decimis. cap. 8. quest. 5. Marchet. l. c. num. 31. nisi contraria vigeat consuetudo, quae est toleranda in iis locis, in quibus est difficilis Decimarum exactio. Genuen. in prax. cap. 76.

45 Tertio Ecclesiastica sepultura privatur interdicti notorii, & suspensi ab ingressu Ecclesiae. cap. is cui. de sent. excom. in 6. Barb. de Jure Eccles. lib. 2. cap. 7. Bonac. lib. 1. de censur. disp. 5. Gavant. in Enchirid. ver. sepultura. Diana. par. 5. trac. 10. ref. 67. si interdictum sit personale, live reale. Barb. loc. cit. & de Paroch. cap. 26. Rituale Rom. ut supra ab initio. Medic. l. c. Marchet. l. c. num. 7. Ugol. de pot. Episcopi. cap. 17. nisi dederit signa penitentiae, licet non fuerit absolutus, quia tunc absolvitur a jure. Diana. l. c. ref. 75. quae tamen limitantur non procedere in interdicto

audire Divina, cui non potest denegari sepultura Ecclesiastica, quia cum finis in poenitentibus, & odiosis, vitari debet omnis extensio, & quia a desperatis non sit illatio. Marchet. Medic. & Samuel. l. c.

46 Quares, quid si fuit interdictum Capitulum, poterit ne sepeliri Canonici? Dicendum, posse sepeliri Canonicum; quia aliud est Capitulum, aliud Canonici, & cum finis in desperatis, & poenitentibus, ut supra fuit dictum, non est facienda extensio, quod autem aliud sit Capitulum, aliud Canonici, est per se manifestum, & patet etiam ex cap. cum te. de rescriptis. ubi Fdlin. Marchet. l. c. a. num. 9.

47 Quares, denegatur sepultura Ecclesiastica manifestis Usurariis. cap. quia. de usur. & cap. quamquam. de Usur. in 6. Ugol. de potest. Episcopi. cap. 17. Possivin. de off. Curati. cap. 14. Marchet. l. c. Barb. de jure. lib. 2. cap. 7. & de Paroch. cap. 26. quamvis isti in ultima sua voluntate mandarent restituere lucrum illicitum, nisi plenarie fuerit satisfactum; post satisfactioem tamen est sepeliendus in loco sacro, imo sufficit, quod dederit idoneam cautionem de restituendo. Si vero usurarius fuit factus manifestus primum post mortem, nec non illius impententia similis, debent illius ossa, si discerni possunt, exhumari. Dicitur autem usurarius manifestus, vel notorius, qui ita palam exercet sceleris, ut nulla possit tergiversatio clari. Navar. in man. cap. 17. num. 280. Molina. disp. 334. item, qui per sententiam Judicis fuit condemnatus, aut qui in iudicio hoc crimen fuit confessus, aut contra quem in iudicio fuit plene probatum per duos testes. cap. cum olim. de P. S. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 3. licet non fuerit confessus, se palam exercuisse, sed sufficit, quod fuit simpliciter confessus, se exercuisse. Canisius. de usur. & Decimis. cap. 6. Covar. l. c. contra Lupum in trac. de Usuris. in cap. usurariis. §. 6. de Usuris. sufficit tamen cautio juratoria, ut sepeliri possit. Et praesumens sepelire usurarios manifestos incidunt in excommunicationem Pontifici reservatam, donec satisfecerint ad arbitrium Episcopi sui, si sepeliverint post declarationem specialem criminis, sicut etiam sepelientes excommunicatum vitandum, vel haereticum. Bonac. de censur. disp. 2. quest. 2. p. 4. §. 3. & disp. 3. quest. 3. p. ult. Diana vero. par. 8. trac. 7. ref. 79. tenet, sufficere, excommunicationem praedictam esse publicum ad effectum praedictum, quod probat ex cap. sacris. de sepult. ubi Abb. & cap. cum ad Monasterium. de statu Monach. & cap. is cui. de sent. excom. in 6.

48 Raptores manifesti rerum privolentiam, nisi ablata restituerint. cap. super eo. 2. de Raptor. Marchet. l. c. num. 22. Barb. de Jure Eccles. lib. 2. cap. 10. & de Paroch. cap. 26. num. 44. est tempore mortis non possint restituere sua culpa, ut quia compuncti, noluerunt, privantur sepultura, licet alia Sacramenta, quatenus sit paratus restituere, percipere possint, & hoc ad absterendum alios a tali crimine. Bene verum est, quod si alius vellet pro tali restituere, contrito tamen, & penitentiae signa educe, facta restitutione debet illi sepultura Ecclesiastica concedi. Marchet. l. c. num. 22. Medic. de sepult. par. 1. cap. 11. Barb. l. c. sed notandum, quod dictum cap. super eo. loquitur de raptoribus Ecclesiarum, etiam quae violatoribus manifestis, teste Samuel. de sepult. trac. 2. disp. 1. contrav. 4. nu. 16. Barb. l. c.

49 Regulares, vel Moniales proprietarii, si a superioribus suis moniti noluerunt dimittere proprietatem, & spoliare omni dominio, privantur sepultura Ecclesiastica. Rodriguez. & Porcell. aud. Dianam, quos ille sequitur. par. 4. trac. 4. ref. 23. Samuel. de sepult. trac. 2. disp. 1. contrav. 6. Barb. de Paroch. cap. 26. num. 47. Marchet. in prax. Vicar. Capit. tit. 39. num. 16. Et sepulchrum debet exhumari, quatenus possit sine gravi scandalo. Medic. de sepult. par. 1. quest. 21. & probatur ex cap. super quoddam. de statu Monach. Marchet. l. c. non ideo statim, ac in cella Regularis fuerit repertum natuspium pecuniarum, erit privandus Ecclesiastica sepultura, quia potest esse, quod talis Monachus non fuerit monitus, aut quod talem pecuniam haberet in depositum, aut aliter sine ullo dominio directo, vel utili, aut quod paulo ante illam accepit animo illam tradendi superiori. Diana. l. c. & par. 9. trac. 8. ref. 15. quae multo magis procedunt, quando invidiosa pecunia fuit reperta. Barb. l. c. nisi statuta particularia Religionum ostendant, uti in PP. Capucinis, Fra-

Fratribus S. Francisci de observantia, Reformatis, Monialibus &c.

70. 7. Privatur sepultura Ecclesiastica, qui semel in anno, nec in paschate SS. Eucharistiam sumpsit, juxta *cap. omnis. de pœnit. Genuen. in prax. cap. 76. Gavant. in Enchirid. ver. sepultura. & in verb. Euch. ubi S. Congreg. Marchet. num. 10. Samuel. & Med. II. c.* sufficit tamen, quod hoc Sacramentum sumpsit in Cathedrali, etiam extra suam Parochiam. Barb. de Paroch. *cap. 46. Genuen. I. c. & probatur ex cap. officium. de off. Archiepiscopali. ubi gl. Præterea conclusio limitatur, si defunctus purgavi suam contumaciam in articulo mortis, vel confitendo, aut communicando, aut silem signa penitentiae edendo, aut nisi ex causa, aut de consilio Confessoriarum obtinuerit a sacra communione. Barb. de Jure Eccl. lib. 2. cap. 10. & de Paroch. *cap. 26. num. 46. Ugol. de pœnit. Episc. cap. 17.* aut si hoc effecit oculum, aut dubium; tunc enim ad vitandam infamiam, & scandalum, in meliorem partem effe faciendi interpretatio, si dubium effe affirmativum, juxta notam ex Marcheto. I. c. Possivm. de off. Curat. *cap. 14.**
51. 8. Patibularii impenitentibus ubique denegatur sepultura Ecclesiastica. Medic. & Samuel. de sepult. II. c. secus, si sunt contriti, nisi contraria viceger consuetudo, ut in multis Germanicæ locis, & Regionibus in pœnam criminis, & ad terrorem aliorum. Laym. moral. *trac. 5. sect. 5. par. 3. cap. 12. Marchet. I. c.*
52. 9. Mortuus sine baptismo. Lim. quoad Carechumenos. Laym. moral. *trac. 5. sect. 3. par. 3. cap. 12. Bonac. de contr. disp. 3. quest. 21. p. 2. Samuel. de sepult. trac. 2. disp. 1. contrav. 4.* Et si fuerunt baptizati baptismo dubio, certum est, quod sint sepelendi in loco Sacro, quia in dubio valoris baptismi non debet quis privari sepultura Ecclesiastica, ne sine sua culpa patiar pœnam illatam ab Ecclesia contra paganos, & in dubio illa interpretatio effe capiendi, ut actus potius valeat, & sustineatur, quam pereat per vulgata jura. S. Antonin. *par. 3. tit. 10. cap. 5. §. 9. Lavor. var. lucubr. tit. 2. cap. 12. contra Valent. quem citat Bonac. de contr. disp. 3. quest. 10.* Hæc quando dubium est juris, seu facti, debet affirmativum, vel positivum Marchet. I. c. num. 18. Medic. & Samuel. de sepult. apud eundem. Secus si dubium facti est nec negativum. Vide Ciatlin. *contrav. for. cap. 199. Possivm. de off. Curat. cap. 14.*
53. 10. Privatur sepultura Ecclesiastica illi, qui exenterant corpora defunctorum, & ea decoquunt, ut assa possint in suam iore partem deferre inibi sepelienda, quia sunt excommunicati ipso facto a Bonif. VIII. in sua extravg. que incipit. *Defestanda de sepult. in 6. si tamen decedant sine penitentia. Medic. & Samuel. de sepult. II. c. & hoc propriè immanitatem, que exercetur in corpora defunctorum.*
54. 11. Infirmi, qui habent Medicum Judæum, aur infidelem, quod Parochus debet illis notificare, scilicet infirmis, ut abstineant sub pœna Ord. arbitratia, nisi episcopa Parochus excusetur, ut si sciret Parochus, infirmum esse in bona fide, & monitionem suam probabiliter prævidet futuram infirmo scandalosam, ac in ruinam potius spirituum, quam ædificationem, non enim videtur S. Pontifex voluisse in tali casu obligare Parochum, Pœnæ, *in prax. Episcop. par. 2. cap. 3. art. 3.* ubi videtur potest Bulla. Marchet. *in prax. Vicar. Capitul. tit. 39. nu. 45.*
55. 12. Episcopi in actu visitationis occasione procuratoris expientes aliquid contra formam præscriptam in *cap. accip. de censu. in 6. nisi dumtaxat restituerint, tanquam simoniaci, & excommunicati privantur Ecclesiastica sepultura, quod amplius ad quemcumque Ordinarium Visitantem, aut Vicarium Generalem Episcopi, seu Capitulum citat Episcopi vacante. Marchet. I. c. numer. 47. qui citat Samuel. I. c. contrav. 10. Sed*
56. Querens, an ejusmodi possint excusari ex titulo ignorantie invincibilis, imo vincibilis, & crasse? de invincibili non effe questio, sed de vincibili. Et quod ignorantia vincibilis excuset ad incursum censuræ, docet Navar. *in marc. cap. 27. Sanchez de matr. lib. 9. disp. 32. Bonac. de censu. in genere disp. 1. quest. 1. p. 1. Card. de Lugo de Sacram. pœnit. disp. 20. Diana. par. 3. trac. 5. ref. 13. & par. 5. trac. 9. ref. 17. Ciatlin. contrav.*

for. cap. 155. num. 8. quæ quidem videntur procedere in foro interno; non vero in foro externo post publicationem Bullæ Gregor. XIII. post quam ignorantia allegari non potest. Farin. de Immunit. Eccles. *cap. 20. Sperell. dec. 105. nu. 57.* quia circa officium proprium nunquam excusari ignorantia. *L. regula. ff. de Jur. & Fel. ignoran. Riccius in prax. par. 1. ref. 584. & par. 3. ref. 55.* Quare quod ignorantia non excuset a censura saltem in foro externo, imo nec in interno, est probabilior, & communior opinio, quam defendit S. Vus *disp. 22. quest. 1. art. 2. & quest. 28. Angel. in verò Excommunicatio. cas. ult. Sylvest. in ver. Ignorantia. Navar. in manual. cap. 27. Covar. in cap. ama. mœ. par. 1. §. 10. num. 8. & 9. de sent. excom. in 6. Sperell. dec. 105. & probatur ex cap. Apostolica. ubi gl. & Abb. de Cler. excom. ministr. *cap. si vero de sent. excom. Et ideo contrahentes incestus nuptias ex ignorantia erasi, incurrun excommunicationem latam in Clementina nu. de consang. & affin. ipso facto. Et ibi Imola Fragor. derogim. Reip. Christiana par. 1. lib. 2. disp. 4. contra Covar. de Sponsal. par. 2. cap. 6. §. 8. vide Sperell. dec. 129. qui loquuntur de ignorantia erasi & spina *num. 22. ex L. mptias ff. de Juris, & facti ignor. Costa de Juris, & facti ignor. inspet. 81. Rota aut Achill. de Grass. dec. 1. talis enim ignorantia comparatur scientiæ, & paria sunt scire, & scire debere. cap. cum inibit. de claud. despons. Suis. conf. 49. Miscard. de prob. conclus. 879.***

13. Ecclesiastica sepultura privantur hæretici, quavis de eorum hæresi appareat post mortem. Barb. de Jure Eccl. lib. 2. cap. 10. & de off. Paroch. *cap. 26. num. 43. Marchet. in prax. Vicar. Capitul. tit. 39. n. 5.* Sed debent illi, ut earent Ecclesiastica sepultura, esse denunciati? Affirmat Henriquez. lib. 13. *cap. 11. & Miller. in addit. ad comment. Romel. nisi super Aureum Bullam Caroli IV. par. 3. differt. 2. Negant Filiuc. to. 2. trac. 22. cap. 7. & Trullench. in Decal. to. 1. lib. 1. cap. 3. dub. 14.* Sed sufficit, quod manifeste constet de illorum hæresi, quod speciale esse volunt in hæresi ob criminis enormitatem, dummodo hæresis sit talis, & ita notoria, ut nulla possit tergiversatione celari. Paluas. to. 1. *trac. 4. disp. 4. p. 4.* quia tamen ejusmodi hæretici non sunt vitandi, ideo non incurrent nullam censuram illi, qui comminarentur suus, dummodo hoc non ducatur ad locum sacrum, ne peccato Parochi communicent consentiendo, vel approbando. Bene verum est, quod tali casu Ecclesia non esset polluta. Diana. *par. 9. trac. 8. ref. 1.* quia polluitur tantum per infidelis, aut excommunicati vitandi sepultura.

Sed quid dicendum est de maleficus mortuis in carceribus, quædam Ecclesiastica sepultura? Respondetur cum distinctione. Si mortui sunt ante confessionem, debent sepeliri honeste, nec sunt comburendi, aliter hæreticis competeret actio injuriarum contra Judicem. Binsid. de conf. malef. in L. eorum. C. de malef. & Mathem. fol. mibi 624. Idem die ampliative de confessionis, sed nulliter, ob non servata de jure servanda, vel de his, qui confessionem revocarunt. Si vero sunt mortui post confessionem, dato tamen signo contritionis, debent sepeliri in loco Sacro. *cap. placuit. 13. quest. 5. cap. ex parte de sepult. licet ex consuetudine multis in locis alter obviatur. Quod si ipsius sub mortem violentam infulcrunt abque furore, sed ex desperatione, essent comburendi. Ciatlin. in §. fin. quest. 51. Gomez var. ref. to. 3. cap. 1. Menoch. de arbit. *cas. 283.* ratio vero est, quia erimen, & pœna per mortem extinguntur. L. defuncto. ff. de publ. Jud. Binsfeld. I. c. fol. mibi 626.*

14. Sepultura Ecclesiastica erant Clericorum publici, & notorii percussores, nisi eorum excommunicatio fuisset declarata nulla. Quia percussio Clerici notoria notorie facti, quæ nulla tergiversatione possit celari, reddit, & scit illum esse vitandum, juxta Suarez. de censu. *disp. 9. sect. 2. Allet. de censu. lib. 1. disp. 9. cap. 2. Bonac. de censu. disp. 1. quest. 2. p. 1. §. 1.* & ideo securum omnes talis erit privandus Ecclesiastica sepultura, tam secundum illos, qui volunt Ecclesiasticam sepulchrum non esse negandam excommunicato nisi sit vitandus, quam secundum alios, & a fortiori, qui defendunt eadem sepultura esse de negandam excommunicato etiam tolerato, & non vitando.

ando. Unde in priore sententia non sufficeret notorie juris, nisi cum illa concurreret denuntiatio ad privandum talem percussorem sepultura: sufficeret autem in secunda, juxta doctrinam Samuel, & Medic. de sepulch. l. c. apud Marchet. d. tit. 39. num. 1. quos ipse sequitur.

- 60 Quæres, an hæc conclusio procedat etiam contra illos, qui percussit aliquem Religiosum non habentem ullos Ordines, etiam notorie notorietate facti, quæ nulla tergiversatione celari possit? Affirmant Diana. par. 13. trac. 14. ref. 9. quia lex, & decreta Concilii Constantiensis est favorabile, & non pœnale; quia per illud principaliter intenditur favor Ecclesiasticorum gl. in cap. si propter. de rescript. in 6. ubi Gemin. & Jo. And. Fel. in cap. 1. de sponsal. Bart. in l. qui excepti. ff. de condit. indeb. Caltr. in l. si quis. ff. si cert. pet. Menoch. de recur. poss. rem. 1. num. 23. Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 1. num. 5. ubi quando dispositio dicatur favorabilis, aut odiosa. Paris. de rescript. lib. 12. quest. 2. & Religiosi in favorabilibus veniunt nomine Clericorum, licet non sint ordinati. Fel. in cap. non dubium. de sent. excom. Sylvest. in sum. verb. Clerici §. 1. Mar. Antonia. lib. 1. var. ref. 112. Negant tamen alii, apud Dianam ex eo potissimum, quod decretum Concilii Constantiensis sit pœnale, & in pœnabilibus non fit faciendi exceptio, ideoque verba sint accipienda in proprio suo significato. Sed Religiosi ejusmodi non sunt proprie Clerici. Ergo

- 61 Cum scopus fuerit facta intentio signorum penitentiarum, restat videndum; quænam sint talia signa, propter quæ potest ejusmodi excommunicatus, vel hæreticus donari sepultura Ecclesiastica. Sunt plura ejusmodi signa. Primum est, si in articulo mortis qui recepit Sacramenta penitentiarum, & Eucharistiæ, vel illa saltem petierit. Samuel. de sepulch. trac. 2. disp. 1. controu. 7. Marchet. d. tit. 39. 1. Secundum est, si quis post ejusdem, cui annexa est excommunicatio, aut carentia sepulture, visus fuit fundere preces ante imaginem Sanctam. Laym. moral. lib. 2. sect. 5. trac. 5. cap. trac. 5. cap. 12. Tertium est, si in articulo mortis desiderans reconciliari Ecclesiæ se fecit absolvi. Laico, co quod Ecclesiastici copiam non haberet, licet hæc absolutio sit nullius valoris, dummodo bona fide hoc egerit, quæ bona fides præsumitur, ut excludatur præsumptio, & conjectura delicti. Marchet. l. c. n. 56. Quartum, si iuravit pa-

tere mandatis Ecclesiæ: Navars in man. cap. 1. num. 15. Quintum, si imploravit B. Virginis auxilium, nec potuit petere consecrarium. Navar. l. c. Barb. in Collect. DD. super Conc. Trid. sess. 25. de ref. cap. 13. & de off. Parochi. cap. 24. & de Jure Eccl. lib. 2. cap. 10. Item si, cum loqui non posset, fulebavit oculos, & palmas in celum, aut cor percussit, vel qualecumque signum pietatis ostendit. Laym. lib. 3. mor. sect. 5. trac. 5. cap. 22. Sextum, si meretrix, quæ fuit concessa in Pascha, & communicavit, dum occiditur extra actum peccati, invocat Nomen JESU, quavis effect cum Amasio, secus si in actu peccati. Navar. de sepulch. lib. 3. conf. 4. Samuel. l. c. Marchet. l. c. m. 52.

Sed debet Ordinarius illico credere ejusmodi signa intervenisse, ut det facultatem sepeliendi in loco sacro similes personas, Respondetur quod non, sed erunt probanda per unum talem, si per duos non potest formiter examinatum juxta ea, quæ in ordine ad proximum infra traduntur. Gavani. in Enchir. verb. sepultura. m. 17. Samuel. & Medic. de sepulch. l. c. Laym ut supra. Marchet. l. c. num. 59. neque sufficit attestatio Confessarii, nisi habeat licentiam à penitente talem attestacionem faciendi. Hinc causi esse debeant Parochi in ejusmodi sepulchris concedendis, & in facti contingencia, ubi adeo dubium probabile de impenitentia talis peccatoris, publici, & notorii, debent rem deferre ad Ordinarium, alias si contingat aliqui sepeliri in loco sacro, qui non debet, ab iisdem poterunt arbitrarie puniri. Ordinarius autem requisitus pro consilio, & licentia sepeliendi ejusmodi peccatorem propter dubia signa penitentiarum, non statim illam concedat, sed curet relevari per testium examen servatis servandis vicariet existentiæ ejusmodi signorum. id est, quod revera mortuus talia signa dederit, propter quæ possit concedi talis licentia. Et ita passim observari solet.

Ordinarius ergo, si cadaver, cujus sepultura Sacra 63 præstenditur, ex eo, quod ante mortem dederit penitentiarum signa, sit dilans a loco, in quo ipse moratur, ut non possit commodè per seipsum testium examen recipere, mandat expediti delegatos in personam non Parochi sepelire debentis, sed alterius vicinioris, quatenus testes cum fide juramento sigillatim coram Notario examinet super Interrogatoriis ad hunc finem transmittendis.

Forma Delegationis.

- 64 Nos &c. Adm. Revetend. Ex annexa instantia percipiet, quid nobis, & officio nostro propositum fuerit pro obvianda sepultura cadaveri quondam N. N. cumque ante quam ad concessionem dicte sepulture, se a liam deliberationem procedamus, & deveniamus, nobis incumbat, ut de veritate narratorum debitam capiamus informationem, hinc est, quod de sufficientia, dexteritate, & integritate tua consistit, tibi hujusmodi examinis receptionem committendam, & delegandam duxerimus, prout præsentium tenore committimus, & delegamus, committentes, ut testes inducendos, & verisimiliter informatos, servatis servandis, super rescriptis interrogatoriis, seu capitulis a parte exhibendis diligenter examines, illorumque dicta tuo sub sigillo, & nemini pandita ad nos quamprimum transmittas pro ulteriore deliberatione, una cum præsentibus, vel earum copiis.

- 65 Testibus vero debent fieri sequentia, aut similia interrogatoria.

Primo an cognoscas defunctum N. N. a quanto tempore, & qua occasione?

Secundo an dictus N. N. sit modo vivus, aut mortuus, & qua morte, naturali, vel violenta? & in causa scientia.

Tertio, in quo loco fuerit mortuus? & in causa scientia?

Quarto, quænam fuerint presentes illius mortis? & an ipse testis?

Quinto, an ante mortem perciperet Sacramenta, & quæ? & si non, an saltem illa petierit, aut dederit penitentiarum signa, & quæ? & in causa scientia.

Et si signa consistunt in verbis, describatur verba præcisa, quæ dixit.

Sexto, an post dicta signa fuerit observatum signum, vel declaratio expressa vindictæ, aut desperationis.

Ad generalia in forma.

Deinde fit decretum.

Quod si ejusmodi examen fit faciendum ad instantiam patris, solent ab illa tradi Capitula, super quibus testes examinari debent, & quatenus opus, interrogatoria supplentur ex officio.

§. VIII.

De mortuo in duello aut hostiliduo.

- 66 Dicendum, quod mortuus in duello in ipso consilio non est sepeliendus in loco sacro. Ut patet ex

Conc. Trid. sess. 25. cap. 19. de ref. Barb. de Paroch. cap. 26. Ugolin. de officio Episcopi. cap. 17. Constit. Greg. 78. quæ incipit ad tollendum. 24. Decembris Anno 1582. Samuel. de sepulch. trac. 2. disp. 1. controu. 8. Medic. de sepulch. quest. 11. par. 1. ex cap. 1. de tormentis. Laym. moral. par. 3. trac. 5. sect. 5. cap. 12. Gavani. in Enchir. verb. sepultura. num. 23. Barb. de Jure Eccl. lib. 2. cap. 10. num. 15. quæ non procedunt in assensibus ex curiositate.

Porro conclusio procedit, quavis duellans moriatur 67 altero die ex eodem vulnere Bonac. de censur. disp. 2. quest. 3. to. 48. Barb. l. c. sicut si moriatur extra locum duelli,

duelli, vel torneamenti. *Diana par. 4. trac. 4. ref. 192. C. par. 5. trac. 3. ref. 99. vide Marceum in praxi Vicarii Capitularis. tit. 39. §. 2. Dummodo delictum sit notorium, & publicum; alias si non esset notorium, deberet consili Ordinarius. Secus si duellans prout aut unum aut alterum diem post duellum, quia talis non dicitur mori in loco duelli, vel in duello, vel conflictu, ut loquitur Conc. Trid.*

- 65 Conclusio vero procedit non tantum in duellis publicis cum interventu paritiorum, cum litteris provocatoriis, sed etiam in duellis privatis sine paritris. *Farin. conf. 9. Quarantia in verb. duellum. vers. novissime. quia Giegor. XIII. ita extendit, & declaravit Conc. Trid. in sua Constitutione super cit. & confirmavit Clem. VIII. in sua Constitutione quae incipit. Illius vices. edita 2. Septembris. 1592.*

- 69 Cadavera vero prohibitorum non solum sunt sepelienda extra locum Sacrum, sed etiam ita remote a loco Sacro, ut cantantium Divinae voces audiri nequeant. *Samuel. de sepult. trac. 2. disp. 1. contrav. 7. quoniam hoc quoad corpora decedentium sine baptismo non observetur in praxi. Marchet. d. par. 3. tit. 29. §. 3. Et si fuerint sepulta in loco Sacro etiam per citotetud, debent exhumari, dummodo ab aliis discerni possint. cap. Sacris. de sepult. cap. Ecclesiam. de consec. dist. 1. & si fuit sepultus in loco Sacro excommunicatus denunciatus, aut infidelis, non solum exhumandus, sed Ecclesia reconciliari debet, & parietes radii Marchet. l. c. §. 3. num. 68. Laym. mor. par. 3. §. 5. trac. 5. cap. 12. Barb. de Paroch. cap. 26. num. 53. C. de Jure Eccl. lib. 2. cap. 10. num. 53.*

- 70 Uterius est notandum, quod in Ecclesia polluta sive sanguinis sive feminis effusione nemo sit sepeliendus, antequam fuerit reconciliata, quod ampliative etiam procedit in coemeterio contiguo, quia cum sit Ecclesia accessorium, polluta Ecclesia polluitur etiam ipsum coemeterium, juxta quam accessorium sequitur sui principalis, non est contra. *Marchet. l. c. num. 80.*

- 71 Quares, si fuit factum legatum Ecclesiae pro sepultura Antonii, hic vero excommunicationem, quia est innotatus, fuerit privatus sepultura, debetur legatum Ecclesiae? affirmant Barb. de Jure Eccl. lib. 2. cap. 10. n. 44. C. de Paroch. cap. 27. num. 54. Marchet. l. c. Samuel. de sepult. trac. 1. disp. 1. contrav. 8. Gall. Margarit. cas. confic. verb. Legatum. §. 13. sed de veritate hujus sententiae, vide quae dicta fuerunt, in praxi Legatum.

- 72 Sepelientes haereticos in loco Sacro sunt ipso jure excommunicati, nec possunt prius absolvi, quam eorum cadavera propriis manibus publice exhumantur, ut sicut exhibebunt sua membra iniquitati, ita exhibent justitiae, juxta S. Paul. ad Rom. 6. cap. 2. heres. in 6. Sporel. dec. 106. Farin. de heresi. quest. 192. & probatur ex Clem. 1. de sepult. Samuel. de sepult. trac. 2. disp. 1. contrav. 10. Marchet. l. c. §. 3. num. 68. & tenentur ad restitutionem cadaveris, & omnium illorum, quae occasione sepulturae perciperent. Directa quarantunerali. Barb. l. c. quam censuram incurrit etiam mandantes. Item sepelientes quemcumque infidelem. Item excommunicationem publicam, qui tamen si fuisset absolutus etiam a Laico, liberaret, sepelientem ab incurfu censurae; quia cum sequatur opinionem probabilem, quod scilicet absolutus a Laico in articulo mortis in defectum Clericorum dederit signa penitentiae, non peccat, & sine peccato excommunicatio non incurrit. Quare reliquos vero sepelientes excommunicationem non denuntiatur, tantum peccant mortaliter. *Marchet. l. c. num. 70.*

§. VIII.

Sepultura miscellanea

- 73 Quamvis descendentes sequantur sepulchram ascendentium, non tamen e contra Ascendentes sequuntur sepulchrum descendendum, neque Transversales Transversarium, nisi sint haeredes, & sepultura sit hereditaria. *Marchet. in praxi. Vicar. Capis. par. 3. tit. 37. §. 2. Medic. de sepult. par. 1. quest. 7.*

- 74 Electio sepulturae in Ecclesiis monialium facta irrita est, & nullius valoris; cum manifeste obstat declaratio S. Congreg. tam quoad Ecclesiam exteriorum, quam

interiorem. *Gavant. in verb. monialium Ecclesia. num. 14. Marchet. l. c. §. 5. Pellizarius idem tenet quoad Ecclesiam interiorem, sed negat quoad exteriorum, de Atonal. cap. 7. num. 10. Samuel. de sepult. trac. 1. disp. 6. contrav. 11. Riccius in praxi par. 4. ref. 294. nisi conceatur licentia S. Congreg. Episcopi & consensus Monialium tam pro sepeliendo, quam pro constituendo sepulchro, quae non solet concedi sine elemosyna competente. Et tunc Parochus constituitur, seu ducit funus usque ad portam Ecclesiae, & usque ad illam decantat orationem, vel facit officium, & non ultra. Ampliatur, ut praedicta magis procedant, quoad cadavera Laicorum, tam virorum, quam mulierum, quae sepeliri prohibentur in sepulchris Monialium S. Congreg. Concil. Trid. sess. 25. cap. 1. de Regular. quam citat Marchet. l. c. num. 133.*

Iritia est sepulturae electio facta ad aliorum suggestionem, ut patet ex tex. in cap. 1. de sepult. in 6. *Genuen. in prax. cap. 76. Flamin. Marchet. loc. cit. Riccius in praxi par. 4. ref. 294. Barb. de Jure Eccl. lib. 2. cap. 10. C. de Paroch. cap. 26. num. 58.*

Jus sepulturae est quid diversum a Jurisdictione, adeo ut ex hoc, quod alicui fuerit concessa sepultura in Capella aliqua, nihil inde deduci possit, cum jus sepulturae non sit Jurisdictionis consecutivum, neque patris competat ex dispositione juris communis; nam sicut non potest haberi Jurisdictionis principaliter in sepulchro. *Roch. de Jurisdictione. verb. in Ecclesia numer. 13. Lambet. de Jurisdictione. lib. 1. par. 1. quest. 11. ar. 13. a numer. 1. ita nec accessorie ad Jurisdictionem, eo quod in hac parte jus resistit. cap. abolevada de sepult. Lothet. de re Benef. lib. 2. quest. 4. a numer. 7. Caval. dec. 445. Beltramin. ad Ludovis. dec. 145. num. 8. ubi Beltram.*

S E Q U E S T R U M.

Praxis sequestri.

Sequestrum regulariter est prohibitum. *L. an. C. de proben. sequest. cap. 1. ut licet pend. Gail. lib. 1. obs. 148. Scaccia. de Jud. lib. 1. cap. 38. Papien. in forma sequestri qui allegat. casus; in quibus obliuiscit. fol. 279. Afflic. dec. 93. num. 2. veluti primo contra consummationem. Secundo cum quis potest capi personalem, possunt sequestrari ejus bona, aut ejus persona, donec id nec eaverit. Tercio cum dilapidantur res, vel fructus rerum controversarum, aut res litigiosa servando servari non potest ad triennium. DD. cit.*

Sequestrum non potest fieri ab illo, qui non potest eum citare, cujus sunt res sequestrandae. *Borgnin. c. des. 3. Manha. de Jurisd. par. 4. cas. 101. C. 165. Ciarlin. contrav. for. cap. 44. num. 11. quia sequestrum debet fieri coram illo Judice, coram quo actio est instituta. Ciarlin. l. c. Riccius in prax. par. 3. ref. 493. factum ab Ecclesiastico coram Laico pecuniae debet Sacerdoti, valet. Ciarlin. l. c. ante finem litis non potest revocari, nisi data subjectione idonea. Ciarlin. contrav. for. cap. 73. factum in manibus Clerici a Judice Laico non valet. Silvay. lib. 1. conf. 40. ex defectu jurisdictionis.*

Sequestrum Judicis advocatis ad se possessionem rei litigiosae, ne veniat ad actum, non privat possidentem possessionem suam, nec illi prejudicat, quia advocatio fuit necessaria. *Menoch. de res. remed. 3. num. 86. Gail. lib. 2. obs. 6. Post. de manum. obs. 60. Ciarlin. contrav. for. cap. 119. num. 50.*

Sequestrum de rebus Ecclesiasticis coram Laico debet fieri a Judice Ecclesiastico. *Martha. de Jurisd. par. 3. cas. 127. quia sequestrum fit intuitu Clerici. Ciarlin. contrav. for. cap. 44. C. 171. Gail. de effec. Clerici. off. 1. num. 222. quia sequestrum est preparatorium, & quoddam accessorium principalis petitionis, & Judex cause principalis, & preparans, est etiam Judex cause preparatae, & accessoriae. Tusc. litt. 1. conclus. 446. Ciarlin. l. c.*

Sequestrum factum a plurius, potest ab uno pro sua raxe relaxari, si sumus in dividuis. *Costa. de per. rote. quest. 214.*

Sequestrum fructuum Beneficii fit, cum illud vacat economico dato. *Scaccia. de Jud. lib. 1. cap. 38. ubi citat sequit. Ciarlin. contrav. for. cap. 11. vide fructus.*

Seque-

6. Sequestrum fieri non potest, nisi probetur saltem fummarie, & semiplene debitum principale, & periculum, ne res consumatur, aut debitor desinat esse solvendo. Riccius in *prax. var. ref.* 622. Scaccia. l. c. Abb. in *cap. 2. de sequest. Caro. par. 3. quest. 2. Gail. lib. 2. obs. 44. Capon. diff. for. 19. num. 12.*
7. Sequestrium voluntarium dat possessionem sequestri, non ita necessarium, quod sit autoritate Judicis, quod non privat Dominium sua possessione. DD. apud Garz. de *Benef. par. 5. cap. 6. Caffad. dec. 14. de posses. Menoch. de *relin. remed. 3. num. 86. Lambettin. de *jurejur. par. 2. lib. 1. quest. 9. Graian. diff. for. cap. 114. a num. 12.***
8. Sequestrum tollitur per satisfactionem Gail. l. 1. obs. 148. etiam per cautionem juratoriam. Idem Gail. l. c. num. 5. Papien. in *forma sequestri. fol. 284. Lin. in casibus, in quibus lex præcipit fieri sequestum. Item in obligatione camerali. Scaccia. l. c. num. 19. quia sequestro id medicina sequestri, fucus per cautionem juratoriam; etiam cum sequestro haberi non potest, licet contrarium teneat. Gail. l. c.*
9. Sequestrum, quomvis regulariter sit prohibitorium. *cap. 1. sequest. poss. cap. 1. ut lite pend. tamen Beneficii possessio debet sequestrari, quando in Curia Romana contra possessorem fuit lata sententia. Clem. un. de sequesten. posses. ita ut nec prætextu nullitatis sententiarum illud evitari possit, fed manente sequestro recurri debet ad Judicem. Imo licet a decreto sequestri fuerit appellatum. Lancell. de *atten. par. 2. cap. 12. Marefcot. lib. 2. var. ref. cap. 77. Imo licet pro suo interesse tertius se opponat, neque retardatur, per cautionis dationem. Marefcot. l. c. num. 34. Lim. 2. quod sequestum non habet locum in triennali possessore. Put. dec. 347. & DD. apud Marefcot. l. c. num. 35. Caffad. dec. 4. nu. 1. de sequest. posses. Caputaz. dec. 354. num. r. & 2. quomvis possessio triennalis inmundicia non fit. Lim. 3. cum pro possessore adest presumpcio juris. Uti si pro illo in Curia fuerat lata sententia in petitorio. Put. dec. 77. lib. 1. Caffad. dec. 2. de sequest. posses. Marefcot. l. c. num. 38. Lim. 4. in pensione, quæ non est beneficium.**
10. Sequestum factum quod sit propria autoritate sine causæ cognitione, est prohibitorium univocum, cuiuscumque sit conditionis, præminenzæ, vel dignitatis sequestrans; quia iudicia non sunt inchoanda ab executione, & nec debet huius jure dicere in propria causa. Gail. de *arrestis Imper. cap. 3. num. 1. & 2. Bich. dec. 355. num. 1.*
11. Sequestum regulariter debet fieri apud tertium; de consensu tamen partium potest fieri etiam apud ipsum debitorem, vel Creditorem. Ecclesia obs. for. 152. Mynsing. obs. 11. Ridolphin. in *prax. par. 1. cap. 1. num. 155. Scaccia de *opell. quest. 3. num. 28.**
12. Sequestum præsertim ab initio litis est odiosum, quia nemo lite pendente est privandus sua possessione. Alf. sic. dec. 98. Guido Pap. dec. 246. & Juxta non debet illud concedere, nisi quomor concurrentibus. Primo quod saltem fummarie constet de Jure creditoris. Secundo, quod citetur debitor. Tertio, quod constet Judici, sequestum non peti, nisi ad confiscationem, & non ad emulationem. Rubin. dec. 91. Totellus consil. 63. Capon. diff. for. 351. nisi periculum esset in mora, uti fuge. Ecclesia obs. f. 201.
13. Sequestum apponi solet, quando possessio est attentata. Garz. de *Benef. par. 9. cap. 4. num. 22. Lothar. de *re *Benef. lib. 2. quest. 13. num. 83. Caffad. dec. 3. num. 6. de *restit. spol. Caf. de *Grass. dec. 7. num. 1. de *appell. Bich. dec. 39. num. 1. Etiam in prophanis, quando neura pas possidet. Vel saltem est turbida illorum possessio, donec de bono jure cognoscatur. Barb. in *L. un. num. 2. C. de *prohib. sequest. posses. Abb. in *cap. dilectus. de sequest. posses. Menoch. de *adipfe. rem. 6. nu. 32. & de *relin. rem. ult. num. 45. Scaccia de *appell. q. 17. lim. 6. memb. 2. num. 18. Cyriac. controuv. 10. nu. 6. Rota apud Bichium dec. 51. num. 13. Item quando possessio est vacans, ne fructus dilapidentur. *cap. cum olim de *restitu. ubi Fel. Abb. in *cap. 2. de sequest. poss. Archid. in *cap. quia *ref. num. 9. quest. 1. Seraphin. dec. 1403. num. 5. Buratt. dec. 908. num. 1. Bich. dec. 337. num. 4. Item si sui capia pendente termino ad appellandum, aut pendente appellatione. Caffad. dec. 3. num. 6. de *restit. spol. Caf. de *Grass. dec. 2. num. 1. de *appell.********************

Garz. de *Benef. par. 9. cap. 4. num. 22. Bich. l. c. numer. 2. Item si imminer periculum, & concurrat publicæ Ecclesiæ utilitas. Rota apud Bich. dec. 377. num. 19.*

Sequestum apponi nequit, nisi citato possessore, si-
cut sit intulio, si intulio non est notoria. Bich. l. c. num. 14. Rom. conf. 158. & 499. num. 9.

Sequestum super beneficio litigioso decretum contra
resistantem potest executioni, mandari, etiam contra
Religiarium, ac si resignatio facta non fuisset ad ob-
viandum fraudibus. Rota apud Bich. dec. 182. num. 3.

Judex appellantis a sententia revocationis sequestri
nequit novum sequestum pendente appellatione decerne-
re ad instantiam appellantis, absque vitio attentato-
rum. *L. Imperatores. vers. quomvis usitatum non sit. ff. de *appell. Card. in *Clem. 1. quest. 22. vers. si *vere *proceditur. de sequesten. poss. Decian. resp. 37. numer. 45. lib. 3. Lancellot. de *atten. par. 2. cap. 12. limit. 12. num. 1. Seraph. dec. 1126. num. 1. Rota dec. 168. nu. 1. par. 4. recent. 20. 2. nisi adesset timor dilapidationis. Lancell. l. c. num. 11. dummodo hic timor ab allegan-
te probetur. Lancell. de *atten. par. 2. cap. 4. limit. 13. num. 10. qui timor dilapidationis seu periculum auctori
potest per idoneam cautionem. L. si *fiduciar. §. si *fiduciar. ubi Alex. nu. 5. ff. qui *suisdare *cog. Gabr. conf. 53. num. 4. lib. 1. Negul. quest. 219. num. 6. Mastrell. dec. 126. num. 5. Rota dec. 840. num. 2. par. 4. divers. apud
Bich. dec. 438. per totam.***********

Sequestum in causis Beneficialibus durat usque ad
fiorem litis. *Clem. 1. de sequesten. poss. Put. dec. 267. num. 1. & 2. lib. 1. in *correc. Rota dec. 136. sub. n. n. par. 2. recent. apud Bich. dec. 545. num. 11.**

Sequestum factum ad instantiam Creditoris, procer-
ta summa cum clausula *salvo jure, & sine *judicio *majoris *summa non excludit, quin maior summa de-
beat. Rota in *Sengatien *salvati 19. Jun. 1651. coram *Cardin. Corrado. 7. Feb. ejusdem. coram *Bichio. ipse Bich. dec. 562. num. 13. tribuit creditori securi-
tatem rei sequestrate, non autem dominium, aut pos-
sessionem. gl. in *cap. 1. ver. sequestri. de sequest. poss. Tnchar. in *cap. examinata. num. 6. de *Jud. Gamma. dec. 331. num. 3. Salgado in *lakyrint. Crediturum. par. 1. cap. 13. §. 1. num. 3. Bich. dec. 541. nu. 1.************

Sequestum est de genere prohibitorium, quia a so-
questro incipiendum non est. *L. un. C. de *prohib. *sequest. cap. volumus. 16. quest. 4. Rota dec. 464. num. 1. par. recent. & dec. 324. num. 1. coram *Cavaler. Rebut. tom. 3. reg. *Constit. tit. de sequest. per totum. Bich. dec. 355. nu. 1. Lim. in casu timoris, & scandalis iux-
ta *L. equissimum. ff. de *co per *quem *saltem *erit. Menoch. de *recuper. posses. in *prelud. num. 24. Fab. in *C. lib. 1. tit. 10. de *fin. q. Gratian. dec. 1348. 110. num. 12. quia casu etiam sequestum locum non habebit, nisi duo concurrant. Primum, quod possessio sit vacua, aut uterque ex litigatoribus possideat, aut saltem incertum sit, penes quem possessio reperietur. Secus, si ab uno tantum boqa possideri certo constet, quia tunc armorum timor, & rixæ evitari possunt, & debent, inhibendo non possidenti, nec possessorem molester. Bald. in *L. quidam *existimant. sub. num. 5. vers. aut *un. ubi Jaf. sub. num. 4. ff. si *ecce. per. Guido Pap. quest. 478. Auker. in *addit. ad *dec. Capelle *Tolosane. quest. 478. sub. num. 4. Curt. de sequest. num. 121. Paris. conf. 41. num. 35. lib. 1. Capic. dec. 99. num. 111. Rota dec. 193. num. 8. par. 1. recent. & dec. 9. num. 3. apud Ludovif. ubi Beltram. numer. 18. Secundum, quod cognitio, seu justificatio allegati timoris anno-
rum, ac scandalorum præcesserit pane citata, aut pre-
sente, ne sub mendacito pretextu timoris hujusmodi parti præjudicium fiat. Dec. conf. 366. nu. 13. Paris. conf. 41. num. 31. Menoch. de *adipfe. remed. 6. num. 24. Beninend. dec. 73. num. 3. & 4. Rota dec. 513. num. 4. par. 1. recent. & dec. 186. num. 10. coram Buratt. Neque creditur assertioni Judicis super d. timore. Ang. conf. 109. num. 2. Lothar. de *re *Benef. lib. 3. quest. 11. num. 181. Neviz. conf. 81. num. 1. Gratian. dec. Adar b. 110. num. 11. Buratt. dec. 189. num. 10. Post de manus. obs. 75. num. 11. Bich. dec. 355. per totam. & num. 9.************************

Sequester deputatus in bonis debitoris, si in admini-
stratione turbetur, compungit Creditores remedia pos-
sessoria, quia possidet Creditoribus, & percipit fructus
ad effectum satisfaciendi Creditoribus. Cavalier. dec.

567. num. 2. Teneatur de dolo, & culpa, & negligentia. Ecclesia. *obf. for.* 125. teneatur reddere rationem de fructibus. Tranchidin. *conf.* 89. Caroc. *de sequestr. par.* 3. *quest.* 21. & si non est solvendo, teneatur sequestrans. Tranchidin. l. c. Rudolphin. *in praxi lib.* 1. cap. 14. num. 155. Scaccia *de appell. quest.* 3. cit.
21. Sequefter, qui de mandato Judicis fuit electus, teneatur de ejus mandato etiam reficere, aliter contra ipsum competit actio depofiti, nec ulla conceduntur induciae, nec admittuntur exceptiones, quae altiore requirunt indaginem etiam in favorem debitoris. Ecclesia. *obf. f.* 125. ubi Leonard. *de ufur. quest.* 85.
22. Sequefter Beneficij confert, vel praefertur Beneficia, quia est Administrator illius, & illius fructus colligit. Jo. And. Imol. Barbat. *in cap. examinata. de Jud. Fel. in cap. cum Bertholdus. de re jud. Rochus de Jurepar. vers. ipse. quest.* 72. & alii apud Garz. *de Benef. par.* 5. cap. 6. live Juspatoratus fuit sequestratum de pe. fe, vel per accidens, & in consequentiam cum universitate rerum. Licet fecus sit in eo, qui possidet jure pignoris; quia tunc adest Dominus, qui potest praefentare, vel conferre, quod non est in sequestro; quia Dominus juris sequestrati non potest conferre, nisi sequefter esset incapax ad conferendum, uti Laicus.
23. Sequefter non contradicens sequestro, censetur illud acceptare, & per multos dies tacens, nec revocationem sequestri procurans, sibi praesudicat. Caroc. *de sequestr. par.* 3. *quest.* 13. Tusc. *litt. E. conclus.* 204. & Ciardin. *contro. for.* cap. 44. num. 17. & 18. nec amplius sine Judicis licentia potest illud revocare, vel recusare. Gratian. *disf. for.* cap. 167.
24. Sequefter vaccarum marium, teneatur de fructibus, si tempore sequestri neglexit eas submittere tauro. Cyriac. *contro.* 358. num. 11.
- Sequefter est tanquam Depositarius. L. oleum. ff. de dolo. Ciardin. *contro. for.* cap. 44. num. 40. Ecclesia *obf. for.* 125. & sequefter, & is, ad cuius instantiam sequestrum fuit factum, nullam habet possessionem rei sequestratae, nec civilem, nec naturalem, sed asininam quandam detentionem. Bald. *in cap. 1. de sequestr. poss. Fel. in cap. examinata. de Judic. fel. possessio manet apud priorem possiderem.* Scaccia *de Jud. lib.* 1. cap. 38. num. 33.
25. Sequestrati officium est voluntarium, cum pecunia, ut a debitorum dilapidare, apud tertium sequestratur, si vero sequestratur apud sequestratarium, jam est necessarium. Ciardin. l. c. cap. 44. num. 15. Ecclesia l. c. num. 7. de facto tamen Judices cogunt ad subeundum tale officium. Ita Tiraquei. *de retrac. §. 4. gl. 7. num. 3.* Caroc. *de sequestr. poss. par. 1. num. 4.* & Ecclesia l. c. quo tamen casu non teneatur ad ulla expensas de suo, fed tantum de rebus sequestratis, & potest conducere domum pro earum custodia pecunia rerum sequestratarum. Nauta. *conf.* 584. Surd. *conf.* 411. Ecclesia l. c. non potest tamen re sequestrata uti. Idem l. c. num. 11.

S E R V I T U S .

Praxis servitutis, & servorum.

1. Servitus limitata ad unam rem, ut puta, alius non tollendi, ad aliam non extenditur, uti non habendi vicinarium supra rectum, licet officiat luminibus vicini. Ciardin. *contro. for.* cap. 182. num. 7. Tusc. *litt. E. conclus.* 229. Cyriac. *contro.* 335. numer. 4. qui citat Surd. *dec.* 177. num. 1. Servitus, an sit transmissibilis vide *Contractus*.
2. Servitus realis transmittitur, quia illa est jus praedii. DD. apud Noal. *de transmiss. cap.* 68. etiam in successores singulares, modo servitus realis sit constituta, secus si tantum promissa, nisi expresse actum fuerit, ut non transmittatur. L. pecoris. ff. de contrahen. empt. vel nisi fuerit relicta principaliter ratione personae, quia tunc reputatur personalis, sicut e contra servitus personalis concessa principaliter intuitu rei dicitur realis. Noal. l. c. ubi vide conjuncturas, quando servitus dicatur realis, vel personalis.
3. Servitus viae, vel transitus non debetur fratri, vel socio, dividendi, vel emptori, si eam sibi non reservavit, licet ante divisionem potuerit transire per patrem dividendis; imo licet pars divisa propterea fieret inquit

lis. Thef. *dec.* 216. & plerumque apud Ciardin. cap. 76. Fabian. *de empt. & vend. quest.* 8. memb. 17. num. 73. Ubalde. *de sociat. par. 11. quest.* 8. num. 9. Capic. *dec.* 1875. per tot. & licet ante divisionem unus pars servietur alteri. Bart. & Bald. *in L. viam. constitut. ff. de servit. praed. Cexpolla de servit. urb. praed. cap.* 38. Imo nec dividens, vel vendens potest cogi ad vendendum dictam servitutem etiam iustitiam. Gravetta. *conf.* 822. Lim. haec procedere in servitutibus habentibus causam discontinuam, vel momentaneam, uti via, actus iter; non vero in iis, quae habent causam continuam, & successivam, uti tigni, onus servendi &c. quia tunc res transit cum onere suo. L. binas ades. ff. de iur. rustic. praed. Cexpolla & DD. cit. Lim. etiam in ultimis voluntariis, in quibus, siue fuerit relicta proprietate, siue usufructus, censetur etiam relicta servitus, siue quales proprietate inutilis redderetur, quia in ultimis voluntariis haeres, seu legatarius non potest ibi providere, sicut contrahens in contractu. Lim. praeterea, si adest clausula cum accessibus, & regressibus. Paiatell. *exped. & annot.* 24.

Servitus nunquam praesumitur, nisi probeur, quia 4 omnia praesumuntur libera. L. altius. C. de servit. Ciardin. cap. 76. neque debetur, nisi expresse dicatur. Ciardin. loc. cit. Tranchidin. *confut.* 75. Hand. *conf.* 79. & Paiatell. *annot.* 24. Jo. Bapt. de Luca. *de servit. disp.* 3.

Servitus realis habens causam continuam, vel quasi, 5 uti servitus aqueductus, silicidii, alius tollendi, ad que non requiritur factum hominis, inter praesentes praescribitur decem annis, inter absentes vero, viginti. Fachin. lib. 8. *contro. Jur.* cap. 22. habens vero causam discontinuam, uti iueneris, viae &c. praescribitur per tempus immemorabile. Bonac. *de rescript. disp.* 1. *quest.* ult. p. 2. §. 2. circa finem. Tranchidin. *confut.* 12. Costa *de portione rate. quest.* 122. Nauta *conf.* 69. Menoch. *de arb. cap.* 24. Mafcard. *de prob. conclus.* 1214. Gril. lib. 2. *obf.* 66. Ut autem qui talem servitutem prohiere, debet probare, non tantum se iusse per meum fundum, sed etiam simul debet probare, se iusse jure proprio, & servitutis, non precario, & jure familiaritatis, uti praesumitur. Castr. *in L. qui jure. ff. de acquir. poss. Innoc. in cap. bone. de poss. preb. ubi Abb. Paiatell. exped. & annot.* 24. & insuper debet probare, quod habet fundum vicinum. Paiatell. & apud eum, DD. l. c.

Servitus negativa potest acquiri etiam sine prohibitione, & praescribi, si adest aliquis color, aut titulus praescribendi, vide *Praescriptio*. Servitus Aquae, vide *Aqua*.

Servitus censetur praescribitur per longum tempus in 7 muro communi, quia habet causam continuam, si Dominus aliunde non habeat lumen; quo casu praesumitur praescripisse. Cexpolla *de servit. urb. praed. cap.* 19. Ciardin. *contro. for.* cap. 30. Tusc. *litt. E. conclus.* 37. Capon. *disf. for.* 173.

Servitus urbana hypothecari non potest, secus rustica. 3 ca. Merlin. *de pignor. lib.* 2. tit. 1. *quest.* 25. Nussli. *de pignor. par. 2. memb.* 3. num. 17. Gait. *de credit. cap.* 4. *quest.* 7. num. 305.

Servitus alius non tollendi, & luminibus offendiendi 9 non intelligitur tacite imposita super domo retenta ad favorem alienae, quando ambe erant ejusdem Domini. Ciardin. l. c. cap. 76. num. 11. & cap. 25. num. 25. sed contrarium tenet Ciardin. l. c. Hundel. *conf.* 80. lib. 1. Altograd. *fen. conf.* 70. Rovit. *dec.* 30. Servitus transitus per fundum alienum nemini est permiffa, quia quilibet res praesumitur libera. L. illius. C. de servit. cap. nimis. *de jurejur.* Cachet. *dec.* 26. Surd. *dec.* 237. Soain. Jun. *conf.* 75. Ciardin. *contro. for.* cap. 13.

Servitus ultierius acquiritur pacto, testamento, & 10 sententia. L. ult. ff. de aqua pluvia arcen. ubi DD. Surd. *conf.* 23. Andreol. *contro. for.* 178. Paiatell. *annot.* 24. Tranchidin. *confut.* 75. & quando Servitus est discontinua praescribitur; debet esse immemorabilis. Bagnin. *dec.* 3. Nauta *conf.* 69. Hundel. *conf.* 79. Cavallet. *dec.* 632. & testes debent deponere de visu per quadraginta annos, & de residuo tempore usque ad centum annos, de auditu, & sic audivisse a maioribus, qui asseruerint, per tale tempus se vidisse possidere, & quod nunquam audiverint, vel viderint contrarium, & quod opinio semper fuerit ita esse, & quod memoria non

unius notitia habita in confessione, vide P. Thom. Tambur. de *confess.* cap. 3.

5. Sigillum fecerit naturalis non obligat contra honorem publicum, vel in damnum tertii, quia est contra bonos mores, vide *Sollicitiana*.

6. Sigillum fecerit naturalis obligat etiam illos, qui se fingunt sacerdotibus, & audiunt confessiones aliorum. Diana. l. c. ref. 15. Item illos, qui casu audiunt aliorum peccata. Idem ref. 16.

SIGNATURA.

Praxis Signaturæ.

1. Signatura iustitiae repræsentat ipsum Principem, ac de eius mandato receptit. Marches. de *commis.* to. 2. fol. 278. nu. 47. Bich. dec. 384. nu. 28. si simpliciter committit causam appellationis, reddit omnia deinde gesta attentata. Vide *Attentata*. Receptisens quoad aliqua, tantum censetur quoad reliqua in commissione contenta receptum denegasse. L. maritus. C. de *procurat.* Mani. de *ragis.* lib. 14. tit. 10. num. 16. Socin. *conf.* 131. num. 9. Bich. dec. 352. num. 12. simpliciter committens causam appellationis, intelligitur quoad utrumque effectum, Rota apud Bich. dec. 381.

2. Signatura postquam receptit, potest iterum novas audientias concedere. Bich. dec. 384. num. 27. non solet appellationem admittere a decreto interlocutorio, nisi prævia excussione gravaminis, & meritorum gl. in cap. cum non solum. de *appell.* in 6. Scaccia de *appell.* quest. 17. memb. 1. num. 28. Rota apud Bich. dec. 339. nu. 10. & si simpliciter appellationem admittit a decreto interlocutorio, declarat implicite, decretum fuisse ab initio appellabile etiam ad effectum suspensivum. Bich. dec. 453. num. 17.

3. Receptisens cum clausulis suspensivis non intendit revocare executionem factam, sed impedire faciendam. Bich. dec. 552. num. 14.

SIMONIA.

Praxis Simonie.

1. Simonia est commutatio rei spiritualis pro re temporalis, secus spiritualis pro spirituali. Lim. in permutatione Beneficiorum ob specialem prohibitionem fundatam in suspitione simonie. DD. apud Dianam. par. 34. trac. 4. ref. 150. Bonac. de *simon.* quest. 1. Vel est Sacrillegium consistens in voluntate, emendi, vendendi, vel permutandi rem Sacram pro temporalis. In simonia ergo debet intervenire pretium, quod multiplex esse potest, scilicet a manu, a lingua, & ab obsequio: a manu intelligitur id, quod est pretio æstimabile: a lingua, cum promittuntur preces, intercessio &c. ei, qui dederit Beneficium, aut elegerit Bonac. l. c. num. 13. ab obsequio, cum quis famularur pro Beneficio &c.

2. Est crimen Ecclesiasticum tantum. gl. in cap. cum sit generale. de *foro compet.* Clarus in §. simonia. vers. hoc crimen. Bellea. de *favore Cleric.* reali. §. 2. num. 22. & simoniacus potest deponi. cap. de hoc. de *simon.* aut iudicii arbitrio puniri. Navar. in *man.* cap. 23. Piasce. in *praxi Episcoporum.* par. 1. cap. 4. & potest privari beneficio, licet non sit privatus ipso jure. Navar. l. c. Antonell. de *regim. Eccles.* lib. 6. cap. 18. Simoniacus realis est excommunicatus ipso jure, reservata absolutione S. Pontifici, & Beneficii collatio simoniacæ est nulla ipso jure, sicut enim electio, & tenetur simoniacus restituere fructus perceptos, vel qui percipi poterunt. S. Tho. 2. 2. quest. 100. artic. 6. ad 7. Riccius in *praxi par.* 1. ref. 623. non tamen tenetur ad restitutionem fructuum legitime perceptorum, & restitutio regulariter debet fieri pauperibus. Antonell. l. c. Simoniacus realis deponitur, & fit infamis. cap. *secus.* cap. de hoc. de *simon.* cap. *inquisitionis.* de *accusat.* Potest Beneficiis ante simoniam obtentis per sententiam privari, non enim ipso jure privatus. cap. *Presbyter.* 1. quest. 1. Bonac. de *simon.* disp. 1. quest. 7. p. 2. diff. 1. Antonell. l. c. Simoniacus in ordinem susceptione est suspensus ipso jure, tam ab ordinibus sic susceptis, quam ab aliis licite habitis. cap. *tamen.* & cap. *ex tua.* de *simon.* Gonzal. lib. 1. *Decret.* tit. 3. cap. *quoties.*

3. Simonia triplex est: mentalis, conventionalis, & realis: Bagnoldi *Bibliotheca* Tom. IV.

mentalis consistit in intentione, qua quis rem fibitraditam accipit in pretium rei factæ, licet in illud non fuerit tradita: realis requirit saltem ex una parte pretium rei factæ: conventionalis consistit in pacto. Confidentialis reduciatur ad has species. Bonac. l. c. & simonia prohibetur jure divino, juxta illud Matthæi: gratis datur. Bonac. l. c. quest. 3.

Simonia in Beneficio est contrariuspositivum, & non divinum. Secundum Canonistas contra Theologos. gl. in cap. ex parte. de *off. Deleg.* ubi Burr. & Dec. Card. in cap. ex parte. de *simonia.* Fel. in cap. ad audientiam. de *rescript.* Clarus in §. simonia. nu. 5. Paris. de *rescript.* lib. 14. quest. 3. Garz. de *Benef.* par. 1. cap. 2. per tot. 10. contra Vitting. lib. 5. tit. 3. sect. 4. §. 1. n. 74. & Laym. lib. 4. trac. 10. cap. ult. §. 5. num. 43. & Abbacem in cap. *extirpando.* 30. §. qui vero. n. 33.

§. 1.

Varii casus simoniaci, & non simoniaci.

Simonia non committitur venditione officiorum Ecclesiasticorum, neque rerum immobilium Ecclesie, nisi vendantur, ut res sacre sunt, quia talia Officia, & bona sunt pretio æstimabilia: ergo vendi possunt absque simonia, ut patet ex titulo. de *reb. Ecclesie non alienandis.* Bonac. l. c. quest. 3. neque oblat. cap. *Salvator.* quest. 3. ubi dicitur, quod venditio rei Ecclesiasticæ sit simoniaca. Respondetur enim, illum textum loqui de Officiis Ecclesiasticis habentibus admixtam administrationem Ecclesiasticam. Suarez. lib. 4. cap. 29. apud Bonac. l. c.

Simonia committitur, cum aliquid datur non tantum pro spirituali, sed etiam annexo spiritualitati, si datur pro annexo ut annuo; hinc iurisperitus vendi non potest, bene tamen bona illius. Vide Juspatron. & Bona.

Simonia est aliquid accipere pro examine ordinandorum, vel promovendorum ad Beneficia. Conc. Trid. sess. 24. cap. 15. de *ref.* Bonac. l. c.

Simoniam committit promittens pecuniam pro Beneficio obtinendo, licet se illam ex gratitudine daturum protestetur. Bonac. de *Simon.* disp. 1. quest. 5. par. 1. apud quem plures alii, quamvis contrarium sentiant Cælestinus compend. *Theol. moral.* trac. 7. cap. 4. & alii apud Dianam. par. 6. trac. 7. ref. 42. Committunt præterea simoniam, qui dat pecuniam pro intercessione ad obtinendum Beneficium. Diana. par. 4. trac. 4. ref. 151. licet nulli contrarium velint, apud eundem, etiam de jure humano. Item ementes, vel vendentes pensiones Ecclesiasticas. DD. apud Dianam. l. c. ref. 133. Item Episcopus aliquid recipiens, pro dimissionis. Riccius in *praxi simonia.* ref. 6418. Item renuncians Beneficium cum regressu. Idem. ref. 419. par. 3. Item ille, qui in concursu ad Parochiales, licet sit dignus, digniori dat pecuniam, ut desistat. Barb. de *jure Ecclesiastico.* lib. 1. cap. 19. num. 262. Soto de *just.* lib. 9. quest. 6. art. 1. Bonac. de *Simon.* quest. 4. par. 5. Suarez. de *relig.* lib. 4. de *simon.* cap. 50. num. 36. Laym. mor. lib. 4. trac. 10. cap. ult. §. 2. nu. 23. Diana. par. 4. trac. 4. ref. 152. Item ille, qui Sacerdoti nolenti alias baptizare infantem moriurum fide baptizare, dat pecuniam. S. Th. in 4. dist. 6. art. 2. quest. 2. & Thomassinus apud Dianam. par. 5. trac. 1. ref. 39. qui contrarium tenet cum Lessio. Quia talis pecunia tantum vel tollere impedimentum salutis infantis, quod ponit avaritia Sacerdotis; sed hæc videtur inanis excusatio in peccatis, qui in causa necessitatis quilibet potest ministrare hoc Sacramentum, & ita datur pecuniam potest providere salutis infantis per se, vel per obstrictes, & ideo S. Thomas videtur esse vera. Item datur, vel promittens aliquid temporale alicui cum obligatione, præstandi aliquid Spirituale opus, quia hæc obligatio non est pretio æstimabilis, sicut nec opus spirituale, & in jure prohibetur omnia pacta in materia spirituali. cap. ult. de *pact.* cap. *questum.* cap. *quem pio.* de *rer. permant.* Bonac. de *simon.* disp. 1. quest. 4. §. 7. secus qui dat, vel promittit temporale, ut qui faciat opus spirituale in utilitatem operantis, ut ad vitandum peccatum, quia Deus promittit præmia bene operantibus spiritualiter; quia id non trahit in pretium rei, vel operis spiritualis, sed in præmium illius. Item qui dat, vel promittit alicui

alicui pro ingressu in Religionem aliquid in pretium ingressus, secus si in sustentationem Religiosi, vel in preteritum alliciens, vel inuitans religiosum ad ingressum. Bonac. de simo. disp. 1. quæst. 4. §. 8. & contra talem simoniam adit excommunicatio Pontifici reſervata in *exco. 1. de simon.* Item die de professione. Silvius lib. 1. conf. 42. Item accipiens, dans, vel promittens pretium pro facultate audiendi confessiones, eligendo Confessarium. Abſolutione reſervationis, pro abſolutione a Censuris, pro concessione, vel applicatione Indulgentiarum. Pro levi penitentia, & pro assensu in matrimonio. Bonac. loc. cit. §. 16. P. Pithing. lib. 5. tit. 3. sect. 2. §. 1. nu. 49.

§ Simoniam non committit emens Vicariatum Episcopi, nec Venditor tenetur restituere pretium; quia Vicarius non est Beneficiarius, sed officium. Diana par. 4. tract. 4. ref. 167. contra Navar. in man. cap. 23. de quo vid. num. 45. Neque ille, qui Electoris votentibus eligere indignum tradit pecuniam, ne illum eligant, quamvis manifestum esset, unum tantum esse dignum. Barb. de iure Eccles. lib. 1. cap. 19. num. 262. Diana par. 5. tract. 14. ref. 1. apud quem nulli in contrarium. Neque pretium accipiens pro docendo, quamvis habuerit scientiam infusam. Quia actus docendi sunt naturales pretio æstimabiles. Bonac. de simon. l. c. disp. 1. quæst. 4. §. 11. lib. 1. quamvis doceant Theologiam. Pithing. lib. 5. tit. 5. §. 3. Laym. lib. 4. tract. 10. cap. ult. §. 4. num. 30. Suarez. de simon. lib. 4. cap. 18. n. 9. Neque ille, qui accipit pecuniam occasione rei spiritalis, non ut pretium illius, sed gratis, aut titulo gratuititatis. Sotus de iust. lib. 9. quæst. 7. art. 1. Ugol. de simon. tab. 1. cap. 51. Suarez. & alii apud Bonac. l. cit. quæst. 6. par. 1. Navar. in man. cap. 23. quia donatio avaritiae est gravis, licet dans rem spirituales hanc avaritiam intendit, dummodo hæc non deducatur in pactum. Item cum aliquid datur, vel promittitur, aut accipitur titulo sustentationis, vel elemosynæ; quia tunc illud non accipitur in pretium recipiendi, sed ut debitum; nam sustentatio est debita, & qui servit avari, de avari vivere debet. Et hæc sustentatio propterea in pactum deduci potest sine simonia. Bonac. l. c. Item cum aliquid datur, vel accipitur pro labore extrinſeco. Item pro privatione libertatis, vel aliquis commodi temporalis. Propter lucrum cessans, aut damnum emergens. Item cum aliquid datur, vel accipitur ad tollendam vexationem iniustam; secus iustam. Bonac. l. c. par. 5. num. 1. & 5. Hinc est simonia redimere vexam pro jure nondum quæſito in Beneficio, secus in quæſito. Pithing. lib. tit. 3. sect. 4. §. 6. num. 109. Paris. conf. 135. num. 20. lib. 4. Fernel. conf. 235. num. 2. Baratt. dec. 307. num. 5. & 6. Bich. dec. 472. a. num. 20. Sanchez. resp. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 30. num. 9. & 11.

§. II.

Effectus simoniae.

§ Simonia irritat facit electionem, & quæcumque Beneficii provisionem, etiam electionem Pontificis, non quidem inspecto jure naturæ, sed Canonico, ita ut proventus nec jure vel regula de trienniali, licet simonia esset occulta, & commissa a tertio provisio ignorante, nisi fuisset facta in fraudem providendi. Cap. licet. de simon. vel in odium provisi, vel nisi provisi dubians committi simoniam contradixisset. Quia tunc non debet pati damnum ex delicto alterius. Ugol. de simon. tab. 1. cap. 6. & de irregul. cap. 7. & alii apud Bonac. l. c. disp. 1. quæst. 7. p. 2. Garz. de benef. par. 8. cap. 1. n. 123. non privationem Beneficii ante tunc obiens, quia nullus tunc hoc exprimit. Vel in cap. infirmation. de simon. Abb. in cap. cum Cleric. de pact. Ugol. de simon. tab. 1. cap. 19. Bonac. l. c. par. 2. diff. 1. contra Rebuff. & reddit inhabilem ad illa Beneficia obtinenda secundum Constitutionem Pii V. apud Bonac. l. c. paucissima pars ex dictis, & ex S. Th. 2. 2. quæst. 100. art. 6. in corp. ad 3. Covar. in reg. peccatorum. par. 2. §. 8. a. num. 7. Abb. in cap. penult. nu. 2. de elect. ubi Laym. nu. 2. Fagnan. in cap. in nobis. 27. de simon. a. num. 67. & pauci ex cap. Mattheus 23. de simon. quod amplius, licet simonia fecit commissa ignorantie provisi, ut supra dictum est, cap. ex infirmatione 26. de simon. & cap. nobis. 17. de

simon. quia esto provisi non si simoniacus, etiamque simoniacus electus, vel proviſus, & ita simoniacus proviſus quamprimum cognoscit se simoniacus electum, vel proviſum, debet dimittere Beneficium etiam ante omnem sententiam. Cap. ex infirmation. de simon. ubi gl. ver. resignati. & restituere omnes fructus, etiam bona fide percipere si exſtente. Pithing. lib. 5. tit. 3. sect. 4. §. 4. num. 93. & 95. Covar. l. c. ex S. Thom.

Simoniacus pendente accusatione debet abſtinere a 10 celebratione, donec de veritate constiterit. Cap. accusatum. de simon. & licet pendente, privatur quis quasi possessione Beneficii, & Officii, & suspenditur ab administratione divinarum, dummodo etiam publice difamatus fuerit de simonia, alias non gl. in d. cap. accusatum. ver. solemnitas. ubi Abb. nu. 3. Pithing. lib. 5. tit. 3. sect. 6. §. 1. n. 144. verſ. ceterum, quod idem statuitur in cap. quoties. 5. de simon. ubi Host. in p. & Abb. in princ.

Simoniacus potest renuntiare Beneficio obvio simoniacæ abſque Superioris licentia. Riccius in prax. var. ref. ref. 131. & potest privari Beneficio, dummodo simonia sit realis. Riccius in prax. part. 3. ref. 306.

Simoniacus obligatur ad restitutionem acceptorum simoniacæ jure naturali, & restituere debet fieri Ecclesie, contra quam fuit commissa simonia, & tradenti. Bonac. de simon. disp. 1. quæst. 7. p. 3. §. 1. diff. 1. nu. 19. & hoc in penam tradentis, secus etiam res spiritalis accepta restitui debet, & secundum aliquos etiam ante sententiam. Bonac. l. c. vide Beneficiarius.

Simonia realis, & completa cum solo jure Ecclesiastico sit prohibita, non subiacet restitutioni, & penis simoniacæ. Lessius, & alii apud Dianam. cap. 4. tract. 4. ref. 155. & ideo non infert excommunicationem, aut privationem Beneficii ipso jure. Navarra. de restit. lib. 2. Contraria tamen sententia videtur vera, & tenenda, quam defendunt Navar. in cap. si quando. de rescript. Fel. in cap. ad audientiam. eod. Panorm. in cap. ex parte de off. Delegat. Bonac. de simon. disp. 1. quæst. 7.

* Simonia realis scienter contracta, Sic Penitentiarius non revalida Titulos Beneficiorum, super quibus eadem contracta fuerit, etiam in tuo conscientie, & in casibus oculis; nisi tunc prædicta Simonia contracta fuerit ignoranter ignorantia facti, vel juris; & Orator de illa certior factus, quamprimum comode poterit, dispensationem petat. Benedict. XIV. Constit. Pæſſor bonus. §. 22.

Idem intelligendum de pensionibus, super quibus simonia realis scienter contracta, & commissa fuerit, Idem.

§ III.

De Judice hujus criminis, & quomodo hoc probari debeat.

De hoc crimine cognoscere non potest Judex Laicus, quia est mere Ecclesiasticum, ut dictum fuit hic. §. 1. quamvis qui simoniam commisit esset Laicus. gl. in cap. cum sit. 8. de foro compet. verb. malefactores. Clarus. in §. simonia. num. 7. quia simonia versatur circa objecta, & res spirituales. Laici vero causas spirituales tractare non possunt. cap. 2. de Jud.

Porro in hoc crimine quilibet Catholicus accusator esse potest etiam servus, imo etiam criminofus in crimine simoniae. cap. si Dominus. 3. de simon. gl. ibidem. verb. Catholicus. Host. & Abb. num. 2. & in cap. in tanta 7. eod. ubi gl. ver. eod. & Host. & possunt de hoc crimine tam dans, quam accipiens simoniacæ accusare. cap. non satis. 8. §. utaq. quisquis. & cap. dilectus 30. ubi gl. ver. Dantes. cap. consilicere. & cap. siue 29. §. si. cap. quoniam. 40. de simon. Item is, qui pro sciente, & consentiente alius dedit. Cap. Mattheus. 23. & cap. sicut 33. de simon. non autem is, pro quo ignorante, aut invito alius dedit. cap. nobis 27. de simon.

Simonia in traditione pecunie pro re spiritali præsumitur, quia pecunia præsumitur data titulo oneroso, non liberali, cum vellemus in prohibitis. Bonac. l. c. quæst. 2. §. 2. & upore difficultis probationis, probatur conjecturis. Riccius in praxi. par. 2. ref. 56. ad effectum tamen privationis debet plene probari, quamvis civiliter agatur. Gabr. de prob. lib. 1. conclus. 1. aut conjecturae debent esse evidentes, & simoniam necesse.

cessario concludentes. Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 18. Clarus. in §. simonia. a. num. 7. ad effectum vero afectionis non requiritur plena probatio, sed conjecturae sufficiunt. Paris. de resign. quest. 72. n. 8. Bich. dec. 653. num. 12. Ripa de simon. par. par. 3. art. 6. a. num. 2. Rota apud Scraph. dec. 1029. Adden. ad Burat. dec. 445. num. 15. ubi Farin. lmo ad effectum impediendi afectionem sufficit diffamatio refulans ex denuntiatione, vel accusatione, quae quidem diffamatio refulat ex pluribus conjecturis, vel testibus de publica voce, & fama. cap. 4. de accusat. Lotther. de re Benef. lib. 2. quest. 31. n. 145. Rota apud Bich. dec. 669. num. 11. & 12. probatur etiam per testes patientes exceptiones, dempta capitali inimicitia, & conspiratione. cap. de cetero. de testib. ubi Abb. Pirhing. lib. 5. tit. 3. sect. 6. §. 2. n. 148.

19. Simonia non probatur per testes vigore monitorialium, vel in Iudicio criminali formetur non receptus in civili. L. ult. vers. Sancimus. C. de testib. Rota apud Farin. dec. 366. num. 6. & apud Bich. dec. 653. num. 2. neque per testes de publica voce, & fama, quae ortum habuit a Iudicio civili inter alias personas. Paris. de confid. quest. 72. num. 8. Put. dec. 167. lib. 2. Rota apud Bich. l. c. num. 7.

20. Simonia non probatur, non probato praecedente tractatu, & conventionem. cap. Antialdus. 8. quest. 3. gl. in cap. quam pla. ver. parit. 1. quest. 2. Dec. conf. 118. num. 4. Paris. conf. 30. lib. 4. num. 21. Rota apud consil. Farin. dec. 180. num. 4. & dec. 234. num. 10. & apud Bich. dec. 472. num. 18. neque ex fide extrajudiciali, aut testibus de auditu. Bich. l. c. ubi Farin. dec. 187. num. 2. Neque ex depositione testis pro informatione Curiae examinati deponens de auditu. Bich. d. dec. 663. num. 9. Item neque si testis dicat, se publice audivisse, nisi dicat, a quibus audiverit, cum audire poterit ab interestatis, & ita fama habere initium visuosum. Bich. l. c. num. 11. & 12. Neque a teste unico. cap. licet ex quadam. de testib. Bich. l. c. num. 13.

21. Contra testes, qui deposuerunt de simonia, non admittitur aliqua exceptio in inquisitione, nisi capitalis inimicitia, & conspirationis. Aliae vero exceptiones rejiciuntur. Abb. in cap. de cetero. 14. de testib. num. 4. & cap. licet Heli. 31. de simon. Redoan. de simon. par. 4. cap. 5. n. 7. & 8. Pirhing. lib. 5. t. 3. sect. 4. §. 2. num. 148. & quomvis regulariter non debeant admitti ad accusandum aut testificandum contra Clericos, hoc tamen fallit in criminibus exceptis, qualia sunt haereticis, simonia, lese Majestatis. gl. in d. cap. licet Heli. & in cap. per suas. 32. ubi gl. margin. & Hostien. & Abb. apud Pirhing. l. c. num. 148. vers. colligitur quinto. tamen criminosi non faciunt plenam fidem, nisi concurrant alia adminicula, & indicia. d. cap. per suas. ubi Abb. num. 4. de simon.

22. Quæres, an in crimine simoniae admittatur appellatio? Respondetur in hoc crimine non dari appellationem. Fel. in cap. sicut. 6. num. 1. & 2. de simon. P. Pirhing. lib. 5. tit. 3. sect. 6. §. 2. num. 151. vers. illud denique, quia sententia lata super crimine, quæ statim executioni mandanda est, quia Reipublice interest, tale crimen statim puniri, quale crimen est simonia, quæ equiparatur haereticis, in qui non appellatur. cap. us acquisitionis. 18. de haereticis. in 6. & ob magnitudinem delicti, delicti denegatur appellatio. L. c. de falsa moneta. Simoniae vero crimen est maximum in d. cap. sicut.

§. V.

De penis simoniae.

23. Poro simonia pure mentali, quæ in nullum actum externum prodit, nulla est lata poena in jure, nec ab Ecclesia ferri potest, sicut nec præcipere, aut prohibere actus mere internos. lmo licet in actum externum prodierit, quavis tunc tale crimen subiacet clavis Ecclesiae, tamen in jure Canonico nulla poena lata fuit. Navar. in man. cap. 23. n. 102. S. Thom. 2. 2. quest. 100. art. 6. P. Pirhing. lib. 5. tit. 3. sect. 6. §. 1. num. 132. Ita nec ob simoniam pure conventionalem, quæ completa ex neutra parte fuit, traditione rei spiritualis, nulla juris poena ipso facto incurritur, excepta simonia confidentiali. Est autem simonia confidentialis, cum quis alicui Beneficium procurat Ecclesiasticum, Bregndelli Bibliotheca. Tom. IV.

resignando illud ad favorem illius, aut etiam presentando, eligendo, confirmando, postulando, insinuando, vel in commendam dando cum certa confidentia, seu cum pacto expresso, aut tacito, quod is, cui procuratur Beneficium post aliquod tempus ipsum ipse cedenti, insinuanti, confirmanti, aut conferenti, aut alteri resignet, vel pensionem, aut fructus ex eo præstet. Ut patet ex Constitutione Pii IV. quæ incipit Romanum Pontificem, & Pii V. quæ incipit. inolerabilis. ad quam nullum requiritur pactum, fed sufficit, quod resignans hac re resignet, & resignatarius hunc animum adversat. Bonac. de simon. disp. 1. quest. 7. §. 3. de simon. De qua plura apud Paris. de confid. tototraftatu. Azor. par. 3. lib. 12. cap. 9. Laym. lib. 4. trac. 10. cap. ult. §. 8. num. 75. quæ quidem simonia confidentialis tripliciter committi potest. Primo per accessum. Cum aliquis cupiens certam personam proviam de Beneficio, sed quia tunc laborat Canonico impedimento, & ideo providi non potest; ideo suum Beneficium alteri resignat eo pacto, ut cessante impedimento illius persone ipsa hoc Beneficium obtineat, & proptia auctoritate possit accipere. Secundo per regressum, ut si quis Beneficium jam possessum cedat, aut resignet alteri reservato sibi ex pacto jure redeundi ad illud Beneficium, si Cessionarius praemortuus aut defecerit, ita ut posthumum sui in Beneficio recuperet. Tertio, per ingressum. Cum quis Beneficium sibi collatum, sed nondum possessum alteri resignat, eo pacto, ut si ille fuerit praemortuus, aut aliud incompatible fuerit adeptus, ejusdem possessionem ingredi, & capere possit resignans. Pirhing. l. c. num. 114.

Parisius habet integrum tractatum de confidentia, ubi fufe hanc materiam tractat, ex quo aliquot quæstiones magis practicae hic trahere placuit. Et primo quidem quaeritur, an resignans post resignationem se ingerens Beneficio resignato, & illius fructus percipiens, committat confidentiam? Dicendum omnino, confidentiam committere. Ita expresse Constit. cit. Pii V. in §. quare. & in §. ad probandum. Paris. de confid. beneficiis. quest. 31. num. 1. Navar. in man. cap. 23. num. 100. 107. & 111. Mascard. de prob. conclus. 1306. Navar. conf. 48. de simon. Gabr. conf. 172. num. 11. lib. 2. quia factum subsequens indicat animum, & quid actum sit in resignatione. L. quodam. ff. de reb. dub. Caltr. conf. 247. nu. 5. lib. 1. nam talia sunt subiecta, qualia prædicta. L. si defuncto. ff. de inter. rog. act.

Quæres 2. an presumatur confidentia in resignatione, ne, si Resignans constituit resignatarius procuratorem, aut consanguineus ad percipiendos, aut locandos fructus Beneficii resignati, & illi, vel illis dovaverit ejusmodi fructus percipiendos. Ita Constitutio Pii V. si recipiens Beneficium. Mascard. l. c. Paris. l. c. quest. 32. ob rationem mox supra actam, & ex facto lex colligit mentem animumque agentis. L. Paulus. ff. rem. rat. hab. §. Pavonum. ubi gl. Istitis. de ter. divis. Menoch. de presump. quall. 19. Dec. conf. 421. num. 13. Alciat. de presump. reg. 2. presump. 26. & reg. 3. pres. 33.

Praeterea praesumitur confidentia, si resignans expendit pecunias pro expeditione literarum, aut pro Resignatario, qui ad illas tenetur. Quia ex facto, ad quod quis non tenetur, fraud oritur. Caltr. in L. si quis sub. und. post. num. 1. de cond. & demonst. Craveta. conf. 321. num. 3. Mascard. de prob. conclus. 815. num. 40. Paris. de confid. quest. 33. num. 3. & 4.

Uterius praesumitur confidentia, si ille, qui pro alio intercessit in beneficio, se illo ingessit, ipsi percipiendo fructus, aut illos locando Sec. Ita Constitutio B. Pii. in §. denique, quia hujusmodi perceptio fructuum, & dispositio de Beneficio, quid actum sit in collatione, institutione, confirmatione, nominatione, presentatione, ne, & electione ostendit. L. quodam mulier. ff. de rei vendic. L. 2. de acquir. possess. cap. inter dilectos. de fide instrum. quia fructus Beneficii nemo potest habere, nisi Beneficiarius. Rota dec. 1. de renunt. in nov. Gabr. conf. 192. num. 1. vol. 2. Casad. dec. 4. num. 6. de resit. spol. Paris. de confid. quest. 34. per. tot. Paris. Card. conf. 39. vol. 4. Rebuff. 22. num. 19. Boer. dec. 205.

Quæres 3. an resignans percipiens fructus Beneficii 28
E 2 tefi-

reſignati, antequam Reſignatarius capiat poſſeſſionem, & publica reſignatione, committat confidentiam. Dicendum, quod non. Rota in *Conſentia prateſe confidentia*. 4. Febr. 1591. coram Ovano. Navar. conf. 26. & 28. de ſimon. & in man. cap. 23. num. 116. verſ. *noſeptoſimo*. Paril. de confid. queſt. 35. num. 1. & ſeq. Ita Conſtit. Pii V. in §. *ad probandum*, quia lex loquens cum aliquo præſuppoſito, ut locum habeat, debet prius verificari præſuppoſitum illius, *L. ubiqueque*. C. de ſerv. fugit. & ratio eſt, quia reſignans ante captam a Reſignatario poſſeſſionem, etiam poſt conſenſum ab ipſo, vel procuratore illius præſtitum, habet colorem, ut vigore illius, ſi ſpolicur, poſſit reſtitui. Sarnen. de triennali. queſt. 24. num. 8. Crecſent. dec. 158. & alii apud Paril. de confid. queſt. 35. num. 5. Rebuſſ. in praxi. de ſimoniac. reſign. nu. 27. & 31. & de nominat. queſt. 14. nu. 157. Paril. de reſignat. lib. 1. queſt. 7. n. 9. & 15.

39 Quæres 4. An ex mutuo factio ante reſignationem aliqua præſumatur, aut committatur confidentia? Reſpondetur primo: quod in foro externo nulla committatur ſimonia. Paril. de reſign. lib. 14. queſt. 7. num. 2. Navar. conf. 50. de ſimon. quia in hoc caſu ceſſat definitio ſimonie, & confidentie, neque huic caſui applicari poſſunt Conſtitutiones Pii IV. & Pii V. Etiamque de per ſe non inducit uſuram, minus ſimoniam. Theol. in 4. diſt. 15. S. Thom. 2. 2. queſt. 78. art. 2. Sorus de Jure & Juſt. lib. 6. art. 2. Quamvis mutuiſ habuerit hanc intentionem ſecundariam conſequendi Beneficium illius mediante reſignatione per mutuatarium faciendi. DD. cit. ſicut non eſt ſimoniacus ille, qui ſervit Epilcopo cum ſpe ſecundaria obtinendi ab illo aliquod Beneficium, juxta cap. ſi officia. diſt. 59. cap. quod proderit. diſt. 61. Navar. in man. cap. 17. num. 209. & in comment. de uſuris. in cap. ſi ſeneraveris. 14. queſt. 3. num. 19. & conf. 50. num. 4. de ſimon. Sotus l. c. Paril. de confid. queſt. 36. num. 11. Quamvis reſignatio ſequi modico tempore poſt mutuum. Lim. niſi in mutuo inter mutuantem, & mutuatium interceſſerit pactum de reſignando &c. quia tale pactum eſt uſurarium, & ſimoniacum, ſive confidentiarium. Navar. in d. cap. ſi ſeneraveris. num. 16. queſt. 3. & conf. 10. de pecunia mutua ob præſentationem. & conf. 37. de ſimon. Paril. de confid. queſt. 36. num. 28.

30 Ex mutuo factio in ipſa reſignatione, in quo adeſt pactum expreſſum, vel tacitum, certo committitur ſimonia confidentialis. Paril. de confid. queſt. 36. nu. 48. Navar. in d. cap. ſi ſeneraveris. num. 17. 14. queſt. 3. Dec. in cap. 2. requirit. num. 2. de appellat. & conf. 3010. col. 2. ſecus, ſi nullum adeſt pactum expreſſum, vel tacitum.

31 Si vero mutuum fit in continenti poſt reſignationem, ſcilicet eadem die, oriatur præſumptio confidentie. Barr. in *L. poſt contractum*. nu. 8. ff. de donat. Paril. conf. 143. num. 21. vol. 4. Ruin. conf. 130. num. 2. lib. 2. ſi autem ſuit mutua pecunia longo tempore poſt reſignationem &c. ad executionem tamen pacti expreſſi, vel taciti conventi inter eos tempore collationis, vel reſignationis, oriatur eadem confidentia. Navar. in man. cap. 23. num. 107. & 110. conf. 27. 30. & ſeq. ſimon. Paril. l. c. num. 58. Et licet in foro externo; nam quoad forum internum conſultendi ſunt Theol. Item proportionaliter dicendum eſt de eo, qui ſubjacet. Paril. l. c. queſt. 37.

32 Quæres 5. An fit confidentia ſolvere aliquid pro collatione, & præſentatione etiam vigore ſtatuti, & conſuetudinis? Dicendum, quod ſic, eſt ſtatutum fuerit confirmatum a Sede Apoſtolica, vel conſuetudo fit immemorialis. Paril. de confid. queſt. 38. num. 22. Conſtit. Pii V. *l. c.* & Pii IV. 109. quæ incipit *Romanam*. Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 14. de reſ. Tractatus tamen ſuper confidentia, ea realiter non commiſſi, non eſt punibilis. Navar. conf. 48. de ſimon. Paril. de confid. queſt. 39. num. 6. quia etiam in atrociffimis non puniuntur affectus non ſecuto effectu. Speculat. in rit. de accuſ. §. 1. num. 7. Alex. conf. 15. num. 2. lib. 1. & conf. 140. nu. 2. lib. 2. Boet. dec. 316. nu. 3. Bald. conf. 361. lib. 1. & DD. apud Paril. l. c.

33 Confidentarius, ſive committens ſimoniam confidentialem, privatur Beneficio ipſo jure. Sarnen. de triennali. queſt. 12. Paril. de confid. queſt. 38. num. 10. Rota teſte Pellegri. dec. 338. lib. 3. Caſſad. dec. 5. de com-

ſtit. & tenetur in foro conſcientie dimittere Beneficium, cum fit illo privatus ipſo jure. Caſſad. & Sarnell. *l. c.* Soto de Juſt. & Jur. queſt. 8. lib. 9. Navar. in man. cap. 23. nu. 107. Felin. in cap. 1. co. 13. de conſtit. & in cap. *Rodolph*. col. penult. verſ. *lim. 3. de reſcript*. Hoieda de incompatib. par. 1. cap. 13. nu. 61. Præterea incidunt in excommunicationem. Navar. in man. cap. 23. nu. 111. verſ. 11. Conſtitutio citata Pii V. §. *ſe ne quiſquam*, quæ quidem cenſura eſt reſervata Summo Pontifici excepto mortis articulo, & hæc cenſura incutitur ipſo jure. Navar. l. c. nu. 100. Paril. de confid. queſt. 39. per totam.

Præterea confidentarius tenetur reſtituere fructus perceptos ex Beneficio, quod per confidentiam obtinuit. Innoc. in cap. niſi de pact. Caſſad. dec. 1. de ſimon. Ang. & Sylveſt. in ver. ſimonia. Redoan. de ſimon. par. 4. cap. 11. num. 30. cap. 14. num. 20. Conſtitutio Pii IV. §. *coſtem* Cardinalis, & Conſtit. Pii V. §. *ne valent*. Reſcript. 13. & 21. & 23. &c. de ſimon. quia omnia peccata, quæ ſunt contra juſtitiam, obligant ad reſtitutionem in foro conſcientie. cap. peccatum. de R. J. in 6. cap. ſi res aliena. 14. queſt. 6. Navar. in man. cap. 17. & de reſcript. Ecceſ. queſt. 2. nu. 7. & 12. & tenetur illos reſtituere, quatuor illos expendit. Communis apud Covar. in reg. peccatum. §. 6. nu. 1. verſ. *nam receptum eſt*. gl. in d. reg. peccatum. ubi Anchar. & alii. Sylveſt. in verb. *partum*. §. 16. S. Thom. 2. 2. queſt. 62. art. 6. & alii apud Paril. de conſtit. queſt. 60. num. 13. & ſicut fur tenetur reſtituere, ita ſimoniacus, qui appellatur fur. Turcetem. in cap. ordinationis. num. 18. & in cap. ſtatimus nu. 3. 1. queſt. 1. Redoan. & DD. cit. *l. c.* & tenetur reſtituere, licet illos percepit propter ſuam induſtriam, deducta tamen juſta ſollicitudinis mercede. Barr. in *L. ratio*. §. 1. ff. de aſt. emp. in *L. ſime*. & *Tirium*. ff. ſi certi. per. Covar. l. c. §. 6. nu. 4. verſ. & proſecto, deductis etiam impenſis neceſſariis in fructuum perceptione factis, Præterea tenetur reſtituere fructus, qui petiti p. uſuſſent a diligenti paretam. *L. ſi navis*. ff. de rei ven. Abb. in cap. *gravia*. de reſcript. ſp. Dec. in *L. generaliter*. ff. de R. J. Covar. in d. §. 6. Paril. l. c. num. 17. Idem die de penſione per confidentiam reſervata. Sed

Quæres 5. quibus ſint reſtituendi fructus percepti per 34 confidentarios? Reſpondetur, debere reſtitui Camera Apoſtolice, Pius IV. in eadem Conſtitutione, uti de facto præſtat, nam fit ſuplicatio, in qua narratur confidentia commiſſi, ac petitur abſolutio, & diſpenſatio, quæ porrigitur Datarie, & ab hac mandatur expimi fructus perceptos, quo factio taxatur ſuplicatio, & ſolvitur conſpectio pro dictis fructibus made, & indebitæ perceptis. De quo plura videri poſſunt apud Paril. de queſt. 60. nu. 35. & ſeq.

Quæres 6. An Confidentarius incurrit irregularitatem? 35 quamvis negativam teneant Navar. conf. 35. de ſimon. Suarez. de cenſuris. diſp. 43. ſeſt. 4. Filliuc. irar. 20. cap. 8. Bonac. de cenſuris. diſp. 7. queſt. 3. p. 7. §. un. co quod irregularitas non incurritur, niſi in caſibus a jure expreſſis. Speculat. de diſpenſ. §. juxta. Majol. de irregul. lib. 1. cap. 1. tum quia colluſio facta ſimoniaci tenet. Innoc. in cap. in noſtris. de coſſeſſ. prob. Felin. in cap. inſinuat. col. 1. de ſimon. tum quia ſimonia in Beneficio non eſt ſuſpenſa, qui acta penitentie eo reſcripto poſſent celebrare. Innoc. apud Navar. in man. cap. 23. num. 111. quod non poſſet facere, ſi eſſet irregularis, gl. & DD. in Clem. generaliter. de atate, & quali. Gemin. conf. 33. Navar. in man. cap. 27. nu. 194. Tamen ab affirmativa non videtur recedendum, quam tenetur Paril. de confid. queſt. 61. num. 9. Majol. de irregul. lib. 5. cap. 45. ſub. num. 5. per text. ex verbis Conſtitutionis Pii V. §. *ſed ne quiſquam*, ubi, & ad futura inhabiles reddimus, & in juſis ſubſidium excommunicationis ſententia innotamus, ubi vides Pius V. prius obtinens, confidentialem, & illum reſcripti inhabilem ad futura beneficia, fed præcipuum eſt. eſſe irregularitatem eſt, quod irregulari non poſſint dari Beneficia. Abb. in cap. cum noſtris. de conceſſ. prob. Navar. conf. 17. de ſimon. Majol. l. c. cap. 45. nu. 5. tum quia excommunicatus majore excommunicatione Papæ reſervata eſt irregularis. Majol. de irregul. lib. 3. cap. 21. num. 17. & 19. quia non poſſet promoveti, nec promotus exerceat. cap. poſtulaſtis. de Cler. excom. miniſtr. ubi gl. & DD. Covar. in cap. alma mater. par. 1. cap. 6. Summiſte

- nisset in verb. *excommunicatio. cap. si quis Episcopus. 11. quest. 3. Specular. tit. de dispensat. §. iuxta.* Et quod simoniaci in Beneficio sit irregularis, docet etiam Lambert. de *iurpatrono. par. 1. lib. 2. quest. 9. art. 10.* Achil. de *Grass. dec. 341. vol. 2. de simon. num. 4.* quia amittit executionem Ordinis, & non potest promoveri. *cap. si quis. de simon. cap. statutus. 1. quest. 1. S. Tho. in 4. diff. 25. art. 2.* Et ideo simoniaci in uno reddunt inhabiles ad aliud. *Ant. de Butr. in cap. penult. col. 2. vers. ad secundum. de elect. Rotam Tolitana thesauraria. coram Pellegrino. Navar. conf. 34. de simon.* Et ita hæc irregularitas est satis expressa in Constit. citata Pii V. §. *quicunque* & in iure, quia expressum dicitur etiam, quod colligitur ex verbis, aut ratione, vel ex antecedentibus, aut subsequenibus, ut docent Butr. in *L. uxorem. §. agri plagam. ff. de leg. 3. & in L. fideiussor. §. meminisse. ff. de leg. 1. Curt. jun. conf. 160. num. 9. Cephal. conf. 133. num. 20. Cravetta conf. 162. nu. 2.* Negatur etiam, quod assumitur in secundo argumto. *Fel. in cap. 2. de rescript.*
27. Ob simoniam pure conventionalem, quæ neutra ex parte fuit completa, nec tradita res spiritualis, nulla juris positivi pena ipso facto incurritur, prout in confidentialibus diximus incurri. *Navar. in man. cap. 23. num. 104. Surtex. de simon. lib. 4. cap. 55. num. 10. Less. lib. 2. cap. 35. num. 149. P. Pirhing. lib. 5. tit. 3. sect. 7. §. 1.* quia venditio, & emptio simoniaca non completum sola conventionem in ordine ad penam incurrunt. *cap. non satis. 8. & cap. de simoniace. 22.* quod idem dicendum, si pretium esset quidem datum, sed non tradita res spiritualis, quia illæ insignuntur ob perfectam venditionem re Sacre, sed
38. Quæres, an, si simonia fuit completa ex parte vendentis per traditionem rei Sacre, vel spiritualis, puta collatione Beneficii, vel Ordinis, sed non completa ex parte ementis, qui nondum tradidit pretium conventum, incurrantur utrique penæ ipso iure, ac si utrinque venditio fuisset completa. Affirmant Cajetan. Tolet. & alii apud Garz. de *Benef. par. 8. cap. 1. num. 20.* quia venditio dicitur perfecta, quando res fuit tradita, quamvis pretium non fuerit solum, uti quia fides habita fuit de pretio. Negant Navar. *l. c. nu. 104.* Suarez. *l. c. nu. 17. Laym. in cap. ult. de simon. §. 7. num. 68.* quam licet Pirthing. *loc. cit.* probabilm, & tutam pronuntiet, affirmative tamen adducere videtur.
27. De simonia etiam reali, & ex utraque parte completa, dicendum pariter, non incurri penas iuris ipso facto, excepta illa, quæ incurritur ob ingressum Religionis, Ordinis, & Beneficii collationem. *Navar. in man. cap. 23. num. 111. vers. 6. & 7. Laym. l. c. num. 69. Pirthing. l. c. num. 154.* Hinc committens simoniam in administratione baptismi &c. in dispensationibus, benedictionibus, in redemptione pensionis Ecclesiasticæ, in collatione Vicarie temporalis, licet peccet mortaliter ob simoniam commissam, non incurrit tamen excommunicationem, suspensionem, seu inhabilitatem aliquam ipso facto. *P. Pirthing. loc. cit. num. 154.*
40. Contra simoniam realem, & completam in Ordine est lata excommunicatio incurrenda ipso facto, & Papæ reservata, tam contra Ordinarium, quam contra Ordinarum. *extrav. 2. de simon.* five hæc committatur in Ordinibus minoribus, five maioribus, imo etiam in prima Tonsura. *Suarez. Laym. & Barb. apud Pirthing. l. c. §. 2. nu. 156. vers. porro. & §. per se.*
41. Et in Beneficiis propter simoniam realem, utrinque completam excommunicatio Papæ reservata incurritur. *extrav. 2. §. flauerunt. de simon.* dummodo sit Beneficium propriè dictum.
42. Simoniaci sunt perpetuo deponendi a ministerio altaris, five ab Officio, & consequenter etiam a Beneficio. *Azor. par. 3. in fin. lib. 12. cap. 7. quest. 1. §. est ibidem.* Pirthing. *l. c. §. 4. nu. 165. §. Porro.* Præterea simoniaci in Ordine, vel Beneficio non tantum privantur Beneficio simoniace obtento, sed etiam illi Beneficiis, prius rite obtentis, non tamen ipso iure, & facto, sed per sententiam. *cap. presbyter. 1. quest. 1. cap. si cur. 6. & cap. de hoc 11. de simon. Suarez. lib. 4. de simon. cap. 55. num. 3. & 4. Pirthing. loc. cit. num. 169.* & quamvis sint inhabiles ad Beneficia simoniace obtenta, ita ut nec de novo ipsi conferri possint, sine speciali dispensatione. *cap. penult. de elect.* tamen quoad alia obtinenta non sunt inhabiles ipso iure. *Navar. conf. 91.*

Beguedelli Bibliotheca Tom. IV.

num. 5. de simon. & Constit. Pii V. quæ incipit. Cum primum. Suarez. *loc. cit. num. 10. & 11.*

Quæres, an committens simoniam cum Pontifice scientie inclat in penas, si Papa expresse cum ipso non dispenderit? Respondetur, quod si simonia est humani iuris, non incurrit penas latis contra simoniacos, quia cum illo videtur Pontifex dispensare. *Diana par. 10. trac. 6. ref. 15. Felin. in cap. præterea. de testib. cogen. Abb. in cap. cunctis. & cap. innuitur. de elect. Cavat. in reg. peccatum. par. 2. §. 8. num. 9. Navarra. de rescript. lib. 2. cap. 2. & aliorum Sylvestri in verb. simonia. quest. 4. Sotum de Just. lib. 9. quest. 1. Angel. in verb. simonia. §. 7.*

§. VI.

An pro exequiis mortuorum, aut benedictionibus nubentium aliquid accipere si simoniacum.

Dicendum esse simoniacum. *cap. non satis. cap. auditimas. cap. ad Apostolicum. de simonia. cap. secundum. 23. quest. 8. Barb. in cap. suam nobis. de simon. Jul. Lavor. var. lucubr. tit. 2. cap. 10. Solorzano. lib. 4. polit. cap. 24. Quar. lib. 1. var. ref. cap. 13. Suarez. de Relig. lib. 4. de simon. cap. 10. Giballin. de simon. quest. 12. confest. 6. & alii apud Gonzal. in lib. 5. Decret. tit. 3. in cap. suam nobis. nu. 3. Ratio est, quia exequiæ defunctorum, & benedictiones nubentium sunt ministeria spiritualia, & Ecclesiastica. *cap. cum Ecclesie. de simon. Giballin. de simon. quest. 7. confest. 6. & cap. abolenda. de sepult. ubi Gonzal.**

Dices, nemo debet proptiis stipendii militare, sed 45 si altari servit, & altari vivere potest. *cap. secundum de prob. & 1. ad Corinth. cap. 3. & cap. charitatem. 12. quest. 2. cap. nisi. §. quippe. de perniut. ergo Parochus non tenetur gratis funus ducere, & exequias facere? Respondetur rectum cit. cum rationibus militare quoad simplices Clericos, non vero quoad Parochos, qui ratione proprii officii tenentur. Et conclusio corroboratur ex eo, quod dicit Gonzalez. *l. c. in cap. cum in Ecclesie. de simon.* quod confutudo, ut pro exequiis mortuorum aliquid exigatur, non sit observandum. *cap. non satis. cap. in tantum. 36. cap. si cur. 39. & cap. Jacobus de simon. cap. si quis obierit. 1. quest. 3. cap. 2. de consuet. Barb. in d. cap. cum in Ecclesie. de simon. Suarez. de simon. lib. 4. cap. 60. & plures alii apud Gonzal. *l. c. nu. 3.* Ratio est, quia per Sacras Canones improbata est non tantum confutudo, quæ juri divino, vel naturali opponitur, sed etiam, quæ Sedis Apostolicæ auctoritati obstat, aut Canonibus obviat Instituiis. *cap. sacrosancta. 12. diff. cap. consequens. diff. 8. cap. fin. de consuet. & mala confutudo tanquam corruptela improbanda est. cap. que contra. cap. a veritate. & cap. si consuetudine. 8. diff. & ideo Alex. III. hoc loco improbat omnes consuetudines, per quas exigitur pecunia pro Episcopis, Abbatibus, aut aliis Prælatiis ponendis in fede, nec non pro exequiis mortuorum, & benedictionibus matrimoniorum &c. Neque obstat, quod consuetudines magna sit auctoritas, & legitime præscripta juri scripto deroget, juxta *cap. quemadmodum. diff. 8. cap. contra jus. cap. placuit. diff. 32. cap. cum venisset. de eo, qui mittitur in possessionem. cap. super eo. de cognat. spirit.* Quia cum simonia sit prohibita jure Divino, vel Ecclesiastico, & nulla possit legitima, ac rationalis præscriptio confutudo contra Ecclesiæ prohibitionem. Ideo merito hæc confutudo fuit improbat Alex. III. in d. *cap. cum Ecclesie.* Et discrimen fieri debet inter consuetudinem, quæ sine peccato introduci non potest, & inter illam, quæ sine peccato introduci potest. *Gonzal. l. c. Lim. pro labore extrinseco, seu titulo sustentationis. Gratian. diff. for. 110.****

Quæres, an pro ordine conferendo minister, aut ejus notarius aliquid exigere possit temporale. Dicendum quod non. *Gonzal. in cap. antiquam. 1. de simon. lib. 5. tit. 3. Decian. lib. 5. crimin. cap. 85. Fragor. de regim. Ecclesie. par. 1. lib. 2. diff. 4. §. 23. Barb. de jure Ecclesie. lib. 1. cap. 33. num. 199. Giballin. de simon. quest. 6. confest. 17. Petr. de Marcha. lib. 6. concord. cap. 10.* quia pro eis, quæ data sunt, ut gratis dentur, nihil exigi potest.

Simoniam an committant Equites Melitenses, qui 47

- pacificentur super suis Commendis. Vide *Commenda*. Et simoniacum quando sit pactum. Vide *Pactum*.
- 47 Simoniam committit non tantum emens Beneficia, sed etiam officia Ecclesiastica, puta Vicariatum. Laym. lib. 4. trac. 10. cap. ult. §. 7. Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 18. Nivat. in man. cap. 23. num. 111. Diana. par. 4. trac. 4. ref. 167. Sicut etiam renuntians expectativam alicui cum reservatione pensionis sine Pontificis consensu. Abb. in cap. ad audientiam de rescript. ubi Fel. num. 11. sed de Vicariatu contrarium diximus supra, quamquam hæc sententia videatur verior.
- 48 Simonia remanet exclusa, dum non probatur præcedens iractus, & conventio de cedendo, cap. Arraldus. 8. quest. 3. gl. in cap. quoniam verba. p. l. 1. quest. 2. Dec. conf. 118. num. 4. Paris. conf. 30. num. 21. lib. 4. Rota dec. 108. num. 4. & dec. 234. num. 10. Inter impressas post Consilia Farin. qui non probatur per attestacionem extrajudicalem, aut testes de audita. Rota dec. 187. num. 2. apud Farin. & dec. 377. num. 4. par. 4. recent. Bich. dec. 472. num. 19. præsertim si cetero a proviso sufficit facta ad redimendas vexaciones, quas ipse pari perussit forsan de facto. Bich. l. c. Buratt. dec. 307. num. 5. & 6.
- SIMULATIO.**
- Praxis Simulationis.*
- 1 * Sacramentorum simulatio licita non est, etiam ad evitandum mortis periculum. Dec. S. Universalis Inquisitionis, sub die 8. Septembris 1635. Vide etiam damnamuram propositionem 29. Innocentii XI.
- 2 Simulatio tripliciter fieri potest, primo si vere sit unus contractus, & simulatur alius. Secundo, si sit contractus verus, sed modico tempore duraturus. Tercio, si contractus apparetur celebratus nullam executionem habuerit. Honded. conf. 46. num. 8. Paschal. de par. par. 1. cap. 3. num. 96. quoad primam simulationis speciem, quando id, quod agitur, est a lege permixtum, etiam illud, quod simulatur, est validum. Idem die de secunda specie simulationis. Quoad tertiam habetur, ac si actus factus non esset, & nullus est valoris. L. imaginaria. ff. de R. J. Capon. disp. for. 275. Hond. l. c.
- 3 Simulatio contractus non presumitur, nisi data rationali causa simulandi. Bull. lib. 4. conf. 309. Bar. conf. 65. Alex. conf. 111. lib. 3. Rota apud Marecon. lib. 2. var. ref. cap. 133. arguitur vero simulatio ex qualitate personarum. Androel. controu. for. 8. Mascard. de prob. conclus. 442. ut si alter ex contrahentibus sit sagax, alter vero fatuus. Item ex inverisimilitudine. Farin. quest. 162. de fals. & simul. Tranched. consulti. 37. Item cum unus contrahens debuit renuñciare remedio. L. 2. C. de rescind. vend. Tranchedin. l. c. & consulti. 107. Item ex pacto redimendi cum pretii modicitate, & consuetudine tunc erandi simul concurrentibus. Farin. de fals. quest. 163. Honded. conf. 33. lib. 1. Rol. conf. 96. num. 6. lib. 2. Tranchedin. C. consulti. 107. num. 26. Inter conjunctos facilius presumitur, præsertim cum agitur de præjudicio tertii. Vide Frans. & Ufura. Bich. dec. 49. num. 28. Gratian. aiscip. for. cap. 235. num. 7. Bar. in L. non solum. ff. de ritu nupt. de per. se tamen conjunctio sanguinis non sufficit, quia etiam inter conjunctos licite contrahitur. L. fratres. ff. de inoff. donat. Bar. in L. post contractum. nu. 3. vers. alias sola proximitas. ff. de donat. Bal. in L. quod autem. §. si tibi maritus. num. 2. ff. de donat. inter vir. & uxor. Mant. de tacti. lib. 13. tit. 35. n. 21. Buratt. dec. 365. num. 6. Bich. dec. 69. num. 20.
- 4 In tunc simulatio non presumitur, ut simulatio etiam species probari debeat. Giardin. controu. for. cap. 4. a num. 14. & illam allegans debeat exprime re modum, sub quo facta fuit simulatio; quia aliquæ simulationes sunt permixte, aliæ prohibite. Rol. conf. 97. num. 27. Paschal. de par. par. 1. cap. 8. num. 97. Honded. conf. 46. potest opponi ab eo, qui fecit contractum simulatum, excipiendo, licet debeat propriam turpitudinem. Honded. l. c. Ex quibus conjecturis arguitur, vide Honded. loc. cit. Menoch. de præsumpt. lib. 3. pref. 122. Rol. conf. 47. Mascard. de prob. conclus. 558. & Rota apud Merlin. dec. 321. nu. 423. & 737. Bich. dec. 410. num. 16.

Simulatio non presumitur, si contractus fuit iustus inter viros probos. Rol. conf. 58. lib. 4. Honded. conf. 33. lib. 1. Sperell. dec. 28. num. 62. Tranchedin. consulti. 107. num. 5. Alhograd. conf. 19. præsertim, si in contractu intervenit iuramentum. Farin. de simul. quest. 162. Sperell. loc. cit. aut si fuit celebratus publice. Alias conjecturas exclusivas simulationis vide apud Tranchedin. loc. cit. Neque presumitur simulatio ex pacto redimendi, nisi talis sit præti modicitas, quæ excedat modicatem iusti pretii. Rol. & Farin. l. c. Lerat. de usur. quest. 15. quia pactum redimendi est omni jure licitum. ita Mant. de tacti. lib. 8. tit. 20. & DD. mox cit. Gratian. disp. for. cap. 600. Rota apud Farin. dec. 256. Barb. in cap. ad nostram de empt. & vendit. & in constituendo iusto pretio est habenda ratio pacti redimendi, quod facit deestere pretium. Coccin. dec. 1346. Carca. ref. 14. & quidem tertiam partem pretii. Ludovic. de Perns. ref. 97. Mant. & Tranchedin. l. c. vide *Pactum*, & *Ufura*.

Simulatio sine perjurio allegari non potest, si contrahentes jurarunt, omnia contenta in instrumento esse vera. Bich. dec. 452. num. 45. & dec. 437. num. 32. Abb. in cap. cum contingit. nu. 24. de jurjur. ubi Bar. nu. 6. Seraph. de privil. juram. privil. 59. num. 11. Rol. lib. conf. 47. nu. 31. Intol. in cap. ad nostram de empt. & vendit.

Simulatio arguitur ex pretii modicitate, & si alie quoque simulationis conjecturæ concurrent, sufficit premium esse injustum, quamvis non sit, ita modicum. Farin. de simul. quest. 162. num. 195. Rota post consilia. Farin. dec. 20. nu. 1. Paris. conf. 54. num. 69. lib. 1. Bich. dec. 49. num. 26. & 27.

Simulatio venditionis arguitur ex continuata possessione, ut prius venditoris, quamvis in instrumento sit appositum constitutum. Ita Bar. in L. sicut. §. super vacuum. num. 15. quib. mod. pign. & hypoth. solvat. Bald. conf. 70. num. 3. lib. 1. Dec. conf. 659. num. 3. Afflicti. dec. 40. num. 18. Cypriac. dec. 143. nu. 6. par. 1. nisi possessio posset referri ad titulum familiaritatis. Rota dec. 401. n. 16. coram Ludovif. Bich. dec. 69. n. 3. & 15.

Simulatio apochæ debiti præsumitur, si non fuit consignata Creditori. Bich. dec. 49. num. 20. ubi Rota in *Maceraten. census* 15. Febr. coram Rois. Non probatur ex testibus, quorum depositioni repugnant depositiones testium in apochâ descriptorum. Anciar. conf. 227. num. 5. vers. & Rainaldus. Bich. dec. 85. num. 8. sicut nec ex subsequenti possessione, quando apochâ, ex qua simulatio deducitur, jam habuit suum effectum. Cypriac. controu. 131. num. 37. Rirnin. Jun. conf. 83. num. 18. Farin. de simulat. quest. 134. num. 228. Rota dec. 282. num. 5. ref. quia post consilia. Farin. lib. 2. Bich. l. c. num. 11.

Simulatio apochæ, ut excludatur, sufficit, quod præexistencia crediti in ea contenti aliunde iustificetur, aut quod aliqua possibilitas concurrat. Cypriac. controu. 131. nu. 32. Rota dec. 195. coram Ludovif. num. 10. & dec. 459. num. 8. apud Bich. dec. 166. num. 5.

Simulatio contractus, quando non probatur, vel falsum est turbida, tanquam respiciens peritiorum, manutentionem non retrahit. Bich. dec. 69. n. 21. Rota. dec. 140. num. 2. & dec. 677. num. 2. par. 2. recent. & dec. 328. nu. 15. par. 5. & dec. 152. nu. 4. & 6. & dec. 181. num. 6. & dec. 188. num. 8. post tract. Post. de manut. Simulatio confessionis ex contrariis conjecturis eliditur. Bich. dec. 492. num. 11. Rota dec. 62. num. 11. coram Ludovif. & dec. 24. num. 20. par. 7. recent. probatur ex confessione extrajudiciali pane præfente emissâ. Bald. conf. 299. nu. 1. lib. 4. Menoch. de præsumpt. lib. 3. pref. 122. sub. num. 47. Mant. de tacti. lib. 13. tit. 35. num. 21. Farin. de simulat. quest. 162. num. 116. Rota dec. 806. a num. 3. par. 1. divers. & dec. 188. nu. 9. par. 6. recent. quia confessio extrajudicialis de æquitate Canonica probat contra contentum. Fel. in cap. olim. a num. 3. de rescript. Gabr. de confess. consulti. 1. num. 46. Rota dec. 4. nu. 1. par. 2. divers. & dec. 213. num. 5. par. 6. recent. & probatur simulatio per duos testes contestes talis confess. Surd. dec. 466. lib. 2. Rota dec. 406. num. 3. & dec. 711. num. 3. par. 2. recent. & dummodo sint contestes in loco, tempore, & substantia, quamvis in verbis formalibus non conveniant. Burd. conf. 12. num. 43. 45. & 47. Adden. ad Buratt. dec. 458. num. 8. Et quia simulatio occulte committitur, probatur etiam conjecturis iuxta dicta.

- Ca. cap. per uas, cap. ficut. ubi Innoc. n. 1. de sumon. Lother. de re benef. lib. 1. quest. 36. n. 105. Rota dec. 238. n. 14. coram Ludovif. Bich. dec. 410. n. 26.*
- 13 Simulatio solutionis non probatur per Apocham privatam, quando jam contrarium concurret publicum instrumentum effectivz solutionis. *Rol. conf. 58. nu. 10. lib. 2. Rota dec. 157. nu. 9. coram Ludovif. & dec. 75. n. 5. imprefsa post Confil. Farin. vol. 2. dec. 93. n. 16. par. 4. to. 2. recent. Bich. dec. 556. n. 13.*
- 14 Simulatio venditionis, ex quibus conjecturis probatur, vide Bich. dec. 69. a. n. 5. usque ad 12. quæ supra jam fuerunt allatz. Et simulatiois exceptio in contenti probata impedit executionem obligationis cameræ, secus, si est turbida. Zachias de oblig. *Camer. qu. 18. n. 1. Rota diversif. dec. 123. n. 11. par. 2. & dec. 150. nu. 14. imprefsa apud Zachiam. Gallof. de oblig. camer. quest. 18. num. 5. Caf. de Graff. dec. 16. num. 10. de prob. Rota dec. 61. nu. 9. par. 5. recent. Bich. dec. 49. n. 1.*
- 15 Simulatiois conjectura cessant, si subest legitima causa. *Farin. simulat. quest. 164. nu. 97. Cavalier. dec. 420. na. 5. Ludovif. dec. 195. nu. 12. Rota dec. 459. num. 7. & dec. 334. na. 12. par. 5. recent. Dec. conf. 648. num. 5. Honded. conf. 33. num. 36. lib. 2. Cyriac. controuv. 255. num. 38. Bich. dec. 69. num. 13. Et conjectura simulatiois non reputatur relevans non docto de causa probabili simulandi. *Bart. conf. 65. nu. 4. lib. 1. Bec. conf. 52. n. 1. Balthramin. ad Ludovif. dec. 157. n. 27. Rota dec. 307. n. 11. par. 1. & dec. 344. n. 3. par. 4. recent. Bich. dec. 166. n. 8. Neque intentio fraudandi Creditores patit probabilis causam simulandi. Bich. l. c.**
- 16 Simulatio præsumitur in empore, si constat aliunde, voluisse rem emptam non sibi, sed alteri acquirere, & tunc res emptæ illi, cui voluit acquirere, acquisita censetur, & nomen emptoris præsumitur in instrumento simulatæ appositum. *Bald. in L. 3. C. si quis alteri, vel sibi. Cast. in L. multum interst. n. 1. C. eod. Gabr. conf. 51. n. 6. Rota dec. 706. n. 3. par. 1. diversif. & dec. 777. n. 3. in fi. par. 2. recent. & dec. 733. n. 2. coram Barato, Bich. dec. 65. n. 6.*

SOCIETAS.

Praxis societatis, & sociorum.

- 1 Societas est contractus duorum, vel plurium conferentium suam pecuniam, vel industriam, laborem, vel aliam rem pretio æstimabilem ad lucrum commune. *L. 1. ff. pro socio. Oinot. in Instit. de societ. Ut sit licita, quinque requiruntur. Primo, quod fundetur in negotiatione licita. Secundo, quod socii conferant aliquid in commune, sive pecuniam, sive laborem, sive industriam. Tercio, ut ferveat æqualitas inter socios, ita ut lucrum, expensæ, & damna sint communia. Quarto, ut fons collatus in societatem subiacet periculo conferentis. *Navar. in man. cap. 17. §. 5. ut de iust. & jur. quest. 6. art. 1. Molina. de iust. com. 2. disp. 415. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 2. Gomez. var. ref. to. 2. cap. 4. Bonac. de contrac. disp. 3. quest. 6. p. 1. Tandem ut ferveant a sociis pacta.**
- 2 Societas potest contrahi ab omnibus, qui rerum suarum liberam habent dispositionem: Hinc potest consistere inter patrem, & filium respectu peculii castren. vel quasi, secus respectu peculii profectitii, vel adventitii. *Bart. Jas. Corn. & alii apud Felice. de Solis. de societate. cap. 6. & Bonac. l. c. p. 2. Limitata ad certos effectus non extenditur ad alios. *Anchar. conf. 333. Paris. conf. 93. Straca. de mercatura. n. 15. Capon. disp. for. 361.**
- 3 Societas super corpore feudi non valet, ne Dominus inivius alium Vassallum habeat, quam investitum: bene vero valet super fructibus feudi, ita Afflict, & alii apud Capon. *disp. for. 394. n. 8. Dec. conf. 435. n. 7. Capic. in investit. feud. ver. societatis sol. 96. sive feudum fit novum, sive antiquum.*
- 4 Societas inter fratres tantum se extendit ad ea, quæ inter se fratres communicant, & in commune conferunt. *L. si fratres. ff. pro socio. Oinot. in Instit. de societ. n. 6. Bald. in L. 2. ff. pro socio. Molina. de iust. & jur. disp. 421. Bonac. l. c. p. 7. hæc societas non præsumitur ex eo, quod fratres vivant in comuni, &*

habeant patrimonium commune. Quia hæc signa sunt indifferentia. *Bonac. l. c.*

Societas super officiis est licita pro rata pretii. *Navar. 5 in man. cap. 17. Molina. de contrac. disp. 415. Farin. dec. 130. Costa. de part. rate. quest. 200. an valeat ultra eorum valorem, vide Conciol. alibi. 33.*

Societas omnium bonorum comprehendit etiam fructus Beneficiorum, si socius est Clericus, qui tenetur illos communicare, nec potest habere proprios, nisi prolestaris fuerit, & socius conferent. *Petr. de Ubalde. de fratrib. par. 6. quest. 17. Decian. conf. 85. Ciardin. controuv. for. cap. 16. quia Clericus est Dominus fructuum Beneficiorum. Vide Clericus.*

Societas omnium bonorum probatur ex cohabitatio-
ne longa, fedditium, & lucrorum communicatione, & ad invicem non reddita ratione, & hæc tria copulative requiruntur ad societatem omnium bonorum, ita *Anchar. conf. 302. Decian. conf. 85. Mascard. de prob. conclusif. 1316. Tulse. litt. 8. conclusif. 282. Menoch. de pres. lib. 3. pres. 56. Ciardin. controuv. for. cap. 16. num. 16. licet unus plus lucratur, quam alius, & professiones sint diversæ, dummodo in divisione partes sint æquales. Probatur etiam signis, & conjecturis, licet præsumitur contracta inter fratres ex spatio decem annorum. *Ciardin. controuv. for. cap. 177. Mascard. de prob. conclusif. 1315. Rol. conf. 91. Hæc societas non includit ea, quæ procedunt ex propria fortuna, ut legata, donationes &c. fed tantum questuaria, & quæ procedunt ex actibus questuariis. *L. coire. ff. pro soc. Anchar. conf. 149. Menoch. l. c. questuaria vero dicuntur, quæ proveniunt ex opera, & servitio alicujus. Ciardin. d. cap. 16. Fachin. lib. 12. controuv. for. cap. 15. & hæc etiam transmittitur. *Noal. de transmiss. cap. 60. Hmied. conf. 443. num. 85. Lim. quod lucra, & damna, & onus rationum.****

Societas tacita omnium bonorum præsumitur, si intertulerunt actus sociales, cohabitatio, lucrorum communicatio. *Ciardin. d. cap. 177. Cravetta conf. 26. Tulse. litt. 5. conclusif. 280. Trombetta de societ. quest. 10. animalium qualiter sit licita, aut illicita, vide Bonac. de contrac. disp. 3. quest. 6. p. 5. Inter fratres qualiter reguletur. Vide Fratres.*

Societas non tollit facultatem testandi de rebus communibus, quia lex præsumit, socium testari de parte sua. *Ciardin. sepe cit. cap. 16. Mant. de consens. lib. 9. tit. 9. L. servi elect. ff. de leg. 1.*

Societas finitur finito tempore, licet negotia essent
cepta, & non completa. *L. actione. ff. pro socio. Felice. de societate. cap. 35. Capon. disp. for. 361. Item morte socii. *L. verum. ff. pro socio, sive mors sit civilis, sive naturalis. Rom. conf. 806. Dec. conf. 441. Honded. conf. 85. Mant. de tacit. lib. 6. tit. 24. etiam quoad reliquos socios, nisi aliter ab initio convenum fuerit. *Sperell. dec. 91. & Capon. disp. for. 314. num. 12. & ideo non transmittitur. *L. nemo potest. L. actione. ff. pro socio, quia in societate eligitur industria personarum, quæ non transmittitur. *L. un. C. de caduc. toll. tum ne tollatur, aut ardeat libertas testandi. *L. si fratres. ff. pro socio non obstat conventionem, vel pacto contrario etiam cum juramento, quod est contra bonos mores. *Noal. de transmiss. cap. 60. Lim. in societate veltigilium, si fuit actum, ut transiret; quia hæc, postquam fuit contracta, est necessaria, & non pendet a voluntate conferentium. Idem dic de hereditate in qualibet re fiscali ob identitatem rationis, dummodo fuerit expresse convenum, ut transiret, & heres habeat bene capacitem. *Noal. l. c. Fachin. controuv. for. lib. 8. cap. 72. Honded. conf. 44. tunc autem transit in eum in primum hæredem. Præterea expirat societas finito tempore præfinito. Item egreditur unus socius. *Bonac. l. c. p. ult. & aliis modis apud Merlin. dec. 69. num. 5. & 6. puta contrario ipsorum sociorum consensu. *L. verum. §. fin. ff. pro socio, ad quem effectum sufficit etiam consensus tacitus. *L. societatem. ff. eod. dummodo de illo sufficienter constet; quia in dubio consensus a principio societatis præstitus præsumitur perseverare, quia animi mutatio non præsumitur. *L. cum hic statuit. ubi Bart. ff. de donat. inter vir. & ux. Rimin. jun. conf. 9. n. 30. lib. 1. Turrec. conf. 82. num. 12. De quo tacito consensu non dicitur constare ex ipsam partem foris principalis exactione, quia ex hoc, quod socius partem sortis exegerit, non bene inferitur, quod a socie-************

- tate voluerit in totum recedere. Et de natura societatis est, quod per restitutionem, aut interitum pariter communicatae societas in totum non dissolvatur, sed adhuc dicitur super eo, quod adhuc superest. Juxta *L. verum* 64. §. fin. & *L. ad quod in princ.* ff. pro socio. Seraph. dec. 543. *par. 1. c. num. 9.* Rota dec. 288. *num. 3. par. 1. divers.* Boccal. in trac. de societ. offic. *num. 187.* Azor. insit. moral. tom. 3. lib. 9. cap. 16. Rota dec. 288. *num. 3. par. 1. divers.*
- 10 Societas a minore non potest renovari absque Tutoris vel Curatoris auctoritate. Capon. disc. for. 394. nu. 16. Ulpian. in *L. ut in condit.* ff. pro socio.
- 11 Societatis continuatio a patre non potest præcipi filiis infantibus in testamento. Capon. disc. for. cap. 114. neque a filiis minoribus rata haberi, nisi interveniant solemnitates a jure, vel statuto requiritæ, in alienatione bonorum minorum. Mant. de tacti. lib. 6. tit. 26. n. 26. Rota apud Burat. dec. 467. Vetrinigliol. conf. 463.
- 12 Societas, in qua unus contulit industriam, & operas suas, alter pecunias, si suis dissoluta, pecunie non veniunt dividende inter socios. Plures apud Fachin. lib. 2. contrav. jur. cap. 94. contra Covar. lib. 3. var. ref. cap. 2. quia pecunia non videtur communicata, quantum ad proprietatem, sed quoad usum, & tali causa damnum collatæ pecunie ad conferentem spectat. Fachin. l. c. cap. 95. quia res petit suo Domino. *L. pignora*. C. de pignor. act. tum quia alias non servaretur aequalitas; quia tunc, qui pecuniam contulit, duplici damno afficeretur. Bonac. l. c. p. 3. Navar. in man. cap. 17. Sotus de iust. cap. 6. art. 13. contra Molinam, Reginald. & alios.
- 13 Societatis lucrum, quod venit dividendum, illud dicitur, quod deductis omnibus expensis, & damnis superest. *L. Mutius*. ff. pro socio. Bonac. l. c. max. cit. Et lucrum in societate omnium bonorum debet dividi æqualiter non habita ratione, an quis plus, vel minus contulerit, plus, vel minus fuerit lucratus, sed omnia communicantur, & æqualiter dividuntur, & expensæ omnes sunt de bonis communibus, dummodo non proveniant ex delicto, aut dolo socii. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 2. Felice de societ. cap. 15. Mant. de tacti. lib. 6. tit. 15. Molina de iust. disp. 483. Bonac. l. c. ubi alii contra Societatem jun. conf. 74. lib. 2. nec attenditur, an unus habeat majorem, vel minorem familiam, quam alter. Gratian. discept. for. cap. 693. Mant. l. c. tit. 19. Capon. disc. for. 394. n. 8.
- 14 Societatis pariter bonorum lucrum debet dividi habita ratione illius, quod quis contulit ad societatem, & sic qui æqualiter pecuniam vel industriam contribuit, æquale lucrum habere debet. Menoch. de arbit. cap. 125. Gomez. var. ref. tom. 2. cap. 4. Molina de iust. disp. 415. Felice de Solis de societ. cap. 15. Bonac. l. c. p. 3. Navar. in man. cap. 17.
- 15 Societatis damna debent esse communia inter socios, nisi proveniant ex lata culpa aut levi alicujus ex sociis. Angel. var. societ. n. 15. Sylvest. in ver. societ. quæst. 9. Molina l. c. Bonac. l. c. p. 4. ex *L. cum duobus*. ff. pro socio. dummodo illa damna proveniant ex causa proxima societatis, fecus, si ex occasione tantum societatis socio proveniant. Capon. disc. for. 394. num. 27.
- 16 Societatis expensæ, quæ debentur socio confertenti industriam, dummodo non sint superflue, debent fieri ex bonis communibus societatis, nisi aliter fuerit pactum, aut consuetudo obineat. DD. cit. Lim. quoad expensas, quas socius domi fecisset, quia harum non est causa societas. Sylvest. & Angell. l. c. Contrarium tenent Molina, Bonac. & Navar. l. c. quæ omnes expensæ debent fieri ex bonis communibus. Conclusio loquendi de sociis proficiscentibus ad negotia societatis, non veto de sociis domi manentibus. Precedit etiam in expensis factis pro curatione morbi, quem socios contraxit ex causa immediata societatis. Cyriac. contrav. 629. & 630.
- 17 Societas omnium bonorum in dubio non censetur inducta. Dec. conf. 21. num. 1. in fin. var. & debent. Cephal. conf. 247. num. 20. & seq. Gratian. dec. 336. num. 3. & discept. for. cap. 993. num. 5. Mant. de tacti. lib. 6. tit. 10. & contracta super lucris, quod est verbum generale, si adjungatur verbum significans quantum, restringitur ad lucra detraheantur ex causa quæstua-
- tionis, & industriæ. *L. sed & h. adjiciuntur*. 13. ff. pro socio. *L. duo societatem*. §. ult. ff. cod. *L. additio*. §. 1. ff. de acquir. hered. Mant. de tacti. lib. 6. tit. 16. n. 3. Bich. dec. 186. num. 15. 18. & 19. & ampliatur, quamvis societas esset causa remota lucri. Milanen. dec. Sicil. 18. num. 11. lib. 1. Et converso contracta simpliciter super bonis communibus unius loci non porrigitur ad alia extra eundem locum acquisita, ex propria industria, & labore. Gratian. d. cap. 993. n. 5. Mant. l. c. tit. 10. num. 10. sicut non communicantur, quæ alter ex sociis acquisit extra societatem, aut causam societatis. *L. cum duobus*. §. cum duo. *L. si fratres*. ff. pro socio. Bald. in *L. coir.* ff. cod. Milanen. d. dec. 18. n. 33. & alii, quos citat Cyriac. contrav. 350. n. 21. Bich. l. c. n. 20. & 21.
- Socius teneatur in solidum pro contractibus, & obligationibus ab Institute, seu exercitoe navigationis gestis. *L. 1. §. fin. L. 2. & 3. ff. de exercit. alt.* Metlin. dec. 619. n. 1. Lim. si socius fuit in participatione tantum admittus, quia tunc non teneatur in solidum, quia tunc dicitur participans, & non socius principalis, quando fuit admittus post initium inter alios societatem. Rota dec. 132. n. 13. par. 2. divers. & dec. 208. par. 4. recent. apud Metlin. l. c. n. 5.
- Socius emens feudum ex pecunia communi, hoc ignorante Domino, acquirit sibi, & socio teneatur restituere portionem pecunie, & portionem fructuum ex feudo perceptorum. Rothental. de feud. to. 1. cap. 7. conclus. 59. Capon. disc. for. 294.
- Socius completarius non potest obligari, nisi in iis, quæ sunt de natura societatis, fecus in iis, quæ sunt extranea societati. Ubald. de duobus fratribus. par. 9. quæst. 1. Cravetta conf. 129. Michalot. de fratribus. par. 2. cap. 8. Metlin. de pignor. quæst. 76. Allograd. jung. post contrav. 100. Heting. de fidejussor. cap. 17. Cancet. var. ref. par. 2. cap. 5. Giurba ad consuet. Alesan. cap. 9. Felice de Solis de societ. cap. 30. Conciol. alleg. 60. Salgad. in labyrinth. credit. par. 1. cap. 9. nu. 48.
- Socius non teneatur ex contractu cum sociis inito post solutam societatem. Gomez. tom. 2. var. ref. cap. 5. de societ. n. 6. Menoch. conf. 121. Salgad. & Capon. l. c. Potest constituere hypothecam in re communi, si est Administrator. Metlin. de pignor. lib. 2. tit. 2. qu. 76. ubi quando non.
- Socius socio in re communi ædificanti non potest nuntiare novum opus, sed debet communi divid. aut per prætorum experiri. Vide nuntiare. Invoctio socio non potest uti re communi, si vi obest, fecus si non obest, quia in dubio potior est conditio prohibentis. *L. Sabinus*. ff. de damno infes. *L. qui lumen*. ff. de servit. urban. præd. Sperell. dec. 54. num. 18. an obligetur ex facto socii, vide Cyriac. contrav. 593. num. 9. Non potest ædificare in communi pariete, quando hoc toti societati non expedit. Capolla de servit. urban. præd. cap. 40. Sperell. l. c. quia cum concurrunt duæ virtutes pariter potentia, tantum juris habet una ad resistendum, quantum altera ad obtinendum. Bald. in *L. Sabinus*. ff. com. divid. præsertim cum una pars agit de luero capiendo, alia de damno vitando.
- Socius non petit suum creditum non calculatis prius rationibus, nisi solutio sit promissa ad certum tempus. Metlin. de pignor. lib. 4. tit. 5. quæst. 192. Cancet. var. ref. lib. 3. cap. 7. Escobac. de ratione. cap. 21.
- Socius potest uti re communi etiam cum damno socii ad usum destinatum secundum multos, quando non alteratur forma & status. *L. qui lumen*. ff. de servit. urban. præd. Sperell. dec. 54. & quæst. n. 20. apud quem ampliationes & limitationes, non potest tantum donare rem communem, sed de suo donare debet. *L. filius*. ff. de donat.
- Socius omnium bonorum debet communicare omne lucrum, licet alter habeat majorem familiam, & plures expensas, quia hæc proveniunt a casu non a culpa socii. Cravetta conf. 159. Menoch. de arbit. cap. 127. Felice de societ. cap. 26. Gratian. disc. for. cap. 543. Mastrill. dec. 179. Mant. de tacti. lib. 6. tit. 16. par. 1. Ciarlin. contrav. for. cap. 16. n. 28.
- Socius, qui solus habiavit domum communem, non teneatur socio non habitanti solvere pensionem etiam pro rata. Costa de port. rata. quæst. 55. vide Fratres.

- 27 Socius omnium bonorum non tenetur communicare fundum doctorem, quoad proprietatem, sed tantum quoad fructus. *Surd. de alim. tit. 6. quest. 13. Mant. de rati. lib. 6. tit. 15. num. 23. Felice. de sociis. cap. 14. Ciardin. d. cap. 16. neque dotem datam suæ filiz, nisi quoad excessum. Rol. conf. 91. lib. 1. Costa de port. rate. quest. 119.*
- 28 Socius a jure censetur habere mandatum a socio omnium bonorum, & si quid facit, & acquirit nomine proprio, tenetur communicare. *Tufe. lit. S. conclus. 311. & DD. cit. Costa. l. c. In negotiis non est idoneus testis. Ciardin. controu. for. cap. 32. & tenetur in solidum de rebus gestis a socio. Melin. dec. 606. nu. 15. Rota dec. 132. n. 24. par. 2. divers.*
- 29 Socius socio tenetur de culpa laia, levi, & levissima. *Felice. de sociis. cap. 21. Capic. Larro conf. 135. Surd. conf. 12. Capon. diffe. for. 246.*
- 30 Societas universalis omnium bonorum in dubio indubito non censetur. *Dec. conf. 21. nu. 1. vers. & debent. Cephal. conf. 247. a num. 20. Gratian. dec. 336. n. 3. & discept. for. cap. 993. n. 5. Mant. de rati. lib. 6. tit. 10.*
- 31 Socii tenentur ad debita solvenda pro rata. *Costa de port. rate. quest. 109. nisi nomen eorum expendatur. Olasc. dec. 150. & Creditores anteriores hypothecarii præferuntur Creditibus societatis personalem actionem habentibus posterioriorem, imo habentibus actionem personalem anteriorem. L. assiduis. C. qui pot. in pign. Cancr. var. ref. cap. 9. Gail. lib. 2. obs. 25. Salgad. in labyr. credit. par. 1. cap. 9. Capon. diffe. for. 361.*
- 32 Socius criminis contra socium non probat, nisi concurrant alie conjecturæ. *Clarus in §. fin. quest. 21. Menoch. de arb. cap. 784. Farin. in praxi. quest. 74. Ciardin. controu. for. cap. 10. quamvis veritas alter haberi non possit. Guzzini. def. 32. cab. Cabal. ref. crim. cap. 29. Puchal. de patr. pot. par. 4. cap. 3. Lim. in crimine laici, in quo facit magnum argumentum. L. fin. C. de accus. par. 1. de confess. cap. veniens de testib. Sylvat. lib. 1. conf. 43. & nominando alium non facit indicium ad torturam, quia cum faciat se socium criminis, reddit se infamem, & ideo non est testis omni exceptione major. Clarus in §. fin. quest. 21. Mascard. de prob. conclus. 1318. num. 1. lib. 3. Farin. de indic. & tort. quest. 43. n. 4. & 8. Catena de off. 3. inquis. par. 3. tit. 10. num. 36. Cabal. ref. crim. cap. 200. num. 127. Honded. conf. 100. Conciol. ref. crim. ver. Socius criminis. ref. 2. Imo nec facit indicium ad inquirendum, juxta Rol. conf. 16. num. 3. & conf. 73. num. 1. lib. 1. Menoch. de arbit. cap. 474. num. 24. Mascard. de prob. conclus. 1318. num. 9. Cartat. de execut. sent. capto bann. cap. fin. num. 74. Olasc. conf. 64. num. 4. Fuchin. lib. 9. controu. Jur. cap. 88. Scaccia de Jud. lib. 1. cap. 81. n. 2. & alii apud Conciol. l. c. quamvis contrarium sententiam teneant Gomez. var. ref. to. 3. cap. 12. sub. num. 17. Boff. in praxi. tit. de inquis. num. 43. & 44. & de indic. num. 182. Clarus l. c. nisi depolitio socii criminis esset adminiculata. Procedit conclusio etiam contra hominem male famæ, contra quem socius non facit indicium ad torturam in criminibus non exceptis, secus in exceptis, in quibus mala fama sufficit pro adminiculo. Conciol. l. c. n. 5. Farin. de indic. & tort. quest. 43. num. 27. & conf. 55. num. 4. lib. 1. ampliat, quamvis socii criminis essent plures, quia numerus non supplet eorum inhabilitatem. Bald. in L. quantam liberi. 10. num. 2. C. de testib. Nata conf. 298. num. 9. & 10. lib. 2. Farin. l. c. Conciol. ut supra. num. 6. Lim. in criminibus exceptis, in quibus socii criminis faciunt indicium ad torturam; non vero in non exceptis. Conciol. l. c. n. 12. & 13. Præsertim, si nominatio socii criminis fuit facta sub premissis a Principe promissæ; quia tunc habetur loco denuntiationis. Farin. l. c. Conciol. num. 18. Et nominatio socii criminis nunquam facit indicium, nisi fuerit jurata. Clarus in §. fin. quest. 11. vers. quero nunquid. Menoch. de arbit. cap. 474. num. 60. Mascard. de prob. conclus. 1318. num. 47. Farin. de indic. & tort. quest. 43. n. 141. Cabal. ref. crim. cap. 185. num. 3. multo minus probant socii, vel faciunt indicium, si potuerunt etiam alios defectus, veluti perjurii, inimicitie, variationis, criminosis etiam in criminibus exceptis, præsertim contra hominem bonæ famæ, & vitæ etiam in criminibus exceptis. Rol. conf.*
16. num. 24. lib. 1. Mascard. l. c. num. 16. Menoch. de arbit. l. c. num. 42. & alii apud Conciol. loc. cit. num. 24.
- Socius in furto de se confessus non potest de socio interrogari. *Menoch. de arbit. d. cap. 474. nisi furtum esset valde occultum, & concurreret præsumptio, non fuisse furem sine socio, nec contraria consuetudo est approbata, quia furtum non est de exceptis, uti crimen læsæ Majestatis, hæresis, maleficii, laqueorum, prodicionis, quæ vide in praxi Confessionis. Et socius in non exceptis interrogatus de socio non tenetur respondere, & potest equivocare, & ejus confessio taliter facta non præjudicat. Binsfeld. de confess. malefic. memb. 2. num. 267. & generaliter Reus de se confessus non potest interrogari de sociis. L. fin. ubi Gouffred. C. de accus. cap. veniens. 10. de testib. Rol. conf. 73. num. 6. lib. 1. Gomez. 10. 3. var. ref. cap. 12. num. 14. Citrus in §. fin. quest. 21. vers. dilium socii crim. Mascard. d. conclus. 1318. num. 1. lib. 3. Cartat. l. c. cap. 2. n. 59. Farin. de indic. & tort. quest. 43. num. 3. & 45. Conciol. l. c. ref. 1. n. 2. Lim. in criminibus exceptis læsæ Majestatis, Divinæ, & humanæ, assassinii, falsæ monete, grassationis viarum, sacrilegii, maleficii, & aliorum criminum, quæ sine socio committi non solent. DD. cit. Lim. 2. quando adfunt indicia contra socium. Dummodo in istis casibus non interogetur de socio in specie, sed tantum in genere, an aliquem habuerit socium. DD. cit. & Conciol. l. c. num. 5. Hæc procedunt de jure; nam de generali consuetudine Reus de se confessus potest in omnibus delictis interrogari de sociis, & ex illius nominatione deveniunt ad torturam nominati. Cabal. ref. crim. cap. 185. Mascard. l. c. n. 51. lib. 3. Cartat. de execut. sent. cap. bann. cap. 2. n. 59. & in praxi. interrog. Reo. lib. 4. cap. 1. num. 86. Scaccia de Jud. lib. 1. cap. 81. num. 4.*
- Socius criminis nominans socium innotu proprio, & non ad interrogationem Judicis, nullum facit indicium etiam ad inquirendum, ita Brun. de indic. & tort. q. 3. par. 1. Grammat. dec. 28. Menoch. d. cap. 474. Rol. conf. 57. Dec. conf. 189. fermo est de inquisitione speciali, quæ fit transmittendo alicui inquisitionem cum citatione, licet fuerit facta in tormentis, quia tortura, quamvis sanet defectum infamie, non tamen sanet defectum moris proprii, secus si est fermo de inquisitione speciali sine citatione, vel de generali tantum; tunc enim facit indicium ad aliter inquirendum. Scaccia de Jud. lib. 1. cap. 81. & hoc tam in criminibus exceptis, quam non exceptis. Cabal. ref. crim. cap. 185. Clarus in §. fin. quest. 21.
- Socius criminis nominans socium ad interrogationem Judicis non facit indicium ad inquisitionem specialem cum citatione, & capta etiam in criminibus exceptis. Rol. conf. 3. Clarus, & Scaccia l. c. Lim. si fuit facta in tortura ad Judicis interrogationem; dummodo nominatio facta in tortura fuerit ratificata ad bancum juris. Scaccia l. c. si vero sunt plures, qui nominant ad interrogationem in tortura, & ratificant, esto essent tantum duo, faciunt indicium ad torturam, quod non præstat tantum unus.
- Socius vero nominans socium in crimine hæresis facit indicium ad specialem inquisitionem cum citatione, licet nominaverit innotu proprio, & extra torturam. Scaccia de Jud. lib. 1. cap. 82. num. 8. vers. sexto. amplia, quæ procedunt respectu delicti principalis, non vero adminiculorum, ad quæ probanda requiruntur testes habiles.
- Socius criminis, qui propter gratiam Principis habet impunitatem, ob revelationem potest torqueri, ut faciat indicium contra socios per eum nominatos; quia taliter tortura non inferitur in penam, sed tantum ad erundendam veritatem. L. editum. ff. de questionib. ubi Batt. Cabal. ref. crim. cap. 29. nam tortura, quæ datur ad erundendam veritatem, non inducit infamiam, sed tantum, quæ inferitur in penam. Cabal. l. c. Clarus in §. fin. quest. 21. Farin. 99. crimin. lib. 2. quest. 41. Scaccia de Jud. lib. 2. cap. 81.
- Socius criminis, qui in tortura contra alium deposuit, non tenetur suum dictum ratificare postea, ut probet, vel indicium faciat contra alium, secus, ut probet contra se. Cabal. l. c. cap. 33. Clarus l. c. quia tunc tortura inferitur ad purgandam infamiam. Farin. lib. 2. quest. 43. sed contrarium tenet Scaccia de Jud. lib.

- lib. 1. cap. 81. *Fatin. crimin. qq. lib. 3. quest. 42.* Imo socius criminis, qui in tortura alio nominavit, & extra tormenta ratificavit, non facit indicium contra nominatum, nisi iurum subiecit torture propter nominationem hanc, & eam ratificet in tortura, non est tamen necesse, quod extra suam nominationem iterum de alio factam confiteatur. *Cabal. l. c. Clarus in §. fin. quest. 45. Paschal. de patr. pot. par. 3. cap. 1. num. 49.*
- 39 Socii futi, an teneantur in solidum, vide *Fores.* Socius iuteris, an sit idoneus testis super injuria facta socio, vide *Conciol. alleg. 84.* cum *Farin. de v. r. & diverf. qq. quest. 106.* si tamen illam ad animum revocavit *Farin. de testib. quest. 60. n. 402. Paschal. de patr. pot. par. 1. cap. 10. num. 36.* imo revocatio ad animum non requiritur, quia sufficit, quod testis habeat causam inimicitie, licet sit sine mentis odio. *Innoc. in cap. cum l. & A. 22. in fine de sent. & rejud. Gomez. var. ref. 10. §. 12. sub. num. 14. Honded. conf. 100. num. 27. lib. 1. Farin. de testib. quest. 53. n. 21. & conf. 60. n. 13. Giubba. conf. crim. 37. num. 22. Conciol. l. c. num. 10.*
- 40 Socius novus non debet participare de capitali aliorum sociorum. *Socin. conf. 24. n. 33. lib. 1. Monac. de Bonan. 54. n. 43. Bieh. dec. 177. n. 77.*

SODOMIA.

Praxis Sodomie.

- Sodomizet etimen, ut committitur, quæ requirantur, vide Riccium in *praxi Bullæ Pii V. contra Sodomias. ref. 62.* Covar. in *Clem. si furiosus. de homicid.* an tantum committatur cum masculis, vel etiam cum feminis, vide eundem l. c. tenentem, communi cum utroque sexu, cum *Legitis & Canonistis* contra Theologos. *Clarus in §. Sodomia. Menoch. de arb. cas. 286.* Covar. in 2. par. de *matrim. cap. 7. §. 5. n. 7. Diana par. 2. trac. ref. 86. Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 28. n. 2. vers. de iure.*
- Sodomia, ad eisdem incurrendi penas a Pio V. contra Sodomias latus, non dicitur exerceri per unicum actum, sed per plures. *Riccus l. c. ref. 53.* & in ordine ad eadem penas committitur etiam cum bestiis præposita Venere. *Diana par. 2. trac. 17. ref. 65.* apud quem non sufficere tres actus. *Navar. in man. cap. 27. Suarez. de censur. disp. 31. Genuen. in prax. cap. 97. Quaranta in sum. Bull. ver. Sodomia. lim. 4. & alii contra Azved. & alios.*
- Sodomizet penas non incurrit, qui non semina in vase præposita. *Cotiolan. de cas. referr. par. 2. cas. 9.* Riccius in *prax. par. 3. ref. 62.* Quaranta l. c. *Suarez. de censur. disp. 31. sect. 4.* Diana par. 2. trac. 17. ref. 63. quia verba cum effectu intelligi debent, & de delicto consummatio.
- Sodomia cum sit difficilis probationis, ejus corpus delicti sufficit, quod constat per indicia, & presumptiones. *Farin. de inq. quest. 2. num. 24. & conf. 25. num. 68. lib. 1. Boss. in tit. de stupro detestab. in mase. & in tit. de delict. num. 19. & alii apud Conciol. ref. crim. ver. Sodomia. ref. 1.* præteritum si fuit commissum cum adolefcente provectæ ætatis, cujus vestigia cognoscere non possunt, uti testatur *Medici. Guazinus. def. 4. cap. 6. n. 13.* Capic. *Latro dec. 163. num. 8. par. 2.* nisi præterderetur, quod hoc crimen fuisset commissum cum statuta, quia tunc qualitas fracturæ inspicienda esset per chirurgus.
- Porro corpus delicti in hoc crimine non probatur per assertionem pueri dicentis, se fuisse ab aliquo stupratum, quamvis dicat, intervenerisse. *Hond. conf. 98. num. 15. lib. 1. Guaz. d. def. 4. cap. 6. n. 17.* & hæc pueri assertio, nec facit indicium ad torturam sine admitticulis, sive sit minor, sive major, sive masculus, sive femina, sive intervenerit vis, sive non. *Fatin. de inae. & tort. quest. 43. num. 99. Gond. conf. 100. n. 16. lib. 1. Sperell. dec. 38. n. 7. par. 1. Caball. ref. crim. cas. 84. Mascard. de prob. conclus. 1313.*
- Sodomia est crimen mixti foci, cap. Clerici, de excess. prelat. & L. cum viri nubis. C. ad L. Jul. de adult. De Jure Civili puniuntur præa mortis, quamvis non constet de corpore delicti. *DD. apud Barb. de por. Episc. alleg. 44. Clarus in §. Sodomia. n. 2. ubi Bajard. n. 7. Menoch. de arbit. cas. 286. Farin. de delict. carn. quest. 148. num. 4. Caball. ref. crim. cas. 16. n. 24. Riccius in praxi par. 1. ref. 313. & de consuetudine Sodomizet comburantur, ultra penam infamiz, & confiscationis bonorum. *DD. cit. non possunt testari, licet adhuc non sint condemnati, si sunt publicæ tales. Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 28. Conciol. l. c. ref. 3.* quæ pena habet etiam locum in Sodomia cum femina, etiam cum animalibus brevis, dummodo effectus sit secutus, alias intrat tantum pena extraordinaria. *Clarus in d. §. Sodomia. quamvis fuerit deventum ad actum proximum. Menoch. de arbit. cas. 286. n. 7. 18. & 19. Farin. de delict. carn. d. quest. 148. n. 61. Caball. l. c. cas. 16. num. 11.* Etiam minoribus 15. annis pena mitigatur ratione ætatis. *Bajard. ad Clar. in d. §. Sodomia. n. 13. Menoch. l. c. Ludovic. dec. Lucen. 17. num. 46. par. 1. Faime de pen. temper. qu. 92. n. 85. & de delict. carn. d. quest. 148. num. 75.* puta fustigationis, vel triticum. *Barb. d. alleg. 44. n. 13.* nisi essent infantes, aut infantes proximi. *Oddo de reilit. in integr. par. 2. quest. 70. sub. num. 43. & Farin. l. c. Gomez. var. ref. 10. §. 3. cap. 1. num. 60.* & ita fuit excusatus ab omni pena unus undecim annorum. *Conciol. l. c. ref. 3. num. 10.* si tunc nec passus per vim Sodomiam ulla pena puniunt. *L. sedissimam. 20. ubi DD. C. ad L. Jul. de adult. Farin. d. quest. 148. num. 79.* In foro Canonico Laici pro tali crimine excommunicantur. Clerici vero degradantur realiter, & traduntur Justiciis Laico. *Barb. de Jure Eccles. lib. 1. cap. 40.* aut deponuntur, & in monasterium detunduntur. *DD. cit. Mascard. de prob. conclus. 1313. Gail. de pace publ. lib. 1. cap. 14. Caball. ref. crim. cas. 161.**
- Sodomizet etimen est atrocissimum, & de exceptis. *7. Farin. l. c. n. 57. & 89. & de delict. carn. quest. 148. n. 35. Caball. ref. crim. cas. 84. num. 17. Sanctile. dec. 333. num. 8.* & contra illud potest procedi etiam per viam inquisitionis. *Bulla B. Pii V. quæ incipit: cum primum. §. 13. Belle. disquis. Cleric. l. par. 2. tit. de pen. Cleric. §. 11. num. 15.* Et uxoris hoc Sodomiam a viro cum aliis commissam competit illi separatim, quia eodem modo per Sodomiam, ac per fornicationem, nem fides matrimonialis violatur. *Clarus in §. Sodomia. n. 7. ubi Bajard. n. 11. Farin. de delict. carn. quest. 143. num. 83. Sanchez. de matrim. lib. 9. disp. 4. num. 3. Sperell. dec. 148. num. 38. par. 2. Conciol. l. c. ref. 2. n. 5.*
- Sodomia probatur presumptionibus, item depositione 8 sodomitatis concurrente fama, fuga, & testibus, qui audierunt quassationes, & tergiversationes. *Mascard. l. c. Item, si sodomizatus fuit auditus clamans, & vociferans. Item ex dormitione viri cum puero, si non datur causa verisimilis talis dormitionis, ex qua dormitione otritur indicium ad torturam. Farin. de delict. carn. quest. 136. & 148. Item, si pueri camicia est sanguinolenta. Item ex osculo pueri, nisi esset minor decennio, quia tunc videtur osculari ex benevolentia.*
- Sodomia, si non fuit pfecta, non puniuntur pena 9 ordinaria, uti si semen extra anum fuit sparsum. *Clarus in §. Sodomia. n. 8. Farin. l. c. num. 64. Menoch. l. c. Caball. ref. crim. cas. 16. nisi membrum possideret inus autem, nam licet extrahens illud feminaret extra, non evitaret penam ordinariam Sodomizet.*
- Sodomiam committens cum puero, si somniabat, se 10 copulam habere cum propria uxore, an excusatus a pena, vide *Gomez. var. ref. 10. §. 3. de delict. cap. 3. n. 26. circa fin. Ludovic. dec. Lucen. 19. n. 18. Bajard. ad Clar. in §. Sodomia. n. 21. Paschal. de patr. pot. par. 1. cap. 5. num. 70.* affirmantes, excusati a pena ordinaria, non vero ab extraordinaria.
- Sodomia publicus etiam de jure communi est itro- 11 gularis, ob infamiam, quam ex criminis atrocitate incurrit. *Diana. par. 2. trac. 17. ref. 21. post Bullam Gregor. XIV. gaudet immunitate Ecclesiastica. Peregr. de Immun. cap. 6. Ambrosin. de Immun. cap. 1. Giubba. conf. 100. Bonac. in Decal. disp. 3. quest. 7. par. 5. Diana par. 4. trac. 1. ref. 45.*
- Sodomizantes & sodomitati multis in locis equaliter 12 puniuntur, quamvis multis in locis patientes mitius puniuntur. *Diana. par. 2. trac. 17. ref. 63. Riccius in praxi Bullæ Pii V. contra Sodomias. ref. 57.*
- Sodomizet tentans inipune occidi potest. *Bajard. ad 13*

Clarum, in §. *Sodomia*. n. 15. *Fatin. de delict. carn. quest.* 148. n. 18.

- 14 Sodomiam committens propter vim & metum non incurrit pœnas Constitutionis Pii V. quia talis non dicitur exercere. Riccius. l. c. quæ Constitutio propterea neque procedit contra Clericos Sodomitas, qui his aut tunc Sodomiam committunt, quia verba. *exercentes Sodomiam*, requirunt adum continuatum, & frequentiam, & ideo per duos, vel tres actus non resultat continuatio & frequentia. Navar. in man. cap. 27. n. 249. Leo in thes. for. *Eccles. par.* 3. cap. 4. num. 6. Riccius in *prax. for. Eccles. ref.* 302. lim. 2. Barb. de *potest. Episc. alleg.* 44. num. 25. & de *jure Eccles. lib.* 1. cap. 40. num. 49. Saarez. de *confus. disp.* 31. sect. 4. num. 20. Conciol. l. c. ref. 4. nu. 1. sed quod semel duntaxat committens Sodomiam Clericus incurrit pœnas Pii V. tenent *Fatin. de delict. carn. quest.* 148. n. 30. Guaz. *def. t. cap.* 11. n. 2. Caval. *commun. contra commun. quest.* 228. n. 4. & alii apud Barb. de *jure Eccles. cap.* 40. num. 49. prior sententia est communior, teste Conciol. l. c. num. 2.

- 15 Bulla Pii V. non comprehendit quemlibet Clericum Sodomiam committentem, sed solum notorium, & non occultum. Barb. d. *alleg.* 44. num. 26. apud quem Ugolin. Grass. Campanil. & alii apud Conciol. l. c. num. 3.

SOLEMNITATES.

Praxis Solemnitatum.

- 1 Solemnitates juris, & Paulinæ, imo etiam utilitas in alienatione bonorum Ecclesiæ non presumuntur intervenire, nec probantur partium assertionem, præsertim beneficium Apostolicum. Turricell. de *reb. Eccles. non alien. cap.* 13. ubi Rota dec. 711. num. 10. par. 4. to. 3. recent. & virtute litterarum prælatus potest se extrajudicialiter informare. Rota dec. 716. apud eundem. l. c. Antonell. de *regim. Eccles. lib.* 1. cap. 4. §. 13. neque ex assertionem Executoris. Crescent. de *fide instrum. dec.* 5. Put. dec. 140. lib. 2. in *novis*. Seraph. dec. 642. Ludovif. dec. 413. sed de his per acta judicialia constare debet. Vide *Alienatio*. Lim. si longo tempore fuit observata, & observantia fuit veta, & continua, nisi addit præsumptio in contrarium. Seraph. dec. 671. n. 1. vide *Præsumptio*. Put. dec. 345. lib. 1. in *novis*. Seraphin. dec. cit. Tempus autem longum in præsentem materia fuit triginta anni lapsi. Lim. post Constitutionem Urbani VIII. juxta quam fuit centum anni. Turricell. de *reb. Eccles. non alien. cap.* 14. ubi Rota dec. 159. & plures alie. Debent autem præcedendo a Constitutione Urbana triginta anni esse compleri ante licent motam, aliter beneficium non præsumitur, licet unica decisset dies, aut hora. Seraph. dec. 671. Ludovif. dec. 52. & 354. Pennia. dec. 696. Rota apud Turricell. l. c. Non obstant Mant. dec. 340. ubi dicit, solemnitates extrinsecas præsumi ex lapsu decennii, quia non loquuntur in terminis alienationis bonorum Ecclesiæ, sed quando agitur principaliter ad acquirendum, juxta Fel. in *cap. sicut de sent. & re jud.* quod quidem tempus statim incipit currere. Seraph. dec. 1027. neque obstant Rota dec. 27. quæ vult, tempus currere post mortem Rectoris, quia illa se fundat in gl. in *cap. post quingentos*. 16. *quest.* 2. quæ loquitur de præscriptione.

- 2 Solemnitates in dubio, post lapsum triginta annorum præsumuntur intervenire, ubi agitur de gravi præjudicio, nam si de levi ageretur, sufficeret cursus decem annorum, & dummodo concurrat observantia, sine qua non præsumitur beneficium Apostolicum, nisi post cursum centum annorum. Marefc. lib. 1. var. *ref.* cap. 13. dummodo non confit de titulo iurisdictionis. Clarin. *controver. for. cap.* 8. n. 55. Cravena *conf.* 184. (Lim. post Constitutionem Urbani VIII. ut dictum mox supra) nisi contrarium probetur. Tranchedin. *consul.* 21. num. 13. Riccius in *prax. par.* 3. ref. 561. *Fatin. dec.* 430. Clarin. *cap.* 39. & dummodo de titulo, cui adhaeret solemnitas, confit. licet ex observantia contractus cum cursu triginta annorum. gl. in *cap. pervenit*. ubi imol. de *empt. & vend.* Clarin. l. c. Anchar. *conf.* 136. Put. dec. 365. Seraph. dec. 792. *Fatin. dec.* 694. Gratian. *disf. for. cap.* 150. Guaz. de *De-*

nef. par. 12. cap. 2. num. 129. Matiscot. l. c. Turricell. l. c. Quo tamen casu obvietantia debet esse clara, ne concurrant duæ præsumptiones; five beneficium Apostolicum fuerit enunciatum, five reservatum in contractu, tamen semper valet regula, quod cum observantia contractus, & cursu 30. annorum, illud præsumitur, five addit, qui se opponat, five non, five Pontifex habuerit scientiam alienationis, five non, nisi ageretur de illius præjudicio. Riccius in *prax. ref.* 32. & DD. supra cit. five ex facie instrumenti de beneficio Apostolico appareat, five non. Lim. si jus restitit præsumptioni, & prohibet præscriptionem etiam 30. annorum, licet fuerit capta. Procedit autem conclusio etiam post Extravag. Pauli II. contra Fachin. lib. 10. *controver. Jur. cap.* 67. & lib. 13. cap. 44. Lim. præterea, si veretur in alienatione rerum, in quibus non tantum jus restitit, sed etiam prohibet præscriptionem; ut in secundo Decimarum, Matiscot. & Turricell. l. c.

Solemnitates etiam extrinsecæ cursu decem annorum præsumuntur intervenire, præsertim si addit decretum Judicis, ut tenent communiter, quamvis sine decreto Judicis multi requirant triginta annos. Cytac. *controver.* 111. Conciol. *alleg.* 67. n. 4. Anticel. *controver.* 134. num. 89. & *controver.* 145. num. 37. Rota apud Ludovif. dec. 354. ubi Beltram. num. 18.

Solemnitates in alienatione bonorum Ecclesiæ præsumuntur observare, quamvis non addit scientia, & patientia Papæ, ut voluit Fel. in *cap. sicut de sent. & re jud.* & secuta fuit Rota; quia scientia Papæ, & patientia requiritur duntaxat in præsumptione decem annorum, non vero triginta annorum. Seraph. dec. 792. Imo etiam in spatio minoris requirit scientiam, & patientiam Papæ, tenent Rota coram Blancheto apud Turricell. l. c. cap. 14. dummodo titulus productus non sit vitiosus, & inefficacis. Seraph. dec. 671. Metlin. dec. 887. num. 27. & Duran. dec. 205. nam producens titulum vitiosum præsumitur meliorem non habuisse, nisi talis titulus ad alium effectum fuisset productus; nam productio tunc ad unum finem non tollit præsumptionem alterius tituli melioris, allegari ad alium finem. Rota dec. 191. apud Turricell. l. c. Lim. post Constitutionem Urbani VIII. post quam non præsumitur amplius beneficium Apostolicum non obstante quocumque tempore, nisi fuerit centum annorum. Rota apud Turricell. l. c. in coram Bich. dec. 336.

Solemnitates in alienatione bonorum Ecclesiæ non sunt necessariæ, cum bona sunt alienari solita. Rota dec. 360. Cui. de Grass. dec. 4. de *reb. Eccles. non alien.* Mohed. de *locat. dec.* 8. Seraph. dec. 1490. Metlin. dec. 756. tam quoad illas, quæ requirebantur de jure communi, quam in extrav. *ambrosiae*. Rota dec. 382. & 155. apud Turricell. de *reb. Eccles. non alien. cap.* 15. quia consuetudo alienandi converteritur in naturam, & non dicitur amplius alienatio, ex quo semel exivit de mensa, sed potius executio antiquæ alienationis; cum enim res semel fuit alienata cum debitis solemnitatibus, videtur actum, ut de cetero possit alienari. Cui. de Grass. dec. 3. n. 13. & dec. 4. n. 18. de *reb. Eccles. non alien.* Lim. quoad causas, quæ semper requiruntur in alienatione bonorum Ecclesiæ. Metlin. d. dec. 887. n. 26. & 756. Lim. 2. quando solutum fuit alteratum. Rota dec. 241. & 261. apud Turricell. l. c. Duran. dec. 250. quia tunc inducitur nova, & diversa concessio, quæ novam requirit solemnitatem. Rota dec. 180. apud Turricell. Metlin. dec. 764. & apud Seraph. dec. 1490. Lim. 3. si res alienari solita nunc de novo fuit incorporata. Metlin. dec. 746. Cresc. dec. 1. de *reb. Eccles. non alien.* dicitur autem incorporata, si Prælatus cum tenuit per annum, & fructus percepit, vel fuit descripta in libro mensæ, aut hoc fuit declaratum per Prælatum. Solutum vero non probatur, nisi per duas locationes minus solemnes cum cursu quadraginta annorum, vel per unam solemnem. Rota dec. 160. & 241. apud Turricell. l. c. Seraph. dec. 1999. Lim. 4. si Ecclesiæ fuit enormiter læsa. Lim. 5. si alienatio fit in consanguineos, quia licet sit solita alienari, requiruntur solemnitates.

Solemnitates statutarie non requiruntur in causa dotis, donatione per nuptiales facta propter privilegium dotis. Vide *Dot.* Neque in contract. noviti. Vide *Novitii*.

Solemnitates in unione Beneficiorum non præsumuntur.

ut, nisi probentur. Oldrad. *conf.* 261. Verall' *dec.* 350. Conc. Ttid. *sess.* 7. *cap.* 6. Ciarlin. *controv. for. cap.* 213.

- 8 Solemnitates, quæ requiruntur in contractu, requiruntur etiam in ejus ratificatione. Sperell. *dec.* 155.
9 Solemnitates a stylo inductæ subrogantur in locum solemnitarum juris communis. Bich. *dec.* 477. num. 8. quia solemnitates juris communis possunt a consuetudine tolli, & abrogari, sicut etiam statutarie. Efcobat *de ratiocin.* *cap.* 16. num. 23. Gratian. *disc. for. cap.* 375. num. 21. Bich. *dec.* 477. num. 8. 9. & 10. Post *de subbas. in pte.* 9. num. 4. & *in pte.* 24. num. 36.

- 10 Solemnitates a statuto præscriptis maxime pro forma non possunt a contrahentibus renuntiari, aliter renuntiatio non valet, licet sit jurata. Sued. *conf.* 361. præscriptum, si ordinentur ad bonum publicum. Castr. *conf.* 302. Sperell. *dec.* 47. Gratian. *disc. for. cap.* 735. Bursat. *conf.* 359. maxime, si renuntians non fuit certioratus, & præscriptum in mulieribus. Pontanica *de pæst. nuptial. claus.* 5. gl. 8. Bofcolis apud Alkograd. *jun. controv.* 96. art. 12.

- 11 Solemnitates in impositione census factæ ab Ecclesia sunt adhibendæ, quia census est species alienationis. Cenc. *de censib. quest.* 88. *sub.* num. 15. *vers.* *propt. etiam census.* apud Bich. *dec.* 502. num. 4. & post etac. Cenerii. Rota *dec.* 27. num. 2. & 28. nu. 1. & 36. num. 1. & non sufficit causa sine solemnitate, nec solemnitas sine causa. *cap. sine except.* 12. *quest.* Atb. *in cap. na. nuper.* num. 8. *de his, quæ sunt a prel.* Dec. *conf.* 142. num. 4. Seraph. *dec.* 1490. nu. 1. Rota *in Cracoviensi Decimorum.* 21. *Atti.* 1642. §. *ex defectu coram Curia.* apud Bich. l. c. nu. 5. Quod ampliatur, licet census imponeretur pro utilitate Ecclesiæ.

- 12 Solemnitates non sunt necessarie, ubi Principis intervenient auctoritas. L. 2. ubi D.D. *C. quando deor. opus non est.* L. 1. *C. si in conf. judic.* L. 3. *C. de prer. Decor. lib.* 10. Cæc. Mancen. *dec.* 64. num. 7. Boltram. ad Ludovif. *dec.* 260. num. 20. ubi aliter Rote decisiones. Bich. *dec.* 223. num. 13. neque fuit necessitate in obligatione minoris favore mulieris, quia tunc privilegia conaassantur. §. *sed & hoc præsent.* *aut.* *de fideiuss.* Episcop. Lambet. *de contrat.* *in fin.* num. 124. Rota *dec.* 557. & 558. *par. 1. divers.* & in consensu prævalet causa mulieris, quæ pecunias dotales dedit minori, & alias efc. in danno. Rota *dec.* 19. num. 2. impressa apud Cenc. *de censib.* Bich. *dec.* 229. num. 4. & 5.

- 13 Solemnitates statuti non requiruntur in contractu celebrato inter mulieres super re dotali aequaliter privilegatas, & æqualiter he habentes ad damnum, & lucrum. Bich. *dec.* 249. num. 26. Rota *dec.* 557. num. 1. & *dec.* 558. num. 1. *par. 1. divers.* Adden. ad Bursat. *dec.* 480. num. 25. & 26. neque in obligatione minoris ex causa dotis, quæ est necessaria. Amat. *dec.* March. 34. num. 11. 14. & 15. Rota *dec.* 12. n. 10. apud Pir. *dec.* 83. num. 6. penes Martinum Andream. & *dec.* 511. num. 2. *par. 2. recent.* & in *Romana Censis.* 13. Jun. 1646. §. *testitur. vers.* *ideoque coram Peuting.* Bich. *dec.* 588. num. 17.

SOLITUM.

Praxis Soliti.

- 1 Solutum non inducitur ex unico actu, sed ex duobus, vel tribus. Ciarlin. *controv. for. cap.* 44. num. 6. Bald. *in l. 3. C. de Episcop. aud.* ubi Salyc. quando exequitur ab usura, *vide Consecratio.* Excludit suspicionem fraudis & usuræ. Cravena *conf.* 145. Ciarlin. *controv. for. cap.* 40. num. 58. Hinc.
2 Solutum non dicitur secretari, qui si mel committit usufructum, sed est necesse, ut his, vel ter illam commiserit. Malcard. *de prob. conclus.* 445. Bertazol. *claus.* 21. gl. 12. Mant. *de tacit. par. 1. lib. 8. tit. 24. Catac. de locat. par. 3. quest.* 9. & *par. 5. de usur. quest.* 3. Ciarlin. l. c. num. 55. citans Farin. *quest.* 162.
3 Solita locati, quæ dicantur, vide Roram apud Merlin. *dec.* 118. & Bich. *dec.* 483. num. 23. etiam ad inducendum solitum requiritur, quod locationes fuerint sortite effectum. Præpos. *in cap. 1. a. num.* 23. qui studium dare possit. Rota *dec.* 186. num. 42. *par. 5. recent.* & Bich. *dec.* 405. num. 13.
4 Solutum Ecclesiæ accendi debet, cui inservit Capel.

latus in taxatione salarii, non aliarum Ecclesiarum. Bich. *dec.* 86. num. 17. Rota *dec.* 414. num. 9. *par. 1. recent.*

SOLICITATIO.

Praxis Solicitationis.

Solicitans in confessione mulieres ad turpia, est sub spectus de hæresi, & ut puniatur, crediit mulieri dicens, se fuisse solicitatam, & qua pena puniatur, vide Riccium in *praxi panarum.* *ref.* 323. quantivofollicitaverit pro mediis, & tertiam personam. Riccius in *praxi Bullæ Clem. VIII. contra sollicitantes.* *ref.* 65. quia per alium faciens, per seipsum fecisse videtur, & mandantes eadem pena puniuntur cum mandatario. Clarus in *5. fin. quest.* 36. neque refert, quod in premissis non fiat extensio, quia id procedit, ubi non est eadem ratio, quamvis multi propterea velint contrarium. Contra sollicitantes vero pueros non inlicita Bulla, quia extensio tunc non potest fieri. Riccius. l. c. *ref.* 66. sicut neque contra mulierem, quæ sollicitat Confessarium. Idem *ref.* 67. sufficit autem ad hunc effectum mulierem semel tantum fuisse filiam spirituales sollicitantis. Riccius loc. cit. *ref.* 69. Dicitur autem sollicitare ad turpia, qui nititur persuasionibus. Idem. *ref.* 70. neque requiritur fuisse datam absolutionem, sed sufficit sollicitasse occasione confessionis, aut illius preteritum. Diana *par. 4. trac. 5. ref.* 4. Baid. *de pot. Episcop. alleg.* 40. Antonell. *de regim. Eccles.* lib. 6. *cap.* 6. Ejusmodi tamen non sunt denunciandi, si fuit emendatus per confessionem, sicut nec heretici emendati. Diana *par. 1. trac. 4. ref.* 26. Contrarium tamen tenet Bonac. *de denuntiationis oblig.* *dis.* 6. p. 2. Ex unius femine etiam gravis denuntiatio non est in cæceteris detrahendus. Diana *par. 2. vel. 1. trac.* 4. *ref.* 28. fecit, si dæ, vel plures denuntiant. Diana *par. 4. trac. 5. ref.* 44. ubi alii. Porro de tali crimine est quis denunciandus, licet non fuerit de illi diffamatus. Sanctæcl. *de hæresi.* *cap.* 44. Rol. *conf.* 8. lib. 3. quia talis aliquo modo jam diffamatus dicitur, cum sit infamis apud sollicitantem cum periculo publicis, & sic verticantur verba Bullæ: *quomodolibet sollicitantes*, quamvis sollicitatio fuerit facta per schedam datam mulieri in confessionali. Diana *par. 4. trac. 5. ref.* 1. neque obstat parvas inactæ. Idem. *ref.* 5.

Solicitans mulierem extra confessionale, & confessionem, licet occasione habeat in confessione, est denunciandus. Peregrin. *de pæst. minior.* to. 2. *conf.* 4. sed contrarium tenet Souff. & dubitat Diana l. c. *ref.* 7. nisi paulo post confessionem illius preteritum sollicitasset. Diana l. c. *ref.* 52.

Solicitans feminam preteritu confessionis, quamvis careat jurisdictione, & approbatione, est denunciandus in terminis Constitutionis Gregorii XV. Diana l. c. *ref.* 8. quia habet jurisdictionem saltem ad venialia; imo licet ambo simulcent confessionem. Idem de sollicitante ad lenocinium. Item si ludat penitentem a pulchritudine. Diana l. c. *ref.* 18. quamvis statim penitent, aut sit emendatus, aut speretur correctio. Item sic accedentem ad confessionem ante illam sollicitat. Diana l. c. *ref.* 39. Item si concubinat in confessione de Zelotypia arguit. Item dans penitentiam feminæ ut nuda a se verberetur non obstante parvitate matris, Item si sollicitet puerum ob rationis identitatem. Lim. si confessus sollicitus ad copulam osculo fuit contentus. Idem *ref.* 13. Lim præterea in aliis Sacramentis, quam penitentia. Item si ad domum penitentis preteritu confessionis invitatus ibi sollicitat. Idem. *ref.* 37.

Solicitans est denunciandus, si hoc fecit a fide dignis. Navar. *conf.* 3. *de hæresi.* Genen. *in prax.* *cap.* 2. Navarra. *de rejus. lib.* 2. *cap.* 4. Item si fecit a levibus personis. Diana *par. 4. trac. 5. ref.* 28. Item si fecit sub sigillo fecerit naturalis etiam curato, quod non obligat contra bonum publicum ut dictum fuit in *praxi sigilli.* Diana *par. 9. trac. 8. ref.* 46.

Solicitans penitentem stantem, vel sedentem ante confessionalem, licet ipse fideat in confessionali, non est denunciandus secundum aliquos, quos sequitur Diana *par. 4. trac. 5. ref.* 38. contra alios.

Soll.

- 6 Sollicitans propter metum non excusatur a penis contra sollicitantes extraordinariis, sed ab ordinariis tantum. Diana par. 10. trac. 14. ref. 40. & probatur ex cap. sacris. de iis, que metu, quia metus non aufert, sed tantum minuit culpam. vide Merus.
- 7 Sollicitatio non probatur per testimonium duarum fornicarum. Sanctarellus. de heresi. cap. 44. & alii apud Dianam. par. 1. trac. 4. ref. 82. & quot requirantur, relinquuntur arbitrio Iudicis. Bonac. de oblig. denunciati. disp. 6. p. 3. Potest probari plene per testes singulares, ut per plures feminas fornicum affirmantes, se fuisse sollicitas, quia alias hoc crimen teneretur impunitum. ita Mascard. de prob. conclus. 463. Fatim. de testib. quest. 59. Bonac. l. c.
- 8 Sollicitans in confessione mulierem ad turpia incurrit suspensionem ab exercitio Ordinum, privatur Beneficio, & dignitatibus, ac officiis quibuscunque, & redditur inhabilis ad illa; si ex regularis privati voce activa, & passiva. Alias penas, vide apud Antonell. de reg. Eccles. lib. 6. cap. 6.
- 9 Sollicita tenetur sub mortali denunciare Confessarium sollicitantem, ut patet ex Constitutione Gregor. XV. Sanctarell. de heresi. quest. 48. Diana par. 4. trac. 5. ref. 3. Lim. si ex denuntiatione timeret sibi grave damnum. Diana. l. c. ref. 19. sed confessarium, quod non obstante tali timore teneatur denunciare, defendit Bonac. in trac. var. disp. 6. licet confenserit sollicitationi, quia adhuc tenetur denunciare. Diana l. c. ref. 31.

S O L U T I O.

Praxis solutionis.

§. I.

Quid sit solutio, & qui solvere teneantur, & quibus.

- 1 Solutio est idonea, & sufficiens debiti prestatio, tempore, & loco convenientibus legitime facta. Solvere regulariter tenentur omnes debitores, quia iustitia vult unicuique reddi suum. Nisi illis competat privilegium competentie, uti ne conveniantur ultra, quam facere possunt, sed quatenus facultates patiuntur relictis alimentis. L. inter. 19. ff. de re jud. l. in condemnatione. 173. ff. de R. J. §. item de donat. Infit. de alt.
- 2 Competit autem hoc privilegium pluribus. Primo parentibus, liberis, & fratribus. L. sunt, qui. 16. & L. cum ex causa. 30. ff. de re jud. l. quia. 16. l. etiam. 18. ff. sol. matrim. De Fratribus probatur ex L. verum. 63. ff. pro socio. L. Patronus. 17. ff. de re jud. quia ob maximam sanguinis conjunctionem alimenta sibi invicem debent, & non tantum liberi parentibus, & de contra, sed etiam fratres fratribus. L. qui solum. 4. ff. ubi pupillus. L. tutor. 23. §. ult. ff. de administrat. Tutor. Et in parentibus accedit etiam ratio reverentie a filiis debite, cui repugnat redigi parentes ad extremam paupertatem, vel carcerem, & ad hunc effectum parentum nomine veniunt omnes ascendentes in infinitum. L. 4. §. parentem. ff. de in jus vocan. L. c. §. generaliter. ff. de legat. prefat. Scilicet nomine veniunt omnes descendentes. L. sed si hoc. 10. §. liberos. 9. ff. de in jus vocan.
- 3 Secundo competit hoc privilegium sociis ob imaginem fraternitatis, quam preseferunt, quia sicut fratres in communione bonorum sunt, & ideo confortes dicuntur, ita & socii confortes dicuntur, & quidem quod competit sociis omnium bonorum. DD. apud Gonzal. lib. 3. tit. 23. in cap. Odoardus. de solut. n. 10.
- 4 Tercio competit marito, qui in restitutione dotis tantum condemnatur in id, quod facere potest. L. Patronus. 17. l. non tantum. 20. cum seq. ff. de re jud. l. maritum. 12. ff. sol. matrim. quod privilegium competit etiam socio utriusque conjugis, & quidem patri uxoris competit hoc privilegium indistincte contra Generum, si dote promissa conveniantur constante matrimonio ob manentem adhuc affinitatis, & reverentie rationem. L. ex diverso. 17. sol. matrim. non vero, si solum matrimonio conveniantur, quia tunc non militat affinitatis ratio, & affectionis. Imo nec constante matrimonio hoc privilegium aperiunt, sed ex causa iusta, ut si casu sortuito post promissam dote non sui factus non solvendo, secus si sciens se non esse solvendo.

Regnelli Bibliotheca, Tom. IV.

generum decepti, vel illi sui infidus suadendo filius, ut ab eo divertat, quia tunc facere non succurrunt. L. penult. ff. de iure dot. Barb. in L. maritum. 12. n. 67. ff. sol. matrim. Gonzal. l. c. n. 11.

Quarto competit Patrono, & Patronæ, ac eorum libris, & parentibus, si conveniantur a liberis, & hoc ob inextinguibile libertatis beneficium. L. Patronus. 17. l. inter. 19. l. & exheredatum. 49. ff. de re jud. l. exceptiones. 7. ff. de except. L. maritus. 54. ff. sol. matrim. & DD. apud Gonzal. l. c. n. 12.

Quinto competit Donatori contra donatarium, ne ex sua liberalitate inopis omnino reddatur. L. inter. 19. §. 1. L. cum ex causa. 30. & L. exheredatum. 49. ff. de re jud. l. qui ex donatione 12. l. qui id, quod 35. §. ult. ff. de donat. L. maritus. 54. ff. sol. matrim. L. penult. ff. de novat. L. divus. 28. ff. de R. J. ubi Petrus, & Jacob. Gothofred. Barb. in d. L. maritum. 12. n. 100. Giurba det. 5. Salgad. in labyrinth. par. 1. cap. 24. n. 108. Jol. de Rotes. de donat. cap. 20. n. 1. Gutierrez. de juram. par. 3. cap. 15. sub n. 19. & Gonzal. l. c. n. 12. qui id probat etiam ex L. si extraneus. 33. ff. de iure dot. vide, si potest etiam Oles de cessione jur. tit. 5. quest. 12.

Sexto competit illis, qui ob inopiam commiseratione digni sunt, uti emancipatus, exheredatus, aut qui paterna hereditate abstinuit, aut ex minima parte heredes fuit, nisi talis persona conveniretur ex delicto, aut ex dolo, quia tunc privilegio frui non potest. L. 4. §. quum. ff. quod cum eo. Gonzal. l. c. n. 13. ubi alii casus.

Septimo competit illis, qui bonis cessunt, si post cessionem conveniantur a prioribus Creditoribus. L. 4. & 6. ff. de cess. bon. l. item. 17. ff. de recept. §. ult. Infit. de alt. Et ille, cujus omnia bona a Creditoribus sine dolo malo ipsius vendita sunt. L. ult. C. de revocan. his, que in fraud. L. ult. §. ult. ff. que in fraud. credit. L. si quis. 51. ff. de re jud. & Cujacius, & Obsvado. apud Gonzal. l. c. n. 13. in fin.

Octavo competit hoc privilegium illis, qui sunt bonemeriti de Republica, uti sunt milites armate militie. L. miles. 6. l. item miles. 18. ff. de re jud. l. si cystem. se. 7. ff. de castren. pecul. & quavis Duarenus. in d. L. miles. 6. & Donell. lib. 27. comment. cap. 9. apud Gonzal. l. c. n. 14. negent hoc privilegium militibus togate militie, quales sunt Advocati, & bonatum artium professores, tamen Gonzalez sentit esse probabilium, quod illis competit juxta L. Advocati. 14. C. de Advocat. divers. Jud. L. medico. 6. C. de professor. lib. 10. tit. 31. partit. 2. & idem tenet Covar. lib. 2. var. ref. cap. 1. num. 4. Gutierrez. de juram. par. 1. cap. 16. & alii apud Gonzal. l. c.

Tandem hoc privilegium competit militibus caelestis militie, quales sunt Clerici. cap. dilecto. cap. cum seculundum. de prob. cap. 1. de Clericis agrotante. cap. Salvator. circa medium. 1. quest. 3. cap. militari. 23. quest. 1. ne teneantur mendicare in opprobrium flatus Clericalis. cap. Diaconi. 93. diff. Conc. Trid. sess. 23. cap. 2. de reform. Covar. lib. 1. var. ref. cap. 4. num. 4. de quibus plura videri possunt in verb. Debitor. quavis plures sint casus, in quibus Clericis non competit hoc privilegium. Primo, si tempore contractus negantur, se esse Clericos, ut alios aliterent ad contrahendum. Gutierrez. de juram. par. 1. cap. 17. num. 20. Gonzalez. l. c. n. 16. Secundo, si bona propria occultant, ut ex illis non possit satisfieri Creditoribus; quia tunc possunt excommunicari, & in carceribus detineri, donec solvant. L. verum. 63. §. & hoc quoque. 7. L. 68. §. 1. ff. pro socio. L. etiam. 18. §. 1. ff. sol. matrim. Gutierrez. l. c. par. 1. cap. 16. n. 14. Tercio, si debitum provenit ex maleficio, vel quasi. cap. 1. de deposito. L. qui cum se. 10. L. sed hoc. 22. §. ult. L. si rerum. 52. ff. de re jud. quia ex delicto redditur quis indignus privilegio, seu Beneficio. cap. cum qui. 18. de preben. in 6. & an possint renuntiare Clerici huic privilegio, dictum fuit in verb. Debitor. Pithing. lib. 3. tit. 23. §. 4. Fagnan. in cap. Odoardus. de solut. n. 55. Barb. in cap. 3. de solut. n. 11. Bellet. de Cleric. debitor. §. 2. n. 1. Put. dec. 321. lib. 2. Fatim. de carcer. & carcer. to. 1. par. 1. quest. 27. n. 72. Abb. in cap. veniens. 8. n. 4. de transact. P. Reiffenstuel. lib. 3. tit. 23. n. 8. §. 9. & 10. Quarto, si Creditor magis egeat, quam ipse Clericus. Gonzal. l. c. Bellet. l. c. n. 11. Barb. ut supra n. 7. quia in pari causa illi magis est consulendum, qui agit de dampno vitando. L. fin. §. si auctem. C. de iure delictor.

F

Præte.

- 11 Præterea solvere non teneantur, qui rerum suarum non habent administrationem; puta pupilli, aut Minores habentes Tutorem, auctores, prodigi habentes Curatorem sine auctoritate Curatorum. §. quod si. 14. §. fin. ff. de solut.

§. II.

An successor in Episcopatu teneatur solvere debita Antecessoris? Idem de successore in Beneficio.

- 12 Dicendum, quod teneantur solvere duntaxat illa debita, quæ ex causa mutui, vel contractus pro necessitate Ecclesiæ, aut utilitate Ecclesiæ. Item propter necessitatem viæ sustentationum, aut ob infirmitatem Antecessoris fuerunt contracti, secus si alio titulo fuerunt facta. cap. 1. de solut. ubi Abb. n. 2. Barb. n. 3. Paris. de regim. lib. 1. quest. 16. n. 6. & num. 15. Fagnan. l. d. cap. 1. n. 10. nam licet successor teneatur ad solutionem artis alieni contracti ob necessitatem Ecclesiæ. cap. 1. de solut. sic etiam pro necessitate Prælati, aut Beneficii, quia Prælati & Ecclesiæ in Prælatu unus alteri equipollent. cap. siue 7. quest. 1. & quia teneatur Ecclesiæ Clericum alimentare, aut Prælatum, quoniam habeat bona patrimonialia; si tamen Ecclesiæ erat potens ad alimentandum. Etiam pro salariis præstitis, pro servitiis, & opera præstata Prælati, item debita contracta pro repautione Ecclesiæ, item expensas funerarias, in ut, si de facto hæres illas fecissent, haberent conditionem indubii, si protestati fuerint, se facere illis animo repetendi, quæ tamen procedunt in expensis coherentibus solutium animæ defuncti non vero, quæ continentur pompam vivorum. Item, si Episcopus elegit sibi sepulchrum extra Ecclesiam suæ Diocesis. cap. 1. de sepult. Item, in locis, in quibus Camera Apostolica spoliat, quia tunc illa teneatur solvere debita Antecessoris, quia tamen etiam casu successore teneantur solvere pensiones ab Antecessore non solutas, ob actionem realem, quam habet pensionarius, quoniam ipse successor habeat regressum contra Antecessorem, & ejus hæredes. ita Barb. de pot. Episc. alleg. 120. Prædicta probantur etiam ex cap. quia Joannes. 12. quest. 5. cap. conventor. 23. quest. 8. cap. significante. 34. & cap. significavit. 36. de rescript. cap. causam. 9. de Jud. Barb. in cap. 1. de solut. Matheol. lib. 1. var. ref. cap. 18. Irasol. de regim. Reip. Christiana. par. 1. lib. 1. disp. 2. §. 1. Crotius de Jure belli. lib. 2. cap. 14. num. 11. Fermosini in cap. quia vers. de iudiciis. quest. 12. 16. & 18. Maria de Jurisdict. par. 4. cap. 52. & alii plures apud Gonzal. lib. 3. tit. 23. incip. ad hoc. 1. de solut. Puthing. lib. 3. tit. 23. §. 3. n. 17. Reiffenstuel. lib. 3. tit. 23. §. 1. n. 16. Gie. de pens. quest. 39. 40. & 41. Gasz. de expen. cap. 11. n. 54. Maurus. de solut. cap. 81. Nogueroll. alleg. 2. n. 113. Noal. cit. infra.

- 13 Ita successor in feudo, & majoratu teneatur solvere debita realia ab Antecessore contracta. Noal. de transmiss. cap. 28. Item debita contracta pro nutritivis servitiis, aut pro licet in defensione Ecclesiæ, item in Decimis, & aliis oneribus realibus. Capon. disp. for. 109. & Bellet. disp. Clerical. par. 1. §. 3. de Clerico debitor.
- 14 Præterea teneatur solvere pensiones decursas tempore Antecessoris, si tamen pensionarius fecit debitas diligentias contra Antecessorem, & non aliter. DD. apud Gie. de Benef. par. 1. cap. 5. §. 1. a. n. 191. sufficit etiam facere diligentiam contra hæredes Antecessoris. Conciol. de herede. art. 1. n. 53. Rota apud Merlin. dec. 580. nisi successore etiam non factis a pensionario diligentibus solvisset; nam tunc non possit amplius repetere. Riccius in praxi par. 1. ref. 383. & par. 2. ref. 117. Matheol. lib. 2. var. ref. cap. 18. n. 54. Barb. de Jure Ecclesiæ. lib. 3. cap. 11. n. 73. Gie. de pens. quest. 42. Capon. disp. for.
- 15 Ita successor in principatu teneatur solvere debita facta ab Antecessore ex causa concernente utilitatem, vel necessitatem Principatus. L. Civitas. ff. si cert. per. dummodo Creditores, tam in hoc casu, quam in casu debitorum contractorum a Beneficiario Antecessore probent, pecuniam fuisse versam in utilitatem Principatus, & respective Ecclesiæ, nisi aliunde id constet; si vero fuerint facta in causam propriam debitoris, non teneatur successore illa solvere, nisi in futurum illius hæres, quam

vis succederet jure sanguinis. L. 3. ff. de interd. & teneatur etiam stare pactis, & contractibus Antecessoris concernentibus utilitatem publicam status. Noal. de transmiss. cap. 28.

Bene verum est, quod Fagnan. in cap. 1. de solut. 16. n. 7. Bellet. l. c. §. 3. n. 42. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 17. n. 3. & alii defendant, sufficere, quod Creditor probet tempore contracti mutui, v. g. sufficere, quod adfuerit utilitas, aut necessitas, etsi non prebet, pecunias fuisse versas in utilitatem Ecclesiæ; quia hoc foret nimis difficile Creditoribus, si deberent mittere testes, aut aliter se certificare de in rem verso, videri potest etiam P. Anacleus Reiffenstuel. l. c. n. 19.

Solutio debet fieri illi Creditori, quoniam esset invictus, qui habet administrationem rerum suarum, si sit debito loco, & tempore, & si non habet administrationem, debet fieri, aut ejus Tuori, vel Curatori, & si habens administrationem, aut Curator nolit solutionem recipere, poterit, & debet fieri depositum, ut debitor se liberet ab intercuris. Sylvius. in verb. Solutio. quest. 4. ut dictum fuit in praxi Depositi. Potest etiam fieri Procuratori Creditoris, dummodo speciale ad id, vel generale mandatum habeat. L. vero. 12. ff. de solut.

§. III.

Quid solvendum, aut aliud pro alio solvi posse.

Unum pro alio invito Creditori solvi non potest. L. 2. ff. si cert. pot. Covar. de veter. numism. collat. cap. 3. & 69. Et ideo, quando debitor fuit contractum in pecunia, non potest fieri solutio fundi traditione invito Creditori. L. 2. ff. de constit. pecun. Tulse. liti. S. conclus. 354. Murus. de solut. cap. 7. Multin. dec. 704. n. 7. Bich. dec. 484. Tranchesi. consult. 20. quia emere novo cogitur. L. emere. C. de jure deliberandi. Quoniam contrarium teneantur Theol. dec. 153. & Mangil. de solut. cap. 59. quos sequitur Ecclesiæ. obs. 144. Item, si debitor nec in pecunia, nec in mobiliis est solvendo, quia tunc Creditor teneatur acceptare stabili in solutum: ad estimationem. Theol. l. c. juxta auct. hoc risi. C. de solut. Capon. disp. for. 332. non obstante renuntiatione etiam jurata. Cenc. de consil. par. 3. cap. 1. quest. 3. art. 6.

Præterea debitor quæst. 3. debitor totum, & simul solvi, nec teneatur Creditor solutiones per partes accipere. L. Tutor. et. §. 1. ff. de solut. L. 9. C. de solut. L. plane. 3. ff. famul. heredienda. propter incommoda, quæ similes partiales solutiones secum afferre solent; nisi aliter convenum fuisse inter Creditorem & debitorem. juxta L. arbitraria. 2. §. 4. ff. de eo, quod certo loco. Vel nisi debitor tantum per partes fuisse contractum, quia obligatio, eo modo tolli potest, quo contracta est. L. nihil. 35. ff. de R. J. Cabill. de usur. lib. 1. cap. 3. art. 4. num. 2. vel si diversa debita ex diversis causis fuerint contracta: ut ex mutuo, ex vendito, ex commodato &c. Quoniam tamen casu debitor tempore solutionis potest declarare, in quam causam solvat. Rota apud Ludovic. dec. 366. & ibi Extram. num. 8. & coram Caval. dec. 520. par. 3. num. 5. recent. Menoch. conf. 121. num. 43. Bich. dec. 306. n. 32. Et debitor, si non declaravit, solutio cedit in causam antiquiorum. L. in his. & L. cum ex pluribus. ff. de solut. Menoch. de pref. lib. 3. pref. 136. n. 10. Suid. dec. 186. num. 5. Bich. l. c. num. 30. Et in quam causam cedat, debet attentius considerari partium, cum pro majori parte probatur veta, præsumitur vera in reliquis.

Et tunc solutio præsumitur facta potius pro debito maturato, quam maturando. Menoch. l. c. Gratian. disp. for. cap. 224. n. 26. Sursum. dec. 186. n. 7. Bich. dec. 262. n. 18. Et in dubio cedit in causam graviores, & causa repugnat gravior, quæ parit resolutionem contractus. Barr. in L. 1. ff. de solut. n. 3. Dec. in L. si in thobus. 105. ff. de R. J. Gratian. l. c. a. n. 2. & Bich. ut supra.

Præterea solutio debet fieri tempore convento, licet 21 Creditor non teneatur acceptare. L. solummodo 85. ff. de solut. quia pacta jura servanda. L. penult. C. de pact. & quando tempus fuit conventum, non est necessaria Creditoris interpellatio, quia dies interpellat pro homine. cap. fin. de locat. & condit. Item, si tempus fuit determinatum in gratiam debitoris, uti committitur fit. L. cum tempus. 17. ff. de R. J. quia tunc debitor potest ante lapsum

Ipsam temporis conventi solvere, & creditor tenetur solum accipere. *L. quod certa. 70. & L. qui ref. 98. §. 4. ff. de solut.* quia quilibet potest favori pro se introducto renunciare. *L. penult. C. de pact.* si vero tempus fuit determinatum in favorem creditoris, uti fit in mutuo, in quo fuit pacta usura, non tenetur creditor solvendi ante tempus factam acceptare, ut dictum supra, si vero nullum tempus fuit conventum, debitor non tenetur, solvere ante interpellationem. Abb. in cap. licet Heri. de sol. n. 13. Molina de just. disp. 346. n. 7. Capzov. par. 2. confit. 28. defn. 19. ex *L. debitorum presentes. 10. C. de pignor.* nisi debitum descenderet ex furto, aut delicto, quia tunc solutio etiam ante interpellationem fieri debet.

- 12 Ita solutio debet etiam fieri in loco convento. *L. 1. & L. is. qui. ff. de eo, quod certo loco.* Nisi Creditor data opera, vel debitor ad locum conventum non veniret, aut venire non posset. *L. 1. ff. eod. si vero locus faciendæ solutionis non fuit determinatus, & debitum oritur ex contractu in gratiam solius debitoris celebrato, ut qui debitor tenetur idem numero restituere, ex iis commodato, tenetur debitor rem restituere in loco, in quo illam accepit etiam suis expensis. Gibal. de usur. lib. 1. cap. 3. art. 4. n. 7. qui sentit commodum, & onus tenetur debet, si vero contractus fuit celebratus in gratiam solius creditoris uti in deposito facto in gratiam solius creditoris, solutio fieri debet in loco depositi, si vero contractus fuit gratuitus, uti donariis, aut legali, res donata debet solvi in loco, ubi tempore donationis res erat; si vero contractus sit talis, vi cuius aliquid datur, aliud accipitur, uti in venditione, aut locatione solutio fieri debet in loco, ubi res vendita fuit accepta, nisi aliter inter contrahentes fuerit conventum.*

Quo ordine solutio fit facienda, cum plures sunt creditores, vide quæ dicta fuerunt in verb. *Debitor.*

§. IV.

De solutione indebiti.

- 3 Qui conqueritur, quid indebitum solverit, id probare tenetur, nisi, qui accepit, neget, & accepisse, quia tunc illi incumbit onus probandi. *L. cum de indebitis. 25. C. de probat.* Barb. in cap. is, qui conqueritur ult. de solut. & alii apud Gonzal. in d. cap. is, qui eod. lib. 3. tit. 33. Porro debitum, aut indebitum aliquid quatuor modis dici potest. Primo indebitum dici potest utroque iure civili, & naturali. gl. in *L. 1. ff. de solut.* uti solvens, quod promissum fuerit conditione, quia pendente nulla adest obligatio, nec naturalis, nec civilis, & ideo solutio repiti potest. *L. sub conditione. 16. ff. de cond. indeb.* nisi conditio omnino exiusta sit, quia tunc repiti non potest. *L. quod si. 18. ff. de condit. indeb.* Secundo potest esse indebitum naturaliter, sed civiliter debitum, ut in chirographo scripto, spe futuræ numerationis, quo casu scribens obligatur civiliter, non naturaliter. Donell. lib. 14. comment. cap. 37. Duarenus ad tit. C. de non numer. pecun. cap. 4. Acosta in *L. si ex cautione in princ. no. tab. 1.* apud Gonzal. l. c. P. Pinning lib. 3. tit. 23. §. 5. Tertio potest esse indebitum civiliter, sed debitum naturaliter, ex pacto nodo, juxta cap. 1. de pact. Quarto potest esse debitum utroque iure, sed indebitum ope exceptionis, ut in casibus Macedoniani, Velleiani, &c.
- 15 Obligatio vero civilis, & naturalis simul impediunt repetitionem, quia ita obligatus est propriissime debitor. *L. Creditores. 10. ff. de V. S. obligatio vero civilis sola non impedit repetitionem, quia taliter obligatus potest habere exceptionem, quia liberatur, & ideo perinde est, ac si non esset obligatus. *L. nihil interest. ff. de R. J. nam indebitum dicitur, quando quis est iustus exceptione perpetua. *L. qui exceptionem. 40. ff. de condit. indeb.***

- 15 Solvens indebitum, si hoc facit ex errore Juris, uti quia nescit, sibi competere Trebellanicam, aut Falcidianam, an possit repetere, controvertitur; negant Cujacius. lib. 5. obf. cap. 39. Duaren. ad tit. de condit. indeb. cap. 3. Donell. lib. 1. comment. cap. 21. Perz. ad tit. C. de condit. indeb. num. 12. Affirmant plures, quos refert, & sequitur Gonzal. l. c. n. 6. Ita etiam solvens sciens indebitum repetere non potest, Begnadiell Bibliotheca. Tom. IV.

quia donare videtur. *L. 1. ff. de condit. indeb. L. c. jus. 53. ff. de R. J.* Cum tamen solvit per errorem, quod est indebitum utroque iure, aut saltem naturali, licet debeatur civiliter, repetitio competit. *L. 1. L. 6. L. fideicommissum. 7. C. de condit. indeb.* si vero utroque jure, aut saltem naturali debetur, non datur repetitio, quia fundatur tantum in acquirenti naturali. *L. nam. hoc natura. ff. de condit. indeb.* ubi ergo nautalistatio inducit obligationem, cessat repetitio. Przterea, si debetur naturaliter, & civiliter, sed debitor est iustus exceptione, ut quia exceptio elidit actionem, vel modificat condemnationem, repetitio non datur, nisi exceptio sit perpetua. *d. L. qui exceptionem. 40. ff. eod. Larrea. dec. 85. Vital. lib. 2. var. ref. cap. 22. & 23. & plurimi apud Gonzal. l. c. num. 6.* qui id probat pluribus textibus.

Reus conventus conditione indebiti negans, & pe. 26 cumiam accepisse, si actor contrarium probat, tenetur reddere pecuniam, nisi probet, illam fuisse debitam, in penam mendacii; si vero Reus fuerit, & pecuniam accepisse, sed negat, illam fuisse indebitam, debet actor probare indebitum & per errorem solvisse; quia nullus creditur indebitum solvere, & negligenter & gerere in suarum rerum administratione. DD. apud Gonzal. l. c. num. 7. Gutierrez de iur. confirm. par. 1. cap. 1. cap. 27. n. 20. & ita Reus contra repetentem habet fundatam intentionem in presumptione Juris, & rejectio onus probandi in ipsam actorem repetentem. *L. Imperator. 77. ff. de leg. 1. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 6. n. 1. Mut. de consuet. ult. vol. lib. 1. tit. 2. n. 5. & alii apud Gonzal. l. c. P. Pinning. l. c. n. 36.*

Solvens ob merum reverentiam, vim, vel mandatum superioris, an sibi preiudicat, aut tribuat quæ possessionem exigendi, vide *Possessio.* & quoniam solvens ob metum valide solvat, potest tamen repetere ex conditione ob turpem causam. Fachin. lib. ult. controuv. Jur. cap. 16.

§. V.

Miscellanea de solutione.

Solutio facta ab uxore in dñio, videtur facta ex pecuniis mariti, licet fuerit facta presente ipso marito Gabr. de presump. consens. 15. Marcol. var. ref. lib. 2. cap. 82. nisi ultra presentiam in instrumento diceretur fieri solutionem de pecuniis Uxoris, aut hoc diceretur a marito presente, & non contradicente uxore.

Solutio pensionis facta meo censuram non constituit pensionarium in quasi possessione exigendi pensionem. Achill. de Grass. dec. 423. dummodo concurrat protestatio solventis. Rota apud Garz. de Benef. par. 1. cap. 5. §. 4. n. 452.

Solutio videtur facta cum iisdem clausulis, & reservationibus, quia solvens videtur solvere ex titulo precedenti. Clarin. controuv. for. cap. 132. num. 18. Ruin. conf. 61. n. 9. lib. 4. presumitur facta ex causa precedentis obligationis. Merlin. decis. 390. *L. quedam mulier. ff. de rei vendic. Cravetta. conf. 91. n. 9. Cephal. conf. 156. n. 14. Rota dec. 314. n. 4. par. 1. divers.*

Solutio alimentorum non est retardanda sub pretextu probandæ paupertatis, quia venire non patitur moram. Scraph. dec. 294. Ludovif. dec. 347. Surd. de alim. tit. 8. privil. 60. n. 15. Lancell. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 24. n. 2. Rota apud Bich. dec. 14. n. 14.

Solutio, quod potius fuerit facta in satisfactionem fructuum, quam fortis principalis, probatur ex solutione minutim facta pluribus vicibus, quæ bene congruit fructibus non autem forti principali, cum illam creditor minutim recipere non teneatur. Gutierrez. pract. quest. 174. num. 3. lib. 2. Roder. de an. reddit. lib. 1. quest. 18. n. 36. & 38. Rota dec. 354. n. 9. par. 5. recent. Bich. dec. 333. n. 12. item ex assertione Debitoris in instrumento transactionis, facta & solvissæ processibus decursis. Rota apud Bich. l. c. n. 14. coram Cerro.

Solutio facta sine protestatione dicitur spontanea, quavis fuerit facta iussu Judicis. Afflicti. dec. 160. n. 24. Alex. conf. 57. n. 3. Vinc. de Franch. dec. 107. num. 9. Cyriac. controuv. 540. n. 74. Bich. dec. 514. n. 10. Mencon. de arb. cas. 137. num. 18. Cancr. var. ref. lib. 2. cap. 6. n. 80. Cyriac. controuv. 94.

Solutio recte fit illi, cum quo contractus fuit ce-

- lebratus, quamvis dominium spectet ad alium. *L. fili-
us. C. de pact. Bald. in cap. in litteris. n. 7. de restitu-
tione. Sord. conf. 43. n. 2. & dec. 60. n. 7. & Bich.*
dec. 151. n. 6.
- 35 Solutio una sufficit ad acquirendam quasi possessionem
exigendi. *Bich. dec. 37. num. 1. Rip. in cap. cum
Ecclesia Sutrina. num. 53. de caus. poss. Rom. conf.*
*311. num. 7. Rota apud Bich. l. c. & acquista con-
tra defunctum suffragatur contra ejus heredes, quia jus
metum a persona actoris, quod ex mutatione personae
rei non mutatur. Bich. dec. 37. n. 2. Rota coram
Ludov. dec. 273. n. 2. ubi Beltram. n. 18. Put. dec.*
151. lib. 3. Rota coram Cabel. dec. 83. n. 7. & dec.
379. n. 6. coram Ludov. l. c.
- 39 Solutio momentanea parit liberationem, licet sequatur
restitutio pecuniarum, quia haec fieri potest ex libe-
ralitate, nisi probetur, pactum restitutionis praecessisse.
*Felina. in cap. si cautio. n. 93. de fide instrum. apud
apud Cenc. dec. 123. n. 5. & coram Butar. dec. 948.*
n. 6. & apud Bich. dec. 19. n. 20. Mant. de tacit.
*lib. 18. tit. 6. n. 16. quod quidem pactum praesumitur
inter personas suspectas. Bich. l. c. num. 21.*
- 37 Solutio usurarium computatur in fortem, ac si pro
forte facta fuisset, quia fortis occasione facta fuit solutio,
& praesumitur facta coacte, nec vexatetur circa re-
stitutionem fortis. *Cyriac. contrav. 540. n. 55. Sord.*
dec. 328. a. n. 14. Bich. dec. 74. n. 2. apud quem Ro-
*ta n. 17. non transferit dominium pecuniarum in reci-
pientem. Secacia de commerc. §. 1. quest. 1. n. 109. Ro-*
ta apud Bich. l. c. n. 19.
- 38 Solutio facta marito suffragatur, cum agitur de re
dotali, seu paraphernali, quia tunc habet mandatum a Le-
ge. *L. maritus. C. de procurat. l. si. C. de pact. Dec.*
conf. 521. Sord. conf. 290. n. 5. Bich. dec. 652. & cen-
seur ab uxore approbata per longam illius taciturnitatem.
- 39 Solutio navis probatur, quoniam fumentum quantitas suc-
cit asportata. *Bich. dec. 503. n. 6. L. tres tutor. §. non
solum. L. ita autem. §. gessisse. ff. de administ. tutor.*
Rota apud Bich. dec. 503. n. 6. Bald. conf. 245. Sord.
conf. 13. n. 37. & 376. n. 12.
- 40 Solutio non praesumitur anticipata, Gratian. conf.
131. a. n. 8. usque ad 112. Buratt. dec. 364. a. n. praeter-
itum in Mercatore, qui nq. solcat pecunias tenere otio-
sas Scaccia de camb. §. 1. quest. 7. par. 1. n. 80. & Bich.
dec. 50. n. 7.
- 41 Solutio vera probatur ex confessionibus de recepto,
cum sunt plures, & continuatur nuptiarum annorum.
Rol. conf. 20. lib. 4. n. 18. lib. 4. Alibi. dec. 402. n.
10. Rota apud Bich. dec. 379. n. 22. & apud Ludov.
dec. 491. n. 7. ubi Gabr. de Jure dot. conclus. 4. n. 5.
Menoch. de praes. lib. 3. praef. 12. n. 53.
- 42 Solutio debiti liquidi retardari non potest per excep-
tionem dubiam. *L. ult. C. de compens. Rota apud Bich.*
dec. 618. n. 12. Promissa pro die natalitatis intel-
ligitur de tota octava. Bich. dec. 281. a. n. 38. Goz-
zadin. conf. 66. n. 1. Cyriac. contrav. 158. n. 23. ni-
si aliud fuisset adjectum.
- 43 Solutio praesumitur facta pro debito antiquiore. *L.*
in his. & L. cum ex pluribus. ff. de solut. Menoch. de
praes. lib. 3. praef. 136. n. 10. Sord. dec. 186. n. 5. & an-
tiquitas non desumitur a di. celebrati contractus, sed
solutionis faciendae. Bart. in L. cum ex pluribus. sub. n.
2. vers. intellige causam antiquiorem. Imol. in L. 1.
sub. num. 5. circa fin. ff. cod. Menoch. conf. 121. num.
56. Bich. dec. 202. num. 15. & 16. Ceterum etiam progra-
viore, cujus occasione imminet periculum resolutionis
contractus. Bart. in L. n. 3. ff. de solut. Dec. in L.
si in dualibus. 105. ff. de R. J. Gratian. disc. for. cap. 224.
num. 2. & 93. Bich. l. c. n. 17. & hoc ex praesumpta
voluntate debitoris. Idem. art. 423. n. 34. nisi essent
diversi depositarii, & singuli haberent diversos fidejusso-
res, tunc enim non intraret praesumptio solutionis in
antiquiorem. Escobar. de ratiocin. cap. 36. n. 5. vers.
& loquendo. Ripa in trac. de peste. tit. de remedi. ad
conservandam urbem. n. 33. & 34. Bich. dec. 413. a
num. 34.
- 44 Solutio non dicitur vera, sed ficta, si solvens pecu-
niam eandem ipso momento rehauit absque nova cau-
sa. *L. qui se de solut. ff. solvit. Cast. in L. si quis*
duos. in fin. ff. de solut. Rimin. sen. conf. 407. unum.
7. Cavalier. dec. 406. num. 3. Bich. dec. 19. num. 18.
Et ita solvens non dicitur solvisse, nec pecuniarum do-

minium, seu possessionem aliquo tempore transiisse.
Angel. in L. 1. §. si vir. n. 1. ff. de acquir. poss. Sali-
lic. in L. emptorem. n. 1. C. plus. volere, quod agitur.
Bald. conf. 299. n. 2. & 3. lib. 4. Buratt. dec. 928. n.
5. Bich. l. c. n. 19.

Solvens sponte tenetur plene & concludenter probare
ut possit repetere solum, quod indebit solverit, si-
cut, si solvit coacte, quia tunc si, qui exegit, tenetur
probare, pecunias fuisse debitas. *Belton. dec. Janu-*
em. 3. a. a. 3. usque ad 10. & dec. 103. n. 9. vers.
nec obflare. Adden. ad Franc. dec. 319. n. 2. Rota in
Romana. camb. 17. Febr. 1642. §. sed ad primum. Bich.
dec. 306. num. 9. Dicitur autem solutio spontanea,
si nullum praecessit decretum Judicis, aut relaxatio manda-
ti. Gratian. disc. for. cap. 310. num. 37. & 39. Lot-
ther. de re Benef. lib. 1. quest. 38. num. 205. Rota
dec. 250. num. 2. post trac. Cancell. de cens. Bich. l.
c. num. 12. Et quam lussus Judicis interveniat, solvens
abique protestatione sponte solvere dicitur, & ideo, ut
sponte solvere non dicatur, debet in ipso actu solutio-
nis proclari, etiam, quando praecedat Judicis decre-
tum. Caneer. var. ref. lib. 2. cap. 6. num. 56. Bich.
dec. 514. num. 13. alias proclatio facta post solutionem
non sufficit.

Solutio trium ultimorum annorum, juxta *L. quicun-*
que. C. de epoch. publ. lib. 10. inducit praesumptionem
solutionis annorum praecedentium in praedictum credi-
toris, qui recipit, quia non praesumitur, quod recepisset
ultimos terminos, nisi temporis antea diu satisfactio-
nem habuisset, secus in praedictum tertium. Gratian. disc.
for. cap. 716. num. 20. & 30. fed tunc solutio
aliar probanda est. Bich. dec. 373. n. 2. & 34.

Solutio pro residuo praesumitur ficta, reliquum fuisse solu-
tum. *Jas. in L. siquidem. num. 4. C. de transact. Hering.*
de fidejuss. cap. 20. §. 21. num. 23. in praedictum
creditoris, cui facta est solutio tantum? & ita recep-
it, non autem quod eadem persona, qui solvit pro
residuo, alias partes debiti solvisse praesumatur, & illas
repetere possit a principaliter obligato. Fontanell. de pass.
nupt. claus. 14. gl. un. par. 1. n. 37. Gratian. disc. for.
cap. 570. n. 33. Antonin. de Annu. var. ref. 97. n. 9.
Bich. l. c.

Solutio praesumptionibus, & conjecturis plene probatur.
Betzazol. conf. civili. 118. n. 1. Rimin. jun. conf.
407. num. 12. Menoch. de praes. lib. 3. praef. 135. num.
22. Cenc. de censib. quest. 87. num. 24. Sord. dec. 105.
n. 10. Rota dec. 259. n. 2. par. a. 10. & recent. Et
solutio literarum cambii facta de ordine, siue manda-
to alicujus pro certo negotio probatur ex subsecuta ap-
probatione mandantis. Menoch. de arbit. cas. 4. n. 2.
38. & lib. 3. praef. 35. num. 8. Gratian. disc. for.
cap. 897. num. 11. Rota dec. 114. num. 6. & 7. par.
4. recent. Bich. dec. 501. num. 7. nec impugnat
potest ab illo, qui alias illam approbavit. cap. quod senel.
de R. J. in 6. L. in diem. ff. de aqua plu. aren.
Cephal. conf. 386. n. 29. Rimin. jun. conf. 562. n. 33.
& 33. Bich. dec. 519. n. 7.

Solutio facta ab Administratore, aut ab habente po-
testatem solvendi, consilium creditorem in possessione
exigendi. *Rota dec. 508. n. 3. par. 2. recent. quam citat,*
& sequitur Beltram. ad Ludov. dec. 275. n. 23.
Bich. dec. 580. n. 16.

In qua moneta fit facienda, vide *Aloneta.*

Solutio alternativa promissa, tali, vel tali die, co-
dit die posteriori, quia perinde est, ac si pro die poste-
riori fuisset stipulatus. *L. si ita stipulatus. 12. ff. de P.*
O. ubi Imola. Mant. de tacit. lib. 14. tit. 36. n. 13. Gom-
mez. var. ref. 10. 2. cap. 11. n. 39. Barb. in cap. in al-
ternativa. 70. de R. J. in 6. Bich. dec. 162. a. num-
mer. 21.

Solutionis conjectura non refutatur ex tarditate credi-
toris in percipiendo suum creditum per decennium. *Fac-*
chin. lib. 13. contrav. Jur. cap. 87. Rimin. jun. conf.
315. n. 16. Honded. conf. 39. anuum. 71. lib. 2. Rota
dec. 788. n. 12. par. 1. divers. & dec. 149. n. 8.
par. 1. recent. & alii apud Bich. dec. 562. n. 14.

Solutum in vim rei judicatae repeti nequit, quia judi-
catum facit de indebito debitum. *Bar. in L. 1. n. 26.*
ff. de condit. inach. Maurus de solut. cap. 21. num.
15. Buratt. dec. 26. per 12. Bich. dec. 306. n. 2. Lim.
si in illo judicio jura solvens non potuerunt examinari do-
cto solvente de jurebus suis. Adden. ad Buratt. dec. 597. n.
9. apud

9. apud Bicht. dec. 206. n. 6. Bart. in L. 1. §. & par-
vi refer. ff. quod vi. aut clam.

Solutio ex lapsu temporis, quando praesumatur vide
Debitur. n. 21.

- 33 Solvens procurator non habenti mandatum non li-
beratur. Rota apud Merlin. dec. 133. tam ratione for-
tis, quam interfororum. *L. inter causas. §. mandato. ff. mandati. l. procuratori. §. quod si Dominus. ff. de cond. causat. d. L. creditoris. ff. de cond. indeb. l. falsus. pro-
curator. C. de furt. Bald. confs 14. n. 1. lib. 1. Fatim. in prax. crim. tit. de furt. quest. 170. par. 1.*

Solvens anticipat locatores rerum Ecclesiae, an libe-
retur, vide Locatio.

- 50 Solvens priori creditori succedit in omne jus illius
etiam ignorante debitore. Fab. in C. lib. 8. cit. 9. de-
fin. 4. Capic. dec. 79. etiam sine expressa cessione ju-
rant, sed sufficit tacita, quia intelligitur facta a Lege.
L. 1. C. de novis. Capon. difp. for. 39. n. 11. quod
ampliatur etiam ad decem pecuniam debitorem, ut sol-
vat omnibus creditoribus, quos habet debitor; nam
tunc subingreditur locum creditoris, non tantum, quoad
capitale, sed etiam, quoad fructus, & interesse. Surd.
de alim. tit. 8. privi. 50. Capon. difp. for. 38. Mer-
lin. de pignor. lib. 4. tit. 3. quest. 185.

- 55 Solutiones in pace veræ etiam in reliquis veræ præ-
sumuntur. Socii. confs. 82. sub. n. 2. lib. 3. Covar.
var. ref. lib. 1. cap. 7. n. 6. vers. sic ex confessione.
Menoch. de pref. lib. 3. pref. 12. num. 25. & pref.
13. n. 21. Gratian. difcept. for. cap. 362. n. 18. Surd.
dec. 199. n. 3. & 12. Rota coram Ludovif. dec. 62. n.
8. Bicht. dec. 5. n. 1.

- 56 Solutiones factæ nomine alicujus, probari debet, quod
factæ fuerint de propriis pecuniis solventis Gratian. dif-
cept. for. cap. 570. n. 33. Ant. de Amat. var. ref. 10.
2. ref. 97. a num. 5. Bicht. dec. 618. n. 11.

S O R O R.

Praxis Sororum,

Soror dotata a Patre, constituta a Fratre sit alenda,
vide Frater.

- 1 Soror, cui a fratre fuit assignatus fundus pro dote
a Patre relicto, potest cogere fratrem ad eligendos pe-
ritos ad illum alimentandum pro consequendo residuo do-
tis. Patell. exped. 8.
- 2 Soror litigans cum fratre pro dote, consequitur ab
illo alimenta, & litis expensas, si alimendi non habet.
Ecclesia difp. for. 10. Menoch. de pref. 35.
- 3 Soror non dicitur agnata, & ideo non comprehen-
ditur in statu exclusio seminatrum propter agnatos.
Bicht. dec. 351. n. 45. Bald. in L. quoties. n. 6. C. de
fidei. & legit. hered. Menoch. confs. 317. n. 9. nihil sit
utrinque conjuncta.
- 4 Soror germana non succedit fratri defuncto, si am-
plissimam renuntiationem antea fecit, ob quam habet-
ur, ac si in rerum natura non esset. Castr. in L. ple-
ne. §. si duobus. nim. 8. ff. de leg. 1. Menoch. confs.
401. n. 102. & Bicht. dec. 586. n. 2.
- 5 Soror uterina defuncti excludit patrui, vel ami-
cam, Cyriac. contrav. 417. Si est pauper, in subsidium
alenda est a fratre. gl. fin. in L. qui filium. ff. ubi pu-
n. ill. edic. deb. Batt. in L. si quis a liberis. §. utrum
n. 5. ff. de liber. agnos. Cin. in L. 2. n. 2. C. de
alen. lib. Bald. confs. 103. n. 3. lib. 5. Surd. de alim.
tit. 5. quest. 25. n. 1. Franch. dec. 178. n. 1. & 11. Bicht.
dec. 57. n. 13.
- 6 Soror possidens cum fratre bona materna pro indivi-
so, & cui dos fuit jam assignata, censetur abque no-
va apprehensione continuasse possessionem ex titulo do-
tis. Bicht. dec. 169. n. 4. Paris. confs. 53. num. 110. lib.
3. Beltram. ad Ludvif. dec. 206. n. 10. Cavalier. dec.
534. n. 3. Lancell. de attent. par. 2. cap. 4. lim. 1.
n. 80. Marefcot. var. ref. lib. 3. cap. 138. n. 36.
- 7 Soror quamvis sit a statu exclusa propter fratrem,
tamen bona materna ad Patrem delata ex successione
filii, & fratris, respective quoad proprietatem ad illam
spectant patre transiente, ac secundas nuptias, & illi
restituere debent. Salye. in L. femine. §. illud. n. 4.
C. de secundis nuptiis. Dec. confs. 87. n. 3. vers. nec
praedictis. Socin. jun. confs. 54. n. 3. vers. insuper. lib.
1. Decian. confs. 44. a n. 6. lib. 5. Cephal. confs. 521.
Signarelli Billa orbica. Tom. IV.

num. 47. Ruin. confs. 20. n. 4. lib. 3. Carpan. ad sta-
tit. Mediol. cap. 288. nrm. 43. Grass. in §. successo
quest. 25. num. 5. Rota in Camer. in honor. 10. Febr.
1620. coram Card. Versop. par. 4. to. 2. recent. dec.
177. a n. 1. apud Bicht. dec. 350. ni 38. apud quem
communior, & verior sententia est.

Soror, ut dicatur exclusa a patre vigore statuti ab
hereditate fratris, requiritur, quod filii defuncti heredi-
tatem adiverit, alias fecus, hoc est, quod pater filii
praefuncti hereditatem adiverit, & hoc probari de-
bet. Bald. confs. 273. num. 8. lib. 1. Negus. quest.
297. n. 24. Surd. dec. 154. n. 18. Rota in Reatina
juris redim. 27. Martii. 1624. coram Merlino apud
Bicht. l. 1. c. n. 43.

Soror, ut proximior praefetur patruo in successione
fratris ab intestato defuncti *L. confanguinitatis. C. de le-
git. hered. §. si igitur defunctus. 2. aub. de hered. ab
intest. Bicht. dec. 625. n. 15.*

Sorores succedunt patri aequaliter cum fratre. Bicht. 10
dec. 46. num. 2. si sunt plures, & omnes favore fra-
trum renuntiantur, tunc accedunt portiones fratrum
pro ratis cujuslibet, ac si fuissent proximioris Gabe. confs.
11. n. 30. lib. 1. Castenf. confs. 252. num. 2. vers.
breviter is. Alex. confs. 149. n. 3. lib. 7. Merlin.
de legit. lib. 1. tit. 4. quest. 23. n. 33. & 29. Ciar-
lin. contrav. for. lib. 1. cap. 86. n. 19. & 20. Bicht.
dec. 587. n. 27.

S O R T I L E G I U M.

Praxis Sortilegii.

Sortilegium de jure communi non est mixti fori,
nisi sapiat haereticum, secus post Constitutionem Sixti V.
post quam est Ecclesiasticum tantum, quando vero fa-
piat haereticum, vide Scaciam de Jnd. lib. 1. cap. 12.
a num. 18. Clarum in §. hereticus. n. 54. ejus pena de
conferudine est fustigatio. Clarus. loc. cit. Antonell. de
reg. Eccles. lib. 6. cap. 21.

Sortilegius utens incantationibus, & Demone in-
vocans ad scienda futura, est haereticus, quia tribuit
diabolo, quod est Dei. Decian. crimin. lib. 5. cap.
18. Clarus in §. hereticus. n. 25. Fatim. de delict. &
pen. quest. 20. Cabal. ref. crim. cas. 233. Capon. difp.
for. 40. & 69. Antonell. l. c. num. 8. ubi de pena
Sacerdotis sortilegi, qui deponitur, privatur Beneficio,
& in perpetuum carcerem detrahatur Diana par. 4. trac.
7. ref. 10.

S P O L I U M.

Praxis Spolii, & Spoliarum.

§. I.

In Beneficiis, ex quibus fiat spolium, & a quibus.

Spolium est omne id, quod reperitur inter bona Ec-
clesiasticae personae post illius mortem non pertinens ad
ejus heredes. Redoan. de spol. quest. 1. n. 7. Marav.
de spol. §. 2. num. 2. Bonae. de contrav. difp. 3. quest.
ult. n. 1. ubi Rota. Capon. difp. for. 138. Non fit ex
fructibus male perceptis ob officium Divinum non re-
citatum, quia isti non pertinent ad Clericum mortuum
Bonae. de contrav. difp. 3. quest. ult. p. 2. §. 1. fecus
de acquisitis ex illicita negotiatione, quia haec transi-
unt in dominium mortui, quamvis haberet facultatem
testandi, quia haec non extenditur ad acquisita ex il-
licita negotiatione. Item de acquisitis per exercitium pro-
hibitum per SS. Canones, uti Iudum &c. Bonae. l. c.
nisi fuerit negotium per alium. Capon. difcept. for.
137. ubi Bulla Pii IV. Pauli III. & Pii V. Navar. &
Redoan. l. c. Non fit de bonis Curialium, aut in di-
strictu Urbis Romanae morientium, neque illorum,
qui habent facultatem testandi. Redoan. l. c. quest. 1.
n. 47. Capon. l. c.

Spolium ergo fit ex omnibus redditibus Ecclesiasti-
cis, qui ad Ecclesiasticos tempore mortis pertinent, &
ad heredes eorum de jure non transiunt, ita habet
usus, & Constitutiones Pontificae apud Navar. de spol.
§. 5. quia tales redditus non computantur inter bona
patrimonialia, vel quafi, & sic ad Beneficiarios non
pertinent pleno jure. Lim. 1. in utensibus, & suppellectile

domestica. Lim. 2. in iis, quæ Clericus propria industria fuit lucratus, uti celebratione Missarum, Officiis &c. & donatus Clerico titulo amicitia. Covar. de testam. cap. 1. Gonzalez. de sponsal. notab. 12. Navar. l. c. Moneta, & Garz. apud Bonac. in lib. var. rrao. risp. 4. p. 2. nisi Clericus decederet sine hæredibus ex testamento, vel ab intestato venientibus; quia tunc Camera Apostolica succedit in locum Ecclesie. Lim. 3. in distributionibus quotidianis, quæ dantur Canonicis presentibus, quamvis Canonicus careat præbenda; quia tunc sunt, quasi patrimonialia, quamvis fructus omnes Beneficii consistant in distributionibus, & hæc sint ingentes, tunc enim induunt naturam stipendii. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 13. Bedoan. de spol. quest. 23. §. fluctantibus. num. 18. Lim. 4. in redditibus, qui erant necessarii ad congruam Clerici sustentationem, & qui ex ejusdem patrimonio remanescunt, non veniunt inter quasi patrimonialia. Valquez. de reddit. cap. 1. §. Gonzal. loc. cit. Socin. quest. 91. lib. 3. presentium, si ex proprio patrimonio vixit; quia tunc potest compensare cum fructibus Beneficii, & de illis disponere, dummodo in vita id declaraverit, alias videtur cessisse juri suo, & hæres non possit propria autoritate sacre compensationem. Navar. de penultimo Clerici. conf. 4. Redoan. de spol. quest. 6. Bonac. & Capon. discept. for. 141.

3 Spolium fit etiam de fructibus inexactis, sed tantum debitis tempore mortis. Bonac. l. c. p. 3. Capon. discept. for. 138. Item de illis redditibus Ecclesiasticis, qui sunt mixti cum patrimonialibus Clerici, quia quamvis essent mixti, adhuc a Clerico debebant in pius usus expendi, & ideo subsunt spolio. Bonac. de contrac. disp. 3. quest. ult. p. §. t. Item de emptis ex fructibus Beneficii non necessariis ad congruam sustentationem. Covar. de testam. cap. 1. Redoan. de spol. quest. 12. Navar. de spol. §. 8. Item in iuribus, & actionibus Clerici defuncti ratione Beneficii manentibus post mortem. Navar. l. c. p. 2. Item in pensionibus, si excedunt valorem triginta ducatorum secundum declarationem Urbani VIII. Garz. de Benef. par. 1. cap. 5. nu. 160. Navar. l. c. §. 8. Contra Covar. in cap. cum in Officiis, de testam. Menoch. de arbit. cas. 172. & Capon. discept. for. 139.

4 Spolium in morte Episcoporum non fit de ornamentis, paramenis, vasibus sacris, missalibus, aut destinatis ad usum pium, vel Ecclesie, licet non sint benedicta. Riccius in prox. spol. Clerici. par. 3. ref. 425. neque de scannis, arcibus, cathedris, doliis vacuis, nec de patrimonialibus, secus de auleis, taperibus. Idem ref. 427. Bonac. l. c. §. 1. & 3. neque fit, quando fructus Beneficii non excedunt triginta ducatos. Idem Riccius l. c. Capon. discept. for. 138.

5 Spolium non fit de bonis emptis a Clerico de fructibus Beneficii pro sua Ecclesia, vel usus piis, nec ex acquisitis per distributiones quotidianas. Riccius l. c. ref. 427. & 584. neque in iis bonis Episcopi, quæ per debitis ab eo contractis sunt obligata creditoribus, vide Penfo.

Spolium fit ante sententiam, quia spoliatorum lex non est penal, sed dispositiva. Riccius. l. c. vide Bona.

6 Spolians renetur facere expensas funebres de bonis spoli, non patrimonialibus Clerici. Idem ref. 428. & debet solvere ejusdem debita ex iisdem bonis. Bonac. l. c. p. 3. num. 4.

7 Spolio subijciuntur bona a Clericis, etiam Curialibus acquisita per negotiationem. Benedic. XIV. Constitutio. Apostolica servitutis. §. 1. t.

§. II.

De spolio violento.

S E C T I O I.

Que sint remedia spoliatorum?

1 Remedia spoliatorum sunt plura, secundum Menoch. de adipisc. resin. & recuper. possessione sepdecim. secundum Marantam. de ordine Judic. par. 4. disp. 7. a. num. 29. viginti. secundum Speculat. tit. de restit. spoliat. Tusc. litt. S. conclus. 384. & Lap. alleg. 25. octo. Potissima sunt. Interdictum unde vi. 2. Condictio ex cap. sepe. de restit. spol. 3. Condictio ex L. si quis in

tantum. C. unde vi. 3. Condictio ex L. ex stat. ff. quod met. caus. 6. Condictio ex L. interfor. C. unde vi. 7. Condictio ex L. cum quæ reatur. ult. C. unde vi. 8. Remedium est officium Judicis.

Interdictum unde vi datur ad duo. Primo, ut spoliatus ante omnia restituiatur, & possessionem recuperet, nec spoliatus ante restitutionem audiat. cap. in litteris. §. 5. de restit. spoliat. non obstat exceptio, quæ respicit dominium, vel proprietatem rei. Formosinus in cap. conquente. 7. de restit. spol. ubi Barb. Neguerr. coll. alleg. 26. num. 208. Solorzan. lib. 3. polit. cap. 30. & tom. 2. lib. 2. cap. 28. & 90. Gutierrez. de juram. par. 3. cap. 19. & alii multi apud Gonzal. lib. 2. tit. 13. in d. cap. conquente. 7. num. 4. Rota dec. 334. par. 3. divers. Menoch. de recuper. poss. rem. 1. num. 8. P. Pirhing. lib. 2. tit. 13. num. 1. Riccius in praxi par. 2. ref. 321. quamvis esset prædo etiam notorie talis, quamvis quoad prædicationem notorie negent multi. Fachin. lib. 8. controuv. jur. cap. 9. ubi DD. cap. reintegrat. & cap. in litteris. de restit. spol. §. quis ad se fundum. C. ad L. Jul. de vi publ. Suid. conf. 28. Farin. dec. 409. Ciarlin. controuv. for. cap. 105. nisi spoliatus permittit refricari questionem domini. Et si Judex via facti ad instantiam spoliatoris processit in causa domini, spoliatus potest appellare. Ciarlin. controuv. for. cap. 141. Neque potest spoliato retardari reintegratio sub pretexto crediti, quod est illiquidum. Rota penes Cavaller. dec. 539. num. 5. & penes Merlin. dec. 117. num. 3. apud Bieh. dec. 547. num. 17. & creditum manet illiquidum, donec valor fructuum a creditore potestiorum liquidetur. Rote cit. & de credito debet constare, vel per rem Judicatum, aut per confessionem partis. Bieh. l. c. num. 20. Secundo datur spoliato dictum interdictum, ut spoliatus restituiatur non tantum interdictum, ut spoliatus restituiatur non tantum ad pristinum possessionem libetam, juxta cap. Pisanis. 19. §. porro de restit. spol. sed etiam ad omne id, quod amisit, quamvis ad spoliatorem nihil pervenit. L. 1. §. 1. ff. de vi arm. usque ad ultimum quadrante etiam quoad fructus, damna, & interese. Barb. d. cap. 1. num. 4. de restit. spol. Rota. 334. par. 3. divers. in odium spoliatoris. Clem. an. de causa poss. & propriet. Ratio est, quia in restitutione iustitia, seu quæ fit ex Legum, vel Statutorum prescripto, etiam fructus sunt restituendi. L. in condemnatione. §. 1. ff. de re Judic. L. videamus. §. Paccianus. ff. de usur. L. Julianus. §. idem Julianus. ff. de R. V. cap. accedens. 2. ut lite non contest. Covar. lib. 1. var. ref. cap. 3. Pindl. in l. 2. C. de re scind. vend. par. 2. cap. 4. num. 4. Costa in §. & quid fit tantum. par. 2. a. num. 7. Gonzal. l. c. nu. 8. quamvis in restitutione gratia, seu quæ fit ex gratia, fructus non veniant. auth. idem est. C. de heret. Mortia de in integr. restit. par. 2. quest. 99. art. 14. Gomez. in 3. var. ref. cap. 13. num. 38. Garz. de nobilit. gl. 6. §. 11. num. 45. Peregrin. de Jure fisci. lib. 5. tit. 2. num. 61. Fachin. lib. 1. controuv. Jur. cap. 37. Gonzal. l. c.

Conclusio, quod spoliatus ante omnia fit restituendus, procedit etiam in casu, in quo quis a Judice nulliter procedente fuit spoliatus, quia hic est restituendus sicut spoliatus a privato, secus si tantum injuste processit, quia tunc presumptio stat pro Judice. Ecclesia obs. for. 1995 Rol. conf. 6. lib. 2. Menoch. de recuper. rem. 2. Gabr. de restit. spol. conclus. 1. Suid. conf. 168. Malfcard. de prob. conclus. 1330.

Ut vero spoliatus restituiatur, debet probare antiquiorem suam possessionem, & recentiorem spoliatoris. Abb. & DD. in cap. cum olim. de restit. spol. Covar. in reg. possessor. de R. J. in 6. par. 2. §. 1. Menoch. de recuper. rem. 15. Malfcard. de prob. conclus. 1321. Ciarlin. controuv. for. cap. 141. a. nu. 471. Thes. dec. 29.

Spoliatus non tenetur acceptare cautionem a spoliato re oblata pro re per spoliatum ablata. DD. in L. ut vim. C. unde vi. Bellam. in cap. cum causam. num. 23. de restit. spol. Jo. de Lignano in tract. de Bello. cap. 125. Farin. de homicid. quest. 125. num. 192.

Pædicta omnino procedunt in spoliato per vim, & 6 violentiam vera, & non fictam, quod ante omnia fit restituendus etiam prædo. Spoliatus vero sine violentia formalis, sed ficta tantum, est restituendus quidem, sed non ante omnia, quia in hac spoliatione admittuntur exceptiones, quæ in continenti probari possunt, & quæ respiciunt defectum tituli in proprietate. Hinc spoliatus juri-

juribus incorporalibus, in quibus non committitur vera violentia, & abens, cujus possessio capta est, non statim restituitur contra Dominum solum, gl. *verb. per ignorantiā. in L. ult. C. unde vi. Fernosin. in cap. in litteris. quest. 8. de restit. spol. Covat. lib. 3. var. ref. cap. 16. num. 7. Gonzal. lib. 2. decret. tit. 13. cap. 7. num. 10.*

- 7 Porro spoliato agenti remedio recuperandæ, non potest opponi exceptio spoliæ ab ipso commissæ, sed ante omnia est restituendus. Fachin. *controv. Jur. lib. 8. cap. 10. Menoch. de recuper. rem. 15. l. c. neque potest opponi, quod non poterit possidere, nisi id esset novum, veluti si Clericus pereret sibi restitui concubinam suam, quia spoliatus se præzidit. Ciarlin. *controv. for. cap. 141. Honded. con. 24. Gabr. de restit. spol. son. clus. 1. oblat tamen spoliato exceptio longi, & longissimi temporis, si agat remedio recuperandæ. Fachin. l. c. cap. 13. Menoch. l. c. Sarmiento. de reddit. Eccles. par. 1. cap. 4. Neque potest opponi, quod renuntiaverit Beneficio, quo tuit spoliatus, nisi antespoliario renuntiasset, cap. *solicite. de restit. spol. quia renuntiatio facta post spoliū presumitur violenta, & coacta, & non valet, vel est rescindenda. Paris. de resign. lib. 13. quest. 9. & lib. 1. quest. 13. nu. 34.***

S E C T I O II.

Alii casus, in quibus non fit restitutio spoliati ante omnia.

- 8 Primus est, si spoliatus consentit, cap. 1. *de restit. spol. ubi gl. & non est necessarium, quod expresse consentiat, sed sufficit consensus tacitus, permittendo super petitorio cognosci, aut petitorium cumulari cum possessorio sine protestatione in contrarium. Ita Menoch. de recur. remed. 1. num. 163. Sperell. dec. 100. num. 12. & 13. quia sicut se habet exceptio ad actionem, ita se habet replica ad exceptionem. L. 2. ff. de except. ergo spoliatio actio non impeditur, si exceptio non opponatur, ita nec exceptio impeditur, nisi replicatio opponatur, & citatis Doctores addi possunt Mascard. *de probat. conclus. 1332. nu. 7. Bart. in L. si quis ad se fundum. num. 2. C. ad L. Jul. de vi publ. lit. ut neque Judex tali casu possit ex officio supplere spoliatum ante omnia restituendo. Mascard. l. c. num. 15. Menoch. l. c. num. 173. quia regula est, Judicem non impetiri suum officium, nisi imploratum. cap. *innatus. 20. §. fin. de elect. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damn. infect. nisi imminet periculum animæ, nisi fiat restitutio. Pirhing. in cap. 1. de restit. spol. num. 26. P. Anael. Reiffensuel. lib. 2. tit. 13. §. 4. num. 75. gl. in Can. quia presulatus. 1. quest. 4. ver. a lata. ubi Presbyter, qui sine culpa fuit excommunicatus, & sua Ecclesia priuata, fuit restitutus; quia hanc alius sine periculo animæ suæ retinere non possidet.***

- 9 Secundus est, quando notorium est, spoliato in fundo, quo fuit spoliatus nullum proprietatis sui competere, si etiam constet proprietatem, vel dominium rei spoliatae spectare ad spoliatorem, veluti ex actis, iudicis sententia, aut spoliati confessione. Abb. in cap. 2. num. 3. *de restit. spol. Innoc. in cap. constitutus. de fil. presbyt. Mascard. de prob. conclus. 1333. a. num. 1. Menoch. de recuper. remed. 1. a. num. 215. apud quem Rota, vide Rub. in annot. ad dec. 420. par. 4. to. 2. recent. a. num. 42. & 82. quia quando notorie constat de dominio spoliatoris, frustra spoliatus mitteretur in possessionem rei, quam statim spoliatori restituere cogere.*

- 10 Tercius, quando contra spoliatum adest resistentia juris, aut spoliatus resistit, & assistit. spoliatori; quia tunc spoliatus non restituitur, nisi prius docuerit de iure suo, aut de titulo. Abb. in cap. in litteris. nu. 18. & 24. *de restit. spol. Jo. Andr. in cap. ad decimas. nu. 2. de restit. spol. in 6. ubi gl. & Barb. num. 2. & Pirhing. num. 42. Reiffensuel. l. c. num. 42. 80. Lim. si commune resistit quidem spoliato, sed non assistit spoliatori, quia tunc spoliatus esset restituendus ante omnia. gl. in cap. ad Decimas. vers. eundem Clericum. de restit. spol. in 6. Covat. lib. 3. var. ref. cap. 17. nu. 6. vers. quam ob rem. Barb. in d. cap. ad Decimas. in 6. Menoch. l. c. n. 339. Bart. in L. 2. n. 1. ff. si quis in jus vocatus, & pædo quoque restitui debet contra extraneum.*

Quartus est, si imminet periculum animæ, si spoliatus restituitur, si probationes ab illo in continenti asferantur. DD. cit. & probatur. ex cap. litteras. 13. *de restit. spol. Fline uxor discedens a marito propria auctoritate, aut pretentum impedimentum dirimens præstato iuramento malitæ, & oblatis probationibus in continenti paratis, restituitur quoad cohabitationem tantum, & non quoad thorum, donec cognoscatur super impedimento dirimente, quia hoc stante uxor non potest restitui, quoad thorum sine animæ detrimento, cui sine peccato debium reddere non potest, quando autem probationes in continenti paratæ dicantur, remittitur Iudicis arbitrio. Abb. in d. cap. litteras. & Barb. num. 6. de restit. spol. Menoch. de arbit. lib. 2. cap. 12. num. 4.*

Quintus, quando ex restitutione spoliati imminet publicum scandalum. Cam. imprimis. 2. quest. 1. ubi gl. vers. *inprimis. cap. de petitionem. vers. & si restituendus. de accusat. Menoch. de recuper. remed. 1. on. 319. Rota dec. 12. tit. de restit. spol. in noviss. Cam. aliquant. dist. 51. Idem die, si ex facta restitutione sequeretur damnum irreparabile. Menoch. l. c. num. 308. & par. ex d. cap. ad litteras. quod exemplificari possit in muliere, quæ a marito ob sevitium discessit, & per sufficientem cautionem præcaveri nequit, quæ non est restituenda, licet alias esset restituenda, ob damnum irreparabile, quod in vita, aut in membris pati solet.*

Sextus est, si spoliatus ante spoliationem renuntiavit dominio rei spoliatae sponte & libere. Abb. in cap. accepta. num. 4. ubi Barb. numer. 1. *re restit. spol. Rota dec. 7. & 16. de restit. spol. Menoch. l. c. num. 297. quia per spontaneam resignationem fuit renisum omne ius tam quoad possessionem, quam quoad proprietatem.*

S E C T I O III.

An spoliatus possit propria auctoritate recuperare possessionem, & an a tertio possessore?

Conclusio est, posse spoliatum recuperare possessionem, & spoliatae invariare. cap. in litteris. *de restit. spol. Gaz. de Benef. par. 2. cap. 5. Rochus de Jure. par. in ver. competens, & alii, quamvis Judicem adverteri; quia per hoc non renuntiavit iuri suo. Farin. de homicidio. quest. 125. num. 208. etiam armata manu, dummodo in continenti id faciat. Dicitur autem recuperare in continenti, si recuperet, quanto citius potest, puta aliquando, post triduum: aliquando etiam post mensem, etiam post annos, veluti in recuperatione castri, in qua esset necesse convocare amicos, & facere præparamenta, dummodo spoliatus non diverteret ad extraneos actus. Hostien. in cap. significasti. de homicid. & ibi Jo. Andr. Ant. de Butrio, & Fel. gl. in cap. olim causa. uai DD. cit. & Abb. de restit. spol. Carret. in præf. crim. de homicidio. §. circa quartum. num. 19. & 26. Gail. de pace publ. lib. 1. cap. 16. Menoch. de arbit. lib. 2. cap. 11. Lancell. de attent. cap. 4. lim. 1. num. 27. Farin. de homicid. quest. 125. num. 218.*

Spoliatus non potest agere contra tertium possessorem, 15 rem, qui bona fide, & cum titulo possidet rem recuperandam. Fachin. *controv. Jur. lib. 8. cap. 11. Contrarium tenent Panormit. Hostien. & Canonici. in cap. sepe. de restit. spol. ubi Cujac. & Gutierrez. lib. 1. Canon. quest. cap. 34. num. 52. Valenzuela. conf. 71. de Jure Canon. qui tamen de iure civili cum. Fachin. sentiunt apud Gonzal. d. lib. 2. Decretal. tit. 13. cap. sepe. 15. nu. 4. & de iure etiam Canonico tenet hoc interdictum non competere contra tertium, & citat Menoch. de recuper. rem. 16. per lot. quamvis possit Innoc. III. velit, omnino competere etiam contra tertium, & singularem successorem, & Illegar Solutian. de Jure Indiar. to. 2. lib. v. cap. 28. num. 98. qui ex utraque ratione, quod tertius, cui res adjudicata fuit, ratum habere, videatur spoliū ad suum favorem a Iudicibus factum; & si quodammodo illud fecisse, juxta L. 1. §. quoniam. ff. de vi, & vi arm. cap. cum ad sedem. de restit. spoliat. cap. qui per aliam. de R. J. in 6. ubi Dynus, & Pechius. Abb. in cap. P. & G. de off. Deleg. Afflicti. dec. 227.*

S E C T I O I V.

Qualiter probetur spoliū.

- 16 Spoliū datur etiam in simplici detentore. *Cyriac. controu.* 319. veluti in Conductore, & Colonis. Probat autem spoliū probata possessione anteriori actoris, seu spoliati, & possessione recentiori Rei, seu spoliatoris. Ita Innoc. in *cap. sepe. de reſtit. ſpol.* Abb. in *cap. cum ad ſolem eod. tit. ſatin.* dec. 179. *Graſian. diſcept. ſor. cap. 318.* *Ciarlin. controu. ſor. cap. 105.* Rota apud Rubicum. dec. 540. *par. 5. recent. to. 2.* Poſſeſſio vero anterior ſpoliatoris debet probari concludenter, & plene, & non ſufficiunt teſtes de fama. *Marſcot. lib. 1. var. reſ. cap. 53. num. 32.* Poſſeſſio vero ſpoliatoris ſufficit, quod probatur ſemplice, etiam per teſtes de auditu, qui audiverunt a parte ſpoliante. Item per ſolam liſis conſtellationem. Rota apud *Marſcot. lib. 1. var. reſ. cap. 59. num. 26.* in *una Regem. honorum. 17. Aprilis 1576. coram Cvrā. Blanchetto.* Et in *Mediolan. emphyteuſis. 18. Aprilis 1603. coram Ludovico Capuaq. dec. 372. par. 2. Dec. conſ. 694. col. 2. in fin.*

- 17 Ideo non ſufficit unius teſtis etiam de viſu ad probandam poſſeſſionem anteriorem ſpoliati, etiam ſi deponat de publica voce & fama, niſi ſaltem concurrat aliis de publica voce & fama, quia tunc conjunguntur ad faciendam plenam probationem. *Capuaq. dec. 373. par. 2.* & *Marſcot. l. c. num. 81.* ad quem tamen effectum non eſt neceſſe, quod teſtes de fama ſpecificent, a quibus fama hujusmodi orum habuerit, nec cauſam, quia moveatur, nec alia requiſita per Bart. in *L. de minor. de queſtion. ſed ſufficit, quod dicant, quodſi publice dicebatur. Bald. in cap. preterea. col. 6. de teſtib. Caſad. dec. 3. de probat. Pariſ. conſ. 52. lib. 3. Capuaq. dec. 299. par. 3. Marſcot. l. c. num. 32.*

- 18 Poſſeſſio anterior ſpoliati probatur etiam per confeſſione in libello, ſeu commiſſione ab adverſario factam. *L. cum precepit. C. de liſer. cauſ. Rota in Papien. tenuta. 26. Maii. 1603. coram Ludovico. dummodo confeſſio ſit clara, & omnino concludens, quia dubia recipi illam interpretationem, per quam nimis, quam ſicri poceſſi, ſui conſentient ſedatur. L. ſi ſi intentione ambigua. J. de Jud. Menoch. conſ. 112. num. 21. Rinin. Jun. conſ. 204. num. 55. Mohed. dec. 2. de reſtit. ſpol. ubi Rota. In antiquis vero poſſeſſio anterior ſpoliati probatur etiam per teſtes de auditu auditus. *Pur. dec. 78. lib. 1. Felin. in cap. veniens. col. 6. verſ. ſcias etiam. de reſtit. Item per publicam vocem, & ſonam, quae in factis antiquis, quorum non exſtat memoria, habetur pro ſcientia, & veritate. Curt. ſent. L. in ad mernendi. ſol. 28. ſi de jurejur. Rota in Spolet. bonor. 26. Martii. 1590. coram Pennia. Item per enumerationem plurium inſtrumentorum, quae in antiquis habent vim ſamæ. Bald. in *L. cum aliquibus. C. de jure delib. Fel. in cap. cum cauſam. num. 4. de prob. Achill. dec. 3. de jurejur. Rota in Eſina bonor. 1. Jun. 1596. coram Card. Pamphilio. etiam in prejudicium tertii. Innoc. in *cap. veniens. de V. S. Caſtr. conſ. 81. col. 2. lib. 2. Dec. conſ. 36. ſub. num. 6. verſ. & quod ex inſtrumento. Aym. conſ. 54. num. 11. de antiq. tempo. par. 1. ſi. viſo. num. 21. Menoch. de reſtit. remed. 3. num. 374. & alii apud *Marſcot. l. c. num. 49. & 46.* Tandem anterior poſſeſſio probatur per clauſulam conſtituti, quamvis non conſiſt de tempore conſtituti. Rota in *d. Eſina. Dec. conſ. 302. num. 9. & alii, quos citat, & ſequitur Marſcot. l. c. num. 48.*****

§. III.

Ad quid teneatur ſpoliator violentus?

- 19 Spoliū non ſemper eſt violentum, ſed poceſſe eſſe ſine violentia, cuſ præſertim, qui rei inſtituit. *Verall. dec. 170. Ciarlin. controu. ſor. cap. 105.* ut ſi prove-nit ex decreto Judiciis. *Bielh. dec. 263. num. 5.* Hæc-vero eſt ſermo de ſpoliatioe violento, quia quando ſpoliū non ſuit violentum, non teneatur ad reſtitutionem fructuum, qui percipi poterunt, ſed tantum percep-torum. *cap. graviſ. ubi gl. verſ. ſi vero. de reſtit. ſpol. Caſad. dec. 6. num. 3. de prob. Pur. dec. 373. num. 2. Rota apud Bielh. dec. 45. num. 2.*

Loquendo ergo de ſpoliatioe violento, teneatur non 20 tantum ad fructus perceptos, ſed etiam percipiendos, cum ſit malæ fidei poſſeſſor. *L. merito. 19. ff. de acquir. poſſeſſ. Velale. de privill. pauper. par. 1. queſt. 47.* nec ſumptus factos de rigore juris imputare poceſſet, quia-
vis ſecus ſit de aſſuitate, de qua imputare poceſſet necceſ-
ſarios. *Covar. lib. 1. var. reſ. cap. 8. num. 4. Meno-
ch. de recuperat. remed. 15. nu. 537. & alii apud Gon-
zal. lib. 2. decretal. tit. 13. num. 8. in cap. conſequentes.*
7. dummodo fructus ſint tales, qui a quocunque poſ-
ſeſſore percipi poterunt, ſecus ſi ſunt tales, qui ſpoli-
atore tantum percipi poterunt ex peculiari aſſuitio. *L. caterum. 32. ff. de R. J. ſi vero de factis, eos percepit,
quamvis ex peculiari aſſuitio, teneatur eos reſtitue-
re, ne ex ſpoliatioe lucrum conſequatur. L. aſſuitum.
22. C. eod. cap. gratum. de reſtit. ſpol. Menoch. d. re-
med. 15. num. 413. Abb. in cap. graviſ. a num. 13.
de reſtit. ſpol.*

Spoliator teneatur etiam, antequam audiat ad omnia 21
damna per ſpoliationem illam plenarie reſtituenda, &
pro irrogata injuria ad ſaſiſfactionem. *DD. cit. & pro-
bat ex L. 1. §. non ſolum. ff. de vi, & vi, arm. cap.
ult. de injur. & dam. dat. ſi vero non conſiſt de quan-
titate damni illati, tunc ſpoliatio competit juramentum
in liſem. cap. ult. de hiſ que vi, metus cauſa. L. ſi
quando. C. unde vi. dummodo quatuor concurrant con-
ditiones. 1. quod violentia plene probetur, aut ſpoli-
atoris confeſſione, aut teſtim de poſſeſſione; nec ſufficit
ſpoliati juramentum. 2. quod inſpecta perſonam, &
negotii qualitate damni taxatio fiat a Judice. 3. quod
ſpoliatus, ut ſupra, juret jura ſumma taxatum. 4. quod
Judeſ ſpoliatiorem juxta ſumma taxatum conſentiat. *P.
Reiſſentul. lib. 2. tit. 13. §. 5. num. 323.**

Sed quid dicendum de poſſeſſore bonæ fidei? tene- 22
tur fructus industriales ex re aliena perceptos reſti-
tuere? Reſpondetur: quod ſi fructus industriales ex re
aliena percepti adhuc exiſtunt omnino eſſe reſtituen-
dos; quia licet poſſeſſor illos faciat ſuos, tamen non
facit ſuos irrevocabiliſ. *gl. in L. & ex diverſo, ver.
non habendam. ubi Bart. ſi ſed fructus inſtrumentales. ff.
de rei vindic. Abb. in cap. graviſ. nu. 3. de reſtit. ſpol.*
*Specul. tit. de fruct. & intereſſe. §. 1. num. 2. Covar.
lib. 1. var. reſ. cap. 3. num. 6. Menoch. de recuper. poſſ.
rem. 15. num. 594.* quia attentio jure naturali omnes
fructus fundi ſpectant ad verum dominum illius, & ſuo
civile, ob impemum cultum, & induſtriam, ſi incur-
rit bona fides poſſeſſoris, illorum dominium ipſi poſſeſ-
ſori attribuit, ſed non irrevocabiliſ, ſed donec a ve-
ro domino una cum re reputatur impletor Judicis
officio. *L. certum eſt. C. de rei vindic. Abb. in d. tit.
graviſ. Covar. l. c. dummodo fructus a poſſeſſore per
lapſum triennii non fuerint uſucapi, licet fructus inde
ſuctus locupletior. Quod dictum eſt de fructibus in-
dustrialibus, non procedit in naturalibus, niſi poſſeſſor
habeat etiam titulum coloratum, ſaltem quo caſu tan-
tum illos incurrat, ſecus ſi nullum habeat titulum,
quemadmodum inſtrumentales, quos poſſeſſor lucratur etiam
ſine titulo. *Abb. l. c. Bart. l. c. Covar. l. c. num.
6. conſuſ. 1.**

Idem bonæ fidei poſſeſſor non teneatur reſtituere fru- 23
ctus ante liſis conſtellationem conſumptos, niſi ex illis
ſuerit factus locupletior, ſive ſint naturales, ſive indu-
ſtriales, & ſive poſſeſſor ſit cum titulo, ſive ſine ti-
tulo. *gl. in cap. graviſ. ver. fructus. & ibi Abb. num. 6.
& Barb. num. 8. de reſtit. ſpol. Specul. in d. tit. de
fruct. & intereſſe. §. 1. num. 2. Covar. l. c. & probat ex
§. ſi quis a non Domino. Inſtit. de rei. diſſiſ. P. Reiſ-
ſentul. l. c. §. 7. num. 143.* ſi tamen res per Dominum
verum fuit eſſeſſa, teneatur reſtituere fructus etiam con-
ſumptos poſt liſem conſtellationem; ratio eſt, quia poſt li-
ſem conſtellationem incipit eſſe malæ fidei poſſeſſor. *L. ex
converſo. §. ab alienum. ff. de rei vendic.*

Interdictum unde vi non tantum competit contraſpo- 24
liatorem, ſed etiam contra illum, qui deſectionem,
ſeu ſpoliationem per ſuos factam approbavit, utendo re
ipſa, quæ ſuit ablata. *Gonzal. in cap. 1. de reſtit. ſpo-
liat.* & ideo approbans teneatur ad omne id, ad quod
teneatur ſpoliator: non vero tertius poſſeſſor, quemad-
modum ex *Gonzal. l. c. num. 4. diximus.*

Spoliator teneatur reſtituere, quicquid occasione ſpolii 25
percepit, & ſi percepit non exiſtant, & agitur de fru-
ctibus ex cetero prædio recolectis, cum non recipiant
fun-

- functionem in genere suo, probata consumptione intrat condemnationem ad illorum estimationem. Mohed. dec. 8. de *restit. spol.* Rota apud Bich. dec. 180. Bart. in *L. ex diversis*. §. 1. ff. de *rei vindicatio*. Dec. conf. 464. n. 1. Socin. sen. conf. 82. num. 26. Cyriac. contrav. 67. nu. 13. Hinc si nomina debitorum vendidit; & pretium recepit, ad illius restitutionem spoliatore tenetur. *L. qui proprio*. §. *procurator*. ff. de *procurat.* *L. si quis ab aliis negotia*. ff. de *negot. gest.* Vincent. de Franch. dec. 176. num. 4. Rota apud Bich. dec. 580. num. 44.
- 26 Non tenetur restituere, nisi exacta. *L. sed si leg.* 28. §. *quod autem*. ff. de *petit. heredit.* Rota apud Bich. dec. 628. nu. 1. & in tantum, tenetur nomina restituere, ut quavis nomina eadem per retrocessionem ad spoliatorem redierint, adhuc restitui debeant, quia non ideo fuit extincta actio ex actu distractionis, & receptionis pretii, quæstia spoliatore contra spoliatorem ad solutionem pretii recepti. Bich. l. c. num. 7.
- 27 Spoliator purgato spolio agere potest pro suo jure. Bich. dec. 316. num. 22. ubi Rota dec. 117. num. 16. 4. tom. 2. recent. non dicitur purgatum, nisi relictis expensis, usque ad minimum quadrantem. Bich. dec. 73. num. 14. ubi DD.

§. IV.

De spoliis miscellanea.

- 28 Spolium circa taxationem expensarum non est privilegiatum, quia in spoliis iudicio, non taxantur expensæ, nisi consuetæ. Bich. dec. 73. num. 13.
- 29 Spolium, quando non est violentum, ut attentatum, fructus debentur a die motus litis, si veniunt accessorie ad rem petitam, aut ablatam. *ita Nata conf.* 14. num. 14. Cyriac. contrav. 500. num. 10. Gratian. *disc. for. cap.* 206. num. 14. Thef. dec. 29. nu. 8. Coccin. dec. 439. num. 1. Cavallet. dec. 586. num. 5. Buttr. dec. 714. num. 9. & 10. Rota dec. 740. num. 3. par. 4. 10. 3. recent. & *decis* 187. num. 17. par. 7. & in *Mediolan. fructuum*. 26. Maii. 1859. coram Plato. apud Marchef. de *commis.* 2. fol. 206. numer. 1. Bich. dec. 263. nu. 3. quia cum condemnationem ad fructus venit accessorie, illi debentur officio Iudicis mercenario deserviente actioni intentatæ, ratione moræ & malæ fidei, quæ per litem contestationem fuit indicata. *ita Gratian. d. cap.* 206. num. 14. Cenc. de *consib.* cap. 16. sub. num. *ut. ver.* *milii*. & Rota dec. 281. nu. 1. & 2. par. 7. recent. Bich. l. c. num. 3. fecus, si fructus petuntur principaliter, & dependenter, quia tunc veniunt ratione dominii, & attenditur etiam mala fides ante litem motam contracta. Rota cit. in *Mediol. fructuum coram Plato*.
- 30 Spolium dici non potest violentum, ut attentatum, si provenit ex Iudicis decreto, nec fuit commissum cum vi expulsiua, & præsentia Iudicis, ac satellitum. Bald. in *L. si quis in tantum*. num. 2. & 3. C. unde vi. Bolognet. in *L. iuste possidet*. num. 89. in *fi. ff. de acquir. possess.* Rota dec. 718. num. 3. par. 1. *divers.* & dec. 740. num. 6. par. 4. tom. 3. recent. Adden. ad Buratt. dec. 731. num. 6. Bich. l. c. num. 5. Et quando non est violentum, sed iudiciale, spoliatore non tenetur ad restitutionem fructuum, qui percipi poterunt, sed tantum ad perceptos. *cap. travis*, ubi gl. *ver. si vero. de restitu. spol.* Callad. dec. 6. num. 3. de *prob. Put.* dec. 373. num. 2. lib. 1. Rota de *restitu. spol.* dec. 10. in *antiq.* & dec. 552. nu. 1. par. 1. *divers.* & in *Rom. fructuum*. 13. Novemb. 1602. coram Litra. Bich. dec. 45. nu. 2.
- 31 Spolium iudiciale est purgandum, quavis spoliatore possit ex alia causa retinere. Bart. in *L. si non forte*. §. *si centum*. num. 5. ff. de *condict. indebit.* Surd. dec. 46. num. 12. Cavallet. dec. 539. num. 4. & dec. 543. num. 3. & Rota in *Romana Domus*. 24. Maii 1619. coram Ubaldo seniore, apud Bich. dec. 179. nu. 19.
- 32 Spolium, quando est iudiciale, nunquam datur reventio spoliatore adversus spoliatum reintegratorem. Rota coram Cavallet. dec. 539. num. 9. & 10. & dec. 543. num. 4. & dec. 117. num. 9. par. 4. to. 2. recent. apud Bich. dec. 547. num. 21. & 22. nisi fuerit processum parte citata. Rota coram Caval. l. c. Gratian. *disc. for.* cap. 706. a num. 11. Cyriac. contrav. 180. num. 10. Surd. dec. 46. num. 7. per totam. Bich. dec. 618. num. 13.

Spolium non dicitur purgatum, nisi actualiter fuerint resectæ expensæ, usque ad minimum quadrantem, ad quas Rota solvet viduum condemnare, neque sufficit depositum unius Iulicium obligatione solvendi residuum. Mohedan. dec. 1. num. 1. de *solut. Capuaq.* dec. 150. num. 6. & 7. par. 1. dec. 273. num. 5. par. 2. dec. 176. par. 3. Rota dec. 269. num. 1. par. 1. recent. Bich. dec. 73. num. 15. dicitur autem purgatum per reintegrationem ad pristinum statum. Bich. dec. 314. nu. 36. Abb. in *cap. conquirentes*. num. 1. de *restitu. spol.* Mohed. dec. 8. num. 1. de *restitu. spol.* Capuaq. dec. 171. par. 3. Menoch. *conf.* 758. num. 15. & 19. Rota dec. 363. nu. 12. par. 4. to. 3. recent.

Spolium resultat propter excessum sententiæ, & ideo Reus conventus est reintegrandus. Rota in *Romana spoli honor*. 21. Febr. 1600. coram Iusto, impedita apud Marchef. de *commis.* to. 1. fol. 1249. apud Bich. dec. 509. num. 6.

S P O N S A L I T I A.

Praxis sponsalitie largitatis, Sponsæ, & Sponsionis.

Sponsalitia largitas est donatio inter sponsos, quæ fit post sponsalia ante matrimonium, & hæc est valida, & acquiritur Donatario, si matrimonium consummatur. *L. cum veterum*. C. de *donat. ante nupt.* etiam in magna quæritate. Sanchez. de *matrim. lib.* 6. disp. 24. & si matrimonium non fit, debet restitui donanti, aut hæredibus illius. d. *L. cum veterum*. & *L. si a sponso*. C. de *donat. ante nupt.* quia est facta sub conditione futuræ matrimonii. Lim. si matrimonium non contrahatur culpa donatoris. Lim. 2. si donatio fuit facta sponsæ, & intervenit copula, vel osculum post sponsalia absolute celebrata, nam tunc dimidium pertinet ad sponsam, & dimidium ad hæredes sponse. *L. si a sponso*. C. de *donat. ante nupt.* Bonac. de *contrat. disp.* 3. q. 3. p. 4.

Sponsalitati largitas facta a sponsa sponso, debet restitui sponse non secuto matrimonio, quavis inter sponsos intercesserit copula, vel osculum post sponsalia absolute celebrata, quia sponsus ob copulam, vel osculum post sponsalia absolute celebrata nullum decedens patitur, sicut sponsa, nec ob id difficultus nubit. Molina de *contrat. disp.* 3. quest. 13. p. 4. Lim. si matrimonium non sequitur ob culpam sponsæ. Sanchez. de *matrim. lib.* 6. disp. 18. & 21. Bonac. de *contrat. disp.* 3. quest. 13. p. 4.

Sponsalitia largitas acquiritur sponse, si præcessit copula, vel osculum, si vero fuerit secuta, quoad medicamentum tantum, nisi sponsalia essent irrita ob aliquod impedimentum dirimens. Sanch. de *matrim. lib.* 6. disp. 20.

Sponsalia promittens Confanguineus, vide *Promissio*. Sponsalia posteriora, si priora aliquo casu cessent, ut per mortem, aut renantiationem, non esse servanda, tenet Pont. de *matrim. lib.* 12. cap. 14. num. 2. Sanchez. lib. 1. disp. 50. num. 6. Egidius de *Sacram. disp.* 22. dub. 5. *conclus.* 8. quia nulla fuit posterior obligatio, & ideo non convalescit, juxta Regulam non *firmatur*. de *R. J.* in 6. *L. quod ab initio*. ff. *cod. quibus non videtur contrarius* P. Perez. de *matrim. disp.* 9. *scilicet* 8. nisi fuerint posteriora sponsalia contracta pro quasi tempore, aut pro tempore, quo promittens erit habilis ad contrahendum. Contrarium opinionem, quod nimirum secunda sponsalia annullatis prioribus per mortem, aut renantiationem reviviscant, & secunda sponsalia promittens, teneatur contrahere cum secundo sponso, tenet Covar. in 4. *Decretal. par.* 1. cap. 4. §. 1. num. 10. Rebell. lib. 4. *quest.* 8. *scilicet* 8. num. 55. Hurtad. *disp.* 2. *diff.* 8. num. 29. Caltrapol. de *sponsal. disp.* 1. p. 21. cui videtur accedere P. Tamburin. lib. 8. de *matrim. trac.* 3. §. 5. num. 3. sed quia, nec Caltrapol. nec Tambur. tangunt casum supra relatum, & tantum loquuntur de prioribus sponsalibus, an solvantur per posteriora, ideo melius allegatur pro priori sententia per ea, quæ dixit l. c. num. 2. ubi fatetur posteriora sponsalia esse nullius valoris, utpote illicita.

Sponsalia contracta sine consensu parentum, vide in §. *praxis successione*. §. *Descendens. ver. filius*. Solvuntur ob defectum ætatis, & impubes factus pubes. potest statim restitue a sponsalibus. DD. in *cap. 1. cap. a nobis*. & in *cap. attestacione. de despons. impub.* Bonac. *quest.*

quest. 1. p. 6. *num. 1.* Lim. secundum aliquos, si fuerunt jurata.

- 6 Sponsa habet privilegium tacite hypothecæ pro dotis restitutione. *Fonrallena de pass. nuptial. claus. 7. gl. 2. par. 1. num. 28.* Merlin. *de pignor. lib. 3. tit. 2. quest. 70.* cum communiore contra Thef. *gg. for. 37.*

- 7 Reliqua de sponsalibus, vide in *praxi matrimonii.*
Sponsio, seu scommata est licita, quia per contractus, quo uterque se exponit periculo perdendi, vel acqui-
rendi, dummodo sit æqualis spondendum conditio. Hinc si unus tem cetero scit, & alteri hanc suam scientiam non manifestavit, tenetur ad restitutionem. *Gatz. de contrac. par. 2. cap. 13.* Molina *de Just. disp. 308.* Navar. *in man. cap. 8.* Bonac. *de restit. in particulari. disp. 2. quest. 3. par. 1. num. 28.* Et dummodo sponsio non sit de objecto, quod præbeat occasionem captan-
di mortis, Lim. in illis sponsionibus, quæ sunt super electione Pontificis, quia particulariter sunt prohibi-
tae in quibusdam locis. *Paschal. de patr. pot. par. 1. cap. 6. n. 93.* ubi, an recipiens decem super sponsione, quod ta-
lis Cardinalis elegerit in summum Pontificem, si præ-
moriatur in concilio, teneatur ad restitutionem obmu-
tationem factæ conventionis.

SPORTULÆ.

Praxis spectulorum.

- 1 Sportulæ de jure communi non debentur a personis miserabilibus, neque in causis summariis, neque a Con-
fesso, quia Juxta nihil, vel parum laboravit in reviden-
diis actis. *Rol. lib. 2. conf. 87.* Cyriac. *controv. 57.* *Ecclesia. of. for. 11.* fecus de consuetudine, sicut nec
in illis, in quibus non cadit lites commotio, fecus de
consuetudine. *Pajacell. exp. d. & annot. 93.*
2 Sportulæ debentur a parte infancie, & si ante in-
stant, ab utraque parte pro rata peñi in justicio. *Co-
sta de port. r. r. r. q. 86.* Fachin. *lib. controu. for. cap. 40.* & solum per Victorem sumptualem a victo. *DD. mox cit. & Cyriac. controu. 67.*
3 Sportulæ communiter inter Judicem, & illius affec-
torem dividuntur. *Betazzol. conf. 81. par. 1. num. 3.* Ec-
clesia. *of. for. 18.* num. 14. debentur Judici, licet par-
tes veniant ad concordiam in limine ferendæ senten-
tiæ. *Franc. in cap. statum. §. of. for. de rescript. in 6.* *Gratian. descripi. for. cap. 55. & 561.* Cyriac. *controv. 67.* num. 11. Ecclesia. *of. for. 18.* debentur ab eo,
qui petit causam expediti, & si ambobus petant ab utro-
que. Ecclesia. *of. for. 26.* num. 12. debentur ad ratam
petitionis, non ad ratam judicii. *Tranchedin. consult. 101.* *Pajacell. d. exp. d. & annot. 93.* Ecclesia. *of. for. 20.* num. 1.
4 Est autem sportula pecunia, quam Actor & Reus,
cum lites committenda esset, contribuebant, & deprecabant
auth. *generaliter. C. de Episc. & Cler. auth. offeratur. C. de lit. conf. 2.* qui vel sisco adiecebant, aut a Ju-
dice pro sua, & qui in causa succumbebat, omnem pecu-
niam pendebat, hæc contributio alias erat decima attila-
tionis litis, sed fuit condacta, ut, si causa non ex-
cedat, habeat auctores quatuor ab initio, nimirum duos
ab utraque parte; & alios duos in fine pro labore, qui
tamen textus tantum loquuntur de Delevis, & nihil de
Ordinariis, nisi in Clericis. *L. omnes. 6. executoribus. C. de Episc. & Cler. l. cum Clericis. & auth. sed bo-
dic. C. cod. Ecclesia. of. for. 19.* num. 1.
5 Et quod sportulæ de jure non debeantur Judicibus
Ordinariis, docet Jo. de Grass. *in trac. de subs. procur. r. r. r. sportulas.* num. 2. *Anchar. conf. 201.* num. 1. *Vivius opin. 741.* num. 3. quia Principes debent iustitia-
re iustitiam sumptibus propriis, non subditorum. *Lucas de Pennia in L. annonas. 15. C. de frag. milit. annon. lib. 10.* *Gonded. conf. 84.* num. 62. lib. 2. *Gratian. descripi. for. cap. 561.* num. 12. & 84 subditi debent gratis
iustitiam facere. Ecclesia. *l. c. nu. 3.*
6 Judices vero Ordinarii Ecclesiastici, non possunt ac-
cipere sportulas, nec suffragari consuetudo in contra-
rium. *Jo. And. in Clem. statum. in verb. ex iurisdic-
tione. de elect. Ant. de Burr. & Panorm. in cap. cum
ab omni. de vita. & honest. Clericis. Gratian. disc. for. cap. 571.* n. 1. *Contrarium sententiam defendit Vals. illu. controu. cap. 7. n. 1.* & ubi adest consuetudo. *Gratian. disc. for. cap. 561.* num. 6. *Vivius opin. 741.* v. 6. apud Ecclesia. *l. c. n. 23.*

STATUS.

Praxis status.

Status Beneficii Regularis non dicitur mutatus ex po-
sitionibus Apostolicis, nisi constet, Papam habuisse ani-
mum illum mutandi, & scientiam anterioris Status Re-
gularis, alias in dubio non præsumitur. *Lap. in cap. cum de Beneficiis. n. 2. de prob. in 6.* ubi *Geminian.* *Beltram. ad Ludov. dec. 434.* num. 20. *Buratt. dec. 636.* num. 8. *Rota apud Bich. dec. 59.* num. 15. & 16.

Status Beneficii Regularis non dicitur constitutus, ni-
si quadragenaria præscriptione. *cap. cum de Beneficio. de preben. in 6.* *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 8.* num. 8. *Louthet. de re Benef. lib. 1. quest. 34.* num. 45. *Rota coram Buratt. dec. 636.* & apud Bich. *dec. 433.* num. 22.

Status Beneficii secularis, probatur ex provisionibus,
quæ factæ fuerunt secularibus. *Ludov. dec. 57.* num. 9. apud Bich. *dec. 23.* novus in Beneficio non inprimi-
tur, nisi lapsa temporis sufficientis ad præscribendum.
cap. cum de Beneficio. de preben. in 6. *Seraph. dec. 1227.* *Rota apud Bich. dec. 59.* num. 18. præscriptio
vero debet esse quadragenaria. *Fel. in cap. in nostra. n. 43. de rescript. Louthet. de re Benef. lib. 2. quest. 14.* num. 29. *Beltram. ad Ludov. dec. 434.* numer. 20. & post *Vivian. de Jurepatr. dec. 40.* num. 9. *Bichius. dec. 118.* num. 21. & debet probari collatio-
nes, tanquam de libero facto cum scientia Jurisparo-
natus. *Idem. l. c. num. 17.*

Status Beneficii per Ordinarium mutari non potest. *4.*
Buratt. dec. 636. num. 8. *Bich. dec. 59.* num. 19. Et
interim, dum de prædicto cognoscitur pfectior, est ma-
nuerendus. *Seraph. dec. 287.* num. 4. *Post. de manu. of. 46.* a num. 18. *Louthet. l. c. lib. 1. quest. 33.* num. 24. *Bich. l. c. num. 20.*

Status ultimus in Beneficiis semper est attendendus,
quoties per pfectas probationes non constat de statu
anteriori. *Calder. conf. 23. de prob. Bich. dec. 300.* num. 24. & ad effectum includendæ, vel excludendæ
reservationis. *Cavaller. dec. 639.* num. 9. *Bich. dec. 312.* num. 18. prædictum, si ultimo loco provisionem
Beneficii per quadraginta annos pfecte possedit, quia
ex tali actu præsumitur Status Beneficii. *Abb. in cap. fin. num. 18. vers. distingue tamen. consuet. Dec. conf. 134.* *Bich. d. dec. 312.* num. 19. & 20. Ita etiam at-
tenditur.

Status ultimus Beneficii inter plures præsentates de 6
inhibitione contententes etiam ad effectum jurisdictionis
gratæ in præjudicium patronorum, qui alios ad
præsentatum admittunt. *cap. consultationibus. de ju-
repatr. Bich. dec. 389.* num. 6. & 369. num. 8. Item
pro obtinenda executione litterarum Apostolicarum non
dicto de anteriore statu contrario legitime præscripto.
cap. cum de Beneficio. de preben. in 6. *Felin. in cap. eam te num. 22. de rescript. Feder. de sen. conf. 240.*
Cavaller. decif. 390. n. 5. *Bich. dec. 425.* n. 21. Item
ad dignoscendum, an Beneficium sit seculare, vel Re-
gulare. *DD. cit. Bich. dec. 433.* n. 28. Item in colla-
tione Beneficiorum. *Ludov. dec. 188.* & 229. *Bich. dec. 436.* n. 6. & *Felin. ad Cavalier. l. c.* Status ta-
men anterior Beneficii probatus publicis instrumentis
potius attendi debet, quam novus per abulum intro-
ductus. *Rota dec. 735.* n. 2. par. 3. *recens. Bich. dec. 409.* n. 8.

Status Beneficii probatur ex testibus in una causa exa-
minatis etiam in alia causa, & diverso judicio. *Bich. dec. 268.* n. 21.

Status antiquus simulatæ collationis in mensibus 8
ordinariis non censetur mutatus, nec constitutus novus
ex collationibus ab Episcopo in mense reservato factis
vigore alternativæ. *Bich. dec. 467.* num. 24.

Ultimus status pro libertate Beneficii, qui contrari-
us unioni attendi debet, præsertim cum non agitur prin-
cipaliter inter Collatores, sed incidenter inter provisiones.
DD. cit. & Bich. dec. 457. n. 9. & 10. nisi dederit
causam liti. *Rota coram Ludov. dec. 30.* apud Bich.
dec. 368. n. 9.

Status rei non mutat conditionem persone, nec af-
ficit illam, quoad libertatem. *L. ult. C. de impoten. lucrat. descripi. Barb. axiom. lib. 17. cap. 38.* av. 1.

Status ultimus collativus confitit de statu anteriori

unionis non attenditur, nec statum contrarium constituit. Rota dec. 205. n. 1. & 2. par. 1. *diversar. loc. 229. n. 7. dec. 333. n. 6. par. 1. recent. & in Ula-*
delavens. Jurispatr. 1. Jul. 1648. coram Bichio. Idem
Bich. dec. 620. n. 11.

S T A T U T U M.

Praxis statutorum.

- 1 Statutum obligans fidejubeat non obligat divitem, si dedit hypothecam bonorum suorum, vel pignora, quia sic creditor idonee cautus, quod est ratio statuti, & sic quando lex considerat effectum, non curatur de modo, si habetur effectus. Socin. in L. 1. ff. qui satisfacere. cog. Bar. in L. quicunque. ff. de fundam. patrim. Felin. in cap. ad nostram. de jurejur. Negul. de pignor. par. 5. memb. 1. nu. 4. Maur. de fidejuss. par. 2. sect. 4. cap. 20. Almagrad. conf. 97. Rota dec. 281. num. 40. par. 1. *divers. Merito. de pignor. lib. 1. tit. 1. quest. 4.*
- 2 Statutum, quod Bannitus possit impune uccidi, non valet de Jure Canonico. Fatin. in *prax. quest. 103. nu. 49. Cattar. dec. 1. num. 78. Capon. disp. for. 33. num. 19. contra Baub. in cap. cognoscite. de consuet. Afflict. lib. 3. consil. 3. de Bannitis.*
- 3 Statutum praesens certum terminum ad accusandum, censetur eundem terminum etiam praesigere ad inquirendum, quumvis non fiat mentionem, quia inquisitio succedit loco accusationis. Cabal. *resol. crim. cas. 3. §. 6. Fatin. 99. crim. quest. 10.*
- 4 Statutum de compromissis cessat in bonis extra territorium statuti sitis. Tusc. *litr. s. conclus. 546. Hnded. conf. 5. Cravetta conf. 37. Alderson. Mascard. de interpret. stat. consue. neque in personis exemptis, neque in Vidua gentile privilegio. L. un. C. quando impetrat. Concil. aliez. 71. est v. litem, quia faret publicae utilitati. Abb. in cap. 1. de arbit. Scacia de Jud. lib. 2. cap. 2. quest. 2. Suspendit jurisdictionem Judicis Ordinarii. Blanc. de compromiss. par. 6. n. 2. Lancellet. de attent. par. 2. cap. 15. num. 384. Vant. de null. tit. de nullis. ex defectu jurisdictionis ordin. num. 128. Scacia de sent. & re judic. gl. 7. quest. 1. num. 10. & de Jud. lib. 1. cap. 66.*
- 5 Statutum obligans conjungas ad compromittendum cautus est favorabile ad nullandas lites inter conjunctos. Ciarlin. *controu. for. cap. 102. per tot. & obligat etiam minores, ac pupillos. L. sine herede. ff. de administratione tutel. Bald. conf. 133. Maran. in spec. par. 6. Blancus de compromiss. quest. 3. etiam filiosum. etiam in causis privilegatis. Lancellet. de attent. par. 3. cap. 24. quest. 25.*
- 6 Statutum, quod frater succedat fratri ab intestato, exclusis fororibus dotatis, intelligitur de fororibus dotatis tempore mortis dotatis, & non de dote superveniente, hem intelligitur etiam de successione ex testamento, ne sit melior conditio venientis contra voluntatem defuncti, quam illius, qui venit praeter voluntatem illius. Marefco. lib. 2. var. ref. cap. 81. Rol. conf. 243. lib. 1. Contra Decium conf. 356.
- 7 Statutum potest taxare certum interesse, donec dos solvatur. Bald. in L. fin. C. de jure dot. Abb. in cap. fabriliter. de usufr. Sarda. de alim. lit. 1. quest. 42. & alii apud Spezzell. dec. 84. n. 25. & 27. quia de pacto ad Statutum valet argumentum.
- 8 Disposens neminem posse transire per fundum alienum, si tunc caput ad viam aliquam, intelligitur tam de via remota, quam propinqua, quia illius intentio est, providere necessitati, non commoditati hominum. Cravetta. conf. 780. Borgia. dec. 2. Ciarlin. *controu. for. cap. 13. & cum alicuius damno alicuius commoditati praepicere non videtur, & est interpretandum, ne ad illicita trahatur. Capoll. de servit. urb. pred. cap. 24. & recipit interpretationem a jure communi. Socin. conf. 54. Corn. conf. 210. Ciarlin. *controu. for. cap. 27.**
- 9 Statutum cum est favorabile, aut non odiosum, ut valet, non requirit confirmatio in specie, sed sufficit in genere, veluti, si est exclusivum feminarum propter masculos. Rota apud Papajell. dec. 5. Confirmatum a superiore accidentaliter, & pro majori firmitate potest revocari, secus si sit confirmatum essentialiter, & principaliter. Azor. par. 1. *infr. moral. lib. 5. cap. 26. n.*

15. Gail. lib. 2. obs. 1. praeterim, si est contra jus, quia facilis est reditus ad jus commune. Bich. dec. 165. a. num. 2. Bar. in L. omnes populi. num. 33. ff. de iust. & jur. iust. in L. omnium. num. 10. ubi loquitur de abrogatione statuti confirmati a Principe, si in confirmatione non adest defectum irritans. C. de ressam. Felin. in cap. cum accessissent. sub. num. 5. vers. hanc declarationem. de consuet. Marefco. lib. 2. var. ref. cap. 38. num. 4. & 5. Rota dec. 375. num. 4. par. 2. recent.

Statutum, quod instrumentum publicum habeat executionem paratam, non nocet Clericis, quumvis Clerici illo possint uti contra Laicos. Abb. in cap. ex iuris. & cap. quod Clerici. de foro compet. Bidd. in L. censitos. C. de SS. Trinit. Vivius dec. 321. Spezzell. dec. 11. Concedens jus retractus prodest etiam Clericis, quumvis illos non ligat. Spezzell. l. c. Sord. conf. 2. Honded. conf. 3. Martha de iuris. par. 4. cap. 30. sed Almagrad. jun. *contro. 100. tenet contrarium, eo quod verba statuti sunt directa in rem, vel personam Laicam exemplo bonarum hypothecarum, quae sunt cum onere. vide, quae diximus in praxi Retrahus.*

Quumvis possit annullare contractus gestos sine solemnitatibus statutaris, quumquam fuerint iniiti cum Clericis, non potest tamen ex eo capite illos annullare, si fuerint gesti cum Ecclesia, aut aliis locis piis. Differentia est, quia cum solemnitatibus sunt introductae ad obviandum fraudibus, minus illic praesumi possunt in Ecclesia, quam in Clericis. Spezzell. l. c. & dec. 10. Clarus in §. Donatio. quest. 17. Canar. de infirmat. q. 8. Cravetta conf. 160. Honded. conf. 32. lib. 1.

Non potest obligare Clericos, neque quibus quaestis, nec quoad querenda. Gail. lib. 2. obs. 32. Spezzell. dec. 10. Bald. conf. 9. Dec. & Anchar. conf. 524. Bellef. *disquis. Clerical. de emp. Cleric. a statuti. §. 3.* Etiam in eorum foro non audiuntur in decisivis contra Clericos, nisi in illo Clerici se fundent. Spezzell. dec. 102. Gail. l. c. tam in querendis, quam in questis. Vulp. de libere. Eccles. par. 2. Covar. in reg. possessor. par. 2. §. 4.

Statutum Laicorum, quod adiens hereditatem non confecto inventario obligetur ultra vires hereditarias, non afficit Clericos. Diana. par. 1. trac. 2. ref. 70. ubi Duard. de Bullam Gene. & alii. quumvis contrarium sentiat. Grass. de eff. Cleric. eff. 2. num. 349.

Statutum Laicorum, nec vi directiva afficit Clericos in rebus ex se indifferenteribus, sed tantum in prohibitis, vel praepicis ob bonum publicum, nisi tes de se essent prohibiti, aut praepicte de Jure Divino, naturali, vel Canonico; tunc enim Clerici contrafacientes non peccant contra statutum, sed contra praecipum naturale. DD. apud Spezzell. dec. 13. Bald. in L. si quis. sub condit. ff. de contrar. Cravetta conf. 196. Redaon. de reb. Eccles. non alien. quest. 52. Bich. dec. 288. n. 36. Vivius dec. 326. numer. 3. quumvis statutum esset rationabile. Rota in *Hidrunica pecuniaria. 26. Jan. 1642. coram Merlino. & in Urbevetana Legati. 4. Jul. 1646. coram Bichio.*

Statutum Laicorum prohibens, ne Laici vendant Clericis, vel molant, aliaque servitia praestent, est contra libertatem Ecclesiasticam, utpote auferens illis, quod de jure communi debetur. Surtz. de cessar. *for. 21. sect. 2. & plures DD. apud Dianam. par. 1. trac. 2. ref. 53. contra Cajet. Navar. & alios.*

Statutum Laicorum speciale obligans Emphyteutas Ecclesiae ad collectas, utpote retractales homines a conducendis bonis Ecclesiae, non valet. Caltz. conf. 290. Martha de iuris. par. 4. cap. 13. Ciarlin. *controu. for. cap. 17. Clar. in §. emphyteusis. quest. 48. Alder. Mascard. de statuti. interpret. conclus. 1. quumvis indirecte, & in minimo prajudicans emphyteuta Ecclesiae, si ab sit fraud, & malitia, in statuente valeat. Socin. sen. conf. 99. Ripa in L. si filius. ff. de leg. 2. Sord. conf. 338. Ciarlin. *controu. for. cap. 17. a. num. 70. nisi expresse faciat mentionem emphyt. Ecclesiae. Martha. d. par. 4. cap. 13.**

Statutum Laicorum, ne quis trahatur ad forum alienum, non intelligitur de foro Ecclesiastico. Bald. in L. 1. ff. de iust. & jur. Abb. conf. 83. Sord. conf. 301. Ciarlin. *controu. for. cap. 44. Neque directe, neque indirecte potest decernere circa materiam iuramenti, aut ejus obligationem, utpote fidei iuramentum. Ciarlin. cap. 122. num. 24. neque potest impedire iuramenti observantiam,*

- tiam, & obligationem. *Sprell. dec. 47. Ciarlin. l. c.* licet illud supponat, & præsumat iuramentum metu extortum. *Sprell. & Ciarlin. ll. c.* neque potest tollere vires iuramenti, & facere, quod illi contraveniens non sit perjurus. *Sprell. dec. 46. & 48. Ciarlin. l. c.*
- 18 Statutum Licorum in foro Ecclesiastico allegari non potest, præsertim contra Ecclesiasticos. *DD. apud Ciarlin. controu. for. cap. 114. num. 19. Bieh. dec. 273. num. 6.* quia statutum Laicale seruandum non est in foro Ecclesiastico contra Clericum ex defectu tam potestatis, quam voluntatis stauentium. *cap. quod Cleric. de foro compet. cap. Ecclesia S. Marie. de consuet. Alex. conf. 209. num. 2. & 4. lib. 2. Viuius. dec. 326. in terminis statuti Laicalis concedentis viam executivam, quamvis statutum alias esset rationale. Rota in Hydrunt. pecun. 26. Jun. 1642. coram Alerlino. apud Bieh. dec. 273. num. 6. Carol. de Grass. de off. Cleric. off. 2. num. 414. & 419.*
- 19 Statutum, quod Canonici possint celebrare per se, vel per alios, intelligi debet in casu necessitatis, vide *Canonica. Quod omnes Canonici debeant esse nobiles, non valet. cap. Puerilibus. de preben. P. Vithing. lib. 3. tit. 5. sect. 4. §. 4. num. 112.* ut vero possit celebrare per se, vel per alios arbitrio suo, est nullum, upote contra Concil. Trident. sess. 24. cap. 12. *Farin. dec. 659. Garz. de Benef. par. 3. cap. 2. n. 495. & alii apud Ciarlin. controu. for. cap. 38. num. 29. & de non adiuuendis Canonici, nisi probata nobilitate non valet. Rota apud Merlin. dec. 99. ubi Rota coram Litta. upote contrarium iuri communi. dec. 21. par. 3. recent. præsertim, si constat de non usu. Et quod capiens possessionem Canonicaus debeat aliquid solvere convertendum in commodatum Canonici, Beneficiorum &c. tanquam simoniacum est nullum. *cap. fin. quest. 3. cap. Jacobus. ubi Abb. & Felin. Tusc. litt. S. conclus. 252. S. Congreg. apud Garz. par. 8. cap. 1. fecus, si tendat in utilitatem Ecclesiæ. Idem dic. de prius fratribus convertendis in utilitatem Canonici, Concil. Trid. sess. 24. cap. 12. Pius V. in Constit. seu Bulla 104. Bonac. de simon. disp. 1. quest. 7. §. 3.**
- 20 Statutum Episcopi excommunicatis accedentes ad Monasteria Monialium exempta sine licentia, secundum aliquos non valet, quia videtur contrarium exemptioni, nam terminus ad quem, non à quo celebratur dispositio, debet considerari, secundum alios vero valet, quia non præiudicat exemptioni, sed accedentibus, qui non sunt exempti. *Geminian. & Lynce. in cap. periculo. de statu Regular. in 6. Fagnan. in par. 2. quæri Decretal. in cap. quanto. de privi.*
- Statutum præteritis in successione hereditatis agnatos cognatis non habet locum in hereditate Clerici: communior apud *Fachin. lib. 12. controu. iur. cap. 29.*
- 21 Statutum est stricte interpretandum, tanquam restringens libertatem. *Ciarlin. controu. for. cap. 64. Bieh. dec. 637. num. 9. Carpan. ad statut. Mediolan. cap. 417. num. 5. par. 1. Tiraquell. de retrac. lignag. §. 35. gl. 1. nu. 23.* si est correctorium tamen iuris communis, uti distinguit *Bieh. l. c. Surd. dec. 56. a num. 3. Altograd. conf. 4. num. 17. & 20. lib. 1.* Illic contractum annullans filium, sine consensu patris non extenditur ad contractum cum patre, in eius commodum. *Tranchedin. consult. 48. & extenditur ad contractum celebratum cum filio, vide apud Pafchal. de patr. pot. par. 1. cap. 6. numer. 65.* Et prohibens emptio-nem, est intelligendum de emptione perfecta. *Meno-ch. de arbitri. cap. 276. Ciarlin. l. c.* Neque censetur prohibere reductionem ex causa lationis enormis, quia non censetur fovere iniquitatem. *Gabr. de arbitri. conclus. 3. Socin. Jun. conf. 48. Ciarlin. l. c.* Neque reuocationem ad arbitrium boni viri causa enormis lationis ad effectum deuolutivum, sed tantum ad effectum suspensivum. *Gabr. & Ciarlin. ll. c. & prohibens alienationem stabili non comprehendit forenses. vide Favencus.*
- 22 Statutum disponens agnatos præferri cognatis in successione, intelligitur quoad bona paterna, aut aliunde quæsitæ; non vero quoad materna. *Castl. lib. 3. conf. 29. Alex. conf. 5. lib. 6. Ruin. conf. 29. Brun. de statu. fem. exclud. art. 8. quest. 15. Bald. novel. in trac. de dote. par. 13. Ciarlin. controu. for. cap. 80. num. 3. Carpan. ad statut. Mediol. cap. 278. num. 12. Re-ferens lucrum dotis mariti defunctæ uxore sine filii*
- communibus an deroget Legi, hac edictali. *C. de secund. nupt. Vide Merlin. dec. 39. Affirmantem, qui citat: Sal-lyc. in l. hac edictali. quest. 6. num. 5. Socin. conf. 52. num. 4. lib. 3. Patil. conf. 1. a num. 19. ad 35. lib. 2. Menoch. conf. 4. num. 14. vers. secundum quod ad rem. num. 32. Rol. de lucro dot. quest. 25. num. 3. Bellon. conf. 13. nu. 9. vers. 3.*
- Statutum excludium seminarium a successione non extenditur ad bona existentia extra territorium testantis. *Ciarlin. controu. for. cap. 91. Malfard. de stat. interp. conclus. 6. a num. 22. & num. 104. & intelligitur duntaxat de hereditate dotantis, si excludit dotem. Excludium seminarium a successione inducti propter maleficos non habet locum inter forenses de successione contententes, quamvis bona sint in territorio statuti, & is, de cuius successione agitur, fuerit subditus statuto, quia statuta sua tantum civibus, non externis prospicere volunt. *Bald. conf. 360. Castl. conf. 156. Rota apud Marefcot. lib. 1. var. ref. cap. 9. Neque ligat cives quoad bona sita extra territorium statuti. Dec. 276. Gozzad. conf. 49. Put. dec. 351. Rota apud Marefcot. l. c. five statum loquatur in rem, five in personam. est favorabile cognatis. Tranchedin. consult. 70. Rota apud Pajarell. dec. 5. vide in praxi fratrum.**
- Statutum excludium seminarium comprehendit etiam pecunias, & nomina debitum, quorum solutio est destinata in loco statuti, licet alibi contractus fuerit celebratus. *Marefcot. l. c. num. 13.* non potest extendi etiam propter identitatem rationis, sed tantum ob iurisdictionem rationis. *Rota apud Rubicum. dec. 547. to. 2. par. 5. recent. num. 5. qui citat Gratian. diff. for. cap. 653. num. 43.* an comprehendat bona sita extra territorium stauentium, vide *Merlin. dec. 353. num. 2. negantem, qui citat But. in l. cuiuslibet populos. num. 32. ubi Bald. num. 91. C. de sum. Trinit. Anchar. in cap. Canonum statuta num. 214. de consuet. Fel. in cap. postulat. num. 4. de foro compet. Alex. conf. 16. num. 1. lib. 1. Brun. de statu. art. 8. num. 130. Rol. conf. 80. per tot. lib. 4. Betouf. cens. 155. num. 12. lib. 2. Jof. Ludovic. dec. Pirrif. 76. nu. 8. Petegz. decif. Palavin. 117. num. 2. Menoch. conf. 875. per tot. Rota coram Put. dec. 341. lib. 1. & coram Ludouil. dec. 255. numer. 1. & plures alie, quas colligit *Merlin. l. c. num. 3.* qui rejecta ratione stat. quod statutum sit odiosum, probat, non esse odiosum saltem odio rationali, quia fundatur in bono publico conservandi agnationis masculinum & principaliter ac primario non intendit excludere seminarium, sed conservationem familiarum, quæ diuinitus destituitur fordescent; & hoc considerari debet ad videndum, an aliquid sit odiosum, vel favorabile. *L. qui exceptionem. ff. de cond. indeb. Cephal. conf. 278. num. 102. Capuacq. dec. 15. num. 6. par. 2. Rota dec. 117. num. 1. par. 1. divers. Gabr. conf. 15. num. 3. lib. 2. Brun. de statu. art. 8. numer. 127. vers. nec obstat. Suid. conf. 553. num. 9. pro ratione afferre defectum iurisdictionis in stauentibus extra territorium. Ita DD. apud eundem. *Merlin. num. 9.***
- Statutum seminarium excludium prodest etiam Clericis in utroque foro. *Ciarlin. controu. for. cap. 45. nu. 7. ob cap. dilecti. de foro comp. Abb. in cap. quod Clerici. cod. Dec. & Felin. in cap. Ecclesia S. Marie de consuet. Brunus de statu. art. 12. Marthia de iurisd. par. 4. cap. 29. George. Narrat. de statu femini. exclud. quest. 3. a num. 82. Carpan. ad stat. Mediol. cap. 278. a num. 67. lib. 1. Grass. de off. Cleric. off. 2. numer. 277. Bellet. disquisit. Cleric. tit. de exempti. Cleric. a stat. fecul. §. 4. num. 20.*
- Statutum excludium seminarium loquens in casu ius-
testati non extenditur ad casum testati. *Marthia de success. leg. to. 1. par. 1. quest. 13. art. 1. num. 10. Caval-ler. dec. 256. num. 6. Butart. dec. 262. num. 14. Rota apud Bieh. dec. 137. num. 6.*
- Statutum excludium seminarium non impedit, quo
minus pater possit ad normam iuris communis filiam heredem instituere, quia illud parem non cogit sed ejus voluntati famulatur. *Castrenf. conf. 52. num. 3. Marthia de success. leg. l. c. Bieh. l. c. numer. 11. Cy-riac. controu. 284. numer. 54. Rota apud Bieh. dec. 137. numer. 12.* Neque hoc statutum procedit, ubi fili-
lia fuit instituta hæres universalis. *Marth. l. c. numer. 2. Cavalier. dec. 257. num. 7. Scraph. dec. 120. num. 2. Bieh. l. c. num. 15.*

- 28 Statutum exclusivum femininarum favore masculorum, intelligitur de masculis descendentibus, non transversalibus, & habet tacitam conditionem, quatenus masculi velint esse heredes. Dec. conf. 688. a numer. 2. Socin. conf. 241. num. 8. Honded. conf. 8. num. 17. Rota apud Bich. dec. 320. nu. 4. & 31. ubi Surd. conf. 85. a num. 9. quae procedunt duntaxat in statuto Urbini. Excludens sorores a successione parentum propter fratres, intelligitur de fratribus utrinque conjunctis, non vero de uterinis. Bich. dec. 413. n. 20. Rota dec. 461. n. 6. & 7. par. 2. recent. & dec. 502. nu. 3. & 4. par. 4. to. 2.
- 29 Exclusivum femininarum non procedit in hereditate Clerici, quia bona Clericorum non sunt subiecta statuentium jurisdictioni, five agatur de bonis acquisitis ante Clericatum, five post. cap. Ecclesia S. Maria. De constit. cap. decernimus. de Jud. cap. fin. de vita, & honestate. Cleric. cap. 1. de Immuni. Eccles. in 6. Neque afficit Monialium, si verba dirigunt in tempus delatæ successione ex defectu jurisdictionis. Sylv. in auth. cap. 14. C. de SS. Eccles. Ruin. conf. 203. a num. 8. Rol. conf. 57. nu. 29. Bich. dec. 635. a num. 32. fecus si fuit ingreßa Monasterium post delatam successione.
- 30 Excludens filias dotatas ab hereditate patris extantibus masculis locum eiam habet, si dos fuit relicta filie in testamento. Fachin. l. 10. contrav. Jur. cap. 25. ubi Socin. Ripa, & alii. Et loquens de dote datam non habet locum in promissa. Fachin. l. 1. cap. 26.
- 31 Statutum mandans feminas dotari, & deinde illas excludens, facit, quod dos succedat loco legitime. Cephal. conf. 245. num. 30. & 31. Honded. conf. 63. a num. 129. Ruin. conf. 26. num. 17. lib. 3. & disponens, quod detractis dotibus filii succedant, reddit conditionalem successione filiorum masculorum, eamque suspendit, donec dos fuerit soluta. L. ab emptione. ff. de pati. L. a restatore. C. de cond. & demonstr. Dec. conf. 383. num. 3. Surd. dec. 268. num. 11. Rol. conf. 30. lib. 4. num. 12. Ludovif. dec. 492. num. 7. Bich. dec. 38. nu. 4. & si loquitur de dote concedente, intelligitur de dote, quæ commensuratur legitimæ. Surd. de alim. tit. 3. quest. 1. num. 59. Et prohibens, ne filia dotata plus petat, habet respectum ad legitimam, quæ filiz debetur, & ita prohibet, ne filia petat duplicem legitimam. Cast. conf. 222. lib. 2. nu. 5. Surd. de alim. l. c. Sim. de Prex. de interpret. ult. vol. lib. 3. fol. 212. nu. 18. Dec. conf. 106. Bich. l. c. nu. 12. Et mandans, quod filia contenta sit dote, intelligi debet de dote tradita secundum formam statuti, & ita de dote libera ad instar legitimæ, juxta L. quantum in prioribus. C. de inoff. testam. Bich. l. c. nu. 16.
- 32 Statutum prohibens mulierem testari de dote, vel mandans eam testari, æqualiter inter liberos primi, & secundi matrimonii, comprehendit etiam Viduam. Fachin. contrav. Jur. lib. 10. cap. 29. Balf. in L. un. C. unæ vir, & uxor. Contrarium tenent multi apud eundem, eo quod dos recuperata a muliere non sit amplius dos. Sed prior videtur vera, eo quod sit dos etiam apud Viduam, & vidua dicatur in eodem matrimonio permanere. L. ult. C. de bon. mater.
- 33 Statutum Laicorum, quod femine non succedant in emphyteuti extantibus masculis, procedit etiam in emphyteuti Ecclesiæ, si præcedentes sint Laici. Anchor. conf. 125. Butaf. conf. 132. Menoch. de arb. cap. 180. Surd. 138. Marthe de jurisdict. par. 4. cap. 53. Graff. de off. Cleric. off. 2. nu. 177. Ciardin. contrav. for. cap. 17. n. 71.
- 34 Statutum requirens consensum proximorum in testamento mulieris est contra jus, quia coarctat libertatem testandi mulieri sane mentis, contra. L. ex factis. ff. de vulgar. & pupillar. & secundum multos non valet juxta Cast. in d. L. ex factis. nu. 6. Bald. in L. omnes populi. nu. 67. ff. de iust. & Jur. Menoch. conf. 496. nu. 107. Decian. conf. 19. nu. 100. Bich. dec. 165. nu. 5. & 6.
- 35 Statutum contra exemptionem Clericorum, si est factum a Laicis, non afficit Clericos ex defectu jurisdictionis in stantibus, five loquitur in personam, si ve in rem, five simpliciter prohibeat. cap. Ecclesia S. Maria. ubi DD. de constit. cap. fin. de Immuni. Eccles. in 6. quia tunc est lesivum libertatis Ecclesiasticæ. Navar. conf. 3. de constit. Clarus in §. fin. quest. 82. n. 16. Menoch. conf. 877. n. 10. Bald. conf. 474. Honded. conf. 3. a nu. 22. Surd. conf. 2. nu. 34. Cyriac. contrav. 205. nu. 156. qui allegat quadraginta alios Doctores. S. Congreg. immunit. & Rota apud Bich. dec. Regmdelli Bibliotheca. Tom. IV.

466. num. 20. & seq. Sicut etiam Ecclesiæ perniciolus, quamvis etiam fuerit conditum a Canonicis. Hinc Canoniconum statutum, quod omnes Capitulares, vel dux patres consentiant in actum, ut valet, est nullum ut pote Ecclesiæ perniciolus. cap. 1. de his, quæ sunt a maiore parte Capituli. & de certo numero Canoniconum retinendum, si fuit a Papa confirmatum cum clausula irritante. Si quid contra. mutari potest non obstante dicta confirmatione, ut audis, aut diminuis fructibus, possit augeri numerus Canoniconum. Abb. in cap. cum accessissent de constit. ubi Felin. quamvis fuerit iuramento confirmatum, illa invalidans conationem omnium bonorum factam a Patre filio Clerico est contra immunitatem Ecclesiasticam; DD. apud Dianam par. 3. trac. 1. ref. 3.
- Statutum Laicorum cavens, neminem posse apprehendere Beneficium absque licentia Principis, non valet. Vivianus de Jurisp. lib. 1. cap. 12. Alius de censur. cap. 3. col. 4. Duard. in Bull. Cane lib. 14. q. 5. Sperell. dec. 8. num. 35. Illa statutum Laicorum non obligat Clericos ad reparandam viam ante domos suas pro bono publico, saltem quoad vim coactivam. vide Barb. de Jure Eccles. lib. 1. cap. 39. §. 5. nec ad solvendum onus reale ob prædiorum custodiam, nec ad solvendum collectas impositas pro custodiendis vicinis, pro reparatione murorum, ob sanem, pestem, & bellum. Barb. l. c. nu. 53. Duard. in Bullam Cane lib. 2. cap. 16. quest. 17. num. 30. Graff. de off. Cleric. off. 2. num. 199. Suarez de LL. lib. 3. cap. 14. num. 15. & contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 16. num. 13. & 16. Surd. conf. 301. nu. 24. & 30. Grammat. dec. 100. nu. 9. & 26. Azov. in sit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 12. quest. 5. & cap. 18. quest. 8. quia in statutibus deficit jurisdictione, & potestas. Illa statutum Laicorum, quod forenses agentes in iudicio debeant subducere, non libet Clericos secundum aliquos. Cyriac. tamen contrav. 144. nu. 9. defendit, in ordinatois statuta Laicorum obligare Clericos, & citat Decium in cap. Ecclesia S. Maria 10. nu. 44. vers. secundo notat. de constit. Abb. in cap. quod Clerici. 9. num. 10. ubi Imol. nu. 2. & alii de foro comp. Alder. Mascard. de statu. interpret. conclus. 1. num. 234.
- Statutum privans mulierem suis bonis, si nubat forensi, non valet. Conc. Trid. sess. 22. cap. 9. de ref. Clarus in §. fin. quest. 82. Cyriac. contrav. 449. ut pote valde restringens libertatem matrimonii.
- Statutum continens possessionem naturalem in hereditate usufructus, mortuo usufructuario tantum habet locum contra tertium molestantem, aut cum est inceptus proprietarius, fecus contra proprietarium certum, quia tunc illud esset injustum. Menoch. conf. 139. Surd. conf. 491. Ciardin. contrav. for. cap. 169. ubi DD. nu. 15. Continuas possessionem defuncti in herede non habet locum, si defunctus tempore mortis non possidebat. Rota apud Merlin. dec. 234. item operatur in instanti, ita, ut possessio nunquam sit vacua. Bich. dec. 533. num. 6. Continuas possessionem non procedit in possessione litigiosa, & civili, si alter est in naturali. Rota apud Merlin. dec. 308.
- Statutum post certum tempus negans audientiam creditoribus cum bona fide debitoris, valet ob bonum publicum, ut lites dirimantur, & in penam negligentie Creditoris. DD. apud Ciardin. contrav. for. cap. 32. Lim. si creditor non potuit urgere, quia tunc nulla imputari potest negligentia, & ubi non est negligentia, non debet esse pena. Fachin. lib. 1. contrav. Jur. cap. 68. & tali statuto stante debitor releveatur ab onere probandi solutionem, & creditor volens probare solutionem non fuisse factam, non auditur, nisi vellet probare malam fidem debitoris; nam est præsumptio juris, & de jure contra creditorem, debitorem solvere. Socin. jun. conf. 69. Ciardin. d. cap. 32. Mascard. lib. 2. var. ref. cap. 67. fecus ubi adest mala fides debitoris, quia tunc non valet, quia esset nutritivum peccati, scilicet malæ fidei. L. omnes populi ff. de iust. & Jur. Alex. conf. 73. Abb. in cap. quantum de prescrip. Gabr. de prescrip. conclus. 4. Tusc. lit. S. conclus. 633. Gratian. discept. for. cap. 994. Ciardin. l. c. nu. 23. Fachin. lib. 1. contrav. Jur. cap. 68.
- Statutum rejiciens nullitatem exceptionem non intelligitur de notoria, sed dubia. Francus in cap. directo de appell. Ciardin. contrav. for. cap. 44. num. 10. Carpan. ad statum. Mediol. cap. 116. n. 197. vers. non censetur.

- Mandans tres conformes sententias executioni mandati, non obstante nullitate notoria, validum est. Abb. Fel. Dec. & DD. in cap. ex parte. de off. Deleg. Cravetta conf. 201. Ciardin. cap. 49. num. 12. ut idco servandum est. Prohibens extractionem frumenti prohibet etiam extractionem Farinæ. Bart. in L. questum. ff. de leg. 3. Clarus in §. fi. quest. 82. Marant. de ordin. judic. in principio. num. 20. Spetell. dec. 13. apud quem DD. Dans privilegium debitori, ne possit conveniri a creditore intra quinquennium, non prohibet, quin possit conveniri a Creditorebus ex delicto, vel legato; quia isti sunt improprie Creditores, & statuta in proprio significata sunt intelligenda. Faculin. lib. 11. cap. 72.
- 41 Statutum non afficit forenses ratione bonorum in territorio statuentium sitorum. Ludovif. dec. 76. Magon. dec. 107. Thel. qq. foren. 4. lib. 2. Martha de success. legali par. 3. quest. 15. Redenasc. conf. 90. Tranchedin. consil. 19.
- 42 Puniens perpetrantem propria manu aliquod delictum, aut personaliter, non comprehendit mandantem. Bald. in cap. 1. de pace jur. Firm. Jaf. in L. 1. q. 1. quæ pro empt. ff. de nesc. Felin. in cap. licet ex quadam. de resib. Abb. in cap. fin. de off. Deleg. Spetell. dec. 106. Puniens delictum qualitercumque commissum, punit etiam delictum sine dolo partium. Gozzad. conf. 5. Menoch. de arbit. cas. 324. Ciardin. cap. 47. puniens pecuniaria homicidium, vide Cabal. cas. 11.
- 43 Statutum, quod Notarii Apostolici, vel Imperiales non matriculati non possint conferre ubique instrumenta, est monopolicum, & non valet. Vide in praxi Notariorum, fecus in Notario Principis inferioris: de Notariis matriculatis non comprehendit Clericos, quia effect contra libertatem Ecclesiasticam, & Laici non habent ullam jurisdictionem in Clericis. Ciardin. cap. 63.
- 45 Statutum requirens certas solemnitates in contractu, procedit etiam in hypothecatis. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 5. quest. 197. & conditum ad obviandum fraudibus dicitur habere perpetuam causam prohibitionis. Alex. conf. 141. lib. 2. Socin. conf. 2. lib. 3. Marefcot. lib. 2. var. ref. cap. 29.
- 45 Statutum loquens de debitor intelligitur etiam de ejus successore universalis, hoc est de hærede, nisi sit hæres cum beneficio legis, & inventarii; Secus si loquitur de promissore, quia hæres, quamvis dicatur debitor, non potest tamen dici promissor. Noal. de transmiss. cas. 28. num. 167.
- 46 Excludens matrem propter partum a successione filii, non dicitur etiam excludere propter Amitam, quia in correctoriis, quale est statum, nomine fratrum non veniunt forores. Marefcot. lib. 3. var. ref. cap. 4. Brun. de stat. exclu. fem. art. 12. Socin. jun. conf. 1. lib. 1. Tiraquel. de retrac. §. 1. gl. 9.
- 47 Statutum inducens præsumptionem, vel præscriptiorem cum mala fide debitoris non valet, quamvis fuerit confirmatum a Pontifice. DD. apud Ciardin. cap. 31.
- 47 Statutum prohibens constitui dotes ultra certam summam, uopo impediens matrimonii libertatem, non valet. Iia Paschol. de patr. pot. par. 3. cap. 2. nu. 29.
- 48 Statutum Civitatis gubernantis gubernat inferiorem, ubi proprium deest. Alder. Mascad. de stat. interp. conclus. 12. & Ciardin. cap. 37. num. 5. & 6. Cephal. conf. 343. num. 26. Borgan. dec. 42. nu. 47. privativum in Civitates inferiores, & ad statum prius recurrendum est, quam ad jus commune. Alex. conf. 155. Gratian. disc. for. cap. 706. Cyriac. contrav. 715. Ciardin. d. cap. 37. & statum loci inferioris declaratur a statu loci superioris dominantis, anequam recurratur ad jus commune. DD. cit.
- 49 Statutum prohibens alienationem stabilium in forenses, qui non subeunt onera realia, & personalia illius loci, facit forenses incapaces succedendi in bonis stabilibus loci, in quibus sunt stabilia. Ciardin. d. cap. 37. n. 32.
- 50 Statutum loquens de subditis, potius intelligitur de subditis domiciliis, quam originis. Ladetich. conf. 74. Menoch. conf. 603. Ciardin. l. c. n. 44.
- 51 Statutum obligans patrem ad solvendum legitimam pro filio delinquente, si habet plures, quam tres filios, an valeat, vide Conciol. alleg. 82. negantem cum Thefauro, dec. 104. Hond. conf. 110. Farin. de delict. quest. 24. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quest. 29. quamvis statum, quod pater teneatur solvere legitimam pro filio delinquente, ratione publicæ utilitatis, ut utilitatem
- in delinquendo sint remissiores, sit validum, ut docent Bald. in L. ex Cornelia. 28. num. 3. & ibi Angel. n. 1. Imol. num. 3. & Alex. nu. 8. de vulgar. & pupillar. Clarus, in §. fi. quest. 86. vers. & hæc quidem. Hond. conf. 95. num. 40. vol. 1. Cuiar. de pen. Innoc. art. 3. num. 45. tamen, quia tale statum exhibebat a jure communi, secundum quod pater suos debet tenere auctores. L. Sancimus. 23. C. de pen. & quia nemo alicuius odio, & culpa prægraviari debet. cap. non debet 22. de R. j. in 6. tamen stricte est interpretandum. Carpon. ad nov. consil. Mediol. in cap. omnium. nu. 22. Peregr. de jure fisci lib. 5. tit. 1. num. 22. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quest. 29. num. 5. Guaz. de consil. bonor. conclus. 12. nu. 11.
- Statutum, si non est contrarium legi naturali, vel Divinæ, obligat in conscientia. cap. quo jure. dist. 8. cap. resistit. 11. quest. 3. Abb. Felin. ad Dec. in cap. 1. de consil. Alex. conf. 209. S. Tho. 1. 2. quest. 96. art. 5. ubi Cajet. & Sotus de Just. & Jure. Covar. in reg. peccatum par. 2. §. 8. Suarez. de LL. lib. 3. cap. 25. Ciardin. cap. 37. num. 110.
- Statutum de litibus non habet locum in manutentione; quia manutentio non est lis, sed litis præparatoria. Ciardin. contrav. for. cap. 170. ubi DD. Minuens penam sponse consentienti delicto, non habet locum in eo, qui primo negavit, deinde confessus est. Cabal. ref. crimin. cas. 56. per totum, qui tamen affirmativum cum communione descendit. num. 5. Clarus in §. fin. quest. 82. in 9. stat.
- Statutum pœnale ligat etiam forenses delinquentes in loco statui, quia ratione delicti efficiuntur subditi loco statui. Cabal. ref. crim. cap. 129. Covar. in cap. alma mater de sent. excom. in 6. §. 10. num. 7. Clarus. in §. fi. quest. 85. quamvis forensis ignoret penam statui. litem qui supra.
- Statuta mercatorum, artium &c. Quando dicantur monopolica, vide fusc apud Cabal. ref. crim. cap. 215.
- Statua sunt concordanda, & talis interpretatio facienda, ut utrumque serveur. Ciardin. contrav. for. cap. 27. & si videntur contraria, debet attendi dispositio statui specialius loquentis. Bart. in L. questum ff. de fund. instr. Dec. & Cagnol. in L. in toto. ff. de R. j. Socin. jun. conf. 29. Menoch. conf. 328. Ciardin. contrav. for. cap. 27. n. 15. & statum se fundans, debet probare omnes ejus qualitates. in DD. apud Ciardin. cap. 37.
- Statutum excludens certas probationes intelligitur, nisi ille sint admodum late probationum genere. Bald. in L. certi. conditio 9. §. quoniam num. 2. ubi Fulgof. & Cast. ff. si cert. pet. & conf. 279. n. 1. lib. 4. Cyriac. contrav. 252. nu. 13. Rota apud Rich. dec. 458. nu. 27.
- Statutum accipit interpretationem a jure communi. cap. ex parte ubi Abb. de P. S. Alex. conf. 140. Gail. lib. 1. obs. 50. num. 7. Mynsing. lib. 1. obs. 5. Cravetta conf. 259. Lim. in statuis Juri communi derogantibus. Gail. l. 2. obs. 33.
- Statutum privans hæreditate filios contrahentes matrimonium sine consensu parentum, vide Sporfallia. Successio. Filius.
- Statutum, quod sicut juramento damnum passi, valet regulariter. Marefcot. lib. 2. var. ref. cap. 16. intelligitur, ubi damnum est illatum dolo malo, secus si abest dolus, quamvis adde culpa lata. Dec. conf. 83. num. 3. vers. tertio. respondetur, & intelligitur Judice deferente juramentum, & præcedente taxatione. Cognol. L. unica nu. 129. C. de sent. & procedit ad favorem civis, non forensis. Patif. conf. 12. nu. 26. lib. 3. Plotius in L. si quando. num. 823. C. unde. vi. Contra quod juramentum tamen admittitur probatio tam per evidentiali loci. Curt. jun. in L. admonendi num. 32. ff. de jurejur. Bald. in L. contra negantem. ad L. A. Offici. dec. 61. nu. 8. quamvis per coactionem negativæ. Hot. l. c. nu. 778. Marefcot. l. c. per tot.
- Statutum potest præsumere dolum etiam in contractu jurato, & illum invalidare non obstante juramento. Ciardin. contrav. for. cap. 122. num. 29. non tamen in ipso juramento. Ruin. conf. 194. a num. 8. lib. 1. Paris. conf. 55. num. 33. lib. 1. Rol. conf. 99. a nu. 15. lib. 3. damnum apparet de specifica, & veritatis causa præsumendi dolum aut simulationem, quæ probari debet. Spetell. dec. 47. nu. 4. vers. hæc tamen sententia. Ciardin. l. c. nu. 30.
- Potest obligare subditos ad nominatim sic contrahen-

hendum in bonis suis in territorio statui etiam extra territorium. *L. 1. ff. de decr. abord. fac. Gabr. de statu. conclus. 8. Ciarlin. controu. for. cap. 121. n. 13. & 23. Gratian. difc. for. cap. 253. n. 16. Surd. conf. 535. n. 18.*

63 Statutum privans bannitos bonis communibus, & beneficium juris communis, est validum. Menoch. *de presump. lib. 5. pref. 45. Ciarlin. controu. for. cap. 161. n. 13. faciens tributarium territorium, non prejudicat Ecclesie in acquirendis. Idem. cap. 103.*

64 Statutum dampnans pena mortis explosentem scelerum, non tollit alicui defensionem necessariam. Cabal. *ref. crim. cap. 88. n. 2. ubi plerique; quia defensio tolli non potest per statum, quia competit jure naturali.*

65 Statutum loci attenditur, in quo geritur actus, aut contractus. *L. cunctos populos. C. de Sum. Trinit. Ciarlin. controu. for. cap. 80. n. 5.*

66 Statutum ad publicam utilitatem conditum a populo subiecto sine consensu Principis, an possit a populo subiecto sine Principis licentia abrogari, controvertitur. Negativam partem in statutis ad publicam utilitatem conditis, & affirmativam in illis, que sunt ad privatam utilitatem, tenebat Ludov. Bellus. *conf. 68. n. 8. ex Deciano. repet. cap. cum acceptis. n. 3. vers. unde retenta. de consil. sed affirmativam tenet Bieh. dec. 165. num. 3. si statutum sit contra jus, quia per illius abrogationem reducitur res ad terminos juris communis. Bart. in *L. omnes populi. n. 33. ff. de Just. & Jur. Jas. in *L. omnium. n. 10. C. de testam. imocti fuerit confirmatum a Principe, nisi in confirmatione addit clausula decreti irritantis. Fel. in cap. cum acceptis. n. 6. vers. hanc declarationem. De consil. ubi Dec. n. 18. & 19. Marcfot. lib. 2. var. ref. cap. 38. n. 4. Rota dec. 375. n. 4. par. 2. recent.***

67 Statutum conditum a Communitate super usu alicujus sylvæ cum autoritate Domini loci, arguit, sylvam non spectare ad Communitatem, alias auctoritas Domini non esset necessaria. Bart. in *L. omnes populi. n. 26. vers. predicta. ff. de Just. & Jur. Surd. conf. 65. n. 2. Vuar. dec. 311. n. 5. Bieh. dec. 161. n. 22.*

68 Statutum confirmatum a Sede Apostolica, quamvis sit juri communi contrarium, si in confirmatione addit decretum irritans, non potest revocari a Legato a latere, quia tunc cessat favor reditus ad jus commune. Jas. in *L. omnium. n. 7. vers. limitatamen. C. de testam. Abb. in cap. dilectis 25. n. 10. de proben. Felin. in d. cap. cum acceptis. n. 7. ubi Dec. n. 10. Marcfot. var. ref. lib. 2. cap. 38. n. 4. Seraph. dec. 538. n. 2. vers. tamen. Rota dec. 469. n. 8. par. 5. recent. apud Bieh. dec. 381. n. 24. & tale statutum confirmatum a Sede Apostolica afficit omnes successores. Bieh. dec. 474. n. 9.*

69 Statutum, quod exonerans archiepiscopum, seu sepulchrum cum offensione incidat in penam vite, non comprehendit offendentes in vestibus tantum, quia offensio in vestibus non dicitur propria offensio. Guazin. *def. 29. cap. 2. n. 12. Vulpel. de pace quest. 101. sub. n. 7. Guaz. def. 52. de pace. n. 4. verba vero statutorum debent accipi in propria, & stricta significatione. Conciol. ref. crim. ver. statum. ref. 1. ubi DD.*

Statutum prohibens extrahi granum extra statum non ligat portantem granum in transitu per territorium statuentem ex alia Civitate. Farin. *de carcer. & carcer. quest. 28. num. 59. Peregr. de Jure fisci. lib. 6. tit. 5. num. 10. Capic. Lato dec. 191. n. 29. par. 2. Conciol. l. c. ref. 2. neque comprehendit illum, qui extrahit pro usu proprio. *L. universi. 5. C. de veltigal. commiss. cap. super quibusdam. 26. de V. S. Farin. fragm. crim. lib. 2. n. 55. Hodierna ad Surd. dec. 139. n. 7. neque extrahentem frumentum recolectum in fundis propriis. Ihes. dec. 152. Cabal. ref. crim. cap. 14. Riccius collect. 762. vers. tunc limita. Conciol. l. c. n. 3. Neque comprehendit minores. Vivius commun. opin. ver. statum. n. 14. Ludovic. dec. Persf. 80. n. 8. Rol. conf. 57. n. 6. lib. 2.**

70 Statum loquens de mutilante membrum, non habet locum in mutilante digitum, cum digitus non sit proprie membrum, sed officium membri, & pars illius. Clar. in *§. fin. quest. 69. n. 3. ubi Bajard. n. 4. & 6. Farin. de delict. & pen. quest. 19. num. 24. Mastrill. dec. 168. n. 4. Cabal. ref. crim. cap. 236. a num. 10. Guaz. def. 33. cap. 6. num. 6. Giurba conf. 40. num. 11. & probat Bart. in *L. non fuit libert. 14. n. 2. ff. de stat. hom. Calvin. de acquit. lib. 2. cap. 129. n. 1.**

Regundellii Bibliotheca. Tom. IV.

10. Conciol. l. c. ref. 3. num. 2. nisi in eo digito debilitata fuisset manus, quia tunc statum contra mutilantes membrum locum haberet. Bajard. ad Clar. in *§. fin. quest. 69. num. 101. Cabal. ref. crim. cap. 236. a n. 111. Guaz. def. 33. cap. 6. n. 6. Giurba, & Mastrill. lib. 2. cc. Capella Tolof. dec. 208. n. 3.*

Statutum disponens bannitos posse impune occidi, 71 ut ostendi valet, uti factum pro publica utilitate. Clarus in *§. homicidium. num. 43. Menoch. de arbit. lib. 1. quest. 90. num. 4. Farin. de var. & divers. quest. 103. Cabal. ref. crim. cap. 61. P. Grassat. de nece proditi. §. 12. num. 13. ita, ut tale statum excolet etiam a peccato occidentem bannitum pro publica utilitate. Paschal. de patr. pot. par. 4. cap. 3. num. 4. Sanchez. de matrim. lib. 8. disp. 1. n. 31. Cabal. Farin. l. c. Lim. in Clerico, qui ultra irregularitatem committit etiam peccatum mortale, si est in sacris, aut Beneficiis, alias peccat venialiter. P. Tambur. in *De cal. lib. 6. cap. 1. §. 4. n. 4. Molina de just. trac. 3. disp. 8. n. 12. P. Grassat. l. c. §. 12. n. 47. Item in patre occidente filium, vel e contra; quia statum non tollit Jura sanguinis, & obligationem naturalem. Ita nec fratris licet statum bannitum occidere. Vivius opin. 770. Ita nec bannitum, qui habet Salvum Conductum, licet occidere.**

Statutum puniens aliquem aggredientem in domo habet locum etiam in aggrediente in officio domus. Bart. in *L. meminisse. 10. n. 4. ff. de Procon. Bald. in *L. & ita. 3. §. idem. ait. ff. de nau. capon. & stabul. Specul. in tit. de injur. in rubr. n. 9. Clarus in *§. fin. quest. 82. stat. 10. in princ. Sprell. dec. 60. num. 36. & dec. 62. n. 3. par. 1. Conciol. l. c. ref. 6. quamvis contrarium videtur sentire Sprell. l. c. qui tamen dec. 61. concordat ambas opiniones. Mastrill. dec. 22. num. 7. Cabal. ref. crim. cap. 13. Lim. statum non procedit in offendente in statione, in Apotheca, seu taberna, quia iste non veniunt appellatione domus. Farin. in *fragm. crimin. litt. D. n. 232. Tuse. litt. D. conclus. 619. n. 34. Bajard. ad Clar. in *§. fin. quest. stat. 10. n. 116. sermo est de apotheca & taberna, quæ non est subus domus. Neque procedunt in offendente in domo, in qua quis non habiat, licet sit propria offensio. Gabr. de malef. conclus. 10. n. 31. Bajard. ad Clar. l. c. n. 114. Cabal. l. c.*****

§ STELLIONATUS.

§. Unicus.

Stellionatus crimen, & pœna quando, in quibus locum habeat, vel non.

Crimen † & pœna stellionatus est inducta, ubicumque deficit specialis titulus criminis, sed tamen adist dolus, & læsio alterius. *l. 1. ff. de pignor. act. & ideo falsus procurator contrahens cum alio tanquam procuratore, cum non sit, si aliquid recipiat, vel alias lædat contrahentem secum, cum sit in dolo, & inferat damnum, punitur pœna stellionatus. Bald. conf. 14. Filius familiaris. liberavit, per tot. lib. 1. & latius conf. 15. Ad evidentiam premissis, in pr. ubi, quod est subsidiarium, & non intentatur, nisi ratione doli lib. 1. Dyn. conf. 38. Quod contra Beneficentium, n. 8. ubi, quod requirit dolum vetum. Cast. conf. 412. Bis factu, in fi. lib. 1. † Amplia, quia facies aliquem carcerari pretextu licentia judicis, quæ non est data, tenetur pœna stellionatus, & ad damna, & intercell carcerari. Bald. conf. 212. Quidam pretenso, circa princ. ver. sed. videndum, per tot. lib. 3. † Amplia, ut procedat in quocunque alio, qui asserat creditorem, cum non sit, quia si cedat alteri creditum exactum, recepta pecunia, vel aliquo alio recepto, per quem contractum cessionarius sit læsus, inrat pœna stellionatus. Bald. d. conf. 14. n. 2. v. modo sequitur alibi, lib. 1. † † Extende, in eo, qui expendit moneta bannitum, quia cum non sit falsa, sed bannita, non incurrit pœnam falsæ monete, sed pœnam stellionatus arbitrarium judici. Bald. conf. 494. Sciendum est, lib. 1. quod duplicatur lib. 3. conf. 372. per tot. † Restringe ampliationem, ut non procedat in empione, & venditione, ac pigore, propter illorum frequentiam, quia vendens rem duobus tenetur pœna falsi, & idem si adhibet dolum in pignore. Bald. conf. 15. circa med. ver. in re autem, lib. 1. † Amplia, quia pœna stellionatus 6*

G 2 est

- est arbitratia. Ang. in l. plagii, ver. similiter, C. de
7 plag. Dec. in l. unica. col. 2. ff. quod quisque iuris, §
Et est poena levissima. Bertazol. conf. 33. n. 6. & seq.
8 Alciat. conf. 25. n. 3. † Et est pecuniaria, non autem
9 corporis afflictiva. Boss. *res de falsis* num. 80. † Et est
poena extraordinaria, poena stellionatus, quæ habet locum,
ubique speciale nomen delicti non describitur,
sed actio de dolo civiliter proponitur. Caltr. conf.
412. *Visto falso*, n. 4. ver. sed nunc, queritur, lib. 1.
10 † Limita, quia ubi in causis pecuniariis, habet locum
actio de dolo, ibi etiam habet locum crimen stellionatus;
ubivero cessat actio de dolo, cessat crimen stellionatus.
Dyn. conf. 138. *Quod contra Benvenem*, n.
11 8. † Limita; quia poena stellionatus non habet locum,
ubi deficit fraus damnosa, & ideo licet sit contra bonos
mores sub mendacio contrahere, tamen si talis
mendax non lucratur, neque aliquid recipit, non potest
puniri poena stellionatus. Bald. d. conf. 15. per tot.
maxime circa fin. ver. item fraus non dicitur, lib. 1.
quia dolus intelligitur cum effectu damni Bald. conf.
13. in fi. lib. 1. ver. ex quibus inferitur. † Declara,
ut non procedat limitatio in contractibus, qui non requirunt
traditionem; quia solus dolus sufficit, ut competat
stellionatus, quando dolo quis fuit inductus, non alias
contractus, prout in hypotheca, in qua nihil
13 traditur. Bald. d. conf. 15. ver. sunt & alii, lib. 1. †
Limita: quia quis non puniatur poena stellionatus, ubique
dolus, seu fraus adhibita in contractu, potest
purgari per actionem ex illo contractu. Bald. conf. 14.
in fi. ver. sed illud notandum, lib. 1. & latius conf.
15. in pr. ver. & ex hoc sequitur, eod. lib. 2. Vide
Tulch. lit. D. *ver. Delictum habens originem & Con-*
14 *stat.* 178. † Declara, ut limitatio procedat, quando dolo
est in finibus contrahendi, secus si interveniat aliter
de duobus, videlicet iuramentum, & sic perjuri-
unt, vel res sit male tradita commissio doli in ipsa
traditione, puta in pignore corporaliter tradito sub specie
falsæ matricæ. Bald. d. conf. 15. in pr. quia tunc
15 inquit competere stellionatus poenam, lib. 1. † Limita
quia ubique contractus est ipso jure nullus, non potest
dolus ex illo contractu puniri poena stellionatus.
Bald. conf. 14. in fin. lib. 1. quod declarat plenius conf.
15. in fi. v. *grateatibi contractus*, eod. lib. 1. si de
lus stetit in finibus contractus, & contractus tam principalis,
quam accessorius sit ipso jure nullus.

STIPULATIO.

Praxis stipulationis.

- 1 Stipulatio Notarii non transtendit dominium; nec possessionem in stipulam abtenem. Nata conf. 253. Thef. dec. 70. n. 5. Rota apud Scraphin. dec. 472. Bertazol. de claus. instrum. claus. 18. gl. 7. Fachin. controuv. Jur. lib. 8. cap. 91. Gabr. de prob. conclus. 1. vel de P. O. conclus. 1. sed est necessaria acceptatio abtensis. Covar. de testum. 3. par. n. 13. aut ratificatio.
- 2 Stipulatio in contractu inominato facit, quod non sit locus penitentiae, uti in transactione, vide Transsignis. Quando fit dividua, vel individua, vide Fachin. lib. 10. controuv. Jur. cap. 63. Gomcz. de contrac. in divid. Alteri facta licet de jure civili non valeat, valet tamen de jure Canonico. Communior. apud Fachin. lib. 3. cap. 19. Covar. in cap. quomodo, de pact. in 6. §. 4.
- 3 Stipulatio facta a Patre pro filio, & filius, intelligitur facta pro filiis hereditibus, gl. & DD. in L. si tibi decem. ff. de pact. Bart. in l. quod dicitur, ff. de P. O. Afflic. dec. 314. Franc. dec. 105. Verall. dec. 302. Cap. n. disc. for. 67.
- 4 Stipulatio facti affirmativa determinata transmittitur. Noal. de transmiss. cap. 28. n. 168. facta pro nominando, non facta nominatione, censetur facta illi, qui fuit stipulatus, adeo, ut si stipulatus videatur, nisi persona nominanda sit certa. Costa de port. rata. quest. 133. Surd. dec. 182.
- 5 Stipulatio ad duplum in casum contraventionis tollit actionem ad damna, & interesse, si vero non fuit duplum consecutus, est in illius electione agere ad duplum aequaliter ex stipulato, vel ad damna, & interesse, aut ex contractu. J. C. in L. emptorem. 12. §. Cassus. ais. ff. de alt. empt. & probatus ex L. sed est, ff. de evict. Molina de just. & Jure disp. 380. n. 13. Bich. dec. 303. an. 35.

Stipulatio conditionalis non purificata conditione non 6 transmittitur, & expirat mutato rerum statu. Bich. dec. 5. n. 10. L. si quis condicione. ff. si quis omis. caus. testam. L. itaque ff. si cert. pet. Honded. conf. 113. n. 50. quavis addit aliquod verbum extensum ad futurum. Cephal. conf. 495. n. 26. Felin. in cap. causam. que n. 20. de rescriptis. Giurba dec. 45. n. 17.

Stipulatio damnorum non concepta simpliciter, sed 7 in casum necessitatis locum non habet, ubi necessitas deficit, quæ quidem necessitas debet probari ab illo, qui se fundat in illa. Bald. conf. 332. n. 9. Aym. conf. 241. n. 20. Sim. de Pret. de interpret. ult. volum. lib. 1. interpret. 2. dub. 1. solut. 13. a. n. 7. Olaf. dec. 171. n. 13. Bich. dec. 359. n. 12. & 13.

Stipulatio damnorum in casum contraventionis statim 8 habet locum commissa contraventione secundum L. stipulationes. ff. de P. O. L. fenerator. ver. si navis. ff. de novat. fener. Caltr. in L. navis. num. 4. ff. locat. Rota apud Cenc. de consil. dec. 246. & apud Bich. dec. 369. n. 7.

Stipulatio de dote restituenda alternative concepta, 9 vel mulieri, vel cui de jure, non operatur speciale pactum favore dotantis, sed referenda est ad eos quibus cessante pacto dos est restituenda ex dispositione juris communis, vel statuarii. Alex. in L. post dotem. 41. n. 36. ff. sol. matrim. Bald. Novell. de dote. par. 6. privill. 29. Mant. de tact. lib. 3. tit. 7. n. 26. Gratian. disc. for. cap. 708. num. 9. Bich. dec. 41. n. 12. Et soluto matrimonio per mortem mariti restitui debet mulieri, ejusque hæredibus, quia fuit posita in prima parte alternative, & non dotanti. Macerat. lib. 2. ref. 59. cas. 26. Gratian. disc. for. cap. 308. Bald. Novell. l. c. privill. 28. Surt. conf. 206. n. 26. Barb. in L. Cajus. n. 25. ff. sol. matrim. Bich. dec. 41. n. 14.

Stipulatio Notarii pro abtente est irrevocabilis etiam 10 ante acceptationem abtensis. Cyriac. controuv. 322. num. 8. & 425. n. 22. Laderch. conf. 76. Olaf. dec. 33. n. 12. Rota apud Bich. dec. 329. n. 13. Non operatur ante acceptationem ad effectum acquisitionis ex parte creditoris, secus ad effectum irrevocabilitatis contractus ex parte promissoris. Rota apud Bich. dec. 33. num. 4. & apud Ludovil. dec. 97. n. 8. Surt. conf. 60. n. 16. præsertim in contractibus onerosis, & correctivis. Molina de contrat. disp. 264. n. 12. Bordin. dec. 40. n. 21. Thef. dec. 70. n. 3. Surt. dec. 117. n. 11. Rota apud Bich. l. c. n. 5. & 6.

Stipulatio expressa resultat ex illis verbis. Promissi, 11 & convenit. §. si ita scriptum, Instit. de inutil. stipul. Invol. conf. 86. n. 3. Scraphin. dec. 427. n. 6. & dec. 1167. num. 4. Ludovil. dec. 328. n. 6. Bich. dec. 93. num. 6.

STOLA.

Praxis stola.

Stola sine fuso exercitio non est signum jurisdictionis, sed tantum vestis sacerdotalis, cap. Ecclesia, dist. 23. S. Thom. & alii, quos citat, & sequitur Pignatelli. 10. 3. consult. 47. Hinc licet Parochis ingredi Ecclesias Regularium cum Cruce, superpelliceo, & stola in associatione funeris, dummodo super cadaverem nullum officium peragant. Ratio est, quia Parochus potest ea, quæ sunt jurisdictionis voluntarie in suos Parochianos exercere etiam extra Diocesim, & multo magis extra Parochiam, Ripa de remed. ad curam. pest. §. sed quia. num. 53. Imola in Clem. dudum. n. 32. de sepult. ubi Cardin. in §. statumus. quest. 5. dub. 3. Capic. dec. 202. n. 15. Suarez de Sacram. disp. 28. sect. 6. num. 4. quia Parochus etiam extra Diocesim retinet suam jurisdictionem voluntariam in suos Parochianos, & eorundem confessiones audire potest, sicut Episcopus potest extra Diocesim absolovere a censuris propriis subditos. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 62. num. 12. & pro hac sententia a Pignatello citantur ultra duodecim declarationes. S. Congregationis.

S T U L T I.

Praxis Stultorum.

- 1 Stulti sunt irregulares non tantum jure humano, sed etiam divino, & naturali. Navar. in man. cap. 27. Suarez. de conjur. disp. 51. sect. 1. Filiuc. tract. 19. cap. 8. Bonac. de conjur. disp. 6. quest. 2. p. 1. num. 1. & si non habent dilucida intervalla, non possunt contrahere valide ex defectu consensu. Bonac. de contrac. disp. 3. quest. 1. p. 5. Et perpetuo amantes non sunt communicandi in fanitate. Lim. femistulci. Diana. par. 2. trac. 14. ref. 79. ubi Henriquez. & alii.
- 2 Stulti non debent esse melioris conditionis, quam prudentes, & sapientes. L. Sertorius. 4 ff. quod vi. aut clam. Barb. axiom. lib. 17. cap. 53. ax. 1.
- 3 Stultitia potius præsumitur, quam donatio, vide Donatio. Bald. in L. generaliter. n. 5. C. de non numer. pecun. vel. in L. Labeo. n. 4 ff. de pact. Barb. l. c. ax. 2.

S T U P R U M.

Praxis Supratoris, & Supri.

- 1 Suprator tenetur ad dotandum, vel ducendum: Supratem disjunctive, non conjunctive. cap. 2. de adult. Anchar. in cap. 1. de adult. Sanchez. de matrim. lib. 4. disp. 13. Clarus in §. Suprum. n. 3. ubi Bajard. sub num. 24. litt. S. Bellet. disquis. Cleric. de favor. Cleric. reali. §. 4. num. 117. Cabal. resol. crimin. conf. 169. num. 12. Bonac. de matrim. quest. 4. p. 17. Ciardin. controv. for. cap. 174. num. 53. Spectell. dec. 6. n. 14. Riccius in praxi. ref. 76. par. 3. Covar. in 4. cap. 6. §. 8. Abb. in cap. 1. de adult. Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 30. contra Farin. & alios de delict. carn. quest. 197. tenetur statim solvere dotem, etiam ante matrimonium, aut pecuniam deponere, ut parata sit tempore nuptiarum. Nisi cum supro intervenient etiam sponsalia, præsertim jurata. DD. cit. vel promissio jurata sine sponsalibus. Quo etiam casu suprans non est præcisè cogendus ad matrimonium, sed monendus. Sanchez. de matrim. lib. 1. disp. 82. Scraphin. dec. 1111. quia matrimonium coacta, ut plurimum difficiles habent exitus. Ciardin. l. c. Riccius ut supra. Porro dotare tenetur juxta consuetudinem Regionis, facultates suas, & dignitatem supratoris, quamvis non nubar. Bellet. de favor. Cleric. reali. §. 4. num. 119. Riccius in praxi. par. 3. ref. 77. Antonell. l. c. Farin. de delict. carn. quest. 147. tit. 16. n. 124. ubi declarat affirmationem ejusmodi dotis non esse faciendam secundum facultates parentum puellæ supratoris. Ofas. dec. 107. per totam. Bajard. ad Clarum. in §. Suprum. n. 17. & quantitas dotis remittitur arbitrio Judicis. Farin. l. c. n. 125. Gutierrez. qq. Can. cap. 37. n. 8. Amplius: quod suprator tenetur dotare supratoram, licet velit illam ducere, & illa nolit. Gonzal. lib. 5. Decretal. tit. 16. cap. 1. de adult. not. 9. n. 7. Clarus in §. Suprum. n. 3. Farin. in praxi de delict. carn. quest. 147. Cabal. ref. crim. cap. 169. a. n. 12.
- 2 Limitatur conclusio, quod suprator non tenetur a se supratoram dotare, neque ducere, si constat, quod non decepta, sed leviter rogata, aut verbis amariis inducta consensit; tunc enim tantum pœna arbitraria efficit imponenda. Farin. l. c. Sanchi. de matrim. lib. 7. disp. 19. neque tunc tenetur ad restitutionem damni, quia obligatio justitiæ oritur ex injuria illata, volenti autem non fit injuria. Navar. in man. cap. 16. n. 16. Bonac. de matrim. quest. 4. p. 17. Antonell. l. c. nisi fuerit inducta precibus importunitis, vel assiduis blanditiis, & muneribus; parentibus vero supratoris, si non consenserunt, tenetur ad damna. Farin. & Sanchi. l. c. Item, si suprator est persona vilis, & inhonesta, vel vagans non servato verecundie pudore. Item, si suprator postmodum ab alio fuit cognita. Et suprum commissum cum consensu non differt a simplici fornicatione. Diana. par. 2. tract. 17. ref. 12. Riccius in praxi. par. 3. ref. 75.
- 3 Suprum est crimen mixti socii, quia punitur ab utroque jure. cap. 2. de adult. & Sup. l. 1. ff. de extraord. crim. Bellet. de favor. Cleric. reali. §. 4. n. 115. Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 30. Farin. d. quest. 147. contra Thef. dec. 148. qui n. 4. tenet, spectare ad Judicem Laicum.

Suprum cum vi punitur pœna mortis, sine vi acclat 4 supratem ad ducendum, vel dotandum. Riccius in praxi. par. 2. ref. 398. Clar. in §. Suprum. num. 3. Thef. l. c. nisi suprum violentum fuerit commissum cum necetrice; quia tunc punitur pœna arbitraria. Menoch. de arb. cap. 291. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 14. sub. n. 2. ad fin. vers. si quomvis. Cabal. ref. crim. cap. 179. contra Clar. in §. fornicatio.

Suprator Virginis immaturæ, si nulla vis intervenit, 5 punitur ciita mortem. L. si quis aliquid. ff. de pen. si vero intervenit vis, debetur pœna mortis. Cabal. ref. crim. cap. 20. Menoch. de arb. cap. 294. Cancr. in praxi. crim. §. circa quartum. Et si puella non erat doli capax, certe intervenisse vim credendum est; quia non poterat adesse consensus, si vero erat doli capax, debet probari vis, quod intervenit.

Suprum committens cum viri non potente, si flu- 6 peans est persona vilis, damnatur ad metalla, si est honestior, mittitur in exilium. L. si quis aliquid. ff. de pen. si tamen nulla vis intervenit. Clarus in §. Suprum. vers. sed quæro; alias punitur pœna mortis, ut dictum fuit supra. Riccius in praxi. par. 2. ref. 398. & par. 3. ref. 73. Antonell. l. c. cap. 30. Præsumitur autem vis, cum puella est in sexto, vel septimo anno, quia cum consensus non adit, non potest dici sine vi. Debet autem delictum esse consummatum, nam conatus tantum punitur pœna tritimum, vel exilii, aut alia arbitraria. DD. mox supra cit.

Suprum passa de consuetudine non punitur. Bajard. 7 ad Clarum in §. Suprum. n. 13. Bertazzol. conf. 495.

Suprans uxorem testatoris amittit legatum ab eodem 8 sibi relictum in testamento. DD. apud Farin. d. quest. 147. §. Suprum. Clarus in §. Suprum. n. 4. vers. ceterum.

Suprator creditur contra suprantem accedentibus ad- 9 miniculis non ad plene probandum, sed ad faciendum indicium etiam ad torturam. Boff. de indic. n. 160. Honded. conf. 100. Farin. de indic. quest. 43. & conf. 38. Bajard. ad Clar. in §. Suprum. Conciol. alleg. 93. Et qualiter suprum probetur, vide Ciardin. cap. 174. n. 30. Spectell. dec. 136. ubi ex continua cohabitatione, & copula non purgatur, fed augetur. Honded. conf. 68. Ciardin. conf. 33. & 174. Præsumitur ex copula habita cum muliere honestæ conditionis. Mafcard. de prob. conclus. 1344. Tule. litt. S. concili. 709. Cum soleat committi secrete, & occulte, probatur etiam per præsumptiones, & conjecturas. Dec. conf. 574. Paris. 54. Menoch. conf. 71. & de arbit. cap. 116. Mafcard. & Ciardin. l. c. & probationes imperfectæ junguntur ad faciendam perfectam probationem. ita Barr. in L. 2. ff. de adult. Rol. conf. 50. & quibus conjecturis probatur, vide Ciardin. conf. 174. probatur etiam testibus domesticis, vide testis. Farin. d. quest. 147. Item ex firma. Ex assertione jurata supratoris, ex relatione obtestum. Farin. l. c. Clar. in §. fin. quest. 4.

Mulier ex illicito coitu concipiens & pariens, si 10 dicat pactum esse alicujus certæ, & ita juret, ille vero neget se habuisse copulam cum illa, tenetur mulier alere filium, & non statim ejus dicto licet jurato. Alex. conf. 157. lib. 5. Bald. conf. 437. lib. ult. Boer. dec. 299. Thef. dec. 3. si vero vir fateatur, se habuisse copulam cum illa, sed partum esse suum, ut quia etiam cum aliis viris concubuit; tunc statim juramento mulieris, quod partus sit illius viri, ejus ipsa esse dicit, nisi vir clare probaret, quod alii haberent rem cum illa, ita quod partus posset versimiliter aliorum filius esse. Alex. l. c. Bald. in L. neque natales. C. de probat. Si vero mulier fateatur, vel aliter probaret, quod illa cum pluribus rem haberet, & a quolibet illorum potuerit partum concipere, & viri nollent partum agnoscere, statim juramento matris dicens, esse filium ralis, præsertim si concurrant alie conjecture, ut si partus illius effigiem habeat, quem mater nominavit. Menoch. de arb. lib. 2. cap. 89. n. 97. Thef. l. c. n. 6.

Corpus delicti in crimine supri in Virgine est pro- 11 bandum per obsterices, & personas peritas, præstatio prius juramento de veritate dicenda debent inspicere partes secretas mulieris ad cognoscendum, an illa fuerit deflorata, & resecta ad acta, an illa fuerit carnaliter cognita, vel Virgo repetitur, & sui dicti rationem reddere. Clarus. l. c. quest. 4. Farin. de inquis. quest. 2. n. 24. & de delict. carn. quest. 137. num. 141. Guazini. def. 4. cap. 6. n. 1. Sanchez. de matrim. lib. 7. disp. 113.

n. m. 10. Fontanel, de *post. nuptial. claus.* 5. gl. 5. par. 2. num. 56. Specul. dec. 136. num. 3. & de stupro non dicitur constare per assertionem puellæ, quia mulieri dicitur, si fuisse carnaliter cognita, generaliter non creditur. Guaz. l. c. Conciol. *ref. crim. in ver. suprum.* ref. 1. num. 4. sufficientem autem pro verificatione corporis delicti dux, vel tres obstetrices, & personæ perite, nec sufficit una. DD. cit. apud Conciol. l. c. num. 7. nisi in loco una duntaxat adesset obstetrix, aut unus peritus. Est tamen verum, quod contra relationem officii pars admittatur ad probandum contrarium. Farin. de *delict. carn. quest.* 147. num. 142. Guaz. & Conciol. l. c.

- 12 Quamvis supra dixerimus, supratæ credi, & illius assertionem facere indicium ad rursum contra supram tunc cum adminiculis, tamen hoc non procedit, si mulier supratæ est accusatrix, quia non potest fungi officio accusatrix, & testis. Farin. de *indie. quest.* 43. n. 192. & conf. 80. num. 31. & alii apud Conciol. l. c. ref. 2. num. 2. aut si esset perjura, quia tunc nec faceret indicium ad inquirendum. Farin. l. c. num. 180. Clar. in §. *fu. quest.* 21. nisi alia vigeret consuetudo, & adminicula essent gravissima. Guaz. d. def. 4. cap. 6. num. 14. Conciol. d. ref. 2. num. 3. aut alios defectus pareretur ultra illud, quod sit focia criminis, aut offensæ, quia tunc nullam facit indicium etiam injuriæ excepto. Menoch. de *arbitr. cap.* 474. num. 54. Farin. l. c. Cyriac. *contro.* 150. num. 78. multo minus, si mulier deponit extra torturam.

S T Y L U S.

Praxis styli.

- 1 Stylus est regula, qua Judex utitur in judicio super instructione processus respiciens ordinem prædictus. Ecclesia *obf. for.* 1. Ofale. dec. 22. ubi DD. vel est consuetudo judiciaria continens ordinem, & seriem gerendorum. Mascou. *lib. 2. var. ref. cap.* 12. Ecclesia l. c. est servandus, aliter Judex iudicans contra stylum facit litem suam, & tenetur in syndicat. Thef. dec. 1. Gail. *lib. 2. obf. 31.* Ecclesia l. c. num. 11.
- 2 In ordinariis probatur fide Advocatorum, & Procuratorum, secus in decisoriiis. Ofale. dec. 22. num. 17. Gratiam. *disc. for.* cap. 694. Roa apud Farin. dec. 30. Ecclesia *obf. for.* 12. num. 19. & Pax Jord. de *re Jud.* *lib.* 14. tit. 18. num. 582.
- 3 Stylus etiam contra juris dispositionem est servandus. Surd. *conf.* 377. dummodo sit præscriptus. Crav. *conf.* 201. Mascou. l. c. cap. 106. Pax Jordan. de *re Judic.* *lib.* 14. tit. 18. num. 574. Ridelphinus in *praxi Judic.* par. 1. cap. 9. num. 150. ad quem præscriptionem sufficiens decem anni, licet de Jure Canonico in temporalibus requirantur quadraginta anni, nisi præscriptio devenerit ad totius populi noticiam, vel majoris partis etiam non in contradictorio. Tranchell. *conf.* 20. etiam in ordinariis. Et Judex ad quem debet stare stylo Judicis a quo. Salgad. de *protest. reg. par.* 1. cap. 2. §. 2. Venetig. de *Jurisd. Archiep.* cap. 141. Probatur etiam ex attestacionibus Notariorum & practicanum. DD. cit. & Tranchell. *conf.* 41. Surd. *conf.* 377. Ludovif. dec. 484. & stylus Tribunalium omnino debet attendi. *cap. ex litteris. De consist. etiam a Clericis.* Ecclesia l. c. *obf. 1.* num. 10. Gratian. *disc. for.* cap. 745. Gail. *lib. 1. obf. 1.* Seraph. dec. 140. Ciardin. *contro.* *for.* cap. 44. Menoch. *conf.* 380. Larrea *alleg. fiscal.* 87. & habet vim legis. Thef. dec. 1. Surd. dec. 335. Amyden. de *officio Datarie. lib.* 1. cap. 38.
- 4 Stylus Curie extra Curiam debet probari per testes, qui deponant super interrogatoriis partis adversæ. Item probatur ex sententiis in Curia super eodem stylo latis sine alio examine. Mascou. *lib. 2. var. ref.* cap. 12. Socin. *conf.* 67. *lib.* 1. Natta *conf.* 252. Rol. *conf.* 3. *lib.* 3. Ecclesia *obf. for.* 1. num. 19. Mascard. de *prob. conclus.* 1344.
- 5 Stylus præter jus inducitur per duos actus, imo etiam per unum. Butr. in *cap. fin. de consuet.* Mascou. l. c. sed contra jus debet esse legitime præscriptus. Alex. *conf.* 26. & 212. *lib.* 6. Aym. *conf.* 28. Bic. dec. 477. num. 12.
- 6 Stylus Cancellariæ an sit servandus pro Lege, vide in *prax. Benef.*

Stylus Datarie probatur ex fide Officialium, quæ uni de re ad eorum officium spectante venit attendenda. Rota apud Bich. dec. 335. num. 5.

Sylus, qui pervenit ad noticiam populi, vim habet 7 consuetudinis. Alex. *conf.* 36. *lib.* 2. Barb. *axiom. lib.* 17. cap. 54. art. 2.

Sylus cessat, ubi non concurrunt per ipsum stylum 8 requisita. Bertran. *conf.* 143. num. 3. vol. 2. par. 1. Crescent. dec. 4. in *f. de procur.* Seraph. dec. 688. num. 2. Buratt. dec. 217. num. 4. Bich. dec. 336. num. 9.

S U B D I A C O N U S.

Praxis Subdiaconi.

Subdiaconus an obligetur ad castitatem ex voto, aut i præcepto, vide *Ordo.* qui expresse dicitur, quamvis illud, se nolle edere uxorem castitatis, est quidem liber a voto, sed non ab obligatione vivendi; & talis si peccat contra castitatem, non committit sacrilegium, juxta P. Gobat. de *imped. matrim.* cap. 13. num. 271. quamvis contrarium videatur aliis probabilibus.

Subdiaconus dispensatur, ut possit uxorem ducere, 2 non est dispensatus ab Horis Canonicis. Bonac. de *Hor. Canon. disp.* 1. *quest.* 3. num. quia Græci sunt matrimonio juncti, & tamen recitant horas Canonicas. Tum quia a disparatis non fit illatio. *cap. ad audientiam de Decim.* Contrarium tamen tenet Sanchez de *matrimonio. lib.* 8. *disp.* 8. quia taliter dispensatus fit Laicus. Diana. par. 8. *trac.* 3. *ref.* 34.

S U B D I T U S.

Praxis subditi.

Subditus quis proprie dicitur ratione domicilii, & i proprie quis subditus non dicitur in illo loco, in quo non habet domicilium, præsertim in materia statuta disponente de subditis, gl. in *Clem. 1. de foro comp. Cast.* *conf.* 89. *lib.* 2. Dec. *conf.* 661. Tiraq. de *retr.* §. 9. gl. 2. Laderch. *conf.* 53. & alii apud Ciardin. *contro.* *for.* cap. 37. num. 43. neque probatur quis subditus ex eo, quod possideat bona stabilia in loco, vide de *Civis.* Alciatus. *conf.* 81.

Subditus quis non dicitur ratione bonorum possessionis, nisi in concernentibus ipsa bona, non vero quoad alios effectus. Craven. *conf.* 492. Ciardin. l. c. m. 47. neque sufficit, ut quis dicatur subditus in uno loco quod sustineat onera realia, sed debet etiam sustinere personalia. Ruin. *conf.* 200. & DD. apud Ciardin. l. c. & dicitur subditus, qui habitat. Ciardin. *conf.* 83. Laderch. *conf.* 74. aliter proprie non est subditus. Seraph. dec. 483. Ciardin. l. c. præsertim si is, qui habitat, uxorem duxit. Bursat. *conf.* 189. Surd. *conf.* 313. & dignoscitur quis subditus a domicilio habitationis, non originis. Rol. de *lucran. dot. quest.* 22. Seraphin. dec. 843. Mascard. de *interpret. faver.* *conclus.* 6.

Subditus, qui probabiliter credit præceptum superioris esse illicitum, aut extra ejusdem jurisdictionem, non tenetur obedire, juxta Castropol. to. 1. *disp.* 1. p. 6. & alii apud Dianam par. 4. *trac.* 4. *ref.* 31. Contrarium tamen, & forte probabilius tenent alii, ut Asor, & plures apud Dianam. l. c. quia præceptum est in possessione obligandi.

Subditus quam reverentiam Principi debeat, vide Cy. 4. *trac.* *contro.* 26. a. num. 17. Regulariter peccat non acceptando Legem justam superioris, nisi constet, illam fuisse laram dependentem ab acceptance subditi. Dianam par. 1. *trac.* 10. *ref.* 2. Bonac. de *LL. disp.* 1. *quest.* 1.

Subditus Episcopo, ut ab illo possit quæ ordinari, 5 quatuor modis fit. 1. ratione originis. 2. ratione domicilii. 3. ratione Beneficii. 4. ratione familiaritatis. Barb. de *pot. Episc.* *alleg.* 4. & S. Congreg. apud Dianam par. 4. *trac.* 4. *ref.* 148. Dummodo Beneficium non fuerit collatum in fraudem Legum, quæ præsumunt, si Episcopus illum paulo post ordinat. Diana par. 8. *trac.* 3. *ref.* 22. Franc. in *cap. cum nullus de tempor. ordin.* in 6. Riccius in *praxi ordin.* *ref.* 262. neque sufficit Beneficium temporale, neque ritulus sine possessione; sufficit tamen Commenda perpetua, etiam tenuis. Riccius in *prax.* *ref.* 49. Garz. de *Benef.* par. 2. cap. 4. Barb. de

de Jure Eccles. lib. 1. cap. 33. Diana par. 4. trac. 4. ref. 51. ubi S. Congreg. C. par. 8. trac. 2. ref. 19.

- 6 Subditus in ordine ad suscipiendos Ordines quis non sit ex nativitate sortita in loco, nisi pater ejus ibi fixerit domicilium. L. 1. C. de capt. & possim. ubi Bart. Felin. in cap. Rodolphus. de rescript. Jaf. conf. 77. lib. 3. Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 23. Diana par. 8. trac. 2. ref. 11. Ad hunc tamen effectum subditus dicitur, qui in Diocesi habet dignitatem, vel officium sufficientem ad suam congruam sustentationem, ita ut etiam illius filius proprii ordinari. Valasc. to. 1. alleg. 5.

Bart. & Bald. in L. penult. ff. de senat. Gail. lib. 12. obs. 26. Diana par. 8. trac. 2. ref. 13. sicut etiam ille, cujus pater fuit natus in Diocesi, quamvis ordinandus fuerit alibi natus; aut si ordinandus fuit natus in Diocesi Ordinantis, quamvis pater fuerit alibi natus. Diana h. c. ref. 12. ubi Zerola, Riccius, & alii. Contrarium tenent Menoch. de arbit. lib. 2. cap. 86. Mang. de consuet. lib. 3. tit. 4. sed quia recentissime de hac materia emanavit Const. Innoc. XII. Eiusdem extractum hic date placuit.

- 7 **H**Ac generali, & perpetuo valitiori Constitutione decernimus, & declaramus, nulli Episcopo, seu cujusvis loci Ordinario, tamen Cardinalis honore fulgeat, licere exterum, quempiam ac sibi ratione originis, seu domicilii, juxta modum inferius declarandum, legitime contracti non subditum, ad Clericalem Tonsuram promovere, cujusvis Beneficii Ecclesiastici ei statim, ac Tonsura hujusmodi insignis fuerit, & confertum, seu ad quod is a Patris jam in praesentatus, seu nominatus fuerit, praeterit, etiam Beneficium praedictum de novo, ea expresse adjecta lege fundatum fuisse consuevit, ut quis immediate post Clericalem characterem ad illud influatur. Praeterea etiam Clericus legitime jam a proprio Episcopo ad eandem clericalem Tonsuram, seu etiam ad Minores Ordines promotus fuerit, non posse ab alio Episcopo ratione, ac titulo cujusvisque Beneficii in illius Diocesi obtinenti ad ulteriores Ordines promovetur, nisi ante coramdem susceptionem testimonialis litteras proprii Episcopi, eam originis, quam domicilii super suis natalibus, etate, moribus & vita, sibi concedi obtinuerit, easque Episcopo ordinanti in actis illius Curiae conservandas exhibuerit. Licet vero Clericus ratione cujusvis Beneficii in aliqua Diocesi obtinenti subijci debeat jurisdictioni illius Episcopi, in cujus Diocesi Beneficium hujusmodi fuit, eam tamen de cetero hac in re inconcussa servari volumus Regulam, ut nemo ejusmodi subjectionem ad effectum suscipiendi Ordines acquirere censetur, nisi Beneficium praedictum ejus sit reditus, ut ad congruam vitam sustentationem, sive juxta taxam Synodalem, sive, ac deficiente juxta morem regionis pro promovendis ad sacros Ordines, detractis oneribus, per se sufficiat, illudque ad Ordinandum pacifice possideatur, subflata quacunque facultate supplendi, quod deficeret fructibus ejusdem Beneficii cum adjectione portionum etiam pinguis, quod ipse Ordinandus in eadem, seu alia quavis Diocesi obtineret; ac Episcopus sic Ordinans tam de praedictis testimonialibus litteris, quam de reditu Beneficii hujusmodi expressam in consuetis collatorum Ordinum attestations mentionem facere debet. Ceterum subditus ratione originis is tantum fit, ac intelligitur, qui naturaliter ortus est in ea Diocesi, in qua ad Ordines promovendi desiderat, dummodo tamen ibi natus non fuerit ex accidenti, occasione nimirum itineris, Officii, Legationis, Mercaturae, vel cujusvis aliter temporalis more, seu permanentis ejus Patris in illo loco, quo casu nullatenus ejusmodi sortita nativitas, sed vera tantum, & naturalis patris origo erit attendenda: quod si quis tanto temporis spatio in eo loco, in quo tunc etiam ab Ordinario ejus loci litteras testimoniales, ut supra, obtinere, illasque Episcopo ordinanti per eum in collatorum Ordinum testimonio inferius recensendas praesentare teneatur. At si pater in alieno loco, ubi ejus filius natus est, tandem, ac eo animo permansit, ut in ibi vere domicilium de Jure contraxerit, tunc non origo patris, sed domicilium per patrem legitime, ut praesertim, contractum pro Ordinatione ejusdem filii attendi debeat. Subditus autem, ratione domicilii ad effectum suscipiendi Ordines is duntaxat censetur, qui, licet alibi natus fuerit, illud tamen adeo stabiliter constituit in aliquo loco, ut vel per decennium saltem in eo habitando, vel majorem partem, ac bonorum suorum partem cum instructis rebus in locum hujusmodi transferendo, ibique insuper per aliquod considerabile tempus commorando, satis superque suum perpetuo ibidem permansendi animum demonstraverit; & nihilominus ulterius utroque casu se vere, & realiter animum hujusmodi habere jurejurando asseruit. Si quis tamen a proprio originis loco in ea aere discesserit, qui putaret alicui Canonico impedimento obnoxius effici, etiam Ordinarii sui originis testimonialis litteras, ut supra, asserere debet, ac de illis expresse similiter mentio in susceptorum Ordinum litteris facienda erit. Ad hanc nullus Episcopus alienae Diocesis, subditum familiarem suum ad aliquos sacros, seu Minores Ordines, vel etiam primam Tonsuram promovetur, seu ordinare praesumat, absque ejus proprii originis scilicet, seu domicilii Praelati testimonialibus litteris, ut supra, & nisi ad praescriptum Concilii Tridentini praetati sess. 23. cap. de Reform. familiarem praedictum per integrum, & completum triennium in suo actuali servicio secum retinuerit, ac suis sumptibus aluerit; Beneficium insuper, quod ei ad vitam sustentandam, juxta modum superior praescriptum sufficit, quacunque fraude cessante, statim, hoc est saltem intra terminum unius mensis a die factae Ordinationis, re ipsa illi conferat, ac in Ordinationis hujusmodi testimonio expressam eandem familiaritatis, ac literarum praedictarum mentionem facere teneatur. Porro, ut quicunque fraudibus aditus omnino pracludatur, volumus, & Apostolica auctoritate statuimus aique decernimus, ut Episcopus quilibet suos ratione originis, sive domicilii subditos Clericos quosvisque ab alienis Episcopis quavis auctoritate, etiam cum suis commendatiis litteris promotos, nedum ad formam Concilii Tridentini supra dicti sess. 14. cap. 3. de Reform. quoad scientiam examinate valeat, verum etiam Ordinum eis collatorum testimoniales litteras, gratis tamen, recognoscere, ac diligenter perquirere, an quoad illos praesentis Constitutionibus, & dispositio adimpleta fuerit, assignato sic promotis termino competentis magis benevolens ad docendum de ejusmodi adimplemento, ita, ut quos eo termino elapso id minime praestitisse comperit, a susceptorum Ordinum exercitio, si ita, & quamdiu ei expedire videbitur, suspendere, illisque, ne in Altari, aut in aliquo Ordine ministrant, interdicere possit. Ita vero praemissa omnia, & singula perpetuo, ac inviolabiliter observari, ac adimpleri volumus, ut si quid in iisdem praemissis, seu eorum aliquo fuisse sit, Ordinans quidem a collatione Ordinum per annum, Ordinatus vero a susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, eo ipso suspensus sit, aliisque insuper gravioribus poenis pro modo culpe nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio insignendis uterque subjaceat. &c. &c.

- 8 Subditus plurium Episcoporum, si elegit e. g. Episcopum domicilii pro uno Ordine, non potest variare eligendo aliquem Episcopum pro alio Ordine. Archid. in cap. nec capitale. de concess. preb. Achill. de Grass. dec. 13. de pens. Capon. de dispens. par. 108. Quaranta, Riccius, Molles. & alii apud Dianam. par. 8. trac. 2. ref. 9. Piafces. in prax. par. 1. cap. 1. Squillante de priv. cleric. cap. 4. Contrarium tamen tenet Diana cum Ziparo, Averf. & aliis. Habet tamen ab initio electionem. Antonell. de regim. Eccles. lib. 2. cap. 1. vide Ordinatus.

Subditi, si gravantur a feudatario, possunt recursum habere per modum querelae ad Dominum mediatum superiorem pro reparatione gravaminis. cap. un. §. fin. de milit. vassall. qui contumax est in usa feud. Bald. conf. 483. num. 2. vol. 1. Natta conf. 614. num. 8. & 9. Cravetta conf. 993. num. 5. Surd. conf. 83. num. 8. Ruger. conf. 49. num. 51. vol. 1. adeo, ut communis, quae vult litigare cum Domino, possit se congregare, & facere consilium sine ejus licentia, vel praesentia sui iudicis. Abb. conf. 427. Rol. conf. 17. num. 3. vol. 3. Cytac. controuv. 26. num. 43. quae licet vera sint, tamen

- non nimis facite subditi, contra suos Dominos audienti sunt, & admittendi; ne ad majorem inobedientiam inveniatur, & fiant refractarii, ut notat Cyriac. l. c. num. 48. qui citat Gail. lib. 1. obs. 13. num. 4. *verf. Index tamen.* Quod si admitti querelas non probatur, teneantur actione injuriarum. *L. item apud Labonem. 15. §. si quis libella. ff. de injur. Angel. conf. 250. num. 2. Anchar. conf. 325. Socin. conf. 118. num. 5. & alii apud Cyriac. l. c. num. 49. quæ pœna est arbitraria. Menoch. de arbit. cap. 273. num. 5. Farin. quest. 105. num. 198. & DD. cit.*
- 10 Subditi erga suos Dominos debent esse devoti, obediētes, & fideles, & humiles. *Rol. conf. 18. num. 31. vol. 3. Sixtin. inter conf. Academia Marburg. conf. 14. num. 214. vol. 1. Rosenthal. de feud. cap. 10. conf. 33. num. 87. Bald. in L. 2. num. 6. C. de oper. liber. Peregr. dec. 149. Toming. conf. 24. quest. 2. num. 29. vol. 1. Cyriac. num. 29.*
- 11 Subditi irrequiriti Domino non possunt se subjicere protectioni alienæ. Buxtorf. ad A. B. Caroli IV. thes. 99. Boet. de jurisdict. cap. 9. Rol. conf. 29. Cravetta conf. 933. Boet. dec. 304. Klockius de contub. cap. 1. Magister de Advocat. arm. cap. 6. Reinking. de reg. feud. & Eccles. cap. 4. class. 5. lib. 1. quia nemo potest in alium transire, quod ipse non habet. *L. nemo plus. ff. de R. J. neque possunt subditi contrahere in prapudium sui Domini. Bald. in L. debitorum. C. de pñt. Socin. jun. conf. 1. Nata conf. 160. & 309. cum quia defensio, quæ jurisdictionem comitatur, ad Dominum pertinet, & hæc esset vi rebellandi subditi, externis defendendi subditos contra Dominos, & ita illorum jurisdictionem impediendi. Bart. in L. qui jurisdictione. ff. de jurisdict. Bald. in L. testamenta. C. de testam. Gemin. in cap. 1. de off. ordin. in 6. Diana par. 10. trac. 7. ref. 2. Lim. si urgeat necessitas teste eodem Klockio, quia necessitas non habet legem. L. 1. ff. de off. Procons. Tiraquell. de retrac. §. 26. gl. 3. & factum in necessitate culpabile non est. cap. ad limina. quest. 1. & ob periculum receditur a Regulis Juris. Jas. in L. de pupillo. ff. de nov. oper. num. 1. Justa vtro causa necessitatis est, si Dominus subditos defendere negligit, vel propter absentiam, aut aliam causam non potest. Reinking. l. c. quo tamen casu ea prudentia uti debent, qui alienam protectionem implorant, ut per severales, & suis Dominis, & sibi causam sit, & miles a civitate procul habendus, qui pro tutela submittitur, nec in illam recipiendus, ne ex defensore fiat injustus occupator, ut factum a Romanis, qui ex protectoribus facti sunt orbis Domini. Contrarium tamen sententiam defendunt non pauci, uti Gail. lib. 2. obs. 54. Tufc. litt. C. concluf. 628. Castr. conf. 313. Socin. conf. 74. Nata conf. 636. Rol. conf. 1. vol. 2. Honded. conf. 15. vol. 1. Menoch. conf. 32. & alii apud Dianam par. 10. trac. 7. ref. 1. & probatur ex cap. recipimus. de privil. ubi dicitur, receptum in protectionem non esse exemptum a Jurisdictione sui Ordinarii, nec juri protegendis annexam esse jurisdictionem, item ex L. de errorum. ff. de re milit. apud Gail. l. c. ubi dicitur, posse aliquem se subjicere protectioni superioris, nec propterea jurisdictioni Ordinarii quidquam derogari. Tandem probatur exemplo plurium Cardinalium, qui vivunt sub protectione diversorum Principum, sed responderetur ad hæc jura, vera quidem esse, his tamen non obstantibus, non posse invocari protectionem alienam ob argumenta prioris sententiae, ut patet ex cit. cap. recipimus, quia licet protectio non auferat jurisdictionem ordinariam, tamen non licet illam invocare. Cardinales non vivunt sub protectione Principum, & licet illorum insignia exponant ante portas, hoc faciunt ad denotandum suum affectum ob pensiones, quibus fruuntur, vel aliis ex causis.*

S U B H A S T A T I O.

Praxis subhastationis.

- 1 Subhastatio, ut valeat, qualiter sit facienda, tradunt Tranchedia. consil. 68. Olaf. dec. 109. Escobar. de rationib. cap. 16. Post. de subhast. inspect. 3. Mangil. de subhastat. quest. 85. Ecclesia obs. 120. &

128. quia subhastatio nihil est aliud, nisi rei venalis, vel locandæ publicæ expositio cum præconis edicto, aut proclamatione plus licitanti deliberandæ. DD. cit. Debet precedere per aliquod tempus ante deliberationem. Fuit inducta in favorem debitoris, cui ille potest renuntiare. Ecclesia obs. fur. 128.

Subhastatio facta de bonis in executione non comprehenditur, & excessiva, & ratione excessus propter individuitatem decreti Judicis corrit in totum. Rota apud Ludovic. dec. 555. num. 4. & 731. coram Barate. dec. 115. numer. 4. & dec. 250. num. 2. apud Bich. dec. 2. cond. indeb. Bald. in L. certi. cond. §. quantum. n. 8. ff. si cert. pet.

Subhastatio bonorum in executione capitorum, quod fieri non potuerit, ex quo post bannimentum non fuerunt reperti emptores, probatur ex assertione executorum, qui fecerunt bannimenta, quia illis in suo officio est credendum. Tiraquell. de retrac. Confess. §. 8. gl. 9. numer. 22. Honded. conf. 18. lib. 1. numer. 56. Adden. ad Barate. dec. 789. Bich. decis. 484. n. 3.

Subhastatio est nulla, si non fuit citatus debitor ad videndum subhastari, ac deliberari, & decreto Judicis. L. creditor. C. de distract. pignori. L. debitorum. C. de pignori. Rota apud Bich. dec. 477. Item est nulla, si apparet facta presentie pecunie, quæ est forma in ipso actu deliberationis. Bart. in L. universa. numer. 5. C. de precib. Imper. offeren. Fel. in cap. cum dilecta. numer. 6. de rescriptis. Rota apud Ludovic. dec. 23. numer. 2. Bich. dec. cit. numer. 2. Neque sufficit depositum ex intervallo factum, quia Judex non potest hanc dilationem ad deponendum dare. Bart. in L. a Devo Pio. §. sed si emptor numer. 2. ff. de re jud. ubi Jas. num. 2. Bich. l. c. num. 3. Præterea est nulla, si non fuit reservatus statutorum loci, in quo præscribitur, modus subhastationis. Gratian. disc. for. cap. 479. num. 17. Bich. num. 5.

Subhastatio, ut valeat, requiruntur ad minimum tres oblatores, ubi iste viger stylus, uti apud A. C. teste Bich. dec. cit. num. 4. & dec. 95. numer. 25. Gratian. disc. for. cap. 739. num. 22. Et si subhastatio apparet lesiva, est revocanda. Alex. conf. 117. num. 11. lib. 7. Aym. conf. 29. num. 4. Surd. 39. num. 2. Cavalier. dec. 187. & 358. num. 3. Barate. dec. 675. num. 8. Bich. dec. 609. num. 3.

Subhastatio rei emphyteuticæ non inducit devolutionem, vel caducitatem, si est facta ad instantiam creditorum, quia est alienatio necessaria. Cavalier. dec. 360. num. 4. Bich. dec. 483. num. 45.

Subhastatio, quando agitur de distringendis bonis prius vatorum, cum non fit a jure determinatum tempus, intra quod fieri debeat, relinquatur Judicis arbitrio. Bald. in L. Ordo. num. 6. C. de execut. rei jud. Collet. de process. execut. par. 3. cap. 9. numer. 75. Gratian. disc. for. cap. 275. numer. 15. Escobar. de rationib. cap. 16. numer. 8. Rota apud Bich. dec. 484. num. 4.

Subhastatio arguit iustum pretium, & erronea est retractanda pro rata. Costa de prior. rata quest. 167. Capic. dec. 51. Magon. dec. 100.

S U B O R N A T I O.

Praxis subornationis.

Subornans testem ad deponendum falsum, si falsum deposuerit, teneatur pœna falsi, sicut testis, ac si ipse falsum deposuisset. L. 1. ff. de falsi. L. jubemus. 24. C. de prob. Bursat. conf. 99. num. 30. Trivif. dec. 53. num. 17. lib. 2. Giurba conf. 64. num. 25. Farin. de testib. quest. 67. num. 258. Conciol. ref. crim. ver. subornatio. ref. 1. & ejusmodi in Tribunali S. Officii condemnantur ad triremes ad tempus, uti testatur Catena de off. S. Inquis. par. 3. tit. 6. num. 76. & talis subornans, & corruptus testis puniuntur ut machinator falsi, & fabricator, quamvis testibus ubi non vellet. Bajard. ad Clar. in §. falsum. num. 13. Cabal. ref. crim. cas. 38. num. 4. & cas. 144. num. 3. Giurba l. c. Farin. l. c. n. 255. Guazin. dec. 28. cap. 13. a num. 1. Imo subornans testem ad deponendum verum, quod tamen testi non

non erat notum, puniri debet poena extraordinaria. Boff. in *pract. tit. de fals. num.* 122. Bajard. ad Clar. in §. *falsum*. num. 68. Cabal. *ref. crim. cas.* 38. Guazzin. l. c. cap. 19. num. 41. Giurba. d. conf. 64. num. 29. Et subornans debet puniri, siue sit pars litigans, siue tertius. Farin. d. *quest.* 67. num. 259. & alii apud Conciol. l. c. num. 4. Imo subornans testem ad dicendum falsum poenam non evitat, licet testis dixerit verum. Giurba l. c. Conciol. ubi supra num. 5. Cabal. *ref. crim. cas.* 144. num. 5. Covar. in cap. *si furiosus*. par. 2. num. 9. Boet. dec. 319. num. 6. nisi subornans devenit tantum ad actum remotum, & non ad proximum.

2. Subornatus assensens, se subornatum ab aliquo, non probat, nec facit contra illum indicium ad torturam. cap. *sicut nobis*. de testib. Clar. in §. *falsum*. ver. *subornans autem*. Vulpell. conf. 10. num. 20. Gomez. var. ref. 10. 3. cap. 13. num. 16. Farin. de indic. & tort. *quest.* 40. num. 1. Surd. conf. conf. 163. num. 26. lib. 1. Bajard. ad Clar. *quest.* 53. num. 28. Guazzin. *des.* 28. cap. 16. Giurba. conf. 64. num. 17. Rota apud Ludovic. dec. 194. num. 8. ut enim unus testis immediate de delicto deponens faciat indicium ad torturam, requiritur, quod sit omni exceptione maior. Gomez. Clarus, Menoch. Mascard. Farin. l. c. testis vero qui prece, vel premio dicit falsum dixisse, non est talis, quia facit se infamem, & socium criminis, & perjurum. Conciol. l. c. ref. 1. num. 2. quamvis alii DD. velint, talem testem probare in odium subornantis, si veritas aliter haberi non potest. Bald. & Felin. in cap. *fin. de testib. cogen.* Mell. de testib. num. 202. Thef. 44. for. 15. num. 4. lib. Surd. dec. 107. num. 6. Imo testis subornatus nec facit indicium ad inquirendum in specie contra subornantem. Cephal. conf. 233. a. num. 4. Vulpell. conf. 83. num. 3. Mascard. de prob. *conclus.* 455. num. 11. lib. 1. Farin. de indic. & tort. *quest.* 45. num. 12. licet de consuetudine servetur contrarium, ut testatur Clar. in §. *falsum*. ver. *subornans autem test.* Ludovic. dec. Lucen. 15. num. 6. quam tamen consuetudinem improbat Farin. d. *quest.* 45. num. 26. cum alii apud Conciol. l. c. num. 5. Imo licet testes subornati essent plures, non facerent indicium ad torturam contra subornantem, imo neque ad inquirendum in specie. Natta conf. 298. lib. 2. Cephal. l. c. Rol. conf. 18. lib. 1. Vulpell. l. c. Farin. l. c. num. 27. Rota dec. 119. num. 1. impressa post consil. Farin. sed contrarium observat consuetudo, quam non improbat Farin. l. c. num. 28. Clar. in §. *fin. quest.* 21. ver. *sed post.* Giurba. conf. 64. num. 14. Lim. 1. si cum depositione unius testis concurrat aliud adminiculum; quia tunc facit indicium ad torturam contra subornantem. Lim. 2. si testis subornatus falsum non deposuit, nec contra suam sententiam, quia tunc non dicitur corruptus, nec perjurus, nec socius criminis, cui consentienti etiam Facin. si concurrat aliquid adminiculum, & non aliter, ne sit in possessione cuiuslibet homines vexare. d. *quest.* 45. num. 31. Cephal. conf. 233. num. 16. lib. 2. Vetmigl. conf. 171. num. 23. Conciol. l. c. num. 10.

3. Subornatio cum sit diffidilis probationis, probatur presumptionibus, & conjecturis. Mascard. de probat. *conclus.* 1347. Farin. de testib. *quest.* 67. numer. 257. & conf. 115. num. 16. lib. 2. Vulpell. conf. 103. numer. 13. Giurba. conf. 64. num. 14. præscriptum si non agitur ad subornati condemnationem, sed ad Rei defensionem, & ad subornationis exclusionem, quia innocentia probatur presumptionibus, & conjecturis. Cephal. conf. 140. num. 13. lib. 1. Menoch. dec. *pref.* lib. 5. *pref.* 48. num. 8. Farin. d. conf. 115. Conciol. l. c. ref. 3. numer. 2. Et testis præsumitur subornatus, si constat, eum, qui illum induxit, voluisse ceteros testes subornare, quia semel malus, semper præsumitur malus in eodem genere mali, cap. *semel malus*. 8. de R. J. in 6.

SUBREPTIO, vel OBREPTIO.

Praxis Subreptionis, vel Obreptionis.

Subreptio inducitur, vel taciturnitate veritatis ad rem i per se, vel intrinsece pertinentis, aut expressione falsitatis per se, & intrinsece ad rem pertinentis. cap. *super litteris*. de rescript. quia tunc redditur involuntaria concessio. Pirhing. lib. 1. tit. 13. *sect.* 4. §. 1.

Taciturnitas eorum, quæ si narrata fuissent, non retraxissent Pontificem a dispensatione, nec difficultiorem reddidissent, non reddit gratiam, sub vel obreptionem. cap. *admodum de prob.* in 6. ubi Franc. num. 11. DD. in cap. *postulasti*. de rescript. Menoch. de arb. *cas.* 201. num. 27. Cassad. dec. 12. num. 14. d. *prob.* multo magis si faciliorem reddidissent. Rota apud Merlin. dec. 35. num. 11. & 12. Bich. dec. 302. num. 5. qui citat Sanchez. de matrim. lib. 8. *disp.* 21. num. 1. Buratt. dec. 739. num. 1. par. 2. recent.

Subreptio, si est dolosa, reddit rescriptum nullum, 3 licet illud Princeps concessisset, si fuisset narrata vera causa, d. cap. *super litteris*. ubi Abb. de rescript. Sanchez. de matrim. lib. 8. *disp.* 21. Lim. si nullo modo talis obreptio fuit causa rescripti. Ciria. 2. si sub, vel obreptio fuit commissa per ignorantiam, etiam crassam; tunc enim si Princeps concessisset, valet. Pirhing. lib. 1. tit. 13. *sect.* 4. §. 3. nisi sit causa totius commissio- nis. Bich. dec. 325. num. 10.

Subreptio in una parte rescripti non operatur in alia, 4 parte dispersa. Diana. par. 8. *trac.* 3. ref. 90. cap. *si eo tempore de rescript.* in 6. quamvis sit dolosa, si est circa causam impulsivam. Idem. l. c. ref. 91.

Sub-vel obreptio vitiat causam ipso iure. cap. *ad au-* 5 *res. cap. constitutus de prob.* ubi Abb. & Imola. Dec. cap. *motus proprius de prob.* in 6. Tulf. litt. S. *con-* *clus.* 722. Sanchez l. c. & alii apud Garz. de Benef. par. 3. cap. 3. num. 2. Bich. dec. 302. num. 4. Adden. ad Buratt. dec. 74.

Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ 6 si Princeps scivisset, facilius gratiam concessisset, aut non difficultiorem reddidisset. Rota apud Merlin. dec. 35. lura, siue sit circa causam finalem, siue impulsivam, & vitiat rescriptum. Abb. in cap. *super litteris de rescript.* Garz. de Benef. par. 6. cap. 2. num. 107. Contra Sanchez de matrim. lib. 8. *disp.* 21. num. 17. & Covaruviam. lib. 1. var. ref. cap. 20. & in dubio secundum aliquos præsumitur esse circa causam impulsivam. Cap. Abbat. 25. de P. S. Sanchez l. c. *disp.* 20. secundum alios vero præsumitur circa causam finalem.

Subreptio tantum datur in Papa, & Legato a Laetere, 7 non vero in Ordinario, quia hic dicitur providere motu proprio, & Ecclesiis non personis. Clem. 2. de off. Ordin. Garz. & Sanchez. l. c. consideratur de tempore Daxe. Garz. l. c. par. 6. lib. 2. num. 221. Felin. in cap. *cessante de rescript.* & in cap. *si eo tempore cod.* in 6. Abb. in cap. *quia circa 6. num. 4. De Com-* *sang. & affinit.* potest opponi infra 40. annos. Riccius in *prax. caus. deleg. ref.* 246. Marefcot. lib. 2. v. *ref.* cap. 99. Vitatur per clausulam, *motu proprio*. Vide *Ado-* *tus, & Clausula*. Item tollitur per clausulam, *cujus sta-* *tum*. Vide *Clausula*. Subreptio non præsumitur, sed est probanda ab allegante. cap. *constitutus de rescript.* ubi Abb. Imol. & Dec.

Subreptio rescripti in alienatione bonorum Ecclesiæ, 8 quando evidens adest illius utilitas, non nocet. Cassad. dec. 12. de proben. Rota apud Turricellium. de reb. Eccles. non alien. cap. 9.

Subreptio resultat, quopias Papæ non fuerunt narra- 9 ta, quæ si narrata fuissent, vel gratia non fuisset concessa, vel difficultior. Fel. in cap. *super litteris*. num. 8. de rescript. Sanchez. *disp.* 21. a. num. 11. & probatex. in cap. *postulasti de rescript.* Put. dec. 41. num. 1. Rota apud Buratt. dec. 739. par. 2. recent. & apud Bich. dec. 302. numer. 5. An autem illud, quod non fuit narratum, retraxisset, vel saltem difficultiorem fecisset Pontificem in concedenda gratia, ex conjecturis colligi potest, & debet. Sanch. l. c. Lonher. de re benef. lib. 3. *quest.* 31. num. 57. Beltram. ad Ludovic. dec. 150. num. 10. Bich. l. c. num. 6. Præterea videtur debet, an gratia alicui præiudicat, quia tunc præsumitur Pontifex non

- non concessurus. Rota coram Ludovif. l. c. & apud Bich. l. c. num. 7. Et in Beneficialibus quolibet subreptio rotam gratiam viuat. Put. dec. 126. lib. 1. Bich. dec. 335. n. 22.
- 10 Subreptio ab allegante est concludenter probanda, & ad hoc, ut non noceat, fufficit, quod aliquo faltem modo reddatur dubia. Bich. dec. 645. n. 25. Rota penes Seraph. dec. 1620. n. 1. & apud Ludovif. dec. 198. n. 1. par. 3. recent.
- 17 Subreptionis exceptio non potest retardare executionem fubrogationis. Rota coram Mand. dec. 79. num. 9. Mohed. dec. 11. num. 1. ut lite pend. & Bich. dec. 455. n. 57.
- 12 Subreptitia est gratia ob non expreffionem qualitarum in impetratione, an Beneficium fit fimplex, vel non. Bich. dec. 325. n. 9. Item ob non factam mentionem, quod Beneficio Cura animarum incumbat, juxta cap. cum in illis de preben. in 6. Clem. 1. cod. tit. Felin. in cap. in noftro. n. 15. de fcriptis. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 6. n. 3. Rota coram Ludovif. dec. 450. num. 3. ubi Beltram. Menoch. de arb. cap. 201. num. 61. & feq.
- 13 Subrepto refultat, quoties in provifione Papæ non fuit facta mentio existentia Confangineorum, eorumque vocationem contentam in fundatione, quia fi Papa hoc feiffet, vel gratiam omnino non concessiffet, vel difficillius. Put. dec. 252. in fi. lib. 3. in corp. Caftropal. moral. to. 2. trac. 13. diff. 2. p. 1. sub. num. 17. quavis tempore provifionis non efflet probata existentia Confangineorum. Rota dec. 97. num. 3. par. 5. recent. & in Tarraccon. Benef. 10. Jan. 1639. coram Carillo. apud Bich. dec. 189. n. 17. & 18.
- 14 Subrepto inducitur ex fola ratiunitate juris activi prefentandi alii competentis Felin. in trac. quando litter. Apoft. lin. 5. verf. contraria opinio. Lapis alleg. 69. n. 4. Capuano. dec. 189. par. 3. Rota dec. 29. n. 12. inter impreff. apud Vivian. de Jurepatr. Bich. dec. 302. n. 14.
- 5 Subrepto ex ratiunitate eorum, que de jure communi funt exprimentenda, redditur inexcufabilis, fecus ex ratiunitate eorum, que de ftyle exprimi debent, quia ftylus variabilis efflet, & omnibus non efflet notus, & ideo tunc intrat excufatio ex cap. ignorantie. Lothet. de re Benef. lib. 2. quæft. 54. sub. num. 27. & feq. Bich. dec. 325. num. 22. prefertim exiftente dolo. Egid. dec. 600. n. 1. Seraph. dec. 19. n. 1. & 1432. n. 9. verf. maxime cum non adfit. apud Farin. poft. Confil. lib. 2. dec. 288. n. 5. Bich. dec. 325. n. 24.
- 16 Sub vel obreptionis exceptio non attenditur in poffefforio, fed rejiciatur ad petitorium. Buratt. dec. 530. n. 17. Rota in Papien. Prepoftura 30. Maii 1611. contra Archaten. apud Marchef. de commiff. to. 2. fol. 529. n. 3. & in Legionen. Benef. 4. Jul. 1640. coram Clivellio. apud Bich. dec. 236. n. 15.

S U B R O G A T I O .

Praxis fubrogationis .

- 1 Subrogatum fapit naturam ejus, in cujus locum fubrogatur. L. fi cum. to. 5. q. qui injuriarum. ff. fi qui cau. ubi Bart. & alii. Gail. de pignor. cap. 11. num. 6. cap. Ecclefia. 1. ubi gl. Ut lite pend. Alex. conf. 88. lib. num. 4. Anchar. conf. 421. Cravetta conf. 934. n. 2. Thomafet. in flor. legum. reg. 289. Gabr. lib. 6. de R. J. concluf. 2. Unde fubrogatus in aliquo locum ejusdem juris, & conditionis debet effle ac fubrogatus. Bal. in L. Parabolani. 18. C. de Epife. & Cler. Berlich. lib. 3. concluf. 41. n. 4. Menoch. conf. 52. n. 68. fi fubrogatus efflet etiam æqualis conditionis fubrogatio moribus, & fcicntia. Surd. dec. 35. n. 9. Moneta de Decimis cap. 9. num. 75. & de option. Canonico. cap. 5. quæft. 8. num. 156. Leo in thef. for. Ecclef. par. 2. cap. 4. n. 55. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 5. §. 9. num. 99. Marchet. lib. 2. var. ref. cap. 8. num. 8. Novar. in prax. elcct. & variat. fori. quæft. 52. num. 8. Gratian. difc. for. cap. 624. num. 2. & res Ecclefie fubrogata pro prophana pofflet alienari fine folemnitate. Linn. 1. quando fubrogatur rei divetice naturæ. L. cum in fundo. 78. §. fundus. ff. de jure dot. Sardi. de olim. tit. 5. quæft. 1. n. 34. & quando non vige
- eadem qualitas in fubrogato. L. 1. §. fed fi quis. ff. de edict. fuffect. Lim. 2. in pænalis. Seraph. dec. 537. n. 4. Gabr. de R. J. concluf. 2. num. 29. Giurba conf. 69. num. 16. ut etiam in privilegiis, & in particulatibus. Lim. 3. quod concludo procedat in fubrogatione Legis, non hominis. Rimini. Jun. conf. 18. n. 88. Tufc. litt. S. concluf. 757. n. 49. Hinc fubrogatum docti, dicitur dotale, & fubrogatum fideicommiſſo, dicitur fideicommiſſarius. Riccius in prax. par. 3. ref. 162. Rota apud Merlin. dec. 445.
- Subrogatum affumit naturam cum caufa, & onere ejus, in cujus locum fubrogatur. Corbul. de cauf. privat. ampl. 38. Farin. dec. 70. Ciarlin. contrav. for. cap. 8. Riccius in prax. par. 3. ref. 507. & venit in hypotheca non quidem in prejudicium creditoris, fed debitoris, quare creditoris tempore manet hypotheca rei, cui fit fubrogatio. Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 1. quæft. 51. Gail. de credito. cap. n. 1413. Rota apud Merlin. l. c. &c.
- Subrogatio gratiofa. Vide Gratia, & Beneficium.
- Subrogatus in jus, & poffeffionem defuncti, quavis defunctus efflet manutentendus, non pofflet tamen petere manutentionem, nili doceat de actuali apprehenfione, & fubrogatio operatur, ut quando defuncto competit manutentio, fubrogato deus immiffio. Rota in Lucana majuscularum. 26. Aprilis 1587. coram Orato, & in Toletana Parochialis. 24. Jun. 1640. coram Scratro. Bich. dec. 181. n. 3.
- Subrogatus teneat gratiam fubrogationis lue in Rota pendente obtentam in actis Notarii caufe exhibere, non obftante, quod in litteris fit datus cufus Executor, quia Auditor Rotæ in caufis pendensibus fuccedit loco Ordinarii. Clem. Auditor. de refcript. Rota dec. 398. sub. num. 1. par. 3. recent. & in Toletana Canoniciatus. Penitentiarii. 4. Maii. 1644. §. Præterea. coram Cerro, & petere relaxationem fequeſtri. Rota dec. 2. num. 54. de refcript. in nov. quæ diffinguit, an actor tempore decreti fequeſtri poffideret, vel non. Primo caſu non efflet neceſſaria relaxationem fequeſtri, poſt quam Ador fuit declaratus Dominus, quia fequeſter poffidebat Domino: ſecundo vero caſu, fi non petatur relaxatio fequeſtri, Ador capiendo poffeffionem propria autoritate fequeſtrum violat, & attentat. ita Bich. dec. 545. n. 6. 7. & 8.
- Subrogatus capiens poffeffionem non propria autoritate, fed de manu executoris, non teneat citare poffeffionem, fi hic attentate poffidebat, quia poffeffio attentata habetur pro non poffeffione, ſicut etiam inſecta a decreto irritante. Rota dec. 313. n. 5. apud Poſt. de mament. & cap. 1. ut lite pend. in 6. Bich. dec. 455. n. 15. & 16.
- Subrogatus lite pendente non potest abſque vitio attentatorum poffeffionem propria autoritate capere Bich. dec. 545. n. 1. cap. non ſolum. de appll. in 6. cap. 1. & toto tit. ut lite pend. nihil innovetur. Rota dec. 4. n. 1. cod. tit. in novis. quavis prudentia litis, & fequeſtrum Rotale fuerit narratum Papæ in fupplicatione, & litteris fubrogationis, quia expreffio litis, & fequeſtri excludit quidem fubreptionem, quæ alias refultaret ex illius ratiunitate, ſed non operatur, quod in ſpectu tribunalis, & præjudicium colligitur fubrogatus propria autoritate poffeffionem apprehendere poſſit. Rota dec. 135. num. 3. & 4. par. 4. to. 2. recent. & Brachaven. Parochialis. 11. Maii. 1601. coram Scratro. Adden. ad Buratt. dec. 794. num. 10. & 11. ſecus, fi lis non pendebat in Rota, nec appoſitum fuit fequeſtrum Rotale. Bich. dec. 545. num. 3. ubi citat Cavaller. dec. 186. num. 3. Rota coram Ludovif. dec. 2. n. 6.
- Subrogatus attentat, fi poſt inhibitionem Rotalem poffeffionem capit. Lancelloſus de attent. par. 2. cap. 4. num. 373. Coccin. dec. 72. num. 2. Lothet. l. c. 10. quæft. 20. n. 215. Rota dec. 469. num. 17. par. 4. to. 2. recent. Item fi poffeffionem capiat, poſtquam fubrogatio fuit judicialiter perducta. Item, fi fuit inhibitus. Coccin. l. c. Mandos ſuper reg. de fubrogando. quæft. 8. n. 5. Bich. dec. 300. n. 31. & 34.
- Subrogatus gratioſe non attentat apprehendendo poffeffionem etiam lite pendente, ſecus habens mandatum de fubrogando, vel fi poſt obtentam fubrogationem fuit inhibitus. Lancelloſ. l. c. num. 340. Mohed. dec. 11. num. 1. Ut

7 SUBSCRIPTIO.

§ 1.

Subscriptio quid sit, & de multiplici subscriptione.

Subscriptio † est ultima pars scripturæ, quæ sua anteccedentia præsupponit tanquam vera. Bald. conf. 175. *Facilem proponitur*, n. 2. v. *item præmissio*, lib. 1. † Item duplex subscriptio; una est præjudicialis ad obligandum subscribentem, & hæc præjudicat omnino, quomodoque subscript, quia impuatur ei, qui non percunctatus est. Castr. conf. 209. *Viso quodam*, in fi. lib. 2. † Alia est autorizabilis; vel solemnialis, prout in Notario subscribente instrumentum, & hæc debet esse regulata, ut si scribat Notarius instrumentum manu aliena scriptum, debeat facere mentionem, cujus manus, vel saltem aliena manu, nisi in quatuor casibus, de quibus Castr. d. conf. 209. *per tot. lib. 2.* † Item subscriptio est exiux, & conclusio totius actus, de quo queritur. Bald. d. conf. 175. num. 2. v. *nam subscriptio est*, lib. 1. † Alio modo dividit, quia est subscriptio, quæ fit ad præstandum consensum, & hæc præsumitur, quando subscribens est principalis; alia est, quæ non præjudicat, prout si testis, vel auctoritatem præstans; & hæc non præjudicat subscribenti. Castr. conf. 216. *Confirmando*, in pr. *ver. & hoc cum talis*, lib. 1. † Et sufficit facta siue in fine, siue in principio, siue infra, siue supra. Alex. conf. 147. lib. 2. Gabr. conc. 3. *de præsumpt.* n. 16. † Sciens scribere subscribitur, ignorantes vero scribere sufficit, quod in præsentia aliorum faciant cruce manu sua, quæ est loco subscriptionis, ita dicit Speloncanus in suo *Formulario instrumentum, titul. instrum. venditionis facta ab illo, qui nolit teneri de evizione*, in fi. in 2. qu. v. *ulterius quæro*. † Vel sufficit, quod tertius scribat nomine & de commissione ejus, qui dicit nescire scribere, & talis subscriptio obligat nescientem scribere, ac si totum scripsisset in sua propria. Innocentius & Modest. in c. *quantum contra*, de probat. Bald. in *auth. contra qui propriam*, col. 2. v. *item quæro*, C. de non numer. pecun. Bart. in l. *emptor*, §. *Lucius*, ff. de pact. † Ex- tendit in tantum, quod ille, cuius nomine facta est subscriptio, & ad ejus instantiam, compellitur recognoscere, sicut si ipse subscripsisset. Felin. in cap. *com inter*, de re judic. † Extende, ut idem sit, si tertius scribat de consensu ambarum partium, quia habita fide de tali consensu, talis scriptura habetur pro subscriptione. Rom. conf. 204. *Pro discernenda*.

§. II.

Subscriptio multa operatur, & quæ.

Subscriptio † operatur confessionem, & approbationem omnium contentorum in scriptura subscripta. Decian. conf. 29. n. 30. & 31. lib. 2. † Et præsumitur, quod subscribens habuerit plenam notitiam eorum, quæ habentur in scriptura subscripta. Alex. conf. 147. col. 2. in fi. lib. 2. † Amplia quia scriptura subscripta licet fit manu aliena scripta, tamen judicatur, ac si esset tota manu scribentis, ideo dispositio loquens de scriptura manu propria, habet locum in aliena subscripta. Decian. d. conf. 29. n. 31. lib. 2. Castr. conf. 87. *Quantum ad contenta*, in pr. lib. 2. ubi apost. allegat. Alex. conf. 147. col. 2. lib. 2. & idem Alex. conf. 14. *Viste*, num. 30. *ver. item respondeo*, lib. 6. Jaf. post alios in l. *emptor*, §. *Lucius*, ff. de pactis, plene Ruin. conf. 215. in pr. lib. 1. Paris. conf. 47. n. 6. lib. 2. plane Felin. in c. *quantum contra*, n. 43. *de probat.* † Declara in scriptura obligatoria, & præjudiciali, quia impuatur ei, qui subscripsit, secus si esset subscriptio autorizabilis Notarii; quia non simpliciter idem operatur. Castr. conf. 209. lib. 1. *per tot.* † Idem in statuto dante auctoritatem scripturæ manu propria scribentis, quia habet locum, etiam si subscripta sit manu ejusdem. Fel. in d. c. *quantum contra*, n. 43. in fi. *de probat.* † Extende, quia qui negat propriam scripturam, si incurrit in poenam, pariter incurere debet, si negat subscriptionem. Jaf. in l. *cum antiquitas*, n. 13. C. de *Testam.* † Extende, quia si sta-

cutum

1. *Ut lite pend.* Put. decif. 208. lib. 1. in corr. Mant. dec. 71. n. 3. Coccin. d. dec. 72. n. 3. Rota dec. 135. num. 7. par. 4. to. 2. *recent.* Bich. dec. 276. num. 16. & seq. aut si post obtentam subrogationem adivit Judicem ante capam possessionem.

9 Subrogatus in forma gratiosa potest etiam lite pendente capere possessionem Beneficii abique vitio attentatorum, secus subrogatus in forma rigorosa. Put. dec. 208. lib. 1. in corr. quia in subrogatione gratiosa ipse Papa est, qui subrogat, & possessionem juris dat, transfert, & continuat in subrogatum, cui statim sine alia disputatione de jure auctoris danda est possessio facti, quia ita mandat Papa, cui est obtinendum, & postquam subrogatus cepit actualem possessionem, ita conjungitur possessio pacti cum possessione defuncti, quam nova apprehensio. In subrogatione vero rigorosa licet distinguitur Auditor, ut subroget, neque tamen subrogare potest, nisi discussis iuribus subrogandi, seu illius, qui subrogari debet, ejusque auctoris, ideo, si pars sine licentia Judicis possessionem inherederetur, attentator, quam distinctionem amplexa fuit Rota apud Mohedan dec. 11. *ut lite pend.* Bich. dec. 300. n. 3. & 4. & subrogatus etiam in forma gratiosa, non potest lite pendente apprehendere possessionem, si non erat vacua, sed post mortem antecessoris fuit ab alio medio tempore apprehensa; quia subrogatio gratiosa antequam subrogatus capiat actualem possessionem, importat facultatem eam apprehendendi, & operatur effectum continuationis, quoad possessionem non facti, sed juris. Sarnen. in reg. de triennali. quest. 14. num. 8. & 11. Gonzal. ad reg. 8. *Cancell.* gl. 34. num. 110. Caputaq. dec. 231. num. 2. par. 3. Rota dec. 449. num. 4. & seq. par. 4. to. 2. *recent.* Imo potest capere possessionem, licet illa non esset vacua, sed ab alio apprehensa, si notorie talis apprehensio fuit attentata, aut infecta a decreto irritante, quia talis possessio, ut supra dictum fuit, habetur pro non possessione. Rota in *Pampilon. Prioratus*, 27. *Marit.* 1623. coram *Pirovano* apud *Post.* de *manut.* dec. 313. num. 7. *Loether. de re benef.* lib. 2. quest. 20. a n. 196. Bich. dec. 300. n. 18.

10 Subrogatus gratiose potest per supervenientem subrogationem possessionem cum vitio capam in vim novi tituli mutare, & vitium purgare. Loether. l. c. quest. 20. num. 214. Mant. dec. 71. Rota dec. 108. n. 9. & dec. 142. n. 8. par. 5. *recent.* Adden. ad *Burrat.* dec. 221. n. 6. Bich. l. c. n. 27. & 28.

11 Subrogatio gratiose debetur immisso, si tria concurrant. 1. Clericatus. 2. obitus defuncti in possessione. 3. lis super Beneficium vertens, seu quod Beneficium sit litigiosum, secus, si non est litigiosum, ut reservatum. Ratio est, quia quando est litigiosum, per illius provisionem Papa nemini facit injuriam, quia de litigioso, aut servato, seu affecto nemo potest providere, quam Papa; quando vero non est litigiosum, aut reservatum, aut, seu affectum, fit injuria ordinario collatori seu provisorum ab ordinariis collatoribus. Bich. dec. 405. num. 2. & 3. Rota apud *Penniam* dec. 669. a num. 4. usque 16. Loether. l. c. num. 312. Gonzal. *super reg.* 8. *Canc.* §. 7. *premiss.* num. 212. Et non potest illi retardari immissio per exceptionem oppositam, nisi illa probeatur in continenti. Rota dec. 200. n. 6. par. 4. *tom. 2. recent.* Bich. l. c. num. 15.

12 Subrogatio gratiose concedi potest manutentio loco immisionis ad confirmandam priorem possessionem a subrogato capam, & potest etiam concedi immissio cumulando possessionem possessioni, præsertim, si simul & semel petuit manutentio, & immissio. Rota in *Compellian. Parochial.* 25. Jun. 1649. §. *nec multum interest.* coram *Ottobono*, & *Post.* trac. *Post de manutent.* dec. 57. num. 14. Bich. dec. 479. num. 22. & 23.

13 Subrogatio non datur manutentio ex possessione defuncti, sed tantum ex propria, quando eam actualiter cepit. Rota in *Santili Marci pensionis*, 30. Jan. 1612. coram *Card. Sacrato*, apud *Marchef. de commiss.* to. 2. fol. 486. n. 1. & 2. & apud *Post.* dec. 177. num. 9. Bich. l. c. n. 19. & 20.

instrumentum requirit plures Notarios ad rogatum instrumentum, sufficit, quod unus scribat, & alii subscribant. Fel. in d. c. *quoniam contra*, n. 42. de *probat.* concordat incertus auctor post Regulas loc. Reg. 1. *Scriptura manu alterius*, in ptina ampliatione. † Extende, quia *autb. contra qui propriam*, c. de *non num. pecun.* quæ imponit penam dupli neganti suam scripturam, habet locum etiam in negante subscriptionem. Caltr. conf. 87. n. 3. v. *super. alio*, lib. 2. ubi per totum declarat, quod illa *autbent.* habet locum, ubicunque negotio est nociva, secus si non nociva. † Extende, quia Notarius scripturam instrumenti subscribens iudicatur, ac si ipse subscribens totum subscripsisset. Jaf. in d. l. cum *antiquitas*, n. 14. c. de *Testam.* † Declara tamen, quia statutum dans executionem scripturæ privæ manu debitoris, habet locum in subscripta, quando impeditur mandavit per alium scribi, alias non, quia est per actionem manu suæ, quæ in statuto non habet locum. 11 Jaf. in d. l. cum *antiquitas*, in fi. c. de *Testam.* † Contrarium DD. in l. *quæ Romæ*, §. *Chryzogenus*, ff. de *verb. oblig.* quia subscriptio operatur idem, ac titotum scriptis. Bart. in l. *emptor*, §. *Lucius*, ff. de *pass. in autb. contra qui propriam*, v. *item quero*, c. de *non num. pecun.* Dec. conf. 463. col. 1. Cravet. conf. 25. n. 12. 13. † Amplia, quia subscriptio præjudicat etiam facta nomine alieno in iis, quæ spectant ad subscriptionem, ideo si fideiussor in scriptura nominis subscribat se, ut testis, obligatur. Fel. d. cap. *quoniam contra*, n. 47. de *probat.* † Declara plene, ut per linolam, in c. *si quis presbyterorum*, n. 14. de *reb. Eccl.* non alieni ubi ponit plenam distinctionem, & videtur concludere, quod aut est actus pertinet, vel qui potest pertinere ad subscriptionem, & eo invito fieri potest, & subscriptio, ut testis, vel nomine alieno, vel ut officialis non præjudicat, aut illædæ fieri non poterat subscriptione, & tunc si fecit, sibi præjudicat. gl. in l. *Cains*, ff. de *pign. alt.* & in l. *fideiussor*, §. *in fi.* de *pign.* † Amplia in casu converso, quia non requiritur subscriptio, & sufficit, si tota scriptura sit manu subscribere debentis. Jaf. in d. l. cum *antiquitas*, n. 12. c. de *Testam.* Caltr. conf. 116. *Confirmatio*, in pr. *ver. si autem tota*, lib. 1. Rom. conf. 507. *Hec scribitur*, 15 *plura*, † Restrigne in instrumento rogato per Notarium, quia requiritur subscriptio, etiam si totum esset manu Notarii. Jaf. d. l. cum *antiquitas*, n. 12. c. de *testam.* late Apost. ad Rom. d. conf. 307. in *ver. debet*, quæ dat concord. † Declara restrictionem, nisi effectus in instrumento antiquo. Ant. Rub. conf. 10. *Doleo*, *ante fin.* *ver. & in antiquis*, quem citat Apost. ad Rom. d. conf. 307. in *ver. debet*. † Amplia, quia licet Notarius non possit originale per alium scribi facere, tamen si est subscriptum ab ipso notario, valet etiam si aliena manu sit scriptum. Caltr. conf. 125. *Dubitatur*, num. 6. in 9. *dubio*, in fi. lib. 2. Alex. conf. 14. *Viss*, num. 31. *ver. preterea*, lib. 6. & plenius n. 18. *ver. quinto* 18 *probat.* † Extende, ut procedat, etiam si subscriptio sit generalis, & non faciat mentionem; quod scriptura subscripta sit manu aliena, quia sufficit, etiam si adnotat apostille manu aliena incognite; quia bene ille non approbat, sed originalis scriptura bene dicitur approbata per subscriptionem. Alex. d. conf. 14. n. 18. & seq. *ver. quinto probatur*, lib. 9. ubi dux apostille dant concord. † Et quod sufficiat generalis subscriptio. Alex. d. conf. 14. n. 19. lib. 6. ubi Apost. in *ver. generalis*. † Contrarium tenet Paris. conf. 12. n. 110. & seq. lib. 2. ubi reprobat Alex. ubi supra. † Declara, quia maxime sufficit subscriptio generalis Notarii, quando constat, quod scriptura est manu testatoris, qui disponit. Alex. d. conf. 14. n. 19. in *fin. cum seq. ver. sexto est attendendum*, lib. 5. Vide Tufch. litt. T. *ver. Testam.* 22 *mentum probatur ex*, & c. *Concl.* 101. † Amplia, quia sigillum suum apponens scripturæ nomine suo facit dicitur subscribere, & talis sigillatio habet vim subscriptionis, & approbationis. Rom. conf. 303. *Hec scriptura*, in fi. ubi Apost. in *ver. subscripsimus*, dat concord. Alex. d. conf. 47. n. 7. v. *ad idem*. Bald. n. 7. lib. 2. † Amplia, quia subscriptio tanquam ultima pars scripturæ præsupponit, omnia contenta in ea tanquam antecedentia esse vera. Bald. conf. 175. *Falsum progenitur*, n. 2. *ver. item premitte*, lib. 1. † Et subscribens scripturam videtur confiteri omnia contenta in scriptura esse vera. 25 Bald. d. conf. 175. n. 2. v. *item premitte*, lib. 1. †

Item approbare censetur omnia contenta in scriptura subscripta. Bald. d. conf. 175. n. 2. lib. 1. Alex. conf. 147. *Ponderatis iis*, n. 3. & seq. lib. 2. † Et scientiam contentorum in scriptura subscripta presumitur habuisse. Alex. d. conf. 147. col. 2. in fi. lib. 2. qui loquitur in falso. Jaf. post alios. in l. *qui Romæ*, §. *duo fratres*, col. 4. ff. de *verb. oblig.* plene Cravet. conf. 25. n. 1. ubi, quod subscriptio excludit allegationem ignorantie. † Contrarium, quod imo subscriptio non arguit scientiam, tenet per plura Angel. conf. 400. *Traitor sua propria*, in pr. ubi, quod subscriptio fit quandoque ab eo, qui ignorat tenorem, & continentiam rei subscriptæ, ut in testamento in scriptis, & multis casibus. † Declara, quia si adiunt vera illa, *Viss*, & c. tunc presumitur scientia, & idem si scripturam subscriptam habuit penes se. Jaf. in l. *si ita stipulatus*, §. *Chryzogenus*, n. 14. ff. de *verb. oblig.* ubi etiam dicit, quod in dubio subscribens presumitur habuisse scientiam. † Amplia, etiam si scriptura sit manu aliena; quia tamen obligatur subscribens, quantum si totam scripturam scripsisset. Alex. conf. 247. num. 4. ubi Apost. dat multos concord. lib. 2. Jaf. plene in l. *emptor*, §. *Lucius*, in pr. ff. de *pass.* ubi Apost. in *ver. pass.* Caltr. Jaf. & omnes in d. l. *si ita stipulatus*, §. *Chryzogenus*, in pr. ff. de *verb. oblig.* † Et omnis virtus obligationis in subscriptione consistit. Felin. in c. *quoniam contra*, de *probat.* Paris. conf. 22. n. 123. & seq. lib. 1. ubi dicit, quod subscriptio est illa, quæ dat robur, & quæ attendi debet, ut principaliter in obligatione, l. *queritur*, ff. de *stat. hom.* Decius in l. *Imperium*, n. 5. ff. de *iurisdic. omni. iudic.* Jaf. in l. 1. §. 1. n. 4. ff. de *acquir. poss.* † Extende in tantum, ut si aliqua contra cum existant, & dicat se deceptum, sibi non credatur, nisi probet. Alex. d. conf. 147. n. 4. lib. 2. quia presumitur certioratus, num. 8. plenius Jaf. d. §. *Chryzogenus*, l. *si ita stipulatus*, num. 14. ff. de *verb. oblig.* † Extende in tantum, ut licet scriptura contineat plura capitula, tamen unica subscriptio generalis sufficit secundum magis communem, de qua Alex. d. conf. 146. num. 6. ubi Apost. lib. 2. † Contrarium tenuit in hoc Bart. in l. *dixit*, §. *idem Senat.* ff. ad *Leg. Corn. de falsis*, † Declara, quia ubi agitur de subscriptione scripturæ plura continentis capita prohibita, requiritur subscriptio particularis. Alex. d. conf. 147. num. 6. lib. 2. † Extende in tantum subscriptionem operari idem, ac si totum subscripsisset, ut negare non valens scripturam propriam non possit negare alienam a se subscriptam. Jaf. d. l. *emptor*, §. *Lucius*, num. 2. *ver. serio adde*, ff. de *pass.* † Extende in notario, qui subscribit instrumento alienæ manu exemplatum a suo originali; ut censetur totum scripsisse. Jaf. d. l. *emptor*, §. *Lucius*, num. 2. v. *quarto*, ff. de *pass.* † Extende, quia stante statuto, quod scriptura manu debitoris executioni mandetur, habeat locum etiam in scriptura aliena manu, sed subscripta. Jaf. d. l. *emptor*, §. *Lucius*, num. 3. v. *quinto adde*, ubi pro utraque parte videas. † Declara tamen, ut per eundem Jaf. d. l. *si ita stipulatus*, §. *Chryzogenus*, in 4. & seq. ff. de *verb. oblig.* quia si alius scripsit, mandante eo, qui subscripsit, habet eandem executionem, alias non. Vide Soc. Reg. 36. *subscribens se instrumento*, ubi ponit hanc regulam, quod subscribens se instrumento, & scripturæ approbat, & se obligat ad contenta in scriptura subscripta, ubi ponit tres fallentias; I. est, quando subscribit se ut testis; II. quando non vidit neque legit; III. quando scriptura continet plura separata, partem ad favorem subscribens, & partem contra, quia scriptio refertur ad favorabilia tantum. † Restrigne per modis, ut per incipitum auctorem post Regulas Socin. Reg. 1. *scriptura manu alterius*, ubi ponit regulam cum sex fallentiis. 1. est, si actum, qui non poterat fieri me prohibente, subscribo, approbo; 2. si nomine alieno; 3. si ratione officii; 4. si sum testis; 5. si non legit; 6. dummodo sit specialis subscriptio † Amplia in rebus, quia corum subscriptio operatur, ut dicantur approbare omnia, quæ eo tempore, & loco gest potuerunt in scriptura subscripta, licet non viderint, neque explicate fecerint gesta in scriptura subscripta, prout in testamento in scriptis. Bald. d. conf. 175. num. 2. *ver. unde testis*, lib. 1. † Amplia, quia subscriptione probata, 41 probatur etiam omnia contenta in scriptura subscripta, saltem per modum confessionis ejus, qui subscript,

- scripsit, ex quo est una scriptura, & tendit ad unum finem, & ratione connexitatis uno vero præsumitur utrunque verum. Bald. *conf. 175. num. 2. ver. ex iis sequitur*, ubi, quod hypotheca probatur probata subscriptione iuramentum, in qua continetur hypotheca, licet probatio solemnitas sit per duos testes tantum. *lib. 1. Decian. conf. 11. num. 48. lib. 1. Jaf. in l. emptor, §. Lucius, de pati. t. Amplia*, quia subscriptio obligatoria iura operatur in scriptura aliena manu facta, ac si tota esset scriptura manu subscriptoris. *Cast. conf. 209. v. quodam, in pr. lib. 1. ubi iustissime comprobatur. Jaf. d. l. emptor, §. Lucius, ff. de pati. t. Ex* 43 *tende idem in sigillante scripturam. vide Rom. conf. 303. t. Amplia*, quia subscriptio, dies, annus, mensis, in iudicio, census, & alia posita in instrumento, referuntur etiam ad apostillam positam in margine, quando constat, quod est manu ejusdem Notarii. *Alex. conf. n. 147. n. 11. lib. 2. Amplia*, quia subscribens scripturam manu aliena censetur omnia contenta in illa scriptura approbare. *Cast. & alii in l. si ita stipulatus, §. Chryso* 44 *gonus, num. 2. ff. de verb. oblig. & sicuti ratificans iura sibi præjudicat, ac si actum principalem fecisset, l. in summa, §. Cassius, ff. de aqua plu. arrend. ubi Bald. & Gramm. dec. 103. numer. 8. t. Et quod subscribens scripturam factam per tertium, in qua subscribens obligatur, ita obligetur efficaciter, ac si totam schedulam scripsisset. Jaf. post Bart. & alios in l. emptor, §. Lucius, ff. de pati. ubi plenius Jaf. qui ampliat, & limitat multis modis, & iterum Alex. & Jaf. in d. l. si ita stipulatus, §. Chryso* 45 *gonus, ff. de verb. oblig. num. 8. & 9. Cast. conf. 216. Confirmando quod superius, nu. 3. lib. 1. Negut. de pignor. in l. memb. 3. parit. nu. 6. Ruinus conf. 215. in pr. lib. 1. Paxil. conf. 19. nu. 107. lib. 2. & conf. 37. nu. 6. lib. 1. Capol. conf. civiil. 30. num. 10. Socin. Jun. conf. 106. nu. 4. lib. 3. Alex. conf. 147. lib. 2. qui loquitur in libro, & computis subscriptis. Affl. dec. 6.* 46 *Anchiar. conf. 242. t. Ex* *tende*, quia sufficit subscriptio generalis, & non est necessaria subscriptio particularis, ideo sufficit dicere, ego talis affirmo, vel approbo omnia contenta, secundum Jaf. in d. l. si ita stipulatus, §. Chryso 47 *gonus, nu. 8. & 9. ubi dicit communem, ff. de verb. oblig. ex mente Angel. Im. Cast. & Alex. ibidem Alex. d. conf. 147. lib. 2. Dec. in cap. quoniam contra, nu. 61. de probat. & conf. 447. in fin. t. Contrarium quod uno subscriptio generalis non sufficit, sed requiritur specialis. vide §. proxima. seq. t. Declara*, quia quando lex requirit, quod quis scribat manu sua, licet subscriptio idem operetur, tamen debet esse specialis eo casu, iura declarat Jul. Clar. in §. testamentum, q. 14. nu. 4. ubi, quod testamentum patris ex sola apocha privata manu testatoris valet, idem, si apocha sit manu aliena, & subscripta, dummodo subscriptio sit specialis, videlicet ascendendo esse suum testamentum. t. Amplia, quia si apocha subscripta continet alia separabilia ad favorem subscriptentis, aliqua in odium, subscriptio generalis non relevat, secus si continet connexa, & indivisibilia, licet ad favorem, & contra, vel quando continet locum ad favorem alterius. *Cast. d. conf. 216. in fi. v. dico etiam, lib. 1. t. Declara*, dummodo sit specialis, incertus auditor post Regulam Soc. Reg. 1. Scri 48 *pura manu alterius, in ultima sententia. t. Ex* *tende*, quia immo sufficit, quod quocunque modo subscriptio fiat etiam sine nomine subscriptentis, quia si probatur ejus manus, scriptura sufficit. *Affl. conf. 147. num. 13. v. nec puto, lib. 2. ubi, quod sufficit, quod in scriptura apostolice, conto di me Rolandino, id est computus mei,* 49 *neque Rolandino, t. Ex* *tende*, etiam si esset subscriptio sine die, quia non est necessaria dies. Jo. Fabri §. si. Instit. de testam. sequitur Dec. *conf. 11. num. 16. Cast. conf. 216. Confirmando, num. 2. lib. 1. ubi quod locus, & tempus non est de substantia, neque de solemnitate, ut probet contra subscriptentem, sed bene est de solemnitate, ut probet pro scribente, & hoc, quando non habet scriptura confirmata locum, & tempus, secus e contra. t. Declara*, quia si dies est in apocha subscripta, & tempus, & locus, non est necessaria in subscriptione oppositio loci, & temporis, quia ex quo subscriptio fit ad confirmationem contentorum in apocha subscripta, non est necessaria. *Cast. conf. 216. num. 2. v. nec obstat, lib. 1. t. & converso, si locus, & tempus in subscriptione ponatur, an sufficiat, Apost. ad Cast. d. conf. 216. num. 2. v. in confirmatione, lib. 1. ubi al-* 50 *legundell Bibliotheca Tom. IV.*

tegar Bald. *conf. 409. lib. 5. t. Ex* *tende*, quia non refert, an sit subscriptio, vel superscriptio, quia a pari procedunt. *Alex. d. conf. 147. n. 10. v. unde videtur, lib. 2. t. Ex* 51 *tende*, quia paria sunt, quod scriptura sit tota manu ejus, qui subscribere debet, licet non sit subscripta, vel quod sit manu alterius, & superscripta. *Rom. conf. 303. Hac scriptura, t. Ex* *tende*, ut idem sit, quando est sigillata, quia sigillum habet vim subscriptionis. *Rom. conf. 303. in fi. t. Amplia*, quia subscriptio Principis operatur idem, ut scriptura subscripta reputetur epistola sua. *Jaf. in d. l. si ita stipulatus, §. Chryso* 52 *gonus, n. 3. de verb. obligat. t. Amplia*, ut etiam scriptura facta per tertium de consensu ambarum partium habeat vim subscriptionis, quando probatur consensus, ideo prejudicat sicut subscripta, alias secus. *Rom. conf. 204. pro discutienda, a prine.* 53 *vide supra §. preced. nu. 8. & seq. t. Limita*, quia subscribens solum album non sibi præjudicat, quia ignorat continentiam. *Felin. in c. quoniam contra, n. 48. de probat.* 54 *Jaf. & alii in l. qui Rome, §. duo fratres, ff. de verb. oblig. vide Tusch. litt. F. ver. Folum album quando valeat. Concl. 499. t. Presumitur in dubio scientia subscriptentis, 62* 55 *maxime quando dixit, v. vide, vel v. vide, vel quando tenuit penes se scripturam. Felin. in d. c. quoniam contra, n. 40. de probat. t. Limita*, quia subscriptio fit ad multos effectus, & non semper arguit scientiam, neque obligationem, quia quandoque fit in signum consensus, quandoque in signum testimonii, quandoque in signum protestationis auctoritatis, quandoque in signum confirmationis, quandoque a scientie, & quandoque ab ignorante contenta in schedula subscripta. *Angel. d. conf. 400. in pr. t. Ex* *tende*, ut idem fit in subscriptione, descriptione, & sigillo, quia multis de causis fieri potest. *Patr. de Anchast. conf. 32. n. 11. v. sed de descriptione. t. Limita* 56 *in subscriptore solum album, aut scripturam non lectam, quia sibi non prejudicat. Jaf. d. l. emptor, §. Lucius, n. 4. ff. de pati. Cast. in l. si ita stipulatus, §. Chryso* 57 *gonus, n. 2. ff. de verb. obi. ubi Jaf. n. 12. v. secundo limitat. Felin. in d. c. quoniam contra, n. 48. in l. limitat. de probat. t. Et quod subscriptio facta per aliquem, ante* 58 *quam legerit contenta in scriptura subscripta, & ejus notitiam habeat, sibi non prejudicat, est text. in l. fin. & ibi Bald. C. plus valere quod agitur, l. 2. C. de reb. alien. non alien. Felin. in d. c. quoniam contra, nu. 48. de prob. ubi etiam Bald. facit Rom. *conf. 22. P. is attestatio* 59 *nibus, lib. 4. t. Ex* *tende*, & declara contraria procedere, 60 *quando non nocet subscriptio scripturæ incognite, quoniam quis fuit deceptus; quia sibi fuit datum ad intelligendum, quando scriptura unum contineret, & continet aliud, & sic constare debet de errore, alias nocet.* 61 *Cast. d. conf. 216. col. fin. ver. ex quibus patet, lib. 1. t. Re* 62 *stringe*, quia subscriptentis scripturam præsumitur legisse, & scivisse tenorem. *Cast. conf. 216. num. 3. v. super* 63 *tertio, lib. 1. sequitur Covat. conf. 25. num. 13. & conf. 73. num. 49. t. Restringe*, quia immo etiam ignorantes 64 *tenorem scripturæ, quam subscribunt, sibi præjudicant, quando ex certa scientia subscribunt, quia præsumuntur* 65 *voluisse, quod valeat quocunque modo, ex quo scitur per eos, qui non legerunt, quia potuerunt reculare vel se subscribere. Cast. d. conf. 216. n. 3. ver. postea autem, lib. 1. ubi dicit paria esse cogitare in genere de aliquo, vel in specie, & quod exat text. in c. humilis, de major. & obed. qui probat hoc, & ibi, Ant. de But. inter alias solutiones habet adducte. t. Limita in subscriptione* 66 *testis, quia non te obligat. Jaf. d. l. emptor, §. Lucius, n. 4. ff. de pati. ex quo potius ad probationem & solemnizandum actum te subscribit. Jaf. in l. si ita stipulatus, §. Chryso* 67 *gonus, n. 1. ff. de verb. oblig. t. Declara*, nisi testis 68 *se subscribere in negotio ad eum pertinente, qui posset contradiocere, quia sibi præjudicat, & si subscribit ut testis. Felin. in d. c. quoniam contra, nu. 47. v. limita* 69 *quarto, de probat. t. Limita in subscriptione iudicis, quia non* 70 *habet vim sententiæ. Jaf. d. l. emptor, §. Lucius, n. 4. ff. de pati. t. Limita*, quia subscriptens se actui, quem non poterat prohibere, censetur non animo obligandi, ideo sibi non prejudicat; alias secus. *Felin. in c. quoniam contra, de probat. n. 44. v. limita primo. t. Limita in eo,* 71 *qui se subscribit nomine alieno, quia sibi non præjudicat, nisi sit actus, quem ipse prohibere poterat. Felin. in c. quoniam contra, nu. 45. ver. limita secundo, de probat. t. Limita in officiali quandoque, quia subscriben* 72 *do, sibi non prejudicat, qui sibi præjudicaret, si non esset officialis, & voluntarie subscripsisset. Felin. in d. c.* 73 *quo-**

quoniam contra nu. 46. v. limita tertio, de probat. Vi-
de §. prox. seq. num. 8. & seq. Vide plene An. Ga-
briel. lib. 1. tit. de presump. concl. 3. subscribens se
scriptura illam approbare presumpsit.

§. III.

Subscriptio qualiter facienda, & quid operetur.

- 1 Subscriptio facta per aliquem alicui scripturæ sim-
pliciter fufficit, licet non sit specialis ad quem affe-
ctum, ut inducaur approbatio scripturæ subscriptæ in
præiudicium subscriptentis Alex. conf. 147. Ponderatis
iis, num. 6. ver. & secundum magis communes, lib.
2. ubi dicitur magis communem, & ibi Apost. in ver.
2 generalis, quæ dat concor. † Contrarium quod requi-
ritur specialis subscriptio, ut præiudicet subscriptendi,
quia posset quæ decipi. Bart. in l. 1. §. inter filium, &
in l. dicitur, §. plane, cum l. 1. seq. ad Leg. Corn.
3 fals. † Declarat Alex. d. conf. 147. num. 6. & multis
seq. lib. 2. quod opinio Bart. quod specialis subscriptio
requiratur, procedit in casu speciali, quando scriptura
est prohibita a lege, nisi de consensu subscriptentis
constaret, quia tunc requiritur specialis subscriptio, alias
sufficit generalis per regulam, quod tantum operatur
genus quoad omnia sub genere comprehensa, quantum
species, & probat argumento similitudinis, quia sigillum
inducit approbationem scripturæ, cui apponitur, & ta-
men non est in specie, sed in genere signum, † De-
clarat Jo. de Imol. in l. si ita stipulatus, §. Chryso-
genus, ff. de verb. oblig. quod ut generalis subscriptio
præiudicet, debet probari, quod subscriptens est homo
diligens in rebus agendis, quia non subscripsisset, nisi
vidisset, & legisset; secus si esset homo facilis, quia
tunc non præiudicaret, † Contra hanc declarationem
Jo. de Imol. Alex. d. conf. 147. num. 8. v. nam dico,
ubi, quod semper præiudicat subscriptenti, nisi ipse do-
ceat fuisse deceptum lib. 2. † Extende, quia subscriptio
generalis, & sigillatim auctorizet mille scripturas con-
tra subscriptentem, & sigillatim Alex. d. conf. 148.
7 num. 7. lib. 2. † Extende, ut procedat etiam talis
subscriptio non exprimit nomen subscriptentis; quia suf-
ficit, quod probetur manu illius, ut illi præiudicet.
Alex. d. conf. 147. numer. 13. ver. nec puto, lib. 2.
8 Operatur subscriptio, ut subscriptens videatur approbare
cuncta in scriptura ab eo subscripta. Alex. d. conf.
147. Ponderatis iis, num. 3. ver. ad hoc ostendendum,
lib. 2. sequitur Ias. in d. l. si ita stipulatus, §. Chry-
sogenus, ff. de verb. oblig. num. 12. & seq. Marfil. in
9 rubr. C. de probat. num. 290. † Extende, quia subscri-
bens se scripturæ factæ per alium, ita eam approbat,
& sibi præiudicat, ac si ipse totam scripturam scripsis-
set. Alex. d. conf. 147. num. 3. & 4. lib. 2. ubi Apost.
10 dat plurimos concord. in ver. subscriptens. † Extende,
ut procedat, quia inno is, qui scripsit super computo
sibi dato de suis negotiis censetur illud approbasse; si
solum super eo scripsit conto di Rolandino, id est,
computus Rolandini, qui erat negotiorum gestor. Alex.
d. conf. 147. num. 3. lib. 2. ubi adducit, quod is,
qui penes se retinet testamentum, vel testes, præsumit-
ur per eundem esse & legisse omnia. † Idem in eo,
qui recipit litteram cambii sibi directam, & super ea
scripsit, vñsi, id est, vñsi, quia censetur illam acce-
11 ptasse ex illo actu positivo subscriptionis. † Amplia,
quod dicitur de subscriptione, idem esse in superscrip-
tione, ideo qui supra computum scribit conto del ta-
le, id est, computus talis persone, præsumitur appro-
basse computum. Alex. d. conf. 147. num. 3. lib. 2. &
13 nu. 10. † Declarat tamen, quia in subscriptione facta
ad librum distinguatur, aut est generalis, aut relativa
ad omnes contractus, aut restricta, prout distinguit A-
lex. d. conf. 147. nu. 10. lib. 2.

§. IV.

Subscriptio instrumenti requiritur per Nota-
rium, ut probet.

- 1 Subscriptio † Notarii requiritur ad hoc, ut instru-
mentum dicatur publicum, & probet. Gem. conf. 82.
2 num. 4. ver. sed opponitur. † Amplia, ut procedat et

iam in notula matrice, quæ requiritur petitiæ subscri-
ptionem, ut probet rogatum, quando est aliena manu
scripta. Ang. conf. 400. Testator sua propria, in pr. li-
cet contrarium videatur tenere eodem consilio contra-
rio sub num. 6. † Limita, quia in aliis scripturis Ar-
chivii publici sufficit subscriptio ejus, qui habet custo-
diam archivii. Gem. conf. 82. num. 5. v. sed ad hoc re-
spondetur. Vide Tuch. litt. l. ver. Instrumentum quan-
do, &c. Concl. 239. Vide eund. litt. P. ver. Protocol-
lum Notarii, &c. Concl. 945. & litt. R. ver. Rogatus
Notarii, &c. Concl. 360.

§. V.

Subscriptio Apostillarum debet esse cum spe-
ciali approbatione, ut relevet.

Regula est, quod subscriptio, ut comprobet apostil-
las, & additiones factas in instrumento originali, de-
bet speciale mentionem facere de apostillis, alias non
relevat. Jo. de An. conf. 28. in pr. Vñsi, & ponde-
ratis, Alex. conf. 41. Vñsi tenore, in pr. lib. 1. † Ex-
tende idem in cancellatione facta circa substantialia,
quia nisi fiat mentio specialis in subscriptione, facit
vacillare originale. Bologn. in addit. ad conf. 28. Jo.
de Anan. numer. 13. & 15. † Extende idem, quando
3 originale est scriptum manu aliena, quia debet facere
specialem mentionem Notarii in subscriptione. Bologn.
d. Apost. ad conf. 18. Jo. de Anan. numer. 15. Alex. d.
conf. 41. in pr. lib. 1.

§. VI.

Subscriptio qualiter probetur per testes.

Subscriptio † alicuius probatur per testes singulares, &
dummodo singulares non differat in substantia, ideo
licet apocha privata non possit recognosci, nisi ab iis
qui viderunt scribere, vel per comparationem, secus
est in recognitione subscriptionis. Bald. d. conf. 218.
Prescriptio statuto, num. 3. ver. sequitur alius, lib. 1.
† Testes, qui subscriperunt apocham privatam, in qua
est confessio depositi debitoris cum hypotheca, si di-
cant in subscriptione, Eius prefens ad predicta, & me
subscripsi, & examinati, deponant non vidisse debito-
rem scribere, neque subscribere, videntur contrarii eor-
um subscriptioni, & ideo non sunt concordēs scrip-
turæ, nec probant. Bald. conf. 455. Quidam nomine, in
pr. lib. 1. † Amplia, ut idem sit, quando omnes in
subscriptione concordant, sed in examine unus dicit,
quod vidit numerari pecunias; alter non, quia dicuntur
secundus, lib. 1. †

S U B S T I T U T I O.

Praxis substitutionis.

Substitutio est secunda heredis institutio in locum al-
terius, vel est subordinata quedam heredis institutio in
secundo, & ulteriore gradu, vel unius in locum alterius
facta vocatio. Covar. in cap. Raynui. 16. §. 4. nu.
1. P. Pirhing. lib. 3. tit. 26. sect. 3. §. 2. num. 60. Fu-
far. de substit. quest. 1. num. 1. ubi gl. in rubr. ff. de
vulgar. Alex. Trentacinq. in proemio. de substit. num.
2. Intriglo. de substit. cent. 1. quest. 2. Craff. de substit.
quest. 1. fuit introducta de jure gentium. Oddo in pra-
lud. de compens. par. 1. quest. 3. Intriglo. l. c. quest. 4.
Fufar. l. c. nu. 4. ne caduca fierent dispositiones testato-
rum, juxta tex. in L. un. C. de caduc. tollen.
Substitutio alia est directa, alia obliqua. Illa, quæ
concipitur verbis directis, quando nimirum substitutio
hereditas deferretur immediate, sine ullo instituti mini-
stio, puta, si Testator dixit. Institutio heredi Titi-
no, & si Titius heres non erit, Cajum instituo, vel
Cajus heres esto. Indirecta, vel obliqua dicitur, cum
hereditas deferretur ad substitutum, ministerio alterius
veluti Instituti, qui fuit gravatus, relinquere substituto
hereditatem, aut in eum, aut in partem, & ideo in
substitutione directa nulla detrahitur quarta, sicut detra-
hitur in obliqua. DD. in L. Centurio. ff. de vulgar.
& post. substit. Oddo. l. c. Craff. in §. substitutio. q. 4. & 5.
Tren-

Trentacinq. de *substit.* par. 4. cap. 4. Peregr. de *fideic.* art. 5. num. 12. Intrig. de *substit.* cent. 3. quest. 11. num. 1.

3 Substitutio directâ venit late interpretanda. Fufar. de *substit.* quest. 4. Mant. de *confeil.* lib. 5. tit. 1. nu. 2. Menoch. de *presumpt.* lib. 4. pref. 66. nu. 3. Mascard. de *prob. confeil.* 1346. & alii Doctores. apud Fufar. l. c. Directa conjectura induci non potest, nisi defumatur ex illis, quæ expresse sunt in testamento. Fufar. l. c. quest. 5. per totam. & probat ex L. *jubeamus. C. de testam.* Caltr. conf. 264. col. 3. vol. 2. num. 270. Socin. cen. conf. 110. col. 1. lib. 1. Dec. conf. 271. col. 2. & jun. conf. 102. col. 4. Menoch. conf. 97. num. 48. Mag. jun. dec. 84. num. 12. Menoch. de *presumpt.* lib. 4. pref. 64. num. 3. Affirmativa tamen sententia videtur communior, quam defendit Bald. in L. *Titius. ff. de hered. instit.* Alex. in L. *potest.* ubi Jaf. num. 8. & seq. ff. de *vulgar. & pupillar. Bart.* conf. 69. num. 71. Craveta conf. 62. nu. 15. Menoch. conf. 303. num. 1. & 45. Rumin. fen. conf. 255. num. 20. lib. 2. Gabr. conf. 113. num. 67. lib. 2. Sim. de *Præc.* conf. 61. num. 48. Farhin. lib. 4. *controver.* Jur. cap. 69. vers. *Ego sane non dubio.* Intrig. de *substit.* cent. 2. quest. 82. num. 8. Viuius dec. 397. num. 26. lib. 2. Rota in *collect.* per Farin. dec. 172. par. 1. Petta de *fideicom.* quest. 9. n. 254. Fufar. l. c. quest. 5. num. 2. qui secundæ adhaeret.

4 Substitutio in dubio potius præsumitur directâ, quam obliqua, five fideicommissaria. Mant. Menoch. & Mascard. ll. cc. apud Fufar. l. c. quest. 6. tum quia directâ est dignior, favorabilior, & potentior; verba veto ambigua in digniori, & potentiori significato sunt accipienda, præsertim inter liberos. Item dic de reciproca factâ similibus verbis. (*resque invicem substituit*) quia directâ judicatur non fideicommissaria. Alex. in L. *Lucius.* 13. & 19. ff. de *vulgar. & pupill.* ubi Jaf. num. 29. Ripa num. 40. Menoch. de *presumpt.* lib. 4. pref. 66. num. 4. Item dic de reciproca, licet fuerit factâ de fideicommissio; ut si testator dixit. *graves heredes meos restituere hereditatem Titio, & Semprenio, quos recipere substitui;* nam hæc reciproca substitutio in fideicommissio judicatur, & præsumitur esse directâ. Eman. Costa. in cap. 1. in *ver. obliqua.* num. 10. de *testam.* in 6. Menoch. conf. 86. num. 66. & de *presumpt.* 66. num. 6. Intrig. d. cent. 2. quest. 84. num. 3. Ita substitutio exemplatis præsumitur potius directâ, quam obliqua. DD. mox cit. & Anchar. conf. 8. col. 1. Menoch. conf. 303. num. 43. & de *presumpt.* l. c. num. 9. Fufar. l. c. num. 5. contra Dec. conf. 371. num. 7. vers. *secundo responderetur.* Limit. conclusio, si adest clausula codicillaris, quia tunc substitutio præsumitur fideicommissaria, vel obliqua. Em. Costa. l. c. Bld. conf. 170. col. ult. lib. 5. Socin. fen. conf. 6. lib. 3. Craveta conf. 22. num. 8. Menoch. d. pref. 66. num. 11. Mascard. de *prob. confeil.* 1346. & alii apud Fufar. l. c. num. 10. Lim. 2. si testator prohibuit detractionem Trebell. vel alterius quotæ, quia tunc substitutio diceretur fideicommissaria. Menoch. conf. 117. num. 21. Cephal. conf. 472. num. 60. lib. 4. & de *presumpt.* lib. 4. pref. 68. num. 15. Peregr. de *fideicom.* art. 5. num. 12. Fufar. l. c. n. 11. apud quem alii. Lim. 3. si in substitutione adest conditio, *si sine liberis,* quia per talem conditionem inducitur substitutio potius fideicommissaria, quam directâ. Bald. conf. 36. lib. 2. Mant. de *confeil.* ult. volunt. lib. 11. tit. 1. num. 2. Fufar. num. 15. Lim. 4. ut dicatur fideicommissaria, si fuerint vocati plures; ordine successivo, & verba substitutionis habent tractum successuum in futurum. Menoch. conf. 44. numer. 7. Lim. 5. in substitutione factâ a matre, quæ si non potest esse vulgaris, nec pupillaris erit iudicanda, sed fideicommissaria; quia mater pupillariter substituere non potest. Socin. jun. conf. 116. vol. 2. Sim. de *Præc.* de *interpret.* ult. volunt. fol. 254. num. 70. Bald. conf. 129. lib. 1. Calderin. conf. 11. tit. de *testam.* Alex. conf. 147. lib. 6. Fufar. l. c. num. 23. Ciatlin. *controver.* for. cap. 100. Lim. 6. si testator prohibuit bonorum alienatione ex ea ratione, quia vult bona sua conservari in familia; tunc enim substitutio iudicatur fideicommissaria. Caltr. conf. 243. col. 1. lib. 1. Alex. conf. 101. num. 3. lib. 3. Dec. conf. 371. num. 6. Menoch. conf. 303. num. 4. & alii, quos citat, & sequitur Fufar. l. c. num. 24.

5 Quæres, an verba obliqua fiant directâ, & e con-

tra, si apparet de testatoris voluntate? Affirmativam partem tenet Fufar. de *substit.* quest. 7. ex L. *quereretur.* ff. de *testam. milit.* ubi Bart. Jaf. Caltr. & Ripa, Socin. jun. in L. *Centurio.* num. 241. ff. de *vulgar. & pupill. substit.* & conf. 95. num. 40. lib. 1. Jo. Andr. in cap. si *Pater.* de *testam.* in 6. Mant. de *confeil.* lib. 7. tit. 3. num. 11. & lib. 5. tit. 1. num. 4. Menoch. de *presumpt.* lib. 4. pref. 58. num. 9. Mascard. de *prob. confeil.* 1346. num. 14. Craib. in §. *substitutio.* quest. 71. & in §. *fideicom.* quest. 4. num. 14. Et quoniam in codicillis non possit fieri directâ substitutio, potest tamen declarari, an substitutio sit directâ, vel obliqua. Sim. de *Præc.* de *interp.* ult. volunt. fol. 99. num. 28.

Quæres 2. si substitutio directâ jungatur cum fideicommissaria, an fideicommissaria reguleatur a directâ, vel utraque retineat suam naturam? Fufar. l. c. quest. 9. tenet, utramque suam retinere naturam, multos pro se citans, præsertim Bart. in L. *heredes mei.* §. cum *ita.* ff. ad *Trebell.* Alex. conf. 1. col. penult. lib. 1. præsertim, si fuit apposita clausula *vulgariter, pupillariter, & per fideicom.*

Substitutio directâ extenditur de casu in casum, nisi 7 sit dissimilis, & contrarius, aut induceretur aliquid contra dispositionem juri communis, aut adessent verba restrictiva. Fufar. l. c. quest. 31. Covar. in cap. *Raynut.* de *testam.* §. 5. non extenditur tamen de persona in personam. Non obliquantur, si jure directo valere potest. L. *verb. civil.* ff. de *vulgar.* Menoch. conf. 85. Petta de *fideic.* quest. 5. Peregr. de *fideic.* art. 33. num. 17. apud Fufar. l. c. quest. 31. num. 4. & Fufar. quest. 479. Ciatlin. *controver.* for. cap. 11. Neque potest trahi ad fideicom. ita Dec. conf. 204. Gratian. *diff. for.* cap. 764.

Quid si in testamento adest clausula. *Vulgariter, & pupillariter, & per fideicommissum;* habent substitutio electionem succedendi, quia manet substitutio, an vero testator voluit providere, prout casus rulerit. Dicendum, substitutum habere electionem, prout cum plurimi tenet Fufar. l. c. quest. 10. Bart. in L. *Centurio.* num. 38. ff. de *vulgar. & pupill. substit.* ubi Socin. jun. num. 12. Franc. in cap. si *Pater.* col. 9. vers. *Orbeo.* quaritur. de *testam.* in 6. Berous. conf. 18. & 124. lib. 2. Dec. conf. 416. n. 16. Natta. conf. 395. n. 34. lib. 2. Menoch. conf. 303. num. 33. Bursat. conf. 19. num. 34. Surd. conf. 236. num. 20. lib. 2. Peregr. conf. 46. num. 3. lib. 1. Craib. in §. *substitutio.* quest. 8. Menoch. de *presumpt.* lib. 4. pref. 63. Peregr. de *fideic.* art. 2. num. 67. Trentacinq. de *substit.* par. 4. cap. 13. num. 6. Magon. dec. flor. 144. num. 81. five substitutio fuerit factâ verbis communibus, five directis, five obliquis. Bart. in L. *quereretur.* ff. de *milit. testam.* & in d. L. *Centurio.* Peregr. d. art. 2. n. 68. & hoc jus eligendi transmittitur etiam ad hæredes. Fufar. l. c. num. 4. qui diversimode limitat.

Substitutio dubia declaratur per aliam. Bart. in L. 9 *Cohæredi.* §. ex *his.* ff. de *vulgar.* Bald. conf. 17. lib. 2. Anchar. conf. 137. num. 2. Ruin. conf. 149. nu. 9. Dec. conf. 442. col. 2. Craveta conf. 52. num. 52. Gabr. conf. 96. num. 12. lib. 1. Menoch. conf. 215. a. numer. 168. Mant. de *confeil.* lib. 5. tit. 1. num. 22. Mascard. de *prob. confeil.* 1345. & plures apud Fufar. l. c. num. 1. Lim. si substitutiones haberent diversas condiciones, & qualitates, & in utraque militat verfariorio. Item cum quælibet substitutio est clara.

Substitutio declaratur etiam ab institutione, ita ut prædictus in institutione præsumatur etiam prædictus in substitutione. L. 1. C. de *impub. substit.* & L. *Cohæredi.* §. qui *discretas.* ff. de *vulgar.* Bart. in L. *ult. ff. ad Trebell.* & in L. 1. C. de *impub. & al. substit.* ubi DD. Alex. conf. 24. numer. 5. lib. 3. Socin. jun. conf. 75. nus 24. lib. 3. Dec. conf. 480. num. 12. Cephal. conf. 411. nu. 8. Mant. de *confeil.* lib. 5. tit. 1. nu. 20. Mascard. & Menoch. ll. cc. sicut etiam substitutio fideicommissaria potest accipere declarationem ab institutione. Socin. jun. conf. 66. num. 4. Mant. l. c. Dummodo finis in favorabilibus, & non in odiosis. Mascard. l. c. Fufar. ut supra quest. 11. num. 4. non militat diversa ratio; & dummodo agatur de succedendo testatori vigore substitutionis, secus si agatur de succedendo gravato ab instituto.

Quæres 3. An substitutio in legatis, fideicommissis & particularibus, & donationibus causa mortis fieri possit, H 2 & quid

& quid in contrahibus? & quod agitur ad primum quæsitum, affirmative cum communi apud Fufar. l. c. *quæst.* 13. respondendum. Sive fiat substitutio vulgaris, sive fideicommissaria. *L. hereditibus. ff. de leg. 2. Gul. Bened. in cap. Raynatus verb. absque liberis. 2. num. 41. & 43. de testam. Caltr. conf. 384. lib. 1. Alex. conf. 247. lib. 6. Socin. jun. conf. 185. num. 6. lib. 2. Menoch. conf. 85. num. 29. Peregr. de fideicom. art. 1. num. 11. & art. 15. num. 2. licet nullum pactum intercesserit inter donatarium, & substitutum, puta, si substitutus esset absens. *L. quoties C. de donat. que sub modo.* Ad secundum etiam quæsitum affirmativa est resolutio. *L. quoties. L. hereditibus. ff. de leg. 3. Bald. conf. 249. col. 2. lib. 2. Bald. conf. 348. lib. 1. Socin. sen. conf. 135. col. 1. lib. 3. Dec. conf. 239. Rol. conf. 34. num. 67. lib. 4. Menoch. conf. 85. num. 29. Surd. conf. 90. num. 1. lib. 1. Covar. lib. 1. var. ref. cap. 14. num. 3. Peregr. de fideic. art. 1. num. 16. & art. 15. num. 2. Carpan. ad stat. Mediolan. cap. 324. nu. 106. Belam. dec. 39. Olac. dec. 85. num. 2. Surd. dec. 144. nu. 6. Seraphin. dec. 417. nu. 10. quavis substitutio fuisse facta sub conditione, quia purificata conditione substitutus poterit agere rei vindicatione ad consequenda bona inter vivos. Peregr. d. art. 51. num. 17. & Fufar. l. c. *quæst.* 14. num. 2. etiam nulla intervenit stipulatio in absentia substituti. Peregr. l. c. num. 16. Covar. l. c. cap. 14. num. 2. Lim. quod substitutio fideicommissaria non dicitur in contrahibus. Menoch. l. c. Peregr. l. c. art. 1. num. 15. Fufar. l. c. num. 6. ratio est, quia pactio, & conditione hereditas dari non potest. *L. licet C. de pact. Dec. conf. 31. a. num. 64. Surd. conf. 247. num. 4. lib. 2. Menoch. conf. 92. num. 12. Peregr. l. c. art. 51. num. 25. Craff. in §. successio quæst. 9. num. 9. Thes. dec. 225.***

12 Substitutio conditionalis si *free liberis* evanescit natis filiis, quavis isti moriatur sine filiis, vide *fideicommissaria substitutio*. Facta in testamento, in quo adest clausula, *ad intestate*. Non restringitur ad casum mortis ab intestato, vide *Claufula*.

13 Substitutio alicui facta cum conditione, ut substitutus Doctor fiat, non procedit, nisi substitutus revera sit doctus, & habilis ad docendum, neque sufficit, quod habuerit lauream. *Tranchiedin. consil. 9.* quia verba cum effectu sunt intelligenda, & accipienda, sed debet Doctoratum exercere. *Gratian. disc. for. cap. 186. num. 68. & seqq. Dec. conf. 177. Jal. conf. 149. Menoch. de arbit. cap. 237. Surd. conf. 181. & ideo necesse est, quod studuerit per quinquennium Legis, aut alii facultati. Pacian. de prob. lib. 2. cap. 41. Lenander de privil. Doctorum. par. 1. quæst. 6. & in Jure Canonico studium debet esse per septennium. Menoch. de arb. cap. 86. & quod studuerint in Gymnasio publico. *Tranchiedin. l. c.* & quod præceperit idoneum examen. *Jal. in L. si quis major. C. de transact. Collet. de processu executivo. par. 2. cap. 3. Gratian. l. c.* neque sufficit Doctoratus habitus a Comité Palatino. *Guido Papa. dec. 48. Collet. & Gratian. ut supra. Louher. de re benef. lib. 3. quæst. 7. Honded. conf. 81. lib. 1. Gloghius. de censib. cap. 15.**

§. I.

De substitutione vulgari, pupillari, exemplari, compendiosa &c.

14 Substitutio alia est vulgaris, alia pupillaris, alia exemplaris, alia compendiosa. *Fufar. l. c. quæst. 2.* ubi DD. vulgaris est substitutio directa, & simplex, quæ a quolibet habente testamenti factionem actum fieri potest. *Bart. in L. 1. ff. de vulg. num. 5. Covar. in cap. Raynatus de testam. §. 5. P. Pirling. lib. 3. tit. 26. sect. 3. §. 2. num. 618.* hæc alia est expressa, alia tacita, alia partim expressa, partim tacita. *DD. in L. 1. ff. de vulg. var. Mant. de consil. lib. 5. tit. 2. Trentacineque de substit. par. 1. cap. 1. num. 2. Intrig. cod. trac. cent. 1. quæst. 12. & seq. Craff. in §. substitutio quæst. 7.* Vulgaris in codicillis fieri non potest. *L. 2. C. de condit. l. codicil. C. de testam. Magon. dec. flor. 4. num. 5. & 6. Fufar. l. c. quæst. 19.* nec potest fieri, nisi præcedat institutio tacita, vel expressa. *Graff. l. c. quæst. 8.* Extenditur de casu ad casum: scilicet a casu impotentie ad casum voluntatis. *Gomez. lo. 1. cap. 3. Marcscot. lib. 1. var. ref. cap. 33. Rota apud Merlin. dec.*

12. Expirat post aditam hereditatem. *L. post aditam. C. de impuber. substit. Silvati. lib. 1. conf. 48. num. 8. Rota apud Merlin. dec. 250. Menoch. de pref. lib. 4. pref. 71. Fufar. de substit. quæst. 65.*

Quætes, an testamentum possit vires sumere a vulgaris substitutione vitata institutione? Respondetur, posse. *Bart. in L. 1. num. 28. ff. de vulg. & pupillar. substit. ubi Ripa num. 161. Gul. Bened. in cap. Raynatus. par. 2. vers. absque liberis. num. 96. de testam. Ruin. conf. 94. num. 1. lib. 2. Dec. conf. 529. num. 3. Berous. conf. 1. num. 10. lib. 2. Socin. jun. conf. 181. num. 47. lib. 2. Burfat. conf. 258. num. 8. lib. 3. Menoch. conf. 106. num. 374. Craff. in §. substitutio. quæst. 10. nu. 1. Mant. de consil. lib. 5. tit. 5. nu. 4. Magon. dec. flor. 4. num. 16. Fufar. de substit. quæst. 23.* quavis substitutio facta sit ei, qui non erat institutus. *Mant. l. c. Trentacineque de substit. par. 14. cap. 10. num. 6. Fufar. l. c. num. 2.* Etiam si vulgaris sit comprehensa in compendio alio, aut in pupillari, si pupillus fuit mortuus in vita patris. *Bart. in L. lex Cornelia. num. 3. ff. de vulg. l. n. ed. in d. cap. Raynatus. num. 99. & 102. de testam. ubi Covar. §. 5. Craff. in §. substitutio. quæst. 10. num. 4. Mant. l. c. tit. 6. num. 11. Trentacineque l. c. cap. 10. num. 20. Fachin. lib. 3. contror. Jur. cap. 6. & 7.* contra nonnullos alios apud *Fufar. l. c. num. 6.* si ve testator potuerit prævidere fide non. *Fufar. l. c. nu. 7.* ubi plures ampliationes, & limitationes.

Substitutio vulgaris expressa facta minori 14. annorum 16 continere tacitam pupillarem. *Covar. l. c. §. 4. Fufar. de substit. quæst. 28.* nisi testator in omnem casum providisset, & continet etiam exemplatam tacitam. *Mant. de consil. lib. 5. tit. 14. Craff. in §. substitutio. quæst. 11. num. 1. Trentacineque de substit. par. 1. cap. 12. Peregr. de fideicom. art. 1. num. 52. apud Fufar. l. c. §. Cephal. conf. 423. num. 99. lib. 3. Menoch. conf. 303. num. 22.* Nisi testator expresse in utrumque casum, tam vulgaris, quam pupillaris providisset; quia tunc pupillaris tacita cessat, cum adit expressa. *Bened. l. c. tit. 107. Menoch. conf. 220. num. 135. Mant. l. c. tit. 14. nu. 13. Menoch. de pref. lib. 4. pref. 36. num. 17. Trentacineque d. cap. 11. Fufar. l. c. num. 9.* Non impedit transmissionem juris deliberandi in heredem. *DD. apud Fachin. lib. 4. contror. Jur. cap. 49. & 62.* contra alios. Quia vulgaris substitutio habet tacitam illam conditionem, si hæres non erit, vel alium heredem fecerit. *L. paternam. ff. de hered. instit. Liu. quod extraneos. Fachin. l. c. Fufar. quæst. 48.* Impedit, & tollit suam secundum communionem apud *Fachin. lib. 4. contror. Jur. cap. 71. Fufar. de substit. quæst. 72.* quia substitutus pater videtur filium instituisse, sub conditione, si voluerit, & facit heredem voluntarium, sed conditio impedit transmissionem. Est fortior iure accensenda. *Fufar. quæst. 53. num. 3. & in usufructu non transmittitur. Fufar. quæst. 86.*

Vulgaris est illius naturæ, ut uno admisso, ceteræ substitutiones caducentur. *Alex. conf. 3. Socin. conf. 104. lib. 3. Peregr. de fideicom. art. 15. num. 40. Petra. de fideicom. quæst. 5. Mant. de consil. lib. 8. tit. 12. Caelin. contror. for. cap. 100.* Non potest fieri in codicillis etiam inter liberos, tamen facta sustinetur in vim fideicommissi, neque potest fieri, nisi præcedat institutio tacita, vel expressa. *Fufar. l. c. quæst. 22.* neque potest fieri in legitima *Gomez. var. ref. lo. 1. cap. 3.* sed contrarium cum *Fufar. l. c. quæst. 56.* tenendum videtur, quod probatur ex *L. posthumus. §. quod vulgo. ff. de liber. & posthum. ubi Caltr. Alex. & Jal. Bald. in L. si arrogator. col. 2. oppos. 6. ff. de adop. Gabr. de legitima. conclus. 1. num. 48. Surd. conf. 58. num. 11. lib. 4. & alii plures.*

Substitutio vulgaris aduata, quoad primum gradum non censetur, nec est caduca quoad secundum, quia secundus est, & dicitur æque substitutus hæredi ac primus. Quod etiam procedit in pupillari, & fideicommissaria, *Bart. in L. quamvis. ult. ff. de acquir. hered. Gul. Bened. in cap. Raynatus. vers. si absque liberis. num. 119. de testam. Bald. conf. 149. lib. 9. Caltr. conf. 152. col. 1. lib. 1. Socin. jun. conf. 181. num. 47. lib. 2. Dec. conf. 529. num. 3. Menoch. conf. 106. a. num. 374. Honded. conf. 49. lib. 2. Peregr. conf. 40. num. 6. lib. 1. & fideicom. art. 15. nu. 11. Gabr. de hered. instit. conclus. 2. num. 42. Boet. dec. 37. num. 21. & plures alii apud *Fufar. de substit. quæst.**

quasi. 469. num. 1. Bich. de 17. num. 9. & 10. quia etiam testamentum quoddam cō nullum in primo gradu, hoc est in institutione, potest incipere a secundo gradu, & valere in substitutione. L. *Thais*. ff. *de pignoratibus*. ff. *de fideic. lib. & posthum. Dec. conf. 529. n. 3. Menoch. conf. 106. num. 376. & alii apud Fufat. l. c. 1. si cōfusus in casu, in quo substitutio potest transiri ad hæredes, quia transmissio excludit substitutum DD. in l. 1. & 2. ff. *de vulg. & pupill. Alex. conf. 4. lib. 2. Socin. conf. 8. col. penult. lib. 4. Fufat. l. c. 1. num. 5. Lim. 2. ff. in prima substitutione vulgari fuerunt plures substituti, & illis datus alius substitutus vulgari, quia tunc uno mortuo, alii non excluderentur, quia substitutio vulgaris pluribus ficta non resolvitur in singularitatem, sed ad hoc, ut substitutus pluribus admittatur, requiritur, quod omnes non velint, vel non possint esse hæredes. L. *quomodo*. C. de imp. & alii substit. lib. Bart. & alii in l. *heredes mei*. 5. cum ita. ff. ad Trebell. Ruin. conf. 53. col. 1. lib. 3. Menoch. conf. 661. n. 14. Mant. de consell. lib. 4. r. 11. n. 25. & lib. 11. r. 11. n. 5. Trentacine de substit. par. 1. cap. 17. Perceq. ff. *de fideic. ar. 13. num. 19. & 26. Fufat. l. c. n. 2.***

Substitutio vulgaris directa ex consensibus induci potest, juxta communem apud Marefc. lib. 3. var. res. cap. 6. l. ex falso. ff. de vulg. Mant. de consell. lib. 3. r. 3. Menoch. conf. 336. lib. 4. & de prefumptions. l. 4. pref. 65. Covar. in cap. cum ribi. de testam. Bart. conf. 69. Aym. conf. 62. Socin. jun. conf. 100. Honded. conf. 51. lib. 2. Fachin. lib. 4. contror. Jur. cap. 79. Rota apud Marefc. l. c. sed conjuncture debent desumi ex testamento, quævis contrariam teneant non pauci, apud eundem Marefc. l. c. num. 4. var. de testam. Vulgaris contenta in compendiosa restricta ad bona testatoris non collatur tacitam pupillarem. Marefc. lib. 1. var. resol. cap. 33. ubi DD. Mant. de consell. lib. 1. r. 7.

§. II.

¹ *De substitutione pupillari.*

Substituto pupillaris est substitutio directa; & simplex, per quam pater liberos impuberes in sua patria potestate constituit, & qui post mortem suam in aliorum potestate non reincident, hæredes instituit, & illis, si ante pubertatem decederint, alios hæredes substituit. *Instit. de pupill. substit. l. 1. §. 2. ff. de vulg. & pupill. substit. Covac. in cap. Ruyum. 16. §. 5. num. 5. Pichine. lib. 3. tit. 26. sect. 3. §. 1. num. 62. Fufar. de substit. remissivæ. quest. 87. apud quem Tractatusque de substit. par. a. cap. 1. num. 1. Intrig. de substit. cent. 1. quest. 57. Odo de Compend. in prelat. par. 3. quest. 1. Aliud est expressa, alia tacita, alia directa, pupillaris, alia remissiva. *DD. in l. 2. ff. de vulg. ubi Bar. num. 16. Am. de conjectur. lib. 13. Fugit. l. 6. quest. 82. num. 1.**

31 Pupillaris substitutio proprie est, & dicitur testamentum patris, & improptie, ac fidei testamentum filii. Barr. in L. *Pupillarius*, ff. *sed nec impuberis*, ff. de *inoff. testam.* Castr. conf. 286. *Und.* conf. 31. num. 43. M. gon. dec. *fisc.* 144. a. num. 17. Et si agatur de constructioe iustitiae, non per marem rumpatur, dicitur testamentum patris. Fufar. de *substit.* quest. 87. num. 3. Pafchal. de *patr. pot. patr.* 1. cap. 9. quest. 6. etiam favorabilis filii. Barr. in L. 2. ff. de *vulgar.* & in L. *Julianus*, ff. de *acquir. hered.* Gaill. lib. 2. obj. 137. num. 15. Mant. de *confect.* l. c. iir. tit. 12. Trecanting. de *substit. patr.* 2. cap. 3. Inerig. de *substit. cent.* 1. quest. 60. num. 6. Hæc substitutio finitur adventiente pubertate filii instituti, decimo quarto anno in masculo, & duodecimo in femina. Item per emancipationem filii pupilli, qua exiit e potestate patris, in qua debet esse infirmus de morte testatoris. Zocf. de *vulgar.* num. 57. Pierhing. l. c. num. 62.

23 Papillaris expressa continet vulgatem tacitam. Fusar. de substil. quæst. 44. Covat. in cap. Rayma. §. 5. de testam. Mant. de consell. lib. 5. tit. 3. Menoch. de præf. lib. 4. præf. 43. Trenchenac. de substil. par. 1. cap. 1. num. 9. Intrig. com. 1. quæst. 16. de substil. & hac finita non finitur vulgatis secundum communiter apud eodsem. l. c. nam si testator voluit, quod succedat suo filio hæreditatem aduenti, & in pupillari aræ moria

ti substitutum, creditur etiam voluisse eundem succedere suo filio non adeunti hereditatem. *Fachin. lib. 4. contror. Jur. cap. 66.*

Papillaris facta in codicello valet, nec potest revoca-
 ri. DD. cit. facta pluribus copulative non resolvitur in
 singulariter, fecus, si fuit facta disjunctive. *Fufar. l. c.*
Præsumitur facta ufque ad pubertatem, per quam expro-
 riatur. *Malcard. de probat. coniect.* 1347. *Mant. de con-*
ject. lib. 5. tit. 9. Fufar. l. c. quest. 102. Debet fieri
 exiftenti in patria potestate, & impuberti, aliter non
 valet. Item debet fieri legitimo, & legiimato; & non
 emancipato, & filius debet esse talis, qui post mortem
 testatoris non incidat in potestatem alicuius, nisi id fi-
 eri propter dignitatem. Præterea patet debet prius fi-
 cere condere testamentum, & filium instituire, quia exhere-
 datur æquiparatur emancipato. *Gomez. var. ref. tom.*
1. cap. 4. Fufar. de quest. 118. Legitimo naturalis non
 potest substitui, si addit legatum. *DD. cit.*

Pupillaris expressa excludit matrem cum aliis ascenden- 24
tibus. Fufat. l. c. *quest.* 156. Gomez. l. c. Covar. in
cap. cum effect. de testam. & in cap. Raynui. §. 7. Nisi
mater effect valde inops, vel substitutio effect tantum ta-
cita pupillaris. Imo etiam contenta in reciproca exclu-
dit matrem. Fufat. *quest.* 158.

Pupillaris tacita, quæ in vulgari continetur expressa, an habeat locum mortuæ existente in medio? negat Fachin. *lib. 4. controuv. jur. cap. 40.* nisi substitutus esset filius testaturus. Idem. *lib. 10. cap. 22. & lib. 13. cap. 76.* Paschal. *de patr. potest. par. 1. cap. 9. numer. 17.* qui citat Menoch. pro contraria.

Pupillaris expressa excludit matrem a legitima, quæ
 alius a filio illi debetur. Faciem. d. lib. 4. cap. 42. &
 probatur ex L. 7. *pupillarius. ff. de inoff. testam. & cap.*
1. de testam. in bicitium in foto. conficietur, nam qui
testantur, sunt parentes principaliter, quoad ius hereditatis
revertitur relinquere legitimam matris pupilli, & substitui
est accessoria testamentum, vel institutioni. Pajacell.
expedit. & annot. 15. per totum. Si filius educatus,
quoad primum gradum, sit etiam caduca, quoad fecundum
non. Fufat. *de substit. quest. 469.* Comprehendit
 etiam bona filii undecunque provenientia. L. *si plures,*
ff. de vulgar. & pupillar. Pajacell. l. c. m. 4. Fada filius
emancipatus, vel a matre, quæ directæ non potest valere
etiam, an obligetur, & trabatur ad fideicommissarium, vide
de Gomez. ro. 1. var. ref. cap. 4. num. 6. Pajacell. l. c.
num. 28.

Pupillarum non facit, quod filius graveretur in legitima, quia censetur testamentum pupilli. Honded, *conf.* 75. num. 34. lib. 1. Giurba *dec.* 11. num. 8. Clarus in §. testamentum. *quest.* 72. Paschal. l. c. num. 8. Non impedit pupillum, quominus interuenticibus solemnitatibus, & legitima causa eum auctoritate sui Tutoris possit alienare bona hereditaria, ex quo censetur testamentum pupilli; nam si testator potest post factum testamentum alienare bona, potest etiam pupillus. L. cum hic status. ff. de donat. inter vir. & uxor. Paschal. l. c. num. 12. Gomez. l. c. num. 6.

Pupillaris quando fuit facta in illos, ad quos de ju-
re spectat hereditas, censentur vocari proximiores testa-
tori, qui ei ab intestato succederent. *Theol. dec. 64. Ca-*
bal. conf. 60. Paschal. l. c. num. 14.

Substitutio facta a patre filio suo in potestate exstente, intra tempus pupillaritatis, est pupillaritatis, 39
et si nulla, si substitutio fuit facta directis verbis civilibus, & est pupillaritatis in forma specifica; si vero substitutio efficit pupillaritatem informem, uti expressa verba generantur; ut si *filius meus impubes intra viginti annos meum decesserit*, tunc substitutio intra tempus pupillaritatis est pupillaritatis, postea fideicommissaria. Valquez. *de test. proleg. §. 1. c. nu. 29.* Fuit de substit. quest. 159. si autem substitutio fuit facta a matre filio emancipato, aut naturali, & facta a matre, aut extraneo, aut sumis in alius casibus, in quibus substitutio pupillaritatis fieri non potest, tunc intra remota pupillaritatis fideicommissaria, postea est nulla. Fufar. l. c. & quest. 8. Rota apud Ejin. dec. 128.

Substitutio pupillarlis facta a Patre valet, quamvis fuerit exclusa moriet etiam a legitima. *cap. si pater. de testam. in 6. Gomez. var. res. r. cap. 3. Covar. in cap. cum esset. de testam. Surd. det. 273. n. 3. Rol. cons. 69. lib. 1. num. 26. quia ad hunc effectum substitutio pupillarlis censetur testamentum patris. & sic licet a pupillo.*

factum a filio non valeret, quia teneatur relinquere legitimam matri, tamen valet ut testamentum factum a patre. Pafchal. de patr. pot. par. 1. cap. 9. num. 15. nisi mater effect valde inops, quia tunc esset illi relinquenda legitima, aut praestanda a substituto. L. si quis a liber. ff. de liber. agnos. Covar. l. c. Pafchal. l. c. num. 16. Thef. dec. 200. Pajacell. in spec. 1. & annot. 15.

- 31 Substitutio pupillaris tacita sub generalibus verbis compendiosa, secundum multos non excludit matrem legitimam, & Trebellianicam; quia tunc casu debet censi fideicommissaria. Burfat. conf. 8. nu. 39. alii volunt matrem non excludi a legitima, sed a Trebellianica tantum. Thef. dec. 200. Communior vult excludi a legitima, & Trebellianica. Craff. in §. substitutio, quest. 30. Rol. conf. 69. num. 23. Cabal. conf. 89. num. 6. Honded. conf. 75. num. 36. lib. 1. Mant. de conjest. lib. 7. tit. 3. Surd. dec. 273. Pafchal. de patr. pot. par. 1. cap. 9. num. 21. nisi ex conjesturis appareat contrarium. Pajacell. expet. & annot. 15.

- 32 Substitutio pupillaris, ut valcat, tria principaliter requiritur. 1. ut filius sit minor quatuordecim annis. 2. quod sit in potestate patris substituentis. 3. quod pater faciat sibi testamentum. Pafchal. l. c. num. 33. & que ad num. 40. Pajacell. expet. & annot. 15. per totum. Non potest fieri in contracta, quia est sequela testamenti paterni. Castr. conf. 288. P. Molfes. conf. 26. num. 15. Pafchal. l. c. num. 41.

- 33 Querens, an substitutio pupillaris resolvatur in singularitates? Respondetur, si testator substituit singulariter, & separatim, v. g. dicendo: *Instituto Franciscum, & Josephum, Francisca, si decesserit in pupillari aetate substituto Antonium; Josephus, si mortuus fuerit in pupillari aetate, substituto Claudium*; tunc substitutio pupillaris resolvitur in singularitates, ita ut uno in pupillari aetate mortuo substitutus admitti debeat, & non sit expectanda utriusque pupilli mors. L. vel singulari. ff. de vulg. L. pater. filiam. & L. fin. ff. ad L. falcid. Bart. in L. heredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebell. ubi Socin. sen. num. 19. & jun. num. 70. & conf. num. 12. lib. 2. Berous. conf. 110. num. 31. lib. 2. Mant. de conjest. lib. 11. tit. 5. num. 1. Menoch. de pref. lib. 4. pref. 186. num. 2. Peregr. de fideic. art. 13. num. 5. quamvis faciat substitui extranei. DD. mox cit. & Fufar. de substit. quest. 162. num. 2. & 3. si vero substitutio fuit facta distributive, uti cum plures liberos impuberes testator instituit, & postea dixit, & si quis vestrum, aut si alter vestrum, aut si quilibet vestrum decesserit in pupillari aetate, substituto Titium, substitutio resolvitur in singularitates. Bart. & DD. in d. L. heredes mei. Peregr. d. art. 13. num. 31. Fufar. l. c. num. 4. si vero substitutio fuit facta alternativa, vel alternative, veluti dicendo: *Instituto Titium & Seium; & si Titius, aut Seius in pupillari aetate decesserint, substituto* &c. & tunc etiam substitutio resolvitur in singularitates. Socin. jun. conf. 145. num. 23. lib. 3. Menoch. l. c. Peregr. ut supra. Fufar. l. c. nu. 15. dummodo alter impubes frater praemortuus non sit successurus ab intestato in totum, nec sufficit, si succedat in partem. Quando vero substitutio est facta simpliciter copulative, vel collectivae, & evenit conditio substitutionis in persona primi, tunc substitutio non resolvitur in singularitates, sed testator censetur voluisse reservare sui legitimam successionem. L. penult. C. de impub. & al. substit. ubi Bart. Bald. Alex. Jaf. & alii. Bald. in L. potest. ff. de vulg. & pupillar. substit. conclus. 3. Mant. de conjest. lib. 11. tit. 5. num. 10. Trentacinq. de substit. par. 2. cap. 6. num. 5. Peregr. d. art. 13. num. 23. Ceval. commun. contra commun. qual. 615. Fufar. loc. cit. quest. 162. num. 8. ubi limitationes plures.

- 34 Querens 2. si testator plures filios instituit, & ultimo morienti substituit pupillarem, an substitutus non tantum admittatur ad portionem ultimo defuncti, sed etiam primo defuncti? Respondetur affirmative. L. qui duos. ff. de reb. dub. ubi Barb. num. 17. Valquez. de success. pregress. §. 25. a num. 70. dummodo ultimus successit ab intestato in totum praemortuo, aliis si non successisset ab intestato, substitutus non potest admitti, nisi in portione ultimo obitua, vel nisi inter vocatos fuisset inducta reciproca. Fufar. loc. cit. quest. 163. per totum.

Querens 3. An pupillari substitutus moriens ante 35 Institutum transmittit ius succedendi ex pupillari? Dicendum, quod non. L. qui liberis. §. hac verba. L. sed si plures. ff. de vulg. & pupill. Jaf. in L. qui plures. ff. de vulg. Gabr. conf. 108. lib. 1. Gabr. de substit. conclus. 2. num. 12. Peregr. de fideic. art. 31. num. 6. ad mod. Magon. dec. Lucan. 82. a num. 17. Boer. dec. 31. num. 6. Fufar. de substit. quest. 164. Lim. 1. in substituto substitui pupillaris. Lim. 2. si substitutus sit de suis heredibus; quia sicut transmississet paternam hereditatem ad suos heredes, ita transmittit pupillarem substitutionem. Bart. in L. sed si plures. §. quos possunt. ff. de vulg. Bened. in cap. Raym. num. 105. de testam. Craff. in §. substitutio, quest. 36. Nata conf. 62. num. 8. lib. 1. Gabr. conf. 108. num. 1. lib. 1. Lim. 3. si substitutio pupillaris est unita cum iure accrescendi; quia tunc transmittitur, licet substitutus esset extraneus. L. qui patri. ff. de acquir. heredit. Jaf. in L. qui plures. ff. de vulg. Bald. conf. 9. lib. 2. Nata conf. 68. num. 8. lib. 1. Gabr. de hered. instit. conclus. 2. a num. 43. Mant. de conjest. lib. 11. tit. 20. n. 13. Trentacinq. de substit. par. 4. cap. 14. num. 9. quo casu succederet ex pupillari, non ex iure accrescendi. DD. cit. & Fufar. l. c. nu. 4. qui plures hujus conclusionis ampliationes, & limitationes affert.

§. III.

De substitutione exemplaris.

Substitutio exemplaris, vel quasi pupillaris est simplex, & directa substitutio, quia pater faciens sibi testamentum filiis furiosis, aut mente capitis puberibus etiam emancipatis, relicta illis legitima portione, heredem substituit. L. humanitatis. 9. C. de impuber. & al. substit. L. sed si plures. to. §. ad substitutos. ff. de vulg. Hec potest fieri etiam a matre, etiam pupillo, dummodo non sit turpis persona, vel pupillus non sit ex damnato coitu, in substitutum tamen, & non aliter, & non nisi illis liberis, quibus deberetur legitima. Fufar. de substit. quest. 185. per totum, quamvis mater transeat ad secunda vota. Item. l. c.

In dubio substitutio praesumitur potius exemplaris, quam fideicommissaria. Cephal. conf. 689. num. 22. Menoch. conf. 303. num. 41. nisi per substitutionem fideicommissaria existeret conjestura. Dec. conf. 371. Socin. jun. conf. 103. lib. 1. Rol. conf. 68. lib. 4. Cephal. conf. 689. Menoch. l. c. & de praesum. lib. 4. pref. 49. Intrig. de substit. cent. 2. quest. 21.

Substitutio exemplaris continet etiam vulgarem. DD. 38 in L. ex falso. ff. de vulg. Menoch. de pref. lib. 4. pref. 44. Intrig. de substit. cent. 2. quest. 38. Mant. de conjest. lib. 5. tit. 16. num. 18. & alii apud Fufar. l. c. quest. 173. Lim. in omnibus casibus, in quibus non continetur vulgaris in pupillari. Menoch. l. c.

Substitutio exemplaris continetur sub compendiosa, dummodo adint requisita exemplaris. Menoch. & DD. mox cit. Cephal. conf. 689. num. 17. Sim. de Praet. de interpret. ult. volunt. fol. 271. nu. 23. Intrig. de substit. cent. 3. quest. 23. Fufar. de substit. quest. 177. nisi substitutio fuisset facta per verba communia in re certa. Ripa in L. Centurio. num. 153. ff. de vulg. Franc. in cap. si pater. col. 39. de testam. Alex. conf. 25. lib. 1. Trentacinq. de substit. par. 4. cap. 2. num. 18. Fufar. l. c. nu. 2. vel nisi testator his verbis substituerit, & quodcumque filius meus decesserit bona mea distribuatur pueris. Anchar. conf. 8. col. 1. Menoch. de praesumpt. lib. 4. pref. 45.

Querens 1. a quibus substitutio exemplaris fieri possit? Respondetur, patrem & ascendentes per lineam paternam, matrem & ascendentes per lineam matrem posse substituere exemplariter. DD. in L. ex falso. ff. de vulg. & ibi Ripa. num. 64. Cephal. conf. 423. dub. 5. Trentacinq. de substit. par. 3. cap. 3. Et possunt substituere etiam spurio, dummodo non sit natus ex damnato coitu, & mater potest substituere exemplariter etiam pupillo, quamvis non sit in potestate. Lim. 1. in matre, quae est fordidæ, & turpis viæ, aut quae transivit ad secundas nuptias. Bart. in d. L. ex falso. Pater vero, licet sit vilis, infamis, aut prodigus, non prohibetur substitutionem exemplarem facere, dummodo illi administratio bonorum interdicta non sit. Fufar. de

de *substit.* quest. 180. Eriam filius potest patri substitui exemplariter, secundum *Jas. in d. L. ex falso*, sed negativa in contrarium est communis. *Bald. in d. L. humanitas. C. de impub. & al. substit.* ubi *Castr. Alex.* & alii. *Trenacing. de substit.* par. 3. cap. 3. num. 2. *Fufar. quest.* 181. & alii apud eundem.

41. Quæres 2. an mutuo & furdo natura possit fieri substitutio exemplaris? Dicendum posse, juxta *d. L. Legem. ex falso*, ubi *Bart. num. 82. Alex. num. 40. & Jas. num. 39. Bald. l. c. Imol. in cap. Raynui. de testib. & ibi Covar. §. 6. Menoch. conf. 301. Trenacing. loc. cit. cap. 4. num. 7. Intrig. de substit. cent. 2. quest. 25. multo magis furioso, nisi haberet dilucida intervalla, vel non perveniret in furore usque ad inortem. *Fufar. de substit. quest.* 185. Hinc laboranti frenesi fieri non potest substitutio exemplaris, quia frenes non est inobis perperuus. *DD. in d. L. ex falso. Trenacing. d. cap. 4. num. 9. & plures apud Fufar. l. c. Ita neque illi, qui labor modica stultitate, quæ provenit ex simplicitate, vel levitate. DD. cit. & Fufar. l. c. Ita prodigio, qui est talis, ut testari non possit, exemplariter substitui potest. Sim. de Prat. de interpell. volut. fol. 256. nn. 8. Gomez. var. ref. to. 1. cap. 6. num. 4. *Fufar. l. c. num. 15.***

42. Eriam recasus in alieris potestatem exemplaris substitutio fieri non potest. *DD. in d. L. ex falso. Craff. in §. substitutio. quest. 43. Intrig. de substit. cent. 2. quest. 13. & 14. nisi substitutio fieret a matre. Ripa in d. L. ex falso. num. 93. ff. de vulgar. *Fufar. l. cit. quest. 187.**

43. Exheredatio, nisi fuerit institutus saltem in legitima, substitutio fieri non potest. *DD. in d. L. ex falso. Bart. in d. L. humanitas. C. de impub. & al. substit.* ubi *Bald. Castr. Fulgosi. Jas. & alii. Gul. Bened. in cap. Raynui. num. 20. de testam. Trenacing. de substit. par. 3. cap. 5. num. 2. Intrig. d. cent. 2. quest. 17. Fufar. quest. 188. quamvis legitima non fuerit relicta integra, tamen exemplariter illi substitui potest. *DD. cit. & Peregr. conf. 51. num. 13. lib. 4. Menoch. conf. 846. num. 16. vers. non obstat.* contra nonnullos apud *Fufar. num. 3. & 4.**

44. Quæres 3. quinam debeant substitui furioso, vel perpetuo amentis, ut valeat substitutio exemplaris? Respondetur, si adsunt descendentes furiosi, illos esse substituendos, si illi deficient, debet substitui frater, & istis omnibus deficientibus, liberum esse testatori substituere, quos mavult. *DD. in d. L. ex falso & L. humanitas. Cephal. conf. 689. num. 11. & cum fratribus veniunt etiam forores. Trenacing. de Prat. Intrig. l. c. *Fufar. quest. 189. etiam si foror ab intestato esset exclusa a parvo alio substituto, vel non substituto. Frater vero patuelles, sicut nec mater, deficientibus descendensibus, vel fratribus, & sororibus, necessario substitui non debent, quamvis pro matre saltem quoad legitimam stent. multi DD. Bart. in d. L. 2. in scribo esse. pupill. ff. de vulgar. Bald. in d. L. humanitas. nu. 32. C. de impub. & al. substit.* *Anchar. in cap. si pater. de testam. in d. 6. Gomez. var. ref. to. 1. cap. 6. num. 7. & alii apud Fufar. l. c. quest. 189. qui hanc mater faventem sententiam judicæ aequiorum, Monasterium vero exstantibus filiis, vel fratribus etiam instituit in rebus certis substitui non potest. Ripa in d. L. ex falso. de Prat. l. c. fol. 258. num. 14. Trenacingue l. c. cap. 5. num. 6. *Fufar. l. c. n. 7. Ii filii legitimi tantum, vel naturales tantum non sunt substituiendi.***

45. Quæres 4. an omnes descendentes fratres, aut forores sint simul substituiendi? Respondetur negative, sed sufficit, quod unus ex illis substituat, aliis exheredatis. *DD. in d. L. ex falso. De Prat. l. c. Trenacing. ut supra num. 5. Intrig. d. cent. 2. quest. 33. Et si substituto adjunctus fuit alius, qui substitui non potuit, totum habet ille, qui substitui potuit.*

46. Si substituent sit pater, tunc substitui debent fratres utrinque conjuncti. I. si vero substituit mater, debent substitui fratres utrinque. Si vero fuerint substitui duo fratres, & unus premortuus illi, cui facta est substitutio, filii fratris non concurrunt cum fratre superstitie. *Cephal. conf. 422. Fufar. l. c. n. 16. quamvis contrarium teneat Ant. Gamma in dec. Laffi. 367. qui dicit, ita fuisse iudicandum. Se ipsum testator, qui exemplariter substituit, substitui non potest. Intrig. l. c.*

47. Quæres 5. an exemplariter substitutus excludat ma-

item? Dicendum primo, si substitutio exemplaris est expressa, tunc mater excluditur. *Dec. in d. L. humanitas, & alii apud Fufar. l. c. quest. 97. etiam a legitima. Dicendum secundo, quod quando substitutio exemplaris est expressa verbis generalibus, uti est illa, que continetur in compendioso, mater excluditur. *Grat. conf. 134. num. 42. lib. 1. Mench. de presump. lib. 4. pref. 46. nu. 2. Intrig. l. c. quest. 41. nu. 7. Dicendum tertio, quod quando substitutio est tacita, mater non excludatur. Covar. in cap. Raynui. §. 6. n. 6. de testam. & DD. cit. *Fufar. l. c. nu. 5. quest. 197.***

Quæres 6. an exemplariter substitutus non tantum succedat in bonis substituentis, sed etiam illius, cui fit substitutio. Dicendum quod sic, ita *Cephal. conf. 689. num. 49. Menoch. conf. 302. num. 13. & de presump. lib. 4. pref. 48. num. 11. Intrig. de substit. cent. 2. quest. 40. & alii, quos citat, & sequitur Fufar. de substit. quest. 191. Lim. 1. si substitutio fuisse facta nullo arrogato, quia tunc substitui succedere in bonis arrogatoris tantum; *Intrig. & Fufar. l. c. Lim. 2. si substitutio sui facta illi, qui ante amissionem, aut defectionem, qui dedit causam substitutioni, erat usurarius manifestus, quia tunc non potest succedere substitutus, nisi in bonis substituentis. Bald. in d. L. humanitas, num. 73. C. de impub. & al. substit. Intrig. loc. cit. quest. 52.**

Quæres ult. an exemplariter substitutus possit fidei-49 commissio, vel alio onere gravari? Respondetur quod non. *Dec. conf. 371. col. 3. Socin. jun. conf. 103. num. 21. lib. 1. Kol. conf. 68. nu. 67. lib. 4. Menoch. conf. 302. num. 12. & de pres. lib. 4. pref. 49. num. 14. Cephal. conf. 689. nu. 15. Vivius Commun. opin. conclus. 851. & alii apud Fufar. de substit. quest. 194. apud quem plures limitationes.*

§. IV.

De substitutione reciproca.

Substitutio reciproca est, in qua testator duos, vel 50 plures hæredes instituit, eosque sibi invicem substituit, & plures. *Instit. de vulgar. l. c. qui plures 23. & L. Cohæredi. 41. ff. eod. non inducitur inter duos institutos, quibus est datus substitutus. Fufar. de substit. 262. in cap. Raynui. §. 8. sed solum jus legitimæ successio- nis dicitur reservatum, scilicet successio ab intestato. *De pupill. l. qui duos. ff. de reb. dub. Alex. conf. 91. num. 9. lib. 1. Menoch. de pres. lib. 4. pref. 12. five substitutio fit facta in tota hereditate, sed non ultimo, vel ultimo, sed non in tota hereditate, DD. cit. Neque inter vocatos in diverso gradu. Redenac. quest. 57. Capon. disp. for. 321. Costa de portione rate quest. 200. ex quibus conjecturis deducatur reciproca de linea in lineam, vide *Mertlin. dec. 360. juri si fuerunt vocati proximiores, agnati, qui tunc reperiuntur. Socin. jun. conf. 110. num. 16. & 17. lib. 3. Laderch. conf. 169. Fufar. de fideicom. quest. 475. nu. 26. Regulatio, non includit fideicommissariam, nisi expresse facta fuerit per fideicommissum. Bart. & Ripa in d. L. Lucius. ff. de vulgar. Mant. de conjest. lib. 7. tit. 4. Marcetol. lib. 2. var. ref. cap. 21. & quando inducitur, vide *Bich. dec. 271. a. num. 5.****

Reciproca, si omnes, inter quos facta est, sunt im- puberes, continet tacitam pupillarem: si vero aliqui sunt pupilli, alii majores, vel extranei, aut emancipati, non continet tacitam pupillarem, nisi aliud appareat ex conjec- turis. *Mant. de conjest. lib. 5. tit. 8. Theod. dec. 163. Paschal. de par. pot. par. 1. cap. 9. & quando continetur fideicommissaria, vide *Conciol. alleg. 41. num. 1. ubi quamvis reciproca non continetur regulatè fideicommissariam, juxta Cephal. conf. 429. num. 6. Sured. conf. 503. num. 1. Gomez. io. 1. var. ref. cap. 8. num. 2. Mant. de conjest. lib. 7. tit. 4. num. 5. Menoch. de pres. lib. 4. pref. 60. num. 67. Fufar. de substit. quest. 360. num. 28. Andreol. contrav. 29. num. 1. tamen si reciproca est concepta in casum mortis fi- liorum, dicitur illi adjecta compendiosa, DD. magno num. apud *Conciol. l. c. num. 2. & DD. mox cit. Quibus adde Cyriac. contrav. for. cap. 8. num. 62. & ideo continet etiam fideicommissariam. Rol. conf. 25. num.***

- num. 10. lib. 1. Cephal. conf. 449. num. 14. lib. 3. Craff. de success. in §. Substitutio. quest. 54. in fin. Menoch. d. lib. 4. pref. 60. in §. Mani. de interp. lib. 7. tit. 4. n. 6. Fufar. l. cit. num. 20. Cyriac. l. c. num. 63. Andicol. contrav. 29. num. 2. & 3. Rota dec. 656. num. 2. par. 4. recent. quia cum reciproca substitutio concepta in casum mortis filiorum, quodcumque sine filiis habeat eorum temporis in futurum, & contineat plura tempora, continet substitutionem compendiosam, in qua de sui natura continetur etiam fideicommissaria. DD. in L. Centurio. 15. ff. de vulgar. & pupillar. & qui mixta retinet naturam suorum simplicium. §. & quia. hysit. de nupt. Rol. d. conf. 25. a. num. 20. lib. 1. Fufar. d. quest. 260. num. 28. Andicol. contrav. 29. num. 1. & 2. Conciol. l. c. num. 100. n. 5.
- 52 Reciproca substitutio continet vulgarem. L. jam hoc jure. de vulgar. & pupill. substitit. Bart. in L. Lucius. ff. de vulgar. & pupill. substitit. ubi Alex. Imol. Jas. & alii. Sord. conf. 232. lib. 2. Menoch. d. lib. 2. Menoch. d. lib. 4. pref. 60. nisi tamen substitutio esset facta pluribus, quorum unus esset exheredatus, cum inter eos non adit aequalitas, & idem esset, si omnes essent exheredati, vel prateriti. Bart. l. c. Benedict. & Imol. in cap. Raynatus. de testam. Menoch. l. c. Fufar. l. c. quest. 256. num. 2. ratio est, quia substitutio vulgaris est institutio conditionalis, conditio vero debet se habere ad esse, & non esse. L. cum ad presen. ff. si cert. per. sed conditio, si haeres non erit, non potest verificari in exheredato, quia de praesenti iam certum est cum haerede esse non posse. ha. continet etiam pupillarem. d. L. jam hoc jure, & DD. mox citati, dummodo adint necessaria requista ad pupillarem, etiam impubescentes institui in paribus inaequalibus, vel solum fuerint institui in re certa. Et pupillaris, quae continetur in reciproca, non expiatur pubertate unus quoad alios impubescentes. DD. apud Fufar. quest. 257. num. 5. Craff. in §. substitutio. quest. 55. num. 8. Menoch. d. pref. 60. num. 52. lib. 4. Gomez. to. 1. var. ref. cap. 8. num. 2. Mani. de conjectur. lib. 5. tit. 12. a. num. 19. Tenciacinque de substitit. par. 5. cap. 6. & alii supra cit. Lim. 1. si reciproca substitutio fuit facta duobus imparibus, scilicet pueri, & impuberi, quia tunc nec in persona impuberis continet pupillarem, quamvis sit admixta cum compendiosa. DD. cit. & Fufar. num. 12.
- 53 Sed quare? An pupillaris contenta in substitutione reciproca excludat matrem? Conclusio est affirmativa. Bart. in d. L. Lucius. num. 7. ubi Alex. num. 13. Jas. num. 13. Bened. in cap. Raynat. num. 25. et testam. Gabr. conf. 113. n. 20. lib. 1. Cephal. conf. 125. n. 10. lib. 2. Menoch. conf. 316. num. 10. Craff. l. c. quest. 56. num. 2. & DD. supra cit. apud Fufar. quest. 258.
- Quare? 2. An reciproca substitutio contineat exemplarem. Respondetur affirmative. DD. cit. & Fufar. quest. 259. Lim. 1. si substitutio fuit facta pluribus, quorum aliqui sunt sane mentis licet impubescentes, alii dementes licet puberes, quia pro servanda aequalitate non continetur exemplaris, nec pupillaris, sed sola vulgaris, nisi esset admixta compendiosa, & facta fuisset mentio demetiae, quia tunc exemplaris continetur in reciproca.
- 54 Quare? 3. An reciproca contineat fideicommissariam conclusit, quod non. DD. cit. contra Bened. l. c. num. 17. ubi testatur Fufar. quest. 260. nisi fuisset facta in codicillis, aut testamento fuit adjecta clausula codicillaris. DD. cit. & Pereg. de fideic. art. 18. num. 10. Sord. conf. 232. n. 15. lib. 1. Socin. jun. conf. 166. senior. conf. 6. col. 2. & 3. Dec. conf. 431. sed Fufar. l. c. num. 15. adheret contrarie, ut scilicet nec tunc continetur fideicommissariam, quando in testamento adest clausula codicillaris, quae potius de stylo Notariorum, quam de voluntate testatorum opponi solet. ubi testatur Bart. in L. 1. col. 6. ff. de jur. codic. Ruin. conf. 97. col. ult. lib. 3. & Curt. jun. conf. 101. col. ult. quamvis alii contrarium velint apud Gabr. de claus. lib. 6. conclus. 4. quibus non dissentit ipse Fufar. n. 19. contra supra citatos codicillaris nihil operatur, sed si valet iure testamenti substitutio reciproca, non continet fideicommissariam.
- 55 Quare? 4. An inducitur inter plures Institutos, quorum aliqui fuerunt institui in re certa, ubi filii in certa quantitate pro dote, alii universales haeredes, &

postea testator dixit, quos invicem substitui. Et dicendum, quod non. Bart. in d. L. Lucius. 18. ubi Alex. num. 18. Jas. num. 23. Imola. & Bened. in cap. Raynat. de testam. Anchar. conf. 67. Dec. conf. 182. num. 4. Socin. jun. conf. 75. num. 24. lib. 3. Cravetta. conf. ult. num. 5. Craff. in §. substitutio. quest. 55. num. 9. Tenciacinque de substitit. par. 5. cap. 8. n. 2. Menoch. d. pref. 60. num. 11. & plurimi apud Fufar. quest. 261. quia haeres in re certa non est proprie haeres, sed habetur loco legatius, aut est tertium genus per se, cum vocetur haeres singularis. DD. in L. ex facto. ff. de hered. instit. Pereg. de fideic. art. 32. num. 29. tunc quia conjuncti in institutione censentur etiam conjuncti in substitutione. L. Coheredi. §. qui desiderat. ff. de vulgar. & pupill. substitit. Menoch. de pref. d. lib. 4. pref. 75. num. 4. Pereg. l. c. art. 9. num. 14. Lim. 1. quando alii essent institui in quota hereditaria, alii in reliquis bonis, quia tunc reciproca omnes comprehendit pro suis quouis, ratio est, quia institui in quota sunt haeredes. Fufar. l. c. num. 5. Lim. 2. si duo tantum masculi fuerunt universales institui, & dixit testator, si alter filiorum sine filiis decesserit, alios substitui, vel superstitibus substitui. Quia cum plures sint substitui ratione recti semetis, censentur vocati etiam institui in re certa. Lim. si omnes institui universales fuissent mortui, quia ultimo decessenti succederent institui in re certa, & c. contra.

§. V.

De substitutione compendiosa.

Substitutio compendiosa est, quae plures substitutiones sub verbis unius compendio continet. Uti si testator dixit: *Instituto filium meum, & quodcumque decesserit, substitui ei Titium*, Covar. in cap. Raynatus. §. 9. Fufar. de substitit. quest. 228. Vivius. commun. opin. conclus. 889. Tunc enim si filius non adita hereditate decesserit, aut ante testatorem obierit, Titius succedet ex substitutione vulgari. Si vero filius post aditum hereditatem, sed ante pubertatem, decesserit, succedet ex pupillari, si vero post aditam hereditatem, & post pubertatem decesserit, intabit substitutio fideicommissaria, & si post pubertatem sit amens, succedet Titius ex substitutione exemplari. Covar. in d. cap. Raynat. §. 9. P. Pihing. lib. 3. tit. 26. sect. 3. §. 2. num. 65.

Substitutio compendiosa facta communibus verbis matre vivente, & in medio existente est omni tempore fideicommissaria. Covar. l. c. Fufar. l. c. quest. 242. Bart. conf. 22. num. 1. Bald. conf. 12. num. 1. lib. 2. Calt. conf. 147. Herous. conf. 45. num. 8. Alex. conf. 105. Cravetta conf. 141. num. 6. Dec. conf. 82. lib. 3. Cephal. conf. 429. num. 116. lib. 3. Bultat. conf. 8. num. 39. Menoch. conf. 144. Vivius. commun. opin. in verb. legitima. Craff. in §. substitutio. quest. 74. Menoch. lib. 4. pref. 56. Afflic. dec. 367. num. 3. Thef. dec. 200. num. 4. sed quod in compendiosa matre in medio existente continetur pupillaris intra tempora pupillaris aetatis, & postea fiat fideicommissaria, tenet alii DD. & quae communiter apud Fufar. l. c. num. 16. Ant. de Butr. in cap. Raynat. num. 42. de testam. ubi Zabattell. quest. 36. Imol. col. 98. num. 303. Abb. num. 18. & 19. Petrard. conf. 228. num. 1. lib. 1. Socin. jun. conf. 94. num. 28. Rol. conf. 69. num. 76. lib. 1. Hieronym. Gabr. conf. 130. num. 4. Mant. conf. 113. num. 4. Camill. Borell. conf. 59. & 99. Menoch. conf. 427. num. 18. Gomez. to. 1. var. ref. cap. 7. Duran. de arte testam. tit. 5. cap. 6. num. 2. Mant. de concert. lib. 5. tit. 3. num. 16. Vivius. commun. opin. conclus. 842. Pereg. de fideic. art. 34. num. 39. Fachin. lib. 4. contrav. jur. cap. 45. Cavalier. dec. 4. par. 3. per tot. Sord. dec. 273. Roa in collect. a Farin. dec. 373. par. 2. cui subscrit ipse Fufar. l. c. num. 22. Tertia valet legitimam mari assignandam, cetera vero ad substitutionem permanent. Dec. conf. 228. col. ult. Bursi. conf. 327. Cephal. conf. 429. num. 157. Intigrl. de substitit. cent. 3. quest. 21. num. 78. Thef. dec. 300. num. 4. Caval. dec. 1. num. 71. Decian. conf. 53. num. 16. De qua questione plures ampliationes, & limitationes, & rationes videtur possunt pro unaquaque opinione l. c. videtur potest pro tertia tanquam aequiore. Ciarlin. contrav. for. esp. 136. Altograd. jun. contrav. 6. per tot. Pajacell. expedit.

expedit. & annot. 19. Porro hæc compendiosa substitutio continet vulgarem tacitam, vel expressam verbis generalibus. *dec. 17. num. 6.*

- 58 Compendiosa facta filio impuberi a pagano verbis directis, filio post pubertatem mortuo, non obliquitur, nec trahitur ad fideicommissariam. *Fachin. lib. 4. contror. Jur. cap. 44.* necque si fuerit facta verbis communibus, nisi filius fuerit mortuus ante pubertatem. *Vide eundem. cap. 45.*

- 59 Compendiosa facta filio verbis communibus, si est impubes, et pupillaris, & postmortum in fideicommissariam transferetur. *Fachin. lib. 10. contror. Jur. cap. 23. Percegr. de fideic. art. 34. Rota apud Marcol. lib. 2. var. ref. cap. 140. Mant. de consuet. lib. 5. tit. 7. & lib. 7. tit. 3.*

- 60 Substitutio, in qua testator dixit. *Si filius meus in pupillari etate sine liberis decesserit* non est pupillaris, sed compendiosa, juxta communem apud Paschalem de patr. pot. par. 1. cap. 9. num. 39. Ita ut si filius fuerit mortuus post pubertatem, sit locus fideicommissarii. *Covar. in cap. Raymus. de testam. §. 9.* quia licet sit possibile generari filios a pupillis, tamen verba non debent trahi ad casus extraordinarios. *Surd. conf. 236. Bich. dec. 548.* quia verba. *si sine filiis*, denotant itam tempus, quod sufficit ad compendiosam.

- 61 Substitutio compendiosa facta heredi cum conditione *si sine filiis* habet locum, quamvis filius premortuus testator. *Surd. dec. 38. per tot. Bich. conf. 441. lib. 4. & conf. 170. Menoch. de pref. lib. 4. pref. 65. Paschal. de patr. pot. par. 1. cap. 9. num. 48.* & quando continet vulgarem, caducato uno gradu, admittitur alter. *Bich. dec. 480. num. 19.*

- 62 Substitutio facta per verba apta comprehendere non tantum vulgarem, sed etiam fideicommissariam, si substitui fuerunt vocati per verba collectivæ personarum, & graduum, tractum temporis importancia, dicitur fideicommissaria. *Silvaricus lib. 1. conf. 48. num. 18.*

§. VI

De substitutione fideicommissaria.

- 63 Substitutio fideicommissaria, vide in praxi *Fideicommissi*. facta filio, vel nepoti non habet locum, si reliquerit filios, quia subintelligitur illa conditio *si sine liberis, vel filiis, vide Filius*.

- 64 Substitutio fideicommissaria pluribus facta resolvitur in singularitates, cum filius facti in legato proprietatis, secus si in legato usufructus. *Bar. in L. codicillis. ff. de usufr. quia in legato proprietatis postagnitionem cessat jus accretionis, non vero in legato usufr. Jas. & Ripa in L. re conjuncti. ff. de leg. 1. Ciarlin. contror. for. cap. 71. Menoch. conf. 797. Gomez. var. ref. 10. 1. cap. 3. Fufar. de substit. quest. 54. vel 473.* & alias fideicommissaria resolvitur in singularitates ex præsumpta mente testatoris. *Bich. dec. 279. num. 6. & 7. & 337. a n. 12.*

- 65 Fideicommissaria secunda, vel quoad secundum gradum caducatum, si primus gradus fuit caducatus. *Fufar. l. c. quest. 459.* Et si filius facti per vetchum commune, continet vulgarem, vi cuius secundus substitutus intrat in locum primi nolentis. *Bich. dec. 548. num. 7.*

- 66 Substitutio fideicommissaria facta a donatore de rebus inter vivos donatis, non nocet donatario, nisi tali substitutioni consentiat. *Cucll. de donat. contemplat. matrim. trac. 1. discor. 20. part. 10. num. 84. Fontanella. l. c. claus. 4. gl. 5. a num. 30. Fab. in C. lib. 6. tit. de jure delib. decis. 44. Fufar. de substit. quest. 632. Capon. disc. for. 332.* sicut etiam cum donatio inter vivos ab initio non valuit, morte tamen fuit confirmata. *Fufar. l. c.* Dicitur vero donatus consentire, si adeat hereditatem non confecto inventario. *Peregr. de fideic. art. 6. Fontanella l. c. Cancr. par. 3. cap. 20. de inventario a num. 131. Castill. trac. 3. contrac. cap. 30. num. 39.* Imo Faber. l. c. tenet, quod Donatarius adendo etiam sine beneficio Legis, & inventarii quoad donata sibi non præjudicat, quia confusio, quæ fit per additionem hereditatis, non impedit, quominus hæres sibi confudere possit per deductionem, & retentionem bonorum, nisi ipse res donatæ fuissent nominatim gravatæ.

- 67 Substitutio fideicommissaria alicui facta, si substitui-

tus gravato supervixerit, vel deficientibus filiis, sed extantibus fœminis, ut ultime succedat, si gradus intermedius non existit, dicitur defecisse ob non completam conditionem, ut tenent Altograd. *jun. contror. 55. & 56. num. 58. per tot.* apud quem *Cancr. var. ref. lib. 3. cap. 21. de transmissi. num. 308. Menoch. conf. 273. Honded. conf. 49. Surd. conf. 110. Nata. conf. 678. Gratian. disc. for. cap. 748. Fufar. de substit. quest. 469. n. 40.* quamvis alii non pauci defendant, conditionem non defecisse, sed substitutionem esse compendiosam, sub qua venit etiam tacita vulgaris. *Altograd. loc. cit.*

Substitutio facta heredi, si decesserit sine filiis, exspirat eo mortuo cum filiis, quamvis etiam isti decessant sine filiis. *Cyriac. contror. 142.* ubi *DD. Oldrad. conf. 21.* nisi addit conjecturæ contrarium suadentes. *Surd. conf. 96.* quales sunt, si testator vocavit semper mafculos, & insuper voluit bona sua manere, & conservari in familia, & progenie lineæ mafculorum, vide *DD. apud Merlin. dec. 83.*

Substitutio alicui facta, si sine filiis, & descendens pluribus, non deficit per existentiam filiorum, quia resolvitur in duplicem conditionem, scilicet si hæres decesserit sine filiis, & ejus filii, ac descendentes sine filiis. *Sim. de Prat. de interpr. ult. volum. fol. 317. Thel. dec. 270. num. 25. Marcol. lib. 1. var. ref. cap. 45. num. 4. & 5. Craff. in §. fideicom. quest. 33. Fufar. de substit. quest. 480. num. 15. Altograd. jun. contror. 37. & 94. num. 10.*

Substitutio pluribus facta non resolvitur in singularitates, nec habet locum, nisi post mortem omnium, quibus fuit facta, & ideo non excludit re conjunctos a jure accretionis, secus si fuit facta pluribus singulariter, & nominatim. *Bar. Jas. Ripa. l. c. & in L. re conjuncti. ff. de leg. 1. Gratian. disc. for. cap. 299. lib. 2. Altograd. jun. contror. 60. Ciarlin. l. c. num. 1. Craff. de success. §. substitutio. quest. 13. Fufar. de substit. quest. 54. & 473. Gomez. var. ref. 10. 1. cap. 2. Paschal. de patr. pot. par. 1. cap. 9. contra Sylva. lib. 1. cap. 14.*

Facta in casu non existentie mafculorum verificatur, & procedit etiam si existant inhabiles, aut incapaces ad succedendum. *Socin. jun. conf. 3. Surd. dec. 37.* sicut etiam si filii alicui post ejus obitum, non substituti, si institutus est incapax. *Paschal. de patr. pot. par. 1. cap. 9. num. 50.*

Substitutio generalis agnatorum an comprehendat illum, qui testatori erat odiosus, vide apud *Surdum. dec. 41.* & an nondum natus, vel conceptus tempore cedentis conditionis, vide *Paschal. de patr. pot. par. 1. cap. 9. num. 54. Thel. dec. 86. per tot. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 72. Surd. dec. 230. Magon. dec. flor. 91. Natam. conf. 675. Rol. conf. 70. lib. 3.* Facta posthumo nascitur, non dicitur purificata, si non nascatur, sed fiat abortus. *Oldrad. conf. 141. & 177. Anchar. conf. 356. Natra conf. 667.* Contraria tamen videtur communio, quod nimirum tunc habeat locum substitutio ex vi tacite vulgaris sub pupillari comprehensione. *Alterius. in ff. de vulgar. & pupill. Alex. Jas. & Bald. apud Paschal. l. c. num. 42. Decian. conf. 227. Socin. jun. conf. 181. Cabal. conf. 164. Surd. conf. 236. Craff. in §. substitutio. quest. 81. Gomez. var. ref. 10. 1. cap. 3. num. 10. Menoch. de pref. lib. 4. pref. 65. Mant. de consuet. lib. 1. tit. 6. Vinc. de Franch. dec. 296.*

Substitutio mortuo Instituto vivente testatore fit caduca. *Fufar. de substit. quest. 253. num. 7. Marcol. lib. 2. var. ref. cap. 78. num. 5.* facta ultimo mortuaria fit, quod substitutus succedat in omnibus bonis, tam ultimis, quam primi. *Fufar. loc. cit. quest. 156.*

Substitutio facta in casu, quo filii nascitur decessant sine liberis secundum multos non habet locum filiis non natis, quia casus a testatore omisus, debet haberi pro omisso. *L. commodissime. ff. de liber. & posthum. & conditio debet impleri in forma specifica. L. Mævius. ff. de condit. & demonstrat. Oldrad. conf. 177. Anchar. conf. 356. & plures apud Fachin. lib. 4. cap. 46. Menoch. conf. 326. lib. 4. Contrarium tenet Fachin. & Capon. disc. for. 205. cap. 2.*

Substitutio facta heredi sine filiis decessendi, filiis extantibus evanescit, quamvis decessant. *Cravetta conf.*

205. Menoch. *conf.* 299. Peregr. *de fideicom.* art. 15. Ciarlun. *controver.* cap. 100. Lim. si filius fuit premortuus gravato; quia tunc durat substitutio. Fufat. *de substit.* *quest.* 461. Bich. *dec.* 4. ad num. 4. & *dec.* 46. & facta sub conditione cessat deficiente conditione, ac si nunquam facta fuisset, & si plures erant conditiones, sufficit defectus unius. Fufat. *de substit.* *quest.* 454.
- 76 Substitutio nullius est valoris, si testamentum causa præteritionis posthumi fuit nullum, licet posthumus præmortuus testatori; nisi testamentum haberet clausulam codicillarem, quia tunc substitutio sustinetur in vim fideicommissi pro illam. DD. apud Marefcot. *lib.* 2. *var. ref.* cap. 78.
- 77 Substitutio plurimum, deficiente primo, an subingrediamur alteri, vide Thef. *dec.* 86. Surd. *dec.* 37. & facta Patris, ac filii an censetur facta ordine successivo, vide Cravet. *conf.* 22. & 131. Honded. *conf.* 65. *lib.* 1. & Paschal. *de patr. pot. par.* 1. cap. 9. num. 55.
- 78 Substitutio dubia declaratur per aliam, nisi substitutiones haberent diversas conditiones, & qualitates, & militaret in illis diversa ratio. Fufat. *de substit.* *quest.* 10. & dubia declaratur etiam ad institutione. Idem. *quest.* 12. Finitur capitis diminutione. Fufat. *l. c.* *quest.* 141. Facta pluribus copulative non habet locum, si unus repudiavit; sermo est de Vulgari. *vide Vulgaris.* Facta pauperibus est omni tempore fideicommissaria secundum multos, hoc est, si pauper fuit substitutus. Fufat. *quest.* 244.
- 79 Substitutio in legitima fieri non potest. Gomez. *var. ref.* to. 1. cap. 3. Fufat. tamen cum communione, tenet contrarium si sermo est de vulgari, aut pupillari. *ita quest.* 50. Tam expressa, quam tacita impedit transmissiorem, quia par est virtus taciti, ac expressi. Noal. *de transmiss.* cap. 8. & substitutio vincit jus accrescendi, sed non jus decrescendi. Ciarlun. *controver. for. cap.* 71. *vide jus accrescendi.*
- 80 Substitutio facta mulieri, cui fuit relicta legatum, si casse vivat, licet fuerit facta post ejus obitum, tamen si transeat ad secundas nuptias, verificatur, quia casus mortis verificatur, & extenditur ad casum nuptiarum ex verisimili mente testatoris. Paschal. *de patr. pot. par.* 1. cap. 9. num. 51.
- 81 Substitutio vulgariet, pupillarit, & per fideicommissum a testatore suorum fratrum, & iis premortuis suorum descendentiis, an aliquod fideicommissum producat, vide Cyriac. *controver.* 579.
- 82 Substituens aliquem in officio, potest conveniri pro substituto, si substitutus non est in loco iudicii, & est difficultis conventio; nam mala electio eligentis culpe ascribitur. *L. nam & servus. §. mandato tuo. & L. ex factis. ff. de neg. gest.* Giurba. *dec.* 88. Put. *de dynac. vers. substitutus.* cap. 1. & 2. Caneer. *var. ref.* par. 2. cap. 2. num. 93. & par. 3. cap. 12. num. 188. Tranchedin. *consult.* 62.

§. VII.

Miscellanea de Substitutis.

- 83 Substitutis per fideicommissum feminis, & eorum descendentiis, dicitur substitutio facta successive, quoad feminas primam, & dein quoad descendentes. Clarus *in §. emphit.* *quest.* 35. Caneer. *var. ref.* par. 1. cap. 1. Peregr. *de fideic.* art. 17. Fontanel. *de pact. nupt.* *claus.* 4. gl. 9. par. 1. secus, si fuerunt substituti illi, inter quos cadit ordo affectionis, quo casu censetur simul vocati. Fufat. *de substit.* *quest.* 436. dummodo vocati sint nati, & non tantum nascituri, secus, si vocati sint nati, & nascituri ab incertitudine. Menoch. *conf.* 445. Mant. *de concess.* *lib.* 4. tit. 8. Fufat. *de substit.* *quest.* 476. Surd. *dec.* 346. Olaf. *dec.* 81. & Alivograd. *jun. controver.* 54. quia nomen *descendentium* comprehendit personas incertas, erga quas non potest considerari affectio.
- 84 Substitutis sub, vel cum aliqua conditione, ad hereditatem non admittitur, nisi probet conditionis, vel qualitatis implementum. Ita Tranchedin. *consult.* 9. *L. hoc iure. ff. de P. O.* Menoch. *conf.* 5. num. 411. Honded. *conf.* 82. *lib.* 2. Peregr. *de fideic.* art. 43. Barb. *vote* 55. *lib.* 2. *Dec. conf.* 177. Capic. *Latro consult.* 63. Alivograd. *conf.* 48. Capon. *disc. for.* 205. cap. 3. & 271.
- Substitutus se opponens alienationi fideicommissi pro redemptione filii, vel patris captivi, privatur beneficio substitutionis. Paschal. *de patr. pot. par.* 3. cap. 5. num. 9. nisi capus fuisset a Iudice pro delicto. Covar. *lib.* 2. *var. ref.* cap. 16. Menoch. *de arbit.* *cas.* 182. Peregrin. *de fideic.* art. 22. num. 91.
- Substitutus primus potest repudiare fideicommissum, & adire hereditatem ab intestato in præjudicium fideicommissarii secundi, ita aliqui, licet multi negent apud Fufat. *de substit.* *quest.* 588.
- Substitutus vulgariet, antequam hæres adeat hereditatem, vel repudiet, non transmittit sui suum ad hæredes. *L. toties ff. de acquir. hered.* Imo nec ad descendentes, & filios, nisi substitutio vulgaris esset unica cum iure accrescendi. *L. cum ex filio. ff. de vulg. & pupillar.* & nisi tunc superfit aliquis ex iisdem substitutis. Noal. *de transmiss.* *cas.* 7. num. 8. Idem die de substitutione pupillari, exemplari, & reciproca. Ratio est, quia jus substitutionis, quod nondum competit, non dicitur in bonis nostris. *L. substitutio. ff. de acquir. rer. dom.*
- Substitutus uni ex duobus heredibus tantum succedit in illa parte hereditatis, in qua a substituentis hæres gravatus fuit institutus, secus in alia parte Cohæredis, in qua gravatus fuit institutus ab ipso Cohærede. Ita Marefcot. *lib.* 1. *var. ref.* cap. 76. Cravetta *conf.* 180. & alii apud Marefcot. *l. c.*
- Substitutus in casum, quod institutus non assumat nomen familie admittitur, licet institutus potuerit assumere dictum nomen, nisi substitutio fuerit facta in penam non assumpti nominis, quia tunc, ubi non est culpa, ibi non debet esse præna. Fufat. *de substit.* *quest.* 464. & DD. apud eum. Et substitutus sub conditione, quod gravatus fiat præbryt, non extenditur ad casum, quod moriatur sine filiis; quia conditio debet verificari specifice. Fufat. *quest.* 461. Et substitutus mulieri, si nupserit, mox, ac mulier nupserit, succedit. Idem. *quest.* 454.
- Substitutus in uno casu, non censetur substitutus in alio; quia substitutio non extenditur de casu ad casum. Oldrad. *con.* 21. Joan. Andr. *de testam.* §. 1. Abb. *conf.* 140. Honded. *conf.* 48. Peregr. *de fideic.* art. 1. Menoch. *de pres.* *lib.* 4. *pres.* 73. Mant. *de concess.* *lib.* 7. tit. 5. Fufat. *l. c.* *quest.* 460. Spereil. *dec.* 144. num. 12. nam Testator discretive loquens, & in altero casu substitutus, in altero casu excludisse videtur, licet esset eadem ratio, si testator consideravit unum casum, & in eo non disposuit; si vero non considerasset, tunc intraret regula de identitate rationis. Spereil. & Fufat. *lib.* 1. capon. *disc. for.* 205. cap. 1. 2. & 3. & 371. *vide Testator.*
- Substitutus per fideicommissum cum clausula, *si gravatus sine filiis decesserit*, excluditur a Monasterio in quo gravatus fuit profectus, & reliquit sua bona, nisi a substituentis fuerint substituti descendentes, vel filii de proprio corpore creati, vel dixerit. *Quod si gravatus sine filiis de proprio corpore creatis &c.* Spereil. *dec.* 153. nam Monasterium habetur loco filii. Fufat. *de substit.* *quest.* 439. Peregr. *de fideic.* art. 28. Covar. *lib.* 1. *var. ref.* cap. 13. Mant. *de concess.* *lib.* 11. tit. 7. Paschal. *de patr. pot. par.* 1. cap. 3. num. 63. Idem die, si gravatus fuit factus Clericus, & suscepit Ordines majores. Vivius. *com. opin. consil.* 841. num. 5. Menoch. *conf.* 245. nu. 15. & segg. Mant. *de concess.* *lib.* 11. tit. 7. num. 22. Ruin. *conf.* 153. col. 1. *lib.* 3. Bero. *conf.* 73. num. 1. *lib.* 2. & Fufat. *l. c.* num. 2. apud quem plures alii.
- Substitutus gravato patanti delictum, propter quod ejus bona confiscantur, etiam antequam moriatur gravatus, potest vindicare bona fideicommissum subiecta a fisco. DD. apud Fachin. *lib.* 4. *controver. jur. cap.* 50. quia hærede non obediens voluntati testatoris prohibentis alienationem, substitutus petit fideicommissum. *L. peto. ff. de leg. 2.* sed talis gravatus ita delinquens dicitur alienare voluntarie, quamvis non pauci apud eosdem teneant contrarium.
- Substitutus in re certa post mortem usufructuarii non est hæres, sed Legatarius, quia usufructuarius, si non fuit institutus alius hæres, dicitur hæres, ne testator decedat pre parte testatus, & pro parte intestatus, quamvis addit clausula taxativa: *In vita tantum*; quia per hanc censetur rogatus usufructuarius restituere venientibus ab intestato.

inceffato. Pajati. II. *exped. & annot.* 21. ubi DD. vide *Instituta & Ufusfruct.*

- 94 Substitutus vulgariter in unum casum, ut si heres esse noluisset, non succedit in alio casu, scilicet, si heres esse non poterit. *Mani. & plures alii apud Fachin. lib. 4. controu. Jur. cap. 6. Rota apud Rubicum per. 5. recent. num. 5. decis. 419. nisi fuerit facta substitutio pro conseruatione familie. Rota apud eundem. dec. 422.*
- 95 Substitutus vulgariter preteritur patri filii, cui fuit facta substitutio, ita cum multis Fachin. l. c. cap. 63. contrarium sequuntur patres multi apud eundem Fachin. & licet excludant matrem instituti, secus tamen testatoris. Vide *Fufat. de substitut. quest. 61. Covar. in cap. Raym. §. 4. Gomez. var. ref. to. 1. cap. 9.*
- 96 Substitutus vulgariter excludit filium, iuxta dicta. Fachin. l. c. cap. 64. *L. Papinianus, ff. de inoff. testam. maxime, si Institutus est indigens hereditate. Fachin. l. c. contrarium videtur sentire. Fufat. quest. 50. apud quem alii.*
- 97 Substitutus vulgariter admittitur ad successionem, si minor adven quidem hereditatem, sed contra additionem fuit relictus in integrum. Fachin. l. c. cap. 72.
- 98 Substitutus pupillarius non tantum tenetur probare filium esse mortuum, sed esse mortuum in pupillari ætate, quia hoc est fundamentum suæ intentionis. *Covar. var. ref. lib. 2. cap. 7. Mani. de consil. lib. 5. tit. 9. Mascard. de prob. conclus. 666. & 1347. Menoch. de pref. 182. Fachin. lib. 6. controu. Jur. cap. 45. tenetur præstare legata relicta in bonis pupilli. Mani. l. c. Fufat. de substitut. quest. 129. Paschal. de patr. pot. par. 1. cap. 9. num. 35.*
- 99 Substitutus Vidue post ejus mortem, quæ fuit relicta usufructuaria, docec Vidua permanserit, secundum multos statim admittitur, si transit ad secunda vota. *Menoch. l. c. pref. 56. Mani. de consil. lib. 11. tit. 4. contrarium tenet Fachin. cum aliis lib. 10. cap. 48.*
- 100 Substitutus pupillarius succedit in bonis tam patris, quam pupilli, nisi effect substitutus filius naturalis, vel adoptivus. *Fufat. de substitut. quest. 15. & substitutus exemplariter succedit, tam in bonis testatoris, quam Instituti, etiam in eadem prelegatis, e contra debet substitutus præstare legata imposita Instituto. Fufat. quest. 192.*
- 101 Substitutus militanter directe succedit in sepulchro mortui iura, etiam in Jurepatronatus, secus fideicommissarius. *Fufat. quest. 217. Item in feudo, & in emphiteusis, & potest capere possessionem propria auctoritate, nisi ab alio possideantur.*
- 102 Substitutus per vulgarem, educato primo gradu substitutionis, intrat in illius locum, ac si immediate fuisset substitutus heredi gravato, & tunc Testatori non succedit per vulgarem, sed ad fideicommissum admittitur, substitutus gradum caducari mediane vulgari competentia in compensatio. *Bich. dec. 17. num. 11. & 12. nisi in primo gradu antecedenti educato defecisset qualitas hereditaria a testatore requisita. Peregr. de fideicom. art. 15. num. 14. Fufat. de substitut. quest. 469. num. 78. Rota apud Bich. l. c.*
- 103 Substitutus pupillarius, si fuit filius spurius substituentis, cum sit in capax bonorum paternorum, in illis non succedit, & ideo fit separatio bonorum, ita ut in bona patris substituentis non succedat, bene vero in bona pupilli, cui fuit facta substitutio. *L. §. is, quæ. ff. de vulg. & pupillar. neque dici potest, quod tunc pupillus decederet pro parte testatus, pro parte intestatus, quia hoc non est inconveniens, cum hæc separatio fiat a Legis potestate. Paschal. de patr. potest. par. 1. cap. 9. num. 9. & 13.*
- 104 Substitutus cum clausula vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum habet electionem succedendi, quam mavult substitutione. *Gomez. var. to. 1. cap. 30. Fufat. de substitut. quest. 10. five substitutio fuerit facta communibus verbis directis, sive obliquis, potest capere possessionem propria auctoritate excepto fideicommissario. Fufat. de substitut. quest. 15.*
- 105 Substitutus posthumus, eodem non nato, admittitur. *Fufat. l. c. quest. 46. ubi tamen plurimi tenent contrarium. Mani. de consil. lib. 5. tit. 1. non succedit Instituto in preleg. Fufat. quest. 65.*
- 106 Substitutus potest appellare a sententia declarante nul-

lum existare fideicommissum. *Bich. dec. 616. num. 3.*

Substitutus Petro, & Joanne, ac eorum liberis, mortuo Petro, an succedant ejus filii, vel Joannes, contrarium est, nisi stant pro Joanne, eo quod tantum nominatus videatur prædictus, & specialia derogent generalibus, Joannes vero fuerit nominatus in specie. Contrarium tenuit Rota apud Fachin. quancitrat *Fufat. de substitut. quest. 493.*

Substitutus pupillarius, sed fideicommissio ingravatus, an teneatur tantum restituere bona testatoris, vel etiam pupilli, vide *Clarum in §. testamentum. quest. 72. Peregr. de fideic. art. 12. nu. 52. Fufat. de substitut. quest. 300. nu. 8. qui volunt, debere tantum restituere bona testatoris, & pro hac sententia citantur etiam Aretinus conf. 155. col. 9. in princ. Socin. sen. in L. 1. num. 13. cap. 5. ff. de vulg. & pupillar. substit. nisi testator fecerit substitutionem per verba non se restringendo ad bona sua, dicendo, Substitutio in bonis, quia tunc substitutus pupillarius legitimam, & alia bona pupilli restituere tenetur. *Fufat. de substitut. quest. 655. Menoch. de presump. lib. 4. pref. 74. Berous. conf. 79. num. 28. lib. 2. Mani. de consil. lib. 7. tit. 6. num. 15. Craff. in §. fideicommissum. quest. 43. num. 2. Intrigl. de substitut. quest. 74. Peregr. de fideic. art. 8. num. 37.**

Substitutus in casum delicti committendi ab hærede recuperat bona ab eo alienata, antequam delinqueret, vel cogitaret de delinquendo *Cyriac. controu. 346. ubi communis DD.*

Substitutus an possit cogere institutum adire hereditatem, vide *Gomez. var. ref. to. 1. cap. 8. Fufat. de substitut. quest. 38. fermo est de substituto per fideicommissum, ubi affirmativam tenent Bart. in L. 1. num. 25. ff. de vulg. & pupill. substit. & ibi Alex. num. 27. sal. num. 49. Soc. sen. num. 23. Bal. in L. non iustum C. ad Trebelli. Peregr. de fideic. art. 2. num. 69. Intrigl. cent. 1. quest. 32. Craff. in §. substitutio quest. 9. num. 9. quoniam fideicommissum esset tacite repositum a substituto vulgari. Nisi tamen testator expressisset, ne Institutus cogi possit adire, & tunc præferretur vulgariter substitutus. *Id. in L. debitor. ff. ad Trebelli. ubi Alex. & Ang. cum. 13. Dec. in L. Centurio. num. 16. ff. de Vulgar. Peregr. de fideic. art. 2. num. 70. Intrigl. d. quest. 32. Fufat. d. quest. 38. num. 7.**

Substitutus per alternativam censetur vocari ordine successivo. ita *Cyriac. controu. 663. per totam. Alex. conf. 30. num. 2. vol. 2. Patif. conf. 21. num. 11. vol. 3. Bursat. conf. 71. num. 6. Craff. in §. fideicommissum. quest. 11. num. 10. Menoch. conf. 300. nu. 22. & 36. & de pref. lib. 4. pref. 70. Intrigl. de substitut. cent. 3. quest. 80. num. 23. & probatur. ex L. cum pater. 77. §. penult. ff. de leg. 2. ubi inter eos, inter quos cadit affectio ordinata, alternativa non resolvitur in conjunctivam, sed primo nominati præferuntur: Item ex L. heredes mei 57. §. fin. ff. ad Trebelli. ubi substitutio facta de filiis, vel uno eorum, vel nepotibus, vel cognatis, non intelligitur de nepotibus, nisi premortuis omnibus filiis. Tunc quia alternativæ natura est, ut una parte verificata cesset altera. *LL. heredes plures. ff. de condit. & demonstr. L. generaliter. C. de instit. & substitut.**

Substitutus per fideicommissum capit hereditatem de manu heredis, & ipsi post mortem in hereditate testatoris succedit. *Bart. in L. Centurio. 232. vers. contra hoc videtur. ff. de vulg. & pupillar. Bald. conf. 170. num. 8. lib. 5. Alex. conf. 1. num. 7. lib. 1. Cephal. conf. 313. num. 139. Honded. conf. 49. num. 37. lib. 2. Bich. dec. 27. num. 1.*

Substitutus reciproca ut dicatur inducta, tria concurrere debent, primum quod substitutio sit facta ultimo morientis. 2. Quod filii, inter quos dicitur inducta, fuerint vocati seu instituti. 3. Quod substitutio fuerit facta in tota hereditate. *Menoch. conf. 638. num. 19. Gabr. conf. 117. num. 24. lib. 1. Honded. conf. 65. a num. 18. lib. 2. Surd. conf. 329. num. 10. Bellon. jun. conf. 26. num. 101. ad tex. in L. Codicillari. ff. de usufruct. legat. neque sufficit, quod filii fuerint positi in conditione. *Cephal. conf. 370. num. 75. Ruin. conf. 182. sub num. 6. vers. & ea ratione lib. 2. Peregr. conf. 30. num. 13. lib. 3. Fufat. conf. 17. num. 29. & 30. Senatus Dolan. apud Crivellum. dec. 64. sub num.**

- num. 28. Rota dec. 158. num. 14. par. 5. recent. apud Bich. dec. 271. num. 6. Peregr. de fideic. art. 13. sub num. 56. Et ad hoc, ut reciproca ex conjuncturis inducantur, requiritur, quod conjunctura concludat per necessitatem. *L. Lucius, tres heredes velf. non proponi fecum rogatum ff. ad Trebell. & Rota dec. 209. num. 23. par. 4. to. 2. recent.*
- 114 Substitutio tacita de linea ad lineam reciproca inducitur, quando concurrunt tria requisiita mox supra adducta, quia impossibile est, quod substitutus succedat ultimo morienti in tota hereditate ab initio in duas lineas divisa, nisi per reciprocam linealem tota hereditas ad ultimam lineam prius deveniret, nisi testator induxisset reciprocam inter duas lineas. *L. Tertia Seio. §. Seia. libertis. ff. de leg. 2. Socin. jun. conf. 110. nn. 17. & 18. lib. 3. Surd. conf. 329. sub. n. 7. Mant. de conjell. lib. 7. tit. 5. num. 3. Peregr. conf. 54. num. 7. lib. 1. Decian. conf. 28. num. 15. lib. 2. Rota dec. 300. num. 10. & dec. 361. num. 15. & dec. 493. num. 9. par. 1. recent. apud Bich. l. c. n. 19.*
- 115 Substitutio facta alicui in casu, quo patronus praesentare non possit, aut nolit, continet, valorem. *Fufar. conf. 25. num. 12. & Peregr. conf. 52. num. 5. lib. 1. Sim. de Pret. de interp. ult. volun. lib. 3. interpret. 3. dub. 3. solut. 3. num. 12. quae licet potest in contractibus, sicut in ultimis voluntatibus. L. ut de hereditibus ff. de leg. 2. Surd. conf. 247. num. 3. & alii apud Bich. dec. 106. num. 12. & 13. & locum habet sive primo vocatus non existerit, sive praesentare noluerit, aut non potuerit. L. 1. ff. de vulgar. & pupill. l. cum proponas 16. C. de heredit. institut. L. l. ff. C. de institut. & substitut. Decian. conf. 1. a. num. 85. lib. 1. Peregr. conf. 33. num. 3. & 4. lib. 5. Menoch. conf. 1137. num. 68. Fufar. conf. 25. num. 18. Surd. dec. 228. num. 2. apud Bich. l. c. num. 14.*
- 116 Substitutus venit hactenus appellatione. *Cephal. conf. 499. num. 8. Fufar. conf. 12. num. 9. Peregr. de fideic. art. 32. num. 8. Surd. dec. 338. num. 1. Jaf. Ludovic. dec. Lucen. num. 6. apud Bich. dec. 608. num. 7. in favorabilibus tantum, non in odiosis, & penalibus.*

S U C C E S S I O.

Praxis successioneis.

§. I.

Successio ab intestato quando habeat locum.

- 1 Successio ab intestato non habet locum, quamdiu successio ex testamento procedere potest. *L. quamdiu ff. de acquir. heredit. l. quamdiu. ff. de R. J. Oinet. in Institut. lib. 3. tit. 1. Farin. lib. 4. contrav. jur. cap. 65. neque pendente discussione, an testamentum sit validum, vel nullum. Bich. dec. 513. num. 28. Argel. de acquir. possess. quest. 6. art. 8. num. 142. & de legis. contradiet. quest. 11. art. 5. num. 73. & Bich. l. c.*
- 2 Successio in fideicommissis regulariter a successione ab intestato in fideicommissis. *Ciarlin. contrav. serv. cap. 150. num. 14. Peregr. de fideic. art. 30. num. 20. Fufar. de substit. quest. 379. num. 62. In emphiteusis Ecclesiastica an fiat in stirpes, vel in capita, vide Riccius in praxi emphiteusis. par. 3. ref. 157. In feudis fit in stirpem, si succedit nepos cum patre. Rota apud Rubicum par. 1. dec. 482. In Jurepatronatus hereditario fit in stirpes, in gentilitio vero fit in capita. *Clement. plures ubi. DD. de Jurepat. Riccius in praxi Jurepatr. ref. 180. & 201. Carpon. disc. ref. 203.**
- 3 Successio in fideicommissis debet durare in linea instituti, & donec in illa existant descendentes capaces, ad alias lineas transire non debet. *Peregr. de fideicommissis. art. 27. num. 12. & segg. Fufar. de substit. quest. 484. nn. 34. Menoch. conf. 200. & Allograd. jun. contrav. 4. & 53. Ciarlin. contrav. for. cap. 11.*
- 4 Successio in fideicommissis constituitur in familia favore agnationis, & postmodum cognationis regulariter a successione ab intestato, licet fuerit constitutum ex contractu, ita ut proximior excludat remotiorem, si descendunt ex eadem linea. *Peregr. de fideic. art. 21. Fufar. de substit. 481. Maritula. de success. legali. lib. 1. quest. 12. art. 1. Bufat. conf. 170. lib. 2. & DD. quos citat Allograd. jun. contrav. 53. sicut si descendunt ex diversis*

lineis, juxta Peregr. & Fufar. l. cc. quamvis contrarium defendat Allograd. l. c. Et ita in fideicommissis ex contractu non habet locum jus representationis. *Robls. de repraesent. lib. 3. cap. 12. Allograd. l. c. num. 8. & quamvis fideicommissum esset ex testamento, adhuc non haberet locum representatio, quando non succedunt immediate ascendentes, sed tantum mediate, scilicet mediante persona gravi, in gradu fidei linea transversali ultra gradum patris avunculi, vel materne. DD. cit. Allograd. contrav. 72. Fufar. l. c. quest. 485. Peregr. l. c.*

Successio ab intestato primo defertur descendentibus proximioribus, qui excludunt remotiores, succedunt autem aequaliter tam patri quam matri, quamvis essent legitimati per subsecgens matrimonium. Descendentibus vero Descendentibus succedunt ascendentes, ita ut in bonis paternis succedat solus pater, & in maternis sola mater, & si sunt plures in gradu impari, proximiores excludunt remotiores, & matre motua pater excludit avum maternum, & c. contra, non admittit jure representationis, & cum plures sint ascendentes in secundo, vel tertio gradu dispartit, sed tamen defuncto in pari gradu conjuncti, dividit hereditas, & unam partem habent ascendentes paterni, aliam ascendentes materni. Si vero cum ascendentibus succedunt etiam collaterales, succedunt cum patre, vel matre in capita, si sunt utriusque conjuncti sub lata sexus differentia. *P. Piering. lib. 3. tit. 24. sect. 1. §. 3.*

§. II.

Successio Descendentium.

Descendentium nomine veniunt omnes utriusque sexus. *Menoch. de prax. lib. 4. prax. 91. Natta. conf. 64. vol. 1. num. 8. Martha de success. leg. par. 1. quest. 1. num. 5. Alex. conf. 160. num. 5. sive masculi sunt nati ex feminis, sive feminæ ex masculis. Lim. si fuit habita ratio conservandæ agnationis. Lini. 2. si obstat statutum seminarium exclusivum. Lini. 3. si ipsa materia successioneis obstat, ut si verificetur in successione feudali in quo non succedunt feminæ. Franc. dec. 7. Schroeder. de feud. par. 7. cap. 4. Martha l. c. num. 11. & 12. nisi aliter obtinuerit consuetudo, ratio est, quia feminæ non conservant agnationem. Alex. vol. 1. conf. 80. num. 7. Menoch. conf. 95. num. 53. Socin. jun. conf. 1. nn. 58. Castr. conf. 442. Martini. l. c. n. 18.*

Descendentium masculorum nomine veniunt etiam 7 masculi ex feminis. *Rota dec. 150. num. 9. par. 2. in noviss. nisi repugnet subjecta materia, aut agatur de conservanda agnatione, vel aliter constet de niente testatoris. Anch. conf. 339. Menoch. conf. 802. num. 38. lib. 4. Peregr. de fideic. art. 26. num. 2. Mant. de conjell. lib. 8. tit. 18. nn. 16. Martha de success. leg. par. 1. art. 2. num. 2. Potro agnationis conservandæ ratio non presumitur, nisi exprimitur. Paris. conf. 24. num. 78. Item si obstat statutum, vel privilegium. Bart. in l. liberarum. ff. de V. S. Rald. in l. maximum vitium. C. de liber. preter. Martha l. c. num. 13. Hinc in feudis non succedunt masculi ex feminis. Ant. de Barr. conf. 46. Dec. conf. 239. num. 5. Socin. jun. conf. 30. num. 49. Schroeder. de feud. par. 7. cap. 4. nn. 3. & alii apud Mart. l. c. quest. 3. num. 6. nisi investitura fuerit data pro fe, & descendentes masculis per virilem sexum, vel ex suo corpore legitime descendentes, in qua continetur etiam nepos ex filia feminæ, quia est de descendentes primi acquirentis, vel simus in emphiteusis Ecclesiasticæ, quæ regulariter transit etiam ad feminas.*

Filii in dote materna profecticia succedunt matri ex clauso avo ex consuetudine, si filii existant tempore mortis matris. *Thes. dec. 190. Gratian. dec. 235. Capic. dec. 176. & Rota apud Maritula. de success. leg. par. 1. quest. 4. a. num. 2. licet unica tantum hora supervixerint matri, & quidem succedunt ut filii, non ut heredes. Castr. in l. si cum dotem. ff. sol. matrim. Ripa in l. in quartam. num. 191. ff. ad l. Falc. Martha l. c. num. 10.*

Filii diversi matrimonii substituti ad invicem a patre succedunt æqualiter. *Bart. in l. Lucius. ff. de vulgar. & pupillar. Bald. in l. in testamento quest. 5. ubi Salic. C. de milit. testam. Dec. conf. 204. Berous. conf. 143. num. 17. Menoch. conf. 187. num. 15. Curt. jun. conf. 25. Tiraquel. de retrac. lignag. §. 9. gl. 1. nu. 41. & alii apud Mart. l. c. quest. 5. art. 1. a. num. 2. Succedunt matri*

matri etiam in bonis, ad que mater successerat per mortem alterius filii de consuetudine aliquorum locorum. De iure vero communis in illa bona succedunt filii utrinque conjuncti. *Martha l. c. n. 16. & 21.*

- 10 Filius uterinus in successione matris, cum statum excludit feminas propter masculos, non excludit foren-uterinum, quia uterinus non est agnatus, quia feminæ non habent ius agnationis *L. qui in adoptionem, ff. de adopt. §. 1. Instit. de legit. cognat. success. Bald. conf. 59. Angeli. conf. 119. Socin. conf. 1. n. 51. Martha l. c. art. 3. num. 2. si statum excludat feminas a successione patris, & matris, tunc masculus de linea materna excludit feminam de eadem linea. *Castr. conf. 91. Dec. conf. 303. num. 7. Paris. conf. 49. n. 65. Jaf. conf. 115. n. 23. Martha l. c. n. 8. Hended. conf. 1. n. 1. vol. 2.**

- 11 Filii positi in conditione non sunt vocati. *DD. apud Martham. par. 1. quest. 9. art. 1. Batt. in L. Centurio. num. 37. ff. de vulg. Menoch. conf. 135. num. 6. nisi per fideicommissum fuerint gravati. Theod. dec. 69. num. 10. præsertim concurrentibus adminiculis. Put. dec. 215. par. 3. Item si testator digressus fuit ad plures substitutionis gradus. *Anchar. conf. 74. Trentacine de substit. par. 4. cap. 11. num. 27. Crass. in §. fideicommissum. quest. 14. num. 3. Menoch. conf. 173. n. 55. vol. 2. & de pres. lib. 4. pref. 76. num. 53. Theod. dec. 69. num. 15. fed contrarium tenuit Rota dec. 1154. par. 3. lib. 1. in noviss. & Imola in L. pater impub. ff. de vulg. Item si fuerint positi in conditione per ablativos absolutos. *Socin. jun. conf. 4. num. 2. vol. 1. Dec. conf. 205. n. 5. & 578. num. 12. Menoch. conf. 152. n. 9. vol. 2. & de pres. lib. 4. pref. 76. n. 62. Martha l. c. quest. 9. art. 4.***

- 12 Substitutio reciproca inter filios dicitur facta, si testator filios masculos posuit in conditione, & postea addidit; & deficiente linea dicti Instituti, ac suorum filiorum masculorum, eo casu substituit Ecclesiam. *Batt. in L. qui testamento. num. 4. ff. de vulg. Rota dec. 141. par. 1. in noviss. Gamma dec. 367. Martha l. c. quest. 9. art. 5. n. 33.*

- 13 Primogeniti nomine non venit filia femina prima nata, quia in dispositione odiosa masculinum non completitur femininum. *ita Martha l. c. quest. 1. art. 2. & quest. 11. art. 2. num. 11. & in materia Dignitatis, & jurisdictionis masculi semper feminis præferuntur in iure primogenitura. Tiraquel. de retrac. lign. §. 11. Covar. lib. 3. var. res. cap. 3. a num. 6. Paris. conf. 72. num. 71. vol. 4. Martha l. c. num. 12. si vero testator vocaret primogenitum in genere, vel eum, qui primogeniti locum teneret, etiam femina primogenita comprehenderetur. *L. qui duos. ff. de leg. 3. L. iusta. ff. de P. S. quia vero in primogenitis succeditur ad instar fratri, secundum Paris. conf. 72. num. 73. Socin. conf. 47. num. 4. ideo femina prima nata est admitenda, donec non superent masculi. cap. 1. §. quin. etiam. & §. ad filias. de success. fratrurn. Ideo si testator vocavit primogenitos ordine successivo, masculus præterit, quia ordo primogeniture habet, quod masculo existente femina non succedat in primogenitura. *Covar. l. c. cap. 5. n. 5. vers. 4. & DD. si vero in fideicommissum vocatur primogenitus masculus ex pluribus feminis, semper intelligitur vocatus, secundum ordinem delatæ successions ab intestato. Peregr. de fideicom. art. 20. n. 9. vers. tertius casus. Unde si testator carens filiis instituit, & ad invicem substituit fratres masculos, ita ut fideicommissum pervenire debeat ad primogenitum ex illis nasciturum, & his deficientibus ad filium primogenitum nasciturum ex eorum filiabus, succedendum est juxta ordinem delatæ successions ab intestato, ita ultimo morienti succedatur. *Rota apud Martham. l. c. n. 17. & attendi debet juxta dictam Rotam, quis sit ultimo descendendi proximior, quia mens testatoris videtur fuisse, quod portio patris ad filios veniat, licet aliter sit testatoris proximior. *Ruin. conf. 25. num. 10. Item cum fideicommissum concepum fuit per verba collectivæ, uti primogenitus masculus nasciturus ex dictis feminis, tunc succeditur per gradus vocando filios ultimo gravati. *Rol. conf. ult. vol. 1. Alex. conf. 38. n. 1. apud Martham. l. c.******

- 14 Filius primogeniti excludit parvum, seu secundogenitum a successione Regni, vel dignitatis, pro qua sententia stare totam Europam testatur *Martha l. c. art. Regundellii Bibliotheca. Tom. IV.*

3. quest. 11. n. 2. *Castr. conf. 164. Bald. conf. 309. nisi aliter consuetudine cum geminata successione per spatium triginta, vel quadraginta annorum fuerit indolum, aut pacto. Martha. d. quest. 11. art. 4. num. 4.*

Sed quid si testator deficiente linea vocavit proximiores: filia testatoris excludente pronepotes Instituti, & debetne attendi proximitas testatoris, vel gravati fideicommissi? Aliqui volunt esse attendendam proximitatem testatoris. ut *Alciat. conf. 102. n. 7. lib. 9. Rol. conf. 70. num. 73. quamvis. conf. 100. contrarium teneat, & velit attendendam proximitatem gravati. Socin. conf. 6. num. 21. qui tamen conf. 249. stat pro proximitate gravati, & alii, qui sibi contrarii sunt. Econtra communis stat pro proximitate gravati. *Martha. l. c. quest. 12. art. 1. n. 3. qui testatur de magis communi. Gozzad. conf. 4. Clarus in §. testamentum. quest. 76. Grat. conf. 88. Rota apud Martham. l. c. n. 12. vers. propterea, qui testatur, ita fuisse iudicatum in Senatu supremo Lusitanie, Avenion. Batt. in L. §. ff. ad Trebell. Dec. conf. 153. neque obstat in contrarium. *L. Coheredi. §. cum filie. ff. de vulg. Ubi dicitur, quod in fideicommissis succedunt testatori, non gravato, quia respondetur, quod per vulgarem succedunt immediate testatori, per fideicommissum vero mediate, nimirum mediante gravato, ad quem prius hereditas pervenerat, quia ex quo gravatus fuit semel admissus, ejus proximior præsumitur a testatore magis dilectus. *L. cum acutissimi. C. de fideicom. L. Publicus. §. 1. ff. de cond. & demonstrat. Martha l. c. a num. 15. & L. jam hoc jure ff. de vulg. In vulgari vero supponitur institutum non adivisse.****

Filia si suar vocata cum nepotibus ex filio, cum illis succedit in stirpem, non in capita *DD. apud Martham. d. quest. 12. art. 3. Dec. conf. 420. num. 7. Claus. in §. testamentum. quest. 80. si vero nepotes vel nepes fuerunt nominatim vocati, aut tempore testamenti nondum erant nati, succedunt in capita. Vide Martham l. c. n. 7. & 11.*

Filia exclusæ per statum a successione, potest succedere ex testamento, quamvis sit imperfectum, sed inter liberos. *Alex. conf. 131. Socin. conf. 133. Ruin. conf. 144. n. 13. & alii apud Martham l. c. quest. 13. art. 1. Exclusa propter masculos non succedit in legitimam, vide eundem. art. 2. & 3. ubi art. 3. quid de dotata, & de legato relicto in testamento. art. 7. & an pvenit beneficio legis hac edictali. art. 11. & quid de filia, que renuntiavit. Idem quest. 15. per totam, quid de successione legitimorum, & legitimorum & adoptivorum, vide eundem tota quest. 19. & in præxi filiorum, & legitimorum.*

Quæres, an filii nubentes absque consensu parentum possint propter statum exheredari? Respondetur primo non posse statum prohibere, ne filiusdam, nubat sine consensu parentum sub prena exheredationis. *Holl. & And. in cap. fin. de secund. nupr. Burr. vel & Abb. in cap. 1. de sponsal. Feder. de Sen. conf. 340. Jo. Brunel. de sponsal. quest. 19. Jo. And. in cap. statum. ubi Anchar. de hered. in 6. Dec. in cap. Ecclesia S. Marie num. 130. De constit. quia matrimonium pertinet ad forum Ecclesiasticum. cap. tua de ord. cognat. & ideo sæculares ex defectu jurisdictionis non possunt quidquam super illo dispendere. Ad hæc matrimonium debent esse libera. cap. gemma de sponsal. quæ liberas a Licitorum statuti coardari non potest. *Bald. in L. omnem C. ad Tertull. n. 13. Contrarium tenet Martha de success. legati. par. 1. quest. 26. art. 5. vide quæ diximus in præxi legitima, & Patris.**

§. III.

Successio Ascendentium.

Ascendentes, quando agitur de successione activa, proximior excludit remotiorem. Ita Patre excludit Avum, Mater Aviam. *L. Jurisconf. §. parentis. ff. de grad. affinit. nec in illis habet locum ius representationis. Alex. conf. 15. vol. 2. Tiraquel. de retrac. lign. §. 14. gl. 2. n. 23. ita ramen, ut in bonis filii, que proveniunt a patre, præferantur ascendentes per lineam paternam, & in bonis, que proveniunt a matre, præferantur ascendentes per lineam maternam. *Gabr. de success. ab intest. conclus. 3. Covar. de success. ab intest. num. 2.**

- Tiraquel. l. c. §. 14. gl. 2. Anchart. conf. 349. Bald. novel. de dote col. 14. Campeg. de dote par. 3. quest. 161. Marthia de success. par. 2. quest. 1. art. 1. nu. 7.
- 20 Si vero post mortem filii superflui pater, frater defuncti utroque conjunctus, & aliteris fratribus filii, pater, & frater defuncti vires succedunt in capita, filii vero aliteris fratris succedunt in stirpem, & tantum capiunt, quantum haberet pater, si viveret. Nicol. de Ubal. in trac. de success. ab intest. par. 2. princ. num. 5. gl. in auth. cessante. C. de legit. hered. Bart. in L. post. Confanguineor. num. 2. ff. de suis, & leg. Alex. conf. 125. vol. 2. num. 3. Marthia. l. c. art. 2. si vero cum ascendentibus proximioribus concurrat frater ex uno tantum latere conjunctus, aut consanguineus tantum, tunc non concurrunt, quia parentes equiparantur utrique conjunctis. Sed utrique conjuncti excludunt ex uno latere conjunctus. Bald. in auth. defuncto. C. ad Tertull. & DD. supra cit. Lim. cum statum excludit feminas propter masculos favore familiaris, & agnationis, quia tunc simul admittuntur fratres vel sorores utrique conjuncti, & fratres, & sorores ex uno latere tantum conjuncti. Callr. in L. 1. C. de legit. hered. Ruin. quest. 29. nu. 3. Idem procedit in successione secundi, in qua tantum habetur ratio agnationis. Curt. jun. defend. par. 3. quest. 5. C. 6. num. 56. Socin. jun. conf. 24. num. 7. Rolenthal. in trac. de feud. par. 7. cap. 57.
- 21 Pater transiens ad secundas nuptias privatur proprietate bonorum filii, uti etiam mater, nubentes vero infra annum lucus privantur successione filii. L. femina. §. illud. C. de secund. nupt. ubi gl. Salic. & Bart. num. 2. Oldrad. conf. 33. Decian. conf. 87. num. 3. Boet. dec. 190. Marthia. l. c. quest. 2. art. 1. num. 2. & 3.
- 22 Querens, an dicte LL. civiles faciant revocare a Jure Canonico in cap. fin. de secund. nupt. Respondetur quoad penas secundo nubentium infra annum lucus esse revocatas a Jure Canonico l. c. quoad penas vero nubentium post annum lucus, quae fuerunt late favore filiorum, non fuisse sublatas, quia infra annum lucus nubentium penas sunt mere penas, & ideo per SS. Canones tolli poterunt. Nubentium vero post annum lucus penas, sunt eorum, qui ex primo matrimonio nati sunt circa lucum a Lege declaratum super bonis filii provisiones, quas Jus Canonico non prout aufert. Innoc. Hostien. & Bart. in cap. fin. de secund. nupt. Archid. in cap. 1. §. fin. 2. quest. 4. Jo. Andr. in cap. cum secundum de heret. in 6. gl. & Bart. in L. liberum ff. de his qui non int. infam. Atstich. dec. 15. a num. 5. Hec lucta non amittit nubes de licentia defuncti, quia tunc provisio pro filiis cessat. Idem, si filius prioris matrimonii consensit. Marthia. l. c. num. 6. ubi DD. cit.
- 23 Mater cum fratribus instituta haeres admittitur pro virili. Marthia l. c. par. 2. quest. 3. art. 4. Lim. cum pater filiorum instituit illorum matrem Dominam, & Patronam, & filios ad invicem substituit, quia tunc ob filiorum institutionem, quis magis dilexisset presumitur, eorum mater tantum alimenta habere debet. Bart. in L. Titia cum testamento. §. Titia non haberet. ff. de leg. 2. gl. & DD. in auth. hoc locum C. de secund. nupt. Gozzad. conf. 80. num. 4. & ita servatur in Italia, quae praestatio alimentorum transit in naturam pleni, & integri usufructus praestandi. Marthia. l. c. art. 4. nu. 4. Ab intestato vero mater, & fratres, vel sorores utrique conjuncti admittuntur simul ad successionem filii, & respective fratris paterdefuncti in virilibus portionibus, vel in capita, exclusa omni sexus differentia. Auth. defuncto. C. ad Tertull. Paris. conf. 49. vol. 3. & conf. 146. num. 26. vol. 4. Socin. jun. conf. 4. num. 11. Dec. conf. 206.
- 24 Mater exstans in medio, an excludatur per substitutionem compendiosam a pagano per verba communia filio impuberi factam, dubium est, & controversum, quia per pupillarem expressam excludi certum est. L. Papinianus. §. sed nec impub. ff. de inoff. testam. cap. 1. de testam. in 6. Dicuntur autem verba communia: Relinquo, substituo. Item heres instituitur, perveniat, succedat, devolvatur. Bart. in L. Centurio. 15. num. 46. ff. de vulg. & pupill. Abb. in cap. Raynui. 15. de testam. Idem dicendum, quod extraneus pupillarem substitutus filio impuberi in testamento patris excludat matrem superfluent etiam a legitima portione, ipsi in pupilli bonis debita. Ratio est, quia

quoad patrem impuberis non est haeres necessaria, cui maritus non tenetur aliquid in testamento relinquere, quod procedit quoad omnia bona filii, etiam matrem per lineam acquisita. L. Papinianus. 8. §. sed nec impuberi. ff. de inoff. testam. nec substitutio pupillaris arguit, testamentum esse filii, fed patris pro filio testamentis, substitutus vero per substitutionem pupillarem tacitam, vel subintellectam in vulgari expressa non excludit matrem. L. precibus. 8. C. de Impub. & al. subfilii. Bart. in d. L. Centurio. Covar. in cap. Raynui. 16. §. 4. nu. 6. de testam. quia lex tantum loquitur de substitutione expressae pupillari, vel nisi substitutus sit frater institui, & filius testatoris, qui pariter excludit matrem per tacitam pupillarem, ob praesumptionem, quod testator voluit solum suum uxori praeterire, sicut etiam per tacitam vulgarem contentam in pupillari expressa excluditur mater filii impuberis, quia tacita non habet locum, nisi quando filius non est haeres, vel quia repudiata hereditatem, vel quia ante patrem moritur, & ita per illum non succeditur filio, fed patri testatori, qui non tenetur quidquam uxori relinquere.

Substitutus per compendiosam factam verbis directis, veluti: *Instituo heredem solum meum impuberem, & quandoque decesserit, Titius heres esto.* si mortuus est haeres post pubertatem, valet substitutio, non ut directus, sed ut fideicommissaria, quia licet testator substituerit per verba directa: *Haeres esto*, si mortuus est haeres post pubertatem, valet substitutio, non ut directus, sed ut fideicommissaria; quia licet testator substituerit per verba directa: *Haeres esto*, tamen apparet, quod testator habuerit animum substitui impuberi post pubertatem, & ita per fideicommissum. P. Pirhing. lib. 3. tit. 26. sect. 2. num. 70. Marthia de success. leg. par. 2. quest. 2. art. 7. per totum. si vero testator substituit impuberi per verba communia, quae tam directam, quam obliquam substitutionem significant, sunt, & illam substitutionem non restringit ad annos pupillares, si filius decessit post pubertatem, locum habet successio fideicommissaria. P. Pirhing. & Marthia. II. c. sunt autem ejusdem verba communia: *Relinquo, substituo, perveniat, succedat, devolvatur* &c. Pirhing. l. c. num. 71. qui citat Bart. in L. Centurio. 15. num. 56. ff. de vulg. & pupill. Abb. in d. cap. Raynui. num. 15.

Avus in quibus casibus proximioribus praefertur, & 26 matrem Nepotis excludit, vide per longum apud Marthiam. d. par. 2. quest. 5. art. 2. & 3. & quando excludatur in successione Nepotis, vide eundem. l. c. art. 3.

§. IV.

De successione Collateralium.

Proximiorum nomine veniunt tam femine, quam masculi, nisi Testator, vel alium consideraverit favorem agnationis. Menoch. de pres. lib. 4. pres. 85. num. 25. Cravetta conf. 656. num. 7. Marthia l. c. par. 3. quest. 1.

Proximioribus agnatis a Testatore vocatis intelligitur 28 de proximioribus Testator non gravato. L. si cognatis. ubi Bart. ff. de reb. dub. Alex. conf. 213. vol. 6. Socin. conf. 249. vol. 2. Cephal. conf. 318. num. 14. Marthia l. c. num. 8. Limit. in fideicommissariis successibus, habentibus tractum successum in futurum, in quibus semper propinquas gravati attendunt. Vasquez. de success. progress. lib. 1. §. 27. num. 6. Truncatus de subfilii. par. 4. cap. 14. Busut. conf. 70. num. 23. vol. 2. Decian. conf. 26. num. 74. qui hanc hodie communiorum vocat. Cephal. commun. contra commun. testatur esse magis communem, & magis veram. Rota dec. 72. num. 2. par. 1. in noviss. dicti esse communiorum, & juxta hanc semper fuisse iudicatum testatorem Marthia l. c. num. 9. Nisi Testator post factum fideicommissum, & alienationis prohibitionem securam in casum contraventionis vocat proximiorum, quia tunc intelligitur de proximiori suo, scilicet Testatori; nam sicut contraventionem suae prohibitioni odio habuit, ita & ejus filios, aut nisi Testator vocaverit proximiores suos cum pronome suis. Ripa in L. ex factis. §. 1. num. 6. ff. ad Trebell. Menoch. conf. 106. num. 181. Surd. conf. 241. num. 47. vol. 2. Decian. conf. 26. num. 75. vol. 2. Et quando a testatore vocantur proximiores, intelligitur de proximioribus vere, & non fictis, ita

ut non sit locus representationi. Dec. conf. 1. num. 5. Bald. in *L. cum ita*. §. in fideicom. ff. de leg. 2. Crafs. in §. fideicommissum. quest. 11. num. 9. Socin. jun. conf. 20. Menoch. conf. 357. num. 3. vol. 4. nisi ageretur de fideicommissio patri carnalis, aut avi, in quibus casibus est permilla representatio. Marth. de success. leg. par. 1. quest. 23. art. 1. & par. 3. quest. 1. num. 13. Socin. jun. conf. 146. vol. 2. Covar. pract. quest. cap. 38. num. 4. Thel. dec. 65.

- 29 Sed questio difficilis est, an proximior ex linea tertio-
geniti præferatur remotiori ex linea secundogeniti, si linea primogeniti expiravit. Peregri. conf. 1. vol. 2. late pertractat hanc materiam, & Marth. contra Peregri. de success. legati. par. 3. quest. 1. art. 2. per totum. Peregri. vult primo succedere primogenitum, secundogenitum vero, & tertio-
genitum non omnino excludi per existentiam primogeniti, sed temporaliter, minimum donec vivit primogenitus, & ejus posteritas, juxta cap. licet. de voto. adeo, ut posteritas primogeniti excludat secundogenitum, & ejus posteritatem, & posteritas secundogeniti excludat tertio-
genitum, & ejus posteritatem, & probat possimum ex eo, quia prima causa influit in secundam, *L. licet*. §. ea obligatio. ff. de procurat. sed prima causa secundogeniti est validior in succedendo causa tertio-
geniti: ergo debet influere in suos descendentes cum sua prærogativa ad prælationem. Tum quia in subordinatione, donec subest materia primi, non est locus secundo. Tum quia licet primogenitura, quæ est sui personale, non transmittitur ad filium primogeniti, sicut nec filiationi, juxta Bart. in *L. is potest*. num. 8. ff. de acquir. hered. tamen jus succedendi ex vi primogenituræ transmittitur in filios, & descendentes, sicut dicitur de jure succedendi ex vi filiationis, quia in filio consideratur duplex jus, alterum filiationis, quod est mere personale, alterum successiones, quod a filiatione provenit; quod quidem jus in eo consistit, quia, si est in potestate, est jus fuitatis, propter quod illi debetur legitima, & debet institui, vel exheredari, quæ jura mortuo filio vivo patre transeunt in Nepotes. *L. Gallus*, & *L. 1. §. suos*. ff. de juis. & legit. Alex. conf. 142. vol. 2. Tum quia prærogativa succedendi ex vi primogenituræ transmittitur a primogenito in suos descendentes. Oldrad. conf. 224. & descendentes a primo, vel secundo genito possunt dicere se esse primogenitos, vel secundo genitos. Contra hanc Peregrii doctrinam insinuat Marth. de success. leg. 1. c. num. 17. & primo probat transmissiorem in hoc casu non posse habere locum; quia hereditas non delata, non transmittitur. *L. 3. L. quoniam*. C. de acquir. hered. *L. 1. §. novissime*. C. de caducit. toll. Bart. in *L. fin. §. fin.* num. 3. ff. ad Terrul. quia fundamentum transmissiōis in eo consistit, quod jus, quod transmitti debet, delatum fuerit. *L. venire*. ubi Bart. num. 1. ff. de acquir. hered. Bald. in *L. quidam elegit*. num. 3. & in *L. cum antiquioribus*. C. de jure delib. & conf. 132. vers. secundum. vol. 2. quia quod nondum competi, non dicitur in bonis nostris. *L. substitutio*. ff. de acquir. ver. dom. Noal. de transmiss. cap. 1. num. 3. & 6. ubi id pluribus probat, & pluribus probat in casu 8. Valquez. de success. progressi. §. 9. num. 14. Vincent. de Franc. dec. 101. num. 24. Surd. dec. 140. num. 5. & 6. Gomez. var. ref. to. 1. cap. 9. num. 1. & propositum est prius transmitti, quam habere: ergo jus primogenituræ, quod secundo & tertio genito non competit, ab illis ad descendentes transmissi non potuit, quia non erant nullæ sunt qualitates. Dec. conf. 6. nu. 81. vol. 1. & nemo dicit, quod non habet. *L. observare in fin. ff. de off. procurs.* & tale jus non potest stare in pendenti. *L. si ex duobus*. §. sed & Marcellus. ff. de in diem adjeci. Molina de primogen. lib. 2. cap. 19. num. 10. & lib. 3. cap. 10. num. 6. & jus, quod non est, cedi non potest, gl. in *L. 1. §. cum prædium*. ff. de pignori. Tiraquell. de retrac. lignag. §. 26. gl. 1. num. 56. & successe cum qualitate primogeniti non potest transmitti ad heredes suos ab illo, qui illa qualitate caret. Dec. conf. 443. num. 12. & alii apud Martham *L. c. præsertim* in successione collateralium. Bart. in auth. post fratres. C. de legit. hered. ut patet in Clem. postorialis. de re jud. & innumeros citat Marth. *L. c. num. 13.*

30 Secundo probat, neque jure representationis eandem sustineri posse, quia, si agitur successione ascendenti, Beguadelli Bibliotheca. Tom. IV.

filii non representant personam patris, quamvis in ejus locum succedant, vel agitur de jure patris, & illius successione, seu Avunculi, & tunc filius representat patrem, & illius gradum ingreditur, & in illius succedit portionem. Auth. ut fratrum filii. §. si igitur defunctus. de aut. de hered. ab intest. venien. sed in hoc casu, ut filius representet personam patris, aut avunculi, requiritur, quod ipse succedere debeat cum fratre, seu fratribus patris, aut avunculi, de cujus successione agitur, alias non est locus representationi. Cephal. conf. 431. num. 11. Grammat. dec. 1. num. 6. & Bufat. conf. 170. num. 26. vol. 2. Socin. jun. conf. 116. num. 9. Dec. conf. 1. num. 4. Nicol. de Ubal. de success. ab intest. par. 3. princ. Gabr. de success. ab intest. conclus. 1. 13. Ad hac representatio non habet locum in illa dispositione, in qua vocatur proximior, §. cum filius. vers. ne qui gradu proximior. Insist. de hered. quæ ab intest. §. 1. ver. in hoc enim ordine gradum. §. si igitur defunctus. vers. hos præponi volumus. aut. de hered. ab intest. venien. Corfet. in trac. de potest. regia. quest. 102. num. 76. vers. Ego. Gabr. de success. ab intest. conclus. 2. num. 20. & plures apud Martham. *L. c. num. 34.*

Tertio linea est quantitas quædam habens principium, & extremitatem, juxta Bald. conf. 232. vol. 1. vers. quia linea. vol. 2. & ideo linea incipit in filio. Menoch. conf. 957. vol. 10. & pater non est de linea, sed est principium, & causa linea. Menoch. conf. 883. num. 8. vol. 9. Et ideo, si filius non est natus, cessat principium linee, cum ergo linea primogeniti supponatur extincta, & filium secundogenitum multo tempore antea decessisse, quamvis aliqui illius descendentes exsint, qui tamen de linea secundogeniti dici non possunt, quæ nunquam initium habuit, frustra queritur, an is, qui est de descendenti secundogeniti, qui potuisset esse primogenitus, si supervixisset, excludat alium descendenti ex tertio genito, qui pariter potuisset esse primogenitus, si supervixisset post primogenitum, & secundogenitum. Cessante ergo ratione linearum primogenituræ attendenda est proximitas prout de jure. Decian. conf. 98. num. 13. vol. 3. Marth. *L. c. num. 42.* & proximior ultimo defuncto succedere debet, quod patet inductione. Nam in successione feudii proximior ultimo defuncto præstatur. cap. 1. de natur. success. feud. Covar. pract. quest. cap. 38. num. 1. Bald. conf. 200. vol. 5. Dec. conf. 445. num. 19. Socin. conf. 86. col. fin. vol. 3. Tiraquell. *L. c. §. 11. gl. 1. num. 19.* Marth. *L. c. num. 43.* maxime, si feudum est hereditarium, seu mixtum. Responsiones ad argumenta Peregrii, vide apud Martham. *L. c. a. num. 64. per totum.*

Inter collaterales successio non extenditur ultra decimum gradum, tam ex testamento, quam ab intestato. Dec. conf. 321. num. 3. Cast. conf. 383. Tiraquell. de retrac. lignag. §. 1. gl. 9. num. 24. Marth. par. 3. quest. 2. art. 2. num. 10. de success. leg.

Frater utrinque conjunctus excludit fratrem ex uno latere conjunctum in successione fratris, siue sit consanguineus, siue uterinus. §. si igitur defunctus. auth. de hered. venien. ab intest. Nicol. de Ubal. de success. ab intest. par. 3. col. 1. Lim. in feudis, in quibus duplicitas vinculi non attenditur. Curt. in trac. de feud. par. 2. tertie part. princ. quest. 6. num. 56. Tiraquell. de retrac. lignag. §. 14. gl. 2. num. 10. Dec. conf. 444. num. 5. Alex. conf. 9. num. 14. Marth. *L. c. par. 3. quest. 4. art. 2.* Quod si non adfuit fratres utrinque conjuncti, nec eorum filii, tunc admittuntur uterini, vel ex uno latere conjuncti etiam consanguinei. In bonis tamen matrem uterini præferuntur, & in patris præferuntur consanguinei. In aliis vero bonis, quæ aliunde obveniunt, succedunt æqualiter. *L. de emancipatis*. §. de except. C. de legit. hered. *L. fin. C. commun. de success.* Nicol. de Ubal. *L. c. Marth. L. c. n. 9.* Covar. de success. ab intest. nu. 8.

Patruus inter se succedunt in capita, & non in stirpem, quia in transversalium successione, vel hereditate semper succedunt in capita, si sunt in eodem gradu, quamvis sint in diversis lineis. Bart. in *L. 2. ff. de juis. & legit.* §. 1. Jaf. conf. 173. vol. 4. Socin. jun. conf. 133. Marth. *L. c. num. 10.*

Frater naturales, qui ex eadem matre, siue sint ex eodem concubinau, siue ex diverso, ex legitimo marito nati, inter se invicem succedunt. *L. hac parte*. & *L. si*

Bullar. ver. Alienatio. Riccius. in prax. par. 1. ref. 108. Genuen. in prax. quest. 233. Antonell. de regim. Eccles. lib. 5. cap. 14. Gomez. var. ref. 10. 2. cap. 3. Bich. dec. 452. Tranchedin. consult. 8. & quamvis locatio fuerit facta nomine Ecclesie. Barb. de pot. Episc. alleg. 94. Paschal. de patr. pot. par. 4. cap. 6. nisi concutatur hypotheca pro colono. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 5. quest. 169. ubi Rota. Thec. dec. 13. Surt. dec. 40. quæ intellige cum limitationibus, de quibus supra.

56 Successor tenetur de dolo Prelati Antecessoris ratione commodi ex eo resultantis, ne locupletetur cum aliena iactura. Bich. dec. 202. num. 16. si continuat possessionem rei, vel commodum ex dolo Antecessoris ad eum delati, quia tunc dicitur in eodem dolo reipla continuare. Din. in cap. dilectum num. 2. vers. dicendum est. de R. J. in 6. Rota apud Bich. l. c. num. 16. & dec. 705. num. 3. & 4. par. 1. recent.

57 Successor potest petere, & de novo exigere a Conductore pensionem Antecessori anticipatæ solutam, conductor tamen habet regressum contra hæredes locatoris antecessoris. Genuen. in prax. cap. 97. Barb. l. c. alleg. 94. Bonac. de contrat. disp. 3. quest. p. ult. Antonell. de reg. Eccles. lib. 5. cap. 14. Lim. si solutio anticipata fuit conversa in utilitatem Ecclesie cap. 1. solut. Antonell. l. c. vide Solutio, & Locatio.

58 Successor in majora tenetur ad debita Institutoris contracta ante illius Institutionem. DD. apud Bich. dec. 571. num. 55. si bona sunt Italia, quæ potuerant hypothecari. Idem. num. 56.

59 Successor in officio, si illud habet ex liberalitate Principis, facit fructus suos, nec tenetur ad debita primi acquirentis. Bich. dec. 606. num. 37. si successio non est hæreditaria. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 10. num. 11. Schreder. de feud. par. 7. cap. 7. num. 32. Giurba de success. feud. §. 1. gl. 15. num. 24.

60 Successori singulari obstant omnia illa, quæ obstant auctori, nec fit melioris conditionis successor, quam auctor. Bart. in L. facta ff. ad Trebell. Castren. conf. 247. Socin. conf. 50. Ciarlin. controu. for. cap. 35.

61 Successorum suorum nomine tantum veniunt, qui exiunt in potestate propriæ, non ergo fratres strictæ loquendo. Ciarlin. controu. for. cap. 1. num. 26. Menoch. de præf. lib. 4. præf. 89. Peteg. de fidei. arr. 32. Veniunt etiam extranei. Ciarlin. conf. 1. Alex. conf. 189. Gabr. de P. S. conclus. 2. Fufat. de substit. q. 339. num. 12. & 14. sed improptertantum, ubi facellor idem significat, quod hæres.

62 Successores jure transmissionis dicuntur succedere tantquam hæres transmissorum. L. qui se parit. C. unde liber. Secus succedens jure vocationis, quia hic succedit jure proprio. Noal. de transmiss. cas. 1. num. 4.

63 Succedere volens debet probare, se habere qualitates statuti ad successionem præscriptas. Laderch. conf. 74. Decian. conf. 33. Ciarlin. controu. for. cap. 37.

Successor non censetur conventionem moderatorem contra formam pacti initii in instrumento locationis factæ ab antecessore ratificasse ex eo, quod assensus percepit, si non constat, quod talis conventionis scientiam habuerit. Negus. quest. 203. num. 25. Gratian. disc. for. cap. 752. num. 19. Barb. in collect. ad Legem. 16. num. 11. C. locat. Scraph. & Put. apud Bich. dec. 452. num. 252. quia consensus non trahitur ad ignorata, & ignorantia facti non secum gelli præsumitur.

S U F F O C A T I O.

Praxis suffocationis.

- 1 In suffocatione corpus delicti præbatur ex relatione Medicorum, & Peritorum, qui debent referre, vidisse signa suffocationis, & strangulationis in gutture. Follet. in pract. crim. verb. capit. informationem n. 14. Farin. de inquis. quest. 2. n. 29. vers. altera conjectura. Hond. conf. 88. nu. 18. lib. 2. Giurba conf. 43. nu. 10. Guazini. def. 4. cap. 2. n. 20. Rota in Romana melioramentorum 16. Jun. 1653. coram Bichio. §. iustitia. Conciol. resol. crim. verb. suffocatio. ref. un. & corpus delicti in suffocatione non tantum probatur relatione peritorum, sed etiam per famam, quod talis fuerit suffocatus. Farin. l. c. Giat. conf. 94. num. 16. Gabr. de malef. conclus. 1. num. 11. Giurba. l. c.
- 2 Medici vero, & periti ad probandam suffocationem

Bignardelli Bibliotheca. Tom. IV.

deponere debent, quod viderint signa suffocationis, & strangulationis in gutture, qui tamen cauti debent esse, quia mors subitanea, & naturalis facitior solent etiam causare similia signa in gutture, & in alia parte corporis. Farin. l. c. nu. 29. Conciol. l. c. nu. 3.

Suffocatus reperiens præsumitur potius ex morbo naturali, & subitanea morte, quam ex facto hominis suffocatus, alio indicio in contrarium non existente, quia actus iudifferens, qui sonare potest in delictum, & non delictum, præsumi debet in non delictum, quia interpretatio sumi debet, quæ sit exclusivæ delicti. L. merito. §. 1. pro socio. Farin. l. c. nu. 29. vers. contrarium. Scaccia. de Jud. lib. 1. cap. 82. nu. 8. quæ quidem signa remittuntur Judicis arbitrio. Conciol. l. c. n. 4.

SUFFRAGANEATUS, & SUMMARIÆ.

Praxis Suffraganei, & Summarie.

Suffraganeatus expirat per mortem Episcopi, cujus est i suffraganeus, non enim est titulus perpetuus, nec datur Ecclesie, sed Episcopo. gl. in cap. quoniam. de off. ordin. Fagnan. in 2. par. 5. Decretal. de privileg. in cap. Episcopalia. Jo. And. in cap. consultationibus. de Cler. error. & S. Congreg. apud Fagnan. l. c. num. 59. nisi fuerit datus Ecclesie.

Summaria cognitio subinde est necessaria ante Judicium: & quidem primo, cum quis vult citare Adversarium ob non tutum accessum, secundo cum creditor vult suum debitorem ut fugæ suspectum carcerari, tertio cum Juxex vult sequestrem consequi super bonis debitoris, quarto cum Juxex vult citare in criminalibus, quia debet prius fuisse capta informatio summaria de delicto. Item in L. diffamari, vide Juxex. est autem summaria informatio, aut cognitio, five examen, si testes extrajudicialiter examinantur. Scaccia. de Jud. lib. 1. cap. 31. vide Juxex, & citatio per edictum.

Summaria causa non requirit liti contestationem, neque libellum, sed sufficit qualis qualis petitio in scriptis redacta. Proceditur summarie etiam in diebus feriatis in utilitatem hominum. Ampurantur dilationes, exceptiones, appellationes, & frustratorie. Ecclesia obf. for. 39. Maranta de ordine judiciorum. par. 4. disp. 9. n. 15. post conclusionem in causa testes possunt interrogari sicut etiam principales ad instantiam. Olisc. dec. 1. Ecclesia l. c. potest processum locuato a positionibus. Maran. l. c. Scacia de Jud. lib. 1. cap. 60. nu. 1. Non excludit plenas probationes, sed includit. Farin. in prax. quest. 8. Rota apud Garz. de Benef. par. 6. cap. 3. nu. 66. Ciarlin. controu. for. cap. 10. nu. 82. Alia est de jure summaria. Scaccia. lib. 1. cap. 53. 4. nu. 12. alia ex rescripto Principis. vide Rescriptum. Scaccia l. c. ubi species causarum summariarum.

Summaria est causa, quæ est executiva. Abb. in cap. 1. num. 18. de libell. edit. Castren. conf. 48. num. 2. Maranta in prax. part. 4. disp. 9. nu. 41. Collect. de process. execut. par. 2. cap. 2. num. 26. & par. 3. cap. 1. nu. 59. sed contrarium tenent Scacia de Jud. lib. 1. cap. 63. n. 10. Curt. jun. in L. tale pass. §. qui provocat. nu. 28. ff. de pass. Bich. dec. 332. num. 12.

Summarium Judicium, vide Judicium.

S U M P T U S.

Praxis Sumptuum, vel Expensarum litis.

§. I.

Quibus debeantur litis sumptus seu expensæ?

Primo & principaliter debentur Judici, sine quo lis judicialis esse nequit. cap. for. to. de P. S. Juxex vero alius est ordinarius, alius delegatus ad universitatem causarum, alius delegatus ad causam particularem. Ordinarius, cui ex publico de sufficienti salario provium est, sportulas accipere non potest. L. fin. C. de Jul. reponund. Specul. tit. de falsariis. §. disturni num. 5. ne alienum jurgium suam putet esse peccatum. L. omnes. C. eod. Put. de syndic. verb. expensæ. num. 5. neque ecclesiastica, & poculenta, quæ Xenia dicuntur. L. plebiscito. 18. ff. de off. Præsid. L. solent. 6. §. 3. ff. de off. Proconsul. Gail. lib. 1. obf. 151. num. 7. Lim. si ordi-

narius non habet salarium; vel confusio longeva approbata a Principe contrarium induxit. Gail. l. c. num. 10. Jo. Ant. de Nigris in *repet. extravag. un. de vita, & benef. Cleric.* num. 118. Zigletus de *Jud. offic. & vitii.* conclus. 20. §. 1. quia irrationabile non est, quod Judex habens maximam molestiam in audiendis parium jurgiis, legendo processu, evolendis Legibus examinanda causa, moderatum aliquid accipiat in laboris compensationem. Covar. in *cap. peccatum par. 2. §. 2. num. 2.* Menoch. de *arbitr. Jud. cas. 342. num. 39.* Specul. l. c. num. 13. Fachin. conf. 75. num. 2. Escobar de *ratiocin. administ. cap. 27. num. 6.* Hentrie Temmen. de *lit. expens. cap. 3. sect. 1. num. 7. & seq.* Idem dic, quando Judex ordinarius sufficienter salarius non est, quo casu potest licite etiam Xenia accipere sponte oblata. Abb. in *cap. etsi questione 18. num. 8. de simonia.* Boer. dec. 153. num. 24. Cachetan. in *promissio decisionum.* num. 5. Put. de *syndic. verb. esculenta.* Mant. de *racit. lib. 13. tit. 22. a. num. 3.* Mynting. cens. 2. obs. 75. Temmen. l. c. nu. 18. Quæ de Judice ordinario dicta sunt, procedunt etiam in Judice delegato ad universitatem causarum, quia & is pro ordinario habetur. *gl. in cap. cum causam 62. verb. delegatus. de appell.*

2. Delegatus ad causam particularem accipit sporulas secundum consuetudinem loci. Gail. d. obs. 151. num. 10. Guido Pap. decif. 86. num. 7. Ruland. de *Commisarij. lib. 1. cap. 5. num. 12.* Lijn. in *Commisario,* seu Delegato Pontificis, qui nihil, nisi esculenta, & poculenta recipere potest. Dummodo sint modica, & gratis oblata. *cap. statum. s. in super de rescript. in 6. ubi Vivianus,* nisi Delegatus Papæ careret Beneficio sufficienti ad vivendum. Speculatur. *tit. de salariis, §. distulsi.* num. 7. Zachias de *Salario quest. 72. num. 33.* Idem dicendum de arbitris, quibus salarium a paribus debetur. Specul. *tit. de arbitro, §. sequitur.* num. 74. per L. in *facris.* 1. C. de *procur. Sacr. Socin. L. quoties.* 3. C. de *privileg. scholar.* Zachias de *salarij. quest. 57. num. 7.* Guido Pap. dec. 68. Temmen. l. c. num. 48. Idem dicendum de Arbitratore. Idem nu. 52. & in *Affessoribus.* Ubi etiam Notario causæ. Concil. Trid. *sess. 24. de ref. cap. 10.* Butt. in *L. argentiarij. num. 2. ff. de eadem.* Jaf. in *L. 4. §. 2. in verb. questum.* num. 4. Temmen. l. c. num. 57. Zachias de *salarij. quest. 70.*

3. Quæres, si partes post conclusionem in causa ante sententiam prolationem litem componerent, an teneantur Judici, Neatis spontas, & jura iudiciorum salvare? Dicendum tenet. Specul. *tit. de salarij. Jud. nu. 15.* Paris. in *addit. ad Bart. in L. 1. §. Divus. sub. num. 14.* apud Temmen. num. 67. Jaf. ad *tit. de allion. §. triplici vero.* num. 58. Fab. ad C. lib. 3. *tit. 2. de fin. 8.* quia quod proxime faciendum est, pro jam facto habetur. *L. penult. ff. de testam. militi.* & per Judicem non fiat, quo minus sententia publicetur. Jaf. l. c. nu. 58. Dec. in *L. jure civili 122. num. 1. ff. de R. J. & conf. 70. nom. 2.* Zachias l. c. *quest. 72. n. 23.* Jac. Gothofred. de *salario cap. 6. §. 11.*

4. Secundo litis sumptus debentur Advocatis. Titaquell. de *nobilis. cap. 29. num. 21. L. 1. §. in honorariis & §. Divus. de var. & extradec. & ex cap. non licet. 71. num. 11. quest. 3.* ubi ex S. Augustino quamvis non liceat Judici vendere iustum iudicium, tamen licet Advocato vendere iustum patrocinium, & in *cap. non solum 14. quest. 5. cap. Romana §. nec etiam de foro compet. in 6. & debetur Advocato salarium,* licet de illo non fuerit conventum, quod in qualibet causa non potest excedere centum aureos. d. L. 1. §. in honorariis. Bri. in *L. 1. §. Divus.* Duaren. *cap. 3. ff. de postulan. alias ultra hanc summam non oritur obligatio civilis, nec actio.* Guido Pap. dec. 190. num. 2. gl. in *L. 3. C. de postul. quocunque sit causa,* & etio, de Regno disceptetur. *pecul. in tit. de salarij. advocat. nu. 1. in fin. nisi promissio majoris salarii fuisset jurata,* quia ratione juramenti tam de Jure Civili, quam Canonico obligatio, & actio oritur. Guido Pap. d. *quest. 190. num. 2.* Trentacineque *var. ref. lib. 2. de postul. ref. 1. nu. 11.* Temmen. *cap. 3. sect. 2. num. 6. & seq.* Zachias de *salarij. d. quest. 52. & post illius tractatum.* Rota dec. 65. & Temmen. l. c. num. 12. qui salarium labori commensurari debet decernunt, & temporis, quo causa duravit, & ita pendat ex Judicis arbitrio. Et in

causis magnorum Virorum, Episcoporum, Principum, & Abbatum, quibus questio movetur de statu. Paris. conf. 105. num. 20. & 21. vel. 4. Zachias d. *quest. 52. num. 104.* Berlich. *par. 1. conclus. 9. num. 71.* in quibus casibus nullum salarium est taxatum a Jure, ita ut maximum quoque accipere possint. Bart. in *L. sparer. 34. §. fin. ff. de donat.* Bald. in *Margarita verb. Advocat.* Paris. & Berlich. l. c. Menoch. de *arbitr. Jud. cas. 513. num. 4.* Dec. in *L. creditorij. num. 4. de post. Titaquell. de nobilis. cap. 29. num. 37.* Trentacineque l. c. ref. 1. num. 12. Zachias l. c. *quest. 52. num. 99.*

Lim. prædicta in Clericis Beneficiariis, qui in casibus a jure permixtis patrocinium alicui præstant, quibus prohibetur exigere salarium. *cap. un. 15. quest. 2.* quamvis coram Judice Ecclesiastico patrocinentur, sponte tamen oblatum recipere possunt. Innoc. in *cap. 1. de postulan. num. 1.* Angel. in *sum. verb. Advocatus. nu. 6.* Ant. Francisci ad Abbatem, in *cap. quia plerique. 8. de immun. Eccles. nu. 32. litt. B.* Abb. in *cap. 1. in fi. de postul. Temmen. d. cap. 3. sect. 2. num. 45.* in quo tamen consuetudo obtinet contrarium. Specul. *tit. de Advocator. salarij. num. 20.* Dec. in *L. creditorij. nu. 3. C. de post. Titaquell. de nobil. cap. 29. num. 30.* Temmen. l. c. num. 46. & seq.

Quæres, quid si Tutor sit etiam Advocatus Clientis, & pro reuera salarium habeat, poterit etiam pro advocata salarium petere? Respondetur affirmative. Escobar de *ratiocin. cap. 27. num. 52.* Zachias de *salarij. quest. 52. nu. 21.* Temmen. l. c. num. 53. & 54. quia qui duorum vice fungitur, utriusque salarium habere debet. *L. his scholasticis. 14. C. de erogat. militi. annon.* Gail. lib. 1. obs. 44. num. 8. de quibus plura diximus in *praxi salarij.* Et si partes componerentur, antequam lis per sententiam terminaretur, & per Advocatum non stitit, quo minus terminaretur, debetur illi tamen salarium conventum. Gravæus ad Gail. d. obs. 44. num. 10. Maxon. dec. Fior. 12. num. 3. Vivius commun. *opin. lib. 2. opin. 36.* Carpovizius *defini. foren. par. 1. constit. 1. defin. 36.* Carpovizius *defini. Temmen. l. c. nu. 57.* Et si Advocatus in apud litis aliquod certum fuit pactus, si vincat Clientis, & postea inter partes fuit transactum, potest illud perire, ac si Clientis vicisset, si per transactionem inentum obtinuit. *L. cum servas 104. ff. de P. O. Temmen. num. 59.* si vero inentum non obtinuit, aut in fraudem, aut etiam inconsulto Advocato transigit, aut de illius consilio, quia causa forte erat dubia ad totum, Client teneatur, quod cum Advocato conveniat, quia dolus, & imprudentia nemini patrocinari debent. Temmen. num. 60. & 61. videtur potius etiam Zachias de *salarij. quest. 52. num. 55.*

Quæres secundo, an Advocatus pro eodem salario teneatur etiam patrocinari in causa appellationis? videtur quod sic, quia causa appellationis est eadem cum principali. *L. ita demum. 13. C. de procurat.* tamen negativa magis placet, quia licet sit eadem causa, non est tamen idem iudicium, & licet appellare debeat, non teneatur tamen appellationem persequi. *L. in iusvis 17. C. de procur. cap. non iuste. D. de procurat. L. qui bona 13. §. fin. & seq. ff. de damn. infec. Speculatur. l. c. num. 12.* Jaf. in *L. ita demum 13. num. 8. C. de procurat.* Carpovizius *defini. foren. par. 1. constit. 1. def. 34. num. 5.* Jac. Gothofred. de *salarij. cap. 6. §. 16.* nisi tamen appellatum fuerit ab interlocutoria. Temmen. l. c. nu. 78.

Quæres tertio, quid si advocatus duobus operam suam locavit, & ab illis salarium annuum accipit, ut in omnibus causis patrocinium suum præstet; si inter illos duos lis oritur, qui debebit patrocinium præstare? Respondetur, quod regulariter prior in tempore, sit possit in Jure. *cap. cum autem. Advocatus. 24. de Jure repar. cap. Episcopos. 7. dist. 17. L. diversis. 8. C. qui prior. in Jure,* nisi sciat Advocatus fovere malam causam, quia tunc illum teneatur desistere, & secundo assistere. Temmen. l. c. num. 83. si vero dubitat, aut ignorat, debet primo patrocinari, & secundo alium idoneum substituere.

Tertio litis sumptus debentur Jurisconsulto pro Consilio suo. *cap. licet. 71. 11. quest. 3. cap. fin. 14. quest. 5.* nisi abique revolutione librorum illud conceperit. *cap. consuluit. 10. de usur. Temmen. l. c. num. 83.*

§. II.

Quo tempore solvi debeant sumptus litis, & a quibus.

- 10 Circa tempus solvendi sumptus litis, ut plurimum conclusio loci observanda est. Et Juxta non tenetur sententiam promulgare, nisi solutis prius sportalis. Temmen. *de lit. expens. cap. 3. sect. 3. numer. 7.* de quo plura apud Zachiam *de salar. quest. 14. a. num. 13.*
- 11 Quis vero inter litigantes salarium solvere debeat, præsertim Judici, distinguuntur plures casus, & regulariter qui petit actum, illum solvere debet, sic petens citationem, illum solvere debet, ita arrestum procurans, & Clericus petens se remitti ad Judicem Ecclesiasticum. Boer. *dec. 303. num. 3.* Aufter. *de Jurisd. dist. cap. de poss. facul. in Ecclesiast. reg. 3. nu. 16. vers. adde quod.* Menoch. *de arbit. cas. 228. num. 8.* Elocabar *de ratiocin. cap. 26. num. 18.* ubi quod Clericus, seu quilibet Reus remittatur Judicis expensis, si nec Actor, nec Reus habet, quod solvant. Covar. *præf. cap. 11. n. 11. & lib. 2. var. ref. cap. 20. num. 5.* Menoch. *de arbit. cas. 228. Judic. de prob. lib. 2. cap. 34. num. 38.* Alsinus *in prac. judic. §. 32. ampl. 32. num. 4.* & Temmen. *l. c. num. 2.* & *seq. usque ad n. 5.* Copiez Actorum & Productorum eduntur, & communicantur sumptibus casu petentis. Maranta *in spec. par. 6. art. 10. num. 59.* & 62. Scaccia *de Jud. lib. 1. cap. 100. num. 8.* quod tamen limitatur a quibusdam in copia libelli, juxta quæ illa danda est Reo expensis Actoris, juxta autem offeratur. C. *de lit. contestat. gl. in Clem. 2. 2. var. pronuntiatio. de P. S. Specul. in tit. de libelli oblat. vers. actoris.* Vivius. *lib. 1. dec. 11. nu. 12.* & *lib. 2. dec. 338.* & *cap. 100. num. 10.* Temmen. *l. c. num. 7.* quod tamen cessat in copia petitionis, quæ summariis libelli loco ab Actore datur, quia si Reus vult illam habere, suis expensis Notario illam petere tenetur. Lansran. *de Oriano. in Clem. 2. num. 49.* & *in cap. quantum contra. 11. §. de petitionibus. de prob. Alsinus in praxi judic. §. 3. cap. 6. num. 11.* Scaccia *de Jud. lib. 1. cap. 53. n. 9.* Maran. *in specul. art. 4. dist. 9. num. 15.* Temmen. *l. c. numer. 9.* Menoch. *de arbit. cas. 228. numer. 16.*

§. III.

Ab expensis, & sumptibus litis quinam eximantur.

- 12 Alitis expensis aliquo modo excusabantur olim Clerici, qui minores solvebant sportalis. L. 25. §. *statutus. C. de Episc. & Cler. & auth. sed hodie.* ubi Gothofred. d. C. *de Episc. & Cler.* Imo Episcopi nullas solvebant, quæ tamen consuetudine abrogata fuerunt. Temmen. *cap. 5. sect. 3. n. 2.*
- 13 Fiscus ab expensis, seu sumptibus litis immunis est, & gratis litigat. L. *per hanc Legem. 7. §. fin. C. de advoc. divers. Jud. Boer. dec. 324. num. 1.* Harprecht. *ad Instit. rit. de alt. §. quadrupli. num. 6.* Gothofred. *de salar. cap. 4. §. 3.* & alii apud Temmen. *l. c. num. 3.* & sed quid dicendum de illo, qui cum sisco litigat, gaudebit eodem privilegio immunitatis, sermo est de illo, qui sisco est adversarius, videtur gaudere eadem immunitate. L. *fin. C. de fruct. & litis expensis.* quia in Judicio aequalitas servanda est inter actorem & Reum, & non debent ad impariam judicari. L. *petenda. 6. C. de tempor. in integr. restit. L. cum pater. 77. §. evulsis. 8. ff. de leg. 2. cap. in Judicibus. 12. de R. J. in 6. & ob aequalitatem servandam recedunt quandoque a Regulis Juris. L. *fin. C. commun. utriusque Jud.* Et contra alii contrarium sententiæ, eo quod hoc privilegium fisset sit personale, quod stricte est accipiendum. cap. *porro. 7. de privi. & privilegium personæ datum illam non egreditur. cap. privilegium. 7. de R. J. in 6. §. sed & quod. Principi. 6. Instit. de Jure natur. & quod uni gratioso conceditur, trahi non debet aliis in exemplum. cap. *quod alicui. 74. de R. J. in 6.* præsertim in præjudicium tertii, cap. *super eo. de off. Jud. De leg. L. 2. §. si quis a Principe. 16. ff. ne quid. in publ. & hic agitur de damno Judicis & Notarii &c. quibus***

labor non compensatur contra illud. *Dignus est operarii mercede sua. cap. cum secundum. 16. de prob. cap. quicumque. 66. 12. quest. 2.* cui sententiæ suffragari videtur consuetudo, & praxis Judiciorum, quæ est optima legum interpret. cap. *cum dilectus. 8. de consuetudine. L. si de interpretatione. ff. de LL. & ita tenet Temmen. l. c. num. 11. qui nu. 13.* respondet ad contraria.

Tertio ab expensis litis immunes sunt puperes, quorum cause a Judice explicandæ sunt gratis absque ulla spotalium exactione. Novell. *de mandatis. 17. §. si tibi quoque. ubi gl. in verb. Gratis. gl. in cap. cum ad omni. 10. verb. Expensas. de vita & honest. Cleric. & vix. in cap. statutum. 11. §. insuper. de refcript. in 6. Put. de syndic. verb. expensa. num. 3. Jo. An. de Nigr. Extrav. *nn. de vita & honest. & Cler. num. 122.* Mynsing. *cent. 4. obs. 97. num. 5.* Tiraquell. *de nobilit. cap. 29. num. 4.* licet spotalia ultro offerrentur a paupere ex L. *un. C. de Salm. hospit. non præstat. L. fin. §. ut autem. C. de re milit. cap. Romana. 1. §. penul. & cap. exigit. 2. de censib. in 6. Bart. & Dec. in L. invitus. §. ult. ff. de R. J. & Acta illis gratis exhibenda sunt. Gravæus *ad Gail. lib. 1. obs. 134. num. 11.* DD. cit. & Pacian. *de prob. lib. 1. cap. 54. & Advocati, ac Procuratores illis gratis interservire tenentur. gl. in L. tam. Demen. verb. prægratetur. Gail. lib. 1. obs. 43. num. 11.* Temmen. *l. c. num. 20.* & possunt a Judice ad id cogi. Covar. *præf. 99. cap. 6. num. 4.* Magon. *paradox. Jud. cap. 10. num. 3.* quamvis jurassent nunquam gratis parocinari. Gail. *d. obs. 43. num. 17.* Tiraquell. *l. c. nu. 29.* quia tale juramentum, vultus contrarietatem, & non de meliori bono, non valet. gl. in cap. *confinitus. 45. verb. non teneri. de restit. Temmen. l. c. num. 23.* Soeto *de Just. & Jur. lib. 5. quest. 8. art. 1.* Vivius *lib. 1. dec. 159. num. 6.* Quis autem pauper dicatur, id Judicis arbitrio relinqui debet pro personarum qualitate, gl. in d. *auth. prætere. verb. lotupres. L. 1. §. fin. de Jure deliber. Bert. in L. si constante. nu. 14. §. sol. mar. Dec. in d. *auth. prætere. num. 15.* Surt. *dec. 61. nu. 4.* Sebast. *Medic. in trac. Morv. omnia solvit. par. 1. num. 103.* Guido *Papæ. dec. 566. num. 1.* nisi statuto, aut consuetudine determinatum sit, quis pauper dicatur. Pacian. *de prob. lib. 1. cap. 54. num. 77.* Temmen. *l. c. num. 33.* qui dicit illum esse pauperem, si non habet tantum in bonis, de quo Jura, & salaria prædictis solvere possit. Et quamvis pauper de Jure quique præsumatur ex præsumptione, quæ inest a natura, tamen ad hoc privilegium non admittitur, nisi prius fidei attestacione, aut alio probabili adminiculo de sua paupertate Judicem convincat. Mascard. *de prob. conclus. 1160. num. 5.* Benintendus. *dec. 22. num. 12.* Temmen. *l. c. num. 41.* & juramento confirmet, quod in bonis non habeat tantum, quantum requiritur ad solvenda Judicis Jura, Advocatorum & Procuratorum salaria, & quod sit ad meliorem fortunam pervenitur, Jura & salaria, juxta Judicis taxationem solvet. Testimonium vero paupertatis a Magistratu dandum erit, vel a Parocho loci convocatis vicinis, & de paupertate antestantibus. Mascard. *l. c. num. 23.****

Et ideo pauper ab Adversario suo expensas litis sibi subministrari petere potest, si pro se militet justitia causa, vel boni juris præsumptio, ne jus laborantis inopia deprecat ex impotentia litigandi. L. *si infirmus. 27. §. de inofficiis. ff. de inoff. testam. L. fin. C. de ord. cognit. Menoch. de præf. lib. 1. q. 35. nu. 1.* Covar. *præf. 99. cap. 6. nu. 5.* Magon. *paradox. Judic. cap. 59. num. 5.* Collet. *de process. execut. par. 1. cap. 2. num. 10.* Mynsing. *cent. 6. obs. 12. num. 9.* Lancellotti. *de attent. par. 2. cap. 4. limit. 11. num. 45.* Gravæus *ad Gail. lib. 1. obs. 43. confid. 1. num. 9.* Bich. *dec. 21. num. 4.* & dec. 141. num. 3. & Temmen. *d. cap. 6. sect. 3. n. 5.* alias sola paupertas non sufficit ad imperandas ab Adversario expensas. Menoch. *de arb. q. 35. num. 32.* Trentacine *var. ref. lib. 1. de alim. ref. 1. n. 41.* Temmen. *l. c. n. 6.* præsertim, si pauper est Actor, & pauper actor non obinet ab Adversario expensas, si media habet ad solvendum. videndus Bich. *dec. 141. num. 8.*

Et pauper ultra intentionem, quam pro se habet juxta dicta, debet probare suam paupertatem saltem per unum talem. Menoch. *d. q. 35. n. 32.* Collet. *l. c. cap. 14. n. 42.* Covar. *cit. cap. 6. n. 8.* dummodo testis sit omni exceptione major. Trentacine *d. ref. 1. n. 48.* Temmen. *nu. 14.* Præsertim si ab initio constat actori nullum jus competere. Pau.

- 17 Pauper ex testamento fratris, vel fororis bona petens ab Adversario, expensas ad licem obtinet: Menoch. *d. quest.* 35. num. 17. Trentacinq. *l. c. num.* 35. Afilius in *prax.* §. 32. cap. 2. ampl. 19. num. 2. Lancell. *de attent. d. lim.* 11. num. 32. Coler. *d. cap.* 14. num. 45. dummodo ab Adversario non negatur bona, quæ petuntur a defuncto fuisse usque ad mortem possessa, aut illorum dominium habuisse. Covar. *l. c. cap.* 6. n. 6. Temmen. *l. c. num.* 39. Et quando pauper contenti- di bona esse communia, & presumptionem habet pro se, obtinet expensas ab Adversario. Guido Pap. *dec.* 561. num. 1. Covar. *l. c. num.* 6. Trentacinq. *l. c. num.* 14. Mynsing. *cent.* 6. ob. 21. num. 1. Collet. *de alim. d. cap.* 14. num. 40. Put. *syndic. vers. expensa.* num. 2. Boer. *dec.* 303. num. 4. Afilius. *l. c. §.* 32. cap. 2. ampl. 31. Temmen. *l. c. num.* 40.
- 18 Et quod sumptus liis debeantur uxori inopi accusanti invaliditatem matrimonii, tenent Specul. *tit. de inquisitione.* §. ult. n. 3. Abb. in *cap. ex parte.* 11. n. 10. de *accus.* Auffer. *ad Capell. Tolof. dec.* 88. n. 2. Trentacinq. *l. c. num.* 37. Menoch. *d. q.* 35. num. 18. Lancell. *l. c. lim.* 11. n. 32. Bich. *dec.* 141. n. 1. Temmen. *l. c. num.* 41. si- cut c. converso maritus ab uxore. Idem Bich. *l. c. n.* 2.
- 19 Querens, an pauper ab Adversario expensas obtinens teneatur cavere de illis restituendis in casum succum- bentis? Affirmat Covar. *l. c. cap.* 6. num. 7. Negant probabiliter. Menoch. *d. quest.* 35. num. 36. Hering. *de fidejussor. cap.* 10. num. 131. Trentacinq. *d. resol.* 1. num. 45. Temmen. *l. c. num.* 68.

§. IV.

Quando litigans possit obtinere expensas ab eo, qui est extra licem?

- 20 Sunt diversi casus, in quibus litigans obtinet expensas ab eo, qui est extra licem; & primo quidem maritus expensas factas in consequenda dote, vel nominibus dotalibus, si sunt magnæ, obtinet ab uxore, ita ut illius dos diminuantur. Secus, si expensæ sunt modicæ, ita Jaf. in *L. si in area.* 33. num. 3. ff. *de condit. indeb. & in L. divorzio.* 7. §. *impensæ.* nu. 4. Pinell. in *L. 1. C. de bon. mater. par.* 3. num. 70. Schetdet. *de feud. passis.* 2. par. 9. *secl.* 2. num. 24. *Per. de fidei.* art. 50. nu. 12. apud Temmen. *cap. 7. secl.* 3. nu. 6. quæ vero magna, vel modica impensæ dicatur, non absolute, sed respective, autem quantitate dotis, æstimari debet. Perer. *l. c. n.* 13. Temmen. *nu.* 9.
- 21 ha-pater, qui in bonis adventitiis filii habet usum-fructum, quoniam in exigendis ejus creditis expensas factas cum fructibus bonorum compensare debeat, salva manente substantia. *L. 1. C. de bon. mater. & in hoc differt a matro, qui expensas factas in dote repetit ab uxore, ut mox supra fuit dictum; quia maritus fructus dotis habet ex titulo oneroso ad supportanda onera matrimonii, pater vero ex causa inerte lucrativa fructus bonorum adventitiorum filii, qui cum etiam sine illis ale- ritur, nec non fructus bonorum adventitiorum filii non sufficientes, & multas expensas facere debeat ad defendenda bona filii, filius debet aliquid de proprietate suppeditare. Temmen. *l. c. n.* 10. & 11. citans Pinellum, & Fortlerum, argumento. *L. fin. §. fin. autem est alienum. C. de bon. que liber.**
- 22 Ita Emptor, licet a tertio evincere volente mota, sumptus liis filii subministrari a Venditore jure postu- lat, si in venditione promissi fuerunt, aut saltem debet Venditor emptorem in judicio defendere, & servare in- demnem. *L. 1. C. de evict. Specul. tit. de empt. & vendit.* §. 1. num. 35. Maran. in *specul. par. 6. memb.* 5. de *indatione.* nu. 13. Gomez. *to. 2. var. ref. cap.* 2. nu. 39. *vers. hem quod Venditor.* Trentacinq. *var. ref. lib.* 3. *tit. de empt. & vendit. ref.* 7. num. 1. Temmen. *d. cap. 7. secl.* 3. num. 15. & ad hoc tenetur Venditor non tantum ex pacto, sed etiam de jure, quando nihil fuit in pactum deductum. Ut dicitur in *praxi Pen- dit.* DD. *mox cit.* & Thef. *dec.* 218. nu. 3.
- 23 Ita fidejussor, qui Beneficio excussionis renuntiavit, conventus a Creditore pro lue agenda, a debitore sub- ministracionem expensarum merito exigit. Bart. in *L. ex-ceptione.* nu. 10. ff. *de fidejuss.* Hering. *de fidejuss.* cap. 26. nu. 67. argumento. *L. si vero non remunerandi.* 12. §. *fin. ff. mandat.* Temmen. *l. c. n.* 27. & 28.

§. V.

Quinam ex litigantibus teneantur ad Sumptus liis?

24 Dicendum, quod calumniatores litigantes olim condem- nabantur in decimam partem ejus, quod in libello con- tinebatur. *l. 1. vers. hac autem omnia. Instit. de penis temere litigati.* Novella de litigios. 112. cap. 2. Hodie vero condemnantur ad refundendas Victori expensas, cap. calumniam. 4. de *pen. cap. cum olim proprii.* 14. de *privil. cap. fin. litium. de dolo & contum.* L. pro- perandum. 13. §. *fin. autem.* C. de *Judic.* L. *fin. C. quando provoc. non est necess.* & hoc quidem pro reparando damno illato. Abb. in *cap. 1. num.* 23. *Ut lite non con- flet.* Bellam. in *Clem. Abbates.* 1. num. 24. de *rescript.* Afilius in *prax.* §. 32. cap. 27. Temmen. *l. c. num.* 20. & 21. Et si condemnatus solvendo non fuerit, sub- iungitur pena extraordinaria. *cap. finem litibus. de dolo & contum.* & tunc, qui non habet in arte luit in *cul- te.* L. 4. C. de *serv. fugit.* L. 7. §. 3. ff. *de incendi.* Et quilibet Judex, tam ordinarius, quam Delegatus, etiam Arbitrarius teneatur ad hanc condemnationem. Specul. *tit. de arbitrio.* §. *sequitur.* num. 73. Jaf. in *L. prope- randum.* 13. §. *siue autem alterutra.* n. 1. C. de *Judic.* Carpovizius *de process. judic.* tit. 8. art. 1. num. 6. Ber- lich. *par. 1. conclus.* 73. num. 4. Lancell. *d. attent. par.* 2. cap. 15. num. 48. quia arbitraria ad instar judicio- rum sunt redacta. *L. 1. ff. de recept. arbit.* Ita temerarie aliquem citans condemnandus est in expensas, etiam si ex errore citaverit; quia errans in iure temerarie agit. Lanfranc. de Oratio in *cap. quoniam contra.* num. 684. de *prob.* & quia Actor paratus ad iudicium venire debet, Reus non tenetur respondere, nisi solve- rit expensas prime comparitionis, quæ propter Actoris negligentiam frustratoria fuit. Temmen. *cap. 8. secl.* 3. num. 4. & 5. Ita etiam citate faciens coram Judice incompetente, vel qui causam Ecclesiasticam ad Judi- cem Laicum pertahit, vel tñahit ad Judicem compe- tentem, sed causam jam coram alio competente per- tentem: aut si citati facit tempore non debito, puta feriatur: aut ad locum non tutum.

Præterea contumax condemnatur in expensas, & suf- ficit etiam ficta contumacia. Bald. in *L. famimus.* nu. 10. C. de *Jud.* Lanfranc. de Oratio. *l. c.* Barthol. So- cinus. in *L. omnibus.* §. *si procurator.* ff. *si quis ius dic.* non obtemperat. Berlich. *conclus.* 17. lib. 1. num. 96. cap. cum *distill.* 6. de *dolo.* & *contum.* cap. *auditis.* 8. de *procurat.* Abb. in *cap. finem litibus.* num. 35. de *dolo & contum.* dummodo contumacia abentis, vel Judici non obediens fuerit ab alia parte accusata. *L. properandum.* 13. §. *si quidem C. de Jud.* Bart. in *L. si finita.* 15. §. *Julianus.* num. 15. ff. *de adm. huse.* Matana in *spec. par.* 6. de *contum.* num. 1. & 15. Gall. lib. 1. obs. 55. num. 7. Miscard. *de prob. conclus.* 450. num. 9. Scaccia. de *Jud. lib.* cap. 91. num. 15. quavis Judex etiam ex officio contumaciam punire possit, & illi denegare audientiam, donec solverit expensas. *L. famimus.* 15. C. de *Jud.* Specul. *tit. de expensis.* §. *si ante litis.* num. 1. Abb. *l. c. num.* 32. Temmen. *l. c. num.* 37. & 38. DD. cit.

Potro expensæ contumaciales illico a contumace sol- vendæ sunt, antequam contumax audiat. *L. famimus.* 15. C. de *Jud.* etiam in quolibet articulo etiam non expectata sententia definitiva, & restitui debet fieri usque ad minimum, adeo, ut pro refectione expensa- rum attentorum compensatio minime allegari possit. Lancell. *l. c. cap.* 13. num. 139. neque sufficiat depen- sium. Idem. nu. 138. Bich. *dec.* 534. num. 16. Ludov. *dec.* 503. num. 6. Seraph. *dec.* 1176. Verall. *dec.* 150. par. 1. Temmen. *l. c. n.* 43. quæ expensas contumax non recuperat, quamvis Adversarius in causa ipsa pos- modum succumbat, & in expensas condemnatur, quia nihil habet contumacia cum causa ipsa communis. *L. si pigmore.* 22. ff. *de pignorat. act.*

Contumax primo citationis termino elapsis, si ante- cedunt citationem comparere, & causam emanationis allegare possit, auditur, & restituitur contra sententiam expensarum. Innoc. in *cap. calumniam.* num. 1. de *pen.* quamvis missionem ex primo decreto passus fuisset. Abb. in *cap. cum vocasset.* 3. nu. 6. de *eo qui mittitur* in

in possess. & si iudex non vult illum admittere, & audire causam rationabilem exculpationis, potest appellare. Scaccia de appell. quest. 17. lit. 6. memb. 6. num. 127. Temmen. l. c. num. 51. Bene verum est, quod non tantum iusta, sed etiam colorata causa excusare possit ab expensis condemnationis, ut tenet Bald. in L. de heri. 6. C. de fidei. libert. Jaf. in L. 1. §. hoc autem iudici. n. 8. ff. si quis ius dicit. non obtemper. Vetior tamen, & communior est sententia Bart. in d. L. ex consensu. §. cum, qui, quam sequitur etiam Bald. in L. ea que. 7. num. 5. C. quomodo. & quando iud. Bart. Socinus in omnibus. §. hoc iudicium. numer. 16. ff. si quis ius dicit. non obtemper. Menoch. de arbit. cas. 153. num. 8. Possunt autem allegari quatuor impedimenta, quae excusant ab expensis. Scilicet infirmitas, captivitas, peregrinatio, & expeditio publica. Collier. de process. execut. par. 1. cap. 2. num. 21. Carpov. defin. for. par. 1. confit. 17. defin. 7. num. 2. quibus addi potest etiam iustus metus. Menoch. de arbit. cas. 153. num. 4. Carpov. l. c. num. 8. cap. querelam. 2. de procur. L. contumacia. 53. §. penam. ff. de re iud. L. questum. 60. ff. cod. Mynsing. cent. 4. obs. 57. Berlich. par. 1. conclus. 17. nu. 48. quod impedimentum aliqui extendunt etiam ad motum Confanguineorum. Berlich. conclus. 17. nu. 49. Maran. in spec. par. 6. de contum. nu. 3. Temmen. vero l. c. num. 57. tantum admittit ad deducendum funus domesticum, si hoc fuit deducendum tempore ipso, quo debebat comparere. Mynsing. d. obs. 57. num. 6. Berlich. l. c. num. 49. Carpov. d. confit. 17. def. 8. num. 4. Item ad morbum conjugis, liberorum, si gravis sit. Ad supra dictas causas potest etiam addi absentia studiorum castra, aut necessitas restaurandi saltem per acidulas, aut balnea, aut grassas pestis, hostium incurfus &c. Afflicti. dec. 289. nu. 26. Berlich. l. c. num. 57. Gail. lib. 1. obs. 52. num. 11. Mynsing. cent. 2. obs. 73. videtur potest etiam Specul. tit. de citatione. §. iuxta. num. 10. Hæc tamen impedimenta non admittuntur, nisi vera sint, & non fictitia, & affectata. L. 2. §. fin. ff. si quis cant. L. 3. §. subvenitur. ff. ad S. C. Syllan. L. & qui data opera. 5. ff. ex quib. caus. maj. Temmen. num. 64. & ideo cum non præsumitur: upote quid facti, ideo probati debent ab allegante. Mafcard. de prob. conclus. 886. Berlich. l. c. Temmen. num. 65. fufficit tamen probatio summaria per testes, anæstetionem Medicam, & in defectum probationum per juramentum allegantis. Carpov. Berlich. & Mafcard. II. c. apud Temmen. num. 65. Si tamen in contumaciam non agnoscentis documenta per recognitis, aut possessiones per consensu pronuntiantur, aut habentur, tunc contumax non potest condemnari in expensis, ne ob unicum delictum duplici pœna afficiatur. Carpov. in process. iuric. tit. 14. art. 3. num. 10. Sermo est de illis, quæ in ultimo termino per recognitis, aut consensu habentur, non vero, quæ in prioribus. Ita si non obstante contumacia fuit processum ad ulteriora perinde, ac si comparuisset, cessat condemnatio expensarum ejusdem termini, quia tunc contumax liem non inopedit per contumaciam suam.

28 Retardans processum condemnatur in expensas, nec auditur ante refectionem. cap. finem litibus. de dolo. & contum. L. cum. non ignoret. 4. C. de fruct. & lit. expen. Grevel. dec. Dolan. 50. per. tot. Temmen. cap. 8. sect. 3. quæ condemnatio etiam ante liem contestatam est decernenda contra deficientem in probatione exceptionis dilatorie. Anget. Aretinus. de except. cap. 7. num. 74. Wamel. conf. 203. gl. in d. cap. finem litibus. verb. expensas. Specul. tit. de expensis. §. si ratem. num. 4. quia talis exceptio dicitur inivola, si de malitia, dolo, aut calumnia evidenter constet, & si de his manifeste non appareat, præsertim, si fuit juratum de calumnia. Unde Clericus cum iudice Laiico conventus non excipit de Clericali, si nec de illo aliunde constat ante sententiam, & illum ad impedendam executionem allegat, Actori debet condemnari in expensis. Billamer. dec. 226. Caffad. de appell. dec. 3. num. 5. Temmen. l. c. num. 5. Ita qui in termino dato ad proponendum omnes dilatorias non excipit scienter de excommunicatione, si postea illum obijciat, condemnatur in expensas, juxta cap. exceptionem. 12. de except.

29 Hinc, qui ad probandam suam intentionem, com-

missionem pro examinandis testibus, & pro termino probandi primam, secundam, vel etiam tertiam dilationem liis prorogandi causa obvenit, dein testium productionem, vel probationi renuntiat, in expensis est condemnandus. Temmen. nu. 19. Ita si instantia in causis civilibus ob lapsum triennii perempta fuit procrastinatione, & dolo Adversarii, qui tamen post reintegrati, conceditur restitutio, sed Adversarii restituito condemnatur in expensis ob liem protractam. Grammat. dec. 69. num. 3. & dec. 91. nu. 6. Scaccia de appell. q. 15. n. 320. fecus, si perimatur causa culpa Judicis.

Victus Victori in expensas condemnatur, quanvis nec temeraria citatione, nec contumacia, sed malivolus litis protractione victorem fugavit, quia victus dicitur fuisse in lata culpa, qui ad iudicium venit, non examinata bene sua causa. Et ita libellum mutans condemnatur in expensas, nisi Reus nullum damnum patiarur ex tali mutatione, & vel declaratione libelli. cap. mutare. consilium 33. de R. j. in 6. L. nemo potest mutare. num. 5. ff. de R. j. Benintend. dec. 77. num. 3. Scaccia de sent. & re iud. gl. 14. quest. 7. num. 38. & q. 11. num. 33. Temmen. cap. 8. sect. 4. num. 5. Ita qui plus re, vel tempore petit, præter duplicationem induciarum ad expensas liis tenetur cap. ut. de plus petit. §. temporales. inflit. de except. L. 1. C. de plus petit. Ita qui vult confessionem factam revocare. Scaccia. de iud. lib. 2. cap. 7. num. 662. sicut etiam, qui lii renuntiat. Dec. in L. edita. nu. 29. C. de eden. Peckius de iure iustendi cap. 48. num. 1. Sichelardus in L. postquam liti 4. num. 20. C. de pass. quia præsumitur temerarius litigator fuisse.

Quod victori victus in expensas condemnari debeat, 31 verum est in omni causa, seu causa tam Ecclesiastica quam seculari, tam spirituali quam seculari. d. cap. fin. litib. 5. de dolo. & contum. gl. fin. in cap. capientes 16. de elect. in 6. ut probant Temmen. l. c. num. 15. But. in L. si postuleris 27. num. 1. ff. ad L. Jul. de adul. Specul. tit. de expensis §. postremo. nu. 13. Abb. in d. cap. finem. litib. 5. num. 24. de dolo & contum. Clarus. lib. 1. quest. 62. nu. 4. Gail. obs. 152. num. 1. lib. 1. Vivius commun. opin. lib. 1. opin. 167. nisi qui succubuit, fuerit Reus, & fuerit condemnatus in pœnam corporalem, quia tunc non debet condemnari in expensas. Carpov. defin. for. par. 1. confit. 31. defin. 24. num. 7. Grævus ad Gail. lib. 1. obs. 152. num. 6. Accusator tamen si accusationem non probat, aut ab accusatione capta desistit, non evitat expensas, quia talis calumniari præsumitur. L. 1. §. incidi. ad S. C. Turpil. nisi alia indicia aut fama præcedens accusatorem excusarent. Capella Tolofana. quest. 6. numer. 2. argumento. cap. 1. de elect. in 6. cap. sacro. 48. de sent. exco. quod autem accusator non probans condemnatur in expensas, tenetur specul. l. c. num. 13. Capella Tolof. l. c. num. 2. Carpovius. d. defin. 14. num. 6. Gail. d. obs. 152. num. 1. Grammat. dec. 39. num. 4. & 5. Temmen. l. c. num. 18. quia talis est temerarius litigator, & calumniari præsumitur.

Etiam in causa appellationis victus victori in expensas est condemnandus: de qua materia plura in Ver. 32 Villus. Grammat. dec. 83. num. 1. Vivius. dec. 47. nu. 1. Et potest Judex appellationis etiam condemnare in expensas primæ instantiæ, quanvis in illa petitiæ non fuerint. Abb. in cap. significaverunt 11. num. 11. de except. Scaccia de appell. quest. 17. limit. 21. nu. 51. Et si iudex primæ instantiæ de expensis nihil pronuntiavit, & iudex appellationis victum victori in expensas simpliciter condemnavit, hæc condemnatio ad expensas etiam primæ instantiæ extendenda est in dubio. Felin. in cap. significaverunt. 11. num. 7. de except. Menoch. de pref. lib. 2. pref. 88. num. 1. Scaccia. de appell. quest. 17. lim. 21. num. 48. & de sent. & re iud. gl. 15. num. 41. Rota post Zachiam de silar. dec. 69. num. 1. nisi iudex ad quem tantum cognovisset in causa defertationis, & non in causa principali, vel nisi appareat victum habuisse iustam causam litigandi in prima instantia, ut si iudex a quo victum expresse absolvit ab expensis aut alia ex causa illas inter litigantes mutuo compensavit.

Si vero victor in prima instantia, succubuit in secunda instantia, & ex iisdem actis primæ instantiæ fuit 33 condemnatus, debet condemnari ad expensas tam causæ principalis, quam appellationis. gl. in cap. imprimis 7. verb.

- verb. expendisse in 11. *quest.* 1. Capella Tolofana *quest.* 223. fecus vero si fuit condemnatus ex noviter deductis probationibus in factis; quia tunc expensæ compensari debent. Innoc. in *cap. finem* lib. 5. n. 4. de dolo. & *contum.* Bart. in *L. generaliter*. 12. §. 1. num. 8. C. de reb. cred. Lancell. de *attent.* par. 3. cap. 31. n. 144. Mynsing. *cent.* 2. obf. 89. Scaccia de *appell.* *quest.* 17. *lim.* 21. n. 55. & alii apud Temmen. *cap. 8. sect.* 4. n. 25.
- 34 Sed quod imo appellatus debeat absolvi ab expensis propter iustitiam litigandi causam, quam habuit ex sententia prioris instantie, quavis ex iisdem actis succumbat, tenet gl. in *L. generaliter*. §. 2. C. de reb. cred. Vivius lib. 1. dec. 47. num. 5. Grævus ad Gail. lib. 1. obf. 152. *consider.* 1. n. 7. Carpov. in *proceff.* *jud. tit.* 24. art. 1. n. 70. quos sequitur Temmen. l. c. num. 26. & 27. qui citat etiam Marpurg. *vol.* 1. *conf.* 15. Dummodo evidenter non constet, appellatum ab initio scivisse, fe injustam fovere causam; ut si in prima instantia falsa proposuit & vera reticuit; aut sententia, a qua appellatur, sit nulla, vel evidenter injusta contra Leges aut Canones lata, aut contra manifestum jus litigatoris. Fachin. *interrov. jur. lib.* 1. cap. 41.
- 35 Judex tamen non adstringitur ad condemnandum in expensas, nisi condemnatio expensatum fuerit petita expresse, vel implicite, ut petendo sententiam pro se ferri, vel jus, & justitiam administrari, aut protestando de expensis. Casti. in *L. proparari*. L. non quidquid 40. ff. de *jud. ubi* Bart. in §. Judex n. 1. gl. in *cap. ult. verb. expensis.* de *rescript.* Fel. in *cap. significaverunt.* 11. n. 4. de *except.* Covar. *pract.* 99. c. 27. n. 5. Gail. lib. 1. obf. 151. num. 21. Mynsing. *cent.* 2. obf. 22. Maranta in *spec. par.* 6. de libelli oblat. num. 18. Berlich. *vol.* 1. obf. 78. n. 54. Potest tamen condemnare in expensas, quavis hæc condemnatio nullo modo fuerit petita. Temmen. n. 39.
- 36 Quæres, si Judex condemnationem expensarum omittit, potestne tota illa deesse supplet? affirmant aliqui ex *tex. in L. Paulus* 42. in *fi. ff. de re jud.* & in *cap. finem* lib. 5. n. 6. de dolo. & *contum.* Speculator. *tit. de expens.* §. *postremo.* n. 4. Scaccia de *sent.* & *re jud.* gl. 14. *quest.* 17. n. 62. ex *L. si deposta* 4. C. de *posit.* Et alii apud Temmen. l. c. n. 52. Contrarium tenet Berlich. d. *conf.* 78. num. 62. Hoc videtur certum, quod si Judex in definitiva sententia victum in expensas non condemnat, cum absolvisse censetur. Ira Menoch. de *pres. lib.* 2. *pres.* 89. Lantancus de Oriano. *in d. cap. quoniam contra.* num. 69. de *prob. Marc. Ant. de Annat.* dec. 66. num. 3. Temmen. num. 53.
- 37 Sumpsum contumaciales an petantur jure actionis, vel officio Judicis mercenario. vide Temmen. *cap. 8. sect.* 6. *per totum.*

§. VI.

Quando expensarum condemnationis locus non sit, & quando illa compensetur.

- 38 Quod condemnatio expensarum non habeat locum, si litigantes proximo cognationis vinculo conjuncti sunt, voluit Faber. ad *C. lib. 7. tit.* 18. *defin.* 63. Carpov. *defin. for. par.* 1. *constit.* 31. *defin.* 29. num. 1. & in *proceff. jud. tit.* 24. art. 1. num. 65. L. *penult. de jur. dot. L. sed & hoc ita.* ff. de *re jud.* quia consanguinitas, & affinitas excludunt presumptionem liris teneritatis, & ne ex condemnatione expensarum odia inter illos exacerbentur. Temmen. vero de expensis liris. *cap. 9. sect.* 1. *contumaciam* scilicet.
- 39 Par imprudencia in litigantibus inducit compensationem expensarum sicut calumnia, & dolo equalis litigantium. Casti. *conf.* 398. *vol.* 1. L. si plures 38. §. 38. ff. de *adminis. for.* *quod* quia paria delicta mutua compensationem tolluntur. L. *vira.* 39. L. cum mulier. 47. ff. *sol. marit.* Feber. in *C. l. c. defin.* 6. num. 4. & *proceff.* 17. num. 3. Hinc est, quod actor plus petente in Judicio, & Reo totum negante, expensæ compensantur. ita Jal. ad *tit. de Altitibus*. §. si quis agens 33. *vers. sed hoc quidem.* num. 14. Añsius in *prax.* §. 32. *cap. 2. lim.* 10. Vivius dec. 427. *per totum.* Menoch. de *arbitr. cap.* 177. n. 15. Scaccia de *sent.* & *re jud.* gl. 14. *quest.* 13. num. 54. Bart. in *L. qui solidum*, 78. num. 2. ff. de *leg.* 2. Dec. in *L. non potest videri improbus* num. 3. ff. de *R. J.* nisi actor esset paratus accipere parentem, quam Reus non intendit controuentire. Covar. lib. 1. *var. res. cap.* 2. n. 2. Fab. in *C. tit. de plus petit. defin.* 1.
- Equalis etiam victoria litigantium, puta, si uterque vicit, & victus est, facit, quod compensentur expensæ. Bald. in *auth. generaliter*. num. 11. *vers. juxta hoc queritur.* C. de *Episc. & Cler.* & in *L. eos.* 6. §. *cautione.* n. 5. C. de *appellat.* Añsius in *prax.* §. 32. *cap. 2. ampl.* 71. n. 2. Aufert ad Capellam Tholosanam dec. 223. n. 6. Klockius *votor. Cameral.* 10. n. 217. puta, si Actor conveniendo forsitan obviuit, Reus vero reconveniendo, quavis par non fuerit calculus expensarum; si vero victoria in disparibus partibus constiterit, ut apud unum in dubio, & apud alterum in tertia, tunc compensatio pro rara victorietate facienda erit. Añsius. l. c. *cap.* §. n. 1.
- Aliquando ipse Actor est causa, quod victus a re-
fusione expensarum liberetur, quia actor Victor, si est abfens, condemnatur victo presentis in expensas, in quibus computantur omnes, quas victus fecit, & hoc ob Actoris contumaciam L. *proparandum* 13. §. *sin autem ex gestis.* C. de *Jud.* Añsius in *prax.* §. 32. *cap. 2. lim.* 11. Mynsing. *cent.* 4. obf. 67. quia graviter est contumacia actoris quous Rei. Abb. in *cap. calumnia* de *pen.* & alii apud Temmen. *cap. 9. sect.* 2. n. 1. & 4. & ex aliis causis, quia supra dedimus.
- Victus si est vir vitæ honestæ, tamen condemnatur in expensas, a quibus non excusat vitæ honestas, si de manifestâ temeritate aut calumnia constat, quia etiam procurator fiscalis, qui nunquam folgi condemnari in expensas, juxta Magon. dec. Lucen. 29. n. 13. si de calumnia convincitur, condemnatur in expensas, & conclusionem hanc tenent Abb. in *cap. finem* lib. 5. num. 22. de dolo, & *contum.* Añsius. l. c. *lim.* 13. Malfard. *pro. conclus.* 36. num. 19. & 57. Caroc. de *juram. lit. decis.* *quest.* 1. *quest.* *princ.* 13. n. 10. Grammat. dec. 60. num. 14. & alii apud Temmen. *sect.* 3. *cap. 9. num.* 1. & *probat* ex *L. si a bonafide dei* 21. in *princ.* ff. de *rei vindic.* L. si dicas 6. §. *valde* de *tamen.* ff. de *excus. Tut.* L. non omnes 5. §. *a barbaris.* ff. de *re militi.* Barthol. Socin. *fullen.* reg. 181. Frichetus de *existim.* lib. 2. *cap.* 6. num. 30. Grævus ad Gail. lib. 1. obf. 152. num. 2. quia potuit temere agere etiam sine dolo, sicut legalitas viri non excusat eum, qui juramentum, si est iustus, præstat debeat, antequam illi credatur in præjudicium tertii. gl. in *cap. sicut.* 39. *vers. aut alio modo.* de *sent. excomm.* Abb. in *cap. cum olim.* 12. n. 9. de *privileg.* & *excess. privilegiorum.* Jal. in *L. admonendi.* 13. num. 189. ff. de *jurjur.* Etenim neque Cardinali non jurato creditur in præjudicium tertii.
- Præterea Victus excusatur a refundendis Victori expensis, si probabilem, & iustam litigandi causam habuit. L. qui solidum 78. §. *etiam repulsa.* ff. de *leg.* 2. Abb. in *d. cap. finem* lib. 5. num. 1. Malfard. l. c. num. 45. Lantanc. de Oriano in *cap. quoniam contra.* num. 681. de *prob.* Menoch. de *arbitr. cap.* 177. num. 1. Wanicius *conf.* 160. num. 5. Major. tamen, & iustior causa requiritur in Actore, ut excusetur a pœna temere litigantium, quam in Reo.
- Sed quando dicatur iusta litigandi causa, controvertitur, & quod obedientia præbeat iustam litigandi causam, ut si a Principe ad litigandum quis cogitur, aut si præcessit iustus superioris Abb. in *d. cap. finem* lib. 5. num. 22. Menoch. l. c. num. 161. Item si victus ex necessitate officii litigare debuit. L. 2. C. de *his qui accus. non poss.* Menoch. de *arbitr. cap.* 321. num. 21. Malfard. de *prob. conclus.* 25. n. 9. & 36. num. 11. uti Procurator fiscalis. Añsius l. c. *cap.* 2. *ampl.* 65. n. 4. Probabilis litigandi causa dicitur etiam ignorantia, ut si in alterius litigat, quia factum aliquem etiam prudentissimos fallere potest. Hinc hæres aliquis, si non solvit Canonem tibi emphyteuticæ pro biennio, vel triennio, si jurat, se id ignorare, non cadit jure suo. gl. in *L. 2. vers. & secundum legem.* C. de *jure emphyteutico.* Specul. in *tit. de emphyteut.* n. 29. Gail. lib. 2. obf. 48. n. 8. & alienans rem ex ignorantia, quod litigiosa sit, non incurrit pœnam venditoris tunc litigiosam. Fatu. *crimis.* lib. 6. *fragment. par.* 2. *lit.* L. n. 352. nisi defunctum.

defunctus litem diu peregisset, & haeres eam continuando fucebuit, quia tunc una, & eadem persona cum defuncto censeretur, quia litem instantia cum omnibus coheredibus transiit in haereditem, qui tamen cum non teneatur ex delicto defuncti, ideo non teneatur etiam ad expensas ob contumaciam defuncti. *L. un. §. fin. ff. si quis ius dicen. non obtemper. Berlich. pract. conclus. par. 1. conclus. 78. num. 8.* quia contumacia est delictum. *Berlich. dec. 123. Temmen. l. c. num. 32.* sed non omnis ignorantia excusat ab expensis, non sapientia nec crassa, qualis est nescire id, quod quis investigare, vel scire teneatur, & paria sunt scire, & scite debere, vel scire, & facile scire posse. *cap. 1. de postul. praes. ut cap. cum in tua 6. qui in iurim. accus. poss. L. quod re. §. ff. de reb. dub. L. nec sapientia. 6. ff. de iuris, & falli igner. & cap. 2. de tempor. ordinan. in 6. Jaf. in L. si servus plurimus. 50. §. si quis ante n. 7. ff. de deleg. 1. Cail. lib. 2. obs. 48. nu. 18. Temmen. l. c. num. 29.*

45 Dicitur etiam iusta litigandi causa, si quis protrahendo honore, aut dignitate sua, litigavit. *Bart. in L. que omnia. 25. §. 1. numer. 3. ff. de procur. Afinius. l. c. cap. 2. lim. 9. Menoch. d. cas. 177. nu. 14. Berlich. pract. conclus. par. 1. conclus. 78. num. 41.* quia ad honorem defendendum, & conservandum multa conceduntur alias prohibita, cuius rei aliquot exempla videtur possunt apud Temmen. l. c. a. num. 31.

46 Iustam litigandi causam dicitur fore etiam is, qui a personis honestis, probis, & fide dignis auditus, se iustam fore causam, & rem ita se habere, ut victus preterit, ut etiam tunc excusetur victus. *L. si res pupillaris. 50. ff. de administr. & peric. tut. gl. in L. Titio fundus. 73. vers. alliones. ff. de cond. & demonstrat. Fel. in cap. super his. de accus. Calt. conf. 392. Moncada ad Crotum. de testib. par. 3. vers. integra fide. n. 155. Afinius in prax. §. 32. cap. 2. lim. 8. Menoch. l. c. num. 12.* & verum esse praesumit, quod a personis honestis dictum est. *Mant. de tacit. lib. 23. tit. 3. num. 79.* & assensio iuri legalis tantum praebet credendi causam, ut det titulum sufficientem ad praescribendum. *Bart. in L. qui fundum 7. §. procurator. num. 2. ff. pro empt. Felin. in cap. de quarta num. 24. de prescript. Ita qui habet pro se publicam famam, non sustinet penas tenere litigantium. Calt. conf. 293. Abb. in cap. cum contringat. 24. num. 4. de rescriptis. quia publica fama facit temerariam probationem. Vivius. commun. opin. lib. 1. opin. 898. Crous. de testib. par. 7. num. 42. Baldus. in L. quicumque 4. num. 2. C. de serv. fugit. dummodo ex futili, & fragili rumore non derivatur, aut dummodo victus non seiverit contrarium famae vetius esse. *L. miles. 11. §. mulier ff. ad L. Jul. de adul. Fel. in cap. cum dilectus num. 3. de calum. vel si supervenit fama contraria. Ita si victus fide dignotum dicitur extra iudicium iactans rem ita se habere, & in favorem illius se ex certa scientia deposuit confusus litem incipiat, & prosequatur, ab expensis merito excusatur, quia per tales testes deceptus temere litigasse non dicitur. gl. in cap. 1. in fi. verb. sufficiens. de elect. in 6. Jaf. in L. proferendum. §. si ve autem alterutra. n. 8. Afinius. l. c. lim. 7. Menoch. l. c. num. 11. Carpov. defin. for. par. 1. constit. 31. defin. 27. num. 6. Berlich. pract. conclus. par. 1. conclus. 78. num. 32. Temmen. l. c. nu. 47.* quod idem procedit, si testes fide digni extrajudicialiter iactantes, se veritatem scire, causa capta mortui sunt, aut in longinqua processit fuerunt.*

47 Iustam litigandi causam habuisse dicitur, qui probavit intentionem suam per testes, quamvis illi ob famam illegitimitatem, ut infames, Cognati, falsarii, aut excommunicati reprobi fuerint. *Bald. in anth. generaliter. num. 10. C. de Episc. & Cler. Menoch. & Afinius. l. c. & alii apud Temmen. l. c. num. 48.* item ex ambiguitate causae resultat iusta litigandi causa. *L. penult. §. 1. C. de fruct. & lit. expens. est autem causa ambigua, super qua sunt disceptantes Doctores opinionibus. Abb. in cap. calumniarum n. 6. De pen. Afinius, & Menoch. l. c. Aufret. ad Capellam Tolosan. dec. 223. nu. 4. Temmen. apud quem plures alii. num. 52.* Dummodo de communione, & in iudicis recepta non appareat.

48 Praeterea iustam litigandi causam dicitur habere, qui Excellentissimi Doctores viventis consilio sussalus licem inivit. *Vivius. dec. 47. num. 7. Pacian. de prob. lib. 2. cap. 41. num. 156. Carpov. d. dehi. 47. nu. 5. Berlich. d. conclus. 78. nu. 31.* quamvis alii apud Temmen. l.

c. num. 62. velint debere esse duos clarissimos Jurisconsultos, qui ita consulant, & se subscribant. *Felin. in cap. de quarta num. 27. de rescriptis. Menoch. l. c. nu. 15. Afinius ut supra cap. 2. limit. 3. Gail. lib. 1. obs. 152. num. 6. Paris. conf. 7. vol. 3. num. 44.* quod procedunt tantum in Juris impetio, qui Jurisconsulti consilio juvatur, ne condennentur in expensis, fed ab illis absolvatur. *Bart. in L. in honorum 11. n. 4. ff. de honor. poss. ff. Afin. d. lim. 3. Menoch. l. c. num. vero in Doctore juris, quamvis plura habere consilia. Temmen. nu. 63.*

Porro omnes iustae litigandi causae supra allegatae non sufficiunt, quando expense in contractu per stipulationem promissae fuerunt, quia sub obligatione generaliterum non continentur illae, quae verilimiliter obliquae non fuissent; & expensae conventionales semper debentur. *Dec. in L. qui cum alio. 19. nu. 1. ff. de R. J. Afin. d. cap. 2. lim. 1. sublim. 1. Covar. pract. qq. cap. 27. num. 3. vers. hoc tamen. sexta declaratio. Fab. ad C. lib. 7. tit. 18. defin. 3. nam. 7. Schreder. d. feud. par. 2. parti. 9. prin. sect. 7. num. 52. Tiraquel. de retrac. convent. §. 1. §. 1. n. 2. num. 56. Berlich. pract. conclus. par. 1. conclus. 78. num. 15. Temmen. l. c. n. 70.* becu neque quando statutum particulare mandat victum victori in expensas condemnandum esse, uti tenent *Bart. in L. 3. §. si rem. num. 3. ff. de leg. 3. Calt. in L. terminatio num. 2. C. de fruct. & lit. expen. Scaccia de sent. & re jud. gl. 14. quest. 13. num. 70. & 75.* quamvis contraria sententia videatur receptior. *Covar. pract. qq. cap. 27. nu. 4. Afinius d. cap. 2. lim. 1. sublim. 3. Garvius ad Gail. lib. 1. conclus. 51. confid. 2. num. 8. Jaf. in d. §. alterutra. num. 6. Temmen. num. 49. & 80.* quia statuta in dubio debent interpretari quod minus iuri communi derogent. *cap. cum dilectus. 8. de consuet. Natta in Clem. sepe. nu. 87. ac P. S. Medic. de LL. & statut. par. 2. quest. 7. num. 5.*

Iusta vero litigandi causa, cum victus ab expensis 50 absolvitur, debet a Iudice exprimi, alias facit litem suam. *Bald. in anth. generaliter. num. 11. C. de appell. & Cler. Afinius. l. c. Vivius. dec. 67. num. 12.* & alii apud eundem Temmen. num. 85. & 86. volunt, sufficere, quod Iudex dicat, quod victum ex causis iustis, & animum movebuntis absolvit, uti observat praxis teste *Gail. lib. 1. obs. 151. num. 3. lib. 2. & de pac. publ. obs. 6. num. 14. & obs. 9. num. 23.* Abb. in cap. examinata n. 8. de Jud.

Tandem ab expensis absolvitur Victus, qui notorie 51 nihil proprii habet. *exp. reprehensibilis. 16. de appell. quia cessat officium Iudicis, ubi nulla executio esse potest, & inanis est actio, quam notoria inopia debitoris excludit. anth. quod locum C. de collat. cap. oim. 16. de resit. spoliat.*

§. VII.

Aliae causae excusantes victum ab expensis.

Et quidem prima provenit ex genere probationis, nam 52 qui tantum probavit, ut juramentum suppletorium ei deseri possit, non facit, quod victus condemnandus sit in expensas. *Menoch. de arbit. cas. 177. num. 8. & 9. Berlich. pract. conclus. par. 1. conclus. 78. num. 25. Afinius d. cap. 2. limit. 14. Fab. ad C. lib. 4. tit. 1. defin. 1. num. 10. VVamf. conclus. 160. num. 4. Magon. dec. flor. 12. num. 18. Peregr. dec. 152. num. 6. Crivell. dec. 10. & alii apud Temmen. cap. 9. sect. 3. num. 3.* quia Victori debet sufficere, quod a plena probatione per iura juramentum fuerit sublevarus. *L. cum qui 30. ff. de Jurejur.*

Sed quid dicendum de juramento, quod quis litis expediendae gratia, & ut se probandi necessitate exoneret, adversario detulit, juxta *L. cum qui juravit. 30. ff. de Jurejur.* & eo jurante victus condemnatus, teneatur ad litis expensas? Dicendum cum communione Doctorem sententia, non esse gravandum condemnatione expensarum, quia sufficere debet Victori se, & probandi necessitate relevarum, & quasi Iudicem in propria causa factum fuisse. *L. 1. in princ. ff. quasi. rer. act. non detur.* & quod hoc juramento victus appellare non possit. *Temmen. l. c. num. 9.* si vero non ille, qui detulit juramentum, fuit victus, fed qui desecit tenuit, multo minus erit locus condemnationi in expensas, quia ipsa relatio, quodam delictio est; quod tamen tunc

tantum procedit, quando Victor aliam vincendi causam non habuit, quam iuramentum, scilicet si aliunde suam intentionem fundatam habebat. Temmen. l. c. *num. 11.*

- 54 Sed nunquid etiam iuramentum calumnix praestitum excepta victum a condemnatione expensarum? Affirmativam partem tenent Berlich. *pract. conclus. vol. 1. conclus. 78. num. 43.* Carpoz. *defini. for. par. 1. consilii. 31. defin. 30. & in process. judic. tit. 24. art. 1. num. 55. gl. cap. inprimis 7. 2. quest. 1. verb. expendisse, & in novella de Judicibus, §. oportet. vers. illo solo.* negativa tamen praesentenda videtur, quam tenent Abb. in *cap. finem litib. num. 21. de dolo. & contum. Bart. in L. 1. num. 11. ad S. C. Turpil. Bald. in auth. generaliter. 18. C. de Episc. & Cler. Afinius. d. cap. 2. ampl. 73. nu. 1. Covar. *pract. qq. cap. 27. num. 1.* Bath. Socinus. *salent. reg. 131. Menoch. de pres. lib. 3. pres. 25. & alii, quos citat, & sequitur Temmen. l. c. numer. 14.* quia condemnatio in expensis non tantum fit contra illum, qui malitiose, sed & qui temere agitur, & litigat. *cap. calumniam 3. de pen. & L. cum quem temere 79. ff. de iud. vide Iuramentum. §. 4. num. 66.**

- 55 Queres, an Advocatus in propria causa Victor a condemnato sibi in expensis possit petere honorarium suae advocaturae? negat Bald. in *L. fin. num. 12. C. de fruct. & lit. expen. L. infrane. de Oritano in cap. quoniam. contra num. 702. de prob. nisi lit. impediverit illum, quo minus pro aliis Clientibus advocare poterit, quia tunc per modum damni, & interesse illud petere poterit, & taxari a Iudice debet. Bart. in *L. stipulatus. 45. num. 3. ff. de iudicibus. 1. lib. 1. obj. 351. num. 9. Myting. cent. 1. obj. 2. Menoch. de arbit. cap. 154. num. 5. & 6. Jaf. Gothofred. de salar. cap. 5. §. 6. Lancelot. de attent. par. 3. cap. 31. num. 164. Schreder. de feud. non par. princ. sect. 2. num. 35. Boet. dec. 210. & alii apud Temmen. cap. 10. par. num. 39. & 40. Dummodo Advocatus dampnum suum probet, quia interesse debet esse certum, & liquidum, antequam veniat in condemnatione. *L. quoniam modus 28. §. item Latro. ff. ad L. A. Burgund. in trac. de evict. cap. 93. in fi. apud Temmen. l. c. num. 39. vers. necessitate enim.* Dummodo victus fuerit condemnatus etiam ad interesse, alias illud taxari non posset. *Scaccia. de sent. & re jud. gl. 15. num. 16.* Et absolute, quod Advocatus victor in propria causa possit petere honorarium non secus, ac si pro alio patrocinium suum praestitisset, tenet Zachias de salario. *quest. 109. num. 16.* cum Alvaro Valasco. *consul. 25. num. 21.* Ratio est, quia litigantium aequalis debet esse conditio. *L. 1. & toto. tit. ff. quod quis iur. in alter. cap. in iudic. 12. de R. j. in 6.* sed si advocatus fuisset victus, deberet reddere victori salarium advocaturae, & procuratorii. Ergo non debet esse victus melioris conditionis in causa cum Advocato. Schreder. de feud. par. 2. non par. 2. princ. sect. 2. num. 40. *Scaccia. de sent. & re jud. gl. 15. n. 31.* Temmen. l. c. nu. 54.**

§. Ultimus.

Qualiter expensarum causa tractanda sit?

- 56 Expensarum causa summatim tractanda, & terminanda est, nec rigorosa illarum, sed verisimilis, & quavis potibilis tantum putatio exigitur. Bich. dec. 534. num. 19. & dec. 73. num. 2. Carpoz. in *process. judic. tit. 24. art. 3. num. 7.* Temmen. de litium expens. cap. 12. num. 2. & seq. sed fufficit probatio per quietantiam auctororum, nunciatorum, & procuratorum, & recessus partium usque ad duplicem inclusive admittitur, ita ex Imperialis Cameræ decreto de anno 1593. 13. *Decembris. §. 4.*
- 57 Nec semper est opus, quod victus ad expensarum moderationem citetur, dummodo ab aliam causam citatus comparcat. Et si taxatas expensas victus non illi co solvat victori, ille earundem interesse exigere potest, ob moram a condemnato commissa. *Fab. de error. pragmat. decende 10. er. 1. & in C. lib. 7. tit. 18. defin. 75. num. 1.* Bich. dec. 123. num. 7. *Paril. conf. 106. nu. 3.* & alii apud Temmen. l. c. numer. 7. nisi a taxatione fuisset appellatum, dummodo revera creditoris interesse, vel ob dampnum emergens, aut ob lucrum cessans, aliis usure essent illitae, & in iure reprobatae, ut apparebit

in *praxi Usurarum. Mascard. de prob. conclus. 933. num. 22.* Felici. de societ. cap. 24. num. 47. & alii apud Temmen. l. c. num. 9.

Queres 1. An Advocati & Procuratores in salariis 38 a communi debitor sibi restantibus in consensu creditorum ante sententiam sibi creditoribus? circa hoc plures sunt Doctores sententiae; nam Gait. de credito. cap. 4. *quest. 11. num. 1566. & 2015.* Salgad. in *labyrintho credit. par. 3. cap. 9. num. 19.* volunt, iisdem competere jus tacitae hypothecae, & praebitionis in bonis, quae eorumdem Advocatorum opera conservata antehac fuerunt, & alitibus exonerata fuerunt. Peteg. de fidei. art. 50. num. 11. Garz. de expen. & meliorat. cap. 6. num. 19. Gait. l. c. quia salaria Advocatorum doti equiparantur, & sunt aequae, ac dos privilegiata. Bart. in *L. 1. ff. sol. matr. Gait. d. quest. 11. num. 1557. seu 1587.* Hoc jus tacitae hypothecae, negant Advocati & Procuratores. Carpoz. *defini. foren. par. 1. consilii. 28. defin. 30.* Berlich. *pract. conclus. par. 1. conclus. 67. num. 76.* Koppem. *dec. 28. num. 14.* & alii apud Temmen. l. c. num. 21. ex eo, quod de his specialiter in Jure nihil cautum sit, & lex non sit extendenda in damnum, & praesudicium tertii.

S U P E R I O R E S.

* Superiores Regulares Monasteriorum Monialium scilicet saltem in anno Conventuum extraordinarium deputare debent & Clero seculari, vel ex alio Ordine Regulari. Benedic. XIV. *Constitutione. Pastoralis cure.*

Superior Regularis non se opponens Regularibus praetentibus Professionis nullitatem, officio suo deesse censetur. Benedic. XIV. *Constitutio. Si datam hominibus.*

S U P P L E M E N T U M.

Praxis supplementi.

Supplementum legitime debetur matri in bonis filii praefuncti. §. *primum itaque. auth. de hered. & sale.* Peteg. de fideicom. art. 49. num. 49. *Scraph. dec. 1331. num. 15.* Lini. non debetur matri binivale in bonis filii praefuncti provenientibus ex substantia Paterna, si superfluum filii prioris matrimonii, & filius cum testamento decessit, debetur tamen in aliis bonis aliunde, quam ex substantia paterna acquisitis, prout deberetur successio, si ab intestato decessisset, quia jus petendi legitimam meretur a successione ab intestato. *Rimin. jun. cens. 305. a num. 17.* Peteg. *conf. 80. num. 22. lib. 1. & conf. 417. lib. 3.* Fachin. *contro. Jur. lib. 3. cap. 63. vers. quib. non obstat. Martha de success. legiti. par. 2. quest. 4. art. 1. num. 18.* & alii apud Bich. dec. 474. num. 10. & 11. nec filius legitimam prohibere potest matri, quae secundo non nupit. *Gomez. 10. 1. var. ref. cap. 11. sub. num. 24.* Suarez in *L. quoniam. in prioribus ampl. 16. num. 3. C. de inoff. testam.* Bich. l. c. num. 13.

Pro supplemento legitime non competit hypotheca, sed solum conditio ex lege. *Rota coram Coccino. dec. 4. Decemb. 1634. & 30. Aprilis. 1635.* quae conditio si non oriatur ex aliqua conventionem executiva partis, cum a Jure non sit privilegiata circa modum procedendi, non habet viam executivam, sed iudicium ordinatum expostit. *Coller. de process. exec. par. 2. cap. 2. num. 81. vers. ut quia nullum, & num. 81. L. minor. ff. de minor. L. tale passum. ff. de pass. Gratian. disc. for. cap. 146. num. 43.* *Rota dec. 33. nim. 6.* apud Zachiam de oblig. *Camer. & in calculanda legitima attenditur tempus mortis partis quoad quantitatem bonorum, & petitionis, quoad coram valore, ita, ut augmentum intrinsecum a die mortis partis usque ad diem petitionis, seu deductionis in bonis hereditariis contingens reddat commodum filii, quia cum legitima debeatur in corporibus, par est, illa augeri ad beneficium filii, non secus, ac hereditas. *Bald. cons. 23. num. 2.* ubi ait attendi quantitatem bonorum tempore mortis, & qualiter tempore petitionis. *lib. 4. Bertran. conf. 191. num. 15. & 16. lib. 2. par. 2. Sud. conf. 128.* Fachin. *contro. Jur. lib. 4. cap. 26.* Peteg. de fideicom. art. 36. sub. num. 26. *Canet. var. ref. lib. 1. par. 3. n. 27.* *Cytac. contro. 391. num. 6.* *Batt. dec. 102. num. 34.* *Cass. de Grass. dec. 6. & 10. de testam. Rota dec.**

475. num. 1. par. 4. recent. Bich. dec. 93. num. 4. *usque ad nu. 10.*
3. Supplementum legitime tanquam pars, & accessorium ejusdem legitime eodem jure censetur, quo ipsa legitima. Guido Pap. *quest. 487. Fab. in C. lib. 3. tit. 19. de inoff. testam. desin. 9. & 16. & 32. Menoch. de arbit. cas. 263. num. 30. Petra de fideic. quest. 15. nu. 148. Cancr. d. lib. 1. cap. 3. num. 4. Et quod filius, cui in vita patris non fuit assignata integra legitima, debebat consequi supplementum, juxta valorem bonorum non tempore assignationis, sed subsequenti. Cancr. l. c. Trentacine *var. ref. lib. 1. tit. de legit. ref. 2. nu. 9. Craff. in §. legitima quest. 12. num. 2. & 3. Fab. l. c. Cyriac. controu. 391. num. 26.**
4. Ad supplementum legitime filius agere potest actione personali, si pater eo invito legitimam minuit, ad supplementum. L. omni modo. C. de inoff. testam. Petrege de fideic. art. 36. num. 153. Rota. dec. 184. nu. 11. par. 4. *divers. & dec. 134. num. 3. dec. 489. num. 7. coram Ludovif. ubi Beltramin. num. 24. apud Bich. dec. 139. num. 3.*
5. Supplementum legitime debet capi de manu hæredis, & ideo pro illo non datur retentio. Rota. dec. 184. num. 14. par. 4. *divers. & dec. 60. num. 8. inter impressas apud Statil. de solut. dec. 121. num. 9. par. 6. recent. Craz. dec. 694. num. 11. 12. & 16. apud Bich. dec. 309. nu. 25.*
6. Supplementum legitime, dum a Lege ipso jure deferretur, transmittitur ad quoscunque hæredes etiam extraneos, quamvis non agniti. Ayn. conf. 142. num. 2. Mant. de consuet. lib. 7. tit. 8. nu. 10. Gratian. *decif. March. 4. num. 2. & 3. in puncto matris. Marthia conf. 151. nu. 23. neque præstribitur minori spatio triginta annorum. Bald. in L. si quis filium. nu. 6. C. de inoff. testam. Galvan. conf. 13. num. 108. Negul. quest. 335. sub. num. 6. Rota. dec. 489. num. 1. coram Ludovif. & dec. 256. num. 5. coram Card. Cavaler. apud Bich. dec. 414. num. 2. & 3.*
7. Supplementum legitime fuisse datum, probari debet ab allegante Burat. dec. 151. nu. 1. & 2. Rota in *Cremen. seu Janen. pecuniaria. 1. Jul. 1048. §. nec dicatur. coram Reverendissimo Archiepiscopo Tarraconen. quia, cum supplementum fit facti, non præsumitur, nisi probetur. Salye. in L. 2. num. 15. C. de Jur. employt. Ripa in L. in illa. num. 15. ff. de V. O. Bec. conf. 105. num. 12. Natta conf. 406. num. 12. & conf. 716. nu. 4. Rota dec. 735. num. 8. par. 4. to. 3. recent. apud Bich. dec. 631. nu. 3. 4. & 5.*

SUPPLICATIO.

Praxis Supplicationis.

1. Supplicatio prima signata *sub parva data*, si aliquo vitio laborat, pro illius sanatione possunt *sub eadem data* ex stylo Curie alie supplicationes signari, quæ a prima dependere dicuntur. Lother. de re benef. lib. 2. q. 23. a. nu. 18. Gabr. conf. 193. nu. 2. *usque ad 8. lib. 2. Bich. dec. 360. nu. 11. Nec* admittuntur articuli ad probandum, quod secunda supplicatio non fuit signata *sub data primæ*. Gratian. *diff. for. cap. 191. num. 1. & 2. Rota dec. 514. nu. 2. & seq. nec potest obijci de Jure medio tempore quæsitio, quia gratia provisi semper pendet a parva data sola primæ supplicationis, donec supplicans illam perfecte expediat. Rota mox cit. par. 3. divers.*
2. Supplicatio prima, quando est defectiva, & subrepticia, potest pro illius sanatione signari alia *sub eadem data*. Lother. l. c. Rota dec. 514. num. 2. par. 3. *divers. & in Vercell. Canon. coram Bich. apud eundem Bich. dec. 455. num. 24.*
3. Supplicatio portecta a Procuratore præsumitur ratificata a principali, si dicta supplicatio usus fuit. Caputaq. dec. 193. num. 1. & 2. & 4. par. 1. Cavaller. dec. 26. num. 5. Put. dec. 100. sub. num. 1. *vers. tamen. & num. 2. lib. 2. in corr. & Rota dec. 288. num. 12. post Consil. Farin. Bich. dec. 470. num. 21.*
4. Supplicatio tanquam matrix potius, quam litteræ desuper expeditæ, est attendenda. Mandol. *super reg. 25. Canell. quest. 1. num. 2. Lother. de re benef. lib. 3. quest. 2. nu. 42. Caputaq. dec. 75. nu. 6. par. 1. Bich. dec. 280. num. 20. & super eadem supplicatione possunt expediti diverfæ litteræ diverfis formis conceptæ. Rota*

Regundelli Bibliotheca. Tom. IV.

dec. 514. num. 4. lib. 3. par. *divers. & dec. 302. num. 10. par. 4. to. 2. recent. Bich. dec. 300. num. 36.*

Supplicatio sola nou datur ullum jus ad capiendam possessionem Beneficii ante litteras expeditas ab Extrav. Julii III. quidquid fuerit antiquitus. Lother. de re Benef. lib. 3. quest. 13. num. 30. & quest. 119. num. 56. post Lancell. de ament. lite pend. par. 2. in prefat. nu. 378. Azor. *Instit. moral. to. 2. lib. 7. cap. 33. quest. 10. vers. septimo. Bich. dec. 455. n. 6.*

Supplicatio in materia Justitiæ quando censetur prohibita, vide *Appellatio.* Et autem hæc supplicatio recurfus pro reparanda sententia, a qua non datur appellatio. Menoch. de arbit. q. 70. Seraph. dec. 495. Scaccia de appellat. q. 19. rem. 3. Ecclesia *obj. for. 25. de appell. Pluribus in casibus non est licita. 1. si sententia transit in judicium. Rol. conf. 38. vol. 2. Colla de remed. subsid. 22. nu. 4. Item, si fuerit femel concessa revocatio, non amplius datur, nec multiplicantur lites. Afflicti. dec. 331. Thel. dec. 246. Maltrill. dec. 45. Cyriac. controu. 183. respectu tamen ejusdem, 2. in possessorio. Post. de manut. *obj. 106. Surt. conf. 277. Tulc. litt. S. concluf. 904. Item super interlocutoria reparabili per definitivam. Ecclesia *obj. for. 26. de appell.***

SUPPELLEX.

Praxis Suppellexilis.

Suppellexilium nomine veniunt mensa, delphice, & i subfella, cubitæ. Item thete, vel totæ plaustrorum, tapetes, tobaliz, & illa, que usum communem habent, & quotidianum. Hinc libri non veniunt nomine suppellexilium, ita Menoch. de pref. lib. pref. 160. Capon. *diff. for. 145. in quo debet attendi observantia patristam. Tulc. litt. O. concluf. 59. Fontanella to. 2. claus. 6. gl. 3. Farin. dec. 136.*

Suppellexilium nomine non venit argenteum pro ecclis, & penulæ, & toge. Menoch. & Capon. li. cc. Natta conf. 17. neque argenteum potiorum. L. cum quidem. ff. de suppellex. leg. nec vasa ærea silensius aque. L. vasa. ff. eod. nec habitatio, in qua est ipsa suppellex. DD. cit. animalia, aut ruralia. L. quemadmodum. L. nullamque. L. fundo. ff. eod. Neque picturæ, que magis deliciarum, quam usus gratia paratæ sunt. Ita textus expressus in L. vasa. 11. ubi gl. ff. de suppellex. leg. Petr. Pacionus alleg. 75. num. 26.

SUPERFLUUM, & SUPPRESSIO.

Praxis Superflui, & Suppressionis.

Superfluum non censetur, quod ad declarationem pertinet. L. quis dubitationis. 81. ubi Dec. & Cagnol. ff. de R. J. Albanus conf. 11. n. 39. Barb. ax. lib. 17. cap. 71.

Superfluum totius admittitur, quam necessarium omittatur. Specul. in tit. de depof. §. 7. nu. 8. cap. non effi. memur. 13. quest. 2. L. testamentum. 17. C. de testam. Gail. lib. 1. *obj. 81. nu. 9. Barb. l. c. ax. 2.*

Superflus actus non vitiat, quævis vitiose obsecratur. L. 1. C. de rei uxor. aut. gl. i. forer *vero Insist. de libertis.* & superflua non nocent. Barb. l. c. ax. 3. & 4. L. cum antiquitas. 28. C. de testam. si sunt contra tem, fecus, si sunt præter tem, quia tunc nocent.

Superfluitas est vitanda in omni interpretatione, & dispositione. Rol. conf. 62. a. nu. 30. lib. 3. Tulc. litt. S. concluf. 895. nu. 36. Menoch. conf. 81. nu. 32. Rota dec. 702. nu. 3. apud Farin. par. 2. recent. & dec. 735. num. 8. par. ead. ubi dicitur, quod non est recedendum a natura rei, ut superfluitas vitetur, & superfluitas nunquam est admittenda etiam in materia odiosa, & in dispensatione. Rota dec. 257. num. 1. par. 2. recent. Et superflui omnia sunt reprobanda. L. t. §. quibus. 2. de novo Cod. Clem. exivis. ubi Card. num. 220. de V. S. Barb. l. c. ax. 5. & 6.

Superflui actibus non debemus uti. L. hac stipulatio. 14. §. Divor. c. ff. ut legator. nuncupatur. Calt. conf. 240. lib. 2. Tulc. litt. S. concluf. 894. num. 6. Lim. 1. ad majorem declarationem. L. cum dubitatur. 86. §. 1. ff. de hered. instit. Calt. conf. 75. num. 2. lib. 2. Felin. Felin. in cap. venerabili. num. 1. notab. 3. de off. Deleg. Jaf. in L. cum qui §. ita te. nu. 4. ff. de V. O. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 6. num. 32.

K

Lim.

6. Lim. secundo, quia potius toleratur superfluitas, quam quod quis damnatur indebite passus. Craveta *conf.* 70. num. 29. *vers.* imo potius. Cephal. *conf.* 104. num. 22. lib. 1. Surd. *dec.* 36. num. 19. & 20. Tufc. *litt.* 5. *concluf.* 895. num. 50. Gonzal. d. gl. 6. num. 32. Barb. l. c. ax. 7. Lim. 3. quando explicite, & distincte declaratur, quod implicite act dispositum, quia iunc non potest dici superfluum. Ruin. *conf.* 89. nu. 17. *vers.* nec obstat. vol. 4. Gonzal. & Barb. l. c. Lim. 4. quia superfluitas admittitur, ne voluntas testatoris vel disponentis tollatur. Craveta *conf.* 25. num. 30. *vers.* ex praemissis. Tufc. l. c. num. 55. & 57. Barb. l. c. Lim. 5. quia potius admittitur superfluitas statui, quam quod statuentes voluerint aliquid illicitum, aut non permittum statueret. Casti. *conf.* 258. col. 1. Tufc. & Barb. l. c. cc.
7. Suppressio Beneficii facta sine causa, & solemnitatibus non valet, quia est quaedam species alienationis. Cavalier. *dec.* 439. Turricel. de *unione Benef.* cap. 7. num. 7. requirit autem causam casus, & solemnitates, quas alienatio, de quibus actum fuit in paxi alienationis. Causa vero potest esse diminutio fructuum. Abb. Inol. *Dec.* & alii in *cap. cum accessissent. de consuet.* Rota & DD. apud Gaiz. de *Benef.* par. 12. cap. 1. & tunc debet accedere consensus Capituli, si cui in unione. Riccius in *praxi suppressiois.* par. 4. *ref.* 539. ubi DD. non potest fieri a Capitulo sed vacante, fed tantum ab Episcopo. Idem *ref.* 541. in quibus Ecclesiis habeat locum, vide eundem. l. c. per totum, praetertim Canonicis non potest Capitulum supplere. Diana *moral.* par. 8. *trac.* 4. *ref.* 50. Conc. Trid. *sess.* 24. cap. 15. de *ref.* Garz. de *Benef.* par. 12. cap. 1. Cuchus *instit.* Canon. lib. 2. tit. 9. Riccius in *prax.* par. 4. *ref.* 545.

S U S P E N S I O.

Praxis suspensionis.

1. Suspendio lata a Papa, Consilio; vel per SS. Cato-nes contra quoscunque, ex quocunque crimine non afficit Episcopos, nisi de illis fiat specialis mentio. *cap. si Compromissarius. de elect.* in. 6. & *cap. quia periculum, de sent. excom.* in 6. quod Capitulum quia periculum, an militet in Episcopis titulatibus, quibus non incumbit absolute executio exercitii Pontificalis, nisi requirantur ab Episcopis localibus. vide DD.

S U S P I C I O.

Praxis suspitionis, & suspellorum.

1. Suspicio in crimine haereticis sufficit ad inquitendum. *cap. accusatus. de haer.* in 6. Scaccia de *Jud.* lib. 1. cap. 59. a num. 7. quia in haereticis potest procedi summarie, & sine figura, ac strepitu iudicii.
- Suspicio iudicis recusari, si fuit ab arbitris approbata, ad quem devolvatur causa principalis. vide *Arbitr.*
2. Suspicio, ante daz semper viget in Scriptura inserta in instrumentum absque decreto iudicis, & ideo fidem non meretur. Gratian. *dif. for.* cap. 693. num. 1. Afflic. *dec.* 273. nu. 4. in fin. Crecenz. *dec.* 1. de prob. Burin. *dec.* 108. num. 1. Kota in *Terul. Parochialis.* 4. De *cemb.* 1623. *ceram* Merlino, apud Bich. *dec.* 130. num. 5. & in apochis privatis semper militat, ubi agitur de praepudio tertii. Cyriac. *contro.* 10. num. 14. & 17. quanvis scriptura esse recognita, quia recognitio non probat in praepudio tertii, quod fuerit facta in tempore ibi descripto. Rota *dec.* 54. num. 2. par. 4. *divers.* & in *Placentina donationis* 21. Aprilis 1579. coram Giffio. apud Bich. *dec.* 403. n. 16. & 17.
3. Suspicio fraudis efficit in instrumento celebrato palam, & bona fide praevia cognitione causae, & citatione interesse habentium. Bart. in *L. frater a fratre. num.* 51. ff. de *cond. indeb.* *Dec.* in *cap. quoniam contra num.* 42. *vers.* unde valeret. de prob. & *conf.* 536. nu. 5. Barlat. *conf.* 144. num. 19. Honded. *conf.* 33. a num. 25. lib. 2. Gratian. *dif. for.* cap. 555. n. 15. Caputaq. *dec.* 163. num. 8. par. 3. Mani. *dec.* 151. num. 7. Bich. *dec.* 55. num. 9. & suspicio modica non debet animum sapientis innuere. *cap. ut de crim. fals.*
4. Suspicionem tollit pars affectionis causa. *L. non solem.* 67. §. *uno. ff. de ritu nupt.* gl. in *cap. cum R. Canonicus.*

35. de *off. & potest. Jud. Deleg. Specul. in tit. de Jud. Deleg.* §. 7. numer. 2. Barb. *axiom.* lib. 17. cap. 76. ax. 4.

Suspellus de fuga esse non potest, qui prius de delicto non est suspellus. Scaccia de *Jud.* lib. 1. cap. 42. num. 3. Suspellus de fuga potest capi nulla praecedente citatione, aut praeprio de solvendo, ne instituat ad accelerandam fugam. Ecclesia *obj. for.* cap. 121. ubi DD. aut sequestrantur ejus mobilia, & se moventia, non ut solvat, vel caveat de iudicatum solvendo de de sistendo iudicio. Gail. lib. 2. *obj.* 44. & alii apud Ecclesia. l. c. num. 3. quando quis dicitur suspellus de fuga, vide Cyriac. *contro.* 464.

Suspellus de fuga non potest regulariter capi a Iudice incompetente. Bald. *conf.* 285. lib. 1. & *conf.* 318. lib. 4. Rol. *conf.* 65. lib. 3. Nuta *conf.* 430. Malfard. de prob. *concluf.* 813. Graian. *dif. for.* cap. 875. nisi periculum sit in mora, quo tamen casu capis debet remitti ad Iudicem competentem. DD. citi & Ecclesia *obj. for.* 121. non potest capi, nisi prius probetur debitum esse liquidum. Rol. l. c. Gail. lib. 2. *obj.* 44. Malfard. de prob. *concluf.* 456. Thel. 220. Ecclesia l. c. num. 5. Praeterea debet prius probari suspicio fugae, & quia haec suspicio primam supervenit post debitum contractum. *L. si creditor. ff. de privil. debiti.* Nuta *conf.* 430. Surd. *conf.* 411. Malfard. & Ecclesia l. c. dummodo debitum non sit modicum, & capiendus non sit persona nobilis. Gratian. l. c. Ecclesia. *obj. for.* 121. & 124. n. 12. vel mulier. Covar. lib. 2. *var. ref.* cap. 1. Gratian. *dif. for.* cap. 328. Thel. *dec.* 153. Menoch. *de arbit.* *quell.* 88. Farin. in *prax.* *quell.* 27. Palajell. *exped.* & *annot.* 27.

Suspellus de haereti, nisi iuxta considerationem suspicionis, & qualitatem personae se debite purgaverit, debet excommunicari, & vitari, donec competeret satisfecit, & si per annum steterit in excommunicatione, tanquam haereticus est condemnandus. *cap. excommunicamus.* 13. §. *cur autem.* de haer. P. Pitthling. lib. 5. tit. *sess.* 2. §. 4. num. 32. ubi Barb.

S Y N D I C U S.

Praxis Syndici.

Syndicus, an possit executive cogi ad solvendum pro Universitate, vide *Universitas.*

Syndicus Universitatis censetur habere mandatum ab Universitate cum libera, & potest etiam ea, quae requirunt speciale mandatum. Craveta *conf.* 278. Mant. de *act.* lib. 3. tit. 10. Ciatlin. *contro.* *for.* cap. 2. num. 45. & 46. Capon. *dif. for.* 90. & representant Communiatem. Idem l. c. Abb. in *cap. 1. de syndic.* In rebus Universitatis civiliter debet agere nomine Universitatis, in criminalibus autem nomine proprio. Maran. in *spec.* par. 6. *membr.* 3. Scaccia de *Jud.* lib. 1. cap. 50. num. 22. sicut non est conveniendus, nisi nomine ejusdem.

Coniunx in jurando de calumnia praepudicet suo principali, quia equiparatur Administratori, vel Procuratori, aut etiam Tutori. Scacca de *Jud.* lib. 2. cap. 1. *quell.* 23. num. 288. non potest respondere positionibus sine specialissimo mandato. Socin. *sen. conf.* 55. num. 8. Menoch. *conf.* 80. num. 64. Ecclesia *obj. for.* 61.

Syndicus, vel Procurator constituitur a Communitate, 3. cuius maior pars, vel iurati tempore injuncti officii erant excommunicati, non venit repellendus tanquam constitutus ab excommunicatis, nisi eorumdem Excommunicatorum auctoritate fuerit electus, aut nisi Communicans sciens eos esse excommunicatos una cum illis elegerit. *cap. consili de procurat.* Vel Excommunicati in literis mandati aut procuratori fuerint expressi. P. Pirhing. lib. 1. tit. 38. num. 11.

Uti eligunt, debent convocari omnes de Communitate, qui habent votum, & si aliqui vocati emanent, praesentes possunt eundem constituere, dummodo ex tribus duae partes inter sint ex iis, qui volunt, & possunt, ac debent interesse, & major pars praesentium consentiat. L. nulli. ubi gl. *vers.* duae partes. *ff. de consensuq. Universitatis.* & ibi Bart. Hostien. in *summa de syndico.* num. 10. Pirhing. l. c. tit. 38. num. 2.

Syndicus Ecclesiae tenetur reddere rationem admissa-

nistratorem coram Episcopo, & ipsi Episcopo. *L. omnes C. de Episc. & Cler. quod procedit etiam in quibuscumque reonomis locorum pitorum.* Ratio est, quia quilibet Administratori Jure Divino, & humano tenetur reddere administrationis rationem ei, a quo illam accepit. *cap. qualiter. & quando de accusat. cap. 1. de oblig. ad ratiocin. Menoch. de arbit. c. 109. Escobar. de ratiocin. cap. 7. n. 50. & patet ex Concil. Trid. de reform. sess. 22. cap. 9. Bbr. de potest. Episc. alleg. 75. n. 57. Salgado. de protell. reg. 10. l. par. 2. cap. 12. Ansaldo. de jurisdict. par. 2. tit. 11. cap. 14. Fagnan. in 2. par. tertii decretal. in cap. ad hoc de relig. dom. Pignatelli. 10. 6. consuet. 50. qui fuisse ita decisum in visitatione Ecclesiarum S. Jacobi sub immediata protectione Regis Hispaniarum asserit, & hanc sententiam firmant etiam Acantholic. Raiger. de regim. secul. & Ecclesiastico lib. 3. class. 1. cap. 2. nume. 23. Mathrus. Stephan. de jurisdict. lib. 3. par. 1. cap. 14. num. 28. Carpov. in sua jurisprudent. cap. 2. tit. 19. definit. 6. lib. 1. tit. 1. de jurisdict. Episc. Et si hospitalia essent exempta, adhuc tenebant reddere. Valenzuela 10. 2. cons. 122. num. 38. qui refert declarationem S. Congregationis, & alii apud Capon. disc. for. 396. videri etiam potest Carol. de Grassi. de effell. Cleric. effell. 1. a num. 606. qui citat. Gail. lib. 1. obs. 37. nu. 7. Gratian. disc. for. cap. 481. Garza. de Benef. par. 5. cap. 1. num. 600.*

SYNODUS.

Praxis Synodi.

Synodus generalis non potest congregari, nisi a S. Pontifice; provincialis ab Archiepiscopo, & Diocesana ab Episcopo. Riccius in *praxi synodi* par. 3. ref. 442. ubi DD. Item a Capitulo sede vacante. Item. ref. 445.

Synodus Diocesana ab Episcopo semel tantum in anno celebrari debet, & tenetur. *cap. quoniam. 18. dist. Ugo. de off. & potest. Episc. par. 2. cap. 48. numer. 4. notab. 2. de accusat. Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 2. vers. synodi quoque. Bich. dec. 361. numer. 18. & supra in verb. Episcopus. a numer. 119. synodales Judices debent esse, vel eligi illi, qui sunt in dignitate constituti, vel Canonici Cathedralis Ecclesiarum. Dignitas vero debet esse Ecclesiastica, non secularis, uti est Doctoratus, ita vera sententia contra Riccium apud Sperell. dec. 167. per totum. ubi S. Congreg. Concil. Trid. sess. 25. cap. 10. vide Riccium in *prax. Judicis synodalis. par. 4. ref. 112.* neque possunt illi, qui dimiserunt dignitatem, licet in illis remaneat aliquod vestigium honoris Riccius. l. 6. ref. 116.*

TACITURNITAS.

Praxis Taciturnitatis.

TACITURNITAS partis operatur consensum in Judicem, & ejus jurisdictionem protogat. *Ciarlin. controu. for. cap. 44. num. 21. An & quando inducat hypothecam, vide Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 2. quest. 88.*

Tacens, an videatur consentire protestatione judiciali, vide *Protestatio non contradicens sequestro, aut literæ, in qua quis denuntiat debitor, videtur facere debitum. cap. qui tacet. de R. J. in 6. L. fidejussor. de pignor. Ciarlin. d. cap. 44.*

Tacens non facit, fed neque utique negare videtur. *L. 1. §. scientiam. ff. de rescript. Mant. de tacit. tit. 30. lib. 21. num. 10.* nisi cum taciturnitate concurrat ratio sanguinis aut parentelæ. Anchar. in *cap. licet, de procurat. in 6.* aut nisi ultra Taciturnitatem intervenierit aliquis actus positivus. *Natta conf. 131. n. 4. Cravetta conf. 111. aut utilites Reipublicæ, favor pupilli, aut Ecclesiæ. vide Barb. axiom. lib. 18. cap. 1. axiom. 3. 4. & 5.*

Tacens in favorabilibus consentire videtur. *Menoch. de pref. lib. 3. pref. 42. num. 11. & 24. Clar. in §. Denatio. quest. 14. num. 5. Sanchez. de matrim. lib. 1. disp. 5. num. 5. Scaccia de commerc. §. 1. quest. 7. ampl. 19. num. 129. Mascard. de prob. conclus. 1218. Lim. in judicialibus. L. invidius. ff. de servit. urb. pred. Covar. prall. quest. cap. 15. a numer. 5. vers. quod si ex adverso. Fachin. lib. 8. controu. Jur. cap. 64. Surd. dec. 302. num. 3. Gratian. discip. for. cap. 38. num. 20. & cap. 68. num. 16. Stail. de salv. interd. in specul. 3. cap. 5. num. 59. nisi taciturnitas esset longa. Gratian. disc. for. cap. 730. num. 4. & 795. num. 5. Jo. Mar. Novar. for. quest. lib. 1. quest. 82. numer. 1. Giurba. in consuet. Adessana par. 1. cap. 14. gl. 2. num. 5.*

TAXA.

§. I.

Taxa beneficii quando attendatur in gratiis expensarum, & aliis, vel non.

Taxa beneficii attendi debet, ut gratia ad vacatum habeat locum, quando habet expressionem, quod capiat beneficium certi valoris, secundum taxam. *Amplia in tantum, ut habens gratiam ad beneficium certi valoris secundum taxam non capiat beneficium non taxatum. Oldrad. conf. 235. in pr. ver. in hac quest. ubi, quod taxa decimarum est loco mensuræ, & si non reperitur gratia; non habet locum in beneficiis non taxatis. Limita precedentem ampliationem, quod imo beneficium non taxatum cedat in gratia secundum taxam decimarum; sed tamen attenditur valor beneficii non taxati usque ad summam in gratia taxatam. Oldrad. d. conf. 235. ver. ant. si dicamus. *Contra hanc limitationem, & ampliationem videtur decisio Rota 45. de concess. prob. Nota secundum aliquos, alias 89. in antiq. quæ videtur velle, quod imo beneficium non taxatum etiam majoris valoris veniat sub gratia taxata; allegat Jo. Andr. ad quem se remittit addit. ad specul. de concess. prob. §. item tractatur alia questio falsi, qui hoc dicit de æquitate, licet de rigore dicat attendi verum valorem deductis oneribus. *De clara, ut per Rotam; quæ istas opiniones recitat decis. 60. de rescript. in antiq. alias 74. incip. Nota quod ubi alicui, ver. ex hoc multi, ubi in fin. approbat, quod verus valor dimidiatus attendatur in beneficio non taxato loco taxæ decimarum.***

§. II.

Taxa beneficiorum, decimarum, & aliorum quando possit alterari.

Taxa census, decimarum, & prurcationis secundum facultates Ecclesiarum facta potest augeri, si facultates Ecclesiæ auctæ fuerint, & requiritur hominis nova

K 2 taxa-

taxatio. Calder. *conf.* 86. *An Legatus possit mutare, circa fin. v. item cum secundum*, alias 6. *de offic. Legati.*

T E M P L A R I I ,

§. Unicus.

- 1 Templari t dicuntur religiosi, & profitentur regulam beati Augustini. Cald. *conf.* 121. *circa med. ver. autem, quod est, 7. de iud. & foro comp. alleg. gl. in c. duo sunt, 12. q. 1. t. Destructi fuerunt, & delictum eorum collegium a Bonifacio VIII. Papa, propter delictum quorundam particularium Templariorum. Ang. de Perus. *conf.* 165. *Cum multitudo, n. 1. & Bart. in l. aut facta, §. fin. ff. de pen. idem auctatur, & dicitur quod fuerunt destructi propter delictum, & crimen hæresis.**

T E M P U S .

Præcis Temporis.

- 1 Tempus a jure non præfinitum, secundum aliquos intelligi debet de duobus mensibus. Bart. in *L. qui Romæ. §. coheredes, n. 2. ff. de V. O. Romon. conf.* 27. Brunus. *conf.* 81. n. 2. Cachetan. *dec.* 173. n. 12. sed verius est esse Judicii arbitrium. DD. apud Menoch. *de arbitrii. lib. 2. cap. 6.* ubi Juxta id arbitrat debet juxta personarum, rei, & operis qualitates. Et quod ad purgandam moram sit Judicii arbitratum, tenuit Bart. in *L. si infamam, n. 3. ff. de P. O. & probat textu in L. si ita quis. 135. §. Scia. ff. eod. Ita tempus concessum condemnatis ad solvendum Judicii est arbitratum in reabilibus actionibus, sed in personabilibus quatuor mensium spatio condemnatis conceditur. *L. 3. C. de usur. res jud. gl. in L. ult. vers. statum spatium. C. de execut. rei jud. Boer. quæst. 45. Menoch. l. c. cap. 28. Antonell. de tempore leg. lib. 1. cap. 4. num. 9. Ita Judicis arbitrio relinquitur, quando si scilicet dicatur diu stetit in fideiussione, ut possit petere si liberati. *L. Lucius. Titius ff. mand. cap. ult. ubi gl. vers. si diu de solut. Antonell. l. c. lib. 1. cap. 43.***
- 2 Tempus indefinite prolatum ab homine, decennio terminatur, ut si Juxta aliquem condemnavit ad tempus *L. sine præfinitio. ff. de pen. quod idem procedit in contrariis. Jof. in L. si stipulatus num. 2. ff. de P. O. Mant. de tacit. lib. 3. tit. 15. num. 80. Antonell. de tempore leg. l. c. n. 9. vers. notandum.*
- 3 Præsumptio a tempore præterito trahitur ad præsens circa qualitates intrinsecas, quia semel bonus semper præsumitur bonus. *L. non omnes, §. a Barbaris. ff. de re milit. L. omnimodo. C. de inoff. testam. & quavis bonus præsumitur, optimus tamen præsumi non debet, aut omni exceptione major. Masciad. de prob. conclus. 222. num. 1. & 14. vol. 1. Alciac. de pref. reg. 3. pref. 2. num. 9. & 10. apud quem Alex. *conf.* 82. num. 3. vol. 1. Antonell. de tempore leg. lib. 1. cap. 6. num. 2. Ita semel malus præsumitur etiam nunc malus, nisi emendatio polles secuta sit, quæ per spatium trium annorum præsumitur. Masciad. l. c. n. 12. vers. sublimita. Barb. in cap. testimonium. de testib. Alex. *conf.* 149. n. 5. lib. 5. Antonell. l. c. n. 4. Qualitates vero extrinsecæ non præsumuntur in esse, ut nobilitas, divitiæ. Bald. in *L. non ignorat. C. qui accus. non poss. & in L. in actionibus. §. plane ff. de in lit. jor. Tiraquel. de nobilit. cap. 10. n. 13. Rol. *conf.* 67. n. 26. lib. 3. Menoch. de pref. lib. 6. pref. 60.**
- 4 Ex tempore vero præsentis præsumi potest ad præteritum, & ideo qui est hodie pauper, præsumitur semper fuisse pauper. *L. ex persona, ubi Caltr. C. de prob. Cacer. var. res. par. 1. cap. 7. n. 45. Gratian. disc. for. cap. 125. n. 31. Antonell. l. c. n. 12.*
- 5 Qualitates mixtæ, ubi scientia, prudentia, & similes non præsumuntur, adeo ut nemo præsumatur idoneus, nisi probetur. *gl. in L. 2. ff. de prob. Alciac. l. c. Gratian. ut supra. n. 28. DD. in cap. dudum. de pref. sed idoneitas debet probari præsentis examine, & non per testes aut famam. *gl. in d. cap. dudum. ubi DD. vers. præsumatur. Barb. de potest. Episc. alleg. 10. nu. 28. Antonell. num. 16. qui autem semel idoneus fuit judicatus, præsumitur etiam nunc talis Menoch. l. c.**

*pref. 91. n. 22. quare admissus ad SS. Ordines præsumitur idoneus ad Beneficia simplicia inopertum obtinenda etiam sine novo examine cap. accepimus de atar. & qualis. Et in Curia semel examinatus ad Canoniciatum non amplius examinatur ad similem Canoniciatum. Riccius in prax. par. 4. ref. 70. Lim. in Parochialibus, in quibus semper est opus novo examine. Quaran. in verb. Ben Paroch. collatio. quia hujusmodi examen requiritur pro forma a Concil. Trid. *sess. 24. cap. 18. de ref.**

Ita ex possessione de præterito præsumitur possessio de presenti. DD. in *L. si ve possidetis. C. de prob. Alex. conf. 133. num. 3. lib. 1. Alciac. de pref. reg. 2. pref. 21. non vero ex possessione præsentis præsumitur possessio de præterito. Bald. in *L. ex persona. C. de prob. Alciac. l. c. n. 15. Menoch. de pref. lib. 6. pref. 64. n. 65. Antonell. l. c. n. 23. fermo est de possessione rei immobilis, quia ex possessione præterita rei mobilis, non præsumitur præsens Bellon. de potest. eor. que in continenti sunt. lib. 1. cap. 199. n. 4. Menoch. l. c. pref. 641. n. 27. Antonell. l. c. 25.**

Tempus præsens non comprehendit futurum tam in contractibus quam in ultimis voluntatibus, nisi agatur de modico præjudicio, nec tempus præteritum trahitur ad futurum, sicut futurum non includit præsens aut præteritum. *L. si a Colono. ff. de V. O. L. si ita. ff. de aur. & arg. leg. Mant. de tacit. lib. 3. tit. 15. n. 27. Menoch. lib. 4. pref. 127. num. 3. Gratian. disc. for. c. p. 497. num. 12. Antonell. de temp. leg. lib. 1. cap. 7. num. 3. Unde si testator reliquit omnia credita quomodocunque contracta, non censetur relinquere credita, quæ post testamentum conditum testator acquisivit, sed ea tantum, quæ tempore testamenti conditum habebat, quia verbum contracta cum sit præteriti temporis, non includit futurum. Curt. jun. *conf.* 177. num. 11. Menoch. d. pref. 127. Ita si testator dixit. *Lego pecunias, quas mihi Titius debet*, in legato non continentur pecuniae, quas Titius post conditum testamentum testator debere cepit. *L. si ita scripserit. ff. de leg. 2. L. Julianus. §. ult. & L. uxorem. §. testamento ita pueros ff. de leg. 3. sit si dixit. Lego argentum meum*, intelligitur de argento, quod tempore conditum testamenti existat, quia *ly meum* est pronomen possessivum, & præsens, non futurum tempus ostendit. *L. uxorem. §. testamento ita pueros. & L. si ita ff. de aur. & arg. leg. Coin. conf. 14. n. 5. lib. 1. Paris. conf. 80. n. 41. lib. 2. Neviz. conf. 71. Menoch. de pref. 127. n. 13. Theod. dec. 168. n. 5. Antonell. d. cap. 7. n. 6. & 7. præteritum quia in dubio videtur legatum, quod est minus. *L. idem Julianus turbat. 41. §. scio. ff. de leg. 1. quavis fuerit fiducium conjunctæ personæ. Cognol. in L. ult. num. 252. C. de pass. Berous. conf. 44. n. 45. lib. 2. Menoch. de pref. lib. 4. pref. 127. n. 18. Pur. dec. 20. lib. 3. Pennia dec. 19. n. 1. Honded. conf. 63. n. 47. Antonell. l. c. n. 11. sed quod in Legato usufructus attendatur tempus mortis, non conditum testamenti, tenet Bart. in d. *L. ita n. 4. vers. aut in testamento ff. de aur. & arg. leg. Menoch. d. pref. 127. n. 28. Theod. dec. 168. Coccio. dec. 48. n. 11. Antonell. l. c. n. 17. Lim. 1. si constat de contraria mente testatoris. Lim. 2. in legato facto favore causæ pie, quando extenditur etiam ad futura. Berous. conf. 44. lib. 2. & Menoch. ac Antonell. ll. c. Lim. 3. in augmento facto causa aliorum, etiam post testamentum conditum, quod deberetur legatario. *L. quod in verum. §. si quis. post. ff. de leg. 1. L. sepe legatum. ff. de leg. 3. Lim. 4. si legatum fuit factum per verba genitiva, prægnantia & ampla, ut omnia, & singula, cuiusque generis. Dec. conf. 69. n. 3. Cephal. conf. 763. n. 25. lib. 5. Rota coram Coccino dec. 47. n. 13.*****

Tempus longum dicitur decennium, & modicum infra decennium. Bart. in *L. 1. §. quod autem. n. 2. ff. de superfl. Quarana in verb. alienatio rer. Eccles. n. 17. Betrazol. de claus. caus. 15. gl. 2. n. 6. Tiraquel. de retrac. lignag. §. 1. gl. 6. n. 9. Jo. de Amic. conf. 125. vers. nihilominus vol. 1. Caroc. de Locat. & cond. par. 2. tit. de locat. caus. 1. n. 1. Ludovif. dec. 344. n. 12. Antonell. de temp. leg. lib. 1. cap. 10. per totum, quavis alii velint id esse relinquentum Judicis arbitrio, juxta *L. 1. ff. de jure delicti. Bart. in L. si infamam. n. 3. ff. de P. O. Menoch. de arbit. lib. 2. cap. 3. Seraph. dec. 580. n. 5. Afflic. dec. 241. n. 3. Coccin. dec. 100.**

- num. 2. Caroc. l. c. Et locatio ad vitam locantis dicitur ad longum tempus. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 16. num. 3.
- 9 Tempus est probandum ab eo, qui se fundat in illo. Mafcard. de prob. conclus. 1351. per totam, & appellans debet probare, & appellatus tempore legitimo, cap. Romana. §. si vero. ubi DD. de appell. in 6. cap. quod ad consultationem. De sent. & re jud. & qui se fundat in prescriptione, tempus possessionis suae probare debet, gl. & Batt. in L. ob carnem §. ff. de testib. & tunc testes debent deponere de certo ad determinatum tempore. Antic. de temp. leg. lib. 1. cap. 12. per totum, qui alios citat. Lim. si is, qui se fundat in tempore, est in possessione, quia possessio relevat ab onere probandi. Mafcard. l. c. Menoch. de arb. cap. 46.
- 10 Tempus legale, & conventionale non currit impedito. L. quib. dieb. ff. de cond. & demonstr. Hinc tempus praefixum in compromisso non currit impedito, nisi impedimentum veniat culpa debitoris. Antonell. l. c. cap. 15. totum. In praescriptionibus tamen est continuum, nisi aliter caveatur a lege, vel statuto. Gratian. disc. for. cap. 475. numer. 16. & 929. numer. 9. & alii apud Antonell. l. c. num. 10. Itaque tempus dilationis a iure concessit est continuum, & ideo in illo computantur etiam dies festivi, nisi forte absorberent totam dilationem, vel maiorem partem illius; quia tunc non computantur in dilatione. Host. in cap. licet causam de prob. Bald. in L. si quando. quest. 4. num. 6. C. de testib. Lanfrancus de Oratio in cap. quantum contra. col. 2. de prob. vers. dilationes. Gravatus ad Velt. lib. 5. cap. 4. num. 7.
- 11 Tempus a statuto praefixum ad retrahenda bona alienata currit ignorantis, quia hoc tempus est continuum. L. fin. ubi Alex. C. de dol. Craveta conf. 271. num. 5. & currit a die alienationis, & non a die scientie. Barbat. conf. 50. num. 2. Crot. conf. 31. nu. 4. Altrogi. conf. 44. Antonell. l. c. cap. 17.
- 12 Tempus censetur adjectum causa differendae solutionis, quando dies adjectus obligationi mero favore debitoris, ita ut Creditor, ex parte sua nihil debeat adimplere. Gratian. disc. for. cap. 26. num. 11. secus si creditor aliquid debeat adimplere, & aliter debitor non teneatur satisfacere, quia tunc tempus censetur adjectum causa finiendae obligationis. Tiraquel. de retrac. convent. §. 1. gl. 2. nu. 45. & 53. Gratian. l. c. cap. 26. num. 29. & 32. Antonell. de temp. leg. lib. 1. cap. 21.
- 13 Tempus adjectum actui, qui dependet ex futuro eventu, aut facto alienius, non incipit currere, nisi prius purificata conditione, aut inesse deducto ipso effectu. L. 3. §. si quis heredi. ff. de stat. lib. gl. in L. in illa stipulatione si calendar. ff. de P. O. Socin. conf. 76. lib. 1. Tiraquel. de retrac. lignag. §. 1. gl. 10. n. 49. Antonell. l. c. cap. 22. Cyriac. contro. 290. veluti si testator dicat, quod pecunie hereditatis impendantur in emptione bonorum stabulium, & eorum fructus distribui pauperibus per decem annos immediate sequentes post mortem ipsius testatoris, hoc decennium non currit, nisi postquam secuta fuit emptio. Et haeres non potest argui de negligentia, nisi probetur, ipsum habuisse occasionem emendi bona stabilia, & non emere. Cyriac. l. c. num. 18. Mafcard. de prob. conclus. 1093. num. 1. Antonell. l. c. qui citat Batt. in L. Tutor qui reperiatur. 8. §. post depositionem ff. de Administrat. Tut.
- 14 Si Testator legavit pecunias solvendas intra certum tempus, tunc legatum solvi potest in fine termini; si vero legavit corpora, vel species, tunc debetur in principio termini. DD. in L. talis scriptura ff. de leg. 1. Cyriac. contr. 362. num. 16. & contro. 363. nu. 1. lib. 2. Lim. in legatis ad plias causas, quae semper debent solvi in principio termini favore pie causae, & non in fine. Tiraquel. de privi. p. causa privi. 22. & DD. apud Cyriac. l. c. Lim. 2. si dilatio fuit data indefinite heredi ad solvendum legata, quia tunc intelligitur etiam de legalis speciebus, & corporum existentium in hereditate. Cyriac. & Antonell. l. c. Lim. 3. si legatum consistit in pecunia, & partim in speciebus, quia tunc potestior qualitas praevalet. Idem.
- 15 Tempus ad infundandas donationes nullum in jure praefixum fuit, adeo ut haec etiam post triginta annos fieri possit. Canon. de Infundatione quest. 3. Rimin. juni. in §. 1. Infit. de donat. Gratian. disc. for. cap. 531. Begnaddi Bibliotheca Tom. IV.
- num. 20. & cap. 783. num. 33. Fenzon. ad stat. Urb. lib. 1. cap. 150. ante. nu. 37. Cavaler. dec. 557. Bellon. de poss. cur. qui in continenti sunt lib. 1. cap. 95. n. 3. Antonell. l. c. cap. 34. num. 1. & 2. Lim. si donator ante infundationem decessit, quia tunc Donatarius invidis hereditas non possit illam infundare. Rota. dec. 436. num. 10. par. 4. to. 2. recent.
- Nominatio Laici ad Beneficium Jurisprae. de Laico 16 facta valet, dummodo nominatus sit Clericus antequam actualiter Ordinarius praefertur ad effectum institutionis. Rota in Maccertan. Capellania 15. Maii 1564. coram Aldebrandino, quia satis est, quod habilitas, seu qualitas ad aliquem actum requisita eo tempore existat, quo actus ipse perficitur. L. intervenit. ff. de leg. praest. Pennia dec. 12. nu. 8. & 9. Antonell. l. c. cap. 71.
- Tempus a jure non est praefixum Abbati ad Benedictionem petendam, quamvis ante Benedictionem non possit suis subditis Minores conferre, cap. cum comitatus ubi DD. de arat. & qualis. Panorm. in cap. cum Monasterium. de elect. Sylvest. in verb. Abbas. num. 5. Gratian. disc. for. 871. a. num. 10. gl. in Clem. 2. verb. benedici. de stat. Monach. Antonell. l. c. cap. 75. si vero Episcopus requisitus illum benedicere teneatur, potest tamen suis subditis Ordines conferre, cap. 1. de supplen. neglig. Prelat. Antonell. l. c. nu. 7.
- Tempus, quod datur executoribus ultimarum voluntatum, est annus. L. nullus C. de Episc. & Cler. cap. nos quidem. de testam. quo tempore executor devolvitur ad Episcopum. d. cap. nos quidem. & cap. tua nobis de testam. Antonell. de temp. leg. lib. 2. cap. 36. Annus vero currit, non a die aditus hereditatis, sed institutionis factae per iudicem, ita Abb. conf. 59. dub. 3. lib. 1. Barb. in cap. nos quidem. de testam. num. 3. Gratian. disc. for. cap. 73. num. 11. Antonell. l. c. cap. 36. sed quod currat a die mortis testatoris, etiam ignorantibus, vel impeditis executoribus testamentariis, tenet Ceval. in commun. contra commun. quest. 374. num. 4. Bald. in L. capitoriar. nu. 12. C. de testam. militis. Sord. de alim. tit. 8. privi. 32. nu. 7. & 8. quia annus non datur favore executorum, sed favore pauperum, qui non debent pati moram ex ignorantia executorum, quod tempus tamen potest ab Episcopo, vel ejus Vicario prorogari ad instantiam executorum etiam sine causae cognitione, quando testatoris voluntas non potest intra illud tempus executioni demandari. Ceval. l. c. quest. 374. nu. 2. Gratian. l. c. num. 12. Lim. nisi testator Executoribus dederit majus tempus ad exsequendum, Et Episcopus potest compellere Executores parum voluntatum ad reddendam rationem executionis usque ad quadraginta annos. Pax Jord. lib. 14. tit. 24. de prescript. numer. 442. qui citat Batt. in L. alio. ff. de alim. Antonell. l. c. num. 6. si vero Testator reliquit executores, qui infra annum exequatur, eoque transacto iussit, ut alius exequatur, uti Titius, tunc in casum negligentiae primi executoris non Episcopus exequitur, sed substituitur a Testatore. Bald. in L. fundam sub cond. §. si licuit. ff. de leg. 1. Gratian. disc. for. cap. 220. a. num. 35. Antonell. l. c. cap. 36. num. 7. & 8. Praeterea tempus executionis non currit, si super validitate testamenti fuit lis orta, dum haec pendet. Tiraquel. de retrac. lignag. §. 1. gl. 10. num. 38. Papien. in forma libelli. vers. ex executores. num. 11. Antonell. l. c. num. 9.
- Lites debent de Jure Civiliter terminari, si sunt 19 civiles, causae vero criminales biennio, alias petiti instantia. L. properan. C. de Judio. five agatur coram ordinario Judio, five delegato. Specul. in tit. de Judio deleg. §. 6. num. 10. Bald. in d. L. properan. nu. 1. Pax Jord. de re judic. lib. 13. tit. 6. d. nu. 114. Antonell. l. c. lib. 2. cap. 51. Lim. in causis fiscalibus, in quibus instantia durat triginta annis, five si fuit actor, five Reus. Benigne. dec. 76. Caffad. dec. 5. nu. si lit pend. Jord. l. c. num. 30. Antonell. num. 2. Lim. 2. quando causa pendet coram Principe, vel Judio, qui habet liberum arbitrium in procedendo. Bald. conf. 217. num. 5. lib. 3. Maran. in spec. par. 5. §. 1. num. 15. Scaccia de appell. quest. 15. num. 266. alios citans. Antonell. l. c. num. 3. De Jure vero Canonico instantia est perpetua. cap. pen. & ibi DD. de Jud. fed. post. Conc. Trid. causae omnes debent terminari intra biennium a die motae litis, quamvis sint beneficiale. Ita ff. 24. de ref. cap. 20. Antonell. l. c. num. 7. alias est liberum patribus, vel uni illarum Judices superiores adire, qui cau-

- fam in eo statu, in quo fuerit assumant. Nisi lis, propter causæ gravitatem, & non propter Judicis negligentiam, fuit procurata, aut propter negligentiam, vel malitiam partium non potuit finire. S. Congr. apud Marchef. de commiss. par. 2. §. 4. num. 52. Leo in thes. for. Eccles. par. 2. cap. 1. num. 72. Salgado de protel. res. par. 2. cap. 17. nu. 35. Baib. de pot. Episc. par. 3. alleg. 81. n. 13. Ut autem Juxta dicatur negligentiam in expeditione causæ requiritur, quod tribus vicibus fuerit requisitus, & quod postmodum superior aliquem illi terminum præfixerit, quo claspō causam advocabit. Congr. apud Pacem Jord. l. c. Riccius in prax. 10. 1. par. 2. ref. 334. Antonnell. 8. videri potest Ciarlin. controuv. for. cap. 55. num. 6. & Scaccia de appell. quest. 15. num. 278.
- 30 Tempus triennialis cohabitationis, quod datur conjugibus figidis, aut impotentibus ad experientiam copulæ nuptialis incipit currere a die factæ assignationis per Judicem. Host. in cap. fin. num. 10. de frig. & malef. & ibi Jo. And. num. 8. Anchor. nu. 9. Putt. num. 10. Brucel. de sponsal. conclus. 28. lim. 1. num. 10. & 14. Rota dec. 192. num. 4. & 5. & dec. 226. num. 1. post secundum de Conf. Farin. & in Nicopol. dissolutionis maritum. 5. Maii. 1591. coram Orano, & alia plures apud Antonnell. de tem. leg. lib. 2. cap. 52. nu. 5.
- 31 Tempus ad dicendum de nullitate professionis, quod est quinquennium, juxta Concil. Trident. sess. 25. de Regul. cap. 19. currit citiam minori, & ignorant. Antonnell. de temp. leg. lib. 2. cap. 63. nu. 2. & de regim. Eccles. lib. 7. cap. 11. num. 2. & ut valida sit ratificatio professionis, non est necessaria scientia nullitatis ejusdem. S. Congr. & Rota sub Urb. VIII. teste Paulo Rubeo in annot. ad dec. 179. par. 4. tom. 1. recent.
- 32 Tempus ad contrahendum domicilium est decem annorum continuorum. gl. in L. vers. 2. constituerunt. C. de incol. lib. 10. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 86. num. 15. Buratt. dec. 244. a num. 5. Rota dec. 137. num. 5. par. 5. to. 1. recent. Fenzon. dec. 20. vers. non obstat. Ferentil. in addit. ad Buratt. l. c. a num. 11. Antonnell. l. c. cap. 75. quo procedit in dubio, si vtro constaret de animo perpetuo habitandi, tunc eo ipso abfque alio lapsu temporis acquiritur incolatus. L. Civica. C. de incol. lib. 10. gl. in L. heres. §. proinde verb. debitis. ff. de Jud. Bart. in L. un. num. 2. C. ubi per. Tui. si tamen concurreret aliquis actus significativus animo, ut emptio, conductio domus. Rota dec. 105. num. 4. par. 2. divers. quod relinquitur Judicis arbitrio. Rota dec. 150. num. 7. & 8. par. 2. divers. Gratian. disc. for. cap. 181. num. 10.
- 33 Tempus ad præsentandum ad Beneficium Ecclesiasticum, quoad Patronos Laicos est quadrimestre, quoad Ecclesiasticos vero est semestris. cap. cum propter de jurepar. cap. un. §. verum eod. in 6. quod tempus currit non a die vacationis Beneficii, sed a die scientiæ vacationis. cap. quia diversitate. ubi gl. fin. & DD. de concess. prob. Garz. de Benef. par. 10. cap. 2. num. 34. & præsumitur Patronus in tempore præsentasse, & vacationis ignorasse. Menoch. de pref. lib. 6. pref. 77. num. 14. Baib. de potest. t. p. alleg. 72. nu. 176. Garz. l. c. num. 36. Antonnell. de temp. l. c. lib. 3. cap. 15. nu. 3. Hoc tempus non currit legitime impedito, veluti absenti Republicæ causa, injuste carcerato, non habenti tantum accessum. Baib. de Jure Eccles. lib. 3. cap. 12. num. 171. Lambertin. de jurepar. par. 1. lib. 2. q. 1. art. 8. num. 1. & 3. Venutiglia de jurepar. annot. 3. §. 3. num. 30. Neque Regl. vide jurepar. regium - & Patronus. Put. dec. 6. de prob. Seraph. dec. 380. Rota apud Riccium in prax. Jurispatron. ref. 166. sicut non currit ignorant. Bich. dec. 388. nu. 13. & datur a Jure Patrono, potest ab Episcopo prorogari. Riccius. l. c. ref. 206. simile tempus Patronis a jure præfcriptionis ad contradicendum permutationibus, vel refectionibus Beneficiorum patronatorum, fine corum consensu factis. Covar. prax. quest. cap. 36. num. 9. Rota coram Pennia dec. 532. Felin. in trac. quando littera Apostolica vocant Pat. Eccles. num. 11. vers. tim. 10. Antonnell. l. c. num. 4. Debet autem constare de scientia omnium Patronorum, si plures sint, quia ignorantia unius conspatronis suffragatur etiam habentibus notitiam, ita ne intuitu istius ignorantis admittantur ceteri ad præfata randum post elapsum tempus. Pax. Jord.
- de re benef. lib. 10. tit. 7. de jurepar. num. 430. qui citat Rotam in una Firmana altaris. 12. Maii 1595. & Spolet. Benef. 28. Maii 1588. coram Bubalo. Contrarium tamen tenuit Rota in Spolet. Benef. 28. Maii 1590. coram Cardin. Blancheto. quàm refert Garz. de Benef. par. 10. cap. 2. num. 41. Barb. de pot. Episc. alleg. 72. num. 137. Ferentil. ad Buratt. dec. 18. num. 10. Antonnell. l. c. num. 5. quo tempore claspō devolvitur jus conferendi ad Episcopum, qui habet semestris ad conferendum, quod currit a die scientiæ devolutionis. cap. quia diversitate. de concess. prob. Azor. par. 2. lib. 6. cap. 27. quest. 11. & alii apud Jord. l. c. num. 334. Riccius. d. ref. 226. num. 1. Garz. de Benef. par. 7. cap. 1. num. 113. & par. 10. cap. 3. num. 12. Antonnell. l. c. num. 7.
- Si vero Patronus præsentavit ignoranter indignum, vel non idoneum, non potest, statim Episcopus jure ordinario beneficium conferre, nisi lapso tempore ad præsentandum concessio, gl. in cap. cum vos. vers. idonea de off. Jud. ordin. Antonnell. l. c. num. 14.
- Ecclesiæ vero Parochias Jurispatron. debent Patroni 25 infra decem dies, aut aliud tempus ab Episcopo præfribundum idoneos aliquos Clericos nominare coram deputatis examinatoribus, qui terminus decem diem prorogari non potest ultra decem dies. Conc. Trident. sess. 24. de ref. cap. 18. qui ab Ordinario prorogari non potest ultra alios decem dies juxta Concil. Pii V. quæ incipit in conferendis. vers. prohibentes. Pax Jord. l. c. tit. 7. num. 355. Antonnell. l. c. cap. 15. num. 15. Lim. in Regibus, & Principibus jura imperii in suis dominiis habentibus, quibus etiam scientibus de acquire non currit tempus ad præsentandum, quia ob varias, & continuas occupationes censetur jussu impediti, & cum illis non expedit apices juris servare. Cabed. de patronat. reg. Can. cap. 28. num. 7. & 8. Barb. l. c. n. 137. Jord. num. 341. Antonnell. nu. 16.
- Tempus, quod habent plures Patroni ad præsentandum, possunt Patroni etiam sine licentia Ordinarii inter se dividere, ita ut ad unum Patronum spectare possit jus præsentandi ad tres annos, ad alium ad alios tres annos. Clem. 2. de Jurepar. Achill. de Grass. dec. 2. de Jurepar. Pix Jord. d. lib. 10. tit. 7. num. 281. Antonnell. l. c. num. 20.
- Tempus, quod habet Ordinarius ad conferenda Beneficia, est sex mensium. Garz. & alii apud Ventrigliam. l. c. §. 2. cap. nulla de concess. prob. licet Episcopus oneretur vigore Indulti, quia collatio facta vigore Indulti censetur facta auctoritate ordinaria. Rota in Reatina Prepositura. 23. Jan. 1605. coram Coccino. Beltramin. ad Ludovis. dec. 99. a num. 5. & dec. 291. Rota dec. 444. par. 5. to. 2. recent. Ferentil. ad Buratt. dec. 612. num. 11. Gonzal. ad reg. 8. Canell. gl. 24. num. 24. & 68. Antonnell. de temp. leg. lib. 3. cap. 16. num. 2. quod quidem tempus non currit, nisi a die notitiæ vacationis. cap. licet. de supplen. neglig. prel. c. p. quia diversitatem de concess. prob. Garz. de Benef. par. 10. cap. 2. per totum. & currit de momento in momentum. gl. in cap. quam sit. vers. menssem. de elect. in 6. Ad effectum devolutionis non sufficit scientia præsumpta, sed certa requiritur, in inferiore collatore probanda est. Rota coram Seraph. dec. 380. & in Sabini. Benef. 17. Maii 1584. coram Giffio. & alia apud Barb. de pot. Episc. alleg. 58. num. 18. Antonnell. l. c. num. 9.
- Et quando Beneficium ab inferiore Collatore conferretur indigno, seu incapaci, collatio devolvitur ad Metropolitanam, & de hoc ad Papam. cap. in cunctis §. fin. de elect. nec excusat ignorantia, quia debet scire conditionem ejus, qui fit collatio. Mant. dec. 157. num. 1. & 2. Rota in Valens. Jurispatron. 20. Martii 1589. coram Orano apud Garz. de Benef. par. 7. cap. 1. nu. 113.
- Tempus ad instituendum in Beneficio Jurispatronatus 28 nullum est præfixum Ordinatio, juxta d. cap. nulla. Sylvest. in verb. Jurepar. quest. 6. vers. quartum semestris. Riccius. in praxi par. 2. ref. 260. Baib. de pot. Episc. alleg. 72. num. 191. & alleg. 126. nu. 52. Rota coram Pennia. dec. 589. num. 2. Boet. dec. 312. num. 2. par. 1. Antonnell. l. c. cap. 17. nu. 1. contra Pacem Jord. lib. 10. tit. 7. de Jurepar. to. 2. si tamen Episcopus abfque causa differt institutionem, potest Patronus vel præfentatus adire promotionem, ut Episcopo terminum præfigat, intra quem, si non instituit, jus instituendi devolvitur ad superiorem. Sylvest. l. c. Zerola. in prax. Episc. par.

- par. 1. verb. *Juspatronat.* §. 8. *aub.* 3. *Guictez. de juram. confirm.* par. 3. cap. 13. num. 8. dummodo trina præcesserit interpellatio. Ita Barb. d. alleg. 72. n. 192. Lambert. de *Jurepat.* par. 3. lib. 2. *quest.* 2. art. 6. *Ventriglia de Jurepat.* annot. 3. §. 2. num. 3.
- 39 Ad influendum veto præsentatum ad Ecclesiam Patrochalem præfixum est tempus duorum mensium post præsentationem. Constitutio Pii V. quæ incipit. *In conferendis*, quo caplo suo influendi devolvitur ad Metropolit. seu viciniorum Ordinarium, aut ad Sedem Apostolicam arbitrio Patronorum. *Jord. l. c. num. 407. Antonell. de temp. leg. lib. 3. cap. 17. num. 3.*
- 30 Ad capiendam possessionem Beneficii, quod quis ob-
tinuit, non est præfixum tempus a jure. Boet. dec. 24. *C. 312. Abb. in cap. Capitulum de rescript. C. in cap. 2. de concess. preb. Rota dec. 4. de Jurepat. Selva de Benef. par. 3. *quest.* 64. Franc. in cap. un. de rer. perm. in 6. Feder. de sen. de perm. Benef. *quest.* 19. Garz. de Benef. par. 10. cap. 4. per totum. Riccius in prax. par. 3. *ref.* 531. Regula tamen Cancellariæ determinat, ut provilus in paribus intra mensem, in Caria vero provilus intra sex menses capias possessionem, alias possit privati. Riccius l. c.*
- 31 Tempus ad appellandum est decem dierum a die laus sententiæ computandorum, sive appelletur a definitiva, sive ab interlocutoria. *auth. hodie. C. de appell. cap. cum dilectus in fin. de elect. Scaccia de appell. quest. 12. a. num. 2. & appellatio debet fieri in scriptis, nec sufficit, si viva voce interponatur.* Porro hoc tempus currit a die scientiæ tantum. Bart. & DD. in d. *auth. hodie. cap. concertationi. de appell.* in 6. *Ciarlin. contrav. for. cap. 13. non currit proposita nullitate*, dummodo calumnie non fuerit proposita. Franc. in cap. *dilectus. de appell. quest. 6. Scaccia de appell. quest. 12. C. 15. Salgad. de protecl. Reg. par. 4. cap. 3. nu. 130. Bich. dec. 29. nu. 3. Antonell. de temp. leg. lib. 4. cap. 23. qui citat Jord. lib. 14. tit. 26. nu. 588.*
- 32 Tempus ad præcibendum, vide Antonell. de temp. leg. lib. 2. a. cap. 80. Ad præscribendum legitimam non currit contra possidentem bona, super quibus legitima debetur, & contra non valentem agere. *Bich. dec. 94. num. 28. C. seq.*
- 33 Tempus modicum in ordine ad decretum Urbani VIII. quod prohibet, ne Regulares non possint suscipere novas clemeosinas pro Missis, nisi prius satisfecerint aliis, vel infra modicum tempus possint satisfacere, intelligitur de triginta, vel sexaginta diebus. Diana vero vult esse arbitrium Judici. *par. 9. trac. 6. ref. 55. Menoch. de arb. Jud. cap. 31. Tusc. litt. T. conclus. 37. contra Peregrin. extendentem ad tuncum.*
- 34 Tempus quando dicatur diuurnum ad probandam unionem Beneficiorum, & alia, vide Garz. de Benef. par. 12. cap. 2. §. 2. num. 179. ubi multi requirunt triginta annos, multi quadraginta. Ad probandam famam privilegii Apostolici pro possidente decimas laico ab immemorab. vide Marefc. lib. 1. var. *ref.* cap. 17. qui vult esse remittendum arbitrio Judici. nu. 5.
- 35 Tempore interdicti personalis specialis, quæ sit prohibita, vide in praxi *Censurarum*. Hoc interdictum incurritur ab eo, qui recipit dignitatem Ecclesiasticam de manu Laici. *cap. si quis deinceps. 16. quest. 7.* Item ab illo Prelato, qui sibi usurpat aliquid ex fructibus vacantis dignitatis, vel Ecclesiæ sibi subiectarum. *cap. present. de off. ordin. in 6. Item, qui in alienatione bonorum Ecclesiasticorum non servat Extrav. Ambrosiæ, ubi fuit recepta. Item Sacerdos, qui præsumit admittre interdictum, vel excommunicatum publice ad Divina Officia, vel Sacramenta, aut Ecclesiasticam sepulturam, donec dederit satisfactionem illius arbitrio, cujus sententiam violavit. *cap. Episcoporum. de privil. in 6. Item violans interdictum locale generale.**

T E R M I N U S.

Praxis Terminii.

- 1 Terminus incipiens a nativitate, vel Paschate, incipit, & computatur a primo die Nativitatis, vel Paschatis. *Cyriac. contrav. 158. Datur a Judice ad aliquid faciendum, vel probandum, uti unus mensis, in-*

telligitur de tot diebus, quot habet ille mensis, in quo datus fuit ille terminus, ut quot dies deficiunt in illo, suppleantur in alio mense. Bart. in *L. tempora. C. de tempor. appell. Vinc. de Franc. dec. 471. Menoch. de arb. cap. 50. Cenc. de cens. par. 3. cap. 2. quest. 1. art. 2. num. 24. si vero agitur de mense utili, sublati festis, intelligitur de triginta diebus. Bald. in *L. vos. C. de appell. §. fin. antem. Dec. in l. ubi Lex. ff. de R. J. num. 2. Alex. cons. 114. lib. 5. Menoch. vero tenet, esse arbitrium Judici, an sit diem triginta, vel triginta & unus. Ecclesia *obf. for. 76.***

Terminus dilationis a Judice datus, potest ab eore-
2 vocati, vel commutari. *cap. consilium. de off. Deleg. DD. in L. fin. ff. de fer. quod procedit etiam in dilacione data a Lege. L. 2. ff. de re jud. tunc tamen, si agitur de arctando termino, requiritur causa, quamvis prorogatio fieri possit sine causa. Ecclesia *obf. for. 80. nisi dilatio fuisset a lege concessa cum præfinitio-
termini sine Judicis ministerio, si vero cum Judicis ministerio, citi arbitraria Judici, ut possit dilatare, prorogare, vel minuire. Mascard. de prob. conclus. 1235. Craveta cons. 179. uti terminus ad appellandum, & ad faciendum inventarium citi terminus datus a Lege sine Judicis ministerio. Rol. de consil. inventarii. par. 3. Crass. de hered. invent. quest. 251. Cyriac. contrav. 117. Ecclesia. l. c.**

Terminus dilationum regulariter est continuus. Cast. 3
in *L. siue par. 7. C. de dilat. Tiraquell. de retrac. §. 1. gl. 11. num. 21. Cenc. & Eccles. lib. II. et. ita ut in illo comprehendatur ferrix, siue repentine, siue solemnes, siue dilatio sit data a Lege Judicis ministerio, siue sine ejus ministerio. Maran. in spec. par. 6. tit. de dilat. art. 3. num. 128. Gail. lib. 1. *obf. 63. nisi ferrix essent tot, quæ majorem terminum partem absorberent; tunc enim non connumerarentur. Hostien. in cap. licet causam. de prob. Bald. in L. si quando. quest. 4. C. de resib. Post. de manut. *obf. 84. num. 36. Maran. & Eccles. lib. II. et. sicut etiam quoad repentine, quæ prævideri non poterunt, licet tempus in illis currat, tamen datur restitutio in integrum, si tempus fuit lapsum
duntaxat ferrix. Ecclesia *obf. for. 76.****

Terminus prorogationis censetur esse cum primo 4
si manente, ff. de procurat. & prorogatio censetur facta cum omnibus qualitatibus, cum quibus est facti prima concessio. *L. Labeo ait. 2. §. hæc autem. ff. de arbit. recip. Batt. in L. 1. de nov. oper. nu. 1. Gub. de dilat. conclus. 2. num. 4. Mascard. de prob. conclus. 1246. & subrogatum sequitur naturam ejus, cui subrogatur. In praxi tamen observatur, quod terminus prorogatus sit continuus, quamvis primus fuerit utilis. Ecclesia d. *obf. 76. num. 28. & Bich. dec. 256. vide subrogatum.**

Terminus decem dierum ad committendam causam 5
appellationis continetur in concessione reverentialium. *Rota dec. 276. num. 1. par. 1. divers. & eorum Burat. ut dec. 764. num. 1. Bich. dec. 9. num. 2. Cassid. dec. 4. de appell. Caputaq. dec. 31. & 32. par. 1. Ferrentil. ad Burat. dec. 764. litt. A. Bich. dec. 240. num. 15.*

Hac occasione queritur, an appellationis terminus af-
6 signati possit a Judice a quo? Respondetur, quod Judex a quo potest assignare terminum arbitrium ad arripiendum ier. *cap. pervenit. 2. de appell. Secundo ad præsentandum se coram Judice ad quem. cap. personas. appell. Tertio ad recipiendum Apostolos, ita ut, si in termino non comparat, deferatur appellatio. Clem. 2. de appell. Quarto ad se præsentandum cum eisdem Apostolis coram Judice ad quem, qui terminus, si est competens, & non fuit servatus, deferatur appellatio. Bald. in *L. Prefes. C. de appell. Franc. in d. cap. personas. Quinto ad proseguendam appellationem. France. l. c. Maran. in spec. par. 6. art. 2. princ. num. 1205. limit. 21. verb. & quandoque appellatur. Genuen. in prax. cap. 70. num. 1. secundum ult. impressionem. Sexto ad faciendam fidem de prosecutione, prout servat praxi contra Scaciam. *de appell. cap. 2. quest. 15. num. 15. vers. septimo. Genuen. l. c. num. 3.***

Imo si Judex a quo dedit appellanti terminum proli-
7 xum, aut nullum, potest de novo fluere terminum competentem ad proseguendam appellationem, aut se sistendum coram Judice ad quem, quia iustificatio Judicis a quo non intelligitur suspensa in concurrentibus faciliorem expeditionem causæ appellationis. Franc. in d. *cap. personas. nu. 9. Lancell. de attent. par. 2. cap. 12. lim.*

- lim. 4. princ. num. 5; Scaccia l. c. num. 17. Ventriglia de iurisd. Archiep. cap. 140. & Antonell. de comp. leg. lib. 4. cap. 23. num. 35. ita ut elapso dicto termino appellatio remaneat deserta. cap. cum sit Romana. & ibi DD. de appell. videtur etiam potest Genuen. l. c.
8. Queritur a quo, qui non desinit appellationi, possit persequi terminum ad illam prosequendum? affirmativam tenent Domin. in cap. 1. & cap. cum appellationibus. de appell. in 6. Franc. in d. cap. personas. Genuen. l. c. num. 5. Zabarel. in Clem. 1. de appell. quest. 28. Jo. Andr. in cap. 1. Ventriglia l. c. n. 3.
9. Terminus repropositiois præbitionum facultatem reprobandi testes, non autem reprobandi intentionem propriam. Maran. in prax. par. 6. art. 13. nu. 8. Bich. dec. 499. nu. 4.
10. Terminus, vel limitis Ecclesie Parochialis probantur per libros antiquos, famam, testes, & quæcunque alia adminicula. cap. cum causam. de prob. & in antiquis etiam per verba enuntiativa. Menoch. quest. 336. & 413. Mascard. de prob. conclus. 622. Barb. in d. cap. cum causam. Coccin. dec. 665. Item ex decretis Visitationis publicatis. Seraph. dec. 798. Merlin. dec. 403. Coccin. dec. 666. Tranchedin. quest. 96.

TERRITORIUM.

Praxis Territorii.

1. Territorium separatum constituitur a loco exempto, uti Ecclesia, vel Monasterio non improprie, & per modum æquiparationis, & ad certos tantum effectus, sed proprie & vere, quamvis sit intra limites Diocesis. Gemin. in cap. cum Episcopo. num. 4. de off. ordin. in 6. & in cap. 2. num. 19. de consuet. Rota dec. 207. num. 5. in fin. vers. feudaliter. par. 2. divers. & dec. 105. nu. 2. inter impressas post Cons. Farin. lib. 2. dec. 42. nu. 2. & 6. dec. 65. num. 3. apud Tamburin. de Jure Abb. 10. 3. dec. 635. num. 2. vers. unde. par. 3. recent. Ferrentill. ad Burat. dec. 578. num. 21. Bich. dec. 459. num. 12. & 13. Lottier. de re Benef. lib. 1. quest. 24. num. 127. Gratian. disc. for. cap. 212. num. 33.
2. Territorium separatum constituit locus exemptus, si in litteris Apostolicis enuntiatur nullius Diocesis, & talis censetur ab Episcopo agnitus, si dictus literarum executioni demandavit. tex. in cap. ex ore. vers. pro hoc. de his, que sunt a maiore parte Capit. Dec. conf. 106. num. 7. Bich. l. c. nu. 15. quod vero locus nullius sit Diocesis, & territorium separatum constituit, probari debet per immemoriam, aut privilegium Apostolicum, cum id ad solum Papam spectet. DD. in cap. cum contringat. de foro compet. Cocher. de iurisd. in exempt. par. 2. quest. 53. num. 2. Rota apud Buratun. dec. 578. num. 2. & apud Bich. dec. 525. nu. 3.
3. Territorium non probatur diversum ex particularibus prædiorum nominationibus. Seraph. dec. 495. & 463. & 521. Rota apud Merlin. dec. 474. quia unum & idem territorium secundum diversas sui partes potest diversis nominibus appellari.
4. Territorii feudalitas ex quibus præsumptionibus excludatur, tradit Merlin. dec. 582. ubi num. 4. Feudalitas excluditur posita continua possessione, & statu allodialitatis. Item in cap. 1. §. quidam tamen. sub nu. 3. de contravers. inter mascul. & fem. Menoch. quest. 395. num. 12. Bellon. jun. cons. 44. num. 11. vers. secunda vera conf. Item ex alienationibus territorii, uti de bonis allodialibus sine licentia Principis, & quod emptores illud possederint sciente, & patiente Principe. Item l. c. Rol. conf. 50. nu. 39. lib. 3. Surd. conf. 135. num. 36. & conf. 151. nu. 31. Bellon. jun. d. conf. 44. nu. 12. Merlin. d. dec. 582. nu. 7.

TERTIUS.

Praxis Tertiæ.

1. Tertius possessor, qui habet causam a creditore, cui a iudice fuit adjudicatus fundus, teneat illum creditori relaxare, & a iudice nullius sui processum, & aduam. Pajatel. exp. & annot. 35. per tot.
2. Tertius possessor debet citari, præsumptum contra ipsum consummatum executione, & debet summarie audiri. L. a Divo Pio. §. si super reb. ff. de iudic. Mangil. de

subast. quest. 5. a nu. 6. Natta conf. 350. Capic. dec. 128. Gratian. disc. for. cap. 502. Burat. dec. 166. Merlin. de pignor. lib. 1. ric. 3. quest. 18. ubi considerandum, an iste possessor fuerit institutus lite pendente, an bona sint eadem, quæ fuerunt capta in iudicio. Hond. conf. 20. Gratian. & Mangil. l. c. Metlin. l. c. num. 33. & 34. Bich. dec. 153. nu. 14. si non sit sententia in iudicio prolatum citatus, ubi Rota.

Tertius possessor potest excipere de iure tertii, si talis exceptio est exclusiva gentis. Bar. in L. comm. modare. num. 2. ff. de comm. Socin. in L. 2. ff. de except. rei jud. num. 6. Barb. in L. dero atque uxore. nu. 24. ff. sol. matrim. Menoch. de adips. rem. 4. n. 395. Burat. dec. 254. num. 13. Bich. dec. 115. nu. 6.

Tertius possessor non potest executive conveniri, quamvis contra principalem completi via executiva, quia personalis obligatio non sequitur singularem successorem. Patlador. rer. quæd. lib. 2. cap. fin. par. 4. §. 5. a nu. 2. Zachias. de oblig. Camer. quest. 5. num. 36. Beltram. ad Ludovif. dec. 302. num. 12. Bich. dec. 288. num. 1.

Tertius possessor, qui lite pendente emittit, potest executive excui, si sui citatus pro iure, & interesse suo neque unquam contradixit, ubi requiritur, ad impediendam executionem. Caltr. in L. cum filiis. ff. de l. O. n. 3. Dec. in L. 2. num. 44. C. de den. & conf. 187. num. 2. & conf. 700. num. 4. quia tunc non videtur, quod sententia sit lata inter alios. Bich. dec. 15. nu. 6. ubi Rota, & Menoch. conf. 63. nu. 25. quia in illum transit vitium litigiosis, tanquam reale, & habetur pro non possessore. Idem. nu. 10. & 12. Bar. in L. creditoris. num. 23. C. de pignor. Fel. in cap. cum olim. 12. nu. 11. de re jud. Menoch. de adips. rem. 4. num. 137. Crecet. dec. 19. n. 2. & 3. de re jud. Burat. dec. 917. num. 2. five teneat invenit rem esse litigiosam, five ignoraverit; quia licet ignorantia excuset a penis contra acquiescentes res litigiosas, non tamen illos tuncat ab executione. Covar. præf. quest. lib. 2. cap. 15. num. 7. Bar. in L. fin. C. de litigiosis. Rota apud Bich. dec. 153. nu. 13. Butr. in cap. quæ. G. num. 13. de iud.

Tertius possessor non potest executive excui, & molestari, in quem bona litigiosa ex causa dotis transierunt. Fontanella de pact. nupt. clas. 6. gl. 1. par. 3. num. 49. Anton. de Amatis. ref. 45. nu. 17. Bich. dec. 394. nu. 6. ubi Rota, Giurba dec. 62. num. 12.

Tertius veniens ad causam, & admissus in statu & terminis, in quibus repetebatur, censetur ratificare omnia acta. Gratian. disc. for. cap. 850. Rota apud Farin. dec. 431. par. 1. Put. dec. 71. par. 3. Pajatel. exp. & annot. 30. Bich. dec. 8. num. 8.

Tertius veniens ad causam non auditur, nisi doceat de suo interesse, nisi fuerit citatus. Dec. conf. 203. Rota apud Farin. dec. 293. Pajatel. annot. 30. sufficit autem, quod aliquoties de illo doceat. Innoc. in cap. veniens. 2. de testib. Felin. in cap. cum super num. 16. de sent. & re jud. Coccin. dec. 47. num. 19. Rota apud Bich. dec. 536. num. 1.

Tertius potest venire ad causam ad excludendum utrumque colligantem. Joan. Andr. in cap. 2. n. 1. ubi Gemin. ut lite pend. in 6. Fachin. lib. 1. contrav. Jur. cap. 5. Beltram. ad Ludovif. dec. 259. num. 7. Bich. dec. 312. num. 17.

Non potest impedire executionem sententia præstita cautione in casum succumbentis. Covar. præf. qq. cap. 13. & 14. Gail. lib. 1. obs. 70. Olaf. dec. 38. Surd. dec. 237. Gratian. l. c. si condemnatus possidet, secus si tertius possidet. cap. super. de sent. & re jud. Covar. & DD. l. c. Ecclesia. obs. for. 159. & si condemnatus dolo desit possidere, debet revocari alienatio. Alii tamen volunt, quod etiam sine revocatione contra tertium etiam non citatum possit exequi. Capic. dec. 128. Covar. l. c. cap. 15. Natta conf. 350. Gratian. disc. for. cap. 502. Ecclesia l. c. nu. 6. si tamen tertius paticeps sit fraudis, & hoc potest.

Veniens ad causam pro suo interesse non potest petere remissionem causæ, quia si dicitur Actor, & ita sequitur forum Rei, & debet acceptare iudicium in eo statu, in quo reperitur. cap. ult. ut lite pend. in 6. Fel. in cap. cum super. de off. Deleg. Covar. præf. qq. cap. 13. Vant. de nullit. tit. quia possit dicere de nullit. Cravetta conf. 14. Menoch. de arbit. cas. 18. lib. 2. Riccio in prax. par. 2. ref. 346. Non potest declinare forum. Costa de port. rata. quest.

quest. 227. Gail. lib. 1. obs. 71. Anchar. conf. 91. & 183.

- 12 Veniens ad iudicium pro suo interesse iudicium inter priores capium non retardat, ita ut iudex unica sententia teneatur causam dirimere. DD. apud Covar. *pract. qu. cap. 14. Rota dec. 4. de iud. in antiq. Fachin. lib. 1. controu. Jur. cap. 5. sed iudex in sententia ita debet rem pari adjudicare, ut cautionem præstet, quatenus, sit tertius fundum vincat, restitui, contrarium tamen, quod nimirum iudicium inchoatum retardet, tenent Gail. lib. 1. obs. 70. Innoc. in cap. veniens. de rescrib. Bart. in L. 1. si a quo. ff. de rei vendic. Bald. in cap. 1. de pace tuen. Fel. in cap. cum super de sent. & re iud. Menoch. conf. 488. Pajattel. annot. 30.*
- 13 Tertius veniens ad licem potest appellare, licet sententia transierit in iudicium. Fachin. lib. 11. controu. Jur. cap. 5. sed Honded. contrarium tenet. conf. 25. cum Covar. *pract. qu. cap. 15. Licet regulariter non possit dicere de nullitate contractus, ob non servatas solemnitates, tamen si contractus esset damnosus Ecclesie, quilibet potest dicere de nullitate. Scraph. dec. 278. & 431. Turricell. de reb. Eccles. non alien. cap. 24. etiam sine mandato, & quamvis nulla præscribit negligentia prælati, quia hoc est iudicium publicum, & ad res male alienatas in damnum Ecclesie competit actio popularis, cum omnium interitis bona Ecclesie conservari.*
- 14 Tertius conventus a fideicommissario volente bona fideicommissi vendicare ab eo possessa, potest se tueri exceptionibus detractionum, quæ competebant gravato. Peregr. de fideicom. art. 39. Cyriac. controu. 5. Gratian. *dispo. for. cap. 265. Rota post Merlin. de legit. dec. 1. quia jux exceptiendi transit in singularem succedentem. Aym. conf. 148. Bart. in L. si tertius. ff. de aqua pluvia arcenda. Gratian. l. c. Andteol. controu. 62. Samianus post Altograd. jun. conf. 6.*
- 15 Tertius creditor anterior non potest præteritu sue hypothecæ posterioris creditoris executionem retardare, vel impedire. Covar. *pract. qu. cap. 16. Poll. de subhastat. inspekt. 18. num. 126. Ecclesia obs. for. 161. maxime si actione personalis nimirum. Lim. si ultra hypothecam iuratur clausula constituiti. Giurba. dec. 61. Post. & Eccles. lib. c. quævis tertius vellet præstare cautionem de restituendo.*
- 16 Tertius Arbitr. vel peritus si fuit datus a Iudice, potest ab aliis arbitr. vel Iudicibus discordare, si vero fuit electus a partibus, reputetur cum uno ex prioribus concordare. Gabr. de arb. conclus. 1. num. 1. & 4. Pacian. de prob. lib. 1. cap. 47. num. 108. Cyriac. controu. 159.

TERTIARI I.

Praxis Tertiariorum.

- 1 Tertiariorum plura sunt genera. Primo illorum, qui vivunt in Religione, & irta vota substantialia emittunt. Tambur. de Jure Abb. to. 1. disp. 17. quest. 1. Pelizzar. in man. to. 1. trac. 1. cap. 3. Secundo eorum, qui ita vota substantialia emittunt, sed non vivunt, sub aliqua determinata regula. Tertiio illorum, qui nec votum emittunt, nec sub regula vivunt in communi, sed tantum observant regulam alicuius Sancti Francisci, vel Dominici. Quarto illorum, qui vivunt in Communi, sed vota non emittunt. Secundi & tertii generis Tertiarii possunt sibi eligere sepulcrum. Samuel. de sepul. trac. 1. disp. 4. controu. 8. conclus. 7. nu. 11. Miranda in man. prelat. to. 1. quest. 36. conclus. 1. num. 3. Capon. *dispo. for. cap. 1. num. 48. & generaliter ubi tertiarii sunt sepeliendi, vide Dianam par. 6. trac. 8. ref. 30. Qui vivunt in Communi sub Regula, veniunt nomine Religiosorum.*
- 2 Tertiarii non habent jus dandi habitum tertii Ordinis, sed Fratres minores de observantia. Rota apud Rubicum. to. 1. dec. 584. & apud Merlin. dec. 720. nu. 27. & quidem exclusive quoad Episcopum. S. Congreg. apud Ciarlin. controu. for. cap. 18.
- 3 Tertiarii non gaudent Immunitate, vel privilegio fori, & Clericali, quia habent aliquam tantum mixturam cum Ecclesia, & si delinquant in iis, que spectant officium Spirituale, datur locus preventioni. Ciarlin. controu. for. cap. 18. nisi vivunt collegialiter sub obedientia superioris Episcopi, & ita vota substantialia ediderint. Bald. in L. placet. C. de Episc. & Cler. Angel. conf. 264. Ancharan. in reg. ea qua de R. J. Socin. in cap. 2.

de foro. com. Abb. in cap. causam, que de iud. Vulp. de libert. Eccles. par. 3. Mascard. de prob. conclus. 957. DD. S. Congr. & Rota apud Ciarlin. l. c. cap. 18. Diana. par. 1. trac. 2. ref. 84. apud Antonell. de reg. Eccles. lib. 4. cap. 1. num. 21. Ansfeld. de iurisdic. par. 2. tit. 11. cap. 11. Pignatell. to. 2. consult. 63.

TESTAMENTUM.

Praxis Testamentorum.

Testamentum est nostre voluntatis iusta sententia de i co, quod quis vult fieri post suam mortem. DD. in L. 1. ff. de testam. Clarus in §. testamentum, differta Codicillo, quia in eo non instituitur hæres.

Testamentum præsumitur factum ab homine sanæ mentis. Alex. conf. 87. vol. 2. Aciat. de pref. reg. 1. pref. 38. Sim. de Præf. de interpret. ult. vol. fol. 4. col. 1. fol. 83. Menoch. de pref. lib. 1. quest. 18. num. 7. quia homo est animal rationale, & sana mens inest homini a natura. L. nec codicillos. ubi Bart. & Bald. C. de codicil. & hæres petens se immiti non tenetur probare, quod testator fuerit sanæ mentis, sed sufficit, quod testamentum productum non vitium. Altograd. sen. conf. 74. & jun. controu. 78. Manha de success. leg. par. 4. quest. 1. art. 2. num. 8. nisi probetur, quod antea conditum testamentum fuerit demens, quia talis de cetero fuisse præsumi deberet. gl. & Abb. in cap. fin. de success. ab intest. Dec. in L. furiosum. num. 23. C. qui testam. fac. poss. & quod furor incipit præsumitur durare, probatur ex L. ambiguitatem. C. de iur. f. Mascard. de prob. conclus. 825. Surd. conf. 89. num. 38. vol. 1. Menoch. de pref. lib. 3. pref. 45. num. 69. & probata dementia ante & post testamentum præsumitur etiam dementia mediis temporibus. Anchar. conf. 5. num. 5. Rota dec. 134. in L. par. 2. in noviss. Boer. dec. 23. num. 86. Manha l. c. sub. nu. 11. Dummodo probatio demencie sit conclusiva, & testes reddant congruentem, & conducentem rationem scientie per actus anteriores, quos viderint, & dummodo demens non habeat dillicula intervalla, quia talis potest condere testamentum, si tempore, quo illud condidit, sit sanæ mentis. In dubio vero actus præsumitur gestus tempore furoris, non vero dillicidi intervalli. Menoch. d. pref. 45. num. 63. & qui dicit fuisse factum tempore dillicidi intervalli, id debet probare, quia fundans se in tempore, illud debet probare. Bart. & DD. in L. cum altum. ff. de negot. gest. & in L. non solum §. sed id probari. ff. de nov. oper. num. Dec. conf. 210. & alii apud Manham l. c. nu. 18.

Testamentum multiplex est, aliud perfectum, siue solemne, aliud imperfectum, seu minus solemne, & privilegium, quod licet careat solemnitatibus iuris, tamen ex privilegio valet, tale testamentum est inter liberos, ad pias causas, militare, conditum tempore pectis, coram Principe, seu ad acta iudicis. Clarus in §. testamentum. quest. 3. P. Pirrhing. lib. 3. tit. 26. sect. 1. §. 1. num. 2. Testamentum solemne, & perfectum est iterum aliud in scriptis, aliud nuncupativum, solemne in scriptis est, in quo Testator suam ultimam voluntatem in scriptis exhibet, adhibitis testibus, qui huiusmodi scripturæ subscripti, & sigilla sua apponunt. Nuncupativum est, in quo Testator voce sine scripto coram testibus declarat, quid post mortem suam fieri velit. Clar. l. c. quest. 4. nu. 1. Molina de iust. & Jur. trac. 2. disp. 125. num. 1. Pirrhing. l. c.

§. 1.

Quinam Testamentum facere non possunt?

1 Prohibentur Monachi post editam professionem. Conc. Trid. sess. 25. cap. 16. de Regular. quavis fuerint facti Episcopi, quia non desunt esse Monachi. Host. in cap. Clerici. 2. de vita & honest. Cleric. Boer. dec. 158. num. 4. Covar. in cap. 1. num. 18. de testam. Surd. de alim. tit. 8. privill. 99. nu. 10. S. Thom. 2. 2. quest. 105. art. 1. Barb. in cap. quia in gradatibus. 2. de testam. & de Jure Eccles. lib. 1. cap. 42. num. 205. Pont. de matrim. lib. 7. cap. 13. Tambur. de Jure Abb. disp. 28. quest. 2. Diana. par. 5. trac. 3. ref. 128. & par. 3. trac.

3. *trac. 2. ref. 75. Tonitru. ref. Can. cap. 95.* & plures alii apud Gonzal. in lib. 3. decret. tit. 26. cap. 2. n. 34. & probat. *ix. in cap. non dicatis. 12. quest. 1. cap. perlatum. 19. quest. 3.* quia Monachi profelli habentur pro mortuis iuxta S. Basil. in *confit. Alonaff. cap. 20.* & nihil habent, de quo testari possint. Gonzal. in cap. 2. de *stat. Menoch.* Tunc quia Monachi non habent velle, neque nolle. S. Fulgent. cap. 27. cap. non dicatis. cit. Covall. *commun. contra commun. lib. 2. cap. 446.* Dianapar. 3. *trac. 2. ref. 75.* & quod Monachus factus Episcopus non possit testari, tenet S. Tho. 2. 2. *quest. 185. Barb. de pot. Episc. alleg. 114. n. 22.* & alii apud Gonzal. l. c. *num. 17. per tot. Nisi S. Pontifex*, ut possit dispensari. Covar. l. c. Bald. l. si quando. C. de *ineffect. testam. Abb. in cap. ex publico de convers. conjug.* quia cum Monachi non possint habere bonorum proprietatem, possunt tamen habere usumfructum aliquarum rerum. gl. & Innoc. in cap. infirmu. *qui Clerici, vel Monachi.* Verall. dec. 223. par. 2. Marlia l. c. art. 4. n. 14. & 15.

5 II. Clerici de bonis intuitu Ecclesie acquisitis testamentum facere non possunt. De bonis vero patrimonialibus, proprio artificio, aut aliunde quæsitis, ut etiam de industrialibus disponere possunt. cap. 1. & *sey. 12. quest. 1.* Conc. Tollet. An. 1324. Barb. in cap. cum in officio. 7. tit. 26. de *testam. & de pot. Episc. alleg. 115.* Valenzuela conf. 98. Gutierrez. *pract. qq. lib. 2. quest. 114.* Solorz. 10. 2. lib. 3. cap. 10. num. 9. Molin. de *primogen. lib. 1. cap. 10. n. 22.* Rouffellus. lib. 5. *Hiflor. Jur. Pontif. cap. 4.* & alii apud Gonzal. l. c. cap. 7. num. 1. secunda vero probatur ex l. *Sacerdotale. quib. Presbyteris. C. de Episc. & Cler. ut de distributionibus quotidianis, & redditibus, qui dantur pro celebratione Missarum, qui dantur pro ministerio, & servitio personalis. Hostien. Ant. de Bur. Zabarella, & Imola in cap. quianos de testam. Alex. conf. 116. n. 5. vol. 7. Redoan. de *spoliis. quest. 6. num. 17.* Marlia l. c. art. 4. num. 19. Donare tamen in agitudine modicas res non prohibetur, sermo est de donatione inter vivos, non vero causa mortis, quia Episcopi, Canonici, & Beneficarii possunt inter vivos ad libitum donare absque eo, quod teneantur ad restitutionem. Covar. in cap. cum in officio. n. 7. de *testam.* Diana par. 8. *trall. 6. ref. 13.* Moirna de *Juss. trac. 2. disp. 144. & de primogen. lib. 2. cap. 10. n. 24.* Solorzan. de *Jure Ind. 10. 2. lib. 3. cap. 10. n. 11.* Noguerol. *alleg. 26. n. 214.* Barb. de *potest. Episc. alleg. 114.* Navar. de *redit. quest. 1. monit. 8. & quest. 3. monit. 25.* Soto de *Juss. lib. 7. quest. 4. art. 2. & lib. 10. quest. 5. art. 7.* Redoan. de *spol. Cleric. quest. 3. & ex his n. 16.* Rodriquez. 10. 2. *qq. regular. quest. 38. art. 8.* Azor. *instit. moral. 10. 2. lib. 12. cap. 7.* quare autem petuntur inter donata inter vivos, non vero causa mortis, ratio est, quia in primo casu sibi detrahit quod donat, in secundo vero casu detrahit Ecclesie, quod donat. Gonzal. l. c. in cap. ad *hec. 8. n. 3.* de consuetudine vero universalis possit Clericos testari, etiam de fructibus superfluis, defendendi Covar. Solorzan. Barb. & alii. *ll. c.**

6 III. Episcopus potest quidem testari de bonis patrimonialibus, non vero de rebus intuitu Ecclesie acquisitis. cap. Episcopus 19. cap. sint manifeste, & cap. manifeste. 12. quest. 1. cap. relatum. 12. de *testam. cap. cum dilectus de jurepatr. cap. si quis Episcopus. 5. de hered. Barb. de potest. Episc. alleg. 114.* Solorzan. de *Jure Ind. 10. 2. lib. 3. cap. 10. n. 11.* Valenzuela conf. 98. Clarus in 5. *testamentum. quest. 34.* Covar. in cap. 1. n. 5. de *testam.* Marlia l. c. n. 26. Craff. in 5. *testamentum. quest. 34.* Sord. de *alim. tit. 9. quest. 12. n. 2.* & plures apud Gonzal. lib. 3. tit. 26. cap. 1. num. 10. Ratio est, quia hoc fuit prohibitum Episcopis in d. cap. cum in officio. Possent tamen S. Pontifex in hoc dispensare, quia prohibitio est tantum juris positivi. Covar. in d. cap. cum in officio. num. 9. Sarmiento de *redit. par. 4. cap. 4.* Barb. l. c. *alleg. 114. n. 26.* Fachin. lib. 3. *controu. Jur. cap. 99.* In dubio vero si Episcopus antequam venisset ad dignitatem Episcopatus, habebat patrimonium, acquisita per eum præsumuntur acquisita ex patrimonio. Abb. in cap. cum *esser. num. 24. de testam. Menoch. de arbit. cap. 195. & de pref. lib. 3. pref. 33. num. 2.* Sord. l. c. Marlia l. c. n. 29. & si Ecclesia vult dicere contrarium, debet probare. DD. cit. si vero pa-

trimonium non habebat, omnia præsumuntur acquisita ex bonis Ecclesie. Item si non habuit aliud officium. Malcard. de *prob. conclus. 202. num. 2.* Menoch. & Covar. *ll. c.*

IV. Occidens scilicet proprium tempore pœnæ, testamentum facere non potest. L. 2. C. *qui testam. fac. poss.* Marlia l. c. art. 5. n. 2. nisi proprium tutorem scilicet ipsum occiderit. Sicut nec Excommunicatus declaratus. Fachin. lib. 5. *controu. Jur. cap. 38.* quia non potest communicare cum Notario, & testibus, quod idem tenet Diana quoad articulum licitum. par. 5. *trac. 6. ref. 129.* quod tamen procedit dumtaxat, quando fuit excommunicatus pro crimine hæresis, vel usurarium, vel si solemniter fuit excommunicatus, quia tunc incidit in non loquem suspensionem hæresis. Franc. in rubr. de *testam. lib. 6. n. 31.* Craff. in 5. *testamentum. quest. 24.* si fuit vero excommunicatus ob alias causas, non prohibetur testari, quia reinet omnium suorum bonorum. Gabr. de *testam. conclus. 1.* Covar. de *testam. par. 2.* Clarus in 5. *testamentum. quest. 24.* Marlia l. c. n. 9. Feder. de Sen. conf. 71. Batt. in l. si queramus. l. c. de *testam.*

V. Testari prohibetur manifestus Usurarius, nisi præstiterit idoneam cautionem de restituendis usuris per pignora, vel fidejussorem. Covar. lib. 3. *var. ref. cap. 3.* etiam ad pias causas. Diana par. 6. *trac. 10. cap. quæquam de usur. in 6.* Feder. de Sen. conf. 127. Franc. in rubr. de *testam. lib. 6.* Marlia l. c. n. 18. Et ita etiam hæretici. Fachin. lib. 9. *controu. Jur. cap. 4.* & hæreses credentes *auth. credentes. C. de heret. Marlia l. c. n. 11. §. fin. Instit. quib. non est permiffum fac. testam.* quod procedit post sententiam declaratoriam, non ante illam cap. fin. de *homicid. in 6.* Menoch. de *arbitr. cap. 416. num. 64.*

VI. Depositus, seu relegatus in instanti latæ sententia est inestabilis adive, & passivæ, upote servus pœnæ. L. ejus qui §. 1. ff. de *testam.* Imola in cap. quia ingredientibus. n. 30. de *testam.* Natta in l. hac consiliosissima ex imperfecto C. de *testam.* Covar. de *testam. par. 3. n. 27.* Capon. *disc. for. 75.* Clarus in 5. *testamentum. quest. 21. & 22.* num. 1. Craff. in 5. *testamentum. quest. 17.* Marlia l. c. num. 17. Lini. si appellavit pendente appell. quo tamen casu, si fuit declaratum, male appellatum. testamentum depositi est nullum; si vero ante sententiam fuit mortuus, non potest amplius in dubium revocari DD. cit.

VII. Quamvis meretrici publica possit testari quia licet turpius accipiat, iuste tamen accepta retinet. Bald. in l. 2. C. de *condict. ob turp. caus. cap. cum decorum. De vita & honeste. Cleric. Natta conf. 559.* Guazzin. de *confiscat. bonorum limit. 42.* Clarus in 5. *testamentum. quest. 25.* occultata tamen prohibetur, veluti Amasia alicujus, vel aliquorum fuit servitio carnali flans, quia tunc que recipit est libidinem oculum, injuste recipit, & dicitur committere adulterium, vel stuprum, & propria non facit, & ideo de illis testari non potest etiam ad pias causas. L. Lucius. ff. de *Jure fisci.* Natta conf. 540. n. 5. Petegri. de *Jure fisci. lib. 2. tit. 2. n. 6.* Guazzin. l. c. Marlia l. c. n. 25.

VIII. Sodomita testari non potest. Menoch. de *arbitr. cap. 286. num. 6.* Clarus in 5. *sodomita. vers. Item sodomita.* Covar. in Clem. *si Jurofusi. §. 2. n. 6.* Marlia l. c. n. 33. quia ipso jure perdit dominium suorum bonorum, & sufficit, quod sententia delicti sequatur post mortem, ad effectum ut testamentum annullari possit, quamvis non fuisset accusatus, nec condemnatus. gl. Bald. & DD. in l. fin. C. ad l. Jul. de *adult. Feder. de Sen. conf. 6. & 7.* Marlia l. c. n. 34. par. 4. quest. 1. art. 5. de *successione legali.* & idem probatur etiam ex cap. cum secundum. de *hered. in 7.*

IX. Damnati ad mortem naturalem, vel civilem, quamvis de jure testari non possint, juxta Barr. in l. ejus qui §. 1. ff. de *testam.* Casti. Bald. & alios apud Martham. l. c. n. 37. tamen in morte civili de consuetudine contrarium servatur. Clarus in 5. *testamentum. quest. 25.* Capon. *disc. for. 25.* Imo damnati ad mortem naturalem neque ad pias causas testari possunt. Clarus in 5. *fin. quest. 5.* Covar. l. c. Craff. in 5. *testamentum. quest. 17.* Tiraque. de *privol. causæ. pia. privol. 79.* Diana. par. 7. *trac. 6. ref. 8.* Martham tamen moribundus defendit, iactantem tamen valere ad pias causas conditum ex Barr. in l. 1. n. 28. C. de *SS. Eccl. ex.* Casti. Bald. Craffo, & alii, nisi aliter alicubi obierit

observet consuetudo, de qua testatur Clarus & DD. cit. Secus si sumus in delictis, in quibus bona confiscantur. l. c. nu. 37. & 38.

- 13 X. Prodi testamentum facere non possunt. Craff. in §. testamentum quæst. 17. Clarus in §. testamentum quæst. 5. si tamen illis fuit interdicta bonorum administratio. Diana l. c. ref. 9. Marthæ. num. 43. Ita neque servus, neque fuficius. Diana. l. c. ref. 11. neque mutus, & surdus, si non est sanz memis, si vero est sanz memis, & potest aliquo modo exprimitur suam voluntatem, saltem ad interrogationem Notarii, valet testamentum. Surd. conf. 414. lib. 3. Galpar. Thef. 93. for. 99. & alii apud Palschal. de par. pot. 2. cap. 8. num. 53. Et in dubio talis presumitur sanz memis. Menoch. conf. 45. Craff. in §. Infratit. quæst. 17. num. 9. Mant. dec. 60. Diana. d. par. 7. trac. 6. ref. 13.

- 14 XL Filiusfam. etiam ad pias causas testari non potest sine patris consensu etiam de bonis adventitiis, secus illo contentiente. Bald. & Alex. in L. senium. ff. qui testam. fac. poss. Covar. l. c. Tiraquel. de privil. caus. pie. caus. 76. Clarus in §. testamentum quæst. 5. Craff. in §. testamentum. quæst. 17. Diana. l. c. ref. 6. sed contrarium tenet Batt. in l. C. de SS. Eccles. Imol. & Rom. in cap. 2. de testam. Neque pupillus. DD. cit. neque Rex Iuse Majest. quia est servus pænz. Fachin. lib. 9. controu. Jur. cap. 4. & DD. cit. Marthæ. c. num. 57. & quoad filiumfam. vide etiam Clarum. in §. Donatio. quæst. 6. Fachin. lib. 5. cap. 64. sed Bich. de testamento filiumfam. dicit esse nullum ipso jure. dec. 424. num. 14.

§ II.

De solemnitatibus requisitis in testamento solemn, nec non nuncupativo Jure Civili.

- 15 De Jure civili ad valorem testamenti solemnitis in scriptis requiritur, quod testator, expressis verbis hæredem instituat, & nomen hæredis propria manu in eo scribat, vel si testamentum fuit scriptum aliena manu, et testator propria manu subscribere debet coram testibus, aut octavum testem adhibere, qui loco, & nomine sui subscribas L. hac consultissima. 21. C. de testam. Dein requiritur, quod testamentum, si ve testator fuerit propria manu subscripsum, si ve aliena clausum, & involutum, ostendat testibus, & dicat, in illo contineri suam ultimam voluntatem. Ita d. L. hac consultissima.
- 16 Secundo ad solemnne testamentum scriptum debent adhiberi septem testes, qui debent esse rogati, seu ad hoc vocati, & invitati. Quomodo sint idonei, scilicet liberi non servi, & quævis Monachi æquiparentur servis, idem dic de Religiosis aliis, tamen de licentia sui superioris in testamento testes esse possunt. Clarus in §. testamentum. quæst. 55. num. 7. Item masculi, non feminæ. Item puberes, non impuberes. Præterea testes debent esse tales, qui possunt hæredes institui, aut legatum capere ex testamento. Item debent esse tales, qui non sint suspecti, quare hæredes in testamento testes esse non possunt. L. qui testamento. ff. de testam. neque domesticus, vel testatoris, vel hæredis. Legatarii tamen non prohibentur esse testes, quia licet habeant aliquod emolumentum, principaliter tamen utantur in commodum hæredis. Neque furiosi, muti, cæci, aut damnati ob crimen esse possunt. Præterea testes debent ita esse presentes Testatori, ut non tantum vocem illius audiant, sed ipsum Testatorem etiam videant, alias testamentum non valet. L. si non speciali. C. de testam. Præterea requiritur, quod singuli testes nomen suum subscribant propria manu. L. penult. ff. de testam. & anulo suo, seu sigillo subfigunt, si ve suo, si ve alieno, etiam a Testatore accepto. L. ad testum. 21. §. si ab ipso. & §. signum autem. ff. de testam. 5. possunt autem Instit. de testam. ubi gl. ver. annulo. Præterea requiritur, quod totum negotium peragatur eodem tempore, loco, & contextu, & nullo actu externo interveniente, nisi urgens necessitas ad modicum tempus excuset. L. hac consultissima. & L. cum antiquitas. 28. C. de testam. & L. hæredes. 21. §. fin. ubi gl. ver. alienum. ff. de testam. Et quamvis presentia Notarii non sit necessaria, est tamen utilis. Clar. in §. testamentum. 9. 7. & 38. Rol. conf. 36. vol. 1. Palschal. de par. pot. par. 2. cap. 8. num. 5. P. Pitrbing. lib. 3. tit. 26. §. Pajucell. annot. 23. num. 15.
- 17 Ad nuncupativum non requiruntur tot solemnitates;

sed sufficit, quod Testator coram septem testibus idoneis tamen ut supra, ad id specialiter rogatis simul uno, & eodem tempore suam ultimam voluntatem, tam circa hæredis institutionem, quam circa legata, articulatam si ve distinctam voce declarat, ita ut intelligi possit. d. L. hac consultissima. §. per nuncupationem. §. fin. Instit. de testam. L. in testamentis. 26. C. eod. neque requiritur certa verborum forma, quibus hæres nuncupatur, sed valet nominatio hæredis, quam etiam semimorta, & balbutiens lingua protulit. L. quoniam. 15. C. de testam.

Quæres si testamentum nuncupativum non fuit expressse, & explicitè publicatum testibus, sed tantum per relationem ad scripturam? Respondetur, testamentum adhuc valere secundum communem opinionem apud Clar. l. c. quæst. 4. num. 3. potest fieri etiam scripto ad faciliorem probationem. Palschal. l. c. par. 2. cap. 8. num. 8. Pajucell. expedit. & annot. 91.

Testamentum, quod testator fecit in scriptis, in quo tamen non fuerunt servatæ solemnitates, valet saltem iure testamenti nuncupativi. Batt. in L. fin. de jure codicill. nisi constet, quod testator voluit testari solemniter in scriptis, quia tunc non sustineretur testamentum etiam in vim nuncupativi, quia in dubio sumenda est illa interpretatio, per quam actus sustineatur, si nisi voluntas testatoris deficiat. Clarus. in §. testamentum. quæst. 4. num. 2. Præsertim si in testamento adest clausula Codicillaris, aut clausula omni meliori modo, ut tenet communior apud Palschal. de par. pot. par. 2. cap. 8. n. 8. citans Gozzad. in conf. 3. num. 11. Gul. de Bened. in cap. Raynut. in ver. testamentum. num. 9. & alii apud Menoch. de pref. lib. 4. pref. 2. num. 16. & 24. Mant. de consell. lib. 1. tit. 7. num. 2. Tutcia. de effec. claus. Codicillaris. quæst. 126. effec. 79. Afflicti. dec. 144. Dummodo hæc clausula fuerit addita verbo communi in corpore dispositionis, secus si fuit posita in principio, vel in fine testamenti. Jo. Vinc. de Anna. alleg. 19. num. 27. apud Palschal. l. c. nu. 12. Et in dubio, an ejusmodi clausula fuerit apposta ex jussu, & voluntate testatoris, vel potius de stylo Notariorum, videri possunt Rol. conf. 7. per totum lib. 4. & conf. 61. nu. 65. lib. 2. Thef. dec. 141. n. 3. Mascard. de prob. consensu. 300. Menoch. de pref. lib. 2. pref. 79. num. 4. & conf. 37. nu. 11. lib. 1. tit. 10. & alii, qui tenent censeri fuisse appositam de voluntate Testatoris.

Quæres 2. An ad valorem testamenti sufficiat institutio tacita hæredis? Dicendum, quod, si agatur de hærede extraneo, valet testamentum; si vero agatur de hærede suo, puta filio, institutio debet esse expressa, alias non valet testamentum, quia filius debet vel nominatim institui, vel exheredari. Clar. l. c. quæst. 35. Dicitur autem tacita institutio, quæ resultat ex substitutione; & hodie valet testamentum, in quo filius sine institutus, non tantum fuit condicione potestativa, sed etiam casuali, quia de jure novo legitima rejicit omnem conditionem, & conditio habetur pro non adjecta. Fachin. lib. 5. controu. Jur. cap. 71. Marecot. lib. 1. var. ref. cap. 32. apud quem Roa. Mant. de consell. lib. 11. tit. 18. Covar. in cap. §. hæredes. testam.

§ III.

An solemnitates Juris Civili requirantur etiam in Testamentis ad pias causas.

Dicendum, non requiri juxta cap. relatum de testam. Batt. in L. 1. C. de SS. Eccles. Abb. Anchast. & DD. in cap. cum effec. de testam. Boer. dec. 93. Tranchedin. consil. 87. Gratian. dist. for. cap. 605. Fachin. lib. 4. controu. Jur. cap. 3. etiam sine Notario, si fuit scriptum manu propria Testatoris. Riccius in prax. par. 2. ref. 461. & sufficiens solemnitas iuris gentium. cap. cum effec. & cap. relatum de testam. Hinc sufficiunt duo testes etiam non rogati, imo etiam unus, etiam mulier & valet, quamvis sit captatorium. In dubio vero semper prefertuntur ad pias causas, quamvis hæres non fuerit expresse nominatus, nec expresse exheredatus, & non tantum valet quoad substantiam, sed etiam quoad legata, valet etiam nutu conditum, Cler. in §. testamentum quæst. 18. Dicitur ad pias causas, quando est instituta, vel substituta pia causa. Diana par. 7. trac. 6. ref. 1. Antonell. de regim. Eccles. lib.

lib. 1. cap. 10. §. 6. Secus si tantum in legato venit pia causa. Diana moral. par. 7. trac. 6. ref. 1. qui citat Covar. Molin. & alios. Et ideo ad pias causas dicitur relinquitur, quod relinquitur Ecclesie, Monasterio, aut Monacho, intuitu tamen pietatis, non sanguinis. Diana l. c. ref. 29. apud quem Specul. Bald. & alii. Antonell. l. c. §. 1. Item quod relinquitur Hospitali et cetero auctoritate Episcopi, vel confraternitati etiam Laicorum eadem auctoritate erecte. Item que relinquantur pauperibus pro anima, Viduus, & miserabilibus personis intuitu pietatis, pupillis, orphanis. Diana l. c. Item que relinquantur pro alimentis pauperum, causa dicitur pro mariandis virginibus. Item relicta causa studiorum, libertatis, & ad publicam utilitatem. Item meretrici, ut convertatur. DD. apud Dianam l. c. ref. 30. Bonac. de contrat. disp. 3. quest. 17. ro. 8. §. 2. nam generaliter relicta ad pias causas dicuntur, quae ad Dei cultum, animarum salutem, aut ad pauperes sustentandos sunt disposita. Conc. Trid. sess. 24. cap. 8. de ref. & patet ex cap. tua & cap. Joannes. de testam. Moneta de commut. ult. volunt. cap. 4. quest. 2. Ciallin. contrav. for. cap. 28. Barb. de pot. Episc. alieg. 81. Gratian. disp. for. cap. 605. Barb. de Jure Eccles. lib. 2. cap. 13.

- 22 Quando testamentum minus solemne; seu sine solemnitatibus Juris Civilis sustinetur favore piae causae, manent fideicommissa Laicis relicta. Covar. in cap. relatum de testam. col. 3. Fular. de subit. quest. 572. & testamentum prius solemne tollitur per secundum, vel posterius etiam minus solemne, sed ad pias causas, tantus est piae causae favor, secus si primum etiam minus solemne erat ad pias causas, quod non tollitur per posterius etiam solemne ad causas prophanas. l. c. Diana. ref. 26. Hostien. & Ju. And. in cap. ult. de solut. Abb. conf. 21. Tiraquell. de privil. cap. p. privil. 2. & 53. Ciallin. contrav. for. cap. 114. num. 14. sicut testamentum primum perfectum non tollitur per posterius imperfectum, ut tradit Fachin. lib. 4. contrav. Jur. cap. 6. qui citat Alex. conf. 105. Jal. in L. nolumus. C. de testam. Covar. de testam. par. 2. licet fuerint in illo instituti videntes ab intestato, & non extranei.

- 23 Sed quatenus an valeat testamentum, in quo fuit institutus Clericus, aut vitior ex defectu non facta insinuationis a Clerico in casu, quod illa virtute statui requiratur. Concludendum negative, quia statutum praecipitur, vel coartans Clericos, nullus est valoris, ac roboris. Sperell. dec. 10. neque valet argumentum a contractu, puta donationis, ad Testamentum, quia testamenti insinuatio respicit personam Clerici haereditis, ad quem pertinet insinuatio, in donatione vero insinuatio fieri debet a donante, qui est subditus statuto. Imo conclusio ampliatur etiam ad testamentum Clerici, in quo fuit institutus Laicus, quod etiam sine insinuatione a Laico facta valet. Sperell. l. c. Gabr. de donat. conclus. 1. Duard. in Bullam Gene. lib. 2. cap. 15. reliqua infra. §. 6. quae huc spectant.

§. IV.

An solemnitates Juris Civilis requirantur etiam de Jure Canonico in Testamentis.

- 24 Conclusio est negativa, sed de jure Canonico testamentum factum etiam ad causas prophanas coram duobus, & Parocho valet in utroque foro in terris Ecclesiae subjectis, in Imperio vero tantum in foro Ecclesiastico. cap. cum esset. de testam. ubi Covar. num. 12. Clarus in §. testamentum. quest. 57. dummodo Parochus sit proprius Testatoris, & testes alii idonei, & omni exceptione majores, non obstante contraria consuetudine. Elocabat. de utroque foro. ar. 2. §. 2. & alii plures apud Gonzal. lib. 3. tit. 26. cap. cum esset, & cap. relatum. de testamentis. num. 2. P. Pirhing. lib. 3. tit. 26. §. 1. §. 2. per totum. Ratio est, quia ad probationem cujuslibet actus, duo, aut tres testes sufficiunt, juxta cap. in omnibus. & cap. licet. de testib. & juxta illud: In ore duorum, vel trium fiat omne verbum. Testes vero in testamento, juxta d. cap. cum esset non tantum requiruntur ad probationem, sed pro forma, adeo ut sine illis testamentum non valet. Covar. in d. cap. cum esset. num. 8. sicut non valet, si sufficiant adhibiti tres testes sine Parocho, secus si quatuor, quia duode-

stes aequivalent Parocho. cap. cum. a nobis. 28. & cap. licet. 47. de testib. Abb. in d. cap. cum esset. num. 7. Covar. l. c. num. 12. & 13. Clarus in §. testamentum. quest. 57. nu. 3. Molina de Just. disp. 133. a num. 4. neque sufficit alius Presbyter loco Parochi, quamvis haberet curam animarum. Abb. in d. cap. cum esset. num. 7. & Fagnan. in eod. cap. nu. 24. & seq. Antonell. de regim. Eccles. lib. 1. cap. 10. num. 34. qui limitat, si Sacerdoti loco Parochi omnis cura, & Sacramentorum administratio commissa fuisset, quia tunc coram Parocho factum diceretur. Corn. conf. 18. num. 12. vol. 2. Borell. ro. 2. tit. 5. nu. 6. apud Antonell. l. c. nu. 35.

Sed quod sufficiant duo testes etiam sine intervenitu Parochi, defendit Alograd. jun. contrav. 88. ex Butt. in cap. cum esset. num. 3. per totum. Alex. conf. 105. n. 15. vers. imo fortius tenet. lib. 4. Bald. conf. 404. quatenus de communi. Vasquez. de success. progress. lib. 3. §. 2. tit. 1. nu. 9. vers. cum ergo. Carol. Matan. respons. 14. n. 6. par. 1. quia testamentum, & ultimarum voluntates de jure Canonico non secundum jus positivum, & civile, sed secundum jus Divinum, & naturae regulantur, ut dicitur in d. cap. cum esset, & tenent Canonistae. Rota dec. 734. nu. 14. par. 1. diverf. Guierrez. Canon. quest. lib. 1. cap. 32. nu. 5. & consilii, quod jus Canonium omnibus sublimitatibus juris Civilis, jus Divinum, & naturae semper sequitur. cap. finis. 5. de testam. & de jure naturali nullae prolixius solemnitates requiruntur pro validitate testamenti, ut probat Alograd. jun. contrav. 15. num. 17. 23. & 25. & testes tantum requiruntur ad probationem, ergo cum de jure Divino in ore duorum, vel trium fiat omne verbum. Deuteronom. 17. Matthaei 28. & in d. cum esset, ut patet in testamento inter liberos, in quo sufficiunt duo testes sine alia solemnitate. L. hac consilii summa, & in testamento militum. L. militis. ubi DD. C. de milit. testam. in quibus annoditur solum jus gentium. Rota l. c. neque refert, quod in d. cap. cum esset, fiat mentio Parochi; quia Pontifex ibi loquitur secundum circumstantiam facti, & dicit, quod si cum duobus testibus testamentum factum valet, multo fortius valere debeat, si addit Parochus; quia in ore duorum, vel trium fiat omne verbum, & ita sentit Alograd. l. c. a num. 6. usque ad 18. & citat Rota dec. 84. num. 11. ro. 2. par. 4. recent. nec dissentire videtur Fagnan. in d. cap. cum esset. num. 2. & finis. num. 40. Unde refellitur Pirhing l. c. num. 11. existimans, Clericos posse, & debere testari ad causas prophanas in Imperio secundum jus Caesarum propter consuetudinem Germaniae scilicet cum videre poverit in d. cap. cum esset, consuetudinem hanc fuisse improbatam, utpote a jure Divino, & naturali alienam, & ratio Patrum normitani non refellitur dicendo, quod Pontifex non dixerit, esse contra jus naturale, & divinum adhibere solemnitates Juris civilis, sed tantum alienum; quia DD. apud Fagnan. omnino esse contrarium juri Divino, & naturali, quod non credatur duobus, vel tribus testibus, & non video, quae differentia sit inter ly alienum, & contrarium, & quamvis Pirhing. ly alienum nihil aliud significare, quam diversum, sed quia id tantum asserit, & non probat, merito, ab illo, & aliis modernis Theologo-Canonistis recedimus, maxime propter ea, quae dicuntur infra in §. Decimo. prope fin. Plura videri possunt apud Fagnanum l. c. qui hanc questionem accurate examinat, & solide resolvit.

Testamentum ad pias causas etiam sine ullo teste in 26 foro interno valet, & obligat, quando constat de voluntate testatoris. Diana par. 7. trac. 6. ref. 14. & 18. Antonell. de regim. Eccles. lib. 1. cap. 10. §. 3. nu. 3. Laym. lib. 3. tit. 5.

Testamentum ad pias causas, an valeat sine ullo teste in foro externo controversum. Negativam partem tenent Socin. jun. Mant. Craff. Fachin. Merenda, & alii. Affirmativa pars est communior, quando descendunt Alex. & Butt. in L. hanc consuetudinem. ff. de leg. 3. Imol. in cap. quia ingreditibus. de testam. Covar. in cap. relatum. 1. de testam. nu. 12. Dec. conf. 159. Burfat. conf. 47. Menoch. conf. 224. Tiraquell. de privil. piae causae. privil. 4. Craff. in §. testamentum. quest. 14. Barb. de jure Eccles. lib. 3. cap. 27. nu. 103. & Theologi apud Dianam par. 6. trac. 7. ref. 26. Matthia de success. par. 4. quest. 8. ar. 3. nu. 10. Fragor. de regim. Reipub. Christianae. par. 3. lib. 4. disp. 7. §. 4. Maltrill. dec. 132. Gratian. dec. 207. & discept. for. cap. 235. nu. 26. & 27. & 605. Achil. de Craff. dec. 1. de

de testam. Cane. var. ref. par. 1. cap. 4. & Tranchedin. *confult.* 17. apud quem plures. nu. 38. Ratio est, quia in testamentis ad pias causas testes non requiruntur ad solemnitatem, sed ad probationem. *Od. conf.* 44. Fel. in cap. cum nobis. de *prescript.* sed sola Testatoris voluntas attenditur. ita Tiraquell. l. c. *privileg.* 5. Marthia l. c. Marchin. de bello Divino. par. 8. cap. 6. & DD. apud Tranchedin. l. c. in qua testamentum militare valet sine testibus, si constat de militis voluntate. L. miles. ff. de *testam. militi.* & iustamentum patris inter liberos valet sine testibus. L. fin. C. famil. hereticum. L. hoc *confultissima.* C. de *testam.* Fachin. lib. 4. *controver.* for. cap. 1. Cypre. *Latro conf.* 132. sed a milite ad piam causam validum est argumentum. gl. in L. si ut proponis. C. de rei venalis. Barb. de *Jure Eccles.* lib. 2. cap. 13. Ruin. *conf.* 71. Gratian. *diff.* for. d. cap. 605. Fagnan. in cap. *relatum.* de *testam.* & DD. apud Tranchedin. l. c. & a liberis etiam ad piam causam valet argumentum, dummodo testamentum ad pias causas non sit imperfectum ratione voluntatis. Marthia loc. cit. nu. 11.

28 Testamentum ad pias causas censetur habere clausulas derogatorias aliorum, secundum aliquos apud Covarquem citat Diana par. 7. *tratt.* 6. ref. 27.

29 Occasione testamenti ad pias causas oritur controversia, an testamentum illud, quod est impeditivum majoris boni, aut aliquo modo Religionis bono contrarium, valeat. Explico: Titius fecit testamentum, in quo instituit haereditem Cajum, si maneat in saeculo, at si ingrediatur Religionem, reliquit illi partem tantum hereditatis. Queritur, an tale testamentum valeat? Respondetur communis, valere quidem testamentum, sed conditionem haberi pro non adjecta favore Religionis, ita multi apud Clarin. *controver.* for. cap. 218. nu. 45. quia talis conditio est impeditiva majoris boni, & ideo merito a Jure rejicitur. Bar. in L. fin. ff. de his, *que puen.* *conf.* Sylvest. verb. *Hereditas.* quest. 4. §. 13. Bonac. de *contract. disp.* 3. quest. 1. p. 4. sicut etiam legatum factum puella nubenti, aut sub conditione, si nubat, debetur illi; quamvis Religionem ingrediatur; quia conditio nubendi pinguis impletur per professionem in Religione, quae est matrimonium spirituale. §. sed & hoc *present.* auth. de S. Episc. *in presentia.* de prob. Anchar. *conf.* 108. Felin. in cap. *Ecclesia.* de *confit.* Natta *conf.* 296. Covar. lib. 1. var. *ref.* cap. 19. Mant. de *confess.* lib. 11. tit. 18. Molina de *Juss. & Jur.* to. 1. *tratt.* 2. disp. 207. Sanchez de *matrim.* lib. 1. disp. 33. Sord. *conf.* 192. Maltrill. dec. 153. Marthia de *success. leg. par.* 4. quest. 18. Diana par. 5. *tratt.* 14. ref. 35. Barb. de *pot. Episc.* alleg. 84. quamvis legatum fuerit factum puellae indeterminatae. Lud. Beja. in *respons. cas. conscient.* cas. 44. & in fin. S. Antonin. in par. 3. cap. 3. Panorm. in cap. *in presentia.* de prob. Laym. *moral.* lib. 3. *tratt.* 5. cap. 10. Gratian. *diff.* for. cap. 33. Rota apud Farin. dec. 130. par. 1. Sord. de *alim. tit.* 1. quest. 93. nu. 36. Pont. de *matrim.* lib. 3. cap. 7. Contrarium, quod si non fuit relictum sub conditione expressa, quod matrimonium carnale contrahat, & Religionem non proficiatur, sed si tantum fuerit relictum puellis maritandis, defendunt Peregr. de *fideicom.* art. 28. nu. 73. Fachin. lib. 5. *controver.* Jur. cap. 54. & Clarin. l. c. pro quo militare videtur Sanchez l. c. & fortius Covar. ut supra. nu. 10. & seqq. Marthia l. c. imo Fachin. l. c. magis superiori adimplari videtur Theod. dec. his potissimum rationibus, primo, quia voluntas Testatoris est ad unguem servanda. L. in *Condition.* ff. de *cond. & demonstrat.* L. ex *facto.* ff. de *hered. instit.* & probat Fufar. de *substit.* quest. 718. Clarin. *controver.* for. cap. 43. Clar. in §. *testam.* quest. 60. rum quia, si filia ingrediatur Religionem vivente Patre, non teneat pariter illi dare ultra legitimam, aut relinquere, ut probat testis. in L. deo nobis. C. de *Episc. & Cler.* cur ergo non possit pariter contentae filiam legitimam, si ingrediatur Monasterium etiam post suam mortem? Tum quia pater non dicitur propterea retrahere filiam a Religione, quia qui vult ingredi Religionem ad paupertatem vivendam, non videtur curare de eo, quod sibi pater reliquit; alias esset male dispositus ad paupertatem, qui affectum retineret ad divitias, & ideo hanc sententiam tenet mordicus etiam Bald. in d. L. deo nobis.

30 Sed pro prima contra Legistas alias oppositis rationes, & primo quidem fortiter, & invicte contrait Begnandis Bibliotheca. Tom. IV,

los militat. §. sed & hoc *present.* auth. de S. Episc. ubi omnes conditiones, si nupserit, si liberos susceperit, & similes pro non adjectis, & pro non scriptis habentur favore Religionis, in quo paragrapho certe sermo est de matrimonio carnali, in quo tantum est dos. L. 3. ff. de *jure dot.* cap. *et necesse.* de *donat.* inter vir. & uxor. Preterea constat, esse sententiam conditionem, si non nupserit in legum, aut testamentum haberi pro non adjecta favore nuptiarum. L. quoties. L. sed si hoc. & L. cum ita. ff. de *cond. & demonstrat.* fed favor Religionis praefertur favori nuptiarum, quia semper sunt favorabiliores partes Religionis. L. Titio. ubi dicitur. ff. de *condit. & demonstrat.* Tandem in dubio favendum est Religioni. L. sunt persona. ff. de *relig. & sumpt.* *funer.* cap. fin. de *sent. & rejud.* ergo in hac parte illam debemus amplecti sententiam, quae Religioni magis favor. Ad argumenta in contrarium facilis est responsio. Quia voluntas Testatoris est pro Lege servanda, si legibus non sit contraria, quia Testator non potest facere suo testamento, ne Leges suum habeant vigorem. L. nemo potest. ff. de L. Clarin. *controver.* for. cap. 33. Clarus in §. *testamentum.* quest. 60. nec est servanda voluntas hominis particularis contra voluntatem Legis iuste. cap. qui peccat. 23. quest. 4. Ad secundum respondetur, posse Testatorem, dum vivit, relinquere filiae ingrediendi Religionem legitimam, si non facit in odium Religionis, quia nulla lex refragatur, secus in testamento, quia repugnat. §. sed & hoc *present.* Ad ultimum non esse attendendum, neque Legem attendisse, quod deberet fieri, sed quid posset fieri, et verum, quod viri foris non deberet curare illa terrena, dum transiit ad Religionem; sed quis est hic, & laudabimus eum? accedit, quod etiam Religio postius corruptus temperibus non semper tam facile patitur pauperi, quam diviti.

Dices, Dos non dicitur, nisi respectu matrimonii carnalis, sed in professione Religiosa nullo contrahitur matrimonium carnale, sed tantum spirituale? Respondetur refertur etiam ad matrimonium spirituale. Clarin. *controver.* for. cap. 218. Sord. *conf.* 192. Farin. dec. 130. & probatur ex cap. fin. de *testam.* Natta *conf.* 296. Neque dicas in matrimonio spirituali non posse stare dotem sine simonia, quia etiam cum matrimonio carnali, quatenus est Sacramentum, non potest stare dos sine simonia: ergo sicut in matrimonio carnali potest stare dos ad supportanda onera illius matrimonii, cur non possit etiam stare dos in matrimonio spirituali pro illius oneribus, ut puta pro alimentis, & non pro inscriptione, & acceptance ad ingressum Religionis? Natta l. c. Tambur. de *Jure Abbatis.* disp. 5. quest. 3. sed quia de his locuti sumus in paxi Legum, illuc Lectorem remittimus.

§. V.

De Testamento Clericorum.

Diximus supra, posse Clericum testari de distributionibus, & patrimonialibus, non autem de bonis ex Clericali, seu Beneficio acquisitis; sed illis videtur obstruere, quod Clerici sint Domini suorum fructuum, & non tantum usufructuarii, & ideo testari possint. cap. cum in *officiis.* de *testam.* Clarus in §. *testamentum.* quest. 27. Cras. in §. *testamentum.* quest. 34. Monita de *distrib.* quotid. par. 3. quest. 1. 2. & 3. nu. 5. quest. 2. Leo in thes. *for. Eccles.* cap. 34. qui tamen hanc consuetudinem contrarium appellat. Ugol. de *off. Episc.* cap. 14. & perique Theol. apud Garz. de *Benef.* par. 2. cap. 1. qui plurimos pro se citat. Dianam par. 4. *tratt.* 4. ref. 214. Bonac. de *oblig. Benefic.* disp. 4. Sacramento de *restitut.* Eccles. par. 4. cap. 1. quam defendit ex S. Thoma contra Archid. & Hostien. & probatur ex cap. *uti de Cleric.* non *resid.* in 6. Concil. Tiid. sess. 24. de *ref.* cap. 14. vol. 12. Paris. de *restitu.* lib. 1. quest. 6. Redoan. de *spol.* quest. 3. Clarin. *controver.* for. cap. 16. Imol. in cap. *quia nos.* de *testam.* Gratian. *decept.* for. cap. 381. Fachin. lib. 5. *controver.* Jur. cap. 89. Barb. de *potest. Episc.* alleg. 114. num. 6. Ex quibus tamen non sequitur, Clericos posse testari de fructibus, quorum dominium habent, quia etiam pupilli, minores, amenes, & prodigi fugrum bonorum dominium habent, de quibus tamen, nec inest vivos, nec causa mortis disponere possunt, ut patet. Ideo alii ad probandum, quod Clerici possint testari, recurrunt ad consuetudinem, quae adest in Hispania, Gallia, & Ger-

Germania, in quibus possunt testari, & valide, & licite etiam in usus prophanos, & ad favorem consanguineorum. Covar. in cap. 1. *num. in officii. de testam.* Diana par. 10. *trac. 15. ref. 10. Bonac. de oblig. Benefic. disp. 4. p. 3.* Neque potest opponi, quod consuetudo contra Sacros Canones non valeat, sed sit abusus, ut probatur *ac cap. ad nostram. & cap. ad audientiam.* ubi DD. *de consuet. cap. ceterum.* *Quat. cap. cum causa. de Cnt. & rejud. cap. cum suis. de off. rebus. Abb. & F. in cap. Clerici. de iud. ubi Dec. Jo. Andr. in cap. 2. de major. & obed. Socin. in cap. si Clerici. de foro compet. Azot. moral. Instit. lib. 5. par. 1. cap. 12. Duard. in Bull. Cane. Can. 15. quest. 19.* Quia id inprimis limitatur, quando consuetudo fuit inducenda sciente, & permittente Pontifice. Sperell. *dec. 133.* Et quavis idem Sperell. veli, non sufficere tacitum consensum, sed esse necessarium expressum; quia multo tolerantur per dissimulationem ad tollenda maiora scandala, iuxta *cap. cum jam dudum. de prob. Craveira conf. 96.* & Roman. Rom. apud eundem Sperell. l. c. tamen fuerit Sperell. valere consuetudinem, si fuerit praescripta quadraginta annis. l. c. & *dec. 66.* Ciaulin. *controver. for. cap. 15.* Abb. & Put. in *cap. fin. de consuet.* Imo Sarmiento l. c. putat esse contra S. Pontificis conscientiam, dicere, illum cui incumbit cura terrarum Orbis, & qui est Pastor ovium, scire ovem suas errare, & non impedire, sed ceco modo earum ruinam permittere, quis autem hoc credat? Et ad illum textum, quem etiam obijcit Cajet. *quest. 185.* & Navar. *de red-*

dit. Eccles. quest. 3. num. 16. quod nimirum multa per patientiam tolerantur? Respondent, textum procedere, quoad Laicos, in quibus ad vivanda multa scandala, multa crimina dissimulant Pontifices, non vero in Ecclesiasticis, quia alias totum propemodum status Ecclesiasticus, qui Laici debet praestare exemplo, esset in statu damnationis. Certe non debet permittere Pontifex, quod sal, per quod alii, scilicet Laici sunt condiendi, insulsum reddatur, alias totus mundus iraheretur in ruinam, sicut Lucifer & paradiso ejectus suo exemplo, quod adumbratur per caudam, tertiam partem Angelorum secum traxit. Praeterea adest etiam salutaris in adjecto, S. Pontificem dissimulare, quomodo enim dissimulat, si ejusdem Judices eriam in Roma ipso quomodo vidente in favorem hujus consuetudinis? quem admodum fuit judicium in una Placentina fructuum Archipresbyteratus de Portillo. 29. Feb. 1580. coram Lancelloto, quam decisionem affert Garz. l. c. & est in consequentia doctrinae Theologorum, qui cum admittant, Pontificem non posse dispensare in jure naturali, & negare non possint, quod sapientiss. Pontifex det licentiam testandi ipsis etiam Episcopis, imo Episcopis ipsis Patochis veli sustinere, quod Clerici de jure naturali prohibentur testari. Et accedendo ad praxim talis licentiae, ubi non viget consuetudo testandi, aut viget jus solum, Patochis in supplicii libello petit ab Episcopo licentiam testandi, quam dat, vel per scriptum, aut per literas patentes, quod est tutius ad majus robur testamenti.

Forma licentiae testandi pro Clericis.

- 33 N. Dei & Apostolicae Sedis gratia Episcopus. Venerab. Devoto nobis in Christo dilecto Presbytero N. N. Plebano &c. Diacono, &c. Saueum in Domino. Cum tu tecum consideres, nihil certius morte ejusque horribili incertius esse, desideretque, dum sanae mentis, & corporis compos rationis, & intellectus exilis, testamentum, legatum, ac ordinationem rerum tuarum facere, ne post obitum tuum lites de eisdem eveniant, Nobis humiliter supplicasti, ut auctoritate nostra ordinaria tibi licentiam, & facultatem testandi, legatum, ac ordinationem rerum tuarum faciendi concedere, & indulgere de benignitate nostra dignaremur. Nos petitioni tuae favorabiliter annuentes, ac tuis meritis gratiosos Nos exhibere volentes tibi Presbytero N. N. more praesentium ordinaria nostra auctoritate praedicta pro Nobis, & successoribus nostris, quibuscunque in contrarium non obstantibus, facultatem, & licentiam concedimus, & indulgemus libere dandi, testandi, ac ordinationem, ac quocunque alios contractus, tam in morte, quam in vita, & quocunque tibi videbitur, faciendi attentibus, & consanguineis tuis, seu aliis personis tibi gratis, benevolis, & acceptis, & tibi ferventibus, dummodo a jure prohibita non sint, seu ad pios usus, quomodo tibi expedire videbitur, de rebus tuis patrimonialibus, aut aliis per industriam, tuam, seu ex Beneficiis, quomodolibet acquisitis, & in futurum acquirendis absolute legandi & disponendi, mandantes omnibus, & singulis, quatenus hujusmodi testamentum, & ordinationem rerum tuarum, per te, uti praemittitur sciendam, nullo sub praetextu, & colore impedire praesument, sed illud, seu illam in suo robore, & esse firmam manutenere habeant, & manuteneri faciant. In quorum &c. Datum &c.

- 34 Occasione talis licentiae nascitur dubium, a' ille, qui licentiam, sive ab Episcopo, sive ab Ordinario obtinuit, si fecit unum testamentum, quod vel fuit nullum, vel revocatum, possit virtute talis licentiae concedere aliud testamentum? aut egerit nova dispensatione, seu licentia? pro cuius dubii resolutione

- 35 Discendum, posse virtute licentiae habite condere aliud testamentum, nec egerit nova licentia; ratio est, quia talis licentia sive a Pontifice concessa, sive ab Episcopo intelligitur de pluribus, & non de unatantum, etiam quando sumus in dubio. Fachin. lib. 5. *controver. Jur. cap. 99.* ubi communior Doctorum. Mandos. *super reg. 23. Cane. quest. 4. nu. 5.* Pyrrhus Cotrad. in *prax. dispens. Apostol. lib. 10. cap. 5. per totum.*

- 36 Sed quid si licentia superveniat testamentum jam facto, faciente illud, validum? Affirmat Barb. *de por. Episc. alleg. 11. nu. 7.* quia ad ejus valorem sufficit inhabilitas tempore mortis a quo iurur sumit, qui pro hac sententia citat Casti, & alios. Et patet ex pluribus actibus, qui accipiunt robur a consensu superveniente, uti in *L. si quis in Senatorio in f. ff. de rit. mpt. Bald. in L. si quis Tutor: §. quomodo, vers. quid ergo. ff. eod.* & diximus in praxi *Alienatio. l. 1.* & hanc sententiam tenet etiam Alex. in *L. in militib. in princ. C. de milit. testam.* qui id probat etiam a gratia perinde valere, quae habet oculos rectos, & revalidat omnia ab initio. Negat Pyrrhus Cotradus l. c. nu. 2. *vers. his non obstantibus.* quia licentia superveniens non validat actum ab illo, qui est inhabilis. Fel. in *cap. 2. de consuet. nu. 22.* Alex. *conf. 17. n. 4. & §. vol. 4.* & est differentia inter licentiam, & consensum, qui sufficit, quod superveniat; quia licentia est collatio libertatis ei concessa, qui illam non habet ex se ipso. *cap. licet. de reg. Bald. conf. 290. lib. 3.*

Porro haec testandi licentia non expirat per mortem concedentis etiam re integra, quia est jam gratia facta. Riccius in *prax. var. ref. par. 2. ref. 386.* ubi DD. Covar. in *cap. cum in officii. de testam.* Diana par. 8. *trac. 2. ref. 99.* Fachin. lib. 5. *controver. Jur. cap. 100.* Sarmiento *de reddit. Eccles. for. 4. cap. 4.* Natta *conf. 647.* Bursat. *conf. 29.* & probatur ex *cap. si cui. de preben. in 6.*

§. VI.

An solemnitates Juris Civilis requirantur in testamentis ad pias causas?

Discendum, non requiri in ullo foro, neque in foro externo, neque in interno, sed sufficit, quod habeat id, quod a jure naturali, vel gentium requiritur. Ita dicitur in *cap. relatum. de testam.* ubi P. Pirhing. a. 2. n. 19. Clarus in *§. testamentum. quest. 6. n. 1.* quia S. Pontifex potuit in hoc Juri civili derogare, quod pias causas in nihilo praepjudicare potest, nam ad Ecclesiasticam potestatem pertinet ordinare hominum actiones a finem supernaturali, & spirituali animae salutem, & tollere omnia, quae studium bonorum operum ad salutem animarum pertinentium impediunt. Lessi. *de Just. lib. 2. cap. 19. num. 6.* Abb. in *cap. relatum. n. 2.* & ibi Covar. n. 1. Clarus in *§. testamentum. quest. 6. num. 2.* Et ita juxta dicta §. 4. testes in testamento ad pias causas non requiruntur pro solemnitate essentiali valoris testamenti, sed pro illius probatione. Covar. l. c. nu. 8. Molina *de Just. & Jure. trac. 2. disp. 134. nu. 7.* Laym. lib. 3. *trac. 5. cap. 2. nu. 3.* contra Clarum l. c. Neque est necessarium, quod in testamento ad pias causas testes

stes fuerint rogati, neque, quod sint masculi, sed possunt etiam esse feminæ, tam in foro Ecclesiastico, quam seculari. Et quamvis testamentum, in quo hæres natus tantum fuit designatus, & institutus, non valet juxta *L. jubemus. 29. C. de testam.* tamen valet, si sit factum ad pias causas. Præterea legata ad pias causas solvenda sunt, etiam si hæreditas non fuerit adita, quia hæres mortuus est, vel hereditatem non adivit. Imo testamentum conditum ad pias causas, sine solemnitatibus Juris Civilis, valet etiam quoad legata profana, quia fit subtesti principale, subsistere debet etiam adfectu fori. Imo valet, licet fuerit inchoatum, & non perfectum, ut quia morte fuit præventus, dummodo de testatoris voluntate constare possit. DD. mox cit. & Pirhing. num. 22. *vers. notandum. 6.*

- 39 Sed quæres, quoniam possunt, vel non testari ad pias causas? Respondetur omnes illos prohiberi testari ad pias causas, qui non possunt testari ad causas profanas, quos recensuimus. §. 2. *supra.*

§. VII.

Testamentum inter liberos.

- 40 Etiam testamentum patris inter liberos hoc est filios naturales legitimos, non vero naturales tantum, valet sine solemnitatibus Juris Civilis. Merlin. *dec. 806.* Clarus in §. *testamentum. quest. 8.* ubi DD. & hoc favet liberorum, quibus jure naturali debetur hereditas, dummodo in illo adsint, quæ jure naturali, vel gentium necessaria sunt: Hinc duos testes in illo sufficiunt, vel sine testibus Scheda patri manu scripta. Clar. in §. *testamentum. quest. 14.* dummodo hæres in illo nominatus fuerit institutus, vel exheredatus, nec, quæ fuerunt introducta in favorem, in odium detorqueantur, & quamvis sit oncupiscitum testamentum, adhuc valet. Gail. lib. 2. *obs. 112.* Fachin. lib. 4. *controv. Jur. cap. 1.* licet testator non æquis portionibus filios instituerit. Idem, & Covar. in *cap. Raynuius. §. 1.* dummodo inæqualitas non sit magna. Sylvius. lib. 1. *cap. 26.* si est imperfectum defectu voluntatis non valet. Clarus l. c. neque nutu conditum, nisi fit ad pias causas. Diana par. 7. *trac. 6. ref. 19.* Bart. in *L. testamentum. ff. de fideicom. Abb. in cap. 1. & penul. de success. ab intest. Covar. l. c. Matthæ de success. par. 4. *quest. 7. art. 1. & 2.**
- 41 Porro testamentum imperfectum inter liberos quamvis valeat quoad id, quod concedit favorem libetorum, non valet tamen quoad id, quod concernit favorem extranei, uti legata extraneo relicta, quia isti habentur pro non scriptis, aut pronon adjectis. Clarus l. c. Paschal. *de patr. pot. par. 2. cap. 8.* ubi Praus a nu. 14. sed Merlin. *dec. 862. num. 11.* tenet, quod valeat etiam favore legati etiam extraneo relicti.

- 42 Testamentum Matris inter liberos etiam naturales tantum valet sine solemnitatibus, quia naturales quoad Matrem æquiparantur legitimis, & tales reputantur. Clar. l. c. & in illo subintelligitur clausula codicillaria. Paschal. l. c. nu. 29. Cyriacus. *controv. 64.* Scriptum per cistas, abacum, aut abbreviatum non obligat. Cyriacus. l. c.

- 43 Testamentum Patris inter liberos, in quo uni legitima absque institutione fuit relicta, non valet secundum communem opinionem, apud Clarum in §. *testamentum. quest. 8.* Covar. in *cap. Raynuius. §. 1. de testam.* Fachin. lib. 4. *controv. Jur. cap. 24.*

- 44 Testamentum inter liberos propria manu parentis scriptum sine ullius testis subscriptione valet. Bart. in *L. Cum quis. num. 4. C. de testam.* Bald. in *auth. quod sine. C. eod. Alex. conf. 105. vol. 7.* Clar. *loc. cit. quest. 14.* Covar. in *cap. relatum 1. num. 12. de testam.* Menoch. *conf. 267. num. 7.* & de *pres. lib. 4. pres. 7. num. 5.* Martha l. c. *art. 4. num. 2.* Dummodo scriptura fit pericula, præsertim in testamento matris, & talis, ex qua appareat, quod testator voluerit testari, & non tantum se preparare ad testandum, veluti si scriptura habeat multas cancellatas, apostillas, & cistas, quia tunc præsumitur tantum se preparare ad testandum. Martha l. c. *num. 4.* fuisse etiam, quod scriptura fuerit ab alio scripta, & a testatore subscripta. Abb. in *cap. inter dilectos. De fide instrum.* Cachera. *dec. 36. num. 1.* Mascard. *de prob. conclus. 1294.* Menoch. *de pres. lib. 3. pres. 66.* vel pro subscriptione

Begnedelli Bibliotheca. Tom. IV.

apponatur sigillum, præsertim ubi talis viget consuetudo. Martha l. c. *num. 9.*

Ut tamen talis scriptura sine testibus valeat jure testamenti, requiritur, quod recagoscatur, & probetur per comparationem litterarum. Bart. in *L. si ita scripsero. ff. de cond. demost. Paris. conf. 9. num. 14. vol. 3.* Decian. *conf. 33. num. 119. vol. 1.* Alex. *conf. 114. per totum. vol. 7.* Gozzadin. *conf. 3. nu. 16.* Rota *dec. 553. par. 1. in noviss.* Martha l. c. *num. 13. & 14.* Item requiritur, quod certum tempus exprimat, non tantum annus, & mensis, sed etiam dies. Bald. Aug. & Salyc. in *auth. quod sine C. de testam.* Dec. in *cap. 2. num. 14. de fide instrum.* Abb. *conf. 98. par. 2.* Socin. *jun. conf. 3. vol. 4. nu. 4.* Decian. *conf. 34. num. 5. vol. 1.* Clarus in §. *testamentum. quest. 14.* Gabar. *de testam. conclus. 9. num. 15.* Præterea requiritur, quod fuerit reperta in Arca Testatoris non extra, præsertim extra domum, quia licet reperitur apud Notarium non habetur pro testamento inter liberos. Menoch. *conf. 42. num. 23.* & de *pres. lib. 4. pres. 7. num. 2.* Martha l. c. *num. 16.*

§. VIII.

De Testamento militari.

Ita etiam testamentum militare non requirit solemnitates Juris Civilis, dummodo miles sit talis, qui pugnet, vel contra infideles, vel hostes Imperii, & testamentum fuerit conditum, dum miles est in militia. Clarus in §. *testamentum. quest. 15.* Covar. in *cap. quia nos. de testam. cap. 7.* Oinot. *tit. de testam. militi.* Diana par. 7. *trac. 6. ref. 42. & 43.* quod etiam procedit, si miles post testamentum factum in militia iure reversus domum, & intra annum mortuus, secus si post annum, ita Bald. in *L. si miles. ff. de testam. militi.*

Testamentum nullius in dubio non præsumitur factum jure militari, sed communis tamen l. c. non valet jure communi, valet jure militari, quia in dubio debet testamentum potius sustineri, quam perire. Clarus & DD. supra cit. An suffragetur illi, qui vere miles non est, sed tantum interfuit militibus, vide Merlin. *dec. 862.* negantem ex *L. scribarius. C. de testam. militi.* nisi & ipsi pagani interfuerint militibus sine in hostico, seu in prociectu, tunc enim gaudet privilegio militari in condendo testamento. *L. fin. de milit. testam.* dicitur hosticum, quod gl. interpretatur pro hostili loco, seu exposito invariabilibus hostium extra aciem belli, seu in confictu. Vide Merlin. l. c. alios multos citantem.

§. IX.

De Testamento rusticorum, & tempore pestis facto. Et ceteri.

Testamentum rusticorum, vel tempore pestis factum valet, si fuit factum coram quinque testibus, quando plures inveniri non poterunt, & non corruit, licet testator convalescat. Ripa *de peste cap. 2.* Diana par. 7. *trac. 6. ref. 39.* Mascard. *de prob. conclus. 1423.* Alagrad. *jun. controv. 88.* Thel. *dec. 180.* Mascard. *de prob. conclus. 1382.* Ciallin. *controv. for. cap. 109. num. 1.* Peregr. *dec. 80. num. 2.* Kol. *conf. 81. num. 47. vol. 1.* Mynsing. *cent. 1. obs. 96. num. 1.* Layman. *mor. lib. 3. trac. 448. cap. 2. num. 17.* contra Huerecht. Gilken. Arumæum. *Tulc. lit. T. conclus. 122. num. 20.* & alios apud Dian. l. c. contra Fachin. lib. 3. *controv. Jur. cap. 92.* vide Dianam par. 7. *trac. 6. ref. 34.* In eo tempore pestis factum valet, etiam servatis tantum solemnitatibus jurigenicum. Gail. lib. 2. *obs. 118.* Diana l. c. imo coram uno tantum teste, & Parocho.

Ut vero testamentum rusticum sit validum non sufficit, quod testator sit rusticus, sed necessarium est etiam, quod ruri faciat testamentum, & quod major testium numerus haberi non poterit. Clarus in §. *testamentum. quest. 56. num. 6.* Crass. in §. *testamentum. quest. 34. n. 8.* Martha *de success. par. 4. quest. 1. art. 9.* & rusticorum nomine veniunt omnes illi, qui ruri habitant, licet nobiles sint. DD. apud Marcham l. c. *L. fin. C. de testam.* Bart. in *L. consueuntur. §. 1. num. 3. ff. de jure Codicill.* Ang. in *tract. de testam. gl. 5. nu. 8.* Crass. in §. *Testamen-*

mentum, *quest. 55. num. 8.* Unde hoc privilegium non gaudet rusticus, si condant testamentum in civitate, quantvis major numerus testium haberi non poterit. DD. mox cit. & Marthia l. c. n. 4. An autem major testium numerus haberi poterit, vel non, standum est affectioni Notarii. Bart. in d. L. *conficiuntur*; bene verum est, quod Adversarius contrarium probare volens sit audiendus. Marthia l. c. n. 5.

- 30 Cœcus quomodo testamentum facere debeat, proviſum est in L. *hac confultissima*. C. qui testam. facere poss. Primo convocatis septem testibus, & Notario, & si Notarius haberi non potest, adhiberi debet octavus testis, qui linearum sit peritus, declare debet, quod velit sine scriptis testari, declarat, & explicet legata, hæredum nomina, & dignitatem. Bart. & Castr. in d. L. *hac confultissima*. Ruin. *conf. 68. vol. 2.* Secundo Notarius, vel si hic haberi non potest, octavus testis loco Notarii adhibitus debet voluntatem cœci in Scripturam redigere, quia testamentum cœci requirit scripturam. Tertio Notarius, vel octavus testis debet se subscribere scripturæ, & sigilla sua apponere, & hæc requiruntur pro forma, testium vero subscriptio necessaria non est. Sicut etiam hæredis institutio præponi debet legatis, vel legariis, quæ prælationem non facta testamentum secundum communionem non vitiat. Marthia l. c. n. 10. Gomez. *to. 1. var. ref. cap. 2. num. 3.* & DD. apud cœdem: quæ quidem observanda sunt etiam in Codicillis cœci. DD. in L. *hac confultissima*. Lim. si cœcus testetur inter liberos, quia respectu illorum cessat omnis suspicio falsitatis, & ideo sufficit, si interveniant solemnitates Juris gentium. Bald. Jas. Alex. & alii in d. L. *hac confultissima*. Rol. *conf. 82. vol. 2.* Clarus in §. *testamentum. quest. 17. nu. 2.* Menoch. de *prob. lib. 4. pref. 6.* Craff. in §. *testamentum. quest. 11. num. 7.* & Marthia l. c. n. 13. quod dictum de cœco non procedit in monocolo.

- 31 Notario vero dicenti testatorem esse cœcum non receditur. Cephal. *conf. 72.* quia de hujusmodi assertionem non fuit rogatus, & in illis, in quibus Notarius non fuit rogatus, non facit fidem. §. *nos autem. auth. de rebellion.* Bart. in *auth. si quis in aliqua. C. de eden.* sicut Notario non creditur testanti de infamia mentis testatoris. Bart. in L. *Imperator. ff. de stat. homin.*

§. X.

De nullitate, & invaliditate Testamenti.

- 32 Testamentum incompletum non valet, unde si testator instituit hæredem suum, & fecit aliqua legata, & quia plura alia facere destinaverat, morte prævenit complere non potuit, testamentum non valet, quia hoc est quid individuum, & ideo pro parte valere non potest Bart. & DD. in L. *si quis qui ff. de testam. & in L. furiosum. C. qui testam. fac. poss.* Natta in d. L. *hac confultissima*. §. *ex imperfecto.* nu. 139. C. qui test. fac. poss. Dec. *conf. 159.* Clarus in §. *testamentum. quest. 7.* Menoch. *conf. 45. num. 28. vol. 1.* Dummodo appareat tacite, vel expresse, quod testator aliqua alia disponere voluit, ut si testator antequam inchoavit testamentum, jam explicaverat, quid vellet agere, quia verba prius prolata probant, qualis fuerit intentio disponendi. L. *Labeo. §. idem Tiberio. ff. de fideiuss. leg.* Cravetta *conf. 35. n. 6.* sicut mens disponens declarat ex præfatione. Marthia de *success. par. 4. quest. 1. art. 7. nu. 6.* ampliatur, quia testamentum imperfectum ex defectu voluntatis etiam inter liberos non valet. DD. apud Covar. in *cap. reatum. de testam. nu. 1.* Tiraqueol. de *privileg. pie caus. privileg. 7.* Cephal. *conf. 99.* Marthia de *success. par. 4. quest. 1. art. 7. nu. 7.* Lim. quid testamentum tunc non valeat, quoad legata hanc, sed bene quoad institutionem, quia quoad hæc appareat de voluntate testatoris satis explicata. Marthia *loc. cit. nu. 20.*

- 33 Querens primo, quid si testator scripturam testamenti cum hæredis institutione, & legatis coram septem testibus completis, sed illud morte prævenit non publicavit, valene testamentum? Dicendum, quod valet, quia constat de voluntate per septem testes, voluntas vero, & illius publicatio sunt actus separati, & defectus publicationis non suspendit voluntatem. L. *cum patet. §. fin. ff. de leg. 2.* & quando voluntas aliunde probari potest, non est curandum de publicatione Notarii.

Alex. in L. *hac confultissima*. §. *ex imperfecto.* nu. 5. C. de *testam.* Rota *dec. 173. num. 3. par. 2. in noviss.* Castr. *conf. 307. num. 3. vol. 1.* Cravetta *conf. 944. n. 3.* & §. Sim. de *Pæx. de interpret. ult. volum. lib. 2. in terpret. fin. dub. & solut. fi. nu. 45.* & alii apud Marthian. l. c. n. 26. contra aliquos, uti Oldrad. *conf. 119.* Malcard. de *prob. conclus. 1332.* num. 55. Menoch. *conf. 45. nu. 29.* & de *prob. lib. 4. pref. 5.* nu. 6. Gabr. de *testam. conclus. 10. num. 3.* Surd. *dec. 292. num. 11.*

Querens secundo, quid si unus ex testibus testamentarii neget, se interfuisse testamentum? Respondetur, quod tunc talis testis faciat testamentum vacillare, gl. in L. 1. §. *si quis neget.* ubi Bart. & DD. ff. *quemadmodum testam. oper.* Bald. *conf. 403. vol. 5.* Alex. *conf. 17. num. 2. vol. 3.* Socin. *conf. 92. vol. 3.* jun. *conf. 147. num. 17. vol. 2.* Bursat. *conf. 33. vol. 1.* Felin. in *cap. cum Joannes. num. 46. & 49. de fide instrum.* Surd. *conf. 129. vol. 1. num. 36.* Menoch. de *arbitr. cap. 105. nu. 16.* & alii apud Marthiam. de *success. leg. par. 4. quest. 2. art. 1.* sicut si unus plus deponit, quomodo alter. Lim. si alii sex convincerent septimum de mendacio, item si Notarius rogatus suppleat vicem illius testis, juxta L. *Dominus. ff. de testam.* ubi Bart. si agitur de probando testamentum per testes, non vero si agitur de illo probando per instrumentum testamenti, juxta L. *hac confultissima*. quia tunc Notarius non computatur in testium numerum. Afflicti. *dec. 25. num. 4.* & ipsemet Notarius esse suspectus de falso. Boff. *tit. de fals. nu. 62.* & 67. Fel. l. c. Marthia, ut supra num. 9.

Si vero omnes testes instrumentarii, vel testamentarii ipsi testamentum contradicunt, dicentes, se non interfuisse, tunc testamentum omnino corruat, & falsum dicitur. Fel. l. c. Covar. *lib. 2. var. ref. cap. 11. nu. 10.* & in *cap. tertio loco. de prob. cap. tam. in literis. de testib.* quia instrumentum probatur a fide testium. §. *sed & si quis & §. si vero in auth. de instrum.* Corn. *conf. 232.* Dec. in *cap. cum Penebar. nu. 23. de except.* & alii apud Marthian. l. c. n. 17. Si vero tantum testes supra numerarii negant contenta in instrumento, vel se interfuisse testamentum, tunc tantum vacillat testamentum. DD. cit. & Clarin. *controver. for. cap. 109. nu. 40.* & segg. Craff. in §. *testamentum. quest. 59.*

Secundo testamentum est nullum, si sui iussuram, 56 præteritus. DD. apud Marthiam. l. c. art. 2. per totum, est autem nullum tunc testamentum ipso jure, quantvis filius illud non dicat nullum. Noal. de *transmiss. c. 11.* quod jus dicendi nullum testamentum transmittitur ad hæredes, quantvis agnition a filio non fuerit. Noal. & Marthia. l. c. c. Bene tamen verum est, quod, licet testamentum sit nullum ob præteritionem filii, tamen cetera in testamenti contenta firma mancant, ita ut legatariis, & fidei commissariis ex illo oriatur actio. Bart. Alex. Castr. & Jas. in *auth. præterea. C. de liber. præter. Gall. lib. 2. obs. 133.* Fachin. *lib. 4. controver. jur. cap. 10.* præteritus si legata fuerint relicta pie cause. Antonell. de *regim. Eccles. lib. 1. cap. 10.* §. 6. Covar. in *cap. reatum de testam.* Feder. de *Sén. conf. 177.* Tiraqueol. de *privileg. pie caus. privileg. 80.* Lim. si est nullum ob præteritionem posthumum ignoranter factam. Clarus in §. *testamentum. quest. 52.* Clarin. *controver. for. cap. 21. n. 9.* Diana *par. 7. tract. 6. ref. 3.* Covar. l. c. si pie præteritus fuerit facta per matrem, aut ascendentes maternos, five per patrem, vel ascendentes paternos. Marthia l. c. art. 2. si tamen filius præteritus prætemoritur parti, quantvis testamentum non convalescat de jure civili, convalescit tamen de jure prætorio. Gomez. *var. ref. to. 1. cap. 11.* Testamentum vero matris, in quo filius fuit præteritus, non est ipso jure nullum, sed annullandum, quia filius non est in potestate matris. Gomez. l. c. sed Rota post Pat. *dec. 17.* tenere videtur contrarium de jure novissimo, & citat Clarum in §. *testamentum. quest. 30.* nec sufficitur in vim fidei commissi per clausulam Codicillarem, si testator ignoravit filium. Rota l. c. & dec. 18. Bich. *dec. 292. num. 18.* & dec. 413.

Tertio est testamentum nullum, si defunt in illo solemnitates, de quibus supra. Marthia l. c. art. 3. Inter quas est, quod testator nomen hæredem sine ore proprio, five ad alietus interrogationem five Notarii, five privati. Alex. *conf. 33.* Surd. *conf. 414.* Farn. *conf. 97.* Gratian. *disc. for. cap. 659.* Menoch. de *prob. lib. 4. pref. 8.* Casull. *lib. 4. controver. 27.* Tule. *lit. T. concl. 124.* nisi alix suspiciones contra testamentum concurrant, five

testa-

testator esset bene valens, sive infirmus, dummodo sit sane mentis, aut interrogans, non esset persona suspecta, aut interfecta. Pajacell. *exped. & annot.* 14. per totam, & n. 60.

38 Quarto testamentum captatorium est nullum, quia ultima voluntas non potest pendere ab arbitrio alterius. *L. illa institutio, ff. de hered. instit.* Clarus in §. *testamentum, quest.* 18. Est autem testamentum captatorium, cum institutio heredis demandatur, vel committitur ad voluntatem alterius, quia tunc quis potest facere testamentum pro alio. *L. captatorius. C. de testam. milit.* C. ubi. *Jaś. & Dec. n. 10. Berous. conf.* 23. *vol. 2. Partit. conf.* 38. n. 50. *vol. 3. Menoch. conf.* 408. *vol. 5. m. 11.* Non dicitur vero testamentum captatorium, si testator instituit unum de agnatione sua, quem Titius v. g. nominaverit: tunc enim valet testamentum, quia institutio dicitur incerta de certis, sicut cum quis pluribus heredibus instituit commissis fidei unius, ut cum moreretur, restitueret uni ex Cohæredibus, qui ipse voluerit; tunc enim fideicommissum est validum, quia non est commissum in ejus arbitrio, an veli restitueret, sed cui. DD. apud Martham l. c. art. 4. num. 8. & Canonista in cap. cum tibi. de *testam.* quia quando est commissio electio personæ incerta de certis, tunc Commissario non eligente omnes personæ dicuntur in genere vocatæ a testatore, & omnes admittendæ sunt. DD. cit. si vero Testator dixerit. Institutio heredem, quem Titius nominaverit, institutio est captatoria, & non valet, quia tunc dicitur commissis substantia electionis heredis. *gl. in L. utrum. §. cum quidem. ff. de verb. dub. ubi Socin. num. 4. Alex. in d. l. captatorius. ubi Dec. num. 11. nisi Testator prius Titio dixerit in secreto, quem velit heredem facere. DD. apud Martham l. c. n. 30. Mant. de *confess. lib. 2. tit. 7. num. 7. vide etiam Bichium. dec.* 458. n. 3. & seq.*

39 Quinto testamentum, in quo testes non videntur Testatorem, sed tantum audierunt, est nullum etiam tempore testis. Clarus in §. *testamentum quest.* 58. Ciarlin. *contror. for. cap.* 109. Tusc. *lit. T. conclus.* 116. Craff. in §. *testamentum quest.*

60 Testamentum, in quo testator instituit filios heredes universales, & si illi sine filijs decesserint, substituit uxorem viventem in Viduitate, aliter matrem, secundum multos non valet, quia mater filii instituta in tertio tantum loco, quæ debebat obtinere saltem secundum locum, & sic non dicitur instituta, sed substituta, quia institutus sub conditione dicitur substitutus. Bald. *conf.* 504. *lib. 5. Ripa in L. 1. ff. de vulg. Cephal. conf.* 450. Contrarium tamen cum commutatore tenet Marf. con. *lib. 1. var. ref. cap.* 34. quia cum aliqui vocantur sub conditionibus contrariis, omnes dicuntur instituti, & primum locum obtinent, prout conditio ipsa portabit, & Rota apud eundem; quia quoad matrem in legitima conditio habetur pro non adjecta. *L. quoniam in prioribus. C. de inoff. testam. Guido Pap. dec.* 456. Bald. *conf.* 84. *lib. 4. quia semper institutio conditionalis, sive conditio sit causalis, sive potestativa, respectu legitimæ habetur pro pura. Bart. in L. si pariter. ff. de instit. & substit. ubi Cast. u. 8. ut testamentum subsineatur. Jaś. & Socio. in L. 1. ff. de vulg. Curt. *jur. conf.* 148. *lib. 2. Gomez. lo. 1. var. ref. cap. 11. Clar. in §. testamentum quest.* 29. Marf. con. l. c. qui respondet contrariis.*

61 Testamentum, in quo filius instituitur tantum in re ipsius propria, est nullum, quia filius dicitur præteritus. Cast. *conf.* 455. Alex. *conf.* 10. *lib. 3. Cravetta conf.* 143. Marf. con. *lib. 2. var. ref. cap.* 105. n. 6. & 41. ubi DD. a. n. 40.

62 Testamentum factum per vim & metum esse nullum ipso jure, sicut etiam si testis testamentarius fuit compellus adesse testamentum, tenent Bald. *conf.* 26. *vol. 3. Bart. in L. qui a Latronibus. ff. de testam.* sed quod non sit nullum ipso jure, & hæres ab intestato succedere non possint, tenent *gl. in L. 1. C. si quis aliquid. res. prohib. Aretin. in L. 1. ff. de testam. Gabr. conf.* 99. n. 2. *vol. 1. quos sequitur Marthia de success. leg. par. 4. quest. 3. art. 5. n. 20. quia coacta voluntas, voluntas est L. si mulier. §. penult. ff. de eo quod met. caus.* Dummodo metus non fuerit præfice illarum, sed conditionalis, ut nisi testator fueris, te ejiciam domo, bene verum est, quod etiam ob metum conditionalem potest rescindi testamentum, & metum incutens si fuit

hæres institutus, privatur hereditate, & hæc sico applicatur Menoch. de *arbitr. cas.* 365. n. 11. Matthal. c. n. 33.

Testamentum quando est nullum percunt legata, 63 nisi addit clausula Codicillaris. *L. hæc consilium. C. de testam. ubi DD. L. 1. ff. de inoff. nupt. L. si mem. ff. de R. J. Ciarlin. d. cap. 109. n. 30.*

Testamentum ad Notarii interrogationem factum, si 64 Notarius prius a Testatore fuit rogatus, ut testamentum faceret, cetero valet. *L. hæc consilium. C. qui testam. fac. poss. si vero Notarius prius non fuit rogatus, ut faceret testamentum, secundum communione non valet. DD. apud Fachin. lib. 5. contror. Jur. cap. 60. Clar. in §. testamentum quest.* 79. Pajacell. *exped. & annot.* 14. Bich. *dec.* 458.

Testamentum factum servatis solemnitatibus loci, in 65 quo fit, valet etiam quoad bona forensia, licet non fuerint servatæ solemnitates loci, in quo illa fita sunt. Marf. *lib. 2. var. ref. cap.* 139. Bart. Bald. & alii. in L. 1. C. de Sum. Trinit. Socin. *conf.* 95. *lib. 3. Gabr. de stat. conclus.* 8. Anchar. *conf.* 163.

Testamentum factum ex causa erronea testatoris, qui 66 unum credidit, & erat aliud, dicitur nullum. *L. fin. ff. de hered. instit. Surd. conf.* 373. Menoch. *conf.* 1146. Clarus in §. *testamentum quest.* 79. vide etiam Bich. *dec.* 447. n. 13.

Testamentum, in quo Testator instituit nepotem, si 67 filius fuerit sibi præmorsuus, non valet, quia non instituit nominatum filium. Vide *Filius.*

Testamentum Judæi contra legem Mosaicam est nul- 68 lum ipso jure; quia lex Mosaicæ inter Judæos omnino servanda est. Alex. in L. 1. ff. si cert. pet. Felin. in cap. *Judei. a. de Judeis. Abb. in cap. 1. de confis. Marthia l. c. n. 34. apud quem plures.*

Testamentum, in quo Testator dixit, relinquo cen- 69 tum filio meo, nulla institutionis facta mentione, valet, quia videtur relinquere eo modo, quo debet, scilicet titulo institutionis. Bald. Clarus. Covar. & alii apud Fachin. *lib. 4. contror. Jur. cap.* 25. qui tamen contrarium tenet cum aliis.

Testamentum mariti, in quo uxorem reliquit hære- 70 dem, dolo, & blanditijs extoritur valet. Sperell. *dec.* 150. nisi preces accesserint importune cum dolo malo.

Testamentum testatoris habentis bona in diversis provin- 71 ciis, debet interpretari juxta statuta illarum regionum; in quibus sunt bona. Dec. *conf.* a83. Malfard. de *interpret. stat. conclus.* 6. Ciarlin. *contror. for. cap.* 91.

Testamentum Clerici non potest dici nullum ex cap. 72 exheredationis. Abb. in cap. *quia nos. 4. de testam. Bald. & Butr. in auth. Presbyteros. C. de Episc. & Cler. Covar. in d. cap. quia nos. Marthia l. c. num. 36. quia testamentum Clericorum non subjacet dispositioni Juris Civilis, sed tantum juri gentium. Bald. *conf.* 448. Sim. de *Præf. de interpret. ut. volunt. lib. 2. dub. 1. solut. 4. num. 68. quod procedit quoad omnia jus bona, juxta d. auth. Presby.**

Testamentum potest sumere vires a substitutione vul- 73 gari expressa. *L. 3. ff. de liber. & posthum. L. a. ff. de hered. instit. Fachin. l. c. cap. 66. cum Mant. & alii, quamvis hæres fuerit præmorsuus testator.*

Testamentum, in quo frater fuit præteritus, valet, 74 si non fuit instituta turpis persona. Pafchal. de *patr. pot. par. 2. cap. 4. n. 35. Covar. in cap. Raynui. de testam. Clarus in §. testamentum quest.* 50.

Testamentum factum ante ingressum Religionis ab eo, qui non cogitabat ingressum Religionis, per ingressum fit nullum; si vero cogitabat ingressum, valet. Clarus in §. *testamentum quest.* a8. Pafchal. de *patr. pot. par. 1. cap. 3. n. 93. etiam sine solemnitatibus Capit. Trid. & quamvis testator alias esset prohibitus testari.*

Ita testamentum minoris favore Curatoris non va- 76 let, sicut sigillatum, & appetum sine solemnitatibus. Priorem partem probant. Conciol. *alleg.* 42. præsertim si adfuit conjunctura, quæ funderet persuasiones. Cast. *conf.* 231. *vol. 2. Peteg. de jur. fisci. lib. 2. tit. 6. n. 12. Cancr. var. ref. par. 1. cap. 7. n. 150. Præsertim si tuor vel Curator vir erat astutus. Cyric. contror. 410. n. 17. & 64. & 63. & Marthia voto. 198. n. 3. Andreol. contror. 293. n. 10. & contror. 357. n. 10. Consequenter vero susceptionem, inductionem, & similia possunt esse, si Curator erat eorum scior, testatoris, cui ultra reverentiam de jure debitam majorem exhibat,*

secundum testamentum solemne fecerit, quamvis prius revocaverit coram septem testibus. §. ex co. *Instit. quib. mod. testam. infirm.* Bart. in *L. iure. ff. de testam. Clar. in §. testamentum. quæst. 91.* nisi dixerit testator, quod velit decedere intestatus; quia tunc censetur intuituque venientes ab intestato. Bart. l. c. Dec. conf. 582. num. 2. Covar. de testam. par. 2. num. 21. Natta in *auth. hoc inter liber. num. 11. C. de testam. Clar. l. c. Sord. conf. 320.* Anchast. in *cap. cum effes. numer. 20.* ubi Imol. de testam. Cass. in §. testamentum. quæst. 84. Contrarium tenuit Bald. in *L. sancimus. num. 2. C. de testam. Mant. de consuet. lib. 2. tit. 15. num. 19.* Gratian. *disf. for. cap. 558.* & alii apud Martl. l. c. num. 27. porro superior conclusio procedit, dummodo declaratio fuerit facta coram septem testibus. Barfas. conf. 901. Mastrill. dec. 132. Cyriac. *controv. 163. nu. 24.* Covar. 2. par. de testam. num. 2. Marescot. lib. 1. var. ref. cap. 48. Clatus in §. testamentum. quæst. 94. Fachin. lib. 4. *controv. Jur. cap. 8.* Malfard. de prob. conclus. 1282.

86 Testamentum primum tollitur per secundum non tantum, quoad hæredis institutionem; sed etiam, quoad omnia disposita, quamvis non addit clausula *casans.* §. *posteriore. Instit. quib. mod. testam. infirm. L. si quis priore. ff. ad Trebell. Clar. in §. testamentum. quæst. 94.* Sord. conf. 219. Fatim. *conf. 97.* quamvis secundum non faciat mentionem primi. Mant. de consuet. lib. 12. tit. 1. Ciarlin. *controv. for. cap. 3. num. 3.* Gratian. *disf. for. cap. 605. & 659.* Licet secundum sit conditionale, & conditio non purificetur. Ciarlin. l. c. Bart. Bald. & Calt. in *L. cum in secundo. ff. de inoff. nupt.* imo licet secundum non habeat effectum. *L. filio preterito. ff. eod. luo licet ex secundum nemo hæres existat.* Gratian. *disf. for. cap. 201. num. 16.* Mant. l. c. lib. 3. Merlin. de legiti. lib. 5. tit. 2. quæst. 16. Cyriac. *controv. 168. Tulse. litt. T. conclus. 84.* Etiam quamvis secundum non habeat clausulam derogatiorum. Lim. si secundum est invalidum, quia non præstat impedimentum, quod in iure non sortitur effectum. Et quamvis in primo esset centum testes, in secundo vero tantum numerus præscriptus. Bich. dec. 317. nu. 38.

87 Secus dicendum de testamento priore, quod habet clausulam derogatiorum, quod non tollitur per posterius, in quo non fit mentio primi, nec clausule derogatorie; sicut non revocatur, si in secundo adest clausula derogatoria omnium testamentorum, [sed] non fit mentio clausule derogatorie in primo testamento. Lim. si clausula derogatoria posita in priori testamento derogabat potentie, æ facultati testandi, quia tunc tanquam reprobata a jure habetur pro non adjecta. Covar. de testam. par. 2. Clarus l. c. quæst. 99. si vero in secundo testamento fit specialis mentio prioris derogatorii, & illud revocatur, valet revocatio, quamvis non fiat mentio clausule derogatorie in priori potest. Fachin. lib. 4. *controv. Jur. cap. 91.* Menoch. de *pres. lib. 4. pres. 166.* imo Rota post Pajattell. dec. 13. tunc per cursum decem annorum inter unum, & alterum testamentum, præsumi oblivionem clausule derogatorie adjectæ primo testamento, & primum per secundum dici revocatum sine speciali derogatione. Cyriac. *controv. 360.* Martl. de *success. par. 4. quæst. 4. art. 5. per tot.* sed hæc procedere videntur, si in secundo testamento fiat mentio tantum testamenti derogatorii sub regitu certi Notarii, sed etiam clausule derogatorie, ut tenet Rota post Pajattell. d. dec. 13. quæ citat Bart. in *L. sancimus. n. 8. & 9. C. de testam. Calt. conf. 234. num. 1. lib. 1. Alex. conf. 134. num. 2. & 3. lib. 1. Mant. de consuet. lib. 12. tit. 8. num. 16.* Clar. in §. testamentum. quæst. 99. num. 4. & 5. Menoch. de *pres. lib. 4. pres. 168. num. 11.* Rotam decif. 721. num. 2. & 3. par. 2. recent. Ferret. ad Buratt. dec. 901. num. 33. quod idem tenet Cyriac. l. c. num. 52. Martl. de *success. leg. par. 4. quæst. 4. art. 7. num. 3. & 4.* cum claus. *casans. & irritans.* Quod idem dic, si testator in primo testamento posuit clausulam derogatiorum secundi, si in hoc non fuerit descripta per extensum salutaris Angelica, qui specialiter in secundo testamento omnino derogari debet. Menoch. l. c. *pres. 166. num. 59.* Et hæc omnia procedunt, si testamentum fuerit factum inter liberos, sive inter extraneos. Clar. l. c. nu. 6.

88 Testamentum, quod testator juravit non revocare, potest ab eodem valide revocari, quamvis revocans fiat

perjurus; quia juramentum sequitur naturam actus, cui apponitur, dummodo in secundo testamento ad sit clausula derogatoria juramenti, quia juramentum habet vim clausule derogatorie. Clarus & Covar. l. c. et, quamvis testator in priori testamento in capto revocationis donavit omnia sua bona heredi scripto, quia talis donatio non valet. Clarus, qui testatur de communiore. q. 95. contra Dyn. & alios. Covar. l. c. quia lex non permittit aliquem sibi sufficere liberatorem testandi. Martl. l. c. art. 1. a. num. 17. Ita testamentum secundum juratum revocat primum etiam sine clausula derogatione, quia juramentum habet vim clausule derogatorie, nisi etiam primum esset juratum; quia tunc deberet fieri mentio primi jurati. Clar. & Covar. l. c.

Testamentum primum habens specialem clausulam derogatiorum revocatur per secundum factum inter liberos non facta mentione speciali clausule prioris. Idem dic, de testamento secundo facto ad alias causas, vel in quo fuit hæres valde dilectus testatori. Clarus in §. testamentum. quæst. 99. Mart. l. c. art. 7.

Testamentum solemne non revocatur per minus solemne, nisi in solemni fuerint instituti extranei, & in minus solemni venientes ab intestato; quia tunc hæres redditus defertur non ex testamento, se ab intestato. Paschal. de *patr. pot. par. 2. cap. 8. a. num. 40.* Covar. in 2. par. de testam. Clarus in §. testamentum. quæst. 95. Mart. l. c. art. 5. & 6.

Factum inter liberos alio posteriore non revocatur, 91 nisi hoc sit factum coram septem testibus, & in hoc testator expresse revocaverit primum testamentum, secus si in secundo testamento essent instituti filii. Cla. l. c. quæst. 98. Mart. l. c. art. 6. per tot. non revocatur per clausulam generalem. Cassini. Bich. dec. 56. num. 6. Buratt. dec. 901. num. 3.

Testamentum secundum, in quo posthumus, vel veniens prægnans fuit institutus, licet non fuerit natus, imo licet testator non potuerit generare, tollit primum. *L. si quis posthumus. ff. de liber. & posthum.* ubi Calt. Jas. & alii. Tulse. litt. T. *concl. 154.* quia ad hunc effectum sufficit, quod natus potuerit. Socin. in d. *L. si quis. ff. de leg. 2.* Ciarlin. *controv. for. cap. 3.* Item per agnationem posthumum, si præteritus sit. Fachin. lib. 6. *controv. Jur. cap. 14. & lib. 19. cap. 46.*

Testamentum secundum factum ad interrogationem 93 Notarii, juxta superius dicta de testamento captatorio tollit primum solemne, aut solemnius factum. Communior apud Fachin. lib. 5. *controv. Jur. cap. 70.* Diana par. 7. *traff. 6. ref. 59.*

Testamentum, quod a posteriore fuit revocatum, reviviscit, si testator posterius incidit, laceraverit, vel revocaverit. *L. penult. ff. de bon. posses. Fachin. lib. 5. controv. Jur. cap. 93.*

Diximus supra, quod testamentum tollitur per minus solemne factum ad alias causas; sed quid sit etiam solemne fuit ad alias causas? Dicendum, solemne tunc a posteriore non revocari, Host. & Jo. And. in *cap. ult. de solut. Abb. conf. 11.* Jas. in *L. volumus. C. de testam. Alex. conf. 105.* Tiraquell. de *privileg. conf. pie. privileg. 2. & 53.* Ciarlin. *controv. for. cap. 114.* Diana l. c. *ref. 26.* Item, si in secundo fuerint instituti venientes ab intestato, & non in primo. Clar. in §. testamentum. quæst. 94. Antonell. de *regim. Eccles. lib. 1. cap. 10. §. 3.* Fachin. lib. 4. cap. 6. Mant. de *consuet. lib. 2. tit. 15. & alii apud Fachin. l. c. cap. 8.* Covar. de testam. par. 2. Bich. dec. 458. nu. 32.

Quæres, quid si repetiturum duo testamentum facta eodem die, & ignoretur, quodnam sit prius, aut posterius; quodnam valebit, si sunt diversa? Respondetur, nullum valere propter incertitudinem temporis. gl. in *L. ff. de honor. poss. sec. tab. Martl. de success. leg. par. 4. quæst. 4. art. 5. num. 2.* qui citat Bart. in *L. 1. §. nos autem. ff. de honor. poss. sec. tab. & alios.*

§. XIV.

Quomodo Testamentum rumpatur; aut rescindatur?

Testamentum rumpitur etiam per capitis diminutionem, quam patitur testator. Item si filius, vel hæres non liberat testatorem a captivitate, nam tunc hæres datur Ecclesie Testatoris, & alii ususibus pils, manen-

mentibus tamen ceteroquin legatis; nisi institutus esset tantum obducere annorum; quia tunc pacitor aetati licet cum Testator esset furiosus, & heres neglexit illum custodire. Clarus l. c.

- 98 Testamentum quod rumpatur per ingressum Religiosis, & professionem in illa, tenet Clarus in §. *testamentum*. q. 28. eo quod Monasterium habeatur loco filii, & quasi adnascatur. Quod vero Monasterium non habeatur loco filii, sustinet Fachin. lib. 6. *controv. Jur. cap. 14*. Covar. par. 2. de *testam. Aretin. in l. 1. ff. de testam. Abb. & Fel. in cap. presentia. de prob. Mart. de success. par. 4. quest. 4. art. 3. ubi quod post professionem possit condere novum testamentum, & revocare primum. num. 6. & 13. vide etiam Sperell. dec. 16. num. 51. *remissive*.*
- 99 Testamentum rumpitur agnatione sui haredis. L. 1. ff. de *in jussu testam.* quare si quis instituit filium suum, & ex eo prae-mortuente natus fuerit nepos, iste fit suus heres, & agnascitur avo. §. *si. Instit. de hared. qual. & differ.* & si reperit se prae-mortu, rumpit testamentum. L. *posthumum. ff. de in jussu. L. Gallus. ff. de liber. & posthum.* Socin. conf. 31. vol. 3. Mart. l. c. par. 4. q. 5. art. 1. Ita rumpitur etiam agnatione causata per legitimatorem, aut arrogationem filii, si filius legitimatus, vel arrogatus fuit prae-mortuus. L. *certum. ff. de in jussu. testam.* Dec. conf. 55. & 257. Alex. caus. ult. num. 9. vol. 5. Rol. conf. 67. num. 22. vol. 1. Thel. dec. 84. nisi legitimatio effect facta ad honores tantum, aut limitata ad certa bona, quia tunc prae-mortuus non habet querciam inofficiosi. DD. cit. & Peregr. de *fidei. com. art. 23. num. 33.* Mart. l. c. art. 2.
- 100 Testamentum potest rescindi per querciam inofficiosi, vel propter prae-mortu, aut injustam exheredationem: firmo est de militari testamento. Clarus in §. *testamentum*. quest. 40. Covar. in cap. quia nos. de *testam.* & plures apud eodem contra Fachin. lib. 6. *controv. Jur. cap. 74* etiam Clericorum subiect quercia inofficiosi, secundum imulos apud Fachin. l. c. cap. 55. & 76.
- 101 Ob ingratitudinem non potest rescindi, nisi ingratitudo fuerit inserta testamento, & probata. Covar. in cap. *Raynurd. de testam.* & alii apud Fachin. l. c. cap. 76. si filius, qui fuit exheredatus, ob ingratitudinem fuit reconditarius patri, aut fecit penitentiam, potest rescindi, quia tunc ingratitudo videtur remissa. Fachin. l. c. cap. 74. & 80. ubi Covar. & alii. Item si filius factus fuit Monachus.
- 102 Testamentum metu factum, licet valeat, tamen potest, & debet rescindi. Menoch. de *arbitr. cas.* 395. Peregr. de *jure fisci. tit. 6.* Fachin. lib. 10. *controv. Jur. cap. 15*, nam voluntas coacta simplicitur voluntas est. L. *si mulier. ff. quod met. caus. ubi DD.*
- 103 Testamentum factum ad interrogationem regulariter valet, nisi persona interrogatus sit suspecta, & infirmitas valde gravis. Menoch. conf. 45. Clarus in §. *testamentum*. quest. 37. nu. 6. Tusc. litt. T. *conclus.* 124. Mant. de *conject. lib. 4. tit. 6.* Sperell. dec. 81. nu. 8. ubi DD. vide *Legatum*. Fachin. lib. 10. *controv. Jur. cap. 17*. & 18. Pajarell. *exped. & annot.* 14. num. 109. Gabr. de *testam. concl.* 2. nu. 10.
- 104 Testamentum, in quo filius existens in patria potestate, fuit prae-mortuus ex causa legitima, & vera, in testamentum expressa, valet. Fachin. lib. 10. *controv. Jur. cap. 77*. Covar. in d. cap. Raynurd.

§. XV.

De testamenti declaratione, & quid in ea possit Testator

- 105 Testamentum unum, quamvis non declarat aliud, tamen pars una testamenti declarat aliam. Clarus in §. *testamentum*. quest. 76. Mart. de *success. leg. par. 4. quest. 6. art. 3.* apud quem Dec. conf. 81. Bart. in *L. Centurio. nu. 27. ff. de vulgar. & pupillar.* Socin. jun. conf. 19. numer. 17. vol. 1. Anchor. conf. 113. numer. 6. Alex. conf. 56. vol. 3. Bich. dec. 134. numer. 19. Honded. conf. 33. num. 58. & 59. lib. 1. Seraph. dec. 374. in fin.
- 106 Testamentum regulariter declaratur a jure communi, quia testator censetur se conformare Juri communi. Alciat. de *pres. lib. 3. pres. 32.* Menoch. de *pres. lib. 4.*

pres. 202. Mant. de *conject. lib. 6.* Clarus in §. *testamentum*. quest. 76. Alsiat. dec. 44. num. 20. Rota apud Mart. l. c. dec. 775. num. 6. par. 1. in *noviss.* ubi verba repugnant interpretationi legis; tunc enim verba sunt attendenda, utpote instrumenta demonstrantia voluntatem hominis. Mart. l. c. quest. 6. art. 1. num. 3. & *seq. par. 4.* quia testator non potest facere, quod Leges non habeant locum in suo testamento. L. *nemo potest. ff. de LL. Ciarlin. controuv. for. cap. 33. num. 67.* Clarus in §. *testamentum*. quest. 60. sicut non potest prohibere testamenti insinuationem a Lege requisitam. Idem Clar. quest. 62.

Testator censetur gravasse haeredem minus, quam fieri potest. L. *unum ex famili. ff. de leg. 2.* Covar. conf. 308. Ciarlin. cap. 47. num. 65. nisi legatum fuerit reliquum confanguineis, vide *Legatum*. Natta conf. 626. Sperell. dec. 176. num. 8. Imo potius toleratur, quod legatum sit inuile. Neque praesumitur velle, quod non potest disponere. Mant. de *conject. lib. 3. tit. 2.* Ciarlin. l. c.

Testator non potest remittere cautionem de bene utendo, & inventarium bonorum ab usufructuario faciendum. Ciarlin. l. c. secus Tutori, quia ita convenit pupillo, ne ejusdem patrimonium pandatur. DD. apud Clarum in §. *testamentum*. quest. 66. Covar. in cap. 1. de *testament.* Fachin. lib. 8. *controv. Jur. cap. 42.* sicut nec potest prohibere divisiones inter haeredes, si prohibitio est perpetua, secus ad tempus; potest tamen Legatario dare facultatem capiendi Legatum propria autoritate. Potest haeredi remittere confessionem inventarii in praedictum Legatarium; quibus poterat non legare; secus in praedictum Crediturum. DD. apud Fachin. lib. 6. cap. 25. *controv. Jur. Clar. in §. testamentum*. quest. 66. Covar. in cap. 1. de *testam.* An possit illis interdicere administrationem suorum bonorum, uti ad triginta annos, uti etiam alium contractum, aut dispositionem etiam in legitima, vide *Cyriac*. *controv. 534. num. 7.* Alciat. de *pres. reg. 1. pres. 2. numer. 3.* Boer. dec. 87. num. 2. Peregr. de *fidei. art. 36. num. 65. vers. porro si casus.* & dec. 35. sub num. 16. Gabr. de *legitima. concl. 1. nu. 21.* qui exemplificat usque ad aetatem viginti quinque annorum. Crall. in §. *legitima. quest. 38. num. 16.* Farin. quest. 25. num. 44. quamvis quod legitimum multi teneant contrarium, quibus confinit *Cyriac*. l. c. num. 9. quia firma manet regula, quod si filius non possit gravari in legitima, ita ut diminuat re, loco, tempore, vel causa. L. *quoniam. in prioribus. 32. C. de inoff. testam.* unde usufructus relictus uxori non afficit legitimum filiorum. Barr. conf. 56. num. 5. vol. 1. Bald. conf. 59. numer. 2. vol. 4. Alex. conf. 29. col. 1. Borgnin. de *usufruct. sub num. 95.* Socin. sen. conf. 279. num. 4. *vers. unde respu.* vol. 2. jun. conf. 109. num. 8. vol. 2. Dec. conf. 454. num. 3. Surd. de *alim. tit. 2. quest. 15. num. 178.* Bursat. conf. 355. num. 6. Peregr. l. c. num. 66.

Testator non potest instituere haeredem ex die, hoc est, post determinatum tempus, quia non potest decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, potest tamen praecipere, ne bona sua sint hypothecata legatariis, quia illis poterat nihil relinquere. Clarus in §. *testamentum*. quest. 70. non potest haeredi prohibere rerum suarum non haereditarium, neque deductionem legitime filio, secus substituto pupillari. An gravato possit prohibere deductionem Trebellianicam, vide in praxi *Trebellianica*; quid videatur legale, & an illud, quod tempore testamenti non erat suum, vide *Legatum*.

Testator non potest prohibere, quod Episcopus non ingerat in provisione Capellanarum perpetue ecclesiae auctoritate Pontificia, vel ordinaria, quamvis secus sit quoad visitationem, vide *Capellania*, neque, quominus possit exequi legata pia negligentibus Executoribus. Barb. de *pot. Episc. par. 2. alleg. 81. num. 27.* Diana par. 8. *tract. 5. res. 56.* Neque potest praecipere, quod legata debeantur haereditate non adita. Pincet. de *legat. lib. 3. tit. 20.* Neque potest expresse Monasterium, vel Ecclesiam excludere ab haereditate, si haeres institutus sit factus Menachus. Fachin. lib. 4. *controv. Jur. cap. 56.* videtur potest Menoch. de *pres. lib. 4. pres. 83. num. 2.* contrarium pluribus probans, & contraria resolvens, cui plurimi suffragium dant, uti Alex. conf. 121. num. 13. lib.

13. lib. 2. Bald. *conf.* 407. Ruin. *conf.* 98. num. 20. lib. 2. Dec. *conf.* 259. col. 2. Craff. in §. *fideicom.* q. 40. numer. 2. Covar. lib. 1. var. ref. cap. 19. numer. 8. quia quilibet est suarum rerum moderator, & arbitrier. Quibus tamen Fachin. respondet, & falcitur *Novella* 123. §. *sedet hoc presentii*, quod etiam alibi supra firmavimus.
111. Testator potest mandare, ut donec legatarius fuerit solutus, legatario deat certa quantitas sine usura, si illa quantitas non venit solvenda ut fructus dilationis, sed ut poena, vel quia testator, dum concedit dilationem debitori, vult aliter succurrere Legatario. Ciatlin. *contrrov. for. cap. 25.* Cravetta *conf.* 89. Socin. in L. 2. ff. de his, que pen. nom. Lupus in cap. per vestras. de donat. inter vir. & uxor. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 1. Fachin. lib. 6. *contrrov. Jur. cap. 72.* Franc. dec. 254. Lup. in L. curabit. C. de act. empt. Surt. de alim. tit. 8. priviil. 29. quamvis dixerit per viam fructuum, quia intelligitur ex fructibus. Ciatlin. l. c.
112. Testator vocans filios, inter quos cadit ordo necessarius, videtur illos substituere vulgariter, idem dic, si vocavit eos, inter quos cadit ordo charitatis. Rota apud Farin. dec. 320. & vocans per fideicommissum eos, inter quos cadit ordo necessarius, ut filium, & nepotem ex eo, videtur eos vocare ordine successivo, si vero vocat eos, inter quos cadit ordo charitatis, uti fratrem, & filium ex eo, videtur eos simul vocasse. Fusor. de substit. quest. 476. sed quoad primam partem contrarium tenet Covar. in cap. Raynue. §. 2. Fachin. lib. 4. *contrrov. Jur. cap. 18.* quando vero simul succedunt, tunc succedunt equaliter. Non potest prohibere Legatario detractionem falcidie, nec jus accrescendi in universali, quale datur inter Cohæredes, quia alia succederet pro parte testatus, pro parte intestatus, bene vero jus accrescendi particulare, puta inter Legatarios. Clarus in §. *testamentum.* q. 73.
113. Relinquens pluribus suum fundum, videtur illum eisdem relinquere in solidum, & omnes instituere in solidum, per concursum tamen hæredes ambo ex mente testatoris faciunt divisiones, & hæc est ratio juris accrescendi. Fachin. lib. 4. *contrrov. Jur. cap. 94.* ubi DD. & probatur ex L. *regulatus.* ff. de reb. dub.
114. Institvens plures filios, & eorum ultimum substitvens pupillariæ Titium, am matre in medio existente videatur illos reciproce substituire pupillariæ. Vide substitutio. & Fachin. lib. 4. cap. 71. *contrrov. Jur.*
115. Institvens ventrem uxoris sue non tantum videtur instituisse filios, qui erant nati ex uxore existente tempore testamenti, sed etiam natos ex uxore, quam habuit post testamentum. DD. apud Fachin. lib. 4. cap. 89. Mant. de *conject.* lib. 4. tit. 9. Menoch. de *pres. lib. 4. pres. 21.* num. 14. Lim. si instituisset ventrem prægnantem. Fachin. l. c. cap. 90. Vocans autem ventrem non dicitur vocare ventrem prægnantem tempore testamenti, sed tempore mortis, ne illo præterito testamentum sit irritum. Menoch. *pres. 20.* Ciatlin. cap. 3. apud quem DD.
116. Testator discretive in testamento de pluribus loquens casibus, & in uno institvens, vel substituens, in alio excludere videtur. Ruin. *conf.* 131. Gabr. de R. S. *conclus.* 1. Surt. *conf.* 403. Menoch. *conf.* 215. Rota apud Seraph. dec. 1486. præsertim si est clausula, *Tunc & eo casu*, quia si testator in alio casu voluisset, expressisset. Sperelli. dec. 176. num. 4.
117. Testator non solum de re hæredis, sed etiam de re eidem debita, vel restitutioni obnoxia tanquam de re sua potest disponere. L. *unum ex familia.* ubi Bart. ff. de leg. 2. Menoch. *conf.* 89. Mant. de *conject.* lib. 9. tit. 1. Rota apud Rub. to. 1. dec. 484. licet hæres fecerit inventarium, dummodo hæreditas sit opulenta, & sufficiens. Peregr. de *fideic.* art. 33. Gratian. *disf. for. cap. 112.* Mant. dec. 326. Surt. dec. 30. & alii apud Marefcot. lib. 2. var. ref. cap. 105. filium tamen in re propria instituere non potest, aliter non valet institutio. Marefc. l. c. num. 6. Testator jus habens in aliqua re, & illam simpliciter legans, intelligitur tantum legare jus, quod in illa habet, quamvis extingueretur post mortem illius, & licet legatum sit factum conjunctæ personæ. Lim. si legaret rem communem cum hærede, quia tunc præsumitur totam legare. Marefc. l. c. cap. 104. num. 5. licet res esset partim Testatoris, partim hæredis, vel legatarii.

Si instituit simpliciter Capellaniam, non prohibendo collationem, videtur velle instituere Beneficium perpetuum Ecclesiasticum, ita Garz. de *Benef.* par. 1. cap. 2. §. 1. num. 109. Anoncell. de *Regim. Eccles.* lib. 2. cap. 2. Legans aliquid Capellæ, quam fecit, sed non dotavit, censetur dotis causa legasse, ut se exoneret a dotando, & acquirat juxtaponitur. Neque requiritur novus consensus Ordinarii, quia sufficit ille, quem habuit pro ædificando, Lambert. de *jurepar.* par. 1. lib. 2. quest.

Testator non potest instituere hæredem aliquem rogando, ut ipse restituat spurio Testatoris. Diana par. 10. *tratt.* 15. ref. 19. contra Clarum in §. *testamentum.* quest. 31. quia spurius est incapax de jure, & testatoris præceptum non obligat, cum est contra legem. Peregr. de *fideic.* art. 35. num. 6. Surt. *conf.* 215. Ciatlin. *contrrov. for. cap. 91.* num. 16.

Testator potest præcipere, ut executores testamentarii sequantur consilium Fratrum minorum, aut aliorum Religiosorum. Diana par. 8. *trac.* 5. ref. 14. apud quem Castropal. & alii. Et Testatoris præceptum, & voluntas omnino adimplenda est, aliter non adimplens juvenat hereditate, vel legato. Costa de *port. rata.* quest. 143. Thef. dec. 276. Craff. in §. *legatum.* quest. 50. & ad hæc, que requirantur ultra sententiam, vide apud Costam l. c.

Testator, si est forensis, debet servare solemnitates statuti loci, ubi testamentum condidit. Gratian. *disf. for. cap. 11.* Surt. *conf.* 486. Seraph. dec. 1170. Tondut. *ref. civil.* lib. 2. cap. 82. Tranchedin. *consult.* 24. & probatur ex L. 2. C. *quemadmodum.* *testam. apert.*

Sed quia voluntas Testatoris est interpretanda secundum ejusdem affectionem. Anchar. *conf.* 237. Socin. *conf.* 26. numer. 4. vol. 4. Simon. de *interpret. ult. volum.* *solut.* 5. lib. 1. Menoch. de *pres. lib. 4. pres. 16.* numer. 1. Marthea de *success. leg. par. 4. quest. 10.* art. 2. num. 1. Ideo sit.

§. XVI.

De dilectis, & Prædilectis Testatori.

Testator magis præsumitur diligere filios, quam quoscunque alios, & major affectio probatur ex majore conjunctione. Mant. de *conject.* lib. 11. tit. 14. numer. 26. Menoch. *conf.* 420. numer. 25. vol. 5. Surt. *conf.* 564. num. 12. vol. 4. Aleius de *pres. ref. 1. pres. 20.* Mart. par. 4. quest. 10. art. 1. & probatur ex L. cum *acutissimi.* C. de *fideic.* & L. *penult.* C. de *impuber.* Et major præsumitur dilectio erga natos, quam nascituros. Menoch. de *pres. lib. 4. pres. 16.* Socin. *jun. conf.* 129. vol. 3. num. 27. Mart. de *success. leg. l. c. num.* 4. & magis præsumitur diligere masculos, quam feminas, & inter filios magis primogenium, quam alios. Marthea l. c. a. num. 7. Nepotem ex filio mortuo censetur ita diligere, sicut diligebat filium, & ita ejusdem filios. Idem l. c.

Præterea præsumitur magis diligere suos proximos, quam gravati, quando sit transitus inter transverfales de una linea vocatorum ad aliam. Petra de *fideic.* quest. 11. num. 5. Peregr. de *fideicom.* art. 20. num. 9. Mant. de *conject.* lib. 8. tit. 12. num. 31. Mart. l. c. numer. 15. Hinc est, quod multi Doctores tenebant esse semper attendendam proximitatem gravantis. Menoch. *conf.* 904. numer. 33. vol. 10. Surt. *conf.* 120. vol. 1. Thef. dec. 64. eo quod præsumatur Testator habuisse majorem dilectionem erga proximos suos, quam erga proximos gravati. Sed contrarium fuit semper decisum, quod nimirum proximitas gravati sit attendenda in fideicommissis, uti defendit Peregr. de *fideicom.* art. 20. ex L. cum *acutissimi.* C. de *fideic.* Sim. de *Præf. de interp. ult. volum. solut.* 3. nu. 33. & diximus in praxi successiones.

In re legata Testator præsumitur magis diligere Legatarium, quam hæredem. Natta *conf.* 626. Surt. *conf.* 319. num. 18. vol. 3. Mart. l. c. num. 19.

§. XVII.

De probatione Testamenti.

125 Testamentum, in quo non est Notarii fides, vel quod non est scriptum a Notario, non facit fidem, nec illi creditur, nisi fiat solemnitas publicatio, & scriptura recognoscatur, vocatis, quorum interest. Bart. & DD. in *L. testamento omnia. C. de testam. cap. fin. de fide instrum.* Debet autem publicatio fieri coram Iudice Testatoris, quamvis fuerit institutus Clericus. *d. L. testamento omnia*, quia Iudex causae principalis est etiam Iudex omnium cognitionum, quae spectant ad causam principalem. ita Covar. in *cap. si heres. de testam. Graff. de off. Cleric. eff. 1. num. 961. Ciarlin. controv. for. cap. 21. nisi fuerit instituta, vel substituta causa pia, aut Ecclesia, quia in eo non requiritur solemnitas Juris Civilis, sed Juris Divini, vel naturalis sufficient. Pajatel. *exped. & annot. 91. Ciarlin. l. c. n. 10. sed quod testamentum, in quo fuit institutus Clericus, aut causa pia, possit publicari etiam a Iudice Ecclesiastico, vide Dianam par. 1. trac. 2. ref. 99. & DD. apud eundem preventive tamen, quia est mixti fori.**

126 Quod si vero testamentum fuit deperditum, ejus tenor per duos testes probari potest. *L. testum. in fi. C. de testib. ubi Bald. Malcard. de prob. conclus. 1353. n. 53. Socin. jun. conf. 189. num. 25. vol. 2. Afflicti. dec. 14. nu. 5. Debet autem dicti testes deponere, quod testamentum fuit factum in tali, vel tali anno, mense, & die. Item de omnibus substantiis requisitis ad illud testamentum. Abb. in *cap. 1. de fide instrum.* & testes debent deponere non solum de tenore testamenti, sed etiam de casu fortuito amissionis, deinde satis erit jurare, quod illud non repertiant. cl. in *cap. cum olim. de privil. concurrente tamen aliqua correctura, ut volunt Abb. Innoc. & Jo. And. in d. cap. cum olim. Afflicti. dec. 274. Marthe d. par. 4. quest. 1. art. 10. quod intelligi, si amissio allegetur a Notario, si vero allegatur a tertio, sufficit juramentum sine alia conjectura. Bart. in *L. fin. C. de fide instrum.* Testes vero probant testamentum deperditum quamvis singulariter. Oddus *conf. 64. n. 49.***

127 Testamentum, quod fuerit scriptum, & subscriptum manu testatoris, probatur per testes habentes notam manu testatoris, quia plures videntur illum scribere. Socin. in *L. si ita scripsero. num. 3. ff. de cond. & demonstr. Ferenfil. ad Burat. dec. 143. num. 4. apud quem Roia & Bich. dec. 513. numer. 7. & non requiritur, quod testes fuerint praesentes, sed sufficit, quod habeant notam manum subscriptantis Bichius *loc. cit.**

128 Error Notarii commissus in scriptura testamenti potest probari per duos testes. Alex. *conf. 14. num. 16. vol. 6. Bart. in L. cum proponatur. ff. de leg. 2. quando tamen constat de substantia ultime voluntatis, & solum tractatur de errore omissionis. Surd. conf. 129. n. 30. & alii apud Mari. l. c. a. num. 14. debet autem error Notarii probari per duos testes, ex illis, qui testamentum interfuerunt, & non per alios extraneos.*

129 Sed quomodo probatur testamentum coram Imperatore seu Principe factum? Dicitur autem quod coram Principe testari, si quis porrigit preces Principi, in quibus exprimit, qualiter de rebus suis disponat, quamvis Princeps super ejusmodi precibus nihil rescripserit. *L. omnium. C. de testam. vel si non porrigat preces, sed ornetur coram Principe, de i. instituitur Titium haeredem &c. dummodo de his appareat per duos testes. Bart. in d. L. omnium. n. 1. Socin. jun. conf. 178. n. 10. lib. 1. Covar. de testam. 1. par. n. 2. Clat. in §. testamentum. quest. 56. n. 7. Fachin. lib. 6. controuv. Jur. cap. 86. Malcard. de prob. conclus. 1352. n. 47. Idem die de testamento facto coram Iudice: dummodo probatur, quod volumus testatoris coram Iudice fuerit insinuata; quia acta Iudicis habent vim testium, vel supplet testium solemnitatem, juxta d. *L. omnium. Laym. moral. lib. 3. trac. 5. cap. 2. num. 15. & conclusio descendit etiam a Berlich. par. 3. conclus. 4. num. 2. & 3. Ratio est, quia Principis auctoritas supplet omnem solemnitatem, quia nunquam solus, sed nobilitate**

stipatus esse solet. *d. L. omnium.* Neque tunc est necessarium, quod testator Principi explicite declarat suam voluntatem, sed sufficit, quod implicite id praestet, uti dicendo, in *hac folio clausa* adest mea ultima voluntas, & rogo auctoritate vestra sustineatur. Idem die de testamento ad acta dato, vel coram Iudice factum, si per duos testes probatur, quod ad acta fuerit datum, vel coram Iudice factum, sive Iudex sit competens, sive incompetens, quia factio testamenti est jurisdictionis voluntariae. Berlich. *loc. cit. num. 12. Carpz. v. par. 3. constit. 3. definit. 17. Unde sufficit etiam, quod Clericus suum testamentum offerat Judici Laico, vel coram illo faciat, & Laicus Judici Ecclesiastico. Et sufficit, si detur testamentum ad acta per Procuratorem, vel apud eundem conficiatur. Carpzov. *loc. cit. definit. 23.**

§. XVIII.

De executione ultimarum voluntatum.

Si nullus a Testatore fuit datus Executor, tunc heres est illius executor. *Mant. conf. lib. 3. tit. 1. Covar. in cap. 3. num. 8. de testam. Sim. de Prax. de interpret. ultim. volunt. lib. 5. dub. 2. n. 2. Graff. de success. quest. 2. & si heres institutus non est executor testamenti est loco heredis. Innoc. & DD. cap. tibi de testam. Bart. in *L. si quis ad decem. C. de Episc. & Cler. Cravetta conf. 300. vol. 4.**

Executores vero testamentarii possunt cogre heredem ad implendam testatoris voluntatem, aut ipsimet adimplere. *L. nulli C. de Episc. & Cler. si quis autem. Septh. dec. 1048. num. 3. Mart. de success. leg. par. 4. quest. 15. art. 1. num. 4. & Executoris officium durat per annum. d. L. nulli. Bart. in *L. Executorem. C. de execut. rei jud. & non ultra. Septh. & Mant. ll. cc.**

Executor specialis testamentarius declarat mentem, & voluntatem defuncti, ita ut illius declaratio dicatur declaratio defuncti. *Bald. conf. 259. vol. 4. Anchar. conf. 329. n. 2. Paris. conf. 26. num. 29. Mart. l. c. n. 17. & 18. etiam herede interposito, quo tamen interposito declaratio executioni dati non potest. Gabriel. de decret. conclus. 1. num. 191. Marthe l. c. n. 18.*

Executio testamenti ad pias causas est mixti fori. *Mart. l. c. art. 2. num. 2. & testamenti, seu legali executioni pertinet ad illum Iudicem, qui praevincit. Abb. & Barb. in cap. tua. de testam. Barba. & Covar. in cap. si heredes. de testam. Gutierrez *pract. 99. civil. lib. 2. quest. 48. Mart. de jurisdic. lib. 2. quest. 110. Barb. de potest. Episc. alleg. 28. Traneledin. consue. 79. Diana par. 8. trac. 5. ref. 48. cum hac tamen distinctione, quod si testamentum fuit factum a Laico, & heres institutus Laicus, executio pertinet ad Iudicem Laicum, si testamentum est profanum. Barba. Jo. And. Abb. & Fel. in cap. si. de fide instrum. Gutierrez. l. c. quest. 38. Ciarlin. *controuv. for. cap. 21. nisi aliter in testamento fuerit cautum.***

Ei si heres non fuit executus testamentum profanum, seu ad causas profanas, Episcopus jure devotio exequitur. *Diana par. 8. trac. 5. ref. 40. & 55. & par. 7. tract. 6. ref. 31. Barb. d. alleg. 28. Percita de manu reg. 10. cap. 16. num. 5. Azzevelo conf. 20. Gratian. *disc. for. cap. 563. & ad causas pias testamentum debet executioni mandari intra sex menses, aliter devolvitur executio ad Episcopum, & probatur ex cap. si heredes. de testam. ubi Panorm. Laym. moral. lib. 3. trac. 5. cap. 10. & pater ex Conc. Trid. sess. 22. cap. do ref. quidquid in contrarium dixerit Anchar. & alii in d. cap. si heredes, qui volunt devolutionem praesumere tantum procedere in testamento ad pias causas.**

Porro anquid juxta Lym. computatur, & currit a die nominationis factae ab Episcopo, juxta cap. nos quidem. de testam. §. si quis autem. auth. de SS. Eccles. ut notat etiam gl. in cap. tua. de testam. Sylvest. *ver. testamentum. 2. quest. 8. Ratio vero, cur Episcopus post annum negligens herede exequatur legatum, est, quia defunctus post mortem dicitur miserabilis persona. Ciarlin. *controuv. for. cap. 28. Et cum haeredibus representati personam defuncti, ideo ejusdem gaudet privilegio. Sed miserabiles personae etiam nulla data Iudicis Laici negligentia possunt ita heredes suos Adversarios ad forum Eccles.**

Ecclesiasticum. Diana par. 1. trac. 2. ref. 117. Anguian. de LL. to. 1. lib. 3. controu. 22. & patet ex cap. ex parte. de foro comp. ubi causa Regine spoliata fuit iudicata in foro Ecclesiastico. & cap. super quibusdam de V. S. cap. significantiis. de off. deleg.

136 Imo non defunt, qui etiam executionem legati pii volunt esse mixti fori. Et L. nulli. C. de Episc. & Cler. & cap. tua nobis. de testamentis. Tiraquel. de priv. pia caus. priv. 149. Suid. de alim. rit. 3. priv. 9. Mart. de Jurisd. par. 2. caus. 10. Barb. de pot. Episc. alleg. 82. Ciardin. controu. for. cap. 28. Diana par. 5. trac. 1. ref. 22. & par. 4. trac. 1. ref. 99. qui tamen vult esse mixti fori de Jure Civili, non vero de Jure Canonico, ob d. cap. tua. & Conc. Trid. sess. 7. cap. 15. de reform. & sess. 22. cap. 8. de reform.

137 Executores quando sunt plures, & unus est Clericus, Clericus trahit Laicum ad suum forum. Ciardin. contr. for. cap. 33. ubi Grass. de off. Cleric. off. 1. num. 250. vide Covar. in d. cap. si heredes. & in praxi Executoris.

138 Et quia supra dictum fuit, hereditatem representare ipsum defunctum, ideo notandum est, quod hæreditas Clerici etiam jacens, & anequam adeatur, subit fori Ecclesiastico, quia representat Clericum, qui est de foro Ecclesiæ. L. cum hereditas, ubi Bald. Cast. & Salyc. & L. hereditas. C. de acquir. rer. domin. Mantha de Jurisd. par. 4. cap. 5. Ciardin. controu. for. lib. 2. cap. 171. Hinc hæreditas Clerici, in qua fuerunt vocati, vel instituti Laici, si ab iisdem tanquam indignis aufertur, applicatur non, sicut seculari, seu Laico, sed Ecclesiastico, quia attenditur qualitas relinquens, quem hereditas representat, qui est Clericus, non hereditas, qui est Laicus. Abb. in cap. 2. de success. ab intest. Bellet. disquis. Clerical. par. 2. tit. de bon. Cleric. §. 14. quod ampliative procedit etiam in casu, quod hereditas fuerit agnita. Ciardin. l. c. Sed

139 Quæres, coram quo Judice erit petenda publicatio testamenti facti a Laico, in quo fuit institutus hæres Clericus, coram Ecclesiastico, vel Laico? Concluditur pro Judice Laico, illo nimirum, qui erat Judex testatoris. L. testamenta omnia. C. de testam. quia Judex causæ principalis est etiam Judex causæ accessorie, juxta reg. accessorium. de R. J. in 6. Covar. in cap. si heredes. de testam. Grass. de off. Cleric. off. 1. nu. 222. Ciardin. controu. for. 21. Lim. si fuit instituta, vel substituta causa pia, quia tunc non attenditur solemnitas Juris civilis, sed sufficienti solemnitates Juris Divini, & Ecclesiastici. DD. apud Ciardin. l. c. quamvis contrariam sententiam teneant Theologi aliqui, quod imo talis publicatio spectat ad Judicem Ecclesiasticum. Ita Diana par. 1. trac. 2. ref. 99. ubi Molina de Jusf. & Jur. Gutierrez Can. 89. & alii plures. Ita ut Clericus hæres scriptus, si velit repudiare hereditatem, possit illam repudiare coram Judice Ecclesiastico, licet fuerit relicta a Laico. Vide Salgad. in labyr. Credit. par. 1. cap. 32. num. 30. & segg. qui num. 33. citat Carlowal. de Jud. to. 1. tit. 1. disp. 2. quest. 5. ann. 319.

140 Quæres secundo, cum supra dixerimus, Episcopum esse executorem ultimarum voluntatum ad pias causas, hæreditibus intra medium annum non exequentibus, si cut ad profanas causas post annum, ad quem Episcopum talis executio pertineat, an ad Episcopum originis vel Episcopum teri fite? Dicendum spectare ad Episcopum teri fite. Jacob. de Canib. de execut. ult. vol. par. 1. Rom. conf. 250. Capta de execut. ult. vol. memb. 8. Tusc. litt. C. conclus. 293. Mart. de Jurisd. par. 2. ens. 10. Barb. de pot. Episc. alleg. 82. num. 15. Lim. cum fuit legata pecunia pro emenda speciei in aliena Diocesi; tunc enim executio spectat ad Episcopum originis. DD. mox cit. Ciardin. controu. for. lib. 1. cap. 5. num. 15. & 20.

141 Quia executio ultimarum voluntatum præsertim piam est populhris, ideo quilibet de populo potest admittere ad agendum, vel petendam executionem, quia Republicæ interest pias voluntates executioni mandari. L. Civitatis ubi Barr. Bald. Imol. & Cast. ff. de leg. 1. Mant. de consuet. ult. vol. lib. 2. tit. 5. Ciardin. d. cap. 5. num. 12.

142 Quæres tertio, quinam possint esse executores testamentarii? Respondetur omnes illi, qui a testatore fuerunt nominati, non tantum masculi, sed etiam feminæ. Molina de Jusf. trac. 2. disp. 247. num. 23. & 6. juxta cap. nos quidem. de testam. & L. a filio. 15. ff.

de alim. Imo si uxor a priore marito fuit ex uxore nominata, non amittit jus exequendi, quamvis transiverit ad secundas nuptias. Covar. citans Barr. in cap. tua. 17. de testam. num. 3. Molin. l. c. num. 13. & 14. Etiam minor viginti. quinque annis potest esse executor testamenti, dummodo sit major septendecim annis. cap. quia generaliter. §. 5. fin. de procurat. in 6. Covar. l. c. nu. 42. Molin. l. c. num. ult. Ita etiam Religiosi possunt esse executores testamentarii tam ad pias, quam profanas causas, cum licentia tamen suorum superiorum, & non aliter. cap. Religiosus. 2. de testam. in 6. & Clem. un. quæ tamen licentia non est necessaria quoad Religiosos, qui non vivunt claustraliter, sed extra claustra degunt, ac alicui Beneficio perpetuo, seu Ecclesiæ seculari sunt addicti, seu mancipati, quia tales non sunt sub Abbatis, seu Prelati obedientia, vel nisi fuerit deputatus ipse Abbas, seu Prelatus, quia alia licentia non indiget, uti etiam Guardianis, qui ruc Provincialis licentia non indiget. Ejusmodi vero Religiosi etiam exempti executores testamentorum constitui debent reddere rationem Ordinario suo executionis, & ab ipso, si in executione deliquerint, puniri possunt. Clem. Religiosus. de testamentis. P. Pirhing lib. 3. tit. 26. sect. 5. §. 2. num. 110. Lim. quod Fratres minores de observantia non possint esse executores testamentarii; neque eorum superiores possunt super hoc dispensare. Clem. 1. cum quo disti Ordinis superiores. de V. S.

Quæres 4. An executor a Testatore nominatus possit cogi ad acceptandum munus executoris, & exequendum, & a quo? Dicendum, quod nemo potest cogi ad exequendum, quia a testatore præcepta fuerunt. cap. Joannes. 19. ubi gl. pen. de testam. §. mandatum. In fit. de mandat. fufficit autem ad hoc tacita acceptatio ex aliquo actu executionis exercito. Clem. 1. de procurat. Barr. in L. Titius 24. de constit. Si executor est Laicus, potest cogi ad exequendum a Judice Laico, si Ecclesiastico, ab Ecclesiastico. cap. tua. 17. de testam. Pirhing. l. c. §. 2.

Quæres 5. quam penam incurrat hæres, aut alius executor, si negligit exequi ultimarum voluntatum post Judicis admonitionem per annum? Respondetur illum amittere totam hereditatem. auth. hoc amplius. C. de fideicom. aub. de heredit. & falcid. §. si quis auctorem. cap. 1. collat. 1. quia si reddidit indignum. L. si Paroni. 55. §. sed nec illud. ff. ad S. C. Trebell. Abb. in cap. si heredes. 6. de testam. in 6. num. 5. & ibi Covar. num. 4. Lim. in hæreditibus necessariis, uti liberis descendentibus, & ascendentibus, qui tantum privantur usque ad legitimum, quæ illis non ex testatoris, sed legis dispositione obvenit. auth. hoc amplius. C. de fideicom. Abb. in d. cap. si heredes num. ult. & ibi Covar. num. 9. Pirhing. l. c. §. 4. num. 126. vers. excipiuntur.

Quæres ult. utrum executor testamentarii possit ultimam voluntatem defuncti commutare? Dicendum non posse sine auctoritate summi Pontificis, aut respective supremi Principis ex justa causa, & necessaria. cap. conquestus. 16. de foro comp. Conc. Trid. sess. 22. cap. 6. de ref. Pirhing. l. c. §. 6.

Porro officium executoris eo mortuo non transit in heredem illius. cap. 2. §. sane. de testam. in 6. Sylvest. ver. Testamentum. 2. quest. 4. quia censetur electa industria, & fides executoris. cap. ult. §. it. autem. de off. Jud. deleg. Transit tamen quoad obligationes, si quas executor male exequendo contraxit. Barr. in L. a filio. 15. num. 5. ff. de alim. & cibor. leg. Anchar. in d. cap. 2. quest. 7.

§. XIX.

Testamentorum Miscellanea.

Testamentum, in quo subintelligitur clausula Codicillaris, quando est factum favore liberorum, seu inter liberos, clausula Codicillaris nihil operatur favore extraneorum. Paschal. de par. pot. par. 2. cap. 8. nu. 36. Cravetta conf. 34.

Qualiter sit apertendum, ut probet, & quando relegendum. vide Hodiernam controu. 33. Andreol. controu. 386. Cyriac. controu. 444. Alrograd. sen. conf. 96.

Testamentum inter liberos minus solemne, in quo non fuit servata æqualitas, an valeat, vide Gabr. de testam.

- testam. conclus. 6.* Covar. in *cap. Raynuz. de testam. Mant. de consell. apud Palsch. de par. pot. par. 2. cap. 8.*
- 150 Testamentum Avie propter præteritionem nepotiscum-
puitur, quamvis tempore conditi testamenti non sit, quia
debet sub nomine nasciturorum hæres ab Avia institui,
nec per subsequentem ejusnativitatem, & pater præmortuo
sub ingressum in primo gradu descendencie de tempore
mortis testatitæ testamentum rumpatur. §. *posthumorum.*
Instit. de exhered. liber. Panciroli. conf. 113. nu. 1. Gabr.
conf. 129. nu. 2. lib. 1. Rota apud Bich. dec. 413. n. 4.
- 151 Testamentum, in quo posthumus fuit præteritus, an
ex causa Codicillari sustineatur, remittitur Judicis
arbitrio, ut scilicet ex qualitate temporis, & circum-
stantiis facti cognoscat, an testator voluerit cum illo
testamento decedere. Gabr. *conf. 113. num. 16. lib. 1.*
Menoch. *conf. 499. num. 20. Mant. de consell. lib. 12.*
tit. 1. num. 33. Fufar. de subfist. quest. 569. num. 27. &
28. Bich. dec. 471. nu. 20.
- 152 Testamentum, in quo plures causa exheredationis
fuerunt expresse, quamvis una fuerit falsa, sustinetur ex
aliis vetis. Bald. *conf. 112. num. 2. lib. 5. Rota dec.*
582. num. 14. par. 4. recent. & apud Bichiam dec. 247.
num. 16.
- 153 Testamentum redditus suspectum ob diversitatem cha-
racterum ab aliis instrumentis ejusdem Novarii, nisi pro-
batur, quod ab eodem Notario fuerit scriptum, & sub-
scriptum. Paris. *conf. 12. num. 125. lib. 2. Rimini. jun.*
conf. 197. num. 7. Surd. conf. 187. num. 15. Menoch. de
arbitr. conf. dec. 187. num. 181. Put. dec. 430. num. 2.
lib. 2. apud Bich. dec. 488. num. 14. Præterea redditus
suspectum, si non reperitur cum aliis instrumentis ab
eodem Notario rogatis in protocollo, sed in quodam
liberulo continetur tituli, vel quatuor instrumenta. Rota
apud Buratt. dec. 666. nu. 8. & apud Bich. l. c. n.
15. Item si non constat, quod liberulus fuerit positus
in archivio. Rota apud Bich. l. c. num. 16. Item si con-
traria assertio testatoris emissit in alio testa-
mento postea condito. Idem. num. 17. Item si testamen-
to continet enuntiativam inverisimilem. Menoch. de
pres. lib. 4. præj. 32. num. 16. & de arb. conf. 126. num.
1. Bich. l. c. num. 18.
- 154 Testamentum per relationem ad schedam, quod tes-
tator voluit valere jure testamenti, aut Codicilli, va-
let, oblique alia nominatione explicita heredis, quan-
do nimirum schedam testamenti Notario, ut de eo ro-
garetur, convocatis testibus consignavit asserens, in ea
esse scriptum suum testamentum, quod valere vult jure
testamenti, Codicilli &c. Gozzad. *conf. 3. per totum.*
Gutierrez præj. eq. lib. 2. quest. 41. num. 4. Rota apud
Bich. dec. 513. nu. 8. Quod autem hæc fuerit signata
Notario adhibitis septem testibus, probatur ex ipsius
Notarii rogatu, dummodo inter alias scripturas authen-
ticas iste repertus fuerit. Ruinus dec. 144. lib. 4. num.
9. Menoch. conf. 48. num. 5. Rota apud Bich. l. c. nu.
19. coram Coccino. Clarus in §. testamentum. q. 4. sub
nu. 3. ubi, quomodo probetur schedæ identitas.
- 155 Testamentum in dubio regulatur secundum causam
intestati. Alex. *conf. 15. Menoch. conf. 551. Ciarlin.*
controv. for. cap. 27. nu. 23.
- 156 Cum testamentum sustinetur favore pici cause, ma-
nent fideicommissa laicis relicta. Covar. in *cap. relatu-*
um de testam. Fufar. de subfist. quest. 570. Habet exe-
cutionem paratam. Scaccia de jud. lib. 1. cap. 62. nisi
adfit legitimus contradicitor. Idem. num. 8. quia tunc
efficit procedendum via ordinaria.
- 157 Testator ad agnationem videtur repexisse ex successi-
va vocatione masculorum, quo casu naturales censetur
exclusi, per quos agnatio non conservatur. *L. si*
spiritus. & L. hæc parte. ff. unde cognati. Bald. conf. 319.
lib. 4. nu. 8. Petegri. de fideic. art. 22. nu. 79. Fufar.
de subfist. quest. 314. nu. 3. Rota coram Mant. dec.
319. & apud Bich. dec. 9. num. 9. Et quoties repexit
ad conservandam agnationem, & ut bona maneat in
agnatione, femine exclusæ censentur. Socin. jun. conf.
1. num. 62. Honded. co. f. 75. num. 7. & lib. 1. Surd.
conf. 443. num. 23. Rota coram Buratt. dec. 146. num.
50. Beltrami. & Ludovif. dec. 293. n. 25. & apud Bich.
dec. 112. nu. 7. quod maxime ex conjecturis desumi po-
test. Esi primo, si testator solos filios masculos insti-
tuit, & coram filios substituit, filius vero exclusit ne
universali successione, unde magis censetur exclusæ ne-
- ptes, qui sunt remotiores. Petegri. de fideic. art. 25. nu.
22. & 44. Fufar. de subfist. quest. 348. num. 12. quan-
vis testator filios dorem reliquerit. Secundo, si posuit
in conditione filios non simpliciter, sed legitimos, &
naturales. Dec. *conf. 31. num. 91. lib. 1. Fufar. de sub-*
fist. quest. 449. num. 27. Bich. dec. 112. nu. 11. Tertio,
si expresse prohibuit bonorum alienationem addita ra-
tione, quia vult, quod bona maneat in perpetuum in
cippo. Fufar. de subfist. quest. 402. num. 27. Menoch. conf.
900. num. 24. Rota apud Bich. l. c. num. 12. Quatio,
si fuit digressus ad plures gradus substitutionum, & se-
minas filias non solum exclusit, sed illis substituit ma-
sculos in dote, quatenus hæc legitimam excederet. Bich.
l. c. num. 14.
- Testator, quando habuit pro synonymis verbum fi-
lios, & descendentes, tunc nomine filiorum veniunt
descendentes, præteritum ad exclusionem substituti cum
conditione: *si sine liberis.* Fufar. de subfist. quest. 413.
num. 3. Oddo de compend. par. 6. art. 3. nu. 4. Rota dec.
243. num. 4. par. 2. divers. & dec. 467. num. 1. coram
Coccino, & apud Bich. dec. 307. num. 2. & an utroque
verbu usus fuerit pro synonymis, deduci potest ex an-
tecedentibus, & subsequentibus. Bich. dec. 252. a num.
9. Mant. de consell. lib. 11. tit. 1. num. 5. & Rota a-
pud Bich. l. c.
- Testator prohibens alienationem bonorum intelligitur
de alienatione voluntaria, non vero necessaria, puta pro
solvendo ære alieno testatoris. Bellon. jun. *conf. 32. a. n.*
10. Surd. dec. 254. num. 6. Bich. dec. 349. num. 5.
- Testator non presumitur in suo testamento cogitasse
de filiis nascituris, eosque voluisse hereditate private,
sicut nec in Codicillo onerare filium, de quo non cogi-
taverat. *L. ex facto. ff. de vulgar. & pupill. & L. qui*
gravi. & L. penult. ff. de jure Codicill. Ang. in l. 1.
num. 3. C. de jure Codicill. Ripa in L. si unquam. nu.
4. C. de revoc. donat. Panciroli. conf. 113. numer. 9. &
alii apud Bich. dec. 413. num. 14. & 15. & Rota apud
eundem. num. 16.
- Testator prohibens heredi gravato detractionem Tre-
bellian. & Falcidie præsumitur, quod nihil velit apud
eundem manere, & consequenter, nec Juspatronatus.
Lamberti. de Juspatron. par. 2. lib. 1. quest. 2. art. 35.
a num. 7. & alii apud Bich. dec. 15. num. 18. quæ con-
jectura sola, licet non sufficiat, iuxta Rotam apud Garz.
de Benef. par. 5. cap. 9. num. 20. tametsi si testator pro-
hibuit quancunque deductionem ejusqueque alitius
portionis ultra Trebell. & Falcid. caret conclusio con-
tradictione. Honded. *conf. 65. num. 45. Seraph. dec. 329.*
num. 13. Rota apud Bich. l. c. num. 19. & 20.
- Testator, si in defectum Sacerdotis, vel Clerici de-
scendentibus mandavit præsentari actum Sacerdotem de al-
ia familia, intelligitur de familia tempore fundationis
tanquam prædilecta. Buratt. dec. 737. & debet esse actus
Sacerdos, tempore præsentationis, nec sufficit Sacerdotium
supervenienti. Barb. de pot. Episc. alleg. 72. num.
104. Maceraten. var. ref. lib. 1. ref. 19. num. 1. Rota
apud Bich. dec. 553. num. 11. & 12.
- Testator post mortem dicitur miserabilis persona, quia
desistit omnium auxilio. Ciarlin. *controv. for. cap.*
28. num. 24. Videtur cogitasse de iis, quæ communiter
accidere solent, & non de infidelis. Cravetta conf.
761. Ciarlin. cap. 47. num. 36.
- Testatoris voluntas est habenda pro lege in iis, quæ
gendent a voluntate ejusdem, non vero in iis, quæ
pendent a voluntate Legislatoris, aut Legis. Ciarlin.
controv. for. cap. 109. num. 63. Et an testatoris volun-
tas ex testamento imperfecto, & invalido obliget in fo-
ro interno, vide Heredes. est redigenda ad normam
statuti. Petegri. de fideic. art. 25. Ciarlin. controv. for.
cap. 91. num. 10.
- Testandi facultas de bonis suis in urbe, & extra per
decem milliaria non comprehendit jura & actiones.
Rota apud Marefc. lib. 1. var. ref. cap. 9. num. 21. in
Romana Censui. 29. Novemb. 1577. coram Seraphino.
- Testari prohibens amittit omnes actiones, & illas
aperit fisco, & insuper tenetur ad interesse illi, in cu-
jus favorem defunctus fecisset testamentum, vel posset
facere. Fachin. lib. 9. contro. Jur. cap. 4.

T E S T I S.

Praxis Testium.

§. I.

Quinam possint esse Testes?

- 1 Omnes possunt dicere testimonium, & esse testes, nisi a jure prohibeantur aliqua Lege speciali. L. 2. §. 1. ff. de testib. auct. de testib. in princ. vers. licere, quia hoc edictum est prohibitorium. Farin. de testib. quest. 52. numer. 1. Duaren. ad tit. de testib. in princ. cap. 1. Ideo si quis in testem produciatur, est admitendus absque eo, quod probat se esse idoneum. Farin. loc. cit. quest. 52. numer. 13. quia testis habet pro se edictum prohibitorium, quod denotat omnes generaliter esse habiles ad testificandum, nisi aliqua lege speciali prohibeantur. Gonz. l. 2. tit. 20. cap. 1. numer. 8.
- 2 Prohibentur autem infames, criminosi, perjuri, accusati de crimine, aut excommunicati. Et quidem infames infamia juris, qui a jure pro talibus reputantur, tam civili, quam Canonico, tamen in causis civilibus, quam criminalibus. cap. null. §. 1. 3. quest. 4. cap. licet. 47. & cap. testimonium. 54. de testib. l. testium. 3. §. Lege Jul. ff. de testib. quia infamibus sunt interdicti actus legitimi, quales sunt dicere testimonium &c. L. penult. C. de heredi. d. cap. licet. Etiam infames infamia facti, puta, qui tale crimen commiserunt, propter quod apud viros honestos, prudentes, & graves infamantur, sive ejus fama, seu exilimatio laediatur. Farin. de testib. quest. 56. n. 6. non possunt esse testes, saltem de jure Canonico cap. statimur. 9. 3. quest. 5. cap. infames. 17. 6. quest. 1. Felin. in cap. testimonium. 54. numer. 12. Farin. Lim. quando veritas aliter haberi non potest. Bart. in L. cunctis populus. numer. 12. ubi Salyc. n. 18. C. de Sum. Trinit. Gabr. de testib. conclus. 7. numer. 7. Pax Jord. de testib. numer. 292. quia ad probandam famam, quod aliquis luserit falsis aleis, & similibus, admittuntur ejusmodi lutores, quia tales solent esse melius informati, ob conversationem, quam simul habent. Ita de actu in lupanari facto admittuntur etiam meretrices, & lenones. Farin. l. c. numer. 51. & 53. sicut etiam in delictis nocturnis. Rol. conf. 3. numer. 5. Farin. numer. 53. Pax Jord. l. c. n. 295. qui tamen non sunt integre fidei, nec plene probant, nisi ad torturam, dummodo tales deposuerint in tortura, alias non facerent indicium ad torturam. Et ejusmodi admittuntur etiam in delictis exceptis. Scaccia de Jud. lib. 1. cap. 82. numer. 7. Clarus in §. fin. quest. 24. Antonell. de regim. Eccl. lib. 6. cap. 44. Cabal. resol. crim. cap. 84. numer. 11. Carena de off. S. Inquis. par. 3. tit. 5. a numer. 29. & alii apud Conciol. ref. crim. verb. Testis, quoad personas. ref. 9. & ref. 16.
- 3 Etiam criminosi non probant, nisi per totam purgaverint omnem maeulam. DD. apud Ciarlin. controu. for. cap. 10. tam in civilibus, quam in criminalibus. cap. super eo. ubi gl. DD. de testib. cap. constituimus. 3. quest. 5. L. 3. §. Lege Jul. ff. de testib. Farin. de testib. quest. 56. art. 3. numer. 126. Pax Jord. l. c. numer. 332. de jure tamen civili, ut talis repellatur, requiritur, quod fuerit condemnatus, scilicet de jure Canonico, nisi simus in casu, in quo irrogatur infamia ipso jure sine sententia. Lim. si fuit emendatus. DD. cit. & Mafcard. de prob. conclus. 465. n. 6. Hinc etiam accusatus, carceratus, perjurus, infidelis, haereticus, excommunicatus, Bannitus, Ufurarius, Birruatus, spurcius, meretrix, blasphemus, lutores, ebriosi, Histriones, apostatae, decocti, proditores &c. repelluntur a testificando. Pax Jord. l. c. a numer. 373. usque ad n. 521. Conciol. l. c. ref. 8. & 12. qui plures citat, & in ordine ad spurium citat Farin. l. c. numer. 400. & 434. de ebriosis. Gabr. de testib. conclus. 19. Mafcard. de prob. conclus. 705. numer. 1. & conclus. 1356. numer. 26. lib. 3. Pirhing. lib. 2. tit. 20. sect. 1. §. 2. numer. 26. & seq. Sic nec accusatus de crimine gravi, & infamiam irrogante, pendente accusatione, non debet admitti ad testificandum in alia causa criminali, praeterquam in criminibus exceptis. cap. non debet. 56. & ult. de re. lib. Farin. l. c. numer. 167. Idem dicit de denuntiato, & inquisito. L. testis. ff. de testib. cap. si testes 4. quest. Beguendell. Bibliotheca Tom. IV.

3. cap. fin. ubi DD. de testib. Natta conf. 161. numer. 10. lib. 1. Mafcard. de prob. conclus. 27. numer. 1. Barb. in cap. fin. numer. 2. de testib. Idem dicit de carcerato pro delicto, quia talis est quodam modo infamis. Gomez. var. ref. 10. 3. cap. 12. sub numer. 18. Mafcard. de prob. conclus. 267. & 1356. numer. 34. lib. 3. & alii apud Conciol. l. c. ref. 11. per totam. ita Testis excommunicatus non admittitur, quavis non fuerit excommunicatus pro delicto infamiam irrogante. DD. in cap. veniens. 38. ubi Barb. numer. 9. de testib. Rol. conf. 95. n. 22. lib. 4. Gabr. de testib. conclus. 19. Mafcard. l. c. Farin. l. c. numer. 240. Rota apud Put. dec. 3. numer. 3. lib. 1. Et quavis excommunicatio sit nulla, & invalida, quia etiam ista arce testem a testificando, nisi nullitas per sententiam fuerit declarata. Fel. in d. cap. veniens. 38. de testib. Farin. l. c. numer. 238. sermo tamen est de excommunicato excommunicacione majori Conciol. l. c. ref. 10. ita testis ebrius non admittitur, & nihil probat, quia nescit, quod loquatur, & dementi ac furioso equiparatur. Gomez. loc. cit. 10. 3. cap. 22. numer. 18. Tiraquel. de pan. temper. caus. 6. numer. 8. Mafcard. loc. cit. & conclus. 1358. numer. 9. Farin. l. c. numer. 434. quia ebrius recto sensu, & consensu caret, & quicquid dicit, ac facit, ignorat. S. Tho. 2. 2. quest. 150. art. 4. sermo est de plene ebrio, & non de illo, qui a vino est tantum exhilaratus; nam modica ebrietas testem non excludit. Porro etiam folliculi inebriari est inhabilis ad testificandum, & repellitur a testimonio, quia talis dicitur vilis, & infamis, quavis tempore examinis non esset ebrius. Mafcard. de prob. conclus. 1356. numer. 28. lib. 3. Gomez. loc. cit. Farin. loc. cit. numer. 436. Conciol. loc. cit. numer. 5. ref. 12. & alleg. for. 95. numer. 16.

Et universim, quod criminosi excludantur a ferendo testimonio, quamdiu in crimine manent, & petiverant, probant cap. ferrum. 50. dist. cap. constituimus. 3. quest. 5. cap. nulli. 11. 3. quest. 4. cap. testis. 39. 2. quest. 7. cap. super eo. & cap. licet ex quadam. de testib. cap. 1. de except. cap. licet de prob. cap. cum j. & A. de re jud. cum oportet. de accus. cap. decernimus. 7. de sen. excom. in 6. L. 3. §. penult. & L. 15. ff. de testib. L. Imperialis. C. de nup. l. 2. ff. de senat. Simanca de Cathol. tit. 64. numer. 48. Fab. in C. tit. de testib. desin. 15. Mor la in emptor. tit. de fide instrum. quest. 13. & alii apud Gonzal. in lib. 2. Decretal. tit. 20. cap. testimonium. 54. numer. 6. Imo nec socius criminis admittitur ad testificandum etiam in crimine simoniz. DD. apud Gonzal. in cap. 1. de confess. & in cap. veniens. 10. de testib. lib. 2. numer. 3. Barb. in d. cap. veniens. de testib. Farin. de testib. d. quest. 56. Menoch. de arbit. caus. 48. n. 18. Mafcard. de prob. conclus. 1317.

§. II.

De numero Testium.

Ubi testimonium numerus a jure non est praescriptus, sufficiunt duores, nisi agatur de probando aliquid, quod habet contra se presumptionem, quo casu exactior, & plenior probatio requiritur, quam ordinaria, & tunc requiruntur tres testes, duo omni exceptione majores. Farin. de testib. quest. 63. cap. 5. n. 239. Specular. in tit. de testib. §. 11. Pax Jord. lib. 14. de re judic. tit. 18. n. 44. Ciarlin. controu. for. cap. 12.

Dicitur autem testis omni exceptione major, qui nulla exceptione legitima repellitur potest. Abb. in cap. 1. de Jud. Socin. sen. conf. 540. Honded. conf. 77. vol. 1. Unde plura sequuntur.

Primo, quod non sit testis omni exceptione major ille, cui potest ascribi laus, vel vituperium ex facto, super quo examinatur, quod remittitur Judicis arbitrio. Abb. in cap. cum Joannes n. 13. ubi Fel. n. 44. Covar. de sponsal. par. 2. cap. 8. §. 12. n. 8. Rota apud Jord. l. c. numer. 9. Ciarlin. controu. for. cap. 82. Tales possunt esse domestici, & Confranginci, nisi agatur de matrimonio dirimendo, quo casu sunt idonei, quia praesumuntur plus informati, quam ceteri, cap. qui extra; qui matrim. accus. poss. Sig. conf. 29. Mafcard. de prob. conclus. 1022. Farin. de oppos. controu. ref. quest. 55. Et testis domesticus tunc melius probat, & admittitur ad probandum nectum in matrimonio, quam

- extranei. Sperell. dec. 75. Menoch. de *pres. lib. 3. pref. 126.* & probatur ex *L. translatio. ubi DD. C. de translat.*
7. Secundo quamvis parentes in matrimonialibus, & sponsalium causis (Idem dic de Confanguineis) admittantur, juxta *cap. videtur, qui marim. accus. poss. Gabr. de testib. conclus. 9.* tamen quando filius, vel filia, pro quibus deponunt parentes, petunt in sponsum, vel sponfam se majorem potentia, divitiis, vel honore, non probant, secus ubi adest equalitas, vel modica excellentia seu excessus. *cap. super eo. 2. de testib. ubi gl. Gabr. l. c. Ita si filia, pro qua parentes deponunt, carnaliter fuit cognita, tunc enim quia agitur de injuria totius familiae, parentum testimonium non recipitur. Alciat. de *pres. reg. 1. pref. 2. Rota in una Placentina illegitimatis. 22. Jun. 1635. apud Rub. dec. 58.* Imo fufficit, quod remaneat diffamata; quia tunc agitur de reparanda honoris laesura. *Rota in una Aleandrina legitimatis coram Rubeo apud Cotam dec. 283. Gabr. de testib. conclus. 9. numer. 10. & 11. nisi etiam stante disparitate pro depositione testium concurreret conjectura facilius verisimilem parentum depositionem. Host. Burr. & alii in cap. super eo de testib. Gabr. l. c. numer. 15, & parentes essent persone valde honestae. De reliquo testis Domestice admittitur in iis, quae domigeruntur, & quae aliis, quam domesticis cognita esse non solent. L. consensu C. de repud. Mascard. de prob. conclus. 831. Farin. de testib. quest. 55. Ciatlin. contrav. for. cap. 651. numer. 37. ubi DD. praeteritum pro Reiconveniti defensione. Guazzin. de defen. Reor. par. 3. def. 29. cap. 3.**
8. Tercio licet testes Confanguinei, & Domestici ac pauperes non sunt omni exceptione majores, sed faciunt tantum talem qualem probationem, & praesumptionem, & adjuvantur aliis adminiculis, & conjecturis. Ita Alex. in *L. si duo Patresfam. ff. de injur. Gabr. de testib. conclus. 20. Mascard. de prob. conclus. 68. Guazzin. de defen. Reor. par. 2. def. 29. Ciatlin. contrav. for. cap. 156. ubi vide conjecturas, in causa tamen matrimonialibus probant, & quidem plus quam ceteri. Ciatlin. l. c. Ludov. dec. 351. maxime si sint plures. Farin. postulat. dec. 775. etiam stupro. Clar. in §. suprum. Mascard. de prob. conclus. 1344.*
9. Reducendo ad conclusionem Testis unus non probat. Menoch. de *pres. quest. 89. praeteritum Judaeus. Farin. de testib. quest. 36. juxta cap. si hereticus. 2. quest. 7. L. quoniam. C. de heret. Mascard. de prob. conclus. 944. Farin. de testib. quest. 56. & apud illum DD. Pax Jord. lib. 14. tit. 18. numer. 49. de re jud. quamvis esset Episcopus, vel Cardin. neque favore causae pia. Bich. dec. 143. numer. 9. Praeteritum si est per parentem conjunctus, qui, si est solus, nec facit templanam probationem, neque ad juramentum suppletorium sufficit. Farin. de testib. quest. 54. Gabr. de testib. lib. 1. conclus. 1. Ciatlin. contrav. for. cap. 66. & ibi DD.*
10. Conclusio limitatur primo, quia testis unus probat Baptisimum, & quidem plene, Ordines, consecrationem, absolutionem ab excommunicatione, Consecrationem Sacramentalem, Impedimentum dirimentes ante contractum matrimonium. Gabr. de testib. conclus. 1. Mascard. de prob. quest. 17. Item contra solum. Bursat. conf. 316. Cephal. conf. 82. Honded. conf. 112. lib. 1. Farin. conf. 151. Item plene probat contra producentem, quamvis deponat tantum de creditulitate. Gabr. d. conclus. de testib. numer. 13. & 14. & DD. apud Antonell. de temp. leg. lib. 2. cap. 3. numer. 9. quod intelligit quod contra producentem attestations plene probet, non vero contra indudentem, quia tunc non approbat dicta testium, sed tantum personas. Bursat. conf. 106. numer. 22. Magon. dec. Lucen. 46. numer. 32. Maceratae. var. ref. lib. 1. ref. 106. numer. 42. Campan. var. ref. lib. 1. cap. 20. numer. 73. Antonell. l. c. Bich. dec. 214. numer. 18.
11. Lim. 2. de partium consensu, quia paribus contententibus unus testis probat. Pax Jord. lib. 14. de Re Judic. tit. 18. numer. 62. Farin. de testib. quest. 63. a n. 18. Uti etiam in causis modicis, & quae summarie expediuntur. Jaf. in *L. admonendi. ff. de injur. numer. 87. Farin. l. c. numer. 30. Pax Jord. ubi supra numer. 64.*
12. Lim. 3. in possessorio summarissimo, in quo sufficit unus testis. Menoch. de *relin. rem. ult. numer. 34.*

Rota apud Ludovik. dec. 438. numer. 2. & dec. 160. ubi Beltramin. numer. 3. Bich. dec. 82. numer. 1. nisi aliquid relevans in contrarium deducatur. Rota coram Penna apud Bich. l. c. numer. 2. quia probatio per unum testem, quae regulariter est imperfecta etiam contra ipsum inducentem. Farin. l. c. quest. 62. numer. 241. Ludovik. dec. 215. numer. 5. & Rota apud Bich. l. c. numer. 4. eliditur contraria quamvis minus perfecta probatione, juxta Butt. in *L. admonendi numer. 50. & 51. ff. de R. J.*

Lim. 4. quia unus testis probat scientiam fideicommissi in Renuntianti. Item animum, & voluntatem renuntiansi jus ex fideicommissio delatum, praeteritum si concurrunt conjecturae, & favor dotis, dummodo concludenter deponat. Natta conf. 231. numer. 2. Surd. conf. 19. numer. 35. & dec. 211. numer. 11. Put. dec. 118. numer. 2. lib. 2. Rota apud Bich. dec. 18. a numer. 3. Seraph. dec. 559. numer. 13. Rota cotam Burat. dec. 205. numer. 2. Gratian. diff. for. cap. 739. numer. 1.

Lim. 5. Cum agitur de probatione actus, in quo est impossibile, vel difficile habere plures testes. L. 1. §. ff. de P. O. Mascard. de prob. lib. 1. in *prefat. quest. 11. numer. 18. Farin. de testib. quest. 63. numer. 38. Pax Jord. l. c. numer. 68.*

Lim. 6. in Officiali denunciante, cui in levibus regulatiter creditur. Gabr. de testib. conclus. 1. numer. 34. Farin. cod. tit. numer. 40. Felin. in *cap. veniens. numer. 21. de testib.*

Lim. 7. ad defensionem Rei, ad cujus favorem semiplena probatio habetur pro plena. Mascard. de prob. conclus. 491. numer. 17. Farin. l. c. numer. 42. Honded. conf. 112. numer. 27. Pax Jord. l. c. numer. 71.

Lim. ult. quia plus probat unus testis, quam multi singulares, & ideo fit.

§. III.

De Testium singularitate.

Singularitas testium provenit ex eo, quod testes contraria, aut diversa deponunt, haec autem singularitas triplex est, oblativa, diversificativa, & adminiculativa. Oblativa est, quando dicta testium invicem repugnant, ut si unus dicat, Titium fuisse occisum in urbe, alter in sylva, uti fuit testimonium contra Salsanum, contra quam unus deponeret, quod commisit adulterium sub scilino, alter vero sub pino. Dan. cap. 13. & haec singularitas tollit omnem fidem. Gutierrez de *sponsal. cap. 44. numer. 52. Cravetta de antiquitate temporis par. 4. tit. de triplici variet. & conf. 162. numer. 4. Farin. de testib. quest. 64. numer. 5. Pax Jord. l. c. numer. 85. quia tunc dictum unius repugnat dicto alterius.*

Diversificativa est, quando testes variant in facto reterabili, non convenient in loco, vel tempore, ut si unus deponat de mutuo facti in domo Titii, alter in domo Caui, quo casu non dicuntur contrarii, quia potest esse, quod mutuum plures fuerit factum, & haec etiam singularitas non probat, ita ut nec mille testes ita deponentes probent, quia dictum unius conquassat dictum alterius. Farin. l. c. nu. 302. quamvis non desint, qui velint ejusmodi singularitatem non offendere si concurrant adminicula, ac testes sint nobiles, & spectatae fidei, quam sententiam admittit Farin. l. c. n. 308. si agatur de probando aliquid in genere, nec tractatur de prejudicio alterius.

Singularitas adminiculativa dicitur, quando ad probandum aliquid concurrunt testes deponentes de particularibus, ex quibus formatur integra probatio. Veluti si in casu mutui unus testis deponat, se vidisse mutuum, alius deponat de apocha desuper confecta, in qua dictum unius faveret dicto alterius, & tendunt ad eundem finem & actum probandum, & haec singularitas, uti etiam diversificativa licet non probet in criminalibus ad penam ordinariam, sed tantum ad toturam, & penam extraordinariam, juxta Dianam par. 4. irac. 8. ref. 57. Mascard. de prob. conclus. 856. Farin. de testib. quest. 64. numer. 6. Et ita quamvis testes deponant de diversis actibus, si tamen tendunt ad eundem finem, non dicuntur singulares. Mascard. de prob. conclus. 395. Farin. de testib. quest. 94. Rota apud Post. de *marit. dec. 69. Gabr. de testib. conclus. 2. Sperell. dec. 178. sicut etiam quando deponunt de eodem facto, quamvis discordant*
in

in tempore & loco. Ludovif. dec. 351. num. 31. si sumus in casu temporis successivi. Fel. in cap. *translato*. num. 8. de *confit.* Ruin. conf. 130. num. 6. lib. 3. & Rota apud Ludovif. l. c. num. 31.

- 21 Testes singulares singulariter adminiculatoria probant semplem. Gabr. de *testib.* conclus. 2. num. 65. Pitching lib. 2. tit. 20. sect. 3. §. 2. num. 144. aut plurquam semplem. Farin. de *oppo.* contra *testes* tit. 7. *quest.* 64. num. 113.

- 22 Singularitas non presumitur, sed est probanda ab allegante, quia testes presumuntur testes, ut dictum fuit in praxi *sponsalium*, & tenet Alex. conf. 115. num. 1. vol. 7. Innoc. in cap. *qualiter*. & quando col. 2. de *excus.* Jal. post Bald. in l. 2. num. 4. C. de *bon. poss.* sec. tab. Barba. conf. 25. num. 6. lib. 2. Ruin. conf. 1051. num. 5. lib. 4. Socin. conf. 143. num. 9. lib. 1. Dec. conf. 650. nu. 8. Cels. de *Grass.* dec. un. num. 5. de *depos.* Rota in una *Lucana* pens. 4. Jan. 1574. coram Card. Lancelotto, & alia coram Coccino apud Ludovif. dec. 390. num. 9. Menoch. de *praf.* lib. 6. *praf.* 15. num. 15. Beltramin. ad Ludovif. l. c.

§. IV.

Diſta Teſtium an, & qualiter ſint interpretanda?

- 23 Ut teſtium contrarietas vitetur, ſumenda eſt omnis interpretatio, præſertim ut mendacium vitetur. Alex. conf. 185. num. 4. lib. 7. Corn. conf. 102. num. 2. lib. 4. Rota coram Buratt. dec. 662. num. 6. apud Bich. dec. 31. num. 7. Bart. & Bald. in l. 2. C. de *tempor. appell.* Pax Jord. de *teſtib.* num. 1061. quia dubia ſemper in benigniorem partem ſunt explicanda. cap. *cum cum Tu*. ubi gl. Abb. & Hoſtien. de *teſtib.* Farin. de *teſt.* *queſt.* 68. num. 45. & ad hoc, ut probent, impropriari poſſunt, gl. Abb. Fel. Butr. & alii in d. cap. *cum tu*. Farin. l. c. *queſt.* 65. nu. 43. & debent interpretari pro cauſa favorabili, ut pro matrimonio, teſtamento, Religione, dote, libertate &c. Farin. l. c. num. 53. ubi DD. & contra producentem ſunt interpretanda. Cels. de *Grass.* dec. 4. num. 5. de *teſtib.* Ludovif. dec. 351. nu. 38. cap. 1. de *prob.* Butr. in cap. *cauſam que*. nu. 20. de *reſcript.* Abb. in cap. *cum clamor*. de *teſtib.* Farin. l. c. num. 60. Excepe in matrimonio, dote, Religione, & libertate, in quibus fit interpretatio favore producentis. Specul. de *teſt.* §. 1. num. 51. cap. *cum olim*. de *reſcript.* cap. *ſin. de re jud.* l. *inter ſilulantes*. §. 1. ff. de *P. O.* Pax Jord. num. 1078.

- 24 Teſtis depoſitus, quantum ſieri poſſet, ita eſt interpretanda, ut nec ſibi, nec aliis ſit contrarius. Cels. de *Grass.* dec. 4. de *teſtib.* neque paribus, aut eorum continuis, vel confeſſionibus. Farin. de *teſtib.* *queſt.* 65. nu. 37. Specul. l. c. §. 12. num. 4. Rota apud Jord. l. c. num. 1085. Et ad concordandum teſtes præſumuntur multipliciter factores, niſi ageretur de actu non iterabili, que quidem procedunt ad evitandam falſitatem, non vero ad faciendam probationem. Farin. l. c. num. 38. Præterea verba teſtium impropriantur. Farin. l. c. num. 43. Butr. in cap. *cum tu* num. 4. de *teſtib.* ubi Abb. & Fel. Menoch. de *praf.* lib. 5. *praf.* 23. nu. 11. Pax Jord. l. c. num. 1087. Etiam interpretatio ſuppletiva ſicti poſſet ad evitandam falſitatem, non vero ad probationem. Bald. in l. de *quibus*. 38. ff. de *LL.* Farin. l. c. num. 48. Innoc. in d. cap. *cum tu*. Et in dubio teſtes non præſumuntur contrarii, fed conteſtes, ut dictum eſt ſupra. Menoch. l. c. *praf.* 25. num. 11. & 14. De jure vero Canonico ſit teſtium concordia non tantum ad vitandam falſitatem, ſed etiam ad probationem faciendam. Farin. num. 77. & 79. niſi contradictio eſſet manifeſta, quia interpretatio debet eſſe probabilis, & congrua veritati, & non irrationalibus. Oldrad. conf. 167. Anchar. conf. 295. Fel. in d. cap. *cum tu*. Farin. l. c. num. 90. ubi DD. in criminalibus vero non ſit concordia teſtium, ut probent contra Reum, ſed tantum ad ſui deſenſam. DD. cit. Lim. quod teſtes ad concordiam reduci non poſſunt, quando manifeſte ſibi contradicunt. Alex. conf. 20. num. 3. lib. 4. & quando concordia non eſt probabilis, ac conſona verbis ac veritati. Fel. in cap. *cum tu poſt*. num. 13. *verſ.* *tertio nota*. de *teſtib.* Ludovif. dec. 398. num. 6. & 7.

- 25 Teſtis dubia, & obſcura depoſitio non valet, niſi iterum deponat, & illam declarat. cap. *cum clamor*. de *Reynaldii Bibliotheca* Tom. IV.

ſtib. cap. *præterea de teſtib.* oogen. L. Prætor. ff. de *prætor. ſtipul.* & ff. qui *teſtam.* fac. poſſ. L. heredes. §. 1. *aut.* *teſtes bone.* C. cod. Specul. de *teſtib.* §. 1. num. 50. ubi id intelligit tam in civilibus, quam in criminalibus. ad cap. *per tuas cum ibi nota*. de *teſtib.* & de *probat.* cap. in *preſentia*. gl. 4. ubi Jo. Ad. Menoch. de *arbitr.* lib. 1. *queſt.* 73. num. 24. Pax Jord. de *teſtib.* num. 1079.

§. V.

De examine Teſtium.

Regulariter teſtes debent examinari coram Judice, 26 qui non debet de facili examen alii delegare, quia viſ cauſe conſiſtit in probationibus. *auth.* *auth.* *eloquentiſſimum*. C. de *fide inſtrum.* præſertim in materia heretiſ, & in criminalibus, ac civilibus arduis. Pax Jord. l. c.

Teſtis examinatus ſine interrogatoriis debet repeti- 27 pentis illius, cujus cauſa fuerunt omiſſa interrogatoria. Lim. ſi interrogatoria nulla fuerunt data. Vivius *opin.* 896. Peregr. dec. 282. Eccleſia obſ. for. 88. Et debet repeti ante publicationem, imo etiam poſt. Si culpa, vel do. lo Judicis fuerunt omiſſa. Gabr. de *teſtib.* conclus. 21. Gail. lib. 1. obſ. 95. Menoch. de *arbitr.* *queſt.* 34. Eccleſia l. c.

Solent examinari ſolvis exceptionibus contra perſonas, 28 & dicta. Farin. de *teſtib.* *queſt.* 62. Ludovif. dec. *Pernf.* 73. Eccleſia obſ. 81.

Teſtis examinatus in uno judicio, ut faciat fidem, 29 in alio judicio eſt repetendus, quamvis in primo judicio fuerit examinatus coram Judice competente. Ita communior apud Scaccia de *Jud.* lib. 1. cap. 74. num. 4. Et examinatus in vim remiſſionalium ſine citatione non probat. Rota apud Merlin. dec. 44. Non poſt eſt examinari die ſeriatum in honorem Dei, niſi juraverit die non ſeriatum, aut neceſſitas urgeat, aut teſtes ſint ſenio confeſi. gl. in *Clem.* 1. de *off. Delig.* Tuſc. *lit. S. conclus.* 100. Farin. in *prax.* *queſt.* 80. Poſt. de *manu.* obſ. 84. Eccleſ. obſ. f. 76. ampliatur, quod teſtes non poſſunt examinari die ſeriatum in honorem Dei etiam ſine juramento ſecundum aliquos, quia eſt actus juridiſtionis contentioſe. Scaccia de *Jud.* lib. 1. cap. 53. num. 37. vide Pitching lib. 2. tit. 9. *num.* 31. in cap. 1. de *for.*

Teſtis ante litiſ conteſtationem examinari non poſſet, 30 niſi ſit valedicturarius, ſenex, aut diu abſtutarius. Farin. in *prax.* *queſt.* 76. Eccleſia obſ. for. 65. par. 2. ubi DD. Rol. conf. 23. lib. 3. Maſcard. de *prob.* conclus. 684. & tunc debet debet examinari parte citata, & Judex debet interloqui, teſtem eſſe examinandum. Tuſc. *lit. C. conclus.* 155. Eccleſia obſ. for. 66. par. 2. Debent examinari a Judice actionis principalis. Farin. l. c. *num.* 133. Innoc. & Hoſt. in cap. *quoniam*, ut *lite non conieſt.* Eccleſia l. c. Examinati ad perpetuum rei memoriam plene non probant, ſed magnum faciunt adminiculum. Rota apud Rubicum. dec. 463. to. 2. *par.* 5. *recent.* Et examinatur ante litem conteſtata, quando actio non competit de præſenti, ſed eſt competiutura, ut cum obligatio eſt conditionalis, vel in diem. DD. & Eccleſ. l. c.

Teſtes nulliter examinati, ſi propter mortem repe- 31 ti non poſſunt, tamen probant. cap. *preſentia de teſtib.* l. *ſin. ff. cod.* Farin. de *teſtib.* *queſt.* 72. Rota apud illum dec. 587. Eccleſia obſ. for. 84. num. 20. Vivius *opin.* 931. num. 1. quia mors augeſt fidem teſtium. Farin. *queſt.* cum 74. num. 101. præſertim ſi teſtes fuerunt examinati cum interrogatoriis partis, quia nunc induitur quidam conſenſus partis, ut Judex poſſit illis fidem adhibere. Rota apud Farin. dec. 395. num. 5. & 17. parte 1. & dec. 587. num. 3. par. 2. in ſelect. Eccleſia l. c. nu. 20.

Teſtes in repetitione examinandi ſi reſpondeant relati- 32 ve ad illud, valet depoſitum. Tuſc. *lit. T. conclus.* 253. Farin. in *prax.* *queſt.* 60. Theauſ. dec. 28. & 255. Natta conf. 537. Eccleſia obſ. for. 87. fed contrarium tenent Oſalc. dec. 128. Cravetta conf. 115. & alii apud Eccleſ. l. c. qui tamen tandem concludunt, hoc eſſe remittendum Judicis arbitrio. Menoch. de *arbitr.* *caf.* 104. de quibus plura videri poſſunt apud Pacem Jord. l. c. a num. 142.

- 33 Quamvis autem testes nulliter examinari regulariter non probent, juxta cap. 2. de testib. gl. in cap. significavit. in vers. Denuntiando. de testib. deservunt tamen pro adminiculo. Bart. in L. admonendi num. 41. ff. de jurejur. Alex. conf. 147. nu. 2. lib. 6. Cravetta conf. 198. n. 11. Mascard. de prob. conclus. 683. nu. 4. Rota apud Farin. dec. 560. num. 4. par. 2. nec faciunt fidem contra producentem. Vivius l. c. opin. 896. n. 6. vers. & isth. Busfat. conf. 20. n. 60. lib. 1. Rota apud Achil. de Grass. dec. 1. de testib. & apud Farin. dec. 741. n. 4. Farin. de oppos. contra test. quest. 77. n. 32. Eccles. l. c. n. 2.

§. VI.

De Testium Juramento,

- 34 Testis non juratus non probat. Ecclesia obs. for. 63. de appell. & probatur ex cap. prescriptum de testib. in 6. Farin. de testib. quest. 74. Ciarlin. controuv. for. cap. 82. quamvis esset Rex, vel Episcopus. Fel. in cap. constitutus de rescript. Ecclesia obs. for. 63. Pax Jord. l. c. n. 597. debet autem jurare de dicenda tota veritate, & non intermiscenda aliqua falsitate, & quidem super tota causa, & pro utraque parte, & quod nec pretio, nec amore, odio, timore ita, aut pro alio commodio testimonium dicit, & quod depositionem suam nemini velle pandere. Farin. de testib. quest. 74. gl. in cap. fraternitatis. de testib. ubi Host. n. 5. Bald. n. 12. Scaccia de Jud. lib. 1. cap. 86. n. 19. Pax Jord. l. c. n. 598. seq. Neque sufficit, quod juraverint, si nulliter juraverant, quia idem est, non jurasse, & nulliter jurasse. Mascard. de prob. in prescript. quest. 5. num. 8. Farin. de testib. quest. 74. num. 3. Pax Jord. l. c.

- 35 Non probatur jurasse, si Notarius asserat simpliciter, quod testis juratus &c. quia ex hac enuntiativa non oritur probatio sufficiens juramenti. gl. in cap. ut circa de elect. Rota apud Verall. dec. 123. & 246. par. 2. & dec. 295. par. 4. Merlin. dec. 486. n. 3. l'ennia dec. 215. num. 3. Rota dec. 633. num. 4. par. 2. recent. & dec. 393. num. 8. & apud Ludovif. dec. 39. num. 3. Et juramentum, quamvis desinatur verba Talis Scripturis, quantum tactus exigi solet, quoties juramentum desinit a jure, ut juramentum testis, juxta Fel. Abb. Paris. in cap. fraternitatis n. 77. de testib. Farin. de testib. quest. 74. n. 20. sufficienter probatur auctoritate Judicis, & Notarii, ac taciturnitate partis non oppositis, quia praesumitur praestitum fuisse tactus Scripturis, licet solus juramenti mentio fiat, adeo ut tactum Scripturae neganti incumbat onus probandi. Imol. conf. 86. n. 3. Aletia. in rubr. de jurejur. num. 16. vers. possunt tamen excipi. Covar. in cap. quamvis patium. par. 1. §. 1. num. 2. Vivius. comm. opin. quest. 432. num. 2. Thes. dec. 47. nu. 18. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 108. sub num. 14. Et quamvis Notarius enuntiativa Testis juratus continere etiam verba talis Scripturis, tamen non praebet sufficientem juramenti probationem. Rota apud Verall. dec. 246. par. 2. & in recent. dec. 393. sub num. 8. vers. etiam si dicat. & dec. 704. num. 8. par. 1. & coram Caval. dec. 322. num. 3. Beltramin. ad Ludovif. dec. 39. num. 5. quia Notario attestanti de actu praestito, & non gesto coram se ipso in ipso praestito tempore actus examinis non creditur, quia iuae ejus asserio magis videtur esse testimonialis, quam habens fomentum officii Notarii. Alex. conf. 42. nu. 9. lib. 4. Rimin. sen. conf. 430. num. 37. lib. 3. Curt. juni. conf. 176. num. 2. Ruin. conf. 159. num. 16. lib. 3. Honded. conf. 31. num. 26. & 27. lib. 2. Bec. conf. 6. num. 21. Rota apud Verall. dec. 392. a num. 8. & dec. 322. num. 3. coram Caval. dec. 368. num. 5. coram Ludovif. Merlin. l. c. nu. 10. Ubi quod si Notarius scripserit dispositivae. Testis juravit &c. ex tali dispositiva asseritione tanquam respiciende actum de praesenti, & coram se gestum, infertur legitima juramenti probatio. Seraph. de privil. juram. privil. 30. num. 44. in fi. vers. putarem, apud Merlin. l. c. n. 11.

- 36 Et quod Notario asserenti, testes jurasse, credatur concurrentibus adminiculis, & particularibus factis, circumstantiis, docuit Rota apud Seraph. dec. 857. num. 25. in recent. & dec. 322. num. 4. coram Card. Gratian. disc. for. cap. 60. num. 14. ut si testes fuerint exami-

nati, coram Judice cum interventu partis adversae, & tali tempore, quo testes poterunt jurare legitime, ex quibus praesumitur, omnia solemniter adita fuisse; & juramentum tactus scripturis fuisse interpolatum. Bald. in L. jurisjurandi. num. 2. vers. sed pone. C. de testib. & in auth. si quis in aliquo. num. 9. C. de edendo. Alciat. in rubr. de jurejur. num. 36. vers. primus. est. Mc. noch. conf. 114. num. 17. Gratian. disc. for. cap. 60. num. 14. Rota dec. 704. num. 2. & 4. coram Card. Caval. dec. 322. num. 6. & in Meten. Priorat. 16. Febr. 1626. coram Merlin. apud eundem. dec. 486. num. 14. Bich. dec. 76. numer. 15. ubi Binius numer. 16. & 17.

Testis de jure debet jurare tactis Sacris Evangelistiis, aut tactis corporaliter scripturis, alias non probat. cap. hortamur. 3. quest. 1. L. Jurisjurandi. C. de testib. ubi Bari. Farin. l. c. num. 20. de consuetudine sufficit tangere quicumque scripturas etiam non Sacras gl. in Clem. 1. §. porro. de hered. Abb. in cap. nuz. nu. 7. de testib. Cardinales veto Episcopi, & Sacerdotes tam seculares, quam Regulares jurant tacto pedore. Campeg. de testib. reg. 167. nu. 2. Auth. sed Index. C. de Episc. & Cler. cap. fin. ubi gl. de juram. cal. Farin. de testib. quest. 74. nu. 18. & 81. Rota dec. 587. par. 2. in noviss. Pax Jord. de testib. nu. 612. Thies. dec. 47. num. 12. five jurent ut testes, five ut principales. cap. fin. de juram. cal. Specul. de testib. §. 4. num. 5. Lim. in iis, qui revertuntur a schismate, item in iis, qui absolvantur ab excommunicatione juxta cap. venerab. de sent. excom. Specul. de jurejur. §. 4. num. 5. & in juramento fidelitatis, quibus in casibus debet jurari ad Sacra Dei Evangelia. Lim. 2. in Hebraeis, qui jurant tacto calamo. Post. de manent. obs. 84. num. 63. Ecclesia obs. for. 63. num. 12. par. 2.

§. VII.

Quinam Testes, & quando non probent?

Testis non citatus quando probet, vide Farin. de testib. quest. 80. num. 11. Mistra de Canonizatione Sanctorum par. 4. cap. 21. numer. 8. & alii apud eundem. Testis deponens se fuisse ab aliis testibus instructum 39 prius examinatis, & insuper sollicitasse dictos testes, ut examini se subicerent, nihil probat. Bich. dec. 34. numer. 8. Farin. conf. 130. num. 30. Rota post eadem consilia. Farin. dec. 194. num. 4. lib. 2. Inverisimilia deponens non probat. Farin. de testib. quest. 62. Ciarlin. controuv. for. cap. 116. numer. 38. ubi Dec. conf. 443. numer. 15. Menoch. de arbit. cap. 474. num. 59. Mascard. de prob. conclus. 475. num. 17. Guib. conf. 91. num. 52. offendens se offensum non est idoneus contra offendentem. cap. inquisitionis. de accus. cap. testes. 3. quest. 5. Bajard. ad Clar. in §. fin. quest. 24. Mascard. de prob. conclus. 1127. Farin. de testib. quest. 57. praesertim in criminalibus, in quibus etiam levis offensio reddit testem inhabilem. Ciarlin. controuv. for. cap. 16. num. 40.

Testis deponens de pretio, nec faciens mentionem 40 al de retrovendendo, nihil probat. Abb. in cap. in aliquibus. de Decimis. Cravetta conf. 145. Socin. conf. 248. Jas. conf. 153. Tiraque. de retrac. in prescript. nu. 35. Mascard. de prob. conclus. 447. Rol. conf. 96. lib. 2.

Deponens de pretio non secundum estimationem communiem, sed secundum suam affectionem non probatur 41 sum valore. Bart. in L. 2. C. de rescind. vend. Imol. in cap. cum causas de empt. Alex. in L. pretia rer. ff. ad L. Falc. Abb. & Fel. in cap. cum causa. de testib. Mascard. de prob. conclus. 657.

Testis de auditu in testamentis non probat, secus in 42 contractibus, quia in testamentis debet videre Testatorum, si testamentum esset soleme. Clar. in §. testamentum. num. 58. Et tunc si audivisset a persona intercessaria, non facit fidem. Bich. dec. 231. nu. 8.

Testis ex auditu facit talem praesumptionem, ut trans- 43 ferat in Adversarium onus probandi. Fachin. l. ff. 11. controuv. Jur. cap. 66. Lim. si depositus de auditu alieno, quia tunc nihil probat, etiam praesumpit. L. testium. C. de testib. cap. tam litteris. de testib. Alex. conf. 134. Menoch. conf. 342. Ciarlin. controuv. for. cap. 27. num. 25. Pacian. de prob. lib. 1. cap. 9. Farin. in prax. q. 69. maxime si personas, a quibus auditus, non

- nominavit. Menoch. *conf.* 98. num. 207. Ciatlin. *l. c.* præfatum in criminalibus. Mascard. *de prob. conclus.* 410. in quibus causæ criminales æquiparantur matrimonialibus, in quibus testis de auditu non probat. Rota apud Merlin. *dec.* 669. num. 33. & *dec.* 334. num. 2. Lim. quia testis de auditu probat in antiquis, item in materia difficilis probationis. Bichl. *dec.* 138. num. 9. & *dec.* 599. num. 14.
- 44 Testis, qui auditiv a viro optimæ fidei, si in iudicio deposuit, se scire, non est perjurus, nec de falso puniendus. Anchar. *conf.* 24. Jak. in *L. si pupillo. ff. de nov. oper. nunt.* Curt. *sent. conf.* 73. & alii adud Diam par. 4. *trac. 4. ref.* 77. sicut nec deponens dubitative. Concil. *alleg. for.* 100.
- 45 Testis de credulitate non probat, nisi verisimiliter recordari non possit, aliter est cogendus per torturam. Scaccia *de Jud. lib.* 1. cap. 86. num. 12. nisi credulitas sit proxima sensui. Riccius in *prax. par.* 2. *ref.* 237. Mascard. *de prob. conclus.* 438. Abb. & gl. in *cap. quæst.* de testib. Farin. *de testib. quæst.* 68.
- 46 Deponens extra articulos, regulariter non probat, quia super aliis non juravit. Specul. *de testib. §. sequitur. vers. illud autem.* Rota *dec.* 593. par. 1. *divers.* & apud Farin. *dec.* 360.
- 47 Testes nulliter examinati nihil probant, quales sunt, si fuerunt examinati sine partis citatione. Bichl. *dec.* 48. numer. 4. Item examinati coram Iudice recusato. Idem *dec.* 93. numer. 3. nisi a recusatone tacite, vel expresse fuerit recessum. Item examinati in loco non designato in citatione. ibidem. num. 18. Item coram Iudice incompetente, qui tamen deservit pro adminiculo. Idem *dec.* 140. num. 31. & *dec.* 179. num. 4. apud quem DD.
- 48 Testes examinati informiter non probant. Bichl. *dec.* 375. num. 25. sicut examinati coram Iudice Laico incompetente in causis Beneficialibus. Idem *dec.* 431. nu. 26. Item examinati post termini lapsum. Idem *dec.* 648. num. 18. Item examinati in alia causa, in qua non fuerunt citati. Idem *dec.* 649. num. 13. Citati in termino arbitrario possunt post illum deponere, secus in termino legali. Riccius in *praxi testium. ref.* 406. Farin. *de testib. quæst.* 80.
- 49 Testis ultro se offensens examini, redditur suspectus, & ideo non multum probat. Farin. *de testib. quæst.* 67. §. 7. num. 236. Pax Jord. *l. c.* num. 820. nihil potest accipere pro veritate dicenda, aliter committit crimen falsi. gl. in *L. 1. ff. de fals. Farin. l. c.* tenetur testificari, tam in criminalibus, quam in civilibus, tenetur dicere veritatem, licet iurasset non revelare factum, in qua hoc casu Juramentum non obligat Abb. & Innoc. in *cap. si Sacerdos. num.* 7. *de off. Ordin. cap. pervenit. 1. de testib. cogen.* Pax Jord. *l. c.* contra Azor. par. 3. lib. 13. cap. 18. *quæst.* 2. Bonac. de *LL. disp.* 10. *quæst.* 3. p. 3. num. 6. Exceptis iis, quæ seit ex confessione Sacramentali. DD. cit. quamvis habuerit sub sigillo naturali, quod hoc casu non obligat, ut dictum fuit in *praxi sigilli.* Tenetur testificari viva voce, non per scripturam. *cap. testes. 3. quæst.* 9. Farin. *de testib. quæst.* 80. num. 27. & DD. apud eundem, nisi factum esset valde intinectum, quia tunc potest testis legere suam testificationem scriptam coram Iudice, quod idem dic de teste muto accidentaliter, qui seit scribere. Farin. *l. c.* Ciatlin. *contrav. for.* cap. 82. num. 28. Debet deponere de illis, quæ sensibus percipiuntur. Mascard. *de prob. conclus.* 1375. nu. 58. Farin. *de testib. quæst.* 70. cap. 3. nu. 125. Bart. in *L. 1. ff. si cert. per.* Et debet reddere rationem suæ scientiæ, tam in civilibus, quam in criminalibus. Farin. *de testib. quæst.* 69. nu. 164. Menoch. *de arbit. lib.* 2. *cap.* 475. num. 19.
- 50 Testes, qui ad partis instantiam absconduntur post corinam, parietem, vel aliud ad audiendum factum, nihil probant. Felin. in *cap. praterea. num.* 4. *de testib. Pacian. de probat. lib.* 1. cap. 10. num. 12. Farin. *conf.* 110. num. 4. Lim. in civilibus; nam in illis probat. Capola *cautel.* 230. Pax Jord. *l. c.* num. 378. In matrimonialibus tamen non facit plenam probationem, nisi concurrat alia adminicula. *d. cap. praterea.* ubi gl.
- 51 Testis, qui simpliciter confitetur, articulum esse verum, quod omnia in illo contenta probet, tenent multi & negant pariter multi, prout videtur apud Farin. *de testib. quæst.* 80. a num. 100. affirmativa tamen procedit, si testis bonam dat rationem sui dicti, Begnandelli Bibliotheca. Tom. IV.

& scientiæ. Non debet deponere per vethum *credo*; quia esset testis de credulitate, qui regulariter non probat, ut dictum fuit supra. Neque per verba dubia, quia dubitans æquiparatur ignoranti. *L. fin. C. de cond. indeb. l. si autem. C. de furt. Farin. de testib. quæst.* 68. numer. 8. Qualis est depositio per adverb. *fortitan, forte, si bene memini, nisi fallor, vel salva veritate, & circiter.* cum agitur de probanda certa quantitate. Item *mibi videtur, mihi non videtur.* Farin. *l. c.* num. 10. & 11.

§. VIIL

De Teste vario, & sibi contrario.

Si testis in iudicio deponit contrarium illi, quod de 52 posuerat extra iudicium, debet puniri pœna falsi. Bart. & alii apud Fachin. *lib.* 9. *contrav. Jur. cap.* 85. tamen illius depositioni judiciali est credendum. Gabr. *de malef. conclus.* 29. Fachin. tamen, & Menoch. volunt esse relinquendum Iudicis arbitrio. Pax Jord. *l. c.* numer. 1194. nisi in continentem se contulerit. Pax Jord. num. 1205.

Si testis variat super valore, statim pro illo, qui de 53 posuit de minore summa, in qua omnes dicuntur concordare. Rota apud Merliu. *dec.* 314. Farin. *de testib. quæst.* 64. num. 233. Rota apud Seraph. *dec.* 111. nu. 2. Bekram. ad Ludovif. *dec.* 558. num. 9. Bald. in *L. 1. num.* 14. *C. de testib.*

Testis, si in iudicio ex temporis intervallo varia de 54 posuit, statim priori depositioni. iuxta Covar. *lib.* 2. *var. ref. cap.* 13. Mynsing. *cent.* 2. *obj.* 86. Menoch. *de arbit. cap.* 108. Gabr. *de malef. conclus.* 29. Fachin. *d. lib.* 9. cap. 84. nisi subit subornationis suspicio. Pax Jord. *l. c.* num. 1214.

Testis sibi inter contrarius nihil probat, præsertim, si 55 contrarietas versatur circa substantiam, *cap. licet causam.* ubi gl. de *prob. Alex. conf.* 5. num. 10. lib. 1. Rota apud Ludovif. *dec.* 298. num. 3. & post consilia Farin. *dec.* 139. & propter mendaciam in animo fidem amittit in omnibus, ob iuramenti individuatam. *L. 3. ff. de testib. Bald. in cap. si quis testium. num.* 5. *de testib. Aym. conf.* 249. num. 12. Rota apud Bichl. *dec.* 34. nu. 5. & 6. & si semel falsum deposuit, ejus depositio in totum corruit. gl. in *cap. in nostra. de testib. Innoc. in cap. fraternitatis. de heret. Abb. in cap. ex litteris. de fide instrum.* Gabr. *lib.* 7. *de malef. conclus.* 4. quamvis articuli sint separati. DD. apud Gabr. *l. c.* num. 2. licet salutas sit in modico, etiam in alia causa, & licet falsitas sit in circumstantiis, dummodo circumstantiæ respiciant negotium, de quo agitur, & quamvis ignoraret dixerit falsum, & talis non probat etiam pro causa pia.

Testis non dicitur sibi contrarius, eo quod in se 56 cundo examine dixerit plus, quam in primo. Burr. in *cap. 1. num.* 11. *de off. legat.* Alex. *conf.* 64. num. 11. lib. 2. *Dec. conf.* 163. num. 15. Rota apud Bichl. *dec.* 618. num. 6. Pax Jord. *l. c.* nu. 1174.

Testis varius, contrarius, vel vacillans in una par- 57 te, varius, contrarius, & vacillans reputatur in totum. Aret. in *cap. in nostra. numer.* 5. *de testib. Farin. de testib. quæst.* 66. num. 19. Pax Jord. *l. c.* num. 1164. & non probat, nec facit indicium ad torturam. Farin. *l. c.* numer. 24. quod intelligit de varietate, contrarietate, vel vacillatione, quæ versatur circa substantiam, secus si versatur circa qualitates, circumstantias, vel accidentia, quia tunc probat. Bart. in *L. eos. num.* 5. ubi Alberic. & Masili. *ff. de fals. Farin. & Pax Jord. ll. c.*

Testis varius, vel contrarius potest torqueri ad vi- 58 dendum, in quo dicto persistit. Bald. in *L. Presbyteri. num.* 2. *C. de Episc. & Cler. Clar. in §. fin. quæst.* 25. Farin. *l. c.* num. 98. Pax Jord. num. 1185. licet alia indicia non præcedant, & quamvis testis efflet Cleticus, qui ramen non potest torqueri, nisi a Iudice Ecclesiastico. Clar. *l. c.* Capyc. *dec.* 142. Farin. *l. c.* num. 103. Pax Jord. *l. c.* quamvis variatio fuerit extrajudicialis. Gabr. *de testib. conclus.* 29. num. 49. & *conclus.* 31. *num.* 5. Clar. & Farin. *ll. c.* Pax Jord. num. 1189. Lim. in causa civilis, in qua non habet locum tortura. Farin. *d. num.* 114. cum communiori, nisi testis esset servus, vel causa civilis haberet crimen annexum. Neque

varius, vel contrarius in circumstantiis, vel accidentibus torquetur, nisi aliunde sit suspectus. DD. cit. Neque testis constitutus in dignitate. Clarus l. c. *quest.* 25. & 64. Farin. l. c. *num.* 122.

§. IX.

De Teste falso.

59 Testis falsus olim puniebatur poena mortis, quod tamen hodie non procedit de consuetudine, nisi ex tali testimonio fuerit locutus condemnatio, aut executio contra Reum, sed ejus loco subintrat poena tritremium. Cabal. *ref. crim. cap.* 165. Cypyc. *dec.* 130. non juratus tamen non puniuntur poena falsi. Clar. in §. *falsum. num.* 16. Conciol. *ref. crim. ver. Testis, quoad dicta ref.* 3. Gabr. *de malef. conclus.* 5. *num.* 14. Farin. *de test. quest.* 67. *num.* 187. quia falsitas, quae actu non est novicia, punibilis non est. Farin. *de falsis. quest.* 150. *num.* 291. & *conf.* 179. *num.* 22. lib. 2. Scaccia *de Jud. lib. 3. cap. 8. num.* 524. Ita falsum deponens extra articulos, poena falsi, & perjurii non teneatur. Vi vix commun. *opin. in verb. Testis falsum testimonium.* Farin. *de testib. quest.* 67. *n. 207.* & alii apud Conciol. l. c. *num.* 3. qui tamen poenam extraordinariam non evitat. Plot. in *lit. jur.* §. 44. *n. 9.*

60 Testis verum, sed mendaciter, & falso dicens non puniuntur poena falsi ordinaria, quia non dicit falsum, sed extraordinaria ob temeritatem, & mendacium. Fel. in *cap. fraternitatis, de heret. Anchar. conf.* 24. Boss. in *prat. crim. tit. de falso.* Cabal. *ref. crim. cap.* 38. & 61. debet puniri ab illo Judice, coram quo falsum deposuit, & cujus aures offendit. Riccius in *prax. var. ref. par. 2. ref.* 150. quia per delictum jurisdictionis prorogatur, dummodo Judex sit alius capax jurisdictionis, qualis non est laicus respectu Clerici. vide *Judex.*

61 Testis falsus debet revocare suum dictum, si illud fuit causa damni, vel mortis tertio; etiam cum periculo aequalis, vel majoris damni, quia in pari damno melior est conditio innocentis, quamvis citius dubitet, an revocatio sit profutura. Theod. apud Dianam *par. 4. trac. 4. ref.* 99. Ex talis testis falsus, qui fuit causa, quod Reus condemnaretur ad mortem suo falso testimonio, non gaudet Immunitate Ecclesiastica, quia dicitur proditor homicida. Farin. *de immun. cap. 9.* stance Bulla Gregoriana. Ita Mar. Ital. & alii apud Dianam *par. 1. trac. 1. ref.* 19. bene verum est, quod in tali casu consulendus esset S. Pontifex ab Episcopo. Imo, si talis testis pecunia corruptus dixit falsum, non gaudebit immunitate, tanquam adfalsus, uti probat Peregrin. *de immun. cap. 7.* Diana l. c. & qualiter puniatur. vide Caba. *ref. crim. cap.* 34.

§. X.

Quinam testes non probent, & patiuntur exceptiones, aut testes esse non possint?

62 Testis, qui dat alium in contestem, nullum faciat probationem, si datus in contestem negat id, ad quod fuit datus in contestem, & neutri credatur. Bald. in *cap. cum causam.* 37. *num.* 17. *de testib.* Gabr. *de testib. conclus.* 3. *num.* 1. Malfard. *de prob. conclus.* 1375. *n. 1.* lib. 1. Farin. *conf.* 127. *num.* 11. Giurba *conf.* 23. *n. 13.* si testes sunt ejusdem conditionis. Guazzin. *def.* 19. *cap. 2. n. 2.* Catena *de officio S. Inquis. par. 3. tit. 6. num.* 42. Cyriac. *controuv.* 27. *n. 8.* Rota *dec.* 337. *nu. 5. post. vol. 2.* Confut. Farin. Conciol. *alleg. for.* 95. *num.* 5. & *ref. crim. verb. Testis, quoad dicta ref.* 2. Idem dicit, si testis deposuit aliquid fuisse factum praeter Titio, & Titius id negat. Gabr. l. c. Malfard. l. c. Farin. *de testib. quest.* 65. *num.* 274. & Conciol. l. c. & talis testis est suspectus de falso. Bald. in *L. rescriptum.* 14. *n. 13.* C. *de test. Cephal. conf.* 233. *n. 26. lib. 2.* Malfard. & Gabr. l. c. Farin. l. c. *nu.* 274. *lib. 2.* Malfard. *conf.* 37. *num.* 14. lib. 1. Surd. *dec.* 326. *nu. 96.* Giurba *conf.* 37. *num.* 28. Cyriac. *controuv.* 26. *num.* 8. Catena l. c. *par. 3. tit. 6. n. 42.* praeterea, si plures dedit in contestes, qui tamen id negant; quia tunc non dicitur amplius suspectus de falso, sed omnino falsus. Bald. in *d. cap. cum causam.* 37. *num.* 17. ubi

Fel. *nu. 2. de testib.* Alex. *conf.* 61. *num.* 7. lib. 3. Gabr. l. c. Farin. *d. conf.* 37. *num.* 24. lib. 1. praeterea si isti contrarium deponant in totura.

Testis, qui plures patiuntur exceptiones nihil probet. 63 Menoch. *de arbit. cap.* 98. *num.* 15. & *cap.* 99. *num.* 3. Farin. *de testib. quest.* 57. *num.* 46. & *quest.* 62. *n. 8.* & *conf.* 16. *n. 23.* Guazzin. *defens.* 29. *cap. 3. nu. 9.* Cancer. *var. ref. par. 1. cap. 20. n. 15.* Cyriac. *controuv.* 89. *num.* 20. Andreol. *controuv.* 172. *n. 9.* Conciol. *alleg. for.* 88. *num.* 15. & *alleg.* 93. *num.* 37. & *ref. crim. l. c. ref.* 25. nam quod una suspicio non operatur, operantur plures simul junctae. *L. exemplis.* 7. *L. instrumenta.* 5. *L. rationes.* 6. *L. non epistolis.* 13. C. *de probat. cap. illo vos 4. de pignor.* Menoch. & Farin. ll. cc. Etiam in casu difficilis probationis, & quando veritas aliter haberi non potest. Ita Menoch. l. c. *cap.* 96. *num.* 6. & *seq.* Gabr. *de testib. conclus.* 7. *n. 10.* Honded. *conf.* 93. *num.* 30. lib. 2. Farin. *de testib. quest.* 62. *num.* 80. & *conf.* 40. *num.* 32. Gratian. *dec.* March. 240. *num.* 13. Cancer. *var. ref. par. 1. cap. 20. num.* 15. & alii apud Conciol. *d. ref.* 25. *num.* 2. Etiam effensus in casu, in quo alios testes in habiles admittuntur. Farin. *d. conf.* 40. & DD. apud Conciol. l. c. *n. 3.* Cyriac. *controuv.* 89. *num.* 20. quamvis exceptiones, quibus laborant testes, ut singule non essent sufficientes ad repellendum testem. Menoch. *d. cap.* 69. Farin. *d. quest.* 57. *num.* 46. Gratian. *d. dec.* 240. *num.* 8. & Conciol. *d. alleg. for.* 93. *num.* 39. Imo talis testis neque coadjuvatur adminiculis. Nauta *conf.* 298. *num.* 10. Bald. in *L. falsus.* 19. *n. 3.* C. *de furti.* Crav. *conf.* 9. *num.* 12. Rol. *conf.* 98. *num.* 13. lib. 4. Farin. *conf.* 39. *num.* 18. lib. 1. & *conf.* 120. *num.* 3. & *de testib. quest.* 62. *num.* 340. imo etiam in criminalibus exceptis ejusmodi testis non admittitur. Farin. *conf.* 16. *num.* 23. & *conf.* 79. *num.* 1. lib. 1. Menoch. *de arbit. cap.* 474. *num.* 54. Guazzin. *d. defens.* 29. *cap. 3. num.* 9. & ad hoc, ut testis patiens plures defectus, & exceptiones omnino repellatur a testificando, sufficienti duo defectus, & duae exceptiones. Menoch. *d. cap.* 99. *num.* 7. Guazzin. *defens.* 29. *cap. 3. n. 9. vers. si vero isti.* Farin. *conf.* 216. *n. 8. lib. 2.* Uxor pro marito, & maritus pro uxore, non est idoneus testis ob magnam affectionem, quae inter illos intercedit, cum sint duo in carne una. *L. etiam.* 2. ubi gl. C. *de testib.* Gabr. *de testib. conclus.* 16. Malfard. *de probat. conclus.* 1430. Farin. *de testib. quest.* 54. *n. 216.* Conciol. *ref. crim. in verb. Testis, quoad person. ref.* 6. quod procedit etiam in concubina, & amasia ob eandem affectionem. Gabr. l. c. *conclus.* 11. *n. 3.* Malfard. *de prob. conclus.* 65. *nu. 7.* & 1356. & *num.* 24. & 1420. *num.* 5. lib. 3. Lim. in iis, quae sunt difficilis probationis, & in quibus ejusmodi sunt magis informati, aut ad defensam conjugis. Conciol. *loc. cit.*

Ita proxeneta in negotio, in quo intervenit, praesertim in criminalibus, non est idoneus testis, & integre fidei ob praesumptam affectionem, seu interesse. Farin. *de testib. quest.* 60. *n. 406.* etiam in crimine simoniae, quando agitur criminaliter. *cap. 1.* ubi Archid. Jo. And. & Gemin. *de testib. in 6.* Malfard. *de prob. conclus.* 1036. *n. 23.* lib. 2. etiam in crimine baratariae. Conciol. l. c. *ref.* 13. Lim. in crimine Usurarium, in quo proxeneta potest esse testis ob difficultatem alias probandi. Capolla *de contr. simul.* *num.* 87. Stracca *de proxen. par. 4. quest.* 14. *num.* 31. Ofalc. *dec.* Pedem. 73. *num.* 2. & 3. Farin. *de testib. quest.* 60. *n. 430.* Mant. *de tac. lib. 8 tit. 19. n. 8.* Leonard. *de usur. quest.* 93. *n. 32.*

Ita minor viginti quinque annis, nisi sit major virgini, non est idoneus testis in causis criminalibus nec civilibus arduis, sed tantum in levibus. Pirthing lib. 2. *tit. 20. sect. 1. §. 7. n. 75.* Farin. *de testib. quest.* 58. *n. 10.* Antonelli. *de tempore leg. lib. 2. cap. 3. n. 3.* Pax Jord. lib. 10. *tit. 20. n. 82.* Conciol. l. c. *ref.* 14. Neque mulier admittitur in causa criminali de Jure Canonico ad testificandum. *cap. mulierem.* ubi gl. 33. *quest.* 5. *cap. forus.* 10. ubi gl. de P. S. Abb. Fel. Bald. Inol. Butt. & gl. in *cap. quoniam.* 3. *de testib.* Gomez. *var. ref. to. 3. cap. 12. num.* 13. Clar. in §. *fin. quest.* 24. *vers. de Jure canon.* Honded. *conf.* 200. *num.* 24. lib. 1. Cabal. *ref. crim. cap.* 288. *num.* 64. Farin. *de testib. quest.* 59. Giurba *conf.* 43. *n. 5.* Con-

Conciol. alleg. for. 84. num. 16. & ref. crim. in ver. Testis quoad personas. ref. 15. quia mulier dicitur mendax, fallax, dolosa, perjura; mutabilis, & varia. Mafcard. de prob. conclus. 762. nu. 3. lib. 2. Farin. de testib. quest. 59. num. 4. Calvin. de acquit. lib. 2. cap. 154. a. num. 5. Conciol. d. alleg. 94. n. 17. præsertim si patereetur alium defectum. Cyriac. Andreol. Cancr. Guazzin. Menoch. Farin. Vulpel. & plures alii apud Conciol. l. c. d. alleg. 84. n. 21. Lim. 1. in criminibus exceptis Hæresis, læsæ Majest. & alii, quia tunc admittitur quidem mulier, sed non est tamen omni exceptione major. Mafcard. de prob. conclus. 462. n. 6. Farin. loc. cit. Carena de off. S. Inquis. par. 3. tit. 5. num. 14. P. Grassct. de nec. proditoria §. 29. num. 270. Lim. 2. cum non proceditur ad instantiam accusatoris, sed ex officio, vel ad denuntiacionem. Farin. l. c. & DD. apud Conciol. l. c. ref. 15. num. 4. Lim. 3. si veritas aliter haberi non potest, quia tunc mulier admittitur dummodo alios non patitur defectus. Gomez. l. c. n. 13. Farin. conf. 156. num. 52. & conf. 166. num. 19. lib. 2. Lim. 4. quod ad defensionem Rei mulier admittitur. Mafcard. de prob. conclus. 904. nu. 4. lib. 2. Farin. de testib. quest. 59. num. 15.

67 De Jure vero civili mulier non repellitur a testificand. L. ex eo. 18. de testib. Grammat. conf. 12. n. 17. Gomez. l. c. Clar. in §. fi. quest. 24. vers. quæro igitur. Mafcard. de prob. conclus. 762. num. 11. lib. 2. Farin. l. c. num. 17. Giurba conf. 43. num. 27. Cabal. ref. crim. caf. 238. num. 64. non est tamen etiam de Jure civili integræ fidei, & omni exceptione major. Magdon. dec. Lucen. 89. nu. 3. Cephal. conf. 233. n. 23. lib. 2. Farin. l. c. n. 26. & quando agitur de pecunia mortis, etiam tres femine non plene probant. Carena de off. S. Congr. d. par. 3. tit. 5. n. 14. Cabal. l. c. n. 64. Conciol. alleg. for. 92. num. 21. & alleg. 94. n. 41. & ref. 15. cit. n. 10.

68 Ita Consanguineis, & affines pro Consanguineis, & affinis non sunt idonei, præsertim in criminalibus, id est integræ fidei. Gabr. de testib. conclus. 12. num. 22. Clar. in §. fi. quest. 24. vers. 9. quæro modo. Mafcard. de prob. conclus. 26. num. 4. Vulpel. conf. 12. n. 9. Farin. de testib. quest. 54. num. 5. Carena l. c. Conciol. alleg. for. 85. num. 18. five sint Consanguinei, & affines in linea recta, five in transversali. Lim. postquam dissoluta sunt affinitas, quia tunc cessat causa affectionis. Gabr. d. conclus. 15. & Farin. d. quest. 54. Rota apud Buratt. dec. 349. n. 3. Lim. 2. si sunt affines, vel Consanguinei utriusque partis. Item si sunt affines, vel Consanguinei ultra quarum gradum. DD. cit. Lim. 3. si veritas aliter haberi non potest. Gabr. de testib. conclus. 13. numer. 14. Farin. d. quest. 54. n. 76. & in criminibus exceptis. Lim. 4. si Consanguineis, vel affinis inducitur ad defensionem sui Consanguinei, vel affinis. DD. supra cit. & Conciol. l. c. ref. 18. nu. 8. Cyriac. controuv. 250. & quando Consanguinei, & affines admittuntur ad testificandum, non sunt integræ fidei, & omni exceptione majores. Gabr. de testib. conclus. 12. num. 20. Mafcard. de prob. conclus. 68. numer. 15. Farin. loc. cit. num. 80. Conciol. l. c. num. 10.

69 Ita focus non est idoneus testis, si deponit super injuria facta socio itineris; cum etiam ipsi facta censetur, & sic videatur deponere in causa propria. Barr. in L. 3. §. si Tutor. ff. de suspic. Tut. Capella conf. 32. Grammat. dec. 25. Vulpel. conf. 12. num. 10. Campeg. de testib. reg. 101. Mafcard. de prob. conclus. 1319. Conciol. alleg. 24. L. quoniam multa. 6. C. ad L. Jul. de vi publ. Farin. de var. ac divers. crim. quest. 105. num. 286. contra Bald. in L. quoniam liberi. 10. sub num. 4. C. de testib.

70 Ita Judæus non potest esse testis contra Christianum, cap. non potest. pagani 3. quest. 7. L. quoniam 11. C. de heret. Abstich. dec. 214. Mafcard. de prob. conclus. 944. Marquard. de Jud. par. 2. cap. 5. num. 9. Farin. de testib. quest. 56. num. 205. Surd. conf. 19. num. 17. Cyriac. controuv. 386. num. 17. Conciol. l. c. ref. 21. quamvis Judæus, seu infidelis fuerit noviter conversus ad fidem Christianam, secus si a longo tempore, quia tunc cessaret suspicio odii sui inimicitia. Mafcard. l. c. Vivivus com. opin. ver. Testis esse non potest. vers. amplia hoc. Farin. de testib. quest. 56. num. 208. Lim. in criminibus exceptis, vel si Judæus produciatur contra

Judæum, vel quando veritas aliter haberi non potest. Marquard. de Jud. par. 2. cap. 5. num. 14. & DD. mox cit.

Ita pauper in criminalibus repellitur a testificando. L. nulli 10. ff. de accus. Rol. conf. 63. num. 24. lib. 2. Gabr. de test. conclus. 18. num. 5. Clar. in §. fin. 9. 24. vers. quæro etiam. Mafcard. de prob. conclus. 1155. num. 11. & conclus. 1358. num. 37. Farin. de testib. quest. 57. n. 16. In quoniam intrat Judicis arbitrium, uti in civilibus. Conciol. alleg. for. 98. num. 21. quia ex paupertate in teste oritur præsumptio mendacii, & corruptionis. L. 3. ubi gl. ff. de test. quamvis quod etiam pauperi in criminalibus quoque nihil diminuat de fide, teneant Addeu. ad Crox. de test. par. 3. litt. C. Adden. ad Bertazol. conf. 210. num. 7. litt. B. Clar. in §. fin. quest. 24. vers. quæro nunquid. Carena de off. S. Inquis. par. 3. tit. 5. num. 68. Conclusio procedit multo magis, si in paupertate incidit sua culpa, qui omnino repellitur a testimonio; quia vitiosus in se multo magis præsumitur vitiosus in alios. Menoch. de arbit. caf. 96. num. 10. Mafcard. de prob. conclus. 1155. num. 22. Farin. d. quest. 57. & præsertim cum patitur alios defectus una cum paupertate. Lim. 1. si pauper est honestus, & probatur vix, quia tali nihil de fide minuendum est. Gomez. var. ref. to. 3. cap. 12. num. 19. Gabr. de testib. conclus. 18. num. 2. Vulpel. conf. 26. num. 4. Cephal. conf. 226. num. 66. lib. 2. Cravetta conf. 249. Clar. l. c. Farin. & Mafcard. l. c. Rota apud Mau. dec. 372. num. 16. Cels. de Grassi. dec. 9. num. 5. & dec. 12. num. 1. de test. Rota dec. 503. num. 2. par. 4. recent. apud Bich. dec. 618. nu. 5. Pax Jord. num. 521. dummodo, quod sit honestæ vix, probetur ab allegantibus, quia hoc non præsumitur. DD. cit. & Conciol. l. c. ref. 23. num. 8.

Ita Domestici, & familiares non admittuntur ad testificandum pro inducente in criminalibus. Nisi veritas aliter haberi non possit, ut quia delictum fuit commissum in domo. Cabal. ref. crim. caf. 282. num. 12. Farin. de test. quest. 55. 4. num. 59. Giurba conf. 64. aut induceretur ad defensionem inquisiti. DD. cit. aut Domestici essent valde honesti, & probatur vix, aut deponerent contra alium domesticum, aut familiarem, aut esserent in criminibus exceptis. Mafcard. de prob. conclus. 858. num. 22. Farin. de testib. quest. 34. num. 94. & de heresi. quest. 188. nu. 143. aut pauper, seu Domesticus suppleatur ex magna idoneitate testis, aut ex numero testium.

Ita inimicus contra eum, contra quem inimicitiam habet, testificari non potest. L. 3. ff. de testib. L. si quis. 17. C. eod. auth. de testib. §. si vero quis dicat. collat. 7. cap. repellantur. cap. meminimus. 13. cap. cum oporteat. 19. de accus. etiam in crim. except. cap. per tuas. 32. ubi gl. vers. Inimici tui capis. de Simon. Menoch. de arbit. lib. 2. quest. 28. numer. 2. & 3. Mafcard. de prob. conclus. 462. num. 31. Farin. de testib. quest. 53. numer. 3. & 5. Pirthing lib. 2. tit. 20. sect. 1. §. 6. numer. 13. Dummodo inimicitia sit gravis, & capitalis. Mafcard. de prob. conclus. 857. numer. 55. Farin. l. c. numer. 52. si vero inimicitia sit levis, quamvis testi fidem non adimat, illam tamen minuit, & dummodo inimicus non fuerit reconciliatus, secus si recenitet tantum fuit reconciliatus, quia odium perdurare præsumitur. Farin. l. c. num. 59. Ut vero reconciliatio sit recens, vel antiqua, ab allegante probari debet. Farin. l. c. num. 61. Clar. in §. fin. quest. 24. num. 6. Lim. si testis est inimicus utriusque partis, aut inimicitia a parte per fraudem fuerit procurata, ne tanquam testis examinari possit. Lim. præterea, quia testis inimicus probat contra inducentem, quia censetur illum approbare etiam contra se ipsum. Lim. 3. si pars, contra quam produciatur, est præsens, & contra illum non opponit. Pirthing. l. c. numer. 55.

Sicut inimicus, & malevolus non potest esse testis. cap. repellantur. cap. cum P. & cap. cum oporteat de accus. L. 3. ff. de accus. ita ut nec Principes possint contrarium ordinare; neque semel probent, quamvis inimicitia orta fuerit ex causa non rationali, & de inimicitia non conflet, dummodo adsit causa illius, ita amicus, & consanguineus inimici non est idoneus, quia, ut habet proverbium, amicus inimici mei est inimicus meus, quamvis non totaliter excludatur, sed in fide mi-

nes, vel didicita testificata etiam in causa appellationes secundum Canonistas, & Legistas. Abb. & Socin. in *cap. fraternitatis. de testib. auct. qui semel. de testib. Alex. conf. 61. Farin. de testibus. quest. 75. num. 72. Ciarlin. controu. for. cap. 96. num. 1. super novis tamen articulis examinari possunt, nisi habeant aliquam dependentiam, vel perniciantiam ad primos, quia producens novos articulos post didicita testificata presumitur calumniose facere, & subest subornationis suspicio. Lim. si primum examen fuit nullum. *gl. in cap. cum causa. de testib. Gabr. de testib. l. 1. conclus. 27. Ciarlin. l. c. Lim. 2. in matrimonialibus. cap. series. de sub. P. Pirhing. lib. 2. tit. 20. sect. 5. §. 4. num. 229. Ecclesia obs. for. 80. & 86. Rota apud Farin. dec. 720. Tusc. lit. T. conclus. 294. quamvis examen fuerit publicatum, vel didicita testificata. Clem. 2. de testib. Non admittuntur dicta prava testium, nisi falsitas cum corruptione allegetur. Eccles. obs. for. 91.**

86 Testes post didicita testificata possunt ex officio de novo examinari, si in primo examine ita obscure depofuerunt, ut certo colligi non possit, quid dicere voluerint. *cap. cum clamor. ubi Innoc. Abb. & Fel. de testib. Ciarlin. l. c. Item cum Juxta procedit inquirendo. DD. cit. & Eccles. obs. for. 79. Pajatel. expid. 85. Cytiac. controu. 228.*

87 Examinari in criminalibus debent repeti ut probent, nisi pars habeat illos pro reo examinatos quoad ordinem judicarium, quia fuerunt examinati non citata parte ad videndum illos jurare. *Clar. in §. quest. 11. Farin. in prax. crimin. 72. num. 103. Cabal. ref. crim. cap. 269.*

§. XII.

De Testium examine, & depositione quadam Specialia.

88 Testis nulliter deponens, quamvis illius depositio sit falsa, non est puniendus de falso, qui hæc falsitas non est actu nociva juxta superius dicta. *Farin. de falsis. & simul. quest. 150. num. 291. Scaccia. de Jud. lib. 2. cap. 8. num. 324. sermo est de pena ordinaria, secus de extraordinaria. DD. cit. & Magon. dec. Lucen. 43. num. 19. apud Conciol. ref. crim. in verb. Testis, quoad dista. ref. 3. Scaccia tamen l. c.*

89 Testes de auditu alieno, præsertim in criminalibus, non probant etiam præsumptivè, nec faciunt nisi præsumptionem leveam. *cap. licet ex quadam. 47. de testib. & talis depositio vix sufficit ad capturam. Farin. de testib. quest. 69. num. 9. & 32. & conf. 62. num. 11. lib. 1. Carena de off. S. Inquis. par. 3. lib. 6. num. 9. Cytiac. controu. 91. n. 19. Conciol. alleg. for. 83. num. 12. & ref. crim. 4. l. c. quia testis debet deponere per sensum proprium, & non alienum. *cap. testes. 3. quest. 9. ubi Abb. Imol. Jo. Andr. & alii. Butr. in cap. licet ex quadam. cit. & talis depositio nec facit indicium ad torturam. Farin. de testib. d. quest. 69. præsertim, si testes audiverunt ab accusatore. Lim. in delictis occultis, & diffusis probationis. Butr. Jo. Andr. Anchar. Host. & alii in cap. preterea. 27. de testib. Farin. l. c. nu. 51. Conciol. l. c. ref. 4. num. 8. concurrat fama, & adminicula. Lim. preterea, quando agitur ad defensionem Rei. Honded. conf. 100. num. 35. lib. 1. Cephal. conf. 178. num. 75. lib. 5. Farin. l. c. & conf. 182. num. 18. lib. 2. Guazin. defens. 33. cap. 14. num. 11. vers. imo probatur. & defens. 29. cap. 3. nu. 15. dummodo tamen testes de auditu nominent eos, a quibus audiverant; alias enim nihil unquam probarent. DD. cit. & Sued. conf. 135. nu. 95. lib. 1. Menoch. de arbit. cap. 475. num. 14. Mafcard. de prob. conclus. 395. num. 7. lib. 1. & dummodo deponant, quod a pluribus audiverint, & quidem personis gravibus, & fide dignis, & non suspectis, & omni exceptione majoribus. DD. cit. Et dummodo illi, a quibus testes dicunt se audivisse, sint mortui, quia si sunt vivi, & potuerunt examinari, & non fuerunt examinati, testes de auditu nihil probant. Menoch. & Farin. l. c. & Conciol. l. c. num. 13.**

90 Testes tamen de auditu probant, quando agitur de illis, quæ nonnisi per auditum percipiuntur, uti blasphemia, aut injuria verbalis. *Farin. loc. cit. num. 148. per totum.*

Testis deponens de illis, quæ gesta fuerunt de nocte, non probat, nisi deponat, quod luna lucebat, aut aliud lumen aderat. *Clar. in §. fin. quest. 21. Gomez. var. ref. 10. 3. cap. 12. sub num. 10. Menoch. de arb. cap. 279. num. 3. & cap. 525. num. 13. Vulpell. conf. 33. num. 6. Farin. de testib. quest. 62. num. 37. & talis aliter deponens est suspectus de falso. Giurba. conf. 17. num. 18. Hond. conf. 107. num. 20. lib. 1. Ripa de not. temp. cap. 57. per totum. nisi maxima adfuerit vicinitas inter Testem & Reum; quia tunc est arbitrarium Judici, an & quantum testis tunc probet, licet non deponat, an lucretur luna, vel adfuerit aliud lumen. Menoch. d. cap. 525. num. 14. Farin. d. quest. 62. n. 41. Giurba. conf. 37. nu. 41. Carena. d. par. 3. tit. 6. num. 22. Vel ex depositione aliorum testium constaret, quod luna tunc lucretur, aut aliud lumen adfuerit. *Clar. l. c. Giurba. l. c. Rol. conf. 7. nu. 29. lib. 1.**

Testis deponens de tempore nocturno cum addit, quod lucretur luna, vel aliud lumen adfuerit, quamvis probet, tamen non dicitur omni exceptione major, & integre fidei, quia luna non habet radios claros, ut sol, ita ut difficile non sit testem decipi. *Roi. conf. 3. num. 43. lib. 3. Mafcard. de prob. conclus. 1109. Menoch. d. cap. 525. num. 15. Farin. l. c. num. 40. Conciol. ref. 5. per tot.*

Testis deponens, quod aliquem cognoverit ad ejus vocem, si testis habeat aliunde taliter notam vocem loquentis, ut ex illa decipi non possit, secus si illam tantum mediocriter notam habeat. *Vivius. opin. 990. num. 2. Farin. de testib. quest. 62. num. 45. & quest. 69. num. 169. Clar. in §. fin. quest. 21. vers. & quid si testis. Menoch. de arb. cap. 475. num. 13. Giurba. conf. 37. num. 38. & 42. Carena de off. S. Inquis. par. 3. tit. 6. num. 16. Conciol. ref. crim. 6. qui tamen monent, talem attestationem esse admodum periculofam, eo quod humana vox mutationi subjecta sit. Si autem testis deponit, quod habuerit notam vocem, & quod audivit clamorem, non probat, nisi etiam deponat, quod habuerit notum illum clamorem; quia aliud est vox, aliud clamor. *Conciol. l. c. n. 6. citans Cravetam. conf. 2. num. 4. Farin. d. quest. 69. num. 167. & 172.**

Testis depositio in criminalibus sciendi non potest, sed tota approbari, vel reprobari debet; quia est individua. *Conciol. alleg. for. 3. a num. 32. Farin. conf. 125. num. 30. Sued. conf. 473. nu. 68. vol. 2. Hodierna ad Sued. dec. 16. per tot. Giurba. conf. 25. num. 3. Guazin. dec. 29. cap. 3. sub num. 9. & defens. 32. cap. 35. num. 13. Tusc. lit. T. conclus. 248. Gratian. diffe. for. cap. 468. num. 4. & cap. 514. nu. 19. præsertim ob juramentum a teste præstitum, quod est individuum. *Seraph. de privi. juram. privi. 107. num. 29. Mancina de juram. par. 4. effec. 47. Gratian. l. c. Merlin. Pignatel. controu. for. cap. 55. num. 11. lib. 1. & cap. 22. num. 14. Rota dec. 553. num. 1. & par. 4. divers.**

Testis, qui non deposuit falsum circa substantiam, sed circa accidentia, uti negans, se esse confanguineum, pauperem, iniunium, punitur poena extraordinaria Judicis arbitrio, non autem ordinaria falsi. *Magon. dec. Lucen. 43. num. 24. Cabal. ref. crim. cap. 34. nu. 5. & 6. Farin. de testib. quest. 67. a num. 139. Vulpell. conf. 138. a num. 6. Conciol. l. c. ref. 8.*

Testis negans id, quod si fuisset, redanderet in ejus infamiam, aut vituperium, aut aliquod illius damnum, non punitur de perjurio. *Farin. conf. 60. nu. 119. lib. 1. Guazin. def. 20. cap. 3. num. 8. Scaccia. de Judic. lib. 2. cap. 8. num. 886. quia viri boni magis timent infamiam, & turpitudinem, quam mortem. Sicut reus negans delictum a Judice interrogatus non punitur de perjurio, sed solum Deum habet ultorem, quia unicuique licet suum celare turpitudinem, & sanguinem suum redimere. *Clarus. in §. fin. quest. 45. num. 10. Vulpell. conf. 102. num. 12. Michol. deposit. cap. 41.**

Testis deponens, & non reddens rationem sui dicti in criminalibus non probat, quamvis de illa non fuerit interrogatus, quia scire est tem per causam cognoscere. *Gomez. var. ref. 10. 3. cap. 12. num. 9. Clar. in §. fin. quest. 63. vers. preterea dixi. Mafcard. de prob. conclus. 459. num. 5. lib. 1. & conclus. 1369. numer. 47. lib. 3. Farin. de testib. quest. 70. Rota post*

conſil. Farin. conf. 75. nu. 106. Conciol. l. c. ref. 15. etiamſi ageretur tantum de torquendo Reum. Et non tantum tenetur reddere rationem ſui dicti, ſed debet reddere congruam, concludentem, neceſſariam, & veram, quia idem eſt rationem non reddere, & non reddere congruam. Bald. in cap. cum cauſam. 73. nu. 25. ubi Abb. nu. 6. & alii. de teſtib. Malfcard. d. conſul. 1369. num. 32. Farin. de teſtib. queſt. 70. nu. 8. Conciol. alleg. 83. num. 33. Carena de off. S. Inquiſitionis. d. par. 3. tit. 6. a. num. 83. Lim. ſi ſuit examinatus ad probandum innocentiam Rei, quia tunc teſtis non tenetur reddere rationem ſui dicti. Clar. in §. fin. queſt. 53. Conciol. l. c. num. 8. Malfcard. de prob. lib. 1. in pref. queſt. 5. num. 124.

§. XIII

Oppoſitio contra teſtes, & illorum reprobatio. Primo contra dicta, dein contra perſonas.

- 98 Contra dicta primo opponitur, quod teſtis conſuſe depoſuerit, aut inverſimilia, aut decauidit alieno, quibus caſibus non probat. Rota apud Rubicum. to. 1. dec. 264. par. 5. recent. num. 47. Secundo poteſt opponi, quod publice, & ſimul fuerint examinati, eorum dicta publicata ante tempus. Farin. de teſtib. queſt. 77. num. 143. Eccleſia olſ. for. 87. num. 3.
- 99 Item ſi teſtis ſe ſponte reſtractavit ad exonerationem conſcientiæ, cum non prober, contra ejuſ dicta opponi poteſt. Rota apud Farin. dec. 207. & Holt. in cap. ſuper eo de teſtib.
- 100 Et quavis producens teſtes non cenſetur approbare eorum dicta, ſed perſonas tantum, ut liberum ſit illa libere impugnare, ſicut etiam non cenſetur approbare eorumdem dicta, ſi produxit examen, ſed ſibi incognitum, tamen ſi illud produxit poſt agnitionem, cenſetur etiam approbare dicta, nec poteſt amplius illa impugnare. Farin. de teſtib. queſt. 62. nu. 226. Cravetta. de antiquit. temp. par. 1. num. 15. Joſ. Ludov. conſul. 70. de antiquit.
- 101 Oppoſitio vero contra perſonas debet eſſe ſpecifica, dicendo, quia eſt furatus talem rem, &c. Maran. in ſpec. par. 6. tit. de repulſa ref. num. 4. Farin. de teſtib. queſt. 36. nu. 142. Grammat. dec. 86. num. 6. Pax Jord. ref. nu. 1277. Et quando contra teſtem opponitur crimen, debet addi clauſula circa injuriam, & animam injuriandi, nec teneatur actione injuriarum. Pax Jord. l. c. nu. 1279.
- 102 Teſtis patiens oppoſitionem, per quam definit eſſe omni exceptione major, poteſt reprobari non quidem a producente, qui perſonam jam approbavit, ſed ab illo, contra quem produciatur, niſi cauſa exceptionis de novo emerſerit. L. ſi quis teſtib. C. de teſtib. cap. 3. §. ſi quis. 4. queſt. 3. Farin. de teſtib. queſt. 60. nu. 215. Scraph. dec. 265. & ita ſemper contrateſtium inhabilitatem opponi poteſt, niſi veſtemur in delictis exceptis, uti hæreſis &c. in quibus quilibet poteſt eſſe teſtis excepto inimico capitali. cap. in fidei. de heret. in 6. Pennia, Simanca, & alii apud Dianam. par. 4. trac. 8. ref. 57. Malfcard. de prob. conſul. 762. qui admittuntur etiam ſine tortura, licet alie adſint probationes, ſive procedatur per viam inquisitionis, ſive per viam accusationis, qui tamen plene non probant. Lim. in hæreſis deſenſione; nam tunc non ſunt teſtes integri, ſed diminuti. Farin. de heret. queſt. 188. Malfcard. de prob. conſul. 857. Del Rio diſquiſ. mag. lib. 5. cap. 12. Et in criminalibus non probat teſtis inhabilis plene, quamvis cum illo concurrat teſtis habilis, & valide, niſi concurrant alie conſecturæ, & circumſtantie. Sanctarcl. de heret. cap. 38. Farin. & Diana. ll. cc. Necque poteſt teſtis inhabilis ſuppleri ab alio teſte inhabili. Farin. de teſtib. queſt. 43. & conſ. 216. Brua. de indol. & tort. par. 1. queſt. 4. Ciarlin. controu. for. cap. 10. & ibi DD. num. 125.
- 103 Teſtis unus alia inhabilitas ſuppletur teſtis alterius magna habilitate. L. ſi quis ex argentiarii. ff. de eden. ubi Bald. Socin. in L. Gallus. ff. de liber. & poſthum. Alex. conſ. 56. Crav. conſ. 198. Rol. conſ. 19. Farin. de teſtib. queſt. 62. Ciarlin. cap. 12. num. 32. Et teſtis inhabilitas, ſi verſimilia depoſuit, ſuppletur aliis adminiculis. Alex. in L. duo Patroni. ff. de jurejur. Decian. conſ. 163. Cravetta. conſ. 35. Gabriel. de reſtib. conſul. 20. Farin. & Ciarlin. ll. cc.

Teſtis omni exceptione minor dicitur, qui deponit de viſu & auditu in illis, quæ ſolo viſu, aut auditu percipiuntur, & concludit de tempore, loco, & aliis circumſtantiis ſubſtantialibus, eique nulla exceptio opponi poteſt, & talis facit ſemiplenam probationem, & indicium ad torturam. Riccius in prax. p. 2. ref. 232. & ad diſſolvendum matrimonium teſtes debent eſſe omni exceptione majores, ſive matrimonium fuerit ratum, ſive conſummatum. Sperell. dec. 75. num. 25. niſi agatur de metu domi inſuſo. Sperell. dec. 75. eſt tamen verum, quod etiam teſtes inhabiles poſſunt movere animum Judicis. Ciarlin. controu. for. cap. 174. num. 29.

Teſtes inhabiles ſuppletur etiam numero. gl. in L. 104. 3. ff. de teſtib. Bart. in L. excuſantur. ff. de excuſ. Tu. Gabr. de teſtib. conſul. 8. Malfcard. de prob. conſul. 1356. Farin. de teſtib. 56. Sperell. d. dec. 75. etiam in cauſa matrimoniali, maxime, ſi concurrant conſecturæ, quarum multas adducit Sperell. l. c. uti nimia feſtinatio, pallor in vultu, vox demiffa &c.

Contra dicta etiam opponitur, quod non probant intentum, uti ſi volentes probare negativam unionis non reddunt rationem ſui dicti, & non conſtant negativam; nec ſufficit, ſi dicant, ſe non vidiffe aliquam unionem. Scraph. dec. 1457. Turricell. de unione Ben. cap. 11. num. 105.

Teſtes plures, quin duo probant ſocietatem plene. L. ubi numerus. ff. de teſtib. Bald. conſ. 125. Ruin. conſ. 92. Malfcard. de prob. conſul. 1316.

§. XIV.

Quibus Teſtibus ſit credendum.

Teſtibus pluribus magis eſt credendum, quam paucioribus. cap. in noſtra. ubi gl. & DD. de teſtib. Farin. cod. tit. queſt. 65. par. 3. nu. 207. Gabr. de teſtib. conſul. 4. num. 40. Pax Jord. l. c. de teſtib. nu. 1301. Niſi pauciores eſſent digniores, aut magis verſimilia deponenter, & eſſent magis informati, & pauciores deponenter in ſpecie, plures vero tantum in genere. Item ſi pauciores deponent ad favorem Rei, plures vero contra Reum. Item ſi pauciores affirmant, plures vero negant. S. Thio. 2. 2. queſt. 70. Riccius in prax. par. 2. ref. 232. Abb. & Fel. in cap. liceti de prob. Cyriac. controu. 61. num. 2. & 3. Pax Jord. l. c. num. 1300. Bich. dec. 378. num. 4. Et illi prævalent, qui habent pro ſe aſſiſtentiam juris. Bich. dec. 290. num. 40. & numero plures prævalent paucioribus in contrarium examinatis. Idem dec. 621. num. 29. juxta ſuperius dicta.

Teſtis unus plus probat, quam multi ſingulares ſingularitate obſtativa, quia unus omni exceptione major probat ſemiplene, & facit locum juramento ſuppletorio. L. admonendi. ff. de jurejur. fecus plures ſingulares ſingularitate obſtativa, quia unus detogit fidei alterius. Farin. de teſtib. queſt. 64. num. 37. ſi vero ſingularitas eſt adminiculativa, probant plus quam ſemiplene, & prævalent uni etiam omni exceptione majori. Farin. l. c. Pax Jord. num. 1303. vero ſingularitas eſt diverſificativa, pares cenſentur, & tantum probant multi, quantum unus. Quando dicantur ſingulares, dictum eſt ſupra, & videri poteſt etiam apud Riccius in prax. par. 2. ref. 213. & deponentes ſe vidiffe unum poſt alium Titium delinquentem cum Berna, non ſunt ſingulares. Riccius in praxi teſtium. ref. 412.

Magis etiam creditur teſtibus, qui ſunt Notarii, quam non Notarii. Fel. in cap. in noſtra. n. 9. de teſtib. Farin. de teſtib. queſt. 65. n. 183. Pax. Jord. de teſtib. n. 1334.

Sic plus creditur paucioribus affirmantibus, quam mille negantibus. Gabr. de teſtib. conſul. 4. n. 5. Pacian. de prob. lib. 1. cap. 36. num. 12. Farin. d. queſt. 65. n. 201. quamvis affirmantes eſſent laici, negantes vero Clerici expertis illis, qui deponent ad deſenſam Rei, quia tunc poſterior creditur negantibus, quam affirmantibus delictum. Farin. l. c. n. 134. Lim. 1. ſi negativa eſſet conformis Juri, affirmativa vero contraria. Pacian. l. c. cap. 48. Farin. l. c. n. 237. Pax. Jord. l. c. n. 1349. Lim. 2. in teſtibus instrumentariis, qui ſunt pro instrumento, quibus plus creditur, quam impugnantibus. Cæterum teſtes instrumentarii de directo con-

- tradentes instrumento Notarii, & contentis in illo, non convincunt Notarium de falsitate, sed Judici dari materiam ad inquirendum. Salyc. in *L. in exercendis. C. de fide instrum.* & deveniendi etiam ad torturam. Fel. in *cap. cum Joannes. de fide instrum.* Natta *conf. 394.* & alii apud Cabal. *ref. crim. cas. 183.* vide etiam Riccium in *praxi par. 2. cap. 471.*
- 112 Testibus dicentibus se habere notam manum scribentis non crediunt, tamen illorum depositio coniungitur cum uno teste de visu ad plenam probationem, & ad comparationem scripturæ, quæ etiam fimplene probat. Alifch. *dec. 181. Grammat. dec. 84.* Præius apud Paschal. *de patr. pot. par. 2. cap. 8. annot. ad num. 23.*
- 113 Examinatis pro informatione Curie parte non citata non creditur, nisi parte citata fuerint recepti. Cabal. *l. c. cas. 55. Clar. in §. fin. quest. 11. num. 2.* nisi Reus fuerit contumax, vel Reus declaraverit se, quod habeat testes pro rite examinatione. Ciardin. *controv. for. cap. 190. num. 26. Tranchemin. consult. 77.* Faber in *C. tit. de Jurisdict. omni. Jud. def. 3. Eccles. obf. for. 61. de appell. quævis causa esset apud supremum iudicem, qui procedit sola veritate inspecta.* Roia apud Metlin. *dec. 332.*
- 114 Testes deponentes de metu præstuntur illis, qui deponunt de libera voluntate. Ciardin. *controv. for. cap. 108. num. 67. Farin. fragm. par. 2. vers. metus. num. 172.* Ludovif. *dec. 326. num. 46.*
- 115 Testibus deponentibus in tortura de maleficio per alium commisso, licet ex intervallo postmodum extra torturam non ratiificent suum dictum, crediunt, quia testis etiam tortus non potest ex intervallo dictum suum corrigere sicut reus, adeoque non requiritur in illo perseverantia. Bald. in *L. fin. C. de quest. Farin. 99. criminal. lib. 2. quest. 39.* Cabal. *ref. crim. cas. 33.*
- 116 Testes duo omni exceptione majores sufficiunt ad convincendum aliquem de hæresi, quævis quilibet de diverso acti hæretici deponit in ordine ad penam extraordinariam. Diana *par. 4. trac. 8. ref. 57.* licet alii agant Dianam *l. c.* velint contrarium.
- 117 Testium subornatio potest probari per testes de auditu, imo etiam per ipsos testes subornatos, quo tamen casu debet accedere tortura secundum aliquos. Mascard. *de prob. conclus. 1341.* Riccium in *praxi test. ref. 407.*
- 118 Testes deponentes se scire, quia vicini sunt, vel confanguinei, probant. Bart. in *L. 1. ff. si cert. per. Fachin. lib. 11. contrav. Jur. cap. 69.* Lim. in delictis, quoad penam originariam. Fachin. *l. c. cap. 70.*
- 119 Testibus examinatis, si partes litigantes productioni ulteriori testium reaminiat, ad quod Juxta suam operam præstare debet, auestiones testium in secreto receptæ parte utraque præsentæ, ut saltem citata, publicari debent simili forma. *Dicta seu auestiones in causa &c. publicavit, easque pro publicatis, & apertis haberi mandavit.* Duran. in *specul. lib. 1. par. 4. de teste. rubr. de attest. public. lib. 1. & 2.* Hæc autem publicatio processus, cum non sit de substantia processus, si omittatur, non vitiat acta, & sententiam tam in processu criminali, quam civili, est tamen de iustitia ita, ut si petatur, & denegetur, possit appellari. [Abb. in *cap. cum I. & A. 22. de sent. & re jud. nu. 10.* & 11. ubi Fel. num. 1. Maran. de ord. Judic. par. 6. rubr. de proces. publ. nu. 4. Menoch. de arbit. lib. 1. quest. 33. num. 1. & 2. quia Judici semper sunt publica dicta testium. Gail. lib. 1. obf. 105. num. 1. P. Pithing. lib. 2. tit. 20. sect. 5. §. 1. num. 202.]
- 120 Testes, & illorum attestaciones receptæ in Judicio, si causa aliis delegata, ad alios Judices transferatur, non debent testes super iisdem articulis iterum produci, sed attestaciones jam factæ, a prioribus Judicibus peti, & publicari debent, quia attestaciones in uno iudicio receptæ fidem faciunt in eadem causa, & inter easdem personas etiam coram alio Judice *cap. ult. de prob. & cap. causam. 11. de testib.* Lim. quoad attestaciones receptas in priore Judicio, & non publicatas, quæ non faciunt fidem, nec probant coram alio Judice etiam inter easdem personas, & in eadem causa, quia non habet qualitatem testium. *L. ult. C. de re jud. Fel. in cap. cum I. & A. 22. num. 4. de sent. & re jud. & in d. cap. causam.* Menoch. de arbit. lib. 1. quest. 33. num. 7. & 8. Farin. de testib. quest. 75. num. 12. Et quævis tertius interveniens pro suo

interesse admittatur ad iudicium, juxta *L. si suspecta 29. ff. de inoff. testam. cap. veniens. 38. de testib.* non potest tamen petere, ut attestaciones receptæ inter partes principaliter litigantes aperiantur, seu publicentur, quia testes producti, & recepti in causa inter principales agitata non probant, nec faciunt fidem pro tertio, nisi pars, ad cuius instantiam testes fuerint examinati, consentiat. Jo. Andr. in *d. cap. veniens. num. 4. & Abb. num. 5.*

Attestaciones receptæ coram Arbitris, sicut & alia acta iudicis instructoria causæ, & quæ recipiunt factum, & merita causæ, probant, & faciunt fidem, coram Judice ordinato, ad delegato, si testes mortui sunt, si vero vivunt, Adversarius, contra quem testes fuerint inducti, potest illorum depositiones, vel admittere, vel petere, ut testes de novo coram Judice repetantur, licet fuerint illorum priores depositiones publicatæ. DD. cit.

Et quia supra diximus post didicita restificata testes non esse amplius recipiendos, limitari id debet in causa matrimoniali, in qua etiam post publicatas attestaciones contra testes productos ab actore possunt ab Advocatis produci alii testes ad reprobandum illos, super articulis directe contrariis prioribus, & non obstante consuetudine in contrarium. *cap. series. 26. de testib.* & hoc procedit, quando dubitatur de valore matrimonii ob periculum animæ, & ad vitandum peccatum, si ve matrimonium sit contractum, si ve contrahendum.

Secundo limitari debet, quod etiam post publicatas attestaciones possunt testes super eodem articulo, & inter easdem personas iterum produci, & recipi, si agatur diverso modo, & ad alium finem, ut si prius iudicium fuit summarium, & secundum ordinarium. Farin. *d. quest. 75. num. 102. & 106.* Pithing. *l. c. n. 35. & 236.*

Exceptio opposita contra habilitatem testis non impedit, quominus ille recipiatur, sed questio habilitatis reservatur ad finem litis. Auth. *si testis. C. de testib.* Jo. Andr. num. 1. Abb. num. 8. & gl. in *cap. ex parte. 7. vers. infames. de testib.* Mascard. *de prob. conclus. 694. num. 1.* Farin. *de testib. quest. 62. num. 350.*

§. XV.

De Testium coactione.

In causis civilibus testis compellitur dicere testimonium, ne veritas occultetur. *cap. quamquam. 14. quest. 2. gl. in cap. 1. de testib. cohen. ubi Innoc. num. 2. & Hostien. num. 1. Anchar. num. 3. & 4. Farin. de testib. quest. 78. num. 3. Pax Jord. de testib. lib. 14. tit. 19. num. 3.* quævis ad instantiam partis, vel alio respectu jurasset, non ferre testimonium. *cap. pervenit. de testib.* Farin. *l. cit. num. 13. & 149.* Pax Jord. *l. c. num. 11.* quævis veritas etiam aliter haberi posset. Jo. Andr. in *d. cap. 1. num. 5. Butt. num. 6. Host. num. 2. & num. 3. & 4. Vbb. nu. 4. & Felin. nu. 8.* quævis dicant, se nihil scire, præsertim in causis matrimonialibus, spiritualibus, & Beneficialibus, & Confanguinitatis. Et Laici possunt compelli ad deponendum coram Judice Ecclesiastico etiam per censuras, & excommunicationem, juxta *cap. 1. & cap. pervenit. de testib.* Special. *de testib. §. 13. num. 6.* Farin. *de testib. quest. 78. num. 36.* P. Pithing. *lib. 2. tit. 21. num. 7.* coram Laico vero Laici possunt compelli ad ferendum testimonium per multis, aut incarcerationem &c. Pax Jord. *l. c. num. 25.* & quod Laicus a Judice Ecclesiastico possit compelli ad ferendum testimonium in iudicio Ecclesiastico, probat etiam Riccium. *ref. 409. par. 1. Gail. lib. 1. obf. 100.*

Testes etiam in criminalibus compelli possunt testificari. Hinc legitime interrogati teneantur respondere. DD. apud Dianam. *par. 2. trac. 15. ref. 63.* & si in criminalibus non deponit de iis, de quibus verisimiliter est informatus post multas monitiones, & dato tempore ad reminiscendum, debet detruhi in carcerem, & si audire non vult deponere, sed tantum dicit, se non scire, vel recordari, potest torqueri. Vide Scacciaam *de Jud. lib. 1. cap. 86. a. num. 15.* leviter tamen.

Testis teneat denunciare delictum, quævis sciat omnibus esse occultum. Sotus *de Jusf. lib. 3. quest. 7.* quævis

- quamvis contraria etiam sententia videatur probabilis
Diana *par. 3. trac. 5. ref. 100.* & iuridice interroga-
tus teneat respondere ex iustitia, alias teneat ad re-
stitutionem. DD. apud Dianam *par. 3. trac. 5. ref. 101.*
- 128 Examinatus criminaliter ad denuntiationem debet
prius interrogari in genere, & dein in specie, quid-
quid sit de Jure. Scaccia. *de Jud. lib. 1. cap. 86. a
num. 15.*
- 129 Cogi non possunt ad ferendum testimonium, qui sunt
privilegiati, quales sunt senes majores septuaginta an-
nis *gl. in L. inveni. ff. de testib. gl. in cap. si testis. §. inveni. 4. quest. 5. Farin. de testib. quest. 78. num. 60.*
Pax Jord. *l. c. num. 40. & seq.* Hæc procedunt de Ju-
re civili, de Jure vero Canonico coguntur quidem fer-
re testimonium, sed Juxta teneat illos accedere. Idem
dicendum de infirmis, & valetudinariis, nisi Juxta il-
los accedat.
- 130 Ita privilegiati sunt etiam milites, dum sunt in expe-
ditione. Clar. *in §. fin. quest. 24.* sicut absentes Reipu-
blicæ causæ; imo etiam ex causâ privata, & propria, si
absentia est necessaria.
- 131 Ita privilegiati sunt Sacerdotes, quoad ea, quæ sciunt
ex sigillo confessionis. Pax Jord. *l. c. a num. 40.*
- 132 Parentes cogi non possunt ad deponendum contra fi-
lios, nec filii contra parentes. *L. parentes. §. ubi DD. C. de testib. Gomez. var. ref. 10. cap. 12. sub nu. 12.*
Farin. *de testib. quest. 54. num. 170. & conf. 29. num. 7.*
lib. 1. Guaz. *defens. 14. cap. 11. num. 9.* Carena. *de
de off. S. Inquis. par. 3. tit. 5. n. 15.* Calvin. *de equit.*
lib. 2. *cap. 188. num. 37.* Conciol. *ref. crim. ver. Tes-*
tis quoad personam ref. 3. quia talis depositio habere-
t conditionis speciem. DD. in *d. L. parentes.* Calvin. *l.*
c. num. 53. quæ conclusio procedit etiam in socio,
quoad generum, & e contra, qui non possunt cogi ad
deponendum contra se. *L. Julia. 4. ubi gl. ff. de testib.*
Blanc. de Indic. a num. 36. Gomez. *l. c. num. 24.* Cal-
vin. *l. c. Farin. l. c. quest. 78. num. 85.* Ino. neque vo-
lentes admittuntur. *d. L. parentes. Campeg. de testib. reg.*
4. vers. de primo. Farin. *de testib. d. quest. 54. nu. 175.*
& 176. Guaz. *l. c. num. 10.* Pax Jord. *de testib. d. n.*
40. & seq. Lim. 1. in crimine læsæ Majestatis Divi-
næ, vel humanæ, quia tunc patres possunt cogi ad
subeundum examen contra filios, & e contra. Farin. *de
testib. quest. 54. num. 173. & 174. & de heresi quest.*
188. num. 148. & conf. 29. num. 8. lib. 1. Carena. *de
off. S. Inquis. par. 3. tit. 5. num. 21.* Malfard. *de prob.*
conclus. 462. num. 6. lib. 1. & conclus. 875. num. 20.
lib. 2. Conciol. *l. c. ref. 3. num. 4.* Lim. 2. in casu,
in quo veritas aliter haberi non potest. Gomez. *tom. 3.*
var. ref. cap. 12. num. 24. Guaz. *defens. 14. cap. 11.*
num. 15. Calvin. *de equit. lib. 2. cap. 158. & DD.*
mox cit. quo tamen casu Juxta, in quantum fieri po-
test, debet abstinere ab examinando patres contra fi-
lios, & vice versa, nisi delictum sit atrox, & consul-
to prius Principe. Clarus *in §. fin. quest. 24. vers. scias*
tamen. Farin. *de testib. quest. 54. num. 172.* Guaz. *in
defens. 14. cap. 11. num. 16.* Carena. *l. c. num. 16.* Con-
ciol. *num. 6.* Et quando dicatur, quod veritas aliter ha-
beri non possit, & a quo hæc qualitas sit probanda,
vide apud Farin. *l. c. quest. 62. num. 57. & quest. 78.*
num. 112.
- 133 Frater cogi non potest in criminalibus ad deponen-
dum contra fratrem. *L. Julia. 4. quest. 3. Clar. d. quest.*
2. Clar. d. quest. 24. Farin. l. c. num. 94. & Guaz. sub
num. 9. Cabal. *ref. crim. cap. 289. num. 11.* Carena. *l.*
c. num. 15. Michalor. *de fratrib. par. 3. cap. 50. a num.*
1. Scaccia. *de Jud. lib. 2. cap. 10. num. 79.* ob maxi-
mum periculum, ne frater committat perjurium. Imo
licet ellet convictus de mandato, non posset contra
fratrem torqueri. *L. 1. §. si servus. vers. nec quidem, &*
ibi gl. Bart. & Alberic. ff. de testib. Farin. de testib. q.
79. num. 48. Brun. *de indic. & tort. par. 1. quest. 4. n.*
9. Michalor. *de fratr. par. 3. cap. 40. num. 15.* Con-
ciol. *l. c. num. 2. ref. 3.* Lim. in criminalibus exceptis.
cap. litterar. 14. ubi Canonistæ de pref. Malfard. *de prob.*
conclus. 462. num. 8. Scaccia. *de Jud. lib. 2. cap. 10. num.*
98. & quando veritas aliter haberi non potest. Farin.
de testib. quest. 54. num. 111. & de heresi. quest. 188.
num. 48. Carena. *l. c. num. 21.* Michal. *l. c. num. 19.*
& tali casu tamen frater non dicitur integer testis. Con-
ciol. *l. c. num. 3.* Lim. 2. quod frater, quamvis ab ex-
tra cogi non possit cogi, ad perhibendum testimonium,
- potest tamen cogi ab ipso fratre, quia privilegium con-
cessum ad favorem fratris cessat ipso volente. Crot. *de
testib. par. 5. num. 195.* Farin. *d. quest. 54. num. 105.*
Michal. de fratr. l. c. nu. 8. & 9. Lim. 3. si statet, con-
tra quem frater debet deponere, & testificari, confen-
tetur. Farin. *l. c. & Michal. ut supra, nu. 20.*
- Uxor non potest cogi ad testificandum contra mari-
tum ob reverentiam, quam debet marito, cum sint una
caro. Gig. *de crim. læsæ Majest. lib. 2. tit. quis accu-
sur. possit. quest. 15. num. 2.* Gomez. *var. ref. to. 3. tit.*
12. num. 24. Farin. *l. c. numer. 219.* Malfard. *de prob.*
conclus. 1420. num. 12. lib. 3. licet examinatur cum
toritura. Guaz. *in l. c. num. 9.* Scaccia. *de Jud. lib. 2.*
cap. 10. num. 70. Carena. *l. c. num. 17.* Conciol. *l. c.*
ref. 7. num. 1. excepto casu, quo veritas aliter haberi
non potest. Scaccia. *l. c. num. 91.* Cravetta. *de antiqu.*
temp. par. 1. felt. viso, & fama. num. 17. & DD. cit.
& heresi. Malfard. de prob. conclus. 857. num. 12. lib.
2. Parin. d. quest. 54. num. 222. & heresi. quest. 188.
num. 148. Conciol. *l. c. num. 3. ref. 7. & DD. cit.* Vis
tamen cogi potest ad testificandum contra uxorem, quia
in vitro videtur cessare ratio periculi, quæ adest in uxore
deponente contra virum. Capel. *Tolof. dec. 3. & 123.*
Crav. l. c. num. 15. Farin. *de test. l. c. nu. 220.* Scaccia
de Jud. lib. 2. cap. 1. num. 91. Conciol. *l. c. num. 4.*
Pax Jord. de testib. d. num. 40.
- Mulier prægnans teneat testificari, si a Judice fuit
præcepta sub pena, alias potest multari. Gomez. *var.*
ref. to. 3. cap. 13. sub num. 37. Bajard. ad Clar. *quest.*
74. num. 75. Farin. *de testib. quest. 78. num. 96.* Ca-
bal. *ref. crim. cap. 79. per tot.* Guaz. *defens. 14. cap.*
11. num. 12. Mancin. *de iuram. par. 3. art. 2. num.*
17. Conciol. *ref. crim. ver. Testis quoad personam. ref.*
17. Dummodo ad iudicium possit comparere sine peri-
culo, alias Juxta debet mitti Notarium ad illam
examinandam. Gomez. *l. c. Farin. d. quest. 78. num.*
96. Bajard. ad Clar. *quest. 64. num. 75.* Scaccia. *d. cap.*
10. num. 57. Cabal. *d. cap. 79.* Guaz. & Mancin.
li. ce.
- Confanguinei, & affines non possunt cogi ad testi-
ficandum contra eorum Confanguineos, & affines. *L. 4.*
ff. de testib. Menoch. de arbit. cap. 487. nu. 5. Mal-
fard. *de prob. conclus. 74. num. 1. lib. 1.* Gomez.
var. ref. to. 3. cap. 12. sub num. 24. Farin. *de tes-*
tib. quest. 54. num. 13. & 14. Guaz. *defens. 14.*
cap. 11. num. 9. Carena. *de off. S. Inquis. par. 3. tit.*
5. num. 15. Lim. 1. si veritas aliter haberi non potest.
Costa *remed. subseq. 70. illat. 2. num. 5.* Ambrosio. *in*
processu inform. lib. 1. cap. 3. num. 5. Guaz. *d. defens.*
14. cap. 11. num. 13. Conciol. *l. c. ref. 19.* Lim. 2. in
crim. hæreticis, in quo favore Religiosis Confanguinei
& e contra testificandum coguntur. Farin. *de heresi. quest.*
188. num. 146. Barb. *in cap. super eo. 22. num. 11. &*
in cap. litterar. 24. num. 13. *de testib. Scaccia. d. cap. 10.*
num. 98. Licet vero Confanguinei, & affines cogi non
possint ad deponendum contra suos Confanguineos, &
affines; tamen si contra eos deponere volunt, admit-
tuntur. Bart. *in L. lege Julia 4. de testib. Gomez. var.*
ref. to. 3. cap. 12. num. 24. vers. sed ulum dubium. Far-
in. *de testib. d. quest. 54. num. 16. & quest. 78. num.*
101. Dicuntur autem invitati Confanguinei depositisse, si
citati, & compulsi fuerunt a Judice, quamvis allega-
verint suum privilegium; si vero suum privilegium non
allegantur, non dicuntur invitati depositisse, quamvis fue-
rint citati per Judicem. Bajard. ad Clar. *d. quest. 24.*
num. 135. Cabal. *ref. crim. cap. 257. num. 8.* Farin. *de*
testib. quest. 78. num. 101. Guaz. *d. defens. 14. cap. 11.*
nu. 12. fed contrarium tenere videtur Michalor. *de fratr.*
par. 3. cap. 50. num. 12.
- Porro privilegium hoc, quod Confanguinei, & af-
fines non possint cogi ad perhibendum testimonium,
aliqui extendunt usque ad septimum gradum, alii usque
ad sextum, uti testatur Farin. *de testib. quest. 54. nu.*
19. & Scaccia. *de Jud. lib. 2. cap. 10. num. 86.* Ve-
rior tamen, & communior sententia videtur extendi
duntaxat usque ad quartum gradum exclusive, qui te-
net Farin. *l. c.* Conciol. *l. c. ref. 19. num. 7.* qui ci-
tant Malfard. Alberic. Crot. Campeg. Duen. Gomez.
& plures alios. Guaz. *l. c.* & Carena. *l. 3. c.*
num. 15.
- Etiam Doctores, quod non teneantur comparere co-
tra Juxta ad deponendum, sed Juxta teneantur ad illos
mitte-

mittere Notarium pro recipiendo examine, tenet Pax Jord. de testib. l. c. 40. apud quem videbitis etiam hanc privilegia non competere in illis testibus, qui fuerunt rogati in contractibus. Pax Jord. l. c.

- 139 Testis examinatus pro fisco potest etiam examinari pro Reo, & per Reum ad ejus defensionem. Guazin. *defens.* 25. *cap. ult.* quamvis sit Confanguineus, vel affinis inquisiti, quia in Judiciis aequalitas est servanda. L. fin. C. de Procur. l. non debet Altorii 42. ff. de R. J. in 6. Tule. litt. E. *conclus.* 306. dummodo talis non inducatur ad probandum directe contra illud, quod prius deposuit pro fisco. Guaz. l. c. Conciol. *ref. crim. verb.* Testis quoad testif. 14.

- 140 Testis depoens sine redditione rationis in criminalibus non probat, quamvis non fuerit interrogatus, praesertim si deposuit super iis, quae sunt facti, & sensu percipiuntur, non quae sunt juris. Gomez. *var. ref. to.* 3. *cap. 12. nu. 10.* Malcard. de prob. *conclus.* 1269. Farin. de testib. *quest.* 70. nu. 6. Carcena de off. S. Inquis. par. 3. tit. 6. nu. 81. Rota *dec.* 1163. nu. 2. par. 3. *divers.* apud Conciol. l. c. *ref.* 15. num. 3. five agatur de condemnando Reum, five de torquendo illum, quia ex ratione iudicatur, an bona sit probatio testis, ita ut si ratio sit bona, depositio probet, & si ratio non concludat, nec depositio probet, & maxime, si agitur de probanda negativa. Liut. i. cum testis deponit ad probandum innocentiam Rei. Clar. in §. fin. *quest.* 53. Malcard. de prob. lib. 1. in *pres.* *quest.* 5. nu. 124. Farin. l. c. nu. 101. Honded. *conf.* 100. nu. 34. lib. 1. Guazin. *def.* 29. *cap. 3. num. 10.*

- 141 Quæres, quibus testibus magis sit credendum in criminalibus, an deponentibus ad favorem Rei, vel deponentibus ad favorem fisci. Respondetur, quod deponentibus ad favorem Rei, & pro non delicto magis creditur, quam deponentibus pro fisco. Gabr. de testib. *conclus.* 4. nu. 21. & 44. Menoch. de arbit. *cas.* 526. nu. 35. Farin. de testib. *quest.* 65. nu. 152. Malcard. de prob. *conclus.* 496. nu. 15. Mar. Anton. *ref.* 36. nu. 9. lib. 3. Guazin. l. c. nu. 2. & 13. Conciol. *alleg. for.* 85. nu. 22. & *alleg.* 88. nu. 36. & *ref. crim. in ver.* Q. Testis quoad testif. 18, quia deponentes pro non delicto attestantur de eo, quod est contentum naturae, quae praesumit hominem bonum. L. merito. §. ff. *prosec.* Menoch. l. c. nu. 35. quamvis testes pro fisco essent plures. Gabr. de testib. d. *conclus.* 4. num. 47. & 57. Conciol. l. c.

- 142 Quæres 2. an testes in criminalibus possint examinari post didicta testificata, si procedit ex officio sine querela partis. Respondetur affirmative, quia in Iudice cessat timor subornationis. Vulpes. *conf.* 108. Clar. in §. fin. *quest.* 61. *vers.* *sed quæro.* Gomez. *var. ref. to.* 3. *cap. 13. nu. 34.* Thef. *dec. Pedem.* 262. Sured. *conf.* 118. nu. 3. lib. 1. Farin. de testib. *quest.* 75. nu. 407. & 412. de heresi *quest.* 188. nu. 6. Guazin. *def.* 24. *cap. 7. num. 2.* Ambrosin. in *process.* *inform.* lib. 2. *cap. 1. nu. 55.* Et ideo Iudex in publicatione processus flos apponere clausulam sine praedicto ulteriori processu, sicut etiam in fisco cessat timor subornationis, secus est dicendum, quando Iudex procedit per accusationem. Gabr. de testib. *conclus.* 21. num. 105. *vers.* *contrarium.* Clar. in §. fin. *quest.* 61. *vers.* *sed quæro.* Thef. l. c. Farin. l. c. Sured. *conf.* 266. nu. 20. lib. 2. Guazin. l. c. *def.* 24. *cap. 7. num. 4.* Conciol. *ref. crim. in Verb.* Testes quoad examen. *ref.* 1. nu. 5.

- 143 Testes sicut in civilibus, ita & in criminalibus sunt examinandi singulariter, & separatim unus ab alio, & non simul, quamvis examinentur super corpore delicti. *cap. venerabilis.* 52. ubi gl. Jo. And. Abb. & alii. de de Testib. Menoch. de arbit. lib. 1. *quest.* 39. per totum. Farin. de testib. *quest.* 8. nu. 94. & *conf.* 5. nu. 59. lib. 1. Ferrenti. ad Butart. *dec.* 555. nu. 19. Rubens de testam. *cap.* 33. num. 697. Rota apud Coccin. *dec.* 262. num. 4. & apud Duran. *dec.* 6. num. 10. & apud Post. de manu. *dec.* 283. num. 1. quia alias aperiretur via falsificationi, & unus alium instrueret. Farin. d. *quest.* 80. num. 94. Conciol. l. c. *ref.* 3. etiam si ageretur de testibus confrontandis cum Reo, quia debent confrontari separatim, & unus post alium, ita ut nemo sciat depositionem alterius. Cartar. in *pract. interrog. reos.* lib. 3. *cap. 3. nu. 28.* Guaz. *defens.* 20. *cap. 20. nu. 4.* Scaccia. de Jud. lib. 1. *cap.* 86. nu. 60. quod idem servandum est in confrontatione factorum criminis. Ambros. de *process. inform.* lib. 2. *cap. 9. num. 15.* Bernadelli Bibliotheca. Tom. IV.

Conciol. *ref. crim. verb.* Confrontatio. *ref.* 2. num. 4. & in Verb. Testis quoad examen. *ref.* 3. nu. 3. Liut. nifi alicubi vigeat consuetudo examinandi simul, & turmatim, qualis est in Gallia. Fab. in C. cit. 15. de testib. lib. 4. *defin.* 3. Guaz. *def.* 4. *cap. 2. sub num. 11.*

Testes in criminalibus ad ferendum testimonium tam de consuetudine, quam de Jure civili, cogi possunt. Clar. in §. fin. *quest.* 24. Guaz. *defens.* 14. *cap. 11.* Conciol. *ref. crim. verb.* Testium *miscell.* *ref.* 1. Scaccia. de Jud. lib. 2. *cap. 10. nu. 12.* Calvinus de *equiv. lib.* 2. *cap. 179. num. 34.* Ambrosin. l. c. d. *cap. 3.* & Scaccia. d. *cap. 10. num. 3.* quia testis officium est publicum, & necessarium. DD. mox cit. cum interest Reipublicæ, malicia puniri, & provinciam malis hominibus expurgari, & sicut possunt cogi ad subeundum examen, ita possunt etiam cogi ad se confrontandum cum Reo. Scaccia de Jud. lib. 1. *cap.* 86. nu. 58. Cartar. in *pract. interrog. reos.* lib. 3. *cap. 1. num. 93.* Guazin. *def.* 20. *cap. 19. num. 8.* Calvin. de *equiv. lib.* 2. *cap. 179. nu. 34.* & sicut possunt cogi ad deponendum, ita possunt cogi ad jurandum. Clar. in §. fin. *quest.* 45. *vers.* *sed pone.* & Conciol. l. c. n. 5. etiam per torturam, multa indicta, capis pignoribus, per incarcerationem, & exilii comminationem. Scaccia. de Jud. lib. 2. *cap. 10. nu. 102.* Guazin. *def.* 14. *cap. 11. nu. 24.* Calvin. de *equiv. lib.* 2. *cap. 179. num. 34.* & sequ. & Iudex Ecclesiasticus potest compellere ad examen subeundum per excommunicationem, per censuras Ecclesiasticas, praesertim per excommunicationem. *cap. 1.* & 2. & *cap. cum contra.* 9. ubi DD. de testib. *cogen.* Scaccia de Jud. lib. 2. *cap. 10. nu. 102.* Unde testis recusans subite examini punitur pena extraordinaria Iudicis arbitrio. Menoch. de *pres.* lib. 2. *pres.* 55. nu. 15. Malcard. de prob. lib. 1. *quest.* 5. *sub. n.* 47. Farin. de testib. *quest.* 78. a. n. 134. Conciol. l. c. *ref.* 1. n. 9. quæ tamen non procedunt in testibus privilegiatis ob reverentiam, & charitatem. Scaccia l. c. n. 24. aut quando detegere deberent propriam turpitudinem, quia tunc non possunt cogi ad subeundum examen. Decian. *conf. crim.* 137. n. 12. Olaf. *dec.* 66. n. 1. Guaz. *def.* 19. num. 18. *cap. 1.* ut si testes inter contrahere inimicitiam cum viro potente. Menoch. de arbit. *cas.* 487. n. 3. Farin. de test. *quest.* 78. num. 123. Scaccia l. c. n. 15.

Testis examinatus cogitur etiam jubente Iudice se repetere, & si citatus non comparcat, sed vel fugam arripit, aut se occultat, prima illius depositio praesumitur falsa, & potest inquiri, & puniri de falso. Farin. l. c. n. 135. Cabal. *ref. crim. cas.* 55. n. 2. Calvin. de *equiv. lib.* 2. *cap. 179. n. 35.* Conciol. l. c. *ref.* 2. n. 2. Et si testis non se repetat super interrogatoriis datis a Reo, ejus depositio corruit. Baruff. *conf.* 201. n. 145. lib. 2. Honded. *conf.* 101. n. 28. lib. 1. Cabal. *ref. crim. cas.* 269. n. 19. Malcard. de prob. *conclus.* 684. n. 4. Guaz. *def.* 25. *cap. 1. n. 11.* & 12. contra Clar. apud Conciol. l. c. n. 4.

Testis semel examinatus, si in repetitione examinis deponat contrarium ejus, quod in primo examine edixit, non probat, quia est sibi contrarius, ac perjurus utpote inter duo iuramenta positus. Rota post secundum vol. *conf.* Farin. *dec.* 166. *numcr.* 8. Vernagl. *conf.* 119. num. 20. & *conf.* 418. num. 3. quia licet juxta sententiam Clari. in §. fin. *quest.* 53. *vers.* *prædicta autem,* & secundum communem apud Fachin. lib. 9. *controver.* Jur. *cap.* 84. *vers.* *primo.* Farin. de testib. *quest.* 66. *numcr.* 124. deposita in primo examine sint attendenda; tamen certum est, quod ex secunda depositione ita debilitetur prima depositio, ut perjurium, ut ex prima valde debilis, & insufficientis oriatur probatio. juxta Aab. Felin. Tind. & alios apud Conciol. *ref. crim. loc. cit.* *ref.* 3. num. 2. Farin. *loc. cit.* num. 164. Rota apud Post. de manu. *dec.* 166. num. 42. Gabr. & Clar. apud Conciol. *loc. cit.* & talis testis, si contraria depositio circa substantia, nulla adducta ratione fuit variatio, nisi suspensio de subornatione potest torqueri, & interrogari, a quo fuerit subornatus. Vulpes. *conf.* 103. num. 17. Rol. *conf.* 73. n. 33. lib. 2. Malcard. de prob. *conclus.* 134. num. 3. lib. 1. Ambrosin. de *process. inform.* lib. 1. *cap. 4. num. 7.* & Calvin. de *equiv. lib.* 2. *cap. 179. n. 102.* Carcena. de off. S. Inquis. par. 3. tit. 7. n. 46.

46. Dummodo testi ita sibi contrario, anequam tor-
queatur, assignentur defensiones. Conciol. l. c. n. 4.
147. Testis depositio extrajudicialis contraria delibitari-
liis depositionem iudicalem. Mar. Anton. var. ref. lib.
3. ref. 7. nu. 3. Cyriac. controu. 250. nu. 18. & c. apud
Adden. ad Conciol. nu. 2. & in iudicio contrarium de-
ponens, quam deposuerat iudicialiter, ut falsarius, pœ-
na falsi puniri debet. Bart. & alii apud Fachin. lib. 9.
controu. Jur. cap. 85. an vero ejusdem depositioni iu-
diciali tamen sit credendum? affirmat Gabr. de malef.
conclus. 29. Fachin. vero l. c. apud quem Menoch. vult
istud esse relinquendum Iudicis arbitrio.

§. Ultimus,

Testium Miscellanea,

148. Testis deprensus sub spe impunitatis sibi a Principe
promissæ, vel a Iudice, nullam facit probationem, sed
habetur loco denuntiatoris. Farin. de indic. & Torr.
quest. 43. nu. 192. & conf. 161. nu. 9. Guaz. def. 20.
cap. 24. num. 2. quia talis testis dicitur corruptus, nisi
suam depositionem aliunde probaverit. L. non omnes. 5.
§. de re milit. Farin. d. quest. 43. nu. 192. Cabal.
quod talis testis deprensus cum tortura faciat aliquam
probationem, defendit. ref. crim. cap. 29. per. totum. apud
Conciol. l. c. ref. 4. nu. 2. quod immo procedit in fo-
cio criminis alicum nominatim sub spe impunitatis si-
bi a Principe, vel a Iudice promissæ. DD. mox cit.
& Giutba. conf. 22. nu. 29. Guaz. def. 32. cap. 8.
nu. 4. Cyriac. controu. 438. nu. 47. Riccius collect. an. 1562.
vers. dum ergo. Carcena. de off. S. Inquis. par. 8. tit. 10. nu.
55. Conciol. l. c. & Vennig. apud eundem.
149. Testis, qui in totum repellit a iustificando, admi-
niculis non adiuvatur, quia quod nihil est, non po-
test adjuvari adimiculis. Natta conf. 298. nu. 10. lib.
2. Surd. conf. 132. nu. 73. lib. 2. Bajard. ad Clar. quest. 24.
num. 128. Farin. de testib. quest. 62. num. 340. Conciol. l.
c. ref. 5. quia non entis nullæ sunt qualitates. Farin.
conf. 10. num. 16. & conf. 60. nu. 16. Rota dec. 358.
num. 3. par. 2. recent. in Florentina Oratorii. 31. Maii
1655. Bichio, neque potest suppleri testimonio aliorum,
quomvis sint omni exceptione majores. Corn. conf. 24.
num. 7. lib. 1. & conf. 172. num. 20. lib. 2. Cra-
vetta conf. 9. num. 12. Rol. conf. 98. num. 34. lib. 4.
Farin. d. conf. 10. num. 16. & de testib. quest. 62. n.
341. & Conciol. l. c. num. 3. Bajard. ad Clar. quest.
24. num. 128. neque suppletur ex numero aliorum tes-
tium. Natta. l. c. Gabr. de testib. conclus. 7. nu. 8.
Farin. de testib. l. c. n. 317.
150. Porro testis habilis considerari debet de tempore
depositionis, ita ut si tempore depositionis habilis
existat, probet, quamvis postmodum inhabilis fiat,
si vero tempore depositionis non erat habilis, non pro-
bet, quamvis postmodum habilis fiat. L. 3. ff. de testib.
Malcad. de prob. conclus. 26. num. 5. & conclus. 1356.
nu. 9. iib. 3. Decian. crim. lib. 3. cap. 25. num. 34.
Bajard. ad Clar. quest. 24. num. 44. & 81. Farin.
de testib. quest. 53. nu. 58. & quest. 62. nu. 298. Rubcus
de testam. quest. cap. 15. num. 222. Guaz. def. 28. cap.
8. num. 5. Rota apud Ludov. dec. 351. num. 33. &
apud Buratt. dec. 775. nu. 9. Conciol. l. c. ref. 6.
151. Testis quod sit omni exceptione major, non præsu-
mitur, sed hæc qualitas debet probari ab illo, qui tes-
tem induxit. Malcad. de prob. conclus. 222. num. 15.
lib. 1. & conclus. 1019. num. 15. & conclus. 7360.
num. 7. Farin. de indic. & Torr. quest. 47. num. 211.
& de test. quest. 62. num. 12. Menoch. de pref. lib. 5.
pref. 1. nu. 34. Hodierna ad Surd. dec. 277. num. 8.
Sperel. dec. 173. num. 30. Paul. Rub. de testam.
cap. 35. num. 195. Lim. quando in teste non requiri-
tur alia qualitas, quam idoneitas, quia ista præsumitur,
& non est probanda. Farin. d. quest. 62. num. 15. &
DD. mox cit. Conciol. l. c. ref. 10. num. 4.
- Testis negans, se ita dixisse, prout Notarius scripsit,
non probat contra Notarium, nec Notarius contra tes-
tem ad effectum puniendi. Clar. in §. falsum. nu. 15.
& in §. fin. quest. 53. nu. 17. Menoch. de pref. lib.
2. pref. 9. num. 15. vers. secus in crimin. Malcad.
de prob. conclus. 1098. num. 9. lib. 2. Farin. de falsif.
& similib. quest. 159. nu. 204. Cabal. ref. crim. cap.
183. nu. 3. Gomez. def. 28. cap. 15. Giutba conf. 78.

quæ procedunt citiam, quando plures sunt testes negan-
tes, se dixisse, prout a Notario scriptum fuit, quia
omnes isti non faciunt contra Notarium indicium ad
torturam, sed tantum ad inquirendum, quia isti testes
sunt singulares. Natta conf. 392. par. 2. Farin. l. c.
num. 205. Rol. conf. 38. num. 24. lib. 1. Guaz. &
Giutba. l. c. Conciol. l. c. ver. 21. nisi Notarius
esset male famæ. Giutba. l. c. Menoch. de arb. conf.
105. n. 9. & 10. Cabal. d. conf. 183. num. 5. & 6.
Lim. quando cum Notario adfuit examini etiam Ju-
dex, quia tunc creditur Notario, & testis potest puni-
ri de falso. in §. falsum. nu. 15. & in §. fin. quest. 53.
nu. 17. Farin. l. c. n. 190. Guaz. & Giutba. l. c. Dum-
modo Notarius sit bonæ famæ. Præsertim si testis sub-
scriptus lecto ei prius examine, aut ignorans literas ap-
posuit signum Crucis. Lim. 2. si Notarius habuit scrip-
torem, qui scripsit examen; & uterque testatur con-
tra testem, quia tunc contra illum resultat valida pro-
batio. Malcad. d. conclus. 1098. num. 10. Farin. d.
quest. 159. nu. 191. Guaz. l. c. num. 5. Alciat. de
de pref. reg. 3. pref. 13. num. 20. Conciol. l. c. n. 8.
Testis dicens falsum, super incidentibus circumstan-
tiis, punitur extra ordinem arbitrio Jud. si vero dicit
falsum in negotio principali, punitur pœna ordinaria
falsi. Cabal. ref. crim. cap. 34.

Testium defectum supplet numerus gl. in L. 3. ff.
de testib. Bart. in L. excusantur. ff. de excus. Tui. Gabr.
de testib. conclus. 8. Malcad. de prob. conclus. 1356.
Farin. de testib. quest. 56. Sperel. dec. 75. nu. 33. & in
causa marini. Mant. dec. 112. contra Gabr. maxime
si concurrant conjecturæ, quas affert Sperel. l. c.

Testes possunt cogi ad testificandum in loco, in quo
tractatur causa, si Iudex velit. Ecclesia obs. for. 54. de
appell. cap. 1. de testib. cogen. Thes. dec. 39. nu. 3.
Menoch. de recuper. rem. 15. num. 344.

Testes ad probandum simulationem debent esse fide
digni, & ab omni exceptione immunes. Anchar. conf.
227. sub num. 5. col. ult. vers. ex istis. Cephal. conf.
325. nu. 19. Rota in Romana datis coram Card. Sa-
crato dec. 170. post. conf. Farin. l. c. num. 6. Ne-
que probant simulationem apochæ, si eorum depositio-
ni repugnant depositiones testium in apocha subscripto-
rum. Anchar. conf. 227. nu. 25. vers. & Rainald. Bi-
ch. dec. 85. nu. 5. & 7.

Testes ad probandum consuetudinem non solvendi
Decimas ex certis fructibus debent negativam constare,
ne sufficit, quod dicant, se non vidisse solvi. Se-
raph. dec. 1102. num. 8. Mant. dec. 341. nu. 5. Bu-
ratt. dec. 572. nu. 12. Rota dec. 591. n. 16. par. 5.
recent. Bich. dec. 322. num. 16. ubi Rota in Abaleusi
Decimarum 15. Jan. 1644. coram Peutingio.

Testes ad probandum immemorabilem, debent habere
legitimam ætatem, ut possint deponere de visu per
quadraginta annos ante notam licem, juxta gl. in cap.
1. verb. memoriam de prescript. in 6. Caputa. dec.
290. par. 3. Mart. Andr. dec. 56. a nu. 5. ut probat
Bich. dec. 328. nu. 10. & ad probandum prescriptionem
cenenariam debent habere ætatem 54. annorum, &
deponere cum requisitis. d. gl. in cap. 1. de prescript.
in 6. Rota apud Caputa. dec. 71. nu. 3. par. 2. apud
Seraphi. dec. 1179. nu. 1. & Rota dec. 557. in fin.
par. 4. divers. apud Bich. dec. 432. num. 15.

Testes ad perpetuam rei memoriam examinati licet
pendente, & absque citatione parisi fidem non faciant,
cap. 2. de testib. L. si quando. §. sed cum oportet. C.
de testib. Bich. dec. 533. nu. 1. Et ad perpetuam rei
memoriam possunt postea formiter examinari, seu re-
peti. juxta tex. in Clem. 2. de testib. ubi gl. ver. rite. Imola
nu. 4. Anchar. num. 11. Fel. in cap. fraternitatis. nu.
8. vers. item lim. eod. Rota in Alcevitana Domus.
15. Jan. 1649. §. nec refert coram Card. Ortoebono.
apud Bich. dec. 664. num. 11. Et in consensu iudicium
formiter examinatorum non attenduntur. Rota dec. 272.
num. 6. par. 1. recent. Bich. dec. 580. num. 14.

Testes confratres Confraternitatis non probant ad
favorem illius in materia præcedentis, præsertim cum
agitur de magno honore. Bald. in cap. cum Nuntius. num.
2. ad fin. de testib. Fel. in cap. in super. nu. 6. de testib. Ro-
ta dec. 136. nu. 2. par. 1. recent. Bich. dec. 566. si
exinde emolumentum aliquod, vel honorem ut sin-
gulis non debetur honor debitus, ut Universis. Prepos.
20

in cap. Concilia. §. Episcopum. num. 3. diff. 17. Gratian. *discept. for. cap.* 298. nu. 46. & ideo plene probant pro confraternitate. Bald. in d. cap. cum *insuper*. num. 3. de testib. Honded. *conf.* 79. num. 39. & 40. lib. 1. Rota dec. 290. num. 13. par. 5. recent. preteritum, si sunt administrati, & suppletur ex numero. Bich. dec. 566. num. 9. & 10.

- 160 Testes Communitatis, tanquam ejus membra, si intertulerunt cum mandato procuratoris dato a Communitate ad lites, fidem non merentur. Bich. dec. 621. nu. 28. Rota dec. 204. num. 9. dec. 210. num. 1. & 7. *post. vol. fecer.* Farin. *Consiliorum* dec. 312. num. 3. apud Post. de *manus*.
- 161 Testes non dicuntur contrarii, si unus plus deponat, quam alter. Alex. *conf.* 10. num. 5. lib. 5. Corn. *conf.* 202. nu. 2. lib. 4. Cyriac. *controv.* 407. num. 155. Ludovici. dec. 351. num. 31. Bich. dec. 20. nu. 10. Sperecl. dec. 75. num. 51.

- 162 Testes inter se contrarii, & mendaces non probant. Gratian. *discept. for. cap.* 461. a. num. 20. & *seq.* Feun. dec. 36. nu. 5. Rota dec. 379. num. 3. & dec. 573. nu. 11. coram Ludovici. dec. 429. num. 3. par. 1. recent. Bich. dec. 575. a. nu. 7. Ex testes, ut dicantur contestes, sufficit, quod sint contestes in loco, & tempore, & substantia, quamvis in verbis formalibus non conveniant. Surd. *conf.* 12. nu. 43. Ferentill. ad *Burrat. dec.* 458. sub nu. 8. qui allos citat. Bich. dec. 49. nu. 3. Et testes presumuntur falsi, si sunt inter se contrarii. Rota dec. 180. nu. 5. & dec. 266. nu. 9. par. 2. recent. & dec. 322. num. 11. par. 6. Bich. dec. 40. 12. & 13. ubi quando resulset illorum contrarietas.

- 163 Testes non admittuntur ad probandum id, cujus contrarium constat per scripturam. Agid. dec. 9. nu. 1. Scraph. dec. 1460. nu. 3. Rota dec. 859. nu. 1. par. 2. recent. & dec. 135. nu. 3. par. 4. Bich. dec. 86. n. 12.
- 164 Testes etiam numero plures minus probant, quam relationes peritorum. Alex. *conf.* 148. num. 1. lib. 2. Berous. *conf.* 102. num. 35. lib. 3. Rota Bonon. *divers.* dec. 12. num. 11. Bich. dec. 199. nu. 3.

T H E O L O G I.

§. Unicus.

Theologi & Canoniste discordant in multis, & quibus

- 1 Theologi & Canoniste discordant, quia Theologi volunt, quod striges vere corpore moveantur, & transportentur; Canoniste, quod sit illusio Diaboli. *cap. Episcopi*, 26. q. 5. † Utraque, secundum Canonistas Hebraeos concedi potest, quia de eorum salute non est eundum; secundum Theologos fecus, & standum est potius Canonistis, quam Theologis, in iis, quae sunt circa jus divinum secundum moralem Philosophiam; fecus si secundum salutem. Alex. *conf.* 1. num. 10. lib. 2. † Bonae fidei possessor ulque ad completam praescriptionem, licet superveniat mala fides, postquam praescriptum, non tamen tollitur praescriptio completa, quin possit rem tenere secundum Canonistas, fecus est secundum Theologos. Jo. de *Im. conf.* 147. *In causa inter Franciscum*, nu. 11. v. nam si quis. † Decemque non debentur Ecclesiis habentibus bona propria, & non solventes non peccant, si extat consuetudo non solvendi, quia Papa ex tolerantia videatur sic permittere secundum Theologos, sed per Canones haec opinio damnatur, quia iuxta Ecclesiam contradiet expresse. c. 1. *decis.* in 6. & ideo opinio Beati Thomae, & Theologorum in hoc reprobat. Alex. *conf.* 64. *Romana Ecclesia*, lib. 4. per tot. † Jurisdicatio Temporalis secundum Theologos ad Imperium, spiritualis ad Papam; & tamen istud est falsum secundum Canones & Canonistas; quia omnis jurisdicatio in Christo fuit. *Data est mihi omnis potestas in caelo*, & in terra; & quia Imperium est a Deo, & ab Ecclesia; & quia potest Papa citare ubique etiam in terris Imperii, & non contra. *Clemen. pastoralis*, de re *judic.* qui text. est conciliarius, & attendendus: Bart. in *extrav. ad reprimendum*, §. per *edictum*, nu. 9. & *seq.* & quia habuit Papa habet omnem jurisdiccionem, actu tunc Imperat ab Ecclesia. Zab. *conf. fin. per. tot.* & hodie extra *extravag.* 8. *unam Sanctam Ecclesiam*. Vide Tusch. *Begnadelli Bibliotheca* Tom. IV.

litt. l. ver. Imperium qualiter sit a Deo & Populo, & quale sit Imperium, Concl. 31. ¶

T H E S A U R U S.

Praxis Theauri.

Theaurus est vasa pecuniae depositio, cujus memoria non extat, ut jam Dominum non habeat. *L. nu. C. de thes. & L. nunquam. ff. de acquir. rer. domin.* Sixtin. de *regal. lib.* 2. cap. 21. nu. 3. Welenbec. in *thesaurus*, num. 2. *Instit. de rer. divis.*

Theaurus de Jure, si fuit inventus in proprio fundo, etiam de industria, ad Dominum fundi pertinet, si autem casu fuit inventus, aequaliter dividitur inter Dominum fundi, & Inventorem; si vero fuit inventus arte magica, spectat integer ad sileum. Berlich. *par. 2. conclus.* 66. *Diana. par. 9. tract. 5. ref. 12.* & Sixtinus. l. c. nu. 20. quod patet ex §. *thesaurus. Instit. de rer. divis.* & *L. un. C. de thes. lib. 10.* quod etiam procedit in mercenario thesaurum inventiente, nisi specialiter ad findendum thesaurum fuerit conductus. gl. in §. *thesaurus*. Angel. *Aret.* num. 3. *vers.* in eadem. gl. & alii apud Sixtinum. *loc. cit.* num. 23. spectat autem medietas thesauri ad Inventorem, siue cum Domini voluntate, siue sine illa in alieno fundo thesaurum sortuito inveniatur. *Bursat. conf.* 209. nu. 3. lib. 2. Villalob. in *commun. opin. verb. Theauri*, si inveniatur, si vero fuit inventus invio Domino, totus spectat ad Dominum fundi, in quo inventus fuit, & Inventor puniatur. *DD. cit.* & Sixtinus. l. c. nu. 26. & 27.

Theaurus inventus in loco Sacro, seu Religioso spectat ad Ecclesiam, & ejus Praelatos. Jo. de *Plat. in L. un. col. 3. vers. fed quid. C. de thesaur. lib. 10.* Jo. Fab. in d. §. *thesaurus*. nu. 4. *vers. sed cum hodie*. ubi Angel. *Aret.* num. 3. *vers.* & *adversaria*. Ferrarion. in *form. libelli att. real. verb. Jure dominii, vel quasi*. num. 12. in *fin.* *Contrad. Lagus in methodo juris civil. tit. de invent. ver. Peregr.* *de jure fisci. lib. 4. tit. 2. nu. 7. vers. cum apud nos*. Ratio est, quia loca Religiosa, & Sacra hodie non sunt in ullius bonis, sed in dominio Ecclesiae, juxta *cap. Ecclesia S. Mariae. de constit.* & in *cap. nulli, & cap. possessione. de reb. Eccles. non alien.* Sixtinus de *regal. lib.* 2. cap. 21. num. 38. Neque Imperator, aut alius supremus Princeps de illis disponendi facultatem habet. *Covar. in reg. peccatum*, §. 2. par. 2. *Card. de Lugo de just. 10. l. disp. 6. sit. 11.* & alii apud *Dianam. l. c. ref. ult. unic.* quia illa loquitur de privato Caesaris patrimonio, in quo, si thesaurus invenitur, Caesaris erit, & quidem totus, si data opera inventus fuit, dimidia vero pars illius, si sortuito inventus fuit, & alia dimidia Inventoris. De quo plura videri possunt apud Sixtinum. l. c. nu. 29. & *seq.* videti etiam potest *Diana. l. c. ref. 3.*

Theaurus inventus arte magica totus spectat ad filium. *Oinot. Instit. de rer. divis. in §. thesaurus. Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus.* 89. in *synopsi*, & alii apud *Dianam. l. c. ref. 12.* etiam ante Judicis sententiam, quia lex haec non est penalit, sed conditionalit, concedens thesaurum inventori, quatenus artiticia inveniatur. *DD. aq. Dianam. loc. cit. ref. 13.* *Bonae. de resist. disp. 1. quest. 3. p. 6.* *Covar. in d. reg. peccatum. Farin. quest. 104. Afflicti. dec. 311. Peregr. de jure fisci. lib. 4. tit. 2.*

Inventus vero in loco publico, qui est nullius, cedet Inventori totus, fecus inventus in loco, qui non tantum quoad jurisdictionem, fed etiam quoad dominium est fisci, vel Principis, quia tunc casu, vel sortuito inventus est dividendum, industria vero inventus est totus fisci. *Diana. l. c. ref. 14.* *Navar. in man. cap. 17.* *Covar. l. c. Bonae. ut supra. Peregr. & Farin. l. c.* Sicut etiam inventus de industria in fundo alieno, & sine licentia, totus pertinet ad dominum fundi etiam ante sententiam, juxta *Molin. de just. & Jur. 10. l. disp. 56.* *Navar. in man. cap. 17.* quia lex haec non est penalit, ut existimat *Diana. loc. cit. ref. 4.* qui vult ante sententiam esse dividendum, sed ex requirite procedens. *Bonae. l. c.*

Ad aurum vero thesauri ad effectus praedictos requiritur, quod depositio sit iuratus, ut Dominus pecuniae non sciatur. *Farin. quest. 104. num. 19. Peregr. de jure fisci.*

ff. lib. 4. tit. 2. Navar. in man. cap. 17. n. 172. Sixtin. de Regal. l. c. n. 8.

7 Theſaurus inventus in fundo vendito, eſt emptoris, & non venditoris, quamvis enim ius ad theſaurum ſit pretio eſtimabile, tamen cum ſit latens, non augetur fundi valorum, quia tanti valet fundus, quanti communiter eſtimatur, ampliatur conſequenti, quamvis emptor ſciverit theſaurum abſconditum. S. Thom. Bannez. & alii apud Cardin. de Lugo. *de Juſſ. diſp. 6. queſt. 11. Laym. trac. 1. cap. 5. & alii apud Dianam. par. 9. reg. 5. ref. 15. Berlich. par. 2. conſeſ. 66. Sixtin. de Regal. lib. 2. queſt. 21. num. 43. & 44. & probatur ex L. a Titore ff. de rei vindic. qui citat Fran. Arcin. Cagnol. & alios. Socin. conſ. 48. n. 3. vol. 4. Burſat. conſ. 209. num. 6. Hotoman. conſ. 23. n. 17. alii ex aequitate volunt eſſe dividendum inter emptorem, & venditorem. Bart. in L. quod ff. de eden. & alii apud Bonac. de reſtit. diſp. 1. queſt. 3. p. 6.*

8 Theſaurus inventus in fundo feudali, vel emphyteutico, ſi fuit inventus ab emphyteuta, vel feudatario, totus eſt illius ſine controverſia, ſi vero fuit inventus a tertio, ſecundum multos inter inventorem, & emphyteutam eſt dividendus. Fatin. q. 104. Burſat. conſ. 209. lib. 2. Roſenthal. de feud. cap. 5. conſeſ. 93. Sixtin. de Regal. lib. 2. cap. 21. num. 48. quia qui habet incommoda, comoda quoque ſentire debet. L. ſecundum naturam. ff. de R. J. ſecundum alios pro medietate pertinet ad Dominum directum, & nihil ad emphyteutam. Berlich. loc. cit. Harprecht. in Inſtit. to. 2. §. 39. quia theſaurus inventus, tanquam pars illius cedit Domino fundi. L. ſi ſi. ff. de acquir. rer. domin. Diana. l. c. ref. 5. putat medietatem theſauri ſpectare ad Inventorem, & aliam medietatem eſſe dividendam inter Dominum directum, & Vaſallum. Navar. l. c. Molina. de Juſſ. to. 1. diſp. 58. Card. de Lugo de Juſſ. diſp. 9. ſect. 11.

9 Theſaurus inventus in fundo dotali ſecundum diſtinctionem patrem, quæ pertinet ad Dominum, eſt uxoris quoad proprietatem, & mariti quoad uſumfructum. Secundum aliam medietatem eſt Inventoris. DD. cit. & Diana l. c. ref. 6. Bonac. & Fatin. lib. cit. Navar. l. c. n. 173. Sixtin. de regal. l. c. n. 49.

10 Inventus a ſiliofam. de Jure Digefforum eſt patris. L. is, qui. ff. de acquir. rer. domin. ubi gl. & DD. De Jure vero Codicis, quoad proprietatem eſt filii ſicut peculium adventitium. Guidius. de mineral. lib. 3. tit. 10. queſt. 32. Florian. in L. ſtatuo. ff. de uſufr. & DD. apud Dianam. l. c. ref. 7.

11 Inventus in fundo majoratus pertinet ad poſſeſſorem majoratus, quia illius eſt Dominus totalis. Gutierrez. de reſtit. par. 3. cap. 26. ex L. un. C. de theſaur. Garz. de expenſis. cap. 22. Diana. l. c. ref. 10. & Bonac. l. c.

12 Theſaurus inventus ab uſufructuario in fundo uſufructus eſt dividendus, ac ſi eſt inventus ab alio externo. Garz. de expenſis. cap. 22. L. fructus. ff. ſol. matrim. Boet. dec. 224. Berlich. par. 2. conſeſ. 2. Diana par. 9. trac. 5. ref. 9. neque reſert, quod ſecundum L. uſufructuarius. ff. de uſufruct. uſufructuarius acquirit fructus, quæ nullius ſunt, ſi in fundo uſufructus illas ceperit, quia hæc fundo non coheret, ſicut theſaurus. Bonac. loc. cit. Fatin. queſt. 107. & theſaurus res a fundo omnino ſeparata eſt, neque pro fructu naturali, aut industriali, neque pro parte fundi haberi poſteſt. Item. in cap. un. n. 93. verſ. Idem videtur de uſufructuario. Angl. Arcet. in d. §. theſaurus. num. 2. verſ. quid ſi ille. Sixtin. l. c. num. 50.

13 Theſaurus abſconditus cum poſſiſſione domus non cenſetur traditus, quia a nemine poſſidetur. Bich. dec. 365. n. 4. Purpur. conſ. 498. n. 54. Gomez. in L. Tauri. 45. ſub. n. 60. Socin. in L. 3. §. Neratius. ſub n. 5. ff. de acquir. poſſeſſ.

14 Hactenus dicta procedunt de Jure, ſed quid dicendum de conſuetudine? Reſponditur de conſuetudine ſerme univerſali theſaurum inventum eſſe Principis. Covar. in reg. peccatum. par. 3. §. 2. Fatin. queſt. 104. n. 33. Contra quam tamen conſuetudinem non immerito invehiit Sylveſt. in ſumma verb. Inventum. §. 6. & defendit hanc conſuetudinem non obligare in ſcientia, quia non fuit introducta per modum Legis, ſed violentie, nec fuit unquam moribus uenientum approbata, niſi voluerit, & eſt contra SS. Canones, qui volunt bona incerta, ſi reſtituenda ſunt, eſſe pau-

perum, & contra Juracivilia, & contra naturalem æquitatem, juxta d. §. theſaurus, & contra æquitatem naturalem conſuetudo nihil poteſt; cui favent Socus de Juſſ. lib. 5. queſt. 3. art. 3. Medina de Juſſ. lib. 1. cap. 4. P. Bardi in ſeſſet. moral. lib. 2. queſt. 16. n. 6. P. Bannez. apud Dicahillo. lib. 2. de Juſſ. trac. 2. diſp. 6. dub. 15. n. 410. Leſſ. lib. 2. cap. 5. dub. 17. n. 66 Trulench. in Explic. Cruciate. lib. 33. cap. 14. n. 10. qui alios citat. P. Tho. Tamburin. in præcept. Decal. lib. 8. trac. 3. cap. 1. n. 34.

T I T U L U S.

Praxis Titularis, & Tituli.

Titularis pluribus in caſibus non tenetur ſolvere penſionem. Primo quando penſio fuit reſervata intuitu oneris injuncti, & penſionarius reſcular ſubſite onus L. alumnus ff. de adim. leg. Bald. in L. diſtict. C. de can. diſt. ob cauſ. Aym. conſ. 179. Roa apud Marc. lib. 2. var. ref. cap. 18. Secundo, quando titularis fecit omnem diligentiam pro habenda poſſeſſione Beneficii, & non obtinuit; tunc enim non tenetur ſolvere, quamvis per plures annos ſolverit. Marſcot. loc. cit. Tertio, cum penſio fuit reſervata ſuper fructibus Beneficii, qui non poterunt percipi propter ſterilitatem, bellum, vel alium cauſam fortuitam, licet reſervatio fuerit facta cum clauſula, ut non poſſit peti remiſſio ob cauſas fortuitas. Fulin. in cap. ad audientiam. de reſcript. Gig. de penſ. queſt. 62. Roa apud Mareſcot. l. c. n. 8. quia tunc non veniunt cauſe inexorabili, & inſoliti. Bart. in L. ſed & ſi quis. ff. ſi quis cauſ. Bald. conſ. 119. & 145. Alex. conſ. 28. Kol. conſ. 45. lib. 3. Gail. lib. 2. obſ. 23. Quarto, cum penſionarius non eſt Clericus. Quinto, cum penſio fuit extinda pro obitu penſionarii. Sexto, cum penſionarius fuit promouſus ad Episcopatum; niſi Papa dedicit ei Indultum retentionis omnium incomparabilium. Septimo, cum impoſitio penſionis nullius eſt valoris. Marſcot. loc. cit.

Titularis ſolvens penſionem exemptam a Decimis, tenetur reſcere, vel ſublevare penſionarium ſolventem Decimam ob derogationem Papæ in impoſitione Decimarum, quia per illam non ſavetur Titulari, ſed Cancellari Apoſtolice, vide Penſionarius. Ob penſionem non ſolutam, quando incidit in penas Bullæ Reſervationis. vide Penſio. Titulum ſux poſſiſſionis allegans, & in eo ſe fundans, tenetur probare, & aliis pluribus in caſibus. Cyriac. controver. 10. n. 1. 2. & 3. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 61. n. 16.

Titularis poteſt intentare judicium ſuper nullitate penſionis, ſive pro illius reductione agere, quoties fructus Beneficii non ſufficiunt pro congrua ſua ſubſiſtentione. Bich. dec. 375. n. 14. Garz. de Benef. par. 1. cap. 5. ſub n. 424. Lotterth. de re Benef. lib. 1. queſt. 42. n. 57.

Titulus non dicitur juſtus, imo habetur pro nontitulo, quando contractus eſt nullus. Redoan. de reb. Ecclieſ. non alien. queſt. 76. cap. 2. & queſt. 78. cap. 8. Ciardin. controver. ſor. cap. 105. n. 94. Poſt de manu. obſ. 46. Roa apud illum, dec. 151. 178. & 182. Ad obtinendam manutentionem neceſſarius non eſt. Gonzal. ſuper reg. 8. Canc. gl. 67. n. 41. Lotther. de re Benef. lib. 2. queſt. 3. n. 77. Cevalier. dec. 8. nu. 4. Roa apud Bich. dec. 203. n. 18. Ad præſcribendum vero eſt omnino neceſſarius. L. penult. C. de eviſ. Natta conſ. 14. num. 9. & conſ. 38. n. 4. Suid. conſ. 73. n. 52. Bich. dec. 30. n. 3.

Titulus vitioſus elidit probationem immemorabilis, ſi fuit productus ab eo, qui ſe fundat in immemorabili, ſecus ſi ab Adverſario. Bich. dec. 285. n. 34.

Titulus requiritur coloratus in regula de ſubrogando, ſicut in regula de triennali. Bich. dec. 198. n. 24. & ſufficit præſumptus, qui deducitur ca poſſeſſione decennali. Caſſad. dec. 8. num. 1. ſuper reg. Cancell. Pariſ. de reſign. lib. 3. queſt. 6. n. 74. qui id admittit, quando allegatur ab eo, pro quo diſpenſatio præſumitur, ſecus ſi ab eo negatur. Barb. de poſſeſſ. Epilſ. alleg. 62. n. 30. Sarmen. in reg. de ſubrogandis. queſt. 16. n. 1.

Titulus Reſignantis non eſt a Reſignatario juſtificandus, ſi Reſignans fuit poſſeſſor triennalis. Achill. de Graſſ.

TORTURA.

Praxis Torturae.

Tortura non potest infligi, nisi confes de corpore delicti. *L. 1. ff. ad Syllan. Clarus in §. fin. quest. 64. num. 3. Lim. in crimine falsi, haereticis, furti, & adulterii, quae sunt difficilis probationis. Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 44. Gabr. lib. 7. de malef. conclus. 17. Riccius in prax. par. 2. ref. 324. multo minus potest infligi Clerico. Diana par. 9. trac. 4. ref. 30. alias torquentes sunt excommunicati. Archid. Genuen. Butr. Anchar. & Abb. in cap. super eo desent. excom. Maran. de ord. judic. par. 4. diff. 11. quavis consuetudo contraria excludet.*

Tortura inferri non potest, nisi praecedentibus legitimis iudiciis. *L. unus ff. de quest. Abb. in cap. cum in contemplatione. de R. J. Clarus in §. §. quest. 64. num. 9. Menoch. de arb. quest. 84. etiam in criminibus exceptis, laesae Majestatis Divinae & humanae. Brun. de Indic. & tort. quest. 5. par. 2. Malchard. de prob. conclus. 1385. vol. 3. Honded. conf. 100. num. 5. lib. 1. Cart. in pract. interr. res. lib. 4. cap. 1. num. 51. Farin. de Indic. & tort. quest. 37. num. 1. & Conf. 16. num. 11. Guazin. def. 30. cap. 4. num. 3. quavis Tortura proptis oculis vidisset aliquem delinquere. Carena de off. S. Inquis. par. 3. tit. 10. an. 10. Conciol. alleg. for. 84. num. 1. & alleg. 90. num. 2. & ref. crim. ver. Tortura ref. 9. indicia vero ut sint legitima, & sufficientia ad torturam, debent esse gravia, verisimilia, urgentia, clara, & probabilia, & non sufficiunt levia, dubia, aequivoca, cum agatur de vita hominis. Conciol. l. c. & quatenus sint sufficientia, & legitima, cum in jure non fuerit expressum, & determinatum, relinquuntur arbitrio Judicis. Gomez. var. ref. 10. 3. cap. 13. sub num. 3. Clarus in §. fin. quest. 20. & quest. 64. num. 13. Menoch. de arb. cap. 270. num. 3. Farin. de Indic. & tort. quest. 37. a num. 191. Guaz. l. c. num. 10. Ambrosin. in process. inform. lib. 4. cap. 1. num. 15. & DD. cit. Et unum indicium non sufficit, sed debent esse plura: de quo vide Conciol. ref. crim. per. Indicium ad torturam ref. 1. num. 3. & ut sufficientia sint, & legitima, debent esse plene, & concludenter probata in suo genere per duos testes, alias tortura esset injusta, & confessio inde extorta nullius valoris. Clar. in §. fin. quest. 22. Cabal. ref. crim. cap. 193. Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 44. Quae procedunt etiam in tortura levi. Malchard. de prob. conclus. 333. num. 14. Farin. de Indic. d. quest. 37. a num. 96. ut relictione reali, secus in verbali, quae Judici, qui habet vehementem opinionem, non est probatoria.*

Imo tortura neque in atrocissimis inferri potest, nisi praecedant legitima indicia. *Rol. conf. 12. num. 33. & 79. lib. 1. Clar. l. c. d. quest. 64. Cartar. l. c. lib. 4. cap. 1. num. 52. Farin. l. c. num. 79. & de haereticis quest. 185. num. 121. Honded. conf. 107. num. 7. lib. 1. Guaz. l. c. num. 8. Carena d. par. 3. tit. 10. num. 11. & num. 118. P. Del Rio. disquis. mag. lib. 5. in 2. append. quest. 21. quavis contrarium sentiat Menoch. de arb. lib. 1. quest. 84. num. 9. & ita praeficitur Mediolani, ut in atrocissimis irrogetur tortura, etiam legitimis iudiciis non praecedentibus, testatur Clar. in §. fin. l. c. Malchard. de prob. conclus. 1385. num. 13. lib. 3. & alii apud Conciol. l. c. num. 10. Imo neque Princeps potest jubere, quod Reus torqueretur non praecedentibus iudiciis, etiam mandati, Juxta illi non teneatur obedire. Gram. var. 32. num. 6. Clar. d. quest. 64. Cartar. l. c. num. 53. Farin. l. c. num. 74. Tusc. litt. T. conclus. 329. Guaz. l. c. num. 4. vers. imo nec etiam: Scaccia de Jud. lib. 1. cap. 97. sub num. 88. Neque potest Juxdex inferre torturam non praecedentibus iudiciis, quavis a lege, vel ab homine haberet amplum vel liberum arbitrium in procedendo, & puniendo delicta. DD. supra cit. & Conciol. l. c. num. 11. & Scaccia de Jud. lib. 1. cap. 97. num. 88.*

Lim. pmo, quod Reus potest etiam non praecedentibus iudiciis torqueri, si recusat Judici respondere affirmative, vel negative. Gomez. var. ref. 10. 3. cap. 12. sub nu. 5. Clarus in §. fin. quest. 45. vers. sed pone, ubi Bajard. unum. 5. Menoch. de pref. lib. 1. quest. 89. num. 143. Farin. l. c. num. 176. Guazin. def. 20. cap. 16. num. 3.

Griff. dec. 14. nu. 3. de prob. Seraphin. dec. 316. nu. 2. Rota apud Bich. dec. 236. num. 8.

8 Titulorum multiplicatio admittitur in Beneficialibus, adeo ut provivus possit unum titulum obtinere ab Ordinario, alium a Pontifice, cap. post electionem. ubi Abb. de concess. prob. Lapis alleg. 132. Crescent. dec. 7. Verall. dec. 339. Farin. dec. 117. Coccin. dec. 47. num. 20. Ciatlin. controuv. for. cap. 41. ubi DD. ad abundantem cautelam, & dubitans de validitate sui tituli, non videtur illi renuntiare impetando alium titulum a superiore. Abb. in cap. cum olim. de privil. ut pluribus titulis se possit defendere. Selva. de Benef. par. 3. quest. 19. Rota apud Marecot. l. c. Felin. tamen id negat, si habens titulum a superiore recurrat ad inferiorem ob ingratitudinem, cui tamen contrarius est Marecot. loco quo supra.

9 Titulus nullus legitimus contradicentem non efficit. *Rol. conf. 48. nu. 12. lib. 1. Seraph. dec. 256. nu. 1. Duran. dec. 430. nu. 11. cum aliis allegatis. in Romana Demus. 4. Maii. 1648. §. quia obiectum. coram Bichio. & idem Bich. dec. 559. num. 6. suffragatur tamen ad evitandam intrusionem. Rota apud Seraph. dec. 1238. num. 10. & dec. 344. num. 16. par. 5. recent. gl. in cap. fin. ver. inanes. de elect. num. 6. quam sequitur Aym. conf. 18. num. 9. Bich. dec. 455. nu. 29.*

10 Titulus, quando fit nullus ipso jure, ex illo non probatur bona fides. *Surd. dec. 45. num. 17. & dec. 179. num. 20. casu. 155. sub nu. 16. Alex. conf. 54. num. 10. lib. 6. Ofac. dec. 160. num. 2. & 14. Bich. dec. 256. num. 14. nisi habeat implicitum statum validitatis, donec nullitas declaretur. Rota dec. 1206. nu. 5. & 7. imprefa apud Cenc. de censib.*

11 Titulus par facit aliquid legitimum contradicentem, donec exceptio invaliditatis tituli requirens altiore investigationem examinetur. *Argell. de legit. contradic. quest. 2. num. 56. & 71. & quest. 15. num. 138. & Menoch. de adipsic. remedi. l. sub num. 42. apud quem DD. Bich. dec. 667. num. 37.*

12 Titulus praesumitur ex possessione decenniali pacifica. *Bich. dec. 198. num. 31. & trienniali subsecuta, & sufficit titulus praesumptus ad effectum regulae de trienniali. Casad. dec. 8. num. 1. & per tot. super reg. Cancell. Sanch. moral. lib. 2. cap. 1. dub. 30. num. 4. Bich. l. c. num. 36.*

TORNEAMENTA.

Praxis Torneamentorum.

1 Torneamentum, quid sit, vide Abb. in cap. 1. de torneam. sunt prohibita ob mortes, & pericula animarum, quae ex illis saepe proveniunt, & quidem sub poena excommunicationis. *Abb. l. c. Sylvest. verb. Torneamentum, & qui moritur in torneamento, privatur sepultura Ecclesiastica. Samuel. de sepult. trac. 2. diff. 1. controuv. 8. conclus. 2. & 6. Barb. de Jure Eccles. lib. 2. cap. 10. & de off. Parochi par. 3. cap. 26. Gratian. diff. for. cap. 410. Ventriglia in praxi rer. notabilium. annot. 52. num. 21. Lim. si moriatur exta loco torneamenti, licet ex vulnere accepto in torneamento, quia cum lex sit poenalis, est restringenda ad casus expressos tantum, quomvis militet eadem ratio. Lim. 2. quod licet ille, qui moritur, careat Ecclesiastica sepultura, poenitentia tamen illi non denegetur cum Viatico. Lim. 3. quod illi, qui non pugnandi animo, sed aliis legitimis ex causis ad torneamenta accedunt, & in eis occidunt non pugnans, non privatur sepultura Ecclesiastica. Barb. in cap. ad audientiam. de torneamentis. lib. 5. tit. 13. Covat. lib. 2. var. ref. cap. 1. num. 11. Azot. l. 3. Infit. lib. 2. cap. 15. Murga. 10. 2. trac. 1. diff. 9. per totum. & multi alii apud Gonzal. in lib. 5. Decret. tit. 13. cap. ad audientiam. 2. num. P. Pithing. lib. 5. tit. 13. num. 2. Nisi tamen fiant cum tali moderamine, ut cesset periculum mortis, quomvis forte raro, & per accidens aliquando sequatur mors, aut grave vulnus infligatur, quia tunc non sunt prohibita. Pithing. l. c. Navar. in man. cap. 15. num. 9. Azot. par. 3. Infit. lib. 2. cap. 15. not. 1. Rodriguez. 10. 3. quest. 6. art. 1. §. 10. occidens vero in torneamentis puniatur eadem poena, qua homicida. Hostien. in sum. de torneam. nu. 3. Pithing. l. c.*

- n. 1. & cap. 17. Ambrocin. in *protest. inform. lib. 2. cap. 7.* Scaccia de *Jud. lib. 1. cap. 86. n. 49.* Carena l. c. n. 119. Conciol. l. c. ref. 6. Etiam si Reus petat dilationem ad deliberandum, an velit respondere affirmative, vel negative, quia dilati illi concedi non debet. Item licet Reus recuset respondere super circumstantiis, & qualitatibus substantialibus, & concernentibus delictum principale, de quibus verisimiliter debet recordari Judicis arbitrio, quamvis secus videatur dicendum, quando qualitates sunt remotae a delicto. Clar. d. *quest. 45. vers. sed pone* Cartar. l. c. lib. 3. cap. 2. n. 17. Farin. l. c. n. 130. Scaccia. l. c. n. 46. *vers. & hoc conclusio.* Guaz. l. c. Ambros. l. c. n. 12. Lin. 1. in casibus, in quibus Reus pro ipso delicto torqueri non potest, quia tunc si Reus recusat respondere, potest contra indicia multa, aut capis pignoribus. Farin. loc. cit. n. 190. Cartar. loc. cit. cap. 2. n. 2. Scaccia. de *Jud. lib. 1. cap. 86. n. 49.* Guazin. l. c. *de sent.* 20. cap. 19. Imo citum sub pena confessi criminis praecedente tamen monitione, quia contumax habetur pro confesso. DD. cit. contra Scacciam, & Guazin. *ll. cc.* Dummodo tamen adfuit indicia sufficientia ad interrogandum Reum.
- 5 A decreto vero de torquendo pro habenda praecisa responsione admittitur appellatio. Guaz. *def. 30. cap. 1. num. 4.* Farin. de *Indic. & tort. quest. 38. num. 12.* Scaccia de *Jud. lib. 1. cap. 97. num. 83.* & de *appellat. quest. 17. limit. 47. memb. 1. n. 146.* Conciol. l. c. num. 15.
- 6 Lim. 2. ut non habeat locum in custodie bonorum, Caupone, & aliis, qui si sunt viles personae, & male famae, possunt torqueri super furto facto in caupona, seu de bonis, quorum est custos. Farin. de *Indic. & tort. d. quest. 37. n. 16.* Carena de *par. 3. rit. 10. n. 119.* *propt. idem.* Conciol. d. *ref. 9. n. 17.*
- 7 Lim. 3. in eo, qui simulat furorem, qui potest torqueri. Fab. in *C. lib. 9. rit. 21. defn. 1.* Carena, & Conciol. *ll. cc.* Item in eo, qui occidit, vel vulneravit aliquem sine ulla causa, quia cum nemo praesumat delinquere sine causa, ostendit, verisimiliter praesumptio contra eum, quod id fecerit ex mandato alterius, ita ut possit per Judicem interrogari in genere, & etiam torqueri, ut dicat, cujus mandato occiderit. DD. apud Conciol. loc. cit. num. 19. & in *verb. mandatum. ref. 4. num. 1.*
- 8 Lim. 4. in bannito in contumaciam, qui si compareat ad se defendendum, & purgandum, potest torqueri sine aliis judiciis, ex praesumptione ex banno, & contumacia nota. DD. cit.
- 9 Torturam inferens indebit, & non praecedentibus indicibus teneatur in syndacatu, & quam penam incurat, praesertim si id fecit de mandato Principis, vide Farin. l. c. n. 74. & 111. Guazin. *def. 30. cap. 42.* Scaccia de *Jud. lib. 1. cap. 97. sub num. 181.*
- Tortura potest inferri etiam ex indicibus levioribus in delictis oculis, & difficultis probationis, cujusmodi sunt furum, sodomitia, falsum, adulterium, venenatio, falsa moneta, delictum nocturnum. Bald. in *L. quicunque 4. n. 25. C. de serv. figit. & in L. 3. C. de Episcop. aud. Brun. de *ind. & tort. par. 2. quest. 5. num. 6.* Rol. *conf. 7. nu. 5. lib. 1.* Clar. in *§. fin. quest. 64. vers. & ideo Farin. l. c. n. 150.* Giuba *conf. 43. n. 16.* & *conf. 87. n. 11.* Cabal. *ref. crim. cap. 200. n. 140.* Guaz. *def. 30. cap. 4. n. 9.* Rota apud Meriti. *dec. 446. num. 8. to. 1.* Conciol. l. c. *ref. 3.* quia in his, quae sunt difficultis probationis, receditur a regulis Juris ordinariis, & rigorosis, & accipiuntur probationes eo modo, quo haberi possunt. Socin. *jun. conf. 60. n. 5. lib. 2.* Andreol. *protest. 6. n. 3. P. Gasset. de nec prodit. §. 29. n. 250.* Farin. Clarus, & Giuba *ll. cc.* Ex quavis infamia indicia leviora, debent tamen esse legitima. Ofsac. *dec. Pedem. 79. num. 55.* Cabal. l. c. n. 141. Farin. d. *quest. 37. & conf. 37. n. 15. lib. 1.* & proxime tangencia delictum. Farin. *conf. 10. num. 31.**
- §. 1.
- Alii casus, in quibus Tortura locum non habet.
- 10 Primo quando veritas per testes, confessionem, vel aliunde haberi potest, tortura non habet locum. Covar. *lib. 4. var. ref. cap. 23.* Gomez. *var. ref. 10. 3. cap. 13. num. 20.* Clar. in *§. fin. quest. 64. num. 5.* Buisi. d. de *confes. malef. fol. mibi 657.* quia tortura est remedium subsidiale, neque in omni delicto, sed gravi, pro quo pena mortis, aut corporalis indiget. DD. cit. Et tunc debet adhiberi cum inderamine pro qualitate delicti, & personae, indiciorum, & temporis, nec debet esse insoluta, fed conclusa.
- Non potest censura infligi pro delictis levibus, nisi pro illis sit tiranda pena corporalis. Clarus in *§. fin. quest. 64.* Grillandus de *quest. & tortura. quest. 7.* Cabal. *ref. crim. cap. 28.* secus in pecuniaria; ne major pena detur Reo non convicto, dum proceditur ad inquitendam veritatem, quam convicto habita veritate. Farin. de *Indic. & tort. quest. 38. n. 6.* & *quest. 42. n. 3.* Cartar. l. c. lib. 4. cap. 1. a. n. 17. Guaz. d. *def. 30. cap. 3. n. 2.* Ambros. de *protest. inform. lib. 4. cap. 1. n. 9.* Giuba *conf. 37. n. 110.* & *conf. 14. n. 14.* Conciol. l. c. *ref. 11.* quamvis non desint, qui velint etiam in delictis, in quibus imponitur pena pecuniaria gravis, aut cum Reus est persona levis nasse timens penam pecuniariam, quam corporalem, posse inferri torturam, ita Peguer. Fuller. & alii apud Conciol. l. c. num. 2. & apud Cabal. *ref. crim. cap. 170.* Priori tamen sententiae adhaerent Farin. lib. 3. *qq. crim. quest. 38.* Crav. *conf. 41.* vide etiam Antonell. de *regim. Eccles. lib. 6. cap. 44. n. 4.*
- Tertio tortura inferri non potest, nisi assignatis prius Reo defensionibus cum termino competente ad illas faciendum cum copia indiciorum &c. L. *unius.* ubi Bart. *ff. de quest. Diana par. 4. trac. 6. ref. 28.* Antonell. l. c. Farin. de *Indic. & tort. quest. 38. n. 3.* & *quest. 39. var. ref. 10. 3. cap. 13. num. 21.* Clar. in *§. fin. quest. 49. vers. & hoc adeo.* Guaz. *def. 30. cap. 4. num. 16.* Antonell. de *tempore legali. lib. 4. cap. 19. n. 4.* quia defensiones non solum debentur Juri civili, & Canonico, fed etiam de Jure naturali, imo etiam lege Evangelica. Farin. *conf. 103. n. 1. lib. 1.* Ambros. l. c. cap. 1. n. 9. Et post decretum torturae debet ita, ut pendente termino ad appellandum nihil possit innovari. Riccius in *collec. dec. 1777. par. 5. & dec. 2263. part. 6.* Antonell. de *reg. Eccles. l. c.* nisi habuerit terminum cum copia indiciorum ad se defendendum; quia tunc non posset appellari a decreto torturae, sed ea non obstante poterit torqueri, nisi indicia purgaverit. DD. apud Locatell. de *quest. Jud. inspec. 5.* Antonell. l. c. quae procedunt etiam in delictis atrocissimis. DD. apud Farin. de *Ind. & tort. quest. 39. n. 41.* Conciol. l. c. n. 7. contra Bajard. ad Clar. *quest. 64. n. 87.* Merlin. *protest. f. r. cent. 2. cap. 33. n. 11.* Etiam si Juxta haberet plenum, & liberum arbitrium procedendi absque ulla solemnitate, quia talis facultas repugnat juri naturali. Menoch. de *arbitr. lib. 1. quest. 77. num. 1. & quest. 18. num. 5.* Cartar. d. lib. 4. cap. 1. n. 167. Bursat. *conf. 201. n. 95. lib. 2.* Farin. l. c. *quest. 39. n. 15.* & de *resib. quest. 72. n. 98.* & 99. Guaz. *def. 21. cap. 1. nu. 4.* Ambros. de *protest. inform. lib. 3. cap. 1. a. num. 10.* Nisi ageretur contra notorios delinquentes diffamatos, grassatores, assassinos facinellor, & alios sceleratissimos homines. Grammat. *conf. crim. 64. nu. 4.* & *voto 3. num. 24.* Rol. *conf. 12. n. 88. lib. 4.* Ofsac. *dec. Pedem. 79. num. 159.* Bursat. l. c. num. 101. Farin. de *resib. quest. 71. n. 99.* Guazin. d. *def. 21. cap. 2. n. 6.* Bajard. ad Clar. *quest. 49. in §. fin. num. 54.* Ambros. & Conciol. *ll. cc. n. 9.* Et confessio extorta per torturam non assignatis defensionibus illatam, non valet cum omnibus inde secus. Clem. *Pastoralis 2.* ubi gl. & DD. communiter de *re jud. Vulpel. conf. 21. n. 6.* Farin. de *Ind. & tort. quest. 39. n. 84.* Guaz. *def. 24. cap. 3. in §. & def. 29. cap. 4. n. 3.*
- Lim. conclusio in resse, qui ob mendacium, variationem, & similia etiam defensionibus non assignatis, nec data indiciorum copia torqueri potest. Angel. de *malef. in ver. fama publica num. 40.* Clar. in *§. fin. quest. 25. vers. soler dubitari. num. 10.* ubi Bajard. n. 6. Guaz. *def. 19. cap. 13. n. 4.* Scaccia de *Jud. lib. 2. cap. 100. num. 16.* Giuba *conf. 23. n. 14.* Carena d. *par. 3. rit. 10. n. 159.* quod tamen procedit tantum, quando testis torquetur propter mendacium, aut variationem, de quo testis convincitur ex suo proprio dicto, & ex propria confessione, contra quam probabiliter nihil deduci potest. Secus vero si de mendacia testis

testis constaret aliunde, uti per testes deponentes, illum fuisse præsentem delicto, & ipse id negaret, quia tunc testis denegari non debet defensor, si contra testes, aut eorum personas excipere velit. Farin. l. c. n. 148. Guazzin. l. c. & alii apud Conciol. l. c. ref. 5. n. 2. contra Scaccia lib. 1. cap. 100. a. n. 16. & alios.

- 14 Si vero Iudex vult torquere testem, quia est vilis, criminofus, infamis &c. debet prius negotium discutere cum Procuratoribus, & Advocatis, an resultet talis nota & infamia. Farin. l. c. n. 150. Guaz. def. 19. cap. 15. num. 6. & alii apud Conciol. l. c. num. 4. nisi de tali qualitate constaret Judici ex confessione ejusdem testis, aut constaret notorie ex actis.
- 15 Tortura tamen testis debet esse levis, & non est repetenda. Bald. in l. f. nu. 1. C. de quest. Cattar. d. lib. 4. cap. 1. num. 45. Cabal. ref. crim. cas. 170. n. 22. Farin. de Ind. & tort. quest. 42. n. 20. & conf. 83. n. 57. lib. 1. Giurba tot. 23. num. 14. Guaz. def. 19. cap. 13. num. 1. & seq. & alii apud Conciol. l. c. num. 6. Scaccia de Jud. lib. 1. cap. 86. n. 57. sicut etiam Reus, cum interrogatur de complice. Et ex processu inferri, tantum semel est inferenda. Cattar. l. c. Farin. l. c. Guazzin. d. def. 30. Ciarlin. contrav. for. cap. 181.

§. II.

Quibus Personis possit, vel non possit inferri Tortura?

- 16 Dicendum, quod omnibus potest inferri exceptis illis, qui expressè a jure prohibentur. Gomez. var. ref. 10. 3. cap. 13. n. 3. Clar. in §. fin. quest. 64. vers. ubi subsist. Cattar. d. lib. 4. cap. 1. n. 47. Fachin. de Ind. & tort. quest. 41. Ambros. l. c. lib. 4. cap. 1. n. 11. Carena d. par. 3. tit. 10. num. 125. & alii apud Conciol. ref. crim. verb. Tortura. ref. 1. Prohibentur vero torqueri
- 17 Prime minores quatuordecim annis, juxta L. de minore 10. ff. de quest. & in L. 1. §. Impuberi. ff. ad syl. l. c. Gomez. l. c. num. 3. Clar. l. c. num. 25. Cattar. l. c. n. 49. Farin. l. c. Guazzin. defens. 30. cap. 11. num. 1. & minoris confessio extorta per torturam non valet, quamvis fuerit ratificata. Carena l. c. num. 138. quod tamen non procedit in causa hæresis. Carena l. c. Del Rio disquis. magic. lib. 5. sect. 9. vers. quoad personas, & Diana apud Conciol. l. c. numer. 2. qui tamen minor, si est proximus puerbertas, potest terri, ferula cædi, & alio genere tormentorum, uti sibillo- rum torqueri. Gomez. d. 10. 3. cap. 1. num. 67. & cap. 13. num. 4. Clar. & Cattar. l. c. Infans vero neque potest terri, aut ferula cædi. DD. supra cit. & Conciol. l. c. num. 4.
- 18 Secundo mulier prægnans torqueri non potest, propter partus periculum. L. prægnantis. 3. ff. de part. Gomez. var. ref. 10. 3. cap. 13. num. 3. & 37. Clar. in §. fin. quest. 64. num. 22. ubi Bajard. num. 76. Pacian. de prob. lib. 2. cap. 6. num. 1. Farin. de Ind. & tort. quest. 41. num. 38. Guaz. def. 30. cap. 14. n. 1. quamvis fetus non esset animatus, & si mulier ita indebite tora delictum confiteretur, confessio illi nihil noceret. Et asserens se gravidam, debet visitari per peritos. Carena de off. S. Inquis. par. 3. tit. 10. numer. 144. Giurba conf. 8. n. 10. Conciol. ref. crim. in verb. Tortura. ref. 1. num. 5. & non tantum non potest torqueri, sed neque terri terriatione reali ob periculum abortus. Gomez. l. c. num. 4. Farin. l. c. n. 84. & 108. Guaz. def. 30. cap. 14. vers. nec etiam. Carena & Conciol. l. c. Imo neque post partum torqueri potest nisi elapsis quadraginta diebus, ne ob debilitatem moriatur. Gomez l. c. n. 3. Clar. l. c. n. 22. Farin. l. c. num. 79. Pacian. & Guazzin. l. c.
- 19 Tercio torqueri non possunt Advocati & Doctores ratione Dignitatis. Boff. in præf. tit. de Ind. n. 111. Clarus l. c. vers. quero an Doctores. Gomez l. c. n. 3. Farin. l. c. n. 37. Cattar. in præf. interr. reo. lib. 4. cap. 1. n. 49. Guaz. def. 30. cap. 17. n. 6. Carena l. c. n. 126. quod tamen de consuetudine non servatur, secundum quam Doctores præcedentes legitimis indicis indistincte torquentur. Decian. crim. lib. 7. cap. 46. nu. 2. Cattar. l. c. Bajard. Clar. quest. 64. n. 62. præsertim in delictis gravibus. Farin. loc. cit. d.

quest. 41. n. 54. & 56. secundum quem etiam præcisa consuetudine in gravioribus Doctores torquentur, dummodo indicia sint aliquanto graviora, quam in aliis Reis. Guaz. l. c. Imo hanc consuetudinem non valere defendunt non pauci apud Farin. quest. 41. num. 55. & 56.

Quarto obfessi a Demone torqueri non possunt. Gomez. l. c. num. 12. Clarus in §. f. l. cit. vers. non etiam. Farin. d. quest. 41. n. 22. Carena l. c. n. 146. Ruginell. præf. quest. cap. 38. Conciol. l. c. num. 11. Neque senes decrepiti torqueri possunt, aliter confessio eis non noceret. DD. cit. Calvin. de equit. lib. 1. cap. 93. num. 13. Cyriac. contrav. 106. num. 17. Diana & alii apud Conciol. l. c. n. 112. dummodo fit decrepiti puta, septuaginta annorum, quo tempore incipit decrepitas, non autem senes minores septuaginta annis, si sunt robusti, & non valedudinarii, aut debilis complexionis. DD. cit. & Conciol. l. c. n. 14. Porro decrepiti quamvis torqueri non possint, potest tamen terri instar Impuberum. Clar. Gomez. Grillan. & Farin. l. c. apud Conciol. l. c. num. 15. contra Bertazzol. conf. 102. num. 5. & 6. & ibi Adden. Farin. sibi contrarij. us. d. quest. 41. num. 29. in §. Guaz. def. 30. cap. 13. num. 5. vers. quod tamen. Fab. in C. lib. 2. tit. 21. def. 6. Carca. l. c. num. 43.

Quinto Clerici torqueri non possunt juxta Angel. 21 de malef. in verb. quod fama publica. num. 102. vers. Item Clericus. Catec. in præf. 2. trac. de Ind. & tort. §. circa tertium. num. 26. Cæval. commun. contra comm. quest. 619. num. 2. Contrarium tamen descendunt Alciat. in cap. 1. sub numer. 43. de off. ordin. Boff. in præf. tit. de Ind. num. 103. Clar. in §. fin. quest. 64. vers. sed an Clerici. præsertim in criminibus gravioribus. Decian. crim. lib. 7. cap. 46. num. 3. Farin. l. c. d. quest. 41. a. num. 2. Dummodo contra illos graviora præcedant indicia, quam contra alios. Guazzin. def. 30. cap. 10. Cabal. ref. crim. cas. 84. Sperel. dec. 18. n. 11. par. 1. Conciol. l. c. n. 18. Tule. litt. l. conclus. 328. nu. 23. Cyriac. contrav. 605. n. 29. & hæc videtur verior, & communior. Add. & Conciol. n. 19.

Sexto infirmi, & valedudinarii torqueri non possunt, si morbus est talis, quod Reus torturam pati non possit sine periculo vitæ, & corporis. Ludovic. de Lucen. 13. num. 52. Farin. de Ind. & tortur. quest. 41. n. 39. in quo standum est dicto perituro, & Medicorum. & Conf. 99. n. 24. lib. 1. Guaz. l. c. cap. 16. uti patiens exsudationem venarum, laborans morbo gallico, patiens defectum anhelitus, habens febrem tertianam, aut quartanam: Giurba conf. 8. a. n. 5. Cyriac. d. contrav. 106. n. 17.

Septimo Nobiles magna nobilitate, Decuriones, & officiales durante officio Clar. l. c. quest. 64. Guaz. l. c. cap. 10. a. num. 11. Farin. de Ind. & tort. d. quest. 41. Tule. litt. l. conclus. 328. Carena l. c. n. 126. qui torqueri non possunt nisi consulto Principe, aut in crim. læsæ Majestatis Divinæ, vel humanæ, & in crimin. exceptis. Pegna in direct. par. 3. commun. 110. Farin. l. c. n. 100. & de heresi quest. 185. n. 125. Guazzin. l. c. cap. 18. n. 4. Vulpel. conf. 141. n. 11. Carena l. c. num. 136. Cyriac. contrav. 435. n. 59.

In casibus vero, in quibus Reus, vel propter dignitatem personæ, ætatem, aut aliud impedimentum torqueri non potest, contra quem adfunt indicia legitima ad torquendum, potest condemnari in penam extraordinariam, vel exilii, ne remaneat impunitus. Gomez. var. ref. 10. 3. cap. 12. Farin. d. quest. 41. Cabal. ref. crim. cas. 288. num. 19. Guazzin. def. 30. cap. 18. num. 6. Bajard. ad Clar. d. quest. 64. num. 72. Fachin. contrav. Jur. lib. 1. cap. 29. & conf. 63. num. 13. lib. 2. Conciol. l. c. ref. 8. num. 1.

§. III.

Quo tempore infligenda tortura, & quibus suffragetur?

Tortura non potest inferri diebus festis in honoribus Dei etiam flantibus legitimis indicis, juxta L. dies festos. 10. & L. Provinciarum 9. L. quadraginta 6. & L. alius. 8. C. de fer. & L. nemo 3. C. de Episc. aud. Clar. in §. fin. quest. 64. vers. quero an tortura. Farin. de Ind.

- Indic. & tort. quest. 38. num. 107. Guaz. def. 30. cap. 4. in fi. Cabal. ref. crim. caf. 227. num. 16. Danza de pugna Dottorum. to. 2. de off. deleg. cap. 3. num. 2. quia in dictis ferialibus in honorem Dei debent filere omnes actus judiciales. Jura. & DD. cit. non obstante confuetudine contraria, quam approbat Cabal. l. c. num. 11. fed improbat Clar. in d. quest. 64. Farin. d. quest. 38. num. 107. Guazzin. d. cap. 4. & Conciol. l. c. ref. 21. num. 3.*
- 36 *Lim. 1. in delictis cuornibus, & gravibus, in quibus Juxdeus potest Reum torquere etiam diebus ferialibus in honorem Dei juxta Farin. Clar. & Guazzin. l. c. apud Conciol. l. c. num. 4. Imo ratione gravitatis criminis potest Reus suspendi, vel capitali supplicio affici in die feriato in honorem Dei veluti insignis latro. Cabal. ref. crim. caf. 227. a nu. 28. qui hoc extendit etiam ad delicta leviora. Guaz. def. 38. cap. 5. num. 1. Bald. Castr. & alii in d. L. Provinciarum. v. C. de fer. Conciol. l. c. num. 4. verf. amplia. Brun. de indic. & tort. par. 2. quest. 5. Clar. l. c. Boer. dec. 259.*
- 27 *Tortura illata principali, qui fuit negativus, fuffragatur etiam illis, qui funt imputati de auxilio, ope, vel favore, ita ut purgatis indicio contra principalem, intelligantur etiam purgata indicia circa accessoria ad favorem aliorum. Decian. conf. 93. aum. 117. lib. 2. Sim. de Præf. conf. 64. num. 13. Menoch. de arbit. caf. 351. num. 12. Bajard. ad Clar. quest. 88. num. 6. Guaz. def. 10. cap. 18. & def. 30. cap. 40. num. 1. verf. que opinio. Giurba conf. 87. num. 4. ubi enim non peccavit principalis, non potest dici peccasse accessorium. Barr. conf. 199. par. 1. Crav. conf. 319. numer. 12. Farin. de inquis. quest. 4. num. 3. & 4. Mat. Anton. ref. 26. nu. 10. lib. 3. Giurba l. c. Conciol. l. c. ref. 10. Et tortura illata foecio criminis, qui in illa permansit negativus, purgat indicia non solum contra ipsum, fed etiam contra complices illius. Farin. de indic. & tort. quest. 43. num. 10. & conf. 167. lib. 2. Giurba d. conf. 87. numer. 4. & ita tortura illata mandataris, prodest etiam mandantibus, si illi in tortura fuerunt negativus. L. 1. §. si quis ultro. ff. de quest. Farin. conf. 130. numer. 14. lib. 2. Giurba l. c. num. 4. Vetrigl. conf. 35. num. 4. Conciol. l. c. num. 4.*
- 38 *Tortura cum eff. infigenda Patri, & filio pro eodem delicto, debet inchoari a filio in conspectu patris. Gandin. de quest. 11. Bajard. ad Clar. d. quest. 64. num. 91. Palchal. de patr. pot. par. 3. cap. 1. numer. 18.*

§. IV.

De Tortura effectibus.

- 29 *Tortura eff. theticia infamiz, & sanat omnes illius defectus, secus si tortus patitur alios defectus. Cravetia conf. 6. Scaccia de Jud. lib. 1. cap. 81. numer. 7. Cephal. conf. 549. Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 44.*
- 30 *Tortura secundum aliquos purgat legitimas probationes, etiam confessionem secundum Boff. Marfil. & alios apud Fachin. lib. 9. contrav. Juris. cap. 6. qui tamen contrarium tenet, quoad penam extraordinariam. Antonell. l. c. contrarium est communius. Rociol. ref. 14. lib. 1. num. 14. neque plures defectus, & inhabilitates. Bursat. conf. 201. Farin. & Ciarlin. l. c. num. 26. Purgat omnia indicia etiam indubitata. Clar. in §. si d. quest. 64. Farin. in prax. quest. 4. & 40. Guaz. ad Defens. Reorum par. 2. defens. 1. Ciarlin. contrav. for. lib. 2. cap. 181. num. 71.*
- 33 *Non potest purgare nisi unum defectum testis, & ideo si plures fuerint defectus in teste eodem, nihil probabit. Farin. l. c. quest. 43. Ciarlin. cap. 10. num. 122. Rol. conf. 3. num. 48. lib. 3. Honded. conf. 100. num. 37. lib. 1. Cravetia conf. 6. num. 54. Farin. conf. 10. num. 12. & conf. 11. num. 12. quest. 62. num. 382. Guaz. def. 30. cap. 40. num. 13. Vetrigl. conf. 36. nu. 17. & conf. 33. nu. 19. Conciol. l. cit. ref. 15. Bursat. conf. 239. n. 42. lib. 2. & DD. cit. contra Bajard. ad Clar. quest. 24. num. 128. qui dicit contrarium servari de consuetudine, quam tamen consuetudinem negat Farin.*

Tortura non purgat defectum perjuri in criminalibus 33
ita ut quamvis perjury testes fuerint torti, non faciant indicium neque ad inquirendum, quia tortura non purgat infamiam testis. Rol. conf. 16. num. 10. lib. 1. Tob. Non. conf. 99. a num. 5. Mafcard. de prob. concluf. 1108. num. 7. lib. 3. Honded. conf. 100. num. 38. lib. 1. Farin. de testib. quest. 62. num. 193. Guaz. def. 19. cap. 16. num. 15. & def. 30. cap. 40. num. 15. Conciol. l. c. ref. 15. quamvis Boff. in pract. tit. de indic. num. 156. & Farin. conf. 10. num. 10. lib. 1. dicant contrarium servari de consuetudine apud Conciol. l. c. num. 6.

§. V.

Tortura Miscellanea.

- Quæres 1. quanto tempore Reus indicatus possit detineri in tortura? Dicendum non potest detineri ultra horam, quamvis crimen sit gravissimum. Farin. de indic. & tort. quest. 38. num. 54. Adden. ad Ambros. in process. inform. lib. 5. cap. 4. num. 4. Cartar. in pract. interr. vto. lib. 4. cap. 1. num. 113. Ambros. in process. inform. lib. 4. cap. 3. Guaz. def. 21. cap. 1. num. 5. & def. 30. cap. 22. num. 6. Carena de off. S. Inquis. par. 3. tit. 20. num. 171. Conciol. l. c. ref. 16. Conclusio liero procedit in tortura, que inferitur Reo cum corda, non vero in tormento vigilie, equi, vel capre, in quo Reus detinetur per quinque, vel etiam decem horas Jud. arbitrio etiam per longius tempus. Ferin. d. quest. 38. num. 17. que tamen tortura, seu potius tormentum non adhibetur nisi in atrocissimis. DD. cit. ut supra, & Conciol. l. c. num. 2.
- ad sciendum vero Complices aut Receptatores, Reus non debet torqueri ultra mediam horam. Farin. conf. 10. num. 21. Cartar. l. c. Guaz. def. 21. cap. 1. nu. 4. Conciol. ut supra nu. 3.
- Rei non sunt omnes aequaliter torquendi, quamvis adfint legitima indicia, sed aliqui levius, aliqui gravius, juxta qualitatem personarum, delicti, & indiciorum, ex processu resultantium, in quo non adest certa regula, sed totum relinquatur Jud. arbitrio. L. questionis modum. 7. ubi DD. ff. de quest. Menoch. de arb. caf. 271. Clar. in §. si. quest. 65. verf. nunc de grad. Cartar. l. c. num. 112. Farin. d. quest. 38. num. 33. Guaz. def. 30. cap. 4. num. 24. & cap. 20. nu. 2.
- Neque est inferenda nisi post octo, vel decem horas a sumpto cibo. Cartar. l. c. num. 78. Farin. l. c. n. 32. Ambros. in process. inform. lib. 5. cap. 1. num. 30. Guaz. def. 30. cap. 4. num. 20. alias si venient accidentia non prævisa in tortura, Juxdeus teneatur in syndicare. Conciol. l. c. num. 5. Neque debet adhibere novum genus tormenti, sed consuetum secundum consuetudinem loci. Farin. l. c. num. 7. Farin. d. quest. 38. num. 56. Guaz. def. 30. cap. 21. num. 1. Carena l. c. num. 164.
- Quæres 2. si homicidium, fuit commissum a pluribus in rixa, & ignoretur, quis vulneravit, aut occiderit, an possint omnes rixantes torqueri ad eruendum veritatem? Respondetur affirmative. Ita Menoch. de arbit. caf. 362. sub num. 20. Bajard. ad Clar. in §. homicidium. num. 122. Cartar. de execut. sententie capto damnato. cap. fi. num. 246. Farin. de penis torment. quest. 96. num. 89. Cabal. ref. crim. caf. 192. a num. 13. Calvin. de aquis. lib. 6. cap. 130. num. 25. & 26. Conciol. ref. 7. Et tunc Juxdeus debet incipere torturam a magis suspecto, nempe ab illo, qui est male vitæ, & solitus committere similia. Boff. in pract. tit. de homicid. num. 28. Cartar. l. c. num. 248. Bajard. ad Clar. in §. Homicidium. Cabal. ref. crim. caf. 292. num. 14. si vero homicidium fuit commissum in domo, an omnes de domo torqueri possint ad eruendum veritatem, late disputat Farin. de indic. & tort. quest. 52. num. 68. & de pen. temper. quest. 96. a num. 82.
- Quæres 3. an Tortura possit inferri in penam? Respondetur affirmative. ita Riccius in prax. penar. ref. 320. Honded. conf. 100. Natta conf. 298. Clar. in §. si. quest. 28. & hæc irrogat infamiam, non vero illa, que inferatur ad eruendum veritatem. Vide Socius Criminales.
- Quæres 4. an tortura habeat etiam locum in delictis Ecclesiasticis in quibus imponitur pena excommunicationis,

tionis, aut depositionis? Respondetur affirmative, quia æquarantur pœnæ mortis, & relegationis. Riccius in *prax. for. Eccles.* par. 2. ref. 414. Antonell. de *reg. Eccles.* lib. 6. cap. 44. num. 5. apud quem vide Vulp. in *prax. Jud. cap. num. 13.* Locacell. *quest. Jud. in spec.* 5. num. 19.

41 Quæres 5. An tortura habet locum, quando unicum dumtaxat exstat indicium? Respondetur cum distinctione, quod si hoc indicium sit proximum veluti unus testis de visu, confessio extrajudicialis, Res repetita apud Reum præsumptum, posse inferri torturam; Clar. in §. *fin. quest.* 84. Binsfeld. de *confess. Malef. memb. 2. fol. mihi 296.* ita si addit duo indicia levia, quæ faciunt indicium sufficiens. Idem l. c. Quando tamen ex dicto unius testis omni exceptione majoris deponentis de delicto non potest Reo inferri tortura, si est bonæ famæ, sed requiruntur etiam alia indicia. Diana par. 4. *trac.* 6. ref. 6. Antonell. l. c.

42 Quæres 6. Coram quo fieri debeat tortura? Respondetur debere fieri coram iudice, & Notario. Dianapar. 4. *trac.* 6. ref. 17. Locacell. de *quest. Jud. in spec.* 5. n. 104. Menoch. de *arb. cap.* 340. n. 13. Farin. de *Judic. & tort. quest.* 37. n. 145. Antonell. de *reg. Eccles.* lib. 6. cap. 44. n. 10.

43 Quando vero dubitatur, an sit locus Torturæ, Juxta debet pronuntiari, non esse locum torturæ, quia semper debet inclinare in miorem partem. Cabal. *ref. crim. cas.* 200. num. 145. Guaz. def. 29. cap. 2. n. 4. Giurba *conf.* 42. n. 3. Cyriac. *controrv.* 106. n. 55. Carnea de *off. S. Inquis.* par. 3. tit. 10. n. 24. Conciol. l. 1. verb. *Judicium*, ref. 10. n. 3. & verb. *Tortura*, ref. 18. Et idem est dicendum de repetitione torturæ. Clar. in §. *fin. quest.* 64. *vers. hæc autem omnia.* de *ind. & tort.* 9. *quest.* 38. n. 89. Cartar. d. lib. 4. cap. 1. n. 128. Guaz. def. 30. cap. 23. num. 2.

44 Quæres 7. an tortura femel illa possit. Amplius repeti? Conclusio est negativa. Decian. *conf.* 93. n. 135. lib. 2. Farin. d. *quest.* 38. n. 72. Gomez. *var. ref.* 10. 3. cap. 13. *sub* num. 26. Cartar. l. c. num. 123. Caval. *comm. contra* com. *quest.* 618. num. 6. Guaz. d. *defens.* 30. cap. 23. Rota apud Merlin. *dec.* 446. *num.* 9. 10. 11. Conciol. *ref.* 12. in verb. *Tortura*, & confessio extorta ex repetitione torturæ, quæ repeti non debebat, non valet, nec consenti præjudicat. Gomez. l. c. num. 25. *vers. tortura infero*. Farin. l. c. num. 78. Guaz. l. c. Conciol. l. c. num. 2. Conclusio procedit etiam in testibus, contra quæ tortura non est repetenda, nisi gravia supervenerint indicia. Bausa. *conf.* 216. num. 115. lib. 2. Bijard. ad Clar. in §. *fin. quest.* 25. num. 33. Guaz. def. 19. cap. 13. num. 7. Giurba *conf.* 23. num. 23. n. 14. Lim. 1. si post illam torturam supervenerint nova indicia, tamen, & substantia a primis differentia. L. unius. §. 1. ff. de *quest. Locacell. de quest. Jud. in spec.* 5. num. 70. Antonell. de *reg. Eccles.* lib. 6. cap. 44. §. 2. num. 21. Menoch. de *arb. cas.* 272. n. 7. Clar. l. c. num. 65. Cabal. *ref. crim. cas.* 93. n. 43. Gomez. d. cap. 13. n. 26. Farin. d. *quest.* 38. n. 90. Guaz. l. c. n. 8. cap. 23. Carnea. Ambros. Diana, & alii apud Conciol. l. c. num. 4. quia priora indicia, uti purgata per torturam, non sunt amplius consideranda. Vinc. de Franch. *dec.* 577. & dummodo indicia supervenientia sunt pariter urgentia, immo urgentiora primis. DD. apud Clar. in d. §. *fin. quest.* 64. *vers. ultimo videndum*. Cartar. l. c. Farin. l. c. Guaz. ut supra. Conciol. num. 7. Antonell. l. c. d. n. 21. Lim. 2. si Reus vigore primorum indiciorum non fuit sufficienter tortus, sed tantum leviter, quia tunc potest repeti tortura. Farin. l. c. num. 79. Clarus l. c. Ambros. in *procc.* *inform. lib.* 4. cap. 4. num. 5. Guaz. d. def. 30. cap. 23. num. 9. Carnea l. c. num. 154. Conciol. l. c. num. 8. Antonell. l. c. num. 21. *vers. potest similiter*, qui citat Locacell. d. *in spec.* 5. num. 54. Riccium in *collect.* 574. par. 3. quando vero Reus dicatur leviter tortus, & ideo non pargasse omnia indicia, remittitur Judicis arbitrio, quia non est in jure definitum, qui debebit considerate qualitatem delicti, & indiciorum, fortitudinem, & debilitatem Rei torti. Farin. l. c. num. 77. Menoch. de *arbitr. cas.* 273. num. 6. Cartar. l. c. num. 119. Ambros. l. c. num. 2. Ad den. ad Guazzin. def. 30. cap. 23. num. 2. & alii apud Conciol. l. c. num. 9. Lim. 3. quia repetitio torturæ fieri non debet eadem die, sed separatim, & interpola-

tis diebus. Farin. l. c. num. 103. ubi dicitur, quod Juxta in decreto depositionis Rei a priori tortura debet apponere clausulam. *Animo continuandi torturam*. Carnea l. c. n. 154. Antonell. de *temp. leg. lib.* 4. cap. 20. num. 30. Et advertendum, quod tortura non sit repetenda, nisi per secundam vicem, & non ulterius. Bausa. *conf.* 201. n. 87. lib. 2. & *conf.* 326. num. 8. vol. 3. Rim. jun. *conf.* 395. num. 42. lib. 4. Farin. l. c. n. 106. Guaz. l. c. n. 2. Conciol. l. c. num. 11. contra Antonell. de *regim. Eccles.* lib. 6. cap. 44. n. 21. *vers. potest similiter*, & n. 22. qui citat Boff. Riccium, & Ambros. volens posse repeti etiam tertia vice, quod etiam concedit Conciol. l. c. n. 11. quando indicia sunt urgentissima cum Farin. & aliis; & ita possunt conciliari DD. in specie contrarii. Lim. 4. conclusio, quando indicia sunt urgentissima, & gravissima; quia tunc cum per primam torturam non cessant purgata, potest repeti, etiam alii indicii non supervenientibus. Bart. in L. unius. 18. §. 1. num. 2. ff. de *quest.* Clar. loc. cit. *vers. debet igitur*. Farin. loc. cit. numer. Guazzin. l. cit. numer. 2. Carnea l. c. num. 154. Rota apud Merlin. *dec.* 446. numer. 9. par. 1. Lim. 5. conclusio, ut non habeat locum, quando Reus confessus est in tortura, & ductus ad ratificandum die sequenti recusatur ratificare; quia tunc potest uti variis ex precedenti confessione iterum torqueri. Conciol. *ref. crim. in Verb. Confessio*, ref. 1. & in *Verb. Tortura*, ref. 12. n. 15.

Tortura repetita indebito modo, non servato juris ordine, & tempore, est injusta, & confessionem reddit nullam. Farin. de *ind. & tort.* *quest.* 39. Clar. in §. *fin. quest.* 64. Ciatlin. *controrv. for.* cap. 181. cit.

Tortus sufficienter non potest iterum torqueri. Ciatlin. 46 *conf. tort. for.* cap. 10. Cartar. & Guazzin. lib. II. et si est contritus prima, & secunda vice, ac constanter negat, non est amplius torquendus, quia per primam, & secundam torturam fuerunt purgata omnia indicia etiam gravissima. Simanca de *viol. Relig.* tit. 52. Cartar. l. c. n. 17. Farin. *quest.* 38. n. 106. Ciatlin. l. c. secus si Reus modo negavit delictum, modo falsus est. Binsfeld. de *confess. Malef. fol. mihi 666.* Gomez. 10. 3. var. ref. cap. 3. n. 26. Antonell. de *reg. Eccles.* lib. 6. cap. 44. §. 2. a. n. 23.

Tortus leniter, & insufficienter, potest iterum torqueri, ut sufficienter torqueatur. Bald. in L. 2. c. *quor. appell. non recip.* Clar. in §. *fin. quest.* 64. Menoch. de *arb. cas.* 272. & hæc tortura non dicitur nova tortura, sed potius continuatio torturæ, quia plures sunt gradus torturæ, & a levioribus ad majores, & graviore est procedendum. Binsfeld. loc. cit. fol. 664.

Tortus, si in tortura fuit confessus delictum, & deinde ductus ad ratificandum negat, potest repeti tortura, quamvis nova indicia non supervenerint. Bart. in L. unius. ff. de *quest.* Gomez. *var. ref.* 10. 3. cap. 13. n. 25. & *seqq.* Blancus in *ind. num.* 219. Clar. in §. *fin. lib. 5. quest.* 21. in infinitum tamen non est procedendum, sed tercio ad summum secundum aliquos juxta superius dicta, confessus, & revocans non potest amplius torqueri. Put. de *syndic. in verb. Tortura*. Cartar. in *prax. crim.* n. 194. Binsfeld. fol. 672. Et si indicia fuerint multum urgentia, & indubitata, potest Reus condemnari in aliquam penam extraordinariam. Boff. in *prax. de inquis.* n. 30. Clar. l. c. Binsfeld. fol. 684. si vero non fuit multum urgentia, absolute dimitti debet, vel juxta Antonell. de *reg. Eccles.* lib. 6. cap. 44. n. 23. Juxta debet Accusatori dare terminum ad probandum delictum, & illo non probante est Reus absolvendus, aut relaxandus cum cautione de se presentanda. Clar. in §. *fin. quest.* 21. *vers. ulterius quero*. Locacell. d. *in spec.* 5. n. 100. Ambros. de *procc.* *inform. lib.* 4. cap. 4. n. 9.

Tortus, & confessus de se potest repeti in tortura ad detegendos socios delicti exstantibus indicii. DD. cit.

Porro, si Reus confessus fuit in tortura, confessio illi non nocet, nisi fuerit ratificata extra torturam. Clar. in §. *fin. quest.* 64. *vers. ceterum*. Farin. de *Reo confes. & convic.* *quest.* 83. num. 67. Cartar. l. c. num. 139. Guazzin. def. 30. cap. 35. n. 2. Ambros. l. c. lib. 4. cap. 5. Carnea l. c. num. 174. Conciol. l. c. ref. 19. quia remedium torturæ est valde fallax, & periculosum;

Iurum; quia aliqui ex impatentia doloris potius mentitur confitendo delicta non commissa. L. 1. §. in causa tributorum. ff. de quest. Farin. de indic. & tort. quest. 45. num. 22. & de Reo confes. & convic. quest. 83. num. 68. Carrat. l. c. num. 129. Guazzin. l. c. cap. 35. num. 2. Cyriac. contrav. 150. nu. 91. & 92. Conciol. l. c. num. 2. Neque tectis, si confessio sit administrativa, quia adhuc debet ratificari extra tormenta, ut valeat. DD. cit. Imo quavis confessio fuerit facta extra tormentum, sed metu tormentorum, non valet; quia facta metu tormentorum æquiparatur confessioni factæ in tormentis. Brün. de indic. & tort. par. 3. quest. 6. num. 22. Bajard. ad Clar. d. quest. 64. num. 129. Farin. de Reo confes. & convic. quest. 83. nu. 70. Guaz. def. 30. cap. 35. num. 2. Et quando dicitur facta metu tormentorum, fœmitur iudicis arbitrio pro qualitate personæ consentiens, an sit fortis, aut debilis, vel timida, seu sit auidax, & ferox. Farin. l. c. num. 61. Guaz. l. c. cap. 37. Facta ad solam comminationem verbaletur Torturæ, non dicitur facta metu tormentorum; quia talis metus est remotus a tortura, & levis, secus si metus fuit proximus torturæ, ut si comminatione fuit facta in loco torturæ. Minus refert, quod præcesserit confessio extrajudicialis, quia adhuc requiritur ratificatio extra tormentum. Gomez var. ref. 10. 3. cap. 13. a num. 8. Carrat. l. c. num. 153. Bajard. ad Clar. quest. 61. num. 136. Cabal. ref. crim. cas. 81. num. 6. Farin. de Reo confes. & convic. quest. 83. nu. 81. Guaz. cap. 35. Carena. l. c. num. 177. Diana par. 4. trac. 6. ref. 32. vers. nota secundo. Conciol. l. c. num. 7. contra Fabrum in C. lib. 9. tit. 21. de quest. defin. 22. & Mascardum de prob. consens. 353. num. 24. lib. 1. Lim. in confessione spontanea, quæ non est ratificanda, & sola sufficit ad condemnandum Reum. Gomez var. ref. 10. 3. cap. 12. num. 3. Clar. in §. fin. quest. 65. vers. sed quæo nusquid. Mascard. de prob. consens. 353. num. 24. lib. 1. Farin. & Carrat. l. c. num. 8. Guaz. def. 30. cap. 35. Lim. 2. in Reo reposito in flagranti, qui si in tortura confitetur delictum, non est amplius necessaria ratificatio. Gram. dec. 36. num. 60. Bajard. ad Clar. d. quest. 64. num. 139. Guaz. def. 30. cap. 36. num. 9. Ambrosi. & alii apud Conciol. l. c. nu. 11. Neque depositio testis in tortura indiget ratificatione, quia testis non potest dictum suum revocare. Bald. in L. fin. nu. 2. C. de quest. Cabal. ref. crim. cas. 33. Farin. de indic. & tort. quest. 39. num. 139. Carena l. c. num. 179. contra Gomez var. ref. 10. 3. cap. 13. num. 29. est autem notandum, quod depositio testis facta in tortura illata ad eruendum veritatem, debeat ratificari extra illam, secus si fuit tantum illata ad tollendam maculam, quia talis tortura infertur per breve spatium, nri per unum Credo: ad eruendum vero veritatem durat per majus spatium, ita ut depositio dicatur extorta per cruciatum corporis, & dubitari possit de illius veritate. Guaz. def. 19. cap. 14. num. 2.

Ratio vero confessionis non debet fieri statim post tormentum durante adhuc dolore torturæ, sed ex intervallo ad minus unius diei, & unius noctis, nimirum post horas viginti quatuor. Gomez d. cap. 13. sub nu. 24. Menoch. de arbit. cas. 38. num. 3. Clar. d. quest. 64. Mascard. l. c. num. 2. & 13. Farin. de Reo confes. & convic. quest. 83. num. 74. & Guaz. def. 30. cap. 35. num. 3. vers. sed et verum. & plures alii DD. apud Conciol. l. c. num. 16. & seq.

Quæres 8. quando testis torquetur uti variis, & contraria deponens, cuiuslibet dicto fœtur? Concludendum, regulariter illari ultimo illius dicto in tortura. Boff. de tort. ref. num. 20. Alicit. de presump. reg. 2. pres. 29. num. 13. & 14. Clar. in §. si. quest. 33. vers. quartus est casus. Gabr. de test. lib. 7. consens. 26. num. 1. & 9. Locatell. d. inspell. 5. num. 271. Antonell. de regim. Fecles. lib. 6. cap. 44. §. 3. num. 40. Lim. si testis illo medio tempore fuit allocutus, vel potius loqui cum patre, quia tunc magis attenditur primum dictum extra tormentum, quam secundum in tortura, propter metum subornationis. Alicit. l. c. Gabr. l. c. num. 7. Locatell. inspell. 3. num. 48. Antonell. num. 41. ex qua ratione attenditur etiam primum dictum, si testis post publicationem processus dicit contrarium. Boff. in pract. tit. de oppos. contra ref. num. 1. Alicit. l. c. num. 10. Riccius in collect. dec. 569. par. 3. Antonell. l. c. nu. 41. Lim. quia statim primo dicto, quando testis non fuit tormi-

ner examinatus in secundo dicto. Item si primum dictum sit magis verisimile, quod an sit magis verisimile, remittitur arbitrio Judicis. Gabr. & Boff. l. c. Antonell. num. 32. & 33. Item si ex primo dicto fuit iur questum tertio fœ parti. Alicit. l. c. num. 6. Locatell. l. c. num. 271. Rota in una Parmen. 25. Mart. 1601. coram Card. Millino. Item si testis depositus in se uti pars, & in alium uti testis, quia etiam hoc casu attenditur magis primum dictum etiam sine tortura. Bart. in L. 1. §. questioni. l. de quest. Boff. l. c. num. 1. Antonell. num. 45. Item si primum dictum extra tormentum fuit receptum in articulo mortis, quia secundum dictum in tormentis non tolleret primum. Gabr. d. consens. 26. num. 11.

Tortura testis inferri non potest ad eruendum veritatem, nisi ab nno saltem teste digniore convincatur, secus si a minus digno. Bart. in L. unus. §. testes. ff. de quest. Riccius in prag. for. Ecclæs. par. 1. ref. 405. & in collect. dec. 2630. par. 7. Antonell. l. c. num. 48.

Clerici, nobiles, & alii in dignitate constituti torturæ quæri non debent, etiam si essent verisimiliter informati, præsertim si veritas ab aliis haberi possit, sed loco torturæ multis pecuniariis juxta locorum consuetudinem plectendi sunt. Boff. in tit. de tort. ref. num. 7. Locatell. inspell. 5. num. 283. & 309. Antonell. numer. 49. quinque sunt torturæ gradus. Primus tum minz de torquendo. Secundus conditio ad locum torturæ. Tertius spoliatio, & ligatura. Quartus, elevatio in equulo. Quintus quassatio. Primus, & secundus cum tertio quavis proprie non sint tortura, tamen metus, & suspicio torturæ æquiparatur, juxta Bald. in L. interpositas prope fin. C. de translat. Mascard. in L. 1. num. 15. ff. de quest. Et de jure paria sunt confiteri per tormenta, vel metu tormentorum, quavis in praxi contrarium observetur, quia licet Judex mineatur hos primos gradus, nisi confiteatur veritatem, tamen confessio dicitur sponte facta, & non metu tormentorum. Clar. in §. fin. quest. 64. a nu. 31. Et pro qualitate tormentorum, hi quinque torturæ gradus adhiberi debent. Unde si indicia sint levia uti si addit unus testis de visu, qui non sit integre fidei, aut duo testes singulares de indicis remotis, poterit veniri ad primum gradum, aut ad secundum, aut etiam ad tertium, non tamen ad penultimum torturam, ad quam procedi non debet, nisi procedat saltem unum indicium sufficiens ad torturam legitime probatum.

T R A C T A T U S.

Praxis Tractatus.

Tractatus de delinquendo non presumitur, sed est probandus ab allegante, & a fisco. Juxta L. 2. §. homines. ff. de vi bon. rapt. Mascard. de prob. consens. 1393. Farin. de pen. temper. quest. 96. num. 75. Guaz. defens. 4. cap. 14. num. 3. & def. 33. cap. 10. nu. 14. Giurb. cons. 2. num. 14. & cons. 87. num. 13. Cyriac. contrav. 106. num. 24. Sperel. dec. 168. num. 33. Conciol. ref. crim. in verb. Tractatus ref. un. ratio est, quia delicta in dubio non presumuntur. L. merito. 51. ubi gl. ff. pro soc. Vulp. cons. 38. num. 2. Farin. de Reo confes. & convic. quest. 85. num. 1. Capyc. Latro dec. 13. num. 4. par. 1. Rub. de valid. legal. cap. 16. nu. 44. neque probatur per confessionem Rei, sed de illo constare debet aliunde juxta L. 1. §. item illud. ff. ad syl. l. Guaz. def. 4. cap. 14. in princ. & 7. qui tamen, cum sit difficilis probationis, eo quod solet fieri in occulto, potest probari per indicia, & conjecturas, non solum ad effectum torquendi, sed etiam condemnandi. Clar. in §. fin. quest. 20. vers. scias tamen. Menoch. de arbit. cas. 116. num. 15. Mascard. de prob. consens. 1393. num. 4. Farin. de Reo confes. & convic. quest. 86. num. 36. & de pen. temper. quest. 96. num. 78. & cons. 16. num. 32. Guaz. l. c. num. 1. & 7. quæ procedunt, quando agitur de ipso tractatu probando, secus si agitur de probandis illius indicii, uti inimicitia, lites missivis. Giurba cons. 2. num. 30. Sperel. d. dec. 108. num. 34. Conciol. l. c. num. 3.

Tractatus potest etiam probari per testes inhabiles, & præcipue per socios, & complices ejusdem criminis, Mascard. l. c. Boer. de sedis. quest. 7. num. 5. Magon. dec. Lucen. 30. numer. 26. Guaz. l. c. numer. 1. & 9. Giurb.

9. Giurba *conf. 2. n. 45.* Decian. *conf. 24. n. 1. lib. 2.*
 3 Tractatus non probatur tamen, nisi per indicia, & conjecturas indubitatas. Rimin. *jun. conf. 704. numer. 28. lib. 6.* Malfard. *de prob. conclus. 812. num. 14. lib. 2.* Farin. *l. c. quest. 86. num. 37.* Guaz. *l. c. numer. 5.* Conciol. *l. c. num. 6.* neque probatur per indicia, & conjecturas in ordine ad penam ordinariam, sed tantum ad extraordinariam, quia nemo ex presumptionibus patitur penam ordinariam, sed tunc ad penam ordinariam requiritur plena probatio. Clar. *in §. Homicidium. vers. alia etiam, & in §. fi. quest. 20. vers. scias tamen.* Farin. *de Rec. conf. & convic. l. c. num. 37.* Malfard. *de prob. conclus. 822. num. 14.* Guaz. *l. c.* Spercl. *l. c. num. 34.* sed quod etiam ad penam ordinariam tractatus probetur indicis, defendit Giurba *conf. 2. num. 60.*

- 4 Tractatus non probatur a testibus, nisi isti deponant de illius conclusione, quia multa tractantur, quae non perficiuntur, & tota vis tractatus consistit in conclusione. Rimin. *jun. conf. 299. num. 24. lib. 2.* Guaz. *def. 4. cap. 14. num. 10.* Farin. *conf. 112. num. 9. lib. 2.* Capyc. *Latro dec. 140. num. 5. par. 2.* Rota apud Ludovif. *dec. 168. numer. 2.* ubi Beltramin. *num. 7.* Conciol. *l. c. numer. 9.* apud quem plura tractatus indejia reperies, & apud Malfard. *de prob. conclus. 1393. lib. 3.* Guaz. *l. c. a. num. 11.* Giurba *l. c. n. 47.*

- 5 Tractatus de homicidio puniatur eadem poena, qua homicidium. Farin. *de consult. & mand. quest. 129. num. 36.* Dummodo habuerit effectum. Farin. *de homicid. q. 124. num. 47.* Conciol. *l. c. n. 11.*

- 6 Tractatus de renovanda investitura non obligat Dominum directum, sed locus est penitentie, quia multa tractantur, quae non perficiuntur. Bich. *dec. 411. num. 7. & 8. L. Jurisgent. §. adeo autem. ff. de pact. L. contractus circa fin. C. de fid. instrum. Man. de tacit. lib. 4. tit. 3. num. 10.* Cyriac. *controv. 432. numer. 16.* Alex. *conf. 18. num. 2. & conf. 28. num. 3. lib. 1.* Gail. *lib. 1. olf. 140. num. 9.*

- 7 Tractatus inter contrahentes iniri possunt sine aliqua simulatione, quod unus vendat donum, & alter census emat ab emptore domus. ita Bich. *dec. 584. num. 14.* apud quem Rota *dec. 641. num. 11. & 12. par. 4. to. 1. recent.*

- 8 Tractatus probat, quid fuerit conclusum, vel qualis fuerit conclusio. gl. in *L. r. ff. de Jud. & in L. elegant. ff. de cond. indeb. Innoc. in cap. instruit. de arbit. Rou. conclus. 91.* nisi tractatus sit vagus, & rudis, nec conclusio sit ei contraria. Ciarlin. *controv. for. cap. 82.* In alienatione bonorum Ecclesie non probatur ex verbis enuntiativis instrumenti alienationis, sed debet constare per instrumentum ad hoc specialiter tendens. Alex. *conf. 17. lib. 4.* Redoan. *da reb. Eccles. non alien. quest. 28.* Anchar. *jun. conf. 52.* Ciarlin. *controv. for. cap. 105. num. 64.*

- 9 Est autem tractatus collatio murus de necessitate, & utilitate. P. Pirhing. *lib. 3. tit. 13. sect. 2. numer. 27.* Ante electionem, an & qualis sit licitus. vide *Electio.* De occidendo, vel committendo crimen, an puniatur effectum non secuto. Vide *Conatus.* Quando probet contractum. Vide *Contradictus.* Non facit conjecturam contractus, nisi probetur fuisse mox secutam conclusionem. Vide *Contradictus.*

T R A D I T I O.

Praxis Traditionis.

- 1 Traditio praesumitur ex patientia vendentis permittentis emptori usum rei alienatæ. *L. 2. ubi DD. ff. de acquir. possess. Ciarlin. controv. for. cap. 43. num. 32.*
 2 Traditio pecunie aliovi simpliciter facta an faciat praesumtionem, vel donationem. Vide *mutuum, & donatio.*
 3 Traditio facta an transferat dominium rei donatæ. Vide *Facinus. lib. 15. controv. Jur. cap. 79.* apud quem multi affirmant, multi negant; facta vero resultat ex clausula *constitui.* Alex. *conf. 28. num. 7. lib. 2.* Surd. *conf. 13. num. 12.* Rota apud Bich. *dec. 379. num. 34.*
 4 Traditio clavium dar possessionem, circa quod varios casus vide apud Riccium *in praxi var. ref. par. 3. ref. 513.*
 5 Traditio si non est libera, potest agi contra promit-

tentem ad rem traditam liberandam, vel ad interesse. *L. ex his praedictis. ubi gl. C. de evict. Salaf. de contrat. tit. de empt. & vendit. dub. 46. nu. 7.* Rota apud Bich. *decif. 541. num. 17.* nam per traditionem rei non liberam non dicitur impluisse suam promissionem. Sord. *conf. 36. num. 9.* argumento text. in *L. si in emptione §. vacuam. §. si. ff. de act. empt. L. si Pater. C. cod. Berouf. conf. 158. num. 31. lib. 1.* Dec. *conf. 483. nu. 18.* Rota apud Bich. *l. c. num. 18.* Non dicitur libera, si continet in ventre clausulam *sine praesudicijurium.* quia hæc conditionem, & modificationem importat. Peregr. *de fidei. art. 47. num. 29.* Marfcol. *lib. 2. var. ref. cap. 138. num. 2.* Gratian. *discept. for. cap. 980. num. 8.* Pennia *dec. 496. num. 7.* Bich. *dec. 541. num. 10.* Idem si continet facultatem addendi, & minuendi Bald. *in auth. sed cum testator. num. 18. C. ad L. Falc. Durand. dec. 387. num. 7.*

Traditio rei donatæ probatur eo ipso, quod donatarius de re donata disposuit. Coccin. *dec. 31. nu. 5.* Burat. *dec. 219. num. 2.* Bich. *dec. 131. num. 18.*

Traditio, aut consignatio praesumitur in causam debiam ad formam obligationis, dum nihil aliud agitur expressum. Bich. *dec. 423. num. 8.* Menoch. *conf. 219. num. 69.* Surd. *conf. 554. num. 6.* Rota apud Ludovif. *dec. 62. num. 9. & dec. 434. numer. 6.* & traditio, vel consignatio bonorum mobilium probatur ex verbis instrumenti. *Tradidit, & consignavit.* Item ex illis verbis. *Concessus fuit & habuisse & recepisse.* Malfard. *de probat. conclus. 301. num. 1.* Gratian. *discept. for. cap. 873. num. 3.* Cenc. *de censib. quest. 87. num. 11.* praesertim post lapsum triginia dierum. *L. contrahitis. ubi Barb. num. 30. C. de non nu. pecun. Bich. dec. 636. nu. 7.*

Promissio de tradendo intelligitur de traditione libera, & interpretanda est juxta finem, ad quem illa dirigitur. *L. 2. §. quod diximus. ff. si quis caution. L. in conventionalibus. §2. ff. de P. O. Signorol. conf. 149. n. 6.* Salgad. *in labyrintho Credis. par. 3. cap. 12. nu. 12.* Bich. *decif. 541. num. 9.*

T R A N S A C T I O.

Praxis Transactionis.

§. I.

Definitio, & Divisio Transactionis.

Transactio proprie sumpta est rei dubiae, & litis inter, nec sinitæ convenia decisio aliquo dato, vel accepto. *L. r. ff. de transact. Castillo de alimen. cap. 36. §. 2.* Et quamvis lis mota non sit, sufficit, quod moveri possit. *L. in summa. 65. ff. de condit. indeb. L. 2. L. fideicommissio 11. C. de transact. Ludovif. dec. 140.* Martha *dec. 465.* Vinnius *de transact. cap. 4.* Gonzal. *in cap. sicut grave de transact. num. 11.* Alia est realis, quæ ad successores rei, super quantafactum fuit, transmittitur, alia est personalis, quæ durat, dum transgens vivit, & cum eo extinguitur; juxta *cap. de cetero §. de transact. ubi transactio fuit personalis. P. Pirhing lib. 1. tit. 36. §. 1. num. 7.*

Transactio est contractus innominatus. *facio ut des, a do ut facias. abstineo a lite ut des.* Ut abstineas a lite. *L. r. §. Conventio. ff. de pact. gl. in L. si ve apud alia. C. de transact. ubi Bart. §. quero secundo, & Jaf. num. 8.* Et quamvis sit contractus onerosus, cum sit pactio non gratuita, ut pater ex definitione; tamen est admodum favorabilis, cum sit remedium faciendum litium. *DD. in L. in fratre. C. de transact. ita ut pro ea in dubio sit judicandum. L. cum te. L. quamvis. C. de transact. Vinc. de Franch. dec. 159. & ita interpretari debet, ut sustineatur. cap. consuetud. de procurat. cap. venerabilis. de dolo, & contum. & per illam quæcunque causa incidens debet decipi. cap. si quando. de off. deleg. cap. causam de 168. quia cum propter pactum, & concordiam fuerit inita, nihil est utilius partibus, quam illam observare. L. congruentius. C. de parr. poi. L. si id quod §. si quis vir. ff. de donat. inter vir & uxor.*

Transactio habet vim sententiae, & judicati. *L. non minorem. ff. de transact. & paratam habet executionem.* Gratian. *discept. for. cap. 665.* Barb. *voto 76. numer. 52.* Bich. *dec. 55. num. 1.* Merlin. *dec. 854.* nec potest rescin-

- Apostolico, quod tunc necessarium non est, cum agitur de re modici momenti, & præjudicii, & transactio continet honesta, & licita, cap. fin. de pact. in 6. Rota apud Scraplin. dec. 36. num. 1. præsertim si transactio alienationem non continet. Gratian. disc. for. cap. 476. nu. 16. Surd. conf. 451. num. 7. Beltrami ad Ludov. dec. 418. nu. 17. Coccin. dec. 101. num. 1. Bich. dec. 525. num. 18. ut dicatur utilis Ecclesie, sufficit constare de dubio liti evenire. Merlin. dec. 790.
- 16 Transactio super Decimis futuris non recipiendis a Laicis, quamdiu vivit Curatus præfens, valet; sed eo mortuo extinguitur. cap. ventens. de transact. cap. contingit. eod. Rebuff. l. c. num. 35. Riccius in prax. par. 2. ref. 197. apud quem vide.
- 17 Super Decimis præteritis, quamvis pro illis deat aliquid temporale, valet; quia fructus Decimæ sunt quid temporale, cap. vestra. de locat. Dominic. in cap. fin. de foro comp. in 6. Dec. in cap. Venerab. de confirm. util. Rebuff. l. c. num. 33.
- 18 Transactio super Beneficio Ecclesiastico, re spirituali, aut spiritualibus annexa non valet, & non admittitur. cap. 2. cap. quam pio. 1. quest. 2. cap. si quis præbendas. 1. quest. 3. cap. cum pridem. de pactis. cap. cum inter. 16. de elect. cap. nisi essent. de preb. cap. cum venissent. de resist. spol. cap. dilectus filius. 28. de simon. & cap. veniens. de transact. Barb. in cap. præterita. de transact. & voto. 76. num. 42. Navar. conf. 46. de simon. Tusc. litt. C. conclus. 50. & litt. T. conclus. 358. Canif. in cap. constitutus. de transact. Azor. moral. par. 2. lib. 2. cap. 6. quest. 1. Lothet. de re benef. lib. 1. cap. 35. num. 25. & quest. 36. nu. 10. Garza. de Benef. par. 1. cap. 5. num. 300. Giballin. de simon. quest. 20. conclus. 15. Valeron. de transact. tit. 3. quest. 6. num. 2. & alii apud Gonzal. in d. cap. præterita. 10. num. 3. de transact. Ratio est; quia vel transactio sit recta aliqua pensione, aut alio Beneficio ad invicem effectus; si recta aliqua pensione, quia novus census, aut novum gravamen infuso Episcopo a possessore Beneficii imponi non potest, ideo transactio non admittitur, & quia transactio celebratur aliquo dato, vel re, tunc illud temporale est, ex capite simoniæ transactio rejicitur. cap. constitutus. cap. super eo. de transact. si vero Beneficium pro Beneficio cedatur, quia singulatio sine Canonica obtineri non potest, ideo transactio effectum non sortitur. Giballin. l. c. & Valeron. d. q. 6. num. 4. Gonzal. l. c. numer. 6. videtur etiam potest P. Pirthing lib. 1. tit. 38. §. 3. per votum. Ansfeld. de Jurisd. par. 2. tit. 5. cap. 2. Lambettin. de Jurepar. lib. 3. quest. 9. art. 2. Vivian. eod. tract. par. 2. lib. 9. cap. 3. Clarin. controuv. for. cap. 107. numer. 83. Sermo est de transactio facta auctoritate privata.
- Transactio vero facta super distributionibus præteritis, aut futuris cum abiente a Choro est licita, dummodo fiat sine præjudicio aliorum Canonicoorum, & non officiat successorum. Bonac. de Floris Canon. disp. 2. q. 6. par. 1.
- 19 Transactio, in qua remittitur ius spirituale, aut retinetur pro temporalis, est simoniaca. cap. jam pridem. de pact. cap. ult. de ver. permitt. cap. præterita. de transact. Bonac. de simon. disp. 1. quest. 4. §. 15. & cap. 2. de arbit. gl. Abb. & Innoc. in cap. super eo. de transact. Ila facta super re facta, & litigiosa, est simoniaca. cap. super. de transact. Rebuff. de Decimis. quest. 13. nu. 33. vide Palium.
- 20 Transactio facta super crimine non impedit, quo minus Reus possit accusari, & puniri pena sanguinis. Ila communior contra Bar. apud Fachin. lib. 1. controuv. Ita communis. 9. Clar. in §. fin. quest. 58. Gomez var. ref. tom. 3. cap. 3. num. 54. & fegg. Farin. lib. 1. quest. 4. & probatur ex L. qui testis. ff. ad L. Jul. de vi publ. quia transactio cum uno facta non impedit actionem alii competentem. DD. mox cit.
- 21 Transactio inita inter Canonicos, & Beneficiarios in actibus voluntariis, si non intervenit consensus omnium, non valet. cap. humiliter. ubi Innoc. num. 2. de major. & obed. Bursat. conf. 159. lib. 2. num. 8. Seraph. dec. 708. num. 3. Rota apud Bich. dec. 256. nu. 12.
- 22 Transactio quamvis sit licita super crimine capitali, juxta L. transigere. 18. ubi gl. ver. Capituli. C. de transact. quia cubile est licitum sanguinem suum redimere. L. i. ff. de bon. cor. qui ante sententiam. dando pecuniam Adversario, aut simile quid, ut ab actione de Begnaddi Bibliotheca. Tom. IV.
- sistat, nec pro confesso Reus transigens habetur, quia id facere præsumitur potius ad vitandam penam, quam conscientia commissi criminis. L. si ff. de prævarication. tamen super aliis publicis criminibus licita de jure non est juxta L. transigere. C. de transact. ne crimina maneant impunita in præjudicium boni communis, & contra utilitatem publicam. Clar. l. c. num. 15. & transigentis excusationem non nocent, sed Reus Adversarium pecunia corrumpere videtur, & Actor vendens iudicium publicum prævaricari, & calumniari. L. si ff. de prævarication. & Reus transigens habetur pro confesso. L. ult. ff. eod. L. Athletas. 4. §. ult. & L. seq. ff. de his, qui not. infam. & puniuntur poena ordinaria, nisi probet, quod pecuniam dedit ad redimendam vexam, & quod sit innocens. L. servi. 23. C. ad L. Jul. de Adult. L. si ab eo. 8. ff. de calum. Molina de Just. & Jur. disp. 46. num. 13. Pirthing l. c. nu. 31. de quo plura Fachin. lib. 1. controuv. Jur. cap. 8.
- Transactio in causis civilibus de iis, quæ in testamento, vel Codicillo relicta fuerunt sine Iudice non valet, nisi inspectis, & cognitis verbis testamenti, juxta L. l. §. ratio. ff. de testam. quemadmodum. oper. L. de his. 6. & L. non est. 12. ff. de transact. ne quid fiat contra voluntatem testatoris, & talis transactio capitiola, & improba videtur, quæ procedunt de controversiis otis ex testamento in scriptis, & non de non-cupativo. Pirthing l. c. num. 34. & sufficit inspectio testamenti per oculos mentis, scilicet per scientiam. Bar. in L. de his. num. 6. quam communem sententiam dicit Angel. in L. qui Roma. §. duo fratres. col. 9. vers. extra gl. ff. de V. O. Ripa respon. 23. num. 36. de Jure emphyt. vol. 2. Alex. conf. 11. nu. 16. vers. refert. lib. 2. Dec. conf. 630. nu. 9. Paril. conf. 15. num. 77. Cael. de Grass. dec. 2. num. 1. & a. de transact. Mant. de tacit. lib. 26. tit. 2. num. 3. Merlin. dec. 226. nu. 4.
- Transactio ex causa falsa, & per errorem facta est 24 nullius valoris. Andrcol. controuv. 246. Mant. de tacit. lib. 26. cit. 1. num. 29. Rota apud Seraph. dec. 1190. & apud Ludov. dec. 81. & 149. & apud Merlin. dec. 799. & Conciol. alleg. 29. quia error resistit origini obligationis ex contractu, vel quasi, cum excludat consensum. L. si per errorem. ff. de juris. omni. jud. L. cum testamentum. C. de Jur. & fact. ignor. Socin. jun. conf. 3. num. 28. Rota apud Seraph. l. c. & Bich. dec. 192. num. 4. In dubio tamen valida præsumi debet. cap. si nem. lib. de dolo & contum. Surd. conf. 451. num. 10. Berous conf. 176. nu. 15. vol. 1. Merlin. dec. 163. Non obstante errore calculi sustinetur ad effectum, ut deducto, & detracto errore per exceptionem doli secundum aliquod in aliis tenet.
- Transactio super alienationis futuris, quamvis ultima 25 voluntate relicta absque decreto Prætoris, & causæ cognitione inita non valet, nisi juramento fuerit vallata. Fachin. lib. 3. controuv. Jur. cap. 21. ex L. cum hi. ff. de transact. Covar. in cap. quamvis. de pact. in 6. par. 2. §. 6. Seraph. de privi. juram. privi. 101. Imol. in cap. cum contingat. de jurejur. sed quod etiam jurata non valeat, tenet Clarin. controuv. for. cap. 202. qui citat Surd. de alim. tit. 8. privi. 56. nisi deberetur alio jure, quam naturali. Gig. de pens. quest. 45. sed quod jurata omnino valeat, ultra citatis descendit Laym. lib. 3. moral. tract. 4. cap. 31. numer. 6. quem citat, & sequitur Pirthing l. c. num. 34. quia ejusmodi transactio non est per se, & intrinsece mala, sed duntaxat prohibetur; ne homines pro modico præfenti remittant ius futurum. L. cum hi. ff. de transact. contra utilitatem publicam.
- De alimentis vero præteritis potest fieri transactio, si 26 super illis lis, & questio oritur etiam sine decreto Prætoris, nec causa cognita. L. de alim. C. de transact. ubi gl. ver. transigi. potest, quia in illis cessat periculum celsitatis, nec a præteritis alimentis vita hominis dependet, sicut etiam de futuris alimentis transigi potest, si per tale transactionem conditio alimentarii melioratur. P. Pirthing. l. c. vers. de alimentis.
- Etiam super causâ matrimoniali transactio non valet. 27 cap. causa. 11. de in integr. restit. Covar. Sanchez, & Guierrez, apud Barb. in cap. ult. de transact. ubi etiam Canisius, Vinnius de transact. cap. 4. nu. 12. Guierrez lib. 1. Caus. quest. cap. 17. num. 18. Valeron. de transact. tit. 3. q. 2. nu. 58. & alii apud Gonzal. in cap. ult. de transact. nu. 17. quia matrimonium jure naturali indif.

indissolubile est Matthei cap. 19. *quos Deus coniunxit homo non separat*, nec a voluntate transigentium matrimonii vinculum pendet, & cause matrimoniales debent per suos legitimos Iudices terminari. *cap. accedimus. de excess. Prelati*, quare non possunt partes compromittere in arbitrio super causa matrimoniali. *cap. causa, de in integr. restit. lib. 24. tit. 4. par. 3.* scetus tamen dicendum foret, si pro matrimonio, & illius favore fieret transactio. Abb. in *cap. ult. numer. 8. de transact.* Gonzal. l. c. *num. 21.* sicut etiam in sponsalibus defuturo fieri potest transactio, quia hæc dependet a contrahentium voluntate, juxta *cap. 1. de reg. Jur. P. Reitsensuel lib. 1. tit. 36. §. 2. num. 1.* videtur etiam potest Ansd. de *Jurisdic. par. 2. cap. 1. tit. 3.*

28 Transactio facta in causa præcedentiarum a particularibus in prejudicium Ordinis Clericalis non valet. *Sprell. dec. 180. ex L. Jus publicum. ff. de pact. L. nempe pignus. ff. de R. J. cap. si diligenti. de foro compet.* quamvis inter eodem facti jurata.

§. IV.

De transactionis transmissione.

- 29 Transactio transit ad hæredes active & passive, nisi facta sit super his, quæ competunt hæredibus ex jure suo proprio. *Berous conf. 176. num. 74. vol. 1. Rimin. sen. conf. 107. num. 6. Rota apud Ludov. dec. 354. num. 3. & 418. num. 5. Scraph. dec. 711. nu. 4. Noal. de transmiss. cas. 34. num. 1.* qui probat ex *L. si pactum. ff. de pact. & L. cum a matre. C. de rei vendit. & num. 2.* qui exemplificat in causa fideicommissi, emphyteusis, scudi &c.
- 30 Transactio non præjudicat successoribus in Beneficio. *cap. veniens. cap. de cetero. de transact. cap. praterea. de censu.* quia est stricti juris, & non egrediuntur personas in transactione expressas. *L. Imperatores. ff. de transact. & res inter alios acta tertio non præjudicat. L. 2. & 3. C. inter alios acta. L. si unus. §. ante omnia. ff. de pact. Mant. de tacti. lib. 26. tit. 4. Noal. de transmiss. l. c. *num. 3. & 4.* Et quod dicitur de successoribus in Beneficio, extenditur etiam ad alios successores in Administratione, quia transactio facta ab administratore non præjudicat successoribus in administratione, nisi quando facta est de re dubia, & bona fide. *L. Praeses. C. de transact. & intervenit etiam decretum Iudicis,* si res, super qua fuit transactum, non erat alienabilis sine Iudicis decreto; quamvis Prelatus transigeret dimittendo rem litigiosam penes possiderem, quia adhuc transactio non præjudicaret successoribus, quia hoc casu sunt necessaria erant solemnitates, quæ in alienatione rerum Ecclesie. Lim. in Fratibus Predicatoribus, Minoribus, ac aliis Mendicantibus; quia transactio facta a Conventualibus ipsorum Fratrum, sive e Prioribus, & Guardianis de consilio, & consensu suorum Conventuum, transit ad successores, & illos obligat, quamvis non interveniret auctoritas superioris. *cap. fin. de pact. in 6. Natta conf. 441. nu. 91.* quia non possunt possidere nisi parva, & modica esse reservata ex dispositione. *Clem. dudum. & Clem. extivi. de V. S.* in quibus nulla requiritur solemnitas, si alienentur. *cap. servitus. 12. quest. 2. Anciar. in cap. fin. ubi Butr. nu. 8. de pact. in 6. Noal. l. c. numer. 13.* nisi transactio redderet Ecclesiam meliorem.*
- 31 Et sicut transactio Valli non præjudicat agnatis vocatis in investitura, quibus postea feudum apertum est, juxta licet. in *cap. 1. §. si Vallus de feudo num. 11. in tit. de feud. defens. controu. fuer. ubi Afflic. n. 14. Curt. de feud. par. 4. numer. 97. Rol. conf. 100. num. 110. vol. 4. Molina de primigen. lib. 4. cap. 9. num. 9. Menoch. conf. 442. num. 30. Schræder. de feud. par. 8. cap. 6. num. 2. & Rolental. de feud. cap. 9. memb. 1. concl. 21. num. 4. Rota apud Ludov. dec. 418. numer. 11.* quia alteri per alterum præjudicari non potest, item nec Pater filio. *L. si fundum. C. de reb. alien. L. si Patri mo. C. de Donat.* quamvis agnati habuissent notitiam transactionis; quod declarat Noal. l. c. numer. 15. & 16. Cyriac. controu. 3. Ita transactio emphyteutæ non præjudicat illis, qui sunt comprehensi in investitura. Nisi transigeret dimittendo rem emphyteuticam concessiofiam penes possiderent, aut reserendo penes se, circa quod tamen diversæ sunt Do-

ctorum sententiæ apud Noal. l. c. numer. 16. & 21.

Transactio personalis accedente beneficatio Apostolico fit realis, & transitoria in hæredes, vel successores. *cap. veniens. de transact. Rota dec. 2. & 44. par. 4. recent. Turricell. de reb. Eccles. non alienen. cap. 9.*

Transactio personalis super emphyteu Ecclesie ligat Prelatum in vita. *Ciarlin. controu. for. cap. 135. ubi Redoan. & alii.*

Transactio facta ab hærede putativo super re hereditaria, prodest etiam hæredi vero; super re vero non hereditaria, prodest tantum hæredi putativo, non tamen noceat, quia alteri per alterum iniqua conditio inferri non debet. *Castren. in L. si quod possit. ff. de pet. hered. Rota apud Matelcot. tit. 2. var. ref. cap. 17.* Transactio inita inter vocatos constituit novum fideicommissum, si addit illa verba, aut clausula. *Et quatenus opus sit de novo constituerunt. Bich. dec. 488. num. 21. Caffad. dec. 1. de confirm. util. & Rota apud Bich. l. c.*

§. V.

De extensione, & refectione transactionis.

Transactio specialis facta de certa aliqua re una, vel pluribus in particulari, non debet extendi ad res alias, quam ad expressas, nisi sint accessorie, & connexe. *L. si unus. 27. §. ante omnia. ff. de pact. ubi gl. ver. noceat.* si vero transactio sit generalis, aut indefinita, quæ æquivalat universali v. g. super tota hereditate, aut omnibus juriis Episcopalis, extenditur ad omnia particularia sub eo genere contenta, quamvis in specie non fuerint cognita. *L. tres fratres. 35. ff. de pact. L. sub preteritu. 29. L. si de certa. 31. C. de transact.* quia sufficit, quod in genere cognita fuerint, & in consensu, nisi dolo alicujus ex transigentibus, res aliquæ occultate fuerint, aut nisi transactio universalis facta fuerit super relictis in ultima voluntate, de quibus non valet transactio nisi inspecto testamento, ut supra dictum fuit. Abb. in *cap. 1. de transact. num. 6. Molina tract. 2. de Just. disp. 558. num. 2.*

Transactio ob ejusdem læsionem est invalida, quamvis fuerit facta servandis servatis. *Dec. conf. 142. Menoch. conf. 115. Riccius in prax. par. 1. ref. 13. Rota apud Ciarlin. controu. for. cap. 8.*

Transactio potest rescindi propter læsionem ultra dimidium, & non tantumnormissimam, sed etiam enormem. *Fachin. lib. 2. controu. Jur. cap. 26. ubi DD. Fab. a Monte de empt. & vend. quest. 8. Gabr. de empt. & vend. conclus. 1.* quia nihil æque repugnat bonæ fidei, quam doli, qui ex læsione ultra dimidium re ipsa apparet. *Cravetta conf. 132. Rota apud Merlin. dec. 284. & 496. Covar. in cap. quamvis. par. 3. §. 5. de pact. in 6. Gail. lib. 2. obj. 147. num. 8. Ciarlin. controu. for. cap. 219. num. 112.* quamvis litis evocatus esset dubius. *Fufar. de subsist. quest. 562. Bich. dec. 367. num. 1. Concil. alleg. 29. nu. 20.* contrarium tenent alii apud Tranchedin. *consult. 50. & 66. Afflic. decis. 220. Fab. in C. tit. 4. lib. 2. defin. 10. Granian. disp. for. cap. 881. Gail. lib. 2. obj. 70. Pratus ad Palchal. de patr. pot. par. 1. cap. 2. ad numer. 4.* ubi multi alii, & cap. 8. præsertim si fuit jurata, quæ non potest rescindi ex capite læsionis. *Thef. dec. 165. Olaf. dec. 41. & alii apud Tranchedin. l. c.*

Præterea transactio rescindi potest, si ex metu injurioso cadente in constantem virum fuit inita. *L. interpretis. 13. C. de transact.* Item si dolo fuit extorta, quia per replicationem doli, aut actionem de dolo rescinditur. *L. sub preteritu 19. & L. penult. C. de transact.* Item si intervenit error substantialis. *L. sub preteritu. 29. C. cod. quia error tollit consensum. L. si per errorem. 15. ff. de Jurisdic. Item mutuo partium consensu. L. si diversa. 14. C. transact.* quia naturale est eodem modo aliquid dissolvi, quo ligatum est. §. per errorem calculi, nisi fuerit transactum etiam super ipso errore. *L. un. C. de errore calc. P. Pirhing. lib. 1. tit. 36. §. 5. num. 38.*

§. VI.

De effectu Transactionis.

- 40 Primus effectus, & principalis transactionis est, quod sem libitus motis, & movendis ponat. *L. fratris*, 10. *de transact.* ut ne oriantur, impedit. Hinc transiens non potest sub pretextu observantia alterius patris intenter primariam actionem, quia actio semel extincta amplius non reviviscit. *L. qui rescessit de soluti*, DD. apud Pajal. *exped.* 7. presertim qui in tali transactione supervenit novatio ratione renuntiationis veteris iuris. *Modic. de novat. quest.* 8. *Qibz. de novat. concl.* 1. neque potest agere conditione ob causam, sed tantum debet agere ex stipul. Pajal. *l. c.* Bich. *dec.* 500. num. 16. & agere ad implementum. *L. actionem & L. si pro fundo*, 33. *L. quumvis*, 39. & *L. ubi postum*, 40. *C. de transact.* ubi Curt. jun. notat esse speciale in hoc contractu, qui fuit inventus ad ditimendas lites. *Cyriac. contro.* 130. *a. num.* 4. *Natta conf.* 333. num. 88. *Honded. conf.* 447. num. 39. & *conf.* 480. num. 18. *Rota dec.* 131. num. 4. *in si par.* 3. *recent.* & *dec.* 136. num. 1. & 2. *par.* 5. *rec.* quod tamen tres patitur, & recipit declarationes, ut nimitum procedat, quando transactionis fuit inita mediante stipulatione, vel acceptilatione, vel munita iuramento, secus si pacto nudo, & absque iuramento, quia primo casu transactionis parit actionem, & secundo casu tantum parit exceptionem, & Reo expiendi de transactione replicator de dolo ob non implatam transactionem, nec fidem esse servandam illi, qui eam non observavit, & unius promissionem habere tacitam conditionem, quatenus adimpleat. *ha in L. ut responsum*, 15. *L. cum propter cap.* 2. *L. si ex apud acta*, 28. *C. de transact.* ubi *Bart. numer.* 14. & 15. nam primo casu est vestita, sed in secundo casu oportet, quod vestitur intervenit rei, hoc est implementum. *Rimino. conf.* 102. *numer.* 26. *Burfat. conf.* 101. *a. num.* 13. *Surd. conf.* 359. *numer.* 9. *Mant. de tacit. lib.* 26. *tit.* 7. *num.* 14. & 15. *vers.* *Reus autem*. *Cancer. var. ref.* 10. *cap.* 18. *sub num.* 44. *vers.* & *idem.* *Jof. Ludovif. dec.* *Persif.* 101. *num.* 19. & plures alii apud Bich. *dec. cit.* num. 19. & 20.

- 41 Unde transactionis semel inita, & legitime celebrata, invia altera parte transigente revocari, aut rescindi non potest. *L. cum te*, 5. *C. de transact.* *L. postquam liti*, 4. *C. de pact.* ne quidem receptio Principis. *L. causas*, 16. *de transact.* neque pretextu instrumentorum noviter repperitorum ad litem extinctam pertinentium. *L. sub pre-textu*, 19. & 29. *C. de transact.* Et in transactione quamvis res integra sit, non licet pœnitere. *L. quumvis*, 39. *C. cod.* Et per transactionem omnia instrumenta, & patium iura cessant. *cap. cum inter*, 16. *de elect. cap. penult. de confirm. inur. cap. confitutus de reliq. dom.* *L. Imperatores*, 3. §. 1. *L. non est*, 12. *ff. de transact.* *Barb. voto*, 76. num. 4. *Fontanel. dec.* 174. num. 13. *Crisp.* *in cap.* 1. *de transact.* *Vitius de transact.* *cap.* 8. & alii apud *Gonzal. in cap.* 1. *de transact.* *tit.* 36. *num.* 9. est enim exceptio liti finita. *cap. 1. de litiis contest.* *in 6.* *Surd. conf.* 451. *numer.* 16. nec ex causa sopita debet iurgium suscitari. *Ludovif. dec.* 354. num. 2.

- 42 Transactionis omnis novat, adeo ut ad pristinam litem non deitur recitatus. *L. cum mora*, *L. fratris*, 10. *L. transactiones*, 30. *L. si pro fundo*, 33. *L. si major*, 36. *C. de transact.* *Merlin. de pignor. lib.* 3. *quest.* 31. *numer.* 4. *Guzman. de evict. quest.* 30. *num.* 7. *Camer. lib.* 1. *var. ref.* *cap.* 38. *num.* 43. *Gratian. disc. for.* *cap.* 557. *num.* 24. & habet auctoritatem rei iudicate. *L. non minorem*. *C. de transact.* *Rodriguez de execut. cap.* 1. *art.* 5. *Gonzal. l. c.* num. 14. *Barb. in cap. inter Monasterium de re jud.* quod tamen procedunt inter transigentes tantum. *L. 1. C. de transact.* quia res inter alios acta tertio præjudicate non potest.

§. VII.

Transactio quomodo probetur?

- 43 Transactio probetur ex decreto Iudicis, si in eo continetur illius tenor integre. *Bich. dec.* 91. *numer.* 11. Item ex attestatione Cardinalium, quorum auctoritate *Regnelli Bibliotheca* Tom. IV.

fuit inita, sicut etiam ex observantia subsecuta. Et effectus in parte, dicitur in observantia, quoad omnia capita. *Rota apud Bich. dec.* 316. *num.* 5. *Beltram. ad Ludovif. dec.* 557. *num.* 9. & ex quibus probetur effectus, vide *Bich. l. c.* num. 9. quod autem habuerit effectum, debet probari ab allegante, cum sit quid facti. *Bich. dec.* 188. *nu.* 10. & *dec.* 144. *num.* 12. & 13. *Caput. 14.* *dec.* 11. *num.* 5. *par.* 1. *ex tex.* *in L. in bello*, §. *facta. ff. de captiv. & postlim. revers.* *Rota in Persuina Benesii*, 4. *Jul.* 1608. *coram Pennia.* & *in Euglinat. Salviani. prima Julii* 1645. *coram Bich.*

Transactio probatur per testes non secus ac per scripturas. *Decian. respons.* 64. *num.* 8. *ex tex.* *in L. in exercendis*, *C. de fide instrum. cap. cum Joannes de fide instrum.* *Astich. dec.* 398. *num.* 2. *Rota in Romana affilii Casalis*, 29. *Novembrii* 1627. *coram Card. Ubald.* & *dec.* 136. *par.* 5. *recent.* *Bich. dec.* 316. *nu.* 2.

Transactio in dubio an sit valida, vel non, præsumi debet valida. *Palschal. de patr. pot. par.* 1. *cap.* 2. *num.* 4. ubi *Pratus annot.* ad *num.* 4. *Rota post Pajal.* *cell. dec.* 41. *Jo. Bapt. Magon. de ressa patrocin. ratione cap.* 20. *num.* 3.

§. Ultimus.

Transactionis Miscellanea.

Transactio jurata ita ligat transigentem, ut non possit contra eam venire, neque sententiam obtinere, quamvis fuerit absolutus. *cap. veniens*, ubi *Abb. num.* 1. *vers.* item nota. *C. de transact.* *Cef. de Grass. dec.* 1. *num.* 6. & *dec.* 2. *nu.* 2. *de iurejur.* & *Rota coram Buratt. dec.* 152. *nu.* 1. apud *Bich. decif.* 290. *nu.* 13. & 14.

Transactio ut valeat, duo substantialia requisita necessaria concurrere debent, alterum quod lis aliqua præexistat, aut probabiliter timeatur, alterum vero, quod hinc inde aliquid deuri, aut promittatur. *L. 1. ff. de transact.* *L. transactio nulla dicta*, *L. si causa cognita*, *C. cod.* *Cephal. conf.* 563. *nu.* 23. *Cæsar Mancen-* *to conf.* 140. *num.* 1. *Rota dec.* 271. *numer.* 21. *par.* 6. *recent.* *Bich. dec.* 192. *numer.* 12. sine quibus requisitis non sufficit, quod partes contractum denominent transactionem. *Dec. conf.* 351. *lib.* 4. *Ruin. conf.* 71. *sub num.* 4. *vers.* nec obstat. *lib.* 3. *Socin. conf.* 129. *num.* 41. *lib.* 1. *Aym. conf.* 851. *num.* 12.

Transactio non rescinditur pretextu erroris ac juris dubii saltem in summario, sufficit, quod pro parte ad opinionem unius Doctoris, quamvis contraria opinio claret verior, & communior. *Rota dec.* 263. *nu.* 2. & 3. *par.* 3. *recent.* & *in Romana Donationis* 20. *Jan.* 1645. §. *si sufficiat coram Ottobono*, apud *Bich. dec.* 390. *nu.* 15.

Transactio continens plura capita separata, per non ad implementum unius capituli, non retardat executio alterius. *Surd. conf.* 101. *num.* 107. *Mant. dec.* 238. *num.* 2. *Buratt. dec.* 571. *num.* 2. *Bich. dec.* 391. *num.* 16. & continens clausulas prægnantissimas, & geminatas comprehendit nedum causas in lite deductas, & expressas, sed etiam alias ultra expectas tam cognitias, quam cogitatas. *Honded. conf.* 49. *nu.* 30. *lib.* 1. *Lud. Motorius conf.* 43. *a. num.* 19. *Surd. conf.* 267. *nu.* 12. & 13. *Cyriac. contro.* 128. *num.* 50. *Bich. dec.* 488. *nu.* 25.

Transactio si fuit inita ex causa necessaria inter gravarum, & fideicommissarium, nomine tantum fideicommissario, tunc non includit iura fideicommissaria ex propria persona competentia. *Rimino. conf.* 71. *num.* 26. *lib.* 1. *Burfat. conf.* 32. *num.* 39. *Surd. conf.* 365. *num.* 21. *Rota dec.* 235. *a. num.* 6. *par.* 6. *recent.* *Tiraquel. de retract. lignag.* §. 1. *gl.* 9. *num.* 141. *Gabr. de rer. alien. conclus.* 2. *num.* 1. *Surd. dec.* 153. *num.* 17. *Bich. dec.* 493. *num.* 17. & quod transactio fuerit facta ex necessitate, & fideicommissario tantum nomine potest probari ex proximo, a quo tota transactio regulatur, & restringitur. *Bart. in L. si lib. 2. ff. de hered. instit.* *Decian. conf.* 79. *num.* 49. *lib.* 2. *Buratt. dec.* 543. *num.* 11. *Ludovif. dec.* 152. *numer.* 2. & a controversia, quæ causam dedit transactioni. *L. si de certa*, *C. de transact.* *Menoch. conf.* 319. *num.* 20. *Surd. conf.* 418. *numer.* 14. *Rota dec.* 29. *numer.* 4. *par.* 1. *recent.* & *in Recanat. prædit.* 14. *Aprilis* 1614. quamvis in transactione adfuit clausula universales pro omni, & toto eo, & ex quacunque causa. *Mant. dec.* 235. *nu.* 13. *Beltram. ad Ludovif. dec.* 158. *nu.* 8. quæ restringuntur ad titulum fideicommissi

- & legitime, si illarum contemplatione transactio iniua fuit. Rota dec. 114. n. 4. par. 1. recent. & in Romana legati de Marfocis. 22. Martii 1627. coram Merlin. Surt. conf. 418. sub n. 14. Cyriac. contrav. 213. num. 7. Rota dec. 428. num. 6. par. 5. recent.
- 51 Transfatio quando non est restricta ad causas in lite deductas, sed in ea causae non cogitate fuerunt etiam expressae, quaecunque alia iura non expressa, & in litem non deducta comprehendit. Bich. dec. 516. n. 11. & super re, quae in litem non cadebat, sustinetur saltem in vim pacti. Idem. l. c. n. 13. Salye. in L. si de certa, u. 2. C. de transfat.
- 52 Transfatio super iure eligendi Vicarium Capitularum, quod libere, & absque Ministerio alterius competit Capitulo Ecclesiae Cathedralis, cum sapiat alienationem iuris iurisdictionalis absque beneplacito Apostolico non tenet etiam inter personas Beneficiales. Rota in Madriden. Jurisdictionis. 18. Febr. 1647. §. nam per iurii. apud Bich. dec. 525. num. 20.
- 53 Transfatio super commutatione decimae, vel quoz non nocet successoribus. cap. de cetero. cap. veniens. de transfat. Caltrapol. 2. moral. tit. de decim. diff. un. p. 5. sub num. 4. Rota dec. 20. num. 8. par. 6. recent. & in Beneventana decimarum 8. Mart. 1649. §. fin. coram Archiep. Tarraconen. Bich. decif. 563. n. 4. adeo ut praesumptio, quae deducebatur ex lapsu tringinta annorum, cum observantia soluta fuit per Constitutionem Urbani VIII. iuxta quam respondit Rota in Leoniden. dominorum. 25. Jun. 1649. coram Card. Cerrado. & in Romana devolutionis. Domus. 4. Decembr. 1651. coram Bichio.
- 54 Transfatio non comprehendit nisi expressa. L. si certa. ff. de transfat. Abb. conf. ro. num. 1. lib. 1. Surt. conf. 418. num. 10. Rota dec. 232. num. 12. par. 1. recent. Bich. dec. 637. num. 1. & quando est litigiosa, allegari nequit lite super ea pendente. Bald. in L. item quia in 2. lecti. sub n. 3. vers. nec potest dici. ff. de pacti. Mont. dec. 221. num. 9. Rota in Neapolit. pensionis. 30. Aprilis 1640. §. fin. coram Bich.
- 55 Transfatio sicut non potest initi, ita nec ratificari sine speciali mandato. gl. in cap. nonnulli. vers. sine speciali. de rescript. Jas. in L. licet. n. 10. lim. 4. C. de procur. Gabr. conf. 194. num. 6. lib. 1. Cephal. conf. 443. num. 83. Hooded. conf. 28. num. 27. lib. 1. Bich. dec. 500. num. 41.

TRANSLATIO.

Praxis Translationis.

- 1 Translatio ab uno Episcopatu ad alium, ut primus vacet, dicitur perfecta secundum aliquos, quando S. Pontifex in Consistorio translationem liberat a vinculo pium Ecclesiae. Jo. And. in cap. quod gratiam. de R. J. in 6. Abb. in cap. de postul. Prelat. & conf. 101. par. 7. Rota in una Placentina coram Lancellato. dec. 475. par. 1. Garz. de benef. lib. 2. cap. 6. nu. 39. Carolus de Matza de consistor. caus. scilicet. 13. n. 15. Par. de regn. lib. 3. quest. 18. n. 14.
- 2 Translatio Episcopi ad alium Episcopatum facta a Papa propter necessitatem, & utilitatem Ecclesiae, illico inducit solutionem prioris vinculi absque illius consensu; quando vero fit propter merita personae, est necessaria illius acceptatio. Bich. dec. 221. n. 12. Abb. in cap. ult. n. 13. de postul. p. al. Calder. conf. 1. de transl. Prel. Luther. de re benef. lib. 2. quest. 28. nu. 77. & 79. Rota apud Bich. l. c. Mandol. super reg. Cancell. 1. quest. 8. n. 4. Simonera de reserv. quest. 100. n. 8. & 9. Carolus de Matza l. c.
- 3 Translatio Episcopi ab una ad aliam Ecclesiam an fieri possit, quando Episcopus transferendus est inuitus, & quibus ex causis, tradit Paris l. c. & videtur, quod non possit, quia matrimonium spirituale vinculum fortius ligat, quando est ratum, & consummatum, quam matrimonium carnalis, sed hoc dissolvi nequit inuitis conjugibus, imo etiam ipsi volentibus; ergo nec illud. Major patet ex cap. inter corporalia. de translatione Episc. ita contra Franc. Marc. dec. 1100. n. 6. Matza l. c. nu. 22. & 23. nisi opportunus iuris remediis cogere ad praestandum consensum.
- 4 Translatio Episcopi ab una Ecclesia ad aliam fieri ab alio non potest, quam a Romano Pontifice cap. 2.

cap. fin. de translatis. Episc. cap. in causis. 30. de elect. Matza l. c. Anton. Augustin. in Epist. Juris huius lib. 1. tit. 12. Valenzuela conf. 190. n. 7. Solorzan. de Jure Ind. lib. 3. cap. 13. num. 75. 10. 2. Diana ar. 21. tract. 4. ref. 4. Menoch. de arbit. cas. 423. h. r. Greg. lib. 15. synag. cap. 12. num. 42. & de rescript. cap. 3. num. 12. & alii apud Gonzal. in cap. 1. de translatis. Episcopi. tit. 7. lib. 1. Et si Episcopus propria autoritate se transferat ad alium Episcopatum, utraque privatur. cap. non oportet. 19. cap. Episcopus. 25. cap. propter. 26. 7. quest. 1. Barb. in cap. 1. de translatis. Episc. & de Jure Eccles. lib. 1. cap. 19. n. 28. & de pot. Episc. alleg. 119. num. 4. Pett. Greg. lib. synag. cap. 12. Solorzan. de Jure Ind. cap. 13. num. 103. & alii apud Gonzal. l. c. in cap. 3. de translatione Episc. P. Pirhing. lib. tit. 7. §. 2. Ratio est, quia sicut in matrimonio carnali non potest conjux, ab alio se separare, & discedere propria autoritate, quando matrimonium fuit ratum, aut consummatum, ita nec in spirituali, cujus vinculum, ut supra diximus, magis ligat, quia Episcopus cum sua Ecclesia matrimonium contrahit, & sicut in matrimonio carnali triplex tempus considerari debet, videlicet matrimonium sperati, quando sponsalia contrahuntur, rati, cum matrimonium in facie Ecclesiae celebratur, & consummatum, ita contingit in matrimonio spirituali, nam speratur, cum Episcopus eligitur, ratum habetur, cum a superiore confirmatur, consummatur per consecrationem. cap. sicut. 3. 7. quest. 1. cap. inter 2. de translatis. Episc.

Translatio pensionis excedens medietatem fructuum Beneficii gravari non sustinetur auctoritate Constitutione Urbani VIII. revocatoria facultatis transferendi pensiones excedens medietatem fructuum. Bich. dec. 213. num. 1. talis vero excessus est plene probandum. num. 2. & an valor sexcessevis, debet attendi tempus translationis. ibidem num. 20. Rota in Camerin. pensionis. 1. Jul. 1643. coram Rojas.

Translatio possessionis per clausulam Constituitur fit per modum sicutum, & adhuc potest constituitur agere ad conservationem possessionis per modum verum, & actum facti. Bich. dec. 156. n. 14.

TRANSMISSIO.

Praxis Transmissiois.

§. I.

Definitio Transmissiois, & quomodo differat ab aliis vocationibus?

Transmissio est quedam successionis prorogatio ejusdem formae, & naturae. Bald. in L. crim. proposita. n. 5. vers. secunda. C. de herede. instit. Gomez. var. rescripto. 1. cap. 9. num. 46. & 50. Crall. in §. transmissio. quest. 17. num. 2. & quest. 25. num. 3. Noal. de transmissio. praeter. num. 2. & ita transmissio dicitur, qua quis ad successionem, substitutionem, vel actionem, venit non vocatus a iure, aut testatore, & ita non ex persona sua, legatarii, vel fideicommissarii, tanquam illius heres, qui succedens ex transmissione debet esse heres transmittens, & propterea debet satisfacere legatariis, & creditoribus, & rem transmissam in inventario describere. L. qui se parit. C. unde liber. Caltr. in L. si quis 2. num. 3. vers. fed dubium. & ubi Jas. num. 3. vers. sexto lim. C. de inoff. testam. Ruin. conf. 22. num. 16. lib. 3. Socin. fen. conf. 61. num. 13. lib. 1. si tamen vult succedere jure successionis, & non iure accretionis, aut successorio editio, quo casu repudiaria hereditate transmissa succedere posset ex propria persona. L. 1. §. sed videndum. ff. de success. edic.

Transmissio differt a vocatione, quia vocatio dicitur, cum quis ad aliquam successionem, vel substitutionem, vocatur a iure, vel a Testatore, & ita venit ex propria persona, & non ex persona heredis, vel legatarii, Transmissio vero est quedam successionis prorogatio juxta dicta, & quia quis venit non ex propria persona, sed heredis, vel legatarii. Noal. l. c.

§. II.

Transmissio fideicommissi, & legatorum.

3 Transmissio fideicommissi conditionalis, seu legati non habet locum, adeo ut fideicommissum conditionale, si fideicommissarius, vel Legatarius moriatur antequam impletam conditionem, non transmittatur. *L. un. §. si autem aliquid sub conditione. C. de caduc. tollen. l. si ita legatum. §. illi si voluit. l. si cui legatur. §. hoc autem de leg. 1. R. ol. conf. 38. 11. lib. 4. Tiraquel. de retrac. lignag. §. r. gl. 2. num. 35. Rom. conf. 17. & 162. Surd. conf. 123. a num. 6. vol. 1. Gabr. de hered. instit. conclus. 2. num. 1. & 2. Gail. lib. 2. obs. 132. Mant. de conjest. lib. 11. tit. 20. num. 28. Peregr. de fideic. art. 31. num. 6. ratio est, quia substitutio, quæ nondum competit, non est in bonis nostris. *L. substit. ff. de acquir. rer. domin. in Instituto heredis conditionalis, si heres pendente conditione decedat, facit, quod hereditatem ad heredem suum non transmittat. d. l. un. C. de caduc. toll. l. num. ex familia. §. rogo l. cum pater. §. hereditatem. ff. de leg. 2. l. si in persona. ff. de fideic. ubi Caltr. num. 7. Bald. conf. 84. vol. 4. Crav. conf. 258. num. 15. Gomez. var. ref. to. 1. cap. 9. num. 49. Gabr. l. c. d. conclus. 2. num. 1. Noal. de transmiss. cap. 5. & 6. sermo non est de conditione, quæ tacite inest ex natura ipsi legato, vel fideicommissi, quia hæc non facit legatum conditionale in ordine ad impediendam transmissionem, nisi conditio exprimeretur alio modo, quam tacite inest, ut si diceretur testator. *lego Titio centum si voluit*; tunc enim fieret legatum conditionale, & non transmissibile. *L. si ita legatum. §. illi si voluit. ff. de leg. 1. quia dum conditio exprimitur sub alia forma, quam tacite inest a jure, censetur recessum a provisione juris, quia expressum facit cessare tacitum. l. cum ex filio. §. filio ff. de vulg. & pupill. l. maritus. C. de procurat. Crav. conf. 92. nu. 3. Dicitur autem conditio inesse tacite ex natura rei legatæ, si legatur fructus, qui ex aliquo fundo nascuntur. *L. 1. ff. de cond. & demonst. Et ex dispositione legis dicitur tacite inesse, si fuit relictum legatum, si heres hereditatem adiecit. l. 3. ubi gl. ult. ff. de leg. 1. quia hæc conditio fuit a lege inducta, quia legatum non debetur, nisi hereditate adita. l. si nemo. ff. de R. j. si nemo. ff. de testam.****

4 Transmissio in fideicommissis particularibus, & legatis fit a die mortis testatoris, ita ut si legatarius, seu fideicommissarius post mortem testatoris quocunque tempore decedat, legatum, & fideicommissum, & petitio ipsius legati, ad ejus heredes transmittatur. *L. si post diem. C. l. 1. ff. quando dies legat. ced. l. unica. §. cum igitur. & l. in novissimo. C. de caduc. toll. l. si ita legatum. §. illi si voluit. ff. de leg. 1. ubi Bart. n. 1. Bald. num. 6. Caltr. num. 7. quia legata, & fideicommissa particularia etiam ignorantia quærentur. *L. cum pater. §. jurdo. ff. de leg. 2. l. fin. C. quando dies legat. ced. neque dicas, quod legata possunt repudiari, uti etiam fideicommissa particularia possunt repudiari, juxta l. si tibi homo. §. cum servus. ff. de leg. 1. & ideo nisi fuerint agnita, & acceptata, non transmittantur, quia quavis irrevocabiliter tantum acquirantur post agnitionem, & acceptationem. tamen acquiruntur legatariis, & fideicommissariis revocabiliter statim mortuo ipso testatore. gl. in L. ei qui ita in verb. acquir. ff. de cond. instit. ubi Bart. & DD. Surd. conf. 253. n. 24. vol. 2. Petra de fideic. quæst. 11. numer. 593. quo vero ab obligationem cedunt a die aditæ hereditatis, & non ante, quia obligatio oritur ex quasi contractu, qui refertur ex additione. *L. apud Julianum. ff. quib. ex caus. in possess. eatur. & §. heres. Instit. de oblig. que ex quas. contr. nasc. Gomez. var. ref. to. 1. cap. 5. n. 14. vers. si verba heres sponte, & quoad dominium quamvis transierit vere a die aditæ hereditatis. d. l. si tibi. homo tamen fidei transit a die mortis testatoris, juxta l. un. §. cum igitur. in fine. & §. in novissimo. C. de caduc. tollen. Noal. l. c. cap. 2.***

5 Transmissio in fideicommissis universalibus prius fit recipere mortis testatoris, ita ut si fideicommissarius decedat post mortem testatoris, fideicommissum purum etiam non agnitionem ad heredes transmittatur. Bart. in *L. cum filiosum. num. 13. ff. de leg. 1. ubi etiam Jas. Begnelli Bibliotheca. Tom. IV.*

num. 118. Ripa num. 76. Ratio est, quia fideicommissario universalis statim secuta morte testatoris competit officium nobile ad cogendum heredem invitum adire, & sibi restituere hereditatem. *L. qui potest. ff. ad Trebell. Dec. conf. 478. num. 7. vers. fed breviter. sed officium nobile subrogatum loco actionis de vi natura est transmissibile ad heredes. l. non solum. ff. de in integr. restit. Noal. l. c. cap. 2.*

Transmissio fideicommissi conditionalis non habet locum, si fuerint vocati superviventes, nisi urgentes conjecturæ aliter fudeant. Bald. in *L. quidem. numer. 23. C. de jure delib. Alex. conf. 252. lib. 6. numer. 1. Socin. jun. conf. 30. numer. 7. lib. 4. Natta conf. 551. num. 15. Menoch. conf. 200. num. 102. Mant. de conjest. lib. 11. tit. 20. num. 28. Rota apud Bich. dec. 279. num. 30. & 31. Burat. dec. 568. num. 6. Fufar. de substit. quæst. 490. nu. 99. Beltramin. ad Ludov. dec. 551. num. 16.*

§. III.

Transmissio Juris non agniti, & hereditatis, & contrarium.

Transmissio juris non agniti habet locum tribus tantum in casibus, nempe in jure fuitatis, jure sanguinis, & ex cap. juris deliberandi. Angel. conf. 83. nu. 1. Craff. in §. transmissio. quæst. 17. nu. 2. Caneer. var. ref. lib. 3. cap. 21. a num. 4. Rota apud Bich. dec. 320. nu. 7. jure fuitatis tantum procedit in filiis etiam patrum, in cuius potestate existunt. *L. Cornelia. ff. de testam. Jure vero sanguinis non fit, nisi in descendentes ipsius transmittentis. l. un. C. de his, qui ante aper. tab. Bich. l. c. nu. 13.*

Transmissio juris non agniti, & conditionalis non fit per filiam ad ejus heredes, quando est exclusa statuto ab hereditate patris, & dos non succedit loco legitime. *L. is cui. ff. de alt. & oblig. l. substitutio. 42. ff. de acquir. rer. domin. non enim potest transmitti jus, quod transmittens non habet tempore mortis. l. 2. §. si autem. C. de caduc. toll. Rota coram Donozeto in Romana fideicommissi de Mariani. 16. Mart. 1643. Angel. conf. 349. Bich. dec. 320. nu. 1. & 2. Paris. conf. 170. num. 8. lib. 4. Gram. conf. civil. 57. nu. 15.*

Transmissio hereditatis non aditæ non habet locum, præsertim quando non agitur inter suos heredes, vel descendentes. Bich. dec. 258. num. 19. ex *L. un. §. in novis. C. de caduc. toll. l. quoniam forem. C. de jure delib. Bart. in L. cum filiosum. num. 12. ubi Jas. nu. 107. ff. de leg. 1. Gomez. to. 1. var. ref. cap. 9. nu. 1. Alex. conf. 150. nu. 7. lib. 2. Noal. de transmiss. cap. 8. nu. 3.*

Transmissio dotis ad heredes locum non obstatante onere, seu conditione. Bich. dec. 320. num. 6. etiam non secus nuptiis. Laderch. conf. 25. num. 8. Menoch. conf. 251. num. 33. Anchar. quæst. 51. num. 3. par. 2. Noal. de transmiss. cap. 17. nu. 16.

Transmissio, an habeat locum in donatione a Donatario nondum acceptata, vide *heres. & quid, si extat substitutio. vide substitutio.*

Transmissio legitime non agniti, eo quod beneficio Legis statim a morte patris acquiratur filio sine aliqua agnitione habet locum. Craff. in §. legitima. quæst. 37. Alex. conf. 150. num. 8. lib. 1. R. ol. conf. 78. nu. 6. lib. 1. & Rota apud Bich. dec. 320. num. 37. Thel. jun. quæst. 78. num. 10. vers. sicut etiam. lib. 4. Gratian. disc. for. cap. 447. a numer. 23. Merlin. de legit. lib. 5. tit. 3. quæst. 8. num. 4. sicut etiam legatæ dotis, quod filiaz relictum fuit sub conditione, si nubet, sit ad heredes, si jure legitime fuit relictum. Gruan. l. c. Peregr. de fideic. art. 3. num. 4. & DD. mox supra cit. Bich. l. c. num. 28. & 29.

Transmissio legatæ etiam puri non habet locum, si legatarius moriatur ante testatorem; quia tunc legatum fit caducum, & ad heredes universales pleno jure spectat, non secus, ac hereditas spectat ad illos, qui veniunt ab intestato, si heres scriptus premortuarius testatoris. *L. unica. §. & cum triplici. C. de caduc. toll. Caltr. in L. inter virum. n. 5. & in L. quod pariter. num. 4. ff. de reb. dub. Socin. sen. in L. sed & in illo. n. 2. versio not. ff. eod. quia utrobique militat eadem ratio, eo quod tam ad validitatem legatæ fit necessaria supererogantia legatarii, quam ad validitatem, & confirmationem hereditatis est necessaria supererogantia hæredis.*

reidis, & supervientia, qui hæreditatem adire possit. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 7. num. 7. vers. tertio principaliter. & num. 8. var. quarto deductur. Botta, conf. 80. num. 16. Mant. de consell. lib. 5. tit. 9. num. 12. & 13. Olaf. dec. 108. a. nu. 5. Bich. dec. 445. num. 3. & 4. secundum quos tali casu legatum ad hæredes legatarii non transmittitur, quavis sit purum. Surd. dec. 463. num. 7. Cytac. contro. 332. numer. 11. Lim. si legatario fuit datus substitutus per vulgarem, & non fideicommissarium, quia tunc legatum per prædecessum legatarii non sit edicium; quia prædecessus Legatarii faciens, ne legatum acceptare possit, aperit viam substitutioni vulgari, quæ purificatur, sive Legatarius acceptare non velit, sive non possit ex quacunque causa. Fideicommissaria vero supponit emolumentum fuisse primo vocato quæritur. Bart. in L. 1. num. 13. ff. de vulg. Bald. in L. humanitatis. num. 33. C. de Impub. & al. subfist. Aym. conf. 283. col. 2. vers. fed in casu. Surd. conf. 465. num. 16. & dec. 37. nu. 10. Pennia dec. 447. a. num. 1. Fufar. de subfist. quest. 237. num. 10. & 15. Bich. l. c. num. 8.

14. Transmissio habet locum etiam in jure deliberandi. L. cum in antiquioribus. C. de jure delib. quia licet hæres decedat non adita hæreditate, tamen si decedat intra annum, illum pro residuo temporis transmittit ad quoscunque hæredes, sive hæreditas fuerit delata ex testamento, sive ab intestato. Noal. de transmiss. cas. 8. num. 129. L. cum in antiquioribus. C. de jure deliber. L. un. §. in novissimo. C. de caduc. toll. Craff. in §. transmissio. quest. 19. num. 4. Gomez var. ref. to. 1. num. 14. & cap. 9. numer. 46. contra Valquez de success. pragref. §. 8. num. 13. dummodo hæres seiverit hæreditatem sibi delatam; quia ignorans non potest deliberare. L. fin. C. de cond. indeb. transmittitur tamen tunc juxta restitutionem in integrum. Bich. dec. 320. num. 15. Noal. de transmiss. d. cas. 8. num. 119. & 120. Alex. conf. 86. num. 1. vers. nec minus. lib. 3. Surd. conf. 232. num. 40. Cancr. var. ref. lib. 3. cap. 21. num. 17. & 18. Manha de success. leg. par. 1. quest. 24. art. 1. nu. 7. Fontanell. dec. 484. nu. 8. & 9.

15. Transmissio habet etiam locum in contractibus conditionatis pendente conditione. §. ex. conditionali. Institut. de P. O. L. necessario. §. 1. ff. de peric. & commo. com. vend. Gomez var. ref. to. 2. cap. 11. a. num. 36. Ruin. conf. 98. num. 16. Bald. in L. 2. num. 10. C. de jure dot. Alex. conf. 14. num. 3. lib. 1. & conf. 78. nu. 4. lib. 4. Rol. conf. 77. num. 12. lib. 1. & Roia apud Bich. dec. 136. num. 31. Habet etiam locum post hæreditatem agnitam, non ante, quia tunc intrat juxta accedendi. Vide Juxta accedendi.

16. Transmissio hæreditatis est favorabilis, si fit in Descendentes, secus si in extraneos. L. un. C. de his, qui ante aper. tab. licet quando constat de voluntate Testatoris, quia tunc agitur de servanda ejus voluntate, quæ pro lege servari debet. L. 1. C. de SS. Ecclæs. Noal. de transmiss. in proem. num. 18. Sermo est de transmissione legati, vel fideicommissi, si vero de ejus voluntate non constat, est odiosa, quia ipsum etiam fideicommissum est odiosum. Menoch. de præf. lib. 4. præf. 67. num. 26. Peteg. de fideic. art. 1. nu. 23. Simi. de Præf. de interpret. al. vol. 210. nu. 1.

§. IV.

Transmissio Juris petendi supplementum legitima, dicendi nullum testamentum, & illud querelandi.

17. Transmittitur jus petendi supplementum legitimæ, etiam antequam fuerit agnita, vel agnita. L. quamquam. C. ad L. Falc. Bald. conf. 432. a. numer. 1. lib. 3. Ruin. conf. 107. num. 12. vol. 3. Alex. conf. 55. num. 6. Craff. in §. legitima. quest. 37. Peteg. de fideic. art. 42. num. 42. quia quæ defunctus, seu competunt ex Beneficia legis, vel titulo singulari, & non jure hereditario, transferuntur etiam sine agnitione, ac transmittuntur. L. si arrogator. ff. de adopt. ubi Bart. num. 8. & 9. Bald. num. 5. Jaf. num. 14. Rol. de loco diti. quest. 47. per tot. Surd. dec. 138. num. 15. Pincell. in L. 1. num. 36. C. de bon. mat. fed legitima competit ex beneficio Legis, & titulo singulari. L. cum ratio. ff. de bon. damnat. L. omni modo. L. quoniam in prioribus. &

scimus. §. cum autem. ff. de inoff. test. Idem dic de Jure petendi Falcidiam, & Trebellanicam. Dummodo ille moriatur post testatorem, vel post patrem. Noal. l. c. toto cas. 10.

Ita jus dicendi nullum testamentum patris transmittitur per filium, licet illud agnitionem, vel incertatorem non fuerit in ejus vita, & non solum in descendentes, Beneficio L. un. C. de his, qui ante aper. tab. & juxta Bald. in L. filio praterito. to. ff. de inoff. test. & ibi Imol. Alex. in L. emancipata. num. 7. C. qui admittit. Jaf. in L. si a primo. num. 7. ff. de liber. & posthum. & in L. cum mora. numer. 16. C. de transact. sed etiam in quoscunque etiam extraneos hæredes jure suitatis. L. uxoris abortu. C. de posthum. hered. inst. & L. si a primo. ff. de liber. & posthum. Bald. in d. L. filio praterito. & in cap. seiscitatus. num. 9. vers. porro. de rescript. Jaf. in d. L. si a primo. Noal. de transmiss. cas. 11. num. 7. quoniam contrariam teneant Bertrand. conf. 213. vers. preterea. v. 3. Botgini. de tutel. & Curat. num. 70. Guiliel. de Bened. in cap. Raynatus. num. 149. de testam. Tunc autem jus dicendi testamentum nullum transmittitur, quando testamentum est nullum ipso jure, ut ob præteritionem filii in potestate patris exsistentis, secus si non est nullum ipso jure, sed opus est contrabulatore, puta ob præteritionem filii emancipati cum causæ expresse. Alex. in L. emancipata. num. 7. C. qui admittit. Bened. in d. cap. Raynus. num. 158. de testam. In fscum tamen jus dicendi nullum testamentum non transmittitur.

Jus querelandi testamentum, quod competit hæredi nominatim exheredato. L. 1. & 2. ff. de inoff. testam. si querela fuit præparata, transmittitur, secus non præparata. L. posthumus. §. si quis instituta. ff. de inoff. testam. L. si pater. 1. & L. scimus. §. fin. C. cod. intellige, quod ad extraneos non præparata, non transmittitur, quia injuria tollitur per dissimulationem. §. fin. Institut. de injur. Ergo si defunctus non præparavit querelam faciendo actum, ex quo constat, quod habuerit animum, & propositum querelandi, censetur hanc injuriam per dissimulationem remississe, quia animi declaratio non transit ad hæredes. Gl. in L. Pompeianus. §. si ubi Bart. & Bald. ff. de rei vendic. Gabr. de R. J. conclus. 3. num. 74. Imo quavis querela fuerit præparata per licem motam. L. quemadmodum. ff. eod. & ideo facta transmissibilis etiam ad extraneos, tamen si per licem sopitam, aut renuntiationem illi factam fuit recessum a præparatione, non habet amplius locum querelæ transmissio. L. nam & §. si hæredi. ubi Bart. ff. de inoff. testam. Bald. in L. cum mora. num. 2. & ibi Jaf. numer. 14. C. de transact. Dicitur autem querela præparata non tantum per licem constitutionem, sed etiam per libelli oblationem, aut denuntiationem. L. quemadmodum. ff. de inoff. testam. vel quando venit ad movendam querelam, aut quando accusationem solummodo fuit continuatus, aut habuit propositum movendi querelam, & processit ad aliquem actum exteriorem, ex quo idem propositum probari potest. L. si pater. 1. C. de inoff. testam. & fufficit protestatio coram vicinis facta de querelando. Querela tamen non præparata transmittitur ad liberos. L. si quis filium. L. scimus. §. fin. C. de inoff. test. etiam liberi non sint filii. Noal. l. c. numer. 5. 6. & 7. etiam ad Nepotem Avi nondum natum. Querela tamen non competit ascendentibus exheredatis.

Jus querelandi ex L. hac edita. transmittitur ad 20 liberos liberorum prioris matrimonii, non vero ad hæredes extraneos, neque per viam confessionis in alios quam in filios, & descendentes suos. Noal. de transmiss. cas. 13. Gabr. de secund. nuptiis. conclus. 4. & plures DD. apud eodem.

§. V.

Transmissio prohibitionis alienationis, Juris accedendi, & Juris declarandi.

Prohibitio alienandi facta heredi transit ad hæredes 22 ipsius hæredis; quia isti veniunt nomine hæredis, tam in dispositione Juris, quam hominis etiam in materia odiosa, nisi prohibitio fuerit personalis, ut si fuit facta expresse nomine hæredis proprio, dummodo tamen causa pro.

- prohibitionis non daret etiam in hæredes hæredis. Noal. l. c. *caf. 14. per totum*. Tiraquell. *de retrac. convent.* §. 1. *gl. 6. Dec. in L. qui per successionem*. 6. ff. de R. J. Socin. sen. *conf. 116. nu. 3. vers. ad secundum*. vol. 3. Alex. *conf. 36. nu. 4. vol. 3. Craff. in §. hæreditas. quest. 10. num. 3. Cephal. conf. 392. n. 17. lib. 3. Petra de fideic. quest. 2. & 5. nu. 37. Surt. dec. 125. nu. 2. & 67. num. 23. Menoch. *conf. 200. nu. 98. Quid. dec. 49. nu. 5.**
- 22 Jus accrescendi, quod est tacita quedam substitutio, & fuit introductum, ne quis decedat per parte testatus, pro parte intestatus, transit ad hæredes, etiam anrequam veniat casus juris accrescendi, & conjunctum cum substitutione directa facit illam transmissibilem, sicut etiam conjunctum cum fideicommissio conditionali. Noal. *caf. 15. Craff. in §. Jus accrescendi. quest. 2. Gomez. to. 1. var. ref. cap. 1. num. 8. Valquez de success. progress. lib. 3. in prefat. num. 1. Bart. in L. un. §. scilicet. nu. 3. C. de caduc. tollit. & in L. re conjuncti. 25. num. 59. ff. de leg. 3. sed*
- 23 Quæres, an Jus accrescendi in hereditate, quoad proprietatem transeat ad successorem singularem, veluti ad Empotem hereditatis? Affirmant Bart. in L. re conjuncti. num. 26. ff. de leg. 3. Duaren. *de jure accresc. lib. 2. cap. 6. Manr. de tacit. lib. 4. tit. 11. quia in empotem hereditatis transeat omnia jura utilia ejusdem hereditatis, & succedit in omnibus, ac habetur loco hæredis. L. 2. §. non tantum. & §. cum quis. de hæred. vel alt. vend. Negant Salyc. in L. un ubi jaf. n. 20. C. quando non petit. part. Valquez de success. progress. §. 21. nu. 65. Gomez. to. 1. var. ref. cap. 10. nu. 44. Fachin. *contro. Jur. lib. 5. cap. 101. & lib. 10. cap. 3. priori sententie videtur accedere* Noal. l. c. num. 12. & seq.*
- 24 Transmissio juris declarandi voluntatem defuncti non habet locum. L. Pomponius. §. fin. verb. *appareat. ff. de rei vendic. Innoc. in cap. cum dilectus. vers. hoc autem. de success. ab intest. Bart. in d. L. Idem Pomponius. ubi etiam Bald. nu. 1. Felin. in cap. cum venissent. nu. 2. ubi Dec. num. 6. de Jud. Gabr. de Reg. Jur. *conclus. 3. nu. 74. Noal. de transmiss. caf. 16. apud quem alius, quia secretum voluntatis soli Deo cognium est, qui solus est scrutator cordium. gl. in L. 2. ff. de interrag. alt. & ideo libellus non potest declarari, nisi ab ipso libellante. Fel. in cap. 2. num. 16. de libell. oblat. Dec. in cap. cum venissent. num. 6. de Jud. Surt. *conf. 167. num. 17. vol. 2. Rol. conf. 66. nu. 12. vol. 4. Noal. l. c. nu. 3. Hinc uxor, cui maritus reliquit fundum, si voluerit morari cum filiis, si moriatur ante declarationem, quod velit morari cum filiis, non transmittit legatum, uti etiam legatarius, cui fuit relictum legatum, si ei placuerit, decedens ante hanc declarationem non transmittit legatum. Bald. in L. si ita expressum. ff. de condit. & demonstrat. Ang. *conf. 293. Noal. l. c. nu. 3. Declaratio ergo voluntatis defuncti debet fieri per Judicem. L. voluntatis. C. de fideicom. Bart. in L. si quis a filio. §. si quis plures. ff. de leg. 1. medianibus conjecturis, de quibus gl. ult. in L. si servus plurium. §. ult. ff. de leg. 1. & auditis Advocatis, quibus testator voluntatem suam manifestavit consulendo eos super confectioe testamenti, de quibus plura apud cit. Noal. l. c. num. 7. & Gabr. d. *conclus. 3. num. 85.*****

§. VI.

Transmissio Dotis.

- 25 Transmissio dotis fieri non potest, si filia decessit ante contractum matrimonium, sed soluta restitui debet, nisi animo donandi promissa, vel soluta fuerit. Noal. l. c. *caf. 17. a num. 1. usque ad 4. quia dos non potest esse fine matrimonio. L. si. C. de donat. ante nups. l. 3. ff. de Jure dot. Animus vero donandi deduci potest, si dos fuit promissa, aut soluta ex causa debui præteriti ab illo, qui scit se non esse debitorem. L. qui se debere. §. sed si cum sciret. ff. de cond. obseq. l. ubi jaf. num. 11. vide Menoch. de arb. *caf. 28. Si vero dos, fuit dotis legatum fuit relictum ab extraneo, qui nec tenebatur dotare, nec legitimam relinquere, legatum est conditionale. & non transmittitur ad hæredes, nisi secuto matrimonio; quoniam fuit relictum, ut nubat, aut simpliciter non habito respectu ad matrimonium contrahendum cum certa persona, aut**

fuerit relictum puellæ pauperi, aut fuerit relictum pro ingressu Religionis; præsertim, si legans tenebatur dotare, aut sua intererat illam nubere. Noal. *caf. 17. nu. 4. Gabr. conf. 150. nu. 4. lib. 2. Bari. in L. Titio centum. vers. ante nuptias. ff. de cond. & demonstr. nu. 1. lib. 1. & 2. Cast. ibidem. nu. 7. & conf. 322. nu. 1. lib. 1. Bald. Novell. de dot. par. 6. privil. 76. Tiraquell. *de retr. convent. §. 2. gl. 1. num. 54. Menoch. conf. 60. num. 27. Covar. in cap. 3. nu. 11. de testam. Idem dic, si legatum dotis fuit relictum a parte naturali tantum, qui filia non tenetur relinquere legitimam. L. uxorem. §. Pater. ff. de leg. 3. Peregr. de fideicom. *art. 36. num. 40. Imo hoc legatum relictum a parte naturali filia non transmittitur etiam secuto matrimonio, quia data filia naturali succedit loco alimentorum. Boer. dec. 127. nu. 4. Craveua *conf. 186. num. 16. Menoch. conf. 60. num. 43. legatum vero alimentorum non transmittitur ad hæredes, sed finitur cum vita alimentarii. L. Dominus. ff. de ususfr. Bald. in L. eam quam. nu. 41. C. de fideic. Dec. *conf. 311. num. 3. Crav. l. c. Noal. num. 17. & dos ad consanguineos dotantis revertitur. Palæot. de not. & spur. cap. 51. num. 5. Abb. *conf. 50. Surt. conf. 310. a nu. 2. vol. 3. & de alim. tit. 5. tota quest. 7. Noal. num. 17. prope fin. Quando vero legatum dotis fuit relictum a parte legitimo, & naturali, seu legitimo tantum, aut ab patre paterno, qui legitimam relinquere tenetur, de jure communi, tunc legatum est purum, & transmittitur etiam matrimonio non secuto, aut non contracto, si dotata alius integram legitimam non habuit, quia tunc dos pure debetur rejecta omni conditione, utpote legitime subrogata. Socin. *jun. conf. 134. nu. 17. lib. 1. Alex. conf. 55. num. 6. vers. tamen istius. lib. 2. Menoch. conf. 251. num. 33. & de pref. lib. 4. pref. 146. nu. 31. Bald. *conf. 248. lib. 4. Sim. de Præf. de interpret. ult. vol. lib. 3. fol. 213. num. 31. Noal. l. c. nu. 18. vers. nam si, nisi contrarium evincant conjecturæ, quas dat Noal. &c. Si autem Legatum fuit relictum sub modo, ubi Lego Berta centum, ut nubas, legatum est purum, & statim debetur, etiam antequam nubas, dummodo caveat de nubendo. L. quibus alius. §. terminis. ff. de cond. & demonstr. Bald. in L. generaliter. nu. 9. C. de Episc. & Cler. & si interim moriatur, transmittit ad hæredem, quia legatum sub modo debetur, quoniam modus casu deficiat. L. si Titio. ff. de leg. 1. L. Pater. §. Tuscullanus. ff. de leg. 3. Bald. Novell. *tratt. de dot. par. 6. privil. 76.*********

Si vero legatum fuit relictum puellæ, ad hoc, ut 26 nubere possit, est purum, & transmittitur ad hæredes illius, etiam si non nupsit. Bald. *conf. 249. lib. 4. per L. si mulier dotem. C. de Jur. dot. quia hæc non est conditio, sed causa impulsiva, quæ non requiritur necessario ad hoc, ut legatum debeatur. Covar. in cap. 3. nu. 11. vers. secundo. de testam. Craveua *conf. 101. nu. 1. vers. secundo. Grammat. conf. civil. 146. nu. 3. Noal. l. c. nu. 43. apud quem plures alii casus in hac materia.**

Sicut Jus petendi legitimam transmittitur ad hæredes. 27 Noal. *de transmiss. caf. 10. Ita Jus petendi dotem, aut illius supplementum transmittitur; quia dos succedit loco legitime. L. quoniam Novella. C. de inoff. testam. Bald. in auth. res que, nu. 18. L. commun. de leg. Tiraquell. in L. si unquam. verb. susceperis liberos. nu. 112. C. de revoc. donat. & subrogatum induit naturam illius, cui subrogatur. L. cum, qui. §. injuriam. ff. si quis caus. §. si quis. Instit. de alt. Noal. l. c. *caf. 18.**

Transmissio habet etiam locum in lucro dotis, quia 28 stante statuto, quod moriente uxor in matrimonio maritus lucretur dotem, vel partem illius, mortua uxore, si maritus moriatur, antequam lucrum dotis acceptaverit, vel agnoverit, lucrum transit ad hæredes illius. iia Gutierrez *pract. quest. lib. 5. quest. 78. nu. 10. Noal. de transmiss. caf. 20. qui citant alios. Bened. in cap. Raynus. vers. mortuo itaque Testatore. C. de testam. 115. de testam. Pinell. in L. 1. par. 1. num. 36. C. de bon. mat. Brun. de stat. famin. *excl. art. 11. nu. 85. & art. 13. nu. 95. Surt. conf. 253. num. 33. vol. 2. Ruin. conf. 26. nu. 16. vol. 3. Craveua conf. 185. nu. 3. quia illud lucrum deferitur mortui titulo singulæ, & non ut hæredias, aut pars hereditatis, & ideo infertur etiam absque agnitione. L. si arrogator. ff. de adopt. *conf. 150. num. 7. & 8. lib. 2. Jaf. in d. L. si arrogator. & DD. cit.***

§. VII.

Transmissio Privilegiorum.

- 29 Transmissio in privilegiis personalibus non habet locum, quavis sint personalia ex parte concedentis tantum, & fuerit concessum in renunciationem meritorum. *L. in omnibus causis. 2. & L. privilegia. ff. de R. J. l. foralidorm. C. de excus. mun. lib. 10. cap. privilegium. de R. J. in 6. cap. si gratiose. de rescript. in 6.* Dicitur autem personale, si persona est proxima, & immediata causa privilegii, alias non esset personale, sed reale. Ita quavis restitutio in integrum sit beneficium personale. Dyn. in reg. privilegium. quia tamen persona minoris non est causa proxima, & immediata ipsius beneficii, sed lesio; ideo ad heredem transit. *L. non solum. ff. de in integr. rest. L. minor autem. §. non solum. ff. de min. ita Jo. Andr. & Franc. in d. cap. privil. nu. 3.* Crav. conf. 590. n. 1. Excipe primo in privilegio tacite hypothecæ, quod habet pupillus in bonis Tutoris. Gutierrez. in trac. de tutel. par. 2. cap. 26. num. 19. quia istud est privilegium ut preteratur in personalibus anterioribus creditibus. Realia vero privilegia transmittuntur, & ad effectum transmissionis dicuntur realia, quæ concessa sunt rebus, juxta *L. etatem. ff. de conf. L. 1. §. permittitur. ff. de aqua quod. & fluvia. & concessa cause, ut in causa depositi, mutui, & similibus. L. tempus. ubi Jaf. n. 2. ff. de re jud. l. privilegia. ff. de R. J. & concessa ob causam. Crav. conf. 929. n. 1. & actioni. *L. in omnibus causis. 2.* ubi gl. ff. de R. J. Item loco, & Civitati. *L. forma. §. quamquam. ff. de censib. cap. hinc. c. 16. quest. 1. cap. 1. & 2. 25. quest. 2. cap. cum venissent. de Instit. gl. ult. in cap. mandata de praesumpt. Bart. in L. Pater. num. 5. ff. de servit. leg. Nat. cap. 627. n. 13. Suid. conf. 262. nu. 43. vol. 2.* Ratio est: quia ideus populus semper esse videtur, & tunc in dubio concessio videtur facta personæ propter locum. Noal. de transmiss. cap. 23. & quando dubitatur, an privilegium sit personale, aut reale, recurri debet ad intentionem concedentis. *L. Neratius. ff. de R. J. cap. cum venissent. de Jud. §. ex his omnibus. 11. quest. 1. & si intentio concedentis deprehendi non potest, privilegium iudicatur esse reale, nisi contrarium probetur. L. Beneficium. ff. de confis. Princ. cap. cum dilecti. de empt. & vend. cap. ad audientiam. de rescript. Jo. Andr. & Franc. in cap. privilegium. nu. 4. de R. J. in 6. Anchar. conf. 327. num. 3. Bart. in d. L. Pater. n. 6. ff. de servit. leg. Bald. conf. 159. num. 5. vers. licet quia. lib. 3. Dec. conf. 262. n. 5. quavis multi in contrarium velint iudicandum esse personale, quia favorabilis est interpretatio, ut res revertatur ad suam pristinam naturam. gl. in cap. cum venissent. de Instit. & gl. in cap. rna. de Instit. Alex. conf. 86. n. 1. vol. 1. quia privilegia sunt stricti Juris, & non debent extendi ultra rem, & personam in eis nominatam, cap. sanc. de privil. Jaf. in L. si sic stipulatus. n. 13. ff. de V. O. & conf. 217. n. 1. vol. 2. de quo vide Noal. l. c. cap. 33. n. 25.**

§. VIII.

Transmissio Actionum, & Nobilitatis.

- 30 Transmissio non habet locum in actionibus personalibus. *L. 3. §. si heres. ff. de usuf. quia actiones personales non egrediuntur personam obligati, nisi actio personalis sit in rem scripta, quia licet hæc sit origine, & natura sua personalis, quia tamen semper committitur possessorem rei, dicitur in rem scripta, & transit in singularem successorem, ut actio, quod metus causa, quæ active transmittitur non tantum ad heredem, juxta *L. quod diximus. §. hæc actio. ff. quod metus caus. L. si vi. C. eod. ff. etiam contra heredem, & ad singularem successorem, ad contra cum. L. metum autem presentem. §. fin. ff. eod. quod idem videtur esse in actione de dolo, Scallis apud Noal. de transmiss. cap. 24. n. 3. qui nisi consuetudo, aut statum permitteret transmissionem actionis personalis. Lim. quia actio personalis transit in heredem, aut successorem universalem. Idem cas. 25. Et idem proportio-**

naliter dicitur de exceptionibus personalibus, & reatibus.

Transmissio non habet locum in actionibus pœnalibus, & criminalibus, quæ non transeunt ad successores, quia delicta cum eorum poena morte delinquentium extinguuntur. Farin. quest. 10. a. num. 36. usque ad numer. 83. apud Noal. l. c. cap. 27. & non solum non transit in successores active, sed nec passive contra illos. *L. in honoratis. §. honoraria. ff. de act. & oblig. L. 2. §. fin. ff. de vi bonor. raptor. & conclusio procedit etiam in fidejussore pro maleficio, quia sicut delicta non transeunt in successores, neque ad heredem contra illos, ita fidejussori simpliciter facta, profuturo extinguitur morte fidejussoris gl. in §. fidejussor. 1. Instit. de fidejuss. ubi Myning. l. n. 4. Boff. in rit. de carcer. fidejussor. comit. n. 64. Rol. conf. 58. numer. 5. lib. 1. quia quando non transit actio contra heredem principalis, neque transit contra heredem fidejussoris, quia exceptiones competentes Reo principali competunt etiam fidejussori. *L. omnes L. exceptiones. §. rei. ff. de except. Litt. li fidejussori non sunt facta simpliciter pro maleficio, sed pro poena pecuniaria, quia hæc non extinguitur morte fidejussoris, sed transit ad heredem. Rol. l. c. Myning. in d. §. fidejussor. Litt. secundum conclusio, quod procedat tantum in poena ad vindictam publicam, scilicet quoad poenam privationis damnorum passorum ex delictis, quia quoad istam poenam actio pœnalis transmittitur ad heredem illorum, qui damnorum sunt passi. Noal. loc. cit. num. 8. ad heredem vero damnum damnis non transit, nisi in quantum ad illos pervenit. Litt. 3. in poena conventionali, quæ transit ad contra heredem. Gabr. de malef. conclus. 34. n. 12.**

Transmissio procedit in contractibus, pactis, promissionibus, & obligationibus. Noal. loc. cit. cap. 28. per totum. Petregr. de fideic. art. 52. n. 69. Tiraquel. de rer. convent. §. 1. gl. 6. num. 4. Crass. in §. hereditas num. 11. dec. conf. 281. num. 8. Alex. conf. 18. nu. 15. lib. 5. quia factum heredis reputatur factum defuncti, & ideo factum nomine defuncti ad heredem transitorium ratificari potest per ipsos heredem. Vide Noal. l. c. ampliationes, & limitationes.

Transmissio datur etiam in nobilitate majorum, quæ transit in liberos. *L. 1. & L. si senator C. de dignit. lib. 12. Abb. in cap. licet. n. 5. de cens. Bened. in cap. Raynui. par. 2. n. 105. de resam. Bald. in L. fin. C. de serv. fugit. & transit etiam in filios tutorios, quia nobilitas non est in actu intellectus, aut voluntatis, non transmittitur tamen ultra pronepotes, loquendo de nobilitate accidentali, quæ provenit per dignitatem. gl. in L. 1. C. de dignit. lib. 12. nam nobilitas generis, & originis progreditur in infinitum. Mant. Laur. in trac. de dignit. vers. 44. Tiraquel. de nobilit. cap. 15. n. 3. nisi dignitas, quæ est causa nobilitatis, transeat ad posterios, ubi Regnum, Marchionatus, Comitatus &c. quia durante causa durat effectus. DD. cit. & Noal. loc. cit. cap. 29. per totum. Porro nobilitas adventitia, & accidentalis non transit in filios adoptivos cum non sint proprie filii, sed per fictionem. Et quavis pater, qui nobilitatem amisit, non transmittit illam in filios. Tiraquel. de nobilit. a. cap. 241. nisi fuissent filii jam concepti ante amissionem nobilitatem; tamen nobilitas a Principe alicui, & suis filiis concessa, non amittitur a filiis ob demerita, & amissionem patris, quia illam non habent filii a patre, vel ex illius meritis, sed ex Beneficio Principis, & providentia ac liberalitate, uti accidit in fudo ex pacto, & providentia, sicut nec antiqua & avita nobilitas per patris demerita amittitur filiis, quibus est acquisitum jus ex eorum avis, & illam non habeant a patre, sed ab Avivis. *L. 3. ff. de interd. & releg. & L. emancipatus. ff. de si quis. ff. de senator. Tiraquel. l. c. cap. 35. num. 4.* Dummodo tamen filii per suum delictum aut demerita non fuerint facti incapaces nobilitatis. Bart. in L. 1. num. 49. C. de dignit. lib. 12. aut non sint naturales tantum, nothi, vel bastardi, quia in filios non transit nobilitas. *L. cum legitime. ff. de stat. tom. Anchar. conf. 349. n. 2. Tiraquel. l. c. cap. 15. n. 10.* qui bastardi non sunt de domo, vel familia nobilium, non enim habent agnationem §. vulgo. Instit. de success. cognat. Bened. in cap. Raynuius. num. 32. gl. in Clem. 1. verb. Liberi de baptis. Pallect. de not. & spur. cap. 59. &*

59. & 60. Alex. in L. ex falso §. si quis rogatus. n. 56. ff. ad Trebell. Tiraquel. l. c. & alii apud plures apud Noal. l. c. n. 34. nisi tamen illi fuerint legitimi saltem per rescritum Principis. Palcott. l. c. cap. 62. contra Bald. & alios, quia legitimus acquirit omnia iura legitimum nihil differentes ab illis. §. quapropter. athen. quib. mod. nat. offic. sui. Noal. n. 43. Idem proportionaliter dic de civitate acquisita a patre. Noal. l. c. cap. 32.

§. IX.

Transmissio vitiorum, & transactio.

- 34 Transmissio non fit quoad penam spiritualem vitiorum, delictorum, & opprobriorum patris ad filios. cap. undecunque. ubi gl. vers. si mali. & cap. nasci. de adult. cap. jam itaque, & cap. non imputantur. 1. quest. 4. & ideo unus pro altero, & alterius culpa excommunicari non debet. cap. Romana. §. fin. de sent. excom. in 6. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 8. num. 1. vers. quinta. Menoch. conf. 99. a. num. 207. Alphons. de Castro. de just. heret. punis. lib. 2. cap. 11. neque fit transmissio in hoc casu regulariter etiam quoad penam temporalem, quia pena debet tenere suos auctores. L. Sancimus. C. de pen. cap. quævisit. de his que sunt a maior. par. Cap. exceptis criminibus l. 1. de Ma. jesi. L. quisquis §. filii. C. ad L. Jul. majest. Item hæretici cap. vergentis. de heret. cap. 2. §. heretici. de heret. in 6. Item quoad Ordines, quia illegitimus accretur ab Ordinibus cap. 1. de fil. presby. Conc. Trid. sess. 23. cap. 5. de ref. Item quoad Beneficia. cap. 1. de fil. presby. in 6. de cap. 2. §. heretici. de heret. in 6. Conc. Trid. sess. 7. cap. 1. de ref. & sess. 22. cap. 2. de reform. & sess. 24. cap. 1. de ref. Garz. de Benef. par. 7. cap. 2. n. 1. Transmittitur etiam in filios infamia parentum procedens ex eorum vitiis, & delictis, ut probat Noal. l. c. n. 6. & seq. & plures citans, & infamia proveniens ex adulterio non transit in agnationem quoad honorem. cap. nunquam de vitiis. 56. dist. ut tenet communior apud Noal. loc. cit. toto cap. 31.

- 35 Transmissio habet etiam locum in transactio, quæ transit ad hæredes active, & passive, eis nocet, & præjudicat. Berouf. conf. 176. numer. 74. vol. 1. Ruin. fen. conf. 107. n. 6. Rota apud Ludovic. dec. 354. numer. 3. & dec. 418. n. 5. Seraph. dec. 711. n. 4. quod probatur ex L. si pactum. ff. de pact. L. cum a matre. C. de rei vend. L. si ab eo. C. de lib. caus. L. ex qua persona. ff. de R. J. Lim. 1. nisi transactio fuerit facta super his, quæ hæredibus competunt jure suo proprio, & de propria sua vocatione, ut in causa fidei. feudi, emphyt. &c. Lim. 2. quia transactio non transmittitur in successores in Beneficio, nec illis præjudicat. cap. veniens. cap. de cetero. de transact. & cap. præterea. de conf. quia transactio est stricti juris, & non egreditur personas in capessendas. L. Imperatores ff. de transact. l. 2. & 3. C. res inter alios acta. L. si unus. §. ante omnia. ff. de pact. Mant. de tacit. lib. 26. tit. 4. & est species alienationis. L. 1. ff. de off. procon. Bald. in L. 1. C. si advers. transact. Alex. conf. 129. num. 2. lib. 1. Tiraquel. de retrac. lignag. §. 1. gl. 14. a. n. 65. Surd. l. conf. 501. n. 9. vol. 4. quod idem dic de successore in quacunque alia administratione, de quibus plura in praxi transactio.

- 36 Transmissio non procedit in compromisso, quod non transit ad hæredes, nec illos obligat. L. diem proferre §. si heredes l. fed & interpretatur. §. fin. de arbit. cap. fin. cod. sit. quia arbitria sunt stricti juris, & arbitri extra compromissum nihil facere possunt. L. non distinguemus. §. si. ff. de arbit. & compromissum expirat non tantum morte utriusque compromittentis, sed etiam morte alterius tantum ex compromittentibus. d. l. fed & interpretatur. Lanfranc. de arbit. par. 4. memb. 5. n. 7. Item quavis ex una parte plures fuerint compromittentes, quia morte unius illorum expirat compromissum quoad omnes, si causa non erat dividua, sed individua, quia quando causa est dividua, tot intelliguntur esse compromissa, quot sunt compromittentes. L. ad officium. C. comm. dividua. L. scire debemus. ff. de V. O. L. si plures. ff. de injur. Porro conclusio procedit, quavis mors succedat post

conclusionem in causa, imo etiam post præfixionem termini ad audiendum sententiam. Noal. de transmiss. cap. 35. qui ampliat, & declarat. cap. ex parte. ubi Abb. n. 2. de arbit.

Quæres, quid dicendum de Jure, & facultate arbitrandi data in eodem compromisso, transiunt ad hæredes, vel successores ejusdem arbitri, aut arbitratoris, vel ad alios. Conclusio est negativa. L. qui arbitratum. ff. de V. O. Bart. in L. si stipulatur. fuerim. n. 5. ff. de V. O. Menoch. de arbit. lib. 1. quest. 68. n. 29. Bologn. conf. 6. col. 5. vers. quoad secundum caput. quia arbitrium upote inferum personæ, est personale. L. in compromissis. ff. de arbit. & videtur electa fides, probitas, ac industria personæ L. non distinguemus. §. quæsum. ff. de arbit. Bald. in L. un. §. ne autem n. 7. vers. in arbitrariis. C. de caduc. toll. Noal. cap. 36. per tot.

§. X.

Transmissio electionis in alternatis, & melioramentorum.

Transmissio non procedit in jure eligendi in alternatis, quia vivente stipulatore est personale, nec transmitti potest, nisi fiat ex necessitate. DD. apud Noal. l. c. cap. 37.

Transmissio habet locum in melioramentis in feudo a Vassallo, si sunt separata, ac per se substantia transeunt ad hæredes Vassalli, sive feudum fuerit apertum ex delicto, sive sine delicto. Rosenchal. de feud. cap. 10. conclus. 43. n. 6. & 7. Uti si Princeps habens eastrum sine jurisdictione illud dedit in feudum, postmodum vero Vassallus acquirit jurisdictionem ab altero, jurisdictione hæc upote separata a castro, & per se substantis pertinet ad Vassallum, & illius hæredes. Clarus in §. feud. quest. 88. nu. 5. Molina de primogen. lib. 1. cap. 26. n. 5. ex quo. Fachin. contrav. Jar. lib. 7. cap. 89. Ruin. conf. 14. lib. 1. Bald. in §. e contrario. n. 4. ubi Afflicti. n. 1. de investit. de re alien. fac. Noal. cap. 18. In aliis vero melioramentis, si feudum fuit apertum sine delicto, industrialia, ut sunt ædificia, & alia apud Rosenchal. d. cap. 10. conclus. 43. n. 50. transmittuntur ad hæredes. cap. 1. §. Vassallus ubi gl. in vers. solvat pretium. Ruinus conf. 24. num. 10. lib. 1. Menoch. de recuper. poss. rem. 15. n. 508. quamvis feudum non devolvatur ad Dominum, sed ad agnatos. ita Rol. conf. 28. num. 30. vol. 1. Curt. jun. conf. 41. num. 10. Ruin. conf. 14. num. 10. lib. 1. Brun. conf. 105. num. 7. Noal. de transmiss. l. c. n. 3. sive melioramenta fuerint facta a primo investito, sive a sequentibus, aut ab ultimis. Gabr. conf. 80. n. 38. & 39. lib. 2. Imo licet non fuerint facta a Vassallo, sed ab Amico contemplatione illius. Ita Menoch. l. cit. num. 509. si vero ab alio fuerint facta non contemplatione illius, tunc non spectant ad Vassallum, nec ad hæredes illius, sed cedentur solo, & feudo. L. is contra quem. C. de edif. priv. §. ex diverso. Instit. de rer. divis. Rosenchal. d. cap. 10. conclus. 43. num. 42. & 43. Noal. l. c. n. 6. Etiam si ligna, lapides &c. eidem Vassallo donata fuissent, quia spectant ad Vassallum, & illius hæredes. Schœdæ. de feud. par. 9. princ. sect. 2. num. 41. Rosen. l. c. n. 41. Noal. n. 7. & non tantum transeunt in masculos, sed etiam in feminas, quamvis feudum fuerit datum expresse ad meliorandum, vel in investitura fuerit specificatum, quod Vassallus faciat has, vel illas impensas in re feudali, propterea Vassallus non excluditur a repetitione illarum. DD. cit. Bart. L. si aurum ff. de solut. Bald. in L. generaliter. in 4. oppos. C. de non numer. pec. Afflicti. dec. 44. n. 24. Menoch. de arb. conf. 88. & alii apud Noal. n. 13. transeunt autem ejusmodi melioramenta ad hæredes, & successorem universalem, non autem ad singularem sine cessione, quia actio personalis non transit ad singularem successorem. Rosen. & Schœdæ. l. cc. & Noal. n. 14. qui tamen contrarium defendit sententiam, quod imo transeant etiam ad singularem successorem, quia licet actio sit personalis, est tamen in rem scripta. L. 1. ff. in quib. caus. pign. vel hypotheca tacit contrah. L. interduum. ff. qui prior. in pign. hab. actio vero personalis in rem scripta transit ad singularem successorem juxta superius dicta. Ita

Ita melioramentum naturalia, vel casuaria, ut est infusa nata in flumine publico juxta feudum, & ea, quae accrescunt per alluvionem, praescriptionem, condemnationem, & similes modos, transeunt ad heredes Vasali, de quibus Rosent. d. cap. 10. conclus. 44.

42 Si vero feudum fuit apertum ex delicto, uti ob feloniam, aut non petita investitura, Vasallus amittit omnia melioramenta, & illa non transmittit ad heredes. Bald. in cap. 1. §. si Vasallus. nu. 1. in tit. hic finit. lex. Ruin. conf. 24. num. 10. lib. 1. Rosent. de feud. d. cap. 10. conclus. 43. §. 1. propter. L. 2. C. de Jure emphyt. quia amittens principale amittit etiam accessorium, quod etiam procedit, quando feudum non fuit apertum Domino, sed agnato. Rosent. l. c. Burfat. Capic. Brun. Blanc. & alii apud Noal. l. c. num. 17. quamvis impense melioramentorum essent maxime. Lim. in impensis necessariis factis a Vasallo post devotionem feudi, quas Vasallus, & ejus heredes repetere possunt, quamvis ex delicto feudum amiserint; quia etiam male fidei possessor eas deducit. L. Domum. C. de rei vendit. Batt. in L. in fundo. num. 11. ff. cod. Boet. dec. 44. num. 6. Menoch. de recuper. rem. 15. num. 254. Rosent. l. c. conclus. 43. nu. 12. & seq. Et haec procedunt etiam in melioramentis factis in emphyteusi, qui ex eadem causa ac Vasallus amittit melioramenta, Ita etiam conductor ad longum tempus. Noal. l. c. nu. 21. Garz. de expen. & melior. cap. 6. num. 20. Pinell. in L. 2. par. 2. num. 7. & melioramenta ac impense modice, quas ex natura contractus Emphyteuta tenetur facere, ut deductio rivoium, lucus plantatus, vinea infusa, & similia, quae non transmittuntur. Garz. l. c. Noal. l. c. nu. 26. Dec. conf. 518. Etiam melioramenta facta a Praelatis seu Beneficiariis in bonis Ecclesiasticis non repetuntur a Praelatis, aut eorum heredibus, neque ex testamento, neque ab intestato, quia praesumuntur facta ex redditibus Ecclesiae, cujus erant Administratores. L. Nescimus. ubi DD. ff. de neg. gest. Crav. conf. 129. nu. 3. Roia dec. 761. par. 1. divers. & tanquam acquisita ex bonis, vel pecunia Ecclesiae efficiuntur Ecclesiae, nec transmittuntur ad heredes. cap. 1. & 3. de pendl. Cleric. cap. 1. & cap. cum in officiis de testamentis, quia utilitas annexa rebus Ecclesiasticis cedit Ecclesiae. Anchar. in d. cap. fin. num. 2. & Imola num. 3. Surd. conf. 333. num. 40. vol. 3. fecus si melioramenta fuerint facta a Praelatis de bonis patrimonialibus, aut propriis. Ita contra Surd. l. c. communis apud Noal. l. c. nu. 33. Abb. in cap. multa. num. 14. de prob. & in cap. fin. num. 2. de pendl. Cler. Jal. in L. si non forem. §. si centum. num. 10. ff. de cond. indeb. Boet. dec. 44. nu. 14. Garz. l. c. Peregr. de fideic. art. 50. dec. 43. Redoan. de spol. quest. 9. §. quid dicendum. nu. 24. Menoch. de arbit. conf. 195.

41 Melioramenta facta ab haerede in bonis fideicommissariis, si sunt utilia, aut necessaria, ad heredes heredum transeunt. L. domus hereditarias. ff. de leg. 1. L. mulier. §. sed enim. L. ubi paret. §. qui in disfrahendis. ff. ad Trebell. Ruin. conf. 38. nu. 25. lib. 1. Rol. conf. 28. num. 1. lib. 1. Vinc. de Franc. dec. 109. Menoch. de recuper. rem. 15. num. 507. Peregr. de fideic. art. 50. num. 39. Noal. num. 35. Et facta a marito in bonis dotalibus inextinguibilibus, si necessaria sunt, ab eodem repeti possunt. L. quod dicitur. 1. ff. de impens. in reb. dot. & utilia si fuerint voluntate uxoris, repetuntur actione mandati. L. un. C. de reb. uxoris. alii. si vero fecit sine voluntate uxoris, repetuntur per actionem negotiorum gestorum, & actio ad heredes, & contra heredes transmittitur. L. si autem. ff. de negot. gest. nisi expense sint modicae.

§. XI.

Transmissio possessionis.

42 Transmissio non procedit in possessione mobilium, sive immobilium, quae non transit ad heredes sine apprehensione. L. cum heredes. L. qui universus. ff. de acquir. poss. Gail. lib. 2. praef. obs. 129. nu. 7. quia possessio amittitur solo animo. L. 3. in amittenda. ubi Jal. nu. 1. ff. de acquir. poss. Tiracquel. de retrac. lignag. §. 26. §. 2. num. 13. Surd. conf. 160. nu. 31. vol. 2. sed per mortem animus expirat. cap. §. 27a.

tiuse de rescript. in 6. idco cum possessio maneat extincta per mortem possidentis, non potest transire ad heredes, & ideo necessaria est nova apprehensio per heredes capienda, quae non potest acquiri absque corpore, & animo simul. L. 3. & L. quemadmodum de acquir. poss. Lin. 1. conclusio. ut non habeat locum quoad effectum complendi usucapionem, & praescriptionem, quia si defunctus conceptus fuisset, & praescribere, haeres sine nova apprehensione dicitur continuare praescriptionem, aut usucapionem. L. miles. ff. ex quib. caus. major. Caltr. Alex. & But. in L. cum heredes. ff. de acquir. poss. Sic etiam hereditas jacens, quae non dicitur possideri. L. 1. §. Scrvola. ff. si quis test. lib. esse jus. fac. tamen complet praescriptionem inchoatam per defunctum sine nova possessione. L. nunquam. §. vacuum. L. coptam. ff. de usucap. Balb. de praescript. 3. par. 6. par. princ. num. 12. Rol. conf. 46. num. 27. lib. 2. quia per additionem hereditatis transeunt in heredem omnia, quae reperiuntur in hereditatibus. L. omnia. ff. de R. J. sed in hereditate datur qualis qualis possessio. L. gerit. ff. de acquir. heredit. idem ad praescribendum etiam in herede continuatur possessio defuncti. Ita DD. mox cit. & Noal. de transmiss. cap. 19. num. 27. & 28. Lim. 2. conclusionem non procedere, si defunctus possidebat animo proprio, & corpore alieno, uti per colonum, juxta L. 3. §. saluti. ff. de acquir. poss. quia si colonus defuncto possidente retineat possessionem nomine heredis, ejusmodi continuatio, & retentio coloni nomine heredis operatur transmissioem possessionis in heredem absque alia apprehensione. Ang. in L. qui universus. §. quod per colonum. nu. 1. & ibi Alex. ff. de acquir. poss. Atthid. dec. 167. nu. 5. & dec. 325. num. 3. Socin. conf. 54. nu. 1. vol. 3. Maran. in prax. par. 4. dist. 7. num. 3. Caroc. de Locat. in tit. de success. quest. 7. nu. 6. Dummodo colonus ab haerede habeat mandatum continuandi, aut ipse satisfecit. L. si communis servus. §. fin. ff. de acquir. poss. l. si ego. ff. de negot. gest. Ruin. conf. 163. num. 2. vol. 5. Alex. conf. 110. nu. 2. lib. 2. Noal. l. c. nu. 30. sufficit tamen mandatum, quod ratificatio tacita, uti resolutans ex solutione, & perceptione assiduis.

Transmissio habet etiam locum in possessio reitendae, quod est transmissibile ad heredes. & successores universales, sed per cessionem etiam ad successorem singularem. Bald. in cap. licet. cap. 1. nu. 34. versum. inter aliam. de prob. Tiracquel. de retrac. lignag. §. 26. §. 3. num. 17. Idem Bald. conf. 436. nu. 4. lib. 3. Caltr. in L. 1. §. fin. nu. 5. ff. de nov. oper. num. 2. Natta conf. 399. num. 5. lib. 2. Rol. conf. 28. num. 2. lib. 2. Noal. l. c. cap. 41. Ut ergo haeres possit agere isto remedio retinendae, duo concurrere debent. Primo, quod illud comoretur defuncto ante ejus mortem, vel cedenti, quod scilicet defunctus ante mortem fuerit turbatus in sua possessione. Secundo, quod haeres successioarius agat jure transmissio, vel cessio ex persona ipsius defuncti transmittentis, seu cedentis turbati. Menoch. de retin. rem. 3. nu. 265. & 266. Natta conf. 399. nu. 5. lib. 2. Guido Pap. dec. 552. nu. 3.

44 Transmissio fit etiam in possessio reitegranda etiam ad successores singulares, & sine cessione, quia omnia interdicta sunt in rem scripta. Menoch. de adips. rem. 2. num. 16. Gratian. dec. 211. num. 1. Surd. conf. 189. nu. 13. vol. 2. Socin. jun. conf. 34. nu. 13. vers. verba est. vol. 3. & Noal. cap. 42. per totum. qui plures alios citat, ampliat, & limitat.

§. XII.

Transmissio nuntiationis novi operis, restitutionis in integrum.

Transmissio habet etiam locum in nuntiatione novi operis ex parte ejus, cui nuntiatur, quae non extinguitur morte nec alienatione, sed transit contra successorem etiam singularem, quod patientiam destruendi operis, non vero quoad penas, aut expensas, ex parte autem nuntiantis non transmittitur nuntio, sed per mortem illius ac etiam rei alienatione extinguitur, ita ut haeres illius non possint agere hoc interdicto demolitorio. L. non solum. §. morte. ff. de nov. oper. num. quia ex parte nuntiantis est personale, quia dependet a iuxta voluntate nuntiantis, quae voluntas morte finitur.

rum, & non tranſit ad hæredes. *L. 4. ff. locat. Noal. caf. 4. per totum.*

Item in remedio reſtitutionis in integrum, quod tranſit ad hæredes, & hæredes hæredum, ſive ſint hæredes ex teſtamento, ſive ab inteſtato quamvis læſio proveniat a contraventione conditionis ordinatæ a reſtatore, aut læſio contingat hæreditate jacente, & tranſmittitur etiam contra hæredes Adverſarii, & tranſmittitur ex quocumque capite competat, tam ad majores, quam ad minores. Imo tranſit etiam in ſubſtitutum vulgarem, quando agitur de læſione teſtatoris, ſecus ſi agitur de læſione hæredis inſtituti, etiam ad fideicommiſſarium, & ad pupillarem inſtitutionem. *L. non ſolum. ff. de reſtit. in integr. DD. apud Noal. l. c. caf. 44. per tot.*

§. XIII.

Transmiſſio accuſationis adulterii.

- 46 Tranſmiſſio non habet locum in jure, quod habuit maritus ad effectum lucrandi dotem, accuſandi uxorem de adulterio, ſi maritus habuit notitiam adulterii, & non fuit conſeſſus, quia tunc videtur remiſiſſe. *Caſtr. in L. quod ſi in patrii. §. Item ſi voluntate. num. 3. in fin. ſol. matrim. & in L. cum mulier. num. 6. ff. cod. & DD. in cap. plerumque de donat. inter vir. & uxor. Bald. conf. 303. lib. 3. Alex. conf. 189. num. 1. verſ. præterea lib. 6. Farin. de delict. carn. queſt. 142. nu. 121. Rota dec. 606. num. 4. par. 1. diverſ. & tunc juſ accuſandi non tranſmittitur contra Uxorem nec contra illius hæredes. *Gabr. de malef. 35. nu. 12. & Noal. de tranſmiſſ. caf. 47. num. 5. & 6. apud quos DD. niſi ſtatutum diſponat, quod Uxor amittat dotem propter adulterium ipſe jure, quia tunc hæredes mariti dotem apud ſe retinentes audiendi ſunt expiendi contra Uxorem, vel ejus hæredes dotem repetentes, quamvis maritus in vita ſua conſeſſus non fuerit. Farin. l. c. queſt. 142. nu. 132. ſi veto maritus habuit notitiam adulterii Uxoris, ac de illo fuit conſeſſus, tunc juſ opponendi contra adulterium tranſmittitur. Alex. in L. rei judicata. n. 5. verſ. limita tamen. ff. ſol. matrim. Boet. dec. 338. num. 8. Menoch. conf. 31. num. 33. & alii apud Noal. l. c. num. 9. & tale juſ tranſſit ad hæredes, ſive ſint hæredes fui, ſive extranei. *L. 3. C. ſi pend. appell. mort. interven. Vinc. de Franch. dec. 184. a num. 8. Imo tranſit etiam ad ſingularum ſucceſſorem habentem cauſam a marito. Bald. conf. 221. nu. 1. lib. 2. quod tamen verum non eſt, juxta Noal. num. 11. Boet. dec. 338. nu. 8. Gabr. de malef. concluf. 35. n. 13. Dummodo querimonia fuerit facta judicialiter; non enim ſufficit extrajudicialis, quia licet aliter exiſtiſſent, quod ſufficiat extrajudicialis, ut ſi maritus uxorem expulſit de domo, aut alio ſimili modo adulterium improbet, ut tenuit Vinc. de Franch. dec. 184. nu. 6. & 10. Roſent. de feud. cap. 10. concluf. 40. num. 37. tamen veritas videtur eſſe pro priori, quod requiritur judicialis, quod enim maritus lucratur dotem propter adulterium uxoris, non pendet a ſola animi ſui voluntate, ſed pendet quoque a Judice, quia non poeſt lucrari dotem, niſi adulterio ipſo judicialiter probato. *L. conſenſu §. ſi vero C. de repud. etiam querimonia ad hoc ordinata regulati debet vultu iudicis, quia ordinata ad unum ſinem regulari debent ſecundum ſinem, ad quem ordinata ſunt. Bald. conf. 105. verſ. illud etiam lib. 1. Cravetta conf. 223. num. 9. ſi veto maritus ſcitit adulterium Uxoris, ſed repente deceſſit, vel alia legitima cauſa fuit impeditus, quominus conqueri, vel accuſare poterit, tunc juſ accuſandi ad hæredes tranſmittitur, ac ſi in vita conſeſſus fuiſſet, & accuſaſſet. Alex. in L. rei judicata. n. 3. ff. ſol. matrim. Menoch. conf. 31. n. 33. Boet. dec. 338. n. 8. Farin. de delict. carn. queſt. 142. num. 120. & Noal. loc. cit. num. 15. Idem dic. ſi uxor tam cito mortua fuerit, quod maritus illam accuſare non poterit. Si veto maritus ignoravit adulterium, prout ignorare præſumitur. *L. veritas. ff. de prob. Alex. conf. 189. n. 5. l. 6. & tunc omnino hoc juſ accuſandi tranſmittitur ad hæredes. Ruin. conf. 155. num. 1. lib. 3. Menoch. d. conf. 31. num. 13. Abb. conf. 37. lib. 2. Cravetta conf. 59. Surd. de alim. tit. 7. queſt. 24. num. 15. Farin. l. c. queſt. 142. num. 115. Noal. l. c. n. 16. & 17.*****

quia ignorans non dicitur renuntiare juri ſuo. *L. mater decedens. §. ceterum. ff. de inoff. teſtam. niſi ignorantia eſſet ſupina, quæ ſcientiæ æquiparatur. L. nec ſupina. L. regula. §. ſed falſi ff. de jure. & falſi. ignor.*

§. XIV.

Transmiſſio Donationis.

Tranſmiſſio donationis non habet locum, ſi donata-
47 rius ex donatione cauſa mortis præmoriatur donanti, ſed tunc donatio redundat ad donantem. Sicut legatarius præmoriens teſtator legatum non tranſmittit. *DD. communiter apud Noal. de tranſmiſſ. caf. 45. nu. 1. & 2. ſecus eſt dicendum in donatione inter vivos, quæ, licet donatarius præmoriatur donanti, non evaneſcit, ſed bona donata, & actio ad illa conſequenda tranſmittuntur ad hæredes. *L. illam. L. ſi quis argent. §. fin. C. de donat. Rol. conf. 77. nu. 12. lib. 1. Bald. conf. 195. lib. 4. quia hæc donatio eſt irrevocabilis. L. perſella. C. de donat. quæ etiam procedunt in donatione inter maritum, & uxorem, ſi ſuit jurata, quia donatio jurata inter virum, & uxorem eſt valida. Clarus in §. Donatio. queſt. 9. num. 3. Bald. novel. in trac. de dote par. 10. num. 10. Gabr. de donat. concluf. 3. num. 21. Craſſ. in §. Donatio. queſt. 6. num. 3. verſ. & nota. Covar. de reſtam. par. 2. num. 10. Rol. conf. 77. nu. 9. lib. 1. & DD. apud Noal. l. c. nu. 4. & 5. ſic etiam donatio facta inter patrem, & filium jurata tranſmittitur, ſi donatarius fui præmoriatur donanti. Uti etiam donatio remuneratoria etiam non jurata, quia eſt irrevocabilis. Noal. nu. 9.**

Quætes, an donatio cauſa mortis, quam donans pro-
miſit non revocare, dicatur donatio inter vivos, vel
48 cauſa mortis? quod ſi donatio inter vivos, probatex.
in *L. ubi ita donatur. ff. de donat. cauſ. mort. Ang. conf. 179. nu. 6. Alex. conf. 14. nu. 1. lib. 1. Jaſ. in L. que dotis. num. 30. ff. ſol. matrim. & ita tunc Nata conf. 104. nu. 6. Boet. dec. 333. a num. 10. Covar. in rubr. de reſtam. par. 2. num. 14. verſ. quarta conclufio. Clarus in §. Donatio. queſt. 4. num. 5. Gabr. de Jurejurat. concluf. 9. num. 2. & 7. Craſſ. in §. Donatio. queſt. 1. num. 4. Mant. de conſtit. lib. 1. tit. 13. quod autem Donatio maneat cauſa mortis, defendunt Bald. in L. cum quis verſ. ſed quid. ff. de condiſt. ob. cauſ. Dec. conf. 305. nu. 2. Gabr. conf. 96. nu. 8. lib. 2. Bened. in cap. Rayn. verb. teſtamentum il. 4. nu. 28. & 29. quia verba intelliguntur ſecundum naturam contractus *L. ſi uno. ff. locat. L. ſi ſupplatus. ff. de uſur. & Ideo promiſſio de non revocando eſt revocabilis. §. 1. Inſtit. de donat. L. qui mortis cauſa. ff. de donat. mort. cauſ. Noal. veto l. c. nu. 10. putat a priori ſententia non eſſe recedendum propter *L. ubi ita donatur. ff. de donat. cauſ. mort. præſertim ſi promiſſio de non revocando fuiſſet jurata. Dummodo promiſſio de non revocando fuerit poſita in diſpoſitione principali, ſecus ſi in fine inſtrumenti, vel in clauſulis acceſſoriis reſpicientibus executionem donationis, quales clauſule ut plurimum cenſentur apoſite de ſtylo Notariorum: præterea promiſſio de non revocando non tranſmittit donationem in donationem inter vivos, ſi illa tanquam donatio inter vivos non valeret. Uti ſi fuit facta donatio de omnibus bonis præſentibus, & futuris, quo cauſa licet ut donatio cauſa mortis valeat. *L. fin. C. de paſſ. tamen ut donatio inter vivos non valet, quia auferit liberam teſtandi facultatem. L. ſupplatorio. ff. de P. O. Clar. in §. Donatio. queſt. 19.****

Tranſmiſſio habet etiam locum in facultate revocan-
49 di donationem ob ingratitudinem, ſi hæc provenit ob pacta non ſervata. Vivius Commun. opin. in verb. donatio. num. 5. Bald. in L. fin. nu. 2. ubi Salyc. & Ang. C. de revoc. donat. Barbat. in cap. fin. de donat. Noal. l. c. caf. 46. num. 4. ubi DD. Et licet ex alia ingratitudine non tranſmittatur, tamen ſi opponitur ab hæredibus Donatoris via exceptionis, ut ſi res donata nunquam fuit tradita a Donatore, & Donatarius, aut ejus hæredes illam petunt, & hæredes Donantis per viam exceptionis opponunt ingratitudinem, audiri debent. *L. filio. §. ſeia de adim. leg. Anch. Imol. & Barbat. in cap. fin. de donat. Curt. jun. de feud. par. 4. n. 157. Roſent. l. c. cap. 10. concluf. 40. quia pœna pro*

pro qua competit exceptio, transit ad heredes. Ang. in L. 3. §. quod autem. ubi Caltr. num. 3. Jaf. num. 8. & Dec. ff. quod quisque Jur. Gabr. de malef. conclus. 35. num. 19. & alii apud Noal. l. c. 6. Et si Donator poſuit in vita agere ad revocationem donationis, & litem ſaltem inchoare, & non fecit, videtur remiſſiſſe, & non tranſmilit. Si autem judicialiter egit ſaltem litem inchoando, aut agere non poſuit, quia non habuit notitiam ingratitudinis, auſ alias fuit a morte præventus, aut aliter legitime impeditus, juſ revocandi donationem ex titulo ingratitudinis ad heredes tranſmilit. Quæſtione tamen debet eſſe judicialis per L. fin. verſ. ex his. Corn. conf. 15. num. 12. lib. 1. ut ſuit dictum de facultate accuſandi adulterium.

- 30 Quamvis heredes non poſſint privare Vaſallum ſeudo ob ſolentiam commiſſam vivente Domino, qui habuit notitiam, & non fuit conſueſtus, tamen ſi allegat ſoleniam, & ingratitudinem per viam exceptionis, tunc illud juſ contra, & ad heredes tranſmilitur. DD. apud Noal. de tranſmiſſ. caſ. 48. per totum.

- 31 Tranſmiſſio non procedit in jure declarandi, quod habet Penſionarius, an velit uti reſgreſſu, quod non tranſmilitur contra ſucceſſorem ejusdem titularis in Beneficio. Rota apud Caſſad. dec. 4. n. 3. in fin. de locat. Put. dec. 341. lib. 1. Verall. dec. 8. par. 3. Paris. de reſignat. lib. 3. quaſt. 3. quaſt. 3. a. nu. 9. Gig. de pſ. quaſt. 77. num. 24. & alii apud Noal. l. c. caſ. 50. ſive Titularis moritur, ſive renuntiat Beneficio, quia per taciturnitatem videtur idem juſ remiſſum fuiſſe. cap. fin. de donat. Niſi ſucceſſor in beneficio, & ipſe in ſolvenda penſione defeceret. Verall. & Paris. l. c.

§. XV.

Tranſmiſſio juris privandi Vaſallum: Declarandi juſ reſgreſſus, & Delegationis.

- 32 Tranſmiſſio Delegationis cauſarum procedit, quando Delegatio facta fuit alicui ſub nomine Dignitatis non expreſſo nomine proprio. cap. quoniam Abbas. ubi gl. in verb. ſubſtitutum de off. deleg. Abb. ibi nu. 4. Dec. num. 4. Bart. in L. qui liberis. §. hoc verba. num. 4. ff. de vulgar. & pupillar. Jaf. & Dec. in L. more. ff. de Juſiſt. omni. Jnd. quia Dignitas non motitur, cap. graſioſe. de reſcript. in 6. & ideo perdurat in utraque perſona, & non videtur variata L. memiſſe. ff. de off. Procur. & legat. & non tantum cum negotiorum jam inceptum fuit coram primo delegato Innoc. in d. cap. quoniam Abbas. Menoch. de arbit. lib. 1. quaſt. 68. num. 22. ſed etiam quando res eſt integra. Innoc. loc. cit. ubi Abb. num. 4. & 7. Gemin. & Archid. in cap. ſi ſi cui num. 4. de off. deleg. in 6. & DD. cit. Idem die de meo executor. Niſi fuerit commiſſum nudum factum, juxta aliquos, quoniam indiſtincte alii loquuntur apud Noal. l. c. caſ. 51. num. 3. Idem die in delegatione facta Vicario generali. De quo plura videri poſſunt in praxi Delegati.

- 33 Conceſſio facta ad Beneficium concedentis ſinitur morte ipſius, nec tranſit ad ejus ſucceſſores, vel heredes. L. 4. ff. locat. cap. ſi graſioſe. de reſcript. in 6. Socin. jun. conf. 63. num. 10. lib. 2. Covar. lib. 3. var. reſ. cap. 15. num. 4. Dec. conf. 108. nu. 2. Menoch. conf. 1. nu. 74. quod beneficium etiam cum officio, & dignitate concedentis etiam morte non ſecuta. Bart. in d. L. more. Franc. in cap. ſi graſioſe. nu. 11. de reſcript. in 6. niſi beneficium fuerit reſtauratum ad perſonam concedentis, ſed ad officium, aut dignitatem illius. Noal. l. c. num. 4. caſ. 54. & n. 6.

§. XVI.

Tranſmiſſio Juramenti, Inſtantia, & Paſſi redimendi &c.

- 34 Tranſmiſſio non habet locum in juramento in ordine ad penam perſui, ſecus in ordine ad obſervantiam contractus. Noal. l. c. caſ. 55. ubi DD. ſi contractus recepit robur a juramento, ſecus ſi robur ab illo non recepit. Et jurandi facultas conceſſa a Lege, ſtatuto, aut legis miniſtro tranſmilitur ad heredes, & ſucceſſores ejus, qui jurare poterant etiam ſuper facto defuncti, quoniam ageretur criminaliter, & procedit et-

iam in ſucceſſoribus Eccleſiaſticis, etiam in hæredibus pupilli, non tamen contra heredes Tutoris: Conceſſa vero ab homine, ad heredes, vel ſucceſſores non tranſit. L. generaliter. C. de Jurjur. Rom. & Jaf. in L. ſi per alium. §. hoc judicium. ubi Jaf. nu. 5. Alex. nu. 7. Socin. nu. 7. ff. ne quis eum. Tiraquell. de preſcript. §. 2. gl. un. num. 6. & de retrac. lignag. §. 2. gl. 2. num. 7. Noal. de tranſmiſſ. caſ. 56. per totum. Covar. in cap. quoniam. par. 1. §. 5. nu. 7. deſcript. in 6. Plor. de in lit. jur. §. 29. nu. 1.

Tranſmiſſio procedit etiam in infantia cæpta cum aliquo litigatore, quæ ad illius heredes tranſit æctive & paſſive, ita ut infantia ſit proſequenda ex eſdem actis in ſtatu, ac terminis, in quibus reperiebatur cum defuncto. cap. fin. ut lite pend. in 6. Rota dec. 1. ut lite pend. in antiqua. & dec. 652. nu. 4. par. 2. recent. Lancellot. de acten. par. 2. cap. 20. lim. 24. num. 18. Noal. l. c. caſ. 57. Ad quem effectum infantia diſcretio cæpta non ſolum per conſultationem litis, ſed etiam per præſtationem ſatisfactionis ut judicatum ſolvendo. L. ſi defunctus. ff. de procur. cap. gratum. de officio Deleg. & cap. propoſuiſſi. de foro compet. & tranſit etiam in ſucceſſorem univerſalem, etiam in fideicommiſſario.

Ita pactum redimendi tranſmilitur ad heredes Venditoris. Tiraquell. de retrac. conventionali. §. 1. gl. 6. Bart. in L. commiſſa. nu. 3. ff. de publican. Bald. conf. 38. nu. 1. lib. 3. Caſtr. conf. 249. nu. 2. lib. 2. Dec. conf. 614. nu. 11. Noal. l. c. caſ. 58. quia omnia pacta, & omnes promiſſiones ad heredes tranſmilitur. L. ſi necceſſaria. §. de vendendo. ff. de pignor. ad l. qui Roma. §. 1. flavius. ff. de P. O. quoniam nulla hæredum fuerit facta mentio. gl. in L. 2. verſ. ſive heredes. C. de paſt. inter emp. & vendit. Tiraquell. l. c. Rol. conf. 28. num. 2. lib. 2. quoniam pactum fuerit reſervatum cum diſtione taxativa tantum, & tranſit non tantum ad heredes mafculos, ſed etiam fœminas. Idem die de pacto retrovendendi, quod etiam tranſit ad heredes emptoris. DD. cit. & Noal. caſ. 59. per totum.

§. XVII.

Tranſmiſſio juris ſepulchrorum, Juſpatronatus, oneris reddendi rationes Administrationis, & uſuſfructus.

Ita etiam ſepulchra familiaria tranſeunt ad eos, qui ſunt de familia ad heredes, & ſepulchra hæreditaria tranſeunt ad heredes directos, ac fideicommiſſarios. Item in ſucceſſorem ex titulo univerſali, non autem ex titulo ſingulari. DD. apud Noal. caſ. 61. quod etiam cum proportionem procedit in Juſpatron. Eccleſiaſtico. Noal. caſ. 62.

Quemadmodum vero Juſ ſepulchrorum, nec Juſpatronatus non tranſit in fideicommiſſarium. Ita nec ſeudum, niſi fideicommiſſarius fuerit comprehenſus in inveſtitura. Menoch. de preſ. lib. 4. preſ. 197. num. 8. & 9. & 10. Benedic. in cap. Raymus. par. 2. de commend. ſubſtit. num. 26. Craſſ. in §. fideicom. quaſt. 50. Idem eſt dicendum de emphyt. DD. mox. cit. & Noal. l. c. caſ. 64.

Tranſmiſſio habet etiam locum in jure petendi, & 39 onere reddendi rationes administrationis, quæ tranſcunt in heredes in foro defuncti, & durat uſque ad triginta annos, & heredes non tantum tenentur reddere rationem administrationis, ſed etiam exhibere libros rationum. L. 3. §. hoc actio. ff. de negot. geſt. l. Curatorem. ff. eod. Alex. con. 110. num. 21. lib. 3. Caſtr. conf. 370. num. 1. lib. 1. Dec. conf. 110. nu. 7. Rol. conf. 49. nu. 14. lib. 1. Boer. dec. 59. Borgnin. de tutel. & Curat. num. 202. Verall. dec. 157. n. 1. par. 2.

Secus in uſuſtructu, qui de ſui natura ad heredes non tranſmilitur. L. ſtipulatio iſta. §. ſi qui iſta ſtipulatus fuerit uti ſui. ff. de P. O. L. uſuſtructus. §. ſi cum haberet. ff. ſol. matrim. quia uſuſtructus morte ſinitur. L. ſicut in annos. §. morte. ff. quib. mod. uſufr. L. ambiguitatem. C. de uſufr. ſicut & in uſu. Noal. l. c. caſ. 66. & 67. Et in ſocietate, quæ diſſolvitur mortem ſocii, & ad heredes non tranſit, licet pactum fuerit juramento confirmatum. Noal. l. c. caſ. 60. Mant. de iact. lib. 6. tit. 24. nu. 13. Itam nec in ſervitutibus mere perſonalibus, Noal. caſ. 68.

60 Ita nec habet locum in acquisitionibus per Clericos ex bonis, & pecunia Ecclesiarum, quoniam non fuerint acquisitionis nomine proprio, sed alieno, vel per interpositam personam, nisi aliter habeat consuetudo, ubi habet in Hispania, Gallia, & Germania, ubi possunt transmitti ex testamento, & ab intestato. Covar. in cap. cum in officio. nu. 9. de testam. Valquez de success. progress. §. 1. nu. 123. Garz. de Benef. par. 2. cap. 1. nu. 12. Garz. de meliorat. cap. 11. num. 71. Noal. de transmiss. caf. 69. nu. 7. vers. praxera consuetudo.

§. XVIII.

Transmissio Fructuum Beneficialium, Pensionum.

61 Fructus Beneficiorum non exacti an & quomodo transeant in heredes, vel successores, attendi debet consuetudo, dummodo hæc sit præscripta saltem spatio quadraginta annorum, quia hoc tempus requiritur ad inducendam consuetudinem contra jus Canonicum. Abb. in cap. fin. num. 11. de consuet. & ubi non adest consuetudo præscripta, recurritur ad Constitutiones Synodales, vel Conciliares, siue statuta confirmata a Papa cum speciali derogatione, aut saltem ex certa scientia, seu cum clausula non obstante, quia ejusmodi clausulae habent vim specialis derogationis. Gabr. de claus. conclus. 1. num. 21. Staphil. de vi, & efficacia claus. num. 15. si vero nec Constitutio aliqua existat, si Beneficium vacat per obitum, tervari debet Constitutio Julii III. ubi nimirum fructus, qui incorporati, & commixti sunt cum aliis bonis Beneficiati tempore obitus illius, spectant ad heredes Beneficiati, & ad illos transmittuntur; illi vero, qui tempore obitus exacti, & ita incorporati, ac commixti non sunt, quoniam a solo sint sperati, & adveniret dies solutionis, transmittuntur ad successorem in Beneficio, ut decidit Rota apud Marches. de commiss. par. 1. cap. 13. nu. 85. Scraph. des. 683. num. 3. Ubi vero nec Constitutio Julii fuit usu recepta in vacatione per obitum, recurritur ad jus commune. De jure communi vero super modo transmissiois disceptatur inter Doctores. Aliqui volunt fructus collectos transmitti ad heredes, pendentes vero spectare ad successores in Beneficiis. per L. si usufructuarius. ff. qui mod. usufruct. amitt. gl. in cap. si propter. ubi DD. de rescript. in 6. Tiraquell. de retrac. convent. §. 5. gl. 4. num. 2. Caccialup. de pens. quest. 25. num. 1. Jos. Ludovic. dec. Perus. 33. num. 1. & alii apud Garz. de Benef. par. 2. cap. 1. num. 94. & 95. quo casu fructus dicuntur collecti, quando sunt separati a solo, a quoqueque etiam per casum separati fuerint. Bart. & Bald. in d. L. si usufructuarius. Zerolla in prax. Episc. par. 1. verb. Beneficium. vers. ad sextum. Tiraquell. l. c. gl. 4. nu. 1. Honded. conf. 85. num. 7. vol. 2. Covar. lib. 1. var. ref. cap. 15. nu. 2. vers. verius tamen est. Et idem dicendum est de afflictibus debitis ratione fructuum, qui pro rata fructuum separatorum a solo per usufructuarius, aut conductorem ante mortem prædecessoris spectant ad heredes, juxta L. defuncti. ff. de usufructu, pro alia vero parte fructuum non separatorum spectant ad successorem in Beneficio. Idem dic, si tempore prædecessoris non venisset tempus solutionis ipsorum afflictuum, quia adhuc deberent dividi pro rata fructuum separatorum a solo. Alex. conf. 28. num. 3. lib. 1. Rota dec. 240. num. 5. par. 1. & dec. 278. num. 1. par. 2. recent. Honded. conf. 85. nu. 20. lib. 2. Caccialup. l. c. G. de pens. quest. 53. num. 1. & 2. Surd. conf. 333. n. 3. & 4. vol. 3. Alii vero tenent, omnes fructus illius anni, quo vacat Beneficium per obitum, esse dividendos inter heredes Beneficiati defuncti, & successorem in Beneficio pro rata temporis, quod defunctus vixit, intra illum annum facta numeratione temporis a die, quam fuit privatus de Beneficio sine ulla differentia fructuum naturalium, & civilium. Covar. l. c. nu. 12. qui hanc vocat veriorum. Molina de primogeni. §. 3. cap. 11. n. 4. Paris. de consir. quest. 35. num. 48. & 49. Guiterrez Can. quest. lib. 1. cap. 33. nu. 4. Garz. de Benef. par. 2. cap. 1. nu. 96. Noal. de transmiss. caf. 70. nu. 6. & seq. qui pariter istam vocat veriorum ob supportationem operum a Beneficiario factam, cum Beneficio detur propter officium, cap. fin. de rescript. in 6. & fructus Be-

Regendellii Bibliobeca Tom. IV.

neicii sint deputati pro oneribus totius anni. cap. videntes. 12. quest. 1. Gemin. in cap. fin. §. porro. nu. 4. & Franc. nu. 2. de officio Ordin. in 6.

Si vero Beneficium vacat per resignationem, eodem modo debent dividi secundum ratam temporis. Covar. l. c. Paris. de resign. lib. 1. quest. 6. num. 79. & 80. Zerolla in prax. Episc. par. 2. verb. Renuntiatio. vers. si quis Beneficiatus. Genuen. in prax. Archiep. cap. 53. num. 11. Garz. l. c. Rota vero in vacatione per resignationem distinguit inter fructus civiles, naturales, & industriales. Civiles dicuntur census, pensiones domorum, responsiones &c. & hos, si tempus solutionis non venit tempore resignationis, vult spectare ad successorem in Beneficio, ad quem etiam spectant fructus pendentes. gl. in cap. present. de offi. Ordinari. in 6. Card. in cap. ult. de penul. Cleric. Covar. l. c. nu. 2. quia eo ipso, quod resignans simpliciter dimisit Beneficium, abdicavit a se omne jus, & possessionem, ita Rota dec. 1. de renun. in novis. Casad. dec. 4. num. 3. de rescript. spol. Achil. dec. 10. cod. tit. Paris. l. c. Put. dec. 158. nu. 4. lib. 3. Sarnen. super reg. de annal. quest. 77. n. 3. vers. pro quo est diligenter. & ita decidit Rota dec. 240. n. 3. par. 1. & dec. 278. nu. 3. & 4. par. 2. recent. Noal. l. c. nu. 7. per totum, quia per resignationem simpliciter factam sine reservatione fructuum prædecessorum idem sententur remissi, & sufficit, quod Resignans de eis cogitaverit saltem in genere. DD. cit. & Noal. l. c. n. 8. quo vero ad fructus naturales, & industriales Rota secuta est regulam Juris communis, traditam in vacatione per obitum secundum primam opinionem.

Pensiones maturæ in vita pensionarii transmittuntur ad heredes in totum, non maturæ vero pro rata fructuum. G. de pens. quest. 52. Redoan. de spol. quest. 3. n. 27. Covar. lib. 1. var. ref. cap. 15. n. 13. Molina l. c. Peregr. de fideicom. art. 49. n. 101. Garz. de Benef. par. 2. cap. 1. n. 120. Noal. l. c. caf. 71. qui multipliciter limitat.

§. XIX.

Transmissio Confessionis, Renuntiationis defuncti, & sententia.

Transmissio habet etiam locum in confessione judiciali. 63
1. Antecessoris, quæ transit in successorem, si ille, qui fuit confessus, erat legitimus Administrator. cap. fin. ac confess. cap. suborta. de re jud. quia confessio, & sententia æquiparantur. L. post rem judicatam. ff. de re jud. & qui nocet sententia, nocet etiam acta. L. sed estis possessores. §. fin. ff. de jurejur. Innoc. in cap. causam. qua. 1. ubi Abb. nu. 3. & Dec. nu. 5. de test. Bart. in L. superius. nu. 4. ff. de pignor. & in L. sepe. nu. 12. ff. de re jud. Alex. conf. 126. nu. 2. vers. nec obstat. fed sententia lata contra Prelatum nocet successoribus. cap. cum inter. §. quamvis. de re jud. Craventa conf. 10. nu. 8. Pinell. in L. 1. par. 3. nu. 48. vers. pro hac sententia. C. de bon. mater. Rota dec. 3. nu. 1. de confes. in nov. & dec. 142. nu. 4. & dec. 266. num. 5. par. 2. divers. Bellam. dec. 695. num. 1. Mascard. de prob. conclus. 367. num. 22. Ad quem effectum legitimi Administratores dicuntur Prelati suarum Ecclesiarum, Monasteriorum, Congregationum. cap. edoceri. de rescript. cap. cum deputati. de jud. Rota dec. 3. nu. 2. de confes. in nov. Bellam. l. c. & Noal. l. c. n. 2. caf. 72. vers. legitimi. si vero confessio non fuit facta per modum contentiose, sed per modum voluntariæ jurisdictionis, successoribus non nocet, nec præjudicat, nec contra illos transit. gl. in cap. 2. in verb. Conventum. 6. de testib. in 6. Caste. conf. 337. nu. 3. lib. 1. Rota dec. 334. nu. 1. & 2. dec. 480. nu. 4. par. 1. recent. Menoch. conf. 39. nu. 26. videri potest Fel. in cap. fin. nu. 11. de prescript. Mascard. l. c. Tusc. lit. C. conclus. 669. qui hoc diversimodo limitant. Lim. in summario iudicio mautionis. Rot. dec. 573. nu. 5. par. 2. recent. Præterea Confessio nocet Heredibus, & successoribus universalibus. Bald. conf. 89. nu. 3. vol. 1. Socin. fin. conf. 13. nu. 5. lib. 3. Dec. conf. 184. in fin. Ruin. conf. 32. num. 6. vol. 1. Rol. conf. 71. nu. 45. Cephal. conf. 76. nu. 75. Menoch. conf. 1. nu. 67. & Noal. l. c. n. 5.

Renuntiatio, & consensus defuncti in sui præjudicium non præjudicat filijs, aut aliis ejus heredibus in jure proprio ipsorum filiorum, vel heredum, quia simplex consensus non extenditur ad jus futurum, nec

ius futurum absque, quavis illud competat ex causa de presenti. L. 1. §. quod ait Prator. 2. ff. quor. legator. Bart. & Bald. in L. 1. C. de pact. Tiraquell. de retrac. lignag. §. 1. gl. 9. n. 234. Noal. l. c. caf. 73. n. 1. & 2. vide in praxi renuntiationis. si vero defunctus renuntians, vel conficiens ulterius promissit, quod non veniat contra consensum, vel renuntiationem, & pro se tantum, filiis non prejudicat, si autem promittit pro fe, filiis, & heredibus, & isti non consecrunt inventarium, illis prejudicat.

- 66 Sententia prodest, & nocet heredibus, aut aliis successoribus universalibus, etiam non citatis, & ignorantibus. Innoc. in cap. quavis. n. 2. in fin. de re jud. quia praesumitur, Antecessorem ab interesse proprium fideliter, ac diligenter litigasse. Socin. in L. Gallus. §. & quid si tantum. num. 30. vers. considera. ff. de liber. & posthum. Pinell. in L. 1. par. 3. n. 50. C. de bon. mat. & probatur ex cap. cum inter. §. quavis. de re jud. & DD. quos citat Noal. l. c. caf. 74. n. 4. & seq. & plura videri possunt in praxi Sententiae.

TRANSPORTATIO.

Praxis Transportationis.

- 1 Transportatio actuum debet fieri ab appellante. Cont. Trid. sess. 24. cap. 20. vers. preterea. de ref. & non sufficit transportatio de loco ad locum, sed insuper requiritur exhibitio in actis, quia iustum transportatio fit, ut gestorum meritis bene consideratis possit iudex pro singularum fortuna sententiam ferre, juxta L. eos. §. super iis. & L. iudicibus. L. precipimus. §. in his autem. C. de appell. Veltrius in prax. lib. 8. cap. 20. n. 1. cum aliis, quidquid sit secundum ius commune, secundum quod, qui causam prosequi intendit, acta transportare tenetur, five fit appellans, five appellatus. Veltr. l. c. Bart. in L. his, qui ad similia. n. 4. vers. quando queritur. C. de appell. Gabr. de appell. conclus. 5. n. 15. Merlin. dec. 58. n. 6. & 7. Et transportatio praesumitur integra. Cavallet. dec. 335. n. 1. & dec. 572. num. 7. Durat. dec. 313. n. 1. Beltrami ad Ludovis. dec. 59. n. 5. Bich. dec. 169. n. 27.
- 2 Transportatio actuum in causa diversa necessaria non est, quavis multum conferat ad causam, de qua agitur. Bich. dec. 468. n. 2. Gratian. disc. for. cap. 122. n. 16. Ludovis. dec. 55. ex quibus uicem excludantur causarum diversitas ad effectum transportationis actuum, vide Rotam apud Bich. dec. 529. n. 15. & 16. uti si cause ceptae fuerint unico monitorio, & in omnibus Commissariis unica deputatio deputatus. Rota dec. 637. sub n. 10. vers. similiter. C. n. 11. apud Post. de manu. nec potest de diversitate apparere, nisi mediante transportatione actuum. Rota dec. 184. nu. 5. & 6. par. 7. recent.
- 3 Transportatio actuum integra in causis profanis non est necessaria, sed sufficit actuum relevantium, secus in causis Ecclesiasticis, de quibus Concilium Tridentinum loquitur. Ferrentill. ad Burat. dec. 405. nu. 18. & 19. & Rota in Romana subhaftationi. 7. Jun. 1651. coram Biche. ipse Bich. dec. 634. num. 44.
- 4 Transportatio actuum prima instantia, debet esse integra, & integre fieri ab appellante. cap. cordi. de appell. in 6. Gratian. disc. for. cap. 121. nu. 9. Rota dec. 485. num. 10. coram Ludovis. & coram Cerso. apud Bich. dec. 529. num. 1. & probatur integra ex attestazione Actuarii, cui de hoc fides adhibetur. Rota dec. 604. nu. 2. par. 2. recent. & in Toletana Canonicius Patenitentiarii. 10. Mart. 1645. coram Ottobono. Bich. dec. 466. nu. 7. nisi ex actis simul junctis appareat contrarium. Rota in Milevitana Terrorii 2. Decembris. 1638. coram Card. Panzirolo. apud Bich. l. c. n. 13.
- 5 Transportatio actuum vetaliter productorum necessaria non est. Beltrami ad Ludovis. dec. 59. n. 10. Rota in Romana foratatis lignorum. 22. Junii. 1650. coram Bichio. Ex productio dicitur verbalis, si deest verbum huius Tenoris, vel facti produxit. Gratian. disc. for. cap. 121. nu. 33. Beltrami ad Ludovis. dec. 59. n. 11. Rota in Percellen. Decimarum. 13. Novembris. 1645. coram Cerso. & in Romana locorum Monium. 3. Jun. 1650. coram Actio. apud Bich. dec. 466. nu. 6. Porro, ut transportatio dicatur realiter facta, & jura dicantur realiter producta, necesse est, quod parte citata

fuerint producta dimissa copia, vel originali in actis, alias productio diceretur verbalis, & non realis. Rota in Plasentina devolutionis. 11. Mart. 1602. coram Penina. quam citat Ludovis. dec. 59. nu. 11.

TREBELLIANICA.

Praxis Trebellianice.

Trebellianica est quarta pars omnium bonorum debita heredi, quando heredes sunt gravata fideicommissio universali. §. sed quia. Instit. de fideicommiss. heredit. Non detrahatur a Legatis piis, sicut nec fideiuz, nec ex fideicommissis particularibus. L. mulier. §. fin. ff. ad Trebell. Rota post Pajacell. dec. 49. Neque a primogenitura. Ciardin. controu. for. cap. 152. n. 4. Molina. de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 17. n. 26. Neque a Majoratu. DD. cit. & Ciardin. l. c. num. 5.

Si heres fuit pure gravatus, debet detrahi de tota massa hereditatis, quia res alienum, aut legata solvi debent a fideicommissario. Lim. si fideicommissum est purum, sed tamen legata sunt praestanda a gravato, si vero heres fuit gravatus sub conditione, Trebellianica tantum detrahatur de fideicommissis. DD. apud Fachin. lib. 5. controu. Jur. cap. 8.

Potest a Testatore prohiberi. Gabr. lib. 4. ad Trebell. conclus. 1. num. 4. Mant. de consuet. lib. 7. tit. 11. Mascard. de prob. conclus. 1396. Petta de fideicommiss. quest. 15. Sured. de alim. tit. 9. quest. 15. Cras. in §. Trebellian. quest. 8. & alii apud Ciardin. controu. for. cap. 152. nu. 5. Altograd. jun. controu. 71. & sen. conf. 69. sed Ciardin. l. c. nu. 3. id limitat in filiis primi gradus, qui citat pro fe Cyran. controu. 11. nu. 15. & alios, qui testantur de communione. conclusura. prohibitionis; vide apud Altograd. jun. l. c. a. num. 5. Rota post Pajacell. dec. 49. Conciol. alleg. for. 43. 44. & 45. & quod etiam filius primi gradus possit a Testatore prohiberi, vide Bich. dec. 559. num. 8. & 9. Molina. de primogen. lib. 1. cap. 17. nu. 12. vers. contrarium. Beltrami. ad Ludovis. dec. 421. num. 16. Seraph. dec. 570. num. 1. Rota dec. 313. num. 1. par. 2. divers. & dec. 693. nu. 4. par. 2. recent. Covat. Gabr. & Gail. apud Fachin. lib. 5. controu. Jur. cap. 4. qui tamen tenent non posse prohiberi a testatore, & citat Bart. in L. nemo potest. ff. de Leg. 1. Alex. in L. Marcellus. ff. ad Trebell. a ratione, quod testator non possit facere in suo testamento, quod LL. non habent suum vigorem. Potest a Testatore prohiberi tacite, vel expresse, & quidem tacite prohibendo alienationem in extraneos. Mangil. de Impurati. quest. 115. apud quem DD. & censetur prohibita, si bona debent integre restitui. Petta de fideic. quest. 15. Menoch. de pres. lib. 4. pres. 198. Ciardin. d. cap. 152. Item si testator unum substituit in dimidia, & heredem iussit approbare testamentum. Cyran. controu. 11. nu. 15.

Trebellianice detractio potest prohiberi etiam in Codicillis, secundum aliquos contra Fachin. l. c.

Trebellianica non detrahatur ab eo, cui tanquam indigno auferatur hereditas. Vide Quarra. Hereditas. & Legitima.

TREQUA.

§. unicus.

Tregua quid sit?

Tregua proprie est securitas rebus, & per sonis tempore guerrae ad tempus praestita, discordia nondum finita, quam lex vocat sedes, vel fiduciam. Calder. conf. 366. alias 37. de Testament. 2. Differt. a pace, quia pax est discordiae finis, ideo appellatione pacis proprie non venit tregua. Calder. conf. 566. alias 37. de Testam. ubi, quod legatum factum fratribus servorum, si Mutinae habuerint Ecclesiam post pacem intraannum pacis, quod illis deberet, si habuerint Ecclesiam post annum treguae, quia tregua non est pax. 3. Inproprie tamen tregua quandoque pax dicitur, c. si ille, 23. q. 4. Calder. d. conf. 366. v. licet pax interdum, alias 37. de Testam. &

TRIBUTUM.

Praxis Tributi.

1. Quæres, an Episcopus possit Clericis novam Collectionem, seu Tributum imponere. Negativam aliqui probant ex Concilio Laterano. in *cap. probibemus. de consensu*, sed non ad rem, quia ibi tantum prohibetur Ecclesiæ censum imponi, & nihil loquitur de Clericis, quod idem procedit. in *cap. 1. 2. & seqq.* Ratio ergo vera est, quia tributa sunt juribus publici, & nonnisi a Principe superiorum non cognoscendo imponi possunt, nisi consuetudo immemorialis esset in contrarium. *cap. 1. quæ sunt regalia vers. velligalia. Menoch. conf. 302. n. 27. vers. 5. Molina de Just. tract. 3. disp. 666. Tusc. lit. 5. conclus. 1. num. 7. Trentacinq. var. res. lib. 1. tit. de jure fisci. res. 6. a. n. 1. & alii apud Barb. de potest. Episc. alleg. 85. n. 15.* quia etiam ad relevandas omnes necessitates Episcopi non possunt Ecclesiis, neque Ecclesiasticis personis tallias, vel collectas indicere, nisi prius S. Pontifex consulatur. *cap. adversus. 7. vers. propter. de immunit.* ergo multo minus poterunt in propriam utilitatem.

TURBATIVA & TURNUS.

Praxis Turbativa, & Turbationis, & Turni.

1. Turbativa utroque, duo sunt probanda. 1. Posse turbari. 2. Actio turbativa. Menoch. de rem. reit. memb. 3. Pajacell. exp. & annot. 20. Excusatur autem a poena turbativa, qui non facit dolo, sed suorum jurium defendendorum gratia, & dolo non presumitur, sed est probandus. Pajacell. l. g. Menoch. l. c. n. 626.
2. Turbans Judicis jurisdictionem potest criminaliter puniri. *cap. 1. de off. Deleg. ubi Host. Jo. Andr. Anchar. & alii. Honded. conf. 93. lib. 2.* Dicitur autem turbare, qui quocumque modo impedit. Farin. quest. 114. & de crim. lese. quest. 10. ut etiam contumax in judicio. Farin. l. c. n. 58. quamvis alias non sit subditi Judicis, cujus jurisdictioni turbatur, siue Juxta sit ordinarius, siue Delegatus.
3. Turbans jurisdictionem Judicis Ecclesiastici potest excommunicari *cap. 1. de off. Deleg. ubi Abb. Dec. & Can. apud Farin. loc. cit. item interdicti, & suspendi, item poena pecuniaria multari, item privari Beneficio. ita Innoc. in cap. quoniam fecit. de concess. prob. Fel. in cap. 1. de off. Deleg. Imo turbans jurisdictionem Ecclesiasticam potest declarari excommunicatus. Sperell. dec. 160. Hinc itahens Ecclesiasticum ad forum Laicale est excommunicatus per Bullam Greg. XIII. Ricci in prax. Novis. par. 4. res. 251. Et trahens suum Advetarium ad Judicem incompetentem, licet non puniatur criminaliter, tamen amittit causam, & si est Reus, habetur pro condemnato. Farin. de crim. lese. quest. 114. Inspec. 10.*
4. Turbatur jurisdictioni minis, metu, & terrore incusso, si minas sit solitus exequi minas, & metus sit gravis, & cadens in constantem vitium. Abb. in cap. 1. de off. Deleg. & alii, quos citat, & sequitur Farin. l. c. n. 54. Item dolo, & violentia. Item contumacia vocati in jus, item si verberibus, & ex odio tantum injustis citatus fuit impeditus adire Judicem maxime exacerando. Item eximendo citatum & manibus familie, secus si fuit citatus ab arbitrio, & injure. DD. l. c. aut citatio fuit invalida. DD. apud Farin. l. c. n. 128.
5. Turnus ex instituto Ecclesiæ in materia canendi non cadit, nisi inter Canonicos, qui per se ipsos canere debent. Garz. de Benef. par. 3. cap. 2. n. 495. Bich. dec. 522. n. 9. & Turni divisio non efficit, quin Juxpatronatus, & Juxpatronatus penes quemlibet Patronum in solidum residet, sed tantum dividit usum, & exercitium. Innoc. in cap. 1. n. 1. de Jurepatr. Vitis. in Clem. plures. §. & usufructus. n. 3. eod. tit. Lothe. de re Benef. lib. 2. quest. 10. n. 99. Bich. dec. 106. num. 10.

TUTOR.

Praxis Tutorum.

- Tutor esse non potest, qui est debitor pupillorum. L. min. C. qui Tut. dar. poss. Rota apud Rubicum. dec. 573. tom. 3. par. 5. recent. vers. in hanc sententiam, & legitimus in bonis pupilli præstetur fisco. Olinot. de success. ab intest. Factus creditor pupilli, aut cum illo habens litem, non removetur in totum, sed datur illi Coadjundus. Cyriac. contrav. 93. per totam, citans Galganet. de tutel. lib. 1. tit. 7. n. 19. Monjan. eodem tract. cap. 9. n. 56.
- Tutor testamentarius non potest administrare tutelam, nisi administratio fuerit decreta a Judice. L. fin. C. de arb. tut. L. & si pluribus. ff. de amb. Tut. Bari. in L. legitimus. ff. de legit. tutel. Galganet. de tutel. lib. 2. tit. 2. Honded. conf. 51. contrarium tenet Scraph. dec. 104. Testamentarius recusans onus tutelæ amittit legatum sibi in testamento relidum. L. Nefennius. ff. de excus. Tut. quia præsumitur relictum contemplatione tutelæ, secus legitimus, vel Dativus ob rationem contrariam. Surd. dec. 38. Molsch. tract. 13. cap. 10. Molina de Just. 10. l. disp. 248. & Bonac. de contratt. disp. 3. quest. 19. p. 4.
- Tutor testamentarius præstetur omnibus aliis creditoribus. Surd. dec. 207. Capon. disp. for. 119. non potest dari in testamento a matri; quia caret patria potestate. Idem l. c. nisi illum faciat heredem, secus si filius habet hæreditatem etiam a patre. Idem l. c. n. 3.
- Tutores testamentarii cum sunt plures, ille debet administrare, in quem major pars Con tutorum consensit. L. 3. ubi Bart. ff. de administ. tut. Guicierrez. de tutel. par. 1. cap. 14. Rota apud Rub. dec. 573. cit. nisi alius legitime probet, se esse in possessione administrandi, vel nisi certum sit, quod ille, qui administrat, fuerit deputatus a Testatore.
- Tutor teneatur subministrare pupillo secum litiganti expensas litis officio Judicis, dum litigat pro alimentis. L. 1. ff. de alim. pupill. præstari. Surd. de alim. tit. 3. quest. 3. n. 27. Ecclesia obf. for. 10. n. 20.
- Tutor in rebus pupilli debet agere nomine pupilli, hoc est, tutorio nomine. Maran. in spec. par. 6. memb. 3. Scaccia de Jud. lib. 1. cap. 50. n. 20. sicut non est conveniendus, nisi nomine ipsius pupilli etiam sine mandato, dummodo se probet Tutorum parte instante, & se fecisse solemniam. Maran. in spec. par. 4. disp. 16. Scaccia de Jud. lib. 1. cap. 101. n. 57. Teneatur conficere librum Administrationis, & illius rationem fidei reddere. L. 1. ubi DD. ff. de tutel. & ration. Dec. conf. 178. Menoch. de arb. lib. 2. cap. 309. Palschal. de par. pot. par. 3. cap. 9. alter præsumitur in dolo, & contra eum juratur in litem. Affid. dec. 360. Imo etiam, quando fecit librum rationum, sed inordinatum. Talis autem liber debet continere annum, mensem, locum, & diem, a quo recipit, & qui dedit, & qui fructus ex quolibet fundo, & a quo colono percepti sunt. Rol. & Menoch. lib. 1. et. Estebar. de ration. cap. 10. n. 47. Præterea debet conficere legitimum inventarium, juxta L. Tut. ff. de administ. Tut. & teneatur ea facere statim, ac administrationem incipit, non expectato tempore trium mensium hæredibus concessio, quæ omnia sunt exhibenda tempore redditionis rationum. Menoch. loc. cit. neque obstat, quod a testatore fuerit liberatus a reddendis rationibus, nisi Testator esset pater respectu filii. Covar. lib. 2. var. res. cap. 14. §. postremo opportune. n. 1. Menoch. l. c. vel Socer, aut patronus: & tali casu, quamvis Tutor liberetur a levi, vel levissima culpa, non tamen liberatur a dolo, quia dolo furus remitti non potest. L. convenire. ff. de pact. dotal. ubi DD. & Jux reddendi rationes fuit introducendum favore publico, qui privatorum padionibus renuntiari non potest, sermo est de dolo vero, qui consistit in facto, & non de præsumpto, qui consistit in omitendo. Palschal. l. c. Et qui Testatore fuit prohibita inventarii confectio, non teneatur illud conficere, sed potest sine illo administrare. Rol. de Invent. par. 3. quest. 66. Clarus in §. testamentum. quest. 66. Item licet fuerit duntaxat facta remissio, & non prohibitio. Maran. & Scaccia lib. 1. et.
- Potest administrare ante confectum inventarium bona

pupilli, quandoq; negotium exigit celebritatem. Dec. in cap. ex parte de appell. Ruinus conf. 108. Pajacell. annot. 78. Regulariter vero administrationis ante inventarii confessionem, quamvis a testatore fuerit reuocatum, nulliter administrat secundum multos. Bart. in L. Tut. ff. de administ. Tut. Honded. conf. 51. Rol. conf. 72. & alii apud Galgancet. de tutel. lib. 2. tit. 2. nisi aliter seruari consueverit. Alii vero negant hanc nullitatem, sed tantum concedunt incursum pœnam. L. fin. C. de arbit. tutel. Seraph. dec. 1004. num. 6. Ludov. dec. 31. num. 4. Et administrans præsumentur habuisse licentiam a Iudice. Verall. dec. 323. Ciarlin. controu. for. cap. 217. num. 37. de generali consuetudine vendens bona pupilli pro maiore summa, quam importer æs alienum, valide alienat. Vide in prax. venditionis. Valide vendit bona immobilia pupilli ob causam necessariam æris alieni solvendi cum decreto Iudicis, & præsmissa tamen causæ cognitione. Ciarlin. l. c. dummodo Creditores urgeant. Bich. dec. 58. num. 1. & lib. 2. C. de pred. min. l. 1. L. si pupillorum. §. si Prator. ff. de reb. cor. Abb. conf. 203. num. 23. & conf. 226. num. 18. & 19. Cyriac. controu. num. 56. Afflicti. dec. 87. nu. 5. præsertim si plus debeat solvi pro censibus, quam percipi possit ex fructibus fundorum gl. aut. praterea verb. iusta. C. de 53. Eccles. Cagool. in rr. 2. num. 233. vers. verum quia. C. de rescind. vendit. Caval. dec. 358. nu. 2. & dec. 387. nu. 4. Duran. dec. 192. nu. 1. quamvis de existentia æris alieni non credatur assentioni contractuentium, Dec. conf. 403. nu. 12. Parif. conf. 85. nu. 29. lib. 3. Rol. conf. 33. nu. 3. lib. 1. Rimin. jun. conf. 247. nu. 37. & ulterius requiratur, quod Creditores urgeant actualiter pro solutione. L. magis puto. §. non possem. ff. de reb. cor. L. Tutor urgentibus. ff. de minor. Menoch. de arbit. cap. 171. nu. 6. Mant. de tacit. lib. 4. tit. 6. nu. 6. & 8. Mastrill. dec. 121. num. 2. Caltrill. dec. 18. num. 35. lib. 1. Rota in Romana Salviani 27. Jan. 1640. coram Ducezio. Et quod ex pecuniis, seu mobilibus, quibus bonis minoris momenti solvi æs alienum non possit. d. L. magis puto. Parif. conf. 100. nu. 2. & 4. lib. 1. Rimin. jun. conf. 247. num. 36. Menoch. cap. 171. num. 11. Mant. l. c. num. 8. Cypre. dec. 113. nu. 6. Baratt. dec. 410. num. 7. quæ tamen Creditorum urgentia non est necessaria, quando ad favorem Creditorum currunt usurse, ut decidit Rota dec. 235. num. 4. par. 5. regent. apud Bich. l. c. num. 7.

8 Tutor pro pupillo potest fidelitatem jurare, si velia. Rosent. de feud. cap. 6. concl. 41. quod si tamen pupillus cum Tutore, si est doli capax, iuravit, iuramentum adveniente pubertate expirat cum utra, & renovatio opus est. Rosent. l. c. Ciarlin. controu. for. cap. 58.

9 Tutor tenetur reddere rationem administrationis, & reliquum restituere. Rota apud Merlin. dec. 185. secus de non exactis, si non fuit in dolo, aut lata culpa. Rota apud eundem. dec. 240. & periti sunt deputandi ex utraque parte, qui rationes videant, & calculent. L. 1. §. ex officio. ff. de tutel. & testat. distrah. Alex. conf. 108. nu. 6. vers. sicut quando. lib. 1. Parif. conf. 21. nu. 55. lib. 2. Dec. conf. 110. n. 7. Borgnin. de tutel. & curat. nu. 202. Seraph. dec. 1408. nu. 1. Crav. conf. 238. nu. 2. Sim. de Præf. conf. 155. nu. 4. Afflicti. conf. 133. Benintend. dec. 77. num. 5. Caltr. in L. si cui libertas. n. 3. ff. de cond. & demonst. Anchast. cap. 330. num. 6. Socin. sen. conf. 149. num. 9. Præf. Papien. in forma libel. de reddend. rationem tutel. in verb. debitum num. 6. Rota dec. 184. num. 1. par. 2. recent. Neque per deputatorem Administratoris eximium ab obligatione reddendi rationes tutelæ. Merlin. dec. 857. L. 2. C. si mater indem. promiss. L. Tutorem. 9. C. de arbit. tutel. Montan. de Tutor. & Curat. cap. 39. num. 213. Decian. conf. 27. nu. 5. vol. 5.

10 Tutor relictus in testamento solemniter tenetur statim suscipere tutelam, alias tenebitur de neglectis, si vero fuit relictus in testamento non solemniter, non tenetur petere se confirmari, nec fide subiacet periculo administrationis non gestæ. L. Impuberi. ff. de administ. Tut. Pajacell. de patr. pot. par. 3. cap. 9. num. 34. nisi Tutor effectus de liberis testatoris, quia tunc valde deputatio etiam sine confirmatione. Pajacell. de patr. pot. par. 2. cap. 8. nu. 32. & 35. par. 3. cap. 9. si non fecit librum rationum, & in ea non scripsit percepta, & exposita, tenetur ad interesse. Dec. conf. 274. Pajacell. expedit. & annot. 33.

Tenetur pecunias pupilli, vel ad honestum lucrum ponere, vel in emptione fundorum investire. Bart. in L. Tutor. ff. de administ. Tut. Anchast. in cap. conquestus. de usur. Escobar. de ratiocin. cap. 14. Sperell. dec. 90. num. 10. Idem dic de fructibus, quibus debet vendere cum utilitate pupilli. Afflicti. decif. 316. Pajacell. l. c. Pajacell. de patr. pot. par. 3. cap. 9. num. 25. Valide obligat pupillum, ubi constati de verione pecunie in utilitatem pupilli. Pajacell. expedit. & annot. 78.

Tutor utens palam pecuniis pupilli non punitur, si eas ponit ad librum rationum. L. pupill. ff. de auth. Tut. Escobar. de ratiocin. cap. 23. Sperell. dec. 90. secus si clam, & mala fide utitur, & in propriis usus convertit, tunc enim tanquam prædo esset puniendus. Crav. conf. 286. Caval. de Tutor. & Curat. num. 114. Rol. conf. 49. & alii apud Sperell. l. c. ad usuras pupillares restituendas non tenetur, nisi probeatur, quod adierint prædia venialia, aut annui census, in quibus pecunia investiri posset, quod quidem probari debet a pupillo tanquam fundamentum suæ intentionis. Bart. l. c. Cravea conf. 32. Ludovif. dec. 67. Menoch. de arb. cap. 49. Sperell. l. c.

Pecunias, quas ex pupillaribus pecuniis, quibus ne gotiatur, lucratur, sibi lucratur. Bart. in L. Titium. ff. de administ. Tut. Bald. Caltr. Salyc. & alii in L. si paterus. apud Sperell. l. c. nisi fuerit negotiatus nomine pupilli, præsumitur autem nomine proprio negotiari, tenetur tamen pupillo restituere, quod ille ex antiquo redditu, aut ex prædiis, quæ Tutor emere omisit, percepit fuisse. Bart. in L. Titium. §. altero. ff. de administ. Tutor. Gabr. conf. 29. num. 10. lib. 2. Gratian. asse. for. cap. 24. num. 13. Escobar. de ratiocin. cap. 14. num. 26. Sperell. l. c. an. 24. Non potest si bi ipsi mutare pecuniam pupillarem, nisi palam, & bona fide coram Coniutoribus, & Conlangueis, vel Iudicis decreto hoc faciat. Fachin. lib. 11. controu. Jur. cap. 45. potest tamen sibi emere etiam non palam solvere pecuniam, quam mutuavit patri pupilli, quamvis etiam hoc multi negant. Fachin. l. c.

Non potest debitoribus pupilli prorogare tempus ad solvendum, quia tenetur facere utilia. L. ult. C. de Curat. firiis. & quia talis prorogatio sapit naturam donationis. Fachin. lib. 12. controu. Jur. cap. 56. præsumitur pupillo dare alimenta de bonis pupilli, nisi fructus perceptos ex bonis pupilli bonifict pupillo. Pajacell. expedit. & annot. 33.

Qui pecuniam pupilli deposuit apud Campforem publicum, qui communis estimatione reputatur idoneus, eo decepto, ad nihil tenetur. L. si res pupilli. ff. de administ. Tutor. Escobar. de ratiocin. cap. 14. Pajacell. de patr. pot. par. 3. cap. 9. nu. 27.

Non præsumitur negligens in exigendo, fed ejusne gligentia est probanda ab eo, qui in illa se fundat. Bart. in L. periculum. ff. si cert. per. ubi Bald. Menoch. de recuper. rerum. 7. num. 18. Malcard. de prob. concluf. 183. Escobar. de ratiocin. cap. 19. Tulf. lib. 2. concluf. 31. apud quos vide, qualiter probetur. Et qui ante susceperat tutelam erat pauper, & postmodum factus est dives, non præsumitur ex dolo, sed ex sua industria ditatus. Malcard. de prob. concluf. 1044. Escobar. de ratiocin. cap. 42. num. 17. Pajacell. de patr. pot. par. 3. cap. 9. nu. 32.

Tutor, qui pecunias pupillares convertit in proprios usus, dicitur prædo, & non tantum tenetur ad tripulum, sed debet etiam extraordinarie puniri propter dolum, & fraudum. Cravea conf. 286. Escobar. d. cap. 14. num. 22. nisi publice, & palam id faceret, sciendo hoc in libro rationum; tunc enim tenebatur, tantum ad interesse. Escobar. l. c. Pajacell. l. c. nu. 33. Illi vero doli ex quibus probeatur, & præsumitur, vide de Malcard. de prob. concluf. 1397. Rol. conf. 49. & alii apud Pajacell. de patr. pot. par. 3. cap. 9. num. 23.

Tutor non potest emere a suo pupillo, etiam cum est infans, etiam per interpositum personam. L. pupilli. ff. de auth. Tut. L. si in emp. ff. de contrah. empt. Surd. conf. 9. Menoch. de arbit. cap. 339. Pajacell. de patr. pot. par. 1. cap. 4. nu. 8. nisi palam, & bona fide contrahat, uti in presentia Coniutorum, vel Affinium, aut cum alterius Coniutoris consensu. Menoch. l. c. Guiterrez de tutel. par. 2. cap. 15. aut si emit res pupilli fide fulta. Dec. conf. 410. Item dicitur contractus fieri publice, quando publicum desuper fit instrumentum. Bart.

Bart. in *L. fraudem. C. de his, quib. ut indign.* Cachetan. dec. 144. nu. 14. Item si sit in loco publico. Prat. ad Paschal. l. c. fol. 57. ad nu. 7. Covar. in quarto. par. 2. cap. 6.

- 19 Tutoris contumacia, aut dolus pupillo non nocet, sicut nec Curatoris minoris. *L. 1. ff. si quis iur. dicens non obtineat. Scaccia de Jud. lib. 2. cap. 1. quest. 23.* nisi quando Procuratoris contumacia Domino nocet, vide *Procuratoris*. fucus non jurando de calumnia; tunc enim prejudicat pupillo, quia Tutor, & Curator tenentur ipsi jurare de calumnia, non pupilli, aut minores. Scaccia l. c. contra Speculat. sine praesentia pupilli, qui infamiam jam superavit, non potest respondere interrogatoriis, an pupillus sit haeres, quia sine pupilli consensu non potest adire hereditatem. *L. pupillus.* ubi Bart. & DD. *C. de iure deliber.* neque sufficit, quod id faciat coram Iudice, aut cum ejus auctoritate. Eccles. obf. for. 155. Rol. conf. 70. lib. 1. si vero pupillus, est minor infans, solus Tutor potest respondere, sicut etiam adire hereditatem. *L. si infanti. C. de iure deliber.* Berguin. de tur. nu. 68. sicut etiam si fuit datus Curator liti, aut bonis absentis. Thef. dec. 17. fecus si talis pupillus careret Tutore; tunc enim Curator nocere non posset. Ecclesia l. c. n. 6. Fab. in *C. tit. de iure delicti. defn.* 39. Potest etiam Tutor solus agnoscere bonorum possessionem, quamvis pupillus sit major infans. Ecclesia l. c. nu. 14. Potest sicut etiam Curator confirmare obligationem defuncti etiam sine solemnitatibus. Pajacell. expedit. & annot. 78. num. 14. & 23.

- 20 Tutor non potest intrare societatem cum pupillo, vel minore, quia non potest autorizare in causa propria, & in societate debet inter contrahentes esse personarum distinctio. Menoch. de pres. lib. 3. pref. 56. num. 6. Mascard. de prob. conclus. 31. num. 11. Mant. de tacit. lib. 6. tit. 13. num. 4. Surd. conf. 9. num. 36. Felin de societ. cap. 4. a num. 1. quamvis Capon. disc. for. 1394. num. 17. teneat contrarium cum Castr. conf. 366. Gratian. diff. fer. cap. 360. etiam sine consensu, dummodo sit utilis pupillo.

- 21 Tutor datur personae non rei, alias tutela non valet. Pajacell. expedit. & annot. 78. potest tamen dari ex gratia ad hereditatem adeundam, & si non est tutor legitimus, quidquid agit, nulliter agit. Pajacell. l. c. finita tutela teneat petere Curatorem minori. DD. apud Paschal. de patr. pot. par. 3. cap. 9. num. 49. & legatum sibi relictum tantum lucratur pro tempore administrationis tutelae. Costa de port. rate. quest. 37. Datus in casum mortis, censetur etiam datus in casum remotionis. Surd. dec. 205. Riccius in prax. for. Eccles. par. 2. ref. 68.

- 22 Tutor licet teneatur de levi culpa, tamen in exigendis nominibus debitorum tantum tenetur de lata culpa, & dolo, si dicta nomina non factam executionem fuerint facta minus idonea. *L. 1. C. de arbit. Tut. Socin. conf. 122. & 132. lib. 1. Montan. de tutel. cap. 39.* quia Tutor agit officium ex necessitate, & ideo mitius cum illo est procedendum. *L. fidejuss. ff. qui satisd. cog.* Non potest condemnari ad restituendum pecuniam pupillo, vel minori ante redditam rationem administrationis. Anchar. conf. 235. Cravetta conf. 275. Fachin. lib. 8. controuv. Jur. cap. 58. & ante redditam rationem non potest dici Creditor. Rota dec. 210. num. 2. par. 3. recent. & dec. 547. n. 17. par. 5. recent. Bich. dec. 380. n. 16.

- 23 Si bona pupilli administravit, donec rationem reddiderit, praesumitur de credito satisfactus, vel cum bonis administratis creditoribus pupilli satisfactus. *L. Nef. semus.* ubi Bart. n. 5. ff. de negot. gess. Aym. conf. 139. n. 3. Rota apud Bich. dec. 380. n. 15. Et administrans tanquam Tutor, licet talis non sit, teneatur de Administratione rationem reddere et si Tutor fuisset. Rol. conf. 49. n. 17. lib. 1. Gutierrez de tutel. par. 3. cap. 1. num. 10. Seraph. dec. 1473. n. 3. ac firmioris conditionis ac verus Tutor. Rota apud Bich. l. c. n. 18. & dec. 220. num. 3. coram Ludovif.

- 24 Tutor acquirens cum bonis pupilli acquirit ipsi pupillo, quamvis contraxit proprio nomine. *L. Lucius. 47. §. tutorem. ff. de administr. Tutor.* Larrea dec. 92. n. 9. Rota coram Oronobo apud Bich. dec. 574. n. 3. Tutor, aut Curator tantum post litem contestatam potest Procuratorem constituere, non ante. Bich. dec. Begundelli Bibliotheca Tom. IV.

604. n. 6. & 7. rch. in *L. Tutores. §. ipsi etiam C. de procur. Abb. in cap. veniens. n. 11. in fi. de accus. Angel. in L. 2. n. 4. ff. de procur. ratio est, quia ante litem contestationem non Curator, vel Tutor, sed Pupillus est Dominus, procurator vero tantum a Domino constitui potest. Harpreecher in §. fin. num. 5. Ioffit. de Curat. per litem vero contestationem factam Curator, vel Tutor fit litem Dominus. *L. post litem. L. ff. de defunctis. ff. de procur. L. procuratoribus. C. cod. cap. quamvis. de procur. in 6. Butan. dec. 440.**

Tutor non tenetur de iis, quae ad ejus manus non pervenerunt. Rota apud Merlin. dec. 289. num. 1. & 2. sed debet probari falsam per testes, quod ea, super quibus rationem reddere debet, ad ejus manus pervenerint.

Tutor cognoscens carnaliter suam pupillam, deportatur, & illius bona confiscantur. Clarus in §. fornicatio. num. 23. Puteus de syndic. verb. adulterium. cap. 1. Farin. de carcer. & carcer. quest. 31. num. 115. Boer. dec. 317. Cabal. ref. crim. cap. 283. quia datur loco patris ad educandum, & custodiendum, quamvis illam cognoverit primum finita tutela, quo procedunt etiam in Curatore. Aliquid recipiens a ipso pro defensionda pupilla, quamvis puella pene nuptrisset, teneatur ad restitutionem tanquam quam turpiter acceptum, & an restituere debeat fisco, aut danti, aut puella, vide Mastrilli. dec. 63. Paschal. de patr. pot. par. 3. cap. 2. num. 8.

Tutor, qui in principio Administrationis non petit salarium, nec a Iudice fuit decretum, illud non potest petere in fine secundum Franc. dec. 29. propter text. in *L. a Tutoribus. ff. de administr. Tut.* ubi Bart. Bald. conf. 256. vol. 4. quia Tutor gerit minus personale sine detrimento. Sed contrarium tenent Pratus ad Paschal. de patr. pot. par. 1. cap. 3. fol. 41. Cravetta conf. 135. n. 18. Rel. conf. 6. n. 1.

Tutores cum sunt plures constituti cum clausula, ut unus sine altero administrare non possit, tunc si unus moritur, cessat tutela testamentaria in omnibus. Costa de port. rate. quest. 215. iuxta cap. fin. de testam. in 6. Et pro communi administratione sicut etiam Curatores plures pro reddenda ratione conveniuntur in solidum, habent tamen beneficium, ut actio inter illos dividatur pro virili, quia sunt solvendo, quando administratio non fuit divisa per testatorem, vel Iudicem, sed per ipsos Tutores, quia tunc habet locum beneficium divisionis, alias cum administratio fuit divisa per testatorem, vel Iudicem, conveniuntur in solidum. Costa de portione rate. quest. 57. Surd. conf. 170. Rota apud Merlin. dec. 500. num. 10. & 11. de rigore Juris, fucus de equitate. Merlin. dec. 519. ex qua pro rata quilibet excutiendus est, si omnes sunt solvendo. *L. 1. §. pupilli. ff. de tutel. & ratio. distrah. Berc. in L. 1. n. 2. & 6. ubi Castr. n. 3. Purpur. n. 53. C. de transact. Gutierrez. de tutel. par. 1. cap. 15. n. 16. Montan. de tutel. & Curat. cap. 39. n. 149. & 150. Surd. conf. 170. n. 10.*

Tutoris bona sunt hypothecata pupillo. Vide *Pupillus*, 29 Merlin. de pignor. lib. 3. tit. 1. quest. 20. Surd. de alim. tit. 9. quest. 44. Sperell. dec. 90. ubi DD.

Tutor, aut Tutrix quando pupillam praesumitur dotare animo repetendi super bonis testatoris. Pajacell. expedit. & annot. 90. Non potest accusare matrem pupilli de adulterio, sed accusatio reservatur pupillo. Cyriac. controuv. 104.

Tutela quando fit apud Matrem. Vide *Mater*. An tutela datio competat magistratui, & ita possit delegari. Vide Fachin. lib. 12. controuv. Jur. cap. 40.

Tutoris confessio emissa in instrumento tutelae non nocet tertio a consistente causam non habente, neque pupillo, nisi sit adinvaluta. gl. in *L. cum precibus. C. de prob. Cyn. in L. 6. ubi n. 6. C. de arbit. tutel.* Bich. dec. 506. n. 6. & 32.

Tutor non potest renunciare fideicommissis, quo fuit relictum pupillo, seu minori, sine Iudicis decreto. Vide *Minor*. An possit irritare votum pupili, vide *Votum*.

T U T U S.

§. I.

Tutus si non patet accessus, non proceditur contra absentem citatum ad locum non tutum.

- 1 Non t tutus dicitur locus, in quo habitant notorii inimici. *Oldr. conf. 43. v. hoc premissio*, Vide plene, que inimicitia reddat, vel non reddat locum non tutum, per *Mascard. concl. 19. Accessus non tutus an probetur probando inimicitias*. † Extende, quia ubi guerra imminet, non est tutus locus. *Cast. conf. 37. circa med. lib. 1.* † Extende, si comparere debens esset bannitus a loco; quia non dicitur tutus. *Gem. conf. 144. num. 3. v. sed ita est*. Extende, quando pestis esset in loco, ad quem citatur, probatur non tutus accessus. *Corn. conf. 121. In hac consulatione*, lib. 4. num. 5. & seq. vide plenius per *Mascard. concl. 10. Accessus non tutus an eo ipso censetur probatus, quod probatur pestis in eo loco*. † Limita, quia non potest dici locus non tutus, neque iudex suspectus, quando procurator ejusdem consensit in iudicem loci, qui allegatur non tutus, quia praesudicat domino. *Anch. conf. 158. num. 28. & seq.* † Probatio non tuti accessus, tanquam super incidenti, & non super principali negotio, sufficit si fiat simpliciter. *Gem. conf. 57. num. 2. ver. imo quod plus est*. † Et qui dicit locum non tutum, probare debet, & quando fecus, plene *Mascard. concl. 17. Accessus non tutum*, ubi, quod si constat, quod non est tutus, non debet probari neque allegari. † Et an testes singulares probent non tutum accessum? vid. eundem *Mascard. concl. 18.* ubi, quod non, & qualiter deponere debeant; ut probent. Vide *Tusc. Litt. C. ver. Citatio indiscreta, & nulla ad locum non tutum, &c. Concl. 236.* vide eund. *Litt. P. ver. Probatio semiplena quid sit, & quando sufficiat, vel non. Concl. 794.*

§. II.

Tutus si non patet accessus, non proceditur contra absentem citatum ad locum non tutum.

- 1 Tutus t debet patere accessus citato ad locum, in quo debet comparere, ad hoc, ut sententia contra eum lata valeat, alias est revocanda, seu annullanda contrito de non tuto accessu. *Gem. conf. 57. num. 2. v. & non est mirum*, *Ang. conf. 378. Dominus Raymundus, in pr.* † Extende, ut imo sententia sit ipso jure nulla lata contra absentem legitime impeditum, quando impedimentum erat notum iudici, ut quia non erat tutus accessus. *Gem. conf. 144. per tot.* † Et consideratur locus iudicii, in quo debet comparere citatus, an sit tutus, vel non, & consideratur locus rei sitae, vel domicilii ejus, ad cuius instantiam fit citatio. † *Gem. d. conf. 57. in fi. ver. tertio. respondetur*. † Amplia, quia si in loco non pater tutus accessus ex iussu superioris, is, qui promissit stare, vel sistere certo loco, in quo tuto non potest ex casu supervenienti, non obligatur, nempe incurrit penam promissam, *Ang. d. conf. 378. Dominus Raymundus, & conf. 379.* † Extende, quia obligatus solvere certo loco, si ibi non

est tutus accessus, excusatur, *Rom. conf. 352. Queritur primo, num. 19.* ubi ponit plura similia, & ibi apost. in v. commodo, dat concord. † Declara tamen, 6 quia si locus efficiatur non tutus culpa solvere debentis, ut quia bannitus sit, non excusatur; apost. ad *Rom. d. conf. 352. num. 19. in v. commodo*, ubi citat pro utraque, & hanc tucur. † Amplia; quia citatus, & vocatus ad locum non tutum, non tenetur obedire, imo potest resistere Potestati tanquam precipienti injustum. *Cast. conf. 37. Antonius non tenebatur, lib. 1.* ubi apost. dat concord. † Amplia; quia valet obligatio superioris versus non habentem locum tutum, quod erit tutus, & ideo tenetur ad interesse, si non certioravit, neque implevit promissa. *Cast. conf. 37. lib. 1.* † Extende, ut procedat, etiam si alteri commississet, qui non implevit; quia mala electio est in culpa, neque excusati eligentem. *Cast. d. conf. 37. in fin. lib. 1.* † Amplia; quia si tutus non est locus, in quo debet fieri electio, vel delegatus iudicare, vel debitor solvere, fit mutatio ad alium locum, quando non est culpa dicentis locum non tutum. *Rom. conf. 352. numer. 19.* ubi apost. in v. commodo, dat concord. Vide *Tusc. Litt. C. ver. Citatio indiscreta, & nulla ad locum &c. Concl. 236.* vide eund. *Litt. P. ver. Probatio semiplena, &c. Concl. 794.*

TYRANNUS.

Praxis Tyranni.

Tyrannus titulo dicitur, qui nullum jus habet ad successionem, sed injusto bello in Regnum se intrudit. *Beccanus. in 2. 2. quest. 64. de homicid. quest. 4. Thol. de Republ. tit. 26.* & plures apud *Dianam par. 10. tract. 1. ref. 10.* *Farin. de crim. lese Majest. quest. 112. in spec. 1. n. 31.* Tyrannus vero exercitio est, qui malitiose, hostiliter, data opera, & consulo Rempubliam, & Ecclesiam vastat, culum Dei profanat, quando totis viribus in statum Reipublicae, & Regni leges fundamentales mutandas, vel evetendas, quantum in ipso est, incumbit. *Oenonimus in disp. polit. disp. 49. & ex Lipsio lib. 6. polit. cap. 7. Bodin. de Rep. lib. 2. cap. 4.* est violentum unius imperium praeter mores, & Leges. *Farin. loc. cit.* An possit deponi. Vide *Rex*.

Tyrannus exercitio non potest licite ab homine privato occidi. *Molina de Just. & Jur. 10. 4. tract. 3. disp. 6. Suarez. de fidei defenf. lib. 6. cap. 4. Bonac. de resist. disp. 2. quest. ult. p. 3.* ubi alii DD. quia ita definitum fuit in *Concil. Constant. sess. 15.* tum quia tyrannus non definit esse superior, & pastor: ergo remanet erga illum obligatio reverentiae, & obedientiae in subditis. Amplius; quamvis tyrannus injuste spoliet subditos suos in suis bonis. Invadens tamen injuste vitam subditi potest via defensionis cum moderamine inculpaere tunc occidi, quae procedunt in foro poli; nam in foro fori privatus illum non potest occidere ob privatam, sed tantum publicam utilitatem. *Bart. in trac. de Quells. & Gibellinis. n. 9. vers. secundum. Gig. de crim. lese Majest. lib. 1. rubr. qualiter & a quib. crim. lese Majest. committi. quest. 65. num. 4. vers. hoc tamen. Farin. de crimine lese Majest. quest. 112. in spec. 1. num. 27.*

VACATIO.

Praxis Vacationis.

ACATIO Beneficii pluribus modis inducitur. Vide praxim. Beneficiorum, ut imperatio valeat, an & quando debeat specificari. vide Beneficii Vacatio. Beneficii ob resignationem, quæ est nulla, non inducitur ex solo actu resignationis, nisi accedat superioris admissio, quia non est in potestate Beneficiarii se liberare ab Ecclesia, cui erat obligatus per quasi contractum acceptationis. Imol. in cap. quod in dubiis. ubi Compellenda n. 2. de renunt. Bich. dec. 351. num. 12. Et facta in manibus non superioris tenet quoad renuntiationem ita, ut privari Beneficio possit ob delictum commissum in resignando in manibus non superioris, sed renuntians antequam Beneficio privetur, non amittit illius proprietatem. Castropal. oper. moral. to. 2. prax. 13. disp. 6. p. 2. §. 2. sub n. 1. Lottner. de re Benef. lib. 3. quest. 14. n. 24. Bisignet. dec. 4. num. 2. vers. & licet de renunt. Castal. dec. 2. sub n. 3. eod. tit. Et donec resignatio a superiore acceptetur Beneficium est in pendenti, nec confecti potest. Burr. in cap. quod in dubiis. sub num. 9. vers. est tamen verum. & ibi Panorm. nu. 8. Imol. n. 13. Paris. de resign. lib. 7. quest. 1. num. 28. vers. ideo inquit. Castropal. l. c. Mohed. dec. 22. de renunt. sufficit tamen ad convalidandum renuntiationem, quod ratificatio superioris superveniat. Paris. l. c. & diximus in prax. Resignationis, & facta in manibus Latæ, est sit Principis citius superiororem non recognoscens, non valet. d. cap. quod in dubiis. de renunt. Paris. loc. cit. quest. 9. num. 7. & 12. & quavis esset Patrum. Barb. in d. cap. quod in dubiis. Falsus de visit. lib. 2. cap. 28. num. 12.

sumpsa per provisionem, & possessionem habitam ab exsecutore. Gomez super reg. de triennali. quest. 30. sub n. 1. Gonzal. ad reg. 8. Canc. gl. 11. §. 2. nu. 31. Rota dec. 51. n. 4. par. 6. recent. non dicitur tamen, consumpta per provisionem nullam, & subrepticam, quamvis provisus Beneficii possessionem accepit. Rota dec. 643. n. 17. & 18. apud Penn. & dec. 638. num. 7. par. 4. recent. to. 3. & dec. 566 n. 32. par. 5. apud Bich. dec. 558. num. 12.

VAGUS.

Praxis Vagorum.

Vagus, & vagabundus tenetur servare statuta locorum, in quibus reperitur. Ita Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 18. Suarez de Relig. to. 1. lib. 2. cap. 14. & DD. apud Dianam par. 1. trac. 10. ref. 16. contra Lessium & alios apud eundem l. c. Potest ubique citari. Abb. in cap. fin. de foro com. Clarus in §. fi. quest. 21. & 39. vers. sed quid si Rens. Sylvat. lib. 1. conf. 44. Communis tempore paschali apud Regulares an satisfaciatur præcepto, vide Regulares. Vagus potest confiteri apud omnes Parochos, in quorum Parochia dixerit. Bonac. de Sacram. disp. 5. quest. 6. sect. 5. p. 2. nu. 5. ubi DD. quia cum vagi careant determinato loco, & domicilio, ubique domicilium contrahunt. Delinquens an sit remittendus ad suum Iudicem, vide Riccius par. 4. in praxi Remissionis. ref. 16. negantem. Et vere vagus est sepeliendus in Parochia, in qua decedit. Bonac. de contrah. disp. 3. quest. 21. p. 3. vide Mortuus.

Vagus non est admitterendus ad matrimonium contrahendum, nisi prius Episcopus eius inquisiverit per denuntiationes factas in loco, unde venit. P. Thom. Tambur. de matrim. lib. 8. trac. 6. cap. 3. §. 2. num. 3.

Vagitas non est presumenda in dubio, cum agitur de contrahendo matrimonio, quia quilibet presumitur suum habere domicilium, prout quilibet animal suum habet animam, omnis Monachus suam cellam, & etiam vagus, & vagatio quod facti, & ideo non presumenda, sed probanda. L. in bello. §. facta. ff. de captiv. & postlim. rever. L. si emancipati. ubi Jaf. C. de collat. L. 1. C. de prob. 1. tanto magis, quia ly vagare sonat in delictum, quod in dubio presumi non debet. Mascard. de prob. conclus. 495. & quilibet presumitur habitare in loco, in quo natus fuit, adeoque vagus cum habeat presumptionem contra se, probari debet. L. illud. C. de SS. Eccles. L. fin. C. de hered. institut. Et ita banniti non dicuntur vagi in ordine ad contrahendum matrimonium, nisi eo banno sint banniti, quo similes sint deportatis, aut post bannum flamm vagarentur per orbem, modo luc, modo illic, nullum domicilium sibi eligendo. Clar. in §. fin. quest. 29. num. 8. Capolla conf. crim. 59. vers. sed dubium. & alii apud Riccium par. 4. var. ref. 355.

Vagus autem est, & dicitur, qui nullum certum habet domicilium. Clarus in §. fin. quest. 39. Riccius l. c. ref. 354. & illius matrimonio Parochus non potest interesse, nisi præmissa diligenti inquisitione, & re ad Ordinarium delata, ac ab Ordinario licentia obtenta. Riccius in praxi matrim. vagorum par. 4. ref. 353. Con. Trid. sess. 24. 7. fed quid si unus sit vagus, alter Incola? Respondetur, tunc quilibet Parochum posse illorum matrimonio assistere, quia ad valorem matrimonii sufficit quilibet consensum Parochus, ad Vagorum quilibet est Parochus: ergo quilibet potest assistere. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 25. num. 14. sed contrarium docet Ledesma de matrim. disp. 45. art. 5. circa 3. punct. post. quartum dubium, & videtur conforme Tridentino, quod polygamis obviare intendit, quod non fiet, si quilibet Parochus vagi

ma-

- 1 ACATIO Beneficii pluribus modis inducitur. Vide praxim. Beneficiorum, ut imperatio valeat, an & quando debeat specificari. vide Beneficii Vacatio. Beneficii ob resignationem, quæ est nulla, non inducitur ex solo actu resignationis, nisi accedat superioris admissio, quia non est in potestate Beneficiarii se liberare ab Ecclesia, cui erat obligatus per quasi contractum acceptationis. Imol. in cap. quod in dubiis. ubi Compellenda n. 2. de renunt. Bich. dec. 351. num. 12. Et facta in manibus non superioris tenet quoad renuntiationem ita, ut privari Beneficio possit ob delictum commissum in resignando in manibus non superioris, sed renuntians antequam Beneficio privetur, non amittit illius proprietatem. Castropal. oper. moral. to. 2. prax. 13. disp. 6. p. 2. §. 2. sub n. 1. Lottner. de re Benef. lib. 3. quest. 14. n. 24. Bisignet. dec. 4. num. 2. vers. & licet de renunt. Castal. dec. 2. sub n. 3. eod. tit. Et donec resignatio a superiore acceptetur Beneficium est in pendenti, nec confecti potest. Burr. in cap. quod in dubiis. sub num. 9. vers. est tamen verum. & ibi Panorm. nu. 8. Imol. n. 13. Paris. de resign. lib. 7. quest. 1. num. 28. vers. ideo inquit. Castropal. l. c. Mohed. dec. 22. de renunt. sufficit tamen ad convalidandum renuntiationem, quod ratificatio superioris superveniat. Paris. l. c. & diximus in prax. Resignationis, & facta in manibus Latæ, est sit Principis citius superiororem non recognoscens, non valet. d. cap. quod in dubiis. de renunt. Paris. loc. cit. quest. 9. num. 7. & 12. & quavis esset Patrum. Barb. in d. cap. quod in dubiis. Falsus de visit. lib. 2. cap. 28. num. 12.
- 2 Vacatio Beneficii ob dimissionem habitus Clericalis probatur ex auctoritatibus, multo magis ex confessione illius, qui Beneficium impetravit tanquam vacans ob matrimonium a priore Beneficio contractum, quia ex hac confessione resultat implicita confessio, quod ille habitum Clericalem dimiserit, quæ sufficit. Agid. dec. 682. ante n. 1. Rota in Maricensi jurisdictionis. 28. Jan. 1644. §. primum admittendum. coram Riccio, & Bich. dec. 388. n. 3.
- 3 Vacatio Beneficii per obitum probatur ex fide Archivista, sub cuius custodia libri mortuorum asservantur, item ex confessione Adversarii venientis ex eadem confessione. Rota dec. 15. num. 5. par. 5. recent. & dec. 145. num. 1. coram Coccino. Bich. dec. 106. num. 2. & 3. Pui. dec. 171. num. 1. lib. 3. Cavalet. dec. 55. nu. 3. Rota dec. 401. num. 4. par. 2. recent. Bich. dec. 189. n. 2. Mant. dec. 132. num. 1. Buratt. dec. 255. n. 10.
- 4 Vacatio per obitum contingit in Beneficiis perpetuis. gl. in Clem. §. quidam etiam de excess. Pral. Gemin. conf. 86. n. 4. & 5. Rota dec. 646. n. 2. par. 1. recent. Rota in Floren. præceptoris. 14. Jun. 1610. coram Pennia. Bich. dec. 461. n. 20.
- 5 Vacatio Beneficii de Jure sufficit, ut patronorum præsentatio admittatur. Gonzal. super reg. 8. Cancell. gl. 15 §. 1. num. 63. Rota in Imolen. Capellania 26. Febr. 1638. coram Card. Panzirolo. apud Bich. dec. 420. num. 1. Et vacatio Beneficii factem de facto sufficit, ut locus sit novæ provisioni. Bich. dec. 433. n. 24. Gonzal. l. c. Rota dec. 11. num. 3. de proben. in nov. dec. 4. de ver. permitt. & dec. 8. n. 1. de elect. in antiq. & Vacatio de Jure ex sola sententia privationis in judicium prolapsa inducitur etiam ante aliquam executionem facti. Barb. de Jure Eccles. lib. 3. cap. 14. nu. 64. & 67. Lottner. de re benef. lib. 3. quest. 64. Par. de resign. lib. 1. quest. 4. num. 53. Gonzal. l. cit. Bich. dec. 472. num. 4. Et dicitur con-

matrimonio posset assistere. Cum priori tamen videtur sentendum, dummodo semper fiat inquisitio, & res ad Ordinarium deferatur, ut tenet etiam Pontius de *matrim. lib. 5. cap. 14. n. 4. Cenedus prat. 99. lib. 1. quest. 30. num. 68. Guierrez prat. 99. & Canon. 22. lib. 5. de matrimonio. cap. 65.*

V A L O R.

Praxis Valoris.

1 Valor iustus rei qualiter sit probandus in re vendita, vide DD. in *L. pretia rerum. ff. ad L. Falc. Camill. Borelli. conf. 100. Palschal. de patr. pot. par. 1. cap. 8. n. 51. ubi tractatur, ubi, & qualiter sit facienda rei estimatio. Pajarell. annot. 6. per longum, & Rota apud Merlin. dec. 705. veite non probatur ex sublatione, sed tantum præsumptivè, quia licitationes aliquando sunt animosæ, & ultra solite estimationis modum rem extollunt, aliquando ejusdem rei valorem verum extenuant. *L. licitatio. ff. de publicac. Franc. dec. 54. num. 11. Jodoc. de subhast. cap. 3. num. 11. Merlin. dec. cit. num. 2.**

Valor bonorum per æstimatores probari debet. Batt. in *L. 2. C. de rescind. vend. cap. cum causam. 5. de testib. Pajarell. exped. 6.* etiam a iudice si est peritus, etiam ex officio, aliter per estimatores Arct. in *d. cap. cum causam. Pajarell. l. c. item ex instrumentis, testibus, vel conjecturis. Idem. l. c.*

2 Valor rei diminuitur ex circumstantiis, & onetibus in ea existentibus. *cap. in aliquibus. ubi Abb. de decimis. 1. Cravetta conf. 145. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 3. & lib. 3. cap. 10. ut ex obligatione solvendi annuum censum. Dec. conf. 167. Menoch. conf. 358. Item si fundus est obnoxius inundationibus, Rota apud Farin. dec. 648. Item si res est intricata litibus. Item ex pactis rescipientibus commodum credituris, quia talia pacta intelliguntur esse pars pretii. *L. fundi partem. ff. de contrab. empt. uti pactum retrovendendi. Tiraquel. de retrac. in prefat. n. 20. Paris. conf. 65. Rol. conf. 96. lib. 2. & conf. 58. lib. 4. Menoch. l. c. plura vide apud Pajarell. l. c. annot. 6. Marefcoi. lib. 2. var. ref. cap. 114. Cyriac. contrav. 421. Probatur etiam valor rei ex rebus vicinis, vide *pretium. Item si ex pluribus pretiis in eadem sumatur, & est probandus ab allegante. Bellamer. conf. 33. Dec. conf. 140. Malfard. de prob. conclus. 74. Ciartian. contrav. for. cap. 40. n. 39. & 40.***

3 Valor bonorum parvis debet probari a filio petente supplementum legitimæ, ac etiam, quod habita in vita patris non sufficient, vel adæquæ legitimæ de jure debita, debet attendi de tempore mortis patris, licet ille postmodum creverit. Batt. conf. 17. lib. 1. Natta conf. 352. n. 10. Caball. conf. 28. num. 1. & 2. Mart. de success. leg. par. 4. quest. 12. art. 5. n. 20. Bich. dec. 94. n. 4. & 5. Batz. dec. 104. n. 21.

4 Valor domus differt a valore materiz, & cœmentorum, quibus fuit extructa domus. Marefcoi. lib. 2. var. ref. cap. 114. n. 13. contra Nauam conf. 332. num. 3. Cyriac. contrav. 453. num. 72. & 80. Rota apud Bich. dec. 199. n. 16. In stabilibus pro biennium non præsumitur mutatus, nisi doceatur de aliqua causa extrinseca. Suid. conf. 351. n. 7. Beltramin. ad Ludovif. dec. 553. n. 15. Bich. dec. 609. n. 7. & dec. 199. n. 16.

5 Valor monetæ debet calculari secundum tempus, in quo cadebat solutio, & effective soluta fuit Bich. dec. 151. n. 31. ex *cap. olim. de cens. Rota coram Ludovif. dec. 42. n. 6.*

6 Valor fructuum regulariter non attenditur de tempore messis, quia tunc fructus viliori precio vendi solent, fed quanti committere soleant vendi habita saltem ratione mediis. Bich. dec. 86. n. 13. DD. in *L. pretia rerum. ff. ad L. Falc. Boet. dec. 68. n. 6. Eikobar. de ratiocin. cap. 17. a. n. 21. Affid. dec. 38. a. n. 5.*

7 Valor fructuum rei locatæ non probatur una tantum locazione, cum Conductor moveri poterit ex aliqua affectione. Bich. dec. 575. n. 5. præferim si adsint restitutum depositions in contrarium. Ludovif. dec. 702. a. n. 53. Merlin. dec. 441. n. 7. Rota apud eundem l. c. par. 4. n. 2. recent.

9 Valor fructuum debetur spoliato secundum tempus, quo æstimantur illos vendidisse, quia semper inspicitur,

quid creditor verisimiliter erat factururus. Gratian. *disc. for. cap. 42. nu. 51. Bich. dec. 580. n. 28. Ripa in L. quod te. n. 33. ff. si certi. per. nec post fructuum consumptionem crevit eorum valor, & æstimatio. Bald. in L. 2. n. 13. C. de fruct. & lit. expen. & in L. divorzio §. ob donationes. n. 5. vers. dicit. ff. sol. matrim. Mant. dec. 281. Rota dec. 337. n. 9. par. 4. n. 2. recent. & in Auxim. prat. 23. Martii 1648. §. 1. coram Bichio.*

Valor fructuum perceptorum ab Actore probari debet, & si aliqui testes indefinitè deponant, declarantur ab aliis specificè deponentibus. Bich. dec. 344. n. 15. & dec. 213. n. 5. & 6. Cæf. de Graff. dec. 8. num. 10. de cens. possess. & propriis. Seraph. decis. 893. n. 22. Buratt. dec. 175. numer. 14. & dec. 631. numer. 12. Suid. conf. 351. n. 21. Socin. jun. conf. 69. n. 16. lib. 1. Ferentil. ad Buratt. dec. 430. num. 4.

Valor Beneficiorum Germaniz solet exprimi juxta illius Concordatæ per non excessum ducatorum viginti quatuor auri de camera, quando provisiones sunt in Curia ad effectum vitandi solutionem annuæ. ita Rota apud Card. Cetro dec. 400. n. 13. quidvis fit quoad alios effectus. Rota coram Merlin. dec. 576. n. 6. par. 8.

Et qualiter valor fructuum probeatur, vide apud Merlin. dec. 281. ubi habetur, quod probatur per testes deponentes de publica voce & fama. Rota apud Seraph. dec. 962. num. 2. & apud Mant. dec. 132. n. 4. & dec. 298. n. 5. par. 2. recent. Præferim si alius testis deponat non tantum de auditu, sed ut vicinus, & sic informatus. Farin. de testibus. quest. 70. n. 164. quia tunc faceret plenam probationem. Rota apud Ludovif. dec. 273. n. 1.

Valor in Beneficiis narratur per non excessum debet justificari, quia est pars gratiæ, qui non probatur ex testibus deponentibus per ascensum, sufficit tamen semiplena probatio. Caffad. dec. 20. n. 4. super reg. 18. Seraph. dec. 677. n. 5. Rota apud Bich. dec. 244. n. 18. & 54. ubi Gaiz. de Benef. par. 5. cap. 3. n. 398. Seraph. dec. 540. n. 5. Ludovif. dec. 13. n. 5. & Buratt. dec. 677. n. 5. Item ex testibus juratis aliis provisionibus Apostolicis cum simili valois expressione, non exigitur tamen exactissima probatio. Garz. l. c. Ca. valer. dec. 533. n. 6. Item ex testibus deponentibus de publica voce & fama junctis provisionibus Apostolicis effectum fortius cum simili expresseione. Rota coram Buratt. dec. 303. n. 6. ad quem etiam probandum admittunt regulariter leviores probationes. Garz. l. c. nec concurrant alii testes de majore valore deponentes. Sed non probatur ex fide extrajudicialis lite pendente, & absque juramento obenta; quia licet valor non requiratur exactissimas probationes, tamen illi debent esse tales, quæ certum possint reddere animam Judicis. Bich. dec. 360. & 378. n. 1. & quavis probetur levioribus probationibus, tamen istæ debent esse perfecte in suo genere. Rota apud Ludovif. dec. 13. n. 6. & coram Buratt. dec. 769. n. 10. Bich. dec. 369. n. 12. & 13. Probatur etiam per unicum testem de publica voce, & fama, si fulcitur adminiculis, qualia videri possunt apud Bich. dec. 645. n. 9.

Valor Beneficii æstimari debet, quantum illius fructus valent in loco Beneficii, non quantum valent in portatis deducto cambio; & valore tamen Beneficii deducenda sunt expensæ necessarie pro recollectione fructuum. Put. dec. 210. n. 2. & 3. lib. 3. Rota apud Ludovif. dec. 444. n. 5. par. 2. recent. & apud Bich. dec. 325. n. 36. & 37. fecus expensæ voluntariæ. Præterea in valore calculandi sunt fructus incerti funeralium, & oblationis, quando pensio fuit reservata super fructibus certis, & incertis. Debent ex illo detrahi fructus census, cujus debituus est Ecclesiæ. Item tunc detrahenda onera Missarum a Beneficio celebrandarum. Rota vero ad evitandum subreptionem solet detrahere sextam partem illorum. Bich. dec. 225. a. n. 20. & ad 30. & dec. 325. n. 37. & 420. n. 15. & dec. 325. n. 33. apud quem Mant. de tacit. lib. 5. tit. 13. n. 16. & seq. Marefcoi. lib. 1. var. ref. cap. 18. n. 7. Gratian. *disc. for. cap. 606. n. 71. Rota dec. 1. n. 2. de loc. in novis. & dec. 210. n. 6. post rat. Statil. de salv. interd. Rota dec. 273. n. 3. coram Ludovif. dec. 444. n. 5. par. 2. recent.*

Valor per non excessum probatus ex confessione Adversarii emissa in literis provisionis fuz, quam impugnare non valet. Buratt. dec. 481. n. 9. dec. 493. n. 1. Egid. dec. 268. Put. dec. 171. n. 1. lib. 3. Bich. dec. 431.

431. n. 4. & narratur in summa majore, verificatur etiam in minore. Rota coram Cocchio dec. 145. numer. 1. dec. 164. numer. 2. coram Buratt. & in Bonon. Archipresbyterus. 23. Mart. 1648. §. valor. coram Corrado.

15 Valor per ascensum a pensionario narratur est plene, & concludenter probandus; quia valor sic narratur dicitur causa, & fundamentum gratiæ, secus quando narratur est simpliciter pars gratiæ. Rota dec. 268. n. 3. & 4. par. 1. divers. & dec. 344. numer. 2. & 3. par. 2. recent. dec. 526. numer. 1. par. 3. dec. 287. numer. 9. par. 5. apud Bich. dec. 255. numer. 6. ubi Lothet. de re Benef. lib. 1. quest. 43. a numer. 1. præsertim, si pensio fuit reservata Beneficio pleno; quia tunc si punctualis fructuum narratio, ut Papa certus sit, quantum gravare possit Beneficio, cum aliunde de hoc certificari non possit; quæ justificatio procedit duntaxat in judicio petitorio, non vero in possessorio, in quo ei sufficit docere de quasi possessorio exigendi. Bich. dec. 410. n. 3.

16 Valor versus Beneficii, ut probatur, requiritur probatio reddituum integri decenni, quia facile potest contingere, quod breviori tempore omnes anni fuerint, aut steriles, aut fertiles, quod est verum, quando valor deductus impugnativæ ad gratiam alterius ob non expressionem veri valoris. Achil. dec. 2. super reg. de valore. Sarnen. super eadem regula. quest. ult. Put. dec. 374. numer. 3. lib. 3. in corr. Rota dec. 189. n. 4. par. 1. & dec. 1627. par. 3. divers. Garz. de Benef. par. 5. cap. 3. numer. 218. usque ad numer. 239. Bich. dec. 213. numer. 7. Etiam in terminis Constitutionis Urbani VIII. revocantur facultatem transferendi pensiones, quæ medietatem fructuum Beneficii gravari excedant, deductus valor impugnativæ ad gratiam translationis, & quavis impugnatio tunc includat jus dantis, & ideo non fit proprie objectiva, sapit tamen aliquo modo objectivæ, & propter odibilitem materiæ regulatur quoad probationes ad instar veri objectus, quavis non ita regulatur, quoad observantiam. cap. 1. & cap. ut circa de elect. in 6. Lothet. de re Benef. lib. 2. quest. 42. n. 4. 7. & 21. Rota dec. 353. numer. 7. & seq. coram Ludovis. ubi Beltram. numer. 18. Sarnen. in reg. de infirm. quest. 36. numer. 1. Bich. dec. 213. numer. 7. & seq. & quod impugnans gratiam pensionis ex capite valoris Beneficii teneatur probare valorem per decennium, tenuit Rota in Pamplon. pensionis. 22. Jun. 1579. coram Roberto. Lothet. de re Benef. lib. 1. quest. 43. numer. 23. & 31. & lib. 3. quest. 20. numer. 95. & 96. Et quando valor deductus objective ad impugnandum expressionem valoris factam in provisione, requiruntur plene probationes valoris reddituum per decennium. Garz. de Benef. par. 5. cap. 3. numer. 228. Achil. dec. 2. super reg. de valore. Put. dec. 374. numer. 3. lib. 3. in corr. Bich. dec. 594. numer. 13.

V A R I A T I O.

Praxis Variationis.

1 Variatio licet pendente non est licita, aut re amplius non integra, ut cum Beneficium fuit obtentum a Papa, præsertim cum clausula preferri. Clarin. controuv. for. cap. 1. numer. 100. Lapus alleg. 79. Tusc. litt. P. conclus. 123. etiam post sententiam. Lim. in executivis. Rota apud Merlin. dec. 623.

2 Variatio, quæ versatur circa actionem Actoris non tantum in prima instantia, sed etiam ulteriori, intendendo quoque actionem contrariam priori, dummodo commissio causæ sit generalis, & non restricta ad certam actionem, permittitur. Rota apud Marefcot. lib. 1. var. ref. cap. 38. Afflicti dec. 146. numer. 2. etiam in modo agendi variatio est permissa, ut trafundo a via ordinaria ad executivam. cap. ut qui dicas. de elect. in 6. cap. 1. de postul. pral. auth. qui semel. C. quomodo, & quando Jud. gl. in l. perinde. gl. ad L. A. Bald. in L. diffamari. C. de ingen. & manumiss. Rota apud Marefcot. l. c. & apud Merlin. dec. 566.

3 Variatio concessa personis, seu patronis Laicis, intelligitur de cumulativa, non privativa, neque censetur recessum, quavis non exprimat, quod secunda presentatio fit cumulativa. cap. cum antem. ubi Abb. numer. 2. de Jurapat. Rochus ead. trac. verb. honorificum. quest. 9. numer. 30. Garz. de Benef. par. 5. cap. 9. n.

214. Ferentill. ad Buratt. dec. 942. numer. 6. Bich. dec. 512. numer. 14.

Variatio in susceptione Ordinum non est licita, ita ut ordinatus ad Subdiaconatum ab Episcopo Domicilii non possit accipere Ordinem Diaconatus ab Episcopo originis. Riccius, Antonell. de regim. Eccles. lib. 2. cap. 1. Prælec. apud eundem. Quaranta & alii. Bonac. de Sacram. disp. 8. quest. un. p. 4. contra Dianam par. 9. trac. 9. ref. 4.

Vasallus, vide Subditus, & Fundatarius.

V E N D I T I O.

Praxis Venditionis.

§. I.

Venditionis definitio.

Empio, & Vendido est contractus bonæ fidei ultro citroque obligatorius, qui consensu, re, & pretio perficitur, sive in quo Venditor cum emptore de re, sive merce pro pretio pacificatur. Molina de Just. trac. 2. disp. 336. numer. 5. Azor. par. 3. moral. lib. 8. cap. 1. quest. 1. P. Tambur. in Decal. lib. 8. trac. 3. cap. 7. §. 1. n. 1. P. Pirthing in lib. 3. Decret. tit. 17. §. 1. n. 1. & differt ab alienatione, quia alienatio dici non potest, antequam res vendita fuerit tradita emptori, quia nec antea dominium transferitur in emptorem. L. nunquam. 31. ff. de acquir. rer. domin. L. traditionibus. 20. C. de pign. Unde fit, quod pæne statuit in iure contrahentes bona Ecclesiarum, non incurrantur ante traditionem; quia Lex maxime penales cum effectu intelligi debent. cap. relatum. 4. ubi DD. de Cler. non resid. L. 1. §. hæc, autem verba. ff. quod quisque Juris.

Ad venditionem ergo tria requiruntur pro substantia, a consensu perfectus, verus, & liber. 2. merx certa. 3. certum, & determinatum pretium, ita DD. cit. & Card. de Luca de emp. & vend. in summa. numer. 4. & quod primum requiritur constare ex L. in venditionibus. ff. de contrah. emp. & quod secundum probatur ex L. 8. ff. de contrab. emp. ubi quod merx debet esse certa, & determinata, tertium patet ex §. primum. Infist. de emp. & vend. & L. 2. C. de contrab. emp. Et si unum ex istis desit, non valet venditio, sicut non valet venditio, si Venditor dicat, tanti tibi vendo, quanti valet, aut vendo tibi hanc rem iusto pretio, quia pretium non est determinatum, scriptura vero non est necessaria ad venditionem, & pro forma, nisi aliter inter partes fuerit conventum, quod scilicet scripturam velint haberi pro forma, taliter, quod sine illa contractus non valet; In dubio tamen, quando expresse non fuit conventum, quod scriptura adhibeatur pro forma, & valore contractus, sed tantum dixerunt, quod super contractu conficiant scripturam; tunc presumitur scriptura promissa majoris probationis causa. Tholosan. syntag. lib. 25. cap. 17. Cast. & alii apud Tusc. litt. C. conclus. 99. Venditionis contractus est ubique licitus, & necessarius. Bonac. de contrac. disp. 3. quest. 2. p. 3. Soto de Just. lib. 6. quest. 1. Clarin. cap. 40.

§. II.

Quæ res vendi, vel non vendi possint?

Res Sacræ, & ad cultum Divinum specialiter deputatæ, & rite consecratæ vendi non possunt ad usum privatum, seu profanum, §. Sacra res. Infist. de rer. divisione. quia non sunt humani, sed divini juris, & ideo extra commercium hominum, §. Idem juris. Infist. de inutil. stipul. §. fin. Infist. de vend. & quia quod est dicatum cultui Divino, ad humanas usus non est convertendum. de reg. Jur. reg. 51. in 6. P. Pirthing lib. 3. tit. 17. §. 2. numer. 4. Imo quando res sacre sunt, ita continuæ, ut illarum materia non possit taliter separari, ut inter res profanas habeantur, tunc neque ad divinum ministerium, usum sacrum vendi possunt. cap. si quis obierit. 17. 1. quest. 3. Excipiuntur vasa sacra, quæ ob necessitatem redimendi captivos, aut aliud opus pium vendi possunt. cap. sacrorum. 14. & cap. aurum. 70. 10. quest. 2. L. sancimus. 21. C. de SS. Eccles. Ideo vendere Agnos Dei illicitum est, juxta Azor. 10. 1. lib.

1. lib. 9. cap. 9. *Quarta in sum. Bullar. verb. Agnus. Lavarii de jubileo. cap. 23.* quamvis quod possint vendi ratione materiae, laboris, & expensarum factarum in illorum transportatione, teneant, & defendant Cherubin. in *comp. Bullar. tom. 2. confit. 2. Homob. de exam. Eccles. to. 2. par. 2. tr. c. 9. cap. 5. quest. 9. Suarez de Relig. to. 1. tr. c. 3. lib. 4. cap. 14. Bonac. to. 3. disp. 2. sect. a. par. 29. Diana par. 3. trac. 6. ref. 12. Ita rerum spiritualium est invalida. L. 1. C. de SS. Eccles. Gomez de contrah. cap. 2. si non adest beneplacitum Apostolicum. Bonac. de contrah. disp. 3. quest. 2. p. 2. Lim. in rebus metes spiritualibus, & procedentibus a potestate ordinis, quae vendi non possunt sine fidei contra Jus Divinum, & naturale. cap. ult. 1. quest. 3.*

4. Res temporales annexae rei spirituali, uti causae suae, uti sunt Beneficia Ecclesiastica, Decimae Clericales, etiam vendi non possunt, quia venditio esset simonica. cap. penult. & ult. l. c. quia licet tractus Beneficiales, seu Decimales sint temporales, & ideo pretio aestimabiles, tamen fundantur in iure spirituali, & ex natura sua ad ius spirituale consequuntur. Secundum se vero, & ut separati a titulo spirituali officii vendi possunt. Lim. quod cum universalitate bonorum Jursparonatus, aut Decimae vendi non prohibentur, uti venditione Caltri, aut praedii, qui Jursparonatus inest, & competit, vide Jurspar. de hac materia. Ita bona Ecclesiastica vendi non possunt, nisi servatis solemnitatibus, ut dictum in praxi alienationis bonorum Ecclesiae. Eianisi fieret venditio a Pontifice de potestate ordinaria, quia etiam tunc deberet fieri cum causa, secus si vendit de plenitudine potestatis, quia tunc potest etiam sine causa alienare; causa tamen in venditionem, quamvis non fuerit expressa, semper praesumitur, & quidem legitima. Redoan. de reb. Eccles. non alien. cap. 44. Peregr. de iure fisci. lib. 1. tit. 3. Merlin. dec. 775. a numer. 20. quamvis fuerit acta consanguineis. DD. cit. & Altograd. jun. contrav. 91. num. 12. Menoch. conf. 39. de Luca de feud. disp. 5. num. 19.

§. III.

De venditione laesiva.

5. Venditio valet, licet venditor fuerit enormiter laesus; potest tamen Venditor agere ad rescissionem contractus, aut ad pretii supplementum, cap. cum causa. de vend. & cap. dilecti. cod. l. 2. l. si voluntate. 8. L. ad rescindendum. L. dolus. C. de rescind. vend. Barb. in cap. cum dilecti. 3. ubi etiam Canis Gonzal. num. 3. Ferro Manriquez de differen. trisquis fori. quest. 17. Larrea alleg. 82. & 99. & dec. Granat. 68. & 69. Fachin. lib. 2. contrav. Jur. cap. 16. Giballin. to. 2. de negot. lib. 4. cap. 6. art. 3. Bofol. in de lib. ar. ad lib. 18. Pandell. quest. 10. Christincus to. 1. dec. 144. P. Pirthing lib. 3. Decretal. tit. 17. §. 5. num. 21. Ampliatur, quamvis venditio fuerit facta sub hasta. Pinnell. in d. L. 2. C. de rescind. vend. cap. 2. par. 2. numer. 25. Fachin. lib. 2. cit. par. 2. Fab. in C. tit. de rescind. vend. d. fin. 4. Rota apud Farin. in select. par. 1. dec. 648. nu. 5. Mangil. de subhasta. quest. 39. Post. de subhasta. in spec. 59. Gabr. de vend. conclus. 1. Gratian. disp. for. cap. 7. num. 10. Leotar. de usur. quest. 40. nu. 49. Eccles. obf. for. 135. quamvis venditio fuerit facta cum decreto Iudicis; quia hoc decretum non tollit Beneficium. L. 2. Menoch. de pres. lib. 2. pres. 75. dummodo tamen laesio concludentissime probetur, & quidem de tempore distractionis, quia non sufficit, si laesio primum supervenerit. L. si voluntate. C. de rescind. vend. ubi gl. Bart. & Bald. Crav. conf. 114. num. 16. Menoch. conf. 358. num. 13. Myning. cent. 4. obf. 73. Fab. & Eccles. lib. ce. Panom. & Imol. in cap. cum causa. de emp. & vend. Gonzal. in cap. dilecti. de emp. & vend. n. 6. Fachin. lib. 2. contrav. Jur. cap. 20. qui citat Abb. Cagnol. Jaf. Rebuff. & alios. Gomez de contrah. cap. 2. post. nu. 22. Laesio vero ultra dimidium in venditore contingit, si rem, quae valet centum florenis, vendidit minoris, quam quinquaginta, uti quadraginta octo, secus si vendidit quinquaginta, aut plurius. In emptore vero discrepant DD. aliqui volunt laesionem contingere, si duplo plus solvit, quam solvere debuit, uti si res valebat centum florenis, solvit plus quam ducentos florenis, ita Abb. in cap. cum de laesi. num. 2. de emp. & vend. Myning. cent. 4. obf. 73. Fachin. lib. 2. contrav. Jur. cap. 16. apud quos alii. Alii vero contendunt; quod laesio ultra di-

midium contingat, quando res vendita ad summum valet quinquaginta florenis, & emptor solvit ultra centum. gl. in L. 2. C. de rescind. vend. & in cap. penult. verb. Dimidium. de emp. & vend. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 3. num. 8. Molina de iust. disp. 389. nu. 21. Laym. lib. 3. trac. 4. cap. 17. §. 1. num. 7. & alii apud P. Pirthing. l. c. nu. 25. vers. contraria, qui hanc dicit communem, eo quod in contractu reciprocum aequalitas servanda sit; ergo immetito exigitur in emptore major laesio, quam in venditore. Limit. conclusio, si vel emptor, vel venditor fuit dolo inductus ad contrahendum, alias non contrahitur, quia tunc contractus esset ipso iure nullus, sicut ceteri contractus bonae fidei. L. & eleganter. ff. de dolo. L. si dolo. §. C. de rescind. vend. In contractibus vero stricti iuris licet dolus det causam contractui, tenet quidem contractus ipso iure, sed agens per exceptionem doli potest repelli. L. si quis. 36. ff. de P. O. si vero deceptio, seu dolus non det causam contractui, sed incidit, veluti, quia emptor emisit quidem, sed non tanti, tunc valet contractus, sed potest agi ad supplementum ejus, quod deest. L. Julianus. 13. §. si venditor. ff. de act. emp. 1. Si vero dolo. nec dat causam contractui, nec incidit, sed error circa pretium fuit commissus ex ignorantia iustae aestimationis; tunc in pretio venditionis, & emptoris licet contrahentibus se circumvenire intra latitudinem iusti pretii. Covar. l. c. num. 3. Si vero laesio in contractu contingat in foro externo in utroque Jure laesio non succurritur, ne propter laesionem qualemcunque impediantur hominum commercia, & licet vivatur. Laym. l. c. numer. 5. & 6. Pirthing. l. c. numer. 26.

In foro vero interno si res vendatur extra limites juris pretii, venditio utpote contra iustitiam commutativam est illicita, & ita contrahentes peccant mortaliter in gravi quantitate, & sufficiente ad peccatum mortale circumveniendo proximum. S. Tho. quest. 77. art. 1. ad 1. apud M. lin. de iust. disp. 350. num. 5. Pirthing. l. c. §. 5. num. 26. vers. notand. 2.

Venditio, in qua inter partes fuit conventum, ut si laesio ultra dimidium conigerit, iusto pretio supplicetur, secundum multos non potest rescindi, quia provisio hominis facit cessare provisionem legis. Contrarium tamen placet pluribus apud Fachin. l. c. contrav. Jur. cap. 20. quia provisio hominis facit tantum cessare provisionem legis specialem, & contra regulam Juris. DD. apud eundem.

Venditio, quam fecit infirmus Medico quamvis fuerit laesus tantum infra dimidium, potest rescindi. Fachin. lib. 2. contrav. Jur. cap. 25. Panom. in cap. quia pterique, de Immun. Eccles. L. Medicus. ff. de var. & extraord. cogn.

Venditio dum fuit rescissa ob remedium. L. 2. non debentur fructus percepti, quia emptor habuit titulum coloratum, & fuit possessor bonae fidei. Fachin. l. c. cap. 24. Gutierrez praet. 99. lib. 2. quest. 134. Myning. cent. 4. obf. 73. Maltrist. dec. 33. numer. 4. Mangil. de subhasta. quest. 39. Post. eod. tract. in spec. 59. Ecclesia obf. for. 135. num. 8. Fab. a Monte de emp. quest. 8. num. 24. & seq. secus si rescindatur ob laesionem enormissimam aut ultra dimidium in magno excessu. DD. cit.

Venditio si fuit rescissa propter laesionem, resolvitur quoque hypotheca medio tempore contracta. Fachin. lib. 2. contrav. Jur. cap. 23. Et cum res vendita sunt quoque retinendi fructus percepti secundum multos apud Covar. lib. 2. var. ref. cap. 3. sed contrarium defendunt plures apud Fachin. l. c. cap. 24. Fab. a Monte de emp. & vendit. quest. 8. Gomez de contrah. cap. 1. Butr. & Imol. in cap. ad nostram de emp. & vend. tum quia L. 2. nullam fructuum mentionem facit, & emptor est in bona fide, ut supra diximus, tum quia est iniquum, quod quis habeat pretium, & fructus rei venditae. Bonac. de contrah. disp. 3. quest. 2. p. 8. vide in praxi Fructuum.

§. IV.

De Pretio.

Pretium est duplex, aliud naturale, aliud legale. 10. Seaccia de commerc. §. 1. quest. 7. ampliat. 10. num. 56. Giballin. de usur. lib. 4. cap. 6. art. 16. & 10. 2.

de negot. lib. 4. cap. 4. art. 3. Gonzal. in cap. cum dilecti. de empt. & vend. lib. 3. tit. 17. num. 4. Naturale dicitur illud, quod quilibet res a natura habet absque taxatione hominis. Legale vero est, quod auctoritate Principis, aut legitimi superioris rebus assignatum est. S. Tho. 2. 2. quest. 77. art. 1. Aristoteles lib. 5. Ethic. cap. 7. Sous de Just. lib. 6. quest. 2. art. 3. Less. de Just. lib. 2. cap. 21. dub. 2. Grot. de iure bel. lib. 2. cap. 12. & 14. Naturale tres habet gradus, quia non consistit in indivisibili. Supremum, medium, & infimum, quia juxta circumstantias loci, temporis, & occasione augeri, & diminui potest. Ita Covar. lib. 2. var. ref. cap. 3. citatus a Gonzal. ut supra. Noguetol. alleg. 18. num. 16. Legale vero consistit in puncto indivisibili. Larrea alleg. 99. Gonzal. l. c. num. 4. citat medium, quod necessario servandum est, aliter peccatur, quia in hoc non licet contravenientibus se circumvenire etiam infra dimidium iusti pretii.

- 11 Pretium vero naturale non potest licite augeri ex particulari affectione, quia pretia rerum non ex affectu, vel utilitate singulorum vel. nari, sed taxari debent. L. pretia rerum. ff. ad L. Falc. nisi ob expensas in illis adveniens, acquiritur, conservandis, nutriendis &c. aut communem pluribus delectationem communiter asferant. Covar. l. c. ut sit apud Indos, qui vitra Europæ rupes æstimant, quam aurum, & gemmas. Covar. l. c.

- 12 Pretium, quod semel iuste taxatum fuit, tenentur servare tam Clerici, quam Laici. Gutierrez præf. 99. quest. 180. Azot. 10. l. lib. 5. cap. 12. & quest. 4. P. Anacle. Reiffenstuel lib. 3. tit. 17. num. 132. apud quem alii ex cap. 1. & 2. de nov. oper. num. et Clerici has leges transgressi tenentur ad restitutionem, quia quoad vim directivam obligant etiam quoscunque Religiosos, non vero quoad coercitivam, quoad quam conveniri debent coram Iudice Ecclesiastico. Et non tantum cives obligant, sed etiam peregrinos, nisi eximantur. Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 18. nu. 13.

- 13 Sunt tamen plures causæ augendi pretium naturale. Præ damnum emergens, lucrum cessans. S. Tho. 2. 2. quest. 77. art. 1. Molina de Just. & Jur. disp. 351. num. 2. Navar. in man. cap. 23. num. 34. Can. precaria. 4. §. 3. quia damnum emergens est pretio æstimabile, & cap. fin. de usur. sicut etiam lucrum est pretio æstimabile, dummodo lucrum cesset, aut damnum contingat ob ipsam venditionem, & non alia causa. Et emptor præveniat de damno, quod patitur venditor, vel de lucro quod illi cessat, & ideo licet vendat. Etiam specialis venditoris affectus erga rem venditam dat causam augendi pretium; dummodo talis affectus sit magnus, ut propterea non esset venditurus, & non excedat summum pretium, & de hoc certietur emptor. Molina l. c. disp. 351. lta penuria vel raritas mercium est causa augendi pretium, & emptorum multitudo. Laym. mor. lib. 3. tract. 4. cap. 17. §. 1. num. 10. apud quem DD. quia quæ sunt rariora, & difficilius haberi possunt, plurius æstimari solent. de L. pretia rerum. ff. ad L. Falc. Sed

- 14 Quæres, an venditio, cæteri pretio, quam sit iustum, ob dilatatam solutionem facta subsistat? Respondetur esse usurariam, juxta cap. consuluisti. & cap. vivente de usur. Innoc. Abb. & Host. in cap. ult. de usur. Navar. in man. cap. 17. num. 10. Ciardin. contrav. for. cap. 29. num. 23. Lim. in negotiatore, ubi est confusio, quia tunc non committitur usura in foro externo punibilis, quia ubi plures sunt emptores, res crevit in pretio, sed habita fide pretii plures sunt emptores. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 3. Pinell. in L. 2. de rescind. vend. par. 3. Lupus in cap. navigante, de usur. comment. 3. §. 5. Sous de Just. & Jur. lib. 8. quest. 4. Molina de contrat. disp. 358. Laym. tract. 4. cap. 17. Ciardin. d. cap. 29. Scaccia de commerc. & camb. §. 1. quest. 7. Bonac. de contrat. disp. 3. quest. 2. Diana par. 5. tract. 8. ref. 21. & par. 10. tract. 12. ref. 28. Lim. 2. si venditor incurrit aliquod periculum amittendi pretium ob dilatatam solutionem, quia suscipere periculum gravis damni est pretio æstimabile. L. 5. C. de nav. facnor. dummodo periculum sit verum, & non fictum. Neque obstat cap. naviganti. de usur. quia procedit, cum quis ad palendam usuram mutuat alicui pecuniam, & illius periculum, quod alias ad remuneratorem spectat, eo suscipit sine, ut aliquid possit accipere supra sortem. Gonzal.

in cap. naviganti. ult. de usur. num. 8. Fachin. lib. 2. contrav. Jur. cap. 48. cum quo Laym. lib. 3. tract. 4. cap. 16. num. 13. in illis verbis cap. naviganti. Jura iuribus concordando, Usurarius est censendus, subintelligendam voluit particulam Non, & legendum esse. Non usurarius est censendus, uti ex toto contextu facile convincitur.

Sed quid est dicendum de illo, qui vendidit pecunia credita pretio rigoroso iusto tamen, & dein eandem rem emit pretio infimo iusto tamen. Respondetur omnino licitam fuisse emptionem. Homob. in exam. Eccles. par. 2. tract. 9. cap. 3. Laym. moral. lib. 3. tract. 4. sect. 5. Diana par. 1. tract. 8. ref. 20. Bonac. de contrat. disp. 3. quest. 2. p. 3. quia pecunia pretens facit vilescere pretium rei venditæ, ut credita illud augeat.

Venditio facta eo pretio, quod est in arca, est perfecta venditio, quia pretium jam est determinatum. Fab. de Monte de vendit. quest. 4. Fachin. lib. 2. contrav. Jur. cap. 1. Pinell. l. 11. C. de rescind. vend. sicut etiam valet facta pretio æstimando a peritis eligendis ab utraque parte. Batt. & Castr. in L. si merces. ff. locat. Dec. conf. 648. Burfat. conf. 149. Fachin. l. c. præsertim si pretium fuit commissum certæ, & determinatæ personæ. Secus si in genere fuit facta pro pretio iusto; quia tunc erit contractus innominatus. Bald. in L. ult. C. de contrab. empti Rom. in L. sciendum ff. de P. O. Cravetta conf. 172. Gomez de contrat. cap. 2. Fachin. l. c. quia in hoc casu pretium est incertum, vide Merlin. dec. 567. nu. 47. & seq.

Venditio rei, vel fructuum meliorum cæteri, seu majori pretio, quam fuit taxatum, & deteriorum pretio taxato, est injusta, & obligat ad restitutionem, quia pretium permixtum fuit pro omnibus fructibus taxatum. Diana par. 1. tract. 8. ref. 35.

Venditio resolutiva, si petiti electi ad determinandum pretium illud determinare noluerint. Rota apud Metlin. dec. 605.

§. V.

De postis intervenientibus in venditione.

Si Venditio fuit facta cum pacto redimendi soluta pretio intra certum tempus, puta intra mensem, & emptor intra mensem pattem pretii solvit, & post mensem est paratus solvere residuum, est audiendus, quia est locus purgationi mortis. L. si ita quis. ff. de P. O. Fachin. lib. 2. contrav. Jur. cap. 4. Imol. conf. 26. Surd. conf. 52. secutus Cagnol. in L. 2. C. de pact. inter emptor. & venditor. 7. quest. quæ procedunt, dummodo paulo post tempus elapsum residuum pretii offeratur, & emptoris non interfit. Bonac. de contrat. disp. 3. quest. 2. p. 3. Ex pacto redimendi, vel retrovendendi non obstantibus, venditio dicitur perfecta. Ciardin. contrav. for. cap. 40. Fachin. lib. 2. cap. 6. & quando tale pactum sit suspectum usutæ, tradit Cyriac. contrav. 255. Et talis venditio tribuit jus irrevocabile. Cephal. conf. 406. Cyriac. contrav. 251. num. 25. Ciardin. l. c. cap. 40. & cap. 79. Et qui vult redimere, non tenetur deponere pretium, sed sufficere, quod idem realiter offert. Fachin. l. c. cap. 4. apud quem Jo. Andr. Speculac. Bald. Castr. & alii. Et si fuit elapsus tempus ad redimendum in contractum præscriptum, nec purgata mortis jura superius dicta, non potest amplius redimere rem venditam. Ang. conf. 199. Gram. conf. 19. Dec. in L. petens. C. de pact. Lupus in L. 2. C. de pact. int. empt. & vendit. Socin. conf. 141. Tiraquel de retrat. convent. §. 1. gl. 2. Cravetta conf. 685. Surd. conf. 52. quia censetur conditionem tacite confirmasse. Ciardin. d. cap. 40. nu. 3.

Quæres 1. an venditio celebrata cum pacto retrovendendi, & modicæ pretii fit iudicandus usurarius? Affirmant multi apud Cened. ad decret. collect. 28. Gramma dec. 138. & centum alii, quos citat Castillo 2. 2. contrav. lib. 2. cap. 25. & probant ex cap. ad nostram. de empt. & vendit. & ex cap. 1. voi. de pignor. 2. quia data venditione cum modicæ pretii, accedente promissione, seu pacto de retrovendendo, non venditio, sed pignus celebratur, quod semper pro minore pretio solet contrahi. cap. significante de pignor. Negant alii numero plures, quos recensent Castillo d. cap. 25. nu. 50. Fachin. lib. 2. contrav. Jur. cap. 12. Ceval. quest. 224.

224. Lectard. de *usur. quest.* 9. num. 13. quia pactum hoc de retrovendendo de se non est improbatum, imo approbatum in d. L. 2. Neque exiguitas pretii per se arguit contractum esse usurarium, tunc quia, ut contra-ctus dicitur usurarius, necessario requiritur, quod interveniat usura expressa, aut palliata. *cap. consului. de usuris.* Molina de *Iust. disp.* 303. *vers. per hanc.* Sed in contractu venditionis cum modico pretio, & pacto de retrovendendo nulla nec expressa, nec tacita usura intervenit, non expressa, quia contractus emptio-nis valde differt a contractu mutui, non palliata, quia non datur ob dilationem debiti aliqua pecunia. Etiam-que contractus talis est iudicandus, qualis ex forma ipsius apparet. L. cum *precib. C. de prob. L. si tamen. ff. ad Maced. ita Gonzal. l. c. nu. 3.* circa medium, ubi solvitur contraria, cui sententia accedit etiam P. Pinbing *lib. 3. tit. 17. §. 7. nu. 36.* sed hæc reulisse sufficiat:
- 21 Quæres 1. quid si duo venderint eandem rem cum pacto redimendi, potestne unus partem rei redimere oblata pretii reus? Respondetur non posse, posse tamen redimere etiam rem oblato toto, & integro pretio. Fa-chin. *contrav. Jur. lib. 2. cap. 2.* qui citat Fab. a Monte, Tiraquell. Socin. & alios.
- 22 Pactum Legis Commissoriae. vide *Pactum.*

§. VI.

Varia Venditiones.

- 23 Venditio, quæ incipit a corpore, & in qua mensu-ræ modus exprimitur, censetur facta ad corpus, & ita fit major est mensura, quam visus expressa, cedit utilita-ti emptoris. Ruin. *conf.* 83. Paril. *conf.* 64. Covar. *practi. qq. cap. 3.* Socin. *conf.* 42. lib. 2. & si sit minor, cedit damno emptoris. Fachin. l. c. *cap. 27. lib. 2.* ubi DD. in utramque partem. Bich. *dec.* 111. num. 20. & 21. quia tunc mensura mentio videtur facta, & adjecta de-monstrative, & non taxative. Olduv. *conf.* 197. num. 3. Alex. *conf.* 133. num. 5. & 6. lib. 1. Ruin. *conf.* 83. num. 2. lib. 1. Menoch. *conf.* 337. num. 7. Bec. *conf.* 133. num. 40. Fachin. l. c. *vers. mihi videtur.* Afflicti. *dec.* 68. num. 3. & 4. Surd. *dec.* 64. a. num. 5. Seraph. *dec.* 264. num. 6. quia quod contractus fuerit celebra-tus ad corpus, constat ex eo, quod contrahentes con-ceptum mentis explicare cæperunt a corpore certis fi-nibus designato. Barr. in L. Julianus. §. Titius. n. 1. *ff. de act. empt. Cognol. in L. 2. nu. 178. C. de rescin. vend.* Cofn. *conf.* 59. nu. 2. lib. 4. Beltramin. ad Lu-dovis. *dec.* 104. qui alios citat, quibus contrarium sentire videantur Cyriac. *contrav.* 53. aut. 55. Cypre. *dec.* 14. Covar. *practi. qq. cap. 3. num. 7.* Mant. *de tacit. lib. 4. tit. 57.* Fachin. *lib. 2. contrav. Jur. cap. 27.* quod nimirum Venditor ad corpus, & non ad mensuram expressa tamen certa quantitate, si hæc deficit, debeat emptori rechi, si vero rechi, cedat lucro emptoris, sed cum pro priori sententia decidit Rota apud Bich. *d. dec.* 111. ab illa non videtur recedendum, quo tamen loquitur, quanto in venditione cum expressione quantitatis adest dictio *injur.* & defectus est inodicius. num. 20. & 21.
- 24 Venditio bonorum pupilli facta a Tutore ex causa necessaria ætis alieni fovendi cum decreto Iudicis, & cognitione causæ premissa facta, ut diximus in praxi Tutorum, quamvis pro pluitibus fuerit facta, quam im-portet æs alienum. Clarin. *contrav. for. cap.* 217. num. 35. Natta *conf.* 162. ex L. ob æs. C. de *pred. min.* Afflicti. *dec.* 87. & *dec.* 249. Rol. *conf.* 7. lib. 1. Menoch. *de recuper. rem.* 15. apud Collam ut infra. Eursar. *conf.* 411. vol. 4. Colla *de port. rata. quest.* 123. nisi venditio, vel pretium rei venditæ superet æs alienum magno excessu, quia tunc non valet. Natta *conf.* 162. Decian. *conf.* 403. Colla l. c. Cyriac. *contrav.* 308. n. 13. dummodo adesset alia bona, quæ vendi possint pro concurrente quantitate, aut si non aderant, res ven-dita vendi poterat pro parte. Peregr. *de fideic. art.* 40. Surd. *dec.* 77. Colla *loc. cit.* non dicitur veto venditio necessaria propter æs alienum, nisi creditores possint ur-gere, aut in effectum urgeant pro solutione. L. magis *pote.* ubi Barr. *ff. de reb. cor. Rol. conf.* 33. Mant. *de tac. lib. 4. tit. 6.* Sperel. *dec.* 134. & dictum fuit in praxi Tutorum.
- 25 Venditio inter pauperem, & solum esse non potest ex-cepis castrensis, & quasi, vide *Filius.* Bonorum a patre facta non possit revocari a filiis usque ad legiti-mam, vide *alienatio, & donatio.*
- Venditio facta, contra iuramentum de non venden-do, valet, sed vendens fit perjurus. Sperel. *dec.* 171. ubi Seraph. Covar. & alii.
- Venditio rei emphyteuticæ cum clausula: *geminata* 27 non aliter, alias, nec alio modo, valet Domino vo-lente etiam secuta traditione, nec potest ab emptore im-pugnari, quia quod illam venditio est perfecta, quam-vis Dominus directus possit, si velit, in commissum illam accipere, & hoc quamvis licentia Domini non fuisset intra bimestre petita in vim clausule; quia ad-huc venditio quoad contrahentes valet, & est perfecta Domino volente. Abb. *conf.* 87. Dec. *conf.* 138. Rol. *conf.* 57. lib. 3. Corbul. *de caus. privar. ob alien. irre-quif. Dom. ampl.* 31. Pajacell. *exped.* 10. nu. 47. neque potest emptor rescindere contractum nisi offerat simul rei emptæ possessionem, nec locupletetur cum aliena ja-ctura. Licentia vero Domini debet esse expressa, & non sufficit tacita. Pajacell. l. c. & *amoi.* 10. nu. 62.
- Bonorum emphyteuticorum sub uno pretio, & allo- 28 dialium sub alio pretio salvo Domini consensu, & non aliter, alienatio, si Dominus noluit consentire, non res-olvitur in totum, sed valet quoad allodialia, quia con-tractus est dividualis ob pretii distinctionem, & rerum diversitatem, nec Venditor quoad emphyteutica teneatur de evizione, quia per venditorem non fecit. L. cum *plures. ff. de evict.* Dec. *conf.* 421. Surd. *conf.* 101. Gannia *dec.* 349. Colla *de port. rata. quest.* 210.
- Facta in fraudem plurium creditorum, si unus tan- 29 tem creditor agit, non revocatur in totum, sed tantum pro rata crediti actoris. Auth. *ei qui C. de bon. auth. Jud. possiden.* Colla *de port. rata. quest.* 90.
- Etiam rei duobus fit sive facta, illa prævalet, in qua 30 adest obligatio, aut hypotheca, aut deficient hypotheca, cui prius fuit tradita. L. quoties. C. de rei *vendit.* Gomez *var. ref. to. 2. cap. 2. num. 20.* Gabr. *de empt. consens.* 2. Menoch. *conf.* 1153. & Merlin. *de pignor. lib. 4. tit. 1. quest.* 30. Cyriac. *contrav.* 339.
- Venditio pignoris a creditore potest fieri non citato 31 debitori in casibus, in quibus potest fieri illius distra-ctio, secus si pignus fuit capium in executionem rei iudicatæ quando debet subfistari, & in bonis Ecclesiæ, ac filici. Merlin. *de pign. lib. 4. tit. 3. quest.* 104. ubi Rota coram Bichio, sicut nec in bonis debitoris absen-tis. Negus. *de pignor. par. 6. memb.* 1.
- Venditio Universalitatis, & Castri cum iurisdictione, 32 nec plus, nec minus tribuit, quam quæ in ipsa Uni-versitate continentur, & quæ competeant Venditori, & Juspatronatus, quod est in ipsa Universalitate. Lamber-tin. *de Jurapat. lib. 1. cap. 29.* Abb. *in cap. ex litteris. de Jurapat. Dec. conf.* 127. Covar. *lib. 2. var. ref. cap.* 18. nu. 3. & DD. apud Marefco. *lib. 2. var. ref. cap.* 55. quia Venditio Universalitatis non resolvitur in singulari-tates. Covar. *lib. 3. var. ref. cap.* 13. Venditio seu ces-sio etiam omnium bonorum, iurium, aut actionum ver-bis generalibus, vel universalibus Juspatronatus Eccle-siasticum non comprehendit, nisi in illis adest castum, villa &c. qui sit annexum Juspat. quia tunc talis ven-ditio solvitur in singularitates. Mascell. l. c. num. 11. Innoe. *in cap. ex litteris de Jurapat.* ubi Host. num. 5. Mil. *in repert. verb. patronus.* Lambert. *de Jurapat. lib.* 1. par. 2. *quest.* 5.
- Venditio facta fundi cum reservatione fructuum, do- 33 nec pretium solvatur, quod fit usuraria, tenent S. An-tonin. Sylvest. & alii, eo quod res fructificet suo Do-mino, & videantur accipi fructus ob dilationem solu-tionis, quod est usurarium, sed contrarium est verius apud Covar. *lib. 3. var. ref. cap. 4. nu. 4. & 5.* & te-nent alii apud Dianam par. 4. *trac. 4. ref.* 139. nisi ha-bita fuerit pretii filices, & dilatio data ad solvendum.
- Venditio rei cum defectu oculi, quem si emptor 34 sciret, rem non emeret, aut saletem non illo pretio valet, & est licita, dummodo vendat pretio adæquato rei vitiose. Venditor tamen, si prævidet, emptorem alii venditurum pretio adæquato rei non vitiose, teneatur il-lum monere, alias peccat contra iustitiam, ratio est, quia adest in priori casu æqualitas inter contrahentes, nec talis occultatio est odiosa, cum res vendita fit uti-lis emptori. Diana par. 1. *trac. 8. ref.* 39. Bonac. *de contrac. disp.* 3. *quest.* 2. p. 6. Navar. *in man. cap.* 23.

35 Venditio facta cum reservatione, facit, quod ante solutionem pretii contractus transeat in locationem. *L. cum mansuata. 80. §. nemo potest. ff. de contrahen. empt. Surd. dec. 157. num. 2. Magon. dec. Floren. 91. num. 8. Cyriac. controuv. 164. nu. 8. Honded. conf. 30. num. 29. lib. 1. Rota apud Bich. dec. 157. num. 15.*

36 Venditio quando fuit simulata, potest super re vendita fieri executio, quamvis Venditor non fuerit condemnatus in sententia, quia sanæ simulatione contractus res vendita nunquam desit esse in dominio primi possessoris. *Bald. in L. executionem. num. 29. C. de execut. rei iud. Bart. in L. emptor. num. 1. ff. de aqua pluvia arcenta. Rota apud Bich. dec. 69. nu. 3.* Presumitur vero simulata, si fuit facta ad evitandum executionem. *Rota l. c. Item ex aliis conjecturis. Cyriac. controuv. 219. nu. 36. Cavalier. dec. 406. Surd. dec. 23. num. 17. Bich. l. c. nu. 6. & 7. quales sunt continuatio possessionis, ut prius apud Venditorem, quamvis in instrumento adfectus clausula Constituitur. Bart. in L. si. ff. quib. mod. pignus, & hypoth. solvatur. Bald. conf. 70. num. 3. lib. 1. Dec. conf. 659. num. 3. Afflic. dec. 40. num. 13 licet modicis notabilis pretii gl. in cap. ad nostram vers. dimidiam. de empt. & vend. Farin. de simul. quest. 162. nu. 195. Gratian. disp. for. cap. 600. num. 1. & Rota apud Bich. l. c. num. 71. Item archa sanguinis conjunctio inter Emptorem, & Venditorem. in L. non solum num. 1. ff. de ritu nupt. Bald. in L. si quis. nu. 2. C. de bon. proscript. Natta conf. 443. num. 10. Mant. de tacit. lib. 12. tit. 35. num. 20. Gratian. disp. for. cap. 255. num. 7. Cellat aut simulationis suspicio, si preestitit causa legitima venditionis. *Farin. d. quest. 164. num. 97. Caval. dec. 420. num. 5. Lud. dec. 195. num. 12. et tunc conjectura, quæ simulationem probarent, & evanescunt. Cyriac. controuv. 255. num. 38. Bich. l. c. num. 13. & 14. Dec. conf. 648. num. 5. Honded. conf. 33. num. 36. lib. 2.**

§. VII.

De Venditione rei donatæ propter nuptias a viro uxori, illa consentiente alteri facta.

37 Res donata propter nuptias uxori non potest a marito alienari etiam consentiente uxore, alias uxori competit in rem actio, & nullis rei venditio nisi post exactum biennium uxor iterum consentiat in scriptis, & maritus habeat alia bona pro asscuracione dotis. Et secundum consensum presumitur, si per lapsum triginta annorum uxor alienationi non contradixit. *auth. siue a me C. ad S. C. Pelleran. & auth. ut immobiliæ ante nuptialis donationis &c. & §. Sancimus collat. 5. Novella 61. cap. 1. Barb. in cap. pervenit. 4. de empt. & vend. Acosta. de privill. credit. reg. 2. ampl. 6. num. 223. & alii apud Gonzal. in d. cap. pervenit. lib. 3. tit. 17. n. 2. Neque obstat tex. in L. quibus. 18. de P. O. ubi dicitur, quod geminus consensus non plus operetur, quam simplex, quia ibi tantum est sermo de promissione geminata, quæ non est sufficiens ad hoc, ut quis bis solvat, quod promissit; sufficit autem repetitus consensus ad confirmationem contractus. Mascardus de prob. conclus. 426. Barb. l. c. P. Pirhing. lib. 3. tit. 17. §. 8. num. 41. quæ quid præsumptio magis coadiuvaretur, si pretium in communes usus conversum fuisset, ut fuit in casu Cælestino III. proposito d. cap. pervenit. ubi Abb. num. 7. Et tempus longum ad faciendam præsumptionem secundi consensus ab uxore præstici, & altiarum solemnitatium extrinsecarum est triginta annorum. *Abb. l. c. & num. 10. si res alienata est magni momenti, & præjudicii, secus si est modici præjudicii, quia tunc sufficienter decem anni. Rolfat. de fend. cap. 4. conclus. 31. Gail. lib. 2. obs. 161. num. 7. Menoch. de arbit. Jud. cap. 433. num. 29. Pirhing. l. c. vers. ubi notandum. num. 34. tit. 13. sect. 2. lib. 2.**

38 Venditio facta inter conjuges valet, dummodo venditio realis, & non solum tantum ad palliandam donationem inter conjuges, quæ tamen seditio non præsumitur, quando pretium fuit solum. *Rota apud Rub. to. 2. decis. 529. par. 5. recent.*

§. VIII.

De Venditione rei alienæ, vel furtivæ.

Venditio rei alienæ non valet, nisi saltem emptor ignoret rem esse alienam, vel furtivam. *L. 34. ff. de contrah. empt. L. si fundum. 27. C. de evictio. Emptor vero, qui ignorans rem alienam emit, tenetur restituere eandem Domino illam repenti ante præscriptionem. *L. mater. 3. & L. adversus. 4. C. de rei vendicat. cap. si res aliena. 14. quest. 6. quamvis Dominus pretium ab emptore solum non restituit. d. L. mater. L. 2. C. de furtis. nisi emptor scienter rem furtivam vili pretio emisisset, ut illam vero Domino restitueret; qui eadem sine majoribus expensis non recuperasset, qui tunc emptor restitutionem pretii pro re expensis petere merito posset. Sylvest. verb. Restitutio. 3. quest. 7. Ancharan. in reg. peccatum. Laym. lib. 3. trac. 4. cap. 17. §. 3. num. 26. quia tunc emptor utiliter gessit negotium Domini. *L. 2. ff. de negot. gest.***

Quæres, an emptor teneatur restituere rem furtivam a se emptam Domino, vel possit illam Venditori redde, a quo emit, ut si probabiliter prævidet, quod Domino restituens, nec ab illo, nec a Venditore pretium a se solum recipiet, & quod si Venditori rem restituer, illam Dominus amplius non recuperabit. *Sylvest. verb. Restitutio. 3. quest. 7. & alii non pauci respondent, posse emptorem rem emptam Venditori restituere, & pretium a se solum repetere, eo motivo, quod Dominus in hoc non possit esse rationabiliter inivus. Alii e converso tenent, debere emptorem ex obligatione iustitiæ rem Domino suo restituere, quamvis Dominus rem in foro externo quocunque ex capite vincere non possit. Covar. in reg. peccatum. par. 3. num. 3. Laym. mor. lib. 3. trac. 4. cap. 17. §. 3. num. 24. Molina. disp. 122. num. 7. & alii quos citat, & sequitur P. Reiffenstuel. lib. 3. tit. 17. §. 5. num. 105. & ad hoc a iudice compelli debet, quamvis Dominus pretium non restituat. d. L. mater. 3. L. si mancipium. 23. C. de vendicat. L. 2. C. de fort. quod amplius, licet Dominus ob ignorantiam non petat, aut ob aliud impedimentum. Aliud tamen est dicendum, si emptor prudenter, & probabiliter iudicaverit, nullum ex restitutione sua damnum Domino futurum: quo casu Dominus rationaliter inivus non esset. ita DD. mox cit. qui tamen casus metaphysicus videtur.*

Quæres 2. quid dicendum de fraudante iusta pondera, & mensura? Respondetur talem ex Juris Canonici dispositione debere viginti diebus in pace, & aequa penitere. *ob. cap. & Mensura. 2. de empt. & vendit. Levir. cap. 19. Barb. in d. cap. & mensura. Anton. Augustin. lib. 25. tit. 7. Petr. Gregor. lib. 4. par. tit. 11. cap. fin. & lib. 47. syntagmas. cap. 31. gl. 2. tit. 5. par. 5. Bo badilla lib. 3. polit. cap. 4. num. 105. Giballin. to. 1. de negot. lib. 1. cap. 6. art. 8. & alii apud Gonzal. in d. cap. & mensura. lib. 3. tit. 17. num. 4. quia hoc salutaris delictum omni jure damnatum est, & quidem naturali, quo quis prohibetur cum aliena jactura locupletari. *L. jure. 206. ff. de R. J. Jure divino ob Oseam. cap. 12. & Levit. l. c. Jure civili, & Canonico ex supra cit. & L. anno. nam. ff. de extraordin. crim.**

§. IX.

An peregrinus possit carius vendi, quam indigenis?

Videur, quod sic, quia nec ad emendum nec ad vendendum quis cogi potest. *L. dudum. C. de contrah. empt. Bich. dec. 105. num. 21. ubi Rota L. invitum. C. eod. L. invitum. C. locat. L. nec emere. 16. C. de jure delib. nec etiam pretio iusto. Gomez. var. ref. to. 2. cap. 2. num. 51. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 14. Avendan. lib. 2. de metu. cap. 1. & in emptione, & venditione pretium constituendum est arbitrio Domini, juxta L. Tutor. ubi gl. ff. de lit. jur. & DD. plures apud Gonzal. in cap. placuit. de empt. & vendit. Contrarium tamen est tenendum ex cap. placuit. cit. ex cap. 1. cap. nulli. 42. dist. cap. Cavennum. 3. dist. quest. 4. cap. si quis. 23. cap. illi. 25. 24. quest. 3. L. animalia. lib. 2. de curs. publ. lib. 12. L. 1. C. de Episc. aud. Panzirola lib. 1. var. ref. cap. 172. Barb. in d. cap. placuit. præscriptum pauperibus.*

peribus. Velut. de privill. pauper. par. 1. cap. 24. Mantiquez. de different. utriusque fori. quest. 173. Ratio est, quia Republice interest pretia rebus imposita servare, nec Dominis permittere illa augere pro suo arbitrio, & pretium, ut plurimum a Principibus suis Legibus, & Constitutionibus taxatur, aut a populi consensu, & hoc dicitur iustum pretium. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 14. num. 3. Bobadilla. l. c. Larrea dec. Granat. 11. num. 22. & alii apud Gonzal. l. c. num. 8. & quamvis ad vendendum, & ad emendum quis cogi non possit, tamen vendere volentes cogi possunt ad vendendum iusto pretio, praesertim peregrinis, & pauperibus, & ubi intrat pia causa, ut probat etiam Pirthing. lib. 3. tit. 17. §. 4. num. 18. Et ad hoc cogi possunt etiam Laici, quia Episcopus habet jurisdictionem etiam in Laicos, ubi agitur de evitando peccato, & exercendo opere pietatis. cap. 1. de off. Jud. Ordin. & cap. novit. 13. de Jud. Conclusio vero limitatur, si per adventum multorum exterorum crederetur multitudo ementium; quia tunc augeretur etiam pretia rerum, & exteris possunt vendi merces pretio illo audio, civibus vero minore, quod ante vigeat in illo loco, liberaliter illis remisso augmento pretii. Molina de Juss. trac. 2. dist. 346. num. 2. Tho. Tambur. in Decal. lib. 8. trac. 3. cap. 4. §. 3. qu. 8. Pirthing. l. c. num. 19.

§. X.

Quando cesset remedium rescindendi?

- 43 Quando res vendita casu fortuito perit, siue intervenit laesio ultra dimidium, siue infra in foro externo, nec venditori, nec emptori datur rescissio, quare perempta casu fortuito cessat jus, & optio rescindendi, cum res reddi non possit, neque suppleri pretio actio ulla competit ex L. 2. C. de rescind. vend. & laesio si bi debet imputare, quod hunc casum expectavit, & prius non egerit. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 4. num. 14. Molina de Juss. disp. 49. num. 6. P. Pirthing. lib. 3. tit. 17. §. 6. num. 28. In foro vero interno, si venditor vendidit cum laesione ultra dimidium, aut emptor laesi mala fide, tenetur restituere, venditor quidem excessum iusti pretii, & emptor defectum iusti pretii, uti quia minus dedit, quam res valebat, ratio est, quia repugnat iuri naturali aliquem locupletari cum aliena iactura.
- 44 Praeterea Renuntiatio omni Legum auxilio in venditione, aut emptione, & in specie juri rescindendi, amittit Beneficium rescissionis, maxime, si renuntiatio iuramento fuit confirmata. Covar. var. ref. lib. 2. cap. 4. num. 1. Molina de Juss. disp. 349. num. 16. & 17. Gabr. & alii, quos citat Fachin. lib. 2. controuv. Jur. cap. 20. nisi laesio esset enormissima, quia tunc renuntiatio etiam jurata non valeret. Pirthing. l. c. vers. secundo cessat. In fin. quamvis Fachin. contrariam teneat sententiam Gomezii, & aliorum, sed cum Covar. stant Bart. & Bald. & alii. Renuntiatio vero generalis non tollit actionem contradicentem ultra dimidium. Covar. l. c. Bart. in L. si quis cum aliter. ff. de P. O. Tiraquell. in L. si unquam. ff. de revocat. donat. nu. 123.
- 45 Remedium rescissionis non potest intentari contrarium possessorem, qui rem acquisivit titulo oneroso, & iusto pretio, & bona fide, si ignorans laesionem; secus si rem acquisivit titulo lucrativo, aut scivit, quod res fuerit empta cum laesione ultra dimidium. Covar. l. c. cap. 3. num. 10. Molina. l. c. num. 4. & 5. Pirthing. l. c. vers. tertio non potest.
- 46 Porro remedium L. 2. habet locum etiam in aliis contractibus, tam bonae fidei, quam stricti Juris. Abb. in cap. penult. num. 8. de empt. & vendit. Molina. l. c. num. 14. Laym. mor. lib. 3. trac. 4. cap. 17. num. 8. Pirthing. l. c. num. 29.
- 47 Queres 1. Utrum Venditor propter thesaurum in fundo vendito inventum ita dicatur laesus, ut intentare possit hoc remedium L. 2. rescissionis contractus? Respondetur, emptorem nullo modo dici posse laesum, nec uti posse remedium L. 2. quia thesaurus a Venditore non possidebatur, cum ignoraretur, ita defendit Fachin. lib. 2. controuv. Jur. cap. 10.
- 48 Queres 2. quid dicendum, quando plures res simul fuerunt venditae, quarum una est visiosa, non aliae, rescinduntur contractus quoad omnes? Dicendum, quod non, nisi omnes essent destinatae ad unum usum. L.

cum ejusdem. ubi DD. ff. de adil. edic. Costa de portione rata. q. 210. Metlin. dec. 195. nu. 5. Mant. de tacit. tit. 3. lib. 2. nu. 18. sicut si plures res venditum cum pacto redimendi, potest unam redimere sine aliis. Metlin. l. c.

Queres 3. An volens rescindere venditionem ex capite laesionis ultra dimidium audiat, si non restituit melioramenta in re facta? Respondetur, quod agendi ad rescissionem ex remedio L. 2. obstat exceptio melioramentorum, & ideo non audiat, nisi illa restituit, uti sumptus necessarios, & utiles in re empta factos. Bald. in d. L. 2. Alex. ad Bart. in L. intra utilis. §. ult. ff. de min. Ant. Burg. in cap. causa. de empt. & vend. num. 56. Fabian. de Monte. de empt. & vend. quest. 8. princ. num. 4. Boer. decif. 47. num. 8. Cagnol. ad L. 2. num. 153. Pinell. in 2. par. cap. 2. num. 1. Fachin. lib. 2. controuv. Jur. cap. 20. litt. D. & probatur ex L. domum. C. de rei vendic. L. in fundo. ff. eod. L. si praedium. C. de prad. min.

Venditio facta cum decreto Judicis, an propter laesionem possit beneficio L. 2. juvari, & rescindi, controuertunt DD. & quidem non posse, tenent Bart. in L. 1. C. de prad. Decurionum. lib. 10. Caltr. ad L. 2. C. de rescind. vend. nu. 5. Ang. conf. 142. Socin. sen. conf. 57. col. ult. lib. 4. Dec. conf. 210. post. nu. 8. Corn. conf. 56. lib. 3. & alii apud Gabr. de empt. & vend. conclus. 1. nu. 57. Et probant ex L. 1. C. de prad. Decurionum. lib. 10. quia ubi decretum Judicis inveniunt, omnia praesumuntur solemniter acta. Aleat. de pref. reg. 3. pref. 10. Contrariam tamen, quod possit ex cap. laesionis rescindi, tenent Inol. & Alex. ad L. si quis cum aliter. ff. de P. O. Panorm. in cap. cum causa. nu. 6. de empt. & vendit. ubi Ant. Burgos. nu. 27. Atet. in §. si quis agens. num. 3. Infit. de act. Cagnol. l. c. num. 158. Jaf. in L. Pacta non solum. num. 8. C. de pact. num. 9. Rebuff. de rescif. contrar. arr. nu. gl. 14. num. 40. & alii, quos citat, & sequitur Fachin. lib. 2. controuv. Jur. cap. 20. Gomez. de contrac. cap. 2. post. num. 22. Menoch. de pref. lib. 2. pref. 75. nu. 34. qui probant ex L. si quidem. C. de prad. min. ubi minores restituantur in integram, si fuerunt laesi in pretio, quiaevius venditio fuerit facta cum decreto Judicis. Tum quia Ecclesia in contractu ultra dimidium laesa habet actionem ad rescindendum. cap. dilecti. & cap. cum causa. de empt. & vend. quod intelligi quia debet, quando interveniunt solemnitates, quia alias esset venditio invalida, & nullius valoris. Et quamvis, ut ex adverso dicitur, operetur, quod contractus praesumatur rite, & recte celebratus, tamen haec praesumptio cedere debet veritati, juxta L. magis puto. §. penult. ff. de reb. cor. Menoch. de pref. lib. 2. cap. 75. num. 32. Et haec sententia videtur communior, & verior.

Queres 5. si inter Venditorem & Emptorem suit pactum, quod aliquo ultra dimidium laeso, iustum pretium supplicetur, an contractus rescindi possit, aut venditio? Affirmant Jaf. in L. 2. C. de Jur. Emphyt. n. 143. & Cagnol. in d. L. 2. C. de rescind. vend. nu. 168. quos sequitur Fachin. d. lib. 2. cap. 20. contra Bald. Alex. & Aret. ex eo, quod L. 2. loquatur generaliter.

Queres 6. an quando Venditor fecit iustum rei estimationem, & tamen virore pretii vendidit, juxta remedium L. 2. si iust laesus ultra dimidium. Communis est Doctorum sententia, non juvari; quia scienti non fit injuria. cap. scienti. de R. j. in 6. L. non videtur. ff. de R. j. domum. ff. de contrah. empt. Bart. in d. L. 2. num. 14. Bald. num. 7. Caltr. nu. 7. Salyc. nu. 11. Cagnol. nu. 124. Pinell. in d. L. 2. par. 1. cap. 1. num. 10. Rol. conf. 59. nu. 10. lib. 1. sed Fachin. loc. cit. citans pro se Pinell. loc. cit. & Covar. lib. 2. var. ref. cap. 4. cum Alberto in d. L. 2. num. 12. contrariam amplectitur sententiam.

Sed quid dicendum de datione in solutum? Respondetur, quod si datio fit solumum est extrajudicialis, in illa habet locum L. 2. in cap. laesionis. Jo. And. & Speculat. tit. de Jud. §. sequitur. in addit. quae incipiunt. Quid conf. 37. Inol. in cap. cum causa. de empt. & vend. col. ult. Curt. jun. conf. 53. Jaf. conf. 151. lib. 4. Mantica conf. 70. Alex. ad L. si quis cum aliter. num. 18. ff. de P. O. Fab. de Monte de empt. & vend. q. 8. nu. 9. Ant. Burgos in cap. cum causa. nu. 45. de empt. & vend. Pinell. in d. L. 2. par. 1. cap. 4. nu. 10. secus vero in datione in solutum judiciali, uti cum pignus creditorii judicialiter adjudicatur. Fachin. d. lib. 2. cap. 21. litt. C.

34 Quæres 7. an in permutatione Beneficiorum locum habeat L. 2. C. de rescind. vend. Responsio est triplex. 1. est, locum non habere, quia iustum pretium supplere non potest ob vitium simoniae, & qui permutat titulum, habet a Pontifice, seu Ordinario, & non ab eo, cum quo permutat, & in permutatione Beneficiorum habetur tantum ratio pulcritudinis animarum, & non pariter laris permutantium. Dec. conf. 210. Prob. ad Jo. Monach. in cap. ult. de renunt. in 6. Anchar. in cap. cum causa, n. 13. de emp. & vend. ubi Imol. numer. 24. Petrus Rebuff. de rescis. controuv. gl. 15. num. 10. Covar. lib. 1. var. ref. cap. 5. num. 3. & Post. num. 8. vers. ultima ratio. 2. est, quod si in permutatione dolus, aut fraus incedat, ut si quantitas reddituum fuit falso, & dolose expressa, poterit permutatio rescindi, & revocari. cap. univ. for. de rer. perm. Ex Jure Ecclesiasticis debet prospicere, ut dampnum passio succurrat; quia contractus rerum Ecclesiasticarum in bona fide exuberare debent. cap. per tuas. de donat. & deceptis subventionem est. d. cap. cum univ. for. .

§. XI.

An in remedio L. 2. cum restituatur res, etiam fructus ab emptore percepti sint restituendi.

55 Negativa sententia, videtur communior, & Iustitiam conferentia; illam tenet Pinell. in L. 2. par. 2. cap. 4. num. 1. & 3. Fab. a Monte. de emp. & vend. lib. 8. num. 24. Gomez. var. ref. de contr. cap. 2. num. 24. & cap. 4. num. 21. Ant. de Butr. & Imol. in cap. ad nostram. de emp. & vend. Ant. Burgos. num. 36. Anchar. in cap. peccati venia. quest. 10. de R. J. in 6. Sylvest. in verb. Usura. 2. quest. 15. & alii, quos citat, & sequitur Fachin. lib. 2. cap. 24. contra nonnullos; quia in d. L. 2. nulla fit mentio fructuum, & emptor habet iustum titulum, & bonam fidem. Rota dec. 116. in noviss. ergo fructus lucratus. L. bona fidei. ff. de acquir. rer. dom. nec est in mora restituendi rem emptam Venditori, antequam petat rescindi contractum, L. 2. C. de pact. inter emp. & vend. & iniquum est, Venditori habere pretium, & fructus rei venditæ. L. jurabit. C. de act. emp. lta Fachin. l. c. cap. 24. contra Covar. var. ref. lib. 2. cap. 3. num. 9. qui movetur. 1. ex L. 1. C. si major factus, 2. ex L. cum autem. §. cum redhiberetur. & L. quod si nolit. ff. de ad. edic. 3. ex L. quod dictum. & L. quod si nolit. ff. de ad. edic. 4. ex L. videamus. ff. de usur. 5. ex L. filio. §. 1. in fin. ff. de inoff. testam. 6. ex L. quod si minor. §. 25. §. restitutio. & L. Patri. 28. §. item ex diverso. ff. de min. sed textus allegatus in motivo primo legitur de min. 25. ann. laeso ex venditione sine Iudicis decreto facta, Ad secundum dicitur, per actionem redhibitoriam omnia reverti in pristinum statum, & ideo fructus merito ab emptore sunt restituendi. Ad tertium procedit in venditione conditionali, non vero in pura, & absoluta. Quartum procedit, quando Lex utitur verbo restitutionis, quod non fit in casu presenti. Quintum quod attinet. Ideo in quetela inofficiosi testamenti fructus sunt restituendi, quia hæreditas a die mortis testatoris actorem perinvicem intelligitur. L. eum, qui. §. ult. ff. de inoff. test. quæ ratio non militat in nostro casu; ad ultimum patet ex responsione ad primum.

56 Præterea resoluta remedio L. 2. venditione resolvitur etiam hypotheca medio tempore contractæ, Bald. & Salyc. in d. L. 2. quest. 15. & ibi Cast. numer. 11. Alex. & Bar. in L. si res. Cognol. in d. L. 2. num. 120. & in L. 2. C. de pact. inter emp. & vendit. numer. 109. Negul. de pign. memb. 1. par. 5. numer. 43. Tiraquell. de retrac. convent. §. 3. gl. 1. numer. 12. Socin. Jun. conf. 119. numer. 16. lib. 1. Pinell. in d. L. 2. par. 2. num. 13. & alii, quos citat, & sequitur Fachin. l. c. cap. 24. contra Bart. in L. si res. ff. quib. mod. l. c. cap. 4. §. sed Marcellus. ff. de in diem addit. Joannem Andr. ad Specul. rubr. de oblig. col. 2. vers. Propositio congruit. Ancharanum in cap. accessorium. col. 12. vers. prædictis applico. quest. de R. J. in 6. Boer. dec. 181. num. 10. & alios, & conclusio probatur ex L. velligali. ff. de pignor. & resolutio contractus ex pacto addito in diem, resolvitur hypotheca. L. 4. §. sed Marcellus. ff. de in diem addit. L. 3. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solv. Tum quia re-

solutio contractus ex necessitate juris hypotheca resolvitur. L. si res. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solv. sed in nostro casu venditio resolvitur ex necessitate Juris; quia emptor teneatur, aut rem restituere, aut pretium supplere,

§. XII.

De obligatione Venditoris.

Venditor teneatur prætere rem tradere, si tradendi facultatem habeat; alias teneatur ad interesse. Ita communis Doctorum, gl. Bart. & Castren. in L. 1. ff. de act. emp. Alex. Dec. & Jaf. in L. certi condit. ff. si cert. per. Fab. a Monte. de emp. & vend. quest. 6. princ. Pinell. in L. 1. C. de bon. mater. par. 3. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 19. quamvis multi apud Fachin. l. c. cap. 30. velint, tantum posse compelli ad interesse, Conciol. petranfit cum prima opinione. alleg. 54. numer. 1. & quidem teneatur actione ex empto. L. ex empto. 11. ff. de act. emp. Mangil. de evict. quest. 33. n. 10. Rota dec. 137. num. 1. in fin. par. 2. recent. quia in contractu venditionis, tanquam nominato, non datur penitentia, nisi uterque contrahens consentiat. L. si unquam. rem. 2. ubi gl. in verb. non possumus. ff. de rescind. vend. Cyriac. controuv. 375. nu. 3. Rota apud Ludovis. dec. 88. & dec. 192. num. 14. par. 5. rec. Surd. conf. 53. num. 19. lib. 1. nec potest venditor venditionem revocare, quamvis emptori duplicatum pretium offerat. L. non est probabilis. 6. ubi DD. C. de rescind. vend. Cæphal. conf. 393. num. 38. lib. 3. Conciol. ut supra. num. 4. Et teneatur ad fructus compensativos pro rata pretii soluti, nec fruat re, & pretio, contra L. curabit. C. de act. emp. Surd. l. c. num. 65. lib. 1. Pajartell. exped. civil. 58. ubi Add. num. 45. Rota apud Ludovis. dec. 347. num. 7. ubi Beltramin. nu. 18. Leonard. de usur. quest. 27. nu. 55.

Venditor non teneatur de vitio superveniente re venditæ, si illud non adfuit tempore contractus. L. in actione. ff. de ad. edic. Mascard. de prob. conclus. 15. Gomez. de contrac. to. 2. cap. 2. Clarin. controuv. for. cap. 89. num. 5. si tamen vitium de recenti post contractum superveniat, præsumitur adfuisse tempore contractus. Bald. in L. 1. C. de ad. edic. Abb. in cap. in jussu. de rer. perm. Cyriac. controuv. 697. neque teneatur de vitio publico. L. 1. ff. eod. & DD. mox cit.

Venditor teneatur rem liberam tradere, & emptorem defendere ab omni molestia suis expensis. L. per vitium. ff. de oper. licti. L. stipulationes. ff. de P. S. Surd. dec. 32. Maltre l. c. dec. 287. Clarin. l. c. numer. 16. & an Venditor ratione rei libere traditæ possit agere ad pretium rei, vide Merlin. dec. 574. nu. 4. negantem, quia repellitur exceptione non implemente, & rei libere non traditæ. L. si emptione. §. vacua. & §. si. ff. de act. emp. Surd. conf. 19. nu. 1. & conf. 36. nu. 9. Gratian. disc. for. cap. 421. a. nu. 10.

Venditor rei sub narrativa, quod sit sua, teneatur ad 60 restitutionem pretii, si sit aliena; imo, si dicta narrativa fuit causa contractus ille ipso jure rescinditur. Rota apud Rubicum. par. 5. to. 2. dec. 476. Surd. dec. 253. num. 13. L. 3. §. fin. ff. pro socio. Item dicit, si res sit, quidem venditoris, sed non libera, quia tunc teneatur ad restitutionem pretii. Rota cit. & Gratian. disc. for. cap. 175. Merlin. dec. 268. Marefcol. lib. 2. var. ref. cap. 19. num. 1. Et emptor agere non potest, nisi in quantum assertio dolosa venditoris est illi prejudicialis. Bich. dec. 183. num. 2.

Venditor rei alienæ, vel non libere teneatur de evic-tione, si scienter vendidit rem alienam, & ad interesse, imo non secuta etiam evicitione teneatur ad interesse actione ex empto. Marefcol. lib. 2. var. ref. cap. 19. & Rota apud illum. Bald. in L. si traditio. C. de evict. Ruin. conf. 141. Lim. ff. etiam emptor scivit rem esse alienam, aut non liberam. L. si fundum. C. de evict. Alex. conf. 69. Tiraquell. de retrac. lignag. §. 12. gl. 1. quia scienti, & consentienti non fit injuria, neque dolus. cap. scienti. de R. J. in 6. quamvis fuerit stipulatus de evicitione, dummodo evidit fuerit promissa specialiter in eum casum. Marefcol. l. c. Gomez. de contrac. cap. 2. secus si stipulatio evicitionis fuit generalis. Tiraquell. de retrac. §. 1. gl. 9. Surd. dec. 143. Marefcol. l. c. num. 30. præsertim, si evicitio sequatur ex

- natura rei, quia tunc nec ignorantia actio de evizione competit, quamvis generaliter fuerit promissa, nisi stipulatio fuisse concepta verbis universalibus: quomodoque, qualitercunque, vel quavis de causa res evinceretur, nam tunc comprehenditur etiam evictio, quae fit ex natura rei, siue emptor sciat, siue ignoret rem esse alienam. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 17. Socin. conf. 116. Teneatur etiam poena falsi. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 5. quæst. 179. Bajard. ad Clar. in §. falsum. num. 129. Farina. de falsis. quæst. 150. num. 237.
- 62 Venditor rei non liberat debet cogi ad deponendum concurrentem quantitatem pecuniarum pro cautela, & indemnitate emptoris, donec res vendita liberetur ab oneribus. L. ex his pred. C. de evict. Rota post Pajattell. dec. 11. numer. 5. videtur potest Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 5. quæst. 151. aut præstita cautione fidejussoria. Merlin. l. 1. e. num. 9. Scraph. dec. 321. num. 8.
- 63 Sciens rei vitium, & illud emptori non manifestans, teneatur ad restitutionem pretii una cum damnis, & expensis ab emptore factis in utroque foro. L. Julianus. ff. de act. empt. Molina. de Just. trac. 2. disp. 353. Bonac. de contrah. disp. 3 quæst. 2. p. 6. Ciallini. controuv. for. cap. 89. numer. 10. ubi Cyriac. controuv. 373. numer. 59. dummodo vitium fit notabile, & non leve. Mafcard. de prob. concl. 615. secus si ignoravit vitium. DD. cit. quando teneatur actione redhibitoria, aut quanti minoris, vide Redhibitoria. Teneatur enim certiorare emptorem ignarum de qualitatibus, & oneribus rei venditæ, quia alias res teneatur vendita, tanquam libera. Bich. dec. 47. nu. 21. & 22. nec sufficit certioratio generalis, & sub verborum involucri facta, aut obscura, sed debet fieri nominatim, & in specie. L. teneatur. §. fin. L. quæro. ff. de act. empt. L. un. ff. de peric. & commod. rei vend. Alex. conf. 14. num. 8. & 9. lib. 5. Mant. de tacit. lib. 4. tit. 9. num. 19. Surt. dec. 265. numer. 7. Cyriac. controuv. 62. num. 35. vers. quia forte. nisi emptor effecit iam certus de qualitatibus rei. Bich. dec. 744. num. 13. quia certus certiorari ultra non debet. L. in fine non videtur esse celatus, qui scit, nec certiorari debet, qui non ignoravit. ff. de act. empt. L. item veniant. §. pretium. ff. de petit. hered. Menoch. conf. 20. sub num. 48. Cyriac. controuv. 160. num. 37.
- 64 Venditor, qui post evicionem promissit restituere pretium, secuta evicione teneatur restituere usuras post evicionem decursas, ultra pretium, & quidem pro rata pretii, & temporis in commodum fructuum perceptorum. Colla. de port. rata. quæst. 251. Natia conf. 208. Olasc. dec. 46.
- 65 Venditor laudatus, & denuntiatus ad defendendum emptorem ab evicione rei venditæ, teneatur subministrare expensas litis emptori, si ita fuit conventum. Maranta in spec. par. 6. memb. 5. num. 13. in dies tantum, & non arbitrio Judicis. Menoch. de arb. cap. 169. Lim. si res evinceretur ratione possessionis, quia tunc non debentur, quamvis in instrumento possessionis fuerint promissæ, nisi fuerint expresse promissæ in casum evictæ possessionis. Bart. in L. alia. ff. de act. empt. Scaccia. de Jud. lib. 1. cap. 30. num. 20. Lim. 2. si Venditor suscepit in se litem, ut solent Venditores communiter facere. Si vero expensæ non fuerint promissæ in venditione ab ipso Venditore, quando, & quomodo debeantur, vide Bald. in L. C. de evict. Maranta l. c. & alios, apud Scaccia. l. c. num. 21. Et veniens ad defendendam causam contra emptorem motam, potest cogere Adversarium ad compromittendum, si ita statuto caverit, & Adversarius emptori sit consanguineus. Fachin. controuv. Jur. lib. 2. cap. 41.
- 66 Venditor non teneatur de evicione, quando ita inter partes fuit conventum in specie, ut de lite movenda a Titio, secus si generaliter fuit ita conventum. DD. apud Fachin. l. c. cap. 40. Neque teneatur de evicione ex casu superveniente. L. 2. & L. Lucius. ff. de evict. Caball. n. de evict. §. 3. Gratiani. diff. for. cap. 502. DD. apud Ciallini. controuv. for. cap. 92. neque quando evicta sequitur ex culpa, vel facto ejus, qui cum patitur. L. jam hoc jure. ff. de evict. Tusch. litt. E. conclus. 367. & an possit retrahere, ubi jus retrahendi viget, vide factum.
- 67 Venditor teneatur emptori de evicione ex natura contractus, licet non fuerit promissa. L. in vendendo. 66. ff. de contrah. empt. L. 2. ff. de evict. L. non dubitatur. C. eod. Cyriac. controuv. 196. num. 9. Surt. conf. 421. nn.
12. Bich. dec. 315. num. 2. Lim. quoad Venditorem, qui fuit coactus vendere, quia non vendit libere, & voluntarie. gl. in L. emptori duplam. ff. de evict. Bich. dec. 330. num. 3. teneatur etiam, licet ignorarit bona fuisse prohibita alienari. Bich. dec. 343. num. 28.
- Venditor teneatur defendere emptorem, contra quem 68 fuit lis mota, si hoc fecit venditor, quamvis ab emptoris lis non fuerit denunciata. Bich. dec. 343. num. 28. & 29. si emptor, & venditor fuerant simul in jus vocati, & æque principaliter. Teneatur fidejubeat, cum evictio immineret in limine contractus, vide Evictio.
- Venditor vendens nomen debitoris, teneatur ad præstandum, quod ille sit solvendo. Surt. dec. 326. num. 41. per tex. in L. si nomen. ff. de hered. vel act. vend. ubi Bald. Francus. dec. 427. Capon. diff. for. 249. num. 4.
- Venditor non teneatur emptori de evicione, si emptor post iudicium, siue actionem contra se intentatam saltem post litem contestatam antecessit publicationem, vel conclusionem in causa non denuntiat id Venditori. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 19. num. 8. ex L. emptor. 3. L. empti. 21. C. de evict. Pirhing. lib. 3. tit. 17. §. 9. nu. 44. quia venditoris maxime interest, qui potest producere documenta juris, & tituli. Abb. in cap. ult. de empt. & vend. num. 5. Ita non teneatur de evicione, si emptor fuit condemnatus propter ejus contumaciam abstinendo se a iudicio. cap. ult. de empt. & vend. L. si ideo. 55. ff. de evict. quia videtur vitia non propter malam causam, sed propter absentiam. Ita non teneatur Venditor de evicione, si res fuit evicta propter injuriam, errorem, aut imperitiam Judicis; quia evictio facta per injuriam Judicis reputatur pro casu fortuito. text. cit. qui spectat ad emptorem. cap. ult. & L. emptor. 8. C. de evict. L. si per imprudenteriam. 51. ff. de evict. Abb. in d. cap. ult. num. 5. Molin. de Just. disp. 380. num. 20. Item si emptor motus ei lite compromisit in voluntarium arbitrium iusta Evictionis, qui contra emptorem sententiam tulit. L. si dictum. 56. §. si compromiserit. 20. ff. eod. Item si in iudicem ordinarium extraneum, siue non suum consensit. gl. in d. L. si fundum. Item si Emptor potuit rem venditam usucapere, & non fecit; quia tunc Venditor non teneatur, si evincatur ab alio, d. L. si dictum. Item si emptor a sententia lata Venditore a iudicio absente non appellavit, vel si appellavit, appellationem deseruit. cap. Herennius. 63. §. Gata. ff. eod. Item si emptor fusa culpa possessionem rei emptæ amisit. L. si rem. 29. ff. eod. Item si emptor rem emptam habuit pro derelicta, aut perit ante evicionem. L. si quis. 26. C. de evict. Bart. in cap. si Venditori. ult. de empt. & vendit. Gutierrez. de juram. par. 2. cap. 61. Petr. Greg. lib. 25. syntagm. cap. 21. Fachin. lib. 2. controuv. Jur. cap. 35. & lib. 7. cap. 14. Burgund. de evict. a cap. 54. & 82. Larrea dec. 73. 74. & 75. Giballin. de negot. lib. 4. cap. 6. art. 5. Pereyra. de empt. & vend. cap. 32. & alii apud Gonzal. in d. cap. si Venditori. lib. 3. tit. 17. nu. 2. & plura videtur possunt in praxi Evictionis.

§. XIII

Ad quem pertinet periculum rei venditæ.

Dicendum primo, si res pereat, vel deterior sit ante traditionem, perit venditori, quamvis sine ulla illius culpa pereat, nisi res sit certa, & determinata, puta, ut equus determinatus, domus determinata; quia tunc perit emptori, quamvis enim per traditionem nondum fuerit translatum dominium, tamen damnum ad emptorem pertinet, qui rei pretium, non obstante illius deterioratione, vel interitu, solvere teneatur. §. cum autem, ubi gl. Infit. de empt. & vend. L. quod sepe 35. §. si res. ff. de contrah. empt. L. necessario. 8. ff. de peric. & comm. rei vend. l. 1. C. eod. Molina. de Just. disp. 366. num. 11. P. Pirhing. lib. 3. tit. 17. §. 10. nu. 49. Covar. præf. ref. quæst. cap. 3. num. 5. Sylvest. in verb. emptio, num. 3. quia licet casus fortuitus ad Dominum rei pertineat. L. 9. C. de pignor. act. & emptor ante traditionem rei emptæ dominium non acquirit; tamen quando, emptio mutuo consensu fuit perfecta, actionem personalem ad rem venditam petendam habet, & ex tunc jurisdictione censetur Dominus rei. ff. 15. ff. si quis actionem habet, rem ipsam habere videtur. & L. 153. ff. de V. S. Dummodo venditio fuerit abso-

absoluta, & non conditionalis, quia si venditio est conditionalis, & res pereat pendente conditione, perit venditori, qui pretium tunc, si quod accepit, restituere tenetur. *L. necessarius. 8. §. quod si pendente. ff. de peric. rei vend. Molina. l. c. nu. 18.* quod idem dicendum est si venditio celebratur in scriptis, & res pereat, antequam venditio in scriptum redacta fuerit, juxta *L. cum inter 4. C. de peric. rei vend. L. contractus. 17. C. de fide instrum.* nisi forte scriptura non ad substantiam contractus, sed tantum ad probationem illius requiratur, juxta *L. contrahitur. 3. ff. de pignor. Azor. lib. 8. cap. 26. quæst. 1.* Conclusio limitatur, si res dolo, aut culpa lata venditoris perierit, aut si venditor fuit in mora tradendi, culpabili tamen. *L. illud. 17. ff. de peric. rei vend.* nisi constaret eodem modo rem petitam, si emptori tradita fuisset. Idem die de mora emptoris in accipiendo rem traditam, quia tunc res illi perit, aut nisi in contractu expresse fuerit conventum, ad quem spectare debeat interitus, vel deterioratio rei.

71 Si vero venditur res determinata quidem, sed alternaive, aut disjunctive, ut una eorum ante traditionem pereat, perit venditori, & si postmodum etiam res superest, pereat ante traditionem, perit emptori, quia jam determinat, & in specie debeatur emptori, idem die, si utraque res simul perit. *L. si in emptione 34. §. si emptio. ff. de contrab. empti. Molina. l. c. nu. 10. Pirhing. l. c. nu. 52.*

72 Dicendum secundo, quod si res petat post traditionem, omnino pereat emptori, quamvis pretium nondum fuerit solutum, dummodo fides de illo habita fuerit, ampliatur. Si per emptorem stetit, quominus res traderetur, quia tunc habetur pro tradita. *L. quod si. 14. ff. de peric. & comm. rei vend. & per traditionem dominium fuit translatum in emptorem. L. pignus. 9. C. de pignor. aff. Pirhing. l. c. nu. 48.*

73 Dicendum tertio, si merx in pondere, numero, aut mensura consistens vendatur ad mensuram, pondus, aut numerum, ante illius traditionem, aut mensurationem perit venditori. *L. quod sepe 35. §. in his. ff. de contrab. empti.* quia quando res cinitur ad mensuram, censetur emptoria hac conditione, si mensa ponderata, aut numerata fuerit, nisi in contractu fuerit præfixus aliquis terminus, intra quem debeat fieri mensuratio &c. & per emptorem stetit, quominus illa fieret. Anacleit. Reiffenbuech. lib. 3. tit. 17. §. 8. nu. 235. qui hanc doctrinam communem dicit, & certam, sed neminem citat. Covar. l. c. nu. 6.

74 Ad quem vero spectent fructus rei venditæ, vide in voce *Fructus*.

§. XIV.

Admiscellanea de venditione.

75 Venditio facta a Principe de bonis Principatus an pœceat successori, vide *Hypotheca*.

76 Venditio pignoris facta a debitore cum consensu Creditoris valet, & sufficit consensus tacitus. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 3. quæst. 18. & quæst. 108.

77 Venditio facta in præsentia rei venditæ facit, quod dicatur tradita possessio. *L. 1. ff. de acquir. possess. cap. 2. ubi Abb. de consuet. Bart. Bald. & Saly. in L. 2. C. de acquir. possess. Ciatlin. controuv. for. cap. 43. num. 31.* Et quando ex omni parte est perfecta, venditor non admittitur ad recuperandum, quia venditio perfecta tribuit jus irrevocabile. Cephal. quæst. 406. Cyriac. controuv. 240. Ciatlin. cap. 40.

78 Venditio feudum cum denuntiatione, antequam illius traderetur possessio, debet de novo Domino denuntiari, ad eum finem, ut Vassallus Dominum regnoscat, præstet juramentum fidelitatis, & solvat laudemium, quantum de jure debetur. Amadeus de Ponte de feud. quæst. 23. Gabr. conf. 84. Ciatlin. controuv. for. cap. 106.

79 Venditor reservans sibi dictum dominium potest revocare rem venditam a quolibet possessore, & præstare omnibus creditoribus etiam anterioribus. Idem die de revocanda cum reservatione domini, donec solvatur pretium integrum. *L. quod vendidit. ff. de contrab. empti. Gomez. 10. 2. cap. 2. numer. 30. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 1. quæst. 41. Covar. lib. 3. var. ref. 11. Capon. disc. for. 388.* quia tunc omnia jura manifeste censentur apud Venditorem. Bich. dec. 258. Begnadelii Bibliotheca Tom. IV.

num. 15. Surd. conf. 101. num. 12. & dec. 120. num. 11. & 12.

Venditor mercium est preferendus aliis creditoribus, 80 si merces ipse existant, secus si alie in illarum locum fuerint subrogatæ. Bald. in *L. pro debito C. de bon. auth. Jud. possid. Navar. in man. cap. 17. num. 49.* Contrarium tenent Riccius in collect. dec. 473. Covar. lib. 1. var. ref. cap. 6. Ant. de Amat. lib. 2. var. ref. ref. 60. cap. 42. Gratian. disc. for. cap. 25. Cancell. var. ref. par. 1. cap. 9. Fontanel. de pati. nupt. claus. 7. gl. 2. par. 8. Merlin. de pign. lib. 2. tit. 1. quæst. 47. Salgad. in labyrin. credit. par. 1. cap. 11. Antonel. de temp. lib. 4. cap. ult. Rota apud Faehin. dec. 107. Tranchedon. consil. 28. Lim. si expressum fuisset de expressa hypotheca. Pafchah. de patr. pot. par. 4. cap. 7. numer. 67. dummodo habita fuerit de pretio fides. Gail. lib. 2. obs. 15. Cyriac. jun. conf. 55. Saminiatus post controuers. Akogradi jun. conf. 5. quia Venditor in re vendita habet hypothecam anteriorem, & posterior omnibus aliis, si non habuit fidem de pretio, secus, si habuit fidem, quia tunc transiit dominium in emptorem habendo fidem. Merlin. l. c. & lib. 4. tit. 1. quæst. 41. Cyriac. controuv. 425. Stail. de Salu. interd. Inspec. 3. quæst. 2. numer. 385.

Venditor, qui reservavit sibi dominium, potest petere re affiliationem super re vendita auctem reservatione domini in instrumento venditionis, cum dominium, & possessio retenta dicatur. Bich. dec. 157. nu. 12. *L. si ejus. ff. de serv. expof. Bald. in L. creditoribus. 8. C. de pignor. Gratian. disc. for. cap. 523. numer. 15.* Rota coram Pirovano apud Bich. l. c.

Venditor in venditione censetur tantum transulisse 82 in emptorem jus, quod habet in re. Bich. dec. 607. nu. 7. & 9. Bart. in *L. fin. num. 3. ff. de hered. instit. Decian. civil. conf. 72. nu. 49. lib. 2.* Rota apud Burat. dec. 466. n. 2. par. 8. recent. & apud Bich. l. c.

Venditor rei litigiosæ, qui dolo desit possidere, ha- 83 betur pro possessore ad effectum, ut teneatur non solum ad fructus perceptos usque ad diem venditionis, sed etiam ad eos, quos percipere potuit, nisi rem litigiosam vendidisset, & quos percipit tertius causam ab eo habens. Bich. dec. 170. num. 2. Lancell. de attent. cap. 31. tit. de pen. attentator. num. 22. Achil. dec. 20. num. 2. & 3. de resist. spol. Forentill. ad Burat. dec. 642. num. 9. & 10. & dec. 777. numer. 8. Rota apud Bich. l. c. una tantum parte inform.

Venditor, qui habuit fidem de pretio, cum pacto, 84 ut non transererat dominium, si interim contingat aliquid damnum in re, vel fructibus, nullum teneatur facere remissionem. *L. sicut ubi DD. ff. locat. Alex. conf. 121. vol. 5. Decian. civil. conf. 312. Bosl. de remis. merced. num. 102. Pafchal. de patr. pot. 4. cap. 6. numer. 90.*

Venditor rem aliam tradens pro vendita æque bo- 85 na, aut paulo inferioriorem non peccat, quia dolus in re levi non irritat contractum, nec obligat ad restitutionem. Diana par. 1. trac. 8. ref. 39. contra Medinam & alios.

Enormiter læsus, aut cum contractus fuit simulatus, 86 etiam post triginta annos admittitur ad rescindendam venditionem. Det. in *L. petens. C. de pati. Socin. jun. conf. 104. num. 2. lib. 3. Borgin. dec. 2. nu. 42. par. 2. Decian. conf. 84. a num. 10. Surd. dec. 34. num. 4. Ciatlin. controuv. for. cap. 40. nu. 7.*

Venditor recuperans rem alienatam cum pacto redi- 87 mendi, teneatur stare locationi factæ ab emptore, quin est successore necessarius. Rol. conf. 49. lib. 2. Marefcot. lib. 1. var. ref. cap. 18. num. 8. & 11. Rota apud Penniam. dec. 201. Pajarell. annos. 56. num. 9. licet locatio fuerit facta ad plures annos. Marefcot. l. c. Mant. de tacit. lib. 5. tit. 10. num. 10. & 12.

Vendens oppidum tot fuculariorum, si sunt paucio- 88 res, vel plures, an debeat reducere pretium, aut responsive possit præendere augmentum, vide Pafchal. de patr. pot. par. 4. cap. 6. numer. 76. & apud illum DD. Ladrech. conf. 130. per totum.

Vendens Societati JESU, an teneatur probare, 89 quod pretium fuerit versum in rem Collegii. Vide *Mutuanus*.

Venditor rei Ecclesiasticæ sine solemnitatibus potest 90 venire contra factum proprium nomine Ecclesiæ, quæ semper possidet. cap. littera. de dilat. cap. olim. de restitu. fit.

ff. spol. ubi Abb. Seraph. dec. 1417. Post *de manu. obf.* 75. num. 102. Ciarlin. *controuv. for. cap.* 105. a. n. 80. Beltramin. ad Ludovil. dec. 116. num. 5. quavis Prelatus se pro spoliato habuerit, quia Ecclesia semper possidet.

- 91 Venditor contraveniens venditioni amittit arrhas, aut duplum restituit, si illas accepit, & multi volunt, illum teneri etiam ad interesse, ita ut arrhae in eo, quod interest, computari non debeant. DD. apud Fachin. *lib. 2. controuv. jur. cap.* 28. qui tenet, tantum amittere arrhas.

- 92 Venditio bonorum paternorum facta a filiis, nulla facta expressione, quod sint fudalia, censetur facta tanquam de bonis hereditariis. Bich. dec. 66. n. 19. sicut etiam tanquam de allodialibus. Fab. de Monte de *emp. & vend. quest.* 6. *princ. nu.* 36. *Coibul. de caus. privat. ob alien. ampl.* 22. n. 8. Gratian. *disc. for. cap.* 870. num. 26. Cyriac. *controuv.* 268. num. 2. Berous. *conf.* 102. n. 60. lib. 1. *Surd. conf.* 19. num. 2. Bimius. *conf.* 22. n. 7. lib. 1. Beltramin. ad Ludovil. dec. 219. num. 6. in *fi. Rota in Cafenat. bonor.* 6. *April.* 1599. *coram Card. Platto.*

- 93 Vendens bona Ecclesiae salvo consensu Papae, & non aliter secuta traditione incidit in poenam Extravag. ambitiose. Vide *Alienatio.*

- 94 Vendens tem stabilem seu fundum tenetur denuntiare vicino, ubi viget jus congrui. Ciarlin. *controuv. for. cap.* 72. n. 1.

- 95 Vendere promittens, & accepto pretio rem tradens, transfert dominium, quia per traditionem dominium transfertur, si causa sufficiens praecedat saltem potentia. *L. sub conditione ff. de solut. Dec. conf.* 674. *Cutt. conf.* 82. Tiraquel. de *retrat. convent. ad fin. rit. nu.* 83. Fachin. *lib. 2. controuv. jur. cap.* 5. Vendere vero promittens pretio utimando non dicitur vendere: *Pajuel. expet. & auro.* 74.

- 96 Venditio est ille contractus, & non permutatio, in quo speciei praeparatur pretium, Alex. *conf.* 63. *lib.* 7. Tiraquel. de *retrat.* §. 30. *gl.* 1. *Mani. de tacit. lib.* 25. *tit.* 2. Ciarlin. *controuv. for. cap.* 43. a. n. 2.

- 97 Venditio est, ubi fit pretii mentio. Jacob. Novell. *de iure probomif.* §. 2. & 4. Menoch. *de praef. lib.* 3. *praef.* 14. & 129. quavis partes contrahentes in contractu fecerint mentionem permutacionis, quia in cognoscendis contraditibus effectus magis, quam verba spectari debent. Menoch. *conf.* 444. Ciarlin. *l. c. praef. ut* si fuit dictum pro pecunia, quam habeo in arca. Fachin. *controuv. jur. lib.* 2. *cap.* 1.

- 98 Vendita per filium gravam illi imputantur in legitimitatem, & ubellianam. Vide *Filius.*

- 99 Venditor res pretium an minuatur pacto de retrovendendo. Vide *Simulatio.*

- 100 Venditio venditoris dominium non probat, cum possit etiam res aliena vendi. *Surd. dec.* 260. n. 11. *Mani. dec.* 193. n. 2. *Aym. conf.* 24. num. 12. Alex. *conf.* 98. n. 7. Bich. dec. 44. n. 8. praefertim si fuit facta in vim pacti de retrovendendo. Bart. in *L. ideo. n. 2. ff. de cond. furt.*

- 101 Venditio non probatur, si testes de certo pretio non deponunt. ita *Mastril.* Alex. Dec. & alii apud *Malc.* de *prob. conclus.* 1401. *vol.* 3. Fachin. *lib.* 2. *controuv. jur. cap.* 34. Alii tamen hoc tantum concedunt, cum iis est inter emptorem, & venditorem, secus si inter alios.

- 102 Venditio fragmenti probatur per testes, qui fuerunt praesentes contractui. Bich. dec. 664. *nu.* 2. etiam per mediatorem, aut proxenetaem, si ex depositione nullum commodum reportat, qui majorem fidem mereatur. *Salyc. in L. omnibus. n. 6. C. de testib.* *Rota dec.* 214. n. 2. *par. 1. recent. & dec.* 6. n. 9. *coram Mani. & dec.* 844. n. 6. *coram Buratt.*

- 103 Venditio non ratificatur per actus equivocos, & qui ad aliam causam, quam ratificationis referri possunt. In hoc. *in cap. super hoc. n. 2. in fi. de renum.* ubi Jo. Andr. *vers. super spoliacione.* & Ant. de Barr. *nu.* 22. Bart. in *L. si per vim. n. 2. & ibi Alex. num.* 2. *C. de his, que vi, metus & caus. sunt.* Socin. *conf.* 24. n. 46. *lib.* 1. & requiritur scientia specifica nedum contentorum in venditione, sed etiam aliarum qualitarum. Bich. dec. 157. n. 4.

- 104 Venditor si semel tradidit rem venditam emptori, licet illa ad manus ejusdem venditoris postmodum per-

veniat, non potest amplius conveniri actione ex emptio, sed tantum rei vendicatione, aut publicanda, vel interdicto uti possidetis. Bich. dec. 407. n. 3. *gl.* in *L. Sacramenta puberum. verb. custodiant. C. si adversus vendit. Jal. in §. alitionem. n. 138. vers. quod si venditor. Instit. de ali.*

V E N E N U M .

Prazis Veneni.

In crimine veneni non potest procedi, nisi constet de corpore delicti, nimirum, quod quis veneno fuerit interfectus. Decian. *crim. lib.* 9. *cap.* 24. n. 4. Cabal. *ref. crim.* 180. *cap.* n. 3. nec sufficit confessio venenantis, secundum eundem Farin. de *inquis. quest.* 2. n. 30. Guaz. *defens.* 4. *cap.* 5. num. 2. Scaccia de *Jud. lib.* 1. *cap.* 83. n. 3. & 16. Catena. de *S. Inquis. par. 3. tit.* 1. *nu.* 33. Conciol. *ref. crim. verb. Venenum. ref.* 1. alias processus esse nullus. Probatur autem, aliquem esse mortuum ex veneno, ex attestacione medicorum, & peritorum. Gomez. *to.* 3. *var. ref. par. 3. num.* 8. *Clar. in §. fi. quest.* 4. *num.* 5. *Farin. loc. cit.* n. 30. Catena *l. c.* Cabal. *de cap.* 180. n. 30. Guazin. *l. c. n. 3.* Ex sufficit, quod isti petiti deponant de credulitate sua, dummodo cum juramento dicant, se credere, aut sint jurati. DD. *mox cit.* & Conciol. *loc. cit.* n. 3. & dicant, quod mortuus fuerit occisus veneno propinato, quia alias non probarent corpus delicti adducendo signa, & conjecturas veneni, quia datur etiam venenum in corpore genium ex humorum malignitate, aut acris intemperie. DD. *cit.* & Scaccia de *Jud. lib.* 1. *cap.* 83. n. 3. Cabal. de *omni gen. homicid.* a. num. 626. & videri etiam potest Cyriac. *controuv.* 485. n. 10.

Hoc crimen est difficilis probationis, quia in occulto committitur. *L. 1. §. occisor. ad Sillan.* Farin. de *Reo confes. & convic. quest.* 86. n. 35. & de *homicidio. quest.* 122. num. 53. Guaz. *l. c.* & DD. *cū.* nec non alii apud Conciol. *l. c. ref.* 2. n. 2. & ideo probari potest conjecturis, & praesumptionibus, non tantum ad torquendum, sed etiam ad condemnandum. Bajard. ad *Clar. in §. fi. quest.* 68. num. 128. Farin. de *homicidio. l. c. n. 54. & DD. cit.* Rota apud *Metelin. dec.* 446. n. 8. *to.* 1. ex quibus tamen conjecturis, & praesumptionibus non insignitur poena ordinaria, sed extraordinaria. Farin. *l. c.* secundum quem inferunt tantum poena pecuniaria. Guaz. *def. 5. cap.* 5. num. 21. Conciol. *alleg.* 86. num. 27. nisi indicia essent indubitata, quo casu posset intrare poena corporalis, sed minor ordinaria. *Grammat. dec.* 42. num. 14. *Clar. in §. fin. quest.* 20. *vers. scias tamen.* *Surd. conf.* 132. n. 13. *vol.* 1. Farin. *d. quest.* 86. num. 115. *Malc.* de *prob. conclus.* 1280. num. 10. *lib.* 3. Menoch. de *praef. lib.* 1. *quest.* 97. num. 17. Guaz. *def.* 33. *cap.* 14. n. 15. Aut Reus esset contumaciater absens, qui potest condemnari in poenam ordinariam ex praesumptionibus, & iudiciis legitimis ad transmittendum inquisitionem. Farin. de *inquis. quest.* 11. *num.* 16. *vers. a quibus.* *Cattar. de execut. sent. capto Bannito. cap. fin. num.* 55.

Porro hoc crimen est adeo atrox, ut puniatur affectus etiam non securo effectu, & homicidio, quod devenit fuit ad actum proximum, quia quoad propinationem veneni delictum jam fuit completum. *Cattar. in Clem. si furiosus par.* 2. n. 11. Menoch. de *arbitr. cas.* 360. num. 21. & 47. *vers. secundus casus.* *Vulpel. conf.* 145. Bajard. ad *Clar. in §. homicidium. n. 47.* Cabal. de *omni gen. homicid.* n. 595. non tamen punitur poena ordinaria monis. *Clar. in §. homicidium. n. 11.* Farin. de *homicidio. quest.* 122. a. n. 30. *Giurba. conf.* 46. num. 37. de generali consuetudine Italicae, & alii apud Conciol. *d. ref.* 2. num. 8. secundum aliquos, licet alii velint intrare poenam ordinariam. *Covarr. in Clem. si furiosus par.* 2. n. 11. de *homicid.* Menoch. *d. cas.* 360. num. 47. *Vulpel. d. conf.* 145. *Decian. crim. lib.* 9. *cap.* 22. *nu.* 3. vide Cyriac. *controuv.* 485. a. n. 18.

Intensius aliquem veneno dicitur committere homicidium proditorium. Gomez. *diar. ref.* 10. 3. *cap.* 2. *num.* 7. *Decian. crim. lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 21.

et lib. 9. cap. 22. num. 1. Bajard. ad Clar. in §. homicidium num. 23. et quest. 68. nu. 123. Cabal. ref. crim. cap. 278. num. 2. et de omni gen. homicid. n. 428. et 551. Barb. de Jure Eccl. lib. 2. cap. 3. nu. 94. Facto. de delict. et pen. quast. 18. n. 74. de carcerat. quast. 28. nu. 24. et de homicid. quast. 122. n. 5. Guaz. def. 1. cap. 38. nu. 43. Laym. mor. lib. 14. trac. 9. cap. 3. nu. 8. P. Graffet. de nec. prodit. §. 19. nu. 1. et alii apud Conciol. l. c. ref. 3. quavis venenum non fuerit propinatum colore amicitiae. Imo contra Spetel. dec. 23. nu. 31. et seqq. et Dian. licet fuerit datum ab inimico, quia tunc occiditur homo non praecavens, et hic, & nunc se defendere non potens, sed affidatus. Et talis non gaudet Immunitate Ecclesiastica. Farin. de Immunit. Eccl. nu. 142. Guaz. def. 1. cap. 38. num. 43. Suarez. de statu Relig. lib. 3. cap. 11. num. 12. Barb. d. lib. 2. cap. 3. nu. 94. Cabal. de amicit. gen. homicid. num. 583. Laym. l. c. lib. 4. trac. 9. cap. 3. num. 8. Graffet. de nec. proditoria. §. 19. n. 23. quoad occidentem vero inimicum veneno contrarium tenet Diana. Alios vide apud Conciol. l. c. nu. 7.

VENIA.

§. I.

Venia ubi debet impetrari, non requiritur causa cognitio, et test quaedam habitatio.

- 1 Venia t ubi debet impetrari, non requiritur causa cognitio solemniter, nec citatio partis, quia non agitur de grandi praedjudicio, sed solum ut persona habilitetur, ut possit de jure experiri. Anch. conf. 18. In questione, quae vertitur, nu. 11. v. tercio. Oldr. ubi idem in absolute suspensi a juramento ad effectum agendi, quia non est, nisi habitatio personae, concordat Cald. conf. 183. in fi. alias 7. de jurejur. v. idem videmus, vide §. prox. sequent.

§. II.

Venia in quibus casibus, et a quibus impetrari debeat.

- 1 Libertus t non potest vocare patronum in iudicium, nisi impetrata venia a Patrone. Anch. conf. 18. num. 11. v. conclusio ergo, Cald. d. conf. 183. in fin. v. idem videmus, alias 7. de jurejur. t Extendit in libertum, qui petiti statui terminum patrono ad agendum, faciendo cum citari non petita venia, quia incidit in poenam Edicti. Alex. conf. 103. Consideratis, in pr. lib. 3. t Filius emancipatus petens decerni bonorum possessionem causa litis agnoscende, vel petens per viam querelae inoffensum contra testamentum patris, debet petere veniam a Patrone. Anch. d. conf. 18. nu. 11. v. conclusio ergo, Calder. conf. 183. in fi. v. idem videmus, alias 7. de jurejur. t Extendit; quia filius agens contra patrem non petita venia, non dicitur habere legitimam personam standi in iudicio, l. ult. §. sanctimus itaque, v. necessitate, ubi Bart. et alii. C. de bon. qua liber. t Restringe, ut non requiratur venia filii adversus patrem, quando nomine alieno ageret. Bald. in l. quatuor, ff. de in ju. vocando. Bart. in l. filius, §. isse quoque, ff. de procur. t Restringe in filiaciam minore, quia licet posset contrahere matrimonium sine patre, sic potest ab invito patre petere, & consequi dotem sibi debitam. Rom. conf. 486. n. 4. v. praeerea, allegat text. in c. fin. de judic. in 6. & Apost. ad Rom. citat Boer. dec. 730. Ista questio, n. 7. t Restringe, quando per modum excipiendo; quia est defensio. Jo. de Anan. conf. 16. nu. 10. v. est bene verum. t Amplia in tantum veniam debere peti a filio agente contra patrem, ut si non petita, iudicium fit ipso jure. Bald. conf. 193. In decidendo, lib. 3. t Amplia; quia procedit, siue agatur iudicio ordinario, siue executivo, vel summario. Bald. in l. nec quicquam, C. de plano, col. 2. v. sed nunquid, ff. de offic. proconf. Angel. in l. heres, ad fin. ff. de acquir. hered. plene Jaso. in rubr. C. qui admittit. Bart. et alii ibidem. t Extendit, etiam agant, quia isti petere debent veniam iudicio, l. diffamari, C. de ingen. vel alio iudicio ad tollendum exceptionis impedimentum, quo casu actor vere est reus

quoad alias, sed non quoad veniam. Alex. d. conf. 103. num. 1. lib. 5.

§. III.

Venia non est de substantia iudicii; quia potest remitti, et quando remissa dicitur.

Venia t non est de substantia iudicii, quia potest remitti. Alex. conf. 166. Visto puncto, in pr. lib. 2. ubi, quod non est substantia processus, & non vitiat processum, t Amplia; quia venia non est necessaria, a quando is, a quo peti debuit, sponte venit ad causam, Alex. d. conf. 166. in pr. lib. 2. t Amplia; quia censetur remissa eo ipso, quod non est opposita exceptio. Alex. d. conf. 166. in pr. lib. 2. t Amplia, quia potest concedi per iudicem quancunque, & non vitiat processum. Alex. d. conf. 166. in pr. lib. 2. v. praeerea etiam.

VERBA.

Praxis Verborum.

Verba Papae circa causam alienationis bonorum Ecclesiae ab eo factae in facto proprio, vel alieno, & proprio, super quibus intentio Pontificis fundatur, plene probant, nec admittitur probatio in contrarium. Cler. un. de preben. ubi gl. & Butr. in cap. fin. de success. ab intest. Mascard. de prob. conclus. 139. et 1233. Farin. de testib. quast. 63. Seraph. dec. 330. Merlin. dec. 838. Card. de Luca. de feud. disc. 4. & Alrograd. jun. controuv. 91. praetertit, quia Pontifex habet plenam administrationem bonorum Ecclesiae jure Monarchiae. Merlin. dec. 775. & quia in Pontifice fraus, & mendacium nequit excogitari. Mascard. de prob. conclus. 1233. Farin. dec. & Alrograd. ll. cc. Merlin. dec. 65. Seraph. dec. 330. etiam cum agitur de alienatione facta Consanguineis, quia rerum Ecclesiae non tantum administrationem, sed etiam plenum dominium habet in terris. Fellin. in cap. qua in Ecclesiis de consis. Merlin. dec. 775. Alrograd. l. c.

Verbum Oportet secundum aliquos non habet, nec importat necessitatem, sed consilium. DD. apud Dianam. par. 10. trac. 10. ref. 1. de LL. quest. 1. p. 7. Signorol. conf. 83. Paris. conf. 19. Socin. jun. conf. 35. & probatur ex authentica de iudiciis. §. oportet. L. si quando C. unde vi. cap. non oportet. 3. quast. 8. cap. 1. de presump. in 6. & in materia gravi importat peccatum grave. Angel. in sum. ver. lex. num. 3. Sylvest. verb. preceptum. quast. 2.

Verbum volo facere non est dispositivum, & resolutivum, sed voluntivum. Salyc. in L. in venditio. C. de contrab. empt. Socin. jun. conf. 179. Menoch. praef. 105. lib. 4. Clarin. controuv. for. cap. 98. num. 5. nam verbum volo conjunctum infinitivo non disponit, sed suspendit.

Verborum Attinentes, proximiores intelligitur de instantibus moris tempore, aut conditionis purificatione. Petra de fidei. quast. 5. Petreg. eod. tit. art. 18. Clarin. apud quem alii, cap. 100. n. 11.

Verbum deficiendum in substitutione vulgari significat, non adveniens, aut ex impotentia, aut voluntate. Soc. jun. conf. 181. lib. 2. Menoch. conf. 50. Gratian. disc. for. cap. 773. Clarin. controuv. for. cap. 100. num. 15. & quancunque sumitur pro eo, quod nunquam fuit.

Verbum Relinquo adiectum substitutionibus, fit directum, licet alias fit commune. vide Institutum.

Verbum Convenit in instrumento secundum multos non inducit stipulationem, secundum plures inducit; quia tacite includit promissionem, eadem vero est virtus taciti, quae expressi. Fachin. lib. 10. controuv. Jur. cap. 79.

Verbum Excommunico importat excommunicationem maiorem Bonac. de censur. disp. 1. quast. 1. p. 7. n. 3.

Verba, in tua, et familia praesentia poni solita in concessione oratorii privati, qualiter sint intelligenda. Vide Breve.

Verba posita in instrumento non praesumunt otiosa, & inutilia. Cravetta. conf. 543. et 638. Rol. conf. 39. Clarin. controuv. for. cap. 143. n. 21. DD. apud eundem

- genitalia nil operantur, cum intrat absurdum. Cravetta *conf.* 70. Farin. *conf.* 45. Allograd. Jun. *controv.* 83. nu. 31. Imperativi modi non continent preceptum secundum aliquos, secundum alios continent preceptum, sed leve. Navar. *in man. cap.* 23. & alii apud Dianam. par. 3. *trac.* 6. ref. 74. Lin. in aliquo Canone, aut decreto Pontificio; aut Concil. Diana par. 4. *trac.* 4. ref. 191. Bonac. 10. 2. *diff.* 1. *quest.* 1. p. 7.
11. Verba accipio *se in meam* prolata statim post sponsalia, non importat consensum de presenti, sed de futuro, ut presenti materiae adpntent, & declarantur ab antecedente consensu, qui fuit de futuro. Host. & Abb. *in cap. ex parte de sponsal.* Rom. *singular.* 338. Ciarlin. *controv. for. cap.* 131. a. num. 21. Laym. *mor. par.* 22. lib. 5. *trac.* 10. *cap.* 4. quia non potest presumi sponsos voluisse contrahere matrimonium cum gravi peccato inter denuntiationes, & attenditur potius quod fuit factum, quam quod fuit dictum. gl. *in cap. una de sponsal.* Boll. *de contrah. matrim. cap.* 3. & semper est attendenda intentio contrahentium. Neque obstat, quod in foro externo fit standum communi verborum intelligentia, & non credendum sponse dicenti se non consensisse, quia hoc procedit, quando adest presumptio pro consensu, secus si adest presumptio contraria.
12. Verba testatoris sunt intelligenda per prius, & non per posterius proprie, & naturaliter. Ciarlin. *controv. for. cap.* 88. nu. 16. Cravetta *conf.* 445. Importancia tractum futuri temporis sunt. Quandoqueque, post mortem, de perpetuum. *Id. in finitum.* Alex. *conf.* 13. Cravetta *conf.* 22. Ciarlin. *cap.* 100. num. 10. ubi Menoch. de *pres. lib.* 4. *pres.* 71. num. 75.
13. Verba Brevis directi ad Ordinarium viciniorem, intelligitur de Ordinato viciniore, qui est, & non qui erit, quia non entis nulla sunt qualitates, & qualitas non potest stare sine subiecto. DD. apud Ciarlin. *controv. for. cap.* 46. num. 4.
14. Verba importancia absolutam, & liberam facultatem, si agitur de praedictio terti, importat arbitrium boni viri. Vide *Distio.* In testamentis debent potius esse perflua, quam operari cetera mentem testatoris. Spetell. *dec.* 144. num. 54. Surd. *dec.* 222. nu. 8. lib. 1. Ruin. *conf.* 30. col. 1. vol. 4. Natta *conf.* 186. & potius impropriari. Silvarius. *lib.* 1. *conf.* 6. Dubia in faniorem sensum, & partem suam irahenda; nam evilerit, & non hebraice luti interpretanda. Riccius *in praxi var. ref.* par. 3. ref. 579.
15. Verba Non habeo aliam Uxorem quam te, an inducant matrimonium, aut sponsalia? controversiunt. Pro matrimonio Rant Abb. *in cap. ex parte nu. 8. de sponsal.* Menoch. de *pres. lib.* 3. *pres.* 3. nu. 8. citans Rotam *dec.* 43. par. 1. *in noviss.* sed quod nec sponsalia, nec matrimonium importent, tenet Fachin. *lib.* 3. *controv. Jur.* *cap.* 42. apud quem alii. Covar. *de sponsal. par.* 2. *cap.* 4. §. 1. nu. 8. Sanchez. *de matrim. disp.* 19. nu. 3. quem sequitur Genua. de verb. *enuntiativis lib.* 2. *quest.* 31. num. 13. quia in his verbis non intervenit consensus utriusque partis. Vide *in praxi matrimonii.*
16. Verba enuntiativa, vel narrativa dicuntur, quae sine pondere, vel misterio proferuntur. v. g. si dico. *Ago contra Titium, qui duos habet filios.* ecce haec verba quae duos habet, enuntiativa dicuntur prolata. Genua ut infra.
17. Verba enuntiativa generaliter prolata, & sumpta, utinime disponunt, nec probant. DD. apud Genuam de *enuntiativis lib.* 1. *quest.* 4. *per totam.* ubi ampliat, & limitat. Posita in Instrumento non probant nisi in antiquis, quo casu probant plene. Mascard. *de prob. conclus.* 794. Peregr. *de fideicom. art.* 43. & DD. apud Genuam *l. c. lib.* 2. *quest.* 1. nu. 38. In novis autem faciunt presumptivam probationem, & transferunt onus probandi in Adversarium. DD. apud Ciarlin. *controv. for. cap.* 23. nu. 10. Tusc. *litt. l. conclus.* 739. etiam in Beneficialibus. Merlin. *dec.* 148. ubi Rota. Enuntiativa duorum instrumentorum etiam in novis probant plene. Alex. *conf.* 90. lib. 1. Peregrin. *de fideicom. art.* 43. Genua de verb. *enuntiativis lib.* 2. *quest.* 133. Ciarlin. *l. c. cap.* 23. num. 10. Pluries, & pluries geninata capitula plenam probationem. Grat. *conf.* 143. Genua *l. c. lib.* 1. *quest.* 4. Ciarlin. *l. c. cap.* 109. nu. 14. In instrumentis non probant in praedictio terti. *amb. si quis in aliquo C. de edendo.* Genua. *lib.* 2. *quest.* 1. Mascard. *de prob. conclus.* 934. Ciarlin. *cap.* 121. nu. 30. Cappon. *disc.* *for.* 249. num. 6. *dec.* tantum contra contrahentes. Lin. in antiquis. DD. apud Genuam. *l. mex. cit. nu.* 58. & nisi sit plarium instrumentorum. Seraph. *dec.* 474. nu. 1. Aymon. *de antiqu. temp. par.* 1. nu. 74.
- Verba enuntiativa unica etiam in antiquis non probant etiam Pape. Mascard. *lib.* 1. *var. ref.* *cap.* 70. DD. apud Ciarlin. *l. c. Genua. l. c. lib.* 2. *duas.* 1. ubi limitat quoad Papam diversimode. Verba enuntiativa instrumentorum non probant, nisi sint duo, & centum annorum, praesent in iurisperitronas. Rota apud Mascard. *lib.* 1. *var. ref.* *cap.* 70. Seraph. *dec.* 1232. Ciarlin. *cap.* 172. nu. 13. Enuntiativa rescripti an & quando probent. Vide Riccium *in praxi Rescripti par.* 3. to. 2. *ref.* 372. Enuntiativa libri venerationis probant juxta Capon. *disc.* *for.* 353. Cavalier. *dec.* 537. num. 4. Rota *dec.* 247. par. 2. *recens.*
- Verba enuntiativa ab aliquo prolata, se vel Titium 19 esse suum haeredem, tribunt hereditatem Titio etiam exclusis proximioribus, si sit alias legitimus haeres etiam remotior, & talis dispositio valet etiam favore pie causae. Fontanell. *de pass. nupt. class.* 4. §. 7. par. 2. Rota apud Farin. *par.* 3. *recens.* & par. 1. *in posthum.* *dec.* 6. Capon. *disc.* *for.* 131. Genua de verb. *enunt.* *lib.* 2. *quest.* 32. num. 14. Enuntiativa Testatoris non probant iurisdictionis gentilitium. DD. apud Ciarlin. *controv. for. cap.* 153. nisi iustificetur ex aliis. Riccius *in prax. ref.* 132. & de noviss. *jurispr.* *ref.* 126. & 233. An probent alienationi rei Ecclesiasticae intervenisse tractum, vel consensum Apostolicum. Vide *Trallatus, & Notarii.*
- Verba enuntiativa Principis probant, quoties se Principes fundat in illis. Gozzad. *conf.* 83. num. 10. Afflic. *dec.* 305. num. 14. & 16. & quando Principes est bene informatus. Genua de verb. *enunt.* *lib.* 2. *quest.* 5. An prolata in Iudicio probent, vide Genuam. *l. c. quest.* 67. & 68. ubi etiam de verbis enuntiationis Notarii. *quest.* 11. *l. c. Mascard. de prob. conclus.* 1100. In matrimonialibus favore matrimonii probant, nisi principaliter disputaretur de matrimonio, sicut non probant contra tertium, vel si agatur de praedictio alterius matrimonii.
- Verba enuntiativa generaliter sumpta dispositionem 21 inducunt in testamentis favore pie causae, juxta Bart. *in L. 1. C. de SS. Eccles.* nu. 76. Mascard. *de prob. conclus.* 388. nu. 3. & *conclus.* 1176. num. 58. Tremacineque *var. ref.* *lib.* 1. *tit.* de *V. S. ref.* 2. num. 91. & plures apud Genuam de verb. *enunt.* *lib.* 2. *quest.* 23. & probatur ex *cap. fin. de success. ab intest.* Dummodo verba sint de praeterito, & non de futuro, de qua materia plura apud Genuam *l. c. usque ad quest.* 30.
- Verbum *Auem*, ut Adversarium diversificat tam in iure, quam in facto contenta in dispositione. Birt. *in L. hoc amplius. §. de his autem. num.* 1. *ff. de damn. infer.* Ripa *in L. 2. §. quod si in patris. nu.* 2. *ff. sol. matrim.* Peregr. *conf.* 44. nu. 6. *lib.* 3. & de *fideic. art.* 7. num. 44. Fufar. *de substit.* 650. num. 28. Barba *distio.* 47. num. 7. Bich. *dec.* 137. num. 42.
- Verbum *Aliquo* est universale, & omnia comprehendit. 23 gl. *fin. in cap. si propter. de rescripti. in 6. Gemin. conf.* 29. nu. 2. Socin. *conf.* 3. num. 10. *lib.* 3. *Surd. conf.* 33. nu. 20. & *dec.* 283. num. 7. Rota *dec.* 357. nu. 5. par. 1. *divers.* Bich. *dec.* 191. nu. 22.
- Verbum *Etiā* est ampliativum, & implicat alias 24 species. *L. 2. C. de testib. Clem.* 1. §. *fin. de re jud.* Paris. *conf.* 46. nu. 30. & *sequen. lib.* 4. Rota *dec.* 51. nu. 8. par. 1. *recens.* etiam in materia stricta. Bich. *dec.* 191. nu. 21.
- Verbum *Assignare*, ubi materia patitur, est translativum domini. Ita Paris. *conf.* 33. num. 26. & 27. Corn. *conf.* 218. nu. 11. Rota *dec.* 633. *sub nu.* 2. & *dec.* 647. num. 7. *coram Cavalier.* apud Bich. *dec.* 207. num. 5.
- Verbum *ad titulum* tribuit absolutam potestatem. Ruin. 26 *conf.* 27. nu. 1. *lib.* 1. Alex. *conf.* 207. *in fin. lib.* 3. Menoch. *de arbit. lib.* 1. *quest.* 7. nu. 32. & 33. *Surd. dec.* 272. nu. 15. Bich. *dec.* 287. nu. 3.
- Verbum *Alium* est significativum familiarum, & repe- 27 rit eadem qualitates, quae ante fuerunt requiritur; adeo ut, si haereditas facit relicta filio masculino, & ipso mortuo alii filio, alter quoque filius debet esse masculus.

- lus. Socin. jun. conf. 168. nu. 52. lib. 2. *Surd. conf.* 21. num. 15. Menoch. conf. 565. num. 1. & seq. & de pref. lib. 4. pref. 84. num. 13. & 14. Fular. de substit. qua. 371. num. 21. & 27. & quest. 366. num. 22. & 23. Bich. dec. 493. num. 23. & 24.
- 28 Verbum *Almeno*. Latine *Saltem* non excludit majorem summam. Gemin. conf. 37. num. 5. & 6. Bich. dec. 580. num. 17.
- 29 Verbum *Ciò*. Latine *id est* precedentem dispositionem in genere prolatam specificat, & declarat. Bart. in L. *quasi*. num. 5. *si quis fundum*. nu. 15. *vers.* aut *fuit facta numeratio*. ff. de fund. fruct. Bald. conf. 200. nu. 3. lib. 4. Aym. conf. 227. nu. 7. Cephal. conf. 272. num. 18. Barb. dist. 145. num. 2. Beltram. ad Ludov. dec. 531. num. 6. in fin. Bich. dec. 631. num. 1.
- 30 Verbum *Descendentibus* habet tractum successum ad omnes Descendentes in infinitum. L. ult. c. de suis, & legit. hered. Alex. conf. 56. num. 2. lib. 1. Menoch. conf. 152. nu. 28. & conf. 1072. num. 1. Rota decif. 21. num. 14. par. par. 5. recent. Bich. dec. 4. num. 8. & demonstrat testatorem rexisse ad omne tempus, quamvis remotissimum. Idem Bich. l. c. nu. 9. Deficientia Descendentium. Alex. conf. 33. nu. 12. lib. 6. Peteg. de fideicom. art. 29. num. 9. Marefc. lib. 1. var. ref. cap. 45. nu. 8. Tefch. dec. 270. sub nu. 29. *vers.* hoc enim *casu*, & videtur contemplata extinctio totius Descendentie. Rota in *Viterbien. Castrorum*. num. 75. apud Bich. l. 6.
- 31 Verbum *Dixi* est repetitum, & demonstrativum ad oculum personarum jam nominatarum. Menoch. conf. 82. nu. 158. *Surd.* conf. 31. num. 31. & n. 32. Rota dec. 194. n. 5. par. 5. recent. & est personalissimum. Cagnol. in L. 2. num. 46. *vers.* secundo principaliter. ff. de pal. inter emp. & vendit. Aym. conf. 929. num. 11. Menoch. conf. 115. num. 50. & non egreditur personas earundem personarum. *Surd.* conf. 77. num. 22. Rimin. jun. conf. 371. num. 127. *scn.* conf. 26. nu. 26. Dec. conf. 51. num. 1. Petta de fideic. quest. 2. num. 3. Fufat. de substit. quest. 673. a. num. 19. Rota dec. 359. a. num. 34. par. 5. recent. Bich. l. c. num. 12. & 5. & denotat, ac repetit personas supra nominatas. L. 1. §. cum, qui. ff. de postulan. Barb. dist. 87. num. 1. Barut. dec. 272. nu. 6. Et est relativum ad superius expressa. Aym. conf. 98. num. 8. Rota dec. 669. n. 1. par. 1. recent. & dec. 15. num. 8. par. 7. & dec. 438. nu. 67. & 68. par. 5. & dec. 393. num. 6. apud Merlin. Bich. dec. 607. num. 10.
- 32 Verbum *Diligentissimus* positum in textu in L. mer. ces. §. columna. ff. locat. secundum magis communem DD. opinionem regulariter accipi debet pro positivo, & sic pro levi culpa. gl. in d. §. quia columnam. quam sequitur Salyc. nu. 8. Bald. in L. in iudicio. num. 4. & 5. c. locati. Mynding. in §. qui pro usu. nu. 20. *vers.* *Diligentissimus*. Infit. de locat. ubi Picardus. num. 4. §. Molina de iust. & iur. 10. 2. disp. 494. nu. 4. *vers.* Item. Grat. conf. 94. num. 53. lib. 2. Honded. conf. 90. num. 35. & 36. lib. 2. Valenz. conf. 179. nu. 24. Cavalcan. dec. 37. a. num. 12. Rota in *Bonon. mercium*. 26. Maii. coram Priolo; quia to diligenter recipit interpretationem a subjecta materia, & natura locationis non obligantis, nisi ad levem culpam. Ad den. ad Dec. conf. 274. lit. A. Rimin. jun. conf. 795. num. 21. Fulgol. conf. 193. sub nu. 3. & alii apud Bich. dec. 646. num. 9. & seq.
- 33 Verbum, seu dictio *Eadem* significat totalem identitatem. Bich. dec. 110. num. 12. Bart. in L. si quis. §. si initium. lib. 2. num. 2. ff. de eden. Barut. conf. 208. nu. 17. Barb. dist. 99. Seraph. dec. 148. nu. 11.
- 34 Verbum *Exingere* importat debiti eradicationem, & substantie obligationis interceptionem, juxta Rotam. dec. 558. num. 2. impressa apud Cenc. post tract. de censib. Bich. dec. 349. nu. 17.
- 35 Verbum *Facultas* denotat necum factum sejunctum a iurisdictione. Luc. de Penna. in L. omnes. 33. col. 5. *vers.* *facultas proprie*. C. de Decurion. lib. 10. Bart. in L. 1. nu. 4. ff. de condit. ex Leg. Bich. dec. 299. num. 27.
- 36 Verbum *Heres* appositum in conditione primæ substitutionis significare forsan potest heredem non actu, sed potentia, quia heres in testamento scriptus fuit, juxta Bald. conf. 170. sub nu. 10. *vers.* sed his non obstantibus. lib. 5. Curt. jun. conf. 83. n. 2. *vers.* nec.
- obstant*. Laderch. conf. 3. sub num. 12. Vasquez de success. par. 2. lib. 2. §. 12. num. 9. Sim. de Prat. de interpret. ult. volum. lib. 3. interpret. 1. dub. 4. col. 5. num. 33. fol. 199. Boer. dec. 38. nu. 32. Crescent. dec. 1. num. 5. & 6. de testam. Rota dec. 656. num. 7. par. 4. recent. & tale verbum non censetur repetitum in alia substitutione. Bich. l. c. num. 15. & Laderch. conf. 3. num. 12. *vers.* nec. dicat quis. In substitutionibus fideicommissariis denotat heredes sanguinis. L. ex facto. §. fin. ff. ad Trebell. L. Gallus. §. etiam. ff. parente. ff. de liber. & postum. Bald. conf. 267. num. 2. lib. 5. Socin. jun. conf. 158. num. 10. lib. 2. Fufat. conf. 79. num. 1. & 3. Bich. dec. 605. nu. 3.
- Verbum *Ipſis*, & *Ipſorum* est personalissimum. Ruin. 37. conf. 99. num. 16. lib. 2. Cagnol. in L. 2. num. 46. *vers.* secundo. princ. ff. de pal. inter emptor. & vend. Menoch. conf. 115. num. 50. Rota dec. 359. num. 35. par. 5. recent. Bich. dec. 17. num. 5. & dec. 4. num. 13. Gratian. conf. 126. num. 38. lib. 3. Alex. conf. 226. per totum. lib. 6. Fufat. de substit. quest. 547. ubi quod non egreditur personam illorum.
- Verbum *Ipſis succedere* voluit non inducit per ne- cessæ acquisitionem hereditatis in vocatis, sed exponit potest in locum ipſorum. Peteg. de fideicom. art. 15. nu. 26. *vers.* notabile est. Barb. conf. 115. nu. 6. & 7. lib. 1. Rota dec. 403. num. 9. par. 2. recent. Bich. dec. 27. nu. 7. & verbum *Ipſis* adjectum in casu affirmativo, non censetur repetitum in casu negativo diversarum personarum. Menoch. de pref. lib. 4. pref. 178. sub nu. 25. Fular. de substit. quest. 449. nu. 5. Dec. conf. 386. num. 7. *vers.* tertio. non obſtat. Peteg. de fideicom. art. 25. num. 33. Rota decif. 151. nu. 16. par. 5. recent. Bich. dec. 27. num. 9.
- Verbum *Indulim* generaliter intelligitur de omni concessione facta per viam privilegii, aut Legis universalis, aut privilegii inserti in corpore Juris. Rota dec. 117. num. 33. & dec. 37. num. 65. apud Bich. decif. 667. nu. 25.
- Verbum *Legitimus*, quamvis presentis temporis ex præsumpta tamen voluntate Testatoris, referatur etiam ad legitimacionem faciendam. Albericus in L. verborum oportet. num. 2. ff. de P. Rota in *Bonon. Palatii*. 16. Joan. 1640. coram Ghislerio. Bart. in L. 1. quest. 7. *vers.* concludo ergo. ff. de iure Codicillor. Sim. de Prat. de interpret. ult. volum. lib. 2. interpret. 2. dubit. 1. solut. ult. num. 43. fol. 130. Dec. conf. 176. num. 4. & 5. & Bich. decif. 54. num. 23.
- Verbum, seu dictio *Masculi* operatur exclusionem foemine, quando testator ultra masculum habebat etiam foeminam. Bich. dec. 279. nu. 18. Corn. conf. 290. n. 6. & 7. lib. 4.
- Verbum *Mancamento* supponit præexistenciam debiti, quia deficere in adimplimento non dicitur, qui non debet. Bich. dec. 522. num. 14. L. non intelligitur. 3. §. multa. ff. de iure fisci. L. amissione. §. 1. ff. de capit. dimin. L. Cajus. 11. in fin. ff. de iur. L. si extraneus. 24. ff. de iur. dot. nu. non videtur. 54. L. non potest videri. 100. L. non potest videri. 209. ff. de R. J.
- Verbum, seu dictio *Omnino* in substantialibus significat abdicacionem cunctisque Juris ab hærede gravato, totalemque transfusionem in fideicommissarium absque ulla distinctione. Bart. in *Extrav.* qui fin. rebelles. *vers.* nulli. Hostien. in cap. dudum. de convers. conj. num. 2. ubi Jo. Andr. nu. 19. Felin. in cap. de Regular. num. 2. de simon. Cyriac. contrav. 436. nu. 81. Jaf. conf. 262. nu. 4. lib. 4. Menoch. conf. 1. n. 19. Petta de fideicom. quest. 5. nu. 104. Rota dec. 193. n. 5. par. 1. recent. Bich. decif. 15. num. 10. & 11.
- Verbum *Oppositum* inter res, que ceduntur, stat augmentative, aut disjunctive. L. cum quidam ad fin. *vers.* sed hoc ubi gl. verb. incorrupta. C. de V. S. Barb. dist. 46. nu. 3. Rol. conf. 99. num. 56. lib. 4. Honded. conf. 36. nu. 17. lib. 2. & junctum *ver.* Altera denotat, quid diversum a feudalibus proxime ante sigillatim expressis. Gratian. dist. for. cap. 560. num. 35. Natta conf. 546. num. 22. Menoch. conf. 335. nu. 18. *Surd.* conf. 303. num. 33. Rota dec. 149. nu. 3. par. 1. divers. Bich. dec. 156. num. 10. & 11.
- Verbum *Prope* non verificatur in loco remoto, fed denotat immediatam contiguitatem. Aretin. in §. quod si naturali. Infit. de ver. divis. Bart. in trac. Tibertiadis. par. 2. de insula. *vers.* propriam. Boer. dec. 51. nu. 15.

- numer. 35. *Cenſ. ſingul.* 81. numer. 8. Bich. dec. 84. num. 2.
- 46 Verbum *Providere* relatum ad perſonas; Eccleſiaſticas ſignificat plenam collationem. *gl. in cap. 1. verſ. 60. de elect. in 6. Gatz. de Benef. par. 1. cap. 6. num. 34. & actum non agentem confirmatione ſuperioris.* Bald. *conf. 324. num. 3. verſ. ſextimo. lib. 4. Titaquell. in L. pouta. §. hoc ſermone. lim. 6. num. 13. Barb. de Jur. Ecclieſ. lib. 1. cap. 19. num. 41 & alii apud Bich. dec. 110. num. 1. & 2. & proſumam a Doctore Canonum cenſetur in propria ſignificatione proſumam. L. 2. §. *Quintum Martium. gl. de orig. Juris.* Joſ. de ſelle. dec. 290. nu. 35. Diredum ad Inferiorem ſolam preſentationem importat, niſi conjectura contrarium demonſtrent. Bich. l. c. num. 22. & 23. Et juxta ſubjectam materiam accipi poteſt pro preſentatione, ſicut & converſo preſentatio aliquando accipitur pro collatione. Gozual. *ſuper reg. 8. Cancell. gl. 17. ſub num. 4. ver. cum provisionis appellatione.* Roſa dec. 27. num. 1. & 2. de praben. in nov. & dec. 567. num. 9. & 10. par. 5. recent. Bich. dec. 368. num. 2.*
- 47 Verbum *Poteris* appoſitum in cap. expoſuiſſi. 24. col. 1. *verb. poteris. de praben.* exponitur ab Hoſt. ibidem pro *debitis*, juxta cap. ad *Decorem. de Inſtit.* & Hoſt. ſequitur Jo. Andr. num. 2. *verſ. & exponit.* Socin. in cap. ſicut *unire. num. 91. de exceſſ. Pralat.* Bich. dec. 140. num. 2.
- 48 Verbum, ſeu dictio *Quomodolibet* in Indulto concedendi beneficia litigioſa capit etiam vacationem per obitum *gl. in cap. ſuſcepim.* 6. *verb. expreſſe. de reſcript.* in 6. quam ſequitur Jo. Andr. num. 3. Franc. num. 8. Menoch. *de adipeſ. remp. 6. num. 15. Barb. diſt. 330. num. 1. Put. dec. 209. lib. 1. in cur. & reſeruat ad litigioſa, non ſecus, ac vacare congeritur.* quia illi proxiime jungitur mediante actione *etiam.* quæ implicat in litigioſis modis vacationis. Barb. diſt. 112. numer. 5. Parif. *conf. 46. num. 30. lib. 4. Decian. conf. 46. num. 118. lib. 2. Rota dec. 51. num. 8. par. 1. recent. præſertim in gratia *mon proprio*, quæ late eſt interpretanda. Lap. & Abb. in *cap. ſuſcepim.* ubi Ant. de Butte. num. 91.*
- 49 Verbum *Qualibet parte* tanquam univerſale eſt comprehendens cujuſlibet partis bonorum, cujuſcuque ſpeciei ſint. Gozual. *conf. 1. num. 19. Surd. conf. 73. num. 62. & conf. 453. num. 8. Barb. diſt. 317. num. 17. & diſt. 325. num. 1. Bich. dec. 188. num. 11.*
- 50 Verbum *Reverſi*, cum agitur de aliquo jure, aut actione, ſignificat illud, vel illam aliquando competiſſe. *L. ſi qua mulier. ff. ad S. C. Terrull. L. ſi, numquam. C. de revo. donat. gl. in L. ſi poſtulerit. 27. §. juſet Lex. verb. reverſura. ff. ad L. Jul. ff. de adul. Oldrad. conf. 275. num. 6. Bich. dec. 110. numer. 14.*
- 51 Verbum *Rogo* in ultimis voluntatibus, quandoque aptum eſt imponere præceptum, ac prohibitionem. *L. 2. C. commun. de leg. Fuſat. de ſubſtit. quaſt. 243. num. 2. reſolvitur in ſimplices preces, ſic ſuadente Teſtatoris voluntate ex aliis teſtamenti partibus elicit. Caſtr. in L. peto. 71. num. 2. ff. de leg. 2. Bich. dec. 414. num. 35.*
- 52 Verbum *Succedat* regulariter denotat ſucceſſionem hæreditariam. Decian. *conf. 1. ſub num. 16. & 17. Bich. dec. 207. num. 14.*
- Verbum *ſervetur* indefinite prolatum in re de ſui natura tractum ſucceſſivum habente, injungit onus perpetuo faciendi. Fel. in *cap. 2. num. 5. falent. 2. & 5. de iuraga. & pace. Cun. in L. ſi quis heredem. verſ. nam quidam. num. 2. C. de Inſtit. & ſubſtit. ſal. in L. ſi arbitrio. num. 13. verſ. ſecundo. & fortius. *gl. quaſiſtar. cog. Ang. conf. 34. num. 9. Roſa dec. 677. num. 2. par. 1. diverſ. Bich. dec. 522. num. 8.**
- 53 Verbum *Subſtituo* eſt commune. Albert. in *L. præciſus. num. 27. C. de Impub. & aliis ſubſtit. Surd. conf. 232. num. 15. Rota dec. 45. num. 2. par. 4. to. 2. Bich. dec. 548. num. 5. & continet etiam vulgarem tacitam, vel expreſſam verbis generalibus. Batt. in *L. centurio. num. 32. Caſtr. in L. quamdiu. lib. 3. num. 7. ff. de acquir. hæred. Socin. ſen. conf. 140. ſub num. 5. lib. 1. Dec. conf. 416. num. 6. Surd. conf. 347. num. 16. Rota dec. 157. num. 3. par. 4. to. 2. recent. etiam ſi ſit ſideiſcommiſſaria, quia etiam hæc, quando eſt facta per verbum commune, includit vulgarem, quam anomalam vocant, cujus vigore ſubſtitutus ſubintrat in locum primi nolentis, aut non valentis adire. Caſtr. *conf. 152. ſub num. 1. in ſi. verſ. vel non aliter. & num. 2. lib. 1. Menoch. conf. 1103. ſub num. 14. & 15. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 11. num. 39. Selli. dec. Arag. 50. num. 8. Fonranel. dec. 249. numer. 2. & ſeq. Roſa dec. 374. num. 1. par. 1. diverſ. & dec. 403. num. 13. par. 2. recent. Bich. l. c. num. 10.***
- Verbum *ſine mora* contentum in *L. Fraſes. C. locati* 54 indicat, quod cognitio fit brevis, & ſummaria, non autem executiva, quia ſummariæ differt ab executiva. Curt. jun. *L. tale paſſum. §. qui proceſſus ſub num. 28. verſ. & ſi etiam. ff. de paſſ. Colet. de proceſſ. executivo par. 3. cap. 1. num. 20. reſpondit. Curt. Seaccia de Jud. lib. 2. cap. 63. ſub num. 10.*
- Verbum *Transſalto* ſecundum ſitam ſignificationem 55 comprehendit omne genus conventionis. Bich. dec. 490. num. 3. *L. cum §. vult igitur. ff. de tranſalt. L. 1. §. fin. ff. ad Terrull. cap. ſuſcitata de integ. reſtit. Roſa in Valeſoletan. Juris nominandi. 8. Jun. 1605. coram Coccino.*
- Verbum *ut ſupra* eſt relatum ad ſupranominatos. L. 56 *item queritur. §. item Julianus. ff. locati.* Barb. diſt. 441. num. 1. Butat. dec. 272. num. 6. Bich. dec. 546. num. 5.
- Verba curialia, & civilia non inducunt aliquam obligationem. Felin. in *cap. cum juramento nu. 2. verſ. ſed hoc. de homicidio. Setaph. dec. 136. num. 3. etiamſi ſine de non moleſtando in futurum, præſentim quia intelligi poſſunt de moleſtia extrajudiciali, & de facto, non autem judiciali ac juſta. Peregrin. de fideicom. art. 35. num. 7. Mant. dec. 183. num. 2.*
- Verba ſunt intelligenda ſecundum mentem proferentis. L. *Senatus conſulto ff. de rit. nupt. L. juxta. ff. de P. S. Patif. conf. 52. num. 28. lib. 2. Fachin. contrav. Jur. lib. 5. cap. 18. Fuſat. de ſubſtit. quaſt. 320. num. 30. Rota dec. 6. num. 13. par. 5. recent. & una pars inſtrumentis debet declarare aliam. L. qui ſiliabus. L. ſi ſervus plurium. §. fin. ff. de leg. 1. Ruin. *conf. 149. num. 9. lib. 2. Aym. conf. 197. num. 2. Rota cit. Bich. dec. 252. num. 7. & 8. & debent intelligi ſecundum ſubjectam materiam.* Bald. in *L. a Procurator ſub num. 2. verſ. nec obſtant verba. C. mandati. Felin. in cap. ſedes. num. 1. verſ. nec obſtat. de reſcript. Rota dec. 298. nu. 4. par. 1. recent. Bich. dec. 484. num. 13. & debent interpretari ſecundum mentem contrahentium. Arcin. *conf. 159. num. 16. verſ. ex his inferitur. & num. 17. verſ. ſecundo poteſt reſponderi.* Socin. ſen. *conf. 9. num. 36. lib. 1. Natta conf. 496. num. 13. verſ. non enim obſtat.* Decian. *conf. civil. 35. num. 34. lib. 2. Menoch. de præſ. lib. 3. præſ. 159. num. 13. Surd. conf. 245. numer. 18. Bich. dec. 596. num. 17. Et in dubio præſumuntur ſtare demonſtrative, non taxative. Bich. dec. 549. numer. 12. & Verba media declarantur a præcedentibus, & ſubſequentibus. *L. ſed & ſi adjiciatur. ff. pro ſocio. L. ſi ſervus plurium. §. fin. de leg. 1. Alex. conf. 190. num. 18. lib. 2. Honded. conf. 30. numer. 15. lib. 2. Bich. dec. 19. num. 12. Prolata in medio cenſunt prolata ab eadem perſona, quæ protulit verba extemorum. Joſ. Ramon. *conf. 37. num. 163. Bich. dec. 373. num. 11.*****
- Verba quamvis impoſitionalia reſtringuntur ad perſonas paulo ante vocatas. *L. fin. §. Scio. ff. de leg. 2. ubi Batt. Alber. & alii. & L. mulieri & Titio. ff. de condit. & demonſtr. ubi Caſtr. num. 2. verſ. ſed contrarium eſt. Gabr. conf. 117. num. 34. lib. 1. Mant. de conſeſſor. lib. 8. tit. 2. num. 6. Butat. dec. 161. num. 4. Bich. dec. 334. num. 5. quando aliquo modo poſſunt ſaltem ad diverſos effectus conciliari, per poſteriora non dicitur recedere a primis. Dec. in *L. pacta noviffima num. 4. C. de paſſ. Cephal. conf. 733. num. 47. Socin. jun. conf. 144. num. 59. lib. 3. Aym. conf. 70. numer. 26. Surd. conf. 524. num. 3. & dec. 195. num. 7. & dec. 288. num. 40. & omnis interpretatio ſumenda eſt ad evitandam correctionem, & repugnantiam verborum in eodem contractu. *L. non ad ea ubi gl. verb. præſens. ff. de cond. & demonſtr. Dec. in L. pacta noviffima num. 5. Rimin. jun. conf. 551. num. 15. ſen. conf. 177. num. 13. Bich. dec. 281. num. 41. & 42.***
- Verba ſententiæ ſunt interpretanda prout de jure. *cap. 60. dilectus de off. ordin. Bald. in L. 1. num. 2. C. de negot. geſt. Batt. in L. ſi fundus. §. in vendicatione ſub nu. 4. ff. de pignor. Caſtr. conf. 276. lib. 2. Rota dec. 66. num.*

nu. 3. par. 2. recent. Bich. dec. 201. num. 41. Vicent. de Franc. dec. 329. num. 12. Capic. Lacro. dec. 25. num. 38. Rota dec. 66. num. 3. vers. non obstante par. 2. recent. & in Romana fideicom. de Campagnol. 8. Febr. 1649. §. non obstat. coram Penningbero. Item sunt interpretanda, ne continent excessum, & ut sententia finitaneatur, sunt impropianda. cap. dilectus. de off. ordin. Buratt. dec. 337. num. 24. Ludovif. dec. 74. num. 7. & 8. Rota dec. 66. num. 1. par. 2. recent. gl. in L. & pater. verb. non communicari. ff. famil. heretic. Socin. fca. conf. 37. num. 12. lib. 4. Rota in Bonon. fideicom. de Caranis. 1. Febr. 1634. coram Merlino. Bich. dec. 345. num. 16. & 17. Præterea recipiunt interpretationem a libello, & petitione actoris. Aym. conf. 188. num. 1. Crefc. dec. 6. num. 2. de sent. & re judic. Scraph. dec. 640. num. 1. Bich. dec. 407. num. 7. Item a decisionibus causæ. Bich. dec. 370. num. 4. quia decisiones sunt pars sententiæ. Socin. jun. conf. 181. num. 79. vers. hoc etiam lib. 2. Sententia de sent. & re jud. gl. 14. quæst. 17. nu. 72. Buratt. dec. 327. nu. 1.

61 Verba sine mora in L. Praes. C. locati important solum, quod sit sub lata appellatione. Zachias de oblig. cammer. quæst. 1. nu. 18. & 19. Rota dec. 75. num. 7. & 3. post Zachiam 661. nu. 8. apud Penniam. Bich. dec. 326. num. 10.

62 Verba testamenti, quando non sunt clara, sed dubia, declarari possunt per duos testes. Bich. dec. 317. nu. 21. si vero sunt clara, non est opus declaratione, sed inducitur ex verbis post testamentum serio prolatis nova dispositio testamentaria, ad quam probandam omnino septem testes sunt necessarii. Surd. conf. 129. Honedd. conf. 51. nu. 76. lib. 1. Jo. Franc. a Ponte conf. 63. nu. 9. lib. 1. Canect. var. ref. par. 3. cap. 20. a nu. 408. Gratian. disc. for. cap. 650. a nu. 25. Rota coram Buratt. dec. 616. nu. 4. par. 2. recent. dec. 765. num. 6. & 7. Bich. dec. 317. num. 23.

63 Verba unius temporis præsentis functionem temporis præteriti non recipiunt, DD. in L. si ususfructus. ff. de usufr. leg. Bald. in cap. licet sub. nu. 2. vers. ut dic. de supplen. negligentia Prelatorum. Rimin. jun. conf. 203. nu. 92. præsertim ad evitandam contrarietatem, quæ ut evitetur, intelligenda sunt verba de tempore diverso. Felin. in cap. translate. num. 8. circa med. de consil. Ruin. conf. 130. num. 6. lib. 3. Rota dec. 147. nu. 18. par. 1. recent. & dec. 351. num. 31. coram Ludovif. Bich. dec. 243. nu. 9. Imo verba unius temporis iuxta voluntatem proferentis pro alio quandoque accipiuntur. L. verbum erit. §. quemadmodum. ff. de P. S. cap. enim conspectientia. il. 2. de testib. Gevin. conf. 132. nu. 2. & 3. Bich. dec. 184. nu. 6.

64 Verba universalis quietantæ, ubi certa causa est expressa, illam non ampliunt. Castr. in L. si de certanu. 2. C. de transact. Aret. conf. 161. a nu. 5. Surd. dec. 217. nu. 15. Bich. dec. 332. nu. 17. & universalis quietationis; nisi ex aliquo adjuncto sint restrictæ, præsumi faciunt, quod de omnibus cogitatum fuerit, nisi contrarium ex adverso probetur, & operantur comprehensionem omnis debiti ex quolibet causa L. sub. prætextu. C. de transact. Valasc. consult. 39. num. 6. Menoch. con. 496. nu. 60. Rimin. jun. conf. 343. nu. 24. Alex. conf. 17. num. 2. lib. 1. Fontanel. dec. 395. nu. 21. Bieh. dec. 332. num. 5. præsertim futurarum, & fructuum debitum quod est accessorium ad principale. Jas. in L. si de certis nu. 4. vers. limita nisi. C. de transact. Barz. in L. Aurelius. §. legatum. ff. de liberat. leg. Gabr. de R. J. conclus. 4. nu. 38. Menoch. de præf. lib. 3. pref. 151. præsertim si aliqua verba universalis essent octiosa. Bald. in L. liberis nu. 34. C. de oper. liberr. Ruin. conf. 79. num. 8. lib. 2. Surd. conf. 113. nu. 8. & 19. Bich. l. c. num. 7. quamvis verba pleno jure simpliciter prolata impotent proprietatem cum usufructu. Dec. conf. 468. num. 10. Surd. de alim. tit. 2. quæst. 15. nu. 10. Jas. & Alecia. in L. si ita stipulatus. §. Titius. ff. de P. O. DD. in cap. conquestus. de foro comp. Tiracquel. in L. si nunquam in fi. C. de revoc. donat. Tamen in testamento, cum testator lucrum relinquit Uxorij pleno jure, intelligi debet de usufructu tantum, si testator reliquit filios, secus si earum, quia tunc verba pleno jure importantur, & proprietatem; & usufructum, ex præsumpta stipulationum, quod voluerint disponente secundum Leges. Gratian. disc. for. cap. 46. nu. 9.

Verba universalia declarantur ab aliis verbis subiectis quæntibus specificè, & distinctè loquentibus. L. quæntibus. §. Mævina. ff. de leg. 3. ubi Bart. in fi. & in L. generalis. §. uxori. n. 1. ff. de usufr. leg. Ruin. conf. 78. nu. 4. vers. præterea lib. 1. Oldrad. conf. 3. nu. 2. Rota dec. 428. nu. 16. par. 4. to. 2. recent. Bich. dec. 295. nu. 1.

Verba universalia, & geminata statui majorem vim 66 habent, & comprehendunt etiam eas, quæ alias non comprehenduntur. Dec. conf. 386. nu. 8. Gabr. conf. 20. nu. 18. lib. 2. Rota dec. 93. nu. 8. impressa apud Zachiam de oblig. caner. Bich. dec. 634. num. 16. & non debent esse odiosa, quamvis versum in statuti odiosis. Pafet. conf. 189. nu. 3. Bellon. jun. conf. 74. nu. 23. Gratian. disc. for. cap. 685. num. 10. Bich. dec. cit. nu. 20.

VERGENTIA & VERSIO.

Praxis Vergentia, & Versio.

Vergentia viri ad inopiam ut probetur, major requiritur probatio ex parte mulieris contra creditores viri, quam cum agitur contra virum: Gratian. disc. for. cap. 389. num. 10. & 872. num. 20. & 21. apud Bich. dec. 550. num. 2. quod tamen in meo Codice non invenio, sed tantum cap. 941. num. 1. & 2. an possit impedire venditionem bonorum contra creditores pro assecuratione suæ dotis. Capella Tholof. dec. 1329. Olaf. dec. 135. nu. 6.

Versio pretii in Ecclesiæ præsumitur, si probentur debita Ecclesiæ ejusdem indigentia. Item si pecunia sit erogata in satisfactionem debiti. Item ex prudentia Prelati. Turricell. de reb. Eccles. non alien. cap. 30. nu. 37. Item si pecunie creditoribus Ecclesiæ statim, vel post modicum tempus fuerint solutæ. Ludovif. dec. 31. nu. 3. post Statil. de solv. interdict. dec. 108. Ferentil. ad Buratt. dec. 541. num. 10. in fin.

Versio ex diversitate summæ non excluditur, dum 3 aliis conjecturis probatur. Alex. conf. 84. nu. 4. lib. 1. Gratian. disc. for. cap. 397. nu. 15. Bich. dec. 310. nu. 34.

Versio pecuniarum in causam dotis debet probari a Creditore. Cenc. de censib. quæst. 19. num. 33. Fular. de substat. quæst. 531. num. 175. Rota apud Bich. l. c. num. 18. Scraph. dec. 1093. nu. 1. Buratt. decif. 920. n. 4. & ex quibus probetur, vide eundem. Bich. num. 29. & dec. 366. num. 20. & 21.

Versio pecuniarum a filiofam. acceptarum in emptio- 5 ne mercium probatur ex paritis extractis ex libris mercatorum, quibus plena fides adhibetur concurrentibus verisimilitudine, & aliis conjecturis. Cyriac. controu. 387. num. 48. & 49. Surd. de alim. tit. 4. quæst. 18. num. 9. & quæst. 29. num. 7. Merlin. dec. 5. num. 3. Bich. dec. 568. num. 18. & 19. & ad hanc probationem multum conferit vicinitas actuum videlicet temporis, Summæ, & personarum, quibus solutæ fuerunt. Menoch. de arbit. cas. 432. num. 38. & de præf. lib. 3. præf. 55. num. 8. Gratian. loc. cit. num. 11. Rota apud Bich. l. c. n. 20.

Versio pecuniarum in utilitatem Monasterii est con- 6 cludenter probanda, quando Abbas abque consensu Monasterii mutuum accepit. Bich. dec. 599. nu. 5. Castr. conf. 337. sub num. 2. vers. adhuc respondet. & vers. nec obstat. lib. 1. Colderin. conf. 7. de prob. neque sufficit confessio Abbatis, quia ficut ille non potest nocere Ecclesiæ contrahendo, ita nec confiendo. Bald. in auth. hoc jure portatur. nu. 32. C. de SS. Eccles. Rebus. in cap. 1. de rebus Eccles. non alien. in 6. Abb. conf. 87. lib. 1. Ang. conf. 245. num. 3. Castr. conf. 337. sub nu. 9. vers. licet igitur. Feder. de Sen. conf. 143. nu. 2. Ursill. ad Alfiac. dec. 168. num. 2. Rota apud Penniam dec. 555. nu. 8. & dec. 713. num. 3. par. 4. divers.

Versio pecuniarum probanda est, ad hoc ut minor, 7 qui pecunias recepit, illas restituere teneatur, quod nimirum in illius utilitatem versæ fuerint. Socin. conf. 115. num. 13. lib. 1. Rota in Romana Salviani. 27. Jan. 1640. apud Bich. dec. 229. 30. & 31. & probatur ex L. verum. 12. §. item. queritur. ff. de minor. adeo ut si minor minori pecuniam dedit, & ille perdidit, melior sit causa illius, qui accepit, & dilapidavit, ac perdidit. L. si minor. 35. ff. de minor. Peregrin. conf. 77. num. 39. lib. 1. Marc. Ant. de Amat. dec. March. 77. num. 9. Bich. l. c.

Versio pecuniarum censuialium in causam dotis pro- 8 bari

bati potest conjecturis. Bald. conf. 125. num. 2. *verf.*
Item ff. eff. lib. 5. Caff. conf. 337. num. 2. verf. si
vera lib. 1. Menoch. conf. 375. num. 12. Duran. dec.
256. num. 6. §. penult. Bichl. dec. 366. num. 20.

9 Empior rei fideicommissarius teneat esse sollicitus de
 verbioue, si Pontifex in detractione fideicommissi man-
 davit pretium reinserti. Bart. in L. doli. nn. 7. ff.
 de novat. Giurb. dec. 79. n. 1. Mancen. de. 31. num.
 27. Rota dec. 131. num. 6. par. 7. recent. & in Bonon.
 fideicommissi de Rubis 4. Maii 1641. coram Card.
 Panziolo, nisi emptorem Papa libasset ab onere pro-
 curandi investimentorum effecuationem. Rota in Ro-
 mana Domus 16. Novembris 1643. coram Cerro.

10 Verum in ejus utilitate dicitur, quod illius cre-
 ditoribus solvum est. L. stipulatio ista §. si stipuler. &
 §. si quis insulam & L. liber. homo §. ff. de V. O.
 Jal. in d. §. si stipuler. num. 2. Gabr. de V. O. con-
 sul. 1. num. 62. Mant. de tacit. lib. 14. tit. 28. nu.
 4. & §. Bich. dec. 637. num. 20.

¶ VERITAS.

§. I.

Veritas quid sit, & quid operetur?

1 Veritas † nihil aliud est, nisi quod res ita sit, ut
 dicitur. Bald. conf. 54. *Cafus brevis, in pr. num. 2.*

2 lib. 1. † Et nihil aliud est veritas, nisi res visu per-
 cepta, & per memoriam retenta; & ideo testis, qui
 dicit verum esse, quod Titus interfecit Mavium, pro-
 bat sine alia ratione, si non fuit interrogatus. Alex.
 conf. 117. *Piso ac ponderato, num. 10. ver. preterea*

3 lib. 7. † Veritas est quod affirmativum, & ideo fun-
 ditus prætermisum non potest esse verum. Bald. conf.

4 318. *Quando est unum, in pr. lib. 1. † Vel secundum*
 Philosophum; Veritas est, quando res ita est in objecto,

vel in ipsa re, sicut percipitur intellectu; vel Veritas
 est verum esse, & verum dici. Bald. conf. 325. *Mate-*

ria fenlorum, in fin. lib. 1. & hanc ultimam dicit
 apost. ad Alex. conf. 56. in pr. *veritas, lib. 4.*

5 & hæc secundum essentiam veritatis, ut dicit apost. ad
 Alexand. 56. lib. 4. in v. *veritas. † Veritas nihil est*

aliud, nisi ipsa verum constantia. Bald. conf. 342. *Exa-*
minanda sunt, num. 3. ver. nam veritas, lib. 1.

6 † Veritas semper in eodem statu permanet, sicut in o-
 pinione, vel præsumptione. Bald. conf. 89. *Dominus*

7 *Thomas, num. 5. v. tercio premitendum est, lib. 1.*
 † Et est adequatio rei ad intellectum. Alex. conf. 56.

8 num. 1. lib. 4. ubi secundum Philosophum ita diffinit,
 & ibi apost. in v. *veritas, dicit quod hæc accommo-*

9 *datatur secundum notitiam, non secundum essentiam.*
 † Lex est veritas, quia aliud non est veritas, quam lex,

10 & constantia, quæ est basis justitiæ. Cravett. conf. 7.
 num. 27. ut in *Psalum. 118. Justitia tua, Justitia in*

11 *æternum, & Lex tua Veritas. † Est res solidissima, &*
mutus incxpugnabilis, & maxima est vis veritatis, quæ

12 *superat omnia. Añ. d. dec. 255. num. 7. ubi, quod*
 post Deum colenda est; quia Deus ipse veritas est. †

13 *Principium verborum tuorum veritas, in æternum omnia ju-*
dictia justitia tua. † Veritas est virtus, quia quis omni

14 *tempore, vel fraude deposita, cum quadam specie liber-*
tatis, quod recte sentit, effatur, quæ sapies examinata

magis splendescit in lucem, secundum gl. in c. cum
Joannes heremita, de fide. Inst. Alex. conf. 56. in pr.

15 lib. 4. † Et est notitia certe rei maxime per visum,
 & ille, cui committitur de veritate, debet sequi legem

16 fori, non legem poli. Bald. in l. justitia, ff. de just.
 17 & jur. Alex. conf. 56. In presenti, in pr. lib. 4. †

Veritas est Deus & Dominus noster JESUS CHRI-
 STUS, ut in Evangelio Mathæi. c. 26. & Jon. c. 14.

18 *Ego sum via, veritas, & vita, & ideo dicit Abb.*
in c. & si Christus, col. 2. de Jurjur. quod Christus

interrogatus a Pilato, quid esset veritas, non respon-
 dit, ne iactaret se ipsum. † Et ideo dicit textus,

19 *quod illi, qui pro pecunia dicunt falsum testimonium,*
 dicuntur vendere Christum pro pretio, sicut fecit Ju-
 das, qui vendit veritatem in c. abijt, 11. q. 3. ple-
 ne Marani. in prax. in 3. part. nu. 66. & seq. ubi di-
 citur idem de Judice, qui vendit justitiam, vel pro pe-
 cunia dat injustam sententiam.

§. II.

Veritas quadruplex

Triplex † est veritas, secundum Ianoc. quem refert
 Angel. conf. 222. *Cafus est, in pr. videlicet justitia,*

2 *vita, & disciplina, & conf. 391. sub alijs, nu. 2. v.*
hinc descendit. † Veritas justitiæ, & vitæ non relin-

3 *quitur propter scandalum, veritas autem disciplina pro-*
 pter. Angel. conf. 222. in pr. & conf. 391. num. 3. †

4 *Contrarium dicit Alex. conf. 56. In presenti consula-*
zione, in pr. quod triplex est veritas, bonæ vitæ, &

5 *ista nunquam est omittenda, etiam propter scandalum;*
 secunda Disciplina, quæ pertinet ad Prælapum; tertia

6 *Justitiæ, & istæ duæ omittuntur propter scandalum; lib.*
 4. ubi apost. dicit, quod imo propter scandalum nulla

7 *veritas debeat omitti secundum Theologos. † Magnam*
 vim esse veritatis, quæ contra hominum ingenia, cal-

8 *liditatem, solertiam, contraque fidas hominum insidias*
 facile se per se defendat, inquit Cicero, in orat. pro Cel-

9 *lio, tantum enim semper potentiam veritas habuit, ut*
 nullius machinis, aut cujuscunque hominis ingenio, ac

10 *arte subverti possit, & licet in causis nullum patrum*
 aut defensorum obtineat; tamen per se ipsam defenditur;

11 *idem Cicero in Vatini. † Fore vinum, fortior est*
 Rex, sed & fortiores sunt mulieres, super omnia autem

12 *vincit veritas, inquit Salomon.*

§. III.

Veritas perquirenda, & attendenda.

Veritas † ne pereat, jura semper adjuvant, ff. de 1
 probat. l. fin. per quem text. dicit Caff. conf. 143.

2 col. 2. in pr. lib. 2. quod in iis, quæ solent fieri in
 oculo, leges minorem probationem, & qualis haberi

3 potest, requirit, ne veritas pereat. † Judex potest
 in omnibus casibus, in quibus contra absentem valide pro-

4 *cedit, etiam inducere probationes pro veritate ad favo-*
 rem absentis, in criminalibus. Bart. in l. 4. §. hoc autem

5 *judicium, post. num. 8. verf. secundo casu, ff. de*
dam. infest. cuius opinionem communem ibi dicit Rip.

6 *nn. 74. & seq. & communem dicit Abb. in c. bona,*
 post. n. 6. v. septimum supplet, de postulat. & magis com-

7 *mune dicit Alex. in l. filius familias, n. 5. ff. quæ*
satisfar. cog. & indubitatum dicit Accr. conf. 146. col.

8 *3. in pr. Plot. plene in conf. 52. n. 13. ubi, quod con-*
 tinuitas rei suppleri debeat presentia Dei. Bart. plene q.

9 *14. Judex malefactorum, in v. solutio. † Extende, quia*
 nedum potest Judex, sed imo teneat perquirere veri-

10 *tatem, & testes examinare etiam publicis accusationi-*
 bus. Accr. d. conf. 146. col. 3. in pr. sequitur Marf.

11 *conf. 39. nu. 10. Bartol. in extravag. ad reprime-*
ndum, in ver. receptionem, Marf. in praxi, §. secunda, n. 15.

12 *& seq. ubi plurima pro veritate inquirenda, & at-*
 tendenda. † Extende; quia etiam Judex potest absente

13 *innocentem absolvere, maxime in capitalibus. Bart. in*
dist. extravag. ad reprime-

14 *ndum, in ver. receptionem, allegat. txx. in l. properandum, §. fin autem ex re-*

15 *cessis, C. de Judic. † Extende, quia imo etiam post senten-*
 tiam, & condemnationem constat iudici de innocentia

16 *rei condemnati, debet supersedere in executione, & Principi*
 rescribere. Bart. de extravag. ad reprime-

17 *ndum, in ver. receptionem, in ver. receptionem, & in q. 14. Ju-*
 dex malefactorum, in ver. solutio. Angl. conf. 309. †

18 *Contrarium tenet Clar. in §. fin. q. 61. num. 4. ver. sed*
hæc quidem, ubi reprobat duobus fundamentis. 1. Quia

19 *contra contumacem non fit publicatio processus, sed ser-*
 vatur sententia definitiva. 11. Quia contumax habetur pro

20 *confesso, ideo non debet Judex aliquid pro eo assumere,*
 alias erraret, & teneatur in syndacum. † Declara iug

21 *secundum eundem Clar. d. §. fin. q. 61. num. 4. ver.*
sed hæc, quia si delictum habet certum accusatorem, &

22 *non supplet Judex, quando ad instantiam folius partis*
 potest procedere, si vero ex officio, etiam parte instan-

23 *te, potest ex officio probationes assumere, sed non post*
 publicationem, nisi ex magna causa, & cessante suspicio-

24 *ne forbonationis, & hic est primus casus secundum Clar.*
 d. §. fin. q. 61. nu. 4. v. ego ne verum facer. † Secun-

25 *du casus est, quia aut reus est præfens, & judex pro eo*
 non debet aliquid probare, licet sumendo probationes

debeat veritatem indagare omni studio, & ita servari de consuetudine, dicit Clar. d. §. fin. quest. 61. num. 9. *ver. aut vero.* † Aut reus est absens, & habetur pro confesso, & non auditur ullo modo, sed condemnatur, & fatuus efficitur Judex, qui probationes assumeret pro contumace, & teneretur in Syndicatu; quia erraret valde. Clar. d. §. fin. q. 61. nu. 4. v. *si veroratus est absens.* † Declara tamen, quia si reus vellet ad sui defensionem examinare testes, quando est praesens, non super eisdem capitulis post publicationem, sed super novis, admitti debet, & ita servari attestatur Clar. d. §. fin. quest. 61. num. 4. in fin. † Amplia; quia Judex in civilibus teneatur tueri veritatem, etiam adversus subtilitatem juris, alias non esset minister iustitiae. Castr. conf. 193. *In causa, & questione, in fin. lib. 1. plenius conf. 381. Index est, in pr. lib. 2. ubi, quod Judex minister Dei est in terris, & debet facere iudicium suum cum veritate;* quia Deus veritas est, & debet semper juvare veritatem, & ad lucem perducere, & quando de bona fide, & veritate agitur, nimia subtilitas non attenditur. † Extende; quia quando Judex comprehendit veritatem, debet toto posse conari illam defendere, & juvare. *l. fin. in §. ff. de probatio. Castr. conf. 302. Ego Paulus, lib. 2. ubi in causa civili dat votum contra eum, qui negaverat omnia, & fuerat de mendacio, & perjurio convictus, licet de causa non liqueret, quia de calumniis confabularet, & dicit, quod in eum transferret onus probandi, & est votum;* quia ita secrete sententiam, si Judex esset. † Et omnem diligentiam debet adhibere Judex in causa civili, ut eruat veritatem. Alex. conf. 150. *In causa appellationis, lib. 6. & iterum conf. 122. Viso processu, in pr. lib. 2. vide Tusch. Litt. M. ver. mendax punitur multis modis pro mendacio, Concl. 188.*

§. IV.

Veritas attendenda est semper.

1. Veritas, quae aequitas semper attendi debet, quia ad hoc inventa sunt iura, ut verum a falso, aequum ab iniquo discernatur; *l. 1. ff. de Just. & Jur. plura Ant. de Butr. conf. 27. num. 2. ver. hoc jur.* † Veritas attenditur in delictis, maxime cum vera, vel praesumpta delinquentis existimatione concurrunt. Dyn. conf. fin. in §. ver. item in delictis, & plene sequitur Jul. Clar. in pract. §. fin. q. 33. nu. 2. *ver. ratio autem,* ubi, quod Judex ex officio teneatur inquirere veritatem, etiam pro innocentia rei, ubi de communi. † Et regulare est, quod quomodocunque veritas habeatur, semper attendi, & prevalere debet. *l. fin. in §. de probatio. Soc. conf. 112. in pr. lib. 1. plenissime Masfil. in pract. crimin. §. secunda, num. 15. & multis seq. ubi quod si probatio probata, attendi debet veritas, etiam ex processu inordinato.* † Et non potest Judex criminalis condemnare reum in contumaciam pro delicto, si sibi constaret de innocentia. Clar. d. §. fin. q. 32. nu. 10. † Et pte cunctis rebus veritas est peramandanda. Cardin. Zabaz. conf. 27. *Orta lite, num. 2. & vper omnia amari debet veritas.* Alex. conf. 62. in pr. lib. 6. q. 4. † Amplia, quia licet instrumentum contineat depositum factum; si tamen probeat per testes, quod deponens illud asportavit, attenditur veritas, etiam contra instrumentum. Paris. conf. 54. num. 80. lib. 1. † Amplia; quia Judex, qui videt sententiam ad cuius executionem egitur, esse nullam, potest ex officio repellere agentem. Fulg. conf. 150. num. 3. *ver. quarto, roboratur.* Vide Tusch. Litt. J. *ver. Judex ex officio* 8. & Concl. 395. † Et in iudicando Judex debet semper habere veritatem praeculis, & praec viribus illis inherere. *Corn. conf. 278. num. 10. lib. 4. Castr. conf. 169. nu. 2. lib. 2. & conf. 380. Index est minister, lib. 1. cap. judicantem, 30. q. 5. † Imo debet cum quantum potest adjuvare, & ad lucem perducere, Cravet. conf. 207. col. fin. c. judicantis 31. q. 5. l. 1. cum ibi nos. per Castr. & modern. C. de edend. sequitur Soc. conf. 102. col. 2. v. licet autem, lib. 1. Corn. conf. 33. Viso copia, col. 4. lib. 2. † Et sine veritate bona non potest iustitia ministrari. Bald. in l. eos §. si quid autem, C. de appellatio. † Et Judex ad aliud positus non est, nisi ut veritatem teneatur. Castr. conf. 169. in pr. lib. 2. ubi, quod toto conatu veritatem defendere debet. Begundelli Bibliotheca Tom. IV.*

† Et Judex debet omnibus modis laborare, ut veritatem in quaeratur, & inveniat; *gl. in audent. de tabellariis in pr. & illa recepta, debet cum omnino sequi. l. fin. C. si pig. pignor. datio. Jas. in l. 2. in ult. notab. C. de edend. † Judices enim debent esse amatores veritatis,* 13 *juxta tex. in l. nemo judex, C. de sentent. Bald. conf. 104. lib. 2. † Et maxime inter mercatores, & de negotio mercantili;* quia simpliciter veritatem sequi debet. Aret. conf. 9. *Elegantior, col. penult. ver. cum exagorata missa.* † Et potius veritas est amplectenda per Judicem, 15 *juris perniciose erratur. l. si servum, §. si sequitur, ff. de verb. oblig. Alex. conf. 68. Viso, & audum diffusio, col. 2. ver. sed praemissis, lib. 2. † Et praec oculis* 16 *judicantes semper debent habere veritatem.* Bald. conf. 177. *prope fin. lib. 3. cum non facile ad culpam deveniant, qui veritatem exantant;* & idem repetit. *conf. 99. in fin. lib. 2. † Ratio est;* quia veritas est 17 *maior iustitia.* Bald. in l. Liberrini, ff. de stat. homine. † Declara; quia Judex teneatur, & debet perquirere 18 *veritatem etiam in criminalibus, quando utraque pars est praesens in iudicio;* si vero reus est absens & contumax, non teneatur perquirere innocentiam ejus, etiam pro veritate, imo postea punitur, & ab officio amovetur, si perquiret. Castr. in §. fin. quest. 44. nu. 12. *ver. quare etiam,* ubi, quod accusatore absente absolvere potest reum de jure communi. † Declara tamen, 19 *& restringe,* dummodo talis veritas colligi possit ex actis, & seipsum coram eo exhibitis, alias si non apparet, non debet curare veritatem non scriptam. Bald. per illius textum; in l. fidei iudices magistratum, ff. de fidei iussor. Castr. ibi, & melius conf. 121. *Visa quadam petitione porrecta, col. 1. in 1. par. in antiquo, quod est in nov. conf. † Et quod si constet de veritate* 20 *judicis, & de innocentia accusati ex actis, non obstante contumacia, & quod contumax habeatur pro confesso,* Judex tamen debeat cum absolvere. Castr. conf. 56. in pr. lib. 2. *secus, inquit, si elare non constet de veritate.* † Et Judex videns veritatem non 21 *teneatur sequi iuris rigorem.* Castr. conf. 234. *In causa appellationis, col. 1. vol. 2. Et Judex dicitur minister Dei in terris, 25. q. 1. cap. nec is, & Cre. num. solum, 23. q. 5. & propterea debet iudicium proferre, ut de vulu ipsius Dei, qui est via, veritas, & vita. c. ut nostrum, de appell. cap. 1. in pr. ut cleric. benesce.* Castr. conf. 381. in pr. lib. 2. † Et debet Judex 22 *conformare iudicium suum cum veritate, l. fin. in fin. de probatio. l. illicitas, §. veritas, ff. de offic. praesid. Castr. conf. 381. Judex est minister Dei, vol. 1. † Et veritas semper amplecti per Judicem.* Castr. 23 *d. conf. 381. lib. 1. Alex. conf. 183. col. 3. lib. 6. Socin. conf. 102. col. 2. lib. 1. & conf. 52. col. 3. lib. 1. Alex. conf. 68. col. 3. lib. 2. text. est in cap. judicantem, 30. q. 5. † Declara tamen, quia in ap-* 24 *prehendenda veritate Judex debet attendere quod est verisimile.* Aret. conf. 9. *Elegantior, col. fin. & conf. 127. In causa Domine Antonie, col. 2. & dicit Bald. in l. scripturas, col. 2. C. de fid. instrum. quod inspicere debet, non illud, quod est possibile, sed id quod est verisimile, & adeo potens est verisimilitudo, quod per lege habeatur.* Oldr. conf. 13. *Cum questio, ad fi. † Am-* 25 *plia, quia licet sententia injusta transeat in iudicium, & debeat evitari tamen Princeps potest & debet, attendente veritate, ordinare, quod videatur, an sit iusta.* Fulg. conf. 195. *In fi. † Amplia;* quia veritas semper 26 *debet attendi, ubi agitur de bono & aequo; tunc deum Judex attendit, & tueri veritatem, si de illa sibi constat, alias secundum acta, & probata.* Castr. conf. 234. *In causa appellationis, in princ. lib. 2. † Am-* 27 *plia, quia potius est attendenda substantia veritatis, quam falsa assertio; & ideo si habens domum ex vendito propriam, illam dividat tanquam communem, & hereditariam, sibi non praedudat, probando veritatem.* Anch. conf. 291. *Super pluribus, nu. 4. & seq. ubi, quod falsa confessio non nocet docto de veritate.* † Aman- 28 *da veritas super omnia, l. cum ita legatum, ff. de condit. & demonstrat. Alex. conf. 62. Serenissimus, in pr. lib. 4. quod est Franc. Ctem. Placentini, ubi quod illum imitari debeamus, l. 1. i. ff. C. de lat. libert. tollen. † Am-* 29 *plia;* quia veritas praefertur praesumptioni. Rol. a Vall. conf. 99. num. 11. lib. 1. † Extende; quia veritas 30 *praefertur legum subtilitati, ut in rebus, C. de Jur.*

Veritas attendenda, maxime in spiritualibus, & foro animæ.

- 31 *dot. † Et nimia subtilitas subvertit veritatem, l. si quis heredes, in fin. C. de Inst. & Substit. Dec. caus. 666.*
 32 *Pisa copia, circa fin. † Et erroris committit, qui sequitur rigorositatem iuris, ut omittat veritatem, Alex. in l. si servum, §. sequitur, ff. de verb. oblig. † Amplia; quia veritas rerum erroribus gestarum non vitatur, l. 1. §. veritas, ff. de offie. Præsid. Florian. conf. 15. num. 11. † Et ob veritatem retractantur in contrarium gesta. Florian. d. conf. 15. num. 12. † Et prævallet veritas sermonibus gestorum, c. cum inter vos, de 36 iudic. in fin. † Et omnia vincit veritas, Florian. d. conf. 15. num. 12. † Amplia, quia, in actu iudicandi non aliud quaeritur, quam veritas, l. illicitas, §. veritatem, ff. de offie. proconsul. Flor. d. conf. 15. num. 10. † Et Iudex habet largis habenas ad recuperandam veritatem, & ad revocandum gesta contra eam. Flor. d. conf. 15. num. 12. & 13. ubi, quod debet conari, 39 quantum potest. † Et comperta veritate, non potest Iudex contra cam libera, & secuta conscientia aliquid attentare, c. Abbatem sane, v. sed quid, de re iud. 40 Flor. d. conf. 15. num. 14. † Et in iudice debet esse duo sales, scientiæ, & veritatis, & absque sale veritatis diabolicum est aliquid attentare. Bald. in l. 1. C. de sent. Flor. d. conf. 15. num. 15. & seq. † Et tam Iudex primæ instantiæ, quam Iudex appellatiæ, comperta veritate, non potest omittere, quin sententiam 43 proferat pro veritate, Flor. d. conf. 15. num. 19. † Et qualiter iudici dicatur constare de veritate, Florin. d. conf. 15. num. 16. & seq. ubi, quod per instrumentum, item per duos testes, vel plures informatos, item per duas semiplenas probationes tendentes ad idem, item per conjecturas, & aliis modis arbitriis iudici, † Amplia, ut etiam veritas inducta a lege, prout res iudicata, quæ vere, & cum effectu pro veritate habetur, attendenda est, & prævalet Io. de An. conf. 6. num. 44 4. † Amplia; quia veritas, & æquitas attenditur, maxime in causis mercatorum, & ubi agitur de negotiis mercantilibus, Atret. conf. 9. Eleganter, col. pen. v. cum ergo præmissa, Soc. conf. 17. nu. 4. lib. 4. † Amplia; quia veritas probationibus non est restringenda. Innoc. in c. quas consultationem, in fin. col. 1. de re iudic. † Amplia; quia Principi convenit omnino inhære veritati, & illam attendere, l. 1. C. de lat. lib. 46 bert. toll. l. cum ita legamus, ff. de condit. & demonstr. 47 † Extendit; quia bonus Princeps semper debet committere causam de jure, & sola facti veritate inspecta. Bald. in c. 1. circa fin. de nova forma fidel. collat. 10. Flor. 48 a S. Petr. d. conf. 15. num. 7. & 8. † Inno Princeps ipse semper debet iudicare secundum veritatem, non obstante, quod solemnitas iudiciorum non sit servata. 49 Flor. d. conf. 15. num. 8. † Amplia; quia solent sapientes inhære veritati, rejectis subtilitatibus, & cavillationibus quibuscunque; quoniam ubi de veritate constat, de bona fide agi oportet. Florin. d. conf. 15. num. 9. in fin. ver. tum etiam. † Attendit debet veritas facti in omnibus dispositionibus, quando est vestita solemnitate, & privilegio legali, alias secus. Bald. d. conf. 317. in pr. lib. 1. & conf. 283. Dominus Raynaldus, lib. 3. in fin. ubi, quod veritas non condita 51 sale sacrum constitutionum non est attendenda. † Extendit, in tantum veritatem non solemnem non attendi, ut licet quis fecerit testamentum coram minori numero testium, & hæres ex alio testamento sciat veritatem secundi testamenti revocatori primi, tamen ex quo non fuit solemne, potest tunc conscientia possidere hæreditatem, quam scit testatore alteri voluisse dare. 52 Bald. conf. 284. Factum tale est, in part. lib. 3. † Extendit; quia ino veritas etiam non solemnis attendi debet, quando agitur de bono, & æquo, vel coram arbitratore, & amicabile compositore. Angel. conf. 333. 53 *Florentina civitatis, per tot. maxime nu. 3. † Veritas attenditur, ubi de ea constat, contra verba; si vero non constat de veritate, attenduntur verba. Angel. conf. 222. in pr. & conf. 391. num. 3. ubi, quod veritas semper omnia vincit, & præcipue colenda, & intendenda est. Vide Tusch. List. M. ver. Mens & ratio attendenda plus quam verba; Conclus. 199.**

Veritas † attenditur in spiritualibus, & in foro conscientiæ. Vide Tusch. list. F. ver. Falsitas non habet locum in spiritualibus &c. concl. 222. † Amplia, quod professio emissæ in manibus ejus, qui non habet potestatem recipiendi professionem, ut quia est excommunicatus, vel suspensus, non obligat. Lap. alleg. 47. In Dei nomine, num. 5. circa fin. ver. sed dicta professio, & num. 10. & latius alleg. 87. num. 3. v. item ex quo, ubi allegat Innoc. & Host. in c. portellum, de reg. ubi loquitur generaliter, quando recipiens non habebat facultatem. † Declara, nisi fuerit per superiorem ratificata, quia valetur. Lap. ead. alleg. 87. nu. 3. v. item ex quo, & alleg. 47. num. 6. ubi applicat hanc declarationem etiam ad sequentes ampliationes. † Amplia; quia valet matrimonium contractum per eum, qui emisit professionem in religione non approbata, licet ipse crederet esse approbatam. Lap. d. alleg. 47. num. 6. v. ubi dicit, & alleg. 87. num. 3. v. facit ad prædicta, ubi utroque loco dicit idem de eo qui fecit professionem in manibus baratorum, qui non erant de illa regula. † Amplia; quia in foro animæ veritas attenditur, & non adduntur fictiones, neque præsumptiones. Feder. de Sen. conf. 21. in pr. nu. 2. v. præterea lex, seu forum conscientie. † Amplia; quia veritas præstatur communi opinioni, quando ante finitum negotium fuit declarata, secus e contra. Lap. alleg. 90. nu. 15. ver. quando enim. † Amplia, in casu notabili; quia si quis dedit elemosynam falso questori, credens consequi indulgentiam, illam non consequitur, licet ille crederetur verus questor, late Oldr. conf. 76. Queritur de illo, ubi pro utraque parte multa allegat, & distinguit, veritatem attendit, licet ille, qui consultat elemosynam, quoad Deum habeat meritum. † Amplia, quia in beneficiis attenditur veritas, ne per fraudem, aut dolum quis obtineat dignitates Ecclesiasticas. Gern. conf. 55. num. 2. in fin. v. vult etiam tex. quod intelligit ad effectum cognitionis judicialis. † Amplia, quia is qui percutit eum, qui reputatur communiter clericus, & tanquam talis indus intervenit cum aliis, non incidit in cænonem, quamvis ipse percutiens crediderit se percutere clericum, & crediderit se illaqueatum, si appareat ipsum reveta non esse clericum. Fed. de Sen. conf. 15. Clericum percutiens, quia attenditur veritas, licet dicat illum debere puniri, ac si clericum percussisset, propter contempnum, sed quod ipso jure non incidat penas a jure statutas, propter veritatem contrariam. † In contrarium facit, quod percutiens vere clericum, quem percutiens credidit probabiliter esse laicum, ut quia non incedebat in habitum; non tamen incidit in cænonem propter veritatem, ut per Lap. qui ponit alia exempla. alleg. 90. num. 20. v. ad istam rationem. † Distingue iudicio meo, quoniam nunquam lex facit aliquem incurrere penam contra veritatem, quia lex non le extendit, ut ipso jure ligetur; quia deficit intentio, & dispositio legis, quæ solos clericos tutari voluit, item propter veritatem occultam pariter non facit incurrere, quia effectus illaqueare animas; ratio est, quia sumus favorabiles ad absolvendum, quam ad condemnandum, quando vero reperitur, quod quis incurrit penam, vel punitur, licet vere non deliquerit, dicat, vel esse quoad Deum, penes quem attenditur animæ; vel quoad mundum, quando veritas nondum est detecta, & sub hac distinctione credit Tuschus cadere omnia exempla. † Contra ista alia, quæ allegat Lap. d. alleg. 90. num. 10. & seq. videlicet, quia bigam ut iudicatur, qui vere non est, propter affectum, quem habet, seu propter intentionem, sunt de specie ultima quoad Deum, vel quando veritas non est detecta, & idem de collatione beneficiorum ab eo, qui non erat, sed reputabatur Præbatus. † Alia, quod quis non committit adulterium, licet vere committat, quia credidit habere rem cum uxore & habuit cum alia. 33. q. 2. c. in testum, cadunt sub prima distinctione; quia propter veritatem occultam esset illaqueare animas. Vide Tusch. list. A. ver. Animus & intentio attenditur. concl. 334. Restingit iusticio Tuschij

- Tuschi plures casus, ex quibus hæc materiæ satis controversa est clara. † I. Casus est, qui quoad Deum, & circa Sacramenta, & alia, quæ conferuntur pro salute animæ, semper attenditur veritas, quia dans non fallitur, nec in Sacramentis potest esse error, & ideo si quis quantumcumque in oculo deliquit, licet quoad opinionem esset sanctus, & ita appareret; tamen secundum veritatem iudicatur, & idem in Sacramentis, quia quantumcumque quis haberetur pro Sacerdote, si vere non esset, nunquam conficere & Sacramentum, neque conferret gratiam; qui non potest in eis subesse falsum, cap. 1. de *Summ. Trinit. in fin. Feder. de Sen. conf.*
- 12 13. col. 1. sub num. 5. *vers. alias sequetur.* † Declara, hunc primum casum quoad Deum, ut veritas attendatur, non secundum corticem verborum in omnibus, sed secundum intentionem, & corda hominum, quia is qui facit id, quod est licitum, & non peccatum, sed contra conscientiam; quia credit esse peccatum, puniatur secundum veritatem non nudi facti, sed qualitatem, & circumstantiarum facti ab animo facientis; cap. per tuas, de *simon. plura ponit Feder. conf. 13. in pr. Oldr. conf. 76. num. 4. ver. non obstat, quod*
- 16 *dicitur.* † Declara tunc Sacramentorum consecrationem, ut uno casu animum possint confici ab eo, qui secundum veritatem non haberet facultatem, quam tamen retinet propter opinionem, ut in presbytero, vel Episcopo occulte excommunicato, suspenso, vel etiam hæretico; qui licet apud Deum, & quoad se sit privatus omni potestate, tamen donec sciatur, non recedit ab eo potestas quoad recipientes Sacramenta bona fide; quia propter intentionem fideliū probabilem, & quia funditus non caret potestate, recte & valide conferuntur Sacramenta; secus, si nunquam habuisset auctoritatem; quia intentio quævis non facit, ut consecratur, vel conficiatur. Ratio est, quia facilior est retentio, & quia ita demum recedit potestas, quando publice est declaratus, & notus est, non ante, cap. 1. de *schismat. Jo. Andr. & alii in cap. nihil, de elect. & tenet Lap. alleg. 90. nu. 12. † Bene verum est, quod fideles, qui bona fide recipient Sacramenta, & alia ab eo, qui etiam funditus caret potestate, & a falso Sacerdote, licet non recipiant gratiam sacramentalem, tamen merentur apud Deum, qui secundum intentionem facientis facit opus meritorium vel demeritorium, ut per Oldr. conf. 76. qui loquitur, ut supra, de eo qui consulit elemosynam falso quæstori, ut consequeretur indulgentiam, quia licet indulgentiam nullo modo consequatur, tamen pro opere meritorio retributionem consequitur. † II. Casus est, circa jurisdictionalia spiritualium conferendorum, vel circa ligamen animarum, & in iis attenditur potius communis opinio, quam veritas occulta, tam quoad Deum, quam quoad homines, quantum ad potestatem jurisdictionalem ligandi, & solvendi, dummodo adfuit spiritualis potestas clavium; exemplum, duo funi parochiani, ambo sunt ordinati, & habent titulum Ecclesiæ ab eo, qui dare potest, videlicet coloratum is, qui possidet, & communis opinio reputatur esse parochianus, potest excommunicare, & animas ligare, & solvere, & quoad Deum, & homines, etiam si potestas contingat declarari, eum non fuisse canonice institutum; quia quicquid fecit, antequam veritas esset detecta, valet, & attenditur; quia possit attenditur circa jurisdictionalia, c. *consultationibus, de iure patr. ideo valet collatio, & institutio facta ab eo, qui est in possessione cum titulo, licet non sit verus titularis. Lap. alleg. 79. num. 6. ver. ad secundum, nam possessio cum bona fide facit veritatem in iis, donec veritas sit declarata. Lap. alleg. 90. nu. 15. ver. quando enim, ubi, quod non retractantur facta a possessore, licet appareat post factum consummationem, quod non erat talis, quod declarata juncto conf. Feder. 13. num. 3. in fin. ver. cura, qui videtur velle**
- 19 *contra, sed solve, ut ibi posuit Tuschi.* † Huic casui possunt adscribi multa exempla spiritualia, & temporalia; quia valet electio, & presentatio ad beneficium, facta a non habente jus, secundum veritatem, sed secundum possessionem, & communem opinionem, sic Lap. alleg. 79. num. 6. & alleg. 90. num. 8. *ver. venio ad secundum, † Iudex valide excommunicat, licet sit appellatus ad Papam, si appellatio non est nota, c. si duob. de appell. & alia multa, quæ ponuntur in*
- 21 *l. Barbarus, ff. de off. Prat. † III. Casus in pena Regundelli Bibliotheca Tom. IV.*
- libus, ut quis vigore certe constitutionis incurrat excommunicationem, vel peccatum mortale, faciendo aliquod factum qualificatum, ut puta percussio clericum, ut in cap. si quis suadente diabolo, 17. *quest. 4. & quoad homines attenditur veritas conjuncta cum intentione gerentis factum prohibuit ad hoc, ut incurratur pena, & unum sine alio non sufficit, quod sola veritas non sufficit, patet; quia percussus clericum, quem probabiliter creditur laicum fore, non incidit in penam canonis, Lap. alleg. 90. num. 10. allegat cap. si vero, de sentent. excom. simile de eo, qui contraxit vere adulterium, quia si creditur habere rem cum uxore, non incurrit penam cap. in lectum, 33. *quest. 2. & multa similia possent adduci. † Quod**
- 22 *sola intentio non sufficit, patet; quia percussus indutum vestibus clericalibus, & qui reputabatur clericus communi opinione, imo quem pro tali tenebat ipse percussus, si tamen vere non erat Clericus, non incurrit in canonem, licet debeat puniri ab homine acrius propter contemptum, Feder. de Sen. conf. 13. Clericus percussus, per tot. maxime sub num. 3. ver. & contra, ubi ponit diverſa exempla. † Declara tamen,*
- 23 *ut quoad Deum intentio peccandi sufficiat, & incurrat peccatum ex sola intentione, licet non incurrat penam constitutionis, etiam spirituali. Feder. de Sen. d. conf. 13. num. 4. ver. & primo non obstat. † IV.*
- 24 *Casus est, quando aliquid fieri taliter prohibetur, ut factum habeatur pro infecto; quia factum ipsum pro infecto redditum attenditur, etiam in spiritualibus, & sic sola intentio cum facto reprobato plus attenditur, quam veritas, cap. nuper, & cap. fin. de bigam. ubi existens in sacris, qui de facto contrahit cum vidua, vere bigamus est, quia matrimonium non valet, & bigamia non potuit contrahi; & tamen ut bigamus vere puniatur, licet vere bigamum non esse conflet, & hoc propter affectum animi cum opere subsequuto, ut inquit text. † In foro dicis, quod in iis quæ dependent a solo animo, opinio præferatur veritati; in iis vero quæ dependent ab alio, quam ab animo, veritas præferatur opinioni. Ratt. in l. 2. §. si sub conditione, ff. pro emptore. † Extende, quia ex vehementi opinione ejus, quod non potest apparere, subsistunt transmissio, & aditio hæreditatis, quando veritas subsequuta est conformis communis opinioni hæredis. Anch. conf. 354. Quidam Antonius, num. 5. ubi dicit Bald. exclamare de hac conclusione, quod potest servire ad multa. † Limita, quando communis reputatio est, quod superior posset recipere professionem, vel si erat impeditus vere, quia excommunicatus, hæreticus, vel simoniacus, hoc erat occultum; quia valet collatio Sacramentorum & beneficiorum, & omnia quæ sunt, vel competunt ratione jurisdictionis. Lap. alleg. 90. In Dei nomine, num. 8. v. venio ad secundum, & multis sequentibus; Ubi multa exempla maxime num. 12. † Concilia hanc contrarietatem, quod professio emissa in manibus baratarum, vel in Religione non approbata, non valeat, etiam si proficiens crediderit valere. Lap. alleg. 47. num. 6. & alleg. 87. num. 3. & contra, quod Sacramenta collata ab hæretico occulto valeant, ut alleg. 90. num. 12. quia primum procedit, ex quo nunquam adfuit approbatio; secundum, quia adfuit, & de recessu auctoritatis ignominia est, & occultum; unde non est mirum, quia primo casu radicatus deficit potestas, hic vero per modum privationis occulte vide §. prox. seq. † Limita; quia veritas non attenditur etiam in foro animæ, quando non est sollemnis, ideo testamentum revocans primum sollemne, non nocet hæredi instituto in primo, quando revocatio non fuit sollemnis, neque sufficiens; licet hæres sciat veritatem, quod hæres voluit alium hæredem facere. Bald. conf. 284. in pr. lib. 3. ubi, quod lex humana tueretur etiam in foro conscientie; quando actus corruit; quia non fuit observata sollemnitas legis. † Limita, quia ubi agitur de delicto, vel pena, & contradicunt sibi veritas, & opinio facientis alicui, semper præferatur veritas, vel opinio, quæ excludit delictum. Alex. conf. 129. Pulchre, num. 7. v. item, aut veritas, lib. 4. ubi plenissime declarat. † Restringit duobus casibus; primus est quando concurrunt veritas, & opinio ad delictum; item in casu l. si quis sensu, c. de furt. Alex. d. conf. 129. 7. lib. 4. † Declara tamen quando se habent, ut excedantia, & excessa. Alex. d. conf.*

19. nu. 7. lib. 4. Vide Tufch. litt. D. ver. Delictum non presumitur, &c. Concl. 165.

§. VI.

Veritas contra opinionem, & mentem attenditur in multis; & quando?

- 1 Veritas attenditur in multis contra mentem gerentis actum, quando mens & intentio generalis gerendi actum concurrat, licet mens, & intentio specialis repugnet, si ejusdem loco succedit veritas admissens actum; ut per exempla sequentia. † Commodavi personam liberam, quae mihi bona fide serviebat, ea mente, quod esset servus, ipse mihi obligatur; quia mens generalis concurrat ad commodatum, mens errata, quia credo servum, impeditur obligationem, si servus esset, sed veritas coadiuvaret contra mentem meam, quia revera est liber, *l. si is, qui commodatum, §. fin. ff. commod.* ubi gl. videtur requirere, ut procedat, si ille pro servu habitus sciebat esse liberum, ut ibi dicit text. nam plerumque accidit, ut extra id, quod agitur, obligatio nascatur. † Amplia idem, si cum constitui procuratorem, tanquam servum, quia obligatur, actione mandati, cum sit liber, *l. si procurator, §. si liber homo, ff. mandat.* † Amplia in impuberibus proximis pubertati, qui si contrahunt matrimonium ea intentione contrahendo de praesenti, non de futuro, quia non valet; tamen extra mentem censentur sponsalia contraxisse, *c. unica, §. item quoque, de dispensatio. impuber. lib. 6.* † Amplia, quia stante consuetudine locali Patris, quod uxor habeat medietatem bonorum viri, si maritus legat medietatem omnium bonorum suorum uxori, ex causis consuetudinis non venient bona extra locum consuetudinis, quia licet testator habuerit mentem, quod venirent, credens consuetudinem extendi, quae non extenditur, ex quo movetur ex falsa causa, principaliter non extenditur dispositio; quia veritas, & non opinio errata attenditur, Anch. conf. 163. *Visa, & diligenter, in fi. vide §. prox. precedentem.*

§. VII.

Veritas non apparet, quae debet apparere, vitia actum, licet sit veritas occulta, & quando scietur?

- 1 Veritas rei non apparet, licet possit apparere, non tollit nullitatem actus, quando id, quod non apparet, fuit positum sub conditione, quod deberet apparere, quia si conditio, & forma non fuit impleta, actus redditur nullus. Bald. conf. 402. *Colligamus statutum, num. 3. ver. sed aliud, lib. 1.* ubi, quod non sufficit veritas sine probatione hoc casu. † Amplia, quia Iudex delegatus, si ferat sententiam, antequam, litterarum delegationis sint firmatae, citata parte, ex quo ante non dicitur apparere de iurisdictione, licet possit apparere; tamen sententia est nulla. Bald. conf. 361. *Quia judicialiter, lib. 3.* † Amplia in citatione, & relatione ad sententiam, quia licet revera is, contra quem fuit lata sententia, tempore sententiae esset citatus, quia tamen non apparebat tempore sententiae, sententia est nulla; quia nisi confiteri iudici de contumacia citati, non potest sententia. Bald. conf. 361. *circa fin. ver. praeterea iudici non confitetur, lib. 3.* † Amplia; quia va, quae sunt de substantia actus, & super quibus actus fundatur, semper debent constare ex actis, veluti in primo decreto, quod interponitur solum propter contumaciam, & contra contumacem, quia si contumacia non est probata ex actis ipsi iudici tempore primi decreti, ipsum primum decretum esse nullum, nec sufficit quod veritas esset talis, quando non apparebat. Bald. conf. 259. *Viso dicto puncto, in pr. v. tertium principale, lib. 3.* † Estende in decreto adjudicationis rei minoris pro legato solvendo, quia si non constitit de legato ante adjudicationem, licet sit verum, erit nulla adjudicatio. Rom. conf. 321. num. 3.
- 2 † Amplia, quia veritas non apparet, non est curanda. Bald. & ibi Calt. *In l. fidei iudices magistratum, ff. de fidei iudicib. l. Contrarium tenet Roi. Rom. in anig. decis. 19. tit. de procur. alia 248.* ubi, quod valet excommunicatio lata ad instantiam procura-

toris; qui licet esset procurator, non tamen constabat de suo mandato, & quae ibi latissime cumulavit Tufchus. † Limita, quia licet secundum decretum 8 sit nullum interpositum contra Titium heredem, si non constabat ex actis, quod esset haeres, tanquam fundatum ex falsa causa; tamen quando non fuit allegatum, neque negatum, quod esset haeres, si veritas potest ostendi, quod sit haeres, tunc actus, & secundum decretum valet. Bald. conf. 259. *post med. v. & dicendum est, lib. 3.* † Limita; quia si quis excommunicatur ad instantiam procuratoris Titii, de cuius mandato non appareat; valet excommunicatio, si revera erit procurator, & postea potest apparere. Roi. in anig. decis. 19. de procur. alias 242. ubi multas extensiones, & restrictiones reportavit Tufchus. † Limita in delatione, vel translatione, aut additione hereditatis, quia ex vehementi opinione deferuntur, transmittuntur, & adiri possunt, quando veritas concurrat cum opinione, licet non appareat. Anch. conf. 354. *Quidam aut. nu. 5.* ubi dicit posse servire ad multa. † Limita in exco-
municatore, vel Iudice, qui non potest sine collega procedere; quia si procedit sine eo, ignorans collegam impedire, qui revera erat impeditus, detecta veritate impediti valebit actus, quando credidit iura fuisse verum. Feder. de Sen. conf. 259. *circa med. v. item in dubio.* † Limita, quia ubi agitur, quod quis damnus sentiat ex ignorantia actus gesti, quem si scivisset, damnum non pateretur, semper attenditur veritas, non autem ignorantia. Alex. conf. 36. *Viso thomate, in fin. lib. 4.* ubi, quod is, qui teneat solvere gabellam infra mensem a die adjudicationis sub poena nullitatis, vel alia poena, si non solvit, & velic allegare excusationem, quia fuit appellatum ab adjudicatione, non potest sibi replicari, non relevat appellatio; quia ignorabat esse appellatum, quia attenditur veritas.

§. VIII.

Veritatis defensio facilis, impugnatio veritatis laboriosa.

Veritatis indagatio non laboriosa, quando pro veritate qui stat, sed pro impugnatione veritatis cum labore, & langore trahunt argumenta. Feder. de Sen. conf. 254. *in pr.* † Er quanto magis agitur, tanto magis invalescit, & splendet. Spec. tit. de advocat. §. 3. v. porro, & ita etiam Franc. Curt. Jun. conf. 116. *in pr.* † Ex veritas in paucis constitit secundum Philosophum, ut per Curt. Jun. conf. 298. num. 7. & conf. 329. num. 4. † Et veritas est finis omnis scientiae. Arist. 1. metaphys. l. apud Julianum ff. de fideicom. libet. ¶

VIA & VIATICUM.

Praxis Viarum, & Viatici.

- 1 Via dicitur libera, licet habeat aliquod rastum, amovibile, vel apertibile. Menoch. conf. 449. nu. 15. *Carlin. contror. for. cap. 90. nu. 13.*
- 2 Via vicinalis dicitur, quae vicinorum propria est, & ex propriis eorum praediis edificata exit ad praedia vicinorum, & per quam patet accessus vicinis, & non aliis. L. 1. ff. ne quid in loco publ. Tusc. litt. P. concl. 179. *Carlin. l. c. nu. 16.*
- 3 Via publica est de regalibus. cap. un. quae sunt regalia. Colla de port. rate. quest. 15. *Maltrill. de magistratu. lib. 3. cap. 10.* Borell. de Reg. Cathol. praesentia cap. 6. Sixtinus de regal. lib. 2. cap. 2. *Tranchedin. consult. 83.* Capon. disc. for. 171. & est, quae tendit de Villa ad Villam, vel quae incipit in publico, & terminat in publico. Capolla de servit. cap. 3. *Capon. l. c. Pajart. expedit. & annot. 67.*
- 4 Viarum respectu spectat ad usufructuarium, non ad proprietarium. Cyriac. contror. 125. a n. 6. & quavis sint publicae, illarum respectu spectat ad vicinos pro rata fundorum, vel domorum rusticarum. Capolla de servit. russic. praed. cap. 3. *Colla de port. rate. quest. 15.* & si via est privata, eadem est conclusio, si est communis. Colla l. c. num. 8. *Pajart. expedit. & annot. 67.* apud quem vide viarum materiam.

Via.

5 Viaicum tempore pestis an possit ministrari opedante instrumento, est controversum. Negant Diana par. 5. tract. 3. ref. 50. affirmant Possevinus, Marehamus, & alii apud eundem. l. c. apud quos vide diversos modos. An possit dari per specie vini, id est, sanguis, si infirmus non possit deglutire, vide *moriturus, vel infirmus*.

6 Est etiam concedendum illi infirmo, qui in amantiam incidit, si confitetur, quod prius confessionem desideravit, & signa contritionis dederit, etiam sine illis, quamvis non petierit etiam tacite. S. Tho. in 3. par. quest. 88. art. 9. & probatur ex cap. cum recedatur. 26. quest. Diana loc. cit. ref. 78. Lim. si clare constet, quod sit in peccato mortali, aut est probabile periculum irreverentiae.

VICARIUS.

Praxis Vicaria, & Vicariorum in parochialibus.

1 Vicarius temporalis potest constitui in Beneficio. 1. cum quis legitime plures possidet Ecclesias. 2. ob negotia, & occupationes. 3. ob peregrinationem ad pia loca. 4. ob aegritudinem, aut iustam absentiam. Item dum Parochus sit Religiosus, & est in Novitatu. Ita Barb. de Jure Eccles. lib. 3. cap. 6. num. 52. & seqq. talis non dicitur habere Curam animarum, sed is, cuius est Vicarius. Rota apud Merlin. dec. 8. & Tranchedin. consult. 99.

2 Vicarius perpetuus non potest deputari ab Episcopo in Parochiali unita, sed ab eo, cuius est Beneficium, qui tamen ab Ordinario examinari debet. cap. ad hoc de off. Vicar. cap. extirpanda. ubi Abb. de preben. S. Congreg. apud Gallemart in Conc. Trid. sess. 7. cap. 7. num. 5. Bich. dec. 661. num. 9.

3 Vicarius perpetuus non potest deputari ab Episcopo, cum a tempore immemoriali facta sit unio, & ex tunc constet, Vicarios fuisse amovibiles scientibus, & consentientibus Ordinariis. Item cum unio facta sit per viam pacti, & concordie a sede Apostolica approbata. Item cum unio facta fuerit Monasterii Mendicantium, vel Monachorum, aut aliquem motum proprium. Item cum pro bono pacis ita expediat. Barb. de Jure Eccles. lib. 3. cap. 6.

4 Vicarius perpetuus an sit constitutus in Parochiis, relinquatur arbitrio Episcopi, & temporalis potest ab eodem perpetuari, erecta tamen prius Vicaria perpetua in titulum, aliter non potest. Barb. l. c. Et quando Parochia est unita pleno jure quoad Curam animarum Regularibus, ita ut Cura animarum in habitu residet apud Praelatum, Vicarius illius exercitio potest esse temporalis. gl. in Clem. un. de excess. praeat. & ut decidit Rota in una Hispan. juris amovendi Carataz. 21. Jan. 1641. §. & quod animarum. coram Penningbero & dec. 85. coram eod. & in recent. 116. num. 19. per. 9. praeterit attentata facultate deputandi promissive seculari, & modo Regulari, est certum, quod sit ad nutum amovibilis juxta cap. cum ad nosserimus. 6. §. tales de statu Monach. Constitutio Pii V. 45. §. ergo idem iudicandum venit de seculari, quia cum Vicaria diverso jure iudicari non debet, praeterit attentata Rota, quae decidit, quod in Parochialibus unitis Regularibus Vicarius indistincte debeat esse amovibilis in Salaman. Vicaria 15. Martii 1596. coram Blancheto apud Garz. de Benef. par. 1. cap. 12. nu. 94. vers. cui facultati, praeterit si concurrat observantia. Et consuetudo non amovendi, quamvis diuturna non attenditur, quia amotio est facultativa, sicut etiam in Beneficiis manualibus saepe Vicarii non amoveniunt. Gonzal. ad reg. 8. Canc. gl. 1. §. 6. num. 35. Rota dec. 739. nu. 3. par. 1. divers. & dec. 245. nu. 17. par. 6. recent. & coram Cervo dec. 886. Neque potest dici, quod Constitutio Pii V. fuerit revocata a Greg. XIII. quia quamvis hoc sit verum, tamen postmodum fuit ab eodem revalidata, ut patet ex decreto ejusdem jussu a S. Congreg. promulgato, quod videtur potest apud Garz. de Benef. par. 11. cap. 2. num. 13. & testatur Gonzal. ad reg. 8. Canc. gl. 3. §. 3. num. 79. plura videri possunt apud Petrum Pacianum alleg. 20. per totam.

5 Vicarius perpetuus dicitur obtinere Beneficium Ecclesiasticum ratione Vicariae, quia haec habet omnia requisita ad Beneficium Ecclesiasticum. Barb. de Jure Eccl. Regumelli Bibliotheca Tom. IV.

cles. lib. 3. cap. 6. Tranchedin. consult. 99. Pyrrhus Cortad. in praxi Benef. lib. 3. cap. 19. & est concedenda per coactum. vide *Concensus*.

Vicarius dicitur habere exercitium Curae animarum, & Parochus dicitur habere Curam ipsam, & si est perpetuus, non potest removeri, quamvis moriatur Rector principalis sive Parochus, cap. ad hoc de officio Vicar. nisi esset consuetudo contraria. Habet fundatam intentionem in decimis. Barb. l. c. & principalis non potest se ingerere in Cura animarum specto Vicario. Tranchedin. l. c. Barb. de off. Parochi cap. 1. ubi Rota Ancharan. Abb. & alii.

Vicario perpetuo secundum declarationem S. Congreg. apud Barb. l. c. debetur congrua non major centum scutis auri de camera computatis omnibus etiam incensis emolumentis, alimentis, & obventionibus; non vero Decime.

Vicarius in Beneficio non est deputandus unus ex colligantibus juxta Flamin. Marchetum in praxi Vicar. Capitaliarum par. 2. tit. 23.

Vicaria, quod sit unita mense Episcopali, aut alicui dignitari, probatur ex provisionibus de ea tanquam unita factis, quae sustinentur ad evitandam resistentiam Conciliaris decreti irritantis, quid quid sit, an plene probent unionem. Et Bich. dec. 620. num. 8. & 9. & in his Vicariis non est necessarius concursus. Garz. de Benef. par. 9. cap. 2. num. 193. Concil. super reg. 8. Cancell. gl. 5. §. 7. num. 2. Ginnian. disc. for. cap. 273. num. 48. Louhet. de re Benef. lib. 2. quest. 31. num. 21. Barb. de pot. Episc. alleg. 60. nu. 25. & 26. Rota dec. 323. num. 8. par. 2. recent. Bich. l. c.

§. I.

De Vicario Episcopi.

Sicut Episcopus non teneatur sibi constituere Vicarium generalem, sed potest per se ipsum hanc jurisdictionem exercere, si sit idoneus, nisi necessitas aliud postulet, uti dicitur in cap. quoniam. de off. ordin. & tenet Rota apud Put. dec. 43. Mohedan. dec. 4. Riccio in praxi ref. 494. quamquam contrarium tenebant Bald. in L. aliquando. ff. de off. Proconsul. Abb. in cap. quoniam. de off. ordin. Ruin. cons. 148. Boer. dec. 347. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 20. nu. 4. qui tamen non dicit, teneat, sed posse. Sbroz. de off. Vicar. lib. 1. quest. 46. & 48. Gavanti in manuali Episc. cap. verb. Vicarius. & alii apud Dianam par. 10. trac. 15. ref. 31. Zachius de Vicar. cap. 23. fol. 161. qui volunt posse Episcopum cogi a Metropolitano, praefixo eidem certo termino, & dicto termino elapso posse ab ipso Metropolitano Vicarium creati. Ita semel constitutus potest pro libitu revocari ab eodem Episcopo, juxta gl. in cap. fin. seu. Clem. fin. de procurat. & in Clem. est principalis de rescript. ubi Abb. Anchaz. Card. Benacini. de Episc. lib. 4. par. 6. tit. de Vicar. Sbroz. de off. Vicar. lib. 3. quest. 32. quamvis Episcopus jurasset, non revocare; & dicit gl. in cap. fin. de procurat. in 6. quamvis tunc revocandi fieret perjurus. Fel. in cap. ex parte de rescript. Caltr. cons. 361. Rebuff. in praxi Vicar. fol. milii 61. quia cum juramentum sit accessorium, induit naturam actus, cui apponitur, juxta reg. accessorum. De reg. jur. in 6. creatio vero Vicarii est revocabilis, quia omnis res, per quamvis causas nascitur, per eandem dissolvitur, ut patet ex cap. quoniam de off. deleg. & probat. Barbat. in cap. postulatissimi de rescript. Calder. de off. Vicar. cons. 2.

Hec autem revocatio potest fieri dupliciter, expresse, & tacite: expresse cum nominatim remouetur. L. iudicium. ff. de iud. tacite per constitutionem secundi Vicarii. Rebuff. l. c. fol. milii 62. num. 201. Jo. And. in cap. una de off. Vicar. Gemin. in cap. licet eod. in 6. Benachin. loc. cit. Curtius, Pavin. & alii apud Dianam moral. par. 10. trac. 15. ref. 24. qui tamen contrarium tenet cum Panorm. in cap. volentes. de off. legat. porro sententia Rebuff. procedit duntaxat, quando ex constitutione secundi Vicarii expresse, vel tacite refutatur revocatio prioris Vicarii, & probatur ex cap. penult. de procurat. in 6. Praeterea si secundus fuit constitutus propter delictum prius, ratio veto est, quia sicut possunt constitui duo Procuratores in solidum, ita etiam plures Vicarii generales ab eodem.

eodem. Gavanti. in *man. Episc. verb. Vicarius*. Rebuff. loc. cit.

12. Conclusio vero, quod Vicarius generalis possit ab Episcopo removeri ad libitum ejus. Limiti. 1. si Vicarius fuit confirmatus a Papa. DD. in *cap. novis. de Jud.* nam statuta a Pontifice consummata tolli non possunt a statuentibus, nisi in quantum illorum commodum tangunt. DD. in *c. p. 1. de P. S. in 6. & in cap. cum accessissent. de constit.* sed Rebuff. existimat contrarium verum, quia confirmatio censetur facta sine praejudicio alicujus *cap. super eodem. de off. deleg. & censur.* confirmatus, quatenus duraverit voluntas Episcopi. Sed prior opinio videtur probabilior, propter manuum appositionem, & quatenus durat Episcopi confirmatio, Papae est superflua, & inutilis.

13. Lim. 2. in Vicario dato a Lege, vel statuto, qualis est Archidiaconus, qui de Jure dicitur Vicarius Episcopi, *cap. 1. & cap. ad hac. de off. Archidiacon.* quia tunc Vicarius inhæret dignitati, quam sequitur, sicut umbra sequitur corpus. Archid. in *cap. perlectis* diff. 25.

14. Quares, si Vicarius scilicet privatus sit esse ab Episcopo remotum, amittitne jurisdictionem? Dicendum quod non, uti deducitur ex *L. Barbarius ff. de Jureprætor. & probat Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 30.* Sbroz. de off. Vicar. lib. 3. quest. 36. & alii, quos citat, & sequitur Sperell. dec. 30. quæ ampliative etiam procedunt, si Episcopus mortuus fuit in longinquis, & mors communiter ignoratur. Mascard. de prob. conclus. 648. Barb. de pot. Episc. alleg. 54. Sanchez. de matrim. lib. 3. disp. 22. quamvis contrarium practicerit Sperell. pro majore cautela.

§. II.

Quamdiu duret Vicarius?

15. Cum Vicarius sit creandus ab Episcopo ad suum beneplacitum, ut facit Papa juxta *cap. gratiose de rescript. in 6.* ejusdem auctoritas tamdiu durat, quamdiu non fuerit ab Episcopo revocatus, aut donec Episcopus fuerit mortuus, juxta *L. 4. ff. locati*, aut fuerit amovus ab Episcopatu. Noal. de transmiss. caus. 54. Marceau. lib. 2. var. ref. cap. 62. Maran. de ordine judic. par. ult. p. 7. n. 180. Franc. in d. cap. si gratiose ubi Anchar. gl. in cap. a nobis. de sent. excom. Guiterres pract. qq. lib. 3. quest. 11. Gonzal. ad reg. 6. Caus. §. 1. Rota apud Farin. dec. 489. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 15. Fel. in cap. ex litteris. De constit. Dec. conf. 108. Mascard. de prob. conclus. 188. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 28. Pont. cod. lib. 8. par. 19. juxta quæ concessio facta ad beneplacitum dura, donec fuerit revocata, aut usque ad mortem concedentis, quia mors omnia solvit. Hinc Episcopo excommunicato nullam potest ejus Vicarius exercere jurisdictionem. DD. in cap. 1. de off. Vicar. in 6. Abb. in cap. licet. de off. Jud. deleg. Ugol. de censur. Eccles. tab. 2. cap. 11. §. 2. Riccius in pract. excom. ref. 441. Sbroz. de off. Vicar. lib. 3. quest. 47. Zech. de Republ. Christiana cap. 23. vers. 4. vel si Episcopus fuerit amovus, aut resignaverit Episcopatum.

16. Quæ licet vera sint, non tamen per Episcopum mortem imo etiam Vicarii remotionem cessabit ejusdem jurisdictione, quæ sui illius personæ delegata, si fuit illi delegata proprio nomine. Sbroz. de off. Vicar. lib. 3. quest. 46. Zech. de Republ. Christiana cap. 23. vers. 4. num. 13. Bonac. de LL. disp. 1. quest. 3. p. 8. §. 1. num. 13. nisi fuisset privatus officio in poenâ delicti. *L. Cassius. ff. de Senat. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 27.* qui citat Bald. Beroum. Fel. & Dec. aut nisi Vicarius removus transivisset ad statum incompatibilem. DD. mox cit.

17. Et quod Vicarius causas cupias vivente Episcopo possit illas expedire, eodem mortuo, defendit late Sbroz. de off. Vicar. lib. 3. quest. 44. & 45. Zechius l. c. quod an procedat etiam Vicario successore, vide apud eundem. Cuius contrarium vidimus observari, etiam infra octiduum, quod Capitulum habet ad eligendum Vicarium, intra quod tempus Capitulum potest administrare, & jurisdictionem exercere. Festin. in cap. cum olim de major. & obed. Genuen. in pract. cap. 86. Riccius in pract. par. 1. ref. 515. Rota apud Poll. de

manu. dec. 194. Barb. de Canon. cap. 42. Diana mor. par. 8. irac. 4. ref. 55. apud Marchet. in pract. Vicar. Capitular. par. 1. tit. 1. num. 12. etiam excluso Archidiacono. Diana l. c. ref. 36. Rota apud Poll. l. c. Barb. l. c. Genuen. l. c. Marchet. supra nu. 13. contra Gavanti. in *man. Episc. verb. Vicarius*. Sbroz. de off. Vicar. lib. 1. quest. 61. nisi contraria alicubi vigeret consuetudo, sed quia forte non ubique eadem militat praxis, ideo de veritate sententia Sbroz. l. c. ad eundem te remittimus, & ad ea quæ infra dicemus. Certe Rebuff. in pract. ut supra sol. mihi 58. tenet, quod non, & citat Bart. Bald. Speculat. & Gavanti. in d. *Ver. Vicarius l. c.*

§. III.

De creatione Vicarii Capitularis.

Concil. Trident. loco supra citato decernit, Capitulum sede vacante debere infra octo dies post mortem Episcopi constituere novum Vicarium, aut existentem confirmare, aliter iisdem elapsis diebus deputatum ad Metropolitani devolvit, vel si Ecclesia vacans sit Metropolitana, aut alias exempta, & Capitulum, ut præfertur, fuerit negligens, ad Antiquiorem ex Suffraganeis, quoad Metropolitani, & propinquiorem quoad exemptam. Quæ quidem procedunt, si vac Capitulum non elegerit, siue elegerit, sed non idoneum; quia idem sunt non facite actum, vel facere, sed inutiliter, & nulliter per jura vulgaria. Præterea ampliative procedunt, quomodoque Ecclesia vacaverit, siue per mortem naturalem Episcopi. Leo in thes. for. Eccles. par. 1. cap. 10. num. 7. siue per mortem civilem, uti si sui captus ab hostibus, seu paganus. Abb. in cap. cum olim de major. & obed. Marceau. lib. 2. var. ref. cap. 15. Barb. & alii apud Flamin. Marchet. in pract. Vicar. Capitular. par. 1. tit. 1. nu. 2. vel propter longinquam absentiam ejusdem Episcopi, sed longam, & diuturnam; quia longa absentia æquiparatur monii. Quaranta in sum. Bullar. verb. Capitulum nu. 12. Marchet. l. c. num. 3. Genuen. cap. 86. num. 10. vel propter ejusdem, aut depositionem, vel ad aliam Ecclesiam translationem, quæ pluribus explanant Pax Jord. de Benef. par. 2. lib. 12. tit. 2. Sbroz. de off. Vicar. lib. 1. quest. 36. & S. Cong. apud Marchet. l. c. juxta quos clapsis octo diebus non est amplius locus purgationis moræ, contra Garz. de Benef. par. 5. cap. 7. nu. 6. & 7. Ugolin. de censur. tab. 1. cap. 10. §. 2. præterea si Metropolitani jam deputavi Vicarium. Suarez de censur. disp. 28. sect. 3. Diana par. 8. trac. 4. ref. 71. Quarant. ubi supra num. 4. vide etiam Riccius in pract. Vicar. Capitularis. par. 1. ref. 506. & 507. Barb. de jure Eccles. lib. 1. cap. 32. num. 32. Debet autem talis esse Doctor, seu Licentius in Jure Canonico, aut alias idoneus.

Quod si etiam Metropolitani, aut propinqui Episcopus, aut antiquior ex Suffraganeis juxta diversitatem casuum supra relatorum fuerint pariter negligentes in exequendo hoc Comelli decreto, tunc soletis Vicarius deputari a S. Congregatione, aut a eadem committi Episcopo viciniori ea conditione, ut idoneum eligat ex gremio ipsius Capituli, cuius Ecclesia vacat, uti declaravit S. Congregatio, de qua declaratio testatur Marchet. l. c. n. 14. Potest tamen Capitulum terminum statuere breviorum. Quarant. in sum. Bullar. ver. Capitulum nu. 3. & 4. Genuen. l. c. nu. 7. Diana par. 8. irac. 4. ref. 65. §. sed his. Marchet. l. c. n. 28.

Porro terminus octo dierum a Concil. Trid. assignatus non incipit currere nisi a die habuæ scientiæ de vacatione. Pax Jord. par. 2. lib. 12. tit. 2. nu. 7. qui alios citat. S. Congreg. apud Marchet. l. c. n. 23. Quaranta l. c. nu. 3. Gavanti. in *man. verb. Capitulum sede vacante* nu. 4. aliter electio facta ante dictam scientiam nullus esset valoris. Neque dies scientiæ debet computari in termino, quia particula *infra*, qua utitur Concilium, de sui natura excludit diem, quod assignatur terminus. Gratian. discept. for. cap. 161.

Et quamvis debeat Vicarius infra octo dies a Capitulo deputari, aut antiquus confirmari, Episcopo in remotis agente, etiam absentia sit diuturna, non sequitur tamen, quod vivo Vicario Episcopo hæc potestas competat Capitulo, sed tantummodo Vicarius Episcopalis fuerit innotuus. Genuen. in pract. cap. 86. n. 11. Diana par. 6.

par. 8. trac. 4. ref. 4. Marchet. l. supra cit. num. 30. qui assert declarationem S. Congreg. quod etiam in casum mortis Vicarii Episcopalis Capitulum non possit se ingerere, sed hodie recurrendum sit ad Sedem Apostolicam.

- 22 Quætes, procediñe supra relatum Concil. decretum, quando in Ecclesia vacante adfuit Vicarius Episcopomissus, vel deputatus a sede Apostolica, aut a S. Congregatione? Pars negativa videtur tenenda, quia ubi major, minor cellas, & talis Vicarius non dicitur proprie Episcopalis, sed Apostolicus, & ita fuisse declaratum a S. Congregatione, testatur Marchet. l. c. nu. 36. Contrarium vero defendunt Solorzanus de Jure Indiarum. to. 2. lib. 3. cap. 13. a num. 40. Sbroz. lib. 1. de Vicar. Episc. quest. 36. num. 13. Jaf. de Grass. to. 2. lib. 2. conf. 1. diff. 7. nu. 4. Riccius par. 4. dec. 305. qui existimant declarationem cit. S. Congr. non fuisse sufficienter publicatas, receptas, vel practicas.

- 23 Nunc redeundo ad nostrum propositum, Capitularis Vicarius, aut a Capitulo eligendus debet esse Doctor, vel Licentiatum saltem in Jure Canonico, & quidquid sit in rigore verborum Conc. Trid. l. c. sess. 24. cap. 16. nu. 26. quæ non videtur excludere Doctorem in Theologia ob illam particulam, seu dictionem *saltem*, quæ est alternativa, & subsidiaria, certe post declarationem S. Congreg. quam refert Garz. de Benef. par. 5. cap. 7. num. 10. & citat Marchet. l. c. numer. 43. & Barb. de Canon. cap. 42. & in collect. DD. super Conc. Trid. l. c. num. 31. & de Jure Eccles. lib. 1. cap. 32. Diana moral. par. 8. trac. 4. ref. 56. non sufficit esse Doctorem in Theologia, nisi in subsidium, deficiente nemine Doctore, vel Licentiatum in Jure Canonico, Neque sufficit quod sit Doctor, aut Licentiatum a persona privata, sed requiritur, quod acquisiverit lauream Doctoratus in approbata Universitate. S. Congreg. apud Barb. de Canon. cap. 42. num. 52. Antonell. de regim. Eccles. lib. 4. cap. ult. nu. 63. Garz. l. c. Præterea si adfuit Doctor in gremio Capitularium, debet præferri externo, si nullus adfuit Doctor in Capitulo, alius ex gremio, si sit idoneus, est eligendus. Garz. l. c. & Diana l. c. qui tamen exillam procedere non de necessitate, sed de congruitate, quod etiam admittunt Marchet. l. c. num. 57. Pax Jord. par. 2. lib. 12. tit. 2. Genuen. in praxi cap. 86. cit. Barb. l. c. nisi in Capitulo esset Doctor in Jure Canonico; tunc enim Capitularis Doctor esset eligendus in Vicarium, alias ejus electio devolveretur ad Archiepiscopum. Garz. loc. cit. qui assert declarationem S. Congreg. Barb. in collect. l. c. Marchet. l. c. vide etiam Navar. de off. Vicar. conf. 2. & S. Congreg. declarationem, quam assert Gallemari, ad S. Conc. Trid. sess. 24. cap. 16. de ref.

- 24 Quod si non fuit electus in Vicarium Doctor, vel alius, quantum fieri potest, idoneus ad normam Conc. Trid. l. c. & juxta tradita a Garz. l. c. Riccio in prax. par. 1. ref. 307. Navarr. & Marchet. l. c. electio erit nulla, & devolveretur ad Metropolitani. Genuen. d. cap. 86. Imo non sufficit electum esse idoneum, si potest haberi Doctor, quia Doctor debet eligi sub pena ejusdem nullitatis. Diana l. c. S. Congreg. apud Barb. in collect. ut supra. Navar. quest. for. par. 1. quest. 143. Garz. Genuen. & Marchet. l. c. nu. 39. quæ quidem adeo vera sunt, ut si adfuit Vicarius Episcopalis, non possit a Capitulo confirmari sub ejusdem nullitatis pena in concursu Doctoris. DD. mox cit. & declaratio S. Congreg. apud Diamam par. 8. trac. 4. ref. 56.

- 25 Præterea Vicarius Capitularis eligi non potest, qui est Regularis, aut Archidiaconus alterius Ecclesie, neque Parochus ruralis. Quaranta in sum. Bullar. verb. Capitulum. num. 15. Navar. in man. Episcop. verb. Capitulum. num. 9. qui testatur, ita fuisse declaratum a S. Congreg. Marchet. l. c. num. 48. Barb. de Can. cap. 42. Diana l. c. ref. 58.

- 26 Quando vero supra diximus, Vicarium Capitularem debere esse Doctorem, cum eo temperamento accipiendum est, ut non omnis Doctor possit eligi in Vicarium Capitularem, sed qui promotus fuit in Universitate Catholica; ergo non ille Doctor, qui talis fuit creatus, ut per scriptum, aut a persona privata ex privilegio, ut a Pronotario Apostolico, aut Comite Palatino, quatenus ex privilegio eisdem competat. S. Congreg. de qua testatur Marchet. l. c. numer. 56. & quam refert Barb. de Canonici cap. 42. num. 51. &

in Collect. Conc. Trid. sess. 24. de ref. cap. 16. nu. 27.

Sed quid si Vicarius a Metropolitano ob Capituli negligentiam electus moriatur, ad quem spectabit alterius Vicarii subrogatio? Conclusio est pro Capitulo, quod infra octo dies ad normam Concil. Trid. l. c. possit creare novum Vicarium, quia Capitulum propter primam suam negligentiam non amittit totaliter suum jus, sed tantum pro illa vice, cum enim Concil. Trid. correctorium juris communis non debet extendi, sed potius restringi ob vulgatas Juristegulas, juxta cap. odia. de R. J. in 6. vide citatas.

Porro a Capitulo unus tantum Vicarius est eligendus, & non plures, nisi adfuit consuetudo immemorialis in contrarium. ita Quaranta in sum. Bullar. verb. Capitulum. numer. 9. qui testatur, ita fuisse declaratum a Sacra congregatione. Barb. de pot. Episc. alleg. 54. Diana par. 8. trac. 4. ref. 60. Marchet. l. c. num. 71. aliter electio esset nulla, & devolveretur ad Metropolitani. n. Lim. si plures elegit successively, quia tunc primielectionis relata, dummodo habeat requisita superius relata, quia tunc utile per inutile non vitiatur. cap. nile. de R. J. in 6. Lim. præterea, si Diocesis esset ita ampla, ut unus sufficeret Vicarius non posset, tunc enim possent eligi vel duo æque principales, vel unus generalis, & alter specialis, ita ut unus habere jurisdictionem independentem ab alio. Marchet. l. c. num. 73. Octobon. dec. 220. uum. 7. & 8. Barb. de Canon. cap. 42. numer. 33. & 34. Lim. ulterius quoad Vicarium Monialium, qui sicut ab Episcopo, ita etiam a Capitulo possit deputari separatus ab alio Vicario generali teste Quaranta. l. c. n. 9. Marchet. l. c.

Si vero a Capitulo plures Vicarii fuerunt electi virtute consuetudinis immemorabilis non omnes possunt administrare; sed ille tantum remanere deberet, qui est magis idoneus atque potissimum qualitatibus. Conc. Trid. Barb. de Canon. cap. 42. Genuen. in praxi cap. 86. Riccius in prax. par. 4. dec. 305. nisi omnes essent æque idonei, quia tunc omnes possent æqualiter administrare. Genuen. l. c.

Sed pone, quod aliqui vigeat consuetudo legitime præscripta, vel constitutio Capitularis Capituli, quod Sed vacante eligantur singulis mensibus duo Canonici, qui administrarent, v.g. per mensem, eruntne eo casu observanda in depuratione Vicarii, quæ fuerunt præscripta a Concilio Trident. d. sess. 24. cap. 16. de ref. Videtur negativa concludendum; quia Concilium Tridentinum loquitur de elect. Vicarii, hic vero nulla sit Vicarii electio. In contrarium tamen facta veritas, de qua testatur Garz. par. 5. de Benef. cap. 7. num. 10. in addit. Barb. ut supra in collect. num. 29. Marchet. l. c. num. 78. Unde si Canonici non essent Doctores, vel Licentiatum, electio non valeret, sed ad Metropolitani devolveretur; quia licet isti Canonici non essent Vicarii denominative, quia tales non denominarentur, re vera tamen, & in effectu essent tales, quia exercerent omnem jurisdictionem Episcopalem, quam Capitulum per se non potest exercere, sed per Vicarium, juxta Conc. Trid. l. c. & Marchet. par. 2. tit. 11. & sic loco Vicarii subrogarentur. Subrogatum vero induit naturam ejus cui subrogatur. Quod ergo dispositum in Vicarii electione, videatur etiam dispositum in eo, qui in Vicarii locum subrogatur, ne sit fraus Concilii, si tamen unus ex Canonici deputatus, qui præfuerit, haberet requisita Concilii, esset Vicarius.

Quætes, quamdiu duret Vicarius Capitularis? Respondetur cum distinctione, vel enim fuit deputatus ad tempus, vel indefinite, si ad tempus, finito tempore expirat, quia limitata causa limitatum parit effectum. Si vero fuit constitutus indefinite, seu ad arbitrium, tunc secundum aliquos potest ad libitum removeri. Quaranta in sum. Bullar. verb. Capitulum. num. 3. Riccius in praxi Vicarii Capitularis. par. 1. ref. 515. Zerola in praxi verb. Vicarius. §. 21. qui hoc extendunt etiam ad casum, quod Capitulum jussisset non revocare, quia omnis res, per quascunque causas nascitur, per easdem dissolvitur, secundum alios non potest ad libitum revocari, aut removeri. Guaz. ad defens. animar. lib. 2. defens. 1. cap. 9. Genuen. in prax. cap. 86. nu. 4. Barb. de pot. Episc. alleg. 54. & de Canon. cap. 42. nisi ex iustis causis removere, cum qua limitatione hæc sententia a suis patronis defenditur; ratio est, quia removere aliquem ab officio est maxima pena. L. 2. ff.

de off. Procur. Bald. conf. 339. Bufat. conf. 17. & 24. vol. 1. Beret. conf. 31. Alciat. conf. 99. & talis poena non venit inflicienda, nisi in casibus a jure expressis. gl. in cap. fin. de Jurepatr. Alex. in L. si. ff. de injus vocando. Paris. conf. 104. Seraph. dec. 1336. & Rota vocando eundem. dec. 286. Caffad. dec. 5. super Reg. & quod juxta hanc secundam sententiam in praxi fit tenendum, docet Diana par. 8. trac. 4. ref. 63. sed Marchet. l. c. par. 1. tit. 10. ulterius progreditur, & tenet, quod nec ex iustis causis Vicarius Capitularis possit a Capitulo removeri, sed tali casu recurrendum sit ad S. Congreg. Episcoporum, ad quam pertinet cognoscere de ejusmodi causa, uti saepe declaravit S. Congreg. Concil. de quibus declarationibus ultra Marchet. l. c. par. 1. tit. 10. num. 4. & 5. testatur Diana d. par. 8. trac. 4. ref. 63. Quarani. l. c. num. 3. Zerol. l. c. Genuen. in adnot. ad cap. 86. Barb. alleg. 42. n. 47. Latrea dec. 2. Pax Jord. vol. 2. lib. 12. tit. 2. Neque sufficit propterea, si Capitulum volens removere Vicarium apponeret illa verba. *Ex causis animarum nostrorum moventibus*. Lim. Conclusionem non procedere in Metropolitanis, qui Vicarium a se electum potest adnum revocare, teste Diana l. c. Barb. de Canon. cap. 42. Marchet. l. c. qui refert declarationem S. Congreg. 31. Quæres 2. quænam solent esse juxta causas remotionis Vicarii? Respondetur eas esse diversas, ex quibus a S. Congreg. concedi solet remotio. Prima est, si Vicarius male fungatur suo officio, uti iustitiam venalem faciendo, baratariam committendo. Quarani. l. c. num. 3. Pax Jord. l. c. num. 14. Alex. conf. 18. Menoch. de arbit. quest. 55. Pfalce. & alii apud Marchet. l. c. nu. 11. Item si permittit aliquid fieri contra libertatem Ecclesie, aut sine causa inhibet Suffraganeo, aut ejus Vicario, Marchet. l. c. item si appareat indolentem tali officio. Diana, Menoch. Jord. Riccius & Quarani. l. c. docet. dec. 149. & probatur ex cap. quamvis. 17. quest. 1. Item si in suo officio Vicarius sit valde negligens DD. cit. item si delinquentes impune dimittit, ac liberat, qua tunc peccaret contra iustitiam, & esset injustus Iudex, nisi haberet authoritatem aggrandi, uti plerumque, & regulariter habere solet. Alex. l. c. Giutha conf. crim. 74. Novat. 99. for. par. 1. quest. 102. & Vulp. apud Marchet. l. c. num. 14.

§. IV.

Forma creandi Vicarium Episcopalem.

32. Quamvis in jure nulla forma determinata sit præscripta Episcopis ad creandos sibi Vicarios suos, quia tamen aliquibus in huius cænis stylus observatur, qui multum conducit tamen ipsis Episcopis, cum Vicariis creatis, ique multum potest conducere praxi, quam præ oculis habemus, ideo paucis eadem delibare non displicebit.
33. Et primo quidem præ cæto est supponendum in ejusmodi Vicarii deputacione Capitulum non posse quidquam præterdere, aut se inficere, & ejusdem consensus, quoad hanc omnino non sit necessarius, nisi Episcopus ad hoc se obligaverit in assumptione, quod tamen ab Innocentio XII. in sua Constitucionis, que incipit *Ecclesia Catholica edita* die 22. Septembris 1695. fuit prohibitum declarando nullius valoris ejusmodi iuramenta, tam in deputacione, quam remotione. Hostien. in sum. de off. Vicarii §. in quibus. Rebuff. in praxi Vicar. Episcopali. fol. mibi 37. & 38.
34. Præterea, quia gesta a Vicario non valent nisi probet se Vicarium litteris Episcopali, ope tamen exceptionis, juxta Berachin. in trac. de Episc. par. 7. lib. 4.

Forma litterarum Vicariatus.

37. N. N. Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus N. Universis presentes visuris, lecturis, & audituris saluem in Domino. Noveritis, quos Nos attentis multiplicibus occupationibus, aliisque veris, & legitimis impedimentis, propter quæ ipsi non possumus omnibus, & quibuscunque Episcopus nostris negotiis pro merito causarum incumbere, ne populus Nobis commissus tum in redditione iustitiæ cum aliis pro tempore varietate, occurrentibus necessitatibus temporale, vel spirituale aliquid dampni patiatur, considerantes legalitatem, prohibitam, scientiam, discretionem, & industriam N. N. Clerici Jurium Doctoris, ipsum N. N. nostrum Vicarium in spiritualibus, & temporalibus generaliter in Episcopatu nostro facimus, constituimus, & creamus, dantes & concedentes eidem N. N. plenam & liberam potestatem, & mandatum speciale, confirmationes, & consecrationes Abbatum faciendi, & respectivo committendi. Litteras commendantias, & Dimissorias, ad omnes etiam Sa-

quest. 8. Bald. in cap. pastoralis de rescriptis, & probatur ex L. un. C. mand. cap. cum in jure. de off. deleg. Rebuff. l. c. Ideo necessaria erit scriptura instrumenta, in qua sint descripti duo testes, non quidem quod hæc requiratur ad valorem gratiæ, quia Vicarius solo verbo creati potest, sed ad probationem, & fundandam iustificationem. Bald. in L. aliquando ff. de off. Proconf. Rebuff. l. c.

In litteris vero collationis Episcopus solet præmutare 35 salutationem ejus, cui sit collatio Vicariatus, & exponere saltem in genere occupationes, & causas, quibus impelliatur ad creandum Vicarium, & sufficit, si dicat. *Attentis legitimis nostris impedimentis*, & multi addunt etiam causam, cur unum potius, quam alium eligant, communius tamen narrant sufficientiam doctrinæ, morum probitatem, prudentiam &c. deputandi, & ulterius testes debent intervenire, quia alias sola scriptura cum signo etiam secretarii esset, & diceretur privata, & ideo non esset probatoria, juxta L. Instrumenta. C. L. rationes. C. de probat. tum quia diversis fraudibus via hoc modo præcluditur. Et ideo quibuscumque in locis non recipitur Vicarius, nisi prodactum instrumentum Vicariatus in actibus registratum. Rebuff. l. c. fol. mibi 39. bene verum est, quod hæc solemnitates non sint ubique in usu, neque in locis, in quibus viget, præstantur passim, sed tunc tantum, cum Episcopus propter suam absentiam deputat Vicarium; hoc enim casu militantes rationes superius tactæ, non vero cum Episcopus resiliens ob sua negotia Vicarium generale constituit. Tandem in litteris debent specificari ea, ad quæ Episcopus concedit jurisdictionem in iis, in quibus requiritur mandatum speciale, ut scire possit Vicarius, quo usque se extendat sua authoritas.

Debet autem Vicarius ab Episcopo deputandus esse persona huic muneri obduco idonea, juxta cap. si. de voto. moribus bonis, scientia, & ætate prædixit. cap. cum in cunctis de elect. atque debet esse viginti quinque annorum saltem inchoatorum. Pax Jord. vol. 2. lib. 12. tit. 1. de Vicar. Episc. numer. 95. Marchet. in praxi Vicar. Capitular. par. 1. tit. 3. num. 2. Riccius in praxi atatis ref. 62. Diana par. 10. trac. 16. ref. 86. & quamvis Marchæus existimet pro Vicario Capitulari sufficere ætatem annorum viginti trium, tamen non videmus, quo fundamento, vel authoritate nitatur, profectum vero adest declaratio S. Congreg. relata a Barb. de Canon. cap. 42. n. 54. & in Collect. Concil. Trident. super sess. 24. cap. 16. n. 19. & eandem etiam tuetur Pax Jord. l. c. quia est generale, quod in dignitate curam animarum annexam habentem requiratur ætas viginti quinque annorum saltem inchoatorum. Garz. de Benef. par. 7. cap. 4. per totum. Diana l. c. Nunc restat, ut formulam deputacionis Vicarii tradamus. Cui tamen prænotandum, quod licet Monachus, seu Regularis quicunque de sui superioris licentia possit esse Vicarius Episcopi, cum contrarium in jure nullibi reperitur determinatum, & quod in jure non prohibetur, cur stare non permittatur DD. in Clem. 2. de rescriptis. Rota dec. 284. in antiq. Guido par. dec. 563. exceptis tamen illis, qui sunt Ordinis Mei dicantium, juxta Clem. 1. de Regular. quia est contra illorum professionem. Clem. in plerisque de elect. Card. in cap. si quis. 58. dist. 8. & quia non sunt periti forensum causarum. L. fin. C. penult. C. de jud. Rebuff. in praxi formæ Vicar. fol. mibi 40. Et quia debet manere in suo Monasterio, ne fiat sicut piscis in arido, ut loquitur S. Bernard. Debet tamen talis Monachus Vicarius habere socium ex suo Monasterio; quia solus stare non debet. cap. 2. de statu Monach. Clem. ne in agro eod. tit. Rebuff. l. c. num. 31. Imol. in cap. fin. de Cler. agrot.

eros Ordines concedendi, ac conferendi, seu committendi Beneficia, & officia in Ecclesia, Civitate, & Diocesi nostra ad nostram collationem qualitercunque spectantia, conferendi, & commendandi, & uniendo Beneficia, resignationeque recipiendi, & Beneficia resignata conferendi, Visitationes faciendi, synodos celebrandi, committendi causas criminales, & civiles, matrimoniales, & Beneficiales, & quasunque alias tam principales, quam incidentes, quæ ad Nos, & ad dictam nostram Ecclesiam pertinebunt de jure, vel de consuetudine audiendi, & ipsas cognoscendi. Ex officio inquirendi, Ecclesias, Capellas, & Oratoria, & cœmeteria reconciliandi, ac de novo edificandas consecrari faciendi. Et personas omnes in nostra Civitate, & Diocesi prout ad Nos de jure pertinet, five sint Prælati, Priores, & aliz Ecclesiasticæ personæ quocunque nomine censentur, puniendi, & depnendi, corrigendi, & mulctandi sine acceptione personarum, prout delictorum qualitas, & excessus quantitas exegerint, & enormitas delinquentis, suspendendi, interdicendi, excommunicandi, præcepta, & mandata faciendi, ipsaque exequendi, & revocandi, delinquentes incarcerandi, & condemnandi ad perpetuos carceres, aur ad tempus, penas militandi, a seotentiis excommunicationis, & quibuscunque aliis casibus Nobis reservatis absolvendi, prout sibi videbitur convenire, & in ipsis criminibus, in quibus Nobis, vel alias a jure permittitur, vel Constitutionibus synodalibus dispensandi, vel absolvendi, prout eidem videbitur, & omnia alia, & singula faciendi, & committendi, etiam si majora fuerint, & quæ requirant mandatum speciale, prout ad ipsius Vicarii officium noscitur quomodolibet pertinere, cujus sententias, & mandata, prout rite lata fuerint, rata, & gratia habere promittimus, & faciemus auctore Deo inviolabiliter observari; quare omnibus, & singulis tenore presentium præcipimus, & mandamus in virtute sanctæ obediencie, & sub pena excommunicationis, quam in omnes, & singulos rebelles ex nunc, prout ex tunc ferimus in his scriptis, quatenus ipsum N. N. prompto & benigno affectu recipientes tanquam Vicarium nostrum, & prædictæ nostræ Ecclesiæ, ut præmittitur, recipient, faveant, & admittant, ac eidem in his, quæ secundum Deum ad Nos, & jurisdictionem nostram ordinariam qualitercunque spectant, vel spectare poterunt, parent, & efficaciter obediant, prout obedire, & parere tenentur Nobis Episcopo prælibato. In cujus rei testimonium has &c. Dat &c.

(L. S.)

N. Cancellarius.

§. V.

Forma electionis Vicarii Capitularis.

38 Supponendum est ante omnia electionem faciendam a Capitulo de Vicario generali Capitulari non requirere eas solemnitates, quæ habentur in cap. quia propter de elect. quia in illo tantum providetur, & præscribitur forma eligendi Episcopum, & a disparatis non sit illatio, sicut nec illas, quæ habentur in Concilio Tridentino sess. 25. de Regular. cap. 6. quia in illo tantum præscribitur forma eligendi superiores, & officiales Regularium. Garz. de Benef. par. 5. cap. 7. numer. 21. Quarant. in sum. Bullar. verb. Capitulum. & S. Congreg. apud Garz. prædictum. Barb. de Jure Eccles. lib. 1. cap. 32. Diana par. 8. trac. 4. ref. 6. & 60. Marchet. in sum. Vicar. Capitul. par. tit. 1. Antotel. de regim. Eccles. lib. 4. cap. ult. §. 5. numer. 58. Fernosin. de potest. Capituli. trac. 1. quest. 8. nu.

mer. 9. quia non est vera electio, sed potius nominatio. Zerola in prax. par. 1. verb. Capitulum. §. 3. Dummodo alicubi contraria non viget consuetudo, quæ tunc esset observanda, uti declarat S. Cong. in quadam causa Sicilie prout testatur Marchet. l. c. numer. 99. Nicol. in flos. verb. Vicarius Capitularis. num. 55.

Requiritur tamen, quod ad hanc electionem conveniant ad minimum ex tribus due partes Canonici, juxta gl. in cap. 1. verb. constitutum. De his que sunt a majore parte Capituli, nisi absentes fuerint vocati, & emanerint, quia tunc potestas eligendi manet penes presentes, quoniam non essent due partes ex tribus, quia emanando indignos per reddunt jure electionis. gl. in cap. cum nobis, vers. alienos, de elect. Riccius in prax. par. 2. ref. 247. & 280. qui citat Innoc. in cap. Ecclesia vestra, de elect. & in cap. 1. de majorit. & & obed. Abb. in d. cap. nobis, sequitur formularium electionis prædictæ.

40 IN Dei nomine amen, Dic. mense ann. &c. habito Capitulo per RR. DD. Canonicos Ecclesiæ Cathedralis in loco N. ad majorem commoditatem DD. Canonici intinatio heri pro hodie in altero Capitulo tento, ac per affixionem cartelle cum designatione horæ in infra scripta Ecclesia, ut est solitum in negotiis arduis, in quo interfuerunt Canonici N. N. N. Capitulariter congregati ad sonum Campanellæ in prædicta hora pulsate bis ab N. N. Clerico sacristie, ac etiam per eum vocatis omnibus Canonicis in sacristia existentibus, ut accederent ad Cameram palatii Episcopalis ad intercessendum Capitulo, prout convenire omnes subscripsi, & prout retulit mihi N. N. absentibus N. N. per eosdem Canonicos fuit deveniunt ad Capitulum, & invocato prius Divino auxilio decantando flexis genibus hymnum, *Veni Creator Spiritus*. Surgens Reverendiss. D. N. N. dixit alta voce, cum per obitum Illustrissimi & Reverendissimi D. N. N. Episcopi nostri die &c. pie defuncti vacaverit, & vacet ad præsens Sedes Episcopalis, ne Divinus cultus, & justitia aliquid tam in spiritualibus, quam temporalibus detrimentum patiantur, pro auctoritate, quam habet hoc nostrum Capitulum juxta dispositionem Sacrorum Canonum, & S. Conc. Trid. decreta deveniendum est ad electionem Vicarii Capitularis, dando eidem omnem auctoritatem, & facultatem solitam, & consuetam; quam hoc ipsum Capitulum, quam a SS. Canon. & Concil. Trid. sibi concessam habet, transferendo in ipsum Vicarium eligendum omnem potestatem, privilegia, onera, præeminencias, & prerogativas necessarias, & opportuna, concedendo etiam eidem liberam, & plenam potestatem faciendi omnia in ea, quæ spectant ad dictum nostrum Capitulum, & ideo cognoscendi, decidiendi causas civiles, & criminales, seu mixtas, etiam hæresis, & matrimoniales adiungendo auctoritatem visitandi, puniendi, excommunicandi, fulminandi censuras, & ab illis absolvendi, gratiandi, & concedendi immunita ea, quæ ad hoc nostrum Capitulum fieri possent, licet requirerent speciale, & specialissimum mandatum sine ulla reservatione ab eodem Capitulo sibi facta. Quæ quidem propositio fuit ab omnibus Capitularibus approbata, & electione facta ac suffragis datis fuit electus N. N. & in signum lætitiæ cantatum canticum *Te Deum*, quibus peractis fuit dimissum Capitulum, super quibus, quia ego N. publicus Apostolica auctoritate Notarius de prædictis rogatus fui, ideo publicavi, & folio meo Notarius Sigillo signavi.

41 Talis electio regulariter fieri solet per scrutinium, aut vota secreta. Et quia *Lap. res alleg.* 82. existimat de substantia scrutinii esse tres scrutatores Canonicos, ideo illi abhibendi essent, quod tamen contra Lapi opinionem communiter non observatur. Marchet. in praxi Vicar. Capitul. par. 1. tit. 1. num. 101. quoniam vero olim posset Capitulum in electione Vicarii aliqua subreservare secundum ea, quæ tradit Diana par. 8. trac. 4. ref. 62. Riccius in prax. for. Eccles. par. 1. ref. 506. Guaz. de defenf. anim. lib. 2. defenf. 1. cap. 9. Quarant.

l. c. num. 9. Barb. in collect. DD. ad Concil. Trid. sess. 24. cap. 16. nu. 14. & de Canon. cap. 42. Imo eundem Vicarium tantum ad tempus, sed non brevius duobus, aut tribus mensibus, juxta declar. S. Cong. apud Quarant. d. num. 9. Barb. in ll. c. quoniam Guazum. ut supra num. 62. velit non debere, nec posse eligi Vicarium Capitularem ad brevius tempus, quam sex menses, tamen hodie Vicarius debet eligi pro toto tempore Sedis vacantis, juxta S. Congreg. apud Barb. l. c. & Marchet. l. c. nu. 107. & sufficit, quod eligatur sine tem.

temporis determinatione, quia tunc tempus indefinitum extenditur ad totum tempus vacationis. Barb. de pot. Episc. alleg. 54. Quar. l. c. num. 108. Marchet. l. c. præterea non potest fieri electio cum reservatione revocationis ad beneficium, vel cum deputatione Alsechoris, ut declaravit S. Congreg. apud Barb. l. c. & quam citat Marchet. ut supra num. 110. adeo ut talis deputatio Alsechoris esset nulla ipso jure, Imo nec potest

Capitulum apponere ullam restrictivam jurisdictionis, ut declaravit S. Congreg. quam refert Nicol. in flos. Verb. Vicarius Capitularis. num. 59. Et quavis ejusmodi patentes ubique non sint in usu, laudanda tamen est illorum cautela, qui concessa fidei oretus autoritate non contenti literas patentes sibi confici curant, ut monet Zech. de Republica Christiana cap. 23. num. 6. Sbroz. lib. 1. quest. 84. de Vicar.

Forma litterarum patentium.

42. Nos Canonici, & Capitulum Cathedralis Ecclesie N. Sede vacante per mortem fel. mem. N. N. Rev. Domini N. N. ejusdem Ecclesie Canonico saluam in Domino sempiternam, cum ex SS. Canon. dispositione Cathedralium Ecclesiarum Capitula in deficientium Episcoporum, præsertim si ex humanis eximi conigerit, lucenti subrogentur, eorum munus tibi N. N. committendum esse duximus, & committimus, & præcipimus Universis Clero &c. suppletur ut supra.

43. Quod si Capitulum non posset providere de Vicario idoneo, vel alio, tunc poterit per se ipsum jurisdictionalia exercere. Burfat. lib. 1. conf. 108. Marchet. l. c. num. 121. Et si aliquis de Capitularibus vocaret de nullitate electionis, eo quod non fuissent vocati omnes, qui de jure erant vocandi, nullitas esset proponenda coram superiore Capituli, a quo si electio fuerit declarata irrita, poterit Capitulum denuo congregari, & ad Vicarii novam electionem procedere. S. Congr. apud Quar. in sum. Bullar. verb. Capitulum. Barb. de pot. Episc. alleg. 54. nn. 162. videtur potest etiam Pax Jord. vol. 2. lib. 12. tit. 2. de Vicar. Capit. num. 42. Claves vero archiepi in quibusdam locis sunt consignande ambæ Vicario. Gavant. in man. verb. Archiepiscopus. numer. 8. in aliis vero locis una est consignanda Vicario, altera uni de Capitulo. Quar. l. c. Marchet. l. c. num. 130.

§. VI.

Jurisdictio Vicarii generalis tam Episcopalis, quam Capitularis, quid sit?

44. Dicendum primo, quod jurisdictio Vicarii generalis Episcopalis est ordinaria, & ideo Vicarius generalis Episcopi est ordinarius, & venit nomine Ordinarii. gl. in cap. 2. de off. ordin. in 6. & in cap. Romana de appell. in 6. Covar. pract. quest. cap. 4. & var. ref. lib. 3. cap. 20. Mascard. de prob. conclus. 1412. Ugolin. de consor. tab. 1. cap. 1. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 55. Mgol. de off. Episc. cap. 4. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 29. & DD. communiter apud Garz. de Benef. par. 5. cap. num. 21. Conclusio veropropedit duntaxat in Vicario generali, & in iis, quæ veniunt ex generali Commissione, secus in iis, quæ requirunt mandatum speciale, quia in istis erit tantum delegatus, & ab illo dabitur appellatio ad Episcopum tanquam delegantem, ut tenet Franc. in cap. 2. de off. Vicar. Sbroz. l. c. & DD. plures apud Garz. l. c. nisi speciale mandatum datur in mandato generale, aut cum illo; tunc enim quoad omnia esset Ordinarius, & pro conclusionis majore autoritate, vide Riccius in prax. var. ref. par. 2. ref. 99. Miran. in spec. par. 4. diff. 5. Zechium de Riquil. Eccles. cap. 23. vers. 2.
45. Dicendum 2. quod Vicarius Capitularis habet jurisdictionem ordinariam. Riccius l. c. Covar. Maran. Ugolin. Mascard. Sanch. Sbroz. cit. Genuen. in praxi. cap. 87. Gail. lib. 1. obs. 30. Bloch. de enf. reserv. par. 2. quest. 3. Martha de jurisdict. par. 2. cap. 40. Barb. de pot. Episc. alleg. 52. & de jure Eccles. lib. 1. cap. 32. de Canon. cap. 42. Speidl. dec. 111. sive illa sit voluntaria, sive contentiosa. Barb. l. c. alleg. 45. num. 27. Sperelli. l. c. Giurba conf. crim. 74. num. 18. sive hæc competet Episcopo de jure communi generali, sive speciali. Mart. l. c. cap. 33. Diana par. 8. trac. 4. ref. 7. Sperelli. l. c. Sanch. ut supra, dummodo competat jure ordinario. Garz. l. c. & licet competere de consuetudine sive ratione additamenti. Genuen. & Barb. ll. c. Quar. in sum. Bullar. verb. Capitulum. Lim. in illis, quæ Episcopo competunt ex jure speciali, vel accidentaliter. Sperelli. l. c. ubi Rota & DD. Lotther. de Benef. lib. 1. quest. 9. Genuen. l. c. Marchet. in prax. Vicar. Capitular. par. 2. tit. 12. num. 29. Marchin. dec. 92. par. 1. & par. 2. dec. 42. Ursell. conclus. legal. 10. 2. conclus. 138. Dicitur autem

in ordine ad præsentem materiam competere ex jure speciali, vel accidentaliter, quod competit ex privilegio, aut Pontifici, seu Principis commissione, aut delegatione, & sic ex titulo, & jure gratuito. DD. cit. & Marchet. ut supra.

Sed an idem sit dicendum quoad ea, quæ egent mandato speciali, uti diximus mox supra de Vicario generali Episcopi, videbimus infra, cum tractaturi sumus de iis quæ competunt Vicario ex mandato speciali. Pro nunc veto transiendo cum communiore, & veriore opinione videatur dicendum, Vicarium Capitularem generalem in omnibus, & per omnia, ac quoad omnia habere jurisdictionem ordinariam, cum omnis jurisdictionis Episcopalis, quæ competit Capitulo Sede vacante transeat in Vicarium Capitularem abique speciali mandato, uti tenent Garz. de Benef. par. 5. cap. 8. nu. 22. Gutierrez lib. 1. Can. quest. cap. 11. Riccius in praxi for. Eccles. par. 4. ref. 196. Campanil. divers. jur. Can. rubr. 12. cap. 13. Giurba conf. crim. 74. Rota de qua testatur Marchet. ut supra. Barb. de Canon. cap. 42. apud Diaman. par. 8. trac. 4. ref. 64. & alii. Sermo autem est de jurisdictione, quam habebat Episcopus jure ordinario, non delegato.

§. VII.

De illis, quæ potest Vicarius sive jure deleg. & primo de Episcopali, deinde de Capitulari.

Vicarius dispensator in causis matrimonialibus nihil potest recipere pro executione etiam pro examine testimonium, juxta Conc. Trid. sess. 25. cap. 18. & S. Congreg. apud Garz. de Benef. par. 8. cap. 1. num. 102. vel pro revisione processuum neque esculenta, aut pecunia. Riccius in praxi par. 4. ref. 532. Diana par. 5. trac. 12. ref. 71. Contrarium tamen consequendum legiunt præscriptum non esse dammandum diximus in praxi clausuram. claus. 16.

Vicarius generalis, cui fuit delegata dispensatio matrimonialis prævia causæ cognitione non tenetur causam cognoscere judicialiter, sed potest extrajudicialiter se informare, etiam sine testibus, & Notario. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 35. P. Thomas Tamburinus de Sacram. lib. 8. trac. 2. cap. 12. §. 3. nu. 2.

Quamvis, uti diximus in praxi excusoribus ex Noa-lio, delegatio facta a Vicario ad arbitrium dignitatis & officii expirat per mortem, vel amissionem illius, eo quod illius jurisdictionis non sit perpetua, neque habeat successorem, tamen hoc non transit sine contradictione, & difficultate; quia Seraph. dec. 1033. Put. dec. 487. Sbroz. de Vicar. Episc. lib. 2. quest. 66. Riccius in praxi for. Eccles. ref. 512. par. 1. docent, mortuo, vel amoto Vicario non illico cessare jurisdictionem delegati, aut substituti, nisi id fuerit expressum.

Non potest dispensare ante acceptum mandatum de dispensando, quamvis sollicitator scripsit literas fuisse concessas, sed ob aliquod impedimentum non potuit transmitti. Gabr. de execut. rei jud. conclus. 3. Molina de just. 10. 3. disp. 599. Garz. de Benef. par. 6. cap. v. Vivianus & alii, & præsertim Rota in una Trid. quiddid in contrarium sententia Gobat. de impedim. matrim. cas. 23. num. 670. & ita observat praxis universalis, cui contraire esset contra torrentem nisi, ratio est, quia sententia apertæ vitæ multum inconvenientis; quid enim si sollicitator sit fallax? interim contrahatur

matrimonium, consummabitur, & si falsitas detegatur, aut licet fuerit sub-vel obreptitiae, veniendum erit ad separationem, cum peticulo, ne unus contrahentium nolit amplius perseverare in matrimonio, vel ambo, & ita proles erit sine patre, aut matre.

51. Quæres, an Vicarius, cui fuit data commissio dispensationis matrimonialis, si oriatur dubium, an commissio se extendat ad hunc, vel illum casum, possit dispensare? Affirmant Tamburin. de *Sacramentis* lib. 1. cap. 3. de *dispens.* §. 7. Gobat. de *imped. matrim.* cap. 23. num. 680. fed contra Tamburin. de hujus sententiae veritate potest merito dubitari, quia docet ipse in Decal. & merito in dubio meliorem esse conditionem possidentis; ad dignoscendum vero quis dicatur in possessione inter alias regulas, tradit etiam istam, quod illud dicatur in possessione, quod est prius, sed prius est, Vicarium non habere jurisdictionem ad hunc, vel illum casum, ergo carentia jurisdictionis in hoc, vel illo casu, in hac, vel illa circumstantia in dubio, an Vicarius habeat jurisdictionem virtute commissionis, upote prior est in possessione, ergo non tam liberaliter se debet, nec potest in tali causa Vicarius præstare, qualem desiderat P. Tamburin. & P. Gobat. & confirmatur contra illos. Docent ipsi, & non immerito in dubio, an causa dispensandi sit vera, vel falsa, non posse Vicarium dispensare virtute commissionis sibi factæ. Quare? quia non causa tanquam prior est in possessione, & sic secundum illam est videndum, cur ergo non admittit in nostro casu? cum eadem utrobique militet ratio, & ubi eadem militat ratio, idem jus sit fluendum; quia ratio est anima legis per ea, quæ tradit Diana par. 6. trac. 1. ref. 35. Illud tamen conceditur P. Tamburin. & Gobat. in dubio, an causa sit sufficiens, aut insufficientis, posse Vicarium dispensare; quia tunc causa dicitur in possessione.

§. VIII.

De iis, quæst potest, vel non potest Vicarius Capitularis.

52. Regula generalis Doctorum est, non posse Vicarium generalem Capitularem exequi litteras directas Episcopo, aut ejusdem Vicario etiam sub nomine dignitatis; multo minus succedere Vicarium Capitularem, vel Capitulum ipsum Episcopo in causis delegatis Episcopo. Ita plerique apud Sperell. dec. 31. num. 2. Felin. in cap. *eam. de rescript.* Leo in *Thes. for. Eccles.* par. 1. cap. 10. sub num. 8. Barb. de *jure Eccles.* lib. 1. cap. 32. n. 58. & de *Canon. cap. 42. Gatz. de Benef.* par. 6. cap. 2. Genuen. in *praxi* cap. 85. Vivian. de *Jurepar.* par. 2. lib. 13. cap. 5. num. 13. Sbroz. de *off. Vicar.* lib. 2. quæst. 67. & Rota apud Seraph. dec. 816. de qua testatur Vivian. l. c. Zech. de *Rep. Christiana* cap. 23. & alii apud Dianam par. 8. trac. 4. ref. 66. Marchet. in *praxi Vicar. Capitul.* par. 2. tit. 13. nu. 8. apud quem Garz. de *Benef.* par. 5. cap. 7. Costa de *remed. subsid.* cap. 115. Riccius in *praxi* par. 5. ref. 506. Clarin. *controver.* for. cap. 46. Marchet. de *commiss.* par. 1. cap. 7. Genuen. in *praxi* cap. 87. Lazar. Cav. quæst. par. 1. sect. 2. & quæst. 1. Rota dec. 346. par. 2. recent. Sperell. dec. 31. *Boutlier. de success. ab intest.* cap. 2. theoremm. 64. Dian. par. 5. trac. 14. ref. 29. Barb. in *collect. super Conc. Trid. sess.* 24. cap. 16. num. 23. & de *Canon. cap. 42. & de Jure Eccles.* lib. 1. cap. 32. nisi in commissione exprimeretur nomen Diocesis tantum, uti dicendo. Vicario Frisingensi; quia tunc videretur etiam consensum Vicario Capitulari. Sanch. de *matrim.* lib. 8. disp. 27. Vulpell. in *praxi* for. *Eccles.* cap. 44. *Moneta de commut. ult. volunt.* cap. 1. num. 12. Item nisi in causis matrimonialibus expediret ratione utilitatis, vel necessitatis, uti ad obviandum scandalis, ad famam restituendam, sedandas inimicitias ex benigna interpretatione Ecclesiæ, vel ejus sponsi S. Pontificis. Pax Jord. vol. 2. lib. 12. tit. 1. num. 27. Quæ multo magis procedunt in commissionibus, quæ sunt in forma *Dignum, & se in evidentem.* Ratio conclusionis est, quia talis est stylus Cancellariæ, quæ non solet dirigere ejusmodi commissiones, seu litteras Vicario Capitulari, de quo non confidit, fed Episcopo, seu Ordinario viciniari. Sperell. dec. 31. Diana par. 5. trac. 14. ref. 29. Barb. de *Canon. cap. 42. Pax Jord.* vol. 2. lib. 12. tit. 2. n.

28. Marchet. l. c. num. 18. Seraphin. dec. 816. & Clarin. *controver.* for. cap. 46. Et ideo Vicarius Capitularis non potest exequi delegationem factam Vicario antecessoris, seu defuncti Episcopi circa collationem Beneficiorum, item in materia dispensationum, absolutio-num, monitorialium, nec aliarum grariorum Apostolicarum, neque matrimonialium. Et licet Marchet. l. c. a. num. 1. pro contraria sententia, quod nimirum Vicarius Capitularis possit exequi litteras Apostolicas directas Vicario Episcopi, ceter Gavari. in *man. Episc.* verb. *Capitulum sede vacante* num. 53. & Vivianum in *praxi Jurisprætorum* par. 2. lib. 13. cap. 5. tamen in iudicando, & in praxi non erit recedendum a communissima sententia, tum quia Gavanus nullam pro se assert auctoritatem præterquam declarationis S. Congreg. quæ si esset authentica, utique magnam faceret auctoritatem ejusdem opinionem corroborans, quam opinionem sequitur etiam Pont. de *matrim.* & alii apud Dianam par. 5. trac. 14. ref. 29. fed quia hæc declaratio teste Diana emanavit Anno 1601. & ipse Diana pro nostra sententia adducit declarationem S. Congreg. eodam Anno 1645. utique concludendum est, vel primam non esse authenticam fed suriam, aut per secundam fuisse abrogatam, & ita ex hoc capite non remanet prohibitas secundæ opinionis, nisi ex parte adversa declarationem secundam supra allegatam non esse authenticam. Neque refert, quod Capitulum succedat in omnem jurisdictionem Episcopi, uti DD. secundæ sententiæ argumentantur; ergo etiam Vicarius Capitularis succedat in omnem jurisdictionem Vicarii Episcopalis; non enim valet argumentum, tum quia non est verum, quod Capitulum succedat in omnem jurisdictionem Episcopi, uti in specialiter delegatis. Neque vim facit Vivianus a Marcheto citatus quia in meo contrarium dicit. Minorem vim facit auctoritas Pontii, quia cum ille magis attendat ad speculativa, quam ad practica, & ut plurimum ex paritate casus, & quæstiones deciderat, quæ tamen ut plurimum elucidare solet, non est mirum, quod subinde hallucinetur.

Verum nihilo minus est, quod si commissio, vel litteræ Apostolicæ fuissent directæ Vicario Diocesis v. g. Frisingensis non expresso nomine, vel dignitate Episcopali, multos docere secundum opinionem Gavanti, & Pontii supra citatorum, puta Barb. de *Jure Eccles.* lib. 1. cap. 32. num. 59. Sanch. de *matrim.* lib. 8. disp. 27. Vulpell. in *praxi* for. *Eccles.* cap. 44. Guazin. jun. ad *defens. anim.* lib. 2. def. 1. cap. 9. teste Marcheto in *praxi Vicar. Capitul.* par. 2. tit. 13.

Jam procedendo ad conclusionem ampliativæ ista procedit. Primo ut Vicarius Capitularis non possit cognoscere causas illorum, qui consuegunt ad Ecclesiam etiam in casibus a Gregor. XIX. expressis, & exemptis, quem refert Genuen. in *praxi* cap. 17. juxta S. Congreg. apud Sperell. dec. 31. Mar. Ital. de *Immun. Eccles.* lib. 1. cap. 6. §. 1. contra Peregr. de *Immun. Eccles.* cap. 3. Dianam par. 6. trac. 1. ref. 30. Bonac. to. 3. disp. 1. quæst. 3. p. 16. fed recurrendum est ad Episcopum viciniorem, cui committitur facultas in Bulla Gregoriana dandi facultatem ejusmodi extractions. Ita non potest Vicarius Capitularis exequi absolutio-nem a Pontifice Episcopo, vel Vicario Episcopali commissam. Genuen. in *praxi* cap. 87. Riccius in *praxi* for. *Eccles.* par. 1. ref. 506.

§. IX.

An Vicarius Episcopalis aut Capitularis possit sibi alium substituere?

Et primo quoad Vicarium Episcopum communis Doctorum sententia est negativa, quam tenent Sbroz. de *off. Vicar.* lib. 2. quæst. 66. Zechius de *Republ. Eccles.* cap. 23. ver. 1. vers. 8. fol. mibi 171. Vant. de *nullit. ex def. jurisdict.* deleg. num. 25. Zerola in *praxi verb. Vicaratus.* Juri in cap. 5. de *fide infirmum.* Cuch. in *stit.* lib. 2. tit. 8. num. 50. & plures alii, quos citat & sequitur Riccius in *praxi* var. ref. par. 2. ref. 113. & probatur ex cap. *Clericos de off. Vicar.* gl. in cap. 1. *ead. tit.* quæ quidem conclusio ampliativæ procedit, quamvis Vicarium haberet mandatum speciale ad substituendum. teste Zech. l. c. Sbroz. l. c. num. 11. Pavin. de *potest. Capit.* par. 2. quæst. 40. Rota dec. 4. de *off. Vicar.*

in nov. apud Riccium l. c. Put. lib. 1. dec. 168. nisi in mandato speciali dicatur. *Damus tibi facultatem substituenti alium, quem Nos Vicarium cum eadem facultate substituiamus.* Zech. h. c. Lim. ad modicum tempus, ad quod potest substituere, sine mandato, facultate, vel clausula substituendi ex causa. Zech. & Riccius II, c. Genueu. in prax. cap. 84. & DD. cit. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 76. quo tamen casu requiritur consensus Episcopi, docet Riccius l. c. nixus auctoritate Zerolæ l. c. ac Rotæ l. c. nisi aliter servaretur consuetudo, quæ est altera limitatio conclusionis, cum ratione consuetudinis possit Vicarius servare per substitutum a se creatum. Zech. l. c. in quo creditur Vicario assentiri consuetudinem; causa vero substituendi potest esse absentia.

- 36 Quoad Vicarium Capitularem eadem est conclusio negativa, nisi habeat substituentem facultatem. Zech. l. c. Seraph. dec. 1033. Put. dec. 487. Sbroz. l. c. quest. 66. Riccius in prax. Vicar. Capitular. par. 1. ref. 511. Rotæ dec. 14. de off. Vicar. in nov. Rebuff. in praxi Vicar. riatu. num. 79. fol. mihi 50. Pavin. de potest. Capituli sede vacan. par. 2. quest. 10. aut nisi habeat Capituli licentiam. Matrilli. decis. 236. Barb. de potest. Episc. illeg. 53. Lim. ad breve tempus concurrente legit. causa, & dummodo hæc substitutio non fiat nimis frequenter. Pax Jord. vol. 2. lib. 12. tit. 2. Vulpell. in prax. J. d. cap. 44. Genueu. in prax. cap. 86. Muchi. in prax. Vicar. Capitular. par. 1. tit. 8. Sbroz. de Vicar. lib. 2. q. 66. Eo tamen casu, quo juxta dicta potest substitui a Vicario Capitulari alius, debet substitui persona, quæ habeat illas qualitates, quas requirit Conc. Trid. sess. 24. cap. 16. in substituente. Barb. in collectan. DD. super Conc. Trid. l. c. Porto conclusionem principalem debeat ultra citatos Quaran. in sum. Bullar. verb. Capitulum sede vacan. num. 10. Barb. de Canon. cap. 42. & de Jure Eccles. lib. 1. cap. 32. Diana par. 8. tract. 4. ref. 62. Causa vero, propter quam ex h. c. tali mandato, aut facultate debet fieri substitutio, debet esse probabilis, qualis est necessaria absentia causa visitationis. Barb. de Benef. par. 5. cap. 7. qui testatur, ita fuisse decisum a Rotæ, præsertim ubi talis adesset consuetudo. Iuxta ex prædictis causis potest Vicarius etiam sine mandato speciali substituere de licentia tamen Capituli; si vero fuerit infirmus, vel alias impeditus, quamvis non habeat mandatum substituendi, potest tamen causas pendentes delegare de consensu tamen Capituli. DD. & Barb. II. c. quia postea Capitulum durante infirmitate alium Vicarium eligere. Barb. de potest. Episc. illeg. 54. Diana l. c. Quaran. ubi supra. Genueu. in prax. cap. 86. Marchet. l. c. num. 10.

- 37 Queret, an sufficit tibi auctoritas perleveret amore Vicario Capitulari? Conclusio est affirmativa, quia hæc substitutio videtur principaliter facta a Capitulo, & tantum ministerialiter a Vicario substituente. Riccius in praxi Vicar. Capitular. par. 1. ref. 512. qui testatur, ita fuisse decisum a Rotæ dec. 218. Sbroz. de Vicar. Episc. lib. 2. quest. 92. qui idem dicunt de substituto a Vicario Episcopi, eo quod ille non accipiat auctoritatem a substituente Vicario, sed ab ipso Episcopo, quam etiam sententiam docet Marchet. l. c. a. num. 16. ex ea ratione, quod substitui non accipiat auctoritatem a Vicario, sed a Capitulo, quicquid in contrarium docuerit Archidiaconus. in cap. quomvis. de off. Deleg. in 6. quem refert Capella Tholosana in decis. 369.

- 38 Queret secundo, an Vicario per Capitulum constituto possit idem Capitulum aliquam jurisdictionem exercere? Videtur, quod sic, quia Capitulum videtur transfundere jurisdictionem in Vicarium suum cumulative, & non privative quoad se, sicut Vicarius Episcopi non habet jurisdictionem privative quoad Episcopum, ut tenent communiter DD. ita Diana par. 6. tract. 7. ref. 41. Merola io. 3. disp. 7. cap. 7.

- 39 Sed contraria, & negativa est communio, quam tenent Genueu. in prax. cap. 86. num. 6. Garz. de Benef. par. 5. cap. 77. num. 25. Quaran. in sum. Bullar. verb. Capitulum sede vacan. num. 4. Marchet. in prax. Vicar. Capitular. par. 1. tit. 9. Palfec. in prax. Episcop. in proam. num. 22. vers. omnia autem. & hæc conclusio est magis conformis Concilii Trid. menti, & rationi, quod ob difficultatem congregandi Capitulum, & ob discordias, ac discrepancia vota, & sic ob detrimentum, quod possent pati cause, præsertim illæ, quæ celeritatem exigunt, voluit Vicarium a Capitulo depu-

tari, quæ difficultates cum non militent in Episcopo, ideo quoad Episcopum a Concilio in hac parte nihil fuit decretum. Quidquid ergo sit, an Capitulum habeat jurisdictionem, postquam ab eodem fuit deputatus Vicarius, certe exercitium ejusdem jurisdictionis non habet. Ita Riccius in dec. Curie Archiepisc. Neapol. par. 4. dec. 193. & ita manet sublatum motivum sententiae contrarie.

§. X.

De auctoritate, quam habet Vicarius Episcopi jure ordinario sine speciali mandato, sed ex comm. missione generali.

Vicarius Episcopi habet eandem auctoritatem, quam 60 habet Episcopus respectu eorum, quæ dependent a potestate jurisdictionis, seu voluntarie, seu contentiose, quia idem tribunal cum Episcopo constituit, & est illi associatus in jurisdictione, & ideo omnia potest, quæ potest Episcopus regulariter, nisi aliqua ab Episcopo fuerint sibi reservata, quod ampliatur, quamvis Vicarius fuisset creatus ab Archi-Episcopo, etiam invito ipso Episcopo. Sbroz. de off. Vicar. Episc. lib. 2. quest. 55. Zech. de republ. Christiana, seu Ecclesiastica. cap. 23. vers. 2. Garz. de Benef. par. 5. cap. 8. num. 27. Pax Jord. vol. 2. lib. 12. tit. 1. per totum.

Ampliatur, quod in tantum Vicarius habeat eandem 61 jurisdictionem cum Episcopo, quod veniat nomine Episcopi, ubi agitur de concedendis monitoriis ad revelandum, & in dispensationibus cennationum matrimonialium, & in iis, quæ committunt jure ordinario, sicut delegatus. Sperell. dec. 97. Sbroz. l. c. quest. 43. n. 101. Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 29. Gratian. discept. for. cap. 83. quamvis contrarium quoad hoc tenere videatur. Garz. d. par. 5. cap. 8. Hinc est, quod Episcopus præsumatur scire facta Vicarii, quia factum Vicarii censetur factum Episcopi. DD. in cap. siens. de accus. Rota apud Rubicum 10. 2. dec. 548. par. 5. recent. num. 4. & 5. Hinc est ulterius, quod a Vicario Episcopo ad ipsum Episcopum in iis, quæ expediunt jure ordinario, appellari non possit, cum sit idem utriusque tribunal, appellatio vero sit interponenda ab inferiore tribunali ad superius tribunal, & quod Vicarius Episcopi veniat nomine Episcopi, ultra relatō tenet in c. si quis contra de foro compet. Zech. de Republ. Ecclesiastica. c. 23. ver. 2. vers. quinto.

Nunc veniendo in particulati ad auctoritatem Vicarii Episcopalis hanc per membra distribuire placuit. Ideo sit

M E M B R U M L

In Absolutione.

Primo Vicarius ex generali commissione potest ab 62 solvere a iuramento in ordine ad agendum etiam parte invita, & non citata, dummodo petens absolutionem non sit perjurus. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 178. Zechius l. c. cap. 23. ver. 2. vers. decimo sexto fol. mihi 169. cujus absolutionis, seu melius habilitationis praxin dedimus in praxi Habilitationis. Perjurum veto absolvetis non potest.

Secundo potest absolvetis poenitentes etiam a casibus reservatis Episcopo. Riccius in prax. par. 2. ref. 284. Guierrez Can. qq. lib. 1. cap. 27. Lancellotti. Instit. Jur. Can. tit. de poenit. & remiss. lib. 2. Cuchus Instit. moral. tit. 4. nu. 168. Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 29. P. Tamburin. de poenit. lib. 5. cap. 4. §. 2. num. 9. patet, quia Vicarius generalis est ordinarius, & supremus Parochus in tota Dioecesi, & representat personam Episcopi. cap. 2. de consuet. in 6. c. Romana de appell. in 6. neque refert, quod Concil. Trid. sess. 23. cap. 15. statuit, nullum posse audire confessiones fidelium, nisi sit approbatus ab Episcopo, quia jam censetur approbatus ab Episcopo ille, qui Episcopus confectus fuerat jurisdictionem, quæ etiam continet illa, quæ sunt foro poenitentiali, tum quia in decreto Tridentino non venit ipse Episcopus, uti est extra controversiam, ergo nec ejus Vicarius, cum veniat nomine Episcopi, & illum representat, neque obstat auctoritas Zechii, & Sbroz. in contrarium, quia sententia, quam sequimur, est communior.

nior. Limitatur tamen, si Vicarius non esset Sacerdos, quo tamen casu poterit jurisdictionem alteri dare, illi-
lunque approbare pro administratione Sacramenti poenitentiae, uti testatur Zechius, Sbroz. & Tamburin. *ll. cr.* quod absolutionem vero a casibus reservatis Episcopo, sed ab ipso jure reservatis controuertitur; nam quod ab illis non possit absolue Vicarius, communis tenent DD. Barb. de pot. *Episc. alleg.* 54. num. 116. Merolla de *jurisdic. Vicarii.* to. 3. disp. 7. cap. 6. Sbroz. de *off. Vicar.* lib. 2. quest. 19. Zech. de *Republ. Eccles.* c. 23. verb. 17. fol. mibi 169. Rebuff. in *prax. vicar.* fol. mibi 46.

M E M B R U M II.

Quoad approbationem Confessariorum.

64. Confessarius potest approbare Vicarius generalis virtute Vicariatus, hoc est ex generali commissione. Riccius in *praxi for. Eccles. pur.* 4. ref. 312. Barb. de pot. *ref. Episc. alleg.* 25. Diana par. 3. tract. 4. ref. 46. & licet non possit absolue a casibus reservatis, potest tamen Confessarius approbare pro eorum absolutione, quatenus ab Episcopo obtineat licentiam. Rebuff. in *praxi Benef. tit. de deuolut.* m. 63. Ugolin. de *officio Episc.* cap. 36. & Barb. l. c. *alleg.* 32. de qua approbatione plura videri possunt in *praxi Sacramenti Penitentiae* sub lit. P. videri etiam potest Pax Jord.

M E M B R U M III.

Quoad Beneficia.

65. Vicarius potest sequestrare possessionem Beneficii cum fructuum custodia apud personam aptam. Sbroz. de *off. Vicar.* lib. 2. quest. 126. Zech. de *Republ. Eccles.* cap. 23. verb. 2. *verb. septimo*, & cogete possessionem ad ostendendum titulum suae possessionis. Sbroz. l. c. quest. 127. Zech. l. c.
66. Praeterea potest instituere in Beneficiis Jurispatron. praeternatum legitime a Patrono. c. ex *frequentibus*, de *insti.* ubi Panorm. Selua. de *Benef. par.* 3. quest. 14. Bellamera dec. 93. de *Vicar. Rota in antiq. de Vicar. dec.* 43. Garz. de *Benef. par.* 5. c. 8. nu. 100. gl. & Franc. in *cap. ex frequentibus*, de *off. Vicar.* in 6. Sbroz. de *off. Vicar.* lib. 2. quest. 111. Zech. de *Republ. Eccles.* cap. 23. ver. 2. *verb. duodecimo* fol. mibi 175. Covar. var. *ref. lib.* 3. cap. 20. quidquid in contrarium sentierit Rebuff. in *praxi Vicar.* fol. mibi 55. Non potest tamen instituere se ipsum, & pro conclusione vide etiam Riccium in *praxi Instituti.* par. 4. ref. 399. Item potest conferre erectioni, & creationi Beneficii. Boet. dec. 39. Rochus de *Jurepatron.* quest. 31.

M E M B R U M IV.

De Constitutionibus, & edictis.

67. Vicarius ex generali commissione potest facere Constitutiones, edicta, & statuta constringentia totam Diocesim. Abb. in *cap. cum olim de major. & obed.* Sbroz. de *off. Vicar.* lib. 2. quest. 168. Zechius de *Republ. Ecclesiast.* cap. 23. ver. 2. *verb. decimo*. Lim. hoc non procedere in, vel super iis, quae competunt Episcopo de jure speciali, aut in arduis, in quibus Vicarius non potest statueri sine speciali mandato, juxta DD. mox supra citatos.

M E M B R U M V.

In Censuris, & earum declaratione, & denuntiatione, & absolutione.

68. Primo potest excommunicare suos subditos, etiam Episcopum Suffraganeum absente Archiepiscopo, si sit ejus Vicarius. cap. 2. de *off. Vicar.* in 6. & cap. 1. de *off. Deleg.* quauvis Vicarius non sit in Sacris. Sbroz. de *off. Vicar.* lib. 2. quest. 168. Zechius de *Republ. Ecclesiast.* c. 23. l. c. fol. mibi 167. Rebuff. in *prax. de Vicar.* fol. mibi 59. Item qui dampnum & de dicit ratione peccati. Zech. l. c. cap. si *Sacerdos de off. Ordin.*

Begnudelli Bibliotheca Tom. IV.

Secundo potest suspendere, & interdicere. cap. cum 69 *Abb. Ecclesiast.* de *confis.* Sbroz. l. c. q. 182. Navar. in *man. cap.* 27. a. nu. 158. Zechius ubi supra fol. mibi 168. ad tempus tamen, & non in perpetuum, quia nec Episcopo haec facultas competit, necque potest talis suspensio esse multum diuturna. Sbroz. l. c. quest. 182.

Tentio, sicut potest Vicarius excommunicare, suspendere, & interdicere juxta dicta. Ita potest excommunicatum absolue, licet non sit Sacerdos, & quamvis esset extra Diocesim, quia actus iste est jurisdictionis voluntariae, non contentiosa, adeoque etiam in alieno territorio exerceri potest. Dixi, licet non sit Sacerdos, quod tamen non nude intelligendum est, sed respectu poenae, non autem culpa. Lim. si excommunicaret jure delegato; tunc enim sine alia commissione non posset absolue, nisi excommunicasset in contrarium. Sbroz. 7. c. q. 172. Zechius l. c. fol. mibi 168.

Praeterea potest Vicarius absolue excommunicatum 71 ab Episcopo, si Episcopus non est in Diocesi, vel in loco vicino, secus si esset vicinus, tunc enim esset necessarium mandatum speciale. Sbroz. l. c. quest. 174. Zechius l. c. Item potest absolue excommunicatum a Delegato Episcopi eo absente. Sbroz. l. c. quest. 175. & in casibus, in quibus ipse potest absolue excommunicatum, potest alteri committere ejusmodi absolutionem. Sbroz. quest. 181. Zech. l. c. Lim. 1. si Episcopus sibi reservauit ejusmodi absolutionem. Item si excommunicatus est exemptus ab Ordinario. Sbroz. quest. 179. Lim. 2. in excommunicatione lata a jure juxta dicta. Lim. 3. in suspensione juris.

Uterius potest denuntiare publice Religiosos, qui Clerici, vel Laici extremam unctionem, aut Eucharistiam pro viatico ministrant, matrimonio altiterunt sine licentia Episcopi speciali, vel Parochi, aut quic. communicatos a Canone, praeterquam a casibus in jure expressis, aut sine privilegio Apostolico absolue attentant, juxta Clem. 1. de *privileg.* Sbroz. ut supra. quest. 169. Zech. l. c.

M E M B R U M VI.

In consecratione Ecclesiae, & Ecclesiasticorum ornamentorum benedictione.

Quandoquidem circa haec nihil possit Vicarius Episcopi, ubi agitur de benedictione, vel consecratione sine speciali mandato, & in iis, quae concernunt consecrationem etiam cum speciali mandato, nisi ipse etiam Vicarius esset Episcopus, ideo ad ea, quae infra dicturi sumus, cum agatur de speciali mandato, & quando hoc requiratur, te remittimus.

M E M B R U M VII.

In dispensando.

Quauvis Vicarius generalis ex vi commissionis generalis exiguum habeat auctoritatem in dispensando, sed ad hoc sit necessarium mandatum speciale, potest tamen dispensare in sequentibus casibus. Primo in denuntiationibus matrimonialibus, quia Concilium Tridentinum. sess. 24. cap. 1. de *ref. matrim.* concedit hanc facultatem Ordinariis, sed nomine Ordinarii venit etiam Vicarius generalis, ut patet ex iis, quae diximus supra, & tenent Sanchez de *matrim.* lib. 3. disp. 29. Cistadin. *controv. for.* cap. 104. lib. 1. num. 19. Bonac. de *matr. quest.* 2. p. 6. Barb. de *potest. Episc. alleg.* 32. num. 29. Diana par. 3. tract. 4. ref. 238. Tambur. de *matrim.* lib. 8. tract. 6. cap. 3. num. 5. non tamen sine causa legitima. Sbroz. de *Vicar.* Episc. lib. 2. quest. 101. Guierrez *Can. q. lib.* 1. cap. 19. & de *matrim.* cap. 56. & alii plures apud eisdem, quidquid in contrarium sentierint Menoch. *conf.* 69. & de *arbitr. cas.* 453. Cephal. *conf.* 421. Henriquez de *matrim.* lib. 11. cap. 5. qui dicit, ica fuisse declaratum a S. Congreg. Ant. Gomez. in *Bulla Cruciate.* cap. 4.

Et quoniam Concilium quoddam harum denuntiationum dispensationem se remittit arbitrio Ordinarii, quod importat judicium prudens, & regulatum, juxta Menoch. de *arbit.* lib. 1. quest. 8. Guierrez de *matrim.* cap. 56. & 57. ideo causa iusta requiritur ad dispensandum, alias Vicarius dispensans peccabit mortaliter, quia in

re gravi, & maxime consequentie contra faceret Tridentino, & abutere autoritate sibi ab eodem concessa. Menoch. *cons.* 69. Salcedo. *in pract.* c. 73. Guieriz. *Can. gg. lib. 1. c. 19. & de matrim.* c. 57. Sanchez de *matrim. lib. 3. disp. 8. P. Tamburin. de matrim. lib. 8. trac. 6. c. 3. §. 1. nu. 9.*

- 76 An vero omnes denuntiationes sint remittendæ, vel tantum aliquæ, aut nulla, attenta causarum qualitate, est arbitrium Episcopi, ut diximus in praxi *Denuntiationum*, ubi Pax-Jord. & alii: debet tamen Episcopus reddi moraliter certus saltem extrajudicialiter, nullum subesse impedimentum. Et post contrarium matrimonium debet Vicarius inhibere contrahentibus, ne matrimonium coofumant ante factas dictas denuntiationes, nisi illi videbitur expeditius illas omittere, cujus conscientie hoc totum a Concil. l. c. remittitur, Pax-Jord. Sanchez & Tambur. ll. c. Causas: vero dispensandi in denuntiationibus dedimus in praxi *Denuntiationum*.

- 77 Prædicta de dispensatione in denuntiationibus licet vera sint, non potest tamen Vicarius generalis virtute generalis commissionis dispensare, ut denuntiationes fiant extra Parochiam contrahentium, ut in praxi *Matrimonii* fuit dictum; quia idem Concilium Tridentinum non determinat; & ideo cum dispensandi potestas, quam habet Episcopus, non transeat in Vicarium generalem cum generali commissione, sed tantum cum mandato speciali. *cap. cum auctoritate. de privi. in 6. ideo opus est speciali concessione.* Calderin. *conf. 3. de off. Vicar. gl. in cap. que de caus. 2. quest. 4. Fel. in cap. at si Clerici. de Jud. Rebuff. in praxi de Vicar. fol. mibi 47. num. 44.*

- 78 Quæres, sed potestne Vicarius dispensare, ut alius, quam Parochus assistat matrimonio? Respondetur, quod sic, quia cum ipse Vicarius jure ordinario possit assistere, potest etiam alium quam Parochum delegare. Sanchez. de *matrim. lib. 3. disp. 7. nu. 10.*

MEMBRUM VIII.

In executione Litterarum Apostolicarum in causis Justitiæ, & Jurisdictionis.

- 79 Vicarius Episcopi potest exequi ligatas Apostolicas sibi, vel sub nomine proprio, aut dignitatis directas, & quia de his abunde fuit dictum in praxi *Executoris Apostolici sub lit. E.* ideo, ne eadem sæpius repetamus, his omisiss.

- 80 Dicendum, quod Vicarius Episcopi virtute generalis mandati, aut commissionis potest cognoscere causas beneficiorum civiliter motas, non vero criminaliter. Sbroz. de *Vicar. lib. 2. quest. 125. Zechius de Republ. Ecclesiastica. cap. 23. ver. 2. vers. sexto. fol. mibi. 265. potest exequi suam sententiam juxta Zech. l. c. vers. septimo potest.* Sbroz. l. c. quest. 128. Potest inhibere Judici Laico, ne instrumentum usurarium executioni mandet. Franc. in *cap. cum teneatur. de appell. Bald. in l. hac consultissima. C. de resam. Zech. l. c. cap. 23. ver. 2. vers. septimo potest.* fol. mibi 265. Potest revocare inhibitionem, & revocationem inhibitionis in causa usurarium, & recipere cautionem de restituendis usuris ab hæreditibus Usurarii manifesti. Item potest prohibere Laicos, ne locent suas domos ad sœnus exercendum fœneratorum. Item inhibere Judici Laico, ne procedat contra Clericum coram fe falsum deponentem. Sbroz. de *off. Vicar. lib. 2. quest. 148. Zechius ubi supra.*

- 81 In criminibus mixti fori potest procedere contra Laicos etiam illos citando realiter, & procedere ad torturam etiam sine inchoato irregularitatis. Sbroz. l. c. quest. 152. & 153. Dummodo non sit nimia, sicut etiam potest verberare Clericos, modice tamen, etiam, cum modica sanguinis effusione. Sbroz. quest. 154. Zech. l. c. fol. mibi 166. led ad hoc requiri speciale mandatum, tenet Rebuff. in praxi. *Vicar. fol. mibi 59. num. 173. Sbroz. l. c. Potest etiam imponere pœnas pecuniarias Clericis, & illas sibi Episcopali applicare.* *cap. dilectus. de off. ordin. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 160. Zech. de republ. Eccles. cap. 23. ver. 2. vers. octavo. fol. mibi 166. Præterea potest requirere Laicos, ut faciant servari Constitutiones tum Pontificias, cum Episcopales contra hæreticos.* Zech. l. c. Sbroz. l. c. quest. 163. & 164.

Potest absolvere inquisitum non quidem a crimine, 82 sed ab inquisitione, ad effectum transmittendæ inquisitionem ad Episcopum ab eo puniendum. Diaz. in *praxi. crim. cap. 5. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 55. Zech. l. c.*

Potest dare Curatorem minoribus ad exercendas lites 83 in foro Ecclesiastico, & in emancipatione liberorum interponere autoritatem. Item potest punire excessus Officialium Laicorum Episcopo servientium; imo etiam familiarium Episcopi, dummodo id notificet Episcopo. Sbroz. d. lib. 2. quest. 146. Zech. de *Rep. Eccles. cap. 23. ver. 2. vers. decimo. nono potest. fol. mibi 169.*

Potest Laicos pro crimine Ecclesiastico pœnam pecuniariam, si illa magis timeatur, quam spiritualis, imponere. Jo. And. in *cap. 1. de homicid. Abb. in cap. licet. de pan. Zech. l. c. sed quibus usus sit applicanda, vide Abb. l. c. praxis est, quod applicetur usus piis. Potest excommunicare Laicos, qui Clericos injuriunt. Abb. in *cap. cum olim. de injur. Zech. l. c. vers. decimo nono potest.**

Potest exercere actus voluntarie jurisdictionis etiam 85 extra Diœcesim. Fel. in *cap. ex parte. de consit. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 166. Zech. l. c. fol. mibi 166. vers. nono potest.* exceptis casibus, quos infra trademus, cum agemus de speciali mandato.

Quæres, an Vicarius generalis possit allegari suspen- 86 dus in causis mensæ Episcopalis? concludunt multi negative, quia non agitur de illius interesse, & conmodo, ut possit dici Judex in causa propria, & quamvis sit idem tribunal Vicarii, & Episcopi, non est tamen eadem affectio. Sperell. *dec. 93. num. 5.* neque refert, quod Episcopo non habente jurisdictionem, nec Vicarius illam habere possit, quia hæc incapacitas non tangit tribunal Episcopi, quod propterea non caret jurisdictione hac, fed personam ipsius Episcopi, quamvis vero tribunal Episcopi sit idem cum tribunali Vicarii, personæ tamen sunt diversæ. Quæ licet vera sint, potest tamen Vicarius allegari suspectus ex propria persona, quo casu suspensionis causa est proponenda coram ipso Episcopo, & probanda, si est præsens, si vero est absens, & fuit allegatus suspectus ex causa communi cum Episcopo, causa est proponenda coram arbitrio, ad quos eligendos pars allegans suspensionem potest cogi ab illo, qui fuit allegatus suspectus. Scaccia de *Jud. lib. 1. cap. 101. Zech. fol. mibi 176. vult, Vicario dandum esse Adjunctum, & citat Rotam dec. 1. de off. Vicar. in nov. Zech. & alios.*

Potest per censuras cogere Judicem Laicum ad im- 87 petiendum sibi brachium ex causa, quando nimirum alia remedia deficiunt. Sbroz. d. lib. 2. quest. 190. Zech. l. c. vers. decime potest.

MEMBRUM IX.

In Matrimonialibus.

Vicarius ex generali commissione potest cognoscere 88 causa matrimonialis. Zech. de *rep. Eccles. cap. 23. ver. 2. vers. quarto post. num. 4. fol. mibi 170.* quia vero hæc propositio non transit sine difficultate, sed multos habet contradictores, uti Berachin. in *tract. de Episc. par. 7. lib. 4. quest. 20. Rebuff. in praxi. Vicariorum. fol. mibi 57. num. 155.* qui probat ex *cap. 1. de consanguin. & affinit. cap. accedentibus. de excess. Prælat.* ideo videri poterit Sbroz.

Præterea poterit Vicarius assistere matrimonio. Sanchez 89 de *matrim. lib. 3. disp. 7. num. 10.* Tambur. de *matrim. lib. 8. tract. 6. cap. 2. §. 5. vers. idem possunt.* & DD. apud Sanchez l. c. sicut in matrimonialibus potest ea, quæ sunt jurisdictionis voluntariæ, ideo potest dare licentiam assistendi matrimonio simplicis Sacerdoti, ut possit celebrari extra Ecclesiam, & ut possit celebrari a vagis præmissa cognitione, de qua Concil. Trid. *sess. 24. cap. 7. de reform. matrim. Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 25. Guieriz cod. tract. cap. 65. Boss. de matrim. cap. 4. §. 57. num. 188. Barb. de potest. Episc. alleg. 32. & de Canon. cap. 42. Tamburin. l. c.*

Hinc potest dare licentiam transiendi ad secunda vota, 90 si constat de morte p̄sum conjugaliter, quam per indicia; & probabiles præsumptiones, scilicet per indubitatam certitudinem. Laym. *moral. lib. 5. tract. 10. par. 3. cap. 3. Sanchez de matrim. lib. 2. disp. 46. Tamburin. lib.*

lib. 8. *trall.* 1. cap. 10. Gobat. *de imped. matrim. cas.* 14. num. 308. Tunc autem dicitur habere certum numerum mortis, si probetur mors per duos testes de visu, quamvis isti fuerint consanguinei. In qua materia dicuntur testes de visu etiam illi, qui interfuerunt executis, aut trigesimo, quamvis cadaver non viderint. *Malcad. de prob. consulf.* 175. Item ex fide Parochi attestantis; Coniugum illum a de fuisse sepultum. *Tambur. l. c.* Item si cum fama, & testibus de auditu jungantur, & coniectura non levis momenti. Item si cum uno teste de visu jungantur alia adminicula, praesertim si propter distantiam non potest haberi major certitudo. *Tambur. & Gobat l. c.* *Malcad. de prob. consulf.* 1075. Item si adest fama de morte prioris conjugis, sed adminicula, dummodo fama probetur per duos testes omni exceptione majores, qui deponent, & si audivisse a fide dignis, & quae fulciantur causa rationabili, ex qua orta est, & testes dicant, & si audivisse publice, & a majore parte populi, nominando illos, a quibus audiverunt, & fama orta est, vel saltem a septem testibus nominandis; tunc enim non erit necesse probare, unde fama ortum habuerit. *Sanchez de matrim. lib. 2. disp.* 46. *Malcad. de prob. consulf.* 1074. *Bonac. de matrim. quest.* 3. p. 10. *Diana par. 3. trall.* 4. *ref.* 214. Item per litteras Officialis Belli, seu Ducis, sub quo ipse militat, aut Committionum. *Navar. in man. cap. 22. Ciarlin. controuv. for. lib. 2. cap. 1. o. n. 63.* Et quamvis non probetur per diuturnam absentiam juxta Sanchez, Barb. & alios apud *Ciarlin. l. c.* id tamen limitat *Gobat. l. c. n. 342.* quando conjuges vixerint in pace, & unus abijt ad bellum; tunc enim verisimile non est, quod si conjux viveret, rediret ad uxorem, & ideo si per viginti annos emanisset, & adhibita omni diligentia non potuit inventi, praesumitur mortuus. *Menoch. de adisp. rem. 4. Malcad. de prob. consulf.* 1075. vide in praxi *Matrimonii.*

91 Bene verum est, quod mors contingens in longinquo, praesertim in maritimis, sit difficilioris probationis, & levioribus probationibus probetur, juxta *Ciarlin. l. c.* fecus si contingat in loco vicino; tunc enim concludendus debet probari. *Menoch. l. c.* *Malcad. de prob. consulf.* 1070. *Tul. litt. M. consulf.* 400. *Sanchez loc. cit. Sylvest. verb. matrim. quest.* 13.

92 Vicarius potest, ac debet separare illos Conjuges, qui laborant impedimento impotentiae perpetuae praemissis illis, quae praescribuntur in cap. *laudabilem.* & in cap. *frequentat.* de *frigid.* & *malef.* faciendo nimirum a petitis inspicit illi, de culis impotentia agitur, & exigendo iuramentum cum septima propinquorum manu, quod coire nequeverint, hoc est, septem propinquos attestantes, dummodo praecesserit triennalis probatio. *Gobat. de imped. matrim. cap. 17. nu.* 429. *Tamburin. de matrim. lib. 8. trall.* 1. cap. 13. §. 5. n. 9. Debent autem septem propinqui jurare juxta dicta non solum ex parte viri, sed etiam ex parte mulieris, aut in horum defectum totidem vicini, ne conjuges inerte se conspirare possint.

93 Limit. 1. triennalis probationem non fore necessariam, si certo physice constat, vel moraliter de impotentia, uti per ariditatem membri, de qua testantur periti Inspectores, sicut nec iuramentum septimae manus, quia haec cautela fuerunt praescriptae a jure pro casu dubio; quando nimirum dubitatur de impotentia, aut cum unus ex conjugibus contradicit. *Hurtad. de matrim. disp.* 22. quamvis Sanchez & Pont. velint etiam hoc casu servandas esse solemnitates a jure praescriptas saltem in foro externo.

94 Porro triennium probationis licet secundum aliquos incipiat a die primae copulae, quidquid sit in foro interno, tamen in foro externo incipit a die decreti iudicis. *Tamburin. l. c. n. 6.* & triennium non debet esse continuum physice, sed sufficit, quod sit continuum moraliter quoad conatum. *Diana par. 11. trall.* 5. *ref.* 8. *Hurtad. de matrim. disp.* 22. *differe.* 11. n. 41. Dicitur autem esse continuum moraliter, si non intercedit magna interruptio, aliter haec interruptio erit supplenda arbitrio iudicis.

95 Sed pone, quod post sententiam latam a Vicario inveniantur impotentiam conjugum non fuisse veram, aut non perpetuam, & conjuges transivisse ad aliud matrimonium, poterunt illi denuo, & tenebuntur redire ad priorem suum conjugem? Concludendum, quod sic, quia in hac materia sententia nunquam tranfit in *Benquelli Bibliotheca.* Tom. IV.

judicatum. Sanchez de *matrim. lib. 7. disp.* 99. sive bona, sive mala fide fuerint separati, quamquam Pont. id neget supposita bona fide. de *matrim. lib. 7. cap.* 65.

Quod diximus, Vicarium debere separare conjuges 96 laborantes perpetuo impedimento impotentiae, venientiam etiam ad illos conjuges, qui laborant aliquo alio impedimento dirimente, uti consanguinitatis, aut affinitatis, donec per dispensationem legitime obtentam impedimentum fuerit solutum.

M E M B R U M. X.

In Monasteriorum erectione.

Vicarius generalis ex vi generalis commissionis, & 97 Vicarius potest interponere suam auctoritatem Monasteriorum tam virorum, quam claustrum erectioni, & ea disponere, quae ad illorum claustrum, & regimen pertinent, juxta dicta in praxi *Monasteriorum erectionis.* Ratio est, quia licet *Concil. Trid. sess.* 25. cap. 3. de *Regular.* requirit consensum Episcopi, tamen quia in Constitutione Clem. VIII. quae incipit *quoniam ad institutum.* apud Quar. in *sum. Bullar. litt. U. verb. Monasteria.* fol. mibi 331. fit solummodo mentio Ordinarii, Vicarius vero Episcopi venit nomine Ordinarii, imo fit Ordinarius, ideo sufficit auctoritas Vicarii. Sed quod ad hoc requiratur speciale Episcopi mandatum, docet *Sbroz. lib. 2. quest.* 198. & *Zech. l. c. fol. mibi 173. ver. undecimo. circa finem.*

Praeterea propter rationem mox dictam potest Vicarius generalis concedere licentiam ingrediendi Monasteria Monialium, quod Vicarius est Ordinarius, ex causis tamen ab ipso approbatis; quamvis Bonac. de *elaustra Monial.* quest. 4. p. 1. Quatro. in *sum. Bullar. ver. Monasteria.* fol. mibi 344. requirant etiam ad hoc mandatum speciale. videri propterea poterit Zerola in *prax. Episcoporum. verb. Moniales.* ad 8. quest. *verf.* 4. *Zech. de Regular. cap. 3. num.* 15. Barb. & Pax Jord. Et quae debeat servare Vicarius in danda licentia transcudum ad strictiorem, vide in praxi *Monasteriorum.*

M E M B R U M. XI.

In Monitoriis.

Vicarius virtute Vicariatus, & commissionis genera- 99 lis potest concedere Monitoria contra delinquentes res alienas saltem ex consecratione, quidquid sit de Jure. *Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest.* 171. *Zech. de Republ. Eccles.* cap. 23. de *Vicario Episcopi. ver. 2. verf. decimo quarto quest. fol.* 167. etiam contra non revalentes eos, qui delincent res alienas ad normam eorum, quae diximus in praxi *Monitorialium*, sicut etiam eisdem contumaces, si sint, excommunicare. *Abb. in cap. scut. & in cap. dilectus. de excess. Prelat. Zechinus l. c. verf. decimo nono quest.* vide pro corone Sanchez de *matrim. lib. 3. disp.* 29. *Spercell. de 97. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest.* 43. & 201. *Gratian. discept. for. cap.* 83.

M E M B R U M. XII.

Quoad Novitias, & Novistas.

Vicarius ex generali commissionis potest, & debet 100 Virginum ad habitum Regularem suscipi volentium, & professionem emittere voluntatem explorare, quia ita disponit *Concil. Trid. sess.* 25. cap. 17. de *Regular.* & ita tenent *Garz. de Benef. par. 9. cap.* 2. Barb. de *potest. Episc. alleg.* 100. *Ciarlin. controuv. for. cap.* 194. & conclusio non habet difficultatem, quando Episcopus est absens, sed difficultas est, quando Episcopus est praesens, & non impeditur, & hoc etiam casu, quod Vicarius possit explorare voluntatem Virginum, ultra citatos tenent *Marchet. in praxi Vicar. Capitul. par. 2. tit.* 16. *Zech. de Republ. Eccles. cap.* 23. de *Vicar. Episc. ver. 2. verf. undecimo quest.* videri potest *Garz. de Benef. par. 9. cap.* 2. num. 119. pro affirmativa contra Barb. *alleg.* 100. num. 8. & de *Jur. Eccles. lib. 1. cap.* 44. num. 12. *Narbonae de appell. a Vicario ad Episc. par. 1. num.* 137. *Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest.* 208.

Secundo potest Vicarius generalis ex generali com- 101 missionem

missione prestare consensum dispositioni, vel donationi Regularium intra duos menses ante professionem, juxta Concil. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 16. Caval. commun. contra commun. cap. 16. Pais. de resign. lib. 3. quest. 13. qui id ampliat etiam ad renunciationem irrevocabilem intuitu Religionis factam. Azor. moral. par. 2. lib. 7. cap. 20. & qualiter debet interponere decretum, vide in praxi Novitiorum, & Zechium l. c.

- 102 Potest etiam Examen Novitiorum committere carundem Confessorio. Gavanti. in man. Episcop. verb. Monialium professio. Garz. de Benef. dist. par. 9. cap. 2. Barb. d. alleg. 60. & 100. Clarin. contrav. ser. cap. 194. Barb. de Jure Eccles. lib. 1. cap. 44.

M E M B R U M XIII.

Quoad Ordinandos.

- 103 Vicarius generalis ex vi Vicariatus, & generalis commissionis examinare debet Ordinandos, & cognoscere, an habeant omnia requisita a Concil. Trid. ad Ordinum susceptionem, juxta ea, quae diximus in praxi Ordinis.

- 104 Praeterea potest Vicarius generalis vi generalis mandati dispensare in Interstitiis ex causa necessitatis, vel utilitatis Ecclesiae, uti declaravit S. Congreg. apud Gallemar. in Concil. Trid. sess. 23. cap. 11. & 13. qualis autem dicatur talis necessitas, vel utilitas, videri potest apud P. Tamburin. de Sacram. Ord. lib. 7. cap. 11. §. 2. num. 4. & 5. apud quem Diana & Barb. qui putant, necessitatem, aut utilitatem moralem verificari, quando pauci sunt boni Ministri, vel omnino defuncti. Item cum quis habet Beneficium, vel Capellaniam cum onere Missarum, juxta Hurtad. de Ord. diff. 23. vide etiam Pacem Jord.

M E M B R U M XIV.

In Parochialibus.

- 105 Quamvis Vicarius generalis ex generali commissione non possit conferre Beneficia Parochialia cum digniori per viam concursus. Diana par. 10. tract. 15. ref. 13. contra Garz. de Benef. par. 9. cap. 2. §. 1. qui vult, posse Vicarium ex generali commissione facto concursu conferre Parochiam digniori, ex eo, quod in iure ei permittitur facere concursum, ergo videtur etiam concessum id, propter quod aliud fuit concessum, juxta regulam, propter quod unumquodque, tamen conveniunt inter DD. quod possit facere concursum sine speciali mandato, quia Vicarius ex generali mandato potest omnia, quae pertinent ad jurisdictionem Episcopi, nisi sint excepta, hoc autem non est de exceptis. Garz. l. c. Sbroz. de off. Vicarii. lib. 2. quest. 148. & propterea poterit assistere examini, & Episcopo non intercedente dare votum decisivum. Zech. l. c. cap. 23. de Vicar. Episc. ver. 2. vers. decimo tertio potest. fol. 167. Pax Jord. vol. 2. lib. 12. tit. 1.

M E M B R U M XV.

Circa Quaestionem, & Resignationem in integrum.

- 106 Potest Vicarius ex generali commissione dare licentiam quaerendam, servatis tamen iis, quae monimus in praxi Quaerendi. lit. Q. ratio est, quia hoc pertinet ad jurisdictionem Episcopalem, nec invenitur hic actus dandi licentiam ejusmodi exceptus in iure, ergo ad hoc non est necessarium mandatum speciale.

- 107 Vi Vicarius potest restituere in integrum majorem, & minorem, ex causa tamen, etiam adversus sententiam propriam, seu Episcopi, nisi transitum jam fecerit in judicium. Abb. in cap. in litteris. de in integr. restit. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 13. Zech. d. cap. 25. ver. 2. vers. tertio. nu. 3. fol. 165.

- 108 Potest etiam interponere auctoritatem suam in alienatione bonorum Ecclesiae, quae acquiratur minoribus, quotum bonorum alienationem potest autorizare. Sbroz. lib. 2. q. 55. Zech. l. c. fol. 166.

M E M B R U M XVI.

Quoad Regulares, & Vicarium in Beneficiis.

Quoad Regulares Vicarius vi Vicariatus potest omnia, quae potest Episcopus, jure ordinario, potestatem jurisdictionis, secus quae potest jure extraordinario, vel delegato, de quibus videri possunt, quae diximus in praxi Episcoporum.

Quamvis Vicarius generalis sine speciali mandato non possit unire Ecclesiam, neque deputare Vicarium in Beneficio, potest nihil minus illi iurare congruam, quia ille est actus jurisdictionis voluntariae, nec est arduus.

§. XI.

De iis, quae non potest Vicarius Episcopi sine mandato speciali.

Quamvis Vicarius generalis habeat omnem jurisdictionem, quam habet Episcopus juxta dicta, multa tamen sunt, quae requirunt speciale mandatum, & sine quo Vicarius ligatus habet manus. Porro Vicarius dupliciter potest habere speciale mandatum, primo expresse, & specificè, secundo tacite, & in consequentiam ex clausula generali illud includente, quando nimirum Vicarius generalis fuit constitutus cum illa clausula generali, scilicet: Cum libera, specifica, seu speciali, & plenaria potestate. Bart. in L. Procurator. ff. de Procurat. Covar. lib. 1. var. ref. cap. 6. & alii apud Garz. de Benef. par. 5. cap. 7. sicut etiam si fuit constitutus cum illa clausula, quod possit omnia, quae potest Dominus, vel Episcopus, & tali casu ob similem clausulam generalem Vicarius generalis Episcopi potest omnia, & quaecunque, quae potest Episcopus potestatem jurisdictionis etiam mandatum speciale alias requiruntia. Rebuff. tamen in prax. fol. mibi 45. num. 30. illam clausulam non majorem tribuere jurisdictionem, quam mandatum generale ex citata L. Procurator. & cap. quod agendum, de Procurator. in 6. defendit, cum quo petrastrare videtur etiam Marchius in praxi Vicar. Capitularis. par. 1. tit. 11. qui num. 4. defendit, omnem jurisdictionem Episcopalem transire in Vicarium capitulatum sine speciali mandato, quamvis sine speciali mandato non transeat in Vicarium Episcopi, sufficit tamen ad speciale mandatum particula denotans specialitatem, ut si fuerint expressi duo, vel tres casus speciei indigentes mandato speciali, & subjuncta clausula generalis cum omnibus aliis, quae speciale mandatum requirunt. Costa de Jud. num. 45. vel 47. Guzzini. jun. ad defen. animar. def. l. cap. 9. Armilla verb. Vicarius. num. 8. Marchi. l. c. sed quia ut plurimum licet patentes Vicariis vacant ejusmodi clausulis specialibus, ut Vicarius dignoscere possit, in quibus casibus eget mandato speciali, ideo eodem ordine, quem servavimus in mandato generali, procedendo, per membra casus in particulari, in quibus requiritur mandatum, speciales trademus. Ideo fit

M E M B R U M I.

In Absolutione.

Vicarius generalis non potest sine speciali mandato absolvere a casibus reservatis Episcopo, sive a jure, sive ab ipso Episcopo, juxta communem DD. quos citavimus §. superiori. memb. 1. la Barb. de pot. Episc. alleg. 54. nu. 116. Merolla de Jurisd. Vicar. lib. 3. disp. 7. c. 6. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. q. 19. Rebuff. in prax. Vicar. fol. 46. Zech. de Repub. Eccles. cap. 23. de Vicar. Episc. ver. 2. vers. decimo septimo. fol. 169. & quoad casus reservatos a Jure res est extra controversiam, cum id clare fuerit definitum in Concil. Trid. sess. 24. c. 6. de ref. illis verbis. Ad id specialiter deputandum. Tambur. de pot. lib. 5. cap. 4. §. 2. nu. 9. Henriquez lib. 14. cap. 19. Merolla lib. 2. disp. 7. cap. 6. & alii apud Suarez, qui volunt Episcopum non posse dare ejusmodi licentiam, nisi casu occurrente, quibus tamen contrarium tenet Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 40. nu. 17.

Hinc non potest Vicarius, sine mandato speciali ab iis excommunicatione, & irregularitatibus, neque in casibus Pontificis extra casum necessarios, in qua alias potest

rest absolvere Episcopus, absolvet. Sbroz. de Vicar. Episc. lib. 2. q. 180. Grass. de offic. Clerici. off. 9. a n. 155. Abb. in c. de cetero. de sent. excom. Dianapar. 9. tract. 4. ref. 56. sicut nec ab excomm. ad cautelam, ut ob percussione gravem, vel levi Clerici. Neque ad petendum debitum ob superveniens affinitatem. Tambur. de matrim. tract. 2. lib. 8. cap. 6. ubi Merola 10. 3. disp. 7. c. 6. Cetera vide in §. superioris Membr. I.

M E M B R U M I I.

In Beneficialibus.

- 214 Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato non potest conferre Beneficia, cap. fin. de off. Vicar. in 6. ubi DD. Selva de Benef. par. 2. c. 14. Lambertin. de Jurepatr. par. 2. quest. 4. lib. 2. art. 1. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 41. & alii apud Garz. de Benef. par. 5. c. 8. n. 80. Rebuff. in prax. Vicar. fol. 52. Zech. de Republ. Eccles. c. 23. de Vicario Episc. fol. 173. Ratio est, quia conferre beneficia est meræ gratiæ, 1. ut procedat, licet Vicarius esset constitutus a Papa, juxta Zech. l. c. quia tunc licet non requireretur mandatum speciale Episcopi, tamen requiritur mandatum speciale Pontificis, quia sub generali concessione Vicarius non veniunt ea, quæ speciali indigent mandato. Rebuff. in praxi Vicar. fol. 50.
- 215 Ampliatur 2. ut procedat etiam in Beneficiis in manus Episcopi, vel Vicarii generalis de ejusdem mandato speciali resignatis, quia licet tunc possit recipere resignationem virtute mandati specialis, tamen non poterit sine alio mandato speciali conferre Beneficium resignatum. Zech. l. c. Rebuff. ut supra fol. 46. quia unus specialis modus non comprehendit alium. cap. cum in illis. de prob. in 6. cap. Juscepum. de rescript. in 6. & a separatis non fit illatio.
- 216 Ampliatur 3. ut sicut non potest Vicarius sine speciali mandato conferre Beneficia juxta dicta, ita nec possit collationi consentire, etiam Episcopo absente, licet alias haberet mandatum generale, quia ubi specialis mentio est necessaria, non sufficit generalis. c. in nostra ubi DD. de rescript. gl. in Clem. dudum. de sequit. Alex. conf. 122. & 145. patet ex l. si quis. ff. de acquir. hered. Socin. conf. 45. & limitata potestas extendi non potest. l. in agris. ff. de acquir. rer. dom. Felin. in c. cum Ordinem. de rescript. subamplia, ut talis Vicarius non tamen non possit conferre Beneficia sine mandato speciali Episcopi, sed nec possit cum mandato speciali ejusdem Episcopi conferre ipsi Episcopo, quia ubi ipse per se non potest conferre, nec potestatem conferendi dare. c. fin. de Instit. Felin. in c. sane de off. Deleg. Rebuff. l. c. Sbroz. l. c. q. 61. Zechius ubi supra fol. 174.
- 217 Ampliatur 4. ut ipsum mandatum speciale ad conferendum non det tam amplam Vicario auctoritatem, quin suas mandatum recipiat restrictiones. Primo enim tale mandatum, & extendit tamen ad illa Beneficia, quæ Episcopus potest conferre jure ordinario, non autem ad illa, quæ potest conferre auctoritate Apostolica, ut est casus in Clem. unica de suppl. neglig. prelat. nisi id exprimeret ipsum mandatum. Sbroz. l. c. q. 72. Zech. l. c. Secundo, mandatum conferendi Beneficia non extenditur ad Beneficia de novo creata, quia de illis non videtur cogitatum, cum non essent in rerum natura, & voluntas non ferebat ad inægnia, nisi hoc in mandato fuisset expressum. Sbroz. q. 73. Zech. l. c. fol. 174.
- 218 Tertio mandatum conferendi Beneficia idoneis non extenditur, nec dat auctoritatem Vicario conferendi Beneficia habenti Beneficium incomparabile, scilicet si Beneficia sint invicem compatibilia. Sbroz. de off. Vicar. lib. 3. q. 101. Zech. d. c. 23. fol. 175. quia nec Episcopus habet ullam auctoritatem, ut patet ex illis, quæ docet Hojeda de incompatibil. benef.
- 219 Quarto mandatum ad conferenda Beneficia non extenditur ad illa unienda, aut eorum resignationem recipiendam, quia hæc duo casus distincti, & sic mandatum non debet extendi de casu ad casum, sicut nec extenditur ad privationem Beneficiorum, nisi illius specialis fiat mentio, quia prius est voluntaria, hoc contentiose jurisdictionis. Rebuff. in prax. de Vicar. fol. 55. n. 136.

Segnallati Bibliotheca Tom. IV.

Porro mandatum ad conferendum includit quancumque provisionem Beneficii, ut institutionem, præsentationem &c. Rebuff. l. c. fol. 47. n. 49. Zech. l. c. Abb. in c. 1. de off. Vicar. non potest tamen tunc præsentare se ipsum, aut Episcopum, juxta mox supra notata. Sbroz. d. lib. 2. de off. Vicar. quest. 81. Præterea mandatum ad conferendum etiam speciale includit quancumque Beneficia, etiam dignitates, & Curas, seu Parochialia. Gequin & Franc. in cap. fin. de off. Vicar. in 6. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 81. Zech. de Republ. Eccles. c. 23. de Vicar. Episc. ver. 2. vers. 4. ubi fol. 174. Rebuff. in prax. Vicar. fol. 53. n. 111. quia nomine Beneficiorum veniunt etiam dignitates, quando non sumus in materia ambiciosa, & tantum concedenti noceat. gl. in c. 21. de R. J. in 6. Clem. Auditor de rescript. c. tua de P. S. Rota dec. 433. in antiq. & dec. 2. de off. Vicar. Panotmit. in c. fin. de concess. preb. Franc. in c. fin. de off. Vicar. in 6. Felin. in c. causam de rescript. & in c. postulasti. eod. Lim. quando Papa dat facultatem conferendi, quia hæc concessio non includit dignitates, nisi exprimat. cap. cum illis. de prob. in 6. c. fin. eod. Rebuff. l. c. n. 113. quia hæc potestas, quæ datur ex privilegio, est restringenda tanquam extraordinaria. Clem. 2. de off. legat. Imol. in Clem. ut de sequen. possit. Socin. conf. 260. & quoad Curator. patet ex c. cum in illis. de preben. in 6. c. dudum. & c. si cui de preben. in 6. Rebuff. l. c. n. 116. secundum quem contra Episcopum concedentem plenissima fit interpretatio. c. cum delictis. de donat. Panor. in c. omni olim de P. S. Jaf. & alii. in l. benef. ff. de constit. priv.

Præterea non tantum potest concedere dignitates etiam Parochiales virtute specialis mandati de conferendo quancumque Beneficia, sed etiam commendatas, dummodo sit Vicarius generalis, & non tantum specialiter ad conferendum Beneficia deputatus. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. q. 81. & 83. Zech. de republ. Eccles. c. 23. de Vicar. Episc. conf. 2. vers. 4. ubi fol. 174. Rebuff. in prax. Vicar. fol. 54. n. 119. quia plus est conferre, quam commendare. c. nemo de elect. in 6. nam conferre est donare, commendare vero est deponere, & cui conceditur, quod est plus, videtur etiam concessum, quod est minus. Hinc est, quod mandatum conferendi includit etiam mandatum præsentandi, influendi &c. sed non e contra Rebuff. l. c. fol. 47.

Præterea virtute talis mandati non tamen potest conferre illa, quæ conferri possunt ab Episcopo jure ordinario, sed etiam illa, quæ ab Episcopum spectant jure devoluto. DD. c. & non tantum illa, quæ vacant post mandatum speciale concessum, sed etiam illa, quæ vacabant antea. Sbroz. q. 84. & Zech. l. c.

Mandatum speciale conferendi Beneficia extenditur, ut Vicarius generalis virtute illius possit etiam conferre extra Dioccesim, nisi in mandato speciali adesset aliqua clausula restrictiva. Rota d. dec. 2. de off. Vicar. & potest extra Dioccesim etiam recipere infirmationes, nominationes, & gradus. Lim. quoad Beneficia vacanda in Curia. Sbroz. d. lib. 2. q. 102. Zech. & Rebuff. li. cc. n. 220. & seq.

Quæres, an Episcopus, qui dedit Vicario speciale mandatum conferendi, possit conferre, & prævenire? Responso est affirmativa, quia Episcopus concedit virtute mandati specialis facultatem non contra se, & privative quoad se, sed cumulative, ita ut locus esse possit præventioni, juxta c. conclusus de concess. preben. Zech. l. c. Rebuff. l. c. fol. 54. n. 123. sed quid si Episcopus, & Vicarius contulerint eodem die idem Beneficium, cujus collatio erit præferendum? Respondetur collationem Episcopi fore merito præferendam juxta c. si a sede. de prob. in 6. tum quia major est Episcopi, quam Vicarii collatio, & sic ubi major, minor cessat. cap. dudum. de prob. tum quia tali casu videtur revocatum mandatum Vicario concessum. cap. si quem de procurat. in 6. Zech. l. c. fol. 174. Rebuff. fol. 54. n. 122. quamvis Episcopus contulerit Beneficium extra Dioccesim. Lim. si provisorius a Vicario accepti possessionem iure provisiu ab Episcopo, quia tunc melior est conditio possidentis. cit. cap. si a sede. Lim. præterea, si in provisione facta a Vicario adesset dies, & hora, & in provisione facta ab Episcopo non adesset hora, quia tunc provisorio Episcopi præsumitur posterior, & cedit provisioni Vicarii, si vero adesset hora, ille prævaleret, qui prius provisorisset, & si uterque contulisset in eadem hora, provisorio Episcopi.

Episcopi tanquam dignior deberet precedere. Sbroz. d. lib. 2. *quest.* 93. & 94. Zech. l. c. fol. 174. & 175. quo tamen casu Vicarius non poterit cognoscere de viribus collationis Episcopi, juxta Sbroz. l. nu. c. 95.

- 125 Dicendum utriusque, quod Vicarius Episcopi sine speciali mandato non potest conferre Beneficia a presentando, hoc est, presentare, nisi haberet mandatum speciale ad conferendum, quia tunc juxta superius dicta haberet etiam mandatum ad presentandum, licet non e contra. Abb. in c. 1. de off. Vicar. Sbroz. d. lib. 2. q. 110. & si haberet mandatum speciale ad presentandum, non posset presentare se ipsum.

- 126 Vicarius generalis sine speciali mandato non potest recipere resignationes Beneficiorum. Garz. de Benef. par. 10. c. 1. Parit. de resignat. lib. 7. q. 24. nu. 4. Sbroz. de off. Vicar. q. 52. Zech. l. c. & Rebuss. l. c. & probatur ex c. fin. de Vicar. in 6. neque comprehenditur in mandato speciali conferendi. c. audum. de prob. in 6. Rota dec. 43. in antiq. Selva de Benef. par. 2. q. 4. Calderin. conf. 3. de renun. Fel. in c. auditis. de prescript. Card. in Clem. un. q. 7. de ver. p. m. & probatur ex cap. quassum de ver. perm. Riccius in prax. par. 2. ref. 471.

- 127 Item sine speciali mandato non potest erigere novam Parochiam, neque transferre Ecclesiam vestigare collapsas in matrices, aut alias viciniores. Zech. l. c. fol. 176. Sbroz. d. lib. 2. q. 117. neque potest dare consensum reservationi Jurispatronatus. Garz. de Benef. par. 5. c. 9. nu. 75. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. q. 31. Rota apud Garz. l. c. Sicut nec in creatione novae dignitatis. Zech. fol. 171. c. 23. sicut nec translationi ejusdem patronatus, aut donationi alii sacre. Riccius in prax. par. 2. ref. 469. Sbroz. & Zech. ll. c. Lim, si Episcopus esset absens, & Vicarius haberet mandatum generale cum expresse aliquotum speciale mandatum requiritum. DD. c. neque potest erigere novum Beneficium in Ecclesia.

- 128 Item sine speciali mandato non potest unire Beneficia, neque revocare uniones & dividere Ecclesias Parochiales. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. q. 115. & 116. Zech. fol. 176. quia unio, cum sit actus, est reservata Episcopo. Clarin. contrav. for. lib. 2. c. 213. num. 31. Rebuss. in prax. benef. de Unione, & de off. Vicar. fol. 52. Tulse. lit. F. conclus. 232. Rub. de poss. Episc. alleg. 66. nu. 7. Genuen. in prax. c. 85. Quara. in sum. Bullar. verb. Capitulum *quest.* 9. in addit. Diana par. 8. tract. 4. ref. 31.

- 129 Quæres, si Vicarius habens mandatum speciale collatum Beneficium indigno, poteritne Episcopo conferre, aut si Episcopus contulit indigno, & Vicarius habet mandatum speciale, poteritne ipse conferre? Ad hanc questionem respondet Zech. quod si Vicarius conferat indigno, collatio devolvatur ad Archi Episcopum. ita. d. c. 23. fol. 175. Rebussus vero in prax. de Vicar. fol. 56. nu. 143. id concedit dumtaxat in eo casu, quod Episcopus dedisset Vicario mandatum speciale ad conferendum indigno, quia tunc conferendi potestate est ipso semel privatus. c. si compromissarius de elect. in 6. dummodo Vicarius vi talis mandati indigno contulerit, quia alias privatio non habet locum; si autem Episcopus non dedit mandatum speciale ad conferendum indigno, Episcopus ob Vicarii delictum suo jure non privatur, & pena suos debet tenere auctores, juxta L. Sancimus. C. de pen. nec quis alterius odio debet gravari. L. si quis in suo. C. de iuss. testam. Et in dubio non presumitur mandatum datum ad conferendum indigno. Poterit ergo tunc Episcopus conferre digno; quia Vicarius excessit fines mandati, dummodo collationem factam a Vicario non ratificaverit; tunc enim eodem modo punitur, ac si dedisset mandatum speciale ad conferendum indigno, quia ratihabitione retrahitur, & mandato comparatur. cap. ratihabitionem de R. J. in 6. cap. cum quis mandato. de sent. excom. in 6.

- 130 Si vero Collatarius indignus, cui a Vicario fuit facta collatio, non acceptet Beneficium sibi collatum, potestas conferendi devolvitur, & revertitur ad Episcopum, nec Vicarius potest amplius consecrari digno, quia tunc fundus est officio suo, juxta cap. si compromissarius. sicut nec Juxta sententia lata potest amplius judicare, cap. in iustis. de off. deleg. l. Juxta. ff. de re jud. c. non potest. de proben. in 6. Sbroz. de off. Vicar. lib. 3. *quest.* 37. Rebuss. l. c.

Si vero Vicarius aut sine speciali mandato, aut alias nulliter conferat Beneficium, Episcopus non tenebitur stare tali collationi nulliter factæ, nisi Collatarius bona fide possederit Beneficium triginta annis. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. vol. 3. *quest.* 79. & 80. Zech. d. c. 23. fol. 174. Sed Episcopus poterit conferre, & Vicarius tenebitur ad damna, & expensas, & ad consecrandum eadem aliud Beneficium.

Vicarius habens mandatum ad conferendum Beneficia Episcopo absente, non potest illa conferre eodem Episcopo præsentem, alias collatio est nulla, nisi Vicarius ignoraverit præsentem; tunc enim valet collatio. Sbroz. & Zech. ll. c.

Vicarius, quando confert Beneficium ex speciali mandato, non potest conferre ut Ordinarius, sed ut Delegatus Episcopi. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. *quest.* 88. & Zech. de Republ. Eccles. c. 23. Vicar. Episc. fol. 174.

MEMBRUM III.

Quoad bona Ecclesiastica.

Vicarius generalis bona Ecclesiæ sine mandato Episcopi speciali alienare non potest, etiam ubi Extravag. ambrosii Pauli II. de reb. Ecclesiæ non alienan. non fuit recepta, ubi vero fuit recepta, non sufficit mandatum Episcopi speciale, sed insuper requiritur beneplacitum Apostolicum, quia non potest Episcopus majorem in Vicarium transferre auctoritatem, quam ipse habet, ipse vero Episcopus non potest alienare bona Ecclesiæ sine beneplacito Apostolico, ubi fuit recepta Extrav. Paulina. juxta L. nemo plus juris ff. de R. J. Lim. si Vicarius haberet mandatum faciendi, quod ipse Episcopus potest. Zech. d. c. 23. fol. 176. quo tamen casu non poterit alienare sine evidentis Ecclesiæ utilitate, aut necessitate, ut v. g. donare, quia mandatum Episcopi est intelligendum in terminis habilibus, & juxta ea, quæ potest ipse Episcopus, ne videtur dedisse Vicario, quod ipse non habet.

Causas beneficiales criminaliter notas non potest cognoscere. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. q. 126. Zech. l. c. fol. 176.

MEMBRUM IV.

Quoad Censuras, & earum absolutionem, & quoad Clericos.

Quod attinet ad Censuras, diximus §. decimo, Memb. 5. idem his omittis, & veniendo ad Clericos dicendum, non posse Vicarium Episcopi sine mandato speciali revocare Clericum ab exilio, quia hoc est meræ gratiæ, ad quam Vicarius sine mandato speciali nullatenus habet auctoritatem. Præpos. in c. Insuperimus. 2. q. 1. nisi adesset justa causa revocandi, aut Clericus fuisset missus in exilium ab ipso Vicario. Sbroz. d. lib. 2. *quest.* 156. Zech. l. c. fol. 172.

Præterea non potest Vicarius generalis sine speciali mandato deponere Clericum ab Ordine, sicut nec potest ejusdem bona confiscare. DD. mox cit.

Uterius nec cum mandato speciali potest dare licentiam prorogandi Jurisdictionem Judicis Laici, bene vero Judicis Ecclesiastici, si habeat ad hoc mandatum speciale, ut patet ex cap. significasti. de foro compet. Sbroz. d. lib. 2. *quest.* 203. sicut nec potest dare licentiam Episcopis expulsi, vel ejusdem exercendi jurisdictionem in sua Diocesi, nisi potest Episcopus esset valde distans, & remous. Sbroz. l. c. q. 203. Zech. de Republ. Eccles. c. 23. de Vicar. Episc. ver. 8. *vers.* duodecimo non potest.

MEMBRUM V.

In consecratione Ecclesiæ, aut Ecclesiasticarum rerum, & ornamentorum benedictione, Abbatum, ac Piarum confirm.

Cum Vicarius Episcopi generalis, nisi sit Episcopus, non possit exercere ea, quæ sunt Ordinis Episcopalis, aut nisi a Pontifice desuper habeat privilegium, aut mandatum, & ideo non poterit reconciliare Ecclesias,

benedicere paramenta sine speciali facultate Episcopi, imo illa, quæ sunt Ordinis Episcopalis, uti consecrare calices, patenas, & corporalia, etiam cum mandato speciali Episcopi non poterit. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. q. 9. Nec non potest consecrare Ecclesias, consecrare olea sacra, ordinare in Sacris, nec consecrare Virgines, benedicere Abbates, aut Abbatissas, dare eis venum consecrationis, nec ministrare Sacramentum confirmationis, & si fit Episcopus, ista non poterit sine mandato speciali. Sbroz. l. c. quest. 5. Zech. d. c. 23. fol. 170. Poterit tamen habens speciale mandatum committere alteri Episcopo ea, quæ sunt Ordinis Episcopalis, & illum invitare ad illa exercenda in propria Diocesi. Sbroz. & Zech. l. c. Conclusio veroprincipalis satis liquet ex c. nullus. 16. q. 7. c. cum ex inuncto in fin. de heret. c. si Abbas. de elect. in 6. c. cum Venerabilis. c. si significaverunt. de except. cap. Episcopi. 80. distinct. Bertrachin. de Episc. par. 3. q. 61. Rebuff. in prax. de Vicar. fol. 46. nu. 33.

339 Et quod Vicarius non possit benedicere Abbates, aut Abbatissas sine mandato speciali, patet ex c. 1. de suppel. neglig. Pralat. Clem. fin. si statim, de statu Monach. Rebuff. in prax. de Vicar. fol. mibi 46. nu. 33. & 36.

140 Reconcoiliatio Ecclesiarum, & benedictio paramentorum non sunt actus ordinis Episcopalis, sed jurisdictionis, & ideo potest delegari, ac per Vicarium habentem speciale mandatum exerceri. Sbroz. & Zech. l. c. Ciarlin. controu. for. c. 67. lib. 1. contra Ugolin. de off. Episc. c. 32. §. 1. vide Barb. de potest. Episc. alleg. 27. num. 42. qui citat declarationem S. Cong. apud Possivin. de off. Carati. c. 2. num. 27. Marchet. in praxi Vicar. Capitular. par. 2. tit. 24. num. 8.

MEMBRUM VI.

In delegatione causarum.

141 Sine mandato speciali Episcopi Vicarius non potest constituere Delegatum ad universitatem causarum. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 55. Zech. de Rep. Eccles. c. 23. de Vicar. Episc. vers. ultavio non potest. fol. 171. quod amplius procedit, ut etiam cum mandato speciali ad substituendum non possit constituere alium Vicarium, nec in temporalibus, nec in spiritualibus, nisi in mandato addit sequentia, vel similia verba: *Damus potestatem substituendi alium, quem Nos Vicarium cum eadem potestate substituiamus*. Lim. 1. conclusionem non procedere, quando Vicarius habens speciale mandatum, vellet substituere alium Vicarium ad certum actum, quia hoc potest etiam sine speciali mandato, ita Sbroz. & Zech. l. c. Item si necessitas aditus substituendi alium Vicarium, uti propter absentiam, vel infirmitatem Vicarii, aut si fiat substitutio ad modicum tempus, vel ex consuetudine, de qua si testetur ipse Vicarius, illi creditur. Sbroz. & Zech. l. c. Dummodo substituat personam habilis, hoc est, Clericus idoneus, & non Laicus. Lim. 2. conclusionem procedere solum in iis, quæ sunt contentiose jurisdictionis, in quibus Vicarius non potest constituere Vicarium; non vero in iis, quæ sunt jurisdictionis voluntarie. Zech. & Sbroz. l. c. Lim. 3. quod licet Vicarius non possit substituere alium Vicarium, potest tamen alicui committere vires suas per modum delegationis, nisi ipse Vicarius in illa causa esset Delegatus, quia Delegatus non potest subdelegare, quo casu, quod fit Delegatus, nec potest prorogare jurisdictionem ad similia. Sbroz. l. c. q. 6. Zech. l. c. secundum quos alii in casibus potest ferre per substitutum. vide Sbroz. l. c. & lib. 3. q. 6. & 11.

MEMBRUM VII.

In dispensando.

143 Quandoquidem dispensandi potestas, quæ competit Episcopo iure ordinario non transit in ejus Vicarium ipso iure cum solo generali mandato, juxta cap. cum auctoritate. de privi. in 6. Ideo Vicarius in dispensando regulariter non habet potestatem ullam, nisi habuerit speciale mandatum. Calderin. conf. 3. de off. Vicar. gl. in cap. que de causa. 2. quest. 4. Card. in cap. denique disp.

4. Felin. in cap. si Civici de Jud. Rebuff. in praxi de Vicar. fol. 47. num. 44.

Hinc Vicarius sine speciali mandato non potest dispensare cum inhabilibus, & habens speciale mandatum, tunc potest dispensare cum inhabili, quando hoc exprimitur in speciali mandato. ita Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. q. 33. Zech. de Repub. Eccles. cap. 23. de Vicar. Episc. ver. 2. vers. tertio non potest. fol. 170. Rebuff. l. c. n. 41.

Poterit etiam non potest etiam cum mandato speciali dispensare in iis casibus, in quibus Episcopus potest dispensare tantum iure extraordinario, & delegato, uti in casibus a Pontifice Episcopo specialiter demandatis, etiam si in mandato Episcopi adsint illa verba. *Ad causas Episcopo delegandas*. Sbroz. & Zech. l. c. Lim. in casibus oculis juxta ea, quæ disponit Concil. Trid. sess. 24. c. 6. de ref. Sbroz. & Zech. l. c. Navar. in man. cap. 27. num. 134. & 200. Zetola in prax. Episc. 1. verb. Episcopalis Vicarius.

Uterius sine speciali mandato non potest dispensare super crimine, vel commutare penas, aut facere compositiones, juxta ea, quæ tradit Sbroz. l. c. q. 37. Zech. l. c.

MEMBRUM VIII.

In electione Prælatorum.

Vicarius non potest intervenire, aut interesse electioni Prælatorum sine mandato speciali Episcopi. Zech. de Repub. Eccles. cap. 23. de Vicar. Episc. ver. 2. vers. sexto non potest. fol. 171. qui citat Sbrozium de off. Vicarii. lib. 2. quest. 30.

MEMBRUM IX.

De feudilibus causis.

Causas feudales sine speciali mandato Vicarius generalis cognoscere non potest, & in producendo non debet attendere statuta, vel consuetudines Laicorum super Ordine procedendi, nisi ab Episcopo, uti synodo fuerit approbata, itque in profanis tantum, & non in spiritualibus. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 125. Zech. d. cap. 23. fol. 176. non potest sine speciali mandato recipere juramentum, si iuratur, nec facere, vel renovare investituras. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 119.

MEMBRUM X.

In Gratias.

Quæ sunt meræ gratiæ, Vicarius Episcopi ex generali commissione expedire non potest, sed habet opus speciali mandato. Menoch. in cap. statum de proben. in 6. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 38. Zech. loc. cit. fol. 173. Garz. de Benef. par. 5. cap. 8. nu. 46. & DD. apud eundem, & ideo non potest dispensare, uti supra diximus. Ugolin. de censur. tab. 1. cap. 1. Covar. pract. 99. cap. 4. & lib. 3. var. ref. cap. 20. Sanchez. de matrim. lib. 3. disp. 29. Ugolin. de off. Episc. c. 4. & Mafchard. de prob. conclus. 1412.

MEMBRUM XI.

In Indulgentiis concedendis.

Indulgentias concedere cum penitentiæ ad actum jurisdictionis, non potestateni Ordinis, possunt concedi etiam ab illo, qui caret Ordine, dummodo aliunde sufficientem habeat auctoritatem, uti Episcopus etiam non ordinatus, aut non consecratus. Campanil. in divers. Jur. Can. in præmio. num. 2. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 40. Zech. d. cap. 13. fol. 170. Barb. de potest. Episc. alleg. 88. num. 7. Gavanti. in man. verb. Indulgentia. nu. 1. Pax Jod. lib. 5. tit. 16. num. 27. qui hanc potestatem negat Vicario. ubi Sylv. Zetol. Bonac.

Vicarius illas concedere non potest sine mandato speciali Episcopi. DD. mox cit. & cum tali mandato potest Vicarius illas concedere non tantum subditis, sed etiam extrinsecis in sua Diocesi morantibus. Gavanti. & Barb. l. c. Bonac. de Indulgen. disp. 6. quest. 1. p. 1. Et

Et sicut nec S. Pontifex potest concedere Indulgentias sine rationabili causa juxta Bonac. l. v. quia S. Pontifex non est Dominus absolutus, sed tantum Administrator thesauri Ecclesie, ideoque debet illum administrare juxta Domini voluntatem, & ideo conqueritur S. Paulus, hoc jam queritur, ut inter dispensatores fidelis quia invenitur. Causæ vero sunt Honor Dei, Ecclesie utilitas, bonum commune, vel etiam privata causa, cap. cum. *Unigenitus. de penit.* & remiss. S. Bonavent. Cajetan. Suarez. & alii apud Bonac. l. v. Ideo neque Vicarius poterit sine causa Indulgentias dispensare, quia limitata causa limitatum producit effectum. Et quia concessio Indulgentiarum est actus jurisdictionis voluntatis, sequitur, quod illis possint concedi etiam exemptis, uti Regularibus, & aliis. Barb. & Gavanti. II. cc.

150 Tales vero Indulgentie durant perpetuo, nisi aliter a S. Pontifice esset decretum. Gavanti. loc. cit. nu. 15. ex Sylv. verb. *Indulgentia. q. 5. vers. septimum.* Pro quarum acquisitione, seu pro quibus lucrandis omnis questus fuit interdictus a Concilio Trid. sess. 25. de *Indulg. & sess. 21. cap. 9.* Ugolini. de off. & potest. *Episc. par. 2. quest. 41. §. 3. nu. 2.* & videtur potest etiam Valentia. to. 4. disp. 7. quest. 20. Suarez. to. 4. circa fin. Regulari. in *prax. fori penitent. lib. 7. a. num. 94.* & alii apud eodem.

151 Et quamvis non possint Ordinarii prohibere, quominus Regulares Indulgentias sibi olim a S. Pontifice concessas publicent, tamen iidem Regulares Indulgentias sibi denovo concessas absque consensu Ordinarii publicare non possunt, juxta declarationem S. Congregat. apud Gallemari. ad Concilium Trid. sess. 21. cap. 9. Debeant ergo Indulgentie per Ordinarios adhibitis duobus de Capitulo publicari, quamvis etiam circa de Capitulo adhibendos non ubique observetur. Gavanti. l. c.

152 Præterea notandum est, quod per annum Jubilæi, vel anni Sancti non suspenduntur Indulgentiæ Altaris privilegii, quia illæ applicantur immediate per modum suffragii defunctis. Alphonsi. *De Jubil. par. 1. quest. 6. num. 242.* Gavanti. in *enchrir. verb. Indulgentia. nu. 8.* Addit. & S. Thom. ac DD. apud Dianam *par. 9. tract. 2. ref. 32.* sicut neque suspenduntur illæ, quæ fuerunt concessæ pro articulo mortis. Ratio est, quia id non exprimitur in Bullis, tum quia in anno Sancto ratio suspendendi Indulgentias vivis concessas fuit, ut fideles proficerentur Romam, ibique Corpora, seu limina Apostolorum, aut alia loca sacra inviserent, quæ ratio certe minime militare potest tum in mortuis, tum in iis, qui sunt in articulo mortis. Imo Diana loc. cit. plus dicit, & docet, neque Indulgentias concessas vivis, sed mortuis per modum suffragii applicandas in anno Sancto suspendi ex identitate rationis, modo supra tactæ; ne, dum saluti publicæ vivorum consulitur, mortuorum, qui sunt sine auxilio, suffragia impediantur. Quinadamven. to. 1. tract. 8. dub. 14.

MEMBRUM XII.

In Judicialibus tam Civilibus quam Criminalibus.

153 Conclusio prima. Vicarius generalis non potest cognoscere causas a S. Pontifice specialiter Episcopo delegatas, licet haberet mandatum speciale ad omnes causas, etiam delegandas Episcopo a S. Pontifice, sed est necessarium novum mandatum speciale, quod procedat, cum causa fuit specialiter Episcopo a Pontifice delegata, vel ejus nuda ministerium illi concessum, aut electa ejusdem industria, secus si causa fuit commissæ Episcopo generaliter, quia tunc subintrat regula, quod Delegatus Principis possit subdelegare, juxta tradita in *praxi Delegationis, seu Execrationis Apostolicæ.* Zerola in *praxi Episc. verb. Vicarius. 21. dub. 5.* Sbroz. de off. *Vicar. lib. 2. quest. 136.* Zech. de *Republ. Eccles. cap. 23. de Vicar. Episc. ver. 2. vers. non potest. fol. 171.*

154 Conclusio secunda. Vicarius generalis non potest esse Jux in causa Episcopi, aut ejus Ecclesie, eo casu, quo nec potest Episcopus esse Jux, potest tamen esse testis. Sbroz. de off. *Vicar. lib. 2. quest. 137.* Zech. loc. cit. de cuius tamen conclusionis veritate vide, quæ diximus supra §. decimo. memb. 8. circa fin. ubi contrarium dedimus ex Sperelli. dec. 93. & aliis,

Neque potest cognoscere de dispensatione ipsius Episcopi, hoc est, de illius validitate, vel invaliditate. Purpurat. vol. 1. conf. 381. Sbroz. de off. *Vicar. lib. 2. quest. 139.* Zech. d. cap. 23. fol. 172.

In procedendo non debet attendere statuta Laicorum, aut illorum consuetudines in ordinariis, nisi ab Episcopo, vel Synodo fuerint approbata, & ante tantum in prophanis causis, non autem in spiritualibus, ita Sbroz. loc. cit. quest. 125. Zech. loc. cit. fol. 176. Imo statuta Laicorum etiam in decessibus non attenduntur contra Clericos, nisi ipsi Clerici se fundant in tali statuto in foro Ecclesiastico, quicquid sit in foro Laicali. Sperelli. dec. 100. num. 33. Gail lib. 2. obs. 32. Vulpell. de *libert. Eccles. par. 2. Covar. in reg. possess. par. 2. §. 4.*

Conclusio tertia. Vicarius generalis sine speciali mandato non potest cognoscere causas criminales. cap. licet. ubi DD. de off. *Vicar. in 6.* sub pena nullitatis, quamvis illi fuerit commissa causa Diocesis, & Episcopus, nisi in mandato essent expressa verba similia, vel majora, uti v. g. collatio Beneficiorum. Item nisi Vicarius inquirat ad effectum referendi Episcopo, & non ad effectum puniendi. Item si inquirat, non ut puniat delinquentes, sed ut ipsi se emendant. Item si inquirat ad publicam utilitatem, non ad privatam, vel si ad penam pecuniariam tantum, aut similem, non autem depositionis, & ejusmodi; his enim casibus potest procedere criminaliter, & causas criminales cognoscere. Sbroz. d. lib. 2. quest. 143. Zech. loc. cit. fol. 172. Quod autem Vicarius ad inquirendum in criminibus debeat habere speciale mandatum, & non sufficiens generale, docet indistincte Rebuffi. in *praxi. de Vicar. fol. 59. num. 166.* & probat ex cap. 2. de off. *Vicar. in 6.* & ex gl. in cap. 3. de consuet. in 6. Monac. in d. cap. 2. sufficere vero mandatum generale etiam sine speciali, decedit Rota dec. 66. in *novis.* & ita concludit Rebuffi. cum allegata distinctione. Berachini. de *Episcop. par. 7. lib. 4. quest. 13.* Pax Jord. vol. 2. lib. 12. tit. 1. num. 224.

Præterea sine mandato speciali non potest exequi mandata præcepta, & penas edictorum. Sbroz. l. c. quest. 288. Zechubius fol. 173.

Conclusio quarta. Vicarius etiam cum mandato speciali non potest procedere contra Canonicos, nisi adhibitis duobus de Capitulo, nisi privilegio, consuetudine, Concordiis, vel Constitutionibus aliter servetur. Sbroz. lib. 2. quest. 135. Zech. fol. 172. ad notam Concilii Tridentini sess. 25. cap. 6. de reform. quod tantum procedit quoad Capitula exempta, sive sint Cathedralium, sive Collegiarum. Riccius in *praxi. var. ref. ref. 39.* Zech. in *praxi. Episcop. par. 1. verb. Capitulum. vers. ad eandem.* Rota apud Riccium in *collect. Decis. par. 4. dec. 751.* Achilli. de *Grass. dec. 57.* qui vult, hanc formam esse servandam tam in gravissimis casibus, quam in levioribus. Rota decis. 738. apud Fatini. *Diaz. in praxi crimin. cap. 84.* Fatini. in *praxi crimin. quest. 1. num. 8.* & quest. 47. num. 153. & 218.

MEMBRUM XIII.

Circa Ordinandos.

Vicarius generalis Ordinandos non potest concedere Dimissiones sine speciali mandato, nisi Episcopus agat in remotis. Sbroz. de off. *Vicar. lib. 2. quest. 41.* & probatur ex cap. cum nullus, de tempor. ordinandis in 6. Riccius in *praxi Dimissionis. to. 2. par. 3. ref. 232.* Zech. de *republ. Eccles. cap. 23. de Vicar. Episc. ver. 2. vers. secundum dictum. nu. 4. fol. 170.* Rebuffi. in *praxi. de Vicar. qui citat Hostien. & Bellarmi. in cap. significasti. de off. Archidiacon. vide Marchet. in praxi. *Vic. Capituli. par. 2. tit. 15.* Pacem. Jord. vol. 2. lib. 12. tit. 1.*

Quando vero ad hunc effectum Episcopus dicitur agere in remotis, relinquuntur arbitrio boni viri; nam alii volunt, sufficere duas dietas, alii plures requirunt. Pyrrhus Corrad. in *praxi dispensationum. lib. 4. cap. 6. an. 4.* Marchet. in *praxi Vicar. Capituli. par. 2. tit. 15. n. 47.* P. Tambur. lib. 7. de ordin. cap. 8. §. 2. n. 1. qui volunt, sufficere duas dietas. Barb. tenet, tunc dici Episcopum agere in remotis, quando est ultra montes, vel ultra mare, ita de *possi. Episc. par. 3. alleg. 54. nu. 48.* sed nimis genera-

neraliter, & indistincte, ut testatur Tambur. loc. cit. ubi exemplificat.

MEMBRUM XVII.

In Testamentis.

MEMBRUM XIV.

Quoad Penas.

- 161 Vicarius generalis ex generali commissione, & sine speciali mandato non habet potestatem puniendi, corrigendi, deponendi, multandi, privandi Beneficiis. cap. 2. de off. Vicar. in 6. Anchar. conf. 60. col. 1. Rebuff. in praxi de Vicar. fol. 39. num. 173. sicut nec potest actualiter Clericum deponere, nec ejusdem bona confiscare, teste Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 167. Zech. de Republ. Eccles. cap. 23. de Vicar. Episc. vers. undecimo non potest. fol. 172. sicut nec potest condemnare hæreticum ad mortem, sed tantum potest declarare illum esse hæreticum. Sbroz. loc. cit. quest. 161, sed Riccius docet contrarium, quod imo possit sine mandato speciali punire delicta. par. 2. ref. 284. Limit. quod possit tamen torquere, carcerare, moderate verberare, & ad tritremis condemnare ex causa. Sbroz. loc. cit. quest. 153. & 154. Zech. loc. cit. fol. 173. qui tamen monet, a pœna tritremis, quantum fieri potest, abstinendum.
- 162 Præterea Vicarius generalis non potest sine speciali mandato dispensare super crimine, penas commutare, facere compositiones cum Reus, ita Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 37. Zech. loc. cit. vers. tertio non potest. fol. 170. circa fin. quia nec Episcopus potest semper componere cum Reus, ut dicit Sbroz. loc. cit. quest. 37. Rebuff. in praxi de Vicar. fol. 37. num. 153. qui id probat ex cap. licet. de pœn. ubi gl. & DD. & ex cap. in Archiepiscopatu. de raptor.

MEMBRUM XV.

In Pontificalibus, in quarta decimarum, & quoad Regulares.

- 163 Vicarius sine speciali mandato non potest dare licentiam aliis Episcopis exercendi Pontificalia in Diœcesi sui Episcopi. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. a quest. 1. usque ad quest. 12. & 13. inclusive. Zech. d. cap. 23. de Vicar. Episc. ver. secundum dictum. num. 4. fol. 170.
- 164 Sine speciali mandato non potest exigere Quartas decimarum, ut nec funeralium, aut synodalarum. Sbroz. loc. cit. que. 47. & 48. Zech. loc. cit.
- 165 Non potest se speciali mandato dare Regularibus Episcopo subiectis licentiam eundi ad studia, & causas patrocinandi, sermo est de Monachis. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 200. Zech. loc. cit. vers. undecimo non potest. prope finem.

MEMBRUM XVI.

Quoad Synodum, & subsidium charitativum.

- 166 Quod ad congregandam Synodum Diœcesanam Vicarius opus habeat mandato speciali Episcopi, patet ex cap. si Episcopus. de off. ordin. in 6. & probat. Jo. Bott. de Synodo Episc. par. 2. num. 2. Rebuff. in praxi de Vicar. fol. 37. num. 151. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 44. & 46. Zech. loc. cit. fol. 170. vers. quarto non potest sine quo mandato speciali nec potest accedere ad Concilium Provinciale, aut generale pro Episcopo impedito. Sbroz. d. quest. 47. Zech. loc. cit.
- 167 Porro notandum est, quod Vicarius generalis in Synodo legitime congregata, si præfens fuerit ipse Episcopus, nullam habeat jurisdictionem, nec Episcopum repræsentet, & ideo cedere debeat Capitulo, quod cum Episcopo constituit unum corpus, & aliquam habet jurisdictionem, ut signanter notat Martescot. lib. 1. var. ref. cap. 69. contra multos.
- 168 Subsidium charitativum non potest exigere Vicarius generalis Episcopi sine mandato speciali, nisi habeat mandatum generale cum libera. Sbroz. de off. Vicar. lib. 1. quest. 48. Zech. l. c. cap. 23. fol. 170. circa finem.

Ultimas voluntates Vicarius generalis ex commissione generali, & sine mandato speciali etiam ad pias causas exequi non potest, & tunc non, nisi ex causa. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 49. Zech. loc. cit. vers. quinto non potest.

Præterea sine mandato speciali non potest adire hæreditatem lucrosam delatam Ecclesie Cathedrali, sicut nec Ecclesie continere Oeconomum. Sbroz. loc. cit. quest. 53. Zech. l. c.

Multo minus potest Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato, imo nec cum isto mandato, commutare ultimas voluntates, quia nec Episcopus habet istam auctoritatem, ut probat Monea de commut. ult. volunt. & DD. cit.

MEMBRUM XVII.

Quoad Visitationem, & quoad Vicarios, ac Coadjutores in Beneficiis, & quoad Penas.

Ad hoc, ut Vicarius generalis possit Episcopo impedito visitare Diœcesin, non sufficit commissio generalis, sed est necessarium mandatum speciale, juxta gl. & DD. in Clem. 1. §. 1. de heret. Rebuff. in praxi de Vicariis. fol. 52. num. 100. & probatur ex cap. decernimus. & cap. si tempus. ubi Archid. & alii de off. Ordinari. in 6. Zech. loc. cit. vers. decimo sexto. fol. 176. Limit. si Episcopus fuerit impeditus; tunc enim potest perficere illam visitationem, quam potest Episcopus, juxta Concil. Trid. sess. 24. cap. 3. fecus illam, quam quotidie potest facere Archidiacon. Sbroz. lib. 2. q. 120. Zech. l. c. fol. 176.

Bene tamen verum est, & notandum valde, quod casu, quando Vicarius ex mandato speciali Episcopi visitat, necessaria ad victim illi sit subministranda, Episcopus tamen tenetur ei subministrare vestes, equum, familiam, & alia opportuna, nisi aliud obestet consuetudo. Sbroz. l. c. quest. 122. & 113.

Præterea notandum est, quod si Vicarius in visitatione delinquit in officio cum damno tertii, aut Ecclesiarum, Episcopus tunc sit obligatus, & obnoxius ex delicto ipsius Vicarii. Sbroz. quest. 124. Zech. l. c.

Sicut Vicarius generalis, ex commissione generali, & sine mandato speciali non potest dare Coadjutorem Parocho, juxta DD. quos citat & sequitur Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 112. Riccius in praxi for. Eccles. par. 4. ref. 551. & alios apud Jordan. vol. 2. tit. 1. lib. 12. ita non potest constituere Vicarium in Ecclesia Patronata sine consensu Patroni, juxta eundem Riccium in praxi. ref. 216. Ita a fortiori non potest constituere Vicarium perpetuum in Ecclesia parochiali sine speciali mandato supra tacto, quia nec potest unice, juxta Sbroz. lib. 2. quest. 71. Zech. l. c. fol. 173. vers. decimo quarto non potest. Garz. de Benef. par. 5. cap. 8. & par. 9. cap. 2. qui citat Declarationem S. Congreg. & S. Rotæ decisiones.

Vota non potest Vicarius generalis commutare sine speciali mandato Episcopi. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 19. Zech. l. c. fol. 169. vers. decimo septimo non potest.

Quæres, an Vicario asserenti, se habuisse speciale mandatum, credatur? Responso est negativa, & probatur ex cap. cum a nobis. de refib. cap. sicut. de sent. excom. & ita docent Malfard. de prob. conclus. 140. vol. 1. Clarin. controu. for. cap. 213. num. 32. & 33. ubi DD.

§. XII.

Quibus qualitatibus debeat esse prædixus Vicarius Generalis?

Quamquam Vicarius generalis Episcopi non debeat necessario esse Doctor, si alias sit habilis, juxta ea, quæ tradit Navar. conf. 1. de off. Vicar. Ugol. de off. Episc. cap. 4. §. 6. Sbroz. de off. Vicar. lib. 1. quest. 36. Garz. de Benef. par. 5. cap. 7. nu. 18. tamen debet esse Clericus saltem primæ Tonsuræ, ut teneat omnes apud Garz.

Garz. de Benef. par. 5. cap. 8. Covar. in cap. alma mater. par. 1. 6. 11. Ugolin. de off. Episc. cap. 4. §. 18. & probat Garz. de Repub. Eccles. cap. 23. de Vicar. Episc. ver. 1. num. 2. ex cap. in nov. 16. quæst. 7. & cap. decernimus. de Jud. ubi DD. quia Laicus etiam vitæ integritatē est huius officii, sicut etiam bi-gamus, nisi sit dispensatus, nec conjugatus etiam cum unica, & Virgine. Gemin. in cap. 1. de off. Vicar. in 6. quamvis in habitu Clericali, & confusus incederet, qui non possunt esse Vicarii in spiritualibus, sed tantum Assessores, vel Consultores, iuxta Abb. Felin. & alios in cap. 2. de Jud. Fernosin. de potest. Capituli sede vacante. tract. 1. quæst. 6. nu. 24. Lim. primo, si Laicus habet Indultum Pontificium, quia tunc posset esse Vicarius etiam in spiritualibus per ea, quæ dicit Gemin. in cap. 2. de proben. in 6. Lim. secundo in necessitate, si alius idoneus haberi non posset, quia necessitas non habet Legem, & impossibilitatem nulla est Lex. L. impossibilitatem. ff. de R. J. Abb. in cap. quoniam. de off. ordin.

179 Quod vero sufficit, si Vicarius est Clericus primæ Tonfuræ, docet Cuchus in tract. de Vicar. Episc. nu. 50. ultra DD. supra cit. non debet autem esse minor viginti quinque annis, iuxta cap. cum in cunctis, ubi Abb. & Dec. de elect. & in hac etate Episcopus non potest dispensare, plura vide apud Sbroz. de off. Vicar. lib. 1. quæst. 35. Fernosin. loc. cit.

180 Quæres, potestne Monachus de licentia Abbatis esse Vicarius generalis Episcopi? Idem quaeritur de Canonico Regulari? Respondetur affirmative iuxta DD. in cap. §. 1. 68. dist. Cuchus loc. cit. num. 17. Abb. in cap. fin. de Cler. agros. Zech. loc. cit. vers. d. bet.

§. XIII.

Vicarius Capitularis an omnia possit, quæ potest Capitulum ex generali commissione, aut opus habeat specialis, sicut Vicarius Episcopi.

181 Mastrill. dec. 236. Quaran. in summa Bullar. verb. Capitulum sede vacante. num. 15. & Diana par. 6. tract. 7. ref. 41. docuerunt, auctoritatem Vicarii Capitularis, & Episcopalis parvi passu procedere, adeo, ut in iisdem casibus requiratur speciale mandatum pro Vicario Episcopali, etiam requiratur pro Vicario Capitulari, & pro hac sua sententia citant Feder. de sen. conf. 40. Garz. de Benef. par. 5. cap. 7. Piasce. in prax. Episc. in proem. nu. 22. §. potest tamen.

182 Probat autem hæc opinio hoc potissimum argumento. Non est recedendum a jure antiquo, nisi quatenus illi correctum a jure novo, ut patet ex L. precipimus. C. de appellat. sed jure novo, scilicet Trident. non fuit correctum jus antiquum, secundum quod Capitulum poterat dare potestatem Vicario suo non privative quoad se, sed cumulative, & quædam sibi reservare. Tunc quia Capitulum succedit in omnem jurisdictionem Episcopi ordinariam, cap. cum olim. ubi gl. & DD. de major. & obed. cap. un. cod. in 6. Quaran. in summa Bullar. verb. Capitulum. nu. 1. fol. mibi 130. Feder. de sen. conf. 30. Abb. in d. cap. cum olim. Pavin. de auctorit. Capit. sede vacante. par. 1. quæst. 10. Piasce. in prax. Episc. in 1. de elect. Leo in thes. for. Eccles. de Vicar. par. 1. tit. 10. Garz. de Benef. par. 5. cap. 7. Riccius in prax. for. Eccles. par. 1. ref. 496. & par. 2. ref. 118. Ciarlin. contrav. for. lib. 1. cap. 46. Diana par. 8. tract. 4. ref. 1. Sbroz. de off. Vicar. lib. 1. quæst. 15. Genuen. in prax. cap. 80. Sanchez. de matrim. lib. 2. disp. 40. sed Episcopus potest dare Vicario jurisdictionem cumulative, & quædam sibi reservare.

183 Contrariam tamen sententiam præmissis non obstantibus tanquam communem, & probabiliorē sequimur. Et quidem tanquam communem, quia illam docent Genuen. in prax. cap. 86. Garz. de Benef. par. 5. cap. 7. nu. 28. Riccius in praxi par. 4. ref. 196. Giurb. conf. crim. 74. Gutierrez. Can. 99. lib. 1. cap. 11. Marchet. in prax. Vicar. Capitular. par. 1. tit. 11. num. 4. Campanill. dec. juris. Can. rubr. 12. cap. 13. Barb. de Can. cap. 53. Rota dec. 670. par. 4. 10. 3. recente. Fernosin. de potest. Capit. sede vacante. tract. 1. quæst. 9. a. nu. 1. Antonel. de regim. Eccles. lib. 4. cap. ult. §. 5. num. 71.

184 Probat autem hæc probabilior, tum quia licet Capitulum sede vacante succedat Episcopo in jurisdictione ordinaria, ut abunde probant superius allega-

ta, tamen nullum habet ejusdem jurisdictionis exercitium, sed totum, quantum est, residet in Vicario Capitulari, uti testatur Garz. de Benef. par. 5. cap. 7. Genuen. d. cap. 86. Sayt. in thes. cas. conscient. lib. 2. cap. 19. contra Merolam. 10. 3. disp. 7. cap. 7. & Dianam par. 6. tract. 7. ref. 41. Pro Garzia flant etiam Pavinus de potest. Capit. quæst. 10. par. 2. nu. 6. Quaran. in sum. Bullar. verb. Capitulum. nu. 4. Piasce. in prax. Episc. in proem. nu. 22. Marchet. in prax. Vicar. Capit. par. 1. tit. 9.

Tum quia Concil. Trid. sess. 24. cap. 16. de reform. prævidens difficultatem congregandi totum Capitulum, præsertim in casibus, qui per sepe celeriter veniunt expediendi, & contradictiones, & discordias, quæ ut plurimum inter Capitulares oriri solent, nec justitia, & bonum publicum animarum inagnum pati deberet detrimentum, vel saltem subire periculum, cum verissimum sit illud Poete.

Signis expeditum commissis negotia plures, & illud 186
Politici, quod ubi multitudine imperas, consilio regnat,
volens propterea occurrere ejusmodi difficultatibus præcepit, ut Capitulum intra octo dies Vicarium eligere deberet, aut Episcopalem confirmare, quia autem non videt, non bene fore prospectum, si adhuc Capitulum posset per se ipsum exercere dictam jurisdictionem, seu sibi pro libitu quædam reservare, in eo de facili Concilio fraus fieret, & reddi posset elusorium: quod autem ea fuerit mens Concilii, non est, qui dubitet, & testatur DD. mox supra cit. & maxime Riccius in collect. dec. par. 4. dec. 193. ad quid enim tanta sollicitudo in Concilio Patribus, ut Capitulum intra octiduum Vicarium eligeret, aliter hæc potestas ad Archiepiscopum devolveretur, cum tamen in Episcopo nec faciat mentionem; cetero nemo non videt, nullam aliam rationem Conciliaris dispositioni esse potuisse, quanti quæ a nobis præcendiunt, & de qua testatur ultra Marchet. in sum. Bullar. verb. Capitulum. fol. 142. post. vers. duodecimo quæro. ver. verum.

Tandem probatur ex eo, quod, quoties fit mentio 187 de Capitulo sede vacante, intelligitur eo ipso etiam de Vicario Capitulari saltem consequenter, uti testatur Diana par. 8. tract. 4. ref. 49. Barb. de Canon. cap. 43. num. 103. Campanill. divers. Jur. Can. rubr. 12. cap. 13. Marchet. l. c. par. 1. tit. 11. num. 11. Pelliz. de Monial. cap. 5. nu. 148. Piasce. loc. cit. Barb. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 32. si vero Capitulum per se posset exercere jurisdictionem Episcopalem, in quam succedit, falsa foret consequentia. Episcopus potest concedere dimissiones, ergo etiam Vicarius.

Accedit, quod Ugolin. de censur. tab. 1. cap. 10. 188 §. 2. Sayt. in thes. for. cas. conscient. lib. 2. cap. 19. docuerint, Vicarium Capitalem acquirere jurisdictionem ab ipso Concil. Trid. immediate, & mediate tantum a Capitulo, eo quod, licet jurisdictioni Vicarii Capitularis, sicut suspendiuri jurisdictioni Vicarii Episcopalis suspensio ipso Episcopo, juxta cap. 1. de off. Vicar. in 6. Sbroz. de off. Vicar. lib. 3. quæst. 17. Surd. conf. 50. & suam ordinariam jurisdictionem Vicarium capitalem recognoscere a Legge, vel Canone, expresse traderent Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quæst. 55. Gutierrez. de matrim. cap. 66. Sanchez. de matrim. lib. 3. disp. 29. Rota par. 4. recente. dec. 48. Marchet. loc. cit. par. 1. tit. 2. num. 13.

Ex quibus facili evadit resolutio contrarium, quia 189 argumento primo partis adversæ obvius est diametrum contrarium arguendo. Non est standum, vel judicandum secundum jus antiquum, quod a jure novo fuit correctum, ut patet, quia posteriora derogant prioribus; sed Concilium Trid. in hac parte crexit iustantiam, quamvis non exprimat specificè notum casum, adhuc debet subintelligi? quia ubi militat eadem ratio, idem jus est statuendum, cum ratio sit anima Legis. L. 2. ff. ad Terrull. cap. si postquam. de elect. in 6. & testatur ipse Diana par. 5. tract. 1. ref. 35. & par. 1. tract. 10. ref. 26. qui refert Bald. & alios, & ratio legis magis est attendenda, quam verba legis. L. non aliter. ff. de leg. 2. Surd. dec. 35. Abb. conf. 1. Bart. in L. cum mulier. ff. sol. matrim. Diana par. 6. tract. 1. ref. 35.

Argumento etiam, secundo facile responderet, quia 190 illud procedit duntaxat in iis, quod a Concilio Tridentino non fuerunt excepta, sed in nostro casu, cum

eum Concilium Tridentinum voluit Vicarium habere jurisdictionis Episcopalis exercitium, & non Capitulum, non voluit Capitulum posse sibi aliquatum rerum exercitium reservare. Imo argumentum retorquetur contra Adversarios. Vicarius Capitalis habet exercitium totius jurisdictionis, in quam Capitulum succedit Episcopo, sed Capitulum succedit Episcopo etiam in iis, quae speciale requirunt mandatum. Ergo Vicarius Capitalis habet exercitium jurisdictionis Episcopalis, seu Capitalis etiam illorum, quae requirunt mandatum speciale (sermo est tam in majori, quam in consequentia de generali commissione, vel ex vi generalis commissionis.) Patet, quia haec Capitulum succedit in omnem Episcopi jurisdictionem, non tamen potest Capitulum infra annum concedere dimissorias, sicut poterat Episcopus, quia iste casus est de exceptis a Concilio. Ergo a primo ad ultimum jurisdictionis Capitalis etiam in requiritibus mandatum speciale transit in Vicarium etiam sine mandato speciali. Marchet. loc. cit.

§. XIV.

In qua potestate Episcopi succedat Capitulum, & Vicarius Capitalis?

- 191 Quamvis Capitulum juxta dicta succedat in Jurisdictionem sede vacante, non tamen omnia, & quaecumque potest Capitulum, & Vicarius Capitalis, quae potuit Episcopus, quia duplex debet considerari in Episcopo potestas, scilicet ordinis, & jurisdictionis, & una maxime differt ab alia. Et ideo fit

M E M B R U M I.

In qua potestate Episcopi succedat Capitulum, & Vicarius Capitalis?

- 192 Dicendum, Capitulum non succedere Episcopo in potestate ordinis, quia cum n. ordinis potestas inhaereat, ut ita dicamus, officio personae, ab eodem separari non potest. Marchet. in praxi Vicarii Capitalis. par. 2. tit. 15. Pax Jord. par. 2. lib. 12. tit. 2. quae conclusio licet sit verissima, nec habeat Contradictores, suas tamen habet limitationes, sine quibus falsa foret. igitur fit
- 193 Limitatio prima. Quamvis Capitulum non succedat Episcopo in iis, quae spectant ad potestatem ordinis, potest tamen dare alieno Episcopo licentiam exercendi Pontificalia in Diocesi vacante, & datam ab Episcopo revocare. Riccius in prax. par. 2. ref. 248. Pat. dec. 407. Navar. conf. 2. de off. Vicar. Quarant. in summ. Bullar. verb. Capitulum. vers. undecimo quæro. Diana par. 8. tract. 4. ref. 72. & ordinandi proprios subditos, sicut etiam aliorum Episcoporum cum dimissoriis etiam infra annum sedis vacantis, non tamen subditos sedis vacantis infra annum vacantis, bene vero post annum. Quarant. l. c. Genuen. in prax. cap. 87. Barb. de Canon. cap. 42. nu. 113. & in Collect. DD. super Conc. Trid. sess. 7. cap. 10. de reform. Diana l. c. ref. 41. Marchet. in prax. Vicar. Capit. 2. tit. 15. Piaf. in praxi Episc. par. 1. cap. 1. art. 2. Rebuff. in prax. Benef. de devolutionibus. num. 66. & hanc eandem licentiam potest concedere Vicarius Capitalis, imo ad illum pertinere dare hanc facultatem. Rebuff. loc. cit. S. Congreg. apud Marchet. loc. cit.
- 194 Limitatio 2. Vicarius Capitalis potest dare licentiam Episcopo ordinandi Regulares ab eodem Vicarius prius examinatos, quia Concilium Tridentinum non prohibet Vicario Capitali, nisi concessionem Dimissorialium quoad subditos Capituli, non vero quoad exemptos Regulares, ut probat Diana par. 8. tract. 4. ref. 73. qui citat Portell. moral. 10. 2. cap. 71. quamvis contrarium docet Barb. in collect. DD. ad Canon. Trid. sess. 7. c. 10. de Ref. & de Canon. c. 42. num. 21.

M E M B R U M II.

In quam Jurisdictionem Episcopi succedat Capitulum sede vacante, & ejus Vicarius?

- 195 Duplex potest in Episcopo considerari jurisdictionis, una, quae illi competit jure ordinario, & eo ipso,

quod est Episcopus, alia, quae illi competit jure extraordinario uti Delegato. Hoc permisso Capitulum succedit duntaxat Episcopo in jurisdictione, quae illi competit jure ordinario, non vero in illa, quae illi competit jure delegato. Abb. in cap. cum olim. de major. & obed. quamvis fuerit delegata a jure, juxta c. ad abolendam. de heret. Pavin. de potest. Capituli sed vacante. par. 1. quest. 10. Fedet. de sen. conf. 30. Jo. Andre. & DD. in d. c. ad abolendam. Zabarell. in Clem. 1. de heret. q. 8. & Quarant. in summ. Bullar. verb. Capitulum. vers. quia. fol. 130. qui id etiam probat ex c. verum. de foro comp. Rebuff. in prax. de devolutio. nu. 68. Piaf. in prax. Episc. tit. de elect. Leo. in thes. for. Eccles. de Vicar. par. 1. tit. 10. nu. 7. Gatz. de Benef. par. 5. c. 7. nu. 30. Riccius in prax. par. 2. ref. 118. Ciardin. contrav. for. lib. c. 46. nu. 15. Diana par. 8. tract. 4. ref. 1. & 2. Barb. de Canon. c. 42. num. 61. & de jure Eccles. lib. 1. c. 32. Rota dec. 632. par. 2. recent. Merlin. dec. 84. Marchet. loc. cit. par. 2. tit. 12. nu. 11. & seqq.

Conclusio vero ampliatur, ut Capitulum, & ejus Vicarius succedat Episcopo in omni jurisdictione ordinaria, sive haec competat de jure generali, sive de jure speciali communi tam in jurisdictione voluntaria, quam contentiosa, tam circa administrationem spiritualium, quam temporalium. Mattha. de jurisdict. par. 2. cap. 33. & par. 3. cap. 4. Diana par. 8. tract. 4. ref. 7. Giurba conf. crim. conf. 14. Campanill. divers. Jur. Can. rubr. 12. cap. 13. nu. 75. Genuen. in prax. c. 87. Sbroz. de off. Vicar. lib. 1. quest. 15. Sanchez de matrim. lib. 2. disp. 40. Barb. de potest. Episc. alleg. 45. & de Canon. cap. 42. nu. 61. Sperell. dec. 111. num. 43. Marchet. l. c.

Ampliatur, 2. quod Capitulum succedat Episcopo etiam in illa jurisdictione, quae competit ex jure speciali Tridentini Episcopo. ha Marchet. l. c. Barb. alleg. 39. & de Canon. l. c. Gatz. de Benef. par. 5. c. 7. nu. 41. Sperell. l. c. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 2. si tamen haec Jurisdictio eidem competat etiam jure ordinario. Diana l. c. ref. 8. Gatz. l. c. Barb. alleg. 92. non veto jure Deleg.

Sed unde dignoscendum est, quod jurisdictionis 198 petens Episcopo jure Tridentini competit jure ordinario, aut jure delegato? Respondetur, dignoscendum esse, vel ex ipsis verbis Concilii; si enim jurisdictionis, vel potestas datur non ipsi personae, sed dignitati, vel officio in perpetuum, dicitur competere jure ordinario. Diana ut supra. Fagundes in Decal. to. 1. lib. 1. cap. 15. si vero Concilium dicit, quod det auctoritatem hanc, vel illam, aut jurisdictionem tanquam Delegatis Apostolicis, aut illam dat personae; tunc dicitur competere jure delegato, licet datur in perpetuum. gl. in c. ad abolendam. de heret. ut Panorm. & alii apud Sanchez. l. c. vide Dianam, ut supra. Praeterea si Jurisdictio competit Episcopo de jure communi, & attribuitur illi etiam a Concil. Trid. dicitur competere jure ordinario. Diana & Fagundes. II. c.

Conclusio vero principalis limitatur, quod Capitulum, & ejus Vicarius non succedat Episcopo in iis, quae ipsi competunt de jure speciali, aut accidentali, Costa. de remed. subsid. c. 115. Rota par. 1. recent. dec. 346. Sperell. dec. 11. nu. 42. Genuen. in prax. c. 87. Louthet. de Benef. lib. 1. q. 9. Marchet. loc. cit. par. 2. tit. 12. sermo autem est de jure speciali, quod est gratiosum uti privilegium. Diana loc. cit. ref. 7. nisi alias competet de jure ordinario. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 2. Vulpe. in praxi cap. 44. Pax Jord. vol. 2. lib. 12. tit. 2. nu. 19. Barb. de Canon. cap. 42. n. 87. Sperell. loc. cit. Marchet. l. c. nu. 15.

Quærit, an Capitulum succedat Episcopo in illa jurisdictione, quae illi competit tantum ex consuetudine? Respondetur affirmative cum Barb. loc. cit. & de jure Eccles. lib. 1. cap. 32. Marchet. l. c. nu. 8. Diana l. c. ref. 18. Genuen. in praxi l. c. sicut etiam succedit in iis Episcopo, quae illi competebant ratione additamenti. Genuen. & Marchet. II. c. Quarant. in summ. Bullar. verb. Capitulum. vers. subsequenter. fol. 131. ut si Jurisdictionis Episcopo tributa non est nova, sed est quædam annexio, vel additio ad generalem Jurisdictionem, quam habet a jure in sua Diocesi. Ant. de Burr. in c. cum in cunctis de elect. Gemin. in c. quamquam de elect. in 6. Felin. in c. verum. de foro comp. Ratio est, quia tunc idem iudicium debet fieri de additamentis.

- 10, ac de principali, cum accessorium sequatur naturam sui principalis, juxta *reg. accessorium de R. j. in 6.* & prebat Abb. in *cap. statum de elect.*
- 101 Quæres 2. an Capitulum ius succedat jurisdictioni ordinariæ Episcopi, ut illam possit exercere in singulis de Capitulo, etiam in primam Dignitatem? Respondetur affirmative juxta Navar. *conf. 7. de officio ordin. in antiq.* Quar. in *summ. Bullar. verb. Capitulum. vers. ulterius sciendum fol. 132.*
- 102 Sed redeundo ad conclusionem principalem hæc limitatur 3. quod Capitulum non succedat Episcopo in jurisdictione ordinaria, casu quo illam haberet cum alio, & non solus quoad exercitium; quia tunc potestas Episcopi devolveretur ad Collegam superiorem, juxta *c. fin. 65. dist. si ita amobus competeter, ut inter eos daretur locus accrescendi ad normam L. un. C. quando non petent. par. Zabarel. in cap. ad abolen. de heret. Quarant. l. c. vers. predicta, veluti si competeter in solitum, alias deberet exheredari successor in Dignitate Episcopali. cap. quantum. ubi Abb. de off. Deleg.*
- 103 Limitatur tertio, ut procedat, cum agitur de solo, & puro exercitio jurisdictionis, secus si questio esset super ipsa proprietate jurisdictionis, seu certi juris; tunc enim Capitulum non succedit in examinatione illius questionis ob prejudicium, quod posset generari successor in Episcopatu, eo quod Ecclesia non habeat legitimam defensionem, juxta *c. fin. ne sede vacan. ubi si disputeretur, an aliquis sit exemptus, vel non, aut an aliquis locus sit Diocesis, vel non, ubi exemplificat Panor. in c. verum. de foro competer. Item si lis esset, an aliquod Beneficium esset libere collationis Episcopi, aut patronatus. Pavin. de potest. Capituli. de vacan. par. 2. quest. 9.*
- 104 Limitatur quarto conclusio principalis, ut quamvis Capitulum, & ejus Vicarius succedant in Jurisdictionis Episcopalis exercitium, non tamen succedunt in emolumentis provenientibus ex ipsa jurisdictione, & sigillo officii, seu Curie, sed illud successoribus sit reservandum, juxta *Clem. statum de elect.* licet tale emolumentum jurisdictionis esset alias commune Episcopo, & Capitulo; quia tunc pars Episcopalis esset reservanda successoribus Episcopi. Zabarel. in d. Clem. quest. 5. Quarant. loc. cit. vers. predicta. fol. 132. & Antonell. de regim. Eccles. lib. 4. cap. ult. num. 77. ex quibus tamen emolumentis deduci poterit rationabile salarium Vicario constitutum, & solvendum, ut declaravit S. Cong. apud Vulpe. cap. 44. num. 44. in praxi Jud. quamvis Vicarius esset Canonice Ecclesie Cathedralis, quia nemo teneatur militare suis stipendiis. Sbroz. de off. Vicar. lib. 1. quest. 55. num. 7. & alii apud Quarant. in *summ. Bullar. verb. Capitulum. sede vacante num. 7.* Nominè vero ejusdem emolumenti non veniunt pœnz impositæ inobedientibus ratione contumacie, Item illud, quod percipitur ratione decreti, quod interponitur. Item compositiones, & pœnz pecuniariae, & similes. Quar. n. loc. cit. fol. 133. apud quem Fel. in *cap. irregul. lib. de off. ordin. Diaz. in prax. crimin. 146. Covar. lib. 2. ver. res. cap. 9. Conc. Ant. fess. 25. c. p. 3. de ref. 8. in causis vero fuerint, juxta quod, & secundum quos mox, ac facit exacte, debent applicari usus piis, & virtute hujus decreti Vicarius Capitulis poterit statim exequi, deductis tamen rationalibus expensis.*

MEMBRUM III.

In absolvendo.

- 105 Capitulum succedit Episcopo in jurisdictione absolvendi a quibuscunque casibus Pontifici reservatis, sed occultis, & non deductis ad forum contentiosum, quia licet hæc facultas competat Episcopo ex Jure speciali Concilii Tridentini, *fess. 24. cap. 6. de ref.* tamen competit jure ordinario, & non delegato, nec jure gratuito. Ito competit etiam jure communi, & sic cessat motivum contrariæ sententiæ, quod Capitulum non succedat in iis, que competunt Episcopo jure speciali, juxta tradita per Abbatem. in *cap. verum. de foro comp. & Innoc. in cap. cum in cunctis. de elect.* & ita hæc conclusio nem tenent Riccius in *prax. var. ref. par. 118. Genuen. in prax. cap. 66. Riccius in prax. par. 3. ref. 85. Diana par. 8. tradit. 4. ref. 12. Na-*

var. in *mun. cap. 17. & 27. Ugol. de off. Episc. cap. 36. Barb. de pot. Episc. alleg. 52. Riccius in praxi irregulares. 466. & probatur ex cap. un. de major. & obed. in 6. Quarant. in *summ. Bullar. verb. Capitulum. vers. tertio quaro. fol. 135.**

Præterea succedit in jurisdictione absolvendi a juramento in ordine ad agendum. Diana par. 8. tradit. 4. ref. 23. Imo etiam absolute ex causa tamen, & servatis iis, quæ tradidimus in praxi habilitationis a juramento. Marchet. in *prax. Vicar. Capitular. par. 2. tit. 22. num. 35. Genuen. in prax. cap. 87. Quatan. & alii.*

MEMBRUM IV.

In Beneficiis, & Beneficialibus.

Tamen si supra dixerimus, Capitulum, & ejus Vicarium succedere Episcopo in omnem jurisdictionem ordinariam, tamen id venit restringendum diversimode, ut in particulari in quilibet materia videamus, & figmantur in hac materia beneficiali, in qua certum est, Capitulum, & ejus Vicarium non succedere Episcopo in collatione Beneficii, quæ ad Episcopum solum spectat. Abb. & Fel. in *cap. cum olim. de major. & obed. & probatur ex v. 2. ne sede vacan. & cap. un. cod. tit. in 6. & c. p. cum. olim. de infir. in 6. ubi DD. Selvi. de Benef. par. 2. quest. 111. & alii apud Garz. de Benef. par. 5. cap. 7. Sbroz. de Vicar. Episc. lib. 2. quest. 111. Genuen. in *prax. cap. 87. Diana par. 8. tradit. 4. ref. 25. Rebut. in prax. de collat. numer. 12. & de devolut. numer. 88. Pavin. de potest. Capit. sede vacan. par. 2. quest. Quarant. in *summ. Bullar. verb. Capitulum. vers. uno quaro. qui id etiam probat ex Constitutione Pii V. quæ incipit, Sanctissimus in Christo Pater, quæ talia Beneficia reservat S. Sedi Apostolicæ. Lambertin. de Jurepatron. par. 1. lib. 2. quest. 2. art. 4. Paul. de Censuris. de Jurepatron. par. 9. quest. 33. num. 28. Vivianus de Jurepatron. lib. 12. cap. 2. Barb. de Canon. c. 42. nu. 109. Rota par. 6. recent. dec. 289. Marchet. l. c. par. 1. tit. 32. Sermo est de collatione voluntaria, secus de necessaria, ut sunt collationes, quæ sunt ad patroni præsentationem. Marchet. l. c. num. 31. Diana par. 8. tradit. 4. ref. 25. §. sed hoc.***

Et conclusio procedit etiam ad Beneficia, quorum 108 collatio spectabat ad Episcopum jure devoluta, Abb. & Fel. in *cap. cum olim. de elect. in 6. Quarant. l. c. & licet in istum collatione jure devoluta esset aliqua dubietas, scilicet fuisse devoluta. Diana par. 8. tradit. 4. ref. 27. Barb. de potest. Episc. alleg. 126. Cuchus. infir. moral. lib. 2. tit. 9. Garz. de Benef. par. 5. cap. 7. Marchet. infir. supra nu. 5. Pavin. l. c. par. 2. quest. 2. contra Jo. Andr. in *cap. quæcumque. de elect. in 6. Panor. in cap. 2. ne sede vacan. Lambert. de Jurepatron. lib. 2. par. 3. g. 2. art. 8. & licet in terminis Juris communis possit hæc sententia in dispositionem trahi, tamen post Constitutionem Pii V. non potest de veritate sententiæ amplius dubitari, quia per hanc Constitutionem reservantur Sedi Apostolicæ, quælibet Beneficia fide vacante Episcopali vacantia, ad eorumdem Episcopatum collationem, seu provisionem quomodolibet pertinentia. Nota illud *Quomodolibet*, quod denotat omnem modum, quo potest collatio Beneficii ad Episcopum spectare, quorum unus est etiam devolutio.**

Quod si hæc Constitutio alicubi forte usu non fuisset recepta, adhuc a tradita opinione non esset recedendum, quia devolutio hæc, cum non resultet ex natura rei, sed tantum ex dispositione Juris Canonici, non est extendenda extra causam a jure expressis, sed nullibi in jure reperitur expressum, quod hæc devolutio fiat ad Capitulum. Quibus accedat Regula tertia Cancellariæ eadem Beneficia reservans dispositioni, vel provisioni Sedi Apostolicæ, & ita tenent Merlin. *dec. 629. nu. 8. Barb. de Canon. c. 43. nu. 110. Pavin. de potest. Capit. par. 2. g. 2. Marchet. l. c. nu. 8. neque refert, quod Constitutio Pii V. upote reservans fide dispositioni Beneficia &c. sit personalis, & expiraverit cum persona, ut argumentatur Garz. de Benef. par. 5. c. 1. num. 224. quia quidquid sit de hujus propositionis veritate, certe regula Cancellariæ non expiravit, tum quia non est vetum, quod sit personalis, quia reservat dictorum Beneficiorum collationem non fide dispositioni, sed Pontificis, & ita Dignitati, & sic est realis.*

MEMBRUM V.

Quoad Bonam Ecclesiam, & Censuras.

- 210 Linkatur conclusio primo in Beneficiis, quae communiter spectant ad collationem Episcopi, & Capituli, quia si unus non potest, puta Episcopus, Capitulum confert. *c. un. ne sede vacan. in 6. Idem dic de illis, quae pertinent ad praesentationem, institutionem, aut electionem utriusque. Franc. in c. un. de major. & obed. in 6. Lambert. de Jurapatr. par. 1. lib. 2. art. 13. Lapus. in d. c. un. Quarana in sum. Bullar. verb. Capitulum. vers. quo conclusio. Diana par. 2. tract. 4. ref. 25. Dicitur vero Beneficium communiter pertinere ad collationem utriusque, ad quod uterque habet aequale jus. Prob. in addit. Jo. Monac. in c. cum illis. de preben. in 6. Marchet. loc. cit. par. 2. lit. 33. Vivian. de Jurapatr. lib. 2. c. 2.*
- 211 Lim. 2. ut quavis Capitulum non possit confectere Beneficia, de quibus supra, potest tamen constituere oeconomum ad tempus, vel ad tempus illa commendare, qui Beneficii jura regat. *c. cum nos. de officio ordinari. & ibi Pavin. & in cap. 2. ne sede vacan. & in cap. bona de appell. Rebuff. in prax. de devolut. nu. 77. & alii apud Quarana. l. c. Marchet. in prax. Vicar. Capituli. par. 2. tit. 32. Diana par. 8. tract. 4. ref. 32. fecit tamen in Ecclesia Parochiali.*
- 212 Lim. 3. in potestate instruendi, in qua Capitulum succedit Episcopo, juxta cap. 1. de instit. in 6. ubi Franc. & Gemin. Item in potestate confirmandi electiones, juxta c. cum olim. de elect. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 70. Pavin. de potest. Capit. sede vacan. par. 2. quest. 4. Quarana. in sum. Bullar. verb. Capitulum. vers. quo conclusio fol. 138. Marchet. l. c. par. 2. tit. 32. Diana par. 8. tract. 4. ref. 25. Genuen. in prax. cap. 87. Vivian. de Jurapatr. lib. 12. cap. 2. Barb. de Jure Eccles. lib. 1. c. 32.
- 213 Lim. 4. ut non procedat conclusio in auctoritate dandi licentiam fabricandi Ecclesiam ad effectum acquirendi juparationis. Calder. conf. 3. & hoc, ne, dum attenditur novus successio, possit fundatorem pecunieret, ut dicitur in cap. 3. de Jurapatr. Lambert. de Jurapatr. lib. 1. par. 1. art. 9. quest. 2. Quarana. l. c. Diana loc. cit. ref. 54.
- 214 Lim. 5. non procedere in beneficiorum permutatione, in qua potest Capitulum, & ejus Vicarius interponere suam auctoritatem, quando tamen eorundem collatio spectabat, & ad Episcopum, & ad Capitulum communitur. gl. in Clem. un. ubi Imol. de rer. permitt. Zabarella conf. 39. Quarana. l. c. fol. 139. Item si Beneficia spectabant ad collationem tertii. Genuen. in prax. cap. 87. num. 9. Novat. qq. for. par. 1. q. 102. Marchet. l. c. num. 56.
- 215 Lim. 6. in permutatione Beneficiorum ex causa resignationis, aut in ipsa causa resignatione simplicis. Pa. notm. in l. c. cum olim. Franc. in c. 1. de rer. permitt. in 6. dummodo collatio pertineret ad Episcopum, & Capitulum simul. vide Quarana. l. c. Diana ut supra. ref. 29. Marchet. l. c. tit. 32. nu. 60. Sbroz. d. lib. 2. q. 71. Garz. de Benef. par. 11. c. 3. nu. 156. Paris. de resign. lib. 7. q. 24.
- 216 Lim. 7. in Unione Beneficiorum ex causa in casibus, in quibus potest Episcopus, dummodo per illam non prajudicaretur iuribus Episcopalibus. D. d. in Clem. 1. de statu Monach. & in cap. 2. de major. & obed. Cacciaup. de union. art. 3. Rebuff. in prax. de Union. revoc. nu. 19. Quarana. & Marchet. l. c. Diana l. c. ref. 31. sicut etiam in dismembratione.
- 217 Lim. 8. quod quavis Capitulum, & ejus Vicarius non succedat Episcopo in jure conferendi Beneficia, possit tamen ex legitimis causis, servatis servandis Beneficiarios private ipsis Beneficiis. Pavin. l. c. & DD. in d. c. cum olim. Quarana. l. c. fol. 140. Marchet. l. c. Diana par. 8. tract. 46. ref. 28.
- 218 Lim. ult. Capitulum succedere in collatione Beneficiorum, si est in quasi possessione conferendi. Seraph. dec. 377. Paris. de resign. lib. 7. cap. 23. Marchet. l. c. cap. 2. tit. 32. acquiritur autem quali possessio per unicum actum. Marchet. l. c. nu. 13. Marefco. lib. 1. var. ref. cap. 55. Carrar. contror. for. lib. 1. c. 107. & 212. Farin. dec. 435. Post. de manen. obs. 10. Garz. de Benef. par. 5. cap. 1. Rota apud Rub. to. 1. dec. 505. par. 5. recent.

Quod bona Ecclesiae Capitulum, & ejus Vicarius etiamdem nanciscuntur auctoritatem sede vacante, quam habebat Episcopus, & ideo non potest alienare bona Ecclesiae sine beneplacito Apostolico, ubi fuit usquecepta Extravagans Paulina *Ambitiose*, aut servatis solempnitatibus Juris Canonici, ubi non fuit usu recepta juxta superiores dicta in *praxi Alienationis*, & juxta c. si qua de reb. Eccles. non alien. c. prearbit. 12. q. 6. c. 2. Riccius in *praxi for. Eccles. par. 1. ref. 41*. Potest tamen consentire, & apponere auctoritatem Ecclesiae. Diana par. 8. tract. 4. ref. 38. Quarana. in sum. Bullar. verb. Capitulum. vers. sexto quaro.

Capitulum, & ejus Vicarius Episcopo succedit in potestate ferendi Censuras Ecclesiasticas. Rebuff. in *prax. de devolut. nu. 63*. Sayr. in *thes. conf. lib. 1. c. 6*. Marchet. l. c. par. 2. tit. 22. Barb. de Jure Eccles. lib. 1. cap. 31. & de Canon. c. 42. nu. 65. Diana par. 8. tract. 4. ref. 11. & 12. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. q. 168. Genuen. in *prax. c. 1*. ampliat, quod Vicarius Capitalis non solum possit ferre censuras contra alios, sed etiam contra Capitulares. Quarana. in sum. Bullar. verb. Capitulum. num. 15. secus totum Capitulum, quavis fuisse constitutus ab Atchi-Episcopo. Piasce. in *prax. Episcopi. in prax. fol. num. 22*. praefertim ad finem revelandi, juxta Quarana. l. c. vers. tertio quaro. Genuen. l. c. Diana l. c. ref. 17. Bonac. to. 3. disp. 2. q. 1. p. un. Gutierrez *Cani. qq. lib. 1. cap. 11*.

Praeterea sicut potest Vicarius has censuras fulminare, ita potest etiam ab illis abolvere, quia potestas ligandi, & absolvendi parit passu ambulanti, & qui potest unum, potest etiam aliud. *c. verbum de pen. Franc. in c. un. de major. & obed. in 6*. Rebuff. l. c. Marra de Juris. fol. 3. cap. 10. Diana par. 4. tract. 4. ref. 12. Quarana. l. c. Marchet. l. c. par. 2. tit. 22. nu. 14. nisi excommunicatio fuisset reservata S. Pontifici.

Hinc potest Vicarius Capitalis excommunicare illum, qui in Sacerdotem manus intulit violentas, aut melius illum declarare excommunicatum, dummodo delictum fuerit plene, & concludenter probatum, adeo ut ex indicibus, etiam indubitatis ad hanc declarationem nullatenus pervenire possit. Spertell. dec. 48. nu. 23. Covar. de priv. miserabil. person. priv. 341. Riccius in *prax. dec. par. 3. dec. 87*. Marchet. l. c. n. 13. quamquam non desint, qui tenent, posse declarari excommunicatum taliter indicium etiam ex ca ratione, quod licet in criminalibus probationes imperfectae, & indicia quaecunque non sufficiant ad condemnandum aliquem poena ordinaria, tamen sufficiant ad infligendam poenam extraordinariam veluti censurarum, & ita signanter tenent Genuen. in *prax. cap. 29. nu. 18*. Gemin. in c. 1. de usur. in 6. ubi etiam Franc. dec. quia haec opinio fundatur in falso supposito, quod scilicet excommunicatio tanquam medicinalis sit poena levis, cum tamen gravior revera esse non possit. Farin. de delict. & pen. q. 19. Spertell. dec. 92. & 160. quae est gravior quancunque poena mortis juxta eodem. Marchet. l. c. nu. 13. tum quia in foro Can. excommunicatio respectu percussoris Clerici non est poena extraordinaria, sed ordinaria taxata a jure, ut patet ex toto tit. de sent. excomm. ideo a priori sententia non erit recedendum.

MEMBRUM VI.

Quoad Confessarios, & eorum approbationem.

Supponendum est pro certo, quod approbare Confessarios non sit actus jurisdictionis contentiose, neque actus ordinis, sed jurisdictionis voluntariae, & ideo sicut Capitulum, ita ejusdem Vicarius, si sit Sacerdos, non tantum possit audire confessiones, & abolvere etiam a reservatis. Barb. de potest. Episc. alleg. 53. & de Canon. c. 42. n. 100. Reginald. in *praxi for. par. lib. 1. Fel. in c. cum te de rescript. Gavanti. & alii apud Marchet. in prax. Vicar. Capituli. par. 2. tit. 17*. dec. etiam approbare Confessarios pro quibuscunque, & illis dare facultatem absolvendi etiam a reservatis. Diana par. 8. tract. 4. ref. 46. Re-

- Rebuff. *in prax. tit. de devolut. num. 63.* Quarani, *in sum. Bullar. verb. Capitulum sede vacante sub. nu. 1.* Barb. *alleg. 25. & de Jure Eccles. lib. 1. cap. 32. & de Canon. cap. 42. n. 64.* etiam ab excommunicationibus, a quibus potest absolvere Episcopus. Marchet. *l. c.*
- 224 Bene verum est, quod reservatio Episcopalis exspicit per motum Episcopi. Genuen. *in prax. cap. 87.* Piafca. *in prax. Episc. par. 2. c. 1. art. 3.* Tamburin. *de cas. res. cap. 2. num. 4.* nisi fuisset reservati per modum perpetuæ Constitutionis. Gavanti. *in man. verb. casus reservati nu. 16.* Diana *par. 6. tract. 6. ref. 41.* uti si casus fuerunt reservati in Synodo. Marchet. *l. c. num. 9. & 10.*
- 225 Sed dubitatur, an Capitulum, & ejusdem Vicarius possint aliquos casus reservare? & negativam firmat Vidal. *Inquis. moral. tit. de Vicario Capituli sede vacante. inquis. 1.* tamen partem affirmativam sustinet Marchet. *l. c. n. 11.* limitative tamen quoad Regulares, qui poterant absolvere a casibus Vicario Capitulari reservatis sine ejusdem licentia, quin imo non poterit Vicarius Capitularis, sicut nec Capitulum sede vacante revocare a Regularibus licentiam, quam habuerunt absolvendi a casibus reservatis, etiam per modum Constitutionis, vel in Synodo, ob privilegium, quod habent Regulares a Clemente IV. quod non fuisse revocatum testatur Diana *par. 3. tract. 2. ref. 22. & par. 4. tract. 4. ref. 100.* qui citat Mirandam, Fagundez & alios, quibus addit Marchet. *l. c.* quamvis approbatio fuerit facta ad Beneficium.
- 226 Preterea pro certo tenendum est, succedere Capitulum, & Vicarium ejusdem Episcopo in autoritate revocandi generali mandato omnes licentias, & approbationes ab Episcopo datas, Marchet. *l. c. nu. 15.*

MEMBRUM VI.

In dispensatione.

- 227 Capitulum, & ejus Vicarium posse dispensare in iis casibus, in quibus potest Episcopus, concludit Feder. de sen. qui questionem hanc inde disputat. *conf. 30.* quem sequuntur Pavin. de *par. Capit. sede vacante. par. 1. quest. 5.* Quarani. *in sum. Bullar. verb. Capitulum. vers. secundo quæro.* Abb. in *c. cum olim de elect. & in c. si Clerici de Jnd. Genuen. in prax. c. 67.* Giurba. *conf. crim. 74.* Barb. *de potest. Episc. alleg. 45. nu. 26. & de Canon. c. 42. nu. 81.* Marchet. *l. c. par. 2. tit. 14.* Sperell. *dec. 111. nu. 35.* Etiam sine mandato specialis juxta tradita quidquid in contrarium sentiat Diana *par. 8. tract. 4. ref. 6.* qui citat Merolam, Rodriguez, & alios, cum quibus etiam sentit Sbroz. *de Vicar. Episc. lib. 2. quest. 35.*
- 228 Et quidem descendendo ad particularia, potest Vicarius Capitularis dispensare, primo ab omnibus irregularitatibus occultis excepto homicidio voluntario, vel aliis casibus deductis ad forum contentiosum, & generaliter in quibuscunque contentis in Concilio Trid. *sess. 24. de ref. cap. 6.* Riccius *in praxi potest. Episc. lib. 2. par. 3. ref. 265.* Diana *par. 7. tract. 2. ref. 3.* ubi Garz. *de Benef. par. 5. cap. 7. nu. 41.* Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 2. n. 10.* Genuen. *in prax. cap. 67.* Campanil. *divers. Jur. Can. rubr. 11. cap. 23.* Barb. *de Jure Eccles. lib. 1. cap. 32. nu. 62. & de Canon. cap. 42. nu. 82.* Marchet. *loc. cit. nu. 9.* qui testatur, ita fuisse declaratum a S. Congregat. Neque refert, quod hæc potestas competat Episcopo jure specialis Concilii, & sic non videatur transitoria ad Capitulum, quia licet hoc totum verum sit, tamen competit illi etiam jure ordinario, ut supra monuimus, & non delegato, imo etiam jure communi.
- 229 Potro ex declaratione S. Congreg. apud Gallemari, in Concil. Trid. *l. c.* notandum est, quod nomine homicidii pro præsentis materia non veniat mutilatio membri, neque oblitus gl. in *Clem. 1. de homicidio*, quia hæc loquitur duntaxat ad effectum incurrendæ irregularitatis, non vero ad effectum dispensationis, & ita sentiunt Genuen. *in prax. cap. 66.* Garz. *de Benef. par. 7. cap. 11. nu. 24. & 25.* Sanchez *de matrim. lib. 2. disp. 37. P. Suarez de censur. disp. 44. sect. 2.*
- 230 Sed potestne Episcopus, & Capitulum sede vacante virtute Concil. *l. c.* dispensare cum suo Diocesano extra Diocesim existente? Dicendum, quod non, cum Gallemari. ad Concil. Trid. *l. c.* juxta declarationem S. Congregationis, quæ declaravit, ejusmodi delinquentem posse absolvi in foro interno ab illo Episcopo, in cujus Diocesi moratur, non autem ab illo, cujus est subditus, quod probat a pari, quia Nuntii Apostolici, qui possunt absolvere excommunicatos ob violentiam injectionem manuum in Clericos, non possunt absolvere subditos suos extra Provinciam; & idcirco deducitur ex verbis Concilii, quia Concilium loquitur de absolutione Sacramentali in foro animæ, hoc autem, cum non possit fieri sine Confessione, requirit utique, præsentiam penitentis, cum Confessio fieri non possit, nec per Nuntium, nec per literas, & absolutio non possit dari absenti, ut declaravit, & decrevit Clem. VIII. *A. villa de censur. par. 7. disp. 10.* Henriquez. *lib. 14. cap. 20.* contra Suarez. *de censur. disp. 41.* Licet vero quoad absolutionem obtemdant dicantur subditi etiam illi, qui alias exteri contraxerunt quasi domicilium in loco, uti Officiales, Scholares &c. tamen isti in ordine ad obtemdant dispensationem, de qua supra, subditi nec sunt, nec dici possunt. Gallemari. in Concil. Trid. *l. c.*
- Quæ vero diximus ex Concil. Trid. posse Capitulum 231 dispensare in irregularitatibus occultis, ampliatur etiam ad suspensiones ortas ex delicto occulto, uti clare patet ex verbis Concilii *l. c.* & probant ultra supra cit. Suarez. *loc. cit. de penit. disp. 30. sect. 1.* Riccius *in prax. var. ref. 118.* Dicitur autem delictum occultum, quando non est publicum, quamvis ab aliquibus sciat, uti juxta eam, quæ tradit Navar. *in man. cap. 27. nu. 250. aut 255.* & Majol. *de irregular. lib. 5. cap. 51.* Genuen. *in prax. cap. 66.* Zetola *in prax. Episc. par. 2. verb. irregularitas. n. 1.* Suarez *de censur. disp. 41. sect. 2.* Molina *de just. tract. 3. disp. 79.* Sanchez *de matrim. lib. 2. disp. 37. & lib. 8. disp. 34.* Garz. *de Benef. par. 7. cap. 11.* Diana *par. 7. tract. 2. ref. 17.* Barb. *de potest. Episc. alleg. 39.* Maranta *de ord. Judic. par. 5. Suro. de alim. tit. 5. quest. 8.*
- Homicidium vero, quando dicitur voluntarium, vel 232 casuale, ad præsentem materiam tradunt Covar. *in cap. si furiosus. par. 2. §. 1.* Navar. *in manual. cap. 27. n. 240.* Genuen. *l. c.* Ugolin. *de censur. cap. 33.* de irregulari. Suarez *de censur. disp. 44. sect. 1. & disp. 45. sect. 2.* Tamburin. *de irregular. lib. 10. tract. 4. cap. 15. a §. 2.* Riccius *in prax. par. 3. ref. 266.*
- Sed hic nova subnascentur difficultates. Diximus supra 233 in irregularitate occulta, & suspensione proveniente ex delicto occulto, quod non fuit deductum ad forum contentiosum, posse Capitulum absolvere; jam supponamus delictum fuisse deductum ad forum contentiosum, sed non fuisse probatum, diceretur occultum ad effectum, de quo supra, uti si Reus fuisset absolutus. Affirmant multi ex ea ratione, quia non dicitur cum effectu deductum ad forum contentiosum, si non fuit probatum. Jac. de Grassis. *lib. 1. decil. cap. 13. & lib. 5. de homicid. conf. a. Viva. in cancellabr. aur. de excomm. nu. 42.* Suarez *de censur. disp. 41. sect. 2.* Molina *de just. tract. 3. disp. 79.* Sanchez *de matrim. lib. 2. disp. 37. n. 12. & lib. 8. disp. 34.* Gutierrez *de matrim. cap. 123.* Genuen. *in prax. cap. 66.*
- Sed quandam dicitur delictum esse publicum? Respon- 234 detur, quod, licet dicatur a quinque, non dicatur publicum. Diana *par. 7. tract. 2. ref. 15. & par. 11. tract. 2. ref. 63.* Marchet. *in praxi Vicar. Capitul. par. 2. tit. 14. nu. 17.* Gaslin. *controv. for. cap. 104. num. 9. & DD.* apud eisdem. vide, quæ diximus in praxi *Notarii.*
- Secundo Capitulum, & ejus Vicarius dispensat cum 235 illegitimis ad Ordines minores, & Beneficia simplicia. Quarani. *in sum. Bullar. verb. Capitulum. vers. secundo quæro.* Diana *par. 8. tract. 4. ref. 6.* Genuen. *in prax. cap. 87. nu. 8.* Marchet. *loc. cit. num. 3.* Barb. *de potest. Episc. alleg. 45. nu. 25. & de Canon. cap. 42. nu. 81.* Navar. *de tempor. Ordinand. conf. 28.* Gavanti. *in man. verb. Capitulum. nu. 43.* Limit. quoad Ordines majores, & sacros, Beneficia Curata, seu Dignitates, quæ tamen procedunt concurrente legitima causa, sine qua etiam ad Minores non potest dispensare.
- Tertio potest Capitulum, & ejus Vicarius dispensare 236 in Interdictis. Riccius *in praxi Interdictorum. par. 4. ref. 214. ex causis iisdem, ex quibus potest Episcopus. & ref. 616.* Diana *par. 4. tract. 4. ref. 209. & par. 8. tract.*

tract. 4. ref. 5. Genuen. *in prax. cap. 83.* Sanchez de *matrim. lib. 3. disp. 29.* Garz. de *Benef. in addit. par. 5. cap. 7. num. 29.* Vivian. de *Juraparon. lib. 6. cap. 6.* Quaran. *in sum. Bullar. verb. Capitulum. §. decimo quero.* Marchet. *loc. cit. par. 2. tit. 14. nu. 17.* Barb. de *Canon. cap. 42. nu. 102.* Conclusio tamen venit intelligenda, ut tunc tantum procedat, & in iis casibus, in quibus potest concedere licentiam Clericis Ordines suscipiendi. Quaran. *loc. cit. vers. & referat.* Marchet. *loc. cit. nu. 18.* Diana par. 8. *tract. 4. ref. 5.* Hinc est, quod si Vicarius Capitularis daret Dimissorias intra annum ex mandato S. Congreg. vel ex Indulto S. Pontificis, non posset tunc super Interstitiis dispensare, quia tunc Dimissorias non concederet jure proprio, sed jure delegato, & ita si in delegatione non daretur licentia dispensandi super interstitiis, Vicarius dispensando excederet fines mandati contra regulam in *cap. cum dilecta. de rescript. l. diligenter. ff. mandati.* Causa vero, propter quam Vicarius potest dispensare super interstitiis, triaduntur a Concil. Trid. *sess. 23. de ref. cap. 11.* scilicet utilitas Ecclesie, & necessitas, quæ quidem necessitas verificatur, si ordinandus habeat Beneficium, aut Capellaniam cum obligatione celebrandi. Diana par. 4. *tract. 4. ref. 219.* Sicut utilitas verificatur, si ordinandus sit doctus, quia Ecclesie expedit habere viros doctos, uti declarasse S. Congreg. testatur ipse Diana. Item si Diocesis laborat Sacerdotum, vel Confessoriorum penuria, dummodo promovendi sint habiles. Item insignis pietas, doctrina, vel nobilitas promovendi. Grass. de *off. Cleric. in prelat. num. 334.* Levior autem causa sufficit in minoribus Ordinibus, imo quælibet causa erit sufficiens, juxta Sorbum de *privilegiis. mendic. in verb. Ordines sacri.* Navar. *in man. cap. 25.* Marchet. *loc. cit. par. 2. tit. 14. a nu. 31.* uti doctrina, morum idoneitas, aut si Ecclesie egeat Ministris.

237. Preterea Capitulum, & ejus Vicarius succedit Episcopo in potestate dispensandi in votis omnibus, & pœnitione debiti, in quibus potest Episcopus jure ordinario. Diana par. 8. *tract. 4. ref. 49.* Marchet. *loc. cit. nu. 37.* Barb. de *Can. cap. 42. nu. 81.* Molina de *Just. to. 6. tract. 5. disp. 11.* Panorm. *in cap. cum olim. de major. & obed. in 6.* Pavin. de *potest. Capit. sede vacante. par. 1. quest. 5.* excipiente illa vota quinque, quæ Pontifici sunt reservata, qualia sunt Votum perpetue castitatis, peregrinationis Hierosolymitanæ, vel Romanæ, aut S. Joacobi in Hispania. Item votum Religionis. Navar. *in man. cap. 12. nu. 75.* Marchet. *l. c. nu. 38.*
238. Ultimus Capitulum, & ejus Vicarius dispensat in juramentis. Diana par. 4. *tract. 4. ref. 45.* Marchet. *loc. cit.* Item cum Clerico deposito verbaliter a se, aut ab Episcopo. Diana par. 8. *tract. 4. ref. 9.* Marchet. *l. c.*

M E M B R U M V I I I

In feudalibus, Gratias, & compositionibus.

239. Quamvis Capitulum sede vacante non succedat Episcopo in potestate infeudandi bona infeudati solita ad mensam Episcopalem devoluta, juxta Quaran. *in verb. Capitulum. in sum. Bullar. vers. sub hac.* tamen si infirmitas esset necessaria, utique posset, quia tunc cessaret ratio; propter quam alias Capitulum non potest infeudare, scilicet præjudicium Episcopi Successoris. Idem venit dicendum, si in Ecclesia adesset talia bona devoluta infeudandi consuetudo Capitulo favorabilis, juxta ea, quæ docet Amadeus a Ponte *ad cit. quæ feud. dare poss. num. 157.*
240. Capitulum, & ejus Vicarius succedit sede vacante Episcopo in potestate aggratandi. Genuen. *in prax. cap. 87.* Riccius *in prax. to. 2. par. 4. ref. 118.* Gutierrez *lib. 1. Can. quest. cap. 11.* Ugolin. de *consuet. tab. 1. cap. 10. §. 2.* quia Capitulum succedit Episcopo in tota jurisdictione tam voluntaria, in qua includitur potestas gratie faciendæ, quam contentiosa, quæ concernit ea, quæ sunt jus sitive, contra Jo. Andr. *in cap. ult. de major. & obed. in 6. & gl. in Clem. 1. de heret. Felin. in cap. cum olim. de major. & obed. Paris. de rescript. lib. 7. quest. 23.*
241. Hinc Capitulum potest alleviare, & remittere pœnas etiam ab Episcopo impositas. Riccius *in prax. par. 316.* apud quem DD. quos sequitur etiam Diana par. 8. *tract. 4. ref. 19.* Novar. *q. for. 102. par. Beguendelli Bibliotheca Tom. IV.*

1. Riccius *in praxi par. 1. ref. 305.* qui testatur, ita fuisse decisum in Curia Neapolitana, sed contrarium tenent Mant. de *consuet. lib. 25. tit. 8.* Costa de *remed. falsifid. rem. 215.* Giurib. *conf. crim. 74.* Barb. de *Canon. cap. 42.*

Hinc est secundo, quod Vicarius Capitularis possit 242 facere compositiones. Genuen. *l. c.* Riccius *in praxi par. 4. ref. 118.* Marchet. *in prax. Vicar. Capit. par. 2. tit. 23.* Dummodo dictæ compositiones applicentur utilibus plis, juxta Decretum S. Concil. Trid. *sess. 25. cap. 3. de ref. de quo vide Quaran. in sum. Bullar. verb. Capitulum sede vacante. §. prædicta referat.* Sperelli. *dec. 116. num. 84. & 90.* & Marchet. *loc. cit. nu. 2.* Potest autem Capitulum seu Vicarius ejusdem facere compositiones prædictas ex eisdem causis, ex quibus potest Episcopus. Uti si Clericus esset minor, nobilis, aut senex, aut a commisso delicto fuit lapsus longum tempus, puta decennium. Item si crimen fuit commissum per simplicitatem, vel plures fuit delinquentes, & ignoratur, quæ vere deliquerit. Item si Reus non esset solutus delinquere, juxta Riccium *in prax. par. 4. ref. 120.* quæ tamen non simpliciter procedunt, sed tantum concordata parte; & cum magis timeatur pœna pecuniaria, quam alia, & dummodo delicta sint levia, in quibus non fuit taxata pœna a jure.

Porro ejusmodi compositiones non sunt faciendæ post 243 sententiam definitivam; sed ante, & non nisi processu finito. Riccius *loc. cit.* & defensionibus Reo datis, ut declaravit S. Congregat. teste Nieol. *in sess. verb. Compositio.* apud Marchet. *loc. cit. par. 2. tit. 23. num. 8.*

M E M B R U M I X.

In Hæresi, & Hæreticis.

Capitulum, & ejus Vicarius in causa hæresis habet 244 jurisdictionem ordinariam. *cap. ad abolendum. de heret. Sandarell. de heresi. cap. 40. dub. 1.* Farin. de *heresi. quest. 186. §. 11.* Marchet. *in praxi Vicar. Capit. par. 2. tit. 21.* & ideo potest contra illos inquirere, judicare, corrigere, punire, sicut etiam absolvere non tantum in foro externo, sed etiam in interno in iis casibus, in quibus potest Episcopus. Sanchez de *matrimonio lib. 8. disp. 2.* Barb. de *Canon. cap. 42.* quæ tamen procedunt solum in illis locis, in quibus non fuit promulgata, aut recepta Bulla Cœnæ. Pegna. *in comment. ad Eymeric. in direct. Inquisit. quest. 92. comment. 141. §. equidem in supremo. par. 3.* & ita declaravit Pius V. Greg. XIII. Clem. VIII. & S. Congreg. teste eodem Pegna. Azor. *Instit. moral. par. 1. lib. 8. cap. 10. quest. 10.* Diana par. 8. *tract. 4. ref. 8.* Barb. *in collect. DD. ad Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 6. num. 52.* qui quinquaginta alios DD. citat. Marchet. *loc. cit. nu. 20.* nisi hæreticus esset impudens recitator Romæ, uti si esset mulier, puer, infirmus, senex, filiusfamilias, Monialis &c. Diana par. 4. *tract. 4. resol. 89.* Pellizar. de *Monial. cap. 9.*

Quamvis vero Capitulum contra hæreticos habeat 245 jurisdictionem ordinariam juxta superius conclusa, non potest tamen illam exercere per se ipsum, sed tantum per Vicarium specialiter ad id deputandum, juxta Clem. 1. *§. propter. de heret.* Marchet. *d. par. 2. tit. 21. n. 6.* Farin. *l. c.* Diana par. 4. *tract. 8. ref. 33. & par. 8. tract. 4. ref. 37.* Carena de *off. S. Inquisit. par. 1. tit. 6. §. 3.* Barb. de *Canon. cap. 42. num. 66.* Et quod Vicarius Capitularis ad hunc effectum debeat habere mandatum speciale, ultra relictos docent Genuen. *in prax. cap. 87. n. 19.* Farin. de *heret. quest. 186. §. 11.* Quaran. *in sum. Bullar. verb. Capitulum vers. quinto.* sed contrarium tenet Marchet. *loc. cit.* uti diximus supra in *§. de Mandato speciali.*

Quæres, quinam in tali inquisitione erit præferendus Vicarius Capitularis, an Inquisitor? Respondetur, quod in Congregatione debeat præferri Inquisitor, extra Congregationem vero S. Officii esse præferendum Vicarium Capitularem. Bordon de *præben. num. 504.* Marchet. *loc. cit. nu. 22.*

alleg. 32. qui testatur, ita fuisse declaratum a S. Congreg. ita nec Capitulum, vel ejus Vicarius poterit id impedire.

- 254 Pari modo Capitulum, vel ejus Vicarius dispensare potest in denuntiacionibus, seu publicationibus a Concilio Trident. præscriptis *sess. 24. cap. 1. de ref. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. quest. 55. Garz. de Benef. par. 5. cap. 7. Pavin. de potest. Capit. par. 2. quest. 10. Marchet. loc. cit. a num. 6. ex iisdem causis, ex quibus potest Episcopus, scilicet ob conditionis, divitiarum, & ætatis disparitatem, verendum in illis, qui diu fuerunt habiti pro conjugibus. Item ob probabilem suspicionem malitiosi, vel injusti impedimenti. Item si contrahentes ambo sunt senes. Item ob repentinum aliquem casum, uti inter Concubinarios decessu ad iudicem, ut possint se tueri allegando, & esse legitimos conjuges. Item si volens contrahere cum concubina est in articulo mortis. Item propter vicinitatem temporum veteriorum. Item si Virgo sit sub Tutore, qui illam vult nuptiis personæ disparis conditionis. Item si Virgo fuit cognita. Item si filii sunt vel potestate novicali. Barb. de potest. Episc. alleg. 32. Riccius in *prax. for. Eccles. par. 1. 136. Gratian. disp. for. cap. 83. Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 9. Marchet. l. c. Pax Jord. ut mox infra.**

- 255 Præterea potest dispensare, ut matrimonium celebretur etiam tempore interdicti, Quadragesimæ, vel Adventus. Sanchez *loc. cit. Pax Jord. de re sacra; vol. 1. lib. 3. tit. 7. a num. 20. & 116.*

MEMBRUM. XIII.

Quoad Monasteria, & Moniales.

- 256 Quandoquidem ad normam Bullæ Clem. VIII. quæ incipit, *quoniam ad institutum*. Monasteria erigi non possunt sine licentia Episcopi, quam Episcopus concedere non potest, nisi vocatis, & auditis aliorum Conventuum Procuratoribus, aliisque, quorum interest, & causa cognita, uti videri potest apud Lauren. de Franch. de *contro. inter Episc. & Regulares. fol. 97. Jo. Mar. Novat. in novo indice Pontificio. conclus. 2. de adif. nov. Monast. Barb. de potest. Episc. alleg. 26. Diana par. 8. trac. 4. ref. 68. qui citat alios. Marchet. l. c. par. 2. tit. 16. Nicol. in *fof. verb. Vicar. Capit. & declarat* S. Congreg. apud eundem Nicol. quæ Constitutio Clementina extenditur etiam ad Monasteria Monialium. S. Congreg. apud Tambur. de *Jure Abbatis. disp. 33. quest. 1.* & nos fusius diximus in *praxi Ereccionis Monasteriorum*; & ex alia parte Capitulum, vel ejus Vicarius succedat in Jurisdictione ordinaria Episcopi, dubitatur, an Capitulum prædictum possit hanc auctoritatem super Monasteriorum erectione interponere, pro quo fit*

- 257 Monasteria tam virorum, quam mulierum non possunt de novo erigi de licentia Vicarii Capitalaris, qui illam dare non potest, ut declaravit S. Congreg. quam refert Nicol. *loc. cit. Marchet. loc. cit. de qua testatur Diana par. 8. trac. 4. ref. 68. & Sello in foleis. Can. 18. Barb. de Canon. cap. 24. Pellizar. de Monial. cap. 10.*

Vicarius Capitalaris non potest Monialibus dare licentiam exundi ex Monasteriis, quia ita declarat S. Congreg. sapienter, teste Diana par. 8. trac. 4. ref. 39. exceptis casibus a Concilio Trid. permisis *sess. 25. cap. 5. de Regular. Barb. de potest. Episc. alleg. 102. Marchet. in prax. Vicar. Capit. par. 2. tit. 16. num. 39.* de quibus diximus in *praxi Monasteriorum, & Monialium*, vide etiam Pellizar. de *Monial. par. 10.*

- 258 Conclusio secunda. Vicarius Capitalaris potest dare licentiam ingrediendi Monasteria Monialium non exempta, secus exempta. Pellizar. de *Monial. cap. 5. Diana loc. cit. ref. 49. Marchet. loc. cit. num. 16.* quæ tamen licentia non est danda, nisi in casibus necessitatis, juxta Decretum S. Concilii Trid. *sess. 25. cap. 5. de Regular. & Constitutionem Greg. XIII. quæ incipit ubi gratia.* apud Quar. in *sum. Bullar. verb. Monasterium*. secundum quem necessitas debet esse urgens, sufficit tamen moralis arbitrio Ordinarii. Barb. *alleg. 102. Pellizar. l. c. cap. 5.* uti si aliquid in Monasterio fieri debet, quod per solas Moniales commodè fieri non potest. Item causa deponendi in tutum pecunias alicujus extranei, si alius locus tutus haberi non potest. *Benignelli Bibliotheca Tom. IV.*

Pellizar. *loc. cit. Marchet. ubi supra. num. 21.* Item si Monasterium graviter infestaretur a Dæmonibus; quia tunc potest dari licentia Confessorio ad effectum aspergendi aquam benedictam, & exorcizandi. ita DD. mox cit. quibus casibus semper licentia est danda in scriptis extra casus necessitatis urgentis, de quibus loquitur Trid. l. c. Limit. quod non possit licentia dari fortissimè aut fortibus ingrediendi Monasteria Monialium causa accipiendarum mensurarum vestium, aut calceorum probandorum, quia id suppleri potest per Moniales. Barb. *loc. cit.* neque ex causa sepeliendi Moniales, aut celebrandi exequias, nisi aliter obviasset iuxta, plures declar. S. Congreg. de quibus testatur Marchet. l. c. a nu. 28. quo tamen casu absque eo, quod secularis inirent clausuram, Moniales debent deferre cadaver usque ad portam, juxta declarationem S. Congreg. apud Nicol. in *fof. verb. sepultura.*

Conclusio tertia. Vicarius Capitalaris potest explorare voluntatem Monialis ante ingressum, & ante professionem. Marchet. *loc. cit. num. 5. Riccius in prax. par. 4. ref. 196.* quæ exploratio est redigenda in scriptis per Aduarium officii, juxta eundem Riccium l. c. *et ref. 195. Marchet. l. c.* coram duobus iustis scribendo interrogatoria, & responsiones, quod tamen, cum non sit de necessitate, sed de consilio, & ad majorem cautelam contra Monialem volentem forte reclamare contra valorem professionis ex *cap. defestus libertatis.* Barbos. in *formal. Episc. form. 41.* in multis locis non servatur.

MEMBRUM XIV.

Quoad Monisteria, Novitios, & Novitias.

Cum potestas relaxandi monasteria ad effectum revellendi competat Episcopo jure ordinario, & Capitulum succedat Episcopo in jurisdictione ordinaria, ideo Capitulum, ut ejus Vicarius potest concedere, & relaxare talia monasteria ad effectum revelandi bona deperdita tam mobilia, quam immobilia, tam corporalia, quam incorporalia, uti jura, Scripturas probantes. Miccolata. *3. disp. 7. cap. 7. dub. 1. Rodriguez in sum. 1. cap. 71.* qui citat Panorm. Navar. Diana par. 8. trac. 4. ref. 17.

Capitulum sedè vacante, seu ejus Vicarius succedit Episcopo in auctoritate dandi licentiam Novitiis utriusque sexus disponendi de eorum bonis temporalibus intra duos menses ante professionem ad normam Concilii Trid. *sess. 25. c. 16. de Regular. Barb. de potest. Episc. alleg. 99.* quia hæc potestas competit Episcopo jure ordinario, & communi. Diana par. 8. trac. 4. ref. 53.

MEMBRUM XV.

Quoad Oeconomum in Beneficio vacante.

Capitulum, seu illius Vicarius potest vacante Beneficio Parochiali deputare in illo Oeconomum, non tantum in casu, qui præfertur, sed etiam lite pendente super Beneficio, assignata Oeconomo congrua portione, donec fuerit provisorum, prout de jure. Congrua vero portio licet relinquatur arbitrio Ordinarii, tamen Camera non plures quam tria scuta pro mense assignare solet. Marchet. in *prax. Vicar. Capit. par. 2. tit. 23.* Conclusio est communis inter DD. quam tenent Diana par. 8. trac. 4. ref. 35. & nota tamen primo. Pavin. de potest. Capit. *sedè vacan. par. 1. q. 3. Rebussi in praxi Benef. de devoluti. nu. 80. Barb. de Jure Eccles. lib. 1. cap. 32. Loether. de re Benef. lib. 2. q. 2. Marchet. l. c. ubi Commol. dec. 47. & probatur conclusio ex c. cum vos. de off. ordin. ubi Gemin. & Panorm. Fel. in cap. cum olim. de major. & obed. Campanil. divers. Jur. Can. rubr. 7. cap. 6. Gavanti in man. verb. Beneficiorum Parochialium provisum. nu. 2. in addit.*

Et quod oconomus ut supra tantum potest deputari in Beneficio curato, non autem in simplicio, docet Marchet. *loc. cit. num. 14. & Loether. l. c. id.* sed pro conclusione notandum est, quod pro oconomo in Beneficiis liigiosi deputari non debeat unus ex colligantibus. Lambetti. de *jure patron. lib. 2. par. 2. quest. 1. art. 31. Riccius in praxi Jurispatron. ref. 236.* quod tamen

limitatur, si nullum timeretur scandalum. Marchet. l. c. num. 9.

MEMBRUM XVI.

In Ordinibus, & quoad ea, quae sunt potestatis Ordinis.

264. Quamvis Capitulum, & ejus Vicarius sede vacante non possit conferre Ordines, cum Episcopo non succedat in potestate Ordinis. Quarant. in sum. Bullar. verb. Capitulum. vers. submittitur, tamen potest ordinationes committere alteri Episcopo, teste eodem Quarant. l. c. Genuen. in prax. cap. 87. Dianapar. 8. tract. 4. ref. 41. §. porro, qui testatur, ita fuisse declaratum a S. Congreg. & refert Mollet. in summa tract. 2. c. 2. Barb. de Canon. c. 42. num. 124. Marchet. in prax. Vicar. Capituli. par. 2. tit. 15. & sic poterit concedere licentiam exercendi pontificalia in Diocesi vacante, & ibi suos, scilicet Ordinarios subditos, & alios cum Dimissorias suorum Ordinariorum, non tamen Clericos Diocesis vacantis ordinandi. Piafco. in praxi Episcopi. par. 1. cap. 1. art. 2. Barb. in Collect. DD. ad S. Conc. Trid. sess. 7. cap. 10. de ref. Rubiff. in prax. Benef. de devolut. no. 66. Marchet. l. c. Praeterea potest dare licentiam eidem Episcopo ordinandi Regulares Diocesis vacantis, etiam infra annum. Diana par. 8. tract. 6. ref. 73. quia non invenitur prohibitum in Concilio Tridentino, quod tantum prohibet, ne dentur Dimissorias infra annum; dare vero licentiam, ut exterius Episcopus conferat Ordines Regularibus in Diocesi vacante, non est dare dimissorias, quia dare dimissorias est dare licentiam subdito, ut vadat ad alienum Episcopum, & ab illo ordinetur. Dein Concilium Tridentinum tantum prohibet Capitulo sede vacante, vel ejus Vicario dare dimissorias Clericis sibi subiectis, non vero prohibet quod Regulares sibi non subiectos, sed exemptos juxta Henriquez to. 2. lib. 10. c. 22. & declaravit S. Congreg. teste Diana l. c. vers. consonat. quam refert ad Trid. c. 10. sess. 7. de ref. & hanc sententiam tenet Marchet. l. c. num. 9. contra Barb. l. c. Sed quaeritur, si Vicarius Capitalis concessit quidem dimissorias intra annum in casu non permisso, sed obituum non fuit usus, incurrit Vicarius poenam interdicti? affirmat Garz. de Benef. par. 5. c. 7. num. 93. Barb. de Canon. c. 42. n. 117. quia per Vicarium non fletit, sed quoad illum actus fuit perfectus. Negant Diana par. 8. tract. 4. ref. 41. Marchet. l. c. par. 2. tit. 15. n. 13. apud quos alii.
265. Et quamvis Dimissorias concedere non sit actus Ordinis, sed jurisdictionis, tamen Capitulum, & ejus Vicarius infra annum sedis vacantis illas concedere non potest ad Ordines post Conc. Trid. sess. 7. c. 10. de ref. quamvis ante Concil. Trid. posset, juxta c. nullus de tempor. Ordinand. Garz. de Benef. par. 5. c. 7. Quarant. in sum. Bullar. verb. Capitulum. vers. decimo quero, aliter illas concedens incurrit poenam interdicti, ut patet ex lectura ejusdem Concil. l. c. Leo in thes. for. Ecclesiae. par. 1. cap. 10. Riccius in prax. for. Ecclesiae. par. 1. ref. 506. Navar. conf. 18. de tempor. Ordinand. Quarant. & Garz. l. c. Barb. in collect. DD. super Conc. Trid. l. c. cap. 10. & de Canon. cap. 42. num. 93. Marchet. l. cit. par. 2. tit. 15. n. 12. Quae ampliative procedunt etiam in prima tonsura, ad quam non potest Vicarius Capitalis concedere Dimissorias infra annum; quia prima tonsura secundum Canonistas est Ordo contra Theolog. ut diximus in praxi Ordinis, & tenet gl. in c. 1. de tempor. Ordin. in 6. & c. cum contingat. de aetat. & qual. gl. inc. eos; qui de tempor. Ordin. in 6. Majol. de irregular. lib. 4. c. 2. Quarant. l. c. Marchet. l. c. num. 14. Genuen. in prax. c. 87. Barb. l. c. Diana par. 8. tract. 4. ref. 43. contra Garz. de Benef. l. c.
266. Quae taliter procedunt, ut cum hujusmodi dimissorias Ordinari ad Minores amittunt privilegium Clericale, etiam in criminalibus, non possint habere Beneficia, quia etiam habere beneficia est privilegium Clericale, post Judicis tamen declaratoriam, secus ante, quia ante potest habere. Genuen. l. c. Barb. de Canon. c. 42. Quarant. ubi supra. §. hanc contingit. Diana l. c. Marchet. l. c. Promoti vero ad majores Ordines virtute talium dimissorium remanent suspensi ab Ordinibus sic susceptis ab initio futuri Praelati.
267. Diximus supra Vicarium Capitularem concedentem

Dimissorias infra annum in casibus non permisis incurtere poenam interdicti ex Conc. Trid. sess. 7. c. 10. de ref. supra relato, sed dubitatur inter DD. an ultra praedictam poenam incurrat aliam poenam? Barb. de po. ref. Episc. par. 2. alleg. 7. & Riccius in prax. par. 1. ref. 506. volunt, ultra praedictam poenam Vicarium incurtere suspensionem ipso jure, sed Molina de Just. & Jur. tract. 5. disp. 11. Barb. in collect. apud Marchet. l. c. num. 23. contrarium sentiunt, quia Concilium Tridentinum. hujus poenae non ineminet, & cum finis in poenalis, & odiosis, non est facienda extensio.

Quod autem Vicarius Capitalis non possit concedere Dimissorias. Limit. 1. quando fuit elapsus annus sedis vacantis, quamvis successerit nonnumquam electus, ut patet ex Concil. Tridentino. 2. quod Vicarius etiam subditis, & infra annum sedis vacantis possit concedere commendatitias, aut testimoniales de vita, & moribus; quia Concil. Trid. sess. 23. c. 8. de ref. prohibet, ne quis ab alieno Episcopo ordinetur, nisi ejus probitas Ordinarii testimonio commendetur. 3. potest Vicarius Capitalis concedere dimissorias etiam infra annum illis, qui sunt archaui ad Ordines suscipiendis occasione Beneficii recepti, aut recipiendi ad normam Concil. Trid. l. c. Quarant. in sum. Bullarum verb. Capitulum. vers. decimo quero. Barb. in collect. DD. in Conc. Trid. l. c. Genuen. in prax. c. 87. Marchet. l. c. num. 26. S. Congreg. apud Nicol. in flect. verb. Vicar. Capituli. n. 70. vers. dummodo. dummodo tamen ibi archaui sine subditi Diocesis vacantis, quinam vero dicantur archaui, diximus in praxi Sacramenti Ordinis, & suppleudo ibi omissa.

Actus dicitur etiam ille, qui fuit praestatus ad simplicem Capellaniam. S. Congreg. apud Garz. de Benef. par. 5. c. 7. in addit. & par. 7. c. 1. num. 30. Barb. de Canon. c. 42. num. 127. Marchet. in prax. Vicar. Capituli. par. 2. tit. 15. num. 38. & S. Congreg. apud Nicol. in flect. verb. Vicar. Capituli. n. 70. & sic potest obtinere dimissorias ad primam tonsuram. Praeterea etiam ille dicitur archaui, qui habet spem recipiendi Beneficium, licet re vera postmodum non receperit. S. Congreg. apud Sperell. dec. 114. num. 31. ubi citat per extensum declarationem S. Congreg. quae etiam declarat, quod Canonicus non est praefectus archaui, sed tantum causative, si vult ordinari, ut possit habere vocem in Capitulo, & ideo ordinatus vi dimissorium intra annum est suspensus, & sic qui expectat praesentari ad aliquod Beneficium per Patronum, poterit obtinere dimissorias ad primam tonsuram. S. Congreg. apud Barb. de Canon. c. 42. num. 118. Marchet. l. c.

Tandem potest Vicarius Capitalis concedere dimissorias illis etiam infra annum, qui a S. Sede obtinuerunt licentiam recipiendi Ordines cum licentia sui Ordinarii. Piafco. in prax. Episc. par. 1. cap. 1. art. 2. Barb. de potest. Episc. alleg. 7. & de Canon. c. 42. num. 123. Garz. de Benef. par. 5. c. 7. Marchet. l. c.

MEMBRUM XVII.

In Parochialibus Quaesitum. & alienatione rerum Ecclesiae.

Capitulum sede vacante potest facere concursum ad Ecclesias Parochiales vacantes, quamvis illas etiam dignioribus confectis non possit, cum Capitulum sede vacante Beneficia conferre non possit. Garz. de Benef. par. 9. cap. 2. a num. 8. apud quem DD.

Dat licentiam quaesitum, quia haec factus competit Episcopo jure ordinario, & ideo est transitoria ad Capitulum, ut dictum fuit in praxi Quaesitum litt. Q.

Nec Capitulum, nec ejus Vicarius sede vacante potest autorizare alienationem rerum Ecclesiae, juxta cap. si qua 12. quest. 2. & probat Berouff. conf. 22. Quarant. in sum. Bullar. verb. Capitulum. §. sexto quere. Abb. in cap. cum olim. de major. & obed. Diana par. 8. tract. 4. ref. 38. & 20. five sit fermo de alienatione mobilium, five immobilium. loc. cit. par. 2. tit. 27.

Quibus tamen non obstantibus potest inceptorum Ecclesiae autorizari, & consensum alienationi bonorum fuisse inferioris, ubi non fuit usu recepta Bulla Paulina Ambrosia. Sylvest. in sum. verb. Capitulum. dummodo serventur alias de jure servanda in ejusmodi alienationibus. Genuen.

Genuen. in prax. c. 87. Abb. in d. c. 87. Abb. in d. c. cum olim. apud Marchet. l. c.

- 275 Potest etiam Vicarius Capitularis alienare illas res Ecclesie, quæ servando servari non possunt. Item quæ servari possunt, si magna urget necessitas, quia in necessitate recedimus a regulis juris. DD. cit. & Gail. lib. 1. obs. 30.

MEMBRUM XVIII.

In Statutis faciendis, & in Synodo.

- 276 Cum jus statuendi dependeat a jurisdictione, juxta c. 2. de constit. in 9. Capitulum vero succedat in jurisdictione ordinaria Episcopi, Capitulum potest concedere statuta obligantia totam Diocesim, non vero ejus Vicarius solus. Panorm. 1. in cum olim de major. & obed. quest. 7. Feder. de Sen. conf. 66. Quarant. in sum. Bullar. verb. Capitulum. vers. quarto quero. Marchet. par. 2. tit. 30. Diana par. 11. tract. 3. rer. 24. Et tale statutum ducit etiam, postquam fuerit provisum de successore, donec ab eodem fuerit revocatum, juxta c. legissime factum. de R. J. in 6. dummodo statum sit honestum, & utile, secus si Ecclesie, vel mensæ Episcopali esset periculosum, tunc enim non valeret, nec obligaret, quamvis esset juratum, juxta c. ficut noster. ubi Hostien. & gl. de Jurisjur. Lapsus alleg. 20. Pavin. de potest. Capit. par. 1. quest. 16. Fel. in c. cum omnes de constit. dummodo sint talia statuta, quæ vel de jure, vel consuetudine laudabili ab Episcopo fieri possunt. Barb. de Jure Eccles. lib. 1. c. 32. num. 73. Marchet. d. par. 2. tit. 30. nu. 40. & seqq.
- 277 Imo potest Capitulum sede vacante, vel ejus Vicarius edere statuta, etiam contraria statutis Episcopi, etiam Synodaliibus, quibus potest derogare. ita Franc. in c. un. de major. & obed. in 6. Zabarel. & Fel. in c. cum omnes de constit. Pavin. de potest. Capit. sede vacan. par. 1. quest. 16. Quarant. in sum. Bullar. verb. Capitulum. vers. quarto quero. Sed
- 278 Quæres, potestne Capitulum statuere, quod capiens possessionem Canonici teneatur aliquid solvere conventum in utilitatem Canoniconum? Respondetur omnino negative, quia tale statum est nutritivum peccati, & simoniacæ pravitatis, & ideo est nullus valoris, & probatur ex c. fin. quest. 3. c. Jacobus. ubi Abb. Anan. & Felin. Tusef. litt. S. conclus. 252. S. Congreg. apud Garz. de Benef. par. 8. c. 1. a num. 83. secus si tendat in utilitatem Ecclesiæ.

MEMBRUM XIX.

Quoad Synodum, & synodales Examinatores.

- 279 Cum non possit Vicarius Capitularis sedevacante in locum Examinatorum Synodaliū, qui vel fuerunt mortui, vel alias absunt, propria autoritate alios substituere, juxta S. Congreg. apud Nicol. in fofse. verb. Vicar. Capit. num. 68. §. 2. de qua testatur etiam Marchet. l. c. par. 2. tit. 30. numer. 3. Ideo poterit congregare Synodum, & in illa examinatores deputare. Garz. de Benef. par. 9. c. 2. num. 66. quamvis in examine sufficienti illorum tres, juxta eundem l. c. Sunt autem deputandi in particulari, & nominatim non in genere, & numero sex, quamvis in examine tres sufficient. Riccius in praxi synodi par. 3. ref. 442. & 445. & hi debent jurare. Marchet. l. c. qui refert declarationem S. Congreg. quæ probat totum id, quod asserimus. Et donec elegantur novi Examinatores in Synodo illi, qui in præcedenti Synodo fuerunt deputati, perseverant in officio, & pro legitimis habentur, donec alii servata forma Concilii. Trid fuerint electi, & ita declaravit S. Congreg. mox supra citata, & quam refert Marchet. l. c. Quod si ex dictis sex Examinatoribus aliqui infra suum tempus fuerint mortui, debet curare Vicarius, ut in eorundem locum alii sufficientur lapsò anno, & in Synodo elegantur, alias, qui supersunt pro legitimis non habentur. Marchet. l. c.

MEMBRUM XX.

In testamentis, & ultimis voluntatibus.

Controversia non levis inter Canonistas est, an Vicarius Capitularis, aut Capitulum possit exequi ultimas voluntates in testamentis ad pias causas? Negativam amplexi sunt Novar. de privil. miserabil. personar. privil. 47. Riccius collect. 8150. par. 4. Mart. de jurisdict. par. 2. cas. 10. apud quos alii videri possunt cum suis motivis. Affirmativa sententia est communior, & verior videtur, quam tenent Barb. de potest. Episc. par. 3. alleg. 32. num. 31. & de jure Eccles. lib. 1. cap. 32. num. 76. Covar. in c. Joannes de testam. Card. in Clem. un. de testam. quest. 1. Pavin. de potest. Capit. sede vacan. par. 1. quest. 3. & par. 2. quest. 7. Quarant. in sum. Bullar. verb. Capitulum sede vacan. vers. septimo quero. Diana par. 8. tract. 4. ref. 5. ref. 62. Marchet. par. 2. tit. 28. qui citat Nigr. de execut. ref. jud. §. 16. §. 7. a numen. 105. Adeo ut Vicarius Capitularis possit compellere Executores testamentarios ad exequendum, vel ipse exequi, quibus adde Merol. to. 3. disp. 7. c. 7. Dianam par. 8. tract. 4. ref. 24. Jo. Andr. in d. c. Joannes. Ampl. 2. ut possit Capitulum, vel Vicarius Capitularis compellere executores testamentarios ad reddendas rationes. Imol. in Clem. un. de testam. Franc. in c. un. de major. & obed. lib. 6. q. 11. Moneta de commut. ult. vot. cap. 5. num. 428. Diana par. 8. tract. 5. ref. 62. & tract. 4. ref. 24.

Praeterea potest Vicarius Capitularis compellere Executores testamentarios quantumvis exemptos ad exequendum. Nigr. de execut. rei judic. c. 16. Marchet. par. 2. tit. 28. Linc. intra annum, si sint impediti. Tiraquel. de privil. pia cause. privil. 97. Morchet. l. c.

Capitulum, vel Vicarius Capitularis non tantum potest exequi ultimas voluntates, quando hæc potestas competeat Episcopo jure ordinario, sed etiam quando competeat jure devoluto. Barb. de jure Eccles. lib. 1. c. 32. Felin. in c. cum olim de major. & obed. secus si de jure speciali. Barb. l. c. & de Canon. c. 42. num. 76. Marchet. l. c.

Capitulum, vel Vicarius Capitularis potest in dubio pauperes, quando in testamento non fuerunt specificati, quibus datur legatum illis relictum, si Executores non fuerint dati, vel sint negligentes in exequendo, eligere. Calderin. conf. 15. de testam. Diana d. par. 8. tract. 4. ref. 24. Marchet. l. c. num. 10. & tempus etiam ad exequendum prorogare.

In commutatione ultimarum voluntatum eandem habet autoritatem, quam habebat Episcopus jure ordinario. Diana l. cit. ref. 34. Marchet. l. cit. numer. 16. Barb. l. c.

§. XV.

Quando doret Jurisdictio Vicarii Capitularis?

Dicendum, quod quando cessat jurisdictio Capituli, cessat etiam jurisdictio Vicarii Capitularis, ad eum modum, quo diximus cessante, vel suspensa jurisdictione Episcopi cessare, vel suspendi jurisdictionem Vicarii Episcopalis. Quarant. in sum. Bullar. verb. Capitulum. numer. 13. Marchet. in praxi Vicarii Capitular. par. 3. tit. 36. Barb. de Canon. c. 42. numer. 136. Pavin. de potest. Capit. sede vacan. par. 2. c. 10. Riccius in praxi. for. Eccles. par. 1. ref. 510. Fernosin. de potest. Capit. tract. 1. quest. 9. Antonell. de reg. Eccles. lib. 4. cap. ult. num. 76. Cessat ergo exercitium Vicarii Capitularis, quando novus Episcopus ingressus fuerit, vel acceperit possessionem, & non ante. Marchet. & DD. cit. ut supra, Imo non tenetur Capitulum desistere ad administrationem, antequam litteræ, vel collationis, vel confirmationis, quatenus provisio fuerit facta per electionem, fuerint expeditæ, transportatæ, & præsentatæ, ac ostensæ. Diana par. 8. tract. 4. ref. 69. Barb. de potest. Episc. alleg. 54. Riccius l. c. Marchet. d. par. 3. tit. 36. Pfalec. in praxi. Episc. in proœmio. §. ad superioritatem. num. 22. vers. & quod potestas. Garz. de Benef. par. 5. c. num. 251. Ratio est, quia novus Præ-

laus ante litterarum expeditionem, & presentationem non acquirit ullam jurisdictionem. Diana par. 12. trañ. 1. ref. 36. Marchet. l. c. num. 3. Barb. & Riccius II. cc. Gavanti. in man. verb. Capitulum num. 23. Adeo ut si Capitulum Prelatum a Sede Apostolica provifum, vel confirmatum, ut fupra, fine litterarum expeditione, & prefentatione in authentica forma in fuum fuperiorem acciperet, & audiret, effet fufpenfum ab omnibus Beneficiis quæ obinent in communi vel capitulariter, non tamen ab illis, quæ obinent in particulari, hoc eft, ut finguli Canonici: & hæc fufpenfio quoad abfolutionem eft refervata Summo Pontifici. Ita in Extrav. Injunctæ. de elect. in 6. quæ eft Bonif. VIII. apud Dianam l. c. res. 73. verf. eorum. Archid. quam eam refert Marchet. l. c.

286 Sed pones, quod Vicarius Capituli allegetur fufpectus, penes quem refidebit potestas, vel iurisdicção? Refponetur, quod tunc Capitulum eliger arbitros ad cognoscendum de fufpitione, qua cognita, fi fuerit legitima, & militans, causam alii committit, & Vicario aufertur. Riccius l. c. ref. 551. par. 1. verf. iterio. quæro Quarani. in fum. Bullar. verb. Capitulum. num. 5. nifi ipsum Capitulum, uti potest, malit cognoscere causam fufpitionis, ficut potest Epifcopus causas fufpitionis fui Vicarii cognoscere. Barb. de Canon. cap. 42. verf. atfi Vicarius. num. 54. Vulpel. in prax. Jud. Eccles. c. 44. Marchet. in d. par. 3. tit. 34. Pfafec. in prax. Epifc. in procmio. §. potest tamen. num. 22. & pendente reclamatione Vicarii iurisdicção manet in fufpenfo. c. quærit. 2. q. 6. Metlin. decif. 562. Lopus alleg. t. Fermofin. de potest. Capit. trac. 1. q. 10. nu. 6. fi vero allegatur fufpectum ipsum Capitulum, eo ipfo poterit allegari fufpectus ipse Vicarius Capitularis, quia eft idem tribunal. Marchet. l. c.

287 Præterea ceffat Vicarii officium, fi veniat Vicarius Apostolicus, quem Sedes Apostolica, vel S. Congreg. uti aliquando convenit, mittit ad fedem vacantem, ut habetur in c. 12. cuj. de elect. in 6. & docet Quarani. in fum. Bullar. verb. Capitulum. num. 13. verf. fecundo cefferet. Pfafec. l. c. Nicol. in flos. verb. Vicarius. §. 3. Marchet. l. c. tit. 36. num. 10. Antonell. de regim. Eccles. lib. 4. c. ult. §. 5. ubi regulariter durat ufque ad novum Epifcopum, nifi fuerit electus ad tempus limitatum.

288 Uterius ceffat officium Vicarii Capitularis elapfo tempore, ad quod fuit electus, aut deputatus. Quarani. l. c. Diana par. 8. trañ. 4. ref. 69. Garz. de Benef. par. 5. in addit. cap. 7. Barb. de Canon. cap. 42. Marchet. l. c. nu. 8. tit. 36.

289 Illud non omittendum, fed notandum Vicario Capitulari, quod imminente provifione futuri Prælati non debet expedire illas causas, quæ poffunt dilationem pati, nifi fuiffent ipse delegatæ, fed relinquere illas novo Epifcopo, ut declaravit S. Congreg. de qua declaratione testatur Nicol. in flos. verb. Vicarius. §. 2. præterea, dimifforij, aut refignationibus ad Ordines. Idem l. c. apud Marchet. l. c. nu. 22.

290 Ex dictis non levis fubnafciunt difficultates, an Vicarius Capitularis poffit removere Concionatores ab Epifcopo defuncto deputatum, & e contra, Epifcopus fuffellor poffit removere Concionatores a Vicario Capitulari electum? Ad quæ dubia negativa refpondet Marchet. in prax. Vicar. Capitular. par. 3. tit. 36. numer. 27. qui hæc fuam opinionem fundat in declaratione S. Congreg. Epifcop. & Regular. in Martiaribus. 15. Decembris 1587. quam refert Nicol. in flos. verb. Præcatore. numer. 4. quia iam Epifcopus novus fuccit in iurisdictione per Vicarium Capitularium admiffum, quam Vicarius Capitularis fuccedit in iurisdictione Epifcopi per Epifcopum admiffum.

291 Quod attinet Vicarios in Beneficiis, Capitulum, & ejus Vicarius eandem quoad hoc habet iurisdictionem, quam habet Epifcopus, ideo quoad hoc erit videndum, & relegendum totum id, quod dictum fuit in hac parte de potestate Epifcopi.

MEMBRUM Ultimum.

Quoad Vifitationem.

Capitulum, & ejusdem Vicarius fuccedit Epifcopo in 292 in iurisdictione vifitandi Diocefin, ita ut poffit vifitare omnes illas Ecclefias, perfonas, & loca, quæ poterat Epifcopus jure ordinario, locus quæ de jure fpeciali, & delegato, & accidentaliter, & vifitanti debentur procuraciones, ficut debebantur Epifcopo. Diana par. 8. trañ. 4. ref. 13. Genuen. in prax. cap. 87. Barb. de potest. Epifc. alleg. 73. numer. 24. & de jure Eccles. lib. 1. c. 32. Metlin. dec. 84. Marchet. l. c. par. 2. tit. 18. Marefcot. lib. 2. var. ref. c. 15. numer. 14. etiam fine mandato fpeciali. Garz. de Benef. par. 5. in addit. c. 7. num. 29. qui testatur, ita fuiffe declaratum a S. Congreg. Barb. l. c. & de Canon. c. 42. nu. 68. Marchet. l. c. num. 5. contra Sbroz. de off. Vicar. par. 2. lib. 2. q. 120.

Quæ tamen non procedunt, nifi poftquam fuerit 293 lapfus annus ab ultima vifitatione, juxta DD. mox cit. & dummodo Ecclefia non fit proxime providenda. Genuen. in prax. c. 87. Barb. de Canon. c. 42. numer. 70. ubi ita declaravit S. Congreg. testatur Marchet. loc. cit. Riccius in praxi vifitat. par. 1. ref. 543. Roa Rom. apud Marefc. l. c. Tulf. litt. C. concluf. 756. Pavin. & alij apud Marefcot. & Dianam II. cc.

§. XVI.

De Præcedentia Vicarii Capitularis.

Vicarius Capituli electus de gremio illius non mutat 294 fedem in Choro, nec in Capitulo, & debet incedere in fuo habitu Canonicali, & ideo non præcedit primæ dignitati poft Pontificalem, fed manet in fuo gradu, & loco anteriores non precedendo. Quarani. in fum. Bullar. verb. Capitulum fede vacante. verf. oftavo dubitatur. Riccius in prax. for. Eccles. ref. 499. ubi Rotæ coram Scraphini. & apud Fatini. par. 2. dec. 288. Barb. de Canon. c. 42. fub numer. 40. & de jure Eccles. lib. 1. c. 32. Sbroz. de Vicar. Epifc. lib. 2. quæft. 25. Antonell. de regim. Eccles. lib. 4. c. ult. §. 5. num. 69. contra Dianam par. 8. trac. 4. ref. 66. contra quem videri potest etiam Fermofin. de potest. Capit. trac. 1. q. 10. qui citat Rotam dec. 288. num. 2. apud Farin. par. 2. recent.

Si vero fuit electus extra gremium, præcedit Canonicos 295 tam in felfione, quam in incefso, ut etiam Vicarius Epifcopalis. Ita Fermofin. l. c. num. 3. Pignatell. 10. 3. conf. 63. Fagnan. in c. ad hec. de prob. & DD. fupra citati.

Quæres, an Vicarius Capitularis, fi non refidet in 296 Choro, luctetur distributione? Negat Moneta in trac. de diftribut. quæft. 11. a. num. 83. & apud illum alij, fed immerito, quia in praxi contrarium verius videtur, quia non tantum habetur pro præfenti, & fructus luctatur, juxta Pavin. de off. & p. test. Capit. fede vacante par. 2. quæft. 10. numer. 5. fed etiam distributiones luctatur, quia talis cenfetur effe in felfio Ecclefie, & abfens pro felfio, & utilitate Ecclefie distributiones luctatur, fi eft præfens in loco, ubi eft Ecclefia, præfentem fi addet etiam talis confuetudo. c. un. de Cleric. non refid. in 6. Covar. lib. 1. var. ref. cap. 13. numer. 8. verf. oftavo. Gutierrez Can. 49. lib. 1. cap. 1. numer. 145. Zetel. in prax. Epifc. verf. distributiones. §. 3. Zech. de Rep. Eccles. c. 24. de Canon. numer. 9. verf. 2. Fermofin. de potest. Capit. fede vacante. quæft. 10. a. numer. 4. trac. 1. Garz. de Benef. par. 3. c. 2. numer. 359. f. f. cobat. de hor. Can. §. 2. de diftrib. numer. 18. Lim. in Vicario Epifcopi, quia non eadem militat ratio. Diana par. 8. trac. 4. ref. 67. Cened. Can. quæft. 1. numer. 72. Fermofin. l. c. numer. 5. Conclufio procedit, licet Vicarius effet falarius. DD. mox cit.

§. XVII.

An Vicarius Capitularis, sicut & alii Ministri Capitularis possint syndicare, & a Quo?

- 297 In primis possunt syndicare ab ipso Capitulo sede vacante, uti supponit Concil. Trid. sess. 24. de ref. c. 16. Garz. de Benef. par. 5. c. 6. sub n. 23. ubi S. Congreg. Fernosin. de potest. Capit. sede vacan. trall. 1. g. 11. num. 1.
- 298 Deinde possunt syndicare a novo Episcopo successore, DD. mox supra cit. & Conc. Trid. ut supra. c. d. 16. quavis jam fuisse syndicatus a Capitulo. Soloz. de Jure Ind. to. 2. lib. 3. c. 13. a nu. 29. Diana par. 8. trall. 4. res. 15. Genuen. in praxi c. 58. Augustin. ad Quar. verb. Capitulum sed vacan. nu. 14. Vulpel. in prax. for. Eccles. c. 44. num. 19. Fernosin. l. c. n. 3.

- 299 Sed potest Vicarius Episcopalis mortuo, vel translato Episcopo syndicare a Capitulo, idem de aliis ejus ministris. Affirmativam sequuntur Garz. loc. cit. num. 4. Pavin. de potest. Capit. par. 2. g. 8. Sbroz. de off. Vicar. lib. 3. g. 2. quia Capitulum n. succedit in jurisdictionem Episcopi, & hanc defendit etiam Solozan. de Jure Ind. lib. 3. c. 13. n. 28. negativam tenet Fernosin. l. c. n. 8. & cum eo Barb. de Canon. c. 42. n. 326. & de Jure Eccles. lib. 1. c. 32. & de potest. Episc. alleg. 54. num. 138. qui fundantur in lictis Gregor. XIII. ad Clerum, & communiatem Tarentinorum, in quibus statuit, quod Vicarii Episcopales, & alii ministri Episcoporum ad syndicatum minime teneantur. Garz. l. c. ad has litteras respondet, illas non continere declarationem S. Pontificis, sed mandatum particulare pro illa Ecclesia. At quod sit declaratio ad omnes Ecclesias extendenda, defendit Barb. Vulpel. & alii supra cit. Quar. loc. cit. g. 10. num. 14. quia statuta, quæ ratione certorum casuum, ac specialium fuerunt decreta, si niuntur ratione legali, legem faciunt generalem, quod idem tenent etiam Louth. de re Benef. lib. 1. quest. 22. n. 100. & alii uti Antonell. de regim. Eccles. lib. 4. cap. ult. n. 80.

§. XVIII.

Vicario Capitulari an debeatur salarium?

- 300 Dicendum omnino debet. S. Congreg. apud Barb. de Canonis. c. 42. n. 35. & de Jure Eccles. lib. 3. c. 32. cui conclusio non contradicunt textus in c. quia sepe. & Clem. statutum de elect. Pavin. de potest. Capit. par. 2. g. 10. n. 5. Sbroz. de off. Vicar. lib. 2. g. 55. g. 7. Fernosin. de potest. Capit. sede vac. trall. 1. g. 9. n. 32. & 33. & quidem de bonis Ecclesiarum vacantis. gl. in verb. Expense. Clem. statutum de elect. quia nemo tenetur militare propriis stipendiis, c. tam nunc. 18. g. 1. c. cum ex officio. de prescript. quavis Vicarius sit Canonicus, quia salarium adhuc debetur propter laborem.
- 301 Dicendum secundo, etiam Vicario Episcopi debetur salarium. cap. inter cetera. de officio Ordin. Sbroz. de officio Vicar. lib. 1. quest. 44. Barb. de potest. Episc. alleg. 54. n. 178. licet inter Episcopum, & Vicarium nulla intercederet conventio super salarii prestatione. Campanil. in divers. Jur. Can. rubr. 11. cap. 33. nu. 14. Ventiglia in praxi rer. notab. annot. 36. n. 17. Rota coram Setaph. de 74. Zachias de salar. quest. 90. & has potest petere etiam judicialiter. Neque ad hunc effectum tenetur Vicarius probare, quod Episcopus sit solius conducere. Vicarios pro certa mercede, & Vicarius locare operas suas. gl. in cap. 1. in verb. quantitate. ne Prel. vic. suas. ubi Innoc. Host. & Gard. Archidiacon. in cap. ebaritate. 12. quest. 2. Angel. in sum. verb. Vicarius. n. 9. Sbroz. l. c. Gratian. discept. for. cap. 561. n. 23. Rota ut supra. Limit. nisi Vicarius victum pro se, & famulo, & commodam habitationem habuerit ab Episcopo, & habuerit fructus audientiarum, uti sportulas, nec aliud unquam vivente Episcopo petiit, quia predicta succedunt loco salarii. Item consuetudo obtruncit, quod Episcopus non det salari-

um Vicariis, vel Episcopus illi consulit Beneficia. Rota coram Pennia dec. 413. & dec. 528.

Sed potest Vicarius salarium ab antecessore non solum petere a Successore Episcopo, qui regulariter teneat ad expensas factas ab Antecessore, juxta Abb. in cap. 1. & 2. de solut. Respondetur negative, quia salarium debium Vicario non potest dici expensa necessaria, sed voluntaria, quia Episcopus non tenetur necessario habere Vicarium. Mohed. dec. 4. de off. Vicar. Cavalier. dec. 418. num. 10. Rota coram Put. dec. 45. Paril. de regim. lib. 5. quest. 16. num. 53. Barb. de potest. Episc. alleg. 54. num. 179. sed debet convenire hæredes Episcopi defuncti. Gratian. discept. for. cap. 561. num. 18. quod tamen limitatur in Episcopatus magnis, insignibus, & numerosis, in quibus Episcopi non possunt rebus Ecclesie, & fori præstare: nam tali casu tenentur libi constituere Vicarium. cap. in nova. 16. quest. 7. cap. cum simus. 9. quest. 4. cap. quantam. 89. dist. Abb. in cap. quoniam. de off. Ordin. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 20. numer. 4. Sbroz. loc. cit. quest. 46. Azor. mor. par. 1. lib. 3. cap. 29. quest. 1. Hojeda de incompatib. par. 2. cap. 10. numer. 9. Gratian. discept. for. cap. 94. numer. 37. & cap. 561. numer. 18.

Si vero Vicarius sive ex necessitate, sive ex voluntate constituitur percipit ex officio tot redditus, quos sufficerent pro remuneratione laborum, non habebit salarium, quia illi redditus succedunt loco salarii, nisi fuisset aliter conventum. Gratian. discept. for. cap. 561. num. 14. Dياز. var. g. lib. 1. quest. 8. num. 6. Carroc. de locat. tit. de spirit. Jud. n. 84. Sbroz. l. c. 2. & chias. de salar. l. c. a. n. 14.

§. XIX.

An Vicarius Capitularis possit ad libitum a Capitulo removeri?

Certum est ex dictis, quod si Vicarius fuerit deputatus ad limitatum tempus, illotransacto cesset ejus jurisdictionis. S. Congreg. apud Barb. de Canon. cap. 42. a n. 43. Garz. de Benef. par. 5. cap. 7. n. 30. Fernosin. de potest. Capit. sede vacan. trall. 1. quest. 8. n. 16. Antonell. de regim. Eccles. lib. 4. cap. ult. numer. 68. si vero fuit deputatus sine temporis præfixione, illius officium durat, donec Successor Episcopus possessionem accipiat. Pavin. de potest. Capit. par. 2. quest. 10. n. 19. Diana par. 8. trall. 4. ref. 69. Fernosin. & Antonell. l. c. S. Congreg. apud Garz. l. c. n. 37. Barb. de Canon. cap. 42. a n. 43.

Si vero Vicarius Capituli male procedat, utique potest Capitulatum illum removere ad libitum, idem dic, si est insufficientis, aut negligens. Barb. de Canon. cap. 42. numer. 47. & 48. Fernosin. loc. cit. num. 18. sed est difficult. an, quando Vicarius bene procedit, possit ad libitum removeri? affirmant aliqui, uti Quar. verb. Capitulum. n. 2. Suarez de censur. disp. 7. sect. 3. m. 3. & Diana par. 8. trall. 4. ref. 63. & par. 6. trall. 7. miscel. ref. 41. quod ampliat, licet juraverit non removere. Riccius in prax. ref. 482. vide Sbroz. de Jure Indiar. l. c.

Sententiam contrariam, quod non possit ad libitum removeri, defendunt Fernosin. l. c. n. 22. ob disparitatem, quæ intercedit inter Episcopum, & Capitulum, ob quam Concil. Trid. voluit, ut Capitulum intra octo dies Vicarium eligeret, quia per unum, aut duos facilius exerceret jurisdictionem, & vitarent confusionem inter patres, & Episcopus potest se solo exercere, jurisdictionem in Diocesi; non vero Capitulum ob multitudinem votantium, & difficultatem sese in unum congregandi. Novar. in sum. Bullar. to. 2. tit. de Cap. sede vacante. n. 2. Genuso. in prax. cap. 86. nu. 4. Barb. de potest. Episc. alleg. 54. & de Canon. cap. 42. n. 47. & de Jure Eccles. lib. 2. cap. 32. numer. 43. Antonell. de regim. Eccles. lib. 4. cap. ult. n. 68. qui citat declarationem S. Congreg. Vulpel. in prax. Jud. cap. 44. n. 24.

§. Ultimus.

De Vicariis Miscellanea.

307 Vicarius qua talis non habet Jurat. Episcopalia, quia hæc non sunt anaxea officio Vicariatus. cap. 2. & cap. fin. de off. Vicar. in 6. Ferrer. conf. 327. num. 5. Rota in Gerardo. Benef. 18. Jun. 1640. coram Rojas apud Bich. dec. 363. num. 3. & quod jura Episcopalia Vicario fuerint data mediante speciali mandato, non presumuntur, sed probandum est. Imol. conf. 191. numer. 2. Dec. conf. 510. num. 2. Matfil. singul. 471. numer. 2. & in rubr. C. de prob. num. 309. Gratian. disc. for. cap. 498. num. 15.

308 Vicarius absque speciali mandato Episcopi non potest donationem Jurispatronatus nec explicite, nec implicite confirmare. Ferrer. conf. 345. num. 5. & conf. 327. num. 6. etiam in absentia Episcopi; quia, absentia Episcopi non augeat facultatem Vicarii, nisi in casibus a Jure expressis, & confirmatio, cum sit actus Jurisdictionis voluntarie, potest ab Episcopo fieri etiam in absentia, & extra territorium. Rota dec. 337. num. 5. par. 2. recent. & dec. 420. a num. 2. coram Ludovis, ita ut nec implicite, nec suppositivo possit confirmare Vicarias. Bich. dec. 277. a num. 3. Bene vetum est, quod talis actus præstat Instituto vi talis confirmationis titulum ad præscribendum. Seraphin. dec. 884. num. 2. Bich. dec. 277. num. 6. Et ut ex confirmatione donationis Jurispatronatus præsumatur mandatum speciale Episcopi, requiritur ultra temporis lapsum observantia triginta vel quadraginta annorum. Mant. dec. 86. num. 10. Reccus de jurisp. verb. ispe. sub num. 87. Pot. dec. 155. num. 2. lib. 1. in antiq. Rota dec. 122. numer. 6. & 426. num. 3. par. 1. recent. & confirmatio Vicarii generalis Jurispatronatus donationis non evincit ex Institutione facta a Vicario in executione sententiarum lazarum ab aliis Judicibus, qui carentes Jurisdictione influendi illam ad Ordinarium remiserunt, quia Instituto illa fuit facta in executionem rei Judicæ, & ita ex necessitate officii, & obligatione exequendi sententias aliorum Judicum, qui upore carentes Jurisdictione influendi, Institutionem remittere debebant Ordinario. cap. super eo. de off. Dileg. Franc. in cap. bona. numer. 27. de appell. in 7. Rota penes Mant. dec. 231. num. 3. Bich. dec. 353. num. 6. In tali Instituto est potius tribuenda ipsi Judicibus. L. si heres testamentum. ff. de off. empt. Surd. conf.

309 Vicarii Capitularis deputatio tam ex dispositione Juris communis, quam S. Concilii Tridenti. ff. 24. cap. 16. de ref. sede vacante spectat ad Capitulum Cathedralis Ecclesie privative quoad Capitula Ecclesiarum Collegiarum, & Cleri. Bich. dec. 525. numer. 2. & 16. Gernon. de Indult. Card. 5. ad Beneficia. nu. 37. Caputaq. dec. 297. a num. 5. par. 1. Socin. conf. 43. numer. 12. lib. 4. Rota dec. 296. num. 1. par. 1. divers. Nisi Collegiate vel Cleus præscriperint hoc Jus tempore sufficienti, & de sententia ac patientia Capituli Cathedralis consensu, nec sufficit præscriptio modici temporis. cap. 1. de præscript. in 6. cap. Apostolica. cap. cum comitatus. de Decim. Gratian. disc. for. cap. 620. num. 3. Rota dec. 76. numer. 1. & 2. par. 1. recent. Seraph. dec. 1463. num. 5. Mant. dec. 40. num. 9. & dec. 207. num. 6. Buratt. dec. 912. num. 7. Gratian. disc. for. cap. 681. Bich. l. c. numer. 13. & 14. & 6 Vicarii Capitularis electio fuit facta a Capitulo Collegiæ Ecclesiæ, & est æquivoca, non sufficit ad præscribendum Jus eligendi, contra Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, aut ad acquirendam quasi possessionem eligendi. Rota dec. 205. num. 1. & 2. & dec. 229. numer. 7. & dec. 333. num. 6. par. 1. recent. præsertim si electio non fuit sortita. Beltramin. ad Ludovis. dec. 569. num. 4.

310 Vicarius, qui simul est Canonicus, si confert Institutum cum Capitulo, licet in collatione expringat nomen Vicarii, nihilo minus collationem fecisse dicitur tanquam unus de corpore Capituli, & nominatio Vicarii talium ob præmiatiam adjecta censetur. Dec. in cap. postoratis. sub num. 28. vers. quod tamen limitatur de scriptis. Bich. in L. si servus constitutus. 67. sub num. 4. vers. non ille unus, ff. de stipulat. serv. & in L.

centurio. num. 31. ff. de vulgus. & pupill. Patil. conf. 4. num. 36. lib. 4. Berous conf. 17. numer. 16. lib. 1. Bich. dec. 241. num. 23. Seraph. dec. 474. Jus num. 3. vers. nec facit.

Vicarius de Jure non est de Capitulo. gl. in Clem. 311 ut iis, qui. verb. in eisdem. vers. unde potest dici. de etas. & qual. & ibi Card. in §. illi vero. numer. 10. Gemin. in rap. fin. numer. 5. vers. secus autem est in Prælato. de praben. in 6. Abb. in proem. Decretal. par. 2. num. 21. Caputaq. dec. 153. num. 3. par. 1. Neque debet intervenire in collatione, quæ sita Capitulo. Pur. dec. 176. lib. 3. in corr. Bich. dec. 234. numer. 26. & 27.

Vicarius non potest unite Beneficia, nisi de speciali mandato Episcopi doceatur. Rebuffi in prax. tit. de forma. Vicariat. vers. 102. vers. nona clausula. Stroz. de Vicar. Episc. lib. 2. quest. 115. num. 3. Garz. de Benef. par. 12. cap. 2. num. 69. vers. Vicarius autem. Barb. de potest. Episc. alleg. 66. num. 7. Rota in Compellenti. Parechiali. 10. Jun. 1635. coram Manzanda. & de hac commissione non creditur attentioni ipsius Vicarii Bald. in L. ult. num. 3. C. de exhib. reis. & in L. 1. §. cura carnis. num. 1. ff. de off. Presb. Urb. Decian. conf. 66. num. 17. lib. 3. Gratian. disc. for. cap. 948. nu. 15. Bich. dec. 275. num. 9.

VICINUS.

Praxis Vicini.

Vicinus nihil potest facere in fundo alieno invito Domino. L. hoc quod distum. ff. de servit. urban. præd. L. quemadmodum. gl. ad L. A. neque potest tignum in alienam domum immittere, neque potest eam in alienam domum sperelli. dec. 57. per totam.

Vicinus potest prohiberi non tantum ab ædificis in Civitate deputatis, sed etiam a Vicinis, ne res fecundas projiciat in viam publicam. L. 3. ff. ne quid in loco publ. Capolla de servit. urban. præd. cap. 48. num. 10. Sperelli. dec. 57. num. 5. Franc. Marc. dec. 498. num. 12. Capolla l. c.

Non potest fodere juxta domum vicini, nisi flet remous per unum pedem. Capolla & Sperelli. li. cc. neque in muro communi ædificare, vide Sorius.

Vicinus in suo fundo potest exercere quæcunque negotia, etiam præcipiosa, & rumorosa, nisi Vicinus esset Doctor, scholaris, vel persona privilegiata. Sperelli. dec. 55. num. 13. Gail. lib. 2. obs. 68. Capolla l. c. cap. 39. Menoch. de arbit. lib. 2. cap. 227. per totum. & num. 32. Franch. dec. 625. num. 10. Honded. conf. 81. lib. 1.

An teneatur contribuire ad expensas factas a Vicino in communem utilitatem. vide Aggretes, & Negotia, & Contribuere. Pajattell. exped. & annot. 40. Sacca conf. 15. Glardin. controver. for. cap. 132. An possit cogi ad vendendam fundum, aut domum pro ædificatione Ecclesie, vide Ecclesia. vide Fabrica.

Vicinus presumitur scire facta Vicini. vide Mascard. 6 de prob. conclus. 1414.

Vicinus ad hoc ut potius prælatione in emptione domus vicinæ, vigore juris congrui quatuor copulative requiruntur ad normam Bullæ Greg. XIII. Primo, quod sit vere vicinus. §. 8. 9. & 11. Bullæ Greg. XIII. 22. Tiraquel. de retrac. lignag. in pref. num. 2. Bard. de jure promissis. in princ. sub num. 2. Secundo, ut Vicinus offerat se ædificaturum intra certum tempus, & possit. Tercio, ut ædificium perficiendum non in privatum habitantium ramiu commoditatem tendat, sed & in ornatum, ac publicum Urbis decus. L. penult. ff. de via publ. L. 1. ff. de sign. injunq. L. Presb. ff. de off. Presb. L. 2. C. de adif. priv. L. præscriptio. C. de oper. publ. Patil. conf. 21. num. 38. lib. 1. Cavetta conf. 192. num. 21. Surd. conf. 241. num. 17. Barb. de jure promissis. in princ. num. 6. & 7. §. 4. vers. & ex hoc. Cabal. conf. civil. 162. nu. 13. Benedel. de jure promissis. in rubr. numer. 14. quarto, quod ædificium cadat & apud Merlin. dec. 437.

Vicinus potest in suo fundo edificare, aut ædificia restaurare, & usque ad Cælium altius tollere. L. alius. ubi gl. C. de servit. & aqua. L. si in adif. C. eodem. Alex. conf. 174. num. 1. vol. 2. Socin. sen. conf. 141.

141. num. 1. vol. 1. Capolla de servit. urban. prad. cap. 39. num. 1. Gail. d. lib. 2. obs. 69. num. 1. Menoch. de arbit. cap. 156. num. 1. & de praf. lib. 6. praf. 29. nu. 10. Vivius dec. 306. num. 1. lib. 2. Honded. conf. 80. num. 14. vol. 1. Surd. conf. 17. nu. 1. Rimin. jun. conf. 443. num. 10. Cyriac. contrav. 28. num. 9. lib. 1. Ciarlin. contrav. 182. num. 1. lib. 2. Sperell. l. c. quia edificatio est de jure Gentium, secundum quod, omne prædium rura urbium, quam rusticum est ab omni servitute liberum. L. cum eo. ff. de servit. urban. prad. & L. altius ff. de R. J. Gail. & Sperell. l. c. Ampl. 1. quavis officiat luminibus vicini, aut alias damno afficiat. L. Proculus. ff. de damn. infecti. Rol. conf. 22. num. 2. lib. 2. Honded. conf. 81. num. 17. lib. 2. Alex. conf. 174. num. 2. vol. 2. Cephal. conf. 130. num. 2. Dec. conf. 489. col. 3. Rimin. jun. conf. 443. num. 9. vol. 4. Vivius dec. 306. num. 4. lib. 2. Rota in Roman. Tramont. 7. Jun. 1623. coram Pirovano. & alii apud Sperell. l. c. quia non dicitur dare damnum, aut dolo facere, qui utitur jure suo. L. nullus videtur. ff. de R. J. ubi Dec. num. 1. Socin. sen. conf. 141. lib. 1. Alex. conf. 174. num. 7. lib. 2. Gail. l. c. num. 11. lib. 2. Sperell. l. c. num. 6. quavis domus vicini etiam in totum obfcuraretur, si ad hoc non collimarint ædificantis. Unde potest parietem recentem construere juxta alium murum communem, intermisso tamen legitimo spatio, quavis ex illo sequantur clausura fenestrarum vicini. Mafcard. de prob. conclus. 621. Menoch. de arb. cap. 156. Carpan. de status. Mediol. cap. 333. num. 17. to. 2. Bursat. conf. 37. Intrigili. conf. 345. lib. 2. Thes. dec. 47. Giurba conf. 47. Hinc potest etiam in suo pariete aperire fenestram, quavis propiciat vicinos, dummodo id non intendat principaliter, quavis etiam per centum annos paries nunquam fuisset apertus, juxta d. L. altius. ubi Bald. & alii. C. de servit. & aqua Capolla de servit. urban. prad. cap. 62. num. 1. Sperell. l. c. num. 18. Berosus conf. 134. n. 35. vol. 3. Ulfertius potest in sua domo exercere artificium etiam strepitum, quavis ex strepitu vicini turbentur. Mafcard. de prob. conclus. 21. num. 15. Menoch. de arbit. cap. 156. & lib. 6. de praf. 29. numer. 19. Giurba obs. 47. num. 4. Matrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 18. num. 25. Bursat. dec. 631. Franc. dec. 625. Surd. conf. 17. num. 27. Capolla l. c. cap. 50. & alii apud Sperell. l. c. nu. 13. nisi tamen vicinus prohibens esset persona privilegiata, uti Doctor, aut scholaris in casu, quo potest saltem expellere, aut alium artificem strepitum facientem, juxta L. 1. ff. sol. matrim. Menoch. de arbit. cap. 227. Honded. conf. 81. lib. 1. Præterea potest in suo fabricando luminibus officere, licet vicinus per mille annos stetit in libertatis possessione, vel quasi. Gail. lib. 2. obs. 69. num. 34. gl. in cap. Abbatem. vers. Alciatem. Monachum. de P. S. Surd. conf. 117. num. 22. lib. 1. Sperell. l. c. nu. 15.

9 Conclusio limit. diversimode. Primo, si fabricans haberet servitium non elevandi, aut non faciendi fenestram. DD. L. altius. & L. for. ff. fin. C. de servit. urban. prad. Capolla de servit. urban. prad. cap. 62. Gail. l. c. Sperell. l. c. num. 10. aliter instante vicino debet ædificatum demoliri. L. si eo loco. ff. de servit. vend. Secundo limit. si ædificatur ad æmulationem, & damnum vicini, & non ad proprium commodum. L. opus novum. ff. de oper. publ. cap. Pisanis. in fin. de restit. spol. Capolla l. c. Cephal. conf. 120. num. 12. lib. 1. Gail. l. c. num. 17. Vivius dec. 306. num. 9. Thes. dec. 16. num. 10. Menoch. de arbit. cap. 156. & praf. 29. lib. 6. num. 28. Mafcard. de prob. conclus. 630. num. 15. vol. 2. Excluditur autem æmulationis, si fabricans ex suo ædificio sentit commodum. Et in dubio æmulationis non presumitur, sed potius utilitas ædificantis. Menoch. Capolla, & alii l. c. Sperell. l. c. numer. 26. & 27. quia presumptione stante allegans æmulationem debet illam probare. Vivius d. dec. 306. num. 5. Rota in una Romana Tramontana. 7. Jun. 1623. coram Pirovano. Gail. l. c. Menoch. l. cit. Honded. conf. 80. num. 34. lib. 1. Matrill. dec. 280. num. 101. Et in dubio juxta debet stare pro ædificanti, ne illa detrauantur. Vivius l. c. nisi ex circumstantiis appareret de æmulatione. Probatur autem æmulationis, si ædificium, aut opus non proficit ædificanti, & nocet vicino. L. 1. ff. de aqua pluv. arc. L. opus novum. ff. de oper. publ. cap. Pi-

sanis. de restit. spol. Gail. lib. 2. obs. 69. num. 28. Capolla l. c. cap. 62. numer. 2. Mafcard. de prob. conclus. 621. Menoch. l. c. cap. 156. Honded. l. c. Cancr. var. res. cap. 15. a num. 5. Secundo probatur, si faciens fenestram potest aliunde habere lucrum sine damno suo. Berosus conf. 155. num. 7. vol. 3. Sperell. l. c. num. 32. Terio si sumptus ædificii excedunt, & superant commodum inde percipiendum. Sixtinus de regal. lib. 2. cap. 3. num. 83. Sperell. tamen monet, esse magis arrendandum pretium affectionis, quam commodum. nu. 33. videri potest Mafcard. de probat. conclus. 620. & Hond. l. c. Menoch. de praf. lib. 6. praf. 29. Et ad probationem æmulationis nihil erit, si Juxta eligat duos peritos, qui considerent ædificium, an aliquam ædificandi utilitatem afferat. Quatio probari potest æmulationis, si ædificium ædificanti parum prodest, & vicino multum nocet; quo casu effect prohibendum. Sperell. l. c. Quinto æmulationi probatur, si domus elevatur non ad commodum ædificantis, sed ut in domo vicini videat possit filias, aut uxorem illius, aut ut videat Moniales, aut Religiosos, nisi ædificium fieret principaliter propter utilitatem ædificantis, quavis incidenter videre possit puellas vicinas, secus tamen, si videre possit Religiosos, ut probat Sperell. dec. 58. per totam.

Vicinus in prædio rustico, si quis habet agrum, in 10 quo granum cysculum generis seminati soler, & ab una ianum parte habet solem, non potest ab illa parte edificare, & solem suis vicibus impedire favore agriculturæ, & publice utilitati. gl. in L. fin. ff. de servit. Capolla de servit. urban. prad. cap. 39. num. 4. vers. 10. Sperell. dec. 35. num. 46. Rimin. jun. conf. 421. num. 7. vol. 4. Idem dicendum de area, in qua granum trituratur, & paleis scecinatur, si tantum ab una parte ventum habet, non potest ab illa parte ædificari, ut venus illi impediantur favore publice utilitati. DD. apud Sperell. l. c. num. 45. Passer. conf. 130. num. 13. vers. ad quartum.

Vicinus, quando ædes vicinæ habent lumen ex publico, non potest ædificare in publico nocendo luminibus vicini. L. ne quid in publico. per totum. Capolla l. c. num. 2. vers. quarto fallit. Sperell. l. c. nu. 48.

Hæres non potest ædificando obscurare fenestras vicini, cui a restatore fuit relictus usufructus. L. si, quid binas. ff. de usufr. Capolla l. c. quia impeditur usufructum contra voluntatem restitoris.

Non potest quis in domo sua privata exercere artem, per quam malus odor, seu fœtor fiat vicinis. Capolla cap. 48. numer. 3. ex L. 2. §. idem ait, si odorem. ff. ne quid in loco publ. Natta conf. 23. num. 6. vol. 1.

Vicinus fodiens in suo fundo tam alte, ut paries vicini damnum pati possit, cavere debet de damno infecto. L. fluminum. §. fin. ff. de damno infecti. ubi Cast. num. 3. & debet se removere a pariete vicini per spatium saltem unius pedis. Capolla de serv. urb. prad. cap. 54. numer. 15. Sperell. dec. 56. Nec potest auferre, aut rollere, vel e loco movere in suo fundo id, quod onera sustinet vicini, puta columnam sustententem parietem vicini. Berosus conf. 131. num. 13. Sperell. l. c. num. 63.

In præjudicium loci publici aliquid ædificati non potest, quia interdicitum, ne quid fiat in loco publico, procedit etiam in ædificio, quod fit in privato, quod publico nocet. Barr. in L. 2. §. idem Laber. & §. idem ait. ff. ne quid in loco publico. Rota in Romana. altius non tollendi. sue Tramontana 3. Decembris 1618. & coram Butant. 30. Maii 1622. Item novum ædificium fieri non potest, quod ab ædibus vicinis excludat ventos aquilonares, & propterea illas redderet insalubres. Rota mox cit.

VICTUS VICTORI &c.

Præcis, quod Villus Villori, & Villulium.

Victor in summarissimo non potest cogi ad præstantiam cautionem de re restituenda in casum succumbentiae in petitorio, vel in plenario. Gratian. diff. for. cap. 113. num. 31. Fab. in C. lib. 1. tit. F9. defn. 9. Post. de manus. obs. 104. & Butant. dec. 904. nu. 7. & 9. quavis contra sentire videatur Ecclesia obs. for. 195. Vi-

2. Victus Victori in expensis est condemnandus, quod inordinatum habet equitatem de jure Divino, naturali, & Canonico, quia causam damni danti illud compensare debet. Exod. cap. 21. Levit. cap. 5. vexare autem litibus est dampnum inferre expensas causando. *cap. fin. de injur. nisi litigans habuerit iustam causam litigandi. l. propterdamnum. C. de Jud. l. qui solidum. ff. de leg. 2. Gabr. de expensis. conclus. 1.* Et si Reus habuit ab initio iustam causam litigandi usque ad certum tempus, postmodum vero non habet, si succumbat, non est condemnandus in omnibus expensis, sed tantum in illis, quae fuerunt factae a tempore, quo desit iusta causa. Fachin. lib. 1. *controverf. Jur. cap. 41. Bart. in l. si qui inficiatus. ff. de pos. Henric. Temmen. de expens. litium. cap. 8. sect. 6. a. num. 15.* Bald. Alex. & alii apud Fachin. lib. 12. *controv. Jur. cap. 52.* Menoch. *de arbit. cap. 177.* Rol. de lucto *dot. quest. 26.* Covar. *pract. qq. par. 7.* Rota apud Merlin. *dec. 261.*
3. Victor in prima instantia, & victus in secunda ex iisdem actis est condemnandus in expensis, secus si ex novis probationibus, juxta aliquos apud Fachin. l. c. *cap. 41.* secundum alios vero, quos sequitur Fachin. l. c. remittitur arbitrio Judicis. Temmen. l. c. *sect. 4.* ubi Innoc. *in cap. finem litib. 5. nu. 4. de dolo & contum.* Lancell. *de attent. par. 3. cap. 31. num. 144.* Mynsing. *cent. 2. chf. 89.* Scaccia *de appell. qua. l. 17. lim. 21. num. 55.*
4. Quando Victor condemnatur in expensis victo, vide Temmen. l. c. *cap. 9. sect. 3. per. tot.* Purta, si Actor Reum convenit coram Judice incompetente. Temmen. l. c. *nu. 6.* aut differt producere instrumentum, ex quo Reus instrui possit ad illum desatigendum. Wamefio *conf. 160. num. 7.* Scaccia *de sent. & re jud. gl. 14. quest. 7. num. 48.* Maran. *in spec. par. 6. membr. 7. num. 2.* Item Actor condemnatur in expensis ob ejusdem absentiam, & sunt plures causae, ob quas victus Victori non condemnatur in expensis. Prima, si victus fuit vi probatae fidei, vitae honestae, & inculpatae, quia non praesumitur terrene, & calumniose litigasse, juxta *l. si a bona fidei. 21. ff. de rei vendit. l. si duas. 6. §. valde tamen. ff. de excus. Tutor.* Abb. *in cap. finem litib. num. 22. de dolo & contum.* Mafcard. *de prob. conclus. 36. num. 19. & 57.* Caroc. *de juram. lit. decis. quest. 1. quest. princ. 13. num. 10.* nisi de manifesta temeritate, & calumnia constaret. Magdon. *dec. Lucen. 29. num. 13.* Temmen. l. c. *cap. 9. sect. 3. num. 3.* & quantum dicatur talis persona, relinquunt arbitrio Jud. Menoch. *de arbit. cap. 190. num. 13.* Pacian. *de prob. lib. 2. cap. 39. num. 21.* Fatini *in fragmen. crim. lib. 6. par. 2. n. 1249.* dummodo concurrat iusta litigandi causa, quae quidem non praesumitur, sed probari debet. Abb. *in cap. calumniarum. de pen. Covar. pract. qq. par. 27. nu. 3.* qualem praebet obedientia, & litigandis necessitas. Abb. *in d. cap. finem litib. Menoch. de arbit. Jud. cap. 177. nu. 16.* ubi si victus ex necessitate officii litigavit. Menoch. l. c. *cap. 321. num. 21.* Mafcard. *de prob. conclus. 25. n. 9.* item iusta ignorantia, ut quia victus successit in jus alterius. L. 11. *ff. ad S. C. Vellej. Abb. in cap. calumniarum. de pen. & alii apud Temmen. l. c. num. 24.* Ita etiam probabilis error facti excuset ab expensis. Item defensio honoris, & dignitatis. Menoch. l. c. *Berlich. pract. qq. par. 1. conclus. 78. num. 41.* Temmen. l. c. *num. 30.* quod procedere potest in criminalibus, quando crimen impactum non est publicum. Item si a personis honestis, & probis, & fide dignis audivit victus fuisse iustam causam fovere, quia verum esse praesumitur, quod ab honestis dictum est. Mant. *de iact. lib. 23. tit. 3. num. 79.* Fel. *in cap. super his de accus. Menoch. l. c. vel pro se habuit publicam famam. Caffr. conf. 293.* Abb. *in cap. cum contingat. 24. de rescip. num. 4.* Vivius *commun. opin. lib. 1. opin. 109.* Bart. *in l. cum quidem. 30. ff. de acquir. hered. §. quod dicitur.* dummodo haec ex vano rumore ortum non habuerit. Sicut etiam qui a testibus fide dignis intellexit se fovere bonum jus, qui tamen in iudicio contrarium deposuerunt, & ideo victus fuit. Menoch. l. c. *Berlich. par. 1. conclus. 78. n. 22.* Item qui probavit intentionem suam per testes, qui tamen ob exceptiones contra personam fuerunt rejecti. Bald. *in auth. generaliter. nu. 10. C. de Episc. & Cler. Lanfranc. in cap. quoniam de prob. Menoch. & Temmen. ll. c. num. 49.* Item si causa in litem deduc-

ta est valde dubia. *L. penult. §. 1. C. de fruct. & lit. expend. Abb. in d. cap. calumniarum. de pen. ubi etiam Lanfranc. Menoch. l. c. num. 6.* Aufser. ad Capell. Tholosan. *dec. 223. nu. 4.* Vivius *dec. 47. nu. 15.* Temmen. l. c. *nu. 52.* Item qui suam intentionem fundat in communi opinione. Vivius *dec. 47. Berlich. d. conclus. 78. num. 30.* Gail. lib. 1. *obf. 153. num. 5.* Temmen. *num. 60.* Item qui excellentis Doctoris viventis consilio litem inchoavit. Vivius l. c. *Pacian. de prob. lib. 2. cap. 41. num. 156.* Berlich. l. c. *aut duorum, ut requirunt alii. Fel. in cap. de quarra. num. 27. de prescript. Menoch. l. c. Gail. lib. 1. obf. 152. num. 6.* Item qui notorie nihil proprii habet. *cap. reprehensibilib. 26. de appell. Aufser. ad Capellam Tholosan. dec. 88. num. 2.* Abb. *in cap. cum contingat. 13. num. 24. de foro comp.* Item qui probavit semiplece. Menoch. *de arb. cap. 177. num. 8.* Item si Victor vicit per juramentum suppletorium. Fab. *in C. lib. 4. tit. 1. defin. 1. num. 10.* Magdon. *dec. Floren. 12. num. 13.* Crivelli *dec. 10.* Temmen. l. c. *sect. 6. num. 3.* Item si Victori victus detulit juramentum litem decisivum. Fab. *in C. d. lib. 4. tit. 1. defin. 1.* Scelerus *de juram. lib. 4. cap. 9.* Carpovius *defin. for. par. 1. conf. 31. defin. 31.* quia Victori sufficere debet, quod a probandis necessitate fuerit relevatus, & quasi iudex in propria causa factus, sicut nec est, qui truluit juramentum, in expensis condemnandus est. Temmen. l. c. *sect. 6. num. 3.* Limit. si jurans aliunde suam intentionem probare posuisset, quia tunc victus non liberatur ab expensis. Etiam illam, qui juramentum calumniae praestitit, liberari ab expensis, tenent gl. *in cap. imprimis. 7. 2. quest. 1.* Berlich. *pract. conclus. vol. 1. conclus. 78. num. 23.* Carpovius *defin. for. par. 1. conf. 31. defin. 30.* fed quod non excusatur ab expensis factis ante juramentum calumniae, fed tantum post illud, tenent Abb. *in cap. finem litib. num. 21. de dolo & contum.* Bart. *in l. 1. num. 11. ad S. C. Turpill. Bald. in auth. generaliter. num. 8. C. de Episc. & Cler. Covar. pract. qq. par. 27.* Menoch. *de pres. lib. 5. pres. 15.* fed quod juramentum calumniae omnino non excuset ab expensis, defendit Temmen. l. c. *cap. 9. sect. 4. num. 15.* qui citat Abb. *in d. cap. calumniarum. Lanfranc. Bald. & alios,* tum quia juramentum calumniae solet deferri ab initio, vel etiam in quolibet actu, & quia post titulum juramenti calumniae sequitur condemnatio expectatum. *L. 2. C. de juram. calum.*

Victus Victori, quod fit condemnandus in expensis in criminalibus, tenent Covar. *pract. qq. cap. 27. Gail. lib. 1. obf. 153.* fed contrarium voluerunt Bart. *in l. 1. ff. ad S. C. Turpill. Butr. in cap. finem litib. de dolo & contum.* Fachin. lib. 1. *controv. Jur. cap. 42.* Victualium nomine etiam in odiosis veniunt, siumentum, vinum, hordeum, calsus, laridum, pisces, linum, fricium, medicamenta, pix &c. DD. *in cap. cum Apostolicis. de censib. & in cap. Episcopus. de off. Ordin. in 6. Dec. in l. de alimentis. C. de translat. Bald. conf. 192.* Ripa *de remed. ubertatis. num. 11. 45. & 48.* Boer. *dec. 246.* Rebuff. *in l. verbo victus. ff. de V. S. Capon. discept. For. 313.*

V I D U A.

Praxis Viduarum.

Vidua dicitur, quae nunquam habuit virum, vel quae virum amisit, vel quae virum inutilem habet. *L. nu. C. quando Imper. inter pupill. & Vid. Gratian. discip. cap. 666.* Anoncl. *de regim. Ecclies. lib. 5. cap. 4.* & hoc ad effectum gaudendi privilegio Viduarum; dummodo tamen agat virum honestam, quia privilegium non datur inhonestis. Anoncl. l. c. *Bulter. diffus. Clerical. de privil. Cleric. reat. §. 5.* Covar. *pract. qq. cap. 7. Specrell. dec. 158.* Matfrill. *dec. 127.* Communicat suum privilegium electionis soli etiam non privilegiatis viventibus in communione bonorum. vide *Pupill. Dum pro iurium conductum inhabitans teneatur solvere pensionem pro rata temporis. Costa de portione rata. quest. 25.*

Vidua licite petit ab hereditate mariti defuncti mortis usuras dotis non restituit. Fachin. lib. 3. *controv. Jur. cap. 101.* & DD. apud eundem. Lupus *ad L. Curabit. commen. 1. §. 4.* contrarium sistent Covar. lib. 3. *var.*

3. var. ref. cap. 1. nu. 3. vers. 6. Rol. conf. 55. num. 2. Afflic. dec. 284. Nevizan. conf. 74. nu. 3. nisi ratione damni emergentis, & lucrī cessantis, uti sentit ipse etiam Fachin. l. c. Covar. ut supra. Thel. dec. 42. & quando alimenta, vide Uxor. Infra annum luctus debet alimenta habere. Surd. de alim. tit. 1. quæst. 44. Costa de port. rate. quæst. 25. in domo tamen, & non extra sine causa, alias a dictis alimentis detrahatur rata opusculum præstantibus ab illa. Costa l. c. quæst. 177. Potest pacifici cum hæredibus mariti defuncti interesse sibi solvendum, donec dos restituatur, quod tamen debet communicari damno emergenti. Sperell. dec. 84. Non lucratur donationem propter nuptias, si dos non fuit soluta. vide Donatio.
3. Vidua etiam dives de Jure Cæsareo. d. L. unica. potest trahere Reum de loco ad locum, & ab uno Iudice Laico ad alium; non tamen de foro ad forum, hoc est, ab Ecclesiastico ad Laicum, vel a Laico ad Ecclesiasticum. Sperell. dec. 156. nisi Laicus Iudex esset negligens in administranda iustitia, vel a Laico fuisset oppressa, vel spoliata. Sperell. l. c. Natta conf. 560. aut si non fuit spoliata, est tamen pauper, dummodo paupertas ab allegante saltem summarie probetur. Antonell. de regim. Eccles. lib. 5. cap. 4. Et quod indistincte trahat Reum de foro ad forum, tenent Pignatelli. ro. 3. conf. 24. Diana par. 12. tract. 2. ref. 117. Scaccia de iud. lib. 1. cap. 12. ex cap. ex quibusdam de P. S. Thel. dec. 177. Menoch. de arbit. cas. 66.
4. Vidua conventa non potest iam de Jure civili, quam Canonico declinare suum forum, in quo fuit conventa. Innoc. in c. significans. de off. Deleg. Sperell. l. c. Martha de iurisd. par. 4. cas. 21.
5. Vidua gaudet privilegio sui mariti. Diana par. 8. tract. 7. ref. 23. Sylvat. lib. 1. conf. 30. vide Uxor.
6. Vidua legataria tenetur præstare cautionem Mutuam, si ab hæredibus petatur. Costa de portione rate. d. 1. nu. 15. ubi Caball. conf. 137. Berouf. conf. 29. Rota apud Cyriac. controu. 136.
7. Vidua si litiget pro restitutione dotis, debentur filii litis expensæ, & alimenta. Surd. de alim. tit. 1. quæst. 118. num. 10. Ecclesia obs. for. 10. num. 6. si tamen est pauper, & non potest aliunde se alere, nisi confiter de malo jure petitis. Ecclesia l. c. nu. 12. Novar. de elect. & variat. fori scilicet. q. 67. n. 17. Pajatel. exp. & annot. 44.
8. Vidua vivens inhoneste amittit omnia privilegia viduus concessa. L. his solis. C. de revoc. donat. Felin. in c. significans. de off. deleg. Sperell. dec. 158. nu. 39. & 40. Covar. pract. 99. c. 7. amittit honores prioris matrimonii, & mariti, amittit legatum sibi a marito relictum. L. fideicom. C. de fideic. Cyriac. contr. 134. Tiraqueul. de nobil. c. 18. amittit filiorum tutelam, item dñem Covar. de matrim. par. 2. c. 7. §. 6. quia delictum nemini parociano debet, neque immunitatem præbere, nec plus debet gaudere luxuria, quam castitas. Lim. si penitentiam egisset. Sperell. l. c. Paschal. de patr. pot. par. 1. c. 5. 53. Menoch. de arbit. cas. 288.
9. Vivens inhoneste infra annum luctus cum sponso de futuro, non amittit dotem, neque lucra dotalia, nec antefatum, quia sicut a matrimonio, ita a sponsalibus coherescantur tales actus. Novar. in L. si qua. C. de sponsal. Menoch. de arbit. cas. 228. & 375. Fab. in C. l. s. tit. 7. de fin. 7. & alii. Infra annum luctus committens stuprum, amittit dotem, & lucra dotalia. Castl. in L. sororem. C. de his, quib. ne indign. Vivus in verb. Uxor. opin. 437. Boer. dec. 338. Franc. dec. 431. Ursul. ad Afflic. dec. 265. Covar. de sponsal. par. 2. t. 7. §. 6. num. 11. Clarus in §. stuprum. nu. 6. Pinell. in L. C. de bon. mat. secus si post annum luctus; sed quod imo nunquam amittit dotem, aut lucra dotalia, tunc alii apud Capon. disc. for. 199. vide Farin. de delict. carn. q. 142. par. 2. n. 46. Schreder. de fund. par. 9. c. 2.
10. Nubens infra annum luctus amittit antefatum, legatum, & hereditatem a marito sibi relictam. Pajatel. exp. & annot. 47. num. 33. & 37. & hoc ne turberetur sanguis, & fiat seminum confusio cum prolis incertitudine. L. liberorum ff. de his, qui nati. infam. L. San. cimus. C. de Episc. & Cler. Alciat. lib. 3. pref. 271. Scipio Gentilis de secund. nupt. c. 18. presertim si sunt

Begundelli Bibliotheca. Tom. IV.

nimis maturæ, ut merito possit tunc prolis incertitudo etiam de Jure Canonico haberi in casu. Covar. par. 2. decretal. c. 3. §. 9. Gutierrez lib. 5. pract. q. c. 5. Fab. in C. lib. 5. tit. 5. Afflic. dec. 75. n. 5. Gab. de secundis nupt. conclus. 25. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 87. Borell. de secund. nupt. ro. 3. Fontanel. de patt. nupt. claus. §. gl. 8. nu. 11. Antonell. de temp. leg. lib. 2. c. 14. Surd. conf. 175. qui idem affirmat, si nubat infra quatuor menses, secus si post. vide Pona. quæst. obstant SS. Canones, quia per illos tantum fuit solida pœna infamiz, que auferit libertatem secundarum nuptiarum. Barb. in collect. ro. 6. lib. 4. de secund. nupt. Thel. q. for. lib. 1. c. 28. Hieron. Treulerus conf. 111. apud Capon. disc. for. 199. de quo plura videri possunt apud Cyriac. controu. 135. 146. & 177.

Vidua nubens infra annum luctus nullo confectio. II ventario, non petito Tutore, vel non redditis rationibus privatur hereditate prioris mariti, aut legato. Pajatel. exp. & annot. 47. Berouf. conf. 32. Boer. dec. 186. Lim. si filii non exstant. Pajatel. l. c. Afflic. dec. 61. & Myning. obs. 23.

Vidua pro dotis restitutione habet retentionem omnium bonorum mariti, licet creditum dotale sit parve summe. DD. in L. quædam. C. de distrac. pignori. L. creditor. ff. eod. Rota apud Bich. dec. 466. nu. 30. Et si exegit nua cum filio pecunias spectantes ad hereditatem viri, piâ mediate præsumitur ad eam pervenisse. Bich. l. c. num. 25. & 28. Lim. si bona tantquam Tutrix filii administravit, & non reddidit rationes. Idem Bich. num. 26. 27. & 29.

Viduz opponi non potest exceptio dotis non solutz, nec ad hæredibus, nec a creditoribus viri, si constat de præcedente promissione, que tollit præsumptionem simulationis, aut animi donandi in fraudem legis. Covar. lib. 1. var. ref. c. 7. num. 6. Marecos. lib. 1. var. ref. c. 8. nu. 13. Sanchez de matrim. lib. 6. disp. 9. nu. 10. Fontanel. de secund. nupt. ro. 2. claus. fin. gl. nu. nu. 35. Scraph. dec. 795. Bich. dec. 131. nu. 5. & 6.

Viduz pro restitutione suæ dotis competat retentio bonorum mariti, que est in illius possessione, & impediatur hæredibus immunitatem, nisi restituta illius dotis. L. 2. L. affidas. §. & imo. C. qui potior. in pignor. habent. Myning. cent. 6. obs. 70. nu. 5. Rota apud Statil. de solv. interd. dec. 75. nu. 1. quævis tantquam Tutrix filiorum viri, seu mariti bona administraverit, & de illis rationem non reddiderit, quia particulari privilegio dotali exceptio hujusmodi administrationis non excludit retentionem, nisi simul concluderetur doceatur ad manus viduz pervenisse tot bona, ac effectus hæreditarios, quibus commode de integra dote posuerit satisfacti. Negus. de pignor. 5. memb. 5. par. num. 34. Rota dec. 1455. nu. 1 & seq. apud Scraph. dec. 275. num. 4. par. 4. recent. & in Faten. dot. 14. Mart. 1642. coram Cerro. apud Bich. dec. 466. nu. 27.

Vidua Tutrix filiorum ante dissolutionem rationes tutelæ dici non possunt dubitari, ex qua pecunias tutelares exegit, vel quod illas cum suo credito dotali compensare debeat. Anchar. conf. 235. n. 1. vers. præterea. Alex. conf. 192. nu. 2. & 3. lib. 7. Elicobat. de ratiocin. c. 21. a num. 12. usque ad 22. Fontanel. dec. 234. num. 14. Burat. dec. 443. nu. 2.

V I O L A N T E S.

Praxis Violantium.

Violantes immunitatem Ecclesiasticam incidunt in excommunicationem Bullæ reservatæ S. Pontifici. DD. apud Clarin. controu. for. c. 155. quibus tamen ipse videtur esse contrarius Diana par. 6. tract. 1. ref. 34. Mar. lal. tract. de immunit. c. 6. F. in de immunit. c. 20. Duard. de Bull. Can. Can. 15. quæst. 16. Qvaran. in som. Bullar. verb. casus reservati. Percege de immunit. Eccles. c. 15. Bonac. de Confess. in patt. disp. 2. quæst. 3. ro. 6. & sunt de foro Ecclesiæ. Sperell. dec. 49. est Reus læsæ Majestatis, & ultimo supplicio afficiendus. L. fidelit. & L. prefati. C. de his, qui ad Ecclesiam confug. tenentur pendere Episcopo; vel Ecclesiæ læsæ pœna, auctores, privantur ipsi Immunitate, si confugiunt ad Ecclesiasticos. Barb. de Jure Eccles. lib. 2. c. 3. p. 168.

Diana par. *trall.* 1. ref. 13. extendentes etiam ad attendentes.

2 Violantes Bullam Greg. XIV. in materia Immunitatis incident in excommunicacionem reservatam Pontifici. DD. mox cit. ref. alii volunt posse absolvi ab Episcopo. Diana l. c. ref. 41. contrarium videri potest apud Barb. qui tamen cum Barb. de potest. *Episc. alleg.* 51. num. 71. Genuen. in *praxi* c. 7. stat pro ordinario. Gratian. *disf. far. c. 413.* Riccius in *praxi* par. 2. ref. 33. Bonac. de *LL. disp.* 3. q. 7. vide *Episcopos quoad absolutionem*.

3 Violantes interdictionum personale, vel locale peccant mortaliter. Bonac. l. c. Innoc. in c. tanta de excess. *Prelat.* quia faciunt contra Censuram in materia gravi. Et si sunt Clerici, qui violant interdictionem per usum Ordinis, sunt irregulares. c. 12. cu. de sent. excom. in 6. & possunt per sententiam privari beneficio. c. pastoralis. de Cler. excom. *ministran.*

4 Violantes pacem, vel promissionem de non offendendo sub certa pena non tantum tenentur ad penam, sed etiam ad damna, & expensas. Cabot. ref. *crim. cas.* 218. Innoc. & Abb. in c. tuam. de pen. Vulp. de pace. & promiss. de non offendendo. c. 64. Paschal. de par. pot. par. 4. c. 7. pena vero est capitalis, licet addit etiam conventionalis. Farin. q. 107. num. 7. Honded. conf. 39. etiam inter privatos.

5 Violatio sepulchri est mixti fori, & illius pena est arbitraria. Farin. to. 1. q. 20. c. infames 6. q. 1. ff. & C. de sepulch. viol. Clarus in q. fin. q. 68. Menoch. de arb. cas. 387. Antonel. de regim. *Eccles.* lib. 6. c. 37.

VIRGINITAS.

Praxis Virginitatis.

Virginitas dicitur plene probata, si mulier juret, se esse Virginem, & accedat testimonium septem mulierum, quæ ex aspectu corporis faveant, illam esse Virginem. cap. *propositi* de probat. P. Pirhing lib. 2. tit. 19. §. 6. num. 40. c. causam. 14. de prob.

2 Virginitas antequam nuptis. c. nuptis 33. q. 1. suaderi potest, imperari non potest. c. integras. q. 1. Illius desolatio non facit conjugium, sed pactio conjugalis. c. cum inira 27. *quest.* 2.

3 Virgo potius videtur experta a viro, quam vir a Virgine. c. honoratus in fin. 32. q. 2.

4 Virgini asserenti se ab aliquo cognitam, an credatur, vide *superius*. ejus voluntas si vultu scipio, & promissi in Monasterio, debet explorari a Vicario, vide *Vicarius*.

5 Virgo lite pendente super matrimonio contrahendo debet sequestrari, vide *lite pendente*.

VISITATIO.

Praxis Visitationis.

Visitatio est actus jurisdictionis. Ludovif. dec. 4. Innoc. in c. in singulari. num. 1. de statu Monach. Pavin. de visit. par. 1. q. 1. nu. 8. Buratt. dec. 504. Visitare nil est aliud, quam excessus inquirere, inquisitiones castigare, & emendare, observantiam obligationum juxta ejusque persone, & rei exigentiam, ubi viget, conservare, & ubi deficit, in statum pristinum restituere, & hic est scopus visitationis. Conc. Trid. sess. 24. c. 3. de ref. Barb. de potest. *Episc. alleg.* 73. num. 1. & 2. Pax Jord. de re Penei. lib. 7. tit. 1. num. 3. Fufe. de visit. par. 1. cap. 1.

§. I.

Quibus competat jus visitandi?

1 Primo competit Summo Pontifici in toto mundo, quia ille est Diocesis totius orbis, & omnes animas sua habet sub jurisdictione. Pavin. de Visit. par. 1. q. 2. num. 3. Fufe. lib. 1. de visit. c. 2. num. 2. & 3. Pax Jord. l. c. num. 22. Et potest visitare omnes quacunque dignitate preeditos, etiam Imperatores, Reges, Principes &c. non tantum per se sed etiam per alios, & illos corrigere, & alia facere ad utilitatem

Reipublice Christianæ pertinentia, juxta cap. grandi. de supplen. neglig. *Prel.* in 6. cap. fundamenta de elect. in 6. & Clem. ne Romani de Jurisparon. Azor. par. 2. c. 40. *quest.* 11. Pax Jord. l. c. Cuchus *instit. moral.* lib. 4. tit. 8. num. 47.

Secundo generaliter jus visitandi competit Prelatis Ecclesiasticis habentibus jurisdictionem, & administrationem, quia qui non habet administrationem, jus visitandi non habet. cap. 1. §. fin. de cens. in 6. Abb. in c. cum Apostolus in 3. notab. de censib. Cochus d. lib. 4. tit. 8. num. 29. Barb. d. alleg. 73. num. 20. Oldrad. conf. 204. Mar. Socin. de visit. lib. 4. vers. 14. Azor. l. c. Pax Jord. l. c. n. 22. Ejusmodi sunt Prelati Regularium, Abbates, Archidiaconi, si habent jurisdictionem, alias non, nisi longa consuetudine hoc jus præscriptum. Conc. Trid. sess. 24. c. 3. de ref. Item Archi-Episcopi, Episcopi, & Legati a Latere.

Et quidem Episcopus non solum potest, sed tenetur suam Diocesim visitare. cap. decernimus 10. q. 1. c. 1. de censib. in 6. Conc. Trid. l. c. Ugol. de off. *Episc.* c. 48. §. 1. num. 1. Barb. de alleg. 73. a num. 1. Fufe. de visit. lib. 1. cap. 2. num. 12. Cuchus *instit. moral.* d. lib. 4. tit. 8. in prin. & nu. 105. Azor. l. c. d. c. 40. q. 1. Gavanti in man. verb. *Visitatio* §. 1. num. 4. Zerol. in *prax. Episc.* par. 1. verb. *Visitatio* §. 1. Pax Jord. l. c. num. 29. ubi dicit, quod si Episcopus in provinciali Concilio fuerit accusatus de negligentia in visitando, S. Pontifex delegat alium Episcopum, qui super tali negligentia se informet, & referat. Et Episcopus, si non est legitime impeditus, debet ipsemet visitare, & non per substitutum, & quando est impeditus, potest quidem visitare per alium, sed opus est, quod illum deleget specialiter. S. Congreg. apud Pacem Jord. l. c. num. 32. & quod ad minimum Delegates sit constitutos in ordine Diaconatus. cap. *Episcopum* 10. q. 1. Scimus est de Episcopo visitante Parochias, quas potest per alium substitutum, licet non sit impeditus, visitare, secus si visitat Ecclesias Collegiatas, Cathedralis, aut Exemptas, virtute Concil. Trid. sess. 6. c. 4. de ref. quia tunc tenetur visitare per se ipsum, si non est impeditus.

Illi vero, qui jus visitandi non habent de Jure, sed ex præscriptione, si visitandi per se ipsos facultatem præscriperunt, ut non possunt ministerio substitui, licet sint legitime impediti, quia non possunt extendere limites sue præscriptionis, quæ stricti juris est, & stricte interpretanda, & tantum censetur præscriptum, quantum possumus. Anchar. in cap. cum ex officio. de prescript. ubi Fel. num. 12. Idem in c. audiri. nu. 14. de prescript. Jo. Andri. in cap. cum contingat. num. 70. de foro comp. Azor. l. c. d. c. 40. q. 3. par. 2. lib. 3. Pax Jord. l. c. nu. 33. & probatur ex c. cum olim. de prescript. c. dilectus. de Capell. Monach. c. cum contingat. & c. cum in tua de Decim. ubi Innoc.

§. II.

Quinam ab Episcopo visitari possint?

Omnes subiectos visitare potest Episcopus, adeo ut nullus Prelatus Romano Pontifici inferior, cui jus visitandi competit, possit subditis suis visitacionem remittere, nec debuit correctionem condonare. cap. cum venerabilis de censib. Innoc. in c. cum ex officio de prescript. Cuchus l. c. de visit. tit. 8. num. 15. & 16. Azor. d. c. 40. *quest.* 5. Marian. Socin. de visit. lib. 6. *quest.* 14. num. 17. & 18. Pax Jord. l. c. nu. 47. Et quamvis S. Pontifex ex privilegio, vel generalis exemptione possit subditi eximere a visitatione Ordinarium, isti tamen, qui fuerant exempti, non erunt liberi a visitatione Legatorum, aut Delegatorum Apostolicorum. c. cum persona. de privil. in 6. c. cum instantia. de censib.

Neque præscriptio suffragari potest subiectis, quominus ab Episcopo, seu Prelato visitari possint. cap. cum ex officio. ubi gl. & DD. de prescript. sicut non excusant ab obedientia. cap. cum non liceat. de prescript. cap. cum inter de consuet. Pax Jord. l. c. nu. 50. Azor. par. 2. lib. 3. c. 40. q. 2. Cuchus l. c. tit. 8. nu. 3. quamvis talis consuetudo, & præscriptio ad moderandam procuracionem plurimum conducere possit, vel ad omnino illam

illam tollendam. *d. cap. cum ex officii.* Alius vero, si ve extraneus, siue subditus illius Prælati, cui de jure competit visitatio, præscribere viis visitandi non prohibetur, ut possit visitare eo excluso. *d. c. cum ex officii.* ubi Abb. & Felin. nu. 12. & alii de præscript. Azor. & Cuchus II. c. Pax Jord. ubi supra num. 51. & hoc ob negligentiam ipsius Prælati, qui tamen jus suum recuperare potest contraria præscriptione. Felin. in *d. c. cum ex officii.* num. 72. de præscript. Marian. Socin. de visit. l. c. quest. 21. vers. 4. Azor. l. c. q. 3. Cuch. l. c. num. 7. Pax Jord. l. c.

7 Et quando Archidiaconi, seu alii inferiores, qui visitatione legitime confueverunt, visitant, assumere debent Notarium de consensu, Episcopi, & visitationis factæ intra mensem Episcopo rationem reddere tenentur, & acta omnia illi exhibere. Et Episcopus his non obstantibus, vel eo impedio ejus Visitatores ab illo deputati easdem Ecclesias separatim ab eis visitare valent, quia hæc inferiorum potestas visitandi intelligitur cumulativa cum Episcopo, non privativa. Leo in thes. for. Eccles. par. 2. c. 31. num. 35. de visit. Barb. de potest. Episc. alleg. 73. nu. 27. Piaf. in prax. Episc. par. 2. c. 3. num. 62. Pax Jord. l. c. nu. 54. vers. nec non. Cuch. l. c. cit. tit. 8. num. 38. quo tamen casu non potest punire delinquentem ab Archidiacono jam puniunt. S. Congreg. apud Barb. l. c. num. 31.

8 Non potest tamen visitare ea loca, a quorum visitatione in fundatione fuit exclusus. Riccius in praxi Visitatoris par. 4. ref. 570. sicut non potest visitare Ecclesias specialiter exemptam a visitatione etiam ut Delegatus. Idem ref. 572. scilicet alias etiam Cathedralis, ita Marecot. lib. 2. var. ref. c. 15. ubi Rota Rom. scilicet si Ecclesia fuit quidem exempta, sed non specialiter a visitatione, quia exemplo a visitatione non comprehenditur sub generali concessione exemptionis facta ad favorem aliquis Ecclesie. Rota dec. 2. de consil. in antiqu. Achil. dec. 2. de exempt.

9 Si vero visitandi ipsum Visitatorem admittere contumaciter recusent, nec resipiscant, poterit visitator illos excommunicare, aut Interdictio subijcere absque ulla monitione præmissa, aut scriptura, quia tunc non procedit, ut Iudex, sed sicuti pars sua jura defendit, quo casu sicut potest sua jura tueri, etiam materialibus armis, ita potest spiritualibus. Innoc. Host. Jo. Andr. Burr. Abb. & Anchar. in cap. de Immun. Eccles. Gratian. disc. for. c. 110. num. 16. & 17. Barb. in L. 2. §. hoc interdictio. ff. de imm. altu. princ. Bald. in L. observare ff. de off. Procons. Menoch. conf. 257. nu. 55. lib. 3. & conf. 902. num. 77. lib. 10. Pax Jord. l. c. num. 59. & 60. qui tamen suadet a materialibus armis abstinere, in quantum potest, videri etiam possunt pro firmanda conclus. Genuen. in prax. par. 2. c. 4. num. 82. Ugolin. de off. Episc. c. 49. §. 7. Fulc. de visitat. lib. 2. cap. 17. num. 58. Campanil. rubr. 12. c. 13. num. 52.

10 Imo Visitator, quia in visitatione non procedit ut Iudex, non tenetur probationes exemptionis, aut præscriptionis a visitatis fortassis præsentari admittere. Pax Jord. l. c. nu. 63. enno. in cap. Penabili. de censibus.

11 Neque admiuntur a visitatione, aut contra illam appellationes, quia a visitatione, aut correctione morum appellatio non admittitur ad effectum suspensionis. Conc. Trid. sess. 24. cap. 10. de ref. & S. Congreg. declaravit. Zetola in prax. Episcop. par. 2. verb. Visitatio. vers. 5. Lancell. de arbit. lsm. 18. numer. 6. Ruginell. de appell. §. 2. c. 3. num. 6. Marchet. de commiss. par. 1. de appell. extra Rom. Cur. c. 6. num. 78. in 2. edit. Barb. de potest. Episc. alleg. 73. num. 32. Navar. conf. 1. de appell. num. 3. Pax Jord. l. c. num. 67. quamvis appellatum fuerit ad Sedem Apostolicam S. Congreg. apud Zerol. l. c. quod tantum procedat, quando Episcopus processit sine scriptis, & sine processu, secus si fuit factus, & compilatus processus, quia tunc appellatio datur, & non intrat dispositio Concilii, sed appellari potest ad utrumque effectum. Barb. l. c. Pax Jord. ubi supra num. 70. nisi Episcopus procederet contra exemptos, vel privilegatos contra illorum privilegia, quia tunc daretur appellatio ad utrumque effectum. Barb. l. c. num. 34. Pax Jord. l. c. numer. 73.

12 Non tantum non potest acceri Ordinarius a visitatione Beguelli Bibliotheca. Tom. IV.

tionem per appellationem, sed nec per recusatorem. Conc. Conf. sess. 7. c. 8. de ref. & rescitum Pauli V. ad Archi Episcopos Portugallie apud Barb. d. alleg. 73. & Pacem Jord. num. 76.

Episcopus non potest visitare quoscunque Clericos, & etiam Protonarios exemptos. Riccius in praxi Visitatoris. ref. 573. Item Curatos in Ecclesiis Monachorum, quia Cura animarum a DEO fuit commissæ præcipue Episcopis. Conc. Trid. sess. 7. c. 1. Abb. in c. 2. de Relig. dom. S. Congreg. apud Riccium in praxi Visitatoris. ref. 542.

§. III.

De tempore Visitatoris.

Visitatio debet fieri singulis annis, & pæfci, nisi Diecesis sit valde ampla, quia tunc sufficere, quod majore in Diecesis parte visitatio fuerit pæfata, & intra biennium compleatur. Conc. Trid. sess. 24. c. 3. de ref. Zerol. l. c. §. 2. Cuch. de visit. l. c. num. 2. Pax Jord. l. c. nu. 39. Et quamvis nullum certum tempus a Conc. fuerit præscriptum ad perficiendam visitationem, sed arbitrio Episcopi relicto, hoc tamen debet esse discreto, & moderatum, ne gravetur subditi superfluis expensis, ut declaravi S. Congreg. & aliis negotiis ad visitationem non spectantibus se minime occupare. Piaf. sec. apud Barb. alleg. 73. num. 39. & 40. Zerol. in prax. par. 1. verb. Visitatio. vers. 9. nisi forte Visitator procuratorem nullam recipiat, vel ob consuetudinem contrariam, aut eo quod illam remittat, quia tunc non ita accelerare cogetur, quia tunc cessat, ratio gravaminis.

Potest etiam Episcopus Archidiaconis, & Prælati inferioribus præscribere tempus, intra quod visitationem complere teneantur. S. Congreg. quam asserit Pax Jord. l. c. num. 42. & licet supra meminimus, debere visitare singulis annis ex Conc. Trid. senel. saltem, non prohibetur tamen Episcopus pluries in anno visitare, si necessitas id deposcat. Socin. de visit. num. 66. Azor. par. 2. lib. 3. c. 42. quest. 11. vers. illo quoque ex c. visitandi. & c. non senel. 11. quest. 2. gl. 2. & c. mandamus de off. Archid. & c. conquirentes verb. annua. de off. ordin. Cuchus d. tit. 8. de visit. 116. Pax Jord. l. c. nu. 43. & si nullam recipiat procuratorem, potest etiam sine ulla necessitate causa pluries in anno visitare. Hent. Boich. in c. cum Apostolor. de cens. iuxta c. visitandi. & c. non senel. Cuch. l. c. num. 120. Socin. ut supra nu. 82. Pax Jord. l. c. nu. 44.

§. IV.

De Visitazione Ecclesie Cathedralis.

Visitatio debet incipere a capite, & digniore, & inde ab Ecclesia Cathedrali. cap. 1. de cens. in 6. Conc. Trid. sess. 7. c. 1. de ref. Ugol. de off. Episc. c. 49. §. 6. num. 2. Piaf. in prax. Episc. par. 2. c. 3. num. 5. Barb. l. c. alleg. 73. num. 4. Fulc. de visit. lib. 1. c. 15. Pax Jord. l. c. nu. 106.

Praxis vero visitationis solet esse sequens, Episcopus præscripta die sub baldachino, & pontificali cappa supra Rostrum indutus, pileumque Pontificale supra biterum gestans procedens inter Canonicos, & Clero, acceptaque in porta aqua benedicta, adorato Sanctissimo incipit visitationem a Venerabili Sacramento, & videbit, an illud decenter custodiatur considerando tabernaculum, & pixidem intus, & foris, & ipsum altare accurate lustrabit, & sequentes faciet interrogationes, quas Notarius scribet per extensum a cum responsionibus, & incensatur Venerab.

Interrogatoria ad Tabernaculum.

- 1 An Tabernaculum sit ligneum, vel lapideum, aut ex alia materia?
- 2 Qualitatem pixidis, & an ad ipsam alia pro infirmis, cujus qualitas?
- 3 An clavus sit deauratus sericeis cordulis appensus?
- 4 De cura illius custodia, ubi, & a quo, & an ad se corporeale substratum?

- 5 An habeat iuxta altum conspectum, & an tabernaculum col. ris officii currentis?
- 6 Quoties mutentur, & renoventur sacra Hostie?
- 7 An lampas continuus ardeat ante Tabernaculum?
- 8 An adsit baldachinum, seu umbella deferenda supra ipsum in Processionibus?
- 9 Quomodo deferatur in Processionibus, praesertim in festo Corporis Christi?
- 10 Quomodo portetur ad infirmos, & an velum album gestetur supra pluviale?
- 11 Quomodo ministratur tempore paschali, & an schedula dentur, vel recipiantur pro cognoscendis, qui satisfaciunt vel non precepto communionis paschalis?
- 12 An adsit Confraternitas Corporis Christi?
- 13 An Laici post communionem detur ablutio.
- 14 An adsit ferreum instrumentum ad conficiendas hostias, & particulas, & a quo Hostie fiant, ac particulae.
- 15 An adsit cribrum ad extrahenda fragmenta particularum, & vas ad aservandas Hostias.
- 16 An adsit bursa coloris albi cum sericeis cordulis ad gestandam illam e collo, & ferequidam ad infirmos.
- 17 An adsit lacerna, & intortitia pro associacione Sacramenti.
- 18 In qua etate admittantur pueri ad communionem, & quomodo instruantur ante primam communionem.
- 19 De sepulchro in hebdomada maiori.
- 20 Deinde fit visitatio Fontis baptismalis dimisso pluviali, & assumpta mozzetta, & primo bene lustrant vas fontis, ex qua materia illud sit, an sit rotundum, nitidum, bene clausum, coepertum, an in conspicuo loco, & sicut sequentia interrogatoria circa fontem &c.

- 1 Ponit baptismalis qualis sit in materia, & in forma, an in loco comodo, dicatur, & ornato, an adsit pyramis sine simulis cum imagine S. Joannis Baptiste Christi baptizantis.
- 2 Conceptum super pyramidem.
- 3 An sit clavus, & cancelli circumdatus.
- 4 De clave, & ejus custodie.
- 5 An aqua sit clara, & nitida, & de illius quantitate.
- 6 An adsit vasculum ad fundendum aquam, & aliud ad illam recipiendam, ne iterum cadat in fontem.
- 7 De gessipio, seu bombice.
- 8 An adsit linteam ad asstergendum, quod non convertatur ad usus profanos.
- 9 Sal ubi asstervetur, & quando benedicatur, & an detur Laicis.
- 10 An adsit Sacramum ad infundendam baptismi aquam non remotum.
- 11 An adsit mensa ad usum parandi necessaria ministrando baptismo.
- 12 An lumina dum ministratur Sacramentum.
- 13 De modo ministrandi baptismum, & an irreperitis aliquis abusus, seu superstitio.
- 14 An ministretur in Ecclesia vel domi.
- 15 Qui, & quot adhibeantur Patini.
- 16 Quo tempore ministratur a Nativitate infantis.
- 17 An adsit obsecratrix, & sint instruita circa formam, & materiam baptismi, & circa modum illum ministrandi.
- 18 An ministretur cum cotta, & stola.
- 19 An adsit liber baptizatorum, & de modo illos inscribendi.
- 20 De diligentia perquirendi, an fuerit baptizatus domi, & a quo, & qualiter.

- 19 Terrio proceditur ad visitationem oleorum sacrorum, an decenter, & tute custodiantur: & sunt sequentia interrogatoria.

- 1 An adsit armarium ex parte Evangelii intra Ecclesiam cum inscriptione majusculis litteris, ejus ornatus interior, & exterior.
- 2 An Adsit clavus tuta, & quomodo custodiatur.

- 3 De qualitate vasorum tam respectu materiae, quam forme, & de gessipio.
- 4 An singulis annis renovetur, & vetus comburatur.
- 5 De arculis cum vasculis, & sua clavi ad mittendum pro oleis accipiendis.
- 6 Quis mittatur.
- 7 De sacculo sericeo violaceo ad deferendum ruri.
- 8 Liber distributionis oleorum.
- 9 Modus administrandi.

Quarto visitantur SS. Reliquiae cum duobus ad minus intortitiis. Fosc. de visitat. lib. 1. c. 8. in princ. nu. 14. Gravari. in prax. visitat. §. 8. nu. 2. Pax Jord. l. c. nu. 115. incensantur. Et inspicitur armarium, in quo asstervantur, an sit decens, mundum, & non humidum. Et inspicitur index ipsarum, qui confrontatur cum codice antiquo, an sint integre, an sepultae, an in vasis, & quibus. De illarum custodia, & clavis. De fide antiquitatis, ac earum cunctitudine, & sunt etiam interrogatoria sequentia.

- 1 An & quomodo ostendatur populo, & exponantur, an cum superpellico, stola, & luminibus.
- 2 De festis diebus illarum, & quomodo sanctificentur, an fiat de illis officium.
- 3 An adsit tabella generalis Reliquiarum in Sacristia conservanda.
- 4 De parvis sericis albis pro Confessoribus, & rubris pro Martyribus ad involvendum eas.
- 5 An adsit superstitio, turpis questus, & lucrum in illis ostendendis, aut alias.
- 6 An lampades accense ante infiriores.
- 7 An fuerint approbate, & a quo. Et an nove approbentur: & a quo.
- 8 An deferantur ad egrotos, quod non permittendum.
- 9 An extrahantur absque debita licentia.
- 10 An sint venales, an exponantur extra cassas, quod non permittendum.

Quinto post Reliquias visitantur Imagines Sanctorum; & non est permittendum profanis virorum, aut mulierum imaginibus Ecclesiam ornari, neque pro Sanctis publice coli, qui canonizati non fuerint, praesertim post decretum Urbani VIII. multo minus nova miracula publicari, donec ab Episcopo recognita, & approbata fuerint, siue fuerint Sanctorum Canonizatorum, quam non Canonizatorum. Pax Jord. l. c. nu. 157. & 158.

Postmodum visitantur Alaria, & considerandum, ex qua materia sint constituta, an habeant debitam altitudinem, & latitudinem, & longitudinem, an habeat gradus ad ipsum, seu bradellam, telam ceratam, immobilem, mappas tres, vel unam duplicatam, & quoties mutantur. An superior tobacea sit longa usque ad terram. An habeat crucem, candelabra, Iconem, tabellam Secretarum? pallia omnium colorum, umbellam super illud, pulvinar saltem unum, fenestram utriuscolorum, ceterosquata ad elevationem, campanulam, clavum a latere pro appendendo birero Sacerdotis, fundationem, institutionem, vel titulum, obligationes, servitium, redditus, lampadem.

Sequitur Visitatio corporis Ecclesiae, circa quod sequentia fieri petuntur interrogatoria.

- 1 An fuerit consecrata, & qualiter appareat de consecratione, an egeat reconciliatione, an egeat reparatione in navis, parietibus, tecto, siue alia parte, an parietes sint albi sine indecenti aliquo epithio.
- 2 An quis habet super eam.
- 3 An adsit imago Crucifixi in medio loco alto collocata.
- 4 An habeat sedem Episcopalem, a qua Ecclesia denominatur Cathedralis cum suis gradibus, & Umbella, seu Baldachino.
- 5 An Chorus sit bene dispositus, separatus a secularibus cum suis sedibus, subsellis, legilibus, libris necessariis, Breviariis, Gradualibus, Antiphonariis, Martyrologio, Pontificali, Cereemoniali, Directorio Chori, Calendario.
- 6 An servetur debitus ordo stantendi, sedendi, stantendi, silentii &c.

- 7 *An ad sint sepulchra pro Sacerdotibus, & pro Clericis a Laicis distincta, & an supra terram elevata contra Constitutionem Pii V.*
- 8 *An ad sit Pulpitum, & an sedes mulierum, & virorum distincte sint.*
- 9 *An pavimentum planum.*
- 10 *An vasa aquae benedicta cum aspersoriis, & aqua munda, & benedicta, & an fiat populi aspersio.*
- 11 *An firmas habeat portas, & an congruis horis claudantur, & aperiantur, & habeant firmos claves. An armaria, & arcus elemosynarum, an fenestras numero, & magnitudine sufficientes.*
- 12 *An privatorum ades Ecclesiae cohaerant, an finium, aut quidvis immundum, aut perispermum in propinquo habeatur.*
- 13 *An Confessionalia numero sufficientia publico, & aperto loco exposita, crates ferreae, laminas perforatas, aut Cancellos habentes, una cum imagine pia, & tabella casum reservatorium Papa, & Ordinatio, & an claudi possint, ne Laici sedant in eis. Et an mulieres, & pueri ante solis ortum, aut post occasum admittantur.*
- 24 *Sequitur deinde Visitatio Cœmeterii, an clausura sit, ut impediatur hominibus transitus per illud, aut aperitur, ut brutis pateat ad illud accessus. Fusc. lib. 1. de visit. cap. 25. per tot. Pax Jord. l. c. num. 173. an habeat crucem lapideam, seu ligneam erectam in loco patenti, an arbores, aut alias immunditias. An in sepeliendo committatur simoniacas labes, aut alius abusus in sepeliendo. An heretici, excommunicati, aut alii, quibus Ecclesiastica sepultura interdicta est, sepeliuntur.*
- 25 *Deinde visitatur Campanile, in quo sequentia fieri solent interrogatoria.*

- 1 *An congruentes numero, & qualitate habeat campanas, an benedictas, a quo pulsentur, & an pro negotiis secularibus, an fones, & scalas pro ascensu.*
- 2 *An habeat culmen, tectum, & crucem in summmitate, an ostium cum suo clavi, ac debitum horis claudatur, & aperiantur.*

- 26 *Acceditur exinde Sacristia, in qua debent examinari plura, ubi locus, inventarium omnium bonorum, sacra vasa, umbellæ, armaria, Altarium paramenta, linteamina, tobacæ, & suppellex, Altare pro Paramentis, labrum cum manutergis, locus ad orandum, & sacramentalis Confessionis audiendum. Vasculum pro aqua benedicta. Crux processionalis. Missalia cum signaculis, & pulvinariis, calices, & patenæ, corporalia, & pallæ, purificatoria, vela, & buræ. Calendarium, & rubrica colorum, amictus, albe, cingula, stole, manipuli, planicie, dalmatice, pluvialia, mappæ varæ, ampullæ, & pelvula, campanulæ, suppellex argentea, thuribulum cum navicula, & cochleari. Tabella pacis, Instrumentum ad conficiendas hostias, & particulas, cribrum ad expurganda particularum fragmenta, vas ad lavanda corporalia, & purificatoria. Piscina sacra, seu Sacarium. Candelabrum triangulare pro martynis tenebrarum majoris hebdomadæ. Item candelabrum cerei paschalis. Feretrum panni mortuorum. Legilia, libri, & Rituale novum. Quis sit Sacrista, ejusque Ministri. An habeat redditus, & aquo administrantur oblationes, & vota, in ejus cedant utilitatem. Missæ an describantur in speciali libello. Poræ an claudantur debitum temporibus, & quomodo claves custodiuntur, & a quo. Pavimentum, tecturæ, parietes, an cautio deat per Sacristam.*
- 27 *In Visitatione ædium Ecclesiasticarum sunt sequentia interrogatoria.*

An ades egent reparatio, & quæ an locentur personis infamibus, aut ad usus improbos, an Clericus cohabitare avertat, an sint refugium facinorosorum.

Deinde proceditur ad visitationem Capituli, a qua nullo modo potest excludi aucto Decreto Concilii Tridentini, sess. 6. cap. 4. & sess. 25. cap. 6. de ref.

- 28 *Quibus peractis Episcopus ad Capitulum debet accedere, illudque visitare, a qua visitatione nullo jure ex Beguendelli Bibliotheca. Tom. IV.*

cludi potest, aucto Decreto Concilii Tridentini, sess. 6. quod quidem jus visitandi intelligi debet cumulative cum aliis habentibus auctoritatem visitandi, ut declaravit S. Congreg. de qua testatur Gonzal. ad reg. 8. Cane. §. 2. provinciali. nu. 21. Gratian. disc. for. cap. 154. nu. 40. Barb. de Canon. cap. 28. num. 16. & 17. Pax Jord. lib. 7. tit. 2. num. 2. Dummodo tamen talis visitatio fiat duntaxat ad solam correctionem, & emendationem morum, & non ad ordinariam delictorum punitionem, aut privationem, ut declaravit S. Congreg. de qua testatur Rota dec. 3. par. 2. divers. Garz. de benef. par. 3. c. 2. mon. 197. Pax Jord. l. c. nu. 3. quæ facultas visitandi extenditur etiam ad jura, & bona Capituli, & illorum Administratores. Barb. l. c.

Locus autem hujus visitationis censetur aula Capituli, si consuetudine præmissa more solito campanæ signo, ac debita singulorum intimatione, aut convocazione, ad junctum proprio visitationi, Notario, & excluso Cancellario Capituli consuetudine, Pax Jord. l. c. nu. 4. Unde non potest Episcopus visitans Capitulum ad se in suum Palatium evocare, sed tenetur locum Capituli accedere, nisi velit visitare singulos Canonicos, quos pariter singillatim ad se evocare S. Congreg. apud Pignatell. 10. 1. conf. 59. Non potest in visitatione Canonicos punire sine adjunctis. Idem conf. 61. Rota in una illerden. coram Jusso. 1602. apud Pignatell. l. c. non potest corrigere statuta Capituli non confirmata a Pontifice, quia hoc non tangit correctionem morum, quæ attenditur in visitatione, ita Pignatell. conf. 64. ubi S. Congreg. Pax Jord. l. c. n. 6. Zerola in præf. par. 2. verb. Capitulum. 2. Gavanti in man. verb. Capitulum. n. 4. nisi consuetus locus congregandi Capitulum esset palatium Episcopale; quod si aula Capitalaris esset legitime impedita, conceditur convocatio in alium locum arbitrio Episcopi, dummodo locus sit congruus dignitati rei, & personarum.

Secuta ergo Capitularium coadunatione Notarius refert illam in actis exprimens nomina singulorum Canonicorum interessentium. Et Episcopus format sequentia interrogatoria.

- 1 *Quæ, & quot existant Dignitates, & quis earum ordo? & quibus præmissis utantur, & quæ illarum institutio, & an illis sit annexa cura animarum.*
- 2 *Quot sunt numero Canonici, an sint compatibles cum dignitatibus, an sint supernumerarii & expectantes.*
- 3 *Quoties congregentur, quo tempore, & quo in loco.*
- 4 *An habeant statuta, & quæ, & an jurata, an consuetudines, omnia examinentur.*
- 5 *An omnes resideant, & intersint, & munera per se obeant.*
- 6 *Ubi habitent, & an fidei professionem emiserint etiam in Capitulo.*
- 7 *Qualiter soleant recipere novos Canonicos, an vivant in concordia.*
- 8 *An habeant Ecclesias unitas, & circa statum illarum.*
- 9 *Quo habitu utantur in Choro? & an prebenda sint distincta.*
- 10 *An prebendati susceperint Ordines suis prebendis annexos, quos redditus habeant. Quomodo, & quibus locentur, qualiter administrantur, & dividantur, & an, & cui rationes reddantur.*
- 11 *Quod cuiusque servitium. Et quid circa distributiones, qui Punctatores, & qualiter se gerant.*
- 12 *Qui Officiales Capituli, Computista, Secretarius.*
- 13 *Acta quomodo servantur.*
- 14 *Stigillum apud quem, an ad sit archivum cum inventario.*
- 15 *De oneribus, & illorum sabella.*
- 16 *Quæ Missæ solemnes. Horas Canonicas an ipsi recipient cum reliquis.*
- 17 *An ad sit Theologus, & legat. An Penitentiarius, & audiat.*
- 18 *Quæ disciplina Chori.*
- 19 *Anniversaria quæ. Missarum numerus, Officiali propria, Festa.*
- 20 *An ad sit Inventarium bonorum mobilium, & immobilium.*
- 21 *Quot Capellani, & de Mansionariis, habent earum, servitium, & merces.*

22 *Conferendo Ecclesie, Processiones, & ritus. Magister Ceremoniarum, Sacrista, Coadjutores, Clerici, & a quo erudiuntur, & an proprium habeat Confessarium Organista, Musici, alii, qui, & quot, & quod illorum ministerium, videtur potest Fuscus lib. 1. de Canon. cap. 29. Piasce, in praxi par. 2. cap. 3. num. 6. Gavanti, in man. verb. Canonici. & in praxi Visitationis. §. 1.*

31 Episcopus tamen non potest visitare archivium Ecclesie Cathedralis, quia cum sepe incidant controversie inter Episcopum, & Capitulum, hoc esset funere ardua de domo Rei, & idcirco neque Capitulum permittitur petulante archivium Episcopi ad regulam quod quisque jurat. Pignatelli, consule, 65.

32 Post visitationem realem Capituli succedit visitatio personarum Capituli. Primum dignitati sunt sequentia interrogatoria.

- 1 An habeat litteras sue provisionis, quas prima vice regulariter tenetur omnis Beneficiarius exhibere.
- 2 Que prebenda.
- 3 Qui redditus.
- 4 Qui Ordines.
- 5 Beneficia que.
- 6 Licentia celebrandi.
- 7 Habitus, & Tonjura.
- 8 Ritus celebrationis.
- 9 De litibus particularibus.
- 10 De habitatione, Consanguinitate, & facultatibus, Mulieribus, & familia. Doltrina, studii, & similibus, fidei professione &c.
- 11 De etate, ac tempore Canoniciatus &c.

33 Deinde duo, vel tres ultra predicta erunt interrogandi de vita, moribus, & vitis inferiorum Clericorum, ut de concubina, filiis, simonia, lusu, scandalis, armis, discordiis, negotiationibus, & similibus.

Visitatio Lectorum Theologalis.

34 Concilium Tridentinum, sess. 5. cap. 1. de ref. decrevit, Episcopos debere deputare Lectores S. Scripturæ tam in Cathedrali, quam in Collegiis insignibus, in quibus reperitur aliquod stipendium ad hoc destinatum. Item in Ecclesiis Monachorum, & in Conventibus Regularium, & in ipsi etiam publicis Gynasiis; ubi vero prebenda ad hunc effectum non reperitur destinata, illam erigere. Ugolin. de off. Episc. par. 2. cap. 43. Fuscus de visit. lib. 1. cap. 17. Barb. de potest. Episc. alleg. 56. & de Canon. cap. 27. Garz. de Benef. par. 5. cap. 4. num. 153. Pax Jord. lib. 7. tit. 3. nu. 3. Excipe Cathedralis Regularium, in quibus non sunt distincte prebende, quia tunc coguntur Monachi providere de Theologo. Plura de hac materia vide apud Paxem Jord. l. c. per totum. & quæ diximus in praxi Prebende.

Visitatio Seminariorum.

35 Ad Seminarium non quicumque pueri admittendi sunt, sed qui ad minimum 12. ætatis annum exegerint. De legitimo matrimonio nati sunt, legere, & scribere competenter novit, & quorum indoles, & voluntas sperni astant, eos Ecclesiasticis mysteriis, & ministeriis perpetuo inseruituros. Præterea debent admitti pauperes, & divites non nisi solvant expensas conviciæ. Alumni debet cogi ad spondendum, & sub idonea fideiussione cavendum Deo, & Ecclesiæ interfuturi perpetuo. Tot, & non plures debent recipi, quot ex pecunia, & proventus ad seminatum destinati alii queunt, Spiritus, quamvis legitimati sint, admitti non debent. Et ut commodius instigantur in Ecclesiastica disciplina, tonsura, mox ac ingressi fuerint, & Clericali habitu decorati debent. Missam singulis diebus audire, singulis mensibus sua confiteri peccata, & juxta Confessarii consilium S. Eucharistiam socrere. Cathedrali, aliisque Ecclesiis loci diebus Dominicis, & festis inservire. Grammatica, cantus, computi Ecclesiastici, aliarumque bonarum artium disciplinam addicere, sacram scripturam, libros Ecclesiasticos, Catechismum, Homi-

lias legere, sacrum ceremoniarum, & rituum formas sedari, quæ omnia, & alia necessaria, vel opportuna Episcopus cum consilio duorum Canoniorum seniorum, & graviorum, quos ipse elegerit, prout Spiritus S. suggererit, constituere curabit. Lyfcolos, & incorrigibiles acriter puniendo, & si opus fuerit, etiam expellendo. Concil. Trid. sess. 23. cap. ult. §. ut vero. de ref. Fuscus de visit. lib. 1. cap. 16. nu. 7. Zetola in prax. verb. seminarium. §. 2. 3. & 4. par. 1. Barb. de potest. Episc. alleg. 77. an. 34. Gavanti, in man. verb. Seminariorum. a nu. 4. Pax Jord. lib. 7. tit. 4. nu. 10. verf. Grammaticæ.

Porro duorum Canoniorum ad Curam, & regimen Seminariorum eligendorum consilium in eligendo, locum pro fabrica, Magistros, Confessarios, in constituendis regulis, in corrigendis, aut expellendis dyfcolis, in visitationibus requirere debet Episcopus, licet illud sequi non teneatur. Gonzal. ad reg. 8. Cane. gl. 46. n. 47. Garz. de Benef. par. 12. cap. 2. nu. 191. Pax Jord. lib. 7. tit. 4. n. 13. Zetola in prax. verb. Seminarium. §. 3. Barb. d. alleg. 77. nu. 32. & 33. qui testatur, ita fuisse declaratum a S. Congreg. & omnia gesta sine horum consilio nullius esse valoris, præsertim Unio Beneficiorum pro sustentatione Seminariorum, declaravit S. Congreg. 13. Jan. 1594. testib. Barb. l. c. nu. 33. Gavanti. nu. 43. nisi tamen requisito talis effectus valde difficilis propter absentiam Canoniorum, aut unus ex illis. cap. un. §. fin. ne sede vac.

Porro electio Canoniorum ab Episcopo semel facta ad illius beneplacitum cassari non potest, alium, vel alios de novo eligendo, nisi iusta, & rationalis causa aliud exigat, quod casu dumtaxat variatio erit licita. S. Congreg. apud Zetola l. c. §. 3. Barb. d. alleg. 77. nu. 31. Pax Jord. l. c. nu. 17. Præter quos Canonici ad regimen ejusdem Seminariorum quatuor alios deputatos habere tenetur, duos quidem Canonicos, unum a f. alterum a Capitulo eligendos, qui eidem Episcopo consilium præbent in provisione reddituum, & proventus necessitatum ad fabricam Seminariorum pro mercede Magistorum, & Ministrorum, ad aleam juventutem, & reliquos sumptus. Item quando Episcopus, quot annis rationes reddendum, & expensarum Seminariorum recipit, de taxatione vero pro Seminario facienda plura vide apud Paxem Jord. l. c. an. 22. ubi qui contributere teneantur.

Pro visitatione Collegiarum Ecclesiarum deservient proportionaliter illa, quæ tradita fuerunt in visitatione Cathedralis. Et quæ dicuntur Ecclesiæ collegiata, & quomodo collegiatis probetur. vide apud Paxem Jord. lib. 7. tit. 5. per totum.

Succedit jam Visitatio Ecclesiarum Parochialium, quas omnes Episcopos tenetur visitare, etiam Curas, etiam annexas, & subiectas Regularibus. Item Equilibus Hierosolymitanis. Concil. Trid. sess. 7. cap. 7. de ref. Gavanti, in man. verb. Visitatio Episc. nu. 10. & 11. Barb. de pot. Episc. alleg. 74. nu. 18. Villagut. in specul. Visit. nu. 6. S. Congreg. apud Paxem Jord. l. c. tit. 6. num. 2. Limit. quoad illas Parochiales Monasteriorum, & Conventuum, in quibus Magister generalis illius Ordinis, aut Congregationis primariam sedem habet, quia tales ob reverentiam Generalis exceptæ sunt, & subtrahæ ab Episcopi Visitatione. Conc. Trid. sess. 25. cap. 11. de Regular. Barb. l. c. nu. 14. Gavanti, in verb. visitare. n. 12. Pax Jord. l. c. nu. 4. quæ tamen exceptio non extenditur ad Parochiales talibus Monasteriis, & Conventibus Ordinum capitibus unitas, quas Episcopus visitare non prohibetur. DD. cit. qui testantur de declar. S. Congreg. & quod auctor visitationem realem Ecclesiæ, eadem deservient interrogatoria, quæ in Ecclesiâ Cathedrali proportionaliter, quo vero ad visitationem personarum Parochi, sicut poterunt interrogatoria sequentia.

- 1 Nomen ipsius, etas, patria, Ordo, habitus, & tonsura, fidei Professio, ritus sue provisionis, a quo, & quando, qualiter, an per concensum, ac simoniacæ, & per fordes, aliis Beneficiis, seu pensionibus.
- 2 Inventarium bonorum mobilium & stabulium, jorium, & actionum occupatione correndum bonorum, & litibus.
- 3 Parimonium, habitatio Capellani, si quæ habere tenetur, ceteris Clericis, & Ministris, legatis, pitis, & obligationibus, eorumdem implementum, celebratio, & an pro Dyfcolis, Concio, & Missæ expensio.

- 4 Publicatio Fessorum, Vigiliarum, edilorum. Confessio generalis Dominici, & festiuis diebus, doctrina Christiana, & modus illam docendi.
- 5 Vesperae, Processiones, Festa propria, infirmi, & illorum cura, morientes, & illorum sepultura, secularia negotia.
- 6 Libri pro studio, qui & quot. Rituale, Breviarium.
- 7 Que consuetudines. Conferentie casuum conscientie, an habeantur.
- 8 Benedictio Cinerum, Palmarum, candelarum, cerei Paschalis, fontis, domorum, & similium.
- 9 Lytania majores, minores & de modo.
- 10 Ritus celebrandi solemniter & private.
- 11 Pie representationes.

Circa Baptismum.

- 1 Compares quot, & qui. Obsecrantes que, & de illarum peritia, dilutio ad suscipiendum Baptismum, quis locus administrationis illius, quis liber ad scribendum, & que scribendi forma.
- 2 Fonte, oleis, sale & ceteris, ac de illorum iuta custodia.
- 3 Admonitiones pro cura infantium.

Circa Penitentiam.

- 1 De habitu audiendi Confessiones. Tempore quoad mulieres, & pueros. Loco & confessionali. Notitia casuum Bullae Cane & Episcopali, assidue audientis, & promptitudine toto anno, aliter subditis.
- 2 Licentia suorum alibi confitendi, aut abusus in hoc. De elemosyne tunc largitione.
- 3 Medicorum diligentia circa observantiam Bullae Pii V. de monendis infirmis ad Confessionem. De Inconfessione.
- 4 De libro status animarum.
- 5 Forma scribendi confessos ac communicatos, ac habendi in Paschate notitiam illorum.

Circa Confirmationem.

- 1 De libro, in quo inscribuntur confirmati, & forma scribendi.
- 2 De Parinis, numero & qualitate illorum.
- 3 De notitia eorum, qui Confirmationem susceperunt.

Circa S. Communionem.

- 1 De Instructione puerorum prima vice communicantium. De vigilantia communicandis eos, quem primum ad etatem pervenerint. De schedulis pro Communione Paschali. De illis, qui non communiceverunt, & diligentia, ut satisfaciant.
- 2 De publicis peccatoribus non recipiendis ad eam.
- 3 De operatu ad S. Communionem, & instructione Communicantium.
- 4 De modo descendendi ad infirmos.
- 5 De frequentia populi suscipiendi sacram Communionem, & adhortationibus ad eijusmodi frequentiam.
- 6 De Feste SS. Corporis Christi, & ritu illud celebrandi.
- 7 De renovatione S. Eucharistiae.

Circa Extremam Undionem.

- 1 Qualiter ungantur manus Sacerdotum. An renes mulierum.
- 2 An Sacra olea dimittat in domo infirmi, aut gossipium.
- 3 An saepius invitantur infirmi, & opera, ac consilio solatium illis offeratur.
- 4 An in tempore mortis illis afflatur, anima commendatur eo tempore, & post mortem pro ipsius oritur.

Circa Matrimonium.

- 1 An Denuntiationes prae mittantur juxta formam Ritualis.
- 2 An sponsi permittantur cohabitatio ante contractum matrimonium per verba de praesenti.

- 3 An uterque sponsus separatim interrogetur.
- 4 An exteri admittantur ad contrahendum absque attestationibus, & non consulto prius defuger Ordinario.
- 5 An Sponsi consueantur, communicent, & Ecclesie Benedictionem ante consummationem suscipiant.
- 6 An scribantur matrimonia in libro aliquo particulari cum nominibus testium. Et antiqua matrimonium sint abusus & facinationes.
- 7 An contrahentes, & ipsimet Parochus probe calleat impedimenta matrimonii, & de illis populus erudiat, & an habeatur sermo tempore contrahendi.
- 8 An aliqui conjugati propria se auctoritate separaverint, & ita vivant absque licentia Ecclesiae.

Circa Bona Ecclesiae.

- 1 An adsint particulae pro fabrica Ecclesiae, a quo ministrantur, an fideliter, & cui reddantur rationes.
- 2 An aliquando publicetur Decretum Concil. Trid. contra usurpatores bonorum Ecclesiasticorum.
- 3 Qui sint Parochiani melioris vitae.

Circa alias functiones.

- 1 Quis concionetur in Quadragesima, a quo alatur, & elemosynam suscipiat.
- 2 An sint Oratoria, Societates, aut Confraternitates.
- 3 An populus sit devotus, & pauper.
- 4 An adsint publici peccatores, usurarii, blasphemii, concubinarij &c. An inimicilia, & an Parochus studeat inimicorum reconciliationi.
- 5 Qualis sit familiarum numerus in Parochia, & quis eorum, qui sunt apti ad Communionem. An visitetur frequenter Parochia.
- 6 An omnes in Quadragesima diligenter observent jejunium, aut cibis vetitis manent. An sint Parochi obediens, & quomodo se Parochus gerat erga inobedientes.
- 7 An vigeat aliqua heresis, seu nova opinio.
- 8 An Ludimagistri, Medici, & alii, qui de jure tenentur, fidei professionem emisserint.
- 9 An pueri turpia, & inhonesta doceantur.
- 10 An Clerici honestum, & decentem gestum habuimus, & consorem, & inserviant Ecclesiae & modeste se gerant, & sine scandalo, & sint bone indolis & spiritus, & an ex illis sint, qui puellas doceant.
- 11 An libros Baptizatorum, Confirmatorum, matrimoniarum, mortuorum, status animarum, Missarum, & elemosynarum pro Missis habeant, scribant, & diligenter custodiant.

Tandem separatim vocantur quatuor, aut quinque 40 ex Laicis vitae melioris, & interrogantur de vita, & moribus Parochi, & an bene gerat suum officium, ac functiones Parochiales, residet, & gratis administret Sacramenta prompte, & omni tempore.

Deinde visitantur Capellae, Beneficia simplicia, & 41 Altaria, ac Oratoria, de quibus suis in locis jam dictum fuit, & Beneficiis sequentia fieri possunt interrogatoria.

Nomen, etas, patria, Beneficii titulus, & a quo impetratus, an habeat alia Beneficia, & pensiones, a quo fuerit presentatus, an fecerit Professionem fidei, de redditibus Beneficii, ejus obligationibus, & implemento. De Officio Divino. De inventario bonorum mobilium, & stabilium. De praedictis cum suis finibus. De alienatione, & recuperatione bonorum. De Locationibus, pectis simoniacis, facultate celebrandi, & servitia praestandi. Unione Beneficiorum, Disiminatione, renuntiationis publicatione.

Quid dicendum de Capellanis Regiis, poterant 42 ab Episcopo visitari? Respondetur, quod respectu Capellae Regis visitari non possint, quoad alias autem Ecclesias, & Capellas possunt visitari, quia quoad illas subest Episcopo. cap. cum Capella. de privilegiis. Conc. Trid. sess. 24 cap. 11. de reform. Falso. de vige. lib. 1. cap. 11. num. 1. Pax Jord lib. 7. tit. 7. nu. 22. Imo juxta Concil. Trid. sess. 7. cap. 8. de ref. possunt Ecclesias quascunque, & quomodolibet exemptas autho-

authoritate Apostolica singulis annis visitare, & opportunis juris remediis providere, ut quæ indigent reparatione, reparentur, & cura animarum, si quæ illis imminet, aliisque debitis obsequiis in finem defraudentur, appellationibus, consuetudinibus etiam immemorabilibus non obstantibus. S. Congreg. apud Pacem Jord. l. c. n. 24.

- 44 Oratoria privata ab Episcopo non visitantur, nisi quando in eis Divina celebrantur, publica veto indistincte sunt visitanda. Abb. in cap. fin. nu. 3. in fin. de censib. Ugolin. de off. Episc. c. 49. §. 3. nu. 9. Fulse. de visit. lib. 1. cap. 12. nu. 7. Concil. Trid. l. cit. cap. 8. Pax Jord. lib. 7. tit. 9. nu. 8.

In Visitatione Hospitalium Interrogatoria.

- 1 De fundatione, & jure patronatus, obligationibus, statutis, & eorum examine, Privilegiis, epibus, Indulgentiis, Inventario bonorum mobilium, & immobilium, Archivio, Praefecto, seu Magistro, & ejus qualitatibus, Cura, & administratione. De Officialibus, & eorum electione, tempore durationis illorum.
- 2 De modo vivendi, & inserendi.
- 3 De tabella onerum.
- 4 De distinctione locorum pro maribus, & feminis & pro honestioribus, & de expensis.
- 5 Rationes reddituum, cui, & quoties reddantur.
- 6 Sacramentorum administratione.
- 7 De Missa, & sacra Communione.
- 8 De Missis solemnibus, & quando.
- 9 De Divino officio majore. Oratione quadragesimæ horarum.
- 10 De ordine in infirmis recipiendis.
- 11 De sepelientibus eorum, qui moriuntur.
- 12 De porta Hospitalis, & ejus inscriptione, & collectoribus elemosynarum. De observantia prohibitorum ejusdem Collectoribus.
- 13 De Patronis Laicis, vel Ecclesiasticis.

Circa infirmos maxime morientes sequentia interrogantur posunt.

- 1 An confiteantur sua peccata, & aliis spiritualibus subsidia foveantur.
- 2 Qualiter trahantur circa necessaria viventes.
- 3 An bona indigentium fideliter custodiantur, & fideliter, quibus opus est, restituuntur.
- 4 An ab infirmis petantur exactiones.
- 5 An post mortem debita charitate sepeliuntur.

- 45 Querens, an hospitalia secularium, quæ non fuerunt erecta auctoritate Ordinarii, nec tacita, nec expressa, possint ab Ordinario visitari? Respondetur, posse visitari tanquam loca pia; sed tunc potest tantum inquiri de operibus piis, & pro illorum executione insistere, administratores negligentes coercendo. Si vero fuerunt erecta auctoritate ordinaria, potest inquiri tam super profanis, quam piis. Maschard. de prob. conclus. 869. n. 30.

Visitatio Montis Pietatis.

- 46 Supposita Montis pietatis iustitia, licet aliquid accipiat pro muros, ut declaravi Leo X. anno 1515. in Concil. Lateran. prohibendo sub excommunicatione, ne contrarium doceatur, visitari debet ab Episcopo, qui sequentia fornabit interrogatoria.

- 1 Cui mutuo dentur pecunie, & quantus sit valor pignorum, an excedat medietatem pecunie numerate.
- 2 An pignora saltem singulis mensibus a pulvere, & immunditiis excutiantur.
- 3 An adfit certa taxa quantitatis mutuande.
- 4 An recipiantur pignora, que de facili corrumpi possunt, aut que difficulter solent recuperari, nisi arma, ac libri.
- 5 An sint statuta certa poena contra officiales negligentes, & delinquentes.
- 6 An pignora accommodentur aliis ad illis utendum, que facti species est.
- 7 An Officiales pro seipso exerceant, aut alioquin

neantur ministerio, cum augmento expensarum Montis.

- 8 An adfit legata pia, & quid de illorum exequiis.
- 9 An rationes reddantur, quando, quomodo, & quibus.
- 10 An adfit inventarium omnium bonorum mobilium, & immobilium.
- 11 An libri introitus, exitus, pecuniarum, pignorum, diligenter, & distincte conscripsi, ac probe custoditi.
- 12 An adfit priores Societatis, vel Magistris montis, Officiales, & de singulorum mercede, & unde solvantur. Custodes pignorum. Deputati ad illa vendenda, & de forma venditionis. Computista, mulieres, an aliquid pro usura recipiant.
- 13 An pecunia expendatur in alios usus, quam pauperum.

Visitatio Confraternitatum.

De Confraternitatibus diximus in praxi Confraternit. 47. ratum. Hic de eorum visitatione aliqua notanda, & quidem interrogatoria in illa facienda.

- 1 De fundatione, & quis sit ejus finis primarium, statutis, & privilegia.
- 2 De aggregationis diplomate, tabella Indulgentiarum Congregationibus, quoties, & quando? & de abusibus.
- 3 De recitatione officii B. V. Mariæ.
- 4 De Missis solemnibus, Missis Defunctorum, & majore Officio.
- 5 De oratione 40. horar. Frequentia Communionis, Legatis piis, & eorum executione, tabella ipsorum publice affixa.
- 6 De numero, & habitu Confratrum.
- 7 De tabella Confratrum, & Sororum, qualitatibus admittendorum, & forma admissionis.
- 8 Inventario bonorum, & stabilium.
- 9 De expensis, & quomodo fiant, & an in ipsos usus tantum.
- 10 Elemosynis, & earum erogatione.
- 11 Archivio scripturarum, & Sacristia.
- 12 Officiales, qui, & quot, & an perpetui, ac quando eligantur.
- 13 De redditione rationum annuatim, & quibus presentibus.
- 14 Capellani, ac illorum stipendio.
- 15 Arcula elemosynarum.
- 16 Sepulchra.

De Monasteriis Monialium multa tractat Pax Jord. 48. lib. 7. tit. 12. per totum. præsertim quoad clausuram, & nos diximus in praxi Monialium, ac Monasteriorum. Hic ergo agenda sunt duntaxat de illarum visitatione, ad quam deferriant sequentia interrogatoria.

Pro Abbatisa.

- 1 Nomen, ætas, tempus, religionis, & regimini.
- 2 Numerus Monialium an sit determinatus.
- 3 Reditus an sufficiant, & quomodo ministrentur.
- 4 Pecunie ex laboribus, & elemosyne an deferriant pro Communitate.
- 5 De obedientia Monialium, & de observantia Regule, præsertim circa vota. De honestate, & clausura.
- 6 Communitas an servetur in omnibus, de Choro, oratione mentali, an fiat, & quomodo, & quando. De confessione, & communionis singulis mensibus.
- 7 De modo recipiendi Novitias, admittendi ad professionem, qua ætate, & an finito probationis anno, & certiorato prius Episcopo.
- 8 An recipiantur aliqui intra clausuram sine licentia Episcopi inferiores.
- 9 Puellæ, que adfunt pro educatione, quomodo trahantur.
- 10 An legatur in mensa, & qui libri.
- 11 An habeantur Constitutiones, & ille legantur, & quoties.
- 12 An Moniales habeant libros particulares.
- 13 An Moniales eo die, que communicaverint, permittantur colloqui cum aliquo.
- 14 An adfint oscultantes, que semper assint, dum Moniales colloquantur cum aliis.
- 15 An adfit infirmaria, & aliqua Monialis deputata ad illam, an provideantur infirmis pharmacis, & aliis necessariis, & ac visite infirmas singulis diebus.

- 16 An adfint Portitorie, Rolarie, Aufcultatrices, Magistra Novitiarum, Prefecti laborum, Sacrista, Computatrix expenfarum Conventus.
- 17 An adfit inventarium bonorum mobilium, & immobilium Monafterii.
- 18 An detineantur in depecto bona, & pecunie secularium.
- 19 An permittat Monialibus inducere vefte viriles, aut arma recreationis caufa.
- 20 An feriantur, vel recipiantur littera in Monasterio & Monialibus, antequam ab ipfa videantur, an aliqua retineat privatum, aramentum, & alia ad ferendum necessaria, & an aliqua mittat, aut recipiat donaria.
- 21 An Confessarivus fit diligens in officio fuo.
- 22 Alie vero Moniales ultra predicatorum examinandas circa regimen, & vitam Abbatisse, & circa illius vitam, nec non aliarum Monialium.

Visitatio Regularium.

- 49 Quamvis Regulares, qui de Jure communi erant fubjecti in omnibus Episcopis, fuerint in plerisque a S. Greg. Magno, & aliis Pontificibus fuccelloribus exempli a Jurisdictione Episcoporum; tamen quibufdam in cafibus adhuc fubfunt Episcopis. Primo illa Monasteria, quae funt commendata, in quibus non viget Regularis obfervantia, quae debent, & poffunt ab Episcopis vifitari. Conc. Trid. fess. 21. cap. 8. deref. & fess. 25. de Regul. cp. 20. Campanil. ruer. 12. cap. 13. a num. 45. Piafco. in prax. 4. c. 3. nu. 45. Ugolini. de off. Episc. c. 20. §. 5. num. 2. Fufe. de vifit. lib. 2. c. 15. nu. 56. Pax Jord. lib. 7. tit. 14. nu. 9. Lim. in illis Abbatis, in quibus commendatarii habent territorium, five Diocefin, in qua exercent Jurisdictionem quafi Episcopalem. Zerola. in prax. verb. Visitatio. verf. duodecimo. Pax Jord. l. c. nu. 10.
- 50 Praeterea Regulares vifitari poffunt, & corrigi ab Episcopo quoad ea, quae pertinent ad Curam animarum. cap. 1. de Capell. Monac. cap. un. cod. tit. in 6. Conc. Trid. fess. 7. cap. 7. de ref. & fess. 25. de Regular. c. 11. Campan. d. c. 13. num. 46. Barb. de potest. Episc. alleg. 105. num. 28. Ugol. de off. Episc. c. 2. §. 4. & 8. num. 2. Piafco. in prax. par. 2. cap. 3. num. 46. Gavanti. in manual. verb. Regularium jura. num. 10. Plura vide in praxi Regularium, & apud Pacem Jord. l. c. tit. 14. per totum.

Visitatio Laicorum, in qua fieri poffunt fequentia interrogatoria.

- 1 An omnes confessi fuerint, & Communionem Paschalem peregerint, qui non, ob quam caufam.
- 2 An fint aliqui heretici, fchismatici, apostatae, aut fimiles.
- 3 An adfint, qui in privatis domibus clanculo conventus habeant, an filias mittant ad fcolas hereticorum, libros, picturas, & alia hereticorum prohibita fecum retineant.
- 4 An de fide Catholica polam, vel occulte difpant, & hi, li moniti non defiftant, poffunt excommunicari. cap. 2. §. inhibemus. de heret. in 6.
- 5 An ad fint malefici, fortilegi, divinatores, incantatores, & fimiles lamiae, blasphemii, ufurarii, incestuos, adulteri, polygami, contra quos procedi debet tanquam fufpectos de heresi. Sodomitae, concubinari, habitantes cum mulieribus fufpectis. Maritae a thoro maritali propria autoritate separati, aut in gradibus prohibiti conjuncti. Excommunicati, meretrices, leones, fimoniaci.
- 6 An Laici fpiritualia munia obeunt, ut convocando contra prohibitionem, cum ex injuncto, & c. ficut. de heret. Fufe. l. c. nu. 5. aut judicando, aut arbitrando ex caufis Ecclefiafticis contra e. decernimus. de Jud. & c. contingit. de arbit. Specul. de fent. §. 4. verf. penult. Covar. prati. 99. cap. 35. n. 1. verf. 2. Fufe. l. c. nu. 10. Pax Jord. l. c. nu. 12. nifi Laicos ratione focietatis cum Clerico effe arbitri in caufa Ecclefiaftica. c. per tuas de arbit. ubi gl. verf. autoritate. & Abb. nu. 3. Fufe. d. n. 10. Barb. de pot. Episc. alleg. 108. nu. ult.

- 7 An Incendiarii, an Ecclefiafticae libertati, vel immunitati opprefiores.
- 8 An arma deferant in Ecclefia.
- 9 An fefta obfervent, choreas ducant in diebus feftis, nundinas, & mercatus faciant, ludos prohibitos, aut inhonestos, an vefte, aut alia Divino cultui dicata ad profana applicentur.
- 10 An fint perjuri.
- 11 An Medici, Ludimagistri, & ceteri publici Profefsores fidei ediderint.
- 12 An obftrictes circa formam, & materiam baptifmi fint fufficiens instructi.
- 13 An amonafupreptio vendatur. Plura videti poffunt apud Pac. Jord. a nu. 47. ufque ad fin. tit. 15.

De Procuratore.

Quamvis Epifcopi curare debeant, non quibus funt, 51 fed quo JESU Chridi, quia tamen teftatur S. Paulus, non effe magnum, fi qui feminum fpiritualia, merant carnalia, & nemo cogatur militare propius Ripendiis, juxta eum ex officio. ubi B. la. DD. & Hoff. Archid. Jo. Andr. & alii. in cap. 1. de confess. in 6. Ideo procurator per facos Canones Villanibus fuit permiffa, praefertim in fignum fubjectionis, & hofpitalitatis.

Eft autem procurator hae expenfa victualium, quae 52 Vifitatoribus minifterii debent. cap. cum Apostolus. c. procuratores. c. cum inflantia de confess. c. 1. & seg. cod. in 9. Et ideo Epifcopo vifitanti, & ejus familiae, ac equis procuratio illius diei debetur, quo vifitator quoad necessaria perfone, non vero quoad fupernaf. Riccius in praxi Procuratoris par. 4. ref. 148. quae procuratio dari poteft in pecunia, & Epifcopus teneatur illam recipere. c. felicitas. de confess. in 6. Conc. Trid. fess. 23. c. 1. de ref. Riccius l. c. c. 1. de ref. 150. non poteft praefcribi quoad fubftantiam, fed tantum quoad modum, quia alias tolleretur vifitatio. Barb. de pot. Episc. alleg. 129. Pignatelli tom. 1. conf. 147. ubi S. Congreg. Pax Jord. lib. 7. tit. 18. per totum.

Miscellanea Visitationsum.

Vifitari exempti qua ratione poffint, & debeant. vi- 53 de Conc. Trid. fess. 7. c. 15. de ref. Riccius. in prax. Visitationsis par. 4. ref. 579.

Visitatio Ecclefiarum, quae nullius funt Dioceffis, 54 pertinet ad Epifcopum viciniorem. Dicitur autem Epifcopus vicinior juxta Judicis arbitrium. ia Menoch. de arb. cap. 222. & DD. apud Riccium. l. c. ref. 575. ubi, an, & quando poffint vifitari Monasteria exempta, & Hofpitalia. Idem ref. 571.

Visitatio Ecclefia: Cathedralis, & ipfius perfonarum 55 in correctione morum non poteft impediri per appellationem, bene in aliis. Pignatelli. to. 3. conf. 61. Conc. Trid. fess. 24. cap. 10. de reform.

Vifitatores, ficut nec Notarii, non poffunt aliquid 56 accipere pro actis, aut decretis vifitationis, neque pro offentione Bullarum. Barb. de potest. Episc. alleg. 75. num. 55. & seg. Genuen. in prax. c. 33. Zerola. in prax. par. 1. verb. vifitatio. §. 2. dub. 7. Bellet. diff. 5. Clerical. par. 1. de Cler. debitor. c. 1. neque poffunt accipere innumera etiam comestibilia, ut illa fecum afportent. Genuen. c. 35. Piafco. in prax. par. 2. c. 3. neque equorum vecturas. DD. cit. Genuen. c. 35. nu. 9. Capon. diff. for. 1. nu. 36. Vifitationis decreta in iis, quae pertinent ad munus Vifitationis, probant Secraph. dec. 798. Merlin. dec. 798. Coccin. dec. 229. & 666. Tranchedin. conf. 96. nu. 6.

Vifitationis edicta poffunt proponi ab Epifcopo fine 57 confensu Capituli, nifi vifitatio ficeret in forma iudicii. Pignatelli. conf. 57. & Vifitator non poteft in edictis praecipere populo fub praepcepto, minus fub excommunicationis poena revelationem delictorum. ia Pignatelli. conf. 58.

Vifitatio poteft etiam intuitu a Capitulo fede vacan- 58 te, quia, est actus Jurisdictionis Epifcopalis, & quidem ordinaria, in qua Capitulum fuccedit, fecus in iis, in quibus Epifcopus vifitat jure delegato. Idem l. c. & Marefcot. lib. 2. var. ref. c. 15. num. 14. & seg. ubi Rota. Diana. par. 8. traft. 4. ref. 13. Garz. de Benef. par.

par. 5. cap. 7. num. 45. Solortz. de iure Ind. par. 2. lib. 3. cap. 13. num. 18.

- 59 Visitare enim potest Episcopus non tantum iure ordinario, sed etiam delegato, seu tanquam Sedis Apostolice Delegatus. Conc. Trid. sess. 7. cap. 8. & sess. 21. cap. 8. Bich. dec. 100. nu. 9. & habet assensum iuris in visitando omnes Ecclesias, & Monasteria Monialium. cap. cum Venerabilis. c. cum Xenodochii. de Relig. Dom. cap. conquirente de off. ordinari. & c. cum Episc. de off. ordin. in 6. Clem. attendentes de statu Monach. c. persone de privi. Rota apud Bich. dec. 194. a nu. 8. licet Ecclesias Regularium, Curam animarum habentes in eis, quæ spectant ad Sacramentorum administrationem, non obstant quacunque exemptione. Conc. Trid. sess. 25. de Regular. c. 11. Rodriguez. q. Regular. 10. 1. q. 36. art. 4. Mar. Antonin. var. ref. lib. 1. ref. 17. nu. 3. Barb. de potest. Episc. aliez. 74. nu. 18. Conc. Trid. sess. 7. c. 7. Cardin. in d. Clem. attendentes n. 8. de statu Monach. Erasim. Cochier. de iurisdic. in exem. par. 2. quest. 45. nu. 11. & par. 4. q. 23. nu. 2. dictarum tamen Ecclesiarum Altaria, quibus non incumbit Cura animarum personarum secularium, visitare non permittitur ob Constitutionem Gregorii XV. & declarationis S. Congregationis. Rom. conf. 311. n. 7. Oldrad. conf. 312. num. 2. Dec. conf. 117. sub num. 2. vers. quod autem quasi possessio. Gaz. de Benef. par. 5. c. 5. nu. 59. acquiritur autem ex uno actu, si concurrat scientia, & acquiescentia visitati. L. 3. §. dare ff. de usufr. lib. 2. ubi gl. verb. scientie. Afflicti. dec. 67. sub nu. 1. & 2. Rota. dec. 165. sub nu. 5. par. 4. divers. & dec. 25. nu. 10. apud Tambur. de iure Abbatis. & ad effectum prædictum visitatio æquivoca non suffragatur, præsertim si visitati contradicant; dicitur autem æquivoca, si Episcopus visitantem iure delegato. Rota. dec. 635. nu. 2. vers. & quamvis par. 3. recent. Ferentil. ad Butat. dec. 578. nu. 18. Bich. dec. 295. num. 26. Rota dec. 447. n. 4. par. 1. recent. & dec. 59. nu. 5. impressa post Tambur. de iure Abb. to. 3. & dec. 118. nu. 13. par. 7. recent.

- 61 Visitatio liber plene probat. Gratian. discept. for. c. 727. nu. 3. Barb. de potest. Episc. aliez. 73. nu. 43. Ciarlin. contrav. for. lib. 1. cap. 65. nu. 14. apud quem alii. Bich. dec. 397. nu. 8. Riccius. in prax. visitationis. ref. 355. nu. 1. & sufficit unicus, & ultimus a. d. Gratian. discept. for. c. 100. nu. 65. Ciarlin. l. c.

VITIUM.

Praxis Viti, & Vitiis, & Vitiis.

- 1 Vitium transit ad quemcumque successorem universalem, & singularem. L. visita. C. de acquir. possess. Noal. de transmiss. cas. 28. personale vero uti dolus, mala fides &c. transit in successorem universalem, quia censetur eadem persona cum defuncto, non tantum cum vult uti accessione temporis sui auctoris, sed etiam cum non vult uti, quia hæres teneat exonerare conscientiam filii auctoris. c. fin. de sepul. Noal. de transmiss. cas. 28. transit etiam ad successorem singularem, si vult uti accessione temporis sui auctoris, secus si non vult uti.
- 2 Vitium patris quoad penam spirituale non transit in filios. c. undecumque 56. dist. quia anima, quæ peccaverit, ipsa puniatur, & filius non portabit iniquitatem patris, nec ullus pro delicto alterius debet excommunicari. c. Romana. de sent. excom. in 6. neque quoad penam temporalem corporis, vel bonorum, quia pena debet tenere suos auctores. L. fuscinnus. C. de pen. excepto crimine læsæ Majestatis, vel hæresis. Lim. quoad penam honoris temporalem, vel dignitatis, quæ transmittitur secundum communionem contra communem apud Noal. de transmiss. cas. 30. etiam in filios illegitimos, quia presumuntur iisdem vitis laboraturi: etiam in nepotes, quia licet in odiosis non veniant nomine filiorum; tamen ex presumptione juris,

cum descendant ex radice infecta, præsumuntur iisdem vitis laborare. Noal. l. c. & ideo penæ contra Reos Majestatis transeunt in filios, & nepotes. Palschal. de patria potest. par. 4. c. 5. a. num. 9. Filiae tamen feminæ habent falcidiam ex bonis matris, & debent donari. Idem Palschal l. c. Clar. in §. laesa Majestas. nu. 18. Cabal. ref. crim. cas. 276. cent. 3. Covar. lib. 2. var. ref. c. 8. Gomez. var. ref. 10. 3. c. 2. amplius idem procedere in crimine barratarie. Farin. de var. crim. q. 111. Clarus in §. fin. q. 73. Menoch. de arbit. cas. 342. Palschal. l. c.

Vitium impedit prescriptionem, donec fuerit purgatum per reditum in potestatem Domini, aut possessionem expulsi. L. sequitur. ff. de usufr. Noal. de transmiss. cas. 28.

Vitiolam, quod est ab initio, tractu temporis non convalescit. L. 1. §. 2. C. de contrav. Jud. Dec. in L. quæ ab initio. ff. de R. j. c. non confirmatur. 18. de R. j. in 6. Alex. conf. 171. vol. 2. si tamen perpetuum illud est, quod rem ab initio vitiolam facit.

Vitricus non potest privignum verberare, quia hoc non reperitur in iure concessum, & pectusso est de genere prohibitorum, ideoque standum est regulæ negative. Palschal. de par. potest. par. 3. cap. 4. nu. 16. non habet usufructum in bonis spectantibus ad filios primi matrimonii. Cyriac. contrav. 271. Et contra illud a privigno potest infligi actio famosa. de furt. l. si nondum. C. de furt. potest in ius vocari sine venia. Alex. & Jas. in L. parentes ff. de in ius vocan. apud Palschal. l. c. nu. 19.

ULTIMUS STATUS.

Praxis ultimi Status.

Ultimus status in Beneficialibus est attendendus, quidquid sit quoad futuras vacationes, unde si ultimus status Beneficii, quod alias est de Jurepatronatus, sit de libero, sustinetur collatio facta ab Episcopo, c. consuetudinibus de jurepatron. ubi Abbas. Ferret. conf. 132. Put. dec. 206. Farin. dec. 435. & 613. & 154. Visitationis de Jurepatron. lib. 11. cap. 1. Ciarlin. contrav. for. c. 107. nu. 11. & hoc præsertim quoad invasionem c. cum Ecclesia Surtina. ubi Abb. & Ripa. de caus. poss. ff. §. retinenda. Instit. de interdict. rein. Alex. conf. 92. maxime si ultimus status habet pro se jurisassistentiam. Maref. l. 1. var. ref. cap. 55. non acquiritur ex unico actu, quando actus ille fuit admissus cum clausula sine præjudicio, quia hæc præservat ius tam in petitorio, quam in possessorio. Dec. in c. cum accessisset 17. ubi Felin. nu. 30. de constit. Put. dec. 188. lib. 2. Maref. l. c. nu. 31. Neque ex unico actu conditionali. Idem num. 32. neque quando constat de violentia, & mala fide possidentis. Rota. in nov. dec. 7. de jurepatron. Maref. fol. l. c. num. 33. non attenditur in actibus negativis, præsertim in illis qui tant meræ facultatis. Felin. in c. cum accessisset. nu. 26. consil. Capnaq. dec. 306. nu. 7. Rota apud Maref. l. c. num. 57. Ita si constat de actu contrario anteriori. Idem nu. 63. Ludovif. dec. 77. n. 12. Gratian. discept. for. c. 577. Post de manus. off. 71. & 73. & post ejus tract. Rota. dec. 3. & 173. Moneia. de commun. ubi. vol. cap. 10.

Ultimus status in Beneficiis semper attenditur, quando per probationes perfectas non constat de anteriore contrario. Caldetin. conf. 23. de prob. Rota. dec. 2. de preben. in nov. & dec. 455. num. 7. par. 4. to. 2. recent. Bich. dec. 300. num. 24.

Status ultimus attenditur in Beneficialibus pro cognoscendo qualitate Beneficii ad effectum includende, vel excludende reservationis. Caldetin. l. c. Put. dec. 206. nu. 1. Cavaler. dec. 639. nu. 9. Rota. dec. 154. num. 32. par. 1. & dec. 340. nu. 5. par. 3. recent. & aliz apud Bich. dec. 312. nu. 18. præsertim quando ultimo loco provifus beneficium possedit per quadraginta, & amplius annos. Abb. in cap. fin. num. 18. vers. distingue tamen. de consuet. Dec. conf. 134. nu. 1. vers. ut notat Abbas. Rota. dec. 290. nu. 8. & 9. par. 5. recent.

Ultimus status debet attendi inter plures presentatos de institutione contententes. cap. consuetudombus. de jurepatron. Bich. dec. 387. nu. 6.

Ultimus status sufficit, & attenditur pro obtinenda

ex-

executione litterarum Apostolicarum, nisi doceatur de anteriori statu contrario legitime præscripto. c. cum de Beneficio: ubi DD. de preben. in 6. Felin. inc. eam te sub num. 22. de rescriptis. Feder. de sen. conf. 240. nu. 1. Cavaler. dec. 390. num. 5. Rota dec. 233. num. 1. in fin. par. 1. recent. Bich. dec. 405. nu. 21. apud quem Rota.

6. Præterea ultimus status debet attendi ad dignoscendum, an Beneficium sit faculare, vel regulare. DD. in c. cum de Benef. de preb. in 6. Rota. dec. 2. de preb. in nov. & in puncto regule reservatorie mentium, dec. 154. num. 3. & 4. præscriptum si agatur inter privos super validitate collationis, & non inter Collatores; nisi in continenti per rem judicatam, aut confessionem partis, aut publica instrumenta constet de antiquiore statu contrario. Marefcoi. lib. 1. var. ref. 5. nu. 66. Rota dec. 435. num. 4. par. 2. & dec. 13. nu. 26. par. 6. recent. Ferentil. ad Buraud. dec. 776. Bich. dec. 433. nu. 29. & 30. quia cum non constet de anteriori statu contrario, præsumitur, quod etiam antea-ctis temporibus eodem modo Beneficium fuerit collatum. Rota. dec. 482. nu. 1. coram Ludovif. dec. 188. num. 1. dec. 239. nu. 1. par. 1. recent. & dec. 659. nu. 6. coram Pennia. Bich. dec. 436. nu. 6.

7. Ultimus status pro libertate Beneficii, qui contrarius est unioni, attendi debet tam ad inducendam reservationem per obitum antecessoris in mensse Apostolico, quam ad excludendam justificationem gratiæ adversarii unionis narrate, præsertim cum agitur inter privos, & non inter collatores super qualitate Beneficii. Bich. dec. 457. nu. 9. & 10. ubi citat Rotam. in Valentina Recloria 24. Maii. 1647. coram fe.

8. Ultimus status non attenditur, si dedit causam liti in beneficiis. Rota. dec. 417. nu. 4. coram Ludovif. & dec. 30. nu. 1. par. 2. recent. & dec. 23. num. 19. coram D. Urgellem. Bich. dec. 368. nu. 9.

9. Ultimus status collativus, consilio de statu anteriori unionis non attenditur, nec statum contrarium constituit. Rota. dec. 205. nu. 1. & 2. par. 1. divers. & dec. 229. nu. 7. & dec. 333. num. 6. par. 1. recent. Bich. dec. 620. nu. 11. quia provisiones Apostolicæ non mutant statum Beneficii. Calderin. conf. 28. de preben. Buraud. dec. 926. n. 10. Rota dec. 248. nu. 2. par. 4. & dec. 57. par. 6. num. 6. recent.

10. Ultimus status sufficit ad effectum justificationis gratiæ. Rota. par. 1. recent. dec. 340. num. 5. par. 3. Bich. dec. 244. nu. 39.

11. Ultimus status Beneficii mutari nequit ab Ordinario ex defectu potestatis. DD. in c. cum de Beneficio. de preben. in 6. Rota. dec. 308. nu. 4. par. 1. recent. & coram Buraud. dec. 636. nu. 8. & 9. Bich. dec. 336. num. 13.

12. Ultimus status quasi possessionis præsentandi sufficit, ut præsentato sit ad iudicandum Beneficium, quatenus etiam statui antecessores esset diffinitis, & variis. Bich. dec. 361. nu. 26. c. consultationibus. de Jurepatron.

13. Ultimus status non relevat, ubi non est legitime præscriptus, & ex instrumento publico constat de non-jure habentis ultimus statum pro se, quia possessorum absorbetur a petitorio. DD. in cap. consultationibus. de Jurepatron. Rota. dec. 167. nu. 9. & 10. par. 2. divers. & dec. 374. nu. 4. & 5. par. 1. recent. & dec. 18. nu. 8. apud Viviani. & alios, quos citat Ciardin. contrari. for. c. 153. num. 16. Nec admittio alicuius ad præsentandum, si admisso repugnant verba fundationis, efficit, quin contra illum in futura vacatione admittens excipere possit de non penitentia Jurispatronatus, quia quamvis habens pro se ultimum statum fuerit per admissionem constitutus in quasi possessione præsentandi, tamen jus præsentandi non acquirit. Lambertini de Jurepatron. par. 2. lib. 3. quest. 17. art. num. 11. & 13. Innoc. in c. cum Ecclesia Surina sub nu. 4. ubi Abb. nu. 35. de caus. poss. & propriis. Rota. dec. 393. nu. 3. & dec. 283. nu. 7. par. 1. recent. Bich. dec. 536. num. 31. quidquid sit, quando non est evidens jus patroni, & non ejus, quia ultima vice præsentavit.

14. Ultimus status est probandus in individuo, de quo agitur, quia quasi possessio non extenditur ad alios actus, etiam ejusdem speciei, in quibus alter fundatam habet intentionem. Beltramin. ad Ludovif. dec. 557.

nu. 12. in fin. Cavaler. dec. 487. num. 4. Rota post tract. Viviani. de Jurepatron. dec. 88. nu. 8. & alie apud Post. de manum. obs. 73. n. 177. Bich. dec. 467. nu. 16. & 17.

U N I O.

Praxis Unionis.

§ I.

Quid sit Unio.

Unio Beneficiorum est contractus stricti Juris. Rota dec. 2. de reb. Eccles. non alien. Turricell. de Unione. Benef. cap. 2. num. 1. quare littere Unionis strictæ veniunt interpretandæ. Duran. dec. 92. nu. 10. Rota dec. 337. par. 9. to. 2. nu. 32. recent. & mandatum ad uniendas Ecclesias, vel Beneficia non extenditur ad operariam Ecclesiam, quæ est quid distinctum, alias unio erit invalida. Mohedan. de officio Picar. dec. 1055. nu. 5. Est odiosa, & juri communi repugnans, quod desiderat, quamlibet Ecclesiam suam habere Rectorem. Put. dec. 204. nu. 4. Cavaler. dec. 405. num. 2. Otobon. dec. 179. nu. 2. Dunozet. dec. 911. nu. 2. Rota dec. 557. par. 3. divers. & dec. 294. par. 5. recent. Turricell. l. c. nu. 4.

Unio non præsumitur, sed est probanda, & quidem a concludenter, cum sit quid facti. Buraud. dec. 303. nu. 11. Pennia dec. 677. num. 2. neque sufficit præsumptiva probatio. Pennia dec. 704. num. 6. præsertim si unioni repugnat ultimus status, qui sit collativus, si agatur de probanda unionem principaliter. Seraph. dec. 1256. n. 2. Otobon. dec. 179. nu. 1. secus, si non agitur de probanda unionem principaliter. Merlin. dec. 625. num. 9. Seraph. dec. 1246. num. 2. Rota dec. 485. par. 4. to. 2. recent. tunc enim sufficit leviores probationes. DD. cit. & Turricell. l. c. nu. 8. Sicut etiam cum agitur in possessorio, quo casu suffiunt leviores probationes, secus in petitorio, in quo requiruntur exacte probationes. Turricell. l. c. nu. 10.

Unio semper intelligitur facta sine præjudicio juris tertii. Seraph. dec. 1401. nu. 1. & 5. & dec. 1410. nu. 19. Coccin. dec. 157. nu. 9. Rota dec. 690. par. 4. divers. nu. 1. & apud Penniam dec. 1020. nu. 4. & dec. 5. nu. 28. par. 9. recent. Turricell. l. c. nu. 11. & si non fit mentio juris tertii, non valet. Millin. dec. 46. nu. 1. & licet unio fieret per Papam, qui nunquam præsumitur vel tertio præjudicare. Merlin. dec. 370. nu. 2. & 3. ex c. de relig. dom. Feder. de sen. conf. 195. nu. 4. Cardin. conf. 96. nu. 3. & Turricell. l. c. nu. 13. Conclusio vero, quod unio censetur facta sine præjudicio tertii, procedit, quando jus tertii est compatibile cum unionem, secus vero, si est incompatible. Seraph. dec. 1410. nu. 20. & 21. Pennia dec. 1020. nu. 5. Rota dec. 48. nu. 7. par. 2. recent. & dec. 451. par. 5. to. 2. recent. & tali casu Pontifex non dicitur præjudicare tertio, quia cum sit Dominus Beneficiorum, in re sua utitur jure suo, nec habetur in consideratione præjudicium, quod veniat tantum in consequentiam. Seraph. l. c. nu. 23. Pennia l. c. nu. 7. Hinc est, quod si Capitulum habeat jus percipiendi annuatim de Beneficiis vacantibus in sua Diocesi, non potest illam præterdere de Beneficiis accessorie unitis, cum per unionem desinant esse Beneficia. Turricellus. l. c. nu. 16. Præterea conclusio procedit, quando jus tertii est certum, & radicatum, quia hoc casu præjudicium non habetur in consideratione, & quamvis de illo non fuerit facta mentio, unio non erit subrepticia. Pennia l. c. ubi Rota, & Turricell. l. c. nu. 18.

§ II.

De diversis Unionibus, & earum effectibus.

Unio alia est perpetua, alia temporalis. Facta Ecclesie, ob utilitatem illius censetur perpetua, quia Ecclesia nunquam moritur, quæ vero fit contemplatione personæ, est temporalis; nam mortua persona unio expirat. Censetur etiam perpetua, si sit ad beneplacitum Apostolicum. In

- unum Episcopatum potest explere negotia utriusque etiam cum uno tantum Vicario generali, qui tunc reputatur una Diocesis. Turricell. l. c. cap. 3. n. 20. & seq.
- 15 Querens, quomodo dignifici possit, quod unio turrit facta principaliter, vel accessorie. Respondetur primo, dignifici posse, si in provisione Apostolica pariter, utramque Ecclesiam vacare; quia accessorie unia nunquam vacat. Secundo si in provisione fiat mentio utriusque; quia si accessorie facta fuisset, fieret tantum mentio de Ecclesia principali. Caval. l. c. Mant. dec. 224. nu. 3. Rota dec. 46. de rescript. in antiq. dec. 124. nu. 5. par. 2. divers. Turricell. l. c. nu. 17. Item si utriusque Ecclesie possessio fiat capta seorsim, & separatim, DD. mox cit. quia quando unio fuit facta accessorie, sufficit capere possessionem unius, scilicet illius, cui fuit facta unio.
- 16 Unio duorum Beneficiorum, vel duarum Ecclesiarum ita facta, ut fiat unum Beneficium, vel una Ecclesia, operatur, quod duae Ecclesie fiant unum corpus, ita ut si sint collegae, consensus majoris partis omnium Canonico-rum, qui sunt in ambabus Ecclesiis, sufficit in adibus expediendis, neque requiratur consensus majoris partis utriusque Capituli. Turricell. d. c. 3. a nu. 1. Cxl. de Grass. dec. 1. ac iis, quae sunt a maj. parte Capit. & si Religians expressit Beneficium unius Ecclesie, Religians possit etiam capere Beneficium in alia Ecclesia hoc modo unia.
- 17 Dicitur vero unio facta accessorie, si in illa adest clausula, *perpetue unius, annectimus, incorporamus*. Est enim unio accessorie facta suppressio, & donatio, ex qua Beneficium unum efficitur prae-dium, & alteri applicatur. Rota dec. 2. de reb. Eccles. non alien. in antiq. & est species perpetuae alienationis. Rota l. c. dec. 1. Turricell. de union. Benef. cap. 4. & facit, quod Beneficium unum amittit nomen, & titulum Beneficii, & fit prae-dium illius, cui unitur. Seraph. dec. 645. Caval. l. c. Metlin. dec. 37. & de tali unione iudicatur, ut de incremento per alluvionem; non amittit tamen nomen, & naturam Beneficii, nisi fuerit expressum, ita Pennia dec. 823. quia unio tantum videtur facta quoad temporalia. Bellam. dec. 701.
- 18 Unio accessorie facta ad tempus tantum idem operatur, quod unio facta principaliter. DD. apud Garz. de Benef. par. 12. c. 2. nu. 37. & seq.

§. III.

Quae requirantur ad Unionem.

- 19 Inprimis requiritur causa evidens utilitatis, aut necessitatis Ecclesie. c. *expofuit*, de probat. ubi DD. Oltrad. conf. 261. Hojeda de Benef. incompatib. p. 2. c. Garz. de Benef. p. 12. c. 2. nu. 108. aliter est nullius valoris. Abb. Imol. Hojeda, & alii apud Garz. l. c. aue secundum alios est annullanda. Rota dec. 1. de excess. Praei. in novis. Mafcard. de prob. conclus. 1419. etiam facta a Papa, etiam facta motu proprio ex causa falsa est nulla. Felin. in c. ad aures de rescript. & DD. supra cit. Garz. l. c. n. 116. Barb. de iure Eccl. lib. 3. c. 16. nu. 37. Et non sufficit causa, nisi interveniant etiam solemnitates: Rota dec. 223. & licet ex cap. ad audientiam, de Eccl. adif. & Concil. Trid. sess. 21. c. 4. aliter videretur esse dicendum, quod nimirum sola causa sufficeret, ut tenuit Rota in terminis dismembrationis. p. 4. to. 2. dec. 464. Ludovif. dec. 504. & Turricell. de union. Benef. c. 7. tamen haec solummodo procedunt, cum aliter providi non potest. Rota dec. 223. adeoque non valet etiam ipso iure. Rota dec. 1. de excess. Praei. in novis. & dec. 12. de reb. Eccles. non alien. in antiq. Limit. si fuit facta ex falsa causa, sed servato iuris ordine, quia tunc probata causae falsitate annullari debet, quamvis contrarium teneat Cassid. dec. 8. de concess. prob. & dec. 1. de union. Causa vero est evidens Ecclesie utilitas, vel necessitas. Mant. dec. 87. Caval. dec. 408. Metlin. dec. 95. uti paupertas Ecclesie, cuius ratione congrua Monachorum, vel Clericorum sustentatio deficit in detrimentum Divini cultus. Seraph. dec. 1078. Pennia dec. 592. Caval. dec. 449. Item si aggravata intolerabili aere alieno. Bellam. dec. 376. Item si ob bella redditus sunt valde attenuati. Bellam. dec. 516. Et necessitas debet esse praecisa, cui aliter obviari

Beynaldelli Bibliotheca. Tom. IV.

- non possit: Rota auid Turricell. l. c. cap. 8. & augmentatio, aut commodior sustentatio non dicitur causa necessaria. Garz. de Benef. p. 12. c. 2. Rota dec. 281. Neque sufficit, Cameracensis pauperes, sed debet esse talis paupertas, ut non inveniantur, vel saltem pauci, qui tales Canonici valeant. Turricell. l. c. neque sufficit augmentum Divini cultus, nisi adsit etiam necessitas mox dicta. Seraph. dec. 982.
- Unio praedicta requirit easdem solemnitates, quae requirunt alienatio rerum Ecclesie, scilicet Scripturam. Rota dec. 606. Item tractum, quia talis unio numeratur inter alienationes perpetuas. Rota dec. 1. de reb. Eccles. non alien. Bellam. dec. 513. & si fit ab Episcopo, requiritur etiam consensus Capituli. Caval. dec. 411. propter archiepiscopalem unionem, quae est inter Episcopum, & Capitulum, quia propterea ardua sine Capitulo expedire non potest, & quia haec solemnitas favore Capituli fuit introducta non Ecclesie, ideo solum Capitulum potest opponere de nullitate, quamvis in hoc Rota variaverit, teste Turricello de union. Benef. cap. 9. sufficit tamen, quod consensus Capituli superveniat. Pignatelli. tamen 10. 1. consult. 77. distinguit, & admittit sufficere, quod consensus Capituli superveniat, quando requiritur propter interesse conferentis, juxta L. fin. ff. ad Macedo. & L. honores. in fin. ff. de Decur. Rota coram Duran. dec. 83. nu. 13. non vero quando consensus requiritur ad legitimandum. DD. in L. si qui mihi bona. 5. iussum. ff. de acquir. hered. & in cap. cum nos. de his, quae sunt a Praei. Rota coram Duran. dec. 265. nu. 19. Burlat. conf. 185. lib. 2. & alii apud Garz. l. c. nu. 149. in quoniam etiam Rota recessit a decisis. Est consensus Capituli requiritur non obstante consuetudine in contrarium, vel praescriptione. Seraph. dec. 1078. Garz. de Benef. p. 12. c. 2. Concil. Trid. sess. 21. c. 5. & S. Congreg. contra Navar. conf. 10. de off. D. leg. Zerol. in prax. Episc. p. 2. verb. Unio. §. 9. Etiam in unionibus faciendis pauperi Ecclesie, aut Cathedrali pauperi, vel insignibus Collegiis. Metlin. dec. 713. ubi S. Congreg. tales uniones tamen debent fieri praebendis Ecclesie Cathedralis distributivae, & non menae Capituli. Turricell. l. c.
- Si vero unio fiat menae Capitalari, aut Episcopali, non tantum requiritur consensus Capituli, sed etiam Pontificis. Clem. si una de reb. Eccles. non alien. Pennia dec. 1282. quia nemo potest autorizare in causa propria. Rota d. dec. 1. de reb. Eccles. non alien. in antiq. Turricell. d. c. 9. n. 33. licet non statim principaliter ipsi Capitulo, sed relictus in eius utilitatem. Rota dec. 3. in antiq. de reb. Eccles. non alien. Pennia dec. 1379. quamvis etiam contrarium teneatur dec. 1. uti testatur Turricell. loc. cit. nu. 35. & quamvis Episcopus procedat ut Delegatus Apostolicus, vel elect Cardinalis. Concil. Trid. sess. 21. c. 5. de reform.
- Si vero unio fit Seminario, quamvis non requiratur consensus Capituli, tamen requiritur consilium duorum Deputatorum a Capitulo, & duorum a Clero, juxta Concil. Trident. sess. 23. cap. 18. quamvis Episcopus eorum consilium sequi non teneatur. Rota apud Garz. de Benef. par. 12. cap. 2. a nu. 191. Riccius in prax. seminar. ref. 415. to. 2. par. 3.
- Unio valet etiam Beneficiorum reservatorum, & affectuorum. Caval. dec. 472. eorum tamen, quae sunt reservata tempore vacationis, ut declaravit S. Congregat. Trid. sub Clem. VIII. Turricell. l. c. cap. 9. n. 22. non ea autem, quae ante vacationem sunt reservata, ad cuius tamen unionis valorem requirunt, quod tempore unionis Seminarium sit erectum. Rota dec. 361. nu. 3. par. 2. recent. quia unio Seminario nondum erecti fieri nequit. Metlin. dec. 837. nu. 1. Rota par. 4. divers. dec. 835. nu. 5. Turricell. l. c. n. 24. Sicut non valet unio pro Collegiis erigenda. Rota dec. 309. n. 3. p. 3. recent. nec valet donatio facta Collegio futuro, aut Ecclesie nondum edificatae. Metlin. l. c. ubi Adden. n. 20. Dicitur autem Seminarium erectum ad hunc effectum, quando Collegium fuit institutum in domo conductu, aut aliter obenta, dummodo habeat Scholares, quae Seminarium non constat ex paricibus, & domicilio, sed ex cetero puero-rum literas addiscendum. Rota dec. 835. num. 4. & 6. & dec. 836. num. 4. par. 4. divers. Metlin. l. c. Turricell. l. c. n. num. 27. S. Congregat. apud eundem. Praeterea requiritur,

tur, quod præcedat disyunctio fructuum ipsius Capitularis, & aliorum Beneficiorum Diocesis. S. Congregat. Concil. Trid. sess. 23. cap. 18. Merlin. l. c. Caval. dec. 478. Antonell. de regim. Eccles. lib. 3. cap. 8. ubi plura.

§. IV.

Quomodo Interventus Solemnitatum probetur.

24. Unio Beneficiorum etiam Præbendis Canoniciatum fieri potest ab Episcopo cum consensu Capituli. cap. Pasforalis. de donat. Clem. si una. de reb. Eccles. non alienat. Concil. Trid. sess. 24. cap. 15. de ref. Garz. de Benef. p. 12. cap. 2. num. 170. Barb. de potest. Episc. alleg. 66. nu. 31. quia tunc non dicitur autorizare in causa propria, sicut si uniret Capitulo, quo casu requireretur S. Pontificis autoritas, Ciatlin. contr. for. cap. 213.
27. Quæres, quid si dubitatur an unioni intervenit causa vera, valebino unio? Respondetur, quod si causa fuit expressa, præsumitur vera; quia Episcopo affectu causam creditur, & præsumptio est pro decreto, vel actu iudicis, in quo enumerantur solemnitates. L. ab ea. ff. de prob. cap. in presentia. Gratian. disc. for. cap. 153. Alex. Jas. & alii in l. sciendum. ff. de P. Q. Menoch. de pref. lib. 2. pref. 75. nu. 6. Put. dec. 410. Malsard. de prob. conclus. 1311. dum modo causa fuerit nominatim & specificè expressa, secus si tantum in genere.
26. Diximus supra, esse necessariam consensum Capituli ad unionem, & sufficere, quod superveniat; sed queritur unum, an consensus Capituli, quod intervenierit, vel supervenerit, præsumatur, & quando? Respondetur, præsumi ex lapsu diuturni temporis, scilicet triginta annorum, & unionis observantia. Gomez. var. ref. to. 2. cap. 11. Menoch. de pref. lib. 2. pref. 75. Malsard. de prob. conclus. 587. Riccius in præf. unionis. ref. 388. Garz. l. c. Butsat. conf. 424. Gabr. conf. 1. de præsumpt. & alii apud Garz. l. c. nu. 178.
27. Unio cum sit, non est necessarius vocandus Beneficiorum possessor Beneficii uniendi, aut Parochus, quia illis non præiudicatur, nec unio sortitur effectum iis viventibus. cap. consultatio. de donat. sed tantum illi, quorum interit. Barb. de iure Eccles. lib. 3. cap. 15. nu. 40. & segg. Merlin. dec. 837. nu. 8. alias est nulla tam de iure civili, quam Concil. Trid. sess. 7. cap. 6. de ref. Rota dec. 133. & hinc debet vocari Personæ tam Ecclesiasticæ, quam Laicæ, licet unio sit secularis. Merlin. dec. 837. & orobatur ex Clem. si una. de reb. Eccles. non alien. Scraph. dec. 1078.
28. Unio facta a Papa sine solemnitatibus valet, ut dictum fuit in verb. Alienatio, nisi fuerit vel obreptitia ob falsa narrata, aut taciturnitatem narrandorum, ut si fuit narratum, quod Beneficium esset perpetuum, cum tamen revera esset manuale. Merlin. dec. 370. Item si non fuit expressus numerus Beneficiorum, quæ veniunt in unionem. Pennia dec. 385. Item si non fuit narrata qualitas Beneficiorum unionum. Item si non fuit narratum, quod Papa Antecessor universis. Turricell. l. c. cap. 9. nu. 46.
29. Et regulariter unio præsumitur facta ex iusta causa, Achil. super reg. revocat. union. dec. nu. 5. & dec. 1. nu. 4. de reb. Eccles. non alien. Si unio tamen est antiqua, quæ etiam utilis fuisse censetur. Rota dec. 30. de reb. Eccles. non alien. in antiq. Garz. de Benef. par. 12. cap. 2. nu. 142. Etiam solemnitates in iure requiritæ ad unionem debent iustificari, & non sufficit, quod enuncientur in instrumento, nisi aliunde probentur. Rota dec. 394. n. 16. par. 5. recent. & alias unio, nisi iustificetur tam causa, quam solemnitates, non valet. Scraph. dec. 867. nu. 2. Pennia dec. 573. n. 7. & Rota par. 7. recent. dec. 174. nu. 11. quæ non probantur ex assertione Prælati. Turricell. de union. cap. 10. n. 100. & segg. qui plures allegat decis. Sed quod pro decreto, vel actu iudicis, in quo enunciantur interventus solemnitates, præsumitur, tenent Cæsi. de Grass. dec. 1. n. 17. de reb. Eccles. non alien. Garz. de Benef. par. 12. cap. 2. n. 121. qui plures assert. Rote decis. dummodo causa, & solemnitates requisitæ nominatim, & specificè, non autem in genere tantum fuisse expresse, unde quod

assertione Ordinarii probetur solemnitas, tenent Rota apud Caval. dec. 439. n. 7. 8. par. 5. recent. & dec. 318. n. num. 12. par. 9. recent. nisi contrarium probetur. Turricell. l. c. cap. 10. n. 16. In unionem vero observata per centum annos omnes solemnitates adhibita præsumuntur, sicut etiam in unionem effectum sortito, & observata per quadraginta annos. Scraph. dec. 1432. n. 4. Pennia dec. 441. nu. 6. Butsat. dec. 734. nu. 6. Card. Celsus dec. 70. n. 6. & 7. Imo Ludovic. dec. 57. n. 6. & Du-nozet dec. 525. n. 4. volunt, sufficere sparium triginta annorum, observantia vero probatur ex præstationibus, & institutionibus factis ad Beneficium uni unitum, & ex pacifica ejus possessione successive obtenta. Pennia dec. 30. nu. 11. Duran. dec. 303. n. 5. Merlin. dec. 95. n. 4. Rota par. 2. recent. dec. 274. nu. 10. Ubi existentia, & tolerantia Episcoporum pro tempore possidentium, quia non est verisimile, Episcopos id passuros fuisse, ut quis cum titulo invalido Beneficium possederit. Turricell. l. c. nu. 22.

§. V.

Quæ Beneficia uniri possint?

Unio Beneficiorum simplicium Præbendis Canoniciatum facta ab Episcopo, pro augmentorum distributionibus valet, & quomodo, vide Concil. Trid. sess. 24. cap. 15. de ref. Ciatlin. contr. for. cap. 213. nu. 17. scilicet facta aliis Beneficiis, & Capellanis, nisi adde evidens utilitas, aut necessitas, iuxta dicta.

Beneficium patronatum non potest fieri consensu Patroni uniri. Concil. Trid. l. c. Rochus de Jurapatron. verb. honorificum. c. 3. Lambertini. de Jurap. lib. 3. quest. 6. art. 1. Riccius in præf. Unionum. ref. 387. aliter est nulla. cap. cum debitor. de Jurapatron. Paris. de resign. lib. 2. quest. 4. nu. 11. Bellam. dec. 107. & 128. Put. dec. 312. Rota apud Riccium ref. 179.

Unio ab Episcopo fieri non potest, nisi, Beneficiorum suæ Diocesis. Coccin. dec. 249. & quidem non exemptorum, potest tamen Episcopus unire Beneficia secularia Monasteriis, & locis Religiosis etiam exemptis. Turricell. de Union. Benef. c. 6. aliter facta non tenet ex defectu potestatis. Idem c. 7. sed quod unio Beneficii secularis cum Regulari non tenetur, nisi adde beneficium Apostolicum, sentit Turricell. l. c. cap. 5. Caval. dec. 411. Ita unio Beneficii unius Diocesis cum Beneficio alterius Diocesis fieri non potest cum accedente consensu Episcopi illius. Concil. Trid. apud Barb. de iure Eccles. lib. 3. cap. 15. sicut nec Parochie Monasterio fieri potest. Idem l. c.

Unio ab Ordinariis fieri tantum potest Cathedralibus, vel Parochialibus habentibus tenues redditus. Rota dec. 294. nec hæc potestas ad alia extendi potest, nam concessa in uno casu, in alio negata censetur. Turricell. l. c. mense tamen Capitulari ab Episcopo fieri non potest, sed tantum singulis præbendis discretive. Turricell. l. c. apud quem Rota dec. 565.

Unio Beneficii Curati simpliciter fieri non potest. Rota dec. 698. par. 2. recent. Turricell. l. c. cap. 5. neque Beneficium libere collationis Benef. Jurispatron. Rota, & Turricell. II. c. neque Monasterium Monialium Monasterio Monachorum. Rota dec. 9. nu. 20. apud Octobon. & probatur ex cap. in nullo. 22. quest. 2. Turricell. l. c. nu. 20.

Unio potest fieri non tantum Beneficiorum vacantium, sed etiam non vacantium. Cassad. dec. 2. de Unionem. etiam plenorum, sine præiudicio tamen possidentium, quia unionis effectus suspenditur, donec Beneficiarius vivit. Rota dec. 647. neque fit unio effectualis sine consensu possidentis. Scraph. dec. 1459. quavis enim unio statim perfecta fit, effectus tamen illius protrahitur, nisi Beneficiarius consenserit, & cesset Beneficio. in Rota dec. 352. Scraph. dec. 1011. Turricell. d. cap. 5.

Unio Beneficiorum plenorum licet effectetur per obitum, aut possidentis cessionem, ut dictum fuit, hoc tamen non procedit, quando cessio non est simplex, sed ad favorem, quia tunc suspenditur usque ad rationem Religiarum. Put. dec. 347. Ludovic. dec. 159. Merlin. dec. 713. quia cessio, aut resignatio ad favorem

rem est conditionalis, quæ non sortitur effectum, donec purificetur conditio. Mohed. dec. 36. de renun. Ludov. l. c. & Put. l. c. est in unione admissa clausula derogans futuris dispositionibus, quia regulatur a dispositione principali, & operatur tantum in simplici cessione, quamvis unio fuerit facta Seminario, quæ secundum Concil. Trid. suspensi non potest. Merlin. dec. 713. præsertim si resignatio fuit admissa cum clausula suspensiva quæcumque unionum, quamvis in supplicatione non fuerit facta mentio unionis. Merlin. l. c. & licet unio prætendatur facta ex causa onerosa, & consistorialis, & pro dote. Beltramin. ad Ludov. dec. 159. Merlin. dec. 357. Turricell. l. c. quæ quidem procedunt quoad Resignatarius, non vero quoad illi subrogatam in causam mortis, quia privilegium est personale.

- 37 Unio Beneficiorum reservatorum non potest fieri ab Episcopo. Cæf. de Grass. de reb. Ecclæs. non alien. dec. 1. Veral. dec. 345. Seraph. dec. 1078. Ludov. dec. 419. num. 4. quia quoad reservata Episcopus habet ligatas manus, dummodo c. servatio sit clara, & plene, ac conclusivè probata. Rota dec. 433. num. 15. par. 9. recent. sermo est de unione effectuali, ita, ut effectum sortiantur, quia effectus, licet unio teneat, per reservationem suspenditur; nam unio respicit ipsum Beneficium, reservatio vero ipsos fructus Beneficii, quos inter est collatio. Rota dec. 4. & 6. de reb. Ecclæs. non alien. in antiq. Turricell. loc. cit. cap. 6. num. 23. usque ad ejus vacationem, nisi contingeret in Curia; quia tunc subintraret nova reservatio. Conclusio tamen principalis limitatur, ubi unio ab Episcopo fieret ex causa pauperatis etiam de reservato, juxta Concil. Trid. sess. 21. cap. 5. maxime si processit omni meliori modo, ut Delegatus. Seraph. dec. 1078. sicut potest ex causa necessitatis uniri Beneficium, ad quod quis habet expectativam, vel Beneficium, ejus provisio spectat ad Capitulum mensæ Episcopali. Turricell. l. c. Antonell. de regim. Ecclæs. lib. 3. cap. 8. Bich. dec. 400. a num. 10.

§ VI.

Quomodo probetur Unio, & ejus effectus

- 38 Unio cum sit quid facti, non præsumitur, sed est probanda. Burat. dec. 303. nu. 11. Bich. dec. 345. n. 5. præsertim cum sit odiosa, ut supra diximus. Probatur vero instrumentis, vel per litteras unionis. Item diuturnitate temporis 30. vel 40. annor. secundum diversas sententias. Gabr. de prof. consil. 1. Barb. de Jure Ecclæs. lib. 3. cap. 16. Item ex verbis censuatiivis plurium instrumentorum fama uniformi, & non æquivoca. Garz. de Benef. par. 12. cap. 2. a nu. 191. Item ex censuatiivis antiquissimis, dummodo ex duobus saltem instrumentis illæ deducantur, aut proveniant. Turricell. de Union. cap. 11. nu. 47. Put. dec. 204. nu. 1. lib. 2. in correct. Pennia dec. 1373. num. 6. Ludov. dec. 142. num. 1. Burat. dec. 303. num. 12. Rota par. 4. divers. dec. 153. nu. 7. & par. 1. recent. dec. 626. nu. 2. Turricell. de Union. cap. 11. nu. 47. Item ex creatione Vicarii perpetui cum assignatione congruæ, & onere solvendi certam portionem. Item ex longissima observantia deducta ex pluribus collationibus, & institutionibus, & præsumitur etiam tunc solemnitates intervenisse. Seraph. dec. 626. & Put. dec. 109. Mant. dec. 355. Rota apud Rubicum dec. 341. Turricell. l. c. Bich. dec. 336. ubi alii modi probandi. n. 6. 7. 8. & 9. Unionis tamen causa non probatur ex unius assensione, sed tantum ex processu. Clarin. contrav. far. c. 213. cit.
- 39 Unio Beneficii dicitur effectum sortiri, quando fuit capta possessio. iia Hojeda de Benef. incompatibil. par. 2. cap. 3. Garz. de Benef. d. par. 12. cap. 2. num. 224. & Jegg. Riccius in praxi Unionis. ref. 386. & alii apud eundem.
- 40 Unio Beneficii ante vacationem ejusdem facta non fit ex nunc, prout ex tunc, sed in futurum, cum scilicet vacaverit. Clarin. l. c. DD. in Clem. un. de reb. Ecclæs. non alien. Garz. l. c. Rota apud Rubicum dec. 441. to. 2. par. 5. recent.
- 41 Unio probatur non effectus, si vacatio contigit post mortem Pontificis concedentis. Merlin. dec. 49. Begundellii Bibliotheca. Tom. IV.

Turricell. de Union. cap. 14. nu. 33. Item sit constat Beneficium fuisse possessum ut liberum, & separatim. Pennia dec. 704. vel cum constat, fuisse a Sede Apostolica collatum in titulum. Pennia dec. 1379. nu. 2. & Turricell. loc. cit. num. 33. & 35. Ottobon. dec. 261. num. 8. Mel n. dec. 49. nu. 7.

Unio probatur ex confessione Episcopi, quando aliz probationes concurrunt, & non agitur principaliter de unione, sed ad effectum excludendi provium, & absolvendi Regm, ac possessorum Beneficii. Rota dec. 485. nu. 13. par. 4. recent. 19. 2. Seraph. dec. 780. fecus si agitur principaliter de unione, nec alie concurrunt. Rota apud Coccin. dec. 468. & 30. Turricell. cap. 11. num. 55. Probatur etiam ex confessione patris dissolutionem, vel revocationem unionis; nam qui petit divonium, facit matrimonium. Veral. dec. 344. Item ex confessione Patricii Antecessoris. Rota dec. 89. num. 16. par. 12. recent. Item si Ecclesia fuit edificata in territorio proprio alterius Ecclesiæ, quia Ecclesia Domini territorii, dicitur etiam Dominia Ecclesiæ in suo territorio edificata. Rota dec. 102. nu. 2. par. 1. recent. Turricell. l. c. cap. 11. nu. 69.

Unio probatur ex litteris Apostolicis. Rota apud Cæf. de Grass. dec. 16. n. 5. de proben. & dignis. Burat. dec. 734. n. 1. & dec. 870. Merlin. dec. 817. n. 1. Dunozet. dec. 640. n. 1. Rota par. 4. recent. dec. 448. n. 1. & par. 11. dec. 305. nu. 2. Turricell. d. cap. 11. nu. 9. Item ex observantia, quæ deducitur ex presentationibus factis ab eo, cui Ecclesia fuit unita, & effectum sortitur per possessionem capram a præsentariis, ex qua probatur presentationis effectus. Dunozet. dec. 61. num. 4. & 5. & Rota par. 8. recent. dec. 248. nu. 2. & par. 11. dec. 305. quamvis non probatur, quod omnes presentationes habuerint effectum, quia probatio initio effectuationis, & sine, medianibus ultimis presentationibus media præsumunt ad quemcumque effectum, nisi in contrarium doceatur de intermedio statu libertatis. Burat. dec. 172. nu. 10. ubi Feretill. nu. 32. Rota par. 8. recent. dec. 248. nu. 3. & par. 10. dec. 152. nu. 4. Turricell. l. c. nu. 17. verf. quod procedit.

Præterea probatur ex præscriptione immemorabili, 44 aut quadragenaria cum titulo. Fel. conf. 2. nu. 12. Rota dec. 97. nu. 3. & dec. 233. nu. 5. & dec. 626. nu. 1. par. 1. recent. Veral. dec. 344. nu. 1. par. 3. Ludov. dec. 196. nu. 2. ubi Beltramin. nu. 3. Pennia dec. 337. nu. 2. Dunozet. dec. 911. num. 3. Turricell. l. c. cap. 11. nu. 23. Seraph. dec. 1304. Cæf. de Grass. dec. 127. num. 5. Put. dec. 204. nu. 2. lib. 2. ly conner. quia immemorabilis deservit pro titulo, adeo, ut habens pro se immemorabilem non habeat opus allegare titulum, quia tempus, cujus initii memoria non exstat, est melior titulus de mundo. Rota dec. 9. nu. 2. & dec. 10. de reb. Ecclæs. non alien. in antiq. Imo sufficit in quadragenaria etiam titulus privatus. Merlin. dec. 625. nu. 8. & dec. 725. Pen. dec. 30. nu. 10. Rota par. 1. recent. dec. 233. nu. 5. & par. 2. dec. 222. num. 4. ubi unio etiam invalida præscribitur spatio 40. annor. Imo loco tituli sufficit probare communem reputationem, & famam, quæ probet titulum colatum. Rota dec. 724. nu. 2. par. 2. recent. & dec. 624. nu. 5. & 6. par. 4. Beltramin. ad Ludov. dec. 196. nu. 3.

Probatur etiam ex donatione Principis de Ecclesia 45 cum Decimis, Primitiis, & obventionibus; nam talis Ecclesia pleno jure concessa videtur. Rota dec. 626. nu. 2. par. 1. recent. apud Turricell. n. 70. dummodo alia concurrant adminicula inferentia unionem, alias donans non videtur unire, quia aliud est donare, aliud unire. Ludov. dec. 77. num. 6. ubi Beltramin. nu. 11. Ottob. dec. 179. nu. 12.

Item ex creatione Vicarii amovibilis, quia Ecclesia 46 regulariter providetur de Rectore, & non de Vicario. Item ex creatione Vicarii perpetui cum assignatione congruæ, ut dictum fuit supra. Item ex Crescent. de off. Vicar. dec. 1. & de Decimis. dec. 1. Veral. dec. 339. Merlin. dec. 817. Caval. dec. 599. Item ex attestatione, vel denuntiatione Officialium Cameræ Apostolicæ. Turricell. l. c. nu. 86. cap. 11.

Item probatur per antiquas collationes factas ab E- 47 piscopo de Parochia sine concursu ad nominationem, vel presentationem, Reditoris. Caval. d. dec. 599. Merlin. dec. 625. & alii apud Turricell. l. c. nisi de

alio titulo doceatur. Item ex instrumento possessionis apprehensa vigore lincrarum unionis, & ex eff. etuali observantia subsecuta. Turricell. l. c. Item ex taxa annua Ecclesie tanquam subiecte Monasterio, cum affectu unita, facta ab Abbate, vel Monachis, confirmata ab Excussore Apostolico, & successiva observata per plures annos. Rota apud Turricell. de Union. cap. 11. num. 95. Item ex Visitacionibus factis ab Abbate Monasterii, cui affectu facti unio, cum affectu, quod talis Ecclesie collatio pertinet ad Monasterium, nam Visitatio est actus jurisdictionis. Ludovif. dec. 4. Bara. dec. 504. Item ex paupertate Ecclesie actualiter enumerata in litteris Apostolicis. Rota apud Garz. de Benef. par. 12. cap. 2. §. 3. Turricell. l. c. nu. 98. Item ex alienatione bonorum ad Beneficium unicum spectantium, de quibus circa unionem dissoni non potuisset. Item ex pluribus enuntiatis Unionis etiam non antiquis, quia faciunt vehementer presumptionem ad effectum administrandi enuntiativas antiquas a personis interessatis emanatas. Turricell. l. c. nu. 102. Item ex visitatione Episcopii unionem veram asserent. Seraph. dec. 1127. & 1272. Merlin. dec. 625.

48 Unio facta post celum, vel decessum Beneficiarii non dicitur effectuatia ante illius mortem. Rota dec. 627. apud Turricell. cap. 14. aut nisi cesserit libere Beneficio, neque hoc sufficit, nisi unio fuerit etiam acceptata, & circa possessionem prebende unita. Dicitur autem acceptata, si factus Beneficii uniti fuerint petecpti. Item l. c.

49 Unio non presumitur effectuatia, sed est probanda. Verat. dec. 11. Rota, & alii apud Turricell. l. c. 19. Probatur autem illius effectuatia ex provisionibus subsecutis tanquam de unio. Oldrad. conf. 229. num. 12. Cavalier. dec. 373. num. 1. Seraph. dec. 1459. num. 8. Pen. dec. 30. nu. 7. Comitol. dec. 9. num. 7. Turricell. l. c. num. 21. Item ex possessione Beneficii sibi vigore unionis per septem annos adjudicati. Item ex instrumento possessionis apprehensa de Beneficio, cui facta est unio, in quo dicitur, quod deus possessio etiam Beneficii annexi. Bara. dec. 857. Item ex pluribus, & successivis depurationibus Vicariorum. Item ex testium depositione de decimatione in vim incorporationis. Rota par. 6. num. 10. recent. dec. 30. Turricell. l. c. a. num. 22. Item ex enuntiatis antiquis in litteris Apostolicis, in quibus refertur effectuatia Unionis, & possessio, item ex alienatione bonorum Beneficii annexi. Bara. dec. 857. num. 3. quavis instrumenta, in quibus enuntiat effectuatia, videntur non esse in forma probante, si adit observantia illorum. Item ex locationibus effectum sortitis. Item ex observantia Unionis per annos quadraginta. Item ex verbo *Unimus* in litteris apostolicis. Item ex annuo censu, seu prestatione a Vicariis Rectioribus soluta. Rota par. 1. divers. nu. 5. dec. 758. & dec. 330. num. 20. par. 9. recent.

§. VII.

De Unionis dissolutione, vel revocatione.

50 Unio ad tempus soluta, tempore adveniente restitui debet in pristinum. Bara. dec. 660. apud Turricell. de Union. Benef. cap. 13. num. 4. Mant. dec. 277. num. 1. Et si Ecclesia, vel Beneficium raltier dismembratum fuerit resignatum ad favorem alterius, & Papa acceptaverit resignationem sine derogatione Regule de Jure quæsitio non tollit, non valet resignatio in prejudicium Ecclesie, cui teneri debet finito tempore dismembrationis. Put. dec. 288. quavis Pontifex sciverit prejudicium. Turricell. l. c. cap. 12. num. 5.

51 Unio non revocatur, nisi expresse fuerit revocata. Mant. dec. 29. suspenditur tamen cum clausula generali suspensiva unionum, nec gratia, vel suspensio potest esse subrepticia ex non facta mentione unionis, Cassad. dec. 5. de referb. Rota dec. 38. nu. 3. par. 1. recent. apud Turricell. cap. 13. nu. 5. sive unio fuerit facta pro dote, sive pro Seminario, sive ex causa onerosa, aut consistorialiter. Merlin. dec. 713. & licet clausula suspensiva non legatur in litteris, sed in supplicatione, vel in supplicatione non addit, sed tantum in litteris, plura apud Turricell. l. c.

Unio facta pro dote non venit sub clausula derogatoria, seu revocatoria Unionum, venit tamen sub generali suspensione Unionum, licet non fuerit facta mentio, quod unio facta esset pro dote Ecclesie. Rota dec. 175. nu. 2. par. 4. recent. apud Turricell. de union. Benef. cap. 3. nu. 3.

Unio perpetuo resoluta operatur, quod Ecclesia retineat honores, statum, & privilegia, quæ obinebat, antequam uniretur, & recuperat pristinum statum. Turricell. l. c. cap. 12. nu. 7. qui citat Rotam. Ex cum fuit resoluta, vacat ut prius, unde si Beneficium erat reservatum, quia vacaverat in mente Apostolico, vel quia Papa unionem faciendi apposuit manum, non potest ab Ordinario confecti. Crescent. dec. 2. de Paroch. Verat. dec. 345. par. 3. Put. dec. 13. apud Turricell. l. c. nu. 9. quod intelligit, quando unio dissolvitur ut nulla, quia tunc non datur novavacatio, secus si fuit valida, & dissoluta. Cassad. dec. 2. de union. Seraph. dec. 1309. Turricell. l. c. n. 9.

Unio facta a Pontifice non potest ab Inferioribus dissolvi. Caval. dec. 373. par. 2. Lim. in Legato, qui potest id facere, & bona dismembrata aliis bene meritis unite. Rota dec. 70. apud Turricell. l. c. a. quibus, & qualibus ex causis revocari, & dissolvi possit, vide Garz. de Benef. par. 12. cap. 2. a. nu. 302.

Potest dissolvi cessante causa, propter quam facta fuit, & nullo magis propter causam contrariam, ut propter Ecclesie detrimentum, aut Divini cultus diminutionem. Rota divers. par. 3. lib. 3. dec. 578. num. 4. divers. Limit. si impedimentum, quod incidit, & propter quod patitur Divinus cultus, aut ipsa Ecclesia, non proveniunt ab unione, quia tunc Ecclesia non debet intentare dissolutionem unionis, sed agere via ordinaria, ut sibi subministrarentur necessaria, maxime si unio fuit observata per longum tempus, quia tunc ex observantia utilitas præsumitur. Et si cause unionis fuerint plures, una deficiente unio dissolvi non potest. Rota dec. 642. par. 3. lib. 3. divers. apud Turricell. loc. cit. si manet causa principalis, ob quam facta fuit.

Facta per erectione Monasterii, vel pro dote Ecclesie erectæ non est revocanda, si non fuit revocata Monasterii erectio, nam accessorium, quale est unio, sequitur suum principale, scilicet erectionem. Crescent. de Paroch. dec. 1. Bara. dec. 787. & 612. presertim non vocatis, vel citatis, quorum interese. Garz. de Benef. d. par. 12. cap. 2. nu. 308. Mant. dec. 29. & alii apud Turricell. loc. cit. nu. 19.

Unio non censetur dissoluta, vel revocata, nisi constet de expressa revocatione, neque sufficit tacita, licet in aliquo videretur recessum a primo contractu unionis. Turricell. l. c. nu. 20. ubi Rota, item licet Pontifex providerit de Beneficio sine mentione unionis, etiam cum decreto, quod quam primum per cessum, vel recessum vacare contingerit, censetur de novo unitum. Cavalier. dec. 411. nu. 5.

Unio soluta per quadraginta annos præscribitur, scilicet si Beneficium fuit collatum per quadraginta annos, & ultra per consensum. Bara. dec. 857. nu. 10. Turricell. l. c. aut alias constet de illius statu collativo, quo casu si quis habuisset ex antecedenti unionis titulo possessionem nominandi Vicarium ad nutum amovibilem, eam amovisset, & Ordinarius possessionem conferendi acquisisset. Curus autem viginti annorum non sufficeret ad inducendum dissolutionem unionis, quando constet de unione observata per quadraginta annos, quia una præscriptio completa non tollitur nisi per aliam completam. Bara. dec. 734. num. 10.

§. VIII.

De Unionum suspensione.

Suspensio Unionis plurimum differt a revocatione 59 unionis, ut de una ad aliam inferri minime possit; suspensio enim est temporanea, & modici prejudicii. Revocatio vero est perpetua, & magni prejudicii. Rota dec. 175. num. 2. par. 4. & dec. 57. num. 4. & 5. par. 4. recent. sive suspensio fiat in gratia resignationis, in qua Beneficium stat super una tantum via, sive suspensio fiat in gratia coadjutorie cum suorum suc-

successione, in qua Beneficium stat super duabus viris Coadiutoris, & Coadiuti. Hinc licet unio facta pro deo necessaria Ecclesie non veniat in regula revocatoria unionum, venit tamen in generali suspensione unionum, licet non fuerit facta mentio, quod unio esset facta pro deo. Rota dec. 175. num. 2. par. 4. & dec. 37. num. 1. par. 4. to. 2. recent. Et licet pro revocanda unione requiratur expressa revocatio. Mant. dec. 29. nu. 4. tamen pro suspensione unionis sufficit clausula generalis suspensiva quorumcumque unionum, quamvis clausula generalis suspensiva unionum non legatur in literis, sed tantum in supplicatione, ut dictum fuit supra. De qua materia plura vide apud Turricellium de union. cap. 13. per totum.

60 Quid erit agendum, si provisorius Apostolicus immisionem petat in possessionem Beneficii, & Reus fidei possessor, aut alius excipiat de unione dicti Beneficii, que revera detur, aut illius saltem aliquis sumus deest? Respondetur, esse per aliquod breve tempus supercedendum in executione immisionis, ut interim contradictos possit offendere unionem. Rota apud Turricell. de union. Benef. cap. 16. tamen talis provisio stante unionis predicta dicitur spoliativa. Comit. dec. 9. nu. 13. Neque Pontificis intentio est ius valide unionis perimere. Comit. l. cit. nu. 15. & 16. apud Turricell. l. c. num. 5. Neque obstat, si provisorius sit triennalis possessor, quia regula de triennali non suffragatur in spolio. DD. mox cit.

§ IX.

De Unione Miscellanea.

61 Unio accessorie facta de consensu Patroni extinguit ius patronatus. Zabarel. con. 96. num. 3. vers. requiritur consensus. Lothier. de re benef. lib. 1. quest. 28. nu. 168. Rota dec. 232. num. 2. par. 2. recent. & sine illius consensu fieri non potest, & si sunt plures Patroni, omnium requiritur consensus. cap. successus, de Jurapatron. Clem. un. §. ad hac, de statu Monach. Conciol. Trid. sess. 24. cap. 15. de ref. Patris de resign. lib. 2. quest. 4. nu. 11. Garz. de Benef. par. 12. cap. 2. nu. 202. Bich. dec. 382. num. 11. 13. & 14. si vero fuit facta aequae principaliter, titulus Beneficii uniti manet in statu primavo. Lambertin. de Jurapatron. lib. 3. q. 7. art. 10. vers. cum unitur. gl. in cap. & temporis. 48. verb. unice, vers. tertio modo. 16. quest. 1. & in cap. 1. verb. unienda. Garz. de Benef. par. 12. cap. 2. nu. 37. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 5. §. 7. n. 29. Azor. moral. lib. 6. cap. 28. quest. 2. vers. totus mundus.

62 Unio Beneficii patronati non efficit, quod Beneficium unitum acquiratur Patrono Beneficii, cui unitur, quia unitum non fundat, nec construxit, neque dotavit, sed residet penes primum Patronum. Lambertin. de Jurapatron. lib. 1. par. 1. quest. 6. art. 1. num. 2. vers. ego comprob. Speculat. in tit. de Jurapatron. nu. 17. quem sequitur Jo. Andr. in cap. 2. sub nu. 4. vers. de unita. de Relig. dom. Card. in cap. quoniam, 8. de Jurapatron. Rochus de Jurapatron. verb. honorificum, sub nu. 12. vers. pone. Lambertin. l. c. art. 5. Bich. l. c. ann. 17. saltem ad effectum presentandi simultaneum cum Patrono principali Beneficii, cui facta fuit unio, seu alterative. ita Bich. l. c. nu. 21. & DD. cit.

63 Unio Beneficiorum non potest fieri ab Ordinario sine cause cognitione. Rebuff. in prax. Benef. tit. de unionib. num. 43. Calderin. conf. 4. de reb. Eccles. non alienan. Rota in Milevitana Unionis. 22. Jun. 1640. apud Bich. dec. 140. num. 15. Facta tamen ab Episcopo in actu visitationis habet presumptionem prole quoad solemnitates enuntiant in unione. Cels. de Grass. dec. 1. a num. 15. de reb. Eccles. non alien. Garz. d. cap. 2. nu. 121. aut in terminis unionis antea facte solemniter, & in visitatione postmodum approbate. Seraph. dec. 1372. fecus cum unio fuit facta in visitatione, & agitur de probatione non solemnem solemniter, sed etiam cause. Rota coram Cavalier. dec. 339. num. 7. & 8. par. 5. recent. dec. 318. a num. 12. quia solemnitas facilius presumitur, quam causa, que plene probanda, & quamvis circa eam malum deferatur assertioni Episcopi, tamen non creditur neque in prohibitionis, quia est unio, sine

causa standum est dicto, aut assertioni unitis, ne aperiat via claudendi prohibitionem legis. Egid. dec. 617. Barb. de potest. Episc. alleg. 66. num. 23. Rota dec. 716. num. 1. & dec. 752. num. 3. par. 1. divers. Bich. dec. 140. num. 25.

Unio non censetur effectuat, si constet de statu 84 collativo, qui repugnat unioni. Aret. conf. 63. per totum. Lothier. de re Benef. lib. 1. quest. 28. nu. 104. & non effectuat cadit sub regula Cancellarie revocatoria unionum. Bich. dec. 275. nu. 18. Et ultimus status collativus repugnat unioni. Ludovil. dec. 77. nu. 3. & 9. & dec. 112. nu. 2. Lothier. de re Benef. lib. 1. quest. 28. num. 104. Bich. dec. 146. num. 10.

Unio Beneficii Patronati non amittitur ius patronatus, si Patronus consensit unioni cum reservatione ius patronatus, secus, si non reservavit. Bich. dec. 382. a num. 11. sicut neque, quando fuit facta unio aequo principaliter. Et in dubio unio Beneficii Patronati presumitur facta aequae principaliter. Rebuff. in prax. tit. de union. num. 20. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 5. §. 7. nu. 134. Cavalier. dec. 330. nu. 2. Garz. Benef. par. 12. cap. 2. nu. 37. Rota apud Bich. dec. 383. nu. 15. & 16. Azor. lib. 6. moral. cap. 28. quest. 2.

UNIVERSITAS.

Praxis Universitatis.

Universitas per ejus Officiales representatur, ac regitur. Bich. dec. 319. num. 3. utitur privileg. minor. quia minori equiparatur. L. Respubl. C. ex quib. caus. maj. L. Rempubl. C. de Jur. Respubl. Fachin. lib. 1. contrav. Jur. cap. 12. & ideo restituitur in integrum contra omnia probationes, vel appellationem. Pajatel. expet. & annot. 53. & contra omnem actum litem. An possit jurare de calumnia, vide Juramentum. Non tenetur respondere positionibus, nisi data copia illarum cum termino. ita Ecclesia obf. for. 61. num. 24. nisi possit respondere per administratores informatos, sine iudicis decreto non potest transigere. Rol. conf. 90. lib. 1. Ludovil. dec. Persin. 23. nu. 29. Trentacig. var. ref. lib. 2. de Procurat. ref. 1. & alii apud Tranchellin. consil. 3. nu. 32.

Universitas non tenetur de delicto, nisi ad hoc fuerit congregata solemniter, facta propositio, & secuta deliberatio. Mohed. dec. 1. Pajatel. annot. 53. num. 21. Gratian. discept. for. cap. 601. nu. 49. Tusch. lit. l. concl. 273. si vero delictum est in committendo, non requiritur consensus, sed sufficit tolerantia.

Universitas est excusanda, non Syndic. illius, si 3 fuit condemnata. L. 4. §. Alter. ff. de Jud. Post. de manut. obf. 102. num. 62. ubi Rota, & si non habet bona, debet indicere collectionem. Bart. in d. L. 4. Craveta conf. 195. Nata conf. 520. Post. l. c. etiam cum agitur de debito fiscali. Fab. in C. tit. quibus res jud. non noc. defm. 1. quia iniquum est, aliquem molestari pro alieno debito. Limit. si Syndicus fuit negligens in exigenda collecta, quia tunc fit executio contra ejus bona salvo jure rehabendi contra Universitatem. Fab. l. c. tit. 22. defm. 1. lib. 7. tit. 33. def. 1. & lib. 4. tit. 7. def. 5. Fontancl. de pact. mpt. class. 6. gl. 1. par. 4. Imo potest etiam personaliter capi, donec solvat. Post. l. c. Eccles. obf. for. 162.

Non potest cogere forenses ad solvendas majores collectiones, quam cives vi statuti a se conditi, vel consuetudinis a se introducere, si recognoscit Superiorem. ita Conciol. alleg. civil. 28. a nu. 20. presertim Clericos, quarevis collecta indicta fuerit pro salario Mediorum, Chirurgorum &c. si eorum opera non utuntur. Thef. dec. 149. nu. 5. Carena ref. 17. nu. 13. ex defectu jurisdictionis non obstante consuetudine, que est merus abusus, & corruptela. Merlin. dec. 5. nu. 6. Cyriac. contrav. 522. in fin. Conciol. l. c. nu. 23.

Universitas non dicitur dedisse consensum validum, si 5 si singuli tantum de Universitate consensum dederunt, quia requiritur consensus in communi, non in particulari, ita, ut debeant omnes de universitate, vel major pars in unum fuisse congregata. Bart. in L. omnes populi. ff. de Just. & Jure. Trentacig. var. ref. lib. 1. tit. quod cuiusque Univerf. non. Tapat. var. sent. tit. 337. Tranchellin. consil. 3. nu. 5.

6. Universitas an, & quando possit concedere statuta, vide Cypriac. *contro.* 506. potest licentiam dare secundum aemulibus. *L. offerre. ff. de off. Procons. Mo-*
noch. de arbit. cap. 374. Spectil. dec. 122. nisi fuissent
prohibita a Principe. Farin. quest. 188. num. 21.
7. Universitas non potest excommunicari, sed interdici-
 ti. Illi vero, qui sunt de Universitate, possunt nominatim
 excommunicari. *cap. ex parte de privi. cap. quamquam*
de censib. in 6. Anselm. de Jurisfili. par. 2. tit. 8.
cap. 12. cap. Romanae de sent. excom. in 6. ne ligen-
tur Innocentius. Potest autem Universitas suspendi.
cap. non est de sponsal. Pajsett. annos. 53. m. 34. Tule-
lit. 7. de concil. 266. Magdon. dec. Lucen. 7. Scraphin. de
privi. juram. privi. 85.
8. Universitatis obligatio, vel debitum non afficit sin-
 gulos de Universitate. Rota apud Merlin. dec. 182. Fel.
 in *cap. cum re. ubi Ripa nu. 43. de script. Gabr. concl.*
1. num. 1. vers. contrarium quod cuiusque universi.
nom. Dec. conf. 61. num. 2. Natta conf. 150. num. 1.
et 2. Bart. in L. scilicet. ff. quod cuiusque universi. nom.
Menchoc. conf. 726. num. 22. Cephal. conf. 568. n. 22.
Coller. de process. execut. par. 2. cap. 3. num. 369.
9. Universitatis ius an possit remanere in uno solo aliis
 omnibus mortuis, vel privatis, vide Capitulum, vel
 Collegium.
10. Universitatis quod est, non est singulatum, nec e-
 contra. *L. si municipes. ff. quod cuiusque universi. Rol.*
conf. 53. lib. 4. Burgin. dec. 1. par. 5. Tranchedin.
conf. 3.
11. Universitas representatur per ejus Officiales, & re-
 giatur. *L. 1. §. municipes. ff. de acquir. possess. Jo. Franc.*
a Fonte conf. 158. num. 6. lib. 2. Bureau. dec. 691.
n. 8. Bich. dec. 319. n. 2.
12. Universitatis bona ut possint alienari valide, requi-
 runtur plura, nimirum quod situm duobus de tribus par-
 tes fuerint congregatae, & consentiant, & de consensu
 consistat descriptis nominatim nominibus singulorum ho-
 minum de Communitate, quod praestitum fuerit iura-
 mentum super utilitate contractus, & quod fuerit pae-
 ctus Gubernatori loci, & intervenit decretum Judicis.
L. fin. C. de vendit. reb. Civit. lib. 11. Rufo. conf.
41. num. 7. Alex. conf. 1. num. 14. et 15. lib. 4.
Gratian. diff. for. cap. 196. num. 11. Ludovic. de
Perrin. 93. nu. 37. et 38. par. 2. et alii apud Blich.
dec. 261. Et contractus celebratus ab Universitate, seu
Communitate cum requisitis solemnitatibus praesumitur
utilis, donec constet de contrario. Bald. in cap. 1. n.
6. de his, qui feud. dar. poss. Alex. conf. 79. num. 6.
vers. fortioriter. lib. 1. Paul. conf. 24. num. 5. lib. 4.
Menchoc. conf. 1. nu. 355. Covar. lib. 2. var. res. cap.
17. nu. 2. post med. vers. optus sane. Mauet. dec. 101.
num. 3. Rota dec. 625. num. 5. par. 1. recent. Bich.
l. c. nu. 11. Et quavis in contractibus voluntariis re-
quiratur consensus omnium de Communitate. gl. in
cap. cum omnes. in fin. de constit. Innoc. in cap. hu-
milis. num. 3. in fin. de major. et obed. Fel. in d.
cap. cum omnes. nu. 17. Gratian. diff. for. cap. 933.
num. 1. Rota dec. 755. nu. 4. par. 2. recent. licet in-
ter doctrinam non procedit, quando actus voluntarius
est utilis. Fel. in c. cum omnes. nu. 18. vers. sed concludi-
rem. Gratian. diff. for. cap. 721. nu. 17. et de March. 183.
n. 21. Aym. conf. 27. n. 8. Cornet. conf. 181. nu. 31. lib. 2.
Bald. conf. 85. vers. praeterea. lib. 4. Lim. alleg. 85. nu. 2. et
alleg. 131. nu. 1. Vinc. de Franch. dec. 2. num. 24.

VOCATIO.

Praxis Vocationis.

1. Vocatio de filiis natis refertur etiam ad nascituros,
 quando subest verisimilis voluntas Testatoris. Sord.
 conf. 125. num. 20. vers. quia Giurba ad consuetudi-
 nem Messanae. cap. 1. gl. 4. nu. 92. Phanat. de iure
 dot. gl. 5. nu. 8. Bich. dec. 34. nu. 24.
2. Vocatio testamentum in casu deficientis omnium mas-
 culorum, non excludit, quin inter masculos, donec
 supersint, dicatur concepta agnationis conservatio.
 Gabr. conf. 116. num. 13. lib. 2. Peregr. de fidei. art.
 25. num. 26. vers. in ista controversia. Molina de primogen.
 lib. 3. cap. 5. sub nu. 50. vers. 2. Fata. de substit. quest. 499.
 sub num. 24. Bich. dec. 287. num. 20.

Vocatio Paris, & filiorum et eo nasciturorum an
 operetur, quod filii, qui nec tempore mortis testatoris
 erant nati, aut concepti, succedant in simul cum Patre.
 Plures DD. tenent negativam, eo quod, cum non es-
 sent cogniti Testatoris, non persequantur ab eo dicti
 filium ea dilectione, qua dilecti eorum patrem, tum
 quia quoad filios tempore purificationis conditionis non
 natos, aut conceptos vocatio habetur pro non scripta,
 quia nascitur filius pro parte defendenda ad filios, qui
 nascitur, statim in suspensio, & ita testator interea de-
 cederet, pro parte testatus, pro parte intestatus, aut pa-
 ter, qui in totum ab non existentibus filiorum fuit ha-
 res, delinqueret esse haeres in ea parte, qua filii postea
 nati avocarent. Alex. conf. 13. numer. 4. vers. sed praemi-
 nistis. lib. 4. Socin. fca. conf. 113. num. 5. lib. 1.
 Dec. conf. 253. nu. 5. Fufat. conf. 77. nu. 5. et de sub-
 stit. quest. 476. ann. 48. Peregrin. de fideicom. art. 17. num.
 16. Sord. dec. 346. nu. 16. et conf. 439. nu. 2. et 3.
 Rota apud Sord. dec. 934. nu. 3. Alii vero contra-
 rium sentiunt ob cap. Raymundi. de testam. ubi voca-
 tio patris, & filiorum indefinitè dicitur simulata.
 Soc. in L. Gallus. §. quidam recte. nu. 3. ff. de liber.
 et posthum. et conf. 113. nu. 4. vers. sed his non ob-
 stant. lib. 1. Gabr. conf. 130. nu. 20. lib. 1. Honded.
 conf. 65. nu. 14. lib. 1. Petegri. d. art. 17. sub nu. 26.
 vers. verum. Vinc. de Franch. dec. 633. Rota dec. 574.
 nu. 11. par. 4. recent. et ad decid. Rota apud Sord.
 ciam respondet, quod in illo constaret de clara men-
 te testatoris ex pluribus coniecturis ad arguendum in
 contrarium dicunt, quod volente testatore hereditas pos-
 sit stare in suspensio, ita ut, donec filii nascantur, he-
 reditas maneat apud Patrem, revocabilius tamen quoad
 portionem filiorum. ita Casanat. conf. 45. num. 195. et
 conf. 49. nu. 34. Cancer. var. resol. to. 1. cap. 1. sub. n. 146.
 vers. hinc optime. Molina de primogen. lib. 3. cap. 10.
 num. 31. Caltit. quorid. contro. lib. 5. cap. 91. nu. 42. Cy-
 riac. contr. 550. num. 95. Bellon. de iure accresc. cap.
 7. quest. 17. nu. 13. & haec posterior videat vera,
 quam secuta fuit Rota d. dec. 574. nu. 4. recent. Bich.
 dec. 274. nu. 26. usque ad 30. inclusiva.

2. Vocatio proximioris in primogenitum an sit intelli-
 genda respectu gradus, vel lineae, vide in praxi Pri-
 mogenitura.

3. A vocatione ad rem particularem an inferri possit
 ad fideicommissum universale, vide Bich. dec. 424. n.
 5. Et an a vocatione in causam defectu inferatur ad ca-
 sum obitus, vide Bich. dec. 605. nu. 13.

4. Vocationis coniecturae nisi concurrant, tunc ex una
 substitutione regulariter non inferatur ad aliam. Rota
 dec. 22. num. 9. par. 4. to. 2. recent. Bich. dec. 605.
 num. 19. et 20.

VOLUNTAS.

Praxis Voluntatis.

Voluntas alicujus, qualis fuerit, ex actibus contem-
 ptariis dignoscitur. Ruin. conf. 192. num. 5. lib. 3.
 Socin. jun. conf. 32. nu. 12. lib. 4. Sord. dec. 54. nu.
 6. Rota dec. 765. sub num. 10. par. 2. recent. Bich.
 dec. 71. num. 7. Et voluntas agniti ut efficiatur, at-
 tendi debet discretivus modus loquendi. Rota apud Bich.
 dec. 492. nu. 24.

Voluntas contrahentium fervanda est, ubi non deficit a
 potestas. Peregr. conf. 93. nu. 6. lib. 1. Bich. dec. 158. n. 1.
 Voluntas contrahentium de claudenda est tum ab ordine scri-
 pturae, tum ab absurdo evitando, ne in eodem instrumen-
 to repugnantia repetitur. *L. quotties. 40. ff. de usuf. Palcu.*
conf. 22. n. 3. Rimin. jun. conf. 151. nu. 61. Sord. conf. 450.
nu. 58. Scraph. dec. 24. nu. 4. Dec. in L. ubi repugnantia. ff.
de R. J. Honded. conf. 33. nu. 58. et 59. lib. 1. Sord. dec.
49. §. 6. Et contrahentium voluntas magis inspicenda est,
quam verba. L. Jurisgentium. §. postquam. ff. de pass. Du-
rcn. comment. lib. 2. tit. 14. fol. 60. vers. ex mente. Et ubi
cetera, & determinata est voluntas contrahentium, nisi
modum licitum excedat, a conventionis observantia
*quolibet causa non excusat, ut in testimoniis pae-
 conventionalis docet Alex. conf. 119. nu. 18. lib. 4. Cor-*
fic. in suis singular. verb. parva. Menoch. de arbit.
lib. 1. quest. 70. num. 20. Dec. conf. 615. et L. qui
sum alio. nu. 1. vers. et ista ratione. ff. de R. J.

- 3 Voluntas colligantis superfluis non prosequendi litem non elicitur ex taciturnitate per aliquod breve tempus, quia de Jure Canonico tempus prosequendi litem non est praefixum. Milis. *in repert. verb. litem pendencia non finitur. fol. 250. Bich. dec. 276. num. 9.*
- 4 Voluntas dividendum renuntiandi fideicommissio elicitur ex facultate libere disponendi, quae est incompatibilis cum fideicommissio, & ideo illius remissionem in necessarium antecedens inducit, quando praesertim divisio sit, ut quilibet de bonis libere possit disponere. Batz. *in L. qui Romae. §. duo fratres. num. 21. vers. vel fuit dictum. ff. de P. O. Rimin. jun. conf. 78. num. 20. Honded. conf. 33. num. 22. lib. 1. Peregr. de fideic. art. 52. sub numer. 38. & 44. Fufar. de fideic. quest. 593. a. num. 21. Cappex. Laro dec. 103. numer. 12. Rota dec. 493. par. 4. divers. Cancet. var. ref. lib. 3. cap. 15. num. 176. Gabr. de fideicom. conclus. 1. num. 30. Grass. in fideicom. quest. 63. num. 6. Menoch. lib. 3. praef. 115. num. 42. & 47. Olasc. dec. 164. Magon. dec. Flor. 92. num. 4. Batz. dec. Bonon. 96. nam fideicommissum repugnat libere dispositioni bonorum, & arbitrio libero faciendi de illis, quidquid placuerit, ex quibus verbis palam fit voluntas renuntiandi fideicommissio reciproco. Alex. conf. 62. num. 4. lib. 7. Burfat. conf. 64. num. 28. Menoch. conf. 87. Rimin. jun. conf. 80. num. 38. Fufar. l. c. num. 11. & alii apud Bich. dec. 137. num. 3. praesertim si facultas disponendi sit perpetua.*
- 5 Voluntas expressa in testamento non censetur mutata in codicillo, nisi circa id, quod in illo disponitur, & est incompatible cum testamento. Cast. *in L. heredes palam. 21. §. si quid poss. sub num. 7. ff. de testam. Cephal. conf. 67. num. 7. Cyriac. controuv. 168. num. 54. & 55. Bich. dec. 247. num. 15.*
- 6 Voluntas metienda est a verbis, a verisimili, & ab actu correspondente, juxta *L. semper in stipulationibus. ff. de R. J. l. solutum. §. solutum. ff. de pignorat. act. Gabr. conf. 6. num. 4. & 5. lib. 2. Mant. de tacit. lib. 2. tit. 15. num. 1. & 6. & Bich. dec. 5. num. 26. & magis ex facto, quam ex verbis declaratur. Burfat. dec. 13. num. 20. Cavalier. dec. 100. num. 7. Rota dec. 194. num. 11. par. 6. Bich. dec. 86. num. 21.*
- 7 Voluntas, & animus renuntiandi probatur etiam unico teste, praesertim, cum concurrunt conjecturae, & agitur de favore dotis non secus, ac testibus singularibus. Gabr. conf. 51. num. 8. lib. 2. Cast. conf. 395. num. 1. col. 3. lib. 2. Aym. conf. 73. num. 33. Scraph. dec. 559. num. 13. Rota dec. 75. num. 7. par. 2. recent. & coram Butano dec. 205. numer. 2. Genian. disp. for. cap. 739. a. num. 2. Benint. dec. 61. sub numer. 6. Put. dec. 409. lib. 1. in correct. & Gabr. de concess. conclus. 1. Bich. dec. 18. numer. 9. & 10. & dec. 31. num. 12.
- 8 Voluntas Testatoris conservandi bona in agnatione non arguitur ex sola vocatione masculorum, nisi Testator progressus fuerit ad plures gradus substitutionum. Decian. conf. 1. numer. 185. vers. *utrum etiam. lib. 2. Rota coram Ludovis. dec. 464. num. 17. & part. 1. recent. numer. 5. dec. 316. & alii apud Bich. dec. 279. num. 36.*
- 9 Voluntas Testatoris quomodocunque de illa consistet, servanda est. Cast. conf. 123. num. 2. in fin. lib. 1. Mant. de concess. lib. 3. tit. 3. num. 2. Rota dec. 363. num. 13. par. 1. recent. l. c. C. de SS. Eccles. L. si pars. ff. de inoffic. testam. L. in conditionibus. ff. de condit. & demonstrat. gl. in cap. irra nobis. verb. voluntatem, de testam. Rota dec. 388. num. 2. Bich. dec. 307. num. 17. & 18. Ita tamen interpretanda est, ut absurda evitentur. Dec. conf. 433. num. 17. Surd. conf. 160. num. 74. Rota dec. 215. num. 5. par. 6. recent. Bich. dec. 337. num. 15.
- 10 Voluntas Testatoris etiam in extremis laborantis, si aliqui sancti iudicii est, servari debet. Castill. de concess. ult. volunt. cap. 27. num. 5. Cyriac. controuv. 407. num. 15. Rota inter conf. Farin. conf. 97. num. 30. Bich. dec. 458. num. 7.
- 11 Voluntas Testatoris non est mandanda executioni, sit in Testatore non fuit potestas disponendi. Covar. *in cap. cum esset. de testam. Gravetta conf. 784. Farin. dec. 27. ex L. si quis sub conditione. C. de cond. instit. Abb. conf. 41. Ciarlin. controuv. for. cap. 7. num. 67. quae*

& quando dicatur captatoria, vide Fachin. lib. 12. controuv. Jur. cap. 20.

Voluntas Virginis, quae vult fieri Monialis, quomodo, & quando debeat explorari, vide in praxi Vicarii.

V O T U M.

Praxis Voti.

§. I.

Quid, & quomodo sit Votum?

Quamvis aliqui existimant, ad votum emittendum sufficere solum propofitum voluntatis, quos refert Azor. to. 1. Instit. lib. 12. cap. 12. quest. 5. quod probari possit ex cap. pervenit. 2. de jurjur. & quia votum aliquando accipitur pro sola voluntate mutandi vitam, ut patet ex cap. Beneficium. & cap. statum. de regular. in 6. tamen verum est propofitum voluntatis non sufficere ad votum. S. Tho. 2. 2. quest. 88. art. 1. & in 4. dist. 38. quest. 1. & probatur ex cap. litterarum. de voto, & voti redempti. ubi Abb. & Gonzal. num. 2. Sylvest. in sum. verb. votum. 1. quest. 2. Archidia. in cap. qui bona. 17. quest. 1. quia potest aliquis habere propofitum, aut voluntatem etiam firmam aliquid faciendi absque eo, quod promittat, aut se obliget ad faciendum; quia haec duo diversa sunt, proponere aliquid facere, & velle se obligare, vel promittere. Tum quia votum inducit obligationem erga alterum faciendi, quod votivum, sed qui habet purum propofitum, non habet obligationem erga alterum aliquid faciendi, nisi accedat promissio.

Est ergo votum promissio de meliore bono Deo a liberate facta, quae promissio quamvis homini fieri non possit, nisi per verba, aut alia signa exteriora, tamen Deo potest fieri per solam internam cogitationem, & mentem. P. Pithing. lib. 3. tit. 34. §. 1. Abb. in cap. litterarum. 3. de voto, & voti redemptio. Hinc est, quod votum factum calore iracundiae non valeat, quia non est deliberate factum, ut dictum fuit in praxi Iracundiae. Sic votum, quod proficiscitur ex ignorantia antecedente, & versante circa substantiam rei promissae, non obligat, quia ignori nulla cupido, quamvis ignorantia sit vicibilis. Dicitur autem ignorantia antecedens, quando fuit causa voti, item cum fuit errorum circa neabilem partem rei promissae, ut si quis voyit ire Romam, quam putabat distare tantum decem miliaribus. Item si fuit errorum circa materiam rei promissae, ut si visisset ingredi Monasterium A. rarus incolae a PP. Benedictinis, cum tamen incolebantur a PP. Capucinis. Item si fuit errorum circa personam. Item si fuit errorum circa causam finalem, ut pro impetranda sanitate ejus, qui jam valebat. Item si fuit errorum circa vim voti, ratus obligare sub veniali, quod tamen obligat sub mortali. Suarez de voto. cap. 21. Gobat. de impediment. matrim. cap. 3. num. 93. Denique non obligat votum, quando ignorantia est talis, ut si contrarium fuisset scitum, votum non fuisset emissum. Molina de just. trall. 2. dist. 272. quia grauius promissio non plus obligat, quam voluerit promittens. Item si fuit emissum ex levitate. Diana par. 6. trall. 17. ref. 23. Sanchez de matrim. lib. 8. dist. 20.

Sed quid de voto edito per responsum intusfice illatum, puta per motum &c. valent? Respondetur vale, quia tunc est voluntarium, ita etiam factum per rictum extrinsece incussum, non ad extorquendum votum, sed alium finem. Navar. in manual. cap. 12. secus si fuit factum ex metu gravi ab extrinseco incusso ad extorquendum idem votum, & quidem iniuste incusso. Bonac. in Decal. disp. 4. quest. 2. p. 3. §. 1.

Item non valet votum de re mala, vel de indifferenti, vel de re partim bona, partim mala. Bonac. l. 1. c. p. 3. disp. 4. §. 1. q. 2.

Ideo etiam non obligat cessante causa finali voti. Item si supervenit maritio nocibis, & difficultas, quod si fuisset praevia, votum iudicio prudentis factum non fuisset. Suarez de voto. lib. 4. cap. 9. Navar. in manual. cap. 18. Bonac. l. 1. c. p. 7.

Votum aliud est solemne, aliud simplex. Solemne 6 est,

est, quod ab Ecclesia in tale acceptatur, & voventem inhabilem reddit in perpetuum, & immutabiliter sine dispensatione Pontificia ad contrahendum matrimonium, & ad dominia rerum acquirenda, vel retinenda. Simplex vero est, quod tale vinum non habet, aut solemnitate. Solenne a simplici non differt essentialiter, sed accidentaliter. Theol. apud Garz. de Benef. par. 7. cap. 10. num. 54. P. Pirhing. l. c. num. 5. Azot. par. 1. lib. 12. cap. 6. q. 1. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 27. num. 2. Solenne folio jure Religioso dirimitur matrimonium. Sanchez, Suarez & plerique apud Garz. l. c. cap. quod votum. de voto, & voti redempt. in 6. ubi Franc. nu. 1. not. 3.

7. Post Constitutionem tamen Gregor. XIII. anno 1584. quæ incipit. *Ascendens Domino*. Vota simplicia Religionis Societatis Jesu edita reddunt voventes inhabiles ad contrahendum matrimonium, nisi per legitimam potestatem a Societate, soluti vocis, dimittantur. Gabat. de impedim. matrim. cap. 6. num. 149. Pirhing loc. cit. num. 4.

Votum aliud est reale, aliud personale, aliud mixtum, personale est, quando a vovente aliquid promittitur præstandum ab ipso vovente, uti castitatis, jejuniis, peregrinationis, orationis &c. Reale est, quo res aliqua Deo promittitur, ut Elemosyna. Mixtum, cum res, & actio promittitur, ut peregrinatio cum elemosyna. Bonac. in Decal. disp. 2. quest. 2. p. 2. §. 2. Personale non transmittitur, secus reale, & mixtum quoad partem realem. Navar. in cap. 12. Bonac. l. c.

§. II.

An Hæres teneatur implere votum Desuñti

8. Dicendum cum distinctione, quod hæres votum desuñti personale implere non teneatur, si est inie personale. Ratio est, quia obligatio personalis extinguitur cum ipsa persona. L. un. §. ne autem. C. de caducit. tollen. l. non solum. 2. §. tale. ff. de deliberat. legat. l. centesimis. §. 1. ff. de V. O. Noal. de transmiss. cap. 23. num. 143. Pirhing lib. 3. tit. 34. §. 3. Realia tamen teneatur implere, vel etiam illa, quæ sunt partim personalia, partim realia, quoad partem realem, quia hæres adiens hæreditatem, illam acquirit cum omnibus juriis, & oneribus eidem annexis, teneatur autem illa implere non vi Religionis, sed ex iustitia, & quasi contractu. cap. ex parte. de censib. l. 2. ff. de pollicitat. Noal. l. c. Et si hæres vota realia ab eodem acceptata monitus a Judice intra annum non exequatur, reddit se indignum hæreditate, cujus commodo privatur. auth. hoc amplius. C. de fideicom. excepta tamen legitima. cap. licet. 6. de voto, & voti redempt. & ad talis voti adimplementum potest hæres etiam excommunicationis sententia a Judice Ecclesiastico compelli, quod intelligitur de quolibet voto ad piam causam edicto, esto hæres sit Laicus. cap. licet. ubi Abb. num. 3. & cap. quod super. 7. de fide instrum. cap. ex parte. 18. de censib. P. Pirhing l. c. §. 3. num. 13. De quibus plura videbunt in d. cap. licet. num. 6. Gonzal. in lib. 3. Decretal. tit. 34. de voto. num. 5. per totum. & 6. Covar. in cap. Raymurus. §. 2. de testam. videtur potest etiam Cyriac. 7. contro. 402. num. 16. Covar. in cap. hæres. num. 8. de testam. præsertim si hæres defuncto promissit adimplere votum. Petreia de manu regia. cap. 14. num. 6. Molina de primogen. lib. 1. cap. 5. nu. 5. & probatur etiam ex cap. alius. cum sequente. 25. quest. 2. cap. venerabilem 34. §. idem. de elect. cap. licet. de foro compet. & probant DD. congeſſi a Barb. in to. 6. in fellei. Petreia de manu regia. prælu. 2. Salcedo lib. 3. de regim. Princ. cap. 10. differt. 36. & cap. 19. differt. 41. videtur etiam potest Marin. lib. 1. resp. cap. 165. qui tractat de obligatione adimplendi votum a defuncto emittum.

§. III.

De Voti permutatione.

9. Votum quodlibet potest etiam propria voventis voluntate permutari in votum solemne Religionis. cap. peruenis. 2. de jurjur. cap. admonere. ubi gl. verb. Adona.

serius. 33. quest. 7. cap. desponsatum. cap. aquibusa. cap. scripsit. 27. quest. 2. l. fin. princ. C. de Episc. & Cler. S. Thom. 2. 2. quest. 8. art. 12. Barb. in cap. scriptura. de voto, & voti redempt. & lib. 1. Jur. Eccles. cap. 42. num. 184. Tamburin. de jure Abb. disp. 6. to. 3. quest. 27. num. 9. Lym. in sum. tract. 5. cap. 10. Diana par. 3. tract. 6. resol. 65. Caltropal. tract. 16. disp. 2. p. 7. & alii apud Gonzal. lib. 3. Decretal. tit. 34. cap. 4. num. 2. quia votum Religionis est adeo perfectum, ut omne aliud relevat. auth. de nupt. solut. 4. §. distrahuntur. & est Duo gravius quocunque alio voto. Concil. Trid. sess. 24. cap. 6. & 101. de ref. Neque refert, quod juxta cap. rursus. qui Clerici. vel voventes. cap. si quid bonum. & cap. viduas. 27. quest. 1. votum simplex, & solemne aequaliter apud Deum obligat, sed votum solemne non potest commutari propria voluntate, ergo nec simplex; quia licet votum simplex, & solemne aequaliter obligent quoad Deum, tamen solemne est perfectionis, & ideo non est commutabile, nisi in strictius & perfectius. cap. licet. d. Regular. votum vero simplex est imperfectius, & ideo commutari potest in perfectius, uti in votum Religionis. Neque obstat cap. commissum. de sponsal. ubi qui juravit contrahere matrimonium cum aliqua femina, si vellet ingredi Religionem, teneatur prius juramentum implere, ergo etiam votum simplex debet prius adimpleri, juxta cap. commissum. de sponsal. Respondetur ibi Panorm. & Felix. textum procedere, cum juramentum fuit præstitum in gratiam alterius, quia tunc non admittitur commutatio etiam in melius, nisi patet, cui fuit juratum, satisfacta. Sylvest. in sum. verb. matrimonium. 7. quest. 5. Covar. de sponsal. par. 1. cap. 5. in princ. num. 11. alii volunt textum continere tantum consilium, non præceptum. vide Gonzal. lib. 2. tit. 32. cap. 2. num. 10. Minus obstat, quod status Episcopalis sit perfectior statu religioso. cap. nisi cum pridem. §. nec pater. de Remuneratione. cap. si Religiosus. de elect. in 6. sed qui promissit ingredi Religionem, si eligatur Episcopus, prius debet ingredi Religionem, quam consecratur in Episcopum. cap. per tuas. de voto, & voti redempt. ergo per statum perfectiorem non liberatur quis a votis emissis. Respondetur, clarum esse responſionem, quia & voto, & consecrationi in Episcopum satisfieri potest, ut patet, & §. proximo explicabimus. Manet ergo, quod votum simplex in melius commutari possit, ut in votum Religionis; imo quodcumque votum Novitii per professionem in Religionem, & vota solemnia, expirat. Barb. de jure Eccles. lib. 1. cap. 42. nu. 183. an sit dispensabile ab Episcopo, vide in praxi Episcopi.

Quæres, an valeat votum non acceptandi Episcopatum? Respondetur, tale votum valere, quia est actus humilitatis, & tale votum habent PP. Societ. & ediderunt plures Sancti, uti testatur Diana par. 6. tract. 7. ref. 27. qui citat Suarez de Relig. to. 2. lib. 2. cap. 13. de jurament. Lym. lib. 4. tract. 4. de voto. cap. 2. num. 14. Caltropal. to. 3. tract. 15. disp. 1. p. 8. §. 5. num. 7. & alios.

Diximus supra, posse voventem mutare votum suum in melius etiam propria auctoritate, sed potestne mutari non tantum in evidenter melius, sed etiam in evidenter æquale. Respondetur, controversi hæ inter Theologos, & affirmativam tenet P. Thom. Tamburnus lib. 3. in Decal. cap. 16. §. 5. num. 14. & alii apud Sanchez moral. lib. 4. cap. 40. num. 10. quam problemem vocat P. Pirhing l. c. §. 5. num. 25. verſ. contrarium tamen. qui res, sive materia voti, si sit evidenter æque bona, non potest non esse æqualiter grata Deo. Quod vero privata auctoritate non possit commutari in evidenter æquale, docent Sanchez loc. cit. num. 12. Suarez lib. 6. de voto. cap. 19. n. 3. quia quavis opus subrogatum sit æquale operi promisso secundum se considerato, tamen hoc ipso, quod sit promissum, melius est, quam non promissum.

Præterea votum commutare potest S. Pontifex, uti peregrinationis in terram sanctam, in elemosynas, jejunia, & similia opera, imo etiam totaliter relaxare. Votum autem simplex castitatis a Summo Pontifice relaxari, aut commutari solet ex causa periculi incontinentiæ, ad quam tamen non sufficit quæcumque tentationis carnis, nec timor unius, vel alterius lapsus. Filiuc. to. 1. tract. 10. par. 2. cap. 10. num. 353. Diana par.

par. 8. *tratt.* 3. *ref.* 107. Item propter facilitatem, & levitatem votantis in vovendo. Navar. in *man. cap.* 12. *num.* 7. qui citat Abb. in *cap.* 2. *de voto*, qui tamen non loquitur de voto castitatis, sed jejunii. Item propter necessitatem, vel utilitatem publicam, non autem propter privatam. *cap.* 1. *§. 2. de voto*. Navar. l. c.

§. IV.

An, qui vovet ingredi Religionem, aut etiam proficere, possit licite ante impletum votum Episcopatum accipere?

13 Innoc. in *cap. per tuas. de voto, & voti redemptione* flauit, ut is, qui emisit votum Religionis, & neglectus illud implete, Episcopatum electum, debere adimplere votum renuntiatio Episcopatu, & si iterum eligatur, postquam ingressus fuit Religionem, aut ratificetur prior electio, posse confirmari, & consecrari in Episcopatu. Sed huic Innocentii decisioni obstat videtur, quae supra diximus *ex cap.* 1. *de voto, & voti redemptione*. quod non sit *fractor voti*, qui illud in melius permutat, & perfectius bonum; quam ergo Episcopatus sit perfectior status, quam Religionis, acceptando Episcopatum, videtur votum melius & perfectius adimplere.

14 His non obstantibus tenenda est Innocentii decisio cum sequenti tamen distinctione, quod si votens non tantum ad Episcopatum fuit electus, sed etiam confirmatus, aut consecratus, non possit relicto Episcopatu ingredi Religionem inconsulto Pontifice propter vinculum matrimonii spiritualis inter ipsum, & Ecclesiam contracti. *cap. nisi cum pridem. de renunt.* Suarez de *Relig. to. 3. lib. 1. cap. 19.* Basilius *verb. Religio. 2. num. 1.* Castropal. *oper. moral. to. 3. tratt. 16. disp. 1. p. 7. §. 1.* & alii apud Gonzal. in *cap. per tuas de voto, & voti redempt.* lib. 3. tit. 34. P. Pirthing lib. 3. tit. 34. §. 4. *num.* 21. & probatur *ex cap.* 2. *de translat. Episc.* *cap. nisi cum pridem. 10. de renunt. Azor. par. 1. lib. 11. cap. 22. quest. ult.* Laym. lib. 5. *tratt. 5. cap. 6. num. 16. & in 3. Decretal. tit. 34. cap. per tuas. de voto, & voti redempt.* Si vero votens Religionem fuit solum electus ad Episcopatum, teneat ingredi Religionem. DD. cit. necesse obstat argumentum in contrarium factum, quia licet Episcopatus sit altior, & perfectior status, non potest tamen votum Religionis privata votantis auctoritate commutari in Episcopatum tanquam meliorem; quia Episcopatus est status perfectionis potius alienus, quam proximus, hoc est, non est ita ordinatus ad salutem propriam, quam alienam; quia hominem per se non perficit, & meliorem reddit, sed potius perfectum esse supponit, neque est medium ita aptum ad perficiendum se ipsum, sicut status Religionis, quia propterea ipsi votanti melior est, & Deo gravior; & ideo, si aliud non exigat necessitas, ut defectus aliorum aequi idoneorum, praferri debet. Ad haec quavis non repugnet, quod Religiosus fiat Episcopus, quia solum eximitur ab obedientia suorum Superiorum, & subditur S. Pontifici, & de cetero remanet Religiosus, non est tamen conveniens, Episcopum fieri Religiosum, ne fiat ex Magistro Discipulus, & ea subire debeat, quae Episcopali non competunt dignitati, nisi ad Episcopatum deponeretur, quo casu obligatio ingrediendi Religionem, quae durante Episcopatu fuit in suspensio, revivisceret. vide Pirthing. l. c.

§. V.

Utrum, & quando obliget votum, & adimpleri debeat, aut etiam impedimento interveniente?

15 In voto verum est illud, quod, quae ab initio sunt liberae, ex post facto fiant necessitatis. *L. sent. §. C. de oblig. & action.* quia licet unicuique liberum sit, vovere, & non vovere, votum tamen factum implere debet. *cap. licet. 6. de voto, & voti redempt.* Votum vero absolutum & sine temporis praefinitione editum statim obligat, & impleri debet, ac commodè potest. S. Thom. 2. 2. *quest. 88. art. 2. ad 3. quod probatur ex cap. 23. Demezan. vers. 21. & ex cap. non voti. §. de vo-*

to, & voti redemptio, ita ut si in tempore, seu substantia a Superiore non fuerit dispensatus, dicatur voti transgressor; quia omnis promissio absoluta non limitata ad tempus, statim obligationem parit. *L. cum, qui. 41. §. quoties. ff. de V. O. & §. omnis stipulari. ubi gl. verb. confessum. Instit. de V. O. & reg. 14. ff. de R. J.* quavis iusta concurrente causa voti executio possit; juxta *cap. non est. de voto, & voti redemptio*; quia tamen nemo debet interpretari suum votum, nisi sit certus de non obligatione, ideo auctoritas Superioris requirenda est, scilicet Pontificis per differtenda voti executione. P. Pirthing l. c. §. 2. *nu. 9.*

Causa vero iusta est differendi voti executionem, quod non est ad certum tempus determinatum; est, si spes sit postea commodius exequendi, nisi probabile sit periculum superuenturi impedimenti, si vero impedimentum occurrat, quod difficilem facit voti executionem, si votum est temporale, differri debet, si est perpetuum, redimi debet, aut permitti, aut dispensatione auctori. *cap. quod super his. 8. de voto & C. Pirthing l. c. n. 10.*

Votum elemosynae indeterminatum quoad quantitatem, & qualiter valeat, & votens ad quantiatem saltem minimam, & qualiter utilem praestandam obligatur, juxta Panorm. in *cap. ex parte. 18. de censib. a num. 2.* ubi Burr. *num. 7.* Suarez *de voto. lib. 4. cap. 7. num. 15.* & probatur etiam *ex L. nummis. 75. ff. de legat. 3.* si vero est indeterminatum quoad individuum, ut si vovisti equum ex pluribus, quos habes, in tuo, vel heredis arbitrio est dare, quem velis. Molina de *Just. & Jur. disp. 270. num. 6. L. qui ex pluribus. 106. ff. de V. O.*

Votum castitatis emissum ab eo, cui nullus est matrimonium hoc incontinentiam non valet secundum aliquos apud Dianam par. 10. *tratt. 11. ref. 47.* qui tamen contrarium ut tutius defendit, & merito ob sylum Curiae dispensandi super ejusmodi votis,

Quaerens primo, an votens castitatem dependenter a Religione teneatur cum servare in saeculo? Laym. lib. 4. *moral. tratt. 1. cap. 6.* Sanchez de *matrim. lib. 8. disp. 20.* Gobat. de *imped. matrim. cap. 3. num. 102.* tenent, non teneri, sicut nec illius, qui dubitat, an vovetur.

Quaerens secundo, an votens ingredi Religionem fastidiret, si fuit in Novitatu, & fuit dimissus? Respondetur fastidiret, nec teneri ingredi aliam Religionem. Gobat. de *imped. matrim. cap. 3. num. 101.* Item si sit equus Melitenis. Diana par. 3. *tratt. 4. ref. 243.* Item si petii ingressum, & fuit reiectus. Diana par. 6. *tratt. 7. ref. 53.*

Quaerens tertio, an votens Religionis ingressum, & in illa proficere, possit infra annum probationis egredi? Dicendum, quod possit; quia non potest anno Novitatus renuntiare, & intelligitur se obligasse sub conditione, quatenus placeat Religio. Diana par. 2. *tratt. 17. ref. 10.* ubi DD. pro utraque sententia.

Quaerens quarto, vovisti alicui imagini calicem, & illum transmissi per personam, quae credebatur fidelis, quae tamen illum non tradidit, fuisse liberatus ab obligatione? Respondetur affirmative a Diana par. 10. *tratt. 16. ref. 97.*

Quaerens quinto, an votens, postquam illius votum fuit commutatum in melius, possit redire ad suum votum pristinum? Affirmat Diana par. 2. *tratt. 16. ref. 8.* Sanchez de *matrim. lib. 8. disp. 9.* Bonac. de *L. disp. 4. quest. 2. p. 7.* negant vero Suarez, & alii apud Dianam l. c.

Quaerens, quando votum cesset quoad obligationem? Respondetur cessare primo, si cessat causa finalis ad qua. *cap. cum cessante. 60. de appellat.* veluti si vovisti non ingredi domum hospitis, seu tabernam propter periculum ebrietatis, si cessavit esse hospitium, aut taberna, & ita cessat periculum, potes illam ingredi. Item, dic, si cessat causa vovendi; puta si ad impetrandam sanitatem patri vovisti celebrationem Missae, aut elemosynam, multo patre non teneris ad votum, quia in causa mortis te non obligasti. Panorm. in *cap. magna. 7. num. 14. de voto.* Sylvest. *verb. votum. 2. quest. 8.*

Secundo cessat lapsu temporis voto adimplendo praestitum, in quo materia voti taliter fuit mutata, ut de iure, vel de facto reddatur impossibilis, aut maioris boni impeditiva, aut inutilis esse incipiat. *L. pluribus. 140.*

§. 2. ff. de V. O. Laym. *moral. lib. 4. tract. 4. cap. 8. num.* 3. Tertio cessat, si votum fuit conditionale, & deficiat conditio; quia votum conditionale non obligat ante conditionis eventum, neque tenetur fovens illum expectare. Sanchez *mor. lib. 4. de voto. cap. 22. Gobat. de impedim. matrim. cap. 2. num. 87.* Vovens tamen sub conditione non potest se reddere ineptum ad ejus executionem post conditionis eventum. Bonac. in *Decal. disp. 3. quest. 2. p. 2. num. 5.* Diana *par. 9. tract. 8. ref. 3.* ubi DD. P. Pirhing d. lib. 3. tit. 34. §. 4. num. 18.

§. VI.

De Votorum irritatione.

- 26 Cessat voti obligatio, quando irritatum fuit ab illo, sub cuius potestate vovens exivit. Ita potest irritare omnia vota personalia, & realia filiorumfam. & patre abente, vel amente eorum avi paterni. *Can. 1. Can. pusilla. 20. quest. 2. & Can. mulier. 32. quest. 2.* Sanchez *lor. cit. cap. 35. num. 7.* Suarez *lib. 6. cap. 6. num. 1.* & in defectu patris, aut avi paterni irritare vota filii impuberis mater, juxta *Can. 1. & Can. pusilla cit. Laym. moral. lib. 4. cap. 7. tract. 4. num. 10.* eandem potestatem irritandi vota impuberum habet Tutor, et si Pupillus factus sit puer, dummodo votum fuerit emissum in impubertate, & post pubertatem illa non confirmavit, juxta *cap. fin. de sent. excomm. Navar. in man. cap. 12. num. 7.* Laym. l. c. nu. 11. apud quem Suarez, Sanchez *ll. cc. & alii.* Possunt etiam a prædictis irritari vota a puberibus facta, si præjudicent administrationi domesticæ, & gubernationi. d. *cap. pusilla. L. Deo nobis. 56. §. 1. C. de Episc. & Cler.*
- 27 Ita votum servi pueri irritari a Domino, quatenus eidem præjudicat, secus si non præjudicat, quia in istis non subsistit rei Domini, sed sunt sui juris. S. Thom. in 4. d. ff. 38. quest. 2. art. 1. Sylvest. in *sum. verb. votum. 4. quest. 2.* Suarez *de voto. lib. 4. cap. 3.* Bonac. in *Decal. disp. 4. quest. 2. p. 7. §. 2.* Et votu n servi collatum in tempus libertatis ita valet, ut nequeat irritari a Domino, juxta Less. & Suarez, apud Dianum *par. 7. tract. 7. ref. 26.*
- 28 Ita votum Uxoritis impediens familiæ gubernationem, aut præjuxta maritum, potest ab illo irritari, aut suspendi, siue sit factum ante, siue post matrimonium, secus quoad alia vota, quæ maritum non præjudicant, siue necque voti, quæ vim obligativam tantum habent post monent mariti, quia quoad hæc non est subiecta vota, neque illi præjudicant. Quod ampliatur, licet vir dederit uxori licentiam vovendi, quia per hanc non abdicavit vota, quod habet in illam, uti contingit etiam in votis fervorum, filiorumfam. Religiosorum &c. ob identitatem rationis. Bonac. l. c. videri possunt Pont. *de matrim. lib. 10. cap. 17. §. 1. num. 3.* Laym. l. c. *cap. 7. num. 12.* & quoad Religiosos videri potest *cap. licet. 18. de Regularibus.*

§. VII.

De Votorum permutatione.

- 29 Viduos supra, quod vovens possit votum suum in melius commutare etiam propria auctoritate, jam quæritur, a quibus adhuc possint vota commutari? Regula est, quod vota possint eleemosynas redimi, aut in aliud commutari, ut ait Alex. III. in *cap. de Peregrinationis. de voto. & voti redempt.* & probatur ex *cap. 1. 20. quest. 3. cap. magne. de votor. &c.* ubi Barb. & alii. Diana *par. 2. tract. 2. ref. 7.* Laym. *lib. 4. moral. tract. 4. cap. 8. num. 12.* Mantique *de differ. utriusque for. cap. 163. num. 21.* Elibat. *de utroque forogari. §. 5. 18. num. 180.* & alii apud Gonzal. in 3. *Detreral. cap. 1. de voto. & voti redempt. tit. 34. num. 3.*
- 30 Vota redimi possunt a qualibet Episcopo in sua Diocesi illis exceptis, quæ S. Pontifici sunt reservata, quæ Episcopus nec inducere, nec commutare potest. Sanchez *de matrim. lib. 4. disp. 9. num. 3.* Pont. *ead. tract. lib. 8. cap. 8.* Hinc votum peregrinationis ad terram sanctam, cum sit de reservatis, non potest redimi, nec

commutari, nisi a S. Pontifice, qui illud solet commutare in eleemosynas, jejunia, vel similia opera. Votum vero peregrinationis ad alia loca non reservata potest redimi, & commutari etiam ab Episcopo, & quamvis Cajet. in *summa.* existimet, votum reale esse commutandum in aliud reale, personale in aliud personale, inmixtum in mixtum, tamen hoc esse arbitrarium Episcopis, monet Gonzal. l. c. & probat ex *cap. 2. cap. magne. & cap. quod super his. de voto. & voti redempt.*

Quamvis omnia vota extinguuntur per professionem in Religione ipso jure abque omni intentione illa commutandi, et si professionem faciens de illis nihil cogitet. Sanchez in *Decal. lib. 4. cap. 5. num. 39.* Pirhing l. c. num. 38. siue vota sint realia, siue personalia, & ideo votum peregrinationis ad Terram sanctam per professionem tollitur non tantum quoad latorem professionis, sed etiam quoad subsidium Tertæ sanctæ, nisi ejusmodi vota realia edita sint in favorem, vel commodum Ecclesiæ, aut alterius Communis, seu privatz personæ, quæ non extinguuntur, cum parti jus fuerit quæritum, nisi huic parti suo renuntiavit, quia Deo gratum esse non potest obsequium, si quid illi promittitur cum præjudicio alterius, seu injuria erga alium. Imo etiam vota emissæ a profecto, si transiit ad strictiorem, extinguuntur, siue sint temporalia, siue perpetua. Per vota tamen simplicia in Societate Jesu edita post biennium Novitatus, aut etiam Coadjutorum formatorum, quæ publica sunt, sed non solemnia, non extinguuntur ipso facto vota facta in seculo, aut in Novitatu, aut in Societate ante solemnem professionem, sed suspenduntur tantum, & ideo si e Societate dimittantur, illa revivunt.

Votum tamen conditionale est dispensabile, aut pet- 3a mutabile etiam ab Episcopo, aut a Regularibus habentibus privilegium. Gobat. in *tract. de Jubilæo. nu. 317. & de impedim. matrim. cap. 3. num. 100.* Bonac. in *Decal. disp. 4. quest. 2. p. 7. §. 4.*

De dispensatione votorum diximus in praxi *Dispensationis.*

Votum redeundi ad Religionem non probatur ex 33 scripturis informibus productis, præteritis si concurrant testes in contrarium, ac factum perseverantis permanentie in seculo, & satis est facere dubias probationes Auctoritas, ne suffragetur. *cap. in praesentia de probat. Cast. l. penult. §. decern. num. 45. ff. ne quis eum. Dec. conf. 37. sub num. 9.* Rota in *Assensu Coadjutoria. 21. Junii 1652. coram Gelfo. Bich. dec. 625. num. 9. & 10.* Neque relevat, quamvis fuerit probatum, nisi a Superiore fuerit acceptatum. S. Thom. 2. 2. quest. 189. art. 3. ad 2. Azor. *Instit. moral. par. 1. lib. 11. cap. 23. quest. 5.* Caltropal. *moral. 10. 3. tract. 16. disp. 1. p. 3. num. 10.* Sanchez in *Decal. lib. 4. cap. 15. nu. 28.* Bich. l. c. num. 11.

USUSFRUCTUS.

Praxis Ususfructus.

§. I.

Quomplex sit ususfructus, & quid?

Est usufructus duplex, casualis, & formalis. Casualis est, qui est cum proprietate conjunctus, formalis dicitur, qui a proprietate est separatus, qui quidem servitus est ita coherens personæ, ut ab ea separari non possit. L. 1. ff. de servit. L. 4. ff. de novat. Angel. *conf. 153.* Barb. in *L. si alienam. num. 56. ff. sol. matrim.* Molina in *emptor. par. 1. tit. 6. ff. de servit. 1. num. 5.* Dicitur autem personalis servitus, quia a persona, qui debetur, non a pradio serviente nomen accipit, & quia cum persona extinguitur. L. *servit. §. fin. ff. quib. mod. usufruct. amittitur.* Barb. in *d. L. 1. ff. de servit. De Castille de usufr. cap. 1. a. num. 3.* qui probat hanc divisionem ex diversis juris textibus, & multorum DD. auctoritate, quibus accedit Mascard. *de prob. conclus. 1426. numer. 10.* contra Alciacum, & alios.

Est etiam usufructus alius conventionalis, alius legatis, juxta Bald. & Angel. in *L. 1. §. si usufructus. ff. ad*

ff. ad L. Facid. Pinell. par. 2. L. 1. C. de bon. mat. num. 68. Gomez var. ref. to. 2. c. 15. de servit. num. 1. Molina de Primenis Hispania. lib. 1. cap. 27. num. 11. Garz. de expen. & melior. cap. 11. num. 1. vers. quod quidem de usufructuario dato. num. 7. Castillo de usufr. cap. 2. num. 1. Conventionalis est, qui oritur ab hominis dispositione facta inter vivos, aut in ultima voluntate. Legalis est, qui sola Legis, dispositione, & voluntate abique facto aliquo hominis inducitur. Castillo l. 6. num. 7. & 8. quod exemplificatur in conjugate transiente ad secundas nuptias, & in patre bonorum adventitiorum filii legitimo administratore, & usufructuario. Gomez l. c. cap. 15. num. 1. de servit. l. 1. mulier transiens ad secundas nuptias exstantibus filiis, tenetur illis reservare non tantum omnia bona, quae habuit a priori merito titulo lucrativo, sed etiam quae per successionem ab intestato usufructui primi matrimonii consecuta est solo usufructu apud illam manente. L. femina. C. de secund. nupt. & L. hoc edita. l. cod. L. mater. C. ad S. C. Tertull. Rol. conf. 95. num. 8. vol. 1. Afflic. dec. 75. Ruin. conf. 113. vol. 2. Cephal. conf. 288. num. 2. vol. 2. Buriat. conf. 12. lib. 1. Menoch. conf. 237. num. 3. lib. 2. Gail. lib. 2. obs. 98. n. 1. scus si filii prius matrimonii non exstant, quando transit ad secunda vota, quia tunc non amittit ea, quae habuit a primo marito titulo lucrativo, aut ex successione filiorum ex substantia ejus, sed in usufructu, & proprietate plene jure succedit. Cephal. commun. contra commun. quest. 671. vol. 2. Jo. Franc. a Ponte conf. 191. num. 63. lib. 1. nisi nepotes ex filiis existent, quia poena haec conjugii ad secundas nuptias transiens fuit iusta filiorum favore, quibus succedunt nepotes. L. femina. S. illud. vers. nullam. L. generaliter. & L. haec castitatis. C. de secund. nupt. Gabr. de secund. nupt. consil. 1. num. 8. Mynding. cent. 5. obs. 24. num. 4. Buriat. conf. 12. num. 9. lib. 1. Crass. in §. successio ab intestato. quest. 17. num. 8. Menoch. conf. 155. num. 22. lib. 2. de Castillo l. c. a. num. 12. quoniam poena non fuit sublata a Jure Canonico per cap. penult. & cap. fin. de secund. nupt. In hoc, in cap. fin. ubi Ant. de Burro num. 2. Gabr. l. c. Covar. in 4. par. 2. cap. 2. §. 9. num. 4. Gail. l. c. de Castillo l. c. a. num. 16. sed tantum poena in odium secularium nuptiarum inducitur. d. cap. penult. & fin. de secund. nupt. Gabr. de secund. nupt. consil. 5. Rol. conf. 95. num. 6. vol. 1. Afflic. dec. 75. videri etiam potest Vivius commun. opin. litt. M. consil. 5. Crass. in §. successio ab intestato. quest. 17. a. num. 4. Canet. var. ref. cap. 5. a. num. 19. Gail. & Mynding. l. c. Et in fructus, quos pater poterat percipere ex bonis filiorum prioris matrimonii, sed motu preventus non percipit, spectent etiam ad filios prioris matrimonii, an verodividebantur utique inter filios secundum matrimonii, vide de Castill. l. c. num. 38. & segg. affirmantem, si sunt pendentes, quia suae pars sunt. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gl. 7. num. 37. Covar. var. ref. lib. 1. cap. 15. & cap. 3. num. 1. & 2. Thel. dec. 55. per tot.

3 His notatis usufructus est facultas percipiendi fructus ex re live propria, live aliena jure servitutis personalis salva rei substantia. L. 1. L. 3. §. constituit. L. usufructu. 7. ff. de usufr. L. 1. §. 1. ff. de usufr. De Castillo de usufr. cap. 4. num. 1. Gomez to 2. var. ref. c. 15. de servit. num. 3. Gabr. de usufr. consil. 2. Buriat. conf. 360. num. 16. lib. 4.

§. II.

Quae actiones competant ad consequendum fructum, & quomodo acquiratur usufructus?

4 Primo Usufructuarius habet actionem personalem ex testamento, per quam petit rem sibi dari, non tantum tradi. Secundo interdictionem adipiscendae possessionis. Menoch. de adipisc. remed. 2. num. 83. usque ad num. 86. Tertio habet actionem in rem, aut vendicationem. Franc. Marius dec. 832. n. 3. par. 1. Pinell. 2. par. L. 1. C. de bon. mater. n. 18. Gomez to 1. var. ref. cap. 12. de legat. n. 7. Burgin. de usufr. mulieri relicta. nu. 7. & 15. Castill. de usufr. cap. 6. nu. 8. & segg. Quarto habet actionem hypothecariam pro usufructu rei legata. DD. mox cit. quae tamen actiones non nascuntur nisi

adita hereditate, quia ante aditam hereditatem non potest confirmatum esse testamentum. Bald. in L. 1. C. commun. de leg. nu. 5. & usufructus legatum non cedit nisi a die aditae hereditatis. L. 1. §. dicit autem. ff. quando dies usufruct. legati cedat. L. si servo hereditario. ff. quib. mod. usufruct. amittitur. tamen habet usufructuarius actionem contra heredem ob retardatam hereditatis aditionem dolo commissam. L. si usufr. ff. de usufr. - Usufructus non acquiritur Usufructuario ipso facto, nec potest illius possessionem propria auctoritate apprehendere, nisi aliter testator tacite vel expresse disposuerit, sed debet accipere possessionem a manu heredis, alias cadit jure suo. L. non est dubium. C. de legat. Benedic. in cap. Rayninus. de testam. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 16. n. 7. vers. his praeerea suffragatur. Menoch. de recuper. rem. 5. nu. 30. usque ad 37. Gomez to 1. cap. 12. n. 10. Natta conf. 477. nu. 3. lib. 2. Crass. in §. legat. quest. 67. nu. 13. in §. testamentum. quest. 67. & in §. fideicommissum. quest. 43. Castill. loc. cit. cap. 6. num. 18. Boet. dec. 199. Ciarlin. controu. for. cap. 109. num. 25. nisi usufructuarius habere legatum usufructus non ex legato, sed ex institutione. Rota post Paul. dec. 24. aut nisi usufructuarius accepisset hereditatem nondum adita per heredem hereditate, & nonquam per illum acquisita illius possessione, quia tunc non cadit jure suo, sed tantum si post aditam hereditatem, & acquisitionem rerum hereditarium possessionem legatum propria auctoritate accepit, & non de manu heredis. Potest tamen haeres agere contra legatarium, seu usufructuarius, qui ante aditam hereditatem legatum occupavit, ut possessionem rei ablata sibi restituat. L. 1. §. rediguntur. ff. quorum legator. L. un. C. cod. tit. quavis etiam in hoc contrarium sentiat Covar. l. 1. cum Oldrado. & Alberic. De Castillo l. c. nu. 22.

Conclusio limitatur ab aliquibus in Usufructuario universali omnium bonorum, qui secundum illos potest adire usufructum propria auctoritate. Ita Fachin. lib. 4. controu. jur. cap. 16. vers. ego priorem. Bellon. de jure accrescendi. cap. 7. quest. 16. a. num. 202. Spetzell. dec. 145. nu. 8. qui citat Dec. conf. 277. n. 9. Guiliel. de Bened. in cap. Rayninus, in verb. reliquit. nu. 8. vers. 2. Ruin. conf. 51. vers. & quia jure. num. 6. & cons. 54. sub num. 14. vers. & praeerea. vol. 2. de Castillo d. cap. 6. nu. 26. tenet. Usufructuarius sive particulari, aut certae rei, sive universalem omnium bonorum non posse possessionem accipere nisi de manu heredis, aut proprietarii, alias illum omne suo amittere, & citat Alex. conf. 50. nu. 5. lib. 7. Socin. conf. 131. num. 8. Gail. 1. Pinell. 2. par. L. 1. C. de bon. mat. n. 61. & 62. Rol. conf. 77. num. 38. vol. 1. Franc. Mar. dec. 493. nu. 1. par. 2. Burgin. de usufr. mulier. a. nu. 9. Menoch. conf. 105. nu. 96. lib. 1. Pe. reg. de fideic. art. 47. nu. 51. & plurimos alios, nisi adire licentia expressa, vel tacita testatoris.

Usufructuarius, cum vere, & naturaliter possideat nomine proprio, sibi, & non Domino fundum, seu rem, in quibus habet usufructum, juxta gl. in verb. ex contrario. L. 3. §. ex contrario. ff. de acquir. poss. Bart. & DD. in L. naturaliter. ff. de acquir. poss. Menoch. de recuper. remed. 1. quest. 5. num. 70. & remed. 9. num. 297. & retin. rem. 3. num. 70. & 77. Boet. dec. 28. a. num. 1. Franc. Marius dec. 867. num. 1. par. 1. Covar. in reg. possessor. par. 2. num. 5. Odo conf. 82. nu. 19. lib. 1. Sard. conf. 162. nu. 13. lib. 2. Hippolytus Rimin. conf. 545. nu. 4. Castill. d. cap. 6. nu. 28. habet remedia, seu interdicta possessoria tanquam verus possessor. Menoch. adipisc. rem. 2. a. nu. 83. & si fuit spoliatus, interdictionem recuperandae, juxta L. 3. §. unde vi interdictum. ff. de vi, & vi armata. Ita DD. cit. & communis contra alios.

Praeerea Usufructuarius pro vendicatione servitute de bita praedio fructuario habet vendicationem utilem. DD. apud Castill. l. c. cap. 7. nu. 14. contra Batt. in L. 1. §. Item Juliano. ff. de remiss. n. 5. Felician. de cons. in prefat. nu. 14. vers. elique magis amico. fol. 70. quod usufructuarius in re fructuaria dominium non habet, quod idem fateatur Castill. loc. cit. nu. 20. ut suo nomine vendicare non possit, sed nomine Domini, seu procuratorio, velut Procurator in rem suam, juxta Castill. loc. cit. in cap. 20. per tot.

Quando usufructus dies cedat?

8. Usufructus pure relictus dies non cedit nisi ex die aditæ hereditatis, si vero fuit relictus ad diem, vel sub conditione, nullo modo cedit etiam post aditam hereditatem, nisi vel dies advenit, vel conditio fuerit impleta. L. 1. §. dies. ff. quando dies usufr. legat. cedat. Bald. in L. filius a patre. num. 3. ff. de liber. & post. litem. Cephal. conf. 429. nu. 56. Menoch. de pref. lib. 4. pref. 159. num. 20. & conf. 105. num. 8. lib. 1. Crass. in §. legatum. quest. 23. nu. 1. Bordin. de usufr. mulieri relictæ. nu. 93. vers. quia dies. Gail. lib. 2. obs. 143. nu. 1. Castill. de usufr. cap. 16. nu. 2. & 2. in quo usufructus differt a legato in annos singulos relictus, quia legatum annuum cedit statim a die mortis testatoris, & non a die aditæ hereditatis. L. 12. ff. quando dies leg. ced. legatum vero usufructus non cedit, nisi a die aditæ hereditatis.

9. Usufructus omnium bonorum relictus uxori, aut alteri alio hæredes universali post mortem ejus instituto an valeat, discrepant DD. affirmativam probant Crass. in §. legatum. q. 23. nu. 2. Menoch. conf. 273. num. 1. lib. 3. Gail. lib. 2. obs. 143. Negativam tunc tenet Jo. And. ad Specul. tit. de pignor. §. fin. Alex. in L. extraneum. n. 8. C. de hered. instit. & conf. 162. nu. 2. vol. 2. Innoc. & Petrus de Anchiano in cap. fin. de pignor. quia dies usufructus non cedit, nisi a die aditæ hereditatis per heredem institutum, sed in hoc casu hæres institutus adire non potest hereditatem vivente uxore, aut usufructuario omnium bonorum. Neque confirmari potest monia uxore, quia eo tempore jam extinctus est usufructus. L. Titio cum morietur. ff. de usufr. Affirmativam tamen videtur verior, quam defendit Castill. de usufr. cap. 8. nu. 30. Bald. in L. id quod pauperibus. q. 14. nu. 27. C. de Episc. & Cler. Jal. & Saly. in d. L. extraneum. Cephal. conf. 607. nu. 2. qui citat quatuordecim alios DD. Hippol. Rinn. conf. 590. a. nu. 28. lib. 5. Benedic. in cap. Reynus. de testam. verb. reliquis. n. 7. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 2. nu. 5. Crass. in §. legatum. q. 23. nu. 2. Bordin. de usufr. n. 69. Simon. de Præ. de interpret. ult. vol. lib. 3. fol. 1. n. 35. fol. 6. Oldus conf. 91. n. 9. quam benigniorem, & æquiorē vocat Gail. lib. 2. obs. 143. n. 2. quorum ratio est, quod in hac specie tempus mortis usufructuarii non debeat censeri adjectum institutioni, ut aditionem impediatur, sed tantum diducendi gratia, ut hæres non habeat commodum usufructus, quamvis vixerit usufructuarius, & video in hoc casu hæres institutus statim adire potest, & transmittere hereditatem utpote pure institutus hæres, in quo videri potest Gail. l. c. d. obs. 143. n. 2. sed tenebitur hoc casu ad solutionem æris alieni?

Respondetur affirmativam, etiam non duo hereditarij Curatores. Ita Socin. Covar. apud Crass. in §. legatum. q. 35. nu. 7. Bordin. de usufr. mul. rel. nu. 244. & alii apud Menoch. de pref. lib. 4. pref. 143. nu. 15. Castill. l. c. n. 33. quo tamen in casu tenebitur uxor sic usufructuarii relictæ cautionem præstare, inventarium conficere, ac alia implere, ad quæ teneatur alii usufructuarii, quia adei hæres institutus, qui debet talis cautio præstari. Ruin. conf. 206. n. 23. vol. 2. Castill. l. c. n. 35.

10. Præterea dubitatur, an usufructus in testamento relictus ipso jure, & sine facto hæredis in usufructuarium transeat. Dicendum, quod si fuit relictus verbis directis ad ipsum legatarium, dicendo v. g. do, lego, capito, sumo, siue habeo &c. recta via a morte testatoris transit in legatarium, fuit usufructuarius sine traditione hereditatis, sed propria auctoritate legatarius possessionem poterit capere. Castill. loc. cit. cap. 9. nu. 11. Si vero usufructus fuit relictus per damnationem, videlicet verbis ad hæredem directis, dicendo, hæres meus esto, & damnas dare, seu dare facio, aut dato, aut hæredem meum dare jubeo, tunc usufructus ipso jure non acquiritur sine facto, aut patientia hæredis. Castill. loc. cit. nu. 13. quia tunc testator hæredem voluntatis suæ executionem elegisse videtur.

Usufructus quibus modis constituitur?

Usufructus quadrupliciter constitui potest. 1. a Leg. 2. a Judice. 3. a Testatore. & 4. a contrahentibus. a. Legē constituit usufructus pari in bonis adveniens filii. L. cum oportet. C. de bon. qua lib. & mari transeunt ad secundas nuptias in bonis, quæritulo lucrativo a marito defuncto consecrata est. L. famina. C. de secunda. nupt. a. Judice constituit usufructus in judicio familiaris eriscundæ, & communi dividendo, cum proprietatis uni, alteri usufructus adjudicetur. L. usufr. pluribus. ff. de usufr. L. & puro. §. 1. ff. familie eriscun. a. Testatore si legat usufructum alicui, aut si proprietatis deducto usufructu legatur. L. usufr. 6. ff. de usufr. §. 1. Instit. de usufructu. Verus Gregor. in synagm. juris. lib. 4. cap. 5. de acqui. & extincti. usufr. n. t. Morla in empur. par. 1. tit. 6. ff. de servit. n. 69. in fin. & n. 70. ac segg. a Contrahentibus pactioibus, & stipulationibus. Castill. loc. cit. cap. 10. a. num. 1. usque ad novum.

Quæres, utrum usufructus, aut alterius servituti constituta obligatio sit dandi, vel faciendi? & qui servituti, aut aliam servituti constituitur tenetur, an præstare ad constitutionem adstringi possit? Concluditur usufructum, aut alterius servituti constitutæ obligationem esse dandi. DD. communiter apud Castill. l. c. cap. 13. num. 2. quia simplex obligatio dandi dicitur quoties dare duntaxat est in obligatione principaliter, sicut simplex obligatio faciendi dicitur, quoties factum principaliter solummodo est in obligatione, quamvis etiam datio rei accessorie veniat, & ita obligatus ad usufructum tenetur ad dandum, & accessorie, ac in consequentiam etiam ad erigendum. Bart. in L. stipulationes non dividuntur. n. 27. ff. de P. O. & tit. Socin. jun. n. 347. Fulg. l. nu. 4. Et promittens servituti dicitur simpliciter obligatus ad dandum, nec est attendendum, quod teneatur præstare patientiam, quæ succedit loco traditionis, quia hoc venit duntaxat in consequentiam. videri potest Castill. l. c. cap. 13. per totum. ubi hanc materiam late examinat.

Quæres præterea, an usufructus earum rerum, quæ 13 usu consumuntur, obligatio sit dandi tantum, aut etiam faciendi? Respondetur, esse tantum dandi, ex quo non requiritur aliqua patientia, sed dominium, & possessio transiit in usufructuarium. L. si tibi. ff. de usufr. earum rerum. ubi Aelianus in §. & barnum. n. 50. Castill. de usufr. cap. 13. n. 19.

De obligatione usufructuarii.

Usufructuarius tenetur præstare duas cautiones circa 14 rem fructuariam, una est ex edicto Prætoris, altera ex Senatus consulto. Ex edicto Prætoris est generalis, & locum obtinet in rebus, in quibus proprie usufructus constituitur. Ex Senatus consulto cautio proposita est in illis rebus, in quibus proprie usufructus constitui non poterat, hoc est, in illis, que in abusu consistunt, quarum per cautionem quasi usufructus introductus est. s. constituitur. Instit. de usufructu. DD. in l. 1. ff. de usufructu earum rer. Alex. conf. 58. nu. 7. vol. 2. Craveta conf. 200. n. 4. & §. 5. Rol. conf. 73. n. 61. lib. 2. Ruin. conf. 115. n. 11. lib. 4. Castill. l. c. cap. 14. n. 1.

Cautio prima, scilicet ex edicto Prætoris continetur 15 se, quod usufructuarius si fructibus arbitrio boni viri, nec deterioraturus causam usufructus, & cætera fidetur, quæ diligens pater familias in re sua faceret. Præterea debet cavere in illis rebus, in quibus proprie usufructus constituitur, & quæ usu non consumuntur, quod tem usufructuarium mobilem, aut immobilem finitio usufructu restituet. L. 1. §. cavere. ff. usufructuarius quemadmodum caveat. Pett. Gregor. in synagm. jur. par. 1. lib. 4. cap. 3. n. 10. Arius Pinell. par. 2. L. 2. C. de bon. maser. n. 75. Afflic. dec. 344. Socin. jun. conf. 49. Gabr. de usufr. conclus. 1. Clar. in §. testamentum. q. 64. & 66. Cephal. conf. 653. lib. 5. Ludovic. dec. Pernas. 61. n. 12. par. 2. Villalob. commun. lit. V. n. 59. Bordin. de usufr. mulier. relic. n. 88. & 146. Vivius commun. opin. lib. C. fol. 10. in fin. & fol. 11. nu. 2. Sim. de Præ-

de interpret. ult. volunt. lib. 4. dub. 10. nu. 74. Sured. de alim. tit. 7. q. 10. num. 161. Cautio vero secunda, vel ex S. Conf. ad eas duntaxat res pertinet, quæ in abusu consistunt, & usu consumuntur, in quibus usufructuarius cavere tenetur, quoniam quandoque restitutioni fieri debeat, ejus qualitas restitutionum, cujus sunt, cum dantur, aut æstimatis rebus pecunie nomine cavetur, cujusmodi sunt vinum, oleum, frumentum, & similia. §. usufructuarius. Instit. de usufr. l. 2. ff. de usufr. car. rer. que usu consumuntur. Bart. in L. num. 12. C. de usufr. Alex. conf. 58. n. 10. lib. 3. Dec. conf. 565. n. 5. Rol. conf. 92. n. 6. & 8. & 23. Petr. Greg. in synag. jur. lib. 4. cap. 80. n. 2. Gail. lib. 2. obf. 46. n. 3. Thel. dec. 80. n. 2. Castill. de usufr. cap. 14. n. 3.

- 16 Præterea usufructuarius tenetur conficere inventarium, siue sit particularis legatarius quatuorundam rerum, siue universalis omnium bonorum; quia alias cognosci non posset, an arbitrio boni viri, & plenam rerum, quæ ad manus suas pervenerunt, restitutionem faceret. L. 1. §. rell. ff. usufructuarius quemadmodum caveat. Rol. conf. 92. n. 15. lib. 1. Pinell. 2. par. L. 1. C. de bon. mar. n. 22. Molina de primogen. Hisp. lib. 1. cap. 28. nu. 8. Garz. de expens. & meliorationib. cap. 11. n. 64. Peregr. de fideicom. art. 35. n. 26. Castill. de usufr. cap. 14. n. 4.
- 17 Hæc autem cautio hunc habet effectum, ut propertatius, aut is, cui cautum de fruendo arbitrio boni viri, si usufructuarius re abutatur, finio usufructu plena restitutio fiat, ut sit salva rerum substantia. L. damni infesti stipulatio. 18. §. ei, cujus. & L. inter fructuarius. ff. de damno infesto. L. 1. §. habet. ff. de usufructuarius quemodo caveat. Castill. l. c. n. 5.

- 18 Querens primo, an usufructuario possit remitti a testatore cautio prætorica de utendo, & fruendo arbitrio boni viri, quæ ab illo hæredi præstanda est. Et videtur remitti non posse ob text. in L. 1. C. usufructu. & in L. penult. C. ut in possessionem legatorem. & L. pecunie ff. cod. ubi Bart. & in L. nemo potest. ff. de leg. 1. opposit. §. nu. 3. Gabr. lib. 5. de usufr. conclus. 1. Clar. in §. testamentum. q. 64. Rol. conf. 92. lib. 1. & de confest. invent. quest. ult. n. 4. & 5. Sim. de Prætor. de interpret. ult. volunt. lib. 4. interpret. 1. solut. §. dubit. 10. num. 74. Ludovic. dec. Persu. 61. nu. 13. Borgnin. de usufr. mul. rel. n. 148. Molina de iust. & jur. trac. 2. disp. 7. Etiam ex licentia Principis sibi concessa, nec tacite, nec expresse, & non obstante hæredes vel proprietarii promissione, quod illum libere frui patientur, nec aliquam molestiam inferent; quia promissio intelligitur de injusta, non de iusta, & legitima. Gabr. loc. l. nu. 23. Sim. de Prætor. loc. cit. dubit. 10. nu. 83. & Communis apud Castill. de usufr. cap. 15. nu. 5. & 6. si verus usufructus inter viros constituitur, constituens poterit cautionem remittere. DD. apud Castill. l. c. nu. 14. sicut etiam hæres, postquam successit testatori, potest dictam cautionem remittere. Ruin. conf. 175. n. 3. Dec. conf. 565. Craveta conf. 187. Borgnin. loc. cit. & plures alii apud Castill. l. c. n. 16.

- 19 Porro usufructuarius non præstans cautionem prædictam de utendo, & fruendo arbitrio boni viri, & de restituendis rebus finio usufructu, non facit fructus suos, & est privandus usufructu, quavis testator remissit etiam sub pœna privationis. L. 1. & L. si tibi. ff. de usufr. Cuius. contrav. for. cap. 109. n. 27. Dec. l. c. n. 2. & 3. Pinell. in l. 1. par. 2. n. 75. & 76. C. de bon. mar. etiam proprietario non petente. Gail. lib. 2. obf. 46. nu. 7. qui tamen id limitat, nisi usufructuarius bona fide sciente & permitteente proprietario in possessionem rerum hereditariarum venerit; sed tantum quando mala fide, aut invito, & inficio hæredes possessionem habuerit. videri etiam potest Castill. l. c. cap. 16. per totum, qui idem tenet, si hæres, aut proprietarius præsti cautionem, quam tamen non dedit, cum sit in mala fide, & possessor male fidei, secus si cautio non fuit petita ab hærede, quia sine interpellatione usufructuarius non constituitur in mora, & ideo facit fructus suos etiam ante cautionem, si possidet, & citat Gabr. de usufr. lib. 5. conclus. 1. nu. 40. Ludovic. dec. Persu. 31. n. 7. Thel. dec. 80. n. 3. Nart. conf. 477. n. 1. lib. 2. Sured. de alim. tit. 7. q. 19. n. 17. Castill. l. c. n. 14.

- 20 Querens, an juratoria cautio aliquando sufficere possit? Dicendum, regulariter juratorium non sufficere; sed debere fieri per datioem fidei iussorum. L. 4. C. de usufr. & in L. tribus. ff. de usufr. eorum rerum, quæ Begnelli Bibliotheca. Tom. IV.

usu consumuntur. Jal. in L. 1. eod. tit. vers. 10. ff. qui satisfadere cog. Alex. conf. 57. nu. 4. lib. 1. Ruin. conf. 206. nu. 2. vol. 2. Rol. conf. 92. nu. 11. lib. 1. Mynsing. cent. 6. obf. 43. nu. 2. Pinell. par. 2. L. 1. C. de bon. mar. num. 79. Gomez var. ref. 10. 2. cap. 15. de servit. n. 1. Garz. de expens. & meliorat. cap. 11. Molina de primogen. Hisp. lib. 1. cap. 15. n. 29. Gail. lib. 2. obf. 47. n. 2. & alii, quos sequitur Castill. de usufr. cap. 18. n. 6. quia usufructuarius idonee cavere debet, juxta superius dicta. Castill. l. c. n. 7. Idonea vero cautio in iure dicitur, quæ fit datis fideiussor. aut pignore. L. si mandatio. §. fin. ff. mandati. ubi gl. in verb. accepta. L. 4. §. si sub conditione. ff. de fideicommissariis liberatibus. Gail. loc. cit. n. 4. Tamen qui ex necessitate juris satisfadere tenetur, & qui est pauper, aut forensis, & sic non potest invenire fideiussorem, gl. fin. in L. 1. ff. qui satisfadere cog. in communissima DD. apud Castill. l. c. num. 10. Fachin. lib. 8. contrav. Jur. cap. 40. Rota post trad. Palucelli dec. 24. Barb. in L. divorcia. §. interdum. n. 26. vers. ult. fol. 1117. Gail. loc. cit. Rol. conf. 65. n. 24. lib. 3. quamvis Castill. l. c. post reiectas aliorum sententias, hoc totum Judicis arbitrio relinquendum existimat, qui consideratis personarum qualitatibus, negotiis, de quo agitur, circumstantiis, & quantitate pignorum legitimis, quid fieri debeat, inspicit. Sim. de Prætor. de interpret. ult. volunt. lib. 4. dubit. 10. num. 81. Sured. dec. 141. num. 13. & 14. vol. 1. an juratoria sit deneganda, ut si usufructuarius sit suspectus, & improbare videretur, quo casu hæredes, vel proprietarii oblatam usufructuari cautionem juratorium accipere non tenentur, aut res fructuaria sequestrari debet peneviri. aliquem bonum, qui respondeat usufructuario de fructibus secundum L. possessor. §. Imperator. ff. ne legatorem nomine caveatur. & L. si fideiussor. §. fin. ff. qui satisfadere cog. Bart. in L. 1. n. 6. C. de usufr. Sim. de Prætor. l. cit. n. 81. Panorm. & Canonissæ in cap. ult. de pignor. Gomez de 10. 2. cap. 15. de servit. n. 3. Pinell. l. c. n. 79. vers. illud autem. Cuius. contrav. for. cap. 109. n. 32.

Querens secundo, an maritus, cui ab uxore fuit relictus usufructus omnium bonorum, aut aliquos partis illorum, alio hærede instituto in proprietate caveat tenetur, sicut alii usufructuarii tenentur etiam relictæ dotis, quam actione de dote restituere tenebat hereditibus uxoris? Conclusio est affirmativa, quia regula generalis est, omnem usufructuarium cavere debere, juxta dicta L. §. ejus. L. seg. ff. de usufr. l. 1. & 4. C. eod. tit. cap. ult. de pignor. & quod lex non limitat, nec nos limitare debemus. Et hanc tenet Castill. de usufr. cap. 19. a nu. 9. Neque propterea hæc cautio faciet cessare actionem dotis, juxta Castill. l. c. a. num. 16. contra Gabr. de R. J. conclus. 8. & Menoch. conf. 151. nu. 37. lib. 2. Decian. conf. 10. nu. 19. vol. 2. quorum argumenta rescilim.

Præterea usufructuarius tenetur conficere inventarium bonorum, quod Testator remittere non potest. Borgnin. de usufr. mul. rel. nu. 141. Ruin. conf. 202. num. 2. lib. 2. Sured. de alim. tit. 9. quest. 26. nu. 11. usque ad 24. Castill. de usufr. cap. 15. nu. 1. & 17. Gratian. disc. for. cap. 695. nu. 11. & 12. Cuius. contrav. for. cap. 109. nu. 28. Cyriac. contrav. 415. & 44. Roian. de confest. invent. quest. ult. num. 9. Clar. in §. testamentum. quest. 64. & 66. nu. 3. Ludovic. dec. Persu. 61. nu. 16. Molina de primogen. Hisp. lib. 1. cap. 28. nu. 13. 15. & 16. quamvis testator hæredi inventarium petente pœnam addecerit. Bllon. conf. 54. nu. 4. Sim. de Prætor. conf. 96. nu. 6. si tamen testator inventarii confectioem usufructuario remisit, remissio hoc operabitur, quod usufructuarius non teneatur conficere inventarium secundum formam, & solemnitatem Legis fin. §. fin. autem. C. de jur. delib. sed sufficere, quod facias aliam deceptionem, juxta Rol. conf. 92. num. 20. lib. 1. Borgnin. l. c. n. 337. Gabr. lib. 5. de usufr. conclus. 1. nu. 35. Ludovic. dec. 61. n. 37. Thel. dec. 80. n. 2. vers. sed ego crederem. Secundum quem etiam, quando non fuit facta remissio, sufficit descriptio bonorum facta coram Iudice, cum relictus, & juramento usufructuarii. DD. apud Rol. de confest. inventarii. quest. ult. n. 11. Castill. l. c. nu. 20.

- Querens tertio, quare remissio cautionis, aut inventarii a testatore usufructuario remitti non possit? Respondendum, non tantum propter favorem hæredis, sed

ne usufructuarius inveniatur ad delinquendum. *L. convenire. ff. de pall. doct. L. si unus. §. illud. ff. de pall. Rol. conf. 92. n. 2. lib. 1. & de confect. invent. q. 36. nn. 1. & quæst. ult. nu. 7. apud quem communis DD. Molina de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 15. nu. 27. Sim. de Præf. lib. 4. dubit. 10. nu. 75. & 76. quem tamen rationem rejiciunt alii ex eo, quod probaret, etiam hæredem posse remittere, ut diximus supra ex Castill. & ob alias rationes, quæ videri possunt apud Clar. in §. testamentum. q. 64.*

§. VI.

Ex quibus causis privare possit, & quomodo uti,
& frui possit re fructuaria?

- 24 Usufructuarius possessione adepta, & cautione præstita uti, & frui tenetur arbitrio boni viri, & juxta modos a jure præscriptos, & in rebus, in quibus habet usufructum, maximam curam, custodiam, & diligentiam adhibere, & facere omnia, quæ diligentissimus paterfamilias facere omnia, quæ diligentissimus paterfamilias facere posset, & debet, tenetur. *L. ea igitur. ff. de pignorat. act. Ruin. conf. 57. n. 7. vol. 7. Craveia conf. 300. a. n. 1. Borgin. l. c. n. 156. Gomez var. ref. cap. 15. de servit. n. 6. 10. 2. Molina l. c. lib. 1. cap. 23. n. 3. Cephal. conf. 653. n. 5. lib. 5. Garz. de expens. & meliorat. cap. 11. in princ. quia censetur usufructuario demandata custodia rei, & jurium, tam in judicio, quam extra. Bar. in *L. opud Trebatium. §. 1. n. 1. ff. de aqua pluvia arcent. Alex. & Jaf. in l. 1. §. ult. n. 3. ff. de nov. oper. nunc. Dec. conf. 418. n. 7. Menoch. conf. 66. n. 30. lib. 1. & usufructuarius censetur Procurator in rem propriam, & habere mandatum generale. Gomez l. c. §. 1. 15. de servit. n. 6. apud quem DD. Pinell. l. c. par. 2. C. de bon. mater. n. 16. Garz. l. c. d. cap. 11. nn. 3. Ruin. conf. 206. n. 29. vol. 2. Crass. in §. legatum. q. 34.**
- 25 Hinc si usufructuarius non utatur, nec fruatur arbitrio boni viri, sed male velletur in re fructuaria, illam deteriorando, aut arbores frugiferas incidendo, expelli quidem non potest, ad interesse tamen tenetur, juxta Ruin. in *L. divorzio. §. si fundum. n. 2. ff. sol. matr. Beroum conf. 54. a. n. 19. lib. 3. Sed quod expelli possit, & usufructum amitti, docent Bald. conf. 290. vol. 2. Cast. in auth. qui rem. n. 7. Jaf. n. 4. C. de SS. Eccles. Rol. conf. 49. nu. 12. lib. 2. Tiraquel. de retract. convent. §. 3. gl. 1. n. 22. Pinell. 2. par. 1. C. de ac. ben. mat. n. 60. Cephal. conf. 653. n. 4. lib. 5. Menoch. de arbit. cap. 78. n. 1. & 3. Ludovic. dec. Peryf. 22. n. 5. & 6. Barb. in *L. divorzio. Castill. de usufr. cap. 21. n. 9. & probant ex auth. qui rem. C. de SS. Eccles. Garz. de expens. & meliorat. cap. 11. n. 34. Ut possit tamen usufructuarius expelli, non sufficit quilibet deterioratio, sed debet esse notabilis, non modica, & debet esse perpetua, & non circa fructus, & culturam, sed circa rem ipsam, & insuper deterioratio debet esse dolosa, & culpabilis. Jaf. conf. 3. nu. 7. Carocius de locat. & conduc. q. 7. n. 41. Ludovic. dec. Peryf. 22. n. 29. Natta conf. 477. n. 7. Garz. de expens. & meliorat. cap. 11. Borgin. de usufr. mul. rel. nu. 357. quatenus vero deterioratio sit notabilis, aut magna, seu modica, remittitur Judicis arbitrio. Menoch. de arbit. cap. 78. n. 8. Castill. l. c. n. 17. Et in dubio, an deterioratio consistit dolo, vel culpa usufructuarii, an presumatur contra usufructuarium, & onus probandi, cui incumbat, vide Menoch. conf. 130. nu. 4. Bald. conf. 190. vol. 2. Crot. conf. 215. vol. 1. Ludovic. dec. Peryf. 22. n. 25. Castill. l. c. n. 19.**
- 26 Dicitur autem Usufructuarius non frui arbitrio boni viri, qui contra solum retractoris usum re fructuaria utitur, aut modum illius non servat, ut si retractor de utiennio in utiennio, aut de septennio in septennium incidere arbores solius erat, eodem modo usufructuarius incidere debet, & non citius, alias non dicitur uti arbitrio boni viri. Crass. in §. legatum. q. 33. in fin. & si retractor, quia nolabat, non utebatur ad usum destinatum, tunc ad rei naturam, & modum, & boni paterfamilias rationem usufructus exigi debet. Castill. de usufr. cap. 23. n. 6. & 7.
- 27 Præterea usufructuarius in rebus fructuariis debet se habere solitus etat. Cephal. conf. 653. n. 10. lib. 5. per

text. in *L. sed & si quid. §. & si vestimentorum vers. sed aut locare. & L. item. ff. de sum. ff. de usufr. quæ comprobantur ex *L. Senpronio. 12. §. codicillis. ff. de usufr. leg. & L. cum servus. 81. ff. de conat. & demanstrat. Sim. de Præf. de interpret. ult. volunt. lib. 1. interpret. 1. dubit. 3. solut. 5. n. 51. Mani. de confect. lib. 6. tit. 9. per totum. & lib. 12. tit. 15. n. 16. Cast. in §. testamentum. q. 76. n. 7. Carocius de locat. & conduc. tit. de mercede consuetudinaria. q. 3. n. 3. Menoch. lib. 4. pref. 106. n. 2. Signorol. conf. 175. n. 6. & alii DD. apud Castill. l. c. n. 12. & seqq.**

Quæres, an usufructuarius, qui non colit solitæ agrum, sive terras arari, & laborari non curat, cadat ab usufructu, uti proprietario ad damnum, seu interesse teneatur? Dicendum, non teneatur, quia prædicta pertinent ad commodum fructuum, qui ad usufructuarium pertinent, nisi eger, terra, aut fundus ex eo, quod non fuerit cultus, & laboratus, fuerit factus deterior perpetuo. DD. apud Castill. de usufr. cap. 3. n. 11. & seqq.

Usufructuarius, qui non fruiur arbitrio boni viri, & rem fructuariam deteriorat, & versatur male in una re, an cadat etiam ab usufructu aliarum rerum, quæ non fuerint deterioratæ, dubitatur. Borgin. de usufr. mul. rel. n. 144. de Titore, & Curatore. n. 79. tenet, amittere duntaxat usufructum illius rei, in qua male fuit versatus, seu quam deterioravit, non vero illarum rerum, quæ non fuerint deterioratæ. Ruin. conf. 48. n. 12. vol. 2. Cephal. conf. 139. n. 3. lib. 1. Petra de fidei. q. 10. n. 35. tum quia pena debet correspondere delicto. *L. heret. & L. rescriptum. ff. de his, quib. ut indigni. L. sancimus. C. de pen. gl. in cyp. quæst. de his, quæ sunt a maj. par. Capr. Rol. conf. 17. n. 3. & 4. vol. 2. Curt. sen. conf. 70. n. 9. Natta conf. 479. n. 2. vol. 3. tum quia si delinquitur circa rem, hæreticus res perditur quatenus in ea peccatum est. *L. Paulus. & L. Beneficium ubi DD. ff. ad L. Falcid. & D. d. c. & Caroc. de locat. & cond. tit. de locat. emphyteut. q. 4. n. 1. & contraveniens in parte non privatur in tota. Castill. l. c. cap. 24. n. 4. & alienans partem feudii, non amittit totum. Curt. jun. de feud. 4. part. princ. dubit. 1. Clar. in §. feudum. q. 31. n. 4. Granum. dec. 49. nu. 2. sed Castill. l. c. n. 10. defendit, usufructuarium, qui male versatur in una re, commodo, & jure totius usufructus privati, juxta Cravet. conf. 300. nu. 1. lib. 2. Borgin. de usufr. mul. rel. n. 144. Petram de fideicom. q. 10. num. 93. Menoch. de arb. cap. 78. n. 8. Rol. conf. 49. nu. 16. vol. 2. Crot. de caus. ex quib. emphyt. jure suo privatur. conf. 13. n. 14. Caroc. de locat. tit. de 4. grad. accident. q. 7. n. 9. Natta conf. 481. n. 21. vol. 3. tum quia, si usufructuarius propter deteriorationem, & dolum in parte commissum caderet tantum a parte deteriorata, illius adjudicatio proprietati esset damnosa, quia tunc culpa usufructuarii acquireret tamen tantum deterioratam, quod rationi non convicit.**

Quæres ulterius, an Usufructuarius possit incidere arbores frugiferas? Respondetur negative; alias amittit usufructum, & tenetur ad interesse damni, & deteriorationis. DD. in *L. divorzio. §. si fundum. ff. sol. matr. Det. in auth. qui rem. n. 5. C. de SS. Eccles. Rol. Clar. Ludovic. Menoch. & alii, quos sequitur Barb. in *L. divorzio. §. si fundum. n. 17. & 18. ff. sol. matr. Alex. conf. 118. n. 2. & 3. lib. 5. Crass. in §. legatum. q. 33. Garz. de expens. & meliorat. cap. 11. a. n. 31. Sicut in emphyt. & vocatione. Caroc. de locat. grad. 4. q. 7. nu. 5. Borgin. dec. 44. n. 72. Burfa. conf. 91. n. 3. lib. 2. Clar. in §. emphyt. q. 26. Garz. l. c. n. 34. & alii apud Castill. de usufr. cap. 25. n. 2. & 3. Clar. in §. emphyteut. q. 26. quod iia verum est, ut in dubio aboritur incisio, & quodcumque aliud damnum factum, & culpa usufructuarii, coloni, aut emphyteute contigit præsumatur. Limi. primo, quod incidere possit ad usum delictum. Natta conf. 601. n. 6. vol. 3. Borgin. de usufr. mul. rel. n. 146. & dec. 44. n. 33. Caroc. de 4. q. 7. n. 20. & 21. L. mit. secundo, quia incidere potest arbores fructiferas pro repARATIONE fundi fructuarii. DD. in *L. divorzio. §. si fundum. ff. sol. matr. Tiraquel. de retract. convention. §. 3. gl. an. n. 29. Crass. in §. legatum. q. 33. Ludovic. dec. Peryf. 8. num. 4. Menoch. conf. 13. n. ult. lib. 1. Caroc. loc. cit. n. 28. Crot. de caus. ex quib. emphyteuta jure suo privatur. caus. tot. num. 4. & seqq. Castill. de usufr. cap. 25. a. n. 7. Carpan. de statum Adol. conf. 379. nu. 372. Mant. de tacit. lib. 2. tit. 22. tit.***

22. tit. 29. nu. 33. & 34. Giurb. in *confit. Athesia*.
na. par. 1. cap. 15. gl. 4. n. 17. Rolet. de *foud. cap.*
11. *concluf. 23. nu. 12.*

31. Quæres, an usufructuarius possit mutare formam rei
fructuaria sciendo illam meliorem, ut faciendum
ex sylva, aut terram arativam, si utilis sit? Re-
spondetur negative, quia debet uti fructu salva rei sub-
stantia, sicut nec emphyteuta hoc potest. Corbul. l. cit.
Tiraquel. Foff. Molica, Rinin. & alii, quos citat Barb.
in d. l. *divortio*, nisi aliter forte obineret, & serva-
ret regionis consuetudo, vide Castill. loc. cit. cap. 35. a
n. 10. Caroc. de loc. & conduct. 4. grad. *accidentium*.
quest. 7. nu. 26. & 27. fol. 191.

32. Quæres tertio, an usufructuarius, emphyteuta, seu
colonus licite possit incidere arbores frugiferas, si fun-
dus ex intentione sit fructuosus? Affirmat Tiraquel.
de *retrac. convent. 5. gl. un. nu. 27. & 28.* Post Bald.
conf. 290. n. 2. lib. 2. Bolognet. conf. 67. Molina de
primigen. Hispan. lib. 1. cap. 22. nu. 5. Garz. de *ex-*
pens. & melior. cap. 14. nu. 17. & cap. 16. n. 41. con-
natum tenet Castill. l. c. nu. 16. & citat pro se DD.
in questione precedenti modo citatos.

33. Quæres quarto, an usufructuarius possit incidere
arbores non fructiferas pro usu suo ad comburendum?
Respondetur, posse, si moderate tamen arbitrio boni vi-
ri, & minus utiles tanquam bonus pater cædât. gl. &
Cast. in l. *divortio. ff. fol. matr. Gracian. disc. for.*
cap. 25. Clarin. *controver. for. cap. 51. ubi Costa de por-*
rata. q. 78. Sed quid dicendum de arboribus nocivis
sua umbra, aut si sunt perniciosæ vitibus? Responde-
tur, licetnon esse illas incidere: Clarin. d. cap. 51. *per*
totum, sicut etiam vultas, & corruptioni proximas,
periculis si velis novas substituire. Alex. Cast. & Jas.
in d. l. *divortio*. Tiraquel. l. c. Nota conf. 477. Me-
noch. conf. 460. Corbul. l. c. Rolet. l. c. *concluf. 33.*
Imo ventorum impetu dejectas, si proprietarius velit il-
las asportare, eo quod usufructus in illis sit extinctus,
tamen usufructuarius potest de illis sumere, quantum
opus habet pro suis vitiis; ergo multo magis solo ha-
zentes, in quibus usufructum habet. Auth. *multo ma-*
gis, ubi Bald. C. de *53. Eccles. l. si quando. ff. de*
restitu. cap. cum in cunctis, ubi Abb. Jo. Andr. & Imol.
de *elect. cap. quoniamque*, ubi Franc. de *consens. in 6.*
Clarin. l. c.

34. Quæres quinto, utrum usufructuarius possit incidere
arbores cædus, quæ brevi, aut non brevi tempore re-
nascentur? Respondetur, sylvam cædam esse in fructu,
& ideo usufructuarius arbores cædus incidere non
tantum pro suo usu, sed etiam ad vendendum. L. *ex*
sylva. & l. item si fundi. ff. de usufr. l. in sylva. ff.
de usufr. Gutierrez de tuel. & cur. par. 3. cap. 27. n.
9. Crall. in *5. legatum. quest. 33.* Dicuntur arbores cæ-
dus non tantum, quæ cito, sed etiam longo tempore
renascuntur. Alex. Curr. jun. Paris. & alii apud Arim.
Pinell. par. 2. L. c. de *bon. mat. n. 59.* Garz. de *ex-*
pens. & melior. cap. 11. n. 35. Barb. in d. l. *divor-*
tio. §. si fundum. n. 3. qui ampliat etiam ad arbores
grandes in sylva existentes. Alex. conf. 118. n. 3. lib. 5.
Barb. l. c. n. 9. *usufructuarius*, & poterit incidere
arbores etiam usque ad radicem. Boer. dec. 51. nu. 9.
& Barb. l. c. Castill. l. c. cap. 25. n. 26. & seqq. Et
hæcenus dicta procedunt certe, si usufructus sylva cæ-
dus principaliter fuerit legatus, si vero sylva fuerit non
cædua, potest usufructuarius ad usum vineæ cedere ra-
mos, & pædamenta arborea. DD. in l. *divortio. §. si*
fundum. ff. fol. matr. text. in l. sylva. 11. ff. de usufr.
Barb. in a. l. *divortio. §. si fundum. n. 10.* Gutierrez
de *tuel. par. 3. cap. 17. num. 15.* & si legatum effect
inutile, aut usufructus, potest usufructuarius, ne esse
inutile, sylvam non cædam cedere, arbores incidere,
& vendere. L. *divus. ff. de usu. & habit. Tiraquel.*
de retrac. convent. 5. gl. un. nu. 30. Caroc. de *locat.*
& conduc. grad. 4. accidentium q. 7. nu. 29. fol. 192.
Garz. de *expens. & melior. cap. 11. n. 37.* dummodo
moderate hæc fiant. In quo tamen, quod Regionis con-
suetudo utendi debeat, tenet Castill. l. c. n. 41. Crall.
in *5. testamentum. q. 76. n. 7. & 11.* Mant. de *conject.*
ut. vol. lib. 6. tit. 7. n. 3. & 4. lib. 11. tit. 14. p.
135. Menoch. de *pres. lib. 3. pres. 143.* Dicunt autem
sylva non cædua, quæ non datur ad cædendum, sed
ad alios usus, & quæ cæsa non renascitur ex radicibus,
aut stirpibus. L. *sylva cædua. ff. de V. S. Pinell. par. 2.*
Begnudellus Babilonica. Tom. IV.

L. 1. C. de *bon. mat. num. 59.* Molina de *primigeniis*
Hisp. lib. 1. cap. 22. n. 6. Garz. de *expens. l. c. n. 31.*
& 37. Gutierrez l. c. cap. 27. n. 4. & 5. Barb. l. c. in
d. §. *si fundum. n. 10.* Castill. l. c. n. 41.

Limit. supra dicta quoad deteriorationem fundi fru-
ctuarii usufructuarius prohibet procedere etiam in pa-
tre, qui habet usufructum in bonis adventitiis filii,
cui non solum notabilis deterioratio prohibetur in bo-
nis adventitiis filii, sed & quæcunque alia, quæ pro-
prietarii nocere possit, alias ad usufructu removeri pos-
set. L. *ut. §. fin autem. C. de bon. que liber. l. si ser-*
vum. §. Pretor ait. ubi Barb. ff. de acquir. hered. Socin.
sen. conf. 275. col. 2. lib. 2. Craveta conf. 294. n.
4. Menoch. conf. 4. num. 18. lib. 1. & de *recuper. poss.*
rem. 13. n. 8. Castill. de *usufr. cap. 26. per totum.*

§. VII.

Usufructus gregis, vel armentis, equitum, item singulo-
rum capium quid continet?

Usufructuarius fruatur foetibus pecudum. text. in L. *de*
usu. vers. factus tamen pecorum. ff. de usufr. & in L. pec-
ud. §. in pecud. ff. de usufr. & non tantum habet usufruc-
tum singulorum animalium, sed etiam gregis, & ar-
menti legati. Et grege legato, quod adjicitur, vel di-
minuitur, legatario, seu usufructuario accrescit, vel de-
creditur. L. grege. 21. l. si grege. 22. ff. de leg. 1. DD.
apud Castill. de *usufr. c. 27. n. 5. & seqq.* & in legato
usufr. gregis, quavis foetus, qui nascuntur usufructu
durante, spectant ad usufructuarium, tamen aliqua prin-
cipalia semper debent esse salva, & si aliqua fuerint
petempta, vel facta inutilia: etiam sine culpa usufructua-
rii, usufructuarius teneatur substinere alia in locum de-
mòratorum, aut inutilium, alias non dicitur usus ar-
bitrio boni viri. L. *factus consequentibus. ff. de usufr. l. si*
vero usufructuarius non habuit, quæ substitueret ex he-
rebus, aliunde substinere non teneatur, sed tantum resiti-
tuere gregem talem, ad tantum, prout respectu tempo-
ris usufructus finit. Paris. conf. 96. nu. 6. vol. 2. Bor-
gain. de *usufr. mul. rel. num. 84. vers. ubi etiam dicit.*
Gomez 10. 2. var. ref. cap. 15. de *servit. nu. 7.* Crall.
in *5. legatum. quest. 30. num. ult. Sim. de Pret. de in-*
terpret. ult. volum. lib. 4. sel. 5. dubit. 10. n. 43. Cas-
till. l. c. nu. 12. dummodo non adfuerit negligentia,
aut culpa usufructuarii, qui, si totus grex, aut illius
capia cæsa interissent, ad nihil teneretur. Ratio est,
quia usufructus est usus utendi rebus alienis salva ex-
substantia; ergo substantia debet manere illa causa ex-
stitutione foræum. Si vero usufructus singulorum ex-
situm tantum fuit relictus, usufructuarius nihil supple-
re, aut substinere teneatur, quia in his, quæ numero
certo sunt designata, non est locus augmento, & tunc
tenentur usufructus quor sunt capia, & morte unus
finitur usufructus illius. Castill. l. c. n. 15.

Quæres, usufructus gregis quamdiu duret, vel quan-
do extinguatur? Respondetur, quod uno, aut altero pe-
core extincto, non percat usufructus gregis, donec
ad tam exiguum numerum fuerit reductus, ut grex ef-
fectus declinat, grex vero constituitur non minore nume-
ro, quam decem. gl. in *verb. gregis. §. sed si gregis.*
Instit. de ver. divis. Bart. in L. over. num. 2. ff. de
abigis. Castill. l. c. cap. 27. num. 18. tenet ex usu,
& consuetudine patriæ.

§. VIII.

Quomodo usufr. usus, & habitatio inter se differ-
rant, aut conveniant?

Usufructus est usus utendi alienis rebus, & fruendi
salva rerum substantia, ex quo inferunt, quod usufructus
sit servitutus species L. 1. ubi gl. & Bart. ff. de *servit. C.*
polla de servit. d. 3. n. 1. Socin. jun. conf. 174. n. 1. vol. 1. est
autem servitutus personalis, & non mixta. L. i. ff. de *servit.*

Usus est servitus personalis, quæ ad sola complexiuntur, 39
quibus pro necessitate nostra utimur, aut est usus utendi
re aliena, quatenus ad usum illius necessitatem satis est. L.
plenum. 12. §. de usufr. & habit. aut est usus utendi
rebus alienis ad quodammodum usum, quod in alium trans-
ferti non potest, vel est ius alienis rebus utendi salva eorum
Y 2 sub-

substantia, & differt ab usufructu, quod ille sit jus utendi, & fruendi, hic vero usus fit tantum jus utendi, & ideo usufructus plenior est, quam usus, quia usufructus, quicquid emolumentum de re sumi potest, illud totum auspiciatur non modo ad usum, sed usque ad lucrum, & voluptatem, & quousque alios usus. Usus vero non habet plus, quam quantum opus est, ut nec aliquid defuit, nec abundet. Et usus sine fructu esse potest, usufructus vero sine usu esse non potest, quatenus usus est commoditas, & facultas percipiendi fructus. Gomez. 10. 2. var. ref. cap. 10. de individ. nu. 19. vers. sed vera, & mentali solutio.

40. Usufructus legatum, regulariter jus utendi, & fruendi aliquando solum usum continet; ut cum testator, quamvis verbis relinquere videatur usufructum, tamen solum usum relinquere intendit, quod ex conjecturis conici potest, & ex illis duntaxat pendet, juxta Castr. conf. 415. lib. 2. Craveta conf. 25. n. 28. Menoch. lib. 4. pref. 133. Castr. de usufr. cap. 28. n. 15.

41. Habitatio servitus personalis est, & est jus proprium ab usu, & usufructu differens, in habiendo consistens, quod tantum in domo constituitur. Quemadmodum vero usus, & usufructus constituitur inter vivos, passionibus, & stipulationibus, & in testamento, ita istem modis habitatio constituitur. gl. in verb. aliquo modo. §. fin. Instit. de usu, & habit. Præterea habitatio convenit cum usufructu in hoc, quod sicut potest usufructuarius jus suum alteri concedere, locare, & alienare, ita qui habet habitationem, illam locare, & gratis concedere alteri potest. L. cum antiquitas. C. de usufr. Usuarij vero jus suum alteri locare non potest, §. item it, qui adim. n. 1. 2. & 3. Instit. de usu, & habit.

42. Hic etiam venit notandum, quod aliud sit domum legare ad habitandum, & aliud legare habitationem, & aliud legare facultatem habendi; nam si domus fuit legata ad habitandum, intelligitur legata plena proprietate; si vero habitatio, hoc est, jus habendi, servitus, & jus habendi censetur relictum, & juri locandi locus est. Si vero fuit relictæ facultas habendi, ea non potest alteri cedi, aut locari, quia in facto, non in jure constitit. Mant. de conj. ult. volun. lib. 9. tit. 4. n. 9. Castr. de usufr. cap. 28. n. 27.

43. Habitatio morte illius, cui conceditur, finitur, non tamen capitis diminutione, aut per non usum, quia magis in facto, quam in jure consistit. L. si habitatio. 10. ff. de usu, & habit. L. si habitatio. C. de usufr. Honorat. & Pichard. in §. ult. Instit. de usu, & habit. Richardus ad rubr. Instit. de usufr. n. 135. vers. 1. quia usufructus in parati. ad titulum. ff. de usu, & habit. Castr. de usufr. cap. 28. n. 31.

44. An fructus tantum, an jus ipsum usum, relictum præsumatur, & quando, si fructus tantum fundi, aut fructum, vel annuus fructus, aut redditus quis legavit, vide Castr. de usufr. e. 29. per totum.

45. Plures sunt casus, in quibus, quamvis usufructus mentio fiat, etiam proprietate legata præsumitur, & non solum usufructus. Mant. de conj. ult. lib. 9. tit. 2. n. 28. & cit. 5. n. 8. Surd. de alim. tit. 2. §. 1. per totum. Castr. lib. 4. cap. 29. n. 3. Ut primo si testator legavit fundum ad usum, & usufructum; aut ad utendum, & fruendum, aut ad alimentum, juxta L. libertas. 4. ff. de alim. & cibor. legat. quia tunc proprietatem ipsam legasse præsumitur. DD. & Buc. in L. donatione. §. ff. eus. ff. de donat. & in L. species. ff. de aur. & argento. Menoch. lib. 4. pref. 133. nu. Dec. conf. 202. n. 6. Capella de servit. urban. cap. 4. n. 4. Mant. de conj. ult. lib. 9. tit. 1. n. 19. Molina de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 19. n. 9. Crass. in §. legatum. §. 38. n. 2. Sim. de Præter. de interpret. ult. volunt. interpret. ult. volunt. interpret. 1. solus. §. dubio. 10. n. 26. Surd. conf. 41. n. 4. lib. 1. & de alim. tit. 2. §. 1. in princ. Honded. conf. 69. n. 2. & conf. 91. n. 3. vol. 1. & tale legatum dicitur esse perpetuum, & transmissibile ad hæredes, cum proprietate ipsa relictæ censetur. DD. cit. & Castr. lib. 4. cap. 4. & 5. quod procedit, licet in eadem dispositione ex præcedentibus, & subsequenibus appareat, aliarum rerum solum usum, vel usufructum fuisse relictum. Honded. conf. 91. n. 4. vol. 1. Et ita legatum certe quantitatit pecuniarum ad alimenta alicui fructum proprietatem quantitatit relictæ continet, nisi adjectum fuerit, ut mortis tempore pecuniæ restituitur legatarius. Sim. de Præter. de interpret. ult. volunt. lib. 4. dubio. 11. n. 2. & 3. Ita si fundus in gaudium alicui fuit legatus, non so-

lum usufructus, sed etiam proprietate legata censetur. Borgnia. de usufr. mulier. n. 78. fol. 264. De Prax. L. c. dubio. 10. n. 29. Menoch. lib. 4. pref. 133. num. 11. Castr. lib. 4. cap. 9. qui idem tenet, siue fuerint instituti hæredes extranei, siue filii.

Præterea si testator legavit alicui usufructum domus 46 adjecto onere, ne domus illius tollatur, domus ipsa quoad plenam proprietatem relictæ censetur, & non solum usufructus. Buc. in L. ex hac scriptura. n. 3. ff. de donat. Menoch. lib. 4. pref. 133. n. 3. Mantica de conj. ult. lib. 9. tit. 5. n. 8. Garz. de expen. & meliorat. cap. 10. n. 21. & 22. Malcardo de prob. conclus. 145. 1. 9. Castr. lib. 4. cap. 25. qui id desumunt ex tacita testatoris voluntate, quod prohiberetur alius tollere, qui alius ædes alius tollere non posset. ex L. usufructuarius. 1. & 2. C. de acquissum. §. proinde. & §. Nervæ. ff. de usufr. & ideo verba testatoris sine effectu maneat, & sine superflua. DD. cit. Pinell. par. 3. L. 1. C. de bon. mat. n. 41. Castr. lib. 4. cap. 27. quamvis Pinell. contra tenet tenere viveatur.

Et quando usufructus præsumatur relictus sine pro- 47 prietate, vide Menoch. lib. 1. pref. 134. Castr. lib. 4. cap. 51. usque ad finem.

§. IX.

Quantum prohibeatur Proprietario durante usufructu?

Proprietarius nihil facere potest in re sua, quod detri- 48 mentum afferat usufructuario, Pinell. par. 2. L. 1. C. de acq. mat. nu. 57. vers. & est notandum, & ideo usufructuario invito nihil facere potest circa res fructuarias, aut proprietatem illarum, quod in dampnum usufructuarii cedat, & ideo nec formam, vel speciem usum rei fructuarias etiam in melius mutare, aut quocunque modo utendi, & fruendi facultatem impedire. Concens. conf. 8. tal. 3. lib. 2. Borgnia. de usufr. mulier. reh. nu. 159. & probatur ex L. sed & si quid. 1. §. 5. proprietatis. ff. de usufr. Dec. conf. 417. n. 20. alius tenetur ad totale dampnum, & interesse pro rata temporis, quo usufructuarius fuit impediens. L. proculus. 23. §. ultimo. ff. de usufr. Tiraquel. de retrac. conventiona- lib. 5. l. 1. §. 6. nu. 29.

Ex quibus tamen non sequitur, proprietarium non 49 posse vendere proprietatem sine consensu usufructuarii, ut aliqui tenebant apud Castr. de usufr. cap. 34. nu. 8. quia ex tali alienatione usufructuarius nullum dampnum patitur, cum ejus non interit, an Petrus, vel Paulus sit proprietarius, dummodo non turberit in usufructu. Castr. in L. 2. C. de usufr. Gomez. 10. 2. var. ref. cap. 15. de servit. num. 9. Pinell. 2. par. L. 1. C. de bon. mat. num. 31. exiptione in pace usufructuario, qui debet consentire in alienatione proprietatis. L. ult. §. filius autem. C. de bon. qui liber. DD. cit. & Castr. lib. 4. cap. 44. num. 8. & ratio est, quia usufructuarius non habet usum liberum usufructum suum, quam proprietarius proprietatem, quia proprietarii fons est jus, & magis liberum, ac radicatum. Bald. in L. locum. §. ex co. ff. de usufr. sed usufructuarius potest vendere usufructum sine consensu proprietarii. Verum tamen est, quod si ex alienatione proprietatis dampnum eveperit usufructuario, sine illius consensu illa alienari non posset. Tiraquel. de retrac. convent. §. 2. gl. au. num. 53. vers. non licet. quia usufructuarius invitus non cogitur proprietatem risicofam, aut male conditionis admittere. Sforza conf. 84. n. 14. Castr. in L. 2. C. de usufr.

Sic ergo proprietarius fundo fructuario imponere non 50 potest servitutum, aut servitutum amittere, quia nihil potest in præjudicium, seu decuramentum usufructuarii. Petrus Gregor. in syntagmate juris. lib. 4. cap. 3. num. 1. vers. nec servitutum. L. 2. §. primo. L. per quem locum. ff. de servit. rubic. h. in concedendo. ff. de aqua pluvia arcum, quia licet rerum futurum quia liberam habeat dispositionem. L. sed & si lege. §. consulas. ff. de petis. hered. L. in re mandata. C. mandati. hoc tamen procedit, si non publicum, aut privatum alicujus commodum lædatur. h. apud numm. ff. de op. publ. Acquiret tamen servitutum etiam invito usufructuario proprietarius potest. Usufructuarius vero acquiret, vel impone servitutum non potest, quia Dominus non est. L. 1. ff. commun. præd. Molin. de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 20. numm. 1. & cit. de Solis. tract. de conj. 1.

consil. lib. 2. cap. 4. nu. 9. vers. & hinc est. Gomen
to. 2. var. ref. cap. 15. de servit. nu. 6. Castill. vers. usfr.
cap. 20. & 35.

§. X.

De fructibus, quos percipere potest usufructuarius.

- 51 Querres primo, an mineralia, creta, arena, lapidicina, vena marmorea, aut lapidea, sive aurca, aut argentea, metallica, salinaria, aut similis, quæ in fundo fructuario reperiuntur, aut thesaurus reperiuntur in fundo fructuario, seu augmentum alluvionis in eodem fundo usui, & commodo usufructuarii cedant.
- 52 Jc. Garz. de expens. & meliorat. cap. 22. nu. 47. per totum distinguit, quod si mineralia, lapideicæ, & ejusmodi antiquæ sunt, & quibus aurum, & argentum, creta & cetera ejusmodi quælibet tempore Majorum, & ita consuetum erat, potest usufructuarius illis uti ad usum, & commoditatem, quæ a principio a Majoribus percipiebatur. *L. si fundi. ff. sol. matrim. si veto ejusmodi mineralia antiqua non sunt, sed de novo reperia, & sunt ejus nature, ut quod ex illis percipiunt, de novo renascantur, carum usus, & fructus usufructuarii commodo cedit. L. fin. ff. de fundo dotali. Molin. de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 33. n. 8. Castill. de usfr. cap. 37. nu. 9. Petr. Gregor. in synagmate juris lib. 1. c. 9. n. 3. par. 1. si veto, quod ex illis percipiunt, non renascantur, eodem modo Usufructuarii commodo cedit; ita tamen, ut arbitrio boni viri utatur, hoc est, fundum meliorem, fructuosorem, aut utiliorem reddat, & expensas in eo factas non repetat. *L. item si fundi. & L. usufructu. ff. de usfr. Garz. l. c. cap. 22. nu. 47. Castill. d. cap. 37. n. 16.**
- 53 Thesaurus vero reperiuntur in fundo fructuario, & commodo, & usui usufructuarii non cedit, quia non censetur pars fundi, sed quid ab eo separatum, & ideo cum thesaurus in fructu non sit, ad fructuarium pertinere non potest. *L. divorit. §. si fundum. ff. sol. matrim. Molina de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 23. n. 2. vers. item thesaur. Garz. l. c. cap. 22. nu. 51. Barb. in d. L. divorit. §. si fundum. nu. 25. Castill. l. c. nu. 10. Gutierrez de tutel. & cur. par. 3. cap. 26. a nu. 12. & nu. 18. vide in praxi Theauri plura.*
- 54 Argumentum alluvionis in prædio fructuatio factum quoad usum, & commodum ad usufructuatum pertinet. *L. item si fundi. ff. de usfr. Molinus in consuet. Paris. tit. 1. gl. 1. q. 5. n. 45. & gl. 5. nu. 99. & 100. Clar. in §. citum. q. 188. Molina de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 26. Garz. de expens. & meliorat. cap. 22. n. 39. Menoch. conf. 34. n. 16. lib. 1. Castill. de usfr. cap. 37. nu. 22.*

§. XI.

Usufructus omnium bonorum quæ completatur?

- 55 Legatum usufructus omnium bonorum valet, sive extranei, sive filii hæredes instituantur; quia filii legitimæ libera n, & exemptam detrahunt; nec pater eos per institutionem in pura proprietate defraudat. Auth. novissima. C. de inoff. testam. & ex usufructu etiam detrahere possunt suam legitimam. Jaf. in d. auth. novissima. Corneus conf. 235. vol. 1. Dec. conf. 620. nu. 8. Paris. conf. 94. num. 37. vol. 2. Graff. in §. legatum. q. 28. Castill. de usfr. cap. 38. nu. 8.
- 56 Si usufructus omnium bonorum fuit relictus simpliciter, non adjecto mobilium, vel immobilium, in tali legato veniunt omnia bona mobilia, seu movencia, immobilia, venalia, fructus quicunque, & proventus rebus provenientes, jura, actiones, & nomina debitorum ubique locorum existentia, pensiones domorum, annui redditus, ciamsi fuerit in legato dictum: omnia bonorum meorum, aut suorum. *l. DD. mox citati. Tiraquod in L. si nequam. verb. bona. n. 5. C. de revoc. donat. Benedic. in cap. Raym. de testam. verb. cetera bona. n. 24. Borgin. de usfructu. mulier relic. n. 84. Sim. de Pret. de interpret. ult. volum. lib. 4. dubit. 10. nu. 21. Martecot. lib. 1. var. ref. cap. 20. Surt. dec. 31. ubi quod veniat pecunia inventa in hereditate, frumentum profeminandis agris. Mant. de consuet. ultim. volum. lib. 9. t. 6. n. 12. Gravata conf. 300. n. 5. vers. secundo dubitatur. lib. 2. Menoch. lib. 4. pref. 142. nu. 16. & segg. Graff. in §. legatum. quest. 19. n. 1. Castill. loc. cit. n. 10. & 11.*

Berguadelli Bibliotheca. Tom. IV.

In usufructu omnium bonorum mobiliu continetur omnia mobilia, & se movencia, quæ non censentur usu pertricionum, ut vestes, suppellectilia, animalia, & ea, quæ ad motum mobiliu fuit destinata, item fructus nondum separati a solo, fecusque, quæ usu consumuntur, quia in eis proprie non cadit usufructus. *L. moventium. ff. de P. S. Tiron. ad. de retradi. lig. 2. §. 1. gl. 7. n. 81. Dec. conf. 381. n. 3. Castill. l. c. cap. 38. n. 12. Sed*

Querres, quid si in legato universalis bonorum mobiliu fuerunt continentur etiam species mobiliu, completurne legatum etiam non expressa vide pro affirmativa Dec. conf. 472. n. 4. & conf. 653. Castill. l. c. a. 14. contra Hyppolytum Rinin. conf. 216. nu. 18.

Querres secundo, an in legato usufructus omnium bonorum mobiliu veniat etiam usufructus pecunie in area, aut alibi in domo repositæ? Castillius pro contrariis sententis plures citat Doctores, ipse tamen communioem reputat opinionem illorum, qui censent, pecuniam esse mobiliem, & in legato usufructus mobiliu contineri. *cap. 38. ante n. 23. & citat Borgin. Pinell. & alios, & signanter Menochium lib. 4. pref. 138. per totam. Theaur. dec. 165. num. 5. Rodae dec. 332. in noviss. licet pecunia sit tenori, & emibis destinata. Pinell. par. 2. L. 1. num. 45. C. de bon. mat. Limic. si pecunia fuit reposita in area, ut impenderetur, vel mutuo daretur, & testator legavit res mobiles existentes in domo, & ita legavit mobilia domus, quia tunc non censetur legata pecunia. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 5. n. 1. vers. quarta conclusio. Thel. loc. cit. n. 10. & Menoch. loc. cit. nu. 8.*

Querres tertio, an legato generaliter usufructu bonorum mobiliu tantum veniant venalia, quæ meritis causa parata sunt? videtur potest Menochius l. c. pref. 137. qui, si testator legavit omnia sua bona mobilia, aut usufructum illorum, descendit comprehendendi in legato etiam venalia, qui citat Curt. iun. conf. 45. n. 4. Berouin. q. 29. Neguf. de pignor. par. 2. memb. 2. n. 16. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 5. n. 1. Dec. in L. omnia. n. 1. ff. de cert. per. & conf. 76. n. 2. vide Castill. l. c. nu. 27.

Querres quarto, an usufructus omnium bonorum legatus generaliter comprehendat etiam bona feudalia, emphyteutica, & fideicommissaria, & an etiam illa, de quibus inter vivos, revocabiles tamen, majoratus constitutus sunt? Et quidem loquendo de feudaliis, de quibus testator non potuit dispoñere, non comprehendendi in legato usufructus, tunc Paris. conf. 98. nu. 3. & 4. vol. 2. Clar. in §. feudum. quest. 37. vers. sed nequid. Borgin. de usfructu. mul. rel. n. 97. Mant. de consuet. lib. 9. tit. 6. Graff. in §. legatum. quest. 26. Sarc. conf. 73. n. 18. lib. 1. Cephal. conf. 516. nu. 11. lib. 4. Menoch. lib. 4. pref. 142. n. 4. Castill. l. c. cap. 39. num. 1. preteritum, si testator legavit usufructum bonorum suorum, quia bona feudalia non possunt diei testatoris. Menoch. l. c. num. 8. pref. 142. sermo est de feudo antiquo, non vero in feudo novo, quod alienabile est, si est hereditarium. Castill. l. c. nu. 9. & DD. cit.

Quod atinet ad bona emphyteutica, eadem est conclusio. Paris. conf. 98. nu. 8. & segg. Berouin. q. 95. n. 2. Clar. in §. emphyt. q. 1. Borgin. loc. cit. nu. 98. Menoch. loc. cit. nu. 10. & 11. quæ procedunt in casu, quo usufructus fit inalienabilis, fecus in nova, & hereditaria. Alex. conf. 120. lib. 1. & L. 3. §. ex contrario. col. penult. ff. de acquir. poss. Castill. de usfr. cap. 39. nu. 10. qui tamen explicat supra dictas conclusiones, quod usufructus relictus in feudo, aut emphyteusi valet in præjudicium consequentis usufructum, & ita testatoris, & hæredum illius, fecus illorum, qui veniunt ab intestato. Borgin. de usfr. mulier. relic. n. 98. per totum. Graff. in §. legatum. quest. 26. num. 2. vers. predicta tamen intellige. Clar. in §. emphyteusis. quest. 21. & §. feudum. quest. 37. Castill. l. c. cap. 39. num. 10. & 11. & 12.

Ita legatum usufructus omnium bonorum non completitur bona fideicommissio subjecta. DD. in L. qui Roma. §. duo fratres. ff. de P. O. ubi Jaf. nu. 33. vers. in eadem gl. Borgin. loc. cit. n. 99. Graff. in §. legatum. q. 2. Cephal. conf. 516. nu. 10. vers. hi tamen vol. 4. Mant. de consuet. lib. 9. tit. 6. nu. 8. Menoch. lib. 4. pref. 142. nu. 31. quia bona fideicommissio subjecta non sunt ipsius testatoris propria, fed aliena, nec illius, qui relictus debent. L. unum ex familia. ff. de leg. 2. Dec. conf. 378. n. 1. Alex. conf. 168. n. 6. vol. 2. Quæ tamen conclusio procedit, quando sumus in dubio, fecus vero, si testator

bonorum fideicommissio subjectum expressam mentionem fecit, quia tunc usufructuarius debet habere usufructum, vel assignationem illius ab hæredes, siue bona sint hæredes, siue aliter personarum. Ita procedit conclusio, si testator habet alia bona, secus, si tantum fideicommissaria. Borgia. l. c. n. 102. usque ad 105. Conclusio procedit etiam, quavis testator legasset usufructum omnium, singulorum, & quorumcumque bonorum suorum ubique existentium. Castill. de usufr. cap. 39. n. 18.

- 64 Ita legatum usufructus omnium bonorum, ita quibus majoratum revocebilitur insinuitur, si fuit factum expresse citius de bonis majoratum subjectis, valet; quia sicut potuit revocare majoratum, ita potuit usufructum bonorum majoratum relinquere. Mant. de consens. lib. 3. tit. 4. n. 1. Bursat. cons. 12. n. 56. vol. 1. Menoch. cons. 200. n. 100. lib. 2. Petra de fideicom. quest. 9. n. 8. & 35. Castill. loc. cit. n. 25. & si omnia bona sunt subiecta majoratum, usufructus illorum spectabit ad usufructuarium, & proprietatis remanebit apud illum, in quo fivorem majoratum fuit insinuitus; si vero majoratum fuit irrevocabilitur insinuitus expresse, tunc legatum usufructus bona majoratum subiecta non comprehendit, quia donatio periclitata & irrevocabilis impedit testamentum in fideicommissum super bonis donatis. Calt. cons. 831. n. 1. vol. 2. Patiss. cons. 63. n. 16. lib. 10. Cephal. cons. 531. n. 22. lib. 4. Borgia. dec. 45. n. 6. Castill. loc. cit. n. 43. Curt. jun. cons. 189. num. 22. vol. 1. Afflicti. dec. 365. Joseph. Ludovic. dec. Persu. 29. n. 35.

- 65 Quid dicendum de usufructu omnium bonorum tam mobilium, quam immobilium, comprehendit ne census annuus testatoris? Affirmant Menoch. lib. 4. pref. 142. n. 3. Borgia. de usufr. mulier. rel. n. 83. tum quia census creari super immobilibus computatur inter bona immobilia, ut defendit communior apud Castill. loc. cit. cap. 41. n. 5. qui citat Gail. lib. 2. obs. 10. per totam. Molinaque de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 10. n. 6. Gabr. de P. S. lib. 6. conclus. 8. per totam. Covar. lib. 3. var. res. cap. 7. num. 2. vers. 2. Caroc. de locat. & conduc. q. 15. Guiterrez pract. quest. lib. 2. q. 146. n. 2. Felician. de censib. lib. 1. cap. 7. n. 2. vers. que ea potissimum. & Canect. var. resol. cap. 7. de Tutor. n. 78.

- 66 Usufructus omnium mobilium legatus non continet fructus pendentes tempore mortis testatoris, quavis maturi sint. Gabr. cons. 98. n. 5. usque ad n. 11. lib. 1. Mant. de consens. lib. 9. tit. 3. n. 7. neque illos, qui tempore testamenti pendebant, & maturi erant, & reperiuntur tempore mortis a solo separati, sed illos duntaxat, qui tempore testamenti erant a solo separati. Alciat. cons. 182. lib. 9. quia mobilium nomine non veniant fructus pendentes, sed tantum separati a solo; quia pendentes, cum sint pars fundi, inter immobilia reputantur. Titaeque. de retrac. lignag. lib. 1. gl. 7. num. 37. & de retrac. convent. q. 5. gl. 4. Covar. lib. 1. var. res. cap. 15. Ludovic. de Persu. 79. & 83. Thel. dec. 55. Jo. Franc. de Pont. cons. 34. n. 11. Castill. loc. cit. cap. 42. num. 7.

- 67 Querens, si fuerint legati fructus fundi simpliciter, aut generaliter, an legatus dicatur usufructus quorannis percipiendus, an vero tantum fructus primi anni. Respondetur, legatum deberi quolibet anno, siue legatum sit unicum, siue plura, ut voluerunt aliqui apud Castill. de usufr. cap. 34. n. 3. & legatum intelligitur perpetuum, & quorannis debetur, si res legata suspense iterabilis est, vel si legato adscriptur qualitas, quæ ex se reiterabilis est, & ideo si testator simpliciter legavit aliquam quantitatem in diem, vel casum reiterabilem, legatum censetur perpetuum. Quam quidam, 23. ff. de an. leg. Castill. loc. cit. cap. 42. n. 11.

- 68 Usufructus omnium bonorum legatus an intelligatur de bonis existentibus tempore testamenti, vel extendatur etiam bona acquisita post testamentum? De hac re videtur potest Menoch. lib. 4. pref. 127. per totam. Castill. in f. legatum. q. 29. Petre. de fideicom. ar. 13. n. 79. Garz. de expens. & meliorat. cap. 22. n. 33. Mant. de consens. lib. 3. tit. 11. per totam. De Pixi. de interpret. ult. volunt. lib. 4. dubit. 9. a numer. 35. Ludovic. dec. Persu. 61. n. 37. Honded. cons. 63. a n. 1. usque ad 34. & a n. 41. usque ad n. 74. vol. 1. Regulatarius vero verba testatoris referri debent ad tempus testamenti. Castill. loc. cit. cap. 44. num. 1. & 2. L. si ita scripserit. & L. ult. q. 1. ff. de auro, & argento leg. & ideo

in dubio intelligendum esse de rebus, quæ fuerunt testatoris tempore testamenti. Menoch. l. c. Honded. ut supra. Mant. lib. 3. cit. tit. 11. nu. 4. & DD. supra cit. & legatum generale bonorum, quando testator non potuit providere futura, referatur ad bona presentia. Ita DD. cit. & Alex. cons. 171. n. 2. lib. 6. etiam si testator non dixerit, lego bona mea, ut tenet Castill. l. c. n. 7. contra Menoch. loc. cit. pref. 127. lib. 4. & ante Castill. Covar. pract. quest. cap. 2. num. 2. videtur etiam potest Borgia. de usufr. mulier. rel. n. 85. usque ad n. 88. Crass. in f. legatum. q. 29. n. 1. vers. sed certe. Thel. dec. 168.

Legatum usufructus uxori relictum exstantibus filiis, illisque insinuitus continet duntaxat alimenta, & illam preeminentiam, quam habebat vivente testatore, nisi aliud suaderet conjectura. Bart. & DD. in auth. hoc locum. C. si mulier secundo nupsit. Jal. in L. aliment. tit. nu. 1. C. de translat. Dec. cons. 454. n. 1. Borgia. de usufr. mulier. rel. num. 17. Mant. de consens. lib. 9. tit. 7. n. 1. De Præd. d. dubit. 10. n. 44. Crass. in f. legatum. q. 24. n. 1. Menoch. lib. 4. pref. 139. a n. 1. Cæval. commun. contra commun. q. 497. Surd. de alim. tit. 2. q. 8. & 15. Castill. de usufr. cap. 45. n. 8. & sufficienti conjectura probabiles in contrarium. DD. cit. puta, si testator voluit, quod uxor filius hæredibus insinuitus, ad integrum, & formalem usufructum admitteretur, & non solum alimenta cum dicta preeminentia consequatur, Item si testator reliquit hæredem extraneum, & uxorem reliquit usufructuariam; quia consuetudo vulgaris, quod tantum alimenta consequatur, fuit inducta favore filiorum, & non extraneorum, Bart. in L. Titia cum testamento. §. Titia cum nubere. num. 9. ff. de legat. 2. per totam. Mant. de consens. lib. 54. & conclus. 3. per totam. Mant. de consens. lib. 54. post num. 33. De Præd. de interpret. ult. volunt. lib. 4. dubit. 10. num. 47. Crass. in f. legatum. quest. 24. a num. 12. Menoch. lib. 4. pref. 140. num. 5. Castill. loc. cit. num. 28. & 29.

§. XII.

An legatum usufructus omnium bonorum, seu alienius fundi usque factum computetur cum debito arrharum, cum date, donatione propter nuptias, & an legatum factum Creditori presumatur factum animo compensationis?

Conclusio prima. Debitor ex causa voluntaria legatus suo creditori, non presumitur legasse animo compensationis. L. unica. §. primum. vers. sciendum. C. de rel. n. xor. ult. L. creditorem. ff. de leg. 2. Mant. de consens. lib. 10. tit. 2. n. 1. Gomez rel. 1. var. res. cap. 12. de leg. 2. 27. Phanui. de iure dot. gl. 8. n. 87. Covar. in cap. officii. n. 2. de testam. Menoch. de presump. lib. 4. pref. 110. num. 7. Castill. de usufr. cap. 46. num. 3. Dicitur autem debitum voluntarium, quod habuit causam, & originem voluntariam, ut si procedit ex contractu, vel quasi. Debitum vero necessarium, quod ex necessitate legis inductum est, seu quod ita iubeat lege immediate absque facto hominis prestandum est. Menoch. lib. 4. pref. 109. n. 2. & talis debitor scilicet ex causa necessaria legatus suo creditori. L. cum dotem. §. si pater. ff. sol. matrim. ubi Barb. num. 1. Mant. loc. cit. n. 5. Menoch. de presu. lib. 4. pref. 106. per totam. & DD. supra cit. Mascard. de prob. consens. 333. Bursat. cons. 60. vol. 1. Petre. de fideicom. ar. 33. n. 41. & 42. Honded. cons. 63. a n. 81. Castill. l. c. n. 6.

Debitum arrharum non dicitur necessarium, quia originem habet a promissione voluntaria mariti. Cæval. in cap. officii. nu. 4. de testam. vers. quod si arrha. Guiterrez pract. q. lib. 2. q. 124. Barb. in L. si cum dotem. §. si pater. ff. sol. matrim. n. 11. vers. secundo principaliter. Ita donatio propter nuptias debitum necessarium non dicitur. Barb. loc. cit. Castill. l. c. cap. 46. n. 11. & ideo legatum usufructus uxori relictum non presumitur factum animo compensationis cum debito arrharum, donationis propter nuptias, & dotis, & ideo illam usufructuariam, dum frui usufructu, posse exigere suam dotem, donationem propter nuptias, & arras. Bart. in auth. hoc locum. nu. 14. C. si mulier secundo nupsit. Calt. cons. 224. nu. 1. lib. 2. Rol. cons. 74. num. 26. vol. 2. Petre. de fideicom. ar. 33. num. 51. Cephal. cons. 184. lib.

lib. 2. Canecc. var. ref. cap. 9. de dote, & donat. prop. nupt. m. 90. Borgin. de usufr. mul. rel. n. 200. nisi aliud declaraverit, & expressit testator. Debitum vero legitimum, & dotis dicitur debitum ex causa necessaria. Menoch. lib. 4. pref. 109. m. 2. Bald. conf. 58. col. 2. vers. tertia ratio. lib. 2. Et ideo si pater filio suo legavit, cui legitimam relinquere tenebatur, tunc presumitur legasse animo compensandi cum ipso credito, seu legitima. L. omni modo. 6. impuati. & L. quoviam novella. C. de inoff. testam. Cast. in L. si cum dote. §. si pater. ff. sol. matrim. Alex. conf. 51. n. 2. lib. 4. Gabr. conf. 106. m. 3. lib. 1. nisi pater legans dixisset, se legare de bonis suis, quia tunc non presumitur habere animum compensandi cum legitimis, quia bona dicuntur deducto aere alieno, legitima vero, & dos dicitur aere alienum. Menoch. l. c. n. 7. & 8. & quando pater legat filiae etiam non expresso nomine dotis, presumitur legasse pro dote, nisi aliter expresserit, quod etiam extenditur ad filium, si ipse promississet, quia factum filii habetur pro facto patris. Imo idem dicendum est de herede extraneo patris, quia succedendo patri illius, cui dos, vel legitima habetur, efficiunt debitor necessarius, ut erat antecessor. Covar. l. c. Menoch. l. c. n. 25. & 26.

An, & quando in legatis deur jus accrescendi, vel jus non decrescendi. vide in praxi Juris accrescendi,

§. XIII.

Ad quas expensas teneatur usufructuarius?

72. Pater, qui habet usufructum in bonis adventitiis filii, tanquam legitimus administrator, debet facere expensas litis, quae super eisdem moveantur. 1. C. de bon. mar. & in L. fin. §. ubi eum in unum. C. de bon. que liber. Bald. in L. 1. §. recte autem. in finalibus verbis. ff. usufructuarius quemadmodum caveat. Crotus in L. frater a fratre. n. 125. ff. de cond. indeb. Gomez lo. 2. var. ref. cap. 15. de servit. n. 7. vers. ex quo deducitur. Pinell. parti. 2. l. 1. C. de bon. mar. n. 68. Molina de primogen. Hiss. lib. 1. cap. 27. n. 10. & 11. Garz. de expens. & meliorament. cap. 11. n. 5. Barb. in L. divorzio. §. fin. fol. matrim. n. 44. vers. argum. Limit. si tamen forent expense, quae usufructuario superarent, quia tunc filius, cujus nomine lis fuit agitata, tenebatur pari de excessu. Garz. d. cap. 11. n. 11. Limit. 2. in sumptibus factis ad perpetuum rei utilitatem, vel perpetuum adventitiorum meliorationem. Pinell. loc. cit. Castill. de usufr. cap. 55. m. 2.

73. Alii vero usufructuarii, quibus usufructus competit non ex dispositione juris, sed ex dispositione hominis, si lis moveatur respectu filius usufructus, sive ab usufructuario, sive contra ipsum mota fuerit, tenentur usufructuarii indistincte expensas facere, nec repetere illas possunt, quia utiles expensarum & litis usufructuarii tantum sunt. Pinell. loc. cit. n. 68. vers. adverso etiam. Garz. l. c. cap. 11. num. 10.

74. Si vero lingunt super proprietate tantum, usufructuarius, cui ex legis dispositione usufructus debetur, non teneatur ad expensas, quae excedunt usufructum; usufructuarius vero, qui habet usufructum ex dispositione hominis, non teneatur ad magnas, sed parvas tantum, videri potest Pinell. l. c. n. 68. Molina l. c. lib. 1. cap. 27. n. 11. Garz. l. c. ann. §. usque ad num. 11. vide Castill. l. c. cap. 55. per totum.

75. Usufructuarius legitimus vel ex dispositione legis ad expensas, quae in edificando, aut reedificando consistunt, easdem debet facere, sicut alii, quia eadem in omnibus subest ratio, ut modica impensa ad usufructuarius, immo modica ad proprietarium spectent. Garz. de expens. & meliorat. cap. 11. n. 12. Castill. de usufr. cap. 56. n. 3. quantum vero dicatur magna, aut modica, remittitur iudicis arbitrio. gl. in L. haec tunc, ubi Angel. ff. de usufr. Bart. in L. omnino. ff. de impos. in reb. dotat. Molina l. c. cap. 27. n. 6. Garz. l. c. cap. 11. n. 16. Menoch. de arbit. cap. 225. Sordus conf. 155. n. 9. lib. 1. Barb. in L. divorzio. §. fin. n. 36. ff. sol. matrim. Castill. loc. cit. m. 6. Verumtamen.

76. Impensa facta causa colligendorum fructuum sive magna, sive parva, pertinet ad usufructuarius, nec repeti potest. Garz. l. c. n. 12. nec a marito contra uxorem, sed cum fructibus compensatur. Barb. loc. cit. vide Castill. de usufr. cap. 56. per totum.

77. Usufructuarius pro reparatione rei magnam impensam facere non teneatur, & si est necessaria a principio,

proprietarium compellere potest, ut sibi pecuniam erogandam praestet, & non teneatur prius impendere, & postea repetere, alias proprietarius est privandus proprietate, & ad interesse teneatur, sicut usufructuarius privatur usufructu, & teneatur ad interesse, si noluit rescire, quando teneatur. Castill. loc. cit. cap. 57. per totum. Garz. de expens. & meliorat. cap. 11. n. 16. Sord. de alim. tit. 6. quest. 3. num. 37. & 74.

Usufructuarius omnium bonorum legata solvere non teneatur, neque a legatariis conveniri potest, sed ad haec solvenda teneatur haeres. Bart. in L. fin. in fin. ff. de usufr. leg. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 2. n. 7. Benedict. in cap. Rayna. de testam. Garz. de expens. & meliorat. cap. 11. n. 6. Rol. conf. 8. a. n. 20. usque ad 30. vol. 2. Gabr. conf. 114. n. 8. vol. 4. Menoch. lib. 4. pref. 143. n. 18. Borgin. de usufr. mul. rel. n. 220. Gail. lib. 2. obs. 146. Crafs. in §. legatum. quest. 36. Sord. dec. 28. n. 3. Barb. in L. maritum. n. 21. ff. sol. matrim. fol. 237. Castill. de usufr. cap. 58. num. 3. Conclusio procedit tam in usufructuario legitimo, qualis est pater filii bonis adventitiis filii, quam in testamentario, exipecte legata annua, quae usufructuarius omnium bonorum ex redditibus usufructus teneatur praestare. L. fin. §. fin. autem. ff. de bon. que liber. dummodo usufructus omnis annuorum legatorum ferre possit, alias si usufructus redderetur inutilis, illa solvere non teneatur. DD. cit. & Burfat. conf. 123. n. 12. lib. 1. aut nisi aliud disposuisset testator, aut constaret de contraria illius voluntate. At si nec res alienum solvere teneatur. Communior apud Castill. l. c. cap. 59. led haeres teneatur, ut tamen, quod ex rebus ipsis hereditariis satisfacere possit creditoribus, & in consequentiam minuire usufructum. Et si haeres non habeat bona defuncti penes se, sed tradidit jam usufructuario, vel usufructuario ipse ex voluntate testatoris possessionem propria auctoritate consecutus fuerit, tunc tenebatur patientiam praestare, ut bona venundata possint ab haerede pro aere alieno solvendo, aut cautionem dare de solvendo, aut de conservando haereditatem indebitam a creditoribus in casum molestationis alicuius. DD. communiter, quos citat, & sequitur Castill. l. c. cap. 59. n. 19. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 2. m. 4. & 6. Menoch. lib. 4. pref. 143. n. 8. Gail. lib. 2. obs. 146. per totam. Crafs. in §. legatum. quest. 35. n. 1. & 2. Borgin. de usufr. mul. rel. n. 221. Gabr. conf. 114. n. 8. Cephal. conf. 742. n. 22. lib. 3. Burfat. conf. 123. n. 14. lib. 1. Barb. in L. maritum. n. 21. ff. sol. matrim. apud Castill. l. c. n. 9. Et licet usufructuarius conveniri non potest a creditoribus, ita nec contra debitores hereditarios usufructuarius agere potest. Rol. conf. 8. jun. 19. lib. 2. sed haec actio spectat ad haereditas, quatenus pecunias exactas usufructuario praestare teneatur, & ab eo cautionem recipere. Castill. loc. cit. n. 27. & DD. apud illum.

Usufructuarius omnium bonorum, solutus debitis, & 79 satisfacto testamento, omne, quod superest ex patrimonio, & bonis defuncti, habere debet pro tempore vitae suae ad utendum, fruendum, & usufructuandum. Castill. de usufr. cap. 60. m. 1.

§. XIV.

Quomodo, & quando usufructus finitur?

Usufructus finitur primo morte usufructuarii, & cum 80 proprietate consolidatur. L. corruptionem. C. de usufr. l. 3. §. fin. quib. mod. usufr. amitt. Borgin. de usufr. mul. rel. n. 81. & 137. & 178. Castill. de usufr. cap. 61. Cephal. de servit. urban. c. 2. n. 13. Gomez var. ref. lo. 2. cap. 6. de servit. n. 19. Cephal. conf. 175. n. 4. lib. 1. Burfat. conf. 32. n. 57. lib. 1. Decian. conf. 42. n. 35. vol. 5. Menoch. conf. 201. num. 26. lib. 3. Et cum usufructuario extinguitur omne onus illi ratione usufructus impositum. Sim. de Prae. de interpret. ult. volunt. lib. 1. interpret. 2. salut. 3. n. 19. & lib. 4. dubit. 12. n. 87. ut onus prestandi alimenta. &c. Ratio conclusionis est, quia usufructus est ejus personae & personae coherens. L. 1. ff. de servit. l. 3. §. fin. ff. quib. mod. usufr. fin. & alias proprietates inutiliter legatur usufructus alicui, quando ipse morietur. L. usufructum. 3. ff. de usufr. leg. quia conferuntur tempus, quo extingui debet. L. Titio cum mortuo 58. ff. de usufr.

81. *Ususfructus ex voluntate testatoris, aut Domini transit de una persona in aliam. L. Sempronius Asellanus. ff. de usufr. leg. Menoch. conf. 141. nu. 19. lib. 2. & finire potest ante mortem usufructuarii, ut si testator legavit usufructum unius fundi, aut aliquorum bonorum sub conditione, si caste, & vidualliter viveret, & post ejus mortem Titio, si uxor postea secundas nuptias contraxerit, secundum communem, & verioris sententiam, quia tunc ususfructus statim post secundas nuptias videtur, non expectata illius morte, de decur Titio. ita DD. communiter apud Castill. de usufr. cap. 62. n. 7. Mant. de consuet. lib. 3. tit. 19. num. 19. Bologn. de usufr. mul. rel. nu. 70. vers. hinc est, quod legatum. Gomez. var. ref. to. 2. cap. 11. de contr. nu. 4. Sim. de Præ. de interpret. ult. vol. m. lib. 1. interpret. 2. solut. 14. nu. 3. Cass. in §. legatum. quest. 45. & 52. Villab. commun. opin. verb. legatum. nu. 12. Cephal. conf. 391. num. 1. lib. 3.*

82. *De usufructu relicto filiofamilias pater non acquirit nisi solum commoditatem, & fucularem quandam percipiendi fructus, non vero usufructum, & ideo pater non est verus usufructuarius earum rerum, quarum usufructus solus fuit filio relictus, ne detur servitus. DD. apud Castill. loc. cit. cap. 63. nu. 16. & 17. Ruin. conf. 294. vol. 2. Cypre. dec. 73. nu. 10. Berosus cons. 139. a. nu. 10. Bologn. de usufr. mulier. rel. nu. 179. vers. tamen ad hunc est. Borsat. cons. 133. nu. 37. vol. 2. Francisc. Marcus dec. 877. nu. 1. & tenetur cavere de iudicio arbitrio boni viri, & restituendo fructus perceptos, vel estimatione illorum sicut commoditate. Bologn. loc. cit. n. 179. vers. & post ejus mortem.*

83. *Quæres, an usufructus, quem habet pater, seu quilibet alius usufructuarius, finiat per ingressum patris, qui usufructuarius in Religionem post ejus professionem? Dicendum, quod non regulariter, sed transit in monasterium, apud quod, donec vivit profectus, remanet, quia mors civilis quamvis sub latissima verbi significatione veniat mortis appellatio, non tamen veniat proprie, nec regulariter, sed tantum in casibus a jure expressis, juxta gl. in cap. placuit. 2. 16. quest. 1. Itentat. de su. s. s. s. par. 4. cap. 6. Honded. conf. 62. nu. 4. & 5. vol. 1. Berosus in cap. in presentia de prob. Covar. in cap. 2. n. 8. de testam. Gutierrez Canon. quest. lib. 2. cap. 1. num. 98. & plerumque tunc Canonistæ, cum Legistæ apud Castill. cap. 64. nu. 3.*

84. *Sed quid si filius, in cuius bonis pater habet usufructum, ingreditur Religionem, & in illa profectus, privatur usufructu? Respondetur negative, quamvis ingressus in Religionem tollat paritatem potestatem. Ita communis apud Pinell. par. 1. l. 1. C. de bon. mat. u. 45. & 46. apud Castill. l. 1. c. cap. 65. nu. 1.*

85. *Quæres secundo, an usufructus amittitur capitis diminutione? est autem capitis diminutio prioris status commutatio. L. 1. 3. & fin. ff. de capiti. diminut. est autem triplex, maxima, media, & minima. Castill. l. 1. c. cap. 66. num. 2. maxima est, cum quis perdit simul civitatem, & libertatem, quo casu quis efficitur servus pæne, & ita damnatur ad mortem civilem, vel naturalem tellari non potest, & testamentum antea conditum non valet. Media dicitur, cum quis civitatem, & familiam amittit, libertatem tamen retinet, ut is cui aqua, & igni interdictum est, vel depoitatus. Minima est, cum quis libertatem, & civitatem retenta familiam tantum amittit, ut emancipatio. Ususfructus ergo tantum amittitur, & media capitis diminutione amittitur, si jam constitutus est, secus si ante aditam hereditatem, aut ante diem cedentem quis capite minuitur est, quia tunc non amittitur. Castill. l. 1. c. cap. 66. a. n. 11.*

86. *Ususfructus, sicut & cetera jura non utendo amittitur, sicut utendo retinetur. L. arboribus. 13. §. de illo Pomponius. ff. de usufr. & usufructus rei mobilis olim annos, hodie triennio non utendo amittitur, usufructus vero rei immobilis olim biennio, hodie triennio inter præsentem, aut vicinam inter absentes non utendo amittitur. Covar. lib. 1. var. ref. cap. 17. nu. 11. Castill. de usufr. cap. 67. nu. 3.*

87. *Ususfructus, si constituitur ab eo, qui Dominus non est, & usufructuarius titulo, & bona fide per legitimum tempus decem, vel viginti annorum utatur, etiam nulla interveniente scientia, vel scientia adversarii, præscribitur contra Dominum proprietatis*

L. ult. vers. fin. C. de prescript. long. temp. ubi Bald. n. 9. Cast. nu. 9. Bart. in L. inest. §. non mutat. ff. de usufr. Cepolla de servit. urban. cap. 19. nu. 9. vers. quartus casus. Bald. de prescript. 2. par. 4. par. princ. quest. 2. num. 6. Gomez loc. 2. var. ref. cap. 15. de servit. nu. 26. vers. servitus vero mixta. Castill. l. 1. c. cap. 68. nu. 3.

Ususfructus amittitur etiam cessione in jure. DD. 88 apud Castill. loc. cit. cap. 69. nu. 14. ubi probat; potest usufructuarius impune, ac ipso jure usufructum, si quem habet, seu jus usufructus alienare, juxta L. arboribus. 13. §. usufructuarius. ff. de usufr. Non potest tamen usufructuarius cedere usufructum extraneo, quamvis possit illum vendere; differentia est, quia cedere in jure dicitur illi, qui dominium rei suæ in alium transferet, non, quod fieri non poterat sine consensu Domini, vide Quæz. de expens. & meliorat. cap. 10. nu. 36. Castill. loc. cit. cap. 69. nu. 19. qui citat alios, & si usufructus ceditur extraneo, cessione non amittitur usufructus, nec cum proprietate consolidatur. Felician. de consuet. lib. 2. cap. 4. nu. 4. Barb. in L. usufructus ff. sol. matrim. Bologn. de usufr. mul. rel. post nu. 67. Garz. de expens. & meliorat. cap. 10. nu. 37.

Ususfructus sicut vendi, & locari potest, ita etiam 89 pignori dari, & hypothecari, tam a Domino proprietatis, quam fructuario. Negul. de pignor. cap. que res obligantur. nu. 10. per totum. Castill. l. 1. c. cap. 10. per totum.

Ususfructus extinguitur etiam permutatione, & cum 90 proprietate consolidatur. Petr. Gregor. in syntag. Jur. lib. 4. cap. 5. nu. 4. Garz. de expens. & meliorat. cap. 11. nu. 18. & si res non in totum, sed tantum pro parte mutatur, aut extinguitur, pro parte etiam extinguatur usufructus. Castill. l. 1. c. cap. 72.

Quæres, an finito usufructu proprietarius teneatur 91 stare colono fructuarii, & an fructuarius teneatur stare colono fructuarii? Respondetur, non teneri proprietarium stare colono fructuarii finito usufructu; DD. apud Castill. l. 1. c. cap. 73. nu. 17. Gomez. to. 2. var. ref. cap. 3. de locat. nu. 8. Bologn. l. c. n. 176. Cephal. conf. 181. n. 20. lib. 2. Caroc. de locat. & cond. gr. du. 3. person. quest. 6. nisi colonus in re conducta fecerit aliquas expensas necessarias. Sicut nec usufructuarius teneatur stare colono proprietarii, five sit usufructuarius universalis, five particularis. DD. cit.

Quæres secundo, si Usufructuarius velit locare bona, 92 in quibus habet usufructum, an debeat præferre proprietarium conducere volentem? Resolutio prima est, quod in venditione usufructus non habeat locum retractus, five proprietario, five extraneo vendente. Tirrachel. de retract. lignag. §. 1. gl. 7. n. 55. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 11. nu. 4. quoad locationem vero Caroc. apud Castill. cap. 74. nu. 3. dicit de honestate proprietarium fore præferendum. ita Caroc. de locat. grad. 3. personar. quest. 3. nu. 37. 38. & 39. & quest. 17. num. 1.

§. XI.

Miscellanea de usufructu.

Usufructuarius, cui post mortem suis datus cohæres, 93 non dicitur hæres, sed legatarius. DD. apud Sperell. dec. 145. nu. 15. & 19. Covar. var. ref. lib. 2. cap. 2. nu. 5. Gail. lib. 2. obs. 143. sub. num. 5. vers. sed Molin. nu. 6. Bellon. de jure accrescen. cap. 7. quest. 16. qui tamen n. 313. pro contraria videtur stare, Surd. conf. 439. nu. 15. vol. 3. Castill. de usufr. cap. 8. nu. 43. Rota dec. 192. nu. 1. par. 2. recent. & in Camerinen. coram Merlin. dec. 22. nu. 7. par. 6. recent. & in Trident. boporum. 7. Aprilis. 1606. coram Card. Sacrat. & apud Card. Caval. dec. 310. n. 1. quamvis contrarium teneant multi apud Sperell. l. 1. c. Cass. in §. legatum. quest. 23. nu. 2. Menoch. de prescript. 4. prescript. 141. sub nu. 26. Peteg. de fideicom. art. 5. nu. 20. sermo autem est de usufructuario universalis, & conclusio procedit, five usufructus fuerit relictus titulo institutionis, five titulo legati. Limit. primo, si usufructuarius fuit datus substitutus; tunc enim diceretur hæres gravatus, quia substitutio supponit institutionem. Limit. secundo, si bona sunt in dispositione, usufructus veto in executione, uti instituto in omnibus bonis

- nis ad fruendum. Limit. tertio, si institutus in usufructu sit prohibitus alienare: tunc enim censetur illi licita proprietate, alias prohibito effectus frustranea. *L. Præculus ff. de usufr. Mani. de consens. lib. 9. tit. 5. Sord. conf. 572. Gratian. diff. for. cap. 216. Limit. quarto, si Testator illis, quibus reliquit usufructum, dedit facultatem alienandi. Item si prohibuit Trebellianicæ deductionem. *Surd. de alim. tit. 1. quest. 1. vide Institutus, & Substitutus. Limit. tandem, si usufructus usufructuario fuit relictus titulo institutionis, & alteri proprietate eodem titulo. Rota *pp. Pajarelli. dec. 24.***
94. Usufructuarius omnium bonorum, qui fuit celsus usufructus cum onere solvendi as alienum ex ipsis fructibus, teneatur ex illis sibi solvere suum creditum, & si est usufructuarius, suam dotem, nisi testator aliter disposuisset de dote. vide *Uxor, & universaliter*, quomodo non fuerit facta mentio in testamento, teneatur solvere as alienum testatoris, & propter illud possunt vendi bona. *Colla. de port. rate. quest. 150. Nata conf. 7. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 2. Gail. lib. 2. obs. 146. non teneatur tamen extinguere census super proprietate fundatos, sed potest illud ad sui favorem a Domino censu emere; quia debitum dicitur, quod juris remediis potest extorqueri, sed Dominus non potest præterdere potestatem principalem sine usuraria labre; ergo illa non dicitur debita. Fachin. lib. 11. contr. Jur. cap. 74. Mant. de tacit. lib. 19. tit. 3. DD. apud Sperell. dec. 177. ubi Cenc. de censib. & alii. At quod non teneatur solvere as alienum, sed hæres, vide *Cyriac. contr. 489.**
95. Usufructuarius rerum, quæ us consumuntur, non teneatur præstare cautionem de illis restituendis in eo statu, in quo erant, finito usufructu. Fachin. *contr. Jur. lib. 3. cap. 41. & lib. 12. cap. 50.* Non possidet naturaliter, sed civiliter, & non sibi, sed Domino. Fachin. *loc. cit.*
96. Usufructuarius non habet actionem adversus futum fructus auferentem, sed proprietarium. *L. Julianus ff. de usufr. ubi Bart. Bald. Angel. & alii. Castil. de usufr. cap. 77. nu. 9. Merlin. dec. 165. nu. 2.* habet tamen actionem futuri ad interesse, quia illius interfuit, fructus non fuisse ablato. *Bart. in L. si apes. §. item consil. n. 1. vers. interest autem ff. de fut. Angel. in §. si veron. 4. Instit. de ver. disol. Merlin. loc. cit. nu. 6.*
97. Usufructuarius potest conveniri actione hypothecaria a creditoribus, non vero personali. *gl. in cap. quoniam frequenter. §. §. & quod si super, ut lite non contest. & in L. 2. vers. sed alii. C. in rem alio. Gram. dec. 265. Cancr. var. ref. lib. 3. cap. 13. nu. 65. Castil. de usufr. cap. 6. nu. 28. & cap. 59. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 2. nu. 4. Colla. de port. rate. quest. 145. nu. 13. in fin. Merlin. de pignori. lib. 4. tit. 5. quest. 48. Contrarium tenet *Cyriac. contr. 429. nu. 30. & 31. Trentacinq. var. ref. lib. 1. tit. de peccat. ref. 6. nu. 4. qui citat Boregin. de usufr. nu. 217.**
98. Usufructuarius universalis teneatur solvere annua legata ex fructibus. *L. fin. ubi Salyc. & DD. C. de bon. que liber. Socin. jun. conf. 115. Rol. conf. 8. lib. 2. Nata conf. 7. Ciarlin. contr. for. cap. 47. & alii apud eundem, secus vero as alienum. Fachin. lib. 4. contr. Jur. cap. 19. contra alios volentes, teneri. C. lib. 13. cap. 28. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 2. excepto patre, *Pachal. de patr. pot. par. 1. cap. 3. nu. 106. Gail. lib. 2. obs. 146. Menoch. de ar. cas. 3. lib. 2. Tranchedin. conf. 43. & Cyriac. contr. 486. Merlin. de pignori. lib. 4. tit. 5. quest. 5.* quia hoc est officium hæredis, tantum teneatur ad expensas, quæ faciunt ad fructuum perceptionem. vide *Conductor.* Teneatur pro rata concurrere ad expensas necessarias, quæ tangunt proprietatem, & usufructum. *Garz. de expens. cap. 11. Colla. de port. rate. quest. 76. sed quoad legata contrarium diximus supra ex Castil. §. 13.**
99. Usufructuarius universalis omnium bonorum potest formam rei, vel fundi mutare fructuosorem faciendo. *L. usufr. Menoch. conf. 372. Ciarlin. contr. for. cap. 47. & 51. qui assert. pecul. S. Rote, sed vide, quæ supra diximus in contrarium §. 6. secus vero usufructuarius particularis singularium rerum. Colla. de port. rate. quest. 78. qui etiam non teneatur de suo solvere onera hæreditatis. Colla. *loc. cit. quest. 213.**
100. Usufructuarius non potest uxi, & frui bonis sibi relicta, vel legatis anie præstitam satisfactionem, seu cautionem. *gl. in L. si homo. ff. de usucap. Socin. conf.*
131. lib. 1. Rol. conf. 92. n. 13. & 14. lib. 1. Boregin. de usufr. n. 143. Ciarlin. contr. for. cap. 148. n. 9. & interim hæres retinere potest bona hæreditaria, donec usufructuarius præstet cautionem. *Malignat. in tract. de tem. quest. 92. per tot.*
- Usufructuarius fas usufructus in alium transferre non potest sine consensu Domini, aliter illud ipso facto amittit, & acquiritur proprietario. *L. si si usufr. ff. de Jur. dot. P. Pirthing. lib. 3. tit. 21. §. 8. nu. 35. vers. noi. 3. commodatorem tamen transferre potest, vendendo, locando, aut pignorando, aut donando. Idem l. c. & L. arboribus. 12. §. usufructuarius. ff. de usufr.*
- Usufructuarius non potest exigere nomina debitorum, quorum usufructum habet sine mandato hæredis. Fachin. lib. 12. contr. Jur. cap. 35. nisi sit in possessione usufructus, ut limitat Fachin. l. c. per conclusionem tantum Boregin. de usufr. nu. 198. Rol. conf. 8. nu. 19. lib. 1. Castil. in §. legatum. quest. 34. quibus ad stipulatur *gl. in L. uxori usufructum. ff. de usufr. legat.*
- Usufructuarius in materia caducitatis regulariter emphyteusæ, vide *Emphyteusæ.*
- Usufructuarius vendens rem, super qua habetur usufructum tantum, debet cavere de conservando pretio, illoque in fine restituendo. *Bich. dec. 66. n. 25. Felic. de censib. ro. 2. lib. 4. cap. nn. n. 15. Conc. de censib. par. 3. cap. 1. quest. 3. art. 7. nu. 7. & Roma postillius trac. dec. 294. nu. 3. & 6.*
- Usufructuarius quomodo non habeat civilem bonorum, super quibus habet usufructum, possessionem, habet tamen quasi civilem, & ideo manutentibilem, cum illi competat interdictum retinendæ. *L. ait Prætor. §. item ubi. ubi gl. ff. ex quib. conf. maj. in integr. restit. Bart. in L. si plures. §. dejectum. nu. 1. ff. de vi, & vi arm. Bart. in L. 1. nu. 3. ff. de usup. Salyc. in L. un. n. 24. C. cod. Abb. in cap. licet. conf. sum. vers. nunc quæro. nu. 37. de prob. Menoch. de resin. rem. 3. nu. 70. Castil. de usufr. cap. 6. nu. 33. Boer. dec. 199. nu. 8. Rota dec. 366. nu. 3. par. 1. recent. Bich. dec. 159. nu. 3. & seq.*
- Usufructuarius de Jure communi non potest rebus redditibus vendere. *L. 2. §. usufructuarius. ff. de nov. oper. mun. Paris. conf. 71. n. 3. lib. 2. Castil. de usufr. cap. 20. a. nu. 12. Gratian. diff. for. cap. 636. nu. 18. Giarda dec. 79. nu. 14. Rota in Recanaten. manuent. 24. Aprilis 1643. coram Cerro. Bich. dec. 349. nu. 6.*
- Usufructuarius teneatur ad annuas præstationes. *L. fin. ff. de usufr. leg. L. usufructu bonor. ff. ad L. Falcid. Castil. de usufr. cap. 58. nu. 11. & 13. lib. 2. L. fin. autem legata. C. de bon. que lib. Menoch. conf. 115. n. 11. Suard. dec. 193. num. 1. Rota in Interamn. usufructus. 14. Martii. 1650. quæ obijciunt. coram Cerro. Bich. dec. 643. n. 34.*
- Usufructuario competit interdictum retinendæ contra proprietarium occupatorem, aut turbantem naturalem possessionem. *Bich. dec. 159. nu. 4. & DD. ibi cit.* Quamvis pro ære alieno non possit conveniri, tamen illa, quæ fuerunt apposta propter fructus, qualia sunt annuæ præstationes, & similes solvitur teneatur ita *Surd. conf. 493. nu. 3. & dec. 193. ubi Modier. Rim. jun. conf. 372. nu. 17. Castil. de usufr. cap. 57. nu. 10. Ciarlin. contr. for. cap. 47. n. 23. Burfat. conf. 123. nu. 18. Paregi. conf. 64. nu. 1. lib. 6. Grece. ad Gail. lib. 2. consil. 146. Burat. dec. 73. Barbat. de divisi. fructuum. par. 2. cap. 1. nu. 101. nisi tamen collectæ, & annuæ præstationes essent decurtatæ, antequam dies usufructus cesserit. Tranchedin. consil. 93. n. 12. & qui citat Hodiernam ad *Surd. dec. 193. nu. 24.* Et si Usufructuarius aliquot æs alienum solvit, ad quod non tenebatur, competit ei repetitio ex actione negotiorum gestorum. *L. solvendo ff. de negot. gest. Burfat. conf. 123. num. 18. Castil. loc. cit. Jos. Altograd. consil. 39. num. 18. Andreol. contr. for. 58. num. 14. Paregi. conf. 24. num. 3. lib. 6. Tranchedin. loc. cit. num. 16.**
- Usufructuarius non adie hæreditatem, neque personam defuncti repræsentat. *L. ex falso. ff. de hered. instit. Rol. conf. 8. num. 25. lib. 2. Gail. lib. 2. obs. 146. n. 3. & 5. Berosus quest. 13. Castil. de success. in §. legatum. quest. 36. Cyriac. contr. 489. nu. 3. Trentacinq. var. ref. lib. 2. tit. de peccat. ref. 6. num. 3. Tranchedin. loc. cit. n. 5.*
- Usufructuarius, si sit est super usufructu, solvit expensas litis. *Molin. de primogen. lib. 1. cap. 27. Garz. de expens. cap. 11. nu. 30. Castil. de usufr. cap. 55. nu. 3. si vero agatur de proprietate, expensæ spectant ad proprietarium, si est magna, secus si modica, quia tunc spe-*

- dat ad usufructuarius. DD. mox cit. & Tranchedin. *confult. cit. nu. 24.* Adden. ad Gomez. *var. ref. to. 1. cap. 15. de servit. n. 8.* quia ex Usufructuario committitur curam, sollicitudinem, & custodiam, ac defensionem rei, in qua habet usufructum. *L. 1. §. fin. ff. usufructuarius quemadmodum exorat. Bart. in L. 1. §. fin. nu. 9. ff. de nov. oper. nunt. ubi Jas. Castill. & Tranchedin. ll. cc.*
- 110 Usufructuarius heres non facit suos fructus pendentes, sed spectant ad proprietarium. Castill. *de usufr. cap. 77. Martin. var. ref. lib. 1. cap. 152. num. 6.* quamvis essent maturi, & proximi recollectioni. Tranchedin. *confult. 73. n. 6. & 7.*
- 111 Usufructus alius est casualis, qui scilicet est conjunctus cum proprietate. *L. qui usufructum. ff. de P. O. & alius formalis, qui est a proprietate separatus. L. nisi fruct. ff. de usufr. per. Spectel. dec. 145.* venit nomine bonorum, & in hypotheca illorum. Castill. *de usufr. cap. 52. Cyriac. controu. 490. Merlin. de pign. lib. 2. tit. 1. quest. 23. Stail. de serv. interdict. pign. 3. cap. 2. a nu. 794.* Usufructus bonorum Ecclesiarum non potest alienari ob Extrav. *ambrosio. Pauli II. Pignarell. to. 1. confult. 18.* Suetex de *LL. lib. 6. cap. 2. nu. 3.* non potest cedere extraneis, sed tantum commodariis. §. finit. ubi DD. *Instit. de usufr. L. si usufr. ff. de iure dot. cap. fin. de pignor. Ciarlin. controu. for. cap. 209. Noal. de transmiss. cas. 66. Honded. conf. 85.* Non transit ad heredes usufructuarii, nisi aliter fuerit expressum. Ciarlin. *controu. for. cap. 169. Noal. de transmiss. cas. 5. & 66. Honded. conf. 85.* non venit in confiscatione bonorum. Cyriac. *controu. 493.*
- 112 Usufructus impuri non potest in legitimam. Alex. in *L. in fideicommissariam. n. 8.* ubi Salyc. *n. 7. & Ripa n. 47. ff. ad L. Falcid.* quoniam hereditas esset tam pignus, ut plus impotarent fructus, quam ipsa proprietas una cum fructibus solius legitime. Paris. *conf. 93. vol. 2. Rinin. jun. conf. 510. n. 48. & conf. 50. nu. 89. Peregr. de fideic. ars. 49. n. 42. Mangil. lib. contrarius de impur. quest. 11. n. 9. Fufat. de substit. quest. 296. n. 27. & 28. & 47. Gratian. *disc. for. cap. 239. nu. 8. Cyriac. controu. 148. nu. 7. & 53. Roa in Romana legitima. an. 1614. coram Presidio. & dec. 653. n. 13. par. 1. reverent. & alii, quos citat, & sequitur Merlin. de legit. lib. 3. tit. 2. quest. 8. n. 6. & 7. contra Surd. conf. 215. n. 16. lib. 2. Menoch. de pres. 166. nu. 23. vers. accendit. & alios non pucos apud Merlin. l. c. n. 3. & 4.**
- 113 Usufructus vidue relictus, si fuerint inhiui heredes extranei, debetur illi pleno jure. Palschal. *de patr. par. par. 2. cap. 8. n. 14. Gabr. de usufr. confult. 3. Roal. conf. 74. Mant. de consuet. lib. 9. tit. 7. Relictus uxori, quando filii sunt inhiui heredes, relinquunt ad alimenta. gl. & DD. in *L. 1. C. si secundo nupterit mulier. Gail. lib. 2. obs. 144. Mant. loc. cit. Gabr. de usufr. confult. 2. Surd. de alim. tit. 2. quest. 15. & Ciescent. dec. 5. de testam. Marfene. lib. 1. var. ref. cap. 259. Palschal. de patr. par. 3. cap. 8. Cyriac. controu. 52. & 242.* etiam favore filiorum primi matrimonii, quamvis uxor fuerit relicta Domina, & Madona, & licet testator prohibuerit uxorem quomodocunque molestari super redditione computorum, quia intelligitur de administratione habita in domo vivente testatore. Marfene. l. c. nu. 6. detracta tamen dote, & antedoto. Palschal. l. c. Item quamvis addit clausula *omni meliore modo.* Item quamvis fuerit relicta usufructuaria una cum filiis, quia intelligitur testator, quod veli uxorem esse alendam cum filiis, imo licet una cum filiis fuerit instituta heres, sive per ultimam voluntatem, sive per contractum uxori fuerit relictus usufructus. Limiti. primo in bobis, quia ob filii delictum veniunt ad fscum. Limiti. secundo, si filii fuerint mortui: plura vide apud Marfene. l. c.*
- 114 Usufructus non competit patri in dote adventitia filie. Socin. in *L. 2. ff. sol. matr. Bald. novel. de doic. par. 6. privit. 33. Palschal. de patr. par. par. 1. cap. 3. n. 39.* ratio est, quia etiam dos profecticia de jure antiquo dicebatur patrimonium filiae. *L. Pomponius. ff. famul. ereciscunda.* in quo nullum pater habet usufructum. Cum vero supervenit filii peritine ad patrem, venit ad augendum jura filii quoad proprietatem, quod non debet trahi ad dorem filie, ne inducatur augendum operetur diminutionem. Palschal. l. c.
- 115 Usufructus non acquiritur patri in dote, quam filiusfamilias acquirit a sua uxore, cum debeat deservire pro oneribus mariti. DD. in *L. si cum dotem. ff. sol. matr. §. transgrediamur. Castr. in L. 2. C. famul. erecisc. Pinell. in L. 1. C. de bon. mat. par. 1. n. 57.* quod tamen procedit, cum filius ex causa, & si ne culpa sua habuit scortum a patre. Imo tali causa renetur ei pater consignare donationem propter nuptias. Becius *conf. 93. Palschal. de patr. par. par. 1. cap. 3. num. 39.*
- Usufructus non debetur patri, cum una cum filio succedit in hereditatem alterius filii. Rol. *conf. 95. n. 49. vol. 1. Socin. conf. 34. Palschal. loc. cit. nu. 43.* per Auth. *item hereditas. C. de bon. qua liber. §. vero succedit pater cum matre,* an retineat usufructum in bonis, in quibus mater succedit. vide Thef. dec. 156. distinguente inter bona paternis, & materna, ita ut usufructus bonorum paternorum spectaret ad patrem, maternorum, ad matrem, seu ad avum paternum, aut matrem. Costa *de port. rate. quest. 211.*
- Usufructus non competit Patri in bonis, qui ipse donavit filio. Vinc. de Franch. *dec. 4. Palschal. l. c. neque tunc, quando usufructus tantum filii relictus filio, ne deus servitus servituti, contra L. 1. ff. de usufr. Palschal. l. c. nu. 100.* secus quoad commodatium. Limiti. si usufructus filii relictus filio contemplatione patris, ita ut praeferatur filio non existeretur, & in dubio praeferuntur relictus contemplatione patris ita tamen, ut si praeferuntur pater, singatur relictus filio, donec vivit. *L. fin. C. de usufr. & ibi Bart. Palschal. l. c. par. 1. cap. 3. n. 10.* Neque in bonis Castrensisibus, vel quasi filii, si tamen filio sciente patre illum percepit, filius videtur donasse, praeteritum pro longatempore. Tranchedin. *conf. 98.* neque in feudalibus maternis, vel aliunde ad filium perventis. Rol. *conf. 71. n. 65. & alii apud Palschal. l. c. Neque in bonis maternis filii Clerici, quamvis ante Clericatum illa habuisset. Rol. conf. 16. vol. 4. Matth. de jurisdict. cent. 1. par. 4. conf. 22. Costa de port. rate. quest. 211.* maxime in Beneficialibus.
- Usufructus in bonis maternis competit patri, & filiis pro rata post emancipationem. *L. si viva matre. C. de bon. mat. in solatium doloris contracti ob amissam uxorem, sicut etiam in aliis bonis adventitiis delatis filio ante emancipationem. Costa de port. rate. quest. 148. Surd. de alim. tit. 9. quest. 40.* In bonis vero delatis post emancipationem pater habet medium usufructum, quem prius integrum habebat, qui ducatur filius praemortuus. Et quando ceaseat a filio remissus in emancipatione, vide Cyriac. *controu. 319.*
- Daus in dorem causa fortis soluto matrimonio est restituendus, ne dos pereat in accessoria, si vero filius datus pro interfecto dotis, non est restituendus nisi pro rata. Garz. *de expen. cap. 22. Costa l. c. quest. 151.*
- Usufructus in bonis filii existentis in patria potestate an competit Patri, vide Pater, quem habet in bonis filii, extinguuntur per ingressum Religionis patris, vide Pater. Extinguntur per mortem usufructuarii, & cum proprietate consolidatur. §. finit. *Instit. de usufr. L. antiquitas. C. de usufr. Ciarlin. controu. for. cap. 169. num. 3.*
- Usufructus amittitur pro illa rata, pro qua usufructuarius re non fuit usus. *L. si cui. ubi gl. & Bart. ff. de usufr. Item pro ea parte, qua usufructuarius male fuit usus. Menoch. de arb. lib. 2. cas. 78. & Costa de port. rate. quest. 145.*
- Usufructus si fuit extinctus, competit Proprietario manutentio in ejus possessione, vide Proprietarius. & illius possessio non dicitur nova, sed eadem. vide Pof. *§. fesso.*
- Usufructus reservatus super bonis donatis cadit sub hypotheca ad favorem creditoris. Merlin. *de pignor. lib. 4. tit. 5. q. 142. Natta conf. 215. Mant. de consuet. lib. 7. tit. 7.*
- Usufructus remissio facta ab Ecclesia capiti alienationem. Bald. in *ant. hoc jus porruum. num. 6. vers. 3. C. de SS. Eccles. ex text. in L. jubemus. §. fin. C. rod. Redoan. de reb. Eccles. non alien. quest. 20. cap. 33. n. 1. & 2. & Dich. dec. 66. nu. 9.*

U S U R A.

Praxis Usurarum.

§. I.

Quid, & quomplex?

1. Usura est accessio fortis ex solo tempore tardæ solutionis, seu clarius est, lucrum quæritum ex mutuo vi mutui. Innoc. Abb. & alii in rubr. de usur. Tambur. lib. 9. de contrat. 1. cap. 2. §. 1. seu est actus voluntatis interior, aut exterior conventio dandi, vel accipiendi lucrum aliquod temporale ultra sortem ex vi mutui principaliter, juxta Covar. lib. 3. var. ref. cap. 1. num. 2. §. usura. P. Pirhing lib. 5. tit. 19. sect. 1. §. 1. num. 2. *vers. primo modo.*

2. Usura alia est mentalis, alia realis, mentalis est, quando quis eo animo & intentione mutuatur, ut acquirat lucrum ex mutuo tanquam ex iustitia debitum in compensationem illius, licet nullo interveniente pacto expresso, vel tacito de lucro. Realis est, cum quis mutuatur cum pacto expresso, vel tacito accipiendi aliquid ultra sortem. Alia expressa, seu formalis, alia virtualis, seu palliata. Expressa & formalis, seu manifesta est, quando exigitur pretium pro mutuo. Virtualis, seu palliata Usura est, cum res venditur carius, aut vilius ob dilatatam, aut anticipatam solutionem. Alia est restitutoria, seu compensativa, quando aliquid petitur pro interesse damni emergentis, aut lucris cessantibus, aut ratione periculi, laboris, vel expensarum, quæ probabiliter faciendæ erunt in recuperatione rei mutuatae. Lucratorium est, quum mox supra descriptissimè. Alia est punitiva, quando mutuo apponitur pactum solvendi aliquid supra sortem in penam non redditæ rei mutuatae statum tempore. Ita Pirhing lib. 5. tit. 19. sect. 1. §. 1. *in fine.*

3. Usura est etiam alia conventionalis, quæ ex conventionibus, alia legalis, quæ ex mora, & officio Judicis debetur, illa scænis dicitur, unde fœneratores. Ita Leonardus de usur. quest. 4. ubi plures alia afferuntur ususæ divisiones, quæ cum supra allatis concidunt, aut eadem sunt.

4. Porro Usura lucratoria est impia contra Deum, iniqua contra proximum, & periculosa in se ipsum, unde datur ad usuram peccatum est mortale, ut docent S. Thom. 2. 2. quest. 78. ar. 1. & Theologi de usuris agentes, & constat ex L. 1. tit. 6. lib. 8. & illas recipientes tenentur ad restitutionem. cap. preterea. 7. cap. tuus. 1. §. de usur. cap. quæquam. de usuris in 6. cap. ad usuram. 1. de iurejur. Et usurarium dominium non transiit, quia usura futurum, aut rapina dicitur. cap. si quis usuram. 13. quest. 4. rei vero furto oblatæ dominium in futurum non transit. L. fin. §. usufruct. quemadmodum caveat. tum quia licet in usurarium solutione interveniat traditio, quia tamen hæc provenit ex turpi causa, & injusta, non sufficit ad transferendum dominium, L. nunquam. 31. ff. de acquir. dominio. Et ex contractu nullo dominium non transiit. L. non dubium. C. de LL. ubi Cart. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 3. nu. 6. Villagu. de usur. quest. 25. quamvis sententia contraria, quod dominium in rigore juris verior videatur, quam tenent Belsam. in d. cap. si quis usuram. 14. q. 4. Berous in cap. 3. de usur. Sylvest. in verb. Usura. 6. n. 1. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 3. n. 7. sed prior sententia procedit attento jure naturali, & ejus æquitate, quam sequitur jus Canonicum; unde sequitur, Usurarium teneri ad restitutionem non expectata ulla Judicis declaratione.

§. II.

Quo jure prohibita sint usura?

5. Usuræ lucratoriæ prohibentur non tantum de jure positivo, Divino; & Ecclesiastico, sed etiam jure naturali. Ita Catholica doctrina S. Thom. 2. 2. quest. 78. ar. 1. & patet ex Deuteronom. cap. 23. non fœneraberis fratri tuo ad usuram pecuniam. & Psal. 14. quia pecuniam suam non dedit ad usuram. & Lucæ 6. ait Christus mutuum date, nihil inde sperantes, scilicet supra sortem.

& ex toto titulo de usuris. & cod. tit. in 6. Clem. un. §. fin. de usur. & ex Con. Niceno cap. 17. tclau in cap. quoniam. 2. dist. 47. adeo, ut neque consuetudo qualiscunque, quamvis excuset a pœna fori exteriori, non tamen excuset a culpa. Scaccia de Camb. §. 1. q. 1. n. 306. Beltramin. ad Ludovif. dec. 93. nu. 9. Rota apud Bich. dec. 15. n. 20. Rota dec. 301. n. 22. & 24. par. 5. recent. apud Bich. l. c. tum quia usura sunt prohibitæ de jure Divino, cap. quia in omnibus, cap. super eo. de usur. cap. plerique. tñ. quest. 14. Neque statuit etiam confirmato a Legato Sedis Apostolicæ, aut consuetudine induci potest, quod licite exigantur. Surd. conf. 327. n. 51. Farin. conf. 15. nu. 63. Neque potest permitti a Principe Laico inconsulto Pontifice. Ita Anchar. conf. 263. Dec. conf. 170. Usura pat. 10. tract. 3. ref. 5. ubi DD. Sylvest. in ver. Usura. 9. quest. 22. Et quamvis Jus Civile permittit simplices usuras tclib. Bart. in L. 1. C. de S. Trinit. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 1. nu. 6. Lell. lib. 20. dub. 4. num. 31. tamen correctum fuit a Jure Canonico, ut patet ex Clem. un. de usur. De quibus plura diximus in praxi Pastorum. P. Pirhing lib. 5. tit. 19. §. 3. nu. 17.

Usuræ nec Judæis licitæ sunt, & in illis a Principibus, & Judicibus Ecclesiasticis tolerari non possunt, quia cum jure naturali, & Divino usuræ prohibita fuerint, & Judæi Legem Moysis observare debeant, non possunt usuras a Christianis exigere, imo debent illos Judices Ecclesiasticos, aut Laici compellere ad restituendas, quas perceptorunt. cap. quanto. de usur. Riccd. de jure person. lib. 2. cap. 19. Avendanus de censib. cap. 1. num. 11. Pett. Gregor. lib. 2. de usur. c. 5. Fachin. controuv. Jur. lib. 2. cap. 48. Moita in tempor. Jur. tit. 8. quest. 25. nam licet de his, qui fortis sunt, non sit curandum de illorum animabus, tamen Judæi peccata contra jus naturale, emungendo Christianos ultra ad sanguinem, debent debitis pœnis affici. Majol. dier. cavicular. collog. 1. de perfidia Judæorum. Pett. Gregor. l. c. Eymet. 2. par. directorii Inquisit. q. 46. Carca de off. S. Inquisit. par. 2. tit. 14. §. 2. & alii apud Gonzal. lib. 5. Decret. tit. 19. cap. 13. n. 2. & cum sit delictum mixti fori, puniri possunt ab Ecclesiasticis, aut Laicis, prout pervenerint. Neque S. Pontifex potest concedere Judæis, aut permittere ut licitum exercitium usurarium. cap. 4. de usur. ubi Gonzal. Conrad. de contrat. quest. 25. & seq. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 3. n. 8. quamvis tolerati possint ad vitandum majus malum non secus, ac tolerant meretricis. Lupus de usuris, comment. 1. §. 4. Giardin. controuv. for. cap. 29. Et vero usura citimen Ecclesiasticum quoad juris cognitionem, in quo solus Juxdex Ecclesiasticus potest procedere, licet in cap. cum sit generale. de foro compet. Covar. l. c. Clarus in §. Usura. n. 8. quoad pœnas vero insignificas, & annullandum contractum est mixti fori, ita Clar. l. c. Fachin. lib. 9. controuv. Jur. cap. 30. Durfat. conf. 60. lib. 1. Farin. in praxi quest. 8. Cabal. ref. crim. cap. 188. Giardin. l. c. Diana par. 1. tract. 2. ref. 77. Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 17.

Dices. In Deuteronom. cap. 23. vers. 19. habentur hæc verba. non fœneraberis fratri tuo ad usuram pecuniam. sed alieno. & cap. 28. vers. 10. præcipitur Judæis. fœneraberis gentibus multis. & Lucæ 19. dicitur. quare non distulisti pecuniam ad mensam? & ego cum usuris exiguam illam. ego usurae non sunt prohibita jure Divino. Respondetur ad primum textum, usuras ibi fuisse pœmissas Judæis contra extraneos non tanquam licitas in foro interno, sed externo tantum, in quo non puniebantur ad majus malum vitandum, ne fœnerarentur fratribus suis, & permittit illis Deus accipere usuras a gentibus tanquam ab hostibus, quos licitum erat spoliare bonis suis in bello iusto, & illud lucrum capiebatur non vi mutui, sed occasione mutui capiebatur, quod aliunde debitum erat.

Dices 2. volenti & consentienti non fit injuria, nec dolus. L. in donationis. 34. C. de transact. at in nostro casu usurae promittuntur a volente, & consentiente. Respondetur, promittentem non simpliciter, & cum plena libertate consentire, sed coacte, & invite, secus esset, si ex mera liberalitate, & gratitudine promitteret, & in dubio promittens usuras semper præsumitur, quia neminem præsumitur sponte jactare lucrum. L. cum de indebito. 25. ff. de probat. Molina de iust. & jur. tract. 2. disp. 304. qum. 11. Greg. Tholof. lib. 2. de usur. cap. 3. n. 3. Pirhing l. c. nu. 17. Am.

- 9 Amplius conclusio, quod usura non possit licite exigi, aut accipi etiam ob favorem capite pax, aut ad aliud opus bonum etiam ex dispensatione. *cap. super eo. q. de usur. neque fidei preteritibus pietatis potest permittere facultas dandi ad usuras; quia dispensari non potest in jure Divino, & naturali, ut dictum fuit in praxi Dispensationis, & non sunt facienda mala, ut eveniant bona, nec placent Deo clemensyne fidei de usuris. cap. non est putando. 27. 1. quest. 1. c. p. forte. 3. l. c. c. p. non est quis. f. quis. 17. 2. quest. 2. Tolof. l. c. cap. 8. nu. 16.*

§. III.

Usura quibus in contractibus cadit

- 10 Directe cadit in mutuo vero, vel palliato. Seraphin. *directe. 599. nu. 3. Layman. moral. lib. 3. de just. tract. 4. cap. 16. Bonac. de contrah. disp. 3. quest. 3. p. 2. Martico. lib. 2. var. ref. cap. 133. apud quem Rota. Indir. de vero committitur etiam in aliis dispositionibus, & contractibus. Menoch. conf. 109. & 441. Sperell. dec. 90. Etiam in contractibus emptiois, & venditionis, & quovis alio innuminatio, etiam in testamentis, & legatis. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 1. n. 9. Sura. conf. 25. Mastril. dec. 106. Rota apud Merlin. dec. 161. n. 4. data fraude, & prava intentione lucrati alique periculo. Ciarlin. controu. for. cap. 25. quia usura est, quicquid accedit fortis tantum in contractu mutui, quam in aliis de re consensio in pondere, numero, & mensura. Sylva. lib. 1. conf. 7. Dec. conf. 116. Roman. conf. 238. Alex. conf. 8. sicut etiam minus solvere locatori ob antiquitatem solutionem. Ciriac. controu. 87. a nu. 15. Et Debitor quantitas ad certum tempus, si ejus medietatem solvit ante tempus cum pacto, ut pro reliquo expectetur alius annus, quamvis hoc pactum esse usurarium negat Diana per. 9. tract. 6. ref. 24. Ita usura est, aliquid accipere pro satisfactione. Riccius in praxi Usurarium. par. 3. ref. 462. non fit usura pactione, sed exactione. Gratian. disp. for. cap. 387. ubi an interesse possit taxari ab initio sine usura. Farin. dec. 337. & quest. 189. Mant. de test. par. 1. lib. 8. tit. 24. nu. 24. Ciarlin. controu. for. cap. 29. num. 62.*

- 11 Hinc Usurarius est contractus, si aliquid vendatur, & plus exigatur justo pretio ob dilationem solutionem, & hoc dicitur usura palliata, & presumpta. Molina, Laym. & alii apud P. Pirhing. lib. 5. tit. 19. sect. 2. §. 1. nu. 25. Nisi sit dubium, an tempore dilatae solutionis pretium augeri possit, & venditor antea venditurus non esset. *cap. consulti. 10. vers. etiam. & cap. fin. de usur. cap. ad nostram de emp. & vend. cap. illo vos. de pignori. Barb. & Canis. in cap. in Civitate. 6. de de usur. & ibi Gonzal. n. 1. Fachin. lib. 2. controu. Jur. cap. 33. Rodriguez de an. reddit. 170. 3. quest. 7. nu. 72. Molina de Just. tract. 2. disp. 335. Lethard. de usur. quest. 24. per tot. Ciriac. controu. 169. & alii apud Gonzal. l. c. Pirhing. lib. 5. tit. 19. §. 1. num. 25.*

- 12 Quæres primo, quid dicendum de illis, qui alii mutuum dant cum pacto, ut mutuatarius sibi vicissim mutuet? Respondetur, committi usuram. ita S. Thom. 2. 2. quest. 78. art. 2. ad 4. Molina de Just. & Jur. tract. 2. disp. 308. nu. 3. Sylvest. verb. Usura. 1. quest. 2. P. Pirhing. l. c. nu. 26. Idem dic, si quis mutuavit cum pacto, quod mutuatarius ipsi mutuant, vel alii officium, aut Beneficium conferret. Molina l. c. disp. 310. Idem dic, si mutuant mutuavit cum pacto, quod mutuatarius condonet sibi injuriam a mutuantem illam, ita est usurarium pactum mutuantis adjectum, quod mutuatarius, cui fuit mutua pecunia, teneatur tempore messis loco pecunie restituere frumentum etiam justo pretio, quia mutuum in pecunia requirit, quod solvatur in pecunia, ergo obligare ad frumentum est pactum contra naturam mutui, ergo mutuatarius obligatur ad aliquid, ad quod vi mutui non teneatur. Ita exigere a mutuatario obligationem solvendi debita mutuantis, aut acceptandi, vel solvendi partem debiti in alia re.

- 13 Quæres secundo, quid dicendum, potestne mutuantis percipere fructus pignoris fructiferi a mutuatario sibi dati? Dicendum, non posse. *cap. 1. & 2. & cap. con-*

*questus, de usur. cap. significante, de pignori. quia contractus mutui in hoc differt a contractu pignoris, quod in mutuo transferatur dominium in mutuatarium, a vero in pignore non transferatur dominium pignoris, in eum, qui pignus accipit, cum ergo mutuant non acquirit dominium pignoris, sed maneat apud mutuantem, illi duntaxat fructificans, quia quilibet res fructificat suo Domino, ergo illos mutuant sine iniuria nequaquam percipere potest, sicut non potest etiam ut pignore non fructifero, si est tale, quod usu atteritur, & consumitur. Neque valet pactum Legis Commissoriae in pignore, & in mutuo, ut dictum fuit in praxi Pastorum. P. Thom. Tambur. lib. 9. de contrah. tract. 1. de mutuo & usura. §. 2. cap. 6. P. Pirhing. lib. 5. tit. 19. sect. 3. §. 1. Limit. primo, si Laicus detineat prædium injuste, quod Clerico fuit in Beneficium assignatum, & illud postea pro mutuo obliget, aut in pignus det ipsi Clerico, quia tunc post Clericus fructus ex tali prædio licite percipere, & retinere, nec teneatur illos computare in fortem, quia recipit, quod suum est, & per oculum compensationis redimitur, quod ad se legitime spectat, & aliter fortan recuperare non poterat. *cap. 1. de usur. ubi gl. verb. Beneficium.* quod idem procedit in Laico, qui non potest aliter cedente possessionem rei suæ ab injusto detentore. Limit. secundo, si mutuatarius mutuant in pignus rem, in qua mutuant habet directum dominium, ut feudatarius dans in pignus feudum Domino directo pro mutuo, feudum, quod causa fructus percepti ex te oppignorata non sunt computandi in fortem, *justa cap. 1. de feud. & cap. conquestus. 8. de usura. ubi Abb. n. 5.* quod extenditur communiter etiam ad rem emphiteuticam, quia hæc est natura contractus feudalis, & emphy. ex prima sua institutione, ut in certis casibus iure expressis dominum utile ad Dominum directum, inter quos est etiam ille, si res feudalis, vel emphiteutica a Vassallo, vel emphiteuta detur in pignus pro debito Domino Directi, quia tunc dominium utile condonatur cum proprietate. Molina de Just. l. c. disp. 323. §. ult. Dummodo tamen Dominus Directus Vassallo, aut emphiteuta non exigat debitum alias obsequium, servitium, aut pensionem. *cap. 1. de feud. quia alias fructus pignoris teneatur computare in fortem. Abb. in d. cap. 1. de feud. Sylvest. verb. feudum. nu. 29. & Dominus directi non percipiat ex re feudali fructus provenientes ex meliorationibus factis per industriam Vassalli. Et feudum in pignus datum non fuerit pretio emptum a Vassallo aut in compensationem precedentium meritorum acquisitionum. Limit. tertio, si martius pro dote uxoris sibi promissis loco pignoris accipiat prædium, ut ex eo fructus percipiat, donec dote promissam accipiat; quod tunc martius facit fructus suos, nec computat illos in fortem, *juxta cap. subtrahit. 16. de usur. & hæc ad supportanda oncia maritimonii.***

§. IV.

De obligatione restituendi Usuram.

Usurarius teneatur ad restitutionem usurarium illis facienda, a quibus fuerunt extortæ, & si illi non existant, restitutio debet fieri illorum heredibus cum ex testamentis, quia ab incestu, & hinc etiam non exstantibus fieri debet pauperibus, vel Ecclesiis, aut locis piis. Et si ille, cui debet fieri restitutio, longe abest, teneatur usurarius illas transmittere etiam fidei sumptibus, si ille alio co discessit, si vero mutuatarius a loco discessit, ubi usura extorta sunt, transmitti debent expensis absentis. Abb. in cap. cum tu. 5. de usur. n. 9. P. Pirhing. n. 102. vers. notandum 2. sect. 4. §. 3. si vero de usuris acceptis non constet in foro externo, sed tantum in interno, sufficit, quod restituantur pauperibus, si vero constet in foro externo, in quo quis fuit declaratus publicus usurarius, debet fieri restitutio iudicio Episcopi, nec debet credi dicenti, se restituisse, aut velle restituere, quia fuit publice constet de ablatione, ita debet constare de restitutione. Abb. in cap. cum sit. 16. de Jurei. n. 7. Greg. Tholof. d. cap. 13. de usur. n. 12. Pirhing. l. c. n. 103. adeo ut talis publicus Usurarius non admittatur ad S. Eucharistiam, donec publice satisfecerit. *cap. quia in omnibus. 3. de usur. Bonac. de contrah. disp. 3. quest. 3. p. ult. neque ad sepulturam publicani. Clem. 1. de sepeli.*

supl. sub pena excommunicationis contra temerē sepe-
lientes, hoc est, sepelire præsumentes, si sepeliant post
sententiam declaratoriam speciem criminis. Suarez 10.
3. *disp.* 31. *sect.* 2. & alii apud Bonac. quæ excommuni-
cacio reservatur Pontifici, donec satisfecerit ad arbitrium
Episcopi sui. Dicitur autem Usurarius notorius, seu
manifestus ad effectum incurrendi penas contra usura-
rios, qui ita palam extorret fenus, ut nulla possit ter-
giversatione celari. Navar. in man. cap. 17. n. 280.
Molina de *just. & jur.* d. *disp.* 334. & alii contra Covar.
apud Bonac. de *contrat.* *disp.* 3. g. 3. p. ult. quæ dicitur
notorietas facti. Item qui per sententiam Judicis fuit
condemnatu, aut qui in iudicio hoc crimen fuit con-
fessus, aut contra quem in iudicio fuit plane probatum
per duos testes, & hæc est notorietas Juris. cap. cum
de P. S. Covar. lib. 3. var. ref. 3. & Ansaldu de *jurisd.*
par. 2. tit. 9. cap. 5.

15 Sed pone Usurarium restituisse pauperibus usuras, dein-
de comparare illum, a quo usura extoræ fuerunt, ve-
nieturæ de novo illi facere restitutionem, aut saltem il-
lius hæredibus, si comparant? Respondetur, quod si
solvens prius fecit diligentem perquisitionem Domini,
aut illius hæredum, non temerè ad aliam restitutionem,
si veto non addidit debitam diligentiam, teneri. cap.
ficut. 6. §. eos in *super. de homicid.* Tholoz. l. c. n. 15. Pir-
hingh. l. c. n. 103. *vers.* notat. 4. excusatur tamen a resti-
tutionis obligatione pupper. Præaus ad Paschal. de *patr. poi.*
par. 3. cap. 5. juxta cap. cum tu. §. illi autem. de *usur.* inanis
enim est actio, quam excludit inopia debitoris. L. nam
11. §. de *dolo.* cap. olim. 16. de *restit. spol.* Et Usurarii bo-
na, sicut etiam furis sunt facite obligata pro restitu-
tione, seu hypotheca. vide *Fur.*

16 Præterea talis usurarius habet quidem beneficium ces-
sionis bonorum, ut retinere possit alimenta sibi necessaria
in foro externo, non tamen in foro interno, in quo non
dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, & nemo ex
alio venire debet. Abb. in cap. cum tu. §. de *usur.* n. 10. &
11. & ibi gl. *litt.* I. ubi Jo. Andr. n. 9. sed tamen Petrus
Tholoz. in benigniori partem inclinat, & existimat, usura-
rium gaudere Benef. cedentium bona saltem, ut alimenta
habere possit. ita lib. 3. de *usur.* cap. 6. a. n. 9.

17 Non usurarii tantum tenentur ad restituendas usuras,
sed etiam hæredes eorum tam Clerici, quam Laici, etiam
Judæi, ob regulam generalem, quod non dimittatur
peccatum, nisi restituatur ablatum. Covar. lib. 3. var. ref.
cap. 3. sed quod repetitur ex conditione indebiti, tenet
Ansaldu. de *jurisd.* par. 2. tit. 9. cap. 8. Menoch. de *arbitr.*
cap. 389. videtur potest Canis. in *trac.* de *usur.* cap. 7. nu. 3. &
quod Judæos probatur ex cap. *usur. miserabilem.* 12. de
usur. ubi gl. Host. & Abb. n. 4.

18 Et non tantum usurae sunt restituendæ, sed etiam fru-
ctus, & omne id, quod interest mutuatarii, sibi usuras
non fuisse ablatas ratione damni eidem emergentis, aut
lucri cessantis. Rodriguez lib. 3. de *ann. reddit.* *quest.* 11.
nu. 14. Molina de *just. lib.* 2. *disp.* 327. Leothard. de
usur. *quest.* 96. nu. 19. quia fur teneatur ad omne id,
quod interest ex rei futura furtione. L. 3. *de*
condict. furti. L. *merito.* ff. de *us.* & *vbi armata.*

19 Quæres, an usurarius acquirat dominium rei per usura-
ram acquisitæ? Respondetur, quod non, nisi cum suis
ita commiserit, ut discerni nequeant. §. si *duorum. In-*
stit. de *ver. divis.* §. si *alieni.* ff. de *solut.* quo tamen ca-
su, quamvis acquisiverit dominium rei usurariae, tamen
illud acquisivit cum obligatione eas reddendi Domino
in æquivalenti, & rescandens omnia damna. ita jura ci-
tata. Covar. lib. 4. var. ref. cap. 3. Molina de *just. disp.* 327.
Sylvester. *verb. Usura.* 6. dub. 1. quamvis contrarium tenet
Navar. in man. cap. 17. qui probat ex L. nunquam ff. de *ac-*
quir. rer. domini. ubi nuda traditio non transfert dominium,
nisi præstetur justus titulus. Usura vero non traditur,
nisi quantum debetur, & si debuit non fuit, de-
ficit intentio in illas tradente. Si vero usurarius res
usurarias cum suis non commiserit, usurarius non ac-
quirat illius dominium secundum probabiliorum, quam
defendit Molin. de *just. & jur.* *disp.* 326. *Less.* lib. 2.
cap. 20. nu. 158. quam sequitur P. Tamburini. lib. 9. de
contrat. *trac.* 1. cap. 7. §. 1. nu. 5. contra alios.

§. V.

De penis contra Usurarios.

Usurarii utroque jure diversis penis afficiuntur. Ric-
cius in *collect.* dec. 559. Antonell. de *regim. Eccles.*
lib. 6. cap. 17. Clarus in §. *usura. vers.* *sed quæro.* & quam-
vis sit Laicus, vel Judæus, potest puniri a Judice Ecclesia-
stico. cap. *post. miserabilem.* de *usur.* Lapsus alleg. 10. Tule-
lii. P. *conclus.* 300. Menoch. de *arbitr.* cap. 398. nu. 12.
Lupus de *usur.* *comment.* 4. §. 4. Farin. in *praxi.* *quest.* 8. Ciar-
lin. *controv. for.* cap. 29. cit. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 3.
nu. 1. ubi quod hoc crimen est mixti fori.

Porro usurarius manifestus, si est Clericus, ultra 22
stitutionem, ad quam est cogendus, suspenditur ab of-
ficio ad arbitrium Episcopi, cap. *quantum non solum* de
usur. cap. ad *nostram.* de *contrab. empt.* cap. ad *nostram.*
de *jurejur.* & sit infamis. cap. *inter dilectos.* de *excess.*
Prelat. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 3. & si perseverat
in contumacia, non solum ab officio, fed etiam ab om-
ni Beneficio Ecclesiastico suspenditur. cap. *præterea* de
usur. & si adhuc in fœnore persistit, de gradu suo
dejectus alienus habebitur a Clero. cap. *si quis oblitus.*
4. cap. *quam mult.* 8. 14. *quest.* 4. cap. 1. de *usur.* privatur
sepultura Ecclesiastica, donec de usuriis, quantum facul-
tates patiuntur, plene fuerit satisfactum. Ab eo nullæ
recipiuntur oblationes. P. test. & debet privati feudo.
Prob. ad *Monach.* in cap. 1. de *usur.* in 6. Ansaldu de
jurisd. par. 2. tit. 9. cap. 7. Repelliatur ab obtenta, & ob-
tinenda dignitate. cap. *inter dilectos.* de *excess.* *Prel.*
cap. *præterea.* de *usur.* Invalide testatur, & itaque in-
famis repelliatur a testimonio, sicut etiam a iudicando,
& patrocinando. Limit quoad testamentum, si satisfecerit,
aut dedecit idoneam cautionem de satisfaciendo. *Fachin.* lib. 5. *controv. jur.* cap. 62. contra Covar. de
testam. par. 3. numer. 11. C. *in §. donat.* *quest.* 5. Dian.
par. 8. *trac.* 6. ref. 73. Lapsus alleg. 125. Limit. si cundo
in usuario occulto, qui non incurrit infamiam nec ju-
ris, nec facti. L. 20. C. ex *quib. caus.* infam. *bract.*
cap. *inter dilectos.* de *excess.* *Prel.* Ansaldu de *jurisd.*
par. 2. tit. 9. cap. 6. Limit. tertio in usuario, qui lu-
crum actu, & effective non percipit ex contractu usura-
rio, quia non puniatur pœna fœnalis ordinaria. Ne-
que qui usuras non exegit, quamvis contractum usura-
rium celebraverit. Farin. in *praxi.* *quest.* 163. Mant.
de *tacit.* par. 1. lib. 8. tit. 24. Ugolin. de *usur.* cap.
26. Ciarlin. *controv. for.* c. 40.

Usurarius quamvis fecerit restitutionem, non evitat 22
pœnam, quia jam deliquit, quod procedit in foro exte-
no, non vero in interno. DD. apud Ciarlin. cap. 29.
& si est Clericus, & ter monitus non desistit, ab of-
ficio, & Beneficio est suspendendus per sententiam
Judicis. cap. *præterea.* 7. de *usur.* & non tantum est
suspendendus ad arbitrium Judicis, sed potest etiam deponi
ab officio, & Beneficio Ecclesiastico, & illi in perpetuum
privari, & multo magis est arceus ab officio, & Bene-
ficio obtinendo. cap. *inter dilectos.* 11. de *excess.* *Prel.* dum-
modo præcesserint tres monitiones. cap. 1. *disp.* 47. sine
quibus non potest suspendi, deponi, aut privari, bene ta-
men arcei ab obtinendo. Tholoz. lib. 3. de *usur.* 1. nu.
3. Hostien. in *sum.* nu. 10. §. *alia a Judice.* de *usur.* Co-
var. lib. 3. var. ref. cap. 3. Abb. in 6. d. cap. *præte-*
rea. de *usur.* nu. ult. si veto usurarii manifesti fuerint
Laici, excommunicari debent, donec debite satisfice-
rint, & inter plures penas, quæ in Jure laicæ sunt
contra usurarios, datur electio Judici, quam insingere
velit. cap. ult. in *fin.* ut *lite non cesset.* Abb. in d. cap.
præterea. nu. 4. & consulti, ut a pœna excommuni-
cationis inchoetur, quia magis timeatur. cap. 1. de *except.* in
6. Tholoz. loc. cit. nu. 2. Pirhingh. loc. cit. num. 151.

Quæres, an testamentum, vel quævis ultima voluntas 23
usurarii manifesti valeat? Respondetur, si non restituit,
nec cavet idonee de restituendo, non valere. gl. in cap.
quantum. §. *fin.* *vers.* *aliter. facta.* de *usur.* in 6. ubi Jo.
Monach. nu. 14. Imo nec legata ad pias causas valent, si
decessit impoeniens, quia testamentum est invalidum
ipso jure. d. cap. *quantum.* Molin. de *just. & jur.* *trac.*
2. *disp.* 334. num. 11. si autem dedit signa poenitentiae,
valere docet Sylvester. *verb. Usura.* 9. *quest.* 7. Covar.
lib. 3. var. ref. cap. 3. Molina loc. cit. Pirhingh. l. c.
§. 3. nu. 161. quamvis non restituerit, nec idonee caverit,
& testamentum esset nullum quoad reliqua, quamvis in hæc

contrarium defendat Vasquez in *opusc. moral. trac. de testam. cap. 9. §. 1. dub. 8. numer. 32. Card. de Lugo to. 2. de just. disp. 24. sect. 4. numer. 70.*

24. Porro quavis testamentum usurarii, si non testuitur, aut idonee non cavet de restituendo, non valeat, tamen si post testamentum praedictum ante mortem fecit restitutionem, aut idonee cavuit, testamentum reconvalescit. *gl. fin. in d. cap. quamquam. Sylvest. verb. usura. 9. questio. 6. Covarruv. loco citato cap. 3. numer. 9. §. 12. Molina loco citato numer. 141. Vasquez ut supra. numer. 33. Tholof. loco citato cap. 14. numer. 4. Lugo loco citato numer. 47. Pithing. loco citato n. 163. quia testamentum non pendet in suo valore a tempore, quo constituitur, sed a tempore mortis, quia morte confirmatur. *capit. 9. ad Hebraeos, & cap. cum Martha. 6. §. ceterum. de celeb. miss. Restitutio autem ab usurario fieri debet non tantum rei, sed etiam fructuum. Menoch. Mascard. & alii apud Ciallin. contrrov. for. capit. 40. numer. 11. Mascard. de prob. consil. 438. num. 13.**

§. VI.

De probatione usurae, & quando pena non procedat.

25. Quia nemo puniri potest, nisi delictum fuerit prius probatum, quia regulatur non praesumitur. DD. apud Sperell. *decision. 91. numer. 15. ubi loquitur de foro externo. Staccia de commerc. & camb. §. 1. questio. 5. Menoch. consil. 201. Seseip. decision. 626. num. 3. Mant. de tacit. lib. 8. titul. 17. numer. 1. Mascard. de probat. conclusio. 438. Sperell. decision. 28. & quando praesumatur, vide Fachin. lib. 12. contrrov. Jur. capit. 27. Riccius in praxi usurar. par. 3. resol. 464. Et quidem primo praesumitur ex pactis in solidis. Alex. cap. 14. lib. 6. & Rol. consil. 96. lib. 2. Farin. in prax. questio. 162. Ciallin. d. capit. 29. ubi ex pacto retrovendendi cum modicitate pretii. vide *Pafium.**

Et quia est difficilis probatio, probatur conjecturis, & praesumptionibus, dummodo sint praesumptiones juris, & non hominis, liquidae, & probate in suo genere saltem per duos testes. Una tamen non sufficit, sed plures requiruntur. *cap. cum in Diacepsi. ubi DD. de usur. Bald. conf. 319. Cravetta conf. 145. Mascard. de probat. conclusio. 438. Menoch. consil. 343. Farin. consil. 40. sed requiruntur ad minimum tres. DD. apud Ciallin. capit. 40. Fabian. de empt. questio. 7. princip. Covarr. lib. 3. variat. resol. capit. 8. Menoch. de arbit. cas. 317. Riccius in prax. variat. resol. ref. 53. Antald. de iurisdic. par. 2. titul. 9. capit. 12. & Mant. loco citato titul. 17. & 19 per tot.*

27. Probatur ex pacto retrovendendi, modicitate pretii, & solito famerari. DD. citat. Item ex pacto solo retrovendendi cum modicitate pretii, dummodo haec sit in gradu superlativo. Mascard. de probat. conclusio. 447. & DD. citat. Farin. post consil. crimin. decis. 57. & in prax. quest. 163. Mant. de tacit. lib. 8. tit. 20. par. 1. Ciallin. loc. cit. Fachin. lib. 2. contrrov. Jur. cap. 12. Diana par. 3. trac. 5. ref. 75. Capon. diss. for. 188.

28. Eiusmodi vero praesumptiones possunt elidit bona fama, & per pactum retrovendendi ad tempus determinatum; quia tunc praesumitur verus animus. Capolla de simulat. contras. prof. 12. Caroc. de locat. par. 5. de usur. quest. 3. Ciallin. contrrov. for. cap. 40. Item per instrumentum publicum, iuramentum, & consuetudinem. Fachin. loc. cit. lib. 12. cap. 27.

29. Et cum agitur criminaliter, debet probari per testes, confessionem, iuramentum. Burfat. consil. 135. lib. 2. Honded. consil. 33. lib. 2. Riccius in prax. par. 3. ref. 52. Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 17. nisi contractus sit suspectus ab initio, ubi si probatur, originalium causam fuisse contractum mutui, aut personam, cum qua fuit contractum, sit vilis, & solita famerari, aut nisi exigat interesse, aut lucrum cessans non concurrentibus tribus conditionibus, scilicet quod creditor sit solitus negotiari, 2. quod habuerit merces, & manibus, & quod debitor pecuniae mutuae fuerit in mora. Ubi vero non agitur de certo actu, sed de consuetudine usurarum, suf-

ficiunt testes singulares concurrentibus conjecturis, & praesumptionibus. Antonell. l. c.

Praeterea tam manifestus, quam occultus usurarius potest torqueri, ita Socin. conf. 19. lib. 4. Nata conf. 369. Boli. in prax. tit. de Indic. ad sor. Bajard. ad Clar. in §. usura. nu. 14. Carrat. in prax. reor. interrog. lib. 4. cap. 1. Farin. in prax. quest. 42. Guazzini. ad de consil. par. 1. cap. 11. Ciallin. cap. 29.

Poenae contra usurarios non habent locum contra nu. 31 licentem, quae ob sexum, & juris ignorantiam excusatur a poena usurarum. Bertazzol. conf. 182. nu. 17. lib. 1. de usur. cap. 26. §. 1. nu. 2. Farin. de poen. temper. quest. 98. nu. 4. Mant. de tacit. lib. 8. tit. 25. nu. 1. Leotard. de usur. quest. 100. nu. 61. Conciol. ref. crim. verb. usura. ref. 1. nu. 4. nisi sit sagax, & in manifestis, & aperta usura, sed tantum in praesumpta. Idem dic de rustico, in quo, nisi sit sagax, praesumitur abesse dolus. Menoch. de arbit. cas. 149. nu. 47. & de pres. lib. 3. pres. 122. nu. 40. Farin. de poen. temperat. qua. 98. nu. 27. Ugol. de usur. d. cap. 26. §. 1. nu. 2. Leotard. de usur. d. quest. 100. nu. 57. Conciol. l. c. nu. 5.

Et quando usura in aliquo loco publice, & palam frequentatur, quamvis tunc consuetudo, etiam si esset totius orbis, contrausum usurarium validum facere non possit, juxta Romam dec. 301. nu. 24. par. 5. recent. Conciol. alleg. for. 1. nu. 57. tamen excusat consuetudo usurarium a poenis, & ut criminaliter puniri non possit. Menoch. de pres. l. c. nu. 97. Farin. de poen. temper. quest. 95. nu. 5. Ugol. de usur. d. cap. 26. §. 1. nu. 2. Catic. contrrov. 169. nu. 30. Leotard. de usur. quest. 99. nu. 6. & quest. 100. a. u. 5. Conciol. ref. crim. l. c. nu. 4.

Ita quando usura exacta est modica, seu minima, quia modicior sit excludit dolum, sine quo nemodum delinquit. Leotard. l. c. n. 67. & 68. Card. de Lugo de just. & Jur. disp. 25. Conciol. l. c. nu. 11. Ugol. de usur. cap. 26. §. 1. nu. 2. vers. postremo excipitur.

Usura non probatur depositione testium dicentium, 34 sc usuras alicui foivisse, quia propter interesse, quod habent, videntur deponere in propria causa ob restitutionem usurarum, quae inde provenit, & ideo non fuit integræ fidei. Covarr. lib. 3. var. ref. cap. 3. nu. 4. Cusae. decis. Pedem. 41. nu. 6. Menoch. de arb. cas. 235. num. 23. Mascard. de prob. conclusio. 1417. nu. 14. lib. 3. Clar. in §. quest. 53. nu. 18. & hoc sive agatur civiliter, live criminaliter; nisi testes deponent ad favorem tertii. Menoch. & Mascard. lib. 2. cc. ad declarandi, quod ex fua depositione nullum commodum reportare velint. Mascard. l. c. Farin. de testib. quest. 60. nu. 51. Giurba. conf. 50. nu. 40. & conf. 93. nu. 7.

§. VII.

Quis sit Index in causa usurarum?

Usura est crimen mixti fori. Conciol. ref. crim. in 35 verb. delictum. ref. 2. nu. 12. Clarus in §. usura. nu. 8. Fachin. lib. 9. contrrov. Jur. cap. 30. Burfat. conf. 90. lib. 1. Farin. de inquis. quest. 2. nu. 134. Cabib. ref. crim. cas. 188. Ciallin. contrrov. for. cap. 29. Diana par. 1. trac. 2. ref. 77. Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 17. P. Pithing lib. 9. tit. 19. sect. 6. §. 1. tam in questione facti, quam in questione juris. Sylvest. verb. usura. nu. 9. Molina de just. & Jur. trac. 2. disp. 133. Covarr. lib. 3. var. ref. cap. 3. nu. 1. Canli. de usur. cap. 9. nu. 4. & probatur ex cap. post miserabilem. 12. de usur. & cap. 2. eod. in 6. Tunc quia usurarum licentia prohibetur etiam per decreta Principum, & statuta Laicorum. Leotard. de usur. q. 100. nu. 78.

Porro in hoc crimine procedi debet simpliciter, ac 36 de plano, & sine strepitu, & figura Iudicii. Clem. 2. de iudic. si causa intentatur in foro Ecclesiastico, seu si usurae reperantur in foro seculari contra Laicum, quia tunc potest intentari iudicium ordinarium. Imo nec Index Ecclesiasticus prohibetur, quin possit servare processum ordinarium in causis usurarum, juxta *gl. in de Clem. 2. de iud. verb. valeat. Pithing. l. c. nu. 142. vers. ceterum quod ordinem.*

Amplius conclusio, ut sit locus preventionis in crimine usurarum, siue questio sit facti, siue juris, prout tenet communior, de qua supra, quod tamen distinguitur Clarus in §. fin. quest. 37. nu. 2. ubi dicit, distinctionem facti, vel juris habere locum, quando proceditur civiliter. Farin.

Farin. vero l. e. dicit, hanc distinctionem questionis facti, & iuris esse verisalem. d. quest. 8. de inq. s. q. 134. & 140. contra Rolandum conf. 75. nu. 37. lib. 1. & conf. 96. nu. 44. lib. 2. Decium conf. 170. nu. 2. & Vincencium de Franch. dec. 36. nu. 3. Bonac. de contrah. 3. quest. p. ult. n. 2. Sperellum dec. 40. nu. 73. qui cum plures alios citat Dianam, & alios apud Concilium l. e. nu. 13.

§. VIII.

De diversis contractibus, an sint Usurarii

- 38 Quæres primo, an sit usurarius ille contractus, in quo aliquis a mutuario, seu debitor recipit aliquid ultra sortem, eo quod fulceperit mutuum, aut creditor in se periculum. Dicendum est, esse usurarium. Ita tenent Canis. & Lupus in cap. naviganti. 9. de usur. Petr. Gierst. de usur. lib. 2. cap. 5. nu. 7. Molina de Just. & Jur. trac. 2. disp. 318. Leothard. de usur. quest. 23. per tot. Giballin. de usur. lib. 4. cap. 4. art. 3. & alii apud Gonzal. in d. cap. naviganti. de usuria. ubi abrogatum fuit Jus Civile, quod permittebat fœnus nauticum. Host. in ris. de usuris. nu. 8. vers. in aliis. Panotus. in d. cap. naviganti. nu. 1. & 3. Franc. Garz. de contrah. cap. 39. nu. 12. Zecola in prax. Episc. par. 1. verb. contrah. vers. urget quia. Scaccia de commerc. & camb. §. 1. quest. 7. ampl. 8. nu. 52.
- 39 Quæres secundo. Etsi usurarius contractus, cum quis sciens valorem monete brevi augendum mutui alii pecuniam cum pacto, ut illam restitui secundum valorem, quem habebit tempore restitutionis? Responderet, non esse usurarium. ita Diana par. 1. tr. 8. ref. 85. Bonac. de contrah. disp. 3. quest. 2. p. 3. quia hic utitur iure suo; nec aliquid accipit supra sortem, sed tantum, quod tradidit in mutuo, quod est considerandum secundum rei valorem, & non quantumcumque. Præterea licet trado rem meam, quam prævidere periclitam, nisi vendam. vide Mutuum.
- 40 Quæres tertio, an sit usurarius, qui emit creditum, vel chirographum minori pretio, quamvis non addi damnum emergens, aut lucrum cessans, aut periculum? Responderet negative; quia pecunia præsens, magis æstimatur, quam futura; & minus æstimatur actio ad rem, quam res ipsa. L. minus. ff. de R. J. & Theologi apud Dianam par. 1. trac. 8. ref. 49. Contrarium tenent Molina, Sorus, & Valentin cum multis. Sed vide Leothardum de usur. q. 39.
- 41 Usuræ compensativæ sunt, & fuerunt semper licitæ. Sperell. dec. 84. Canpeg. de dote. part. 7. Suid. de alim. rit. 1. quest. 42. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 1. Lupus de usur. lib. 1. comment. 1. cap. 4. Rota apud Melia. dec. 401. & quando debeatur, vide Interesse.
- 42 Usuræ compensativæ, seu interesse rei legatæ non debentur ante mortem hæredis. L. Titia. ff. de leg. 2. Pajuel. expel. 9. sicut nec fructus ante mortem percepti. L. fin. C. de usur. Cephal. conf. 610. quia fructus non debentur Legatario ante translatum dominium, præsertim si fuerint percepti bona fide.
- 43 Usuræ puellatæ durante etiam finita tutela usque ad realem institutionem. DD. apud Sperell. dec. 90. Gabr. de iuris. conclus. 10. apud quos alii.
- 44 Usura in venditione chirographi, vel nominis qualiter committatur, vide Cyriac. controu. 169. 170.
- 45 Usuræ curant etiam dilatione a Principe concessa. Salys. in l. 2. C. de prac. Imper. offer. Contrarium tenent Boer. dec. 296. & Hering. de fideiuss. cap. 5. vide Dianam par. 7. trac. 8. ref. 33.
- 46 Usuræ dotis longo tempore non solutæ, si non fuerint exactæ, videntur remissæ. DD. apud Fachin. lib. 3. controu. Jur. cap. 93. qui tamen contrarium tenet lib. 10. cap. 5. Menoch. de pres. lib. 3. pref. 25.
- 47 Usuræ exceptio impedit executionem instrumenti publici. Cyriac. controu. 260.
- Usurarius an possit absolvi ab Episcopo, aut ejus Vicario habente ad hoc speciale mandatum in foro externo, vide Sperell. dec. 116. & alii alios.

§. ultimus.

De his, qui excusant ab usura.

- 48 Interesse damni emergentis potest a mutuario in pactum deduci, si vere movens illud patitur, vel passus. Begnaddi Bibliotheca. Tom. IV.

us est. Navar. in comment. de usur. nu. 43. & 38. Ugolde usur. cap. 8. §. 3. nu. 3. Gail. lib. 2. obs. 5. nu. 16. Gratian. disp. for. cap. 387. num. 2. & 3. Cyriac. controu. 526. num. 7. & 24. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 4. num. 5. & 7. Dec. conf. 111. nu. 9. & 14. Craveta conf. 189. nu. 7. Honded. conf. 43. nu. 38. lib. 2. Peregr. conf. 85. nu. 23. Franc. Garz. de contrah. cap. 11. nu. 5. Leothard. de usur. q. 72. nu. 5. & 6. S. Thom. 2. 2. quest. 77. art. 1. q. 78. art. 2. ad 1. Tambur. lib. 9. de contr. trac. 1. sec. §. 3. §. 3. Dummodo mutuum sit revera causa hujus damni, & aliter impediti non possit. Uti si mutuum habet pecunias paratas ad redimendum censum, nec redimit, aut ad solvendum debitum usurarium, nec solvit, ut amico indigent, & roganti opem ferat. Dummodo mutuum dein probet iam fuisse interesse ex iustis & legitimis causis. Bald. in L. rogasti. §. tibi. ff. si cert. per. ubi Parpurat. nu. 39. Alex. conf. 200. nu. 2. lib. 6. Malcard. de prob. conclus. 934. num. 30. Rota inter collecti. a Farin. dec. 331. par. 3. & dec. 372. nu. 8. & 9. Navar. conf. 6. de usur. Gutierrez de juram. confirm. par. 1. cap. 2. nu. 5. vers. imo & a princ. Cancez. var. ref. lib. 3. cap. 7. num. 73. Cyriac. l. e. nu. 14. & 34. Leothard. l. e. nu. 8. de usur. quia æstimatio certæ quantitatæ præ eo, quod interest, videtur ab initio esse prohibita timore fraudis; unde hoc interesse nec probatur confessione parium. Bald. loc. cit. Nua conf. 490. nu. 7. Roderic. de av. red. lib. 3. quest. 5. nu. 40. & quest. 8. num. 12. Colet. de process. execut. par. 1. cap. 10. num. 122. quamvis confessio esset jurata. Tiraquel. de retrac. convent. ad fin. nu. 152. Roman. conf. 320. num. 11. Roderic. l. e. Malcard. de prob. conclus. 934. nu. 28. quia debitor, qui necessitate strangulatur, facile confitetur, quicquid creditor voluerit. Leothard. l. e. nu. 9. & 10.

Secundo excusat ab usura mutuantem interesse lucri cessantis, quia lucrum cessans est pretio æstimabile, & cum mutuatarius fit causa hujus læturæ, merito refectetur tenetur. Tamburin. l. e. §. 4. & potest etiam ab initio in pactum deduci certæ quantitas pro interesse lucri cessantis.

Sed dices, interesse lucri cessantis incertum est, & multis modis potest impediti, imo sæpe negotiationes sunt damnosæ, & non lucrifæ, sed pro eo, quod est incertum, certum pacisci non licet. Responderet primo, lucrum interdum esse certum, ut cum quis paratas habet pecunias ad emendos redditus annuos, qui venales sunt, nec emittit, ut indigent, & rogantiditas pecunias movet: quo casu fide dubio licet pacisci circa quantumcumque, quam haberet ex annuis redditibus. Molina de Just. & Jur. trac. 2. disp. 315. num. 11. Ugol. de usur. cap. 8. §. 7. vers. conclusio igitur. Canis. d. lib. cap. 1. nu. 8. Suid. dec. 259. nu. 16. Scaccia de commerc. §. 1. quest. 7. ampl. 8. nu. 4. Leothard. l. e. nu. 14. Responderet etiam in casibus incensis incertitudinem æstimari posse, & ad certam summam reduci arbitrio boni viri. L. ult. ff. de prator. stipul. Ugol. l. e. cap. 8. §. 8. nu. 1. Honded. conf. 41. nu. 41. lib. 2. Barb. in L. 5. nu. 72. ff. sol. matrim. quia etiam fructus agri, & vineæ incertæ sunt. L. 17. C. de usur. tamen æstimari possunt, & vendi certo pretio. ff. solat. §. frumenta. ff. de contrab. empt. & in allocationibus Mercatorum pretium periculi, quod est incertissimum, æstimari potest. L. 5. ff. de natu. fan. & in societate periculi susceptio æstimari potest arbitrio boni viri, & vendi certo pretio. Contrad. de contrah. quest. 96. nu. 1. conclus. 2. Navar. de usur. num. 32. Leothard. de usur. quest. 31. nu. 14. & q. 71. nu. 17.

Quæres, si quis majorem quantumcumque ab initio fuerit stipulatus ratione damni emergentis, aut lucri cessantis, quam vere illi us incurret, puta, si fuit stipulatus octo pro centum, & incensum tantum quinquæ, an taxatio debeat reduci ad octo tantum, aut contractus, & taxatio omnino usurarius fuerit? Peguera dec. 33. æstimat, totum contractum cum taxatione usurarium esse. Croc. conf. 250. nu. 41. lib. 2. Maltrif. dec. 245. num. 51. Leothardus vero de usur. l. e. nu. 29. delendit, taxationem pro eo, quod interest, sufficere debere. L. si pro sentu. C. si cert. per. L. si ut allegat. C. de usur. l. placuit. & l. pecunia. ff. cod. Tencinac. var. ref. lib. 1. tit. de interesse. ref. 1. nu. 38. Marc. Amat. de Amat. dec. 142. num. 5. Peguera vero, & Maltrif. sententia retinenda est in cambiis illicitis, & societati-

bus usurariis, aliisque contractibus in fraudem usurarium celebratis.

52. Supra meminimus, mutuantem teneri probare interesse damni emergentis. Nunc videndum de probatione lucri cessantis, & quidem dubitatur primo, an mutans possit petere interesse lucri cessantis, si non invitus pecuniam mutuum addit. Negativam tenet *Sot. de just. & jure, lib. 6. quest. 1. art. 3. conclus. 1.* sed affirmativam tenent *Contrad. de contras. q. 30. Navar. in comment. de usur. n. 44. Ugol. de usur. cap. 8. §. 7. n. 1. Molina de just. & jure tract. 2. disp. 315. n. 11. Scaccia de comm. q. 2. q. 7. par. 2. ampl. 8. nu. 94. Narbona lib. 3. tit. de camb. & campfor. leg. 15. gl. 4. n. 11. Lancellotti apud Farin. par. 3. acc. 331. n. 15. Leothard. de usur. q. 74. n. 6. Et lucrum cessans deberi non tantum illis, qui solliciti sunt negotiari, sed & illis, qui non sunt solliciti, cum hac tamen distinctione, quod in priori casu sufficit etiam probari, mutuantem fuisse solitum negotiari. In secundo vero casu debet probari certa, & individua occasio lucrandi ex pecunia. *Ruin. conf. 104. lib. 4. Natta conf. 370. n. 7. Malfard. de prob. conclus. 983. nu. 24. Lelhus Zech. de usur. cap. 5. n. 8. vers. quod si nobilit. Scaccia l. c. ampl. 8. num. 222. Leothard. l. c. cap. 74. n. 34.**

53. Debitor, quamvis de interesse damni emergentis nihil convenitum fuerit, si tamen illud revera emerget post moram, illud refundere tenetur. *Menoch. de arbit. cas. 119. n. 13. & conf. 1027. n. 6. Jo. Bapt. Lupus de usur. comment. 1. §. 6. n. 10. Honded. conf. 50. nu. 41. lib. 1. Barb. in L. 2. nu. 44. ff. sol. matr. Scaccia l. c. n. 263. Ugolin. l. c. cap. 8. §. 5. nu. 2. Leothard. de usur. q. 75. n. 4. & §. 5. post mortem non est necesse, quod debitor moneatur de damno. *Navarra de res. lib. 3. cap. 3. nu. 281. & Scaccia l. c. Creditore vero agens ad interesse damni emergentis illud debet probare, quod multipliciter fieri potest, puta, si non possit agrum colere, ades vel navim reficere, pignora luere, quæ ob id viliori pretio distracta sunt. L. 2. §. nunc de officio. ff. de eo, quod cert. loc. nec satisfacere creditoribus, quibus interesse solvete debuit, aut non possuit casum agro suo impositum redimere, hæc aut similia damna probari debent. *Alex. conf. 141. n. 3. lib. 3. Rol. conf. 33. nu. 7. lib. 1. Rimin. conf. 815. n. 18. lib. 7. Natta conf. 490. Malfard. d. conclus. 953. nu. 8. Leothard. l. c. n. 8. Præterea creditor debet probare, quod illud damnum passus fuerit ex mutuo, & propter mutuum, aut ex eo, quod pecunia sibi debito tempore restituta non fuerit. *Menoch. l. c. n. 16. Mohed. dec. 2. de usur. Roia apud Farin. par. 3. dec. 325. n. 5. & post tract. Cenc. de censib. dec. 325. n. 1. Malfard. de prob. conclus. 473. nu. 9. Gratian. diff. sor. cap. 240. n. 8. & cap. 829. nu. 2. & 10. & probatur ex L. sed & si. ff. si quis caus. jud. ff. Roderic. de an. reddit. lib. 1. q. 5. n. 20. Leothard. l. c. n. 11. qui tamen contra Roiam sentit sufficere, damnum fuisse probatum, licet non fuerit probatum, quod damnum ideo contigerit, quia pecunia non fuit restituta in tempore, apud quem plura de hac materia. Et si creditor aliter suum interesse probare non potest, juramento probare potest, si ve sit interesse damni emergentis, si ve lucri cessantis. *Leothard. de usur. q. 74. & 76. n. 34. & q. 77. ubi de juramento in litem, si ex mora, contumacia debitoris, & ex aliis personarum ac rerum circumstantiis Judici videbitur. *Menoch. de arbit. cas. 100.******

54. Sed excusabile ab usura mutuantem periculum, cui se exponit amittendi fuisse capitale ob inopiam debitoris? Affirmant non pauci Theologi apud *Less. de just. cap. 20. num. 111. & apud Tamburin. lib. 9. de contras. l. 1. cap. 3. §. 6. num. 2. P. Pirhing lib. 3. tit. 19. sect. 2. §. 4. nu. 43. qui tamen id limitat, dummodo pactum assicuracionis & solvendi supra sortem non exigitur tanquam conditio sine qua non mutuetur creditor, & periculum sit morale, ac probabile, sed contraria sententia Canonistarum est tutior, quam sequitur *Azor. lib. 7. tit. de mutuo, cap. 7. Contrad. de contras. q. 54. conclus. 4. Sotus de just. & jure lib. 6. q. 1. art. 4. ad 1. Navar. & alii apud Reboll. par. 12. lib. 9. q. 12. nu. 1. Reginal. lib. 23. cap. 12. n. 246. Menoch. de pref. lib. 3. pref. 123. num. 1. Hartmann. Pistor. quest. 3. num. 48. lib. 3. & hæc sententia, quam defendit *Leothard. de usur. quest. 23. num. 27.* in foro externo est tenenda, quidquid sit de foro in-**

terno, in quo fontassis Theologorum sententia prece dere potest.

Tandem ex penali conventionione lucrum capium potest excusari ab usura, quæ quidem pena licite potest apponi in contractu mutui, nisi si mutans dicat: mutuo tibi centum pro hoc anno, in sine cujus nisi reddideris, solves mihi in penam quinque. Dummodo hæc pena non apponatur ad palliandum usuram, ut si mutans apposuit penam sciens, mutuatarium intra annum non posse solvere sortem. *Molina de just. & jure tract. 2. disp. 317. nu. 8. Tambur. l. c. §. 5. num. 6. & 7. Sylvest. ver. usura. 1. quest. 28. Navar. in man. cap. 17. num. 215. Azor. par. 3. lib. 5. de usur. cap. 6. q. 5. P. Pirhing lib. 3. tit. 19. sect. 2. §. 4. an vero hæc pena debeat ante Judicis sententiam, vide in praxi *Pana conventionalis.**

Quæres, an ex contractu nullo, & usuratio debetur interesti damni emergentis, aut lucri cessantis? Eo non debetur tenent *Lupus in cap. per vestras, de donat. inter vir. & ux. q. 6. in fin. Cavale. dec. 13. num. 36. & 37. lib. 2. Neviam. conf. 73. num. 3. Maffrill. dec. 245. nu. 52. & dec. 304. num. 23. Carl. Marento. de contras. libellat. q. 3. num. 65. Natta conf. 498. n. 28. Pl. a. de lit. jur. §. 12. num. 7. & 8. Roia apud Cenc. dec. 31. n. 9. Secchia de comm. q. 1. quest. 7. ampl. 20. nu. 24. Duard. ad Constit. Pl. P. §. 1. quest. 6. Leothard. de usur. q. 80. nu. 2. quia sine mora interesti non debetur, jura L. 2. §. ult. ff. de eo, quod cert. loc. L. vinum. ff. si cert. par. Atitid. dec. 284. n. 4. Menoch. de arbit. cas. 119. & DD. c. sed in contractibus usurariis, & fœnerariis debitor non est in mora, nisi in contractu usurario addita fuisset obligatio ad damna, & interesse. *Ludovis. dec. 564. num. 5. Leothard. l. c. num. 20. aut debitor fuisset interpellatus pro solutione sortis, quia tunc confisteret in mora. L. magnam. C. de contrab. & comm. stipulat. L. si penam. ff. quando dies leg. cod.**

Appendix.

Promissio alicujus summe pro damnis non potest dici usuraria, quia emendatio damni licita est *Azor. Institut. moral. par. 3. lib. 5. cap. 4. vers. tertio queritur. Reboll. de oblig. just. lib. 8. q. 5. n. 4. Molina de just. & jure tract. 2. disp. 314. n. 4. & §. Bich. dec. 166. n. 16.*

Usuraria dicitur conventio, si quis pecunias ad negotiandum recipit, & in se suscepit omne periculum amissionis capitalis etiam respectu nominum debitorum, quia talis susceptio petuli est illicita, & usuraria, juxta S. Joann. de Capistrano de usur. par. 2. num. 98. in præm. diversos. to. 7. fol. 108. quia est contra jus, quod dans pecunias habeat caput salvum, & recipiens habeat caput suum perdendo oleum, & operam. *Laurent. de Rudolph. de usur. par. 21 q. 19. num. 61. Lupus in cap. naviganti. de usur. §. 7. n. 24. Mant. de tacti. lib. 6. tit. 6. nu. 11. Contrad. de contras. q. 97. par. 1. Molina de just. & jure disp. 417. nu. 9. conclus. 2. Scaccia de comm. q. 3. gl. 3. nu. 35. Roia in Rom. Cambii. 18. Aprilis. coram. Peitinger. Bich. dec. 191. n. 24.*

Usura est, quidquid ultra vere impendunt a Victore in actis judicariis exigitur, ita cap. salubriter. de usur. Covar. lib. 3. var. ref. cap. 1. num. 3. vers. 6. hinc etiam. *Honded. conf. 36. num. 3. & 32. lib. 2. Roia dec. 120. nu. 1. par. 1. recent. & condemnatio in expensis intelligitur de justis, & moderatis. *Jas. in L. sed & si quis. §. questum. nu. 37. ff. si quis caus. Alex. conf. 76. nu. 17. lib. 4. Alin. in praxi. §. 31. cap. 3. nu. 3. Bich. dec. 123. n. 9. & 10.**

Usura non cadit in legem alienativo, quia denatus ra usura est multiplicatio obligationum, & non alienatio. *Bald. in L. ut. num. 38. C. de his, quæ panti nom. Cancr. var. ref. to. 3. cap. 7. nu. 305. Lupus in L. curabit. comment. 1. §. 4. num. 73. circa med. ff. de act. empt. Roia dec. 29. num. 9. apud Metlin. de legitima. Bich. dec. 294. nu. 21.*

Usura sumus refutat ex uniformi solutione cambiorum, puta ad rationem quinque pro centum; quia cambis regulariter non solent esse uniformis. *Molina de contras. disp. 410. n. 6. Seraph. dec. 529. n. 1. & dec. 946. nu. 4. Bich. dec. 131. nu. 21. & 22. Cessat autem usura suspensio, ubi nulla potest conditio sortis. *Soeln. in L. 2. n. 7. usque ad 10 ff. de lit. que pen. nom. Sardi. conf.**

- conf. 13. nu. 12. Gratian. *disc. for. rhp.* 34. num. 35. Bieh. 294. num. 18.
62. Usuræ usurarium, seu anacostinus non solum de Jure Canonico prohibentur, sed etiam de Jure Civili. *L. placuit. ff. de usur.* neque possunt in pactum deduci, & si fuerint pactæ, non datur actio. *L. preces. ff. de re jud. L. improbum. C. ex quib. caus. infam. L. ne nullo modo. C. de usuris*, quia adversarius etiam juri Divino, & Canonico. DD. in *cap. quia in omnibus. de usur.* Villagut. *de usur. quest.* 7. nu. 12. Gregor. Tholof. *in synagm. Jur. lib. 22. cap. 3. nu. 6.* Menoch. *de arbit. cas. 119. nu. 34.* Olaf. *dec. 137. nu. 6.* Surd. *de alim. tit. 1. quest. 42. nu. 37.* Molina *de contrah. disp. 304. nu. 13.* Spetell. *dec. 90. nu. 20. & segg.* Roderic. *de ann. reddit. lib. 3. quest. 4. num. 21. & quest. 7. nu. 27.* Merlin. *dec. 409. per totam.* Rota *dec. 63. nu. 3. par. 1. & dec. 315. nu. 8. par. 2. divers.* ratio est, quia non datur multiplicatio specialium, quia speciale est, & principis nature repugnans, quod datur usura, sed per quandam fictionem hoc evenit, fictio autem causata non generat aliam fictionem. Decian. *conf. 49. a. nu. 47.* nec datur accessio- nis accessio. Ruip. *conf. 55. nu. 17. lib. 2.* Fabet. *in C. lib. 4. tit. 24. defn. 11. nu. 4.* nec interesse alicuius interesse regulariter datur. Quamvis usura usurarium fuisset ex nova conversione redactæ in sortem brevi manu, quia forte aucta forte incremento usura non debetur, nisi in interese fictio. Ruin. *conf. 55. n. 20. lib. 2.* Borgin. *dec. 21. num. 30.* Menoch. *l. c. num. 29.* Scaccia *de camb. §. 6. gl. 1. nu. 82. in fin.* Cagnol. *in L. un. C. de sent. nu. 46. vers. quod non obstant.* 10. 2. Menoch. *conf. 1181. nu. 8. & 9.* quod est, quando damnum emergens, & luctum cessans justificatur cum re- quisitis. Castr. *in L. 3. §. ratione. ff. de eo, quod certo loco.* non restituta forte passus fuisset damnum, ut amitte- rentur luctum, & licitum, quod creditor habebat præ manibus, fidei etiam respectu ipsius interesse, quando scilicet ob non præstitum justum interese aliud damnum passus est, aut certum luctum amisit. Wesenbec. *conf. 72. nu. 7. lib. 2.* Menoch. *de arbit. cas. 119. nu. 38. & segg.* Rota Januæ. *dec. 78. nu. 16.* Ruin. *conf. 103. nu. 4. lib. 1.* & non valet argumentum ab interese ad usuras: DD. cit. quia interese legitime justificatum juste exigitur usurae vero nunquam, quia semper est contra iustitiam. Neque per justificandum anacostino allegari potest consuetudo, quia cum hæc consuetudo sit peccati nutritiva, est potius abusus, & corruptela. *cap. quia in omni- bus.* ubi gl. in *verb. multi.* de *usur.* Clem. 1. eod. quia nulla consuetudo etiam totius orbis potest excusare. Berous. *conf. 167. nu. 10. vers. non obstant.* lib. 1. Covar. *var. ref. lib. 3. cap. 1. nu. 8.* Clarus *in §. usura. nu. 7.* Cacheran. *conf. 51. nu. 6. & 7.* Rota *dec. 193. n. 1. par. 1. divers. & in Romana Censur. 12. Jun. 1594. coram Blancheto.*
63. Conclusio amplius, quod procedat etiam data scientia solvitoris, qui etiam sciens, & sponte sol- vetur, solvitur tamen repetere potest. Alex. *conf. 80. a. nu. 11.* Rimin. *jun. conf. 399. nu. 71.* Rota *dec. 291. nu. 6. par. 4. divers. & in Romana societ. 10. Jun. 1600. coram Lancello.* quia lex in solvite usuram præsu- mit, & suspicatur coactum voluntatem. Bart. *in L. si non forem. §. si quis ex falsa. ff. de cond. indeb. Dec. in L. cujus per errorem. n. 3. ff. de R. J.* Menoch. *conf. 300. nu. 13.*
64. Et si in cambiis ademptum, quod interese convertatur in capitale, hoc ideo fit, quia tria ad hoc con- currere debent, primo, quod creditor centuminaliter, & non tantum possibiliter passus sit interesse, secundo quod quantitas interese passus sit certa & liquida. Tercio, quod commercium, ex quo procedit hoc interese, sit ejus qualitas, ut semper, quando dissolveretur, haberet promptam occasionem renovandi, quibus con- currentibus non dicitur solvi interese alicuius interese, sed diceretur solvi capitale, ut sit in cambiis. Scaccia *loc. cit. num. 82.*

USURPATIO.

Praxis Usurpationis.

1. Usurpationis præsumptio a Concil. Trid. solum at- tenditur, cum dubitatur de existentia usurpationis cum ordinario Collatore, vel provisto d. libero, secus Beguelli Bibliotheca. Tom. IV.

si contentio est inter Baronos de sola pertinentia, quo casu Concilium nihil voluit innovare. Bieh. *dec. 382. num. 2.* Loth. *de re Benef. lib. 2. & quest. 13. nu. 138.* Barb. *in collectan. ad Concil. cap. 9. nu. 21.* Rota *dec. 522. sub n. 3. vers. minus obstat. par. 4. divers. & decif. 179. nu. 3. par. 3. recent.*

Usurpationis præsumptio ubi non intrat, tunc Jus- paropatus probatur ex quadragenaria cum fama, vel cum adminiculis. Bieh. *dec. 118. num. 8. & quest. 382. n. 3.* Casad. *dec. 2. nu. 4. de prob. Achill. dec. 7. de jurejur. Put. dec. 56. nu. 4. lib. 1.* Rota *dec. 312. nu. 2. & 3. par. 1. recent. & apud Bichium dec. cit. 118.*

U T I L I T A S.

Praxis Utilitatis.

Utile per inutile non vitiatur, quando contractus est individuis, secus si est dividuus. Spetell. *dec. 84. & probatur ex cap. utile. de R. J. in 6. vide Alienatio, Locatio, & Donatio.*

Utile dicitur alienatio Ecclesiastica, quando non a probatur damnosa, quod procedit in alienatione neces- saria, secus in voluntaria. Spetell. *dec. 154. præfati- si adit beneplacitum Apostolicum*, quia tunc omnia præsumitur utilitas, aliter debet probari. Bald. *in L. quicumque. C. de serv. fugit.* Redoan. *de reb. Eccl. non alien. quest. 23.* Clarin. *controver. for. cap. 195. n. 48.* Riccius *in prax. alien. rer. Eccl. R. casu. nu. 16.*

Utilitas in contractu Ecclesie debet esse evidens, & indubitata, sive rei æstimationem, sive qualitatem, sive redditum æstimationem confideremus. Spetell. *dec. 154. num. 15. & segg.* Seraph. *dec. 508. num. 11.* Caval. *dec. 43. num. 2.* nec sufficit præsumptiva, quia debet esse evidens, & indubitata. ubi DD. quamvis ali- natio fiat in aliam Ecclesiam, quod procedit etiam in permutatione, dismembratione, transactione, & Loca- tione ritennium, quamvis alienatio fiat pro solvendis debitis hereditariis, & in censu. Spetell. *loc. cit. ubi Quaran. Riccius, & Barb. Bieh. dec. 375. nu. 16.* a quo fit probanda. vide *Lafso.*

Utilitas in alienatione rerum Ecclesie non est ne- cessæ, quod sit perpetua, sed sufficit, quod possit esse talis, ut prævidetur futura talis. *Exrav. ambrosio, de reb. Eccl. non alien.* Menoch. *de arb. Jud. 152.* & quod adit tempore contractus. Ric. *quid in prax. par. 1. ref. 1.* Lim. tempore belli, & calamitose.

Utilitas evidens Ecclesie in rerum alienatione coram Delegato Apostolico, ut de ea cognoscatur, debet constare per testes examinatos judicialiter parte citata. vide *Alienatio, & Delegatus.*

Utilitas pro validitate alienationis bonorum Eccle- siæ debet esse evidens, clara, & indubitata. Seraph. *dec. 502.* Rota apud Turricell. *de reb. Eccl. non alien. cap. 16.* alias si aliqua subest dubitatio, non valet alienatio, quamvis non appareat de damno, quia ut alienatio sit utilis Ecclesie, debet Ecclesia fieri locupletior ex illa. Duran. *dec. 250.* Merlin. *dec. 756.* debet respiciere ipsam Ecclesiam, non Titularem. vide *Alienatio.*

Utilitas Ecclesie evidens colligitur ex augmento Can- onis. Millin. *dec. 119.* Rota *dec. 221. n. 5. par. 4. divers.* apud Turricell. *l. c. cap. 18.* Dummodo augmen- tum correspondat præjudicio, quod alias ex concessio- ne posset inferri Ecclesie. Merlin. *dec. 887. num. 21.* Item ex fructibus, dummodo habeatur ratio fructuum, prout revera sunt, & non in æstimatione. Seraph. *dec. 480.* & ideo non semper sunt taxandi ad rationem quinque pro centum, quare utilis dicitur census impositio pro extinctione alicuius census, pro quo solvitur ma- jor fructuum quantitas, & Ecclesia magis gaudens. Seraph. *dec. 1109. num. 1.* Turricell. *de reb. Eccl. non alien. cap. 18.* num. 7. secus si, ut extinguatur cen- sus omnino similis, quo casu non dicitur utilis. Rota *post tract. Cent. de censib. dec. 27. num. 9.* quam citat Turricell. *loc. cit. num. 8.* Item ex pactis, & condicio- nibus. Rota apud Turricell. *loc. cit.* Præterea dicitur utilis concessio facta, ut discedatur a lile, & statim- factio super re dubia ob dubium litis eventum etiam non probata utilitate. Rota *dec. 625.* apud Turricell. *loc. cit. num. 13. 14. & 15.*

- 8 Utilitas presumitur in contractu celebrato ab Universalitate cum solemnitatibus requisitis, donec de contrario constet. *Eald. in cap. 1. n. 6. de his, qui feud. dar. poss. Alex. conf. 79. sub n. 6. vers. forficatur. lib. 1. Parif. conf. 24. n. 5. lib. 4. Menoch. conf. 1. n. 335. Covar. var. ref. lib. 2. cap. 17. n. 2. vers. aptus defenditur. Mant. dec. 101. n. 3. Rota dec. 625. sub n. 5. par. 1. recent. & dec. 277. nu. 6. par. 5. Bich. dec. 261. nu. 11.*
- 9 Utilitas Prelati, & non Ecclesie contemplata censetur in contractu locationis, quando annui affectus cedere debent ad commodum locatarii. *Redoan. de reb. Eccles. non alienan. q. 57. sub n. 88. Mant. de sacis. lib. 5. tit. 13. n. 10. & 22. Rota dec. 210. sub num. 3. in Pampilon. alienan. 14. Jan. 1649. §. 1. Butt. in cap. exposuisti. nu. 3. de preben. ubi Abb. nu. 4. Imol. nu. 1. Bich. dec. 437. nu. 10.*
- 10 Utilitatis presumptio cessat ex ipsa facie contractus, si ex illo appareat, non fuisse servatas solemnitates. *Socin. conf. 52. nu. 10. lib. 4. Cattr. conf. 432. num. 2. lib. 1. Alex. conf. 1. nu. 21. lib. 4. Gabr. de pres. consensu. l. n. 57. Rota dec. 430. sub n. 3. & 4. vers. in caso isto. par. 2. recent. apud Farin.*
- 11 Utilitas alienationis bonorum Ecclesie si fuit solemniter facta, presumitur utilis, & transferri ovis probandi in tum, qui prætendit illam fuisse damnosam. *Rota dec. 625. nu. 5. par. 1. recent. Item si a Papa fuit confirmata. Seraph. dec. 443. nu. 7. Coccin. dec. 370. nu. 1. & Rota par. 1. recent. dec. 34. num. 10. Item dic, si Executor Apostolicus, cui alienationis facte confirmatio commissa fuit, illam confirmavit, nisi Ecclesia doceat de non utilitate. Seraph. dec. 338. n. 1. Beltramin. ad Ludovis. dec. 344. num. 6. & Rota par. 1. d. vers. dec. 479. n. 1. & dec. 684. nu. 1. par. 2. recent. & aliz apud Turricell. de reb. Eccles. non alien. cap. 20. n. 1. §. neque ad. si nisi apparet, Commisarius processisse non servata forma vice commissionis, aut constaret de non utilitate. Beltramin. l. c. nu. 6.*
- 12 Utilitas presumitur etiam ex lapsu triginta annorum cum observantia subsecuta, quia ex his presumitur constitutio Apostolica, & consequenter utilitas, & iusta causa. *Beltramin. l. c. n. 5. Seraph. dec. 1073. a nu. 2. Rota post tr. l. Cenc. de censib. dec. 38. n. 6. & par. 1. recent. dec. 34. n. 10. Coccin. dec. 370. num. 1. & aliz apud Turricell. l. c. n. 6. Dummodo lapsi sint triginta anni completi usque ad ultimam horam, & momentum. Rota dec. 103. n. 7. par. 8. recent. Beltramin. ad Ludovis. dec. 354. nu. 18. & de hinc anni triginta computari subducto tempore vite Prelati, aut Rectoris alienantis, quia Prelatus, qui alienando fuit in culpa, presumitur permittere late tempus sufficiens ad damnum Ecclesie ob suum interesse. Rota dec. 94. n. 14. par. 7. recent. apud Merlin. dec. 702. & quia toto tempore, quo vivit Prelatus male alienans, dicitur vacare, upote carens legitimo defensore. Rota dec. 73. nu. 21. & dec. 103. n. 8. par. 8. recent. & aliz apud Turricell. l. c. nu. 10. & 12. Dummodo observantia per triginta annos fuerit continua. Beltramin. l. c. ac de illa constet certitudinaliter, & non tantum ex presumptionibus, & ne concurrant duæ presumptiones, constitutionis, & observantiae. Rota dec. 706. nu. 10. par. 3. recent. Seraph. dec. 1042. nu. 4. Beltramin. l. c. n. 18. & dummodo titulus invalidus non fuerit exhibitus. Seraph. dec. 235. n. 4. Merlin. decis. 887. num. 27. quia exhibitio titulo invalido lapsu præscriptio allegari potest.*
- 13 Porto quamvis utilitas contractus ex lapsu temporis cum observantia juxta dicta olim presumere, tamen post Constitutionem Urbani VIII. editam §. Jun. 1647. cessat hæc presumptio, sed procedit presumptio contraria, quod nimirum contractus fuerit Ecclesie damnosus, & in fraudem Ecclesie, si Prelatus alienavit in consanguineos, ita Rota dec. 270. num. 1. & dec. 360. n. 16. par. 1. divers. & dec. 430. n. 7. par. 2. recent. Merlin. dec. 702. de Grass. de reb. Ecclesie non alien. dec. 4. n. 24. Beltramin. ad Ludovis. decis. 356. nu. 9. & post Cenc. in trakt. de censib. dec. 36. nu. 11.
- 14 Utilitas ergo probari debet, & quidem ab eo, qui cum Ecclesia contraxit. *Rota dec. 463. nu. 1. vers. quomodo saltem. par. 1. divers. & dec. 219. n. 8. par. 4. recent. Seraph. dec. 413. nu. 3. Turricell. de reb. Ecclesie non alien. cap. 21. nu. 1. si alienatio caret solemnitate, & beneficio Apostolico, alias Ecclesia allegans litem, teneatur probare. Rota dec. 78. nu. 3. par. 2.*

divers. & dec. 201. nu. 3. par. 1. recent. Turricell. l. c. num. 2. Seraph. dec. 443. num. 7. & dec. 1073. a nu. 10. Coccin. dec. 370. nu. 1. Millin. dec. 119. nu. 4. Duran. dec. 250. n. 7.

VULNUS.

Præcis Vulneris, & Vulnerantis.

Vulnerans non tenetur de occiso, si ex relatione Medicorum, & peritorum, aut aliunde constat, quod vulnus non fuerit mortale, quia tunc vulnerans non presumitur mortuus ex vulnere, sed alius ex causis, ut ex malo regimine, aut culpa Medici. *Clarus in §. homicidium. nu. 33. Menoch. de arbit. cas. 275. nu. 3. Farin. de homicid. quest. 107. num. 13. Guaz. ad defens. Reor. def. 4. cap. 10. nu. 7. Giutba conf. 84. num. 27. Cabal. ref. crim. cas. 248. num. 40. Addeh. ad Pajuel. exped. 88. lib. 48. Cyriac. contror. 394. nu. 6. Antonell. de temp. leg. lib. 1. cap. 15. nu. 3. præsertim si constat de magna negligentia in curando vulneratum. DD. apud Concilio. ref. crim. in verb. vulnus. ref. 12. nu. 2. & conclusio procedit, quamvis vulneratus mortuus fuerit post paucos dies, quia adhuc presumitur defunctus non ex vulnere, sed ex alia causa, ut vulnerans excusetur. Felin. & Anchar. in cap. Presbyterum. 7. de homicidio. Dec. conf. 415. nu. 7. Farin. l. c. §. 127. nu. 15. Guaz. l. c. n. 8. Concilio. l. c. nu. 4.*

Limit. Conclusio primo, si constat, vel est certum, quod vulnus fuit mortale, quia tunc vulnerans morte secuta tenetur de occiso, quia presumitur mortuus ex vulnere. *Clar. in §. homicidium. n. 33. Rimin. jun. conf. 121. nu. 13. lib. 2. Farin. l. c. §. 4. q. 127. nu. 10. Guaz. d. def. 4. cap. 10. Giurb. conf. 84. nu. 27. Cyriac. contror. 394. nu. 5. Antonell. de temp. leg. lib. 1. cap. 15. num. 2. quamvis tunc nullus fuerit adhibitus Medicus, vel imperitus, & constet de aliqua culpa, & negligentia Medici, aut vulnerati, quia adhuc presumitur mortuus ex vulnere. DD. cit. & Gail. lib. 2. obs. 11. num. 20. & segg. Farin. l. c. Addeh. ad Pajuel. exped. 38. nu. 8. Concilio. l. c. c. etiam si vulneratus moriatur ex intervallo, & quandoquidem decedat, quia semper presumitur defunctus ex vulnere, secus si dubitetur, an vulnus fuerit mortale, vel non, quia fuisse mortale, desumitur ex effectu, nisi contrarium probetur. *Gomez. var. ref. 10. 7. cap. 3. sub num. 29. Clar. l. c. ubi Bajard. n. 147. Farin. l. c. & Gyriac. l. c. contra alios. Nisi probeatur mala cura, aut magna negligentia, puta si Medicus non fuerit, adhibitus, aut supervenerit alia infinitas non trahens originem a vulnere, sed omnino diversa, & per se habilis ad inducendum mortem.**

Vulnus vero an fuerit mortale, vel non, standum est relationi Medicorum, vel peritorum saltem duorum. *Canonistæ cap. significasti. de homicid. ubi Abb. & Fel. Boet. dec. 323. Riar. l. c. n. 34. Gail. l. c. obs. 111. Mafcard. de prob. consens. 1034. Farin. l. c. Seraph. dec. 665. Rota apud Merlin. dec. 53. Capon. ass. for. 8. n. 17. nisi in loco unico esse Medicus, vel peritus, quia tunc unus probatur. *Clar. l. c. Gomez. 10. 7. de homicid. n. 28. Mafcard. de prob. consens. 615. nisi tamen causa esse ardua, quia tunc mini debet etiam ad loca vicina pro perito.**

Vulnus presumitur mortale, quando vulneratus de recenti fuit iniquus, aut intra paucos dies; fed communissima apud Farin. l. c. §. 127. par. 2. dicit, esse remittendum Judicis arbitrio, qui id arbitrabitur ex Medicorum sensu. *Menoch. de arbit. cas. 175. Mafcard. de prob. consens. 1073.*

Vulnerans, aut occidens tenetur heredibus ad damna, & interesse in utroque foro. *Miran. de ord. Judic. par. 4. dist. 1. nu. 3. Gomez de d. ill. cap. 3. de homicid. n. 37. Clar. in §. homicidium. num. 18. & 70. & debet Reus, vel Fiskus a Judice ex officio ad illa restituenda condemnari. Farin. l. c. §. 110. num. 115. Cabal. ref. crim. cas. 248. Pajuel. exped. civil. 48. n. 1. ubi Addeh. nu. 34. Guaz. def. 43. cap. 4. num. 1. & de pace. par. 1. q. 38. n. 10. Concilio. l. c. ref. 2. nu. 1. & tenetur etiam ad damna etiam etiam in re cessantis, juxta rap. 1. de injur. & dam. Ant. ubi gl. Hoff. Butt. Anchar. Put. dec. 200. Gomez. & Clar. gl. et. Rol. cons. 39. lib. v. sicut etiam ad interesse anime succen.*

faciendo pro illa perpetuam foundationem, aut elemosynam, DD. cit. & pro interesse corporis competit iuramentum in liem, quae procedunt, cum vulnus fuit culpabile. *Pajacell. expedit. & annot. 88.* quod interesse debetur Vulnerato citius, quando ex voluere fuit secuta talis corporis debilitatio, quae impedit operari. *L. qua alioque. 7. ff. ad L. A. L. ex hac lege. 3. ff. si quadrup. pempt. fecit. Gomez. var. def. 10. 3. cap. 6. n. 11. Farin. l. c. Guaz. def. 34. cap. 4. nu. 3. Pajacell. l. c. Conciol. loc. cit. nu. 3. & 4.* quae procedunt etiam in vulnerante equum, bovem, aut aliud animal. Limit. si vulneravit ad vii necessarium defensionem.

6 Et si duo corripuerunt, ac unus illorum remanere vulneratus, aut occisus, praesumitur vulneratus, aut occisus a corripiente. *Bun. de indic. 9. 4. par. 1. num. 7. Boer. dec. 238. sub nu. 3. Vulpel. conf. 125. num. 5. Farin. conf. 116. n. 12. lib. 1. Giurba conf. 17. n. 2.*

7 Vulnerans aliquem mortaliter non tenetur de homicidio, si vulneratus ab alio occiditur, aut aliqua ruina suffocatur. *Matreos. lib. 2. var. ref. cap. 138. ex L. huius scriptura. ff. ad L. A.*

Vulnerans aliquem cum armis non punitur duplici poena, scilicet delationis armorum, & vulneris, sed vulneris tantum. *Farin. dist. quess. 109. n. 166. de homicid. Decian. lib. 8. crim. cap. 4.*

8 Vulnerantes, si sunt plures, & nescitur, ex quo vulnerare vulneratus fuerit mortuus, omnes absolventur a poena ordinaria. *Covar. in Clem. si furiosus. par. 2. 5. 3. n. 5. Clar. l. c. licet omnes teneantur ad damna, & sunt irregulares. Farin. l. c.*

9 Vulnerans proditorie non privatur Immunitate Ecclesiastica, quia Bulla Gregor. loquitur de actu consummato. *Decian. trac. crim. 9. lib. 6. cap. 28. Suarez de Relig. sum. 3. lib. 3. cap. 11. Clar. in 5. fin. q. 30. Mar. Ital. lib. 1. de Immun. cap. 5. Farin. in append. de Immun. cap. 9. Peregr. de Immun. cap. 7. Clarin. controv. for. cap. 12. nu. 22. Diana par. 4. tract. 1. ref. 83. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 20. n. 7. vers. quibus ipse libenter accedo.* sicut nec vulnerans aliquem in Ecclesia privatur immunitate, nec potest tradi iudici seculari, quia Bulla loquitur de occidente, vel muritante. *Zaballus in cap. fin. de Immun. Farin. in prax. q. 28. & in append. de Immun. cap. 16. Ambrosini de Immun. cap. 5. Bonac. de Immun. lib. 3. q. 7. Peregrin. l. c. Clarin. controv. for. cap. 14. n. 20. Item dic de vulnerante in conuictorio. Pignatelli. 10. 2. consult. 67.*

Vulnerans aliquem in Ecclesia committit sacrilegium. *cap. sicut. cap. si quis. cap. quibusque. 17. quest. 4. cap. decet. de Immun. Decies. in 6. Innoc. in cap. cum pro causa de sent. excommuni. Tule. verb. Sacrilegium consult. 6. Ertio. dist. quess. 28. Cabal. ref. crim. cap. 194. Maucha de Jurisjur. par. 2. cap. 11. Menoch. de arbit. cap. 389. Peregr. l. c. Guaz. l. c. defenf. 1. cap. 11.*

U X O R.

Praxis Uxoris.

1 Uxor ratione sua hypothecae dotalis potest impedire devastationem, seu demolitionem domus viri facendam ad delictum ab illo commissum, nisi prius illi fuerit pro dote satisfactum. *Gandin. de miss. p. de bon. mat. l. 3. Farin. de crim. lese majest. q. 116. nu. 33. Gratian. dist. for. cap. 216. a nu. 74. Guaz. de consuec. bon. conclus. 13. lim. 99. nu. 19. Carpan. ad nov. confil. Adolol. cap. omnium. num. 296. Fontanella de pnest. nupt. class. 6. gl. 2. par. 2. num. 10. Merlin. de pignori. lib. 3. q. 75. nu. 1. Conciol. ref. crim. in verb. Uxor. ref. 1. contra Clar. in 5. fin. quess. 82. stat. 8. n. 4. Imo conclusio procedit non tantum in uxore, sed etiam in aliis creditoribus habentibus hypothecam. *Farin. l. c. d. quess. 116. num. 37. Gratian. l. c. Fontanella ut supra, & DD. ibi cit. Limit. si adessent alia bona, quibus creditoribus, vel uxori posset satisfieri. Farin. Gratian. & Merlin. l. c. vel si sicut vult solvere dotem uxori, aut debitum creditoribus. DD. cit. & Conciol. l. c. n. 5.**

2 Uxor eximens maritum & matribus Carie non punitur poena ordinaria Juris communis, vel Bullae Sixti V. sed extraordinaria tantum iudicis arbitrio; quia praesumitur illi fecisse institutio iocendi amoris, non autem animo offendendi Majestatem Principis. *Conciol.*

ref. crim. in verb. Exemptio a Curia. ref. 2. & alleg. for. 87. per tot. citans Clauum, Rajard. Farin. Guaz. & alios.

3 Uxor, quae viro redimendo, diversis fecit contractus, ex quibus remanet indotata, est tantum obligata ratione illorum, ratione quorum remanet dotata, non ratione aliorum. *Pratus ad Paschal. de patr. pot. 3. cap. 5. annot. ad n. 18. Pro marico, qui pro sua culpa, aut pro debito fuit carceratus, liberando obligari non potest. Menoch. de arbit. cap. 96. Paschal. de patr. pot. par. 3. cap. 5. num. 14. ubi DD. & multa contrarium tenentes. videri potest Thebus. dec. 223.*

4 Uxor vivente marito possidet iure familiaritatis, & eo mortuo pro suis dotibus transit in veram possessionem. *Merlin. dec. 861. Bieh. dec. 513. nu. 1. ubi quod mortuo marito praesumitur mutasse causam possessionis, si sui heres instituta etiam abique alia declaratione, praeteritum sit in instrumento dotis adest clausula constituti vere possessionis translativa. Gratian. dist. for. cap. 594. n. 1. Cavalier. dec. 284. n. 2. Ludov. dec. 546. num. 1. cum aliis relatis a Post. in tract. de manus. obs. 54. a num. 13.* Ex quod mortuo marito possessio iure familiaritatis transiit illi in realem, & propriam, & iure proprio superveniente libi novo titulo tradit. *Merlin. l. c. n. 3. ex L. cum nemo. ff. de acquir. poss. sess. Bald. in L. pignoris. to. C. de pignori. dist. Dec. conf. 400. nu. 4. etiam non intervenit declaratio. Acill. dec. 4. de caus. poss. & propriet. Put. dec. 433. lib. 1. Rota in recent. dec. 97. n. 5. par. 5.*

5 Uxor est alenda in domo mariti relictis obsequiorum conjugum, quae quidem obsequia a marito relictis possunt, quia solo eius favore sunt inducenda. Hinc fit de matris consensu discessit, tenetur illam alere etiam extra domum. *Albet. in L. testamento. 19. ff. de alim. & cib. leg. Barb. in L. si cum dotem. & transgrediamur. a nu. 24. ff. sol. matrim. Gratian. dist. for. cap. 552. n. 49. Rota coram Buratt. dec. 237. nu. 10. & apud Bichnium dec. 11. nu. 1. Marefchot. lib. 2. var. ref. cap. 83. nu. 65. Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 4. quest. 2. sub nu. 20. Item dic, si ad maritum rediens non fuit admissa, iuxta gl. in cap. significasti. ver. materiam. de divor. Surd. de alim. rit. 1. q. 32. n. 26. Sanchez. l. c. nu. 24. Socin. in L. 2. nu. 9. ff. sol. matrim. Alex. in L. si cum dotem. §. sua autem. nu. 7. ff. cod. Bieh. l. c. nu. 7. nisi aliqua bona mariti propterea elegit, ita Bieh. dec. 230. n. 18. Constituit autem obsequia uxoris debita marito in debito carnis, in aliis operis, & obsequiis matrimonialibus. *Balb. in L. si uxorem. num. 6. C. de cond. inst. Castr. in L. divorzio. 10. ff. sol. matrim. Menoch. conf. 154. num. 15. & de pres. lib. 3. pres. 51. num. 5. Felice de societ. cap. 3. num. 5. Giurba ad consuet. Massana. cap. 1. gl. 6. par. 1. num. 56. Ludov. decif. Pers. 28. nu. 10. Rota apud Bieh. dec. 352. num. 11.**

6 Uxor occidens maritum privatur donatione propter nuptias, & omni alio lucro. *Paschal. de patr. pot. par. 1. cap. 5. nu. 82. Imo propria dote, quae amplius non venit restituenda. Batzard. conf. crim. 83. Menoch. de arbit. cap. 356. n. 110. Decian. trac. crim. lib. 9. cap. 11. & 16.*

7 Uxor non obstante copula intra bimestre violenta a marito extorta potest contradicere marito ad Religionem transire. Imo in tali casu viam paucis potest contrari ad emittendum semen virile in continentem, quia tunc semen non habet pacificam vasem possessionem. *Sanchez. de matrim. lib. 3. disp. 31. Laym. lib. 5. moral. trac. 10. par. 3. cap. a. Diana par. 3. trac. 4. ref. 242. contra Pont. ibi.*

8 Uxor est alenda pro rata dotis solute. *Costa de port. rota q. 63. Surd. conf. 150. Et praesumitur alita a marito, nisi de contrario constet; veluti ex instantiis judicialibus; quia tunc praesumptio cedit veritati. Bieh. dec. 250. nu. 24. & 25. Buratt. dec. 274. n. 20. Menoch. de pres. lib. 1. q. 31. nu. 1.*

9 Uxor occidens maritum ob concubinatum aut adulterium excusatur a poena ordinaria ob iustum dolorem. *Cyriac. contrav. 105. nu. 41. Fain. q. 121. nu. 121.*

10 Uxor dives tenetur alere maritum inopem. *L. cum dote. ff. sol. matrim. lib. 9. disp. 4. Bonac. in Decal. disp. 6. quest. un. p. 7. num. 11. Pouzan. de alim. cap. 24. Tenetur ex bonis fide dotis, aut aliis propriis solvere debita contracta a marito ad alendam uxorem, & fami-*

familiam, si maritus, dum contraheret, erat inops, secus si erat dives, quia si erat dives, recipit alimenta a marito sibi debita, & sic non fuit facta ditior, nec fuerunt in rem uxoris versa (sermo est de marito, qui moriens non reliquit bona ad satisfactionem) si vero erat inops, tenebat solvere; quia tunc censetur debuium ab uxore contractum, ex quo a marito inope non poterat pretendere alimenta; tum quia res aliena fuit verba in ejus utilitatem, ergo in defectum mariti solvere debet. *L. ei, qui. C. quod cum eo. L. Julianus. ff. de S. C. Maced. Sord. de alim. tit. 8. pr. v. 48. Barb. in L. si constanter. ff. sol. matrim. Bonnac. l. c. 13. Paschal. de patr. pot. par. 3. cap. 5. a. nu. 13. & 17. ubi Praus.*

11 Mortuo marito, aut soluto matrimonio tenebat stare locutioni facta a marito bonorum paraphernalium, quia censetur facta a marito nomine uxoris tanquam administratore, vel procuratore bonorum illius; non tenebat tamen stare locutioni facta a marito suorum dotalis; quia illa videtur facta a marito nomine proprio; tenebat tamen in casu servare maritum indennem. *Gomez. lo. 2. var. ref. cap. 3. Mant. de tact. lib. 5. tit. 10. nu. 9. Covar. lib. 2. var. ref. cap. 15. nu. 5. Bonnac. de contrac. disp. 3. q. 7. p. ult. n. 8. Molina de Just. disp. 492. sed Marefcol. lib. 1. var. ref. cap. 18. n. 19. Rol. conf. 49. tenent, quod debeat stare locutioni, si cum est successor necessaria, quia translatio, quae fit in eam, est necessaria, non voluntaria. Ita etiam Paschal. annos. 56. nisi homo sit facta ultra annum, quia tunc non tenebat stare locutioni, unde prior sententia.*

12 Uxor contra promissionem dotis agere non potest, sed maritus. *L. si pro dote. C. de dot. promiss. L. doce ancillam. C. de rei vendic. Paris. conf. 33. nu. 67. lib. 1. Bieh. dec. 601. n. 10. & ideo contra illam praescriptio non currit; quia non valent agere non currit praescriptio. *L. 1. §. fin. C. de annal. except. L. cum testif. simi. §. in his. C. de prescript. 36. vel q. an. Menoch. conf. 88. nu. 43. apud Bieh. l. c. n. 11. & Rota in una Romana dotis & legat. 15. Jan. 1620. coram Alariz. anedo.**

13 Uxor nullam habet actionem super re emptam a marito ex pecuniis dotalibus nomine proprio, sed tantum pro repetitione pecuniarum in casu restitutionis dotis. *L. si ex ea pecunia. & L. si ut propositis. de rei vendic. Offic. dec. 140. nu. 9. Rota dec. 219. num. 1. par. 2. divers. & apud Bieh. dec. 115. n. 14. quia pecunia dotalis spectavit ad maritum. Fachin. lib. 12. controu. Jur. cap. 74. & Rota coram Coccino dec. 247. nu. 6. Beltramin. ad Ludovici. dec. 573. nu. 16. Potest tamen in subsidium vindicare re in a marito emptam de pecuniis dotalibus proprio nomine. *L. uxori marito. ff. de donat. inter vir. & uxori. Bieh. l. c. nu. 24.**

14 Uxor, dum maritus agit contra socerum pro dote, non tenebat respondere positionibus, sed maritus, qui est administrator, secus soluto matrimonio, vel marito vergente ad inopiam, quamvis alii velint teneri, quia est Domina dotis. *Paschal. expet. & annos. 26.*

15 Uxor ejus, qui postmodum fuit factus presbyter, illi succedit, & Ecclesia praefertur deficientibus consanguineis usque ad decimum gradum. *Onot. de success. ab intest. imo etiam existantibus consanguineis, cum matrimonio est sine dote, vel donatione dotali uxor inops, maritus vero premortuus dives.*

16 Succedit autem tunc in quarta bonorum, nisi haberet filios plures quam tres, quia tunc succederet in portionem quoad usufructum, idem dico, si dos est modica. Quoad autem non tantum ex testamento, sed etiam ab intestato.

17 Uxor habens feudum cum consensu Domini obligatum pro dote, potest renuntiare huic juri in manibus debitoris sine consensu Domini, quia talis renuntiatio reddit ad feudi liberationem, & Domini est favorabilis. *Marefcol. lib. 2. var. ref. cap. 91. Afflicti. dec. 232.*

18 Uxor, cui sunt obligata bona mariti etiam feudalia reservato Domini consensu, & non aliter, alias, nec alio modo, licet feudum sit apertum Agnatis, tamen favore dotis potest impetare dictum consensum, nisi jam fuerit restituta quae questum. *Marefcol. l. c. cap. 141.*

19 Uxor potest renuntiare Vellejano, quia *L. ult. ff. ad Falcid. in ea clare disponitur, tum quia potest esse Tutor filicum, dummodo renuntiet Vellejano. Fachin. lib. 2. controu. Jur. cap. 60. Covar. de pact. in 6. par. 2. §. 3. nu. 4. & J. Gomez. de contrac. cap. 13. nu. 17.*

qui tamen conclusionem admittit, si renuntiavit in iudicio, secus si extra. E converso multi negant, mulierem, sed uxorem posse renuntiare Vellejano, quia eadem facultate, quae inducitur ad sibi subendum, inducitur etiam ad renuntiandum. *Marefcol. lib. 2. var. ref. cap. 5. num. 9. Bald. in anst. si qua mulier. n. 10. Abb. conf. 44. nu. 1. lib. 1. Bolognini. conf. 45. n. 6. sed responderet, Beneficio pro re inducto quolibet renuntiare posse, si accedat Juramentum. Marefcol. lib. 2. var. ref. cap. 5.*

Uxor tenebat legere maritum, si nullum obstat pactum contrarium cap. unaqueque. 13. quest. 2. nisi iusta causa excuset. *Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 24. Bonnac. de matrim. q. 4. p. 6. n. 21. quamvis maritus esset solius vagari, praeteritum si erat solus tempore contrahendi matrimonium, & hoc erat notum uxori, secus si ignorabat; tunc enim non tenebat tantum omnes subire, v. d. mox cit. Fachin. lib. 2. controu. Jur. cap. 29. Farin. quest. 131. §. sequitur etiam banum legi tenebat. Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 41.*

Uxor non sit domina dotis doti assignatae propter inopiam mariti, sed tantum acquirat liberam ejus administrationem. vide *Mulier.*

Praefinitur acquirere de bonis viri, quando controversia est inter uxorem, & virum, vel ejus haeredes, secus si est controversia inter uxorem, & extraneos, quia tunc praesumptio fuitur ad favorem uxoris. Ita Riccius in prax. par. 2. ref. 389. Gabr. de praesumpt. conclus. 15.

Possidens bona mariti defuncti, exceptione juris retentionis ratione dotium, & contrarium, & non impedit immisionem, vide *Possessor.*

Paraphernalia potest quandoque exigere a marito etiam constante matrimonio. *Bald. in L. aduoc. C. de Jur. dot. & in L. si mulier. C. de pact. convent. super dote. Idem in L. maritus. C. de Procurat. Alex. conf. 144. Socin. Jun. conf. 83. Menoch. conf. 66. nu. 30. Ciardin. controu. for. cap. n. 31. an possit contrahere, vide Bonnac. de resist. disp. 2. q. 10. p. 2.*

Volens consequi usufructum sibi relictum a marito sub conditione, si dote non petierit, debet asserere haeredibus mariti liberationem dotis, & ideo dote non amittit. *Bart. in L. amplius. ff. rem rat. hab. Picus in L. Titia. ff. de leg. 2. Mant. de conjest. lib. 10. lit. 2. Suid. de alim. tit. 5. q. 3. n. 45. & 46. Dec. conf. 299. n. 13. vers. accura conclusio, quia accedendo legatum censetur dote remissa. *L. un. §. pro secundo. C. de caduc. test. Contrarium tenet Fachin. lib. 12. controu. Jur. cap. 64. & alii apud eundem.**

Uxor punitiva habet privilegium in bonis mariti pro dote opinata. *Fachin. lib. 10. controu. Jur. cap. 30. L. si cum dote. ff. soluto matrimonio.*

Uxor, si est laeta ultra dimidium in estimatione dotis, imo citius intra dimidium, debet restituere. *Inol. in cap. cum dilecti. de empt. & vend. Afflicti dec. 270. Gabr. de empt. & vend. conclus. 1. Finell. & alii, quos citat, & sequitur Fachin. lib. 2. controu. Jur. cap. 29.*

Uxor Clerici conjugati gaudet privilegio fori quasi maritus, dummodo sit unica, & fuerit virgo, quamvis illi nuptii, hoc est, non cognita ab alio, quam marito. *Ciardin. controu. for. cap. 33. n. 36. Socin. conf. 12. n. 18. lib. 1. Abb. & Felin. n. 5. cap. 2. de foro competens. Gemin. in cap. un. de Cleric. conjugat. in 6. Deciani. tract. crim. par. 1. lib. 4. cap. 6. n. 53. & seque. Bellet. disquisit. par. 1. tit. de favor. Cleric. reali. §. 1. nu. 23. & non tantum vivo marito, sed etiam illo mortuo durante viduitate. *Grass. de effect. Cleric. effect. 1. n. 155. & de ejus familia dicitur. Tule. lib. 1. p. conclus. 204. Ciardin. controu. for. cap. 119. n. 32. Diana par. 3. irac. 1. resol. 45. Barb. de pot. Episc. alleg. 13. nu. 15. contra Sanchez & Bonnac. apud Dianam par. 4. irac. 1. resolu. 41. & Ansalum ibidem.**

Petens separationem a marito ob impotentiam, non potest eandem petere ob adulterium, quod maritus accessorie fuit confessus in positionibus. *Riccius in prax. matrim. ref. 221.*

Uxor adultera propter adulterium sui mariti recuperat suam dote, & donationem propter nuptias. *Farin. quest. 142. Covar. in 4. par. 2. §. 6. cap. 7. num. 5. Clarus in §. adulterium. n. 13. Suid. de alim. tit. 9. quest. 16. etiam coplate matrimonio. Sed quid si postmodum detegatur matrimonium fuisse nullum, poterit mu-*

mulier dotem suam repetere ex eo, quod obnullitatem matrimonii non potuit dici adultera? Respondetur negative. Bald. novell. de dote par. 11. §. *hactenus*. num. 36. Covar. in 4. *Decret. fol. 135. nu. 1.* quia considerari debet status matrimonii, qui erat tempore commissi delicti saltem putative, & mala intentio mulieris.

- 30 Uxor pecunias pro adulterio quas tenetur restituere marito. Molina de *Just. & Jur. in 1. tract. 2. disp. 94. Navarra de restitutione. lib. 3. cap. 1.* ac si aliter laborando acquisivisset, occulte tamen, ut fux famae confusa, quia maritus est Dominus corporis uxoris. Sotus de *just. lib. 4. q. 7. art. 1.* & alii apud Dianam par. 2. *tract. 17. vel. 3. resol. 7.* qui tamen contrariam concedit esse probabiliorum cum Bonac. de *contrac. disp. 1. q. 3. p. 3.* Megals, & alii.

- 31 Uxor amittit dotem etiam propter preparatoria ad adulterium. Rol. conf. 50. lib. 1. Mcnoch. de *arbitr. cas. 287.* Clar. in §. *adulterium*. nu. 16. Farin. *quest. 142. Sanchez de matrimonio. lib. 10. disp. 4.* non tamen propter unum solum, sed propter plura. Contrarium, quod propter osculum non amittit dotem, sed tantum propter adulterium, vel infidias vitæ, tenet Fachin. lib. 11. *contro. jur. cap. 75. & 76.*

- 32 Uxor, cui fuit relictum legatum, si caste vixerit, non potest illud in conscientia petere, si occulte, fuit fornicata. Ila Covar. & multi alii apud Dianam par. 19. *tract. 13. resol. 2.* Sanchez de *marim. lib. 7. disp. 9.* quod ampliat etiam ad osculum impudicum. Contrarium tenet Card. de Lugo, Molina, Palau; & alii apud Dianam l. 7.

- 33 Uxor non tenetur recipere maritum, vel ad illum redire, si fuit tanquam hæreticus formalis publicè damnatus, & poenitentis reconciliatus. Pont. de *marim. lib. 9. cap. 22.* Sanchez *ead. tract. lib. 10. disp. 15.* qui tamen l. c. num. 9. & 19. contrarium tenet, & plures apud Dianam par. 6. *tract. 7. resol. 25.* quia habitare cum tali est arduum, & infame, nec obligat ingredi Religionem, quia iste status est arduus, & ita contrarium docent Rebelleus, Sotus, & alii apud Dianam l. c. Clar. in §. *heresis*. Syrd. de *alim. tit. 7. quest. 21.* Sanch. *mox cit.*

- 34 Uxor potest ex pura liberalitate legare ejus marito fructus bonorum dotalium. Bich. dec. 294. nu. 13. Surd. de *alim. tit. 9. quest. 18.* num. 12. & donans marito annuos redditus, si moriatur, donatio confirmatur. Ita Bich. dec. 201. nu. 16.

- 35 Uxor habens dotem in pecunia habet hypothecam in omnibus bonis mariti pro restitutione dotis; habens vero dotem in fundo, habet tantum hypothecam in illo. Bich. dec. 151. a. num. 14. & ideo dos in pecunia est uxori utilior, quam in fundo. Rol. conf. 92. num. 10. lib. 2. Honded. conf. 41. n. 30. Cephal. conf. 351. n. 33.

- 36 Non potest pro marito sublegetur. Bich. dec. 649. nu. 3. Rol. conf. 64. nu. 9. lib. 1. Bolognin. conf. 45. nu. 4. Thef. dec. 223. nu. 2. Rota post Staill. de *salvo. dec. 177. nu. 4.* Honded. conf. 45. n. 8. lib. 1.

- 37 Uxor debita præsumitur a marito soluta ex bonis ejusdem uxoris ab illo administratis, non autem de proprio. L. *debitor. ff. de negot. gest. Surd. conf. 290. nu. 32.* Rota dec. 555. num. 4. par. 4. tom. 3. recent. Bich. dec. 265. nu. 13.

- 38 Uxori mortuo marito an debeatur ab hæredibus alimenta infra annum, & post illum, si non potuit habere restitutionem dotis, vide Martell. lib. 2. *var. resol. cap. 83.* Rotam, & DD. apud illam affirmantes, videri etiam potest Pajarell. *exped. & annot. 50.* scilicet si dotem habuit, vel aliunde alimenta. Cyriac. *contro. vers. 542.*

- 39 Uxoricideum ditrimi matrimonium sequens, dummodo fuerit vera occisio conjugis, & non tantum gravis mulieris, quia verba legis præsertim poenales debent intelligi cum effectu. *cap. relaxam. de Cleric. non resed. secundo dummodo* epm uxoricida intervenit conspiratio mutua inter occisores de contrahendo inter se matrimonio, quamvis mors fuerit perpetrata per sicarium, aut si mors fuit illa sine consilio alterius, interfectionem præcessit adulterium. Sanchez de *marim. lib. 7. disp. 78.* Gobat. de *impedim. marim. cas. 9. n. 180.* Clarus in §. *homocidium*. nu. 48. Idem dicit de maritidico, puniunt capitaliter, nisi justus dolor excuset, ut si fuit deprehensus in adulterio. Cabal. *ref. crim. cas. 300.*

Uxor vendens una cum viro censetur adhibita ad cautelam emptoris, ne possit illum molestare ratione hypothecæ suæ dotis super bonis venditis, & sic nullum jus censetur transire in emptorem, sed venditio produxit tantum effectum liberationis aneque hypothecæ pro suis dotibus super bonis venditis. Nava conf. 552. nu. 6. *vers. videretur. lib. 4.* Urfill ad Afflic. dec. 209. nu. 3. & 4. Olaf. dec. *Pedemont. 140. n. 2.* Mani. de *alim. lib. 3. tit. 22. nu. 5.* Thef. decif. 222. nu. 14. Andreol. *contro. 162. num. 4.* Cyriac. *contro. 37. num. 19.* & *contro. 251. nu. 29.* & 30. quamvis sit venditio fuerit dotalis, cum illa sit in dominio viri. Rota dec. 472. num. 2. par. 1. *divers.* Cyriac. l. c. Conciol. al. Civil. q. nu. 30. Præsertim si uxor reservavit sibi suas dotes super aliis bonis mariti. Andreol. & Conciol. l. c.

Uxor obligatio pro viro de rota dote, aut ultra dimidium est nulla, quamvis renuntiaverit Vellejano etiam cum juramento. Gratian. *disc. for. cap. 723. num. 12.* & 18. Giv. de *credit. cap. 4. quest. 7.* num. 961. Thef. dec. 223. num. 14. Gail. lib. 2. *obf. 77. num. 11.* Maur. de *fidejuss. par. 2. sect. 8. cap. 3. a. nu. 103.* Martescot. lib. 2. *var. resol. cap. 5. num. 19.* Sperell. *decif. 164. nu. 30.* & 31. Cyriac. *contro. 216. num. 19.* Andreol. *contro. 376. num. 3.* Mancin. de *juram. p. r. c. eff. 202.* Rota post Conciol. decif. 33. nu. 5. Scraph. decif. 1187. nu. 2. Conciol. l. c. nu. 34. Etiam sine temerariis relictis, quia, est nulla ipso jure. Fontanella de *pañ. nuptial. claus. 7. gl. 2. par. 6. nu. 59.* & 60. Cancet. *var. ref. par. 1. cap. 13. nu. 43.* & alii apud Conciol. l. c.

Uxor est, & dicitur vere Domina dotis contrahente matrimonio, maritus vero fidei, & improprie. Ita post innotatos Castill. de *usuf. cap. 4. nu. 18.* Fontanella de *pañ. nuptial. claus. 5. gl. 8. part. 13.* nu. 6. *claus. 6. gl. 1. part. 2. nu. 32.* & alii, quos citat Conciol. *alleg. civil. 5. nu. 17.* Idem ideo uxoris est periculum contingens in fundo dotali sine culpa viri. Covar. *pract. q. cap. 28. nu. 8.* Honded. conf. 41. & 77. n. 2. vol. 2. Cyriac. *contro. 220. num. 10.* Salye. in *L. si inter virum. 21. C. de Jur. dot. Laderch. conf. 65. num. 4.* Conciol. *alleg. Civil. 6. nu. 43.*

Uxor ut consequatur partem in bonis mariti, requiritur, quod sit in extrema inopia, ita ut fere mendicare cogatur. Surd. dec. 61. nu. 9. Bart. dec. 129. n. 10. Mangil. de *impug. q. 159. nu. 4.* & 5. Fontanella de *pañ. nupt. claus. 5. gl. 8. par. 9. a. nu. 19.* Pascual. de *patr. potest. par. 4. cap. 10. n. 16.* Paul. Rub. de *reclam. cap. 25. nu. 134.* & ad denegandam uxori partem sufficit, quod tempore obitus viri possit quoquo modo se alere absque eo, quod mendicet; quia beneficium quariz gaudet solum illa mulier, que in extrema reperti inopia. Hinc quanta denegatur uxori, si est humilis conditionis, & potest labore propriis manibus, vide Conciol. l. c. n. 7. & 8. qui citat plures casus, in quibus quanta denegatur uxori. Cyriac. *contro. 221. nu. 43.* DD. cit. & Mangil. de *impug. q. 139. num. 6.* & ut quanta debeatur, non requiritur, quod alimenta non sufficiant pro concedenda, sed pro necessitate. DD. cit. Porro partem non consequitur, si habeat fratrem divitem, aut patrem divitem. Dec. in *auth. preterea. C. unde vir. & uxor.* Surd. de *aliment. tit. 9. quest. 35. num. 8.* Rol. conf. 14. num. 19. & 53. lib. 3. Barb. in *dec. Benon. 130. per totam.* Pascual. l. c. nu. 16. quoniam vis multi apud Honded. conf. 93. sub num. 29. lib. 1. contrarium defendunt.

Et quamvis DD. communiter dicant, uxorem esse, & dici pauperem ad effectum consequendi partem a marito, cuius dos non est sufficiens pro alimentis illius. Vinc. de Franch. dec. 410. n. 3. Fontanella l. c. *claus. 5. gl. 8. par. 9. num. 10.* Mangil. de *impug. quest. 159. nu. 2.* Rota apud Staill. de *salvo. inter. dec. 147. nu. 15.* & amplius, alimenta debere esse talia, ut sufficiant ad conservandum illum statum, in quo uxor vivebat vivente marito, & secundum dignitatem viri præfundi, & dotem dici partem, quæ non est sufficiens ad alimenta pingua, quæ uxori præstabantur a viro divite.

Tamen verior, & communior videtur illorum sententia, quod si uxor ab initio matrimonii fuit congrue dotata attenti facultatibus viri illius temporis, qualitate ipsorum conjugum, & consuetudine Regionis non potest dici pauper, & ita excludatur a quarta, quamvis dos non sit sufficiens pro alimentis uxoris de tempore solui matrimonii. Gabr. conf. 142. nu. 13. vol. 1. Honded. conf.

- conf. 93. num. 12. vol. 1. Cephal. conf. 671. nu. 26. & 27. lib. 5. Barz. dec. 128. nu. 39. Fontanella de pat. nupt. claus. 5. gl. 8. par. 9. num. 18. Mangil. de imp. par. 9. 160. n. 3. Surd. conf. 216. num. 4. lib. 2. & de alim. tit. 9. quest. 27. a nu. 8. Gratian. disc. for. cap. 120. num. 64. par. 1. Vinc. de Franch. dec. 410. Rota dec. 302. par. 2. divers. & decis. 230. par. 4. recent. & alii apud Conciol. l. c. n. 15. quia Imperator noluit dare beneficium quare, nisi mulieribus indotatis, aut que sunt tam parum dotatæ, ut vere dotatæ dici non possint. *Arth. Praterca. C. unde vir, & uxor.*
- 46 Uxor quamvis possit se obligare pro viro, tamen obligatio citius jurata non valet, si non constat negotium esse in utilitatem viri, quia tunc contractus est nullus ipso jure, quem non possit confirmare juramentum. Ita innuunt apud Conciol. alleg. 76. n. 12. Farin. de simul. & fals. q. 160. n. 251. Mancin. de juram. par. 4. off. 1. q. 3. n. 1. Marefcot. lib. 2. var. ref. cap. 5. nu. 17. qui licet asserat l. c. quod imo juramentum confirmat obligationem ipso jure nullam, ut in rem plurimi, quos recentit Conciol. l. c. num. 13. Abb. in cap. com. contragat. 28. n. 2. de jurejur. Scraph. de privil. juram. privil. 61. n. 5. Speciel. dec. 46. nu. 9. id tamen limitat, si mulier ex obligatione maneret penitus indotata, aut dimidia pars dotis non remaneret salva, nec statum tollat fidem instrumenti.
- 47 Uxor non potest agere contra rem dotalem ab ipsa alienatam, præsertim cum juramento, secundum Boer. dec. 23. num. 7. & 9. Honded. conf. 45. numer. 39. Vinc. de Franch. dec. 83. Hodier. ad Surd. dec. 86. n. 25. nisi in subsidium, quando illi non fuit consilium super aliis, nec maneat indotata. Afflicti. dec. 314. ubi Ursill. nu. 2. Vinc. de Franch. dec. 477. n. 13. Mant. de tacit. lib. 11. tit. 19. n. 34. Caster. var. ref. par. 3. cap. 15. n. 100. Fab. in C. lib. 5. tit. 13. defin. 14. Gratian. disc. for. cap. 723. nu. 19. & Merlin. de pign. lib. 2. q. 18. n. 66. Fontanell. l. c. claus. 7. gl. 2. par. 6. n. 7. Rota apud Cenc. dec. 33. Thel. dec. 223. & alii plures apud Conciol. alleg. 30. n. 9.
- 48 Uxor contrahendo matrimonium videtur tacite ratificare promissionem dotis viro factam. Dec. conf. 35. a. n. 1. Fontanell. de pat. nupt. claus. 13. gl. un. n. 7. Rota dec. 89. a. num. 11. par. 2. divers. & dec. 497. num. 11. par. 4. recent. 10. 2. & apud Burat. dec. 283. n. 8. ubi Feterill. lit. A. & apud Duran. dec. 42. Conciol. alleg. 30. nu. 38.
- 49 Quamvis obligatus uxoris pro viro non valeat, sed sit nulla ipso jure, juxta Auth. si qua mulier, ubi DD. C. ad Pellician. Grass. de except. 27. nu. 22. Marefcot. var. ref. lib. 2. cap. 5. nu. 1. Surd. dec. 164. num. 11. Merlin. Pignatell. controu. for. 56. nu. 1. Capyc. Latro dec. 148. nu. 1 lib. 2. Rota apud Zachiam de societ. dec. 3. num. 2. & de offic. camer. dec. 100. nu. 1. a. apud Duran. dec. 449. Thel. dec. 223. Marefcot. l. c. tamen obligatio, qua se uxor obligat pro viro pro dotanda communi filia, valet. Bald. in L. 1. n. 1. vers. quintum decimum. ff. sol. matrim. Bald. Novell. de dote. par. 6. privil. 3. nu. 7. & privil. 12. n. 2. Barb. in L. 1. par. 4. num. 101. ff. solut. matrim. Cravetta conf. 77. a. nu. 1. Trentacing. var. ref. lib. 3. de fidejuss. ref. 2. nu. 4. Gratian. disc. for. cap. 647. num. 10. Rota apud Put. dec. 160. lib. 4. & dec. 390. num. 7. par. 4. recent. quia dos est adeo privilegiata, ut illius favore cesset beneficium Vellejan. L. si dotare. 12. C. ad Pellician. Bald. novell. l. c. par. 6. privil. 12. Gratian. l. c. n. 12. Altograd. conf. 34. nu. 8. vol. 1. & alii apud Conciol. alleg. 76. nu. 20. & 21. quavis contrarium tenent Marefcot. lib. 1. var. ref. cap. 4. n. 13. & lib. 2. cap. 5. nu. 16. Maurus de fidejuss. par. 2. sect. 8. cap. 3. nu. 31. Surd. dec. 64. ubi Hodier. nu. 5. Cyriac. controu. 41. nu. 9. & controu. 395. num. 25. qui id tenet, si uxor remaneret indotata, nisi iam obligatio fuisset jurata. Idem Marefcot.
- Uxor, viro vergente ad inopiam, habet jus repetendi suas dotes, seu illas assicurandi super bonis viri. L. si constante. 25. ff. sol. matrim. Costa. de remed.
- subsid. 1. num. 1. & 2. Gail. lib. 2. obs. 83. Vinc. de Franch. dec. 617. Cephal. conf. 747. numer. 33. lib. 5. Gratian. disc. for. cap. 44. nu. 2. par. 1. & Gurb. dec. 16. num. 1. Pajacell. expedit. civil. 4. num. 9. Fontanell. de pat. nupt. claus. 7. gl. 2. par. 3. num. 16. Post. de substat. inspell. 18. nu. 109. Rota dec. 292. num. 1. & 2. par. 1. recent. & ad hunc effectum sufficit, quod uxor probet, virum incipere labi facultatibus suis, & male uti substantia sua. DD. cit. & Conciol. l. c. alleg. 77. nu. 2. & 3. quæ procedunt, quamvis maritus fideiussorem officiat de conservanda & restituenda dote. gl. in L. ubi adme. 29. C. de Jure dot. Bart. in L. si constante. 25. num. 46. ubi Alex. nu. 19. ff. solut. matrim. Gail. lib. 2. obs. 83. numer. 7. Gratian. dec. March. 194. num. 10. & disc. for. cap. 44. num. 24. Pajacell. loc. cit. Giurba disc. dec. 16. num. 1. Fontanell. loc. cit. gl. 2. par. 2. num. 63. Thel. dec. 207. num. 1. quia non tenetur uxor fragilitati cautionis se committere. DD. cit. & Carpes. de dot. par. 3. privil. 29. Conciol. loc. cit. num. 9. & 10. Et repetit etiam ex consensu luit, ne dos ipsa minuat. Fab. in C. lib. 5. tit. 6. defin. 3. Fontanell. disc. claus. 7. gl. 2. par. 3. n. 60. & bona paraphernalia, quæ maritus tradidit. L. ubi adme. 29. C. de Jure dot. Gail. disc. obs. 83. num. 3. Conciol. d. alleg. 77. num. 15. Et si in suo instrumento dotali habet clausulam Constitui, potest impedire executionem in bonis mariti etiam non probata inopia. Gratian. disc. for. cap. 1000. num. 5. par. 5. Gramm. dec. 92. num. 18. Carter. dec. 8. num. 2. Giurba dec. 61. num. 16. Conciol. l. c. num. 35. Neque refert, quod uxor scierit nuptit inopi, quia per hoc non dicitur approbasse facultates illius. Galles. de except. ult. vol. tit. 4. except. 9. num. 15. Gail. lib. 2. obs. 84. num. 5. & alii apud Conciol. alleg. cit. num. 27. Limitatur conclusio principalis, quod uxor non possit petere assicuracionem, aut restitutionem suorum dotium, si lapsum sit decennium a die, qua scivit, virum lapsum esse suis facultatibus, & male uti sua substantia. Mascard. de prob. conclus. 1158. numer. 11. lib. 3. Costa. de remed. subsid. 2. sub. numer. 4. Merlin. de pign. lib. 3. quest. 73. num. 55. Conciol. loc. cit. num. 29.
- Neque potest hæc assicuratio, seu restitutio dotis super bonis mariti uxori impediri a creditoribus posterioribus viro per obligationem sui crediti dotalis in pecunia, secundum communione. Afflicti. dec. 199. ubi Ursill. Socin. sen. conf. 111. lib. 3. Vinc. de Franch. dec. 54. Bald. novell. de dote. par. 7. privil. 47. Negus. de pign. lib. 1. membr. 5. par. numer. 31. Giurba dec. 16. num. 12. Olac. dec. Pedem. 135. num. 11. Gail. lib. 2. obs. 92. num. 7. Mant. de tacit. lib. 11. tit. 30. num. 12. Gratian. disc. for. cap. 489. num. 21. Fontanell. l. c. Fenzon. ad stat. Urbis. cap. 129. nu. 27. quia pecunia est de rebus, quæ servando servari non possunt. L. lex, que tutor. 23. C. de administr. Tut. Tiraque. de retract. litig. 9. gl. 1. n. 104. Simoncell. de decret. lib. 3. tit. 8. n. 116. & hæc tenet deterior uxoris conditio. Mant. de tacit. disc. tit. 30. nu. 12. Cyriac. controu. 295. nu. 40. Conciol. l. c. nu. 32. solum tamen matrimonio pecunia potest offerri uxori. L. cum tibi. 102. respons. C. qui prior. hab. Bart. in L. si constante. 25. n. 88. ff. solut. matrim. Mant. de tacit. lib. 11. tit. 30. nu. 1. Merlin. de pign. lib. 3. quest. 73. nu. 54. Cum solum matrimonio dos restituatur non sit amplius dos. Conciol. l. c. n. 36.
- Uxor, si ex bonis dotalibus, & paraphernalibus si bi reservavit aliquam quantitatem fructuum cum facultate de illis libere disponendi, ex hac reservatione restituit, reliquos fructus marito acquiri, ad quem extitit loci spectant. Surd. conf. 361. nu. 21. Merlin. dec. 386. nu. 4. Rota dec. 669. nu. 2. par. 1. recent. Bich. dec. 634. num. 26.
- Uxori competit Salvianum interdictum pro alimentis contra tertium possessorem bonorum viri, quæ opinio est vera, neque ab illa in judicando recedendum. Surd. de alim. lit. 8. privileg. 49. n. 8. in fin. Bich. dec. 250. nu. 43. & 44.

INDEX ALPHABETICUS RERUM ET VERBORUM,

Quæ in his quatuor Tomis continentur,

Pro cujus intelligentia adnotatur, quod numeri in margine positi Tomos indicent, numeri vero qui sunt intrus positi, ubi plures sunt, priores paginam, sequentes vero numeros marginales denotent.

A, ab.

Ab hinc.

- 1 *A, ab* dictiones denotantes terminum, an sint separatae, & exclusivæ termini. pag. 299. n. 26.

Ab hinc dictio an faciat, quod dies termini computentur in termino. p. 260. n. 322. ad fin.

Abbas.

Abjuratio.

- 1 *Abbas*, *mn.* quando ac quomodo habeat jura quasi Episcopalia, ac jurisdictionem, & de materia. p. 7. n. 3. *seq.* Quomodo probet possessionem exercendi jura quasi Episcopalia contra Episcopum. *ibid.* sub n. 4. quomodo privilegia. *ibid.* num. 13. & 14. An possit praescribere partem Diocesis cum territorio, separato excludendo Episcopum. 451. *ibid.* n. 18. & 17.

Abjuratio ab hæresi quomodo fiat, ejusque formulæ, vide verb. *Hæresis*. p. 126. & *seq.*

- 1 *Abbas*, an, & quomodo Episcopo subiectus, & in quibus. p. 8. & *seq.* & in verbo *Exemptio*. & *seq.*

Abjurantes an possint admitti ad audiendas Confessiones. vid. *Regulares*. p. 197. n. 23.

- Abbas* electio & confirmatio quomodo fiat diversa miscellanea etiam ad praxim spectantia, vide in verb.

Abjuratio quid sit, & quomplex. p. 11. n. 11.

- Abbas*. p. 1. & *seq.* & in verb. *Electio*. p. 364. & *seq.*

Abjuratio an possit imponi, in qua ætate possit imponi, in qua terminis. p. 11. n. 12.

- Abbas* electus, quænam agere, & ministrare possit ante benedictionem ab Episcopo obtentam, & de materia. p. 5. n. 16. & *seq.*

Abjuratio de gravi vel vehementer quibus imponatur, & quibus abjuratio de levi. p. 11. n. 13. & 14.

- Abbas* intra quod tempus debeat benedici. p. 6. num. 19. femem benedictus an debeat de novo benedici. *ibid.* n. 20.

Abjuratio an possit fieri secreta, & quæ personæ ad illam requirantur. p. 11. n. 14.

- Abbas* benedictus, vel non benedictus quænam exercere possit. *ibid.* & *seq.*

Abjurare recusans si est confessus & convictus an sit tradendus Curiae seculari, & quando excommunicandus. p. 11. n. 17.

- Reliquia circa Abbates, vide in verb. *Abbas*. p. 1. & *seq.* ubi illorum potestas, subiectio Episcopo debita, & alia.

Adjurans de levi vel gravi an incurrit irregularitatem. *ibid.* n. 18.

- Abbas*, an possit resignare Beneficia, vide *Promotus* infra.

Abjuracionem quænam debeant præcedere. *ibid.* n. 19.

- Abbas*, vide etiam verb. *Exemptio*, *Regulares*, infra.

Ablativi.

- Abbas*, quem ordinem sacrum habere debeat. vide verb. *Promotus* infra.

Ablativi absolute positi, an formam inducant. p. 322. n. 171.

- Abbas* exemptus an teneatur venire ad Synodum. pag. 456. n. 103. & infra verbo *Regulares*.

Abortus.

- 1 *Abbas*, an possit ex præscriptione acquirere jurisdictionem contra Episcopum in sua Diocesi, & quomodo præscriptio tunc probeatur. p. 227. n. 19.

Abortum procurans an sit irregularis, quando est dubium, an scius fuerit animatus. p. 342. n. 4.

- 3 *Abbas*, vide *Regularium Prelati*.

Abortum procurans an teneatur ad penas ante sententiam Judicis declaratorias. p. 14. n. 7. in fin. & p. 199. n. 130.

- 4 *Abbas* intra quod tempus teneatur petere benedictionem. p. 113. n. 17. an autem benedictionem possit subditis conferre minores. *ibid.*

Abortus materiam ac ejus penas, vide in verb. *Abortus*. p. 13. & quid in Clericis. p. 199. n. 130. vide etiam in verb. *Bulle*, ubi quid juris ad normam Bullæ Sixti V. p. 106. n. 3.

- Abbatissa.*

Abra.

- 1 *Abbatissa* auctoritas qualis sit, qualiter, ac qualis debeat eligi, benedici, & alia miscellanea, vide in verb. *Abbatissa*. p. 13. & *seq.* & in verb. *Electio*. pag. 365. n. 8. & *seq.*

Abra.

- Abbatissa* an possit absque usura pacisci de interdicto. n. 104. & *seq.*

Abra.

- Abbatissa* an possit de licentia Episcopi exire & monasterio ad præstandum Principi juramentum fidelitatis obsequia. pag. 401. n. 109.

Abra.

- Abbatissa* an possit eligi, quæ prius fuit corrupta. vide verb. *Corrupta*, infra.

Abra.

- 3 *Abbatissa* an possit habere jus visitandi monasterium privative quoad Episcopum. vide *Monasterium*.

Abra.

Abra.

Abra.

Abra.

Abra.

Abra.

Abra.

Abra.

Actio.

- 1 **Actio** qualis fuerit intentata, an cognoscatur ex narrativa vel ex conclusione libelli? *p. 161. n. 14. Item an ab exceptione Rei, an vero a petitione seu libello actoris?* *p. 282. n. 123. in fin.*
- Actio** an dicatur nata ante declarationem voluntatis illius, a cuius arbitrio contractus pendet? *pag. 150. num. 89.*
- Actio** & obligatio in contractibus an agnoscat suam originem a die celebrati contractus? *p. 258. n. 117.*
- Actio** ad iuspatronatus competentis an vendi possit? *pag. 30. n. 37. in princ.*
- Actio** popularis an & quando competat contra alienantem bona Ecclesiae? *p. 24. n. 4.*
- Actio** an de dolo quando detur, & quando actio ex dolo, & quomodo istae duae actiones distinguantur? *p. 333. n. 16. & seqq.*
- Actio** spoli in causa decimarum an detur contra Parochum in decimis existentibus intra limites suae Parochiae? *p. 212. n. 37. & seqq.*
- Actio** hypothecaria, vide *Hypotheca.*
- Actio** petendi dotem, caducitatem, & alia, an transmittatur, vide *Jus.*
- Actiones** quoniam, ac in quas personas cedi possint, vel non, vide in verb. *Cessio iurum.* *pag. 151. & seqq. & num. 3.*
- Actionem** habens ad rem, an ipsam rem habere dicatur? *p. 31. n. 37. in princ.*
- Actiones**, vide etiam *Legatum.*
- Actionum** materiam &c. an possint cumulari, ubi etiam de actione peritior & possessionis, & aliis, vide in verb. *Actio.* *p. 18.*
- 2 **Actio** an perpetuetur per donationem fideiussionis. *pag. 41. num. 51.*
- Actio** iniuriarum quatuorplex sit, ubi etiam de civiliter & criminaliter intentata, & an una faciat cessare aliam? *p. 169. n. 3. & seqq.*
- Actio**, vide etiam infra in verbo *Instantia. Lis.*
- Actio** hypothecaria an non sit individua, & quemlibet efficiat, possitque creditor variare, & contra quos detur, & quibus competat, & alia miscellanea, vide in verb. *Hypotheca. p. 137. & per tot. & p. 141. n. 54.*
- Et an non cesset, ubi adiutur bona debitoris. *pag. 141. num. 53.*
- Actio** qualis, seu an hypothecaria fuerit intentata, an non cognoscatur ex conclusione libelli, & quali: & an ex narratione? *ibid. n. 54.*
- 3 **Actio** contra procuratorem Domino quando competat? *pag. 411. num. 38.*
- Actio** redhibitoria, vide *Redhibitoria.*
- Actionum** dotis quando habet maritus, vide *Adventus.*
- 4 **Actio** hypothecaria, & salvanum an possint in eodem libello alternatim intentari, vide *Salvanum.*
- Actiones** personales an transmittantur, vide *Transmissio.*
- Actiones** penales, aut criminales, vid. *Transmissio.*

Actus.

- 1 **Actor**, reo, contumace quomodo se gerere, ac contumaciam accusare debeat, & de materia? *p. 235. n. 3. & seqq.* An debeat suam intentionem probare, an vero obtineat sine alia probatione, aut sufficiat probatio iuratoria? *p. 236. num. 15.* Quando initatur in possessionem ex primo, vel secundo decreto, & de illius effectibus? *ibid. n. 12.*
- Actor** qui coepit agere via ordinaria, & an quando possit agere via executiva. *p. 265. n. 166.*
- Actor** an possit propria auctoritate capere bonorum possessionem debitoris, saltem post secundum decretum? *ibid. n. 167.*
- Actor** an & quando teneatur edere reo non solum copiam libelli, sed etiam instrumenta, de quibus in libello facta sunt mentio, vel actor se iactavit, ut illis visis possit deliberare &c. & generaliter quando teneatur reo petenti edere documenta, & instrumenta, ac quomodo contra eundem edere recusantem procedatur, ac de materia? *pag. 361. num. 2. & seqq.*
- Actor** an possit opponere citationem Rei non iudicalem. *Regendellii Bibliotheca. Tom. IV.*

guinam, aut legitimam executionem, si ipsa reus compareret? *p. 235. n. 5. in fin.*

Actor concludens in peritorio, an obtinere possit in possessorio, & contra, virtute clausulae *super quibus omnibus* &c. in libellis apponi solent? *p. 161. n. 14.*

Actor dum replicas ad exceptionem Rei, an dicatur, & fiat reus? *p. 362. n. 6.*

Actor an teneatur probare veritatem causae, seu tituli, ob quem solutiones praeteritis factae sunt? *pag. 148. num. 69.*

Actoris confessio an destruat, per depositiones contrarias testium a se productas? *p. 245. n. 38.*

Actor si sit contumax, quid iuris sit, & an amplius audiamur nisi refusus expensis, & data cautione de iudicio fisci, & alia? *p. 235. n. 6. p. 9. & 10.*

Actor an possit a iudice ex officio repelli, si eadem exhibet praescriptio, cui carens actione? *p. 205. n. 9.*

Actor an, & quando mittatur in possessionem bonorum suorum contumacia Rei, & quomodo? *p. 206. num. 37.*

Actore non probante, vide infra in verbo *Reus.*

Actor post sententiam quando possit nova iura producere, vid. *Reus.*

Actuarius.

Actuarius acceptans fideiussionem non idoneam, an teneatur de proprio? *p. 48. num. 131.*

Actuarius, vide infra in verbo *Notarius.*

Actus.

Actus an presumatur praecessisse, qui de iure praecedere debet? *p. 31. n. 38.* Fieri consuetus, an in dubio presumatur factus? *p. 87. n. 127. & p. 335. num. 31.*

Actus an vitietur non tantum quando fit contra formam ad illius valorem praescriptam, sed etiam quando fit praeter illam? *p. 88. num. 149.*

Actus nullus, qui v. g. fuit sine citatione citandi factus &c. an sit absolute nullus, an vero solum volente eo, qui non fuit citatus: vel an etiam volente illo, qui non citavit? *p. 153. n. 1. & p. 366. n. 15.*

Actus facultativi an, & quando inducant praescriptionem, aut consuetudinem, etiam ad effectum manutentionis? *p. 230. n. 32.* Et in dubio an presumantur facultativi? *ibid.*

Actus subsequens an censetur factus in vim tituli praecedentis? *ibid.*

Actus in continenti factus an dicatur interesse contractui praecedenti? *p. 340. n. 18. & p. 449. num. 18.* & quando dicatur factus in continenti? *ibid.* & infra verbo *Probare. Liquidare.*

Actus factus per modum continuationis post litem acceptam, an dicatur attentatus? *p. 56. num. 2. Item an actus necessarius vel ad vitandum scandalum? ibid.*

Actus an dicatur voluntarius, si sit factus iussu illius, qui cogere potest: & an talis actus dicatur dolo factus? *p. 241. n. 5.*

Actus quod sit factus ex joco, puta iuramentum, promissio &c. asserenti an credatur? *p. 207. n. 23.*

Actus ex iracundiae impetu factus, an vitius puniatur? *p. 121. n. 6.*

Actus a furioso &c. factus an presumatur factus tempore dilucidi intervalli? *p. 367. n. 19.*

Actus ut valeat, vel ut pereat, in dubio an presumatur? *p. 330. n. 147.*

Actus quando probetur testibus singularibus? *p. 20. n. 3. & ut infra verbo Testis.*

Actus Capitularis, quando dicatur factus in concordia? *p. 371. n. 46.*

Actus Capitularis, in quo interfuerunt parum privati, & parum non privati voce activa, an subsistat? *ibid. num. 48.*

Actus quando presumatur dolosus, quando non, vide in verb. *Dolus.*

Actus quando dicatur publicus, & an possit adhuc dici occultus, etiam si testibus probati possit ad effectum pollutionis. Ecclesiae? *p. 337. n. 55.*

Actus, vide etiam infra verbo *Gesta. Factum.*

Actus factus contra legem prohibentem an sit ipso iure nullus? *p. 2. n. 6.* Et an semper irritus, ut fidei iussio prohibita Clericis? *p. 38. n. 20.*

Actus quando dicatur facultativus, vel non, aut ex titu-

titulo precedenti factus, & de illius effectu? p. 3. num. 18.

Factus propter metum, vel reverentiam superioris superiorem non agnoscens, an illum facienti præiudicet, aut possessionem auferat? p. 103. n. 18.

Actus an habeatur pro expleto in odium impediens? p. 158. n. 13.

Actus in continenti factus quando dicatur inesse contractui precedenti, vel non? p. 161. n. 1. & 3.

Actus in iracundia factus, vide infra in verbo *Iracundia*.

Actus, vide etiam infra in verbo *Factum*.

3 Actus miculofus an inducat possessionem. v. *Metus*.

Actus quando sit ipso iure nullus, quando annullandus, vide *Nullitas*.

Actus an ex ratio vel præsumpto mandato sustineatur? p. 199. n. 67, an ex ratiificatione superveniente, & quando? p. 199. n. 68.

Actus facultativi an indicant obligationem. vid. *Obligatio*.

Adjectivum.

1 Adjectivum personæ in concessione de sui natura transmissibile, an faciat concessionem esse personalem? p. 297. n. 8.

Adiens. Aditio.

2 Adiens hereditatem, vide infra in verbo *Heres*.

Aditio hereditatis, vide infra in verbo *Hereditas*.

Aditio hereditatis an sit necessaria in Monacho, cui fuit delata, an vero immediate acquiritur Monasterio, p. 113. n. 5.

Adimplementum.

1 Adimplementum non facti exceptio an dicatur sublata a statuto resciente omnes exceptiones. p. 422. n. 24. & seq. & num. 73. Et quando hæc exceptio, & a quo opponi possit: & an a Iudice ex officio, & quid operetur, & de materia *ibid.* & nu. 75. Et hanc exceptionem opponens an teneatur hanc negativam probare, an veto actor affirmativam? p. 422. num. 25.

Adimplementum an, & quando fieri possit pendente iudicio, seu post licentiam motam ad sustinendum contractum? p. 422. n. 26.

Adimplementum conditionis an sufficiat si semel adfuerit, aut an debeat durare? p. 425. n. 56.

Administratio. Administrator.

Administratores bonorum Ecclesiæ, si sint Laici, an teneantur Episcopo ad rationem? p. 19. n. 1. Piorum locorum, an possint conveniri coram Episcopo? *ibid.* n. 4.

Administrator in bonis concursus creditorum cessis, a quibus ac quomodo deputetur, & quam habeat potestatem? & alia? p. 255. n. 102.

Administrator bonorum publicorum, an possit super illis censum creare? p. 144. n. 25.

Administratores materiam, vide in verbo *Administratio*, p. 19. & seq.

Administrator hereditatis, vide etiam infra verbo *Hereditas*, *Institutus*.

2 Administratores Hospitalis, vide infra in verbo *Hospitalitas*.

3 Administratio bonorum Ecclesiæ ad quem spectet. vid. *Papa*. coram quo reddere rationes. vid. *Laici*, & quando non.

Administratores an teneantur ad reddendas rationes? p. 446. n. 16.

Adoptio. Adoptivus.

1 Adoptio qualis, aut arrogatio, quo iure, ac quomodo constituit impedimentum dirimens matrimonium: quomodo in ea dispensetur, ac qualiter exprimenda a petente dispensationem? p. 312. n. 72. & seq.

2 Adoptivus an faciat cessare conditionem si sine liberis? p. 61. n. 95. An, & quando succedat patri adoptivus, aut avo, & agnatis, sive ex testamento, sive ab intestato: petens immitti in possessionem bo-

notum patris an gaudeat edicto Corbiniano, & alia, vide in verbo *Filius*. §. *Adoptivus*. pag. 61. num. 104. & seq.

Adoptivi an admittantur ad tetractum, seu jus tetractus? p. 258. n. 305.

Adventitia.

Adventitia bona, vide in verbo *Bona*. p. 102. nu. 42. & seq.

Adulter. Adulterium.

Adulter an fiat irregularis si occidat maritum adulteræ se aggredientem? p. 21. n. 15. & 16.

Adulterium an possit a marito vel uxore civiliter, & ad effectum lucrandi dotem accusari? p. 329. n. 13.

Adulterium committens post divortium ob adulterium alterius concessum, an possit cogi redire ad conjugem? p. 225. n. 8. & p. 326. n. 24.

Adulterii compensatio, vide etiam infra verbo *Compensatio*.

Adulterium quomodo probetur ad effectum divortii, & alia miscellanea, vide in verbo *Divortium*. p. 328. n. 8. & infra etiam in verbo *Uxor*.

Reliquam adulterii materiam, & diversa miscellanea ac quomodo probetur, & puniatur, vide verbo *Adulterium*. p. 25. & seq.

Adulterium committens cum uxore Domini, an, & quando amittat feudum. pag. 23. nu. 81. Commissum cum uxore Imperatoris, an sit crimen læsæ Majestatis. p. 167. n. 71.

Adulterium ad probandum, quænam indicia, vel præsumptiones veniant, aut interserviant. pag. 183. num. 5. & 9.

Sicut etiam ex quibus indicibus ejusdem præsumptio excludatur. *ibid.* n. 10.

Adulterium filium se esse asserenti quando credatur, ad effectum succedendi in hereditatem adulteri. pag. 59. num. 67.

Adulterium ad effectum inquirendi, vide infra in verbo *Judex Ecclesiasticus*.

Advocatus.

Advocatus an possit agere Clericus? p. 279. n. 31.

Advocatum an teneatur Ecclesiæ solvere, aut expensas ab eodem factas in lite pro ea habita de mandato Rectoris, aut majus partis Capituli, licet non probetur versio in utilitatem. pag. 361. num. 90. & seq. 374. n. 83.

Advocatorum alia miscellanea, an, & quando teneantur pro pauperibus gratis patrocinari, an sequi opinionem probabiliorum: an possint pacifice de quota liti: quo salario debeat esse contenti: An qui fuit advocatus possit postea esse Jux, aut testis &c. in eadem causa, & alia, vide in verbo *Defensor*. p. 327. n. 7. & seq.

Advocatus, vide etiam infra verbo *Procurator*.

Aliter ad non æque pro Republica militent calamitas, quo minus gladiis. p. 71. n. 3.

Advocatus an possit esse pateris dum teus torqueretur. p. 176. n. 31.

Advocatus Rei, si ex ejus assensu sequatur mors falsi accusatoris, an sit irregularis. p. 198. n. 28.

Advocatus reo criminis læsæ Majestatis, an admittatur, vide infra in verbo *Lesio*.

Advocatus an possit Jux precipere, ut pauperibus gratis assistant. p. 206. n. 25.

Advocatus, qui est etiam Tutor an possit petere salarium pro advocacia, si habeat salarium pro iure. p. 102. n. 6. an pro eodem salario teneatur etiam patrocinari in causa appellationis. *ibid.* n. 7.

Advocatus, qui duobus operam suam locavit, & ab illis annuum salarium recipit, ut in omnibus causis patrocinium suum præstet, si inter illos duos sit oritur, cui debeat patrocinari? *ibid.* n. 8.

Advocatus in propria causa victor, an a condemnato in expensis possit petere honorarium suæ advocaciz, aut quando? & tunc quid debeat Advocatus probare? p. 180. n. 55.

Advocati in salariis a communi debitoribus sibi restantibus in concursu creditorum an præferantur, *ibid.* n. 58. ubi de procuratoribus.

Edificare. Edificans. Edes.

- 1 *Edificare Ecclesiam incipiens, an possit cogi ad perficiendam, & a quo Judice.* p. 352. n. 14. Et an possit obligari ad illam dotandam. *ibid.*
- 2 *Edificans an possit aliquid immittere in fundum alienum, puta lapides, filicidium &c.* p. 1. n. 1. *Edificans an possit continuare non obstante nunciacione novi operis, si desit fideiussionem de demoliendo, quatenus &c. quid si cautio non fuit acceptata.* p. 41. n. 37.
- Edificare, vide etiam infra in verb. Fabrica.*
- 3 *Edes Parochialis quibus mediis reparanda vid. Ecclesia.*

Edificium.

- 2 *Edificium an, & quando solo cedat.* p. 1. n. 7. *seqq.*
- Edificium a Principe in suo solo factum si in aliquem ab eodem transferatur, an censetur translatum etiam ipsum solum.* p. 2. n. 8.
- Edificium factum ob utilitatem publicam in fundo alieno, an cedat Domino fundi cessante utilitate publica.* p. 98. n. 11.
- Edificium si corruptum, vide infra in verbo Fabrica.*
- Edificium, vide etiam infra in verbo Fabrica.*

Egrotus.

- 2 *Egrotus, vide in verb. infirmitas.* p. 166.

Equitas.

- 1 *Equitas an habeat certos terminos a lege constitutos, an vero remittatur arbitrio Judicis?* p. 177. n. 15.

Es alienum.

- 2 *Es alienum testatoris an debeat solvi a gravato, aut an a fideicommissario?* p. 107. n. 7.
- Es alienum an non praevalcat legatis, & ante illa sit ab haerede solvendum?* p. 115. n. 39. Et quomodo, ac in qua sorte sit solvendum? *ibid.*

Estimatio.

- 1 *Estimatio rei emphyteuticæ Ecclesiæ relictae, an debeat dici Ecclesiæ, si Dominus directi illam ad se advocat?* p. 380. n. 38.
- Estimatio a quibus, quomodo, ac supra quibus bonis fieri possit, & alios casus miscellaneos, vide in verb. Estimatio?* p. 27.
- 2 *Estimatio edificii quomodo, seu qualiter fiat?* p. 2. n. 9.
- Estimatio dotis an sit facienda, si illa sit a fratribus forori data in bonis stabilitis in ætatis cum pacto, ut tempore nuptus vel Monachatus illa bona æstimentur, si interit foror ante nuptum &c. moriatur?* p. 92. n. 151.
- Fructuum, puta frumenti &c. de quo tempore fiat, & quare attendatur pretium?* p. 96. n. 2. & 5.
- Bonorum, ex quibus a gravato deducitur dos materna, de quo tempore fieri debeat?* p. 107. n. 13.
- 3 *Estimatio operum hominis occisi, ad quod vel quantum tempus fieri debeat? vide Occidens.*

Ætas.

- 1 *Ætas pro causa dispensationis in impedimentis matrimonii allegata, quomodo, ac a quibus probetur: & quid si desit una vel altera dies?* p. 323. n. 176. Et de quo tempore verificari debeat, an tempore datæ, an vero tempore executionis? *ibid.*
- Ætas ad aliquam dignitatem requisita, an incipiat a die natiuitatis?* p. 369. n. 37. *ad medium.*
- Reliquam ætatis materiam spectantia diversa miscellanea vide in verb. Ætas.* p. 21. & *seqq.*
- 3 *Ætas quomodo sit probanda? vide Baptismus.*

Affectio.

- 1 *Affectio Beneficiorum, vide infra verba Beneficium, & Resignatio.*
- 4 *Affectio maior testatoris unde colligatur? vid. Testator. Begnædelli Bibliotheca. Tom. IV.*

Affectus.

- Affectus delicti, vide in verb. Conatus.* p. 208. 1
- Affectus an puniatur effectu non secuto?* p. 131. n. 6.
- An puniatur effectu non secuto, vide etiam infra in verbo Lesio.*

Affluarius.

- Affluarius, vide in verb. Coloni.* p. 204. 1

Affinis. Affinitas.

- Affinitas ad dirimendum, aut impediendum matrimonium, an probetur ex sola confessione partium ambarum, aut alterutrius?* p. 227. n. 6. Item an unico teste etiam non jurato, vel de auditu deponente, aut testibus familiaribus, aut fama? & de materia. *ibid.* & p. 311. n. 64. & *seqq.*
- Affinitas quatenus, & in quo gradu constituit impedimentum dicimus matrimonium contrahendum; aut impedit petitionem & redditionem debiti in matrimonio jam contracto: quomodo dispensetur, ac qualiter illius gradus & qualitas sit exprimenda ab impetante dispensationem? & alia de materia.* p. 315. n. 102. & *seqq.*
- ¶ *Quid sit, & quotuplex, quandonam cesset, an compellatur affinis ad testificandum, & an detur successio affini?* p. 23. n. 1. *ad fin.* ¶
- Affinitas & consanguinitas in dispensationibus an æquiparentur, & quomodo gradus debeant exprimi &c. vi. de etiam infra verb. Consanguinitas.*
- Affinitatis impedimentum, vide etiam in verb. Impedimentum, Impetrans. infra.*
- Affines, vide etiam infra verb. Statutum.*

Affrancatio.

- Affrancatio, quando requirat Beneplacitum Apostolicum?* p. 31. *sub n. 37.*

Agens. Agere.

- Agens aut procinrium præstans contra illum, a quo salarium, Beneficium, feudum &c. habet, an possit eisdem privari?* p. 332. n. 19.
- Agens ad eaducitatem, vide etiam infra verb. Dominus.*
- Agens de spolio, an & quando teneatur docere de titulo in materia solutionis, seu exactionis pensionis?* p. 93. *num. 172.*
- Agens ex L. diffamari an sit actor vel reus?* p. 454. *num. 75.*
- Agere differens post mortem alicujus informati, an presumatur in dolo?* p. 335. n. 9.

Aggressio, Aggressus, & Aggressor.

- ¶ *Aggressor inter plures vexans, quis presumatur?* p. 24. *num. 1.*
- Aggrediens aliquem animo vulnerandi tantum, si ex aliqua causa occidat, qualiter teneatur?* *ibid.* *num. 12.*
- Aggressus qualiter se se defendere possit, vel non?* *ibid.* *num. 3. & seqq.*
- Aggressus ponens alios ante se ad evitandos ictus, si aliquis ex hac causa occidatur, an teneatur?* p. 26. *num. 10. ¶*
- Aggressus an, & quando teneatur fugere, aut possit se defendere, siue Nobilis sit, siue Plebejus, siue Clericus, siue Laicus. vide in verb. Fuga. p. 97. num. 3.*
- An dicatur se defendere, licet fuerit primus in percutiendo, aut an debeat quis expectare primum ictum,* *ibid.*

Agnatio.

- Agnationis, domus, & familia nomina an idem im-* 2
- potent, vide infra in verbo Familia.*
- Agnatio, vide infra in verbo Famina.*
- Agnationis conservandæ ratio an presumatur?* pag. 96. 4 *num. 7.*

- Agnatus.*
- 2 *Agnatis* vocatis ad fideicommissum, de quibus intelligatur? *p. 30. n. 23. & seqq.*
- Alia.*
- 1 *Alia* dictio, an sit implicativa ad similes causas, & casus. *p. 299. n. 32.*
- Alienatio. Alienus.*
- 1 *Alienatio* bonorum Ecclesie facta sine solemnitatibus an sit absolute nulla etiam nolente Ecclesia agere de nullitate? *p. 28. n. 27. & p. 32. n. 41.*
- Alienans* bona Ecclesie cum reservatione Beneficii Apostolici, an incidat in censuras? *p. 34. n. 54.*
- Alienatio rei Ecclesiastica* facta a procuratore sine speciali mandato, an faciat incurtere Dominum in censuras. *p. 337. n. 24.*
- Alienatio* bonorum Ecclesie Parochialis in casibus permittis, an sit facienda nomine Rectoris, an nomine Episcopi? *p. 28. sub n. 21.*
- Reliquum alienationis bonorum Ecclesie materiam, & praxim, quando liceat, ejusque formalitates servandas etiam ab ipso exsecutore, & alia miscellanea, vide in verb. *Alienatio bonorum Ecclesie*. *p. 25. & seqq. & in verb. Bona. p. 99. & infra in verb. Beneficiarius.*
- Alienandi facultas*, vide etiam infra verb. *Reservatum.*
- Alienans* bona emphyteutica, aut feudalia cum reservatione consensu Domini directi, an & quando incurtat caducitatem, vide infra in verb. *Emphyteutici. Vassallus.*
- Alienans* bona emphyteutica, an ac quando incurtat caducitatem, aut alias penas, & quid veniat nomine alienationis, an etiam in alienatione nulla, & alia de materia. *p. 380. n. 36. & seqq. & p. 385. n. 81. in verb. emphyteutici.* Et an etiam alienans melioramenta in emphyteuti facta? *ibid.*
- Alienatio* bonorum emphyteuticorum an sit nulla absolute, an tantum volente Domino? *p. 380. n. 36.*
- Alienatio* bonorum emphyteuticorum & ceteris in illis casibus, in quibus alias est licita, an possit fieri in potentioribus, & quinam veniant nomine potentiorum, & an Ecclesia etiam contra aliam Ecclesiam? *ibid. num. 38.*
- Alienatio* rei emphyteutica sine consensu Domini facta an valeat, si Dominus requisitus consensum sine iusta causa recusaverit, & an possit tunc supplere a iudice? *ibid. n. 40.*
- Alienatio rei emphyteutice* nulla facta mentione emphyteutis, an presumatur facta tanquam de re allodiali ad effectum incurrendi caducitatem? *ibid. sub n. 41.*
- Alienatio rei* censui subiecta an licita, & quid de illius pacto contrariio? *p. 146. n. 55. & 60. & seqq.*
- Alienatio* que sit cessio iurium, vide in verb. *Cessio iurium.* *p. 151. & seqq.*
- Alienatio* an quis presumatur ea, que adhuc possidet? *p. 28. n. 26. in fin.*
- Alienatio* bonorum minoris facta sine solemnitatibus? an sit nulla absolute, etiam nolente minore agere de nullitate? *ibid. n. 27. & p. 32. n. 41.*
- Alienatio* quando presumatur dolosa. *p. 333. n. 8.*
- Alienatio* facta a Laico in Clericum de religioso animo mutandi iudicium, an valeat. *p. 344. n. 63.*
- Alienationis prohibitio* an cesset in causa necessitatis? *p. 143. n. 6.*
- Alienationis prohibitio* nuda ab omni causa, an non habeat tantum vim consilii? *p. 143. n. 7.*
- Alienans* rem alienari prohibitam, aut viciolam, vel fideicommissum subiectam & ceteris, an & quando teneatur de evictione, vide in verb. *Evictio.* *p. 415. & seqq. & p. 416. n. 45.* & quid si alienans procreatus fuit, se nolle teneri de evictione? *ibid. n. 45.* An, & quando talis teneatur ad damna, & interesse? *p. 415. & seqq.* Et quid si alienatio sit facta ab ignorante prohibitionem alienationis? *p. 415. num. 32. & p. 416. n. 45.* Et an teneatur etiam antequam sequatur evictio, aut agatur de evictione? *p. 416. n. 45.* Et sit agatur contra ipsum de evictione, an possit alienationem revocare etiam alio invito, etiam contra factum proprium? *pag. 414. num. 30. & pag. 415. n. 35. & seqq.*
- Alienationis prohibitio*, vide etiam infra verb. *Beneficiarius.*
- Alienatio* vide etiam infra verb. *Servitus. Fundator. Bona. Confensus Capituli.*
- Alienatio* bonorum quando dicatur facta in fraudem fisci? *p. 26. n. 12.*
- Alienationis causa*, vide infra verb. *Causa.*
- Alienandi facultas* concessa, vide infra verb. *Facultas.*
- Alienans* bona Ecclesie an possit illa, veniendo contra factum proprium repetere, & an tunc teneatur restituere pretium, & alia? *p. 2. n. 1.*
- Alienans* feudum quando incurtat caducitatem etiam ante traditionem? vide in verb. *feudum.* *p. 19. num. 30. & seqq.*
- Alienans* nullitet an incurrat penam a testatore impositam contra alienantem? *p. 65. num. 20.* Et rem alienatam recuperans, an evictet dictam penam? *p. 120. n. 83.*
- Alienans* rem alienari prohibitam, ut feudum scilicet, an teneatur de evictione emptori, aut ad interesse? *ibid.*
- Alienans* simulat an incidat in penam alienantium rem prohibitam? *p. 256. n. 293. ad fin.* Et an possit ipsemet simulationem allegare? *ibid.*
- Alienatio* bonorum, fideicommissi subiectorum an & quando sit licita, vel non: & in casibus permittis quomodo sit facienda, & alia miscellanea de materia, vide in verb. *Fideicommissum.* *p. 21. & seqq.* & si sit facta bona fide an valeat irrevocabilitate, & quomodo fideicommissio consulari? *p. 32. n. 44.*
- Fructuum bonorum Ecclesie an requiratur solemnitas? *p. 94. n. 9.*
- Fundi dotalis an sit valida, si sit jurata. *p. 235. num. 106.* vide etiam infra in verbo *Fundus dotalis.*
- Alienationis prohibitio* an extendatur de filiis ad nepotes? *p. 28. n. 7.*
- Alienata* bona fide per filium pendente conditione fideicommissi an imputentur in legitimam, vide infra in verbo *Legitima.*
- Alienatio rei* luigiosa, vide infra in verbo *Lis.*
- Alienatione* prohibita an sit prohibita successio ab intestato, vide *Prohibitio.* An prohibita videatur alienatio causa mortis, vide *Prohibitio.*
- Alienatione* a Testatore prohibita, de qua alienatione intelligatur? *p. 132. n. 159.* & an prohibitio transeat ad heredem illius, cui sit facta prohibitio, vide *Transmissio.*
- Alienatio* conditionalis, vel modalis, vide infra in verbo *Venditio.*
- Alimenta.*
- Alimenta* ab aliquo sibi ex legato debita repudiandis, an possit illa petere ex officio iudicis quia pauper? *p. 327. n. 9.*
- Alimenta* debitori, aut ejus filiis debita, an praestentur aliis creditoribus? *p. 357. n. 113.*
- Alimenta* filiis debita an sint detrahenda in confiscationem omnium bonorum patris? *p. 211. n. 5.*
- Alimentorum* donatio an cesset, si alimentandus alia aliunde habere possit? *p. 342. n. 49.*
- Reliquum alimentorum materiam, & quis sit quem, ac in quo loco alere teneatur: qua actione perantur alimenta, & quibus denegari possint, & alia miscellanea, vide in verb. *Alimenta.* *p. 35. & seqq.*
- Alimenta*, vide etiam infra verb. *Marius. Carceratus.*
- Alimenta*, vide etiam infra in verb. *Filius. Pater.*
- Alimenta* ex bonis confiscatis an debeantur filiis. *p. 59. num. 56.* vide etiam infra in verbo *Filius.*
- Alimenta* an possit filius a patre petere extra domum propter Novitatem? *p. 60. n. 81.*
- An debeantur potius patri quam filio in parinecessitate. *ibid. n. 83.*
- An debeantur filie etiam diviti, donec nubat? *p. 64. num. 2.*
- A fratre fratri praestita an possint repeti? *p. 81. n. 69.*
- Alimenta* praestant forori alias dotatae, an possint petere fructus ejusdem dotis. *ibid. n. 66. & p. 94. n. 13.* an illa praestant Viduae infra annum luctus. *p. 121. n. 101.*
- Alimenta* an, & quando ab herede debeantur Viduae post annum luctus, ac quomodo, vide etiam in verb. *Heres.*

- Hares infra*, vel p. 121. n. 101. & *segg.* Quid si vidua infra annum luctus illa non petierit, an possit postea illa praterita adhuc petere? *ibid.* n. 104.
- Alimenta an possint peti ab omnibus hæredibus in solidum, aut tantum a quolibet pro rata? p. 122. n. 112.
- Alimentorum causa an sit pira, & mixti fori? p. 252. n. 75.
- 3 Alimenta an & quando debeantur Parrono. vid. *Parronus.*
- Alimenta Episcopo visitanti, seu procurator an & quando debeatur, & in quo consistant. p. 413. n. 58. *segg.*
- An possint ab invitis exigi in pecunia. *ibid.* n. 60.
- a quibus debeantur. *ibid.* n. 59. An debeantur conferantibus. *ibid.* n. 62. an administranti Sacramentum confirmationis. *ibid.* n. 63. a quibus non debeantur. *ibid.* n. 65. An possint in totum remitti. p. 414. n. 67.

Aliquid. Aliquis. &c.

- 1 *Aliquid, aliquis*, dictiones an sint universales? p. 299. n. 30.

Allegatio, & Allegans.

- 1 Allegatio unius tituli competentis ad decimas de jure communi, an excludat allegationem alterius tituli competentis de jure speciali? p. 283. n. 121.
- 3 Allegans propiam turpitudinem. vid. *Proprietas.*

Alluvio.

- 1 Alluvio cui cedat. vide supra verb. *Accrementum.*
- 2 Alluvionis incrementum, vel decrementum fundo vendito eveniens an spectet ad emptorem, aut ad venditorem, ubi adest pactum retrovendendi, & alia, vide in ver. *Incrementum*. p. 161. An transferat dominium & jurisdictionem in eum, cui sit alluvio? *ibid.*
- Alluvio. vid. *Argumentum.*

Altare.

- 1 Altare majus, si destructa tota Ecclesia, integrum & intracum remaneat, an debeat exsecrari, & de novo consecrari? p. 354. n. 33.
- Reliquam altaris materiam, ejusque erectionis, dotationis, & consecrationis formam, ac praxim, & alia, vide in ver. *Altare.* p. 38. & *segg.*

Alternativa.

Alternativa, vide infra verbo *Papa.*

- 1 Quando amittatur ab Episcopo, vide infra verbo *Consensus.*

Amentes.

- 1 Amentes ex causa transiente; & non perpetuo tales, an possint eligi ad Prelaturas? p. 369. n. 37.

Amicus.

- 4 Amicus an possit esse Testis. vid. *Testis.*

Amisso.

- 1 Amisso scripturarum, an, a quo, ac quomodo probanda. vide infra verb. *Scriptura.*

Angustia.

- 1 Angustia loci pro causa dispensationis in impedimentis matrimonii allegata, quomodo, ac de quo loco verificanda sit, an de domicilio, aut origine? p. 321. n. 155. & *segg.* & pag. 323. n. 177. vide etiam *Urigo, Locus.*

Anima.

- 1 Animæ favor, an preferendus favori libertorum. pag. 338. n. 5.

Animalia.

- 1 Animalia Clericorum, si agris dederint damnum, an possint a Laicis eisdem auferri. p. 199. n. 129.
- Animalium materiam, quando fiant primo capientis: ad focidam recentia, cui pereant: quando moriantur *Beguedellæ Bibliotheca.* Tom. IV.

emptori, quando venditori: Illorum mors, a quo, & quando Dominis denuncianda: subrogata demonstris, an sint idem, vel faciant novum armentum, & alia, vide in verb. *Animalia.* p. 39.

Animalium mors, vide infra in verbo *Mors.*

Animus.

- Animus contrahentium qualis fuerit, an intelligatur ex actu subsecuto? pag. 149. n. 80. & p. 233. n. 1.
- Animus Principis unde declaretur? vid. *Observantia.* 2
- Animus compensandi in testatore quando presumatur. vid. *Quarta.*
- Animus. vide *Voluntas.* 4

Annata.

- Annata quid sit, a quo, & de quibus solvenda, an possit præscribi, aut a Principe prohiberi. p. 40.

Anniversarium.

- Anniversarium in qua Ecclesia sit celebrandum, si teneatur id non expresse, vide infra in verb. *Legatum.*

Annunciatio.

- Annunciationis B. M. Virginis festum, vide in verb. *Festa.* pag. 17. n. 4.

Annus. Annua.

- Annus computetur a die natalitatis, vel conceptionis? pag. 23. n. 18.
- Anni nomine an veniat annus communis, & quid si incidat annus bissextus? pag. 140. n. 95.
- Annus præstationis non solutio quomodo præscribitur, & an præscriptio profit tantum pro annis præteritis, an etiam pro futuris. pag. 150. n. 89.

Antecessor.

- Antecessoris factum circa modum exigendi decimas, an possit præjudicare successoribus? p. 275. n. 57.
- Antecessores an possint præjudicare successoribus vocatis ad Jussuaronatus gentilitium &c. permitiendo illud præscribi? p. 246. n. 198.
- Antecessoris confessio an transeat in successorem. vid. *Transmissio.*

Anterioritas.

- Anterioritas hypothecæ, aut crediti, an, & quando possit opponi ex extraneo, seu tertio? p. 427. n. 78.
- Anterioritas temporis. vide infra verb. *Tempus.*

Antianitas.

- Antianitas, vide supra verb. *Anterioritas.* 1

Anticipata.

- Anticipata solutio, vide infra verbo *Solutio.*

Antiphanum.

- Antiphanum, vide infra in verbo *Uxor.* 1
- Antiphatum interesse, seu usura an debeantur. p. 186. n. 7.

Apocha.

- Apochæ materia, qualiter debeat formari, testibus subscripti aut recognosci, & qualiter probet, vide in verb. *Apocha.* p. 47. & *segg.*
- Apocha, vide etiam infra verbo *Chirographum.*

Apostasia. Apostata.

- Apostasie materia, quocumque sit, quinam dicantur Apostata, ac qualiter puniantur, vide in verb. *Apostasia.* p. 47.
- Apostata an dicatur dimittens habitum Clericalem. p. 176. n. 8.
- Apostasie Religionis exemptæ an amittant privilegium exemptionis. p. 423. n. 29.

Appositi Appellationis.

Appositi appellationis, quomodo, ac quando sint petendi. p. 41. n. 16. & seqq.

Appositos reverentiales appellanti concedere Juxta, an censetur detulisse appellationem etiam quoad suspensum, p. 46. n. 62.

Appellans. Appellatio.

Appellandi tempus an continuaci facto currere incipiat a die late sententiae, an a die notitiae ejusdem; & an appellatio incumbat onus probandi notitiam appellantis? p. 238. n. 28.

Appellare an possit a sententia iudicis, qui cautionem dedit de iudicando solvendo? p. 236. n. 10.

Appellatio an debeat admissione articulo impetitionum? p. 54. n. 12. in fin. an a sententia obligans vicinum ad vendendum pro fabrica Ecclesiae &c. p. 352. n. 12. an a decreto reparationis Ecclesiae? *ibid.* n. 12. an a sententia, quod positiones habeantur pro concessis? p. 237. n. 17. an a sententia graduatoria in judiciali concursu creditorum? p. 256. n. 108. an, & qualis debeat a sententia in causa decimarum? p. 43. n. 31. & p. 282. n. 119. an a relatione examinatorum super qualitatibus concurrentium ad beneficia facta? p. 89. n. 144. an a Iudice mandante editionem instrumentorum. p. 363. n. 14. an a decretis visitationibus ab Episcopo visitante factis. p. 405. n. 154. an a non admissione exceptionis a reo legitime propositae? p. 420. n. 6. an ab assignatione congruae Vicario dandae ab Episcopo facta? p. 453. n. 67. an a denegata dilatione moratoria ad solvendum? p. 301. n. 1.

Appellatio an debeat a censuris, aut excommunicatione. p. 131. n. 2. & p. 133. n. 21. & p. 45. n. 49. & p. 133. n. 24. & seqq.

Appellatio an, & quomodo debeat ad executionem dato cum clausula vocatis vocandis, servatis servandis, &c. p. 166. n. 11. & p. 434. n. 46. & 49.

Appellatio an & quando debeat in materia executiva, quamvis Juxta seu executor non pronunciet, sed simpliciter relaxet mandatum executionis? p. 166. n. 11. Appellatio commissa cum clausula sine prejudicio an impediat Iudici a quo executionem manentis? p. 430. n. 12.

Appellatio an fiat a Iudice Ecclesiastico ad Ecclesiasticum & a Laico ad Laicum? p. 360. sub n. 78.

Appellatio a laudo exemptorum an fiat ad Ordinarium, aut vero ad superiores exempti? p. 451. n. 38.

Appellatio a sententia lata in petitorio an suspendat executionem decreti in possessorio summariissimo lati? p. 430. n. 10.

Appellatio extrajudicialis an causet attentata, inducat litis pendentiam, retardetque immisionem? p. 57. n. 10.

Appellatione pendente; vel termino ad appellandum, an possit aliquid innovari? p. 57. n. 4. & seqq.

Reliquam appellationis materiam, quid sit; quando, & a quo interponenda, & quibus dicatur deserta; quis appellare possit, ac quando eidem etiam in dubio sit deferendum, & alia, vide in verb. *Appellatio*. p. 40. & seqq.

Appellatio, vide etiam infra verb. *Excommunicatus*. *Gravamen*. *Procurator*. & in verb. *Carceratus*. p. 124. n. 26.

Appellans si post appellationem a sententia petat ejusdem executionem, an teneatur date fidejussionem? p. 40. n. 38.

Appellatio an possit interponi die feriato, item an prosequi? p. 16. n. 14.

Ut admittatur, quid praecedere debeat ratione loci non tui? p. 356. n. 45.

An suspendat laudi executionem, vide infra in verbo *Laudum*.

An admittatur in crimine assassinii? p. 128. n. 8. an a decreto torture? p. 176. n. 29. an a denegata, aut data institutione? p. 182. & seqq. *num.* 15. & 21. an a non admissione praesentationis, & an non requiratur praevia trina monitio, & de materia? p. 248. n. 232.

Appellationi an censetur deferre Juxta a quo, dando appellanti refutatorius cum termino ad introducendum, p. 208. n. 63.

Appellatio an debeat a Juramento; aut ab ejusdem declaratione? p. 224. n. 93. & seqq. Quid in Juramento referente, an possit nihilominus contra illud appellare, *ibid.*

An debeat a sententia lata contra haereticos. p. 125. n. 21. Appellatio an debeat a decreto quicquid? cur non? p. 31. *num.* 69.

Appellatio a nuntiatione novi operis ad quem effectum debeat, vid. *Nuntiatio*.

Appellatio a denegata recusationis a dimissione an debeat, vid. *Recusatio*.

Appellatio a sententia arbitratorum in causa recusationis ad quem sit interponenda? p. 459. n. 23.

Appellans an possit renuntiare appellationi invito appellato? quando non, vide *Renuntiatio*.

Appellatio in causa sepulchre an admittatur. p. 41. *num.* 439. an in crimine simoniae? p. 51. n. 21.

Appellatio an debeat a decreto de torquendo. p. 150. n. 5. an debeat a visitatione, vid. *Visitatio*.

Apposito.

Appositio manuum in cognitione miraculorum quid 3 operetur, vid. *Miracula*.

Approbans.

Approbans testamentum patris, in quo minus legitima fuit sibi relicta, an censetur renunciare legitimae, aut an possit detrabere Trebellanicam in dicto testamento detrahi prohibita. p. 71. n. 72.

Aqua. Aqueductus.

Ubi potissimum de aqua e fundo superiori sit inferiori fluente, quomodo sit recipienda in fundo inferiori, & quandquam divertere aquam liceat? p. 47. n. 1. & seqq.

Si aqua projecta, vel lavatura, vel aliud puritum, transcentes percutiat, & maculer vestes, quomodo dominus teneatur? *ibid.* n. 3.

De aquae dominio. p. 48. n. 6. & seqq.

Aqua an possit de nocte bauriri ex puteo vicini? *ibid.* n. 9. & 4.

Aquae, & aqueductus materiam, vide in verb. *Aqueductus*. p. 49.

Aqua, vide etiam *Facultas* infra.

Arbitr.

Arbitr. ut quis esse possit, quam aetatem habere debeat. p. 23. n. 20.

Arbitrorum materiam, quinam dicantur tales, a quoniam eligantur, ac quomodo, & illorum auctoritatem, vide in verb. *Arbitr.* p. 49. & seqq.

Arbitri, vel Arbitratoris factum an habeatur pro facto 2 patris. p. 2. n. 9.

Arbitr. tertius, vid. *Tertius*.

Arbitria an transmittantur, vide *Jus arbitrandi*. 4

Arbitrium.

Arbitrium an non debeat esse Juri consonum. p. 163. n. 3. in pr.

Arbor.

Arborum materiam, an sint pars fundi, & an fundo cedant: a vento dejectae ad quem spectent: an possint ab emphiteuta incidere: in consensibus existentes ad quem spectent, & alia miscellanea, vide in verb. *Arbores*. p. 50.

Arbores quarum nulla facta fuit mentio in locatione 2 ad medium, ad quem spectent ratione fructuum, vide infra in verbo *Locatus*.

Archidiaconatus.

Archidiaconatus quem ordinem praestegit? p. 72. n. 38. 1

Archl. Episcopus.

Archiepiscopus an possit libere suam Provinciam visitare, & procuratorem accipere, etiam si Suffraganei non sint negligentes, & an obesse consuetudo in contrarium.

An possit absolvere a Censuris subditos suorum Suffraganeo-

ganconum. p. 132. n. 9. Aut in Diocesi suorum Suffraganeorum aliquos eximere? p. 448. n. 8. Reliquam Archiepiscopi materiam, ejus jurisdictionem in Episcopos, & alios, ac alia, vide in verb. *Archiepiscopus*. p. 51.

Archipresbyteratus.

- 3 Archipresbyteratus quam ætatem requirat, vide infra in verbo *Promotus*.

Archivium.

- 4 Archivium inter quos probet? p. 26. n. 45. Archivium Episcopum an dicatur publicum. vid. *Scriptura*. Archivium Monasterii an dicatur privatum, & an ac qualiter probet. p. 26. n. 48.

Arctatus.

- 3 Arctatus an a Capitulo possint dari dimissoria intra annum? pag. 253. a. n. 78. & quinam dicantur arctari? *ibid.*

Argumentum.

- 1 Argumentum a tempore præterito ad præsens, an, & quando valeat in scripturatum existentia apud aliquem? p. 363. n. 15. & seq. Argumentum a terrore temporali ad spirituale & Diocesano an procedat? pag. 273. n. 42. Item an procedat a limitibus Jurisdictionibus ad decimariorum? *ibid.* 2 Argumentum an non valeat a feudo ad Juspatronatus? pag. 238. n. 115.

¶ *Argumentum a contrario ductum.*

- 1 Argumentum a contrario sensu legis vel canonis sive alius dispositionis, an valeat & sit utile, & qualiter elicendum sit? pag. 52. n. 1. & 2. ¶

Arma.

- 1 Arma accommodata ad aliquem occidendum an puniatur pœna auxilium ad delicta. pag. 60. n. 10. Arma deferre an & quando Clericis sit prohibitum. p. 198. n. 116. An non eis licitum de licentia Episcoporum? p. 394. n. 28. Arma Clericorum an non sint lachrymæ, orationes? p. 192. n. 60. Armis an possit Clericus etiam venator alaieis spoliari, & ab illis eadem retineri? p. 196. n. 91. & seq. Reliquam armorum materiam, quidnam illorum nomine veniat, illorumque delatio quibusnam, & quando prohibita, & alia, vide in verb. *Arma*. p. 52. 2 Arma, vide infra in verb. *Insignia*. 3 Arma an possint a Laicis Clericis auferri, vide infra in verb. *Clericus*. *Laicus*. Arma prohibita an possint auferri reo in Ecclesia a Laicis, vide infra in verbo *Laici*. 3 Armorum nomine quæ veniant. vid. *Offendens*.

Arreptitii.

- 1 Arreptitii, seu Dæmoniaci, an possint eligi ad Prælatum? p. 369. n. 37.

Arrestum.

- 1 Arrestum, aut sequestum an possit fieri in aliena Diocesi. pag. 399. n. 82. 2 Arrestum quando tollatur per fidjussionem, aut non? p. 41. n. 49. Arrestum frangere, aut fregisse an quis dicatur, qui statim rediit, & de materia? p. 47. n. 125.

Artha.

- 3 Artha in sponsalibus an veniant nomine pœnæ. vid. *Pœna*.

Arrogatio.

- 1 Arrogatio, vide etiam supra verb. *Adoptio*.

Arx.

Arx vicinis nociva, male odorifera &c. an possit a vicinis execrari? pag. 1. n. 1.

Articulans. Articuli.

Articulans, seu ponens an dicatur fateri omnia in articulis, vel positionibus contenta? p. 53. n. 6. & p. 54. n. 9. Et an illa confessio possit revocari, emendari, aut mutari &c. *ibid.* Articuli positionales admissi cum clausula *si, & in quantum*, quomodo censentur admissi. p. 162. n. 25. Reliquam articulorum tam positionalem, quam probatoriam materiam; qualiter, quomodo ac quando fieri formandi: quis formare possit, ad quomodo sit illis respondendum, & alia, vide in verb. *Articuli*. p. 53. Articuli positionales, quibus respondens propriam detegit turpitudinem, an sint a Judice admihiendi. pag. 207. n. 39.

Artifices.

Artifices an atqueantur ab officiis. vid. *Negotiatores*. 3.

Assassinum. Assassinus.

Assassinii conatus, vide in verb. *Conatus*. p. 208. 1 Assassinus Clericus quomodo possit puniri, & an a Judice seculari: & an requiratur sententia declaratoria: & an hæc possit fieri etiam ab ipso Judice Laico? pag. 200. n. 135. & pag. 290. n. 17. Assassinium, quid, & quomplex sit: qualiter committatur, & quænam sint illius pœnæ, & alia miscellanea, vide in verb. *Homicidium*: §. *Assassinium*. pag. 118. & seq. Quomodo probetur; & in illius probatione qualiter a Judice procedatur? pag. 128. Et quando privet immunitate Ecclesiastica, & quos, & an etiam assassinii mediatorem. *ibid.* n. 9. & 11. & seq.

¶ *Asscuratio.*

Quid sit, an legita, & quænam sint jura & obligationes, tum asscurantis, cum asscurati. In quo consistat? pag. 55. & seq. Inter quos fieri possit? De Asscuracione navis & mercium? *ibid.* n. 5. & seq. ¶

Ascendentes.

Ascendentes an sequantur sepulturam descendendum vid. 4 *Descendentes*. an proximior excludat in successione remotiorum? p. 97. n. 19. quinam ascendentes succedant in bonis paternis, & quinam in bonis maternis. vid. *Successio*.

Asserens. Asserio.

Asserens prædium esse situm in sua Parochia, an nullius &c. an probare debeat, aut quis. p. 271. n. 35. & p. 273. n. 41. Asserens se occidisse ad defensionem &c. an id probare debeat? p. 287. n. 7. Asserens, vide etiam multa miscellanea in verb. *Confessio*. p. 207. n. 23. ubi de asserente se fide promississe, aut scripsisse &c. & in verb. *Dispensatio*. pag. 79. n. 78. Asserenti rem depositam &c. sibi esse furto ablatam, an, & quando credatur. p. 295. n. 20. Asserio facientis actum solum ex causa concessum, an probet adfuisse causam faciendi. p. 329. n. 16. Asserens Locum esse in sua Diocesi, an debeat probare, vide infra in verb. *Locus*. Asserens aliquem decessisse sine liberis, an id probare debeat. p. 33. n. 57. Asserio supràne an faciat indicium sufficiens ad notitiam contra supràntem, & quando? p. 164. n. 14.

Assessor.

Affesser.

Affessorum materiam, eorundemque jurisdictionem, & an iudex teneatur sequi illorum consilium; vide in verb. *Affesser.* pag. 56.

Assignare.

4 *Assignare* verbum, vide infra verbo *Verbum.*

Assistentia. Assistent.

1 *Assistentia* Juris, quam habet Parochus in Decimis praeter, illius effectus, an translati onus probandi in adversarium; item an inducat manutentionem, & alia, vide in verb. *Decima.* p. 271. n. 35. & seqq. & per tot.

Assistentia Juris ut conservetur, an admittatur probatio etiam non rigorosa? pag. 274. n. 44.

3 *Assistent* Baptismo, vide infra verbo *Patrinus.*

Assistentia Juris an faciat manutentionem qui illam habet, vid. *Manutentio.*

Associatio.

1 *Associatio* quando competat vigore clausulae Constituti, & alia miscellanea, vide in verb. *Associatio.* p. 56.

3 *Associatio.* vid. *Mandatum de associando.*

Astrologia.

1 *Astrologia* materia, quomodo prohibita, ac puniatur tam in Clericis, quam in Laicis, vide in verb. *Astrologia.*

Attentare. Attentata.

2 *Attentare* an dicatur, qui post licentiam adsum adsum quem facit per modum continuationis: aut si adus fuerit necessarius, vel ad vitandum scandalum. pag. 36. n. 2.

Attentata gesta pendente appellatione, an tollantur appellatione deserta. *ibid.* n. 4. Quid si fini gesta appellatione deserta an sint tanquam talia revocanda. pag. 41. n. 12.

Attentata qualiter probentur. pag. 58. n. 18.

Attentatorium causa, an suspendat causam principalem, an vero simul cognoscantur. p. 58. n. 14. aut executionem sententiae. p. 427. n. 86.

Attentatorium in revocantur quomodo sint refundendae expensae, & fructus restituendi, & quando sufficiat illorum oblatio. pag. 57. n. 7. & p. 58. n. 19.

Attentatorium revocatio an habeat locum in iudicio summario, seu diliguntione facta cum clausulae summarie, simpliciter, sine strepitu &c. p. 172. n. 41.

Attentare an dicantur etiam ignorantes avocationem causae a superiore factam. pag. 57. n. 3.

Reliquum *attentatorium* materiam, quid sit, & quando quis dicatur attentare: item quando, ac quomodo attentata uni revocanda &c. vide in verb. *Attentata.* p. 57. & seqq.

Attentata, vide etiam in verb. *Gesta. Possessio. Provisio. Iudicium.*

4 *Attentata* *Possessio*, vide *Possessio.*

Attentio.

1 *Attentio*, vide infra verbo *Hora Canonica.*

Attestatio.

3 *Attestatio*, vide infra in verbo *Fides.*

Auditorum Rota.

1 ¶ Quam jurisdictionem habeant? Eorum privilegia, an fiant collegium? p. 58. n. 1. & seqq. ¶

4 *Auditor* Rotae in causis pendentibus an succedat loco ordinarii. pag. 82. n. 4.

Augmentum.

1 *Augmentum* dotis, seu sponsalitia largitas, an sit propter donatio, possitque ex causa ingratitudinis, aliaque revocari. p. 347. n. 37.

An pleno jure acquiratur sponte, ita ut post ejus mortem non revertatur ad virum. *ibid.* in quo differat a donatio propter nuptias, & qualis in dubio presumatur. *ibid.*

Augmentum, vide etiam supra in verb. *Accrementum.* 2 & infra in verbo *Incrementum.*

Augmentum alluvionis quando spectet ad usufructuarium. 4 vid. *Usufructus.*

Avocatio.

Avocatio causae facta a superiore quando officiat etiam ignorantes ad effectum attentatorium. p. 57. n. 3.

Avifondina.

Auri, vel *Argentifondinae* &c. an sint de regalibus. 2 p. 254. n. 271.

Aut.

Aut dictio an sit disjunctiva. pag. 299. n. 31. I

Author.

Autoris laudatio, seu nominatio, vide infra verbo *Laudatio.*

Author ritae. vid. *Memoria.* 3

Avia.

Avia & proavia an possint esse Tutrices. vid. *Mater.* 3

Avus.

Avus an teneatur alere, aut dotare nepotem aut neprem. p. 35. n. 9. & avus maternus, an, & quando teneatur dotare nepem ex filia. p. 327. n. 10.

Avus an succedat in nepem adventitio filii defuncti, 2 qui reliquit filios. p. 74. n. 4.

Avus in quibus casibus proximioribus praefratur, & materem Nepotis excludat. p. 96. n. 26.

Auxilium. Auxiliatus.

Auxilium, & auxiliantium materiam, quales dicantur, 1 & qualiter in delictis auxilium dantes puniantur, & quomodo debeant habere scientiam delicti, aut praesumatur &c. vide in verb. *Auxilium.* p. 59.

Auxilium dans assensum, aut descendens, qua poena 2 puniatur. p. 129. n. 16.

Auxiliatus in rixa an teneatur de homicidio commisso ab auxiliante. p. 130. n. 29.

*B.**Baculus.*

Baculus & mitra in Episcopo an sint signum jurisdictionis, possitque illis uti extra suam Diocesim. pag. 402. n. 127.

Bannitus.

Bannitus diffidatus, an, & contra quos aggressores 1 possit se defendere. p. 287. n. 3. Diffidatus an possit proditor, aut veneno occidi. *ibid.*

Bannitus relictus a banno an recuperet bona ab aliis interim apprehensa. p. 61. n. 14.

Reliquum *bannitorum* materiam, quatenus capti a iudice puniri possint, vel inventi ab aliis occidi, & quando dicuntur fregisse bannum, & alia, vide in verb. *Bannitus.* p. 60. & seq. vide etiam in verb. *Bulle.* pag. 106. n. 2. & seq.

Bannitum sepeliens vide infra in verb. *Sepeliens.*

Bannii & condemnati an, & quando gaudeant immunitate Ecclesiastica, vel non. p. 151. n. 35.

Bannitus si fiat Clericus, & postea bannum frangat, an, & a quo iudice puniatur. p. 214. n. 131.

Bannitus citatus ad locum, ubi fuit condemnatus, an 4 teneatur comparere coram non? p. 15. n. 5. vid. *Salvus Conductus.* an dicatur vagus in ordine ad contrahendum matrimonium. vid. *Vagus.*

*image
not
available*

Et alias Beneficiorum impetratio ex qua nativiva falsi, aut ratiurnitate reddi possit irrita? *ibid.*
Beneficium impetrans aut acceptans animo resignandi, aut permittendi, an non peccet mortaliter, aut excommunicationem incurrat? *ibid. num. 10.*

Beneficium ligitium an possit ab Episcopo uni applicari, cum necesse, ut colligantur solvat pensionem, ad dirimendum licem, abique vicio simoniae? p. 211. n. 99.

Beneficii ut aliquis sit capax, an debeat habitum, & simul conjugatam ferre, vel an sufficiat alterutrum? p. 241. n. 145. in fin.

Beneficii fructus, five pendentes, five maturati, vel collecti, &c. ante vel post vacationem, resignationem &c. Beneficii, quibus debeantur, an heredibus antecessoris, vel an successori, & alia miscellanea, vide in ver. *Fructus*, p. 93. & seq.

Beneficia quoad primos fructus, vide infra in verbo *Fructus*.

Beneficia novitiorum quomodo vacent? p. 190. n. 63. Beneficia plura, vide *Provisus*.

Beneficia unita alicui dignitati an optari possint, vid. *Optio*.

Beneficia an possint permitti in censibus reservatis iuxta Concordata Germaniae, vide *Permutatio*.

Beneficia plura possidens an possit illa permutare cum uno? p. 322. n. 15.

Beneficia ligitiosa an possint permitti? *ibid.* n. 20. in *ibid.*

Beneficii oeconomicus quantum daret, vide *Oeconomicus*.

Beneficii collatio facta a proprietario, vide *Proprietarius*.

Beneficium esse sacerdotale an probetur ex observantia, vid. *Observantia*.

Beneficium, seu expectativam ad illud obtinens, quam alius iam obtinuit, quis praesentur, vide *Provisus*, & *Rescriptum*.

Beneficii possessio quando sit sequestranda? vide *Sequestrum*.

Beneficium an sit potius conferendum sacerdoti quam non sacerdoti, & inter plures sacerdotes quis sit praesferendus, vid. *Sacerdos*.

Beneficii Affectio.

Beneficia an remaneant Papa affecta ex concessione Coadiutoris a Papa in illis facta, & quando? p. 202. n. 29.

Beneficia affecta quoniam sint, quis illa conferat, & an semel affecta semper sint affecta, & alia miscellanea, vide in ver. *Beneficia*, p. 65. & seq.

Et quid ubi vigent concordata Germaniae, an affectio inducat, si Pontifex nulliter apposuit manus, five hoc fiat in mense alterno alias spectante ad Ordinarium, five in mense Pontificatus? *ibid.*

Beneficii Collatio, Provisio.

Beneficia an possint conferri ab Inferioribus Ordinariis, vel ex privilegio, vel ex fundatione? p. 69. n. 13.

Beneficia naturalia, ac patrimonialia, an non debeant potius conferri naturalibus, seu Civibus, quam exteris, illique istis praerati: quae dicatur beneficium naturale, ac patrimoniale, & quatenus naturalitas probari debeat? p. 71. n. 31.

Beneficia Regularia, & secularia, quibus conferri possint, ac debeant, vide *Beneficia Regularia*.

Beneficia actu sacerdotalia an possint conferri non Sacerdotibus ab Episcopo? p. 73. n. 42. & pag. 79. n. 34. & pag. 394. n. 33. quid si qualitas sacerdotii requiritur ex fundatione? p. 73. n. 42. & quoniam dicantur actu sacerdotalia, & quid in dubio? p. 79. n. 75.

Beneficia intra quod tempus conferri debeant tam ab Ecclesiasticis, quam a Laicis? p. 79. n. 82.

Et conferendi tempus an curat de momento in momentum, ita ut dies vacationis computetur in terminum? p. 80. n. 64. item an curat Pontifici legitime impedito, vel sede vacante? *ibid.* n. 65.

Beneficia conferens nulliter ob delictum occultum provisi, an habeat novum tempus ad consentendum? p. 76. sub n. 63. *vers.* accedit.

Beneficium an possit valide, aut licite conferri illicito? p. 79. n. 76. & p. 392. n. 11. saltem ex dis-

penatione Episcopi? p. 397. n. 52. An irregulari, suspensio, interdictio; & an talis collatio sit ipso iure nulla? p. 79. n. 76. An indigno: & conferens scienter indigno an, & quomodo privetur iure conferendi, puniatur, aut peccet: & an in Episcopo scientia indignitatis praesumat? p. 73. n. 41. & p. 392. n. 11.

Beneficia an possint conferri absentibus, aut ad illa praesentari? p. 14. n. 4. aut in illis ab Episcopo institui? p. 392. n. 12. Et si beneficium fuit collatum absentibus, an possit alicui valide conferri, antequam absens suam voluntatem declaraverit? p. 73. n. 40.

Beneficia an possint conferri Laicis, & collatio illis facta sit nulla, taliter, ut non revalideret, si postea fierent Clerici? pag. 72. n. 38. & p. 79. n. 76.

Beneficia an, & quomodo possint conferri sub conditione, quae incit de iure? p. 79. n. 80.

Beneficia vacantia per permutationem, aut resignationem ad favorem, an possint aliis, quam permittantibus, aut resignantibus conferri? p. 81. n. 81.

Beneficia, quae ex indulto Pontificio debentur certis personis, an possint a Summo Pontifice conferri etiam illis, qui non habent etiam qualitates, & an tunc provisorius teneatur illas probare? p. 115. n. 23.

Beneficia nondum vacantia an possint conferri stante consuetudine? p. 229. n. 4.

Beneficia quae, & quando conferantur ab Episcopo, five iure proprio, five devoluto: quibusnam conferre debeat, & conferens beneficia reservata virtute alternativa, an illam amittat, & alia de materia, vide in ver. *Episcopus*, p. 392. n. 11. & seq.

Beneficia curata, quibus, ac a quibus conferantur, vide infra verb. *Parochia*.

Beneficiorum omnium Ecclesiasticorum collatio an sede Episcopali vacante spectet ad Summum Pontificem, an vero possit etiam Capitulum illa conferre? p. 90. n. 150. & p. 75. n. 58. & p. 90. n. 157. & seq.

Beneficiorum simplicium collationis praxim, quomodo faciendam, & quoniam qualitates requirantur tam in conferente, quam in proviso, vide in ver. *Collatio beneficiorum*, p. 71. & seq.

Beneficiorum collatio, seu provisio in Cathedralibus, ad quos spectet, an ad Episcopum? p. 78. n. 90. In collatione spectante ad Capitulum, quod debeant esse praesentes ex Canonibus? p. 116. n. 12.

Beneficia in manibus Episcopi resignata, an possint ab eodem conferri suis consanguineis, vel familiaribus? p. 402. n. 121. & p. 406. n. 175.

Beneficia ipso iure vacantia ob delictum an possint alicui conferri etiam beneficiato delinquente non citato? p. 198. n. 115.

Beneficii collatio simonica an sit nulla, si simonia sit confidencialis, nec habuit effectum? p. 79. n. 79. Item an sit nulla, etiam si provisorius ignoraverit simoniam intervenisse? p. 72. n. 37.

Beneficiorum collatio an sit actus jurisdictionis? p. 136. n. 52.

Beneficii collatio facta per abusum Laicis potestatis, an valeat, & tali collationi consentiens quomodo puniatur, & an reddatur indignus beneficio, posteaque Episcopus in hac poena dispenset? p. 371. n. 57.

Beneficii collator an teneatur provisio de eversione, si beneficium exineatur? p. 417. n. 51.

Beneficii collatio, vide etiam infra verb. *Collatio*, & *Conferens*, *Provisio*, *Promissus* &c.

Beneficia quae habuerunt Clerici parentes, an possint conferri illorum filiis, aut nepotibus, & econtra, ac quando non? p. 58. n. 41.

Beneficia an possint conferri filiis legitimis sed ex parte illegitimo? p. 58. n. 53.

Actu sacerdotalia an possint conferri illi, qui non est actu sacerdos, & quoniam dicantur talia, & de materia, p. 242. n. 152. & seq.

Beneficia intra quod tempus debeant a Summo Pontifice conferri iuxta concordata Germaniae &c. p. 104. n. 4. & quoniam Beneficia in dictis Concordatis comprehenduntur, renuntiative, *ibid.*

Beneficia vacantia conferendi facultas, an se extendat etiam ad Beneficia de novo postea erecta? p. 106. n. 13.

Et Beneficiorum collatio, seu ius conferendi an censetur concessum ex eo, quod fuerit concessa jurisdictione super Beneficiis? p. 217. n. 18.

Be-

Beneficia an possint conferri accusato de aliquo crimine &c. p. 216. n. 161. An sint danda dignioribus etiam a Patronis, vide infra in verbo *Patronus*.
Litigiosa an possint ab Episcopo conferri uni ex colligantibus cum onere solvendi alteri pensionem ad tollendam licentiam abique vitio simoniae? p. 211. n. 99.
Beneficia an possint conferri a Laicis, aut ipsis Laicis, vide infra in verbis *Laici*.

Beneficii Commenda.

- 1 **Beneficia** quis commendat, seu in commendam dare possit, & an Episcopus, saltem non curata, & quoruplex sit commenda? p. 82. num. 99.
Beneficium in commendam datum, an dicatur vacare per mortem commendatarii ut extinguatur reservatio, an vero dicatur vacare ut prius? *ibid.* n. 100. & pag. 206. n. 11.
 Reliqua vide in verbis *Commenda*. pag. 205.

Beneficii devolutio.

- 1 **Beneficiorum** devolutio quomodo fiat de uno in alium, & quando, & an devoluta sint reservata? pag. 73. num. 46. & pag. 76. num. 63. & pag. 371. n. 54.
 Quomodo fiat ab Episcopo ob negligentiam exemplorum in illis conferendis? pag. 453. n. 61.

Beneficii Erectio.

- 1 **Beneficia** a quo erigantur, aut erigi possint, ac quomodo, illorumque five simplicium, five curatorum, liberorum, aut jurispatronatus erectionis praxim, & alia Miscellanea, vide in verbis *Beneficia*. p. 65. & seqq. & in verbis *Canonici*. p. 110. & seqq.
Beneficii erectio jurispatronatus quae fit per procuratorem, an requirit speciale mandatum? p. 66. n. 6.
Beneficii erectio an fiat etiam ex testamento, imperfecto? p. 69. n. 9.

Beneficia Jurispatr. & libera.

- 1 **Beneficia** Jurispatronatus, si uniantur, beneficiis liberis, an acquirant libertatem? p. 85. n. 116.
Beneficia an non omnia presumantur libera? p. 93. n. 172.
Beneficium seu Ecclesia libera an possit sibi serviti Jurispatronatus, etiam per Episcopum? p. 361. n. 86.
 An reversa in pristinam libertatem de novo possint redigi in servitum Jurispatr. *ibid.*
Beneficium Jurispatr. an vindicat libertatem, si constat patronos non praesentare, si non concurrant alicuius positivi contrarii? *ibid.*
 2 **Beneficia** Jurispatronatus Ecclesiastici an cadant sub regula reservationis cum suis qualitatibus, ut per Papam debeat fieri collatio habenti qualitates in fundatione requisitas? pag. 240. n. 203.

Beneficia Manualia.

- 1 **Beneficia** quomodo probentur manualia? p. 80. n. 84. quid in Regularibus, & secularibus an sint de sui natura manualia vel perpetua? *ibid.* n. 85. Respectu Papae an non omnia sint manualia? *ibid.* Manualia an sint aeternitudo perpetua? p. 81. n. 94. in fin.
 An possint auferri sine causa? p. 80. n. 84. An cadant sub reservatione? *ibid.*

Beneficiorum pluralitas, in aut compatibilitas.

- 1 **Beneficia** plura incompatibilia quatenus sint, & quando confectio unius faciat vacare aliud incompatible? p. 75. n. 57. & seqq. & p. 81. n. 92. & seqq.
Beneficia plura uniformia, seu sub eodem titulo, an possint statuo Episcopi, aut consuetudine fieri compatible, & quid si sint dissimilia, & quatenus sint talia? p. 81. n. 95. An ex ipsius Episcopi dispensatione? p. 394. n. 33.
Beneficia simplicia residentiam non requirentia an sint compatible cum Ecclesia Parochiali? pag. 361. n. 88.
Beneficiorum compatibilium pluralitas an sit licita &c.

iam in foro interno? p. 82. n. 97. & seqq. Quid si unum non est sufficiens ad congruum sustentationem, & quando dicatur sufficiens, & an sit habenda ratio bonorum patrimonialium? *ibid.* n. 98. vide etiam infra in verbo *Congrua*.

Beneficiorum pluralitas an censetur dispensata per clausulam *motus proprii*, & ex certa scientia? pag. 162. sub n. 1.

- Beneficiorum** pluralitas circa dispensationem, vide etiam infra verbis *Dispensatus*.
Beneficia plura habens an audiat, si contra alium excipiat de pluralitate beneficiorum? p. 420. n. 11.
Beneficiorum incompatibilitas ex quibus resulset, vide etiam infra in verbo *Incompatibilitas*.
Beneficia an non presumantur compatible, ita ut contrarium asserenti incumbat probatio? p. 162. n. 4.
Beneficium simplex, an & quando sit compatibile cum Parochia? *ibid.* n. 1.
Beneficium curatum tantum habitu, an inducat necessitatem residendi, inducatur incompatibilitatem cum alio? *ibid.* n. 3.
Beneficium secundum obtinens, an teneatur statim dimittere primum incompatible, si super secundo aliqua lis pendeat? *ibid.* n. 1.

Beneficia Regularia, & Secularia.

- Beneficia** quod sint Regularia, vel secularia, unde idemur? & an secularia possint fieri regularia, & contra? pag. 72. num. 34. & pag. 79. n. 73. & p. 85. sub n. 115. In dubio an presumantur secularia, vel Regularia, & an attendatur ultimus status? pag. 72. num. 34. & pag. 79. num. 71. & seqq.
 Secularia an possint conferri Regularibus, & contra. An Novitius, vel Canonici Regularibus? pag. 79. num. 71. Quid in causis necessitatis? *ibid.* num. 72.
 Et impetratio Beneficii regularis facta a seculari, non facta mentione regularitatis, & contra, an sit subreptitia? pag. 72. num. 34. Regularia, an & quando sint manualia? pag. 80. num. 85. & secularia an non sint de sui natura perpetua? *ibid.*
 Beneficia an non sint secularia secularibus, & Regularia Regularibus conferenda, ita ut etiam patronus aliter praesentare non possit? pag. 242. n. 149.

Beneficii reservatio.

- Beneficii** reservatio, quando, quomodo, ac a quo sit probanda? pag. 75. n. 60.
Beneficia reservata, an sint semper reservata? p. 74. sub n. 50. & p. 75. n. 58.
Beneficia Papae reservata an possint ab Episcopo uniti? pag. 392. n. 13. aut permutari de ejusdem Episcopi consensu? An & quando conferri ab Episcopo virtute alternativae? *ibid.*
 Reliquam Beneficiorum reservatorum materiam, quatenus illa sint, seu in reservatione veniant, quis illi conferat, & quando conferri debeant, vide in verbis *Beneficia*. p. 81. & seqq. & p. 90. n. 150. & an illa conferat Episcopus? *ibid.* & p. 392. n. 12. & an sub reservatione veniant vacantia in Curia, & ad hunc effectum quis dicatur Curialis, aut Papae familiaris? pag. 74. n. 50. & p. 75. n. 60. An vacantia apud sedem, & quis sit differentia inter vacare apud sedem, & vacare in Curia? pag. 75. n. 53.
 Et an Beneficia manualia cadant sub reservatione? pag. 80. n. 84.
Beneficia reservata, vide etiam infra verbis *Episcopus*, & *Papa*.
Beneficia reservata quomodo dicantur vacata per mortem illius, cuius in commendam data? p. 83. n. 100. & p. 206. n. 11.
 Reservatio an fiat cum suis qualitatibus, ita ut Papa teneatur Beneficia etiam reservata conferre habenti qualitates in fundatione requisitas? p. 246. n. 203.
Beneficiorum reservatio ratione familiaritatis Papae aut Cardinalium an cesset per mortem aut amotionem familiaris, vel mortem Pontificis &c. & de materia. p. 14. n. 16. seq. quando inducatur, & alia vide etiam infra in verbis *Familiaris*.

Beneficia resignatio.

- 1 Beneficium resignans, aut renuncians an possit ad illud redire abique nova collatione? p. 81. n. 91.
Beneficii resignatio ab exemptione, aut permutatio, an non fiat in manibus Pontificis? p. 456. n. 106.
2 Beneficii resignatio, aut renunctio, vide infra verb. *Promissus*. An fieri possit ab occulte privato ob delictum, vide in verb. *Resignatio*.

Beneficii vacatio.

- 1 Beneficia sive perpetua, sive manualia, quando, quomodo, & ob quas causas vacent, vide plures causas in p. 80. & seqq. An, & quando vacent per sublationem matrimonium, aut sponsalia, ipso iure, aut uxoria, vel sponsus sit privandus? p. 71. n. 39. & p. 80. n. 87. & p. 177. n. 11.
Beneficia quoniam dicantur vacare in Curia, & ad huic effectum quis dicatur Curialis, aut familiaris? p. 74. n. 50. & p. 75. n. 60. quoniam dicantur vacare in Curia, quoniam apud sedem, & quae sit differentia? p. 75. n. 35.
Beneficii vacatio ob delictum alterius, an suspensio ab illo, qui illud tanquam vacans impetravit? p. 136. n. 54. & p. 176. num. 7. & an possit tale beneficium alteri conferri etiam beneficiario delinquenti non citato? p. 198. n. 14.
Beneficii vacatio quando inducatur per consecrationem alterius, vide in verb. *Beneficiorum pluralitas*.

Beneficium in profanis.

- 1 Beneficium cessionis bonorum, & cap. Ottonius, vide infra verb. *Croffo*, & *Capitalium* *Odoardus*.
Beneficium excussionis, vide in verb. *Excussio*.
2 Beneficium excussionis an, & quando competat fideiussori, & quando non: Item quando censetur ei dem renunciandum, vide aliqua miscellanea in verb. *Fideiussio*, p. 44. n. 87. & seqq. An competat patri fideiussori pro filio? p. 45. n. 98.
Beneficium divisionis quando competat fideiussoribus, & quando non? *ibid.* n. 102. & seqq. *Quedam alienum*, an, quando, & quomodo competat fideiussoribus, & an censetur exclusum a statuto sciencie omnes exceptiones? p. 45. n. 104. & seqq. *Legis & inventarii* an possit opponi ab herede etiam post sententiam condemnatoriam ad solvendum? p. 117. n. 15. plura vide infra in verb. *Florus*.
Beneficium Principis an non sit lausimae interpretandum, & quomodo distinguatur a privilegio? p. 103. n. 23. & p. 105. n. 25.

Beneficentia.

- 1 Beneficentiarum nomine in pactis, aut contractibus, an veniant, tantum praeterita, aut etiam, futura &c. p. 340. n. 17. Et ad constituendum contractus renunciatorius, quoniam beneficentia veniant? *ibid.*

Beneficium.

- 1 Quando durare dicatur? Quomodo extingatur, & revocetur, & a quibus revocari fieri possit? p. 96. per tot. §.

Beneficium Apostolicum.

- 1 Beneficium Apostolicum an suppleat defectum cause? p. 25. n. 1. Item in alienatione bonorum Ecclesiae an suppleat solennitates? p. 33. n. 32.
2 Beneficium Apostolicum in alienatione bonorum Ecclesiae an & quando sit necessarium, ac quomodo? p. 26. n. 15. & p. 30. n. 31. & seqq. & p. 31. n. 36. & p. 32. n. 41. Quando praesumatur intervenisse? p. 28. n. 23. Quomodo exequatur, & de materia, vide in verb. *Alienatio bonorum Ecclesiae*, p. 32. & seqq.
Beneficium Apostolicum obtinuit pro alienatione bonorum Ecclesiae non facta mentione litis pendente, an sit validum? p. 32. sub n. 45. Item si non sit facta mentio, quod pervenit in quas vult fieri alienatio, sine consanguine? *ibid.* An sit subrepti-

um non facta mentione prohibitionis alienationis & fundatæ factae sub n. 40. Subreptivè obtinuit an vitiet alienationem, & huc fit alias evidenter utilis? *ibid.*

Bigamia, Bigamus.

- Bigamia praxim, quid, ac quomplex sit, ac qualiter contrahatur, vide in verb. *Bigamia*, p. 97. Quis in illa dispensat, an Episcopus? *ibid.* n. 4. & p. 397. n. 50.
Bigami, an, & qualiter sine incapaces beneficiorum, ac alias bigamorum penas, & incapacitates, vide p. 98. n. 8. & seqq. Et an quis sit bigamus ad praedictos effectus, & amissionem privilegii sari & canonis, quis cognoscat? p. 177. n. 14. Bigami Clerici, vide etiam in verb. *Clericus*. *ibid.* n. 13.
Bigamos ordinans, fuit Episcopus, an innotione suspensionis, & an ordinans suspendatur a heresice Ordinatione? p. 98. n. 4.
Bigamus dispensari volens ab irregularitate, an debeat exprimere qualiter bigamizet? p. 98. n. 14. Et dispensatus ad Ordinem simpliciter, de quibus intelligatur? *ibid.* n. 15. & dispensatus ad Ordinem an sit etiam dispensatus ad Beneficia, aut dispensatus ad Beneficia sit etiam dispensatus ad Curias, Canonicatus, Dignitates &c. *ibid.*
Bigamus dispensationem petens an debeat natus esse clericus, vel quater contraxisse &c. p. 306. n. 24.
Bigami a quo dispensentur? vid. *Episcopus*.
Bigamia quid, & quomplex sit? p. 48. n. 36.

Bimestre.

Bimestre concessum sponso de praesenti ad deliberandum utrum velint ingredi Religionem. vide *Sponsus*.

Birruarii.

- Birruarii, seu lictores, quoniam debeant observare in capiendo reos: quando, ac in quibus locis possint reos capere, vel non, aut resistentes occidere: & an credatur dicentibus se aliquem in fragranti deprehendisse, aut fuisse ab aliquo impeditos facere capturam, fuisse verberatos, &c. & alia, vide in verb. *Birruarii*, p. 98. Item an sint infames, & eorum filii? *ibid.* n. 6. Item an exequentes sententiam injustam excusentur, vel negligentes caputur, aut manifestos iudicem mandatum, ac reus fugiat, &c. quomodo puniantur? p. 99. n. 8.
Birruarii, aut an reo sit exodendum circa locum captae? vid. *Reus*.

Blasphemia.

Blasphemia quomodo puniatur, & a quo iudice, & a aliis miscellanea, vide in verb. *Blasphemia*, p. 99. & seqq. Et quid in Clericis blasphemis? p. 199. n. 128.

Bona Clericorum.

- Bona Clericorum patrimonialia an dicantur esse Ecclesiae quoad defensionem? p. 195. n. 82.
Bona Clericorum, ad cuius titulum fuerint ordinati, an possint ab ipsis alienari, cum, vel sine licentia Episcopi? p. 394. n. 30.
Bona Clericorum a Laicis acquisita, an dicantur ad ipsos transivisse cum suis oneribus, & cum quibus? p. 191. n. 52. & seqq. & p. 193. n. 65.
Bona filii Clerici, quae ante clericatum erant adventitia, an remaneant etiam post clericatum? p. 102. n. 42. ad fin. Plura vide in verb. *Bona*, p. 99. & seqq. & in verb. *Clerici*, p. 177. & seqq. & in verb. *Ecclesia*, p. 359. & seqq. & infra in verb. *Bona Ecclesiae*, & *Clerici*.
Bona patrimonialia Clericorum occupantes eorum quo a iudice conveniri possunt: Et an possint a Laicis sequestri apud iudicem Laicum, vide infra in verbo *Laici*.
Bona alienari prohibita an praescribi possint? p. 364. n. 40. 3.
Bona Clericorum sive patrimonialia, sive hereditaria sive empti, sive aliter acquisita an sint immunia a gabelis, collectis, aut tributis? p. 12. num. 6.
Bonorum sacrum fructus Clerici vendentes an videantur

tur negociari? *ut non?*

- 4 Bona Clericorum an transmittantur. *vid. Transmissio.*

Bona Confraternitatum.

- 1 Bona Confraternitatum, vide in ver. *Confraternitatis.* p. 224. & seq.

Bona Ecclesie.

- 1 Bona Ecclesie in ejusdem dotem assignata, aut usus piis, ut domus, hortus, pradium, & similia, an sint exempta ab oneribus laicalibus, collectis &c. etiam preteritis? *p. 267. n. 6. & p. 351. n. 9. & pag. 352. num. 15.* An a luditiis, & censibus, qui prius solvebantur Domino directi? *pag. 351. num. 9.* Laici in emphyteusim data an subint jurisdictioni, ac statuti &c. Laicorum, saltem quoad dominium utile, quod habent Laici emphyteutae? *p. 336. n. 8.*

Bona Ecclesie infeudari (alia, an possint ab Episcopo suis consanguineis infeudari? *pag. 398. n. 68.*

Bona Ecclesiarum an immunita ab oneribus laicalibus, gabellis, collectis &c. vide etiam in ver. *Ecclesia.* p. 359. n. 72. & seq. Acquisita a Laicis, an sint acquisita cum suo onere, & cum quo? *p. 191. n. 52. & seq. & pag. 193. n. 65.*

Bona Ecclesie male alienata an possint prescribi? *p. 27. n. 18. & p. 103. n. 57.*

Plura vide in ver. *Bona, & supra in verbo. Administratio. Alienatio. & Bona Clericorum.*

- 2 Bona Ecclesie an possint infeudari, & de materia, vide in ver. *Fendum.* p. 16. & seq. quid si sint quidem solita infeudari, sed Prælati juravit non alienare bona Ecclesie? *ibid. n. 17.*

Bona Ecclesie an possint hypothecari? *p. 139. n. 30.* Bonorum Ecclesie male alienatorum fructus an sint restituendi, & an exculcator juris, vel facti? *pag. 94. num. 9.*

- 3 Bona Ecclesiastica a quo administrantur, & quis de illis libere disponere possit. *vid. Papa.*

Bona Emphyteutica.

- 1 Bona emphyteutica alienari prohibita in loca pia, aut universitates, an possint alienari in confraternitates? *p. 226. n. 18.*

Bona emphyteutica an possint alienari, hypothecari, in illis servitus imponi, & quid alias veniat nomine alienationis, & de materia diversa miscellanea, vide in ver. *Emphyteusis.* p. 380. n. 36. & seq. Bona emphyteutica an debeant ab illorum possessore renovationem investiturae petere, interim domino dimitti? *p. 336. n. 16.*

- 2 Bona an presumantur emphyteutica ex assertione emphyteutæ affirmantis se bona possidere in loco in investitura descripto, si non doceatur de alio titulo eorumdem acquisitionis? *p. 143. num. 10.*

Bona Fideicommissi.

- 2 Bona quænam veniant in fideicommissio universalis, & quænam non? *p. 29. n. 11.* Fideicommissio subiecta, an, & quando possint alienari, & quomodo, & alia miscellanea, vide in ver. *Fideicommissum.* p. 27. & seq. & in ver. *Gravatus.* p. 107. n. 3. & seq. Bonorum fideicommissio subjectorum fructus etiam vivente gravato, qui est reus mortis, an spectent ad vocatos, an vero ad succum? *p. 94. num. 15.*

Bona Laicorum, & quoad profana.

- 1 Bona Laicorum, quæ transeunt in Clericos, vel Ecclesias, an transeant cum suo onere, & cum quo? *p. 191. n. 52. & seq. & p. 193. n. 65.* Bona militum secularium, seu alimentum militum secularium, an mutant statum, & forum? *p. 195. n. 84.* Bona alicujus Laici ab Episcopo confiscata, ut in confiscatione omnium bonorum, an applicentur siccis seculari, an vero Episcopali? *p. 404. n. 148.* Bona uxoris, aut jocalia an possint executari pro debitis mariti, & quomodo? *p. 431. n. 13.*

Bergundelli Bibliotheca. Tom. IV.

ibid.

Bona ultra dotem data, an censentur paraphernalia, quando dos est constituta in certa quantitate? *p. 346. num. 16.*

Bona donata, aut Novitii, vide infra verbo *Res donata.*

An coparentur inter fratres, vide infra in verbo *Donatio.*

Bona emptæ pecunia aliena, vide infra verbo *Res emptæ.* Bona hereditaria an efficiantur propria adeuntis hereditatem, & desinant esse testatoris? *p. 99. n. 1. & p. 102. n. 47.*

Bona esse hereditaria an probeatur ex illorum divisione inter se ab hæredibus facta, si illa divisio facta ex intervallo? *p. 326. n. 3.*

Bona pauperum, vide infra in verbo *Pauperes.*

Reliquum bonorum materiam, quando presumantur hereditaria: Item circa illorum substantiam: Item quando dicantur libera: quando presumantur consumptæ, & alia miscellanea; vide in ver. *Bona.* p. 99. & seq.

Bonorum confiscatio, ac quænam bona veniant sub confiscatione omnium bonorum, & alia miscellanea, vide in ver. *Confiscatio.* p. 210.

Bonorum possessio cui detur, si fuit institutus filius nasciturus, pendente natiuitate, & de matris? *p. 437. num. 67.*

Bona feudalia, vide infra in verbo *Fendum.*

Bonorum universitas, seu omnium bonorum legatum, aut fideicommissum &c. ex quibus verbis deducatur? *p. 29. n. 10.*

Bona delinquentium, vide aliqua in ver. *Effusus.* p. 63. & seq.

Bona confiscata ob non solutas gabellas, ad quem spectant? *p. 102. n. 16.*

Bona furiosi ab hæredibus seu propinquioribus detentis, an ipsis deserantur, aut cui post ejus mortem? *p. 144. n. 17.*

Bona hereticorum confiscata, siue sint Clerici, siue Laici, quibus, aut cui fisco, vel Ecclesie applicentur? *p. 124. n. 16.*

Et quid si fuerint ab heretico alienata, aut non, possint a fisco repeti, etiam non restituto pretio? *ibid.*

Et an confiscentur etiam bona, & dotes uxoris ob heresim mariti? *ibid. n. 17.*

Bona patris quæ sunt confiscanda, si sunt plures, vel res filii, quibus sint applicanda? *p. 291. num. 20.*

Quid in crimine læsæ Majestatis? *ibid.*

Bona quænam finit & dicantur castrensia aut quasi profectitia, adventitia &c. & de illorum materia: Item quomodo fratres illa inter se conferant, vide in ver. *Fratres.* p. 72. & seq.

Bona castrensia an possint ob delictum confiscari? *ibid. n. 2.*

Bona hereditaria, vide infra in verbo *Hereditas.*

Et bonorum appellatione an non idem contineatur, quod hereditas? *p. 137. n. 6.*

Bona quænam veniant sub generali hypotheca omnium bonorum, aut quænam possint hypothecari vel non: an aliena, an emphyteutica, feudalia, Ecclesiastica, aut alienari prohibita &c. vide diversa miscellanea in ver. *Hypotheca.* p. 137. & seq.

Bonorum identitas a quibus, & quomodo sit probanda &c. vide in ver. *Identitas.* p. 142. & seq.

Bona quænam dicantur acquisita ex questu? *pag. 89. num. 125.*

Bona a fratribus in communi possessa an presumantur provenire a communi stipite? *pag. 92. num. 154.*

Bona Laicorum an possint a Laicis in domibus Clericorum perquiri, vide infra in verbo *Laico.*

Bona Novitiorum, *vid. Novitii.*

Bona preter delinquentis si habet tres filios an possint confiscari? *vid. Pater.*

Bona P. P. Benedictionum de Monte Cassino quanto tempore præscripti possint? *p. 469. n. 47.*

Bona pupillorum an & quando vendi possint vel transactioni subijci, *vid. Pupilli.*

Bonorum mobilium nomine quæ veniant, vide *Usus fructus.*

Bona Monialis novitiæ.

- 1 Bona Monialis novitiæ, seu nondum proficæ, an & quando reputentur bona Ecclesiæ, ut alienari non possint absque solemnitatibus, pendente conditione professionis? *p. 100. n. 7.*

Bona Fama.

- 2 Bona fama alicujus, an tollat præsumptiones contrarias, & indicia alicujus delicti? *p. 11. n. 8. & seqq.*
Bona fama probata an prævaleat male famæ, illanque tollat, & quando, vide in *ver. Fama. p. 11. n. 8. & seqq.*
Bona fama unus an suffragetur etiam alteri in delictis individui? *p. 14. n. 9.*

Bona Fides.

- 1 Bona fides in contrahentibus matrimonium cum aliquo impedimento, quando præsumatur? *p. 323. n. 148. & seqq.* Et an inducatur ex assertione Parochi assertoris se habere licentiam copulandi? *ibid.*
1 Bona fides an requiratur in consuetudine? *p. 229. sub num. 26.*
Bona fides an excludatur ob licem introductam si sententia fuit lata ad favorem possessoris? *pag. 274. num. 33.* Item an per protestationes extra judiciales? *ibid.*
Bona fides ex quibus inducatur, & resulet, & alia, vide in *ver. Bona fides. p. 105.*
2 Bona vel mala fides auctoritatis seu antecessoris an profit vel obstat successoris in ordine ad præscriptionem? *p. 361. n. 15.*
Bona vel mala fides prælati an profit vel noccat Ecclesiæ quoad præscriptionem? *p. 362. n. 17.*

Brachium seculari.

- 1 Brachii secularis praxim, a quo Judice Ecclesiastico impetrandum, quomodo, ac quando sit dandum, & alia miscellanea, vide in *ver. Brachium seculari. pag. 105.*
2 Brachium seculari an non debeat a Judice Laico præstari Episcopo, ut inquisitori contra hereticos, & sub qua pena? *p. 125. num. 20.* Et alias quando, ac quomodo teneatur Juxta brachium imperitici? *pag. 207. num. 40. & 212. num. 102.*

Breve Pontificium.

- 1 Breve aliquorum Pontificum praxim: quomodo sint intelligenda & de eorum subreptione, vide in *ver. Breve. p. 106.* Et alia miscellanea, quid sint, quomodo, ac in quibus rebus concedantur, & ab exsecutore exequantur, vide in *ver. Exsecutor. p. 439. num. 83. & seqq.*
3 Breve apostolicum an capiat interpretationem ab obsequantia, vid. *Obsequantia.*

Bulla Pontificia, & Bulla Cana.

- 1 Bullæ Pontificiæ an non reddantur suspectæ ex clausulis insolitis; & quænam sint clausule in illis apponi solitæ, maxime in dispensationibus in impedimentis matrimonii? *pag. 442. & seqq. n. 113. seqq.*
Bullæ Pontificiæ an aliquod operentur, pollicentque oratores illis uti, puta contrahendo matrimonium cum impedimento, super quo in illis dispensatur, antequam executioni mandentur ab exsecutore? *pag. 443. num. 122.*
Aliaque alia Bullarum miscellanea, & an obligent etiam non acceptatæ, & ante sententiam, vide in *ver. Bulla. p. 106.*
Bulla Pii V. etiam in materiâ census an omnes obliget independentes ab acceptatione, seu an sit ulcæcepta vel non? *p. 145. n. 36.*
2 Bulla Cæneæ quomodo violeatur, & excommunicatio in illa contenta contrahatur, vide in *ver. Immunitas. p. 147. & seqq.* An sit acceptata, & ubique obliget? *p. 312. n. 53.*
Bulla Gregorii XIV. circa immunitatem Ecclesiasticam,

an possit extendi ad alia graviora crimina, & majora expressis? *p. 153. num. 52.* Et an ubique obliget? *pag. 149. n. 17.*

Bullas Pontificias an possint cognoscere Laici, vide infra in *verbo Laici.*

*C.**Cadaver.*

- Cadaver an possit pro debito sequestrari ad instantiam creditorum? *p. 265. n. 169.*
Cadaveris exhumandi licentia, vide infra in *verbo Juxta Ecclesiasticis.*
Cadaver an possit a Judice laico exhumari, sine licentia Episcopi, ut relever corpus delicti? *p. 213. n. 116.*
Item an possit a Judice Laico in Ecclesiâ recognoscere? *2. cum, vel sine licentia Ordinarii pag. 213. n. 120.*
Cadaver ultimo supplicio affecti an possit tradi medicis ad anatomiam, vid. *Magia.*

Caducitas.

- Caducitatis materia in emphyteusi quando incuratur, & an ipso jure ob alienationem, & canonem non solum, an vero requiratur sententia: & an absolute, an vero solum requirente domino &c. & quænam causæ a caducitate excusent, vide plura miscellanea in *ver. Emphyteusi. p. 377. & seqq.*
Caducitas emphyteusis an possit declarari mortuo jam emphyteuta contra ejus heredem: & an a successore aut herede Domini directi, si sit incurta ante ejusdem mortem? *p. 382. n. 52. & p. 416. n. 31.* Et quid in feudo? *ibid.* Et an declaratio caducitatis possit fieri a procuratore absque speciali mandato, & an sufficiat ratificatio superveniens? *p. 382. n. 53.*
Caducitatem an non excuset quælibet causa etiam minus justa, imaginaria, & colorata? *p. 382. n. 56. & p. 385. n. 87.*
Caducitas an incuratur, si emphyteuta canonem Domino successoris non solvat, si illum antecessori anticipare solvisset? *p. 386. n. 92.* An incuratur ab Ecclesiâ ob non solum canonem ex rebus, quas in emphyteusum habet? *p. 390. n. 118.*
Caducitas in emphyteusi Ecclesiastica eorum quo Juxta proponatur, vide infra in *ver. Dominium Laici.*
Caducitatem incurtam ob non solum canonem remittens, an incurra penas alienantium res Ecclesiæ? *p. 399. n. 72.*
Caducitas an censetur remissa ob receptionem canonis postea factam, vide infra in *ver. Dominus.*
Caducitas, vide etiam infra in *ver. Dominus. Emphyteuta. Vassallus.* An incuratur ab herede emphyteute, vide in dicto *ver. Emphyteuta.*
Caducitas si sit dubia, an non debeat Juxta contra illam judicare, etiam in emphyteusi Ecclesiastica? *p. 205. n. 20.*
Caducitas, vide etiam infra in *ver. Emphyteusi. Vassallus.*

Calculus.

- Calculi error an, & quando allegari possit, & de ejus effectu? *p. 408. n. 2.*

Columnia, & Calumniator.

Quid sit, & quomplex? & quid calumniator, & qua pena puniatur? & qualiter probetur & præsumatur? De officio judicis circa calumniam. Quomodo calumniæ excusetur? *pag. 108. & seqq.* (vide plura in *Elencho.*)

Calumniæ suspicio an cesset ex funo materiæ articulatæ, vide in *ver. Fumus. p. 97. num. 3.*

Campanile, Campanella.

- Campanile quid sit, & Campanæ ad quid inventæ sint? *p. 110. n. 1. & 2.*
Campanarum pluralitas quibuscumque permittit? *ibid. n. 3.*
Campanella quondam sonari debeat? *ibid. n. 4. ¶*

Campfor.

- 1 *Campforis* decoctio, vide infra in verb. *Decoctio*.

Cancellaria.

- 1 *Cancellaria* Apostolica quomodo dicatur organum mentis, & vocis Papæ: & an censetur Papa id facere, quod facit ejus cancellaria? p. 212. n. 19.
Et ejus stylus an prævaleat juri communi *ibid.*

Cancellarius.

Cancellarius, vide supra in verbo *Assarius*.

Cancellatio.

Cancellatio, vide infra in verbo. *Rasura*.

- 2 *Cancellatio* scripturæ an arguat falsitatem, si verba cancellata adhuc legi possunt? p. 5. n. 9. & 18.
Cancellatio, vide etiam infra in verbo *Scriptura*.

Canon si quis suadente.

- 1 *Canon si quis suadente* penas, quando quis incurrere dicatur? p. 138. n. 66. & p. 196. n. 91. & seqq.
Es an scilicet percutiens, aut sui percussioni consentiens? p. 199. n. 127.
2 *Canon si quis suadente penas* quando quis dicatur incurrere, & per quas actiones Clericis injuriosa? p. 132. n. 43.

Canon.

- 1 *Canon*, vide etiam infra in verbo *Emphyteuta*. *Domini*.

Canon an solvi possit ab alio, quam ab emphyteuta, ad usum vivandæ caducitatem? p. 248. n. 12.
Canon a solvitur pro fructibus, an vero in recognitionem domini? p. 377. n. 3.

Canonis solutio in quo loco fieri debeat? & quid si Dominus Dircti mutavit domicilium? p. 385. n. 87. Item quo tempore, & quando, aut quomodo tempus biennii, aut trionii accipiantur? p. 386. n. 91. seqq. An possit solvi per partes invito Domino, aut anticipare etiam pro annis futuris? *ibid.* n. 89. & 92.

Canonis non solutio an, & quando inducat caducitatem, & quando sufficiat ejusdem oblatio, vide pluram miscellanea in verb. *Emphyteusis*. pag. 385. num. 83. & seqq. ubi etiam quædam causæ exolvent a solutione.

Canonis præteriti solutio, seu liberatio solvendi in futuro, an possit præscribi? p. 387. n. 99.

Canon præteriti temporis an debeat solvi ab emphyteuta, si ob dictam non solutionem expellatur? p. 390. n. 216.

Canon an debeat solvi Ecclesiæ, etiam si contractus emphyteuticus fuerit nullus ob non servatas solemnitates? *ibid.* n. 117.

Canonem recipiens, an censetur approbare alienationem in manus mortuas factam, aut remittere caducitatem, vide infra in verbo *Domini*.

Canonis præteriti an sint solvendi ab ultimo tempore rei emphyteuticæ? p. 390. n. 121.

*Canon*es an ligent omnes, & ab omnibus an observari debeant? An possit de illorum iustitia vel injustitia disputari vel dubitari? p. 110. n. 1. & seqq.

An valeant statuta vel consuetudo contra *canones*? *ibid.* n. 5.

*Canon*es an & quando præferantur legibus? *ibid.*

An æquivalent amplius, & amplius interpretandi? p. 110. num. 1. & seqq.

Canonis.

- 3 *Canonis* an & quomodo distinguatur a præbenda proprie sumpta? p. 237. n. 32. quid sit *Canonis*? *ibid.* num. 33.

Canonicatus.

- 1 *Canonicatus* in Cathedrali, vel Collegiata, in qua etate obtinere quis possit? p. 22. n. 11.
Regendellii Bibliotheca. Tom. IV.

Canonicatus erectionis praxim, quomodo, a quo, ac quando erigi possit live in Cathedrali, live in Collegiata, vide in verb. *Canonicatus*, p. 110. & in verb. *Beneficiis*. p. 65. & seqq.

Canonicatus quid sit, a quo conferatur, ac quomodo, vide in verb. *Canonicatus*. p. 111.

Canonicatus, an, ac quomodo dicatur habere annexam curam animarum, ut ab impetrante sit scienda illius intentio? p. 115. n. 25.

Canonicatus an sit dignitas, ut possit *Canonicus* esse *Delegatus* Apostolicus? p. 291. n. 7.

Canonicatus possessio quando possit impediri a Capitulo, alicui Provisio Apostolica: & an sit Capitulum citandum, dum hæc possessio datur? p. 436. n. 58.

Canonicatus an sit distinctus a præbenda? & an sufficiat in impetratione alterius Beneficii facere mentionem *Canonicatus*, etiam subscrita præbenda. vide in verb. *Canonicatus*. p. 110.

Canonicus.

Canonicus quoad distributiones quotidianas, vide infra in verbo *Distributiones quotidianæ*.

Canonicus sine causa a choro absens animo amittendi distributiones quotidianas, an peccet mortaliter? p. 15. n. 6. & p. 112. n. 7.

Canonicus peccare volens in iudicio distributiones quotidianas, an possit formare libellum nomine Ecclesiæ, an veto teneatur illum formare nomine proprio? p. 325. n. 12.

Canonicus degradatus, excommunicatus &c. an post absolutionem recuperet distributiones quotidianas interim amissas? *ibid.* n. 16.

Canonicorum numerus an possit ab Episcopo diminui, aut augeri, & ex quibus causis? p. 406. n. 172.

Et *Canonicis* supernumerarii an, & a quo possint creati, aut veteres extingui? p. 118.

Canonicis in officiis an veniant nomine Clericorum? p. 200. n. 141.

Canonicus habens *Canonicatum* & præbendam in titulum, an non habeat tantum unam vocem? pag. 201. num. 21.

Canonicis an teneantur per se divina celebrare, an vero id possint etiam per alios, stante consuetudine? pag. 229. n. 8.

Canonicis quod omnes debeant esse nobiles, an possit consuetudine valde introduci? *ibid.* num. 9. & pag. 232. n. 56.

Canonicus Cathedralis an dicatur esse in dignitate, ad hoc us possit esse *delegatus* Apostolicus? pag. 291. num. 7.

Et an possit causam sibi delegatam expedire, si designat esse *Canonicus*: vel an delegato transeat in successorem? *ibid.* n. 5. & seqq.

Canonicis exemptis, an dicatur exemptum Capitulum? p. 450. n. 30.

Reliquam *Canonicorum* praxim, & diversa miscellanea, vide in verb. *Canonicus*. p. 112. & in verb. *Capitulum*. p. 115. Illorum electio quomodo fieri debeat? p. 365. n. 8.

Canonicus an debeat fructus mala fide perceptos restituere *Canonicis* illius temporis, quo fructus fuerant percepti, an vero Capitulo? p. 95. n. 36.

Canonicis Capitularibus qui sunt protonotarii an possint in choro ubi rochetto & manelleria? p. 428. n. 3.

Canonica portio vid. *Portio*.

Canonicus Regularis an possit esse *Vicarius*. vid. *Vicarius*.

Canonicato.

Canonicatio Sanctorum an fieri possit sine miraculis præsertim Martyris. vid. *Miracula*.

Canonicatio ad quem spectet? vid. *Papa*. Quid de Beatificatione? vid. *ibid.*

Capella.

Capelle edificatio, vide etiam infra in verbo *Ecclesia*.

Capellanus.

- 3 Capellanus aut teneatur celebrare missam, si res legata totaliter petiit. vid. *Missæ & Obligatio*.

Capellanus beneficiarius ubi sit sepeliendus? pag. 286. num. 73.

- 4 Capellanus an teneatur celebrare per se ipsum si hoc non fuit præscriptum in fundatione? pag. 2. num. 9. An possit cogi ad celebrandum si non constet de onere? *ibid.* n. 10. & quando teneatur celebrare & applicare, & quomodo teneatur probare? *ibid.* num. 11. An possit prævenire tempus celebrationis? *ibid.* num. 11. An quando est infirmus teneatur alium substituere pro se, quando non? *ibid.* num. 12. quid si legatum pro missis celebrandis totaliter petiit? *ibid.* n. 13. Capellanus an possit obligari ad celebrandum quotidie, vel possit in hebdomade unam Missam omittere, & cum qua distinctione? p. 4. n. 28.

Capellani salarium quomodo sit taxandum. vid. *Salarium*.

Capellania quando censetur esse beneficium perpetuum Ecclesiasticum? vid. *Testator*.

Capitulare.

- 1 Capitularis locus quis dicatur? p. 203. n. 35.

Capitulum.

- 1 Capitulum sede vacante, quomodo imitat Commissarium ad intercedendum electioni Abbatis? p. 3. n. 21. Sede Episcopali vacante, an veniat nomine Ordinarii? p. 78. n. 70.

An possit conferre Beneficia interim vacantia, & que? p. 98. num. 150. & seq. An possit acceptare religiones, & permutationes Beneficiorum, & quomodo? pag. 98. num. 155. & seq. An possit præferre Oeconomum Ecclesie parochialis, aut illum commendare, ut illam regat, donec de alio Rectore provideatur? pag. 90. num. 154. An possit indicere concursum ad Parochias, vide infra in verbo *Concursus*. An possit dispensare in casibus oculis non deductis ad forum concensuum, in vim Concilii Trid. p. 304. n. 13.

Capitulum an possit excludere Provivum Apostolicum ob aliquod statutum ab ipsomet non observatum? p. 420. n. 11.

Capitulum aq, & quando sit ciandum, sique legitimus contradicitor ad impediendam immisionem in possessionem Canonici Provivis Apostolico? p. 436. num. 58.

Capitulum an sit legitimus contradicitor, quando agitur solum de præjudicio singulorum, non vero universitatis? *ibid.* num. 59. & an tunc sit ciandum, vide infra in verbo *Citatio*.

Capitulo exempto, an censentur exempti etiam Canonici? p. 450. n. 30.

Reliquum Capituli praxim, ejusque auctoritatem, cum sede Episcopali plena, quam vacante, & quænam statuta eodere possit, & alia miscellanea, vide in ver. *Capitulum*. pag. 115. & seq. vide etiam infra in verbo *Episcopus*.

Capitulum *Obedientia de solus*, quando liberet Clericos a suis debitis, quando admittatur, & quænam requirantur, & alia miscellanea de hac materia, vide in ver. *Debitum*. p. 247. & seq.

- 3 Capitulum acceptans aliquem in Canonicum contra sua privilegia de mandato Pontificis an sibi præjudicet? p. 103. n. 18.

Capitulum sede vacante an possit cognoscere utrum locus sit sacer, gaudente immunitate? p. 154. num. 64.

Capitulum sede vacante an teneatur prosequi litem, vel instantiam cum Prælato defuncto inceptam? p. 180. n. 3.

Capitulum si cietur, quomodo debeat eidem citatio intimari? p. 193. n. 4.

- 3 Capitulum an possit remittere fructus amissos ob non factam professionem fidei. vid. *Professio*.

Capitulum an unum corpus afficiat cum Episcopo licet sit absens? p. 13. n. 3. An det dimissorias, vel quando? vid. *Dimissoria*.

- 4 Capitulum sede vacante si non potest provideri de Vi-

cario idoneo, an possit per seipsum jurisdictionalia exercere? pag. 202. num. 43. an, postquam constituit Vicarium, possit exercere aliquam jurisdictionem? pag. 204. num. 58. & 59. An & in qua Episcopi jurisdictione succedat. vid. *Vicarius*.

Capomagister.

Capomagister an teneatur de culpa fabricorum, quos ponit ad opus? p. 239. n. 8.

Captatoria.

Captatoria voluntas. vide infra in verbo *Voluntas*. 4

Captura.

Captura, vide etiam infra in verbo *Res*, & supra in verbo *Carceratus*.

Captura in flagranti quæ dicatur, & quid operetur? p. 122. n. 20.

Capturæ praxim, pro quibus delictis, audebitis, contra quas personas, & quibus in locis fieri possit, aut debeat, & quid in illa sit observandum, vide in ver. *Captura*. pag. 119. & seq.

Captura an possit fieri die festivo? p. 16. n. 13. 2

¶ Carceratus, Carceratio, & Carcer.

Vid. inf. verb. *Custos Carcerum*.

Carcer quid sit & quoruplex? An sit mala mansio? p. 119. n. 1. & seq.

An & quando Carcer & Carceratio sint species servitutis? *ibid.* n. 3. & seq.

Quandonam dicatur ad poenam & infamiam? *ibid.* n. 5. & seq.

An Carcer sit locus sanctus, & an in eo sit aliquid attentandum? p. 122. n. 20. & seq.

An carcerati quis possit pro Debito Civili, & qualiter procedat? p. 121. & seq.

An carcerati possit Clericus antequam constet de crimine? p. 122. per. tot. 9.

Carceris perpetui poena an possit imponi, & quid operetur? *ibid.*

Carceratus quandonam possit contrahere vel non, & quid possit? p. 124. ¶

Carceratus indebitè quomodo estimet suam injuriam, & an juramento? 121. n. 18.

Carceratus dans cautionem de se præsejandam, an censetur tacite approbasse capturam de se factam? *ibid.*

Jurans redire ad carcerem, an redire teneatur? p. 124. num. 26.

Carcerato a quo debeantur alimenta, & qualia? p. 247. num. 2.

Carceratum per vim eximens, aut liberans, qua poena puniatur? p. 447.

Carceratorum praxim, a quibus statum, aut alias eorum prærogativas, privilegia, & præjudicia: an possint se obligare: item penas frangentium carceres, & alia miscellanea, vide in ver. *Carceratus*. pag. 123. & seq.

Carceratus an non alatur a fisco, aut ex bonis censu? p. 64. n. 15.

Carceratus frangens carcerem, seu fugiens, qua poena puniatur, an habeatur pro confesso, & alia, vide in ver. *Frangit Carcerem*. pag. 70. & seq. Et quando non dicatur habuisse animum fugiendi, vide infra in ver. *Fuga*.

Carcerem frangens, ut reus fugiat, aut carceratum liberans, qua poena puniatur? p. 70. n. 3.

Carceratus fugiens fracto carcere ad Ecclesiam, vide infra in ver. *Confugiens*.

Carcerato venenum propinans ne incurat infamiam, an sit proditor? p. 132. n. 39.

Er carceratum aut condemnatum, vel condemnatum ad mortem occidens, etiam consanguineum, ad vivandam simili infamiam, an teneatur poena mortis? p. 132. n. 55.

Carceratus peccans cum ancilla vel uxore custodis quomodo puniatur? p. 129. n. 29.

Cardinales, & Cardinalatus.

- 1 Cardinales, vide infra in verb. *Collegium*.
¶ Cardinales quando esse ceperint, variz opiniones.
pag. 124.
Cardinales qui sint, & eorum officium. p. 125.
Cardinalatus, an sit officium, & an per promotionem
ad Cardinalatum vacent alia beneficia & officia?
ibid.
Cardinales a quibusnam creentur? *ibid.*
Cardinales an sint familiares Papæ, unumque corpus
sint cum eo? *ibid.*
Cardinalium privilegia, (vide in Elencho) *ibid.* & p.
125. & 126.
Collegium Cardinalium quid possit sede vacante?
pag. 126. ¶
2 Cardinales offendens, occidens &c. aut mandans, vi-
de in verb. *Immunitas*. p. 148. n. 6. & seq.
Cardinalis obviatus factus reo, qui ad supplicium ductus,
si suum pilum eidem imponi faciat, an, &
quando illum a morte libet? p. 150. num. 27.
Cardinales an æquiparentur Regibus, ad effectum, ut
contra illos dicatur committi crimen læsæ Majestatis?
p. 152. n. 49.
Cardinales e suis territoriis ejicientes, an committant
crimen læsæ Majestatis? p. 267. n. 27.

Carnes.

- 1 Carnibus ut possit quis vesci in Quadragesima, an,
& ex quibus causis possit Episcopus dispensare? p. 397.
n. 57.

Casse.

- 1 Casse vivere, vide infra in verb. *Conditio si casse &c.*

Cassa quo.

- 1 Cassa quo dicto an imponit conditionem? p. 298. n. 20.

Casus.

- 1 Casus fortuitus ad quem spectare debeat in censu, &
quid de illius pædo? p. 146. n. 34.
Casus fortuitus renuncians cum clausula, & *omnibus
aliis*, quibus renuntiare dicatur? p. 204. num. 3.
Casus fortuitus ad quem spectet, vide etiam in verb. *De-
nunciam*. p. 221. & seqq. & in verb. *Debitum*. p. 247.
n. 4. In re Ecclesiæ mutata, & in illius utilitatem
vertenda, an spectet ad Ecclesiam, si res ante ver-
sionem percat?
Casus fortuitus in re deposita &c. an sit probandus a
depositario &c. & quomodo probetur? p. 295. n. 20.
Et illum allegans an probare debeat, quod illa res
fuerit in loco, in quo casus fortuitus contigisse di-
citur, & de quo tempore, ac quomodo? *ibid.*
Casus reservati, vide infra in verb. *Licentia*.
Casus fortuitus prelati, vide etiam infra in verb. *O-
bligatus se*.
2 Casus fortuitus an sit ab allegante probandus, & quo-
modo: & an quod contigerit sine præcedenti culpa?
p. 91. n. 148. & seqq. & p. 345. n. 102. & infra in
verb. *Locatio*.
Casus fortuitus, & improvisi, in quo differant, re-
missive: & an semper excludant culpam? pag. 129.
num. 18.
3 Casus quinam possint reservari? p. 355. n. 25. qui sint
reservati in iure? *ibid.* n. 27.

Catechumeni.

- 2 Catechumeni an sint irregulares? p. 59. n. 58.

Cathedraſticum.

- 1 Cathedraſticæ praxim, quid sit, quibus, ac in qua qua-
litate debeat, an etiam pro tempore præterito, &
alia, vide in verb. *Cathedraſticum*.

Caupo, vide infra in verb. *Hæſes*.

Causa.

- Causa cessante, propter quam fuit dispensatum, an, &
quando cessare ipsa dispensatio? p. 320. num. 148.
Causa quænam dicatur impulsiva, quænam finalis, &
quæ in dubio presumatur, & an tunc requiratur
declaratoria? p. 320. num. 145. & p. 458. num. 127.
& pag. 455. num. 88. Et causa finalis, vel impulsiva
cessante, an cesset effectus, an privilegium: quid si
aderant dux causæ? p. 458. n. 127.
Causæ, propter quas solet Pontifex in impedimentis
Matrimonii dispensare, quænam sint, & quomodo
verificandæ, vide læe in verb. *Dispensatio*. p. 319.
& seqq.
Et causa dispensationis an debeat ab impetrante verifi-
cari, vide etiam p. 305. n. 23.
Quid si plures causæ narrentur, an debeant omnes
iustificari? *ibid.* & p. 320. n. 146. & p. 458. n. 127.
Quid si adisi clausula *motus proprii*, & ex certa scien-
tia &c. p. 306. n. 27. & p. 320. n. 143.
Et causa narrata de quo tempore debeat verificari, an
de tempore dæ, vel executionis, vel de tempore
mediæ? p. 319. n. 136. & pag. 320. n. 148. & p.
322. n. 168.
Causa dismembrandi, vide infra in verb. *Dismembran-
di causa*.
Causæ veritas, ob quam solutiones aliquæ sunt factæ,
an, & a quo sit probanda, & quomodo probetur,
ut in census solutione &c. p. 148. num. 69.
Causa iusta alienationis factæ a minore, an probetur
affertione contrahentium? p. 144. n. 18.
Et causa facienti actum alias sine causa fieri prohibi-
tum an probetur ex assertione actum facientis? p. 329.
num. 16.
Causæ summariz quales sint & quæque veritatem dicantur
tales? p. 172. n. 41. Et quis possit committere cau-
sas cum clausula summariz, & iuris ordine non ser-
vato &c. & an non solus Princeps superiorem non
recognoscens? *ibid.*
Causæ mixti fori quænam dicantur? p. 194. num. 72.
An causæ piz executi? p. 431. num. 17. An cau-
sa dotis: & quid si petatur una cum divorcio? pag.
194. n. 78.
Causa fœmel ordinaria, & appellabilis, an sit semper
ialis? p. 236. n. 108.
Causa spiritalis, aut spiritali annexa an possit trahi-
ri, & cognosci a Iudice Laico, vide infra in verbo
Judex.
Causæ Episcoporum an non cognoscantur solum a sum-
mo Pontifice? p. 407. n. 186.
Causæ civiles an possint iudicari etiam a Iudice Ec-
clesiastico, aut Episcopo, vide in verb. *Episcopus*.
p. 399. & seqq.
Causæ feudales an dignoscantur a Domino feudi
etiam Laico, etiam contra Ecclesiasticos? pag. 195.
num. 83.
Causæ decimarum, vide infra in verbo *Decime*.
Causæ matrimoniales an dicantur causæ gravissimæ,
aut etiam a Delegato Principis non possint subdele-
gari, seu alteri committi? p. 432. n. 44.
Causæ si sint plures narratz ab impetrante gratiam an
debeant omnes verificari? p. 105. n. 3.
Quid si fuit expressa certa causa, & fuit audita etiam
clausula generalis? *per erris aliis de causis*, *ibid.*
num. 6.
Causa quibus particulis denotetur? p. 281. n. 28.
Causæ beneficiales an tractentur coram Iudice ordina-
rio: quid si agatur de Beneficiorum electione, aut
reservatione? p. 216. n. 157.
Causa feudalitatis coram quo Iudice tractetur? pag. 23.
& seqq.
Causa pia an faciat cessare clausulam *si sine filius*, si
gravius eidem bona sua relinquat? p. 34. n. 74.
Causæ Ecclesiasticæ per viam violentiæ, & quando
possint cognosci a Laicis, vide infra in verbo *Laici*.
Causa legitimatis ad quem iudicem spectet? pag. 306.
num. 55.
Cau-

- Causa matrimonialis, sponsalium, Decimarum, Juris-
patris. &c. vide in suis locis, ut in verb. *Matrimo-
nium*, *Sponsalia*, *Decime*, *Jurisci*,
Causa possessoria, vide infra in verbo *Possessorium*,
Causa summarie quædam dicantur, & quas juris sole-
mnitates requirantur; & semel tales an semper sint
tales; & alia, vide in ver. *Judicium*. p. 216. & seq.
Causæ ob negligentiam Ordinariorum an; & quando
possint a superioribus advocari, & quænam requiran-
tur? p. 215. n. 149. & seq.
Causa peremptoria quando possit peti; vide infra in
verb. *Instantia*. *Lit.*
3 Causæ majores a quo judicentur? p. 337. n. 11. vid.
Papa.
Causa emergens vel incidens. vid. *Questio*.
4 Causa magni momenti quæ dicatur, ut comparatio sit
rerum locum non habeat. vid. *Scriptura*,
Causa summaria quæ sit. vid. *Summaria*,
Causa litigandi quando dicatur justa & excuset ab ex-
pensis, vid. *Litigantes*.
Causa expensarum qualiter sit tractanda? p. 308. n. 56.

Cautio,

- 1 Cautio, vide etiam infra in verbis *Fidejussio*, *Confer-
guine*,
Cautio de non offendendo an comprehendat battitos
tam active, quam passive? p. 60. num. 2. & p. 130.
num. 24.
Cautio de se presentando, vide supra in verbo *Carce-
ratus*,
Juratoria de judicio sisti, & judicatum solvi, an; &
quando admittatur in actore contrumace: vid. in ver.
Cautio. p. 129.
Et cautionem præstans de judicio sisti &c. an habeat
exceptionem excussionis debitoris principalis? p. 255.
n. 92.
Item an hanc cautionem præstans possit appellare? p.
336. n. 10.
Reliquam cautionem materiam, quænam dicatur sus-
ficiens, quando admittatur juratoria, & de cautione
de non offendendo, plures casus, & alia miscellanea,
vide in verbo *Cautio*. pag. 128. & seq.
2 Cautio, vide etiam infra in verbo *Fidejussio*.
Cautionem, seu fidejussionem præstans an videatur se
fateri debitori? p. 39. n. 33.
Cautio de non offendendo quando possit peti, aut ad
illam aliquis cogi sive ex officio, sive ad instanti-
am: quando dicatur fracta, & alia, vide etiam in
ver. *Inimicitia*. p. 168. & seq. Et illam petens an
teneatur & ille candide prestare? p. 168. n. 8. & ad
hanc cautionem præstendam an possint obligari et-
iam amici, consanguinei, & familiares &c. *ibid.*
n. 9.
Cautio juratoria quando admittatur? p. 225. n. 95.
3 Cautio pro alio a quo debeat præstari? pag. 216. n. 12.
& seqq.
Cautionis fractio, vid. *Fractio*.

Cedendarum,

- 1 Cedendarum beneficio, an; & quando censetur renun-
tium, & hæc cedendarum exceptio a quibus, ac
contra quos possit opponi? p. 263. n. 154. & seq.
Item an hæc exceptio in contractibus natura actus
an possit excludi a hærento: Item an possit opponi
contra mulierem repetentem dotes. p. 421. n. 30.

Cedens. Cessio. Cessionarius. Cessus.

- 1 Cessionis iurium materiam, qui possit juri suo cedere,
quali, quomodo, ac in quos, vide in ver. *Cessio*,
Jurium. p. 131. & seqq.
Cedens rem alienari prohibitam, fideicommissio sub-
jectam &c. an & quando teneatur cessionario de evi-
dione, ac ad damna? p. 416. n. 45.
Cedens bonis an possit ante Judicis approbationem po-
nere? p. 256. n. 104. in fin. Post cessionem an
possit se illis ingerere, aut pro illis agere, vel con-
veniri? *ibid.*
Si venerit ad pinguorem fortunam ad aliquid adhuc tene-
atur? p. 423. n. 36. An sit actor vel reus? p. 256. n. 107.

Cedens nomen debitoris an; & quando teneatur illud
manuipere non solum verum, sed etiam exigibile?

- p. 419. n. 71.
Cessio bonorum cum ignominia an fieri possit invito
creditori? p. 423. n. 36.
Cessio bonorum, seu in bonis hæreditatis an admittatur
in illo, qui illam adiit sine beneficio Legis, & in-
veniarit? p. 256. n. 109.
Cessionis bonorum exceptio, an censetur exclusiva a sta-
tuto rejiciente omnes exceptiones? pag. 423. n. 36.
Reliquam cessionis bonorum materiam, & praxim quo-
tuplitter fiat, quando illam debitor amittit dominium
bonorum cessionum; & an illi renunciari possit etiam
cum juramento, & alia miscellanea, vide in ver. *De-
bitor*. pag. 247. & seq. & pag. 255. num. 102.
& seqq.

Cessionarius, si sit persona exempta, an utatur iure
exemptionis, etiam si cedens non sit exemptus, &
econtra? p. 450. n. 31.

Cessus debitor an possit suum debitum solvere cedenti,
seu deleganti in præjudicium Cessionarii? pag. 252.
n. 57.

Cessio bonorum an fieri possit ob debita ex delicto pro-
venientia? p. 64. n. 9.

Cedens jus suum an habeat regressum ad illud? p. 228.
num. 5.

Cessio an inducat per mandatum ad exigendum vid. 3

Mandatum,

Cedulæ,

- Cedulorum contra excommunicatos affixionis materiam,
cur assignantur, quomodo, ac quando: Item penas
illos amovendum, & alia, vide in ver. *Cedulæ*.
p. 131.

Celebrans,

- Celebrans in Altari non consecrato, aut Ecclesia pol-
luta, an fiat irregularis? p. 38. num. 10. & quali-
ter puniatur? p. 355. num. 40. & p. 358. num. 64.
Quid si actus polluent sit occultus, & de materia.
p. 357. num. 56. An celebrans in Ecclesia non consec-
rata aut benedicta sine licentia Episcopi? p. 353.
num. 21. An celebrans post interdictum ab Episcopo
factum? p. 355. n. 40.

Celebrans, vide etiam infra, in verb. *Excommuni-
catus*.

Celebrans in suspensione, vide etiam infra in verb.
Irregularitas, *Suspensio*.

Celebrare.

- Celebrare prohibitis in loco patris delicti, si illud sit
paratum in Civitate, an possit celebrare in subur-
bis apud Regulares? p. 308. n. 48.
Celebrari an & quando possit in Ecclesia polluta pro
Viatico consuecndo pro aliquo infirmo? p. 358. n. 69.

Censura.

Censura, vide etiam supra in verbo *Absolutio*, & infra
in verbo *Excommunicatio*.

Censuræ an possint fieri in subditos existentes extra

territorium, seu Diocem? p. 389. n. 71.

Censuratum materiam ac penam, & poenitentiam illas fe-
cendæ; a quo, & in quem ferri possint, & quæ re-
quirantur; Item quando, & a quibus incurrantur,
& alia miscellanea, vide in ver. *Censura*. p. 131.
& seqq.

Censuræ, quatenus in iis, aut in quibus Episcopus
dispensare possit, vide in ver. *Episcopus*, pag. 391.
& seqq.

Census.

Census an computetur inter bona mobilia in ordine
ad prohibitionem alienationis? p. 31. n. 37.

Census an sint in toto Orbe exigendi ad normam
Bulle Pii V. illaque sit ubique servanda? pag. 106.
num. 2.

Census an possit transferri de uno fundo in alium
absque consensu fidejussoris? p. 145. n. 45.
Cen.

Censum alii vendere volens, an teneatur vendere eodem pretio, quo emit? p. 147. n. 63.
Censum an, & qualis sit solvendum ab Ecclesia, quae emit fundum censuatum pro sui edificatione? pag. 351. num. 9.

Census dominus an sit preferendus in emptione fundi censui? p. 337. n. 29.
Reliquum census materiam, a quo, & super quare imponi possit, & de pñis ejusdem illicitis, ac de illius extinctione, & alia miscellanea ad haec materiam pertinentia, vide in vet. *Census*. pag. 143. & seqq.

Census si fuit nullus, an debeantur fructus, & an jam solvi impendantur in forem? p. 95. n. 24.
Census fructus an comprehendantur sub prescriptione lazararia: & an requirantur tot prescriptiones, quot sunt anni? *ibid.* num. 25. Et fructus census cessi quando debeantur cedenti, vel cessionario? *ibid.* num. 26.

Census interesse ad quam summam constitui possit ab initio contractus, & an ad octo pro centenario? pag. 187.

Census nullius quomodo probeatur? vid. *Numeratio*.

Centrum.

Centrum pro Rectore, qui remanere debent Titulari vel Rectori pensione gravato an comprehendant etiam fructus incertos. vid. *Pensio*.

Certa.

Certa an possint prejudicare incertis? p. 436. n. 56. & seqq.

¶ Christma.

Quid sit, & a quo peti debeat? p. 153. n. 1. & 2. ¶

Christiani.

Christiani an possint servire Judaeis ex dispensatione Episcopi? p. 397. n. 59.
Christiani captivi apud Turcas an possint servire, & navigare contra Christianos? p. 50. n. 9.
Christiani an possint servire hebraeis? *ibid.*

Chyrogaphum.

Chyrogaphum quando habeat vim instrumenti, & quoad hypothecam, si sit prius, an praefatur instrumento? p. 257. n. 114.

Cippus.

Cippus, vide infra in verbo *Familia*.

Circa, Circiter.

Circa, vel circiter dictio, vide infra in verbo *Diffio*.

Cistercienses.

Cistercienses quoad exemptionem a solutione Decimarum, vide in verb. *Decima*. pag. 268. n. 8.

Citatio.

Citatio absentium an, & quando sit necessaria ad electionem, aut actus Capitulares? p. 36. n. 15. seq. vide etiam in vet. *Capitulum*. p. 116. n. 11. seqq. & quomodo fit faciendi? p. 363. n. 15.

Citatio an requiratur in pronuntiatione articulos esse, vel non esse revelantes? p. 54. n. 12. An contumaciae quoad positiones pro confessoris acceptantur? p. 237. n. 17. vel quando, ob ejusdem contumaciam reus citatus absolvitur a citatione? *ibid.* n. 10.

Citatio ad residendum ante privationem a Beneficio qualis requiratur? pag. 113. n. 14. seqq. Quid in privando Canonico fructibus ob non residentiam, aut declarando illum carere voce, activa &c.? p. 119. n. 44.

Citatio ad videndum se excommunicari, & assigni et-

dutiones, an requiratur i n excommunicando? p. 131. num. 3. & plura in vet. *Censura*. pag. 134. num. 38. & seqq.

Citatio per edictum, aut si in interesse privatum, an officiat Clericorum? p. 14. n. 10. & p. 159. n. 60. Et an auctor aliquam ad comparandum, vel an dicatur voluntaria? p. 238. n. 35.

Citatio debitorum an sit ne cessaria, quando creditor cedit alteri nomen debitoris? p. 156. n. 35.

Citatio non facta juxta stylum Curiae an valeat, & causae contumaciam? p. 153. n. 15. in fin.

Et an possit actor, eo comparere, opponere, quod non fuerit legitima, aut legitime excusa? pag. 235. n. 5. in fin.

Citatio an requiratur in judicio summario? pag. 172. num. 41.

Creditorum, & quomodo sit necessaria in illorum concursu: an sufficiat generalis, ac quando requiratur specialis, & de materia? p. 256. n. 105.

Emporis aut singularis successoris in re religiosa an sit necessaria in executione sententiae latae contra venditorem? p. 431. n. 13.

An emphyteuta, etiam in casu, quo is ipso jure privatur emphyteuti? p. 437. n. 63.

An possessoris, antequam executor procedat contra eundem, etiam si ipso jure privatus? pag. 439. numer. 78.

Exemptionum ad recognoscendum proprium characterem, an valeat? p. 453. num. 70. Aut ad dicendum testimonium? p. 454. n. 82.

Citatio alicujus Capituli, seu communis quomodo fieri debeat, & an Canonici capitulariter congregati? p. 119. n. 51. Et an sit faciendi, quando agitur solum de prejudicio singulorum? pag. 436. numer. 59.

Citatio an non debeat esse signata manu Papae, dum citatur Episcopus, nec aliter teneatur comparere? p. 407. n. 186.

Clerici an possint fieri in loco, ubi habet Beneficium, etiam si tunc ibi non habiet. p. 335. n. 13.

Citatio creditoris, vide etiam infra in verbo *Creditor*.

Citatio in dismembratione, vide infra in verbo *Dismembratio*.

Alicujus citationis materiam, quando sit necessaria, quomodo, a quo, ac in quo loco sit exequenda, & alia miscellanea, vide in vet. *Citatio*. pag. 153. & seqq. & in vet. *Clavula Apostolica*. pag. 164. num. 4. & seqq. & per tot. & in vet. *Contumacia*. pag. 230. & seqq.

Citatio an fieri possit die feriato ad non feriatum, & econtra. p. 16. n. 11.

Citatio partis, vel Rei an sit necessaria, quando testes examinantur in criminalibus pro Curiae informatione &c. p. 171. n. 14.

Citatio rei absentis in criminalibus sine sufficientibus indicis, aut corpore delicti &c. an valeat? p. 178. num. 33.

Citatio creditoris ad faciendum inventarium an sit necessaria, & an debeat esse personalis? pag. 194. n. 5. & seqq.

Citatio partium an sit necessaria, dum Judex vult suam sententiam declarare? p. 205. n. 14.

Citatio personalis obligans partes ad comparandum personaliter in judicio, an possit a Judice fieri, & quando? p. 207. n. 42.

Citatio unica etiam non peremptoria, tamen in principio litis, quam ad sententiam an sufficiat in causis summaris? p. 216. n. 155.

Citatio ex *L. diffamari* quando non possit a Judice concedi? p. 207. n. 46.

Citationis intimatio ubi, ac quomodo fieri possit, vel debeat: quid sit contra Capitulum aut Universitatem, & quomodo debeat reproduci in actis &c. & quomodo probeatur, vide aliqua in vet. *Intimatio*. p. 193. & seqq.

Citatio alicujus an sit necessaria ad illum actum, qui illo invito expediti potest? pag. 113. n. 14.

Citatio intuitu an sit necessaria in expensis possessionis Beneficii contra eundem? p. 159. n. 9. & infra in verbo *Intimatio*.

Citatio an sit necessaria, quando quis privatur feudo ob caducitatem &c. p. 21. n. 57.

- Cisatio sua interesse presentis filium*, an, & quando sit necessaria ante institutionem in Beneficio Jurisprudentis, & quomodo exequatur? pag. 339. n. 134. & seqq.
- 3 *Cisatio*, invalida an reddat nullum processum aut sententiam. vid. *Nullitas*.
- Cisatio* quot modis possit esse invalida? pag. 198. n. 38. & 39.
- Cisatio* an sit necessaria ad rationem sententiae interlocutoriae vim definitivam non habentis? p. 200. n. 71. vid. *Sententia*.
- Cisatio* de quo iure requiratur & sit? p. 200. n. 76.
- Citatus.*
- 1 *Citatus* ad comparandum certo die in per se, vel per procuratorem comparcat, an audiatur, si se excuset per nuntium, quod non possit comparere? pag. 233. n. 6.
- Citatus* an possit impedire executionem, immisionem &c. donec deliberare possit an velit contendere, vel non? & quid si comparcat post executionem, & de materia. p. 437. n. 70.
- 2 *Citatus* ad locum non tutum, vide infra in verbo *Locus*.
- 3 *Citatus* per edictum, an possit excommunicari aui beneficio privari? p. 198. n. 60.
- Civis. Civilitas. Civitas.*
- 1 *Civis* quomodo quis efficiatur, ac pectetur? pag. 234. n. 6.
- Et *Civilitas* patris an, & quando transeat in filios, aut nepotes. *ibid.*
- Civilitas* alicujus loci an, & quando amittatur per translationem domicilii in alium locum, & de materia. *ibid.* n. 5.
- Civitas* an obligetur ex contractu, si non probeat e jusdem utilitas, & a quo sit probanda? pag. 360. n. 79.
- Civitas* an possit eegi ad ponendas res emphyteuticas extra ejus muros, tanquam motus? pag. 389. n. 38.
- 2 *Civis* an possit quis esse in duobus locis, puta obpugnam, & Paris originem? p. 60. n. 88.
- Civitas* an veniat nomine inderabilium personarum? p. 209. n. 70.
- Clandestinum.*
- 3 *Clandestinum* quando dicatur matrimonium quoad valorem, quando quoad penas, & quæ sint? p. 54. n. 115.
- Clausula Apostolica.*
- 1 *Clausularum* Apostolicarum plurium materiam, & illarum effectus, ad modum exequendi, vide in ver. *Clausula Apostolica*. p. 162. & seqq. & in ver. *Executio*. p. 430. & seqq. Et in Bullis Pontificiis quænam sint, maxime in dispensationibus, in impedimentis matrimonii? p. 452. n. 114. & seqq.
- Ex *insolite* an non reddant Bullas suspectas de falso? p. 442. n. 113.
- Clausula appellatione remota* an excludat autentiam? p. 58. n. 13.
- Arbitrio Rote*, quid importet? pag. 163. sub n. 3. ad princ.
- Arbitrio tuo*, & *pro ut tibi videatur*, quid importet? p. 33. sub n. 48. & p. 170. n. 26.
- Cognitio prius*, quid importet? pag. 166. numer. 11. in fin.
- Contradictores componendo*, de quibus intelligatur? p. 435. n. 49.
- De nobili genere procreatos, vel ex honestis familiis*, quomodo, justificatur? p. 322. n. 263.
- Donec vidua permanferit*, vide infra in verbo *Legatum*.
- Dummodo remaneant centum pro Rectore*, qualiter sit a pensionario probanda, ac de quo tempore? pag. 94. n. 176.
- Dummodo collato ad hos hac vice pertineat*, an sit justificanda ab impetrante? pag. 168. n. 22. ad medium.
- Ex certa scientia*, quid operetur? pag. 165. numer. 7. post med.
- Ex honestis familiis*, vide supra in clausula *De nobili*.
- Ex rationalibus causis*, in literis dispensationum posita, an libere ab onere probandi narrata in illis? p. 321. n. 161. & p. 323. n. 180.
- Non obstantibus statuti*, quid operetur? pag. 141. n. 21. & p. 174. n. 54. & p. 175. numer. 57. & pag. 444. numer. 134.
- Non obstantibus consuetudinibus*, an deterget consuetudinem etiam immemoriali sine expressa mentione? pag. 232. n. 47. seqq.
- Prout tibi videbitur*, vide supra in clausula *Arbitrio tuo*.
- Servatis servandis*, quid importet? pag. 33. numer. 48. & p. 166. n. 11.
- Si in evidentem*, quid importet? p. 32. numer. 45. & seqq. vide etiam infra in verb. *Delegatus*. *Excusator*.
- Si inveniatis, reperitis*, quos habeat effectus? p. 168. sub n. 18.
- Sine prejudicio tertii*, an semper subintelligatur in respectu apostolicis? p. 303. n. 3.
- Sine prejudicio partium tam in petitorio quam possessorio*, an non operetur, quod immisit cum hac clausula non dicant possessor in prejudicium tertii? p. 436. n. 60.
- Si preces veritate nitantur*, an in litiis Apostolicis semper subintelligatur? p. 305. n. 23. & in literis expresse posita quid operetur? p. 442. n. 121.
- Si tibi confiteris*, quid importet? pag. 33. numer. 48.
- Super quo conscientiam tuam oneramus*, quid operetur? p. 3. sub n. 48. & p. 443. n. 128.
- Suppletur*, cum clausula *motus proprii*, quos defectus suppleat? p. 162. n. 1. vers. *limita quarto*. & pag. 163. numer. 2.
- Tibi, & quibus volueris*, posita in facultate alienandi res emphyteuticas, an intelligatur tantum in primo acquirente? p. 381. n. 43.
- Vocatis vocandis*, quid importet? pag. 33. numer. 48. & pag. 207. numer. 11. Et an faciat executorem de iure mixtum? p. 434. n. 46.
- Ut afferis: Ab istis, asseritur. Afferentes: ut asseritur* &c. quando importent causam probandi narrata? pag. 321. numer. 162.
- Clausula ex nunc, & ex nunc prout ex nunc posita* in dispensatione matrimonii nulli quando inducat legitimacionem filiorum jam natorum? p. 61. n. 90.
- Motus proprii*, vide infra in verbo *Motus proprii*.
- Omni meliori modo* in legatis quid operetur, vide infra in verbo *Legatum*.
- Perinde valere licet pendente obtenta*, an, & quando retrotrahatur ad diem gratie principalis, & an, ac quomodo debeat in hoc casu fieri mentio litis pendente? p. 106. n. 24.
- Pro se, heredibus, & successoribus quibuscumque*, an faciat emphyteusim, vel kudum esse hereditarium? p. 194. n. 6. Quid si sit dictum *pro te & heredibus tuis*. p. 18. n. 21.
- Sen certis aliis de causis* in gentis Pontificis posita, vide supra in verbo *Causa*.
- Ut in sua, vel familie tue presentia* in Brevis Apostolicis facultatem dantis facienti celebrare missam in domo privata, an operetur etiam Domino principali absente. p. 106. n. 13.
- Clausula ut asseris vel ut asseritur* quid operetur, pag. 167. n. 13.
- Clausula communes.*
- Clausularum* communium materiam, quando possit illas Notarius etiam non rogatus in instrumentis apponere, & quando censentur appositæ de Notario cum Stylo, aut de mandato testatoris, & alia miscellanæ ne clausulis, vide in ver. *Clausula*. p. 160. & seqq. Et de aliquibus clausulis individualibus, vide *ibid.*
- Clausulas* aliquas, quæ faciunt emphyteusim esse vel hereditariam, vel ex pacto & providentia, vel mixtam, aut in extraneos etiam transmissam, vide in ver. *Em-*

- Emphyteusis*. p. 377. *¶* *segg.* Et de clausula *ibi*, & quibus volueris. p. 381. n. 43.
- Clausula contractui nullus apponitur, tanquam accessoria, an & ipse sint nulli? p. 414. n. 29.
- Clausula *constituit* an transferat possessionem & dominium precedente titulo habili pag. 336. num. 9. *¶* pag. 344. n. 64.
- Præcarii* in instrumento venditionis adjecta, an faciat dominium esse reservatum venditori? pag. 336. numer. 15.
- 2 Clausula codicillaris quid operetur in testamento, ubi fuit exheredatus filius ob ingratitudinem &c. quæ non fuit probata, vide in ver. *Ingratitudo*. pag. 167. num. 2.
- Clausula *si quid plurius valet, dono*, an impediatur remedium L. 2. C. de rescind. p. 262. n. 331.
- 3 Clausula *ordine successivo* in fideicommissis an tollat representationem. p. 486. n. 1.
- Clausula qualis det mandatum cum libera. vid. *Mandatum*.
- Clausula *sive premisso, sive quovis alio meliore modo*, de qua reservatione intelligitur? p. 154. n. 14.

Clausura.

- 2 Clausuram Monialium an possint ingredi Laici, vide infra in verbo *Laici*.

Clericus.

- 1 Clericatus tanquam quid facti, an, & quomodo sit probandus? p. 72. & p. 197. n. 110.
- Clericatus possessio quoad privilegia an sufficiat, & an transferat onus probandi contrarium in iudicium Laicum? p. 193. n. 67.
- 2 Clericatus quomodo probetur ad effectum reddendi validam presentationem ad Beneficia Ecclesiastica? pag. 242. n. 147.

Clerici, Clericus.

- 1 Clerici ferentes arma prohibita an, & a quonam puniantur, & de materia? p. 52. n. 2. & p. 196. n. 91. *segg.* Et an non possint illa ferre de licentia Episcopi? p. 394. n. 28.
- Clericorum arma an non sint orationes & lachrymæ? p. 192. n. 60.
- Clerici an possint renunciare suis privilegiis, & exemptionibus? *ibid.* n. 58. & pag. 193. n. 67. aut præiudicare libertati Ecclesiasticæ, si non expresse, saltem tacite? p. 228. n. 2.
- Aut an possint prorogare iurisdictionem Judicis Laici, aut in illum conferre, & de illorum poenis? pag. 193. n. 67. & p. 198. n. 129.
- Clericus de fuga suspectus an possit capi a Iudice incompetente seu Laico? p. 120. n. 4. & p. 368. num. 48. vel ab ipso creditore retineri? *ibid.*
- Et alias an Clerici possint carcerari a Laicis? p. 121. n. 19. & p. 99. n. 5. & p. 196. n. 92. Et quoad Clericos captos a Iudice Laico in habitu seculari, vide in ver. *Captura*. p. 120. num. 13. & in ver. *Clerici*. p. 197. n. 101. & *segg.*
- Clerici quoad recursum ad Iudices Laicos, vide infra in verbo *Recursum*, & ob recursum ad Iudices Laicos contra Ecclesiasticum, an non sint ipso jure beneficiis privati, aut an requiratur sententia declaratoria? p. 136. n. 54.
- Clericus an possit citari a Iudice Laico saltem per citationem generalem omnium sua interesse pretendens? & an teneatur tunc comparere. p. 154. num. 10. & p. 158. n. 60.
- Et an tunc comparens teneatur stare sententiæ Judicis Laici? p. 200. n. 140.
- Et Clericus citatus ad concursum tanquam creditor debitoris Laici bonis cedentis, & concursum facientis, an teneatur comparere etiam coram Iudice Laico? p. 256. n. 107.
- Clericus spoliatus Laicum, an possit conveniri coram Iudice Laico, & ab illo citari? p. 154. n. 10. & p. 195. n. 79.
- Clericus an possit cogi a Iudice Laico ad solvendas expensas, quas in Iudicio laicali tanquam actor causavit, & succubuit? p. 194. n. 76. in fin.

- Clericus citatus a Iudice Laico an teneatur comparere saltem ad allegandam suam exemptionem, & an alias teneatur ad expensas concommuales? p. 159. num. 62. & p. 237. num. 24. & ut infra in ver. *Exemptio*.
- Vendentes vinum ultra taxam, aut falsis mensuris utentes, an possint puniri a Iudice Laico. p. 199. n. 129. Item an delinquentes in Laicali officio. *ibid.*
- Clericus ad causam vocatus, seu nominatus, aut Laico de evizione obligatus, an agat in suo foro, aut an in foro nominantis? p. 205. n. 4. & p. 412. n. 9. & p. 413. n. 65. vide etiam in ver. *Exemptio*. p. 454. n. 83.
- Deposarius Laici, an possit a Iudice Laico cogi ad restituendum depositum? p. 295. n. 22.
- An Fideiussor ad iudicandum solvendum? *ibid.*
- Clerici an possint a Iudice Laico cogi ad dicendum testimonium? p. 454. n. 82.
- Clerici an possint reconveniri coram Iudice Laico? *ibid.* n. 81.
- Clericorum exemptio, vide etiam quæ dicuntur in ver. *Exemptio*. p. 447. & *segg.* Et illorum familiares, uxores, & similes an gaudeant privilegio exemptionis? p. 450. n. 33. & *segg.*
- Depoentes habium an possint coram Iudice Laico conveniri de gestis tempore exemptionis, seu Clericatus? p. 454. n. 80.
- Clericus an possit a Principe seculari ejici ex Regno etiam prætextu rebellionis ante sententiam Pontificis, & an alias incidat in Censuras Bullæ Cœne. pag. 407. n. 182.
- Clerici quoad Laicos, vide etiam infra in ver. *Laici Statutum*. vide etiam in ver. *Exemptio, Persona Ecclesiastica, Citatio*.
- Clerici, seu Ecclesiastici personis, an, & quando competat electio fori pro suis, aut Ecclesiæ bonis Laicis in emphyteusim datis pro caducitate, fructibus &c. quid si negetur bona ecclesiæ: aut si jam fuerit electus Iudex Laicus, vide in ver. *Ecclesiæ*. p. 360. n. 78.
- Clericus in quibus casibus, & quomodo possit declarari incorrigibilis, ad hoc ut puniatur a Iudice Laico, ad degradari? pag. 196. num. 92. & pag. 289. num. 9.
- Et ad hoc ut amittat privilegium fori, quæ requirantur? p. 195. n. 85. & p. 196. num. 92. & *segg.* Et quis sit Iudex competens in hac materia? pag. 197. n. 101. *segg.*
- Clerici concubinatii, vide infra in verbo *Concubinarii*. Degradati, vide in verbo *Degradatio*. Assassini, vide in verbo *Assassini*. Fur, vide in verbo *Furum*.
- Clericus hereticus an possit degradari, si se corrigere sit paratus, & quomodo tunc puniatur? pag. 289. num. 9.
- Clericus degradatus, excommunicatus &c. an post absolutionem recuperet distributiones quotidianas interrim amissas? p. 326. n. 16.
- Clerici an possint esse advocati? p. 179. n. 31. An testes sine licentia Episcopi? aut qua tales examini, jurare coram Laico &c. *ibid.* & p. 196. n. 98. An Notarii? p. 179. n. 31. An macellarii, & quomodo tales puniuntur? *ibid.* An tuores, & quales? *ibid.* num. 25.
- Clerici an, & quatenus possint collectari a Laicis, vide in ver. *Clerici*. p. 179. & *segg.* Et solventes gabellas etiam sponte, etiam titulo elemosynæ, ubi adest statutum illos cogens, an incident in casum Bullæ Cœne? p. 190. n. 45.
- Et an possint considerari ut Cives & membra Reipublicæ? *ibid.* n. 49. & *segg.*
- Clerici conjugati ad hoc ut gaudeant privilegio fori & Canonis, an debeant continuo interficere alicui Ecclesiæ? pag. 177. num. 14. Et quale servitium requiratur? pag. 179. num. 42. An possint habere Beneficia, aut illa obtinere ex dispensatione Episcopi? p. 394. n. 33.
- Clericus in sacris constitutus matrimonium contrahens, quibus poenis puniatur? p. 177. n. 11.
- Clericus non ferens habitum & tonsuram, an sit ipso jure privatus, vel an requiratur sententia declaratoria? p. 304. n. 7.
- Clericus virginem violans sub figura matrimonii an patitur poenam stupri. p. 177. n. 11.

Clericus an possit carcerari pro debito civili, si sit suspectus de fuga, donec praestiterit idoneam cautionem? *p. 252. n. 51.*

Clericus an possit imponere censuram super bonis fidei beneficii? *p. 144. n. 26.* An super bonis sui patrimonii, ad cuius titulum fuit ordinatus. *Ibid.* aut tale suum patrimonium alienare, cum, vel sine licentia Episcopi? *p. 394. n. 30.*

Clerici an presumantur sua bona acquisivisse ex redditibus beneficii. Et dicuntur bonorum praerogativas, privilegia, & exemptiones, vide in *ver. Bona. p. 99.*

Clerici an, & quando gaudeant beneficio *cap. Odoardus, de solut. ne conventi possint ultra vires &c. p. 246. & seq. & supra in verb. Capit. Odoardus.*

Clerici an possint testari de distributionibus quotidianis? *p. 325. n. 12.*

Clericus an possit in iudicio defendere reum sanguinis absque irregularitatis periculo. *p. 332. n. 18.*

Agens contra Ecclesiam, a qua Beneficium obtinet, an possit eodem privati. *Ibid. n. 19.*

Clericus an dicatur habere domicilium ubi habet beneficium, ita ut ibidem citari, & puniri possit. *p. 335. n. 13.*

Clericus stipulando pro filiis suis, an censetur stipulari pro Monasterio, quod postea ingreditur, ex quo filius ex matrimonio habere non potuerit. *pag. 380. num. 34.*

Clerici in minoribus constituti an possint cogi ad Episcopum sub pena privationis ad suscipiendos majores Ordines. *p. 394. n. 26.*

Clericus extradiocesanus an possit cogi ab Episcopo ad ostendendas suas commendatitias, si longo tempore fuit in Diocesi. *p. 394. n. 30.*

Clericus interdictus an possit per vim expelli ab Ecclesia. *p. 142. n. 116.*

Clericum percutere tentans effectu non secuto, an sit excommunicatus. *p. 132. n. 6.*

Clerici quoad obligationem solvendi decimas, vide in *ver. Decime. p. 267. n. 5. & seq.*

Clerici seculares an sint digniores Regularibus, illisque praecedant, non obstante consuetudine contraria. *p. 229. n. 7.*

Reliquam Clericorum materiam, eorumdem obligationum, privilegia, exemptiones &c. item quatenus censeantur sint prohibita, aut permissa, & alia diversimodis, vide in *ver. Clerici. p. 175. & seq.*

Clericus delinquens aut falsum deponens coram Iudice Laico, an possit ab eodem puniri. *p. 4. n. 1.*

Clerici quoad immunitatem a potestate Laicali &c. vide etiam aliqua in *ver. Immunitas. pag. 147. & seq.*

Et an possint a Laicis obligari ad reparandam viam ante suam domum, vel ad aliquid faciendum tempore pestis, vel vendendum frumentum &c. vide infra in *ver. Laici.*

An obligentur statuti Laicorum, vide infra in *ver. Laici. Lex. Statuta.*

In crimine laesae Majestatis a quo puniuntur. *pag. 367. num. 70.*

Et Clericorum causae in criminalibus an possint cognosci a Iudice Laico tanquam delegato Episcopi, quid in civilibus. *p. 213. num. 122.* An a Laico & Clerico simul. *Ibid.* An ab Episcopo uti delegato Principis. *Ibid.*

Clerici an, & quando possint a Laicis spoliari armis. *Ibid. n. 123.*

Aut processari saltem animo presentandi processum Iudici Ecclesiastico. *Ibid. n. 125.*

An possint a Laicis puniri ob delictum commissum ante Clericum. *p. 214. n. 128.*

Clericus si sit haeres Laici, an transeat in eum instantia mora a defuncto in iudicio laicali, ita ut volens, teneatur illam prosequi coram eodem Iudice, vide in *ver. Insuper. p. 180. n. 2. & 8.*

Clerici seculares an admittantur ad retractum bonorum alienatorum a suis consanguineis. *p. 258. n. 307.*

Vel an possint a statuto laicali a dicto a Jure retractus excludi. *Ibid.*

Et an ligentur statuti Laicorum in materia retractus, sive active, sive passive. *Ibid. num. 308. & p. 261. & seq.*

Clericus an veniat nomine Civium, & communis ad hoc, ut possit uti jure pascendi, quod commu-

niatui competit. *p. 233. num. 72.*

Clerici an possint licite, ac valide pro aliis fidejuberet, & quomodo contravenientes puniantur. *p. 38. n. 19. & seq. & p. 49. n. 150.*

Clericus an teneatur suum fidejussorem levare indemnem etiam per assignationem fructuum proprii Beneficii. *p. 47. n. 122.*

Clerici an succedant in feudis, sintque illorum capaces. *p. 18. num. 39. & pag. 18. num. 25. & seq. & p. 85. n. 98.*

Clericus an trahat suos fratres ad suum forum Ecclesiasticum, si una cum Clerico fratres conveniantur. *p. 85. n. 100.*

Clericus in societate bonorum cum fratribus vivens, an teneatur censem communicare fructus Beneficii Ecclesiastici quod habet. *p. 87. n. 113.*

Clericus an teneatur alere fratres, aut dotare forores, sive quia pauperes, sive quia forores sunt, ratione sanguinis. *p. 81. n. 66. & 71.*

Clericus an possit uti statuto exclusivo foeminarum propter masculos, ita ut in vim talis statuti excludere possit forores. *p. 78. n. 46.*

Clericus haeres sine inventario an teneatur ad debita hereditatis ultra vires. *p. 117. n. 49.*

Clerici hereditas jacens, vide infra in *ver. Hereditas.*

Clericorum famuli an, & quando gaudeant privilegio fori, etiam si sint Laici, aut infideles. *p. 14. n. 21.*

Clericorum coloni, vide infra in *verbo Coloni.*

Clericorum filii, vide infra in *verbo Inglem.*

Clerici quoad obligationem recitandi horas canonicas, vide in *ver. Hora canonice pag. 135. & seq.*

Clericorum bona an incidentur in communiom ob non factam gabellario denunciacionem, an non iudicet Iudex Ecclesiasticus. *p. 210. n. 79.*

Clericus in continuo adulterio permanens an sit rursus persona, ad hoc ut insitui non possit fratre praetorico. *p. 76. n. 33.*

Clericus an presumatur peccasse cum muliere: quid si illam fuerit excoletus. *p. 163. n. 10.*

Clericus an possit obligari ad recitandam, vel retractandam injuriam alteri illatum. *p. 169. n. 8.*

Clericus injurius Officialem, vel Vicarium, aut alios ministris quomodo puniatur. *p. 169. n. 13.*

Clericus simoniacus quoad fructus Beneficii, vide infra in *ver. Simoniacus.*

Clericus fur quomodo puniatur. *p. 99. n. 6.*

Clericus veneficus, seu veneno occidens, qualiter puniatur. *p. 132. n. 39.* Quid si venenum praebet in Hostia consecrata. *Ibid.*

Clericus aggressus, vide supra in *verbo Aggressus.*

Clericus an fiat irregularis, si interrogatus pro consilio an possit reus occidi, respondens affirmative, remissive. *p. 197. n. 26. in fin.*

Clericus alitens executioni capitalis sententiae an peccet mortaliter, & fiat irregularis. *Ibid. numer. 28. in fin.*

Clerici an possint torqueri, & a quibus, seu per quas personas. *p. 176. n. 23.*

Clerico propinans venenum etiam morte non secuta, an sit excommunicatus. *p. 132. n. 43.*

Et Clericum offendens Laicus, vide infra in *verbo Laici.*

Clerici quinam dicantur incapaces Beneficiorum, ut nec praesentari ad illa possint. *p. 242. n. 148. & seq.*

Clericus incestuosus quomodo puniatur. *p. 161. n. 1.*

Clericus an fiat irregularis, qui accusavit fratrem ad propria bona, vel consanguineorum revocandas, & alia vide in *ver. Irregularitas. p. 195. n. 26. & seq.*

Clericum conjugatum conveniens coram Iudice Laico quam penam incurrat, vide infra in *verbo Laici.*

Clerici an obligati possint ad onera ordinaria vel extraordinaria. *vid. Opera.* an possint incurtere crimen laesae. *vid. Rebellis.*

Clerici qui fuerunt Notarii. *vid. Notarii.*

Clerici in quibus non possint impediri a Laicis. *vid. Magistratus.*

Clerici in majoribus constituti quas penas incurunt. *vid. Matrimonium.*

Clerici an possint studere medicinae, vel illam docere. *vid. Medicus.*

Clerici ob non delationem habitus aut illius dimissionem an amittant privilegium Clericale, & ad hoc quae monitiones requirantur. *p. 42. n. 3.*

Clericus non sacerdos an possit assistere matrimonio de licentia Parochi aut Ordinarii. *vid. Parochus, & Sacerdos. Contrahens matrimonium. vid. Renuntiatio.*
 4. Clerici an sint Domini suorum fructuum, aut tantum usufructuarii? & an de illis testari possint. *pag. 121. num. 32.*

Clerici an & quando teneantur ad contribuendum salarium, *p. 6. n. 6.*

Clerici remissio cuius expensis fiat. *ibid. n. 7.*

Coacta.

1 Coacta voluntas, vide infra in verb. *Voluntas.*

Coadjutor.

1 Coadjutor cum futura successione in Canoniam an praecedat Canonicos interim pendente coadjutoria creatorum. *p. 141. n. 19.*

Coadjutor cum futura successione an gaudeat tanquam Beneficiarius privilegio fori. *p. 195. n. 85.*

Coadjutor an possit Episcopo dari aliis, quam a Sede Apostolica, ubi adest consuetudo, *p. 232. n. 36.*

Coadjutor an, & quando possit ab Episcopo dari Parochis, & ex quibus redditibus. *p. 402. n. 125.*

Coadjutor datus an conferat Beneficia vivente Coadjuto. *p. 393. n. 19.*

Plura de coadjutoribus, eorumque obligationibus, ac prerogativis &c. vide in verb. *Coadjutoria. pag. 200. & seqq.*

3 Coadjutor Episcopo vel Beneficiario a quo, detur. *vid. Papa.*

Coadjutoria.

1 Coadjutoria an habeat vim resignationis, ac procedat argumentum ab una ad aliam. *p. 203. n. 36.*

Coadjutoria impetrans cum futura successione, an teneatur facere mentionem de Beneficiis prius obviatis. *p. 201. n. 16. in fin.*

Coadjutoria praxim, a quibus & quibus in casibus detur, & alia, vide in verb. *Coadjutoria. p. 200. & seqq.*

Cemeterium.

1 ¶ Cemeterium Ecclesiae quid sit, & ex quibus probetur, vel non? Quam immunitas ipsi concessa? *p. 204. ¶*

Cemeterium quomodo polluitur, & reconciliatur: quid si sint duo cemeteria contigua, & in uno, aut in medio amborum delictum pollens committatur. *p. 338. n. 69.*

Cognatio, Cognatus.

1 Cognatio spiritalis a quo contrahatur, dum patrilus intervenit solum per Procuratorem. *pag. 62. n. 9. & p. 313. n. 79.* Et a quibus patrilus contrahatur vel non, aut a baptizantibus, an etiam in Baptismo optivato, & de materia. *p. 62. n. 10. & pag. 210. num. 15. & p. 312. n. 74. & seqq.*

Cognatio naturalis, spiritalis, aut legalis, seu adoptio, quomodo, ac quo iure dirimat matrimonium: quomodo ad hunc effectum probetur; an fama, unico teste, & quomodo; Item a quo, ac quomodo dispensetur, & de materia. *p. 310. n. 62. & seqq. vide etiam infra in verb. Consanguinitas. Impedimentum. Impetrans.*

2 Cognatus vocatis ad fideicommissum de quibus intelligatur. *p. 30. n. 23. seqq.*

Cognomen.

3 Cognomen. *vid. Nomen.*

Coheres.

1 Coheres an teneatur coheredi de evizione in bonis ad invicem, aut a testatore inter illos divisi, si aliqua evincantur. *p. 418. n. 39.*

Collatio, Collator.

Collatio Beneficii, vide etiam supra in verb. *Beneficium. Conferens.* & infra in verb. *Excommunicatus. Illiteratus.*

Collatio invalida, & nulla an aequivalentur. *pag. 76. num. 63.*

Beneficii patronati ab Episcopo facta spreto Patrone, an, & quando sit nulla. *p. 79. n. 77.*

De Beneficio facta ab Episcopo putativo an sit valida. *ibid. n. 78.*

Beneficii neoerekti ad quem spectet. *p. 111. n. 2.*

Collatio Beneficii facta ab Ordinario cum consensu illius, qui illud impetraverat a Papa, etiam cum decreto irritante, an valeat. *p. 174. n. 55.*

Collatio Beneficii inter plures praesentatos quomodo fiat ab Episcopo. *p. 402. n. 122.*

Collator, vide infra in verbo *Conferens.*

Collatio Beneficii facta infami, an sit ipso iure nulla. *p. 166. n. 13.*

Facta irregulari an sit ipso iure nulla: quid in irregularitate occulta. *p. 198. n. 33. An facta excommunicato. p. 242. n. 148.*

Collatio Beneficiorum an sit actus jurisdictionis: & an concessa jurisdictione super Beneficiis Ecclesiasticis, censetur concessum etiam ius censurandi. *pag. 227. num. 18.*

Collatio Beneficii alias patronati, quae sit a Papa ob reservationem, devolutionem &c. an non debeat fieri personis habentibus qualitates, in fundamine requisitas. *p. 246. n. 203.*

Collatio bonorum inter quas personas locum habeat, vel non. *p. 69. n. 21. & quando, quales, ac quorum bonorum sit inter fratres, vide ibi in verb. Fratres. p. 72. & seqq.*

Collatio proprietarii. *vid. Proprietarii.*

Collatio Beneficii quando facienda? *vid. Tempus.*

Collecta.

Collectae an solvantur a colonis, an vero a Dominis praestentur. *p. 204. n. 6.*

Collectae, vide etiam supra in verbo *Clericus.* & infra in verb. *Ecclesia.*

Collectae & alia onera Principi solvenda an sint praestanda ab emphyteuta, an a Domino directi. *pag. 289. num. 112.*

Collectas an possit Dominus imponere subditis Vassallorum. *p. 24. n. 92.*

Collectae quid sint, de quibus, & a quibus sint solvenda, quoniam sint immunes ab illarum solutione: quis possit illas imponere, & alia miscellanea, vide in verb. *Abella. p. 102. n. 17. seqq.*

¶ Collegiata Ecclesia.

Collegiata Ecclesia quae dicatur, quomplex sit, & ex quibus probetur. *p. 204.*

Collegiatarum Praelati, & Capitulum quid possint sine Episcopo. *pag. 204. & 205. ¶*

Collegium.

Collegium Cardinalium an conferat Beneficia. *pag. 78. num. 68.*

Collegio exempto &c. an dicantur exempti singuli de Collegio. *p. 450. n. 30.*

Collegium, in quo clerici commixti sunt, eorum quo iudice conveniantur. *p. 85. n. 100.*

Colonus.

Coloni exemptorum, seu privilegiorum a solutione Decimarum, an teneantur ad decimas praediales pro parte fructuum ad se spectante. *p. 268. n. 8.*

Colonorum materia, & eorum obligationes & praerogativas vide in verb. *Colonus. p. 204.*

Coloni Clericorum an teneantur solvere collectas Principi Laico. *p. 102. n. 17.*

Columba.

Columbas an, & quomodo liceat tradere ad sua columbaria. *p. 40. n. 3.*

- Comedia.**
1 Comediae, vide infra in verb. *Ludibricatales*.
- Comitiſſa.**
1 Comitiſſa etiam antiquæ nobilitatis nubes Doctores, an dicatur nubere indigno. *p. 326. n. 157. & p. 327. n. 1.*
- Commedia.**
1 Commendæ, & commendatiorum materiam, quid ſit & quoruplex, & quare introducta, & a quo concedatur, ac alia, vide in verb. *Commenda. g. 204. & ſupra in verb. Beneficium.*
2 Commendatorum familiares, vide infra in verb. *Familiares.*
- Commendatio.**
1 Commendatitiz, vide infra in verb. *Listera.*
- Comminatio.**
1 Comminatio penæ, ad hoc, ut illa iuratur, an ſit neceſſaria in monitorio, vide infra in verb. *Monitorium.*
- Commiſſio.**
1 Commiſſio, vide infra in verb. *Delegatio. Mandatum.*
Commiſſio diſpenſandi alicui Confeſſario pro foro interdicto data, an poſſit ſubdelegari, remiſſive. *p. 292. n. 32.*
2 Commiſſio, vide etiam in verb. *Facultas.*
1 Commiſſio cauſæ, vid. *Delegatio.*
- Communio. Communis.**
1 Communio Sacramentalis, & Paſchalis, vide in verb. *Euchariftia. p. 410. n. 8. & ſeq.*
Communis uſus loquendi quod ſit talis, vel talis, a quo ſit probandus, & an ab allegante tanquam quid facti, *p. 360. n. 32. quomodo probetur. ibid.*
Es an det contractibus interpretationem. *ibid.*
3 Communione Paſchalis præteritum, vid. *Præſcriptum.*
- Communitas.**
1 Communitas an poſſit ad ſuperiorem appellare omniſſo medio tanquam perſona ſimilabilis. *p. 40. numer. 3. ad fin.*
Communitas, vide, & concordat quæ dicuntur etiam in verb. *Capitulum. p. 115. & ſeq.*
Communitas ſeu Capitulum an ſit legitima contradiCTOR, & an ſit citanda, quando agitur ſolum de præiudicio ſingularum. *p. 436. n. 59.*
2 Communitatis citatio, & ejuſdem intimatio, quomodo fieri debeat. *p. 193. n. 3.*
Communitas quoad ius paſcendi, ſive active, ſive paſſive, vide infra in verb. *Ius paſcendi.*
- Comparatio.**
3 Comparatio literarum, vid. *Probatio.*
- Compensatio.**
1 Compensatio an, & quando fiat cum cenſu, illumque extinguat. *p. 150. n. 86.*
Compensatio cum credito an admittatur, quando ſolutio heri debet ob clauſulam *pario Brevis* in litteris Apollolicis poſitam. *p. 166. ſub n. 9.*
Compensatio in quo diſſertat a retentione. *p. 255. n. 96.*
Compensatio an dectur in deposito. *p. 206. nn. 11. & p. 294. n. 5.*
Compensatio an, & quando dectur in adulterii conjugum. *p. 26. n. 23. & 27.*
An habeat locum in promiſſione iurata de ſolvendo. *p. 423. nn. 32. An, ubi ſtatutum requirit realem ſolutionem. ibid. n. 31.*
Compensationis exceptio, quando, & contra quos, ac in quibus poſſit opponi, & in qua parte iudicii: & an cenſetur excluſa a ſtatuto reſiſſionis omnes exceptiones, vide in verb. *Exceptio. p. 423. nn. 31. ſeqq. & p. 428. n. 95.*
Compensationem opponens an cenſetur ſc. debitorem facti. *p. 428. n. 100.*
Reliquam compensationis materiam, a quo, quibus cum
- rebus, aut debitis fieri poſſit, & quoniam requirantur vide in verb. *Compensatio. p. 206.*
Compensatio quando liberet fidejuſſorem, & quando poſſit a fidejuſſore opponi, etiam debitor tacet. *p. 42. n. 64.*
Compensandi animus quando præſumatur in teſtatore, 3 vid. *Quarta.*
- Complex.**
Complex, vide *ſæpius criminis.*
- Compoſitio.**
Compoſitioni iudicis cum reo an ſit locus etiam poſt ſententiam, ſi ſit lata cum clauſula, *ſalva moderatione. p. 161. n. 15.*
Compoſitio quæ ſit cum reo quid ſit, & a quibus, ac quibus in delictis fieri poſſit. *p. 207. n. 1. & ſeqq.*
Et an fieri poſſit ab Episcopopo. *p. 206. n. 1. & ſeqq. & p. 294. n. 23.*
Compoſitio in Decimis ſolvendis tam præteritis, quam futuris inter Eccleſiaſticos, aut Laicos an valeat, & quid requiratur ad hoc, ut obliget ſucceſſores: & an ſimpliciter facta intelligatur tam de præſentibus, quam de futuris, & præditi pulſa acquiſitis. *p. 278. nn. 86. ſeqq.*
- Compromiſſarius. Compromiſſum.**
Compromiſſum an ſit alienatio. *p. 31. ſub n. 37.*
Compromiſſi & compromiſſarii materiam circa electiones ad Episcopopus, Abbates &c. quando valeat, & an poſſit fieri in perſonas Laicas: item qualis ſit compromiſſarii autoritas, & alia, vide in verb. *Electio. p. 364. n. 3.*
Compromiſſarium ac compromiſſi materiam a quo, in quem, & in quibus rebus fieri poſſit, & alia miſcellanea, vide in verb. *Arbitr. p. 49. & ſeqq.*
Compromiſſum an tranſmittatur, vid. *Tranſmiſſio.*
- Conatus.**
Conatus in criminibus quomodo puniatur, vide in verb. *Conatus. p. 208.*
Conatus ſodomiz cum conjuge an præbeat cauſam divortii. *p. 329. n. 17.*
Conatus committere falſitatem, an, & quando puniatur, ac quomodo. *p. 4. n. 1.*
Conatus effectu non ſecuto in laſa Maieſtate, vide infra in verb. *Leſio.*
- Concaſſio. Conceſſum.**
Conceſſio facta ad beneplacitum concedentis, an tranſſeat ad hæredes, vel ſucceſſores concedentis, ſeu an duret. *p. 208. n. 1.*
Data ad tempus, an cenſetur denegata poſt illud. *ibid. n. 2. & infra in verb. Permiſſum.*
Conceſſio quando poſſit dici facta ex cauſa oneroſa. *ibid. n. 3.*
Conceſſio quando ſit perſonalis ex adjectione perſonæ. *p. 297. n. 8.*
Conceſſio uno, an cenſeatur conceſſa, quæ eidem ſunt annexa, & ad illum actum neceſſaria. *p. 304. n. 11.*
Conceſſio facta ob beneficium an dicatur facta titulo gratuito, vel oneroſo. *p. 381. n. 48.*
Conceſſio propter merita, vid. *Merita.*
Conceſſio facta ad Beneplacitum concedentis an tranſmittatur, vid. *Tranſmiſſio.*
- Concilium.**
Concilium generale an conſeruet Beneficia. *p. 78. n. 68.*
Concilium Cicerintino an debeat ſpecialiter derogari in diſpoſitionibus eidem contrariis. *p. 296. n. 2.*
- Concilium Generale.**
Concilium generale per quem olim convocabatur, & hodie convocatur. *p. 208.*
Ex quibus cauſis poſſit convocari. *ibid.*
Quam iuriſdictionem habeat, & quomodo duret. *ibid.*
Ab ſubito Pape, & in quibus Papa ſubſit Concilio. *ibid.*
An *p. 208.*

An Papa possit, non convocato Concilio, statuere de fide & de dubio fidei. p. 208.
An Concilium possit tollere constitutiones Papales, & quandomodo possit, & sub quibusnam limitationibus? ubi refutatur assertio Abba. & Decii, de gloss. in c. si papa. 40. dist. p. 211. & seqq. n. 24. & seqq. ¶

Concionator. Concionari.

- 1 Concionatori alimenta præstare an teneatur populus, si talis adit consuetudo. p. 220. n. 14.
- Concionatorum materiam, quis, ac in quo loco concionari possit: quis illos deputet, & quorum expensis: Item de Episcopo concionante & alia miscellanea vide in verb. *Concionator.* p. 242. & seqq.
- Concionari an liceat in Ecclesia pallata. p. 426. n. 65.
- Concionator a quo deputatur, aut ad quem spectet ius eundem eligendi. p. 332. n. 57.

Conclusio.

- 1 Conclusio in causa an sit necessaria in iudicio summario. p. 172. n. 41.
- 2 Conclusio in causa an admittatur in criminalibus, vid. *Reus.*

Concordata.

- 1 Concordata Germanæ an reservent Beneficia etiam successoribus, ita ut sede vacante non devolvantur. pag. 90. n. 157.
- Concordatis Germaniæ an possit Papa derogare. p. 203. num. 36.
- 2 Concordatis Germaniæ an possit Papa derogare. Item an illis possit opponi præscriptio, aut quod non fuerint acceptata, aut non ulteriores, & quomodo ac infra quale tempus obligent Pontificem ad conferenda Beneficia &c. vide in verb. *Germaniæ Concordata.* p. 104.

Concordia.

- 1 Concordia in præjudicium immunitatis Ecclesiasticæ, an possit fieri a Prælati inferioribus. p. 192. n. 58.
- 2 Concordia inter partes an, & quando possit a Iudice imponi, seu ad illam partes adstringere. p. 82. n. 77.

Concubina. Concubinarius. Concubinatus.

- 1 Concubinarius Clericus, quomodo puniatur. p. 199. n. 122.
- Concubinatus materiam, quid sit, an sit delictum mere Ecclesiasticum, quomodo puniatur, quomodo probetur, & alia, vide in verb. *Concubinatus.* p. 206. & seqq.
- 2 Concubina, vide infra in verbo *Legatus.*

Concursus.

- 1 Concursus in collatione Parochialium, quomodo, a quibus, & quando fit formandus. p. 84. n. 104. & seqq. in quibus casibus non habeat locum. pag. 85. n. 110. & seqq.
- In Parochialibus an in dubio censetur factus, an vero sit probandus. p. 87. n. 127.
- An, & quando, ac quomodo fieri possit a Capitulo, vel Vicario Capitulari, sede Episcopali vacante. pag. 90. & seqq.
- 2 Concursus an sit necessarius in collatione Parochiæ devolue ad Episcopum ob negligentiam Patronorum. p. 243. n. 163. ad med.

Concursus Creditorum.

- 1 Concursus creditorum materia, quomodo fiat, & quomodo creditores unus alteri præferantur. p. 255. & seqq.
- 4 Concursus plurium creditorum qualiter servandus contra bona communia debitorum. p. 12. n. 55.

Condecimatores.

- 1 Condecimatores, vide infra in verbo *Decime.*

Condemnare. Condemnatio. & Condemnatus.

- 1 Condemnare, vide infra in verbo *Judex.*
- 2 Condemnatio an possit fieri ex iudiciis, & ex quibus, vide in verb. *Iudicium.* p. 162. & seqq.

Segnelli Bibliotheca. Tom. IV,

Condemnatus ad utandam possessionem rei an satisfaciat utadendo pignora. vid. *Sententia.*

Conditio.

Conditio in contractibus, vide etiam infra in verb. *Contrahens.*

Conditio an aliquid ponat in esse. p. 32. num. 41. Et conditio pendente an non cesset omnis obligatio, aut actio. p. 415. n. 56. & an censetur delata hæreditas, illaque possit adiri. p. 436. n. 67.
Que non adiicitur substantie legati, sed ejus executioni, an faciat legatum conditionale. p. 234. n. 14.
Successiva, an sufficiens, si fuerit impleta per aliquod momentum temporis, an vero requiratur continuatio. *ibid.* n. 15. & p. 425. n. 56.
Voluntaria an possit suppleri per æquipollens, & alias conditio in contractibus posita an possit adimpleri per æquipollens, aut an debeat adimpleri in forma specificâ, ac an debeat adimplementum durare. p. 425. n. 56.

An non habeantur pro adimplenda, quando per eum, ad cuius favorem debet adimpleri, fiat, quo minus adimpleatur. *ibid.*

An possit ab actore adimpleri pendente iudicio, ad effectum sustinendi contractum. p. 422. n. 26.

Et conditionis non implete exceptio an possit opponi non obstante statuto rejicente omnes exceptiones. p. 425. n. 56.

Conditionis eventus a quo debeat probari, ac quomodo. *ibid.*

Conditio an possit opponi in donatione post acceptationem, aut in aliis contractibus; quid si fiat in continenti, & quando censetur apostata in continenti. p. 340. n. 18.

Conditio in prima oratione posita an censetur repetita etiam in secunda per particulam *vero*, si *vero*. pag. 297. n. 5.

Conditio in contractibus poni solita, quomplex sit, ac de illius effectibus. p. 228. n. 4. & si sit impossibilis, five ex natura rei, five de facto, an, & quando habeatur pro non adjecta, aut quando annullatur contractum. p. 229. n. 6.

Et in contractibus posita sine expressione temporis, quando sit adimplenda. *ibid.* n. 6.

Et illa pendente an possint contrahentes a contractu recedere, vel teneantur expectare illius eventum, in sponsalibus vel matrimonio. *ibid.*

Conditio si *legatus contraxerit matrimonium cum una ex filiabus Titii*, an habeatur pro impleta, si unum requiritur, & illa recusavit. *ibid.* n. 7. Quid in conditione si *nuptis* Caio. p. 228. n. 4. quid in conditione si *nubet de consensu*, aut *consilio* alius, & an tales habeantur pro non adjectis tanquam contrarie libertati matrimoniali: quid in conditione si *Mariam uxorem ducat*, vel *non ducat*. p. 229. num. 6. & an etiam conditio, *ut quis maneat semper in uno loco*, habeatur pro non adjecta, tanquam contraria iuri naturali. *ibid.*

Conditio odiosa Religioni in testamento, an non habeatur pro non adjecta. *ibid.* n. 6.

Conditio dissolubilitatis, aut alia contra substantiam matrimonii, an illud reddat nullum. p. 328. n. 2.

Conditio si *sine liberis* in fideicommissio an intelligatur tantum de masculis. p. 229. n. 9. An purificetur per professionem filii in Religione. *ibid.* An subintelligatur in substitutionibus. *ibid.* n. 10. An deficiat per unicum filium. *ibid.* n. 11. An per filios legitimatos. *ibid.* & p. 169. n. 23. An cesset, si adfuerint descendentes ex feminis. p. 296. n. 6.

Conditionis impedimentum matrimoniale, vide infra in verbo *Impedimentum.*

Conditionis paris persona quæ sit, vide infra in verb. *Persona.*

Conditio si *caste vixerit* an dicatur observari a muliere tertio nubente.

Si *sine liberis*, vide infra etiam in verbo *Gravatus.* Ut *nubet in certo loco* in legato filie relicto posita, an habeatur pro non adjecta. p. 51. n. 15.

Conditio quando annullat matrimonium. vid. *Matrimonium.*

Conditio si *sine filijs*, vid. *Filij.*

Cc

Con-

Conductor.

- 1 Conductor quoad obligationem solvendi Decimas prae-
diales, vide supra in verb. *Colonus*.
Conductor rei Ecclesiasticae pro caducitate, aut fructu-
bus, si sit Laicus, an possit ab Ecclesia conveniri cor-
am Judice Ecclesiastico. p. 360. n. 78.
2 Conductor an possit frumentum &c. virtute locationis
ad fr. speciales, hypothecare. p. 96. n. 2.
Conductor bonorum Ecclesiae in quo foro conveniri
possit. p. 332. n. 184.
Conductor an possit esse testis pro locatore. pag. 352.
num. 185.
Conductor quid teneatur prestare, de qua culpa tene-
atur, & an de casu fortuito, & quando exculatur a
culpa. p. 343. n. 90. & seqq. & an teneatur probare casum
fortuitum, & de materia, diversa miscellanea,
vide in ver. *Locatio*. p. 343. n. 90. & seqq. vide etiam
supra in verbo *Casus*, & infra in verb. *Culpa*.
Et an teneatur de quo conducto, si equus moriatur
intra triennium a locatione facta. p. 344. n. 96.
Conductor an possit deferre reum conductum, & ob
quas causas, ante finitam locationem. p. 345. n. 107.
& seqq. quid si deferat sine causa. ibid.
Conductor rei propriae, vide ignoranter, an amittat do-
minium, aut possessionem. p. 351. n. 171.
Conductor finita locatione ad quid teneatur. ibid. n. 172.
Reliquum Conductoris materiam, an, & quando ha-
beat retinendum rei conductae, ad quas expensas non
teneatur: an teneatur rem conductam relinquere si alius
tertius se dicat ejusdem Dominum: quando, ac quo
tempore teneatur ad solutionem pensionis: An sit alius
praestendus in venditione domini directi, & alia
miscellanea, vide in ver. *Locatio*. p. 334. & seqq.
Conductoris fidejussor vide infra in verbo *Fidejussor*.
3 Conductor molendini, qui per aliquod tempus molere
suis impeditus an teneatur ad integram pensionem. p. 110. n. 10.

Confertens.

- 1 Confertens Beneficia Papae reservata virtute alicuius,
an & quando dictam alternativam amittat. pag. 392.
num. 1.
Confertens Beneficium alicui nulliter ob defectum oc-
cultum, an habeat aliud tempus ad novam collatio-
nem. p. 76. n. 63. *vers. accidit*.
Confertens Beneficium alias liberum: an possit eidem,
sive provisio iungere aliquid novum onus pium,
& Ecclesiae utile. p. 393. n. 14.
Confertens Beneficium illegitimum, cum quo non potest
dispensare, an possit illum postea amovere. p. 406.
num. 176.
Confertens Beneficium an teneatur de eversione, si con-
tra provisum Beneficium evincatur. p. 417. n. 31.

Confessarius.

- 1 Confessarius an possit sibi ad libitum eligere sine
licentia superioris, ubi adest confessor. p. 231. n. 56.
Confessarius an possit sublegete commissiones sacra-
mentariae sibi factas dispensandi pro foro interno,
remissive. p. 292. n. 32.

Confessio.

- 1 Confessio, vide etiam supra in verbo *Articulanti*.
Confessio Coadiutoris an necesse Coniugato. p. 201. n. 19.
Confessio Episcopi sine Capitulo facta, an & quando
praedictet ipsi Capitulo, aut Ecclesiae. p. 407. n. 188.
Confessio debitoris se rem prius alicui obligasse in con-
cursu creditorum an praedictet ei, qui docet decre-
to tempore obligationis sibi factae. p. 258. n. 118.
Debitori decoditi facta de certo debito an valeat in pra-
judicium aliorum creditorum. p. 264. n. 160.
Facta a marito de recepta dote, quam vere non acce-
pit, an firmetur iuramento. p. 347. n. 36. Et facta
constante matrimonio an praesumatur facta animo do-
nandi, aut se speculare numerationis, & ideo an ex-
cludat exceptionem non numerat pecuniae. ibid. Et an
hac confessio praedictet tertio. ibid. & in ver.
Confessio. p. 208. n. 28.
Confessio in iudicio facta quam habeat vim, ac effe-
ctus: quid si sit facta parte absente. p. 422. n. 27.

& 29. Et quando dicatur facta in iudicio. ibid. n. 27.
Extrajudicialis geminata quos habeat effectus, & an non
eosdem, quos confessio judicialis: item quando dica-
tur geminata: quid si fuit quidem pluries facta, sed
in eodem instanti: ac an probetur scilicet singulari-
bus, & de materia. ibid. n. 28.

Extrajudicialis jurata an plene probet. ibid. n. 29.

Confessionis five judicialis, five extrajudicialis factae
parte adversa exceptio an censatur exclusa a statu
resistente omnes exceptiones. ibid. n. 27. & seqq.

Confessio facta per verbum *credo*, an praedictet consen-
tenti, ac si esset facta per verbum assertivum *verita-
tis*. ibid. n. 28.

Confessio an noccat consentienti, si adversarius illum non
acceptat, sed constat illum impugnare. ibid. n. 29.

Et an, ac quando revocetur, aut irritetur ob errorem
consentientis, & de materia. p. 408. n. 10.

Confessio an possit a reus per dolum extorqueri, & an
tunc valeat, remissive. p. 333. n. 20.

Confessio qualificata in delictis, vel homicidio, ut si
diceretur *ad meam defensionem occidi*, an admitti-
tur. p. 287. n. 7.

Reliquum Confessionis materiam tam judicialis, quam
extrajudicialis, quando valeat, necat, an proli-
scenti: quando revocari possit, quomodo probetur:
item de confessione qualificata, & alia miscellanea,
vide in ver. *Confessio*. p. 206. & seqq.

Confessio parium impetrantium dispensationem, an pro-
betur consanguinitatem, & illius certum gradum,
maxime ad dirimendum matrimonium. p. 227. n. 6.

Item an confessio tantum unus: quid ad impedi-
endum matrimonium. ibid.

Confessio sacramentalis an sit necessaria in absolutione,
quae datur ab Episcopis in irregularitatibus, aut cri-
minibus occultis. p. 345. n. 48.

Confessio Rei an sit nulla, si fuit secuta ex proceden-
ti inquisitione nulla. p. 170. n. 4. & 6.

Confessio Parochi an praedictet Ecclesiae quominus ma-
nuteri possit? vid. *Manutentio*.

Confessio antecessoria, vid. *Antecessoria*.

Confessio in tortura, sed non ratificans an sibi perju-
diciet. p. 253. n. 50. vide *Tortura*.

Confidentia, & Confidentarius.

Confidentia quando committatur, vid. *Resignatio*.
Confidentia an sit solvere aliquid pro collatione aut
presentatione vigore statuti, aut consuetudinis. pag.
32. n. 32.

Confidentarius quam penam incurrit, & ad quid tene-
atur. ibid. n. 31. & seq. vide *Fructus*, an incur-
rat irregularitatem. ibid. num. 34.

Confinitia.

Confinitia seu terminos alicujus fundi confundens an il-
los debeat designare, & probare fundi identitatem. p. 143. n. 12.

Confirmatio.

Confirmatio electionis Abbatum, & ejus materiam vide
in ver. *Abbas*. p. 4. & seqq. & infra in verb. *Electio*.

Confirmatiois est Sacramentum primum, quando, quib-
us & a quo confertur possit, & quem sit servan-
da; vide in ver. *Confirmatio*, pag. 209. & seqq. An
possit confertur sibi ministrari in Ecclesia polluta. p.
358. n. 65.

Confirmatio Jurispatroni, an sit actus Jurisdictionis vo-
luntatis, & fieri possit etiam extra territorium. pag.
246. n. 202.

Consecratio.

Consecratio, vide in ver. *Bona*. p. 102. n. 43.
¶ Consecratio quid sit, & quando facta dicatur? Quo-
nam habeant sicutum? Quomplex sit consecratio. pag.
210. n. 1. & seqq.

Consecratio an maxima pena sit, & qualiter de jure
antiquo inducatur, quid de jure novo. ibid.

Quibusnam in casibus procedat auctor. *Bona damnato-
rum*, C. de *bon. praescripti*, & quondam corrigat
commune, & quibus in locis habeat locum, quibus-
que casibus? ibid. & p. 211.

Consecratio bonorum quibus casibus inducatur a jure,
& i. fo jure? p. 211. & seqq.

Quae

Quibusnam in casibus disponent DD. an confisicatio bonorum procedat? *p. 213. n. 26. & seqq.*

An pena furum annexam habeat confisicatioem bonorum? *p. 213. n. 43. & seqq.*

Confisicatio quibus competat, quandomam, & qualiter fiat? *p. 213. n. 1. & seqq.*

Confisicatio particularis in quibusnam criminibus locum habeat? *p. 214. n. 1. & seqq.*

Confisicatio bonorum an sit de jure, vel consuetudine, an odiosa vel non? *ibid.*

Expensuri audent. *bona damnatorum, C. de bonis praef. quoad bona damnati fisco applicanda. p. 215. n. 9. & seqq.*

Quenam operetur confisicatio bonorum? *ibid.*

Confisicatio generalis, seu universalis, quae bona comprehendat vel non? *p. 216. & seqq.*

Confisicatio universalis an comprehendat bona alterius territorii. *p. 220. & seqq.*

Confisicatio bonorum Clerici ad quem pertineat, definit? *p. 222. n. 1. & seqq.*

Confisicatioem bonorum an habeat Episcopus? *p. 222. Confisicatio bonorum uxoris vel dotis, quibus casibus fiat vel non? ibid.*

Confisicatio bonorum expressa, vel tacita, in quo differant? *ibid. & p. 223.*

Confisicatio bonorum in crimine laesae Majestatis cui fiat? *ibid.*

Confisicatio bonis, ad quae onera teneatur fiscus? *ibid. & p. 224. Vide plura in Elencho. ¶*

Confisicatioem bonorum praxim, quando, contra quos, quibus in bonis, ac a quo fieri possit, & alia miscellanea, vide in ver. *Confisicatio. p. 211.*

3 Confisicatio bonorum contra patrem habentem filios, vid. *Pater.*

Confisicatio bonorum filiofamilias an comprehendat etiam peculium adventitium illius. *p. 308. num. 1.*

Confraternitas.

1 Confraternitatum bona, vide in ver. *Bona. p. 104. n. 73.*

Confraternitates an veniant nomine Ecclesiae, illiusque privilegii gaudeant, vide in ver. *Ecclesia. p. 260. n. 79. & seqq.*

Item an veniant nomine locorum piorum, ad hoc, ut illas transferri non possit emphyteusis alienari prohibita in loca pia. *p. 226. n. 19.*

Reliquam Confraternitatum praxim tam Ecclesiasticarum quam Laicalium; quis erigere illas possit: quando sint loca pia, ac an ab Episcopo visitari possint, & de illarum privilegiis & exemptionibus, & alia, vide in ver. *Confraternitas. p. 224. & seqq. & in ver. Episcopus. p. 405. n. 153. & 155.*

Confratratia.

2 Confratratia testium cum reo constituto an sit in processu necessaria, quomodo fiat, & de materia: Item confratratia socii cum constituto, vide in ver. *Inquisitio. p. 170. & seqq.* Et in quibus locum habeat, vel habere non possit, ut patris cum filia &c. *ibid.* Et in quibus delictis. *ibid.*

Conjugiens.

1 Conjugiens ad Ecclesiam, a quo alantur. *p. 37. n. 36.*

Conjugiens ad Ecclesiam cum bonis alienis, seu fustis ablati, an possint eidem spoari, & a quo iudice. *p. 264. n. 163. in fin.*

2 Conjugiens ad sacram Eucharistiam, aut ad sacerdotem illam ad infirmos deferentem, an, & quando gaudeat immunitate Ecclesiastica, *p. 150. n. 29.* Quid si illa deferatur ad carceratum. *ibid.* An conjugiens ad sacerdotem ferentem oleum sanctum. *ibid. n. 31.*

Conjugiens fratribus carceribus, vel e manibus ministrorum ad Ecclesiam, an gaudeat immunitate. *p. 151. n. 36.* Quid in illo, qui juravit redire ad carceres, & se recipit ad Ecclesiam. *ibid. n. 37.*

Conjugiens ad Ecclesiam an possit illa occidi, ligari, extrahi, aut molestari, a quo debeat alii &c. & de materia, ac de penis contraventionum. *p. 153. & seqq. & p. 212. n. 106. & p. 213. n. 18.* Aut an possit a Laicis extrahi & custodiri, salvo jure eundem re-

Regnelli Bibliotheca. Tom. IV.

stinendi loco sacro, donec ab Ordinatio examinetur questio super immunitate. *ibid. & p. 156. num. 81.* Item an possit bonis five propriis five alienis, quae secum detulit, spoari. *pag. 153. numer. 56.* Et an non possit Laicis illum indebit extrahere volentibus impune resistere. *p. 153. num. 57.*

Congrua.

Congrua sustentatio Vicarii deputati pro administratione Parochiae vacantis pendente cursu, qualis esse debeat. *p. 84. n. 106.*

Congrua in assignanda, an, & quomodo compentur incerta funeralium, elemosinarum, oblationum &c. *p. 94. n. 175.*

Congrua sustentatio quoniam dicatur in clericis, aut Beneficiariis, *p. 124. n. 98.* Et quod illa Beneficiario remaneat, an probati debeat a pensionario, & quomodo, ac pro quo tempore. *p. 171. n. 37.* Et si congrua non remaneat, an possit ille, qui pensionis reservationi consensit, convenire. *ibid.*

Congrua an sit dandi Rectoribus a Patronis, non obstante consuetudine contraria. *p. 232. n. 56.*

Congrua in dismembratione Ecclesiae, a quo sit novo Rectori subministranda. *p. 69. n. 14.*

Congrua in assignanda Rectori an veniant fructus incerti, & quoniam. *p. 95. n. 33.*

Et an domus Parochialis veniat in congrua compensatione. *ibid.*

Congrua quando presumatur, vide infra in verb. *Redditus Parochiales.*

Conjugatus.

Conjugatus at sit capax Beneficiorum. *p. 72. n. 39. 1*

Conjux. Conjux.

Conjux an possint propria auctoritate ab altero conjugate ducedere ob haerem, adulterium &c. *pag. 326. n. 19. & 22.*

Et conjuges propria auctoritate se a thoro separent, an sint a iudice cogendi ad cohabitandum. *p. 328. n. 3.*

Conjux an possint mutuo vovere castitatem, & an eidem credatur, si dicant se vovisse, & ideo divortium petant. *p. 329. n. 16.*

Conjux an sint separandi, denunciatio aut detecte infidelitatis, etiam si fuerint pro foro interno a Pontifice dispensati. *p. 444. n. 136.*

Conjux reliquam praxim, & miscellanea, vide in ver. *Conjux. p. 226.*

Conjux transiens ad secunda vota vivente adhuc altero conjuge, quem tamen credebat mortuum, an, & quando puniatur. *p. 64. n. 1.*

Conjux an possint ingredi monasterium monialium, si unus illorum manet in saeculo. *p. 473. n. 97.*

Confanguiues.

Confanguiues an possint cogi ad praestandam cautionem, seu fidejussionem pro confanguiueis banniti infestantibus Republicam. *p. 60. n. 5.*

Confanguiueorum nomine in licentia audiendi Missam in Oratorio privato concessa Domino & Confanguiueis, quoniam veniant. *p. 105. n. 2. & p. 171. n. 34.*

Confanguiueus in successibus &c. an, & quando teneatur probare se esse proximorem defuncto. *pag. 227. n. 1.*

Reliqua, & alia miscellanea, vide in ver. *Confanguiues. pag. 227. & seqq. & supra in verb. Cognati.*

Confanguiueorum nomine in brevi Apostolico facultate dante, ut quis possit facere celebrare Missam in sua domo, quoniam veniant, an, & tantum primi gradus. *p. 106. n. 15.*

Confanguiuei seu proximiores furiosi, qui ejus curam non habuerunt, sed illum dereliquerunt, an eidem succedant, aut quis. *p. 114. n. 17.*

Confanguiueis vocatis, an veniant etiam confanguiuei forenses. *p. 184. n. 48.*

Confanguiueus quoad Jus congrui, & retracts, vide infra in verb. *Jus congrui. Jus retractus.*

- 3 Confanguineus offendens illum qui iniuriavit confanguineum an videatur offendisse de mandato confanguinei. vid. *Mandatum*.
- 4 Confanguineus aut affinis an possit esse testis pro confanguineo sui affinis. vid. *Testis*.

Confanguinitas.

- 1 Confanguinitas an sit fortius vinculum, quam affinitas, siquae extensio de una ad aliam in dispensatione. p. 304. n. 9.
- Et quid si in literis fuit expressa confanguinitas loco affinitatis, an tunc possit Delegatus exequi. p. 306. num. 28.
- Et confanguinitatis, & affinitatis gradus, an debeant specificiter exprimi; Item an sit simplex, duplex, ex linea recta, transversali, ex uno vel duplici stipite, & de miteria. p. 307. n. 37. seq.
- Et si quid sit erratum in gradus expressione, vide infra in verb. *Error*.
- Reliquum confanguinitatis materiam, a quo, quomodo, & usque ad qualem gradum sit probanda: Item quomodo probatur, & alia miscellanea vide in verb. *Confanguinitas* p. 227. & seqq. & in verb. *Descendens*, p. 296. Et supra in verb. *Cognatio*.
- 2 Confanguinitas an faciat cessare presumptionem copulae carnalis. p. 163. num. 10.

Confidentia.

- 1 Confidentia Judicis an possit regulari ex proprio capite, aut in qua debeat se fundare. p. 170. n. 31.

Consensus.

- 1 Consensus, vide etiam in praxi *Clausularum. de clausula consentientibus adestis filiis* &c. ubi de tacito, & expreso. p. 171.
- Consensus quando inducatur per patientiam, & tolerantiam. p. 1. num. 4. & p. 192. n. 38. & p. 231. n. 37. Quid in consuetudine contra sacros Canones. p. 231. n. 37.
- Et consensus tacitus quando non sufficiat. p. 1. n. 4.
- Consensus Apostolicus an presumatur ex prescriptione immemoriali. p. 192. n. 38. plura vide supra in verb. *Beneficium*.
- Consensus quando dicatur requiri pro forma, an antecedens, an subsequens. p. 27. n. 20.
- Consensus Capituli in alienatione bonorum Ecclesie, an, & quando sit necessarius: quid in alienatione bonorum, que non sunt mensa Episcopalis, sed tantum Ecclesiarum Parochialium. p. 27. n. 19. Quomodo sit prestandus: & an sufficiat si alienationi jam facte superveniat. *ibid.* num. 20. Item an & quando presumatur collegialiter prestatus. *ibid.*
- Consensus Capituli, quomodo capitaliter dandus, & quando sufficiat consensus majoris partis, aut quando requiratur consensus omnium, & singulorum. p. 371. n. 46. & plures casus vide in verb. *Capitulum*. p. 116. n. 11. & seqq. & p. 119. n. 49.
- Consensus Capituli, aut consilium quando, ac in quibus casibus sit ab Episcopo requirendus. *sup.* 119. Et quando presumatur, aut sit probandus. *ibid.* n. 34.
- Consensus Capituli in consuetudine dando qualis requiratur, & an sufficiat consensus majoris partis. p. 303. num. 35.
- Et an sit necessarius, dum Episcopus vult procedere contra Conventum. p. 393. n. 21.
- Consensus Rectoris an sit necessarius in reservatione penitentis, quid si reservatio fiat a Papa: & quid si Beneficium seu Parochia sit vacans, cujus tunc consensus sit necessarius. p. 128. n. 181. An sit necessarius in Ecclesie additione, & aliis, vide infra in verb. *Parochia*.
- Consensus patronorum Licetum an requiratur in dando Coadjutore in Beneficio cum futura successione. p. 214. n. 37.
- Consensus Fidei-jussoris, vide infra in verb. *Fidei-jusser*.
- Consensus Domini Directi an sit precedendus, & expectandus a donatario, vel legatario rei emphyteutice, & quando presumatur. p. 322. n. 41. Quid si legatarius sit unus ex vocatis. p. 453. n. 481. in fin.

Consensus Episcopi in fundatione, & erectione Jurisprætronus, an non possit quandoquaque supervenire, & quando non, quam extra territorium. p. 246. n. 201. & seq.

Consensus unius superveniens consensui alterius an faciat validum matrimonium, vid. *Matrimonium*, an provisionem apostolicam. vid. *Provisio*.

Conservator.

Conservatorum Regularium praxim, quoniam esse possint, a quo continentur, & quantum sit illorum jurisdictionis, ac quædam dures, & alia, vide in verb. *Conservator*, p. 228.

Consortes.

Consortes lites quando participant de privilegiis miscellaneum personarum lites consortium. p. 40. n. 5.

Constitutiones.

Constitutiones vide infra in verbo *Statuta*.

Constitutum.

Constitutum an non sit solum traditio, & an habeat vim veræ traditionis, transcribereque veram possessionem. p. 416. n. 43.

Constitutum seu examen Rei, vide infra in verb. *Reus*.

Constitutus, vide *Reus*.

Consuetudo.

Consuetudo contra Jus Divinum, an sit valida. p. 190. num. 55.

Contra Sacros Canones an valeat sine expresse consensu Pontificis. p. 1. n. 4. & pag. 231. num. 37. & seq.

In electione Abbatum &c. an valeat contra. *cap. quia propter de elect.* p. 1. n. 4. & seq.

Contra Statuta jurata an valeat, vide infra in verb. *Statuta*.

Consuetudo quod Clerici restari possint, valeat. p. 178. n. 17. & seq.

Consuetudo collectandi Clerum, an valeat, & de materia. p. 191. n. 55. & seqq.

Consuetudo immemoralis an habeat vim privilegii. *ibid.* n. 56. an vim pacti, tituli, & legis. *ibid.*

Si sit contra Jus, an ab illegitima probanda, & quomodo testes debeant deponere. p. 270. n. 22. & seq. & p. 273. n. 43.

An sit probata si testes solum deponant dicendo, *ita talis est consuetudo*, si rationem non reddunt sui dicti. p. 273. n. 43.

Non solvendi decimæ, aut circa modum illas solvendi, aut circa Ecclesias quibus solvuntur, qualiter introducantur, & quomodo debeat esse prescripta, & alia de materia, vide in verb. *Decime*. p. 267. & seqq. & p. 273. n. 43. & seqq.

Et an & quando attendatur generalis totius Diocesis in decimis solvendis, & an particularis aliquos loci. p. 273. n. 43.

Et generalis si per aliquos aclus contrarios excludatur, an consueat per hoc excludi etiam consuetudo particularis. *ibid.*

An remaneat exclusio usi tunc contrario, si plures antea pro consuetudine concurrant, si habeat contraria se Jura assidentiam. *ibid.* n. 44.

Et contra habentem pro se assidentiam Jura an extendatur de loco ad locum, & de re ad rem &c. *ibid.* n. 45.

Consuetudo an, & quomodo probetur ex attestatione Doctoris. p. 277. n. 6.

Consuetudinis etiam immemorabilis materiam, ac de illius vi, & effectibus, quænam tanquam rationalis admittatur, & quoniam non in contra libertatem, vel immunitatem Ecclesiasticam, a quo sit probanda, ac quomodo, & alia vide diversimodis in verb. *Consuetudo*. p. 228. & seqq.

Consuetudo an possit introduci sine titulo, vide infra in verb. *Titulus*.

Consuetudinis, aut Statutorum aliquis Ecclesie an debeat fieri mentio, aut illi detogati, ad hoc, ut grata contra illa facta valeat. p. 105. n. 8.

Consuetudo an valeat contra immunitatem Ecclesiasticam.

Alicam, vide etiam in ver. *immanitas*. pag. 147. & seq. & p. 149. n. 19. seq.
 Contra Legem Canonum an valeat sine scientia, & expresso consensu summi Pontificis. *ibid.*
 Consuetudinem inducentes contra libertatem Ecclesiasticam, vide infra in verbo *Laici*.
 Confusio si est differentis in locatione, quis statutus attendatur? vide infra in verbo *Locatio*.
 3. Consuetudo optandi. vid. *Optio*. Conferendi ordines extra tempora an valeat. vid. *Ordines*. An possit facere licitas usus, vid. *Passum*. Contemnens mandatum Principis. vid. *Mandatum*.

Contemptus.

1. Contemptus quando quis dicatur ob non factam citationem eiusdem ad actum electionis &c. quid si citatio non erat Ecclesie commoda. p. 366. n. 16.

Contrabannum.

2. Contrabannum ut possit puniri, quomodo sit probandum, quando censetur commissum, & alia, vide in ver. *Gabellæ*. p. 102. n. 14. & seqq.

Contractus.

1. Contractus in favorem Ecclesie an, & quando possit eludicare. p. 32. n. 41. & p. 235. n. 23. & p. 360. n. 81. Quid in favorem pupilli. p. 235. n. 22. Aut an possit in parte approbati, & in parte reprobari, falsum ab Ecclesia. *ibid.*
 Contractus ad caput salvum, seu suscipiendi in se periculum fortis, quando sit licitus, ubi de Bulla Sixti V. p. 107. n. 7. & p. 235. n. 26.
 Contractus initus ab excommunicato an valeat. p. 137. n. 18. aut ille, in quo fuerunt adhibiti testes excommunicati. *ibid.* n. 57.
 Contractus nulliter initus cum muliere, vel minore ob omnia solemnitates statutarias &c. an convalescat ob dictæ mulieris, vel minoris ratificationem. p. 144. n. 20. & p. 234. n. 18. 20.
 Contractus quatenus dicantur de natura, & quatenus de substantia. p. 146. n. 50. seqq.
 Contractus nullitas a quo possit opponi, vide infra in verbo *Nullitas*.
 Nullus in foro externo de iure positivo ob non servatas solemnitates, an sit nullus etiam in foro interno. p. 234. n. 20.
 Contractus donationis, seu donatio facta cum solemnitatibus loci, in quo fit, an valeat, etiam si non sint servatæ solemnitates loci, in quo sunt bona donata. p. 343. n. 45.
 Laici inter conjuges an diriganter iuxta statum domesticum viri, an vero uxoris. p. 334. n. 8.
 Contractus an accipiant interpretationem a communi usu loquendi. p. 380. n. 32.
 Contractus in quo intervenit dolus an sit nullus vel irritandus etiam invito dolo passio. p. 333. n. 4.
 Contractus unius ad alium simulatio an præsumatur, dum quis mutat nomen dotis in simplicem donationem. p. 347. n. 38.
 Contractus in ebrietate initus, vide infra in verbo *Ebrietas*.
 Contractus an, & quando transmittantur ad hæredes. p. 334. n. 6.
 Contractus in dubio an sit censendus usurarius. p. 206. n. 1. in fin.
 Contractus quoad lesionem, vide infra in verbo *Lesio*.
 Contractus locationis, Emphyteusis, Livelli &c. vide infra in verb. *Emphyteusis*. *Livellarius*. *Locatio*.
 Reliquam contractuum materiam, diversæ miscellanea, quocumque sit, & alia, vide in ver. *Contractus*. p. 233. & seqq.
 Et contractus conditionalis, an transmittatur tam active, quam passive ante impletam conditionem. p. 234. n. 16.
 2. Contractus si fuit nullus, an sint fructus restituendi, & an excuset ignorantia iuris. p. 95. n. 29.
 Contractus simulati, vel alias nulli, & quando firmetur juramento, vide etiam in verb. *Juramentum*. p. 217. & seqq.

Contractus secundus, seu contra Juramentum primo contractui appositum celebratus an sit nullus, aut tamen faciat contrahentem perjurum. p. 220. n. 48. & 53.
 Contractus juratus alias sine juramento nullus, utrum sit validus nec ne, an non sicut Iuri Canonico. p. 225. n. 106. & 113.
 Et contractus enormiter lesivus an firmetur juramento. p. 109. n. 10. & p. 218. n. 23.
 Contractus ulro citroque obligatorius, aut conditionalis. vid. *Passum*.
 Contractus celebratus inter nobiles quales probationes requiratur. vid. *Probatio*.
 Contractus propter merita. vid. *Merita*.
 Contractus unde accipiat interpretationem. vid. *Observantia*.
 Contractus conditionatus pendente conditione an transmittatur. vid. *Transmissio*.

Contrahens.

Contrahens matrimonium, vel sponsalia sub conditione, vide infra in verb. *Condicio*. *Matrimonium*. *Sponsalia*. Et an teneatur expectare conditionis eventum, an possit una pars interim alia etiam invita resiliere. p. 233. n. 6. Contrahens matrimonium, vel vete, vel fidei, vide infra verb. *Matrimonium*.
 Contrahentium animus qualis fuerit in dubio, vide supra in verbo *Animus*.
 Contrahens cum Ecclesia, Principe, Civitate, minore &c. an teneatur probare pecuniam fuisse veram ipsorum utilitatem, & quomodo. p. 144. n. 19. & p. 235. 3. & p. 265. n. 172. & p. 360. n. 79. Et de quo tempore debeat probari utilitas, vide infra in verbo *Utilitas*. Quid si res ante verionem casu pereat, vide supra in verbo *Casus fortuitus*.
 Contrahentes sub conditione Beneficii Apostolici, ut quando una Ecclesia, aut Laicus contrahit cum alia Ecclesia, an possit una pars altera invita resiliere, antequam Beneficium superveniat. p. 32. n. 41. & p. 279. n. 90.
 Contrahentes matrimonium cum impedimento antequam Bulla dispensatorie ab excoecutore exequantur, an non contrahant novum impedimentum necessario expiendum? p. 441. n. 112.
 Contrahens an non præsumatur scire personam, ejusdemque qualitates, cum qua contrahit? p. 37. n. 14. Et si non scit, an sibi imputare debeat? *ibid.*
 Contrahens an possit re integræ penitere, etiam quando patris interest a contractu non recedi? p. 40. n. 41.
 Contrahens cum pupillis sine tuorum auctoritate an male fide agat? p. 11. n. 14.
 Contrahens matrimonium an censetur renuntiare Beneficio: vid. *Renuntiatio*.
 Contrahentium mens qualis fuerit unde declaratur. vid. *Observantia*.
 Contrahens vigore officii. vid. *Officialis*.

Contradictor.

Contradictor legitimus quis dicatur: & ut possit impedire executionem, manutentionem &c. quæ requiruntur, & alia miscellanea, vide in ver. *Executio*. p. 434. & seqq.
 Contradictor legitimus an sit, qui possidet jure retentionis. vid. *Possessio*.

Contrados.

Contrados, vide etiam infra in verbo *Uxor*.
 Contradictor usus an debeantur. p. 188. n. 7. 2

Contumacia.

Contumacia procuratoris an noceat principali in ordine ad appellandum? p. 40. n. 3. & p. 42. n. 22.
 Contumacia presumpsa an sufficiat ad ferendam censuram contra accusatum? p. 133. n. 20.
 Contumacia proximi, ejusque penas, quomodo, a quo, ac quo tempore accusari debeat, & alia miscellanea, vide in ver. *Contumacia*. p. 235. & seqq. & in ver. *Citatio*. p. 153. n. 3. & seqq.
 Cc 3 Con-

- 4 Contumacia quando incurritur? p. 38. num. 18. & an contra illum possit ferri sententia, vid. *Sententia*.

Contumax.

- 1 Contumax quando appellat? p. 40. n. 3. & p. 41. n. 22. & p. 237. n. 26. & seqq.
Contumax, vide etiam in vet. *Captura*. p. n. 8. & supra in verbo *Carceratus*.
Contumax in uno actu, an sit contumax in aliis? p. 157. n. 32.
Contumacia heres an possit appellare a sententia lata contra defunctum, & quando incipiat eidem curere tempus? p. 237. n. 27.
2 Contumax reus an reaudatur refusus expensis, postquam actor fuit missus in possessionem, & quando non? p. 206. n. 37.
Contumax reus quomodo procedatur, vide infra in verbo *Reus*.
Contumax quando condemnatur in expensis, vid. *Lit.*

Contumelia.

- 1 Contumelia quid, & quoruplex sit, quomodo vindicetur, puniatur, æstimetur, & alia miscellanea, vide in vet. *Injuria*. p. 169. & seqq.

Conventio. Conveniens.

- Conventio patrum, vide supra in verbo *Compositio*.
Centordia. Transactio.
Conveniens Clericum conjugatum, vide supra in verbo *Clericus*.

Cooperator.

- 3 Cooperator, vel Coadjutor Parochi an possit præcedere emolumenta curæ? p. 286. n. 72.

Copia.

- 2 Copia extracta an præsumatur secundum veritatem, vide infra in verbo *Libri*.

Copula carnalis.

- 1 Copula carnalis quoad ejus probationem, & alia, vide etiam supra in verbo *Adulterium*. An non difficultas probationis? p. 20. sub n. 3.
Ad effectum impediendi, aut dirimendi matrimonium, quomodo sit probanda? p. 227. n. 6. vide etiam supra in verbo *Affinitas*, & infra in verb. *Fama. Testis*.
Copula carnalis habita ad, & quando sit facienda mentio ab impetrantibus dispensationem in impedimentis matrimonii? p. 308. n. 50. & 54.
Eiusdem multiplicitas an debeat exprimi ab impetrante dispensationem super impedimento affinitatis? p. 307. num. 42.
Copula carnalis ex quibus probetur, vel ejusdem præsumptio excludatur, vide in verbo *Adulterium*.
4 Copula carnalis cum moniali an sit sacrilega? pag. 5. n. 8. quid si fuit commissi cuius serva monialis? qua poena puniatur. *ibid.* quomodo probetur, vid. *Struprum*.

Corpus.

- 2 Corpus delicti an sit necessarium, & quando ad inquirendum &c. aut ad condemnandum, vide passim in vet. *Inquisitio*. p. 170. num. 2. & 6. & pag. 178. num. 23.
Corpore violati a quo dispensentur, vid. *Dispensatio*.
4 Corpus delicti in hupro quomodo sit probandum, vid. *Struprum*. quomodo in suffocatione? vid. *Suffocatio*.

Correus.

- Correus, vide infra in verbo *Socius criminis*.

Corruptens.

- 3 Corruptens testes, vide infra in verbo *Judex. Testis*.

Creditor.

- 1 Creditor an, & quando debeat citari, & cum distribuantur bona debitoris? p. 101. n. 22.

Creditor an possit actiones, & nomen debitoris in potentiorum cedere, & quis dicatur potentior? p. 151. n. 3. & seqq.

Crediores anteriores an possint impedire posterioribus compensationem cum suo debito?

Creditor an possit propria auctoritate capere bona debitoris ad ejusdem sibi cessat? p. 256. n. 104.

Crediores citati ad concursum, si non comparcant, an amittant jus hypothecæ, aut jus offerendi. &c. & quid si tardius comparcant? *ibid.* n. 105.

Crediores an possint post confessionem inventarii probare majorem esse substantiam, quam quæ in inventario fuit descripta? *ibid.*

Creditores in dictum, vel sub conditione, an sint, & dicantur veri creditores? p. 256. n. 106.

Creditor in concursu quinam præferantur, vide supra in verbo *Concurfus*.

Creditor an teneatur prius vindicare res sibi specialiter hypothecatas, quam tantum generaliter obligatas? p. 258. n. 127.

Creditor quoad jus offerendi, vide infra in verb. *Jus offerendi*.

Creditor habens priorem hypothecam an possit repetere id, quod a debitore fuit in pecunia numerata solum habenti tantum posteriorem hypothecam; & an prærequiratur excussio debitoris principalis, & quomodo? p. 248. n. 9. & seqq.

Item an possit repetere donationem factam filio pro suscipiendis Sacris Ordinibus? p. 247. n. 11.

Creditor agere differtens post mortem alicujus informati, an præsumatur in dolo? p. 333. n. 9.

Reliquam creditorum praxim, ac eorundem prærogativas, jura, privilegia, & alia miscellanea, vide in verb. *Debitor*. p. 247. & seqq.

Creditor, vide etiam supra in verb. *Altor*.

Creditor an possit aliquem pro fidejussore datum non a acceptare; & non acceptans fidejussorem idoneum an non teneatur debitori actione injuriarum &c. si ideo consociatur in carcerem. p. 40. n. 41.

Acceptans fidejussorem minus idoneum non perquisita prius ejusdem conditione, an non debeat id sibi imputare? p. 40. n. 43.

Et acceptans a debitore fidejussorem quid operetur, & in quo sibi præjudicet? p. 40. & seqq.

Creditor an, & quando, ac quomodo possit agere contra fidejussorem; ac quibus exceptionibus possit a fidejussoribus repelli &c., vide in verb. *Fidejussio*. p. 41. & seqq.

Et an repellatur ab agendo contra fidejussorem, si eadem actiones cedere non preest. p. 46. n. 104.

Creditor annue præstationis, seu legatarius an teneatur acceptare solutionem in corpore æquivalenti, & sic liberare debitorem in futurum? p. 121. n. 99.

Creditor an debeat imputare in sortem fructus perceptos? p. 96. n. 44.

Creditor an teneatur mutare, aut acceptare mutationem hæredis debitoris, aliumque acceptare, licet pinguorem? p. 116. n. 44.

Creditor qui vult uti hypotheca generali, vel speciali, an probare teneatur bona fuisse in dominio debitoris de tempore contractus obligationis? p. 137. n. 2.

Creditor hypothecarius an possit variare in actione hypothecaria plures assilientes? p. 141. n. 32. Et quomodo possit hanc actionem cumulare, cum personali contra debitorem, & ejus fidejussorem. *ibid.* Et an possit agere contra tertios possideres, non excusso prius principali. *ibid.* n. 56. Et quid si adit boni debitoris, an non cesset actio hypothecaria? *ibid.* n. 46.

Creditor recipiens sortem in solutum, an; & quando dicatur remittere interesse, seu usuram? p. 186. n. 10.

Creditori, an, quando, & ad quem effectum concedatur immissio ex primo, vel secundo decreto? &c. p. 146. n. 6. & seqq.

Creditor quoad jus retentionis, vide infra in verbo *Jus offerendi*.

Creditor posterior quando præferatur anteriori, vide etiam infra verb. *Hypothecarius*.

Creditor prior ex causa lucrativa in personali actione an cedat posteriori ex causa onerosa? p. 394. n. 1. & 6. an præferatur posteriori si non probat numerationem aut debitum esse tantum confessionarium? in personalibus an habeat prærogativam antiquitatis, an in

in realibus?

ibid. n. 3. & *seqq.*

Creditor prior in tempore an sit prior in iure. *ibid.*
n. 5. vel quando. *ibid.* n. 7. Prior cum chirographo an possit prior secundo cum instrumento. *ibid.*
n. 7. & 9.

- 4 Creditor an debeat acceptare solutionem per partes. *vid. Solutio.*

Creditum.

- 1 Creditum an dicatur liquidum ex confessione partis, vel re iudicata, aut quando alias? p. 235. n. 99.
An probetur etiam conjecturis? p. 257. n. 114. *in fin.*
2 Crediti quantitas an possit probari iuramento, & quando. p. 225. n. 100.
3 Crediti hypothecati scientia in reo quomodo probetur. *vid. Reus.*

Crimen.

- 1 Crimen, vide etiam infra in verb. *Delictum. Lese Majestas.*
Criminis impedimentum matrimonii, vide infra in verbo *Impedimentum.* & qualiter, ac quousque contrahatur, & matrimonium dirimat, quando in illo dispensetur, ac quomodo sit exprimentum ab impetrante dispensationem? p. 313. n. 80. & *seqq.*
2 Crimen falsi, vide infra in verbo *Falsum.*
Crimen lese Majestatis, vide infra in verb. *Lese.*
3 Crimen lese Majestatis quando incuratur. *vid. Offendens.*

Crux.

- 2 Crux, sive Crucis Imago an possit humi poni, aut depingi? p. 146. n. 2.

Cubicularis.

- 2 Cubicularii honores, vide infra in verbo *Familiares.*

Culpa.

- 1 Culpa lata quoniam dicatur? p. 242. n. 14.
Culpa vectorum in effusione vini an imputetur illi, qui operam locavit pro illo vehendo, seu vectores ordinavit? p. 241. n. 8.
Culpa fabricorum an imputetur Capomagistro. *ibid.*
2 Culpa an presumatur in casu fortuito, seu repentino: a quo sit probanda, aut an sit ab allegante casum fortuitum probandum, eundem contigisse sine precedenti culpa, & de materia. p. 91. n. 147. & *seqq.*
& p. 345. n. 102. Et an alias presumatur in conductore, aut an sit ab allegante probanda? p. 343. n. 90. & *seqq.*

Cultura.

- 2 Culture variatio, vide in verb. *Dominus fundi.*

Cultus.

- 1 Cultus disparitatis impedimentum matrimonium dirimens, quale sit, ac quo jure contrahatur. p. 313. n. 85. & *seqq.*

Cum.

- 2 Cum & cum dictiones quid importent &c. vide in verb. *Disio.* p. 297. n. & 23.

Cura Animarum.

- 1 Cura animarum an, & quando dicatur residere penes Capitulum, vel penes Canonicos in particulari? p. 115. n. 25.
Et quando tunc ab impetrante Canonici sit facienda ejusdem mentio? *ibid.*
Cura animarum erectionis proxim ac formulare? *pag.* 238. & *seqq.*
2 Cura animarum an sit faciendi mentio ab impetrante Beneficium? p. 105. n. 6. & p. 106. n. 21.
Quid si sit narratum adesse curam animarum annexam, que tamen non adest? p. 106. n. 21.
Cura animarum tantum habitualiter Beneficium annexa, an inducat incompatibilitatem beneficiorum? p. 162. n. 3.

Curator.

Curator an, & qualem cautionem prestare teneatur, & quando in rebus pupilli bene administrandis &c. p. 40. n. 36.

Curator hereditati jacenti dum deputatur, an & qualiter citari debeat ille, quem proxima causa successione contingit? p. 114. n. 26.

Curialis. Curia.

¶ Curia officialium quid sit? Unde dicatur? An Episcopus possit constituere sibi novam curiam in certo, & quocunque loco suae dioceseos, in quo jus reddat? *pag.* 238. n. 1. & *seqq.*

An nomen curiae, vel curis, sit nomen, sub quo principaliter comprehendatur iurisdicatio loci? An sumatur pro habitatione? *ibid.*

Curia Romana quid sit? Quinam curialium nomine veniant? Cui assimilatur Curia? *ibid.* ¶

Curialis quoad affectionem Beneficiorum, vide supra in verb. *Beneficium.*

Curiz Stylus, vide infra in verbo *Stylus.*

Custodia. Custos.

Custodiam alicujus rei an censeatur in se suscipere, qui i tacet, dum aliquis illam deponit in sua domo, custodia &c. p. 295. n. 14.

Custos animalium, aut carceratorum mortuorum, an & debeat probare mortem contigisse sine sua culpa, aut ex quo morbo? p. 92. n. 150.

¶ *Custos Carcerum.*

Vid. sup. verb. *Carcer.*

Custos Carcerum quando teneatur de fuga carceratorum? p. 239. & *seqq.*

Quoniam exerceat custodem? p. 240. n. 22.

Qualiter puniatur custos carcerum deliquens? *ibid.*

Custos carcerum quando teneatur vel non, de morte carcerati? *ibid.* & *pag.* 241.

Quoniam privilegia habeat pro alimentis carcerati liberati sibi solvendis? *pag.* 241. ¶

*D.**Damnati.*

Damnati ad tritemes, aut exilium ad tempus, si post sententiam detineantur in carcere, an illud tempus imputetur, quo quis remigare, aut exulare debebat? p. 244. n. 37. & *seqq.*

Damnati ad tritemes an efficiantur servi poenae, aequiparenturque damnatis ad metalla, ac amittant quae sunt Juris gehem, & immunitatem Ecclesiasticam? p. 244. n. 39. & *seqq.*

Damnati ad tritemes aut fusteam, si liberentur, an sint irregulares? *ibid.* n. 41.

Damnatus ad tritemes, si sit Clericus, an debeat degradari, & quomodo? p. 289. n. 14.

Damnatis ad mortem an concedendus sit terminus ad penitentiam, aut prorogandus, & an ad id possit Juxta etiam Laicus ab Episcopo compelli? p. 410. n. 7.

Damnium.

Damnium, vide etiam infra in verb. *Lesse.*

Damnium a famulis datum an teneatur Dominus restituere? p. 337. n. 23.

Damni praxim & materiam, quid sit: contingens in aliqua re casu fortuito, aut culpa alicujus, ad quem spectet, & damnum quomodo teneatur id restituere, & alia, vide in verb. *Damnium.*

Damni emergentis Interesse quando debeatur, aut exigi, vel pacisci possit; an sit probandum, & quomodo, & alia, vide in verb. *Interesse.* p. 186. & *seqq.*

Damni estimationem petens quomodo debeat illud probare & ejusdem estimatio an possit fieri ex lucro incerto &c. p. 252. n. 250.

Damna per pacem an dicantur remissa? p. 306. n. 18. 3

¶ *Data.*

¶ *Data.*

1. *Dare tempus quibuscum in casibus attendatur vel non?*
Vide in *Elenco casus enumeratos*. p. 244. & *seq.*
Data in concursu eadem, si est pluribus concessa, quis præferatur? p. 246. n. 1. ad fin.
Data quando præsumatur fraudulenta, & in quibus? p. 246. & 247. ¶

Datio.

1. *Datio in solum quid operetur, & hujus materie alia miscellanea, vide in verb. Datio.* p. 246.
2. *Datio in solum an non obtineat vim venditionis?* p. 257. n. 301.

Debitor.

1. *Debitor quoad capturam, quando, ac in quo loco capi possit, & alia, vide in verb. Captura.* p. 119. n. 1. & *seqq.* & in *ver. Debitor.* p. 247. num. 1. & *seqq.*
Debitor census an possit solvere, seu redimere censum per partes invito creditore? p. 149. n. 81.
Debitor census prescriptionem allegans ejusdem extinctionis, an teneatur probare negativam solutionis? p. 150. n. 88.
Debitor an possit in præjudicium creditorum jus suum quantum erideret? p. 151. n. 2. An vero etiam jus nondum questum, cui repudiando hæreditatem? *ibid.* & p. 264. n. 161.
Debitor non negans, sed factus debitor, an teneatur ad expensas citationis factæ pro tali debito? p. 160. num. 66.
Debitor quoad compensationem, vide late in verb. Compensatio. p. 206. & *seqq.*
Debitori an liceat totum debitum negare creditori plus perentis? p. 251. n. 43.
Debitor an sit irregularis, vide infra in verb. Obligatorius ad satisfactionem.
Debitor maxime decoctus seu fallitus an gaudeat immunitate Ecclesiastica? p. 264. n. 163.
Debitor peccans dilationem moratorium an consecratur facti debitum, vide infra in verb. Dilatio.
Debitor, an & quando possit creditori suum creditum petiti obijcere, quod sit posterior in hypotheca? p. 258. n. 121.
Et debitoris confessio se rem prius alteri obligasse, an in concursu debitorum præjudicet illi, qui de certo tempore docet obligationis sibi factæ? *ibid.* n. 118.
Debitoris, etiam decocti confessio, vide infra in verb. Confessio.
Debitor, vide etiam supra in verb. Credens.
Debitor quando liberetur a debito, & ab usibus per depositum giudiciale, vide infra in verb. Depositum.
Debitor exemptus ne possit carcerari pro debito civili, an possit cogi ad cedendum bonis, cum infamia? p. 459. n. 139.
Reliquum debitorum, & creditorum materiam, quando teneatur solvere, quando liberentur? Item de cessione bonorum, & creditorum concursu, & alia diversa miscellanea, vide in verb. Debitor. p. 247. & *seqq.*
Et debitor sub conditione, illa pendente, an dicatur proprie debitor, veniaque nomine debitorum? p. 425. num. 56.
2. *Debitor suspectus de fuga an teneatur præstare cautionem, seu fidejussionem, si tempore contractus jam erat suspectus?* p. 39. n. 30.
Et debitor an & quando teneatur dare cautionem fidejussoriam, vide plura miscellanea in verb. Fidejussio. p. 39. & *seqq.*
Debitor an possit ex suo facto præjudicare fidejussori in solidum obligato? p. 3. n. 13.
Debitor an teneatur creditori notificare qualitatem fidejussoris, & an obligetur si inidoneum præstitit, illamque creditor accepaverit? p. 40. num. 3.
Debitor dando fidejussorem a quibus liberetur, vide aliqua in verb. Fidejussio. p. 40. & *seqq.*
Debitor an sit obligatus fidejussori refundere solum, si is solvit absque oppositione exceptionum sibi competentium? p. 43. n. 83.

Debitor an remaneat liberatus, si in aliquibus casibus liberetur fidejussor? p. 41. n. 69. & 71.
Debitor an liberetur per ademptionem, seu publicationem bonorum a fisco factam? *ibid.* n. 70.
Debitor principalis coram quo Judice possit conveniri pro sua indebitate a fidejussore, qui pro illo solvit? p. 46. n. 113. & *seqq.*
Et alias debitor in quo foro conveniri possit, vide in verb. Forum. p. 71. & *seqq.* Ac fin quo loco conveniri debeat? p. 355. n. 33. Quid si pluralia faciende solutionis fuerant adjecta? *ibid.* n. 34.
Debitor mei debitoris an non sit etiam meus debitor? p. 46. n. 112.
Debitor an possit in præjudicium creditorum repudiare hæreditatem, Trebellanicam &c. p. 58. n. 50. & p. 113. n. 16. & p. 123. n. 3.
Debitor an administret ad cessionem bonorum ob debitum ex delicto provenientia? p. 64. n. 9.
Debitor frumenti an teneatur ad restitutionem servorum creditoris, qui ob non traditionem frumenti fame perierunt? p. 96. n. 3.
Debitor annue præstationis, seu legati an possit se liberare dando corpus æquivalens annue præstationi? p. 121. n. 99.
Debitor an gaudeat immunitate Ecclesiastica, si obdebita ad illam confugiat, & quomodo possit contra eum procedere? p. 151. n. 40.
Debitor hæretici, vide infra in verbo Hæreticus.
Debitor an possit conveniri nudumque tempore, vid. 3. Nudumque.
Debitor solvens posterioribus creditoribus an præsumatur in mala fide, & quando, vide. Mala fide.
Debitor an teneatur totum simul solvere vel possit per partes, vid. Solutio.

Debitum.

Debitum, vide etiam infra in verbo Nomen debitoris.
Debitum an probetur in præjudicium filii, & ejus legitime ex sola confessione patris? p. 208. n. 30.
Debitum quando dicatur voluntarium, quando necessarium, remissive. p. 266. n. 185.
Debitum an dicatur liquidum ex confessione patris, vel re judicata, aut quando alias. p. 255. n. 99.
Ejus executio an retardetur sub prætextu non redditæ rationis &c. p. 430. n. 11.
Debitum dictio, vide infra in verbo Ex debito.
Debitum conjugale an possit reddi ignorantibus illis, qui sunt nullatenus matrimonii? p. 226. n. 4. An possit peti a marito, qui adulterium commisit cum consanguinea uxoris sue ultra secundum gradum, puta in tertio, aut quarto? p. 315. num. 107. An reddere teneatur pater nocens innocenti illud petenti. *ibid.* n. 108. Et quando alias possit peti, aut reddi non obstante affinitate ex copula illicita, vide *ibid.* n. 108. & supra in verbo Conjuges.
Debita testatoris, vide supra in verbo Et alienum, & infra in verbo Hæres.
Debitum, vel indebitum quomodo aliquid dici possit, vid. Solvens.

Decanatus.

Decanatus quem ordinem habere debeat, vide infra in verbo Promotus.

Decendium.

Decendium ad appellandum quando, & quomodo curatur? p. 36. n. 82.

Decime.

Decimæ quomodo debeant assignari Ecclesie filiali, seu dismembratæ pro congrua &c. p. 70. n. 21.
Decime Laicis in feudum concessæ ante Concilium Lateranense an possint a didis Laicis aliis Laicis concedi, & an valeat consuetudo in contrarium? p. 239. n. 13.
Et an decimæ Laicis concessæ remaneant spirituales. p. 282. n. 116.
Decime vocabulum ad quas decimas possit, aut debeat referri? p. 169. n. 17. & p. 280. n. 101. Do.

Decimarum solutio an sit annexa & intrinseca ipsis bonis, seu agris, ac onus reale? p. 271. n. 30.
Decime an sint solvenda, etiam si ob illarum exiguitatem non fuerint a multo tempore solutae, nec petite? *ibid.* n. 32. & p. 278. n. 84.
Decime an debeantur Ecclesiae Sacramentali, aut vero Praediali: & quid si mutetur domicilium, & de materia. p. 270. n. 23. & p. 273. n. 40. & p. 273. n. 43. & 45. & 46.

Decime an possint invito Parocho solvi in pecunia: & quid si tales solutiones fuerint ab aliquo tempore factae? p. 275. n. 57.
Decime spirituales an temporalibus, & aliis oneribus preferantur? *ibid.* n. 59.
Decimas habens in una parte praedii an fundet suam intentionem etiam in alia. p. 280. n. 99. ad finem.
Decimas majores aut ex certis fructibus jus percipiendi habens, an censetur illud habere etiam in Decimis minoribus, seu in aliis fructibus; si semen mutetur, & de materia? p. 280. n. 105. & 109.

Et decimandi jus reale seu universale quoad omnes fructus quomodo probetur? p. 281. n. 108.

Decimarum causa an non sit spiritualis, & quis Iudex de ea cognoscat, sive in petitorio, sive in possessorio? *ibid.* n. 144. & 149.

Decimarum cause an sint familiariae: & an possit Iudex etiam non requisitus procedere; & quomodo sint tractandae, & actio in illarum petitione instituenda? p. 282. n. 117.

Reliquam Decimarum partem, quid sint, quo iure debentur, quando, quomodo, quibus, a quibus, de quibus rebus, & in quo loco sint solvenda: Item de illarum exemptione, & praescriptione: Item an Laici sint illarum capaces: quinam in Decimis sint Iudex competens, & alia diversa miscellanea, vide in verb. *Decime*. pag. 267. & 269.

Et Decimarum novarum materiam, quid sint, a quibus, & ex quibus solvi debeant: quomodo probentur esse novalia, & quomodo ad illa probanda testes deponere debeant: Item an habens Decimas in aliquo districtu habeat etiam novalia; & an exemptus a solutione Decimarum sit etiam exemptus a solutione novarum, & alia miscellanea. vide in verb. *Decime*. pag. 279. n. 93. & 109.

Decimas habentes, seu decimateores an teneantur ad congruum Parochia praestanda, & alia onera superanda? p. 270. n. 27. & p. 277. n. 76.

Decime Laicis concessae an comprehendant novalia potest per alluvionem succedere? p. 29. n. 20.

Decime a veniant nomine immobilium, p. 277. n. 300.

Decimarum nova investitura, an non intelligatur de illis, quas prius seu antea possidebat? p. 195. n. 111. Et an extendatur ad novalia? *ibid.*

Decimarum Laicis in feudum datarum cause an non spectent ad Iudicem Ecclesiasticum? p. 211. n. 88.

Decimandi jus an possit acquiri a Laicis, vide infra in verb. *Laici*.

Decime aut jus decimandi an praestibatur ab una Ecclesia contra aliam. vid. *Ecclesia. Parochia*. cui debeantur de iure. vid. *Parochia*. an possint praestibi a Laicis. vid. *Praescriptio*.

Detipere.

Detipere an, & quando litigantes se invicem possint: Item Advocati, Lutores &c. p. 333. n. 20.

Devisio.

Decisio favorabilis an excludat malam fidem. vid. *Mala fides*.

Declaratio.

Declarationes sacre Congreg. Concilii Trident. an obligent sine publicatione? p. 283. n. 4. An sint tantum doctrinales, ac probabiles, an vero obligatorie in utroque foro. *ibid.* Quomodo debeat de illis consistere ad hoc ut obligent, & de materia. *ib.* Et si plures adfuerint inter se contrariae, quibuscumque sit standum, p. 284. n. 5. si allegentur ab aliquibus Doctoribus, quomodo eisdem sit credendum. p. 391. n. 4. ad finem.

Declaratio Legis an requiratur publicationem ejusdem, ad hoc ut obliget? p. 283. n. 4.
Reliquam declarationis materiam, quomplex sit, an retrahatur ad tempus contractus letum in praedictum sententia an dicatur inefficax, aut an faciat novam dispositionem, & alia miscellanea, vide in verb. *Declaratio*. p. 283. & 289.

Decostio, Decostor, Decostus & Fallitas.

Decosti & falliti quinam? An illis credatur in iudicio? An testes esse possint? p. 284.
Decosti & falliti qualiter puniantur? *ibid.*
Cui equiparentur, & quae possint vel non? *ibid.*
Qualem dilationem concedere possint creditores decoctis? *ibid.*

Decostorum quando non sufficiunt bona, qualiter sint distribuenda? *ibid.* & p. 285.
Decostio camporis an cedat damno debitoris, qui per eundem transmutat cambiales suos creditorum, an vero cedat damno creditorum. p. 264. n. 159.

Decosti confessio, vide supra in verb. *Confessio*.

Decostor fraudulenter an gaudeat immunitate Ecclesiastica, ad illam confusis ob debita. pag. 132. num. 41.

Decrementum.

Decrementum in re fideicommissi subiecta an sit fidei commissarii, vel haereditas gravari? p. 29. n. 20.
Decrementum, vide supra in verb. *Alluvio*.

Decretum.

Decretum irritans ab obliget Papam? p. 74. n. 48. Pro situm in Brevis Pontificis quid operetur? p. 106. n. 5. An non inficiat possessionem civilem, & naturalem? p. 439. n. 78.

Reliquam decreti irritantis materiam, & de illius vi, & effectibus, an liget etiam Pontificem, vide in verb. *Clausula Apostolica*. p. 174. n. 55. & in verb. *Decretum irritans*. p. 287.

Decretum Episcopi pronuntiantis Iurisperitum. ad aliquem spectare, an valeat, non citatis citandis. pag. 407. num. 128.

De Decreti interpositione a Iudice in contractibus, & qualiter interponendum sit, & quando valeat vel non? Quid operetur? quandomam sit nullum? Quandoque non sit necessarium? p. 285. n. 1. & 109.

Decretum sine cause cognitione emanatum an probet iurisperitum pertinetentiam. p. 244. n. 171.

Decretum habens executionem peram an inducat tunc coactionis. vid. *Metus*.

Dedicatio.

Dedicatio Ecclesiae an sit praecipienda, a quo sit illius dies assignanda ne qua die celebranda: an semel designata pro certa die possit transferri, aut mutari? p. 354. n. 36. & 109.

Dedicationes Ecclesiae, seu anniversaria duo si una die concurrant, scilicet Cathedralis, & alterius, de qua sit celebrandum? p. 355. n. 39.

Dedicationis die translati an censentur translati etiam indulgentiae pro illa die concessae? *ibid.* n. 38.

Defectus.

Defectus personales, vide infra in verb. *Officula*.
Defectus modicus. vid. *Mensura*.

Defensio.

Defensio an sit subacta in iudicio summario? p. 173. n. 1.

Defensionis materiam, quibus, quando, ac contra quos sit licita, ac in quo loco, an in Ecclesia, & alia miscellanea, vide in verb. *Defensio*. p. 287. & 109.
Defensiones quibus debeant assignari, vid. *Tortura*.

Deflorans. Deflorata.

Deflorans, vide etiam infra in verb. *Stuprum. Stuprata Virgo*.

- Defforata an transmittat ad heredes & contra heredes jus, seu actionem pro dote constituenda? pag. 346. num. 25.
- Defforata an possit esse Abbatissa, vide supra in verb. *Corrupta*.
- Defraudans.*
1. Defraudans gabellas, vide infra in verbo *Gabellæ*.
- Degradatio. Degradatus.*
1. Degradatio, vide aliqua miscellanea in verb. *Clerici*. p. 196. n. 94. & seqq.
- Degradationis materiam, quid, ac quoruplex sit, quando habeat locum, quomodo fiat, quando sit necessaria, ac de illius effectibus; quis in illa dispenfet, & an Episcopus, & alia miscellanea, vide in verb. *Degradatio*. p. 288. & seqq.
- Degradatus in iussum an possit suum officium exercere absque alia absolutione? p. 290. n. 18.
- Delegare. Delegatus.*
1. Delegatus facta Canonico, an possit ab illo expediti, si resignavit &c. Canonici? p. 114. n. 18.
- Et an possit illam expedit Episcopus, si Canonico Delegatus fuit factus ipse Vicarius? p. 114. n. 18.
- Delegatus facta secundo iudici, an censetur facta cum eisdem clausulis, cum quibus erat facta iudici prior? p. 160. n. 9.
- Delegatio facta a Vicario, Nuncio, aut Legato etiam ad arbitrium dignitatis an dicatur perpetua, aut an expiret morte, aut amotione Delegantis? p. 433. n. 14.
- Delegatione concessa, an censetur concessa coomnina, sine quibus exequi non potest. p. 442. n. 124.
- Reliquam delegationis & Delegatorum etiam Apostolicorum materiam, an transcat ad successorem, quando expiret, & alia miscellanea, vide in verb. *Delegatio*. pag. 290. & in verb. *Exceptor*. pag. 430. & seqq. & in verb. *Dispensatio*. p. 303. & seqq.
- Delegare quis possit cum clausula *summarie*, & *iuris ordine non servato*. p. 172. n. 41.
- Delegatio debiti facta crediticibus suis, an, & quando libere debeat? p. 252. n. 56.
3. Delegatio cause facta Canonico sub nomine Canonici, si delegatus resignat, aut moritur quis cognoscatur, vid. *Resignare*.
4. Delegatio casuum an transmittatur. vid. *Transmissio*.
- Delegatio facta a Vicario ad arbitrium dignitatis & officii quando expirat? p. 243. n. 49.
- Delegatus.*
1. Delegatus quam aetatem habere debeat. p. 23. n. 20.
- Delegatus excedens fines mandati an aliquis operetur? pag. 34. n. 45. & seqq. & p. 434. n. 42. Quid si excedat in favorem *Electi*? *ibid.* n. 42.
- Delegatus an possit exequi post mortem Pontificis delegantis? p. 34. n. 45. & p. 392. n. 30. An debeat esse in dignitate constitutus? p. 32. n. 45. An possit cognoscere de subreptione? *ibid.* in fin. An possit alii subdelegare, qui non sit in dignitate Ecclesiastica constitutus? *ibid.* n. 46. & p. 432. n. 34. & p. 443. n. 130.
- Delegatus cum clausula *si in evidenter* quid observare, & quomodo procedere debeat? p. 32. n. 45. & seqq. & p. 292. n. 30.
- Et an valide exequatur si adest quidem utilitas, sed non servavit clausulas rescripti? p. 32. n. 48. & seqq.
- Delegatus an possit jurisdictionem exercere, si Delegatus fuit excommunicatus, aut suspensus? p. 132. n. 5.
- Delegatus cum clausula *confessione tua committimus* &c. An possit subdelegare? p. 170. n. 31. & pag. 432. n. 31. & seqq.
- Delegatus in materia an teneatur citato mittere originalem commissionem, aut comparere exhibere? p. 434. n. 43. Et in quo loco possit ius dicere? *ibid.* Ac quandoquid ejus jurisdictione ducit? *ibid.* n. 44.
- Delegatus an possit in causa procedere, etiam si coram ipso sint omnia per testes verificata, si eisdem contrarium constat? p. 442. n. 122.

- Delegatus Apostolicus an possit alios cogere ad suscipiendum munus subdelegationis; testes cogere, falsum deponentes etiam Laicos, sicut & Regularis punire, & alia de materia? *ibid.* n. 124.
- Delegatus Pontificis si deliquit, aut male exequatur, a quo puniatur? p. 443. n. 129.
- Delegatus Apostolicus quoad munera accipienda ante, vel post executionem, vide infra in verbo *Executionis*.
- Delegatus Apostolicus an possit reassumere causam dispensationis, quam prius exequi noluit, aut recusavit, & quando? p. 444. n. 140.
- Reliquam Delegatorum etiam Apostolicorum materiam, quando acquirant jurisdictionem, quando expiret illorum quale sit officium, an possint subdelegare, & alia plura miscellanea, vide in verb. *Delegatio*. p. 290. & seqq. & in verb. *Executionis*. p. 430. & seqq. & in verb. *Dispensatio*. p. 302. & seqq.
- Delegatus an retineat jurisdictionem, etiam si delegatio fuerit revocata, antequam revocatio eisdem intimetur? p. 227. n. 12.
- Delegatus officium. vid. *Officium*.
- Delegatus ad causam particularem an quas sportulas accipiat? p. 202. n. 2.
- Delictum. Delinquens.*
- Delicta an presumantur? p. 2. n. 13. Et ut excludantur an non debeat fieri omnis interpretatio. *ibid.*
- Delictis non obviatis an dicatur deceptum, & qualiter puniatur, p. 59. n. 3.
- Delictum an presumatur factum ab eo, qui sentit ejusdem commodum, p. 131. n. 5.
- Ex iraquandis impetu commissum, an non minus puniatur? *ibid.* n. 6.
- Commissum in ebrietate, vide infra in verb. *Ebrietas*.
- Delictum quando dicatur occultum? p. 322. n. 6. & seqq. & p. 396. n. 42.
- Delictum patris, propter quod venit privandus emphiteusi an possit nocere filijs ad illam vocatis, remissive? p. 381. n. 48.
- Delictum, si contra aliquem probatur solum per modum exceptionis, an possit puniri criminaliter, concordatur in verb. *Exceptio*. p. 436. n. 66.
- Delicta enormia, & depositioe digna quomodo dicantur? p. 196. n. 92. & n. 100.
- Delictum an non minus puniatur, si diuturnum tempus, vel longa carceratio post delictum sit elapsum, seu intercesserit? p. 125. n. 9.
- Delictum, vide etiam infra in verbo *Abominandum*.
- Delinquens an teneatur ad populum ante sententiam iudicis declaratoriam, vide infra in verb. *Papae*. quid si pœna sit ipso iure lata? p. 198. n. 115.
- Delinquentes extra territorium, vel in territorio, sed in loco excepto an incurrant censuras a lege dicti territorii contra tale delictum lata? p. 132. n. 23. vel an puniri possint ab Episcopo? p. 434. n. 44. aut qui existens in loco excepto ledit existentem in loco non excepto? *ibid.*
- Delinquentes, vide etiam infra in verbo *Reus*. Illorum denuntiatio, vide infra in verbo *Denuntiatio*.
- Delinquentes, vide etiam supra in verbo *Accusatus*.
- Delictum non gaudens immunitate an possit probari etiam indicis, & quibus? p. 163. n. 6.
- Delinquentes de mandato patris an non minus puniuntur & quando presumantur de mandato patris deliquisse? p. 60. n. 78.
- Delinquentes an possit puniri, si loco ipsius aliquis innocens prius fuit punitus? p. 61. n. 101.
- Delinquentes a quo Judice, seu in quo foro puniri possint: & an ob delictum commissum extra territorium, & qualis forus præferatur: quid si delictum sit commissum in consilio duarum Civitatum, vide in verb. *Forum*. p. 71. & seqq.
- Delinquentes an possit sub fide publica decipi, & post gratiam a Principe obtentam carcerari? p. 106. n. 25.
- Quid si gratia fuit obtenta cum clausula *obstantia pœne*, illaque non fuerit habitata? *ibid.* n. 27.
- Delinquentes in Ecclesia, an, & quando gaudeat immunitate Ecclesiastica, in illa, vel alia Ecclesia? p. 152. n. 45. & seqq. & pag. 156. n. 84.
- Et an non puniri debeat a Judice Ecclesiastico? *ibid.* & infra in verb. *Laicus*.

- 3 Delictum si non potest plene probari a fisco, quid sit injungendum rco. vid. *Purgatio*.
4 Delicta an transmittantur. vid. *Transmissio*.
Delictum quando dicatur deductum ad solum contentiosum. vid. *Picarius*.

Dementia.

- 4 Dementia an presumatur. vid. *Testamentum*.

Denuntiatio.

- 1 Denuntiatio, vide etiam infra in verb. *Excommunicatus*.
Denuntiatio an possit aut debeat maleficus &c. ubi non est periculum quod redeat ad vomitum? p. 208. num. 37.
Denuntiatio impedimenti matrimonii, vide infra in verbo *Impedimentum*.
Denuntiatio Evangelica an aliquando censetur exclusa a statu? p. 426. n. 63.
Denuntiatio judicialis delinquentium quid, & quotuplex sit, quas formalitates requiratur, & quinam teneantur denunciare. p. 293. n. 1. & seq.
Denuntiatio venditionis fundi censui, an, & cur Domino census sit facienda? p. 146. n. 60.
Denuntiatio litis, vide infra in verbo *Lis*, seu *litis denuntiatio*.
Denuntiationes matrimoniales an sint de substantia matrimonii, & ubi fieri debeant, & de materia. p. 293. n. 4. Et an possint fieri diebus feriatis saltem de licentia Episcopi? *ibid.* n. 5. & p. 395. n. 36. An sint necessariae, & an possint remitti ab Ordinario etiam dispensata a Papa cum clausula, ut possint contrahere ad normam Concilii Tridentini. p. 444. n. 137.
2 Denuntiatio Evangelica quando habere locum & ut in illa iudex procedere possit, an non debeat praecessisse bina monitio &c. p. 211. n. 97. & seq.

Depeditio.

- 1 Depeditio actorum quomodo probetur, p. 19. num. 3. sicut & scripturarum, vide infra in verb. *Scriptura*.

Depopulator.

- 2 Depopulator nocturnus agrorum an gaudeat immunitate Ecclesiastica? p. 152. n. 43.

Depositarius.

- 1 Depositarius in concursu creditorum an praerantur aliis creditoribus: & si plures depositarii concurrant, quos illorum praeratur? p. 258. n. 123.
Depositarius an possit cum te deposita compensare? p. 294. n. 5.
An, & quando possit uti re deposita. *ibid.* n. 4. & 6.
Depositarius alia miscellanea, vide in verb. *Depositum*. p. 294. & seq.

Depositum.

- 1 Depositum summe debet, quando creditor recusat recipere solutionem a debitore, coram iudice fieri debet, debitoris, an creditoris. Et an fieri debeat in pecunia coram rebus numerata? p. 262. n. 140. & p. 295. n. 15.
Reliquum depositi proximi, & materiam, quid, & quotuplex sit, &c. sicut in rebus fieri possit: Judicialia quas formalitates requiratur, quando liberet debitorem, & alia miscellanea, vide in verb. *Depositum*. p. 294. & seq.

Deposito.

- 1 Deposito in quo differat a degradatione Clerici, & alia de materia, vide in verb. *Degradatio*. p. 288. num. 2. & seq.
2 Deposito testium indebitum an aequipoletat universalis, vide infra in verb. *Lectus*.

Deputus.

- 4 Deputus, vide infra in verbo. *Picarius*.

Derogare. Derogatoria.

Derogare, seu derogationis, aut derogatoriarum materiam, vide in verb. *Clausula Apostolica*: ut in *Clausula non obstantibus*. p. 174. n. 54. & p. 175. n. 57. & alibi, & in verb. *Derogatio*. p. 296.

Defendens. Defendentia.

Defendentes ex feminis an faciant cessare conditionem si sine liberis. p. 296. n. 6.
Defendentia quomodo probetur, & quinam veniant nomine defendentium, ac quomodo succedant in fideicommissis, vide in verb. *Defendentia*. p. 296.
Decedentes, ut filii, nepotes &c. legittimi, sed ex parte illegittimo, an sint capaces Beneficiorum Ecclesiasticorum, dignitatum &c. p. 58. n. 53.
Defendens ex femina defendente a masculo, an dicatur de linea masculina? p. 63. n. 122.
Defendentia a testatore, quando, ac quomodo probetur ex identitate familiae? p. 238. n. 116.
Et an ac quando debeat probari per distinctos gradus. *ibid.* Et an debeat probari defendentia ab ipso fundatore, vel an non sufficiat probare defendentiam ab eo, qui est in quasi possessione praesentandam? p. 248. n. 222.
Defendentium nomine qui veniant? p. 96. n. 6. & 4 quinam nomine defendentium mascululorum? *ib.* n. 7.
Defendentes an sequantur sepulchrum ascendentem & e contra. p. 45. n. 73.

Deterioratio.

Deterioratio qualis requiratur ad hoc ut emphyteuta possit expelli. p. 384. n. 77. & seq.

Detrahitio.

Detrahitio falcidiae quando fiat in legatis, vide in verbo *Legatum*.

Devolutio.

Devolutio Beneficiorum, vide supra in verb. *Beneficium*.
Devolutio Parochiae ob non factam collationem ab Episcopo per concursum, ut debuisset, an fiat adsum Pontificem cum eadem obligatione illam concedendi per concursum. p. 85. num. 114. & p. 85. n. 116. ad fin. vers. quod. si.
Devolutio juris praesentandi an non fiat ad Ordinarium cum suis oneribus, & qualitatibus in fundatione Beneficii positus, ut debeat beneficium coacti illi, qui habet qualitates in fundatione requisitas, & non alii. p. 239. n. 124.

Dilla.

Dilla seu depositiones testium, vide infra in verbo *4 Testes*.

Dillio.

Dillio aliqua conjuncta cum particula negativa ne, ut i ne aliqua an sit universalis, ita ut etiam minimum actum comprehendat. p. 457. n. 119.
Dillio circa, vel circa, quid importet. p. 159. n. 58.
Dillio dummodo an importet conditionem siue suspensivam, siue resolutivam, & de ejus natura. p. 171. n. 37. & p. 298. n. 19.
Dillio expressi quid significet. p. 145. sub num. 43.
Dillio siue data, vide infra in verbo *Fides data*.
Dillio hinc ad 29. annos. quale tempus denotet, & quando incipiat currere. p. 384. n. 71.
Dillio omnes, an sit collectivae, & universalissima. p. 140. n. 99. & p. 299. n. 30.
Dillio qualiscumque an comprehendat omnem modum. p. 76. sub num. 63. vers. & hoc.
Dillio quomodoque an sit universalis. p. 296. n. 6.
Dillio quibuscumque an sit ampliativa, & de illius vi. p. 269. n. 19.
Dillio quomodoque an comprehendat omnem modum. p. 76. sub n. 63. vers. & hoc.
Dillio tunc, vel ea causa in estimatione posita, ad quod tempus retractatur. p. 21. n. 2.
Re-

- Reliquam dictionum materiam, & miscellanea vide in verb. *Dilatio*.
 2 *Dictio hinc ad annum, ad hinc &c.* an faciat quod dies termini computetur in termino. p. 260. n. 322. *ad fin.*
Dictio in continenti, an non significet actum esse expediendum summariæ, & absque strepitu Judicii, etiam sine processu. p. 161. n. 1.
Dictio omnia, & singula, qualitercumque, & quomodo &c. an admitat de sui natura aliquam restrictionem. p. 137. n. 8.
Dictio omnimoda an sit apta comprehendere omnes species dispositionum. p. 247. n. 209.
 4 *Dictio toties quoties*, vide infra in verb. *Toties quoties*.
Dictio usque vide infra verb. *Usque*.
 3 *Dictio Dummodo*, vide. *Modus*.
 4 *Dictiones diversæ*, vid. *Verbum*.

Dies.

- 1 *Dies quando incipiat, & finiat*. p. 75. n. 60.
Dies vacationis Beneficii an computetur in termino dato ad conferendum. p. 77. n. 64.
Dies citationis executæ an computetur in termino. p. 155. n. 17.
Dies termini an computetur in termino, ubi adfuerint dictiones *a, ab, ex, ex tunc*, p. 300. n. 26. & 29.
 2 *Dies natiuitatis Domini nostri* an comprehendat totam octavam. p. 15. n. 1.
Dies terminat an computetur in termino in retractu: quid si adest dictio *hinc ad annum, ab hinc &c.* p. 260. n. 322.
Dieta.
 3 *Dieta quot miliaribus conficit*. p. 492. n. 32.

Diffamantes, Diffamatus, & Diffamatio

- 1 *Diffamantes aliquem quærit puniantur?* p. 299.
 2 *Diffamatus de crimine, qualiter agat, vel experietur?* varia remedia referuntur in Elenco? *ibid.* & p. 300.
Diffamatus agens contra diffamantem, quando actor, vel reus debeat? p. 300.
Diffamatus coram quo Iudice debeat agere contra diffamantem? *ibid.*
Diffamatio qualiter probetur? *ibid.* ¶

Dignitas.

- 1 *Dignitas quid sit, & qualiter probeatur?* p. 301. & seqq.
Quenam officia, & quanam personæ dignitatem habeant? *ibid.*
Dignitas quætriplex in Ecclesia? p. 305. n. 1. & seqq.
Quid sint dignitates ecclesiæ, vel non? p. 301. n. 4.
An æquiparentur dignitates Ecclesiasticæ secularibus dignitatibus? *ibid.* n. 5.
Dignitatum maioritas & præcedentia ex quibus cognoscantur? *ibid.* ¶
Dignitatum ecclesiæ, seu personarum an fiat iuxta formam cap. quia propter, de electis. p. 365. n. 8.

Dilatatio. Dilatio.

- 1 *Dilatatorie solutionis exceptio* an possit opponi etiam post licent contestatam? p. 426. n. 70.
Dilationem moratorium ad solvendum petens an contineat fateri debitum, & cuilibet exceptioni renunciare. p. 233. n. 68.
Dilatatio moratoria ad solvendum an concedatur depositariis. p. 296. n. 25.
Dilatatio moratoria ad solvendum an possit concedi a Principe Laico in debito iurato. p. 425. n. 51.
Aur illi, qui Ecclesiæ debet. *ibid.* n. 52.
Dilationis moratorie exceptio an censetur exclusiva a statu rejectæ omnes exceptiones. *ibid.* n. 51.
Reliquam dilationis moratorie debitibus ad solvendum concedi solent præxim, quando, quibus, a quibus, ac quomodo concedatur? Item dilationem hanc petens a Principe quid, & quomodo narrare debeat causam debiti & creditum, & alia miscellanea, vide in verb. *Debitor*. p. 247. & seqq. & in verb. *Dilatio*. p. 303. & in verb. *Exceptio*. p. 425. n. 54. & seqq.
Dilationis judicialis præxim, quando actor vel reo de-

tur ad comparandum, probandum &c. aut procuratori ad certiorandum Dominum de lite mota; & an detur spoliatori, & alia miscellanea; vide in verb. *Dilatio*. p. 303. n. 2. & seqq.
Dilatatio moratoria competens debitori principali, an a comperat etiam fideiussori. p. 46. n. 111.

Dimissoria.

Dimissoria an sint necessaria illi, qui habet privilegium, 3 ut possit ordinari a quocumque, vid. *Privilegium*.
Dimissoria quomodo dantur ad ordines, & a quibus concedi possint, vel non? p. 252. n. 75. & seqq. an a Capitulo sede vacante, vel quando. *ibid.* n. 76. an a Vicario generali Episcopali & cum quo mandato. p. 253. n. 83. an a Vicario Capitulari. *ibid.*
Dimissoria quid sint. *ibid.* n. 85. vid. *Vicarius*.
Dimissoria a Vicario Capitulari concessæ quando expirant? quid si sunt valde senes. *ibid.* n. 87.
Dimissorialium forma. p. 254. n. 92. & seqq.

Diocesis. Diocesanus.

Diocesis pars cum territorio separata an possit preferri bi contra Episcopum &c. p. 5. n. 17.
Diocesis an sit facienda mentio in imperatoria Beneficii, & quomodo verificetur. p. 56. n. 31.
Diocesis oratorum an sit facienda mentio in dispensationibus matrimonialibus; & an oratoris, an vero oratoris; & quid si fit in illa erratum, vide infra in verbis *Dispensatio, Locus Origis*.
Diocesanus an dicatur, qui est tantum subdicius in temporalibus. p. 402. n. 117.

Discessisse.

Discessisse aut discedendi animum habuisse an dicatur, a qui statim rediit. p. 47. n. 126.

Discretio.

Discretio an, & quomodo, ac qualis sit necessaria in redemptione census. p. 149. n. 82.

Dismembratio.

Dismembratio Patochialium, vide infra in verbo *Parochia*.
Dismembratio an sit alienatio, ac requirat eadem solemnitates, quas alienatio. p. 69. n. 18.
Dismembrandi Ecclesiam causa, quomodo, ac a quo sit probanda. p. 70. n. 24.

Dispensare. Dispensatio.

Dispensatio an inducatur per clausulam *non obstantibus* & c. p. 174. n. 54. in fin. An per clausulam *motus proprii*. p. 162. num. 1. in fin.
Dispensatio an valeat sine expeditione litterarum Apostolicarum. p. 305. n. 19. & infra in verbo *Execrator*. vel ante illarum executionem a Delegato factam. p. 441. n. 112.
 2 *Dispensatio* nempe impetrans quænam narrare debeat, ad hoc ut gratia non reddatur nulla, aut quænam falsi narratio vitiet gratiam, & plura miscellanea de materia. p. 303. & seqq. & in verb. *Execrator*. p. 439. n. 78. & seqq. & infra in verbo *Impetrans*.
 Et dispensatio ex quibus aliis reddatur nulla: an ex errore in nomine, aut cognomine Oratorum, vel Delegati: Item an ex errore in expressione loci, seu domiciliis, aut originis, & aliis. p. 306. n. 29. & seqq. & p. 442. n. 114. & seqq.
 Et cui Ordinario censetur commissæ originis, an Diocesis, Oratoris an Oratoris. *ibid.*
Dispensatio super uno impedimento an valeat, si postmodum dispensatus veniat in notitiam alterius impedimenti; & tunc quid juris? p. 306. n. 31.
 Et an valeat dispensatio, si pluribus impedimentis laborans non omnia, vel saltem non in eadem, sed diversis supplicationibus expressit, & an requirantur tot dispensationes, quot sunt impedimenta, & de materia. *ibid.* n. 33. & seqq.
Dispensatio an possit exequi, si in litteris loco Affinitatis fuit expressa consanguinitas, & econtra, p. 306. n. 28. Dis.

Dispensationes five in forma pauperum, five in forma ordinaria quatenus, ac sub quibus formalitibus & causis in impedimentis matrimonii, tam in Curia, quam extra Curiam concedantur; & quando, ac quomodo causae narrentur, aut appositae sint verificandae, & de materia, vide late in verb. *Dispensatio*. p. 303. & seqq. & in verb. *Execratur*. p. 430. & seqq. Et qualiter debeat causa iustificari vide etiam supra in verb. *Causa*.

Et dispensatio five a Summo Pontifice, five ab Episcopo, aut alio inferiore in Lege superioris sine causa, illiusque cognitione concessa, an, & quando solumneatur. p. 319. n. 142. seqq. & p. 398. n. 63. Et dispensatus a Summo Pontifice sine iusta causa an sit tutus in conscientia. *ibid.*

Et quid in dispensatione in Lege propria, aut a se lata. *ibid.*

Et quando corrumpit cessante causa, propter quam fuit lata. p. 320. n. 148.

Dispensatio matrimonii in dubio an praesumatur valida. *ibid.* n. 147.

Dispensatio concessa pro foro interno in impedimento occulto, an possit etiam pro foro externo, si impedimentum sit publicum, & an proles exinde nata sit legitima. p. 305. n. 15. in fin. & an tales conjuges sint potest separari. p. 444. n. 130.

Dispensatio an sit actus Jurisdictionis voluntariae. *ibid.* num. 139. & statim infra.

Et an non differat a mandato de dispensando. *ibid.*

Et an sit opus dispensatione, ubi impedimentum est dubium. p. 442. n. 116.

Dispensationis gratia, seu commissio de dispensando an expiret morte Delegantis, ita ut postea exequi non possit. p. 433. n. 39. & p. 442. n. 114.

Dispensare an censetur, qui promouet dignum, aut inhabilem. p. 436. n. 54.

Dispensandi facultatem habens pro una, vel altera vice, & bis, vel ter dispensavit, an possit adhuc dispensare. p. 437. n. 66.

Dispensandi facultas in Episcopis, vide etiam in verb. *Episcopus*. p. 390. & seqq.

Et dispensandi facultatem habens cum aliis, an possit etiam cum sempersepo dispensare. p. 320. n. 144.

Dispensari an possit ab Episcopo in irregularitate &c. occultata in vim Concilii Trid. cum subditis abstinere extra Diocesim. p. 396. n. 46.

An cum non subditis in sua Diocesi existentibus. *ibid.*

Aur an cum subditis, sed ab existentibus extra suam Diocesim. *ibid.* cum vagis. *ibid.* & n. 47.

Aut in irregularitate, quam excommunicatus in una Diocesi aut urbe coegit celebrando in alia, ubi nescitur, quod sit excommunicatus. *ibid.* n. 45.

Dispensatio in irregularitatibus &c. occultis an possit ab Episcopo concedi extra confessionem Sacramentalem. *ibid.* n. 48.

Dispensatio an sit difficilior absolucione, & an facultas dispensandi veniat sub generali concessione absolucione ab omnibus censuris, & penis Ecclesiasticis, pag. 397. n. 49.

Et an possit dispensari in irregularitate contracta ex delictis, a quibus non potest dari absolucio. *ibid.*

Et tandem dispensandi facultas in irregularitatibus ex delictis occultis a Concilio Trid. Episcopis concessa an habeat locum ubi Concilium non fuit receptum. *ibid.* n. 48.

Et an extendatur etiam ad casus post dictum Concilium Trident. sedi Apostolicę reservatos, aut in Bulla Coenae. *ibid.*

Reliquam dispensationis materiam, an, & quis dispensare possit in Jure Divino, naturali, aut positivo, & alia miscellanea de materia, & ad praxim pertinentia, vide in verb. *Dispensatio*. p. 303. & seqq.

Et dispensandi facultas, sicut & ipsa dispensatio an sit late interpretanda, ita ut possit fieri extensio de casu ad casum &c. vel potius restringenda tantum ad expressa, maxime ubi adeat prejudicium tertii, aut Juris Divini, vide plures casus miscellaneos. *ibid.* & ut infra in verbo *Fenestra*.

Dispensatio superveniens matrimonio nullius tenet contractum, an inducat legitimam illi jam nati ad effectum excluendi substitutos in legitime filiorum legitimum & naturalem, aut legitime natorum: *ibid.*

Regendellii Bibliotheca, Tom. IV.

quid si addit clausula *ex nunc*, vel *ex nunc prout ex tunc*. p. 61. n. 90.

Dispensatio in jure naturali an deur. vid. *Papa*. p. 304. sub n. 8.

Dispensatio super aetate & extra tempora. vid. *Ordines*. p. 303. & seqq.

Dispensatio cum illegitimis ad ordines. vide *Episcopus*, ubi de bigamis, & irregularibus.

Dispensatus.

Dispensatus ad plura Beneficia recipiendi, an censetur dispensatus etiam ad illa retinenda. p. 82. n. 97. circa fin. & p. 304. sub n. 8.

Dispensatus ad Ordines ab irregularitate contracta obligantur &c. an sit dispensatus etiam ad Beneficia. p. 124. n. 15.

Et dispensatus ad Beneficia an sit etiam dispensatus ad Beneficia an curata, Canonici &c. *ibid.* & pag. 304. n. 8. & seqq.

Dispensatus a residentia, vide etiam in verb. *Canonici*. p. 118. n. 27.

Dispensatus super tertio consanguinitatis an sit dispensatus super tertio affinitatis. p. 304. n. 9.

Et dispensatus in impedimento affinitatis, an sit etiam dispensatus in impedimento publice honestatis. pag. 307. n. 41.

Dispensatus in gradu majori, an sit etiam dispensatus in minori ejusdem generis consanguinitatis, vel affinitatis. p. 305. n. 16. & p. 306. n. 32.

Et alios casus, in quibus non fit dispensationis extensio de uno in alium casum, neque ad ea, in quibus non solet dispensari, vide in verb. *Dispensatio*. p. 303. & seqq.

Et an dispensatus ab Episcopo ad Beneficium, censetur dispensatus etiam ad Beneficium extra Diocesim, vel ubi Pater illud, vel aliud habuit, aut in cathedrali, & alia miscellanea. vide *ibid.*

Dispensatus a Pontifice sine iusta causa an sit tutus in conscientia? p. 319. n. 142.

Dispensati, si post obtentam dispensationem illa non manent, sed unus vel ambo cum alio contrahat, illo matrimonio postea dissoluto, an possint postea adhuc uti prioris dispensationis beneficio. pag. 443. num. 132.

Et dispensatus in aliquo gradu consanguinitatis cum uno, illo mortuo an possit contrahere cum alio consanguineo ejusdem, vel diversi gradus. p. 445. n. 143.

Et dispensatus v. gr. in voto castitatis &c. in ordine ad matrimonium contrahendum, si matrimonium dissolvatur, an possit de novo contrahere. *ibid.*

Quid si dispensationi renunciaverint, an possit adhuc illa uti. *ibid.*

Dispensatus a sum. Pontifice in impedimentis matrimonii &c. an possit contrahere antequam Bulla a Delegato exequatur; & an non sit aliud dispensatio, & aliud mandatum de dispensando. p. 441. n. 113. & p. 444. n. 139. vel antequam litterę expediantur. p. 376. n. 19.

Dispensati pro foro interno a Pontifice an possint aut debeat ab Ordinario separari, si postea decesserit, aut denunciatur impedimentum. p. 344. n. 136.

Dispensatus cum clausula *ad titulum parvissimi* an possit ordinari si tantum habet Titulum Menae. p. 250. num. 61.

Dispensatus ad beneficia an sit dispensatus ad Pensiones. vid. *Pensio*.

Dispensatus an possit beneficium diminere, vid. *Beneficiarius*.

Dispensatus Subdiaconus. vid. *Subdiaconus*.

Dispositio.

Dispositio generalis subsequens, an explicetur per generalem antecedentem, & contra, & de materia, quando una dispositio explicetur ab alia. p. 160. n. 5.

Dispositio subsequens an deroget dispositioni antecedenti contrarie clausula derogatoria & derogatorium derogatori munitur, si de illa non fiat specialis mentio. p. 175. n. 57. & an dispositio subsequens deroget toti dispositioni antecedenti. *ibid.*

Dispositio hominis an faciat cessare dispositionem legis, & contra. p. 260. n. 127. ad medium.

Dispositio testatoris. vid. *Provisio*.

Distributiones.

- Distributiones quotidianas an lucratur absens causa studiorum. p. 14. n. 5. An possint peritui seu dari Canonici absentibus, stante consuetudine. p. 228. n. 6. An lucratur ab iniuste carceratis. p. 129. n. 13. An possint percipi ab eo qui est dispensatus super residentia. p. 304. n. 9. & p. 324. n. 2. Reliquam distributionum quotidianarum materiam, quid sint, quo iure introductæ, quibus debentur, & alia miscellanea, vide in verb. *Distributiones*. p. 324. & *segg.* & in verb. *Canonici* p. 112. & in verb. *Capitulum*. p. 115. & *segg.*
- Distributiones quotidianæ an, & quando accrescant Canonici presentibus &c. p. 217. n. 38.

Diviso.

- 1 Diviso per sortes facta. an & quando revocatur, vel ab ea appellatur. p. 42. n. 21.
- Diviso an transferat dominium. p. 177. n. 15.
- Diviso quid sit, quos operetur effectus; an in illa de re evictio: quando possit rescindi: an possit a patre aut testatore prohiberi; quomodo inter fratres fiat, & alia miscellanea, vide in verb. *Divisiones*. p. 417. & *segg.* & in verb. *Existio*. p. 326. n. 47.
- 2 Diviso an non sufficit vicis permutationis. p. 85. n. 85. Aut an non fit species transactionis. p. 85. n. 88.
- Diviso inter fratres quomodo fiat, & quando, ac ex quibus presumatur: a patre vel in ius se ipsos facta an, & quando possit retractari, & an unus alteri de evictione teneatur, & alia, vide in verb. *Fratres*. p. 85. n. 81. *segg.* Et an, & quando inducatur renuntiatio Fideicommissi. p. 85. n. 87. *segg.*
- Diviso an possit prebiteri a testatore, & percipi quoque percipi. p. 91. n. 143.

Divites. Divitie.

- 1 Divitie supervenientes quando sint probandæ ab illis allegante. p. 458. n. 128.
- Reliquam divitiarum ac divitiarum materiam: an auferant privilegium inestabilium personarum: an olim divites adhuc presumantur divites, & alia miscellanea, vide in verb. *Divitie*. p. 327. & *segg.*

Divortium.

- 1 Divortium seu separatio quoad vinculum, aut thorum, pendente sit super valore matrimonii, an concedatur. p. 226. n. 1. *segg.*
- Divortium quocumque sit, quibus, ac quibus de causis sit licitum; an possit fieri propria auctoritate, an vero sit expectanda sententia iudicis, & alia miscellanea de materia, vide in verb. *Divortium*. p. 327. & *segg.* & aliqua in verb. *Conjuges*. p. 226.
- 2 Divortium ex causa adulterii factum sitiamaher committat adulterium, an revocetur à vid. *Matrimonium*.

Diuturnitas.

Diuturnitas temporis, vide *Tempus*.

Doctores. Doctores.

- 1 Doctores an sit dignitas, causæque nobilitatem. p. 321. n. 157. & p. 327. n. 1.
- Doctores etiam ex ignobilibus parentibus nati, an, & quando possint diei æqualis feminæ nobili ad effectum dispensationis ob angustiam loci. *ibid.* Et audiatur persona indigna respectu Comitisse eidem nupte volenti. *ibid.*
- Doctores an non sit turpe ignorare Leges, in quibus versatur. *ibid.* n. 2.
- Doctores an possint suæ Concubinae aliquid relinquere, seu legere, vel donare. *ibid.*
- Doctores an carcerati possint pro levibus delictis. vide in verb. *Captura*. p. 121. n. 19.
- Doctores allegantibus declarationes Sacre Congregationis an, ac quomodo sit credendum. p. 391. n. 4. ad fin.
- Doctores, & Doctores aliquæ alia miscellanea, &

prærogativas, ac quomodo probetur, vide in verb. *Doctores*. p. 327.

Doctores an non aequè pro Republica militare calamis, quam milites gladiis. p. 73. n. 3.

Doctores quando non teneant probare suum titulum. 3. *vid. Possessor*.

Doctrina.

Doctrina Christiana a quibus sit pueris docenda; quomodo contravenientes puniendi, & quinam cogi possint ad illi interfecundum, & alia, vide in verb. *Doctrina Christiana*.

Dolus.

- Dolus dans causam contractui, quando reddat illum nullum, & quando irritandum. p. 228. n. 3. Et quid in dolo superveniente. *ibid.*
- Dolo facere an dicatur, qui iussu superioris aliquid facit. p. 241. n. 5.
- Dolus in contrahentibus matrimonium cum aliquo impedimento quando presumatur, & quando non? & an excludatur ex assertione Parochi assertentis se habere licentiam copulandi. p. 323. n. 185.
- Doli exceptio an proponi possit, etiam si viget statum resiciens omnes exceptiones. p. 414. n. 45.
- Reliquam doli materiam, quid & quocumque sit, quando adfuisse presumatur, aut quænam causa illum excludat: quomodo probetur ac puniatur: quando reddat contractus irritos, vel irritandos, & alia miscellanea, vide in verb. *Dolus*. p. 323. & *segg.*
- Et dolus præteritus, præsens, vel futurus an teneat possit. p. 142. n. 10.
- Doli presumptio an non multum excludatur ex honestate vite. p. 135. n. 3.
- Dolus an impediat transactionem, & qualis. *vid. Transactio*.

Domesticus.

Domesticus an possit esse testis. *vid. Testis*.

Domitium.

- Domitium originis an acquiratur ex Baptismo, aut nativitate fortuita. p. 334.
- Reliquam domitii materiam, quomodo contrahatur, aut amittatur, & de illius effectibus: an possit haberi in pluribus locis: quomodo illius acquisitio, aut amissio probetur, maxime ad effectum matrimonii contrahendi, & alia miscellanea, vide in verb. *Domitium*. p. 334. & *segg.*
- Domitium paterno an censetur à filia renunciatum per ingressum in Religionem ante professionem. p. 30. n. 1.
- Domitium originis ad effectum suspensionis Sacrorum Ordinum an contrahatur ex nativitate fortuita. p. 58. n. 45.

Dominium.

- Dominium quando transferatur in venditione, vide infra verbo *Venditio*.
- Dominium an non sit fortius omni privilegio. p. 318. n. 112.
- Dominium seu penitentia an probetur ex donatione, investitura &c. ad favorem donantis aut investitis, seu donatis non docto de iure donatoris. p. 335. n. 4. & p. 344. n. 54.
- Dominium directum an possit recognosci ex quacumque minima præstatione canonis &c. p. 377. n. 3.
- Dominium utile, quod habent Laici in bonis Ecclesiæ ipsi in employum dati, an sit quid laicale & separatum à dominio directo, substatue Laicorum jurisdictioni. p. 345. n. 8. & p. 390. n. 113. & *segg.*
- Dominium quando transferatur, aut translatum censetur: quomodo amittatur, probetur, & alia miscellanea, vide in verb. *Dominium*. p. 344. & *segg.*
- Dominii exceptio in iudicio manutentionis an non teneatur ad petitorium. p. 427. n. 77.
- Dominium ad probandum an non coadjuvent insignia, & arma supra portam posita. p. 180. n. 8.
- Dominium an probetur ex investitura &c. p. 194. n. 5.

3 Dominium officiorum publicorum penes quem sit. vid. *Officium*.

Dominus.

1 Dominus nominatus seu in iudicio laudatus in quo foro agat, an in proprio, an vero in foro nominantis. *p. 207. n. 4.*

Dominus fundi an possit in suo fundo venationem aliis prohibere, & sibi reservare. *p. 342. num. 31.*

Dominus domus, in qua orium fuit incendium, an teneatur ad damna ob alias aedes dirutas, non incendium ulterius grassatur. *ibid. n. 32.*

Dominus fundi an possit variare culturam in suo fundo etiam cum praedictio tertiis, aut decimatorum. *p. 281. n. 110.*

Dominus an teneatur de damnis famulorum, vide supra in verbo *Damnus*. Et an possit expellere famulos ante tempus, & an tunc teneatur prestare iniegrum salarium, & de materia. *pag. 337. n. 16.*

Dominus rei in concursu creditorum, an non praestetur omnibus. *p. 318. n. 112.* Et in perceptione fructuum an praestetur etiam riuuanti semen. *p. 337. n. 28.*

Dominus census an sit praestendus aliis in emptione fundi censu. *ibid. n. 29.*

Dominus an, & quomodo praestetur in emptione fructuum a colono venditorum. *p. 205. n. 2.*

Dominus directi an praestetur in emptione rei emphyteutice, aut in ejusdem retractu. *p. 390. n. 122.*

Et officium pretium an praestetur donatorio in re emphyteutica ob emphyteutici alteri donata. *p. 381. n. 41. in fin.*

Dominus directi an non dicatur rem emphyteuticam possidere ministerio emphyteutice. *p. 389. n. 99.*

Et an & quando eidem competat manutentio in re emphyteutica finita emphyteusi eorum haeredes ultimi inuestiti; & quodnam remedium eidem competat; & an possit contra illud opponi exceptio domini. *p. 383. n. 57. seqq.*

Et an possit capere possessionem rei emphyteutice ad se devolvit ante sententiam iudicis. *ibid.*

Aur propria auctoritate capere possessionem emphyteuticis siue devolutis, siue caducis, aut emphyteuticam propria auctoritate expellere. *p. 382. n. 56. & p. 427. num. 63.*

Aur an possit propria auctoritate expellere emporetum rei emphyteutice. *ibid.*

Et an sit legitimus contraditor ad impediendam immisionem haeredi emphyteutici praeterito devolutionis, aut caducitatis, donec illam probet. *ibid. n. 63.*

Dominus directi an teneatur ad instantiam emphyteutice docere de jure suo emphyteutico; & quid si aliquo tempore percepit canonem. *p. 387. n. 98.*

Et si ignorat in quo fundo sit fundus emphyteuticus, & quando possit cogere emphyteutam ad supponendum unum certum fundum, vel ad documenta edenda &c. *p. 386. n. 97.*

Ultra quale tempus possit revocare emphyteusim. *p. 390. num. 122.*

An possit cogere Ecclesiam, quae acquisivit bona emphyteutica ad illa sibi, aut alicui alteri privato revendendo, & infra quale tempus; & quid si Dominus directi sit alia Ecclesia. *p. 337. n. 30. & pag. 380. n. 38.* Et avocans emphyteusim Ecclesiae relictam an teneatur directi Ecclesiae ejusdem estimationem. *ib.*

Dominus directi, si sine iusta recusat dare consensum alienandi emphyteusim, an possit suppleri a iudice. *ibid. n. 40.*

Et domini directi consensus, an sit petendus & expectandus a donatario, vel legatario rei emphyteutice ante possessionem, & quando presumatur. *ib. n. 41.*

Quid si donatarius sit unus ex vocatis. *p. 381. n. 48. in fin.*

Dominus directi an possit eogi ad recipiendum canonem ab alio, quam ab emphyteuta solutum. *p. 248. num. 12.*

An sibi praedictet, si possit caducitatem ob non solutum Canonem, aut alienationem &c. denuo canonem recipiat; & quid si recipiat cum clausula sine praedictio caducitatis, &c. *p. 168. n. 22. & p. 336. n. 18.*

Et an censetur alienationem factam approbare. *ibid.* etiam factam in manus mortuas, aut potentiores. *p. 261. n. 86. & p. 380. n. 39.* Quid si canon recipiatur ab ipso Rectore Ecclesiae. *ibid. n. 39.*

Begnedicti Bibliotera, Toq. IV.

Plura de hac materia, quando scilicet dominus directi agit ad devolutionem, vel caducitatem, quid probare debeat: Item an possit variare investitura; quando sibi praedictet per receptionem canonis decussu; quando manutentur, & alia miscellanea. vide in verb. *Dominium*. *p. 335. n. 16. & seqq.* & in verb. *Emphyteusis*. *p. 382. n. 50. seqq.* & supra in verb. *Caducitas*, & infra in verb. *Vassallus*.

Dominus an possit petere feudum caducum ob fellowiam &c. etiam post mortem vassalli fellowis, vide supra in verbo *Caducitas*.

Dominus an possit cogere suos subditos, aut vassallos accedere sua molendina. *p. 337. n. 27.*

Dominus an possit suum favorem ratificare facta a falso procuratore, etiam post sententiam, aut in suum praedictum. *p. 3. n. 7.*

Dominus an teneatur servo prestare cautionem, seu fiduciam, & illam praestans an obligetur pro administratione bonorum &c. *p. 40. n. 42.*

Dominus fundi an possit pro defensione rerum suarum tendere in suo fundo offensivum &c. contra fures. *p. 100. n. 14.*

Domino rei furto ablata an credatur, si dicat adquisisse suum consensum, ad effectum, ut non possit procedi contra furem. *ibid. n. 21.*

Dominus fundi an possit mutare ejusdem culturam in praedictum habentis jus pascendi in illo. *p. 233. n. 71.* Aut in praedictum habentis jus venandi. *pag. 234. n. 268.*

Dominus directi an, & quando teneatur renovare investituram in feudo, & cui, & a proximiori agnosce vassalli defuncti, & alia miscellanea, vide in verb. *Feudum*. *p. 20. n. 41. & seqq.* & quid si recuset sine causa dare renovationem. *p. 22. n. 71.*

Dominus directi an possit collocare subditos suos in vassallorum; & an habeat in illos aliquam iurisdictionem. *p. 24. n. 92.*

Domino directi an competat hypotheca legalis pro canonibus decussu, & non solvis, contra tenentem possessorum. *p. 142. n. 61.*

Dominus directi agens ad caducitatem, vel devolutionem, quomodo probare debeat identitatem fundi, & ex quibus probetur. *p. 143. n. 20.*

Dominus accipiens a Vassallo feudum in pignus, an teneatur fructus imputare in sortem. *p. 19. n. 29.*

Dominus abuens iurisdictione, aut male tractans vassallos an non privetur iurisdictione, & quomodo. *pag. 227. n. 12.*

Dominus castri an, & quatenus possit communicavit subditis prohibere pascua, seu jus pascendi. *p. 233. num. 69.*

Dominus vendicans pecunias suas an praestetur omnibus creditoribus anterioribus etiam privilegiatis. *pag. 310. n. 29. & quando.* An possit cadere ramos pendentes in suo fundo, vid. *Ramus*.

Dominicani.

Dominicani an possint missam celebrare in claustris radicente Episcopo. *p. 240. n. 7. & seqq.*

Domus.

Domus rustica quomodo sit aestimanda. *p. 26. n. 7.*

Domus Parochialis an veniat in computatione congregatae. *p. 95. n. 33.*

Domus vocata an censantur vocari omnes agnati, & transversales. *p. 184. n. 47.* An etiam feminae quae sunt de domo, aut carum filii. *ibid.*

Domus, familiae, & agnationis nomina an idem imporent, vide infra in verbo *Familia*.

Domus Parochialis a quibus & quomodo reparanda. vid. *3 Ecclesia*.

Donans, Donare.

Donandi animus quando presumatur in alimentante. *p. 38. n. 49.*

Donans an possit bona donata subicere fideicommissio in praedictum donatarii. *p. 100. n. 21.*

Donatarius.

1. Donatarius omnium bonorum an alii donatorem pauperem. *p. 37. n. 28.*
 Donatario an competat beneficium excussionis, si ab eodem res donata recipiatur ab habente hypothecam in illa. *p. 354. n. 82.*
 Donatarius in concursu creditorum an preferatur creditoribus posterioribus ex causa onerosa. *pag. 258. num. 119.*
 Donatarius agens adversus donantem, an possit rebus donatis tanquam ingratum privari. *p. 332. n. 19.*
 Donatarius rei emphiteutice an non debeat ante possessionis ademptionem petere consensum Domini directi, illumque expectare, & intra quale tempus, ac an debeat laudemium solvere. *p. 382. n. 31.*
 2. Donatarius hereditatis an teneatur solvere debita donantis, aut defuncti. *p. 117. n. 48.*
 Donatarius in emphiteusi an teneatur solvere laudemium, vide infra in verbo *Laudemium*.
 3. Donatarii ratificatio quando requiratur? vid. *Ratificatio*.
 Donatarius an teneatur ad reddenda rationes. vid. *Rationes*.

Donatio. Donata.

1. Donatio conditionalis, vel modalis, vide etiam infra in verbo *Legatum*.
 Donatio an praesumatur, vel an non potius fuitis. *p. 343. n. 50.* Et an non debeat capi omnis interpretatio, quam donationis. *ibid. n. 45.* An praesumatur in prestante alimenta. *p. 38. n. 49.*
 Donatio inter vivos an possit fieri in testamento. *pag. 346. n. 19.*
 Donatio causa mortis que sit? in quo differat a donatione inter vivos, & de ejus materia. *ib. n. 19. segg.*
 Donatio quomodo dicatur remuneratoria, & de illius effectibus, & quomodo merita donatarii sint probanda. *ibid. n. 17.* & facta consanguineo beneficium an dicatur remuneratoria, aut potius ob consanguinitatem. *ibid.*
 Donatio facta ob beneficium patris, an dicatur acquisitio ex ritu oneroso, aut gratuito. *p. 381. n. 48.*
 Et facta consanguineo, an praesumatur facta contemplatione consanguinitatis tanquam causa finalis. *pag.*
 Donatio propter nuptias qualis dicatur, & de illius effectibus, & de materia. *p. 339. n. 15. segg.* In quo differat ab augmento dotis, & qualis in dubio praesumatur. *p. 347. n. 37.* An lucratur ab uxore, quae non solvit dotem. *p. 346. n. 30.*
 Donatio rei emphiteutice nulla facta mentione emphiteutis, an praesumatur facta tanquam de re allodiali ad effectum incurrendi educacionem. *p. 381. n. 41.*
 Et an resolvatur, si donans moriatur antequam donatarius investiturus accipiat. *ibid.*
 Reliquum donationis materia, quid & quocumque sit, quibus, ac de quibus rebus fit licita, an inter vivos, & uxorem, patrem & filium &c. quamvis dicatur insufficiente, an legitime facta possit ob supervenientiam filiorum, ingratitudinem, aut alias causas revocari: quid si excedat 500. solidos: quid si sit jurata, vel Ecclesiae facta, aut pro anima; quid de donatione omnium bonorum, & de aliis diversis miscellaneis de materia donationis, & donationum, vide in verbo *Donatio*. *p. 338. & segg.*
 Donum filio contemplatione patris an computetur in legitimam, & dicatur profectio. *p. 101. n. 23.*
 2. Donatio nonnullum excoera an expiet morte donantis? quid si donans iam dederat famulo pecuniam donatario portandam, & antequam defecit, donans fuit mortuus. *p. 14. n. 23.* Et quid si famulus tunc fuit in mora tradendi, an teneatur donatario ad interesse? *ib.*
 Donatio facta filio ante emancipationem an confirmetur per emancipationem subsequendam. *p. 56. n. 25.*
 Donatio facta alio an, & quando praesumatur facta contemplatione patris, aut filii, & an conferenda inter fratres, aut in legitimam impuanda. *ib. n. 26.* & late in ver. *Fratres*. *p. 74. n. 15. & segg.*
 Donatio filio a patre facta, an & quando sit valida, vel nulla, & a filio in legitimam computanda, aut

aut inter fratres conferenda? quid si sit jurata, & alia. *p. 74. n. 17. segg.* & infra in verb. *Legitima*. Quid in bonis adventitiis filii. *p. 74. n. 12.* Quid in donatione ob causam matrimonii, Clericatus &c. *p. 74. & segg.*
 Donatio a patre alicui filio facta, an, & quando censetur ab alio filio ratificata, vide infra in verbo *Filius*.
 Donatio puellae maritandae relicta, vide infra in verbo *Legatum*.

Donatio facta personae indignae, vide in d. verbo *Legatum*.

Donatio non infirmata an firmetur juramento. *p. 217. num. 7.*

Donatio causa mortis an admittat jus accretionis, seu alius accretat. *p. 229. n. 23.*

Donata a Principe Legato ad quem spectent. *p. 289. n. 7. segg.*

Donatio Jurispraeonatus an censetur facta cumulativa, an vero privative quoad donantem. *p. 236. n. 96. in fin.*

Donatio Jurispraeonatus ut aliquid jus donatario tribuatur, an debeat probari & doceri de jure, & pertinetia donantis, & quando non. *p. 248. n. 223.*

Donatio facta propter merita, vid. *Merita*. *p. 289. n. 7. segg.*

Donatio facta a patre Novitiae post illius ingressum an valeat. *p. 190. n. 62.*

Donatio inter patrem & filium an valeat titulo matrimonii Clericali. *p. 256. n. 113.* an a patre possit revocari causa ingratitudinis. *ibid. n. 114.* & an imputetur in legitimam. *p. 256. n. 115.*

Donatio filiam sine consensu patris causa mortis an valeat, vid. *Patris*.

Donatio an praesumatur, vel potius fuitis. vid. *Stul. 4. n. 113.* intra quod tempus sit infirmata. *p. 113. n. 13.* an transmittatur, vid. *Transmissio*.

Donatio causa mortis, quam donans promissum non revocare, an dicatur & sit donatio inter vivos, vel causa mortis. *p. 167. n. 48.*

Donator.

Donator qui bona sua donavit teneatur sibi usufructu & an teneatur prestare cautionem de danda re donata. *p. 130. n. 17.*

Donator an, & quando teneatur de eversione, aut ad estimationem. *p. 416. n. 42. segg.*

Donor.

Donor dictio, vide in verbo *Dictio*. *p. 297. n. 2. &*

Dd.

Dos quando debeatur filio impudico. *pag. 35. num. 2. & p. 345. n. 5.*

At filiae, quae seipsam docere possent. *p. 35. n. 6. & pag. 345. num. 5.*

Et an detrahatur ex fideicommissio si mulier alias est dives. *ibid. n. 8.*

Dos quando, ac respectu cuius dicatur debitum necessarium. *p. 207. n. 27. & p. 346. n. 15.*

Dotis causa an sit mixti foci, & quid si petatur una cum divotio. *p. 194. n. 78.*

Dos, & dotalia bona, vide etiam aliqua in ver. *Donatio*. *p. 100. n. 8. & segg.*

Dos an possit confiscari ob delictum alicuius conjugum. *p. 210. n. 4.*

Dotis solutio, seu receptio an probetur ex sola confessione mariti in praedictum tertii. *p. 208. n. 28.* Et dotis receptae confessio, vide etiam supra in verbo *Confessio*.

Dos in probatione an sit privilegiata, probeturque per tractatum, & quomodo alias probetur. *pag. 346. n. 23. & p. 347. n. 33.*

Dotis non numerata exceptio an possit opponi Vidui, quando constat de precedenti promissione. *pag. 427. num. 83.*

Dos estimata estimatione faciente venditionem an gaudeat privilegio dotis, aut an desinat esse res dotalis. *p. 261. n. 131.*

Et ejus estimatio quomodo ac quando faciat emptionem &c. & de materia & effectibus. *pag. 22. num. 9. & segg. & p. 345. n. 2.*

Dotis

Dotis in repetitione si duæ uxores concurrant, quam illatum præferatur. *p. 159. n. 124.* Et an uxor præferatur alius credito ibus etiam anterioribus, tam ratiā, quam expressam hypothecam anteriorem habentibus. *p. 260. n. 127. & seqq. & p. 47. n. 32. seqq.* Et an per pælationis compæct etiam sponse de suo euro, si illam dotem solvit ante matrimonium, & interim sponsalia dissolvatur. *p. 261. n. 133.*

Dotis in restitutione an, & quando observetur statum domicili ipsius viri, an vero uxoris. *p. 334. n. 8.*

Et an maritus habeat electionem illam restituendi in naturā, vel in æstimatione. *p. 361. n. 2.*

Reliquam dotis materiam, quætoplex sit, quibus, & a quibus debeat, ejusdem privilegia ac prærogativæ, quomodolibet, quando, ac quibus debeat restitui, quando revertatur ad partem, quando transeat in dominium mariti, quando transmittatur, & alia miscellanea de dote, vide in ver. *Dot.* *p. 341. & seqq.* Et infra in verb. *Hypotheca. Uxor.*

Quando amittatur ob adulterium, vide in verbo *Uxor.*

Quo donatium, vide etiam supra in verbo *Abbatissa.*

Dos Ecclesiæ, vide supra in verbo *Bona.*

Dotis defectus, & augmentum in luctus dispensationis super impedimento matrimonii pro causa narratus, quomodo sit verificandus, & de quo tempore? *p. 322. n. 164. & seqq.*

Dos, vide etiam infra in verbo *Dotans &c.*

1. Dos an debeatur, aut assignari possit ex fudis? *p. 18. n. 24. & p. 22. n. 77.*

Aut ex bonis fideicommissi subijctis, & quando? *p. 64. n. 2. & p. 81. n. 71. & p. 107. n. 4.*

Dos an debeatur filiz, quæ dotem solum datam amittit, & alia miscellanea, vide in ver. *Filia.* *p. 50. & seqq.* Item an debeatur filiz, quæ aliunde habet? *p. 51. n. 16.* aut sit aliunde dives. *p. 296. n. 55.*

Dos an subrogetur legitimæ, ejusque naturam induat? *p. 77. n. 37. & 40. & succedat loco legitimæ? p. 296. n. 54. & an possit esse minor legitima? p. 77. n. 34. & seqq.*

Et quando debeat a filia inter fratres consecrati, restitui, & alia miscellanea, vide in ver. *Filia.* *p. 50. & seqq.*

Dos an fuerit congrua, an attendatur tempus contrahendi matrimonii? *p. 65. n. 15.* Et an sit habenda ratio bonorum possessoris a patre acquisitorum? *p. 77. n. 35.*

Dos an sit mulieri utilis in fundo, an in pecunia, & qualis in dubio præsumatur? *p. 65. n. 16. & p. 188. n. 12.*

Dos a parentibus filiabus relicta, aut a fratribus &c. an statim debeatur, ac peti possit post mortem patris, aut fratrum &c. an vero tantum tempore nuptiarum? *p. 77. n. 37.*

Et dos ante nuptias an debeatur, & transmittatur, vide etiam infra in verbo *Legatum.*

Dos an debeat a patre filiz a statu exclusæ, relinqui in testamentario institutionis? *p. 77. n. 40.*

Dos an debeatur filiz nubenti sine consensu patris? *ibid. n. 43.*

Dos an debeatur filiz unius ex sociis omnium bonorum ex communibus bonis? *p. 90. n. 133.*

Dos quando possit repeti a Vidua, vide infra in verbo *Vidua.*

Et quando teneatur hæres illam tradere, seu restituere: & qualis probatio dotis solutz requiratur, & de materia. *p. 121. n. 101. & seqq.* quid si non fuerit soluta ob culpam mariti illam non petentis, & de materia. *p. 122. n. 107.*

Dotē assignandi a fratre sorori in bonis stabilibus cum pacto illa æstimandi tempore nuptus vel monachatus, si interim soror ante nuptias &c. moriatur, an tale pactum expirasse dicatur ad favorem hæredum defunctæ? *p. 92. n. 151.*

Dotis supplementum, vide infra in verbo *Filia.*

Dotis fructus an possint taxari ad rationem octo per centum: an non pertineant ad maritum, & alia miscellanea, vide in ver. *Fructus.* *p. 94. n. 11. & seqq.*

Dotis fructus an debeantur a fratribus sorori, cui alimenta præstiterunt, vide infra in verbo *Soror.*

Dotis fructus quando vito debeantur? *p. 94. n. 13.*

Doti soluti ex pigore an imputetur in sortem, si maritus sustinet onera matrimonii? *ibid.*

Dotis promissæ fructus soluti an computentur in sortem.

et m. aut an cedant in utilitatem mariti, si comprehendatur, dotis promissionem fuisse excessivam? *p. 125. n. 27.*

Dotis fructus seu interesse, vel usura an ab hæredibus debeantur viduz post annum luctus, cui non præstetur alimentum? *p. 122. n. 108. & p. 188. n. 9.* Quis si viduz alimenta præstatur, vide infra in verbo *Vidua.*

Quid si hæredes fuerunt ad restitutionem dotis interpellati? & quando hæc interpellatio præsumatur facta? *p. 187. n. 1.*

Dotis interesse seu interusura an possint peti sine labe usurarum, quando debeantur, & a quibus, ac in qua quantitate, vide etiam in ver. *Interesse.* *p. 188. n. 7. & seqq.*

Dos Ecclesiæ in quibus consistere debeat? *p. 235. n. 90.*

Dos an lucratur a marito? vide. *Maritus.*

Dos promissa a patre filiz intuitu certi matrimonii an illi queratur non secuto matrimonio. vid. *Pater.*

Dos alius res. vid. *Res.*

Dotis actionem quando habeat maritus, vide. *Maritus.*

Dos an succedat loco legitimæ, si statum mandavit remittas dotari, & deinde illas exclusit. vid. *Statutum.*

Dos an transmittatur ad hæredes. vid. *Transmissio.*

Dotans. Dotare. Donatio. Donata.

Dotans quando dicatur donare? *p. 348. n. 39. 1*

Dotandi onus an transeat cum ipsa hæreditate tanquam eidem annexum? *p. 345. n. 35.*

Dotationis Ecclesiæ proximam, quis ad illam teneatur obligari possit sine ante, sive post ædificationem, ac in quo consistere debeat dos, vide in ver. *Ecclesiæ.*

p. 352. n. 14.

Dotata an dicatur filia, si fuit cum fratre inhærentia? *p. 51. n. 12.*

Dotans foretorem, cui pater reliquerat certam quantitatem pro dote, licet ejus non faciat mentionem, an censetur compensare legatum paternum? *p. 92. n. 159.*

Dotalis fundus, vide in verbo *Fundus.*

Dubium. Dubitans.

Dubia intentio, vide infra in verbo *Intentio.*

Dubium Juris, seu ex pte o Juris dubii an non requiratur exceptio fidei, ac tanquam requiratur altiore indaginem retardet executionem? *p. 427. n. 76.*

Dubitantium aliqua miscellanea, & an teneatur operari juxta utriorem, aut probabiliorē, vide in ver. *Dubitans.* *p. 348. & seqq.*

Dubium emergens vel incidens. vid. *Questio.*

Dubitans an res ad se spectet an dicatur in bona fides? *p. 361. n. 14.*

Ducati.

Ducatorum, seu ducatorum de Camera nomine quid veniat, & de quibus intelligatur in clausula *modo remaneant centum pro Rectore.* *p. 171. n. 37.*

Duellum.

Duellum quid sit, quo jure prohibitum ejusque pœnas, ac a quo Judice puniatur, & alia vide in ver. *Duellum.* *p. 249. & seqq.*

Duellum quoruplex sit, & an privet sepultura Ecclesiastica, vide. *Mortuus.*

Dulciaria.

Dulciaria an, & quænam permittantur in traditione possessionis Canonici? *p. 112. n. 4.*

Dum.

Dum dictio vide in ver. *Dictio.* *p. 296. n. 2. 1*

Dummodo.

- 1 Dummodo dictio, vide supra in verbo *Diffio*.

E.

Ebrietas. Ebriosus. Ebrius.

- 1 Ebrietas, & ebriosus in quo differant: illarum culpa & poena qualis sit; quando mitigentur poenas delictorum in ebrietate &c. commissorum, aut itentur contractus, & alia miscellanea, vide in ver. *Ebrietas*.

Ebriosi an sint irregulares & intelligibiles ad Prae-latus &c. p. 350. & seg.

- 2 Ebrius an possit valide fidei iurare? p. 38. n. 15.

- 3 Ebrietas in Parochia quomodo puniunda. vid. *Parochus*.

Ecclesia.

- 1 Ecclesiae aedificatio a quo, in quo fundo, ac de cuius consensu fuit antecedente, fuit superveniente sit facienda, aut fieri possit: an Laicorum, an Principis, ritiorialis consensus requiritur, & alia miscellanea de hac materia vide in ver. *Ecclesia*. p. 351. & segg.

Ecclesia una etiam Parochialis, aut Jurisparsonatus an, & quando possit alteri uniri ab Episcopo, si sit diruta, & reparari non possit? p. 398. n. 68.

Item an Ecclesiae unius redditus superflui assignare fabricae alterius? *ibid.*

Ecclesiae dirutae materialia an possint in usus profanos converteri? *ibid.*

Ecclesiae consecratio, seu dedicatio quomodo, ac a quo sit facienda: sicut & ejusdem benedictio: quando praefatur, aut probatur, & alia diversa miscellanea. p. 352. & segg.

Ejusdem donatio, vide etiam supra in verb. *Donatio*.

Item an valide possit consecrari ab Episcopo excommunicato, aut haeretico? p. 357. n. 61.

Et quibus modis Ecclesia amittat consecrationem? p. 354. num. 35.

Ejusdem pollutio quomodo contingat, & ejusdem reconciliatio quomodo, ac a quo sit facienda: quid veniat nomine Ecclesiae, & an cunctum: quinam sit effectus hujus pollutionis, & alia miscellanea. p. 355. & segg.

Et an possit Ecclesiam pollutam simplex Sacerdos reconciliare, si talis sit confectus? p. 352. n. 56.

An remaneat polluta, & reconciliatio indigeat ob effusum sanguinis factam ad defensionem. p. 287. n. 5.

An censetur polluta, si adit dubium non intervenit culpa gravi vellevit in petitione &c. p. 355. n. 43.

Ecclesiam polluta a quo Judice puniatur, an ab Ecclesiastico, aut an etiam Laico? p. 352. n. 70.

Ecclesiae vana privilegia cum eorum electione forti, tum circa immunitates ab oneribus Laicalibus: sicut etiam circa immunitatem localem, realem & alia vide diversa miscellanea in ver. *Ecclesia*. p. 351. & segg.

& supra in verbo *Bona*. & infra in verbo *Immunitas*.

An sit excepta ab oneribus laicalibus & collectis etiam quoad bona sibi in dotem data, ut sunt mansus, domus, praedium, & similia, etiam quoad onera in illis bonis praestituta antequam Ecclesiae in dotem data fuerint? p. 267. num. 6. & p. 351. n. 9. & 15.

Ecclesia an utatur jure minorum? p. 261. n. 136 & p. 359. n. 76.

An regatur secundum regulas Juris communis, donec constet de privilegio? p. 261. n. 136.

An acquiritur sibi, illiusque privilegia gaudet? p. 362. n. 137. & p. 359. n. 76.

An semper dicatur possidere res suas etiam male alienatas ad effectum manutationis? p. 26. n. 7.

An possit ad superiorem Judicem appellare omisso inferiori? p. 40. n. 5. ad finem.

An habeat hypothecam in bonis Praelati, aut aliorum administratoris pro suis bonis, & a quo tempore illam contrahat, ac pro quibus creditis? p. 261. num. 136. & seg. & p. 104. n. 76.

An possit cogere vicinum ad vendendam domum aut pro agrum sui aedificatione, ampliatione &c. &

quis in hoc sit Judex competens, & alia miscellanea.

p. 351. n. 8. & segg.

Emens res emphyteuticas pro sui aedificatione, aut ampliatione, an, & quando teneatur solvere laudemum Domino directi? *ibid.* n. 9.

An acquiritur jus ad res sibi donatas ante acceptationem? p. 340. n. 23. aut sine traditione? p. 359. n. 76.

An possit cogere eam ad cedenda sibi instrumenta etiam non communia? p. 362. n. 9.

Ecclesia acquires bona emphyteutica an possit cogi a Domino directi ad illa sibi, aut alii privato revendendo, & infra quale tempus? & quid sit Dominus directi sit alia Ecclesia? p. 342. n. 30. & p. 380. n. 38.

Et an tunc eidem debeatur solitum etiam emphyteutice eidem reditum, dum illa a Domino directi avocatur? *ibid.*

Ecclesia an possit cogi finita emphyteutici ad illam tenendam, aut an possit pro se retinere, vide in ver. *Ecclesia*. p. 361. n. 85. & in ver. *Emphyteusis*. p. 388. num. 103.

Ecclesia an dicatur persona peccans contra aliam Ecclesiam, ad hoc, ut in illam alienari non possint bona emphyteutica alterius Ecclesiae? p. 380. num. 38.

Ecclesia an incurrat caducitatem ob non solum canonem? p. 390. n. 118.

Ecclesia an alax patrimonium pauperum? p. 378. n. 30.

Ecclesia quomodo possit cedere suis iuribus, vide in ver. *Cessio iurium*.

Ecclesia coram quo Judice petat restitutionem in integrum in suis bonis, an coram Ecclesiastico etiam contra Laicum? p. 195. n. 80. & p. 359. n. 77.

Ecclesia quoad obligationem solvendi decimas alteri Ecclesiae, vide in ver. *Decima*.

An possit eximi a solutione decimarum? p. 270. n. 25.

An, & quando possit praestibere decimas, seu jus decimandi contra aliam Ecclesiam, aut Episcopum? p. 277. & segg.

Ecclesia an teneatur solvere expensas ab Advocato seu procuratore factas, etiam si non erobret vestio in utilitatem, si lis fuit instructa de mandato Rectoris, aut Capituli? p. 360. n. 81.

Ecclesia, sicut & alia loca pia an teneantur de civitate, aut ad pretii restitutionem ex contractu habiti, donec probetur pretium fuisse conversum in ejusdem utilitatem? p. 417. n. 50. & supra in verbo *Centra-hens*, & infra in verbo *Pretium*.

Ecclesia in qua Dioecesis esse praesumatur? p. 8. n. 2.

An an praefatur semper exilire in aliqua Dioecesi? *ibid.* n. 16. Quid sit exceptio? vide infra in verbo *Exemptio*.

Lucra.

Ecclesia licet ratione suus sit in territorio Civitatis, an quoad iuris effectus non dicatur esse in loco exempto, & non in territorio, seu an possit dici in territorio, sed non de territorio Principis secularis? p. 59. n. 3. & p. 359. n. 71.

Ecclesia exempta an censetur exemptus populus aut contra? p. 451. n. 42.

Exemptis pleno jure unita an dicatur exempta a jurisdictione Episcopi, & de materia. p. 449. n. 21.

Ab exemptis aedificata in loco non exempto an fiat, aut sit exempta? p. 451. n. 37.

Ecclesiae Monasteriorum exemptorum an ab Episcopis possint, & quando? p. 8. num. 13. & p. 452. n. 49.

Ecclesia destituta an amittat privilegia &c. pag. 455. num. 96.

Ecclesiae alia diversa miscellanea vide in ver. *Ecclesia*. p. 351. & segg.

Ecclesia quoad immunitatem, vide etiam supra in verbo *Confessio*.

Quoad dismembrationem, vide *Dismembratio*.

Ecclesiarum bona, vide *Bona*.

Ecclesiae utilitas, vide infra in verbo *Utilitas*.

Ecclesia in alieno fundo aedificata an cedat solo? p. 2. n. 8.

Ecclesia an possit privati feudo ob delictum Praelati, vide infra in verbo *Praelatus*.

Contraveniens voluntati testatoris an piteat fideicommissio? p. 135. n. 79.

Ecclesia, causa sua, aut Civitas an acquirit haereditatem eisdem per fideicommissum retinendum sine alia traditione, vel restitutione? pag. 33. num. 62. in fin.

Eccle-

Ecclesia, vel causa pia an faciat cessare clausulam *si sine filijs* in fideicommissio positam, si hæres gravatus sit Sacerdos, & Ecclesie bona sua donec? pag. 34. num. 74.

Ecclesia hæres sine inventario an teneatur ad debita defuncti ultra vires hæreditarias? p. 117. n. 49.

Ecclesie nomine quantum veniant in materia immunitatis Ecclesiasticæ? p. 149. & seqq.

Ecclesiam dotare an permittatur extraneus, si ipsemet fundator, seu extructor dotare velit? pag. 235. num. 84.

Ecclesiam reedificare an permittatur aliquis tertius, si patronus eandem reedificare velit? pag. 235. n. 87.

Ecclesia matrix an fiat patrona Ecclesie seu Capelle fundatæ intra suos limites? *ibid.* n. 91.

Ecclesia libera an possit se subicere, aut ab alio subijci servituti Jurispatronatus? p. 248. n. 226.

Ecclesie vacantis fructus, vide infra in verbo *Fructus*.

Ecclesia an, & quando teneatur relocator priori conductori, vide infra in verbo *Locatio*.

3 Ecclesia quibus mediis reparanda, & ædes Parochiales? p. 283. n. 40. & seqq.

Ecclesia an sit manutenenda non obstante negligentia Rectoris, vid. *Manutentio*.

Ecclesia acquirens a Principe jus nundinationum an censetur etiam acquirere immunitatem a collectis, vid. *Nundine*.

Ecclesia an iudicet de oculis, vid. *Oculi*.

Ecclesias Cathedralis quæ erigat, vid. *Papa*.

Ecclesie vacanti a quo detur oconomus, vid. *Oconomus*.

4 Ecclesia in successione Presbyteri an præferatur uxori illius, vid. *Uxor*.

Edere.

3 Edere libros an teneatur mercator interesse habenti, vid. *Mercator*.

Edicta.

1 Edicta Episcopi, aut ejus Vicarii an morte expirent, & quantum ab Episcopo fieri possint, & alia, vide in ver. *Edictum* p. 361.

2 Edicta citatoria ante institutionem in Jurepatron. an sint necessaria, & quomodo fiant? p. 239. n. 134. & seqq.

Edilio.

1 Edilio instrumentorum quid sit, quorum instrumentorum, & a quibus sit debita: quomodo peti possit, & an cum resolutione expensarum facturum in illorum acquisitione, & alia miscellanea de materia, vide in ver. *Edilio* p. 362. & seqq.

Electio.

Electio forti quando competat Ecclesie etiam contra Laicos, vide in ver. *Electio* p. 360. num. 78. quando competat miserabilibus personis, vide infra in verbo *Miserabiles persone*.

Electio in alternativis obligationibus an sit creditoris exigendi, vel debitoris solvendi, & de materia, & quando electio habeatur pro facta? p. 266. n. 183.

Item quando hoc jus eligendi transferatur de debitore in creditorem, & e contra? *ibid.*

Electio an sit penes creditorem decimarum præteritarum pro illis conveniendi emptorem prædij tanquam onus reale, vel ejusdem venditorem? p. 283. n. 122.

Electio, an, & quando sit cessantii redeundi ad primam sua jura, aut petendi estimationem contra cedentem res alienas, aut alienari prohibitas &c. pag. 416. n. 45.

Electio in profanis, ut in debitoribus, contrahibus, legatariis, gratiis alternative factis &c. cui competat, Item electio personæ inter de certis an possit committi, & de illius effectu, quamdiu duret &c. & alia, vide in ver. *Electio* p. 364.

2 Electio in alternativis an sit debitoris, aut vassalli, puta vel descendendi dominum in propria persona, vel media submisistrandi: an vero sit Domini, utramque acceptare velit? p. 21. n. 64.

Electio, seu nominatio quæ a patronis sui de aliquo ad Beneficium presentando, an sit vera, presentatio tribuatque electio aliquod jus speciale? p. 241. n. 146.

Eligendi jus, vide infra in verbo *Jus eligendi*.

Electio ad Beneficium quomodo differat a nominatione, vid. *Nominatio*.

Eligendus an possit postulari, vid. *Postulatio*.

Electio sepulture qualis esse debeat, vid. *Sepultura*, ubi quomodo probeatur.

Electio sepulture facta in Ecclesiis Monialium an valeat? p. 45. num. 74. au facta ad aliorum suggestionem valeat? *ibid.* n. 75.

Electio Abbatis, Episcoporum &c.

Electio Episcopi, vel Abbatis an possit fieri per sorores? p. 1. n. 1. & 3. & p. 364. n. 1. Quomodo fieri debeat, ubi de forma textus in cap. *quia propter*, de elect. *ibid.* quomodo debeat esse libera, non restricta ad aliquam personam, aut nulla persona excluda? p. 1. num. 7. & p. 368. num. 25. & pag. 371.

Quid si Princeps secularis se opponat electioni alicujus certe personæ remissive? p. 371. n. 57.

Facta per abusum Laicæ potestatis, aut si Laicus eidem interveniat, an valeat, & de materia, p. 1. num. 8. & seq. & p. 368. num. 25. & pag. 370. num. 57. An vitietur si præfuerint utraque, & quales? p. 2. num. 11.

An possit fieri in Ecclesia interdicta? p. 141. n. 108.

Item an die Festo? pag. 369. n. 30. Aut de nocte? *ibid.*

Abbatisse an vitietur, si Monialis ostendat alicui suum votum? p. 1. n. 5.

Electio an debeat fieri de magis digno, & aliter, aut de indigno facta an valeat? p. 2. n. 12. & seq. & p. 370. n. 38. & p. 371. n. 47.

Quæ sit jure devolutio an debeat fieri de uno ex germinis Capituli? p. 371. n. 49.

Electiois Abbatum formulæ pro praxi intervensi sive cum, sive sine interveniu Episcopi? pag. 2. num. 16. & seqq.

Ejusdem confirmatio quomplex sit, item an & quando sufficiat confirmatio tacita: item quomodo fiat, & quæ in ea serventur. p. 4. n. 2. & seqq.

Et electionis de Episcopo factæ confirmatio inera quale tempus ab Episcopo electo sit petenda, & an possit peti ab ejusdem amico &c. etiam sine mandato? p. 394. n. 11.

Reliquam electionis Episcoporum; Abbatum; & aliorum praxim; & varia miscellanea; ubi de electionibus per inspirationem compromissum, ac serotinum, de quibus personis, a quibus, & quo tempore ac loco fieri debeat: Item quicumque vocandi sint, an absentes, & quando, & alia ad praxim *Electiois*, & *Electi confirmationis*, vide diversa miscellanea in ver. *Abbas* p. 1. & seqq. & in ver. *Electio* pag. 364. & seqq.

Electio inferiorum Episcopis, Abbatibus &c. an debeat fieri servata forma cap. *quia propter*, de elect. p. 365. num. 8.

Electio simoniaca an valeat? p. 1. n. 10. & seqq.

Electio, vide etiam supra in verbo *Accusatus*, & infra in verbo *Privatus Voe*.

Electio seu eligendi jus quando devolvatur? p. 2. num. 14. & seq. & p. 371. n. 51.

Electores, Eligendi.

Electores an ipso jure voce sint privati ob non servatam formam in c. *quia propter* de elect. an vero privandi? p. 1. n. 5. & p. 366. n. 11. & an possint ante sententiam suam errorem emendare, & de novo eligere, & de materia.

An possint variare, voce revocare, mutare &c. & quomodo vota debeat debeat? p. 369. num. 33. & pag. 372. n. 64.

Eligentes scienter indignum qua pena puniantur, & de materia, p. 2. n. 13. & p. 370. n. 38. & p. 371. n. 48.

Et an possint probare ignorantiam indignitatis Electi proprio iuramento? p. 370. n. 38.

Eligentes ex metu, seu tali electionis conscientiam an puniantur? p. 372. n. 58.

Ele-

Electus.

- 1 Electus consentiendo electioni de se factæ a mediaparte an augeat numerum. *p. 406. n. 173.*
 Electus per abulum consentiens electioni quam penam incurrat? *p. 1. n. 9. & p. 371. n. 57.*
 Electus simoniac etiam ignorans an possit alia vice eligi? *p. 1. n. 10. & seqq.*
 Electus ab eo qui erat in possessione eligendi an præferatur electo a proprietario? *p. 366. n. 15.*
 Electus in concordia quinam dicatur? *p. 371. n. 46.*

¶ Elemosyna.

- 1 Elemosyna quid sit, qualis esse debeat, & quid operetur? *p. 375. n. 1. & seqq.*
 In quo differat ab oblatione? *ibid. n. 2.*
 An Ecclesia recipiat Elemosynam ab excommunicato; impenitente, & decedente in peccato mortali, & an hæc pro legato pio accipi possit? *ibid.*
 An quis iniustus compellatur elemosynam facere? *ibid. num. 5.*
 A quamam libere taceat? *ibid. n. 7.*
 Falsa per errorem, an possit subrogari pro elemosyna ex obligatione? *ibid. ¶*

Emancipatio.

- 1 ¶ Emancipatio qualiter fiat, ut valida sit, & quamfolemnitatem requirat? *p. 375.*
 Coram quibus fieri possit? *ibid.*
 Emancipatio tacta ex quibus inducatur, vel non? *ibid.*
 Quid operetur? & quomodo probari debeat? *ibid. & pag. 376.*
 Emancipatus filius quid consequatur ab invito patre, & e contra? *ibid. ¶*
 2 Emancipatio quomodo, seu cuius auctoritate fieri debeat? *p. 61. n. 93.*
 3 Emancipatio quomodo debeat fieri? *p. 215. n. 7.*

Emolumenta.

- 2 Emolumenta an sint cum fundo, aut fideicommissio restituenda, vide supra in verbo *Accrementum*, & infra verbo *Incrementum*.
 4 Emolumentum. vid. *Utilitas*.

Emphyteusis.

- 1 Emphyteusis sive Ecclesiastica, sive Laicalis, an quando possit alienari ob clausulas *ad habendum* &c. vel in *perpetuum*. *p. 168. n. 20.*
 Emphyteusis prohibita alienari in loca pia, aut universitates &c. an possit transferri in Confraternitates? *p. 226. n. 18.*
 Emphyteusis domo transiit in manus mortuas, vel Ecclesiam, an possit Dominus directi illam coactè ad revocandum? *p. 337. n. 30. & supra in verbo Dominus.*
 Emphyteusis an possit in Ecclesiam alienari, remissionem? *p. 361. n. 86.*
 Emphyteusis quomodo probetur ad effectum solutionis Canonis? *p. 386. n. 97.*
 Emphyteusis si ignoretur in quo fundo sit posita, ad quid possit emphyteuta obligari? *ibid. n. 97.*
 Emphyteusis, seu res emphyteutica an possit aliquo onere, aut servitute gravari, aut an redeat ad Dominum libeta ab omni onere? *p. 387. n. 100.*
 Emphyteusis quando possit renovari, & emphyteuta aut Dominus ad id cogi, & intra quale tempus, ac quomodo fiat, & cum quibus prioribus pactis &c. Item quis in ea præferatur, an consanguinei, aut proximiores, & de materia. *p. 388. n. 102. & seqq.*
 Reliquam emphyteusis matriciam quid sit, in quo differat ab aliis contractibus feudi & locationis; qualis sit ejus natura, & requisita: Item que res, & a quibus in emphyteusim dari possint, & ad quale tempus: Item an res emphyteuticæ alienari possint, aut legari vel donari etiam sine consensu Domini: Item in quos emphyteusis transeat: Item de casibus caducitatis & devolutionis & alia diversis miscellanea, vide in ver. *Emphyteusis*. *p. 377. & seqq.* vide etiam su-

pra in verbis *Caducitas*, *Dominus*, *Ecclesia*, & infra in verb. *Locatio*.

Emphyteusis, seu emphyteuticus an potius præsumatur contractus, quam livellaris, aut censualis? *p. 235. num. 22.*

Emphyteusis quoad successione, vide infra in verb. *Successio*.

Emphyteusis, seu fundi emphyteutici identitas quomodo probetur, & ex quibus talis præsumatur, & a quo sit probanda, vide in ver. *Identitas*. *p. 143. numer. 10. & seqq.*

Emphyteusis concessa pro se & heredibus, & successoribus quibuscunque, an dicatur hæreditaria? *p. 194. num. 6.*

Emphyteusis an admittat jus accrescendi, seu an aliis accrescat, & quomodo. *pag. 229. num. 23. & pag. 230. n. 41.*

Emphyteusis relicta heredibus an aliquando transeat in legatarios? *p. 286. n. 85.*

Emphyteusis Ecclesiastica an sint capaces legitimati, vide infra in verb. *Legitimati*.

Emphyteusis, vide etiam supra in verb. *Bona Emphyteutica*.

Emphyteusis Ecclesiastica quomodo succedatur, vid. *Successio*.

Emphyteuta.

Emphyteuta an excusetur a caducitate ob non solum canonem propter pauperem, si in illam propria culpa incidit? *p. 103. n. 56. & p. 385. n. 84.* Item si ignorabat rem esse emphyteuticam; & an hæc ignorantia præsumatur? *p. 385. n. 87. & p. 337. n. 21.*
 Et an possit expelli ob non solum canonem, si adit consuetudo non expellendi? *p. 229. n. 24.*
 Item arbores incidentes an excusetur a caducitate ob consuetudinem incidendi arbores? *ibid. n. 25.*
 Alienans bona emphyteutica cum clausula *salvo Domini consensu* &c. an excusetur a caducitate? *p. 385. n. 81. & infra in verb. Passalus.*

Emphyteuta an debeat citari, & per sententiam privari, etiam in casu, quo ipso jure incurrit caducitatem? *p. 437. n. 63. & supra in verb. Caducitas.*

Emphyteuta hæres ut inducat caducitatem, an non debeat scire bona esse emphyteutica, & quando hæc scientia præsumatur, vel sit probanda? *p. 337. n. 21.*

Emphyteuta quoad caducitatem, vide etiam supra in verbo *Caducitas*, & infra verbo *Passalus*. Et emphyteuta seu colonus bonorum Ecclesiasticorum pro caducitate coram quo Judice possit conveniri, vide infra in verb. *Laicus*.

Emphyteuta an possit consolvere censum perpetuum in re emphyteutica. *p. 143. n. 4.*

Emphyteuta Ecclesie quoad dominium utile, quod habet in bonis Ecclesie sibi in emphyteusim datis, an subest Lascorum jurisdictioni, statuit &c. *pag. 336. n. 8. & p. 390. n. 113. & seqq. & p. 360. n. 98.*

Emphyteuta novus, seu renovationem investituræ petens, an teneatur bona emphyteutica a se possessa Domino interim dimittere? *p. 336. n. 16.*

Emphyteuta an competat retentio rei emphyteuticæ ob melioramenta in illa facta, non obstante caducitate? *p. 382. n. 56.*

Emphyteuta an, & que melioramenta recuperet in re emphyteutica facta? *p. 388. n. 104.*

Emphyteuta an possit præscribere proprietatem, aut liberationem a solutione canonis, sive præteriti, sive in futurum? *p. 387. n. 99.*

Emphyteuta quoad alienationem, vide etiam supra in verb. *Alienatio*.

Emphyteuta an, & quando, ac quomodo incurrat caducitatem ob alienationem rei emphyteuticæ, & alias causas, & in illa caducata quis succedat, concordat que dicuntur etiam in ver. *Fendum*. *p. 19. nu. 30. & p. 22. & seqq.*

Emphyteuta, cui aliqua emphyteusis accrescit, an debeat petere novam investituram? *p. 230. n. 41.*

Empta. Emptio.

Empta pecunia aliena cuius fiant. *p. 100. n. 24. 1.*

Empta a marito pecunia uxoris an sint mariti? *p. 336. num. 13.*

Em-

2. Emptio facta ab uno ex sociis omnium bonorum, an & quando sit communis cum aliis sociis, & de materia. p. 87. n. 110. & seqq.

Emptor. Emens.

1. Emptor hereditatis an possit, si credituribus hereditatis molestari, an vero solum ipse haereditas? pag. 266. numer. 179.
- Emptor bonorum Ecclesiae, vel minoris, an, & quando habeat actionem contra venditorem aut Ecclesiam ad pretii restitutionem, & ad damna &c. secuta eversione? p. 243. n. 20. & p. 360. n. 79.
- Emptor rei emphyteutice an possit a Domino propria auctoritate expelli? p. 382. n. 56.
- Emptor ad hoc ut agere possit contra venditorem ad eversionem, aut damna &c. quoniam requirantur, vide in ver. *Evictio*. p. 411. n. 4. & seqq. & in ver. *Denuntiatio*. p. 293. n. 3.
- Emptor an debeat citari in executione sententiae laicæ contra venditorem in re vendita? p. 431. n. 13.
- Emptor feudi an possit iudici præscribere, & quantum tempore, ac quando non? p. 18. n. 20.
- Emptor cum pacto retrovendendi, si pendente termino rem augeat præscriptio, alluvione &c. an teneatur augmentum iudici restituere in revenditione, concordat in ver. *Feudum*. p. 20. numer. 39. & in ver. *Fideicommissum*. p. 29. n. 19. & seqq.
- Emptor quoad jus retentionis in re emptæ ob melioramenta in illa facta, vide aliqua in ver. *Jus*. p. 254. n. 273. & seqq.
- Emptor rei locatæ vigore juris congrui, an possit expellere conductorem? p. 336. n. 31.
- Emptor emphyteuticus an teneatur solvere laudemium, vide infra in verb. *Laudemium*.
- Emens bona fide rem fideicommissio subjectam, an valide, & irrevocabilitate emat, & quomodo consulari fideicommissario? p. 32. n. 44.
- Emens rem fideicommissio subjectam, si sit fideicommissarius, an teneatur renunciare fideicommissio? pag. 35. n. 80.
3. Emens non a persona prohibita, quam fidei debet quod non possit alienare an foveat malam fidem, vid. *Malicia fidei*.
- Emptor an teneatur respondere positionibus evincere volentis, vel quid debeat facere. p. 241. n. 33.
4. Emens Vicarium an committat Simoniam, vid. *Simoniam*.
- Emptor an teneatur restituere rem emptam si est furivus, venditori, aut domino? p. 181. n. 42.
- Emptoris scientia, quod non tota res vendita spectaret ad venditorem ex quibus refutet, vid. *Scientia*.

Enunciatio.

4. Enunciativa, vide infra in verb. *Verba enunciativa*.

Episcopalis. Episcopatus.

2. Episcopalis sedes quor modis vacare possit, & dicatur? p. 177. n. 21.
- Episcopales causæ an non dignoscantur solum a summo Pontifice? p. 176. n. 186.
- Episcopatum in qua ætate obtinere quis possit? pag. 23. numer. 14.
- Episcopatus quem ordinem prætequirat? p. 72. n. 38.

Episcopus.

1. Episcopi auctoritas ad officium in absolutione a censuris, vel a Summo Pontifice, vel a Jure, vel ab alio Episcopo, vel a se ipso laici, siue reservatis, siue non: item in irregularitate, qualis sit, vide in ver. *Episcopus*. p. 391. & seqq.
- Qualis quoad excommunicationem, & quos excommunicare possit? *ibid.* & p. 398.
- An possit excommunicare inferentes injuriam suæ Ecclesie etiam absque prævia monitione? p. 21. n. 26. & p. 134. n. 38. & seqq. p. 398. n. 71.
- An impediatur visitationem? p. 405. n. 156.
- An absolvat a suspensione a Judice Ecclesiastico incurfa ob crimen hæreticæ? p. 61. n. 1.

An possit testificare Clericum depositum ob usuras, aut suspensum? p. 198. n. 114.

Episcopi potestas ac officium quoad administrationem, & alienationem. *ibid.* & p. 392.

Et qualis sit ejusdem obligatio circa petendam confirmationem electionis de se factæ, aut consecratione, & infra quale tempus? p. 394. n. 31. & seqq.

Episcopus neoclestus an acquirat jurisdictionis exercitium antequam litteræ confirmatorie &c. fuerint expeditæ, & Capitulo ostense? p. 75. numer. 157. & quæ supra. & p. 392. n. 8. Et an possit animi administrare in spiritualibus, & temporalibus etiam ante confirmationem? p. 370. numer. 46. & p. 392. numer. 8. & seqq.

Episcopi potestas ac officium circa jurisdictionem, & judicialia, & an illam exercere possit extra Diocesim, & alia diversa miscellanea. *ibid.* & pag. 399. & seqq.

Item qualis sit ejus potestas circa jura Episcopalia, & quod exemptos, & an habeat juris assensum illa extendendi in sua Diocesi, & in qualibet ejus parte, & quoad omnes subditos, diversa miscellanea. p. 8. n. 4. & p. 9. n. 5. & p. 399. n. 84. & p. 446. n. 4. & p. 447. n. 16.

Et an maneat inter contra præcedentem exemptionem &c. donec illa probetur? p. 457. n. 114.

Item qualis sit quoad visitationem, & jus visitandi, ac inquirendi, & quoniam visitare possit, vide diversa miscellanea in ver. *Episcopus*. p. 497.

Et generaliter quam jurisdictionem Episcopus habeat in exemptos quoad visitationem, correctionem, mandata & alia, vide diversa miscellanea etiam in ver. *Exemptio*. p. 451. & seqq.

Et qualem jurisdictionem habeat in Regulares, vide aliquos casus etiam in ver. *Episcopus*. pag. 405. & seqq.

An sit Judex competens dum disputat de valore, aut existentia exemptionis a Summo Pontifice Religiosis concessæ? p. 8. n. 18. & p. 454. n. 77.

An possit visitare exemptos saltem jure delegato, & quando? p. 456. n. 105.

An possit judicare de delictis exemptorum, aut saltem declarare eos delinquentes? p. 452. n. 47.

An possit punire Monachos exemptos incedentes sine habitu extra Monasterium, aut in Monasterio. *ibid.* numer. 53.

Et an, ac in quibus casibus possit punire exemptos, & aut illis aliquid inhibere, præcipere &c. vide plures casus miscellaneos in ver. *Exemptio*. p. 451. n. 44. & seqq.

An absolvat Moniales exemptas ac communicatione incurfa ob persecutiones inter se factas? p. 452. n. 59.

Episcopi officium an possit implorari contra exemptos negligentes in administranda justitia, & quando? p. 453. n. 62.

Episcopus in locis exemptis an possit facere solemnes benedictiones? p. 452. n. 56.

Episcopus an & quando possit cognoscere in causa decimarum inter exemptos? p. 452. n. 52.

Episcopi jurisdictionis, si causa exempti fuit eidem commissa, quando dicatur excita, & quando delegata? p. 454. n. 78.

Episcopus an possit eximere Ecclesias aut subditos a sua jurisdictione, visitatione, correctione, & aliis, siue in limine foundationis, siue post, etiam in præjudicium successorum? p. 361. n. 83. & p. 398. n. 67. & p. 448. n. 7. sine consensu Capituli? *ibid.*

An possit punire suos subditos delinquentes in loco exempto? p. 451. n. 44. & p. 459. n. 137.

Et an puniat illum, qui existens in loco exempto offendit existentem in loco non exempto? p. 452. n. 54. & p. 453. n. 62.

Episcopus quoad decimas, & quoad exemptionem a decimis, vide in ver. *Decima*. p. 268. n. 10.

An possit aliquos eximere a solutione decimarum, aut illas aliis donare, vel illas minuire? p. 268. n. 15. & p. 407. n. 186.

An & quando habeat decimas ex prædictis intra limites Cathedralis, aut in nullis Pætochia existentibus? p. 271. n. 35.

An possit concedere Laicis jus decimandi? p. 276. n. 69. & 71. & seqq.

Epi.

Episcopi potestas ac officium circa Beneficia Ecclesiastica, five libera, five reservata, vide diversa miscellanea in verb. *Episcopus*. p. 392. & *seq.*
 An teneatur indagare de moribus Clerici, antequam eadem providat de Beneficio? p. 73. n. 41.
 Et confertur indigno, an inhabili, vide supra in verb. *Beneficium*, *Confertur*.
 Et an non confetur conferre Beneficia motu proprio, & informatus? p. 439. n. 82.
 An possit conferre Beneficia Pontifici reservata sede Pontificia vacante? p. 75. n. 52. & *seq.* & p. 78. n. 67. & p. 90. n. 157. Quid ubi vigent Concordata Germaniz. p. 90. n. 157.
 An sede Pontificia plena, aut virtute alienata, & de materia. p. 392. n. 13.
 An, & quando dicatur habere intentionem fundatam, & manifestationem in collatione Beneficiorum etiam contra Pontificem? pag. 75. num. 60. & pag. 392. num. 13.
 Et in Beneficiis non reservatis an habeat potestatem cum Papa? p. 453. n. 51.
 Confertens Beneficia una cum Capitulo, quantum vocetur habeat? p. 78. n. 70.
 Episcopus quoad Beneficia vide etiam in verb. *Beneficium*, *Promoveo*.
 An possit resignare Beneficia, vide infra in verb. *Promoveo*.
 An possit resignare in suis manibus resignata conferre suo consanguineo, vel familiari? p. 402. n. 121. & p. 106. n. 175.
 Episcopus an possit dispensare in quolibet in fundatione Beneficii positus? p. 73. n. 42. & p. 393. n. 14. & p. 394. n. 33. & p. 397. n. 88. aut mutare ultimas voluntates? *ibid.* & p. 406. n. 167.
 Aut instituta presentium non habentem dictas qualitates? p. 394. n. 33.
 Episcopi potestas ac officium quale sit quoad Ecclesias, & eorum reparationem, vide in verb. *Episcopus*, p. 398.
 Et quoad adificationem, donationem, consecrationem, ac dedicationem Ecclesiarum, ac an solus formet ipsius modum, vide diversa miscellanea etiam in verb. *Ecclesia*. p. 351. & *seq.*
 Et quoad procuracionem petendam ob consecrationem Ecclesiarum, an illa sit licita &c.? p. 271. n. 30.
 Et an possit dare licentiam, aut dispensare, ut possit celebrari in Ecclesia polluta ante ejusdem reconciliationem? p. 358. n. 64. & p. 395. n. 35.
 Aut in altari non consecrato? p. 38. n. 9.
 Episcopi potestas & officium circa dispensaciones, tam in irregularitatibus, five ex delicto publico, five occulto contractis, quam in aliis delictis, impedimentis, & aliis, qualis sit, & in quibus dispensare possit vel non, vide diversa miscellanea in verb. *Episcopus*. p. 395. & *seq.*
 An possit dispensare in aetate requisita in eligenda Abbatibus? pag. 13. n. 4. An ut possit celebrari in altari non consecrato? p. 38. n. 9. Aut in Ecclesia polluta, & nondum reconciliata? p. 395. n. 35. & p. 358. num. 64.
 An possit dispensare, ut denunciations matrimoniales fiant in diebus feriatis. p. 393. n. 5.
 An in qualitatibus in fundacione Beneficii requisitis, vide supra in verb. *Episcopus quoad Beneficia*.
 An possit presentem quam habet dispensandi in impedimentis matrimonii occultis, aliis delegare? p. 397. num. 56.
 An possit dispensare in residentia Canonicorum, aut in penis non relaxandis? p. 112. n. 7. & pag. 393. n. 22.
 Et Episcopi potestas qualis sit & officium circa Canonicos, vide in verb. *Episcopus*. p. 393.
 Qualis circa Clericos, quomodo illos possit punire, quid eis precipere, quid prohibere, & alia? *ibid.*
 Quantum vocem habeat cum Capitulo. p. 115. n. 9. quando fit pars Capituli? *ibid.* n. 1.
 An, & in quibus casibus debeat requirere consensum Capituli, vide infra verbo *Consensus*.
 An teneatur solvere expensas a Capitulo factas in electionis orta ante ejusdem electionem? pag. 119. num. 52.
 Quoad delegaciones Apostolicas, an scilicet possit co-gnoscere causam commissam Canonico, si post delegationem, fuit factus ipsius Vicarius? Et alias an possit exequi illa quae a summo Pontifice sunt dele-

gata suo Vicario? pag. 291. num. 14. & pag. 433. num. 29.

An, & quando dicatur procedere jure Ordinario, aut delegato, remissive? p. 400. n. 180.
 An possit se ingerere in cognicione dispensacionis Delegato Apostolico factae servatis servandis, an scilicet sit bene, vel male concessa? p. 399. & *seq.*
 Episcopus quoad collectas, an possit extraordinarias imponere suis subditis? p. 393. n. 20.
 Episcopi potestas qualis sit, & eisdem officium circa Festam inducenda, vel inducenda? p. 399. Item qualis circa jejunium, & indulgentias? *ibid.* & infra in verbo *Indulgentia*. Item qualis circa immunitatem Ecclesiasticam? pag. 401. & infra in verbo *Immunitas*.
 Item qualis circa Laicos, & quoniam in illos exercere possit, diversa miscellanea? p. 400. & *seq.* & infra in verbo *Laici*.
 Item qualis circa matrimonium, an possit illud interdicere; item an prohibere ne domi conaratur, & alia? p. 401. & infra in verbo *Matrimonium*.
 Item qualis circa Missas, an possit illas reducere, an possit celebrare, aut licentiam dare celebrandi sub potestati, extra Ecclesiam &c.? *ibid.*
 Item qualis circa Moniales, & accessum ad illas, & alia. *ibid.*
 Item qualis quoad Ordines sacros, & Oratoria privata? p. 401. & infra in verbo *Oratorium*, *Ordo*.
 Item qualis quoad Obedientiam, an non debeat potius obedire Pontifici, quam Regi, aut non potius debeat a Laicis eidem praestari obedientiam, quam potestati Laicali? *ibid.*
 Item qualis quoad Parochias, & erectionem Parochiarum, dismembracionem, ac mutationem in Beneficium simplex, tum in beneficiis liberis, tum in reservatis, vide infra in verb. *Parochia*, *Parochia*. & p. 392. n. 13. & *seq.* Item qualis quoad Parochos, an possit de novo examinare, & alia. *ibid.*
 Item qualis quoad Pontificalia, an possit celebrare in Pontificalibus in aliena Dignitate &c. Item in Ecclesiis exemptis erigere Baldachinum: item quoad praecedentiam eidem debitam &c. p. 403.
 Item qualis quoad penitentiam, quatenus ad illam, & sub quibus penis teneatur, quando excusetur &c. *ibid.*
 Item qualis quoad Synodum congregandam, & quomodo possit ad illam cogere &c.? p. 403.
 Item qualis quoad subsidium Charitativum, quando & a quibus possit illud exigere, & alia. *ibid.* & infra in verbo *Subsidium*.
 Qualis quoad Statuta facienda &c.? p. 403. & supra in verbo *Statuta*, & infra in verbo *Statuta*.
 Item qualis quoad Sacramenta, aut Confirmationis? p. 403. & supra in verbo *Confirmatio*. Circa Sacramentum Eucharistiae, an illam subinde ipsemet ministrare debeat, ac alia circa ejus officium ac potestatem circa ejusdem custodiam, observationem &c. Item circa modum illam ferendi in processionibus, & alia, vide in verb. *Eucharistia*. p. 403. & *seq.*
 Et an Episcopus possit compellere Donos temporales, aut Judices ad prorogandum terminum damnatis ad mortem, ut conficiant, & se disponere possint? p. 410. n. 7.
 Episcopus quoad reservationem pensionis, vide infra in verbo *Pensio*.
 Episcopus quoad Bigamos, vide supra in verbo *Bigamia*.
 Episcopus quoad Confraternitates, aut ius illas visitandi, vide supra in verbo *Confraternitas*. pag. 405. num. 153.
 Episcopus quoad quartam, aut portionem canonicam, vide infra in verbo *Portio*, *Quarta*.
 Episcopus quoad conciones, & munus concionandi, ac concionatores approbandi, & examinandi, vide in verb. *Concionatores*. p. 394. & *seq.*
 Episcopus an possit de bonis fidei mentis donare Capitulo. p. 27. n. 15. & p. 103. n. 54.
 Episcopus an, aut quando, ac quos possit baptizare, aut dare licentiam baptizandi in domo privata. pag. 61. num. 3.
 Episcopus an possit ulari de bonis &c.? p. 405. num. 163.
 Episcopus an possit componere cum reis, vide supra in verbo *Compositio*.
 Epi.

- Episcopus quas multas, aut penas infligere possit tam Clericis, quam Laicis, & quibus multas applicare possit? *p. 177. n. 148. & infra in verbo Multa.*
- An possit aggraviare, & remittere penam a Vicario impositam? *ibid. n. 149.*
- Episcopus an possit sibi eligere sepulturam etiam extra Diocesim, & quibus expensis? *p. 405. n. 151.*
- Translati de uno Episcopatu ad alium, quoniam secum possit asportare? *ibid. n. 152.*
- Episcopus an teneatur de impetitu sui Vicarii? *ibid. n. 162. Et an presumatur scire facta Vicarii. ibid.*
- Episcopi potestas & officium circa ultimas voluntates qualis sit circa illarum executionem, & an possit illas mutare, & in illarum executionem qualis Episcopus praesentat, an domicili, vel rei sit? *Eccl. pag. 406. n. 165.*
- Episcopus an possit sibi eligere consecrationem non subdito abque Diocesani licentia? *p. 399. n. 82.*
- Episcopus habens jurisdictionem temporalem an fiat irregularis, si committat aliquam causam iudici, ex qua sequitur pena sanguinis? *ibid. n. 83.*
- Episcopus Canones non observans an non magis delinquat quam Praesbiter secularis, & an fiat peius? *p. 398. n. 64.*
- Episcopus an possit testari de bonis sive Ecclesiarum, sive propriis? *Eccl. p. 177. n. 16. & p. 405. n. 163.*
- Et an & quando praesumatur habuisse bona patrimonialia, & quando non? & quid si non fecerit inventarium? *p. 405. n. 163.*
- Episcopus citatus an teneatur comparere, si citatio non sit signata manu Papae? *p. 407. n. 186.*
- Alia miscellanea Episcoporum quid facere possint, quid non, & alia, vide in ver. *Episcopus. p. 406. & seqq.*
- Episcopus, vide etiam infra in verb. *Praesbiter.*
- Episcopus titularis an possit habere Oratorium privatum in suo palatio? *p. 407. n. 183. Et an contrahat vel ruin matrimonium cum sua Ecclesia, sique proprie Episcopus? ibid.*
- Episcopus an possit indicare dies festos in sua Diocesi, ac quomodo? *p. 15. n. 6.*
- Episcopus an habeat facultatem definiendi dubia circa fidem? *p. 124. n. 12. Aut an possit aliquem declarare haereticum? ibid.*
- Episcopus an possit absolvetes haeresi sive occulta, sive publica, aut ab excommunicatione ob illam incursum, quoad iurumque forum? *p. 125. n. 24. & seqq.*
- Episcopus quoad jus & potestatem visitandi hospitalia &c. & alia vide in ver. *Hospitalia. p. 136. & seqq.*
- Episcopus an possit transigere super sua jurisdictione sine Beneficio Apostolico? *p. 227. n. 19.*
- Episcopus an possit dare licentiam Laicis, ut possint in Ecclesia &c. jus dicere, aut jurisdictionem contumaciam exercere, testes examinare, corpus occisi cognoscere &c. sive in civilibus, sive in criminalibus? *p. 213. n. 120.*
- Episcopus quoad indulgentias, vide ver. *Indulgentia. p. 164. & seqq.*
- Episcopus si sit patronus, & etiam influere debeat, an possit praesentationem, & institutionem unico actu expedire, aut quid agere debeat? *pag. 182. n. 22. & seqq.*
- Episcopo quando devolvatur jus praesentandi ob negligentiam patronorum: quid si adsit, seu pendat lis inter patronos, aut praesentatos? *p. 249. n. 129. & p. 243. n. 163. & seqq.*
- Et an devolvatur cum suis oneribus & qualitatibus, quas habet Beneficium, seu ejusdem fundatio? *pag. 239. n. 134.*
- Episcopus an possit abque vitio simoniae ad diuicendum licem beneficium litigiosum uni applicare cum onere, ut solvat pensionem colligantem, & quomodo? *p. 237. n. 99.*
- Episcopus an possit tanquam delegatus Principis Laici cognoscere causas Clericorum? *p. 213. n. 122.*
- Episcopi familia, & familiares, vide infra in verb. *Familia. Familiares.*
- Episcopus an teneatur servare juramentum praestitum in capitulatione ante electionem factam? *p. 270. n. 43.*
- Episcopus de haeresi suspectus an possit inquiri, vide infra in verb. *Inquisitiones.*
- Episcopus offensens, occidens &c. aut occidere mandans qualiter ledat immunitatem Ecclesiasticam, incurrit censuras Papae reservatas, vide in ver. *Immunitas. p. 148. n. 6. & seqq.*
- Episcopi decretum sine causa cognitione emanatum, an probetur paronorum ad aliquem effectum? *p. 244. n. 171.*
- Episcopi an possint dare licentiam legendi libros prohibitos, vide infra in verb. *Libri.*
- Episcopus & suis Diocesibus efficientes, an committant crimen laesae &c. *p. 368. n. 72.*
- Episcopus an possit imponere pensionem permutantibus, vid. *Permutatio.* An promissionis Canonici in Choro prohibere mantellum? *p. 429. n. 3. quid debeat agere si puella fuit per vim intrusa in monasterium, vid. Puella.*
- Episcopus cum quibus dispenset ad ordines & Beneficia? *p. 247. n. 33. & seqq.* an ordinans scienter incestuaria non fuisse servata tace dispensare censetur? *pag. 249. n. 48. An possit ordinare non subditos? vid. Oratines.* an cura familiaribus dispensare? *p. 252. n. 71.*
- Episcopus an possit dare licentiam celebrandi in oratorio privato, vid. *Oratorium.* An quod missa dicatur ante auroram & post meridiem? *p. 239. n. 3. & seq.* an ipse possit celebrare in oratorio privato? *ibid. n. 5. an in publico quibus servatis? p. 242. n. 22.*
- Episcopus an sit manutentendus in sua jurisdictione ob solam juris assentientiam? vid. *Assentientia.*
- Episcopus, an & quomodo possit dispensare in denunciationibus? *p. 52. n. 95. & ex quibus causis, vide ad n. 106. an possit dispensare ex facultate sibi de iure ordinario competente? p. 53. n. 108. an in residua cum Parocho ut sit ejus Vicarius? p. 498. n. 28.*
- Episcopus an possit celebrare extra Ecclesiam aut coram se facere celebrari, vid. *Missae.*
- Episcopus an secularibus prohibere possit ne missam audiant in Ecclesiis Regularium? *p. 105. n. 1.*
- Episcopus an possit concedere statum optionis perpetuam sine consensu Capituli, vid. *Optio.*
- Episcopus a quo iudicetur? vid. *Papa.*
- Episcopus quid debeat facere si Parochus esset insufficientis, vid. *Parochus.*
- Episcopus an possit consecrari sacerdoti non subdito vel extra sua Diocesim? *p. 334. n. 10. An possit remittere fructus amissos ob non factam professionem fidei, vid. Professio.* quoad Regulares quid possit, vid. *Regulariter.*
- Episcopatus quis dividat, vel uniat, vid. *Papa.*
- Episcopus qualiter invigilare debeat, ne mali sacerdotes ex aliena Diocesi suam ingrediantur? *p. 1. n. 1. & seqq.*
- Episcopus an possit cogere Capellanum ad celebrandum per seipsum, si non obligetur ex fundatione? *pag. 2. n. 9.*
- Episcopus an teneatur ad erectionem seminariorum, in quo loco, cum quibus requisitis & pro quibus? & quos obligare possit ad taxam seminariorum pro sumptibus? *pag. 28. n. 1. & seqq.* an possit remittere fructus ob non factam professionem fidei amissos, vid. *Professio.*
- Episcopus an veniat nomine iudicis Ecclesiastici in penalibus: an incurrit suspensionem vel interdictum iuris si de illo non sit specialis mentio? *p. 37. n. 92.*
- Episcopus an possit dare licentiam inducendi funus in sepulchrum alterius; & quando possit illud sepeliri cum onere obcludere, vid. *Sepultura.*
- Episcopus qui non elegit sepulchrum, ubi debeat sepeliri? quid si fuit mortuus extra Civitatem? *p. 40. n. 22. & quibus expensis? ibid. n. 23. an possit sibi eligere sepulchrum extra Ecclesiam Cathedralis? ibid. n. 27.*
- Episcopus successor quae debita solvere teneatur, vid. *Solutio. Successor.*
- Episcopus an possit Clericis collectam, vel tributum imponere, vid. *Tributum.*
- Episcopus qui Vicario dedit mandatum speciale ad conferendum Beneficia, an possit prevenire, & conferre: & si eodem die ambo contulerint, cuius collatio sit praesentem? *p. 209. n. 124. Quando dicatur agere in remotis? p. 212. n. 160. an & quando teneatur de delicto Vicarii, seu Visitatoris, vid. Vicarius.* an possit dare licentiam erigendi nova Monasteria? *p. 227. n. 256. An a Visitatione possit appellatione vel recussatione removeri? p. 231. n. 12. Equities.*

- 1 Equites Melitenses an sint veri Religiosi, gaudentque privilegio Clericorum; an teneantur ad horas Canonicas, & alia, vide in ver. *Equites*. pag. 407.
Et defuncti in alia Parochia an possint invito illo Parocho defuncti ab aliis Equitibus ad propriam Ecclesiam? p. 407. n. 3.
Equites Hierosolymitani an comprehendantur in Concilio Trid. sess. 23. cap. 11. de Regulari. *ibid.*
Equites sancti Jacobi Calatare an sint veri Religiosi, & eorum prerogative, & alia. p. 407. n. 2.
2 Equites Hierosolymitani an succedant in feudis? pag. 102. n. 96.
3 Eques Hierosolymitanus, vid. *Miles*.

Equus.

- 1 Equus, vide supra in verbo *Animalia*.
2 Equus conductus, vide supra in verbo *Conductus*.

Eremite.

- Vide etiam verb. *Heremita*.
1 Eremita quoad exemptionem a solutione decimarum, vide in ver. *Decima*. p. 268. n. 11.
Eremita an gaudeat privilegio fori; & praxim concedendi erectionem eremiticam, vide in ver. *Eremita*. pag. 407.
Eremita, vide etiam infra in verbo *Tertiarius*.

Error.

- 1 Error juris, vel facti an excuset a restitutione fructuum rei Ecclesiæ male alienatæ? p. 26. n. 6.
Error in nomine, cognomine, aut qualitate Judicis, aut aliorum, an, & quando vitiet processum, aut contractus? Item error an, & a quo, ac quando allegatus, aut probati possint, aut debeat: quando excuset, aut tollat consensum, & alia miscellanea, vide in ver. *Error*. pag. 408. & seqq.
Error nominis Oratorum, an, & quando vitiet dispensationes, & gratias Pontificias? p. 306. n. 29. Item an error nominis Delegati. *ibid.* Item an error in expressione loci Oratorum, vide supra in verbo *Dispensatio*. & infra in verbo *Locus*.
Error in expressione graduum Consanguinitatis, an, & quando vitiet dispensationem, aut sit secundus pro tertio, aut duplex pro simpliciter expressis, & contra, & de materia quomodo gradus exprimi debeant? p. 305. n. 16. & p. 306. n. 31. 32. 37. & seqq.
Error quatenus matrimonium dirimat, & quo iure? p. 309. n. 57.
Erroris exceptio an censetur exclusæ a statuto rejicente omnes exceptiones, & quomodo probetur? pag. 421. n. 19.
2 Error juris, vel facti an excuset a restitutione fructuum rei Ecclesiæ nulliter alienatæ? p. 94. n. 9. Aut alias in aliis contractibus nullis? p. 95. n. 29.
3 Error qualis & quando annullat matrimonium. vid. *Matrimonium*. An det causam restitutionis in integrum. vid. *Restitutio*.
Error calculi, an, & a quo probandus; & rationes iterum reddantur. vid. *Rationes*.
Error Notarii commissus in scriptura quomodo probetur. vid. *Notarii*.

Et. Etiam.

- 1 Et dictio an sit semper copulativa. p. 297. n. 5. & 10.
Etiam dictio an sit copulativa, & an repetat qualitates præcedentes, & de illius natura. p. 298. n. 17.

Eucharistia.

- 1 Eucharistia an possit administrari in Ecclesia polluta. p. 358. n. 65.
Eucharistia quibus, ac a quibus sit ministranda; ubi, ac quomodo custodienda, seu servanda, ac in quibus Ecclesiis, etiam in non parochialibus, & de culis licentia; item quomodo sit servanda in processibus, & alia miscellanea, vide in ver. *Eucharistia*. p. 409. & seqq.

Eugeniana constitutio quid statuat, & quoniam comprehendat. p. 411. ¶

Evictio.

- Evictio non detur in divisione etiam inter fratres facta. p. 326. n. 1.
Evictio an debeat, cum illa proveniat ex natura rei? p. 417. n. 52. & p. 418. n. 59. & p. 414. n. 26. & seqq.
Evictio quid sit, quibus, & contra quos competat, & quæ requirantur, & quæ juris solemnitates, & alia multa miscellanea, vide in ver. *Evictio*. pag. 411. & seqq.
Evictione quando obligetur mulier, quæ dedit fundum in dotem. p. 64. n. 15.
Evictio in divisionibus seu inter dividentes, puta fratres, an, & quando habeat locum, vide etiam in ver. *Frater*. p. 83. n. 84. & seqq.
An habeat locum inter permittentes. *ibid.* n. 85.

Ex. Ex tunc. Ex debito.

- Ex dictio denotans terminum an sit separativa, aut exclusiva termini. p. 299. n. 26.
Ex tunc dictio an faciat currere tempus de momento in momentum, & quod dies termini computetur in termino. *ibid.* n. 29.
Ex debito delictum dictiones an importent necessitatem, & præceptum, & de illarum natura. *ibid.* n. 28.

Examen.

- Examen, an, & quando, ac quale requiratur in provisione Beneficiorum delegata cum clausula: *si tibi confiteris*. p. 173. n. 48.
Examen provisi Apostolici de Beneficio Curato in forma dignum an possit ab excusare omni abque periculo nullitatis, si alias eidem sit notoria ejusdem habitus? p. 439. n. 80.
Examinis reorum aliqua formularia, vide in ver. *Inquisitio*. p. 207. & seqq.
Examinis testimonium super aliquibus delictis. p. 206. & seqq.
Examen libri status & auctoris. p. 77. n. 222. 3
Examen ordinandorum, vid. *Ordinandi*. Examen Testium. vid. *Remissoria*.

Examinatores.

- Examinatores synodales quales esse possint, ac quæ, & quando sint depurandi, ac quomodo se gerere debeant maxime in collatione Porocialium? p. 84. n. 107. & seqq. & p. 88. n. 137. & seqq. & pag. 89. num. 147.
Et in concursu ad Parochiales an possint allegari suspensum? p. 89. num. 145.

Exceptio.

- Exceptio aliquem esse Laicum an impediat maintenancem petendi recuperationem Beneficii? p. 271. n. 38.
Exceptio non numeratæ pecunie seu dotis, an, & quando competat Marito ac illius hæreditibus post confessionem factam de dote recepta? p. 348. n. 36.
Exceptio non numeratæ pecunie an possit proponi non obstante juramento aut etiam Statuto rejiciente omnes exceptiones, & intra quale tempus? p. 426. n. 64. & p. 427. n. 84.
Exceptio pretii non soluti, aut solutionis non factæ an censetur sublata a statuto rejiciente omnes exceptiones? p. 422. n. 24.
Exceptio rei non traditæ an retardet executionem contra instrumentum? p. 427. num. 87. & an transeat onus probandi in alterentem traditionem? *ibid.* n. 90.
Exceptio domini an possit opponi contra dominum directi petentem maintenancem in re emphiteutica? p. 382. n. 57.
Exceptio excessionis, vide infra in verbo *Excessio*.
Exceptio, de qua fuit cognitum in causa, an admittatur in executione sententiæ? p. 427. n. 87.
Exco.

Exceptio an debeat clare, & in specie proponi sicut actor; & an opposita ad unum finem possit etiam ad alium? *p. 426. n. 74.*

Exceptiones contrariæ an possint a reo opponi? *pag. 428. n. 99.*

Reliquam exceptionum materiam qualis dicatur dilatoria, qualis peremptoria, ac de illarum effectibus: Item a quibus & quo tempore opponi possint? Item quam exceptiones comprehenduntur in statuto exceptionum; prohibentur autem non: quænam impediunt maintenancem, aut vero rejiciantur ad petitorium, & alia miscellanea, vide in ver. *Exceptio. p. 429. & seq.*

Exceptio excusationis, Divisionis, Cedendarum actionum &c. vide supra in verb. *Beneficium, Cedendarum &c.* & infra in verb. *Excussio.*

Exceptio S. C. Vellejani, vide infra in verb. *Mulier. Uxor.*

Exceptio fori declinatoria an sit permixta contumaci: Item an: miserabilibus personis etiam in criminalibus, & quibus aliis personis? *p. 73. n. 8.*

Exceptionem fori declinatoriam an videatur Judex repellere procedendo ad ulteriora? *p. 207. n. 41.*

Exceptio an debeat a Judice cognosci & finiri cum negotio principali, an vero ante sententiam? *ib. n. 39.*

Exceptiones requirentes altiorum indaginem an, & quando retardent immisionem, vide aliqua in ver. *Immissio. p. 146.*

Exceptio intrusionis, vide infra in verb. *Intrusio.*

Exceptio inventarii non cohercti an possit opponi ab hæredes etiam post sententiam? *pag. 117. n. 51.*

Exceptionem famosam, seu infantiam objiciens testi, ut eum repellat, an dicatur injuriare? *p. 170. n. 16.*

Exceptio an non firmet regulam in casibus non exceptis? *p. 153. n. 32.*

3 Exceptio nullitatis, vid. *Nullitas.*

Exceptio S. C. Macedoniani, vid. *Macedonianum.*

4 Exceptio subreptionis an retardet executionem, vid. *Subreptio.*

Exceptiones contra testes deponentes de simonia, an & quæ admittantur, vid. *Subreptio. vid. Testes.*

Exceptiones contra visitationes an admittantur, vid. *Visitatio.*

Excessus.

1 Excessus in defensione, seu excedens moderamen inculpæ turbe an puniatur, & quomodo? *pag. 288. num. 9.*

Excessus quando annullat aut vitiet actum, aut sententiam, & an præsumatur, vel sit probandus, & quomodo, & alia miscellanea, vide in ver. *Excessus. pag. 428.*

Exciptions.

2 Exciptions an fateantur? *p. 207. n. 19.* maxime ea quæ in exceptionibus comprehenduntur? *p. 420. n. 9.*

Exciptions an fiat de reo actor, teneaturque probare suam exceptionem, & quando non? *p. 420. n. 4.* vide etiam in ver. *Confessio*, ubi de confessione qualificata.

p. 207. n. 22. seq.

Exciptions non adimplementum an fiat actor, teneaturque hanc negativam probare? *p. 422. n. 25.*

Exciptions se fecisse actum, puta promissionem, juramentum, scripturam &c. ex joco an credatur? *pag. 207. n. 23.*

Exciptions rem aliquam habuisse quidem, sed illam amississe &c. an teneatur hanc qualitatem probare? *ibid. n. 23.*

Exclusus.

1 Exclusus a statuto a bonis maternis, an censetur exclusus ab illis bonis, quæ filius acquisivit per additionem hereditatis maternæ. *p. 102. n. 41.*

Excommunicatione.

1 Excommunicatione an sit pœnæ delicti, an vero contumaciæ. *p. 196. n. 92.*

Excommunicatione an semper requiratur prævia monitio, vide supra in verb. *Episcopus.* & infra in verb. *Monitio.*

Excommunicatione an sit jurisdictionis contentiosa? *pag. 131. n. 2.*

Benignelli Bibliotheca. Tom. IV.

An possit ferri in subdium existentem extra Diocesim? *p. 398. n. 71. & seq.* Aut in non subdium existentem in Diocesim? *ibid. n. 74.*

An incuratur a Domino ob alienationem rerum Ecclesiasticarum sine debitis solemnitatibus a procuratore factam cum generali mandato etiam cum libera, si non addit speciale ad alienandum? *p. 337. n. 24.*

Excommunicatione lata post appellationem an illa defecta reviviscat? *p. 37. n. 4.*

Excommunicationem an incurat percussus scilicet, aut sui percussioni consentiens si sit Clericus? *p. 199. num. 127.*

Excommunicationis absolutio, & absolutioem petens, vide supra in verbo *Absolutio.* & infra in verbo *Oblatio.*

Excommunicationis absolutio an, & quando possit fieri ab Episcopo, & a quali; an etiam ab illo, qui non tulit censuram, fed etiam a censura lata ab alio Episcopo? vide in ver. *Episcopus. p. 391. & seq.*

Et in excommunicatione incurra ob communicationem in crimine &c. cum alio excommunicato alterius Diocesis qualis Episcopus absolvet? *p. 391. n. 2.*

In excommunicatione lata per statum Episcopi, & non reservata an possit absolvere simplex sacerdos? *p. 391. num. 1.*

Excommunicationis exceptio an non possit proponi in quacunque parte iudicii? *pag. 419. n. 2. ad fin. & p. 420. n. 9.*

Excommunicationis exceptio a quibus proponi possit in iudicio; an etiam a iudice ex officio, etiam parte invitata; Et an possit a statuto excludi? *pag. 421. num. 16.*

Et an possit opponi quamvis fuisset juratum de illam non opponendo? *ibid.*

Excommunicationem ferre seu aliquem excommunicare an quis possit in propria causa? *p. 132. n. 6.*

Reliquam excommunicationis materiam vide in ver. *Censura. p. 131. & seq. & per tot. supra in verbo Censura.*

Excommunicatio, vide etiam supra in verbo *Clericus.*

Excommunicatio Bullæ Cœnz in quibus causis constitatur, vide aliqua in ver. *Immunitas. p. 147. & seq.*

Excommunicationis pœna cui comparetur, vid. *Tortura. 4*

Excommunicatus.

Excommunicatus allegans se injuste excommunicatum an dicatur excommunicationem fateri? *p. 15. n. 3.*

Excommunicatus an possit consecræ Beneficium vel per se, vel per alium? *p. 72. n. 136. & p. 36. num. 52.*

An sit capax Beneficiorum sine conferendorum, sive collatorum. *p. 72. n. 38. & p. 79. n. 76. & p. 136. n. 53. & seq.*

Et collatio Beneficii facta excommunicato an convalescat ex superveniente absolutio? *ibid.*

Excommunicatus si ad Prelaturam eligatur, & post electionem primum absolvarur; an electio sit valida, seu revalidetur, & de materia. *p. 369. n. 37.*

Quid si excommunicatus ignoret excommunicationem, an nihilominus sit indigibilis, incapax &c. *ibid.*

An post absolutioem recuperet distributiones quotidianas tempore excommunicationis amissas? *p. 326. n. 16.*

Excommunicatus absolutus tantum ad certos effectus, ut in Bullis Pontificiis fieri solent an possit habere Beneficia, aut se ingerere in divinis abique alia absolutio: & an hæc absolutio excuset ab infidelitate? *p. 16. n. 4. & p. 138. n. 65. & p. 171. n. 33.*

Excommunicatus post interpositam appellationem a precepto facto sub pœna excommunicationis, an possit absque periculo irregularitatis celebrare; & quomodo præsumatur quod excommunicatio præceperit appellationem? *p. 45. n. 49. & p. 133. n. 24.*

Et an denunciari quis possit aut fructibus privati &c. pendente appellatione ab excommunicatione, aut pendente termino ad appellandum absque vitio attentatorum. *pag. 45. n. 49. & p. 36. n. 24. & p. 131. n. 2. & p. 133. n. 34. & seq.*

Excommunicatus an possit in periculo mortis absolvi non obstante appellatione? *p. 44. n. 41.*

Excommunicatus injuste an teneatur in foro externo se gerere pro excommunicato? *pag. 133. num. 19. in fin.*

Et alius in dubio, an quis se habere debeatur excommunicato, & talis se iudicare? p. 348. n. 3.
 Excommunicatus ante declaratorum celebrans an fiat irregularis in foro interno, quam externo? p. 137. num. 64.
 Excommunicatus in iudicio conventus an possit excipere, appellare, aut reconvenire? p. 420. n. 8.
 Reliquam excommunicatorum materiam, & miscellanea, vide in ver. *Censura*. p. 137. & seq. & per tot.
 Excommunicatus, vide etiam infra in verbo *Inferdissent*.
 Excommunicatus an gaudeat immunitate Ecclesiastica? p. 151. n. 33.

¶ *Exculpatio.*

Exculpatio offendi defuncti qualiter tollat omnia indicia contra inculpationem de delicto? p. 429. n. 1.
 Exculpatio socii criminis, vel mandatorii, qualiter relevet socium, sive mandantem? *ibid.* n. 2. & 5.
 Exculpatio facta in articulo mortis, in confessoria, vel patibulo, qualiter relevet inculpatores? *ibid.* n. 3. & 6.
 Exculpatio facta per non existentem in fortis Cuius, & sic extrajudicialiter, an sit attendenda, & an nocet exculpanti? *ibid.* n. 4.
 Exculpatio vulnerati, vel aliter offensi, an & quando relevet inquisitum? *ibid.* n. 7. ¶

¶ *Excusio.*

Excusio debitoris principalis an, & quando sit necessaria, & probanda in repetitione soluti facti habentis posterioriorem hypothecam? p. 248. n. 10.
 Excusio debitoris principalis an sit necessaria ipsi Ecclesie, vel an illa possit agere contra tertios possessores sine excussione &c.? p. 360. n. 81.
 Excussiois exceptio fore beneficium an censetur reclusum a statuto rejicient omnes exceptiones? p. 254. num. 75.

Et excussiois exceptio an insit contractui ex natura sua? Et an possit a statuto excludi; aut an possit opponi etiam contra mulierem repenteiorem dotei? p. 421. n. 20.

Excusio debitoris principalis an sit necessaria, antequam possit agi contra fideiussorem, aut tertios possessores, & alios? Item quomodo fiat, quae requirantur, & cumquo hoc beneficium fore exceptio excussiois competat, & quando debeat opponi, & alia miscellanea de hac materia, vide in ver. *Debitor*. p. 247. & seq.

Excusio alienaris res fideicommissi subjectas an sit necessaria volenti agere contra tertios possessores ad illarum vindicationem? p. 35. n. 78.

Excusio debitoris principalis quando, ac quomodo fieri debeat, & quando beneficium excussiois competat fideiussori, vide aliqua miscellanea in ver. *Fideiussor*. p. 44. n. 87. & seq.

Et an sit necessaria, antequam creditor hypothecatus possit agere contra tertios possessores? p. 140. n. 56.

Excussiois exceptio an sit dilatoria? pag. 49. n. 142.
 Et an dicatur de apicibus Juris, aut vero de acquirenti? p. 140. num. 56. Et an admittatur etiam in possessorio; & quando dicatur requirere alicuiorem indaginem? *ibid.*

Excussiois beneficium an competat patri fideiussori pro filio? p. 45. n. 98.

¶ *Executio.*

Executio Beneficii Apostolici, vide supra in ver. *Beneficium*. *Delegatus*.

Executio sententiae a quo fiat appellatio deferata? pag. 41. n. 12.

Executio sententiae, vide etiam infra in ver. *Sententia*.

Sententiae aut rei iudicatae an retardetur per exceptionem melioramentorum oppositam a tertio possessore rei litigioso? p. 427. n. 85. & p. 430. n. 8.
 Sententiae, aut rei iudicatae quando, aut per quas exceptiones retardetur, aut impediantur, vide in ver. *Exceptio*. p. 419. & seq. & in ver. *Executio*. pag. 430. n. 2. & seq.

Executio ne fiat, quando quis dicatur legitimus commendator, vide in ver. *Executio*. *ibid.* & seq.

Executio an possit impediri ab illo, qui fuit ad causam citatus, donec deliberare possit an velit contendere; & quid si compareat post executionem, & de materia? p. 437. n. 70.

Executio an possit fieri in bonis suis extra Diocesim? p. 399. n. 82.

An in bonis uxoris, aut focalibus &c. & quomodo? p. 431. n. 13.

Executio sententiae an possit fieri a Laico contra Clericum, vide infra in ver. *Judex Laicus*.

Executio nulla, aut excessiva in parte, an sit nulla in totum? p. 430. n. 12. & p. 429. n. 3. & 5.

Executio nulla ob non servatas solemnitates an sufficiatur, donec solvantur debitum? p. 430. n. 12.

Executionis tum sententiae ac rei iudicatae, tum testamentorum, legatorum &c. quibus fore contra quos, ac a quibus fieri possit: item in quibus bonis, vel non; an contra fideiussorem ad causam non vocatum: item an contra tertium possessorem rei litigiosae, & alia diversa miscellanea, vide in ver. *Executio*. p. 430. & seq.

Executio, vide etiam infra in ver. *Via executiva*.

Executio literarum an retardetur per exceptionem institutionis? p. 193. n. 1.

Executionem laudi petens an censetur illud quod omnia approbare, vide infra in ver. *Laudem*.

Exceptionis officium. vid. *Officium*.

Executio ultimae voluntatis a quibus peti possit, & an sit popularis? p. 131. n. 141. Intra quod tempus fieri facienda? pag. 113. num. 18. ad pias causas ejus fori sit? p. 87. & quando devolvatur ad Episcopum? *ibid.* & p. 88. an Legati ad pias causas sit mixti fori? p. 89. & seq. sententiae an possit impediri a tertio, vid. *Sententia*.

Executio an impediat a nullitatis exceptione in tribus conformibus? quid si una illarum tantum fuit nulla? p. 37. n. 00.

¶ *Executor.*

Executor Apostolicus an possit exequi ante presentationem sibi factam literarum, & quomodo presentatio fieri debeat? pag. 432. n. 28. & p. 441. n. 111.

An aliquid oportet si non servet formam Brevis, & an possit extendere fines mandati in favorem Ecclesiae, vide supra in ver. *Delegatus*. p. 434. n. 42.

An possit se tantum extrajudicialiter informare ubi non adeit legitimus contradictor? Item quando debeat verificari; quid si addit contradictori? p. 164. num. 4. ad fin. & p. 439. n. 79. & p. 442. n. 120. & 122.

An possit dispensationem exequi si sint omnia coram ipso per testes &c. verificata, si tamen edicit alium de contrarium conflictu? p. 431. n. 122.

An possit ante vel post executionem aliqua munera acceptare? *ibid.* n. 119. Aut aliquid petere, vel recipere pro labore? p. 168. n. 17.

An possit procedere ad executionem dispensationis si in literis fuit expressa consanguinitas loco affinitatis, & contra? p. 306. n. 28.

Item si fuit in literis expressum duplex impedimentum, si inveniatur tantum adesse unicum, & simplex impedimentum? p. 306. n. 31. Item si inveniatur fuisse tantum in qualitate expressiois gradus Consanguinitatis, ut quando fuit patrum oratorum esse in tertio, cum tantum fuerint in quarto: Aut si fuit expressum duplex impedimentum, cum fuerit tantum simplex, & contra, & de materia? p. 305. n. 16.

p. 306. n. 31. 32. & p. 37. & seq.

An possit verba Pontificis aliter interpretari, quam in literis sonant? p. 306. n. 28. Quid si recipiatur sine dubio; & quomodo tunc fiat interpretatio? p. 285. num. 7.

Item an possit cognoscere de valore vel invaliditate literarum? *ibid.*

Qui erravit in exequendo, puta male dispensando &c. aut nulliter, an possit postea suum errorem sanare, aut subdelegare? pag. 292. n. 35. aut quid possit facere? p. 444. n. 140.

Executores Apostolicos an possit dispensatio imponere aliquam nullam, maxime ex contractu? p. 445. n. 142.

Executores meris an possit recusari ut suspecti, & quando? p. 57. n. 3. & p. 424. n. 40.

Exec.

Executor inerus an, & quas exceptiones admittere possit, vel non: & quales executor mixtus? *p. 443. n. 125. & seq. ibid.*

Executor mixtus in pronuntiat se competentem, vel incompetentem? *ibid.*

Executores secundum datum casum defectus aut negligentie primi, an, & quando possit exequi, aut quomodo debeat constare de negligentia primi. *p. 435. num. 48.*

Executor an debeat assumere partes iudicis, quando Capitulum intendit impedire proviso Apostolico immisso in possessionem Canonici, & quomodo? *p. 436. n. 58.*

Reliqua an Executorum Apostolicorum materiam: qualis sit executor metus, qualis mixtus; & qualis sit ejus auctoritas ac officium in literis ac dispensationibus Apostolicis sive in forma gratiosa, sive in forma dignum, sive in forma ordinaria, sive in forma pauperum concessis: an possit delegare, & alia diversa miscellanea tam ad theoriam, quam ad praxim spectantia, vide in ver. *Executor.* *p. 430. & seq. & in ver. Clausula Apostolica.* *p. 162. & seq. & in ver. Delegatio.* *p. 290. & seq. & in ver. Dispensatio.* *p. 303. & seq.*

Executor testamentarius an, & quando possit vendere bona hereditaria ad exequendum, & illius officium, ac potestas qualis sit, & alia vide in ver. *Executorio.* *p. 431. n. 22. & seq.*

Et an possit etiam pie procedendo mutare leges aut conditiones a testatore appositae: aut an possit memem testatoris interpretari. *ibid.*

Executores testamentarii si sunt plures, an possit unus exequi sine alio: & si unus est Clericus, & alius Laicus, an laicus possit conveniri coram Judice Ecclesiastico, ut coram illi rationes reddat executionis. *ibid. n. 23.*

Executor testamentarius iustus erogare certam pecuniam pauperibus, an possit illam erogare, si sit pauper. *p. 375. n. 10. & p. 431. n. 24.*

Si vero sint duo executores deputati, an possit unus nominare alterum, si is sit pauper, an possit unus. *ibid.*

Executoribus subfustationis dicentibus: bona non potuisse subfustari ob effectum emptorum; an credatur? *p. 100. n. 3.*

Executor testamentarius an & quando possit deputare subexecutorum. *p. 229. n. 9.*

Executor an possit exequi mandatum executivum: vid. *Mandatum.*

Executor an possit admittere exceptiones & quales. vid. *Sententia.* mixtus quales admittere possit. *p. 37. n. 89.*

Executores testamentarii an possit cogere ad implendam voluntatem testatoris. *p. 130. n. 131.* an declarent mentem defuncti. *ibid. n. 132.* intra quod tempus debeat exequi. *p. 131. n. 139.* & quando tempus incipiat currere. *ibid. n. 135.*

Executor clericus an Laicum Coexecutorem habeat ad suum forum. *ibid. n. 137.* & exequio quando devolvatur ad Episcopum, & an ad Episcopum originis vel rei sitae? *ibid. n. 140.*

Executores testamentarii quinam esse possint. *ibid. num. 142.* an a testatore nominatus possit cogi acceptandum munus. *ibid. n. 143.* quam penam incutem non exequens & quando. *ibid. n. 144.*

Executori an possit commutare ultimam voluntatem defuncti. *ibid. n. 145.* an hec officium transeat in heredes executoris. *ibid. n. 146.*

Exemplum.

¶ Exemplum an restringat regulam, & quando secus? *p. 446.*

An declarent regulam, & quid optentur? *ibid.*

An sit exemplis judicandum, & quando non? *ibid.*

Exemplum, & copia an probet, & quando secus? *ib. & p. 447.*

vide plura in Elenco. ¶ Exemplum, vide *Copia.*

Exemptio. Exemptus.

Exemptionis privilegium an faciat territorium esse extra Diocesim, & separatum. *p. 8. n. 2. & seq. & p. 451. n. 44. & p. 459. n. 135. & 138.*

Regendellii Bibliotheca. Tom. IV.

Et exempta Ecclesia an censetur exemptus populus, aut contra. *p. 451. n. 42.*

Et exempto monasterio cum illius membris an & quando censetur exemptus Ecclesie ad illud spectantes. *p. 8. n. 4. & p. 451. n. 42.*

Exemptio Capituli, seu universitatis an censetur exempti singuli de Capitulo &c. & contra. *p. 119. num. 48. & p. 450. n. 30.*

Exemptione generaliter facta quatenus dicantur ab Episcopo exempta, & quatenus eidem reservata. *pag. 8. num. 6. seq.*

Quid si fuit conservata iurisdicção in Parochiam, & populum. *p. 458. n. 120.*

Exemptionis privilegium quomodo ab Abbate id allegante probari debeat. *p. 8. n. 5.*

Exemptio Clericorum a giro laicali an sit de Jure Divino. *p. 194. n. 68.* & an etiam exemptio a gabelis, & collectis &c. *p. 191. n. 55.*

Exemptionis a solutione decimarum praxim, seu quatenus sint exempti, an decimae habeant alicui concessa sit personalis, an vero realis, & ad colonos praediorum extendenda; an etiam ad praedia propria acquisita, aut novalia: item a quo possit concedi: item an censetur concessa per communicationem privilegiorum in genere factam: item quomodo amittatur, & alia miscellanea de materia, vide in ver. *Decime.* *p. 267. seq. & p. 280.* & in ver. *Exemptio.* *p. 477. n. 115. & seq. & p. 458. n. 126. seq.*

Et exemptionis a solutione decimarum &c. privilegium excoemptionis Pontifex an censetur voluisse praedicare juri tertii, quod alicui competeat, vel de Jure communi, vel de Jure particulari. *p. 269. n. 178. & p. 173. n. 50. & p. 163. n. 2.*

Et concessam ob pauperiam de qua intelligatur, scilicet cessante, an cesset. *p. 458. n. 137.*

Et concessam alicui Monasterio ob aliquam causam, puta pauperiam; si postea alteri communicetur, an subintelligatur, si *suis prior causa.* *ibid.*

Et an hoc privilegium probari possit per testes tanquam loquens in factum affirmativum. *p. 457. n. 117.*

Exemptio a solutione decimarum quanto tempore praescribatur. *p. 270. n. 27. & seq.* item quomodo, & a quo sit probanda. *ibid. n. 29.*

Exemptionis privilegium a decimis solventibus an valeat: si non fuit facta mentio transactionis interpretantes intente, nec eadem fuit derogatum. *p. 278. n. 86.*

Exemptio an, & quando revocari possit etiam a successore, aut per quas clausulas censetur revocata: item an expirare innotet concedentis: sicut & quando amittatur praescriptione, aut non usui, vel cessatione causae, propter quam fuit concessa. *p. 454. & seq.*

Exemptio an sit lata vel stricte interpretanda, favorabilis, aut odiosa, & de materia. *p. 447. n. 3. seq. & p. 451. n. 42.*

Et concessa fratribus minoribus an extendatur ad fratres ejusdem ordinis; & sic de aliis. *ibid.*

Exemptio an extendatur ad summa, aut res acquirendas &c. *p. 451. n. 38.*

Exemptio a Jurisdictione Papae an, & in quibus valeat, sive ex privilegio, sive ex praescriptione. *p. 448. n. 10.*

Exemptio ad illius valorem an requirat citationem partis cuius interest etiam in Papa, & de materia. *pag. 449. n. 24. & seq.*

Exemptio ad possit cedi. *p. 451. n. 35.*

Aliam exemptionis materiam; quid & quomplex sit: quis possit eximere: quomodo exemptio possit praescribere acquiri, aut praesumatur, aut, & quomodo probari debeat. Item de privilegiis exemptorum, & alia diversa miscellanea, vide in ver. *Exemptio.* *p. 453. seq.*

Exemptio a collectis, vide infra in verbo *Immunitas.* 3

Exemptio monasterii. vid. *Monasterium.*

Exemptus.

Exemptus ciuitas a Iudice incompetentem an teneatur compariere saltem ad allegandum suam exemptionem, & an alias teneatur ad expensas concommuales. *p. 159. num. 62. & pag. 237. num. 24. & p. 449. n. 16. & p. 452. num. 45.*

Exemptus a jurisdictione an possit illam prorogare. *p. 454. n. 76.*

- Exemptus, & soli Pontifici subditi an possit de novo se subijcere Episcopo sive Ordinario, sive excommunicato licentia Pontificis. p. 452. n. 4. & p. 459. n. 136.
- Exempti an possint se subijcere Ordinario in iis, quae sunt jurisdictionis voluntariae, ut acceptando tutellam &c. p. 451. n. 40.
- Exemptus vocatus seu auctor nominatus, aut interveniens ad audiendum causae seu liti, an illam trahat ad suum forum. p. 454. n. 83. & ut in verbo *Clericus*.
- Exempti an non resistunt aut petunt Beneficia solum in manibus Pontificis. p. 456. n. 106.
- Exemptus si sit Prior aliquus Monasterii non exempti, an ratione illius Prioratus subdit Ordinatio. p. 452. n. 46.
- Exempti an, & quando possint ab Episcopo declarari excommunicati. *ibid.* num. 58. Aut excommunicari, vide in verb. *Censura*. p. 131. n. 2. & *sequ.*
- Exemptus a jurisdictione Legati, an sit etiam exemptus a jurisdictione Ordinarii. p. 450. n. 32.
- Exempti an possint edificare in loco non exempto sine Episcopi licentia. *ibid.* n. 37. vide etiam in ver. *Ecclēsia*. p. 351. n. 3. & infra in verbo *Regulares*.
- Exempti an, & in quibus casibus subint Ordinatio, ita ut illos punire, illis imperare, aut prohibere possit &c. vide aliquos casus miscellaneos in ver. *Exemptio*. p. 451. & *sequ.*
- Exemptus, vide etiam supra in verbo *Clericus*, & infra in verbo *Laien*.
- Exemptorum uxores, familiares, ministri &c. an sint exempti. p. 450. n. 32.
- Exempti vid. *Regulares*.
- Exercere.*
- Exercere* verbum, vide infra in verbo *Perium*.
- Exheredatio.*
- Exhereditatio facta ob causas non probatas an corrumpit in totum, vel an valeat usque ad legitimam, si restamento addit clausula conciliatoria, vide in verb. *Ingratitudo*. p. 167. n. 2.
- Ex exheredationis causae qualiter sint probandae, remissive. *ibid.*
- Exhereditatus.*
- Exhereditatus a patre ex iusta causa an faciat numerum ad augendum, vel minuendum legitimam liberorum. p. 59. n. 60. & p. 294. n. 28.
- Exhereditatus an possit retrahere bona alienata ab exheredante. p. 25. n. 310.
- Exhibere.*
- Exhibere rem ad videndum seu cognoscendum an sit sua &c. an, & quando teneatur reus, vel actor, aut scripturas ad deliberandum an velit litigare &c. vide in verb. *Editio*. p. 362. n. 1. & p. 364. n. 23.
- Exigens.*
- Exigens bis debitum iam solum an teneatur poena fustigationis. p. 265. sub n. 165.
- Exilium.*
- Exilii poena ad quamvis tempus, si non fuit expressum, censetur illata. p. 333. n. 16. quid si nulla temporis fuit facta mentio. *ibid.*
- Expellens & Expellendus.*
- Expellendum diversae formulae, & species, & quae? p. 459. n. 1. & *sequ.*
- Quamvis forma erat rempote Eugenii IV. *ibid.* n. 5.
- An Rex possit dare expellendum ad sequendum verum autem pro morem feudatarii? *ibid.* n. 7.
- Expellens in forma pauperum, quae beneficia capiat, vel non. *ibid.*
- An capiat beneficia vacantia de hoc tantum, vel de facto? *ibid.*
- Quas qualitates habere debet? p. 460.
- Quenam habeat privilegia? *ibid.*
- Expectativa in forma pauperum qualiter extinguatur? *ibid.*
- Expectativa in specie quae dicatur? *ibid.*
- Expectans in specie quando praefertur expectanti in genere, vel non? *ibid.*
- Expectativa an gratia sit odiosa, & rescindenda? p. 461.
- Expectans primum in genere vacantium, an capiat vacantia etiam de jure tantum? *ibid.*
- Expectans primum vacantium, quae beneficia non capiat? *ibid.*
- Expectans an capiat beneficia Juspatronatus? *ibid.*
- Expectans primum officium, ut Canonatum de numero, an capiat etiam supra numerum, & quando secus? *ibid.*
- Expectans certam determinatam praebendam, an capiat aliam, & quando secus? *ibid.*
- Expectans Canonatum sine praebenda praebendam, an praefertur alteri expectanti in praebenda, & quando secus? *ibid.* & p. 462.
- Expectantes inter plures, si sint ejusdem datae, & gratiae, quis praefertur? p. 462.
- Expectans prior in data an praefertur posteriori, & quando secus. p. 463.
- Expectans ad collationem quorumcumque, an capiat ad collationem unius, vel e converso? *ibid.*
- Expectans beneficia ad collationem, an capiat ad electionem? p. 464.
- Expectans ad certam summam, quando capiat minorem, vel non? *ibid.*
- Expectans plura beneficia usque ad certam summam, an capiat ultra duo, etiam si ad summam non accedant? *ibid.*
- Expectans dignitatem an capiat in Cathedrali, & quando secus? *ibid.*
- Expectans cum clausula, si repereris idoneum, ante purificationem an impediat ordinari? *ibid.* & p. 465.
- Expectans cum clausula, dummodo pro alio non scripserimus, quando consequatur beneficium vacans, etiam si fuerit scriptum pro alio? p. 465.
- Expectans ad beneficium quod duxit acceptandum, an capiat relictiva, & quae capiat? *ibid.*
- Expectantes an capiunt beneficium in turno ordinarii? *ibid.*
- Expectantes an habeant mensuram ad acceptandum, & quare? p. 465.
- An expectanti primo curiae mensis in primo mense secundo expectanti, & aliis ordine successivo? *ibid.*
- Expectans cum mense si quis est, quid operetur appositio mensis? *ibid.* & p. 466.
- Expectans post acceptationem an consumat gratiam, si beneficium acceptatum alteri deat, & quando secus? p. 466.
- Expectans revertitur ad beneficia dimissa, si expectatum ab eo evincatur, & quando secus? p. 467.
- Expectans ad quae teneatur. *ibid.*
- Expectative, quam alius habet, an sit facienda mentio in imprecatione. p. 169. n. 24. post mod.
- Expenses an sint subministrandae Carceratis, ut possint se defendere, & a quibus. p. 125. n. 1.
- Expensas litis in electione orae factas an teneatur ad veste futuris seu postea electus Episcopus. p. 119. n. 22.
- Expense citationis an debeant solvi a debitorum citato ad solvendum, si compensari fateatur debitum. p. 160. n. 66.
- Expense contumaciales quomodo, ac quando a communi sint refundendae, vide in verb. *contumacia*. p. 235. & *sequ.* & p. 338. n. 32. *sequ.*
- Er an illas postea contumax teneat, si obtineat in meritum causae. *ibid.*
- Ex quomodo probentur, & an juramento partis. *ibid.*
- num. 34.*
- Expense litis an, & quando, ac quales sint solvenda in partitione Brevis Apostolicae emanati cum clausula *partito Brevis* &c. p. 166. num. 9.
- Expense litis an veniant nomine dampnorum, & quales. p. 242. n. 21.
- Expense litis, vide etiam infra in verbo *Litis expense*.
- Expense Advocato an sint solvenda ab Ecclesia, si litis fuerit introducta de consensu Rectoris, aut majoris partis Capituli &c. etiam si non probetur veritas in Ecclesia utilitatem? pag. 360. num. 81. & pag. 374. num. 83.

Expense arcentarum; vide supra in verb. *Attentata*.

Expense judiciales in concursu creditorum an praferantur etiam habentibus hypothecam anteriorem, siue taci-
tam, siue expresse? *p. 257. n. 110.*

Expense funerales an praferantur in concursu credito-
rum etiam habentibus hypothecam anteriorem, siue taci-
tam, siue expresse? Et quomodo probentur; & an
etiam iuramento haereditis? *ibid. & n. seqq.*

Expense infirmitatis an veniant nomine funeralium. *ib.*
Expense factae a gravato pro defensione fideicommissarii
sint eidem a fideicommissario refundendae, & quan-
do? *p. 36. n. 100.*

Expense a patre pro filio factae quoniam, & quando
sint in legitimam impuendae, aut inter fratres con-
ferendae, vide late in verb. *Frater*. *p. 74. & seq. &*
in verb. Filius. *p. 57.* Et quid in expensis factis ra-
tione studiorum, Doctoratus, pro officio siue Eccle-
siastico, siue saeculari, vide etiam infra in verb. *Le-
gitima*.

Quid in expensis factis a matre, vel Patre; aut fratre
pro redimendo, aut liberando filio a carceribus, &c.
p. 75. n. 24. vers. sed quid.

Expense factae a fideicommissario, vel usufructuario pro
defensione bonorum haereditariorum an ab eisdem re-
petantur: quid si in lite succubuerit. *p. 75. n. 26.*
Expense factae a socio in re communi pro illa conser-
vanda, recuperanda &c. aut colligendis fructibus, &
similibus. Item expense litis, an, & quando repetan-
tur? *p. 82. n. 76.*

Factae ab uno ex fratribus in societate cum aliis fratri-
bus vivente an solvantur de communi massa, & quan-
do? vide in verb. *Frater*. *p. 86. n. 107. & seqq.*

Expense funebres quoniam dicantur. *p. 117. n. 55.*

Expensus litis ad solvendas an debeat iudex penam con-
demnare, etiam si non fuerit petitus? *p. 206. n. 33.*

Expense litis an debeantur a victo victori, etiam si vi-
ctus iuraverit prius de calumnia? *p. 221. n. 66.*

Expense litis, vide etiam infra in verb. *Visus*.

Expense judiciales, vide infra in verb. *Rens inquisitus*.

Expensarum alia miscellanea, vide etiam in verb. *Im-
pensa*. *pag. 158.*

Expense an debeantur Legatis Principum, vide infra in
verb. *Legatus*.

Expense funebres a quibus debeant fieri. vid. *Sepul-
tura*. an habeant praestimationem contra omnes creditores
anteriores? *p. 40. n. 25.*

Expense litis. vid. *Litis Expensa*.

Expofiti. Exponens.

Expofiti filii quando censentur illegitimi, irregulares
&c. Item a quo Episcopo ordinentur, a quibus aliantur
&c. *p. 57. n. 38. & seqq.*

Expofiti infantes, vide infra in verb. *Infantes*.

Expofiti an praesumantur legitimi? *p. 247. n. 34.*

Exprefio. Exprefsi.

Exprefsi falsae causae, vide infra in verbo *Subreptio*.

Exprefsi dictio, vide supra in verb. *Diffio*.

Extensio.

Extensio an in odiosis sit permiffa ob identitatem ra-
tionis: Item an a majori ad minus, & alia quando
extensio fit licita vel non, vide in verb. *Extensio*.
pag. 467.

Exteri.

Exteri an possint absolvi, aut dispensari in irregularita-
tibus ab illo Episcopo, in cuius Dioecesi morantur? *p. 396. n. 46. & seqq.* an ab excommunicatione,
vide supra in verb. *Excommunicatus*.

Exteri qui sunt decem annis in Dioecesi, & habent
animum redeundi in patriam an sint subditi, & pos-
sint ordinari. vid. *Scholares*.

Externi.

Externorum matrimonio quomodo assistere debeat Pa-
rochus. vid. *Parochus*.

Beguellesi Bibliotheca. Tom. IV.

Extrahens. Extrahere. Extrahitus.

Extrahens reum e carceribus, vide supra verb. *Carcer*.

Extrahere reum ab Ecclesia conatus effectu non secuto, a
an incidat in penam Bullae, vide in verb. *Rens*. *&*
pag. 153. n. 54. & seqq.

Extrahens reum ab Ecclesia indebitum quam excommuni-
cationem incurrat, & an non debeat reum restituere,
& cui: & quid si non gaudeat immunitate, & de
materia. *pag. 154. num. 58. & seqq. & pag. 156. n.*
80. & seqq.

Extrahens reum ab Ecclesia in casibus non-permissis an
gaudeat immunitate Ecclesiastica? *p. 153. n. 53.*

Extrahus ab Ecclesia sub fide data de eundem restituendo
an debeat restitui, etiam si fides sit male data. *p.*
205. n. 23.

Extraneus.

Extraneus mulierem dotans an habeat hypothecam pro i
restitutione dotis datae. *p. 347. n. 35.*

Extraneus, vide etiam infra in verb. *Tertius*.

Extraneos vocans in defectum parentela, an sit verifi-
cans eos voluisse praeterire consanguineis. *p. 97. n. 2.*

Extravagans.

Extravagans *Ambitiosa* materiam circa alienationem i
bonorum Ecclesiae, vide in verb. *Alienatio bonorum*
Ecclesiae. *p. 30. & seqq.*

Extravagans *Ambitiosa* de reb. Eccles. non alien. an sit i
interpretanda ex illius proemio? *p. 94. n. 8.*

Extrema Unctio.

Extrema unctio an, & quando possit conferri, si Ec-
clesia sit polluta? *p. 358. n. 65.*

Extrema unctio, vide etiam infra in verb. *Monachi*.

Extrema unctio quibus, quando, ac a quibus sit mini-
stranda: an a Regularibus: An damnalis ad mortem,
& alia miscellanea, vide in verb. *Extrema unctio*.
p. 468. & seqq.

F.

Fabrica. Fabricare. Fabri.

Fabrica quomodo aedificetur, & fabricare quomodo, ac a
quatenus quis possit in suo fundo etiam cum praeju-
dicio alterius, prospectus, Religiosorum &c. Item
quomodo in fundo alieno, an communi: Item in
loco publico, & alia, vide in verb. *Fabrica*. *pag. 1.*
& seqq.

Fabri, si aedificium ab illis exstructum contraxerit, an re-
neantur Domino reedificare suis expensis? *p. 2. n. 118.*

Fallum.

Fallum proprium quando quis impugnare possit, puta i
alienationem bonorum Ecclesiae a se factam &c. *pag.*
25. n. 5. & pag. 415. num. 35. & pag. 414. n. 30.
& pag. 415. n. 32.

Fallum in continenti quid dicantur, vide supra in verb.
Alius, & infra verbo *In continenti*.

Fallum, seu id quod est facti an praesumatur, an ve-
ro sit probandum? *p. 353. n. 31.* Quid si facti con-
sueverat. *ibid.*

Fallum proprium an & quando quis impugnare possit, a
vide in verb. *Fallum proprium*. *p. 2. n. 1.* Et an pater
alienans bona filii alienationem revocare? *pag. 61.*
num. 97.

Fallum a majori parte, an, & quando noceat mi-
nori: Item fallum unius quando alteri noceat: Item
fallum ex metu an valeat, aut fallum contra jus vel
Legem: Item an praesumatur, vel sit probandum, &
alia miscellanea, vide in verb. *Fallum*. *pag. 2. n.*
2. & seqq.

Fallum Principis, vide *Princeps*. Tutoris, vide *Tutor*.

Procuratoris, vide *Dominus*; Iudicis, vide *Judex*; De-
bitoris, vide *Debitor*. Arbitri, vide *Arbitrator*. &c.

Fallum, vide etiam supra in verbo *Alius*.

1. **Facultas** dispensandi an, & quomodo sit late, vel strictè interpretanda, & de materia, ampliationes, & limitationes, vide in verb. *Dispensatio*. p. 303. num. 1. & seqq. Et concessa dispensandi aut legitimandi spuris, aut ad ordinem an intelligatur de omnibus spuris, etiam adulterinis, & ad omnes ordines? *ibid.*

Facultas si sit concessa faciendi id, quod est majus, an censetur etiam concessa faciendi id, quod est minus? p. 33. n. 50.

Facultate concessa ad unum actum, an censetur concessa connexa & necessaria ad illum actum; ne reddatur elusoria? p. 304. n. 11.

Facultas testandi si sit alicui concessa, an possit is facere plura testamenta, annullatis prioribus? *ibid. infra.*

Facultas alienandi res emphyteuticas concessa per clausulam tibi, & quibus volueris, an censetur concessa solum primo acquirenti? p. 381. n. 43.

Facultatem dispensandi habens in aliquo præciso casu, uti secundo, vel tertio affinitatis, an possit dispensare, si gradus sit duplicatus? p. 303. n. 2. Et quid si gradus sit diversus, puta secundus & tertius, seu mixtus? *ibid.* n. 5.

Facultatem habens absolvendi ab omnibus casibus reservatis, etiam Pontificalis, an possit absolvere etiam a reservatis in Bulla Cœnæ? *ibid.* n. 4.

Facultatem habens pro una vel altera vice dispensandi, si bis, vel ter dispensavit, an possit adhuc dispensare? p. 398. n. 66.

Facultas absolvendi seculares Regularibus data ab Episcopo, an possit ab eodem Episcopo, vel successoribus revocari? p. 406. n. 181.

Facultas dispensandi, vide etiam supra in verb. *Dispensandi facultas*.

Facultas alienandi, vide infra in verb. *Rescriptum*.

Facultas nominandi ad emphyteusim, vide infra in verb. *Nominandi jus*.

Facultas, vide etiam supra in verb. *Concessio*.

Facultatem dam duendi aquam per suum fundum, si exinde immoderate ledatur, an teneatur tam pati? p. 49. num. 3.

Facultas, commissio, seu gratia conferendi Beneficia vacuata an se extendat ad Beneficia de novo creata? p. 106. n. 13.

Facultas celebrare faciendi Missam in domo privata, vide infra in verb. *Gratia*.

Facultas jurandi an transmittatur? p. 225. n. 111.

Reliquant facultatis præxim ac diversa miscellanea, scilicet nominandi heredem in emphyteusi, celebrandi in Oratorio privato; ordiendi non subditum dispensandi &c. Item capiendi possessionem propria auctoritate, & his similia; quomodo sit intelligenda, interpretanda, restringenda aut amplianda; quando censetur cessare, & alia, vide in verb. *Facultas*, p. 3. & seqq.

Facultas, vide etiam ipsa in verb. *Licentia*.

3. **Facultas** renuntiandi concessa in mandato an potestatur ad jus futurum & ignominium? p. 20. n. 45.

Facultas erigendi primogenituram an suffragetur literis nondum expeditis? p. 387. n. 16.

Facultativi actus. vid. *Obligatio*.

Facultas arbitrandi an transmittatur. vid. *Jus Arbitrandi*.

Facultas revocandi donationem ex causa ingratitudinis an transmittatur. vid. *Transmissio*.

Facultativus.

1. **Facultativi** actus, vide supra in verb. *Alius*.

Falcidia.

1. **Falcidia** an possit detrahi de legatis piis, aut confraternitatibus &c. p. 224. n. 4.

2. **Falcidia** quando detrahatur a legatis, vide infra in verb. *Legatum*.

Falcidia quid sit, quomodo, & ex quibus legatis possit detrahi, vel non; illius deductio an possit prohiberi, aut ex quibus conjunctis censetur prohibita, & alia miscellanea de materia, vide in verb. *Falcidia*. p. 4.

Fallitius, vide supra in verb. *Decessor*.

Fallitius, vide supra in verb. *Decessor*.

Falsarius.

Falsarius, vide etiam in verb. *Falsificatio*.

Falsarii litterarum Apostolicarum, aut etiam aliarum scripturarum quinam dicantur, & quomodo puniantur? p. 5. n. 2. & 5.

Falsarii an sortiantur forum coram Judice illo, ubi illam commisit? p. 73. n. 7.

Falsificatio.

Falsificantes litteras Apostolicas, si sint Clerici, qualiter puniuntur? p. 199. n. 131. Et quomodo falsificantes litteras aliorum Principum. *ibid.* aut alias falsarii Clerici an puniantur arbitrio Judicis. *ibid.*

Falsitas.

Falsitas instrumenti an possit deponi, quavis statutum excludat omnes exceptiones, & quomodo probeatur, & an ex confessione Notarii, qui illud conficit. p. 424. n. 48. & seqq.

Falsitas instrumenti in una parte, an, & quando reddat illud nullum in totum? p. 425. n. 49.

Falsitas quomodo committatur, an præsumatur: aut an sit plene probanda, ac quomodo: Item a quo Judice puniatur, & an etiam a Judice non suo coram quo sit commissi, & alias quomodo procedatur in crimine falsi, & alia miscellanea, vide in verb. *Falsitas*. p. 4. & seqq.

¶ **Falsitas** ex quibus arguitur & præsumatur: p. 6. n. 1. & seqq.

An rasura protocolli vitiet protocolium, & quare? *ibid.* n. 4. & seqq.

An litterarum imitatio arguat falsitatem? *ibid.* n. 9.

Quid in notario reddat scripturam falsam? p. 7. & seqq.

Ex quibus arguitur suspicio falsi testamenti? p. 7. n. 56. & seqq.

Reliquia falsitatis indicia vide in Elencno verb. *Falsitas*.

Falsitas quando non sit punibilis? p. 8. §. l. per tot. ¶

Falsum.

Falsum narrans, vide etiam infra in verb. *Narratio*.

Falsum narrans, vide etiam infra in verb. *Narratio*.

Falsum capitulum producens, & testes accusat inducens, an puniatur pena falsi, etiam postmodum falsis attestacionibus non utatur? p. 5. n. 6.

Falsi crimen, in quibus qualis sit poena, an contra quos locum habeat, vide in verb. *Falsitas*. p. 5. num. 10. & seqq.

Et an possit de illo accusare quilibet de populo, quavis sua non interit. *ibid.*

Fama.

Fama privilegii obtinenti, quomodo sit probanda? p. 74. n. 64. & seqq.

Fama an pios probet, quam duos testes, sed unus tantum auditu, & alter non juratus. p. 311. n. 65.

Fama an probet impedimentum matrimonii contrahendi, & an contra illam possint admitti testes, & quales? *ibid.* n. 70. & seqq.

Fama an, quando, ac quomodo probeat contra infamatum, aut indicium faciat ad inquirendum, aut notitiam: Item quomodo fama probeatur, & testes illius probatione quomodo deponere debeant, & alia miscellanea, vide in verb. *Fama*. p. 11. & seqq.

Fama, vide etiam supra in verb. *Bona fama*.

Famulus.

Famulus tempore qualiter se gerere oporteat ad levandum annonam? p. 12. n. 1. & seqq.

An pro famulo licitum sit furari, vel vetus frumentum commiscere cum novo? *ibid.* n. 10. & seqq.

Familia.

- 1 Familia nomine quinam veniant in concessione Pontificia audiendi Missam in Oratorio privato concessa Domino, & familiis? p. 106. n. 2. & p. 171. n. 34.
- Familie honestas, vide infra in verbo *Honestas*.
- 2 Familia & cippus, agnatio, domus &c. an aequiparentur: Item nomine familie quinam veniant, an etiam feminæ, aut transversales: Item ejus identitas quomodo probetur, & alia, vide in verb. *Familia*. p. 12. & p. 288. n. 19. Ejus identitas ex quibus probetur? p. 144. n. 19.
- Familia seu familiares &c. Episcopi, Nuntii Apostolici &c. etiam si sint laici, an gaudent privilegio fori, & Ecclesiastica immunitate: Item an familia Abbatum, Vicarii Generalis &c. & an similes possint suo privilegio renuntiare, vide in verb. *Familia*. p. 13. n. 5. & seqq.
- Familia vocata ad fideicommissum, de qua intelligatur? p. 30. n. 25. & seqq. & quid in Jurispatronatus? p. 238. n. 116.
- Familia effectiva an possit dici magis dilecta, quam contentiva a sacerdote fundatore Jurispatronatus? p. 97. num. 2.
- Familie nomine quinam veniant in licentia Apostolica celebrare faciendi missam in domo privata, data cum clausula, *pro se & familia*. p. 106. n. 15.

Familiaris.

- 1 Familiares exemptorum an sint & illi exempti? p. 450. num. 34.
- Familiaris, vide etiam supra in verb. *Beneficiarius*.
- 2 Familiares Commendatariorum, etiam in illorum domo degentes, cui subint, an Episcopi? p. 13. n. 10.
- Familiaris Episcopi an & quando possit ab eodem ordinari, & quenam requiratur, & quinam dicatur talis ad hunc effectum? *Ibid.* n. 11. & seqq. & p. 14. n. 20. Et an familiarium famuli? *Ibid.*
- Familiares Episcopi portantes arma contra Laicorum proclamata, an possint a Laicis carcerari &c. p. 214. num. 124.
- Reliquam familiarium materiam: familiares Pontificis, aut Cardinalium ad effectum reservationis Beneficiorum quinam dicantur, & quinam illorum nomine veniant: an Cubicularii honoris: Item quando familiaritas cesset, vel quomodo tam familiaritas aut ejusdem cessatio sit probanda, & a quo, & alia miscellanea de materia, vide in verb. *Familia*. p. 13. n. 14. & seqq.

Famuli.

- 1 Famuli an contrahant domicilium in loco, in quo servant? p. 334. n. 7.
- Famuli infirmi an debeant salarium pro tempore in firmitate? p. 336. n. 25. Et an teneantur Domino refundere expensas factas in sua infirmitate. *Ibid.*
- Famuli ex quibus causis possint ante tempus expelli. *Ibid.* num. 26.
- Famulus quod salarium, vide etiam infra in verb. *Salarium*.
- 2 Famuli Clericorum, vide supra in verb. *Clerici*.
- Famulus an gaudeat privilegio Domini? p. 14. n. 18. & 23.
- Famulus de qua culpa teneatur: an teneatur Domino refundere expensas infirmitatis: Item discendens aut missus ante tempus, si revocetur, an & quando teneatur redire: Item an, & quando possit esse testis pro suo Domino? *Ibid.* num. 23. & seqq.
- 4 Famulo infirmo an debeatur salarium? vid. *Salarium*.
- Famuli & familiares an possint esse testes. vid. *Testis*.

Famula.

- 1 Famula quando incipiant currere? p. 42. n. 18. & seqq.
- An & quando currant impedito? *Ibid.* n. 18. & 20.
- 2 Famula an currant pendente, vel durante tractatu concordia, aut dum disputatur de aliquo emergenti, ut auctoratum &c. Item an pendente compromisso: Aut mortuo procuratore &c. & alia vide in verb. *Famula*.

Fateri.

Fateri debitum, aut delictum an quis censetur, qui præstat fidejussionem, aut pacificetur? p. 39. n. 33.

Favor.

Favori suo an possit quis renunciare, ubi adest decretum irritans in contrarium? p. 174. sub. n. 55.

Fenestra.

Fenestram an possit quis in sua domo facere, per quam inspicatur in alienam domum? pag. 1. n. 6.

Fera.

Fera vide supra in verb. *Animal*.

Feria.

Feris an possint partes renunciare, & quibus, & an re nunciatio obliget Judicem? p. 216. n. 155. Et feræ quid sint, & quocumque generis: quinam actus judiciales in illis sint prohibiti, aut permisi: quis possit illa, indicare, & an possit eidem a partibus renuntiare, & alia miscellanea, vide in verb. *Feria*. pag. 15. & seqq.

Festa.

Festa qualiter Episcopus inducat, aut illorum observationem præcipiat, & alia, vide in verb. *Episcopus*. p. 399. n. 77. & seqq. Et an possint obligari ad illa etiam exempti? p. 453. n. 61.

Festi dies a quibus possint institui: an a Principe seculari, an ab Episcopo, & quomodo, & alia miscellanea? p. 15. n. 6. & seqq. & in verb. *Festa*. p. 16.

Quando incipiant, an a primis vespers, an vero a media nocte? p. 15. n. 5.

Festum Nativitatis Domini an comprehendat totam octavam? p. 16. n. 1. Annuntiationis B. M. Virginis si veniat in die Veneris, vel Sabbati sancti, aut Veneris, quid sit observandum, tam quoad Missæ sacrificium, quam quoad translationem festi? p. 16. n. 4.

Feudalitas.

Feudalitas quomodo excludatur, vid. *Territorium*.

Feudatarius.

Feudatarius an non teneatur potius obedire Pontifici, quam Principi territoriali? p. 402. n. 120.

Feudatarii obligationes quenam sint, vide in verb. *Feudum*. p. 19. & seqq.

Feudatarius an possit resignare feudum invito Domino, aut in præjudicium agnatorum? p. 22. n. 75.

An possit super re feudali compromittere in Arbitrum, aut Arbitratorem? *Ibid.* n. 80.

An possit impedire suis subditis recursum ad superiorem Dominum? p. 24. n. 95.

Feudatarius, vide etiam infra verbo *Investitura*.

Feudatarii vassallus, vide supra verbo *Dominus*.

Feudatarii creditoribus an debeat a Domino vel Fisco satisfieri, si feudum devolvatur? p. 20. n. 47.

Feudum.

Feudum quodnam sit hereditarium, aut ex pacto & providentia, aut mixtum, aut in hæredes etiam extraneos transitorium, an illegitimus &c. concordat quæ dicuntur in verb. *Emphyteusis*. p. 378. & seqq.

Feudum an sit ejusdem nature cum emphyteusi, & in quibus ab illa differat? p. 377. n. 5.

Feudum an admittat successiorem consanguineum usque in infinitum? p. 227. n. 4.

Feudi caducitas, vide supra in verb. *Caducitas*.

Feudum, vide etiam supra in verb. *Causa Feudalis*.

Feudum duobus concessum, an intelligatur eique concessum pro medietate? p. 17. n. 2.

Feudum an possit alienari, aut servitute gravari &c. invi-

invito Domino, & quomodo; item an possit super illo transigi, testari, &c. p. 23. n. 78. & seq. Item an possit pignori saltem quoad commoditatem percipiendum fructuum? p. 38. n. 19. Et an revertatur ad Dominum cum hypotheca a vasallo desuper contracta, & quando non? p. 140. n. 34. & p. 140. n. 44. An possit alienari, aut legari? p. 288. n. 120. Feudum an veniat in generali alienatione, bonorum donatione, hypotheca, renuntiatione, & similibus? p. 257. n. 299.

Feudum a parte alienatum an possit a filio redimi iure retractus, restituo pretio, ipso parte adhuc vivente? p. 60. n. 73.

Feudum an sit perpetuum, seu an ordo in illo succedendi certo tempore expiret? p. 31. n. 32.

Feudum quoad successionem, vel jus accrescendi, vide infra in verb. *Successio*. Et an admittat jus accrescendi, seu alius accretus, & quomodo? p. 229. n. 23. & p. 230. n. 41.

Feudum an imputetur in legitimam: Item an possit a patre vel a legatariis, an transeat in extraneos: an possit subfeudari: an in illo succedat proximior ultimo defuncto &c. p. 17. n. 8. & seq. usque ad n. 15. & 23.

Ab uno fratre acquiritur an debeat communicari cum aliis fratribus in societate bonorum viventibus: quid quoad fructus & quid quoad iurisdictionem? p. 89. num. 129.

Feudum a parte relicto an possit reineri repudiata hereditate: quid si feudum sit hereditarium? p. 60. num. 71.

Feudum an per successionem acquiratur Clericis, sive secularibus, sive Regularibus, an novitiis? p. 85. num. 98.

Feudum contra Dominum an possit praescribi, & quantum tempore? p. 18. n. 20.

Feudum quando amittitur, vide infra verb. *Passus*. Et pluribus sociis commune amittitur ob feloniam unius? p. 82. n. 80. quid si feudum spectaverit ad aliquam Civitatem & aliqui tantum populares fuerint rebelles? *ibid.*

Et feudis investituram habens, si permittat alium investiri in eodem, an sit praesudicet? p. 195. n. 10.

Feudum si deur in pignus ipsi Domino, vide infra in verb. *Res feudalis*.

Reliquum feudi materiam: quid, & quomplex sit, quae res infundari possint, & a quo: an res Ecclesiae: item quibus modis possit feudum acquiri: quomodo in feudo succedatur, & quomodo in illo succedat: Ex quibus causis amittatur, aut Domino aperiatur; & apertum aut caducatum cui deur, aut quis in illo tunc succedat &c. & alia miscellanea, vide in verb. *Feudum*.

Feudum quoad hypothecam, vide etiam infra in verbo *Res feudalis*.

Feudum, vide etiam infra in verb. *Famina*. Feudi, seu rei feudalis fructus, vide *Fructus*.

Feudorum libri an habeant vim legis, & sint authentici, obligentque etiam Clericos? p. 19. n. 28.

3 Feudum an possit praescribi? vid. *Praescriptio*.

Feudum an possit a parte uni ex filiis aliis excludi relinqui, si illis legitimam reliquit? p. 296. n. 48.

Fille, Filio, Fingens.

1 Fille contrahentes matrimonium, vide infra in verb. *Matrimonium*.

2 Fictio quid sit? p. 24. n. 1. & seq. Quandonam non habeat locum? *ibid.* num. 2. & seq. Quandonam inducatur & in quibus casibus *ib.* n. 6. & seq.

Quotuplex sit? *ibid.* n. 9. & seq. Quandonam operetur, vel non? p. 25. n. 13. & seq. An fictio excusetur a pena falsi? *ibid.* n. 16.

Fictio an operetur quantum veritas, & quando secus? vide pag. 25. & seq. & explicatur in Elencho, verb. *Filio*. §. 11. per tot.

Fictio de casu ad casum an extendatur, & quando fecus? p. 27. §. 11. per tot.

Fingens se Clericum, Nobilem &c. an non puniatur pena falsi? p. 5. n. 8.

Fideicommissarius.

Fideicommissarius an possit censum creare super bonis fideicommissi etiam ante restitutionem ejusdem sibi factam? p. 134. n. 27.

Fideicommissarius an, & quando sit legitimus contraditor contra heredem petentem immisionem ratione trebellianica? &c. p. 438. n. 74. & seq.

Fideicommissarius, an vero heres satisfaciatur creditoribus, quando hereditas est restituta? *ibid.* n. 75.

Fideicommissarius an non debeat capere possessionem de manu heredis? *ibid.* sub n. 76.

Fideicommissarius an possit cogere heredem &c. ad cautionem praestandam de bonis restituendis, & quando? p. 31. n. 34.

An repetat expensas factas in defensione hereditatis: quid si in lite succumbat? p. 75. n. 26.

An, & quando debeat immitti reiectis exceptionibus ad petitum? p. 146. n. 2.

Fideicommissum.

Fideicommissum an, & quando bona presumantur subiecta? p. 100. n. 14.

Fideicommissi bona, vide etiam in verb. *Bona*. pag. 101. & seq.

Fideicommissum an probetur ex confessione heredis? p. 208. n. 29.

Fideicommissum petens quomodo se debeat probare con sanguineam? p. 227. n. 1.

Fideicommissum an habeat locum hereditate non adita? p. 437. n. 67.

Fideicommissi materia an sit favorabilis vel odiosa ac extendatur de persona in personam, de casu ad casum &c. & an restringenda ad id, quod minimum est? p. 28. n. 5. & seq.

Fideicommissum quot, ac quales testes requirant? p. 28. n. 9. Quando expiret, ac quando transmittatur: relicto agnatis, cognatis, familiis &c. de quibus intelligatur, & alia. p. 20. n. 21. & seq. & p. 31. n. 33.

An debeatur hereditate non adita a gravato, an a venientibus ab intestato? p. 33. n. 55. An pereat, si fuerit ab aliquo ablata hereditas, & alius successerit? p. 114. n. 24. quid si testamentum a fraude rumpatur per querelam inofficiosi. p. 76. n. 29.

Fideicommissum positum in primo testamento an censetur repetitum in secundo, si nulla fiat mentio? p. 33. n. 58.

An transeat in Ecclesiam, aut Civitatem sine alia traditione, aut restitutione? *ibid.* n. 62. in fin.

An revocetur ab eo, ad quem fuerat delatum, a filio qui tempore purificationis fideicommissi nondum erat natus? p. 62. n. 102.

An & quando alius confideicommissarius accrescat, vide in verb. *Jus*. p. 229. n. 20. An, & in quibus casibus possit diminui, aut illius bona alienari, vide etiam in verb. *Gravatus*. p. 107. n. 3. & seq.

Et an possit ex ejusdem bonis femina dotari, & quando? p. 64. n. 2.

An possit a fratribus in divisionibus eidem renunciari: quando haec renuntiatio inducatur, aut presumatur, & alia, vide in verb. *Frater*. pag. 83. num. 87. & seq.

Reliquum fideicommissi materiam: quid, & quomplex sit, & quis possit illud relinquere, ac quibus: item universale quando dicatur factum, & an presumatur, vel sit probandum, & quoniam continetur in fideicommissio universalis: Item an sit restituendum una cum incremento eidem accrescente: quando debeatur: quando sit perpetuum vel temporale: quando possit alienari, vel praescribi, & alia miscellanea, vide in verb. *Fideicommissum*. p. 27. & seq.

Fideicommissum, vide etiam infra in verb. *Gravatus*. Heres, ejusdem fructus, vide verb. *Fructus*. Quoad successionem, vide *Successio*. vide etiam in verb. *Substitutio*. *Substitutus*.

Fideicommissum quando refusetur ex prohibitione alienationis? vid. *Prohibitio*.

Fideicommissum in cuius linea durare debeat. vid. *Successio*.

Fideicommissum relictum in testamento minus solemniter quod

quod fulmineus favore pie causæ an subsistat. vid. *Testamentum*.

Fidejussio.

1. Fidejussio an sit prohibita Clericis? p. 178. n. 30.
Fidejussio, vide etiam supra verb. *Consignatus*.
2. Fidejussionis datio, & acceptatio quos operetur effectus? p. 81. n. 49. & seqq.
Fidejussio de iudicium solvendo cuius sit natura, & an faciat, quod sententia lata contra principalem possit exequi contra fideiussorem non auditum, nec citatum? p. 46. n. 110. & 112.
Fidejussio data, quod aliquis non discedet e loco aut carcere, ad quod obliget: an censetur data tantum pro prima vice, aliqua miscellanea. p. 37. num. 124. & seqq.
Reliquam fidejussionis materiam: quid sit ejusdem natura ac requisita; quomplex sit; quinam possint fidejutores vel non; quinam possint aut teneantur dare fidejutores, ac quibus; quibus modis tollatur, & alia de materia, vide in verb. *Fidejussio*. p. 36. & seqq.
Et fidejussionem præstans an dicatur se sateri debitor? p. 36. n. 33.

Fidejussor.

1. Fidejussor quando teneatur ad solutionem census. pag. 184. sub num. 65. Et fidejussoris consensus an requiratur in transactione census de uno fundo in alium?
Fidejussor an sit necessarius citandus, si sit citatus causæ debitor principalis? p. 158. n. 76. Et si ad causam non sit vocatus, an possit contra illum fieri executio sententiæ lata contra principalem ob contraventionem? p. 430. n. 1.
Fidejussor interveniens contra cui nullo aut invalido ob non servatas solemnitates cum pupillo, an remaneat obligatus, etiamsi contraxit contractus quoad obligationem pupilli? p. 234. sub n. 18.
Fidejussor an possit conveniri, si creditor sui negligens in exigendo, & interim debitor lapsus sit facultatibus. p. 254. n. 89.
Fidejussor an liberetur, si debitor cedat bonis. p. 250. n. 34. aut sit fidejussor Clerici invocantis beneficium cap. Odoardus. p. 251. n. 49.
Fidejussor an possit opponere compensationem, quam potest opponere principalis debitor. p. 423. n. 34.
Fidejussor an profit dilatio moratoria concessa debitori principali. p. 253. n. 66.
Fidejussor an, & quomodo competat exceptio excussionis debitoris principalis, antequam contra ipsum agatur, & an sit citandus ad videndum illam facere? p. 253. n. 73. & seqq. Et an fidejussori de iudicio fidei? p. 255. sub n. 92.
Fidejussor an possit absque usura aliquid accipere pro fidejussione. p. 205. n. 17.
Fidejussor, si sit persona aliarum exemplum, aut sit fidejussor exempti, coram quo iudice conveniatur? p. 451. n. 41.
2. Fidejussiones quam obligationem contrahant, quando liberentur, coram quo iudice conveniri possint, & alia miscellanea ad materiam fidejussionis, & fidejussorum speculantia, vide in verb. *Fidejussio*. pag. 36. & seqq.
Fidejussor datus an possit recitari, aut aliquis pro fidejussore non acceptari; & quid si creditor in illum iam consenserat? p. 40. n. 41. & seqq. Et fidejussorem idoneum non acceptans, an teneatur debitori actione injuriarum &c. si conjugetur in vincula &c. p. 40. n. 41. An præsumamus idcirco, aut an sit falsus probandus. p. 40. n. 43. & quales dicantur fidejussores idonei, vel non. *ibid.* Et idoneam exhibens, vel acceptas, vide supra in verb. *Creditor. Debitor*.
Fidejussor an præsumatur habere mandatum ad solvendum? p. 21. num. 60. & quomodo possit probare solutionem? *ibid.*
Quando liberetur compensazione, & an possit illam opponere etiam tacente debitor? *ibid.* n. 64. An compensatione bonorum principalis a fisco facta? pag. 42. n. 70. & p. 48. n. 130.
Fidejussori an competant omnes exceptiones, quæ competunt debitori principali, & quæ non? p. 46. num. 107. & seqq. Et an possit illas opponere etiam ta-

cente, aut invito debitor principalis? p. 42. n. 64. & p. 46. n. 107. Et an possit appellare, quamvis principalis acquiescat? *ibid.* quid si sententia lata contra principalem transiit in iudicium? p. 49. n. 126. Et an possit purgare moram etiamsi debitor principalis id non possit? p. 46. n. 109.
Et renunciatur omni Legum auxilio quibus exceptionibus renunciassent censetur? *ibid.*

Fidejussori quænam competant remedia contra debitor principalem, & quænam competant beneficia tam contra principalem; quam contra fidejussorem, ubi de Beneficio excussionis, divisionis ejusdem actionum &c. ac quando hæc competant, & quando cessentur eisdem renunciatur? p. 43. & seqq. Et solvens pro debitor principalis coram quo iudice possit illum convenire pro sua indemnitate, & an non etiam coram iudice alias non proprio? p. 45. num. 113. & seqq. Et an possit a fidejussoribus repetere, si solvit actionibus sibi a creditore non cessis? p. 45. n. 104. Et quomodo agat contra fidejussores, & an pro tota summa soluta? *ibid.* n. 106.
Fidejussor an maneat obligatus, si ipso incipio prorogetur debitori terminus. p. 42. n. 68.
Fidejussoribus pluribus datis, si unus ex illis eligatur, an reliquis liberentur? *ibid.* n. 69.
An possit plus debere, seu ad plus obligari, quam debet ipse principalis? p. 42. n. 83.
Datus in prima condutione, an censetur repetitus in tertia reconductione? p. 42. n. 72. Et fidejussor conductoris ad quid se obligasse intelligatur? pag. 352. num. 186.

Et fidejussoris hæres an, & quando possit conveniri ob fidejussionem a defuncto præstamam? p. 42. n. 67.
Fidejussor de aliquem præstentem infra aliquod tempus, an, & quando possit purgare moram, necnon, & infra quale tempus? p. 48. n. 127.
Et fidejussor de iudicio filii, & iudicium solvendo iudice, an remaneat obligatus etiam coram iudice, si mutetur iudicium seu iudex? p. 42. n. 76.
Et fidejussor pro aliquo officiali an teneatur etiam pro gestis ab eo extra officium, aut pro debitis in officio contractis? p. 48. n. 132.
Fidejussor an possit esse testis, aut Juxta in causa, in qua fidejussor? p. 47. n. 117. & seqq. & an pro suo fidejussore? *ibid.* Item an tutor pupilli, pro cuius patre fidejussor? *ibid.* n. 119.
Fidejussorem an teneatur creditor, vel fidei liberare, si reus vel debitor alium æque idoneum substituat? p. 64. n. 12.
Fidejussor, si non est solvendo quis teneatur. vid. *Magistratus & Notarius*.

Fidelis. Fides. Fiducia.

Fidei professio quando fit emittenda a Canonicis &c. & an possit emitti per procuratorem? p. 112. n. 12.
Fides data, seu dictio *fide data*, an æquipollet juramento? p. 312. n. 70.
Fides quando sit servanda, aut possit frangi, vel non? p. 49. n. 1.
Fides, seu attestatio an, aut quando faciat fidem, aut probet, vel non; aliqua miscellanea, ubi etiam de fide Baptismi, mortis, & alius. p. 49.
Fiducia inter conjunctos an non soleat intercedere, & quomodo probari possit? p. 50. n. 6.
Fideles captivi, vide supra in verb. *Christiani*.
Fide testium an juretur etiam nobilitate. vid. *Nobilitas*.
Fides ab officiali extracta a libris publicis an præsumatur vera. vid. *Officialis*.

Filia.

Filia dotata, multis facultatibus, an, & quando possit petere supplementum dotis &c. p. 348. n. 41.
Filia impudica, vide etiam supra verb. *Des.* & infra verb. *Mulier*.
Filia quando, & quibus fratribus teneatur conferre dotem, aut legatum: quid juris si renuntiavit hereditati patris? An agat contra patrem aut matrem ex dotis promissione? An habeat hypothecam in bonis patris pro dote? Dotata a quibus excludatur? Præterea an possit rumpere testamentum, & quando: quid juris,

sequeus matrimonium, quale tempus sit attendendum, conceptionis, an vero natiuitatis, p. 304. n. 33. & Inestusos quomodo fiant legitimi per subsequens matrimonium? p. 304. n. 34. & quid in naturalibus, *ibid.* vide etiam in verbis *Legitimi. Nati. Naturales. Spuri.*

Filii legitimi, vide infra in verb. *Legitimi.*
Filii Presbyterorum, aut Clericorum an possint habere Beneficia Ecclesiastica, quae habebant ipsorum parentes, aut alia, sed in eadem Ecclesia, in qua parentes habuerunt, aut pensiones, vel in eadem servire, & de materia. p. 58. n. 41. An & quando gaudeant privilegio fori, & sint immunes a gabellis &c. *ibid.* Legitimi an succedant patri tam in bonis patrimonialibus, quam Ecclesiasticis, aut in iurisdictionibus. *ibid.* n. 42.

Filii haereticorum, hebraeorum, infidelium &c. vide etiam in verb. *Haeretici. Infideles. Hebraei.*

Filius Rebells, vid. *Rebellis.*

Filii quomodo puniuntur ob crimen laesae a patre commisi, vid. infra in verb. *Laesae.*

Reliquum filiorum praxim, & miscellanea diversa: quando dicuntur legitime nati, aut praesumantur, vel dicantur illegitimi &c. quando possint a parte exheredari: quomodo, apud quem, & ubi sint alendi: quando censentur vocari, hereditatem adire, testamentum rompere &c. & alia, vide in verb. *Filii.* p. 56. & seqq.

Filius, vide etiam in verbis *Adoptivus. Infinitus.*

3. Filii expositi an praesumantur legitimi. vid. *Expositi.*
Filius quando praesumatur habere mandatum. vide *Mandatum.*

Filius offendens illum qui injuriavit Patrem, an videatur offensisse de mandato patris. vid. *Mandatum.*

Filius in extrema necessitate an debeat potius subvenire Patri, quam uxori? vid. *Maritus.*

Filius an possit donare causa mortis sine consensu Patris, vid. *Patre.*

Filius primogenitus an excludat parvum secundum gentium? p. 386. n. 6.

Filii in dote materna profecti an succedant matris exclusi aro. p. 305. n. 8. Diversi matrimonii substitui ad invicem a quomodo succedant? *ibid.* n. 9. Positi in conditione an sint vocati, aut quando? *ibid.* n. 12. Nascituri an veniant nomine natorum in vocatione, vid. *Pocatio.*

4. Filio quomodo succedatur a patre defuncti fratris & Nepotibus ex alio fratre. vide *Sucessus.*

Filiorum nomine qui veniant in successione. p. 100. n. 41. quando veniant descendentes. p. 132. 138.

Filius spurius substituentis substitutus an succedat in bonis substituentis. vid. *Substitutus.*

Filius uterinus in successione uteris, cum statum excludit feminas propter masculos an excludat uterinos uterinan. p. 97. n. 10.

Filius primogenitus an excludat parvum a successione regni vel dignitatis. p. 97. n. 15.

Filius nubens sine consensu patris an virtute statuti possit exheredari, *ibid.* n. 18.

Filius an possit esse testis pro patre. vid. *Testis.*

Filiusfamilias.

1. Filiusfamilias an possit creare censum super suis bonis, & super quibus, vide in verb. *Census.* p. 144. n. 22.

2. Filiusfamilias quomodo contractus celebrare possit cum, aut sine consensu patris, ac in quibus bonis: Item qualiter possit obligare an possit testari sine ad causas pias, sive profanas, saltem de consensu patris, an donate causa mortis, vel ipsi patri, vel extraneo, & alia, vide in verb. *Filius.* §. *filiusfam.* p. 62. n. 108. & seqq.

An possit de peculio quasi castrensi testari iure militari, ut de castrensi, an vero debeat testari iuxta jus commune. p. 71. n. 3. An possit stare in iudicio occasione peculii castrensis. *ibid.*

3. Filiusfamilias an possit renuciare Macedoniano. p. 2. n. 7. an iuvenit Macedoniano in foro interno. vide *Macedonianum.*

Fiscalis.

Fiscalis an succedat loco accusatoris. p. 64. n. 14.

Fiscus.

Fiscus, an, & quando aliat filios condemnati, aut ejus filias dotare, & an habeatur pro haerede ipsius condemnati, & in quibus. p. 36. n. 17. & an succedat etiam in bona futura condemnati, seu acquisita post condemnationem. p. 210. n. 5.

Fiscus in concursu creditorum an praestet prioribus creditoribus in bonis post contractam hypotheecam acquisitis a debitore. p. 258. n. 122. an praestet habentibus anteriorem hypotheecam expressam? p. 260. sub n. 127. §. *verum.* An etiam mulcti suas dotes tepent? p. 347. n. 32.

Fiscus an habeat privilegium hypothecae contra omnes suos debitorum? p. 262. n. 137.

Fiscus an possit debitum petere ante diem ob publicam necessitatem? p. 265. n. 169.

Fiscus an possit cogere retum ad cedenda sibi scripturas, instrumenta &c. p. 362. n. 9.

Fiscus an sit Judex competens quando privatus convenit privatum ob causam dependentem a fisco? p. 46. n. 113.

Succedens in bonis debitoris per bonorum publicationem, confiscationem &c. an teneatur solvere ejusdem debita, an tunc in praedictum creditorum sit privilegium? p. 42. n. 70.

Fiscus, quando bona patris confiscantur etiam in praedictum filiorum ob crimen *Laesae*, an teneatur dotare filias? p. 293. n. 19. Et quomodo succedat in bonis ejus, qui commisit crimen *Laesae*, & excludat filios. vide infra in verb. *Laesae.*

Fiscus pro expensis factis in fabricatione processus contra eum, an praestet creditoribus ejusdem Rei? p. 64. n. 17.

Fiscus haeres sine inventario an teneatur ad debita haereditatis ultra vires? p. 117. n. 50.

Fiscus an teneatur solvere expensas processus factas pro punitione homicidii, aut an possit ad has obligare haeredes occisi? p. 158. n. 6.

Fiscus an habeat privilegium, quod ipsius instrumentum hypothecae continens praesumatur antiquius instrumentum privati pariter hypotheecam praetendens? p. 184. n. 3.

Reliquum fisci materiam: quomodo, ac quo titulo succedat in bonis delinquentis, & an non tam quoad privilegia, quam quoad onera, aut debita solvenda &c. Item an, & in quibus eidem competat privilegium restitutionis in integrum: An in concursu praestet mulcti dotes tepent, vel aliis, & alia miscellanea, vide in verb. *Fiscus.* pag. 63. & seqq.

Fiscus, vide verb. *Confiscatio.*

Femina.

Feminae an veniant nomine descendentes, aut nomine nepotum, filiorum, proximorum, heredum &c. in emphyteusi, p. 379. n. 26. & seqq. p. 388. n. 103. & seq. Quid si adest clausula pro se, & haeredibus. *ibid.* & quando admittuntur ad emphyteusim, quomodo excludant masculos remotiores? p. 380. num. 33.

Femina an possit habere feudum, & an in illo succedat, ac quando censetur exclusa? p. 66. n. 26. & seqq. p. 18. n. 24.

Femina exclusa propter masculos, an sint excludendi ejus filii, & descendentes? *ibid.* Et an semel exclusa sit semper exclusa, etiam mortuis masculis? *ibid.* & pag. 78. num. 47. quid in emphyteusi Ecclesiastica. *ibid.*

Et semel admissa an excludat masculos? p. 66. n. 28.

Femina an, & quando veniat nomine filiorum in emphyteusi, aut fideicommissis, p. 59. n. 65. & p. 66. n. 32. & seqq. An nomine generationis, posterorum, sanguinis, familiae, feminis &c. p. 66. num. 34. An nomine familiae in iurisdictione gentilitio? p. 13. n. 4. An non dicatur finis linea masculinae, & initium femininae? p. 63. n. 122. & p. 66. n. 39.

Femina.

Fœmina an sit capax primogenituræ? p. 66. n. 30. An jurispator. familiaris? *ibid.* n. 34. An & quando censetur excludi, & alia. *ibid.*

Excludi a statu existentibus masculis quamdiu potest preterire possit, aut legitimam? p. 77. n. 34. & f.

Excludi a statu ob existentiam masculorum an intelligitur excludi etiam a bonis existentibus extra locum statuentium? p. 78. n. 44.

Fœmina dotata, & alimenta habens a fratribus, an possit una cum alimentis petere fructus, seu interest fructu doris? p. 81. n. 66. & p. 94. n. 13.

Fœmina quando possit petere legati residuum, vide infra verb. *Legatum*.

Fœminæ reæ criminis læsæ Majestatis an eodem modo puniantur ac masculi? p. 368. n. 74.

Reliquam fœminarum matrem, ac diversâ miscellanea: ut de transiuntibus ad secunda vota etiam vivo marito quem credebatur mortuum: an fœmina præsumatur virgo: quando dicatur honesta quamvis sit deflorata: in quibus possit esse testis, vel non: De solitante Confessario ad turpia: An possit esse executrix testamentaria: an sit capax feudorum, & alia, vide in verb. *Fœmina*: p. 64. & seq.

Fœmina, vide etiam infra in verbo *Mulier*.

Fœminæ secundo nubentes. *vid. Vidua*.

Fœmina, cui a testatore fuit relictum legatum cum onere nubendi cum certa familia, si illa non adfuit nisi uxori, & Clericus Beneficiarius incedens in habitu in minoribus, aut aliis defectibus naturalibus affectus, an cadat legato si nupti extra familiam? p. 208.

Fœminæ an veniant nomine proximorum, *vid. Proximiiores*.

Fratres

1 Fortis quando amittitur, aut amittitur præsumatur. p. 14. sub. n. 3. & in dubio ad incurramdam irregularitatem ab illo, qui procuravit abortum, an præsumatur amittitur? p. 348. n. 4.

Fortis an, & quando habeatur pro nato quoad ejus utilitatem, & an sit legitimus contraditor contra heredem petentem se immittere? p. 436. v. 56. & seq.

Forensis

1 Potentes an possint dispensari, aut absolvi ab irregularitatibus, seu suspensionibus ab Episcopo, in culis Diocesis morantur? p. 396. n. 46. & seq.

Forensis an præsumatur, qui non probat se civem an teneatur servare statuta &c. loci, in quo contrahit, vel litigat: An in consensu possintur creditoribus civibus, & alia miscellanea, vide in verb. *Forum*. p. 72. n. 9. & seq.

Forma

1 Forma a lege inducta, & rei substantia, an sine indivisibilibus: & an sit ad unguem servanda? p. 365. n. 6.

Formicarius

1 Formicarius Clericus quomodo puniatur? p. 199. n. 119.

Fornicatio

1 Fornicatio, concordat quæ dicuntur supra in verbo *Adulterium*.

2 Fornicatio quid sit, an sit prohibita de Jure Divino & Canonico, vel de Jure Civili? Qualiter puniatur? & varii alii casus. p. 66. n. 1. & seq. ¶

Foruitur casus

1 Foruitur casus quid sit, & qui dicantur casus fortuiti, vel non? p. 68. §. 1. per tot. Ex quibus dicatur susceptus, vel non? p. 68. §. 2. per totum. Foruitur casus quando non nocet sufficienti in se periculum, vel e contra? p. 70. §. 3. Varios casus fortuitos suspens explicatos vide in *Elencho*. ¶

Forus

1 Fori privilegium an gaudeant Laici litiis coactores, vel

correi, aut coactores &c. Clericorum. p. 194. n. 70. & seq.

Fori privilegium ad hoc ut a Clericis amittatur, quid requiratur. p. 195. n. 85. & p. 196. n. 92. & seq.

Et quis in hoc judicando sit iudex competens? p. 197. n. 101.

Forus qualis attendatur in consensu, an rei sit, an vero personæ? p. 195. n. 84.

Forus, seu domicilium an possit mutari in præjudicium Judicis præventis? p. 335. n. 11.

Forus Dei an idem sit, ac forus Caesaris? p. 71. n. 1. 3.

Forus quot modis sortiatur, & an, ac a quibus eadem renuntiari possit, aut declinari, & alia. p. 71. & seq.

Et forum sortiri, ac statui ligari an paria sint, & ad quid forensis obligetur, aut obligari possit. *ibid.*

Fractio cautionis

Fractio cautionis de non offendendo quomodo sit probanda. p. 216. n. 15. *vid. Obligatio*.

Fractores Carceris

Fractores carceris quæ poena puniuntur, vide in verb. 2

Fractor Carcerum. p. 72. & seq.

Fractor carceris, quæ poena puniatur. p. 333. n. 16. 3

Franciscani

Franciscani an possint celebrare Missam in suis claustris. p. 240. n. 7. & seq.

Frater

Frater an teneatur alere fratrem, aut sororem. p. 36. n. 13. 1

Aut subministrare litiis expensas ad consequendam ab eodem suam partem? p. 36. n. 13.

Frater an teneatur conferre donationem sibi factam intuitu meritorum patris? p. 343. n. 40. & p. 101. n. 23.

Frater an teneatur fratri de evizione, si aliqua bona, que eidem in divisione obigerant, evincantur? p. 417. n. 47. & p. 418. n. 59.

Frates quatenus teneantur inter se conferre, & an officia a patre emptæ, dignitates, expensas a patre factas, & quæ bona &c. vide in verb. *Filius* p. 50. & luc in verb. *Frater*. p. 70. & seq. & quoad res communes inter fratres, vide etiam infra in verb. *Socius*.

Frater an teneatur liberare fratrem & carceribus, aut capivitate animo p̄teritis, aut an animo expensas desuper factas repetendi? p. 75. n. 24. §. *sed quid* & p. 81. num. 69.

An & quando teneatur alere fratres indotatos. p. 77. n. 40. Et dotans fratrem divitem, an non teneatur donare? p. 82. n. 74.

Frater uxurinus an excludat fratrem uxurinum statuto exclusivo fœminarum propter masculos. p. 78. n. 49.

Frater a fratre præteritis in testamento an & quando habeat querelam inofficiosæ, & de materia, vide infra in verbo *Querela*.

Frater an teneatur fratri reddere rationem administrationis a se solo factæ, ac an pro illa petere salarii &c. p. 84. n. 93. & seq. p. 92. n. 163. An possit pro fratre stipulari? p. 84. n. 95.

An possit post mortem patris contingere studium, dignitatem &c. vivere parte inceptum expensis communibus? p. 87. n. 114.

Frater ingratius an privetur jure succedendi in bonis fratri, quamvis fuerit ingratius turpis persona? p. 81. n. 63. Et fratrem carcerari procurans, an dicatur parricida, & privandus sit feudo. p. 86. n. 103.

Frater permittens alium fratrem possidere totam hereditatem, an censetur illam repudiare, & an inducatur præsumptio divisionis? p. 84. n. 90. & seq. p. 92. n. 156. Vel sciens fratrem rem vendere, & tacens, an & quando sibi præjudicet, vel non? p. 84. n. 92.

Frater an sit testis idoneus, aut an possit cogi ad testificandum contra fratrem, aut ad hunc effectum torqueri, & alia? p. 85. n. 101. & seq. An teneatur de delicto fratris? p. 130. n. 29. An succedat una cum fratre in bonis fratris delinquentis confisacis? p. 63. n. 3.

Reliquam fratrum praxim, ac miscellanea: quando, ac quatenam bona teneantur invicem conferre? an teneantur se invicem instruere, quomodo sorores dote, & in:

- & instituit; quo ordine succedant, ac quos excludant: quomodo inter illos admittatur jus præfentationis: An teneantur se invicem alere: quomodo dividant, & quæ, & quomodo communiter vivant, bonisque communibus utantur alterutro etiam invito: quomodo possint provocare ad divisionem: De materia societatis omnium bonorum inter illos, & alia miscellanea, vide in verb. *Frates*. p. 70. & seqq.
- Fratrius Minoribus S. Francisci an possint relinquere legatum annuum pro infirmaria &c. vide infra verb. *Legatum*.
4. Frater utrinque conjunctus an excludat fratrem ex uno latere conjunctum? p. 99. n. 33. Quid in feudis, an succedat cum Consanguineo in fideicommissio paterno? *ibid.* n. 36.
- Frates naturales quomodo inter se invicem succedant? *ibid.* n. 35.
1. Frater quando excludat parum vel amicum *ibid.* n. 34.
- Frater pro fratre an possit esse testis. vid. *Testis*.
- Fraternitas.*
2. Fraternitas a quo sit probanda, & quomodo probetur? p. 85. n. 105. & seqq.
- Fratricidium.*
2. Fratricidium qua pena puniatur, & quando sit licitum? p. 85. n. 103. & seqq.
- Fraus, Fraudans.*
1. Fraus inter litigantes, an, & quando licita, & in ad-vocatis. Item in iudicio? p. 333. n. 10.
2. Fraus, an, & quando presumatur, maxime in articulo mortis: quomodo probetur: an possit frande repelli, & an possit alicui patrocinari, &c. vide in verb. *Fraus*. pag. 93.
- Fraudantes vestigialia, an peccent, & ad quid teneantur? *ibid.* n. 3.
4. Fraudans iusta pondera & mensuras quomodo puniatur? p. 181. n. 41.
- Fructus.*
1. Fructus incerti quando habeantur in consideratione inculcanda congrua Rectoris ad effectum eundem pensionem gravandi? p. 94. n. 175.
- Fructus Ecclesie Episcopalis vacantis cujus sint? pag. 117. n. 25.
- Fructus Beneficii vacantis an possint ex consuetudine petiuntur per aliquod tempus ad hæredes defuncti Beneficii? p. 229. n. 171.
- Fructus Beneficii an sint Coadjutoris, an Coadjuti? p. 201. n. 22.
- Fructus seu distributiones quotidianæ, quæ spectant ad massam grossam, an debeantur illis, qui sunt de Collegio tempore exactionis, quamvis annis præcedentibus maturaverint? p. 326. n. 19.
- Fructus Beneficii, vide etiam supra in verb. *Beneficio privatus*.
- Fructus census inexacti an spectent ad hæredes vel legatarios? p. 147. n. 62. in fin.
- Fructus percepti an, & quando sint restituendi ab illo, qui in lite succumbit. vide etiam in verb. *Decima*. p. 283. n. 123.
- Fructus percepti ex re Ecclesie mulier alienata an debeant ab ignorantibus, aut errantibus restitui? p. 408. n. 5.
- Fructuum restituendorum liquidatio qualiter fiat; an habeatur ratio tam fructuum perceptorum, quam illorum, qui percepti non sunt? p. 166. sub n. 9. ad fin.
- Fructus fructuum, vide supra in verb. *Interesse. Usura*.
2. Fructus pignoris an debeantur in fortem impuati, si res feudalis fuit Domino a Vassallo in pignus data? p. 19. n. 29.
- Fructus a gravate percepti an sint restituendi fideicommissario universali? p. 29. n. 16. & fideicommissi.
- Et a gravato percepti usque ad purificationem fideicommissi an sint restituendi, seu an cadant sub fideicommissio, vel an libere ad gravatum spectent? p. 96. n. 38. & seqq. Et an sit hypothecati ad favorem creditorum ejusdem gravati habedendum hypothecum expressum omnium bonorum. *ibid.* Et si gravatus fiat reus mortis an spectent ad silem, aut vero ad vocatos etiam gravato adhuc vivente. p. 94. n. 15.
- Fructus Beneficiorum primarii an debeantur etiam in vacatione ex causa permutationis? p. 93. n. 2.

- Fructus Beneficiorum Ecclesie, aut Episcopatus vacantis pendentes, aut maturari, collecti &c. ante vel post vacationem, permutationem, resignationem &c. beneficiarum ad quos spectent, an ad hæredes antecessoris, an vero ad successorem: licet an possint locari, & alia miscellanea, vide in verb. *Fructus*. p. 93. n. 1. ad 10.
- Si fructus beneficii non sufficiant, an non debeantur potius Beneficio, quam pensionario. *ibid.* n. 1.
- Majoratus an non dividantur pro rata temporis inter hæredes uliunt possessoris, & novum successorem. p. 95. n. 41.
- Fructus pendentes mortuo usufructuario an pertineant proprietarium. *ibid.* n. 45.
- Pendentes rei feudalis, quæ per mortem vassalli ad Dominum revertuntur, quando spectent ad hæredes vassalli, aut ad Dominum. p. 95. n. 21.
- Fructus rei litigiosæ an non veniant, ac debeantur ex officio mercenario Judicis deserviente actioni intentate: p. 180. n. 7.
- Et quando debeantur tantum a die morte litis, an vero integri, & ab initio. p. 96. n. 46.
- quid in iudicio spoli. p. 95. n. 31.
- Et an veniant accessorie ad rem petitam. *ibid.* & percepti post petentiam instantiam, quæ licet an sint restituendi. p. 180. n. 7. & p. 181. n. 12.
- Fructuum liquidatio, vide infra in verb. *Liquidatio*.
- Eorumdem, puta frumenti &c. estimatio de quotem-pore sunt, ac quale pretium attendatur. p. 97. n. 1. & 5.
- Fructus lucri cessantis &c. vide infra in verb. *Interesse*.
- Fructus dotis, paraphernalium, legatorum &c. quando sint restituendi, cujus sint, & alia miscellanea, vide in verb. *Fructus*. p. 94. n. 11. & seqq.
- & fructus vel interesse dotis an debeantur a fratribus forori dotare, cui alimenta præstant, vide infra verb. *Soror*.
- Fructus rei venditæ cum pacto redimendi, aut cum conditione de futuro, illa pendente, aut alias quando spectent ad venditorem, vel ad emptorem, vide aliqua in verb. *Fructus*. p. 94. n. 16. & seqq.
- Rei legatæ ante aditam hæreditatem percepti an pertineant ad legatarium, aut ad hæredes. p. 95. n. 22.
- Et an debeantur ante acceptance. *ibid.*
- Fructus soluti pro dote promissa, si promissio comprehendatur excessiva an computentur in sumem, vel an cedant in utilitatem mariti. *ibid.* n. 27.
- Fructus quando imputentur in Trebellianicam, vide supra verb. *Filius*. & infra verb. *Hæres*.
- Percepti post mortem patris an imputentur in legatam, vide infra verb. *Legitima*.
- Fructus ad conductorem virtute locationis spectantes, an possit ab eodem hypothecari, p. 97. n. 2.
- Fructus rei hypothecatæ an veniant in hypotheca. p. 96. n. 42.
- Fructus arborum, quarum in locatione fundi ad medium nulla fuit facta mentio, an spectent ad locatorem, vel ad conductorem, vide infra verb. *Locator*.
- Fructus pignoris, vide in verb. *Pignus*.
- Census, vide *Census*.
- Parochiales, vide *Reditus*.
- Bonorum Ecclesie, vide *Alienatio*.
- Bona.
- Fructus mala fide percepti a Canonico an debeant restitui Canonici illius temporis, quo percepti fuerunt, an Capitulo. p. 95. n. 36.
- Canonici an, & quando accrescant aliis Canonici præsentibus &c. p. 230. n. 38.
- Fructus ex prædjo a plurius sociis acquisito quomodo dividantur, vide infra in verb. *Socii*.
- Reliquum fructuum proximi, & miscellanea, vide in verb. *Fructus*. p. 93. & seqq.
- Fructus, vide etiam infra verb. *Mala fidei Possessor*.
3. Fructus dotis mulieris constituta an lucratur maritus. vid. *Maritus*.
- Fructus actuum sactorum a marito & uxore in solidum ad quem pervenisse censentur. vid. *Maritus*.
- Fructus industriales percepti a marito ex fundo extradotali an sint restituendi. vid. *Maritus*.
- Fructus bonorum, quæ maritus simul cum uxore possidet, a quo censentur percepti. vid. *Maritus*.
- Fructus incerti an computentur in centum qui Rectori remanere debent in refectione pensionis. vid. *Pensio*.
- Fructus pignoris an computentur in sonem, vid. *Pignus*.
- Fructus percepti a Confidatario quibus sint restituendi. di. p. 52. n. 34.
- Fructus industriales quoniam sint restituendi a posses-sore

fore bene vel male fidei. vid. *Possessor*.
 Fidei beneficii sunt an transmittantur. vid. *Transmissio*.
 Fidei rei an sint restituendi qui ex illa fuerint per-
 cetti, si res restitui debet. p. 183. n. 55.
 Fidei beneficii an sint restituendi propter non factum professionem
 fidei an possint remitti ab Episcopo, vid. *Profectio*.

Frumentum.

Frumentum ultra triennium an durare praesumatur. p.
 187. n. 16. An nra prius verus, quam novum consumi
 debeat, & solcat: quando praesumatur consum-
 ptum, vel adhuc extare, de quo tempore ejusdem
 aestimatio fiat, & quale attendatur pretium, & alia,
 vide in ver. *Frumentum*, p. 96. n. 1. & segg. Ejusdem
 quantitas liquidario, vide in verb. *Liquidatio*.

Fuga.

Fuga, vide etiam infra in verb. *Suspicio*, seu *suspectus*
de fuga.
 Fuga, seu de fuga suspectus, vide supra verb. *Delictor*.
 Fuga etiam attentata an faciat indicium ad veritatem,
 & alia de materia. pag. 96. n. 1. & 7. Quomodo
 probetur. p. 97. n. 1.
 Fuga debitoris suspicio quomodo probetur, an juramen-
 to creditoris: quid in criminalibus, & de materia,
 vide in ver. *Fuga*. p. 96. n. 2.
 Fuga, aut fugiendi animum habuisse, aut auferre an
 quis dicatur, qui flammam fecit: aut qui exivit car-
 ceribus aut intra ad Principem pro iustitia, & de ma-
 teria. p. 47. n. 126. & p. 97. n. 4. Aut an fuga
 indicium purgatur per spontaneam augentis com-
 paritionem? *ibid.*
 Fuga Rei diffinita an praestat indicium ad inveni-
 endum, vel transmittendam eadem inquisitionem, &
 quomodo procedatur. p. 176. & seg.

Fugiens. Fugere.

Fugiens ob hostium incursus, quoad obligationem sol-
 vendi decimas Ecclesiae Sacramentali, an dicatur esse
 praesens in loco, a quo discessit. p. 274. n. 46.
 Fugere, vide supra in verb. *aggressus*.

Fumus.

Fumus ad effectum remissionis qualis sufficiat, & quan-
 do non; & qualis ad hunc effectum requiratur, vi-
 de in ver. *Fumus*. p. 93.

Fundatio.

Fundationis qualitatibus an possit Episcopus derogare,
 aut in illis dispensare, etiam de consensu Patroni.
 p. 73. n. 42. & p. 293. n. 14. & p. 394. n. 33.
 Et sic an possit intrinsece praesentatum non habentem
 dictas qualitates. *ibid.* n. 33.
 Fundationis an, & quando censetur a Papa derogatum
 per clausulam non obstantibus. p. 174. n. 54.

Fundator.

Fundator an non possit prohibere alienationem bonorum
 etiam in melius. p. 33. sub n. 52.
 Fundator beneficii an possit in fundatione ejusdem ap-
 ponere quascunque conditiones ad libitum, etiam
 juri contrarias. p. 69. n. 11. & 13. & in erectione
 Parochialis an possit apponere conditionem, ut Pa-
 rochus sit ad nutum amovibilis. *ibid.* Item in benefi-
 ciiis apponere conditionem, quod possint consecrari ab
 inferioribus Ordinariis. *ibid.* Aut in fundatione Ec-
 clesiae Hospitalis &c. ponere conditionem, quod non
 subit Episcopo, aut ejus visitationi. p. 361. n. 83.
 Fundatorum Ecclesiarum, aut heredes an possint obligari ad
 illam dotandam, & quando, & de materia. p. 352.
 n. 14.
 Fundatorum intentio an non sit amplianda, & expli-
 canda ut patet alliciantur ad fundationes faciendas.
 p. 48. 97. n. 6. Et eorum leges an non adungunt
 servandae: quid si non sint usui receptae. p. 442. n. 152.

Fundator an non possit in limine fundationis, aut post
 illam sibi reservare aliquid pecuniae, sive rei, &c. aut
 alias aliquam conditionem apponere, & quomodo. p.
 235. n. 92.
 Fundator Jurisfacti an possit praedictare vocatus alienan-
 do, inuando &c. quando jam fuit in esse deduc-
 tum. p. 238. n. 115.
 Fundator quid possit vel non, & an possit in funda-
 tione ponere conditiones etiam juri communi con-
 trarias, & jam apponitis revocare, & alia miscella-
 nea, vide in ver. *Fundatio*. p. 97.

Fundus.

Fundus, in quo Ecclesia fundatur, aut qui in illius
 dotem sibi assignatur, vel pro illius domo, horo
 &c. an debeat esse immunitus ab omni onere laicali,
 puta tributo, collectis &c. & an a laudatio, quod
 prius ex illo solvebatur. p. 267. n. 6. & p. 351. n.
 7. & p. 352. n. 15.
 Fundus emphyteuticus, vide supra in verb. *Bona Em-
 phyteutica*.
 Fundus ecclesius an vendi possit, vide infra in verb.
Venditio.
 Fundus, vide etiam infra in verb. *Predium*.
 Fundus totalis an possit hypothecari, aut alienari &c.
 ab alteruto, vel utroque conjugum, & quando; &
 an ob debita uxoris ante matrimonium contracta. p.
 98. n. 7. & 9. Item cujus expensis fit reparandus.
 p. 98. n. 10. In dotem, aut pro dote datus an
 sit mariti, vel uxoris quoad proprietatem, aut usum-
 fructum. p. 98. n. 8.
 Fundus, super quo edificatur arx, aut aliud ob utili-
 tatem publicam, aut remaneat prioris Domini. pag.
 98. n. 11.
 Fundus ex quo praesumatur emphyteuticus, vide *Bona*.
 Fundi identitas, vide *Identitas*. Fundus seu solum
 in quo edificatur, vide *Aedificium*.
 Fundi Dominus. vide *Dominus*.

Fumus.

Functis expense, vide supra in verb. *Expense*.

Furca.

Furcatum erectio an sit adus meri, & mixti Imperii 2
 &c. p. 98.

Fur. Furtum.

Furtum in Clericis quomodo puniatur. pag. 200. n. 1.
 133. & p. 288. n. 5.
 Furtum an committatur in ablacione rei communis fa-
 cta a facio. p. 205. n. 1.
 Furtum rei depositae quomodo probari possit, & an as-
 setetur juramento. p. 295. n. 20.
 Fur confugiens ad Ecclesiam, vide supra in verb. *Con-
 fugiens*.
 Furtum quid sit, ac quomplex: quando, & a quibus
 commissi dicatur, a quo factum praesumatur, aut pro-
 betur, ac quomodo puniatur, & alia miscellanea,
 vide in ver. *Furtum*. p. 99. & segg.
 Et fur an possit capi, & puniri in alieno territorio: &
 an ab Ecclesia extrahi: an occidi: an gaudeat im-
 munitate, an & quando possit esse testis, & alia mi-
 scellanea, p. 69. & seg. Et an possit bonis, quae
 secum ad Ecclesiam decessit, spoliari &c. *ibid.* & in
 ver. *Immunitas*. p. 184. n. 56.

Fur publicus, vide in verb. *Lupo*.

Furiosus.

Furiosus ex causa transiente, & non perpetuo tales, an
 possint eligi ad Praelaturas. p. 369. n. 3.
 Furiosus delinquens an excusetur, & quando, & alia.
 p. 98. n. 3. An possit cessari, remissive, *ibid.* Factus
 talis post commissum delictum an, & quomodo pos-
 sit puniri. *ibid.*
 Furiosus, aut furiosus filio, an succedatur ab intestato
 a parentibus, qui illorum curam non habuerunt, aut
 an non possint ab illo, qui illorum curam gessit, aut
 filius. p. 114. n. 17.
 Furor.

Favor.

Gratum.

Furores qualitas an sit exprimens in dispensationibus vide infra in verb. *Impetrans*.

- 2 Furor an presumatur, aut an sit ab allegante probandus, & quomodo probeatur. p. 98. n. 1. & seq.

G.

Gabella. Gabellarius.

- 1 Gabellas, an, & quatenus teneantur solvere Clerici de suis bonis. p. 179. & seq. Et an possint illas sponte solvere. *ibid.* n. 45.
Gabellas imponere an possint tantum illi, qui habent jurisdictionem. *ibid.* n. 48.
2 Gabella quatenam dicatur iusta, quae non: de quibus rebus, aut in quibus contractibus, & a quibus, ac quomodo sit solvenda. Illam defraudans quomodo, ac quando puniatur, & quanto tempore haec pena praestigibatur contra fiscum, & alia miscellanea, vide in verb. *Gabella*. p. 103. & seq.
Gabellarius an teneatur monere transientes de gabella solvenda, illamque ab illis petere, & de materia. p. 102. n. 12. & 14. Et exigens gabellas aliter taxam an, quando, ac quomodo puniatur. *ibid.* n. 13.
4 Gabella an debeatur de salario? an de alimentis. *pag.* 117. n. 45.

Generalis.

- 2 Generalis Regularium quam potestatem habeat tam quoad res subditos, quam quoad alia, vide in verb. *Generales*. p. 103.

Generatio.

- 2 Generationis nomine ad fidicommissum vocare an veniant etiam descendentes ex feminis, & agnati. *pag.* 103. n. 1.

Genitores.

- 3 Geniotes, vide infra in verb. *Parentes*.

Germania.

- 2 Germaniae concordata, vide supra in verb. *Concordata*.

Gesta.

- 1 Gesta dilatione pendente, an sint autentica. p. 56. sub n. 3. Aut gesta pendente relatione faciendi Principi: Item post avocationem causae. *ibid.* Item an facta nullitate pendente. p. 58. n. 21. Item an gesta pendente restitutione in integrum. *ibid.* Item pendente rescisso, & supplicatione. *ibid.*
Gesta post inhibitionem invalidam, an sint tanquam autentica revocanda. *ibid.* n. 24.
Gesta ab excommunicato, vide in verb. *Censura*. *pag.* 136. num. 52.
Gesta contra decretum irritans an subsistant, si ille, in cuius favorem emanavit, non contradicat. p. 174. sub n. 55.
Gesta a Beneficiario, qui erat ipso iure privatus, an corrumpant, & irritentur, si postea subsequatur sententia declaratoria privationis. p. 192. n. 113. *vers. ex quibus*.
Gesta, vide etiam supra in verb. *Attentata*. & infra vera. *Index*.
Gesta, vide supra in verb. *Abus. Falsus*.
3 Gesta, vel non gesta a Procuratore, an & quando noceant Domino. p. 411. n. 37.

Glossa.

- 2 Glossae quando standum sit, vel non, & de auctoritate Glossae: variis casum explicantur in *Hencho*. *pag.* 104. & seq.

Gradus.

- 1 Gradum consanguinitatis error in dispensationibus, vide supra in verb. *Error. Executio*.
Gradus consanguinitatis, vel Affinitatis, quomodo debeant exprimi ab impetrante dispensationem &c. vide supra in verb. *Affinitas & Consanguinitas*.
Gradus remotior in affinitate ex copula illicita, an trahat ad se proximiores. p. 315. sub n. 103.
Regnelli Bilioleuca. Tom. IV.

Gratum, vide quae dicuntur supra in verb. *Frumen. 2. um. Fructus*.

Grassator.

Grassatores viarum an gaudeant immunitate Ecclesiastica, & an possint ubique puniri, & quanam tales dicantur. p. 152. n. 43. & seq. & in verb. *Grassator*. p. 103.

Gratia.

- Gratia quando dicatur facta, quando facienda, aliqua miscellanea. p. 32. n. 45. & p. 433. n. 39. & p. 444. n. 141. Et quando expirat morte concedentis vel delegati. *ibid.* & p. 433. n. 41. vide etiam in verb. *Delegatio*. p. 291. n. 9. & seq. & in verb. *Extensor*. p. 433. n. 38. & seq. & p. 444. num. 141.
Gratia Apostolica ex qua non sub vel obreptione, seu ratiocinatione veri, vel narratione falsi reddatur nulla, vide in verb. *Dispensatio*. p. 305. & seq.
Gratia an sit ab impetrante verificanda, ubi adest clausula *meus proprii*, & ex certa scientia &c. p. 162. n. 1. & seq. & 339. n. 82. Et an possit tunc impugnari, vel ob ratiocinationem causae fidei, vel ob expressionem falsae causae. *ibid.* d. n. 1. & seq. & p. 306. n. 27.
Gratia an sit iustificanda ab eo, qui illam impetravit ab Episcopo. p. 439. n. 82.
Gratia de quo tempore sit verificanda, vide etiam in verb. *Narrata*.
Gratia alicui facta an habeat clausulam saltem intinsece, quatenus quis mihi velis, etiam addit decretum irritans. p. 191. sub n. 55.
Gratia Pontificia an valeat sine expeditione litterarum Apostolicarum. p. 305. n. 19.
Gratia si sit divisibilis, an in totum corrumpat, si una parte fuit narrata vera causa, & in alia falsa. *pag.* 306. n. 26.
Gratia dispensationis an possit exquiri, si in litteris loco consanguinitatis fuit expressa Affinitas, & e contra. *ibid.* n. 28.
Gratiam Pontificiam quatenam in specie vitent, vide plures casus miscellaneos in verb. *Dispensatio*. p. 306.
Gratia, vide etiam supra in verb. *Dispensatio*. & infra in verb. *Impetrans. Littera*.
Gratia quando possit a Principe revocari, vide infra verb. *Privilegium*.
Gratia *perinde valere*, vide supra in verb. *Clausula*.
Gratia celebrata sciendi Missam in domo privata cum clausula *in tua, vel familiaris praesentia*, an habeat locum etiam Domino principali absente. p. 106. n. 15. Et quanam veniant nomine familiae. *ibid.* Et si fuit facta mentio etiam consanguineorum, de quibus intelligatur. *ibid.*
Gratia concessa per verba *Concessum juxta petita*, vide infra in verb. *Rescriptum. Verba*.
Quando debeat verificari, & ex quibus reddatur nulla, vide etiam aliqua in verb. *Impetrans*. p. 159. & seq.
Gratia, vide in verb. *Impetrans. Rescripta &c.* Quando, & in quibus casibus dicatur subreptitia, & an talis valeat, quando debeat verificari, ac de quotempore: quando expirat, an morte concedentis: quando dicatur facta, vel facienda, & alia diversa miscellanea, vide in verb. *Gratia*. p. 105. & seq.
Gratia unde declaratur, vide *Observantia*.
Gratia quando sit subreptitia? p. 82. n. 12. 4

Gravamen.

- Gravamen in appellatione, quando sit exprimens. 1
p. 40. n. 2.
Gravamen irreparabile quodnam dicatur. p. 106. n. 1. 2

Gravatus.

- Gravatus, vide infra in verb. *Haeres gravatus*.
Gravatus an teneatur imputare in legitimam & Trebellicanicam bona quae alienavit. p. 60. n. 87.
Gravatus restituere si sit filius, aut nepos, an intelligatur cum clausula *si sine liberis*. *ibid.* n. 95.
Reliquum gravi materiam ac miscellanea, vide in verb. *Gravatus*. p. 107. & seq. & infra in verb. *Haeres gravatus*.
F f 2 H.

H

Habere.

- 1 Habere an quis adhuc illam rem præsumatur, quam semel se habuisse fateatur. p. 207. n. 23.

Habilitatio.

- 2 Habitatio, seu absolutio a iuramento ad effectum agendi, qualiter, quibus, ac quando concedatur, et quid operetur, & alia miscellanea de materia, vide in ver. *Habilitatio*. p. 108. & seqq. Item a quo iudice petatur, & an a iudice iuratis, an vero illius, cui fuit iuramentum. *ibid.* & p. 120. n. 46.
Et habitans a iuramento an fiat iudex in causa principali. *ibid.* n. 48.
Et habitationem petens, si iuravit illam non petere, an debeat de hoc iuramento mentionem facere. *ibid.* num. 42.

Habitatio.

- 1 Habitatio, seu domicilium an possit mutari in præjudicium iudicis præveniens. p. 335. n. 11.
2 Habitatio quid sit, quomodo constituatur atque finiat, in quibus conveniant, & differat ab usu, & usufructu? p. 110. n. 1.
Habitatio an & quando possit cedi, locari, vel donari, qualiter relinquatur? *ibid.* n. 2. & seqq.
Habitatores domus, an teneantur ex incendio ad evenditionem damni? p. 111. n. 7.
Habitans in aliena domo, sciente, & patiente domino, qualiter teneatur ad solitam pensionem, si eed de locatione & conductione non appareat? *ibid.* n. 8.
Habitans in parte inferiore domus an prohibetur fumum accere, & in superiore eam emittere? *ibid.* n. 9.
Habitare cum quibus possint Clerici? *ibid.* n. 10.
Habitare scortum a parte quando dicatur filius ad effectum validitatis obligationis? & alia. *ibid.* n. 11. ¶
Habitatio quid sit, vide *Usufructus*, & quando finiat, p. 337. n. 43. & an sit idem legare habitationem, & domum ad habitandum. *ibid.* n. 42.

Habitus.

Habitus Clericalis, vide infra in ver. *Vestis*.

Hæreditas, Hæreditaria.

- 1 Hæreditas repudiatio an, & quando licita, vel non, vide etiam supra in ver. *Debitis*, & infra in ver. *Prælati*.
Hæreditatem petens, quomodo se debeat probare consanguineum, aut proximiorum defuncto. p. 227. n. 1.
Hæreditas an dicatur delata pendente conditione. pag. 437. n. 67.
Hæreditatem quis adeat, quando quis fuit institutus sub conditione illa pendente. *ibid.* Item quis illam adeat, aut quis deputetur administrator vel curator, si fuit institutus filius natus. *ibid.* sub mem. 67.
Hæreditatem adiens, vide etiam infra in ver. *Hæres*.
Hæreditaria bona, vide supra in ver. *Bona*.
2 Hæreditatem paternam adire, aut illi se immiscere an filius præsumatur ex venditione bonorum paternorum, & quando. p. 58. n. 45. & seqq. & alias filius an, & quando præsumatur hæres patris, aut hæreditatem adivisse &c. aut quomodo id probetur, vide in ver. *Hæreditas*. pag. 112. n. 3.
Hæreditas an possit repudiari, & feudum retineri: quid si feudum sit hæreditarium. p. 60. n. 71. quid in legitima? p. 61. n. 102. Eiusdem repudiatio an præsumatur facta a fratre permittente alium fratrem totam hæreditatem possidere. p. 84. n. 90. Item an censetur facta, si hæres dixit *nolo adire hæreditatem*. p. 113. n. 25. aut si dixit *repudiandum censeo*. p. 114. n. 32.
Eiusdem aditio an præsumatur, vel an sit probanda, & quomodo, ac ex quibus probetur, vel non, & de materia, vide in ver. *Hæreditas*. p. 113. n. 1. & seqq. & in ver. *Hæres*: p. 123. n. 117.
Hæreditas repudiata an, & quando coheredibus accretat, sive volentibus, sive invitis, vide in ver. *Ius accrescendi*. p. 229. n. 22.

Hæreditatis nomine quænam bona veniant, & an non omnia tam præsentia, quam futura a die mortis. p. 337. n. 6.

Hæreditas adita an non dicatur propria ipsius adveniens, & an dicatur adhuc hæreditas paterna, vel materna &c. p. 78. n. 47. & p. 113. n. 9.

Hæreditas faciens an non representet decessum, & in cuius bonis esse dicatur: quomodo in illa sine usufructu, aut eidem deputetur curator. p. 44. n. 92. & p. 114. n. 19. & 26. & p. 231. n. 46.

Et a Clerico relictus an non subditoto Ecclesiastico antequam decessit. p. 114. n. 19. Et si a Clerico fuit institutus laicus, & ab hoc tanquam indigno aufertur, an applicetur sileo seculari, an vero Ecclesiastico. *ibid.* n. 20.

Hæreditas an præsumatur copulenta, & solvendo, itaque contrarium assertum incumbat probatio. p. 115. n. 39.

Ab uno ex coheredibus ablata, uti ab indigno, an accretat alteri coheredi. p. 122. n. 109. Quid in hærede simpliciter incapaci. *ibid.* n. 114.

Reliquum hæreditatis materiam: quando transmittitur; non adita cui accretat, & quando transeat in fiscum: an possit repudiari in præiudicium fisci, aut creditorum, & alia diversa miscellanea, vide in ver. *Hæreditas*. p. 113. n. 6. & seqq. Et an possit repudiari, vide etiam supra in ver. *Debitis*. Et non adita an transmittatur sive in extraneos, sive in filios. *ibid.* n. 7. Quid si sit adita, sed ex testamento nullo. *ibid.* Hæreditas Monacho delata, vide in ver. *Aditio*. *Monachus*. *Monasterium*. Hæreditas furiosus, vide *Hæres*. Hæreditas quoad præscriptionem, vide *Ius adveniendi*. Hæreditas repudiata, seu pars illius an, & quibus accretat. vid. *Repudiatio*.

Hæreditas non adita an transmittatur. vid. *Transmissio*.

Hæres.

Hæres non exequens legata pia, an & quando, ac quomodo amittat hæreditatem, & iuspatronatus. p. 69. n. 10.

Hæres Clericus an teneatur ultra vires hæreditatis. pag. 179. n. 39.

Hæres consanguinei alienantis feudum, an possit illud revocare, & quid si non conficit inventarium. p. 217. n. 2.

Hæres an teneatur præstare feudum defuncti, vel an possit illud infringere, citamvis hæres sit Clericus. p. 157. num. 109.

Hæres donantis an possit revocare donationem ob ingratitudinem donatarii erga donantem defunctum commissam. p. 342. n. 29. Et an etiam agere contra hæres donatarii ingrati defuncti ad restituendum res donatas. *ibid.*

Hæres destitutor an possit dotem petere, aut ad damna agere post mortem destitutor. vide infra in ver. *Ius agendi*, aut *petendi*.

Hæres emphyteutæ an possit molestari, ob caducitatem incursam a prædecessore post ejus mortem, vide supra in ver. *Caducitas*, & infra in ver. *Ius privandi*.

Hæres quando teneatur de evictione ex facto defuncti. p. 413. n. 17. & p. 419. n. 72. Item quando de evictione teneatur in legatis, aut ad interesse, vel assumptionem. p. 415. n. 37. & seqq. & p. 418. n. 68.

Hæres locatoris an teneatur conductori de evictione, aut ad interesse, si locator sit mortuus ante finium tempus. p. 418. n. 59.

Hæres an, & quando præsumatur habere penes se scripturas defuncti, teneaturque illas tenere. p. 363. n. 17.

Hæres adiens hæreditatem sine beneficium legis & inventarii, ad teneatur de proprio ultra vires. p. 257. n. 109. Et an præsumatur bona hæreditatis occultasse. *ibid.* & an possit credere bonis. *ibid.*

Hæres gravatus an teneatur in suis detractionibus compensare bona consumpta, aut quæ consumpta esse præsumantur, & quæ illa sint. p. 100. n. 6. An possit constituere censum super bonis fideicommissis gravatis. p. 144. n. 35.

Hæres citius, & consumptus an possit appellare a sententia lata contra defunctum antequam decesserit, & quando incipiat eidem currere tempus. pag. 237. num. 27.

Hæ-

Heredes ab intestato quando sint legitimi contradi-
res contra heredem scriptum, five absolute, five sub
condicione institutum. p. 437. n. 66. & seqq.

Heres, vide etiam infra in verb. *Jus accrescendi*. Heres
emphyteuticus quoad caducum, vide supra in
verb. *Emphyteusis*. Quoad immisionem, vide infra
in verb. *Immiffio*. Heres institutus, vide infra in
verb. *Institutus*.

Heres gravatus an acquirat augmentum, vel accremen-
tum in re fideicommissa gravata eveniens pendente
condicione fideicommissi. p. 29. num. 20. An possit
cogi a fideicommissario ad dandam cautionem, si
bona fideicommissi dissipare incipiat, aut alias quan-
do. p. 31. num. 24. & p. 139. num. 24. An possit
alienare bona fideicommissi, aut praebere, & alia,
vide quae dicuntur in ver. *Fideicommissum*. p. 27.
& seqq. & in ver. *Gravatus*. p. 107. n. 2. & seqq.
An, & quando repetat a fideicommissario expensas
factas pro defensione fideicommissi. p. 36. n. 100.
& p. 108. n. 17.

Heres gravatus an possit citatis fideicommissariis agere
ad separationem suorum bonorum, & rerum suarum,
ac creditorum detractionem etc. licet an teneatur
conficere inventarium, aut ad quid adhuc teneatur:
licet an, quomodo, quando, ac quoniam dona teneatur
restituere: an bona fideicommissi alienare saltem
pro dotibus, & alia miscellanea, vide in ver.
Gravatus. p. 107. & seqq.

Heres gravatus an teneatur solvere debita defuncti,
an vero fideicommissarius: & an possit tunc illa deducere
in restitutione fideicommissi, & debita
propria. p. 116. n. 46. An teneatur vindicare res fideicommissarias
a tertiis possessoribus. p. 120. n. 79.
Heres gravatus quoad fructus ex fideicommissi bonis,
vide supra in verb. *Fideicommissum*. *Fructus*.

Heres gravati & fideicommissarius an possit revocare
alienationem fideicommissi a gravato defuncto facto factam.
p. 35. n. 77.

Et heres an teneatur ratum habere factum defuncti,
puta locationes, alienationes etc. p. 114. n. 33. &
p. 122. n. 115. & 118. quid si factum defuncti,
erat a lege irritum, aut nullum. p. 58. n. 47. & 72.
& p. 119. n. 71. & p. 120. n. 88. & p. 121. n. 95.
quid si factum testatoris sit juratum? *ibid.* & heres an
non repraesentet defunctum active, & passive tem-
pore illius mortis, ita ut in illum transeant omnes
actiones tam active, quam passive. p. 115. n. 34.
& seqq. & an non censetur una eademque persona
cum defuncto. *ibid.* & an obligetur ad factum aces-
sitate initium, seu inceperit erga filium, puta
continuare studium, dignitatem etc. p. 87. n. 114.

Heres, vel successor an teneatur prosequi litem seu in-
stantiam a defuncto inceperat coram iudice defun-
cti, ubi fuit inceperat; quid si heres sit Clericus.
Ecclesia etc. p. 180. n. 2. & 3. Et generaliter quan-
do lis, seu instantia transeat in & contra heredes,
vide in ver. *Instantia*. p. 180. Et alias si heres con-
venitur ex persona vel contractu defuncti, an non
debeat sequi forum defuncti. p. 120. n. 81.

Heres an teneatur solvere debita defuncti, & quae, ac
quando, ac in qua sorte, & ac ultra vires, & qui-
nam non. p. 115. n. 34. & seqq. Et an teneatur
solvere debita defuncti in pecunia numerata, aut eo
modo, quo erat defunctus obligatus; & an non pos-
sit dare in solum eadem hereditaria, & de ma-
teria. p. 115. n. 39. & addendo hereditatem an non
dicatur contrahere cum creditoribus & legatariis. p.
115. n. 34. & an heres debitoris possit personaliter
capi pro debito defuncti, pro quo ipse defunctus ca-
pi poterat. p. 116. n. 43.

Heres jurantis an teneatur servare juramentum defun-
cti, & an ratione illius possit conveniri coram Ju-
dice Ecclesiastico. p. 218. n. 21.

Heres occisi an teneatur ejusdem mortem vindicare,
etiam expensis processu faciendo sub pena privati-
onis: aut an hoc spectet ad factum. p. 158. n. 6.

Heres approbans testamentum adeundo hereditatem ex
testamento, an possit derahere Trebellanicam ex
testamento prohibitam; aut renunciare legitimae suc-
cessioni, si in dicto testamento minus legitima fuerit
relictum. p. 60. n. 72.

Heres filius an possit acceptare legitimam in testamen-
to.

to relictam, & reliquam hereditatem repudiare. p.
61. n. 102. aut retinere feudum hereditarium, heredi-
tatem repudiata. p. 61. n. 71.

Heres non conficiens inventarium an teneatur de pro-
prio solvere debita defuncti, & legata ab eo relicta.
p. 32. n. 41. vide etiam in ver. *Gravatus*. p. 107. &
seqq. late in ver. *Heres*. p. 115. & seqq. usque ad
p. 121.

Heres cum beneficio legis etc. an, & quando teneatur
rationem reddere de fructibus perceptis. Aut ex illis
solvere debita defuncti. p. 119. n. 65.

Et quid possit heres, vel non, & ad quid obligetur,
& alia diversa miscellanea. p. 119. n. 72. & seqq.
Et an teneatur conficere inventarium, & de penis
praedictis inventarium non conficiens. p. 117. n.
51. & 52. & heres cum beneficio legis etc. quibus
privilegiis gaudeat, & quoniam ex hereditate detra-
here possit. *ibid.* & an possit detrahere litem expensas
ad defensionem hereditatis contra alios licet heredes
praesentes factas, antequam teneatur solvere debita
defuncti. *ibid.* n. 55.

Qualiter inventarium facere debeat, & quoniam in il-
lo describere. p. 118. n. 61. & seqq. & quale tempus
habeat ad illud conficiendum: & hoc termino pen-
dente quoniam debita defuncti interim solvere debeat.
p. 117. n. 52. Et condemnatus ad solvendum quan-
do possit opponere exceptionem inventarii concili,
& an etiam post sententiam. *ibid.* n. 51.

Heres aliquid malitiose occultans, an gaudeat benefi-
cio inventarii, aut ad quid teneatur. p. 118. n. 56.
Et quando non juvetur beneficio Legis, & inventa-
rii, vide aliquos casus. *ibid.* & an heres heredes
gaudeat beneficio inventarii a primo concessi. pag.
117. n. 51.

Et heres qui non conficit inventarium an habeat jus
retentionis in bonis hereditatis, si sit creditor defun-
cti. p. 255. n. 279.

Heres an & quando teneatur dare legatariis fiducio-
nem, ac qualem. p. 40. n. 39. Et an possit a testa-
tore obligari ad remittendam usufructuario cautionem
fideiussoriam, aut ad recipiendam minus idoneam.
ibid. n. 35. & p. 40. n. 43. Et an possit a fidei-
jussore obligari ad renovandam cautionem indemnita-
tis. p. 46. n. 114.

Heres fideiussor an, & quando possit conveniri post
ejusdem fideiussoris mortem. p. 42. n. 67.

Heres qui semel fuit, an possit desinere esse heres. p.
114. n. 27. Et heres heredis an non sit propter ha-
eres primi testatoris, illumque repraesentet. p. 115. n.
37. & heres heredis an solvere debeat legata a pri-
mo defuncto sub condicione relicta, postquam con-
ditio fuit impleta. p. 120. n. 84.

Heres an debeat in Trebellanicam imputare fructus a
se perceptos ante casum fideicommissi. p. 95. n. 30.

Et heres filius creans censum super aliquo fundo heredi-
tatis, an censetur illum eligere pro sua legitima.
p. 61. n. 96.

Heres negligens testatorem redimere & captivitate, aut
carceribus, ac si non succedere privandus. p. 75.
num. 24. licet an non heres aliumque furiosus, qui il-
lum deseruit, nec ejusdem curam habuit? & cui rursus
hereditas defecit. p. 114. n. 17.

Heres particularis, cum non extant illi heredes, an
non censetur vocatus in universum sui ratione juris
accrescendi: & si adeat heres universalis, an non
tunc heres particularis dicatur potius legatarius. p.
237. n. 102. Et heres usufructus quando succedat
in proprietate, ac eidem accrescat. p. 113. n. 14. &
p. 183. n. 35.

Heres post repudiariam hereditatem solvens aliquod
debitum hereditarium tanquam heres, an sibi pra-
judicet quoad alios creditores. p. 115. n. 39.

Heres an teneatur rem legatam liberare ab onere, cum
quo legatum fuit relictum, si onus est intrinsicum rei
legatae, & quando. p. 286. n. 87.

Possidens res hereditarias in diversis locis, in quo lo-
co possit conveniri. p. 334. n. 25.

Reliquiam heredium materiam, & diversa miscellanea:
illorum nomine an, & quando veniant solum fili-
i, & quando etiam extranei: & quoniam dicantur
heredes necessarii, quoniam sui, & quoniam extra-
nei: item an possint cogi ad adeundam hereditatem,
F f 3 & quan-

& quantum tempus habeant ad deliberandum, & alia, vide in ver. *Heret.* 114. n. 28. & seq. Et quando, & ex quibus dicatur adire hereticitatem, vide supra verb. *Hereditas*.

Heretici vasalli an possint privati feudo ob delictum defuncti, aut heres Domini hanc actionem movere, vide infra in verb. *Jurprivandi*, &c. & heres quoad transmissionem, seu quae agendi &c. in illum & contrarium transmittitur, vide in dicto verb. *Jur.*

Heretici simplex, & gravatus, quoad legata solvenda, & an possint lucrari legatum pium, & an legatario teneatur ad satisfactionem, quando feudum fuit legatum, vide verbo *Legatum*.

Hereditas aliqua alia miscellanea vide in verb. *Infirmis*, p. 181. & seq. & infra in verb. *Infirmis*. Quoad restitutionem dotalium, vide in verb. *Dot.* *vidua*. *uxor*, & in ver. *Heret.* p. 121. n. 101. & seq.

Heredes illius, qui mortuus est in carceribus ob suspicionem Magis aut aliter criminis detentus, & non fuit sepultus in loco sacro, quam habent ad iudicium contra iudicem, vide *Atagi*.

Heretici an succedat in mala fide auctoris, vel antecessoris, vide *Mala fides*.

Heredes gravati mala fides, vide *Mala fides*. Heredes defuncti an praesentant ordinem, seu qualitatem processionis, numeri sacerdotum, vel elemosinarum in ducendo funere, vide *Ordo*.

Heretici an, & quando possint confirmare testamentum nullum, vide *Testamentum*.

Heretici an possint obligari ex pacto testatoris de observanda eius voluntate, p. 18. n. 80.

Heretici an solvant legata, vide *Usufructuarius*. & pag. 239. n. 79.

Heretici.

1 Heretici an probeant etiam rebus perjuris, & in depositione variis, vel si postquam illud delictum negant, illud fateantur, p. 208. n. 32.

2 Heretici quomodo debeat, ac possint ab Inquisitoribus probari, & ad hunc effectum quinam testes admittantur, vide in ver. *Inquisitio*, p. 171. n. 10. & seq.

Heretici quid sit, ac an crimen Ecclesiasticum, quomodo & a quibus puniatur: quomodo probeatur, & an testibus aliis inhabilibus: Item quid sit observandum in examine testium, quomodo abjuratur, & alia miscellanea, vide in ver. *Heretici*, p. 123. & seq. Et qui absolvat ab excommunicatione incurta ob heresim, p. 125. n. 24. & seq.

Et heretici an sit crimen mere Ecclesiasticum, & a iudice solum Ecclesiastico cognoscendum, vide etiam infra verb. *Litici*.

Heretici.

1 Heretici an possint ab Episcopo absolvi, p. 390. n. 5. Hereticorum matrimonium an sint valida, & an dissolubilia &c. p. 328. n. 2.

Hereticorum bona, vide in ver. *Bona*, p. 102. n. 46.

2 Hereticorum filii an sint irregulares, & usque ad qualem gradum, p. 59. n. 55. & 57.

Heretici semel etiam definitivi absoluti an possint ab inquisitoribus condemnari superveniente pleniori probatione, p. 171. n. 11.

Heretici an gaudeant immunitate Ecclesiastica, & quando non, p. 151. n. 35. & p. 152. n. 49.

Paratus redire ad Ecclesiam an sit pro prima vice tradendus Curiae seculari, p. 124. n. 16.

Reliquum hereticorum materiam: quinam tales dicantur, quomodo, & a quibus puniantur: quando sint vivandi: an sint irregulares, etiam conversi: an sint incapaces beneficiorum Ecclesiasticorum, sive obtentorum, sive obtinendorum, & de materia: Item quomodo possint stare in iudicio contra Catholicos in pare, aut testis, & alia diversa miscellanea, vide in ver. *Heretici*, p. 123. & seq. Quid de hereticorum filiis, p. 123. n. 4. An habeant actionem contra suos debitorum, aut an non illam amittant, p. 124. n. 15.

Heretica, vide *Mulier*. Hereticorum bona, vide *Bona*.

Hebraei.

2 Hebraei an gaudeant immunitate Ecclesiastica, p. 151.

num. 35. An possint illis deferri iuramentum supplementum, p. 223. n. 77. in fin.

Hebraeorum orphanis tutorem dare an, & quando spectet ad iudicium Laicum, p. 210. n. 82.

Hebraeorum materiam, & diversa miscellanea: an, & in quibus subint jurisdictioni Ecclesiasticae: an possint puniri ob delicta aut libenter commissa: Item facti Christiani a quibus liberentur: illorum filii an possint illis iuxta baptizari: quid si fuerint baptizati etiam in casu, quo baptizari non debebant, an debeant tunc restitui parentibus: Baptizari an, & in quibus remaneant sub patris potestate, ac legitimam a parentibus consequantur, & alia, vide in ver. *Hebraei*, p. 111. num. seq. & Hebraei quomodo iurent, p. 112. num. 13.

Hebraei seu Iudaei, vide infra verb. *Mulier*.

Hebraei cognoscences carnaliter meretricis publicos quomodo puniantur, p. 81. num. 7.

Hermaphroditus.

Hermaphroditus an sit irregularis, & alia miscellanea, p. 127. n. 1. & seq.

Hierosolymitani.

Hierosolymitani, vide supra verb. *Equestes*.

Hierosolymitanus, vide *Adile*.

Hinc.

Hinc ad decem annos dictio, quid & qualem tempus importet, & quando tunc tempus incipiat currere, p. 384. n. 71.

Hinc ad annum dictio, aut ab hinc, vide supra verb. *Distio*.

Hispani.

Hispaniae Reges a quibus obtulerint novum orbem, p. 272. n. 2.

Homicidium. Homicida.

Homicidium in clerici quomodo puniatur, p. 200. n. 133.

Homicidii proditoris conatus, vide in ver. *Conatus*, p. 208. n. 2.

Homicidium ad defensionem vitae, honoris, vel bonorum &c. quando, ac contra quos sit licitum, & an praesumatur factum ad defensionem, an vero id probari debeat, vide in ver. *Defensio*, p. 287. & seq.

Homicidii pluralitas an sit eximenda ab impetrante dispensationem super irregularitate: Item an ejus qualitas, quod nempe sit factum contra sacerdotem, & alia, p. 308. n. 47.

Homicidium in ebrietate commissum, vide supra in verb. *Ebrietas*.

Homicidium in domo, aut in via commissum, & quomodo censetur, seu praesumatur paratum, p. 134. n. 360. & seq. Et ad illud probandum quinam indicia interserviant, p. 163. n. 4. & p. 165. num. 13. & 15.

Et homicidium quid sit, & quodplex: ubi de casuali & voluntario Assassinio, proditorio, paricidio & aliis, illorumque requisita seu qualitates, irregularitates, & alia quomodo puniuntur, & alia miscellanea ad hanc materiam spectantia, vide in verb. *Homicidium*, p. 128. & seq. vide etiam infra verb. *Occidens*.

Et homicida an non privetur hereditate ceteris, ac sanguineorum &c. p. 134. n. 56.

Homicidium quando dicatur voluntarium, p. 218. n. 232.

Homo.

Homines an omnes nascantur liberi, & an possint se principaliter seu quoad personas obligare, & an sint in commercio humano, p. 144. n. 35.

Homo liber an possit pignori dari, p. 139. n. 19.

¶ *Homologatio.*

- 2 Quid sit homologatio? p. 134. n. 7.
 Quid operetur laudum homologatum & approbatum: undenam oriatur actio ex homologatione laudi sine cessione? *ibid.* num. 2. & 3.
 Quid requiratur in homologatione arbitramenti, & laudi? *ibid.* n. 4.
 Ad laudum declaratorium, vel homologatio inducat aliquam obligationem? quondam nihil operetur? *ibid.* num. 5. & 6. ¶

¶ *Honestas, Honestum.*

- 1 Honestas familie in litteris dispensationis narrata quomodo iustificetur. p. 322. n. 163. §. ut vero.
 2 Honestas publicæ impedimentum, vide infra in verb. *Impedimentum*.
 Honestas an sit dignitas, & in quo differat a nobilitate. p. 134. n. 2. & honestas naturalium, vide infra verb. *Naturalium*.
 Honestum an non potius debeamus sequi, quam utile. p. 134. num. 1. & an non magis presumatur, quam inhonestum. *ibid.* num. 3.

¶ *Honor.*

- 2 Honor & vita an non pari passu ambulent, & quomodo defendi debeat, aut possit &c. vide in verb. *Honor*. p. 135. n. 5. & seqq.

¶ *Hora.*

- Hora nativitat, vide infra in verb. *Nativitas*.
 2 Hora appositio an faciat currere tempus de momento in momentum. p. 136. n. 8.

¶ *Hora Canonice.*

- 1 Horæ Canonice an, & qualiter a Clericis sint recitandæ, ac eum qua attentione? p. 176. n. 4.
 Horas Canonicas an teneatur recitare subdiaconus dispensatus ad matrimonium contrahendum. pag. 304. num. 11.
 2 Horarum Canoniarum recitatio quare, ac quo iure sit introducta, quis ad illam teneatur, & de penis non recitantium, & alia, vide in verb. *Hora Canonice*. p. 135.

¶ *Horologium.*

- 1 Horologiorum pluralitati quando stetur. p. 75. sub n. 60.

¶ *Hortus.*

- 2 Hortus emptus a Vassallo ad usum domus feudalis, an fiat feudalis. p. 29. num. 20.

¶ *Hospes.*

- 1 Hospes quando teneatur rationem reddere de rebus in suum hospitium immixtis, & deperditis. p. 136. n. 15.
 4 Hospes Laicus si moriatur in Monasterio ubi erat hospes, ubi sit sepeliendus. vid. *Laicus*.

¶ *Hospitalitas, Hospitalarii.*

- 1 Hospitalitas an habeat hypothecam in bonis sui administratoris. p. 261. sub n. 136.
 Hospitalitas an veniant nomine Ecclesie, illiusque privilegii gaudeant, vide in verb. *Ecclesia*. pag. 360. n. 79. & 81.
 Hospitalitas, quæ sunt sub immediata Regum protectione, an possint ab Episcopo visitari, & quis iudicet, an sint talia. p. 405. n. 155.
 Hospitalium bona, vide etiam in verb. *Bona*. pag. 104. num. 68.
 2 Hospitalitas quando dicatur religiosum, aut locus faciet, vel pius: quando dicatur, ac presumatur erectum auctoritate Episcopi, & an & quando subit Episcopi visitationi: Item an veniat nomine Beneficii, & an gaudeat immunitate Ecclesiastica, & alia miscellanea, vide in verb. *Hospitalitas*. pag. 136. & seqq. &

¶ *in ver. Locus.*

Ejusdem administratoris, etiam si sit Laicale, an teneatur Episcopo reddere rationem administrationis. p. 136. num. 10.
 Hospitalarii, vel hospitalium Rectores, an, & quando gaudeant privilegio fori. p. 136. n. 14.

¶ *Hospia.*

Hospitii sacris abutens ad fortiligia, quomodo puniatur. p. 413. n. 17.

¶ *Hospis.*

Hospes quem bona arripere, & auferre possint, & an innocentium, aut Ecclesiarum. p. 137. n. 1. & an possint extrahi ex Ecclesia, aut in illa occidi. *ibid.* num. 4.

¶ *Hypomodi.*

Hypomodi dictio an importet similitudinem ad ex presens. p. 297. n. 9.

¶ *Hypotheca.*

Hypotheca an veniat nomine alienationis, maxime in bonis Ecclesie. p. 26. n. 8. & 3. sub num. 37.
 Et an sit prohibita in rebus alienari prohibitis. pag. 381. n. 41.
 Hypotheca an possit imponi in bonis emphyteuticis. *ibid.* n. 37. Et ab emphyteuta imposita superzebus emphyteuticis an resolvatur resoluta emphyteusi per devolutionem &c. *ibid.* num. 37. in fin.
 Hypotheca an valeat super fundo censito, & quandiu duret. p. 147. n. 63.
 Hypotheca an inducatur vel contrahatur a patre in suis bonis pro dote, quam pro filio recipit. p. 100. n. 9.
 Hypotheca an inducatur in bonis Prelati, aut alterius administratoris bonorum Ecclesie, hospitalium &c. ad favorem Ecclesie, pro mala ejusdem administratione, & a quo tempore incipiat, & pro quibus creditur. p. 105. n. 76. & p. 261. n. 136. & seq. Et an contrahatur solum pro creditis ratione administrationis contractis, an vero etiam pro aliis. pag. 262. num. 137.
 Hypotheca an contrahatur ad favorem rectorum creditum in bonis ab alio nomine meo acquisitis. pag. 100. n. 16.
 Item an contrahatur in bonis a socio, nomine communis acquisitis. *ibid.*
 Hypotheca an contrahatur solum in casibus a iure expressis. p. 261. n. 136.
 Hypotheca an possit acquiri in re aliena in prejudicium Domini. p. 257. n. 112.
 An competat filiis in bonis patris pro alimentis. *ibid.* n. 113. An competat Mercenariis, & Opificibus in re, in cujus conservatione, aut reparatione suas operas impenderunt. p. 259. n. 129. aut alias an competat his, qui rem conservant, aut pro ejus conservatione pecuniam mutuantur. *ibid.*
 Hypothecam an habeat uxor in bonis mariti cum privilegio praelationis pro suis bonis paraphernalibus, & donatione propter nuptias. p. 261. n. 133. & p. 247. n. 35. Et pro suis dotibus an illam uxor acquirat a die solutæ, an vero a die promissæ dotis. p. 261. n. 132.
 Hypothecam an habeant minores, pupilli, prodigi, amentes, & alii in bonis tutorum, vel curatorum cum iure praelationis. p. 261. n. 133.
 An competat exaraneo dotanti pro restitutione dotis dote. p. 347. n. 35.
 Hypotheca, seu actio hypothecaria, an, & quando competat Domino directi contra tertios possessores pro canone decurso. p. 337. n. 19.
 Hypotheca omnium bonorum an comprehendat bona sita in alieno territorio. p. 100. n. 17. A defuncto contracta an comprehendat bona hæredis. *ibid.* n. 18.
 Hypotheca sub generali quænam res veniant. p. 258. num. 121.
 Hypothecam generalem, & specialem habens, an teneatur prius vindicare res sibi specialiter obligatas. *ibid.*
 Ge.

Generalis tam quoad bona praesentia, quam futura .
pag. 238. num. 122. An sit specialis subsidaria. *ibid.*

Hypothecam anteriorem habens, an, & quando, possit repetere solutionem in pecunia numerata factam habenti posteriori. pag. 248. num. 9. Item an possit avocare donationem factam filio a patre pro fulciendis factis Ordinibus. pag. 248. num. 11. Expressam anteriorem habentem an praefertur *sico.* pag. 260. sub n. 127. & *verum.*

Hypothecae tacitae, & expressae, an sit eadem ratio. p. 260. sub n. 127. §. sed dicit.

Hypotheca an extinguatur quoad ipsum debitorem in confiscatione omnium bonorum. p. 270. numer. 3. An, & quando extinguatur per dationem in solutionem. p. 247. n. 5.

Hypothecae, seu hypothecarii plures si concurrant, quanam praesentur in concursu creditorum, etiam in concursu hypothecae generalis, & specialis, tacitae & expressae, anterioris & posterioris, vide lae in ver. *Debitor & Creditor.* p. 258. n. 116. & *segg.*

Et hypothecae prioritas quoniam sit, vide etiam infra in verb. *Tempus.*

Hypotheca an tribuat jus in re, & actionem realem. p. 257. n. 114.

Hypotheca, vide etiam in ver. *Bona.* pag. 400. num. 9. & 16. *segg.*

Hypothecae in investitis & illatis an renunciare censetur, qui pro mercede solvenda recipit a colono sifidestionem. p. 41. n. 52.

Hypothecam an habeat filia in bonis patris pro sua dote. p. 50. n. 7.

An illam acquirat mulier a die promissionis, an vtro a die contractus matrimonii pro suis dotibus. p. 65. num. 16. & hypothecam omnium bonorum an habeat mulier seu uxor pro dote in aliquo fundo assignata. *ibid.* An illam habeat mulier haeretica, aut Judea pro suis dotibus contra Christianos. p. 65. n. 10. Et hypotheca generalis, aut specialis an possit uxore marito remitti. p. 65. n. 23.

Hypotheca omnium bonorum inducitur ad favorem creditorum gravati, an comprehendat etiam fructus sifideicommissi. p. 96. n. 39.

Hypotheca an competat hospitali in bonis sui administratoris pro mala administratione &c. pag. 136. numer. 13.

Hypotheca generali vel speciali uti volens an teneatur probare bona fuisse in dominio debitoris de tempore contractus obligationis. p. 137. n. 2.

Hypotheca specialis an faciat cessare generalem & tacitam in bonis dotalibus, aut parafarnalibus. p. 139. num. 27.

Quae competat cedenti, an non competat etiam cessionario. *ibid.* n. 34.

An competat ex credito ex turpi causa descendente. *ib.*

Contracta super fundo an revertatur ad Dominum mortuo vasallo. *ibid.* Et a duobus contracta in re feudali, quis praefertur, &c. an non ille, qui prius illam contraxit post obtentam licentiam, quam ille, qui contraxit ante obtentam licentiam. *ibid.* & infra verb. *Licentia.*

Hypotheca an non comprehendat etiam augmentum rei hypothecatae postea accrescens. pag. 140. numer. 35. & *segg.*

Et hypotheca super bonis an inducatur juramentum. p. 220. n. 53. & hypotheca an impediatur translationem dominii rei hypothecatae. p. 137. n. 2.

Reliquam hypothecae materiam, & miscellanea: quid, & quocumque sit specialis & generalis in quo differant generalis quoniam bona comprehendat Tacita quibus, & in quibus deat: quomodo extinguatur, praefertur &c. in quos transeat, & alia vide in ver. *Hypotheca.* pag. 137. & *segg.* In quo differat a pignore. *ibid.* n. 1.

Hypotheca, vide etiam supra in verb. *Actio hypothecaria.* ejusdem fructus seu rei hypothecatae, vide *Fructus.*

Hypothecae crediti scientiam quam habuerit reus unde probetur, vide *Reus.*

1.

Jalians.

Jactans se de delicto commissio in ebrietate, an videatur illud ratum habere, & an tunc excusetur. pag. 350. n. 6.

Idemitas.

Idemitas rei Emphyteuticæ quomodo probetur, remissio ve. p. 326. n. 16.

Idemitas personae, rei, fundi, animalium, bonorum &c. 2. Quomodo & ex quibus probetur, & ex quibus remaneat exclusa, & cui incumbat onus probandi idemitatem, & alia miscellanea, vide in ver. *Idemitas.* p. 142. & *segg.* Et rerum mobilium, & se moventium quae habent invicem magnam similitudinem, quomodo probetur, remissio. p. 143. n. 11.

Idemitas pecuniarum quomodo probetur. p. 310. n. 29. 3.

Idoneus.

Idoneus ac habilis, & solvendo an quilibet praesumatur, donec probetur contrarium, aut qui a lege non prohibetur. p. 110. num. 17.

Jejunium.

Jejunii obligatio quam ztatem requirit. p. 23. n. 19. 1

Jejunium incidens in ultima die Bacchanalium an possit ab Episcopo transferri. p. 399. n. 79.

Jejunium an possit praecipui a Laicis. p. 15. n. 7. 2

Jesuitae.

Jesuitae an possint ordinari ante professionem solemnem 3 ad ritum pauperatis, & an ordinari possint dimittit & quomodo? p. 258. n. 126.

Ignorantia. Ignorans.

Ignorantia quando praesumatur, vide etiam infra in verb. *Scientia.*

Ignorantia indignitatis electi ad Praefaturam &c. an possit probari Electorum Juramento. pag. 370. numer. 38.

Ignorantia rei emphyteuticæ an excuset ad caducitatem, & an haec ignorantia praesumatur. p. 385. n. 87.

Ignorantia an, & quando excuset a restitutione fructuum rei Ecclesiasticae nullius alienatae, aut in aliis, vide etiam in ver. *Error.* p. 408. n. 5.

Ignorantia impedimenti in contrahentibus matrimonium nullum, an praesumatur, & de materia. p. 323. num. 185. Et an probetur juramento. *ibid.*

Ignorantia Legum an sit lata culpa. p. 134. n. 33.

Ignorantia hominis an impediatur dispositio Legum. p. 207. n. 17.

Ignorantia an excuset a Censuris, vide in ver. *Confessio.* p. 132. n. 15. & 16. & p. 134. n. 29. & 32. & p. 138. n. 70.

Ignorantia juris an excuset a restitutione fructuum, 2 quando contractus sui nullus. p. 95. num. 29. Quid in fructibus rei Ecclesiasticae nullius alienatae. p. 94. n. 9.

Ignorantia legati, Legis &c. an probetur Juramento ignorantis. & quando non. p. 120. n. 82. & p. 143. num. 9. & p. 220. n. 45. & p. 221. n. 56.

Reliquam ignorantiae materiam, & miscellanea: quocumque sit, quoniam, ac quoniam excuset, & an ignorantia juris: quando praesumatur, & in quibus, & alia, vide in verb. *Ignorantia.* p. 144. & *segg.*

Ignoranti an acquiritur gratia. p. 106. n. 16.

Ignorantia an sit causa restitutionis. vid. *Restitutio.* 3

Illata. Investita.

Illatum, & investituram hypothecae, vide *Hypotheca.* 2

Illata, & investita quoniam dicantur, & quando dicantur hypothecae, & pro illa quodnam remedium competat &c. p. 139. n. 21. & p. 145. num. 2. & *segg.* & an

an huc hypothece præferatur omnibus aliis, etiam fisco, aut dubius. p. 140. n. 33. Et an competat primo locatori etiam in illatis a secundo conductore primi conductoris. p. 141. n. 55.

Illatio.

- 1 Illatio a separatis, discretis, & diversis an fiat. p. 145. num. 1.

Illegitimi.

- 1 Illegitimi an dicantur, qui sunt quidem nati ex matrimonio nullo, sed secundum usum gentis valido, aut tantum occulte nullo. p. 369. n. 37.
- Illegitimi an sint capaces emphyteusis Ecclesiasticæ. p. 379. n. 25.

An possint habere beneficia suorum parentum, aut alia, sed in Ecclesia ubi parentes habuerunt Beneficia, saltem ex dispensatione Episcopi. p. 394. n. 33.

Illegitimi an possint ordinari aut habere beneficia & que, & an non saltem ex Episcopi dispensatione. p. 397. n. 51. Et an sine bona, sive mala fide ordinati possint in successu ordinibus ministrare. *ibid.*

Illegitimus dispensatus super Beneficio, si velit postea dispensari super pluralitate, an teneatur facere mentionem illegitimitatis, & prioris dispensationis. pag. 308. num. 51. Et petens dispensationem super illegitimitate ad beneficia, an teneatur exprimere qualitatem illegitimitatis, an sit adulterinus, incestuosus &c. *ibid.*

- 2 Illegitimi quinam dicantur, aut præsumantur: An sint irregulares, Beneficiorum, Justificationis, & Dignitatum, feudorum &c. incapaces: quomodo legiti-
muntur: an, quando, & in quibus succedant, & alia miscellanea, vide in ver. *Filius*. pag. 57. n. 30. & in ver. *Illegitimus*. p. 275. & seqq.

Illegitimi Clericorum filii an possint legitimati a Principe seculari ad effectum succedendi in bonis paternis. p. 57. n. 32.

Illegitimi a quo Episcopo ordinentur, an scilicet dominicali patris, aut an maris, vel patris matris. pag. 58. n. 43.

Illegitimi an possint a patre heredes institui præterito fratre; & an dicantur personæ turpes. pag. 76. numer. 32.

Illegitimi an dicantur de familia, & agnatione ad effectum, ut in eisdem transant ejus insignia. pag. 180. num. 3.

Illegitimus, vide *Impetrans Beneficium*.

Illegitimæ nati, vide *Nati*.

Illegitimi an admittantur ad Jus retractus. p. 257. n. 303.

Illiteratus.

- 1 Illiteratus an possit eligi ad Prælatum. p. 369. n. 57.
- Illiteratus, vide etiam supra in ver. *Beneficium*.

Imago.

- 2 Imagines sanctorum, vel sacras conculsas, aut inhonoratas &c. an non sit suspensus de hæresi, & quomodo puniatur. p. 145. n. 1. & seq. Sanctorum non dum canonizatorum an possint depingi, & an cum radio, item an possint coli &c. *ibid.*
- Imagines turpes depingenda, aut pingenda mandans, an non possit puniri pena interdicti. *ibid.*

Immemorialis.

Immemorialis præscriptio, vide supra in ver. *Consuetudo*, & infra in ver. *Præscriptio*.

- 2 Immemorialis qualis dicatur, si probatio sit per scripturas, & qualis si sit per testes. pag. 245. n. 177.
- Et an possit probari per scripturas. p. 245. n. 188.

Immissio.

- 1 Immissio in possessionem omnium bonorum debitoris, an possit creditori dari, ut tradit affectus debitoris solvat. p. 265. n. 168.
- Immissio in possessionem ex primo, vel secundo decreto quando deus auctori ob Rei communitatem, &

de illius effectu. p. 236. n. 12. & seqq.

Immissio an possit impediri hæredi a filio in bonis, quæ propria auctoritate loco legitime occupavit: quid si id fecit auctoritate Judicis. p. 236. n. 60.

In possessionem singulorum bonorum an possit concedi fidicommissario, aut creditori pro indiviso. *ibid.*

num. 62.

An possit impediri ratione melioramentorum, donec solvantur; & quid si cautio præstetur de illis solventis. *ibid.*

An concedatur hæredi emphyteutæ, etiamsi Dominus directi præterit caducitatem, aut devolutionem, donec illam probet. *ibid.* n. 63.

Immissio an deus hæredi in re legata, si legatarius ex licentia hæredis jam obtinuit ejusdem possessionem, & an ille sit legitimus contradicitor. *ibid.* n. 64.

Item an, & quando possit hæredi scripto impediri ab hæredibus ab intestato, sinque legitimi contradictores. p. 437. n. 66.

Immissio cui concedatur, si quis contra primum testamentum allegaret, aut assereret secundum, aut provisionem Apostolicam postuletorem. p. 437. n. 69.

Immissio an possit impediri ab illo, qui fuit ad causam citatus, donec delatari possit, an veli contendere: & quid si comparcat post immissionem? & de materia. *ibid.* n. 70.

Immissio an possit impediri ex sola rituali allegatione, & generaliter quæ requirantur, ut quis possit esse legitimus contradicitor ad illam impediendam, vide in ver. *Executio*. pag. 430. & seqq.

Immissio, vide etiam infra in ver. *Infirmitas*.

Immissio quando, quibus, & in quibus fit concedenda, & ex quibus possit retardari, & alia miscellanea, vide in ver. *Immissio*. p. 146.

Immissio, vid. *Mandatum de immissionendo*.

Immissus.

Immissus cum clausula *sine præjudicio partium tam in petitorio, quam in possessorio*, an habeatur pro possessore. p. 436. n. 60.

Immunitas.

Immunitas Ecclesiastica, & exemptio Clericorum a Laicis &c. an sit Juri Divini. p. 191. n. 55. Et an possit a Prælati inferioribus præjudicari pactis, aut concessa. p. 192. n. 58.

Immunitatis Ecclesiasticæ tam personalis, localis, quam realis, quoad bona materiam, & quid veniat nomine Ecclesiæ, & alia miscellanea, vide in ver. *Ecclesia*. p. 359. Item in ver. *Bulla*. p. 107. num. 27.

An illa gaudeat debitor, vide supra in ver. *Debitor*, *Decedens*.

Immunitatem Ecclesiasticam ledens, an incurrit in excommunicationem latam in Bulla Cæne. p. 391. n. 4.

Immunitas Ecclesiastica an gaudeat auxilium duas morti Principis, si ignorabat qualitatem Principis. pag. 259. num. 8.

Immunitas Ecclesiastica an, & quando competat assensibus, aut assensibus mediatoribus: quid sit effectus non sit secutus, vide in ver. *Homicidium*. 5. *assensus*.

An contrumpentibus Judicem, vel testes ad effectum, ut quis ad momentum damnetur. *ibid.* n. 12.

Immunitate Ecclesiastica an gaudeat proditor, seu committens homicidium proditorium, & quis talis dicatur: item an veniens, vide lre p. 130. & seqq. An occidens in Ecclesia, & an talis possit capi etiam in alia Ecclesia. p. 133. n. 50. & p. 152. n. 45. & seqq. & p. 288. n. 85. Item an occidens Clericum. p. 133. n. 51.

Immunitas Ecclesiastica an sit lata, vel stricte interpretanda. p. 149. n. 17.

Immunitas localis Ecclesiastica ad quænam loca, ac quale spatium extendatur. p. 149. & seqq.

Immunitas Ecclesiastica quomplex sit, & quo jure introducta: an possit a Principibus Laicis, vel consuetudine, an statuto tolli, vel immutari: quomodo violatur, & violantes quas penas incurrant; quinam illa gaudeant vel non: & quis in hoc sit Judex, & alia

- alia miscellanea de hac materia, vide in ver. *Immunitas*. p. 147. & seqq.
1. Immunitas, vide etiam in verb. *Confignis*. *Reu.*.
Immunitas Clericorum a potestate Laicali, tributis &c. quo Jure fit introducitur. p. 143. n. 1. & seqq. Etiam possit a Principibus Laicis tolli, vel mutari, vel consuetudine, statuto &c. *ibid.* n. 3. Et an possit tolli a Summis Pontificibus ampliari, aut restringi, vel in totum tolli. *ibid.* n. 4.
- Immunitas compensans uni ex fratribus, an compensetiam aliis fratribus in societate omnium bonorum viventibus. p. 87. num. 130. & p. 149. n. 79.
- Immunitas a collectis concessa a Principe an præjudicet citius universitari, an vero soli Principi concedenti, & alia miscellanea. in ver. *Immunitas*. p. 148. num. 73. & seqq. Et an extendatur etiam ad ea, quæ sunt necessitatis. p. 148. n. 73.
2. Immunitas ex collectis & gabelis an censetur data Ecclesie cum jure nundinarum, vid. *Nundine*.
Immunitas data propter iustitiam, vid. *Merita*.
Immunitas unde accipiat interpretationem, vid. *Obferuantia*.

Impedimenta, Impeditus, Impediens.

- Impedimenta, vide infra in verb. *Obstacula*.
1. Impeditus agere, vide supra in verb. *Fatalia*, & an, & quando debeat protestari sibi non cedere tempus &c. p. 42. n. 20.
2. Impedimentum non removens, si potest, an non sit reus culpa, & an excusetur. pag. 157. num. 2. Et an præsumatur præstitum ab eo, cujus intererat. pag. 158. num. 13.
- Impedimentum an præstet, quod de Jure non sortitur effectum. p. 157. n. 3.
- Impedimentum comparandi &c. an, & quando probeatur juramento partis. p. 270. n. 98.
- Impeditus a patre adversa ne expediat causam infra annum, an debeat protestari, aut an sufficiat ex parte sua adhibuisse debitas diligencias pro illa terminanda. p. 158. n. 12.
- Impediens recursum ad Romanam Curiam, vide in ver. *Immunitas*. p. 148. n. 8. & in ver. *Impedimenta*. p. 158. n. 11.
- Impedientes Judices Laicos, ne sua utantur Jurisdictione, quam penam incurant, vide *Laici*.
3. Impedimentum an det causam restitutionis. vid. *Restitutio*.
- Impedientes testes ne contra se deponant. vid. *Oculi*.
4. Impedientes sepulturam ob res alienum quas penas incurant. vid. *Sepultura*.

Impedimentum Matrimonii.

1. Impedimentum criminis quando ex adulterio oritur. p. 21. n. 14. Quomodo expiendum, seu ejusdem qualitas ab impetrante super eo dispensationem, & an quoties fuerit paratum. p. 308. n. 46. & p. 311. n. 65.
- Impedimentum matrimonii an debeant denudari, citabili probati non possint. pag. 293. num. 2. & 4.
- Impedimenta matrimonii, siue contrahendi, siue contrahi, quomodo probeantur. p. 444. n. 136. & infra in verb. *Tessis*. An probeantur ex affectione unius partis ex contrahentibus, aut unico teste, vide supra in verb. *Confessio*, & *Affinitas*. Et affinitatis an probeatur fama. p. 312. n. 70. & seqq. & dicte Affinitatis, vel consanguinitatis an probeatur ex sola confessione partis, vel unico teste, aut testibus familiaribus. p. 227. n. 7.
- Impedimenta matrimonii dirimentia quot sint, & singulorum eorum quomodo contrahatur, probeatur, dispensetur, & explicandum fit a petentibus dispensationem, vide in ver. *Dispensatio*. p. 309. & seqq. a quo constitui possint, & an etiam ab Episcopo, & Principe seculari, vel an a solo Pontifice. *ibid.* num. 55. Item an, & quatenus possit Episcopus in illis dispensare, aut hanc potestatem aliis delegare. pag. 397. n. 36.
- Impedimentis pluribus laborans, & dispensatione indigens, an debeat omnia exprimere, & quidem in ea:

deni supplicatione, vel an possint separatim exprimi, & an sequantur tot dispensationes, & de materia. p. 306. n. 33. & seqq.

Impedimentum publice honestatis quando, & ex quibus sponsalibus oritur, quomodo debeat exprimi in litteris dispensationum, an scilicet oriatur ex sponsalibus, vel ex matrimonio rato, & de materia. p. 307. num. 39. seqq. & pag. 314. num. 83. & seqq.

Impedimentum caput, vide infra in verb. *Rapina*.

Impedimentum dirimens matrimonium, an contrahatur a suspiciens minores Ordines, si putabit illis hoc impedimentum annexum esse. p. 175. n. 2.

Impedimentum, vide etiam supra in verb. *Dispensatio*, & infra in verb. *Impetrans*.

Impedimentum ubi est dubium an sit opus dispensatione, vide supra in verb. *Dispensatio*.

Impedimentum ignorantia, vide etiam supra in verb. *Ignorantia*.

Impedimenta matrimonii an solum Pontifex, an vero etiam Episcopus, aut Princeps constituere possint: quomodo probeantur tam ad dirimendum, quam ad impediendum matrimonium &c. vide aliqua in ver. *Impedimentum*. p. 152. n. 5. & seqq.

Impensa.

Impense, vide etiam infra in verb. *Melioremmentum*.

Impense in reconciliatione Eckfize pollute a quo sint facienda. p. 158. n. 1.

Facere pro cultura & colligendis fructibus an possint deduci ab eo, qui illos solvere teneatur. *ibid.* n. 2.

Et alia miscellanea impensarum & sumptuum, a quibus fieri debeant, & a quibus possint deduci, vide in ver. *Impensa*. p. 158.

Impetrator.

Impetrator an possit suis legibus præjudicare Juri Canonico. p. 1. sub n. 4. & p. 231. sub n. 37.

Impetrator an habeat aliquam Jurisdictionem in rebus Ecclesie, siue actus, siue habitus. p. 158. n. 1.

An possit donare Romane Ecclesie, aut alteri inferiori cum abdicione omnis superioritatis &c. *ibid.* n. 2. Et an possit in arduis esse Juxta in causa propria. *ibid.* n. 3.

An possit committere crimen læsæ. p. 368. n. 73. An contra Impetium. *ibid.*

Impetrator an possit facere licitas usuras. vid. *Pactum*. 3

Impetrium.

Impetrium a quo fit, & ad quem effectum: quomplex a sit, an possit delegari, aut præscribi. p. 158. num. 4. & seqq.

Impetrium metum & mixtum an possit præscribi. vid. & *Prescriptio*.

Impetrans.

Impetrans gratiam, v. gr. pensionis, si nullus se opponat, quenam verificare debeat. p. 94. n. 173.

Impetrans quid debeat verificare, si in litteris addit motus proprius. pag. 162. n. 1. vide etiam supra verb. *Gratia*, & infra verb. *Motus proprius*, *Narrata*.

Impetrans dispensationem quenam narrare debeat, ne dispensatio reddatur nulla, & de materia sub & obsequio tam in impedimentis matrimonii, quam in voto, juramento &c. vide in ver. *Dispensatio*. p. 305. n. 22. & seqq.

In dispensatione super homicidio, an debeat narrare qualitatem homicidii, quod sit factum contra Sacerdotem, &c. *ibid.* n. 24. & p. 308. n. 47.

Et impetrans dispensationem ab irregularitate ob homicidium, si prius jam fuerat dispensatus super simili irregularitate ob aliud homicidium an ea commisit, an teneatur de hac priori dispensatione in litteris mentionem facere. *ibid.*

Quid si ante primam dispensationem commiserat plura homicidia, an teneatur hujus pluralitatem mentionem facere, an vero sufficiat narrare irregularitatem ex homicidio. *ibid.*

In bigamia an debeat narrare quod illam contraxerit ex uxo,

uno, duobus, aut tribus repetitis contractibus cum eadem.

ibid.

Impetrans dispensationem in impedimento matrimonii ab uno impedimento, si post licentiam dispensatoria, ante, vel post illam executionem contractus novum impedimentum v. gr. affinitatis, an debeat dispensationem aliam petere in secundo impedimento cum narratione primi.

ibid. n. 49.

Et generaliter impetrans dispensationem in aliquo impedimento, quando teneatur mentionem facere alterius prioris dispensationis in illo, vel alio impedimento obtenta.

ibid. n. 50. & seq.

Item an debeat facere mentionem confirmationis matrimonii in gradibus prohibitis contractu.

ibid.

Vel quod una, aut utraque pars ignoraverit impedimentum, & de materia.

p. 323. n. 187.

Sicut etiam an matrimonium fuerit contractum publice, vel clandestine.

ibid.

Impetrans dispensationem in impedimento matrimonii an debeat exponere locum, sive originis, sive domicilii Orationum, & de materia, & quid si in illo sit error.

p. 306. n. 29.

Item an debeat narrare qualitates v. g. impossibilitatis contractu, ut quia est puer, furiosus &c. *p. 307. num. 35.*

Impetrans dispensationem super impedimento affinitatis ex copula illicita cum furore sponse, si adit etiam publica honestas, an debeat illam exprimere. *p. 307. num. 41.*

Super impedimento cognationis spiritualis, quomodo debeat illam, & personam, cum qua contrahere vult, exprimere.

ibid. n. 42.

Impetrans gratiam, aut provisionem ab Episcopo, an debeat quidquam verificare, & quando. *p. 439. n. 82.*

Impetrans de quo tempore debeat iustificare narrata, seu causas dispensationis, vide etiam supra in verb. *Causa*, quid si plures fuerint causae narratae, an debeat omnes verificare.

ibid.

Et generaliter quando, ac quomodo debeat iustificare narrata, tam in lictis in forma dignum, quam in forma graviori, vide etiam infra in ver. *Narrata*.

Impetrans solus an excludatur, si in impetratione maior qualitas exprimitur.

p. 333. n. 12.

Impetrans dispensationem in juramento, cum fuerit tantum obligans ex voto, & vice versa, an dispensatio valeat.

p. 307. n. 42.

Impetrans dispensationem in impedimento matrimonii, an debeat facere mentionem copula carnalis, vide supra in verb. *Copula*.

Impetrans Beneficium non facta mentione trinalis possessionis alterius, an dicatur nullius, & subreptitio impetrate. *p. 105. n. 1. quid si non sit facta mentio, quod alius sit ad illud praesentatus. ibid. nu. 3.*

Quid si non sit facta mentio illegitimum natus. *ibid. n. 6. quid si impetrans in Beneficium se intulit, & inquisitionis non fuit mentio facta. ibid. n. 12. & p. 193. n. 6. quid si non fuit expectatum Beneficium esse curatum. p. 105. n. 6.*

Et alias impetrans gratiam Pontificiam &c. quando dicatur nullius, & subreptitio impetrate, vide aliquam miscellaneam in ver. *Gratia*. *p. 105. Et an debeat verificari omnes causas, si fuerint plures narratae. Quid si fuit una tantum narrata, sed cum clausula, & ceteris aliis de causis, vide supra verb. Causa, & infra verb. Narrata.*

Impetrans gratiam ab Ordinario an debeat verificare narrata.

p. 159. n. 4.

Alia Impetrantium miscellanea, quoniam debeant narrare, & verificare, quando dicantur subreptitio impetrate, & alia, vide in ver. *Impetrans*. *pag. 150. & seq.*

Impetrans absolutionem a juramento, si etiam iuravit de illa non petenda, an debeat etiam de hoc juramento mentionem facere.

p. 110. n. 112.

Impetratio.

1 Impetratio secundi Beneficii non facta mentione de primo, an sit subreptitia, si in lictis ad clausulam *motus proprii*.

p. 162. n. 1.

Impetratio Beneficii, vide supra in verbo *Beneficium*.

Impossibile.

Impossibile quid dicatur, & an illud etiam, quod pendet a voluntate Principis.

p. 160.

Impotentia.

Impotentia an, ac quando impediat matrimonium contrahendum, aut contractum nullum reddat, & quoniam solennitates ante declarationem nullitatis sint servandae, & de materia.

p. 316. n. 112.

Impotentia, si post sententiam laetam appareat quod non fuerit vera, aut non perpetua, an conjuges, qui transierunt ad alia vota, teneantur redire ad suum matrimonium prius.

p. 207. n. 95.

Impuberes.

Impuberes an carcerari possint.

p. 119. n. 19. 2

Impuberes an possint esse testes, & quantum probent, vide in ver. *Impubes*.

p. 160. n. 1.

Delinquentes quando, ac quomodo possint puniri.

ib. n. 2. An subiacent censuris, & alia miscellanea. ib.

Incapax.

Incapacium & incapacitatis aliqua pauca miscellanea vide in ver. *Incapacitas*.

p. 160.

Incausum. Incendiarium.

Incendium ad extinguendum an teneatur Vicinia concurrere etiam ad compensationem adium in hunc finem destructarum.

p. 242. n. 13. & 35. Et an Dominus domus, in qua ortum est. p. 342. n. 32.

Incendium cuius culpa praesumatur congnisse, & quali culpa, & quomodo tunc puniatur, & quantum debeant concurrere ad ejusdem extinctionem, & a quo damnum refarci, & alia, vide in ver. *Incendium*.

pag. 160.

Incendiarium quomodo puniatur, & a quo iudice, & an gaudeat immunitate Ecclesiastica.

p. 61. n. 3. & seqq.

Incessus.

Incessus cum sorore qua poena puniatur?

p. 86. n. 104. 2

Locellus quomodo committatur, & puniatur, & an sit crimen mixti fori, & alia, vide in ver. *Incessus*.

p. 161.

Incola.

Incola an obligetur statutis, & consuetudinibus loci, in quo habitat?

p. 161. n. 4.

Incompatibilitas.

Incompatibilitas Beneficiorum, vide supra in verbo *Beneficium*.

Incompatibilitas Beneficiorum, ex quibus, & ex qua residentie necessitate inducitur, & refutatur &c. vide aliqua in ver. *Incompatibilitas*. *p. 161. Et an illam allegans probare debeat. ibid. n. 4.*

Incompetentia.

Incompetentia Judicis exceptio an censetur exclusiva a statuto rejiciente omnes exceptiones?

p. 423. n. 37.

In continenti.

In continenti factum quid dicatur, remissive.

p. 421. n. 18. Et an dicatur inesse contractui praecedenti. ibid. & p. 421. n. 18.

In continenti liquidare, probare &c. quid sit, vide infra in verbo *Liquidare, probare*.

In contractu fieri quid dicatur? *p. 161. Et an dicatur a tunc inesse actui? ibid.*

In continenti dictio, vide etiam *Dictio*.

Incorrigibilis.

- 1 Incorrigibilis quis dicatur ad hoc, ut perdat privilegium fori, & an requiratur contempus, & contumacia declaratoria? p. 196. n. 92. & p. 289. n. 9. & seqq.

Incrementum.

- 2 Incrementum accedens seu accrescens rebus feudibus an sit una cum feudo retinendum? p. 20. n. 39. Accrescens rebus fideicommissis an sit a gravato retinendum? p. 29. n. 18. & seqq. vide etiam supra verb. *Accrementum.*
Incrementum alluvionis factum seu accrescens fundo vendito cum pacto retrovendendi, an spectet ad emptorem, vel ad venditorem, & alia. p. 161.

Indebite.

- 4 Indebite solvens, vide infra in verbo *Solvens. Solvitur.*
Indebiti solutio, vide *Solutio.*

Indemnitas.

- 1 Indemnitas a molestis promittens, quoniam damna rescere debeat? p. 243. n. 22. Et indemnitas promittens ad quid, & quando obligetur, conceda etiam quae dicuntur in ver. *Evictio.* p. 411. & seqq.
2 Indemnitas promittens ad quid teneatur, & quando teneatur de evizione? p. 162.

Indicium.

- 2 Indicia & presumptiones aliequid delicti an tollantur, & excludantur ex bona fama Inquisiti? p. 11. n. 8.
Indicia duo levia an faciant unum grave; & an unum alio fortiori tollatur: quoniam requirantur sive ad inquirendum, sive ad totum, vel ad condemnandum: quomodo sint probanda, & quoniam dicantur levia, quoniam graviora: item diversa quomodo uniantur ad faciendam unam probationem, & alia miscellanea, vide in ver. *Indicium.* p. 162. & seqq.

Indignus.

- 1 Indigni electione quoniam dicantur, & de penis tales eligendum sciant, vide in ver. *Abbas.* p. 2. n. 13. & in ver. *Electio.* p. 369. n. 38.
Indignum, vel inhabile promovens Episcopus &c. an censetur cum illo dispensare? p. 397. n. 54.

Indicia.

- 1 Inducias, vide supra in verbo *Dilatio moratoria.*

Indulgentia.

- 1 Indulgentia an possint a Regularibus publicari absque Episcopi licentia? p. 9. n. 18.
Indulgentia pro die Dedicationis concessa, si ipsa dies transferri contingerit, an censetur transire etiam ipse indulgentia? p. 355. n. 38.
Indulgentias quales concedat Episcopus in Dedicatione Ecclesiae? p. 354. n. 35.
Indulgentia, vide etiam quae dicuntur in clausula *voluntus autem &c.* p. 171. n. 32.
Indulgentia ad tempus an possint concedi ab Episcopo nondum consecrato? p. 392. n. 3.
2 Indulgentia quid, & quoniam sit, & quoniam illius effectus: quis indulgentias concedere possit, an Episcopus, an Concilium generale, & quis illas lucratur, an transferantur transito festo, vel templo, & alia miscellanea, vide in ver. *Indulgentia.* pag. 164. & seqq.
3 Indulgentias plenarias quis concedat, vid. *Papa.*

Industria.

- 1 Industria petitione an censetur electa per clausulam *conscientia tua.* p. 170. n. 31.

Infamatus.

Infamatus de delicto quod plene purgari non potest, quomodo se purgare debeat, vid. *Purgatio Canonica.* & qualis debeat esse infamia, & unde orta, vid. *Purgatio.*
Infamatus an possit puniri & quando, vid. *Purgatio.*

Infamia.

Infamia ex delicto notorio an auferatur per poenitentiam triennalem, etiam ad effectum, ut quis possit eligi ad Praelaturam? p. 354. sub n. 37. ad fin.
Infamia quoniam sit, ubi de infamia Juris, & facti: a quibus, & ob quos actus, aut delicta incurratur: quomodo deleatur: an reddat aliquem incapax favorum Ordinum, & Beneficiorum: quis in illa dispense, an transeat in filios, & alia miscellanea, vide in ver. *Infamia.* p. 165. & seqq.

Infamis.

Infamis an sit capax Beneficiorum obtinendorum, & obtentorum, & quando, & an collatio eidem facta sit nulla? p. 91. sub num. 38. & p. 79. n. 76. An possit eligi ad Praelaturam? p. 354. sub n. 37.
Infamis, vide *Turpis persona.*
Infamis in uno loco an sit ubique talis? p. 165. n. 12.
Et an quis talis fiat, si condecimetur in consummationem tantum, de aliquo delicto infamiam irrogante? p. 165. n. 4.
Infamis an possit valide conferri Beneficium, facti Ordines &c. p. 116. n. 13.
Infamis an dicatur infertus injuria, aut ejus honor laedi? p. 170. n. 19.

Infans. Infancia.

Infancia, vide infra in verb. *Minor.*
Infancia proxima quis dicatur? p. 21. n. 2.
Infans an, & quando habeatur pro nato quoad ejus utilitatem, & adhuc in utero existens an sit legitimus contraditor contra heredem petentem immitti? pag. 436. n. 56. & seqq.
Infans quis dicatur, & in delictis an non exerceatur &c. p. 166. n. 1. & seqq.
Infantes exponens quomodo puniatur? ibid. n. 4.
Infantes, vide etiam in verb. *Filii. Expositi. Illegitimi.*

Inferior.

Inferior an possit tollere legem superioris? p. 1. sub n. 1.
4. An, & quando dispolet in lege superioris, & quibus in casibus, vide etiam in ver. *Episcopus.* p. 398. n. 63. & seqq. & an sine causa? ibid. & pag. 319. num. 142.
Inferior an possit corrigere, aut tollere &c. Legem superioris, vel ad distinguere, & qualificare? p. 116. n. 1. & seqq.
Inferior Episcopo an possit praescriptione acquirere Jurisdictionem contra Episcopum in sua Diocesi, & quomodo praescriptio tunc probetur? p. 227. n. 19.

Infusio.

Infusio honorum Ecclesiarum, vide supra etiam in verbo *Consensus Capituli.*
Infusio Laico facta de juramentum Ecclesiastico an faciat illud cessare esse Ecclesiasticum? pag. 247. num. 204.

Infidelis.

Infideles an solvant Ecclesiae decimas? p. 268. n. 12.
Infidelis conjux an possit cum alio contrahere, vide in ver. *Conjux.* p. 227. n. 6. & seqq.
Infidelis an teneatur ad observandum Legem Evangelicam, & quando? pag. 166. num. 1. Quando possit transire ad secunda vota, vivente conjuge convento? ibid. An possit esse testis contra Christianos? ibid. n. 2.
An debeat jurare per suos falsos Deos? ibid. num. 3.
Infidelium filii an, & quando sint irregulares? p. 59. num. 58.

Infinitas.

- 2 Infinitas an non sit vitanda in omni materia. p. 31. n. 32.

Infirmitas. Infirmus.

- 1 Infirmitatis expense, vide supra in verbo *Expensa*.
2 Infirmitas religionis an sit probanda, ut habeat locum regula de vigesimo. an veto sufficiat probare diem obitus, & alia, vide in ver. *Infirmitas*. p. 166.
Et aliquam infirmorum miscellanea, vide *ibid*.
3 Infirmi an possint a Medico visitari, si nolint facere penitentiam, vid. *Medicus*.

Infra.

- 1 Infra quinque dies proximus dictio, an excludat diem celebrati contractus? p. 300. n. 26.

Ingratitudo.

- 2 Ingratitudo quale sit vitium ac peccatum; an possit remitti, an transmittatur, an presumatur in filio erga patrem &c. vide in ver. *Ingratitudo*. p. 167. & seq.

Inhabilitas.

- 1 Inhabilitas ad contrahendum ob furorem, pueritiam &c. an sit exprimens in dispensationibus in impedimentis matrimonii, vide supra in verbo *Impetrans*.
Inhabilitatis personæ standi in iudicio exceptio, an censetur exclusio a statu excludente omnes exceptiones? p. 421. num. 16. Item an inhabilitatis personæ contrahentis, ut furiosi &c. p. 426. n. 60.
2 Inhabilitas, & illius effectus proxim vide in ver. *Inhabilitas*. p. 167. n. 1.

Inhibitio.

- 1 Inhibitio a Iudice ad quem quomodo, & qualiter sit facienda? p. 52. n. 10. & p. 58. num. 22. & seq. Quomodo liget manus Iudici a quo? p. 58. n. 23.
2 Inhibitio nulla an liget manus Iudicis a quo: quando dicatur nulla, & ad illius valorem quoniam requiratur, & an debeat Iudici intimari, & alia, vide in ver. *Inhibitio*. p. 167.

Inhonorans.

- 3 Inhonorans Iudicem non salutando, vid. *Officialis*.

Inimicitia.

- 1 Inimicitia qualis esse debeat, aut sufficiat, ut Iudex possit allegari suspectus? p. 424. n. 41.
Inimicitie capitales, seu graves quoniam dicantur? p. 322. n. 172.
An presumatur continuata, donec probetur contrarium. *ibid*.
Inimicitie, & pacis confirmatio pro causa dispensationis allata, quomodo sint ab impecranibus verificanda? *ibid*.
2 Inimicitia capitalis quando dicatur orta: semel causata an durare presumatur: an sit probanda, & quomodo probetur: quando faciat indicium ad torturam, & alia miscellanea, vide in ver. *Inimicitia*. p. 168. & seq.

Inimicus.

- 1 Inimicus quoad cautionem de non offendendo &c. vide in ver. *Causio*. p. 129. & seq.
2 Inimicus an possit esse accusator, aut testis: An possit cogi ad faciendam pacem, aut ad prestandam cautionem de non offendendo, & alia miscellanea, vide in ver. *Inimicitia*. p. 168. & seq.
Et an inimicus consanguinei mei, aut amicus mei inimici, dicatur meus inimicus? *ibid*.
Inimicus capitalis an possit admitti ad accusandum factum in causa hæresis? p. 171. n. 9. & 11.
3 Inimicus an possit esse testis, vid. *Testis*.

Injuria. Injurius.

- Injuria ignorata an possit haberi pro remissa? p. 20. sub n. 7. An fiat volenti? *ibid*. sub n. 9.
Injuriam an facere dicatur, qui utitur jure publico? p. 287. n. 1.

- Injuria quid, & quoniam sit, qua actione vindicari possit, quomodo probetur, ut presumatur: quomodo, & de quo tempore attineat, & alia diversa miscellanea, vide in ver. *Injuria*. p. 169. & seq.
Injurius an puniatur, siue dicatur verum, siue falsum, vide in ver. *Lex*. p. 315. & seq.
Injurius an teneatur denuntiare injuriantem, vid. *Offensus*.

Inquisitio. Inquisitus.

- Inquisitionem quoniam indicia præcedere debeant, & quomodo illa probari, vide in ver. *Indictum*. pag. 162. & seq.
Inquisitio quid, & quoniam sit, ubi de generali, & speciali: an possit concurrere cum accusatione: ut valeat, quoniam presumptiones, indicia, seu diffinitiones præcedere debeant, & super quibus delictis formari possit, & alia miscellanea, ac formulæ examinandi testes &c. vide in ver. *Inquisitio*. pag. 170. & seq. Et an possit transmitti non confitto prius de corpore delicti, & indicis &c. *ibid*. num. 6. & seq. Et contra eum abscentem, & contumacem quomodo foretur? p. 178. n. 33. & seq.
Inquisitus, vide etiam *Reus inquisitus*.

Inquisitor.

- Inquisitor quam ætatem habere debeat? pag. 23. sub numero. 17.
Inquisitores super fama, & vita Prelati electi pro ejus confirmatione an possint processum alius subdelegare? p. 4. num. 6.
Inquisitores an possint ab Episcopo excommunicari, aut an Episcopus ab inquisitoribus? p. 399. n. 75.
Inquisitores an possint procedere contra Episcopum de hæresi suspectum, & quomodo? p. 171. n. 9.
Contra hæreticum pravitatem quam habeant probatam, & quomodo procedere debeant, & alia miscellanea, vide in ver. *Inquisitio*. pag. 170. & seq. ubi etiam aliqua formulæ examinandi testes, confrontandi, torquendi &c.
Inquisitoribus an censetur iurisdicchio concessa cumulative ad Jurisdictionem Ordinariam? pag. 226. num. 8. & 11. Et an illa iurisdicchio sit ordinata, vel delegata? *ibid*.

Interviat.

- Interviat verborum an non importet continuationem, & frequentiam? p. 38. n. 22.

Insignia.

- Insignia quando, & a quo possint in Capella, vel Ecclesia poni, aut posita amoveri, & in priorum præjudicium nova apponi &c. vide in ver. *Insignia*. p. 180. & seq. Et an coadjuvet ad probandum dominium? p. 180. n. 8.
Insignia domotum & familie an in alios descendentes transeant, & in quos, an in extraneos, illegitimos &c. & an possint in eisdem cedi, & alia? *ibid*.
Insignia an possint aliquis propria auctoritate sibi assumere? *ibid*. n. 5.
Insignia an liceat mutare, vid. *Nomen*.

Intinuatio.

- Intinuatio donationis quando facienda, vid. *Donatio*.

Insolviditas.

- Insolviditas, vide infra in verbo *Solutio*.

Insuperfens.

- Insuperfens an non habeatur suspectus, de hæresi? p. 171. n. 33.

Inspectio.

- 1 *Inspectio ocularis*, vide infra verbo *Ocularis*.

Instantia,

- 1 *Instantia de Jure Canonico*, vel Civili quanto tempore ducit, & an sit perpetua. p. 44. n. 44.
Instantia capta contra exemptum, an transeat in illius heredem non exemptum. p. 454. n. 79.
 2 *Instantia an finiatu finitio Judicii officio*: Illa perempta, an omnia acta perimantur quanto tempore ducit, sive de jure Canonico sive Civili: quando dicatur perempta, & alia miscellanea, vide in ver. *Instantia*, p. 180. & in ver. *Judicium*, p. 215. & *segg.*
 Item quando transeat ad heredes, & contra heredes, & an in foro Judicii defuncti. *ibid.*
 Illa perempta, si de novo restituatur in integrum, an non debeat aut possit iudicium de novo inchoari, & an refundantur expensae: p. 180. num. 4. & *segg.* Quid in iudicio appellacionis, ubi sententia transit in iudicium lapsus fatalibus. *ibid.*
 4 *Instantia capta cum litigatore an transmittatur*, vid. *Transmissio*.

Institutio. Institutus,

- 1 *Institutus sive absolute*, sive sub conditione, an, & quando possit petere immisionem, aut bonorum possessionem; & quando possint illam impedire heredes ab instantia tanquam legittimi contradictores; p. 437. n. 66. & *segg.* Et institutus sub conditione, si illa pendente interim immitatur, an sibi acquirat, aut an non reservet futuro heredi. *ibid.*
Instituto filio nascuntur, cui interim detur hereditas antequam filius nascatur. *ibid.*
 2 *Institui in testamento si fiat filius & nepos*, an censentur vocari ordine successivo, p. 61. num. 89. & p. 182. n. 26. & 32.
Institutus an dicatur filius per hanc substitutionem, si meus filius mortuus fuerit me vivo, volo nepotem ex illo succedere, p. 60. num. 86.
Institutus in re certa an dicatur heres, & an non habeatur potius loco legatarii? p. 115. nu. 35. & *segg.* Et an succedat in iuribus defuncti tam active, quam passive. *ibid.*
Institutus in testamento minus solemniter, an teneatur defuncti voluntatem servare, si id testator promissit. p. 121. num. 97.
Institutus, vide etiam *Heres*.
Instituto heredi an possit fieri ad certum tempus, & an tunc vivatur, aut vivat conditionem. pag. 114. num. 27. & *segg.* 184. num. 49.
Institutionis, & institutorum in hereditate reliqua miscellanea, quando valeat, vel non, & alia, vide in ver. *Institutio*, p. 182. & *segg.*
Institutio in beneficiis Ecclesiasticis Justipsum, quibus, ac quando debeat: & si valeat, quid sit observandum, & an debeant citari pretendentes &c. per edictum: Item ad quem spectat, & devolvatur & alia miscellanea, vide in ver. *Institutio*, p. 181. & *segg.*
 Et aliam institutionem hujus praxim, & miscellanea: an sit necessaria, quando, ac quomodo fiat, & intra quale tempus fieri debeat, & an die feriato, ac quanam praxim & observari debeant, ubi de edictorio, &c. vide etiam in ver. *Jur.* p. 248. & *segg.*
 & quando devolvatur ad Metropolitanum ob moram Ordinarii. *ibid.* n. 232.
Institutio nulliter facta ob non citationem citandorum, &c. an revalidetur si nullus contradicitor compareat. p. 249. n. 235.
Institutio in Beneficio an possit fieri etiam extra territorium. p. 250. n. 242.
Institutio in quo differat ab investitura, & an non requiratur etiam actualis possessionis traditio? *ibid.* num. 243.
 Facta lide pendente inter presentatos, aut pendente termino ad appellandum, an dicatur attentata? p. 239. num. 231.
Institutus ab existente in quasi possessione instituendi, an debeat manere. p. 181. n. 12.
Institutus ab Ordinario, quamvis peccat a summo Pon-

tifice novam provisionem, an non contrahit possessionem? *ibid.*

Instituto in Beneficiis, vide etiam *Jus instituendi*.

Instrumentum,

- Instrumentum*, ac creditores instrumentarii, an praestantur chyrographo seu creditoribus chyrographariis? p. 257. n. 114.
Instrumentorum editio, vide supra in verb. *Editio*, & infra verbo *Scriptura*. Illorum existentia apud aliquem, sicut & amissio quomodo sit probanda, vide infra in verbo *Scriptura*.
Instrumentum quantum requisita habere debeat ad illius valorem, remissive. p. 424. n. 42. An & quando possit rejici tanquam non publicum, auctoritativum &c. ubi statim rejicit omnes exceptiones, vide in ver. *Exceptio*, p. 420. n. 15. & p. 424. n. 42. & p. 426. sub n. 58. & 61.
Instrumentum si sit falsum in una parte, an, & quando sit falsum totum? p. 425. n. 49.
Instrumentum publicum tribus testibus subscribitur, an habeat praesumptionem Juris pro se, ita ut contra illud non admittatur probatio in contrarium, etiam per plures testes. p. 39. n. 27. post med.
Instrumentum an habeat viam executionis, & executionem paratam, ita ut ejusdem nullitatis obiecto rejiciatur ad petitorum, concessa interim immisionem? p. 146. n. 1.
Instrumentorum alia diversa miscellanea, quando instrumentum probet, vel non; in una parte falsum, an dicatur falsum in totum: quando habeat executionem paratam, & quando tunc, seu per quas exceptiones illius executio suspendatur, & alia, vide in ver. *Instrumentum*, p. 184. & *segg.*
 Et an possit probari testibus non docto de ejus amissione. p. 185. n. 13.
Instrumenti oculario, vid. *Oculatio*.

Intentio,

- Intentioni profertentis an*, & quando sit standum, ubi verba sunt dubia. p. 99. n. 2.

Interdictum.

- Interdictum* quando incurritur ab Episcopo, & quibus in casibus, vide in ver. *Episcopus*, p. 406. n. 169.
 Ab ingressu Ecclesiae contra non satisfactis precepto annue communionis, an requirit praxim titulum monitionem. p. 410. n. 10. & *segg.*
Interdictum Ordinarii an sit servandum etiam ab exemplis, & an contravenientes possint ab eodem puniri, exco. munitari &c. quid sit latum a Praetore exemptorum. pag. 453. num. 61. & 68. pag. 456. numer. 99. & *segg.*
 Reliquum interdicti materiam, a quo, in quem, ac qualiter suavit, quamvis tempore interdicti sit prohibita, & alia miscellanea, sicut & de interdicto ligandis, vide in ver. *Censura*, p. 140. & *segg.*
Interdictum unde vi, ad quae detur, vid. *Spatium*.

Interdictus.

- Interdictus* quoad incapacitatem Beneficiorum, vide supra in verbo *Beneficium*.
Interdictus an post abolitionem recuperet distributiones quotidianas pendente interdicto amissis. p. 326. num. 16.
Interdictus an haudeat immunitate Ecclesiastica, p. 151. num. 34.

Interesse.

- Interesse* dotis non solum an possit ab Abbatis pacisci. p. 13. n. 14.
Interesse lucri cessantis, & damni emergentis quomodo probandum sit, & compensandum, vide in ver. *Damn.* p. 241. & *segg.* & infra in verbo *Lucri cessantis*.
Interesse pro interesse non solum an solvi debeat, & quid ratione lucri cessantis, vel damni emergentis, & quid de hoc pacto in censu posito. p. 144. num. 34. & p. 147. n. 56.

Interesse; vide etiam infra in verbo *Ufura*.

Interesse dotis, vide *Dot. Fructus*.

- 2 Interesse lueri cessantis & damni emergentis an debeatur a debitore antequam conficiatur in mora per interpellationem personalem? *p. 95. n. 34.*

Interesse quid sit: lueri cessantis, & damni emergentis quando exigi possit, aut pacifici, an sit probandum, & quomodo, & alia miscellanea, vide in ver. *Interesse*. *p. 186. & seqq.*

Interesse moræ an, & quando sit licitum, & de materia. *p. 186. n. 12. & seqq.*

Interesse contradotis, & antifaci, an debeatur. *pag. 186. num. 7.*

- 3 Interesse dotale quando censetur remissum a marito, vid. *Maritus*.

Interesse & damna, vid. *Damna*.

- 4 Interesse damni emergentis vel lueri cessantis an, & quando excuset ab ufura, vid. *Ufura*.

Interpellatio.

- 1 Interpellatio an sit necessaria ad inducendam moram in solutione canonis. *p. 400. n. 90.*

2 Interpellatio an sit necessaria ad effectum, ut debitor teneatur ad interesse lueri cessantis, & damni emergentis. *p. 95. n. 34.*

Interpellatio quando sit necessaria contra debitorem dotis, ad effectum, ut teneatur ad fructus, & interesse? *p. 187. n. 2.* Et an presumatur facta ex solutione dictorum fructuum a debitore facta. *ibid. n. 1.*

Et alias an, & quando interpellatio sit necessaria, & qualis ad hoc ut debitor constituatur in mora, & teneatur ad interesse moræ, aut ad incurrandam penam: quid ubi adest favor causæ pie &c. vide in ver. *Interpellatio*. *p. 187. n. 3.*

Et an sit necessaria ad contrahendam moram, ubi intervenit iuramentum? *p. 218. n. 13.*

- 3 Interpellatio extrajudicialis an impediat prescriptionem, vid. *Molestia*, an debeat precedere petitionem iudiciali ut reus teneatur ad expensas citationis? *p. 141. n. 2.*

Interpretatio.

- 1 Interpretatio an facienda sit, ut excludat delicta? *pag. 2. sub n. 13.*

2 Interpretatio in dubio qualis sit sumenda: licet an flectat interpretationi illius, qui proculit sermonem, aut contra eundem, & alia miscellanea, vide in ver. *Interpretatio*. *p. 187. & seqq.*

Interpretatio Legis, vel statuti, ut clausulam in lege, vel statuto positam quomodo fiat, & quid in hoc sit observandum? *p. 317. n. 86.*

Interrogatoria.

- 1 Interrogatoria suggestiva an annullent confessionem Rei, ac processum? *p. 206. n. 4.*

2 Interrogatoria suggestiva quæ dicantur, & an sint licitæ? *p. 172. n. 15.*

Interrogatoria an sint de substantia examinis testium: quæplices sint generis, qualiter, & a quo sint formanda: personis fidei testibus egregiis an transmissi possint ad domum, & cujus expensis illorum copia an sit danda parti, & alia miscellanea, vide in ver. *Interrogatoria*. *p. 188.*

3 Interrogatoria an sint de substantia examinis? unde nam defumantur, & cujus expensis sint faciendæ: an deat illorum copia? a quo sint danda? *p. 188. n. 1. & seqq.*

Quot genera Interrogatoriorum? *ibid. n. 7.*

Interrogatoria preparatoria litis, quando fieri possint, & ad quid inventa sint. *p. 289. §. 2. per tot.*

Interrogatoria preparatoria litis qualis esse debeant, & super quibus fieri possint? *p. 190. §. 3.*

Interrogatoria preparatoria qualem responsum admittant? *p. 191. §. 4.*

Interrogatoria ad effectum arguendi de falso qualiter fiant? *ibid. §. 5. per tot.*

Interrogare partes quando possit Iudex? *ibid. §. 6.*

Interrogari de quibus possit testis, vel non? *ibid. §. 7.*

Interrogari de sociis, an & quando possit criminosus. *p. 192. §. 8.*

Totam materiam de Interrogatoriis, vide fusc deductam in Elencho. ¶

Begnedelli Bibliotheca. Tom. IV.

Intestitia.

Intestitia, an, cum quibus & quando Episcopus in illis dispenset? *p. 397. n. 33.*

Intimatio.

Intimatio excommunicationis latæ ob non solutam pensionem, an sufficiat, si fiat procuratori? *pag. 138. num. 70.*

Intimatio an, & quando sit necessaria vel non, & quomodo faciendæ, vide in ver. *Intimatio*. *p. 193. & seqq.*

Intrusio.

Intrusionem in beneficio allegans, an videatur sateri possessionem? *p. 207. n. 23.*

Intrusionis an sit faciendæ mentio ab impetrante gratiam in Beneficio? *p. 106. n. 12. & p. 193. n. 6.*

Intrusio an censetur aliquando a Papa remissa sine ejusdem narratione, & an illius exceptio admittatur ad retardandam executionem litterarum Apostolicarum, & alia, vide in ver. *Intrusio*. *p. 193.*

Intrusus.

Intrusus quis dicatur, & de materia. *p. 172. nu. 38.* maxime ad effectum subrogationis, ubi adest clausula, *dammodo intrusus non sit*: & de quo tempore debeat hæc clausula iustificari *ibid.* An talis dicatur retineat Beneficium, quo est ipso jure privatus. *p. 198. sub n. 115. vers. quoad forum.*

Intrusus an debeat citari in capitula possessionis Beneficii contra eundem. *p. 159. n. 3.*

Intrusus quis dicatur, & an non amittat Beneficium item an sit citandus etiam Ex-communicatus, & alia, vide in ver. *Intrusio*. *p. 193. & seqq.*

Inventa. Illata.

Inventa, & illata an sint locatori domus hypothecata cum privilegio prelationis in concursu creditorum? *p. 259. n. 126.*

Inventa, vide *Illata*.

Inventarium.

Inventarium an contra scribendum plene probet. *p. 99. n. 1.*

Inventarii unici confectio an sufficiat pro omnibus creditoribus etiam postea competentibus. *p. 256. n. 105.* Et inventario confecto an illi possint probare majorem esse substantiam, quam in inventario fuit descripta. *ibid.*

Inventarium, vide etiam *Heredes gravatus*.

Inventarii confectio an possit a testatore hæredi remitti in præjudicium creditorum. *p. 119. n. 66.*

Inventarium intra quale tempus ab hærede fieri debeat, ac quomodo, & eorum quibus, & quænam bona in illo descripti: & pendente termino ad illud conficiendum quænam defuncti debita interim solvi debeant: quænam privilegia habeat hæres conficiens inventarium, & alia miscellanea, vide in ver. *Heredes*, & de *Inventario*. *p. 117. & seqq.*

Inventarium quando dicatur utiliter, aut inefficaciter factum, vel non: an probet contra conficientem, an contra tertium, vel creditorem non citatum: a quo sit conficiendum, & alia, vide in ver. *Inventarium*. *pag. 194.*

Investitura.

Investitura nova an sit petenda, quando emphyteusis transiit jure hereditario in comprehensos in illa. *p. 383. n. 63.*

Investitura renovatio intra quod tempus sit petenda. *ibid. & p. 388. n. 104.*

Investitura secunda, seu renovatio an dicatur nova investitura, & an reguletur a prima, & an debeat cum prioribus pactis fieri, & de materia. *p. 478. n. 108.*

Ejusdem renovationem petens, an teneatur bona emphyteutica a se possessa interim dimittere. *pag. 336. num. 16.*

- Investitura quando possit variari, vide etiam supra in verb. *Dominus*.
 2 Investitura renovatio an debeat fieri cum eisdem pactis, aut in prima? p. 20. n. 42.
 Investituræ diversa alia miscellanea, an sit stricti juris? secunda an retineat naturam primæ, & an ad illius normam fieri debeat: quando possit renovari, & alia, vide in verb. *Investitura*. p. 194.
 Investitura, vide etiam *Instituta*.

Investitus.

- 2 Investitus primus an præferatur secundo? pag. 194. nu. 7. & 10.
 Investitus de feudo adhuc vivente priore vasallo, eo postmodum mortuo, an non possit propria auctoritate ingredi possessionem? *ibid.* n. 12.

Jocalia.

- 1 Jocalia quando a marito repeti possint vel non: an, & quando præsumantur adhuc exiæ penes uxorem &c. vide in verb. *Jocalia*. p. 198. & seq.

Iracundia.

- 1 Iracundia, vide supra in verb. *Adus. Delictum*.
 2 Iracundia an reddat actus nullos: in illa factos: Item excuset delinquentem in illa, & quamdiu dicatur durare, ad hoc ut actus dicatur in illa factus &c. vide in verb. *Iracundia*. p. 195.

Irregularis.

- 1 Irregularis, vide supra in verb. *Adulter*. & infra in verb. *Obligatus ad rationem. Occidentis. Martinus*.
 Irregularis quoad Beneficia Ecclesiastica, vide supra in verb. *Beneficia*. Quoad dispensationem, vide etiam supra in verb. *Dispensatio. Impetrans*.
 Irregularis an possit eligi ad Praelaturas? pag. 369. sub. num. 37.
 Irregularis ob homicidium dispensationem impetrans quid narrare debeat, vide supra in verb. *Impetrans*.
 Irregularis an fiat, qui reum sanguinis in judicio defendit, etiam si sequatur mors? p. 332. n. 18.
 Et in dubio an quis se habere debeat pro irregulari? p. 348. n. 3.
 Irregularis an sit incapax etiam minorum Ordinum, & Beneficiorum tam conferendorum, quam collatorum: quid Irregularitate occulta? p. 198. n. 33. & seq.

Irregularitas.

- 1 Irregularitas an incuratur in casibus in Jure non expressis? p. 60. sub n. 4. An incuratur a rebaptizante, vide infra in verb. *Rebaptizans*. An incuratur ab Episcopo habente temporalem Jurisdictionem committendo causam Judici, ex qua sequitur poena sanguinis? p. 399. n. 83.
 Irregularitas in dubio an censetur contracta, ita ut quis se habere debeat pro irregulari? p. 348. n. 3.
 Irregularitas an contrahatur a Clerico exercente medicinam, si agrosus moriatur? p. 179. n. 31.
 Irregularitatis aliqua alia miscellanea, vide etiam in verb. *Censura*. p. 134. n. 31. & seq.
 An possit in illa Episcopus dispensare, aut absolvere, vide in verb. *Episcopus*. p. 392. n. 6. & p. 395. n. 39. seq. & in verb. *Irregularitas*.
 Irregularitas an comprehendatur sub clausula vel a quibuscumque excommunicationis &c. absolventes. p. 171. num. 33.
 2 Irregularitas an incuratur ab illo, qui dum potuit fugere, se defendendo, alium occidit? p. 97. n. 3.
 Irregularitas an, & quando incuratur ex homicidio contingente ex ferocitate equi? p. 129. n. 19.
 Et generaliter irregularitas ex homicidio casuali, vel voluntario quando incuratur, vide late in verb. *Homicidium*. p. 129. num. 19. & seq. & in verb. *Irregularitas*. p. 195.
 Ex homicidio an incuratur a non baptizato? p. 134. n. 57. Aut a doli incapace? *ibid.* p. 196. n. 10.
 Irregularitas quid sit, & quomplex: quando contra-

tur, & an in casibus a Jure non expressis: Item quando contrahatur ex homicidio, vel delicto: ex defectu corporis, liberatis, ex indebita suspensione vel usu Ordinis, ex infamia, ex defectu animi, leuitatis &c. Item quando tollatur, aut quis in illa dispense, & alia miscellanea, vide in verb. *Irregularitas*. p. 195. & seq.

An incuratur ab illo, qui ignorat se esse suspensum, & sic bona fide in suspensione celebrat? p. 196. n. 6. Aut an ab illo suspensus, qui celebrat ad grave scandalum, vel infamiam vitandam? *ibid.* An ab abjurante de gravi, aut suspecto de hæresi? p. 197. num. 23.

Irregularitas sublatæ per professionem in Religione an reviviscat professione annullata per superiorem? *ibid.* num. 29.

Irregularitas perveniens ex homicidio a quo dispensatur. p. 249. n. 49. Quid si proveniat ex defectu leuitatis perfectæ, & quomodo hæc incuratur? *ibid.* num. 55.

Ita ut.

Ita ut dictio, an sit ampliativa, declarativa, aut restrictiva, & an inducat conditionem, & de ejus natura. p. 298. n. 22.

Judici.

Judex que sint prohibita, & que permissa. p. 198. n. 2. & seq.
 Judex quotum sint capaces, vel non. p. 199. & seq.
 An sint fori Ecclesiastici, vel secularis, & qualiter puniantur. p. 201. n. 1. ad fin.
 Judex quales & qualiter tractandi. p. 202. §. 4. per tot.
 Judexorum privilegia an sint odiosa, & strictissime interpretanda, & quando secus. p. 203. n. 1. ad fin.
 Judex impuberes baptizati penes quem alendi. p. 204. §. 6.
 Judexorum conversorum quænam sint privilegia. *ib.* §. 7.
 Vide hanc materiam curiosius explicatam in *Elencho*.

Judex.

Judex qui fuit competens in causa principali, an possit esse competens etiam in causa appellationis. pag. 360. n. 78.
 Judex competens quis sit, dum disputatur de valore exemptionum a Summo Pontifici. Religiosis concessarum, Item Bullarum, aut litterarum Apostolicarum &c. p. 9. n. 18. & p. 108. n. 15.
 Judex an possit condemnare reum poena mortis, ubi impositio poenæ ejus arbitrio relinquitur. p. 13. n. 1.
 Judex an probeat deperditionem actorum. p. 19. n. 3.
 Judex quam ætatem habere debeat. p. 23. n. 20.
 Judex an possit etiam non requisitus cogere posseditores agrorum ad decimas solvendas. p. 282. n. 117.
 Judex quomodo se gerat in deposito judiciali, & an possit ipsemet acceptare depositum penes se &c. vide in verb. *Depositum*. p. 294. n. 7. & seq.
 Judex an possit supplere consensum alienandi emphyteusim sine justa causa a Domino directi denegatum. p. 381. n. 40.
 Judex an possit exequi in bonis suis extra Diocesim, seu territorium. p. 399. n. 82.
 Judex ad ulteriora procedens non obstat exceptione opposita, an censetur illam tacite rejicere. p. 420. n. 12.
 Judex an possit ferre sententiam criminalem contra aliquem, contra quem fuit probata exceptio criminalis, sed tamen civiliter innocentia, remittere. pag. 426. num. 66.
 Judex an possit citare exemptos ad recognoscendum proprium characterem? pag. 453. n. 70. aut cogere ad dicendum testimonium? pag. 454. num. 82. & an possit instantiam exemptam contra exemptum prosequi contra illius hæredem non exemptum? p. 454. n. 79. & Judicis Ordinarii in exemptis jurisdictionis qualis sit, concordat etiam dicta supra in verb. *Episcopus*, & *Exemptio*.
 Judex, vide etiam supra verbo *Assessor*. Quoad caputatum debite aut indebite factam, vel sciendam, vide in verb. *Captura*. p. 119. & seq. Quoad munera, vide infra in verb. *Munera*. Minus recte privans, vide infra in verb. *Possessio*.

Judex

Jud
Ju
Jud
c
Jud
C
Jud
i
Jud
I
Jud
fi
p
c
p
ci
Jud
cc
in
Jude
ci
Jude
fui
An
Que
g
Jud
ta
ar
An
q
cc
vi
Et
a
fu
Item
qu
co
Jude
ver
pol
tio
An
a
cit
Inju
Jude
Lai
Jude
pos
Ecc
Jude
run
tito
Jude
tos
Dei
Jude
cot
Jude
ric
pag
fol
Jude
an
Jude
cum
An
pos
hoc
Jude
I
Jude
ad
v
352.
Et

Judex an esse quis possit propria causa? p. 132. n. 6.
 Judex an teneatur contra consummatum procedere, vel an possit illi gratiam facere dando novum terminum? p. 159. n. 53.
 Judex citans, si allegatur exemptio, an possit ipsemet cognoscere utrum fua sit jurisdiction? p. 159. n. 62.
 Judex an possit componere cum reis, vide supra verb. *Compositio*.
 Judicis conscientia, vide supra in verb. *Conscientia*.
 Incompetentia, vide supra in verb. *Incompetentia*.
 Judex si permissa se corrumpt muneribus &c. quale delictum committat & qualiter puniatur, vide supra in verb. *Barataria*.
 Judex a quo an possit sine ulla auctoritate exequi sententiam post lapsum termini dari ad docendum de prosecutione appellationis? p. 430. n. 3. An possit concedere maintenance executionem, si causa appellationis fuit commissa cum clausula *sine prejudicio*. p. 430. n. 12.
 Judex ad quem fuit appellatum ob non admissionem exceptionis legitime introductæ, an possit judicare etiam in causa principali? p. 430. n. 7.
 Judex Delegatus, vide diversa miscellanea in verb. *Delegatus*. p. 291. n. 16. & seq.
 Judex Ecclesiasticus an possit, vel teneatur statim processui Judicis Laici? p. 18. n. 1.
 An sit competens in causa alimentorum? p. 38. n. 50.
 Quomodo se gerere debeat in tradendo Clericum de graduum Judici Laico? p. 291. n. 11.
 Judex Ecclesiasticus an possit absque periculo irregularitatis dare licentiam Laicis exhumandi cadaver occisi ad suam inquirendi &c. p. 397. n. 60.
 An possit subditi in alieno territorio existentibus aliquod precipere sub pena excommunicationis, aut contra illos per sententiam & censuras procedere &c. vide in verb. *Episcopatus*. p. 398. n. 71. & seq.
 Et an possit excommunicare non subditum, dum est in sua Diocesi. *ibid.* n. 74.
 Item quoad Jurisdictionem &c. tam contra Clericos, quam Laicos, & causas profanas, aut mixtas, concordat etiam que dicuntur in verb. *Episcopatus*. p. 400. & seq.
 Judex Ecclesiasticus an possit punire Laicum occidentem alium Laicum in Ecclesia, non solum ratione pollutionis ipsius Ecclesie, sed etiam principaliter ratione delicti. p. 359. n. 70.
 An possit adiri contra Laicum pro rebus Clericorum, aut Ecclesie, emphiteusis &c. Laicis datis pro caducitate, aut fructibus? p. 360. n. 78.
 Injussu excommunicans, vide in verb. *Censura*. p. 134. n. 36.
 Judex Ecclesiasticus dum cognoscit an captus a Judice Laico, an ejus fiscolem? p. 197. n. 109.
 Judex Laicus requisitus dare brachium seculare, an possit examinare processum &c. formatum a Judice Ecclesiastico brachium requirente? p. 106. n. 3.
 Judex secularis an possit cognoscere in causa decimarum, vel spiritualium, aut spiritualium annexa, sive in pectorio, sive in possessorio, & quando? p. 281. n. 114. & seq.
 Judex Laicus quoad Jurisdictionem in Clericis degradatos, & quomodo procedat contra illos, vide in verb. *Degradatio*. p. 288. & seq.
 Judex Laicus an possit exequi suam sententiam laicam contra Clericum auctorem &c. p. 430. n. 1.
 Judex Laicus an possit cognoscere circa expensas Clerico auctore, qui succubuit, factas, & solvendas? p. 194. n. 76. Et an cogere Clericum ad alias solvendas? *ibid.*
 Judex Laicus an cognoscat, an captus sit Clericus, vel an Clericus amiserit privilegium fori? p. 197. n. 101. & seq.
 Judex Laicus an possit citare Clericum spoliantem laicum, & quomodo? p. 154. n. 10. & p. 195. n. 79.
 An possit declarare Clericum esse Assassinum, vel an hoc spectet ad Judicem Ecclesiasticum? p. 200. n. 125. & p. 290. n. 17.
 Judex Laicus, vide etiam infra in verb. *Laicus*.
 Judex Laicus an, & quando possit compellere vicinos ad vendendum fundum pro Ecclesie edificatione? p. 352. n. 13. Item obligare ad persolvendum Ecclesie *Reguelli Bibliotheca*. Tom. IV.

edificium jam ceptum? *ibid.* n. 14.
 Judex recusatus an valide post recusationem procedat? p. 56. n. 3. aut valide excommunicet? p. 133. n. 26.
 An possit un suspectus recusari solo recusantis juramento, aut an debeat probari causa suspicionis, & quantum sint cause recusationis, & alia. p. 423. n. 38. & 41. & 428. n. 91. & seq.
 Judicis recusatio, vide etiam in verb. *Recusatio*.
 Judicis factum jussu procedentis an habeatur pro facto partis, & quando? p. 2. n. 9.
 Judicem adiens pro assistentia, sub accommodatione familiaris, & quando censetur sibi derogare in sua facultate capiendi possessionem propria auctoritate? p. 3. n. 1.
 Judicem corrumptem tentans an amittat causam, aut quomodo puniatur? p. 4. n. 1.
 Judex acceptans ex officio fideiussorem inidoneum, an teneatur parti ad interesse? p. 40. n. 44. aut fisco? p. 48. n. 131. & p. 206. n. 35.
 Judex, seu fisco an possit aliquem cogere ad emenda bona confiscata? p. 64. n. 18. Aut bona delinquentis inventariare absque sufficientibus indicibus ad capturam? *ibid.*
 Judex an, & quando possit parces ad concordiam cogere? p. 82. n. 77. & p. 205. n. 18.
 Judex competens quis sit in materia feudali. p. 23. n. 89. & 91. Judex fiscalis an sit Judex competens, quando privatus convenit privatum ob causam dependentem a fisco? p. 46. n. 113. Et alias Judex quando ac qualis dicatur competens, vide aliqua etiam in verb. *Forum*. p. 71. & seq. & Judex competens quis sit, quando plures fratres conveniantur, quorum unus est Clericus? p. 85. n. 200. Quid sit conveniatur universis, vel Collegium, in quo adstant Clerici commixti? *ibid.*
 Judex inhabilitans, seu absolvens a juramento ad affectum agendi, an sit etiam Judex in causa principali? p. 109. n. 8. & p. 209. n. 65.
 Judex cause preparantis an sit Judex etiam cause preparatae? p. 206. n. 28.
 Judex inferior an, & quando dicatur habere seu acquirere Jurisdictionem privative, vel cumulative quoad superiorem? p. 226. n. 8.
 Judex quid sit, quale ejus officium & potestas, an quis esse possit in causa propria, & in quibus causis quis Judex esse non possit: quomodo debeat judicare de quibus teneatur de proprio, & alia diversa miscellanea, vide in verb. *Judex*. p. 204. & seq.
 Et si concurrant due opinionis probabiles, an non teneatur illam præferre, quæ favet Ecclesie, aut ejus immunitati? p. 151. n. 34. & p. 154. n. 61. & p. 205. n. 16. Aut an que favet uxori, matrimonio, minori &c. *ibid.*
 Judex a quo an, & quando possit ad ulteriorem procedere post inhibitionem Judicis ad quem, & quando non, vide in verb. *Inhibitio*. p. 167. Dando appellanti terminum ad appellationem introducendam a cum Apostolis reformatis, an dicatur de nullis appellationibus? p. 208. n. 63. & infra in *Tom. 4*.
 An, & in quibus causis possit a Judice ad quem condemnari in expensis? p. 208. n. 62.
 Judex a quo appellatur in uno articulo, an reddatur appellanti suspectus etiam in aliis causis? *ibid.* n. 64.
 Judex ad quem, seu appellationis an possit, omisso articulo appellationis ab interlocutoria, cognoscere super meritis causæ: aut alias quid possit, & an exequatur sententiam a se confirmatam, & alia miscellanea, vide in verb. *Judex*. p. 208. An debeat fore qui stylum processum formati a Judice a quo? *ibid.*
 Judex delegatus an debeat in citatione opponere copiam fidei delegationis: Item, quando acquirat Jurisdictionem, vide in verb. *Judex*. & de *Judice delegato*. p. 211. Et in Jurisdictionem revocata, etiam si fuerit ab ipso revocata, docet revocatio eadem intineretur, vide in verb. *Jurisdiction*. p. 227. n. 12.
 Judex Ecclesiasticus an possit resistere Judici Laico violenti violare immunitatem Ecclesiasticam etiam vim repellendo? p. 153. n. 38. An teneatur, aut possit stare *pro-*

processus Judicis Laici ad videndum, an reus gaudeat immunitate? *p. 154. & seq. & lae p. 209. nm. 74.*
 Et cognoscendo an debeat citare reum? *ibid.*
 An possit punire reum etiam Laicum delinquentem in Ecclesia, etiam si delictum non sit Ecclesiasticum? *p. 156. n. 80. & p. 152. n. 46.* An possit ex officio procedere, & inquire in crimine adulterii contra omnes personas? *p. 170. n. 5.*
 Judex Ecclesiasticus dum coram illo pendet causa matrimonialis, an possit cognoscere etiam de incidentibus causis, puta dotis, alimentorum &c. *p. 206. n. 28.*
 Judex Ecclesiasticus an, et quomodo cognoscat, an sum sit iurisdictionis, si eadem contrahatur? Item in quibus causis etiam civilibus sit Judex competens: quam possetatem habeat in Laicos, & alia diversa miscellanea, vide in ver. *Judex. §. 4. Judice Ecclesiastico: p. 209. & seq.* An puniat poena Ecclesiastica in causis mixti fori Laicos etiam a Judice Laico pro eodem delicto jam punitis, non obstante preventionis? *p. 209. n. 72.* An possit punire Laicum Clericum offendentem? *p. 214. n. 132.*
 Judex Laicus an possit concedere absolutionem, seu habitationem a iuramento saltem ad effectum agendi? *p. 109. nm. 4. & 7.* Aut saltem cogere patrem ad illud remittendum? *ibid.* Aut prohibere ne apponatur contradictus, aut iudicare super illius valore, & alia. *ibid. n. 8. & p. 211. n. 91.*
 Judex Laicus dum in causa civili coram illo pendente emergit articulus Ecclesiasticus, an non debeat patres remittere ad Judicem Ecclesiasticum pro illius decisione, & interim in causa superedere? *p. 109. n. 8.* Et an possit tunc Judice Ecclesiastico praefigere terminum ad hunc articulum incidentem decidendum, & terminandum? *ibid.* aut in hac cognitione se intromittere? *ibid.* aut parti excipienti praefigere terminum ad illum probandum coram Judice Ecclesiastico? *p. 211. nm. 92.*
 Judex Laicus an non teneatur Episcopo ut inquisitori contra hereticos praestare obsequium seculare, & sub qua poena? *p. 125. n. 20.*
 Judex Laicus quoad immunitatem Ecclesiasticam, & ad illam confugiens, vide in verbo *Immunitas. Confugiens.*
 An possit de novo molestare Laicum non, aut saltem non sufficienter puniunt a Judice Ecclesiastico in causis mixti fori? *p. 209. n. 72. p. 213. n. 121.*
 An cognoscat causas matrimoniales saltem in causa possessoria, aut ubi est questio puri facti? *p. 211. nm. 86. & seq.*
 Judex Laicus quoad carentiam Jurisdictionis in Clericos, & causas spirituales, aut illis annexas, aut in confugiens ad Ecclesiam, etiam Laicos, aut Jurisdictionem extendi in Ecclesia, & alia diversa miscellanea, vide in ver. *Judex. §. Judex Laicus. pag. 212. & seq.*
 Judex Laicus, vide etiam infra in verbo *Laicus.*
 Judex-an, & quibus in causis possit allegati suspectus? Et Judex suspectus an possit committere causam alii, aut quomodo procedatur, & alia de materia, vide in ver. *Judex. p. 208.*
 Judex Ecclesiasticus an & quando possit sponso cogere ad contrahendum, vid. *Sponsus.*
 Judex in causa propria an possit iudicare, & quando dicatur causa propria. *p. 197. n. 46. & seq.*
 Judicis officium, vid. *Officium.*
 Judex, vid. *Officialis.*
 Judex cui sit Rei remissio an teneatur tunc processui facto a Judice remittente, vid. *Remissio.*
 Judex appellations a sententia revocationis sequestri an possit novum sequestrem decretum pendente appellatione ad instantiam appellantis absque vitio auctoritatum? *p. 46. n. 16.*
 Judex si condemnationem expensarum omisit, an possit illam supplere & intra quod tempus? *p. 106. n. 36.*
 Judex si in definitiva victum in expensis non condemnasset an illum absolvi videatur? *ibid.*
 Judex a quo, qui non detulit appellationi, an possit praefigere terminum appellanti ad introducendum? *p. 116. n. 8.*
 Judices male Judicantes ad quam poenam teneantur? quid si dolose id agunt, quid si ignoranter? *pag. 37. numer. 92. & quid in Judice Ecclesiastico de jure Canonico? ibid.*

Judicis nomine an veniat Episcopus? *ibid.* vid. *Episcopus.*
 Judices quales possint condemnare in expensis, vid. *Litis expensae.*
 Judex an teneatur condemnare in expensis si condemnatio fuit poena expresse vel tacite? *p. 106. n. 35.*
 Judicium.
 Judicium assessorum an sit summarium? *p. 58. n. 18.*
 Judicium an possit ab executione, seu capta inchoari? *p. 119. sub n. 2.*
 Judicium quale sit intentatum, an desinatur ex exceptione Rei conveni, an vero a petitione, seu libello Actoris? *p. 183. n. 123. in fin.*
 Judicium, vide etiam supra in verbo *Instantia.*
 Judicium summarium quodnam dicatur, & quae solemnitates in illo requirantur, vel non? *p. 172. n. 41.*
 Judicium ubi est summarium, & executivum, an sit necessaria legitimatio personarum, si non petatur? *p. 116. sub n. 42.*
 Judicium an possit, aut debeat de novo inchoari, & an reclusus expensis, si lis, vel instantia fuerit perempta? *p. 180. n. 4. & seq.* quid in judicio appellations, ubi sententia transit in judicatum? *ibid.*
 Judicium an possit a Judice incipi a captura in criminalibus sine praecedentibus indicibus? *p. 206. n. 34.*
 Reliquum iudicii proximi, & miscellanea, quid, & quod duplex sit, intra quale tempus, & ubi finiri debeat: Item iudicium summarium quid sit, & de illius officibus, & alia, vide in ver. *Judex. pag. 215. & seq.*
 Judicia an sine inchoanda ab executione? vide in ver. *Judex. Executio.*
 Juramentum.
 Juramentum, quod usui contracto adveniat, an magis attendatur, quam ipse usus? *p. 116. n. 10.*
 Juramentum an, & quando admittatur ad probandum creditum, seu ejusdem substantiam, vel quantum? *p. 267. n. 187.* Item an ad probandum damnum, & ejusdem quantitatem, seu estimationem? *pag. 245. nm. 17.* Item an ad probandum tempus depositi assisibile fure sublatum? *p. 295. nm. 20.* Item ad probanda ea, quae consistunt in animo? *p. pag. 336.*
 Juramentum contrafactu celebrato sine solemnitatibus statutis, puta minorum, aut mulierum, requisitis ad obviandum fraudibus, an valider dictum contrahatur? *p. 234. n. 18.* Quid si minor contrahat cum minore? *ibid.* Et quid in aliis contrahibus nullis, an validentur juramento? *ibid.* An firmet donationem alias prohibitam? *p. 338. n. 3. & 9. 28. & 30.*
 Juramentum an intelligi debeat secundum naturam actus, cui opponitur? *p. 254. n. 80.*
 Juramentum in divisione inter liberos a parte facta possum, an faciat divisionem irrevocabilem, vel an habeat tacitam conditionem, nisi revocaverit? *pag. 326. n. 5.*
 Juramentum de novo veterando moderate uxorem pro necessaria correctione, an sit validum, an vero contra bonos mores? *p. 328. n. 3.*
 Juramentum an censetur repetitum, si ei, qui juravit intra certum terminum solvere, fuit prorogatus terminus? *pag. 252. n. 63.*
 Juramentum & votum an aequiparentur quoad dispensationem, ita ut dispensatus in uno sit dispensatus etiam in alio, etiam si unum pro alio sit narratum? *p. 207. n. 44.*
 Juramentum & fides data, seu dictio *fidei data* an aequivalent? *p. 312. n. 70.*
 Juramentum an sit bonae fidei? *p. 334. n. 5.*
 Juramentum docto extortum, an sit validum? *ibid.* Falsum hoc iocum, aut ex joco asserenti, an teneatur? *p. 207. n. 23.*
 Juramentum an obliget nec ne, an spectet ad Ecclesiam iudicare? *p. 234. n. 18.*
 Et an Judex in dubio debeat pro ejusdem obligatione & observantia judicare? *p. 206. sub n. 1.*
 Juramentum an non intelligatur semper praestitum cum clausula *salvo iudicio superioris. p. 425. sub n. 51.*

- Juramentum an possit per consuetudinem exigi ultra plenam probationem. *p. 232. n. 56.*
- Juramentum quatenus Episcopus possit in illo dispensare? *p. 398. n. 61.*
- Juramentum an censetur Papa voluisse derogare, si non fecerit illius expressam mentionem? *p. 425. n. 51.*
- Juramentum calumniae an admittatur in judicio summario? *p. 172. n. 41.* Et an teneatur quis prestare, etiam si ad sit consuetudo in contrarium? *pag. 232. n. 56.*
- Juramentum fidelitatis an sit prestandum ab exemptis ratione populi non exempti? *p. 456. n. 102.*
- Juramentum suppletorium an possit deferri parti semiplene aut pluriquam semiplene probanti, quamvis non fuerit petitum, si in libello addit clausula *super quibus omnibus* &c. *p. 261. sub num. 14.* an possit per consuetudinem exigi ultra plenam probationem? *pag. 232. n. 56.*
- Juramentum de non sibi iudicando pro utro, an sit licitum, ac validum, & an irritet fideiussionem subiectam? *p. 37. n. 12.*
- Juramentum an faciat servandam fideiussionem a minore praestitum? *ibid. num. 14.* An confirmet donationem alias nullam inter parentem & filium? *p. 74. n. 17. & p. 217. n. 3.*
- Et an non sit servandum, quod potest servari sine dispendio aeternae salutis, aut animae jurantis, ut v. g. appositum societati, quod debet transire ad heredes &c. *p. 91. n. 141. & p. 217. n. 3. & seqq.*
- Et alias quando juramentum sit servandum in utroque foro, firmique contractus alias invalidos, nec ne, & an decidatur juxta dispositionem Juris Canonici? *p. 225. n. 106. & p. 228. n. 13.*
- An valeat, vel liget, ubi adest enormis, vel enormissima lesio. *p. 109. n. 10.*
- Ejusdem valor an non cognoscatur solum a Iudice Ecclesiastico? *ibid. n. 8. & p. 211. num. 91.* an possit a Laicis in contradietione prohiberi, vide *Laici.*
- An annullat actum vel contractum secundum contra juramentum celebratum, aut tantum faciat contrahentem perjurum? *p. 220. num. 48. & 53. vide etiam Jurans.*
- Reliquum Juramenti maculae & miscellanea: ad illius valorem quos contra habere debeat, quando obliget, & sit servandum, & quomodo: quos contra alias etiam nullos confirmet: an non reguletur juxta naturam actus qui opponitur: quos defectus supplet: an egrediatur personam jurantis, & alia, vide in ver. *Juramentum*. *p. 217. & seqq.*
- Juramentum an possit remitti ab illo, in cujus favorem fuit praestitum? *pag. 109. num. 6. & pag. 220. num. 50.* An possit remitti a Laicis, vide in verbo *Laici.*
- Juramentum, vide etiam supra in verb. *Absolutio. Flabitatio. Index Laicus.*
- Juramentum injuratum an non admittatur ad probandam confirmationem injuriae, & an non debeat praecedere aut subsequi Judicis taxationi? *p. 168. n. 5.*
- Quando admittatur vel non, ad probanda ea, quae consistunt in animo. *p. 220. n. 55. & seqq.*
- Et alia miscellanea quando admittatur, aut probet &c. vide in ver. *Juramentum*. *p. 224. & seqq.*
- Juramentum affectionis quid sit, quibus, & contra quos competat? *p. 224. n. 87. & seqq.*
- Juramentum calumniae, & maliitiae, quid dicatur? ejus forma in quo consistat, quando, & a quo stipendium, aut praestandum, vel non & alia miscellanea de hac materia, vide in ver. *Juramentum*. §. de *juramento calumniae*. *p. 221. an suppletur per juramentum ad probationem &c. praestitum? ibid.*
- An non debeat prius praestari ab illo, qui desert juramentum litis decisum? *p. 222. n. 70.* An possit praestari per procuratorem? *p. 219. n. 28. & pag. 221. n. 60.*
- Juramentum in litem an competat filio contra patrem administratorem bonorum dicti filii? *p. 84. n. 93.*
- An contra matrem? *ibid.* An fratri contra fratrem bonorum communium, vel fratri administratorem? *ib.*
- An competat fideicommissariis contra gravatum, qui non conficit inventarium? *p. 107. n. 2.*
- Et juramentum in litem quibus aliis, & quando com-
- petat, vide in ver. *Juramentum*. *p. 225. & p. 225. n. 104. & seqq.*
- Juramentum litis decisum, seu voluntarium quid sit, a quo, & cui deferatur, & quando, ac quibus in causis: an possit reculari, aut deserventi referri, & an oblatum revocari possit, & alia miscellanea quibus, vide in ver. *Juramentum*. *p. 222. & seqq.*
- Et an possit praestari per procuratorem? *p. 219. num. 28.*
- Juramentum purgatorium quibus, in quibus causis, & quando deferatur, vel non: & alia miscellanea de hac materia. *p. 223. & seqq.*
- Juramentum suppletorium, seu necessarium quibus, in causis, ac quando deferatur, vel non, & alia miscellanea. *ibid.*
- Juramentum imprecatiorum, sive cum formula imprecatia, an & quando sit licitum, ac usurum? *p. 223. n. 74.*
- Juramentum an, & quando possit praestari per alium, aut procuratorem, & quando non, & cum quo mandato? *p. 219. n. 28. ad 35.*
- Juramentum deservens aut referens an possit appellare? *p. 224. n. 93. & seqq.*
- Juramentum an possit testibus deserventi deferri? *p. 219. num. 26.*
- Juramentum mariti an infirmetur juramentum uxoris & matrimonium quo se probat virginem, vide *Probatio*.
- Juramentum an infirmetur exceptionem Macedoniam? vide *Macedonianum*.
- Juramentum an infirmetur professionem novitii, vide *Novitii*.
- An finit pactum de invicem succedendo inter privatos, vide *Pactum*.
- An pactum negativum de non succedendo, vide *Pactum*.
- Juramentum an transmittatur, vide *Transmissio*.

Jurans. Jurare.

- Jurans statum, vide infra in verb. *Statum*.
- Jurans redire ad carcerem an obligetur ad servandum juramentum? *p. 124. num. 6.*
- Jurans alieni solvere, si de quando Judicis alteri solvatur, aut propter sequestrem solvere non possit, an sit perjurus? *p. 264. n. 158.*
- Jurans non opponere exceptiones, vide supra in verb. *Exceptio*.
- Et infra in verb. *Renovatio*.
- Jurans non revocare testamentum, aut donationem causa mortis, an possit illam valide, aut licite revocare? *p. 340. n. 22.*
- Jurare recusans an habeatur pro confesso? *p. 237. n. 21.*
- Jurans redire ad carcerem, an & quando obligetur? *p. 220. n. 42.*
- Jurans non alienare an sit perjurus, si alienet res modicas? *ib. n. 41.*
- Jurans non sibi iudicando, vide *Juramentum*.
- Jurandi facturas an transmittatur? *p. 225. n. 111.*

Juri Assensum.

- Juris assensum pro conservanda, an sufficit probatio etiam non rigorosa? *p. 274. n. 44.*
- Juris assensum quando det titulum ad manutenendum, vide *Manutentio*.

Juri Consensus.

- Juris consensus an patrocinium suum vendere possit quibus non. *p. 70. n. 1.*

Jurisdictio.

- Jurisdictio temporalis an habeat aliquid commune cum jurisdictione, & territorio spirituali? *p. 8. sub. n. 4.*
- Jurisdictio an censetur concessa ex concessione usus mixti, & baculi &c. *p. 10. n. 6.*
- Jurisdictio an, & quatenus possit exerceri extra propriam Diocesim: & jurisdictio Episcopi qualis sit, ac in quo loco possit exerceri, & alia miscellanea, vide in ver. *Episcopus*. *p. 385. n. 81. & seqq.*
- Jurisdictio concessa, an censetur concessa ea omnia, sine quibus illa exerceri non possit? *pag. 442. sub. num. 124.*
- Jurisdictio ex causa commissioe, quando dicatur delegata, & quando simpliciter excitata? *p. 454. n. 76.*
- Juris-

Jurisdictione an possit ab exemptis prorogari? *ibid.* n. 76.

& supra in verb. *Clericus*. & infra in verb. *Lai-
cus*.

Jurisdictionis fructus seu multæ, vid. *Multa*.

2 Jurisdictione an transferatur de uno in alium per allu-
vionem? p. 161. & *seqq.*

Jurisdictione ordinaria, vel delegata an admittat Jus ac-
crescendi, seu an alteri accrescat? p. 230. n. 39.

Jurisdictionis alia diversa miscellanea, quid, & quo-
plex sit, ubi etiam de ordinaria, & delegata, an,
& quando transferatur, quando cesset, quomodo, ac
in quo loco possit exerceri vel non, quando possit
prorogari, & in quos, & alia, vide in verb. *Jurisdic-
tio*, p. 226. & *seqq.*

3 Jurisdictione an possit præscribi, vid. *Præscriptio*.

4 Jurisdictione Vicarii Capitularis, & Episcopalis quæ sit,
vid. *Vicarius*.

Juris ordo.

1 Juris ordinem non servare, an non subinde sit ordo,
& quando? p. 172. n. 41.

Juris ordo quando non sit servandus &c. vid. supra in
verb. *Causæ summariæ*. & infra in verb. *solemnita-
tes Juris*.

3 Juris ordo, vid. *Ordo*.

Jus Commune, Canonicum, Civile &c.

1 Juri commune an sit standum, ubi in contractibus
non fuit aliud expressum? p. 73. num. 63. verb. *pre-
terea*.

2 Juri aliquot axiomata vide in verb. *Jus*, p. 228.

Juri Canonici, ac Civiles aliqua miscellanea: quale,
quando, & ubi sit servandum, in quibus possit dis-
ponere, & alia, vide in verb. *Jus*, & *Jus Canonicum*
& *Civile*, p. 228. & in verb. *Lex*, p. 307. & *seqq.*

Jus Canonicum, aut Civile in terris Imperii in legi-
timatione quoad successiones an attendatur, vide
Legitimatione.

Jus accrescendi.

1 Jus accrescendi an habeat locum in emphyteusi, remis-
sive, p. 390. n. 119.

2 Jus accrescendi, vel decrescendi quid sit, in quibus
habeat locum, & de illius effectibus, vide in verb.
Jus, & *Jus accrescendi*, p. 229. & *seqq.*

4 Jus accrescendi quid sit, & quare introductum? an
transmittatur? p. 163. n. 22. an ad successores sin-
gulares? *ibid.* n. 23.

Jus accensendi, petendi, agendi, privandi &c.

quoad transmissiorem.

1 Jus accensendi an transeat ad hæredes, & contra illos?
p. 20. n. 7. & *seqq.*

Jus petendi dotem, seu actio ad illam constituendam,
an a defloraata transmittatur ad hæredes, & contra
hæredes? p. 346. n. 25.

Jus privandi Vassallum, aut emphyteutam, an transmi-
tatur ad hæredes, & contra hæredes? p. 337. n. 31.
& p. 382. n. 52. licet an Jus revocandi donatio-
nem inofficiosam? p. 338. n. 7 & p. 340. n. 29.

2 Jus privandi fudo vassallum an transeat in successorem,
si Dominus defunctus non querelavit; aut contra
hæredes vassalli præmortui? p. 23. n. 87. Jus inten-
dendi querelam inofficiosam, an transmittatur ad hæ-
redes? p. 76. n. 30.

4 Jus non agnitionem an transmittatur, vid. *Transmissio*.

Jus adevendi.

1 Jus adevendi hæreditatem quo tempore præscribitur; p.
84. n. 90. An possit cedi, & præscribi, & quan-
to tempore, aut transmitti? p. 231. n. 45. & *seqq.*

Jus arbitrandi.

4 Jus arbitrandi datum in compromisso an transmittatur,
vid. *Transmissio*.

Jus Congruui.

Jus congrui, seu prælationis, aut retractus quid sit, &
quibus, ac in quibus competat, & alia miscellanea,
vide in verb. *Jus congrui*, p. 231.

Jus Decimandi.

Jus decimandi vocabulum, an comprehendat decimas
tam præsentis, quam futuras? p. 280. sub. n. 101.

Jus decimandi an possit acquiri a Laicis, vid. *Laiici*.

Jus deliberandi.

Jus deliberandi in legatis, an transmittatur? vid. *Legat-
um*.

Jus deliberandi an transmittatur, vid. *Transmissio*. ubi
de Jure petendi supplementum legitime, & dicendi
nullum testamentum, illud querelandi? declarandi an
velit uti regressu, quem habet pensionarius, an trans-
mittatur? vid. *Transmissio*.

Jus eligendi.

Jus eligendi Abbatem quando devolveatur non fa-
ctam electionem in tempore? p. 2. n. 14. & *seqq.*

Jus eligendi, vide etiam supra in verb. *Electio*.

Jus eligendi, aut præferendi an, & quando possit im-
pediri per coadjutorium cum futura successione, ne
eveniat, & an sit quid considerabile? p. 203. n. 36.
& *seqq.*

Jus eligendi in profanis, ut indebitis, contractibus &c.
quandiu duret? p. 364. n. 1. & 7.

Jus eligendi, Conciliatorem ad quem spectet, & an pos-
sit præscribi? p. 232. n. 37.

Jus eligendi, aut nominandi in profanis an cedi possit,
aut in alium transferri? p. 233. n. 74.

Jus eligendi in alternatis an transmittatur, vid. *Trans-
missio*.

Jus instituendi.

Jus instituendi sive autorizabile, sive collativum in a
Beneficiis Ecclesiasticis an possit spectare ad Capitu-
lum, aut inferiores Prælatos, tam ex præscriptione,
quam ex consuetudine? p. 232. n. 59. & *seqq.*

Jus instituendi, an, & quando devolveatur ad Metro-
polititanum ob moram Ordinarii: & an non requira-
tur prius tria monitione? p. 248. n. 232.

Jus ligandi.

Jus ligandi & solvendi, an paria sint? p. 131. n. 4. 1

Jus nominandi.

Jus nominandi Vicarium in Parochia ad quem spectet? p.
232. n. 61. & competens de Jure communi an
non differat ab illo, quod competit ex Jure speciali,
& quando ab isto inferatur ad Juspatronatus? *ibid.*

Jus offerendi.

Jus offerendi an amittatur a creditoribus ad concursum
claris, & non competentibus, aut saltem non in
tempore? p. 256. n. 105.

Jus offerendi an, & quando, quomodo, ac in quibus
rebus competit creditoribus postliorem hypothecam
habentibus, ac de illius effectibus, vide in verb. *De-
bitor*, p. 262. & *seqq.*

Jus offerendi an, & quando competit secundum credito-
ribus an possit præscribi, & de ejus materia, vide
in verb. *Jus offerendi*, p. 232.

Jus offerendi an possit præscribi, vid. *Præscriptio*.

Jus optandi.

Jus optandi, vide infra in verb. *Optandi Jus*.

Jus pascendi.

Jus pascendi habens an possit prohibere variationem cul-
ture,

turæ, v. gr. de prato in agrum &c. remissive: p. 281. num. 100.

- 2 Jus pacendi quibus in fundis communitati competat, ac quo jure: an possit in alieno fundo præscribi, & quomodo: item an possit impediri mutatione fundi seu cultura, & alia de materia, vide in ver. *Jus pacendi*. p. 233.

Jurpatronatus.

- 1 Jurpatronatus an amittatur ab hæredibus non exequen-
tibus debito tempore erectionem Beneficii, seu lega-
tia? p. 69. n. 10.
Item an amittatur ob non præsentationes factas a paro-
nis, si non concurrant actus positivi contrarii? p.
361. n. 87.

Jurpatronatus an acquiratur ab ædificante seu construc-
te Ecclesiæ ex elemosynis, vel donationibus parti-
cularibus? p. 361. n. 89.

Item an acquiratur ab ædificante Ecclesiæ in alieno
fundo, an vero ab illo, in cujus fundo fuit ædifi-
cata? p. 351. n. 7.

Jurpatronatus ex quibus dicatur hæreditarius, aut ex
pacto & providentia, vel mixtum, aut in hæredes
etiam extraneos transitorius, & quænam probari de-
beant, concordat etiam aliquas clausulas positas in
ver. *Emphyteusis*. p. 377. & seqq.

Jurpatronatus an veniat in consecratione omnium bono-
rum? p. 211. n. 10.

Jurpatronatus donatio facta cum sola auctoritate Vi-
carii Episcopi &c. an valeat, & an requiratur con-
sentus ipsius Episcopi, & qualis, & an sufficiat sub-
sequens? p. 343. n. 53.

Jurpatronatus ad aliquem spectare, an probeatur ex de-
creto emanato sine citatione pænitentis? p. 407. n. 180.
Jurpatronatus, vide etiam supra in verb. *Aliis. Benefi-
cium. Collatio*, & infra in verb. *Unio*.

- 2 Jurpatronatus quoad Beneficia Ecclesiastica materiam,
& praxim: quod, & quomplex sit, quomodo creetur,
& acquiratur, de uno in alium transfratru donatione
aut venditione fundi, castri &c. quomodo probeatur
sive quoad existentiam, sive quoad pertinenciam,
quomodo amittatur, & alia miscellanea, vide *Jur*.
p. 233. & seqq. Et quomodo probeatur sive inter pri-
vatos, sive inter potentiores, & quænam tales dicantur
p. 236. n. 93. & seqq. Ejusdem usurpatio in
quibus personis præsumatur? p. 245. n. 182. & seqq.

An præsumatur hæreditarius, aut gentilitium, vel ex
pacto & providentia, aut quomodo tale probeatur,
& quomodo in utroque succedatur, & in aliostran-
scat &c. *ibid.* & p. 338. n. 110. & seqq. & con-
corda multa que dicuntur in ver. *Fundum*. p. 17.
& seqq.

Jurpatron. an, & quando transeat in hæredes suos,
linguinitis, & extraneos, sive ex testamento, sive ab
intestato, & quomodo? p. 237. n. 100. & seqq. Et
hæreditarius an transeat in filios naturales, si sint
hæredes? p. 60. n. 79. & ad quem spectet si hæres
repudiavit hæreditatem &c. & an coheredibus ac-
creseat? p. 239. n. 121.

Jurpat. an transeat in fideicommissarium, aut an non
remaneat apud hæredem gravatum? p. 237. n. 103.
& p. 29. n. 14.

Jurpatron. relictum familiz, cognationi, agnationi &c.
de quibus intelligatur? Item si sit relictum habenti-
bus aliquam qualiterque quando habeat illa existere,
& an præferantur nati, ut habentes dictas qualitates tem-
pore testamenti, an post mortem, & de materia,
concordat etiam que dicuntur in verb. *Fideicom-
missum*. p. 29. & seqq.

Jurpatron. deficientibus omnibus hæredibus aut vocatis,
an extinguatur, Ecclesiæque fiat libera, aut an tran-
seat in fideum, aut hæredes extraneos, vel alios? p.
239. n. 122.

Jurpatron. an transeat in creditorem, qui habet sibi op-
pignoratam Villam, cui annexum est Jurpatr. pag.
239. n. 133.

Doti, seu fundo domi annexum an non transeat in
maritum? *ibid.* n. 126. & 136.

Concessum Confraternitati, aut Civitati an censetur
concessum toti corpori, an vero Prioribus & Con-
sulis ejusdem? p. 239. n. 120.

Et quando competat Collegio, familiz &c. quomodo

fiat præsentatio, an per capita, an vero per stirpes,
& an concurrant etiam pueri & femine? *ibid.*
n. 118.

Jurpatronatus Confraternitatum Ecclesiasticarum an eadem
sub reservatione Regularum Cancellatæ? pag. 234.
num. 76.

Jurpatron. & præsentandi an non sint diversa, ut ab
uno ad aliud non possint argumentari; primumque an
non respiciat peritiorum, & aliud possessorum? *ib.*
n. 78. & p. 239. n. 125. & 135.

Jurpatron. a sit quid individuum: quid quoad proprie-
tatem, & quid quoad præsentationem, seu execu-
tionem? p. 97. n. 1. & p. 235. n. 89. & p. 247. n. 210.
An veniat in hypothecha omnium bonorum ad favo-
rem creditorum? p. 138. n. 12.

Jurpatron. Laicale an fiat Ecclesiasticum, si patronus fiat
Religiosus? p. 243. n. 157.

Fundatum a Clerico an in dubio præsumatur Ecclesi-
asticum? *ibid.* n. 158.

Jurpatron. diversa alia miscellanea, vide p. 247. &
seqq. & in ver. *Fundatio*. p. 97.

Et an non habeat naturam feudii, ut ab isto ad illud
valeat argumentum? p. 238. n. 112.

Jurpatron. cause, sive agatur principaliter, sive inci-
denter, an non spectent ad Judicem Ecclesiasticum?
p. 211. n. 89.

Jurpatron. vide etiam infra in verb. *Patronus*.

Jurpatronatus an possint habere Laici invito Episcopo,
vide *Laici*.

Jurpatron. Laicorum, si beneficium non vacat in Curia,
& quando Pontifex soleat detogere, vel non? pag.
106. n. 20.

Jurpatronatus Laicorum an censetur derogari a Papa, 3
& quando, vide *Papa*.

Jurpatronatus, ad quod vocantur descendentes an possint
a Patrono renuntiari in illorum præjudicium, vid.
Patronus.

In Jurpatronatus quomodo succedatur? vid. *Successio*. an
transmittatur, vid. *Transmissio*.

Jus petendi.

Jus petendi rationes administrationis an transmittatur, 4
vid. *Transmissio*.

Jus piscandi.

Jus piscandi habens quomodo agat ad damna ob reia 2
scissa: an dicatur etiam habere possessionem terre sub
aquis latentis, & alia, vide in ver. *Jus piscandi*.
pag. 252.

Jus piscandi, seu piscatio an possit prohiberi in flumi-
ne publico, saltem ob prescriptionem, consuetudinem
&c. p. 253. n. 265. An sit de regalibus? *ibid.*

Jus prelatis.

Jus prelatis an amittatur a creditoribus ad concur-
sum citatis, & in tempore non comparuerunt? pag.
256. n. 105.

Jus prelatis concessum mulieri pro dote consequen-
da an sit personale, an vero transeat etiam in suc-
cessores etiam extraneos? p. 263. n. 146.

Jus prelatis in emptione, an retractu rei emphyteu-
ticæ an Domino directi competat? p. 390. n. 122.
In emptione fundi censui, an & quando competat Do-
mino censui, & an etiam in præjudicium proximio-
rum Consanguineorum venditoris? p. 147. n. 60.
& seq. & p. 151. n. 91.

Jus prelatis, vide etiam supra in verb. *Dot.* *Hy-
potheca* &c. infra in verb. *Usur*.

Jus præsentandi.

Jus præsentandi Vicarium, vide etiam infra in verb.
Parochus.

Jus præsentandi an non sit quid diversum a Jurpatrono,
possitque unum ab alio separari? p. 234. n. 78. &
an non respiciat unum possessorum, & aliud perito-
rium? p. 239. n. 125.

Et jus præsentandi an non pertineat potius ad usufru-
ctuarium, quam ad proprietarium tanquam fructus
Juif.

Juriparum. p. 237. n. 103. & p. 239. n. 126. Et an potius ad conductorem, quam ad locatorem? p. 237. n. 107.
 Reliquum juris Praefrandi materiam, & miscellanea: quid sit, ad quos spectet, quomodo acquiratur, an prescriptione, an unico actu, & alia, vide in ver. *Jus s. quoad Jus praefrandi*, p. 237. & seqq. & infra in verb. *Patroni. Praesentatio. Praesentatur.*

Jus questum, Jus tertii, & Jus querendum.

Jus tertii jam questum an censetur Princeps in dubio voluisse laedere, aut eadem praedjudicare? p. 260. n. 127. ad med.

Item an Lex in dubio censetur auferre Jus questum ex proprio contractu? *ibid.*

Jus questum, seu Jus tertii, vide etiam in ver. *Classis Apostolica*. p. 162. & seqq. & infra in verb. *Princeps & Regula.*

Juris tertii exceptio, si sit exclusiva Juris agentis, an, & quando proponi possit a tertio? p. 427. n. 81.
 Juris tertii si non sit facta mentio in litteris Apostolicis, an illa sine subreptione? p. 162. n. 1. & p. 106. n. 7. & p. 303. n. 3. Et an etiam mentio fieri debeat de jure tertii, quod quid ad rem habet ob expectationem? p. 169. n. 24. post med.

Jus questum, seu querendum quoad cessionem, vide supra in verb. *Cessio.*

Juri Tertii quando censetur praedjudicatum privilegio contrario &c. vide etiam supra in verbis *Dispensatio. Exemptio.* & infra in verb. *Papa. Princeps. Privilegium.*

Jus tertii an presumatur in omni dispositione exceptum, ita ut potius rescipere debeant esse frustratoria, quam tertio praedjudicare? p. 303. n. 3.

Jus querendum an dicatur esse in bonis debitoris? p. 151. n. 2.

Jus questum an possit alicui invito auferri, & an sit fortius jure querendo &c. vide in ver. *Jus*. p. 228. n. 2. 3. & 6.

Juris questus aliqua alia miscellanea, vide in ver. *Jus questum*. p. 252.

Jus Regalium.

Jus Regalium quid, & quomplex sit, quonam veniant nomine regalium; quibus Principibus competant, & alia miscellanea; vide in ver. *Jus regalium*. p. 253. & seqq.

Jus representantis.

Jus representantis, an, & quando admittatur in successione in Emphyteusim? p. 380. n. 33. & p. 389. num. 106.

In representationis in successioneibus quando, ac in quibus datur, & usque ad qualem gradum, vide aliqua miscellanea in ver. *Frater*. p. 76.

An habeat locum in materia retractus? p. 252.

Jus retentionis.

Jus retentionis, vide etiam infra in verb. *Retentio*.
 Jus retentionis an competat depositario ob expensas in re depositas factas? p. 296. n. 24.

Jus retentionis, vide etiam in verb. *Uxor*.

Jus retentionis quibus creditoribus, in quibus rebus, ac pro quibus creditis competat, & alia miscellanea, vide in ver. *Jus retentionis*. p. 254. & seqq.

Jus retentionis an faciat retinentem legitimum contradicentem, vid. *Possessor*.

Jus Retractus.

Jus retractus an competat Censui in venditione fundi censui, & contra quos: & si Domini census sint plures quis praefratur? p. 147. num. 62. & p. 151. num. 91.

Jus retractus sanguinis, aut conventionale, an alteri cedi, seu transmitti possit? p. 152. n. 7.

Jus retractus an competat in feudo? p. 17. n. 2. & 12.
 Jus retractus, seu congrui quid, & quomplex sit, quo jure fit, introductum, quibus in contractibus procedat vel non; quibus competat: quo tempore peti,

aut fieri debeat retractus: an stringat Clericos, & alia miscellanea de materia, vide in ver. *Jus retractus*. p. 256. & seqq.

Jus retractus an habeat locum in usufructu, vid. *Ususfructus*.

Jus sepulturae.

Jus sepulturae quis concedere possit, vid. *Sepultura*, an Regularium provinciales, vid. *Sepultura*, an transmittatur, vid. *Transmissio*.

Jus venandi.

Jus venandi an sit de regalibus, possitque prohiberi &c. p. 254. n. 267. Et illud habens an possit prohibere Dominis sylvarum nec cadant arbores cum damno venationis? *ibid.* n. 268.

L.

Laceratio.

Laceratio actorum, aut alterius scripturae a quo praesumatur facta? p. 19. n. 10. & p. 131. n. 5.

Lesio.

Lesio in contractibus quando sit plene probanda, & quando sufficiat probatio semiplena in ordine ad rescissionem contractus, aut restitutionem in integrum &c. p. 25. sub n. 3.

Lesio enormis, vel enormissima an presumatur ex dolo? p. 333. n. 9.

Lesio an consideretur in contractibus, in quibus non datur aliquid hic inde, ut in donatione &c. p. 343. num. 51.

Lesionis exceptio an admittatur in summariisimo, aut an rejiciatur ad petitorum? p. 427. n. 82.

Lesio enormissima in legitima, aut dote constituenda, a quonam dicatur? p. 77. n. 35.

Lesio enormissima an faciat cessare consensum, & quid in contractu jurato? p. 109. n. 10.

Lesio ultra dimidium, & remedium. L. 2. C. de rescind. vend. an cesset si addit clausula si quid plurius valet dona. p. 262. n. 331.

Lesio an sit ab allegante probanda, & etiam ab Ecclesia? p. 358. Et an possit ab Ecclesia probari, non obstante Beneficio Apostolico praesumpto? *ibid.* n. 7.

Et an propter rebus deponentibus de fidei iudicio, nec reddentibus causam sententia, aut alias quomodo probetur? p. 359. n. 12. Et an possit iudex officio inquirere de vero valore? *ibid.* n. 13.

Reliquum lesionis materiae: quando reddat contractum nullum, vel rescindendum: quis consideret, in transactionibus: an possit considerari in donatione; quid ubi laesus scivit lesionem: quomodo agens ad rescissionem debeat formare libellum, & alia miscellanea, vide in ver. *Lesio*. p. 358. & seqq.

¶ Lesio.

Lesio quid sit & quomplex? p. 264. n. 1. & seqq. a
 Qualis actio competat laeso, & de materia. p. 265. n. 18. & p. 269.

Lesio ultra dimidium in quibusdam contractibus habet locum? *ibid.* n. 2. per totum.

Lesio enormis in quibusdam casibus non habet locum? p. 269. §. 3. per totum.

De quo tempore lesio attendi debeat? p. 271. n. 1. ad fin.

Laesus an praesumatur ignorasse verum pretium? p. 273. n. 1. & seqq.

Vide etiam ad p. 358. & seqq. & in Elenccho. ¶

Laesus.

Laesus an possit intentare remedium. L. 2. C. de rescind. vend. si in instrumento sit posita clausula: & si quid plurius, demo. p. 160. n. 19.

Laesus ultra dimidium iusti pretii quale habeat beneficium, & quis dicatur laesus ultra dimidium: quid ubi addit clausula, & si quid plurius, demo. p. 359. n. 18. & seqq.

Agens

Agens ad reſſionem contractus &c. quomodo debeat concipere libellum? *ibid.* n. 17.
Læſus, ſi res, in qua contigit læſin, caſu fortuito perimatur, an habeat aliquam actionem contra ludentem? *ibid.* n. 21.

Læſa Majeſtas,

- 1 Læſe Majeſtatis crimen an committatur, qui auxilium dat mori Principis, ſi ignorabat qualiter Principis? p. 59. num. 8. An illud committat Clericus offendens Principem ſeculare? p. 196. n. 95. Ejusdem conatus quomodo puniatur etiam effectu non ſecuto? *ibid.* n. 5. & ſeqq.
- 2 Læſe Majeſtatis delictum an gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, & de materia. p. 152. n. 49. & ſeqq.
Læſe majeſtatis crimen in quem committatur, vel non, & an a non ſubditis, & alia. *ibid.*
Læſe majeſtatis crimen an puniatur etiam effectu non ſecuto, ſeu an in hoc delicto puniatur, affectus, & conatus? p. 365. n. 48. an in hoc crimine admittatur penitentia? *ibid.* n. 49. & ſeqq. Et qualiter hoc delictum excuſati poſſint? *ibid.* n. 51. Et an in hoc crimine actor, non probante reus abſolvatur, & ad quid reus teneatur? p. 367. n. 66.
- Reliquam criminis læſe majeſtatis materiam, ac diſcreta miſcellanea: a quo committatur, ac contra quos: an contra Cardinales, Episcopos, Legatos Papæ, &c. an contra conſiliares, an contra tyrannum &c. quibus modis committatur: an rebellionem, conjurationem, conſpirationem &c. & an conſulendo, auxiliando &c. que pœne contra tales ſint læz: an habenti locum in ſilio, aut uxore patris, aut mariti rebellis &c. contra, quid de jure Canonico, & quid de Civili, & alia, vide in vet. *Læſo.* p. 358. & ſeqq.
- 3 Læſe Majeſtatis crimen quando committatur, vid. *Offendens.*
Læſe majeſtatis pœna an procedat in offendente Principem inſolentem? p. 335. n. 15.

Laici.

- 1 Laici an poſſint intervenire electioni Abbatis &c. p. 1. n. 8. & ſeq. ſaltem per compromiſſum? p. 364. n. 3. Aut eligere? p. 367. n. 20. Aut an Laici poſſint conſui procurator ad eligendum? *ibid.* n. 21.
Laici an non ſint ſubinde Clericis moleſti, & inſenſi? p. 190. n. 44.
An habeant Jurisdictionem in Clericis? *ibid.* n. 48. & ſeqq. An poſſint ſpoliare aſſis Clericum etiam venientem, & ciam illa ſibi retinere? p. 196. n. 91. & ſeq. An poſſint punire Clericos, quando eorum pœna dederunt damnum agris, aut illa ciſdem auferre? p. 261. n. 129.
- Laici quoad Jurisdictionem in Clericis degradatos, & quomodo procedant, vide in vet. *Degradatio.* pag. 288. & ſeq.
- Laici an poſſint diſponere circa dominium utile, quod habent alii Laici in bonis Eccleſiæ ſibi in emphyteuſim datis? p. 336. n. 8. & p. 390. num. 113. & ſeq. & an laici ſit Judex competens in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quando Eccleſia agit contra laicum ad caducitatem &c.? p. 390. n. 113. & ſeq. & p. 370. n. 78. & p. 336. n. 8. & infra: vel quando agit contra vicinum ad vendendam domum rei pro ſui ampliacione &c. p. 352. n. 13.
- Laicus, qui ſit Judex competens in cauſa principali, an ſit etiam eſſe competens in cauſa appellationis? p. 370. n. 78.
- Laici an poſſint delegari in cauſis Eccleſiaſticis, aut contra Clericos? p. 400. n. 92.
- Laici itaura facientes contra bona, & perſonas an poſſint ab Epifcopo cogi ad declarandum illa non comprehendere Clericorum bona, aut perſonas? p. 404. num. 147.
- Laici Epifcopo temporaliter non ſubjecti, an poſſint in hiſmodius ab eodem mulctari pœna pecuniaria? *ibid.* num. 148.
- Laici an teneantur potius obedire Epifcopo præcipienti, quam poteſtati Laicali? p. 402. n. 120.
- Item an, quando, ac in quibus ſubſint jurisdictioni Judicis Eccleſiaſtici, aut Epifcopi, & ant poſſint ab ip-

ſo carcerari, mulctari, &c. vide in vet. *Epifcopi.* p. 399. & ſeqq. Et an poſſint ex conſuetudine conveniri coram Judice Eccleſiaſtico? p. 229. n. 19. an poſſint ab Eccleſia aut Clerico conveniri coram Judice Eccleſiaſtico tam actione perſonali, quam reali fuer rebus, & fructibus eidem locatis, aut in emphyteuſim datis, pro caducitate &c. p. 370. n. 78. & p. 336. n. 8. & p. 90. n. 113. & ſeq. Quid ſi laicus negat res eſſe Eccleſiaſticas, ſeu Eccleſiæ &c. *ibid.* & quid ſi Eccleſia jam elegit Judicem Laicum? *ib.* Laicus citatus a Judice Eccleſiaſtico Clerici conſortium creditoris facientes, an teneatur comparere? p. 256. num. 107.- Laici litis, vel criminis conſortes, coheredes, coacti &c. cum Clerico, an gaudeant privilegio fori? p. 194. n. 70. & ſeqq.
- Laicus nominatus aut interveniens ad aſſiſtendum cauſæ, an illam trahat ad ſuum forum? p. concordat ut in veti *Exemptio.* p. 454. n. 83.
- Laici Principes an poſſint concedere dilationes moratorias in debito juri? p. 252. n. 65. & p. 415. n. 51. Item an contra Eccleſiam creditoris? p. 252. n. 64. & p. 415. n. 52. Et an poſſint diſpenſare circa contractus juratos? *ibid.*
- Laici an poſſint prohibere reſedificationem Eccleſiæ, vide *Eccleſia.*
- Laici, quoad Beneficia, vide in vet. *Beneficium.* quoad reſedificationem rationum, vide *Adminiſtrator.* Quoad jurisdictionalia, vide etiam *Judex Laicus.*
- Laici quoad decimas, an ſcil. poſſint illas, quas habuerunt ante Concil. Lateranenſe, aliis laicis concedere, ſtante conſuetudine? p. 259. n. 13. An poſſint acquirere jus decimarum privilegio, præſcriptione, inſeudatione &c. & a quo; & quid requiratur, & de materia. p. 276. & ſeqq. & quas habent in ſeculum an poſſint in alios Laicos transferre? p. 277. n. 74. aut in aliam Eccleſiam, & quomodo? *ibid.* An poſſint in decimis agere contra Parochum, aut habentem aſſiſtentiam juriſ, actione ſpolii? p. 272. num. 38. & ſeq. & an, & quando monuerantur in decimis percipiendis contra parochum? *ibid.* An poſſint eximi a ſolutione decimarum præſcriptione, & quali: Item an privilegio, & de materia, vide in vet. *Decima.* p. 270. n. 24. & ſeqq.
- Laici falſum deponens coram Judice Eccleſiaſtico an ab eodem puniatur? p. 5. n. 1. Item delinquens in Eccleſia an non puniatur coram Judice Eccleſiaſtico? p. 152. n. 46. & p. 155. n. 73. & p. 277. n. 46.
- In cauſis mixtis fori an poſſit a Judice Eccleſiaſtico puniri pœna Eccleſiaſtica non obſtante præventionem Judicis Laici? p. 209. n. 72. Et contra non, aut non ſufficienter punitus a Judice Eccleſiaſtico an poſſit de novo moleſtari & puniri a Judice Laico in cauſis mixtis fori? *ibid.* & p. 212. n. 121.
- Clericum injurias aut offendens a quo Judice puniri poſſit, & an ab Eccleſiaſtico? p. 169. n. 13. & p. 214. n. 123.
- An poſſit prorogare jurisdictionem Judicis Eccleſiaſtici, & Judex Laicus an poſſit id prohibere? p. 275. n. 28.
- In quibus ſubſint poteſtati Eccleſiaſtica? p. 147. num. 1. & ſeqq. vide etiam in vet. *Judex Eccleſiaſticus.* pag. 209. & ſeqq. Et quando poſſit trahi ad forum Eccleſiaſticum? p. 275. n. 29. & ſeq. Delinquentes cum Clericis a quo Judice judicentur? p. 275. num. 34. Et alias Laicus ſi cum ſatre Clerico conveniatur, an non debeat conveniri coram Judice Eccleſiaſtico? p. 85. n. 100.
- Bona Clericorum patrimonialia occupantes coram quo Judice poſſint conveniri? p. 273. n. 7.
- Conductores bonorum Eccleſiæ, aut Clerici, in quo foro poſſint conveniri? p. 276. n. 35.
- Geſtantes per annum habium Clericalem, & Eccleſiæ interverſentes, an gaudeant privilegio fori & Canonis? p. 276. n. 38.
- Laicus an poſſit punire Clericum coram ſe falſum deponentem &c. p. 4. n. 1.
- Laici an poſſint tanquam delegati ab Epifcopo cognoſcere contra Clericos? p. 275. n. 31.
- An poſſint obligare Clericos ad reparandam viam ante domos ſuas? p. 273. n. 4. Aut ad vendendum frumentum in careſtia, aut aliquid faciendum tempore peſtis? p. 274. n. 22. Aut an poſſint ſuis ſtatutis ligare

ligare Clericos? p. 274. n. 12. & infra aliqua miscellanea in verbo *Lex*. Illorum litterarum hortatoris contra Clericos, quando sint nullae? p. 333. n. 21. An possint exequi suam sententiam contra Clericos? p. 274. n. 26. Aut an sequestrare possint apud Laicos pecunias Clerico debitas? p. 273. n. 21. aut contra illos esse testes in criminalibus? *ibid.* n. 13. Exigentes a Clericis collectas quas penae incurrant, & ad quid teneantur? p. 274. n. 19. An possint auferre reo in Ecclesia arma prohibita, aut in Ecclesia exercere jurisdictionem? p. 273. n. 5. An possint perquirere Laicorum bona in domibus Clericorum; & hoc attentantes quomodo debeant coerceri. *ibid.* n. 7. In criminibus mixti fori an possint praevincere quoad penas spirituales. p. 274. n. 23. An possint cognoscere causas Ecclesiasticas per viam violentiae, vel quando. p. 273. n. 10. An possint remittere juramentum, aut cogere partes ad illud remittendum. p. 274. n. 20. vel an possint prohibere ne illud in contractibus apponatur. p. 309. n. 20. & talia juramenta apposta irritare. p. 310. n. 33. & 36. Laici an possint punire Laicum laborantem in die festo, si habuit licentiam laborandi ab Ecclesiastico. p. 274. num. 18. An sint competentes Judices in crimine heretici, aut apostatae, si questio est facti. *ibid.* n. 25. An possint cognoscere Bullas Pontificias & de earum valore judicare. p. 273. n. 9. Aut de nullitate censurarum illarum incidere. p. 275. n. 27. Laici an sint Judices competentes in emphyteusi Ecclesiastica inter Laicos. p. 276. n. 43. Convenientes Clericum conjugum eorum Judice Laico quam penam incurrant. *ibid.* n. 41. An possint prohibere suis officialibus ne exquantur monitoria fori Ecclesiastici. p. 273. n. 2. Et impediunt Judices Ecclesiasticos, ne sua utantur jurisdictione, quam penam incurrant. *ibid.* n. 6. Item inducentes consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam quam incurrant penas. *ibid.* n. 8. Laici an possint habere aliquid jus in Ecclesiis, ubi in sedibus invito Episcopo: an Jussurion. *ibid.* n. 15. An indicare processiones, vel eorum ordinem praescribere. p. 274. n. 21. & p. 14. n. 7. Item an indicare dies festos, jejunia &c. p. 14. n. 7. Laici an possint conferre Beneficia, & possint se tueri praescriptione, vel consuetudine. p. 273. n. 3. & p. 276. n. 37. Item an sint incapaces Beneficiorum ad titulum. p. 276. n. 36. Et an possint praesentari ad Beneficia, si sunt proxime clericali, vel quomodo. p. 274. n. 14. vel an alias id fieri possit. p. 241. n. 145. & seqq. Laici an possint esse Vicarii Episcopi. p. 274. n. 24. Item an possint eligi in summum Pontificem? pag. 276. n. 40. quid si fuerint uxorati. *ibid.* Item an possint interesse, aut habere vocem in Capitulo, & electione Regularium. *ibid.* n. 37. Laici quando sunt irregulares? p. 273. n. 1. An possint alios abolvere ab excommunicatione. p. 275. n. 33. Et communicantes cum excommunicatis excommunicatione majori, & vitandis, quando possint excommunicari excommunicatione majori. p. 276. n. 39. An in necessitate possint se ipsos communicare. p. 275. n. 32. An possint publice de fide Catholica disputare, & sub qua pena fit id eis prohibendum. p. 274. n. 16. An possint dicte legitimae ad spiritualia, aut quomodo, aut filium Clerici. *ibid.* n. 17. Laici an possint aliquem private jurepatron. Ecclesiastico consacrando bona, aut per sententiam &c. p. 237. n. 104. & p. 246. n. 192. Laicus heres jurantis, vide *Heretici*. Laici an possint erigere altas domos prope monasteria Monialium. p. 276. n. 42. An possint ingredi monasteria monialium, aut clausuram. *ibid.* n. 44. Laici suspensientes fidos in fraudem fori secularis, si alias erant criminosi an sint irregulares, aut an debeant ordinari, & ordinari a quo Judice puniantur. *ibid.* n. 47. Laici an possint acquirere jus decimandi a Legato

a Latere. *ibid.* num. 42. Laici conversi Regularium Oblati &c. quando gaudent in utroque foro privilegio Canonis. *ibid.* n. 45. Laici non dantes brachium Episcopo circa clausuram monialium, vid. *Magistratus*. Laici an in materia praecedentem in choro juventur praescriptione, vid. *Magistratus*. Laici an possint prohibere Clericis ne aperiant tabernam vel furnum ad vendendos suos fructus medianibus famulis suis, vid. *Magistratus*, ubi plura de liberate Clericorum. Laici an possint habere jurisdictionem in omnes Clericos alicujus regionis ex indulo Papae, vid. *Papa*. Laici Principes an possint prohibere quominus Parochus ministrat Sacramenta tempore pestis, vid. *Parochus*. Laici an possint praescribere Decimas, vid. *Praescriptio*. & an possint praescribere exemptionem a solutione Decimarum. p. 365. n. 47. Laici procuratores Clerici coram quo Judice fit conveniendus. p. 412. n. 47. Laici administratores loci pii apud quem teneatur reddere rationes, vid. *Rationes*. Laici an possint edificare domos excelsas prope Monasteria Monachorum & monialium. p. 471. n. 74. Laici patroni quod tempus habeant ad praesentandum, vid. *Tempus*. Laici in Ecclesiis an possint habere jus sepulturae contra Episcopum, vid. *Sepultura*. Laicos contra Laicum an debeat manentem in usu sepulchri, vid. *Sepultura*. Laici an possint ad Beneficium nominare Laicum, vid. *Nominatio*. Laici mortui in Monasterio in quo erat hospes ubi sit sepeliendus. p. 39. n. 13.

Lania

Laixie, vid. *Magi*.

Latrones

Latrones publici an gaudeant immunitate Ecclesiastica. p. 152. n. 42.

Latro

Quis latro dicatur & quomodo sit, & qualiter puniatur latrones. p. 277. n. 1. ad fin.

Laudatio

Laudatio auctoris in judicio qualis esse debeat, quibus ac in quo tempore fieri. p. 293. n. 3. & in ver. *Evellio*. p. 411. & seqq.

Laudemium

Laudemium an, & quando sit solvendum ab Ecclesia, aut Monasterio pro fundo emphyteutico pro sua edificatione, aut ampliatione curio? p. 351. n. 9. Laudemium an sit onus reale inherens rebus emphyteuticis. *ibid.* Laudemium an sit solvendum, dum emphyteutici transisse jure hereditario in comprehensos in investitura. p. 352. n. 63. Laudemium an debeantur ex venditione conditionata, conditione pendente. p. 256. n. 296. Reliquum laudemii materiam, ac diversa miscellanea: quid sit, qualiter solvantur, quoniam, quare, ac a quibus sit solvendum, & in quibus contractibus aut alienationibus rei emphyteuticæ, & alia, vide in ver. *Laudemium*. p. 277. & seqq.

Laudum

Laudi aliqua miscellanea: an valeat non citatis partibus, an possit reduci ob lesionem, & alia, vide in ver. *Arbitrari*. p. 50. n. 22. & seqq. Laudi materiam ac diversa miscellanea: an regulatur a compromisso an possit exequi, si ab illo sit appellatum, an dicatur subsum per sententiam contrariam in judicium prolapsam, & alia, vide in ver. *Laudum*. p. 270. & seqq.

Legatarius.

1. Legatarius an dicatur habere hypotheecam in bonis sibi legatis, ita ut aliis creditoribus preferatur? p. 257. *num. 115.*
- Legatarius an dicatur heres ad hoc, ut in ipsum tran-
sire possit emphyteusis hereditaria? p. 378. n. 14.
- Legatarius rei emphyteuticus an debeat requirere consen-
sum Domini directi illamque expectare, & infra qua-
le tempus, ante possessionis additionem rei legatus?
p. 381. n. 41. Ac laudemium solvere? *ibid.*
- Legatarius an agat de evizione contra heredem &c. si
res legata vineatur? p. 215. n. 37. & *seqq.* & pag.
419. n. 68. Aut an eidem debeat estimatio, si res
legata erat aliena? & ideo praestari non possit? *ibid.*
- Legatarius, qui ex licentia heredis obtinuit possessionem
legati, an sit legitimus contradictor contra herede-
m petentem immisionem in re legata? p. 437.
n. 64. Et generaliter quando sit legitimus contra-
dictor contra heredem etiam in destructione falsitatis?
ibid. n. 65.
2. Legatarius, aut fideicommissarius an sufficiat si habeat
qualitates a testatore requisitas tempore mortis, aut
testamenti, etiam si postea illas habere desierit: &
quid in concursu illas habentium temporis testamen-
ti & mortis, qui scilicet tunc preferatur? p. 30. n.
32. & p. 30. n. 39. ubi etiam an preferatur natus
ante mortem testatoris tanquam magis dilectus, nato
primum post mortem.
- Legatarius an succedat in iuribus defuncti tam active,
quam passive, &c. p. 215. n. 35. & *seqq.*
3. Legatarius an possit ab herede cogi praestandum cautionem
de legato restituendo, si adsit lis super heredi-
tate? p. 121. n. 96.
- Legatarius annuus, seu cui debetur legatum annuum,
an possit cogi ad acceptandum corpus aequivalens an-
nuus praestationi, & sic liberare heredem, seu legati
annui debito? *ibid.* n. 99.
- Legatarius an habeat hypotheecam pro consecutione le-
gati? p. 142. n. 39.
- Legatario an competat retentio in bonis testatoris pro
consecutione sui legati? p. 255. n. 280.
- Legatarius rogatus alteri post mortem restituere legatum,
an possit cogi a substituto ad dandum cautionem de
legatis restituendis, si incipiat bona dissipare? p. 31.
num. 34.
- Legatarius an unquam possit dici heres, ut in illum
transire possit emphyteusis hereditibus relicta? pag. 286.
num. 85.
- An possit capere legatum propria auctoritate, vel clausu-
lam *ammi meliori modo*. *ibid.* n. 86.
- Legatarius qui fuit legata res cum onere intrinseco ser-
viturus, census, vel emphyteusis, an teneatur solvere,
& servitutum pati? *ibid.* n. 87. Et cui fuit in junctum
onus solvendi debita hereditaria, an teneatur redi-
mere, aut extinguere census ad favorem heredum?
ibid. n. 90.
- An possit conveniri pro supplemento legitime, & quan-
do? *ibid.* n. 89. In quibus habeat actionem hypothe-
cariam? p. 286. n. 91. an possit legatum pro parte
acceptare, & pro parte repudiare? *ibid.* n. 92. Et
legatarius ad tempus decedens ante finem tempus,
an transmittat legatum ad suos heredem? *ibid.* n. 94.
& p. 264. n. 62.
- Legatarii re, & verbis conjuncti, an habeantur pro ean-
dem persona, ita ut alter acquirat portionem deficienti-
um? p. 287. n. 95.
- Legatarii electio an possit committi voluntati heredis
& quando non? *ibid.* n. 96.
- Legatarii an percipere possint fructus ex fundo eisdem
possessione relicto, aut in pignus dato donec solva-
tur legatum &c.? *ibid.* n. 97.
- Legataria uxor an teneatur sibi ex fructibus compensare
suam dotem, vide *Uxor*.

Legatum.

1. Legatum omnium bonorum sine loci adiectione, an
comprehendat etiam venalia? p. 100. n. 13. An etiam
iura, & actiones? *ibid.*
- Legatum omnium bonorum an comprehendat etiam fu-
turas? p. 341. n. 28. in fine.

Regnelli Bibliotheca. Tom. IV.

Legatum factum suo his verbis: *lego vna, que habeo in Urbe, seu in portis*: omnia veniant in obligatione, & solutione, vel tantum alterum, & ad cuius electionem? p. 297. n. 4.

Legato castrum cum pertinentiis, an veniant bona par-
ticularia, & praedia? p. 298. n. 23.

Legatum bonorum, quae sunt v. g. Romae, an exten-
datur ad bona, quae sunt in futuris? p. 308. n. 48.

Legata five pia, five profana an relinquenda possint in iu-
diciu m liberorum, five notorum, five nasciturorum,
& legitime eis debita: sicut & a filiis in praedi-
cium parentum, & quando revocantur, & de mate-
ria, concordia quae dicuntur in ver. *Donatio*. pag.
338. & *seqq.*

Legata pia an valeant etiam hereditate non adita? pag.
234. n. 4.

Legatum relictu m pro anima an dicatur relictu m ad
causas pias? *ibid.*

Legatum factum pauperibus an debeat dari dignioribus,
& magis indigentibus? p. 304. *num. 72.* Et an pos-
sit praestari Ecclesiae pauperi, & quae indiget repara-
tione? p. 395. n. 76. Et pauperibus in genere ero-
gandum an possit executor sibi erogare seu applica-
re, si sit pauper? p. 375. *num. 10.*

Legatum factum sub conditione quando valeat, & quan-
do conditio habeatur pro non adiecta, vide plures
casus in verb. *Conditio*.

Legatum conditionale an transmittatur ante impleam
conditionem? p. 234. n. 16. Item an legatum dotis
relictu m sub modo an sit purum, statimque debea-
tur, ac transmittatur? p. 346. n. 24.

Et legatum alicui factum cum pervenerit ad legitimam
aetatem, an transmittatur, etiam si legatarius mortuus
fuerit ante legitimam aetatem? p. 298. n. 23.

Et legatum sub modo, ut faciat, an statim debeatur
legatario, si praestet cautionem de faciendo: & quid
sit factum sub conditione? *ibid.* *num. 21.*

Legatum factum sub conditione si *superfluo Cajo*, quan-
do debeatur? p. 233. n. 4. Factum sub his verbis:
*Si Titio in quinquennium proximo filius natus non fue-
rit, tunc Heres Cajo decem dato*. An debeatur &
ante quinquennium? p. 298. n. 24.

Legato facto sub his verbis: *Titio lego centum si filius
habuerit, Sempronio vero domum*: an conditio, filio-
rum censetur repetita in Sempronio? p. 297. n. 5.

Legatum annuum relictu m videtur cum clausula *donec vi-
dua permanferit*, an debeatur singulis annis, etiam si
non praestet cautionem de manendo in viduitate, p.
296. *num. 2.* Et an tale legatum etiam quoad tem-
pus praeteritum, seu jam perceptum amittat, si postea
nubet? *ibid.*

Factum Monacho cum conditione, ut illius dominium
non acquiratur Monasterio, aut usus &c. an valeat?
p. 342. n. 35.

Relictum pro matrimonio puellarum an debeatur, si
sint Moniales? p. 245. n. 9.

Legatum, seu dos puellae data pro ingressu Religionis,
si in illa moriatur ante professionem, an acquiratur
Monasterio, aut an hereditus puellae? *ibid.* n. 10.

Legatum seu donatio facta consanguineo ob merita, &
amore, an dicatur remuneratorium, aut potius fa-
ctum ob consanguinitatem? p. 340. n. 17.

Et factum a Principe in iutu m meritorum patris an sit
conferendum: & factum uxori in iutu m meritorum ma-
riti, an sit mariti? p. 343. n. 40.

Factum copulatione certi matrimonii & filiorum in-
diti nasciturorum, an illis acquiratur uti filiis, an uti
hereditibus, an possit a sponsis gravari? *ibid.* n. 41.

Et factum copulatione filiorum an intelligatur de
filiis primi matrimonii? *ibid.*

Legata annua, seu correndum non solum an praestanda
sunt, & an illa praestipio profit tantum pro tempore
praeterito, an veto etiam pro futuro? p. 150. n. 89.

Legatum an censetur relictu m animo compensandi?
p. 207. n. 27. & p. 266. n. 185.

Legata an debeantur ante solutionem aliorum debito-
rum? p. 257. n. 115. Et ab herede soluta an possint
creditores repetere, si bona defuncti non sufficiant
ad eas alienum solvendum? *ibid.*

Legatum rei emphyteutice nulla facta mentione emphy-
teusis an praesumatur factum tanquam de re alieni ad
effectum incurrendi caducitatem? p. 381. n. 41.

Hb

Legat.

- Legato seruo cum peculio, si servus moriatur, an extingatur peculium? *p. 298. n. 21.*
- Legatus rei dominum an transeat ipso iure in legatarium a die obitus testatoris? *p. 336. n. 10.*
- Legatus in consequenda an procedatur executive? *p. 443. n. 21.* Et eorundem executio an, & quando spectet ad Episcopum rei sitae, aut ad Episcopum originis, vel domicilii? *ibid. n. 14.*
- Legatus factio de re aliena, an debeat legatario ejus estimatio, vide *Legatarius.*
- Legatum factum Canonici an censetur factum Capitulo, & contra? *p. 119. n. 49.*
- Legatus an non solum relinquit ob affectionem? *p. 30. num. 23.*
- Legatum relictum uxori Titii familiaris ipsius testatoris, si tunc non habeat uxorem, an debeat illi, quam duxit post testamentum, sive in vita, sive post mortem testatoris? *ibid. n. 24.*
- Legatum factum pauperi consanguineo an praesumatur factum intuitu pauperitatis, an vero intuitu consanguinitatis? *p. 279. n. 10.*
- Legatum sub fideicommissum relictum filii, agnatis, aut cognatis alicujus extranei, an intelligatur tantum de illis, qui nati erant tempore testamenti? *p. 30. n. 24. & p. 30. n. 27.* Et factum familiaris, vel famulis, de quibus intelligatur? *p. 284. n. 57.*
- Relictum agnatis, cognatis, familiis &c. de quibus intelligatur, & quomodo succedant, vide etiam in ver. *Fideicommissum.* *p. 30. n. 35. & p. 30. n. 27. & seq.* Et relictum illis de domo, aut familia, an intelligatur relictum etiam agnatis transveris? *p. 288. n. 109.*
- Legatum sub conditione relictum quando transmittitur, an debeat, vide etiam in ver. *Fideicommissum.* *p. 30. & seq.* Et relictum sub conditione quo tempore incipit currere? *p. 281. n. 29.* Et conditionale an transmittatur ad liberos, seu descendentes &c. *ibid.* Et conditione adveniente an sit solvendum etiam ab hærede hæreditis? *p. 120. n. 84.* Quid relictum sub conditione falsi? *p. 281. n. 29.*
- Et relictum adjecta falsi causa an valeat, vel an vitietur? *ibid.* Et an cesset cessante causa finali, & quomodo sit probanda? *p. 284. n. 53.*
- Relictum sub conditione nubendi in certo loco, & aliquid ex illo solvendi in casum contraventionis, an valeat, & quando non? *p. 281. n. 31.* & an debeat etiam nubat alibi, & illa conditio an habeatur pro non adjecta? *p. 51. n. 15.* & relictum sub conditione cum *nuptiis*, vel si *nuptiis*, aut sub modo, ut *ubere possit*, aut *ad hoc ut nubat*, an statim post mortem testatoris debeat etiam ante nuptias, & an transmittatur? *p. 77. n. 37. & p. 78. n. 38. & seq.* Quid si sit simpliciter dictum *pro dote*, vel *pro illa maritanda* &c. *ibid.*
- Et legatum relictum puellæ pro illa maritanda an debeat, si illa nuptis absque dote, aut minore, aut absque illo legato? *p. 78. n. 41.* Aut si nuptis ante mortem testatoris? *p. 285. n. 68. & p. 285. n. 71. & 74.*
- Et legatum dotis factum a parte filiz cum conditione, cum *filia ingrediatur religionem* an debeat, & an transmittatur ante ingressum? *p. 77. n. 38.* Et factum sub conditione si matrimonium contraxerit, an debeat ante matrimonii consummationem, & quando non? *p. 280. n. 15.* Et relictum alicui, si Religionem ingrediatur, an illi debeat si non fuit professus? *p. 282. n. 35.* Et dotis a patre, vel fratre relictum an statim debeat ante nuptias? *p. 77. n. 37. & p. 77. n. 30. & seq.*
- Factum puellæ si *nuptiis Titio*, an debeat, si ob voluntatem patris nuptis alii? *p. 283. n. 47.*
- Factum mulieri si nuptis consanguineo cum dispensatione, quando valeat? *p. 285. n. 72.* Et factum puellæ sub conditione si *nuptiis cum consensu*, vel *consilio alterius* an debeat conditione non implata? *ibid. n. 78.* Relictum puellis contrahentibus matrimonio an debeat, si ille contraxerit sine denunciationibus. *p. 283. n. 46.*
- Relictum puellæ cum clausula si *non nuptiis*, de quo matrimonio intelligatur, & an non tantum de carnali, non veto de spirituali, seu professione Religiosa? *p. 280. n. 14.*
- Et factum pro puellis maritandis an possit applicari Virgini Religionem intranti, & inca profecti? *p. 280. n. 13.* An viduis. *p. 283. n. 44.*
- Et legatum mille florenorum factum nubenti, & quingentorum Religionem intranti, quid debeat ingrediendi Religionem? *p. 280. n. 16.*
- Factum pro orphanis maritandis, an possit dari illi, qui habet patentes pauperes, & iniuries. Sicut & factum viduis pauperibus, an possit dari habenti videntium iuventutem? *ibid. n. 17.*
- Legatum, seu usufructum a primo marito uxori relictum cum conditione si *caste vixerit*, an amittat uxor tertio nubens. *p. 65. n. 19.* Et eadem relictum, si manserit in viduitate, an amittatur post secundum matrimonium; quid si matrimonium erat nullum. *p. 282. n. 36.* Et relictum cum conditione si *caste vixerit*, an debeat, si transiit ad secundas nuptias. *p. 283. n. 45.* Et relictum uxori in viduitate permanenti quomodo resolvatur in conditionale. *p. 285. n. 73.* Et relictum femine maritandæ, an debeat transmitti ad secundas nuptias. *ibid. n. 74.* Et relictum sub conditione viduitatis an amittatur post fornicationem. *ib. n. 77.* Et a marito uxori factum si *nuptiis intra bimense a die mortis*, an debeat si nubes post annum latus. *p. 288. n. 113.* Et relictum sub conditione *caste vivendi* an, amittatur unica fornicatione. *p. 289. n. 48.*
- Relictum sub modo quando transmittitur in hæredes. *p. 282. n. 34.* Et conditionale an differat a nuptiis, & quomodo. *p. 288. n. 115.*
- Relictum sub conditione, ut *quis perpetuo maneat in uno loco*, an valeat, aut an conditio habeatur pro non adjecta. *p. 284. n. 61.* & relictio mulieri si *peperit*, an debeat, si peperit monitum: quid si factio ventre maritus partus sui extraxerit. *p. 283. n. 49.*
- Relictum alicui, si *si voluerit*, an jus delictantis transmittatur *ibid. n. 52.* Et an possit conferri in voluntatem legatarii, & quomodo. *ibid. n. 56.*
- Legatum quando cedat, seu parti possit, sive quas transmittenti, sive quas translationem domini. *p. 282. n. 32.* & ante agnitionem an possit transmitti, aut cedi. *ibid. n. 33.* Et relictum in diem certam quando cedat ad effectum transmittenti. *p. 287. n. 106.*
- Legatum annuum an transeat in successores. *p. 282. n. 37.* Et factum a testatore in perpetuum, quandoque dicit. *ibid. n. 38.* Quid si sit relictum Ecclesie, Civitati, vel cause pie, an tunc sit perpetuum, vel terminetur aut prefixatur spatio centum annorum, ut ulterius non debeat. *p. 30. n. 32.* & legatum annuum si est equestrius ad labores, vel officium, quomodo debeat, & an pro rata temporis. *p. 287. num. 104.*
- Et præstandum v. g. quinque annis, si legatarius præmoriatur, an transeat in hæredes. *p. 284. n. 62.*
- Legatum factum pauperibus in genere, de quibus intelligatur, & an non de illis, qui sunt in patria testatoris. *p. 279. n. 9.* Et an possint solvi hærede ad huc vivo, si sit solvendum post mortem. *ibid.* & distribuendum plurius pauperibus, quando dicatur impletum. *p. 281. n. 22.*
- Relictum Ecclesie pro exoneracione conscientie an valeat, si fuit factum a condemnato ad mortem. *p. 280. n. 19.* Et factum pro fabrica Ecclesie an possit expendi pro ornamentis. *ibid. n. 21.* & relictum pro male oblatis, pro sepultura erigenda, Ecclesia teporaria &c. qualiter sit applicandum. *p. 284. n. 59.*
- Factum monasterio cum conditione ut aliquem in Monachum &c. recipiat, an sit simoniacum. *p. 281. num. 123.*
- Anniversarii, si testator non expressit in qua Ecclesia sit celebrandum, in qua debeat celebrari. *p. 288. num. 119.*
- Legatus an debeat præstari ab hærede gravato, aut an a fideicommissario. *p. 107. n. 7.* Quid in legalis annuis. *p. 108. n. 16. & p. 119. n. 73.*
- Legatum Misarum an solvatur ab hærede gravato, an vero etiam a fideicommissario pro rata temporis, quo possidet. *p. 35. n. 80.* An transeat ad hæredes nominatim non designatos, & qui tunc veniant nomine hæredum. *p. 281. n. 24.*
- Et legatum pro animabus in Purgatorio relictum an sit ab hærede solvendum, licet sit in necessitate con-

constituus? p. 119. n. 72. quid si elemosyna pro Missis celebrandis suis aucta, an teneatur heres supplet? *ibid.*

Legatum pium, an aliquando sint caducum, aut heres illud lucrari possit? p. 280. n. 11. & factum in favorem Ecclesie, & cause pie, quomodo sit interpretandum? p. 281. n. 26.

An censetur revocatum per alienationem, & quam? *ibid.* n. 25. Et factum Ecclesie an veniat sub generali legatorum revocatione, aut quando? pag. 286. n. 23.

Et alias legata quot modis revocentur, & quibus constitutis probeatur revocatio: & factum Titio, & postea Cajo relictum an videatur ademptum &c. & revocatum per alienationem, an reviviscat per redemptionem rei alienate? p. 285. n. 79. & seqq.

Relictum Canonicis cui acquiritur & relictum Ecclesie cum pacto resolutivo in casum negligentie, ut resoluatur, quae requiratur, remissive? p. 280. n. 220.

Relictum Episcopo vel nomine proprio, an videatur relictum personae: quid si sub nomine appellativo? p. 284. n. 54.

Relictum concubinae, an valeat? p. 282. n. 39. & legata relicta concubinae, aut personae indignae, aut incapaci, vel quibus legare prohibuitur, an spectet ad heredes, aut ad substitutos, vel an ad filium? p. 64. n. 10. Et an illa teneatur heres in aliquo foro solvere, aut soluta repetere? p. 119. n. 72.

Legata an sint ab herede solvenda, etiam si post aditam hereditatem damnum in hereditate conigerit? *ibid.* n. 76. vel alias legatum cui pereat? p. 288. n. 112. & certae quantitatis frumenti annuum solvendi ex herede testatoris, an debeatur, si culpa heredis frumentum non repetitur in herede? *ibid.* n. 107.

Legata in testamento minus solemniter relicta, an debeant ab herede solvi in foro interno? p. 120. n. 84. & p. 122. n. 97. & seq. & p. 123. n. 112.

Legatum a matre filio factum an debeat a filia computari, aut conferrari, si erat exclusa a statu, & a parte dotata in bonis paternis, & maternis, aut cum clausula *pro omni, & toto eo* &c. p. 50. n. 2. & relictum cum dicta clausula, an faciat filiam legatariam, cum an debeat immutari in legitimam, si expresse in legitima fuit instituta? p. 282. n. 114.

Et an possit a filia peti residuum legati, si eadem fuerint legata mille pro dote, deinde ab ipso legante fuit collocata in matrimonium cum centum? p. 50. n. 1. & p. 78. n. 42. Et legatum dotis centum florenorum a patre in testamento factum, si postea pater supervivens dei majorem, vel minorem summam, an dicatur revocatum? p. 288. n. 122.

Legatum factum filio an, & quando presumatur factum contemplatione patris, aut filii, & an sit conferendum inter fratres, vel in legitimam? p. 56. n. 26 & in ver. *Frateres*. p. 74. n. 15. & seqq. & an legata a patre filio in testamento relicta an impetuntur in legitimam? p. 62. n. 117. & relictum filio contemplatione patris, cui debeatur? p. 284. n. 55.

Legata re, quae conficitur in genere, ut est frumentum, vinum &c. an intelligatur de existente in natura tempore mortis testatoris, aut an tempore testamenti, vide in ver. *Fideicommissum*. p. 30. n. 25. Rerum domi existentium an comprehendat venalia, quae in domo sunt? pag. 232. n. 41. & bonorum existentium in civitate, an extendatur ad bona sita extra civitatem? pag. 287. n. 102. praediorum testatoris an comprehendat etiam praedia ipsi testatori pignorat? p. 287. n. 105. Et legata domo, quae postmodum diruitur, an debeatur atea, aut an nova domus, quae superstruitur? p. 284. n. 63.

Legatum, seu fideicommissum factum in primo testamento, an censetur repetitum in secundo, si ejus nulla sit mentio? p. 33. n. 58.

Legata an sint solvenda in solidum, aut tantum pro cuiusque rata, ubi adiunt plures heredes? p. 122. n. 112.

Legatum, seu rei legare fructus an pertineant ad legatarium, vel an ad heredes ante aditam hereditatem percipi? Item an debeantur ante acceptance, & alia. p. 95. n. 22.

Legatum usufructus an, & quando admittat jus accretionis, seu alteri accretat etiam post quatuordecim mensem? p. 229. n. 19.

Regendallii Bibliotheca. Tom. IV.

Et generaliter quatenus legata admittant jus accretionis, seu illorum portio repudiata aliis accretat, vide in ver. *Jus accretionis*. p. 229. & seqq.

Legata praesens solvens an dicatur adire hereditatem? pag. 112. n. 7.

Legatum annuum relictum Fratibus Minoribus S. Francisci pro infirmaria, an sit licitum? p. 287. n. 108. Relictum Regulari cum conditione, quod illud habeat independenter a sui Praelati voluntate, an valeat? p. 287. n. 103.

Legatum dotis filio relictum an detrahatur ante omnia legata, & an pariter Falcidium. p. 285. n. 70. Relictum uxori an tantum intelligatur de prima, vel an etiam de secunda. *ibid.* n. 75. Et quod vis relictum uxori aequum nuberet, an debeatur secundae. *ibid.* n. 76.

Factum simpliciter a debito creditore an videatur factum animo compensandi, & quando? p. 282. n. 40. Quid si sit relictum uxori? p. 285. n. 69.

Legata ut valeant, quae usum praesentem requirunt? p. 283. n. 43. & an videntur errore in nomine, vel cognomine legatarum. *ibid.* n. 42. & an vitium ex incertitudine personae legatarum, & de materia. *ibid.* n. 47. Et factum simpliciter Ecclesiae, sine exceptione illius, an videntur tanquam incertum, vel cui Ecclesiae debeatur? p. 289. n. 129.

Reliquam legatorum materiam, ac diversa miscellanea: quid, & quomodo fit legatum, quatenus dicantur legata pia, quatenus profana: an possint ab Episcopo mutari in aliud opus sive quale, sive melius: an debeantur etiam hereditate non adita: quatenus res, quibus & a quibus legari possint: an res aliena; & an ac quomodo sit tunc praestanda, & alia plura, vide in ver. *Legatum*. p. 279. & seqq. & concordata etiam aliqua quae dicuntur in ver. *Fideicommissum*. pag. 27. & seqq. per tot.

Legata res an possit alienari, vide etiam *Res legata*. Legatum relictum mulieri cum onere nubendi in certa familia, vid. *Famula*.

Legatum quando non transmittitur, vid. *Transmissio*.

Legatum quo tempore sit solvendum, vid. *Obligatio*.

Legatum relictum in testamento minus solemniter quod sustinetur favore cause pie an valeat, vid. *Testamentum*.

Legare domum ad habitandum & habitationem an idem sint, vid. *Habitatio*.

Legatus.

Legatus a latere an conferat Beneficia devoluta Pontifici aut Episcopo, aut spectantia ad collationem suorum exemptorum? p. 78. n. 69. Eiusdem auctoritas, qualis sit, seu quid possit, & quid non? *ibid.* An possit causas committere cum clausula *summariis, & juris ordine non servato*? p. 173. n. 41.

Legatus etiam a latere an possit aliquem eximere, aut aliquid facere contra jus commune? p. 448. n. 9. quam jurisdictionem habeat in exemptis, vide diversa miscellanea. p. 455. & seqq.

Legatus duarum Provinciarum an possit in una provincia expedire negotia alterius provinciae? p. 78. n. 69.

Legatos Apostolicos offendens, aut offendere mandans, an lxxda immunitatem &c. vide in ver. *Immunitas*. p. 148. n. 6. & seqq.

Reliquam Legatorum Pontificis, sicut & aliorum Principum materiam & diversa miscellanea: a quo possint puniri, si delinquant: item de illorum admittione: An, ac quale, cum debentur salarium, ac expensae &c. Quotuplicis generis sint Legati, ubi etiam de Legatis a Latere, Nuncio Apostolico, ac de illorum auctoritate & alia, vide in ver. *Legatum*. p. 289. & seqq. Et donatio a Principe Legatis facta an ad ipsos, aut ad Legatum spectent? p. 289. n. 7.

Legatus a latere an possit dispensare in denuntiationibus, vid. *Denuntiationes*.

Legitima.

Legitima filiorum an sit detrahenda in confiscatione omnium bonorum? p. 210. n. 5.

Legitima an possit a filio repudiari in praedictum creditum? p. 264. n. 161.

Legitima parentibus, aut filii debita an non contineat. Hh 2

tuncat causam piam, sique favorabilior causa pia; & an minuat, vel potius detrahatur etiam ex legibus piis? p. 338. n. 5. & quid in filia dotata? p. 348. n. 41.

Legitima in calculanda an attendatur bona quae pater habuit tempore donationis, an & quae tempore mortis, vel an omnia, & de materia. p. 339. n. 12.

Legitima pro detrahenda ex donatione quoniam remedia filii competant, quanto tempore durent, & in illa remedia sint favorabilia vel odiosa? *ibid.* n. 13.

Legitima an possit sibi filius eligere ex bonis relictis, aut an hoc non spectet ad Judicem? p. 436. n. 60. In legitimam quoniam impuenter, vide etiam *Donatio*. Legitima, vide *Pater*.

Legitima an debeatur filiabus ex secudis? p. 18. n. 24. Legitimae an censetur renunciassent approbans testamentum patris, in quo minus legitima fuit sibi relicta? p. 60. n. 72.

Legitima an possit a patre onere gravari. p. 59. n. 67. Item an possit gravari saltem favore, causa pia. Item an possit prohiberi, aut aliqua conditione gravari, sive sit legitima descendendum, sive ascendendum; & an non saltem quod tempus, & quales? p. 297. n. 59. & *seq.*

Legitima in calculanda an attendatur tempus assignationis ejusdem; ad vero tempus mortis patris. p. 62. n. 117. & p. 291. n. 23. & qualis numerus filiorum attendatur? *ibid.* & an attendatur bona postea acquisita. p. 77. n. 35. & an augeretur, cum augeretur extrinsece bona patris post ejus mortem, & quando dicatur augeri extrinsece. p. 300. n. 77. & an diminutis bonis diminuat legitima. p. 300. n. 78.

Legitima an dicatur quota bonorum, vel hereditatis. p. 115. n. 33. & ad calculandam legitimam quoniam detractiones fieri debeant. p. 294. n. 31. & *seq.* & an debeatur ante detractionem aeris alieni; & quid si ad alienum absorbeat hereditatem. p. 115. n. 25. Item an prius detrahatur legata? p. 294. n. 36. Et an detrahatur res alienum prius a parte contrahentem non ex causa necessitatis, sed ex utilitate usu &c. n. 37.

Et alias legitima quibus praefatur, & ex quibus donantibus, legatis, alienationibus &c. deducatur, vide de diversis miscellanea. p. 294. & p. 300. n. 80.

Legitimam ad augendam, vel minuendam an filius tempore mortis testatoris incipiat, aut exheredatus &c. sicut & an filia exclusa a statuto, dotata &c. faciat numerum. p. 230. n. 36. & p. 294. n. 28. & *seq.* & alias quoniam constituent numerum in ordine ad degradingdem legitimam. *ibid.*

Et legitima an, & quando admittat *ius accrescendi*. p. 229. n. 27. & p. 230. n. 36.

Legitima an possit a statuto tolli, aut minui. p. 77. n. 34. & p. 297. & p. 296. n. 32.

Legitima debita a fratre fratri in testamento praeterito intantiam querelam inofficiosi, quanta sit. p. 92. n. 28. Et an subsistat in testamento fratris, quamvis non relinquatur titulo institutionis. *ibid.*

Legitima an detrahatur, etiam si sit semis hereditatis. p. 61. n. 94.

Legitimae pro supplemento an competat retentio, antequam liquidetur status hereditatis. p. 255. n. 286.

Legitimam eligere in aliquo fundo hereditatis an censetur filius haerens, qui super illo censum creat. p. 61. *num.* 96.

Legitimo an possit a filio acceptari repudiata hereditate. p. 61. n. 98.

Legitima in testamento relicta qua actione a filio petatur. p. 62. n. 117. & alias quae actio competat pro consequenda legitima. p. 299. n. 76.

Legitima an amittatur a non coheredant inventario, & cur non. p. 118. n. 59.

Reliquam legitimam materiam, ac diversa miscellanea: quid sit, quibus, & a quibus debeat, & in quibus rebus assignari possit: item in qua quantitate debeat assignari: item ex quibus legitima detrahatur, & quibus debitis praefatur, & quoniam impuenter in legitimam: item quo tempore debeat: An debeat a patre filio condemnatio in poenam confiscationis bonorum: quoniam consequatur numerum ad detrahendam legitimam, & alia, vide in ver. *Legitima*. p. 291. & *seq.*

Item an illam filius capere possit propria auctoritate. p. 299. n. 15.

Legitima, vide etiam *Filius*.

Legitimae supplementum quibus debeat, & pro illo consequendo quae actio competat. p. 108. n. 1. & *seq.* & an censetur eodem jure ac legitima. p. 109. n. 3. De cujus manu sit capiendum. *ibid.* n. 5. quando transmittatur & ad quos. *ibid.* n. 6. quod fuerit solum quomodo probetur & a quo. *ibid.* n. 7. an transmittatur? p. 161. n. 11.

Legitimatio.

Legitimatio per subsequens matrimonium an possit fieri, si tempore natiuitatis illud subsisteret non potuit, aut tempore conceptionis. p. 57. n. 33. quid si filii spiritui erant putativi naturales. p. 304. n. 32.

Legitimatio per supervenientem dispensationem in matrimonio nullo quando inducat ad effectum excludendi substitutionem in defectum filiorum legitimorum, & naturalium, aut legitime natorum. pag. 61. *num.* 90.

Reliquam legitimisationis materiam: ad quid fuerit inventa: sive per subsequens matrimonium, sive per scriptum quomodo fiat, & per scriptum cum qua clausula fieri debeat, ac quomodo mentio fit facienda: quando dicatur subreptitia: quid operetur, & alia diversa miscellanea, vide in ver. *Legitimatio*. p. 301. & *seq.*

Legitimatio an possit fieri a Laicis directe ad spirituales. p. 274. n. 17.

Et in legitimanda prole etiam quando successiones an attendatur *ius Canonicum*, vel *Civile*, etiam in terris Imperii. p. 306. n. 56.

Legitimatus.

Legitimatus cum clausula *sine prejudicio venientibus ab intestato*, an possit directum testamentum nullum ob sui praerogationem a patre factum, aut quocumque, & alia. p. 169. n. 23. Et an cessare cessare conditionem si sine liberis. *ibid.* & p. 234. n. 11.

Legitimatus an possit eligi ad Praeturas. pag. 369. *num.* 27.

Legitimati an sint capaces emphyteutici Ecclesiastici. p. 379. n. 45.

Legitimatum se praetendens an debeat probare filiationem, & an sufficit sola patris nominatio. p. 52. n. 20. & p. 306. n. 51.

Legitimati an, & quando sint capaces Beneficiorum, dignitatum, successione, feudorum &c. & alia miscellanea, vide in ver. *Filii*. p. 57. n. 31. & *seq.* quid in legitimatis per subsequens matrimonium, tales sint capaces Beneficiorum Ecclesiasticorum, quid si matrimonium fuerit tantum putative validum. p. 304. n. 31. & p. 306. n. 41. & tam quoad Beneficia, quam quoad successiones, feuda &c. vide in ver. *Legitimatio*. p. 303. n. 27. & *seq.*

Legitimati per scriptum Principis, aut a Comitibus Praetorio an veniant in emphyteutici Ecclesiastici. p. 59. n. 65. Item an excludant substitutionem in defectum filiorum legitime natorum, vel tantum legitimorum, & naturalium. p. 61. n. 90. Et legitimus ab Imperatore an sint capaces sicut Ecclesiastici. pag. 303. *num.* 29.

Legitimatus a Papa an sit capax ordinum, & Beneficiorum, Canoniarum, & dignitatum. p. 305. n. 41. Item an sit capax emphyteutici Ecclesiastici, aut legitimatus ab habente potestatem Pontifice. p. 303. *num.* 28.

Legitimatus a Laico an sit directe capax spiritualium, aut quomodo. *ibid.* n. 27.

Et legitimatus sive a Pontifice, sive a Laicis, an sit capax Jurispraeon. familiaris, vel gentilitii, ita ut in illo succedat. *ibid.* n. 30.

Reliquam legitimatorem materiam, ac diversa miscellanea, in quibus succedant, an excludant legitimatorem, natos, an faciant cessare conditionem *si sine filiis*, & alia, vide in ver. *Legitimatio*. p. 303. n. 26. & *seq.*

Legitimati decedentes patri alimenta an fiant de ovo illegitimi. p. 58. n. 54.

Légitimatus per oblationem Caritæ an succedat paritatem ex testamento, quam ab intestato, p. 306. n. 48.

Legitimus. Legitimitas.

- 1 Legitimus contraditor, vide *Contraditor*.
- 2 Legitimus an quis presumatur in dubio, & quomodo quis talis probeatur. p. 306. n. 49. & seq. Et an legitimus aliquo tempore prescribatur. p. 306. n. 52. Et legitimus an quis presumatur, si non constat de matrimonio contracto, aut putativo. *ibid.* n. 53.
- 3 Legitimus contraditor. vid. *Tutellor*.

Leno. Lenocinium.

- 2 Leno quis sit, & dicatur, & Lenocinium quid sit, ac quale delictum, & an mixti fori, ac quomodo puniatur, vide in *ver. Lenocinium*. p. 307.

Leprosi.

- 1 Leprosi quoad exemptionem a solutione decimarum, vide in *ver. Decime*. p. 268. n. 11.

Lex.

- 1 Lex Diocesana quænam conincat. p. 8. n. 2. & p. 450. n. 26. Quænam lex Jurisdictionis. *ibid.* & legi tam Diocesana, quam jurisdictionis, an & quænam materia sint subiecta, vel exempta. *ibid.*
- Lex inferioris an possit tollere legem superioris. p. 1. n. 4. & supra in *ver. Inferior*.
- Lex habens decretum irritans an obliget, licet non sit ultrarecepta. p. 107. n. 12.

Lex an possit obligare ad impossibilia. p. 129. n. 3.

An possit pro vicietate temporum esse subinde iusta & subinde non. p. 132. n. 48. Et an debeat esse loco, temporeque conveniens, ad hoc ut sit iusta. *ibid.* Inducens formam an non sit ad unguem servanda. p. 365. n. 6. & iusta inducens formam in foro externo, an sit servanda etiam in interno. p. 370. n. 45. An respiciatur præterita quam futura. p. 283. n. 3.

Lex anterior quando censetur derogata per subsequentem, vide supra in *ver. Dispositio*. & per aliquam clausulam revocantem an in tantum revocata censetur, in quantum cum clausula revocante repugnantiam continet, an vero etiam in plus. p. 160. n. 8. derogatoria consuetudinis, vide in *ver. Consuetudo*. p. 231. n. 46. & seq.

Leges Civiles a Summo Pontifice approbare an servantur a Clericis, ut Civiles, an vero ut Pontificæ. p. 193. n. 62. in *fin.*

Lex simpliciter prohibens alienationem, & acquisitionem, an censetur prohibere etiam præscriptionem. p. 276. sub n. 62.

Legis declaratio, vide *Declaratio*.

L. 2. de rescind. vendit. remedium an censetur sublatum per clausulam si quid plurius done in instrumento positam. p. 161. n. 19. & hujus L. 2. actionem intentans quomodo debeat fore alterutrum libellum. p. 266. n. 183. §. tertio resolvitur.

L. Barbarius an habeat locum in officio, qui etat ipso jure privatus Beneficio, an Officio ob delictum, dum illud est occultum, & ane condemnationem. p. 198. n. 115. *verf. ex quibus*. Et quid in occulte suspensione, vel excommunicatio. p. 136. n. 52.

L. hac edita C. de secund. nupt. an possit per statum derogari. p. 346. n. 30.

Legis beneficio an sit dignus, qui in legem peccat. p. 45. n. 96.

Lex an accipiat interpretationem a rubrica, aut proemio. p. 94. n. 8.

Lex Canonica, & Civilis, vide etiam *Jus Canonicum*. Lex positiva quoniam sit. p. 307. n. 1. quando incipit ligare. *ibid.* n. 2. An obliget, si non fuit ultrarecepta. *ibid.* n. 3.

Lex Pontificia ut obliget, an dependeat ab acceptance populi, vel subdito: quid si fuit abrogata per contrarium usum, & an possit obligare per contrarium usum, si habeat decretum irritans. *ibid.* num. 4.

Lex Canonica an omnes ubique liget etiam in foro *Benignellæ Bibliotheca*, Tom. IV.

seculari. p. 307. n. 5. prohibens aliquem actum an reddat illum invalidum, vel tantum illicitum. Quid si habeat decretum irritans, vel utitur verbo *Non possit*. p. 308. n. 9. & Lex Canonica an sit tam in actionibus, quam in Judiciis ab omnibus servanda. p. 316. n. 84.

Lex synodalis, vel Episcopalis an obliget Regulares. p. 309. n. 18.

Lex civilis an possit disponere circa Ecclesias, Ecclesiasticas, illorum bona, & causas Ecclesiasticas. *ibid.* n. 22. An possit disponere, quod Beneficia Ecclesiastica exteris non dentur, aut ex illis pensiones non solvantur. *ibid.* n. 24. Item quod non addicatur Ecclesie sine consensu Principis. *ibid.* n. 25. & ita de Episcopis, Ecclesiis, vel Ecclesiasticis quando sit invalida. p. 309. n. 21.

Item an lex Civilis possit disponere, quod Ecclesiastici non possint apprehendere possessionem Beneficiorum sine licentia Judicis Laicalis. *ibid.* n. 26.

Item an possit excludere a successione hereditaria ingredienti Religionem. *ibid.* n. 27.

Item Lex civilis, vel Laicorum statuta an possint disponere, quod bona Laicorum non possint alienari in Ecclesias, vel personas Ecclesiasticas, & an talia statuta valeant. p. 311. n. 19. & seq. Item an possint prohibere, ne in contrariis apponatur juramentum. p. 309. n. 20. & talia iuramenta irritare. p. 310. n. 33. & 36.

Lex five statuta Laicorum authoritativa, & præceptiva, an afficiant Clericos. *ibid.* n. 30. & seq. ubi diversa miscellanea in quibus non afficiunt Clericos, & tempore peltis edito pro sanitate an obligent Clericos vi coactiva. *ibid.* n. 28.

Et statuta statuta dispensantia mulierem nubentem extra territorium esse privandam hereditate, an valeant. *ibid.* n. 34. vel exheredantia filium matrimonium contrahentem sine consensu patris. p. 309. n. 11. Quid de statutis generalibus, & ab Episcopo subscriptis prohibentibus introductionem, vel extractionem bladorum, & frugum, an ligent Clericos. *pag.* 310. num. 35.

Et quid de statutis dispensantibus ne statuta sua proficiant clericis, an valeant. p. 311. n. 37.

Lex Civilis, si est iusta, an obliget sub mortali, si materia est gravis, & quando non. p. 308. n. 6. An cessante ejus fine ad quædam in casu particulari, obliget: quid si sit fundata in presumptione, & in casu particulari sit veritas in contrarium. *ibid.* num. 7. & seq.

Lex prohibens aliquem actum, an reddat illum invalidum: quid si habeat decretum irritans, vel utitur verbo *non possit*: & quomodo probeatur, quod lex prohibens reddat actum invalidum. *ibid.* n. 10. & an possit actioni resistere, & obligationis onum impedire. p. 61. n. 90.

Lex an possit obligare delinquentem, quod sit executor poenæ in se ante sententiam. p. 309. n. 12.

An obliget peregrinos. *ibid.* n. 13. aut subditos in alieno territorio in conscientia. *ibid.* n. 14.

Lex an respiciat tantum futura, vel an etiam præterita. p. 317. n. 85.

Legis interpretatio quomodo fiat, & in hoc quid observari debeat. *ibid.* n. 89. quando extendi possit. *ibid.* n. 87. Et an extendatur ultra proprietatem verborum, quando alias foret elusoria. p. 309. n. 17.

Lex pure poenalis an obliget in conscientia. *pag.* 309. num. 19.

Lex quomodo differat a præcepto. p. 317. n. 88.

Lex poenalis an possit extendi de casu ad casum paritate aut majoritate rationis. p. 154. n. 61.

Lex generalis an comprehendat etiam duem vel causam duis, & quando non. p. 309. n. 16.

Lex Barbarius in quibus procedat. *ibid.* n. 15. Plura v. de in *ver. Lex*. p. 307. & seq. & infra in *ver. Magistratus*.

Libellus.

Libellus repudiij an, & quando, ac quibus sit licitus, & de materia, vide in *ver. Divortium*. *pag.* 327. & seq.

Libelli contractus, vide *Libellus*.

H h 3

Libellus

- Libellus aternativus an valeat? p. 266. n. 183. §. *primus* resolvitur.
- Libellus an sit necessarius in iudicio summario? p. 173.
- a Libelli oblatio die scripto an sit prohibita? p. 19. n. 10. & alias ejusdem oblatio quando fieri possit? p. 309. n. 16.
- Reliquam libelli materiam, & miscellanea: quid, & quoruplex sit: quæ sint de illius substantia: in dubio, an præsumatur aptus; quas clausulas solcat habere ut salvetur a nullitate, seu alias nullus, quibus clausulis salvetur: item vagus, obscurus, aternativus &c. an admittatur: item quando mutari possit: in quibus causis non sit necessarius, & alia, vide in ver. *Libellus*. p. 317. & *segg.*
- Libellans an dicatur fateri, & libellans an plane probet contra libellantem? p. 318. n. 18.
- Libellus famosus quid sit, & illius poena a quibus incurratur, & qualis sit ejusdem poena de Jure five Canonico, five Civili, & ad illam incurrendam quænam requirantur? p. 319. n. 26. & *segg.* & libelli famosi nomen, quænam veniant? *ibid.* n. 30.
- Libellus repudiari an possit dari a Christianis: an ab infidelibus, & Judæis? p. 319.

Libratio.

- a Libratio an non præsupponat obligationem: Amplissima quomodo restringatur, & an extendatur ad ea, in quibus est læssio: quot modis inducatur: an sit species lucri: an inducat doli remissionem: majoris summe an contineat receptum etiam summe minoris, & alia miscellanea: vide in ver. *Libratio*. p. 320.
- 3 Libratio a Molestiis si fuit promissa an sufficiat litis intimatio ut promittens teneatur? p. 111. n. 6. vid. *Quietantia*.

Libri.

- 1 Liber Baptismi an plane probet? p. 63. n. 23. vide etiam *Nativitas*.
- 2 Libri feudorum, vide *Feudum*.
- Libri mortuorum a Parocho conscriptis an probet mortem, & mortis tempus: quid si testes contrarium dicant? p. 50. n. 6. & p. 322. n. 23.
- Libri Baptismi an probent filiationem, ætatem, ac originem alicujus? p. 50. n. 6.
- Libri visitationis an faciat plenam fidem? p. 321. n. 7.
- Et an probent pertinentiam jurisdictionis? p. 244. n. 172.
- Libri rationum an probent contra scribentem, & an & quando probent etiam pro scribente? p. 321. n. 8. & 13. quomodo debeant describi, seu formari? *ibid.* n. 12. & p. 322. n. 33. & 36. An debeant necessario esse scripti propria manu administratoris? p. 323. n. 41. an debeant esse confessi, ad hoc ut parcellæ, seu paritæ in illis scriptæ probent, & illos producentes an videatur omnia in illis contenta simpliciter confiteri? p. 322. n. 33. quomodo debeant tradi, & si non traduntur ab administratoribus, quando, & contra quos doli præsumatur? *ibid.* n. 35. & libri rationum societatis an plane probent inter ipsos socios: & quando? *ibid.* n. 39. Confecti a fratre, qui alterius tutelam gessit, an mereantur fidem? p. 323. n. 40. & libri rationum Tutoris, vel Curatoris in parcellis de alimentis præstitis minori an fidem mereantur, & alia. *ibid.* n. 43.
- Libri mercatorum an & quando probent, pro quibus, & contra quos, a quibus debeant edi, & alia miscellanea, vide in ver. *Libri*. p. 321. n. 9. & *segg.*
- Et an probent contra Clericos, si eisdem debeatur fides, ex decreto principis secularis? *ibid.* n. 11.
- Libet annonæ scriptus a publice deputatis, an probet valorem frumenti? *ibid.* n. 14. Gabellæ, an probet ejusdem frumenti quantitatem, in eo adnotatam? p. 321. n. 17. Nundinarum, duraribus nundinis, an probet, quid post illas completas? *ibid.* n. 15. Carasti, an probet? *ibid.* n. 18. Banchi, an probet dominium pecuniarum ibi descriptarum, spectare ad eum, ad cuius credendum sunt descriptæ? *ibid.* n. 19. Dohane continens descriptionem hordei loco frumenti, quomodo probetur erroris, remissive, *ibid.* n. 16. Aestimari an probet possessionem? *ibid.* n. 23.
- Libri Ecclesiarum, Civitatis, vel Diocesis, an probet, quæ fuerint statum concessum? *ibid.* n. 21. Mona-

sterii an probet creditores in eo descriptos esse tales in præjudicium Monasterii: item an quantitate reliquum? *ibid.* n. 22. Datarie, an plane probet? p. 323. n. 44. Ministri, vel Deputati Capituli, an probent contra Capitulum? p. 322. n. 24. quid de libris officialium a publico deputatorum an faciant fidem?

- p. 322. n. 29.
- Libri privati an probent contra tertium? *ibid.* p. 322. n. 29.
- Libri præpositi negotiationi societatis an probent? *ibid.* n. 26.
- Libris referentibus se ad aliquam scripturam an credatur, si illa scripturam non producat? *ibid.* n. 27.
- Libri producti ab aliquo an probent contra producentem? p. 322. n. 30. & an illos producents videatur omnia in illis contenta confiteri? *ibid.* n. 33.
- Libri continens aliquod contentum proprium commodum, vel negotium, ad quod est destinatus, an probet? *ibid.* n. 33.
- Libri administratorum mortuorum an mereantur maiorem fidem, quam vivorum? *ibid.* n. 37.
- Libri continens paritatis debiti, & crediti, an possit quoad paritatis crediti acceptari, & quoad paritatis debiti rejici? p. 322. n. 10.
- Libri publici exemplum an præsumatur extralucum secundum veritatem? p. 322. n. 31.
- Reliqua vide in ver. *Libri*. p. 320. & *segg.*
- Libri a patre filio pro studiis empti, aut dati, an censentur donati, & an, ac quomodo debeant conferri? p. 75. n. 22. & quando sunt conferendi an non sufficiat dare illorum æstimationem? *ibid.*
- Libros hæreticorum deinceps an non puniamur tanquam hæreticos? p. 125. n. 19.
- Libri prohibiti an possint legi sine incurfu censurarum: Item an dictas censuras incurant illos detinentes: Item an Episcopi possint dare licentiam legendi libros prohibitos, aut an a Pontifice sine auctoritate Ordinarii, & dictæ auctorisationis formulæ, vide in ver. *Libri*. p. 320.
- Libri Parochi quam fidem faciat? p. 288. n. 88. 3

Libri. Liberi.

Libri, seu liberi homo, vide *Homines*.

Liberorum nomine an veniant descendentes ex femina? p. 296. n. 6.

Licentia.

- Licentia alienandi, vide *Rescriptum*. Licentia, vide etiam *Facultas*. *Concessio*.
- Licentia abessendi a quo tempore incipiat currere. p. 15. n. 8.
- Licentia captivæ an perpetuetur in Judicem successorem. p. 121. n. 17.
- Licentia absolventi a casibus reservatis an possit alteri subdelegari. p. 292. n. 32.
- Licentia intrandi Monasteria Monialium an monialibus intelligatur solum pro prima vice. p. 3. n. 7. & p. 323. n. 40. & an requiratur causa, & quæ. p. 322. n. 26.
- Licentia celebrare faciendi missam in domo privata, vide *Gratia*.
- Licentia concessa gravato alienandi bona fideicommissi subiecta, quid operetur, & an prosit hæreditas gravati. p. 107. n. 8.
- Licentia obtenta pro alienando fundo, aut emphyteusico, an extendatur, ut res alienata remaneat obligata, aut possit hypothecari ipsi alienanti pro pretio illius. p. 324. n. 1. capiendi legitimam, seu creditum super fundo, quomodo intelligatur, *ibid.* n. 2. ad permutandam rem emphyteuticam, si res ejus loco data fuerit evidat, an deus regressus sine alio assensu ad rem emphyteuticam. *ibid.* n. 3.
- Licentia faciendi ædum an extendatur ad omnia naturalia, & consecutiva illius ædus. p. 324. n. 4. & an intelligatur data cum clausula *servati, servandi*. p. 326. n. 32.
- Concessa super fundo pro restitutione dotis, an serviet etiam pro securitate ob vergentia viti ad inopiam. p. 324. n. 5. Et simpliciter concessa vendendi feudum, vel emphyteusium, quid operetur. p. 324. n. 6. Licen-

Licentia an præsumatur, vel sit probanda, & alienandi feudum, ex quibus præsumatur? *ibid.* num. 7. & seq. Superioris quomodo probetur? *ibid.* n. 14. & licentia a quo sit probanda, & quomodo? p. 325. num. 21. & seq.

Licentia nova an sit necessaria in emphyteusi, cum contrahatur ex novis? pag. 324. num. 9. Et an oportet, quod hypothecarius postior cum licentia præferatur anteriori sine licentia? *ibid.*

Licentia concessa sine una conditione an censetur denegata sine conditione contraria? *ibid.* n. 10. & concessa ad aliquos effectus an censetur denegata ad alios effectus? *ibid.* n. 17. cedendi iura contra tertium an possit extendi de re ad rem, casu ad casum, persona ad personam, & de contractu ad contractum? *ibid.* num. 15. & data Religioso retinendi bona ad unum usum, an possit extendi ad alium? pag. 326. num. 34.

Licentia petita, & iniuste denegata an habeatur pro concessa? quid si licentia requiritur tanquam conditio? p. 325. n. 24. ubi quid juris in gratia facti legendi missam in Oratorio privato, cum clausula de *ipsius ordinarii licentia*.

Licentia ad non rescindendum sine magna causa an sit honesta, licita, vel utilis, & qualis debeat esse, ac qualiter impetrari? *ibid.* n. 29.

Licentia obenta post contractum an retrahatur, sive in præjudicium concedentis, sive tertii, cui fuit ius questum? p. 324. n. 12.

Concessa vassallo testandi de feudo an durer sub successore, si vassallus fecit testamentum vivente illo, qui licentiam concessit, sed mortuus est prius sub successore? *ibid.* n. 13.

Nominandi hæredem emphyteutz a Domino data, de quali hærede intelligatur, an de potentiore? p. 326. num. 31.

Alia diversa miscellanea: quando licentia sit necessaria, quando probetur, extendatur, reddatur nulla, & alia, vide in ver. *Licentia*. p. 324. & seqq.

Licentia oratorii privati, vid. *Episcopus & Oratorium*.

Licentia eligendi primogenituram, vid. *Facultas*.

Licentia tacta data a Parocho sacerdoti ad assistendum matrimonio an sufficiat? vid. *Sacerdos*. quid si non fuit acceptata utpote ignorata? p. 37. n. 142.

Licentia contrahendi matrimonium? p. 64. n. 232.

Licentia testandi an valeat tantum pro primo testamento, vid. *Beneficium*. superveniens testamento jam facto an faciat illud validum? pag. 122. num. 36. & quando expiret? *ibid.* n. 37.

Licentiat.

Licentiariorum materiam, & aliqua miscellanea: quando veniant nomine Doctorum? Factus in una universitate an possit accipere Doctoratum in alia: An admittantur ad dignitates Ecclesiasticas, ad quas assumuntur Doctores: postea Doctorati an præferatur Doctoribus medi temporis: scribentes in iure an faciant numerum, & sententiam communem, & alia, vide in ver. *Licentia*. pag. 326.

Lictor.

Lictores, vide *Birnarii*.

Lictoribus asserentibus reum fuisse a se capum in loco non exempto, si reus contrarium asserat, an credatur? p. 154. n. 68. & p. 209. n. 74.

Limites.

Limites, vide *Termini*.

Linea.

Lineam esse finitam quis probare debeat? pag. 384. num. 76.

Linea masculina, vide etiam *Descendens. Famina. Masculus*.

Linea effectiva an possit dici magis dilecta, quam contentiva a fundatore Jurispatrono, si erat sacerdos? pag. 97. n. 2.

Linea instituta, an intelligatur tantum de linea recta, seu effectiva, an vero etiam de linea transversali, seu contentiva? p. 181. n. 30.

Linea masculina vocata, an veniant masculi ex feminis: & a quibus incipiat linea masculina, & quando accipiat pro sexu masculino? pag. 326. num. 1. & seqq.

Et alias an linea contineat utrumque sexum in successione, quando non: & an linea vocata veniant etiam feminæ, & an earum descendentes? *ibid.* n. 7. & seqq.

Linea paterna quæ dicatur, & quæ materna? *ibid.* num. 9.

Linea primogeniti a quo incipiat? *ibid.* n. 4.

Linea femineæ appellatione an veniant femina, quando non est vocata linea, sed masculi descendentes per lineam femininam? *ibid.* n. 5.

Lineæ defectus a testatore contemplatus an æquivalere videatur, tam si filii non nascuntur, quam si nati decedunt? *ibid.* n. 6.

Linea, vide etiam *Descendentia*.

Linea primogeniti finita an succedat secundo genitui? & ejus filii, vid. *Primogenitura*. a quo ejus linea incipiat? vid. *ibid.*

Liquidatio. Liquidare.

Liquidatio fructuum, vid. *Fructus*.

Liquidatio an retrahatur ad diem factæ petitionis, & executionis? p. 431. n. 21.

Liquidare in continenti quando, & intra quod tempus dicatur. p. 426. n. 58. in fin.

Liquidatio fructuum, dum dubitatur de illorum quantitate, an fiat juxta solitum annorum præcedentium. p. 95. n. 35. & p. 327. num. 4. & alias quomodo fiat, & a Judice in hoc procedatur &c. *ibid.* & quales probationes requirantur, & an non sufficientiores, & extrajudiciales? *ibid.* & p. 96. n. 43. & 50. & in ver. *Frumentum*. p. 96. n. 4.

Liquidatio fructuum circa valorem, seu æstimationem, vid. *Æstimatio. Fructus. Pretium*.

Liquidatio bonorum patris si fiat facta de consensu partium ad effectum supplementi legitime, an probetur? p. 327. n. 1.

Dammorum & interesse quando fieri possit, & a quo fieri debeat, & alia vide in ver. *Liquidatio*. *ibid.*

Expensarum quomodo debeat fieri. *ibid.* n. 3.

Valoris an pendat ab arbitrio Judicis, & relative peritorum. p. 328. n. 7.

In spolio an liquidatio fructuum &c. debeat exacte probari. *ibid.* n. 8.

Liquidatio an sit necessaria, quando res oculis corporis subjicitur. *ibid.* n. 6.

Lis.

Lis quando dicatur pendere. pag. 56. num. 2. & lis, aut litigiosum vitium an inducat citatione. p. 159. num. 57.

Lis capta cum cedente, vel resignante, an officia etiam cessionariarum, vel resignatarum. pag. 155. num. 18.

Litis contestatio an sit necessaria in judicio summario. p. 172. n. 41.

Lis etiam nulliter introducta an constituat aliquem in mala fide non solvendi decimas. p. 271. n. 33.

Litis denunciatio, seu laudatio auctoris qualis debeat esse, quibus, & quo tempore fieri, & de materia. p. 293. n. 3. & in ver. *Evellio*. p. 411. & seqq. & p. 418. n. 62.

Lis, & ejus sublatio per causam dispensationis allegatam inter ipsos contrahere volentes, aut consanguineos, quomodo, & de quo tempore verificari debeat. pag. 322. n. 171.

Litis expensas an teneatur maritus uxori litiganti ad divortium, subministrare: & an subministratas repetat, si uxor in lite succumbat. p. 37. n. 39. & p. 226. n. 3. & p. 329. n. 15.

Factas a Capitulo in lite super jure eligendi, an solvat neoelectus. p. 119. n. 52.

Lis calumniosa an reddat Beneficium litigiosum. pag. 435. n. 51. ad fin.

Litis finitæ exceptio in qua parte iudicii proponi possit. *p. 428. sub n. 95.*

Litis consortes, vide *Consortes litis.*

Litis, seu instantia, ex quibus dicitur cæpta, vide in *ver. Instantia. p. 181. n. 10. & in ver. Litis. p. 216. n. 156. & in ver. Lis. p. 328. n. 1. & seqq. & an dicitur inducta per commissionem, maxime quoad imperantem commissionem? *ibid. num. 6. & seqq. an inducatur per actus extrajudiciales. p. 328. n. 11. aut alias quando five in civilibus, five in criminalibus, ibid. & ad effectum impediendi prescriptionem, quando habeatur pro contestata? p. 328. n. 1. an inducatur ex iudicio nulliter motio, aut excitatione nulliter executæ. p. 329. num. 13. an inducatur ex citatione legitime facta? *ibid. num. 14. & an probetur ex actibus judicialibus, & ex commissione Rotali, citatione, & actibus judicialibus. ibid.***

Lis quando dicitur inducta super titulo Beneficii. *pag. 328. n. 4. & lis mora super hereditate aut castro &c. cui annexum est juspat. an faciat ipsum juspatron. seu beneficium litigiosum? ibid. n. 5. & lis pendens super titulo Beneficii, an officiat etiam fructus. pag. 330. n. 45.*

Et inter comparationem mora super petitione iurisdictionis vel cum Ordinario Ecclesiæ libertatem vindicantem an faciat Beneficium litigiosum, ad effectum, aut motu uno ex presentatis, possit alius gratiose subrogari? *p. 329. n. 17. quid si lis erat inter presentatos, ibid. & ad effectum obtinendi gratiosam subrogationem an suffragetur lis calumniosa, & qualis debeat esse. p. 328. n. 3. & seqq.*

Lis super possessione an officiat rem litigiosam. *p. 329. n. 20. & p. 330. n. 33.*

Et lis super juspatron. aut presentandi in literis narrata, a quo fit iustificanda. *p. 328. n. 5.*

Et an dicitur pendere super non publicatione resignationis, si de ea nec agendo, nec excipiendo fuit opuspositum. *p. 328. n. 10.*

Litis contestatio quid sit, & ex quibus inducatur? *pag. 331. n. 50. Et ad instantiam patris an possit declarari consummata in contumaciam patris non contestantis. pag. 329. n. 19.*

Lis ad effectum autentatum quando extinguitur, & an ad effectum pro mortem actoris, vel rei. *ibid. n. 22. & seq. & n. 35. an per transactionem. ibid. num. 24. An per cessum unius, vel amborum ex litigantibus. ibid. n. 26. An per rem iudicatam, aut res consortes &c. ibid. num. 27. an per appellationem. n. 28.*

Et an dicitur durare si remaneat negotium expensarum. *ibid. n. 29.*

Lis seu instantia an petaturum finito iudicis officio: item an illa precepta omnia ad ea permittantur: Item quanto tempore duret, five de Jure Civili, five de Jure Canonico, & alias quando dicitur precepta, & alia miscellanea, vide in *ver. Instantia. p. 180. & seq. & in ver. Iudicium. p. 216. & seqq. & an, & quando dicitur deserta per lapsum temporis, & quando. p. 330. n. 32.*

Quando transeat ad heredes, & contra heredes, aut successores, five universales, five particulares, & an debeat tunc continuari in foro iudicis defuncti, ubi fuit cæpta. *ibid. quid si heres sit Clericus. p. 328. num. 8.*

Incepta cum Pædato an transeat in Capitulum an vero remaneat in suspensio, donec successor eligatur. *pag. 328. num. 3.*

Incepta cum cedente an officiat cessionarium, vel cæpta cum resignante an officiat resignatium sine nova citatione. *p. 329. n. 16.*

Et tertius interveniens, an debeat eam assumere in statu, in quo cæ. *ibid.*

Et cæpta contra Clericum civiliter in uno Tribunali, an sit terminanda in eodem, si Clericus fiat Episcopus. *ibid. n. 15.*

Lite, seu instantia precepta, an non debeat, aut possit iudicium de novo inchoari reclusis expensis, & de materia. *p. 180. n. 4. & seqq.*

Quid in iudicio appellationis, ubi lapsus fatalibus ad appellandum sententia transit in iudicatum. *ibid.*

Lis ab ordinario intra quantum tempus sit terminanda. *p. 329. n. 18. & alia intra quale tempus, lis finiri*

debeat, & coram quo, & quando a superioribus advocari ob negligentiam Ordinarii. *p. 215. num. 149.*

& seqq.

Lis super caducitate introducta, an censetur deserta, si emphyteuta a Domino directi remissionem iudicaturæ accepit. *p. 330. n. 30.*

Quando dicitur calumniosa, & an non qualiter causa colorata litigandi illam liberet a calumnia. *ibid. num. 31.*

Lis an constituat litigantem in mala fide, etiam ad effectum restitutionis fructuum. *ibid. n. 21.*

Lite pendente an aliquid sit innovandum, & an innovari possit de facto rescindi, donec possit adiri Iudex. *ibid. n. 24.*

Lite pendente super jure conferendi inter Ordinarium, & Abbatem, an possit impediri deputatio pro Administratore Beneficii, & quando. *p. 330. n. 35.*

Lite pendente inter patronos super juspatronatu, vel possessione, & non terminata intra quatuor, aut sex menses, an possit Episcopus instructe Rectorem cum clausula sine prejudicio evincere, quid si lis esset inter patronos, & ipsum Episcopum. *ibid. n. 40.*

Et illa pendente inter duos presentatos, si unus promittitur ante causæ decisionem, an colligitur succedere, seu subrogetur. *ibid. n. 41.*

Lite pendente an possint patroni presentari, & quid si lis pendet inter electos, & unus ex illis moritur, aut cedit, an possit alter eligi. *ibid. n. 44.*

Lite pendente super nullitate pensionis in petitorio coram primo Iudice, an possit idem Iudex ante latam sententiam in petitorio possessorium manentem. *ibid. num. 39.*

Lite pendente in Rota, an mandatum executivum ab A. C. relaxatum sit validum. *ibid. n. 36.*

Lite pendente in Curia super sub vel optione litterarum Apostolicarum, an possit adiri Episcopus. *ib. num. 37.*

Lite pendente super matrimonio contrahendo, mulier an non, & ubi sit sequestranda. *ibid. n. 42.*

Lite pendente super ejectione Monialis, vel Regularis an non debeantur illi alimenta. *ibid. n. 43. & illa pendente super matrimonio, an non debeant uxori, aut pauperi colliganti expensæ a matro solvi. ibid. num. 33.*

Litis pendencia in una causa, an causet attentantiam in alia diversâ. *ibid. n. 46.*

Lis super aliquo jure, quod pluribus est commune, an censetur mora, seu introducta nomine omnium. *ib. num. 45.*

Litis mentio in secunda causa revalidatoria an sit necesse facta in gratia principali. *ibid. num. 48.*

& an sit semper necessaria etiam in prima gratia. *ibid. num. 49.*

Ejus mentio an sit necessaria in gratia restitutionis in integrum ad publicandum, & quando non. *ibid.*

Et alias liti pendencie an debeat fieri mentio ab impetrante gratiam, aut scripta, vide etiam in *ver. Gratia. p. 105. n. 1. & p. 106. n. 19. & 24.*

Litem suam facere, quid sit. *p. 332. n. 59.*

Reliqua vide in *ver. Lis. p. 328. & seqq.*

Litis expensæ factæ ab herede cum beneficio legis &c. ad defensionem hereditatis, an detrahantur ante solutionem debitoris defuncti. *p. 117. n. 55.*

Litis expensæ illa pendente an debeant colligatori pauperi subministrari &c. & quando non, & de materia, & an pauper succumbens debeat expensas subministratas refundere. *p. 332. n. 60. an debeantur a marito uxori colliganti. ibid. n. 61. & p. 330. n. 38. & qualiter sint taxandæ, ac quanto tempore debentur. p. 332. num. 60. & prestare lite pendente an computentur cum fructibus in casum victorie. ibid. num. 64. & seqq.*

Litis expensæ qualiter, ac qua actione repetantur a mandatario, vel negotiorum gestore. *ibid. n. 62.*

Litis expensæ quæ sunt in prosecutione, vel oppugnatione Electionis, de quibus sunt. *ibid. n. 63.* Item quando distrahatur de juribus communitatis, a quo presententur. *ibid. n. 66.*

Litis contestatio an inducat malam fidem. *vid. Mala fides.*

Litis expensæ quibus habeantur. *p. 102. num. 4. an Clericis Beneficiariis qui prestant parochiam. ibid. n. 5.*

an Advocatus? vid. *Advocatus*. an Iurij confulto pro suo confilio. *ibid.* n. 9. quo tempore litis, expense sunt solvende. *ibid.* num. 10. & a quo debeant solvi ex litigantibus. *ibid.* n. 11. & qui ab illis solvendi sunt exempti. *ibid.* n. 12. & *seqq.*
 Litis expensæ a quo litigatore debeantur. p. 104. n. 24. an a calumniato litigante, & quis sit talis, & quid si solvendo non sit. *ibid.* an a Contumace? & quando expensæ contumaciales debeant solvi. *ibid.* n. 25. & an communis refutator in integrum contra expensarum sententiam? & que impedimenta excusent contumacem ab expensis. *ibid.* num. 27. an a retardante processum. & p. 105. num. 28. & *seq.* an a victo victori quando noni. *ibid.* n. 30. & *seqq.* quid in causa appellationis. *ibid.* n. 33.
 Litis expensæ quando videantur remissæ. vid. *Judex*.
 Litis expensæ contumaciales quo jure petantur, an actionis vel officii Judicis. p. 106. n. 37.
 Litis expensæ quando non habeant locum? an inter proximos cognatos. *ibid.* n. 38. quando compensentur. *ibid.* n. 39.
 Litis expensæ a quo debeantur si lis sit mota super bonis filii in quibus pater habet usufructum. vid. *Usufructuarius*.
 Lites intra quod tempus terminari debeant. p. 113. n. 19. quid de jure civili, quid de Canonico? quid in civilibus, quid in criminalibus.

Litigans. Litigator. Litigiosus.

- 1 Litigans contra illum a quo habet salarium, beneficium &c. vide *Agentes*.
 Litigiosus vitium an transeat in singularem successorem. p. 429. n. 6.
- 2 Litigans an possit cogi ad respondendum in iudicio, si non habeat Advocatum. p. 331. n. 54. Et recusans præstare juramentum calumpniæ, si est actor, an eadem ab actione? & quid si est reus &c. *ibid.*
 Litigans an debeat servare ordinatiora illius loci, in quo litigat. p. 331. n. 55.
 Litigantes an possint se ipsos cogere ad compromittendum, vel qui, & quando. *ibid.* n. 56. Et an a Judice. p. 205. n. 18. & p. 82. n. 77.
 Litigator deferens licentiam, in quibus condemnatur. pag. 332. n. 57. Et temerarius litigator an condemnatur in expensis, si est rusticus. *ibid.* & alias quando litigator condemnatur in expensis. *ibid.* & n. 58.
 Et litigator temerarius an possit dici, qui habet sententiam pro se. p. 64. n. 131.
 Litigiosus vitium an attendatur lite, vel instantia peremptoria. p. 180. n. 1. An transeat in verum possessorem, qui lite pendente voluntarie emit, quid si ignoraverit litem. p. 331. n. 53.
- 3 Litigans coram Judice suspecto an videatur renunciare exceptioni suspitionis. p. 483. n. 44.
 Litigantes an possint renunciare exceptioni bulliatis, vide *Nullitas*.
- 4 Litigantes an & quando possint obinere expensas ab eo qui est extra litem. pag. 104. n. 20. & *seqq.*
 Litigantes quando teneantur solvere Judicis salarium. vid. *Partes*.
 Litigantes an possint condemnari in expensis si non habent iustum litigandi causam. p. 106. n. 43. & *seqq.* & que dicatur iusta litigandi causa. *ibid.* num. 44. & *seqq.* & quando causæ litigandi etiam iustæ non excusent ab expensis? & quid in expensis conventionalibus. p. 107. n. 49. & *seqq.*

Litteræ.

- 1 Litteræ Apostolicæ an non sint ad unguem servandæ. p. 32. n. 48. & quantum sit sub-vel obreptitiæ sive expostione falsi, sive iacturantiæ veri, vide in ver. *Dispensatio*. p. 305. & *seqq.* Enunciat sine data, aut loci expostione an sine alicuius valoris. p. 445. n. 144. Illarum valor aut nullitas a quo cognoscatur. p. 207. n. 15.
 Litteræ Apostolicæ an sint necessariæ ad valorem gratiæ. Pontificiæ. p. 305. n. 19.
 Litteræ Apostolicæ, vide etiam supra in verb. *Bulla*.
 Delegatus. Executor. Illas falsificans. vide in verb. *Falsificatio*.

Litteræ patentes in provisione Beneficiorum an sint speciales, si non sint scriptæ eadem manu, aut continent raturam, &c. quid si provisio fuit facta ab Episcopo. p. 76. n. 46. vide etiam in ver. *Ratūra*.
 Litteras commendatitias ad offendas an possit cogi Clericus extradiocesanus, qui longo tempore fuit in Diocesi. p. 394. n. 30.
 Litteras dans, vel transmittens de homicidiis tractantes, quomodo puniatur. p. 59. n. 1.
 Litterarum Apostolicarum aliqua miscellanea: an, & quomodo debeant justificari, & an, & quando præsumantur justificatæ: & quando habeant executionem paratam vel non: quando dicantur subreptitiæ, vel speciales, an per raturam, & qualem: & alia, vide in ver. *Litteræ*. p. 332. n. 10. & *seqq.*
 Et concessæ in forma congruæ an importent novam gratiam, vel retrotrahantur ad diem signatæ supplicationis in vita Pontificis prædecessoris. *ibid.* n. 19.
 Litteræ Penitentiariæ cum clausula *Discretio Viro Magistro in Theologia*, si aperiantur a non Theologo, an frustrentur suo effectu, & a quibus possint excipi. *ibid.* n. 8.
 Litteræ gratiæ subrogationis an sint justificandæ, & quomodo. *ibid.* num. 9.
 Plura de litteris Apostolicis, & illarum justificatione, vide etiam in verb. *Impetrans. Narrata &c.*
 Litteræ missivæ quomodo probentur. p. 332. n. 1. Privatæ, etiam recognite per comparisonem &c. an faciant plenam probationem. *ibid.* n. 2. Quibus est appositum sigillum privatæ personæ quomodo probent contra apponentem. *ibid.* num. 3.
 Litteræ amicitie an probent spolia. *ibid.* n. 4.
 Litteræ cambii an habeant hypothecantiam, vel executionem paratam. *ibid.* n. 5. & recognite ac justificatæ an probent, & obligent. p. 332. n. 6.
 Litteræ parentis, vel testimonialis Clericorum quomodo probentur. *ibid.* n. 7.
 Litteræ honorariæ relaxatæ a Judice Laico contra personam Ecclesiasticam, si sonant in citationem & intimationem, an valeant. *ibid.* n. 21.
 Salvaguarum a quo possint impetrari, & per quem. p. 333. n. 22.
 Litteræ expeditæ super facultate cessandi an suffragentur, si ante earum expeditionem, post signatam supplicationem testamentum fuit conditum. *ibid.* num. 23.
 Quid in dispensationibus ab irregularitate. *ibid.*
 Litteræ apostolicæ an accipiant interpretationem, ab observantia. vid. *Observantia*.

Livellarius. Livellum.

- Livellarius contractus in quo differt ab emphyteusi. p. 377. n. 7.
 Livellaria bona an possint hypothecari. pag. 138. n. 2.
 Livelli contractus secundum usum loquendi, quid sit, & in quo differt ab emphyteusi. pag. 232. numer. 1. & 2.
 Livellarius an teneatur ostendere confines rei livellariæ. *ibid.* num. 3.

Locatio. Locans.

- Locatio bonorum Ecclesiæ ad triennium, de quo tractatur si intelligenda, ubi quid juris, si fundus non ferat fructum singulis annis. p. 30. n. 34. Et ultra triennium facta an sit nulla in totum etiam quadriennium. p. 30. n. 34.
 Locatio ad longum tempus an veniat nomine alienationis. *ibid.*
 Locationis bonorum Ecclesiæ maritiam & miscellanea, vide in ver. *Alienatio bonorum Ecclesiæ*. pag. 30. n. 34. & *seqq.*
 Locationis contractus in quo differt ab emphyteusi. p. 377. n. 6. in quo differt a contractu livellario. *ibid.* num. 7.
 Locans res Ecclesiæ ad longum tempus an incidat in censuras. p. 30. n. 34. & an incidat perjurium, si iurasset non alienare. *ibid.*
 Locare an quilibet possit operas suas sub certa pensione. p. 144. n. 35.
 Locatio fructuum Beneficiorum an possit a Beneficiario fieri ultra triennium. p. 94. n. 8.
 Loca.

- L**ocationis materiam, ac diversa miscellanea; quid, & quotuplex sit, & quæ ejus requirita, & an in illa debeat intervenire seu pacifici causa merces, seu pensio; quid sit locatio longissimi, longi, brevis, aut modici temporis, & de effectibus: An obliget tertium successorem, vel emptorem rei locatæ, & in quos transeat tam active, quam passive, quando locator possit conductorem expellere, & de materia: Item de ejus renouatione tam expressa, quam tacita, & quando aut ex quibus hæc secunda inducatur, aut presumatur, & alia multa, vide in ver. *Locatio*. p. 334. & seqq.
- 3** Locans domum meretrici an peccet, quando non t. p. 81. n. 6.
- Locator.*
- 1** Locator in concursu creditorum an, & quando quoad illam & investita in domum locatam seu conductam præferatur aliis creditoribus etiam anterioribus. pag. 259. n. 126.
- Locatoris hæres an teneatur conductori de evictione, aut ad damna &c. si locator fuerit mortuus ante finitum tempus. p. 418. n. 39.
- Locator, vide etiam in ver. *Damnus*. pag. 241. n. 8.
- 2** Locator recipiens fiduciosum a colonis pro mercede solvenda, an censatur renuntiare hypothecæ in illatis, & investitis. p. 41. n. 32. & p. 350. n. 159.
- Locor** an, & quando possit expellere conductorem etiam ante finitum tempus locacionis, & quibus in casibus. p. 337. n. 35. & seqq. & p. 343. n. 88.
- Et finito tempore an teneatur conductorem antiquum præterre novo, & quando. p. 338. n. 40. & 43. & seqq. quid sit locator sit Ecclesia. *ibid.*
- Et in relocatione an agnati habeant jus prælationis. p. 338. n. 46.
- Locator** an, & quando possit conductori augere pensionem, aut an, & in quibus teneatur pensionem diminueri, aut ad aliquod restitutum conductori. p. 339. n. 56. & seqq. & infra ver. *Restitutio*. quid sit conductus renuntiasset casibus fortuitis aut illos in se suscepisset, & de materia. p. 340. numer. 65. & 67. & seqq. & p. 344. numer. 101. quid sit conductus suscepisset in se peticulum, & reliquum, aut an tunc locator adhuc teneatur præstare casum fortuitum. p. 341. n. 68.
- Quid** sit conductor non denunciavit locatori casum fortuitum, aut sterilitatem &c. & intra quale tempus denunciare teneatur. *ibid.* n. 73. aut an debeat casum fortuitum &c. probare, & quomodo, & de materia. pag. 342. numer. 74. & seqq. & pag. 345. n. 102. & seqq.
- Locator** an teneatur ad interesse damni emergentis, & lueri cessantis, si ejus culpa conductor suus non potuit re conductâ, vel non amovit impedimenta. p. 342. n. 79. & seqq. Et an teneatur conductorem defendere. p. 343. n. 87.
- An** teneatur conductori manifestare vitium rei locatæ. *ibid.* n. 81. & seqq.
- Locator** equi, an possit aliquod præterdere a conductore, si equus moriatur, & quando. p. 344. n. 96.
- Locator** fundi an teneatur colonum præstare instrumenta necessaria pro colligendis fructibus liquidis. p. 343. numer. 86.
- Item** an teneatur reficere expensas necessarias factas a conductore in re conductâ, an utiles, & quas. *ibid.* numer. 85.
- Locator** an, & quando habeat hypothecam in bonis in fundum a conductore investitis, & illatis. p. 348. n. 140. & seqq. & an illa possit propria auctoritate includere &c. conductorem pensionem non solvente. *ibid.* Item an in illis habeat prælationem, an eidem competat pro illis via executiva, & alia miscellanea de materia, vide *ibid.* & p. 350. numer. 165. & seqq. & pag. 349. n. 152. & seqq.
- Locator** an habeat hypothecam etiam in fructibus in rustico pædio natis: Item an etiam pro deterioratione domus, & alia. p. 349. n. 145. & seqq.
- Locor** an teneatur ad onera & tributa imposita super re locatâ. p. 343. n. 89.
- Alia** miscellanea locorum, & conductorum, vide in ver. *Locatio*. p. 334. & seqq. & per tot. & signanter. p. 342. & seqq.

- L**oca pia quis erigere possit, aut facere, quod sint pia; & an etiam Laici sine Episcopi consensu, & auctoritate. p. 334. n. 1.
- L**oca etiam pia quædam dicantur sub immediata Regis protectione. p. 226. n. 15. Et an hæc possint ab Episcopo visitari. p. 405. n. 155. Et an sint sub dicta protectione vel non, an non iudicet Episcopus. *ib.*
- L**oca pia in materia favorabili an veniant nomine Ecclesie. pag. 361. numer. 82. & p. 360. n. 79. vide etiam Ecclesia.
- L**ocus in qua Diocesi esse presumatur, vide Ecclesia, & locus exemptus an sit in Diocesi, vel in dicatur locus separatus. pag. 451. numer. 44. & pag. 459. numer. 135. & p. 459. numer. 138. Et locus esse exemptus, & esse extra territorium an paria sentiat. pag. 451. numer. 44.
- L**oco destructo, an cesset ejusdem exemptio, aut privilegia &c. p. 455. n. 96.
- L**ocus ubi non est tutus, an teneatur citatus comparere, & de materia. p. 160. n. 65.
- L**oci originis, aut domicilii oratorum an & quando sit facienda mentio in dispensationibus matrimonialibus, & an sponsi, vel sponsæ, & quid si in illis fuerit erratum, & de materia. pag. 306. numer. 29. & p. 442. n. 114. & seqq.
- L**ocus, vide etiam in ver. *Fundus*. *Prædium*.
- L**ocus an sit dignior, qui est persone digniori vicinior. p. 226. n. 19.
- L**ocus pius quotuplex sit: quis dicatur sacer, quis religiosus, & quis simpliciter pius, & quæ veniant nomine loci pii: Item an religiosus possit fieri abque auctoritate Apostolica, vel Episcopi, &c. vide in ver. *Locus*. p. 332. & seqq.
- L**ocus etiam pius quando dicatur sub immediata Regum protectione, & quod si talis, an cognoscatur Episcopus. p. 136. n. 7. Et an talia possint visitari ab Episcopo, & quis debeat probare exemptionem, & alia de materia, vide lare. p. 333. n. 8. & seqq.
- Quid** sit locus pius non exemptus antea loco pio exemptio qui est sub immediata Regum, vel supremorum Principum protectione, an tunc possint ab Episcopo visitari. *ibid.* n. 10. & seqq.
- L**ocus an non omnis presumatur esse in aliqua Diocesi. p. 334. n. 13. Et locus esse in sua Diocesi an probari debeat ab assertore. *ibid.* numer. 16. & quomodo probetur. *ibid.* n. 17.
- L**oca subiecta an non vivant, & regantur secundum mores Diocesis, in qua existunt. *ibid.* n. 18.
- L**ocus exemptus an constitut territorium separatum, si in literis Apostolicis dicitur nullius Diocesis. *ibid.* n. 14. & seqq.
- L**oca publica quot generis sint, & quæ dicantur: quænam dicantur privata, & vicinalia. p. 357. n. 52.
- L**oca, ubi sunt fenestraria discentium, & docentium ad commune Ecclesie bonum an sint exempta a taxationariis. *ibid.* n. 54.
- L**ocus contractus in decisivis quando attendatur. pag. 354. n. 19. & seqq.
- Et** in alienatione bonorum immobilium Ecclesie, casus loci, seu Episcopi auctoritas requiratur. *ibid.* n. 2.
- Et** in collatione Beneficiorum an insipientior locus, in quo ea sita sunt, an vero ille, in quo existit beneficium collator. *ibid.* n. 24.
- L**ocus quando censatur adjectus demonstrative vel taxative tantum. *ibid.* n. 26. Et an locus celebrati contractus in instrumento exprimi debeat. *ibid.* n. 27. & an etiam locus loci. p. 355. n. 28. & seqq.
- Et** in quo loco debitor conveniri possit. n. 33. & seqq. & si plura loca fuerint in instrumento, seu contractus posita, cuius rursus sit electio. *ibid.*
- L**ocus destinatus solutionis an sit locus contractus, vel executionis. *ibid.* n. 38. & alia in quo loco debeat fieri solutio. p. 356. n. 40.
- L**ocus qualis attendatur quod solemnitatez gabelle vigore statim solvenda. *ibid.* n. 39.
- L**ocus iudicii qualis esse debeat, ut citatus ad illum comparere teneatur. *ibid.* n. 41. & quod non sit tutus coram quo Iudice probari possit, & quomodo id possit probari. *ibid.* n. 42. & seqq. & an citatus ad locum non tutum comparere teneatur saltem per procuratorem.

curatorem, & in quibus causis non. *p. 357. n. 47.*
& an exceptio loci non nisi possit a quocunque al-
legari, etiam sine mandato. *ibid. n. 48.*
Locus commissi delicti in accusationis libello an, &
quando exprimi debeat, & quomodo. *ibid. n. 49.*
Locus honorabilior quis dicatur, & quid in Ecclesia.
ibid. num. 50. & seq.

Locutio. & Loquendi.

- 1 Locutio dubia an non sit interpretanda contra loquen-
tem. *p. 348. n. 2.*
- 2 Loquendi usus, vide *Communis usus.*
- 3 Locutio pluralis an sit numero duorum contenta. *pag.*
287. n. 2. an resolvat in singularitates, ubi adest
diversa ratio, aut quando alibi testator numerum sin-
gularum, & pluraem expressit. *p. 358. n. 5.*
- Locutio singularis an semper trahatur ad pluralitatem,
ubi suadet, & militat eadem ratio. *ibid. n. 6.*
- Locutio generalis quomodo intelligatur. *p. 357. n. 1.*
& quae comprehendat. *p. 358. n. 9.*
- Indefinita in depositione testium an aequipollat univer-
sali, & comprehendat eos, in quibus non est par
ratio. *ibid. n. 7.*
- Locutionis usus, qualis sit attendendus. *ibid. n. 2. & 8.*
- Locutio discreta quid demonstret. *ibid. n. 3.* & in
testamentis, quid operetur. *p. 356. n. 10.*
- Loquentis persona an veniat in generali sermone. *ibid.*
num. 4.

Lucrum.

- Lucrum cessans an veniat nomine damni, & in quo
distinguitur a damno, & quid corum nomine veni-
at: quando utrumque sit praestandum, & quomodo
probandum, vide in *ver. Damnum. p. 241. n. 6. &*
9. & p. 242. n. 19. & seqq.
- 2 Lucrum ab uno ex sociis factum an, & quando sit com-
mune cum aliis sociis, & alia de materia. *p. 99. n.*
110. & seqq.
 - Lucrum cessans, seu ejus interesse quando possit peti,
aut pacisci: an sit probandum, & quomodo, & alia
vide in *ver. Interesse. p. 113. & seqq.* & in *ver. Lu-*
crum. p. 324. n. 2. & 6.
 - Reliquum lucti materiam, ac diversa miscellanea, sive
in contraditiis, sive in lucro dotis, quando sit liciti-
um, ad quem spectet, quando sit consensendum, &
alia vide in *ver. Lucrum. p. 336. & seqq.*
 - 3 Lucri spe, an possit quis invitari ad matrimonium, an
metu poenae. *vid. Noptia.*
 - Lucrum dotis an transmittatur. *vid. Maritus.*
 - Lucrum actuum factorumque mariti & uxore insolidum
ad quem praesumatur pervenisse. *vid. Maritus.*

Ludus. Ludens.

- 1 Ludi theatrales an possint a Clericis exhiberi in Eccle-
siis, si ad sit salis consuetudo. *p. 232. n. 56.*
- Ludus an possit consuetudine reddi licitus. *ibid. n. 55.*
- 2 Ludus materiam, ac diversa miscellanea: quid sit quo-
dudorum sint genera, & an omnes ludi prohibiti: &
an ludus sit de natura sua licitus, vel prohibitus, &
illiciteus an possit de consuetudine reddi licitus: Item
an in ludo victori deur actio, & victo deur repeti-
tio: quid in foro consuetudine: Item incertus an
possit intermiti parte invicemque fors consum-
matur, & alia, vide in *ver. Ludus. p. 371. & seqq.*
- Ludens an teneatur restituere lucrum, si colluserim su-
perabat in arte ludendi. *p. 372. n. 11.*
- Ludus an sit prohibitus Clericis. *ibid. n. 12.*
- Ludens cum filiosfamilias, Monacho, Infirmitate &c. quo-
modo puniatur. *ibid. n. 13.*
- Ludens ludum non prohibito animo lucrandi magnam
quantitatem, an peccet mortaliter: & quid si ludat
ludum prohibito. *ibid. n. 16. & seq. & ultae ad quem
summam liceat ludere. ibid. n. 9.*
- Quid si inter ludentes unus habeat pecuniam, aut pos-
sibilitatem solvendi, alter veto est pauper, vel filius-
familias, potestne pauper lucrari, si vincat, aut an
teneatur restituere lucrum. *p. 371. n. 10.*
- 3 Ludimagister. *vid. Magister.*

Luxuria.

Luxuria an plus habere debeat, quam castitas. *p. 372. a*
n. 1. & quae gignat mala. ibid. n. 2.
Luxuriosa vita an dici possit ex uno actu, & scilicet quan-
do mulier dici possit luxuriosa. *ibid. n. 3. & seqq.*

M.

Macedonianum.

Macedonianum an possit opponi, etiam si statutum reji-
ciat omnes exceptiones: & an hae exceptio non sit
potius defensio. *p. 414. n. 47.*
Macedonianum an possit filiosfamilias renuntiare & de
materia. *p. 62. n. 118.*
Macedoniani exceptio. *vide Exceptio.* & quando habeat
locum: *p. 1. n. 3.* Quid si ingressus sit juramentum. *vi-*
de Juramentum. quid si filiosfamilias juravit se esse
sui juris. *ibid. num. 3.* quando non habeat locum?
ibid. n. 4. an competat filiosfamilias qui est Clericus?
p. a. n. 6. vide *Clericus & Filiosfamilias.* An il-
li possit renuntiare a filiosfamilias in utroque foro. *p.*
a. n. 7. & 8. vide *Filiosfamilias.*

Magia.

Magia quid sit, & quomplex, & quznam illicita. *p.*
10. n. 1. & seqq.

Magus.

Magi dantes poculum amatorum: *vide Poculum.*
Si sunt poenitentes & damnati ad mortem, an illis sit
deneganda Ss Eucharistia. *p. 10. n. 6.*
Magus mortuus in carcere ante sententiam aut ante con-
fessionem judiciali quomodo sit sepeliendus? *ibid.*
n. 7. si non sepelitur in loco sacro, quam actionem
habeant heredes contra Judicem. *ibid.* & quid si sit
confessus, sed nulliter: *ibid.* quid sit mortem violentam
sibi iniuncta.
Nominans in iudicio sociis quando faciat indicium ad
inquirendum in specie: an ad Torturam. *p. 11. n. 8.*
Mage, sage aut frigae an sint haeretici, idololatri &
apostatae, & a quibus sint inquirendae. *ibid. num. 9.*
An qui aberraverunt a fide admittantur ad reconcilia-
tionem. *p. 11. n. 10.* ubi addit Farin. de poen. tem-
per. quasi. Vagina ad direct. emerit. *p. mibi 116.* ubi
const. Pii V. Del Rio disquis. mag. lib. 6. sect. 16.
f. mibi 812.
Quid sit abjuratio. *vide Abjuratio.*
Magorum cadavera si incruent ultimo supplicio affecta an
possint tradi Medicis ad anatomiam? *p. 11. n. 20.*

Magistratus.

An Magistratus teneatur si Tuor, vel fidejussor non est
solvendo. *p. 11. n. 1.*
Magistratus habens jurisdictionem de qua culpa teneatur?
& quando? *ibid. n. 2.*
Magistratus secularis an possit aliquem locum preten-
dere intra presbyterium, & an juvati possit prescrip-
tione quadraguarum? cur non? quid sit quadra-
genaria cum titulo, vel immemorialis? *p. 12. n. 4.*
Magistratus non datus brachium Episcopo circa clausu-
rum monialium quam poenam incurrat? an Magistratus
secularis possit Ecclesiasticis prohibere, quominus
possint vendere vidualia minutim? *ibid. n. 6.* an ne
aperiant tabernas vel furnos ad effecum pred. & an
possit petere a Jud. Ecclesiastico, ut id illis inibeatur.
An possit ab emptore, qui emit ab Ecclesiastico, pete-
re, ut solvat gabellam? *vide Lex & Statutum.*
An Magistratus secularis possit prohibere, ne nomina
Clericorum ponantur in urna ad electionem. *p. 11.*
An Magistratus secularis in presbyterio possit habere
scaenum capite ornatum cum pulvinari, & an possit
eo tempore quo thurificatur Canonici duplici tur-
ribulo thurificari a duobus Mansionariis & Diacono?
cur non? an Magistratus secularis, seu Gubernator
illius possit ab Episcopo cogi ad assistendum in Eccle-
sia Cathedrali diebus, in quibus pontificaliter celebra-
tur? *ibid. & seqq.*
An Magistratus seu Princeps secularis possit assistere
ibi.

inquisitoribus in causa heresis? cut non. *ibid.*
 Magistri scholarum a quo debant approbati, & quando ab illo sint approbandi, & quid docere seu probare debeant. p. 13. n. 16. & 17. ubi adde Fagnanum in 5. decret.
 An Magister teneatur solvere salarium famulo quem instruit, seu servit ut doceatur. p. 13. n. 18.
 An petuensis discipulum teneatur de excessu? retinens in suis scholis apostatas monachos quam poenam incurrit. *ibid.* n. 19.
 Magister postularum an dicatur habere dignitatem & quis. *ibid.* n. 20.

¶ *Majestas.*

3 Majestas quid sit & de multiplici majestate. p. 2. §. 1.
 Quibus modis Majestatis laese crimen incurritur? pag. 3. §. 2.
 Majestas laesa crimen, contra quos committitur vel non? p. 4. §. 3.
 An committi possit sine dolo? p. 6. §. 4.
 Majestas laesa criminose qualiter incurritur, & damnatur in vita, & post mortem? p. 7. §. 5.
 Majestas laesa crimen an possit inquiri in vita, & post mortem criminose, & quando secus? *ibid.* §. 6.
 Qualis sit poena Majestatis laese criminis, & quae? §. 6.
 Qualia privilegia habeat majestatis laese crimen? p. 8. §. 8.
 Totam hanc materiam vide latius explicatam in Elencho. ¶

¶ *Majortatus.*

1 Majortatus fructus, vide supra verb. *Fructus.*
 3 Majortatus an de sui natura sit perpetuus. p. 13. n. 1.
 An pertineat ad majorem aetate, divitiis vel dignitate, vel quando. *ibid.* n. 2. An plures simul, vel succellive admittantur, quomodo debeat institui. pag. 14. num. 4.
 Majortatus successor an teneatur solvere debita & quando. *ibid.* n. 5.
 An, quando est realis, sit perpetuus. *ibid.* num. 6. licet quidam dicant ad majortatibus aliarum nationum. *ibid.* num. 7. in quocumque districtu sint majortatus Italici? *ibid.* num. 9.

¶ *Major. Majus.*

Major pars, vide in verb. *Conventus. Sanior pars.*

Majus an comprehendat minus, vide supra verb. *Facultas.*

1 Major in dubio quis reputetur. p. 14. n. 9.
 Major pars quod sit, quando exteri fecisse videantur, quando non. *ibid.* n. 1. & sequ. & an major pars ex numero agnoscatur personarum.
 Major pars? Creditorum an possit praesumere minori, cur non. *ibid.* num. 5. & quando dicatur major pars. *ibid.* n. 6. & 7.

¶ *Mala fides.*

1 Mala fides an inducat per licem etiam nullam, auper profectiones extrajudiciales contra praescribentem exemptionem a Decimis. p. 271. n. 33. quid si sententia fuit lata ad favorem possessoris non solvens. *ibid.*
 Mala fides quando praesumatur non adesse, vide *Bona fides.*
 2 Mala fides an inducat per licem contestationem? p. 95. p. 95. n. 31. & p. 96. n. 37.
 Mala fides defuncti an noccat successoribus, aut heredi in praescriptione. p. 123. n. 122.
 Mala fides obligans ad restitutionem fructuum an duret, etiam perempta instantia. pag. 180. num. 7. & p. 181. n. 12.
 Mala fidei possessor an teneatur restituere fructus non solum perceptos, sed etiam illos, qui percipi possunt. p. 96. n. 37.
 3 Mala fides non praesumatur? p. 15. n. 1. An possit, longissimum tempus contra possessorem allegari possit? an pueri sententia lata favore possessoris mala fidei, vide *Sententia.*
 Ex quibus causis excludatur mala fides. p. 15. n. 2. An relinquitur ex scientia rei agnovit. *ibid.* num. 4. quid si quis debitorem se agnovit? an ex monitorio excusetur. *ibid.* Praeterea an nocent monasterio. pag. 367. numer. 70.

Mala fides per licem contestationem inducitur quomodo cessat? p. 14. numer. 5. Tutoris an noccat pupillo. pag. 368. num. 71.

Mala fides auctoris an afficiat heredem. p. 15. num. 6. Antecessoris an transeat in successorem universalem, an in singularem. *ibid.* n. 7. & 16.

Mala fides an & quam praescriptionem impedit? an mala fides unus impedit praescriptionem alterius qui est in bona fide. *ibid.* num. 9.

Mala fides praesumpta a jure an transeat in successores, supervenientes post praescriptionem perfectam an reddat praescribentem non tutum in conscientia. *ibid.* n. 11. a quo tempore obliget ad restitutionem.

Mala fidei praesumptio quanto tempore purgetur. *ibid.*
 Mala fide quando agat contrahens cum pupillis, vide *Contrahens.*

Mala fides an possit allegari ab eo qui pariter est in mala fide. p. 16. n. 15.

An mala fides arguatur in pensionario? & quando? *ibid.* num. 16.

Mala fides causata per Judicium an cesset, si reus ab illius observatione tanquam nulla fiat absolutus. *ibid.* num. 17. Quam praescriptionem excludat. *ibid.* numer. 18.

Mala fides heredis gravari quibus nocet? *ibid.* n. 19. Inducta in possessorem per licem in possessorem totum quanto excluditur. *ibid.*

Mala fides in quibus excludatur. *ibid.*

Mala fides in debitoribus qui posterioribus creditoribus solvi, an & quando praesumatur. p. 16. n. 21.

Mala fidei possessor, vide infra in verb. *Possessio.* pag. 16. n. 22.

Mala fides quomodo probetur. *ibid.* num. 23.

An mala fides, quae hinc reperitur, hinc inde compensetur? *ibid.* n. 25.

Mala fides alienatus an noccat acquirenti bonae fidei in praescriptione. & in qua? *ibid.* num. 26. An mala fides donantis impedit praescriptionem decem vel viginti annorum donatarum. *ibid.* n. 27.

Malam fidem quando fovet emens. *ibid.* n. 28.

Mala fidei possessor an repetat expensas necessarias in re factas. p. 16. n. 29.

Mala fidei praesumptio in quibus personis cesset. *ibid.* num. 30.

¶ *Mala loquens.*

Mala loquentes de Domino feudi qualiter puniuntur. 3 *ibid.* num. 2.

¶ *Mala vita.*

Mala vita an faciat indicium contra reum. *ibid.* n. 1. 3

Mala nova. vid. *Abstantes.* Mala quare tolluntur. *ibid.* num. 2.

¶ *Maledictio.*

Maledictio quale malum. *ibid.* n. 1. 3

Maledictens seu mala loquens de Principe an puniatur regulariter? cur non? an quando. *ibid.* n. 2.

Pasquinatas componens. vid. *Pasquinatas.*

¶ *Maleficio. Maleficus.*

Maleficiorum indicia quoniam esse solent. pag. 162. n. 4. num. 4.

Maleficus, qui dum torquentur, suis magicis artibus effugiunt ne sentiant dolores &c. quomodo occurrat possit, remissive. p. 176. n. 31.

¶ *Mandatum. Mandanti.*

Mandatum, quod continet delictum an praesumatur datum. p. 56. n. 1.

Mandatum speciale an requiratur ad hoc, ut Dominus intraret censuras ob alienationem rerum Ecclesiae a procuratore factam, an vero sufficiat generale cum libera. p. 337. n. 24.

Mandatum speciale an requiratur, aut in sufficiat quodcumque generale in procuratore pro exigendo Beneficio Jurisatorum. p. 66. n. 6.

Mandatum capture ab uno Judice datum an perpetuetur in successorem. p. 121. n. 17.

Man-

Mandatum executivum an decerni possit ad damna refacienda, & quando. *p. 243. n. 22.*
 Mandati exceptio an sit peremptoria, postposita opponi in quacunque parte iudicii. *p. 426. n. 68.*
 Mandatum, vide etiam *Monitorium*.
 Mandatum de providendo Beneficio an dicatur gratia facta, vel facienda, & an expirat morte mandantis te integra. *p. 432. n. 40.*
 Mandatum procuratoris an presumatur in filio in iudicio pro patre competentem. *p. 63. n. 125.*
 Mandatum an possit Iudex ex officio requirere a partibus in iudicio competentibus. *p. 205. n. 9.*
 Mandatum executivum ab A. C. relaxatum pendente lite in Rota, an sit validum. *p. 30. n. 36.*
 Mandatum ad praesentandum a patrono datum antequam vacet Beneficium, an valeat. *p. 241. n. 143.*
 Mandatum seu preceptum in iudiciis quomodo solet concedi? & quare. *p. 17. n. 1.*
 Mandatum cum clausula iustificatoria reo non comparente an maneat firmum, & quando. *ibid. n. 2.* Per comparitionem an resolvatur in simplicem citationem. *ibid. n. 3.* quid in notificatione novi operis. *ibid.*
 Mandatum, seu preceptum alicui factum, de non discedendo a domo quando non valeat. *ibid. n. 4.*
 Mandatum Principis, seu Iudicis contentens quae poena puniatur? *ibid. n. 5.*
 Mandatum penale quibus in casibus fieri possit? *ibid. n. 6.* Mandatum, quod transiit in iudicium quid operetur. *ibid. n. 7.*
 3 Mandatum de non offendendo quando dicatur frangi? *p. 17. n. 8.*
 Mandatum de non solvendo quomodo concedatur. *ibid. n. 9.*
 Mandatum vel preceptum Communitati factum quomodo debeat intimari. *ibid. n. 10.*
 Mandatum excessivum an contrariis in totum & debeat revocari. *ibid. n. 11.* vel quando? quid si non fuit executum. *ibid. n. 12.* An relaxatum contrahedem intelligatur relaxatum contra bona hereditaria. *p. 18. n. 13.* & relaxatum contra defunctum contra quem debet exequi? *ibid. n. 14.*
 Mandatum executivum pro damnis & interesse non dum liquidatis an possit decerni & quando. *ib. n. 15.*
 Mandatum executivum an sit exequendum quando opponitur exceptio, & qualis. *ibid. n. 15. & 17.*
 Mandatum de associando an possit obtineri a Venditore, & quando. *ibid. n. 15. & 18.*
 Mandatum de imminendo absque partis citatione an dicatur extrajudiciale. *ibid. n. 19.*
 Mandatum ultra summam debitam relaxatum a Iudice an sit nullum in totum, & quando. *ibid. n. 20.*
 Ad exigendum quando habet vim cessionis. *ib. n. 21.*
 Mandatarius Clerici, vide *Laicus*.
 Mandatum executivum relaxatum nullo decreto praecedente an valeat. *ibid. n. 22.*
 Mandatum procuratoris ad omnes causas motas & movendas coram quibuscunque Iudicibus an se extendat ad causas Ecclesiasticas. *ibid. n. 23.*
 Mandatum procuratoris continens clausulam *procuratoris videbitur & plerumque*, quam facultatem tribuit. *ibid. n. 24.* generale cum libera quae non complectatur. *ibid. n. 25.* generale cum libera ex qua clausula resultet. *ibid. n. 26.* Ad lites an det facultatem transigendi. *p. 19. n. 27.*
 Mandatum ad exigendam pensionem quale debeat esse. *ibid. n. 28.* An & quomodo probandum. *ibid. n. 29.* Quale requiratur ut maritus possit vendere rem uxoris propriam: vide *Maritus*.
 Mandatum an & quando presumatur & quomodo probandum. An presumatur in filio, & quando. *ibid. n. 31. & seqq.*
 Mandatum ad recurrendum ad Iudices Laicos a quo presumatur datum. *p. 20. n. 41.*
 Ad locandum & exigendum fructus quando expiatur. *ibid. n. 43.*
 Praescribens procuratori certam formam cum clausula *procuratoris videbitur*, vide *Procurator*.
 Mandatum continens facultatem. vid. *Facultas*.
 Quomodo expiatur. *ibid. n. 46.* An & quando debeat produci in actis. *ibid. n. 47.* An presumpsum admittatur parte protestante? *ibid.* An resultet ex societate. *ibid.*
Reguelli Bibliotheca. Tom. IV.

tate. *ibid. n. 48.* quomodo revocetur. *p. 412. n. 9. per totum.*
 Pupilli, minoris filisfamilias & monachi an valeat. *p. 20. n. 49.* generale an sufficiat in causa maritum. *ibid. n. 50.* An juratum possit revocari. *ibid. n. 51.* an probet contra producentem? *ibid. n. 52.* ad praesentandum quale debeat esse, vide *Procurator*. De providendo ad Beneficium certum tunc vacans coram Iudice productum quod jus tribuat. *ibid. num. 53.* quando expiatur morte mandantis? *ibidem numer. 55. & 57.*
 Mandatum de eligendo Episcopo aut officiali quomodo intelligatur? *ibid. n. 57.*
 Mandatum Rote ad immitendum in possessionem beneficium quando valeat alio existente in possessione cuius non exprimitur tempus. *p. 21. n. 58.*
 Mandatum quae debeat continere? *ibid. n. 59.* ad respondendum positionibus quale requiratur. *ibid. n. 60.*
 An delinquendum an presumatur? aut quando. *ibid. num. 61.* quomodo puniatur? *ibid. num. 62.* secuto effectu qualiter. *ibid. num. 63. & p. 22. num. 75.*
 & p. 23. n. 85.
 Mandans delictum an & quando excusetur, si antequam committeretur illum penitus. *p. 21. n. 64.*
 Mandans an videatur, qui ex mandato nullum sententiam commodam, & mandans alias facturo an puniatur eadem poena. *ibid. n. 65.* mandans an puniatur de excessu mandatarii. *ibid. n. 66.* Mandans homicidium in quo loco puniatur. *ibid. n. 67.* Mandans occidi Petrum si fuit occisus Paulus, an fiat irregularis? *ibid. n. 68.* Mandans hominem percuti cum protestatione ne occidatur, si occiditur, an teneatur de homicidio. *ibid. num. 61. & pag. 22. n. 69.*
 & 70.
 Mandans delictum quare puniatur eadem poena quam Mandatarius. *ibid. num. 70.* Mandans aliquem occidi in Ecclesia an privetur immunitate Ecclesiastica. *ibid. n. 71.*
 Mandans Confessario ut sollicitus pro se penitentem an sit denunciandus. *ibid. n. 72.* Mandans percussu Clericum an sit excommunicatus. *ibid. n. 73.*
 Mandans delictum, si antequam illud committeretur revocavit, an puniatur. *ibid. n. 74.*
 Mandatum ad delinquendum an presumatur, si quis alium occidit sine causa; & an mandatarii depositio sufficiat ad totum contra delinquentem. *ibid. num. 75. & 76.* Mandatarius an possit puniri de delicto, pro quo non potest puniri mandans, remissive. *ibid. n. 76.*
 Mandatum partis an presumatur si filius, & consanguineus, aut famulus offendit illum qui iniuriavit patrem, consanguineum, aut dominum. *ibid. num. 79.* Mandari nullitas. vid. *Nullitas*. quando debeat produci. *p. 197. n. 52.*
 Mandans an pro sit sententia absolutoria ad favorem mandatarii, & contra. *p. 197. n. 52.*
 An possit procedi contra mandantem, si non constet prius de mandato? *ibid. n. 81.*
 Mandatarius an mitius puniatur si mandans fuit vitiosus & severus? *ibid. n. 81.*
 Mandatarius de qua culpa teneatur? *ibid. n. 82.*
 Mandatarius an praesumatur alius commissurus delictum, si se preparavit ad illud? *ibid. n. 84.*
 Mandatarius quam actionem habeat contra mandantem? *ibid. n. 86.*
 Mandatum generale an extendatur ad liberationem debiti vel remissionem illius? *ibid. numer. 87.* an respiciat tantum futura, vel ad praeterita retrorahatur. *ibid. numer. 88.* Mandans fines an servandi? *ibid. num. 89.* an extendatur ad turpia vel illicita? *p. 28. num. 90.* Mandatum de manutenendo. vide *Manutentio*.

Manifestans.

Manifestans occisori locum, in quo latebat occisus an puniatur poena auxiliarium. *p. 60. n. 10.*

Manualitas.

Manualitas an presumatur in beneficiis secularibus, an manualitas qualitas repugnet annexioni cu-

in in propterea; an annexioni curæ io exercitio .
p. 23. n. 1. & 2.

Manus.

3 Manus abscissio. Vide *Membrum*.

Manutentio.

Manutentio, vide etiam infra in verb. *Possessio*. Manutentio in Beneficio, vide *Promissio*.

1 Manutentio an possit peti ab illo, qui possessionem dimisit ob clausulam *pario Brui*. p. 166. n. 9. *adfin*. Manutentio an, & quando concedatur Ecclesie &c. contra Parochum in Decimis, aut contra habentem assensum Juris. p. 272. n. 37. aut Laicis, donec dispartatur de titulo. *ibid.* n. 38. & p. 276. n. 67.

Manutentio ex sola Juris assensum in iure decimandi an concedatur, alio existente in possessione de temore morte litis. p. 273. n. 39.

Manutentio an detur etiam spoliatori, & simpliciter de facto, & quando. *ibid.*

Manutentio an concedatur repetenti possessionem Beneficii, si ei opponatur quod sit Laicus, & ideo incapax. p. 272. n. 38.

Manutentio quando competat Domino directi per mortem ultimi emphyteute contra alius successores. pag. 336. n. 16. & p. 383. n. 37. & *seqq.* & quando possit ad illam impediendum opponi exceptio domini. *ibid.*

Manutentio an, & quando detur uni coniugi contra alium de a thoro & mensa separantem, vide in verb. *Divortium*. p. 338. n. 3. & *seqq.*

Manutentio an ordinario concedatur, an vero excipiant de extinctione. p. 457. n. 119.

Manutentio per quas exceptiones retardetur, vide in verb. *Exceptio*. p. 427. n. 76. & *seqq.* & *per tot.* Et an retardetur per ea, que requirunt alioquin indaginem. p. 427. n. 76. & *seqq.* & manutentio ne concedatur, quando, ac quis dicatur legittimus contradictor, vide in verb. *Executio*. p. 434. & *seqq.*

Manutentiois executio an non possit peti a Iudice a quo, cui fuit commissa causa cum clausula, *sine prejudicio*. p. 430. n. 12.

3 Manutentio an possit possessori a Iudice concedi, pendente coram illo lue in petitorio super nullitate pensionis, antequam ferat sententiam in petitorio. p. 30. *num.* 39.

3 Manutentio an detur officiali, vide *Officialis*.

Manutentio quare detur & quomodo. p. 24. n. 1. que est iudicis pars, quid continet, & quid in hoc iudicio disputetur *ibid.* n. 2. quæ sit competens causa manutentionis *ibid.* n. 6. An hoc faciat suspensio petitorum. Quando sit petenda. p. 25. n. 9. An detur habenti iustam possessionem, & an hæc presumatur. An possidenti autoritate propria contra quem, & ad illam obtinendam quid sufficiat. *ibid.* n. 10. & *seqq.*

Manutentio in qua possessione detoretur? an in recenti quæ dedit causam liti, an io momentanea. *ibid.* n. 35. & 16.

Quomodo probetur. p. 26. *num.* 19. & *seqq.* quomodo probetur Parochialis possessio, quomodo canonicatus, quomodo presentandi, Jurisdictionis, & Clericatus. p. 27. & *seqq.*

Ad manutentionem que requiritur probatio. *ibid.* n. 35. Quibus non detur manutentio. p. 28. n. 38. & 40. aut detur.

3 An detur Manutentio habenti assensum Juris. p. 28. n. 42. an detur habenti assensum iuris si alius est in possessione. p. 29. n. 44. & *seqq.* in Decimis de detur, quid requiratur?

In quibus possessionibus non detur manutentio? *ibid.* n. 46. An non sibi, sed alii possidenti, an possidenti iure familiaritatis, an in facultativis, an cessionario. p. 30. n. 53. An detur illi, qui possessionem amisit proprio facto, *ibid.* *num.* 56. & qui se habuit pro spoliato.

Que exceptiones in iudicio manutentionis admittantur. *ibid.* n. 60. Manutentio cui detur si plures sunt possessores, & possessionem suam probant? p. 31. *num.* 61.

Mandarum de manutendo an detur in beneficiabilibus etiam sine titulo colorato. *ibid.* n. 70.

Ad illi qui fuit eiecit per sententiam Iudicis? an in iusto, an qui cepit possessionem propria autoritate. *ibid.* n. 71. an contra provum apostolicum. *ibid.* *num.* 72.

Mandarum de manutendo an purget vitium possessionis? *ibid.* n. 73.

Manutentio quibus denegari non possit. p. 32. *num.* 75. *usque* 83. & p. 227. n. 4.

An detur subrogato, an immisio, an adversus rem iudicatam. p. 32. n. 85. an possessori immisio a Iudice. *ibid.* n. 86.

Manutentio an censetur prohibita, si est prohibita reventio? quare? *ibid.* n. 87.

Manutentio quoad possessionem domus an suffragetur etiam quoad mobilia que sunt in illa. p. 33. n. 88.

An competat Ecclesie in possessione recipiendi servitium a Canonicis aut Beneficiis. *ibid.* n. 89.

Manutentio an detur habenti assensum Juris, & quando? & an non docto de possessione iuris si nulla habet possessionem. p. 28. n. 41. An Episcopus quo solam Juris assensum manutentur in iure jurisdictionis exercitio in iura Diocesis non docto de possessione etiam allegato ex adverso privilegio, vel titulo. Habens Juris assensum an manutentur etiam contra pretendentes immemorabilem, aut quando. p. 29. *num.* 43.

An detur manutentio ob Juris assensum si alter est in possessione? *ibid.* n. 44.

An in Decimis detur manutentio ob solam Juris assensum nisi probetur etiam possessio, & in quo jacet parochum hæc assensum? *ibid.* n. 45.

Manutentio an possit denegari possessori donec dicatur super validitate? p. 32. n. 75. & si sunt plures possessores quis sit preferendus. *ibid.* n. 76.

Manutentio an detur etiam ex sola possessio-ne instrumentali si alius non possidet. *ibid.* n. 77.

An detur illi qui est in quasi possessione exigendi census si lata fuit sententia super nullitate census a qua fuit appellatum. *ibid.* n. 79.

Manutentio in iudicio an attendatur resistens Juris si sterius possessio est decennialis. p. 23. n. 90.

Manutentio etiam de unito beneficio an dicatur probata possessione unionis per tempus immemorabile. *ibid.* n. 91.

Manutentio an possit peti nomine Ecclesie non obstante negligentia Rectoris. p. 39. n. 92.

Manutentio optantis an retardetur, si exceptio nullitatis optantis non est omnino clara. *ibid.* n. 94. & an per exceptiones requirantur aliorum indaginem.

Manutentio an detur sine titulo. *ibid.* *Titulus*.

Maritus.

Maritus an possit occidere uxorem adulteram. p. 21. n. 10. Et illam in adulterio deprehensam occidens an fiat irregularis. p. 21. n. 15.

Maritus an, ubi, & quomodo aliat uxorem. p. 36. n. 18. & *seqq.* & p. 226. n. 3. & *seqq.* & an teneatur uxorem adulteram alere, si illam edomo eiecit aut ipsam aufugit. p. 226. n. 3. Item an teneatur subministrare liti expensas, dum agit ad divorcium, vel repetitionem dotis &c. *ibid.* & p. 37. n. 39. & p. 239. n. 15. plura vide in verb. *Alimenta*.

Maritus an possit expellere uxorem ob dorem non solutam. p. 36. n. 23. & p. 226. n. 3. & hoc fide propria, fide Iudicis auctoritate. *ibid.* an ob parentelam, vel adulterium. *ibid.*

An possit uxorem verberare moderate, & an possit cogi ad fidei-judendum de illam non verberando modice, & an talis obligatio, etiam jurata valeat. pag. 328. n. 5.

Maritus quoad debitum conjugale, vide supra in verb. *Debitum conjugale*.

Maritus, vide etiam aliqua in verb. *Conjuges*. p. 226. & infra in verb. *Uxor*.

Maritus quoad dotalem, aut paraphernalia bona, vide etiam in verb. *Bona*. p. 100. n. 2. & an possit constitutum consensum in bonis dotibus uxoris. p. 144. n. 24.

An, & quando teneatur dorem promissam, sed non solutam restituere, si maritus fuit in culpa, quod non sol-

solveretur, ut quia illam non petiit &c. pag. 347. num. 31.

Et an eadem, aut ipsius hereditibus competat exceptio non numeratæ pecuniæ, seu dotis post confessionem factam de dote recepta, & quando. p. 147. n. 36. Et mariti confessio de dote recepta, vide supra in verb. Confessio.

Maritus an habeat electionem restituendi dotem in natura, vel estimatione. p. 175. n. 2.

Maritus alienans rem dotalem contra Juris prohibitionem, an possit illam revocare etiam stante matrimonio. p. 415. n. 35.

Plura in verb. Dos.

2 Maritus an possit impune occidere uxorem in adulterio deprehensam. p. 134. n. 63. & an tunc illam occidens fiat irregularis. p. 196. n. 14.

Maritus an, & quando teneatur prestare uxori, aut aliis cautionem fidejussoriam de dote restituenda, aut altitudine &c. p. 40. n. 42.

Maritus an debeat reparare fundum dotalem, & an recipiat impensas in hoc factas. p. 98. n. 10.

3 Maritus qui in longa uxoris infirmitate fecit expensas ultra exiguum illius dotem, an possit illas retinere tempore restitutionis dotis? p. 33. n. 1. si non adhibuit uxori infirmæ medicum, & medicinas vel non peritum, & uxor mortua, an dicatur mortua ex defectu medicorum. *ibid.*

An teneatur alere uxorem, si ipsius dos perit casu fortuito? quid si culpa uxoris. *ibid.*

Maritus conscientius uxorem post consummatum matrimonium ingredi religionem, ad quid teneatur. *ibid.* num. 2.

Maritus an sit citandus, quando illius uxor discedens configuratur honestæ personæ. *ibid.* num. 3.

Maritus non exigens uxorem ad interesse dotale quando censetur illas remisisse. *ibid.* n. 4.

Maritus an teneatur uxori restituere fructus industrialiæ ex fundo extradotali perceptos sciente uxore & consumptos. *ibid.* n. 5.

3 An teneatur stare locationi factæ ab uxore ante matrimonium? p. 34. n. 6.

Qui duxit indotatam an & ubi illam teneatur alere. *ibid.* n. 7.

Que alimenta uxori teneatur prestare. *ibid.* num. 8. an rem dotalem a se nulliter alienatam possit vendente impugnando factum proprium. *ibid.* n. 9. an transmittat lucrum dotis, si in vita non accepit, vel agnovit. *ibid.* n. 10. an mortua uxore lucratur dotem, quid si mortua est, ante consummationem. *ibid.*

An lucratur fructus dotis nulliter constitutæ ob non servatas solemnitates, & quando. *ibid.* n. 11. & an paraphernalia.

An habeat actionem dotis tam constante, quam soluto matrimonio. *ibid.* n. 12.

Maritus occidens uxorem in adulterio deprehensam an lucratur dotem. *ibid.* n. 13. Convincens uxorem de formali adulterio an lucratur dotem, siue agat civiliter, siue criminaliter. *ibid.* num. 14. an habeat jus accusandi uxorem de adulterio, & hoc jus transmittat ad hæredes? quando censetur remisisse. *ibid.* si accusavit illam criminaliter, an possit illo processu criminali finito civiliter accusare. *ibid.* n. 15.

An teneatur alere uxorem extra domum si defecit de suo consensu. Quid si ad se redeuntem non admittit. p. 35. n. 17. an indotatam. *ibid.* n. 18.

Quando amittit lucrum dotis seu quibus ex causa. *ibid.* num. 19.

Debita uxoris maritus ex quibus bonis presumatur solvibile. *ibid.* num. 20. In bonis paraphernalibus uxoris an habeat dominium, & quomodo illa administrat. *ibid.* num. 21. & 22. Fundum dotalem uxoris an separare teneatur, cunctis expensis. *ibid.* n. 22.

Maritus emens rem pecuniis dotibus nomine uxoris, aut proprio cui acquirit. p. 36. n. 25.

Emens a debitor dotis rem aliquam, illius pretium in quam cessisse censetur? *ibid.* n. 26. An presumatur percipisse fructus bonorum que simul cum uxore possedit. *ibid.* n. 27.

Maritus an possit vendere rem propriam uxoris, ad ipsam spectantem vigore fideicommissi. p. 34. n. 16. & p. 36. n. 28. si Maritus & uxor ædus aliquos info-

Brigadelli Bibliotheca. Tom. IV.

lidum fecerunt, illorum emolumentum ad quem pertineat videtur. *ibid.* n. 29.

Quando maritus presumatur percipisse dotem. *ibid.* num. 30. Relinquendo alimenta uxori an videatur compensare cum illis quæ intra annum lucus debeant. *ibid.* num. 31.

Maritus cui in dote fuerunt data mobilia æstimata an teneatur ad illorum restitutionem si fuerunt consumpta. *ibid.* n. 32.

An Maritus acquirat dominium bonorum dotalium si fuerunt illi data æstimata? & an extradotalium. *ibid.* num. 34. An teneatur restituere, quod sine culpa sua non exegit. *ibid.*

An maritus fiat Dominus rei in dote data æstimata? *ibid.* n. 35. An possit ad libitum debitorem dotis libere, & si id facit iussu uxoris, an uterque sit liberatus? quid si invita uxore. *ibid.* n. 36. si promissio promissoris dotis uxorem renuntiata, ad favorem promissoris dotis hæreditatis paternæ, & fraternæ, an dicatur adimplevisse promissionem, si mulier ad formam dictæ promissionis contraxit matrimonium, & consummavit. *ibid.* n. 37. & p. 37. n. 39.

Maritus acquires censum nomine proprio cum pecunia dotali, cui acquirit. *ibid.* n. 39. Se obligans nomine uxoris, & promittens de rato an teneatur, & quando hæc obligatio expiraret. *ibid.* num. 40.

Qui duxit meretricem divitem ca intentione ut adulteraret, & ita lucraret dotem, an illam lucratur? quid cessante hæc intentione? *ibid.* n. 41.

In casum restitutionis dotis ob sevitium, quomodo teneatur illam restituere, & an juretur privilegio deducendi ne enegat. *ibid.* n. 42.

Si fuit confictus de receptis dotem a socero & uxore an presumatur rotam habuisse a socero. *ibid.* n. 43.

An lucratur dotem ob uxoris hæresim? an illius adulterio, si ex illa habet liberos? *ibid.* n. 44.

Maritus putativus an lucratur fructus dotis. *ibid.* n. 45. In extrema necessitate an teneatur subvenire, an potest parti, vel uxori? *ibid.* n. 46.

Baptizans extra necessitatem filium suum an possit ab uxore petere debitum. *ibid.* n. 47.

Mariti inopia aliunde notoria an sit probanda. *ibid.* n. 48. Mariti obligatio an sit corresponsiva ad dotem receptam, & & quando hæc ducit. *ibid.* n. 49.

Mariti paupertas, ne teneatur alere uxorem, quomodo sit probanda? An pacto possit obligare semper manere in eodem loco. vid. *Factum*.

Maritus an teneatur constante matrimonio alere uxorem si nulla dos fuit promissa aut data. p. 14. n. 7.

Maritus an possit esse testis pro uxore. vide *Testis*. Maritus quod verget ad inopiam quomodo probetur. vid. *Vergetia*.

Masculus. Masculinum.

Masculus vocatus ad fideicommissum, an veniant masculi ex femina. p. 33. n. 52. & masculus descendens ex femina descendente a masculo an dicatur ex linea masculina. p. 63. n. 127.

Masculinum an complectatur femininum. p. 80. n. 65.

Mater.

Mater meretrix an possit denegare alimenta filio ob mores impudicos. p. 35. n. 4.

Mater an possit plus relinquere secundo viro, quam filijs primi matrimonii. p. 346. n. 30.

Mater an possit præterire filium, & an tale testamentum sit nullum, vel annullandum. p. 61. n. 99. & an possit exheredare filium, si ejus pater sit prodigus, ne usufructus ad patrem perveniat. p. 60. n. 77.

Mater an possit a filijs in testamento privati leguina. p. 59. n. 59.

Mater an possit pro filijs se valide obligare. pag. 64. num. 14. & seq.

Mater an censetur expensas pro liberando filio a carceribus &c. fecisse animo repetendi. p. 75. n. 24.

Maridicenti filium esse illegitimam an credatur. pag. 57. n. 36.

Matrix Ecclesia, vide *Ecclesia matrix*.

Mater, & Avia, ac proavia an possint esse Tutrices filii, 3

filiis, & praefertur de iure & testamentaria, & ad quae teneatur. *p. 17. n. 1.*

An teneatur subire mortem, ut filius baptizetur. *p. 38. n. 2.* Non petens Curatorem veniri an amittat iuramentum? & quando? *ibid. num. 3.* An possit se obligare pro filio? *ibid. num. 4.*

An ex testamento legitima privari possit, si suis instituta Ecclesia quid si est binubus. An habeat legitimam ex bonis primi mariti sibi premoniti ad filium pervenire, si ante obitum filii instituerit ad secundas nuptias. *ibid. n. 6.*

Mater & pater binubus, quae habent ex successione filiorum primi maritoni an teneatur servare filiis primi maritoni? *ibid. n. 7.*

Mater binuba secundo viro stipulanti pro filiis suis an possint plus donare, quam filius primi maritoni? *ibid. n. 8.* Transiens ad secundam voca non penitus filio impuberi tutore an possit ei succedere. *ib. n. 9.*

An mariti binubus debeat legitimam in bonis filii, quae cum pervenerit ex bonis paternis, an saltem successio in bonis filii, quae eidem aliunde, quam ex substantia patris obveniat. *ibid. n. 10.* In bonis filii provenientibus ex substantia patris an succedat filio ab intestato. *ibid. num. 11.*

Mater cum patre an succedat aequaliter ab intestato tam in bonis paternis, quam maternis? *ibid. num. 12.*

An possit exheredare filium (& sup. verb. *Filius*)? *ib. n. 13.* an teneatur alere filium, & quomodo. *ibid. n. 14.* Superstes mortuae filiae conjugum sine filiis exheredamentum an lucratur mediam dotem. *p. 39. n. 15.*

Mater Turis an possit potestatem reversionis dotum etiam ante reddidit rationem administrationis? *ibid. n. 16.* An teneatur donare filium. *ibid. num. 17.* & an illam dotem praestatur donare? *ibid. n. 18.* quomodo relictum sibi in testamento possit petere. *ibid. n. 19.* An possit sibi haereditatem extraneum instituire. *ibid. n. 20.*

Si bona filiorum administravit nullo confecto inventario an praesumatur fuisse de suo erudio. *ibid. n. 21.* & *seq.* quomodo non fuerit iuxta filiorum quomodo probetur. *ibid. n. 23.* An succedat filiae ab intestato excluda avia. An habeat pariam potestatem. *ibid. num. 24.* & *seq.*

Mater binuba mortuo secundo marito an recuperet utram. *ibid. n. 26.* Mariti binubus in quibus bonis censetur a filio remissa iniuria? quando non censetur excluda a legitima ex verbi testamento. *ib. n. 27.*

Mater quae reuini apud se filiam a patre detrahente in iustitia herede universali filio masculo, si filius det alimenia an censetur donare, vel repetat. *p. 40. n. 29.*

Mater an per transiunt ad secundas nuptias privetur proprietate bonorum habitorum a primo marito, si filii secundae nuptiae tacite consentiant, & per quos actus censentur consentire. *ibid. n. 30.*

Mater & pater, qui manerunt in Viduitate, si specific non discurrunt de bonis, quae ad eos pervenerunt de priori conjugio an censentur reservare filiis. *ibid. num. 31.*

Mater adultera an teneatur proderi filium notum ex adulterio, si hoc probare non possit? *ibid. n. 32.* An succedat filiae mortuae sine descendibus & proximioribus? & an filio succedat ab intestato in bonis alienari prohibitis extra familiam. *ibid. num. 33.*

Mater an repellatur a legitima, si est in medio substitutione compendiosa facta a pagano verbis communibus filio impuberi defuncto in pupillari etate. *ib. num. 34.*

Mater transiens ad secundas nuptias intra annum lactus an officiat injuria filium & possit ab illo praeteriri in testamento? & an influendo filium existentem in patria potestate possit prohibere ne Pater usufructum habeat etiam quoad legitimam. *ibid. n. 35.* & *seq.*

Mater binuba per pactum expressum factum cum secundo marito de tota dote lucranda an possit derogare *L. hoc edicti*. *ibid. n. 37.* & quando tantum de sua dote reliquit filiis primi maritoni, quantum secundae, secundas maritus habeat aequalem portionem cum filiis primi maritoni. *ibid. n. 38.*

Mater, & frater in hereditate fratris an ab intestato pro virili succedat. *p. 41. n. 39.* An solvendo collectio vocum filio habenti privilegium Communitatis

non solvendi. *ibid. n. 40.* An possit revocare donationem filiae & usque ad quam summam. *ibid. n. 41.*

Mater pro filia, & foror pro forore examinata an faciant admitticulum. *ibid. n. 42.* An teneatur impuberi petere tutorem intra annum mortis naturalis aut civilis. *ibid. n. 43.*

Mater an teneatur acceptare legitimam in fructibus vel usufructu? *ibid.*

Mater instituta in eodem gradu in quotestamentum valet an possit dicere testamentum nullum. *ibid. n. 45.*

Mater damnata pro iudicio ad mortem, an possit locari, ut proles viva extrahi, & baptizari possit? *ibid. n. 46.* an filius interuentum dillegere praesumat?

Mater an possit esse testis in causis matrimonialibus. *vide Pater.*

Mater quomodo succedat filiae ab intestato. *vide Pater.* quid filius teneatur relinquere titulo institutionis. *vide Pater.*

Mater cum fratribus instituta heredes quomodo admittatur. *p. 48. n. 23.* & quomodo ab intestato. *ibid.*

Mater existens in medio an excludatur per substitutionem compendiosam a pagano factam, & quando. *ibid. n. 24.* an per pupillarem expressam? *ibid.*

Mater in dote materna profectionis quantum succedant. *vide Filius.*

Matrimonium.

Matrimonium in qua etate contrahi possit. *p. 23. n. 5. 1.* & *seq.*

Matrimonium sicut contrahentes an possint cogi ad vere contrahendum. *p. 226. n. 4.*

Matrimonium contrahens sub conditione, an possit illa pendente a contractu recedere. *p. 233. n. 5.*

Matrimonium contrahendum sub conditione si *pater consenserit*, si sequatur copula, an fiat primum etiam sine nova coeunte. *p. 444. n. 235.* Et contrahendum sub conditione si Papa dispensaverit, an sequatur novum consensum secunda dispensatione. *ibid.*

Matrimonium contrahentes in gradu consanguinitatis prohibito an, & quando incurrant excommunicationem. *p. 226. n. 5.*

Matrimonium nulliter contrahum ob impedimentum dirimens an, & quando censetur, seu praesumatur esse scienter cum impedimento contrahum. *p. 323. n. 184.* & *seq.*

Matrimonium an sit validum, si contrahentes crederent adesse impedimentum, quod terea non aderat. *p. 335. n. 444.*

Matrimonium an dicatur publice contractum, si celebratum domi coram parrocho & testibus praesentibus denunciationibus. *ibid. & p. 401. n. 102.*

Et an possit interdicti, ne possit contrahi in domo privata. *p. 401. n. 102.*

An possit interdicti illis, qui nesciunt Orationem Dominicam, aut Catechismum &c. *ibid.*

An possit celebrari in Ecclesia polluta. *p. 358. n. 65.*

Contractum sine denunciationibus an valeat, si sit celebratum a dispensatis in impedimento, si in literis sit facta mediis denunciationibus. *p. 144. n. 137.*

Matrimonium an dirimatur ex sola confessione patrum, dicentium se esse consanguineos, vel affines. *p. 226. n. 6.* Item an ex depositione testium familiarum, aut unius testis. *ibid.*

Matrimonium dissolutum ob purgativam impotentiam an sit resarciendum consilio de contrario, aut impotentia postea cessante. *p. 316. n. 112.* & *seq.*

Matrimonium an maneat pendente lite a tertio intentata super eisdem valore. *p. 226. n. 1.*

Matrimonia conditionata, vide etiam in verb. *Condicio*.

Matrimonia haereticorum, vide supra in verb. *Haereticus*.

Matrimonialis causa, vide supra verb. *Causa*, & matrimonialiter causae an dicantur summariae. *p. 178. n. 41.*

Matrimonium an possit de voluntate Pontificis, aut Dei potentia stare sine mutuo consensu. *p. 309. n. 57.*

Matrimonium, vide etiam *Impedimentum*.

Matrimonia an possint a Laicis impediri, vel prohiberi sub penis excommunicationis &c. & an ab Episcopo. *p. 157. n. 5.*

Matrimonium necesse contrahendum an valeat, si iuraverit juramentum. *p. 218. n. 30.*

Matrimonium contrahentes sine denunciationibus an lucrantur legatum relictum puellis nubeculis. *p. 283. n. 46.*

- Matrimonium incestuosum contrahens. vid. Nuptie.**
Matrimoniales cause, & sponsalium an non iudicentur a solo Iudice Ecclesiastico. p. 211. n. 87. & n. 93.
- 3 Matrimonium contrahentes clandestine quas penas incurant. p. 54. n. 116. & seqq.**
- Matrimonii ad valorem quæ requirantur, vel non an consensus parentum, & an qualis Parochi presentia ac testium. p. 55. n. 124. quando non? ibid. n. 121. & 122. An contractum in loco ubi non fuit receptum Concil. Trid. ab illis qui ex loco ubi obligat Conc. data opera se transulerunt? ibid. n. 123. & quid in casu contrario? ibid. n. 124. & 126. An sufficiat presentia Parochi alieni. p. 56. n. 128. ubi quis dicatur proprius?**
- Matrimonium cum siclo contrahentium consensu an valeat? & ita contrahentes an peccent. pag. 57. num. 144. & seq. & ad quid teneatur. ibid. & an debeat renovari ab illo qui non consensit tantum, sed ab utroque. ibid. n. 146.**
- Matrimonium contractum sine consensu externo sed cum interno nullis signis expresso an valeat. ibid. n. 147. sub quibus formis sit validum sub quibus sit dubium? p. 58. num. 148. Contractum sub forma dubia, an debeat iudicari validum. ibid. n. 149.**
- Contractum a parte tacente filia presente & tacente an valeat, & quando. An contractum per procuratorem & cum quo mandato. ibid. num. 151.**
- Matrimonium contractum a procuratore quando principalis erat amens an valeat? ibid. n. 152. an valeat clandestinum post Concil. Trid. & ubi. ibid. n. 153. Contractum ex errore antecedenti circa substantiam qui dedit causam contractui an valeat, & quando error dicatur dedisse causam contractui. ibid. n. 154. Quando veniale non valeat, quid si mens fuit reverentialis cum importunis precibus, & qualis debeat esse mens. ibid. n. 155.**
- An matrimonium meticulousum sit nullum ipso iure. p. 59. n. 156. & seqq.**
- Matrimonium conditionatum conditione non purificata an valeat. Quid si conditio est impossibilis. ibid. n. 163. quid si est turpis, alie conditiones. p. 60. num. 165. & seqq. quid si conditio est contraria substantie matrimonii. ibid. num. 168. quid in conditione si Pontifici dispensavit. ibid. num. 169. ubi de conditione necessaria.**
- Matrimonium contrahens cum infideli quomodo olim puniebatur. ibid. n. 174.**
- Matrimonium contractum ab hereticis coram suo predicante an valeat in locis ubi fuit promulgatum Conc. Trid. ibid. n. 175. ob naturalem, aut accidentalem impotentiam quomodo dissolvatur? ibid.**
- Matrimonium infidelium, quorum unus convertitur an dissolvatur? ibid. num. 177. fideles cum infidelibus quo iure sit nullum. ibid. n. 176.**
- Catholici vel e contra si matrimonium voluit dependere ex dissolubilitate an valeat? quid si vult, quatenus talis conditio sit valida & licita. ibid. n. 178.**
- Initium inter infideles an sit sacramentum, si ambo convertantur, vel quando. p. 61. n. 180.**
- Clandestinum non habeat pro se assistentiam manebilem in iure dubio, & pro illo sit iudicandum. ib. n. 181. contractum cum muliere descendente ex hebreæ, aut corrupta, contra quas contrahens semper fuerat protestatus an valeat. ibid. n. 182.**
- An irritetur amore cæco contrahentium, aut quando. ibid. n. 183. an contractum sine Parochi presentia in necessitate valeat, aut sit irritum ipso iure, & requiratur sententia declaratoria. ibid.**
- Matrimonium rescissum ob impotentiam, si postmodum appareat non adfuisse impotentiam, vel fuisse sublatam an sit integrandum quid in impotentia temporali ab uno facta. ibid. n. 184.**
- Matrimonium infidelium an dissolvatur per conversionem unius. Ratum non consummatum an possit dissolvi a S. Pontifice. ibid. n. 187.**
- Matrimonium quod modis probari possit, & quomodo presumatur. pag. 62. n. 196.**
- Matrimonium in dubio an presumatur validum, an carnale invalidetur a metu reverentiali tantum, quid de spirituali. ibid. n. 200.**
- Matrimonium contractum cum Titia cum conditione ut sine Catholica, si facta fuit Catholica, an valeat, si Reginaldi. Bibliotheca. Tom. IV.**
- postulandum incidat in hæresim. p. 63. n. 204. Contractum fuit conditione omnino exiura an valeat ante conditionis eventum. ibid. n. 205.
- An admittat conditionem suspensivam. ibid. num. 206. initium calore iracundie an valeat. ibid. n. 207. quibus temporibus non possit contrahi. ibid. n. 209. an possit antea contractum in tempore venio consummari. ibid.
- Matrimonium contrahens cum excommunicato quando peccet. ibid. n. 208.**
- Contractum cum consensu unius, & non alterius si alter consentiat sine novo consensu illius, qui iam consensit vel habet copulam an valeat. ibid. n. 210.**
- Matrimonium scissum ob adulterium, si alter quoque committat adulterium, an repetatur. ibid. n. 211.**
- Matrimonium contrahens cum meretrice an lucratur indulgentiis, & quas. ibid. n. 212.**
- Matrimonium contractum a Regularibus aut Clericis in mai. ordinibus, aut Consanguinis, quas penas irroget. p. 63. n. 213.**
- Tempore interdicti an licite contrahatur? ibidem. numer. 214.**
- Matrimonii nomine an veniat iam spirituale, quam carnale. ibid. n. 215.**
- Ritus observandi in matrimonio contrahendo. vide Parochus.**
- Matrimonio externorum. vide Parochus. Nuptia.**
- Matrimonium contrahens, vide Contractus.**
- Ad matrimonium an quis invitari possit speculati, vide Nuptia & Legatum.**
- Mediator.**
- Mediator rixæ occidens unum ex tixantibus. vide Occidens.**
- Mediator pacis an probet pacem. p. 305. n. 6.**
- Mellicina. Medicus.**
- Medicinan exercecens Clerici an fiant irregulares, si i ægrotus moriatur. pag. 179. n. 31.**
- Medicus an debeatur salarium, etiam si ægrotus moriatur. p. 327. n. 8.**
- Medicus an teneatur gratis mederi, cur non. p. 70. n. 1. Visiting ægrotum ad quid teneatur. ibid. n. 2.**
- Iustus an possit adhiberi a Christianis, & quomodo talis peccet. ibid. n. 3.**
- Conductus ad annum an possit petere salarium, si illo anno nullus fuit infirmus. vide Doctor.**
- An possit cum infirmo dispensare in ieiunio, cur non. ibid. n. 5. In sua arte an possit uti opinione probabilis relicta prohibitorie circa medicamentum. ib. n. 6.**
- An, qui ad regulas artis cum incisione vel aduisione nec medetur, sit irregularis, si sequatur mors? quid si sequatur culpa medici. ibid. n. 7.**
- Medici an sint nobiles. An Clerici possint studere medicinæ, & an possint alios docere? ibid. n. 9.**
- Medici, vel Chirurghi referentes vulnus non esse mortale an faciant veram probationem. ibid. n. 10.**
- Mellioramenta.**
- Mellioramenta an acciperet colonus propria culpa expulsum. p. 241. n. 6. & mellioramenta (scd. educati) ob culpam Vassalli an lucrarentur a Domino. p. 416. n. 31. quid in mellioramentis factis ab emphyteuta. p. 328. n. 101.**
- Mellioramenta in re emphyteutica facta alienas sine licentia Domini directi an incurant caducitatem. pag. 385. n. 81.**
- Mellioramentorum exceptio opposita a tertio possessori rei iugiosæ, an retardet executionem rei iudicatæ. p. 427. n. 85. & p. 430. numer. 81.**
- Mellioramenta qui fecit, an possit alteri impdire immisionem, donec solvantur, an & habeat interim sui retentionis: & quid si prestatu cautio de illis solvendis. p. 436. n. 61.**
- Mellioramenta voluptuaria, & non necessaria in fundo alieno facta, an repetantur. p. 1. n. 7.**
- Mellioramenta in re feudali facta, vide Vassallus. In re fideicommissaria, vide Accrementum. & in vet. Fideicommissum. p. 36. n. 99.**

Melioramenta facta a filio existente sub paria potestate
an a praesumptur facta de peculio protectio. pag. 63.
num. 163.

Et facta a patre in bonis adventitiis filii an impotentur
in legitimam, aut conferantur inter fratres. p. 74.
n. 13. & p. 296. n. 49.

Facta ab uno ex fratribus in ampliacione domus patris
an possint ab aliis fratribus repeti. p. 92. n. 155.

Melioramentorum fructus etiam post mortem litem an
sint meliorantiae? p. 96. n. 37.

Melioramenta quoniam tribuantur ius retentionis pro cul-
dem, vide aliqua in ver. *Ius retentionis*. pag. 254.
& seq.

Melioramenta facta in re locata an estimentur iuxta
pretium materialium adhibitorum, aut iuxta, id quod
operarii soli solum, an vero valeatur solum id,
quod est melioramentum? p. 343. n. 85.

Melioramentorum exceptionem opponens an & quare
nulla illa probare debeat? *ibid.*

Melioramenta an transmittantur, si fuerint facta in fru-
cto, vide *Transmissio*.

Melioratio. Meliorans.

Melioratio in genere quid sit? p. 70. n. 1.

Meliorans rem an habeat ius retentionis? *ibid.* num. 2.

& quando, & quomodo debeant estimari, & secun-
dum quod tempus. Facta in re Ecclesiastica nullius
vendita ad quem pertineant? pag. 61. num. 4. facta

a feudatario in re feudali ad quem spectent? *ibid.*
num. 5. facta a filiosum, existente sub paria potestate

de quo peculio praesumptur facta? *ibid.* num. 6.
facta in domo pro ampliacione commoditatis an &

quando? debeantur? *ibid.* num. 7. facta in re aliena
cui cedant? *ibid.* n. 8. facta in bonis fideicommissi

bona fide cui debeantur si sunt utilia? *ibid.* n. 9. facta
in Capella cuius sint? *ibid.* n. 10. facta a mari-
to in bonis uxoris cui debeantur? *ibid.* n. 11. facta

a Tutore aut alio administratore cuius sint? *ibid.* n. 12.
quando dicantur utilia? *ibid.* num. 13. quid si
melioramenta fuerint facta mala fide? *ibid.* n. 14.

& 15. Ut debeantur, quid sit probandum & quan-
do dicantur necessaria? *ibid.* num. 16. & seq. que
voluptuaria? pag. 92. n. 18. & 19. quando exceptio
melioramentorum impedit executionem rei iudica-
tae, quid si non sunt liquidata? *ibid.* num. 21. &

quando dicantur probata? *ibid.* n. 22. & seq. an
transmittantur? *ibid.* n. 24.

Melioramenta an compensentur cum fructibus? *ib.* n. 25.

Meliores.

Melioresium Religionis Parochii an possint ab Episcopo
visitari quoad concernentia curam animarum, ac ab
illis exigi procuratio, aut taxa pro seminaris? pag.

405. n. 158.

Meliores, vide etiam *Equites*.

Meliores, vide *Miles*.

Membrum.

Membrorum suorum an Dominus quis sit? p. 72. num.

1. an a capite recedere debeant? p. 73. n. 2. mem-
brum pona quid sit? *ibid.* n. 3. & 4. & seq.

Memoria.

Memoria defuncti in crimine *Lese* an possit damnari
non citatis filiis, cognatis, & cognatis? p. 368. n. 76.

Mendax. Mendacium.

Mendax, & de mendacio convictus in iudicio an amit-
tat iura sua, & quando? p. 264. n. 164.

Mendacii arguere, seu dicere *mentiris*, an sit iniuria?
p. 170. n. 16.

Mendax an praesumatur in dolo, & quando? p. 73. n.

1. & an mendax in uno in omnibus praesumatur? *ibid.*
n. 2. & an mendacium faciat indicium con-
tra reum, an etiam ad torturam? *ibid.* n. 3. Quan-
do mendacium non sit punibile? *ibid.* num. 4. 5.

6. & 7.

Mendicanti.

Mendicantes Regulares quoniam dicantur? Quot sint co-
rumb ordines? Quae eorum privilegia? p. 74. s. 1.

In quibus sint exempti? *ibid.* s. 2.

An possint loca antiqua Religionis mutare? *ibid.* s. 3.

Quoniam possint habere? *ibid.* & p. 75. s. 2.

Mendicare ostentum quando liceat, vel non? p. 76. § 3.

Mendicantes sicuti qua poena puniantur? *ibid.* s. 6.

Vide haec curiosos explicata in *Elecho*. q. 7.

Mens.

Mens contrahentium, vide *Animus*.

Mens sana an in omnibus praesumatur? p. 77. n. 1.

An mens sit magis attendenda quam verba, & in qui-
bus? *ibid.* n. 2.

Mens contrahentium ex quibus declaretur? *ibid.* n. 3.

& ex quibus referentibus? *ibid.* n. 4. Principis qualis
esse praesumatur? *ibid.* n. 5. Testatoris an servari de-
beat, & quomodo probari? *ibid.* n. 6. & seq. quomo-
do interpretari? *ibid.* n. 7. vide *Modus*. An praesumatur
conformis verbis disponentis? *ibid.* n. 8.

Mensura.

Mensura expressa in stipulatione, si minor repetatur,
quid agendum, quid sit defectus sit modicus, & ad-
sit particula *in circa*. p. 77. n. 1. & seq.

Mensuratio nova cujus expensis facienda? p. 78. nu.

3. fundi an addeat sicuti parte citata? *ibid.* n. 4. si
aliis non sit conformis conventa inter partes sit fal-
sa? *ibid.* num. 5. illius iniustitia quomodo probetur?

ibid. nu. 6. & seq. & unde praesumatur praevenerit?
ibid. n. 7. & seq.

Mentia.

Mentiam dare an inferat injuriam, & qua actione re-
neatur, & dicere *in non dictis verum* an sit mentia
& talis an sit author rixae? *ibid.* n. 1. & seq.

Mercator.

Mercator an possit cogi ad dando libros? p. 79. n. 2.

An possit praetendere lucrum cessans, quando, an possit
petere revisionem rationum, vide *Rationes*. Mutans
pecuniam cum interesse quando non committit fura-

rum? *ibid.* n. 4. & seq. Mercatoris liber pro quibus
prober & contra quos? *ibid.* n. 8. & seq. An vendens
merces habita fide praestatur? *ibid.* n. 11. Mercator
unde dicatur? p. 80. n. 15. Mercatorum executiones
quomodo possint retardari? *ibid.* num. 13. Mercatura
quibus prohibita? *ibid.* num. 14.

Merces.

Merces, vide *Salarium*.

Meretrix.

Meretrice an dicatur, qui fuit passa se tantum ab uno
cognosci, licet saepius? p. 64. nu. 3. aut que semel
aut bis ex fragilitate in suum corpus peccavit? pag.

76. n. 32. & p. 105. n. 3.

Meretrice quomodo probetur? p. 80. n. 1. an possit ex-
pelli a vicinia, ac acquirere iuspatron. ex fundatione?

ibid. n. 3. an possit esse testis, & quando praesumatur
concordata, an ejus filii sint irregulares? p. 81. n. 8.

Merita.

Meritorum excellentia pro causa dispensationis allata
quomodo coram censuretur sit probanda ab impetran-
te? p. 323. n. 179.

Merita in quibus non cadunt, quomodo probentur &
de materia. p. 81. & seq.

Merx.

Merx, seu merces, vide *Naufragium*.

Merces venales an veniant sub hypotheca omnium bo-
norum, & quando illa hypotheca duret? p. 138. n.

17. & p. 145. n. 2.

Mer-

- 3 Merces quando dicatur translatæ in dominium debitoris? p. 79. n. 12. Merces alienæ an possint projici in mare, ut salventur propriæ? p. 80. n. 16. Quando possit dari loco pecuniæ.

Metus.

- 1 Metus annullat electionem ad Praelatus &c. & an convenientes talis electioni putantur? p. 372. n. 58. Metus an reddat actum nullum, & quando; an etiam juratum; & quid in metu reverentiali? pag. 421.

num. 21.

Metum allegans an debeat illum probare; & metus reverentialis in quibus præsumatur? *ibid.* n. 22.

Metus exceptio an dicatur exclusio a statu rejeccione omnes exceptiones? *ibid.* n. 21. p. 428. n. 96.

- 3 Metu promittens, vide infra verbo *Promittens*. Metus qualis; & quando annullat matrimonium, vide *Matrimonium*. quomodo probetur? p. 62. n. 201.

Metus ex quo periculo oriatur? p. 81. n. 1. quomodo dis possit incuti? *ibid.* n. 2. an metus excuset a persona ordinaria? *ibid.* n. 3. an intrinseco incussus an invalidet verum? *ibid.* n. 4. quando dicatur cadere in constantem virum? *ibid.* n. 5. qualis invalidet sponsalia? *ibid.* n. 6. & p. 82. n. 7. Incussus operis cum puella non ad extorquendum concubitus, sed ultionem, an invalidet matrimonium. In dubio an præsumatur incussus ad extorquendum concubitus? *ibid.* n. 8. metus suspicio, aut periculum an sufficit ad invalidandum? *ibid.* n. 9. levis an invalidet matrimonium in conscientia si fuit injuste incussus? *ibid.* n. 10. gravis jussu incussus an invalidet matrimonium? *ibid.* n. 11. Illius a patre suo invento cum puella ad contrahendum matrimonium an illud irritet? *ibid.* n. 12. Reverentialis quando invalidet matrimonium? *ibid.* n. 13.

Metus an causetur a precibus importunis illius, cui debet reverentia? *ibid.* n. 14.

Metus torturæ illatus a Judice reo sine indicio sufficientibus an reddat confessionem nullam? *ibid.* n. 15. metus causa durante an actus ex intervallo celebratus dicatur factus ex metu, & quando dicatur metus causa durare. *ibid.* n. 16. Metus an præsumatur? *ibid.* n. 17. & quomodo probetur, & quando non dicatur probatus? p. *ibid.* n. 16. Metus superioris Regularis an excuset ab incursu censura? *ibid.* n. 20.

Metus an faciat irritam resignationem. *ibid.* n. 21. An possit a resignante allegari & probari, si in litteris resignationis adfuit illa verba *libere & sponte*.

ibid. n. 23.

Metus coactionis an inducat a decreto habente executionem paratam. p. 83. n. 23. An probetur ex attestatione Principis. *ibid.* n. 24.

An metus dicatur purgatus, si cesset causa metus, si hæc cessatio est ignota metum passio. *ibid.* n. 25. metus quando excludatur. *ibid.* n. 26. & 27. In donationibus quomodo probari possit. *ibid.* n. 28. Contra rectum qui illum non intulit, an allegari possit? *ibid.* n. 29. an per acquiescentiam decennii dicatur purgatus. *ib.* n. 30. Ex quibus arguatur. *ib.* n. 31. quomodo probari debeat. *ib.* n. 32. 34. & 38.

Metus an matrimonium nullum reddat, si quis culpæ in illam incidit. *ib.* n. 33.

Metuolusio an actus an inducat possessionem. p. 84. n. 35. Metus carceris an sit iustus metus. *ibid.* n. 36.

Metus ex confessione puellæ qui prædictur rapta an excludatur. *ibid.* n. 36.

Milites.

- 1 Milites. vide *Roma militum*. 2 Miles an possit pro aliis valide sibi obere. p. 38. n. 18. Miles stipendiaris defertens militiam an committat crimen Læse. p. 368. n. 73.

Miles, vide etiam *Hostis*. 3 Milites quinam esse possint, p. 84. n. 1. & sequens an prædiorum colonis, vel conductores, an servi. *ibid.* n. 3.

Milites an possint servare in bello, de cuius iustitia positive dubitatur. Quid si sunt subditi? Quid si externi; & differentia, an qui fecit bellum, in quo servit, esse iniustum, possit militem ex adverso pugnantem occidere? *ibid.* n. 4. quomodo pœniam delicta militum? p. 85. n. 7.

Miles qui in excubiis nocturnis ultra tempus debitum manens dormit, an peccet, & corporaliter puniri possit? *ibid.* n. 5. an alia sit in oblatione humanarum carnum commotio in necessitate extrema? cur non?

ibid. n. 6.

An miles Christianus, qui ad salvandam suam vitam juravit per Mahometem solvere certam pecuniæ summam, teneatur Tutæ parenti pecuniam promissam solvere. *ibid.* n. 7.

An potentes verba hereticalia ex lubrico lingue aut ex ira sine intentione heretici incurra pœnam contra hereticos latus, vel quam. *ibid.* n. 8. an in dispreptione urbis factæ ostendens imagines Sanctarum incurra pœnam mortis vel quam. *ibid.* n. 9.

Milites duellantes an possint absolvi, & a quo? *ibid.* n. 10. An legatum factum a milite alicui Ecclesiæ pro sepultura illi debeatur, si in illa non fuit sepultus, sed in mare projectus. *ibid.* num. 11.

Milites an fectæ possint arma prohibita, an in Curia Principis, aut palatio Iudicis, cur non? quid si sunt Caroli 1. aut aulici? *ibid.* n. 12. an possint accedere ad sacramentum penitentiarum vel Eucharistia cum armis? *ibid.* n. 13.

An possint vendere sua arma injuste belligerantibus? *ibid.* n. 14. an licite arma veneno inficiant in bello? cur non? *ib.* n. 15. extra confectum arma non ferentes an possint puniri? & qualiter? *ibid.* n. 16. deferentes arma ad Christiani nominis hostes an incurrant excommunicationem? quid si illa deferunt ad redimendos Captivos, vel quondam? p. 86. n. 17. an sic prohibita translatio armorum ad infideles tempore pacis. *ibid.* n. 18.

Milites ubi contrahant domicilium? an & cotam quo parrocho contrahere possint dum sunt in expeditione? *ibid.* n. 19. an coram Capellanis castrensis dum sunt in prædiis, aut in castris, an milites ducere volentes feminas non militares, & quid de sacramentum penitentiarum. *ibid.* num. 20. & 21.

An milites, dum sunt in bello in expeditione, aut præsidio, gaudent privilegio restitutionis in integrum, & in qua Militia. Quid si non militant pro suo Principe, aut pro sua patria. *ibid.* n. 22.

An milites pedes, cum castramentantur, aut in castris degunt contra hostes, aut iter agunt, teneantur ad jejunium. p. 87. num. 23. an fugientes possint a suo Iudice in alieno territorio capi, & puniri. *ibid.* num. 24. an possint expugnare & comburere Ecclesiæ, in qua hostes sunt tanquam in propugnaculo? *ibid.* n. 25.

An milites prædialiarii alicuius Civitatis subiectæ interdicti sint eidem obnoxii. *ibid.* n. 26. an in bello possint sanctorum reliquias subtrahere & alio transferre devotionis causa. *ibid.* n. 37. an qui obident civitatem vel sunt in procinctu pugnae, possint absolvi ab omnibus reservatis. *ibid.* n. 28.

Milites in bello iusto an possint capere bona innocentium hostium? an bona regularium, an bona Clericorum? cur non? An pagas suas vel hospitia vendere possint? *ibid.* num. 30. an impune occidi possint ad defensionem suorum bonorum? cur non? *ibid.* num. 31.

An post commissum capitale possit sua bona donare meretrici qua usus est, & an valcat donatio. *ibid.* num. 32. an militis uxor si fame adacta commisit adulterium, possit per divortium a viro separari? & an vir lucratur dotem illius. *ibid.* n. 33.

An milites Christiani qui apud infideles injuste detinentur, aut in illorum captivitate reperiuntur: possint jure belli ab illis bona subripere sine obligatione restitutionis? *ibid.* n. 34.

Miles an possit hæzædem insinuare suam meretricem, & an illa possit hæzædiciam retinere? pag. 88. n. 35. An ex delicto ad sententiam capitalem damnatus possit testari de bonis castrensis. quando non? *ibid.* n. 36.

Miles qui fuit regularis & a Religione apostavit, si acquisivit bona diversa, & moriatur, qui acquirantur dicta bona. *ibid.* 37. sed quid si miles hinc inde acquisivit bona illicite, & injuste, quibus Dominus ignoratur, si moriatur intestatus, quibus erant illa distribuenda. *ibid.* n. 38.

Militia an sit interdicta Clericis & Episcopis, & quare.

re, & quid si non sunt in sacris. *ibid.* n. 56. Militia emptia ex pecunia aliena an & quando sit hypotheca? *p. 89. & n. 40. & 41.*

Milites an comprehendantur in generali dispositione quod bonorum possessio agnoscitur nequeat ultra certum tempus *ibid.* n. 24. An milites possint decedere pro parte relictis, pro parte intestatis? *ibid.* num. 43. Miles uli fortissimus foret & in quo loco possint conveniri? *ibid.* n. 44.

An milites possint renunciare suis privilegiis militaribus *ibid.* n. 45. Milites an possint querere hospitia cum alimentis? *ibid.* n. 46.

Milites an acquirant dominium bonorum mobilium que capiunt, & inter illos sunt distribuenda, & quid dicendum de illis bonis que fuerunt amittunt, & ab hostibus capta recuperantur? *ibid.* num. 47. *vers. sed quid.*

An milites possint deferere arcem & stationem, aut deferre totam aut restitutionem manium damnum? *ibid.* n. 48.

Surripientes aliquid iusticiis, aut aliis preter ea, que ex Principis constitutione teneantur illis subministrare teneantur ad restitutionem infidum? *ibid.* n. 49.

An milites possint totocui & condemnari ad solvendum debita a se contracta, & an teneantur ultra vires. Capi an possint pro debito? quomodo possint testari? *p. 90. n. 50.*

Milium stipendia an sint solvenda per substitutionem. *ib.* n. 51. Militia defensor quomodo puniatur? quid si miles discessit non animo deferendi militiam, sed ad proscripiendum ultimum parentum, & post aliquot menses reveratur? *ibid.* num. 53.

An militi capto stipendium debeatur? *ibid.* n. 54. Miles Hierosolymitanus ut possit consequi commendam alicuius prioratus an debeat esse magis antianus, & nationalis illius prioratus? *ibid.* n. 55. Militem fe simulans qua pena puniatur? *ibid.* n. 56.

De militibus S. Johannis Hierosolymitani. Quinam sint, & esse possint? Que eorum privilegia? De origine Hospitalis Sancti Johannis, seu Prioratus Sancti Johannis Venetiarum. *p. 88.*

Mina.

1. Minæ antecedentes an faciant indicium ad torturam contra personam si delictum fuit postea subsecutum contra personam, contra quam fuerunt factæ? *pag. 164. n. 15.*

Et minæ an probentur testibus singularibus. *ibid.*

2. Minæ in quo consistant, & quid si inferantur verbis æquivocis, & tunc quæ in sensum trahenda, & an ac quomodo debeant probari. Ut faciant indicium ad torturam que requiratur. Minæ a potentibus factæ an dicantur formidabiles? *p. 90. n. 1. & seq.*

Mineralia.

3. Mineralia & metalla an sint de regalibus, & quando *p. 91. n. 1.* & quando mineralia sint de regalibus & spectent ad fiscum. *ibid.* n. 2. quid si mineralia inventum in loco privato. *ibid.* n. 3.

An mineralia in fundo alieno invito Domino fundi possint esse de licentia Princeps, quid possint consequendo. *ibid.* n. 5. & seq.

Minister.

3. Ministri & officiales Episcoporum si vivunt propriis expensis an gaudeant privilegio fori etiam in delictis. *p. 91. n. 1.* An possint ab Episcopo removeri sine causa? *p. 92. n. 2. vide Officialis.*

Ministri aut officiales applicantes sibi pecuniam fiscalem quam penam incurant. *ibid.* n. 3. accusati de delicto commisso extra officium, lite pendente, an privetur administratione? quid si fuit accusatus de delicto commisso in officio. *ibid.* n. 4.

Minister aut officialis, aliquid recipiens pro sui aut familiaris sustentatione, si aliter ob salarii tenuitatem se sustentare nequit, an excusetur. *ibid.* an teneatur solvere debitum contractum ratione officii cessante officio. An possit se obligare durante officio, an recipere aliorum obligationes, cur non. *ibid.* n. 6.

Minister vel officialis dimittens fructibus officii an liberetur ab annua pensione quam propter officium solvit. *ibid.* n. 7.

Ministro seu officiali cessante a suo officio intra annum, ad quem fuit conductus, an debeatur salarii? quid sit cessat culpa Domini. *ibid.* n. 8.

Ministri & officiales S. Inquisitionis an incurant irregularitatem, si aliquo modo concurrant ad mortem reorum, vide *Inquisitionem*.

Minister aut officialis indefinite deputatus ob absentiam ab officio an removeri possit, si non fuit interpellatus ad redeundum. *ibid.* n. 9.

Minister officialis, vide *Ordo*.

Minor.

Minors infans proximus an possit aliam sibi, vel se ipsum alii obligare. *p. 22. n. 2.*

Minors contrahens cum minore sine solemnitatibus statutarius an obligetur, si contractus sit iuramento firmatus. *p. 234. n. 18.*

Minor, aut mulier nullius contrahens sine solemnitatibus, an possit contractum ratificare sine dictis solemnitatibus. *ibid.* & *p. 144. n. 20.*

Minor an possit cohibere censum super fuit bonis, & de materia. *p. 143. n. 16.*

Minors qualis cessioem suam iuriam, vide in verbo *Cessio iurium*. *p. 151.*

Minor an carcerari possit. *p. 121.*

Minor an habeat electionem fori, etiam si post corpus iudicium fiat maior. *p. 40. n. 5.*

Minors divites an habeant privilegium miserabilium personarum. *p. 327. n. 1.*

Minorum utilitas in contractibus a quo sit probanda, ad hoc an obligetur ex contractu, & de quo tempore, vide supra verbo *Contrahens*, & infra verbo *Preterium*.

Minors Ordines, vide in verbo *Ordines*.

Minor gerens se pro maiore an, & quando obligetur contrahendo, subsecundo &c. & an possit subsecundo. *pag. 37. n. 14.* quid si interveniat iuramentum. *ibid.*

Et minor iurans se maiorem, aut servare contractum, an possit agere de nullitate contractus a se commissi. *p. 227. n. 109.* & an & quando obligetur ex contractibus iuratis, quamvis non adjectis consensibus tutoris &c. *p. 217. n. 4.*

Minor quoad societatem bonorum, vide infra in verbo *Societas*.

Minor an possit Ecclesiam dotare sine alio Iudice decreto, & an non sufficit consensus Ordinarii, maxime ad effectum acquirendi Jusparroni. *p. 235. n. 90.*

Minor defraudans gabellam an ac quando puniatur. *p. 102. n. 8.*

Minors quinam dicantur. an teneantur stare locationi factæ a Curatore. An illi possint dari Curator, a quo Iudice in causis Ecclesiasticis. *p. 91. n. 1.* Minor pubes an possit stare in Iudicio sine Curatore parte opponente? quid in Beneficialibus. Pubertatis primus an debeat intervenire in contractu initio & celebrato a Curatore. *ibid.* n. 3.

Minor an possit accusare de adulterio ad vindicandam suam injuriam, quid si cum uxore sua fuit commissum adulterium. An tunc debeat intervenire authoritas Curatoris. *p. 93. n. 6.*

An possit carcerari pro debito civili. Quid si est suspectus de fuga. An pro delicto levi. *ibid.* n. 5. an habeat legitimam personam standi in Iudicio pro se sine Curatore. *ibid.* n. 6.

Minor delinquens factus maior an mirus puniatur. *ib.* n. 7. Restitutus adversus contumaciam an teneatur adversario refundere expensas? an possit requeri sine presentia Curatoris. *ibid.* n. 8.

An minor constitutus aliquem in mora sine interpellatione. *ibid.* n. 9.

An minor possit contrahere, & sibi vultus stipulari sine presentia Curatoris, & solemnitatibus. *ibid.* n. 10.

An possit donare inter vivos, an causa mortis. *ib.* n. 11. An pro extinctione æris alieni possit sua bona alienare, & quibus concurrentibus an pro dote constituenda. *ibid.* n. 12. & 13. An possit renuntiare fideicommissum minori relicto. *ib.* n. 14.

Encens

3. Emens cum pacto retrovendi sine Curatore & Judicis decreto an obligetur pacto. an possit venire contra proprium factum, vel quando non. *ibid.* n. 15. contrahens sine solemnitatibus statutus an valide contrahat. *p. 94. n. 16.* Contrahens matrimonio & recipiens dotem sine solemnitatibus an contrahat tacitam hypothecam. *ibid.* n. 17.
- Minor alienans cum auctoritate Curatoris, sed sine Jud. decreto, si tamen fiat presentem, an valide alienet? aut quando. *ibid.* n. 18. & 19. factus maior, si per quinquennium non revocat alienationem nulliter factam an censetur illam ratificare. *ibid.* n. 20. quid si minor fuit locupletior, *ibid.* n. 21. An valide donet Curatori vel tutori, quid si accedit juramentum, aut Judicis decretum. *ibid.*
- Minor habens Curatorem an possit compromittere super bonis sine Jud. decreto. *p. 95.* possit constitucere Consilium super suis bonis sine solemnitatibus requisitis in alienatione stabili. *ibid.* n. 24.
- An gaudeant privilegiis miserabilium personarum, quid si sunt divites. *ibid.* n. 25. an gaudeant privilegio *L. un.* vel quando. *ibid.* n. 26.
- Confessus delictum an restituatur in integrum adversus confessionem. *ibid.* n. 27. An possit esse executor testamentarius, & quot annis completis. An in iudiciis possit esse executor. *ibid.* n. 28.
- Minor an gaudeat privilegio *L. un. C. quando Imper.* *ibid.* n. 29. Enormiter lesus quando restituatur in integrum, & quibus probatis. *ibid.* n. 30. An laesus in contractu restituatur in integrum, & pro qua parte. *ibid.* n. 31. an adversus omisam probationem, & quoties? an adversus non implementam ob quod fuit privata donatione ex pacto resolutivo. *ib.* n. 33. an adversus spem novi operis nuntiationem. *ibid.* n. 34. an adversus omisam inventationem, & an ad illud sciendum teneatur citare creditores certos & incertos. *ibid.* n. 35.
- Minor contra minorem an restituatur in integrum quando non. *p. 96. n. 36.* Institutus heres cum conditione quod intra certum tempus adeat hereditatem dato coherede si illam non accepit intra illud. *ibid.* n. 37.
- Minor sine curatore & tutore ac solemnitatibus alienans sua bona pro redimenda persona conjuncta an restituatur in integrum. *ibid.* n. 38. Volens restituere suam confessionem quid debet docere. *ibid.* n. 39. Adversus sententiam qui restituatur quid debeat probare. *ibid.* n. 40.
- Minor an habeat in sua electione agere prius contra curatorem vel procuratorem, aut petere restitutionem in integrum. *ibid.* n. 40.
- Renuntians cum juramento beneficio restitutionis an & quando possit restituere. *ibid.* n. 41. an restituatur in integrum adversus lapsum temporis concessi ad revelationem. *ibid.* n. 42. an restituatur in integrum si inculpato hereditatem adivit. *ibid.* n. 43. an adversus confessionem tutoris vel curatoris. *ib.* n. 44.
- Minor si cum Tutore vel Curatore non juravit fidelitatem Domino, an post pubertatem possit & debeat jurare? & an restituatur in integrum adversus lapsum temporis. *ibid.* n. 45.
- Minoris contractus alias invalidus an juramento firmetur? & an contra juramentum restituatur in integrum. *ibid.* n. 46. & 48. & seq.
- An minoris obligatio favore mulieris sine solemnitatibus juris civilis valeat. *cur. ibid.* n. 47. & 48. vid. *Obligatio.*
3. Quando & quibus in casibus minor non restituatur in integrum? an in actu pios an si se dixit majorem. *p. 97. n. 51. & seq.*
- Minor si pecuniam dedidit minori, quam ipse perdidit, cuius fit melior causa. *ibid.* n. 56.
- Minor, qui minoris contractum impugnat ob non servatas solemnitates, uti ob absentiam proximorum, quid debeat probare. *ibid.* n. 57. minor 14. annis an possit praestituri ad iuramentum, aut quando. *ibid.* n. 58.
- Minor cum auctoritate tutoris vel Curatoris an possit facere pacem cum suis adversariis sine Judicis decreto. *ibid.* n. 59. & *p. 307. n. 21.* si habet causam communem cum majore, an ratione connexitatis trahat ad se majorem.

Minori ad alienandum an detur Tutor vel Curator, quid. pupillo? *ibid.* n. 61.

Minor dispensatus a Principe super rene ad contrahendum an possit contrahere sine aliis solemnitatibus? *ibid.* n. 62. an in criminalibus sit idoneus testis? *p. 98. n. 63.* an sit omni exceptione major, & faciat indicium ad tortum? *ibid.* n. 64.

Minor pubertati proximus an ante examen teneatur jurare? *ibid.* n. 65. an admittatur ad testificandum si veritas aliter haberi non potest? *ibid.* n. 66. an in criminalibus repellatur si inducitur ad defensionem. *ib.* n. 67. An possit testificari de illis quae vidit in pupillari aetate? *ibid.* n. 68.

Minores an pena ordinaria puniri debeant, & quare, quid in delectis gravibus & atrocibus; quid si sunt haeretici pertinaces & impenitentes? quid in atrocissimis uti in parricidio, crimine laesae majestatis? quid in statu Ecclesiastico. *ibid.* n. 69. An minor evict condemnationem ratione restitutionis damnorum partis. *ibid.* n. 70.

PP. Minores, vide Franciscani.

Miraculum.

Ad miraculum quae requirantur & quoniam sint naturae miranda. *p. 98. n. 1. & seq.*

Quoties sit miraculum. *p. 99. n. 5. & 6. & seq.*

Miraculum an probentur scripturis, aut indicis etiam indubitaris, aut quomodo, aut testibus quibus & quomodo deponentibus. *ibid.* n. 9. an testibus singulis. *p. 100. n. 10. & seq.* An per testes non citatos, aut inductos? an per hereticos, haereticos, & infideles, aut quando. *ibid.* n. 16.

An ad probationem miraculi junganur testes singulares. *ibid.* n. 17. & *seq.*

Miraculum an probentur per testes inhabiles aut quando, & quoniam in probatione miraculorum sine inhabilibus. *p. 101. n. 20. & 21.* An mulieres. *ibid.* n. 22. An testes de universitate. *ibid.* n. 23. An testes de audita probentur miracula. *ibid.* n. 24. An criminali. *ib.* n. 25. An pueri. *ibid.* n. 26. An cum singula non prout, simul juncta juvent. *ibid.* n. 27.

Miracula an requirantur pro Canonizatione Martyris. *p. 102. n. 28.* An sufficiant miracula negativa. *ib.* *num. 29.*

Miracula an probentur iudicio Medicorum. *ib.* n. 30.

Miraculum an destruat si intercedit dolor, recidiva, debilitas, tumor vel durities manens post sanitatem seu sanationem. *ibid.* n. 31.

Miraculum an cesset si intercedit naturae ministerium. *p. 103. n. 32.* & an fiat de essentia miraculi, quod sanatio v. g. fiat in instanti. *ibid.* n. 33.

Miraculum an dati possint extra Ecclesiam Catholicam. *ibid.* n. 34. a quo recognoscantur, & approbentur. *ibid.* n. 35. & 36. quid si postest appositus manus. *ibid.* n. 37. & quando apostolus inducatur? quando a parrocho publicari possint vide *Parochus.*

Miserabilis.

Miserabiles personae quoniam dicantur, quomodo habeant privilegium electionis fori, & post caput iudicium an possint iudicium variare? *p. 40. f. h. n. 5.*

Miserabiles personae quoad electionem fori, vide supra in verbo *Exceptio.*

Miserabiles personae quoniam dicantur, & an possint trahere Laicos ad Iudicem Ecclesiasticum. *p. 42. 109. num. 70.*

Miserabiles personae quoniam sit, quibus gaudeant privilegiis. *p. 103. n. 1. & seq.* an miserabilis sit probanda. *ibid.* n. 3. & *seq.*

Missa.

Missarum numerum ad effectum indulgentiarum vide in vet. *Glossula Apostolica.* *p. 170. n. 28.* & quoad Orationis privata. *p. 170. n. 31.*

Missam legens, si non sit sacerdos, an fiat irregularis? *p. 179. n. 125.*

Missa an possit celebrari extra Ecclesiam de licentia Episcopi, & in quibus casibus. *p. 401. n. 105.*

Missa.

- Mistam onos an possit ab Episcopo reduci *ibid.* num. 103.
- Mistatum legatum, vide supra verbo *Legatum*.
- Missa celebratio in domo privata, vide supra *Capitula*.
- Missa quo tempore possit celebrari, & quousque. Item in qua Ecclesia possit celebrari, & an in mari, & quando, quantum nequeant celebrari ut vocat? *p. 104. n. 1. & seq.*
- In Cathedralibus, & Collegiis, si occurrit festum & feria, quot sint celebranda. An possit celebrari in oratoriis privatis. An hanc licentiam possit dare Episcopus? *p. ibid. n. 4. & 5.* An extra Ecclesiam consecratam aut benedictam? *ibid. n. 6.* An sub dio cum licentia Episcopi? *ibid. n. 7.* An Episcopus possit celebrare extra Ecclesiam, vel eorum se celebrari facere cum portatili? *ibid. n. 8.* An Regularis excommunicatus possit celebrare extra Ecclesiam. *ibid. n. 9. & 10.* An Generales S. J. & Provinciales: An externi admitti debeant ad celebrandas Missas? *ibid.*
- Missa a quibus celebrari nequeat, & ad illam celebrandam quodnam jejuniis requiratur. An a non jejunio celebrari possit ad effectum communicandi aliquem pro vitio, aut quando? *ibid. n. 13.*
- Missam celebrans non jejunus quam poenam incurret? quid si non jejunus sumit sanguinem ad periculis sacrificium? *ibid. n. 14. & 15.*
- Quando Missa sit celebranda? *n. 16.* & quoties in die, duas Missas celebrans quomodo puniatur? *ibid.* num. 17.
- Missa an possit celebrari sine ministrante, & qualis hic debeat esse. Quibus paramenis uti debeat? In quo loco sit celebranda. An in oratoriis publicis requiratur Episcopi licentia. An extra locum a testatore designatum? *p. 106. num. 21. & seq.* vide *Oratorium*.
- Missam an teneatur celebrare Capellanus, si res legata pro illa totaliter petiti? *ibid. n. 23.* quid si non petiti in totum an & a quo tunc Missam celebrare reduci possint? *ibid.*
- In quibus reduci ab Episcopo fieri possit? *ibid.* num. 25.
- Missa defunctorum, seu exequie an possint celebrari pro vivo? cur non? & Missarum stipendium a quo possit taxari? *ibid. n. 27.*
- Missa votiva de Passione an possint celebrari, duce sententia. *ibid. n. 28.*
- Missa Regularibus concessa an possint dici ab externis in eorum Ecclesiis? *ibid. n. 29.* Missa legata ad numquam amovibiles an sint Beneficia, & a quibus possint providi? *ibid. n. 30.*
- An missa possint a sacerdote anticipari, qui teneatur celebrare pro certa intentione fundatoris. An possint applicari pro iis, qui dabant elemosynam? *ibid.* num. 31.
- Missa Gregorianae quomodo debeant celebrari? *p. 107.* num. 32.
- An sacerdos, qui debeat celebrare Missam secundum dispositionem fundatoris qui jussit, ut quotidie Missam diceret de aliquo Sancto, an satisfaciatur, si celebrat juxta rubricas Ecclesiae? *ibid.*
- Missa a quo, ubi, & quo tempore celebrari possit, vide de *Sacerdotibus*.
- Missam onera an sint reducenda, & a quo? *p. 2. n. 12. & seq.* & qualiter? *p. 3. n. 18.* quibus ex causis? *ibid. n. 20.* & reductionis praxis. *ibid. n. 21.* forma. *ibid. n. 22. & seq.* usque ad 27. *Inclusiv.*
- Mitra.
- Mitrae usus an arguat Jurisdictionis concessionem? *p. 9. num. 6.*
- Mobilis.
- Mobilium loco vel nomine quae veniant? *p. 107. n. 1.*
- Mobilis pretiosa an possint alienari a Prelatis si excedunt valorem 25. aureorum? quid de vasis argenteis, vestibus pretiosis, quae diutius servari possunt, grege ovium, bonum, praesepe equorum, acboribus huciferis. *ibid. n. 1. & seq.*
- Mobilis, & se movens an veniant, & comprehendantur in fideicommissis. Consumpta cursu tempo-

ris haeres gravatus in suis detractionibus an imputari teneatur? & quo temporis spatio praesumitur consumpta. *ibid. n. 4.*

Mobilis in domo viro estimata, si data fuerint, quomodo restitui debeant, & cui perant? *ibid. n. 5.*

Mobilis affixa domui, & ibi perpetuo definita an veniant in venditione domus? *ibid. n. 6.*

An capta possessio domus dicatur etiam capta mobilium, & quomodo? An etiam thesauri? *ibid.*

Mobilium consignatio sine tradito quomodo probeatur. *ibid. n. 8.* Pretiosa an praesumantur relicta in hereditate fideicommissis, & an fideicommissario deferatur juramentum in licem contra haereditatem, qui inventarium non fecit, & inter quantum tempus praesumantur consumpta pretiosa. *ibid. n. 9.*

Mobilis quae servando servari non possunt, quantum dicantur. *ibid. n. 10.* An Mobilium existentia in hereditate sit probanda, & qualiter sit probanda. *p. 108. n. 11.*

Moderamen.

Moderamen inculpatum tunc quando dicatur servatum. *p. 108. n. 1. & 2.* An sit servandum in defensione suorum rerum, vel sui. *ibid. num. 3.* An dicatur servatum si quis insultantem, & deinde fugientem occidit. *ibid. n. 4.* & an tunc puniatur poena ordinaria. *ibid. num. 5. & seq.*

Modica.

Modica an veniant in prohibitionem generalis quaznam dicantur modica, & an modica nocent? & quando. Modica & nihil an aequiparentur ad vitanda poenas caducitatis. *p. 108. n. 1. & seq.*

Modicus mensurae defectus quis dicatur? quodnam modicum tempus. *ibid. n. 5.* Quando modica non teneantur. *ibid. n. 6.*

Quaznam modica dicantur, & quae debeant considerari. *p. 109. n. 7.* Modicum petens ultra debitum an dicatur plus petere. *ibid. n. 8.*

Modicitas.

Modicitas pretii an arguat simulationem, & quando? & an talis modicitas sit probanda. *ib. n. 10.*

Modus.

Modus a jure improbatum an rejiciatur a dispositio? & quomodo dicatur modus. An modicus importetur per dictionem *Dummodo*. *p. 109. n. 1. & seq.*

Modus discretivus in una & altera scriptura an denotet diversitatem dispositionis. *ibid. n. 3.* An diversam voluntatem testatoris. *ibid. n. 4.*

Modus & conditio an inter se differant, & quomodo. *ib. n. 5. & 6.*

Molendinum.

Molendinum nova construere, an, & quando impedire quis possit, aut obligari accedere ad certa molendina. *p. 337. n. 27.*

Molendini locator an, & quando possit augere pensionem a conductore solvendam. *p. 339. 58.*

Molendinum in suo fundo an quilibet facere possit, quando non? si fuit penitus destructum, & habitum pro delicto a priori possessore per annum & aqua fuit in sua libertate, an alter possit occupare ipsam aquam, & construere molendinum in praesudicium priori? & quando dicatur plene destructum. *p. 109.*

An molendinum, quod non machina, dicatur molendinum. *ibid. n. 3.* Illicite constructum facta injuste aquae diversione an sit destruendum, & damna inde secuta restituenda.

Quis jure dicatur habere molendinum. *p. 110. n. 5.*

Molendini juxta competens ex privilegio Principis quomodo amittantur. *ibid. n. 6.* Mobile an computetur inter mobilia. *ibid. n. 7.*

An molendinum novum quis facere possit sine licentia Principis vel Superioris. *ibid. n. 8.*

Molendinum in flumine publico etiam non navigabili an

- li an possit vendere Princeps cum iure prohibendi
 constructionem novorum molendinorum? *ibid.* n. 9.
 Molendini conductor, vide *Conductor*.
 Molendina Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum
 an possint a magistratu seculari visitari? *ibid.* n. 11.
 an sub pretextu quod in illis fraudes committantur?
ibid. n. 12.
- Qualia sint eorum privilegia? p. 129. §. 26.
 Fratres mendicantes, & Mopachi an possint habere ali-
 quid proprium? *ibid.* §. 27.
 Vide totam materiam in Elcneho latissime explica-
 tam. ¶
 Monachus an possit esse Vicarius Episcopi de licentia
 sui Prelati, vid. *Vicarius*.

Molestia.

- 3 Molestia extrajudicialis cursum triennalis pacifice pos-
 sessionis an impediatur? & an impediatur, quominus
 possit inchoari nova prescriptio & Judicialis quan-
 diu ducitur? n. 10. n. 1. & *seqq.*
 Molestia illarum resignanti quomodo afficiat resigna-
 rium? *ibid.* n. 3. Molestia prohibita de qua intelli-
 gatur? p. 111. n. 4.

Monachus. Monachus.

- 1 Monachi an possint Sacularibus ministrare Sacramen-
 tum extreme unctionis? p. 11. n. 24.
 Monachi quoad obligationem solvendi decimas, vide
 in ver. *Decime*. p. 267. n. 5. & 8.
 Monachi exempti si sine habitu incedant extra mona-
 sterium, aut in monasterio an possint ab Episcopo
 puniri. p. 452. n. 55.
 Monachus in loco non exempto excommunicatus an
 remaneat talis etiam postquam redit ad monasterium.
ibid. n. 57.
 2 Monachi, vide etiam *Exempti. Regulares*.
 Monachus, cui fuit hereditas delata, an teneatur illam
 adire, & an illam immediate acquirat Monasterio.
 p. 113. n. 5.
 3 Monachus, vid. *Monasterium. & Regulares*.
 ¶ Monachus quid sit, & appellatio Monachorum
 qui veniant. De eorum habitu &c. p. 111. §. 1.
 Monachus quæ retineat, & quæ perdat per professionem.
ibid. §. 2.
 An quicquid acquirit Monasterio acquirat. p. 112. §. 3.
 An possit habere aliquid proprium. p. 115. §. 4.
 An agere possit, & quando secus, & quid possit,
 vel non. p. 116. §. 5.
 An alimenta & alia necessaria consequi debeat a Mo-
 nasterio. *ibid.* §. 6.
 Monachorum translatio ad alium ordinem, an sit per-
 sonarum alienatio, & quandoquæ an prohibetur
 talis translatio? p. 117. §. 7.
 Monachus transiens ad alium ordinem, an bona heredi-
 taria ad secundum Monasterium transferat? *ibid.* §. 8.
 Monachus transiens ad aliam Religionem a quo de-
 beat licentia? §. 118. §. 9.
 Quandoquæ de una Religione ad aliam possit tran-
 sire? *ibid.* §. 10.
 Fratres Sancti Antonii de Viennæ, & eorum privile-
 gia & statuta. p. 119. §. 11.
 Fratres Sancti Antonii de Urbe an habeant carum ani-
 morum in Curia? *ibid.* §. 12.
 Fratres Sancti Augustini, & eorum privilegia. *ibid.* §. 13.
 Fratres Sancti Augustini Heteremitarum, & eorum pri-
 vilegia. *ibid.* §. 14.
 Fratres Ordinis Camaldulensis, & eorum privilegia.
 p. 120. §. 15.
 Fratres Carthusienses, eorum regula, & privilegia.
ibid. §. 16.
 Fratres Cistercienses, & eorum regula, & privilegia.
ibid. §. 17.
 Fratres Ordinis Cruciferorum, & eorum privilegia.
ibid. §. 18.
 Fratres Sanctæ MARIE de Carmelo, & eorum Regu-
 la, & Privilegia. *ibid.* §. 19.
 Fratres Sanctæ MARIE de Scala Senarum quales?
 p. 121. §. 20.
 Fratres Monachi Oliveti, & eorum privilegia. *ibid.* §. 21.
 Fratres Ordinis Minorum, eorum regula, consuetudi-
 nes, statuta & privilegia. *ibid.* & *seq.* §. 22.
 Fratres Predicatores mendicantes, & de quibus sint ca-
 paces, vel non? p. 125. §. 23.
 Fratres Ordinis Servorum, & ejus institutum. p. 127.
 §. 24.
 Fratres tertii Ordinis, an sint Ecclesiastici, & subint
 Episcopo, vel non? p. 128. §. 25.

Monasterium.

- Monasterium an aliat filios pauperes, aut uxorem parit
 aut mariti ingressi? p. 30. n. 15. & p. 36. n. 22.
 Monasterium an possit venire nomine filiorum & loco
 illorum haberi? p. 234. n. 9. quid in Clericis pro
 filiis stipulantibus? p. 380. n. 24.
 Monasterium an teneatur solvere debita illius, qui post
 debita contracta illud fuit ingressus, si dicto ingres-
 so fuit postea aliquid relictum? p. 247. num. 3.
 Et an debitor possit ingredi Peligione? *ibid.*
 Monasterium an, & quando possit cogere vicinum ad
 vendendum fundum, aut domum &c. pro sui, aut
 ejusdem viridarii ædificatione, ampliatione &c. &
 quis sit Juxta competens, & de materia. p. 351.
 n. 8. & *seqq.*
 Et si tunc evit fundum emphyteuticum, an, & quan-
 do teneatur solvere laudemium Domino directi?
ibid. n. 9.
 Monasteria, ac illorum persone an veniant nomine
 Ecclesie in favorabilibus. p. 361. n. 23.
 Monasterium quoad exemptionem, vide in verbis *Ab-
 bas, Exemptio, Lex Diocesana, Regularis*.
 Monasterium an succedat in feudis, & quomodo. p.
 18. n. 36.
 Monasterium an faciat cessare clausulam si sine filiis,
 in fideicommissio positum, ita ut exclusis aliis suc-
 cedere possit hæredi gravato Religionem profecto.
 p. 34. n. 74.
 Monasterium an possit adire hæreditatem suo monacho
 delatam, etiam ipso Monacho invito, si is inobe-
 dienter noluit adire. p. 113. n. 5.
 Monasterium adiens hæreditatem sine inventario an te-
 neatur ad debita hereditatis ultra vires. p. 117. n. 49.
 Monasterium an admittatur ad retractum bonorum
 alienatorum a consanguineis alicujus Religiosi.
 p. 258. n. 306.
 Monasteria virorum, aut Monialium an possint ingre-
 di fornice, & tam intrantes, quam aditantes an
 non incidant in censuras. p. 65. n. 14.
 Monasterium in erectione quæ sint observanda. p. 129.
 n. 1. & *seqq.*
 Forma erectionis Monasterii monialium. Monasteria
 quæ ab Episcopo, vel a solo Pontifice erigi possint.
 p. 131. n. 7.
 Quenam monasteria ab Episcopo erigi possint. An men-
 dicantes possint dñum, vel locum de novo acqui-
 rere sine Pontificis licentia, vel qui, & an tunc re-
 quiratur etiam Episcopi licentia. *ibid.* n. 8. & *seqq.*
 Monasteria Mendicantium quomodo & quibus servatis
 erigi possint. p. 132. n. 12. & *seq.*
 Forma erectionis ecclesiæ, & forma licentia pro erig-
 endo novo Monasterio. *ibid.* n. 17.
 Quid agendum cum numerus religiosorum nimium
 crescit in præjudicium aliorum? & quot in Mona-
 sterio esse debeant, aut quis numerus admittendus.
 p. 133. n. 20.
 Clausura quid importet. *ibid.* num. 21. & 22. &
 de penis violantium clausuram. p. 134. n. 23. & qui-
 nam ab his penis excusentur? Clausura monialium
 qualis. *ibid.* n. 27. & 28.
 An puellæ possint educari in Monasteriis, & quæ sint
 servanda. *ibid.* n. 29. & *seqq.*
 Monasterium, vide etiam *Monialis*.
 Monasterium an succedat in fideicommissio quod filio
 fuit relicta & quando? an veniat ad fideicommissum,
 ad quod familia vel agnati fuerunt vocati. p.
 140. n. 12. & 13. an faciat deficere conditionem
 si sine filiis. *ibid.* n. 14.
 An Monasterium succedat si filius ingressus fuit mor-
 tuus intra annum probationis. *ibid.* num. 15. An
 acquirat hæreditatem Monacho relicta, aut quan-
 do. *ibid.* num. 16. An teneatur alere monachum
 secum ligatum. *ibid.* num. 17. an succedat in ju-
 re.

- reparationis reali cum universitate honorum. *ibid.*
 Monasteria Monialium quae sunt sub immediata Regum protectione an sint exempta ab ordinario quoad visitationem. *ibid.* n. 13.
 An Monasterium possit prohibere vicino ne edificet, si intercedit via publica, si ex fabrica pariet introitus. *ibid.* n. 19.
 An jus visitandi Monasterium possit competere Abbati, si privative quoad Episcopum. *ibid.* n. 20.
 Monasterii exemptio quomodo probetur. *ibid.* n. 21.
 Monasterium an possit agere pro consecratione legalis Religio vel religiose relicto. *ibid.* n. 22.
 Monasterium si a testatore fuit exclusum per professionem emissam a gravato an statim purificetur fidei-commissum. *ibid.* n. 23.
 An monasterio acquiratur quicquid a Monacho acquiratur. *ibid.* n. 24.
 Monasteria monachorum in Diocesi existentia a quo possint visitari. *ibid.* n. 25.
 4. Monasteria quomodo possint erigi. p. 221. n. 256.

Monetae, & Monetariae.

2. Monetam falsam fabricantes, an committant crimen lesae Majestatis; & quot modis moneta possit esse falsa. p. 362. n. 14. & seqq.
 Monetae qualitas an non intelligatur secundum communem usum loquendi illius loci, in quo contrahitur, seu illa legatur. p. 288. n. 111.
 3. Moneta pro alia creditori an solvi possit, & ad quam estimationem sit praestanda. p. 137. n. 1. & 2. quomodo sit monetae estimatio.
 Monetae receptio an licite recusetur si est dubium probabile ne ejus valor minuat in vicinis locis. *ibid.* n. 4.
 Monetae species in obligationem deducta, & in rerum natura existens an sit solvenda. *ibid.* n. 5. an solutio fieri possit de moneta nova currenti, & ad quem valorem, & augmentum ejus commodum cedat. *ibid.* n. 6. quid si extra species monetae est in obligationem secundum quam bonitatem sit solvenda. *ibid.* n. 7.
 An in materia solutionis monetae caret praescriptio, & tunc quid debeat constare. *ibid.* n. 8.
 Moneta imaginaria, & pecunia estimata an semper sit eadem. *ibid.* n. 9.
 Monetarii qua poena puniantur, & qua tendentes monetam. *ibid.* n. 10. & quando poena non procedat. p. 138. n. 11. & seqq.
 An poenam monetarii incurrant qui corrumpunt, & falsificant monetam, an sentientes apud se falsam monetam sciant. *ibid.* n. 16.
 Qua poena puniantur expendentes scienter falsam monetam. *ibid.* n. 17. & 18. an tendentes monetam argenteam. *ibid.* n. 19.
 An eudentes falsam monetam gaudeant immunitate Ecclesiastica, & an talis in Ecclesia possit spoliari falsa moneta, & a quo. p. 1679. n. 21.

Monialis.

1. Monialis dos, vide *Abbatissa*. Monialis bona, vide *Bona*.
 Monialis Monasteria ingrediendi licentiam an, & in quibus casibus possit Episcopus dare, aut prohibere, & ingrediens quae personas secum habere debeat, vide in vet. *Episcopus*. p. 401. n. 106. & seqq.
 Moniales etiam exempti in quibus subsint Episcopo; an circa clausuram, examen novitium &c. *ibid.*
 Moniales exempti an absolvantur ab Episcopo ab excommunicatione incurra ob percussionem inter ipsos factam. p. 452. n. 53.
 3. Moniales an comprehendantur in statuto exclusivae fori propter masculos. p. 78. n. 45.
 Monialis an possit petere supplementum dotis, si in illa fuit lesa. p. 79. n. 56.
 Monialis clausuram an possint ingredi Laici, vide *Laici*. & quando quis illam ingredi possit ex licentia, vide *Licentia*.
 3. Monialis monasteria quomodo possint ingredi in casibus ordinariis, & de ejus licentia an uxor de licentia mariti, si vult in illa proficisci, & an tunc requiratur licentia Episcopi: & Monasteria mon-

ialium frequenter accedentes, si ab Episcopo monii non desistant, quomodo puniri possint. p. 139. n. 1. & seqq.

Monialis monasterium quid possit accipere a Novitia. *ibid.* n. 4. An monialis monasteria possint erigi cum sola Episcopi licentia. *ibid.* n. 5. & quibus in locis, & qui redditis requirantur. *ibid.*
 Moniales expulsa lite pendente super expulsiōne a quo sint alenda. *ibid.* n. 5.
 An moniales possint transire ad strictiorem, an ad laxiorem, & quando? & tunc ad quam spectet dos. *ibid.* n. 6.
 An moniales possint uti privilegiis concessis viris fuae Religionis? & quibus. *ibid.* n. 7.
 Monialis scilicet percussus an faciat abortum an incidat in censuram canonis, quare non. *ibid.* num. 8. Illegitima an possit eligi in Abbatissam. *ibid.* n. 9.
 Monialis ingressa an possit pacifici cum Abbatissa de solvendo usuris, donec dos fuerit soluta, an extra Chorum teneatur recitare horae Canonicas. *ibid.* n. 10.
 Monialis quae se ponit in rota, & facit illam volvi versus patrem excommunicatum an frangat clausuram. p. 140. num. 11.

Monialis professio, vide *Professio*, an comprehendatur in statuto Licetorum, vide *Statutum*.

Monitio. Monitorium.

- Monitionis praescriptio quando non sit necessaria in excommunicatione. p. 11. n. 26. in fin. & p. 298. n. 71. & p. 139. n. 38. & seqq. & p. 405. n. 156.
 Monitorium quando fuit executum, an infurgat probatio scientiae omnium concurrentium in illo. p. 54. num. 16.
 Monitorium ad respondendum an, & quatenus expresse continere debeat poenam, v. g. confessi &c. ad hoc, ut illa incuratur. p. 237. n. 17. aut excommunicationis. p. 135. n. 40.
 Monitio generalis ad examinandos testes pro singulis diebus & hoiis an sufficiat. p. 141. n. 1.
 Monitio urbana, vide *Interpellatio*.
 Monitio qualis requiratur, ut Clericus ob non delationem habitus privetur privilegio Clericali? qualis contra concubinarum si contra illos procedatur ad Censuras, qualis si ad poenam pecuniariam. p. 142. n. 3. an sit necessaria in declaratione excommunicationis incurse. *ibid.* n. 4. & 5.
 Quomodo excommunicatum. Quando concedatur pro rebus perditis & contra illas delinquentes, & ut concedatur quae requirantur. *ibid.* n. 6. & 7. an relaxentur in Criminalibus, & quando? alii casus in quibus non conceduntur. *ibid.* n. 8. & 9.
 A quibus talia monitoria concedantur. An denegentur ob partis animositatem. *ibid.* n. 10. & 11. an illis, qui nullam habent incrementum. *ibid.* n. 12.
 Monitoria quos obligent. *ibid.* n. 13. Monitoria quae sunt ab Episcopis Regularium superioribus ut subditos suos extra Monasteria delinquentes puniant. p. 143. n. 14.
 Monitorium executum & reproductum Jan incurrempat praescriptionem. *ibid.* n. 15. forma Monitorii Pontificis; forma Episcopalis & illorum executionis. *ibid.* n. 17. & seqq.
 Monitoria quos obligent, vel non. p. 144. n. 24.

Monopolium.

Monopolium quid significet. p. 145. n. 1. An sit prohibitum. *ibid.* n. 2. quando committatur. *ibid.* n. 3.

Mora.

- Morae purgatio an concedatur in solutione canonis ad impediendam caducitatem. p. 385. n. 85.
 Morae purgatio quando dicatur celeriter infra. *ibid.*
 Mora an, & quando possit purgari a fideiussore promittente aliquem infra certum tempus in iudicio prestare; & infra quale tempus purgari possit, & quando non: quid si intervenit juramentum. p. 48. num. 127.
 Mora an incuratur sine interpellatione, vide *Interpellatio*. Et quid si ad sit juramentum. p. 218. n. 13.
 Mo-

Mora an contrahatur a debitore, si creditor non elegit locum solutionis, si electio ad ipsum spectabat?

- p. 355. n. 33.
3 Mora quid sit, quando contrahatur? p. 145. n. 1. & seqq. Mora debitoris principalis an noceat fideiussori. p. 146. n. 5. quæ requirantur ad illam contrahendam; *ibid.* n. 6. & seqq. An contracta per hæredem emphyteutæ reddatur excusabilis per viam restitutionis in integrum. *ibid.* n. 8. Commissa ab emphyteuta quando censetur remissa a Domino? *ibid.* n. 9. quando possit purgari. *ibid.* n. 10. usque ad num. 20.

Mora an possit purgari ab actore, an post Judicis pronuntiationem de incurfu pœnæ. An ab illo qui non respondit positionibus, an ab emphyteuta? p. 148. n. 24. & 25. Morosus in solvendo an peccet? *ibid.* n. 26. & seqq.

Moratoria.

- 1 Moratoria, vide supra verb. *Dilatio moratoria.*
4 Moratoria, vid. *Salvus conductus.*

Morbus.

- 1 Morbus an excuset a residentia, etiam si Beneficiarius in illum incidit in absentia. p. 13. n. 9.
Morbo caduco laborans an sit irregularis, ac Beneficiorum incapax? p. 179. n. 38.

Mors.

- 1 Mors pœna quando non possit infligi, vid. *Judex.*
Mors animalium, vide supra verb. *Animal.*
2 Mora quando verificetur in morte civili? p. 234. n. 8.
Mors, & illius tempus an probeur ex fide Parochi ex libro mortuorum extracta; & quid si testes contrarium dicant. p. 50. n. 6.
Mors animalium qualiter, ac quomodo sit a custode probanda, & an quod contigerit sine sua præviaculpa; aut ex quo morbo. p. 92. n. 150.
3 Mora quid sit, quid sit civilis, & quid operetur? p. 148. n. 1. quomodo probeur. *ibid.* n. 3. & quando præsumatur; testatoris quomodo probeur; quomodo vocatorum? *ibid.* n. 7. Invenitur. p. 149. n. 9. an quis præsumatur mortuus sine filiis? mors animalium quomodo. *ibid.* n. 10. & 11.
4 Mors conjugis quando debeat probari. vid. *Vidua.* pag. 149.
Mors primi mariti vel conjugis quomodo probeur, vid. *Vicarius.* p. 206. n. 90. & seqq.

Mortuus.

- 3 Mortuus in carceribus ante sententiam, aut confessionem judicalem ubi sit sepeliendus? vide *Maqur.*
4 Mortuus ubi sit sepeliendus, vid. *Sepultura.* & non habens propriam sepulturam nec eligens ubi debeat sepeliri? p. 38. n. 10.
Mortuus in Monasterio, ubi erit hospes ubi possit sepeliri? p. 48. n. 21. vide *Latus.*
Mortuus an flamm sit sepeliendus? p. 40. n. 32.
Mortuus in duello vel hastiludo an sit sepeliendus in loco sacro. p. 44. n. 66. & seqq. quid si fuit mortuus in duello privato. p. 45. n. 68. & cadavera prohibita sepeliri in loco sacro quam remore ab Ecclesia debeant sepeliri. *ibid.* n. 69.

Mortuus proprius.

- 1 Mortuus proprius in literis Pontificis quid operetur: an tollat subreptiones, & quales, & de materia: & an tunc debeat gratia, & causa gratiæ ab impetrante verificari. p. 95. n. 179. & p. 162. n. 1. & seqq. & p. 306. n. 27.
2 Mortuus proprius in literis Apostolicis an liberet ab onere justificandi narrata, aut tollat facultatem impugnandi gratiam, & probandi falsa narrata, aut defectum intentionis Pontificis. p. 105. n. 2. & 10.

Muliera.

- 1 Mulier pecuniarie an possint ab Episcopo pro se, aut *Bagnodelli Bibliotheca.* Tom. IV.

sibi applicare, seu vero in quos usus. p. 400. n. 87. & p. 404. n. 148.
Mulier in jurisdictione, quæ est diversorum sub alterius nativis vicibus; si delictum fuit commissum regente primo Domino, an eidem debeat, an verocumque succedenti? p. 96. n. 47.
Mulier ab Episcopo indicta quibus sit applicanda. p. 49. n. 1. An sint actus jurisdictionis? & quantum mulierem non possint. *ibid.* n. 2.
Mulier an admittatur ad cessionem bonorum, & quando non? *ibid.* n. 3. & seqq.

Mulier.

- Mulier nupta, sed viro inuili, an veniat nomine miserabilium personarum, ut habeat electionem fori. p. 40. n. 5.
Mulier an, & quando carcerari possit? p. 118. n. 3. ad fin. & p. 121. n. 19.
Mulier nobilis nubes ignobili an amittat nobilitatem, etiam mortuo postea viro, & econtra. p. 321. n. 158.
Et mulier nobilis an possit cogi nubere ignobili. *ibid.*
Mulier an possit creare censum super filii bonis sine solemnitatibus, quid si statum aliquis solemnitas requiratur? p. 144. n. 20.
Mulier an possit constituere majorem dotem secundo viro, quam primo in fraudem legitime filii primi matrimonii debeat? p. 346. n. 30.
Mulier quoad repetitionem dotis, vide infra in verb. *Uxor.*
Mulier an possit pro aliis valide fidejubeat, intercedere, aut se obligare ubi etiam de exceptione S. C. Vellejani, quando scilicet eidem competat, & quando non? p. 38. n. 25. & seqq.
Et mulier pro aliis solvens, vel donans an habeat exceptionem Vellejani ad repetitionem. p. 39. n. 27.
Et an possit renunciare S. C. Vellejano si fuerit deteriora, vel si non fuerit quidem certiora; sed intertulerit juramentum. *ibid.*
Mulier promittens dotem, si sit major 25. annis, an teneatur promissionem adimplere, siue filiz, siue extraneæ promiserit, & an tunc juretur Vellejano. *ibid.*
Mulier hæres sine inventario an teneatur ad debita hæreditatis ultra vires. p. 117. n. 49.
Mulier quando excusetur ignorantia Juris. pag. 44. num. 3.
Mulier an possit pro debito civili carcerari. pag. 65. num. 7.
Mulier vidua nubens infra annum luctus an antitragum, & vestes lugubres. *ibid.* n. 3.
Mulier prægnans an teneatur ferre testimonium sine in civilibus, siue in criminalibus. *ibid.* n. 18. Item an possit damari ad mortem. *ibid.* & banita an possit occidi, si sit prægnans. p. 134. n. 58.
Mulier, aut puella an & quando possit sequestrari, ac in quo loco, pendente lite super matrimonio contrahendo. p. 65. n. 11. & p. 330. n. 43. quid si lis sit inter duos viros, & unus sit in possessione. p. 65. n. 11.
Mulier quando dici possit luxuriosa. p. 372. n. 4.
Mulier an possit ferre censuras. p. 65. n. 25.
Mulier hæretica, vel judæa an habeat hypotheecam in suis dotibus contra Christianos. *ibid.* n. 10.
Mulierum alia diversa miscellanea, quando dicantur honestæ, quando gaudeant privilegio viduarum; an & in quibus possint esse testes: item transcentes ad secunda vota vivente marito, quomodo credebant mortuum, quando ponuntur: quando possint accusare, & stare in judicio, & alia, vide in verb. *Femina.* p. 64. & seqq.
Mulier, vide etiam supra in verb. *Famina.* *Maqur.* & infra in verb. *Uxor.*
Mulier quoad feudum, vide *Fendum.*
Mulier an possit esse testis, vid. *Testis.*

Munera.

- Munera quando possint licite dari, aut promitti Judiciali. p. 107. n. 14.
An excomuni dispensationum Apostolicarum, vide supra in verb. *Exceptor.*

Murus.

- 3 Murus cuius sit, quomodo dignoscatur. p. 149. n. 1.
quando sit communis pro indiviso. *ibid.* n. 2.
Muro alterius an possit vicinus aliquid appodiare vel
immittere. *ibid.* n. 3.
Super muro divisorio an edificari possit. *ibid.* n. 4.
Muros transgrediens quomodo puniatur. *ibid.*

Mutuus.

- 1 Mutuus pecuniaria pro aliquo rei conservatione an,
& quando in concursu creditorum in illa preferatur. p. 259. n. 126. Item an mutuus pro alienare
emenda. *ibid.* Item mutuus rituum pro semine
agri, an preferatur in fustibus exinde natis. *ibid.*
Mutuus Ecclesie, Principi, Civitati, minori &c. an
teneatur probare versum pretii in illorum utilita-
tem, ac de quo tempore? & quid si res casu pereat
ante versum, vide *Contrahens*.
2 Mutuus pecuniam cum pacto, quod sibi locus cer-
tus fundus, aut ejusdem locatio jam facta continetur,
utque dum pecunia restituatur, indicatur com-
mittere usuram, & quando non? p. 347. n. 132.
3 Mutuus an possit cogere ad statim restituendum? p. 153. n. 23. & *segg.*
Mutuus ut possit petere interesse lueri cessantis quid
debeat probare? vid. *Mercator*.
Mutuus ex causa militis an preferatur doli mulieris
posteriori. p. 89. n. 43.
Mutuum quid sit? p. 151. n. 1. factum iurisperito
& uxoris nomine an illum obliget, & quando. *ib.*
n. 8. contractum ab Abbate absque consensu Mona-
chorum an illos obliget, & quando. *ibid.* n. 2. Recep-
tum ab Abbate a consanguineo an sit suspectum de
simulatione. *ibid.* n. 4.
Mutuus qui possidet fundum iure pignoris an tamen
creditor pecuniae mutuat, & an teneatur impu-
tare fructus in forem? p. 152. n. 5. & *segg.*
Quando possit recipere interesse provisorium. *ibid.* n. 7.
& *segg.* an possit pacisci cum mutuario ad aliquid
solvendum loco penae ob moram. *ibid.* n. 11. quan-
do non possit percipere lucrum cessans. *ibid.* n. 12.
ex quibus simul possit aliquid petere ultra forem?
ex quibus non? *ibid.* *vsque ad* n. 20. quomodo pro-
betur? p. 153. n. 21.
Mutuatarius an possit reddere in alia moneta? *ibid.*
num. 22.

Murus.

- 3 Murus totaliter an possit pro aliis fideiubere p. 38.
num. 17.
3 Murus an testamentum facere possit, & quis? p. 150.
n. 1. & *segg.* quid si scit legere & scribere? quid si
est mutus ex accidente, mut ex natura? an possit ef-
ficari testis? p. 151.

N.

Narrata. Narrari. Narrativa.

- 1 Narrata an sint ab imperante dispensationem in im-
pedimentis matrimonii probanda, quando in literis
adest clausula *ex certis rationalibus causis* &c. pag.
321. n. 161. & p. 323. n. 180.
Narrata an sint verificanda ab imperante etiam in gra-
tiosis, seu in forma gratiosa? & an ab Executori.
p. 439. n. 80. & *segg.*
Et in literis dispensationum matrimonialium an sint
verificanda, sive sint substantialia, sive accidentalia.
p. 440. n. 121.
Et de quo tempore debeant narrata verificari? an de
tempore date, an vero de tempore executionis. p.
443. n. 127.
Reliquum materiam & diversa miscellanea quando nar-
rata sint ab imperante verificanda, vide supra in
verb. *Causa. Gratia. Imperans. Motus proprius.*
& plura in verb. *Dispensatio*.
Narrata an sint verificanda ab obtinente gratiam ab
Episcopo. p. 439. n. 82.

Narrari quantum debeant in supplicationibus, & dispen-
sationibus, vide *Littera. Subscriptio*.

Narrativa, seu narrata in literis Apolliticis an debeant
omnia verificari, aut que, ac de quo tempore. Et
quantum reddant gratiam nullam, vide aliqua in verb.
Gratia, p. 105. & in verbis *Causa. Motus proprius.*
& in verb. *Imperans*. p. 159. & *segg.*

Narrativa falsa an viat rectitudinem. p. 154. n. 1.
Narrativa literarum apolliticarum quando sit verificanda
in gratia. *ibid.* n. 2. quando sit plene probanda.
ibid. n. 3. & 4. quid in gratia motu proprio con-
cessa. *ibid.* n. 5. An consistens in facto proprio.
ibid. n. 6.

An narrativa gratie antecessoris sit probanda a successore
in Beneficium quando non? *ibid.* n. 7. Narrativa
quod Beneficium sit pensio graviam an inducat
consensum reservationis pensionis. *ibid.* n. 8.
An narrativa falsa quod Beneficium est curatum viat
gratiam. *ibid.* n. 9. An narrativa que non movet
concedendum nec est dolosa. *ibid.* n. 10. aut quan-
do.

An narrativa homicidii & irregularitatis incurse ius-
tificanda, & quomodo. *ibid.* n. 11.
Narrativa facta Papa quod Capitulum sit suspensum a
divinis quid operetur. *ibid.* n. 12.
Narrativa quando presumatur iustificata. p. 155. n. 13.
quando provisorium non juvet. *ibid.* n. 14.
Narrativa Papae quando iustificetur ex femetipso circa ea
que cum ipso Papa gesta fuerunt. *ibid.* n. 16. An
narrativa presentationis in gratia apollitica sit veri-
ficanda tempore date. *ibid.* n. 17.

Narrativa vocationis quas probationes exigit. *ibid.*
num. 18.

Narrativa valoris quando arguatur vera, & Narrativa
verba inter quos probent. *ibid.* n. 20.

Narrativa valoris Beneficii quando sit iustificanda. *ib.*
n. 21. Erroris an noccat. *ibid.* n. 22.

Narrativa presentationis an faciat subreptionem si fuit
facta sola nominatio. *ibid.* n. 23.

Narrativa ad prosequendum ad quid attendenda. *ibid.*
num. 24.

Narrativa in supplicatione ad unum effectum an pro-
bet ad alium? *ibid.* n. 25. alternative concepta quo-
modo debet verificari? *ibid.* n. 26.

Narrativa Beneficium vacare per mortem Caesaris vel
Manci quando valeat. *ibid.* n. 27.

Narrativa quod Beneficium sit iurisperitum alicuius
quomodo iustificetur. *ibid.* n. 28.

Narrativa si est pars gratie, qua probatione sic comen-
ta. *ibid.* n. 29.

Narrativa gratie an ante omnia sit probanda? *ibid.* n.
30. quod quis fuerit pensamentus a Patronis existen-
tibus in quasi possessione presentandi an debeat pro-
bati? p. 156. n. 31.

Narrativa posita in literis, que non sunt posita in sup-
plicatione an sit iustificanda? *ibid.* n. 32. Inhabili-
tatis vel incapacitatis alicuius qualiter probanda. *ibid.*
num. 33.

Narrativa vacationis Beneficii altero provisto in posses-
sione existente quomodo verificetur. *ibid.* n. 34. In
literis dispensationum matrimonialium quando debeat
verificari. *ibid.* n. 35.

Nativitas. Natus.

- Nativitatis hora an probetur ex libro Baptismi? p. 63. n.
23. & p. 33. n. 21.
Nativitatis Domini Festum. vide in verb. *Festa*. pag. 3
16. num. 1.
Natalium honestas an possit praescribi etiam abique
Principis liberalitate, & quanto tempore. pag. 134.
num. 2.
Nativitas parit quomodo probari possit? natus ex ac-
cidenti extra pariam sui patris an habeatur pronatus
in patria? p. 156. n. 2.
Nati dum potest alius an posteriores admittantur vel
positio stet in suspensio? *ibid.* n. 3. an nascitur post
multos annos possit a testatore vocari ad hereditatem
mismum. Et si fuerint vocati nascitur aut incerti an
dicantur vocati ordine successivo. *ibid.* n. 4. & 5.

Nati.

Nati.

- 1 Nati ex matrimonio occulte nullo, seu putative valido, an sint legitimi? *p. 369. n. 37.*
- 2 Nati ex matrimonio iurioso, putativo &c. an censentur legitimi, vide in ver. *Fili.* *p. 56. num. 29. & seqq.*
- 3 Nati ex damnato coitu quibus succedere possint, vel non, tam in Jurepatron. quam in aliis, & an legitimetur per subsequentem matrimonium. *p. 57. n. 33.*
- Nati ex matrimonio nullo quando legitimetur per subsequentem dispensationem ad effectum excludendi substitutum filius legitimus, & naturalibus, aut legitime natis? *p. 61. n. 90.*
- Nati fortuito, vide *Domicilium.*
- Nati ante mortem testatoris an preferantur in fideicommissis &c. natis post mortem ejusdem testatoris. *p. 30. n. 29.*
- 3 Natus in undecimo mense an sit censendus legitimus, quando non? *ibid. n. 6.* quid de nato in septimo mense aut octavo? *ibid.*
- Natus in subordio an dicatur natus in Civitate? *ibid. n. 7.*
- Natus post conditionis eventum in fideicommissis an concurrat cum existantibus tempore conditionis, & an natus post testamentum vel mortem testatoris censetur vocatus ad fideicommissum? *ibid. num. 8.*

Naturales.

- 2 Naturales filii quinam dicantur; an, & quibus succedant, & an in fideicommissis, & alia miscellanea, vide in ver. *Fili.* *p. 57. n. 34. & seqq. & p. 76. num. 32.*

Naufragium.

- 1 Naufragium ad evitandum si merces ejiciantur, an debeant alii hoc damnum compensare ad ratam mercium salvatarum. *p. 242. n. 13.*

Necessitas.

- 1 Necessitas contrahendi, vide supra verb. *Causa justa.*
- 3 ¶ Necessitas quotoqueplex, & de singulari. *p. 56. §. 1.* An habeat legem, ubi plurima exempla, (in Elenco enunciata) & qualiter intelligatur. *p. 137. §. 2.* In quibus casibus non faciat recedere a Lege. *pag. 192. §. 3. ¶*

Negativa.

- 1 Negativa probatio non constat loco, ac tempore &c. an sit probabilis, ad probandum admittenda? *p. 54. n. 13. & p. 271. n. 32.*
- Negativa, seu libertas non solvendi, ut sit manentibus an requirit scientiam, & patientiam adversarii in contradicitori? *p. 271. n. 31. & p. 231. n. 43. & p. 270. num. 23. §. que quidem. & pag. 271. num. 31.*
- Negativa, seu libertas non solvendi, aut faciendi &c. an non sit manentibus, nisi doceatur de præcedenti obligatione? *p. 271. n. 31.*
- Negativa solutionis an sit probanda ab illo, qui præterit præscripsisse extinctionem census, vel an sufficiat, si negat solutionem fuisse factam? *pag. 150. n. 88.*
- Negativa solutionis canonis an sit probanda a Domino directi agente ad caducitatem. *p. 386. n. 93.*
- Negativa adimplementi an sit ab excipiente probanda? *p. 422. n. 25.*
- Negativa præscriptio, puta non solvendi decimas, vide *Decime. Præscriptio.*
- 2 Negativa pauperatis an sit probanda ab illo, qui allegat penitentem alimenta non esse pauperem, aut posse viduum querere aliunde? *p. 81. n. 66.*
- 3 Negativa in qua se fundat negans a quo sit probanda, si se fundat agendo vel excipiendo. *p. 159. n. 1. a quo sit probanda, negativa gratia. ibid. n. 2. a quo negativa dispensationis. Item non expeditionis litterarum. ibid. n. 3. & 4.*
- Negativa non existentie bonorum liberorum, an præsumatur favore possidentis bona fideicommissi data in dotem. *ibid. n. 5.* Non existentia mandati procuræ expressi an probetur ex revolutione archivii. *ibid. n. 6.*

Negativa non configurationis mobilium an probetur ex teste vario. *ibid. n. 7.* quomodo a testibus debeat coartari. *ibid. n. 8.* societatis non initia per acta Notarii quomodo probetur. *ibid. n. 9.*

Negativa quod descendens alicujus non existat an sit probanda, si semel existisse non constat. Non implemētī a quo sit probanda, quod quis non sit debitor communis ærarii, quomodo non probetur. *ib. num. 12.*

Negativa an sit probanda ab eo qui negat sibi fuisse numeratam pecuniam ex causa mutui, aut dorem sibi solutam, quid si fuit tenuitatum exceptioni non numeratæ. *p. 160. n. 13.*

An sit probanda ab eo, qui pro se habet præsumptionem. *ibid. n. 14.* an negans se perpetrare delictum teneatur probare negativam. *ibid.*

An negans factum ab adversario affectum. *ibid. n. 15.* an notoria sit probanda. *ibid. n. 16.*

An actore nil probante reus teneatur probare suam negativam. *ibid. n. 17.* An negans aliquem habere legitimam personam standi in judicio. *ibid. n. 18.* An substitutus in fideicommissis teneatur probare, liberos non supervivisse. *ibid. n. 19.*

An negans intervenisse actui quæ sunt de illius necessitate. *ibid. n. 20.*

Negativa quot modis probari possit. *ibid. n. 21. n. que ad 7.* Negativa quæ in animo consistit, quomodo probetur. *p. 161. n. 28. & seqq.*

Negligentia.

Negligentia an sit quid negativum, & quomodo probetur, & an sit probanda ab allegante, & in concursu testium, & magis credatur deponentibus de negligentia, quam de negligentia. *p. 345. n. 103.*

Negligentia mariti an præjudicet uxori. *p. 162. n. 4.* Antecessoris in beneficio an præjudicet successori. *ib.*

Negligentia advetus non confectum inventarium a quo possit allegari. *ibid. n. 6.* & qui iupari non possit. *ibid. n. 8.*

Negligentia Rectoris in exigendo an præjudicet Ecclesiæ, quominus manerenti possit, vide *Alimentis.* Episcoporum in Beneficiis a quo supplicatur. *ibid. n. 7.* Abbas an nōceat monasterio. *ibid. n. 2.* Viri in petenda dote ab alio promissa quæ ab uxore, an illi præjudicet. *ibid. n. 3.*

Negotatio.

Negotatio an, & quæ sit Clericis prohibita, & quando in illis puniatur. *p. 178. n. 20. & seqq.*

An negotatio Clericis sit prohibita. *p. 162. n. 1.* Negotium quando præsumatur esse commune? & an novum succedat loco alterius & quando. *ibid. n. 3.*

An Negotiatores & artifices ab officiis arcantur. Et an miscentes merces corruptas cum incorruptis & vendens pro bonis an peccet pro toto extero, & quando. *p. 162. n. 6.* vendentes merces falsas quomodo puniuntur, an patochis permittitur, vide *Parochus.*

Negotiari solum quando inducatur, vide *Solusum.*

Negotiari solius quid possit petere si sit venditor. *ib. num. 5.*

Negotiari incipienti an dicatur proximior perditioni vel lucro. *ibid. n. 9.*

Negotia aliena utiliter gerens contra illius voluntatem an habeat actionem repetendi expensas & quando. *ibid. n. 10.* an utiliter gerens vel utiliter incipienti repetat expensas pro rata? & quando. *ibid. num. 12. & 15.*

Negotium quando dicatur utiliter gestum. *ibid. num. 13. & 14.*

Neophiti.

Neophiti an sint irregulares. *p. 162. n. 1.* an possint ad Praelaturas religionis eligi. *ibid. n. 2.* & quinam tales sint & dicantur? & quanto tempore. *ibid.*

Nepes.

Nepotes Presbyterorum, vel Clericorum an possint habere Beneficia, quæ habebat ipsorum Avus. *p. 58. n. 41.*

K k 2

Nepo-

- Nepotes an, & quando, & in quibus veniant nomine filiorum. *p. 59. n. 64.*
- Nepotes quibus, & quando succedant in legitima, vide in *ver. Legitima*. *p. 292. n. 9. & seqq.*
- Nepos, si sit una cum patre ab Avo &c. vocatus an censetur vocatus ordine successivo? *p. 60. n. 86.*
- Nepos ex filio spurio an possit valde hæres institui ab Avo? *p. 182. n. 26.*
- Nepos an teneatur restituere hæreditatem si habuerit filios? *p. 163. n. 1.* Nepos filius primogeniti an excludat parvum secundum genitum a primogenitura? *ibid. n. 2.*
- Nepotes in fideicommissio an veniant nomine filiorum, an quando? *ibid. n. 3.* an in fideicommissio ascendantum? *p. 164. n. 4.* quando veniant nomine filiorum nepotes, & pronepotes, & ex quibus conjecturis. *ibid. n. 6. usque ad n. 19.*
- Nepos filii naturalis an legitime per subsequens matrimonium? vel quando? *p. 165. n. 19.*
- Nepotes ex fratribus an habeant jus representandi, & quando. *ibid. n. 20.* Descendentes ex spuris an veniant appellatione filiorum. *ibid. n. 21.*
- Nepotes diversorum fratrum si a parvo fuerint instituti hæredes, & vocati nominibus expressis an censentur institui æqualiter, & in capita. *ibid. num. 22.*
- An Nepotes censentur gravari gravato filio, cur non. *ibid. n. 23.* an nepotum nomine veniant etiam pronepotes? *ibid. n. 24.*
- Nepotes an faciant deficere conditionem, si sine filiis. *ibid. n. 25. & seqq.*
- Nepotes ex filia an veniant nomine Nepotum vocatorum ad secundum, emphyteusim vel fideicommissum? *p. 166. n. 27.*
- An succedant æqualiter cum patruo in bonis Avæ ab intestato defunctæ. *ibid. n. 28.* an excludantur a beneficio, quod habuit avus. *ibid. n. 29.* An competentur in numero duodecim filiorum, pro gaudenda immunitate a collectis? *ibid. n. 30.* an excludantur in investitura in qua comprehenduntur filii? *ibid. n. 31.* an vivo patre possint annullare testamentum avi ex capite præteritionis? *ib. n. 32.*
- Nepotes an censentur recipere substituti ad portionem parvorum aut tantum ad portionem patrum. *ibid. num. 33.* An succedant avo materno ab intestato si illorum mater sit in medio? *ibid. num. 34.*
- Nepotum appellatione quinam contineantur. *ibid. num. 35.* Nepotes a quo debeant dotari. *p. 167. n. 36.* Nepotes & pronepotes ex filiis præmortuis quando veniant ex propriis personis. *ibid. n. 37.*
- Nepotes ex fratre hæredes instituent an dicatur agnationem conservare. *p. 167. n. 38.*
- Nepotes jam nati si ab Avo fuerint institui, an ipsi censentur contemplati, aut pauci. *ibid. n. 39.*
- Nepitis ex fratre an representent patrem? an excludat a matrem in bonis patrui, si pater ex statuto excludit foretorem. *ibid. n. 40.* An Nepotis præferatur parvum in successione ab intestato. *ibid. n. 41.* an nepotis veniat nomine filiorum. *ibid. n. 42.*
- An ad fideicommissum ad quod fuerint vocati masculi excludi filia per testatorem, admitti debeant feminæ, uti nepes testatoris ex illius filio. *ibid. n. 43.* & quando, *Nis.*
- Nis dictio an excipiat, & inducat conditionem: an sit affirmativa, vel negativa. *p. 298. n. 18.*
- Nobilis. Nobilitas.
- Nobilis puella, licet pauper, an teneatur nubere ignobili, licet diviti. *p. 321. n. 157.*
- Nobilitas an amittatur, aut acquiratur a muliere nobili, vel ignobili, nubente viro nobili, vel ignobili, etiam mortuo postea viro. *ibid. n. 158.*
- Nobilitatis Oratorum an, & quando sit facienda mentio in dispensationibus matrimonialibus. *p. 306. n. 30. & p. 321. n. 161. & seqq.*
- Et nobilitas in literis dispensationum narrata, an, quando, & quomodo sit iustificanda, seu probanda. *p. 321. n. 161. & seqq. & p. 323. n. 180.*

- Nobilis an, & quando debeat retractare, aut recantare injuriam personæ vihi illatam. *p. 159. n. 8.*
- Nobilitas in quo differat ab honestate. *p. 164. n. 2.*
- Nobilis an quis presumatur, & nobilitas quid sit. An possit divitiis comparari? *p. 167. n. 1.* quomodo probari possit? *ibid. n. 2.* Nobilis pro debito civili an capi possit aut carcerari. *p. 168. n. 3.* si fuit inavus an teneatur fugere. *ibid. n. 4.*
- Nobilitas quæ confertur a Principe an sit vera nobilitas. *ibid. n. 5.*
- Nobiles facti per pecunias an admittantur ad ordines equestres. *ibid. n. 6. & seqq.*
- Nobilitas officia an possint dari plebei. *ibid. n. 9.*
- Nobilis ex genere se occupans in negotiis vilibus an amittat nobilitatem. *ibid. n. 10. & 11.* an nobilitas acquiratur per concessionem feudi, & quando. An transmittatur. *p. 169. n. 12. & seqq.* si fuit probata respectu unius fratris, an debeatur etiam probari ex parte alterius quod sit nobilis. Ascendendum an transmittatur eum sanguine ad descendentes. *ib. n. 15.*
- Mobilis an possit renuntiare nobilitati, & quomodo. *ibid. n. 16.*
- Nobilitas uxoris quæ habuit exiguum dotem an sit magnificanda. *ibid. n. 17.* an nobilitas coadjuvet fidem testium. *ibid. n. 18.*
- Nobilitas & puritas sanguinis probata ex parte fratris utrinque conjuncti an censetur etiam probata ex parte alterius fratris. *ibid. n. 19.*
- Nobilitas pro concessione oratorii privati ad comprobandum narrativam Brevis illis verbis quæ, ut assertis, de nobili genere præcavimus existit, quomodo probetur. *ibid. n. 20.* An Vidua possit frui privilegio oratorii privati cum clausula quia Valsalis præter, & jurisdictionem habet: si maritus, qui præterat, fuit mortuus. *ibid. n. 22.*
- Nobilis an sit afficiendus poena ignominiosa. *p. 170. n. 23.* An nobiles tempore belli defensivi compelli possint ad urbis defensionem, ad tensiones, illustrationes & alia defensionis media. *ibid.*
- Nobiles an sint melius remunerandi quam plebei, & in elemosynis sint præferendi. *ibid. n. 25.*
- An nobiles gaudeant immunitate in personalibus & realibus, quid in extraordinariis, & an eodem gaudeant illorum uxores. *p. 170. n. 26.*
- Nobilitas promissioni an sit credendum. *ibid. n. 27.* an nobiles excusentur a restitutione, cum famulorum consensu potentie damna intulerint. *ibid. n. 28.*
- Nobilitas an transmittatur, vid. *Transmissio*.
- Nomen Nominans.
- Nomen debitoris an possit cedi, vel non; & in quas personas, aut an in potentiores. *p. 151. n. 3. & seqq.*
- Nomen cessum an, & quando debeat manueri accedente non solum verum, sed etiam exigibile. *p. 419. num. 17.*
- Nominis, & cognominis error in dispensationibus, vide supra in *verb. Error*.
- Nomina familia, domus, & agnationis an idem imponent, vide *Familia*.
- Non an aliquis mutare possit præjudicium tertii, an cognomen, an insigne, an stylum. *p. 170. num. 1.*
- Nomina debitorum an veniant in generali obligatione, vel hypotheca. *ibid. n. 2.*
- Nomen debitoris mihi obligatum si cedatur a meo debitor tertio, cui debitor cessus satisfaciendo rem in solum, an ego possim recuperare quod fuit solum cessionario. *ibid. n. 3.*
- Nomina debitorum an veniant nomine mobilium si facta promissio de mobilibus & immobilibus. *ibid. n. 4.* Nomen debitoris cedens aut dans in solum an teneatur illorum præstare locupletem & solventem. *p. 171. n. 5.* In solum datum postestati creditorum, an possit vendicare a priore creditore? *ib. n. 6.*
- Nomine debitoris exacto an extinguatur substantia illius. *ibid. n. 7.* Nominis venditio an sit contractus licitus, an validus. *ibid. n. 8.*
- Nomen debitoris aut dicatur inexigibile ob negligentiam cessionarii, quid debeat probari. *ibid. n. 9.*
- Nomen debitoris si fuit a spoliatore venditum & receptum pretium quis teneatur ad illius restitutionem. *ibid.*

ibid. n. 10. Nomen debitoris si fuit assignatum pro dote an debeatur lucrum dotis. *ibid.* n. 11. Nomina habita ex testamento & ex substantia pariani impuuntur in legitimam. *ibid.* n. 12. Nomen debitoris quando dicatur evinci. *ibid.* n. 13. Nominans Ecclesiam Dominam, si est Laicus, puta emphyteuta Ecclesie, an declinet forum Laicale, vel quando. *ibid.* n. 14. & *seqq.* Nominans socium criminis an nominatum gravet vel quando. p. 172. n. 17. Nominatio socii criminis an faciat indicium ad torturam contra nominatum, & quid si nominantes sunt plures, & in casibus exceptis? *ibid.* n. 18.

Nominatio. Nominare.

1. Nominatio auctoris in iudicio, vide *Laudatio*.
- Nominandi jus habens certam personam ad emphyteusim, si sit ultimus de generatione, & decedat sine testamento, an censetur nominasse venientes ab intestato. p. 402. n. 115.
2. Nominatio presentandi, quæ sit a Patronis, an sit vera presentatio, tribuaturque Nominato aliquid iuspetiale. p. 241. n. 146.
3. Nominatio socii criminis facta a maleficio servatis servandis de se confesso in tortura coram iudice & Notario ad bancum juris confirmata an elidatur si nominans in extremis declarat nominatum innocentem, cur non. p. 172. n. 19.
- Nominatio an habeat locum tam in re mobili quam immobili, reali quam in rem scripta an in personali. *ibid.* n. 20.
4. Nominatio quando noceat nominato. p. 172. n. 21. Nominans auctorem a quo habuit mensuram falsam an liberetur, si ignoravit. *ibid.* n. 22.
- Nominandi jus an possit in alium transferri. *ibid.* num. 23.
- Nominatio ad Beneficium principale an inferat nominationem ad Beneficium accessorium seu subiectum. *ibid.* n. 24. Nominatio simplex ad Beneficium an nominato tribuat aliquid jus, aut quid importet. *ibid.* n. 25. An Nominatio de persona absentis ad Beneficium sine illius acceptatione dicatur effectum sortis, & aliquid jus tribuat. *ibid.* n. 26.
- Nominatio aut electio ad Beneficium Jurispatronatus ante presentationem coram influere debente an tribuat aliquid jus preservabile, aut impediat variationem? *ibid.* n. 27.
- Nominatio quomodo differat ab electione, & postulatione. *ibid.* n. 28.
- Nominatio facta a Rectore ad Capellaniam vacantiam an sit revocabilis. p. 173. n. 29.
- Nominatio pauperum, quibus est facienda distributio, si non fuit facta ab executoribus intra annum ad quem devolvatur. *ibid.* n. 30.
- Nominatio si spectet ad ultimum emphyteutam, qui decessit ab intestato non facta nominatione, quos censetur nominasse. *ibid.* n. 31.
- Nominatio alicui reservata si non fuit facta intra legitimam tempora, ad quem devolvatur. *ibid.* n. 32.
- Nominatio facta per viam petitionis & ad preces, admissa an continuat nominationem in quasi possessione nominandi. *ibid.* n. 33.
- An nominatio significet etiam presentationem, & e contra. *ibid.* n. 34.
4. Nominatio Laici facta a Laico ad Beneficium an valeat & quando, vide *Laici*.

Non.

1. Non entis an non sint nullæ qualitates. p. 272. n. 38. Non numeratæ pecunie exceptio. vide *Exceptio*.
- Non esse, & non apparere an paria sint. pag. 436. num. 37.
- Non implenti exceptio. vide *Adimplementum*.

Notarius.

1. Notarius qui conficit scripturas, seu instrumenta; an teneatur illa edere omnibus petentibus, vel tantum illis, de cujus mandato illa conficit, & de materia. p. 363. n. 13.

Notario asserenti se fecisse falsum instrumentum an credatur in præjudicium tertii. p. 415. n. 49.

Notarius quoad instrumentorum clausulas, vide *Clausula*.

Notariis an possit iudex præcipere, ut gratis dent pariter acta, aut ut assistant &c. p. 206. n. 25.

Notarius, vide etiam supra in verbo *Assessorius*.

An notarius apostolicus aut Imperialis possit ubique instrumenta conficere. p. 173. n. 2. an possit supplere clausulas omisas in præjudicium parium. *ibid.* n. 2. an possit stipulari pro absente, & illi acquirere jus vel actionem etiam sine cessione? *ibid.* n. 3. Notarius officio fungens si talis non est quomodo puniatur. p. 174. n. 4. Condemnatus de crimine lese in contumaciam ad furcam an possit alibi se gerere pro notario. *ibid.* num. 5. An possit detinere processum pro fidei salario, an pro expensis. *ibid.* n. 6. scribens sententiam fuisse laicam tali die cum fuerit lata de nocte an committat falsum. *ibid.* n. 7. an possit a pauperibus pro actis, aliquid petere. *ibid.* n. 8.

Notarius semel electus an possit mutari sine causa. *ibid.* n. 9. an presumatur aliquid non publicatum de suo addidisse in instrumento. *ibid.* n. 10.

Adscribens sibi legatum aut fideicommissum in instrumento vel testamento in quam penam incidat. *ibid.* n. 12. Inquisitus de falsitate an possit pendente inquisitione de instrumentis se rogere. *ibid.* n. 12.

Notarius scribens pecuniam fuisse actualiter numeratam cum tantum in sacculo fuerit offensam an exculatur a pena falsi? & cur. p. 175. n. 13.

Notarius Principis inferioris an possit ubique conficere instrumenta aut quando? Forensis in conficiendis instrumentis quæ debeat servare. *ibid.* n. 14. & 15.

qui negavit se fuisse rogatum de instrumento, & fuit convictus de mendacio qualiter puniatur. *ibid.* num. 16.

An ob errorem commissum in instrumento teneatur pari ad interesse & quando. *ibid.* n. 17. Notarii fides non exhibito instrumento an probet. *ibid.* n. 18.

Si Notarius dicat se fecisse instrumentum an probet in præjudicium tertii. *ibid.* n. 18. & 19.

An Notarius possit committere instrumentum ut per alium scribatur si se subscribat. *ibid.* n. 20. Acta ab aliis recepta an possit subscribere. *ibid.* n. 21. succedens Notarij possint illius scripturas authenticare. *ibid.* n. 22.

Amovens scripturas a loco ubi stare debent & confueverunt, an delinquant. p. 176. n. 24.

An possit extendere clausulas conteras, an illas addere ex novo. *ibid.* n. 25.

An notarius rogatus possit in instrumento aliquid apponere quod non est in nota vel delecte appositum. *ibid.* n. 26.

Notarius Episcopi in gaudeat privilegio fori. An ligetur statutis Laicorum. *ibid.* n. 27. Factus Clericus an instrumenta & rogata vetera perficere possit. *ibid.* num. 28.

Ut convincatur de falso quæ probationes requirantur. *ibid.* n. 29.

Notarius qui publice exercet Notariatum an valide conficiat instrumenta si non est immatriculatus juxta statuta locorum. *ibid.* n. 30. & 31.

An notarius presentiam & consensum absentis an supplet? an testificans stylum Curie probet, quid si testetur de executione coram se facta. pag. 177. num. 33. & 34. quid si testetur de integra transportatione iurium. *ibid.* num. 35. quid si attestetur de iis quæ ad ipsius officium pertinent. *ibid.* num. 36. & num. 38.

Notarii duo si fuerunt rogati quomodo censentur rogati. *ibid.* n. 37. An notarius & quando teneatur pro fideiussore. *ibid.* n. 39. & *seqq.*

Attestans quod fuerit deputatus ab habente potestatem ad extrahendum instrumentum an mereatur fidem? *ibid.* n. 42.

Notarii error commissus in scriptura testamenti quomodo possit probati. p. 130. n. 128.

Notarium.

Notarium an subiacet regulis Juris communis? p. 471. num. 17.

Notarii informatio an possit a iudice capi etiam in cubiculo. p. 207. n. 44.

Notarium quid dicatur. p. 178. n. 1. quocumque sit. *ibid.* n. 2. quid sit notarium facti? quid facti permanentis. *ibid.* n. 3. & *segg.* quid non permanentis. *ibid.* n. 7. quid & quocumque sit iuris. *ibid.* n. 2. & qualiter probandum. p. 178. n. 4. Facti permanentis quod operetur. *ibid.* n. 8. Notarium quod est debet probari. *ibid.* n. 9. quid operetur notarium iuris ex sententia. *ibid.* n. 10. notarium facti permanentis quomodo probetur. *ibid.* n. 11.

Notarium an dicatur quod potest pari aliam dispositionem. *ibid.* n. 12.

Novalis.

1 Novalium Decima, vide supra in verb. *Decima*.

Novalio.

1 Novalio an inducatur ex tacito consensu. p. 295. n. 13.

2 Novalio an, & quando censatur inducta ad effectum extinctionis hypothecae. p. 140. n. 41. & *segg.*

3 Novalio hodie quomodo inducatur? an per prorogationem termini ad solvendum. p. 179. n. 1.

Novare quando dicatur heres. *ibid.* n. 2. Novalio an inducatur si duae obligationes non computantur. *ibid.* n. 3.

An novalio extinguat hypothecam. *ibid.* n. 4. an inducatur ex privata scriptura ad memoriam scribentis inter privatas scripturas reuera. *ibid.* n. 5. An novalio invalida extinguat hypothecam? an novalio necessaria. *ibid.* n. 6. quid si in novatione sunt aliter conveniunt. *ibid.* n. 7. Ut novalio dicatur facta, quid requiratur. *ibid.* n. 8.

An inducatur ex ordine solvendi datotertio. *ibid.* n. 9.

An prorogatio termini ad solvendum. *ibid.* n. 10. an debeat exprimi quid fiat novalio. p. 180. n. 11.

Novalio an praesumatur. *ibid.* n. 12. an inducatur Compromisso. *ibid.* n. 13. an per secundum contractum si est invalidus. *ibid.* n. 14.

Novalio an extinguat primam obligationem. *ibid.* n. 15. Novalio quomodo fiat, an cum omnibus qualitatibus & privilegiis primae. *ibid.* n. 16. Quando non sit extinctiva prioris obligationis, sed suppletiva. *ibid.* n. 17. An resultet ex sola dilata data debitoris ad solvendum. *ibid.* n. 18. An dicatur facta, si creditor alium accepit in debitorum. *ibid.* n. 19.

An fiat per contractum secundum continentem pacta irritantia & cassantia primum Contractum. *ibid.* n. 20. & 31. an ab allegante debeat probari, & qualiter. *ibid.* n. 22. an inducatur per concordiam, & quando. *ibid.* n. 23.

Novalio an censatur facta si heres contraxit ut heres. *ibid.* n. 24. an inducatur ex exceptionis. *ibid.* n. 26. an per supervenientiam novae causae relative ad primam. *ibid.* n. 27. Novalio venditionis quando inducatur. *ibid.* n. 28. an censatur inducta in annis praestantibus. *ibid.* n. 29.

An inducatur ubi amplius prima concessio vel conventio. *ibid.* n. 30.

4 Novalio an inducatur transactio, vide *Transactio*.

Novalia. Novitias.

1 Novitia si moriatur in Religione ante professionem, an illius dos acquiratur Monasterio, an vero heredes. p. 345. n. 10. Et novitiae dos, donec professionem emiserit, apud quos remanere debeat. *ib.* n. 11. Novitia quomodo debeat ab Episcopo examinari ante professionem. p. 401. n. 108.

Novitia an possint ordinari a suis Abbasibus. pag. 13. n. 16.

Novitii sub quo Episcopo subiant. p. 14. n. 17.

Et novitii Religionum exemptarum an sint exempti. p. 450. n. 28.

Novitia an possint revocare donationem Religioni ex causa ingressus factam, si in Religione non perseverent. p. 341. n. 26. & p. 342. n. 34. & 36.

1 Et quomodo renunciatur suis bonis ante, vel post ingressum, aut donec, & an illorum donatio requirit solemnitates. *ibid.*

Novitiorum bona, vide *Bona*.

Novitii an possint de valide obligare etiam cum iuramento infra duos menses ante professionem. p. 225. n. 407.

Novitii an admittantur ad retractum bonorum alienatorum a suis consanguineis. p. 358. n. 306.

Novitii quoad feuda, vide *Feudum*.

Quenam debeant observari in receptione novitiorum. p. 181. n. 1. & *segg.* forma examinis pro novitiis recipiendis, & licentiae pro illis ingredi volentibus. p. 182. n. 6.

An novitius qui post desertum suscepit habitum, fruatur privilegio forti. *ibid.* an valeat professio novitii, aut ad habitum admissio non praemissis informationibus, de parentibus, vita, & moribus. *ibid.* n. 7. Ex quibus causis novitii professio sit nulla. p. 220. n. 8. & 9. Et quando praeiurum nullitatis possit exire, & qui examinent causam nullitatis. *ibid.* n. 10. & *segg.*

Quando annus probationis discontinueatur. p. 183. n. 14. & 15. quid si novitius fuit factus parum in uno, parum in alio monasterio. *ibid.* n. 16.

Quenam sint cauae nullitatis professionis & quomodo eas sit computanda. *ibid.* n. 18. 19. & 20. An Novitius possit proficere intra annum probationis. p. 184. n. 21.

Ad quem pertineant bona Novitii mortui ante professionem. *ibid.* n. 22.

Si Novitius renuntiavit anno probationis an valeat professio edita ante illum. *ibid.* n. 23. & an professio invalida firmetur ejus iuramento. An emittatur vel firmetur per ordinem suspensionem in Religione. *ibid.* n. 25.

Novitii quibus privilegiis gaudeant. *ibid.* n. 26. Quomodo Novitii teneantur renovare bonis suis ante professionem. *ibid.* n. 27. & quibus solemnitatibus. *ibid.* n. 28. facta ab ingredu Religione ejusdem tamen inveniunt non servatis solemnitatibus Concilii an valeat. *ibid.* n. 29. quid de dispositione testamentaria. *ibid.* n. 30. & *segg.*

Novitii renuntiatio, vide *Renuntiatio*.

Novitii quia de causis sint dimittendi, & quibus servatis, & an Novitii qui perunt dimitti teneantur solvere religioni expensis sibi in illa factis, an recuperent omnia bona quae intulerunt. *ibid.* n. 34. & 35. Novitius qui fuit receptus in uno Monasterio, & in alio fecit professionem, cujus Monasterii sit alius. p. 186. n. 37.

Novitii ob delictum in novitatu commissum an possint poni post suam dimissionem, vel a quo? an vincantur in censuras a quibus in suo ingressu fuerunt absoluti. *ibid.* n. 36. & 38.

Novitii in Monasteriis monialium quomodo sint recipiendi, & quomodo exploranda illarum voluntas, & a quo seu quibus. *ibid.* n. 38. & *segg.* An illarum professio sine hac exploratione valeat. p. 187. n. 41. & *segg.* forma examinis in illarum exploratione. *ibid.* n. 46. & 47.

Novitia an obligetur ad leges clausum. *ibid.* n. 48. & *segg.*

Quando debeat admitti ad professionem. p. 188. n. 50. Professio quocumque sit, tacita quomodo inducatur. *ib.* n. 51. & 53. an iura probationis annorum possit admitti ad professionem, & quando? *ibid.* n. 54. An tacite tantum professio habeat votum passivum? an tacita professio cum expressa proficiendi promissione distingat matrimonium. p. 188. n. 55.

Bona novitiorum qui infra probationis annum faciunt professionem ad quem spectant. *ibid.* n. 56. & *segg.*

Novitius qui toto novitatu anno fuit infirmus an possit ad professionem admitti. p. 189. n. 60. & 61. an possit ordinari ad titulum paupertatis. pag. 259. n. 117.

Novitiorum beneficia quando vacant, vide *Beneficia*.

Novitia an possint ad praetatum superiorem vel ordinarium contra moniales reclamare. p. 190. n. 64.

Tempus Novitiatum an possint prorogari a superioribus, ex quibus causis. *ibid.* n. 65.

An Novitius egrediens ante completum annum teneatur Novitiatum inchonare. p. 191. n. 67. & *segg.*

A quo tempore computetur Novitiatum. *ibid.* n. 70. An & quando translati ab una ad aliam Religionem de-

debeat facere novum novitatum. *ibid.* num. 71. vide *de Professe*.

4 Novitatis ubi sit sepeliendus mortuus in novitatu. *pag.* 39. num. 14.

Novus.

Novus orbis. vide *Filipini*.

Nubens.

5 Nubens sine consensu patris, vide supra in verb. *Filius*.

Nubens infra annum luctus. vide *Adulter*.

Nubens tertio an dicatur caste vivere. *pag.* 65. n. 16.

Nullitas. Nullum.

1 Nullitas si fuit una cum appellatione interrata, de-
ferta appellatione, an sit defecta etiam nullitas. *pag.* 41. num. 11.

Nullitas contractus an possit allegari ab illo, qui fuit
auctor nullitatis. *pag.* 235. n. 31.

Nullitas contractus initii cum Ecclesia sine solemnita-
tibus an possit opponi ab illo, qui contraxit cum Ec-
clesia, si hac non reclamet. *pag.* 28. num. 27. &
pag. 32. n. 41.

Nullitas alienationis bonorum emphyteuticonum an pos-
sit opponi ab ipsis contrahentibus, etiam Domino
non reclamante. *pag.* 380. n. 36.

Nullitas citationis an possit opponi ab actore, si reus
computuerit. *pag.* 235. n. 6.

Nullitas an, & in quibus casibus opponi possit, etiam si
statum rejiciat omnes exceptiones contra instrumen-
tum; imo etiam excludat exceptionem nullitatis,
vide in verb. *Exceptio*. *pag.* 424. n. 44.

Nullitatis census exceptio an admittatur in summariis
sine, aut vero rejiciatur ad petitorium. *pag.* 427.
num. 77.

Nullitatem Bullarum Pontificiarum quis cognoscat. *pag.* 107. nu. 15.

Nullitas actus, vide supra in verb. *Actus*.

Nullum quod est, an aliquem operetur effectum. *pag.* 76. num. 63.

2 Nullitas alienationis sedis, pura ob defectum consensum
Domini &c. an possit ab alio allegari, quam a Do-
mino. *pag.* 20. n. 48.

3 Nullitas census quomodo probetur. vide *Numeratio*.

Nullitas contractus minoris quando attendatur. *pag.* 191.
num. 1. an nullitas contractus ob non servatas so-
lemnitates possit opponi ab illis, qui sine solemnita-
tibus contraxerunt, vel nullitatem causam dederunt.
ibid. n. 2. a favore Ecclesie a quibus opponi possit.
pag. 192. num. 3. nullitas contractus ex defectu Judicis
qui illi non intervenit an possit a Judice suppleri.
pag. 19. n. 4.

Nullitas contractus principalis an influat in clausulas
accessorias. Donationis que fuit facta a minore, &
contra quam minor dum viveret nec successores op-
pofuerunt an possit opponi a non habentibus causam
a donante. *ibid.* n. 6. & 9.

An debeat admitti etiam non restitutus acceptus. *ibid.*
num. 7.

Nullitas contractus quando inducatur ipso jure. *ibid.*
n. 8. Nullitas feudi ex defectu consensum Domini di-
recti, a quo opponi possit. *ibid.* n. 10.

Nullitas contractus proveniens non ex defectu consen-
sus, sed aliarum solemnitarum an inficiat possessionem.
ibid. n. 11.

Nullitas contractus a minore nunquam deducta an pos-
sit ab heredibus allegari. *ibid.* n. 12. & seq.

Nullitas Bullæ vel Brevis Apostolici a quo cognosci pos-
sit. *ibid.* n. 15. & 16. nullitas etiam statim probanda
an retardet executionem. *pag.* 193. n. 17. & 18.

Nullitate opposita contra Delegatum ad quem sit re-
currendum. *ibid.* n. 19.

Nullitatis remedium quamdiu duret, & quando sit op-
portunitas. *ibid.* n. 20. & an de per se & simplici-
ter opposita auct. per viam exceptionis an suspendat
sententiam & illius impediat executionem. *ibid.* n.
21. quoniam opponi possit. *ibid.* n. 22. an possit re-
sistere. *ibid.* n. 23.

An nullitas evidens aut ejus exceptio possit opponi non
obstante statuto prohibente exceptionem nullitatis.
pag. 194. n. 25. An impediat sententiam executionem.
ibid. n. 26.

Quinam prohibentur dicere de nullitate an a tertio per
suo interesse opponi possit? si causa fuit commissa
cum claus. nullitate & appellatione remotis. *ibid.* n.
27. & quando. *ibid.* n. 28. & seq.

Nullitas in judicio quot modis opponi possit, quando
principaliter, quando incidenter dicatur interrata, &
quomodo in judicio cognosci possit, & quando exe-
cutionem impediat, an retardet. *ibid.* n. 28.

Nullitas actus quando inducatur ipso jure, quando per
sententiam. *pag.* 195. n. 31. & 34.

Nullitas a quo, & quomodo sit probanda, an presu-
matur. *ibid.* n. 35. & seq.

Nullitas ex defectu processus an sit substantialis. *pag.* 196. num. 38.

Nullitas ex defectu iurisdictionis. *ibid.* n. 45.

Nullitas ex defectu mandati. *pag.* 197. n. 49. & seq.

Nullitas vel defectus mandati quando possit opponi.
ibid.

Nullitas ex defectu citationis quid auferat. *pag.* 198. nu.
54. & quomodo probetur, quod aliquis non fuerit ci-
tatus. *ibid.* n. 55. & quinam sit citandus. *ibid.* n. 56.

an valeat processus vel sententia si quis fuit citatus
per citationem invalidam. *ibid.* n. 57.

An nullitas ex defectu citationis unus ex pluribus hæ-
redibus an influat etiam quoad citatos in connexis.
ibid. n. 61. & 62. & *pag.* 201. n. 93.

An nullitatis exceptioni possit renunciari a partibus.
pag. 199. n. 63.

Nullitas simpliciter & indistincte & sine expressione
causæ in judicio deducta an retardet causæ expedi-
tionem. *ibid.* n. 64.

Nullitas ex defectu iurisdictionis proposita contra Ju-
dicem ordinariam quando admittatur vel non. *ibid.*
num. 65.

An credatur Judici Delegato assensum se habuisse iurisdic-
tionem, & quando. *ibid.* n. 66.

Nullitas ex defectu citationis, si actus sui natura cita-
tionem non requirit, an vitiet. *pag.* 199. n. 69. Quid si
reus ad totam causam non comparuit. *ib.* n. 70. &
quando sancitur. *pag.* 2. n. 73. & 74.

Nullitates quæ sunt mere juris positivi aut jura causæ
non multum concernunt quomodo sancuntur in Cu-
ria Romana. *ib.* n. 75.

Post constitutionem Clementis VIII. quæ nullitates in
judicio opponi possint? *ib.* n. 76.

Nullitas ex defectu mandati post constitutionem Clem.
VIII. an procedat etiam quando mandatum fuit revo-
catum. *ibid.* n. 77. quid si citatio fuit facta ad do-
mum tantum? *ibid.* n. 79. an sufficiat mandatum pre-
sumptum? *pag.* 201. n. 80.

Nullitatis oppositio quid operetur? *ibid.* n. 81.

Nullitas ex defectu iurisdictionis an impediat execu-
tionem sententiarum si requirit alioquem indaginem? quan-
do non: quanto tempore opponi possit? *ibid.* n. 82.

Nullitas quæ apparet ex inspectione processus an dicatur
proprie incidenter, & quando? *ibid.* n. 81. An
possit opponi non obstante præcepto impoñentem si-
lentium post sententiam generalem? *ibid.* n. 84.

Nullitas si est dubia & obscura an debeat judicari con-
tra illam & sustineri sententia? *ibid.* num. 85. & an
impediat executionem sententiarum si alioquem requirit
indaginem? *ibid.* n. 86.

Nullitas incurfa ex juris dispositione an sancitur in præ-
judicium juris tertio quæritur? *ib.* n. 87.

Nullitas ex defectu citationis an sit de jure sanabile
vel non. *ib.* num. 88. proveniens ex defectu consen-
sus quomodo sancitur. *ib.* num. 89. requirens alio-
quem indaginem ad quod judicium sit rejicienda.
ibid. n. 90.

Nullitas ex defectu iurisdictionis quando debeat oppo-
ni ad evitandum revocationem attentionem. *ibid.* n. 91.

Nullitas primæ sententiarum coram quo opponi de-
beat. *ibid.* quando retardet manutentionem? *ibid.*
num. 95.

Nullitas mandati procuræ an objici possit ab eo qui si-
mile habet mandatum? *pag.* 202. n. 96.

Nullitatis exceptio, & quærela an idem sint. *ibidem*
num. 97.

Nulli-

- Nullitas p[ro]n[un]tationis si opponatur a t[er]t[er]io an ab illo incuratur pena regressus, & quando? *ibid.* n. 98.
 Nullitas ex defectu citationis quomodo tollitur? *ibid.* n. 99. Nullitas processus an deducatur ex om[is]sa citatione filiorum debitoris. *ibid.* n. 100. a quo debeat probari? *ibid.* n. 101.
 Nullum quod est an possit ratificari? *ibid.* n. 104. an ullum producat effectum? *ibid.* n. 103.
 4 Nullitas contra tres conformes vel una illarum an possit opponi ad impediendum executionem. p. 37. n. 90. Vide *Executio* & *Sententia*.
 Nullitas p[ro]n[un]tationis intra quod tempus intentari possit, Vide *Tempus*.

Numerus.

- 3 Numerus pluralis, vide supra verb. *Locus*.
 3 Numerus Regularum tam vitorum, quam feminarum qualis esse debeat in omni monasterio? p. 202. n. 1.
 Numerus Ecclesiarum Imperii an possit augeri vel minui sine consensu Pontificis? *ibid.* n. 2.
 Numeratio pecuniarum in creatione census quomodo probetur, an assertionem Notarii. *ibid.* n. 3. & quomodo probetur simulatio numerationis. *ibid.* n. 4. & p. 203. n. 3. & p. 299.
 Numeratio actualis pecuniarum in societatis officium quomodo probetur. *ibid.* n. 10. & p. 11.
 3 Numerus pluralis an uno fit consensus. p. 204. n. 12.
 3 Inter numeri singularis & pluralis verba an sit discrimen in ultimis voluntatibus, aut quando. *pag.* 204. *num.* 13.
 Numerus an tollat prerogativam temporis in precedentibus. *ibid.* n. 14.

Nuncians.

- 1 Nuncians novum opus an teneatur exprimere causam nunciationis, & quando, & intra quale tempus de suo jure doceat: & an possit adificans interim continuare data cautione de demoliendo, quatenus &c. p. 41. n. 37.
 3 Nuncians novum opus quomodo tempore debeat expectari ut doceat de jure suo? p. 205. n. 9.
 Nuncians validerit tantum an amittat possessionem. *ibid.* n. 10. & nuncians quid debeat facere tempore nunciationis? *ibid.* n. 11.
 Nuncians novum opus si patitur quod nuncians doceat de jure suo an videatur renunciare iudicio antea-tentum? *ibid.* n. 12. An nuncians sit actor. *ibid.* n. 13.
 Nuncians novum opus an possit socio in re communi; vel quomodo opus impedire possit. p. 206. n. 16.
 Nuncians mala nova an & quando possit puniri. *ibid.* n. 18.

Nunciatio.

- 3 Nunciatio novi operis quando resolvatur in simplicem citationem? & quid optetur, & quam vim habeat. *pag.* 205. n. 1.
 Quando nunciatio remittatur. p. 206. *num.* 2. quid sit nunciatio, & quotuplex, & ubi fieri debeat, & quando fabricatum post nunciationem non sit demolendum. *ibid.* n. 4.
 An nunciatio transeat contra successorem singularem, & quoad quid. *ibid.* n. 5.
 Remedium nunciationis quale sit an precedat etiam in iudificatione novae Ecclesiae. *ibid.* n. 6. & 7. An possit fieri die feriato, & quando, & an ab illa detur appellatio, & ad quem effectum. *ibid.* *num.* 8.
 4 Nunciatio novi operis an transmittatur. vide *Transmissio*.

Nunciatus.

- 3 Nunciatus an possit spernere nunciationem sub praetextu quod notorie conficta non jure nuncians. p. 205. n. 14. & si adificans an cogatur demoliri si licet in negotio principali fuit contestatus. *ibid.* n. 15.

Nuncius.

- 1 Nuncius Apostolicus, an, ac quae Beneficia possit conferre, & quae non; & alias quatenus possit agere. p. 78. n. 69. *in fin.*

Nuncius circa citationes faciendas, vel factas, & quomodo, ac quando ei credatur circa illarum executionem &c. vide in verb. *Citatio*. p. 154. n. 15. & p. 206. & p. 154. n. 26.
 Nuncio Apostolico an debeat procurari, & a quibus, & quid Nuncius possit in sua nuntiatura. p. 291. n. 21. & p. 399.
 Ex Nuncii Apostolici officium & auctoritas quae sit, & alia, vide in verb. *Legatus*. *ibid.* n. 21. & p. 399.
 Nuncios Apostolicos offensos, an offendere mandans, vide in verb. *Immunitas*. p. 148. n. 6. & p. 399.
 Nuncio in quibus credatur. p. 206. n. 19. si scienter literas accepit a mandante homicidium & mandatorio iurist, securo homicidio quae pena puniatur. *ibid.* n. 18.
 Nuncios ad citandum quam diligentiam facere teneantur. *ibid.* n. 20.
 Nuncii relatio quando non valeat. p. 206. n. 21. An ejus privata fides facta in manibus partis in concursu publicae relationis an amittatur. *ibid.* n. 22.
 Nuntii relatio quando non sit necessaria? *ibid.* n. 23.
 An Nuncius possit a Iudice dari qui mittit in possessionem? *ibid.* n. 24. Nuncio asserenti in subfalsificatione fuisse servatas solemnitates an credatur. *ibid.* n. 25.

Nundinae.

Nundinae an possint haberi die feriato. p. 16. n. 12.
 Nundinae quid sint. p. 204. an locus & tempus illarum mutari possint, & quando. *ibid.* n. 1. nundinarum jus quis concedat. *ibid.* n. 2. an acquiri possit, praescriptione & quali? *ibid.* n. 3.
 An concessum a Principe Ecclesiae dicatur concessum cum immunitate a gabelis, & collectis. *ibid.* n. 4.
 Nundinarum jus a Principe petiti concessum an possit revocari. *ibid.* n. 5. per non solum quanto tempore amittatur. *ibid.* n. 6.
 Nundinarum tempore an persone sint securae & guidet ubi debita, quando non. *ibid.* n. 7.
 Nundinarum tempore an possit a Principe aliquid exigi ex singulis animalibus. *ibid.* n. 8.
 Nundinae diebus festis an sint licitae. *ibid.* n. 9.
 Nundinaria solatio quae sit. *ibid.* n. 10.

Nuptiae.

Nuptiae parae conditionis quatenus dicantur, aut indigant. p. 321. n. 157. & p. 399.
 Nuptiae quo tempore sint celebrari prohibentur, ac quomodo, & de materia. p. 15. n. 3. & p. 399.
 Nuptias incestuosas contrahentes etiam ex ignorantia, sed crassa, an incurrit ipsae factae excommunicationem? p. 144. n. 4.
 Nuptiae a quo sint benedicendae & quo tempore. *pag.* 66. n. 236. an a Sacerdote simplici de licentia Parochi, & quis Parochus, mulieris vel viri, quam penam incurrat sacerdos sine Parochi licentia benedicens. *ibid.* n. 237. & p. 329.
 Nuptiae secundae an sint benedicendae, & benedicens secundo nubenti quam penam incurrat, & quare secundae nuptiae non benedicantur. *ibid.* n. 241. & p. 242. quid si alicubi viget consuetudo benedicendi.
 Nuptias incestas contrahentes quomodo puniantur. *pag.* 206. n. 1. an possint cum aliis contrahere. *ibid.* n. 2. an requirant Curatoris aut Consanguineorum auctoritatem. *ibid.* n. 3.

O.

Obedientia.

Obedientia a feudatariis an non debeat potius Pontifici, quam Principi territoriali. p. 402. n. 120.
 Et a Laicis an non potius Episcopo precipienti, quam potestati laicali debeat? *ibid.*

Oblati.

Oblati alicui Religioni quomodo dicantur ad hoc, ut gaudeant ejusdem privilegiis, exemptionibus &c. p. 450. n. 28.
 Oblati an gaudeant privilegio Canonis. p. 276. n. 45.
 Oblati quibus gaudeant privilegiis & exemptionibus. p. 494.

pag. 110. num. 1. & an subint ordinariis private, vel cumulative cum Regularibus? *ibid.* n. 3.

Oblatio.

- 1 Oblatio qualis sufficiat in credito illiquido ad effectum obijcendi absolutionem ab excommunicatione? *p. 16. n. 7.*

Oblatio in purgatione attentatorum, vide supra in verb. *Attentata.*

Oblatio an sufficiat in partitione Brevis Pontificii dati cum clausula *parito Brevi.* *p. 166. n. 9.*

Oblatio Canonis ad effectum evadendi caducitatem, vide supra in verb. *Canon.*

Oblatio pecunie debita an fieri debeat creditori in pecunia numerata? *p. 262. n. 140.*

Oblatio debiti quomodo fieri debeat, si creditor sit extra locum, seu Provinciam &c. *p. 294. n. 7.*

Oblationes factæ Missa ab Episcopo in loco exempto celebrata, an sint ipsius Episcopi, an vero Presbiteri? *p. 457. n. 111.*

Oblationes ad præstandas an possint Parochiani obligari sponte legitima consuetudine? *p. 229. n. 16.*

Oblationes, quoad Congruam Rectoris, vide in verb. *Fructus.*

- 3 Oblatio quid sit, & an sit de præcepto? *p. 10. n. 4.*

Oblatio facta imagini ad pietatem privati? *ibid.* num. 6.

5. An Parocho, an Confraternitatis? *ibid.* num. 6. & seqq.

Si Episcopus celebrat in Parochiali, oblationes in tali missa factæ ad quem spectent? *pag. 211. num. 9.* An oblationes possint alienari, & quando? *ibid.* num. 10. & seqq.

An & quando oblatio liberet debitorem? *ibid.* n. 14. & seqq. quando sufficiat oblatio verbalis, & quid optineat. Quos effectus habeat oblatio realis? *ibid.*

Obligatio. Obligans. Obligatus.

- 1 Obligatio in contractibus an habeat originem a die celebrati contractus, aut quando? *p. 258. n. 117.*

Et obligatio prioritas unde deducatur, vide infra in verb. *Tempus.*

Obligatio facta a carcere, vide *Carceratus.*

Obligatus ad rationem an sit irregularis, & an de facto ordinarius possit ministrare? *pag. 20. num. 4. & seqq.*

- 3 Obligatio an habeatur pro non facta, ubi licentia obligandi data fuit nulla. *p. 325. n. 20.*

Obligatio præstentandi, vide *Onus.*

Obligatio bonorum, vide *Hypotheca.*

Obligans se ad casus fortuitos præstans, de quibus teneatur, an etiam de insolitiis, & quando *pag. 91. num. 147.*

Obligans se ad omnem diligentiam, de qua culpa teneatur? *p. 343. n. 91.*

- 3 Obligatio filii erga patrem civilis & e contra an cadat, cur non? *p. 214. n. 1.*

Obligatio matris pro filio an valeat? *p. 215. n. 5.*

Obligatio alendi filios unde oriatur, & an tollatur per emancipationem? *ibid.* num. 6.

Obligatio filiofamilias an valeat si vivit seorsum a patre aut est emancipatus? *ibid.* num. 7.

Obligatio filiofamilias an possit accedere fideiussor, aut quomodo. *ibid.* n. 8.

Obligatio de non offendendo, si fuit præstita inter plures & per plures, & unus tantum ex illis offendit, quisnam teneatur, an omnes in solidum? *ibid.* n. 9.

An rumpatur si offensio fuit secuta ex nova causa? *ibid.* num. 10. & 11. vid. *Causa.*

Obligatio quam conditionem tacite involvat? *ibid.* num. 10.

Obligatio fideiussoris, pro deferente arma quod illis non abueat, au daret, si gratia deferendi arma fuit revocata? *p. 216. n. 16.*

- 3 Obligatio fideiussoris utrum valeat, si contractus ab initio fuit nullus? *ibid.* n. 17.

Obligatio cameralis an habeat executionem paratam extra urbem? *p. 218. n. 18.* an contineat clausulam constituti vel precarii? *ibid.* n. 19.

Obligatio cameralis quibus exceptionibus retardetur, *ibid.* num. 20. & 21. & seqq. an transeat ad heredes?

ibid. n. 23. an includat obligationem ad damna, & interesse? *ibid.* n. 24.

Obligatus in forma Camere coram quo iudice possit conveniri? *ibid.* n. 25.

Obligatio ad factum an sit individua? & quot modis individuum inducatur? *ibid.* n. 26. Hypothecaria an sit individua? an ad defendendum in iudicio? *ibid.*

Dividua an ipso iure dividatur inter heredes? *ibid.* n. 28. Obligatio solvendi canonem an sit individua, an volente Domino fiat dividua? *ibid.* n. 29.

Inter plures contrahentes quomodo dividatur? *ibid.* num. 30.

Quomodo obligatio dicatur dividua. *ibid.* num. 31. ex quibus regulis cognoscantur facta dividua esse. *ibid.* n. 23. & in obligationibus individuis an irritata parte, tota irritetur. *p. 218. n. 34.*

An obligatio minoris sine solemnitatibus, civilis vel naturalis inducatur. Quid si accessit iuramentum? quid si est facta mulieri. *ibid.* n. 35.

Obligatio minoris quando revalideat & executionem mereatur? *ibid.* n. 36. an obligatio minoris in causa dotis sine solemnitatibus valeat? *ibid.* num. 37.

Obligatio iurandi oria ex contractu vel actu iudiciali an transeat ad alios. *ibid.* n. 38. Obligatio reddendi rationes, & ius illas petendi ad quos transeat. *ibid.* num. 39. Recepta penes acta an habeat executionem paratam. *ibid.* n. 40. Vestituendi usuras an transmittantur & ad quos & quid de bonis emptis ex pecunia tenebunt? *ibid.* n. 41.

Obligatio de conservando aliquem indemnem an adstringat ad omnia damna & interesse? *ibid.* n. 42.

Obligatio solutionis an præstetur & quando tempore? *ibid.* n. 43.

Obligatio celebrandi Missam a testatore iniuncta Cappellano an possit adimpleri per alium? *ibid.* n. 44.

Obligatio an sit personalis vel realis unde dignoscatur. *p. 219. n. 45.* Obligatio in futurum ex facultativis actibus an inducatur? *ibid.* n. 46.

Obligatio infinita de dando quomodo intelligatur. *ibid.* n. 47. Obligatio solvendi in fructibus primo generatur quid fuerunt consumpti ad quid obliget? *ibid.* n. 48.

Obligatio facta a marito nomine uxoris compromissione de rato, si maritus prætoritur sine filiis, & uxore transit ad secundas nuptias an duret. *ibid.* num. 49. & quid si est correptiva ad dotem receptam? *ibid.* num. 50.

Obligatio prima an novatione extinguatur? *ibid.* num. 51. & seqq.

Obligatus hæreticus an liberetur? *ibid.* n. 54.

Obligatus solutionis quando resultet ex observantia? *ibid.*

Obligatio officialis an finiatu finio officio? *pag. 231. num. 38.*

Obligati si sunt plures in solidum, & omnes vel plures condemnantur non facta mentione in solidum, quomodo censentur conveniri? *p. 219. n. 53.*

Obligatus ex promissione & non adimplens an committat poenam quoad alios coobligatos si obligatio fit poenalis? *ibid.* n. 55.

Obligatus asscurare an liberetur dando pignus aut fideiussorem? *ibid.* n. 56.

Obligatio reddendi rationem pro exactis quid comprehendat? *p. 219. n. 57.* Obligatus ad investendum si non investivit ad quid teneatur. *p. 220. n. 58.*

Obligatus tenere domum in Civitate quomodo satisfaciatur. *ibid.* n. 59. Obligatus ad factum sub comminatione poenæ negative facta, si non facit, an & quando incurrat poenam. *ibid.* n. 60. Obligatus ad aliquid faciendum vel solvendum sine præstatione temporis quando constituatur in mora? *ibid.* n. 61.

Obligatus solvere in navitate quomodo adimpleatur. *ibid.* n. 62. Obligatus specificæ ad aliqua onera particularia limitata an dicatur ab aliis liberatus? *ibid.* num. 63.

Obligatus tenere portam apertam quomodo satisfaciatur? *ibid.* num. 64. Obligatio an præsumatur. *ibid.* num. 65. Obligatio generalis quæ comprehendat. *ibid.* n. 66. Obligatus construere opus intra annum an privetur si intra illud tempus perficere non potuit. *ibid.* num. 67.

Obligatus ad aliquid faciendum quid teneatur facere. *ibid.*

- ibid.* n. 68. An obligari quis possint sine suo consensu. *ibid.* num. 69. Quomodo obligatio tollatur. *ibid.* num. 70. Obligatio conditionalis quomodo corruat? *ibid.* n. 71.
- Obligatio concepta sub modo seu conditione resolutiva an pendente modo vel conditione habeatur pro pura? *ibid.* n. 72.
- Obligatus deponere pretium bonorum emptorum super aliquo monie infra tempus determinatum, si intra praefixum tempus non deposuit, & postea mons ex casu fortuito defecit, periculum montis in cuius dampnum cedit? *ibid.* n. 73.
- Obligatus aliquid facere sine eptae dici determinatione quando dicatur in mora? *ibid.* n. 74.
- Obligatus solvere pretium aut adimplere an possit offerre pendente iudicio? p. 221. n. 75.
- Obligari an aliquis possit ex facto alterius? *ibid.* n. 76.
- Obligatio civilis & naturalis simul an impediens repetitionem, vide *Solvens*, & *Debitum* vel *Indebitum*.
- Obligatio solvendi intra certum tempus an dicatur impleta si solutio fit in fine termini. p. 115. num. 14.
- Quid in legatis piis, vel si dilatio fuit data heredi indefinite.
- Obligatio an transmittatur, vide *Transmissio*.

Oblivio.

- 3 Oblivio per quantum tempus praesumatur in muliere, quid si possessio fuit per alium interversa & occupata. p. 221. n. 2. ad effectum antequam possessionis quando excludatur, quid in facto proprio? *ibid.* num. 3. & 4. an sit iusta causa ignorantiae? *ibid.* n. 5.

Obreptio.

Obreptio, vide *Subreptio*.

- 1 Obreptionis exceptio an retardet mentionem, aut gratiasam subrogationem in Beneficio, an vero recitatur ad petitorium? p. 427. n. 77.

Obscurum, Obscuritas.

- 3 Obscurum quando aliquid dicatur, vel non? p. 221. §. 1. Obscuritas an reproberet in omni dispositione? *ibid.* §. 2. Quondam oportet vel non? & quando verba obscurata habeantur pro non oppositi? p. 212. §. 2. Quomodo declaratur? p. 223. §. 4. & 5. ¶

Observantia.

- 1 Observantia legitima ut introducat, quantum tempus requiritur. p. 230. n. 29.
- Observantia contra habentem assentientiam Iuris an extendatur de loco ad locum, & de re ad rem &c. p. 270. n. 26. & p. 278. n. 83.
- Observantia an non explicet verba dubia. p. 230. n. 29.
- Observantia contractus an, & a quo fit probanda, an non ab allegante, & quomodo. p. 242. n. 254.
- 3 Observantia an declarat gratiam, & quomodo fit probanda ad praesumendam confirmationem vel beneficium apostolicum. p. 122. n. 1. An declarat contrarium. *ibid.* n. 2. Observantia contra Constitutionem quae emanavit ob publicum bonum an sit audienda? *ibid.* n. 3. an de robore scriptura informibus? *ibid.* n. 4. An declarat quid fuerit in transactione comprehensum, & quae fuerit mens contrahentium ab initio? *ibid.* n. 5. An sit legum interpretes, & declarat dispositionem dubiam. *ibid.* n. 6.
- Qualis observantia debeat attendi quando sunt plures. *ibid.* n. 7. & quoniam dicatur proxima. *ibid.* n. 8.
- An resulet tam ex facto, quam non facto. *ibid.* n. 9.
- An & quando audiantur observantia vicinorum locorum. Quando inducat praesumptionem. p. 224. num. 10. & 31.
- Observantia qualis sufficiat ad praesumendum in Vicario confirmante donationem jurispatronatus mandatum Episcopi. *ibid.* n. 12. subsecuta contractum an suppleat omnes defectus & tollat omne dubium. *ibid.* n. 13. An sit interpretes immunitatum? *ibid.* n. 14. an indigeat praescriptione. *ibid.* n. 15. & 16.
- Observantia in solutione an declarat obligationem vel quando. *ibid.* n. 17. Observantia longa an declarat animum Principis. *ibid.* n. 18.

An sit omnium dispositionum interces. *ibid.* n. 19.

Observantia an probeat Beneficium esse sacerdotale. *ibid.* n. 19. an propter observantiam verba legis seu dispositionis sint improbanda. *ibid.* n. 20. & seqq.

Observantia interpretativa an requirat aliquam praescriptionem. *ibid.* n. 21.

Observantia an interpretetur litteras Apostolicas. *ibid.* n. 22. quid si sunt verba clara in contrarium. pag. 22. n. 23. & observantia Brevis quomodo probeatur? *ibid.* n. 24.

Observantia si adsunt hinc inde probationes cui censetur conformis. *ibidem.* num. 25.

An sit interpretativa testamentorum. *ibid.* n. 26. an patrum. vid. *Patrum*.

Obslacula.

Obslacula personalia, seu personae adherentia quando censentur in gratias Pontificis sublati, vide in verb. *Claufula Apostolica*: pag. 162. num. 1. & seqq. & p. 167. num. 54. & seqq.

Obstetrices.

Obstetrices, quae iussu Iudicis, inspexerunt mulierem 3 impotentem ad coeundum, quomodo debeant deponere? p. 225. n. 1. quid scire teneantur ratione officii. *ibid.* num. 2.

Obtinens.

Obtinens rescriptum, vide *r scriptum*. vide *provisus*. 3

Obviare.

Obviare, vide *Delissum*.

Occidens, Occisio.

Occidens ad defensionem bonorum, vel honoris &c. an sit irregularis. p. 287. n. 8.

Et occisio ad defensionem vitae, honoris, vel bonorum quando, ac contra quos sit licita, vide in verb. *Defensio*. pag. 354. Et quod occisio sit facta ad defensionem in praesumatur, an vero probari debeat. pag. 287. n. 7.

Occidens in duello an, & quando teneatur haereticus occidi ad damna &c. p. 350. n. 10.

Occidens in ebrietate, vide in verb. *Ebrietas*. p. 350. num. 1.

Occidens, vide etiam in verbis *Adulter*. *Martius*.

Occidens ad suam defensionem an sit irregularis, si dum posuit fugere non fugit, & de maceria. p. 97. num. 3.

Occidens patrem, matrem, uxorem, fratrem, filium &c. quae poena puniatur, & an committat patricidium, vide in verb. *Homicidium* §. *parricidium*. p. 132. Et occidens patrualem, vel consobrinum quomodo puniatur. p. 86. n. 103.

Occidens in Ecclesia, vel prope illam, aut existentem in illa, an, & quando gaudeat immunitate Ecclesiastica. p. 133. n. 50.

Occidens unum Clericum pro alio an sit excommunicatus. *ibid.* n. 51.

Et an occidens unum pro alio eum intentione &c. an teneatur poena *Legis Corneliae de scariis*. *ibid.* n. 52.

Occidens plures eodem tempore vel fixa, aut vulneratus &c. an teneatur de omnibus homicidiis. *ibid.* n. 53.

Et an incurrit plures irregularitates, aut excommunicationes, si occidit plures Clericos. *ibid.*

Occidens ipsum conscientia patriciis qualiter puniatur saltem in bonis relictis. *ibid.* num. 54. Et an careat sepultura Ecclesiastica. *ibid.*

Occidens, vide etiam *Homicidium*. *Homicida*.

Occidens, vide *Offendens*.

Occidens vel offendens illum qui, iniuriavit occidentis patrem, Consanguineum, aut Dominum, an de eorum mandato occidisse videatur. vide *Mandatum*.

Occidens martius. vide *Martius*.

Occidens eum, qui suae pudicitiae insidiatur an incurret aliquam poenam. p. 225. n. 1. an invadens pudorem filiorum, consanguineorum, & affinium? *ibid.* Occid.

Occidens aliquem ad quid teneatur. *ibid.* n. 2. quid de occidente in rixa, & quid de mandante & consulente, & quid de vulnerante? *ibid.* & quomodo, aut ad quod tempus debeant estimari opere occisi. pag. 226. n. 3.

Occidens aliquem cum baculo extra rixam sed praemeditare qua poena puniatur. *ibid.* n. 4. Occidens in hostia vel lusu a regione tolerato an mereatur poenam? cur non. *ibid.* n. 5.

Occidens seipsum ex conscientia parrici delicti quomodo puniatur, quid si iudicio vite an careat sepultura. *ibid.* n. 6.

Occidens uxorem quomodo puniatur. *ibid.* num. 7. Occidens unum pro alio quomodo puniatur, & occisio quomodo sit probanda. *ibid.* num. 8. quid si mediator rixae occidit unum ex rixantibus sine dolo. *ibid.* n. 9.

4 Occidens in sacrificia, officio, vel porticu an sit facilius. vide *Sacrilegium*.

Occulans.

3 Occulans testes aut impediens ne contra se deponere possint, qua poena puniatur. p. 227. n. 4.

Occultatio.

3 Occultatio processus quam praesumptionem inducat. pag. 227. n. 1. in archivio Episcopali facta a quo praesumatur facta. *ibid.* n. 2. si est diuturna; quam praesumptionem inducat. *ibid.* n. 3.

Occultatio quando inferat delictum. *ibid.* n. 7. occultatio testamenti aut instrumenti qua suspicione laboraret aut praesumptione? & contra quos. *ibid.* num. 8.

Occultum.

1 Occultum delictum, aut casus, quando dicatur esse, vide *Casus, Delictum*, & alias occultum quid dicatur. p. 395. n. 42.

3 Occultum quid dicatur. p. 227. n. 5. an occultum iudicetur ab Ecclesia. *ibid.* n. 6.

Ocularis.

1 Ocularis inspectio an sis melior probatio. p. 70. n. 24.

Odiosa.

1 Odiosa an sint favore animae extendenda, & amplianda. p. 131. n. 6.

Oeconomus.

3 Oeconomus Ecclesiae vacuari a quo deputari possit & ad quem finem; an possit deputari unus ex colligantibus, & quando? p. 227. n. 2.

Oeconomus ad Beneficii custodiam deputatus quando expiret. *ibid.* n. 3. an illi manutentio denegari possit si fuit deputatus vacante possessione? *ibid.* n. 4.

Offendens. Offensio.

1 Offendens Officiales Curiae &c. ex causa litis quando incurrat poenas Bullae Alexandrinae. vide in verb. *Bulla*. p. 106. n. 6.

Offensio an, & quando praesumatur facta ex provocatione. *ibid.*

Offendendi. Offerens.

1 Offerendi jus, vide *Jus offerendi*. Offerens solutionem priori creditoribus, an, & quando in concursu creditorum in illius locum succedat, tam quoad privilegium prelacionis, quam quoad alia. pag. 263. num. 150. & seqq.

Officia.

1 Officia divina an possint celebrari in Ecclesia polluta. p. 358. n. 64. seqq.

3 Officia publica cui sint danda. pag. 218. n. 1. an duo debeant dari uni? *ibid.* num. 2. quatenus officia sint de regalibus. *ibid.* num. 3. an quae habent annexam

administrationem iustitiae, possint alienari ab inferioribus Principibus? Officiorum publicorum dominium penes quem maneat? *ibid.* n. 5.

Officiorum nomine in bullis Pontificis quae veniant. *ibid.* n. 6. officium Postularum an sit de regalibus. *ibid.* num. 7.

Officium executoris testamentarii, an & quomodo transeat in successorem. *ibid.* n. 8.

Officium Judicis quando detur contra singularem successorem. p. 229. n. 10. quando detur nobile officium Judicis *ibid.* n. 11. quibus competat. *ibid.* num. 12.

Officium Judicis quando censetur imploratum & ex qua clausula. *ibid.* n. 13. An officium Judicis comprehendens pro usu, & decursu aquarum tollatur praescriptione, & quali. *ibid.* num. 14.

Officium Judicis quando non competat. *ibid.* n. 15. & an minus obliget quam actio: & quando competat. *ibid.* n. 16. & 18. An & quando cohereat personae, & cum illa extinguatur. *ibid.* num. 20. & an possit implorari ad impediendam executionem trium consensuum, aut quando. *ibid.* n. 19.

An Judicis officium transeat ad heredes. *ibid.* n. 21. Officium emptum a parte nomine filii sine ulla reservatione domini qui acquiratur. p. 230. n. 22.

Officium Judicis an transmutetur. *ibid.* n. 24.

Officium delegatum quando expirat. *ibid.* n. 25.

Officium an alicui debeat esse damnosum. *ibid.* n. 26.

Officialis.

Officialis cujus nomine praesumatur contraxisse. pag. 230. n. 23.

Officiali ad nuntium amovibili an decur manutentio. *ibid.* num. 27. officialis maxime Iudex quem representet, & illum non salutans an possit puniri. *ibid.* num. 28.

Officialis Iudex aut alius Minister iustitiae cognoscens carnaliter mulierem carceratam etiam meretricem quomodo puniatur. *ibid.* num. 29. an sine causa officio privati possit *ibid.* n. 30. an propter infirmitatem. *ibid.* n. 31.

Officialis scientia an sufficiat ad notandum Principi in praescribenda immunitate a Datis contra principem. *ibid.* n. 32.

Officialis serviens per substitutum si fuit substitutus illis, qui habebatur vir, probus, an dicatur in culpa & teneatur de damno ab illo dato. *ibid.* n. 33.

Agens nomine Domini an obligetur de suo. *ibid.* num. 34. Officialis successor an debeat habere idem salarium. *ibid.* n. 35.

Officialis fides seu exemplum extractum e libris publicis an praesumatur verum? p. 231. n. 36.

Officialis an & in quibus credatur, & quando. *ibid.* num. 37. contrahens ratione officii, an eo facto possit amplius agere pro eo contractu. *ibid.* n. 38.

Officiali asserenti de commissione sibi data circa aliquid quando credatur? *ibid.* n. 39. & 40.

Officialis negligens exigere debita Principis an teneatur de proprio. *ibid.* n. 41. Officialis actu serviens an precedat aliis ejusdem officii non servientibus. *ibid.* num. 42.

Officialis aliquem substituens in officio an teneatur pro substituto. vide *substituens*.

Omnis. Omnino. Omnimoda.

Omnis dictio an sit nomen collectivum, & dictio universalissima. p. 140. n. 99. & p. 299. n. 30.

Omnino dictio, quid importet. p. 298. n. 15.

Omnimodas dictio, vide *Dictio*.

Omnia, & singula dictio, vide *Dictio*.

Onus.

Onus annexum bonis quodnam dicatur reale, personale, aux mixtum. p. 193. n. 65. seqq.

Onus praesentandi aliquem de certa familia, cum prohibitione, ne possit alius praesentari, an debeat intelligi, & restringi solum ad personas paulo ante nominatas, vel an censetur respectum etiam ad alias. p. 97. n. 5.

Onus reddendi rationes administrationis an transmittatur. vide *transmissio*.

Opera, & Operarius.

- 1 **Operæ proprie**, an locari possint, vide *Locatio*.
- 2 **Operarii impediri** ob pluvias quominus laborentur a die an possit petere totam mercedem, p. 231. n. 1. an illis debeat salarium promissum, si nihil fuerint operati, si per illos non fecit. p. 231. n. 2. & 3.
- Operarius conductus** ad servitium in certo loco situcatus extra illum servire. an consequatur suum salarium, & quando. p. 232. n. 4.
- Operarius operans** in fundo alieno existimans illum pertinere ad conductorem an excusetur a pena contra turbantes possessionem alienam. *ibid.* n. 5.
- Opera** an compensentur cum alimentis. *ibid.* n. 6.
- Operæ rusticorum** unde traxerint originem an sint licite & que. *ibid.* n. 7. & 8. quibus prestari debeant, an Domino proprietatis, vel Domino jurisdictionis? *ibid.* n. 9. an ad has obligari possint Clerici? cur non. *ibid.* n. 10.
- An **opera determinata** ad certa servitia, si illis dominus uno anno non indiget, possint in alias converti. p. 233. n. 11. quid si sunt indeterminata, & quales in dubio esse presumantur. *ibid.* n. 12.
- Operæ servorum** uti vestire an sint fructus. *ibid.* n. 13.
- Operam** dans rei illicitæ ad quid teneatur. *ibid.* n. 14. & 15.

Opinio.

- 1 **Opinio probabilis** in dubio an possit sequi relicta probabiliori. p. 348. n. 5.
- 2 **Opinionones probabiles** si due concurrant, an non præferatur illa, quæ faver Ecclesiæ. p. 151. n. 35. & p. 154. n. 32. aut quæ faver immunitati Ecclesiasticæ. p. 205. n. 16. aut matrimonio, faminz, minori &c. *ibid.*
- 3 **Opinio inter probabiles** quæ sit præferenda? p. 233. n. 1. opinio quod familiaris Episcopi etiam Laici non gaudeant privilegio fori ap. sit probabilis. *ibid.* n. 2.
- An æquior sit præferenda communiori? *ibid.* n. 3. an quæ distinguit, an quæ stat pro valore testamenti sit præferenda illi, quæ impugnat valorem? Communior an censetur verior. *ibid.* n. 4.
- Opinio testatoris** in legatis an sit attendenda, si dispositio reddatur nulla. p. 234. n. 5. In dubio an illa sit tenenda quæ sustinet actum. *ibid.* n. 6. an illa sit præferenda, pro qua plures sunt iudicia. *ibid.* n. 7. an illa sit tenenda, per quam minus derogatur juri communi; & an illa quam observantia recipit, si contraria est communiori. *ibid.* n. 8. qualis pro evitatione penæ recipi possit. *ibid.* n. 9.
- Opinio** non reducens ad dispositionem juris antiqui an sit favorabilis & amplectenda? *ibid.* n. 10. an sit iudicanda ex numero Doctorum aut ex pondere. *ibid.* n. 11. Vigens de tempore contractus transactionis an sit attendenda, si deinceps contrarium decidit Romanæ. *ibid.* n. 12.
- Opinio Canonistarum** an præferatur Theologorum sententia, antiquiorum vel recentiorum? *ibid.* n. 13.
- Opinionones Doctorum** an faciant rem dubiam. *ibid.* n. 14.
- 4 **Opinio unius Doctoris** contra veterem aliorum an faciat quod transactio rescindi non possit. vide *Transactio*.

Opponere & Opposiciones.

- 1 **Opponens compensationem** an dicatur facere debitum. p. 207. n. 19.
- 4 **Oppositiones contra testes** quæ esse possint. vide *Testes*.

Opprobrium.

- 4 **Opprobrium** an transmittatur. vide *Transmissio*.

Opus. Opus.

- 1 **Opus** quæ jure, quomodo, ac quando competat Canonici, & alia vide in verb. *Canonici*. pag. 114. n. 19. & seqq.
- 3 **Opus** quid sit, & unde deducta, & quomodo possit

induci. p. 234. n. 1. & 2. & quæ operari possint? *ibid.* n. 8. an operari possint præbenda habens annuum onus uti Doctoralis, aut penitentialis, theologicis &c. *ibid.* n. 9. an beneficia annexa alicui dignitati. *ibid.* n. 10. an præbenda æqualis vel minor? *ibid.* n. 11.

Quinam possint operari? *ibid.* n. 13. & quoties possint operari. *ibid.* n. 14. seqq. An Conductores? p. 236. n. 18. an facultas operandi possit etiam competere Ecclesiis Collegiatis. *ibid.* n. 19.

Optionis statum factum ab Episcopo sine consensu Capituli, quamdiu duret. *ibid.* n. 20.

Optio intra quod tempus fieri debeat, & an hoc tempus possit prorogari vel minui? *ibid.* n. 21. & quomodo tempus currit, & quibus? *ibid.* n. 22. & an hoc tempus currit ignorantibus, aut impeditis? *ibid.* n. 23.

Optatio quomodo fieri debeat, an gradatim. *ibid.* pag. 237. n. 25. & 26.

An in optione committi possit simonia, & quomodo. *ibid.* n. 27. & seqq. An ille qui, male optavit & quando possit redire ad suam præbendam. *ibid.* n. 29. & 30. Provisus de quarta portione an optare possit. *ibid.* n. 31.

Optio an detur in pensionibus. p. 238. n. 6.

Optio ad integrum Beneficium quando detur. *ibid.* n. 37.

Optioni a quibus derogari possit. *ibid.* n. 38. & seqq.

Optio an habeat locum in expectativis. *ibid.* n. 41. Consuetudo optandi an tollatur per non usum, cur non. *ibid.* n. 42. An contrario usu. *ibid.*

Oratio.

Oratio quadraginta horarum, vide *Quadragesima*.

Oratorium.

Oratorium privatum quoad facultatem legendi missam in illo &c. vide in verb. *Brevi*. p. 106. n. 2. & in verb. *Clausula in tua, & me famula presens*. p. 171. n. 24.

Oratoria privata, & quando gaudeant immunitate Ecclesiasticæ. p. 339. n. 74.

Oratoria privata an possit Episcopus habere in suo palatio, vide in verb. *Episcopus*. p. 401. n. 111.

An aut possit licentiam dare celebrandi in Oratoriis privatis.

Oratorium privatum an possit haberi ab Episcopo titulari in suo palatio. p. 407. n. 183.

Oratorii edificatio, vide *Ecclesia*.

Oratorii privati in erectione an sufficiat licentia sociorum, & quomodo. p. 325. n. 25. quin in gratia erigendi Oratorii privatum concessum cum clausula de *ipso Ordinarii licentia, arbitrio &c.* *ibid.* n. 24.

Oratorium quid sit, & quomplex. An privatum quilibet possit habere in sua domo. In oratorio privato an possit celebrari de licentia Episcopi? p. 239. n. 2. & 3. qualiter debeat esse ornatum. p. 240. n. 10. & 11.

Qualiter concedatur oratorium privatum. p. 241. n. 12. & 12. an licentia oratorii privati data ab Episcopo transeat ad hæredes. *ibid.* n. 14.

An oratorium privatum ubique suffragetur privilegio? *ibid.* n. 15.

Oratorium publicum cujus auctoritate sit constituendum? & in districtu parochiali an requiratur consensus Patroci? p. 242. n. 19. & quando præsumatur eadem auctoritate Episcopi? *ibid.* n. 20. & 21. & antiquum deure licentia in illo celebrandi quæ debeat precedere? *ibid.* n. 22. & seqq.

Ordinarius.

Ordinarii nomine quinam veniant in ordine ad collationem Beneficiorum. p. 78. n. 70.

Et alias an possit dici Ordinarius, qui est inferior Episcopo. p. 407. n. 185.

Ordinarii jurisdictionis in Exemptos quæ sit concordatus supra in verbis *Episcopus, Exemptio*.

Ordinarius vide etiam *Episcopus*.

Ordinarius concordatus etiam quæ dicuntur in verb. *Judex Ecclesiasticus*. p. 213. & seqq.

Ordinarius an præsentet litem inter patronos pendente, & in tempore non finita, vide *Lit.*

Ord.

- 4 Ordinarius quod tempus habeat ad conferendum velin-
firandum. vide *tempus*.

Ordinans, Ordinari, Ordinatio, & Ordinatus.

- 1 Ordinatus sine dimissiois an sit capax Beneficii. *pag.*
72. n. 38.
3 Ordinatus a non suo Episcopo sine dimissiois an gau-
deat privilegio fori. *p. 254. n. 89.*
An ordinari aliquis possit sine titulo. *p. 255. n. 101.*
& qualis debeat esse titulus. *ibid. n. 102. & 103.*
qualis debeat esse titulus Beneficii pro ordinatione?
p. 256. n. 105. & seqq. An ad titulum feminarii
quis ordinari possit. *ibid. n. 106.*
Ordinatus ad titulum Beneficii an possit illud resigna-
re. *ibid. n. 106.*
Titulus patrimonii quæ bona complectatur, & qualis
esse debeat. *ibid. n. 109. & 110. & p. 257. n. 120.*
& an hæc alienari possint. *ibid. n. 118.*
Ordinatus ad titulum patrimonii sibi donari cum pacto
illud restituendi post ordinationem an sit suspensus.
ibid. n. 117. An patrimonium possit alienari pro li-
berando patre vel fratre & carceribus. *p. 258. n. 126.*
Ordinatus ad subdiaconatum cum titulo patrimonii si
illud amisit ante Diaconatum, an possit promoveri
ad Diaconatum sine novo patrimonio. *p. 259. n. 129.*
An ordinatus qui fecit pactum cum donatore de non
petendo patrimonio, & de non molestando donato-
rem propterea an sit suspensus quid si hoc pactum
fecit cum ordinatore. *ibid. n. 130.*
An ordinari ad Titulum Beneficii quis possit, & quan-
do. *p. 260. n. 135.* an ad titulum, mente Episcopa-
lis? *ibid. n. 136.* vel quando? an ad titulum Ca-
pellanæ manualis. *ibid. n. 137.*
An ordinatus ad presbyteratum, si in calice non fuit
vinum, sit valide ordinatus? *ibid. n. 138.*
Ordinatus ante legitimam ætatem vel extra tempora an
gaudeat privilegio fori? *ibid. n. 139.* an ordinatus
a non suo Episcopo sine dimissiois. An tales sint
suspensi in foro externo aut interno. *ibid. n. 140.*
Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide an sit sus-
pensus? & an superveniente ætate possit celebrare si-
ne irregularitatis incurfu. *ibid. n. 141.*
Ordinatus per saltum an ipso facto sit suspensus aut sit
suspendendus? *ibid. n. 142.* an ordinatus ab Epi-
scopo excommunicato vitando. *ibid. n. 143.* an ordi-
natus interdictus non servatis. An ordinatus cum
dimissiois Capituli infra annum in casibus non per-
missis, an ordinatus extra tempora, vel sine dimissio-
is aut ante ætatem? *ibid. n. 144. & seqq.* an ordi-
natus ad subdiaconatum omnis minoribus. *ibid.*
n. 147.
Ordinatus ad subdiaconatum cum calice non benedi-
cto an sit valide ordinatus? *ibid. n. 148.*
Ordinatus causa evadendi iudicium seculari an peccet.
ibid. n. 149. Ordinatus sine patrimonio cum pacto
nihil petendi ab Episcopo quam penam incurrat,
aut quando. *ibid. n. 150.* An ordinatus dolose sine
titulo cum falso titulo an sit suspensus vel suspenden-
dus? *ibid. n. 152.*
Ordinatus subditum alienum per ratihabitionem an li-
beretur a suspensione. *ibid. n. 153.* & ad quid ordi-
nans scienter servum sine domini consensu teneatur.
ibid.
Ordinari an aliquis possit ad Subdiaconatum ad ritu-
lum Beneficii cuius fructus primum post sacerdotium
lucari possit. *ibid. n. 154.*
Ordinatus cum dimissiois, in quibus conceditur licen-
tia suscipiendi ordines a quocumque in propria Dico-
cesi ordinante, an possit ordinari ab Episcopo ordi-
nante in aliena. *p. 261. n. 162.*
Ordinans aliquem non adhibita materia debita an pos-
sit illam supplere etiam extra tempora aut in loco
sectato. *ibid. n. 161.*
4 Ordinatus cum dimissiois Vicarii Capitularis intra an-
num quam penam incurrat. *p. 222. n. 266.*

Ordo.

- 1 Ordines quando, quibus, ac in quo loco possint ab
Episcopo conferri, vel non? & an denegari, vide
aliqua miscellanea in ver. *Episcopus. p. 401. n. 112.*
Regendellii Bibliotheca. Tom. IV.

- & *seqq.* an possint ab eodem suis subditis conferri ex-
tra propriam Diocesim. *p. 11. n. 18.* an etiam non
subditis habentibus tamen dimissiois, si fuisset ab al-
quo Episcopo invitatus. *p. 402. n. 113.* Et an possint
ab Episcopo conferri Religiosis extra suam Diocesim,
si sit ab Abbate invitatus. *p. 11. n. 18.* An possint
ab Episcopo conferri illi, qui est subditus tantum in
temporalibus. *p. 402. n. 117.*
An possint conferri ab Episcopo titulari etiam suo fami-
liari absque expressa licentia proprii Episcopi. *pag.*
407. n. 183.
Ordines an possint conferri extra tempora stante tali
consuetudine. *p. 239. n. 9.*
Ordines Minores quomodo conferri possint ab Abbati-
bus, an non saltem suis subditis. *p. 6. n. 8. & p.*
10. n. 12. & seqq.
Ordines an possint conferri obligatis ad ratiocinia, vi-
de *Obligatus*.
Ordines in qua ætate quis suscipere possit. *p. 23. n. 16.*
Ordines quoad Bigamos, vide infra in verb. *Bigami*.
Ordines sacri quatenus inducant impedimentum dirimens
matrimonium. *p. 313. n. 88. seqq.*
Ordinem juris non servare in causis notoriis in siro-
do. *p. 172. n. 41. & p. 180.*
Ordo scripturæ an non designet ordinem voluntatis. *p.*
433. n. 36.
Ordines suscipiens in fraudem fori secularis, vide *Lai-*
ci.
Ordo processionum an possit præscribi a Laicis, vide
Laiici.
Ordinis minister quis sit ad valorem sacramenti? *pag.*
243. n. 1. Ordinatus ab excommunicato an licite
exerceat sunto ordinem. *ibid. n. 1.*
Ordinum nomine qui veniant. An prima confusa sit
ordo. *p. 243. n. 2. & seqq.*
Requisita pro ordinandis quæ sint. *p. 244. n. 8. & seqq.*
An ordinandi sint examinandi, & quomplex sit exa-
men. *ib. n. 15.* Et quid in omni examine sit investi-
gandum. *p. 245. n. 17. ad 23.*
Quomodo dispensetur super ætate, & extra tempora?
ibid. n. 24. & seqq.
Ordines extra tempora quibus possint conferri. *p. 246.*
n. 28. & quæ sint tempora ordinationum. *ib. n. 29.*
Regulares an possint ordinari extra tempora? *ibid. n.*
30. an valeat consuetudo, quod ordines conferantur
extra tempora? *p. 247. n. 31.*
Ordinum interstitia, vide *Interstitia*.
Ordines plures an possint conferri eodem die, vel duo-
bus diebus continuato jejunio. *p. 248. n. 46.*
Ordines an possint conferri non subditis. *p. 250. n. 46.*
62. & quinam dicantur subditi, vide *Subditi*.
Quando Episcopus possit ordinare non subditos. *p. 251.*
n. 68. & seqq. vide *Privilegiatus*.
Ordines an possint conferri illis qui nullius sunt Dico-
cesis, aut a quo debeant habere dimissiois. *p. 261.*
n. 156. Ordines suscipiens ante sacramentum con-
firmationis an incurrat aliquam penam. *ibid. n. 157.*
Ordo per vim & metum susceptus, an dicatur mari-
monium? quid si fuit coactus infanti. *ibid. n. 158.*
& 159.
Ordo servandus in concursu plurium creditorum con-
tra bona communis debitoris. *p. 12. n. 55. & seqq.*
Ordo qualis sit servandus in duendo funere. *p. 41. n.*
33. & quis præscribat numerum sacerdotum vel elec-
torum? & qualis debeat esse ordo in duendo fune-
re? *ibid. n. 23.*

¶ *Originale.*

- Originale, & protocollum, seu matrix, vel imbrevia-
tura Notarii quid sit, & quomplex, & qualiter fiat? *p.*
261. §. 1.
Originale, & protocollum Notarii, si discrepat ab Ex-
emplato, an stetur originali, & quando non? *ibid.*
& seq. §. 2.

Vide fufus in Elencho. ¶

Origo.

- Origins an sit facienda mentio in impetratione Benefi-
cii, & quomodo iustificetur. *p. 71. n. 31.* Quid in dis-
pensatione matrimoniali, & an originis sponsi, vel
spon-

Origo, vide etiam *Domicilium*.

Orisundus, Ortus,

- 1 *Orisundus, & Ortus* vocabula quomodo distinguantur; ac posita in literis dispensationum quomodo sint ab oratoribus probanda, & de materia. p. 306. n. 29. & pag. 442. n. 115.

Oculusus,

- 3 *Oculusus* mulierem per vim quomodo sit puniendus, quid si habuit sinem illum ducendi in uxorem, quid si oculusus fuit factum in publico. p. 263. num. 1. *Oculusus* puerum libidinis causa aut puellam consentientem an molester criminaliter? *ibid.* n. 3. an *oculusus* puellam consentientem, ut eam haberet uxorem contra voluntatem parentum, ac *Consignatorum*? *ibid.* n. 4.

Ostendens,

- 1 *Ostendens* occisori locum in quo laebat, ille, qui posita fuit inde occisus, an puniatur pena auxilium. p. 60. n. 10.

P.

Paalum,

- 1 *Paalum* suscipiendi in se periculum foris in contraditione, an, & quando, sit licitum. p. 107. n. 7. *Paalum* in censu creatione quam sit licita vel non: quamquam illam annullat, aut habeantur pro non adjectis, vide plures casus in *ver. Consus.* p. 146. num. 50. segg. & per tot. 5. *Paalum* quamquam dicantur contra naturam, & quamquam contra substantiam contractus, & de illorum effectu. p. 146. n. 50. segg. *Paalum* in prejudicium immunitatis Ecclesiasticae an possit fieri a Prelatis inferioribus. p. 192. n. 58. *Paalum* de quota litis inter advocatum, & Clientem an valeat, & de eius penis. p. 327. n. 3. *Paalum* de successione viventis, an valeat. p. 346. num. 28. *Paalum* quod *emphyteuta* non recuperet melioramenta in re *emphyteuta* facta, an valeat. p. 388. num. 107. *verf. resp. II.* *Paalum* quod Dominus directi & non *emphyteuta* solvat collectas Principi solvendas, aut alia onera, an valeat. p. 389. n. 112. *Paalum* de non petendo exceptio an excludatur a statuato reijciento omnes exceptiones. pag. 413. num. 36. & p. 426. n. 58. 2 *Paalum* de succedendo, vel non succedendo, aut *paalum* super hereditate viventis &c. an, & quando valeat, & de illius pena, quid in filiabus. p. 79. num. 51. segg. & p. 113. n. 13. *Paalum*, quod non possit revocari donatio etiam ob ingratitudinem &c. an valeat. p. 79. n. 51. 3 *Paalum*, dumtaxat te capui conditione ut parentes tui curent ut matrimonium meum contrahas sub pena solvendi centum, & an pensale. p. 46. n. 38. *Paalum* an sint servanda & quos obligent. p. 264. nu. 1. *Paalum* ne res propria alienari possit an valeat, & an restringens liberatem. *ibid.* n. 2. an in re propria ad onus acceptoris ne sit alienare valeat. *ibid.* n. 3. & an alienatio contra tale *paalum* valeat. *ibid.* n. 4. Quid si *paalum* fuit iuratum aut contractus, *ibid.* num. 5. & segg. *Paalum* in quo adest clausula constituti, an impediatur domini translationem. *ibid.* n. 7. quid si intervenit decretum Iudicis. *ibid.* n. 8. *Paalum* eligendi sepulturam an obliget. *ibid.* n. 9. *Paalum* inter privatos invicem succedendi in universum jus an valeat, cur non. *ibid.* num. 10. quid si iuratum. *ibid.* an succedendi in legatis. p. 265. nu. 11. an succedendi in beneficiis? *ibid.* *Paalum* negativum de non succedendo. *ibid.* n. 12. quid si est iuratum.

Paalum de hereditate viventis an valeat. *ibid.* n. 13. *Paalum* in matrimonium vel sponsalibus quod vir habet perpetuo in domicilio uxoris an valeat, quid si fuit iuratum & quando valeat. *ibid.* n. 14. *Paalum* quod filia dote contenta patri ab intestato non succedat quando valeat. *ibid.* n. 15. *Paalum* ab uxore quod dos profectitia pleno jure spectet ad maritum etiam post mortem suam an valeat. *ibid.* n. 16. *Paalum* quod donatio non possit revocari an valeat. *ibid.* num. 17. *Paalum* quod creditor sententiam possit persequi in bonis ubi obligatus propria sua autorizavit an valeat? p. 265. n. 18. *Paalum* initium inter partes, quod solutio probari non possit nisi per scripturam an valeat? p. 266. num. 19. Legis commissoria in pignoribus an valeat? *ibid.* num. 20. quid si fuit factum quod fructus pignoris non imputentur in sortem? *ibid.* n. 21. *Paalum* in mutuo quod aliquid solvatur pro interesse, an & quando valeat? *ibid.* num. 22. Usurarium *paalum* an possit a supremo Principe permitti, aut per ejus leges fieri licitum? *ibid.* n. 23. an Confuetudine? *ibid.* n. 25. *Paalum* an porrigatur ad alios quam pacificentes? pag. 268. n. 37. unde sumat interpretationem, an ab observantia, vel consuetudine? *ibid.* num. 38. *Paalum* interpositum super una re an extendatur ad alias res? *ibid.* num. 39. ambiguum & obscurum quomodo sit interpretandum & contra quem? *ibid.* num. 39. *Paalum* an rumpantur leges? *ibid.* num. 40. quoad transmissioem an sit reale? *ibid.* n. 41. & transeat in quencumque successorem? *ibid.* *Paalum* de retrovendendo an faciat venditionem imperfectam? & an sit licitum? *ibid.* n. 42. redimendi vel retrovendendi ipsi contractui incontinenti adjectum quid operetur, & ad quos transeat? *ibid.* n. 43. an videatur prorogatio ex partium taciturnitate? *ibid.* n. 44. quantum tempore praescribitur? pag. 269. n. 45. an sit creditibile? *ibid.* n. 46. *Paalum* inter emptorem & venditorem quod res vendita sit hypothecata emptoris creditori an det illi hypothecam cum praestatione? *ibid.* n. 47. *Paalum* per quod quis redditor certus de lucro an sit usurarium? *ibid.* n. 48. *Paalum* in deputatione Vicarii adjectum, quod filium teneatur dividere cum Episcopo aut cum Capitulo an sit simoniacum? *ibid.* n. 49. *Paalum* in patrimonio Clericali quod post ordinationem non debeat restitui donatum an valeat? *ibid.* n. 50. *Paalum* factum circa Capellaniam manusque sine auctoritate Papae an sit simoniacum? *ibid.* num. 51. De aliquod tribuendo in impetratione Beneficii titulo gratitudinis an sit simoniacum? *ibid.* num. 52. *Paalum* inter conjuges initum abstinendi a debito conjugali seculo incontinentia periculo ne multiplicetur proles an valeat? *ibid.* n. 53. *Paalum* adjectum contractui bonae fidei an pariat actionem? *ibid.* n. 54. Quod onus gabellae solvenda pro contractu spectet ad venditorem an sit usurarium aut suspensum de usura vel quando? *ibid.* num. 55. Inequalitatis inter socios an sit licitum? p. 270. num. 56. resolutivum quando operetur? *ibid.* quod a creditore fiat quietantia facto deposito quomodo intelligatur? *ibid.* n. 58. francandi in investitura an faciat contractum *emphyteuticum* transire in venditionem? *ibid.* n. 59. *Paalum* Episcopi, aut Prelati sine solemnitatibus extravagantis *ambitiosa* quos liget? *ibid.* n. 60. *Paalum* de se obligando an pariat efficacem obligationem & actionem? *ibid.* num. 61. *Paalum* nudum absque stipulatione an producat actionem, & quo jure? *ibid.* n. 62. De quota litis an valeat? *ibid.* n. 163. *Paalum* an suffragetur, si ille, qui se in illo fundat, non probat a se fuisse observatum? *ibid.* n. 64. *Paalum* in Beneficialibus quod una pars cedat jure suo si quod habeat, & alia pars det aliquod temporale quando non sit simoniacum? *ibid.* n. 65. *Paalum* in instrumento cambii positum quod in cambiis stetur simplicibus computis & parvis librorum mercatorum deputatis an valeat? p. 271. n. 66. *Paalum*

Paſſum eſtimationis faciende favore utriuſque partis op-
poſitum, cujus favorem reſpiciat? *ibid.* 67.

Paſſum contra inſtrumentum locationis quando cenſetur
ratificatum a ſucceſſore? *ibid.* num. 68.

Paſſum del ſolvendo minore penſionem initum cum
Reſtore Beneficii an tranſeat in ſucceſſorem? *ibid.*
num. 69.

Paſſum de ſtando jutameto creditoris circa damna an
valeat? *ibid.* n. 70. de non reſcindiſis expenſis, aut
meliorationis an fieri poſſit? *ibid.* n. 71. De ſol-
vendo fruſtus dotales ſoluto matrimonio an ſit li-
tum? *ibid.* n. 72. an de ſolvendo fruſtus pendente
dilaſione ſolutionis? *ibid.*

Paſſum illicitum & uſurarium an habeatur pro non ad-
jecto. *ibid.* n. 73.

Paſſum initum inter communicatem & ejus Conducto-
res an habeat vim legis contra ſingulares perſonas?
ibid. num. 74. & paſſum quomodo intelligi debeat.
ibid. num. 75.

Paſſum aſſecurationis animalium non tantum a morte
ſed etiam a morbis an ſit contra naturam locationis.
ibid. n. 76.

Paſſum de hereditate viventis ipſo ignorantie vel non
conſentientie an valeat? quid ſi eſt juratum? *ibid.*
num. 77.

Paſſum devolutionis ob non ſolum canonem an ar-
guat contractum eſſe emphyteuticum? *ibid.* n. 78.

Paſſa inſolita in contractu mulieris velut an arguant
fraudem & ſimulationem & ſuggeſſionem? *ibid.* nu-
mer. 79.

Paſſa debitorum an poſſint præjudicare creditoribus?
ibid.

Paſſa quæ ſi fuerint in caſum evictionis in inſtrumen-
to poſita, & unum tantum ex illis in alio inſtrumen-
to ſuper eadem te ex intervallo reperiunt, an
alterum remiſſum & omiſſum cenſetur. *ibid.* nu-
mer. 81.

Paſſa an tribuant legem actui. Poſita in contractu
emptionis an dicantur pars pretii, & valorem rei mi-
nuant? *p.* 273. n. 83.

4 Paſſum de eligenda ſepultura an valeat, vide *Sepul-
tura.*

Paſſum an tranſmittatur, vide *Tranſmiſſio.*

Paſſum redimendi an tranſmittatur, vid. *Tranſmiſſio,
& Penſio.*

¶ Paſſum.

3 Paſſum quid ſit, & qualiter concedendum? Quando-
nam Paſſum Archiepiſcopale detur? Forma traden-
di paſſi. *p.* 272. ¶

Papa.

1 Papa an poſſit cum quolibet Ordinario concurrere &
prævenire in collatione Beneficiorum, etiam in men-
ſibus alternativis? *p.* 74. num. 48. & *p.* 76. nu.
63. verſ. confirmatur. Et an cenſetur vel præjudi-
care Ordinationi, vel cum illo concurrere, & præve-
nire? *p.* 435. n. 51.

Papa intra quale tempus debeat conſectre Beneficia ſibi
reſervata, & quando tempus eidem incipiat currere?
p. 74. n. 52.

Papa an ſemper præſumatur motus ex cauſa rationabi-
li, etiam non appareat, & quando? quid ſi gra-
tiam fecit motu proprio? & quid ſi ad inſtantiam
partis? *p.* 95. num. 179. & *p.* 320. num. 143.

Papa an poſſit reſervare penſiones ſine cauſa? & an
tunc penſionarius ſit tutus in conſcientia? *p.* 95.
num. 179.

Papa an cenſetur velle uti ſua abſoluta poteſtate? *p.*
95. n. 181.

Papa an præſumatur habere noſſiam juris, quod alicui
ex ſpeciali conſeſſione competit? *p.* 174. n. 54. &
p. 269. n. 18. Aut juris tertii competentis de Jure
communis? *p.* 269. n. 18.

Et Papa, vel Princeps an, & quando cenſetur voluiſ-
ſe præjudicare Juri tertii concedendo actum, pri-
vilegium, vel exemptionem de ſui natura præjudi-
cialem? ubi quid ſi illud juri tertii competebar de
Jure communis, & quid ſi de Jure ſpeciali, ſeu par-
ticulari, & de materia. *p.* 162. num. 1. & ſeq.

Bergnucelli Bibliotheca. Tom. IV.

& *p.* 168. num. 22. & ſeq. & *p.* 173. nu. 50.

& *p.* 269. n. 18.

Papa an poſſit eximere a ſolutione Decimarum? *p.*
269. n. 16.

Papa an poſſit aliquem abſolute, aut in aliquibus exi-
mere a ſua juſtiſiſtione? *p.* 448. n. 10.

Papa an poſſit ampliari, aut reſtringere, vel in totum
tollere Eccleſiaſticam immunitatem? *p.* 147. num.
4. & ſeq.

Papa reſervando Beneficia Juſtiſſarum, an cenſetur per
tales reſervationes præjudicare velle non ſolum Col-
latoribus, ſed etiam perſonis in fundatione vocatis,
ita ut non teneatur illis eadẽ conſectre &c. *p.* 246.
num. 203.

Papa an poſſit etiam ſine cauſa alicui Beneficium au-
ferre? *p.* 253. n. 258.

Papa an cenſetur velle derogare laudabili conſuetudi-
ni; aut privilegio, ſi hoc non exprimat? *p.* 105.
num. 8.

Papa quod habeat imperium in ſpiritualibus & tempo-
ralibus? *p.* 272. an poſſit ſub cenſuris prohibere prin-
cipibus ne gerant bellum, & quando? & an ſit ju-
dex inter illos diſcordantes? *ibid.* n. 1. & 3.

Papa an poſſit ſibi eligere ſucceſſorem? *ibid.* n. 4. &
ſeqq. In collatione Beneficiorum an habeat plenitudi-
nem poteſtatis? *p.* 273. num. 8. an poſſit ſine cauſa
aliquem private beneficiis, aut in quo ſoro? *ibid.* n.
9. an ſolus admittat renuntiationem beneficiorum ad
favorem? *ibid.* n. 10. an penſiones in Beneficiis ſo-
lus reſervet. An ſolus judicet cauſas majores, &
Episcopos puniat, aniculos fidei, & que alia
cognoscit? *ibid.* num. 11. An abſolvat a juramen-
to, an ab obligatione in præjudicium tertii vel quan-
do? *ibid.* n. 12. An Eccleſias Cathedrales ſolum eri-
gat? *ibid.* n. 13. an ſolus canonice vel beatos de-
clarat ſanctos? *ibid.* n. 14. An diſpenſet in Jure na-
turali aut divino? *p.* 274. nu. 15. an diſpenſando,
vel diſponendo detegat Juri tertii cenſetur? *ibid.*
n. 16. an habeat omnia jura in ſcrinio pectoris ſui
quando ſolet diſpenſare & cum quibus. *ibid.* n. 17.
an in lege divina poſſit interpretari. *ibid.* n. 18.

Quis novos Religioſorum ordines approbet. *ibid.* n.
19. quis Monafteriis & Eccleſiis religioſorum poſſit
concedere exemptionem, & immunitatem. *ibid.* n.
20. der licentiam tranſeundi ad alias religiones la-
tiores. *ibid.* n. 21. & ſeq.

Papa an poſſit dare licentiam Religioſis renuntiandi ex-
emptioni. *ibid.* n. 23. an der Episcopos Coadjutores.
ibid. nu. 24. quis Beneficiato, quis dividat & uniat
Episcopatus. *ib.* n. n. 25. an poſſit ſibi reſervare ab-
ſolutionem in articulo mortis. *p.* 275. n. 26. an ali-
quem poſſit eximere a ſe, an Laicos a poteſtate Prin-
cipis ſecularis. *ibid.* n. 27.

Papa an poſſit in totum derogare privilegio & ex-
emptioni Clericorum, & quod Rex in ſuo regno ha-
beat juſtiſiſtitionem in omnes Clericos. *ibid.* nu.
mer. 28.

An poſſit ſe ſubmittere Concilio univerſali. *ibid.* n.
29. an habeat concurrentem juſtiſiſtitionem cum Epi-
ſcopis. *ibid.* num. 30. an poſſit conſtituere impedi-
menta dirimentia. *ibid.* n. 31.

Papa quos judicet, & a quibus judicetur. *ibid.* n. 32.
An poſſit errare & in hæreſim labi? *ibid.* num. 33.

Quid in decretis morum. *p.* 276. n. 34. an poſſit er-
rare in iis, que ſunt facti, & an in canonizatione
ſanctorum. *ibid.* num. 35. & an in perſona privata
poſſit errare. *ibid.* n. 37. & ſeqq.

An ſolus concedat Indulgentias plenarias. *p.* 277. nu.
mer. 43.

Derogans Juripatronatus an cenſetur derogare juripa-
tronatus Laicorum. *ibid.* n. 44. Quamdiu faciat exem-
ptionem ab ordinario. *ib.* n. 45. an & quomodo poſ-
ſit imponere penam ſanguinis. *ibid.* n. 46. an diſpen-
ſet cum poenitis illicitis ad ordines? an poſſit in
totum tollere privilegium Clericale. *ibid.* n. 47.

An ſolet derogare Juripatronatus in totum, & quan-
do. *ibid.* n. 48. Derogando medietat patrimonum de
quibus intelligatur. *ibid.* n. 49. & ſeq. Diſpenſans in
Beneficio ad unius collationem ſpectante an cenſetur
diſpenſaturus ſi ſciſſiſſet collationem eſſe alteri com-
mune. *ibid.* n. 51.

Papa an & quando poſſit ſupplere conſenſum alio-
rum? *ibid.* n. 52.

LI 3

rimus?

400
 riente *ibid.* n. 52. An providendo licet pendente attente, qui capiens possessionem vi talis collationis? *ibid.* n. 55. An providens beneficium tanquam de reservato velit præjudicare provisto ab ordinario. *ibid.* num. 54.

Papa an teneatur conferre beneficium digniori? quid si plures sunt æque idonei? *ibid.* n. 55. Restituens aliquem ad publicandum beneficium ad aliquid detrahat colliganti? p. 278. n. 57.

Papa quam dispositionem habeat in bonis Ecclesiæ? *ibid.* n. 59. an possit revocare privilegium ab antecessoribus concessum? *ibid.* n. 60.

An possit sanare nullitatem census? *ibid.* num. 61. Et quando beneficium denegetur? *ibid.* An possit se introducere in causis Laicalibus, ut in feudis Laicorum, & quomodo. *ibid.* n. 62.

Paraphernalia.

1 Paraphernalia bona an spectent ad maritum; quis ea administret, & alia de matricia. p. 100. n. 8.

Paraphernalia bona an cadant sub obligatione præstandi obsequia matrimonialia? *ibid.*

Et bona paraphernalia femine contrahentis matrimonium sciuntur cum hæretico an consensum, an sicut bona dotalia. p. 102. n. 36.

Parcelle.

2 Parcelle librorum quando probent; vid. *Libri.*

Parentes, Parentela.

1 Parentes quando possint dicere de inofficiosa donatione librorum, & quæ remedia competant, vide in ver. *Donatio.* p. 338. n. 5. & seqq.

2 Parentes an æqualiter succedant filiis præmortuis? pag. 103. n. 3.

Parentum, seu parentele nomine an non veniant omnes de familia? p. 238. n. 117.

Paris conditionis.

3 Paris conditionis persona, vide *Persona.*

Partitio.

1 Partitio mandati seu Brevis de restituendo &c. vide supra in verb. *Compensatio. Oblatio.*

Parochia, Parochialis.

1 Parochia, seu Parochialium erectionis praxim, ac diversa miscellanea de materia: a quibus, quando, ac quomodo fieri possit, & an ab Episcopo? sicut & eandem dismembrationis, vide in ver. *Erectio Parochialium.* pag. 69. & seqq. & in ver. *Episcopus.* pag. 402. n. 123.

Et Parochia dum dismembratur, an sufficiat citare Vicarium, aut an debeat citari ipse Parochus? pag. 70. num. 20.

Parochiales Ecclesiæ an possint ab Episcopo reduci in Ecclesias simplices, seu Beneficia simplicia, vel in Cathedralis, aut Collegiatis? pag. 71. num. 29. & seqq. & p. 398. n. 69.

Parochiæ collationis praxim: quibus, & a quibus sint conferendæ, & intra quale tempus, ac an per consensum ad mentem Concilii Tridentini, & diversa miscellanea de matricia, vide in ver. *Beneficia.* pag. 83. & seqq.

Quid si spectet ad aliquos Jus presentandi, & sint plures presentati? p. 402. n. 122.

Parochiam conferens minus digno, relicto digniori, an teneatur Ecclesiæ &c. ad aliquam restitutionem? Parochiali vacanti quomodo, & a quo sit deputandus Vicarius, donec de alio Rectore provideatur; & an hæc deputatio possit ab aliquibus impediri. p. 84. n. 106. & seqq.

Parochiales non actus, sed habitus tantum, ut quæ hodie populo carent, an judicentur uti Beneficia simplicia quoad omnes effectus? *ibid.* n. 105. & pag. 86. n. 122.

Parochiæ Regularis an conferantur per consensum, si fuerint solite commendari secularibus? pag. 85. numer. 115.

Parochiæ, vide infra in verbo *Unia.*

Et parochialis Ecclesiæ diruta an, & quando possit, ab Episcopo alteri uniri. p. 398. n. 68.

Parochia, si devolvatur ad Episcopum ob negligentiam patronorum, an possit conferri sine consensu. pag. 243. n. 163. ad medium.

Parochialis Ecclesiæ an habeat decimas & an contra illam præferatur an non Parochialis? p. 279. n. 5. An Parochialis præferatur Decimas contra parochialem quantum tempore? *ibid.*

Parochia in Ecclesiis fundatis intra ejus limites, an habeat fundatam intentionem quoad subjectionem? an quoad jura parochialia. *ibid.* num. 6.

Parochia quos debeat habere Parochos? *ibid.* num. 7.

Parochiæ an & quando debeatur quarta Parochialis, vid. *Sepultura.*

Parochiani.

Parochiani an, & quomodo possint obligari ad servandam legitimam consuetudinem. p. 229. n. 16.

Parochiani an possint obligari missam audire in Parochia? p. 287. n. 86. Parochia quid sit? p. 279. n. 1. & quæ requirantur ad constituendam Parochiam? *ibid.* n. 4. a quo possit erigi, & ex qua causa? *ibid.* num. 3.

Parochi liber, vide *Liber.*

Parochus.

Parochus an possit esse ad nulum amovibilis ex fundatione, five conditione amovibilitatis in fundacione posita? p. 69. n. 11. & 15. & seqq.

Parochus non residens in sua Parochia, an, ac quomodo ponatur, aut præveat. p. 113. n. 14.

Parochus non suspiciens Sacerdotium infra annum an teneatur in conscientia dimittere Parochiam etiam ante sententiam? p. 198. n. 115.

Parochi an possint de novo examinari ab Episcopo? p. 402. n. 124.

Parochi an & quando possint dari ab Episcopo Coadjutor, & ex cujus redditibus? *ibid.* n. 125.

Parochus Ecclesiæ matricis an, & quando competat jus presentandi Vicarium, seu Rectorem Ecclesiæ dismembratæ; & quid si nolit, aut velit dismembrationem impedire? pag. 69. numer. 14. & pag. 70. num. 31.

Et Parochi consensus an, & quomodo sit necessarius in erectione novæ parochiæ? pag. 69. num. 14. & pag. 70. num. 20. & 27. Aut in adificatione novæ Ecclesiæ intra limites suæ parochiæ? pag. 331. num. 7.

Parochus quoad munus concionandi, & an possit concionari Episcopo concionante, & alia, vide in ver. *Concionatores.* p. 204. & seqq.

Parochus an possit aliquid recipere pro sepultura sue consuetudine? p. 239. n. 16.

Parochus quoad decimas, & jus decimandi, ac Juris assistentiam in illis fundatam, ac illius effectibus, & alia, vide in ver. *Decima.* p. 271. & seqq.

Et assensum prædium esse situm in sua Parochia, an debeat id probare. p. 273. n. 41.

Item prætendens decimas novatium, an debeat probare esse novatiam, tanquam fundamentum suæ intentionis. p. 281. n. 113.

Parochi Religionis, seu Ordinis Melitenium an possint ab Episcopo visitari, ac procuracionem & taxam pro seminario solvere teneantur? pag. 405. num. 158.

Parochus, vide etiam infra in verb. *Restor. Promotus.*

Parochus an possit hæretes defuncti cogere ad alia quid præstandam; præter consecratam elemosynam, ex eo capite, quod defunctus elegerit sepulturam contra Parochiam, vel apud Regulares? pag. 120. numer. 93.

Parochus, vide etiam infra in verbo *Restor.*

Parochus quis sit, & quæ illius requisiti? p. 279. n. 8. & 9. & seqq. & de illius moribus & vita. p. 280. n. 11. ad

11. an possit habere mulieres in sua habitatione? *ibid. n. 12.* & a quibus debeat abstinere. *ibid. n. 13. & seqq.*

Parochus ad quid obligetur, & quos libros debeat habere? *ibid. num. 16. & seqq.* quando debeat habere doctrinam Christianam? p. 288. num. 88. si fuerit negligens in catechesi aut insufficiens quid faciendum? p. 281. n. 20.

Parochus ad quid obligetur? *ibid. n. 21. & seqq.* an teneatur applicare missam pro Parochianis? *ibid. n. 24. & seqq.* an teneatur ad residentiam? pag. 282. num. 29. & seqq.

Parochus per alios administrans Sacramenta an peccet & ad quid teneatur? *ibid. n. 30.* quid si absit sine causa? & cui debeat fieri relictus? quanto tempore possit abesse sine licentia? *ibid. n. 31.* an non relictus possit privari Parochia & quomodo? *ibid. n. 32.* in residentia an possit a Papa dispensari si est juris divini? *ibid. n. 34.*

Parochus quos precedat? p. 283. n. 35. & quæ sint illius functiones & jura? *ibid. n. 36. & seqq.*

Parochus quid teneatur populo denunciare? *ibid. n. 42.* an possit dispensare cum parochianis non jejunandi in vigiliis? *ibid. n. 43.* An sit persona publica? p. 288. n. 87. quam habeat potestatem? *ibid. n. 89.*

An publicet miracula nova ante approbationem Episcopi? p. 284. n. 44. An existens in peccato mortali possit administrare Sacramenta? *ibid. n. 45.* an teneatur illa administrare cum periculo vite? *ibid. n. 46.* an a Laicis possit impediri quo minus ministret Sacramenta tempore pestis? *ibid. n. 47.* cujus culpa aliquis moritur sine Sacramentis an & qualiter possit puniri? an tempore pestis teneatur administrare S. Eucharistiam, & extremam unctionem? an in aliena Parochia, & Diocesi possit audire confessiones sine approbatione Episcopi? *ibid. n. 48. & 49.* an possit plus recipere pro sepultura exierorum quam incolatibus? p. 285. n. 65. in associando funus an possit ingredi Ecclesiam regularium cum stola & cruce, & quare? *ibid. num. 66.* an eligat sacerdotes qui comitentur funus, & quando? *ibid. n. 67.* an possit interrogare in specie infirmum an velit sepeliri in sua Ecclesia? *ibid. n. 68.* quis possit levare corpus de domo? *ibid. num. 69.* Parochianus habens duplex domicilium in qua parochia sepeliendus? *ibid. n. 70.* Beneficium parochiale quando dicatur unicum, quando divisum? *ibid. n. 73.*

An sit fundatus de Jure in decimis & primitiis? *ibid. num. 74. & seqq.*

Parochus assilens matrimonio quos ritus debeat servare? pag. 64. n. 217. usque ad 221. quot libros debeat habere? *ibid. n. 221.* an possit admittere conditiones? *ibid. n. 222. & 223.* quid observare debeat in matrimonio Vagorum? *ibid. n. 224.* quid si Vagus est notus Parochus? *ibid. num. 226.* quid in viduis? p. 264. n. 51.

Parochus ut possit assilire matrimonio externorum quæ debeat servare? p. 64. n. 227. an hæreticorum? pag. 284. n. 50. an possit assilire matrimonio sui Parochiani in aliena Parochia? *ibid. n. 54.* an non sacerdos possit assilire matrimonio? p. 285. num. 57. an possit assilire matrimonio extra Ecclesiam? *ibid. n. 61.* benedicens secundas nuptias quomodo puniatur? *ibid. n. 62. & p. 287. n. 79.*

Parochi negligentia in exigendo, vel illius confesio an præjudicet Ecclesie quominus manuteneri possit? vid. *Maintenance.*

Parochus aut sacerdos assilens matrimonio clandestino, aut omisit denuntiationibus quam penam incurrat? p. 54. n. 115. an possit admittere conditiones in solemnizatione. p. 284. n. 52.

Parochus ad assilendum matrimonio quis dicatur proprius. p. 56. n. 129. & p. 284. n. 56. & 57.

Parochus assilens matrimonio alieni Parochiani quam penam incurrat. pag. 56. num. 134. & pag. 284. num. 55.

Parochus excommunicatus an valide assilat si non est vitandus? p. 56. n. 132. & p. 285. n. 59. In articulo mortis an possit assilire sine rebus & denuntiationibus? p. 51. n. 90. & p. 285. n. 63. & qualis assilentia requiratur. p. 285. n. 64.

Parochus cognoscens carnaliter suam filiam spiritualem *Bezdudelli Bibliotheca. Tom. IV.*

quomodo puniatur? p. 287. num. 77. obtinens beneficium incompatibile an possit resignare? *ibid. num. 80.* Scandalosus & imperitus quomodo puniatur? *ibid. num. 81.* an possit ab Episcopo examinari? *ibid. n. 85.* an possit mittere oleum infirmorum ad infirmos? *ibid. n. 84.* celebrans in Parafese an puniatur? *ibid. n. 82.*

Parochus pro actu sepulchri aliquid exigens an & quæ liter delinquit, vid. *Sepultura.* sepeliens alienum Parochianum ad quid teneatur, vid. *Sepultura.*

Parochus an possit cum stola associando funus ingredi Ecclesiam Regularium, vid. *Stola.*

Parricidium.

Parricidii conatus, vide in ver. *Conatus.* p. 208. n. 1. 1

Parricidium quando committatur, ac quomodo puniatur, & alia miscellanea de hac materia, vide in ver. *Homicidium.* §. *Parricidium.* p. 132.

Partes.

Partis ad totum in possessione an procedat argumentum. p. 93. n. 172.

Partes an possint obligari a Judice ad comparandum personaliter in Judicio, & quando? pag. 207. numer. 42.

Partes retardans processum ad quid teneatur, vide *Litis expense.*

Partes litigantes si petunt aliquem particularem in judicem sibi dari an teneatur salarium de suoolvere. p. 6. n. 4.

Paritas.

Paritarum contrapositio an importet extinctionem debiti per solutionem, vel quam? p. 288. num. 4. & §. sequi an sint justificandæ in redditione rationum, vid. *Rationes.*

Paritæ extractæ ex libris privatis quam fidem faciant, si aliquæ fuerint justificatæ an faciant præsumi justificationem aliarum diversæ generis. *ibid. n. 3.*

Partus.

Partus immaturam nativitatem procurans an teneatur penitus abortum procurantur. p. 15. n. 9.

Partus quando censetur legitimus &c. vide *Filius Infans.*

¶ Partus quot mensibus nasci possit? p. 288. §. 1. 3

An habeatur in utero pro nato, & quando non? p. 289. §. 2.

Extractus ex utero an differat a partu de se nato, & quando secus? *ibid. §. 3.*

Partus qualiter probeatur vivus, vel mortuus natus? p. 290. §. 4.

Partus suppositus qualiter probeatur, & ejus pena. *ibid. §. 5. & 6. ¶*

Paschale.

Paschale tempus ad effectum annuæ Communionis, quando incipiat, & finiat? p. 410. n. 9.

Pascua.

Pascua, vide supra in verbo *Jus pascentiæ.*

Pasquinatæ.

Pasquinatæ componens contra Principem quod crimen committat? p. 10. n. 3.

Patentes.

Patentes, vide *Littera.*

Pater.

Pater an teneatur filio ad rationcinia administrationis bonorum ipsius filii? p. 20. n. 2.

Pater an habeat usufructum in bonis filii, & in quibus. *p. 102. n. 42.*
 An amittat usufructum in bonis filii per transiitum ad secunda vota. *ibid.*
 An teneatur ad cautionem præstandam ratione usufructus, quem habet in bonis filii, remissive. *pag. 130. n. 20.*
 Pater an possit in propria necessitate alienare bona filii, aut etiam ipsammet filium vendere? *pag. 415. num. 36.*
 Pater alienans bona filii assignari prohibita an possit etiam contra factum proprium veniendo illa advocare? *ibid. n. 35.*
 Pater an possit occidere filiam adulteram. *p. 21. n. 10.*
 Pater an, quomodo, ac quo jure teneatur alere filios, & quos? *p. 35. n. 1. & seqq.*
 Pater an possit inæqualiter dividere bona inter liberos? *p. 100. n. 10. & p. 327. n. 13.*
 Et dividens bona inter filios an, & quando præsumatur illa eisdem donare, & dominium transferre, & alia. *p. 326. n. 4.*
 Pater quatenus possit donare filiis, & comitis, aut aliis in præjudicium liberorum, & de materia. *pag. 338. & seqq.*
 Et quando possit dicere de inefficacia donatione liberorum, & quæ remedia competant, vide in ver. *Donatio.* *p. 338. n. 5. & seqq.*
 Pater ubi, & quomodo teneatur solvere legitimam fisco pro filio delinquente, in vim Bullæ Pii IV. vide in ver. *Bulla.* *p. 106. num. 1.*
 Pater ob delictum an possit privari emphyteusi in præjudicium filiorum ad illam vocatorum, remissive. *p. 381. n. 48. in fin.*
 Pater an possit filiis ad emphyteusim vocatis præjudicare illam ubi prælegendo, aut alio modo? *ibid. n. 44. & seqq.*
 Pater confessio debitum sibi esse solum, aut se esse debitorem, an præjudicat filio, libertique debitori? *p. 206. n. 31.*
 Et paris confessio assensu se esse debitorem filio, an præjudicat illis creditoribus. *ibid.*
 Pater, vide etiam *Legitimus.*
 Pater an possit testari, aut fideicommittere pro filio? *p. 28. n. 3.*
 Pater an possit, aut teneatur filio penam præstare cautionem fidejussoriam pro administratione suorum bonorum &c. & illam præstans an obligetur? *pag. 40. num. 42.*
 Pater an possit esse fidejussor pro filio in doterestituenda &c.? *ibid.*
 Pater fidejubenno pro filio an competeat beneficium excussionis? *p. 45. n. 98.*
 Pater an possit adire hæreditatem filio delatam, etiam ipso filio invito, & adire recusante? *p. 59. n. 68.*
 Pater quale jus habeat in peculio filiorum, vide supra in verbo *Peculium.*
 Pater an succedat in peculio adventitio filii defuncti, an vero nepos, seu filii defuncti filius? *p. 71. n. 4.*
 Pater an teneatur conficere inventarium, aut cautionem præstare de bene utendo &c. bonis adventitiis filii? *ibid. n. 7.*
 Pater an possit filio donare usufructum, quem habet in bonis adventitiis filii, & an talis donatio sit conferenda, aut impetranda? *p. 74. n. 12. quid in aliis donationibus, vide supra in verbo Donatio.*
 Pater an teneatur restituere filium ad studia, & ad quæ? *pag. 75. num. 22. Et an teneatur filio subministrare expensas pro studiis &c. de propriis bonis, aut vero de bonis castrensis, vel quasi, aut adventitiis, si filius similia bona habeat? ibid. Et alias quas expensas teneatur pro filio facere animo rependiendi? ibid. & quid in expensis factis pro liberando filio e carceribus. ibid.*
 Pater an teneatur alere filios, secum litigantes, & quando. *pag. 58. n. 48.*
 Pater an possit alienationem bonorum filii a se factam revocare. *p. 61. n. 101.*
 Pater negligens redimere filium captivum, aut carceribus, an possit a filio exheredari. *pag. 75. n. 24. §. sed quid.*
 Pater delinquens an possit puniri, si filius, ut eum liberaret, & confessus fuit delictum tanquam a se com-

missum, & fuit punitus. *p. 61. n. 105.*
 Pater legans filiz centum, & postea nuptui tradens pro quingentis, vide *Legatum.*
 Pater an possit in testamento prohibere filiis divisionem bonorum. *p. 91. n. 142.*
 Pater an transmittat in filio hæreditatem etiam non aditam, & de materia, vide in ver. *Hereditas.* *pag. 113. n. 7. & seqq.*
 Pater an, & quando possit occidere filiam in adulterio deprehensam? an etiam pignorem &c. *pag. 134. num. 63.*
 Pater quoad immunitatem a collectis ob numerum duodecim filiorum, vide supra in verbo *Immunitas.*
 Pater an possit habere Beneficia suorum filiorum, aut in Ecclesia, in qua filii similia habebant. *pag. 58. num. 41.*
 Pater, vide etiam *Filius.*
 Pater promittens certam dotem filiz inuitu certi matris monitum an teneatur si filia alii nubat. *pag. 215. num. 4. An teneatur liberare filium captum ab hostibus. p. 295. n. 44. quando teneatur filium denuntiare. ibid. n. 45.*
 Pater Episcopi qua pena puniri possit. *pag. 296. num. 46. & seqq.*
 Pater vocatus cum filiis ad fideicommissum quomodo succedat. *ibid. n. 50. & seqq.*
 Pater an sit administrator bonorum filii, & cujus. *pag. 290. num. 1. & uti talis quid possit agere, ibid. num. 2. abutens patria potestate, & cogens filium ad peccandum quid amittat, & quando dicatur abuti patria potestate. p. 291. n. 3. expendens pro obsequiis filio dignitate an dicatur expendere de suo. ibid. n. 4.*
 Pater administrator transiens ad secunda vota si dolose cepit administrare, aut neglexit filio alimenta, quid amittat. *ibid. n. 5. in quibus bonis non sit legitimus administrator. ibid. n. 6.*
 An teneatur alere filium, quando non? an dare illis expensas, quando non, *ibid.* an filium spurium, quando non? *pag. 292. num. 8. an filius in utero relinquere dotem loco alimentorum, an tantum aut, quantum alteri. ibid. n. 9.*
 An qui non est sui juris teneatur dotare. *ibid. num. 10. qui dotavit filiam de bonis paternis & maternis non exprimens quantum det de suis, qualiter vel de quibus præsumatur dotasse. ibid. num. 11. an teneatur dotare filiam majorem 25. annis si nupit sine suo consensu indigno? ibid. num. 12. ob famis necessitatem an possit vendere filium & quomodo. ibid. n. 13.*
 An & quomodo succedat filiis sine filii decedentibus. *ibid. num. 14. an possit succedere filio in Beneficio Ecclesiastico. ibid. num. 15. an substitutus filio in hæreditate quam repudiavit a patre excludatur. pag. 293. num. 16. An possit exheredare filium, & ob quas causas. ibid. n. 17. an occidens filium, quem potest exheredare, puniatur ut homicida. ibid. n. 19. exponens filium an sit puniendus, & quomodo. ibid. num. 20.*
 Pater quam obligationem habeat etiam filius. *ibid. n. 21. & p. 295. num. 44. an possit cogi emancipare filium, & quando. pag. 295. num. 22. an filio qui vult fieri Clericus teneatur donare titulum parimenti. ibid. n. 23. an possit alienare bona adventitia filii aut censu onerare. ibid. n. 24. an filium impuberem possit eligere sepulturam. ibid. n. 25. an filium possit cogere suscipere habitum monachalem aut educationis causa ingredi Monasterium, sub qua pena. p. 294. n. 26. an filios ad Religionem. ibid. num. 27. an pro filio teneatur solvere condemnationem usque ad legitimam. *ibid. numer. 28. an possit verberare filios, aut judici carcerandos tradere. ibid. num. 29. an percussus filium clericum incidat in excommunicationem. ibid. an possit remittere injuriam filio illatam eo invito. ibid. num. 30. an possit alienare feudum novum vel antiquum. ibid. n. 31. an teneatur solvere debita a filio contracta. ibid. num. 32. an possit renuntiare beneficiis. *L. si unquam.* an irritare vota filii. *ibid. n. 34. an pecuniam collectam ex re filii vendita convertere in proprios usus. ibid. n. 35. quando amittat usufructum in bonis filii. p. 295. n. 36. in dote adventitia filie an habeat.***

beat usufructum. *ibid.* n. 39. & 40. relinquens usufructum uxori an possit filius præjudicare. *ibid.*

num. 43.

Pater & mater quomodo succedant filiz ab intestato cum fratribus utrinque conjunctis. p. 297. n. 65.
Pater an possit per contractum onerosum filio præjudicare quoad legitimam? an contractus lucrativo donationis. *ibid.* num. 66. an teneatur alere filios de proprio, si alimenta aliunde habent. *ibid.*

num. 67.

Pater de jure novissimo quid filijs teneatur relinquere titulo institutionis. *ibid.* num. 68. super bonis adventitijs filij ratione usufructus quam habeat potestatem. p. 298. n. 69.

Pater succedens filio una cum matre, in ea portione in qua succedit mater, an habeat usufructum quem habebat vivente filio. *ibid.* num. 70. an obligetur ex facto filij. *ibid.* num. 71. Ob numerum duodecim filiorum an sit immunis a collectis?

ibid. n. 72.

Pater delinquentis bona si habet tres filios vel ultra, an debeant confiscari? *ibid.* n. 73.

Pater an habeat legitimam in bonis filij emancipati si decedat testatus. *ibid.* num. 74. an possit filio prohibere alienationem & quemcumque contractum in bonis etiam in legitima, & usque ad quod tempus. *ibid.* num. 75. An possit relinquere totam suam substantiam filio naturali & quando. *ibid.* n. 76.

Pater consensus in donatione causa mortis filijfamilias, an sit necessarius & quare. *ibid.* n. 77.

Pater voluntas in divisionibus an servanda. p. 299. n. 78. Pater bona qualiter sint obligata nurui pro dotis restitutione. *ibid.* n. 79.

Pater infamia an poceat filijs. *ibid.* n. 80.

Pater inficiens filiam heredem universalem an censetur recedere a statuto exclusivo feminarum. p. 296. n. 55. an possit filio invito legitimam minuire. *ibid.* num. 56. quomodo teneatur filium instituere. p. 297. num. 57.

Pater si filiz legavit aliquid in testamento cum prohibitione, ne plus petere possit ex suis bonis, & deinde eam vocavit ad fideicommissum particulare, an admitti debeat non obstante prohibitione. *ibid.* n. 58.

Pater & filius si simul vendunt, pretium ad cujus manus pervenisse presumatur. *ibid.* n. 59.

Pater, maritus, & Confranguinei causa matrimoniali an testes esse possint? quando non. *ibid.* n. 60.

Pater & filius an censentur esse una persona. *ibid.* num. 61.

Pater doctem in primo matrimonio constitutum an possit diminuire in secundo matrimonio. *ibid.* n. 62. an vi patris potestatis possit valide præsentare loco filij? cur non? *ibid.* n. 63.

Pater admittens filios ad vendendum rem ad se spectantem, & permittens quod in instrumento se assentiant Dominos, an eos tales efficiat in sui præjudicium. *ibid.* n. 64.

Pater an possit revocare patrimonium vel donationem propter ordines ob ingratitudinem. p. 299. n. 1. an possit facere pacem pro filio. p. 306. n. 18.

4 Pater an possit eligere sepulcrum pro filio impubere? quid de jure, & quid de consuetudine. p. 39. n. 12.

Pater transiens ad secundas nuptias an privetur proprietate bonorum filij. p. 98. n. 22.

Pater usufructuarius in bonis adventitijs filijs ad quas expensas reneatur, vid. *Usufructuarius*.

Pater duodecim filiorum an sit immunis a collectis. p. 6. n. 8. an ad contriibendum salarium. *ibid.*

Patentia.

1 Patentia quando inducat consensus. p. 1. n. 4.

3 Patentia an inducat presumptionem consensus veritatis, & solemnitatis. p. 299. n. 1.

Patentia & acquiescentia an aliquid operetur si pendeat instantia judicialis. *ibid.* n. 2.

Patria.

2 Patria potestas an sit Juris publici. p. 61. n. 97.

Patrimonium.

Patrimonium pro suscipiendis Ordinibus a patre factum 2 an sit imputandum in legitimam? p. 296. n. 47.

Patrimonium an possit revocari ob ingratitudinem filij, 3 vid. *Pater*. an possit constitui super censu redimibili. p. 299. n. 2. an sit sufficiens si est obnoxio creditioribus. *ibid.* n. 3. cui subrogetur, & cujus privilegii gaudeat an filio Clerico sit constituendum, si semel constitutum suum amisit. *ibid.* n. 4. & 5.

Patrimonium ad cujus titulum quis fuit ordinatus, si ordinatus habet Beneficium, vel aliunde unde vivere possit, an possit sine licentia Episcopi alienari? *ibid.* n. 6. vid. *Ordinatus*.

Patrimonium scilicet donatum Clerico ut ordinaretur, aut sub promissione retrodonationis an sit retrocedendum. *ibid.* n. 7.

Patrinus.

Patrinus in Baptismo an esse possit, qui non est baptizatus, aut confirmatus, saltem ad hoc, ut contrahat cognitionem spiritualem. p. 62. n. 10.

Patrinorum aliqua miscellanea: an necessario, & quoniam sint adhibendi in Baptismo: ut contrahant cognitionem spiritualem quomodo debeant puerum tangere, & alia, vide in vet. *Baptismus*. p. 62. Et quid in Sacramento Confirmationis? p. 210. n. 13. & *seq.*

Patrini, seu assistentes Baptismo collato in loco indubitato, an puniantur. p. 61. n. 3.

Patrini, vide etiam *Cognatio*.

Patrino asserenti se non habuisse animam tenendi Baptizatum, aut Confirmatum ad instar veri patrini, & contrahendi cognitionem, an credatur. p. 313. n. 78.

Patrinus in Baptismo quando contrahat cognitionem 3 spiritualem, quid si suscipit baptismum in necessitate, & in Baptismo privato. p. 300. n. 1. & 2. quid si suscipiat nomine alterius. num. 3. quid si suscipit unum pro alio ex errore. *ibid.* n. 4.

Patrocinium.

Patrocinium præstans contra illam, a quo habet salarium, Beneficium, feudum &c. an possit eisdem privari. p. 332. n. 19.

Patronus.

Patronus an currat tempus ad præsentandum a die interpositi decreti erectionis Beneficii cum reservatione Jurispatris, aut quando. p. 68. n. 8. & p. 111. n. 2. Item patrono an currat tempus, si præsentavit absentem. p. 14. n. 4.

Patronus an teneatur præsentato de evictione, si Beneficium evincatur. p. 417. n. 51.

Patronus, vide *Fundator*.

Patroni si sint plures, v. g. pater & filius, an simul præsentent, an vero ordine successivo. p. 60. n. 79.

Patroni si sunt duo, quorum unus fundavit & construxit, alius dotavit, fundans & construens simul an non habeat duas voces, & dotans unam? p. 235. num. 89.

Patronus an possit in limine foundationis, aut post, sibi reservare aliquid pecunie, vel servitii, aut alias aliquam conditionem apponere, & quomodo. *ibid.*

num. 92.

Patroni an possint immutare qualitatem Jurispatroni. in præjudicium vocatorum, & an non in præjudicium proprium. p. 248. n. 224.

Patronus quando incipiat currere tempus ad præsentandum, & an a die scientie vocationis. Item an currat impeditis, & de materia. p. 239. n. 128. & p. 245. n. 159. & *seq.*

An tempus ad præsentandum currat Regibus &c. p. 246. n. 193.

Et an currat etiam lite pendente inter ipsos Patronos, aut inter præsentatos, & quomodo tunc Jus præsentandi devolvatur ad ordinarium, & de materia. p. 239. n. 129. & *seq.* & p. 243. n. 163. & *seq.* & quando amittant Jus præsentandi ob litem in tempore non finitam, vide *Lis*.

Patroni si nulliter presentent ob occultum defectum presentati, an habeant adhuc integrum tempus presentandi a die scientie nullitatis. *p. 239. n. 130.*
Aut si presentent eorum superiore, cum tamen in futuro pertineat ad inferiorem. *p. 243. num. 163. in fin.*

Patroni, si presentatio ab ipsis in tempore facta non habuit effectum ex facto Ordinarii, an possint in alia aliud quadrimestre, aut semestri alium presentare. *p. 239. n. 130.*

Quid, quando presentatus noluit acceptare. *ibid.*
Patroni non presentantes in tempore an possint purgare moram. *p. 243. n. 160.*

Aut an non possit ab Episcopo eisdem tempus prorogari, aut abbreviari. *ibid. n. 162.*

Patroni excommunicati, suspensi, haeretici, infames, & similes an admittantur ad presentandum. *p. 240. num. 148.*

Patroni an possint presentare per procuratorem. *ibid.*
Et an possint constituere, vel creare procuratorem ad presentandum ad aliquod Beneficium, si illud nondum vacat. *p. 241. n. 143.*

Patronus an teneatur presentare magis dignum, & de materia. *p. 249. n. 238. & seqq. & si presentet indignum, vide Presentans.*

Patroni an possint se ingerere in perceptione fructuum Beneficii patronati, & se ingerentes quomodo puniuntur. *p. 245. n. 191. & p. 248. n. 229.*

Patroni, an, & quando possint in presentando variare, & quando non. *p. 244. n. 168. & seqq.*

Patronus Laicus quantum tempus habeat ad presentandum. *p. 200. n. 1.* quid si adest Comparatorum Clericus vel Ecclesia, an Laicus possit variare licet pendente super presentatione, Ecclesiasticus an possit inter duos aequo dignos gratificari presentando quem mavult. *ibid. n. 2. & 3.*

Patronus an debeat manentem in sua possessione vel quasi presentandi. *ibid. n. 4.* an ad Beneficium simplex possit presentare dignum relicto digniore, quid si est curatus & Patronus Laicus, an teneatur presentare habentem qualitates in fundatione requisitas? & quid si talem presentare omittit, an habens qualitates habeatur pro presentato, & quando, an sufficiat vacatio de iure ut possit patronus presentare. *ibid. n. 5.*

Patronus Ecclesiae an possit cogi ad dotandum Ecclesiam, an etiam Capellanum. An in fundatione possit quascunque conditiones apponere etiam iuri contrarias, & quando. *ibid. n. 6. & 7.* an post fundationem possit Beneficium novum onus imponere? an ordinarius de consensu. *ibid. n. 8.*

Patronus Clericus an possit scilicet presentare. *ibid. n. 9.* an per procuratorem ab eo constitutum ad presentandum. *ibid. n. 10.* an possit consentire presentatori de se factae. *p. 301.* an possit presentare ad Beneficium plenum. *ibid. n. 12.* an possit praedjudicare successioibus in iure patronatus gentilitio. *ibid. n. 13.*

Patronus quis dicatur. *ibid. n. 14.* Reservans beneficium sibi & descendentibus an possit in illorum praedjudicium illud renunciare. *ibid. n. 15.* Patronus haereticus comparati quod voces habeat. *ibid. n. 16.* Admittens alium non patronum ad presentandum an possit illi obijcere, quop non sit Patronus. *ibid. n. 17.* Neminem presentans an videatur adherere presentatori factae a Comparatore. *ibid. n. 18. & 19.*

Patronus contra Comparatum quanto tempore praescribat iurisdictionem. *ibid. n. 20.* an possit presentare ad Beneficium Jurispatronatus resignatum ipso contradicente. *ibid. n. 21.* an licet pendente super pertinentia jurispatronatus possit presentare. *ibid. n. 22.* In Capella suis impensis fabricata an possit ponere sua insignia. *ibid. n. 23.*

Patronus Laicus an possit concurrere cum Clerico ad electionem Praelati. *p. 302. n. 24.* Patronus sepulturae an possit impedire ne quis sepeliatur in sua sepultura ex causa summe necessitatis. *ibid. n. 25.* an possit se ingerere in administratione rerum temporalium illius. *ibid. num. 26.* an teneatur ad reparationem Ecclesiae si ab initio sufficienter dotavit. *ib. num. 27.*

Patroni si sunt plures an possint singuli presentare

alios non requisitis. *ibid. n. 28.* Patroni assertio post presentacionem an praedjudicet presentato. *ibid. n. 29.* Illius consensus an sit necessarius in Unione beneficii patronati. & quid si sunt plures. *ibid. n. 30.*

Patrono an praedjudicet si presentatus collationem ab ordinario accipit. *ibid. n. 31.* an illi competat sepultura. *ibid. n. 32.* Patrono quae debeantur. *ibid. n. 34. usque ad finem.*

Patronus quod tempus habeat ad presentandum, vid. *4 Tempus.*

Paruesci.

Paruesci quomodo sibi succedant, *p. 99. n. 34. 4*

Parvus.

Parvus an concurreat cum nepotibus in successione ad primogenituram. *p. 80. n. 62.*

Parvus si nepotibus dedit alimenta quo titulo dedisse censetur. *p. 303. n. 1.* doans septem de quo praesumatur dotare. *ibid. n. 2.* quando teneatur dotare nepotem. *ibid. n. 3.* an a nepote excludatur a successione Jurispatronatus, & quando. *ibid. n. 4.* quando succedat simultaneus cum Nepote. *ibid. n. 5.* quando excludat nepotem ex fratre. *ibid. n. 6.* Parvus secundogenitus an excludatur a filio primogenito in primogenitura, & quando, *p. 386. n. 6. & seqq.*

Pauperes. Pauper.

Paupertatis privilegio an gaudeat, qui propria culpa fuit inopiam relatus. *p. 103. n. 56.*

Pauperes, vide etiam Legatum.

Pauperum bona an gaudeant iisdem privilegiis, quibus gaudent bona Ecclesiarum. *p. 261. n. 136. §. quod idem.*

Paupertas in dispensationibus in impedimentis matrimonii allegata quomodo iustificetur, & de quo tempore sit iustificanda. *p. 319. n. 138. & p. 322. n. 166. & seqq. & p. 324. n. 194.*

Et pauper quis dicatur. *p. 219. n. 138.* & an talis dicatur, quamvis alias sit dives, si suis divitiis uti non potest. *p. 327. n. 6.*

Pauper an ille reputetur, qui si vult, potest fieri dives. *ibid. n. 9.*

Pauper an quis praesumatur, maxime si senex fuit pauper. *p. 327. n. 12. & 14.*

Pauperi bonae vitae an non magis credatur, quam diviti vitioso. *p. 327. n. 8.*

Paupertatis negativa, vide *Negativa.*

Pauperum nomine in legato facto pauperibus, quinam a veniant, vide supra in verb. Legatum.

Pauper quoad suis expensas, vide supra in verb. Lis.

Pauperum nominatio quibus fieri debet elemosyna, vid. *3 Nominatio.*

Pauper quis dicatur. *p. 304. n. 1.* & succumbens in lite an teneatur refundere expensas adversarii. *ibid. n. 2.* in materia dispensationis quis dicatur pauper. *ibid. n. 3.* pauper an quis praesumatur. *ibid. n. 5.* an paupertas ab allegante sit probanda. *ibid. n. 5. & seqq.* an minuat fidem testi. *ibid. n. 8.* qui incidit sua culpa in paupertatem an gaudeat privilegiis pauperum. *ibid. n. 9.* paupertas sola an faciat susceptionem iuramentum. *ibid. n. 10.*

Pauper an possit esse testis, vid. *Testis.* *4*

Pax.

Pax quid sit. *p. 304. n. 1.* an proficiat neganti maleficio, quando non, vel quomodo. *ibid. n. 2.* facta pro absente quando dicatur rupta. *ibid. n. 3.* redditio confessorio in articulo mortis cui proficit, & in quo foro. Pacis violatae poena. Pacis mediator, vid. *Mediator.* Pacis violatae delictum cuius fortis sit. *p. 305. n. 7.* pax facta a parte quando non sit fracta a filio. *ibid. n. 10. & 11.* quomodo probeatur. *ibid. n. 12. & 14.* quomodo rumpatur. *p. 306. n. 13. & p. 307. n. 24.* a quibus sit habenda. *p. 307. n. 15. & 16.* in dubio an debeat iudicari fracta. *ibid. n. 19.* pacem quis possit facere. *ibid. n. 20. & p. 18. n. 21.* pace an renuntiatur damna, vide *Damna.*

Peca.

Pecatum.

- 3 Pecatum omnino vitandum, & multa specialia sunt concessa ut vitetur, quæ vide relata in Elencho. p. 307. & seq. ¶

Pecudes.

- 1 Pecudes, vide supra in verb. *Animal.*

Peculatus.

- 2 Peculatus crimen quale, & ejus natura p. 308. In quo habeat locum. *ibid.* n. 13. & seq. ¶

Peculium.

- 1 Peculium, vide supra in verb. *Bona.*
 2 Peculium filiorum, seu fratrum quovis sit, ubi de castrensi vel quasi, adventitio, profectio &c. & late de illorum materia, & quomodo fratres inter se conferant: Item an defuncto filio succedat pater, an nepos, seu filius defuncti, & quæ jus pater habeat in peculio filiorum, sicut & an possit illud alienare, & alia, vide late in verb. *Frater.* p. 72. & seq.
 Peculium castrense an possit ob delictum filii confiscari. *ibid.* n. 2. An adventitium. *ibid.* n. 5. An profectum? p. 73. n. 9.
 Et an ob delictum patris; & an illud veniat in publicatione bonorum patris. *ibid.*
 Peculium profectum filii an imputetur in legitimam. p. 196. n. 46.
 3 Peculium adventitium an veniat in confiscatione bonorum filii familias. p. 308. n. 1.

Pecunia.

- 1 Pecunia Ecclesiæ an possit investiri abque Beneficio Apostolico. p. 31. n. 37. & constituta in proprietate an possit veti in emptione bonorum pro Ecclesiâ abque Beneficio. *ibid.*
 Pecunia quæ debet investiri in immobilibus an possit investiri in emptione census. p. 144. n. 31.
 Pecunia soluta habenti posteriori hypothecam an possit ab habente anteriorem revocari, & an prærequiratur excussio debitoris principalis, & alia. p. 248. *num.* 10.
 Pecunia quando dicatur de proximo minuenda, remissive. p. 294. n. 7.
 Pecunia aliena res empta, vide supra in verbo *Empta.*
 2 Pecunia an veniat sub hypotheca omnium bonorum. p. 139. n. 18.
 3 Pecuniam non fuisse muneratam, aut exceptio non numeratæ pecuniæ quando non admittatur. p. 203. n. 8. & quando hæc exceptio competat? *ibid.* n. 9.
 Pecunia an repetur inter bona mobilia & quæ. p. 308. n. 2. & p. 309. n. 20. an veniat in hypotheca omnium bonorum. p. 308. n. 3. estimata an semper sit eadem. an possit pluri, quam cunctus ejus permittat, licite expendi. *ibid.* n. 4.
 Pecunia relicta pro missis quomodo sit expendenda? p. 309. n. 5. an includatur in legato omnium bonorum, vel rerum domi existentium. *ibid.* n. 6.
 Pecunia una pro alio an solvi possit invito creditore. & invecita in prædium urbanum an sit hypothecata: Inventa an & quando ab inventore possit retineri. *ibid.* n. 7. soluta secundo creditori an possit repeti primo. *ibid.* n. 8.
 Pecunia quomodo probetur versa in utilitatem Ecclesiæ? *ibid.* n. 9. an sit de fructibus? *ibid.* n. 12. quæ debet investiri in stabilibus quomodo repetur. *ibid.* n. 13.
 Pecuniæ identitas unde probetur. *ibid.* n. 14.
 Pecuniæ numeratio an differat a solutione. *ibid.* n. 15. & quando dicatur non realiter soluta? *ibid.* n. 16.
 Pecuniæ numeratio in cteatione census quomodo probetur. *ibid.* n. 17.
 Pecunia an possit germinare pecuniam. *ibid.* n. 21.
 In qua specie solvi debeat. *ibid.* n. 22. cui petatur? p. 310. n. 23.

Pecunia reperta penes virum an præsumatur pro dimidio uxoris. *ibid.* n. 24.
 Pecuniæ traditio an præsumatur ex litteris cambii. *ibid.* *num.* 25.
 Pecunia amentis quando præsumatur consumpta. *ibid.* *num.* 26.
 Pecunia an in magna quantitate præsumatur relicta a fideicommittente. *ibid.* n. 27.

Pedagium.

Pedagium quid sit, & an prohibitum, vel permittum, 3 & quæ pena imponatur. p. 310. §. 1.
 Pedagia a quibus possint imponi & exigi. p. 311. §. 2. ¶

Penitus. Prorsus.

Penitus, prorsus dictiones quid importent. p. 299. n. 27. I

Pensio.

Pensio quid sit, & quænam veniat nomine beneficii. I p. 92. n. 165. & seq. & an sit verum Beneficium. *ibid.*
 Pensiones Ecclesiasticæ in qua ætate obtinere quis possit. p. 23. n. 13. & p. 93. n. 166.
 Pensionis Ecclesiasticæ an facienda sit mentio in imperatione Beneficii, & qualis. p. 93. n. 165.
 Pensionis Ecclesiasticæ an sit incapax, qui est incapax Beneficii. p. 349. n. 3.
 Pensionis reservationis materiam: quænam, quomodo, ac a quo reservari possit in collatione, permutatione, aut relevatione &c. Beneficiorum; an a solo Papa, vel an etiam ab Episcopo, vide in verb. *Beneficia.* p. 92. & seq. & in verb. *Episcopus.* p. 393. n. 17. An illam possit imponere Vicarius Episcopi? p. 93. n. 171.
 Pensio an possit imponi in Beneficio patronato abque consensu patroni. p. 93. n. 167.
 Pensionis reservatio non facta mentione, quod illud Beneficium erat prius alia pensione gravatum, an sit sub vel obreptitia: & quid si reservatio sit facta motu proprio. p. 96. n. 176.
 Item an valeat, si Beneficium pensione gravatum erat unitum, nec de hac unione fuit facta mentio. *ib.* *num.* 177.
 Pensio an reservari possit super distributionibus quotidianis. *ibid.* n. 175.
 Pensio an censetur imposita super fructibus incertis, ubi id non est expressum. *ibid.* n. 175. Et imposita super fructibus tam certis, quam incertis, an sint calculandi fructus incerti funeralium, & oblationum. *ibid.*
 Pensio immoderata an sit in totum nulla, aut quando reduci possit, & a quo. p. 93. n. 167. & p. 94. n. 173. & seq.
 Pensionis reservatio an præsumatur, vel an sit probanda tanquam facti, & an interim pensionarius manuteneatur contra solvere recusantem, & de materia. p. 93. n. 172.
 Pensio reservata alicui nondum Clerico pro tempore quo fuerit Clericus cum Clausula *ex nunc* &c. an debeat etiam pro tempore quo nondum erat Clericus. p. 167. n. 15.
 Pensionis exactio quanto tempore præscribitur, & an sufficiat quadragenaria præscriptio. p. 93. n. 172.
 Et ejusdem non solum quomodo præscribitur, & an hæc præscriptio profit etiam pro tempore futuro. p. 150. n. 89.
 Pensio, vide etiam in verb. *Clausula Apostolica*, ubi de clausula *sine retardatione solutionis pensionis*, & de ejus effectibus. p. 163. n. 3.
 Pensio an obliget etiam illum, qui habebat regressum ad Beneficium, si ad ipsum tanquam regressarium perveniat. p. 94. n. 178.
 Pensio an sit solvenda a Capitulo percipiente fructus Canonici non residentis super ejusdem præbenda reservata. p. 119. n. 47.
 Pensionis consentiens, & pensionarius, vide etiam *Congrua*.
 Penso Ecclesiastica an, & quando vacet per subsequens marimonium. p. 80. n. 87. ad fin. Pen-

- Pensio amissa ob vestis Clericalis dimissionem an, & quando recuperetur per reassumptionem vestis, & concessio &c. ? *p. 176. n. 6.*
- Pensio an sit onus reale, & Beneficio coherens? *pag. 259. num. 125.*
- Pensionis remissio an possit ad illam agenti opponi ab illo, qui generaliter renunciavit exceptionibus? *pag. 428. num. 97.*
- Pensio, vide etiam supra in verb. *Conventus Rectoris. Papa.*
- 2 Pensio an debeatur a Beneficiario, vel hærede? pro eo anno, quo nullus percipit fructus? *pag. 15. numero. 37.*
- Pensionis Ecclesiasticæ an, & quando debeat fieri mentio ab impetrante aliud Beneficium? *p. 59. n. 3.*
- Pensionis an videatur consentire, qui impetrat Beneficium cum narrativa, quod eidem sit annexa pensio? *ibid. num. 6.*
- Pensio locationis an possit augeri, & minui, vide supra in verbo *Locatur.* Et quando, ac quo tempore debeat solvi, aut remitti, vide *ibid.* & in verbo *Conductor.*
- 3 Pensio quomodo extinguatur? *p. 315. nu. 30. & seq.* ejus solutio an retardetur per exceptionem *cap. Odoardus* aut alias exceptiones? *ibid. num. 33.* Litteris non expeditis an possit exigi? *ibid. n. 35.*
- Pensionis causa in quo foro cognosci debeat? *ibid. num. 36.*
- Pensio an possit imponi ab Episcopo permittentibus, vide *Terminatio.*
- Pensio an optari possit, vide *Optio.*
- Pensio quid sit, & quomplex? *pag. 311. num. 1.* quis possit pensionem imponere? *ibid. n. 2.* an Episcopus? *ibid. n. 3.* an super Parochialibus, & quibus non? *p. 312. n. 4. & seq.* An Episcopus possit imponere pensionem transmissibilem ad successorem, aut ad vitam pensionarii? *ibid. n. 5.*
- Pensio an ab Episcopo possit imponi sine consensu Rectoris? *ibid. n. 6.* que qualitates requirantur ut pensio acquiratur? *ibid. n. 7.* an dispensatus ad Beneficia cum cura, & sine, sit etiam dispensatus ad pensiones. *ibid. num. 8.*
- Pensio translata an dicatur nova pensio, aut antiqua? *ibid. n. 9.* Exempta & privilegiata quibus clausulis soleat muniri? *ibid. num. 10.* cum clausula *dummodo medietatem non excedat*, an vitietur in totum si adest excessus? *p. 313. num. 11.*
- Pensio reservata in Beneficii resignatione an sit Ecclesiastica, & an detur loco Beneficii? *ibid. numer. 12.* imposita sub conditione quando valeat, & obliget? *ibid. num. 13.*
- Pensio quanta a Papa soleat imponi? *ibid. num. 14.* an debeatur ab eo, qui Beneficium, super quo imposita fuit dimisit, vel alias non habet? *ibid. num. 15.* & si Beneficium oneratum vacat, a quo sit solvenda? *ibid. num. 16.*
- Pensio hæreditibus pensionarii an debeatur pro rata temporis, aut pro rata fructuum perceptorum? *ibid. nu. 17. & seq.* ubi sit solvenda? *p. 204. n. 19.* an pro ea solvenda bona Ecclesiæ alienari possint? *ibid. n. 20.* a quo solvi debeat? *ibid. n. 21.* an veniat nomine beneficii in odiosis? *ibid. n. 22.*
- Pensio qua reservatur pro alimentis an gaudeat privilegio alimentorum? *ibid. num. 23.* An diminuitur fructibus diminuitur? *ibid. num. 24. & p. 315. num. 24.* Reservata super beneficio non facta mentione quod illud sit gravatum alia pensione an valeat? *pag. 314. num. 25.*
- Pensio cum pensione an permuari possit? *ibid. n. 26.* reservata ab infimo conjunctæ personæ an videatur dolosa? *ibid. n. 28.* reservata super beneficio invalidæ collatio an valeat? *p. 315. n. 29.*
- Pensionarius.**
- 1 Pensionario an, & quando detur manutentio in illius exactione contra solvere reculantem? *pag. 93. num. 172.*
- Pensionarius, existens in possessione exigendi partem pensionis, an constituitur in possessione totius? *ibid.*
- Pensionarius in impetratione pensionis quamvis expri-
- mere debeat ad hoc, ut non sit sub vel obreptitia, ubi de expressione veri valoris Beneficii, aut pensionis anterioris, Juris tertii &c. & de materia. *ibid. n. 173. & seqq.*
- Quid si titularis, aut pensione gravatus non se opponat. *ibid.*
- Pensionarius an, ac quomodo probare debeat, quod Rectori remaneat congrua, ac de quo tempore? *pag. 94. num. 174.*
- Pensionarii in concursu creditorum an præferantur aliis creditoribus, etiam anterioribus? *pag. 259. numer. 125.*
- Pensionarius an habeat actionem contra successorem in Beneficio, aut alios pro suis pensionibus tam decursis, quam maturandis: & quid si duo pensionarii concurrant? *ibid.*
- Pensionarius an non postponatur Beneficiario in perceptione fructuum Beneficii, si pro ambo non sufficiant. *p. 93. n. 1.*
- Pensionarius creditor Episcopi pro pensionibus an præferatur Cathedrali etiam in pontificalibus ornamentis. *p. 315. n. 37.*
- Pensionarius qui non potest solvere pensionem ob renuntiatum fructuum. *ibid. num. 28.* an & quando sit manutentendus contra successorem in Beneficio. *ibid. numer. 39.*
- Pensionarius cum clausula *Dummodo resignans habeat unde se aliat*, quid debeat verificare coram Executore? *ibid. n. 40.* an teneatur justificare gratiam cum fuit facta motu proprio. *ibid. n. 40.*
- Pensionarius agens contra ritularem successorem pro pensione in possessione quid debeat probare. *p. 316. n. 41.* an possit extinguere pensionem in præjudicium creditorum. *ibid. num. 42.* An possit propria auctoritate pensionem anticipatis solutionibus extinguere. *ibid.*
- Pensionarius non ferens habitum & consuram ita ut pro Laico reputetur an amittat pensionem, & in quo foro. *ibid. num. 43.* An possit pro rata contribuire pro collectis, pro seminario. *ibid. num. 44.* quando non.
- Pensionarius an possit vendere fructus pensionis sine simonia. *ibid. n. 45.* an ad titulum pensionis possit ordinari ab Episcopo? an possit propria auctoritate transferre pensionem Ecclesiasticam pro pretio sine simonia? *ibid. n. 48.*
- Pensionarius qui non habet intentionem suscipiendi ordines, recipiens pensionem an, & quando peccet, quale officium recitare teneatur. *ibid. nu. 48.* Quot remanere debeat Rectori ut pensionem solvere teneatur? *ibid. nu. 49.* An Centum pro Rectore comprehendat etiam fructus incertos. *ibid.*
- Contra pensionarium que exceptiones opponi possint. *ibid. n. 50. & seq. usque ad 56.*
- Pensionarius quid probare teneatur. *p. 317. nu. 57.* & quomodo in causis pensionum procedi debeat. *ibid. n. 58. & seq. usque ad finem.*
- Pensionarius quis quod habet declarandi an velit uti ingressu, an transmitat. *vid. Transmissio.* & an pensio ac quando transmittatur. *ibid.*
- Percussus. Percussio.**
- Percussus mulierem prægnantem qua poena puniatur, si sequatur abortus. *p. 14. n. 5.*
- Percussus seipsum, aut in sui percussorem consentiens, si sit Clericus, an sit excommunicatus. *pag. 199. num. 127.*
- Percussio quando dicatur gravis, vel levis, & an hoc judicet Episcopus. *p. 391. n. 5.*
- Percussus Clericum, vide in ver. *Censura, ubi de cap. si quis suadente.* *p. 128. n. 66.*
- Percussio quando dicatur atrox, gravis, aut levis. *pag. 318. num. 1.* percussus Clericum consentientem in incurat excommunicationem. *ibid. num. 2.* quid si Clericus est conjugatus? an sit vitandus & quando. *ibid.*
- Percussus Clericum ignorans illum esse Clericum an sit excommunicatus, aut quando excusetur. *ibid. num. 3.*
- Percussus Clericum, qui post infirmam aliam aut fugit

fugit an incertat excommunicationem. *ibid.* n. 4. an percussus Clericum aggressorem; & quando. *ibid.* num. 5.

Percussus unum Clericum pro alio, quid. *ibid.* n. 6. an percussus Clericum, qui dimisso habita se immiseret enormitatis. *ib.* n. 6. & 7. an percussus ad correctionem. *ibid.* n. 8. & an sollicitum ad turpia, & quando. *ibid.* n. 9.

Percussus plures Clericos eadem actione quot excommunicationes incurat. *ibid.* n. 10. & quid si unum Clericum pluribus actibus percussit. *ibid.* n. 11. an percussus equum Melicem. *ibid.* n. 12.

Percussus aliquem in Ecclesia sine sanguinis effusione an possit excommunicari, aut quomodo puniatur. *ibid.* n. 13.

Percussor notorius Clerici an sit vitandus? quid in notorietate facti. *ibid.* num. 14.

Perditio.

Perditio, vide *Deperditio*.
Perditio scripturarum an, & quomodo probari possit, vide *Scriptura*.

Peregrinum.

- 2 Peregrinus sacra limina petentes offendens quas penas, aut censuras &c. incurat, vide in *ver. Immunitas*. p. 148. n. 6.
- 3 Peregrini quibus legibus obligentur? p. 319. n. 1.

Periculum.

Periculi sortis in se suscipiendi pactum, vide *Pa-ctum*.

- 1 Periculum rei venditæ post perfectum contractum an possit venditor sustinere. p. 149. n. 76.
- Periculum nominis cessi an spectet ad cedentem, vel ad cessionarium, & de materia, p. 153. num. 20. & *seqq.*
- 3 Periculum suscipiens, vid. *Risum*.
- 4 Periculum rei venditæ ad quem pertineat. p. 184. n. 70.
- Periculum amittendi capitale an excuset ab usura, vid. *Usura*.

Perinde valere.

- 1 Perinde valere gratia, vide *Clausula*.

Petiti.

- 3 Petiti calculo quando sit standum. p. 319. num. 1. quomodo in iudicium sint producendi, & a quo deputandi. *ibid.* n. 2. & quæ fides illis adhibenda. *ibid.* n. 3. Illius relatio facta parte non citata an valeat, vel noccat. *ibid.* n. 4. & 14. si in aliquibus inventi errorum an ullam fidem faciat? *ibid.* n. 5. an relatio possit impugnari ab eo, qui referentem elegit. *ibid.* n. 6.
- Petiti discordantes in quantitate majori an dicantur concordēs in minore. *ibid.* n. 7. De quo tempore debeant æstimare valorem rei. *ibid.* n. 8. petiti super statu rei quando referre possint? *ibid.* n. 9.
- Petiti relationi quando sit standum. p. 320. n. 10. illius relatio quomodo sit interpretanda. *ibid.* n. 11. quid si a iudice fuit confirmata. *ibid.* n. 12. an relatio transeat in iudicium. *ibid.* n. 13.
- Petiti si discordant, quid agendum. *ibid.* n. 15. an tertii relationi sit standum, si a iudice non fuit confirmata. *ibid.* n. 16. quid si sunt concordēs. *ibid.* num. 17.

Perjurium. Perjurus.

- 1 Perjurium in Clericis quomodo puniatur. p. 300. num. 132.
- Perjuri exceptio an impediat processum ad ultiora, ac repellat ab agendo, & an non possit opponi usque ad sententiam. p. 426. n. 67. & 72.
- Perjurus an fiat contraveniens clausulæ *pro iurato*. &c. p. 170. n. 29.
- Perjurus quis dicatur. p. 300. n. 132.
- 2 Perjurus an possit valide agere in iudicio, si pars de perjurio non excipiat. p. 109. n. 6.

Perjurium quid sit. p. 320. n. 1. an sine dolo committatur. *ibid.* n. 2. cuius fori sit, & quando puniatur, *ibid.* n. 3.

Perjurus an possit agere, an conveniri. *ibid.* n. 4. an possit esse testis. *ibid.* an possit habilitari a iuramento ad agendum. *ibid.* n. 5.

Pejorare quod aliquis velit in perniciem propriæ salutis an præsumatur, *ibid.* n. 6.

Permissum.

Permissum ad tempus an censetur post illud prohiberi. p. 398. n. 66.

Permissum quid censetur. p. 320. n. 1. Permissum ad 3 tempus quando censetur prohibitum. *ib.* n. 2.

Permissio an debeat latius interpretari quam prohibitio. *ibid.* n. 3.

Permutatio. Permutans.

Permutatio an faciat vacare Beneficium. pag. 85. num. 111.

Permutatio an veniat nomine alienationis. p. 118. n. 33. Permutationes Beneficiorum reservatorum Pontifici an possint ab Episcopo admitti. p. 392. n. 13.

Permutatio Beneficiorum ab exemptis an non fiat solum in manibus Pontificis, p. 456. n. 106.

Permutans an teneatur de evizione, si res permutata ab aliquo evincatur. p. 417. n. 33.

Permutatio, vide etiam supra in verbo *Beneficium*.

Permutatio, vide etiam *Consensus Capituli*.

Permutatio an sit species alienationis. p. 321. n. 1. 3

Permutatio bonorum fideicommissi quid operetur. *ibid.* *ibid.* n. 2. quid sit. *ibid.* n. 3.

Permutatio beneficiorum in mensibus reservatis facta coram Episcopo an valeat. *ibid.* n. 4. & a quibus talis permutatio autorizari possit. *ibid.* n. 5. & *seqq.*

Permutatio in quibus beneficiis procedere possit. *ibid.* n. 9. an quando sit in Curia Romana debeant vocari patroni Laici. *ibid.* n. 10.

Permutatio duorum Episcopatum ab Episcopis facta an valeat. *ibid.* n. 11.

Permutatio inter quas personas fieri debeat. *ibid.* n. 12. & an beneficia reservata permutari possint coram ordinario. *ibid.* n. 13. quanam permutare possint. p. 322. n. 14. an permutatio fieri possit sine causa, aut cum qua. *ibid.* n. 16. & quomodo fieri debeat. *ib.* n. 17. permutationem quamvis impediunt. *ibid.* n. 18. an non permutantium possit Episcopus imponere pensionem. *ibid.* n. 19. an possint permutari beneficia litigiosa, vid. *Beneficia*.

Permutantes quando habeant regressum ad Beneficia resignata. *ibid.* n. 21. An permutatio beneficii debeat publicari. *ibid.* n. 22. An debeat fieri coram ordinario nimirum beneficii, cuius possessio nondum fuit acquisita. *ibid.* n. 23. an reservatorum possit fieri coram ordinario. *ibid.* n. 24.

Permutatio facta sine consensu & autoritate ordinarii an valeat. p. 323. n. 25.

Permutatio triangularis an possit fieri coram Episcopo. *ibid.* n. 27. an possit rescindi. *ibid.* n. 28.

Persona.

Personæ miserabiles, vide *Miserabiles persona*.

Personæ Ecclesiasticæ an possint a virtutibus capi de mandato iudicis Laici, & de materia. p. 99. n. 5.

Persona libera an possit principaliter obligari. p. 144. num. 33.

Personæ adjectio, vide *Adjectio*.

Persona paris conditionis quænam dicatur, & quæ non. p. 321. n. 157. & *seqq.*

Personæ potentes quæ dicantur ad hoc, ut in illas alienatio emphyteusis alias permittatur, fieri non possit. p. 380. n. 38.

Personæ inhabilitas standi in iudicio, vide *Inhabilitas*.

Persona turpis, vide *Turpis persona*.

Personarum pluralitas an præsumatur. p. 142. n. 2. 2

Personarum identitas, vide *Identitas*.

Persona eadem an possit repræsentare vices duarum, 3 aut quando. p. 323. n. 1. persona turpis quæ dicatur. *ibid.* n. 2.

Per-

Persona alicujus ab aliquo semel approbata an possit ab eodem reprobari? *ibid.* n. 3.
 Persona certa an possit citari per edictum? *ibid.* n. 4.
 Persona an ante omnia in judicio sit legitimanda, & an etiam in summarissimo? *ibid.* n. 5.
 Personæ quænam sint quæ non teneant nisi in quantum facere possunt? *ibid.* n. 6.
 Personarum pluralitas ejusdem nominis, & cognominis an præsumatur? *ibid.* n. 7.

Pertinentia.

- 1 Pertinentiarum nomine quænam veniant? p. 298. n. 23.
- 2 Pertinentia jurispatronatus quomodo probetur? p. 323. num. 1. ad favorem successoris quomodo probetur? *ibid.* n. 2.
- Pertinentia collationis ad ordinarium quomodo probetur aut refutetur? p. 324. n. 3.
- Pertinentiarum nomine quæ veniant? *ibid.* n. 4.

Petens. Petitio.

Petens ante diem solutionis, vide *Plus petens*,
 Petens, vide etiam *Impetrans*.
 Petens executionem, vide *Executio*.

Petitio in summaris in cuius locum succedat? p. 324. num. 1.

Petens quando dicatur dolosus, *ibid.*

Petitorium.

- 1 Petitorium intentans an possit obtinere in possessorio, & e contra, virtute clausulæ *super quibus omnibus* &c. in libellis apponi solite. p. 161. n. 14.
- 2 Petitorium an possit cumulari cum possessorio. p. 324. n. 3. an absorbat possessorium. *ibid.* n. 4. an possit suspensum si proponitur remedium possessorium. *ibid.* num. 5. an habeat vim preclusionis. *ibid.* num. 6.
- 3 Petitorium processum omisso possessorio an inducat nullitatem. quando. *ibid.* n. 7.

¶ Pia Causa.

Pia causa quæ dicatur, vel non? p. 325. §. 1.
 Quænam habeat specialia, an admittat prohibita & quæ? p. 327. §. 2.
 Quænam habeat privilegia, vel non? pag. 300. §. 3. & 4.
 Piarum causarum concursus an operetur ut magis pia prevaleat, & in quibus casibus? p. 331. §. 5.
 Quoruplex sit pia causa? *ibid.* n. 7.
 Piz cause an favendum sit in dubio, & quando locus. *ibid.* §. 6.
 Vide hæc omnia latissime in Elenclo. ¶

Pignus. Pignoratium.

- 1 Pignus aut hypothecam an possit quis acquirere in re aliena in præjudicium Domini. p. 257. n. 112.
- Pignus datum si pereat, an pereat, Domino, seu debitori, an vero creditori. p. 242. n. 14.
- Pignus an possit a debitore mutari invito creditore. p. 264. n. 157.
- Pignus an fructificet debitori, an vero creditori. pag. 266. n. 175. Et an fructus pignoris possint absque usura a creditore sibi retineri. *ibid.*
- Pignus seu pignoratium an veniat nomine alienationis. p. 26. n. 8.
- 2 Pignoris fructus, vide supra in verbo *Fructus*. Et an sint computandi in fortem. p. 95. n. 23.
- Pignus in quo differat ab hypotheca. p. 137. n. 1.
- Pignus Prætorium quale dicatur. *ibid.* n. 4.
- 3 Pignoratium judicialis quid requiratur, & quæ actiones producat. p. 324. n. 2. quid sit, & quoruplex. *ibid.* n. 4. an possit alienari. p. 325. n. 5. cui fructificet & petat. *ibid.* n. 6. ut a debitore possit recuperari quod illi actio competit. *ibid.* n. 7.
- Pignus datum creditori pro æquivalenti an videatur alienatum, & datum sine animo luendi. *ibid.* n. 8.
- Pignus quot modis liberetur. *ibid.* n. 9. an a debitore possit contrahi favore secundi creditoris in præjudicium licentæ concessæ primo creditori. *ibid.* n. 10.

si fuit distracta vitori pretio an dolus intervenisse præsumatur. *ibid.* num. 11. an illius fructus percipi impentur in fortem. *ibid.* n. 12. licentia data creditori vendendi pignus an censetur data ut vendatur ipsi creditori. *ibid.* n. 13. & ad quid teneatur creditor vendens. *ibid.* n. 14.

Piscatio. Piscator.

Piscatio, vide supra in verbo *Jus piscandi*.
 Piscator cujus retia navigantes fregerunt, quam actionem habeat. p. 331. n. 1.

Placet.

Placet dictio an, & quale importet arbitrium. p. 297. 1 n. 5. Et posita in re scriptis an faciat præsumere concessum quicquid fuit petitum. *ibid.*

Plagiarii.

Plagiarii quomodo puniantur. p. 99. n. 2.

Pluralitas. Plus. Pluries.

Pluralitas Beneficiorum, vide *Beneficium*.
 Plus petentes in judicio quas penas incurrant, & quando, ac quot modis quis plus petere dicatur, & de materia. p. 265. n. 165.

Plures dictio an verificetur in duobus. p. 299. n. 25. Et quid de dictione *pluries*, aut *per plures annos*, quot actus & anni requirantur. *ibid.*

Pluralitas personarum, aut rerum, vel animalium ejusdem qualitatis, coloris &c. an præsumatur, vel an ab allegante sit probanda, vide in ver. *Identitas*. p. 143. n. 6.

Pluralis numerus, vide supra in verbo *Locutio*.
 Plures si litigant in solidum de eadem re, & obtineant duas sententias, an tertius possit obtinere tertiam. p. 332. n. 6.

Pluralis locutio quot sit contenta. *ibid.* n. 4.
 Pluralitas personarum, vid. *Persona*.
 Pluralitas in ultimis voluntatibus an resolvatur in singularitates. p. 331. n. 1.

Pluralitas in iuramentis an tollat indicium ex inimicis. p. 332. n. 2.

Plura beneficia, vid. *Beneficia*.
 Plures simul an adiuvantur ad maius, vid. *Majoratus*.

Plures simul uno actu occidentes an teneantur omnes. *ibid.* n. 7.

Poculum.

Poculum abortus, aut impedimentum conceptionis præbens, aut amatorium, quomodo puniatur. p. 14. n. 4.
 Poculum amatorium dans quomodo puniatur. pag. 10. 3 num. 5.

Pœna.

Pœna qualiter exprimi debeat in monitorio, vide *Monitorium*.

Pœnæ plures infliguntur a Jure communi Judicibus comminantis crimen barratarie an confundantur, vel cumulantur. p. 64. n. 1. in fin.

Pœna an mitigetur ob longam præcedentem carcerationem, aut longum tempus, vide *Delictum*.

Pœna privationis distributionum quotidianarum an obliget in conscientia etiam ante sententiam declarationem. p. 325. n. 14.

Et alias pœnæ ipso jure incurse ac requirant sententiam declarationis. p. 349. n. 3.

Et an teneatur ad pœnam antecententiam declarationis ille, qui procuravit abortum. p. 14. n. 7.

Pœna plus potentium, vide *Plus petentes*.

Pœna pecuniaria, vide *Multæ*.

Pœna corporalis, aut spiritalis a Jure statuta an possit ab Episcopo mutari in pecuniariam. p. 404. n. 148.

Pœnæ a Vicario alicui impositæ an possint ab Episcopo remitti. *ibid.* n. 149.

Pœna mortis an possit infligi, quando pœna est iudicii arbitraria, vide supra in verbo *Judex*.

Pœna an, & quando possit dividi in casu contraventionis in aliqua parte: quid si factum sit individuum, quid si dividuum. p. 3. n. 12.

Pœ.

Pœna falsi, vide *Falsum*.

Pœna executio contra innocentem an possit delinquenti postea deictho. p. 61. n. 105.

Pœna pecuniaria, vide *Multa*.

Pœna arbitraria an possit a Iudice extendi usque ad penam mortis. p. 205. n. 22.

3 Pœna violatæ pacis quando incurritur vel non. pag. 305. num. 5.

Pœna ob idem delictum an sæpius sit infligenda. pag. 332. n. 1. quando minuitur. *ibid.* num. 2. An supponat culpam. *ibid.* num. 3. an fusc tenet auctoritas. *ibid.* num. 4. qualis in dubio sit eligenda. *ibid.* n. 5. & quando minuenda. *ibid.* n. 6. ordinario quando incurritur vel non. *ibid.* n. 7. an sit extendenda. *ibid.* n. 8. an supponat dolum. *ibid.* n. 9. an possit infligi pro omni quad est contra bonos mores, vel pro quali. *ibid.* n. 10.

Pœna posita in sponsalibus an valeat? & an nomine pœnæ veniant archæ aut sponsalia largitas, & quando debeantur. p. 335. n. 35.

Pœnæ secundo nubentium a jure civili constitutæ an fuscint omnes sublate a jure Canonico. vid. *Pudua*.

Pœna amputationis manus an procedat in illo, qui unam tantum habet manum, cur non. p. 73. n. 6. vide *Membrum & Manus*. Quid si habet duas manus, sed unam inutilem. *ibid.* n. 7. Executio contra innocentem an liberet nocentem. p. 333. n. 11.

Pœna legis an possit a iudice minui. *ibid.* n. 12.

Pœna ordinaria a jure determinata an possit a Iudice augeri vel minui & quibus ex causis sit. *ibid.* num. 17. Pecuniaria an possit ab Episcopo Clericis imponi. *ibid.*

Pœna temporalis an & quam infamiam introget. p. 333. num. 20.

Pœna cui debeat, si delictum fuit commissum tempore antecessoris Domini, an antecessori, vel successori. *ibid.* n. 21.

Pœna delicti ordinaria an imponatur si proceditur ex conjecturis. *ibid.* n. 22.

Pœna sit infligenda omnibus si multorum correctio speratur. *ibid.* n. 23. an major possit infligi reo contumaci, quam presenti? *ibid.*

Pœna contra non accurrentes ad sonum campanæ quos afficiat? p. 34. n. 26.

Pœna indignationis Principis an sit arbitraria. *ibid.* n. 27. Privationis quando habeat locum. p. 335. n. 39.

Incapacitatis vel privationis ob gesta a procuratore an incurritur a principali. *ibid.* n. 40.

Pœna conventionalis ex contractu pacis seu cautionis de non offendendo an transeat ad heredes. p. 334. n. 28. Apposita in compromisso quando possit exigi. *ibid.* n. 29. Contra alienantes in forenses quando habeat locum. *ibid.* n. 30.

Pœna conventionalis an incurritur ex contractu nullo. *ib.* n. 31. an faciat cessare penam juris. *ib.* n. 32. adjecta factio an sit licita. *ibid.* n. 33. adjecta solutioni quantitas quando exigi non possit. *ibid.* n. 34.

Pœna conventionalis ob fractam cautionem de non offendendo quoties exigi possit. p. 335. n. 35.

Pœna conventionalis in sponsalibus an valeat. *ib.* n. 36.

Pœna caducitatis imposita testatore quando incurritur? *ibid.* n. 37.

Conventionalis quanta esse possit. *ib.* n. 38. Conventionalis ut incurritur qualis mora requiritur. *ibid.* n. 41. Ex negligentia ut incurritur qualis debeat esse lex pœnalis. *ib.* n. 42. facilligii qualis sit. *ibid.* n. 43. Pœna sacerdotis in die bis celebrantis qualis sit. *ibid.* n. 44. sodomizæ qualis sit, & quando incurritur. *ibid.* n. 45.

Pœna secundo nubentium an sit revocata a Jure Canonico. *ibid.* n. 46.

Pœna non solventium Decimas. *ibid.* n. 46.

Pœna contra recedentes ad Iudices Laicos quando incurritur. *ibid.* n. 46. & recursus quomodo probetur ad effectum denegandi audientiam, & quomodo ad effectum declarationis cessaturum. *ibid.*

Pœna an diminuat, si Pater filium reum justitiæ offert. *ibid.* & qualis dispositio quando extendi debeat. p. 336. n. 50.

4 Pœna quam scientiam requirit. vide *Scientia*. Pœna usurariarum. vide *Usura*.

Pœnitentia. Pœnitentia.

Pœnitentia an, & quando possint contrahentes sub conditione v. g. Beneficentia Apostolici, ante illius eventum, vide *Contrahentes*.

Pœnitentia Sacramentum an possit ministrari in Ecclesia polluta. p. 358. n. 65.

Pœnitentia an, & quando sit locus in contractibus. vide in verbis *Contrahentes*. *Pœnitentia*.

Pœnitentia in contractibus an admittatur. p. 336. n. 1. & quid in contractu conditionali. *ibid.* n. 24.

Pœnitentia an excuset a pœna ordinaria, & in quibus delictis. *ibid.* n. 33.

Pœnitentia minister in casu necessitatis quis sit. p. 356. num. 29.

Pœnitentiarius.

Pœnitentiarius ejus ætatis esse debeat. p. 22. n. 11. in fin. 1

Pœnitentiarius in Cathedrali a quo eligi possit. p. 336. 3

n. 4. Pœnitentiarius præbenda a quo erigi possit, & pœnitentiarius qualis esse possit. p. 356. n. 30. forma electionis. *ibid.*

Pœnitentiarius quam jurisdictionem habeat. p. 357. n. 31. an possit absolvere a casibus reservatis Episcopo. *ibid.* n. 32.

Pœnitentiarius præbenda an possit a Vicario sine consensu Episcopi conferri? & quis de illa providere possit. *ibid.* num. 32. & seq. & cui sit conferenda. *ibid.* num. 35. & seq.

Pollucitatio.

Pollucitatio quid sit. p. 336. n. 1. 3

Pollutio. Pollucio.

Pollutio Ecclesie quomodo, ac quando contingat, & de materia, vide in verb. *Ecclesia*. pag. 355. Et an censetur polluta in dubio an intervenierit culpa gravis, vel levis in percutiente. p. 355. n. 43.

Pollucio Ecclesiam a quo Iudice puniatur, & an non ab Ecclesiastico. p. 359. n. 70.

Pollucio Ecclesiam injuriola sanguinis effusione cui sit tradendus? p. 337. n. 1. ubi de materia.

Polygama.

Polygama quomodo puniatur. p. 336. n. 1. 3

Polygamia.

Polygamia quo Jure fit prohibita. p. 314. n. 90. 1

Pontifex.

Pontifex, vide supra verba. *Papa*.

Pontifex an censetur velle derogare laudabili consuetudini, aut privilegiis, si hoc non exprimat. p. 105. num. 8.

Portio.

Portio canonica an Episcopo debeat ex legis reliquiis Confraternitatibus. p. 235. n. 5.

Portio canonica, vide etiam *Quarta canonica*.

Portio canonica ex quibus detrahatur. p. 8. n. 5. vide 4 *Sepultura*.

Posit.

Positi in conditione an censentur vocati ad fideicommissum, & de materia. vide *Fideiussio*.

Positiones.

Positiones, vide supra verba. *Articuli*. Positiones dans, seu Ponens, vide *Articulus*.

Positionibus contumaciter non respondens an, & quando habeatur pro confesso, & de materia, & quando hæc pœna confetti transeat in hæredes, & alia. p. 237. n. 17.

Positionum copie an sit danda advocato, qui præsens admittitur, dum reus eisdem respondet, & an debeat advocatus esse præsens. p. 332. n. 15.

Positiones, vide *Articuli*. M m Posi.

3. *Pessio* quid sit, & ad quid iuvet. *p. 337. n. 1. & an ponens debeat possessiones jurare, & quomodo. ibid. n. 2. & an possit probare contra ponentem. ibid. n. 3. possessiones unde deficiantur. ibid. n. 4. Possessiones quis possit facere. ibid. n. 5. quis non ib.*

num. 6.
Pessio quid debeat contingere, & qualis esse debeat. *ibid. n. 7. & seq. negative concepta an obligent eum ad respondendum. p. 338. n. 9. an consensum factum alienum. ibid.*

Possessionis iuris an teneatur quis respondere. ibid. n. 10. an illis quibus semel fuit responsum in prima instantia. ibid. n. 11. & quomodo debeat respondere. ibid. n. 12. & seq.

Possessionem negans an possit illa uti ad sui favorem? p. 339. n. 15.

Possessiones a quo sint producendae, & coram quo sit respondendum. ibid. n. 18. & seq.

Possessiones an possint fieri in criminalibus, & beneficiis. ibid. n. 16. & seq.

Possessiones an habeantur pro confessis contra consummationes & respondere nolentes. p. 340. n. 21.

Possessionibus an possit respondere cum procuratore. p. 341. n. 31.

Possessio.

1. *Possessio* ad hoc ut probetur, an requiratur probatio scientiae illius, de cuius praedictio agitur, quando possidentem habet pro se iuris assensum. *p. 7. num. 14. in fin. & p. 271. n. 31. quid sit contra possessionem adesse scientiam iuris. p. 6. n. 4. & p. 270. n. 23. §. que quidem.*

Et quid in possessione emphyteutae non solvendi canonem. p. 387. n. 99.

Possessio continua ut probetur, an testes debeat fuisse praesentes in quolibet actu, & de materia. pag. 278. n. 85.

Possessio habens reversionem iuris, quando sit inalienabilis. p. 7. n. 14. Et possessio aut quali contra habentem pro se assensum iuris, ut in decimis contra Parochum, an, & quando sufficiat in iudicio possessio, & manutentio, aut in petitorio, absque justificatione tituli. p. 272. n. 36. & seq.

Et quando translat orator probandi contrarium in adversarium. ibid.

Possessio quod sit contra praesumptionem iuris, & quod ius possessionis resistat, an paria sint, vel diversa. p. 273. num. 28.

Possessio quatenus dicatur temporis considerabilis in Decimis contra Parochum, aut habentem assensum iuris, si possessor est Ecclesia. p. 271. n. 37. Quid si possessor erit Laicus. ibid. n. 38. & seq.

1. *Possessio* an possit acquiri ab absente, vel amicus ad effectum inactionis, & quid si absens ratificavit ante, vel post expulsiorem. *p. 14. n. 2.*

Possessio capta per modum continuationis an dicatur attentata, si fiat post licentiam mortam. p. 36. n. 2.

Et possessionem civilem habens, si post mortem licentiam naturalem, an dicatur attentata. ibid.

Et possessio Beneficii capta lite pendente an sit attentata. p. 57. n. 104.

Possessio attentata an sequestratur. p. 58. n. 17.

Possessio pacifica Beneficii quatenus dicatur. p. 81. n. 94.

Possessio Canonica quomodo sit capienda, & a quo danda, & quid si denegatur, vide in verb. Canonica. p. 112. n. 3. & seq. & an in illa admittantur dulciora, aut dona &c. ibid. Et an valeat statutu in contrarium. ibid. & p. 116. n. 8.

Et possessionis Canonicae adepto, seu immisso an, & quando possit a Capitulo impediri Provisio Apostolica, & quando Capitulum possit esse legitimus contraditor. p. 436. n. 58.

Possessio an acquiratur in praedictum tertij ex immisione facta cum clausula sine praedictio tertij, tam in petitorio, quam in possessorio. p. 436. n. 60.

Possessio etiam quatenus pro indiviso an capi possit. ibid. num. 61.

Possessio iniusta an faciat aliquem legitimum contradictorem, & qualis requiratur, & de materia. p. 437. n. 68. & 71.

Possessio exigendi pensionem quomodo probetur, re-

missive.

p. 93. n. 171.

Possessio probata an praesumatur continua usque ad mortem possidentis. p. 100. n. 14.

Et in possessione existens existens exigendi partem pensionis, an censetur constitutus in possessione rotas.

p. 93. n. 172.

Possessio bonorum an praesumatur adita flante longissimo tempore, remissive. p. 100. n. 13.

Possessio an amittatur per factum Iudicis minus recte procedentis, aut privatis. p. 115. n. 24.

Possessio exigendi an censatur dimissa, seu animus, ad eo, qui non potuit agere. p. 163. n. 3. ad fin.

Possessio an amittatur ab illo, qui in iudicio immo- dicit negavit se possidere. p. 264. n. 164.

Possessio etiam civilis, & solo animo retenta an debeat dimitti ob clausulam pario Brevis. pag. 166. num. 9. ad fin.

Possessionem an videatur fieri ille, qui dicit aliquem esse intrusum in Beneficio. p. 203. n. 23.

Possessionis titulus an possit mutari, ita aut possident ratione familiaritatis v. gr. possit postea possidere ratione iuris retinendi. p. 255. n. 100.

Possessionis immisio, vide supra in verb. Immisio.

Possessio bonorum, vide supra in verb. Bona.

Possessio Clericatus, vide Clericatus possessio.

Possessio, vide etiam Manutentio.

Possessio an acquiratur ex unico actu facto propter meum, aut tevententiam superiorem non recognoscens. p. 103. n. 19.

Possessio vel quasi praesentandi an acquiratur ex unico actu, aut praesentatione effectum sortita. p. 181. n. 10. & p. 340. n. 140. & seq.

Item possessio vel quasi praesentandi an amittatur ex unico actu contrario, quando non. p. 241. n. 141.

Possessionis amissionem, aut possessionis negativam an fieri dicatur, qui petit immisionem. p. 147. n. 91.

Possessio quid sit, & quomodo, & quomodo possit acquiri. p. 341. n. 2. usque ad 15.

Possessio attentata an sit sequestranda, & Beneficium an valeat. p. 343. n. 16. capta vigore gratulatio subrogationis an sit attentata. ibid. n. 17. usque ad n. 20.

Capta vigore sententiae in iudicium lapsa an sit manutentibilis, & quae alia. p. 344. n. 21. si plures contendant de possessione & probant se possidere tempore mortis licet quis obierit debeat. ibid. n. 24. & seq.

Possessio semel acquisita monasterio an semper maneat apud Monasterium. p. 345. n. 27. quando possit a Iudice advocari. ibid. n. 28.

Possessio beneficii capta lite pendente an sit attentata, & an favore Beneficii in dubio praesumatur fuisse vacua? & an habeatur pro vacua si obliet illi decretum cancellariae. ibid. 30. & seq. an capi possit vigore supplicationis alicuius Bullarum expeditionem? Canonica non capitulariter capta an valeat. ibid. n. 32. & seq.

Possessio quomodo transmittatur, & ad quos transeat, & quid in manutentivo. ibid. n. 36. usque ad 58.

& possessio quomodo probetur. p. 347. n. 49. usque ad 59.

Possessio quatenus sit inalienabilis, & qualiter probetur. p. 348. n. 60.

Possessio quod non fuerit capitulariter capta an possit opponi ab eo, qui pariter capitulariter non cepit. ibid. n. 63. quomodo amittatur? ibid. n. 64.

Possessio quomodo probetur. p. 31. n. 74.

Possessio quando dicatur infecta ut non sit inalienabilis. p. 29. n. 46. & p. 348. n. 68.

Possessio civilis animo retenta quanto tempore praesumatur durare. p. 30. n. 54.

Possessio per Colonum vel Conductorem retenta quomodo amittatur. ibid. n. 58.

Possessio an amittatur per sequestrationem factam a Iudice. vid. Sequestratio. quando sit sequestranda, p. 31. n. 62. usque ad 68.

Possessio quomodo probetur. ibid. n. 74. & p. 347. n. 49. & seq.

Possessio, vid. Manutentio.

Possessio vel quasi quae adibus acquiratur. vid. Vicarius. Attentata an habeatur pro possessione. p. 82. n. 5.

Possessio de praesenti an praesumatur ex possessione de praeterito. pag. 112. num. 6. Quando sit capienda. vid. Census. an transmittatur. vid. Transmissio.

Possessio beneficii quando debeat sequestrari. vid. Sequestratio.

Poss-

Possessor. Possidens.

- 1 Possessor fundi censiti an teneatur solvere censum etiam non excoho principaliter & quid sit possidentium tunc patem fundi. *p. 148. n. 66. & 68.*
- Possessor, seu in possessione existens aliquid exigendi, puta censu &c. an teneatur probare titulum, & interim an manuteneatur, vide infra in verb. *Titulus.*
- Possidentis conditio an non sit melior in pari causa. *p. 258. n. 116.*
- Possessor rei emphiteutice an, & quando possit propria auctoritate expelli absque citatione &c. *pag. 382. num. 56.*
- Possessor rei litigiose an debeat citari ad causam, & an possit impedire executionem, quando non. *p. 430. n. 3. & 3. & 148. & p. 431. n. 13.*
- Et possidens an sit legitimus contraditor contra instantem remedium possessorum. *p. 435. n. 50.*
- Possessor, etiam ipso iure privatus, an debeat citari, antequam executor contra illum procedat. *p. 439. num. 78.*
- Possessor an, & quando possit agenti opponere exceptionem juris tertii. *p. 427. n. 81.*
- Possessor, vide etiam *Tertius possessor.*
- Possessor an privetur possessione per executionem sententiae factam pendente termino ad appellandum. *p. 430. n. 7.*
- Possessor male fidei, vide etiam verb. *Mala fidei possessor.*

- 2 Possessor an possit iudici sine causae cognitione spoliantem impune restituere. *p. 205. n. 13.*
- Possidens tunc hereditarius in diversis locis, in quo loco ab haerede conveniri possit. *p. 354. n. 25.*
- 3 Possessor Beneficii an teneatur edere titulum. *p. 349. n. 70.* quid in aliis casibus. *ibid. n. 71.* & an possidens aliquo nomine sit manuteneatur. *ibid. n. 74.*
- Possessor turbatus an sit reus, vel actus. *ibid. n. 82.*
- Possessor bonae fidei quis sit, vel non. *ibid. n. 81.* an teneatur ad restitutionem rei, quae apud ipsum perit, vel quando. *ibid. n. 83.* & negans se possidere an privetur possessione. *ibid. n. 78.*
- Possessor post longissimum tempus an possit objici mala fides, vid. *Mala fides.*
- Possessor male fidei quos fructus teneatur restituere, vid. *Mala fides.*

- Possessor Beneficii an debeat citari ab Executore Apostolico antequam alium juxta litteras Apostolicas immittat in possessionem. *p. 350. n. 87.*
- Possessor vel quasi servitus quid teneatur probare? *ibid. n. 88.* An possessor Doctorum teneatur ostendere suum titulum, quando non. *ibid. n. 89.*
- Possessor pignoris pro sua securitate de qua culpa teneatur. *ibid. n. 90.* Bonorum defuncti quando & modo fiat legitimus contraditor ad impediendum immisionem. *ibid. n. 91.*
- Possessor tenens rei hypothecariae conveniens an liberetur officio ejus estimationem. *ibid. n. 93.* possessor vigore testamenti minus sollemnis ad pias causas an sit manuteneatur contra heredem ex sollemni testamento anteriore. *ibid. n. 94.*
- Tricennalis an jure regulae Cancellariae sit alias est inhabilis. *ibid. n. 95.* Possessor successor an jure possessione antecessoris. *ibid. n. 96.* fundi censuati an teneatur solvere fructus decurtos. *ibid. n. 97.* Tertius in quo non debeat fieri excusio an possit petere, ut illa fiat suo periculo & sumptibus. *ibid. num. 98.*

- 4 Possessor bonae fidei an teneatur fructus industriales ex re aliena percipios restituere. *p. 68. n. 23.* an teneatur restituere fructus ante litis contestationem perceptos vel quando. *ibid. n. 23.*

Possessorium.

- 1 Possessorii causa in causis spiritualibus matrimonii, sponsalium, Jurispatron. Beneficii &c. an possit cognosci & judicari a Judice Laico. *p. 211. n. 85. & seq. & p. 112. n. 111.*
- 3 Possessorium & petitorium an possint cumulari. *p. 350. num. 99.* quomodo sit possessorium? quale sit plenarium, quale immarium & summum, & *Regndelli Bistibet.* Tom. IV.

hoc quomodo probetur. *ibid. num. 100.* & in summum quomodo exceptione; citatur. *pag. 351. num. 101.*

Possessorium an possit cognosci coram uno iudice, & petitorium coram alio. *ibid. num. 103.* Possessorium an retentum probationes tituli desumptae ex testibus. *ibid. n. 104.* an absorbeat petitorium. *ibid. n. 105.* an cum petitorio invia parte cumulari possit. *ibid. num. 106.*

Poss.

Poss dictio quid importet, vide in verb. *Diffio.* *p. 1*

297. n. 1.

Possarum Magister.

Possarum magister, vid. *Magister & Officiarius.* *3*

Posthum.

Posthumum an veniant nomine filiorum. *pag. 351. n. 1. 3*

Posthumum nomine quomodo veniant. *ibid. n. 2.*

Posthumum infans & ventris praegnans an paria sint. *ibid. n. 3.*

Posthumum praeteritus veniens ab intestato an teneatur in vim clausulae codicillaris in testamento adjectae per verba futuri temporis hereditatem restituere tertia sibi quarta una vel duobus. *ibid. n. 4.*

Postulatio. Postulans, Postulandus, &c.

Postulatio quid sit, & quomodo. *p. 351. n. 1. 3*

Postulatio si non concurrat cum electione quod veris fieri debeat in discordia? quid si concurrat cum electione. *p. 352. n. 2.* Quomodo possint postulare. *ibid. n. 3.*

Postulandus an eligi possit, & eligendus an possit postulari. *ibid. n. 4.*

Postulantes scienter indignum quam penam incurant. *ibid. n. 5.*

Potestas.

Potestas dispensandi, vide supra in verb. *Facultas.* *2*

Practica.

Practica, & observantia an sequenda sit etiam contra communioris opinionem, & quando secus? *p. 352. ¶*

Præbenda.

Præbenda an sit distincta a Canonica, & an debeat a de illa fieri mentio distincta ab impetrante aliud Beneficium. *p. 159. n. 2.*

Præbenda Theologalis.

Præbenda theologalis quomodo debeat erigi. *p. 357. 3*

n. 37. & illius collatio ad quos pertineat, & quibus debeat fieri? *ibid. n. 40.* forma erectionis. *ibid. n. 43.*

Præbendæ theologali an possint applicari distributiones quotidianæ, si in Capitulo non adsint præbendæ. *p. 358. n. 44.* an hæc præbendæ resignari possint ad favorem & cuius. *ibid. n. 45.*

Præbenda theologalis an optari possit, vid. *Optio.* an vacet optione. *p. 236. n. 24.* an differat a Canonica, vid. *Canonica.*

Præcedentia. Præcessiffe.

Præcedentia an possit a Prælati inferiori contra Episcopum per præscribi in sua Parochia. *p. 448. n. 13.*

Præcedentia quis habeat ex Canonici &c. & ad illius effectum an sit attendendum tempus possessionis primæ, vel secundæ, aut tempus provisionis, & alia de materia præcedentiae inter Canonicos, vide in verb. *Canonicus.* *p. 114. n. 19.*

Præcessiffe an præsumatur, quod de jure præcedere debet. *p. 32. n. 38.*

Præcedentiae causa inter Confraternitates orta an non a iudicetur a Judice Ecclesiastico. *p. 212. n. 110.*

Præcedentia quibus signis denotetur & regulatur. *p. 358. num. 2. & seq.* cui præcedentia debeatur. *ibid. n. 3. & seq.*

In funcribus processione cui. *ibid.* n. 5. Monialium quomodo reguntur. *ibid.* n. 6. Constatum quomodo. *ibid.* n. 7. Regularium quoliter. *ibid.* n. 8. Precedentia an regulatur a prerogativa temporis vel numeri. *vid. Numerus.*
Precedentia causa quomodo expediti debeat. *ib.* n. 1.
4 Precedentia in funere ducendo an debeatur Parocho a quo, aut Parocho ad quem. p. 41. n. 36.

Præceptum,

3 Præceptum, vide *Monitarium*,
Præceptum. vide *Mandatum*,

Predicatores,

3 Predicatores. vide *Dominicani*. Prædilectus. p. 359. n. 1,

Prædicta.

1 Prædicta dictio quid importet, vide in ver. *Diffio*. p. 297. n. 3. & 14.

Prædicti.

4 Prædicti, vid. *Testator*,

Prædium,

1 Prædium Ecclesie, vide supra in verbis *Bona. Ecclesia*. Prædium quod sit situm in hac, vel illa Parochia, vel in nulla, quis probare debeat, & an asstrens. p. 271. n. 35. & p. 273. n. 41. Et quomodo probetur. *ibid.* n. 42.

4 Prædium commune possidens, vide *Socius*,

Præjudicare,

1 Præjudicare juri tertii, vide infra verb. *Regula*. & in ver. *Clause Apostolica*. p. 162. sub n. 1. *vers. litema tertio*. & supra in verb. *Princeps. Pa. p. 4.*

Prælatio.

Prælatio, vide supra in verb. *Dos. Hypotheca. Jus prælationis*, & infra verb. *Uxor*.

Prælatiois privilegium concessum muliet pro sua dote rependa an sit personale, an vero etiam in extraneos transitorium, p. 263. n. 146.

Prælati.

1 Prælati electio quomodo fiat, & ejus praxim, & miscellanea, vide in verb. *Abbas*. p. 1. & seqq. & in verb. *Electio*. p. 367. & seqq.

Prælati electus si consensit ante electionis publicationem, an electio reddatur nulla. p. 370. n. 42.

Prælati an possint in acquirendis præjudicare Ecclesie. p. 103. n. 55. Et an possint repudiare hæreditatem. *ibid.*

An possint remittere caducitatem incurram, v. g. ob non solum canonem, absque periculo excommunicationis. p. 399. n. 72.

Prælati an possint ex suo dolo nocere sue Ecclesie, vel successoribus. p. 333. n. 10.

An possint præjudicare Ecclesie incutendo caducitatem ob non solutionem canonis. p. 390. n. 118. Aut an possint saltem tacite præjudicare sue Ecclesie, puta patiendo præfieri &c. p. 448. n. 7.

Recipiendi canonem post caducitatem an possint præjudicare Ecclesie, quoniam ipsa possint adhuc agere ad caducitatem. p. 391. n. 123.

Prælati inferiores an possint per pacta, & concordias præjudicare Ecclesiasticæ immunitati. p. 192. n. 58.

Prælati confessio an, & quando præjudicet successoribus. p. 208. n. 27.

Prælati an possint renunciare privilegiis Religionis concessis, saltem illud emittendo per non usum. p. 269. num. 20.

Prælati Episcopo inferiores an habeant facultatem dispensandi in casibus occultis non deductis ad forum consensuum, a Concilio Trident. Episcopis concessam. p. 304. n. 13.

Prælati quam jurisdictionem habeant in suis subditis. p. 456. n. 104.

Prælati an possint venire contra factum proprium revocando alienationem a se factam de bonis Ecclesie, vide supra in verb. *Alienatio*. *Factum proprium*. & infra in verb. *Vendens*.

Prælati, vide etiam supra in verb. *Abbas*.

Prælati delictum an possint præjudicare Ecclesie in feudis &c. p. 23. n. 88.

Prælati an possint ex redditibus sue Ecclesie pro alio subrobare etiam sine consensu Capituli. p. 38. n. 23.

Prælati infiri oves. vid. *Regulares*. *Prælatum*,

Prælatum.

Prælatum an impetretur in legitimam, p. 295. n. 41.

Præparans.

Præparans se ad alterum an videatur illud commissurus, vide *Mandatum*,

Præpositura.

Præpositura quem Ordinem sacrum requirit, vide *Pro-motus*,

Præscriptio.

Præscriptio immemorialis an habeat locum in rebus, quæ de sui natura præscribi non possunt. p. 8. n. 17.

Et an faciat præsumere præcedentem consensum Apostolicum. p. 192. n. 58.

Præscriptio immemorialis quomodo probetur, & quam etatem habere debeant testes de illa deponentes. p. 231. num. 42.

Et an censetur sublati per clausulas generales derogatorias. *ibid.* n. 47. *seqq.*

Præscriptio an sit extendenda, an vero restringenda, ita ut sit tantum præscriptum, quantum poscitur. p. 131. n. 3. & *seqq.* & p. 280. n. 101.

Præscriptio an curat contra non valentem agere. p. 150. n. 89. Aut contra Ecclesiam vacantem, & quomodo ad hunc effectum dicatur vacare, ubi de habente Prælatum agere non valentem. p. 278. n. 81. aut an curat excommunicatum. p. 137. n. 55.

Præscriptio an probati debeat, quod fuerit obtemperata in contradictorio judicio. p. 231. n. 42. Et ut habeat locum in materia habentis tractum successivum an requiratur probatio, quod evenit casus contradictionis, cum patientia, & scientia adversarii, &c. *pag.* 430. n. 9.

Præscriptio in quo differat a consuetudine. p. 229. n. 26.

Et qualis, seu quot annorum requiratur in consuetudine introducenda. *ibid.* num. 27. & *seqq.*

Et præscriptionis aliqua miscellanea, vide etiam in ver. *Consuetudo*.

p. 229. n. 26. & *seqq.*

Præscriptio non solvendi canonem sive præteritum, sive in futurum seu ejusdem liberationis solvendi in futurum an, & quando valeat. p. 387. n. 99. & an requiratur quod fuerit petitus, & denegatus cum scientia & acquiescentia partis, de cujus præjudicio agitur. *ibid.*

Et præscriptionem allegans extinctionis census &c. an teneatur probare negativam solutionis. p. 150. n. 88.

Præscriptio annuæ præstationis, ut pensionis, censu legati &c. quoad exemptionem, vel non solutionem, an proficiant pro annis præteritis, an vero etiam pro futuro, & an debeant esse tot præscriptiones, quot sunt anni, & de materia. *ibid.* num. 89. & p. 387. num. 99.

Præscriptio obligationis conditionate an incipiat ante purificatam conditionem. *ibid.*

Præscriptionis non solvendi decimas, seu exemptionis materiam, aut circa modum illas solvendi, ac qualis esse debeat, vide in ver. *Decima*. p. 270. n. 23. & *seqq.*

Præscriptio non solvendi decimas &c. an requiritur quod fuerint petite, & denegate, cum scientia & acquiescentia partis, de cujus præjudicio agitur, & de materia. p. 229. n. 26. & p. 270. n. 23. *que quædam.* & p. 271. n. 31.

Et an extendatur de una re ad aliam, aut ad novallia. p. 270. n. 26. aut ad loca postea acquisita, aut de persona ad personam. *ibid.*

Præscriptio non solvendi decimas an interrumpatur per licentiam etiam nulliter introductam coram Judice Laico. p. 271.

- pag. 271. num. 33. Item an profectionibus extrajudicialibus. *ibid.*
- Prescriptio negativa non solvendi decimas in praedictum Ecclesiae an inducatur, si ille non fuerint petite ob eandem exiguitatem, si postmodum fructus mukum exerceverint. *ibid.* n. 32.
- Et alias prescriptio Decimarum an habeat locum, si fructus paulatim exerceverint, qui prius in parva quantitate exstebant. *ibid.* & p. 278. n. 84.
- Prescriptio in decimis contra habentem assentientiam Juris an extendatur de uno praedio ad aliud, & de una specie ad aliam &c. *ibid.* n. 83.
- Prescriptionis percipiendi decimas praxim tam quoad unam Ecclesiam contra aliam, quam quoad laicos contra alios Laicos, aut contra Ecclesiam, & qualis requiratur, quomodo probetur &c. & de materia, vide in ver. *Decima*. pag. 276. & seq. & per. tot.
- Prescriptio in Decimis an curat contra illas habentem in emphyteusim &c. in praedictum Domini, aut finito tempore emphyteusis &c. an revertantur ad Dominum non obstante quacunque prescriptione ab aliquo tertio durante emphyteusi, introducta. p. 276. num. 68.
- Et prescriptio an curat contra possidentem ministerio alicujus, ut contra Dominum possidentem ministerio emphyteusae. p. 387. sub. n. 99.
- Prescriptio an censetur prohibita a Lege prohibente alienationem, & acquisitionem. p. 276. n. 62.
- Prescriptio an possit intentari postquam fuerat allegatus alius titulus, aut intentatum aliud Judicium. p. 283. num. 121.
- Prescriptio exemptionis, vide supra in ver. *Exemptio*.
- Prescriptio, vide etiam *Bona Ecclesiae*.
- Prescriptio an interruptatur prescriptio. p. 159. n. 56.
- Prescriptio pensionis sive exigendae, sive non solvendae, vide *Pensio*.
- Prescribens facultatem ligandi seu ferendi censuras, an censetur prescripsisse facultatem solvendi, & econtra. p. 131. n. 3. & seq. & an extendatur ad alium. *ibid.*
- Prescriptio an curat contra non valentem agere, ut contra fideicommissarium vivente gravato &c. p. 32. n. 46.
- Et alias an, & quando curat contra impedimentum agere &c. p. 157. n. 4.
- Prescriptio an interruptatur per rationem fideiussionis. p. 41. n. 56.
- Prescriptionis interruptio facta contra debitorem principalem, an profit etiam contra fideiulsores ignorantem, & non citatum. p. 46. n. 109.
- Prescriptio unica an sufficiat in fructibus census, vel an requirantur tot prescriptiones, quot sunt anni. pag. 95. n. 25.
- Prescriptio Jurispatronatus gentilitii an valeat in praedictum successorum ad illud vocatum. p. 246. num. 198.
- Prescriptio an censetur exclusae per promissionem factam sub verbis *Toties quoties*. p. 260. n. 320.
- Prescriptio quando suffragatur facultatibus quoad praedictam. vid. *Magistratus*. An impediatur per molestias extrajudiciales. vid. *Molestia*. quomodo interruptatur & quiescat. p. 365. n. 49. Inducta a jure civili an valeat contra bona Clericorum. *ibid.*
- Prescriptio an inducatur ab observantia. vid. *Observantia*.
- Prescriptio quid sit. p. 359. n. 1. qui prescribere possint. p. 360. n. 2. contra quos prescribi non possit. *ibid.* n. 3. quae res prescribi possint. *ibid.* n. 4. An contra Episcopum visitatio, & procuratio. *ibid.* n. 5. an res prohibite alienari. *ibid.* n. 6.
- Prescriptio juris acquisitiva sine possessione an procedat? an sufficiat quasi possessio. *ibid.* n. 7. an Laici possint prescribere decimas *ibid.* n. 7. & seq. & quae requirantur ad prescriptionem. p. 361. n. 11. & seq.
- Prescriptio qualis debeat esse contra Ecclesiam Romanam, Ecclesias inferiores, Regulares, & Benedictinos. vid. *Tempus*.
- Prescriptio immemorialis qualis dicatur. p. 363. n. 24. an extendatur ad novalia. p. 365. n. 48.
- Prescriptio feudi qualis esse debeat. *ibid.* contra Beneficium qualis sufficiat. p. 163. n. 29. ad prescribendum juspatronatus contra libertatem qualis. *ibid.* n. 30. & qualis in servitutibus. *ibid.* n. 31. & seq.

- Prescriptio contra creditorem qualis requiratur & contra obligationem ex delicto. In rebus mobilibus. p. 364. n. 36. & seq. In bonis alienari prohibitis. *ibid.* n. 40. In decimis & quarta decimarum. *ibid.* n. 41. & seq. contra Parochum. p. 365. n. 43. & seq.
- Prescriptio sine bona fide an valeat. *ibid.* n. 45. an presumatur. *ibid.* n. 46.
- Prescriptio contra creditorem non petentem debitum tempore legitimo an procedat, si debitum sit juratum? p. 366. n. 55. In Judicio Salviani & repignora qualis admittatur. p. 367. n. 56. In actione finium regundorum qualis. *ibid.* n. 57. Quando habeatur pro completa. *ibid.* n. 58.
- Prescriptio juris an tollat omnia actionem & obligationem ipso facto? & qualiter statutaria. *ibid.* n. 59. & 65.
- Prescriptio actionis familiae hereditariae contra non possessorem petentem divisionem quanto tempore inducatur. *ibid.* n. 59. & quid contra jus adeundi, aut succedendi patri vel matri? quomodo differat a consuetudine. *ibid.* n. 61.
- Prescriptio si est prohibita an censetur prohibita immemorialis. *ibid.* n. 62. Prescribi an possint, quae privilegia acquiri? & quando. *ibid.* n. 63. Prescriptio an sit favorabilis, vel odiosa. *ibid.* n. 66.
- Prescriptio cum mala fide an possit induci a statu. *ibid.* n. 69.
- Prescriptio an valeat sine scientia & patientia illius contra quem prescribitur. p. 368. n. 74. Prescriptio jurisdictionis, & meri ac mixti Imperii an valeat sine scientia & patientia superioris. *ibid.* n. 75.
- Prescriptio superioritatis ut quis non subit Imperatori an valeat. *ibid.* n. 76.
- Prescribi an possit juri offerendi. *ibid.* n. 78. Bona Benedictinorum montis Cassini quando tempore prescribi possint. p. 469. n. 47.
- Prescriptio ut probetur, quae scientia & patientia probari debeat. vid. *Scientia & Patientia*.

Præfens.

- Præfens an sit citandus. p. 369. n. 1. pro praesentibus 3 habeatur ratione officii quod exerceat. *ibid.*
- Præfens obligatio de rebus propriis, aut cessioni an dicatur ratificare. *ibid.* n. 2.

Præsentare. Præsentatio. Præsentans.

- Præsentandi tempus, vide supra ver. *Patronus*.
- Præsentati an possit absens, vide supra in ver. *Beneficium*.
- Præsentationis & presentatorum materiam, quinam possint praesentari, ac a quibus, & quo tempore &c. concordata etiam quae dicuntur in ver. *Electio*. p. 364. & seq.
- Præsentandi quasi possessio an acquiratur ex unica praesentatione. p. 181. n. 10. & pag. 240. n. 140. & seq.
- Præsentans indignum ad Beneficium quomodo puniatur. p. 182. n. 24. & an possit tunc statim Beneficium jure devoluto conferri non expectato tempore ad praesentandum concessio. p. 244. n. 166.
- Præsentatio facta lute pendente inter alios praesentatos a diversis patronis, aut pendente termino ad appellandum, an non sit attentata. p. 239. n. 131. & p. 244. n. 169.
- Præsentatio an fiat per capita, vel per stirpes, quando Jus praesentandi competit familiae, vel Collegio. p. 238. n. 118. Et an veniant etiam pueri, & feminae in dandis votis. *ibid.*
- Præsentatio an possit fieri de Beneficio nondum vacante, & an taliter facta reviviscat vacante postea Beneficio. p. 239. n. 127. & p. 241. n. 143.
- Præsentatio an non differat a simplici nominatione sine electione a patronis facta de Praesentando: & huc secunda an sit vera praesentatio, ac tribus nominatio aliquod jus speciale. p. 241. n. 146.
- Præsentatio ad Beneficium an tribuat praesentato jus in re, vel ad rem; & quid si sint plures praesentati. p. 249. n. 223.
- Præsentatio ad Beneficium Jurispatron. quomodo fiat, sive per se, sive per procuratorem, & quoniam serventur in praxi. p. 248. & seq.
- Præsentationis alia diversa miscellanea; quid sit, infra.

tra quale tempus fieri debeat, & quando tempus incipit currere, a quibus, & de quibus Beneficiis fieri possit: Item presentandi possit quando, ac quomodo acquiratur, & alia, vide in verb. *Jus. §. quando Jus presentandi. pag. 239. & seqq.* vide etiam supra in verbis *Presentandi. Patronus.* & statim infra in verb. *Presentatus.*

3 Presentandi onus de certa familia, vide *Onus presentandi.*

Presentatus an possit fieri a patronis sine auctoritate si lis inter illos penderet. *p. 370. n. 14.* quod dedit causam liti, an constituit aliquem in quasi possessione, *ibid. n. 15.* Facta a Laico excommunicato vitando an valeat. *ibid. n. 16.* Facta a fratre patroni quo jure presumatur facta, *ibid. n. 17.* Facta ab aliquo nomine proprio cum expressione officii, cui tribuatur. *ibid. n. 18.*

Presentatus unus ex patronis pluribus an praeservet comparationem possessionem. *ibid. n. 19. & 29.* Facta ab uno ex confratribus in Beneficio spectante ad Confraternitatem an valeat. *ibid. n. 20.* an possit ab uno fundatore dividi in terminos. *ibid. n. 21.* quando dicatur effectum sortita. *p. 371. n. 21.* Ut presentatio habeat locum, qualis vacatio sufficiat. *ibid. n. 25.* invalida an impediatur devolutionem, *ibid. n. 26.*

Presentatus inhabilem an admittatur ad novam presentationem, aut perdat Jus presentandi. *ibid. n. 27.*

Presentatus quinam non possit. *p. 372. n. 41.*

Presentatio: vel collatio proprietarii. vid. *Præbendarius, facta ab uno Patrono. vid. Patronus.*

Presentatio quid sit, quomodo diffinitur a nominatione, *p. 369. n. 3.* a patrono Laico an fieri possit cumulative. *ibid. n. 4.* quod Jus tribuat. *ibid. n. 5.* si moniace a pluribus facta quando prejudicet presentati. *ibid. n. 6.* facta a patre pro filio, aut a Curatore pro minore quando valeat. *ibid. n. 7.* facta contra formam fundationis de consensu patroni an valeat & quando. *ibid. n. 8.* facta de beneficio quod falso crederetur vacare, per sequentem vacationem an convalescat. *p. 370. n. 9.* facta a procuratore cum mandato de presentando ad beneficium vacaturum certam personam an valeat. *ibid. n. 10.* Presentatio coram quo fieri debeat. *ibid. n. 11.* facta lite pendente per modum provisionis an constituat presentantem in quasi possessione. *ibid. n. 12.* Presentatio facta ab eo qui est in quasi possessione lite pendente quando dicatur autentata. *ibid. n. 13.*

4 Presentatio intra quod tempus fit facienda. vid. *Tempus.*

Presentatus.

1 Presentatus a minori parte, sed habilis, an praefertur presentato a majori parte, sed inhabilis. *pag. 85. num. 116.*

Presentatus ab eo, qui erat in possessione presentandi an praefertur presentato a proprietario. *p. 366. n. 13.*

Presentatus pluribus quis debeat institui, & in partem votorum an sit locus gratificationi. *p. 392. n. 12.*

Presentatus non habens qualitates a fundatore requisitas an possit institui. *p. 394. n. 33.*

Presentatus nondum institutus an sit legitimus contraditor ad impediendam gratiam in forma dignum, cum clausula dummodo non sit aliter Jus questum. *p. 435. n. 52.*

Presentatus ad Beneficium an agat de evictione contra patronum, si Beneficium evincatur. *p. 417. n. 51.*

Presentatus, vide etiam *Promove.*

2 Presentatus an debeat institui, si tempore presentationis erat indignus, aut incapax, quia forte erat excommunicatus, aut nondum Clericus &c. si tempore institutionis fit factus dignus, aut incapax. *p. 182. n. 24.*

Presentatus ab usufructuario an non suspensendus presentato a proprietario. *p. 337. n. 103. & p. 239. n. 126. & 136.*

Presentatus ab uxore an praefertur presentato a marito, aut contra, in Jurepatronatus, quod uxor auctorit in sua dote. *pag. 239. num. 126. & 136.*

Presentatus ab existente in possessione vel quasi presentandi, an non instituat, domi dispartat de proprietate, & quare, ac quando. *ibid. n. 136. & p. 140. n. 139.* Quid si sit presentatus postliem contractam, *ibid.*

Et alias presentatus quando sit instituendus: an presentatus ab existente in quasi possessione presentandi: an presentatus a majori parte: an habens qualitates in fundacione requisitas, & alia miscellanea, vide etiam in ver. *Instituitur.* *p. 181. & seqq.*

Presentatus a possessore putativo, aut male fidei, qui alias non fuisset admittendus ad presentandum, si post institutionem Jurepatronatus seu presentandi evincatur a vero patrono, an sit remouendus, aut an tantum reservetur Jus in futurum veto patrono. *p. 240. n. 139.*

Presentatus ab uno ex duobus procuratoribus habentibus maodum in solidum, si presentationi renunciarit, an possit ab alio procuratore de novo presentari. *p. 241. n. 144.*

Presentatus an debeat ante institutionem examinari, & an possit ab hac obligatione subdungi examen appellare. *p. 249. n. 237.*

Presentatus ad Beneficium an possit se in illo ingerere ante institutionem, & se ingerens qualiter puniatur. *p. 250. n. 240.*

Presentandus ad Beneficia Ecclesiastica quasnam qualitates habere debeat, & an debeat esse Clericus, sacerdos &c. *p. 241. num. 145. & seqq.*

Presentatus duobus cumulative quis debeat institui. *p. 371. num. 28.* & presentatus a minore parte quando praefertur presentato a majori parte. *ibid. n. 29.*

Presentatus ab usufructuario hereditatis an praefertur presentato ab herede. *ibid. n. 30.* Presentatus a pupillo majore septennio an praefertur presentato a tutore. *ibid. n. 31.* presentatus a pluribus quomodo cedat presentato a paucioribus. *ibid. n. 32.*

Presentatus ad Beneficium an debeat esse tonsuratus. *ibid. n. 33.* Presentatus a vero patrono an praefertur presentato a putativo, & quando. *p. 372. n. 34.* Presentatus quando acquirat Jus in re. *ibid. n. 35.* an possit advefario aliquid solvere antecederat a lite. *ibid.*

Presentatus a Patrono Laico ad Parochiam an debeat ab Episcopo examinari. *ibid. n. 36.*

Presentatus, si ordinarius non vult illum instituere quod habeat remedium. *ibid. n. 37.* Presentatus an sit legitimus contraditor contra provisionem Apostolicam vel quando. *n. 38.* Presentatus a Patronis litigantibus quando dicatur autentata. *ibid. n. 39.* Habens qualitates in fundacione requisitas quando habeatur pro presentato. *ibid. n. 40.*

Præstatio.

Præstationes annue quoad participationem, vide *Præscriptio.*

Præsumere. Præsumptio.

Præsumptio an non restringatur in criminalibus, ita ut i præsumatur id, quod est minimum. *p. 130. n. 25.*

Præsumatur an quis talis, quam vellis denotare. *num. 44.*

Præsumptio in dubio an stet pro nullitate, aut vero pro valore contractus. *p. 320. n. 147.*

Et an præsumatur id præcedere, quod de jure præcedere debet. *p. 31. n. 38.*

Præsumptiones, vide etiam *Indicia.*

Et præsumptiones quasnam sufficiant ad inquirendum, ad torturam, an condemnandum &c. vide etiam quae dicuntur in ver. *Indicium.* *p. 162. & seqq.*

Et præsumptiones plures leves, seu temores an faciant unam gravem, & an concurrent; Item quasnam dicantur leves, & quasnam graves, & an non debeant omnes in suo genere plene probari, seu per duos testes contestes concordari ut *ibid.*

Et præsumptiones plures diversae speciei, quae singulae per se non sufficiant ad condemnandum, an possint jungi, ut simul sumptae sufficiant, & quando. *pag. 163. num. 8.*

Præsumptio an non sit potius capienda ad id quod est honestum, quam inhonestum. *p. 135. n. 3.*

Præsumptio juris quomodo differat a præsumptione hominis, & quomodo sit validior. *pag. 373. num. 1. & 2.*

Præsumptio sumpta a facto an prævaleat sumpta a non facto, & exclusiva delicti an prævaleat inclusivae delicti. *p. 373. num. 3.* quae est pro reo an sit potentior illa quae est pro auctore. *ibid. n. 4.*

Præsumptio Juris an sit validior semper probatione, *ibid.* num. 5. quid in præsumptione juris & de jure. *ibid.* num. 6. quæ sit præsumptio juris & de jure. *ibid.* num. 7. Contra Tutorem, quod tes in inventario descripti ab ipso fuerint in bonis defuncti. *ibid.* num. 8. Juris & de jure quam probationem in contrarium admittit. *ibid.* num. 9.

In claris an habeat locum. *ibid.* num. 10. Præsumptio usuræ quæ oriatur ex pacto retrovendendi cum modiciore pretii quomodo elidatur. *ibid.* num. 11. Exclusiva delicti an excludat inclusivam. *ibid.* num. 12. Pro capacitate alicujus ad successione an præsumatur. *ibid.* num. 13.

Præsumptio an sit pro Executore quod rite processerit ad alienationem Bonorum Ecclesiæ. *ibid.* num. 14. An præsumptio capi debeat quæ actus potius valeat quam percat? *pag.* 374. num. 15. Præsumptio legitimatis filii an sit Juris & de jure vel qualis. *ibid.* num. 16. Præsumptiones dux an in eadem re concurrere possint? *ibid.* num. 17. Præsumptiones adulterii quænam admittantur ad divorcium concedendum. *ibid.* num. 18. Ad probandum metum in professione Religionis quæ requirantur? *ibid.* num. 19. & 20. an sufficiant ad condemnandum aliquem ad poenam ordinariam. *ibid.* num. 21. Quæ qualitates præsumantur adesse in homine? *ibid.* num. 22. accidentia & mutatio an præsumantur. *ibid.* num. 23. an semel malus præsumatur semper malus. *ibid.* num. 24. media quando præsumantur? *ibid.* num. 25. in quam partem præsumptio fieri debeat. *ibid.* num. 26. An præsumatur pro Principe quod fuerit mortuus ex justa causa, quando non. *pag.* 375. n. 27. Uxor constante matrimonio ex quibus bonis præsumatur acquiritur. *ibid.* num. 28. An fur præsumatur in cujus domo res furtiva inveniuntur. *ibid.* num. 29. Privilegium an præsumatur potius uti jure communi quam speciali. *ibid.* num. 30. Filius natus ex uxore an præsumatur conceptus de matris. *ibid.* num. 31.

Præsumptio an cedat veritati. *ibid.* num. 32. Præsumptio boni juris ex quibus resultat. *ibid.* num. 33. Præsumptio debiti ex solutione resultans contra quem solventem procedat? *ibid.* num. 34. Præsumptio juris an militet pro exclusione doli. *ibid.* num. 35. Præsumptio ex occultatione processus qualis inducatur. *ibid.* num. 36. Una præsumptio an aliam tollat? *ibid.* num. 37. Præsumptio utilitatis Ecclesiæ quando cesset? Præsumptio beneplaciti Apostolici ex lapsu temporis an valeat, vel quando. *ibid.* num. 39.

Præsumptio an trahatur a tempore præterito ad præsens. vid. *Tempus* an præsent ad præteritum. *ibid.* qualitatibus. vid. *Qualitates*. possessionis. vid. *Possessio*.

Præventio.

2. **Præventio** in occidendo, aut percutiendo an, & quando sit licita. *p.* 97. n. 3.
- Præventio** quoad poenas spirituales in criminibus mixti fori, an possit competere Laicis. *p.* 274. n. 23.
3. **Præventio** an liget manus Judicis præventi. *p.* 375. n. 1. & 6. in quibus delictis præventio habeat locum. *ibid.* numer. 2. quid in poena sanguinis & censurarum. *ibid.* an in crimine hæretici. *p.* 376. n. 3. In civilibus ordinatis quomodo inducatur. *ibid.* num. 4. & quomodo in criminalibus.
- Præventio** an deat in rescipitis & in quibus materiis. *ibid.* num. 7. An procedat præventio si reus est contumax? *ibid.* num. 8. quid si præventio sui procurata & affectata. *ibid.* num. 9. Quid si duo Judices simul citaverunt, vel inquisiverunt. *ibid.* num. 11.
- Præventio** an inducatur per citationem verbalem. *ibid.* num. 12. an realis præferatur verbali. *p.* 377. num. 13. An per præceptum factum a Judice Reo ne discedat a domo? *ibid.* num. 14. quid si præventio est dubia inter Judicem Ecclesiasticum & Laicum quis debeat cedere alteri. *ibid.* num. 16.

Præcarium.

3. **Præcarium** quid sit. *p.* 377. n. 1. quomodo differat a Constituto? *ibid.* num. 2. an transmittatur & in quos. *ibid.* num. 3. quomodo differat a commodato. *ibid.* num. 4.

Præces. Precisæ.

Præces quadragesimæ horarum, vide. infra in verb. *Quadragesima*.

Præces primariæ quæ pro competant Imperatori. *pag.* 377. n. 1. quales fuerint præces Rudolphi I. *ibid.* n. 2. quales Josephi I. *ibid.* num. 3. an præces Josephi sint Canonice? *p.* 378. n. 5. & 1694. an hæc præces possint defendi concludendo. *pag.* 379. n. 9. an sint contrariæ concordatis Germaniæ. *ibid.* n. 10. & 1699.

An præces primariæ, quæ competunt ex indulto Pontificio, sint, licet. *p.* 382. n. 25. quæ beneficia comprehendantur in illis. *ibid.* n. 26. an Justipatronatus. Laicorum. *ibid.* n. 27. & 28. an Imperator visus preteritum, si unum nominavit, possit variare, & quis ex duobus nominatis sit preferendus. *p.* 383. n. 30. & 31. si Precisæ repudiet gratiam, an possit Cæsar iterum nominare? *ibid.* n. 32. an Cæsar nominationibus possit conditiones apponere. *ibid.* num. 33. An nominatus ad simplex Beneficiu possit illud acceptare si fuit erectum in Curiam? *ibid.* num. 34.

Præcarium precum indultum an possit a Papa recipiari. *ibid.* num. 35. an primæ præces sint favorabiles vel odiose? *ibid.* num. 36. An Cæsar possit aliquem nominare ad plura Beneficia in diversis quoque Ecclesiis? & an precisæ acceptando unum beneficium amittat nominationes ad alia? *p.* 384. num. 37. an Cæsar possit nominare ad Beneficia vacantia, in utroque mense viginti indulti Pontificii, si hoc loquatur de omnibus mensibus, quid si Precisæ narrare vacare per obitum Petri, cum tamen vacaret per obitum Pauli? *ibid.* n. 38. & 39. an gaudeat nominatione, si habet alia Beneficia in eadem Ecclesia? *ibid.* num. 40. & 41. an Capitulum possit precisæ denegare possessionem, si constat de injustitia vel defectu tituli. *ibid.* num. 42. contra Cæsaem an præscribi possint? *ibid.* n. 43. an Cæsar, si primæ præces non haberet effectum ob mortem precisæ, posset alium nominare? *ibid.* n. 44. an precisæ possint cumulare titulos, uti primarium precum, & collationis ad ordinatio. *ibid.* num. 45.

Presbyteratus.

Presbyteratus, vide supra in verb. *Ordines*.

Pretium.

Pretium rei Ecclesiæ aut minoris venditæ, aut mutuatæ, quod sit verum in ejusdem utilitatem. an? & a quo probari debeat. *p.* 25. num. 3. & p. 360. num. 79. & pag. 144. num. 190. & pag. 265. num. 172. & de quo tempore probari debeat hæc utilitas. vide infra in verb. *Utilitas*.

Pretium rei Ecclesiæ venditæ ut subrogetur in alia prædium emendum an spectet ad emptorem, vel venditorem procurrat &c. *p.* 171. n. 36. Pretii non soluti exceptio, vide supra in verb. *Exceptio*.

Pretii versio, vide etiam infra in verb. *Versio*. Pretium a gravato restituendum, & ad quod fideicommissarius habet actionem pro rei fideicommissio subjectæ alienatione ab hærede facta, an sit illud, quod fuit receptum, an vero illud, quod res valet tempore partitionis. *p.* 320. n. 44. Pretium frumenti si fuerit diversum, an attendatur superpremium, vel an infimum, an vero medium. *pag.* 321. n. 96. num. 5. Pretium rei venditæ a parte & filio ad cujus manus pervenisse præsumatur. vid. *Pactum*. Pretium an consistat in puncto. *p.* 385. num. 1. rei immobilis quomodo probetur. *ibid.* num. 2. Rei venditæ & traditæ emptori quomodo debeat determinari & a quibus? & an possit conferri in arbitrium emptoris. *ibid.* num. 3.

Pretium rei dotalis venditæ ad cujus manus præsumatur pervenisse. *ibid.* num. 4. Annui census quale sit. *ibid.* num. 5.

Pretium quod fuerit verum in utilitatem Ecclesiæ quomodo probetur. *ibid.* num. 6. Ex quibus patris minusculatur. *ibid.* num. 8. quando arguar simulationem? *ibid.* num. 9. quando debeat investiri. *ibid.* num. 10. de quo tempore sit attendendum. *ibid.* num. 14.

Pretii

Pretii modicitas, vid. *Modicitas*.

4 Pretium pro sepultura an exigi possit, vid. *Sepultura*.

Pretium quomplex, vid. *Venditio*.

Pretii versio in Ecclesiam, vid. *Versio*.

Primogenitura

1 Primogenitura an possit alteri cedi, p. 152. n. 8.
Primogenitura, vide supra in verb. *Famula* & infra in verb. *Successio*.

3 Primogenitura quando dicatur instituta, p. 386. nu. 7. an & in qua succedant fratres, *ibid.* n. 2. & seqq. an legitimus, *ibid.* n. 5. an filius primogeniti, vid. *Filius* & *Parvus*.

Primogenitura ingressa unam linguam transire possit ad aliam, si adfuit ex primogeniti linea? p. 287. n. 18.
Primogenitura an possit gravari aliquo onere, *ibid.* n. 17. & seqq.

Primogenitura in qua aliqua fuit vocatus cum suis descendens, p. 388. num. 24. Instituta sub conditione, & relata ad tempus futurum incertum ad quem deferatur, *ibid.* n. 25.

Primogenitura an a Patre possit eligi in praejudicium aliorum filiorum, *ibid.* n. 26.

In primogenituris vocato proximioris quomodo sit intelligenda? vid. *Vocatio*.

Primogenitus civiliter quilibet sit, *ibid.* num. 21. & primogenito vocato de quo intelligatur, *ibid.* n. 22.

Primogeniti linea a quo incipiat, *ibid.* n. 23.

Primogenitus vocatus si moriatur tempore testamenti non admittatur? quid si moriatur post delatum successorem, p. 387. n. 12.

Primogenitus & ejus filii si fuerint vocati, finita linea primogeniti an admittatur secundo genitus & ejus filii, *ibid.* n. 13.

Primogenitus si fuit vocatus an testator intelligatur voluisse gradatim ejus descendentes admitti, *ibid.* n. 14.

Primogenitus ex pluribus institutus, si fuit vocatus quis succedat, *ibid.* n. 15.

Primogenituram eligendi facultas, vid. *Facultas*.

Primogenitus an teneatur solvere debita, p. 388. n. 27. an teneatur fratribus praestare alimenta, *ibid.* n. 28.

Primogenitura an transeat ad proximiorum testatori, vel defuncto, vid. *Proximior*.

4 Primogeniti nomine qui veniant, p. 79. b. 13.

Primus

1 Primus acquirens an possit emphyteusim alienare in praejudicium vocatorum, p. 381. n. 44. & seqq.

Primus acquirens an includatur in emphyteusi eadem concessa usque ad tertiam generationem, p. 384. num. 75.

2 Primus acquirens ex titulo oneroso an possit praedicta se vocari, p. 194. n. 6.

Primi fructus, vide supra in verb. *Fructus primarii*.

Princeps

1 Princeps an praesumatur in dubio voluisse reddere, & auferre jus tertio jam quæsitum, p. 260. nu. 127. §. verum ad fin.

Princeps secularis, vide etiam supra in verb. *Latus*.

Princeps, p. 371. n. 57.

2 Princeps factum an censetur casus fortuitus, p. 2. n. 3.

Princeps in solo suae jurisdictioni obnoxio edificans, & illud in alius usum destinans, & transferens, an censetur in eandem etiam ipsum solum cum edificio transferre, p. 2. n. 8.

Princeps an possit imperare, ut cause summarie tractentur, p. 215. n. 148.

Princeps an possit cum, vel sine causa, jus quæritum alicui auferre, saltem de plenitudine potestatis, pag. 253. n. 257. & 259.

Princeps committens fraudem in moneta in praejudicium & damnum populi, an peccet, p. 362. n. 16.

Princeps secularis an possit legitimare filius illegitimos Clericorum ad effectum, ut possint succedere in bonis paternis, p. 57. n. 32.

2 Principes secularis in quibus subsint potestati Ecclesia-

rice,

Et an aliquid possint facere contra potestatem Pontificiam, & immunitatem Ecclesiasticam, *ibid.*

Pioceps an sit solutus legibus, p. 388. n. 2. an obligetur ex contractu? *ibid.* n. 3. quando dicatur Mundi Dominus? *ibid.* n. 4. quomodo censetur alicui concessionem facere, p. 389. nu. 5. an & quando possit alicui jus auferre, *ibid.* n. 6. an possit concedere dilationes moratorias, *ibid.* n. 7. quando possit facere gratiam delinquendi parte non concordata, *ibid.* n. 8. & 9. quid si gratia facta delinquenti asserit nocuumum publicis utilitati, *ibid.* n. 10. & 13. an suis subditis possit prohibere ne extra suam provinciam in aliam fe conferant, & precipere ut reverentur, & rixosos ac discordes exiliare, *ibid.* num. 11.

Promovens scienter inhabilem an censetur tacite cum illo dispensare, *ibid.* n. 12. An possit tollere fidei commissum & qua leget, *ibid.* An habeat jus convocandi authoritative Episcopos sui status ob bonum publicum, aut quando, *ibid.* n. 14. an possit in suo statu perimere duellum ex causa, p. 390. num. 15.

an possit legitimare alius subditos? an concedere saluum conductum contra instrumentum juramentum creditorum, *ibid.* Concedens calsum cum jurisdictione in eodem an censetur concedere merum & mixtum iuramentum, *ibid.* num. 16. an suis subditis possit venationem prohibere, *ibid.* n. 17. Causa belli an possit subditis cogere ad mutuandum sui pecunias, *ibid.* n. 18. an possit revocare donationem remuneratam a se factam, *ibid.* num. 19. an possit mutare valorem monetæ licite sine consensu populi? *ibid.* num. 20. an possit imponere pedagium? an sua lege possit statuere mortalitatem, & thesauros esse sacros, *ibid.* num. 20. an possit hypothecare vel alienare bona Principatus? *ibid.* num. 21. an teneatur reficere damna, si seir vias publicas esse obfissa a prædonibus, nec proscripi, *ibid.* num. 22. an habens jus probabile ad succedendum in principatu possit illum capere non expectata Judicis sententia, *ibid.* num. 23. an possit gerere bellum contra Principem, qui est in possessione principatus pro quo bellum geritur, *ibid.* num. 24. an possit dare libertatem conscientiae sine consensu Pontificis, *ibid.* num. 25. an possit opponere contra electionem Episcopi, *ibid.* num. 27. an possit ex privata scientia occidere delinquentem sine ullo processu, *ibid.* num. 28. In occupando Principatu ad quem jus prætendit teneatur stare iudicio Principatus, p. 391. n. 29. Princeps Christianus si ex exercitio est iuratus an possit deponi, *ibid.* num. 30. & seqq. an possit statuere generaliter quod stetur unus personæ testamento in praejudicium alterius, *ibid.* n. 33. An Christianus possit licite interficere cum infidelibus & hereticis? *ibid.* num. 34. & 35. An iuste suscipiat bellum contra alium qui impedit mercatorem, p. 392. n. 36. an sine iustis causis, & que illæ possint esse, *ibid.* num. 37. An propter heresim, *ibid.* num. 38. Inchoatum, si princeps, contra quem geritur offert condignam satisfactionem, an debeat intermittere, *ibid.* n. 44. An statuto facere possit, quod omnes reale sit peronalis, & e contra, *ibid.* num. 45. an teneatur stare locationi factæ a predecessore? p. 393. num. 46. a quo accipiat immediatam suam potestatem, *ibid.* num. 47. an possit cogere creditorem ad novandum, *ibid.* num. 48. An cum causa possit dare licentiam hebreis faciendi bellum, *ibid.* num. 49. An omnis Princeps habeat jus indicendi bellum, *ibid.* num. 50. An non habens vires sufficientes ad gerendum bellum, possit illud movere, *ibid.* num. 51. An possit aliquem eximere a collectis in praejudicium aliorum, *ibid.* num. 52. An possit arcis gubernatorem pecunias allicere ad tradendam arcem, *ibid.* num. 53. An Princeps Ecclesiasticus possit imponere collectas Clericis? *ibid.* num. 54. Quid possint Principes insecutiores, *ibid.* num. 55. usque ad 60.

Princeps secularis an possit ex indulta Pontificis habere jurisdictionem in omnes Clericos sui principatus, vide *Papa*.

Princeps erga suos subditos quomodo se habere debeat, p. 388. n. 1. An possit facere licitas usuras, vide *Patrum*. An peccet illas permittere, p. 266. 24.

Princeps, vide *Magistratus* & *Latus*.

Princeps an possit prohibere ne subditi accedant aliena molendina, p. 110. n. 9.

Prin-

- Princeps concedens Ecclesie jus nundinarum, an censetur etiam concedere immunitatem a collectis, vide *Nundine*. An privilegium nundinarum semel concessum possit revocari? vide *Nundine*. an possit aliquid exigere a singulis animalibus, vide *Nundine*. Principis animus unde declaratur, vide *Observantia*.
- 4 Principes an, & quando teneatur solvere salarium de suo. p. 5. n. 3.
- Principi an currat tempus ad presertandum, vide *Tempus*.

Principalis.

- 2 Principalis an teneatur de delicto auxilioris, si non mandaverit, nec ratum habuerit delictum. p. 130. num. 29.

Prioritas.

- 4 Prioritas temporis, vide *Tempus*.

Privatio, Privatus, Privari &c.

- 1 Privatio Beneficii ex quibus causis fiat, & de materia, vide supra in verb. *Beneficium*. An retrotrahatur, vide *Beneficium*.
- Privatus notorie voce activa, aut passiva, sed nondum denunciatus, aut post appellationem, an possit rejici ab electione, & an violentor, & de materia, & an requiratur sententia. pag. 119. num. 45. & p. 367. num. 23. & p. 369. num. 37.
- Privatus ipso jure ob delictum, sed occultum, an possit resignare. p. 198. n. 115. in fin.
- Privatus ipso jure Beneficii, vide supra in verb. *Beneficium*. Clericus, & infra in verb. *Sententia*.
- Privari Beneficio an quis possit sine culpa. pag. 113. n. 10. ad fin.
- Privari an, & quando quis possit Beneficio, ac quibus sub solemnitatibus ob non, residendum. p. 113. num. 14. & seqq.
- Priventer*, verbum an non importet sententiam sentendam. p. 366. n. 11.
- 3 Privatio an supponat habitum. p. 394. n. 1. Privatio vocis in jure, de qua intelligitur. *ibid.* n. 2. vocis activæ ob non residendum an inducat ipso facto, aut sit necessaria citatio personalis. *ibid.* n. 3. privatio juris non competentis an aliquando inducitur intelligitur. *ibid.* n. 4.
- Privatus ipso jure beneficio aut officio in pecunia delicti, aut bonis, an teneatur in conscientia illa dimittere ante sententiam. *ibid.* num. 4.

Privilegiatus.

- 1 Privilegiatus, vide etiam supra in verb. *Exemptus*.
- Privilegiatus in specie an utatur privilegio contra privilegium in genere. p. 224. n. 4. Et privilegiatus an utatur suo privilegio in concursu creditorum contra pariter privilegiatos. p. 259. n. 124.
- Privilegiatos inter duos an non potior sit causa illius, qui in contractu damnatum sentit. pag. 234. nu. 18. & p. 251. n. 47.

Privilegium.

- 1 Privilegia exercendi Jurisdictionem quasi Episcopalem quomodo ab Abbatis sint probanda, & de materia, vide supra in verb. *Abbas*. Concessa Religiosis an extendantur ad eorum Abbates. p. 9. n. 1.
- Privilegium personale an alteri cedi possit. p. 152. n. 6.
- Privilegium primo an, & quando censetur derogatum per privilegium obsequens primo contrarium. p. 174. n. 54. & p. 269. n. 18. ad fin.
- Et privilegiis concessis ob publicam utilitatem an censetur derogatum per derogatorias generales. pag. 175. n. 57. in fin.
- Privilegiorum derogationis materiam & aliqua miscellanea, vide in ver. *Derogatio*. p. 296.
- Privilegium Juris an censetur concessum sine præjudicio, vel injuria alterius. p. 260. n. 127. ad med. Et an sit interpretandum, ut tertio non præjudicet. *ibid.*
- Privilegium alicui concedens Papa, vel Princeps an censetur voluisse derogare juri tertii, quod eidem sive de jure communi, sive de jure speciali competeat. pag. 173. n. 50. & p. 269. n. 18. & p. 162. n. 1. & seqq.

- Et privilegium v. g. exemptionis ad illius valorem an requiratur citationem illorum, quorum intuitu, etiam sit concessum a Papa. p. 449. n. 24. & seqq.
- Privilegii concessio, hoc ejus fama, quomodo probetur. p. 276. n. 64. & seqq.
- Privilegia concedens an possit illa diminueri, vel in totum tollere. p. 260. n. 127. & sed dicitur.
- Et privilegia v. g. exemptionis an possint revocari, quando amittuntur præscriptione, aut non usu &c. vide in ver. *Exemptio*.
- Et privilegiis concessis toti Religioni an possit a Prelatis renunciari, aut illa amittere per non usum. pag. 269. num. 20.
- Privilegium personis sive Ecclesiasticis, sive Laicis concessum petitiendi decimas an comprehendat novalia. p. 280. nu. 100. & seqq. Item an sit odiosum & restringendum, maxime si sit contra Parochum. *ibid.* n. 101. Quid si sit concessum ipsi Parocho, qui decimas illas non habebat, seu amiserat. *ibid.*
- Privilegium exemptionis a Decimis, vide supra in verb. *Exemptio*. & quis juris si privilegia exemptionis a Decimis incipiant fieri enormiter læsiva Ecclesie parochiali, & quis hoc cognoscat an non solus Papa, & de materia. p. 268. n. 8. & sed tenentur.
- Privilegium fori, & canonis quando amittitur a Clerico ob non delationem habitus Clericalis. p. 176. n. 10. & quomodo recuperetur per reasumptionem habitus, & consuet. p. 176. num. 6. & p. 177. num. 12. & seqq. Et quoad privilegium fori in Clericis, vide supra in verb. *Exemptio*. Forum.
- Privilegium Clericorum, vi cuius non tenentur hospitare milites, an extendatur etiam ad eorum patrem, & fratres. p. 200. n. 139.
- Privilegium alicui Monasterio concessum ob aliquam causam, puta paupertatem, si postea alteri Monasterio communicetur, an subintelligatur conditio, si subsistit illa causa. p. 458. n. 127.
- Privilegia Doctorum an, & quando extendantur ad eorum fratres. p. 327. n. 1.
- Privilegium paupertatis, vide *Paupertas*.
- Privilegia uni ex fratribus concessa an competentiam aliis fratribus in societate omnium bonorum viventibus. p. 90. n. 130.
- Privilegium a Principe concessum an debeat interpretari contra privilegiantem. p. 103. nu. 20. An late, vel strictè. p. 106. n. 17.
- Privilegium, seu gratia concessa ob benemerita an possit a Principe revocari sine causa, & quali. p. 105. num. 4.
- Privilegium concessum non subditis an possit revocari, & an non transeat in contractum. p. 147. n. 3.
- Privilegium an sit faciendum mencio in rescriptis impetratis contra privilegiatum &c. p. 159. n. 1.
- Privilegium ab antecessoribus concessum an & quando possit revocari, vide *Papa*. quomodo amittatur. pag. 396. an presumatur ex consuetudine immemoriali, aut quando. p. 395. nu. 1. Can-nis quibus competeat. *ibid.* num. 2. Immunitatis, si est contra Legem communem quomodo sit interpretandum, quid si est contra statutum. *ibid.* n. 3. an possit concedi in præjudicium tertii. *ibid.* n. 4. concessum quando possit revocari? *ibid.* n. 5. & p. 396. nu. 17. concessum Domino an trahatur ad ejus familiam. p. 395. n. 7. concessum intuitu officii, eo finito an cesset. *ibid.* n. 8. & p. 397. n. 40. clarum, ut impediatur continuationem qualiter probandum. p. 395. num. 9. quinam possint concedere. *ibid.* nu. 10. an possit esse intuitu. *ibid.* n. 11. an extendi possit ultra expressa. *ibid.* n. 12. quam interpretationem habeat. p. 396. n. 13. quid si fuit confirmatum quod non valebat. *ibid.* n. 14. generale quæ bona complectatur. *ibid.* num. 15. quomodo amittatur. *ibid.* num. 16. & p. 399. num. 59. personale an transmittatur. p. 396. n. 18. quid si fuit concessum ob pecuniam. *ibid.* nu. 19. conditionatum quando valeat. *ibid.* n. 20. profectum infra annum an fuerit revocatum. *ibid.* num. 21. Dotis in quibus non valeat. *ibid.* num. 22. pupilli an transmittatur. *ibid.* num. 25. Regularium contra Conc. Trid. an sint abrogata, & tota praxi privilegiorum de materia. *ib.* n. 26.
- Privilegia personalia an transmittantur, & quænam talia sint. vide *Transmissio*.

Prior.

- 3 Prior creditor, vid. *Creditor*, Prior in negotio. p. 394. num. 8. Prior in data an in concursu sit preferendus. *ibid.* num. 10.
Prior nominatus in testamento an censetur prædilectus. *ibid.* num. 11.

Probans, Probare.

- 1 Probans certum gradum consanguinitatis an præferatur illi, qui probavit consanguinitatem tantum in genere. p. 227. num. 1.
Probans de certo tempore in concursu prælationis an præferatur illi, qui de illo certo tempore non probat. p. 238. num. 118.
Probare in continenti quando quis dicatur. pag. 421. num. 18.
Ad probandum an permittatur id, quod probatum non relevat. p. 34. n. 12.

Probatio.

- 1 Probatio quando requiratur plena, & quando sufficiat semiplena ad petendam restitutionem in integrum, vel rescissionem contractus. p. 25. n. 3.
Probatio negativæ, vide supra in verb. *Negativa*.
Probationes necessariæ an non admittantur in Judicio summano. p. 172. n. 41.
Probatio etiam non rigorosa an admittatur, ubi agitur de conservanda juris assilientia. p. 274. n. 44.
Probatio dubia an sit interpretanda contra probantem. p. 348. num. 2.
3 Probatio contra instrumentum publicum an admittatur, ut in muliere afferente se non accepisse pretium pro fidejussione præstata &c. si contrarium constet in instrumento publico tribus testibus subscripto. p. 39. n. 27. post. med.
Probatio in continenti facta quando dicatur. p. 161. n. 2.
Probationes, vel presumptiones plures diversæ speciei, quæ singulæ de per se non sufficiunt ad condemnandum, an possintungi, ut simul sumptæ probent. p. 163. num. 8.
Probationes leviores quando, & in quibus delictis admittantur, concordat etiam ut in verb. *Judicium*. p. 162. & seqq.
3 Probatio per unum testem an sit perfecta contra inducentem. p. 400. n. 1. an obstat per contrarium probationem. *ibid.* n. 2. dubia an relevet. *ibid.* num. 3. quando levior sufficiat. *ibid.* n. 4. Quod vir vertat ad inopiam ex parte mulieris qualis requiratur respectu creditorum. *ibid.* n. 5. facta in aliena causa, & inter diversas personas an relevet. *ibid.* num. 6.
Probatio probata ex quo resultat. *ibid.* num. 7. Præsumptiva in quibus non admittatur. *ibid.* num. 9. Plena ex quibus oritur. *ibid.* num. 10. quænam dicatur sufficiens. *ibid.* num. 11. Aquæ frigida contra maleficos an sit licita? *ibid.* num. 12.
Probatio cui incumbat, & quando reo. *ibid.* num. 13. In judiciis communibus vel duplicibus ad quem spectet. p. 401. n. 14. quomodo fieri debeat, & quando. *ibid.* num. 15.
Probatio an sit desumenda de domo rei. *ibid.* num. 16.
Probatio quæ uxor per proprium juramentum & inspectionem maritum de virginitate probavit an perjuramentum mariti debilitetur. *ibid.* n. 18. Quæ probationes requirantur corporis delicti ut quis argui possit de falsitate. p. 402. n. 19. an plures probationes imperfectæ jungantur ad faciendam perfectam & plenam probationem. *ibid.* num. 20. & quando? *ibid.* n. 21. & 27. an resultantes ex testibus singularibus. *ibid.* n. 22. an in probatione matrimonii aut causæ ardus. *ibid.* n. 22.
Probationes imperfectæ tendentes ad diversa an possint conjungi ad plenam probationem? an duæ semiplenæ probationes unius semiplenæ probationis conjugantur? *ibid.* n. 24.
Probationes per testes quando non admittantur. *ibid.* num. 25. & quando imperfectæ probationes non conjugantur. *ibid.* num. 26. factæ in possessorio an relevant in petitorio. p. 403. num. 28. quæ percutiunt statum rei, an faciant fidem inter omnes. *ibid.* num.

29. si plures concurrunt probationes, quæ prevaleant. *ibid.* num. 30.

- Probationes jurispatronatus supervenientes beneficii collationi factæ tanquam de libero an illam infirmant, aut quando. *ibid.* num. 31.
Probationum facultas an sit angustanda. *ibid.* num. 32.
Probationes ex auctoritatibus extrajudicialibus an fidei mercentur. *ibid.* num. 33.
Probationes imperfectæ actoris quomodo elidantur. *ibid.* num. 35. quales requirantur, cum de contractu celebrato inter nobiles agitur. *ibid.* num. 36.
Probatio per comparationem litterarum quale sit remedium? *ibid.* num. 37. Incerta contra quem sit interpretanda. *ibid.* num. 38. Probatio per inspectionem seu evidentiam cujus sit efficaciz. *ibid.* num. 39. cujus expensis fiat. *ibid.* num. 40. ex conjecturis desumpta an sit vera probatio. *ibid.* num. 41. Obscura an relevet. *ibid.* num. 42. In illis quæ sunt difficilis probationis quales sufficiant. p. 404. n. 43. persuasivæ quando sufficiant. *ibid.* num. 44. quando semiplena. *ibid.* propria confessio qualis probatio dicatur, & sit? *ibid.* num. 45. Contra instrumentum qualis debeat esse. *ibid.* num. 46.
Probatio semiplena ad favorem inquisiti an habeatur pro plena. *ibid.* num. 47. In criminalibus quales probationes requirantur? *ibid.* n. 48. & seqq.
Probationes contra visitationem an admittantur, vide 4 *Visitatio*.

Processio.

- Processiones an possint ab Episcopo indici sine consensu, ut consilio Capituli. p. 118. n. 40.
Processiones ad venerandos Sabctos an possint indici a Laicis. p. 18. n. 7.

Processus.

- Processus, vide etiam *Alia*.
Processus factus contra infirmum an sit nullus, vel an solum infirmus restituatur pro rata impedimenti. pag. 166. n. 2.
Processus in crimine *Lese*, qualis sit, vide *Lese Majestatis*.
Processus substantialia quæ sint. p. 196. n. 40. & seqq. 3 per falsum procuratorem factus an & contra quem valeat. p. 197. n. 50. an valeat, si quis fuit citatus per citationem invalidam, vid. *Nullitas*, an ex tacito & præsumpto mandato sustineatur. pag. 199. num. 67. quid in criminalibus. *ibid.*
Processus occultatio, vid. *Occultatio*, ejus publicatio, vid. *Publicatio*.
Processus retardans, vide. *Retardans*. 4
¶ *Proclama, Proclamatio & Crîde*.
Proclama generale quid opereatur, vide etiam in *Elencho*. pag. 405. §. 1.
Proclamationes & Crîde an obligent? p. 406. §. 2.
Proclama & Crîde quando ligare incipiant? p. 407. §. 3. ¶

Procuratio.

- Procuratio an debeatur Nunciis Apostolicis, & a quibus, vide *Nunciatus*, & an hæc possit præscribi. pag. 291. n. 21. 4

Procurator.

- Procuratoris contumacia, vide *Contumacia*. 2
Procuratore negligente in appellando, quando principalis restituatur in integrum. p. 41. n. 14.
Procurator sine mandato an admittatur ad defendendam causam actoris, vel Rei non comparentis. p. 236. n. 8.
Procurator ad eligendum Episcopum &c. qualis ab absentibus constitui possit. p. 367. n. 21. & quomodo possit vovum dare. *ibid.*
Procurator alienans res Ecclesiæ sine speciali mandato an faciat incurere censuras suum Dominum. p. 337. n. 24. Pro-

- Procurator, vide etiam supra in verbis *Mandatum. Advocatus.*
- 1 Procuratoris confessio an præjudicet Domino. p. 208. num. 30.
 - 2 Procurator ad præsentandum ad Beneficium, vide *Patronus.*
 - 3 Procurator habens mandatum præscribens etiam fortinam contrahendi cum clausula & *procuratori videbitur*, an possit transgredi formam? 20. num. 44. Gesta per procuratorem, vid. *Gesta*, ad lites. p. 412. §. 10.
 - Procurator ad præsentandum quale debeat habere mandatum, p. 30. num. 53. De præsentanda certa persona an valeat. *ibid.*
 - Procurator ad quid teneatur, p. 409.
 - Procurator, vid. *Alimenta.*
 - Procurator constituitur a minore sine curatore an valeat, p. 93. n. 6. an possit cogi respondere positionibus, 341. n. 32. vid. *Responsio.*
 - Procuratores in quibus possint constitui, p. 407. quæ requirantur ut admittantur. *ead.* §. de illius officio, p. 408. §. 4. & quid possint. p. 410. §. 6.
 - Procuratorium mandatum, vid. *Mandatum*, qui possint constituere, & qui possint esse procuratores, p. 243. §. 1.
 - 4 Procuratores in concursu Creditorum an præferantur, vide *Advocati.*
- Prodigus.*
- 2 Prodigus an possit valide pro aliis fidejubeat, pag. 38. num. 16.
 - 3 Prodigus quis dicatur, p. 414. num. 1. an & quando valide contrahat *ibid.* num. 2. an & ex quo delicto obligetur. *ibid.* n. 3. an possit perire restitutionem integram, ad quid teneatur. *ibid.* n. 4. & seq.
- Proditor.*
- 2 Proditor quis dicatur, vide in verb. *Homicidium*, p. 128. & seq. An talis dicatur, qui veneno occidit, vide infra in verbo *Veneficium*.
 - Proditor patris an gaudeat immunitate Ecclesiastica, pag. 153. num. 52.
- Producens. Productio.*
- Producens instrumenta, aut scripturas, vide infra verbo *Scriptura.*
- 2 Producent libros an videatur omnia in illis contenta confiteri, vide *Libri.*
 - Producens falsum, vide *Falsum.*
 - 3 Productio quando dicatur verbalis, quando realis, & quomodo præsumatur verbalis. p. 414. n. 1. & 2.
 - Productio jurium semel facta an possit revocari ex capite erroris? cur non, p. 415. n. 3. facta sine præjudicio quorumcumque jurium quid operetur. *ibid.* n. 4. Facta ad unum effectum an præjudicet in alio. *ibid.* n. 5. Facta a procuratore quando habeatur pro facta a Domino. *ibid.* n. 6.
 - Productio jurium in genere vel in sæculo an valeat. *ibid.* n. 7. an productio novorum jurium revelationum possit impediri ob tarditatem in producendo. *ibid.* num. 8.
 - Producens in judicio instrumentum aut scripturam an dicatur contenta in illis facere. *ibid.* num. 9. quando non. *ibid.*
 - Producens novos testes, vid. *Testes*, producens testem patre examinatum an dicatur dicta approbare vel personam. *ibid.* num. 10.
 - Productio quod sit realis quomodo probetur. *ibid.* num. 11.
 - Productio Brevis quomodo fieri. *ibid.* num. 12. Et an producens commissionem teneat illam approbare. *ibid.* n. 13.
 - Productio an dicatur facta si tantum Judici ostendatur. *ibid.* n. 14.
 - Productum scriptura an & quando præjudicet? *ibid.* num. 15.

Præceptoris & Præceptum.

- 3 Præceptoris S. Joannis an sint beneficia Ecclesiastica. p. 359. n. 1.

Præceptum communionis Paschalis, quis non implet, an qui communicat in Ecclesiis Regularium. *ibid.* num. 2. an sit divinum vel Ecclesiasticum, & quando obliget. *ibid.*

Præceptum testatoris an obliget, si præcipit quod est de jure vetitum, vid. *Testator.*

Præceptum de non solvendo Decimas quomodo sit concedendum. *ibid.* num. 4.

Profecititia.

Profecititia bona quæ sint, an sint patris vel filii, an veniant in confiscatione bonorum patris, & alia, vide in verb. *Bona.* p. 102. num. 42. & seqq.

Profecrens.

Profecrens intentio, vide *Intentio.*

Profecssio.

Profecssionem in Religione in qua ætate possit quis emittere. p. 22. n. 9.

Profecssio ab excommunicatione emissã an valeat. p. 137. num. 58.

Profecssio fidei, vide *Fidei profecssio.*

Profecssio monialis quomodo probetur. p. 141. n. 26. 3

Profecssio novitii, vid. *Novitii.*

Profecssio facta a Novitio in die termini anni probationis an valeat. p. 415. n. 1. an legitime illegitimum. p. 416. n. 2. ut valeat, quid requiratur? racta an & quando valeat. *ibid.* n. 4. & ex quibus resiliat. *ibid.* an facta ex metu reverentiam, quando non. *ibid.* n. 5.

Profecssio nulla ob merum quando dicatur purgata. *ib.* n. 6. si finit declarata nulla, an profecssus possit contrahere matrimonium. *ibid.* n. 7. vid. *Regulares.*

Profecssio an præsumatur facta servatis servandis. *ibid.* num. 8.

Profecssio unius ex conjugibus an ditimat matrimonium earum. *ibid.* num. 9. edita a moniali quomodo possit probari? *ibid.* num. 10.

Profecssionis nullitas declarata a solo superiore, regulari an valeat. *ibid.* num. 11.

Profecssio fidei omisa an privet Parochum fructibus & quando. *ibid.* n. 12. an gaudeat regula de utronali. *ibid.* n. 13. an fructus amissi ob non factum profecssum possint remitti ab Episcopo. *ibid.* n. 14.

Profecssio fidei an edi possit per procuratorem. *ibid.* n. 15. quinam teneantur edere profecssionem fidei. p. 417. n. 16.

Prohibitio.

Prohibitio alienationis, vide supra in verb. *Alienatio*, 2

Prohibitio alienationis an sit favorabilis, vel odiosa, & non extendenda a filijs ad nepotes. p. 28. n. 7.

Prohibitio Episcopi ne quis loquatur monialibus an extendatur ad descriptionem literarum. p. 417. n. 1.

Prohibitio odiosa hominis concurrens cum prohibitione legis an amplietur etiam ad casus speciales? p. 417. num. 1.

Prohibitio alienationis quando comprehendat alienationem impropiam? *ibid.* num. 2. Prohibitio alienationis de re propria an valeat? *ibid.* num. 3. facta hæredi an transeat ad hæredes hæredis? *ibid.* num. 4.

Prohibitio alienationis facta pro conservandis bonis in familia usque ad quam generationem transeat? *ibid.* num. 5.

Prohibitio alienationis quoruplex esse possit? *ibid.* num. 6.

Prohibitio nuda a causa & persona an & quando valeat? *ibid.* num. 7. facta odio certæ personæ an dicatur nuda? p. 418. n. 8.

Prohibitio ractia & legalis an tollatur per prohibitionem hominis? aut per quem? *ibid.* num. 9. facta militi notum an dicatur favorabilis, & qualis sit favorabilis? *ibid.* num. 10.

Prohibitio generalis alienationis an contineat etiam prohibitionem pignoris? *ibid.* num. 11. an inducat novum fideicommissum? *ibid.* num. 12. Concepta per duas dictiones negativas, puta quod non possit alienari nisi cum consensu Domini an resolvatur in permissum.

- missionem cum consensu Domini? p. 419. n. 14. de traditionis rebelliancia cui congruat? *ibid.* n. 15.
- Prohibitio alienationis nullo dato Cohære de aut subliquo in casum contraventionis in quid resolvatur? *ibid.* num. 16.
- Prohibitio alienationis de qua intelligitur? *ibid.* num. 17. an requiratur in facultatis ut inter præscriptio? *ibid.* num. 18.
- Prohibitio an tollatur si fuit ablata causa prohibitionis? *ibid.* num. 19. facta favore agnationis si non adfuit cognati quid operetur? *ibid.* num. 20. quando præsumatur ignorari a forensibus? *ibid.* num. 21. alienationis facta cum causa ut bona conferrentur in ipsis institutis & eorundem hæredibus masculis an facta resultate fideicommissum perpetuum, aut tantum in casum alienationis? *ibid.* num. 22. facta ad favorem multorum per verba collectiva an facta resultate fideicommissum recipiunt, & quæ sint hæc verba? *ibid.* num. 23.
- Prohibitio alienationis in forenses facta per statum quando operetur devolutionem ad fiscum? *ibid.* num. 24. Apposita post aliquas substitutiones expresse factas an amplius vel inducat novum fideicommissum? *ibid.* num. 25.
- Prohibitum quid censetur? *ibid.* num. 26. prohibitum ad tempus an post tempus videtur permittum? *ibid.* num. 27. Prohibitum alienare in fraudem creditorum, an possit repudiare jus querendum? *ibid.* num. 28.
- Prohibitum alienare an sit etiam prohibitum deteriorare substantiam, & an consentite alienationi? pag. 420. n. 29. & seq.
- Prohibitum alienare an sit perfecte Dominus? *ibid.* num. 31. an possit detrachere legitimam, & quis? *ibid.* n. 32. an possit compromittere? *ibid.* num. 33. an transigere & quando? *ibid.* num. 34.
- Prohibitio alienatione an sit prohibita successio ab intestato? *ibid.* num. 35. an donatio causa mortis? pag. 421. num. 36.
- Prohibitum testari extra familiam aut agnationem an possit institui extraneum, qui ab intestato esset successus? *ibid.* n. 37.
- Prohibitum alienare simpliciter & absolute an prohibeatur institui hæredem? quid si prohibitio fuit facta odio certarum personarum? *ibid.* num. 38.
- Prohibitio alienari, si semel fuerint facta alienabilia, an semper maneat alienabilia? *ibid.* n. 39.
- Prohibitum a restitorem accipere uxorem rusticam an possit ducere rusticam quam nobiliorem? p. 422. n. 40.
- Prohibitio generalis an comprehendat etiam modica, vide *Modica*.
- Prohibitio alienationis, vide *Alienatio*.
- Proles.*
- Proles nondum nata, vide *Fetus*.
- Proles, quando incertus est partus, a quo sit aliena, vide *Suspensum*.
- Promissio. Promittens.*
- Promissio revocatum, vide *Mœnera*.
- Promissionem a se fuisse fidei factam asserenti, an credatur? p. 207. n. 23.
- Promittens sub his verbis: non parum nisi a te, aut non ducam aliam nisi te, ad quid præcise teneatur? pag. 298. num. 18.
- Promissio de non verberando uxorem, vide *Maritus*.
- Promissio de renovando investituram, quando resolvatur in simplicem voluntatem, seu propositum non obligatorium? p. 337. n. 20.
- Promissio seu donatio Ecclesie aut causis piis facta an obliget ante acceptationem? p. 341. n. 23.
- Promissio seu donatio, concordata etiam quæ dicuntur in *vet. Donatio*. p. 337. per tot.
- Promittens ex metu an teneatur promissa servare? pag. 421. n. 21.
- Promissio solvendi in Nativitate Domini an intelligatur per totam octavam? p. 16. num. 1.
- Promittens dare pecuniam, si Titius detur fideiussor, an possit perire, & Titium pro fideiussore non acceptare? p. 40. num. 41.
- Promittens aliquem infra certum tempus presentare in

- Judicio, an possit illo clauso moram purgare, & intra quale tempus & quando non? p. 48. num. 127.
- Promissio de conferendo Beneficio aut de presentando ad illud, ante ejusdem vocationem facta, an valeat? p. 241. n. 143.
- Promittens sub verbis *toties quoties volueris*, an censetur renunciare temporali Lege ad petendum præscripti, aut præscriptio? p. 260. n. 320.
- Promittens inagennitatem, vide supra in verb. *Indemnitatis*.
- Promittens, vide etiam *Fideiussor*.
- Promissio alimentorum quando non obliget? p. 423. n. 320. & quando sicutur conditionalis? maritoniis an obliget ante dictius repromissionem? *ibid.* num. 22.
- Promissio solvendi in Nativitate? p. 423. n. 24. Promissio centum pro damnis an sit usuraria? p. 422. n. 1.
- Promissio de non molestando ac quibus molestiis intelligatur? p. 131. num. 2. & seq. & p. 110. num. 10. quando dicatur impleta? pag. 422. num. 2. quid de liberando aliquem tenet? *ibid.* num. 2.
- Promissio facta promissori docti quod uxor renuntiabit hereditati patris & frateris quando dicatur adimpleta, vid. *Maritus*. Promissio maritoniis quomodo intelligatur? p. 422. num. 1. Et an obliget in conscientia an in foro externo? *ibid.* num. 2. quid si promittens habuit voluntatem se obligandi, se non adimplendi? quid si ex ignorantia invincibili præcedit ab omni obligatione, nec voluit facere quod faciunt alii? *ibid.* num. 4. quando habeat executionem paratam? pag. 422. num. 5. quando dicatur purificata? *ibid.*
- Promissio facta a parte Novitæ post illius ingressum an valeat? p. 190. n. 62.
- Promissio quando non suffragetur promissario, vid. *Patrim.*
- Promissio de liberando censum assignatum quando dicatur impleta? pag. 422. num. 4. & seq. & quando actionem patiat? *ibid.* n. 8. & seq. de evicione quid operetur? *ibid.* n. 11.
- Promissio mariti nomine uxoris pro quo tempore censetur facta? pag. 423. num. 12. & quando illam obliget? *ibid.* num. 13. De liberando fundo & hypotheca quomodo dicatur corresponsiva? pag. 422. num. 6. Non contraveniendi quæ tempora comprehendat? pag. 423. num. 14. Facta presenti, & taciti in ejus commodum an sit pactum, vel pollicitatio. *ibid.* n. 15. Metu gravi & insulso extorta an obliget? *ibid.* n. 16. quando dicatur donatio. *ibid.* n. 17. quando dicatur pœnalis. *ibid.* n. 18. De non nubendo sub certa pena an valeat. *ibid.* n. 19.
- Promittens solvere doceri intra annum quando obligetur? p. 426. n. 58. & seq.
- Promittens matrimonium Consanguinitate an teneatur? *ibid.* num. 61.
- Promittens vendere an obligetur pro rata pretii accepti? p. 424. n. 38. Promittens vel donans aliquid in Romana Curia officialibus quando incurrat pœnas Greg. XIII. p. 425. n. 40. & seq.
- Promittens aliquid sub juramento an obligetur ante acceptationem. *ibid.* num. 43. Promittens solvere certo die quando teneatur. *ibid.* n. 44.
- Promittens tutori de desponsanda pupilla an teneatur promittens dorem sine filio intrinseco matrimonii, quando teneatur matrimonio non secuto. *ibid.* n. 46.
- Promittens non offendere nec in bonis, nec in persona si occidat, & dein deturbet ad quam penam teneatur? *ibid.* num. 47.
- Promittens aliquid solvere quomodo intelligatur promittere. *ibid.* num. 48. In obligationibus facti quomodo debeat condemnari. *ibid.* num. 49. Pro alio quomodo intelligatur se obligare. *ibid.* numer. 50. Rem tradere quomodo obligetur illam tradere. *ibid.* num. 51.
- Promittens secretum naturale an teneatur illud servare in dampnum publicum. p. 426. n. 53.
- Promittens vendere an teneatur. *ibid.* num. 54. & promittens extinguere censum ad quid teneatur? *ibid.* num. 55.
- Promittens litem non movere ad quid teneatur. *ibid.* num. 56.
- Promissio facta ex urbanitate an obliget in conscientia. pag. 424. n. 25. Pro-

- Promissio adulteri ducendi adulteratam si fuit facta an faciat impedimentum dirimens? *ibid.* n. 27.
- Promissio iurata si est prodiga ad quantum obliget? *ibid.* num. 28. Promissio aliquem sustendi in iudicio an transeat ad heredes? *ibid.* n. 29. Facta advocato de certa quantitate in casum victorie quando sit licita. *ibid.* n. 30.
- Promissio sub fide nobili an æquiparetur iuramento? quid si sub fide Christiana? *ibid.* n. 31.
- Promittens aliquid sine præfixione termini quando teneatur. *ibid.* num. 32.
- Promittens bonum ~~libi~~ eventum quomodo puniatur. *ibid.* num. 33.
- Promittens se obligare an statim obligetur? *ibid.* num. 34. promittens factum alienum an obligetur? *ibid.* num. 35. quando promittens obligetur ad penam. *ibid.* num. 36.
- Promittens dare fideiussorem cum non teneatur, an liberetur dando cautionem iuratoriā? *ibid.* n. 37.
- Promittens an obligetur, si promissio est relativa sine relato? p. 426. nu. 62. solvere pretium an teneatur ante traditionem rei venditæ? *ibid.* nu. 63.
- Promittens plura alternative quale adimplere teneatur? p. 427. n. 64.
- 3 Promittens relinquere tempore mortis an & quomodo dicatur donare? *ibid.* n. 66.
- 4 Promittens rem tradere an debeat illam tradere, vide *Trahitio*.
- Promissio an transmittatur, vide *Transmissio*.

Promotus. Promovens.

- 1 Promotus ad Abbatiam, vel Episcopatum, an possit retinere, vel resignare ad favorem Beneficia, quæ ante promotionem possidebat, & quando? p. 9. nu. 3. & p. 75. nu. 55. & seq. & p. 81. num. 90. Quid in Episcopo titulari. *ibid.* nu. 90.
- Promotus ad Parochiam, aut aliud Beneficium, seu Abbatiam, Decanatum, Præposituram, Archipresbyteratum, aut curam, quos ordines habere, aut intra quale tempus sacerdos fieri debeat? pag. 72. nu. 38.
- Promotus ab Episcopo an, & quando habeat intentionem fundatam, & maneat contra Privilegium Pontificium, si tunc eundem legitimum contradicitor. p. 75. n. 60. & p. 435. num. 51.
- Promotus, seu provisor ab eo, qui est in quasi possessione conferendi, seu præsentandi, an præferatur provisoro proprietario. p. 78. nu. 70.
- Promovens indignum, aut inhabilem an censetur cum illo dispensare? p. 397. num. 54.

Propositum.

- 1 Propositum renovandi investituram an sit obligatorium, & quando. pag. 337. num. 20.

Propria.

- 3 Proptiam turpitudinem allegans an sit audiendus? pag. 427. n. 1.

Proprietarius.

- 3 Proprietarii collatio quando non attendatur. pag. 427. num. 3.
- Proprietarius finio usufructu quod remedium habeat. *ibid.* n. 2.
- Proprietarius an possit simul præsentare cum usufructuario. *ibid.* nu. 4.
- 4 Proprietarius quando legat præsumatur se usufructus tantum mentio fuit facta? p. 256. n. 45. quid non possit facere in re sua, vide *Usufructuarius*.

Protestatio.

- 1 Protestatio contraria facto an excuset? p. 34. num. 54. Et an aliquod operetur. p. 168. n. 22.
- 2 Protestatio sibi non currere tempus sciendi causam, an sit necessaria impeditio aut an sufficiat fuisse adhibitas debitas diligencias pro illa terminanda. p. 157. num. 12.
- 3 Protestatio quid & quoruplex sit? p. 427. num. 1. contraria facto an relevet? *ibid.* num. 2. facta in uno *Begundelli Bibliotheca*, Tom. IV.

actu an relevet si non repetitur in actibus subsequen-
tibus, & quando dicatur recessum a prostitutione. *ibid.* n. 3.

- Protestatio omissa ob Domini præcipiens reverentiam vel merum an habeatur pro facta. *ibid.* n. 4.
- Protestatio post factum an juvet? *ibid.* num. 5. generalis ad quas exceptiones referatur? p. 428. num. 6. si fuit directa contra unam personam an censetur ab ea recessum per actus contrarios? *ibid.* num. 7. quomodo sit interpretanda? *ibid.* nu. 8. post solutionem sponse factam an valeat? *ibid.* nu. 9. contra factum proprium aut jus alieni quassum vel mox acquiriturum an aliquod operetur. *ibid.* n. 10.
- Protestatio quando non sit necessaria? *ibid.* num. 11. quid præservet. p. 428. num. 12. clandestina an valeat. *ibid.* n. 13. an sit actus iudicialis, *ibid.* nu. 14. an vitiet actum sequentem contrarium & in quibus. *ibid.* n. 15. Facta a patribus in contracta census quod non intendat recedere a forma Pii V. an præservet actum ab invaliditate. *ibid.* num. 16.

Protocollum.

- Protocollum quando non valeat. p. 428. n. 1. quando dicatur periculum. *ibid.* num. 2. & seq.

Protonotarii.

- Protonotarii apostolici an dicantur in dignitate constituti, & quo privilegio gaudeant, & quando. pag. 428. num. 1.
- Protonotarium quot sint genera. Participantes quibus præcedant. pag. 429. num. 2. Titulus an habeant dignitatem, & quibus præcedat? quo habitu vestiantur, & an in choro, an in Capitulo & capitularibus functionibus. *ibid.* num. 13. an rituales præcedant Canonicis Cathedralium si non in choro collegialiter, & an obliet consuetudo contraria. *ibid.* nu. 3. & an non participantium beneficia sint relevata Pontifici? *ibid.* num. 4.
- Protonotarius acceptatio quomodo procedat. *ibid.* num. 5.
- Protonotarii non participantes an sint exempti ab Episcopis. *ibid.* n. 5. Participantes quare p. testantur habeant. *ibid.* num. 7. Non participantes ubi dicantur habere dignitatem? & an Confessores deputati possint. *ibid.* num. 8. Non participantes an præcedant Vicario generali Episcopi, & quomodo ac quando subsint ordinariis. *ibid.* n. 9.
- Provinciales regularium, vide *Regulares*.

Provisio. Provisor.

- Provisio hominis an faciat cessare provisionem Legis, ac ejusdem privilegium, & contra. pag. 260. num. 127. post med.
- Provisio Beneficiorum an sit actus extrajudicialis. pag. 57. n. 10.
- Provisus a Summo Pontif. an possit ab Episcopo privari ex causa. p. 394. n. 24.
- Provisus de Beneficio an agat de evictione contra patronum, si beneficium evincatur. p. 417. n. 51.
- Provisor Apostolicus an possit a Canonicis excludi ab aliquod statu, quod ab ipsismet non observatur. p. 420. nu. 11.
- Provisus Apostolicus producens provisionem posteriorem an, & quando sit legitimus contradicitor contra potentem inmissionem ex prima provisione. pag. 437. num. 69.
- Provisus ab Ordinario an, & quando teneatur grām justificare. p. 439. n. 82.
- Provisus, vide etiam *Promotus*.
- Provisus de Beneficio an possit præstare iuramentum per procuratorem. p. 219. n. 31.
- Provisus de beneficio quod alius obtinuit, seu ejus expectativa an sit præferendus. p. 225. n. 1.
- Provisus dispensative de duobus beneficiis incompatilibus in quo teneatur residere. *ibid.* num. 2.
- Provisus de beneficio quod requirit aliquem ordinem sacrum ad quid obligetur. *ibid.* num. 3. sub qua pena. *ibid.*
- Provisus de pluribus beneficiis quæ ad sustentationem sunt.

sunt sufficientia, aut alias incomparabilia an possit h. ne dispensatione Apostolica de alio providi preterit quod sit litigiosum. *ibid.* num. 4.

Provisus de beneficio insufficienti an possit de alio sufficiente providi? quid si prius est sufficiens. *ibid.* num. 5.

Provisus ab ordinario an & quando praeferatur proviso a Papa, vid. *Papa*.

Provisio ob non publicationem resignationis an valeat. pag. 430. num. 10.

Provisio quae emanavit pro confirmatione concordiae ad quos limites restringatur. *ibid.* n. 11. conditionalis quando jus tribuat. *ibid.* n. 12.

Provisio Apostolica an mutet statum beneficii & quando. *ibid.* num. 4.

Provisio Apostolica ob non expressam existentiam Con sanguineorum, qui ad beneficium vocantur in fundatione, an sit subrepticia. *ibid.* n. 5.

Provisio beneficii tanquam de dignitate an valeat, si non est dignitas. Quid si fuit facta tanquam de curato quod curatum non est. *ibid.* num. 6.

Provisio ex causa resignationis an praedicti juris patronatus. *ibid.* num. 7.

Provisio cum narrativa quod beneficium sit juris patronatus cum conditione consensu patronorum an valeat, si ille supervenit. *ibid.* n. 9.

Provisus duobus de eodem beneficio quis praeferatur. *ibid.* n. 13.

Provisus in forma gratiosa an egeat justificatione. pag. 431. num. 15. Provisus de Canonica Cathedrali, aut curato, an & quando teneatur edere professionem fidei. *ibid.* num. 16.

Provisus de beneficio cum sola supplicatione signata ante expeditionem litterarum capiens possessionem quam penam incurrit. *ibid.* num. 17.

Provisus ab illo qui est in quasi possessione providendi an praeferatur proviso a proprietario. *ibid.* num. 19.

Provisus de Beneficio cum clausula non obstant quod habeat aliud beneficium? an ex parte dispensatus super pluralitate. *ibid.* num. 20. Dubitans de validitate collationis sibi factae, vid. *Titulus*.

Provisus ab ordinario an sit legitimus, contradicitor ad impediendum executionem litterarum Apostolicarum. *ibid.* numer. 22. & quis sit legitimus contradicitor. *ibid.* num. 24.

Provisus Apostolicus an teneatur citare possessorem beneficii uniti. *ibid.* num. 25.

Provisio hominis an & quando faciat cessare provisionem legis. p. 430. num. 2. facta a testatore in uno casu an extendatur ad alium, de quo si cogitasset, verisimiliter providisset. *ibid.* num. 3.

Provisus ab ordinario an possit idem beneficium obtinere a Papa & e contra. vide *Titulus*.

Provocatio &c.

Provocatio, provocatus, vide supra verb. *Offensio*.

Provocans qui fuerit unde probetur. p. 431. n. 1. & Provocatio a qua pena excuset & provocatus a qua pena excusetur. pag. 432. num. 2. & seq. quoniam provocatio excuset a dolo. *ibid.* num. 4.

Provocatus offendens provocantem an possit dici fractor pacis. *ibid.* num. 5. Provocator positus in discrimine vitae a provocato, & occidens illum an excusetur a poena ordinaria praeteritus defensionis? *ibid.* num. 6.

Proxenetæ.

Proxenetæ contractus quomodo maneat obligatus. pag. 432. num. 1. an possit concludere & quando. *ibid.* n. 2. In causa in qua fuit proxenetæ an possit esse testis. *ibid.* num. 3. In dubio an praesumatur dolus & mendax. *ibid.* num. 4.

Proxenetæ an possit esse testis, vide *Testis*.

Proximior. Proximitas.

Proximiorum se esse in gradu consanguinitatis testatoris, seu defuncto, quando quis, teneatur probare. p. 227. n. 1.

Proximiorum appellatione in renovatione emphyteusis

cissem debita; quinam veniant? pag. 288. numer. 103. & seq.

Proximiores quoad successionem furiosi, vide *Consanguinei*.

Proximitas qualis attendatur in successione ad fideicommissum, vel emphyteusim, an primi acquirentis, aut an ultimi defuncti. p. 85. n. 97.

Proximior consanguineus & affinis si fuit vocatus a testatore an censetur vocatus in defectum omnium descendendum ex masculis & feminis. p. 432. n. 1.

Proximior defuncti an sit hæres ab intestato si defunctus decessit cum testamento? *ibid.* n. 2. Proximior in gradu an excludat remotiores? *ibid.* n. 3.

Proximior ultimi possessoris an praeferatur proximiori testatori. *ibid.* num. 4.

Proximitas gravantis & gravati quando attendatur in interpretatione statuti exclusivi fideicommissum propter masculos proximiores? *ibid.* n. 5. quando unus tantum proximior admittatur. *ibid.* n. 6.

Proximior quando fuit vocatus qualis proximitas attendatur an ultimi defuncti, an testatoris. *ibid.* n. 7.

Proximiores senel admitti, si adfuit descendentes, an praeferantur aliis proximioribus? p. 438. nu. 8. quid si adfuit plures in eodem gradu, quis sit praefendus. *ibid.* num. 9.

Proximior parti quis sit. *ibid.* n. 10.

Proximitas qualis sit attendenda in fideicommissis testatoris, a gravati. *ibid.* n. 11. & 12.

Proximiores si fuerint a testatore vocati, deficientes linea, an filia testatoris excludat pronepotes instituti, & an proximitas gravi vel testatoris debeat attendi. p. 97. n. 15.

Proximior in ascendentibus an excludat remotiorem, vide *Ascendentes*.

Proximiorum nomine an veniant tam feminæ quam masculi. p. 98. nu. 27.

Proximioribus agnatis vocatis, de quibus intelligatur, an proximioribus testatori, vel gravi. *ibid.* nu. 28.

Proximior ex linea tertio geniti an praeferatur remotiori ex linea secundogeniti, si linea primogeniti expiravit. p. 99. n. 29. & seq.

Publicatio. Publicum.

Publicationes matrimoniales, vide *Denuntiationes*. Publicæ honestatis impedimentum, vide *Impedimenta*.

Publicum quid dicatur. p. 433. n. 1. Publicatio progressus an sit necessaria in causa immunitatis Ecclesiasticæ, & citatio partis. *ibid.* n. 2.

Publicatio bonorum delinquentis an comprehendat etiam mobilia. *ibid.* n. 3.

Publicatio resignationis qualiter probetur? *ibid.* num. 4. & quando suffragetur? *ibid.* n. 5.

Publicatio si nun fuit facta suo tempore an beneficium vacet per obitum resignantis, vel quomodo? p. 434. n. 6. ubi an detur restitutio ad publicandum, quando non? *ibid.*

Publicatio Beneficii resignanti intra quod tempus fieri debeat? *ibid.* num. 7. & quibus in locis? *ibid.* n. 9. an publicatio fieri debeat etiam quando Beneficia resignantur in manibus ordinario rum extra curiam? *ibid.* num. 10. quomodo sit facienda. *ibid.* n. 11.

Publicani & Exactoræ.

Publicanorum quænam sint privilegia circa publicas functiones exigendas? p. 433. §. 1.

Publicanorum & Exactorum audacia & vitia. *ibid.* §. 2. ¶

Puella.

Puellæ afferenti se ab aliquo cognitam an, & quando credatur. p. 329. n. 17.

Puellæ dicenti se ab aliquo fuisse dehortam, an, & quando credatur. p. 65. num. 16.

Puella an non possit sequestrari, pendente lite super matrimonio contrahendo, & ubi, seu in quo loco. p. 330. nu. 42.

Puella, vide etiam supra in verb. *Adulter*. Puellarum quæ volunt suspici a Monialibus voluntas quomodo sit exploranda, vid. *Novitia*.

Puella cui fuit telicium legatum cum onere nubendi in certa familia, vid. *Famina*.
 Puella occidens cum qui suam invadit pudicitiam, vid. *Occidens*.
 Puella si fuit per vim inclusa in Monasterium quid debeat facere Episcopus? p. 434. n. 1. Minor duodecim annis an possit admitti ad habitum regularem Monialium?
 Puellae an possint educari in Monasteriis, & quae servari tunc debeant. *ibid.* num. 3.

Pueritia.

- 1 Pueritiae qualitas an sit exprimenda in dispensationibus matrimonialibus, vide *Impetrans*.

Pupillus.

- Pupillus, vide *Minor*.
 1 Pupilli bona, an, quando, ac quomodo possint alienari. p. 102. n. 38. & *segg*.
 2 Pupilli divites an veniant nomine miserabilium personarum. p. 109. n. 70.
 Pupilli an possint contrahere sponsalia, vid. *Sponsalia*.
 3 Pupilli bona stabilia an possint vendi pro solvendo aere alieno cum decreto Judicis? & quomodo res alienum probetur. p. 435. n. 1.
 Pupillus factus major an possit testari de iis, quae vidit in pupillari aetate valide. *ibid.* nu. 2. an habeatur pro absente, & in illo possit considerari consensus. *ibid.* num. 3.
 Pupilli bona an possint subijci satisfactioni. *ibid.* numer. 4.
 Pupillus an possit sine decreto Judicis retrovendere primo venditori aut habenti causam ab eo. *ibid.* num. 5. quo jure, & quando obligetur? *ibid.* numer. 6.
 Ejus bona nulliter alienata cum quibus fructibus restitui debeant. *ibid.* num. 7. an debeat intromittere, vel in totum repudiare gesta a Tutore, in contrahendis nominibus debitorum? *ibid.* numer. 8. & an debeat habere sua gesta a Tutore bona fide. pag. 436. num. 9.

Purgatio.

- 3 Purgatio canonica quando habeat locum, & quid si aliquis purgare se non vult, aut in purgatione deficit. p. 406. n. 1. a quo Judice possit injungi, & ut possit injungi quae debeant precedere, an possit indicij Regularibus. *ibid.* num. 2. quae forma sit servanda in purgatione. *ibid.* num. 3. & propter quam infamiam indicij possit, & quomodo debeat probari infamias. *ibid.* num. 4. infamiam de crimine ad possit suspendi ab officio, an a beneficio, & quando. *ibid.* num. 6. Deficiens in purgatione canonica quomodo puniatur. *ibid.* num. 7.
 Purgans se canonice an possit vel debeat absolvi. *ibid.* num. 8.
 Purgatio vulgaris quae sit, & an sit licita? *ibid.* num. 9. & *segg*.

Q.

Quadragesima.

- 1 Quadragesima horarum preces quomodo faciendae, ac in quibus Ecclesiis, vel non. p. 410. num. 12.

Questio. Quaestura.

- 3 Questio emergens vel incidens quae sententia decidi debeat. p. 437. n. 1.
 Questio facti an sit temporalis, & a quo Judice co-
 sci possit. *ibid.* num. 2.
 Quaestura elemosynas quinam possint, an sine consensu Episcopi. *ibid.* nu. 1. forma licentiae Episcopalis. *ibid.* num. 2. & *segg*. quae debeant servari in danda licentia quaesturandi. *ibid.* n. 7.

Questus.

- 2 Questus nomine, seu quaestus acquisita quenam dicantur, & veniant. p. 89. n. 125.
Benedicti Bibliotheca, Tom. IV.

¶ Quaestuarii.

Quaestuarii qui dicantur. p. 438. §. 1. 3
 Quod liter unus possit alium impedire in quaestu, vel non. *ibid.* §. 2. 4.

Qualicumque &c.

Qualicumque, quibuscumque, quancumque, quomodo ditiones, vide supra in verbo *Distio*.

Qualitas.

Qualitas adjecta verbo an non sit intelligenda secundum tempus verbi. p. 172. n. 38. ad mod.
 Qualitas in prima oratione posita an censetur repetita per particulam *vero*, si vero. p. 296. n. 5.
 Qualitas quando ex causa alicujus effectus, an sufficiat adesse factum, nisi addit etiam illa qualitas. pag. 420. nu. 15.
 Qualitas proveniens ab intinseca natura actus an censetur sublati per verba etiam generalia, & multiplicata. *ibid.* num. 20.
 Qualitates dispensandorum an, & quales sint in supplicationibus exprimendae. pag. 306. num. 24. & pag. 307. num. 35. & *segg*.
 Item an qualitas homicidii, quod scilicet factum contra sacerdotem multiplicatum, seu saepius repetitum, &c. & sic de aliis impedimentis. *ibid.* & pag. 308. num. 47.

Qualitas juncta verbo an non intelligatur secundum tempus verbi. p. 141. n. 17.
 Qualitas a testatore requisita in fideicommissario &c. an sufficiat, si addit tempore testamenti, aut mortis: quid si postea deserit, quid in concursu habentium qualitate tempore & mortis, & testamenti, quis tunc preferatur. p. 30. nu. 23.
 Et an sufficiat quod qualitas superveniat post mortem testatoris. *ibid.* num. 24.
 Qualitas tribuens jurisdictionem aut excludens eam ab immunitate quomodo sit probanda? pag. 438. numer. 1.

Qualitas a testatore requisita pro certo tempore an sit verificanda. *ibid.* num. 2. Beneficium an sit exprimenda. *ibid.* num. 3. an justificanda & qualis. *ibid.* num. 4. an sine subiecto stare possit. Adjuvata verbo secundum quod tempus intelligatur. *ibid.* nu. 5.
 Qualitas dispositionis si deficit, an deficiat ipsa dispositio. *ibid.* num. 6. intrinseca an praesumatur, an extrinseca. *ibid.* num. 7.
 Requisite a statuto ad consequendum Canonice quando debeat adesse. *ibid.* num. 8.
 Qualitatis relatio an fieri debeat ad proximitatem. *ibid.* n. 9.
 Qualitas indukti a quo sit probanda. p. 439. n. 10. 3
 Qualitates requisitae in aliqua constitutione qui habet an sit preferendus in concursu aliis oppositoribus ad effectum consequendi beneficium. *ibid.* num. 11.
 Qualitates necessariae pro validitate actus quod intervenire, a quo sit probandum. *ibid.* n. 12.
 Qualitates a testatore requisitae, ut quis possit ad successionem admitti, de quo tempore requirantur. *ibid.* num. 13. & *segg*.

Qualitas primogeniturae appositae filiis filiorum substitutorum an censetur repetita in filiis substitutis. *ibid.* num. 15. & *segg*.
 Qualitas dispositionis si deficit an deficiat ipsa dispositio. *ibid.* nu. 18.
 Qualitates mixtae an praesumantur. p. 112. n. 5. 4

Quantitas.

Quantitas crediti an possit probari iuramento, & quando. p. 225. n. 100.
 Quantitas fragmenti an probetur ex libro gabellae. pag. 21. num. 17.
 Quantitas frumenti in re collecta quomodo probetur. 3
 pag. 439. n. 1. & 2.

Quarta.

- 1 Quarta, seu portio canonica an Episcopo habeatur ex legatis relictis Confraternitatibus. p. 225. num. 3.
- Quarta decimarum Episcopo debita an exigatur a Laicis, an vero a Parochiis. p. 407. nu. 186.
- Quarta quæ debeatur uxori inopi in bonis mariti an sit computanda cum legato illi relicto a marito. p. 440. n. 11. & seqq. vide *Mulier*.
- Quarta Legatorum an debeatur Episcopo a regularibus quando non, & quæ sit hæc quarta. *ibid.* num. 2.
- 3 Quarta Parochialis an solvatur de candelis quæ ad manus feruntur, an de donatis in vita. *ibid.* num. 4.
- an de relictis ad pios usus privilegiatos. *ibid.* num. 5. & qui sint isti. pag. 440. num. 6. Quid si testator reliquit aliquid Parochiæ aut Episcopo. *ibid.* nu. 7.
- An Episcopalis detrahatur de illis quæ relicta fuerunt personis & quando. an de legatis confraternitati vel hospitali, an de dote Ecclesiæ, quid si defunctus reliquit aliquid Parochiæ jure legati. *ibid.* num. 9.
- Quarta trebellianica a quo detrahatur vel non. p. 441. num. 14.
- Quarta legitima & trebellianica an possit excedere venditæque hæreditatis, quid si legitima est semis. *ibid.* num. 15.
- 4 Quarta Parochialis an & quando debeatur ab eo qui extra illam elegit sepulchrum, vid. *Sepultura*.

Querela.

- Querela, vide etiam *Jus accusandi*.
- 1 Querela sub quibus formalitatibus sit proponenda, ad hoc ut Juxta procedere possit. p. 393. n. 1.
- Querela inofficiosa donationis quando habeat locum in illis, vel parentibus, & an transmittatur, & de materia. p. 339. num. 13.
- 2 Querela inofficiosa testamenti an, & quando competat fratri, a fratre præterito, & quando non, & an in totum, aut tantum quoad legitimam; item intra quæ tempus debeat intentari; & hoc jus an transeat ad hæredes fratris; & an rupto testamento conservetur fideicommissum, & de materia, vide in ver. *Frater*, pag. 76. num. 28. & seqq. licet an competat suorum. *ibid.* An fratri ingratum. p. 81. nu. 68.
- 3 Querela ad Principem cujus loco succedere, & quando opponi possit? p. 441. n. 1. quæ duplex sit contra testamentum. *ibid.* num. 2.
- Querela vel accusatio quæ debeat committere. *ibid.* n. 3.
- Querelas post hanc contestationem an possit a libello aliquod detrahere. *ibid.* nu. 4.

Quietantia.

- 1 Quietantia pro salario soluto an debeat, vel solet dari ab Advocatis. p. 332. n. 20.
- 2 Quietantia a creditore reportata quando non prodest debitori? pag. 441. num. 1. quando versimiliter præsumatur. *ibid.* num. 2. contra scribentem an probeat. *ibid.* num. 3. generalis an liberet debitorem quoad sortem & fructus iam decurtos, quam decurrendos. *ibid.* num. 4. generalis quæ comprehendat. pag. 442. num. 5. an generalis cum certa causi fuit expressa illam amplecti, & cui prodest. *ibid.* num. 6. an extinguat omnem obligationem. *ibid.* num. 7. an noccat ei, qui quietavit & quando. *ibid.* num. 8. si fuit concepta per articulos separatos an vitium unius alium vitiet. *ibid.* nu. 9.
- Quietantia unius inter correes credendi an perimat obligationem etiam respectu alterius. *ibid.* num. 10.
- Quietantia an probeat solutionem. *ibid.* nu. 11. & quomodo debeat intelligi. *ibid.* n. 12.
- Quietantie quot sunt an tot probent solutiones. *ibid.* num. 13.
- Quietantia, seu liberatio pro omni & toto eo, an extendatur ad executora? *ibid.* n. 14.

Quoad. Quamdiu.

- 1 Quoad; Quamdiu dictiones quid importent, vid. in ver. *Diffio*. pag. 297. n. 2.

R.

Ramus.

- Ramos arborum alienarum in suo fundo pendentes an possit cedere Dominus fundi, p. 443. n. 1.

Raptus.

- Raptus puellæ, aut contra, an, & quando constituit impedimentum dirimens, aut impediens matrimonium, ac quatenus exprimendus in literis dispensationis alterius impedimenti. p. 304. nu. 45. & p. 317. num. 135. & seqq. & p. 443. n. 133.
- Rapiens suam virginem an incurrat penas raptus. pag. 64. num. 2.
- Raptus quid sit, cujus fori. p. 443. num. 1. & 2. quando dirimat matrimonium, *ibid.* numer. 3. quomodo committatur. *ibid.* n. m. 4. & quando non. *ibid.* n. 6. an dirimat sponsalia, quomodo puniatur. *ibid.* nu. p. quid si fuit commissus a muliere, an gaudeat immunitate, *ibid.* n. 10.

Rasura.

- Rasura, seu cancellatio, an, & quando reddat suspectas literas collationum, & quis sit locus suspectus, ut rasura in illo facta noccat. p. 73. n. 46.

Ratificatio. Ratificare.

- Ratificatio absentis quando retrotrahatur in præjudicium promissoris? p. 13. n. 11.
- Ratificatio an prærequirit scientiam vitii, seu nullitatis. p. 143. sub nu. 17.
- Ratificatio contractus nulli, ob non servatas solemnitates statutaras, an possit fieri sine dictis solemnitatibus. p. 234. sub n. 18.
- Ratificatio, vide etiam supra in verb. *Contractus*.
- Ratificare, vide etiam supra in verb. *Dominus*.
- Ratificatio æquivalens speciali mandato an præsumatur ex usu. p. 106. n. 22.
- Ratificatio an retrotrahatur an mandato comparetur, & quando? p. 444. num. 5. in quibus non cadat? *ibid.* n. 8. quomodo inducatur? *ibid.* nu. 9. an præsumatur? *ibid.* num. 10. an præsumatur sine scientia explicita omnium qualitate actus. *ibid.* num. 12.
- Ratificatio appellationis interpositæ a Procuratore ex quo resolut? *ibid.* num. 14. Donationis factæ a parte filio ex quo resolut? *ibid.* n. 15. & generaliter ratificatio unde resolut. *ibid.* num. 16.
- Ratificatio locationis factæ a prædecessore unde resolut, & an trahatur ad ignota? pag. 445. num. 17. an ex sola scientia, quando non? *ibid.* num. 18. Omnium gestorum a procuratore coram Judice an comprehendat etiam recursus gratias obtinere a procuratore unde resolut? *ibid.* n. 19. & 20. Instrumenti facti per successorem quo comprehendat? *ibid.* n. 21. Ratificatio an equiparetur mandato in requiritibus speciale mandatum. *ibid.* num. 23.
- Ratificatio transactionis ut valeat quid requirit? *ibid.* n. 24. quot modis fiat ratificatio. *ibid.* num. 25.
- Quis dolus impedit ratificationem. *ibid.* num. 26.
- Ratificatio Donarii ad effectum acquirendi jus & actionem an requiritur? *ibid.* num. 27. Ratificatio in donatione facta cum clausula derogatoria quoad actus futuros quid operetur? *ibid.* num. 28. actus invalidi an valeat, vel quando. *ibid.* num. 29.
- Ratificans contractum & factum in minore ætate an possit allegare erroneam creditam quod in co-intervenerint solemnitates? *ibid.* nu. 30.
- Ratificatio ut inducitur dicatur, qualis scientia requiratur? vide *Scientia*.

Ratiocinia & Ratio.

- Ratiocinia, vide supra in verb. *Obligatus*.
- Rationis usus in dubio an præsumatur advenisse post preteritum? p. 445. n. 1. an ratio sit anima legis? p. 446. n. 2. & ubi est eadem, an eadem debeat esse legis dispositio? *ibid.* num. 3. & 4. ratio quomodo debeat intelligi. *ibid.* n. 5.
- Rationes a quibus sint edendæ? *ibid.* nu. 6. & 7. & num.

num. 10. semel redditur an sint amplius reddenda, & quando? *ibid. n. 8. & p. 79. n. 3.*
Ratiocinia, seu liber rationum tutoris an presumatur falsus? *ibid. num. 11. fuisse rationes redditas ex quibus probari possit?* *ibid. num. 12. an rationes possint reddi a Tutore sine Codice, inventario, & instrumentis productis?* *ibid. num. 13. an rationum redditio possit peti a Donatario universalis?* *ibid. num. 14. an in rationum redditioe pariter sint iustificandæ?* *ibid. nu. 15.*
Apud quem Judicem debeant reddi rationes? *ibid. nu. 17. quid si Laicus fuit administrator loci pii, an coram iudice Laico, vel Ecclesiastico illæ reddi debeant?* *p. 447. num. 18.*
Rationum liber contra quem probet? *ibid. n. 19.*

¶ *Ratio Legis.*

- 3 *Ratio Legis quid sit, & quando unica, an habeatur pro expresse?* *p. 447. §. 1.*
Interpretatio Legis ubi militat, an ibi lex loquatur & disponat, & quando secus? *p. 448. §. 2.*
Ratio Legis an regulet ipsam legem, & quando secus, & quid in aliis dispositionibus. *p. 449. §. 3.*
Vide plura in Elencho. ¶

Rebaptizans.

- 1 *Rebaptizans, & rebaptizatus, an & quando fiant irregulares?* *p. 62. n. 12. & seq.*
 3 *Rebaptizans & rebaptizatus quam penam seu impedimentum incurrant? quid si rebaptizavit sub conditione?* *p. 450. n. 1. & 2.*

Rebellio. Rebellis.

- 2 *Rebellio quomodo probetur?* *p. 387. n. 62.*
Rebellis qui dicatur? *p. 368. n. 77.*
Rebellis filio si deferatur hereditas, an applicetur fisco, aut an proximioribus? *p. 114. n. 17.*
Rebellis, aut proditor an gaudeant immunitate Ecclesiastica? *p. 153. n. 52.*
 3 *Rebellio quor modis sumatur, & rebellis quod crimen committat?* *p. 450. n. 1. Rebellionis crimen seu seditionis aut proditionis an possit cadere in Clericum.* *ibid. num. 2.*
Rebellis an pro hoste habeatur? *p. 451. n. 3. an etiam Clerici?* *ibid. n. 4. & 5. an rebelles gaudeant immunitate?* *ibid. n. 6. & seqq. usque ad n. 15.*

Recepisse.

- 3 *Recepisse, vide supra in verbo Quietantia.*

Receptatores.

- 3 *Receptatores hereticorum quomodo puniantur si sunt beneficiati?* *p. 453. n. 1. Rerum furarum qua pena, quali receptans furem cum re furata, & quando?* *ibid. n. 1.*
Receptores bannitorum quomodo puniantur? Item receptatores malefactorum, *ibid. n. 3.*

Recognitio.

- 3 *Recognitio rei futuræ quomodo debeat fieri?* *p. 453. n. 1. Rei inquisiti si testes dicunt quod illum cognoscant tantum de facie qualiter faciendæ?* *ibid. nu. 2. & seqq. Recognitio cadaveris ut Index possit procedere contra delinquentem quomodo.* *p. 454. num. 5.*
Recognitio banniti condemnati in communiaciam. *ibid. nu. 6. & seqq.*
Recognitio scripturæ privatz quomodo fieri debeat. *ibid. num. 9. & seqq. Manus testatoris qualis sufficiat.* *p. 455. num. 13. Manus Notarii extralentic instrumentum.* *ibid. nu. 14. Scripturæ privatz quando non sit necessaria.* *ibid. n. 15. & seqq.*
Recognitio in Dominum contra quem probet dominium. *ibid. num. 18. Recognitio debiti in summa maiore an presumatur continere summam minorem.* *ibid. num. 19.*
Recognitio apochæ ad quid referatur. *ibid. nu. 20.*

Benignelli Bibliotheca. Tom. IV.

Recognitio contra quos probet.

ibid. nu. 21.

Recognoscens rem suam ab alio an sibi præiudicet. *ibid. num. 22. Recognitio receptionum an probet ad præiudicium tertii illas fuisse factas de tempore in illis notato, quid si fuit iurata.* *ibid. num. 23.*

Reconveniens. Reconventio.

Reconveniens, vide in verb. Reus reconveniens. 3
Reconventionis & conventionis causa, quomodo debeat terminari coram quo Iudice fieri debeat? quid sit? *p. 455. nu. 1. an habeat locum in causis criminalibus? Appellationis, spoli, aut in executivis?* *ibid. num. 2.*
Reconventio Clerici coram quo Iudice fieri possit, aut Laici in causa spirituali. *ibid. num. 3. Reconventio-reconventionis an valeat & a Iudice admitti debeat.* *ibid. n. 4. reconventio contra implorationem officii Iudicis an detur.* *p. 456. n. 5.*

Reitor.

Reitor Ecclesiæ an possit præiudicare Ecclesiæ Domine Directi per receptionem Canonis post caducitatem ab emphyteuta incursam? *p. 381. num. 39. vide etiam supra in verbo Prælatus.*
Reitor, vide etiam supra in verb. Parochus. Promotus.
Reitor Ecclesiæ Matricis an, & quando fiat patronus Ecclesiæ, seu Capellæ fundatæ intra limites Parochiæ? *p. 35. num. 91.*

Recurrere, & Recursus.

Recurrentes Clerici ad Iudicem Laicum contra Ecclesiasticum, an, & quando amittant Beneficia, & quid si a penis incursis absolvantur? *p. 136. num. 54. An sint ipso iure excommunicati.* *p. 194. num. 69.*
Recursus ad Principem cuius loco succedat, & quomodo effectus operetur, & quanto tempore duret, quodnam remedium sit, & in quibus appellationibus recipiatur? *ad Principem seu superiorem factus ob retardatam iustitiam an liget manus Iudicis a quo? & quando.* *p. 456. n. 1. & seqq.*
Recursus quando non impediat procellum. *ibid. n. 5. ad Laicos ad remouenda impedimenta posita a Iudice Ecclesiastico quando sit licitus.* *ibid. num. 6. ad Iudicem Laicum pro impedienda executione Iudicis Ecclesiastici an sit licitus, & quam penam incurrat recurrens.* *ibid. n. 7. & 8. a quo presumatur habitus.* *ibid. nu. 9. quid si recursus fuit factus a Procuratore sciente principali.* *ibid. n. 10.*
Recursus ad signaturam opereatur. *p. 457. num. 11. & seqq. Recursus voluntarius ad Principem quam vim habeat.* *ibid. n. 13.*
Recursus impediens ad superiorem quam penam incurrat, quid si impediens est secularis. *ibid. n. 14. ad Iudices Laicos unde presumatur provenisse.* *ibid. num. 15. & seqq. an possit opponi ab eo, qui similem habuit recursum.* *ibid. num. 18.*
Recurrens ad Iudicem Laicum ad impediendum ne citetur an habeatur pro citato. *ibid. num. 19. ad Iudices Laicos recurrens pro adiuvenda frivola appellatione & impedienda executione litterarum apostolicarum quam penam incurrat.* *ib. n. 20. an teneatur ad restitutionem expensarum, quando non.* *ibid. n. 21. qualiter sit probandus.* *ibid. n. 22. & 23.*

Recusatio.

Recusatio Iudicis an censetur exclusa a statu reijciendo omnes exceptiones, & appellationes: & an possit a Principe, vel statuto tolli: & an non dicatur desectio. *pag. 423. num. 38. & seqq. & pag. 425. numer. 92.*
Recusatio Iudicis an probeatur solo recusantis iuramento, aut an debeat probari causa recusandi, & quænam sint causæ recusandi. *p. 423. nu. 38.*
Recusatio Iudicis in qua parte iudicii fieri possit. *ibid. sub n. 39. & p. 128. n. 91.*
Recusatio, vide etiam supra in verb. Executori. Index.
Recusatio Iudicis an sit prima exceptio, & quando 3

- fit opponenda? p. 159. n. 1. qualiter fieri debeat? *ibid.* num. 2. Recusationis causæ quomodo & a quibus cognoscenda? p. 458. n. 3. an tollat iurisdictionem Judicis recusari aut suspendat? *ibid.* num. 4. quid si est notorie trivialis? *ibid.* num. 5. quando debeat opponi? *ibid.* num. 6.
- Recusatio Commissarii ad examinandos testes an possit fieri solo Juramento? *ibid.* num. 7. an causa recusationis in dubio presumatur ignorata? *ibid.* num. 8. Judex a quo fuit appellatus an possit recusari? *ibid.* n. 9. De iure civili Judex suspectus an in totum removeatur, vel de iure adiunctus? *ibid.* num. 9. Quid Notario suspecto? *ibid.* n. 10.
- Consiliarius in Consilio suspectus an sit removendus? *ibid.* num. 11. Quid si Papa causam delegavit appellationi aut recusatione remota? *ibid.* n. 12. & 13.
- Quinam possint recusari suspecti? p. 459. n. 16. Recusatio Metropolitano an suspecti censetur illius Suffraganei? *ibid.* num. 17. An Papa possit recusari? *ibid.* num. 18. Recusatus Judex quid agere possit? *ibid.* num. 19. & 21. an denegata admissione recusationis debeat appellatio? *ibid.* num. 20.
- Recusatus pendente iudicio recusationis an possit iuratum in sua possessione defendere? *ibid.* num. 22.

Redditus.

- 1 Redditus superflui unius Ecclesiæ an possint ab Episcopo assignari fabricæ alterius? p. 398. n. 68.
- Redditus Beneficii, vide etiam infra in verbo *Valor*, & supra in verbo *Beneficium*.
- Redditus annui an veniant inter bona mobilia? pag. 31. sub n. 37.
- 2 Redditus Beneficii, vide *Fructus*.
- Redditus parochiales an presumantur sufficientes ad congruam, quando illi a multo tempore singulis Redtoribus succurrunt, & an tunc debeat contrarium probari, & quomodo? p. 96. n. 41.
- 3 Redditus Beneficii an presumantur congrui & quando? pag. 460. num. 1. fundum an presumantur alterari? *ibid.* num. 2.
- Redditus ad vitam an possit esse maior quam pro eodem precio emeretur perpetuus? *ibid.* num. 3.
- Redditus mensæ Capitularis in cuius domino sint? *ib.* n. 4.

Redhibitoria.

- 1 Redhibitoria actio intra quod tempus habeat locum & in quo consistat? p. 459. n. 3. & seq.

Redimens.

- 3 Redimens rem venditam cum pacto retrovendendi an teneatur stare locationi, vid. *Locatio*.
- Redimens rem quæ a pluribus erat redimenda an debeat communicare aliis & quando? p. 459. n. 1. & seq.

Reductio.

- 3 Reductio privilegii seu revocatio an possit fieri a Principe si fuit concessum ab benemerita. p. 460. n. 1. vide *Privilegium*.
- Reductio privilegii ad ius commune non facta derogatione regulæ de iure questio non tollendo in literis quod operetur? *ibid.* num. 2. quando reductio habeat locum? *ibid.* num. 3. Reductio pensionistæ realis an suffragetur in successoribus in beneficio? *ibid.* num. 4. Reductio iuramentum quomodo differat a diminutione? *ibid.* n. 5.
- Reductio ad arbitrium boni viri a quo & ad quem de iure? *ibid.* num. 6. ob lesionem enormem an de iure non obstante statu? *ibid.* n. 7. Reductio ab arbitratore ad arbitrium boni viri intra quod tempus sit petenda? *ibid.* num. 9. Patens reductionem contractus quid debeat probare? *ibid.* num. 10.

Referendarii.

- 3 Referendarii quid sint, & an iurisdictionem habeant? p. 461. n. 1.
- Quodnam sit illorum officium? *ibid.* num. 2. ¶

Referenti quando non credatur? p. 461. n. 1. Referentem quando non declarat relatum, an attendatur non exhibitio relato? *ibid.* num. 2. & 3. quando stetur potius referenti quam relato? *ibid.* num. 4.

Regalia.

Regalium materiam: quarum alia dicantur, quibus Principibus competant, & alia miscellanea, vide in ver. *Jus*, p. 253. num. 260. & seqq.

Reges.

Reges an possint ab Episcopo excommunicari? p. 398. n. 73. 1

Regressus.

Regressus, vide etiam infra in verbo *Vacatio*.

Regressus ad Beneficia resignata cum onere pensionis an de iure ob pensionem non solutam, vel quando? pag. 461. n. 1. Regressus ad Beneficia an de iure post Concilium Tridentinum, n. 2. an ad iura renunciata? *ibid.* n. 3. an de iure ad Beneficium Jurispatronatus resignant patronis contradicentibus, *ibid.* num. 4.

Regressus quomodo differat ab accessu ad Beneficium? *ibid.* num. 5. Intergratus ob conventionem non servatam inter resignantem & resignatarium an sit per modum pænæ, vel quomodo? *ibid.* n. 6. quid si requiratur, ut fiat contra autorem? *ibid.* num. 7.

Regula.

Regula de *conferendo*, seu quod ante expeditionem consensu in conditione possit fieri locus penitentiae, an, & quando procedat? p. 279. sub n. 90.

Regula de *triennali* an habeat locum in Beneficiis manualibus, seu ad nutum amovibilibus? p. 80.

Regula quæ *prior in tempore* &c. in contractibus, hypothecis, & aliis, quando habeat locum, & alia miscellanea de materia, vide in ver. *Debitum*. p. 258. num. 118. & seqq.

Regula de *iure questio non tollendo, vel sine prejudicio, & dummodo tempore dato*, quando debeat distinguari, & quando censetur derogatum concedendo assensum de sui natura prejudiciale, & alia, vide in ver. *Clansula Apostolica*. p. 162. sub n. 1. & 2. & p. 160. num. 22. & p. 169. num. 24.

Regulis Cancellariæ an censetur derogatum per clausulam non obstantibus, nisi exprimat? p. 444. n. 134.

Regula de *annali* mandanti expediri causas infra annum an dicatur satisfactum per debitas adhibitas diligentias, & si quis sit impeditus an requiratur protestatio per se non stare &c. p. 157. n. 12.

Regula Cancellariæ quid sint? p. 462. n. 1. quid istæ referent & dissonant? *ibid.* num. usque ad 465. inclusive.

Regularis.

Regulares, vide etiam supra in verb. *Abbas*. *Canonici regulares*. *Exempti*. *Monachi*. *Monasterium* & infra verbo *Religiosi*.

Regulares quoad Ecclesiasticam dedicationem, consecrationem &c. vide in ver. *Ecclesia*. p. 351. & seqq. & in ver. *Exemptio*. p. 451. n. 37.

Regulares, & quando subint Episcopo tam quoad punitionem, excommunicationem, Concionem, quam quoad alia, vide in ver. *Episcopus*. p. 402. num. 128. & seqq. & in ver. *Exemptio*. pag. 447. & seqq. & quinam sint exempti a iurisdictione Episcopi, vel a Lege Diocesana. p. 450. n. 26. & seqq. & p. 452. n. 47. Ac quando teneantur venire ad synodum. pag. 403. n. 136. & p. 452. n. 55. & p. 456. num. 103.

Regulares quoad ius concionandi, & quomodo ad id Episcopo approbentur, & examinentur, & alia, vide in ver. *Concionatores*. pag. 204. & seqq. Et an delinquentes in male concionando subint iurisdictioni Episcopi. pag. 205. num. 15. An possint prohiberi ab Episcopo ne concionentur in suis Ecclesiis? p. 403. n. 130.

- Regulares, qui semel ab Episcopo habuerunt licentiam absolventi secularis, an possint ab eodem, vel a successore vocari ad novum examen pro Cura &c. illis facultas absolventi suspendi. *p. 407. n. 181.* Et si se presenterunt, licentia denegata sine iusta causa, an habeatur pro concessa. *p. 457. n. 110.*
- Regulares curam animarum exercentes in personis secularibus, si delinquentes reperiuntur, a quo sint puniendi. *p. 8. sub n. 12. in fin.*
- Regulares an possint ab Episcopo impediri, aut illis prohiberi, ne celebrent in Ecclesiis parochialibus, id etiam Parochis prohibendo, ne illos celebrare sinant. *p. 402. n. 125.*
- Regulares an possint ab Episcopo cogi etiam per censuras ad interessendum processibus. *ibid. n. 131. & p. 408. n. 4. & p. 353. n. 61. & 70.*
- Regulares an possint cogi ab Episcopo ad exhibendam fidem de celebratis Missis legalariis. *p. 403. n. 123.*
- Regulares exempti an possint ab Episcopo impediri, si vellent Ecclesiam construere in loco non exempto. *p. 406. n. 177.*
- Regulares dum ordinantur ad titulum pauperatis, quantum Episcopo promittere debeant. *p. 401. n. 144.*
- Regulares an possint tempore Paschali ministrare secularibus Sacramentum Eucharistiae. *p. 410. n. 9. An vagis, advenis, ac peregrinis pro communione Paschali. ibid. n. 16.*
- Regulares an possint e suis Ecclesiis expellere beneficiarios ab Episcopo, juxta instituendi in illis habendi, ad curam datos. *p. 323. sub n. 56.*
- Regulares an possint praecedere Clericos seculares, stantem consuetudine. *p. 329. n. 9.*
- Regulares an possint secularibus ministrare Sacramentum Extremae unctionis, vide supra in verbo *Extrema unctio.*
- Regulares an possint donationem Religioni factam revocare, si in ea non petiverit. *p. 341. n. 26. & p. 342. n. 34.*
- Regulares an succedant in sedis. *p. 85. n. 98.*
- Regulares an possint unica Missa cum pluribus collectis satisfacere oneri plurium Missarum, saltem ex dispensatione sui Generalis. *p. 103. n. 2.*
- Regulares an possint praesentari ad Beneficia secularia. *p. 242. n. 149.*
- Regularibus S. Francisci an possint relinquere legatum annuum, vide *Legatum.*
- Regulares an obligentur Lege synodali, vide *Lex.*
- Regularium Generalis, vide *Generalis.*
- Regulares exempti ubi possint celebrare, vide *Missae*, quibus acquiritur, vide *Monasterium*, a quo ordiuntur. *p. 233. n. 88.*
- Regulares an sint capaces beneficiorum secularium. *p. 465. n. 1.* Quomodo liberetur a prima religione si transivir ad aliam? & an tunc fiat capax beneficiorum secularium. *p. 466. n. 2.* Cui acquiritur dominium pecuniarum. *ibid. n. 3.* contrahentes matrimonium quas penas incurrant, vide *Matrimonium.*
- An ille, cui fuit concessa facultas retinendi bona ad novum usum, ad alium applicare possit? an Regularis Societatis JESU sit capax successione, quando non? & an liberetur a vinculo Religionis stante licentia obtenuta a Generali egrediendi? *ibid. n. 6.* Regulares an possint recedere a suis conventibus praeterea recurrendi ad suos superiores supremos. *ibid. n. 7.*
- An possint libros de rebus fidei vel sacros imprimere si non fuerant examinati & approbati ab Episcopo? *ibid. n. 8.* & ad quid ultra teneantur. *ibid. an vagabundi ab Episcopis detineri & carcerari possint. p. 467. n. 9.* quando coram Episcopo conveniri possint. *ibid. n. 10.*
- Extra monasteria delinquentes an & quomodo ab Episcopo puniri possint? *ibid. n. 11. & seq. & p. 254.* temere habiumi dimittentes quam penam incurrant, transferentes se ad curias Principum sine sui superioris licentia quam penam incurrant, quam coactantes se ad studia sine superioris licentia. *ibid. n. 18.*
- Exercentes curam animarum an & in quibus subint ordinario. *ibid. n. 19.* & in cura animarum delinquentes a quibus puniri possint. *ibid. n. 20.*
- An possint Laici ministrare S. Unionem, aut matrimonio illarum assistere sine Parochi consensu? *ibid. n. 21.* an possint secularium confessiones au-

- dire si non fuerint ab Episcopo approbati, aut tertiario. *p. 468. n. 27.* Quid si sine causa ab Episcopo non fuerint approbati. *ibid. n. 28.* Approbati in una Diocesi an censentur approbati in alia? & qui? *ibid. n. 29.*
- An possint audire confessiones Equitum S. Joannis Alcantarae Calaravaz sine speciali approbatione. An possint absolvere a casibus reservatis proximis ingressatos religionem. *ibid. n. 31.* an possint audire confessiones suorum famulorum qui manent in Monasterio. *ibid. n. 32.* An possint assistere matrimonio vagorum & quam penam incurrant post Conc. assisientes. *ibid. n. 33.* translati ad aliam religionem an debeant facere novum Novitium, vide *Novitius.*
- Intra quod tempus debeant impugnare suam professionem, & coram quibus. *ibid. n. 34.* An ille, cujus professio fuit declarata invalida, possit contrahere matrimonium. *ibid. n. 35.* quae sint causae nullitatis professionis. *ibid. n. 36.*
- Regulares ejectione a religione cui subint? *ibid. n. 37.* Iuste ejectione a Religione cui acquiritur. *ibid. n. 38.* ejectione post professionem an reincidant in irregularitatem ex defectu ordinum? Dimittentes Novitium aut suffragium illis negantes sine iusta causa quomodo peccent. *p. 469. n. 40.*
- Regulares societatis JESU in sacris consueti si ejiciantur, ad quid illorum superiores obligentur? quid si propria voluntate exiverint. *ibid. n. 41.* Injuste ejectione an possint cogere monasterium, ut sibi subministret alimenta & expensas suas. *ibid. n. 42.*
- An possint virtute cruciatu expellere confessorius extra Religionem. *ibid. n. 43.* Expulsi ad audiendas confessiones virorum an possint virtute Jubilei vel cruciatu audire confessiones feminarum. *ibid. n. 44.* an possint ministrare Eucharistiam vagis, adventis, & peregrinis in Paschate pro implendo praetcepto. *ibid. n. 45.* an possint absolvere a censuris & peccatis Episcopo reservatis. *ibid. n. 46.* ubi addit propositi, damn. ab Alexandro VII. *ibid. n. 11.* An extra Sacramentum poenitentiae possint absolvere a censuris an dispensare in voto, irregularitate, juramento, & poenitione debiti? *ibid. n. 48.* an possint esse paritri? *ibid. n. 49.* An possint facere processiones extra suum conventum. *ibid. n. 50.* an possint ministrare Eucharistiam in oratorio privato, si Episcopus prohibuit. *ibid. n. 51.* an accedentes Monasteria monialium sine licentia Episcopi incurrant excommunicationem Episcopalem. *ibid. n. 52.* In festis ab Episcopo praecipis an teneantur mutare ritus suarum Religionum. *ibid. n. 53.* An teneantur accedere ad publicas processiones vocati? qui non? *ibid. n. 59.* an possint absolvi a sacerdotibus secularibus non approbatis & quando. *ibid. n. 55.* an possint dispensare in omnibus votis in quibus possunt Episcopi. *ibid. n. 56.* Extra Chorum quo Breviario ubi possint? *ibid. n. 57.*
- An possint extra tempora ordinari. *p. 470. n. 59.* An possint ordinari ab alieno Episcopo sine dimissionis proprii Episcopi? *ibid. n. 59.* a quo dispensentur in insteriliis? *p. 354. n. 90.*
- An exempti a solutione decimarum communione suam exemptionem aliis Regularibus? *p. 470. n. 60.* An possint alienare bona mobilia pretiosa pro aduenda S. Congregatione aut Papa? *ibid. n. 61.* an Regularis S. Augustini possint concedere sua bona in emphyteum cum cum qua licentia. *ibid. n. 62.*
- Regularis illegitimus an possit sine dispensatione eligi Vicarius generalis Episcopi? *ibid. n. 64.*
- Regularibus an ab Episcopis prohibere possint ne mendicent pro suis Ecclesiis & Monasteriis? *ibid. n. 65.* Facit Episcopus an absolvatur a voto pauperatis, an fiat Dominus reddituum Ecclesiasticorum, & de illis possit libere testari. *ibid. n. 66.* an possint largiri munera. *ibid. n. 67.* Dantes vel accipientes pecunias ex praesumpta licentia superioris supremi aut in utilitatem Monasterii an peccent contra pauperatis. *ibid. n. 68.*
- Regularis quando privetur sepultura Ecclesiastica? *ibid. n. 69.* motiens extra monasterium an & quando possit eligere sepulturam. *ibid. n. 70.* Regularis Abbas an possint eligere sepulturam. *p. 471. n. 71.* An teneantur ad claustrum perpetuum. *ibid. n. 72.* An qui habuit licentiam intrandi Monasterium monialium possit ingredi cum socio. *ibid. n. 73.* Regulares an possint

edificare domos excelsas prope monasteria Regularium & quibus in illa pater prospectus, *ibid.* n. 74. & 75. an mendicantes possint recipere de novo loca ad habitandum. *ibid.* n. 76.

Nova Monasteria Monasteria an possint erigi sine speciali indulto Pontificis? & in quibus locis. *ibid.* num. 77.

Quot regulares ab Episcopo in quolibet monasterio admitti debeant, *ibid.* n. 78. An regulares possint esse executores testamentorum. An testes, an possint convenire vel conveniri ratione contractus, aut delicti. *ibid.* n. 79. & seqq.

In Sabbato S. quando possint sonare campanas. *ibid.* num. 82.

Excommunicationi ob Clerici percussione, aut regulares a quo sint obfolvendi? quid si percussio fuerit enormis. *ibid.* n. 83. an possint transire ad minus strictam religionem de licentia Episcopi. p. 472. n. 84. an exire ad studendum. *ibid.* abjuratores de gravi an possint admitti ad audientes confessiones? an abjuratores de levi. *ibid.*

Regulares olim quibus fuerint subditi? *ibid.* n. 85. quando incurrant infamiam facti. Quando debeant celebrare concilia sua aut Capitula. *ibid.*

An sint exempti a contributione faciendi Episcopo. *ibid.* n. 86. an teneantur promulgare in suis Monasteriis censuras ab Episcopo latas. *ibid.*

Affocianes funus ubi debeant convenire. *ibid.* n. 87. an illi, quibus a Papa fuit commissum gubernium monasterium possint illud inconsulto Pontifice dimittere. An novitii teneantur resiliere, bona que in Monasterium invenerunt? Cum veniunt reliquæ ab Episcopo ante eorum Monasteria an teneantur exite obviam ex porta. *ibid.* n. 88.

Regularis, qui fuit tacite professus in una Religione & postmodum expresse in alia, pendente lite super validitate professionis, in qua debeat manere. *ibid.* n. 89. Regularis professus fœ immixtione enormitatis ab amittat privilegium fori. *ibid.* n. 90.

Transiens ad aliam Religionem an possit profiteri ante annum professionis. *ibid.* n. 91. Vovens jejunium quæ jejunium vovisse videatur. In qua xate non obligentur ad Ieiunium Regularium. *ibid.* n. 92.

Religiosis ingressus quæ impediunt. *ibid.* n. 93. locus quando valide proficiatur aut intra quod tempus. *ibid.* n. 96.

Regularium superior extra Monasterium delinquens & capus a Curia Episcopali an sit remittendus ad Vicarium Conventus, aut quid agendum. p. 473. n. 98.

An possit precipere fuis subditis ut acceptent Episcopatum? *ibid.* n. 99. an superiores possint renuntiare anno Novitius loco Novitii? an dispenfet cum fuis subditis in irregularitate ex delicto occulto. *ibid.* num. 100.

Regularium Prelati an possint reconciliare suas Ecclesias pollutas & quando? *ibid.* n. 101. Prelati regularium aut Capituli contumacia in non jurando de calunnia an noceat Ecclesiæ. *ibid.* n. 102.

Prelatorum electio qualiter fieri debeat. *ibid.* n. 103. an possint alienare res Ecclesiæ sine solemnitatibus & an illi præjudicare quoad jus questuum vel quarterium. *ibid.* n. 104. an possit eligi ad aliam Prelaturam, an postulari. *ibid.* n. 105. An possit dispensare cum suis subditis super interdictis? an possint absolvere subditos suos ab hæresi occulta. *ibid.*

Habens jurisdictionem quasi Episcopalem an dicatur ordinarius & Diocesanus? & quæ possit. *ibid.* n. 106. An recipiens Novitios sine informatione Episcopi incidat in excommunicationem, quando non. *ibid.* n. 107. an possit absolvere subditos suos suspensos ob malam ordinem disceptionem. *ibid.* n. 108. An possint fuis subditis dare licentiam emanandi extra claustra & quando. *ibid.* n. 109. an possint consecrare calices, altaria, benedicere campanas, pixides & alia vasa. *ibid.* n. 110. an possint dispensare in infamia juris aut facti cum fuis subditis. p. 474. n. 111. an possint aliqua prohibere sub pœna excommunicationis. *ibid.* n. 112. an possint commutare vel dispensare vota novitorum. *ibid.* n. 113. an teneantur emittere professionem fidei in fuis subditos quos postquam habeant, an teneantur revocare fuis subditos fugitivos aut apostatas. *ibid.* n. 114. An

possint ejicere religiosam ob utilitatem publicam monasterii. *ibid.* n. 116.

Regulares accedentes monasteria monialium regularibus subiectarum, & in parlitorio colloquentes monialibus an possint ab Episcopo puniri? & quo jure, & quid si ipsi Episcopus prohibuit accessum sub pœna excommunicationis ipso facto incurrere. p. 398. num. 54.

Regulares an possint audire confessiones secularium sine approbatione. p. 353. n. 4. & a quo sint approbandi. *ibid.* n. 6. An possint absolvere Novitios sine approbatione. p. 354. n. 9. Idem reperti quomodo sint approbandi. *ibid.* n. 13. & seqq.

Regularium provinciales an possint in suis Ecclesiis dare Laicis jus sepulture, vid. *Sepultura*.

Regulares ubi sint sepeliendi, si moriuntur extra monasterium. p. 399. n. 11.

Regularis an possit esse Vicarius Episcopi, vid. *Vicarius*.

Relatio.

Relatio an fiat ad præcedentia, si repugnat mens testatoris? an ad ea que sunt diversæ naturæ & rationis? p. 474. n. 1. an Relatio citationis sit necessaria & quomodo fieri debeat. *ibid.* n. 2. & 3.

Relatio petiti an possit fieri parte non citata. *ibid.* n. 4. Quomodo sit in referentia. *ibid.* n. 5. & ad quæ fiat. *ibid.* n. 6. Nuntii an in judicio probent, & in quibus? & an contra illorum admittantur probationes. *ibid.* n. 7. Relatio Executores quando probent. *ibid.* n. 9. & quomodo se habeat ad præcedentia. *ibid.* n. 10. quando fiat ad personas supra expressas. *ibid.* num. 11.

Relatio petiti, vid. *Petiti*.

Relevium.

Relevium quid sit & quomodo taxetur. p. 474. n. 12. 3

Relictum.

Relictum, vide supra in verbo *Legatum*. 2

Religio.

Religio, vide etiam supra in verb. *Professio*. Religioni oblati, vide supra in verb. *Oblati*. Religioni donatio facta ex causa ingressus, vide supra in verb. *Novitius*.

Religionem ingredi, aut habitum suscipere, in qua xate quis possit? p. 22. n. 9.

Religionem an possit ingredi, & proficisci, qui est debitis gravatus? p. 247. n. 3.

Religio ex quibus constituitur? p. 575. n. 1. Nova an possit constitui sine consensu Pontificis? p. 576. n. 2. ejus favor an sit attendendus. *ibid.* n. 3.

Religiosus.

Religiosi quoad obligationem, aut exemptionem a decimarum solutione, vide in verb. *Decime*. p. 267. & seqq. & p. 380.

Religiosi an possint esse patrini in Baptismo? pag. 77. sub n. 10.

Religiosus transiens de uno Monasterio in aliud, quomodo transferat etiam sua bona. p. 103. n. 65.

Religiosorum bona, vide etiam in verb. *Bona*. p. 102.

Religiosi an succedant in feudis, aut acquisita feuda retineant. p. 18. n. 25. & seqq.

Religiosi an possint pro aliis fideiuberare. p. 38. n. 25.

Religiosi an admittantur ad terrarum, seu jus terrarum bonorum alienorum a consanguineis. p. 258. num. 306.

Religiosi an retineant jura sanguinis, & fuitatis. *ibid.*

Reliquie.

Reliquie sanctorum an possint capi aut surrapi ab Ecclesia in bello iusto. p. 475. n. 1. in processionibus a quibus portari debeant. *ibid.* n. 2. an possint transferri de loco ad locum sine consensu Episcopi? an possint approbati ab Episcopo & exponi venerationi? *ibid.*

ibid. n. 3. an possit exponi venerationi publicæ & quando. *ibid.* n. 4. quomodo debeant recognoscitur *ibid.* n. 5. in quibus testis sint exponenda & quomodo debeant deferri ad altare. *ibid.* n. 7. an possint deferri aut eorum rasura ad infirmos? *ibid.* Reliquias exponens ut crescant elemosynæ an peccet. Reliquia insignis quæ dicatur. *ibid.* n. 8. an de illa possit fieri officium duplex. Declaratio. S. Congreg. *ibid.* n. 9.

Remedium.

Remedium reintegranda possessionis coram quo Iudice sit intentandum? Quid in bonis Ecclesiæ male alienatis. p. 476. n. 1. & quid debeat probare hoc remedium intentans. *ibid.* n. 2. Cui debeat. *ibid.* n. 3. ad quos transmittatur. *ibid.* n. 4. n. 5. Remedium possessionis adquisicendæ ex L. f. C. de edic. D. Adrian. an transmittatur. *ibid.* n. 6. & 10. Remedium L. diffamari. quot citationes requiratur. *ibid.* n. 7. Remedium L. a. C. de rescind. vend. an procedat in pignore. *ibid.* n. 10. Remedium extraordinarium an detur cum adest ordinarius vel quando. *ibid.* n. 8. Remedia spoliatorum quæ sint, vid. *Spolium*. rescindendi, vid. *Venditio*.

Remisso. Remittens.

Remisso pensionis, vide supra in verbo *Pensio*. Remisso pensionis in locatione, vide *Locator*. Remittens se arbitrio & discretioni alterius, quomodo sit intelligendus? p. 340. n. 65. Remisso crediti cuius dies nondum cesserat, an aliquando inducitur censetur. p. 477. n. 1. Remisso expressa an extendatur ad jus futurum, antea. *ibid.* n. 2. Moræ incurse per emphyteuticum quando censetur inducitur. *ibid.* n. 3. proprii juris facta ab Ecclesia an sapiat alienationem. *ibid.* n. 3. Injurie an sapiat etiam remissionem damnorum. *ibid.* n. 6. Penarum cui competat? *ibid.* n. 7. Obsequiorum matrimonialium, vid. *Maritus*. juris accusandi uxorem, vid. *Maritus*. Remisso rei cuius expensis fieri debeat. *ibid.* n. 8. Quid furis inventi cum re furata. *ibid.* n. 9. Iudex cui sit remissio rei an teneatur stare processui facto a Iudice remittente. *ibid.* n. 10. an sit facienda Iudici qui in delinquentem nullam habet jurisdictionem. p. 478. n. 11. an fiat in levibus delictis. *ibid.* n. 12. Remisso ut fiat an sit necessaria criminis cognitio, quando non. *ibid.* n. 13. an habeat locum, quando pro delicto agitur civiliter. *ibid.* n. 14. Delinquentis ad quem Iudicem fieri debeat. *ibid.* n. 15.

Remissoria.

Remissoria ut concedi, & obtineri possit, an, & qualiter requiratur sumus. p. 477. n. 1. & seq. Remissoria an sit concedenda in causa pensionis & in qua causa. p. 478. n. 17. quando dicatur non legitime concessa. *ibid.* n. 18. an denegatur si continet articulos relevantes & datur sumus boni juris. *ibid.* n. 19. an ad probandum, quod probatum non relevat. *ibid.* n. 20. An detur in criminalibus de jure, quid de consuetudine? *ibid.* n. 21. an ad probandum per testes, quod probari potest per scripturas in beneficiis. *ibid.* n. 22. an sit concedenda in causa profana quoties articuli sunt relevantes. *ibid.* n. 23. quando derogetur. p. 479. n. 24. an concedatur super iisdem articulis & quando. *ibid.* n. 25. an uni concessa debeat concedi etiam alteri. *ibid.* n. 26. an ad iustificandam gratiam apostolicam. *ibid.* n. 27. an post didicta restituta, & quando. *ibid.* n. 28. & 29. an detur ad faciendum novum examen, quando primum est nullum defectu citationis. *ibid.* n. 30. An denegari possit ob præsumptum calumniam. *ibid.* n. 31. an detur in summario. *ibid.* n. 32. an sub qua clausula. *ibid.* n. 33. an denegetur si articuli continent res obiectivas & caminolas? vel quando. *ibid.* n.

33. & 34. an detur ad probandas exceptiones personales contra testes adversarii. *ibid.* n. 35. an ad effectum restitutionis. *ibid.* n. 36. an detur in beneficiis. *ibid.* n. 37. an concedi debeat. *ibid.* n. 38. Remissio Clerici cuius expensis fiat. vid. *Clerici*.

Remuneratoria.

Remuneratoria donatio quid sit, & de illius effectibus: & ut talis dicatur, quomodo, ac qualia merita sint probanda in donatorio. p. 340. n. 17.

Renovare. Renovatio.

Renovare promittens, vide supra in verbo *Promissio*. Renovationem investituræ petens, vide supra in verbo *Investitura*. Renovatio Emphyteutis, vide etiam supra in verbo *Emphyteusis*. Renovatio Investitura. Renovatio feudi devoluti, quando, & de quibus fieri debeat, & de materia, vide in verbo *Feudum*. p. 30. Renovatio investituræ, vide *Investitura*. p. 41. & seq.

Renunciatio. Renunciatio.

Renunciatio facta in manibus non habentis potestatem illam confirmandi, an sit valida, & an afferat renunciatio præjudicium. p. 9. sub n. 2. Renunciatio, seu renunciatio, vide etiam supra verbo *Beneficium*. Renunciatio bonorum an comprehenda bona fideicommissi. p. 101. n. 26. Renunciatio ut valeat, quando requiratur certiorationem qualitatis bonorum renunciatorum in renunciante. *ibid.* n. 26. Renunciatio omnibus exceptionibus, an dicatur & illi renunciare, quæ proveniunt ex facto adversarii. p. 426. n. 59. Et generaliter omnibus exceptionibus renunciatio, etiam cum juramento, aut omni legum auxilio, de quibus sit intelligendum, aut non; & an etiam de illis, quæ proveniunt ex defectu forme; & alia miscellanea, vide in verbo *exceptio*. p. 420. a. n. 14. ad 64. Renunciare an censetur clausula *parito Brevis* &c. qui patitur cognoscere super meritis cause. p. 166. sub n. 9. post med. Renunciatio generaliter omni legitimo auxilio, de quibus intelligatur. p. 46. n. 107. Renunciatio hereditatis paternæ quoad filias, vide in verbo *Filia*. p. 50. Renunciatio de bonis paternis, aut maternis a filia facta an, & quando valeat, aut de successione &c. & quid operetur, & an nocet etiam filiis renunciatis, aut Monasterio, quod renunciatio ingressus est, & de materia. vide in verbo *Frater*. p. 79. n. 51. & seq. Renunciatio fideicommissi quando, aut quibus ex clausulis inducatur, & an ex renunciatio generalibus, & quando non? Item an nocet ignorantibus ad effectum fideicommissi &c. An inducatur per divisionem inter fratres factam, & alia, vide in verbo *Frater*. p. 83. n. 87. & seq. Renunciatio etiam jurata ab ingressu Religionem facta an expiret per illius egressum & Religionem. pag. 225. n. 103. Renunciatio casibus fortuitis, de quibus intelligatur. p. 341. n. 65. & 67. Renunciatio Beneficio, ad quod fuit ab uno patrono præsentatus, an possit ab alio comparatione de novo præsentari. p. 241. n. 144. Renunciatio facta ante professionem servatis solemnitatibus Concilii, si Novitius fiat Episcopus an possit ab illo revocari. p. 185. n. 33. Renunciatio beneficiorum ad favorem a quo possit admitti. vid. *Papa*. Renunciatio an præsumatur. p. 480. n. 1. an trahatur ad incognita. *ibid.* n. 2. quantum extendatur. *ibid.* n. 3. Renunciatio facta a filia hereditatis paternæ a quibus bonis illam non excludat. *ibid.* n. 4. sine causa an valeat. *ibid.* n. 7. Matris an nocet filiis. *ibid.* n. 5.

- Renuntians an possit repetere. *ibid.* n. 6. an cesset renuntiatio mortis illius, in quorum favorem fuit facta. *ibid.* n. 8. & quodlibet sit. *ibid.* n. 9.
- Renuntiatio filiae donatæ in bonis paternis, & inactis qualis sit. *ibid.* n. 11. Maris an noccat filiis volentibus succedere ab intestato. *ibid.* n. 12.
- Renuntiatio fideicommissi expressa, vel tacita an valeat si non fuerint verba testamenti. *ibid.* n. 14.
- Renuntiatio facta a primo substituto an noccat secundum. *p. 481. n. 15.*
- Renuntiatio juris nondum quesiti an valeat. *ibid.* n. 16.
- Fideicommissi quando non presumatur. *ibid.* n. 17.
- Renuntiatio facta a patre quando revocetur. *ibid.* num. 18.
- Renuntiatio monialis quando dicatur nulla. *ibid.* n. 19.
- Renuntiatio privilegio cessionis honorum an valeat. *ibid.* n. 20.
- Facta a moniali ante duos menses professionis an valeat. *ibid.* n. 21. facta a moniali favore fratrum quando dicatur resoluta. *ibid.* n. 22. facta contemplatione agnationis quam conditionem pacis includat. *ibid.* num. 23.
- Renuntiatio hereditatis an possit fieri ab herede in prejudicium filii vocati ex persona sua. *ibid.* n. 24.
- facta a filia honorum matris cum consensu maris quandiu valeat. *ibid.* n. 25. facta ex causa ingressus in Religionem sub conditione, quod in ea maneat, quando curruat. *ibid.* n. 26. facta in ipsius ingressus in Religionem non servatis solemnitatibus Concilii an valeat. *ibid.* n. 27.
- Renuntiatio facta a regulari post professionem an possit revocari, & quando. *ibid.* n. 28. Parimonii aut beneficii ad cuius titulum quis fuit ordinatus, facta a Novitio an valeat. *ibid.* n. 29.
- Renuntiatio an differat a donatione. *p. 482 n. 30.*
- Renuntiatio fideicommissi sub quibus clausulis comprehendatur. *ibid.* n. 31. & seqq.
- Renuntiatio generalis an comprehendat futura. *ibid.* num. 33.
- Renuntiatio beneficii deducto ne egeat an valeat. *ibid.* num. 34.
- Renuntiatio in ipsius ingressus in Religionem an sit licita, & realis quid operetur. *ibid.* n. 35. & seqq. generalis quæ comprehendat. *ibid.* num. 37. facta ob plures causas, an cesset si una cessat. *ibid.* n. 38.
- a Monacho an noccat Monasterio. *ibid.* n. 40.
- Monialis an requirit solemnitates. *ibid.*
- Renuntiatio omni Legum auxilio an tollat dispositionem *L. si anquam*. Renuntiare an quis censetur juris sibi competenti per actum incompatibilem, & quando sit dividua. *p. 483. n. 42.*
- Renuntiare favori suo an quilibet possit, aut quando non. *ibid.* n. 44.
- Renuntians an possit appellacioni ab appellante invito appellari, quando non. *ibid.* n. 45.
- Renuntians liti ad quid obligetur & condemnetur. *ibid.* num. 46.
- Renuntiatio an presumatur beneficio per contractum matrimonii. *ibid.* n. 47.
- Renuntians cum declaratione quod renuntiatio sit temporalis ex causa ingressus Religionis. *ibid.* n. 48. & seqq.
- Renuntiatio defuncti an prejudicet filiis. *vid. Transmissio.*
- Reparans. Reparatio.**
- Reparantes, restaurantes, vide: infra in verb. *Res.*
- Reparans molendinum commune an acquirat illius dominium, si socius interpellatus noluit concurrere. *p. 474. n. 7.*
- Reparatio Ecclesie & domus parochialis quomodo sit facienda, & ad quos spectet. *p. 483. n. 1. & seq. vide Ecclesia.*
- Reparans Ecclesiam an possit auferre insignia, quæ in illa erant. *p. 484. n. 5. ad quos spectet reparatio.* *ibid.* n. 6.
- Repetitio.**
- Repetitio indebiti quando habeat locum. *p. 484. n. 1. & soluti quando deat.* *p. 184. n. 3. & seqq.*
- Repetitio iurium productorum existentium in actis iudicem Notarii quam vim habeat. *ibid.* n. 2. oneris
- adjecti ex quibus excludatur. *ibid.* n. 4. quando non presumatur. *ibid.* n. 5. expressum quando habeat locum. *ibid.* n. 7. Masculinitas an fiat de una perfecta oratione ad alteram. *ibid.* n. 8.
- Repressalia.**
- Repressalia an fieri possint contra personas Ecclesiasticas, & an valeat consequendo. *p. 232. n. 56.*
- Repressalia quando sint licite. *p. 485. n. 1. faciens repressalias propria autoritate quomodo puniantur.* *n. 2. Quid sint. ibid. n. 3. an sint restringendæ.* *ibid.* n. 4.
- Reprobatio, Reprobatus.**
- Reprobatio testium in quo iudicio non admittatur. *p. 485. n. 1. & 2. quando sit proponenda an post didicta testificata. p. 486. n. 4. an reprobatio testis a reprobante induci admittatur. ibid. n. 5. reprobatio testium quomodo elidatur. ibid. n. 6.*
- Reprobatus in primo & secundo examine, si in tertio fuit approbatus an admittatur ad beneficium. *ibid.* n. 7. 8. & seqq.
- Reproductio.**
- Reproductio iurium coram Iudice appellacionis an supponat illa in prima instantia fuisse producta. *p. 486. num. 10.*
- Representatio.**
- Representatio in successibus, vide *Jus representacionis*.
- Representatio an detur in successione fideicommissi in aliis in contractu. Quid si adsit clausula *Ordine successivo*. *p. 486. n. 4.*
- Representatio an detur filio, si pater, si vivens non succederet. *ibid.* n. 2. Representacionis jus an detur ultra nepotem. *ibid.* n. 3. Inter defunctos an detur in infinitum. *ibid.* n. 4. & 5.
- Repudiatio.**
- Repudiatio hereditatis an semper sit licita. vide etiam supra in verb. *Debitor. Prælati.*
- Repudiatio hereditatis, vide *Hereditas*.
- Repudiatio hereditatis facta a Procuratore absque speciali mandato an suffineatur? & an illi credatur si asserat se habuisse mandatum. *p. 486. n. 1.*
- Repudiatio ad favorem heredum an fieri possit. *ibid.* n. 2. Repudians legatum factum ad favorem Ecclesie ad quid teneatur. *p. 487. n. 3. an incurat penas latus contra alienantes bona Ecclesie.* *ibid.* n. 3.
- Repudiata pars hereditatis an aliis accretat? & quibus. *ibid.* n. 5.
- Repulsio.**
- Repulsio cui concedatur contra testes examinatos? an concedatur scilicet contra testes examinatos per eum ad sui defensionem. *p. 487. n. 1. quousque deat? & qualis esse debeat. ibid. n. 2. Non repellitur in prima instantia an possint amplius repulsari? & quando.* *ibid.* n. 3.
- Requisita.**
- Requisita ordinandorum. *vid. Ordinandum.*
- Res.**
- Res furto ablata, illa casu fortuito pereat vel apud furem, vel apud Nuntium, per quem fur illam remittebat ad suum Dominum, cui pereat. *p. 247. num. 4. & seqq.*
- Res periculis apud debitorem morosum, an in dubio presumatur, quod fuisset peritura etiam si mora cessasset. *p. 242. n. 18. & p. 247. n. 4.*
- Res Ecclesie mutata, & in illius utilitatem convertenda, si casu fortuito ante versumque perit, cui perat, & an Ecclesia obligetur. *pag. 360. num. 79. in fin.*
- Res damnum patiens, aut patiens cui percat, vide etiam in verb. *Dammum. pag. 241. & 243. & 247. n. 4. & seqq.*
- Res

Res donatæ Religioni ex causa ingressus an possint revocari, si novitius non perseveret: An requiratur solemnitas: & quid sit aliam Religionem ingrediatum. *p. 341. n. 26. & p. 342. n. 34. & 36.*

Res donatæ an, & quando a fratribus conferantur inter se, ac compentur, vide supra in verb. *Donatio. Filius.*

Res litigiosa an possit alienari ac transferri de laico in Clericum animo nutuendi iudicium. *p. 344. n. 65.*

Res emptæ pecunia aliena an fiat ementis, vel Domini pecunie. *p. 126. n. 14.* Quid sit emptæ a marito pecunia uxoris, an fiat mariti vel uxoris quoad dominium, aut dotalis. *p. 336. n. 13. & p. 348. num. 40.*

Rei venditæ, aut emptæ dominium quando sit emptoris, aut quando remaneat penes venditorem, vide in verb. *Dominium. pag. 336. & infra, in verb. Venditio.*

Rei identitas, vide supra in verb. *Identitas.*

Reim perituram conspicientes, an illa præferantur in concursu creditorum, & quando: Item an reparantes, vel rescuantes. *p. 259. n. 126.*

Res Ecclesiæ, vide etiam supra in verb. *Bona Ecclesiæ.*

Res emphyteuticæ, vide etiam supra in verb. *Bona emphyteuticæ. Emphyteusis.*

Rei non traditæ exceptio, vide supra in verbo *Exceptio.*

Res iudicatæ an, & quando faciendæ mentio. *p. 170. num. 27.*

Rei iudicatæ executio, vide etiam supra in verb. *Executio, & infra in verbo Sententia.*

Res parvi momenti quæ dicatur, ad *tex. in cap. terribilis. 22. q. 2. p. 2. sub. n. 1.*

Res una an possit diverso jure censi. *228. n. 7.*

Res quænam possint hypothecari, ac veniant sub generali hypotheca omnium bonorum, & an res aliena, Ecclesiastica, feudalisi &c. vide supra in verbo *Bona.*

Res quænam veniant in fideicommissio universali, ac possint alienari &c. vide *Bona.*

Rem communem possidentis, vide *Secus.*

Res emptæ, vel acquiritæ ab uno ex sociis omnium bonorum, an, & quando dicatur communis cum aliis sociis. *p. 87. n. 110. & seqq.*

Res alicui particulariter legata an possit alienari in præjudicium legatarii pro debitis testatoris solvendis. *p. 32. n. 4.*

Res feudalisi si a vasallo deuri Domino in piguis, an debeant fructus computari in forense. *p. 23. n. 19.*

Res emptæ a feudatario ad usum rei feudalisi. *p. 29. num. 20.*

Rei feudalisi fructus quando spectent ad hæredes vasalli, aut ad Dominum, vide supra in verbo *Fructus.*

Rei venditæ fructus quando spectent ad emptorem, vel venditorem, vide *Fructus.*

Rei legatæ fructus quando pertineant ad legatarium, aut ad hæredes, vide *ibid.*

Res relicta hæredibus an unquam transeat ad gatarium. *p. 280. n. 85.*

Res addita bonis fideicommissi an fiat fideicommissaria. *p. 487. n. 1.* aliena an possit hypothecari aut donari. *p. 488. n. 2.* assignata duobus sine ulla partium distributione quomodo censetur assignata? *ib. n. 3.* Emptæ ex pecuniis dotabilibus an fiat dotalis? *ibid. n. 4. & p. 35. n. 23. seqq.* Dotalis vendita a marito an possit ab illo vendicari. vide *Maritus.*

Communis an possit obligari & alienari pro rata tantum? Prohibita alienari an possit præscribi? *p. 488. n. 5.* Allodialisi permutata cum feudalisi an fiat feudalisi an fiat feudalisi. *ibid. n. 6.* Res permutata an veniat in hypotheca in præjudicium debitoris. *ibid. num. 7.*

Res vendita cum pacto. *L. Commissorie aut adjellivis in diem cuperet. ibid. n. 8.* sequestrata iudicis auctoritate an possit valide alienari. *ibid. n. 9.* facere an possint converti in usus prophanos. *ib. n. 10.*

Res quando destinat esse integra. *ibid. n. 11.* inter alios acta an noceat tercio. *ibid. n. 12.* an transeat in iudicium pendente termino ad appellandum? & quando efficiat tertium? *ibid. n. 13.*

Res iudicatæ an videatur alterata aut remissa per lau-

dum. *ibid. n. 14.* An æquiparetur transactioni. *ibid. n. 15.* per commissionem restitutionis in integrum an dicatur suspensa. *ibid. n. 16.* & quando sit iudicata. *ibid. n. 17.* Rei iudicatæ quis videatur renuntiare. *ibid. n. 18.* an habeatur pro veritate. *ibid. n. 19.*

Res an transeat cum suo onere. *ibid. n. 20.* Res sua an alicui servire possit. *p. 489. n. 21.* Res una & eadem an possit diverso jure censi. *ibid. n. 22.* Res cuius præsumatur. *ibid. n. 23.* an de facili revertatur ad suam primævam naturam. *ibid. n. 24.*

Rei suæ an quilibet sit moderator, & arbitri, & quando. *ibid. n. 25.*

Res iudicatæ an extinguat litem, & quando. *ib. n. 26.*

Rescripto.

Rescripto contractus, vide etiam supra in verbo *Probatio.*

Rescriptum.

Rescripta gratiæ an sint ab impetrante verificanda, vide supra in verb. *Gratia. Narrata.*

Rescripta gratiæ si sint subrepticia, an sint ipso jure nulla, aut veto annullanda. *p. 434. n. 44.*

Rescripta iustitiæ contra exemptos an valeant, si non sit facta mentio exemptionis. *p. 454. n. 74.*

Rescripta iustitiæ si sint subrepticia, an sint ipso jure nulla, aut veto solum ex exceptionis. *p. 434. n. 44.*

Rescripta dubia an non interpretentur, ut sint magis conformia Juri communi, & quomodo, & an id possit fieri ab Executore. *ibid. n. 45.*

Rescriptum dans facultatem alienandi bona Ecclesiæ, an non sit stricte interpretandum. *p. 173. num. 47.*

Rescripta, vide etiam supra in verb. *Brevet. Delegatus. Executor. Litteræ.*

Rescripta Pontificia circa illorum valorem &c. concordant etiam quæ dicuntur in *ver. Gratia. p. 105. & seqq.*

Rescripta subrepticia quoad principale an sint etiam subrepticia quoad accessoria. *p. 106. n. 11.*

Rescriptum per verba concessum juxta petita, vel fiat ut petitur, an comprehendat omnia narrata in supplicatione. *p. 110. n. 15.*

Rescriptum expectativæ obtinens ad idem beneficium ad quod alius obtinuit rescriptum quidem præstatur. *p. 225. n. 1.* vide *Provisus.*

Rescriptum provisionale quando expiret. *p. 489. n. 1.* signaturæ cum clausula confitto de tribus quomodo intelligatur. *ibid. n. 2.* posterius quando deroget priori? *ib. n. 3.* Contra Prælatum impetratum non facta mentione conventus vel monasterii an valeat, & quis conveniatur. *ibid. n. 5.*

Rescriptum Apostolicum in dubio quomodo debeat interpretari. *ibid. n. 6.* Gratia super beneficiis Ecclesiasticis qualiter interpretandum? laic vel stricte. *ib. n. 7.* In privilegiis contra privilegiantem quomodo interpretandum. *ibid.* quid sit rescriptum Principis continens aliquid contra jus expressum, quid agendum. *p. 490. n. 8. & 9.*

Rescriptum speciale an deroget privilegio generali, si illius mentionem non facit. *ibid. n. 10. & seqq.*

Rescriptum ad lites an valeat. si unica tantum in illo causa verificatur. *ibid. n. 14.* si est vel sit obreptitum an sit ipso jure nullum, vel quomodo posterius ad lites delegans Judicem aliquem in quo non sit mentio quod per prius & aliud rescriptum fuerit delegatus alius Juxta, an & quando non valeat. *p. 419. n. 16.* Obtentum contra aliquas personas minores & minus dignas cum clausula *Quodam aliam* an extendatur & valeat etiam contra majores. *ibid. n. 17.* Contra Clericos vel Laicos cum clausula generalis an possit trahi ad successores vel quando. *ibid. n. 18.* An unquam transeat in iudicium. *ibid. n. 19.*

Rescriptum gratiæ ad conferenda beneficia, aut dispensandum in beneficiis, qualiter sit interpretandum. *ibid. n. 20.* ad conferenda Beneficia in forma pauperum an vocetur iustitiæ, & quare. ob vel subreptitium an sit nullum ipso jure. *ibid. n. 22.* Expectativæ ad Beneficia posterius in quo non sit mentio anterioris an valeat. *ibid. n. 23.* Perinde valere quando detur. *ibid.*

Sub vel obreptitium quale sit. *ibid. n. 24.* an subreptitium in una parte sit subreptitium in omnibus, aut,

- aut quando. *ibid.* n. 25. an vicieus errore latinizatus. p. 492. n. 26. Communi nomine impetratum an profit etiam sociis. *ibid.* n. 27.
- Quinam rescripta impetrare non possint valide. *ibid.* n. 28. & *segg.* An valeat rescriptum per quod quis trahitur ultra duas decimas extra suam Diocesim. *ib.* n. 31. In quo adest clausula *quod si non omnes*, an rescribitur ad impotentiam juris, aut facti. *ibid.* n. 33. Intra quantum tempus sint presentanda. *ibid.* 34. Si plura rescripta concutunt quoddam tempus sit attendendum, an Datae, an presentacionis, aut quando. *ibid.* n. 35.
- Rescripta iustitiae quomodo expiscantur, p. 493. n. 36. *segg.* An renuntiacione. *ibid.* n. 39. Rescriptum Principis cum clausula *adiut, cognoscat, & iustitiam faciat*, an auctoritate iudicatur. p. 494. n. 40. quando rescriptum Principis faciat causam iurisdictionis. *ibid.* num. 41.
- Rescripta plura si fuerint obtenta ad diversos Iudices, qui sint praefertendi. *ibid.* n. 42.

Reservatio.

- 1 Reservatio Beneficiorum, vide supra in verb. *Beneficium*.
- 2 Reservatio Jurispratorum per Pontificem facta, an non censetur facta cum qualitate in fundacione positae circa qualitates praefinandorum &c. p. 246. n. 203.
- 3 Reservatio generalis Beneficiorum an contineat Beneficia ad nummum amovibilia & quibus in casibus inducatur? & quando expiscit. p. 494. n. 1.
- Reservatio beneficii etiam superveniens an impedit unionem & illius suspendat effectum. *ibid.* num. 2.
- Reservatio quae inducitur per obitum possessoris an expiscit, si ante collationem moritur Pontifex. *ibid.* n. 3.
- Reservatio beneficii, si de illa non sit specialis intentio, an censetur comprehensa in quacumque dispositione Papae. *ibid.* n. 4.
- Reservatio an novum ius tribuat. *ibid.* n. 5. Clausa in corpore juris an sit vera reservatio. *ibid.*
- Reservatio contra provisum ab ordinario & possessorum quomodo sit probanda. *ibid.* n. 6. an complectitur etiam iurisdictionis Ecclesiasticum; & quomodo. *ibid.* n. 7.
- Reservatio duplex si concurreat an de utraque sit scienda mentio. *ibid.* n. 8. An liget manus inferiorum Collatorum. *ibid.* n. 9. An inducatur in line mota super Beneficio, aut quid lis operetur. *ibid.* n. 10.
- Reservatio primae dignitatis in Cathedralibus qualiter possit reddi dubia. *ibid.* n. 11. quando est notitia an provisus Apostolicus teneatur citare possessorem Beneficii uniti. *ibid.* n. 12. an probetur ex unica coniectura. *ibid.* n. 13.
- Reservatio domini & hypothecae an sit incompatibilis. *ibid.* n. 14. reservatio domini quam vim habeat. *ibid.* n. 15. hypothecae super aliqua re quid denotet. p. 495. n. 17. favore aliquis apposta, si partes scient eum nullum ius competere an tribuat ius, quid si ignorant. *ibid.* n. 18.
- An delectat quid in dispositione sit comprehensum. *ibid.* n. 19. Directi domini in venditione an valeat. *ibid.* n. 20. & quod ius tribuat talis reservatio. *ibid.* n. 21.
- 4 Reservatio casus quod possit & reservatio quamdiu duct. vid. *Picarius*.

Residentia. Residere &c.

- 1 Residentia in Beneficiis quomplex sit, ubi de praecisa, & causativa, & in dubio de quali intelligatur. p. 82. n. 96. & p. 114. n. 17.
- Residentia qualis requiritur in Beneficiis, & de materia, vide etiam in praxi *Canonicus* p. 113. n. 7. & *segg.*
- Residentia an sit necessaria in Beneficiis simplicibus. p. 179. n. 41.
- Et quando quis possit ab Episcopo ad residentiam obligari. p. 394. n. 25.
- Residentia, vide etiam supra in verb. *Canonicus*. *Capitulum*. *Dispenfatus*. *Episcopus*. *Parochus*. *Privatus*.
- 2 Residentia in Beneficiis in dubio an praesumatur tantum causativa, non vero perpetua. p. 161. n. 1.
- Residentia necessaria, & incompatibilis an inducatur ex cura habitualiter tantum Beneficio annexa. p. 162. n. 3.

- Residere quid importet? & quid sit residentia. p. 495. n. 1. quomplex sit. *ibid.* n. 2. & 3. quo iure proveniat obligatio residentiae Episcoporum & Parochorum. *ibid.* n. 4.
- Quinam teneantur residere iure divino saltem reductiv. *ibid.* n. 5. *segg.* an Canonici obligentur ad residentiam? & quo iure? an teneantur interesse omnibus horis & singulis diebus. p. 496. n. 10. An Concilium Trid. de residentia obliget in conscientia. *ibid.* n. 11.
- Quae causae excusent a residentia Episcoporum. *ibid.* n. 12. *segg.* quae causae excusent Parochos. p. 497. n. 17. *segg.* quae causae excusent Canonicos. *ibid.* n. 21. *segg.* quae in beneficiis simplicibus. p. 498. n. 24.
- Parochi an excusentur a residentia ob consuetudinem immemorabilem? cur non. *ibid.* n. 25. An Canonici & Dignitates in Cathedralibus, & quando. *ibid.* n. 26. an Canonici & dignitates teneantur residere in conscientia fructus ob non residentiam ante Iudicis sententiam. *ibid.* n. 27.
- An Episcopus possit dispensare super residentia cum Parochis quem assumptis in Vicarium. *ibid.* n. 28. an Beneficiarios simplices possit cogere ad residentiam. *ib.* n. 29. an Parochus aliquot paucos dies possit se absentare a residentia nullo relicto substituto. *ibid.* n. 30.
- An privilegii possint cogi ad residentiam, & quando ac quomodo. *ibid.* n. 31. *segg.*
- Episcopus non residens in casibus in quibus non sit dispensatus an peccet, & ad quid teneatur. p. 499. n. 33.
- Qualiter Episcopus debeat procedere contra Parochos non residentes. *ibid.* n. 35. & 36.
- Residentia praecisa quando sit in obligatione. *ibid.* n. 37. *usque ad* 40. In dubio an quis censetur obligatus ad residentiam causativam, aut praecisam. *segg.* 500. n. 41. & *segg.*
- Qualis debeat esse residentia Episcopi aut gaudeat alternativa? & quid requiratur ut gaudeat alternativa. *ibid.* n. 44. & *segg.*

Residuum.

- Residuum legati, vide *Legatum*.

Resignatus. Resignatio. Resignans &c.

- Resignatus an debeat habere qualitates ad illud Beneficium ex fundacione &c. requisitas. p. 203. n. 38.
- Resignatio de beneficio facta in Curia an inducat affectionem, si resignatio fuerit invalida. p. 76. n. 62. & *segg.*
- Resignatio Beneficii quando faciat illud vacare, & quid si sit facta ad favorem. p. 83. n. 110.
- Resignatio Beneficii facta ab illo, qui erat ipso iure privatus ob delictum, sed adhuc occultum, an subsistat? & quid si postea subsequatur declaratoria. p. 198. *sub* n. 115. *ad fin.*
- Resignatio beneficiorum ab exemptis an non fiat solum in manibus Pontificis. p. 456. n. 106.
- Resignationes Beneficiorum ad favorem confanguineorum quomodo prohibentur in Bulla Pii V. p. 107. n. 16.
- Resignationes Beneficiorum an possint recipi ab Abbatibus. p. 9. n. 5.
- Resignatio, vide etiam supra in verb. *Beneficium*. *Promotus*. *Renunciatio*.
- Resignatio Beneficii ab infirmo facta ut valeat ad effectum regulae de *vigesimo* an debeat probari infirmitas, an vero sufficiat probare diem obitus. p. 66. n. 1.
- Resignationis publicatio, vid. *Rescripto in integrum*.
- Resignatio quid sit, & quomplex. p. 500. n. 1. & 2.
- Resignans an perdat Beneficium resignatum ipso iure. p. 501. n. 3. & an post resignationem possit percipere fructus resignati. *ibid.* num. 4. & 5. quid si resignavit cum reservatione personis. *ibid.* n. 6. an resignans simpliciter amittit possessionem, vel haec ab illo etiam non citato auctori possit. *ibid.* n. 7.
- Resignans Canoniciatum, si illi sui commissa causa sub nomine dignitatis an possit cognoscere de causa sui commissa? quot sententiae. n. 8. quid si fuit mortuus an delegatus transeat ad successorem. *ibid.* n. 9.
- Resignans post admissionem resignationis ab ordinario seu Papa factam an possit penitere. p. 502. n. 10. & resignans Beneficium an possit illud repetere, quid si resignatio fuit tacita. *ibid.* n. 11.
- Quando resignans possit redire ad Beneficium resignatum.

tum sine nova collatione? *ibid.* n. 12. resignatarius quid acquirat? n. 13. Quando resignatio dicitur favorabilis. *ibid.* n. 14.
 Resignatio quando dicitur confidencialis. p. 503. n. 22. Que beneficia resignari possint. Et in quorum manus. p. 502. n. 15. An possit resignari ante habitationem illius possessionem? An ante factam publicationem a resignatario. *ibid.* n. 14. & 15.
 Quinam possint resignare? qui non. p. 503. n. 18. & 19. An infirmus quid si moritur infra viginti dies? *ibid.* n. 20. & 21. An ingredi volentes Religionem & quando. *ibid.* n. 22. An admittatur resignatio illius, qui resignat ne Ecclesiam repararetur. *ib.* n. 23. an criminosis possint resignare ad favorem? *ib.* n. 24.
 Ad resignandum vel permittendum an quis cogi possit? p. 504. n. 25. Quid si adest causa. *ibid.* n. 26. quales causas esse possint? an infirmi. *ibid.* n. 27. an qui a superiore petit licentiam resignandi & obtinuit? *ibid.* n. 28.
 Quibus Beneficia resignari non possint. *ibid.* n. 29. & seqq. An in dubio resignatio presumatur facta sine causa? Quid in resignatione Papae an in illa requiratur causa, & presumatur. p. 505. n. 36. & 37. ad resignandum Episcopatum quae causae sufficere soleant? *ibid.* n. 38. & seqq. ad resignandum Dignitatem Ecclesiasticam vel beneficium curatum quae causae requirantur. *ibid.*
 Ad favorem an possit fieri coram ordinario & quae causa requiratur in simplici resignatione. p. 506. n. 45. Quorum resignationes Episcopi recipere possint. *ibid.* n. 46. usque ad 53. & in recipiendi resignatione quae ab Episcopis observari debeant. *ibid.*
 In cuius manibus resignatio fieri debeat. *ibid.* n. 54. & 55. an citam resignatio tacita quae per adeptionem incompatibilis requirit auctoritatem superioris? *ibid.* n. 56. coram quo superiore fieri debeat resignatio? an coram Principe Ecclesiastico vel Laico aut Patrono. p. 507. n. 57. & 58. an possit fieri in manibus Capituli sede vacante. *ibid.* n. 59.
 Resignatio qualiter fieri debeat. *ibid.* n. 60. Beneficia quae non sunt consistorialia coram quo possint resignari? Facta ad favorem coram Episcopo vel legato Apostolico an valeat. *ibid.* n. 61. & seqq. coram Papa ut valeat quae requirit? *ibid.* n. 64. semel facta & acceptata an revocari possit. p. 508. n. 65.
 Forma procuratorii ad resignandum. n. 67. si resignatio fit cum reservatione pensionis? an sit hac exprimens in instrumento? *ibid.* n. 68. quando beneficium est iustipatronatus an in resignatione requiratur consensus Patroni. *ibid.* n. 69. an sit exprimens certa & determinata causa, vel sufficiat expressio generica. *ibid.* n. 70. an debeat exprimi tempus quo resignans possidet beneficium. *ibid.* n. 71.
 Forma procuratorii pro resignatario. p. 509. n. 72. Provisio Parochialium & Canoniarum quot modis solent expediri? quomodo in forma Gratiosa, & quomodo in forma dignum. *ibid.* n. 74. & 75.
 Quinam possint constitui procuratores ad resignandum, vel acceptandum. *ibid.* n. 76. & sequen. de materia. usque ad 85. & quando cesset mandatum. usque ad 89. Dolosa resignatio an valeat? p. 510. n. 90. an coacta. *ibid.* n. 91. an metulosa? an simoniaca? an facta a minore. n. 92. seqq. an facta ab infirmo, & quando. *ibid.* n. 95. p. 511. n. 96. & quomodo 20. dies sint computandi. *ibid.* n. 97. An regula de infirmis procedat in resignatione quae fit causa permutationis. *ibid.* n. 98.
 Quomodo resignatio fit publicanda ut valeat, & intra quod tempus? *ib.* n. 100. & an hac regula procedat etiam in resignatione seu permutatione, quae fit coram ordinario. *ibid.* n. 102.
 An contra Constitutionem Greg. XIII. possit opponi quod non fuerit usu recepta. p. 512. n. 103. Negativa non facta publicationis a quo fit probanda. *ibid.* n. 107.
 Resignatarius quid teneatur & exprimere & verificare in literis beneficii resignati? quae qualitates. *ibid.* n. 108. & 109. an valor annuus Beneficii resignati. *ibid.* n. 110. an alia beneficia quae possidet? p. 513. n. 111. an si habet aliquam inhabilitatem. *ibid.* n. 112. si est intrusus. *ibid.* n. 113. 114. & 115. An teneatur docere de titulo suavitestis. *ibid.* n. 116.
 Begnadell's Bibliotheca. Tom. IV.

An probare supervenientem resignantis ultra viginti dies. *ibid.* n. 117. an possit capere possessionem propria auctoritate. *ibid.* n. 118.
 Litterae Apostolicae quomodo exequentur? *ibid.* n. 119. Litterae Apostolicae in forma gratiosa pro parochialibus resignariis? p. 514. n. 124.
 Quomodo expediantur litterae Apostolicae in forma dignum. p. 515. n. 127. & quomodo sint exequenda. p. 516. n. 128.
 Resignatio simoniaca an valeat. p. 517. n. 136. quae dicatur resignatio simoniaca? facta coram ordinario ad favorem cum clausula non aliter, nec alio modo an sit simoniaca? *ibid.* n. 136. & 137. usque ad 146. an pacta eorum quae de iure requirunt faciant resignationem simoniacam? p. 518. n. 147. Resignatio ex causa permutationis triangularis, vel quadrangularis an sit simoniaca. *ib.* n. 148.
 Quomodo probetur resignatio simoniaca? *ibid.* n. 149. an socius criminis in simonia probet contra socium. p. 518. n. 150. an probetur praesumptionibus. *ibid.* n. 151. & p. 519. n. 152.
 Metulosa an sit nulla ipso iure vel annullanda. *ibid.* n. 153. Resignatio facta post spoliun an valeat? cur non. *ibid.* n. 154. & seqq.
 Resignatio beneficii facta in manibus Laici an valeat, quid si est patronus? *ibid.* n. 158. facta contradicentibus patronis an valeat. *ibid.* n. 159. Facillit pendente an impediat litis prosecutionem. p. 520. n. 160. Facta iusto metu an valeat? & quomodo minus probetur? *ibid.* n. 162. & seqq.
 Resignans an teneatur ad solvendas pensiones decursas. *ibid.* n. 164. An ante capam a resignatario possessionem beneficium resignatum detineat. *ibid.* n. 165. Resignantis obitus ante 20. quomodo probetur. *ibid.* n. 167. & 168.
 Resignantis confessio emissa ante resignationem an noceat resignatario. *ibid.* n. 169. an resignatarius teneatur ad purgationem auctoritatem commissorum a resignante. *ibid.* & p. 521. n. 171.

Resilire, & Resiliens.

Resilire quando possint contrahentes sub conditione, & vide supra in verb. Contrahentes.
 Resiliens a sponsalibus an teneatur parti ad interesse lucri cessantis. p. 186. n. 6. 2

Responsio.

Responsio ad positiones quibus non erat respondendum 3. an praedictum respondentem. p. 321. n. 29. An possit pro parte acceptari & pro parte rejici. *ibid.* n. 30. An possit revocari & quando. *ibid.* n. 31. An data a procuratore valeat, & an procurator possit cogi ad respondendum. *ibid.* n. 32.
 Responsio data positionibus si fuit concepta affirmativa & qualificata tali qualitate quae respicit negotium diversum quando possit pro parte acceptari, & pro parte repudiari? quid si fuit concepta negative. p. 522. n. 1. & 2.

Reipublica.

Reipublicae an non inter sit familias conservare locupletiores. p. 323. n. 181.

Restaurum.

Restaurum colonis ob sterilitatem quando debeat. p. 321. n. 1. an debeat a Locatore pro damno securo in fructibus recollectis & repositis. *ibid.* n. 2. An debeat, quando conductor non est in damno, quid si sterilitas unius anni potest compensari sterilitate alterius. *ib.* n. 3. Pactum in locazione de non faciendo restaurum quavis de causa an dicatur pars pretii? *ibid.* n. 4. restauri exceptio an admittatur contra obligationem in forma camerae. *ibid.* n. 5. an debeat fieri in censu ob sterilitatem fructuum unius vel plurium annorum, si non fuit promissum. *ib.* n. 6. An habeat locum ob sterilitatem, quando fructus tantum caro pretio stant, ut sufficere possint ad pensionem. *ibid.* n. 7.

Restitutio.

Restitutio in integrum an & quando concedatur Ecclesiae, etiam contra praedictionem 40. annorum, & de materia. p. 359. n. 7. Resti-

- Restitutio in integrum an censetur sublata a statu
resistente omnes exceptiones. *p. 425. n. 57.*
- Restitutio in integrum an censetur renunciatio
per renunciacionem generalem omnium legum auxilio &c. *ibid.*
- Restitutio in integrum exceptio an admittat post
ceptam executionem tunc conformum. *ibid.*
- Restitutio in integrum coram quo Judice ab Ecclesia,
vel Clerico petatur. *p. 195. n. 80. & p. 359. n. 77.*
- Restitutio in integrum ad appellandum an concedatur
contumaci. *p. 238. num. 30.*
- Restitutio in integrum ad publicandam resignationem
Beneficii &c. an sit valida, non facta mentione litis
pendentis. *p. 31. n. 49.*
- Restitutio in integrum quale remedium sit? an transeat
ad alios aut quando. *p. 322. n. 1. an competat Eccle-
siae laice in contractu minoris? ibid. num. 2. an
Reipublice. ibid. num. 3. & 4. an in alienatione
laice Ecclesie sufficiat a contrahente cum Ecclesia
suppleri pretium. ibid. num. 5. restitutio Ecclesie an
debet contra sententiam latam a Principe Pontifice.
ibid. n. 6. an laicus ob defectum probationis, ob
editionem instrumenti, ob negligentiam procuratoris
possit petere restitutionem contra aliam Ecclesiam.
ibid. num. 7. Semel denegata an amplius peti pos-
sit? ibid. num. 8. an competat etiam bonis Clerico-
rum? *p. 523. n. 9.**
- Restitutio in integrum quid necessario supponat. *ibid.*
num. 10. Quid si in contractu intervenit beneficiati
Apostolicum? quid si adest praescriptio quadragenaria.
ibid. num. 10. & 11. quando seu intra quod
tempus hac restitutio sit petenda, & quando tempus
incipiat currere. ibid. num. 12. Qualis ignorantia suf-
ficiat ad hoc remedium. *ibid. num. 13. & seqq.*
- An restitutio competat minori tantum ob damnum pas-
sum, aut etiam obcurat cessans. *p. 524. n. 18.*
- An debeat adversus sententiam, & hac suspendat illius
executionem. *ibid. n. 19. an debeat minoris adve-
sus privationem ob contraventionem voluntati testa-
toris, an etiam Ecclesie? ibid. num. 20. an minori
competat tantum pro rata lesione. ibid. num. 21. an
debet ei ad ascendendam hereditatem? ibid. n. 22. an
aliquando censetur sublata. ibid. n. 23. An de-
betur minori adversus transactionem. ibid. n. 24.*
- Restitutio quando competat majoribus. *ibid. num. 25.*
adversus lapsum statutum an illi debeat? *ibid. n. 26.*
an contra sententiam patreum injustitiam. *p. 525. n. 27.*
- Restitutio in integrum ex miserationis causa a quo con-
cedi possit. *ibid. n. 28. & seqq.* ex causa iustitiae a
quo dari possit. *ibid. num. 31. an iudex a quo pos-
sit ante sententiam definitivam restituere laicum adve-
sus id, quod a se gestum est. ibid. num. 32.*
- In quibus debeat restitutio in integrum ex edito mino-
rum, & in quibus ex edito maiorum, ex quibus
causis? *ibid. n. 34. & quando ex causa absentiae.
ibid. num. 35. usque ad 38. an ex causa erroris &
qualis erroris. p. 526. n. 39. & seqq.*
- Restitutio in integrum an debeat rursus contra iuris
naturalis vel gentium ignorantiam. *ibid. num. 43. an
in aliis casibus. ibid. n. 44. an furor, & ebrietas
dent iustam causam restitutionis in integrum ex clau-
sula generali, si qua mihi iuxta causam. p. 527. n. 45.*
an impedimentum ex dolo adversarii proveniens.
ibid. n. 46. an casus fortuitus. ibid. n. 47.
- Restitutio in integrum an possit concedi a Iudice ex
officio, aut ad instantiam, & an possit concedi non
cognita causa. *ibid. n. 50. apud quem iudicem re-
stitutio sit petenda, & a quo iudice dari possit. ibid.*
num. 51. quomodo in restitutione sit procedendum.
*ibid. num. 52. An hoc iudicium sit ordinarium aut
summarium. ibid. & qui sint citandi. ibid. n. 53.*
an sit necessarius libellus, quando non. *p. 528. n. 55.*
an sit petenda per viam actionis, aut officii Ju-
dicis. *ibid. n. 56. an in hoc iudicio sit necessaria
litis contestatio. ibid. & quænam in hoc iudicio sint
probanda. ibid. num. 57. ætas quomodo probari pos-
sit. ibid. n. 58. & 59.*
- Pendente restitutione in integrum an aliquid possit in-
novari. *p. 529. n. 62. an aliquid alienari. ibid.*
an impediatur executio sententiae. *ibid. num. 63. an eti-
am post tres conformes. ibid. n. 64. an plus restituatur
quam fuerit laesio. ibid. n. 65. an extendatur etiam
ad fructus. ibid. n. 66.*
- An restitutio prodest licis confessoribus, & quando? *ibid.*
num. 67. an ponat in primum statum etiam restitu-
tione adversarii. *ibid. n. 68. facta minori an pro-
dest illius fideiussori. ibid. n. 69. facta minori an pro-
dest patri in peculio adventitio. ibid. n. 70.*
- Minor contra quos actus restituitur. *p. 530. n. 71.*
an contra obligationem naturalem vel illa que sunt
iuris naturalis? *ibid. num. 72. an adversus contra-
ctus. ibid. n. 73. & seqq. an & contra quam do-
nationem. ibid. n. 75. Major contra quos actus re-
stituatur, vel non. ibid. n. 76. & 77.*
- Major an restituatur adversus ea que Curator fecit ha-
reditate jacente? an minor. *ibid. n. 77. Minor fac-
tus major an restituatur adversus actus hereditarios
quos fecit. ibid. num. 78.*
- Concessa minori restitutione adversus actum heredita-
tem, an revocetur ea que gestit implendo testato-
ris voluntatem. *ibid. num. 79. an substitutio vulga-
ris, quæ per additionem minoris expiraverat, revivi-
scat. ibid. n. 80. An minore restituito adversus actum
hereditarium, fideicommissa, legata, & donatio-
nes causa mortis contrahant. ibid. n. 80. & seqq.*
- An majores restituitur adversus actum hereditatem.
*ibid. num. 85. an restituatur minor adversus repudia-
tam hereditatem. ibid. num. 86. an restituatur adve-
sus delicta. p. 531. n. 88. & seqq.*
- Intra quod tempus sit petenda restitutio in integrum ab
Ecclesia, a Minore. *ibid. num. 93. an claspio dicto
tempore debeat dari restitutio in integrum, quando,
& quibus probatis. ibid. n. 94. & seqq.*
- Clericos minorens in renuntiatione beneficii Ecclesie
fisci an restituatur in integrum. *ibid. num. 79. an
minor restituatur in integrum adversus professionem
religiosam. pag. 532. num. 98. an contra propriam
confessionem. ibid. num. 99.*
- An debeat restitutio in integrum contra praescriptionem
ex capite ignorantiae, an fideicommissario. *ibid. n.*
100. & qualis debeat esse ignorantia. *ibid. n. 101.*
an restitutio in integrum transmittatur ad heredes,
& heredum hæredes. *ibid. num. 102. an adversus omis-
sam probationem post publicatas anellationes, & cui?
ibid. num. 103. an debeat successoris adversus factum
prædecessoris. ibid. n. 104.*
- Restitutio in integrum art debeat ex actis noviter re-
pertis seu deductis contra sententiam. *ibid. num. 105.*
an debeat minori pro reductu ad concordiam a qua re-
tractum recessum, vel quando non? *ibid. num. 106.*
an debeat ex capite militie, & quando. *ibid. n. 107. an
debeat contra sententiam de cuius iustitia constat?
constitit de re iudicata. ibid. num. 108. & 109.*
- Restitutio in integrum commissi cum clausula non re-
tardata sententiarum executione, quid operetur? *p.*
533. num. 110. an restitutio in integrum transmittatur.
*ibid. n. 111. an insitit executionem factam,
aut retardet antea petitam. ibid. num. 112. An tol-
latur per clausulam appellationis remota. ibid. n. 113.*
an faciat reviviscere primam litem. *num. 114. Ut
impetretur an competat actio, vel solum officium Ju-
dicis. ibid. num. 115.*
- Restitutio ad publicandum Beneficium. vide *Papa.*
- Restitutio in integrum an transmittatur. v. *Transmissio.*
- Restitutio rei si sit, an debeant restitui fructus? *p. 4*
183. n. 55.
- Retentio.*
- Retentio, seu ius retentionis quando competit creditori
in rebus possessis, ita ut non teneatur restituere,
donec sibi satisfiat? & an etiam in rebus alteri hypo-
thecatis, & contra creditores anteriores, & quando?
& diversa miscellanea, vide in vet. *Debitor. p. 255.*
& *seqq. & p. 258. n. 118. & p. 263. n. 150.*
- Retentio an, & quando competit uxori in bonis mariti
ratione suarum dotium? *p. 255. n. 100. & p. 263. n. 145.*
- Retentio an competat emphyteute in re emphyteutica ob
melioramenta in illa facta. *p. 383. sub n. 56.*
- Retentio an competit heredi contra fideicommissarium
ob melioramenta in bonis fideicommissarii facta? & quid
si praestetur cautio de illis solvendis. *p. 426. n. 62.*
- Retenit? plerumque beneficiorum, vide supra in vet. *Dis-
pensatus.*
- Retentio, vide *Jus retentionis.*
- Retentio quibus creditoribus, in quibus rebus, & pro
quo-

quibus creditis competat, & alia miscellanea, vide in verb. *Jus retentionis*. p. 254. & seq.

Retentio quando est prohibita an sit prohibita etiam manentio. vid. *Alimentum*. quando faciat possidentem legitimum contradicteorem. vid. *Possessor*.

Retinenda.

- 3 Retinendæ remedium, vide supra in verb. *Possessorium*.

Retractus.

- 2 Retractus, vide supra in verb. *Jus retractus*.
- Retractus, vide *Jus retractus*, & ejus materiam, ac diversa miscellanea, vide in verb. *Jus retractus*. pag. 256. & seqq.

Retractio.

- 1 Retractio quando habeat ob clausulam *ex nunc &c.* p. 167. sub n. 15.
- 2 Retractio superveniens capacitaris an habeat locum in præjudicium juris alteri interim quæstio. p. 161. num. 1.

Revisio.

- 3 Revisio quid sit, & impotest, & quando, & ex quibus concessa dicatur per principem contra rem judicatam? p. 533. §. 1.
- Revisio qualiter fiat per judicem revisionis, an retardet executionem, & quando secus. p. 534. §. 2.
- Revisio intra quantum tempus fieri debeat, & an petens eam teneatur ad expensas? *ibid.* §. 3. ¶

Reus.

- 1 Reus conventus, seu debitor an possit integram debitum negare, si actor seu creditor plus petat. p. 251. n. 43.
- Reus an possit cogi ad respondendum positionibus sine præsentia Advocati. p. 329. n. 15.
- Reus an, & quando teneatur actori rem exhibere videndam, seu cognoscendam an sit sua. p. 362. n. 1.
- Item an, & quando teneatur actori petenti exhibere instrumenta, aut scripturas, quæ ad litem facere possunt, & de materia. p. 362. n. 5. & seqq.
- Reus reconveniens an dicatur actor, & in se sumere partes actoris. p. 362. n. 7.
- Reus excipiendo an fiat actor, & teneatur probare usam exceptionem, vide supra in verb. *Exceptio*. Et an censetur fieri ea, quæ in exceptionibus comprehenduntur. p. 420. n. 5.
- Reus excipiens non adimplementum, an teneatur hoc probare. p. 422. n. 23.
- Reus an possit opponere duas exceptiones contrarias, uti pecuniam non fuisse numeratam, & illam fuisse solutam. p. 428. n. 99. & generaliter an, & quas exceptiones possit opponere, aut quibus censetur renuciare, & alia miscellanea, vide in verb. *Exceptio*. p. 419. & seqq.
- Reus an possit capi etiam post appellationem ab eo introductam, si sit suspectus de fuga. p. 56. n. 2.
- Reus confessus delictum, super quo erat indicatus, an possit interrogari de aliis delictis, de quibus nulla adfuit indicia; aut de aliorum reus. p. 208. n. 34. & seqq.
- Reus sponte confessus an mitius puniatur. *ibid.* n. 36.
- Reus, auctore contumace, quomodo se gerere, ac contumaciam accusare debeat. p. 235. n. 5. & seqq. ac quænam remedia habeat. p. 236. n. 10.
- Reus contumax post sententiam contumacialem rediens, an debeat audiri, & quomodo. *ibid.* n. 16.
- Reus, vide etiam supra in verb. *Absolutio*, *Accusatus*, *Judex*, *Sententia*. quoad torturam, vide in verb. *Tortura*.
- 1 Reus ob delictum confessum an non mitius puniatur, si alias erat bonæ famæ, & vice. p. 12. n. 10.
- Reus postea derectus an possit puniri, si prius fuit aliquis innocens loco ipsius puniunt tanquam reus. p. 61. n. 107.
- Reus an possit sub fide publica decipi, & post gratiam eidem a Principe factam carcerari. p. 106. n. 25.
- Quid si gratia fuit concessa cum clausula *obtenita pace*, illaque non fuerit obtenta. p. 107. n. 26.
- Reus an, & quando liberetur a comparando, si præstet cautionem de judicio sisti; & quando sub illa *Regendallii Bibliotheca*, Tom. IV.

cautione debeat dimitti.

p. 41. n. 50.

- Reus quoad fidem datam, vel saluum conductum, vide infra in verb. *Salvus conductus*.
- Reus inquisitus quando teneatur ad expensas factas pro fabricatione processus inquisitorii. p. 64. n. 17.
- Reus inquisitus ut possit ob probationes contra illum in inquisitione facta resistentes citari ad constitutum, quænam requirantur. p. 179. n. 6.
- Reus quomodo soleat in criminalibus consiliis examinari, vide aliquod formulare. p. 173. n. 19.
- Reus consilius an possit opponere contra personam consilium ratione inimicitie, si in examine depositum nullam se habere inimicitiam, an odium contra aliquam personam. p. 174. §. *preterea poterit*.
- Rei confrontatio cum testibus; aut sociis criminis, vide *Confrontatio*.
- Rei quoad torturam, vide diversa miscellanea in ver. *Inquisitio*, ubi traditur modus ad illum procedendi. p. 176. & seqq. Et an possit ab illa, vel ejusdem decreto appellare. *ibid.* n. 29.
- Reus si post torturam delictum in illa confisum de novo negat, an possit puniri pæna ordinaria. *ibid.* n. 32. circa fin.
- Reus si neque confessus, neque convictus sit, an possit contra eum in criminalibus fieri sententia. *ibid.*
- Reus quot modis dicatur convictus. *ibid.*
- Reus absens quomodo processus formetur & sententia fiat, & alia. p. 174. n. 33. & seqq.
- Reus punitus ab uno Judice, puta Ecclesiastico, vel Laico, an possit ab alio iterum puniri eadem, vel diversa pæna. p. 209. n. 72. & p. 213. n. 121.
- Reus in quo foro conveniri, & condemnari possit, & a quo Judice, ab quomodo, vide aliqui in verb. *Form.* p. 71. & seqq. & an debeat a Juce domicilii reitini ad Judicem loci delicti. p. 207. num. 49.
- Reus quoad immunitatem Ecclesiasticam, vide supra in verbo *Confugiens*, & plura in verb. *Immunitas*. p. 147. & seqq. ubi etiam de reis læsæ Majestatis.
- Et reus, an, & quando possit a Laicis extrahi ab Ecclesia; an etiam sine consensu Episcopi; ac indebitè extractus an non sit relictus, & cui Ecclesiæ, Episcopo &c. & de materia diversa miscellanea. p. 153. & seqq. & p. 156. n. 81. & seqq.
- Reus ab Ecclesia indebitè extractus an possit renunciare immunitati Ecclesiasticæ, & an non debeat nihilominus Ecclesiæ restitui. p. 154. n. 59.
- Reo assensum se esse captum in loco exempto an non potius credatur, quam si diceretur contrarium affirmantibus. p. 155. n. 68. & p. 209. n. 74.
- Reus, qui ad supplicium ducitur, si Cardinalis est obviatur factus eidem suum pileum imponi faciat, an, & quando per hoc liberetur a morte. p. 150. n. 28.
- Reus an possit repudiare hereditatem sibi delatam in præjudicium filii. p. 113. n. 6. Vel si illam non addit ante condemnationem, an transeat in fiscum. *ibid.*
- Reo criminis læsæ Majestatis an admittatur advocatus. p. 367. n. 64. & seqq. si accusator non probavit an absolvatur, vel ad quid obligetur. *ibid.* n. 66. & si est Laicus quomodo puniatur de Jure Canonico. p. 368. n. 75. Plura vide supra in verb. *Lesæ Majestatis*.
- Reus, auctore non probante, quando ac quomodo sit absolvens a Judice. p. 206. n. 36.
- Reus an dicatur fieri se debitorum, si præstet fidejussorem; aut fieri delictum si paciscatur. p. 39. n. 33.
- Reus qualitate delicti in querela proposito & non probata an sit absolvens? an quando non? p. 537. n. 1.
- Reus contra quem tantum aliqua suspicio sine aliis indiciiis an possit citari, & examinari tanquam reus? *ibid.* n. 2. Delinques contra personam vel rem Judicis Ecclesiastici an videatur prorogare ejus jurisdictionem. *ibid.* n. 3.
- Reus confessus quod is, cui dedidit venenum, fuit mortuus ex illo, an possit condemnari pæna ordinaria? cur non. *ibid.* n. 4. An pendente processu criminali possit promoveri ad officia. *ibid.* n. 5. accusatus vel inquisitus de simplici maleficio, qualitate pænam augente in processu probata an possit condemnari. *ibid.* num. 6. Constitutus, & negative respondens an possit torqueri. *ibid.* num. 7. De crimine convictus cui imponitur pæna mortis an possit pæna ordinaria puniri licet proptio ore non fuerit confessus. *ibid.*

ibid. n. 8. In Regum de decessibus & linguarum sibi obsequiendum ne teneatur decessum fieri an habeatur pro confesso & quid in catervis frangente. *ibid.* n. 9. Negatus possessionem an possit illa uti ad sui favorem. vide *Testis*. An actori propria instrumenta cedere. vide *Probatio*.

Reus confessus plura delicta, si ex defensionali apparat aliqua non esse vera, an possit pro aliquibus puniri? cur non? *ibid.* n. 10. quod inclinat delictum in uno territorio, & in alio committit a quo iudice possit puniri. *ibid.* n. 11. criminis mixti fori ab uno iudice absolutus an possit ab alio puniri. *ibid.* n. 12. Relaxatus & carceribus sub iussu iustorum, si supervenientibus novis iudiciis ad tortum sufficientibus citatus non vult comparere, an & quomodo puniatur. *l. 2. §. 337. n. 13.*

Reus de crimine specialiter inquit an possit, si non constat de diffinitione iur. indicis. *ibid.* n. 14. Convictus duobus vel tribus rebus idoneis, si neget delictum an possit condemnari. *ibid.* n. 15. Contra quem delictum non fiat probatum, an sit absolutus? & quomodo? *ibid.* n. 16.

Sententiam minime reo sponte consentit partem parare, & agens pignori, an valeat. *p. 538. n. 17.* quid si reus, qui negat, penitentia ductus faciat, an gaudeat beneficio statui & quando. *ibid.* n. 17.

Qui de auxilio ad beneficium paritico in putari fuerunt, si factum purga iudicia circa principale, an censent purga circa accessoria. *ibid.* n. 18. Reus post delictum factus iustus an possit puniri corporaliter? cur non?

Quando non fit torquendus? *ibid.* n. 20. quando non possit condemnari. *ibid.* n. 21. ante sententiam an sit irregularis, convictus de crimine per viam inquisitionis quomodo puniatur. *ibid.* n. 22. & 23. quando non teneatur iudici respondere. *ibid.* n. 24. si fuit citatus ab inquisitore & ab ordinario, qui teneatur parere. *ibid.* n. 25. quando non possit interrogari in specie. *ibid.* n. 26.

Reus condemnatus, si fuit admittus ad novas defensiones contra sententiam contumaciam, an sitis possit facere novas probationes contra illum. *ibid.* n. 27. Interrogatus a iudice in suo Consilio an habeat aliquem pro iuro testem, si affirmavit, an possit auxilium personam reprobare. *ibid.* n. 28. an possit docere de sua innocentia in omni parte iudicii. *ibid.* n. 29. an in criminalibus concludatur. *ibid.*

An possit requirere defensionibus quando non. *p. 539. n. 30. & 31.* Confessus delictum an possit interrogari super aliis delictis, ad sociis, si non adfuit indicia. *ibid.* n. 32. & 33. Admissus ad novas defensiones contumacia & hanc purgatis an possit torqueri. *ibid.* n. 34. & an testes contra illum examinet in informativo sint rependi? cur non? *ibid.* n. 35. Inquisitus in paribus an possit recurrere ad Papam. *ibid.* n. 36.

An possit petere sibi edi nomina testium, ut sedescendere possit? quando non. *ibid.* n. 37.

Quando sit absolvens ab observatione iudicii? & quando non sit absolvens. *p. 540. n. 38. & 39.* quomodo possit cogi ad contestandam licem. *ibid.* n. 40. in causa preventionis coram quod debeat comparere. vide *Præventio*. Reus laicus emphyteuta Ecclesie conventus nominando Ecclesiam an possit declinare forum laicale. vide *Emphyteuta*. An rei partes sint favorabiles quam actoris. *ibid.* n. 43.

Reus si ad impediendam sententiam executionem novas exceptiones opponit, an ad illas elidendas possit actor nova iura producere. *ibid.* n. 44. an possit reus exceptiones contrarias opponere. *ibid.* n. 45.

Reus convenus quod habuerit scientiam crediti hypothecarii unde resolut. *ibid.* n. 46. excipiens de solutione an illam teneatur probare. *ibid.* n. 47. ex non iure actoris an debeat absolvi? *ibid.* n. 48. an excipiendo possit cumulare contrarias actionem intentate per actorem. *ibid.* In alternatis quam electionem habeat. *p. 541. n. 50.* an possit eodem tempore exceptiones contrarias conjunctim opponere? *ib.* n. 51. an & quomodo teneatur probare suas exceptiones. *ibid.* n. 53. quando excipiendo dicatur petere. *ibid.* num. 54. an possit alienare rem litigiosam. *ibid.* num. 56.

An legitime interrogatus teneatur respondere. *ibid.* n. 57. si petat necesse legatur ejus depositio, sed ut examinetur per extensum an iudex illi deferre teneatur. *ibid.* n. 58. An Reo vel lictoribus succedendum in quo loco fuerit captus. *ibid.* n. 59. an reus possit relaxari vel absolvi auctore & sileo non citatis? an teneatur edere actori. *p. 542. n. 61.* an captus a bituariis possit fugere ex coram manibus? & qua pena puniatur. *ib.* n. 63. ubi speliendum. vide *Maquis*. Reus condemnatus ad tradendam possessionem, an possit loco possessionis pignora tradere. vide *Sententia*. Reus conventus conditione indebiti, si negat se recepisse pecuniam, & actor probat, an teneatur restituere nisi probet pecuniam fuisse debitam. vide *Solvens*. Reus quando videatur absolutus ab expensis. vide *Judex*. Reus quando possit torqueri non precedentibus legitimis iudiciis? vide *Tortura*.

Revocatio.

Revocatio mandati, quæ non innouit mandatario, an 3 auferat ab eo omnem facultatem. *p. 534. n. 1.* quando sit licita. *ibid.* n. 2. & quid præsupponat. *ibid.* n. 3. vide *Mandans*.

¶ Revocari & mutari quænam possint vel non? *p. 534. §. 1.* An revocari possit sine causa dispensatio, & licentia concessa. *p. 535. §. 2.*

Revocatio generalis beneficiorum an strictè interpretetur, & quænam in revocatione non veniant. *ibid.* §. 3.

Revocatio generalis omnium expectativarum comprehendat speciales, & quæ alià non. *ibid.* §. 4.

An revocari possint præjudicialia in iudicio, & extra facta, & quæ, & quando. *ibid.* §. 5.

Quænam revocari & mutari possint. *p. 536. §. 6.* Revocatio tacita an inducatur ex actu contrario, & quando. *ibid.* §. 7.

Revocatio facta per tellem, vel reum, de co quod depositus, an enervet primum dictum, & quando secus? *ibid.* §. 8.

Revocatio procuratoris, vel alicuius mandatarii qui operetur, vel non, ante notificationem. *ibid.* §. 9.

Revocatio Vicarii, & officialium, qui pendat a mera voluntate, qualiter fiat, & quæ requirantur. *ibid.* §. 10.

Vide hæc omnia late in Elencho.

Risicum.

Risicum suscipiens. *p. 309. n. 18. 3*

Rixa. Rixans.

Rixæ auctor quis fuerit inter duos rixantes, quomodo a probari possit, & an præsumptionibus, & conjecturis. *p. 130. n. 22.*

Rixanti si alius in auxilium venerit, & contrixantem occiderit, an primus rixans teneatur de hoc homicidio, si illud auxilium, ut homicidium non mandaverit, nec ratum habuerit. *ibid.* n. 29.

Rixantes si sunt plures, & in rixa homicidium committitur &c. quis illorum teneatur, & de mereria, vide in verb. *Homicidium*. *ibid.* n. 22. & *§. seg.*

Rixa quid sit, & quis dicatur rixæ auctor. *p. 542. n. 1. 3* & *seg.* & an hic possit allegare propriam defensionem. *ibid.* n. 3. vide *Occidens*.

Rompitta.

Rompitas offendens, vide in verb. *Immunitas*. *p. 148. 2* n. 7.

Rota.

Rotæ Romanæ auctoritas quam faciat opinionem, an 3 extra Curiam faciat jus. *p. 542. n. 1.*

Rota quando interponat suum arbitrium. *ibid.* n. 2. an attendat mandata relaxata ab aliis tribunalibus non gustato de iustitia? an attendat sententias aliorum, si ex actis non iustificatur? quid si fecerint fructum in iudicium. *ibid.* n. 2. & 3.

Quid soleat taxare pro mercede sollicitatoris, procuratoris, & advocatorum. *ibid.* n. 4. quam opinionem teneat

teneat in questione, an pro supplemento legitime competat hypotheca. *ibid.* n. 5. & valore narrato quam partem detrahat ad evitandum subreptionem. *p. 543. n. 6.* quor sententia negotium terminet. *ib. n. 7.* an succedat loco ordinarii. *n. 8.* an faciat communem opinionem. *ibid.* n. 9.

Rubrica.

- 3 Rubrica continens perfectam orationem an possit allegari pro lege? quid si non conjunct. *p. 543. n. 1.* Denominative tantum concepta an attendatur, vel nigrum indefinite loquens. *ibid.* n. 2. Indistincte per nigrum continens casus speciales an restringatur? *ibid.* n. 3.
- Rubrica Missalis an obligent ad mortale, vel quando. *ibid.* n. 4. quor sententia.

Rusticus.

- 2 Rusticus heres sine inventario an teneatur ad debita hereditatis ultra vires. *p. 117. n. 49.* Rusticus litigator temerarius, vide *Litigator.*
- 3 Rustici coloni Ecclesie aut Clericorum an gaudeant immunitate a gabellis. *p. 543. n. 1.* Delinquentes an excusentur, praesertim a dolo praesumpto? a pena albi corrupti, & a quibus aliis. *ibid.* n. 2. an rustici & alie simplices personae possint respondere positionibus praesente suo avvocato. *ibid.* n. 3. an debeat illis dari copia positionum. *ibid.* an teneantur comparere pro examine in feriis rusticis. *ibid.* n. 4.

S.

Sacerdos.

- 1 Sacerdotem se simulans Clericus, cum talis non sit, quomodo puniatur? & quid si Missam legerit, *p. 199. n. 120. & 125.*
- Sacerdos, vide etiam *Celebrans.*
- 3 Sacerdos assilens matrimonio clandestino vide *Parochus.* Sacerdos an possit assilere matrimonio de licentia Parochi. *p. 57. n. 137.* & qualia debeat esse licentia. *ibid.* n. 139. an sufficiat tacita. *ibid.* quid si fuit revocata, aut revocatio non intimata. *ibid.* n. 140. quid si habuit licentiam expressam a cooperatore Parochi. *ibid.* n. 143.
- Sacerdos Missam celebrans non jejunus. vide *Missam.* An possit celebrare in oratorio privato. vide *Oratorium.* Sacerdotes ad comitandum funus a quo elegantur. vide *Parochus.*
- Sacerdos cognoscens carnaliter suam filiam spirituales quomodo puniatur. *p. 287. n. 77.*
- Sacerdos simplex an possit audire confessiones secularium sine approbatione. *p. 353. n. 4.* a quo sit approbandus. *ibid.* n. 6. & quid si Episcopus scienter approbavit inuilem, poteritne absolvere. *p. 354. n. 8.* An possit absolvere Regulares sine approbatione. *ibid.* n. 9.
- Sacerdos simplex quando sit minister Sacramenti penitentiae. vide *Penitentia.*
- 4 Sacerdotes exteri, an & qualiter introduci possint in Dioecesim. *p. 1. n. 1.* Quinam celebrare prohibentur. *ibid.* n. 3. quoties in die celebrare possint, sub qua pena. *ibid.* n. 4. & 5. an debeat satisfacere suo oneri consuetudinario. *ibid.* n. 7.
- Sacerdos celebrans extra Ecclesiam vel altare, in quibus fuit fundatum beneficium, an & quando teneatur ad restitutionem. *p. 2. n. 7.* quid si Altare fuit legitime translatus. *ibid.* n. 8.
- Sacerdos an possit obligari ad celebrandum quotidie. vide *Capellanus.* an possit prohiberi, ne discedat e Dioecesi. *p. 4. n. 39.* Forma licentiae discedendi. *ib. n. 31.* & pro extraneis.
- Sacerdos in concursu non sacerdotis an sit praferendus non sacerdoti in adjudicatione beneficii, si hoc non est sacerdotale. *p. 5. n. 32.*
- Sacerdos extraneus an possit praesentari ad beneficium. *ibid.* n. 33.

Sacramenta.

- 1 Sacramenta quoniam ministrari possint vel non tempore interdicti, vide in ver. *Censura.* *p. 140. n. 101. & seqq.*

Begnadell's Bibliotheca. Tom. IV.

Sacramenta an, & quoniam possint ministrari in Ecclesia polluta. *p. 358. n. 64. & seqq.*

Sacrilegium, & Sacrilegium.

- Sacrilegium sortum an sit mixti fori, & an quoad Iudicem Ecclesiasticum, vel Laicum sit locus praevencionis. *p. 99. n. 8.*
- Sacrilegium quodnam sit crimen. *p. 5. n. 1.* an privet immunitate Ecclesiastica. *ibid.* n. 2. Commisilium contra Sacerdotem quod fundet jurisdictiones. *ibid.* n. 3.
- Sacrilegium an committat laicus laicum in Ecclesia praecutens. *ibid.* n. 4. & ob quas causas incurritur. *ibid.*
- Sacrilegium an committat occidens in Sacrificiis, porticu vel ostio? cur non? *ib. n. 5.*
- Sacrilegium an committatur, si auferatur res non sacra de loco sacro. *ibid.* n. 6. an vulnerando, vel spoliando cadavera defunctorum in loco profano. *ibid.* n. 7.
- Sacrilegium an committat cognoscens carnaliter monialem. vide *Capula.*
- Sacrilegium an privet ipso jure beneficium beneficio. vide *Beneficiarius.*
- Sacrilegium quomodo committatur. *ibid.* n. 10.

Servitus.

Servitus ad effectum divortii qualis requiratur, ac quomodo probetur, & quibus rebus, vide in ver. *Divortium.* *p. 327. n. 4. & seqq.*

Sage.

Sage propter exdes infantium, & alia damna an debeant tradi Judici Laico. *p. 171. n. 14 in princ.*

Sage vel striges. vide *Maagi.*

Salarium.

- Salarium aa, & quando praesumatur famulus conculum. *p. 249. n. 21.*
- Salatium conventum an debeat Advocato conduco pro omni lite nascitura, si nulla, aut plurime lites orae fuerint: & etiam quavis lites perdidit &c. *p. 327. n. 8.* Item an Medico, etiam si xgrosus moriatur. *ibid.*
- Salatium an debeat famulis infirmis pro tempore infirmitatis. *p. 337. n. 25.* Item an debeat famulis ante tempus expulsi, & an integrum, & quando? & quid si fuerint a Domino requisiti redire ad famulatam. *ibid.* n. 26.
- Salatium an debeat legatis Principum, vide *Legatus.* 2
- Salatium Capellani juxta cujus Ecclesiae solitum debeat taxari? vide *Solium.*
- Salatium famulorum in concursu aliorum creditorum an praeferratur ceteris creditoribus. *p. 11. n. 47. & p. 12. n. 55.*
- Salatium quod fuerit conventum quomodo probetur. *ibid.* n. 48. An debeat famulo conduco ad annum si recedat ante annum. An & in quacumque debeat pueris. *ibid.* n. 50.
- Salatium quando dicatur praescriptum? quid de jure communi? *ibid.* n. 51. Capellani quomodo paxari debeat. *ibid.* n. 52. Salariatum an possit ius jure retentionis. *ibid.* n. 53.
- Salatium indebite solutum an repeti possit, & quando. *ibid.* n. 54. An debeat Scholarium famulis. vide *Scholares.*
- Salatium an debeat Vicario, & non solum ab antecessore an possit peti a successore? vide *Vicarius.*
- Salatium an debeat infirmo? quando non. *p. 3. n. 10. & p. 8. n. 27.*
- Salatium quid sit, & quotuplex. *p. 6. n. 1.* a quo sit fovendum. *ibid.* n. 2. quando a Principe debeat solvi de suo. vide *Princeps.* quando a patribus. vide *Partes.*
- Salatium an teneantur contribuere Clerici, & quando. vide *Clerici.* Salatium debitum pro servitiis praestitis Episcopo a quo debeat. *p. 7. n. 9.*
- Salatium quodnam dicatur competens. *ibid.* n. 10. & *seqq.* An & quando augeri debeat? *ibid.* n. 13. & 14. & *seqq.*

199. & quando sit dividendum. p. 8. n. 17. quo tempore solvi debeat. *ibid.* n. 18.
- Salarium an debeatur a die quo quis fuit ad aliquod officium promotus, aut a die quo cepit officium exercere. *ibid.* n. 20.
- Salarium in quo monetæ valore solvi debeat. p. 9. n. 22. & seqq. An salarium transmittatur. *ibid.* n. 26.
129. & seqq. an salarium debeat operario conducto ad certum tempus, si huius operas non præstet vel quando. *ibid.* n. 28. & seqq.
- An salarium debeat officiali suspensio ab officio. p. 10. n. 32. an debeat operario conducto ad servitium in certo loco, si recuset alibi servire. *ibid.* n. 33. an & quando debeat officiali falso. *ibid.* n. 34.
- Salarium an computetur in peculo castrensi vel quasi. *ibid.* n. 35.
- Salarium quibus debeat transmitti? an debeat ab Episcopo Vicario suo etiam non conventum. *ibid.* n. 37. an a successore Episcopi. *ibid.* an sit communicandum vel conferendum infirmitate. *ibid.* n. 30.
- Quando salarium computetur in legitimam? *ibid.* n. 39. & 40. an debeat salarium quod a testatore sit computatum cum legato. p. 11. n. 41. An salarium ventis nomine alimentorum. *ibid.* n. 42. An præbeat iustam causam alienationis bonorum Ecclesiæ. *ibid.* n. 43.
- Salarium promissum si opus terminetur intra certum tempus, an debeat, si terminetur intra brevius tempus. *ibid.* n. 44.
- Salarium an debeat advocato? vid. *Advocatus*.
- Salina.*
- 2 Salinarum redditus an sint de Regalibus. p. 254. n. 270.
- Salvaguardia.*
- 2 Salvaguardia a quo, & per quem possit impetrari. p. 363. n. 22.
- Salvianum.*
- 2 Salviani iudicium an sit summarium. p. 216. n. 163.
- 4 Salvianum interdictum quid sit & quomplex. p. 13. n. 1. ut competeret quæ probari debeant? & ubi non constet de hypotheca an intret Salvianum. *ibid.* n. 2. an ubi cum credito non adest hypotheca. *ibid.* n. 3. an in fundo dotali. *ibid.* an hoc interdictum auferat possessionem? cur non. *ibid.* n. 4. An competeret contra tertios possessores? an locatori pro rebus tacite obligatis. *ibid.* n. 5. an pro alimentis uxori contra tertios possessores, & quare? *ibid.* n. 6. Quid si uxor nullam auarit dotem? Quid in dote promissa & non soluta. p. 14. n. 7.
- Quibus aliis competeret, an emptori census. *ibid.* n. 8. an competeret creditori posteriori. *ibid.* n. 9.
- Salvianum & actio hypothecaria an possint in eodem libello alternative intentari. *ibid.* n. 10.
- Salvianum ut competeret qualiter creditum debeat effectum. *ibid.* n. 11. An admittat exceptiones requirentes alioquin indaginem? *ibid.* n. 12. si fuit intentatum contra emptorem an possit emptor idem interdictum intentare contra tertios possessores. *ibid.* n. 13. an competeret ex probatione crediti in genere vel quomodo de illo constare debeat. *ibid.* n. 14.
- Salus.*
- 2 Salus fuit immemor an aliquis presumatur, maxime in articulo mortis. p. 93. n. 1.
- Salvus Conductus.*
- 1 Salvus conductus an non sit fragilis cautio, & an quis teneatur eidem credere. p. 160. n. 65.
- Salvus conductus an frangatur a bannito delinquente in loco salvi conductus. p. 60. n. 6.
- 2 Salvus conductus, seu gruita a Principe facta reo, quamvis nulliter, an sit servanda. p. 106. n. 25.
- Salvus conductus a Iudice etiam male datus an sit servandus. p. 205. n. 23.
- 4 Salvus conductus a quo concedatur? an a Iudice, aut ad quem effectum. p. 15. n. 1. an datus a Iudice qui illum dare non potest, sit servandus, & quare, *ibid.* n. 2. quinam salvi conductum dare possint. *ibid.* n. 3. Datus ad se conferendum ad certum locum an teneatur datus tam pro cuncto, quam redempto. *ibid.* n. 4. An debeat concedi bannito aut condemnato ut teneatur comparere. *ibid.* n. 5.
- Salvus conductus concessus a Principe an sit punctualiter observandus. *ibid.* n. 6. an sit servandus quoad delicta in illo non expressa. *ibid.* n. 7. An debeat concedi accusato, aut inquisito de pluribus delictis si vult se purgare ab aliquo ipsorum. *ibid.* n. 8.
- Salvus conductus seu moratoria an & quando concedatur. p. 16. n. 9.
- Sanatoria.*
- Sanatoria nullitatis census quando denegetur. vid. *Papa*. 3
- Sancti.*
- Sanctorum imagines, vide *Imagines*. 2
- Sanctorum Canonizatio. vide *Papa*. 3
- Sanguis.*
- Sanguinis qualitas an sit transmissibilis. p. 152. n. 7. 1
- Sanior pars.*
- Sanior pars quænam dicatur in Capitulo, aut ecclesiis. p. 116. n. 10. & p. 370. n. 40. Et an præferatur majori parti. *ibid.*
- Satisfactio.*
- Satisfactio quid sit, & quando intelligatur cum fideiussore, & quando non. p. 16. §. 1.
- Satisfactio cum fideiussore, qualem fideiussorem requiratur, ut dicatur idoneus? *ibid.* §. 2.
- Fideiussor de iudicio sibi quid sit, & imponet, & ejus natura. *ibid.* §. 3.
- Satisfactio de iudicio sibi, & iudicio solvendo a quibus præstanda vel non. p. 17. §. 4.
- Satisfactio de iudicio sibi, & iudicio solvendo quid operetur. p. 18. §. 5.
- Satisfactio, de iudicio sibi, quamdiu daret. *ibid.* §. 6.
- Satisfactio de iudicio sibi & iudicio solvendo, in quibus differant. *ibid.* §. 7. ¶
- Scala.*
- Scala applicans ad fenestras mulieris honeste pro tentanda ejus castitate qua pena teneatur. p. 19. n. 1.
- Scandalum.*
- Scandalum, vide etiam supra in verbo *Actus*. 1
- Scandala quænam dicantur gravia, & quomodo sint verificanda ad effectum dispensationum in impedimentis matrimonii. p. 323. n. 183.
- Scandala ut videntur quænam liceant, & quænam non. *ibid.*
- Scholares.*
- Scholasticum famulus an debeat salarium in utroque foro. p. 19. n. 2. an scholares possint capi in scholis. *ibid.* n. 3. an qui per decennium fuerunt in Diocesi, si habent animum redeundi in patriam an sint subditi, & possint ordinari. *ibid.* n. 3. & pro scholasticis quis haberi debeat? *ibid.* n. 4.
- Scholaris mactulatus.*
- Scholaris mactulatus quid sit; De ejus privilegiis. p. 4 19. ¶
- Schismatici.*
- Schismatici qui dicantur pejores barbaris, & quibus x. quiparentur. p. 19. §. 1.
- Schismaticorum pœne quæ sint. *ibid.* §. 2. ¶
- Scientia.*
- Scientia indignitatis electi an presumatur in eligentia. p. 2. 13. & p. 370. n. 38. Et an possit ignorantia pro-

- probari juramento eligentium. *ibid.* Quid in Episcopo conferente beneficia indigis. *p. 73. nu. 41.*
- Scientia homicidii, aut delicti perpetrandi an & quando presumatur in auxilium dante. *p. 59. num. 1. & p. 60. n. 10.*
- Scientia impedimenti in contrahentibus matrimonium quando presumatur adfuisse, & quando non. *p. 324. num. 184. & seqq.*
- Scientia, quod bona sint emphyteutica an, & quando in hæredem emphyteuzæ presumatur, aut sit probanda. *p. 337. num. 21.*
- Scientia devolutionis, vel caducitatis an, a quo, & quomodo sit probanda in potestate renovationis, ad hoc, ut tempus eidem curat. *p. 388. nu. 104.*
- Scientia vacationis beneficiorum suæ Diocesis an presumatur in Ordinario. *p. 393. num. 18.*
- Scientia & patientia adversarii quando sit necessaria, aut probanda ab illo, qui vult probare possessionem, vide supra in verb. *Possessio. Prescriptio.* & infra verb. *Servitus.*
- Scientia illius, de cujus interesse agitur, an requiratur in consuetudinis introductione. *p. 239. n. 26. & p. 270. n. 23. §. que quidem.*
- Scientia an requiratur in ratificatione, vide *Ratificatio.*
- Scientia & patientia Superioris dispensare valentis, & impedire potentis alicuius actum alias illicitum, aut nullum, an inducat dispensationis presumptionem. *p. 323. n. 186.*
- Scientia, vide etiam *Notitia.*
- Scientia officialis quando noceat principi. vid. *Officium.*
- Scientia crediti hypothecati quomodo probetur. vid. *Rent.*
- Scientia in quo presumatur? *p. 30. n. 1.* Scientia adversarii an attendatur in possessorio summario? an quando agitur de præscribendo liberate beneficii contra usurpatorem? *ibid. nu. 2.* in Principe inhabilem promovente quomodo probetur? *ibid. nu. 2.* in Principem inhabilem promovente quomodo probetur? *ibid. nu. 3.* scientia & patientia Episcopi unde refertur. *ibid. numer. 4.* an possit probari conjecturis, & per testes singulares. *ibid. nu. 5.*
- Patroni de præsentatione privativa alterius patroni ex quibus presumatur? *ibid. num. 6.* in præjudicialibus an sufficiat alicuius actus in genere, sed qualis requiratur? *ibid. num. 7.* in filiis, quid patet dispositive, an & quando presumatur? *ibid. nu. 8.* ad effectum pænz qualis debeat effectus? *ibid. num. 9.* an cum patientia requiratur ad inducendum præscriptionem. *ibid. num. 10.* Scientia fidelicommissi in renuntiante per quos testes presumatur. *ibid. num. 11.* Scientia qualis requiratur ut actus ratificatus dicatur? *ibid. num. 12.*
- Principis an habeatur pro causa concessionis? *ibid. nu. 13.* Canoniconum an inducat ratificationem alienationis factæ per procuratorem. *ibid. num. 14.* Procuratoris an afficiat Dominum? *ibid. num. 15.* Patris de pecuniarum exactione a filio facta quomodo probetur? *ibid. num. 16.* Scientia juris an presumatur in vitis ingenio & scientia conspiciatur? *p. 21. nu. 17.* quæ requiratur in hæredem ut caducas a Domino contra illum inentari possit. *ibid. num. 18.* Presumptum ex quibus oriatur? *ibid. n. 19.* Quando non habeatur pro consensu? *ibid. nu. 20.* testamenti paterni quando arguatur. *ibid. n. 21.* In quibus casibus sufficiat. *ibid. n. 22.* In fratre de donatione facta a patre alteri fratri unde presumatur? *ibid. num. 23.* fidelicommissi unde refertur. *ibid. ibid. 24.* Emptoris quod non tota res vendita spectaret ad venditorem ex quibus refertur. *ibid. num. 25.* Possessoris quando sit necessaria ut per actus contrarios illi præjudicetur? *ibid. num. 26.*
- Quando agitur de jure questio amittendo aut incurfu pænz, qualis debeat esse. *ibid. num. 27.* Banni publicati in civitate an presumantur in pagis? *ibid. nu. 29.* elicta con conjecturis & presumptionibus an dicatur vera? *ibid. num. 30.*
- Scientia existentis census quomodo probetur. *ibid. n. 31.* An presumatur in his que afferunt commodum. *ibid. nu. 32.*
- An presumatur vel debeat probari? Donationis quando

presumatur? *p. 22. num. 34.* Qualis dicatur perfecta? *ibid. num. 35.* Scientia quando non sufficiat? *ibid. num. 36.* an instrumenti presumatur ex sanguinis conjunctione? *ibid. num. 35.* quando presumptum sufficiat? *ibid. nu. 38.* actum publicorum & notorum, in quo presumatur. *ibid. n. 39.*

Scriptura.

- Scripturarum editio, vide supra in verb. *Editio.*
- Scripturarum existentia apud alicuium an, & quomodo sit probanda ab illo, qui petit illarum editionem? *p. 363. n. 15. & seqq.*
- Scripturarum amissio quomodo probetur, & an juramento? *ibid.* & qui illas habuit de præterito, an presumatur adhuc easdem habere, donec contrarium probetur? *ibid.*
- Scripturarum editionem, an exhibitionem petens an censetur approbare contenta in illis? *p. 364. nu. 24.*
- Scripturas qui semel produxit, aut edidit, an possit ponere, illasque retrahere? *ibid. n. 25.*
- Scripturam producentis an sibi præjudicet, si pars adversa conatur illam impugnare. *p. 433. nu. 20.*
- Scriptura falsa in una parte an, & quando sit falsa in totum. *p. 435. n. 49.*
- Scriptura an sit necessaria in contractu Emphyteutici? *p. 377. n. 2.* Et quando presumatur confecta, tanquam necessarium quid antecedens? *ibid.*
- Scriptura an sit de substantia exemptionis? *pag. 448. num. 15.*
- Scripturæ ablatio, cancellatio, falsificatio &c. a quo a presumatur facta? *pag. 5. numer. 15. & seqq.* Et quando, ac quomodo puniatur, vide in ver. *Falsum.* *p. 4. per tot.*
- Scripturæ aliqua alia miscellanea, concordata, quæ dicuntur in ver. *Instrumentum.* *p. 184. & seqq.*
- Scriptura, vide etiam *Liber.*
- Quotuplex sit Scriptura? quæ privata? *p. 22. n. 1.* privata in gehere sumpta an probet? *ibid. num. 2.* Facta per modum attestationis, si est privata, an probet? *ibid. num. 3.* pro scribente an probet? *ibid. n. 4.* quando privata probet? *pag. 23. n. 5. & seqq.* contra scribentem? *ibid. num. 7.* an subscripta a tribus? *ibid. n. 8.* & quæ tunc requirantur? quid si unus ex tribus testibus suis mortuus, & duo tantum recognoverunt scripturam, etiam talis scriptura præferenda instrumenti publico posteriori? *ibid. n. 9.* ut probet contra scribentem an sufficiat, quod fuerit citatus ad recognoscendum? *ibid. num. 10.* an probet etiam contra producentem? *ibid. num. 11.*
- Quamnam dicatur scriptura publica & authentica? *ibid. num. 12. & 13.* & quando plene probet? *p. 24. num. 14. & 15.* Confessata & recognita qui acquiratur? *ibid. num. 17.* probata per comparationem litterarum quam probationem faciat? *ibid. num. 18.* & comparatio, in quibus casibus fieri possit? *ibid. num. 19.* & qualiter fiat? *ibid. num. 20. & seqq.* quando faciat plenam fidem? *p. 25. num. 15.* quamnam dicatur magni momenti? *ibid. num. 26.* Comparatio litterarum an habeat locum in criminalibus? *ibid. num. 27.* an in libris rationum faciat comparatio plenam fidem. *ibid. num. 29.* an quæ a paribus non fuit subscripta, sed tantum a testibus. *ibid. nu. 30.*
- An sit stricti juris. *ibid. num. 31.* quando minus perfecta probet. *ibid. num. 32.* an vera in una parte presumatur vera in totum. *ibid. num. 33.* privata tutoris an probet debitorem solvisse contra pupillum. *ibid. num. 36. 34.* In lapidibus monumentorum in columnis antiquis, muris, & parietibus an probet. *ibid. num. 35. & 36.* Privata patris an probet ætatem filii. *p. 26. n. 37.*
- Privata contra quos probet. *ibid. num. 38. & 39.* a sui valorem quæ requirit. *ibid. num. 40.* administrata quomodo probet. *ibid. num. 41.* an quam quis impugnavit, postea per se uti possit. *ibid. num. 42.* an sit de essentia cambii. *ibid. num. 43. & 44.*
- Scriptura extracta ex archivio Civitatis quando & inter quos probet. *ibid. num. 45. & seqq.* Extracta ex archivio publico? & an probet? *ibid. num. 47.* An data per archivistam? quid si agitur de interesse mensæ Episcopalis. *ibid.* Extracta ex archivio monasterii an probet contra tertium, & quando? *ibid. num. 48.*

Scripturæ amiffio quomodo probetur? *ibid.* *num.* 49.
Informis unde accipiat robur. *ibid.* *num.* 50. Privata
quando dicatur fufficiens recognita. *ibid.* *num.* 51.
Privata an probet in præjudicium Ecclefie. *ibid.* *num.*
53. an fit neceffaria in iurifpatronatus donatione? *p.*
25. *n.* 54. Quando habeatur pro recognita? *ibid.*
num. 55. an non recognita parte citata faciat fidem.

Scripturæ laceratio facta ab antecelfore in Epifcopatu an
operetur probationem ibi contentorum in præjudicium
fuffefforum? cur non. *ibid.* *num.* 57.

Scriptura fi fuit probatum quod apud aliquem exiftat,
allegans illam fe defiffie habere, an teneatur probare.
ibid. *num.* 58. Scripturæ exiftentia in archivio
quomodo probetur. *ibid.* *num.* 59. an ut quis teneatur
exhibere fcripturam debeat probari illius exiftentia?
ibid. *n.* 60. Non recognita an probet & quando?
ibid. *num.* 61. Non exhibitum in actis parte ci-
tata cum termino ad dicendum contra an dicatur de
actis, & fidem faciat? *ibid.* *num.* 63. Scriptura te-
ftamentum a Notario fcripti coram teftibus quando di-
catur authentica. *ibid.* *num.* 63. an accipiat robur ab
obfervantia, vide *Obfervantia*.

Ap. præjudicet producenti, vide *Producenti*.

Scrutator. Scrutinium.

- Scrutatores ad electionem Prælatutz & quoniam, quot,
& a quibus fint eligendi, & quomodo, ac quæ fit
illorum potestas, & officium. Item qualiter fcruti-
nium fieri debeat, aut publicari, vide in ver. *Ele-
ctio*. *p.* 359. & feqq. & *p.* 372. *n.* 60. & feqq.

Sedes. Sedilia.

- Sedes Epifcopalis, vide *Epifcopalis Sedes*.
- Sedilia an poffint habere Laici in Ecclefia. *p.* 274.
num. 15.
- An quis poffit habere fedilia in Ecclefia invito Epifco-
po? *p.* 27. *num.* 1. & talis licentia cum quali clau-
fula foleat dari? *ibid.* *n.* 2. formalicentia. *ibid.* *n.* 3.

¶ Seditio.

- Seditio quid fit, & qua pœna puniantur feditiofi. *p.* 27.
¶

Seminarium.

- Seminarii taxam an folvere teneantur loca, ubi funt fe-
minarii diftentionum, & decentionum an commune Ec-
clefiæ bonum. *p.* 457. *num.* 54.
- Seminarium qualiter erigendum, vide *Epifcopus*. an fit
locus pius. *p.* 29. *n.* 8. feminarii taxa, vide *Locus*.

Senatus.

- Senatus Confultus Macedonianus, aut Vellejanus, vide
Macedonianum. Vellejanum.
- Senatus Contuitus Vellejanus, vide *Atulier. Uxor*.

Senectus & Senex.

- Senex ad effectum excufationis e tutela, & aliis quis
dicatur. *p.* 22. *num.* 3.
- Senes an veniant nomine infirmorum, ad effectum lu-
crandi diftributiones quotidianas etiam non frequen-
tando rebutum? *p.* 325. *num.* 8.
- Senectus quis dicatur, & an fit veneranda. *p.* 29. *n.*
1. quis fit & dicatur senex? *ibid.* *n.* 2. An fexa-
genarius, qui in iuventute vixit ingreffum religionis
an fit folutus voto? *ibid.* *num.* 3. & 4. an iurigne
poffit corrigere iuniorum. *ibid.* *num.* 5.

Sententia.

- Sententia quas executionem, vide etiam fuprà in ver-
bo *Executio*.
- Sententia condemnatoria lata contra reum abfentem,
poffea capdum, an debeat eidem una cum actus com-
municari antequam exequatur. *p.* 107. *n.* 9.
- Sententia lata contra reum contumacem an, & quan-
do tranfeat in iudicium, ita ut amplius non audia-

tur poffea comparens.

p. 236. *n.* 16.
Sententia an poffit fieri fuper aliis, quam fuper petitis;
& fic non conformis libello ob claufulam *folæ ver-
tute infpecta*, in commiffione poffunt? *p.* 173. *nu-
mer.* 44.

Sententia declaratoria an fit neceffaria, quando quis eff
ipfo iure privatus Beneficio ob delictum &c. *p.* 439.
n. 78. & fuprà in verbo *Clericus*. aut alias in penis
ipfo iure incurfis? *p.* 349. *n.* 3. Aut ad incurtendam
in confcientia pœnam privationis diftributionum quo-
dianarum? *p.* 325. *n.* 14. Aut in cafu, quo emphy-
teuta ipfo iure privatur? *p.* 437. *num.* 63. feu ante-
quam quis poffit ab emphyteufi expelli ob alienatio-
nem emphyteuticæ, aut ob canonem non folutum.

p. 382. *num.* 50.
Sententia lata contra coadjutum, an noceat coadjutori
non citato? *p.* 201. *n.* 19.

Sententia lata contra antecelforem Parochum in deci-
mis, an officia etiam fuffeffores. *p.* 282. *n.* 120.

Sententia lata contra principalem, an poffit exequi con-
tra fidejuffores ad caufam non citatos? *p.* 430. *n.* 1.

Sententia divorii five quoad nocentem, five ad favo-
rem innocentis an tranfeat in iudicium. *p.* 326. *n.*
25. & feqq.

Sententia lata ad favorem poffefforis an excludat in il-
lo mala fidem? *p.* 271. *n.* 33.

Sententia alternativa an valeat? *p.* 266. *num.* 183.
- §. *primo refolvitur*. & an fententia dubia, & obfu-
ra. *ibid.*

Sententia executiva an reformetur propter exceffum, aut
an reformetur propter exceffum, aut an debeat in to-
tum revocari? feu an exceffus in parte reddat eam
nullam in totum? *p.* 428. *num.* 3. & 5. & *p.* 430.
num. 12.

Sententia aut rei iudicatæ executio an retardetur, aut
impediatur ob revisionem petitam: Item quando ap-
paret die nullitate ob defectum citationis, mandati,
iurisdictionis, &c. Item ob exceptionem melioramen-
torum. Item an pendente caufa reftitutio in integ-
rum, aut alias, vide diverfa miffellanea in ver. *Exe-
cutio*. *p.* 430. *num.* 2. & feqq. & in ver. *Exceptio*.
p. 420. & feqq.

Sententia an tranfeat dominium? *p.* 435. *n.* 1.

Sententia probabilis, vide *Opinio*.
Sententia an ferri poffit die feriato faltem pro caufa, &
apia, alimentorum, vel perfona miferabili, aut in a-
liis caufis? *p.* 16. *num.* 13.

Sententia lata contra debitorem principalem abfentem,
& contumacem, an poffit exequi contra fidejufforem
non citatum, nec audientem: feu an ille poffit fuo iu-
ra deducere &c. *p.* 46. *n.* 110. & 112.

Sententia, & executio relaxata contra defunctum pro
fuo debito, an, & quando poffit exequi contra hæ-
redem. *p.* 116. *n.* 42.

Sententia an poffit in criminalibus ferri contra reum
nec confeffum, nec convidum? *p.* 176. *n.* 32.

An contra reum abfentem, & de materia. *p.* 178.
num. 33.

Sententia an tranfeat in iudicium lapfis fualibus, &
an poffit tunc caufæ reftitui? *p.* 180. *n.* 4. & feq.

Sententia fuam an poffit Iudex declarare etiam parte
non citata; item an revocare, aut cognofcere de il-
lius nullitate &c. *p.* 206. *num.* 24. & *p.* 207.
num. 51.

Sententia fi non iuftificetur ex actis, an probet fupra-
iron. & alia: quid in antiquis, & de materia. *p.* 244. *n.* 171.

Sententia an poffit exequi a Laicis contra Clericos, vi-
de fuprà in verbo *Laici*.

Sententia fuper libello nullo, an valeat, vel an teneat
ipfo iure. *p.* 318. *n.* 14.

Sententia an poffit effe alternativa, quando libellus eff
alternativus. *p.* 319. *n.* 25.

Sententia lata non confitto de mandato, fi poffea poff
fententiam probetur mandatum an valeat? *p.* 200.
num. 78.

Sententia quando eff dubia & obfcura, an ejus nullitas
fuffineri debeat. *p.* 201. *n.* 85.

Sententia favorabilis an excludat malam fidem a poffef-
fore, vide *Mala fides*.

Sententia lata ad favorem mandataril an profuit mandan-
ti, vide *Mandans*.

Sententia lata contra minorem earentem Curatore an valeat, quid si processu fuit fabricatus contra procuratorem a minore constitutum? *p. 93. nu. 6.*
 Sententia lata super processu nullo a Iudice appellatio- nis an possit reformari? aut debeat pro nulla pronuntiari. *p. 196. n. 38.*
 Sententia si de processu non constat an sit ipso iure? *ibid. num. 30.*
 Sententia per falsum procuratorem obiecta an & contra quem valeat? *p. 197. num. 50.* an valeat si quis fuit citatus per citationem invalidam, vide *Nul- litas.*
 Sententia interlocutoria lata patet non citata an ipso iure valeat? *p. 199. n. 69.* quid si vim definitivæ ha- beat? *p. 200. n. 71.*
 In antiquis an præsumatur valida? *ibid. num. 73.*
 Sententia lata in favorem possessoris male fidei an pur- get illius malam fidem. *p. 367. num. 63.*
 4 Sententia quid sit? *p. 29. n. 1.* quæplex. *ibid. nu. 2.* & 3. qualiter debeat fieri? *ibid. num. 4.* quali sententia debeat esse? *p. 30. n. 5.* & *segg.* lata contra leges vel Canones an valeat & an excuset confectio- do? *ibid. num. 10.* & 11. sententia an possit fieri pro una parte? *ibid. nu. 11.* an nulla in una parte sit etiam nulla in aliis? *ibid. num. 12.* an lata sub conditione extrinseca sive de presenti sive de futuro sit valida? *p. 31. n. 14.* Lata contra decisionem to- larem an valeat? *ibid. num. 13.* Deferens parti iura- mentum aut dans facultatem iurandi an sit condition- ali & valeat. *ibid. numer. 15.*
 Contra contumacem in civilibus qualis debeat? *ibid. nu. 16.* & 17. & an valeat si contumax non fuit ci- tatus. *ibid. num. 18.* & 19. & quæ sententiæ debe- ant præcedere. *ibid. num. 20.* quomodo debeat ferri? *ibid. numer. 21.* in quo loco. *p. 32. num. 22.* quo tempore. *ibid. nu. 23.* Contra quem debeat ferri. *ibid. n. 24.* an lata contra mortuum valeat? & quando? *ibid. numer. 25.* quibus noceat vel non? *ibid. n. 26.* & *segg.* Declaratoria incurisionis censu- rarum lata contra non citatum personaliter an valeat? *p. 33. num. 31.* an criminalibus possit valide ferri de nocte? *ibid. n. 32.*
 Sententia excommunicationis an possit valide ferri, si non præcessit trina monitio? *ibid. n. 33.* criminalis an possit ferri & exequi die festo in honorem Dei? *ibid. nu. 34.* Lata contra principalem in pena pecu- niaria non citatis ad illam iudicisforibus an valeat? *ibid. nu. 35.* Usuraria an possit a Iudice rescindi? *ibid. nu. 36.* & an usuraria transeat in iudicium. *ibid.*
 Sententiæ plurium Iudicum ordinatarum vel delegato- rum discordantium in summa vel in tempore, si omnes sunt Iudices criminales super eodem delicto an valeant? vel quando maneat suspensæ? *ibid. n. 37.* sententia lata contra rem in loco delicti an pos- sit in alio exequi? *ibid. n. 38.* excommunicationis quomodo debeat ferri? *ibid. nu. 39.*
 Sententia definitiva an possit declarari a Iudice qui eam tulit: cur non. An interlocutoria & qualis? *ibid. nu. 40.* Lata de consilio sapientis an possit revocari de consilio aliter sapientis? quando non? *ibid. nu. 41.* nulla quæ sit. *ibid. num. 42.*
 Sententia super professione Regularis ab Episcopo sine superiore Regularium an valeat? *p. 34. nu. 43.* Lata ab Archiepiscopo vel Nuntio apostolico contra sub- ditos sufraganeorum in prima infantia an valeat, cur non? *ibid. nu. 44.* Lata pro fraudem an valeat, vel debeat rescindi? *num. 11.* 45. Lata sine præbationi- bus an valeat? *ibid. num. 46.* quomodo interpretan- da. *ibid. num. 47.*
 Sententia in casu *L. 2. C. de rescind. vend.* qualis de- beat esse? *ibid. nu. 48.* lata prout in seculum quando valeat, vel non? *ibid. n. 49.* an debeat esse subscri- pta a Notario, aliter an valeat? *ibid. n. 50.* quomo- do debeat publicari. *ibid. num. 51.* an habeat præ- sumptionem pro se, quod fuerit iuste lata? & quid operetur? *ibid. n. 52.* Lata non consilio de manda- to, si revera illo tempore exstabat mandato non pro- ductum, & postmodum producaur, an sustineatur. *ibid. num. 53.*
 Sententia Episcopi an probet iurispatronatus, & quan- do. *ibid. n. 54.* sententia quando dicatur antiqua;

ibid. num. 55. lata cum causæ cognitione, & audio fisco Ecclesiæ, si transit in iudicium, an probet iurispatronatus? *ibid. nu. 56.* Lata a Vicario mortuo Epi- scopo, cuius tamen mors ignorabatur, an valeat, si illam fecit Vicarius? *ibid. n. 57.*
 Sententia a qua non fuit appellatum, quin vim habeat? *ibid.* sententias quando duo Iudices ordinarii diversas sententias protulerunt, quam prævaleat? *ibid. nu. 58.* Lata contra possessorem feudum an noceat vacuis, si non fuerint citati ad sententiam. *ibid. nu. 59.* sen- tentia secunda lata contra primam quæ transit in iu- dicium, an & quando valeat. *ibid. n. 60.* Lata su- per possessore plenario an sit definitiva? quid si fuit lata super possessore summario. *ibid. n. 62.*
 Interlocutoria quando habeat vim definitivæ? *p. 35. n. 63.* super omisiss, si libellus contineat plura capita an præjudicet, qui super illis possit agi & pronun- tiari. *ibid. num. 64.* Lata in contumaciam an probet caducitatem. *ibid. num. 65.* Definitiva post annum, an possit exequi sine nova citatione, aut quando. *ibid. num. 66.*
 In quo iudicio repellat appellacionem suspensivam. *ibid. num. 68.* Declaratoria quando requiratur conformium exequio quibus exceptionibus retardetur. *ibid. num. 69.* Quando sententiæ dicantur conformes. *ibid. nu. 70.* Dux conformes quando stent loco trium. *ibid. num. 71.*
 Quomodo sententia transeat in iudicium. *ibid. nu. 72.* an si est nulla transeat in iudicium, an pendente ter- mino ad appellandum. *ibid. num. 73.* quid si in actis non iustificetur, an in matrimoniali causa sen- tentia transeat in iudicium. *ibid. num. 75.* quid si sententia fuit lata pro matrimonio. *p. 36. n. 76.* an sententia divorcii. *ibid. nu. 77.* an excommunicatio- nis, suspensionis & interdicti. *ibid. num. 78.* an in causa Beneficiali sententia transeat in iudicium. An lata ex falsis instrumentis, aut falsis testimoniis. *ibid. num. 80.*
 An sententia pretextu instrumenti noviter reperti sit re- tractanda. *ibid. num. 81.* Decendum quando inci- piat currere, & quomodo currat. *ibid.* Quomodo sententia probari possit. *ibid. num. 83.*
 An & quomodo executio sententiæ possit impediri a ter- tio. *ibid. num. 84.* Sententia in iudicium prolata an statim exequi debeat, aut quanto tempore expe- ctari. *ibid. n. 86.* Sententiæ quæ condemnant rem ad traditionem possessionis an satisfiat, si pro posses- sione tradantur pigora. *p. 37. n. 87.*
 Sententia an noceat successoribus, vide *Transmissio.*

Separatio.

Separatio conjugum quoad thorum, aut vinculum, vi- de aliqua in ver. *Conjuges.* *p. 226.*
 Separatio thori quibus, ac quibus ex causis sit licita? an possit fieri propria auctoritate, aut an sit expectan- da sententia Iudicis, & alia miscellanea de mareria, vide in ver. *Divortium.* *p. 327. & segg.*
 ¶ Separatio bonorum quando & qualiter fiat, vide in Elenco. *p. 37. n. 4.*
 Sepeliens. Sepultura, & Sepeliri.
 Sepeliens bannium in loco, a quo erat bannitus, an incurrat penam sævimenti banniti. *p. 61. nu. 12.*
 Sepulturam in qua ætate quis sibi possit eligere. *p. 82. nu. 1.*
 Sepulturam an possint parentes pro filii impubertibus eligere ex consuetudine, etiam in præiudicium Paro- chiaz. *p. 239. nu. 15.*
 Sepultura dominium, aut ius utendi an vendi possit. *p. 413. n. 2.* quomodo probetur. *ibid.*
 Sepultura: usus an possit concedi absque Beneficio Apo- stolico. *p. 31. sub num. 37.*
 Sepultura an debeat gratis dari, & an possit ex con- suetudine pro illa aliquid recipi. *p. 239. n. 16.*
 Sepultura quoad censuris interdictis aut interdictis, vel tempore interdicti, vide in ver. *Censura.* *p. 135. nu. 49. & p. 141. nu. 105. & segg.*
 Sepultura Ecclesiastica an sit licita in Ecclesia polluta, & quando. *p. 358. n. 64.*
 Sepeliens hæreticos an, & quando sint excommuni- cati. *p. 24. n. 14.*
 Sepul.

- Sepulchrum eligens extra Parochiam, aut apud Regulares, an possit cogi, five ipse, seu ejus heredes, a Parochia ad aliquid prestandum prater consuetam elemosinam? *p. 121. nu. 23.*
- Sepulchrum electio facta in infirmitate an censetur revocata per convalescentiam? *p. 166. num. 4.*
- 4 Sepeliri intra Ecclesiam quinam olim possent? *p. 38. n. 1. quoniam hodie.*
- Sepulchrum quinam eligere possint & ubi, *ibid. num. 2.* quid si sepulchrum mortuus non elegit, ubi sit sepeliendus? *ibid. num. 3. & 10.* sepulchrum jus a quo concedi possit? *ibid. num. 3. & quomodo.* *ibid. nu. 3.* an hoc jus transeat in successores? quid si est familiare ad quos? *ibid. nu. 4. & 5.* an hoc jus possint habere Laici contra Episcopum, quin ille concedere possint licentiam inducendum aliud tunus in idem sepulchrum, an omnino claudere. *ibid. nu. 5.* an Laicus contra alium se manentem in sepulchri usu. *ibid.* An provinciales Regularium possint in suis Ecclesiis dare jus sepulchra? *ibid. nu. 6.* Forma licentiae pro sepulchro in Ecclesia.
- Sepulchra electio qualis debeat esse? *ibid. n. 8.* an patium de illam eligendo valeat? *ibid.* Mortuus in Monasterio ubi erat hospes ubi debeat sepeliri, vid. *Laiciz.* Sepulchra electio quomodo probetur. *p. 39. n. 15.* Eligens sepulchrum extra Parochiam an illi debeat quartam Parochialem? *ibid. n. 16.* & quare hae quarta debeatur? *ibid. num. 17.* & hae quarta seu portio canonica ex quibus detrahatur. *ibid. num. 18. & 19.* quid si mortuus aliquid legavit? Parochia loco quartae quod est aequale quartae? & quid in dubio praefertur. *ib. n. 20.* an detrahatur de censibus, quae feruntur ad manus? an de relictis in vita. *ib. n. 21.* & expense funebres a quibus debeant fieri. *p. 40. num. 24.*
- Sepulchra an possint denegari cadaveri propter res illicitas? & an impedientes sepulchrum incurrant infamiam? & quas alias penas. *ibid. nu. 26.*
- Sepulchra an debeat dari gratis. *ibid. n. 28.* & an pro illa aliquid exigi possit. *ibid.* Sepulchra locus vel fundus an vendi possit. *ibid. nu. 29.* quid si locus vel fundus sit sacer. *ibid. n. 29.* an liceat aliquid vendere vel dare pro honorario loco. *ibid. num. 30.*
- Parochus pro actu sepulchra aliquid exigens an & quod delictum committat? *ibid. num. 31.* processio funebria a quibus praefertur? vide *Ordo*, & qualis debeat esse? sepeliens alienum Parochinum ad quid tenetur. *p. 41. n. 38.* In materia sepulchrae an dicitur appellatio, vide *Appellatio*. Sepulchra Ecclesiastica quibus denegentur. *ibid. a nu. 40. usque ad 61.* signa poenitentiae quomodo probentur. *p. 44. nu. 62. & 63.* ubi forma delegationis, & interrogatoria.
- Sepulchra ascendendum an transeat ad descendentes & contra, vide *Descendentes*. Sepulchra electio facta in Ecclesiis monialium an valeat, vide *Electio*.
- Jus sepulchrae an sit diversum a iurisdictione, & an ex illo ad hoc inferri possit. *p. 45. n. 76.* an transmittatur, vide *Transmissio*.

Sepulchrum.

- 1 Sepulchrorum iura an transeat in fideicommissarium universalem? *p. 29. num. 13. & seq.*

Sequestratio. Sepulchrum.

- 1 Sequestratio fructuum Beneficii an possit fieri licite pendente. *p. 37. num. 12.*
- Sequestrum, aut arrestum an possit fieri in aliena Dialectica. *p. 399. n. 82.*
- Sequestrum, vide *Arrestum*.
- 3 Sequestratio possessionis an grivet aliquam possessionem. *p. 30. nu. 39.* An a sequestratione, detur appellatio, vide *Appellatio*.
- 4 Sequestrum an sit de genere prohibitorium, quando non. *p. 45. n. 1.* an possit fieri ab illo, qui non potest citare eum cujus sunt res sequestrandae. *ibid. nu. 2.* an factum a Iudice advocante ad se possessionem rei lingiose privet possessorem possessione sua. *ibid. n. 3.*
- Sequestrum de rebus Ecclesiasticis coram Laico a quo Iudice fieri debeat. *ibid. num. 4.* fructuum Beneficii quando fiat. *ibid. nu. 5.* an fieri possit, si non probatur saltem semper debuit principale, pericu-

lum ne res consumatur, aut debitor deficiat esse solvendo. *p. 46. n. 6.*

Sequestrum voluntarium an det possessionem sequestri, an necessarium. *ibid. nu. 7.* quomodo tollatur. *ibid. num. 8.*

Sequestrari possessio beneficij quando debeat. *ibid. n. 9.* Sequestrum facti an sit prohibitorium. *ibid. num. 10.* apud quem debeat fieri. An possit fieri apud ipsum debitorem, & quando? *ibid. num. 11.* ab initio litum an sit licitum. *ibid. numer. 12.*

Sequestrum quando opponi solcat. *ibid. numer. 13.* an opponi non citato possitore, quando non. *ibid. n. 14.* sequestrum super beneficio decretum contra resignantem an possit exigi etiam contra resignarium. *ibid. num. 15.*

Sequestrum novum ad instantiam appellantis an possit decernere Iudex appellationis, vide *Judex*.

Sequestrum in causis beneficiis quomodo duret. *ibid. num. 17.* Factum ad instantiam creditoris pro certa summa cum clausula salvo jure & sine praedictis majoris summae, an excludat, quin major summa debeatur. *ibid. num. 18.* an sit de genere prohibitorium, & quare. *ibid. num. 19.* quando non.

Sequestrat dequatur in bonis debitoris, si in administratione turbetur, quae remedia competant creditoribus. *ibid. num. 20.* si fuit de mandato Iudicis electus an teneatur etiam de illius mandato restituere. *p. 47. n. 21.*

Sequestrat Beneficii an conferat vel praestet beneficia. *ibid. num. 22.* Sequestrat non contradicens, sequestrat an videatur illud acceptare, quid si per multos dies taceat. *ibid. nu. 23.*

Sequestrat vacatarum mariticum an teneatur del factibus & fructibus, si filius neglexit submittere talem. *ibid. n. 24.* & talis sequestrat qui comparatur. *ibid.* Sequestrat officium an sit voluntarium, & quando sit necessarium. *ibid. num. 25.*

Servitus.

Servitutum imponere an sit alienare. *p. 31. num. 37. in princ.*

Et servitus an possit ab emphyteuta imponi in rebus emphyteuticis, & quomodo. *p. 380. nu. 37.*

Servitutes negatoriae ut praefertantur, aut in illis possessio acquiratur, an debeat concurrere scientia, & patientia illius, de cujus praedictis agitur, & quidem in contraditorio, seu, ut sint petita, & denegata &c. *p. 231. num. 43. & p. 270. nu. 23. & quae quidem.* *p. 271. nu. 31.*

Servitus accedendi propria molendina, aut prohibendi ne nova construantur, quomodo praefertantur, remissive. *p. 337. nu. 27.*

Servitutum habens in aliquo fundo, an possit Domino fundi prohibere mutationem culturae, per quam servituti praedictatur, remissive. *p. 281. n. 110.*

Servitutum non fabricandi an possit quae cogi ad vendendum. *p. 1. num. 6.*

Servitus juris pascendi quomodo praefertantur, & illius praedictio probetur, & alia, vide in ver. *Jus pascendi*.

Servitus limitata ad unam rem, an extendatur ad aliam. *p. 47. n. 1.* Realis an transmittatur, & ad quos. *ibid. num. 2.* Vix, vel transitus an debeatur statui vel socio dividendi, & quando. *ibid. nu. 3.* an servitus praedictatur. *ibid. num. 4.* Realis habens causam continuam vel quasi quanto tempore praefertantur, & quid praefertantur debet probare. *ibid. num. 5.* Negativa quomodo possit acquiri. *ibid. n. 6.* Fensitae quomodo praefertantur. *ibid. n. 7.* Urbana hypothecari? an rustica. *ibid. num. 8.*

Alius non tollendi & luminibus officiendi an intelligatur tacite impedita super domo retenta ad favorem alienae, si ambe erant ejusdem Domini? *ibid. nu. 9.* an acquiratur praedictio, testamento, & sententia. *ibid. num. 10.*

Servus.

Servus confugiens ad Ecclesiam an gaudet immunitate Ecclesiastica contra Dominum suum, & quando. *p. 351. n. 40.*

Servus offendens injuriantem Dominum cujus mandato facere. *ibid. num. 3.*

- facere videatur, vid. *Mandatum*. an possit profiteri in religione? *p. 472. num. 96.*
4. Sciri & quales an sint irregulares? *p. 48. nu. 11.* an ordinari de consensu ratio suorum Dominorum sint liberi, quid si prima ratione consilia fuerint ordinati? *ibid. nu. 12.* an possint sine licentia Dominorum ingredi Religionem? quid si Domini inatrimonium illos non repellant? *ibid. nu. 13.* an possint retinere ea, quae in testamento fuerint relicta, & quando? quomodo acquirant libertatem? *ibid. num. 15.* servus Christiani qui a S. Inquisitione fuit damnatus tanquam haereticus an fiat liber? *ibid. n. 16.* an possit donare sibi relicta, ut eorum dominum non acquiratur Domino? *ibid. n. 17.* an valide contrahat matrimonium cum, vel sine Domini consensu? *ibid. n. 18.* quomodo quis servus efficiatur? *ibid. n. 19.* Caput in bello iusto an possit fugere etiam inter Christianos? *ibid. n. 20.*
- Javias a suo Domino an possit castrari? *ibid. nu. 21.* per baptismum an liberetur a servitute? *ibid. nu. 22.* Originarius vel adscripticius an sine licentia domini sit ordinandus? *ibid. n. 23.* delinquentes de mandato Domini quando vel in quibus excusentur? *ibid. num. 24.* An veniat in hypotheca omnium bonorum? *ibid. n. 25.* an servitia Vallorum. *ibid. n. 26.*

Sex.

1. *Sex* dictio in legatis, quomodo accipitur? *p. 297. n. 3.*
- Sibi.*
1. *Sibi* dictio an sit restrictiva, an vero demonstrativa, & an faciat confessionem esse personalem. *p. 297. n. 8.*

Sigillum.

4. Sigillum ignotum an probet. *p. 48. num. 1.* Sigillum confessionis frangens qualiter peccet? *ibid.* & quis dicitur frangere sigillum confessionis? *ibid. nu. 2.* An hoc sigillum obliget etiam quoad ea, quae peccata non sunt. *ibid.*
- An illud frangat confessarius dicens, ubi audit confessionem, committi sodomiam. *ibid. n. 3.* Quid si de aliquo penitente dicit quod sit scrupulosus, & hoc se scire ex confessione. *ibid. num. 4.* secreti naturalis quando non obliget? *ibid. num. 5.* an obliget, illos qui se fingunt sacerdotes & aliorum confessiones audiunt. *pag. 49. num. 6.*

Signatura.

4. Signatura quem representet & de cuius mandato referatur? *pag. 49. num. 1.* An, postquam rescipit a positi de novo auctoritas concedere. *ibid. n. 2.* rescribens cum clausulis suspensivis an intendat revocare executiones factas? *ibid. num. 3.*

Simoniacus. Simonia.

1. Simoniacus electus, vide supra in verbo *Electus*. Simoniaci collatio, vide *Beneficium*.
3. Simoniacus an debeat fructus ex Beneficio simoniaci collato perceptos restituere etiam ante Iudicis sententiam. *p. 24. n. 7.*
4. Simonia quid sit, quodnam crimen sit. *p. 49. n. 1. & 2.* an possit deponi & beneficio privari? *ibid.* quam poenam incurrit simoniacus realis. *ibid. n. 2.* beneficii collatio simoniaci an valeat? & ad quid teneatur simoniacus? quomplex sit simonia. *ibid. n. 3.* Simonia in Beneficio contra quod jus sit. *ibid. n. 4.* Simonia an committatur venditione officiorum Ecclesiasticorum vel quando. *ibid. n. 5.* an committatur si datur aliquid pro annexo spirituali? *ibid. n. 6.* an si aliquid accipitur pro examine ordinandorum vel promovendorum ab Beneficia, an promittens pecuniam pro Beneficio titulo liberalitatis, an pro intercessionem ad Beneficium obtinendum. An simoniam remittant ementes vel vendentes pensiones Ecclesiasticas, & quoniam alii. *ibid.*
- An simoniam committat emens Vicarium Episcopi, cur non, *p. 50. n. 8. & p. 54. n. 47.* an qui dat pe-

ccuniam volentibus eligere indignum an eligant indignum. An qui recipit pecuniam pro docendo si habuit scientiam infamam. *p. 50. num. 8.*

An irritam faciat electionem aut Beneficii provisionem & an reddat inhabilem ad officia obtinenda. *ibid. n. 9.* An simoniacus pendente accusatione debeat abstinere a celebratione missarum. *ibid. n. 10.* An possit simoniacus renuntiare Beneficio simoniaci obtento? *ibid. n. 11.* An teneatur ad restitutionem. *ibid. n. 12. & 13.*

Quis in causa simoniaci sit Iudex. *ibid. n. 16.* & quis possit esse accusator. *ibid. nu. 17.* Simonia in traditione pecuniae pro re spirituali an praesumatur. *ibid. n. 18.* quomodo probetur, vel non. *pag. 51. num. 19. & seq.*

In causa simoniaci an admittatur appellatio, vid. *Appellatio*. An contra testes deponentes de simonia admittantur exceptiones, seu quae, vid. *Exceptiones*.

An in simonia pure mentali deat aliqui poena de confidentiali. *p. 51. nu. 24.* an ob simoniam pure conventionali incuratur aliqua poena. *pag. 53. n. 37.* quid si simonia fiat completa ab una parte, & non ab alia, an incuratur poena utriusque ipso iure. *ibid. num. 38. & 39.* ob simoniam realem quae poena sit lata in iure. *ibid. n. 40. & seq.* An committunt simoniam cum Pontifice sciente incidit in poenas contra simoniacos laicos, vel quando. *ibid. num. 46.*

Simonia an committatur ab eo, qui aliquid accipit pro executis mortuorum, aut benedictionibus nubentium, & an talis excusetur consuetudine. *ibid. n. 45.* An pro ordinibus conferendis minister, vel Notarius, aliquid exigens sit simoniacus? *ibid. n. 46.*

Simulatio.

- Simulatio de contractu in contradum an praesumatur, dum quis maius nomen doris in simplicem donationem. *p. 347. nu. 38.*
- Simulatio an, ac quomodo sit probanda ad effectum annullationis contractus &c. *p. 421. n. 23.*
- Simulationis exceptio an, & quando censetur exclusiva a sacro reiectioe omnes exceptiones. *ibid.* Item an possit opponi non obstante praecedenti juramento probatorio, aut assertorio. *ibid.*
- Simulatio an possit allegari a simulate vendente. *pag. 256. n. 293. in fin.*
- Simulatio quot modis fieri possit, & an in contractu praesumatur. *p. 54. n. 2. & seq.* an sine perjurio allegari possit in contractu iurato. *ibid. nu. 6.* Unde & ex quibus arguatur. *ibid. nu. 7. & seq.* Simulatio quando non retardat manutentionem. *ibid. num. 11.* simulatio confessionis quomodo elidatur. *ibid. n. 12.* solutionis an probetur per apocham privatum. *p. 55. n. 13.* Venditionis ex quibus probetur. *ibid. n. 14.* Simulationis conjectura quando cesset. *ibid. n. 15.* Quando in emptione praesumatur. *ibid. n. 16.*

Societas. Socius.

- Societatis contractus an sit licitus Clericis. *pag. 178. n. 25. & 29.*
- Socius criminis an, & quomodo probet delictum contra correctum, vide *Socius*.
- Societas inter fratres quomplex sit, & de illius effectibus, ac quantum sint communicanda inter socios: Omnium bonorum quomodo inducatur, aut ex quibus excludatur; quando possit renovari, & ex quibus renovata censetur: Item an renovatio sit probanda, & alia miscellanea de materia societatis, vide in ver. *Frater*. *p. 85. & seq.*
- Societas omnium bonorum an possit contrahi a minore, & an non saltem de consensu Tutoris, & an cum ipso tutore, & de materia. *p. 88. n. 117.*
- Societas simplex in quo differat a societate omnium bonorum, & an afficiat tam proprietatem, quam fructus. *p. 89. num. 123.*
- Societas quando finitur; an transeat ad haeredes socii: Item quando possit eidem renunciari, aut per quos actus censetur eidem tacite renunciatum &c. *p. 90. num. 125. & seq.*
- Socius criminis ad hoc, ut probet contra socium, an

- non debeat torqueri in faciem Rei constituti? ut sua dicta constiterit in torqura? *p. 175. n. 22.* Et alias an probet contra socium? *ibid.*
- Socius an, & quando repetat expensas in re communi factas: & an expensas litis. *p. 82. n. 76.*
- Socius nolens concurrende ad restitutionem rei communis pro parte ipsius tangente, an non amittat Jus, quod in illa re communi habet. *ibid.*
- Socius seu frater an possit prædium commune ferere, aut, sylvam cædum incidere, aut alias uti re communi ad ipsius destinationem, etiam alteri socio invitato, aut domum communem alteri locare, & de materia, vide in *vet. Fratre. ibid. & seqq.*
- Et socius non convenientibus, seu volente uno loco, alio alteri locare, aut certe uno eandem domum inhabitare volente, quis sit præferendus, & alia miscellanea. *ibid. n. 77.* Et an debeat tunc alter de pensione participare. *ibid.*
- Et socius, seu frater unam partem domus communis inhabitare volens an possit obligare ad conducendam etiam alteram partem ædificii fratris: & an illam conducere volens sit præferendus. *ibid.*
- Et socius seu frater habitans domum communem an teneatur solvere pensionem fratri non cohabitanti? *ibid. n. 78. & p. 92. n. 118.* quid in fructibus prædii rustici. *ibid.*
- Quid si unus ex sociis delinquit, propter quod sit quodam, seu prædio communi privandus, aut res communis destruenda. *p. 82. n. 79. & seqq.*
- Socius plus in societate ponens, aut industriosior altero, an debeat plus participare de lucro. *p. 87. n. 109. & p. 89. n. 24. & seqq.*
- Socii, seu fratres rustici si conducunt idem prædium ad laborandum, & unus habet plures filios qui laborant, alter vero caret &c. an fructus exinde percepti dividantur in capita, vel in stirpes. *p. 93. n. 169.*
- Socius omnium bonorum aliquid acquires, autem an teneatur communicare cum aliis sociis, & quando non, & alia de materia. *p. 87. n. 100. & seqq.*
- Socius an dicatur habere mandatum in bonis ad societatem pertinetibus? *ibid. n. 111. & p. 91. n. 144.*
- Socius an possit filiam dotare, filium in studiis retinere, aliis aliquid donare &c. ex communibus bonis. *p. 90. n. 133. & seqq.*
- Socius unus contrahendo aliquid debitum an, & quando alium socium obliget, aut societatem. *pag. 91. n. 144.*
- Socius quam diligentiam præstare, aut de qua culpa teneatur, aut an de casu sortito, & de materia. *ibid. n. 145. & seqq.*
- 3.** Societas an faciat præsumi mandatum, vide *Mandatum.*
- Socius in mercedem an teneatur pro contractu socii in solidum. *p. 79. n. 7.*
- Socius socio an possit renuntiare novum opus in re communi, vide *Nuntiare.*
- 4.** Societas quid sit, ut sit licita quæ requirantur? *p. 55. n. 1.* a quibus possit contrahi? *ibid. n. 2.* an possit stare inter patrem & filium, in quo peculio? *ibid.* super corpore feudi an valeat? *ibid. n. 3.* Inter fratres ad quæ se extendat, & an ipse illos præsumatur. Quando non? *ibid. n. 4.* super officiis an sit licita. *ibid. n. 5.*
- Omnium bonorum an comprehendat fructus beneficiorum? *ibid. n. 6.* & unde probeatur, aut præsumatur? *ibid. n. 7.* Tacita omnium bonorum quando præsumatur? *ibid. n. 8.* an tollat facultatem testandi? *ibid. n. 9.* Quando finitur. *ibid.*
- A minore an possit renovari sine Tur. vel Curat. auctoritate? *p. 56. n. 10.* societas continuatur an possit a patre præcepti filius infans in testamento? *ibid. n. 11.*
- Societas in qua unus contulit industriam & operas suas, alter pecunias, si fuit dissoluta, an pecunie sint dividende inter socios? *ibid. n. 12.* Societatis lucrum quod est dividendum, quale dicatur? in societate omnium bonorum quomodo fit dividendum? *ib. n. 13.* quid in societate partis bonorum? *ibid. n. 14.* Societatis damna ad quem spectent? *ibid. n. 15.* Expensæ ex quibus debeant fieri? *ibid. n. 16.* Omnium bonorum in dubio an censetur inducta? *ibid. n. 17.* quomodo socius obligetur pro contractibus & obligationibus ab institore seu exercitore navigationis gestis? *ibid. n. 18.*
- Socius emens ædum ex pecunia communi Domino
- ignorante cui acquirit? *ibid. n. 19.* Completarius in quibus possit obligari? *ibid. n. 20.* An teneatur ex contractu cum sociis initio post solutum societate? *ibid. n. 21.* An socio in re communi edificanti possit haurire novum opus? an invito socio possit ui re communi, quando non? *ibid. n. 22. & 24.* an possit petere sum credidum non calculatis prius rationibus vel quando. *ibid. n. 23.*
- Socius omnium bonorum quod lucrum debeat communicare? *ibid. n. 25.* Qui solus habitavit domum communem an socio non habitant teneatur solvere pensionem? *ibid. n. 26.* Omnium bonorum an teneatur communicare fundum dotalem & quomodo? *p. 37. n. 27.* an censetur a jure habere mandatum a socio omnium bonorum? in negotiis an sit idoneus testis? *ibid. n. 28.* Socio de qua culpa teneatur? *ibid. n. 29.*
- Societas universalis omnium bonorum in dubio an censetur inducta? *ibid. n. 30.* socii ad debita solvenda quomodo teneantur? *ibid. n. 31.* Socius criminis contra socium an probet vel quando? & in quo criminis? *ibid. n. 32.* In furto de se confessus an possit de socio interrogari? *ibid. n. 33.* Socium criminis nominans in iure proprio & non ad interrogationem Judicis an faciat indicium ad inquirendum. *ibid. n. 34. & 35.* Quid in crimine hæresis. *ibid.*
- Socius criminis qui propter gratiam Principis habet impunitatem an possit torqueri contra socios. *ibid. n. 37.* & an suum dictum teneatur ratificare post torturam. *ibid. n. 38.* Socius iurans an sit idoneus testis super injuria facta socio? *p. 58. n. 39.* Socius novus an debeat participare de capitaliorum? *ibid. n. 40.* Socius pro socio an possit esse testis, vid. *Testis.*
- Sodomia.**
- Sodomia in Clerico quomodo puniatur. *p. 198. n. 117.*
- Sodomie conatus cum conjugis an præbet causam divortii, & quomodo probeatur. *p. 329. n. 17.*
- Sodomie an incurrit penam Pii V. ipso facto. *pag. 333. n. 14. & p. 335. n. 45.*
- Sodomia ut committatur, quæ requirantur, & cum quibus committatur? *p. 58. n. 1.* Quando incurritur pena Pii V. *ibid. n. 2. & 3.* quomodo corpus delicti probeatur per absconitionem pueri dicentis se fuisse ab aliquo stupratum. *ibid. n. 3.* cuius fori sit. *ibid. n. 6. & 7.* & quomodo sodomia probeatur. *ibid. n. 8.* quando puniatur pena ordinaria. *ibid. n. 9.* & quando ab illa excusetur. *ibid. n. 10.* an sit irregularis sodomia & quando? *ibid. n. 11.* An sodomitas & sodomitæ æqualiter puniantur. *ibid. n. 12.* & an sodomitæ tentans possit inipune occidi. *ibid. n. 13.* An sodomitans propter vim & metum an incurrit penas Pii V. *pag. 59. n. 14. & 15.*
- Solemnitates.**
- Solemnitates in alienatione quando præsumantur intervenire, ubi de lapsu temporis, observantia &c. *pag. 28. n. 23.*
- Solemnitates fuisse adhibitas in alienatione bonorum Ecclesiæ, quomodo constare debeat. *p. 33. n. 51.*
- Solemnitates Juris quarum sint servandæ vel non in iudicio summario. *pag. 172. n. 41.* & quis possit committere causas cum clausula *summario*, & Juris ordine non servato, & an etiam Princeps superiorem recognoscens. *ibid.*
- Solemnitates quales sint servandæ, an scilicet statui illius loci, in quo bona donantur, an vero illius, in quo bona donata sunt sita. *p. 343. n. 45.*
- Solemnitates Juris in causis summariis, vide supra in verb. *Causa.*
- Solemnitates Juris & Paulinæ in alienatione bonorum Ecclesiæ an præsumantur intervenire. *pag. 59. n. 1.* quid post lapsum triginta annorum. *ibid. n. 2.*
- Solemnitates extrinsecæ quanto tempore præsumantur intervenire. *ibid. n. 3.* an præsumantur intervenire, si non adest scientia & patientia Papæ. *ibid. n. 4.* an sint necessaria, si bona Ecclesiæ sint alienari solita. *ibid. n. 5.* an tunc sit adhuc necessaria causa. *ibid. n. 6.*

Solemnitates statutarie an requirantur in causa dotis, in unione Beneficiorum an sine necessitate, aut prefumantur, quæ requiruntur in contractu, an requirantur etiam in ejus ratificatione. *pag. 60. num. 8.* a stylo inducta an subrogentur in locum solemnitatum juris. *ibid. nu. 9.*

Solemnitatibus a statuto præscriptis an possit a contrahentibus renuntiari. *ibid. nu. 10.* an sine necessitate solemnitates juris in impositione census facta ab Ecclesia. *ibid. num. 11.* an sine necessitate, ubi Principis intervenit auctoritas, an in obligatione minoris favore Ecclesie. *ibid. num. 12.* statutarie an sine necessitate in contractu celebrato inter mulieres super re dotali æqualiter privilegiata & æqualiter se habente damnum & lucrum. *ibid. n. 13.*

Solemnitates juris civilis in quibus testamentis requirantur, vide *Testamentum*.

Solicitant.

- 4 Solicitans mulieres ad turpia in confessione an sit suspectus de hæresi. *p. 60. n. 1.* quid in solicitante extra confessionem & extra Confessionalem. *ibid. n. 2.* quid in solicitante prætextu Confessionis si cauet jurisdictione. *ibid. n. 3.* quando obligetur ad denuntiandum. *ibid. n. 4.* solicitans penitentem stantem, vel sedentem ante confessionalem an sit denunciandus. *ibid. nu. 5.* et an solicitans propter metum excusetur a penis, & a quibus. *p. 61. n. 6.* Quomodo probetur solicitatio. *ibid. n. 7.* solicitans mulierem ad turpia in confessione quæ penas incurrit. *ibid. num. 8.* solicitata an teneatur per mortali denuntiare Confessionem solicitantem. *ibid. n. 9.*

Solutum.

- 1 Solutum in alienatione bonorum Ecclesie quando inducatur? *p. 26. n. 13.*
3 Solutum negotiari an inducatur ex unica solutione? *p. 165. num. 7.*
4 Solutum ex quot actibus inducatur? *p. 60. num. 1. & 2.* soluta locari quæ dicantur? *ibid. num. 3.* In taxatione salarii facienda Capellano cujus Ecclesie solutum attendatur? *ibid. num. 4.*

Solvens. Solutio, Solutum &c.

- 1 Solvens indebiti an non solum repetat solum, sed etiam damna, & qualia, ac quomodo. *p. 241. n. 11.*
Solvens indebiti, siue civiliter, siue naturaliter an possit solum repetere, si ignorat solvit: & an, ac quomodo probare debeat solum fuisse indebitum: & quid si solutio fuit scienter facta, & de materia. *pag. 248. num. 15. & seqq.*
Solvens pro alio ob necessitatem ejus salutem, & utilitatem, an possit illum cogere ad restitutionem. *ibid. num. 13.*
Solvens pro alio an possit cogere creditorem illius, pro quo solvit, ad restitutionem suorum jurium, & de materia. *pag. 263. num. 151. & seqq.*
Solvens creditor sui creditorem, etiam invitum, an, & quando liberetur? *pag. 266. num. 182.*
Solvens, vel in solum dans rem alienam, aut alienari prohibitam an, & quando teneatur de evictione? *pag. 418. num. 55.*
Solvendo an quilibet esse præsumatur, & an contrarium asserenti incumbat probatio. *pag. 254. num. 86.*
Solutio partis an constituat exigentem in possessione roturios, & quando? *pag. 23. num. 172.*
Solutio particularis seu in partes invito creditore, aut Domino censu, an fieri possit. *p. 149. num. 81. & p. 265. n. 168.* Quid in solutione canonis. *p. 386. num. 89.*
Solutio anticipata in censu, illiusque pactum an valeat. *pag. 146. num. 53.* Solutionem qui fecit, seu qui aliquando solvit, v. g. censum, an teneatur solvere etiam in futurum: & solutio an reatideat, donec examinetur iustitia, vel nullitas tituli, & de materia. *pag. 148. num. 69.* Et quid in solutione canonis. *pag. 387. num. 98.*
Solutio quod fit facta ex causa census, aut alia, quomodo probetur. *pag. 148. num. 69.*

Brugnollii Bibliotheca. Tom. IV.

Solutiones aliquæ si appareant factæ ex causis cum hyeucis, an sufficiant, aut an sit adhuc opus ostendere scripturas antecedentes. *p. 377. num. 2.*
Solutio census in qua moneta fit facienda; & quid si moneta crescat, vel decrescat. *pag. 148. n. 71.*
Solutionis negativa, an, & quando sit probanda ab illo, qui præcedit præscripsisse extinctionem census. *pag. 150. num. 88.*
Solutionem canonis esse factam an teneatur emphiteuta probare, & quomodo probetur; an vero Dominus negativam solutionis. *pag. 386. num. 93.*
Solutio an, & quando præsumatur facta oblationis temporis, taciturnitate creditoris &c. & quid tunc sit probandum, & alia, vide in ver. *Debitor*. *p. 249. num. 19. & seqq.*
Et an solutio præteriti temporis præsumatur ex solutione continuata trium annorum. *ibid. num. 23.* Et quid in solutione canonis, ad effectum caducitatis. *pag. 386. num. 93.*

Solutio dotis promissæ an ex tractu temporis præsumatur. *pag. 346. num. 23.*
Solutio an, & quando extinguatur debuitatem hypothecarum: quid si is, cui fuit facta solutio, non erat Dominus crediti; & an solutione facta procuratori licet an possit unus pro alio invito creditore solvere, & alia de hac materia, vide in ver. *Debitor*. *p. 248. n. 8. & 14. & p. 262. n. 142.*
Solutionem ab uno ex pluribus correis, seu debitoribus in solidum obligatis recipiens, an videatur necessesse ab insoluitate. *p. 265. n. 170.*
Solutionis exceptio an opponi possit, etiam si statutum excludat omnes exceptiones; & an hæc exceptio non sit potius defensio. *pag. 424. num. 46.*
Solutionis non factæ exceptio, vide supra in ver. *Exceptio*.

Solutum indebiti an possit compensari cum debito, quod quis habet cum suo debitore. *p. 248. num. 15. & seqq.*

Solutio an dicatur facta, si res soluta non daret, sed evincatur. *pag. 416. num. 41.*

Solutio quomodo possit probari etiam a fideiussore. *p. 2. 41. num. 60.*

Solutio facta ut pater liberaretur & carceribus, an præsumatur coacta. *pag. 107.*

Solutio facta ob metum, vel revententiam Superioris alium Superiorem non recognoscens, vel ob virum, an solventi præjudicat. *pag. 103. num. 10.*

Solutio indebiti quando repeti possit: quid si sit facta de mandato Judicis. *pag. 162. nu. 1.* Et an sit probanda ab illo, qui repetit, & quando non. *ibid.* Et an præsumatur facta ex ignorantia. *ibid.*

Solutio particularis, seu per partes an possit fieri a retractare volente, aut an debeat fieri integra. *p. 263. num. 350.*

Solutio in quo loco a debitore fieri debeat, vide aliqua miscellanea de materia in ver. *Loc.* *p. 355. n. 33. & seqq.* & supra in ver. *Locus*.

Solutio nundinaria quæ sit, vide *Nundinaria*.

Solutionis obligatio an deducatur ex observantia, vide *Observantia*, an præbet quietantia. *pag. 442. num. 11. vide Quietantia.*

Solutio quod sit, & quanam solvere teneatur. *pag. 61. 4 num. 1.* & quibus competat privilegium competentie. *ibid. num. 2. & seqq.*

Successor in Episcopatu quæ debita solvere teneatur. *p. 62. num. 12.* quid in actione reali. *ibid. nu. 12.* an successor in feudo, vel majoratu teneatur debita realia ab antecessore contrahida. *ibid. num. 13.* an pensiones decursas tempore antecessoris? & quando. *ibid. num. 14.* An successor in principatu teneatur solvere debita facta ab antecessore ex causa publicæ utilitatis. *ibid. num. 15. & seqq.*

Solvi an possit unum pro alio. *ibid. n. 18.* & an teneatur creditori acceptare solutiones per partes. *ibid. n. 19.*

Solutio an præsumatur facta potius pro debito maturato quam maturando. *ibid. nu. 19. & seqq.* quomodo tempore fieri debeat. *ibid. nu. 21.* & in quo loco. *p. 63. n. 22.*

Indebitum solvens an id probare teneatur. *ibid. n. 23.* quot modis aliquod debuitum dici possit. *ibid.* an indebitum solvens ex ignorantia juris possit repetere. *ibid. num. 25.* an scienter solvens indebitum. *ibid. num. 25.* Reus conventus conditione indebiti negans se

- pecuniam accepisse, si actor probat contrarium, an teneatur restituere, & quare. *ibid. n. 26.*
- Solvens ob metum reverentialem, vim, vel mandatum superioris an sibi præjudicat, & tribuat quasi possessionem exigendi. *ibid. n. 27.*
- Solutio facta ab uxore in dubio cuius pecuniis videatur facta. *ibid. n. 28.* Pensionis facta metu censurarum an constituat pensionarium in quasi possessione exigendi pensionem, & quando. *ibid. n. 29.* ex quo titulo censetur facta & cum quibus clausulis. *ibid. n. 30.*
- Solutio alimentorum an sit retardanda sub prætextu probandæ paupertatis. *ibid. n. 31.*
- An solutio videatur facta potius in satisfactionem fructuum quam fortis principalis, & quando. *ibid.*
- Solutio quando dicatur spontanea. *ibid. n. 32.* an possit fieri illi cum quo sit celebratus contractus, licet non sit Dominus. *ibid. n. 33.* Unica an sufficiat ad acquirendam quasi possessionem exigendi. *p. 64. n. 35.* an momentanea pariat liberationem. *ibid. n. 36.* Usurarium an computatur in sortem. *ibid. n. 37.* Facta marito an suffragetur cum agitur de dotali seu paraphernali. *ibid. n. 38.*
- Nauti an probet quantitatem frumenti apportati. *ibid. n. 39.* an præsumatur anticipata. *ibid. n. 40.* vera quomodo probetur. *ibid. n. 41.* Debiti liquidi an retardari possint per exceptionem dubiam. *ibid. n. 42.* an præsumatur facta pro debito antiquiore. *ibid. n. 43.* Quando dicatur facta. *ibid. n. 44.*
- Solvens indubitum sponte quid debeat probare. *ibid. n. 45.* solutio trium ultimorum annorum an inducat præsumptionem solutionis anteriorum annorum. *ibid. n. 46.* solutio pro residuo an faciat præsumi reliquum fuisse solutum. *ibid. numer. 47.* quomodo probetur. *ibid. n. 48.* facta ab administratore an constituat creditorem in quasi possessione exigendi. *ibid. n. 49.* alternative petita tali vel tali die quando cedat. *ibid. n. 50.*
- Solutio an præsumatur ex tarditate creditoris in petendo suum creditum per decennium. *ibid. n. 51.*
- Solutum in vim rei iudicatæ an repeti possit. *ibid. n. 52.* Solvens procuratorem non habentem mandatum an libereatur. *p. 65. n. 53.* Solvens priori creditori an succedat in omne jus illius. *ibid. n. 54.*
- Solutiones in parte veræ an in reliquis veræ præsumantur. *ibid. n. 55.* Solutiones quod fuerint factæ nomine alicujus quomodo probetur. *ibid. n. 56.*

Solum.

- 1 Solum, vide *Fundus*.

Soror.

- 2 Sorores an veniant nomine fratruum, & quando. *pag. 66. n. 36. & p. 80. n. 65.*
- Soror a statuto exclusa existentibus fratribus masculis, quam dorem præterire possit: an debeat esse contenta dote a patre videm constituta, aut an possit petere supplementum, & alia de materia. *pag. 93. numer. 34. & seqq.* Soror vigore statuti a fratre alenda an possit una cum alimentis petere fructus, seu interesse dotis ante matrimonium. *p. 94. numer. 13. & p. 81. numer. 66.*
- Sorori a fratre præteritæ an competat querela inofficiorum. *p. 76. numer. 31.*
- Sorores an, & quomodo, & quando sint a fratre dotandæ, vide aliqua in ver. *Frater*. *p. 77. numer. 34. & seqq. & p. 81. numer. 70. & seqq.*
- 3 Soror pro sorore examinata quomodo probet, vid. *Maritus*.
- 4 Soror, cui a fratre fuit consignatus fundus pro dote a patre relicta, an possit eligere vel coegere fratres ad eligendos petitos ad illum æstimandum pro consequendo residuo dotis. *p. 65. numer. 1.* Liigans cum fratre pro dote an ab illo consequatur alimenta & litis expensis, & quando. *ibid. numer. 2.* an dicatur agnata, & comprehendatur in statuto exclusivo femininarum propter agnatos. *ibid. numer. 3.* Germana an succedat fratri defuncto, si ante renuntiavit. *ibid. n. 4.* Uterina defuncti an excludat patrnam vel amitam. *ibid. numer. 5.* si est pauper, a quo in subsidium sit

alenda. *ibid.* possitens cum fratre bona paterna pro indiviso, & cui dos fuit assignata, quomodo censetur continuasse possessionem. *ibid. numer. 6.* exclusa a statuto propter fratrem, an bona materna ad patrem delata ex successione filii & fratris ad illam spectent. *ibid. numer. 7.* ut dicatur exclusa a patre vigore statuti ab hæreditate fratris quid requiratur. *ibid. n. 8.* an præferatur patruus in successione fratris ab intestato. *ibid. numer. 9.* an sorores succedant patri æqualiter cum fratre. *ibid. numer. 10.*

Sortilegium & Sortilegus.

Sortilegium quod crimen sit. *p. 65. n. 1.* quando sortilegus sit hæreticus. *ibid. numer. 2.* Sacerdos Sortilegus quam penam mereatur. *ibid.*

Spoliatus. Spoliator. Spolium.

- Spoliatus an sit actor, vel reus. *p. 154. numer. 10. & numer. 11.*
- Spolium intentans, seu de spolio agens an, & quando teneatur docere de titulo in materia solutionis pensionis, seu ejusdem exactionis. *p. 93. n. 172.*
- Spolium quando habeat locum in fructibus Ecclesiasticorum, & quando non. *p. 104. numer. 63.*
- Spolium, vide etiam *Allo spolii*.
- Spoli restitutus an retardetur per exceptionem *dolo peccati*, quod statim restituitur ei. *p. 412. n. 93.*
- Spoliatori an competat jus retentionis pro melioramentis. *p. 354. n. 274.* & an pro alio etiam vero creditore contra spoliatum. *p. 355. n. 287.*
- Spolians eadaverta defunctorum quod crimen committit, vide *Sacrilegium*.
- Spolium Beneficiorum quod sit. *p. 65. numer. 1.* & ex quibus fiat. *ib. n. 2. & p. 66. n. 5.* In morte Episcoporum de quibus fiat vel de quibus non. *ibid. n. 4. & 5.* spolians ad quid teneatur. *ibid. n. 6.* spolium an fiat ante sententiam. *ibid. numer. 5.*
- Spoliarum remedia quæ sint. *p. 66. n. 1.* quando spoliatum sit ante omnia restituendum. *ibid. n. 3.* an etiam spoliatum a iudice iniuste. *ibid.* & ad talem restitutionem quæ sunt probanda. *ibid. n. 4.* an teneatur acceptare cautionem a spoliatore oblata. *ibid. n. 5.* an spoliatore petenti ante omnia restitutionem possit poni exceptio spolii ab ipso committi. *p. 67. n. 7.*
- In quibus casibus non fiat restitutio spolliati ante omnia. *ibid. numer. 8. & seqq.* an spoliatum possit recuperare possessionem, & spoliatore invalorem, & quando. *ibid. n. 14.* an possit agere contra retitum possessorem cum titulo & bona fide possidentem. *ibid. numer. 15.* spolium qualiter probetur. *pag. 68. numer. 16. & seqq.*
- Spolium violentum ad quid obliget. *ibid. numer. 19. & seqq.* spoliatum an juveat interdictio unde vi, an tantum contra spoliatorem, vel quos alios. *ibid. numer. 24.* ad quid teneatur spoliator. *ibid. numer. 25. & 26.* an spoliator purgato spolio possit agere jure suo. *p. 69. n. 27.*
- Spolium circa taxationem expensarum an sit privilegium. *ibid. n. 28.* ad quos fructus jus habeat spoliatum. *ibid. n. 29.* quando spolium dicatur violentum seu attentatum. *ibid. n. 30.* an sit purgandum. *ibid. n. 31.* quando spoliatori non detur exceptio contra spoliatum reintegrari petentem. *ibid. n. 32.* Quando spolium dicatur purgatum vel non. *ibid. n. 33.* an spolium resulet propter excessum sententiæ, & an spoliatum sit reintegrandum. *ibid. n. 34.*

Sponsa.

Sponsa de futuro si solvit dotem, & postea sponsalia dissolvantur, an habeat privilegium prælationis pro repetitione sue dotis in concursu creditorum. *pag. 261. numer. 133.*

Sponsalia, & Sponsi, Sponsio, & Sponsalitia largitas.

Sponsalia in quæritate contrahi possint. *p. 22. n. 3. & seqq.*

Sponsalia contrahentes in gradu consanguinitatis prohibito, an sint excommunicati. *p. 227. n. 5.*

Sponsalia contrahens sub conditione an possit illa pendente a contractu recedere. *p. 233. n. 5.*

Spon-

Sponsalia, vide etiam supra in verbo *Promittens*.
Sponsalitia largitas in premium virginitalis data an sit in conscientia restituenda, si sponsa non erat virgo.

p. 344. n. 55.

Sponsalitia largitas, vide *Argumentum dotis*.

2 Sponsalia dissolvens an teneatur parti interesse lucri cessantis. p. 186. n. 6.

Sponsalia promittens an possit cogi ad illa contrahenda, & quando non. p. 211. n. 90.

Sponsalium causa circa illorum valorem an non cognoscatur a Iudice Ecclesiastico. pag. 210. num. 82. & p. 211. num. 93.

3 Sponsalia quid sint, ad eorum valorem que requirantur. p. 42. num. 1. & seqq. Ficta an obligent, an ficta sine animo contrahendi implerent. Intra inter impares an obligent fingentem, si fingens deceptorum Virginem. p. 43. n. 15.

Sponsalia clandestina unde presumantur, & probentur, & quibus verbis contrahantur, & signis. pag. 44. n. 24. & 25.

Sponsalia conditionata an per copulam fiant absoluta, conditione non impleta an obligent. pag. 45. num. 27. & 28. quid si fuit conditio necessaria aut intrinseca. *ibid.* num. 30. Contracta sub conditione, si *Deus voluerit*, an sint conditionata. Quid si conditio est impossibilis, turpis, aut deteriora. *ibid.* num. 32. & 33.

Au contracta sub pacto penali valeant, *ibid.* num. 34. quare veniant nomine penae, vid. *Pena*. Sponsalitia largitas an veniant nomine penae, vid. *Pena*. Et pactum quando dicatur penale. pag. 46. num. 39. & 40. vid. *Pactum*.

Sponsalia cum pacto semper manendi in eodem loco an valeant quoad pactum. *ibid.* num. 42.

Sponsalia incerta an pariant obligationem, an valeant contracta ante septennium, vel ad quale tempus. *ibid.* num. 45. & seqq.

Sponsalia a quibus contrahi possunt, aut non. *ibid.* num. 47. & seqq.

Sponsalia quomodo solvantur. pag. 47. num. 52. Sponsalia contracta a patre pro filio praefate, & tacite, aut a Tutore pro pupillo an valeant, quid si fuerint contracta ab extraneis. *ibid.* num. 51.

An solvantur mutuo consensu ob parentum contradictionem, an per ingressum Religionis, quid si ingressus egredietur non facta professione. *ibid.* num. 52. an per suspensionem ordinum minorum, an per votum castitatis, & quale. An per votum suscipiendi Ordines majores. An priora tollantur per posteriora si cum posterioribus concurrat copula; quid si etiam in prioribus adfuit copula. pag. 48. num. 56. & seqq. an per supervenientem affinitatem. *ibid.* num. 59. an per abscissionem. *ibid.* num. 60.

An sponsi possint cogi ad contrahendum, quid si intercessit copula, quid si supervenit rationalis causa non contrahendi, quales ejusmodi sint, quid si post sponsalia fuit emissum votum castitatis. *ibid.* num. 61. & seqq. usque ad. num. 79.

Sponsi post nuptias an possint deliberare ingressum religionis. p. 69. num. 257.

4 Sponsalitia largitas quid sit, & an ac quando valeat, & quando non debeatur. pag. 69. n. 1. & 2. ubi quando debeat restitui. *ibid.* n. 3. sponsalia posteriora, si priora aliquo casu cessent per mortem, vel retractionem, an sint servanda. *ibid.* n. 4. Contracta sine consensu parentum an valeant, vide *Succesio. §. descendens. ibid.* num. 5. sponsa an habeat privilegium tacite hypothecae pro dotis restitutione. p. 70. num. 6.

Sponsio, seu scommessa an sit licita, & quid sit, & quando unus ex spondentibus teneatur ad restitutionem, quid si sit super electione Pontificis. *ibid.* n. 7.

Sponsio.

1 Sponte, & voluntarie fieri an sit idem. p. 399. n. 28.

Sporula.

4 Sporulae de jure communi a quibus non debeantur & quid de consuetudine. p. 70. nu. 1. a quo debeantur *ibid.* nu. 2. an dividantur inter iudicem, & il. *Bergndelli Bibliotheca.* Tom. IV.

lius affectorem? a quo solvantur. *ibid.* n. 3. Sporula quid sit. *ibid.* nu. 4. an debeatur iudicibus ordinariis. *ibid.* n. 5. & 6. & p. 102. nu. 3.

Sporia. Spurius.

Sporia quid recipiat in bonis paternis, aut quid possit eidem relinqui. p. 51. num. 11.

Sporia quae nupit viro nobili, aut legitimo & naturali an non fiat legitima. p. 56. num. 32.

Sporii quoniam dicantur: an sint capaces successionum, Beneficiorum, dignitatum &c. item an legitime per subsequens matrimonium, & alia, vide in ver. *Filii.* pag. 57. num. 23. & seqq. & in ver. *Illegitimi.* pag. 145.

Sporius an possit a patre hères intuitu primæritio fratre, & an non dicatur turpis persona ad hunc effectum. p. 76. n. 32.

Sporii an dicantur de familia & agnatione, ad effectum, ut in illos transeat ejusdem insignia. p. 180. num. 3.

Sputius, vide *Filius & Substitutus*.

Status.

Status Beneficii regularis quando dicatur mutatus. pag. 470. n. 1. & quando dicatur. *ibid.* nu. 2. Beneficii secularis ex quibus probetur. *ibid.* num. 3. An per ordinariam mutari possit. *ibid.* num. 4. qualis status in beneficiis sit attendendus. *ibid.* num. 5. & 6. & quomodo probetur. *ibid.* num. 7.

Status antiquus simultaneæ collationis in mensibus novitiarii an censetur mutatus aut constitutus novus ex collationibus ab Episcopo in mense reservato factis vigore alternatiæ. *ibid.* num. 8.

Ultimus status pro libertate beneficii, qui est contrarius unioni, an teneri debeat, quando non. *ibid.* num. 9.

Status rei an mutet conditionem personæ, aut illam afficiat quoad libertatem. *ibid.* num. 10.

Status ultimus collativus constituto de statu anteriori unionis an attendatur. *ibid.* num. 11.

Statusum.

Statuta Laicorum an obligent Clericos. p. 196. n. 83. & seqq. Et an Episcopos possit illos obligare ad illa servanda. p. 394. n. 27.

Et statuta facientes contra bona, & personas, an non possint cogi ab Episcopo ad declarandum Clericos, & illorum bona in illis non comprehendi. pag. 404. num. 147.

Statutum laicale obligans affines ad compromittendum, an stringat Clericos, active, vel passive. pag. 50. num. 11.

Statuta laicorum seminandi certos fructus, an ligentios Clericos. p. 205. n. 7.

Statuta Laicorum a summo Pontifice approbata an servantur a Clericis ut statuta laicorum, an vero ut Pontificia. p. 193. n. 62. in fin.

Statusis quomodo detogatur per clausulam: non obstantibus, & quando, ac qualibus. p. 174. n. 54. & supra in ver. *Clausula*.

Statutum derogans consuetudini, vide in ver. *Consuetudo* p. 232. n. 49. & seqq.

Statutum an possit derogare L. hac editali. C. de secund. nupt. p. 346. num. 30.

Statuti verba an sint stricte interpretanda. p. 116. n. 14.

Statuta jurata an possint per consuetudinem contrariam ab ipsis, qui jurantur, abrogari. *ibid.* n. 10.

Et statuta simpliciter servare jurans, de quibus intelligatur, an etiam de invalidis. p. 115. n. 26.

Statuta a Capitulo facta quoniam sint valida, quoniam non. *ibid.* & seqq. an restringantur Canonico numero in præjudicium expectantium. pag. 114. num. 21.

Statutum obligans affines ad compromittendum, an habeat locum inter eodem mortua persona, quo mediante fuerat contracta affinitas. p. 50. n. 17.

Statutum an possit obligare ad impossibilia. p. 129. n. 3.

Statutum quale servetur, mariti, an vero uxoris in restitutione dotis, & aliis contrariis. pag. 334. num. 8. Aut

8. Aut alias quale sit servandum, an illius loci, in quo fit donatio, aut an illius; in quo bona donata sunt sita. *p. 343. num. 45.*
- Statuta Episcopi, aut ejus Vicarii an morte exstinguantur, & an possint fieri ab ipso contra jus commune, & de materia. *p. 361. n. 1. & p. 404. n. 144. & seqq.*
- Statutum fideius an ligetur suo statuto. *p. 409. n. 145.*
- Statutum non observans an possit illo uti contra alium, & sic vigore illius excludere provisionem ab ordinatio. *p. 420. n. 11.*
- Statutum contra legem Superioris an valeat, *pag. 420. num. 14.*
- Statutum an possit rejicere exceptiones, & quas: *ibid.* Et omnes exceptiones rejiciens, de quibus intelligatur, & quatenus comprehendantur, vel non, diversa miscellanea. *ibid. n. 15. & seqq.*
- Statuta an possint a Principe alterari, aut tolli? *pag. 425. num. 51.*
- 2 Statuta Laicorum an prosint Clericis, ubi de materia retractus statutorii, aut an illis noceant, seu an Clericos obligent. *p. 258. n. 308. & p. 260. & seqq.*
- Statutum Laicorum de infirmis testamentis an vendit loci sibi locum in testamento, in quo Clericus est infirmus haeres. *p. 261. n. 325.*
- Statuta Laicorum si aliquid disponunt, quod est contra iuri divino, & naturalia, an ligent Clericos, si non tanquam statuta, scilicet tanquam Jus Divinum & naturale. *ibid. n. 324. ad fin.*
- Statuta Laicorum de compromittendo an adicent Clericos coram iudice Laico contra Laicum consanguineum ligantes. *ibid. num. 325.* Et generaliter an statuta Laicorum contra Clericos valeant, illosque obligent: maxime si sint autorizativa, aut preceptiva, vide diversa miscellanea supra in verb. *Laici. Lex.*
- Statutum exclusivum femininum ob existentibus masculinis an habeat locum etiam in bonis existentibus extra territorium statuentium? *pag. 58. n. 44.* aut in territorio quoad forenses. *ibid. Et an ejusmodi statuta valeant. ibid. num. 48.* An comprehendat etiam Moniales. *ibid. num. 45.* Et an prosint etiam masculis Clericis. *ibid. num. 46.* Et quid operetur circa legitimam, aut ducem femininum, & de materia. *p. 57. num. 34. & seqq.* Et an censetur illas excludere etiam a legitima. *p. 296. n. 53.*
- Statutum an possit in parte, vel in totum tollere legitimam, vide supra in verb. *Legitima. & ibid. n. 52.*
- Statutum privans legitimam nubentes sine consensu patris, an valeat. *p. 297. num. 57.*
- Statutum ne femina possit contrahere sine certis solemnitatibus, aut renunciat iuri suo, an comprehendat etiam filias contrahentes cum patre? *p. 79. n. 54.*
- Statuta an extendantur extra territorium statuentium, in rebus. *p. 78. n. 44.*
- Statutis, consuetudini, aut privilegiis alicujus Ecclesiae si non derogetur, aut de illis mentio non fiat, an gratia contra illa facta valeat. *p. 105. n. 8.*
- Quid si statuta sint jurata, an de hoc debeat fieri mentio. *ibid.*
- 3 Statutum minuens reo sponte confecti poenam, & augens neganti an valeat, vid. *Reus. Laicorum* an comprehendat moniales? *p. 141. n. 27.* Optionis, vid. *Optio. Praescriptiois, vid. Praescriptio.*
- Statutum obligans subdubie an obliget divitem quando non. *p. 71. n. 1.* Quod bannus possit impune occidi an valeat. *ibid. num. 2.* Praesens certum terminum ad accusandum, an censetur eundem praesigere ad inquirendum. *ibid. num. 3.* De compromissis quibus in bonis cesset? & quibus in personis? *ibid. num. 4.* Obligans conjunctum ad compromittendum an sit favorabile, & quare? *ibid. num. 5.* Quod frater succedat fratri ab intestato exclusis sororibus dotatis de quibus intelligatur? an procedat etiam in successione ex testamento? *ibid. n. 6.* An possit taxare certum interesse donec dos solvatur. *ibid. n. 7.* Disponens neminem posse transire per fundum alium si teneat caput ad viam aliquam, de qua intelligatur? *ibid. n. 8.* An favorabile vel non odiosum egeat confirmatione specifica, vel sufficiat generica. *ibid. num. 9.* Quod instrumentum publicum habeat executionem parvam, an noceat Clericis, concedens Jus rursus prodest ne Clericis. *ibid. num. 10.* An possit annullare contractus factos sine solemnitatibus

- statutariis, si fuerint initii cum Clericis. *ibid. num. 11.* An possit obligare Clericos quoad quasta, vel quarenda? *ibid. num. 12.* Laicorum, quod adiens hereditatem non confecto inventario obligetur ultra vires hereditarias an afficiat Clericos. *ibid. n. 13.* An rebus indifferenter afficiat Clericos vi directiva? in aut in quibus. *ibid. n. 14.* Laicorum ne Laici vendant Clericis, vel molant, aut alia servitia praestent an valeat. *ibid. num. 15.*
- Statutum Laicorum speciale obligans emphyteusas Ecclesiarum ad collectas an valeat. *ibid. num. 16.* Laicorum, ne quis trahatur ad forum alienum an intelligatur de foro Ecclesiae. *ibid. num. 17.* In foro Ecclesiastico an possit allegari, praescriptum contra Ecclesiasticos. *p. 72. n. 18.*
- Statutum, quod Canonici possint celebrare per se vel per alios quomodo debeat intelligi? quod omnes Canonici debeant esse nobiles an valeat? an, quod capiens possessionem Canonycum debeat aliquid solvere convertendum in Commoditatem Canoniconum vel Beneficiorum, valeat. *ibid. num. 19.*
- Episcopi excommunicans accedentes ad monasteria monialium exempta sine licentia, an valeat. *ibid. num. 29.* Praeterea in successione haereditatis agnatos cognatis an procedat in hereditate Clerici. *ibid. num. 20.* quomodo fit interpretandum. *ibid. num. 21.* disponens agnatos praeterea cognatis in successione quomodo intelligatur. *ibid. n. 22.*
- Exclusivum femininum a successione quod bona intelligatur. *ibid. num. 23.* an comprehendat etiam pecunias & nomina debitorum. *ibid. num. 24.* an prosint etiam Clericis in utroque foro. *ibid. num. 25.* Loquens in casu testati an extendatur ad casum intestati. *ibid. num. 26.* an impediat quominus Pater possit ad normam juris communis haereditatem instituere filiam. *ibid. num. 27.* favore masculinum de quibus masculis intelligatur. *pag. 73. num. 28.* an procedat in hereditate Clerici. *ibid. num. 29.* Excludens filias dotatas ab hereditate patris extantibus masculis an habeat locum, si dos fuit relicta filiae in testamento. Et quid si dos fuit tantum promissa. *ibid. num. 30.*
- Statutis mandans feminas dotari, & deinde illos excludens an faciat, quod dos succedat loco legitimae. *ibid. num. 31.* Prohibens mulierem testari de dote an comprehendat etiam Viduam. *ibid. num. 32.*
- Laicorum quod feminam non succedant in emphyteusi extantibus masculis an procedat etiam in emphyteusi Ecclesiae? *ibid. num. 33.* Requiritur consensum proximorum in testamento mulieris an fit contra jus. *ibid. num. 34.* Contra exemptionem Clericorum, si est factum Laicis, an afficiat Clericos? *ibid. num. 35.* Laicorum cavens neminem posse apprehendere Beneficium absque licentia Principis an valeat. *ibid. num. 36.* an obliget Clericos ad reparandas vias ante domos suas. *ibid. num. 35.* An Canoniconum Ecclesiae perniciosum, uti quod omnes Capitulares vel duae partes consentiant in adum ut valeat, an sit validum. *ibid.*
- Privans mulierem suis bonis si nubar forensi an valeat. *ibid. num. 37.* continuas possessionem naturalem in herede usufructus mortuo usufructuario contra quem habeat locum. *ibid. num. 38.* Negans audientiam post certum tempus an valeat? *ibid. num. 39.* rejiciens nullitatis exceptionem de qua intelligatur. *ibid. num. 40.* an afficiat forenses ratione bonorum in territorio sitorum. *pag. 74. n. 41.* puniens delinquentem propria manu an comprehendat mandatum. *ibid. num. 42.*
- Statutum quod notarii apostolici aut Caesaris non matriculati non possint conscribere ubique instrumenta an valeat. *ibid. num. 43.* requirens certas solemnitates in contractu an procedat in hypotheca. *ibid. num. 44.* loquens de debitore an intelligatur de ejus successore universali. *ibid. num. 45.* excludens matrem propter partum a successione filii an debeat excludere propter amitam. *ibid. num. 46.* Incurres praescriptionem cum mala fide an valeat. *ibid. num. 47.* prohibens consilium dotem ultra certam summam an valeat, cur non. *ibid. num. 48.*
- Statutum Civitatis gubernantis an gubernet inferiorem, ubi statutum deest. *ibid. numer. 48.* Prohibens alie-

alienationem stabilitum in forensi, an faciat forenses incapaces succedendi in bonis stabilitis in locis, in quibus sunt stabilia? *ibid. num. 49.* Loquens de subditis, de quibus subditis loquatur? *ibid. n. 50.* Statutum obligans patrem ad solvendum legitimam pro filio delinquente, si habet plures quam tres filios, an valeat. *ibid. nu. 51.* Si non est contrarium legi naturali aut divinae, an obliget in conscientia. *ibid. num. 52.*

Statutum de litibus an habeat locum in manutentione. *ibid. n. 53.* Penale an liget forenses delinquentes in loco statuti? *ibid. num. 54.* Statuta mercatorum & artium quando dicantur monopolica? *ibid. nu. 55.* quomodo sint concordanda? *ibid. num. 56.* Excludens certas probationes quomodo intelligatur? *ibid. num. 57.* a quo accipiant interpretationem? *ibid. n. 58.* quod situr iuramento damnum passum an valeat? & quomodo intelligatur? *ibid. num. 60.* an possit presumere dolum in contractu iurato, & illum invalidare non obstante iuramento. *ibid. num. 61.*

An possit obligare subditos ad nominatum sic contrahendum? *ibid. nu. 62.* Privata bannitum bonis communibus, & beneficio juris communis, an valeat? damnans pena mortis explosivum scepulum an tollat alicui defensionem necessariam. *p. 75. n. 64.*

Quod statum attendatur, aut cuius loci? *ibid. num. 65.* conditum ad publicam utilitatem a populo sine consensu Principis, an possit ab eodem populo sine licentia Principis abrogari? *ibid. num. 66.* Conditum a communitate super usu alicuius sylvae cum auctoritate Domini loci quid arguat? *ibid. num. 67.* Confirmatum a sede Apostolica, si est juri communi contrarium, & in confirmatione adest decretum irritans, an possit revocari a Legato a Latere? *ibid. nu. 68.* quod explosivum scepulum cum offensione incidat in penam vitae, quem offendentem comprehendat? *ibid. n. 69.* Prohibens extrahi granum an liget portantem granum in transitu per territorium. Loquens de mutilante membrum an habeat locum in mutilante digito? *ibid. n. 70.* Disponens bannitos posse impune occidi an valeat? *ibid. nu. 71.* puniens aliquem aggredientem in domo an habeat locum in aggrediente in ostio domus. *ibid. num. 72.*

An statum possit prohibere, ne filius nubar sine consensu patris sub pena exheredationis. *p. 97. n. 18.*

¶ Stellationarius.

4 Stellationarius crimen, & pena quando, & in quibus locis habeat, vel non. *p. 75. ¶*

Stertilis.

1 Sterilitas unius anni an compensetur cum fertilitate alterius, in censibus. *p. 145. n. 40.*
2 Sterilitas in re locata ad effectum remissionis pensionis qualis debeat esse. *p. 340. nu. 61.*

Stipes.

1 Stipes an comprehendatur in emphyteusi concessa eidem usque ad tertiam generationem. *p. 384. v. 74.*

Stipulatio.

2 Stipulatio faciendae domus, non expresso loco, in quo fieri debeat, an valeat. *p. 358. nu. 35. & segg.*
Stipulantes pro reis criminis Læte Majestatis quomodo puniantur. *p. 367. n. 65.*
4 Stipulatio Notarii an transferat dominium aut possessionem in absentem? *p. 76. n. 1.* facta in contractu innominato quid operetur? *ibid. n. 2.* facta a parte pro se & filiis de quibus intelligatur? *ibid. nu. 3.* facti affirmativi determinata an transmittantur? *ibid. n. 4.* ad duplum in casum contravenientis an tollat actionem ad damna? *ibid. n. 5.* Conditionalis non purificata conditione an transmittatur? *ibid. num. 6.* Damnorum non concepta, simpliciter sed in casum necessitatis quando non procedat? *ibid. num. 7.* Damnorum in casum contravenientis quando habeat locum? *ibid. num. 8.* De dote restituenda alternative concepta vel mulieri, vel cui de jure an operetur spec-

Regendellii Bibliotheca, Tom. IV.

cialia pactum favore donantis? *ibid. n. 9.* Notarii pro absente an sit revocabilis ante acceptationem, & an ante illam aliquid operetur? *ibid. nu. 10.* stipulatio expressa ex quibus verbis resultat. *ibid. num. 11.*

Scola.

Scola an & quando sit signum jurisdictionis, & an Pa- rochus cum scola possit ingredi Ecclesias Regularium in allocatione funeris? *p. 76.*

Solutio, & Solutus.

Solutio an presumatur, vid. *Assensu sana.*
Soluti an sint irregulares & quo jure? *p. 77. n. 1.* an 4 sine melioris conditionis quam sapientes? *ibid. n. 1.*
¶ 2. an potius solutio presumatur quam donatio? *ibid. n. 3.* solutio an presumatur, vid. *T. Testamentum.*

Suprans. Suprator & Supram.

Suprans Virginem an teneatur illam dotare, si panno- lit eidem nupte? *pag. 266. num. 123. §. secundo resolvitur.*

Supram in Clerico quomodo puniatur? *p. 199. num. 123.* Er an teneatur supram dotare, si illa sevir illum esse Clericum, & consensit. *ibid.*

Supram ad probandum quantum indicia inferant, vi- de etiam supra in verb. *Adulterium.* Er an probeat ex asserctione suprae, saltem ad totum? *p. 164. num. 14.*

Suprator ad quid teneatur? Et quomodo? *p. 77. n. 1.*
An teneatur statim solvere dotem etiam ante nuptias? aut deponere? quid si cum supro adfuit sponsalia. *ibid. num. 1.* & qualis debeat esse dos? *ibid. num. 1.* & 2. quando non teneatur dotare? *ibid. num. 2.* quale sit crimen? *ibid. num. 3.* Supram violentum quomodo puniatur? quid si fuit commissum cum metretice? *ibid. num. 4.* Suprator Virginis immatruae si vis non intercessit, quomodo puniatur? *ibid. num. 5.* commissum cum viro non ponente, quomodo puniatur? *ibid. num. 6.* Supram passus an puniatur? *ibid. num. 7.* Suprans uxorem reatoris quomodo puniatur. *ibid. n. 8.*

Suprae contra suprantem an, & quando cedatur? Qualiter supram probeat? An presumatur ex copula habita cum muliere honeste conditionis? *p. 77. num. 9.*

Mulier stuprata pariens, si dicat partum esse alicujus certae personae & juret, illa vero neget se habuisse copulam cum illa muliere, proles a quo sit alenda. *ibid. num. 9.* Quid si fateatur copulam. *ibid.* Corpus delicti in supro quomodo probeat. *ibid. num. 10.* stuprata an credatur si fuit accusatrix. *ibid. n. 11.*

Stylus.

Stylus Cancellariae, vide supra in verb. *Cancellaria.*
Stylus Curiae an inducat necessitatem tribunalibus illum extra Curiam servandi, & quando. *pag. 308. num. 54. §. non esse.* An non sit subinde variabilis. *ibid.* Et an habeat vim Legis. *p. 454. num. 74.* Stylus Curiae an habeatur vim Legis, sique ab omni- bus servandus. *p. 216. num. 154.* Stylus quid sit. *p. 78. n. 1.* Quomodo probeat in ordinariis, quomodo in decisoris? an sit servandus si est contra juris dispositionem. *ibid. num. 2. & 3.* Stylus Curiae extra Curiam quomodo sit probandus. *ibid. nu. 4.* Praeter jus quo actibus inducitur? *ibid. n. 5.* Stylus Datarie quomodo probeat. *ibid. num. 6.* si pervenit ad notitiam populi quam vim habeat. *ibid. n. 7.* quando stylus cesset. *ibid. n. 8.*

Subdelegare. Subdelegatus &c.

Subdelegare. vide *Delegatus.*
Subdelegatio facta a Judice delegato ante oppositam recusationem de sua persona, an valeat. *p. 291. n. 18.* Subdelegatus an possit alteri subdelegare. *p. 293. n. 38.* Subdelegatus ab executori Apostolico an, & quando debeat esse in dignitate constitutus. *p. 432. nu. 34.* & *p. 41. nu. 46. & p. 443. n. 130.*

Subdiaconatus. Subdiaconus.

Subdiaconatus, vide supra in verb. *Ordines*.

- 4 Subdiaconus an obligetur ad castitatem ex voto, aut precepto, & dispensatus ut possit uxorem ducere, an sit dispensatus ab horis Canonicis. *p. 78. num. 1. & seqq.*

Subditus.

- 1 Subditus an quis fiat ex domicilio habitationis. *p. 335. num. 11.*

Subditus in temporalibus tantum an possit ordinari, si in spiritualibus subdit alii Episcopo. *p. 402. n. 117.*

Subditus in alieno territorio existentibus an possit aliquid gratiæ etiam sub pœna excommunicationis, aut contra illos sententia ferri &c. *p. 398. n. 71.*

Subditus delinquens in loco exempto ad puniri possit ab ordinario. *p. 451. n. 44.*

- 2 Subditi an possint invitati a Domino alienari. *pag. 24. num. 23. & seqq.*

Subditus delinquens extra territorium an possit inquiri a Iudice domicili. *p. 207. n. 48. & p. 211. n. 95.*

- 3 Subditus cui debeat obedire cum secularis, & Ecclesiasticis contraria præcipiunt. vide *Obedientia*. quis sit ad ordines. *p. 250. nu. 63.*

- 4 Subditus quis proprie dicatur. *p. 78. nu. 1.* an ratione bonorum possessionis quis subditus dicatur. *ibid. n. 2.*

An probabiliter credens præceptum superioris esse illatum vel extra illius jurisdictionem teneatur obedire. *ibid. n. 3.* quam Principi reverentiam debeat. *ibid. num. 4.* an peccet non acceptando legem superioris, & quomodo. *ibid.* subditus Episcopi ut ab illo possit quis ordinari, quod modis aliquis fiat? *ibid. nu. 5.*

an ex nativitate sortitus. *p. 79. n. 6.* Constitutio de hac re Innoc. XII. *ibid. num. 7.*

Subditus plurium Episcoporum si elegit unum pro uno ordine, an possit eligere alium pro alio ordine. *ibid. n. 8.*

Subditi si gravantur a feudatario an possint recurrere per modum querelæ ad Dominum mediantem. *ibid. n. 9.* An irrequieto Domino fe possint subijcere protectioni aliene. *p. 80. n. 11.* An sint illi qui habitant decem annis in loco animo sedendi in patriam. vid. *Scholars*.

Subhaftatio.

Subhaftationis executores, vide supra in verb. *Executores*.

Subhaftatio bonorum debitoris intra quale tempus fieri debeat. *p. 100. n. 3.* in alienatione bonorum pupilli, quando censatur adhibita. *p. 102. num. 39.*

Subhaftationis pretium, quando nempe bona venduntur plus offerenti, an non dicatur justum, locumque habeat etiam in bonis Ecclesiæ. *p. 103. n. 59.*

Subhaftatio an reddatur nulla ob excessum in illa factum in bonis in illa non comprehensis. *pag. 428. num. 1.*

- 4 Subhaftatio an valeat quomodo faciendâ quid sit. *pag. 80. num. 1.* facta de bonis in executione non comprehensâ an valeat? excessiva ratione excessus an corruat in totum. *ibid. num. 2.* Bonorum in executione captorum quod fieri non potuerit quomodo probetur. *ibid. n. 3.* an valeat si non fuit citatus debitor ad videndum subhaftari. *ibid. n. 4.* & ut valeat quot oblationes requirantur. *ibid. num. 5.* Rei empty cuticæ an inducat devolutionem. *ibid. n. 6.* Intra quod tempus fieri debeat. *ibid. nu. 7.* An arguatur justum pretium. *ibid. n. 8.*

Subornans.

Subornans testes, vide infra in verb. *Testes*.

- 4 Subornans testes ad deponendum falsum secuto effectu quomodo puniatur. *p. 80. nu. 1.* subornatus assensens se subornatum ab aliquo an probet? faciatque indicium ad torturam contra illum? vel quando. *p. 81. n. 2.* quomodo probetur. *ibid. n. 3.*

Subreptio.

Subreptio an cadat in provisione Beneficii facta ab Ordinario. *p. 80. n. 82.*

Subreptio an omnis vitiet gratiam, aut obreptio, & quænam, vide in vet. *Dispensatio*. *pag. 304. & seqq.*

Subreptionem Bullarum Pontificiarum quis cognoscatur, an Episcopus. *p. 107. n. 15.*

Subreptio, vide in verb. *Beneplacium*. *Morus proprius*.

Subreptio quando committitur, vide aliquam ver. *Gratia*. *p. 105. & seqq.*

Subreptio ex quibus inducatur. *pag. 81. num. 1. & 2.*

Quando reddat rescipium nullum. *ibid. n. 3.* An in una parte rescipitur operetur, in alia parte disparata. *ibid. n. 4.* subreptio an vitiet causam ipso jure. *ibid. n. 5.* ex qua taciturnitate inducatur. *ibid. n. 6.* an detur in ordinario. *ibid. n. 7.* in alienatione bonorum cum adit evidens illius utilitas rescipitur subreptio an noceat. *ibid. n. 8.* ex quibus rescitur. *ibid. num. 9.*

Subreptio a quo sit probanda, *p. 82. nu. 10.* an illius exceptio retardet executionem subrogationis. *ibid. n. 11. & seqq.*

Subreptitia quando sit gratia. vide *Gratia*.

Subreptionis exceptio an attendatur in possessorio. *ibid. n. 16.*

Subrogatio. Subrogatum.

Subrogatum an non assumat naturam ejus, cui subrogatur. *p. 180. num. 1.*

Subrogatio gratiosa, vide supra in verb. *Lit.*

Subrogatus in possessione an sit manutentibilis. vid. *Manutentio*.

Subrogatum ejus naturam sapiat. *p. 82. num. 1.* an absumat naturam cum causa & onere ejus in ejus locum subrogatur. *ibid. nu. 2.* subrogatus in jus & possessionem defuncti an possit petere manutentionem, quæ defuncto competitbat? *ibid. nu. 3.* An teneatur gratiam subrogationis lite in rota pendente obtinere in actis notarii exhibere. *ibid. n. 4.*

Subrogatus capiens possessionem non propria autoritate sed de manu executoris an teneatur citare possessorum, si hic autentate possidebat. *ibid. n. 5.*

Subrogatus lite pendente an possit absque vitio auctoritatum possessionem propria auctoritate capere, si pendencia & sequestrum reale fuit narratum Papæ. *ibid. n. 6.*

An autem sit post inhibitionem Rotalam possessionem capiat? & quando autem. *ibid. n. 7.* subrogatus gratioso an autem apprehendendo possessionem lite pendente. *ibid. n. 8.*

Subrogatus gratioso an possit lite pendente capere possessionem Beneficii sine vitio auctoritatum, quid de subrogato in forma rigorosa. *p. 83. n. 9.*

Subrogatus gratioso an possit per supervenientem subrogationem possessionem cum vitio captam in vim novi tituli mutare & vitium purgare. *ibid. n. 10.*

Gratioso subrogato quando debeatur immisio. *ibid. n. 11.* An gratioso subrogato possit concedi manutentio loco immisionis ad confirmandam priorem possessionem. *ibid. n. 12.* An detur manutentio ex possessione defuncti. *ibid. n. 13.*

Subscriptio.

Subscriptio quid sit, & de multiplici subscriptione. *p. 83. §. 1.*

Subscriptio quid operetur & qualiter faciendâ. *ibid. ad 86. §. 2. & 3.*

Subscriptio instrumenti an requiratur per Notarium, ut probet. *ibid. §. 4.*

Subscriptio apostillarum an debeat esse cum speciali approbatione, ut relevet. *ibid. §. 5.*

Subscriptio qualiter probetur per testes. *ibid. §. 6.* Vide late in Elencho.

Subsidium.

Subsidium charitativum quando Regulares teneantur Episcopo solvere. *p. 9. n. 21.*

Subsidium charitativum quando, ex quibus causis, a quibus, & ex quibus rebus possit ab Episcopo exigi, & alia, vide in vet. *Episcopus*. *p. 403. nu. 138. & seqq.*

Sub.

Substitutio. Substitutus.

2 Substitutio an possit fieri donatarii causa mortis, aut inter vivos. *p. 28. n. 4.*

Substitutus an possit cogere heredem, aut legatarium bonis disponentem ad cautionem prestandam de bonis restituendis. *p. 31. n. 34.*

Substitutus agens ad fideicommissum contra rei an, & quomodo probare debeat illam fuisse in bonis fideicommissis tempore relictis fideicommissi. *pag. 35. num. 86. & p. 36. num. 102.*

Substitutus turpi personæ, si alias sit persona honesta an excludat fratrem substituentis in testamento præteritum. *p. 76. num. 23.*

Substitutus: concordat etiam quæ dicuntur supra in verb. *Fideicommissarius, & Fideicommissarius. p. 27. & per tot.*

3 Substituentis an teneatur de damno dato a substituto, vide *Officialis.*

4 Substitutio una an inferat ad aliam, vide *Vocatio.*

Substitutio quid sit. *p. 86. n. 1. quodplex. ibid. n. 2.*

Directa quomodo sit interpretanda. *p. 87. n. 3. an* coniecturis induci possit. *ibid. num. 3. in dubio an præsumatur directa. ibid. nu. 4. quando non. ibid.*

an verba obliqua fiant directa, & contra si appareat testatoris voluntate. *ibid. num. 5. An substitutio directa jungatur cum fideicommissaria, vel utraque retineatur suam naturam. ibid. nu. 6. Directa an extendatur de casu in casum? quando non. ibid. num.*

7. Substitutus si in testamento adest clausula vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum an habeat electionem succedendi quæ mavult substitutione. *ibid. num. 8.*

Substitutio dubia an declaratur per aliam. *ibid. nu. 9. an* declaratur ab institutione. *ibid. n. 10. an in legatis, fideicommissis particularibus, & donationibus causa mortis fieri possit? An in contractibus? ibid. n. 11. Conditionalis si sine liberis quando evanescat. p. 88. n. 12. sub conditione quod substitutus fiat doctor quomodo intelligatur. ibid. nu. 13.*

Quid sit substitutio vulgaris? quid pupillaris, quid exemplaris, quid compendiosa. *ibid. n. 14. & pag. 89. num. 20. & p. 90. n. 36. & p. 91. n. 50. & p. 92. num. 56. Vulgaris quodplex sit. pag. 88. num. 14.*

Vulgaris an possit fieri in codicillis. *ibid. num. 14.*

Vulgaris expressa facta minori. 14. annis, an continet tacitam pupillarem. *ibid. nu. 16. an uno admisso in vulgari ceteræ substitutiones caducæntur. ibid. nu. 17. Vulgaris caduca quoad primum gradum an censetur etiam caduca quoad secundum. ibid. num. 18. Vulgaris directa an possit induci ex coniecturis. p. 89. num. 19.*

Pupillaris cuius testamentum dicatur? & quando finiat. *ibid. num. 21. An pupillaris expressa continet vulgarem tacitam. ibid. num. 22. & an finita pupillari finiat vulgarem. ibid. facta in codicillo an valeat, & possit revocari. ibid. num. 23. Pupillaris expressa an excludat matrem cum aliis ascendentibus. ibid. n. 24. Pupillaris tacita que continetur in vulgari expressa an habeat locum matre existente in medio? ibid. num. 25. Pupillaris expressa an excludat matrem a legitima. ibid. nu. 26. & 27. an per hanc substitutionem dicatur filius gravior in legitima. ibid. nu. 27.*

Pupillaris quando fuit facta in illos ad quos de iure spectat hereditas, quis censetur vocatus. *ibid. num. 28.*

Substitutio facta a patre filio suo in potestate existenti quando fit pupillaris. *ibid. nu. 29. Facta a patre an valeat, si fuit exclusa mater a legitima. ibid. n. 30.*

Pupillaris facta sub generalibus verbis compendiose an excludat matrem a legitima. *p. 90. num. 31. Pupillaris ut valeat, que requiruntur. ibid. n. 32. Pupillaris an resolvatur in singularitates. ibid. n. 33.*

Si testator instituit plures filios, & ultimo morienti substituit pupillariter, an substitutus non tantum admittatur ad portionem ultimo defuncti, sed etiam primo defuncti. *ibid. n. 34.*

Substitutus pupillariter moriens ante institutum an transmittat jus succedendi ex pupillari, aut quando. *ibid. num. 35.*

Substitutio in dubio an potius præsumatur exemplaris, quam fideicommissaria. *ibid. num. 37. an* continet

tacitam vulgarem. *ibid. num. 38. an* & quando continetur sub compendiosa. *ibid. num. 39. a quibus fieri possit substitutio exemplaris. ibid. num. 42. an* muto & surdo a natura possit fieri substitutio exemplaris. *p. 91. nu. 41. an* testator in alterius potestate aut quando. *ibid. nu. 42. an* exheredatur? vel quando. *ibid. nu. 43. Quinam* debeant substitui vivo aut perpetuo amentis. *ibid. n. 44. & n. 35. si* substituentis est pater, qui debeat substitui. *ibid. n. 46. an* exemplariter substitutus excludat matrem. *ibid. num. 47. an* substitutus exemplariter succedat tantum in bonis substituentis, aut etiam illius, cui sit substitutus. *ibid. nu. 48. Exemplariter* substitutus an possit fideicommissum aut alio onere gravari. *ibid. nu. 49. An* reciproca inducatur inter duos institutos quibus est datus substitutus. *ibid. nu. 50. quando* reciproca continet tacitam pupillarem. *ibid. num. 51. an* continet vulgarem. *p. 92. n. 52.*

Pupillaris contenta in substitutione reciproca an excludat matrem. *ibid. nu. 53. & an* reciproca continet exemplarem? *ib. an* continet fideicommissariam. *ibid. num. 54. An* inducatur inter plures institutos, quorum aliqui fuerint instituti in re certa. *ibid. n. 55.*

Compendiosa quæ sit. *ibid. num. 56. facta* communibus verbis matre vivente, si in medio existente an fideicommissaria. *ibid. num. 57. facta* filio impuberi a pagano verbis discretis, si filius post pubertatem moriatur, an obliquetur? *pag. 93. num. 59. facta* filio verbis communibus? quando fit pupillaris. *ibid. num. 59. & 60. facta* heredi cum conditione si sine filiis an habeat locum si filius præmoriatur testatori. *ibid. num. 61.*

Fideicommissaria facta pluribus an resolvatur in singularitates, quando. *ibid. num. 64. & 70. secunda* vel quoad secundum gradum an caducetur si fuit caducatus primus gradus. *ibid. nu. 65. facta* a Donatore de rebus inter vivos donatis an noccat donatario, aut quando. *ibid. n. 66. facta* alieni si substitutus gravato supervixerit, quando dicatur defecisse ob non completam conditionem. *ibid. n. 67. facta* heredi, si sine filiis defecerit an expiaret ex mortuo cum filiis. *ibid. num. 68. quid* si fuit facta cum conditione si sine filiis & descendentibus. *ibid. num. 69.*

Facta in casum non existentia masculorum an procedat si existant incapaces ad succedendum. *ibid. n. 71.*

Substitutio generalis agnatorum an comprehendat illum, qui testatori erat odiosus: an nondum natus vel conceptus tempore cedentis conditionis? facta posthumo nascituro an dicatur putatice si non nascatur sed fiat abortus. *ibid. num. 72. substitutio* mortuo instituto vivente testatore an fiat caduca. *ibid. nu. 73. facta* ultimo morienti quid opereatur. *ibid. n. 73. facta* in eas, quo filii nascitur decedant sine liberis, an habeat locum filiis non natis? cur non. *ibid. num. 74. facta* heredi sine filiis decedenti, an filiis extantibus evanescat, si decedant. *ibid. num. 75.*

An substitutio valeat, si testamentum fuit nullius valoris causa præteritionis posthumum? aut quando. *p. 94. n. 76. Substitutio* plurium, deficiente primo, an subbingrediat alteri. *ibid. num. 77. dubia* quomodo declaratur. Facta pluribus copulativè an habeat locum si unus repudiavit. *ibid. num. 78. in legitima* an fieri possit? que non. *ibid. num. 79. facta* mulieri, cui fuit relictum legatum si caste vivat, an substitui si transiit ad secundas nuptias. *ibid. num. 80. Substitutio* vulgare, pupillariter, & per fideicommissum a testatore suorum fratrum facta, & illis præmortuis suorum descendunt, an producat aliquid fideicommissum. *ibid. num. 81.*

Substituentis aliquem in officio an possit conveniri pro substituto, si substitutus non est in loco officii, & est difficilis conventio. *ibid. n. 82.*

Substitutus per fideicommissum & eorum descendentes, an substitutio dicatur facta successivè, aut quando. *ibid. num. 83. substitutus* cum aliqua conditione quando ad hereditatem admittatur. *ibid. n. 84.*

Substitutus se opponens alienationi fideicommissi pro redemptione filii, aut patris capivi an privetur beneficio substitutionis? aut quando non. *ibid. n. 85.*

Substitutus primus an possit repudiare fideicommissum & adire hereditatem ab incestato in præjudicium fideicommissarii secundi. *ibid. n. 86.*

Substi-

Substitutio vulgariter antequam hæres adeat hereditatem vel repudiet an transferat jus suum ad hæredes suos. *ib. n. 87.* Substitutio uni ex duobus hæredibus in qua parte hereditatis succedat. *ibid. n. 88.* Substitutio in casum quod institutus non assumat nomen familie quando admittitur. *ibid. n. 89.* Substitutio in uno casu an censetur substitutus in alio. *ibid. n. 90.* Substitutio per fideicommissum cum clausula *si hæres sine filiis decesserit*, an excludatur a Monasterio, in quo gravatus fuit profectus. *ibid. n. 91.* Substitutio gravato patanti delictum propter quod ejus bonis confiscantur an ante mortem gravati possit vendicare illius bona. *ib. n. 92.* Substitutio in re contra post mortem usufructuarii an sit hæres, vel legatarius. *ibid. n. 93.* Substitutio vulgariter in uno casu, ut si hæres esse noluerit, an succedat in casu in quo hæres esse non potuit. *p. 95. n. 94.* Substitutio vulgariter an præferatur patri filii cui sit facta substitutio. *ib. n. 95.* An excludat fiscum. *ib. n. 96.* An admittatur ad successione si minor ad vivum hereditatem, sed contra additionem fuit restitutus in integrum. *ibid. n. 97.* Substitutio pupillariter quid teneatur probare. *ibid. n. 98.* Substitutio Viduz post ejus mortem que fuit relicta usufructuaria donec vidua permaneret an statim admittatur, si hæc transit ad secunda vota. *ibid. n. 99.* Substitutio pupillariter an succedat in bonis tam patris quam filii. *ibid. n. 100.* Substitutio milititer an succedat in sepulchrorum iura, & in iurpatronatus? An fideicommissarius. *ibid. n. 101.* Substitutio per vulgarem caducato primo gradu substitutionis an intret in illius locum. *ibid. n. 102.* Substitutio pupillariter si est filius *curius* substituentis an in bonis illius succedat. *ibid. n. 103.* Substitutio cum clausula *vulgariter, pupillariter & per fideicommissum*, an habeat electionem succedendi quia movetur substitutione. *ibid. n. 104.* Substitutio posthumo eodem non nato an admittitur. *ibid. n. 105.* Substitutio an possit appellare a sententia debarbare nullum exstare fideicommissum. *ibid. n. 106.* Substitutio Petro & Joanne ac eorum filiis, mortuo Petro an succedant ejus filii aut Joannes. *ibid.* Substitutio pupillariter, & ad fideicommissum gravatus, an teneatur tantum restituere bona testatoris, aut etiam pupilli. *ibid. n. 107.* Substitutio in casum delicti committendi ab hærede, an recipiet bona ab eo alienata ante delictum. *ibid. n. 108.* Substitutio an possit cogere Institutum ad ius hereditarium. *ibid. num. 109.* Substitutio per alternativam quo ordine censetur vocari. *ibid. n. 110.* Substitutio per fideicommissum an capiat hereditatem de manu hæredis. *ibid. n. 111.* Substitutio reciproca ut dicatur inducta quot requirantur. *ibid. n. 112.* Tacita de linea ad lineam reciproca quando inducatur. *p. 96. n. 114.* Facta aliqui in casu quo Patronus præstare non possit, aut nolit, quam substitutionem contineat. *ibid. n. 115.* Reciproca inter filios quando dicatur facta. *p. 97. n. 12.*

Suburbia.

- 1 Suburbia Civitatis an veniant nomine Civitatis. *p. 308. n. 48.*

Successio.

- 2 Successio quomodo fiat inter patruum, & fratrum filios. *p. 59. n. 58.* Successio ab intestato inter fratres quomodo fiat; quis una simul admittant, & quos excludant: quid in feudo, aut emphyteusi, vel aliqua miscellanea in ver. *Fratres.* *p. 79. & seq.* Successio ad primogenituram an non spectet ad Nepotes excludo patruo. *p. 80. n. 62.* Successio in feudis, vel emphyteusi, aut fideicommissis, an, & quomodo inter fratres, vel collaterales fiat, aut pars unius alteri accrescat, & alia, vide in ver. *Fratres.* *p. 84. n. 96. & seq.* Successio a parentibus filiis præmortuis an aequaliter fiat. *p. 103. n. 3.* Successio in hereditate furiosi an admittatur consanguineis, qui ejusdem curam non habuerunt, sed illum dereliquerunt, & tunc quis succedat. *p. 114. n. 17.*

Successio ab intestato an habeat locum, quando successio ex testamento procedere possit, & an pendente questione utrum testamentum valeat. *p. 95. n. 1.* In fideicommissis quomodo regulatur, quomodo in emphyteusi ecclesiastica, quomodo in Jurepatronatus hereditario. *ibid. n. 2.* Successio fideicommissi in cujus linea durare debeat. *ibid. n. 3.* In fideicommissis constitutis in familia favore agnationis & postmodum cognationis quomodo regulatur. *ib. n. 4.* ab intestato quibus, & quo ordine deferatur. *ibid. n. 5.* Successio quomodo deferatur ascendentes, an proximioribus vel remotioribus. vide *Ascendentes & Proximiores.* Successio in bonis filii que proveniunt a patre quibuscum ascendentes deferatur, & in bonis maternis qui. *p. 97. n. 19.* Successio quomodo regulatur, si post mortem filii supersunt pater, & frater defuncti utrinque conjunctus, & alterius fratris filii? *ibid. n. 20.* Successio inter collaterales usque ad quem gradum se extendat tam ex testamento, quam ab intestato. *p. 99. n. 32.* Successio ab intestato an habeat locum dum discurrit, an testamentum sit verum. *p. 100. n. 38.* Successio hereditaria quomodo denotetur. *ib. n. 39. & 40.*

Successor.

Successor in dignitate an teneatur stare contractui antecessoris tam active, quam passive, aut raram habere alienationem &c. *p. 234. n. 19. & p. 392. n. 7.* Successor in principatu an teneatur ad debita antecessoris, si creditor non probat pecuniam fuisse veram in utilitatem Principatus. *p. 265. n. 172.* Successor in beneficio an possit cogere hæres prædecessoris ad edendas sibi rationes, & libros Beneficii. *p. 262. n. 9.* Successor an possit caducitatem emphyteusis, aut feudi declarare, si sit incursa ante mortem antecessoris. *p. 382. n. 52. & 54. & p. 337. n. 21.* Successor in emphyteusi an teneatur solvere canones non solutos ab antecessore. *p. 399. n. 124.* Successor in officio an possit exequi dispensationes aut delegationes factas antecessori, si antecessor illas exequi nolit, aut non potuit. *p. 444. n. 140.* Successor an possit revocare privilegia exemptionis ab antecessore concessum. *p. 455. num. 85. & seq.* Successores dictio an idem importet, ac hæres. *p. 297. num. 11.* Successor seu hæres Domini an possit vassallum privare feudo ob delictum commissum visente Domino, vide *Jus agentis, privatus &c.* Successor in Beneficio post collectos fructus ab antecessore, an non alatur ab hæredibus antecessoris, & quomodo. *p. 93. n. 2.* Successor in re locata an teneatur stare locationi factæ ab antecessore. *p. 335. n. 22. & seq.* quid si janitor conductor pensionem solvisset antecessori, & alia de materia. *ibid.* Successor in Beneficio an teneatur stare colono, aut quando. *p. 336. n. 37.* Successoribus institutis an veniant tantum hæres successores sanguinis, an vero etiam extranei bonorum successores. *p. 183. n. 31.* Successor officialis. vide *Officialis.* Successor in iusjurato. vide *Atoratus.* an succedat in mala siue antecessoris, vide *Mala fides.* Successor singularis an teneatur stare locationi factæ a prædecessore ad modicum tempus. *p. 100. n. 42.* an teneatur solvere subsidium a prædecessore non solum. *ib. n. 43.* an successor qui nunquam possidet debeat manuteneri ratione instantie ab antecessore turbato ad se transmissæ, si nomine beneficii agit. *ibid. n. 44.* Successor in Beneficio an teneatur probare titulum antecessoris, & quando non. *ib. n. 45.* an teneatur stare contractui ab antecessore facto, in quo intervenit auctoritas superioris. *ibid. n. 46.* Successor Episcopi investientis aliquem de feudo non dum aperto sub conditione quod apertur, si investiens fuit mortuus ante impletam conditionem, an teneatur stare ejus investitura? *ibid. n. 47.* Successor an representet personam defuncti prædecessoris. *ibid. n. 48.* an possit declarare evidenciam ob non solutos Canones in vita prædecessoris, quam

predecessor non declaravit. *ib. n. 49.* singularis in emphitica an possit coacervare annum, quo emphiteuta fuit morosus ad tempus quo est secum in mora ad complendum tempus pro caducitate intendenda. *ibid. n. 50.*

Successor in fendo, in dignitate, in iurisdictione aut officio, an teneatur stare contractui antecessoris quamvis non sit hæres. *ibid. n. 51.* Successor in feudo ex pacto & providentia si est hæres & confect inventarium an teneatur solvere debita antecessoris. *ibid. n. 52.* Successor Domini feudi an teneatur raram habere investituram ab eo factam vivente adhuc vasallo primo, si non est hæres. *ibid. n. 53.*

Successor in fideicommissio an teneatur stare locacioni antecessoris. *ibid. n. 54.* singularis, qui non habet causam ab antecessore an teneatur stare locacioni vel contractui antecessoris. *ibid. n. 55.* Successor an teneatur de dolo piatati antecessoris ratione commodi ex eo resultantis. *p. 101. n. 56.*

Successor an possit petere & de novo exigere a conductore pensionem antecessoris anticipare solum & conductor contra quem habet regressum. *ibid. n. 57.* Successor in maioriu an teneatur ad debita Instituta contracta ante illius erectionem. *ibid. n. 58.* In officio, si illud habet ex libertate Principis an faciat fructus suos, aut teneatur ad debita primi acquirentis. *ibid. n. 59.*

Successori que obstant si est singularis. *ibid. n. 60.* successorum suorum nomine qui veniant. *ibid. num. 61.* an extranei. *ibid.* succedens iure transmissionis quomodo dicatur succedere, & quomodo succedens iure vocationis. *ibid. n. 62.* Succedere volens que debeat probare. *ibid. n. 63.* successor an censatur conventionem moderatorem contra formam pacti initii in instrumento locacionis factæ ab antecessore ratificasse ex eo quod fructus percipit, seu afficitur. *ibid.* Successor in Episcopatu que debita solvere teneatur, vide *Solutio.*

Suffocatio.

- 4 In suffocatione corpus delicti quomodo probetur? & suffocatus repertus an presumatur ex facto hominis vel morte suffocatus. *p. 101. n. 1. & seqq.*

Suffraganeus.

- 1 Suffraganeus an deur a Pontifice sine consensu Capituli. *p. 203. n. 35.*
- 4 Suffraganeatus quomodo expitet. *p. 101. n. 1.*

Suggestiones.

- 2 Suggestiones, vide supra in verb. *Interrogatoria suggestiva.*

Suitas.

- 2 Suitas filiorum erga parentem ad effectum hereditatis, in quo consistat, & quid opereatur, vide in verb. *Hereditas.* *p. 113. n. 7. & seqq.*

Summaria.

- 1 Summarie cause, vid. *Cause summarie.*

Summaria cognitio.

- 4 Summaria cognitio an & quando sit necessaria ante iudicium? summaria cognitio an requirit liti contestationem, & libellum? & in quibus diebus summarie procedatur? que causa sit summaria. *p. 101. n. 4. & seqq.*

Sumptus.

- 1 Sumptus ab uno ex sociis facti, vide supra in verb. *Expensa.*
- 2 Sumptuum aliqua miscellanea, vide in verb. *Impense.* *p. 138.*
- 4 Sumptus liti, vide *Lis.* & in ver. *Sumptus.* *p. 101. & seqq.*

Supellex.

Suppellectilium nomine quæveniant, quæ non, *p. 109. n. 1. & 2.*

Superfluum.

Quodnam superfluum non censetur. *p. 109. n. 1.* an superfluum tutius admittatur quam necessarium omittatur. *ibid. num. 2.* an superfluas sit vitanda in omni interpretatione & dispositione. *ib. n. 4.* superfluous actus an vitietur si vitiose observetur. *ibid. n. 4.* superfluis actibus an uti debeamus. *ibid. n. 5.* & quibus in casibus. *p. 110. n. 6.*

Supplementum.

Supplementum legitime, vide *Legitima.*

Supplicatio.

Supplicatio prima signata sub parva data si laboret aliquo vicio an possit finari per alias supplicationes signatas. *p. 109. n. 1.* Quando est subcripta an possit pro illius sanatione signari alia sub eadem data. *ibid. n. 2.* Porrecta a procuratore an presumatur ratificata a Principali, si illa usus fuit. *ib. n. 3.* An supplicatio magis quam literæ desuper expediri sit attendenda. *ibid. n. 4.*

Supplicatio sola an det ullum jus ad capiendam possessionem Beneficii ante literas expeditas. *ib. n. 5.* Supplicatio in materia iustitiæ quid sit. *ibid. n. 6.*

Suppressio.

Suppressio Beneficiorum, vide *Consensus Capituli.* Suppressio Beneficii facta sine causa & solemnitatibus an valeat? cur non. *p. 110. n. 7.*

Surdus.

Surdus an possit pro aliis valide fidei iurare. *p. 38. n. 17. 2*

Suscipiens.

Suscipiens in se periculum, vide *Pactum.* Suscipiens in se onus probandi, si non probatur condemnatur si actor non probavit, Pacian. *de prob. lib. 1. cap. 7. n. 42. & 50.* vide ver. *Suspicio.*

Suspensio. Suspensus.

Suspensus an sit capax Beneficii, vide supra in verb. *Beneficium.*

Suspensus an post absolutionem recuperet distributiones quotidianas pendente suspensione maturatas, & amissas. *p. 126. n. 16.* Suspensus etiam occultus an censetur prohibitus ab exercitio Jurisdictionis. *p. 136. n. 52.*

Suspensionis Censuræ materiam: qualiter, contra quem, ac a quo feratur, & quis ab illa absolvat &c. vide in ver. *Censura.* *p. 131. n. 4. & per tot. & sequanter a n. 77. & seqq. p. 138.*

Suspensus a Beneficio iuste, vel iniuste an possit percipere fructus Beneficii. *p. 96. n. 40.*

Suspensus ignorans se esse talem, & bona fide in suspensione celebrans, an fiat irregularis. *p. 196. n. 9.*

Suspensio lata a Papa, Concilio, vel per SS. canones contra quoscumque ex quocumque crimine an afficiat Episcopos, si de illis non sit specialis mentio? an Episcopos titulares. *p. 110. n. 1.*

Suspensus. Suspicio.

Suspensus de fuga an capi possit sine prævia citatione &c. & quando, & de materia. *p. 120. n. 3. & seqq.* Et an a iudice incompetente. *ibid. n. 4.*

Et suspensus de fuga quando quis allegari possit: quid si creditor prius scivit conditionem debitoris. *p. 119. num. 2.*

Suspensio fugæ debitoris quomodo probetur, & quænam requirantur. *ibid.*

Suspicio falsitatis an, & quando habeatur pro falsitate. *p. 4. v. 4. & p. 5. n. 11.*

Suspi-

Suspicio calumniae, vide *Calumnia*. **Suspicio fugae**, vide *Fuga*.

Suspensus de heresi an sit irregularis. p. 197. n. 23.
Suspensio contra Iudicem, apud testes an probetur iuramento. p. 221. n. 57.

Suspensus de fuga, vide Debitus.

Suspensio in crimine heresis an sufficiat ad inculpandum, p. 110. n. 1. **Suspensio Iudicis recusat si fuit ab arbitris approbata ad quem devolvatur causa principalis?** remissive.

Suspensio antedatæ quando viget. *ibid.* num. 2. fraudis quando cesset. *ibid.* n. 3. & suspensionem an tollat par affectionis causa. *ibid.* n. 4.

An suspectus de fuga esse possit, qui non est suspectus de delicto. *ibid.* n. 5. an possit capi nulla præcedente citatione, vel præcepto de solvendo? an possit capi a Iudice incompetente? aut quando? & quid si fuit capus ob periculum in mora ad quem sit remittendus. *ibid.* n. 6. an possit capi, nisi fuerit probatum debitum esse liquidum? & an debeat probari suspensio fugæ? & quid si debitum est modicum. *ibid.* **Suspensus de heresi an & quando possit excommunicari.** *ibid.* n. 7.

Sylva.

Sylvam communem possidens an possit invito socio ligna cedere &c. vide *Socius*.

Syndicus.

Syndicus an possit cogi executive ad solvendum pro communitate? an censetur habere mandatum ab Universitate cum libera. p. 110. n. 2. an contumax in iurando de calumnia præiudicet suo principali. *ib.* num. 2. electus ab excommunicatis an & quando sit repellendus. *ibid.* num. 3. & quæ requirantur ut eligatur. *ibid.* num. 4. **Syndicus Ecclesie coram quo debeat reddere rationes sue administrationis.** *ibid.* num. 5. vide *Universitas*.

Synodus. Synodalis.

Synodus Diocesana an possit ab Episcopo congregari, aut in illa aliquid decretare sine consensu aut consilio Capituli, aut Cleri. p. 118. n. 27. & p. 403. n. 136. item quoties ac quando possit congregari. *ib.*

Synodus Diocesana an possit congregari a Capitulo sed vacante. p. 403. n. 137.

Synodus an sit de lege Jurisdictionis, vel de Diocessana. p. 456. n. 103.

Synodalis lex, vide supra in verb. Lex.

Synodus generalis a quo possit congregari. p. 111. n. 1. **Diocesana a quo & quoties? & quid in illa agendum.** *ibid.* n. 2.

T.

Tabella.

Tabella pacis Principi a quo sit danda. p. 13. num. 11. vide *Magistratus*.

Tacens. Taciturnitas.

Taciturnitas, vide supra in verb. Subreptio.
Taciturnitas veri an vitiet gratiam motu proprio factam. p. 306. n. 27.

Tacens an, & quando consentire videatur, & alienationem &c. approbare. p. 84. n. 92.

Taciturnitas quamvis vitiet gratiam, vide aliqua in verb. Gratia. p. 105. & seq.

Taciturnitas partis an operetur consensum in Iudicio. p. 111. n. 1. an videatur consentire protestationi iudiciali. *ibid.* num. 2. non contradicens sequestro an videatur fateri debitum. *ibid.* num. 3. Tacens an fateatur, vel neget, aut quando. *ibid.* num. 3. quando tacens consentire videatur. An in iudicialibus, vel quando. *ibid.* n. 4.

Taciturnitas quando inducat subreptionem. vide *Subreptio*.

Tantum.

Tantum dictio an excludat non expressa, & etiam casus similes. p. 298. n. 16.

Taxa.

Taxa feminarii, vide Seminarium. Lotus.

Taxa beneficii quando attendatur in gratiis expectativis & aliis, vel non. p. 111. §. 1.

Taxa beneficiorum, decimarum, & aliorum quando possit alterari. *ibid.* §. 2. ¶

Templarii.

Templarii quinam dicantur, & quamvis regulam proficiantur. p. 112. n. 1.

Quis eos destruxerit, eorumque collegium deleverit? *ibid.* n. 2. ¶

Tempus.

Tempus appellandi a quo tempore incipiat currere. p. 41. n. 14. Ex appellandi aut appellationem prosequendi tempus an possit a Iudice, vel a partibus augeri, aut minui. *ibid.* n. 15.

Et tempus ad appellandum a sententia lata contra defunctum, quando incipiat heredi currere. p. 237. n. 27.

Et fictio contumaci quando incipiat currere, an a die latæ sententiæ, an vero a die notitiæ: & an appellatus probare debeat, quod appellans habuerit notitiam. p. 238. n. 28.

Tempus constituendi Vicarium quando incipiat Capitulo currere sede Episcopali vacante. p. 117. n. 21.

Tempus ad præsentandum ad Beneficium ipso Iure vacans ob delictum an currat a die habitiæ scientiæ. p. 198. n. 155.

Tempus ad præsentandum in Beneficio de novo erecto, vide supra in verb. Patronus.

Tempus ad conferendum Beneficium, vide Beneficium. Papa.

Tempus ad eligendum ad Episcopatum &c. quando incipiat currere. p. 368. n. 28.

Et quid si quis fuit in tempore electus, sed non consentit &c. p. 371. n. 52.

Tempus ad consentiendum electioni de se factæ quando currere incipiat in Regularibus. p. 370. n. 43.

Tempus conjugibus datum ad experiendum super impotentia, an incipiat a die primi coitus, an vero a die decreti Iudicis. p. 317. n. 122.

Tempus petendi restitutionem in integrum, etiam contra quadragenariam præscriptionem, an Ecclesie incipiat currere a die scientiæ. p. 358. n. 77.

Tempus secunde investitiuræ, quando illa renovatur, an incipiat currere a die contractus secunde investitiuræ, an vero a die finiti temporis primæ investitiuræ. p. 384. n. 71.

Tempus solvendi canonem quando incipiat, & quantum currat ad effectum caducitatis. p. 386. n. 91. & seq.

Tempus concessum ad petendam renovationem investitiuræ, quando currere incipiat, & an a die scientiæ devolutionis, vel caducitatis, & de materia. p. 388. num. 104.

Tempus Domino fundi censui, seu censui datum ad deliberandum an velit emere, an sit continuum. p. 147. num. 60.

Tempus quale attendatur in constituenda congruitate legitiæ vel docti, an scilicet tempus mortis, aut quæle. p. 339. num. 13. & p. 345. n. 12.

Tempus an sit modus inducendi obligationem. p. 148. num. 69.

Tempus futurum, utpote incertum, an, & quando attendatur. p. 321. n. 156.

Tempus quo quis detinetur in carcere ante, vel post sententiam ad tritimes ad tempus condemnatum, aut bannum, an imputeur in tempore, pro quo quis fuit ad tritimes &c. condemnatus. p. 214. n. 37. & seq.

Temporis diurnitatis quantum tempore inducatur ad effectum mitius puniendi. p. 125. n. 8.

Temporis prioritas in contractibus an inducat ex ordine scripturæ, quando in eodem instrumento fuit una res pluribus obligata. p. 258. n. 120.

Temporis prioritas an computetur a die mandati ad contrahendum, an vero a die contractus. p. 266. n. 181.

Item an computetur a die celebrati contractus, an vero a die destinatæ solutionis. p. 258. n. 117.

Temporis prioritas quando attendatur, ubi de regula quæ.

qui prior in tempore; in contradictibus, & debitis tam hypothecariis, quam chirographariis, & concursu creditorum. *ibid. n. 118. & seqq.*

Temporis prioritas an eodetrahatur ex modico tempore unius horæ, aut momenti. *ibid. n. 118.*

Et certum tempus probans an præferatur illi, qui non probat de certo tempore. *ibid.*

Et temporis prioritas, seu certum tempus probatum an elidatur ex confessione debitoris aſſertentis se rem prius alteri obligasse. *ibid.*

Tempus antiquum an non dicatur, quod excedit centum annos. *p. 20. n. 49.*

Tempus quale attendatur, conceptionis scilicet, an vero natiuitatis, ad hoc, ut spurius, sed natus ex damnato coitu legitimi possit per subsequens matrimonium. *p. 57. n. 33. & p. 304. n. 33.*

Tempus quale attendatur in calculanda legitima filio debita, an scilicet tempus ejusdem assignationis, an vero tempus mortis patris. *p. 63. n. 122.*

Tempus quale attendatur ad videndum, an legitima, seu dos fuerit congrua. *ibid. & p. 77. n. 35.*

Tempus quale attendatur, an presentationis, an vero institutionis ad videndum, utrum instituendus in Beneficio sit dignus &c. *p. 182. n. 24.*

Tempus an currat de momento in momentum, ubi est apposta hora. *p. 136. n. 8.*

Tempus ad præsentandum ad Beneficia quando patroni incipiat currere, vide supra in verb. Patroni.

Tempus ad præsentandum an currat legitime impeditis. *p. 443. n. 159.* Et an possit ab Episcopo Patronis prorogari, aut abbreviari. *ibid. n. 162.* Et an illud tempus ad præsentandum concessum sit continuum, vel utile remissive. *ibid. n. 160.*

Tempus ad præsentandum an currat Regibus, ob illorum, & eorumdem ministrorum varia impedimenta. *p. 246. n. 193.*

Tempus litis an sit deducendum, seu subducendum ad dignoscendam temporis antiquitatem. *p. 331. n. 47.*

Temporis longi nomine quid veniat, ut in locatione facta sub verbis: loco ubi hanc rem ad longum tempus. *p. 334. n. 13.*

Tempus optandi quibus currat, vel non. vid. Optio.

Tempus ad præsentandum quando currat. *p. 302. n. 35.*

Ad præscribendum contra Ecclesiam Romanam & inferiores quale requiritur, quale ad præscribendum Beneficium, quale contra regulares. *p. 363. n. 19. & seqq.*

Tempus a jure non definitum, de quo intelligatur. *p. 112. n. 1. & ad purgandam moram quale requiritur.*

Indefinitum prolatum ab homine quando terminetur. A tempore præterito an præsumptio trahatur ad præsens. *ib. n. 3.* An a præsens ad præteritum. *ib. n. 1. & seqq.*

Tempus præsens an comprehendat futurum in contradictibus & ultimis voluntatibus, aut quando. *ibid. n. 7.* Longum quodam dicitur? quodam modicum. *ibid. n. 8.* Tempus a quo suspensandum. *p. 113. n. 9.* Legale & conventionale an currat impedito. *ib. n. 10.* A statuto præfixum ad retrahendum an currat ignoranti, & quando incipit currere. *ibid. n. 11.*

An tempus censetur adjectum causæ differendæ solutionis. *ibid. num. 12.* adjectum actui qui dependet ex futuro eventu aut actu alterius quando incipit currere. *ibid. n. 13.* Tempus influendi donationem. vide. Donatio.

Tempus an sit a Jure præfixum Abbati ad Benedictionem petendam. vide Abbat. Exequendi ultimas voluntates quale sit. vide Executio.

Tempus ad terminandas lites quale sit. vide Lit.

Tempus triennalis experientie damnum conjugibus imponentibus quando incipit currere. *p. 114. n. 20.* ad dicendum de nullitate professionis an currat minori & ignoranti. *ibid. n. 21.* ad contrahendum domicilium quale sit? Tempus ad præsentandum ad Beneficium Ecclesiasticum quale. *ibid. n. 23.* & an hoc currat legitime impedito. *ibid. n. 24.* & quale sit ad præsentandum ad Parochiales? an Principibus currat tempus? cur non. *ibid. n. 24.* Tempus quod habent Patroni ad præsentandum an illi possint inter se dividere sine consensu ordinarii. *ibid. n. 25.* Quod habet ordinarius ad conferenda quale sit? quando currat. *ibid. num. 26.* ad influendum in Benef. quale. *p. 115. n. 29.* ad influendum presentatum ad Parochialem quale. *ibid. n. 30.* ad capiendam pos-

sessionem quale. *ibid. n. 31.* ad appellandum quale. *ibid. num. 32.* ad præscribendum quale. *ibid. n. 33.* modicum quale dicitur. *ibid. n. 34.* diuturnum quale. *ibid. n. 35.* tempore interdicti quæ sint prohibita. *ibid.*

Terminus.

Terminus in dubio an quilibet presumatur continuus. *p. 147. n. 60.*

Termini fundi; vide, supra in verb. Confinit.

Terminus incipiens a natiuitate vel Paschate quomodo computetur. *p. 115. n. 1.* Datus a Judice uti Mensis de quod diebus intelligatur. *ibid. n. 1.* Dilacionis a Judice datus an possit ab illo revocari vel mutari? Quid si fuit datus a lege. *ibid. num. 2.* Dilacionum an sit continuus. *ibid. n. 3.* Protagationis an censetur idem cum primo. *ibid. n. 4.* an terminus appellationis possit assignari a Judice a quo. *ibid. n. 6.* & 7. Quid si Juxta a quo non deuult appellati potestatem terminum præferre. *p. 116. n. 8.*

Terminus reprobationis quam facultatem præbeat. *ibid. num. 9.* Termini vel limitis Parochiales quomodo probentur. *ibid. n. 10.*

Territorium.

Territorium separatum quis possit concedere. *p. 9. n. 2.* 16. Et an possit præscribi. *ibid. n. 17.*

Territorium separatum de quo Diocesi dicatur, aut esse præsumatur. *p. 7. n. 16. ibid. n. 2.*

Territorio donato a lico, an censetur donata Jurisdic-tio spiritualis. *p. 7. n. 4.*

Territorium separatum quomodo, constituatur a loco excepto. *p. 116. n. 1. & 2.* quomodo probetur vel non probetur diversum. *ibid. n. 3.* territorii feudaltas ex quibus excludatur. *ibid. n. 4.*

Tertiarius.

Tertiarii an possint conveniri coram Judice Ecclesiastico de consuetudine. *p. 229. n. 21.*

Tertiarius quorum sint genera. An tertiarii habeant jurandi habitum tertii ordinis, aut quanam? an gaudeant immunitate, privilegio fori, vel Clericali. *p. 139. n. 1. & seqq.*

Tertius.

Tertio possessori, antequam conveniri possit, an, & quando competat Beneficium, seu exceptio excussionis debitoris principalis. *p. 254. n. 75. & seqq.*

Tertius an, & quando possit agere opponere exceptionem juris tertii, anteaſertentis, hypothecæ, aut crediti &c. *p. 427. n. 78. & 81.*

Tertius possessor rei litigiosæ an, & quando possit impedire executionem; quid si non fuerit citatus. *p. 430. n. 3. 5. & 6. & p. 431. n. 13.*

Tertius in executione sententiæ &c. an sit citandus, vide supra in verb. Citatio.

Tertius possessor, qui habet causam a creditore cui a Judice fuit adjudicatus fundus, sed nulliter, an teneatur illum creditoris relaxare. *p. 116. n. 1.* an sit citandus priusquam contra ipsum consumetur executio? & quomodo audiendus. *ibid. n. 2.* an possit excipere de jure tertii. *ibid. n. 3.* an possit executive conveniri. *ibid.* an qui lic pendente emit; possit executive excuri, & quando. *ibid. n. 4. & 5.*

Tertius veniens ad causam, & admissus in statum, & terminis in quibus reperitur, an censetur ratiſicare omnia acta. *ibid. n. 6.* quando non audiat. *ibid. n. 7.* An possit venire ad causam ad excludendum utrumque colligantem. *ibid. num. 8.* an possit impedire executionem, & quomodo. *ibid. n. 9.* Veniens ad causam pro suo interesse an possit petere remissionem causæ. *ibid. n. 10.* an iudicium inter priores caprum retardet. *p. 117. n. 12.* An possit appellare, si sententia transit in iudicium. *ibid. num. 13.* Convenus a fideicommissario volente bona fideicommissi ab eo possit vendicare an possit se auri deraſtrationem exceptionibus quæ competebant gravato. *ibid. num. 14.* Tertius creditor anterior an possit præteritum hypothecæ posterioris executiones retardare. *ibid. n. 15.*

Tertius arbitri, vel peritus, si fuit datus, a Iudice, an possit ab aliis arbitris vel iudicibus discordare? quid si fuit electus a paribus. *ibid.* n. 16. An possit impedire executionem sententie. p. 37. n. 88. vide *Sententia*. quando debeat appellare, si scivis sententiam fuisse lazam, quid si ignoravit. *ibid.* n. 91.

Testamentum. Testandi.

- 1 Testamentum in qua etate condi possit. p. 22. n. 8.
- Testamentum incompletum quando habeatur pro completo favore piz cause. p. 69. n. 9.
- Testamentum ab excommunicato conditum an valeat. p. 137. n. 57. & seq. Item si fuit in illo adhibitis testis excommunicatus. *ibid.*
- Testamentum juratum an revocari possit. pag. 341. num. 22.
- Testamentum an non faciat cessare causam intestati. p. 437. num. 66.
- Testamentum secundum allegans, aut producens ex eodem testatore an, & quando sit legitimus contraditor contra perentiam inmissionem ex primo, & de materia. *ibid.* n. 69.
- 2 Testamentum, aut testatoris voluntas an possit declarari ex simplicis fide, aut testibus singularibus, vel de auditu. p. 50. n. 4.
- Testamentum maris an sit ipso jure nullum, aut an tantum annullandum ob prateritionem filii. p. 61. num. 103.
- Testamentum ob causas exheredationis non probatas an contrari in totum, aut exheredatio suffineatur usque ad legitimam, si in illo adsit clausula codicillaris, in ver. *Ingratitudo*. p. 167. n. 2.
- Testamentum rupto per querelam inofficiosa, an corrumpatur etiam fideicommissum. p. 76. n. 29.
- Testamentum a filiisfamilias factum an convalescat, postquam fuit factus sui juris. p. 62. n. 128.
- Testamentum an habeat viam executivam, & executioni paratum, ita ut illius vigore competat immisio, ejusdemque nullitatis obiecto rejiciatur ad petitorium. p. 146. n. 1.
- Testamenti revocatio an sit valida, si testator juraverat non revocare & an revocans superjurus. p. 226. num. 116.
- Testamentum imperfectum & nullum, vide etiam infra in verb. *Voluntas*.
- Testamentum approbans, vide *Approbans*.
- Testamentum factum post signatum supplicationem licentie testandi, sed ante literarum expeditionem, an subsistat. p. 323. n. 23.
- Testandi facultas concessa Regularibus, vel Religiosis, an intelligatur ad causas pias. p. 3. n. 9.
- 3 Testamentum factum ante ingressum Religionis an per professionem rumpatur, & an a Novitio ante professionem possit revocari. p. 185. n. 31.
- Testamentum factum ante ingressum religionis an rumpatur per ingressum testatoris. *ibid.* n. 32.
- Testamentum an interpretetur ab observantia. vide *Observantia*.
- Testamenti executio. vide *Executio*.
- Testamentum usurarii. vide *Usurarius*.
- 4 Testamentum quid sit. p. 117. n. 1. an presumatur factum ab homine sane mentis, & an dementia presumatur? vel quando. *ibid.* n. 2. quoruplex testamentum. *ibid.* n. 3. Testamentum an facere possint monachi post professionem. *ibid.* n. 4. An Clerici, & de quibus bonis. p. 118. n. 5. An Episcopus, & de quibus bonis. *ibid.* n. 6. an occidens seipsum ob merum peccat. *ibid.* n. 7. An usurarius manifestus vel quando. *ibid.* n. 8. deponatus. *ibid.* n. 9. an meretrix publica. *ibid.* n. 10. An occulta seu avaritia. *ibid.* n. 10. an sodomia. *ibid.* n. 11. an damnat ad mortem naturalem, vel civilem. *ibid.* n. 12. An prodigi. p. 119. n. 13. & qui. an filiusfam. *ibid.* num. 14. que solemnitates sint necessarie de jure civili. *ibid.* num. 15. & seq. an testamentum factum in scriptis, si non valet ob defectum solemnitatum, valeat jure nuncupativi. *ibid.* num. 19.
- Testamentum intra quod tempus exequendum, vide *Executio*.
- Testamentum an possit fumere vires a vulgari substitutione vitiosa institutione. p. 88. n. 15.

Testamentum an valeat, si fuit facta institutio tacita heredes. p. 119. n. 20.

An testamentum ad pias causas sine solemnitatibus juris civilis valeat. *ibid.* n. 21. sit testamentum sine solemnitatibus juris civilis sufficiens favore piz cause an maneant fideicommissa Laicis relicta. p. 120. n. 22.

An valeat testamentum in quo fuit institutus Clericus, aut infirmetur ex defectu inquisitionis non facte a Clerico quando ex dispositione statuti fieri debet. *ibid.* num. 23.

An solemnitates juris civilis requirantur etiam de jure Canonico in testamentis aut ubi & inter quos? & que solemnitates requirantur de jure canonico. *ibid.* n. 24. & an jure canonico sufficiant duo testes sine intervenitu Parochi. *ibid.* n. 25. ad pias causas an valeat sine ullo teste, an valeat in foro interno. *ibid.* num. 26. quid in foro externo. *ibid.* num. 27. ad pias causas quas clausulas censetur habere. p. 121. num. 28.

Testamentum quod est impedivum majoris boni, aut Religionis bono contrarium, an valeat. *ibid.* n. 29. aut conditio contraria bono Religionis habeatur pro non adjecta. *ibid.* n. 29. & seq. forma licentie testandi Clericis. p. 122. n. 33. An possint de suis fructibus testari. p. 121. n. 32.

Ad pias causas sine solemnitatibus juris civilis an valeant. p. 122. n. 38.

Testamentum patris inter liberos sine solemnitatibus an valeat. Imperfectum ex defectu voluntatis an valeat. p. 123. num. 40. an valeat etiam quoad legata relicta extraneo. *ibid.* n. 41. an maris inter liberos sine solemnitatibus valeat, etiam inter naturales tantum. *ibid.* n. 42. Patris inter liberos, in quo uni legitima absque institutione fuit relicta, an valeat. *ibid.* n. 43. Scriptum propria manu patris sine ullius testis subscriptione an valeat, & tunc an sit necessaria recognitio scripturæ. *ibid.* n. 45.

Testamentum militare quas solemnitates requirit. *ibid.* n. 46. & militis in dubio an presumatur factum jure militari, vel communi. *ibid.* n. 47. ubi an suffragetur illi, qui miles non est. *ibid.*

Testamentum rusticorum, aut tempore pestis factum an valeat, & quas solemnitates requirit. *ibid.* n. 48. ut rusticorum valeat, ubi debeat fieri. *ibid.* n. 49.

Testamentum a cæco quomodo fieri debeat. p. 124. n. 50. & seq.

Testamentum quando sit nullum. *ibid.* n. 52. quid si testator testamentum completis sed illud morte preveniens non publicavit? valente. *ibid.* n. 53. quid si unus ex testibus dicat se non interfuisse testamentum? quid si omnes contradicant testamentum. *ibid.* n. 55. & seq. quid si filius fuit institutus in re propria. pag. 125. n. 61. quid si fuit factum per vim & metum. *ibid.* n. 26.

Testamentum, si est nullum, an pereant legata, quando non. Factum ad Notarii interrogationem an & quando valeat. *ibid.* n. 64. Factum servatis solemnitatibus loci in quo fit an valeat quoad bona forensia. *ibid.* n. 65. Factum ex causa erronea quid. *ibid.* n. 66. Quid si instituit nepotem, si filius fuerit sibi præmortuus. *ibid.* n. 67. Judei contra legem judicam an valeat. *ibid.* n. 68. & 69. Mariti, in quo Uxorem reliquit heredem dolo & blanditiis extorrum an valeat. *ibid.* n. 70.

Testatoris habentis bona in diversis provinciis quomodo debeat interpretari, aut juxta que statuta. *ibid.* n. 71. Clerici an possint dici nullum ex capite exheredationis. *ibid.* n. 72. an possint fumere vires a substitutione vulgari expressa. *ibid.* n. 73. an in quo fuit præteritus frater valeat, quando non. *ibid.* n. 74. factum ante ingressum Religionis ab eo, qui non cogitavit ingressum, an fiat nullum per ingressum. *ibid.* n. 75. Minoris favore Curatoris an valeat. *ibid.* n. 76. an sigillatum & apertum sine solemnitatibus. *ibid.*

Factum favore Ecclesie cum duobus testibus aut favore cause piz quando valeat. p. 126. n. 77.

Testamentum quod est nullum an testatoris possit confirmari, & qualiter. *ibid.* n. 78. an ab hærede, & quando. *ibid.* n. 79. & an testator possit obligari ex pacto de observanda ejus voluntate. vid. *heres*. Testamentum nullum an possit confirmari per referendum Principis, & quando? *ibid.* n. 81.

Testamentum quando fiat caducum. *ibid. n. 82. & seqq.* Quando censetur a testatore revocatum. *ib. num. 85.* Quomodo primum tollatur per secundum. *p. 126. n. 86. & quando. ibid. n. 87.* an quod testator juravit non revocare possit ab eodem valide revocari. *ibid. n. 88. & seqq.*

Testamentum secundum in quo posthumus vel venter pręgnans fuit institutus, si posthumus natus non fuit, aut testator non potuit generare, an tollat primum. *ibid. n. 92.* secundum factum ad interrogationem Notarii an tollat primum solum. *ibid. n. 93.* testamentum quando a posteriore fuit revocatum an reviviscit, si testator posterius incidit. *ibid. n. 94.* An solum ad pias causas tollatur per minus solum ad pias causas. *ibid. n. 95.* Quid si in secundo fuerunt instituti venientes ab intestato? *ibid.* quid si duo testamenta reperiuntur facta eodem die, sed ignoratur quodnam sit prius aut posterius. *ibid. num. 96.*

Quomodo testamento rumpatur. *ibid. num. 97. & seqq.* an possit rescindi per querelam inofficioli, aut propter pręteritionem, aut injustam exheredationem. *p. 128. num. 99. & 100.* an propter ingratitudinem. *ibid. n. 101.* metu factum an possit rescindi. *ibid. n. 102.* Factum ad interrogationem an & quando valeat. *ibid. n. 103.* an valeat in quo filius existens in patria potestate fuit pręteritus ex causa legitima & vera. *ibid. n. 104.*

Testamentum unum an declaret aliud. *ibid. n. 105.* an una pars illius declaret aliam. *ibid.* a quo regulariter declaretur. *ibid. n. 106.* In quantum heres censetur gravatus. *ibid. n. 107.*

Testamentum quomodo probetur, vel non? & quomodo, ac coram quo debeat publicari, & si fuit perditum, ejus tenor quomodo probetur. *p. 130. num. 125. & seqq.*

Testamentum coram Imperatore vel Principe factum quomodo probetur? & quis dicatur coram Principe testari. *ibid. n. 129.*

Testamentum quis exequatur si nullus a testatore fuit datus executor. *ibid. n. 130.* quid si heres non est executor? an Episcopus. *ibid.*

Testamentum publicatio coram quo Judice sit petenda, si testator fuit Laicus. *p. 131. n. 139.*

Testamentum in quo subintelligitur clausula codicillaris, quando hæc clausula operetur, & quid? quando non. *ibid. num. 147.* Ut probet, quando sit aperiendum, & quando relevandum. *ibid. num. 148.* Inter liberos minus solum in quo non fuit servata æqualitas an valeat. *ibid. num. 149.* Avix propter pręteritionem Nepotis an rumpatur. *p. 132. n. 150.* In quo posthumus fuit pręteritus an sustineatur ex clausula codicillari. *ibid. n. 151.* In quo plures causę exheredationis fuerunt expresse, si una fuit falsa an valeat. *ibid. num. 152.* Quomodo reddatur suspensum. *ibid. n. 153.*

Testamentum per relationem ad schedam quando valeat. *ibid. n. 154.* an in dubio reguletur secundum causam intestati. *ibid. n. 155.* Cum sustinetur favore piz causę, an maneant fideicommissa Laicis relicta, an habeat executionem paratam. *ibid. n. 156.*

Testator.

Testatori assenti se talia bona possidere, an, & quando credatur. *p. 100. n. 14.*

Testatoris voluntas an possit manere in suspenso. *p. 8. 427. n. 67.*

Testator an possit usufructuario remittere cautionem si defussoriam ab eodem alias heredi præstandam. *p. 39. n. 35.* Aut an possit obligare heredem ad recipiendam cautionem fidejussoriam minus idoneam. *p. 40. n. 45.*

Testator an possit præcipere heredibus perpetuam unionem, ac divisionem prohibere. *p. 91. n. 143.*

Ex an possit heredi prohibere beneficium inventarii. *p. 118. n. 63.* vel an possit illud remittere in præjudicium creditorum. *p. 119. n. 66.*

Testator, seu fudator Jurispatronatus, si erat Sacerdos, an possit dici, quod habuerit majorem affectionem ad lineam effectivam, quam contentivam. *p. 97. n. 2.*

Et vocans extraneos in defectum parentulę, an sit verisimile, eos voluisse prætere consanguineis. *ibid.* Testator reliquens Episcopo an censetur compensare cum quarta canonica. *vide Quarta.* Testator qui vocavit primogenitum an præsumatur vel le gradatim & descendentes succedere. *vide Primogenitura.* quid si vocavit primogenitum ex pluribus. *ibid.*

Testator diverso modo loquens in instrumento an diversam habere voluntatem censetur. *vid. Modus.*

Testator an possit instituire heredem post determinatum tempus. *p. 128. n. 109.* an possit prohibere quod Episcopus se non ingerat in provisione Capellaniz perpetuę exerceat auctoritate Pontificia vel ordinaria? aut quod non possit exequi legata pia negligentibus executoribus? an quod legata debeantur hereditate non adita? an possit expresse excludere Ecclesiam, vel Monasterium ab hereditate, si heres fuit factus Monachus. *ibid. num. 110.* an possit mandare, quod donec legatum fuerit solum legatario deinterea quanta. *p. 129. n. 111.* an possit remittere cautionem de bene utendo, & inventarium bonorum. *ibid. n. 128.* an Tutor. *ibid.*

Vocans filios, inter quos cadit ordo necessitatis, an videatur illos substituere vulgariter? quid si inter eos cadit ordo charitatis? an Legatario possit detrabere falcidiz deductionem? an jus accrescendi. *p. 129. n. 112.* relinquens pluribus suum fundum an videatur relinquire in solidum. *ibid. n. 113.* Instituens plures filios, & eorum ultimo substituens pupillariter filium, an mare in medio existente videatur illos reciproce substituere. *ibid. n. 114.*

Instituens ventrem Uxoris suę an videatur instituisse filios natos ex uxore tempore testamenti, sed etiam natos ex uxore quam habuit post testamentum. *ibid. num. 11. 115.* Quid si instituit ventrem prægnantem? Discretive in testamento de pluribus loquens casibus & in uno instituit aut substituens, an in alio excludere videatur. *ibid. n. 116.*

An non solum de re heredis, sed etiam de re eadem debita aut restitutioni obnoxia tanquam de sua disponere possit. *ibid. n. 117.* Instituens Capellaniam non prohibendo collationem an videatur velle instituire Beneficium perpetuum Ecclesiasticum. *ib. n. 118.*

An possit aliquem instituire heredem rogando ut ipse restituit spurio testatoris. *ibid. num. 119.* an possit præcipere ut executores testamentarii sequantur consilium fratrum minorum? aut aliorum Religiosorum. *ibid.* si est forensis quas solemnitates debeat servare. *ibid. n. 120.* An voluntas testatoris sit interpretanda juxta affectionem testatoris. *ibid. n. 121.*

Testator quos censetur magis diligere, & unde probetur major affectio. *ibid. n. 122. & 123.* In re legata an censetur magis diligere legatarios quam heredes. *ibid. n. 124.*

Quando testator videatur reperiisse ad agnationem. *p. 132. n. 157.*

Testator prohibens alienationem de qua intelligatur. *vide Alienatio.* An præsumatur cognisse de filiis nascituris in suo testamento. *ibid. n. 160.*

Prohibens heredi falcidiam & trebellanicam quare id voluisse præsumatur. *ibid. n. 161.*

Testator, si in defectum sacerdotis aut Clerici de descenditibus mandavit presentari sacerdotem de alia familia, de qua familia intelligatur. *ibid. n. 162.* Post mortem an dicatur miserabilis persona. *ibid. n. 163.* Illius voluntas an sit habenda pro lege aut in quibus. *ibid. n. 164.*

Testandi facultas de bonis suis in civitate & extra per decem miliaria an comprehendat jura & actiones. *ibid. n. 165.* Testari prohibens quas penas incurrit. *ibid. n. 166.*

Testes.

Testes quam ætatem habere debeant. *p. 23. n. 1.*

Testes an possint respondere quid Juris, aut an tantum quid facti. *p. 541. n. 1.*

Testes singulares quando probent. *p. 20. num. 3. & p. 328. num. 7.*

Testes non jurati an probent. *pag. 328. num. 65.* Et testis juratus de certa scientia deponens, an plus probet, quam duo, quorum unus de auditu, alter vero, *Q 9*

pars citari. *ibid.* num. 30. examinati ad perpetuam rei memoriam an probent plene. *ibid.* n. 30. Nulliter examinati si ob mortem reperti non possunt an probent. *ibid.* n. 31.

Testes non jurati an probent. p. 136. n. 34. Testes in repetitione examinati si respondente relative ad illud, an valeat depositio. p. 135. n. 32. an nulliter examinati, quavis non probent, saltem faciant administrum? an faciant fidem contra producentem. p. 136. n. 33. quomodo probentur jurati. *ib.* n. 35. & 36. quomodo de jure debeant jurare. *ibid.* n. 37. quid si sunt Sacerdotes? quid si sunt hebrei. *ibid.* num. 37.

Testis non citatus an probet. *ibid.* n. 38. deponens se fuisse instructum ab aliis testibus jam examinatis & insuper sollicitasse dictos testes, an aliquid probet. *ib.* n. 39. an inverisimilia deponentis, an ostendens se esse offensum dii idoneus. *ibid.* n. 39.

Deponens de pretio non faciens mentionem pacti de retrocedendo an aliquid probet. *ibid.* n. 40. quid si deponit de pretio non secundum communem estimationem, sed secundum suam affectionem an probeat valorem justum. *ibid.* n. 41. De auditu an probet in testamentis, an in contrahibus. *ibid.* n. 42. De auditu qualem faciat presumptionem? quid si est de auditu alieno. *ibid.* n. 43. Quid si auditur a viro opinis fidei. p. 137. n. 44. De credulitate an probet. *ibid.* n. 45. aut quando. *ib.* Deponens extra articulos an probet. *ib.* n. 46. Nulliter examinati an aliquid probent, & quando dicantur nulliter examinati. *ibid.* n. 47. an examinatus informiter. *ibid.* n. 48. aut coram iudice incompetente. *ib.* n. 49. Testes qui ad instantiam partis absconduntur post coenam, pariter vel aliud ad audiendum factum an aliquid probent? quid in civilibus? quid in criminalibus. *ibid.* n. 50.

Qui simpliciter confitetur articulum esse verum, an omnia in illo contenta probet? quid si bonam sui dicti dicit rationem. *ibid.* n. 51.

Testis sibi contrarius quomodo puniatur? & an illius depositioni judiciali sit standum? quid si incontinenti se correxerit. *ibid.* n. 52. si testes varient super valore pro quibus stetur. *ibid.* n. 53. si in iudicio ex temporis intervallo varia deposuit, cui depositioni stetur. *ibid.* n. 54.

Sibimet contrarius an probet, praeteritum si, contrarius veritatem citra substantiam. *ibid.* n. 55. an dicatur sibi contrarius eo quod in secundo examine plus dixerit, quam in primo. *ibid.* n. 56. Varius, contrarius, vel vacillans in una parte, an reputetur vacillans vel contrarius in totum. *ib.* n. 57. varius vel contrarius an possit torqueri? ad quem finem? quid si testis est Clericus? quid si alia indicia non praecedant? quid si variatio fuit extrajudicialis. *ibid.* n. 58. cui illius dicto stetur. vide *Tortura*.

Testis falsus olim quomodo puniebatur, quomodo hodie de confusione & quando. p. 138. n. 59. Testis verum sed mendaciter deponens an puniatur poena falsi. *ibid.* n. 60. an falsus teneatur revocare suum dictum. *ibid.* n. 61.

Testis qui dat alium in confestem, si confestis negat, an probet? vel cui credatur. *ibid.* n. 62. an qui patitur plures exceptiones aliquid probet. *ibid.* n. 63. an uxor pro marito, vel e contra sit idoneus testis. *ibid.* n. 64. quid in concubina, & amata. *ibid.* n. 64. an praesentia in negotio in quo intervenit in criminalibus & in crimine simoniae. *ibid.* n. 65. an minor. 25. annis si non est maior viginti in criminalibus. *ibid.* n. 66.

An mulier in causa criminali? & de quo jure vel quando? quid ad defensionem rei. *ibid.* n. 66. quid de jure civili. p. 139. n. 67. quid si agitur de poena mortis an tres feminae probent. *ibid.* an consanguinei & affines pro Consanguineis & affinis. *ibid.* n. 68. quid si fuit dissoluta affinitas. *ibid.* An socius pro socio itineris. *ibid.* n. 69. An iudex contra Christianum. *ibid.* n. 70. an pauper in criminalibus possit esse testis? aut quando. *ibid.* n. 71. & a quo sit probandum, quod pauper sit honeste vixit. *ib.* n. 72. An domestici & familiares, aut quando. *ibid.* n. 73. An inimicus contra inimicum. *ibid.* n. 73. quid si inimicitia est levis? quid si est malevolus. *ibid.* n. 74.

Regendell Bibliotheca. Tom. IV.

74. an frater pro fratre, pater pro filio, aut e contra. *ibid.* an domestici, & domestici domesticorum. p. 140. n. 75. an Vassalus pro Domino ratione feudi. *ibid.* n. 76. an Coloni pro Dominis aut quiles. *ibid.* n. 77. an amici pro amicis si inter se fidei. *ibid.* n. 78. an interestati & quales hi sint. *ibid.* n. 79. An Clericus contra Laicum in iudicio seculari. *ibid.* n. 80.

Testes an debeant prius produci ab Actore, aut Reco? & an pariter debeant manifestari super quibus capitulis producuntur? & an debeant notificari nomina testium producentum, & an debeant citari. *ibid.* n. 81. cuius expensis sint producendi. *ibid.* num. 82. quibus possint produci, & debeant admitti? quarta productio qui bus praestitis admitti possit. *ibid.* num. 83.

Testes an possint repeteri, & quibus in casibus. *ibid.* n. 84. an sint itum examinandi super iudicio articulis, vel capitulis, an super directe contrariis post decidat & testificata & publicatas accusationes, vel quando. *ibid.* n. 85. & 86. In criminalibus an debeant repeteri. p. 141. n. 87.

Testis nulliter deponens si falsum deposuit an possit puniri? cur non. *ibid.* n. 88. De auditu alieno an probet in criminalibus, quando & quomodo probet. *ibid.* n. 89. Deponens de illis quae gesta fuerunt de nocte quando probet. *ibid.* n. 91. & 92. Deponens quod aliquem cognoverit ad ejus vocem quando probet. *ibid.* n. 93. In criminalibus an testis deponit se indit possit. p. 141. n. 94. deponens falsum non circa substantiam, sed circa accidentia, uti quod non sit consanguineus, quia poena puniatur. *ibid.* n. 95. an negans, id, quod redundat in ejus infamiam puniatur de perjurio. *ibid.* n. 96. Deponens & non reddens rationem sui dicti in criminalibus an probet, si de illa non fuit interrogatus. *ibid.* n. 97.

Contra testes quae opponi possint. p. 142. n. 98. & seq. & quae contra dicta, quae contra personas. *ibid.* Testes inhabiles quomodo supplentur. *ibid.* n. 104. an plures quam duo probent (ocientiam). *ibid.* n. 106. Testibus pluribus an sit magis credendum. *ibid.* n. 107. Unus an plus probet quam multi singulares singularitate obfativa. *ibid.* n. 108. an testis Notarius plus credatur quam non notarius. *ibid.* n. 109. an magis credatur paucioribus affirmantibus, quam mille negantibus, aut quando non. *ibid.* n. 110. Testes dicentes se habere notam manum scribentis quomodo probent. p. 143. n. 112. examinatus pro informatione Curiae patet non citata an credatur, vel quando. *ibid.* num. 113.

Testes deponentes de metu an praefertur illis qui deponunt de libera voluntate. *ibid.* n. 114. testis totus an possit ex intervallo dictum suum corrigere. *ibid.* n. 115. an duo omni exceptione majores sufficiant ad convincendum aliquem de haeresi? si ambo deponent de actu haereticali diverso? & ad quam poenam. *ib.* num. 116.

Testium subornatio quomodo possit probari. *ibid.* n. 117. deponentes se scire quia sunt vicini vel Consanguinei an probent. *ibid.* n. 118. Testes examinati quomodo & quando sint publicandi. *ibid.* n. 119. an examinati coram uno iudice, si causa ad alium iudicem fuit translata, an possint super istis articulis iterum produci. *ibid.* n. 120. *ibid.* n. 121.

An post dicta testificata possint de novo recipi in causa matrimoniali super articulis directe contrariis, & in qua. *ibid.* n. 122. quid in aliis in aliis causis si agatur diverso modo, ut si prius fuit summarius, secundum ordinarium. *ibid.* & 123.

Testis in quibus causis cogi possit ad deponendum. *ib.* num. 124. & 125. & an teneatur facere fidei denuntiare delictum ab aliis commissum si fecit omnibus esse occultum. *ibid.* num. 126. quomodo criminaliter examinatus sit interrogandus. p. 144. n. 128. quinam oegi non possint ad ferendum testimonium. *ibid.* n. 130. & seq. Consanguinei usque ad quem gradum sint privilegiati ad ferenda testimonia. *ibid.* n. 137. & seq.

Testis examinatus pro sisco an possit citare examinari pro reco. p. 145. n. 139. deponens sine redditione rationis in criminalibus an probet. *ib.* n. 140. In criminalibus quibus magis credatur, & an deponentibus favore

reci, vel contra reum. *ib. n. 141.* an post dicticia testificata in promissibus, si proceditur ex officio sine querela partis, possint examinari. *ibid. n. 143.*
 Forma examinandi testes tam in civilibus quam in criminalibus. *ibid. n. 143.* an in criminalibus ad ferendum testimonium cogi possint. *ibid. n. 144.*
 Testis examinatus an & quando cogatur se repetere. *ibid. n. 145.* & si in repetitione ejus examinis deponat contrarium illi quod prius deposuit, cui depositionis situr. *ibid. n. 146.* ejusdem deponit extrajudicialis contraria an debilitet ejus depositionem judiciali. *p. 146. n. 147.*
 Depositiones sub spe impunitatis sibi a principe promissae an probet. *ibid. n. 148.* qui in totum repellitur an admittitur. *ibid. n. 149.* illius habilitas de quo tempore considerari debeat. *ibid. n. 150.* quod sit omni exceptione major an presumatur? aut a quo probari debeat. *ibid. n. 151.* Negans se iura dixisse prout Notarius scripsit an probet contra Notarium. *ibid.* eorum defectum an suppleat numerus. *ibid.*
 Ad probandum consuetudinem non solvendi decimas ex certis fructibus quomodo debeat negativam coardare. *ibid. n. 153.* ad probandum immemorabilem quam zentem habere debeat? & ad probandum centensariam quam. *ibid. n. 156.*
 Examinatus licet pendente ad perpetuam rei memoriam sine partis citatione an aliquid probet. An examinatus ad perpetuam rei memoriam sit postea formiter examinandus & repetendus. *ibid. n. 154.* Testes contrafratres Confraternitatis an probent ad illius favorem in materia praecedente, & quando. *ibid. n. 156.*
 Communitatis tanquam ejus membra quam fidem mereantur. *ibid. n. 157.*
 Testes an dicantur contrarii, si unus plus deponit quam alter. *p. 147. n. 160.* Inter se contrarii & mendaces an probent. *ibid. n. 161.* Ut dicantur Coniesses quid requiratur & sufficiat. *ib. n. 162.* an admittantur ad probandum id, cui contrarium constat per scripturam. *ibid. n. 163.* Numero plures an minus probent, quam relationes petitorum. *ibid. n. 164.*

¶ Theologi, & Canonistae.

¶ Theologi & Canonistae in quibus discordent? ubi exempla. *p. 147. ¶*

Thesaurus.

4 Thesaurus quid sit. *p. 147. n. 1.* Inventus in proprio fundo de industria de jure ad quem pertineat? quid si casu fuit inventus? quid si arte magica. *ibid. n. 2.* inventus in loco sacro aut religioso ad quem spectet. *ibid. n. 3.* inventus arte magica ad quem. *ib. n. 4.* Inventus in loco publico ad quem. *ibid. n. 5.* Ad naturam thesauri quid requiratur. *ibid. n. 6.*
 Thesaurus inventus in fundo vendito cuius sit. *ibid. n. 7.* inventus in fundo feudali, vel emphyteutico ad emphyteuta vel feudatario cuius sit? quid si fuit inventus a tercio. *p. 148. n. 8.* inventus in fundo dotali, cuius sit. *ibid. n. 9.* Inventus a filiofam. cuius sit. *ibid. n. 10.* Inventus in fundo majoratus ad quem pertineat. *ibid. n. 11. & seqq.* Inventus ab usufructuario in fundo usufructus cuius sit. *ibid. n. 12.* Abconditus, cum possessione domus an censetur traditus. *ibid. n. 13.*
 De consuetudine an omnes thesauri sint Principis. *ib. n. 14.*

Thorus.

¶ Thoris separatio, vide aliqua in ver. *Conjuges*. *p. 326.*
 ¶ Thoris separatio, vide *Separatio*.

Tibi.

¶ Tibi dictio in contractibus an sit demonstrative, vel restrictive, ac impediens transmissionem, ac an faciat concessiorem esse personalem. *p. 397. num. 8.*

Tinularis.

¶ Tinularis quibus in casibus teneatur solvere pensionem. *p. 148. n. 1.* solvens pensionem exemplam a Decimis an teneatur rescire aut sublevare pensionarium

solventem Decimas ob derogationem Papae in impositione Decime. *ibid. n. 2.* an possit intentare iudicium super nullitate pensionis, ac pro illius reductione agere. *ibid. n. 3.*

Titulus.

Titulus an probari debeat ab illo, qui agit de spolio. *p. 93. n. 173. & seqq.*

Titulus an & quando sit probandus ab existente in possessione exigendi, v. g. censum, & an interim manuteneatur. *pag. 148. n. 69.* Et quid in existente in possessione exigendi canonem in emphyteusi. *p. 377. num. 2.*

Et titulus emphyteusis an sit probandus ab illo, qui tanquam Dominus directi aliquo tempore canonem perecepit. *p. 387. n. 98.*

Et titulus an sit iustificandus ab existente in possessione, vel quasi, contra habentem pro se iustitiam juris, sive in iudicio petitorio, sive in possessorio. *p. 271. n. 36. & seqq.*

Titulus an presumatur ex lapsu 30. vel 40. annorum in solutione census. *p. 148. n. 69.*

Titulus an, & quando presumatur ex possessione decennali. *p. 272. n. 37. & seqq.*

Titulus an requiratur in consuetudine etiam contra jus, seu juris assistentiam. *p. 270. n. 32. & quidem. p. 229. n. 26.*

Titulus nullus an possit ex solutionibus praeteritis revadari. *p. 148. n. 69.*

Titulum unum allegans an impediatur, quin possit posita alium allegare. *p. 283. n. 121.*

Titulo oneroso, vel lucrativo, quando dicatur emphyteusis &c. concessa. *p. 390. n. 130.*

Titulus in praescriptione quando presumatur. *pag. 362. 3 num. 18.*

Titulus mensis quando non admittatur. *p. 230. n. 61.*

Titulus an dicatur iustus si contractus est nullus. *p. 4148. n. 4.* ad obtinendam manutentionem an sit necessarius? an ad praescribendum.

Titulus vitiosus an elidat probationem immemorabilis. *ibid. n. 5.* quibus requiratur in regula de subrogando, & in regula de triennali. *ibid. n. 6.* Religiosis an sit a resignatio iustificandus, si fuit possessus per triennalis. *ibid. n. 7.*

Titulorum multiplicatio an admittatur in Beneficialibus, & provisis possit obtinere unum titulum ab ordinario, aliam a Pontifice. *p. 149. n. 8.* Titulus nullus legitimus contradicteorem an efficiat & an suffragetur ad evitandam intrusionem. *ibid. n. 9.* Quando est nullus ipso jure, an ex illo probetur bona fides. *ibid. n. 10.* Titulus par, an faciat aliquem legitimum contradicteorem. *ibid. n. 11.* an presumatur ex decennali possessione pacifica. *ibid. n. 12.* ad effectum regulae de triennali an sufficiat praesumptus. *ibid.*

Tonsura.

Tonsura, vide supra in verbo *Ordo*.

Tonsuram conferens non subito quomodo incurrit suspensionem. *p. 402. n. 115.*

Tormentum.

Tormentum quid sit, & an aut quare sit prohibitum? & sub qua poena, & quando hec incurrat. *p. 149. n. 1.*

Tortura.

Tortura an dari possit super delicto principali, si reus est plene convictus, aut confessus. *p. 121. n. 20.*

Tortura ex quibus indicibus fieri possit, & quomodo indicia debeant esse probata, vide in ver. *Indicium*. *p. 162. & seqq.*

Torturae praxim, in quibus delictis habet locum, quam personae possint torqueri, & quae non, aut quando, ac quomodo ad illam procedatur, & alia. *pag. 176. & seqq.*

Ex an ab illa, seu a decreto de torquendo, deur appellatio. *ibid. n. 29.*

Tortura an possit infligi si non constat de corpore delicti; aut quibus in delictis. *p. 149. n. 1.* an non praecedenda.

cedentibus legitimis iudiciis, & quæ hæc sint. *ib. n. 2. & 3.* quando Reus possit torqueri non præcedentibus legitimis iudiciis. *ibid. n. 4.* A decreto de torquendo an deus appellatio, vide *Appellatio*, alii casus, in quibus inferitur tortura non præcedentibus legitimis iudiciis. *p. 150. n. 6. & seqq.* Torturam inferens indebitè ad quid teneatur. *ibid. n. 9.* in quibus delictis possit inferri tortura ex iudiciis levioribus. *ibid. n. 9.*

Quibus in casibus tortura locum non habeat. *ibid. n. 10. & 11.* an tortura possit inferri non assignatis prius defensionibus cum termino competente ad illas faciendum. *ibid. n. 12.* an testis torqueti possit ob variationem, aut mendacium, non datis defensionibus nec copia indiciorum. *ib. n. 13. & p. 151. n. 14.* & qualis tunc debeat esse tortura.

Tortura quibus non possit inferri. *ib. n. 16. & seqq.* Tortura quo tempore inferri non possit. *ibid. n. 25.* illata principali qui fuit negativus suffragetur. *p. 152. n. 27.* Cum est insignita patri & filio pro eodem delicto a quo sit inchoanda. *ibid. n. 28.*

An sit teretica infamiae, & sang omnes illius defectus. *ibid. n. 29.* an porget legitimas probationes, & confessiones, an purget perjurium. *ibid. n. 30. & seqq.* an omnia iudicia etiam indubitata? quor defectus purget in teste.

Quanto tempore reus indicatus possit detineri in tortura. *ibid. n. 34.* ad sciendum complices quanto tempore. *ibid. n. 35.*

An inferatur habita consideratione ad qualitates personarum. *ibid. n. 36.* & quæ hora post sumptum cibum. *ibid. n. 37.* an omnes tixantes, quando non constat quis occiderit, possint torqueri. *ibid. n. 38.* an possit inferri in penam. *ibid. n. 39.* an habeat locum in delictis Ecclesiasticis. *ibid. n. 40.* An ob unicam indicium tortura habeat locum. *p. 153. n. 41.* Coram quo debeat inferri. *ibid. n. 42.*

In dubio an locus sit torture, quid iudex debeat pronuntiare. *ibid. n. 42.* an semel illata, possit amplius repeti, aut quando. *ibid. n. 44.* repetita indubitato modo, vel non servato Juris ordine & tempore an sit injusta, & confessio per illam extorta valeat. *ibid. n. 45.* an tortus sufficienter possit iterum torqueri. *ibid. n. 46. & 47.*

Tortus si in tortura fuit confessus delictum, & ductus ad ratificandum negat, an possit tortura repeti. *ib. n. 48.* tortus & confessus de se an possit repeti in tortura ad detegendos locos. *ibid. n. 49.* Confessio emissa in tortura an statim post torturam possit aut debeat ratificari aut quanto tempore possit. *p. 154. num. 51.*

Si Testis torquetur ut variis vel mendax, cui illius dictio stetur. *ibid. n. 52.* Quando testis ad erucendum veritatem possit torqueri. *ibid. n. 53.* An Clerici, Nobiles, aut alii in dignitate constituti possint torqueri. *ibid. n. 54.*

Toties quoties.

- a Toties quoties dictio in promissione posita an inducat remunerationem temporis ad petendum a lege præscripti, aut præscripti, ita ut promittens etiam ultra illud teneatur? *p. 260. n. 320.*

Tractatus.

- a Tractatus in electione Abbatum &c. quando illam viciat? *p. 2. n. 11.*

Tractatus de renovando investituram an, & quando sit obligatorius? *p. 373. n. 20.*

- ¶ Tractatus de delinquendo an presumatur, vel a quo probandus? & quomodo probari possit? *p. 154. n. 1. & seqq.* Tractatus de homicidio quomodo probetur? *p. 155. n. 5.* Tractatus de renovanda investitura an obliget Dominum Directi? *ibid. n. 6.* an inter Contrahentes possit iniri sine aliqua simulatione? *ibid. n. 7.* an probet quid fuerit conclusum? *ibid. n. 8.* tractatus quid sit? *ibid. n. 9.*

Tradens. Traditio.

- ¶ Tradens rem alienam, aut alienari prohibitam, vel fideicommissio subjectam, feudalem &c. an, & quando teneatur de evizione, vide in ver. *Evizio*. *p. 411. & seqq.*

Traditio ex quibus presumatur? *p. 155. n. 1.* pecunie alicui simpliciter facta an faciat præsum mutuum vel traditionem? vide *Donatio*. Traditio facta an transferat dominium rei donatæ? *ib. n. 3.* traditio clavium an det possessionem. *ibid. n. 4.* Traditio si non est libera an possit agi contra promittentem ad rem traditam liberandam. *ibid. n. 5.* Traditio rei donatæ quomodo probetur? *ibid. n. 6.* & in quant causam presumatur? *ibid. n. 7.*

Transactio. Transgens.

Transactio an sit alienatio. *p. 31. n. 37. 1.* Transactio super re clara, & non dubia an valeat? *p. 278. n. 86.*

Transactio, conventioni, seu dispositioni consensu partium firmata an censetur derogare per clausulam non obstantiam, nisi de ea fiat mentio? *p. 175. n. 54. & p. 174. n. 57. & p. 296. n. 6.*

Ex transactionis inter partes initæ an sit facienda mentio in privilegio exceptivo a Decimis? *p. 278. n. 86.*

Transactio super Decimis tam præteritis, quam futuris, tam inter Clericos, quam laicos an valeat, & quomodo: an requiratur Consensus Pontificis, aut Episcopi, & an extendatur etiam ad possessiones postea acquisitas, & an obliget successores, vide in ver. *Decime*. *p. 278. n. 86. & seqq.*

Transactio contra immunitatem Ecclesiasticam, vide *Concordia*.

Transactio; vide etiam quæ dicuntur in verbo *Compromissum*.

Transigentes sub conditione quando possint penitere, vide *Contrahentes*.

Transigens an teneatur de evizione, si res postea ab aliquo evictatur. *p. 418. n. 54.*

Transactio, vide supra in verbo *Concordia*.

Transactio an possit a Iudice paribus imponi, illaque? a ad illam cogere? *p. 205. n. 18. & p. 82. n. 77.*

Transactio quid comprehendat, unde colligatur, vide *Observantia*. ubi intransigentium quomodo colligatur, & super quibus bonis, vide *Papillus*.

Transactio quid sit, & quomplex, & an sit contractus nominatus vel innominatus? *p. 155. n. 1. & seqq.* quam vim habeat. *ibid. n. 3.* an ad transactionem requiratur dubius litis eventus? *p. 156. n. 4.* quæ comprehendat? *ibid. n. 5.*

Qui possint transigere, qui non? *ibid. n. 6. & seqq.* usque ad 14.

Super quibus transigi possit: an super decimis, & quibus servatis. *ibid. n. 15.* an super decimis futuris non accipiendis a Laicis, & quando hæc valeat. *p. 157. n. 16.* an super decimis præteritis? *ibid. n. 17.* & quomodo? an super Beneficio Ecclesiastico, re spirituali ut spiritualitate annexa. *ibid. n. 18.*

Transactio in qua remittitur jus spirituale aut retinetur pro temporalis an sit simoniacæ. *ibid. num. 19.*

Facta super crimine an impediatur quominus reus possit accusari & puniri pena sanguinis. *ibid. num. 20.* Initia inter Canonicos & Beneficiarios in actibus voluntariis si non intervenit consensus omnium an valeat. *ibid. n. 21.* super crimine capitali an sit licita, an super aliis criminibus. *ibid. num. 22.* In causis civilibus de iis qui in testamento vel codicillo relicta fuerunt sine iudice an valeat. *ibid. num. 23.*

Transactio ex causa falsa aut per errorem an valeat. *ib. n. 24.* super alimentis futuris in ultima voluntate relictis absque decreto Prætoris & cause cognitione inita an & quando valeat. *ibid. n. 25.* an super alimentis præteritis. *ibid. n. 26.* an super causa matrimoniali valeat transactio. *ibid. n. 27.* an in causa præcedente vel quando. *p. 158. n. 28.*

Transactio an transeat ad heredes active, & passive, quando non. *ibid. n. 29.* an præjudicet successori in Beneficio administratione. *ibid. n. 30.*

Vassalli an præjudicet agnatis vocatis in investitura. *ib. n. 31.* An personalis accedente beneficio apostolico fiat realis & transitoria in heredes. *ibid. n. 32.* personalis super emphyteusi, quandoque liget Feudatam. *ibid. n. 33.*

Facta ab herede putativo super re hæreditaria an possit hæredi vero? quid si fuit facta super re non hæreditaria? *Q. q. 3*

auaritia. *ibid.* n. 34. Transactio inter vocatos an constituat novum fideicommissum? & quando. *ibid.* num. 35.

Transactio specialis facta de re certa an possit extendi ad alias res, aut quando. *ibid.* n. 36. quando sit invalida & possit rescindi. *ibid.* n. 37. & seqq.

Transactio quid operetur. p. 159. n. 40. an semel inita possit revocari in via altera parte. *ibid.* n. 41. an omnis transactio novet. *ibid.* n. 42. quomodo probetur. *ibid.* n. 43. & 44. In dubio an sit valida qualis presumatur. *ibid.* n. 45.

Transactio jurata an liget transigentes taliter ut etiam absolutus non possit contra eam venire. *ibid.* n. 46. ut valeat, quæ requisita debeant concurrere. *ibid.* n. 47. transactio prætextu erroris vel juris dubii an possit rescindi, si pro parte ad sit opinio Doctoris minus contra veritatem, & communiter? *ibid.* num. 48.

Transactio continens plura capita separata per non implementum unius an retardet executionem alterius. *ibid.* n. 29. & quando comprehendat causas non tantum in lite deductas & expressas, sed etiam alias non expressas, tam cognitias quam non cognitias. *ibid.* n. 49. Initia ex causa necessaria inter gravatum & fideicommissarium nomine fideicommissarii tantum an includat iura fideicommissaria ex propria persona competentia. *ibid.* n. 50.

Transactio quando non est restricta ad causas in lite deductas, sed in illa causæ non cogitatur fuerint etiam expressæ an comprehendat omnia iura non expressa & in lite non deducta. p. 160. n. 51. Transactio super iure eligendi Vicarium Capitularum an valeat sine beneficio apostolico. *ibid.* n. 52. super commutatione Decimæ aut quotæ an nocet successores? *ibid.* n. 53. an comprehendat non expressa. *ibid.* n. 54. an possit iniiri, & ratificari sine speciali mandato. *ibid.* n. 55.

Transactio an transmittatur, vide *Transmissio*.

Transiens.

1 Transiens ad secunda vota, vide supra in verbo *Coniux*.

Translatio.

4 Translatio ab uno Episcopo ad alium, ut primus vacet, quando dicatur perfecta. Et facta a Papa propter necessitatem & utilitatem Ecclesie an illico inducat solutionem prioris vinculi abique illius consensu? quid sit propter merita personæ. An fieri possit, si Episcopus transferendus clivius, & quando & a quo fieri possit? p. 160. n. 1. & seqq.

Translatio pensionis excedentis medietatem fructuum beneficii gravati an substatueat? *ibid.* n. 5. possessionis per clausulam constitui quomodo fiat, & an constitutarius possit agere ad consecutionem possessionis per modum, & actum facti? *ibid.* n. 6.

Transmissio.

1 Transmissio, vide in vet. *Cessio iurum*. p. 151. & seqq.

4 Transmissio quid sit? p. 160. n. 1. quomodo differat a vocatione? *ibid.* n. 2. fideicommissi conditionalis, vel legati an habeat locum? p. 161. n. 3. & in fideicommissis particularibus & legatis a quo fiat. *ibid.* n. 4. fideicommissi universalis quando? *ibid.* n. 5. an fideicommissi conditionalis habeat locum, si fuerint vocati superviventes? *ibid.* n. 6. vel quando. *ibid.*

Juris non agniti quibus in casibus habeat locum? *ibid.* n. 7. & 8. an hereditas non adita transmittatur? *ibid.* num. 9. Dos an transmittatur ad heredes? *ibid.* n. 10. An donatio nondum acceptata? *ibid.* n. 11. an legitima? *ibid.* n. 12. an legatum si legatarius premortui testatori? *ibid.* num. 13. cur non? An jus deliberandi? p. 162. num. 14. an contractus conditionati pendente conditione? *ibid.* num. 15. an transmissio hereditatis, & quando sit favorabilis. *ibid.* n. 16. an in iure petendi supplementum legitime? *ibid.* n. 17. an in iure dicendi nullum testamentum, vel illud querelandi. *ibid.* n. 18. & seqq.

Prohibitio alienandi facta hæredi an transeat ad heredem hæredis? *ibid.* n. 21. Juris accrescendi, vide *Jus accrescendi*. Transmissio juris declarandi voluntatem testatoris an habeat locum? p. 163. n. 22.

Transmissio dotis an fieri possit. *ibid.* n. 25. an legatum factum puellæ ut nubere possit, sit purum & transmittatur, licet non nuptiæ? *ibid.* n. 26. an jus petendi legitimam transmittatur. *ibid.* n. 27. an transmissio habeat locum in luo dotis? *ibid.* n. 28.

Privilegia personalia an transmittantur, & quænam dicantur personalia? p. 164. n. 29. an transmissio habeat locum in actionibus penalibus & criminalibus? *ibid.* n. 31. an in contractibus, pactis, promissionibus, & obligationibus? *ibid.* num. 32. an in nobilitate? *ibid.* num. 33.

Transmissio an fiat quoad viia, delicta, & opprobrium? p. 165. num. 34. An in transfectione? *ibid.* n. 35. an in compromisso? *ibid.* n. 36. an in iure & facultate arbitrandi data in eodem compromisso? *ibid.* n. 37. an in iure eligendi in alternativis? *ibid.* n. 39. & p. 166. n. 40. & seq. an in possessione mobilium vel immobilium? *ibid.* num. 42. & 43. & 44. an in nuntiatione novi operis, restitutione in integrum? *ibid.* n. 45. an in accusatione adulterii. p. 167. n. 46. an in donatione? quando non? *ibid.* n. 47. quid in donatione causa mortis quando donans promittit non revocare? *ibid.* num. 48. an in facultate revocandi donationem ob ingratitudinem? *ibid.* num. 49. & quando? an in iure declarandi quod habet pensionarius, an velit uti regressu? p. 168. n. 51. quid in Delegatione causarum? *ibid.* n. 52. an in concessione facta ad beneficium concedentis? *ibid.* n. 53. an in juramentis? *ibid.* n. 54. an in instantia capta cum ligatore? *ibid.* num. 55. an in pacto redimendi? *ibid.* n. 56. an in sepulchris familiaribus, in iure sepulchre, in iure patronatus, in iure petendi, & onere reddendi rationes administrationis? *ibid.* n. 59. An an bonis Clericorum? p. 169. n. 60.

Fructus Beneficiorum an & quando transmittantur? *ibid.* num. 61. & 62. vide *Fructus*. An pensiones maturentur? *ibid.* an fiat transmissio judicialis? *ibid.* n. 63. An renuntiationis, & consensus. *ibid.* n. 64. an sententia? *ibid.* n. 65.

Transportatio.

Transportatio actorum quomodo, a quo, ac quando sit facienda, & de materiam. p. 170. num. 5. & seqq. p. 45. n. 52.

Transportatio actorum a quo debeat fieri? p. 170. n. 4. 1. causa diversa an sit necessaria? *ibid.* n. 2. an debeat esse integra? *ibid.* n. 3. actorum primæ instantiæ? *ibid.* n. 4. actum verbaliter productorum an sit necessaria & quando dicatur verbalis? *ibid.* n. 5.

Trebellianica.

Trebellianicam an detrahatur Ecclesie contra aliam Ecclesiam? p. 361. n. 84.

Trebellianicæ detractio an possit prohiberi a testatore? p. 60. n. 72.

Trebellianica an detrahatur una cum legitima, & sic an filius detrahatur duas quartas, remissive? p. 61. num. 98.

Trebellianicam una cum legitima detrahens an debeat imputare fructus perceptos ante casum fideicommissi. p. 95. n. 30.

Trebellianicæ quid sit? p. 170. n. 1. & quomodo ac quando debeat detrahi? *ibid.* n. 2. an postea testatore prohiberi? *ibid.* n. 3. an in codicillis prohiberi possit. *ibid.* n. 4. a quo detrahatur. *ibid.* n. 5.

Treuga.

Treuga quid sit, & quando præteretur? an differatur apac. p. 170. n. 4.

Tributum.

Episcopus an possit Clericis novam collectionem vel novum tributum imponere. p. 171. n. 1.

Trina Monitio.

- 1 Trina monitio in excommunicatione quando fit necessaria, vide supra in verb. *Monitio*.

Tunc.

- 1 Tunc dictio quid importet? *p. 298. num. 24.*

Turbativa & Turbans.

- 4 Turbativa ut probetur quot sine probanda, & quæ & quis excusatur a turbativa. *p. 171. num. 1.*
 Turbans Judicis jurisdictionem an puniri possit criminaliter? & quomodo dicatur turbare? *ibid. num. 2.* an contumax in judicio? *ibid.* turbans jurisdictionem Judicis Ecclesiastici quomodo possit puniri? *ibid. n. 3.* an jurisdictioni turbetur minis, metu, & terrore incusso, an dolo, an violentia? *ibid. num. 4.*

Turca.

- 2 Turca confugiens ad Ecclesiam ob debita, aut delicta, non excepta an gaudet immunitate, Ecclesiastica. *p. 151. num. 35.*

Turbulatio.

- 3 Turbula duo in Ecclesiis vel processionibus an & quando permixta vel non. *p. 13. num. 13.*

Turnus.

- 4 Turnus de jure canonico inter quos cadat? *p. 171. n. 5.*

Turpis, Turpido.

- 2 Turpis persona quæ dicatur, ad hoc, ut ejusdem institutio a fratre sacra tribuat aliis fratribus præteritis querelam inofficiosa. *p. 76. n. 32.*
 Turpitudinem propriam an possit quis allegare saltem excipiendo. *p. 256. nu. 293. in fin.*
 3 Turpitudinem propriam allegans, vid. *Propriam*.

Tutela.

- 4 Tutela datio an competat magistratui, & possit delegari? *p. 173. n. 31.* Tutoris confessio in instrumento edita quando noceat tertio. *ibid. nu. 32.*

Tutor, Tutrix.

- 1 Tutoris contumacia in non respondendo positionibus an noceat pupillo. *p. 237. num. 17.*
 Tutoris confessio an præjudicat pupillo? *p. 208. n. 27.*
 2 Tutoris factum ante contractum inventarium an teneat, & in cujus præjudicium. *p. 2. num. 5.*
 Tutor an, & quando, ac qualem cautionem præstare teneatur de rebus pupilli bene administrandis. *pag. 39. num. 36.*
 Tutor, aut Curator an præsentent pro pupillo ad Beneficium patronatum. *p. 238. num. 132.*
 3 Tutrix an possit esse mater vel avia, vid. *Tutor*. an tutor possit transgredi super bonis pupilli, vide *Pupillus*. si non est solvendo quis teneatur, vid. *Notarius*.
 4 Tutor an esse possit, qui est debitor pupilli, an creditori illius aut liam cum eodem habens. *p. 171. n. 1.*
 Testamentarius quando possit administrare tutelam, *ibid. n. 2.* recusans omnis tutelæ an privetur legato sibi relicto in testamento. *ibid.* Testamentarius an præferatur omnibus aliis. *ibid. n. 3.* si sunt plures testamentarii quomodo debeant administrare. *ibid. nu. 4.*
 An teneatur pupillo subministrare expensas luis si secum litigat pro alimentis. *ibid. num. 5.* in rebus pupilli quod nomine debeat agere. *ibid. nu. 6.* an possit administrare ante contractum inventarium. *p. 172. n. 7.*
 & an valide vendat bona pupilli, & an pro pupillo possit fidelitatem curare. *ibid. n. 8.* quid si pupillus cum Tutore curavit. *ibid.* an teneatur reddere rationem administrationis. *ibid. num. 9.*
 Tutor relictus in testamento solenni an teneatur statum suscipere tutelam, alias ad quid teneatur. *ibid. n. 10.*

quomodo pecunias pupilli investire. *ibid. n. 11.* Urens palam pecuniis pupilli quando non puniatur, quid si clam uitur. *ibid. n. 12.* Pecunias, quas ex pupillaribus pecuniis, quibus negotiatur, lucratur, cui lucratur, quid si fuit negotiatus nomine pupilli. *ibid. num. 13.* an debitoribus pupilli possit prorogare tempus ad solvendum. *ibid. num. 14.* si pecuniam pupilli deposuit apud Campesorem publicum qui communi estimatione æstimabatur idoneus, eo decepto an teneatur. *ibid. num. 15.* an præsumatur negligens in exigendo. *ibid. nu. 16.*

Qui pecunias pupillares convertit in proprios usus quomodo vocetur, & ad quid teneatur & quando. *ibid. nu. 17.* an possit emere a suo pupillo. *ibid. nu. 18.* ejus contumacia & dolo an noceat pupillo. *p. 173. num. 19.* an possit inire societatem cum pupillo, aut minore. *ibid. n. 20.* Tutor cui detur, an possit dari ad hereditatem adeundam. *ibid. nu. 21.* de qua culpa teneatur. *ibid. n. 22.*

Si bona pupilli administravit, donec rationem reddiderit, an præsumatur de credito satisfactus. *ibid. num. 23.* Acquirens cum bonis pupilli cui acquirit si contraxit proprio Nominis. *ibid. num. 24.* Tutor quando possit constituere procuratorem. *ibid. n. 25.* an teneatur de iis, quæ ad ejus manus non pervenerunt. *ibid.* Cognoscens carnaliter suam pupillam quomodo puniatur. *ibid. n. 26.* Qui in principio administrationis non petit salarium, nec a Judice fuit decreta, an illud possit perere in fine. *ibid. n. 27.* Tutores si fuerint plures constituit cum clausula ut unus sine altero administrare non possit, si unus moriatur, an cesset tutela in omnibus. *ib. n. 28.* an eorum bona sint hypothecata pupillo. *ib. n. 29.* Doctores pupillans de quibus bonis præsumatur dotare. *ibid. n. 30.*

Tutus.

- Tutus si non patet accessus, an procedatur contra abfentem citatum ad locum non tantum. *p. 174. s. 1. & 2.*
 Tutus locus quid dicatur vel non. *ibid. ¶*

Tyrannus.

- Tyrannus titulo quis dicatur. *pag. 174. nu. 1.* & quis fit tyrannus exercitio? *ibid.* an tyrannus exercitio possit licite ab homine privato occidi. *ibid. num. 2.*

*V.**Vacatio.*

- Vacatio Beneficii an habeat locum, ubi quis sibi referat regressum ad illud. *p. 86. num. 121.*
 Vacatio Beneficiorum suæ Diocesis an presumatur ferri ab Episcopo? *p. 393. num. 181.*
 Vacatio beneficii a quo probanda, & alia vide supra in verb. *Beneficium. Permutatio. Resignatio.*
 Vacatio beneficii quomodo modis inducatur? *p. 175. nu. 1. 4.*
 ob resignationem invalidam an inducatur? *ibid. nu. 1.* ob dimissionem habitus Clericali quomodo prout? *ibid. num. 2.* per obitum quomodo probetur? *ibid. nu. 3.* in quibus Beneficiis hæc vacatio contingat. *ibid. num. 4.*
 Vacatio beneficii de jure an sufficiat ut patronorum presentatio admiatur? Vacatio Beneficii de facto an sufficiat ut novæ provisioni locus non sit. *ibid. numer. 4. & 5.* Vacatio de jure ex sola sententia privationis in judicatum prolapsa an inducatur, & quando dicatur consumpta. *ibid.*

Vagus, Vagitas.

- Vagus quis dicatur. *p. 64. num. 225. 3.*
 Vagus & vagabundus an teneatur servare statuta locorum in quibus reperitur? *p. 175. n. 1.* An communicans tempore pæchali apud Regulares satisfaciatur, & apud quos possit confiteri. *ibid.*
 Vagus an sit admittendus ad matrimonium, vel quando. *ibid. num. 2.*
 Vagitas in dubio an sit presumenda, cum agatur de matrimonio contrahendo: cur non. *ibid. nu. 3.* An banniti dicantur vagi in ordine ad contrahendum matrimonium, aut quando? *ibid.*

Vagus quis sit? *ibid.* n. 4. quis sit parochus vagorum? quid sit unus contrahentium est incolae? *ibid.* nu. 4.

Valor.

- 1 Valor Beneficii in ejusdem impetratione quomodo exprimitur. *pag. 92. num. 160.*

Valor Beneficii in impetratione pensionis expressus quomodo probatur; relative, *pag. 94. num. 173.* Et an magis probatur ex confessione actoris pensionem penitus, quam ex depositione testium de majori summa deponentium. *pag. 208. num. 38.*

- 2 Valor frumenti &c. an non probatur ex libro publico ad hunc effectum destinato? *pag. 96. num. 5.* aut ex quibus libris, vide *Liber.*

Valor Beneficiorum in Germania quomodo exprimitur in eorum impetratione. *p. 159. nu. 7.*

Valor fructuum an probetur ex unica locatione. *pag. 347. num. 151.*

- 4 Valor justus rei qualiter sit probandus. *pag. 176. n. 1.* Valor bonorum quomodo seu per quos aestimari debeat? *ibid.* nu. 1. quomodo diminuat? *ibid.* nu. 2. Valor bonorum parvis an sit probandus a filio penitus supplementum legimus? *ibid.* n. 3. Valor domus an differat a valore matris, cementorum, & aliorum materialium? *ibid.* num. 4. Valor monete quo tempore debeat calculari? *ibid.* n. 5. Valor fructuum de quo tempore attendatur, *ib.* n. 6. Valor fructuum rei locare an probetur una tantum locatione? *ibid.* nu. 7. Valor fructuum spoliato secundum quod tempus debeatur? *ibid.* nu. 8. Fructuum perceptorum a quo sit probandus? *ibid.* nu. 9. Valor Beneficiorum Germaniae quomodo exprimitur? *ibid.* num. 10. Qualiter valor fructuum probetur? *ibid.* nu. 11. & narratus per non exercitum quomodo debeat justificari? *ibid.* num. 12. & 14. Valor Beneficiorum quomodo aestimari debeat? *ibid.* num. 13. Valor per ascensum a pensionario narratus quomodo sit probandus? *pag. 176. num. 15. & 16.*

Variatio.

- 4 Variatio lre pendencie an sit licita? *p. 177. nu. 1.* que versatur circa actionem an actori permittatur? *ibid.* nu. 2. Concessa Patronis Laicis de qua intelligatur? *ibid.* n. 3. In susceptione ordinum an sit licita? *ib.* n. 4.

Vasallus.

- 1 Vasallus an incurrat caducitatem, si vendat feudum cum clausula *salvo consensu Domini*? *pag. 161. num. 18.* vide etiam supra in verb. *Alienans. Emphyteuta.* & infra verb. *Venditor.*

Vasallus patronium prestat contra Dominum directi pro exarcano, an possit privati feudo? *p. 327. n. 19.* Vasallus quoad caducitatem & alia, concordatiam ea, que dicuntur supra in verb. *Emphyteuta. Dominus.*

- 2 Vasallus an, & quando incurrat caducitatem ob alienationem feudi, & alias causas, vide plures casus miscellaneos in ver. *Feudum. p. 19. n. 30. Op. 22. & seq.* Vasallus alienans feudum cum clausula, *salvo Domini consensu*, an, & quando incurrat caducitatem. *p. 21. num. 59.*

Vasallus fideiussionem prestat pro inimico Domini sui, an feudum amittat? *pag. 47. num. 120.* Et an pro Domino fideiubere recusans? *ibid.*

Vasallus simulatim vendens, an possit in penam. *p. 256. num. 293. in fin.* Et an possit ipsemet simulationem allegare? *ibid.*

Vasallus ob caducitatem incursam an possit ejici & possessione non citatus? *p. 21. nu. 57.*

Vasallus an habeat tacitam hypothecam, aut jus retentionis in re feudali pro emolumentis. *p. 20. nu. 39.* Et an illa recuperet devoluta, vel caducato feudo, & quæ. *ibid.* num. 52.

Quid sit in re feudali aliqua emolumenta &c. præstet, an illa transeat ad dominum cum feudo caducato? *ibid.* num. 39. vide etiam supra in verbo *Acquiescentium.*

Item si emat horum ad usum domus feudalis, an ille etiam fiat feudalis. *ibid.*

Vasalli privilegia, prærogative, sicut & obligationes, ac quomodo versari possint in re feudali, & alia mi-

scellanea, vide plura in ver. *Feudum. p. 17. & seq.* Vasallus, cui aliqua feudi pars accrescit, an debeat petere novam investituram, aut novum juramentum fidelitatis præstare. *pag. 230. num. 41.*

Vasallus an possit pro aliis valide fideiubere, bona feudalia, aut illosum fructus obligando. *p. 38. n. 19.*

Vasallus, vide etiam supra in verb. *Fendatarius. Feudum.*

Vasallus vasalli, vide *Dominus. Fendatarius.*

Vasallorum servitia, vide *Servitia.*

Vestigalia.

Vestigalia fraudantes, vide *Fraudantes.*

Vectura.

Vectura, vide *Opera.*

Vellejanum.

Vellejani exceptio an possit opponi etiam ubi statutum rejicit omnes exceptiones; & an hæc exceptio non sit potius defensio. *p. 42. 4. num. 47.*

Vellejani remedium, vide supra in verbo *Mulier.* & infra in verbo *Uxor.*

Venalia.

Venalia an veniant in legato omnium bonorum? *pag. 100. num. 13.*

Venatio.

Venatio an possit a Domino in suo fundo prohiberi, & vide supra in verbo *Dominus.*

Venatio, vide supra in verbo *Jus venandi.*

Vendere. Venditio. Vendita.

Vendere, seu advehendum, an, aut quomodo cegi quis possit favore Religionis, puta pro Ecclesia, Monasterio &c. edificando, vicidatim ampliatio &c. & de matricia, ampliationes, & limitationes; & quis sit iudex competens? *p. 351. num. 8. & seq.*

Venditio fundi censui an valeat, & quid operetur, & quænam præmitti debeant? *pag. 147. num. 60.*

Venditio facta habita, aut non habita fide de pretio, an transferat dominium, & quando. *p. 257. nu. 112.*

Venditionis appellatio an non veniat tantum venditio valida. *pag. 256. num. 293.*

Venditio conditionalis, pendente conditione, an sit vera venditio? *ibid.* n. 296. Et an ex illa debeatur laudemia? *ibid.* quid si fuit secuta traditio. *ibid.*

Venditio modalis an dicatur perfecta venditio, faciatque oriri actionem &c. *pag. 257.*

Venditio an dicatur perfecta ante traditionem. *ib.* n. 297.

Venditionis, seu rei venditæ fructus, vide *Fructus.*

Venditio an sit simoniacæ, si vendatur v. gr. castrum cum expressa mentione Jurispatronatus annexi? *p. 337. n. 98.*

Venditio an, & quando censetur facta ad corpus, vel ad mensuram, vide que dicuntur etiam de locatione? *pag. 347. num. 119.*

Venditio rei ad uxorem vigore fideicommissi spectans facta a marito an teneat, vide *Maritus.*

Venditio quid sit? ad illam que requiritur pro substantia? *pag. 177. num. 1. & 2.* que res vendi non possint? *ibid.* n. 3. & *pag. 178. num. 4.*

an valeat, si venditor fuit eorumque lesus? *ibid.* n. 5. quid in foro interno. *ibid.* n. 6.

Quid si inter partes fuit conventum, ut si lesio ultra dimidium conigerit, iusto pretio suppleatur, potestne rescindi? *ibid.* An venditio, quom fecit infirmus medicus, si fuit lesus infra dimidium, possit rescindi? *ibid.* n. 7. si fuit rescissa an debeantur fructus percepti? *ibid.* n. 8. si fuit rescissa propter lesionem an resolvatur hypotheca medio tempore contracta? *ibid.* num. 9. quomplex sit pretium? naturale quot habet gradus, legale quot. Naturale quando non possit augeri? *pag. 179. num. 11.* iuste taxatum an debeat etiam a Clericis? *ibid.* numer. 12. quor sint cause augendi pretium naturale. *ibid.* num. 13.

Venditio cariori pretio quam sit justum ob dilatam solutionem an subsistat? *ibid.* nu. 14. An facta pecunia cre-

credita rigoroſo pretio; & revenditio facta juſto pretio ſed inſuſo valeat? *ibid. nu. 15.* facta eo pretio quod eſt in area an valeat? *ibid. num. 16.* venditio rei vel fructuum meliorum cariori pretio quam ſuit taxatum, & deteriorum pretio taxato an ſit juſta? *ibid. nu. 17.* An ſi petiti clecti ad determinandum pretium illud determinare noluerunt, venditio reſolvatur. *ibid. num. 18.*

Venditio ſi ſuit facta cum pacto redimendi ſoluto pretio intra certum tempus, & intra illud emptor patem teſti ſolvit, & poſt terminum vult ſolvere reſiduum, an ſit audiendus? & an ſufficiat quod redimere volens deponat pretium. *ibid. n. 19.*

Venditio cum pacto redimendi & modicitate pretii an ſit juſticanda uſuraria? *ibid. num. 20.* facta a duobus cum pacto redimendi an poſſit redimi ab una parte oblata, parte pretii, an oblato toto pretio. *pag. 180. num. 21.*

Venditio quæ incipit a corpore, & in qua menſurae modus exprimitur, quomodo cenſetur facta. *ibid. nu. 23.* Bonorum pupilli facta a Tutore ex cauſa neceſſaria ætis alieni ſolvendi cum decreto Judicis & cauſe cognitione an valeat, ſi pro pluri ſuit facta quam importer ætis alienum. Quid ſi exceſſus eſt magnus? *ibid. nu. 24.* Inter patrem & filium an eſſe poſſit. *ibid. num. 25.* facta contra juramentum de non vendendo an valeat. *ibid. numer. 26.* Rei emphyteuticæ cum clauſula geminata non aliter alias nec alio modo, an valeat Domino volente etiam ſecuta traditione. *ibid. nu. 27.*

Bonorum emphyteuticorum ſub uno pretio, & alio alium ſub alio, ſalvo Domini conſenſu, & non aliter, ſi Dominus nolit conſentire, an venditio valeat, aut valeat quoad alioſialia. *ibid. num. 28.* facta in fraudem plurium creditorum, ſi unus tantum Creditor agit, an revocetur in totum? *ibid. n. 29.* Ejusdem rei ſi duobus ſuit facta, quænam obliget. *ibid. nu. 30.*

Venditio pignoris a creditore an poſſit fieri debitor non citato, & in quibus caſibus. *ibid. numer. 31.*

Venditio Univerſitatis & caſtri cum juſtificatione quid tribuat? *ibid. num. 32.* fundi cum reſervatione fructuum donec pretium ſolvatur an ſit uſuraria. *ibid. num. 33.*

Venditio rei cum defectu occulto, quem ſi emptor ſciat rem non emeret aut non illo pretio, an valeat, & ſit licita? & quando? *ibid. n. 34.* Facta cum reſervatione ante ſolutionem pretii an tranſeat in locationem? *p. 181. n. 35.* quando ſuit ſimulata an poſſit fieri executio ſuper re vendita ante ſententiam? *ibid. n. 36.* & quando præſumatur ſimulata. *ibid.*

Venditio que non poſſint: an res donata propter nuptias uxori a marito? *ibid. num. 37.* vel quando venditio valeat? Facta inter conjuges an valeat? *ibid. nu. 38.* an res aliena, ſurtiva. *ibid. n. 39.*

Venditio an poſſit fieri cariori pretio peregrinis quam indigenis. *ibid. nu. 42.* Remedium reſcindendi quando ceſſet. *pag. 182. nu. 43. & ſeqq. uſque ad 54.*

Venditio rei periculum ad quem pertineat. *pag. 184. n. 70. & ſeqq. vide Res.*

Venditio pignoris facta a Venditore cum conſenſu creditoris ſaltem tacito an valeat. *pag. 185. num. 76.* facta in præſentia rei venditæ quid operetur. *ibid. n. 77.* Feudi cum denuntiatione antequam illius tradatur poſſeſſio an de novo debeat Domino denuntiari. *ibid. num. 79.*

Vendite promittens, & accepto pretio rem tradens an tranſferat dominium. *pag. 186. numer. 95.* quinam contractus ſit venditio. *ibid. num. 97.* Venditæ rei pretium an minuat pacto de retrovendendo. *ibid. num. 99.*

Venditio Venditoris dominium an probet. *ibid. num. 100.* quomodo debeat probari. *ibid. n. 101.* frumenti quomodo probetur. *ibid. num. 102.* an ratificetur per actus æquivocos. *ibid. num. 103.*

Vendens, Venditor &c.

Vendens bona alienari prohibita cum clauſula ſalvo conſenſu, vide ſupra in verbo *Alienans. Emphyteuſta. Paſſalus.*

Vendens rem prohibita alienari an teneatur de evi-

ctione, & ad damna, ac intereſſe, maxime ſi ignoravit bona eſſe prohibita alienari. *p. 242. nu. 20. & p. 360. n. 79. & p. 424. num. 29. & ut infra.*

Venditor an teneatur dominium rei venditæ in emptorem tranſferre, an ſolum ipſam rem venditam. *p. 147. nu. 60.*

Venditor non manifeſtans emptori onera rei venditæ, non viciū, an præſumatur in dolo. *pag. 333. nu. 9.* ac eidem teneatur ad intereſſe. *p. 411. n. 3.*

Venditor an ſuſtinere poſſit periculum rei venditæ poſt perfectam venditionem. *p. 149. n. 76.*

Venditor tradens emptori rem cum pacto, ut res remaneret ſibi obligata, aut alio translationem Domini impediret, donec ſibi ſolvatur pretium, an in conſuſu præſtat in illa re aliiſ etiam anterioribus creditoribus. *p. 259. ſub num. 126.*

Venditor rei Eccleſiæ an teneatur probare pretium ejuſdem eſſe ſubrogatum in alium ſundum &c.? *p. 171. num. 36.*

Venditor rei alienari prohibite quando teneatur de evictione, aut ad intereſſe, vid. multa miſcellanea in ver. *Evictio. pag. 411. & ſeqq.* & etiam ſupra in in verb. *Alienans.* Et an teneatur etiam de ſacdo hætedis? *pag. 413. num. 16. & p. 419. num. 72.*

Et ſi contra illum agitur de evictione, an ſequi debeat forum emptoris. *pag. 412. num. 10.* Et ſi teneatur de evictione an poſſit venditione revocare etiam contra factum proprium. *p. 414. num. 30. & pag. 415. n. 35. & ſeqq.* quid ſi venditio ſuit facta ab ignorantem prohibitionem alienationis. *p. 415. n. 32. & ut ſupra.*

Venditor an teneatur de evictione, quando illa provenit ex natura rei, quid ſi illam promiſiſſet per clauſulam quomodocunque, vel quallitercunque evinceretur. *p. 417. num. 52. & pag. 418. num. 59.*

Venditor quando non teneatur de evictione, ad damna &c. an teneatur nihilominus reſtituere pretium, ſi res evincatur. *p. 418. n. 63.*

Vendens bona paterna, an cenſetur illa vendere etiam quam feudalia &c. an vero tantum alioſialia, ad effectum arguendi additionem hæreditatis? *pag. 53. n. 43. & ſeqq.*

Vendens ſimulare, vide *Alienans. Paſſalus.*

Venditor an teneatur de eviſione, ſi res evincatur jure retractus conſanguinei, aut ſtatutarii. *p. 258. n. 311.*

Venditor, qui vendidit fundum, in quo latebat theſaurus, an dicatur leſus, vid. *Leſus.*

Vendens merces habita fide pretii an in illis habeat aliquam prælationem, vide *Mercator.*

Venditor ad quid teneatur. *p. 183. num. 57.* an teneatur de vicio ſuperveniēte rei venditæ. *ibid. nu. 58. & ſeqq.* quando teneatur de evictione. *ibid. num. 61. & ſeqq.* & quando teneatur ad reſtitutionem pretii. *pag. 184. num. 63. & 64. & ſeqq.*

Venditor reſervans ſibi dictum dominium an poſſit revocare rem venditam a quolibet poſſeſſore, & au præſtat omnibus creditoribus etiam anterioribus. *pag. 185. num. 79.* Venditor mercium an ſit præſtendus aliis creditoribus ſi merces exiſtant, ſi ſit aliæ fuerunt ſubrogatæ, quando non. *ibid. n. 80.* an qui reſervavit ſibi dominium poſſit petere affiliationem ſuper re vendita. *ibid. n. 81.* In venditione quod juſ cenſetur tranſferre. *ibid. n. 82.* Venditor rei litigioſe qui rem deſit poſſidere dolo, an habeatur pro poſſeſſore. *ibid. n. 83.* qui habuit fidem de pretio cum pacto ut non tranſferatur dominium, ſi interim in re contingat aliquod damnum an teneatur facere remiſſionem. *ibid. n. 84.* Venditor tem aliam tradens que bonam an peccet. *ibid. n. 85.* Enormiter leſus quanto tempore admittatur ad reſciſſionem. *ibid. n. 86.* Recuperans rem alienatam cum pacto redimendi an teneatur ſtare locationi factæ ab emptore. *ibid. n. 87.*

Vendens oppidum tot ſocietarium, ſi ſunt pauciores vel plures, an poſſit reducere pretium, vel petere augmentum. *ibid. num. 88.* Vendens ſocietatem Jeſu an teneatur probare quod pretium fuerit verum in rem Collegii. *ibid. num. 89.* Venditor rei Eccleſiaſtica ſine ſolemnitatibus an poſſit venire contra factum proprium nomine Eccleſiæ. *ibid. num. 90.*

Venditor contraveniens venditioni an amittat arrhas, aut duplum reſtituat. *p. 186. num. 91.* Venditio bonorum paternorum facta a filiis nulla facta expreſſione quod ſint feudalia de quibus bonis cenſetur facta. *ibid.*

ibid. num. 92. Vendens bona Ecclesie salvo consensu Papae secuta traditione an incidat in penam extravagantem *ambitiose. ibid. num. 93.* Vendens rem stabilem vel fundum an teneatur denunciare vicino, & quando seu ubi. *ibid. num. 94.*
Venditor si semel tradidit rem venditam emptori, si res redeat ad manus venditoris qua actione possit repeti. *ibid. num. 104.*

Vendicans.

Vendicans pecunias proprias quibus praeferatur, vide *Domini.*

Veneficium. Venerium.

- Veneficium conatus, vide supra in verbo *Conatus.*
- Veneficium quid sit, qualiter probetur, & puniatur; & an veneno occidens dicatur proditorie occidere, & alia miscellanea, vide in v. *Amicidium. §. homicidium proditorium. p. 131. nu. 38. & seqq.*
Veneri nomine simpliciter prohibiti, an veniat solum venenum malum, & an non possit venire etiam bonum, ut medicinae &c. *pag. 131. num. 38.*
Venerium retinens, an vendens hominibus nocendi causa, quomodo puniatur. *pag. 132. n. 41.*
Venerium propinans Clerico, vide supra in verbo *Clericus.*
- In crimine veneni quomodo debeat procedi. *p. 186. n. 1.* an sit difficilis probationis. *ibid. n. 2.* an in hoc crimine puniatur affectus etiam non securo effectu & quando. *ibid. nu. 3.* Intenciens veneno quale homicidium dicatur committere. *ibid. nu. 4.*

Venia.

- Venia ubi debet impetrari, an requiratur causae cognitio, an vero sit quaedam habitatio. *pag. 187. §. 1.*
Venia in quibus casibus, & a quibus impetrari debeat. *ibid. §. 2.*
Venia an sit de substantia iudicii, & quando remissa dicatur. *ibid. §. 3. ¶*

Venter.

- Venter praegnans si instituitur, an institutio valeat, si venter non fuerit praegnans. *p. 224. n. 13.*
Venter praegnans, an, & quando sit legitimus Contradictor contra haereditatem patrem se immitti. *p. 436. num. 36. & seqq.*
- Venter praegnans an veniat nomine postumi, vide *Postumum.*

Verba. Verbum.

- Verba, an, & quomodo accipienda sint cum effectu. *p. 76. sub num. 63.*
Verba dubia an sint intelligenda juxta intentionem proferentis. *p. 99. n. 2.* Aut juxta subjectam materiam. *p. 340. sub n. 19.* Antecedentia quando expliciuntur a subsequentibus, & contra. *p. 169. num. 5.*
Verba enunciativa Papae qualia sint pure narrativa, qualia assertiva, seu dispositiva, & quomodo utraque probent, v. g. exemptionem. *p. 449. num. 22.*
Verba, vide etiam supra in verb. *Claufula.* Verba statuti, vide supra verb. *Statutum.*
Verb. *assignare* an denotet translationem domini. *p. 326. num. 4.*
Verbum *exercere* an denotet frequentiam actuum, & an verificetur in uno, vel altero actu. *pag. 198. n. 118. & 190. num. 131.*
Verbum *priventer* an importet sententiam ferendam. *p. 366. num. 11.*
- Verba an debeant semper intelligi cum effectu in ultimis voluntatibus. *p. 29. nu. 17.*
Verbum *inveniat*, vide supra verb. *Inveniat.*
Verba concessum juxta petita, vel *fat ut petitur*, antequam omnia narrata in supplicatione, *p. 110. n. 15.*
- Verba quando sint impropianda, vide *Observantia.*
- Verba accipio *in eam* quando importent consensum de praesenti, vel de futuro. *p. 188. n. 11.*
Verba testatoris quomodo sint intelligenda? *p. 188. nu.* Posita in instrumento an praesumantur vidiosa & inutilia. Brevis directi ad ordinatum viciniorem de quo intelligantur, an de vicino qui sit, vel qui erit? *ibid. n. 13.* Importancia absolutam & liberam

facultatem quid importent, si agitur de praedictio tertiis? *ibid. num. 14.* quanam dicantur enunciativa, & quando probent vel non? *ibid. nu. 16. & seqq.* quid in antiquis? *ibid. n. 18.* Verba ab aliquo prolata se velle Titium esse suum haereditem quid tribuant? Titio? *ibid. num. 19.* Enuntiativa Principis an probent, & quando. *num. 20.* an generaliter sumpta dispositionem inducant in testamentis ad pias causas? *ibid. n. 21.* Verbum *substituto* an sit commune? *pag. 190. num. 33.*

Verba civilia & civilia an inducant aliquam obligationem? *ibid. nu. 37.* quid si sunt de non molestando in futurum. *ibid.*

Verba quomodo sint intelligenda? *ibid. n. 58.* sententiae quomodo sint interpretanda? *ibid. nu. 60.* testamenti si sunt dubia quomodo possint declarari. *p. 191. num. 62.* Universalia quicquid ubi certa causa est expressa an istam suppleant, & quomodo declarantur. *ibid. num. 64. & seqq.*

Verba obliqua an fiant directa, & contra, & quando, vide *Substituto.*

Vergentia.

Vergentia viri ad inopiam quomodo probetur. *p. 197. num. 1.*

¶ Veritas.

Veritas quid sit, & quid operetur. *p. 192. §. 1.* Quotuplex sit. *ibid. §. 2.*
An semper persequenda sit & attendenda. *ibid. §. 3. & pag. 193. §. 4.*
An attendenda sit in spiritualibus, & foro animae. *p. 194. §. 5.*
An & quando contra opinionem & mentem attendatur. *p. 196. §. 6.*
Veritas non apparens, quae debet apparere, an vinciat actum, licet sit veritas occulta, & quando secus. *ibid. §. 7.*
An veritatis defensor sit facilis. *ibid. §. 8.*
Vide late hanc materiam in Flencho explicatam. ¶

Vero si vero.

Vero si vero dictiones an habeant vim copulandi, & inducant repetitionem praecedentis qualitat. *p. 297. n. 5.*

Versio.

Versio pretii quod sit facta in causas expressa, aut utilitatem Ecclesiae, vel minoris, an sit probandum ab illo, qui a dicto minore censum emit. *p. 144. num. 19. & p. 25. nu. 3. & seqq. & p. 260. nu. 79.*
Versio, vide etiam supra verb. *Contrahens. Pretium.*
Versio pretii in Ecclesia quando praesumatur. *p. 191. n. 2. & 3.* Pecuniarium in causam dotis a quo debeat probari. *ibid. num. 4.* in emptione mercium. *ibid. num. 5.* in utilitatem monasterii. *ibid. num. 6. & seqq.* quando versum in utilitatem alicujus dicatur. *p. 192. n. 10.*

Vestis.

Vestis Clericalis quae dicatur, & quis sit Index in illa cognoscenda. *p. 176. a n. 6. ad 9. & seqq.*
Vestis qualitas an inducat praesumptionem qualitat. status Clericalis, vel Laicalis. *p. 179. nu. 43.*

Via executiva, & ordinaria.

Via executiva quando competat, ac quando debeat fieri producti instrumenta. *p. 150. nu. 74.* An competat in consequendis legalis. *p. 431. n. 21.* An in instrumentis a principio liquidis, vel postmodum liquidandis per extrinsecas probationes. *ibid.*
Via executiva an competat ei, qui cepit agere via ordinaria. *p. 150. n. 74. & e contra. p. 265. n. 166.*
Via executiva, vide etiam supra verb. *Mandatum executivum.*
Via executiva, quae competeat contra defunctum pro debito, an detur etiam contra illum haereditem. *p. 116. sub num. 42.*
Via quae dicatur libera. *p. 196. nu. 1.* quae dicatur vincina.

civialis. *ibid.* num. 2. publica an sit de regalibus, & que sit *ibid.* num. 3. Viarum refectio ad quem spectet? quid si est publica? an ejus refectio spectet ad vicinos? *ibid.* num. 4.

Piasium.

- 1 Viaticum pro aliquo infirmo an possit confici in Ecclesia polluta. *pag. 378. num. 69.* Quibus infirmis, ac quomodo sit ministrandum, vide in *ver. Eucharistia. pag. 409. num. 5.*
- 2 Viaticum quando tenetur infirmus sumere? & si non poterit deglutire sacram Hostiam, an possit pro viatico eidem dari facer sanguis? vide in *ver. Infirmitas. pag. 166. num. 4. & 5.*
- 3 Viaticum tempore pestis quomodo possit ministrari, & an sit dandum infirmo qui in amentiam incidit. *pag. 197. num. 3. & seq.*

Vicarius. Vicaria.

- 1 Vicarii deputatio in Ecclesia Parochiali vacante, dum pender concursus, an necessario, & a quo faciendi, & an hæc deputatio possit ab aliquo impediri. *pag. 84. n. 106. & seqq.* Et Vicarius deputatus, si & ipse concurrat, & eidem Parochia detur, an debeat statim abstinere ab exercitio Curæ, donec fuerit investitus. *pag. 84. num. 109.*
- Vicarius Ecclesie dismembratæ an præsentetur a Parocho Ecclesie matricis, & quid si præsentare nolit. *pag. 69. num. 14.*
- Vicarius a Prelato, vel Capitulo deputatus ad Curam animarum excedendum in Parochiali pleno jure unum, an possit ab Episcopo examinari, aut exercitium Curæ prohiberi, donec fuerit examinatus. *pag. 85. sub num. 115.*
- Vicarii congrua, vide supra in *verb. Congrua.*
- 2 Vicarius seu administrator Beneficii an possit ab Ordinario deputari pendente lite inter eundem, & Abbatem &c. super jure conferendi. *seq. 330. num. 35.*
- 4 Vicarius temporalis in Beneficio quando constituitur possit: an perpetuus possit deputari ab Episcopo in Parochiali unita, an quando ab immemorabili fuit facta unio, & constat Vicarios fuisse amovibiles. *pag. 197. num. 1. & seq.*
- Vicarius temporalis an possit ab Episcopo perpetuari, quando & quomodo, quid in parochia unita pleno jure quoad curam animarum regularibus. *ibid.* num. 4.
- Vicarius perpetuus an dicatur obtinere Beneficium Ecclesiasticum. *ibid.* n. 5. Cura animarum apud quem dicatur residere quoad exercitium. *ibid.* num. 6. an illi debeat congrua, & qualis. *ibid.* n. 7.
- Vicarius in Beneficio an sit deputandus unus ex colligatis. *ibid.* num. 8.
- Vicaria quod sit unita mensis Episcopali, aut aliqui digressi, quomodo probetur. *ibid.* num. 9.

Vicarius Capitularis & Generalis & Episcopi.

- 1 Vicarius Capitularis, seu Capituli, an, ac quando deputandus a Capitulo sede Episcopali vacante. Item quis esset possit, quomodo sit eligendus, & quæ sit ejus auctoritas, vide in *ver. Capitulum. p. 117. num. 16. & seqq.* Et tempus constituendi Vicarium, quando incipiat Capitulo currere. *ibid.* sub *nu. 21.* In ejus electione an sit servanda forma *cap. quia propter, de elect.* aut quomodo fiat. *pag. 365. num. 10.*
- Vicarius Capitularis sede Episcopali vacante, an, & quamvis beneficia conferre possit. *p. 73. nu. 32.* An possit indicare concursum ad Parochias, & quomodo procedere debeat. *p. 90. nu. 150. & seqq.*
- Vicarius Capitularis an possit exequi ea, quæ fuerint commissæ suo antecessori, aut Vicario Episcopi etiam sub nomine dignitatis. *p. 433. num. 37.*
- Vicarius Episcopi quam ætatem habere debeat. *p. 23. n. 27.* In quibus dicatur idem Tribunal habere cum Episcopo. *p. 40. num. 6.* Generalis Episcopi ex generali commissione an omnia possit, quæ sunt jurisdictionis, & quæ non. *p. 87. num. 126.* Ejus jurisdictio an cesset, Episcopus fuerit excommunicatus, aut suspensus. *p. 117. n. 22. & p. 331. num. 5.*
- Vicarius Episcopi, & Delegatus Apostolicus an possit in sua legatione procedere, si destinatus Vicarius. *p. 290. n. 4. & seqq.* Quid si sit factus Episcopus. *ibid.*

- Vicarius Episcopi an possit exequi illa, quæ a Pontifice fuerint delegata suo Episcopo. *p. 291. n. 14. & p. 43. nu. 29.* Item an illa, quæ fuerint commissæ Vicario antecessori. *p. 433. n. 35.*
- Vicarius Episcopi quoad delegationes Pontificias, & si si duo addit Vicarii Episcopales, cuiusdam delegatio censetur facta, & alia miscellanea, vide in *ver. Delegatio. p. 290. & seqq.* Et an possit subdelegare, & an quoad hoc veniat nomine Delegati Principis. *p. 432. num. 30.*
- Vicarii Episcopi consensus, an, & quando sufficiat in erectione Beneficii Jurispatronatus. *p. 66. n. 4.*
- Vicarium Episcopi generalem invadens Clericus evagatione gladio, an non possit damnari ad irreversibiles. *p. 200. nu. 134.*
- Vicarii Episcopalis statuta, seu edicta, an illius morte expirant. *p. 362. n. 2.*
- Vicarius Capitularis aut Episcopi an possit absolvere a hæresi, aut excommunicatione ob illam incurra. *p. 125. num. 25.*
- Vicarius Capitularis an possit ex prescriptione eligi a Capitulo Ecclesie Collegiatæ. *p. 232. num. 36.*
- Vicarius Episcopi an possit dare dimissiones. *p. 233. n. 83.* An capitularis sede vacante, an dispensare & quando, vide *Demeritis.*
- Vicarius generalis an debeat necessario constitui ab Episcopo, vide *Episcopus.* An possit revocari ab Episcopo, si juravit non revocare. *p. 197. nu. 10.* quot modis revocatio fieri possit, quid si Vicarius fuit constitutus a Papa. *p. 198. num. 12.* quid in Vicario dato a lege qualis est archidiaconus. *ibid.* num. 13.

Vicarius sciens privatum se fuisse amovum a Vicaria tu an amittat jurisdictionem. *ibid.* nu. 14.

Vicarius vel ejus auctoritas quamdiu duret, an Episcopo excommunicato aliquam possit exercere jurisdictionem. *ibid.* num. 15. an per remotionem Vicarii cesset in illo jurisdictione illius personæ delegata, si fuit delegata proprio nomine. *ibid.* num. 16. & an Vicarius mortuo Episcopo possit expedire causas eo vivente captas. *ibid.* numer. 17.

Vicarius Capitularis qualiter creandus. *ibid.* n. 18. & seqq. An Vicarius Capitularis debeat eligi, si adest Vicarius Apostolicus Episcopo missus. *p. 199. num. 22.* Vicarius Capitularis qualis debeat esse. *ibid.* nu. 23. & 24. an Vicarius Capitularis possit eligi regularis. *ibid.* num. 26. An unus vel plures Vicarii sint eligendi. *ibid.* num. 27. si plures fuerint electi quis debeat administrare. *ibid.* num. 28. & 29.

Vicarius Capitularis quam diu duret. *ibid.* numer. 30. an possit ad libitum renovari, vel ex quibus causis. *ibid.* num. 30. & seqq.

Vicarius Episcopalis quæ forma sit creandus. *p. 200. n. 32.* an requiratur consensus vel consilium Capituli. *ibid.* n. 33. quomodo debeat Vicarius probari. *ib.* num. 34. & seqq. Forma electionis Vicarii Capitularis. *p. 201. num. 38. & seqq.* Interz patentes. *p. 202. n. 42.*

Vicarius Episcopalis, & Capitularis, quam jurisdictionem habeat. *ibid.* num. 44. & seqq.

Vicarius executor in causis matrimonialibus an possit aliquid recipere pro executione, an etiam proxima remissionem. *ibid.* n. 47. an is cui fuit delegata dispensatio matrimonialis prævia causæ cognitione teneatur causam cognoscere judicialiter. *ibid.* num. 48.

Vicarius an possit dispensare ante acceptum mandatum de dispensando. *ibid.* nu. 50. An cui fuit data commissio de dispensando, si dubium oritur, utrum commissio se extendat ad hunc vel illum casum, an possit dispensare. *p. 203. num. 52.*

Vicarius Capitularis an possit exequi lueras directas Episcopo, vel ejus Vicario sub nomine dignitatis, & an succedat Episcopo in causis delegatis Episcopo. *ibid.* num. 52. & seqq.

Vicarius Episcopalis, vel Capitularis an possit sibi alium substituere. *ibid.* num. 55. & 56. & an substituti auctoritas duret amoto Vicario substituente. *pag. 204. num. 57.*

Vicarius Episcopi quam habeat auctoritatem jure ordinario & in quibus, & quando veniat nomine Episcopi. *ib.* n. 60. An possit absolvere a juramento in ordine ad agendum parte invita, an ponentes a casibus reservatis & quibus, an possit approbare confessarios, an possit

- posse sequestrare possessionem Beneficii, an influere in Beneficiis juris. *pag. 205. num. 66.*
- An possit facere constitutiones & edicta ac statuta contingentia totam Diocesim. *ibid. n. 67.* an possit excommunicare suos subditos etiam Episcopum suffraganeum absente archiepiscopo, quid si Vicarius non est in facris. *ibid. num. 68.* an suspendere & interdicere. *ibid. num. 69.* an a censuris absolvere. *ibid. num. 70.* an possit absolvere excommunicatum ab Episcopo, & quando. *ibid. n. 71.* an possit decauerit Regularis, qui Clericis vel Laicis extremam unctionem, vel Eucharistiam ministrant. *ibid. n. 72.*
- An possit dispensare in denuntiacionibus matrimonialibus. *ibid. n. 74. & seq.* an possit dispensare ut denuntiaciones fiant extra parochiam. *pag. 206. num. 77.* An possit dispensare, ut non parochus assistat matrimonio. *ibid. num. 78.* an possit exequi lites apostolicas, cognoscere causas beneficales civiliter moras an possit exequi suam sententiam. *ibid. n. 80.* In criminibus initii forte an possit procedere contra Laicos illos citando realiter, & procedere ad reuocandum. An verberare Clericos cum modica sanguinis effusione. *ibid. n. 81.* ad possit absolvere inquisitum ab inquisitione. *ibid. n. 82.* an possit dare curatorem minoribus & ad quem effectum? *ibid. num. 83.* an possit Laicis pro crimine Ecclesiastico penam pecuniariam infligere. *ibid. num. 84.* an possit exercere actus voluntarie iurisdictionis extra Diocesim. *ibid. n. 85.*
- An possit allegari suspectus in causis mente Episcopalis. *ibid. num. 86.* an possit per censuras cogere iudicem Laicum ad impediendum sibi brachium ex causa, & quando. *ibid. num. 87.* an possit cognoscere causas matrimonialiter. *ibid. n. 88.* an assistere matrimonio. *ibid. n. 89.* An possit dare licentiam irascendi ad secunda vota, & quando. *ib. n. 90.* Et quomodo mores primi mariti probetur. *ib. n. 90. & 91.*
- An possit separare Coniuges, qui laborant impedimento impotentie perpetuae, & quibus praemissis. *pag. 207. num. 92. & seq.* an illos qui laborant impedimento consanguinitatis, affinitatis, vel alto. *ibid. n. 96.*
- An possit suam auctoritatem interponere monasteriorum tam virorum, quam mulierum erectioni. *ibid. num. 97.* an dare licentiam ingrediendi monasteria monialium. *ibid. num. 98.* an possit concedere monitoria contra detinentes res alienas. *num. 99.* An virginem ad habitum regularem suscipi volentium & profecti, voluntatem explorare, si Episcopus est praesens. *ibid. num. 100.* An praestare consensum dispositioni vel donationi Regularium intra duos menses. *ibid. num. 101.* an examen Novitiarum committere confessorio. *p. 208. n. 102.*
- An possit examinare ordinandos & cognoscere, an habeant omnia requisita, an dispensare in irregularitatibus, & ex qua causa. *ibid. num. 104.* an possit conferre Parochias dignioribus pro concursu. *ibid. n. 105.* cur non, an dare licentiam quousuendi. *ibid. num. 106.* an restituere in integrum maiorem & minorem. *ibid. num. 107.* an auctoritate alie nationem bonorum Ecclesiae. *ibid. num. 108.* quid possit quoad regulares. *ibid. num. 109.* an unire Ecclesias, an illis congruam taxare. *ibid. num. 110.*
- In quibus Vicarius generalis Episcopi habeat opus speciales mandata? & quot modis possit habere speciale mandatum? *ibid. n. 111.* an & quando in absolvendo? *ibid. num. 112. & seq.* an & quando in beneficalibus. *pag. 209. num. 114. & seq.* & mandatum ad confectum quos restrictiones patitur. *ibid. n. 115. & seq.* & an confectus Episcopus tale mandatum contulisse privative quoad se? *ibid. num. 124.* Quando in alienatione bonorum Ecclesiae. *p. 110. n. 124.* An Clericos possit revocare ab exilio. An Clericorum deponere ab ordine, an dare licentiam prorogandi iurisdictionem Judicis Laici. *ibid. n. 127.* an in constitutione Delegari ad universitatem causarum. *p. 111. num. 141.* an in dispensando. *ibid. num. 142.* an in electione praetorum? *ibid. num. 146.* an in causis feudaliis? *ibid. n. 147.* an in gratiis? *ibid. num. 148.* an in indulgentiis concedendis. *pag. 212. num. 150.* an in judicialibus tam civilibus quam criminalibus? *ibid. num. 153.* an possit cognoscere cau-
- sas a Papa Episcopo specialiter commissas? *ibid.* an possit esse iudex in causa Episcopi. *ibid. n. 154.* An possit esse testis? *ibid. n. 154.* an procedendo an debeat attendere statuta Laicorum, & in quibus? *ibid. num. 155.* an possit cognoscere causas criminales? *ibid. n. 156.* an possit exequi praepara & penas edictorum? *ibid. num. 157.* an possit procedere contra Canonicos? *ibid. n. 158.*
- Ordinandis an possit concedere dimissiones? aut quando? & quando ad hunc effectum Episcopus dicatur agere in remotis. *ibid. n. 159. & 160.* an ad infligendas penas. *pag. 213. num. 161.* illas commutare, vel in illis dispensare. *ibid. num. 162.* an possit dare licentiam aliis Episcopis exercendi pontificalia in Diocesi sui Episcopi. *ibid. num. 163.* an possit exigere quartam decimarum, funeralium, aut synodalia? *ibid. n. 164.* an possit Regularibus Episcopo subiectis dare licentiam eundi ad studia, & causas parocinandi? *ibid. num. 165.*
- An ad congregandum synodum. *ibid. num. 166.* an ad accedendum ad synodum provincialem? an in synodo legitima congregas si est praesens Episcopus habeat aliquam iurisdictionem? *ibid. num. 167.* an exigere subsidium charitativum. *ibid. num. 168.* an possit exequi ultimas voluntates ad pia causa? *ibid. num. 169.* an adire hereditatem lucrosam Ecclesiae Cathedrali. An commutare ultimas voluntates. *ibid. num. 170.* an visitare Diocesim, & quis tunc debeat subministrare vidualia. *ibid. num. 173.*
- Vicarius si delinquit in officio in visitatione cum damno tenet vel Ecclesiarum quis teneatur ex hoc delicto. *ibid. num. 174.* An possit dare Coadjutorum Parochio. *ibid. n. 175.* an commutare vota. *ib. n. 176.*
- Vicario assenti si habuisse mandatum speciale an erratur. *ibid. num. 177.*
- Vicarius generalis quibus qualitatibus debeat esse praeditus. *ibid. n. 178.* an sufficiat, quod sit Clericus primae tonsurae. *p. 214.* an Vicarius generalis possit esse Monachus, an Canonici regularis. *ibid. n. 180.*
- Vicarius Capitularis an possit omnia, quae potest Capitulum. *ibid. num. 181. usque ad 190.* In qua potestate Episcopo succedat Capitulum & ejus Vicarius. *pag. 215. num. 192.* An Capitulum possit dare licentiam alieno Episcopo exercendi Pontificalia in Diocesi vacante, & datam revocare, an etiam ordinandi suos subditos, & regulares. *ib. n. 193. & seq.*
- Capitulum & ejus Vicarius in quam iurisdictionem Episcopi succedat. *ibid. n. 195. & seq. & ibid. n. 197.* In qua non. *ibid. n. 199.* an succedat Episcopo in iurisdictione, quae illi competit ex consuetudine. *ib. num. 200.* & an illam possit exercere in singulis & Capitulo. *pag. 216. num. 201.* an succedat Episcopo in iurisdictione, quam habet simul cum alio, vel hac transeat ad Collegam. *ibid. num. 202.* an succedat in iurisdictione Episcopi non rancum quoad exercitium, sed etiam quoad proprietatem. *ibid. n. 203.* an in emolumentis provenientibus a iurisdictione. *ibid. num. 204.*
- An in iurisdictione absolviendi a quibuscumque casibus Pontifici reservatis, & quibus. *ibid. n. 205.* an absolviendi a iuramento in ordine ad agendum. *ib. n. 206.* an in collatione Beneficiorum. *ibid. n. 207.* an illorum quae spectant ad Episcopum iure devolutio. *ibid. n. 208.* & 209. quid si collatio Beneficii spectabat ad Episcopum & Capitulum simul. *pag. 217. n. 210.* an Vicarius Capitularis possit constituere in beneficio eorumdem ad tempus, aut ad tempus commendare. *ibid. n. 211.* an in potestate infligendi. *ibid. n. 212.* an in Beneficiorum permutatione. *ibid. n. 214.* an in permutatione causa cessionis, & quando? an in Unione beneficiorum. *ibid. n. 216.* an possit private Beneficiarios Beneficiis ex causa, & servatis servandis. *ibid. n. 217.* quid si est in quasi possessione consentendi. *ibid. n. 218.* & possessio quomodo acquiratur. *ibid. n. 219.* an in alienatione bonorum Ecclesiae. *ib. n. 219.* an in potestate ferendi censuras, & absolviendi ab illis. *ibid. n. 220. & seq.* an in approbatione Confessoriarum, & an haec approbatio sit actus iurisdictionis contentiose, vel voluntarie. *id. num. 223.* reservatio casuum quomodo duret, an Capitulum possit casus reservare. *pag. 218. n. 224. & 225.* an possit revocare licentias confessionum datas ab Episcopo. *ibid. num. 226.*

Vicarius Capitularis in quibus casibus possit dispensare, *ibid.* n. 227. an in irregularitatibus occultis si fuerint deductæ ad forum contentiosum, *ibid.* n. 228. an cum diocesana existentia extra Diocesim, *ibid.* n. 230. quando dicatur deducta ad forum contentiosum? quid si non fuit probatum, *ibid.* n. 233. & quando dicatur publicum, *ibid.* n. 234.

Vicarius Capitularis an dispenset cum illegitimis ad quos ordinis, & quæ Beneficia, *ibid.* n. 235. an in interdictis, *ibid.* n. 236. & quando? an in votis omnibus, in quibus dispensat Episcopus. An in petitione debiti, *pag.* 219. n. 237. an in iuramentis, *ibid.* n. 238. an Capitulum possit infundere bona in vicariis solita ad mensam Episcopalem devoluta, & quando, *ibid.* n. 239. an possit aggregare, *ibid.* n. 240. an remittere penas ab Episcopo impositas, *ibid.* n. 241. an facere compositiones cum rebus, & quomodo illæ sint applicandæ, *ibid.* n. 242.

In causâ hæresis quam habet jurisdictionem, *ibid.* n. 244. & *segg.* an concedere Indulgentias, p. 220. n. 247. an cognoscat omnes causas etiam Beneficiales in prima instantia? an arduas & matrimoniales, *ibid.* n. 248. & 249. quas non, *ibid.* n. 250. & 251. & quid possit in judicialibus & criminalibus, *ibid.* n. 252. an possit assilire matrimoniis celebrandis & aliis sacerdotibus dare licentiam assilendi, ut matrimonium celebretur domi, *ibid.* n. 253. an dispensare in denuntiacionibus, *pag.* 221. n. 254. an ut matrimonium celebretur tempore interdicti, *ibid.* n. 255.

An possit dare licentiam erigendi nova Monasteria, *ibid.* n. 257. an dare licentiam ingrediendi monasteria monialium non exempta, an exempta, & quando talis licentia danda sit, *ibid.* n. 258. an explore voluntatem Monialis ante ingressum & ante professionem, *ibid.* n. 259. an concedere moniis ad revelandum, *ibid.* n. 260. an dare licentiam novitiis utriusque sexus disponendi de suis bonis temporalibus, *ibid.* n. 261. an constituere oeconomicum in Beneficio vacante, *ibid.* n. 261. & 262. an in simplici vel curato, *ibid.* n. 263. an ordinationes possit committere alicui Episcopo, *pag.* 222. n. 264. an possit concedere dimissiones ad ordines, *ibid.* n. 265. & quam penam incurrat concedens, *ibid.* n. 267. quando, & quibus illas possit concedere, *ibid.* n. 270.

An possit facere concursum ad Parochiales? & an illas conferre possit, *ibid.* n. 271. an det licentiam quesitandi, *ibid.* n. 272. an possit autorizate alienationem bonorum Ecclesiæ, aut quando, *ibid.* n. 273. & *segg.*

An possit cedere statuta obligantia totam Diocesim Vicarius solus, an cum Capitulo, & tale statum quamdiu duret? an possit edere statuta contraria statutis Episcopi, *pag.* 223. n. 277. an possit Capitulum statueri, quod capiens possessionem Canonica teneatur aliquid solvere convertendum in utilitatem Canonico-rum, *ibid.* n. 278.

An possit Examinatores synodales substituere alios extra synodum, *ibid.* n. 279. An possit exequi ultimas voluntates in testamento ad pias causas, *ibid.* n. 280. an compellere executores etiam exemptos ad exequendum, *ibid.* n. 281. an possit eligere pauperes, quibus dandum sit legatum, si in testamento non fuerit specificati, aut executores sunt negligentes, *ibid.* n. 283. an possit commutare ultimas voluntates, *ibid.* n. 284.

Jurisdic-tio Vicarii Capitularis quamdiu duret, *ibid.* n. 285. an possit allegari suspectus, & tunc in quo residet jurisdictione, *pag.* 224. n. 286. & quando cesset, *ibid.* n. 287. & *segg.* An Vicarius Capitularis possit removere Concionatorem ab Episcopo deputatum, *ibid.* n. 290.

Vicarius Capitularis an possit visitare, & quando, *ibid.* n. 292. & 293.

Vicarius Capitularis electus de gremio Capituli an nunc sedem in Choro, vel in Capitulo, & quomodo debeat incedere, *ibid.* n. 294. si fuit electus extra gremium an præcedat Canonicos in sessione & in incesu, *ibid.* n. 295. Capitularis in Choro non relictus an lucretur distributiones, an possit syndicare quo, *pag.* 225. n. 297. & 298.

Benignelli Bibliotheca, Tom. IV.

Vicarius Episcopalis an possit syndicare a Capitulo.

ibid. n. 299.

Vicario Capitulari an debeat salarium, *ibid.* n. 300. an etiam Episcopali, *ibid.* n. 301. an salarium ab antecessore non solum possit petere a successore, *ibid.* n. 302. & 303.

Vicarius Capitularis an possit ad libitum a Capitulo removere, *ibid.* n. 305. & *segg.*

Vicarius qua talis an habeat iura Episcopalia, *pag.* 226. n. 307. an sine speciali mandato possit donationem juripatronatus confirmare, *ibid.* n. 308.

Vicarii Capitularis deputati ad quos spectet, *ibid.* n. 309. si est simul Canonicus & confert simul cum Capitulo, an dicatur conquire tanquam unus de Capitulo, si expressit nomen Vicarii, *ibid.* n. 310. an de jure sit de Capitulo, *ibid.* n. 311. an possit unire Beneficia sine speciali mandato Episcopi, *ibid.* n. 312.

Vicarius substituens pro se Vicarium an teneatur pro substituto, vide *Substituens*.

Vicinus. Vicinia.

Vicinus an possit cogi ad vendendum suum fundum, aut domum, vel servitium pro nova Ecclesiæ ædificatione, aut ampliatione, & a quo Judice, & de materia, p. 351. n. 8. & *segg.* Item an pro domo Parochialis restauranda, *ibid.*

Vicinia, vide etiam supra in verbo *Incendium*.

Vicinus an, & quomodo possit præjudicare vicino exercendo artem malum odorem fecum afferentem, aut aliquid in fundum vicinum immittendo &c. aut an possit hoc ab alio vicino impediri &c. p. 1. n. 1.

Vicinus an possit cogi ad vendendam servitium alienum non tollendi favore Monialium, aut Religiosorum, ne in illorum clausuram inficiatur, *ibid.* n. 6.

Vicinus quoad Jus congrui, & Jus tractus, vide supra in verb. *Jus congrui*, & *Jus tractus*.

Vicinus an possit aliquid facere in fundo alieno invito Domino, p. 226. n. 1. an possit prohiberi a vicinis ne res sanctas projiciat in viam publicam, *ibid.* n. 2. an possit fodere juxta domum vicini, aut in qua distantia, an in muro communi ædificare, *ibid.* n. 3. In suo an possit exercere negotia precipiosa, vel tumultuosa? quando non, *ibid.* n. 4. an & quando teneatur contribuere ad expensas factas a vicino in communem utilitatem? an possit cogi ad vendendum fundum aut domum pro ædificatione Ecclesiæ, *ibid.* n. 5. an præsumatur scire facta vicini, *ibid.* n. 6. Ut prius prælatione in emptione domus vicinæ vigore juris congrui que requirantur, *ibid.* n. 7. an in suo fundo possit ædificare, aut ædificatum restaurare & usque ad Communi alius tollere, *ibid.* n. 8. & quæ alia possit, *ibid.* n. 9. & quando non, p. 227. n. 9.

Vicinus in prædio rustico, si quis habet agrum, in quo granum cumsumumque generis seminari solet, & ab aqua parve tanquam habet solem, an possit ab illa parte ædificare, *ibid.* n. 10. Quando ædes vicinæ habent lumen ex publico, an possit ædificare in publico nocendo luminibus vicini, *ibid.* n. 11.

Hæres an possit ædificando obscurare fenestras vicini, cui a testatore fuit relictus usufructus? *ib.* n. 12. an in domo sua privata possit exercere artem per quam malus odor vel fetor fiat vicinis? *ibid.* n. 13. fodiens in fundo tam alte, ut paries vicini dampnum pati possit, ad quid teneatur? *ibid.* n. 14. & in qua distantia debeat ædificare, *ibid.*

In præjudicium loci publici an aliqui ædificare possit, *ibid.* n. 15.

Victor. Victus.

Victus in secunda instantia an dicatur temerarius litigator, teneaturque ad expensas litis, si in prima instantia habuit sententiam pro se, *pag.* 64. n. 13.

Victus an teneatur victori ad expensas judiciales, etiam si victus juraverit prius de calumnia, p. 221. n. 66.

Victus victori an condemnetur in expensis, vide *Ex se*, quando videatur ab expensis absolutus, *pag.* 228. n. 2. vid. *Judex*.

Victor quando victo condemnatur in expensis? p. 106. n. 41. an procurator fiscalis, si fuit victus, condemnatur in expensis, *ibid.* n. 42.

Rr

Vi-

- Victus quando excusetur ab expensis victori refundendis. *ibid.* num. 43. & quando dicatur iusta litigandi causa. vide *Litigant*.
- Victus quando excusetur ab expensis. pag. 107. n. 32.
- Victor in summarissimo an possit cogi ad prestandam cautionem de re restituenda in casum succumbentiae in petitorio vel in plenario. p. 227. n. 1.
- Victor in prima instantia, & victus in secunda an sit condemnandus in expensis, quando non. *ibid.* n. 3.
- Victor victus quando condemnetur in expensis. p. 28. num. 4. Quid in criminalibus. *ibid.* num. 5.

Virtualia.

- 4 Virtualium nomine quæ veniant. p. 228. num. 6.

Videlicet.

- 1 Videlicet dictio, an, & quando sit taxativa, aut demonstrativa, vel exemplificativa, terminativa, restrictiva &c.? pag. 297. num. 13.

Vidua.

- 1 Vidua infra, aut post annum luctus an debeat tali ab hæredibus mariti. pag. 37. n. 44.
- Vidua an habeat electionem fori tanquam persona miserabilis, etiam si post ceptum iudicium nubat. pag. 40. sub nu. 5. Dives an habeat electionem fori. *ib.* & privilegium miserabilis personæ. pag. 327. nu. 1. an honesta, & possit appellare ad superiorem omnino medio. pag. 40. sub nu. 5. ad fin.
- Vidua nubens au amittat legata percepta, & an debeat cavere de manendo in viduitate, vide supra in verbo *Legatum*.
- Vidua an gaudeat beneficio quod possit cum illis dispensari in impedimentis matrimonii ob gratiam, uti gaudent innuptæ. pag. 323. num. 176.
- Viduitatis qualitas, an, & quando sit necessario exprimenda ad valorem dispensationis. pag. 272. nu. 36.
- 2 Vidua intra quale tempus possit repetere suas dotis ab hærede, & alia de materia. p. 121. nu. 107. & *segg.* & supra in verbo *Dos*, & infra in verbo *Uxor*.
- Et an debeat ali ab hærede infra annum luctus, & quando, ac in quo loco, & an in domo mariti, & de materia. *ibid.* quid post annum luctus. pag. 122. num. 108. Quid si non præstet operas in domo. p. 121. num. 101.
- Item an possit alimenta præterita petere, si illa non petiit infra annum luctus. pag. 122. num. 104.
- Item an possit illa petere, si fuerunt eidem restituta dotis. *ibid.* nu. 104. Aut si infra annum nubat: quid si illa fuerant eidem a marito legata. *ibid.*
- Vidua habens alimenta an possit petere dotis. pag. 121. num. 107. & supra in verb. *Alimenta*. *Famina*.
- Vidua an debeatur ab hærede vestes lugubres, seu luctus, & quæ, & an lectum viduale. pag. 122. n. 105.
- Vidua nubens infra annum luctus, vide *Mulier*.
- Vidua privilegium, vide *Uxor*.
- Vidua dives an veniant nomine miserabilium personarum. pag. 209. num. 70.
- Vidua: quando non competat retentio in bonis hereditariis mariti pro credito dotali. pag. 255. n. 278.
- Vidua an competat retentio omnium bonorum pro sua dote, quavis ista esse modice summe. *ibid.*
- 3 Vidua nubens infra annum luctus an sit infamis. pag. 67. nu. 244. quando sit admittenda ad secundas nuptias. *ibid.* num. 247.
- Vidua an possit frui privilegio oratorii privati concessio cum clausula. *quia Vassalli præst. & jurisdictionem habet*, si maritus qui præstet fuit mortuus. pag. 169. num. 21.
- 4 Vidua quænam dicatur, an & quibus communicet suum privilegium. p. 228. n. 1. an licite petat ab hæredibus mariti mortuis ususdotismon restituere. *ibid.* n. 2. an vidua dives possit trahere reum de loco ad locum, & ab uno iudice ad Iudicem, Laico ad Laicum, vel a Laico ad Ecclesiasticum, pag. 229. num. 3. an possit declinare suum forum in quo fuit conventa. *ibid.* num. 4. an gaudere privilegio sui mariti. *ibid.* n. 5. Legataria an teneatur præstare cautionem Mutuam,

si ab hæredibus petatur. *ibid.* n. 6. si litiga pro restitutione suæ dotis quænam illi debeantur, & quando. *ibid.* n. 7. Vivens inhoneste an amittat omnia privilegia. *ibid.* n. 8. Vivens inhoneste infra annum luctus cum sponso de futuro an amittat dotem, aut lucra dotalia, aut antefrum. *ibid.* nu. 9. & 10. nubens infra annum luctus nullo consensu inventario, non petito Tutore, nec redditis rationibus, an prius hereditate primi mariti vel legato. *ibid.* n. 11. Pro dotis restitutione an habeat retentionem omnium bonorum mariti. *ibid.* nu. 12. an illi opponi possit exceptio dotis non solux & quando non. *ibid.* nu. 13. Ut vidua pro restitutione suæ dotis non competat retentio bonorum mariti, quæ probari debeant. *ibid.* num. 14.

Vidua tutrix filiorum ante dispensata ratione tuelæ an possit dici debitor. *ibid.* num. 15.

Violantes. Violatio.

- Violantes immunitatem Ecclesiasticam quas penas incurrant. pag. 229. num. 1. violantes Bullam Greg. XIV. in materia immunitatis in quas penas incidunt. pag. 230. num. 2.
- Violantes interdictum personale vel locale an & quomodo peccent. Violantes pacem vel promissionem de non offendendo sub certa pena ad quid teneantur. *ibid.* num. 4.
- Violatio sepulchri cuius fori sit, & quæ illius pena. *ibid.* num. 5.

Violenta.

- Violentæ manuum injectionis in Clericis nomine quid æ veniat. pag. 132. num. 43.

Virgo. Virginitas.

- Virginem deslorans an teneatur illam dotare si sit Clericus, & hoc deslorata scivit. pag. 199. nu. 123.
- Virgini asserenti se ab aliquo cognitam fuisse, an credatur. pag. 406. sub nu. 17.
- Virgo in dubio an aliqua præsumatur. pag. 65. nu. 5.
- Virgo cui fuit relictum legatum cum onere nubendi in certa familia, vide *Famina*.
- Virginitas quando dicatur plene probata. pag. 230. n. 4
- Virgini præstatur nuptiis, an possit imperari. *ibid.* num. 2. an videatur potius exposita a viro, quam vir a virgine. *ibid.* num. 3.
- Virgini asserenti se ab aliquo fuisse cognitam an credatur. *ibid.* nu. 4. Licet pendente super matrimonio contrahendo an debeat sequestrari. *ibid.* n. 5.

Viri Vergentia.

- Viri vergentia ad inopiam, vid. *Vergentia*.

Visitatio. Visitare. Visitator &c.

- Visitatio Ecclesiarum an possit ab Episcopo a se abdicari, vide supra in verbo *Episcopus*.
- Visitandi ius in Episcopo quoad loca pia &c. & quoniam visitare possit & de materia, vide aliqua miscellanea in ver. *Episcopus*. p. 405. & *segg.*
- Visitantis liber an probet pertinentiam Jurispatron. p. 244. num. 172.
- Visitatio an sit actus jurisdictionis. pag. 230. nu. 1. & quid sit visitare. *ibid.* Qui possint visitare. *ibid.* nu. 1. & *segg.* qui habent ius visitandi non de jure, sed ex præscriptione, an possint visitare per substitutos. *ibid.* num. 4. Quinam visitari possint. *ibid.* nu. 5. & an subditi possint præscribere quominus visitari possint. *ibid.* num. 6.
- Archidiaconi quando visitant, quos assumere possint. pag. 231. num. 7. an possint visitare illa loca, a quorum visitatione in fundatione exclusus fuit, aut Ecclesiam specialiter exemptam. *ibid.* num. 8. quid si visitandi visitatorem admittere contumaciter recusant. *ibid.* nu. 9. & an visitator teneatur admittere probationes exemptionis vel præscriptionis. *ibid.* nu. 10. & an visitatione admittatur appellatio. *ibid.* n. 11. an recusatio. *ibid.* num. 12. quinam visitari non possint. *ibid.* n. 13.

Quo-

Quoties visitatio fieri debeat. *ibid.* num. 14. an hoc tempus ab Episcopo præteriri possit visitatoribus. *ibid.* num. 15. & ubi visitatio inchoari debeat & interrogatio & forma visitationis. *ibid.* num. 16. usque ad num. 45. & p. 237. num. 50. Procuratio quid sit, & a quibus debeat, & quomodo possit dari. *ibid.* num. 52. an possit præteriri, & quomodo. *ibid.*

Visitari qui non possint. *ibid.* num. 53. Visitatio Ecclesiarum quæ nullius sunt Diocesis ad quem pertineat. *ibid.* num. 54. Ecclesiæ Cathedralis an possit impediri appellatio. *ibid.* num. 55.

Visitatores & notarii an possint aliquid accipere pro actis. *ibid.* num. 56. an pro decretis. Visitatiois edicta an possint proponi ab Episcopo sine consensu Capituli. *ibid.* num. 57. Visitatio an possit institui a Capitulo sede vacante. *ibid.* num. 58. Quo iure possit visitare Episcopo. pag. 238. num. 59. Visitatiois quæ possessio possit acquiratur. *ibid.* num. 60. Visitatiois liber an plene probet. *ibid.*

Visitatus.

1 Visitatus corpore, vid. *Corpus*.

Vitia, Vitium.

- 1 Vitium litigiosum an transeat in singularem successorem. pag. 430. num. 6.
- 2 Vitium litigiosum an attendatur, lite vel instantia perempta. pag. 180. num. 1.
- 3 Vitium litigiosum, vide supra in verbo *Litigiosum*.
- 4 Vitium litigiosum an transeat in tertium possessorem, vide *Lit.*
- 5 Vitia an transmittantur, vide *Transmissio*.
- 6 Vitium an transeat ad quemcumque successorem universalem, & singularem? pag. 238. num. 1. an Vitium patris quoad penam spirituales transeat in filios, an quoad penam temporalem? *ibid.* num. 2. an quoad penam temporalem honoris. *ibid.*
- 7 Vitium an impediat prescriptionem donec fuerit purgatum. *ibid.* num. 3. & an Vitiosum quod est ab initio, tractu temporis convalescat? *ibid.* num. 5.

Vitricus.

- 4 Vitricus an possit privignum verberare? & an habeat usufructum in bonis spectantibus ad filios primi matrimonii, & an a filio possit institui actio famosa contra vitricum, & an possit in ius vocari sine venia. pag. 238. num. 5.

Ultima, Ultimatus.

- 1 Ultimatus voluntatis ut exequantur, an non competat actio popularis. pag. 431. num. 15.
- 2 Ultimatus de generatione facultatem habens nominandi unam personam ad emphiteusim, si decedit sine testamento, an censetur nominasse venientes ab intestato. pag. 390. num. 115.
- 3 Ultimatus status in beneficiis, vide supra in verb. *Beneficium*.
- 4 Ultimatus status in Beneficialibus an sit attendendus? p. 238. num. 1. quando non? *ibid.* num. 2. & an attendatur pro cognoscenda qualitate Beneficii ad effectum includendæ vel excludendæ reservationis. *ibid.* num. 3. an debeat etiam attendi inter plures præsentatos de institutione contententes. *ibid.* num. 4. an pro obtinenda executione litterarum apostolicarum? *ibid.* num. 5. an ad cognoscendum utrum beneficium sit secularæ vel regulare? pag. 239. num. 6. an pro libertate Beneficii contra unionem. *ibid.* num. 7. quid si dedit causam liti in Beneficialibus. *ibid.* num. 8.
- 5 Ultimatus status collativus consistit de statu anteriori unionis an attendatur? *ibid.* num. 9. an sufficiat ad justificationem gratiæ? *ibid.* num. 10. an ultimatus status Beneficii possit mutari ab ordinario. *ibid.* num. 11.
- 6 Ultimatus status quasi possessionis præsentandi an sufficiat, ut præsentatio sit adjudicandum Beneficium? *ibid.* num. 12. an relevet, si non est legitime præscriptus & quando. *ibid.* num. 13.
- 7 Ultimatus status quomodo sit probandus. *ibid.* num. 14.
- 8 Ultimatus voluntates intra quod tempus sint exequendæ, vide *Executio*.

Regendell's Bibliotheca. Tom. IV.

Una cum.

Una cum dictio an sit copulativa.

ibid. num. 12.

Unio.

Unio Beneficiorum an præsumatur accessorie, an vero æque principaliter, & in quibus hæc duæ uniones differant. pag. 85. num. 15.

Unio an faciat cessare vacationem Beneficii, & quando. *ibid.* sub num. 115. & p. 86. num. 19.

Unio Beneficii Jurispatronatus facta Beneficiumlibero, an faciat etiam aliud liberum. p. 85. num. 116.

Unio Beneficiorum an possit revocari ab Episcopo cessante causa unionis factæ. p. 393. num. 16. & seq.

Unio Beneficiorum, vide etiam supra verb. *Beneficium*, & *Consensus Capituli*.

Unio in dubio an præsumatur accessorie, an vero æque principaliter facta ad effectum extinctionis Jurispatronatus. pag. 247. num. 215.

Unio Beneficii patronatus an possit fieri sine consensu patroni, vide *Patroni*.

Unio Beneficiorum quid sit? pag. 239. num. 1. & an linitæ unionis sint stricte interpretandæ? & an præsumatur, vel sit probanda, & quomodo? *ibid.* num. 2. & quomodo præsumatur facta? *ibid.* num. 3. Unio quatuorplex fit? & quid sit? *ibid.* num. 4. Unio Beneficii accessorie facta quid operetur? pag. 240. num. 6. & seqq. & Beneficium unium an comprehendatur sub regula de trienniali, an sub regula de annali? *ibid.* num. 9.

Unio Ecclesiæ, cui prius erat unium Beneficium an sit obsecritia si Beneficii uniti mentio facta non fuit. *ibid.* num. 10. si fuit facta per viam cessionis, an habeat locum Bulla Pii V. *ibid.* num. 11.

An Beneficium unium valet, si valet illud cui fuit unium. *ibid.* num. 12. an unium habeat rectorum, & quis sit illius rector. *ibid.* num. 13.

Unio Beneficii alteri facta æque principaliter quid operetur. *ibid.* num. 14. & 16. quomodo dignoscatur quod unio fuerit facta principaliter, vel accessorie. pag. 241. num. 15. & 17. quid si fuit facta accessorie ad tempus. *ibid.* num. 18.

Ad Unionem quæ requirantur. *ibid.* num. 19. & quæ solemnitates. *ibid.* num. 20. quid si fiat mentis Capitulari aut Episcopali, qui sit seminarium. *ibid.* num. 22.

An Beneficiorum rectorum, & affectuorum an valeat? quid si ante vacationem finit reservata. *ibid.* num. 23.

Solemnitates intervenisse quomodo probetur. pag. 242. num. 24. & seqq.

Unio Beneficiorum an possit fieri Præbendis Canoniarum ab Episcopo, & cum consensu ejus. *ibid.* num. 24. an causa expressa in unione præsumatur vera. *ibid.* num. 25. an Consensus Capituli unioni superveniens sufficiat. *ibid.* num. 26. an in unione sit vocandus Beneficiarius qui possidet Beneficium unicum? aut parochus. *ibid.* num. 27. facta a Papa sine solemnitatibus an valeat, vel quando non. *ibid.* num. 28. an præsumatur facta ex justa causa, & cum interventu solemnitatum & quando. *ibid.* num. 29.

Unio Beneficiorum simplicium præbendis Canoniarum facta ab Episcopo pro augendis distributionibus an valeat? & quomodo. *ibid.* num. 30. Patronatus an possit sine consensu patroni uniri. *ibid.* num. 31. quibus Beneficia uniri possint. *ibid.* num. 33. Cuxatum an possit uniri uniri. *ibid.* num. 34. an non vacatione possit uniri. *ibid.* num. 35. & p. 243. num. 40. & quomodo sortitur effectum. p. 241. num. 36. an reservata possint uniri ab Episcopo. p. 243. num. 37.

Unio an præsumatur & quomodo probetur. *ibid.* num. 38. quando dicatur effectum sortita. *ibid.* num. 39. quomodo probetur non effectum. *ibid.* num. 41. & quomodo probetur. *ibid.* num. 42. & seqq.

Facta post cessum vel decessum Beneficii quando dicatur effectum. pag. 244. num. 48. & 49.

Unio ad tempus quando cesset. *ibid.* num. 50. quando revocetur. *ibid.* num. 51. facta pro dote an veniat sub clausula revocatoria vel derogatoria Unionum. *ibid.* num. 52. Perpetuo resoluta quid operetur. *ibid.* num. 53. facta a Pontifice an possit ab inferiore dissolvi. *ibid.* num. 54. an cessante causa. *ibid.* num. 55. facta

Rt 2

pro

pro erectione Monasterii aut pro dote Ecclesie an sit revocanda monasterio erecto. *ibid.* n. 56. & quando censetur dissoluta. *ibid.* n. 57. & an per prescriptionem solvatur. *ibid.* n. 58.
 Unionis suspensio quomodo differat a revocatione. *ibid.* n. 59. & 60.
 Unio accessorie facta de consensu patroni an extinguat juspatronatus, item an ab ordinario possit fieri sine causae cognitione, & an censetur effectuada, quando non. *pag.* 245. *num.* 61. & *seqq.*

Universitas.

- 1 Universitas an possit excommunicari. *p.* 138. *n.* 67.
 Universitas an dicatur persona potens, ad hoc, ut in illam alienatio emphyteusis alias permissa fieri non possit. *p.* 380. *num.* 38.
 Universitas, vide etiam supra in verb. *Communias*. & concordia multa in ver. *Capitulum*. *pag.* 115.
- 2 Universitas in qua Clerici commixti sunt, coram quo iudicari conveniatur, an coram Ecclesiastico, an vero coram Laico. *p.* 85. *n.* 100.
 Universitas an veniat nomine miserabilium personarum. *pag.* 209. *num.* 70.
- 3 Universitas per quos representetur. *p.* 245. *n.* 1. & 11.
 an & quando teneatur de delicto. *ibid.* n. 2. an sit excutienda, si fuit condemnata, & non syndicus. *ibid.* n. 3. an possit cogere forenses ad solvendas majores collectas quam cives, & quando. *ibid.* n. 4.
 An Universitas dicatur dedisse consensum validum, si singuli de universitate consenserint. *ibid.* *num.* 5. an & quando possit concedere statuta. *pag.* 246. *n.* 6.
 an possit excommunicari, aut interdici, an singuli de universitate. *ibid.* *num.* 7. Universitatis obligatio vel debitum an afficiat singulos de universitate. *ibid.* *num.* 8. an Universitatis jus possit remanere in uno solo. *ibid.* *num.* 9. Universitatis quod est, an sit singulorum. *ibid.* *num.* 10. Eius bona quando & quibus observatis p. sint alienati. *ibid.* *n.* 12.

Vocatus & Vocatio.

- 1 Vocatus an presumatur, qui alias est vocandus. *pag.* 116. *num.* 12.
- 2 Vocatus ad fideicommissum &c. quando, seu quo tempore habere debeat qualitates a testatore requisitas: Item quando illud eidem debeat, quando transmissus; inter plures vocatus quis praeferatur, & alia miscellanea, vide in ver. *Fideicommissum*. *p.* 27. & *seq.*
 Vocatus masculus ad fideicommissum, an veniant mascululi ex femina. *pag.* 33. *n.* 52.
 Vocatus ad fideicommissum sub conditione si sine liberis, an teneatur probare gravatum decessisse sine libetis. *ibid.* *n.* 57.
 Vocati plures ad juspatron. ut pater, & filius &c. an praesentent simul, an vero ordine successivo. *pag.* 60. *num.* 79.
 Et vocatus ius instituit in testamento filio, & nepote, an censetur vocati ordine successivo. *ibid.* *n.* 86.
 Vocata aut praeterea femina in institutione an censatur vocata vel praeterea in substitutione. *p.* 66. *n.* 35.
 Vocata domo, quinam censentur vocati. vide *Domus*.
 Vocatis consanguineis, an veniant non solum illi, qui sunt de patria testatoris, sed etiam forenses. *pag.* 184. *num.* 48.
 Vocatis ad juspatron. an, & quando prejudicari possit ab antecessoribus, aut a primo fundatore, donando, alienando &c. *pag.* 237. *num.* 106. & 115.
 Vocatum materiam, ac alia diversa miscellanea, vide etiam in ver. *Institutio*. *pag.* 181. & *seqq.*
- 3 Vocatio proximioris in primogenitura. *p.* 388. *n.* 20.
- 4 Vocatio de filiis nati an referatur etiam ad nascituros. *p.* 246. *n.* 1. *feminarum* in casu deficientis masculorum an excludat, quin inter masculos dicatur contemplata agnationis conservatio. *ibid.* *n.* 2.
 Vocatio patris & filiorum ex eo nasciturorum quid operetur. *ibid.* *num.* 3. Proximioris in primogenitura quomodo sit intelligenda. *ibid.* *num.* 4. Vocatio ad rem particularem an inferat ad fideicommissum universale. *ibid.* *num.* 5.
 Vocatiosis conjectura, si non concurrat ex una substitutione an inferatur ad aliam. *ibid.* *n.* 6.

Voluntarius. Voluntas.

- Voluntarie, & sponte fieri, an sit idem. *p.* 299. *n.* 28. 1
 Voluntarius actus, vide supra in verb. *Actus*.
 Voluntas defuncti an non declaratur etiam ad actuali. *pag.* 69. *num.* 9. An videatur durare, donec constet de mutatione. Et in animo constans, an sit quid facti. *ibid.*
 Voluntas captatoria in testamento, aut legatis, an valeat. *pag.* 225. *num.* 6. & quid in causis piis. *ibid.*
 Voluntas coacta quoad penam incurrendam, an sit voluntas. *pag.* 241. *num.* 5.
 Voluntas testatoris, vide supra in verb. *Testator*.
 Voluntas testatoris an possit probari, aut declarari testibus singularibus, vel de auditu. *pag.* 30. *num.* 4.
 Voluntas testatoris ex testamento imperfecto & nullo, an debeat servari ab heredibus saltem in foro interno. *pag.* 130. *num.* 84. & *pag.* 121. *num.* 97. & *seq.* & *pag.* 122. *num.* 112.
 Voluntas testatoris, vide *Mentis Testatoris & Modus*. 3
 Voluntas puellarum, vide *Novitia*.
 Voluntas alicujus qualis fuerit quomodo dignoscatur. *p.* 246. *num.* 1. Contrahendum quando sit servanda? *ibid.* *n.* 2. Voluntas superfluis colligantis non prosequendi iuxta an eliciatur ex tacuitate per breve tempus. *pag.* 247. *num.* 3. Dividentium renuntiandi fideicommissio unde eliciatur. *ibid.* *n.* 4. expressa in testamento an censetur mutata in coicilio. *ibid.* *n.* 5. ex quibus fit merienda. *ibid.* *n.* 6. voluntas & animus renuntiantis quomodo probeatur. *ibid.* *n.* 7. Testatoris conservandi bona in agnatione unde arguatur. *ibid.* *num.* 8. an semper servanda sit. *ibid.* *num.* 9. & 10. quando non. *ibid.* *num.* 21.

Votum.

- Votum solenne ab excommunicato emissum an valeat. *p.* 137. *num.* 58.
 Votum quale, an quando dirimat matrimonium contractum, aut impediat contrahendum: ac a quo, & quomodo dispensetur. *pag.* 309. *n.* 59.
 Votum & juramentum an aequiparentur, ita ut dispensatus in uno censetur dispensatus in alio, etiam si unum pro alio sit narratum. *p.* 307. *n.* 44.
 Votum, seu ejusdem qualitas, an & quomodo exprimens a petente dispensationem, v.g. an sit simplex, juratum, castitatis, Religionis &c. item an factum in favorem tenet &c. *ibid.*
 Voto castitatis obstrictis, si cum dispensatione matrimonium contrahat, & postea post mortem conjugis velit aliam ducere, an indigeat nova dispensatione, & in illa debeat facere mentionem prioris dispensationis. *pag.* 308. *num.* 51.
 Vota simplicia quatenus possint ab Episcopo commutari, aut dispensari. *pag.* 398. *num.* 61. & *seqq.* Quid in votis perpetuis castitatis, intrandi Religionem, aut aliis similibus alias Pontifici reservatis. *ibid.*
 Vota in electionibus ad Praelatus quomodo danda, & qualia non attendantur, vide in ver. *Electio*. *p.* 369. *num.* 31. & *seqq.*
 Quid sit votum, & quomplex. *pag.* 247. *num.* 1. & 2. editum per metum quando valeat, vel non. *ibid.* *num.* 3. an de re mala. *ibid.* *num.* 4. an cesset cessante causa finali. *ibid.* *n.* 5. Quodnam sit solenne, quid simplex, quid reale, quid personale. *ibid.* *n.* 6. & 7.
 An haeres teneatur implere votum defuncti. *pag.* 248. *num.* 8. quis possit permutare votum. *ibid.* *num.* 9. & 11. Votum non acceptandi Episcopatum an valeat. *ibid.* *n.* 10. & *seqq.*
 Votum emittens ingrediendi religionem, vel proficiendi an possit licite ante impletum votum acceptare Episcopatum. *pag.* 249. *num.* 13. & 14.
 Votum quando obliget & impleri debeat. *ibid.* *n.* 15. & quibus ex causis differri possit. *ibid.* *n.* 16. Eleemosinae indeterminatae quoad quantitatem & qualitatem an valeat, & quomodo impleri possit. *ibid.* *n.* 17. castitatis factum ab illo, cui melius est matrimonium an valeat. *ibid.* *num.* 18. Vovens castitatem dependenter a Religione an teneatur cum servare in seculo. *ibid.* *num.* 19. Vovens ingredi Religionem an satisfecerit si fuit in Novitatu. *ibid.* *n.* 20. & an vovens proficere possit infra annum egredi. *ibid.* *num.* 21. Vovens postquam illius votum fuit mutatum in melius an possit recedi.

redire ad prius votum, *ibid.* n. 22. quando cessat quoad obligationem, *ibid.* n. 23. & *seq.* & a quibus possit irritari, *ibid.* n. 25.
Vota quomodo possint permutari, p. 250. n. 26. & a quibus, *ibid.* n. 27. & *seq.*

Usque.

- 1 Usque dictio an sit exclusive, vel inclusive, remissive. p. 299. sub n. 29.
- 2 Usque dictio, ut si dicatur *comparas usque ad talem diem*, an, & quando intelligatur inclusive vel exclusive, p. 16. n. 11.

Usufructuarius. Usus. Usufructus.

- 1 Usufructuarius fundi penitus an teneatur solvere censum, p. 148. n. 67.
- Usufructuarius omnium bonorum a testatore relictus an teneatur solvere debita defuncti, & an possit a creditoribus hereditariis molestari, & de materia, pag. 266. n. 179.
- Usufructuarius an possit alteri cedere usufructum, p. 152. n. 6.
- Usus loquendi, vide supra in verb. *Communis usus*.
- Usufructus, vide etiam supra in verb. *Pater*.
- 2 Usufructuarius, an quomodo, ac quando teneatur dare fideiussionem de re bene utendo, & de illa suo tempore restituenda; & an hæc possit eidem a testatore remitti, aut ab hærede, p. 39. n. 34. & *seq.*
- Usufructuarius an repetat expensas factas pro decensione bonorum hereditariorum: quid si in lit succumbat, p. 75. n. 26.
- Usufructuario hæredi quando accrescat etiam ipsa proprietas &c. p. 113. n. 14.
- Usufructuarius omnium bonorum a testatore relictus an teneatur solvere debita defuncti, an vero hæres, p. 116. n. 40. & *seq.* Item an census, aut fructus census, *ibid.* n. 41.
- Usufructus quem habet Pater in bonis adventitiis filii, quamdiu duret: quid si filius sit mortuus, aut Religione ingressus, p. 73. n. 5.
- Et an possit illum filio donare, aut remittere; & an tunc filius teneatur illum conferre, aut imputare, p. 74. n. 12.
- Usufructus, an & quando admittat jus accrescendi, seu alteri accrescat, p. 229. n. 19.
- 3 Usufructuatio an deur manutentio, vide *Manutentio*.
- 4 Usufructus quomodo fit? quis causalis, quis formalis? quis conventionalis, quis legalis, p. 250. n. 1. & 2.
- Quæ actiones competant ad consequendum usufructum, p. 351. n. 4. & 5. & quomodo acquiratur, *ibid.* an usufructuarius universalis omnium bonorum possit adire usufructum propria autoritate, *ibid.* n. 6.
- Usufructuarius pro vendicatione servitutis debita prædii fructuario quam vindicationem habeat, *ibid.* n. 7.
- Usufructus pure relictus dies quando cedat, pag. 252. num. 8.
- Usufructus omnium bonorum relictus uxori vel alii, altero hærede universalis post mortem ejus instituto an valeat, *ibid.* num. 9.
- Usufructus in testamento relictus an ipso jure sine facto hæres in usufructuarius transeat, *ibid.* n. 10.
- Usufructus quomodo constitui possit, *ibid.* n. 11. an usufructus obligatio sit dandi, vel faciendi, *ibid.* n. 12. an usufructus rerum que usu consumuntur, obligatio sit dandi tantum, aut etiam faciendi? *ib.* n. 13.
- Usufructuarius quas cautiones præstare teneatur, *ibid.* n. 14. Cautio ex edicto prætoris quid contineat? quid cautio ex S. C. *ibid.* n. 15.
- Usufructuarius ad quid ulteriores teneatur, p. 253. n. 16. & cautio quem effectum habeat, *ibid.* n. 17. an hæc cautio a testatore remitti possit, *ibid.* n. 18. an non præstans cautionem faciat fructus suos & sit privandus usufructu, *ib.* n. 19. an & quando sufficiat cautio juratoria, *ibid.* n. 20. ad hanc cautionem an teneatur etiam maritus cui ab uxore fuit relictus usufructus omnium bonorum vel parvis illorum alio hærede instituto in proprietate, *ibid.* n. 21. an teneatur conficere inventarium omnium bonorum vel hoc testator remittere possit? *ibid.* n. 22. & 23.
- Quomodo usufructuarius re uti possit, p. 254. n. 24. quid si in re male versetur deteriorando? an possit

expelli, vel ad quid teneatur, *ibid.* n. 25. Quando dicatur usufructuarius re non uti arbitrio boni viri, *ib.* n. 26. & *seq.* an rem deteriorans cadat etiam ab usufructu aliarum rerum quas non deterioravit, *ibid.* n. 29.

Usufructuarius an possit incidere arbores frugiferas, *ib.* n. 30. & p. 255. n. 32. an possit mutare formam rei fructuarie faciendo illam meliorem, *ibid.* n. 33. an possit incidere arbores non fructiferas pro usu suo ad comburendum? an caduus, *ibid.* n. 33. & *seq.*

Usufructuarius an fruatur fructibus pecudum seu saccibus, *ibid.* n. 36. usufructus gregis quam diu duret; & quando extinguatur, *ibid.* n. 37.

Usufructus quid sit? usus quid, *ibid.* n. 38. & 39. legatum usufructus quid regulariter contineat, p. 256. n. 40. & quid sit habitatio, *ibid.* n. 41.

Usufructu legatio an, quandoque etiam proprietatis legatio præsumatur, vide *Proprietas*. & quando censetur relictus sine proprietate, *ibid.* n. 47.

Proprietarius an possit aliquid facere in re sua quod detrimentum afferat usufructuario, *ibid.* n. 48. & an possit vendere proprietatem sine consensu usufructuarii, *ibid.* n. 49. an fundo fructuario possit imponere servitutem, aut servitutem amittere, *ibid.* n. 50.

Quos fructus possit vel non possit percipere usufructuarius, p. 257. n. 51. & *seq.* ubi quid de augmento alluvionis, *ibid.* n. 54.

Legatum usufructus omnium bonorum an valeat, *ibid.* n. 55. omnium bonorum que bona comprehendat vel non, *ibid.* n. 56. & 57. etiam pecunias in arca, aut alibi, *ibid.* n. 59. an etiam venalia, *ibid.* n. 60. an comprehendat bona feudalitia, emphyteutica, & fideicommissaria, *ibid.* n. 61. & *seq.* an bona inajortus, p. 258. n. 64.

An legatum usufructus omnium bonorum immobiliarum & mobiliarum comprehendat census annuos testatoris, *ibid.* n. 65. an fructus pendentes tempore mortis testatoris, *ibid.* n. 66. si fuerint legati fructus fundi an intelligatur de uno anno, vel pluribus, *ibid.* n. 67. an extendatur ad bona acquisita post testamentum, *ib.* num. 68.

Usufructus legatus uxori extantibus filiis, & illis institutis quid contineat, *ibid.* n. 69.

Usufructus legatum quando censetur factum animo compensandi? & an compescitur cum debito arthacum, *ibid.* n. 70. & *seq.*

Usufructuarius ad quas expensas teneatur, p. 259. n. 72. an pater, qui habet usufructum in bonis filii, teneatur ad expensas litis super ipsam mortem, *ibid.* n. 73. quid in usufructuariis, quibus usufructus competit ex hominis dispositione, *ibid.* n. 73. & 74. quis facit expensas que in edificando consistunt, *ibid.* n. 75. quis facit expensas pro colligendis fructibus, *ibid.* n. 76. quis in reparatione, *ibid.* n. 77. & quis solvat legata, an usufructuarius omnium bonorum, *ib.* num. 79.

Usufructus quomodo finiat, *ibid.* n. 80. & *seq.* & an in usufructu habeat locum jus retractus, p. 260. num. 92.

Usufructuarius, cui post mortem fuit datus cohæres, an dicatur hæres, *ibid.* n. 93. omnium bonorum cum onere solvendi res alienum ex ipsis fructibus an teneatur ex illis sibi solvere suum creditum, p. 261. n. 94. Rerum, que usu consumuntur, an teneatur præstare cautionem de illis restituendis in eo statu in quo erant, *ibid.* n. 95. an habeat actionem contra hærem fructus auferentem, *ibid.* n. 96. An possit conveniri actione hypothecaria a creditoribus, an personalis, *ib.* n. 97. universalis an teneatur solvere annua legata ex fructibus, an res alienum, *ibid.* n. 98. universalis an possit formam remutare, & quando, *ibid.* n. 99. an possit uri & frui bonis ante præstam cautionem, *ibid.* n. 100. an jus usufructus possit in alium transire, *ib.* n. 101. an possit exigere nomina debitorum, vel quando, *ibid.* n. 102. Vendens rem super qua habet usufructum tantum ad quid teneatur, *ibid.* n. 103. quam habeat possessionem in bonis, *ibid.* n. 104. an possit res hereditarias vendere, *ibid.* n. 105. ad quas præstationes teneatur, *ib.* n. 106. an illi comparet interdictum retinendæ, *ibid.* n. 107. an adeat hæreditatem, vel personam defuncti repræsentare, *ibid.* n. 108. hæres an faciat fructus suos, si sunt pendentes, p. 262. n. 110. Usus fructus causalis quis sit, *ibid.* n. 112.

Usque.

- U**
Ufructus an possit imputari in legitimam. *ibid.* num. 112. Videtur relicto, an illi debeat pleno iure si fuerint institui extranei. *ibid.* n. 113.
Ufructus an competat patri in dote adventitia filii? *ibid.* n. 114. an in dote, quam filiusfamilias acquirat a sua uxore. *ibid.* n. 115. an debeat patri, si una cum filio succedit in hereditatem alterius filii? quid si succedat una cum matre? *ibid.* n. 116. an in bonis, quae ipse pater donavit filio? *ibid.* n. 117. an patri competat in bonis maternis & filii, & quando. *ibid.* n. 118. Datus in dote in soluto matrimonio sit restituendus. *ibid.* n. 119. an extinguatur per mortem usufructuarii? *ibid.* n. 120. quando amittitur pro rata? *ibid.* n. 121. Retinetur super bonis donatis an cadat sub hypotheca ad favorem crediturum? *ibid.* n. 123.
Ufructus remissio facta ab Ecclesia an sapiat alienationem? *ibid.* n. 124.
Usura. Usurarius.
- 1 **U**sura an possint de consuetudine reddi licite, vide in *ver. Consuetudo.* p. 229. n. 32.
Usurae scienter, & sponte solutae an a solvente repeti possint. p. 249. n. 17.
Usurae usufructu an debeantur ratione lucri cessantis, & quid de illius solutionis pacto? p. 144. n. 34. & p. 147. n. 56. & an ratione damni emergentis. *ibid.*
Usurae an currant tempore dilationis ad solvendum datur. p. 253. n. 69.
Usuarum a solutione an liberetur debitor, si creditor recusat accipere solutionem, & an tunc debitor teneatur facere depositum summae debitorum, & apud quem iudicem? p. 249. n. 24.
Usuarum an solvant decimas de acquisitione ex usuris. p. 268. n. 13.
Usuarium contractus in dubio an praesumatur. p. 206. n. 1. in *fin.*
- 2 **U**sura an, & quomodo committatur in paciscendo, aut exigendo interusura dotis, & interesse lucri cessantis, & damni emergentis, vide etiam aliqua in *ver. Interesse.* p. 186. & *seqq.*
Usurae an sint solvendae ab eo, qui iuravit illas solvere. p. 226. n. 17.
Usuarium an dicatur, qui semel tantum commisit usuram? p. 105. n. 3.
Usuarium locatio, vide *Mutuum.*
- 3 **U**surae, an possint fieri licite, vide *Passum.* Dotales, vide *Maritus.*
- 4 **U**sura quid, & quomodo sit. p. 263. n. 1. & *seqq.* quo iure sit prohibita. *ibid.* n. 5. & *seqq.* usque ad n. 10. quibus in contractibus cadat. p. 264. n. 10. si aliquid vendatur & plus exigatur iusto pretio os dilatarum solutionem an sit usura? *ibid.* n. 12. an mutuum cum pacto quod mutuatarius sibi vicissim mutuet, sit usurarius? *ibid.* n. 12. Mutuum an possit percipere fructus pignoris fructiferi sibi a mutuatario dati? aut quando. *ibid.* n. 13.
Usuarium ad quid teneatur in utroque foro. Quid si usufructus restituit pauperibus, & dein venit ille a quo usurae extorae fuerunt. *ibid.* n. 14. & 15. an usufructus habeat beneficium cessionis bonorum ut possit sibi retinere alimenta, & in quoforo? p. 265. n. 16. An usufructum heredes teneantur ad restitutionem. *ibid.* n. 17.
Usurae an sint restituendae cum fructibus & interesse? *ibid.* n. 18. an usufructus acquirat dominium rei per usuram acquisit? *ibid.* n. 19.
Usuarium quomodo puniatur. *ibid.* n. 20. quid si est clericus. *ibid.* n. 21. an per restitutionem evitent poenam? *ibid.* n. 22. an valeat illorum testamentum? *ibid.* n. 23. an procedant poenae contra mulierem? p. 266. n. 31.
Usura, quomodo probetur, & an praesumatur ac ex quibus pactis? *ibid.* n. 25. & *seqq.* & qualiter usurae praesumptiones possint elidi. *ibid.* n. 28. criminaliter qualiter sit probanda. *ibid.* n. 29. an usufructus manifestus vel occultus possit torqueri. *ibid.* n. 30.
Usurae an possint fieri valida usura consuetudine totius orbis? & an Consuetudo excuset a poenis. *ibid.* n. 32. Quid si usura sit modica? *ibid.* n. 33. an usura probetur depositione iuramentum se usuras alio solvisse? cur non. *ib.* n. 34.
- U**suarium an sit contractus, si quis a mutuatario accipit aliquid ultra sortem ob periculum, quod mutuum in se suscipit. p. 267. n. 38. quid si quis sciens valorem monete brevi mutandum vel augendum mutuat cum pacto, ut restitatur secundum valorem quem habebit tempore restitutionis. *ibid.* n. 39.
Usuarium an sit, qui emit creditum vel chirographum minori pretio, quamvis non addeat datum emergens? cur non. *ibid.* n. 40.
Usurae compensativae an sint licitae. *ibid.* n. 41. an debeantur ante moram debitoris. *ibid.* n. 42. pupillares an darent tutela finita. *ibid.* n. 43. in venditione chirographi aut nominis quomodo committantur. *ibid.* n. 44.
Usurae an currant dilatione a Principe concessa? *ibid.* n. 45. Usurae dotis an & quando videantur remissae. *ibid.* n. 46. Usurae exceptio an impediat executionem instrumenti publici? *ibid.* n. 47.
Usuarium an possit absolvi ab Episcopo in foro externo. *ibid.* n. 47.
Usurae damni emergentis an possit a mutuatario in pactum deduci & quando absque usura? *ibid.* n. 48. an lucri cessantis. *ibid.* n. 49. & 50. quid si maior quantitas ab initio fuit Ripulata ratione damni emergentis quam interit, an taxatio debeat reduci ad quantitatem veram, aut contractus sit omnino nullus. *ibid.* n. 51.
Usurae interesse lucri cessantis quomodo sit probandum. p. 268. n. 52. & 53.
Usurae an periculum amittendi capitale excuset ab usura? *ibid.* n. 54. an conventio poenalis excuset ab usura? *ibid.* n. 55. & an poena debeat ante iudicis sententiam. *ibid.* n. 56.
Usurae promissio alicujus summae pro damnis an possit dici usuraria. *ibid.* n. 59. an conventio, qua quis pecuniam recipit ad negandum & in se suscipit omne periculum amissionis capitalis, valeat aut sit usuraria. *ib.* num. 58.
Usura an sit, quidquid ultra vire impensum in actibus iudicialibus a Victore exigitur. *ibid.* n. 59. an cadat in legato alienativo. *ibid.* n. 60. an usura sumus resoluatur ex uniformi solutione cambiorum ad rationem quinque pro centum. *ibid.* n. 61.
Usuarium an dicatur, qui semel tantum commisit usuram? p. 269. n. 62. & *seqq.*
- Usurpatio.*
- U**surpationis praesumptio quando attendatur a Concilio Tridentino. p. 268. n. 1. & 2.
Ut.
- U**surae dictio an importet conditionem, vel modum, seu causam impulsivam, vel finalem? p. 298. n. 21.
- Utile. Utilitas.*
- U**surae per inutile an & quando vitietur. p. 188. n. 140. & p. 145. n. 39.
Usurae dominium in Emphyteusi Ecclesiastica, vide supra in *verb. Dominium.*
Usurae in alienationibus, & contractibus quomodo sit consideranda, & de quo tempore. p. 28. n. 24. & *seqq.* & p. 34. n. 53. & *seqq.* & p. 360. n. 79. An praesumatur. p. 28. n. 23. & 26.
Usurae publica an praeponderet utilitati Ecclesiae, aut potestati clauium. p. 131. n. 5. An praetenda privat. p. 249. sub n. 27.
Usurae vide etiam supra in *verb. Ecclesia. Mutuum. Pretium. Versio.*
Usurae per inutile an vitietur & quando. p. 269. n. 1. & 4.
Usurae quando dicatur alienatio Ecclesiastica. *ibid.* n. 2.
Usurae in contractu Ecclesiae utilitas qualis debeat esse? *ib.* n. 3. an debeat esse perpetua? *ibid.* n. 4. & 6. & quomodo probetur. *ibid.* n. 7. an praesumatur in contractu celebrato ab Universitate cum solemnitatibus requisitis. p. 270. n. 8.
Usurae prelati an Ecclesiae censetur contemplata in contractu locationis si affectus debent cedere in commodum Locatoris. *ibid.* n. 9. & quomodo cesset utilitas praesumptio? *ibid.* n. 10. & *seqq.* & quomodo probetur. *ibid.* n. 14.
Pal.

3 Vulnerantes ad quid teneantur, vide *Occidens*.
Vulnerans an cogatur manifestare vulnerantem, vide *Offendens*.

4 Vulnerans an teneatur de occiso & quando. p. 270. n. 1. & 2. & unde sciatur vulnus esse mortale. *ibid.* n. 3. & quando tale presumatur. *ibid.* n. 4.

Vulnerans aut occidens quando teneatur hæredibus ad damna & interesse in utroque foro. *ibid.* n. 5. quid si duo corruantur. p. 271. n. 6. vulnerans aliquem mortaliter an teneatur de homicidio si ab alio fuit occisus aut ruina oppressus. *ibid.* n. 7. Vulnerans aliquem cum armis an puniatur duplici pœna. *ibid.* num. 7.

Vulnerantes si sunt plures, & nescitur ex quo vulnere vulneratus fuerit mortuus; quisnam puniatur. *ibid.* num. 8.

Vulnerans proditorie an privetur immunitate Ecclesiastica. *ibid.* n. 9. Vulnerans aliquem in Ecclesia quod crimen committat. *ibid.*

Vulnerans corpora defunctorum quod crimen committat, vide *Sacrilegium*.

Uxor, & Uxoridicium.

1 Uxor an debeat aliæ hæredibus intra, aut post annum luctus. p. 37. n. 24. Quando debeat aliæ ex bonis mariti vergens ad inopiam, quæ eidem pro ascensione suæ dotis fuerit assignata. p. 100. n. 7.

Uxor possidens bona mariti, an habeat in illis jus retentionis, & possit impedire immissionem alterius, ratione suorum dotium. p. 255. n. 100. & p. 263. n. 145.

Uxor in repetitione suorum dotium, an, & quando præferatur aliis creditoribus, siue tacitam, siue expressam hypothecam anterieorem habentibus, & de materia. p. 260. n. 127. & seqq. & p. 346. n. 32. & seqq. An in rebus mariti pro suis dotibus acquirat hypothecam a die solutæ, an vero a die promissæ dotis. p. 261. n. 132.

Uxor an habeat hypothecam, & jus prælationis in bonis mariti etiam pro suis rebus paraphernalibus. p. 261. n. 133. & p. 347. n. 34. An in donatione propter nuptias. *ibid.*

Uxor an, & quomodo possit suas dotis repetere, si maritus vergat ad inopiam, & an tunc habeat privilegium prælationis, & alia de materia. p. 347. n. 33.

Uxores quæ si concurrant ad repetitionem suorum dotium, quænam illarum præferatur. p. 261. n. 124.

Uxor ob adulterium an, & quando perdat dotem, aut paraphernalia, etiam si maritus eidem debetum reddere recuaverit. p. 329. n. 14. Et an illam perdat, quamvis matrimonium fuisset nullum, v. g. ob parentelam &c. *ibid.* n. 15.

Uxor an possit propria auctoritate a marito discedere ob ejusdem mariti hæresim, adulterium &c. *ibid.* n. 19. & p. 330. n. 22. Et ob adulterium viri ab eodem separata, an possit habitare ubi vult. p. 329. n. 15.

Uxor, quæ non solvit dotem, an lucratur contradotem, an donationem propter nuptias. p. 346. n. 20. Et si illam non solvit ob dilationem ad illam solvendam concessam, si dilatione pendente dissolvatur matrimonium, an lucratur expensas. p. 346. n. 29.

Uxor, an amittat litis expensas a viro subministratas, aut alimenta, si in lite cum marito habita succumbat, & an cum marito litigans teneatur cavere de illis restituendis in casum lucubrentiæ. p. 329. n. 15.

Uxor an contrahat civiliter, & dogmici viri. p. 334. n. 8. & uxor mariti exempti an gaudeat ejusdem exemptionis privilegio, illaque retineat etiam in viduitate. p. 450. n. 33.

Uxor, vide etiam supra in verb. *Maritus*. & in verb. *Conjuges*. p. 226. Quoad debitum conjugale, vide supra in verb. *Debitum conjugale*.

Uxoritis bona, aut jocalia &c. an possint executari pro debitis mariti, & quomodo? p. 431. n. 13.

Uxoritis bona, vide etiam in verb. *Bona*. p. 102. & seqq. Uxoratus, vide supra in verb. *Conjuguatus*.

Uxor an possit valide pro marito fidejungere etiam cum juramento, ubi de exceptione S. C. Valljani. p. 364. n. 1. & p. 38. n. 26. & seqq.

Uxor an agat contra patrem pro dote marito promissa,

aut contra maritum, & quomodo? p. 50. num. 24.

Uxor an possit petere ab hæredibus mariti suas dotes etiam non solutas, si maritus fuit negligens in illa petenda? p. 122. n. 107.

Uxor an, & quomodo habeat jus retentionis in bonis mariti soluto matrimonio pro suis dotibus. p. 476. n. 16.

Uxor providendo sibi de hypotheca speciali pro suis dotibus, aut paraphernalibus, an faciat cessare hypothecam generalem, aut tacitam. p. 139. n. 27.

Uxor an habeat hypothecam in bonis mariti pro alimentis, aut fructibus suæ dotis. p. 142. n. 59. Et an pro lucro dotis. *ibid.*

Uxoritis bona seu dotes, an confiscentur ab hæresim mariti. p. 125. n. 17.

Uxor an, & quando teneatur restituere marito, aut ejus hæredibus jocalia, ornamenta, vestes &c. vide in verb. *Jocalia*. p. 195.

Uxor habens maritum inutilem, ut ab hostibus captum, exulem &c. aut si sit ab illo separata, an gaudet privilegio viduarum quoad effectum electionis viri viduis concessæ. p. 65. n. 4.

Uxor an amittat suam, fortiaque viri domicilium, & an illud postea amittat pro mortem viri. *ibid.* n. 6.

Uxor, an possit marito remittere hypothecam generalem. *ibid.* n. 23.

Uxor inops, & sine dote a viro ducta, an non quartam partem habeat in bonis ipsius, & quando, & quantum debeat computare. *ibid.* n. 25.

Uxor timens vim sibi inferri a marito an possit ingredi Monasterium de superiorum licentia. *ibid.* n. 12.

Uxor, vide etiam aliqua miscellanea in verb. *Femina*. p. 64. & supra in verb. *Hypotheca*. *Mulier*.

Uxor vidua, vide supra in verb. *Mulier*. *Vidua*.

Uxor an teneatur stare locationi factæ a marito? p. 336. n. 29.

Uxor legataria omnium bonorum mariti cum onere solvendi ex fructibus res alienum, an teneatur ex illis sibi compensare suam dotem. p. 286. n. 84.

Uxor quando præsumatur ut dicatur mortua ex defectu medicorum, vide *Maritus*.

Uxor si ingrediaris religionem post consummatum matrimonium consentiente marito ad quod teneatur, vide *Maritus*.

Uxor discedens a marito cui consignanda, & quo citato, vide *Maritus*.

Uxor an privetur dote propter adulterium ipso jure, aut per sententiam, vide *Maritus*.

Uxores nobilium an gaudeant immunitate, vide *Nobilitas*.

Uxorem ducens an videatur renuntiare beneficio, vide *Renuntiatio*.

Uxor ratione suæ hypothecæ dotalis an possit impedire devastationem domus mariti sciendam ob debitum ab illo commissum nisi illi prius fuerit satisfactus? p. 271. n. 1. eximens maritus e manibus curiæ an puniatur pœna ordinaria juris communis vel Bullæ Sixti V. *ibid.* n. 2. quæ pro viro redimendo fecit diversos contractus ex quibus manet indotata ratione quorum maneat obligata. *ibid.* n. 3.

Vivente marito quo jure possideat & quo illo mortuo? *ibid.* n. 4. ubi sit alenda. *ibid.* n. 5. occidens maritum an privetur donatione propter nuptias. *ibid.* n. 6. an non obstant copula violenter intra bimestre a marito extorta possit contradicente marito transire ad religionem. *ibid.* n. 7. Quomodo sit alenda. *ibid.* n. 8.

Occidens maritum ob adulterium ab eo commissum a qua pœna exuleatur. *ibid.* n. 9. Dives an teneatur alere maritum inopem. *ibid.* n. 10. an debitaolvere a marito contracta, & qualia. *ibid.* soluto matrimonio an teneatur stare colono seu locationi factæ a marito. p. 372. n. 11.

Uxor contra promissorem dotis an possit agere? & contra illam curat præscriptio? *ibid.* num. 12.

An habeat actionem super re emptā a marito ex pecuniis dotalibus nomine proprio? *ibid.* num. 13.

Dum maritus agit contra locum pro dote an teneatur respondere positionibus, vel quis. *ibid.* num. 14.

Uxor ejus, qui postmodum fuit factus presbyter, an illi succedat, & Ecclesie præferatur deficientibus consanguineis usque ad decimum gradum. *ibid.* n. 16. habens feudum cum consensu Domini obligatum pro

- pro dote an possit renunciare huic juri in manibus debitoris sine consensu Domini. *ibid. n. 17.*
- Uxor, cui sunt obligata bona mariti etiam feudalitiam reservato Domini consensu, an, postquam feudum fuit apertum agnatis, favore dotis possit impetrare dictum consensum, aut quando non? *ibid. n. 18.* an possit renunciare Vellejano. *ibid. num. 19.*
- An teneatur sequi maritum, quando non. *ibid. n. 20.* an fiat Domina dotis sibi assignatae propter inopiam Mariti. *ibid. n. 21. vide Mulier.* Ex quibus bonis presumatur acquisivisse si est controversia inter uxorem & maritum, quid si controversia est inter extraneos. *ibid. n. 21.* quando impediatur immisionem. *ibid. n. 22. vide Possessor.*
- Paraphernalia an possit quodcumque exigere a marito. *ibid. n. 23.* Volens consequi usufructum sibi relictum a marito sub conditione, si dotem non petierit, quid debeat prestare. *ibid. n. 24.* Putativa an habeat privilegium in bonis mariti pro dote putativa. *ibid. n. 25.*
- Lesio ultra dimidium in estimatione dotis an debeat restitui, quid si est lesa intra dimidium. *ibid. n. 26.* Uxor Clerici an gaudeat privilegio fori sicut maritus, & quando. *ibid. n. 27.* an etiam mortuo marito, & quamdiu. *ibid. n. 27.* Petens separationem a marito ob impotentiam an possit illam petere ob adulterium. *ibid. n. 28.* Adultera propter adulterium sui mariti an recuperet suam dotem & donationem propter nuptias. *ibid. n. 29.* Pecunias per adulterium quasitas an teneatur restituere marito. *p. 273. n. 30.* an amittat dotem etiam propter preparatoris adulterium. *ibid. n. 31.*
- Uxor cui fuit relictum legatum si caste vixerit, an possit illud in conscientia petere, si occulte fuit fornicata. *ibid. n. 32.* An teneatur recipere maritum vel ad illum redire, si fuit tanquam haereticus for-
malis publice damnatus & poenitens reconciliatus. *ibid. n. 33.*
- An ex pura liberalitate possit legare ejus marito fructus bonorum dotialium. *ibid. n. 34.* Habens dotem in pecunia an habeat hypothecam in omnibus bonis mariti pro restitutione dotis. *ibid. n. 35.* quid si dotem habet in fundo. *ibid. n. 35.* an possit pro marito fidejuberet. *ibid. n. 36.* ejus debita a marito ex quibus bonis soluta presumantur. *ibid. n. 37.* Uxor mortuo marito an debeatur ab haereditibus alimentum infra annum, & post illum, quando. *ibid. n. 38.*
- Uxoricideum an dimittat matrimonium sequens. *ibid. n. 39.* Vendens una cum viro quomodo censetur adhibita. *ibid. n. 40.* Uxor obligatio pro viro de rota dote, aut ultra dimidiam an valeat. *ibid. n. 41.* an dicatur & sit Domina dotis constante matrimonio, & cui petatur. *ibid. n. 42.* Quando possit consequi quartam in bonis mariti. *ibid. n. 43. & seqq.* an possit se obligare pro marito, & quando obligatio non valeat. *p. 274. n. 46.*
- An possit agere contra rem dotalem ab ipsa alienatam. *ibid. n. 47.* an contrahendo matrimonium videatur tacite ratificare promissionem dotis viro factam. *ibid. n. 48.*
- Uxor obligatio pro marito an sit ipso jure nulla, quid si se obligavit pro dotanda communi filia. *ib. n. 49.* Viro vergente ad inopiam quod jus habeat? *ibid. n. 50.* & an restitutio dotis, vel assicuratio illius possit impediri a creditoribus posterioribus viri per obligationem sui crediti dotalis in pecunia. *ib. n. 51.*
- Uxor si ex bonis dotialibus & paraphernalibus reservavit sibi aliquam quantitatem fructuum cum facultate de illis libere disponendi, quid ex hac reservatione resultet. *ibid. n. 52.*
- Quod interdictionum Uxori competat pro alimentis contra tertium possessorem bonorum mariti. *ibid. n. 53.*

Finis Indicis Rerum & Verborum.

VAl 153137A

